

R. 25677

HISTORIA REI LITERARIÆ

ORDINIS S. BENEDICTI,
IN IV. PARTES DISTRIBUTA.

OPUS

ERUDITORUM VOTIS DIU EXPETITUM,

AD

Perfectam Historiæ Benedictinæ Cognitionem
summè necessarium, & universim omnibus bonarum
Artium Cultoribus non utile minùs, quàm scitu
lectúque jucundum,

A

R. P. MAGNOALDO ZIEGELBAUER,

O. S. B. Theologo Presbytero, &c.

Ichnographicè adumbratum,

RECENSUIT, AUXIT, JURISQUE PUBLICI FECIT

R. P. OLIVERIUS LEGIPONTIUS,

*Ejusdem Instituti ad S. Martinum Coloniae Cœnobita, SS. Theologiæ
Licentiatus, & Professor emeritus, Societ. Lit. Germ. Bened.
Promotor & Secretarius.*

PARS TERTIA

BIOGRAPHICA,

Virorum Illustrum, ac eorum præcipuè, qui Ingeniò, Vir-
tute, Doctrinâ, & Lucubrationibus Orbi universo inclaruerunt,
Vitas, Res gestas & Scripta, aliâque
memoranda exhibet.

PERMISSU SUPERIORUM.

AUGUSTÆ VIND. ET HERBIPOLI,
Sumptibus MARTINI VEITH, Bibliopolæ,
ANNO MDCCLIV.

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33

R. 25677

HISTORIA REI LITERARIÆ

ORDINIS S. BENEDICTI,
IN IV. PARTES DISTRIBUTA.

OPUS

ERUDITORUM VOTIS DIU EXPETITUM,

AD

Perfectam Historiæ Benedictinæ Cognitionem

summè necessarium, & universim omnibus bonarum

Artium Cultoribus non utile minùs, quàm scitu
lectúque jucundum,

A

R. P. MAGNOALDO ZIEGELBAUER,

O. S. B. Theologo Presbytero, &c.

Ichnographicè adumbratum,

RECÉNSUIT, AUXIT, JURISQUE PUBLICI FECIT

R. P. OLIVERIUS LEGIPONTIUS,

Ejusdem Instituti ad S. Martinum Coloniae Cœnobita, SS. Theologiæ

*Licentiatus, & Professor emeritus, Societ. Lit. Germ. Bened.
Promotor & Secretarius.*

PARS TERTIA

BIOGRAPHICA,

Virorum Illustrum, ac eorum præcipuè, qui Ingeniò, Vir-

tute, Doctrinâ, & Lucubrationibus Orbi universo inclaruerunt,

Vitas, Res gestas & Scripta, aliâque
memoranda exhibet.

PERMISSU SUPERIORUM.

AUGUSTÆ VIND. ET HERBIPOLI,

Sumptibus MARTINI VEITH, Bibliopolæ,

ANNO MDCCLIV.

REVERENDISSIMO,
PERILLUSTRI AC AMPLISSIMO
DOMINO, DOMINO.

BENEDICTO

CELEBERRIMI AC IMPERIALIS MONASTERII
GENGENBACENSIS,
ORDINIS SANCTI BENEDICTI,
ABBATI ET PRÆLATO

MERITISSIMO,

INCLYTÆ CONGREGATIONIS ARGENTINÆ
PRÆSIDI AC VISITATORI

PRIMARIO;

NEC NON

ALMÆ SOCIETATIS LITERARIÆ
GERMANO - BENEDICTINÆ

ANTISTITI ET SOSPITATORI

GRATIOSISSIMO...

VIRO

AD OMNIA MAGNA NATO,
INSIGNI PRUDENTIA, PIETATE ET DOCTRINA
MAXIME SPECTABILI,
MULTISQUE IN REM NOSTRAM MERITIS,
PERENNATURIS ACADEMIÆ FASTIS
OLIM CELEBRANDO...

DOMINO, DOMINO
MÆCENATI SUO ET FAVORI
SUMME VENERANDO...

*Dignum valdè est, & summè utile, eorum ad laudem Domini
Gesta recolere, quorum Vita profutura est ad ædificationem
Legentibus, & ad æmulationem Virtutum
Audientibus.*

Fulbertus Carnotensis in Prologo
Vitæ S. Auberti XIII. Decembris.

QUOD
 SINGULARI AC PRÆCIPUO
 IN DECUS ORDINIS ET BONAS ARTES
 STUDIO
 STABILIENTIÆ
 INTER GERMANIÆ BENEDICTINOS
 SOCIETATIS LITERARIÆ
 NEGOTIUM
 STRENUE PROMOVEAT,
 FIRMANDISQUE EJUS PRIMORDIIS,
 ET AUGENDO SPLENDORI
 OPEM ET OPERAM
 IMPENDAT,
 TERTIUM HOC
HISTORIÆ LITERARIÆ O. S. B.
VOLUMEN,
 SPECTANDA VIRORUM ILLUSTRIVM EXEMPLA
 AD IMITATIONEM EXHIBENS,
 IN
 PUBLICUM ET PERENNE
 CULTUS, DEVOTIONIS, OBSERVANTIÆ
 TESTIMONIUM,
 COMMUNI SODALIVM SUFFRAGIO,
 DAT, DICAT, DEDICAT
 P. OLIVERIVS LEGIPONTIVS
 ILLUSTRIVM EJUS NOMINIS
 CULTOR DEVINCTIVM...
 III. NONAS OCTOBRIS
 A. R. S. c l o l o c c l i v .

PRÆFATIO.

PRÆFATIO.

Uti Benedictinæ Familiæ alumni, liberalium artium
 disciplinis exculti, nomen suum, libris præclare
 scriptis posteritati commendarunt, peculiarem sibi
 Librum in Historia Literaria O. S. B. jure ac merito
 deposcunt, non ea tantum causâ, ut *sapientiam ipso-
 rum narretur populi, & laudes eorum nuntiet Ecclesiâ;*
 sed quod nemo Sodalium nostrorum rei lit. dome-
 sticæ paullo amantior sit, qui eorundem, ceu Major-
 rum suorum, Vitam, Mores, Ingenium & Virtutes callere non percipiat:
*Sapientiam omnium Antiquorum exquiret Sapiens, & narrationem Virorum
 nominatorum conservabit.* (a) Habet id genus notitia permixtum utile dul-
 ci, nec magis ex Auctorum gloria, quam ex Ordinis commendatione, atque
 è re & usu Posterorum esse dignoscitur. Nihil enim de religione, nihil de
 pietate & doctrina, nihil de virtutibus & vitiis, nihil de officio, nihil de
 strenuis actibus, nihil de erroribus & perturbationibus animi, quæ sæpè
 cadunt in homines, nihil, *inquam*, sine ea scientia amplè & copiosè dici,
 scribi aut explicari potest. Duplex verò cum sit proficiendi in literis via,
 una *per præcepta*, altera *per exempla*, hæc posterior priori vel idè vide-
 tur præferenda, quod dictante Seneca (b), *Longum iter sit per præcepta,
 breve & efficax per exempla.*

Nec minus interest Virorum *Virtute & Doctrinâ* illustrium memoriam
 gestaque fortia scriptis perennare, quam ejusmodi homines habuisse: sunt
 enim illi, quos vitæ meritum & sapientiæ splendor præ cæteris extulit, ve-
 lut simulacra in exemplum posita ad informationem eruditionis & incita-
 mentum probitatis, ut minores vestigia Majorum, quæ sequi debeant, aspi-
 cientes, sine offensione passibus boni operis currant viam salutis ad glo-
 riam, & ad bravium supernæ vocationis, quod ipsi sunt assecuti, acrius
 contendunt. *Quotiens*, inquit Milo Crispinus, (c) *magnorum facta Virorum
 literis consignata recitantur, mentes audientium ad bene agendum informan-
 tur, & iis, in quibus torpescere solet fervor, reaccenditur, dum vident alios
 fecisse, quod ipsi facere monentur.* Unde & illa laudabilis & honesta apud
 Veteres consuetudo fuit, Majorum suorum imagines erigere, & præclara
 eorum

(a) Ecclesiast. 39. (b) Seneca Ep. 6. (c) Milo in Vitas Abb. Beccanl.

eorum facta memoria scribendo commendare, quò & alios provocarent ad imitationem, & ipsi laudem, ut putabant, assequerentur perennem.

Hunc & nos morem eò studiosius servandum credimus, quòd Divino moneamur Oraculo, *laudare Viros gloriosos in generatione sua*, eos nempe, quibus cum ex Virtutis, tum ex Literarum studio insignem quamdam gloriam obvenisse constat. Horum quippe memoriam, quoad licet, ab oblivione vindicare, præclare verò gesta memori semper mente circumferre, ac suum cuique honorem pro meritis reddere, Posteris non tantum decet, sed & æquitas jubet: *Valere*, inquit Cicero, *apud nos debet perpetua clarorum hominum bene de Republica meritorum memoria*. Et Plinius: * *Pulchrum imprimis videtur, non pati occidere, quibus debetur æternitas*. Si autem id pulchrum & æquum est, quidni ex diverso turpissimum erit, illos perpetuæ oblivionis inferre sepulchro, quorum nomina immortalitati *Virtus & Doctrina* consecravit? Si quæ quis in re militari, vel in administratione rei publicæ aut familiaris memoratu digna egit, scripto eduntur ad posteritatis exhortationem; quippè Viri Illustres, qui Literato in Orbe famam sibi noménque in omnem posteritatem compararunt, suæque eruditione sacro Ordini ornamentum attulerunt, justis honoribus à nobis vicissim sunt condecorandi? Iniqui profectò essemus, & Abderitanæ pectora plebis gereremus, si hæc Luminaria extinguere, aut eos, qui nostræ Genti tantum decus, tantamque gloriam conciliarunt, vellemus inglorios ad plures dimittere.

Neque verò parum ad Sacræ Familiæ nostræ Dignitatem & æstimationem spectat, ut Virorum Sapientiæ & Literarum laude celebrium Vitæ Posterorum memoriæ prodantur. Quod enim Viridariis rosarum est purpura, sylvis arborum viror, cælo syderum fulgor, hoc Ordini Benedictino Monachorum est eruditio: *Qui docti fuerint, inquit sacer Textus, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuis æternitates*. Unde nullus est Ordo, nulla Familia, quæ non in hujusmodi Viris tamquam syderibus suis & ornamentis ad invidiam gloriatur. Hoc fecerunt Antiqui, hoc faciunt adhuc nostræ tempestatis multi, nolentes præterire tacendo, quos alicujus momenti in Orbe erudito fuisse putarunt. Quòd si verò nulla est Familia Religiosa, quæ non gloriæ atque honori sibi ducat, si virum eximiæ eruditionis vel unicum tulerit, quantum ad Ordinis Benedictini commendationem decus est, quòd Viros numero fanè non minimo progerminarit, qui cunctarum ferè Scientiarum disciplinas mirâ ingenii felicitate, nec minoris doctrinæ copiâ atque varietate excoluerunt, ita quidem, ut scientiam cum virtutum studio feliciter junxerint, nec se per literarum cultum à regularis disciplinæ observantia deduci passi fuerint, probè gnari, quòd Monachus sine Religionis ac Pietatis ardore, non secus ac equus sine fræno in præcipitia, navis sine clavo in scopulos feratur. Hæc verò viâ gradientes non modò inter æquales suos in Monasteriis floruerunt ut rosæ inter spinas, sed permulti eorum ex claustris educti Episcopalibus infulis, purpureis galeris, Pontificiisque tiaris condecorati enituerunt *quasi splendor firmamenti*. Quamdiu nempe studiorum cura penes nostros fuit, tamdiu Viri Illustres, penes quos deinde Ecclesiæ dignitates residebant, Ordini non defuerunt. Nec aliæ scalæ, quibus Majores nostri in Regum, Imperatorum & Principum aulis ad summa dignitatum culmina conscendere solebant, atque *Virtus & Doctrina* fuerunt.

* Plinius Lib. V. Epist. 8.

Cujus

Cujus autem igraviæ jam fuerit, Majores nostros tanquam illustres ac præstantes Viros, laudibus atq; præconiis ornare, & tamen otio, luxu & desidîâ diffluere malle, quàm eorum vestigia premere? Speciosum *Ædepol!* non est, Virtutem atq; eruditionem Majorum verbis commendare, & easdem in postremis deinde curis habere; Non ex animo Viros Illustres admiratur, qui generosâ æmulatione eos non imitatur. Clara Antecessorū vita impigram imitandi necessitatem Posteris ferisque nepotibus imponere non immeritò censetur. P. SCIPIO cum Majorum suorum, qui nihil unquam sibi præclarum præter bellicam fortitudinem putarant, stantes in atriis imagines intueretur, ad eorum egregia facinora, gestaque fortia pressim æmulanda animum suum vehementer accendi atque inflammari fatebatur. Hoc certè animo & sine sapientes quidam Ordinis nostri Superiores Virorum omni liberali disciplinâ & virtute præstantium *Gregorii M. Ven. Bedæ, Alcuini, Rabani, Lanfranci, Anselmi, Ruperti Tuitiensis, Tritheimii, Mabillonii, Calmeti*, aliorumque complurium imagines in Bibliothecis, Musæis, aliisque Monasteriorum locis ob oculos constituunt, ut Monachis incitamento esse possint ad ea demum sectanda studia, quorum laude illi cæteros antecelluerunt. Doctos & industrios celebrare Majores, quid aliud est, atque faciem Posteris, quam sequantur præferre? Neque enim illud Symachi à vero abludit: *Ornamentis honorum incitatur imitatio, & virtus æmulatur exemplo honoris alieni*.

Nec eruditio tantum & doctrina consideranda est, sed morum etiam castimonia & integritas oppidò venit attendenda: quales nempe se gesserint, quàmque præclare vita doctrinæ eorum ac eruditioni responderit. Quid enim præcellens illa multarum rerum Scientia, si quis illam non ad supremi Numinis gloriam, sed ejus contumeliam, non ad suam & proximi salutem, sed ad perniciem convertat? Jam verò quàm multos cum *Doctrinâ*, tum *Virtute* præstantes Viros Benedictina Familia olim protulit, & hodiè profert, qui ut nemini, quin utrâque laude excelluerint, ita omnibus, utrâ potius eminuerint, dubium relinquunt. Quis non anceps hæreat (ut rem unico demonstremus exemplo) an Venerabilis BEDA Scientiarum magis, an Virtutum cultui fuerit addictus? Quis dicat, num ad Preces fundendas, vel Literas excolendas ardentius incubuerit? *Ejus vitam se consideres*, inquit Gottfridus Bouffardus, *nihil ipsum literis indulgisse; se studia, nihil orationi impendisse judicabis*. Omittimus *Gregorios Magnos, Ambrosios Autpertos, Lanfrancos, Anselmos*, aliosque quamplurimos, è quorum vita non Scientiarum modò, sed Virtutum omnis generis exempla peti possunt præclarissima, contenti monuisse cum Terentiano illo Demia: *Inspicere, tamquam in speculum, in vitas omnium jubeo, atque ex aliis sumere exemplum sibi*. Certè Librum hunc non eâ scribere causâ aggressi sumus, quò ambitiosam ac quasi superbientem Virorum editis exactæ doctrinæ monumentis clarorum pinacothecam adornaremus, sed ut Sodales nostri, quorum animi magis domesticis, ut par omnino est, quàm exteris atque aliunde petitis commoveri solent exemplis, si non plenum & accuratum, aliquem tamen, quantum Sciagraphiæ ratio patitur, in promptu haberent Antecessorum suorum Indicem, ad quorum exemplar sua literarum studia morésq; componere & vellent & possent, juxta illud *Horatii* ad Pisones monitum: *Respicere exemplar vitæ morumque juvabit Doctum Imitatorem*.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

(b) 2

Hoc

Hoc enim illud est præcipuè in Auctorum notitiâ salubre & frugiferum, *ut imitari non pigeat, quos celebrare delectat.* Nec privatis solum Monachis præsens Commentarius stimulos addere potest, ut Viros Doctrinâ inclytos æmulari studeant, sed Superioribus etiam incitamento esse; ut illorum similes quàm plurimos habere Religiosos contendant. Profectò non illæ Abbatis laudes dignæ fuerint, si superba construat ædificia; Turris Babylonice Structorum hæc ambitio est: *Celeberrimus nomen nostrum.* Non si auri argenteæ coacervandi studio teneatur; *Euclionum & Publicanorum hoc negotium est.* Non si agros cum agris copulet, finésque Monasterii protelet; *Conquestorum hoc Opus est.* Sed illa Abbatis laus est, si sit ipse doctus Lege Divinâ, si sciat proferre nova & vetera, si nihil antiquius habeat, quàm ut Monachi sui in viros Virtute & Scientiâ præclaros evadant. Ab his petitur vera & solida Abbatum gloria, verâque laus & comendatio: *Filius sapiens gloria Patris.* Cæterorum, sive sint auro laqueata, seu obryzo tecta, sive pensiles horti, aut amplæ ditiones, vel Attalicæ etiam opes, vana est ostentatio. Non de bobus, vaccis & equis, sed de ovibus reddenda est Abbatibus ratio. Oves verò sunt Monachi, in quibus quidquid utilitatis, tum religiosæ Pietatis, tum sacre Doctrinæ, quâ tam sibi ipsis, quàm Ecclesiæ & Ordini prodesse valebant, Paterfamilias minus invenire potuerit, culpæ Pastoris incumbit.

Nolim verò, ut qui præsentem inspicere Librum dignabitur, existimet Nos omnium, qui eruditionis laude Ordinem nostrum illustrârunt, Auctorum vitas contexere, ac scripta ad obrussam exigere; cum hoc opus sit, quod unius atque alterius hominis quantumvis industrii vires superare videtur. Quàm multi enim ab incunabulis Benedictinæ Familiæ tredecim ab hinc Seculis exortæ Viri claruerunt, quorum ætas, locus professionis, vitæque munerâ & ingenii monumenta ita sunt à notitia non vulgi modò, sed rei historicæ etiam peritorum cognitione remota, ut non dicam integram, sed nec mutilam de iisdem texere narrationem, imò de quàm plurimis ne rudera quidem vel parietinas aut vestigia invenire liceat. Eorum nempe memoriam vellonga oblivio, vel temporum injuria, aut etiam Domesticorum, qui nihil literis consignârunt, incuria abolevit. Certè non infimi nominis sunt Monasteria, quæ licet viros celebratæ olim inter doctos famæ habuisse constet, nullam tamen de eisdem paulò exactiorem notitiam fide dignis habent monumentis consignatam. Unde, ut eosdem ex profundo, in quo sepulti jacent, oblivionis eruas puteo, actum sæpius ages.

Illud autem indignum planè & propudiosum, quòd quidam Sodales nostri putidâ, nescio quâ, rerum suarum incuriâ in transversum acti, nec precibus, nec literis se exorari patientur, ut vitas Auctorum recentioris ævi, qui eorum in cœnobiis claruerunt, cum aliis communicent. An non monstro simile, Viros sui Monasterii illustres in obscuro jacere malle, quàm notitiæ de eorum gestis scriptisque alios facere participes, qui eadem non modo ad ipsorum Cœnobii, sed ad Ordinis totius comendationem, Posterorùmque utilitatem publici juris essent facturi? Nec ego solus, sed & alii Viri docti, quorum calamus in eodem versabatur argumento, ante me repulsam tulerunt: *Tantum*, exclamat nonnemo de Re Literaria Benedictina optimè meritis in literis ad me datis, *Tantum Sodalium nostratum aliqui Ordinis honorem curant, tanti suorum Concellitarum merita æstimant!* &c. In quo igitur culpa hæret, quòd multorum vitæ Scriptorum memoratu non indignæ silentio invol-

vantur?

vantur? O surdas, ne dicam, superbas aures! quæ nullis, tametsi honestissimis patent postulatis. Rem utiq; propudiosam & liberali pectore indignam, quòd neque suorum Monasteriorum Viros doctrinâ insignes sibi demereri, neque alios benè de iisdem merendi cupidos beneficii sui memores & præcones habere, suamque cum iis extendere famam velint.

Quid igitur hujus editione Libri contendimus? Non ut eum ceu doctrinæ ac eruditionis palatium, in quo omnibus & singulis Familiæ nostræ Scriptoribus sua honoris attribuatur sedes, haberi velimus, sed hoc tantummodo cupimus, illuc omnis noster collineat labor, ut Sodales excitemus nostros, quò & ipsi in hac sparta solertiùs excolenda operam collocare non graventur. *Peculiarem commentarium*, inquit Mabillonius (a), *postulant Ordinis nostri Scriptores, ex quibus præcipuos quidem in his Annalibus debito non defraudavi honore; at singula eorum recensere opera, & à geminis dubia & spuria secernere, res nimium fastidiosa fuerit: quòd quidem in peculiari de Scriptoribus Benedictinis Opere rectiùs & opportuniùs à quodam de nostris præstari poterit.* Sed quis ille, qui id laboris susciperet, post Mabillonium fuit? Nemo unus; nisi fors Clar. P. BERNARDUM PEZIUM nominaveris. Sed vir ille eximius ad hanc provinciam egregiè defungendam, magnâ eruditione, acri judicio, nitido sermone, cæterisque præsiidiis apprime instructus labori, *proh dolor!* immortalis est. Tamen verò omnes de adornanda Rei Literariæ O.S.B. Historia cogitantes idem manere fatum notissima inter Eruditos vagaretur fabula, jamque *Pezio* vivis erepto spes omnis edendæ ipsius Bibliographiæ prostrata jaceret (b); Rem tamen summâ laude dignam, & multorum votis expetitam aggressus est *Magnoaldus* noster, sociatisque mecum studiis & operis, prima nobis cura fuit, in omnes oras circumspicere, atque doctos ubique Viros sollicitare de juvando hoc insigni molimine, deque plurimorum eruditorum votis benè mereri. Nunquam tamen ipsi in animo fuit de omnibus Auctoris universim narrationem instituere; hanc ille mihi provinciam reliquerat emetiendam, nimis id genus argumenti pro Sciagraphia, quam adornabat, prolixum fore existimans. Centum itaque, non plurium, Virorum ac Fœminarum eruditione Illustrium vitas suis commentariis pro specimine annumeraverat *Magnoaldus*, quibus præter symbolas ipsi à me susceptas, tredecim alias, sudante sub prelo Opere, adjeci, ac etiam Scriptores non paucos ab eo omisos supplementi loco attexui. Quâ autem ratione, quòve ordine vastum hunc & salebrosam emensum fuerimus campum, paucis libet exponere.

Et quidem uti *Aratus* à Jove incipiendum dicitabat, *quia Jovis omnia plena*, ita nos ab alio, quàm à sanctissimo Religionis Benedictinæ Fundatore hanc Scriptorum syllogen exordiri, nobis religioni non immeritò duximus, quia, ut Divus ait Gregorius, *omnium Justorum Spiritu plenus fuit.* Sanctissimum Legislatorem *Corona Patrum*, non omnium, sed aliquorum duntaxat celebriorum Capite secundo excipit. Ita verò illi in reverentiæ atque ætatis indicium vocantur, qui & morum sanctimoniâ & eruditionis præstantiâ inclyti ante Theologiæ Scholasticæ incunabula Divinam Doctrinam, libris publicam in lucem datis, exposuerunt. Post quos Capite tertio locum fortiuntur alii Scriptores, qui à Seculo XII. ad renatas ferè literas floruerunt. Magna Rei Literariæ in Ordine Benedictino fuisse decorementa Seculo XIII. & XIV. jam in prima hujus Historiæ Parte uberius

(a) Præf. ad Tom. 1. Annal. O. S. B.

(b) 3 ex-

(b) Vide meam Epistolam ad Calmetum Bibliothecæ Lotharingiæ præfixam pag. xxvii.

exposuimus & deploravimus. Neque tamen cum ad duo isthæc Secula accedendum est, videri nobis debemus ex literata Græcia, ubi magna vis Philosophorum, in rudem Scythiam, ubi unus *Anacharsis*, esse delati. Etsi enim nec tam frequentes, nec tantæ semper Doctrinæ Scriptores, uti Seculis antecedentibus, sese offerant; Seculo tamen XIII. octoginta & plures; Seculo autem XIV. centeni se videndos præbent Viri doctrina & scriptis illustres; inter quos etiam Summi Pontifices, Cardinales, Archipræsules & Episcopi non pauci veniunt numerandi. Verùm plerorumque ac ferè omnium horum beatam analysin aliis perscribendam relinquimus. Seculum XV. inter alios quàm plurimos Abbates & Monachos scriptis inclytos, præcipuè illustrarunt *Nicolaus Tedeschus* Abbas Panormitanus, & *Joannes Tritemius* eruditorum suo ævo æviternus Phoenix, cujus vita tribus libris comprehensa exhibetur integra pag. 217. seqq. Capite quarto Elogia historica Scriptorum recentioris & nostri ævi, qui & multi & oppidò docti sunt, in medium afferuntur; Nullius tamen, qui vitali adhuc vescitur aurâ, vitam intertexere libuit, quòd tutius sit hominum magis memoriæ laudem dare, quàm vitæ, ut illo potissimum tempore merita extollantur, quando nec laudantem adulatio movet, nec laudatum tentat elatio. Capite quinto texuntur vitæ Sanctimonialium, quæ doctrinâ, eruditione & scriptis illustres, argumento sunt Benedictinis Vestalibus hodie non ingenium, sed animum, aut institutionem atque exercitationem deesse. Habent sanè non Viri tantum Ordinis nostri, sed fœminæ etiam Majores suos, unde studii & gloriæ splendida petant exempla. Sexto demùm Capite non Biographos, sed Nomenclatores agimus sola Scriptorum utriusque sexûs nomina appendendo, quorum vitæ fynopsin Sodalibus nostris contendam relinquimus. Quod idem de Anonymis & Pseudonymis, aliisque quorum in adjunctis meminimus appendicibus, intelligendum venit.

Licet autem nostro in Indice nonnulli parùm literati inveniantur adscripti, atque adeò Criticorum fortasse judicio haud satis digni reputentur, qui inter Doctos locum fortiantur; quia tamen in comparatione aliorum tam pauci sunt, ut vix numerum faciant, non ideò reliquis numerò & doctrinâ longè præstantibus, si immisceantur, constare invidiam debent, aut præjudicium. Sed & modernos Scriptores aliquos aliis subinde attextui, qui pauca admodum scripserunt, & Schediasmata solùm ac Theses ediderunt; quod duplici ratione feci, tum ne ipsos sprevisse arguerer, tum maxime, quia in vivis agentes, forsitan plura & majora sint elucubraturi, ut sese digniores reddant locis, quibus sunt positi. Calamum autem ab immodicis laudibus & encomiis, quâ licuit, abstinui. Tametsi namque mos ille haud improbus hodie obtinuit, ut Vitæ Scriptorum, qui adhuc in vivis spirant, literis mandentur, vitio tamen non vacat id scribendi genus, si illos, quorum gesta scriptaque referre quis suscipit, invidendis mactet elogiis, merasque charites buccinet. Quis enim non rideat ejusmodi panegyres, in quibus sæpè tanta pygmæis doctrinæ copia, tantaque morum sanctitas affingitur, quantam nec in *Augustino*, *Hieronymo*, aut aliis præcipuis Ecclesiæ Doctoribus suspicimus? Certè Eminentissimus noster Cardinalis *d' Aguirre* cum laudes justò majores in viros quosdam doctos contulisse sibi visus fuisset, publico easdem scripto, quo erat veritatis studio, & tenerâ conscientia, revocavit. Quod exemplum uti semper magni feci, ita deinceps sequi mecum decrevi, minimè quid huic aut illi placiturum

fit

fit attendens, sed id quod actum est infucate exponens: Ita enim *Lucianus* de virtutibus Historici, *Maximè*, inquit, * & ante omnia libero sit animo, ut neque metuat quemquam, neq; ab ullo speret quicquam; quoniam similis hoc pacto foret malis judicibus, qui vel ad gratiam, vel ad odium, acceptâ mercede, sententiam ferunt. Sed hæc consilia, utut mihi constanter ob oculos versentur, in eorum tamen vitis, quæ veram, quantumvis invidendam Majorum laudem complectuntur, non ideò verecundiâ, ut Vellei Paterculi utar verbis, *domestici sanguinis quidquam silebo*; sed quemadmodum *Virgilius*:

*Dicta meæ genti ponam, lectòsque sacro
Alma Viros. . .*

Cum autem omnis ætas suorum incuriosa sit, & ut Paterculus ajebat, *Præsentes invidiâ, mortuos, virtutemque extinctam demùm veneratione prosequamur*; consultum fore credimus, ut Eruditus quisque suos ipse labores literarios citra inane aucupium enarret: Nemo enim melius novit, quid sit in homine, quàm spiritus, qui inhabitat. Nec id Biographiæ genus exemplis caret: Plerique enim Viri Doctrinæ & Virtutis famâ celebres, ut suo Nomini consulerent, & posteritati fervirent in exemplum, suam ipsi vitam laborésque exantlatos enarrare, & Posterorum memoriæ committere fiduciam potius morum, quàm ostentationem & inclarescendi pruriginem arbitrati sunt. Quin referente *Tacito* in *Agricola*: *Uti apud Priores agere memoratu digna prorum magisque in aperto erat, ita celeberrimus quisque ingenio ad prodendam Virtutis Doctrinæque suæ memoriam sine gratia aut ambitione, bonæ tantum conscientie pretio ducebatur*. Id fecere ex Priscis, *Rutilius*, *Scaurus*, *Julius Cæsar*, *Ovidius* &c. Ex recentioribus *Petrarcha*, *Tritemius*, *Cardanus*, *Thuanus*, *Andreas Schottus*, *Huetius*, *Thomasius*, & novissimè *Guido Bentivolus*, *Augustinus Valerius*, *Calmetus*, ANGELUS MARIA QUIRINUS, aliique plures Idiobiographi, & rerum suarum Commentatores. Nec istud ipsis citra fidem, vel obtrectationi, aut vitio fuit: quandoquidem *Tacito* teste, *Famæ boni omnes indulgent, & in magnis viris sola animum mentemque perurit gloria*; ita quidem ut & omnes affectus facilius à Sapientibus exuantur, quam cupido famæ & perennandi studium: *Gloriæ cupidinem*, inquit *Plato*, & *Nominis curam velut ultimam tunicam anima solet deponere*.

Quamvis ergò perniciofa hæc prævaleat Mortalium consuetudo, ut æstimationi vilescant præsentia, solaque præterita menti placeant, pauci de futuris sint solliciti; in id tamen seriò incumbendum duximus, ut quæ modò in Ordine à Viris Illustribus geruntur memorabilia, aut eduntur ingenii monumenta, sedulo adnotarem. Veniet enim tempus, quo seri nepotes in nostræ ætatis acta & historias non minùs studiosè inquirent, quàm nos modò in præterita inquiremus, & quemadmodum hodie magni facimus Annales Veterum utut parcos & jejunos, ita quæ nos scribimus, quamvis animis vilescant nostris, olim judicio placebunt posteritatis. Stet igitur sua gratia beatis *Magnoaldi* manibus, quem hujus Operis Architectum veneramus. Sed ut nihil est humanis in rebus, quod perfici subinde nequeat, sic id maximè verum in Historia lit. ad quam beneficio Seculi nostri quotidianæ fiunt accessiones, nova deteguntur monumenta, novæ doctorum hominum lucubrationes, quibus ad vetera novum lumen accenditur. His adjumentis feliciores, quàm Nos, Posteriores facile demùm hæc in re omnem omnium superare poterunt jactum, totamque exhaurire Aganippam. Tantum Sodales nostros, qui possunt, rogatos velim, ut cum materia fabro non desit, fabri ipsimet materiæ deesse nolint, sed pro suo quisque

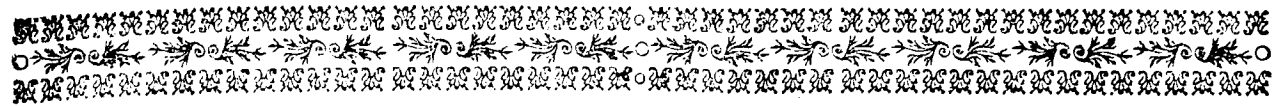
* *Lucianus* ex *Mycilli* editione p. 363.

amo-

amore & studio erga sui Monasterii Viros Illustres, eorum Elogia historica literis nostro ritu consignanda suscipiat. Dubium certè non est, quin de iisdem pariter ac de republica literaria optimè sint meritori, totiùsque Ordinis nostri gratiam iniri; ut qui hâc ratione confectas habebit vitas, quas in unum corpus redactas, non tam publicæ luci ad usum exponat, quàm ad imitandum alumnis suis proponat. Ad id verò laboris in se recipiendum eos quàm maximè deberet permovere, cum familiæ suæ decus, tum publicum Literatorum commodum, tum etiam invidiosa vetustas, quæ præclara quæq; ingenii monumenta evertit, exedit, funerat, sempiternæq; oblivioni tradit.

Cum verò non minus in sinceræ ac genuinæ historiæ Canones peccent, qui Viros Illustres Ordini Benedictino ultra veritatis leges adjiciunt, quàm qui eosdem invidiosè detrahunt, summæ nobis curæ sit oportet, ne quos in censum Scriptorum referamus, qui *Beati Benedicti* institutum reverà professi non fuerunt. Et quamquam quorundam è nostris opinione, ii parùm Ordinis honori consulere videantur, soleantque ignominiosè velut *Expunctores* traduci, qui ex Catalogo Virorum Illustrium, adhibitis sanioris Critices regulis, eos expungunt, quibus in Domesticorum ac Sodalium syllabo nonnulli è nostris Scriptores, argumentis nescio, quàm firmis, locum attribuerunt; ex adverso autem *Zelosi* in honore Ordinis propagando censeantur, qui in Virorum clarorum indice vel supra modum amplificando nervos omnes intendunt; hâc tamen ratione nos nullo modo, nisi inadvertenter, passi fuimus, ut Librum hunc subdititiis onerarem Scriptoribus. Zelum sed inconsultum, minusque providum sapit nimis Ordini Viros insignes vindicandi ardor. Quis enim non videat, si ejusmodi homines, qui ad Ordinem non spectant, ad eundem tamen collo quasi obtorto abripiantur, perfacile fieri, ut certi etiam & indubitati ab adversæ partis hominibus eidem negentur? Summoperè ergò conducit, ut existimationi Ordinis benè consulatur, non solum pietatem, non solum zelum, non solum Benedictinæ gloriæ studium, sed Historiam, Antiquitatem, ac Criticam habere perspectam. Qua in re Magni MABILLONII vestigia præ cæteris nobis terenda duximus. Quem admodum enim nemo eruditissimo hoc Añalium Benedictinorum Parente meliùs intellexit, quæ decora & ornamenta Ordinem sibi charissimum commendent, ita veri & sinceri Historici partes nemo magis explorare studuit. Quos ille pro Benedictinis habuit, nos quoque habemus; quos ceu adscriptitios expunxit, expungimus; quos male ab aliis negatos vindicavit, vindicamus. Hæc præmittenda censuimus, ne qui Sodales nostri nimio forsan vindicandæ Ordinis gloriæ studio abrepti, nos violati Illustrium Virorum canonis reos temerè suspicentur, & sugillent. Etsi verò hic venirent jugulandæ serpentes quædam adversum me criminationes; quia tamen ut Terentius agebat, in *Prologis scribendis operam abutitur, non qui argumentum narret, sed qui malevolorum maledictis respondeat, dehinc ut quiescant, porrò moneo, & desinant maledicere, malefacta ne noscant sua.* Tu interim *Lector candide!* hosce labores meos, qui Tibi aditum ad tot præclaros Scriptores & scripta patefaciunt, tanto æquiùs suspice, quò iniquiùs mecum, dum eos subirem, actum est. Vale!

ELENCHUS
CAPITUM, SECTIONUM, & PARAGRAPHORUM
PARTIS III. BIOGRAPHICÆ,

Vitæ ac Scripta Virorum Doctrinâ Illustrium, Ord. S. B. inde ab Origine ad nostram usque ætatem representantur hac serie:

CAPUT I.

Vita Fundatoris SS. mi P. BENEDICTI, cum ejusdem S. Regula, inque eam Commentariis, Versionibus, Editionibus, aliisque Lucubrationibus ad eandem illustrandam in lucem emissis. † 543. - - - pag. 2.

SECTIO I. De Regula S. Benedicti. - pag. 2.	IV. GOFFRIDUS Abb. Vindocinensis, S. R. E. Cardinalis. † 1131. - - - pag. 132.
§. I. <i>Sacræ Regule autographi & apographi, seu Manuscripti Codices.</i> - - - 6.	V. <i>Venerabilis</i> HILDEBERTUS. † 1134. - - - 134.
§. II. <i>Sacræ Regule Versiones.</i> - - - 8.	VI. DROGO S. R. E. Cardinalis, & Episcopus Ostiensis. † 1136. - - - 140.
§. III. <i>S. Regule Editiones, Declarationes, Variæ Lectiones, Notæ & Observationes.</i> 10.	VII. EADMERUS Episc. S. Andreae in Scotia. † 1137. - - - 140.
§. IV. <i>Comentatores in Sacram Regulam.</i> 12.	VIII. PETRUS <i>Diaconus</i> Casinensis. † 1140. 143.
§. V. <i>Authores, qui in S. Regula quedam Capita & loca difficiliora Comentati fuerunt.</i> 24.	IX. SUGERIUS Abbas S. Dionysii, & Regens Franciæ. † 1152. - - - 147.
§. VI. <i>Qui lucubrationes ad S. Regule Comendationem, praxin & usum ediderunt.</i> 29.	X. S. PETRUS MAURITIUS, cognomento Venerab. Abb. Cluniacensis. † 1156. - - - 151.
SECTIO II. Alia Opuscula S. P. B. adscripta. 32.	XI. WIBALDUS Abb. Stabulensis & Corbeiensis. † 1158. - - - 155.

CAPUT II.

SS. Patrum O. S. B. Corona, eorumque Vitæ ac Scripta.

§. I. S. GREGORIUS I. P. M. † anno 604. pag. 34.	XII. GODEFRIDUS Abb. Admontensis. † 1165. 160.
II. S. ILDEPHONSUS Archiep. Toletanus. † 669. 39.	XIII. PETRUS <i>Cellenfis</i> Abbas, ac postea Episcopus Carnotensis. † 1187. - - - 162.
III. S. ALDHELMUS Episc. Schirburnensis. † 709. 43.	XIV. REINERUS Monachus S. Laurentii Leodiensis. Claruit 1182. - - - 166.
IV. <i>Venerab.</i> BEDA Presbyter. † 735. - - - 46.	XV. CÆSARIUS Prumiensis postea Heisterbacensis Monachus. Clar. 1222. - - - 170.
V. S. BONIFACIUS Archiepiscopus Moguntinus, Germaniæ Apostolus. † 754. - - - 54.	XVI. MATHEUS <i>Parisius</i> Regis Angliæ Historiographus. † 1259. - - - 171.
VI. AMBROSIIUS AUTPERTUS Abb. in Monasterio S. Vincentii ad Vulturum in Italia. † 778. - - - 57.	XVII. BERNARDUS Abb. Casini & S. R. E. Cardinalis. † 1282. - - - 172.
VII. B. ALCUINUS Præceptor Caroli M. † 804. 60.	XVIII. ENGELBERTUS Abbas Admontensis. † 1331. - - - 175.
VIII. B. RABANUS Maurus Archiepiscopus Moguntinus. † 856. - - - 65.	XIX. CLEMENS VI. P. M. † 1352. - - - 180.
IX. S. PASCHASIUS RADBERTUS Abbas Corbeie Veteris. † 860. - - - 77.	XX. PETRUS BERCHORIUS Prior Collegii S. Eligii. † 1362. - - - 183.
X. B. SERVATUS LUPUS Abbas Ferrariensis. † 860. - - - 83.	XXI. ADAMUS ESTON S. R. E. Card. † 1397. 185.
XI. S. ADO Archiepisc. Viennensis. † 875. 86.	XXII. BASILIUS VALENTINUS. a. 1413. - - - 188.
XII. B. PETRUS DAMIANI S. R. E. Cardinalis. † 1072. - - - 88.	XXIII. <i>Venerab.</i> NICOLAUS de MAZEN Abbas Mellicensis. † 1425. - - - 192.
XIII. ALBERICUS Casinensis Monachus S. R. E. Cardinalis. † 1089. - - - 93.	XXIV. JOANNES LIDGATUS. † 1440. - - - 194.
XIV. B. LANFRANCUS Archiepiscopus Cantuariensis. † 1089. - - - 94.	XXV. JOANNES WETHAMSTEDUS Abbas S. Albani in Anglia. † 1440. - - - 195.
XV. S. ANSELMUS Archiepiscopus Cantuariensis. † 1109. - - - 99.	XXVI. NICOLAUS TEDESCUS Abb. Panormitanus. † 1445. - - - 198.

APPENDIX

De GOTHESCALCO Orbacensi Monacho Seculi IX. Cilone, qui nostra ætate etiam suos habet & Adversarios & Patronos. 104.	XXVIII. CAROLUS FERNANDUS Professor Regius in Universitate Parisiensi. † 1496. 203.
<i>Ejus Vindicia per Em. Card. Henricum Norisium.</i> - - - 105.	XXIX. ADAMUS VILICUS Abb. S. Martini Maj. Colonia. † 1499. - - - 204.
<i>Ludov. du Mesnil S. J. in eum criminationes.</i> 122.	XXX. JOANNES RAULINUS Regii Navarrae Gymnasii Magnus Magister. † 1514. 213.

CAPUT III.

Vitæ Virorum Doctrinâ Illustrium O. S. B. Medii Ævi, inde à Seculo XII.	XXXI. JOANNES TRITHEMIUS Abbas Spanheimensis. † 1516. - - - 217.
I. ODO Abb. S. Martini Tornacensis atque Episc. Cameracensis. † 1113. pag. 126.	XXXII. JOANNES de MARRE, Episc. Condomiensis. † 1521. - - - 333.
II. S. BRUNO Episc. Signienfis, S. R. E. Cardinalis. † 1125. - - - 129.	XXXIII. JOANNES PIEMONTANUS cognomento Bouzbachius Lacensis. † 1526. 335.
III. HERVEUS Burgidolensis Asceta. C. 1130. 130.	XXXIV. NICOLAUS ELLENBOGIUS. † 1543. 338.
	XXXV. GREGORIUS CORTESIUS S. R. E. Card. † 1548. 21. Octob. - - - 339.

XXXVI. ISIDORUS CLARIUS Fulginei Episcopus. † 1555. - pag. 344.	XXXIX. FLORIANUS TREFLERUS. † 1665. 353.
XXXVII. JOACHIMUS PERIONIUS Theologus Universitatis Parisiensis. † 1559. - 348.	XL. JACOBUS BILLIUS Abbas S. Michaelis in Ercmo. † 1581. - 353.
XXXVIII. DIONYSIUS FAUCHERIUS Prior Lcrinenfis. † 1562. - 351.	XLI. JOANNES FECKENAMUS Abbas ultimus Westmonasterienfis in Anglia. † 1585. 357.
XLII. NINIANUS WINZETUS. † 1592. 360.	XLIII. GILBERTUS GENEBRARDUS Archiepiscopus Aquensis. † 1597. - 361.
XLIV. JOANNES de CASTANNIZA. † 1599. 367.	

CAPUT IV.

Vitæ Virorum Illustriū Recentioris ævi.

I. LEONARDUS RUBENUS Abb. Abdinckofensis. † 1609. - 368.	VI. DAVID GREGORIUS CORNERUS Gottwicensis in Austria Monasterii Abb. † 1648. 375.
II. JACOBUS BREULIUS Prior S. Germani à Pratis. † 1614. - 370.	VII. BENEDICTUS HÆFTENUS Præpositus Affligenfis. † 1648. - 377.
III. JACOBUS BOSSUTIUS Consultor Congregationis de auxiliis. † 1626. - 371.	VIII. CONSTANTINUS CAJETANUS Abbas S. Baronti. † 1650. - 379.
IV. GULIELMUS GIFFORD Archiepiscopus Remensis. † 1629. - 373.	IX. CLEMENS REYNERUS Abb. Lamspringensis. † 1651. - 383.
V. ANTONIUS PEREZIUS Archiep. Tarracoenfis. † 1637. - 375.	X. PLACIDUS VIGELLIUS Abb. Majoris Augiæ Brigantina. † 1651. - 384.
	XI. CAROLUS STENGELIUS Abbas Anhusanus. † 1663. - 386.
	XII. ADAMUS ADAMI, Episcopus Hierapolitanus, & Hildesienfis suffraganeus. † 1663. 389.
	XIII. D. FRANCISCUS DELFAU. † 1676. - 395.
	XIV. LUDOVICUS ENGEL, SS. Canonum Doct̃or & Professor. † 1674. - 401.
	XV. GREGORIUS GEISSERUS Abb. ad S. Georgium in Sylva Nigra. † 1690. - 403.
	XVI. ANGELUS de NUCE, Archiepiscopus Rossanensis. † 1691. - 407.
	XVII. VITALIS TERRA RUBRA è Congregatione Casinensis. † 1692. - 413.
	XVIII. AUGUSTINUS RHEDING, Abbas & Princeps Einsidlenfis. † 1692. - 415.
	XIX. COELESTINUS SFONDRATUS, Princeps & Abb. San-Gallensis, S. R. E. Cardinalis. † 1696. - 416.
	XX. JOSEPHUS SAENZ de Aguirre S. R. E. Cardinalis. † 1699. - 420.
	XXI. CLAUDIUS STEPHANOTIUS. † 1699. 424.
	XXII. IGNATIUS CLAVENAU. † 1701. - 427.
	XXIII. ODERISIUS PIERIUS. † 1702. - 430.
	XXIV. OTTO AICHERUS Professor Universitatis Salisburgensis. † 1705. 435.
	XXV. JOANNES MABILLONIUS. † 1707. 436.
	XXVI. CLAUDIUS de VERT Prior S. Petri Abbatis-Villæ. † 1708. - 439.
	XXVII. PAULUS RABUSSON Superior Generalis Congr. Cluniacensis. † 1717. - 441.
	XXVIII. ANTONIUS AUGUSTINUS TOUTTÈ è Congregatione S. Mauri. † 1718. - 442.

XXIX. LUDOVICUS BABENSTUBER Theologus Ettalenfis. † 1726. - pag. 444.	XXXIII. CORBINIANUS KHAMM. † 1730. 457.
XXX. BENEDICTUS BACCHINUS Abb. Congregationis Casinensis. † 1721. - 445.	XXXIV. CAROLUS MEICHELBECK Benedicto- Buranus in Bavaria Monachus. † 1734. 458.
XXXI. DIONYSIUS de Sainte-Marthe. † 1725. 451.	XXXV. BERNARDUS PEZIUS Bibliothecarius Mellicensis. † 1735. - 466.
XXXII. MATHÆUS PETIT-DIDIER. † 1728. 455.	XXXVI. MARIANUS ARMELLINUS è Congregatione Casinensis. † 1737. - 446.
	XXXVII. BERNARDUS de MONTFAUCON Congregat. S. Mauri Decus insignis. † 1741. 479.
	XXXVIII. GODEFRIDUS BESSELIUS Gottwicensis in Austria Monasterii Abb. † 1749. 481.
	XXXIX. PLACIDUS BÖCKHN. † 1752. 484.

CAPUT V.

Vitæ Authorum Fœminæ sexûs O. S.

B. Doctrinâ, Eruditione, ac Scriptis Illustrium. - 485.	
I. ROSWITHA Monialis Gandersheimensis. Claruit anno 980. - 491.	
II. DIEMUDIS Sanctimonialis Westfontana. Claruit anno 1073. - 494.	
III. BERTRADA Vilecensis Sanctimonialis. Claruit anno 1030. - 496.	
IV. ADELA Monialis Marcianensis. † 1110. 497.	
V. S. ELISABETHA Schœnaugie Abbatissa. † 1160. - 499.	
VI. HELOISSA Paracleticis Abbatissa. † 1163. 501.	
VII. S. HILDEGARDIS Abbatissa in Monte S. Ruperti prope Bingas. † 1178. - 503.	
VIII. RILINDIS seu Regilindis Abbatissa Hohenburgensis. † 1169. - 508.	
IX. HERRADIS Hohenburgensis Abbatissa. Sec. XII. - 509.	
X. SS. GERTRUDIS & MECHTILDIS Sorores C. Sec. XIII. - 510.	
XI. ANGELICA BAITELLI. C. 1657. - 514.	
XII. HELENA <i>Lucretia Cornelia Piscopia</i> . † 1684. - 514.	
XIII. REGINA JURATA. † 1685. - 528.	
XIV. MARIA <i>Crucifixa à Concept</i> . † 1699. 528.	
XV. MARIA de Blemur Sanctimonialis è Congr. perpetuæ adorationis SS. Sacramenti. † 1696. - 530.	
XVI. MARIA <i>Stella Scutellari</i> . † 1702. 533.	
XVII. MARIA <i>Magdalena Gabrielis de Rochebouard</i> Abb. Fontebraaldensis. † 1704. 533.	

CAPUT VI.

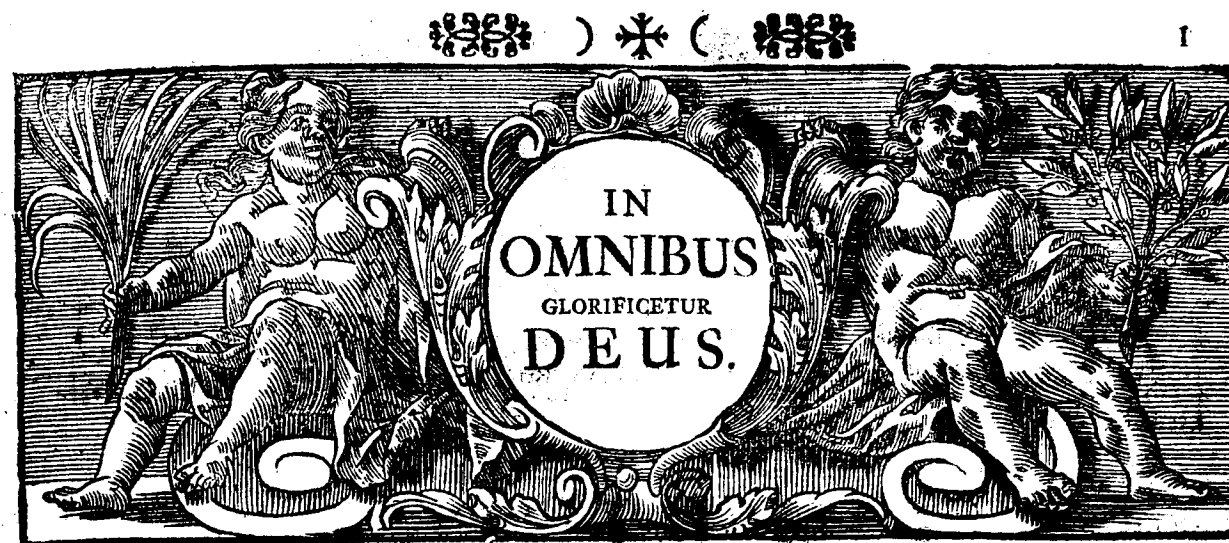
Recensentur nomina aliorum utriusque sexûs Scriptorum, qui variis ingenii sui monumentis Rempublicam Literariam locupletarunt. pag. 535. usque ad 639.

APPENDIX I.

De Script. Anonymis & Pseudonymis. pag. 639.	
§. I. De Anonymis. - 639.	
§. II. De Pseudonymis. - 645.	
§. III. Alii Benedictini, qui in Eruditorum Societates adlecti varia nomina tulerunt. 651.	

APPENDIX II.

Exhibet Scriptores omisso in superiori Indice cum additionibus & correcturis. pag. - 654. usque ad 674.	
---	--

HISTORIÆ REI LITERARIÆ ORDINIS S. BENEDICTI PARS TERTIA DE AUTHORUM NOTITIA.

Precipuum Historiæ Literariæ partem constituit Virorum Eruditorum notitia; cum enim duplex sit proficiendi in literis via, altera per præcepta, altera per exempla, hæc posterior priori præferenda omnino est, quò magis ipse usus in rem præsentem deducit. Prout namque incidimus in vitam Theologi, Philosophi, Jurisconsulti, Politici, Ethici, Philologi, ita multa discimus singularia ad illas scientias spectantia, de quibus nunquam cogitarunt, qui præcepta tantum proponunt. Ex illis arcana quædam colligi possunt, quæ non scientiam tantum, sed & prudentiam hominis literati augent, & maximas validissimasque addunt vires, tum ad rectè discendas artes, cum ad vitia emendanda & mores formandos; Omnes quippe Biographi id unum æquè spectare videntur, ut commemoratis Majorum virtutibus ac vitiis, quid sit in vita summoperè optandum vel fugiendum posteritati præcipiant. Impositas autem à Republica nostra partes implere, eorum potissimum rebus gestis docemur, qui sub eadem nobiscum disciplina vixerunt. Quamvis enim in hominum quorumcunque moribus latè patentia honesti principia, animisque innata semina deprehendere interdum liceat; contractioris tamen Societatis jura & domestica disciplina, nisi perspecta ejusdem familiæ alumnorum, & variâ temporum conditione cognosci vix unquam possunt. Quapropter Religionis Benedictinæ Scriptores, quorum nobis aliqua suppeditat notitia, communi Sodalium nostrorum bono descripturi, eos præsertim in theatrum adducemus, qui vitæ intra claustra ritè degendæ ac simul per bonas artes omnibus inclarescendi extantiora nobis præbent exempla. Hunc autem in scopum collimantes

ab alio, quam ab ejusdem Ordinis *Fundatore* exordiri non immerito religioni nobis ducimus. Ut igitur *Aratus* à Jove incipiendum putat, quia *Jovis omnia plena*, ita nos ritè cepturi à Ss.^{mo} Patriarcha BENEDICTO videmur, quoniam, ut Divus ait Gregorius, *omnium Justorum spiritu plenus fuit*, quem etiam *Joan. Trithemius* magni nominis Bibliographus in libro suo de Viris Illustribus O. S. B. primo collocavit loco, ut inspecto capite reliqua deinceps membra eò facilius dignoscere valeamus. Sit igitur

CAPUT I.

VITA FUNDATORIS S. BENEDICTI CUM EJUSDEM REGULÆ, INQUE EAM COMMENTARIIS, VERSIONIBUS EDITIONIBUS &c.

Orbi natus A. 480. † 543.

S. BENEDICTUS Nursiæ, urbe quondam episcopali, Valeriæ provinciæ contermina, in lucem anno Christi 480. editus claros habuit parentes. De generis profapia multi afferunt multa, sed pleraque non ita certa, ut ab aliis non in dubium vocentur. Quid? quòd *Gabriel Bucelinus* D. BENEDICTUM, ceu unum ex Majoribus Augustæ Domûs Habsburgo-Austriacæ, *Archiducem* cognominârît: quam verò appellationem cum à viris eruditis (a) explodî videret, meritò eam deseruit. *Mabilonio* non displicuit *Leonis Marsicani* in Chronico Casinenfi silentium de genere & profapia S. Benedicti, quòd in magnis viris decus originis nihil addere nisi contemptu suo possit. *Boni vini & boni viri non est quærenda origo*, inquit apud Angelum Nuceum (b) Vespasianus: *si quidem & vilissima gleba generosum ferre potest vinum, & virum egregium gregaria humilisque familia.* Non ergò Benedicto de patria, de gente & familia, sed patriis, gentibus & familiis de Benedicto honestius, quam de *Homero* certandum. Ut tamen *Mabilonius* quorundam comentis, qui S. Benedicti genus deprimerè conantur, occurreret, *Observationes* (c) de genere ejusdem edidit, in quibus ex S. Gregorio M. vitæ authore comonstrat S. BENEDICTUM *liberiori genere*, ac si dicatur *nobiliore genere*, fuisse ortum, sive hac voce comparativus absolute, sive superlativus sumatur. Certè *Adrevaldi monachi* tempore, id est, seculo nono, paternarum ejus ædium vestigia

supereffe dicebantur, quæ quorumvis palatiorum magnificentiam superabant.

Cùm *Benedictus* ad discendas artes idoneus haberetur, Romam liberalibus literarum studiis imbuendus missus est. Sed (d) *cùm in eis multos ire per abrupta vitiorum cerneret; eum, quem quasi in ingressu mundi posuerat, retraxit pedem: ne, si quid de scientia ejus attingeret, ipse quoque in immane præcipitium totus iret.* Despectis itaque literarum studiis relicta domo rebusque patris, soli Deo placere desiderans sanctæ conversationis habitum quæsit. Quibus Divi Gregorii verbis *Hermannus Conringius* (e) ut *Benedictinis* agere faceret, doctrinæ laudem S. Benedicto adimere conatus est. Id quod auctoritate S. Antonini evincere se posse, nullus dubitavit; qui postquam part. 2. Summæ historial. tit. XV. c. XIII. verba D. Gregorii M. attulisset: *Recessit igitur scienter nescius, & sapienter indoctus*, subjungit: *Quæ utique indicant aversam à liberalibus studiis Benedicti animum.* Verùm cum D. Thomas Aquinate dicendum, quòd *iste non discessit à studio, quasi scientiam horreret aut studium: sed secularem vitam & societatem formidans.* Unde *Angelus de Nuce* in notis ad vitam S. Benedicti cap. I. num. II. scitè annotat, BENEDICTUM non scientiam aut studium abhorruisse, ut inquit Thomas, sed secularem vitam & societatem formidasse. *Felix*, addit, *sapientia est, multa nescire, quæ noceant, nihil non nosse, quod juvet; quâquàm nescire interdum*

A. 486. puer septennis Romam ad studia mittitur.

de genere & profapia S. Benedicti.

(a) Vid. Jo. Lud. Schönleben in Prolegom. ad Annum sanctum Habsburgo-Austriacum.
(b) In Notis ad vitæ cap. I.
(c) Annal. Ben. tom. I. append. 2. §. 2. pag. 675.
(d) S. Greg. M. l. 2. Dial. in vit.
(e) in Supplem. ad Dissert. de Academ. Antiq. n. xxx. Opp. tom. v.

verdam accipitur pro eo, quod est non probare, nescio vos. Quæ Nucei verba cum doctissimus *Goebelius*, *Conringii Scholiastes*, retulisset, ejusdem verbis profequitur: *Alioquin & in specu & in convictu divinis instrui disciplinis maxime studuit, ut ipse sanctæ suæ legis textus abundè prodit, quæ ex S. Scripturæ oraculis, sanctorumque Patrum doctrinis est opus tessellatum.*

A. 494. Igitur cum sanctus adolescens Romanis Musis valedixisset, in eremum secessit. Hic post aliquot annos duo supra decem monasteria condidit, in quorum primo Romanorum Procerum filios virtutè primùm, tum doctrinâ instituendos accepit. Sic enim de pietate parentes curabant, ut congruè tamen eruditioni secundas tribuerent. Quis namque sibi persuadeat, Viros apprimè nobiles ac generis Senatorii filios suos in sinum ac complexum S. Benedicti comisisse, ut sanctam solùm *ruficitatem* ab eo addicerent, non verò ut literis etiam illustri profapia dignis informarentur? Hinc *Mabilonius* (f) edito libro *Abbatem de Trappa* meritò confutavit, qui dicere non erubuit, quòd D. BENEDICTUS non modò scientiam proculcaverit, sed & quodam modo ignorantiam publicè professus fuerit. Contemni potest scientia, proculcari etiam potest, quin publicè ignorantiam profiteamur. Et reverà doctissimus quisque ea, quæ didicit, parvi pendere debet, si cum scientia salutis comparentur. Abrenunciare potest, imò & quandoque debet quibusdam studiis, quibus excellit, si sibi offensionis & lapsus occasio fuerint. Denique inanem scientiæ gloriam contemnere debet, quin propterea palàm inscitiam profiteatur. S. Benedictus, cum Romæ studeret, deprehendit juvenum consuetudine atque diuturna in magna illa civitate comoratione creari sibi seductionis, & à Deo aversionis periculum. Ideò studia reliquit, non propter ipsa, sed propter ipsorum circumstantias. Sequiturne ex hoc, quòd postea in suo secessu nequam studuerit? cum ipse non solum ad legendas sacras Scripturas, sed etiam ad evolvenda Opera Patrum suos Religiosos exhortetur; cum denique ipse *Scripturarum scientiam absolutissime calleret, si D. Ab-*

A. 523. Sublacû repetit & nobiles liberos educandos suscipit.

bati credimus. Hæc *Mabilonius*, qui multis præterea docet argumentis, quod à sancto *Benedicto* studia literarum ex Ordinis à se fundati monasteriis non modò non proscripita, sed planè in iis fuerint instituta.

Cæterùm cum *Florentius* BENEDICTO insidias collocaret, Sublacò discedens in monte Casino monasterium condidit. Hic Regulæ sanctæ, quam in Sublacensi monasterio scribere exorsus erat, neque omni tamen ex parte perfecerat, suprema ab eo manus imposita est. A solo autem hoc Regulæ libro Romanus Pontifex Gregorius M. (g) insignem S. Patris eruditionem commendare non dubitavit: *Hoc, inquit, nolo te lateat, quòd Vir Dei inter tot miracula, quibus in mundo claruit, Doctrinæ quoque verbo non mediocriter fulsit. Nam scripsit Monachorum Regulam discretionè præcipuam, SERMONE luculentam.* Quod tanti Doctoris elogium ab aliis identidem repetitum, non infimum ei inter sacros Scriptores locum meritumque conciliavit. Chronographus noster *Yepesius* (h) post alios ait: „Neque multos, „ neque magnos libros S. Benedictus „ composuit; modicum tamen id, „ quod veluti in specimen divini sui „ spiritus post se dereliquit, excellens „ prorsus est, & admirabile. „ Et citatis superioribus S. Gregorii verbis, subdit. „ Loquitur de S. Benedicto Gregorius, „ tanquam de valde erudito, & eximio „ non in prudentia solùm & doctrina, „ verùm etiam in eloquentia, & proprietate Latini sermonis, quo suam „ Regulam exaravit. Sancti enim in „ suis scriptis disertis fuerunt & eloquentes; non rudi ac barbaro stylo, „ sed valde exacto ac proprio fidei mysteria explicantes. „ Ita ferè ille.

Quam verò vitæ rationem in laudatissima hac sua Regula complexus est, ea est, ut absque studiorum fulcimentis nec erigi potuerit, nec erecta subsistere queat. Nec ipsius Regulæ verba obscura sunt, quibus probari nequeat, S. Benedicto præter eximiam morum sanctitatem, mentis etiam sacram eruditionem cordi fuisse. Quid enim illa cap. 64. *Vitæ merito & SAPIENTIÆ DOCTRINA Abbas eligatur.* & cap. 21. de Decanis: *non eligantur per ordinem, sed secundum vitæ meritum & SCIENTIÆ DOCTRINAM.* Neque

A. 529. Casinum migrat, idola evertit, Regulam scribit.

Ex qua elucet ejus sapientia & vitæ ratio.

(f) Tract. de Stud. Monast. vol. 2. art. 13. pag. 65.
(g) Dial. 1. 2. cap. 36.
(h) ad an. Chr. 529.

que Abbatem aut Decanos tantum, sed cæteros etiam suæ Regulæ sectatores ad fastigium doctrinæ & virtutis evehere voluisse, illa sacræ Regulæ verba cap. 73. argumento sunt: *Hanc minimam inchoationis Regulam descriptam adjuvante Christo perfice; & tunc demum ad majora, quæ supra commemoravimus, Doctrinæ virtutumque culmina, Deo protegente pervenies.* Quò ut pertingerent, necesse fuit, ut adminicula illis suppeditaret, studia nimirum, & lectionem sacræ Scripturæ, atque Ecclesiæ Patrum, præter Monasticas Institutiones: sine studio etenim hæ lectiones nunquam cum fructu fieri potuerunt: sine studio nunquam ad illud doctrinæ fastigium licebit aspergere.

prædicatione suâ Gentes ad fidem vocat.

Cum profanæ verò superstitionis non modicæ reliquiæ ea in regione superessent, nihil antiquius habuit, quàm ut qui Casino in monte atque agro vicino paganis ritibus etiamnum dediti essent, ad sacra Christiana perducerentur. Quin ipse etiam cum esset Scripturarum sanctarum, ut Abbas Trappensis diffiteri non audet, scientificus, munus prædicandi obivit, felici usque ad eò successu, ut commemorantem circumquaque multitudinem prædicatione continuâ ad fidem adduxerit. Ut verò S. Benedictus verbo doctrinæ non mediocriter effulset, multosque gentilium divina luce collustravit, ita subinde pro exhortandis animabus discipulos rerum divinarum intelligentes crebrò submisit.

circa A. 543. etatis 63. vita defungitur.

Ad extremum cum S. Pater rudes, eruditos, literatos, illiteratos, nobiles, ignobiles salutis suæ consulere volentes in disciplinam suam admittens præclare instruxisset, è vivis ad Superos excessit, iis a numerandis, de quibus scriptum: *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Vixit S. BENEDICTUS annos tres supra sexaginta, cum egisset Nursiæ annos septem, Romæ septem, Sublaci triginta quinque, in monte Casino quatuordecim.

Vitæ S. Benedicti Scriptores.

Vitam illius & admiranda Gesta post Gregorium M., qui unus omnium instar esse debet, varii cum veteres tum recentiores literarum monumentis consignarunt. Eorum enumeratio ne vaga nimis esset, in classes aliquot Benedictus Hæstenus coëgit. Prima classis est eorum, qui sancti Patris vitam lato calamo & ex professo scripserunt.

Altera Historicorum est. Tertia Chronologorum, qui omnes passim S. Patris meminerunt. Quarta Martyrologii Scriptorum. Quinta Concionatores & Panegyristas repræsentat. Sexta Poetas exhibet, qui suis carminibus magnum hunc Heroa, ejusque Gesta decantârunt. Septima est eorum, qui ex aliquâ occasione, & veluti per transennam de hoc SS. Patriarcha mentionem fecerunt. Post Hæstemi tempora, qui & ipse insigni commentario res gestas S. Legislatoris illustravit, plures alii ejusdem vitam seculo proximè elapsò, & hoc labente seu condiderunt, seu encomiis celebrârunt.

Ex Hispanis *Alphonfus de S. Victore*, Philippo IV. Hispaniarum Monarchæ à concionibus, Almeriensis primùm, dein Auriensium in Gallaciâ, tandem Zamorensis Episcopus librum edidit duobus Tomis comprehensum hac epigraphe: *Sol Occidentis, & magnus Pater Benedictus.* Prior Tomus Matrili an. 1645. alter 1648. prodiit.

Hispani & Itali: Alphonf. de S. Victore,

In Italia *Angelus de Nuce* Vitam S. Benedicti à Leone Marficano, Ostiensis Episcopo, scriptam recensuit cum Spicilegiò addito Chronico Casinensi, Lutetiæ Parisiorum anno 1668. typis excuso. Habetur etiam Tomo V. Scriptorum rerum Italicarum inserta à V.C. Lud. Ant. Muratorio.

de Nuce,

ANGELUS SANGRINUS, Abbas Casinensis, vitam S. P. Benedicti carmine & metro, ut erat excellentis venæ Poëta, descriptam, atque elegantissimis iconismis condecoratam Christiano Orbi exhibuit. Opus Florentiæ primum typis Sermartellianis impressum, Romæ an. 1587. & 1634. in 4. recusum. Romæ D. *Josephus Costalta*, Abbas S. Pauli extra & propè Muros Congregationis Casinensis in Divum Benedictum elogia edidit anno MDCLXV. typis Fabii de Falco in 8. maj. *Angeli Mariæ Quirini* Vita Latino-Græca S. Patris Benedicti, in quâ Textus Latinus, Authore Gregorio Magno cum duobus Codic. MS. Sublacensibus nunc primùm comparatur, exhibitis etiam variantibus veterum editionum lectionibus, Versio Græca authore *Zacharia* Papa, eadem ratione cum Codic. MS. Abbatiae Florentinæ confertur. Altera pars, Veterum Carmina, Sermones, & Homilias de S. P. Benedicto complectitur. Postrema Variorum notas in eandem vitam contractas, & ad examen revocatas, in medium affert. Venetiis 1723. apud Antonium Bartoli,

In

Galli: Planchete.

In Gallia ex Congregatione S. Mauri plures habemus Scriptores. *Joannes Bernardus Planchete* Vitam S. Benedicti Gallicè scriptam, ac in tres distinctam libros, atque Parisiis in 4. anno 1652. impressam Reginæ dedicavit. In primo Gesta S. Patris memoratû magis digna exponit, in altero illius virtutes perscribit, in tertio quid contineatur, paulò post dicturi sumus. *Ludovicus Gabriel Bugnot*, perelegantis ingenii vates, S. Patris Regulam & vitam carminibus expressit in 12. Parisiis apud Ludovicum Billaine 1665. *Antonius Josephus Mege* vitam S. P. Benedicti à Gregorio M. scriptam cum explicatione quorundam maximi momenti locorum, & epitome Historiæ Ordinis Benedictini edidit in 4. Parisiis 1690. Denique *Joannes Mabillonius* magno judicio, ut cætera omnia Vitam S. Fundatoris conscripsit in Annalibus Benedictinis, in Actis verò Sanctorum Ord. S. B. eandem notis illustravit.

Bugnot,

Mege,

Mabillon.

Germani: Hermann Schuttenis,

In Germaniâ *Hermannus Schüttenis* Abbas S. Benedicti Biographiam versibus expressit, quæ in *Stephani Parisiensis* Commentario Regulæ S. Benedicti in Ss. Udalrici & Afræ Bibliotheca adservato cum iconibus descripta conspicitur, hac ad calcem adjectâ epigraphe:

*Suscipe depicta vita formam Benedicte!
Dogmata qua sana describit Gregoriana,
In Schute Hermannus Abbas Pater hoc tibi munus
Offert, quem merita tua ditent perpete vitâ.*

Stengelius,

Eo ex opere anno 1495. per R. P. *Thomam Rieger* descripto, *Carolus Stengelius* ex Asceta San-Udalricano Augustæ Vindelicorum Abbas Anhusanus, quàm pius tam doctus, Vitam S. Legislatoris cum figuris æneis publicæ luci exhibuit Augustæ Vind. in 18. 1621. Quam dein ex Latino Germanicè reddidit ibid. 1630. Idem *Laudes S. P. N. Benedicti* An. 1647. & *Æconomiam Regulæ A.* 1648. ibid. edidit. . . *Gabriel Bucelinus* è Congr. S. Josephi in Suevia Monachus Weingartenis Vitæ S. P. B. compendium exhibet Operum Gerardi Belgæ Parte III. typis S. Galli in 12. an. 1641. *Theodorius Gangelt* S. Pantaleonis Coloniae quondam Prior, *Regulam S. Benedicti* unâ cum ejus vitâ, in dies singulos distributam, piisque rythmis & summa-

Bucelinus,

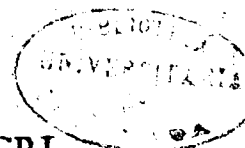
Gangelt,

riis versibus illustratam publico dedit Coloniae anno 1663. in 12. *Rupertus Hausdorff*, Brevnoviensis in Bohemia Monasterii Asceta perdoctus, S. Fundatoris Doctrinam, virtutes, miracula, seu vitam patrio, id est, Germanico sermone edidit Glacii in 12. An. 1680. *Arsenius Sulger*, Prior Imperialis Monasterii ad Duplices Aquas vitam S. Institutoris stylo Latino, nitido, eleganti, & didactico dedit, typis iteratis Monasterii Sangallensis in 12. excusam an. 1691. *Ignatius Clavenau* Clavenau in Monasterio Admontensi in Styria Novitiorum Magister longè piissimus, Vitam S. P. Benedicti moraliter exposuit, quæ ab ipsius beato obitu Salisburgi in 4. an. 1720. typis Joannis Josephi Mayr excusa fuit. Extat in Authoris Asceti posthuma Part. I. pag. 1. 181. *Thomæ Aq. Erhard*, Theologi Wessofontani è Congr. Bavarica GLORIA SS. PROTOPARENTIS BENEDICTI IN TERRIS ADORNATA, seu *Vita, Virtutes, prodigiosè Gesta, & Cultus Ss. Patriarchæ*, in libros viginti quinque divisa, hi in IV. Opera; quorum primum complectitur vitam S. Benedicti; secundum ejus Regulam; tertium Benefactores Ordinis nostri; quartum Ordinem ipsum, ejus fructus, sanctitatem omnigenam &c. Ex his IV. Operibus Opus I. in quatuor libros divisum lucem aspexit Augustæ Vindelicorum anno 1719. sumptibus Joannis Strötter Bibliopolæ. Quid ab obitu Authoris de cæteris tribus Operibus factû, vel futurû sit, me præterit. Nihil eorum hactenus, quod sciam, publicam aspexit lucem. Quo eodem anno R. P. *Rupertus Sutor* nescio cujus Monasterii Religiosus Vitam S. P. Benedicti prælo subjecit Monachii in 8. Similiter incompertum habeo, cujus Benedictini operâ & industriâ Miracula S. Patriarchæ Benedicti anno 1678. in 12. Salisburgi formis æneis fuerint excusa. Item Hebdomodaria Devotio ad S. P. Benedictum, unâ cum compendio vitæ & doctrinæ ejus typis Monasterii Einsidlensis in forma minori. De Præsidio & Patrocinio S. P. Benedicti in articulo mortis Dissertatio Germanicè scripta à me edita fuit Constantiæ in 8. typis Jo. Ignatii Neyer an. 1730. De Sacris Cruciculis, seu Numismatibus S. P. Benedicti *Disquisitionem* edidit A. 1743. Viennæ *Benno Löbelius* Abbas Brevnoviensis.

Sulger,

Erhard,

Rupertus Sutor.

SCRIPTA SS.^{MI} P. BENEDICTI.

SECTIO I.

Sacra Regula.

Oudin
de Regula
S. Bene-
dicti judi-
cium.

CAsimirus Oudinus in Commentario de Scriptor. Eccles. Tom. I. col. 1414. de Regula S. Benedicti agit: *Quamvis autem, inquit, hanc Regulam Divo Benedicto Abbati Casinensi abnegare nolim, non desunt tamen argumenta ex ipsa lectione & contextura petita, quibus eruditi credunt, non esse opus à solo Benedicto Abbate compositum, sed factum ex communi suffragio totius Congregationis Monachorum, unde non tanquam Abbas privatus, sed nomine plurali totius velut Congregationis loquitur.* Hæc Oudinus, in cujus sententia, verius opinione levissimâ, haud alii sunt eruditi, atque Joachimus Vadianus, similesque heterodoxi scriptores, quos dudum Benedictus Hæftenus (i) jure ac merito explofit. Quis deinde nescit, quod, qui leges & statuta aliis observanda præscribunt, pro singulari plurativum numerum authoritatis gratiâ ponere soleant? His igitur non tam confutatis, ne eorum dicta aliquo habere loco videamur, quam silentio prætermittis, & rejectis, cum universa Catholica Ecclesia, verbis D. Gregorii M. Romani Pontificis pronuntiamus: *S. P. Benedictus nullius hominis adjutus eruditione ac doctrina, sed divino afflatus Spiritu solus scripsit Monachorum Regulam discretionem præcipuam, sermone luculentam.* Quâ de re videtis superius dicta Part. II. Cap. I. Sect. V. pag. 193.

Regulæ
Summa.

Regulæ totius Summam his paucis (k) Joannes Mabillonius in Annalibus Benedictinis complexus est: „Tribus „maximè virtutibus fulcitur tota Be- „neditinæ religionis disciplina, nimi- „rum silentio cum solitudine ac seces- „su, humilitate & obedientia. Hanc „solam cum conversione morum se- „cundum regulam solemniter voto pro- „mittimus, ad difficillima quæque seu „impossibilia usque extensam. Pri- „mum in religiosis exercitiis officium

„divinum, opus Dei & servitutis nô- „stræ pensum; secundum lectio & la- „bor, qui manû exercetur. Nocte „vigiliæ nocturnæ paulum de media „nocte, interposito spatio antè matu- „tinos, quos modò Laudes appella- „mus. A matutinis redire ad lectos „non licebat, quod tempus medita- „tioni & lectioni infumebatur. Post „Primæ officium labor manuum à Pa- „scha ad kalendas Octobris, intra „tres ferè horas; ab his kalendis in „Pascha post lectionem, quæ per bi- „nas ternasve horas manè fiebat. Ho- „ra secunda agatur Tertia, inquit „Regula, & usque ad Nonam omnes „in opus suum laborent. In Quadra- „gesimæ verò diebus à mane usque ad „Tertiam plenam lectioni vacent, & „usque ad decimam horam plenam „operentur, quod eis injungitur... „Fratribus infirmis aut delicatis talis „opera aut ars injungatur, ut nec oti- „osi sint, nec violentia laboris oppri- „mantur. Post meridiem in lectulis qui- „escant. Tum iterum lectio spiritualis, „iterumque labor pro portione virium „cuique assignatus, ita ut debiles im- „positum non refugerent, validiores „cuperent etiam duriores. Vespè- „ras demum & Completorium psal- „lebant.

Atque de sacratissima hac Regula, quam Principes viri, ac mulieres, relictis seculi pompis, ingenti numero professi fuerunt, plura nobis expendenda veniunt. Ut verò non inconcinno ordine progrediamur; primum acturi sumus de autographis & apographis codicibus, tum de ejusdem ex Latina in alias linguas versionibus, deinde de variis accuratis editionibus; post de Scriptoribus, qui in eam vel Commentaria, vel alios libros ad illius commendationem, usum, & observantiam conscripserunt. Sit igitur

S. I.

Sacra Regulæ autographi & apographi, seu Manuscripti Codices.

Autogra-
phum Re-

Quamvis ex historiarum (l) monu-
mentiis eruere licet, videtur glorio-

ssimus Legislator noster Regulam su-
am pluries, minimumque bis in literas
Mauro
retu- traditæ,

(i) in Not. ad Reg. cap. 73. pag. LVIII.

(k) Tom. I. pag. 57.

(l) Hæften. Disq. Mon. I. 2. tit. I. Disq. 4. p. 107. col. 2.

retulisse. Nam constat, eam ipsam, quam scripserat, S. Mauro in Gallias proficenti tradidisse Regulam, ut testatur viæ vitæque ejus socius S. Faustus, qui ait: *Osculatis nobis, ac benedictione super nos tradita, dedit Ss.^{mo} discipulo Mauro librum REGULÆ, quem ipse Sanctus MANU SUA SCRIPSERAT, proferrique iussit pondus libræ panis, & vasculum æneum, vini heminam capiens, & ita nos sivit abire.* Hunc verò Regulæ authographum Codicem piissimi Authoris manû exaratum, quem S. Maurus in Gallias attulit, illum ipsum fuisse certum est, qui postmodum in Majori Monasterio apud Turones asservatus fuit, (m) ex destructo fortè Glanofoliensi cœnobio istuc allatus, Pro reliquiis certè haberi meruit, quem Petrus Venerabilis, Abbas Cluniacensis, piis perlustravit oculis, ut Jacobus Breulius, Asceta S. Germaniæ Pratis, ex veteri codice refert. Ut ut est, periit exemplar illud Majoris Monasterii, uti & authographum Asceterii Casinensis. Præter exemplar enim, quod S. Maurus in Gallias asportavit, alterum quoque S. Legislatoris manu exaratum in Italia mansisse, necessariò fatendum est. Cùm enim anno Christi 586, Longobardi Casinense Monasterium vastarent (uti jam olim S. Benedictus præviderat) fugientes Monachi, Romam petierunt, secum codicem SANCTÆ REGULÆ, quam præfatus P. Benedictus scripserat, & quædam alia scripta, nec non pondus panis, & mensuram vini deferentes; ut tradunt Leo Ostiensis, & Aimoinus de Gestis Francorum. Post annos autem centum & amplius, instaurato à Petronace Casinensi Monasterio, eadem Regula à Zacharia Papa eodem relata est, ut præter Leonem Ostiensem testatur Adrevaldus Floriacensis. Sed edisserat nobis ipse Pontifex hanc suam erga Benedictinos liberalitatem, qui in Privilegio, quod Casinensi Chronico subnectitur, sic ait: *Hæc autem eo die, quo sanctissimi Patris ecclesiam dedicavimus, parvitas nostra obtulit: libros scilicet SANCTÆ SCRIPTURÆ, & librum REGULÆ, quam Pius PATER MANU PROPRIA SCRIPSERAT. Pondus etiam libræ panis, & mensuram vini, nec non diversa ad Ecclesiasticum ministerium ornamenta, & possessiones Apostolica liberalitate concessimus.*

De quo
Theode-

Ex hoc verò exemplari suspicatur
Hæftenus, (n) Theodemarum, post Ro-

manam è Laterano transmigrationem, marus septimum Casinensem Abbatem, curasse describi Regulam illam, quam Carolus in lo Magno in Franciam misit. Sic enim in ejus Epistola, ad calcem Chronici Cassinensis edita habetur: *Volumen vobis Regulæ ejus B. Patris (BENEDICTI) de ipso codice, quem ille suis sanctis manibus exaravit, transcriptum direximus.* At enim ubi tam pretiosus thesaurus deinde remansit? Sane, quod aliis rebus sanctissimis quoque evenit, in cineres & favillas, pro dolor! abiit, ut testis est Leo Cardinalis Ostiensis lib. 1. Chron. Casin. cap. 51. *Septimo, inquit, hujus Abbatis (Ragempbrandi) anno, Monasterium Teanense occulto Dei judicio cum omnibus operibus suis igne absumptum est; ibi etiam REGULA, QUAM BEATUS BENEDICTUS MANU SUA CONSCRIPSERAT, & sacci, in quibus divino jussu cœlitus eidem Patri Benedicto esca delatae sunt, & plura insuper cœnobii istius monumenta incendio conflagraverunt.* At ne omnia voracibus periisse flammis putemus, subditur ibidem: *Quidquid à Fratribus de thesauro Ecclesiæ potuit quomodolibet eripi, in Episcopo ejusdem civitatis repositum est.* Inter quæ fortè fuerit particula quædam REGULÆ, quæ etiamnum in Casinensi Sacratio inter reliquias asservatur. Scribit enim Milletius, se anno Domini 1605, in Sacristia Montis Casini vidisse *Ultimum Caput Regulæ S. Benedicti*, propria ipsius manu in cortice arboris descriptum. Erat autem argento, pellucidòque cristallo inclusum, hæc verba cœlaturæ insculpta gerens: *HÆC EST SCRIPTURA PROPRIÆ MANUS S. BENEDICTI ABBATIS.* At enim Mabillonio hæc Scriptura, qui eam, cùm Casini esset, oculis accuratè subjecit, haudquaquam tantæ visa est antiquitatis. Verisimilius, inquit, existimem, eam esse Regulæ partem, quam Drogo Abbas Glanofoliensis, cùm anno supra millesimum centesimo tertio Casinum adiisset, Casinatibus obtulit, cum reliquiis beati Mauri.

Quod ad Codices apographos, seu Codices manuscriptos attinet, præ cæteris memoratu dignus est perantiquus codex, qui in Asceterio Fuldensi asservatur, cuiusque ad calcem hoc præclarum atextitur mnemosynon beati Patriarchæ: *Codex peccatoris BENEDICTI. Væ mihi misero habenti, contrariam mihi rem.*

(m) Ruinart in Apolog. Missionis S. Mauri, quæ extat ad calcem Tom. I. Annal. O. S. B. p. 637.

(n) loc. cit. pag. 198. col. 1.

Qui reus in his omnibus, quæ adversantur moribus meis malis. Tu verò horum lector, si tuam vitam videris concordare præceptis, orans pro scriptore, codicem redde domino suo. „ Hæc verba S. Patris, subdit hujus clausulæ scriptor (o), reperta sunt in fine regulæ, quam ipse manibus suis propriis scripsit, & S. Mauro, cum eum ad Gallias mitteret, tradidit: quæ domnus ac venerabilis Abbas N. (Ruthardus scilicet, qui Fuldensi Monasterio præesse cœpit anno MLXXV.) cum apud Majus Monasterium Turonense in eadem Regula, quæ ibi pro reliquiis asservantur, invenisset, rogavit sibi apud Cluniacum transmitti, & in hac Regula nostra pro amore ipsius sanctissimi Patris nostri iussit studiosè describi. „ Grimaldus & Tatto Monachi San-Gallenses cum ex Gallia confratribus suis in S. Gallo Regulam beati Benedicti egregii Confessoris direxere, hoc etiam exemplari haud dubiè usi fuerunt. Fieri hoc ab ipsis potuit forsan, cum residerent in scholis Martiniani Cœnobii Turonensis. An adhuc in S. Gallo habeatur, me præterit.

Alii Codices manuscripti, quem finem jam habitura nostra esset oratio, si manuscriptos Codices quoscunque recensere instituerem. Vix enim ullum est Ordinis nostri Monasterium, quod non manu exaratos aliquos exhibere codices possit; cum Novitiorum apud quosdam hoc fuerit studium, ut eam, juxta quam vivere elegerant Regulam, suâ manu describerent. His verò omnibus prætermisissis, eos tantum commemorare juvat, qui Hugoni Menardo, Benedicto Hæsteno atque Edmundo Martene, celeberrimis S. Regulæ Expofitoribus, usui fuerunt. Et quidem Menardo septem Regulæ S. Benedicti Mss. adfuerunt; una, cui adjuncti erant Commentarii Ruthardi, monachi, uti ipse quidem

existimat, Eremitæ S. Mariæ apud Helvetios: duæ ex Bibliotheca Monasterii S. Germani à Pratis. Item duæ ex Bibliotheca monasterii S. Victoris Parisiis siti, una ex monasterio S. Ebrulphi, dicecensis Lexoviensis, postrema & recentior S. Faronis propè Meldas. *Benedictæ Hæsteno* Mss. Codices quinque auxilio adfuerunt, ex quibus vetustissimum Hugo Menardus ex S. Ebrulphi Ordinis nostri in Normannia monasterio ad ipsum ante aliquot annos transmisit. Proximè sequitur *Dionysianum*, probæ notæ ex Cœnobio S. Dionysii in Brocquerovia propè Montes Hannoniæ. Membranæ *Affligenienses* tertium suppeditarunt. R. D. Abbas S. Andreae juxta Brugas quartum exhibuit; quintum est *Bibliotheca S. Hadriani* Martyris Gerardimonte minùs correctum, quod capitum lemmata præfigit, mutatque arbitrato, reclamantibus plerumque cæteris. *Edmundo Martene* subsidio fuerunt Mss. codices plurimi, maximè vetustissimus omnium ante annos mille uncialibus literis scriptus, cujus varias lectiones ex Bibliotheca Bodleiana, quæ est Oxonii in Anglia, transmisit ad Joannem Mabillonium V.C. *Eduardus Bernardus*, deinde Narbonensis ante annos nongentos exaratus; cujus varias item lectiones, uti & alterius monasterii S. Sabini Tarbeiensis annorum sexcentorum excepit Claudius Stephanotius è Congregatione S. Mauri. Alios etiam quinque consuluit, nempe duos Parisienses S. Germani à Pratis, tertium S. Cornelii Compendiense, quartum S. Petri Conchenfis, quintum B. Mariæ Lyrenensis.

Hos verò omnes Codices ævi diuturnitate exsuperat Codex seculi octavi, qui apud nos Germanos in celebri Sueviæ Monasterio Faucensi, vulgò FIESSEN, cum cura asservatur.

§. II.

Sacræ Regulæ Versiones.

Cum antiquissimis temporibus Regulam Benedictinam multi utriusque sexûs in variis Europæ regnis ac provinciis fuerint professi, qui Latinis literis minimè imbuti, eandem hoc scriptam idiomate non intellexerunt, necessario in eorum gratiam in illum sermonem, cujus periti erant, converti debuit. Quomodo enim aliàs præ-

cepto S. Legislatoris satisfieri potuisset, dum conceptis verbis mandat, ut monastica vitæ tyroni Regula per ordinem non modo legatur, sed etiam relegatur, ut sciat, ad quid ingreditur, c. 58. Unde complures S. Regulæ habemus versiones, Græcam, Anglo-Saxonicam, Gallicam, Hispanicam, Italianam, Germanicam, Bohemicam, Poloni-

Verfio Theologica.

ionicam, Hungaricam, aliàsque, è quibus tamen aliæ exciderunt, aliæ non ita pridem noviter adornatæ fuerunt.

KERO, sive GERO, Monachus S. Galli, tempore S. Othmari Abbatis circa An. 720. in usum monasterii sui Regulam S. Benedicti ex Latino in Theoticum sermonem convertit, quem ex codice nongentorum, ut Mabillonio To. 4. Analect. p. 632. (edit. novæ p. 19.) visum est, V.C. *Bernardus Frankius*, tunc Bibliothecæ San-Gallensis præfectus, nunc verò Abbas & Princeps Disertinensis descripsit, atque ad D. Jo. Schilterum, Jurisconsultum celeberrimum transmisit, in cujus tomo I. Thesauri Antiquitatum Teutonicarum publicam lucem aspexit, editionem post laudati Schilteri obitum curante Jo. Georgio Scherzio D. & Juris in Univers. Argentorat. Profess. P. Ord. Ulmæ sumptibus Danielis Bartholomæi MDCCXXVI. Confer tamen Jo. Georg. Eckardum Tom. 2. de Reb. Orient. Franc. pag. 326. ubi hæc habet: „ Scio illam interpretationem „ in seculum octavum referri, & *Ke-* „ *romi* tribui; sed utrumque sine validis fatis argumentis. Neque enim „ eam ante Reformationem Ordinis „ Benedictini per S. Benedictum Anianensem factam puto. Et *Kero* posterioris adhuc ætatis Monachus hinc „ *Glossarium* excerptis, quod Goldastus in Alamannicis tom. 2. part. 1. „ p. 64. in lucem protulit.

Anonymi versio germanica seculi XIII.

ANONYMI Benedictini Versio Germanica Regulæ S. Benedicti seculo XIII. adornata extat in volumine Monasterii Aspacensis in Bavaria, quam glossis necessariis instructam prelo dudum paratam habet V.C. *Placidus Ambros*, Cellerarius Mellicensis, rei antiquariæ non parùm peritus. Alia Germanica versio sec. XV. habetur in Bibliotheca San-Emmeramensi. Vid. Catalog. p. 98.

Recentiores versiones:

JOANNES DE SPIRA, Mellicensis Cœnobita, seculo XV. S. Regulam in Germanicam transtulit linguam. Inc. *Translatio: O Sun hör flisiklich die Gepot des Meisters &c.* Vid. Hist. Bibl. Mellic. p. 295.

CAROLI STENGELII, Abbatis Anhusani, Germanica versio prodit in S. Augustæ Vindel. anno 1610. Alia recentior edita *Constantiæ* anno 1749. in 12.

Saxonica,

S. *Ethelwolfus* ex Abbate Abendonæ Episcopus Wintoniensis in Anglia seculo X. creatus, *Pater Monachorum*. *Ziegelbauer Hist. P. III.*

rum, & Sydas Anglorum à Joanne Bromtone Abbate Jornalensi vocatus, sacræ Regulæ translationem Saxonice adornavit, de qua in Historia Eliensi hæc leguntur: Eadgarus Rex, & Alfreth sive Alfred dederunt sancto Ethelwoldo manerium, quod dicitur Suthburn, & cyrographum, quod pertinebat, quod Comes, qui dicebatur Scule, dum possederat, eo pacto, ut ille Regulam S. Benedicti in Anglicum idioma de Latino transferret. Extat hæc versio inter Mss. Codices Universitatis Cantabrigienseis codice 1543. Vid. *Caf. Oud.* tom. I. p. 1792.

REGULÆ S. BENEDICTI Abbatis, Patris Monachorum, Militum Christi, de generibus eorum & vita, Latine, cum versione Saxonica interlineari asservantur in Bibliotheca Cotton. sub effigie *Tiberius* Lit. A. Cod. 3. Notandum, duplicem S. P. B. Regulam asservari in Bibliotheca Cottoniana; Alteram Paraphrasticè translata, alteram Anglo-Saxonice interlineatam. Utamque descripsit Junius, atque illam libellum esse dicit quantivis pretii in suis Anglo-Saxonice. Vid. *Tenzel* in Colloq. mens. Aug. An. 1691. ubi libros Mss. Bibliothecæ Cottonianæ recenset.

REGULÆ SANCTIMONIALIUM eximii Patris beatissimi Benedicti, Latine & Saxonice, h. e. post singula capita sequitur Saxonica Versio; asservantur inter Mss. Codd. Bibliothecæ Cottonianæ sub effigie *Tiberius* Lit. D. Cod. III.

HENRICUS VAN DEN ZYPE, vulgò Belgica, *Zypeus*, Abbas Monasterii S. Andreae Brugis, Regulam Benedictinam in Belgicum idioma primus convertit, atque typis vulgavit. Vid. *Hæsten. Disq. Monast.* l. 2. tr. 5. disq. 4. p. 163. col. 2.

JOANNES DE ROBLES, Abbas Monasterii S. Vincentii Martyri apud Salamanca, manticensis sacri vulgari lingua convertit, atque edidit *La Regla del Glorioso Padre S. Benito.* i. e. *Regulam Gloriosi Patris S. Benedicti*, Salmanticæ. ex Officina Alexandri de Canova. an. 1571. 8. & ex Lucæ Juntæ an. 1583. in 8. Vid. *Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov.*

GALLICA VERSIO, antiqua MS. Conchenfis Monasterii, de qua Edmundus Martene meminit in Cap. 8. Sac. Reg. pag. 251.

GUIDO JUVENALIS, Abbas S. Sulpicii Bituricensis, Regulam S. Benedicti Gallicè interpretatus est. Floruit. c. an. 1490.

CLAUDII DE VERT è Congr. Cluniac.

niac. *Traduction de la Regle de S. Benoit*, id est, *Verfio Regulæ S. Benedicti*. Parisiis 1689. in 12. Ita Nizeronius Memor. Tom. XI. pag. 315. qui tamen statim subjungit, *Claudium* esse solùm editorem hujus versionis.

JOANNIS MABILLONII è Congreg. S. Mauri Regulæ S. Benedicti versio unâ cum Stephani Poncherii Parisiensis Antistitis constitutionibus ad suæ diocesis Sanctimonialium usum accommodatis, in gratiam Sanctimonialium Cala-

menfium, vulgò de Chelles. Parisiis, 1697. in 18.

Italica versio, nescio cujus Benedictini opera & studio prodiit Romæ an. 1610. typis Barthol. Zanetti in 24. Novissima est, quod sciam, Venetis typis an. 1745. (quæ fuit post annum undecimum secunda editio) excusa tacito nomine interpretis, qui est V.C. *Angelus Calogiera* Monachus Camaldulensis Benedictinus, qui versione hac admodum clara & perspicua magnam promeritus est laudem.

§. III.

S. Regulæ Editiones, Declarationes, Variæ Lectiones, Notæ & Observationes.

vetustiores editiones.

ARNOLDUS WION ante suam S. Regulæ editionem Venetiis año 1593. accuratam, ultra centum alias jam numeravit; inter quas celebris est Veneta anno 1489. & Parisiensis minimum octo; prima ex Officina Colinaei typographi, utriusque testamenti sententiis approbata, ac sanctorum Patrum Scripturis elucidata, an. 1522. in 12. altera edita studio & opera Guidonis Juvenalis, Abbatis S. Sulpitii Bituricensis, cum ejus interpretatione Gallica; tertia cum Speculo Bernardi Abbatis Casinensis anno 1507. Quarta studio Jacobi Breulii Prioris S. Germani à Pratis accurata fuit anno, ni fallor, 1604. unâ cum veteri Cæremoniali Benedictino, & Bullis Pontificiis, quæ ad reformationem Benedictinorum attinent, pro usu Monachorum Congreg. Bursfeld. in Germania. Quæ editio an. 1616. Parisiis repetita fuit. Quinta, in minima forma & una cum libello de imitatione Christi per Franciscum Vallgraviu an. 1635. Sexta, cum declarationibus & constitutionibus Congregationis S. Mauri, jussu & autoritate Capituli Generalis ejusdem Congregationis 1646. in 8. Septima, cui accessere paucula ipsius S. Patris Opuscula ex diversis Auctoribus in unum collecta, & vetus Cæremoniale Benedictinum à VV. PP. Congr. Bursfeld. ante annos centum & quadraginta compilatum, in quo omnium Capitulum Regulæ S. Benedicti vera praxis ostenditur, apud Hieron. Drouart 1610. in 8. Octava, & novissima, quod sciam, anno 1730. in minori forma.

REGULA à S. *Dunstano* correctâ, typis Ascensianis & Parisiensibus olim vulgata, haud alia est ab ea, quam

Christianus Presbyter & Monachus Parisiensis circa an. Domini 1544. adornavit. In præfatione certos nos esse jubet, se in quodam cœnobio, & observantiæ regularis gloria & antiquitate insigni, invenisse Regulam à B. *Dunstano*, Cantuariensi Archiepiscopo, ad integritatem restitutam, & explicatam, quam transcripserit, atque edidit curaverit. Hæften. l. c. p. 109. col. 1. Exemplar hujus Editionis mihi visum est in Bibliotheca Augusta Vindobonensi.

Editio *Coloniensis* unâ cum Commentariis *Smaragdi*, & *Joannis à Turcremata* apud Gervinum Calenium An. 1575. *Florentina* cum Statutis Casinensibus 1520. *Veneta*, 1609.

Joannes Bertels, Abbas B. Mariæ Luxemburgensis, novam S. Regulæ editionem accuravit Coloniae apud Maternum Cholinum, an. 1581. in 12.

Petrus Abbas Monasterii Burgensis in Hispania edidit Regulam S. Benedicti unâ cum ejus vita & rebus gestis. Barcinone an. 1633. in 8.

Benedictus Rolle, Gallus Benedictinus, Regulam S. Benedicti anno 1594. typis vulgavit Parisiis apud Hieronymum Drouart; cui alia quinque Opuscula subjecit, quæ S. Legislatori verè, an verisimiliter tantum tribuuntur.

S. *Regula* excusa in folio auctoritate *Patrum Congregationis Bursfeldensis* in Germania; cui ad amussim penè respondet altera editio in 4. cum Martyrologio Benedictino, Cæremoniis, five Constitutionibus, & Ordinario divinorum Officiorum ejusdem Unionis. *Certè omnium diligentiam*, judice Hæfteno, *superdrunt Congregationis Bursfeldensis*

Italica

feldensis Patres, qui Regula in 122. distinctiones partita, in ipso Martyrologio ad singulos dies imprimi curarunt, quæ Regulæ pars legenda: atque ita, sicut de Novitiis S. P. Benedictus præscripserat, ter in anno Regulam prælegatur: &

Nulla dies abeat, quâ REGULA non recitetur.

Ubi verò hæc editio accurata sit, ignoramus: ex historia verò Regiæ Abbatie S. Germani à Pratis discimus, quòd *Jacobus Breulius* prelo Parisiensi subjecerit Regulam S. B. unâ cum veteri Cæremoniali Benedictino, & Bullis Papalibus de Reformatione Benedictinorum ad usum Congr. *Bursfeldensis*. Quæ editio anno 1616. iterata fuit. Vid. Jac. Bouillart l. c. lib. 5. p. 219. Eandem verò piis rithmis distinctam, & variis officiis ac etiam exercitiorum praxi auctam publico dedit *Theodorus Gangelt* S. Pantaleonis Coloniae Prior anno 1663. & sæpius in 12.

Regula S. P. Benedicti cum Declarationibus & Constitutionibus editis à Patribus Congregationis Casinensis *Moguntia* apud Balthasarem Lippium an. 1604.

Regula S. P. N. Benedicti unâ cum Constitutionibus Congregationis Austriacæ Monasteriorum Ord. ejusdem S. B. Urbani VIII. Pont. Max. autoritate recognitis, approbatis, confirmatis. Linzii excudebat Joannes Plancus an. 1626. in 12.

Regula S. Benedicti Abbatis, Monachorum Patriarchæ, cum Declarationibus & Constitutionibus Patrum Congregationis Casinensis motu proprio confirmatis à Sanctiss. D. N. Innocentio Papa XI. anno Domini MDC. LXXX. Romæ typis Reverendæ Cameræ Apostolicæ 1680. in 4. maj.

HUGO MENARDUS è Congr. S. Mauri Regulam ad plures Mfs. Codices diligentissimè correctam, atque eruditis notis illustratam edidit in *Concordia Regularum*, Paris. 1631. in 4.

Editio perquam celebris *S. Regula* habetur, quam *Lucas Holstenius* in Codice Regularum Antwerp. an. 1638. fol. accuravit, Romæ an. 1661. & Parisiis an. 1663. in 4.º præmissis S. Gregorii M. & aliis veterum, Simplicii etiam Abbatis Casinensis testimoniis.

BENEDICTUS HÆFTENUS ad *Monasticas Disquisitiones* Regulam adjunxit, seu, ut rectius loquar, necessariò præmisit, cum variis Lectionibus & Notis, quas in quibusdam editionibus & Mfs. exemplaribus, non omnes quidem, sed quæ alicujus essent momenti, *Ziegelbauer Hist. P. III.*

ti, annotavit. Ubi à cæteris omnibus discrepabat, aut manifestum apparebat mendum typographicum, veriore lectionem substituit, sed admodum rarò, ne temerè quid mutare, aut suo tribuere judicio videretur.

PAULUS AUGUSTINUS DE FERRARIIS, patriâ *Genuensis*, professione *Pauli Augustini de Ferrariis*, Monachus Casinensis, imprimendam curavit SS. Patriarchæ Benedicti Regulam, ex vetustissimis membranarum Sac. Monasterii Casinensis summa fide ac diligentia exemplatam, cui varias lectiones & notas addidit ipsemet Paulus Augustinus Neapoli typis Novelli de Bonis anno 1659. Opus sanè perutile ac valdè eruditum; sed quod Paulus Augustinus magna ex parte desumpsit ex Collectionibus Angeli de Nuce, qui Notas eruditissimas in vitam ejusdem SS. Protoparentis, & in Chron. Casin. concinnavit, quod quidem Paulus in fine suæ Præfationis non diffitetur, Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 119.

Angeli de Nuce, Abbatis Casinensis, *Angeli Variæ lectiones, & Notæ eruditæ in Regula S. P. B.*, jamdiu impressæ sub nomine Pauli Augustini de Ferrariis, ut modò diximus. Armell. l. c. part. 1. pag. 38.

EDMUNDUS MARTENE, scripturus Commentarium in sacram Regulam, prius ejus textum tam ad probatissimos Mfs. Codices, eosque non paucos, quam ad antiquissimas editiones magna industria & indefesso labore emendare studuit; unde hæc editio pro omnium optima & castigatissima haberi debet. Prodiit verò unâ cum Commentario Parisiis in 4. maj. anno 1690. apud Franciscum Muguet.

THOMAS ERHARD, Monachus Wessofontanus è Congr. Bavarica Regulam sacram S. P. N. Benedicti ad modum Bibliorum in versus distribuit, & variæ lectionis notis illustravit. Augustæ Vindelicorum sumptibus Joannis Strötter, Bibliopolæ, typis Antonii Maximiliani Heiss, 1722. in 8.

FRANCISCUS MARIA RICCI, Romanus, S. Mariæ Florentiæ Monachus edidit Regulam alias in Italicam linguam jam conversam unâ cum Constitutionibus & Declarationibus PP. Congr. Casin. Mantuæ ex typogr. D. Benedicti per Albertum Pazzonum an. 1723.

BENEDICTUS MEYENSCHNEIDER, Saxonius, Subprior Regulam S. P. N. Benedicti cum Notis & variis Lectionibus edidit

dit Hildesii in 12. typis Wilhelmi Theodori Schlegel an. 1729.

Joannis Belgæ, JOANNES BELGA, Monachus & Abbas Monasterii S. Bavonis Gandavi, *Declarationes* edidit in *Regulam S. Benedicti*. Claruit anno 1350. Hæften. l. c. p. 161. col. 2.

Ludovici Barbo, LUDOVICI BARBO, Abbatis S. Justinæ, & Præsidis Congregationis, quæ ab eadem Diva nomen accepit, *Declarationes* nonnullæ in *Regulam S. P. B.* adnexæ libro, cui titulus: *Privilegia præcipua Congregationi S. Benedicti Valisoletanæ à Summis Pontificibus concessa*. Vallis Oleti excudebat Andreas Merchan an. 1595. Armel. Bibl. Caf. part. 2. p. 84.

Andreas Salazar, ANDREAS SALAZAR, Hispanus, Monachus S. Æmiliani scripsit *Notas ad Regulam S. Benedicti* Romæ 1614. Vid. Nic. Ant. in Bibl. Hisp. Nov.

Joachimi Seiler, JOACHIMI SEILER, Abbatis Fischingensis Monasterii è Congregatione Helvetica, *Notæ & Observationes* in S. Regulam, prout illa in Provinciis superioris Germaniæ nostrâ ætate observari consuevit. Ingolstadii apud Thomam Gras 1706. editio tertia. Author patrio, id est, Germanico scripsit sermone. Hæ Animadversiones in Latinum conversæ sermonem recusæ fuerunt Augustæ Vindelicorum in 12. An. 1727.

— Ejusdem *Hortus Liliorum* ex spinis Regulæ S. B. plantatus cum Ani-

madversionibus super S. Regulam. Warfaviæ. 1731. 8.

Benedicti Bacchini, BENEDICTI BACCHINI, Itali, Parmensis, è Congr. Casin. Abbatis undequaque doctissimi *Observationes in Regulam S. P. B. & in Constitutiones Congreg. Casin.* Opus Mss. in fol. Vid. Armel. l. c. part. 1. p. 82.

Gregorii Marsala, GREGORIUS MARSALA, Siculus Panormitanus, & Monachus ad S. Martinum de Scalas anno 1655. factus, vir apprimè pius ac religiosus, præter vitam S. Legislatoris nostri, etiam ejusdem Regulam in Italicum idioma translata notis illustravit, ac typis excudi fecit Panormi per Thomam Rommolum 1689. in 12. Qui libri Italicè scripti non mediocriter, statim ac prodierunt, probati sunt, adeoque ab omnibus sub Regula S. P. Benedicti militantibus excepti, ac celeriter omnes distracti; unde nova expectabatur eorundem editio; abundant enim doctrinis, exemplis, monitisque ad rem monasticam pertinentibus, ac insuper Autoris animum religiosissimum, ac piissimum veluti in speculo ostendunt. Armel. Part. I. p. 188.

Augustini Dornblut, AUGUSTINUS DORNBLUT Genobacenensis in Alsatia Monasterii Cœnobita perdidiligens, edidit Moguntia anno 1749. *Præxim Regulæ S. Benedicti*. Plura ejus generis opuscula prelo parata habere dicitur.

§. IV.

Commentatores in Sacram Regulam.

Sequitur, ut de Commentatoribus, qui suam in S. Regulam impenderunt operam, brevem instituamus operam

Benedictus Anianensis, S. Benedictus Anianæ in Britannia minore, sive Septimania Galliæ provincia Abbas, anno Christi 821. defunctus, omnium primus occurrit. Is, testante Ardone ejus discipulo, *omne desiderium suum in observantiam Regulæ converterat, suumque hoc permixtè erat studium, ut nihil intellectui ejus excederet. . . . & ut ostenderet contentiosis nulla frivola cassaque à B. Benedicto edita fore; sed suam ex aliorum fultam esse Regulam, unum collectis Regularum sententiis composuit librum, cui nomen Concordia Regularum dedit; ita ut B. Benedicti præcederet sententia: ei*

verò rationabiliter convenientes jungerentur. Sex verò ac viginti omnino sunt Regulæ, quæ cum Benedictina Regula conferuntur ac conciliantur. Hujus Concordiæ Regularum vetustissimum exemplar in Bibliotheca Floriacensi Edmundus Martene & Ursinus Durand repererunt, quod haud aliud ab eo fuisse opinor, quod Hugo Menardus ex eadem Bibliotheca erutum, notisque & observationibus à se illustratum evulgavit Parisiis 4. An. 1631. ex officina Hieronymi Drouart. Elenchum verò Scriptorum, è quibus Concordia illa composita est, Cl. Jaon. Albert. Fabricius Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2. p. 537. ad paginas editionis Menardianæ adornavit, quem hic subjicere non gravabor,

Index Scriptorum, è quibus Concordiam Regularum cum Regula S. P. Benedicti concinnavit S. Benedictus junior, Abbas Anianensis.

Ambrosii roseus hymnus. pag. 384.	548. 572. 577. 608. 620. 621. seq. 661.
Augustinus. pag. 223. 298. 391. 431.	671. 682. 684. 696. 720. 732. 747.
458. 487. 550. 551. 554. 555. 618.	758. 775. 776. 821. 832. 868. 880. 911.
633. 664. 665. 666. 667. 668. 833.	913. 927. 955. 956. 1026. 1027. 1098.
859. 860. 877. 878. 902. 1044.	Fructuosus alter. pag. 140. 179. 732.
Aurelianus Episcopus. pag. 177. 178.	793. 958. 960. 961.
195. 221. 222. 325. 333. 388. 389.	Gregorius Nazianzenus. p. 550.
502. 512. 543. 583. 623. 668. 671.	Hieronymus. p. 116. 932. 1018. 1025.
697. 714. 715. 749. 762. 770. 771.	Horsiesis, vide Orsiesis.
784. 797. 881. 923. 979. 980. 991.	Isidorus. pag. 83. 119. 150. 173. 187.
992. 1017. 1044. 1087. 1100.	215. 217. 279. 330. 430. 463. 480.
Basilii. pag. 112. 151. 184. 185.	497. 511. 534. 541. 568. 571. 583.
193. 194. 195. 211. 212. 213. 214.	591. 607. 619. 620. 642. 643. 663.
215. 241. 244. 245. 259. 262. 269.	686. 695. 711. 712. 713. 744. 746.
270. 275. 278. 279. 294. 305. 308.	757. 778. 779. 793. 818. 869. 870.
317. 385. 386. 387. 405. 476. 477.	878. 879. 880. 903. 906. 907. 952.
478. seq. 485. 496. 497. 510. 569.	991. 1026. 1043. 1044. 1060. 1087.
570. 592. 593. 594. 605. 606. 607.	Macarius. p. 161. 210. 274. 567. 796.
616. 617. 618. 626. 632. 662. 721.	809. 810. 866. 868. 930. 847.
722. 723. 726. 779. 780. 781. 795.	Magister. pag. 93. 105. 142. 227.
796. 815. 836. 837. 847. 876. 897.	228. 236. 249. 250. 282. 325. 365. 400.
900. 901. 933. 950. 951. 952. 988.	406. 438. 459. 461. 520. 523. 537.
1011. 1024. 1055. 1056. 1057. 1072.	545. 572. 578. 584. 596. 608. 646. 648.
1073. 1079. 1080. 1090. 1092. 1093.	652. 673. 674. 681. 686. 700. 716.
1094. 1095. 1105. 1106. 1107.	734. 752. 759. 772. seq. 774. 838.
Beda. pag. 562. 845.	849. 855. 861. 871. 872. 918. 926.
Benedictus. pag. 79. 87. 99. 133. &c.	931. 972. 967. 968. 971. 993. 1001.
per totum librum.	1036. 1062. 1064. 1067. 1068. 1069.
Cæsareus Episcopus. pag. 171. 397.	1087.
399. 484. 527. 528. 529. 628. 653.	Orientalium regula. pag. 183. 196.
669. 670. 681. 784. 1070. 1087.	422. 424. 426. 433. 481. 572. 595.
Cassianus. pag. 266. 268. 276. 281.	625. 699. 758. 759. 882. 971. 1035.
295. 297. 301. 307. 314. 315. 322.	1042. 1059. 1081.
323. 324. 360. 395. 409. 411. 453.	Orsiesis. p. 86. 163. 166. 167. 169.
493. 544. 558. 559. 624. 643. 645.	170. 226. 432. 615. 876. 907. 1076.
698. 750. 781. 782. 794. 826. 827. 914.	Pachomius. pag. 192. 193. 219. 246.
931. 967. 968. 969. 970. 1058. 1074.	427. 429. 430. 471. 472. 473. 474.
Cassiodorus. pag. 384.	475. 476. 492. 493. 506. 576. 579.
Columbanus. pag. 199. 232. 234. 247.	604. 605. 616. 658. 659. 660. 661.
260. 334. 485. 506. 508. 509. 710.	693. 694. 695. 756. 768. 769. 770.
1082. 1101.	813. 814. 847. 865. 895. 916. 917.
Regula Cujusdam. pag. 182. 185. 248.	948. 949. 1045. 1047. 1051. 1052.
287. 290. 291. 433. 466. 483. 501.	1053. 1054. 1055. 1076.
509. 519. 545. 572. 573. 579. 600.	Regula Patrum. pag. 161. 162. 196.
610. 626. 652. 672. 686. 703. 717.	232. 407. 491. 515. 590. 604. 676. 693.
728. 761. 785. 800. 1029. 1039. 1042.	766. 798. 811. 812. 855. 867. 894. 927.
1097. 1098.	945. 1009. 1010. 1050. 1082. 1095.
Cujusdam (Trithemio, Servi Dei, regula ad Sorores) p. 629.	Aliorum Patrum. pag. 678. 767. 945.
Donatus. pag. 255. 289. 560. 883.	Cujusdam Patris. pag. 198. 235. 783.
Ferriolus, sive Ferreolus pag. 96. 174.	830.
220. 235. 303. 305. 420. 465. 502.	Paulus & Stephanus. pag. 85. 197.
504. 505. 516. 529. 580. 622. 635.	246. 388. 489. 594. 619. 777. 778.
713. 733. 823. 824. 908. 909. 910.	789. 799. 815. 816. 817. 851. 918.
953. 1012. 1058. 1085. 1099.	1046. 1057.
S. Fructuosus Episcopus. pag. 117.	Tarnatensis regula. pag. 421. 511.
139. 174. 241. 270. 271. 272. 275.	544. 561. 595. 637. 669. 698. 783.
281. 309. 313. 363. 416. 418. 447.	829. 860. 870. 882. 915. 965. 1046.
450. 464. 481. 500. 517. 537. 542.	1058. 1100. 1101.
	Valerius. p. 126.

Hanc *Regularum Concordiam* nos Benedictini non ea tantum causa magni facere debemus, quod in Sacram Regulam primum sit opus, sed quod etiam à S. Benedicto Anianensi Abbate fuerit compositum, qui omnibus Ordinis Monastici alumnis singulari veneratione colendus, ab antiquis *Benedictus secundus* merito est appellatus; & certè post sanctum Legislatorem nulli fuit secundus.

Smaragdus,

Smaragdus, Abbas S. Michaelis in agro Virdunensi Commentarium suum super Regulam sanctam non solum ex variis antiquarum Regularum sententiis composuit; sed ex diversis insuper SS. Patrum dictis, suppresso auctorum nomine contexit, opus tanto scriptore dignum: quamvis in assignando vero, & genuino illius parente non omnes consentiant. Nonnulli enim, quos inter Pamelius, Rabano Moguntinensi Archiepiscopo illud adscribunt; sed quam perperam probat Jo. Mabillonius in veterum *Analectorum* Tomo II. cujus ad probationes hanc etiam Edmundus Martene (p) addit, quod sub *Smaragdi* veri auctoris nomine citetur à Gratiano. Eundem librum Smaragdo Ardoni, Benedicti Anianensis discipulo tribuit Menardus; & quidem consentiunt nomen, ætas, tempusque auctoris, atque usus Concordiæ Regularum: at refragatur Abbatialis dignitas, quam *Commentarii* Scriptori tribuunt *codices MS.*, nec affectus est Smaragdus Anianensis. Alii denique cum *Trithemio Smaragdum* Abbatem Luneburgensem S. Michaelis hujus *Commentarii* agnoscunt auctorem, qui etiam extat in Parisiensi S. Germani Bibliotheca sub nomine S. Dunstani scriptus; sed illi tardius vixerunt, decimo scilicet seculo, quam ut eis possit tribui foetus, quem longo ante tempore emissum fuisse constat. *Commentarius* verò Abbatis Smaragdi excusus fuit cum *Commentario* Joannis de Turrecremata Coloniae anno 1575.

Paulus Diaconus,

Paulus Diaconus, Casinensis Monachus, in Regulam S. Benedicti commentatus est. Cujus rei fidem facit author ut cum maxime idoneus Bernardus Ayglerius, Abbas Casinensis, & S. R. E. Cardinalis. Cum enim à Monachis sui Asceterii impensè rogatus fuisset, ut expositionem in S. Regulam conficeret, equidem eorum votis satisfaciendum putavit, in prologo tamen eos hisce verbis affatus, *mirandum*,

dixit, quod beati Patris regulam declarari petitis, & plenius exponi, præcipue cum *Smaragdus* * Abbas, Paulus, * L. Smaragdus, Petrusque Diaconi Monachi Casinenses, si quid in ea difficultatis esse prima facie videbatur, cum diligentia explanantes suæ vobis expositionis Scripturas, quas in Bibliotheca monasterii reservatis reliquerunt. Ex quibus verbis liquet, quod ævo Bernardi Abbatis, qui anno 1463. regimen monasterii adiit, Pauli commentarius in Bibliotheca Casinensi cum cura asservatus fuerit, nec mihi dubium, quin eodem loci inter manuscriptos Codices hodie dum custodiatur.

Hildemarum Francigena Ludovici Hildemari Pii Imperatoris temporibus floruit. Is rus, ab Angelberto Mediolanensi Archiepiscopo accersitus in Italiam, & ad Rampertum Brixensem Episcopum missus, vitæ severioris normam in monasterio SS. Faustini & Jovitæ restituit. Ibi optimum omnium, judice *Edmundo Martene*, *Commentarium* in Regulam S. Benedicti composuit, quem Paulo Diacono jam ante annos sexcentos adscripserunt Leo Marficinus, & Petrus Diaconus, adstipulantibus Petro Casinensi, & Petro Boherio. At Paulo Diacono recentior esse, exinde manifestum facit laudatus Martene, quod citetur in eo celebratum Aquisgrani sub Ludovico Pio Concilium, cum tamen Paulus seculo VIII. vivere desièrit. Plures alias rationes, quibus Paulo Diacono is *Commentarius* merito abrogatur, affert Angelus Nuceus in *Notis ad Chron. Casin.* Leonis Marficani lib. I. c. xv. Eundem *Ruthardo* Hirsaugiensi Monacho, Rabani & Strabi auditori, adscribit *Trithemius*, & post eum *Eysengrenius* in *Catalogo Testium Veritatis* pag. 69. his verbis: *Ruthardus primò Fuldensis, post Hirsaugiensis Monachus Sanctissimi Patris Benedicti Regulam Commentariis primus illustravit.* Alteri *Ruthardo* monasterii Eremitæ B. Mariæ in Helvetiis alumno eundem *Commentarium* Hugo Menardus assignat. At neque Germanus, neque Helvetus fuit auctor, qui monasterii sui in Francia non semel facit mentionem. Eundem etiam, tametsi non integrum, in Augiensi monasterio reperit *Mabillonius* cum hac inscriptione. *Incipit expositio Basilii Abbatis super Regulam S. Benedicti Abbatis primitus.* At genuinum *Hildemari* foetum esse probant *Galliani* Codices quàm plurimi, *San-Germanensis*, *Pratellensis*, *S. Petri in Clavalle*

(p) in Prefat. ad Comment. in S. Reg.

ravalle maxime vetustissimus ex Bibliotheca S. Benigni Divionensis, ab annis circiter octingentis exaratus, cui hæc præfigitur inscriptio: *In nomine D. N. J. C. Dei æterni. Incipit traditio super Regulam S. Benedicti, quam magister Hildemarum Monachus tradidit, & docuit discipulis suis. Quocirca obsecro, cum aliquid incompositum, sive inhonestum ibi inventum fuerit, non magistro, sed discipulis imputetur.* Incipit autem: *Tres sunt Ecclesiastica disciplina, prima physica, id est naturalis.* In fine Codicis: *Explicit liber, seu Commentarius &c.* Cui favet epistola ipsius *Hildemari* ad *Ursum* Episcopum Beneventanum, quæ capite 38. integra refertur. Adde, quod in cap. xiv. agens de Sanctorum festivitibus, in exemplum adducit *Festa SS. Ambrosii, Protasii & Gervasii, Naboris, Nazarii, & Celsi, Sanctorum* diocesis Mediolanensis, cui præerat *Angilbertus*, qui *Hildemarum* ex Francia advocaverat. Denique in Romanis monasterii S. Pauli consuetudinibus ante annos sexcentos descriptis sub nomine *Hildemari* hic *Commentarius* laudatur, ut nulli dubium superesse debeat, quin vulgata *Pauli Diaconi* nomine *Commentatio* *Hildemari* genuino auctori sit vindicanda. Nec illud taceamus, quod hæc *Hildemari* expositio allegetur à *Guidone* in *Disciplina Monastica* *Farfensi*, quæ non ita multis ante annis lucem aspexit publicam in *Sylloge Scriptorum de Veteri Disciplina Monastica* *Parisi.* 1726. pag. 48. ad quem locum annotat eruditus *Editor* *Marquardus Herrgott* pag. 48. se illam *Hildemari* Expositionem typis vulgaturum in *Catena Commentariorum in Regulam S. Benedicti.* Quod tamen fors nunquam futurum est, cum *Vir Clarissimus* aliis scribendis & agendis occupatus omnem de illa *Catena* in lucem emittenda cogitationem abjecerit, nisi *Sodalis, Stanislaus Wilbertius* eandem in manus configuravit, facturus sit. Etiam *Mabillonius* nunc *Commentarium* cum aliis publici juris facturum se receperat Tomo 2. *Analect.* pag. 96 (editionis novæ pag. 418.) *Hildemari* manuscriptus *Commentarius* habetur in Bibliotheca *Mellicensi.* Vid. *Kropfius* in ejusdem *Historia* pag. 31.

Remigius,

Remigius, monachus Autisiodorensis sancti Germani, vir haud dissimiliter pius ac doctus, claruit sub finem seculi noni: Ejus *Commentarium in Regulam S. Benedicti*, ut putatur,

Bernardus de Montfaucon se in Bibliotheca Monachorum *Camaldulensium* B. Mariæ de Angelis haud procul *Mediolano* vidisse asserit in *Diario Ital.* Itin. p. 354.

Hugboldus, seu *Hucbaldus*, *Elno-Hugboldensis* Monachus, *Remensis* *scho-* *lus*, cum *Remigio* mox laudato à *Fulcone* Archiepiscopo præfectus, ex diversis SS. Patrum sententiis in unum collectis, expositionem in Regulam S. Benedicti composuit, quæ manuscripta asservatur in celebri S. *Amandi* apud Belgas monasterio. In *Catalogo* MSs. *Codd. Bibliothecæ S. Martini Maj. Coloniae* *Hugo* in Regulam S. Benedicti scripsisse legitur. Quis iste *Hugo* sit, ignoramus, forsan legendum est *Hugboldus.*

Rudigerus monachus & *Scholasticus* *Rudigerus* *Monasterii Epternacensis* seculo X. rus, in Regulam S. Benedicti explanationem elegantem composuit. *Trithem.* *Annal. Hirsaug.* ad an. 990. p. 135.

S. Dunstanus ex Abbate *Glastoni-Dunstanensi* primùm *Wigorniensis*, tum *Londinensis* Episcopus, ac denique *Archiepiscopus* *Cantuariensis* scripsit in *Regulam S. Benedicti Tractatum parvum*, quem in Belgio extare memoriæ prodit *Pitfeus* de illust. *Angl. Scriptor.* pag. 179. Sed ubinam locorum, non innuit. *Miror*, quod *Benedictus Hæftenus*, *Affligenensis* in Belgio *Præpositus*, recensendo *Commentatores* in Regulam S. B. ejus nullam fecerit mentionem. Certè si alicubi extaret, illum non detexisset modò, sed pro tanti Auctoris reverentia in apicum etiam produxisset.

Teuzo, Monachus *Florentiæ* *Abba-Teuzo,* *tia* B. M. circa annum 1038. edidit *Commentarium* in Regulam S. B. qui asservatur in illius monasterii bibliotheca, cum præclara epistola ad *Odelricum*, quod *Commentarium* non suo Marte, sed ex alicujus laboribus à se compositum fuisse dicit. Illud se evoluisse testatur *Mabillonius* *Annal.* tom. iv. p. 421. Extat etiam *MS.* in Bibliotheca *Mellicensi.*

Marquardus, Monachus & *Scholasticus* *S. Burchardi Wirzeburgensis*, *rus*, sec. XI. in Regulam S. P. N. Benedicti *Commentarium* edidit. *Trith.* l. c. ad an. 1048.

Rupertus Abbas *Tuitiensis* *coeno-* *Rupertus* *bii* juxta *Coloniam* *Agrippinam*, vir in *Tuitien-* *divinis* *Scripturis* à *Spiritu* *sancto* *per-* *visum* *eruditus*, scripsit *sec. XII.* libros *IV.* in S. Regulam; qui ultimæ operum

quam in Mellicensi Monasterio Benedictinus *Vitpacher* exstiterit. Obiit *Schlippacher* anno 1482.

Chryso-
stomus
Al-
tachen-
sis,
Chryso-
stomus, Abbas Altahe superioris, scripsit Expositionem sacre Regule, quam, ut ipse ait, *ex diversis*, qui super eandem scripserunt Regulam, *viris egregiis*, videlicet Bernardo Abbate Casinensi, Stephano Parisiensi, Hildemaro Abbate, Domino reverendissimo Johanne Cardinali, dicto de Turrecremata, nec non magistro Johanne Keck Tegernseensi, Johanne Castellenfi, & Johanne Schlittpacher Mellicensi dictae Regule Professoribus collegit. Ea habetur etiam in Monasterio Scheyrenfi anno 1491. scripta in die S. Marci Evangelistae.

Christia-
nus de
Saltzbur-
ga,
Christi-
annus de
Saltzbur-
ga, Baccalaureus Viennensis, Prior Tegernseensis, & Abbas demum Oberaltaichensis in Bavaria, scripsit *Expositionem super Regulam S. P. Benedicti*, quam Bibliotheca Lunelacensis inter Codices manu exaratos asservat. Vid. Catal. hujus Bibliothecae.

Mathias
Torna-
centis,
Mathias, Monachus ac Prior S. Martini Tornacensis (quod coenobium seculo septimo conditum a S. Eligio Episcopo Noviomenfi) dedit commentarium in Regulam S. Benedicti. V. du Fresne in Indice Auctorum. Fabric. Bibl. med. & inf. Latinit. lib. XII. tom. 5. p. 169.

Kylian-
Wey-
beck,
Kylian-
us Wey-
beck, KYLIANUS WEYBECK, Abbas Nideraltaichensis in Bavaria scripsit seculo XVI. (an. 1529.) patrio sermone Commentarium in Regulam S. P. Benedicti, qui inter Mss. Codices Bibliothecae Lunelacensis asservatur. Vid. Catal. Bibl. Lunelac. Classe V. p. 368.

Joannes
Trithem-
ius,
Joannes
Trithem-
ius, *Joannes Trithemius*, Abbas Spanheimensis, vir pietatis & doctrinae non vulgaris, suum Commentarium edidit paulo post annum 1484. quod primum creatus est Abbas. Extat inter ejus Opera spiritualia, quae in unum congesta corpus *Joannes Buseus* S. J. Theologus publici juris fecit Moguntiae. anno 1607. apud Joan. Albin. Prodiit etiam opera ac studio Henrici Somalii e S. J. variis modis illustratus, ac Indice copiosissimo auctus, Valencinis in Belgio anno 1508. in 8. Hoc opus reconditiorem viri eruditionem, multigenamque SS. Patrum lectionem exhibet; sed quod fati doleri non potest, inquit Cl. Martene, decurtatum, septem duntaxat continens capita cum prologo, in quibus vix aliquid ad accendendum fovendumque religiosae disciplinae studium ac fervorem aptius

aut fortius desideres. Utinam reliquorum Capitum expositio non periisset. Jacobus enim du Breul in Supplemento Antiquitatum Urbis Parisiacae citat eundem Trithemium in caput quadragesimum Regulae, Tractatu C. V. Haest. l. c. p. 162. col. 1.

Josephus à Placentia, Professor S. Sixti ejusdem Urbis effectus año 1556. à Placentia, die 1. Maji, Decanus, tyronumque ibidem Magister, vir valde devotus ac pius scripsit:

Esposizione della Regola del nostro Santissimo P. Benedetto fata per profitto de' suoi Novizj. id est: Expositionem Regulae sanctissimi Patris Benedicti ad usum & profectum suorum Novitiorum. Quam cum caeteris ejus Opusculis unico volumine comprehensis penes se habuit Armellinus. part. 2. pag. 45.

Joannis Bertels, Lovaniensis Abbat. Joannes Bertels, D. Mariae Luxemburgensis, Regula D. Benedicti Dialogis XXVI. festivis, utilibusque ac pietate conditis narrationibus pererudite explicata in gratiam ejus Ordinis alumnorum. Coloniae 12. apud Maternum Cholinum 1581.

Jacobus de Marquis, sacrae Theologiae Baccalaureus ac Prior S. Vedasti Atrebatensis, S. Martini Tornac. an. 1584. Regulam S. Benedicti piis ac eruditis illustravit Commentariis. Gall. Chr. tom. 3. p. 282.

Petrus à S. Audomaro, alias *de Wallon-capelle*, Prior S. Winoci eruditum commentarium in regulam conscripsit, qui teste Haesteno, MS. asservatur in eodem Monasterio, & ad S. Petrum in monte Blandinio.

Mathaeus Lambert, Prior Monasterii Alnensis, Expositionem brevem in totam Regulam edidit Leodii excusam anno 1596.

Wernerus, Sigebergensis, in sacram Regulam commentatus est, ut ex Molani discimus Bibliotheca. v. Regula.

Henricus Crixtede, Anglus in Regulam Monachorum, ut Possevinus in Apparatu suo testatur, scripsit. Est vero Scriptor incertae aetatis.

Eustachius à Strax, Prior Monasterii ad S. Jacobum Leodii Commentarium in Regulam S. Benedicti elucubavit. V. Edm. Martene praefat. in Collect. Ampl. to. iv. p. xx.

Philippus de Lattre, Subprior Coenobii Vedastini, Regulam S. Benedicti eruditus juxta ac piis lucubrationibus illustravit. Haest. l. c.

Cornelii Columbani Vrancx. S. T. L.

cx

ex Canonico ac Poenitentiario Gandavenfi, D. Petri in Monte Blandinio Abbatis Commentarium MS. penes se habuit Haestenus.

Laurentius Bernard, S. T. D. & Prior Collegii Cluniacensis Parisiis, tribus tomis Paræneses suas in Regulam digessit. Haest. l. c.

Antonius
Perez,
Antonius
Perez, Hispanus, natus in oppido S. Dominici de Silos, ex Praefide Generali Congregationis Benedictinae per Hispaniam Episcopus primum Urgellensis, tum Ilerdensis, ac deinde Archiepiscopus Tarraconensis luculenta in Regulam S. Benedicti Commentaria dedit, quae Lugduni duobus tomis in 4. an. 1624. Barcinone vero in fol. Vol. II. prodierunt an. 1632. ex prelo Petri Lacavalleria juxta Bibliopolas.

Thomas
Mannari-
us,
Thomas
Mannari-
us, Siculus Paenormitanus, in Monasterio S. Martini ibidem Professor, J. U. Doctor, ac in Universitate Salisburgensi primus SS. Canonum Professor, inter plura egregia volumina typis parata, *Commentarium in Regulam S. P. Benedicti* reliquit, cum anno 1636. naturae debitum solvisset. Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 199.

Gerardus Belga, cujus pium, devotumque Commentariolum in S. Regulam cum notis edidit Gabriel Bucelinus typis Monasterii S. Galli an. 1641.

Haeste-
nius,
Benedictus
Haestenus, Belga, Ultrajectensis, Monasterii Affligeniensis Praepositus, in rebus monasticis quanto perè versatus fuerit, probant duodecim monasticarum Disquisitionum Libri, Antverpiae apud Petrum Bellerum anno 1644. in fol. typis excusi. Opus imprimis laudandum & utile, cui nonnulla si detraxeris, correxerisve, nescire se fatetur Cl. Martene, an praestantius aliquid in S. Benedicti Regulam exquiras.

Alphon-
sus de S.
Victore.
Alphon-
sus de S.
Victore, Hispanus Burgensis, nobili stirpe prognatus, Congregationis Vallisoletanae Praefes Generalis, almo rerum fidei Concilio à censuris, doctus vir, & in rebus domesticis exornandis spectatus, scripsit *Commentaria in S. Regulam*, duobus tomis; quorum alter Madriti prodit Catholicae Majestati dicatus año 1645. fol. alter Toletanae almae Ecclesiae. 1648. Creatus demum Almeriensis Ecclesiae Antistes XXIII. Octobr. MDCLI. Auriensisque 1. Septemb. MDCLIII. & Zamorensis XXVII. Januarii MDCLIX. Obiit anno sequenti MDCLX. Nic. Ant. Bibl. Nov. Hisp. p. 38.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

Caroli Stengelii, Abbatis Anhusani, *Stenge-*
Oeconomica Regula S. Benedicti, ex Bene-
dicti Haesteni, Mon. Affligeniensis Prae-
positi Disquisitionibus Monasticis in-
structa, & decem libris illustrata. Aug.
Vindel. typis Andreae Apergeri 1648.
in 4. Hæc Epitome iis praesertim suffi-
cere potest, quibus per otium minimè
vacat prolixas Haesteni lucubrationes
studiosè perlegere.

Placidus Vigellius, Abbas Augiae Vigel-
Majoris Brigantinae Commentarium in lius,
Regulam S. B. in manuscriptis reliquit,
anno 1651. vitâ functus.

Rheding,
Augustini Rheding, Abbatis & Principis Einsidlenfi, praestanti doctrinâ Theologi, an. 1692. è vivis sublato Explanations & exhortationes in S. Regulam S. P. B. Mss. in fol. asservat Monasterii Bibliotheca.

Baradat,
Domina de Baradat, dicta *de S. Ger-*
trude (praenomen me fugit) Monialis Coenobii Jotrensi in Gallia, quam Edmundus Martene à virtutum & literarum studio commendat, paucis ante annis *Commentarium in S. Regulam* elucubravat, quem tamen prelo fuisse subjectum mihi non constat. Vid. Voyage Liter. part. 2. p. 74.

Hugonis Menardi etfi inter eos, qui **Hugo Me-**
Regulam S. P. Benedicti ad Mss. Codicibus emendârunt, notisque illustrârunt,

mentionem jam fecerimus, nomen tamen hic repetere juvat, cum vir sit aeternâ dignus memoria. Ex Monacho S. Dionysii in Francia, zelo strictioris observantiae Congregationi S. Mauri nomen dedit, in qua doctrinam cum pietate ita conjunxit, ut non solum inter perfectissimos Monasticæ vitæ cultores numerari debeat, verum etiam & doctissimis superioris aevi Scriptoribus æquiparari possit, ecclesiastica, monastica, profanâque eruditione referatissimus, inter alia, quae plurima edidit, *S. Benedicti*, Abbatis Anianensis, *Regularum Concordiam* publici juris fecit; quam ad plures Mss. codices exegit, & notis exquisitissimis illustravit; quo ex fonte hauserunt, quicumque momenti alicujus opus aliquod in Benedictinam regulam postea scripserunt, maximè verò Carolus Cointius, Oratorii Domini Jesu Presbyter, in Observationibus ad eandem Regulam, quam in Annalium Ecclesiasticorum Francorum Tomo I. integram inseruit. Vid. Martene in praef. ad Coenent. in S. Reg.

Edmun-
us Mar-
tene,
Edmundus
Martene, & Monachi Congregationis S. Mauri *Commentarius in Regulam S. P. Benedicti Literalis, Moralis, Historicus, ex* variis

variis antiquorum Scriptorum commentationibus, Actis Sanctorum, Monasteriorum ritibus, aliisque monumentis cum editis, tum manuscriptis concinnatus. Parisiis, typis Francisci Muguet anno 1690. in 4. Hoc in Regulam S. Benedicti Commentario nec uberius optandus, nec parcius, in quo quidem auctorum, qui ad mentem Legislatoris assequendam conducere valeant, quam magnus est numerus, tam exquisitus eorum delectus. Ex Domini Piroti, Doctoris Sorbonæ, iudicio, qui Commentarium approbavit, non aliunde legis animus potest haberi certius, nec ipse alibi clarius exprimit. Verè igitur Literalis Commentarius dici meretur, cum Author omni studio ab eo commentandi genere se sejunxerit, quò nonnulli recentiores Scriptores usifuerunt, quique adeò alienam à mente S. Benedicti doctrinam tradiderunt, ut nihil minùs quam ejus Regulam explicuisse videantur. *Moralis* verò est, quia Author hoc unum studuit, ut S. Benedicti Regulam iis SS. Patrum doctrinis fulciat, & corroboret, quæ ad Cœnobarum animos piis ac religioso homine dignis moribus informandos unicè conducunt. Denique *Historicus* est, quia S. Regulæ expositiones præclaris, iisque selectis Sanctorum exemplis confirmantur. Videant igitur Sodales nostri, maximè ii, qui Religiosæ vitæ tyrones monasticis legibus & præceptis instituendos suscipiunt, ut Commentarium hunc præ cæteris assidua lectione familiarem sibi reddant. Multùm refert, quibus sacre Regulæ expositionibus Novitiorum animi primitus imbuantur; eas siquidem, ceu recentes testæ, diu serbarent. Cl. verò Martene non Expositor tantùm, sed & Factor, ut ita loquar, sacre Regulæ vitam hanc cum meliore an. 1739. commutavit.

Antonij Josephi Mege, ANTONII JOSEPHI MEGE è Congregatione S. Mauri *Commentaire sur la Règle de St. Benoît, où les sentimens, & les maximes de ce Saint sont expliquées par la doctrine des Conciles, des Sts. Peres, des plus illustres Solitaires, & des principaux Auteurs, qui ont traité de la vie Monastique.* id est: *Commentarius in Regulam S. Benedicti, in quo Placita & Axiomata sancti Legislatoris explicata habentur per doctrinam Conciliorum SS. Patrum, Monachorum magis illustrium, & præcipuorum Autorum, qui de Vita Monastica egerunt.* 4. Parisiis 1687. apud viduam Edmundi Martini, J. Boudot, & Stephani Martin. Author

suo in Commentario nullum sacre Regulæ caput diductius exposuit, atque illud septimum de Humilitate. Hic sibi occasionem refellendi Abbatis de Trappa datam existimavit. Celebris hic Cœnobiarcha, ut morem ac praxim humiliationum in Monasteriis à se reformatis assereret, inter cætera non minimæ curæ habuit. Sæpè Monachis suis crimen objiciebat, cui nunquam se affines fecerant. Ut enim ipsius ferebat opinio, nihil Cœnobitis utilius magisque salubre esse potest, atque si culpæ, cui nunquam obnoxii fuerunt, coram aliis insimulati publicum dentur in ruborem. Ab hac sententia multùm P. Megius aberat. Authoritati S. Joannis Climaci, atque aliorum Orientis Monachorum, quibus hoc humiliandi genus non fuisse insolens videtur, authoritatem S. Anselmi, quæ certè haud minoris faciendæ est, opposuit. Deinde magnis rationibus contendit, sanctos Augustinum & Bernardum non unquam Religiosis suis, quò eos mortificandi causam haberent, delicta affinxisse, nec ullius unquam culpæ gravioribus increpasse verbis, quam cujus reipsa se reos reddiderant.

Non minora sunt rationum momenta, quibus P. Megius probat, S. Benedictum nunquam discipulis suis silentium ita rigorosum imposuisse, atque illud est, quod in Trappensi Monasterio observatur. Cum enim capite 42. velit, ut Monachi silentio studeant, maximè nocturnis horis, nunquam severà adeò lege eos constringere voluit, quâ inter se convenire mutuisque colloquiis animum relaxare prohibeantur. Capite 48. prohibet, ne frater jungatur ad fratrem horis incompetentibus: horæ igitur erant, in quibus certis diebus ac temporibus libera ipsis potestas fiebat, inter se conferendi sermonem. Adducere potuisset Commentator, quòd, cum S. Legislator in Capite de Observatione Quadragesimæ suis præscribat discipulis, ut his diebus præter cætera etiam à loquacitate & liberioribus colloquiis se abstineant; ex hoc loco ejus sententia, quòd Solitarii non semper ori digitum imponere debuerint, ita evidens fit, ut à nemine in dubium vocari possit.

Quod ad loca Regulæ obscuriora attinet, quæ per ipsam Regulam elucidari haud possunt, Megius à communi & recepta opinione non discedit. Dissentit igitur à S. Hildegardæ, cujus sententia, quòd S. Benedictus esum

vola-

volatiliū fratribus suis concesserit, ipsi haud probatur. Majorem tamen vini mensuram indulgisse, quàm Lancelotus, & alii severiores Critici volunt, multis contendit. De studiorum necessitate in Monasteriis idem sentit, quod doctissimi quique eorum assertores.

Erit jam verò, qui hinc quærat, quam ob rem Cl. Edmundus Martene recensendo Commentatores in sacram Regulam nullam Megii mentionem fecerit, cum tamen non nesciret, quòd is tribus ante annis, quàm ipse suum Commentarium luci publicæ exposuit, alium typis vulgavit? Causam reddere non possum, divinare possum. Megii Commentarius cum nonnihil laxitatis, & quod ad chordam strictioris disciplinæ monasticæ solvendam facit, continere videatur, ea causa fors à P. Martene regularis observantiæ studiosissimo silentiò prætermittus est. Certè ejus lectio in Congregatione S. Mauri non cuivis promiscuè permittitur. Vide le Cerf Bibl. Hist. Crit. p. 348.

Ignatii Clavenau, Styri Græcensis, in celebri Monasterio ad Montes Professi, vitæ spiritualis Magistri peritissimi *Elucidarius in Regulam SS. Patris Benedicti Salisburgi* 4. typis Joan. Josephi Mayr an. 1720. Author cum vitæ sanctimoniâ esset conspicuus, atque regularis disciplinæ observantissimus, nihil in suo scripsit Commentario, nisi quod ad eam quæ excitandam, quæ augendam & conservandam apprime facit. Opus non utile tantùm, sed etiam lectu gratum, & amœnum.

Augustinus Calmet, Lotharingus, Abbas Senonensis, Commentarium Gallicè in Regulam S. P. N. Benedicti elaboratum in publicam lucem emisit Parisiis apud Emerici Socios an. 1734. Tom. II. in 4. quem quidem videre non merui; nullus tamen dubito, quin celebratissimus Author pro insigni sua eruditione ac doctrinâ non novè tantùm, sed etiam nova scripserit. Quis enim non illum in D. Benedicti Regulam, exiguæ molis libellum, præclare fuisse commentatum existimet, qui in universæ sacre Scripturæ libros egregia adeò Commentaria cum erudito orbe communicavit, nihil ut in hoc genere præstantius legi possit? Cæterum Calmeti Commentarium Gallicè scriptum, Latine reddendum suscepit Domnus Hilarion Morin è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi; & primum quidem Tomum absolvit, secundum ad mediam partem perduxit, reliquum infir-

mitate, & aliis occupationibus impeditus imperfectum reliquit. Sed quod deerat, operâ alicujus è suis expleri curavit R. mus Abbas, ac in Germaniam typis excudendum misit. * Prelo autem liberata prodiit hæc versio *Lincii* nota. *in Austria*, verius *Augustæ Vindelicarum* anno 1750. Tom. II. in 4. hoc titulo: *Commentarius Historico-Moralis in Regulam S. P. Benedicti cum annotationibus pro variis religiosorum ordinibus regulam S. Benedicti profitentibus à R. mo D. Authore Augustino Calmet O. S. B. Abbate Senonensi Congr. Ss. Vitoni & Hidulphi in Lotharingia, Gallicè primum in lucem editus, annexis observationibus criticis in Religiosorum & Canonorum regulas, ab ipso R. Domino Authore modò copiosissime auctus, revisus, emendatus, & in duo volumina divisus, nunc ob eximiam hujus Operis præstantiam, genuinam & S. Regulæ congruam enucleationem à quodam hujus Ordinis professore, ac ejusdem Congregationis Monacho latinitate donatus.* . . . Opus inscripsit Bibliopola Ill. mo Domno Eugenio de Inzaghi ad S. Lambertum in Styria Abbati, præfixâ ejus icone ad vivum æri incisâ; Sed dolent boni omnes editionem innumeris scaterre erratis, ac oscitantiam, nescio quam, proderet Germano nomini ingloriam. Eundem Commentarium teutonico idioma te donavit R. P. Augustinus Dornbluth Gengenbacensis, quam versionem publicæ luci dandam in se recepit *Matthæus Kieger*, Bibliopola Augustanus.

Hactenus eos recensuimus Expositores, quorum nomina nos non latuerunt; nunc duo *Anonymi* commemorandi veniunt, de quibus divinare magis, quàm sententiam præcipitare malui. Primus est *San-Martinianus* Colonienis, cujus Commentarius insignis in membranis fol. maj. exaratus est sub annum 1474. hoc initio: *Jesu Christo humiliter invocato accipite disciplinam per sermones meos, & proderit vobis.* Hunc foetum esse *Adami Mayeri*, zelosissimi juxtâ ac doctissimi Abbatis S. Martini Colonienis Cl. *Oliverius Legipont*, ejusdem Cœnobii alumnus, asseverat, certè quidem in San-Martiana Bibliotheca asservatur MS. nec alibi reperitur.

Alter ejusdem loci & ætatis *Anonymus* est, cujus Commentarius in Regulam S. Benedicti præfert titulum, EXPOSITIO CONTINUA; hoc exordium: *Quod minùs attentos fugit, & diligentiores advertere possunt, almi præcepto-*

ris Monachorum tam gratia quam nomine Benedicti Regula brevis quidem verbis, sed longa sententiis, miro modo sic clara est, ut etiam sit profunda. Asservatur in eadem S. Martini Colonienfis Bibliotheca. Quidni igitur suspicari liceat, hujus Commentarii Authorem esse WILHELMUM STADEN, cujus in S. Regulam MS. lucubratio in laudata habetur Bibliotheca, teste Hæsteno Disq. Monast. lib. 2. tr. 5. p. 162. Hæc Author noster per me pridem literis instructus; Verùm, ne quid dissimulem, postea intellexi eandem Expositionem reperiri MS. in Monasterio S. Laurentii Leodii, quam Vir eruditus R. P. Cælestinus Lombard ejus loci alumnus & Bibliothecarius, fundamentis, nescio, quibus innixus attribuit suo Concellitæ Joanni de Iride. Clarissimus verò P. Bernardus Pezius desuper à me consultus literis iv. Junii A. 1730. ita rescribat: *In nova TE Cl. Pater! atque præclara quotidie, dum vetustos libros accuratius evolvis, incidere vehementer lætor, ac præprimis gratulor. Inter ea haud dubiè est illa Expositio continua in Regulam S. P. Benedicti, de qua nihil hætenus à quoquam intellexi. Ea certè, quantum ex tuis excerptis conjicio, prelo dignissima videtur, fortè tunc condita, cum Reformationis Bursfeldensis fundamenta jacereptur. Dum in reditu meo Gallicano ad ampliff. Monasterium S. Blasii in sylva Hercinia delatus essem, vidi ibi ad octo in fol. volumina, quibus omnia ferè in S. Regulam nostram Commentaria prelo destinata continebantur. Num verò inter hæc etiam illa tua Continua Expositio extet, aliàs resciam. . . Tum in aliis 18. Decembris ejusdem anni, Auctorem, inquit, Continui tui Commentarii in Regulam nondum hætenus detegere potui. Consule, suadeo præfationem Commentarii in hanc Regulam, quod pridem edidit P. Edmundus Martene è Congreg. S. Mauri in 4. ubi ampliore Scriptorum in Regulam recensionem comperies. . . Ita Pezius; Martenius verò literis à me interpellatus hæc reponerat: De Commentario in Regulam S. P. N. Benedicti, quem inter vestra Bibliotheca libros manu exaratos reperisti, certi nihil dicere possum. Si præ manibus Codicem haberemus, auctorem ipsius forsitan expiscari non desperarem. Tuum erit, Vir Erudite! id accuratius examinare. Suspicio circa initia Bursfeldensis Reformationis scriptum, & esse factum alicujus tui monasterii Cænobitæ. . .*

Præter hosce Anonymos, alii duo

Expositores non reticendi videntur: quorum primus est Stephanus Parisiensis seculo XII. declivi clarus, quem noster Poncherium cognominat, & Parisiensem facit Antistitem, subdens, Eum constitutiones ad suæ Diæcesis Sanctimonialium usum accommodatas edidisse, ac Regulam S. Benedicti Commentario exposuisse in gratiam Sanctimonialium Calamensium vulgò de Chelles. Unde hæc hauserit Magnoaldus non indicat; nec mihi perinde probantur: Stephanus enim ille Parisiensis Antistes, jam anno 1140. diem suum expleverat: At verò Commentarii Authorem post annum 1193. adhuc in vivis egisse, ex ipsius præfatione liquet; ita enim habet: *Venerabili Patri & Domino ROFREDO Insulano Divinâ Providentiâ Ss. Marcellini & Petri Cardinali Presbytero & S. Cænobii Cassinensis Abbati, Seraphyniato Adenulpho Decano Viro liberali atque discreto, totique ejus Cænobii conventui glorioso, Stephanus Parisiensis omnium Clericorum ultimus. . .* Atqui ROFREDO de Insula, quem ingentis animi altique consilii, admirandæque sapientiæ & fortitudinis virum nuncupat Ciaconius, primùm anno 1193. purpurâ & titulò Presbyteri Cardinalis à Cælestino III. donatus est, uti nos docet EGSIUS in purpura docta libr. 1. pag. 107. Sequitur ergò Stephanum eodem tempore vixisse. Quod autem noster comminiscitur, eundem Regulam S. Benedicti Commentario exposuisse in gratiam Sanctimonialium Calamensium, facilè quoque refellitur ex eadem præfatione, ubi Author Casinenses his affatur verbis: . . . *Harum deliciarum suspirans ego non ex meis meritis, sed vestris incitatus, dulcedine quâdam, etiam novitatis gratiâ serenatus, dulci cæpi ac quieto animo cogitare, quid vobis tamquam Patribus & Benefactoribus meis specialissimis, à quibus multa spiritualia ac temporalia bona necessitatum ac tribulationum mearum tempore susceperam, & assidud compassione suscipio, de gazophylacio meo possem convenienter offerre. Inspiratus itaque non vento superbiæ tumultuoso, sed suavissimo caritatis spiramine consideravi attentissimâ consideratione, quod, præviâ regularis doctrinæ B. Benedicti radiantissimâ claritate, ipsam eandem Regulam secundum, quod Spiritus sancti benignitas meum animum instruere dignaretur, exponerem, expositamque vestrae benignitati caritative offerrem. . . Et infra: Sanctis igitur orationibus vestris me prece humili commendatum esse depo-*

scio. . .

scio. . . Et ne hæc Expositio, quam multis SS. Patrum corroboravi auctoritatibus, quot Lectores, tot inveniat Correctores, ad Sedem appello Apostolicam, ne quis eam præsumat corrigere, nisi de judicio S. R. E. & de sententia doctrinæ Apostolicæ, cujus magisterio tota debet Christianitas subjacere. En igitur in quorum gratiam conscriptus est iste Commentarius, eo fortè tempore, quò Innocentius III. Pontifex Max. datis ad ROFREDO Abbatem Casinensem literis, graviter eum reprehendit, quòd Ordinis monastici disciplinam plùs æquo relaxari permetteret. Verba Innocentii hæc sunt: *Super hoc tu non videris alienus à culpa, qui, cum tibi sit ipsius Ecclesiæ cura commissa, culpam negligis corrigere subditorum; quia juxta verbum Sapientis: ubi non est Gubernator, populus corrumpitur, Pastoris incuriam dissolutione ovium accusante. . .* Quibus monitis ROFREDO correctus ipse alios correxit. Num verò Stephanus Parisiensis Benedictinorum albo fit inferendus, haud ita pronum est definire; In Manuscripto Udalricano rubrum ante caput primum Regulæ ita habet: *Incipit Regula Ss. mi Patris nostri Benedicti una cum subtili enucleatione Venerandi Viri Magistri Stephani Parisiensis Literarum sacrarum peritissimi, immò & ejusdem regulæ Monachi per expressum professi. . .* In contextu ferè utitur Stephanus hæc loquendi formulâ: *B. Patris nostri Benedicti. . .* In expositione capitis XL. de Hemina vini, & suo apud Casinates incolatu ita differit: *Constituitur Monacho in die Emina vini, id est, justa mensura, quæ corporis sufficiat necessitati, & sobrietatis metam nullatenus excedat. In Casinensi cænobio est lignea justitia habens cooperculum ejusdem justitiæ. Septies implebitur, justitiæ faciet complementum. Sicut enim in Evangelio pondus talenti significat mna, ita hîc per Eminam justa intelligitur Monacho vini appositi mensura: justitia enim Casinensis, quæ tenet septem coopercula, Emina potest dici justa quidem mensura; sufficiens enim est, & rationabilis, ut ego ipse probavi sæpenumerò, & non superflua. Ex quibus quid certi de ipsius Authoris monachatu erui possit, aliis dijudicandum relinquimus. In fine totius Operis hæc legitur descriptoris clausula: *Explicit Expositio STEPHANI PARISIENSIS super Regulam Benedictissimi BENEDICTI, desideratusque finis huic perquam eleganti opusculo jam fauste**

Ejus de Hemina vini expositio.

imponitur per fratrem THOMAM RIEGER Augustensem tunc temporis Subpriorum PP. Venerabilium Ss. Udalrici & Afræ anno Virginei partus 1495. borâ quasi tertâ peracto brandio feriæ tertie post Dominicam Judica. . . Codex est membranaceus in San - Udalricana Bibliotheca hodie asservatus. Majusculæ singulorum capitulorum exhibent vitam Ss. mi P. Benedicti iconibus & versibus expressam; Ante Expositionis præfationem hæc leguntur:

Bis bini justî narrant vitam BENEDICTI; Scribit GREGORIUS, scrutatur singula PETRUS.

Qui versus alludunt ad Iconem initiali literæ præfixam, nec sunt ipsius Stephani, uti nonnemo falsus, neque Thomæ Riegeri descriptoris, sed Hermannii Abbatis in Schütter; Ita enim indicat epigraphe ad calcem apposita, ubi hujus biographiæ Auctor depictus visitur genuflectens, & S. Benedicto in throno sedenti librum porrigens cum hoc alloquio:

Suscipe depicta vita formam BENEDICTE! Dogmata, que sana describit Gregoriana, In Schüt' Hermannus Abbas, pater! hoc tibi munus

Offert, quem merita tua ditent perpe te vitâ.

Completur opus 133. foliis opistographis. Num verò idem sit ille Stephani Commentarius, quem in Senonensi Lotharingiæ monasterio extare perhibet Theodoricus Ruinartus in suo per Alsatiâ itinerario Tom. III. opp. posth. pag. 442. aliis examinandum committito: Nec enim præsto mihi sunt necessaria ad id genus trutinæ subsidia.

Alter Regulæ S. Benedicti percelebris Expositor est JOANNES DE TURRECREMATA S. R. E. Cardinalis Ord. cremata S. Dominici & cujusdam Monasterii Florentini Abbas Comendatarius, qui rogatu ARSENI Congregationis Casinensis, tum adhuc dictæ S. Justine de Padua, Præsidis, Commentarium scripsit in Regulam S. Benedicti. Opus magnum & accuratum prodiit Coloniae Agrippinæ typis Gervini Calenii & hæredum Quentelii anno 1570. in fol. Accessit Expositio Smaragdi in eandem Regulam. Antiquior est editio Parisiensis de anno 1494. & Rothomagensis A. 1510. in 4. Idem Cardinalis scripsit Tractatum de Reformatione, seu Decisiones in Regulam S. Benedicti pro conscientia Prælatorum & Subditorum, quæ prodièrunt Venetiis anno 1618. in 8. Plures editiones enumerat Fabricius

bricius in Bibl. med. lat. vol. 4. pag. 476. Alios verò plures in Regulam Commentatores recensent *Hæftenus*, *Martenius* & *Calmetus*, quos consule. Nos fanè nihil magis in votis habemus,

quàm ut Sodales nostri inito inter se consilio, unitisque operis, extantiores ejusmodi Commentarios editos & ineditos colligerent, atque in unum corpus redactos publico sifterent.

§. V.

Authores, qui in S. Regulæ quædam capita & loca difficiliora commentati fuerunt.

Rabanus, B. **R**ABANI MAURI *Opusculum contra eos, qui repugnant institutis B. P. Benedicti*, id est, S. Regulæ capituli. *De filiis nobilium, vel pauperum, qui offeruntur.* Tria verò in eo probat Author: primum, licere homini Christiano suam sobolem Deo consecrare: alterum, votum, quod Deo vovetur, sine magno reatu omitti non posse: postremum, vitam monasticam non humana, sed divina autoritate institutam esse. Desideratur verò in editis Rabani Opusculis, ejus tamen copia Mabillonio facta est ex codice Mellicensis in Austria Monasterii, quod integrum in Tomi II. Annalium O. S. B. appendice retulit.

Rodolphus, RODULPHI S. Trudonis propè Leodium Abbatis *Epistola ad Sigebertum de susceptione puerorum in Monasteriis una cum literis SIGEBERTI ad Radolphum*, habetur apud Mabillonium. *Analect.* Tom. II. p. 495.

Elemon, ELEMEN, Monachus Benedictinus, & Doctor scripsit elegantem Tractatum super *Instrumenta bonorum Operum* sive cap. 4. Regulæ S. Benedicti, qui sic incipit: *Sicut sunt Fabrorum* &c. Extat MS. in membranis, in reliquiario Cœnobii S. Georgii Majoris Venetiis, sed aliqua ex parte imperfectum, quo autem vixerit tempore, non proditur: *Hæften.* *Disquis. Monast.* lib. 2. tr. 5. *Disquisit.* 4. p. 163. col. 2. *Possev. Appar. Sac.* tom. 1. pag. 434.

Hildegardis, S. HILDEGARDIS Abbatissa in monte S. Roberti propè Bingam præcipua capita exposuit. Esu volatiliu à S. Benedicto monachis non interdictum fuisse asseruit. Ad Sponsum migravit anno 1180. vel 79: extat ejus commentatio cum Epistolis ipsius, impressis Coloniae apud Hæred. Jo. Quentell. & Gerwin. Colenium anno 1566, in 4.

Joannes Belga, JOANNES BELGA, cujus jam supra §. III. meminimus, Librum edidit de *esu carniuum.* *Hæften.* l. c. pag. 161. col. 2.

ULTREDI BULTONI, Monachi Dunelmensis in Anglia Monasterii, Theologi suo ævo nemini secundi, *Disceptatio, nunquid licitum sit Monachis, secundum B. Benedicti Regulam professis, carnes edere, exceptis debilibus, & infirmis?* Author, qui vixit tempore Gregorii XI. ad quem legatus fuit, in utramque partem fusè disputat. In fine dicitur esse Tractatus utilis & compendiosus, qui asservatur in Bibliotheca Cottoniana sub effigie Vitellii Lit. E. Cod. XII.

JOANNES S. Bavonis Gandavi in Flandria Abbas circa A. 1390. scripsit *Declarationes in regulam S. B. nec non de illicito sanis monachis esu carniuum.* *Trith.* de S. E. cap. 691. & de *Scriptor. Germ.* c. 142.

JOANNES DE SPIRA seculo decimo quinto ineunte cum excellenti ac perspicacissimo esset ingenio, in Academia Heidelbergensi Philosophiæ, sacris Canonibus, ac Theologiæ sub celeberrimis ætatis suæ Magistris operam navavit non sine ingenti progressu. Cum Sacerdotio initiatus pingua aliquamdiu beneficia aucuparetur, divino collustratus lumine, certa salutis pericula, quæ id genus aucupes manerent, animadvertit. Quare Ecclesiasticam cum Monastica commutare vitam constituit. Non aliud ferè id temporis monasterium à morum sanctimonia & exactissima Regulæ Benedictinæ observantia magis celebrabatur, atque Mellicense in Austria Monasterium. In hoc igitur suscipi & petiit, & impetravit. Monachus factus ita virtutem coluit, ut literarum studia neglectui non haberet. In calamum incumbens plurima literis mandavit. Quæ verò huc pertinent, sunt ferè sequentia.

1.) *Tractatus in Caput XXXIII. & XXXIV. Regulæ S. Benedicti, & in Caput XIII. Regulæ S. Augustini cum variis questionibus de proprietate & communitate Monasticorum bonorum.* Inc: *Præcipue hoc vitium radicatus amputandum est &c.* Quod dicit præcipue, in-

telligendum est: ante omnia & maxime &c. Autographum in Bibl. Mellic. habetur in Cod. Chart. 4. notato lit. N. num. 14.

2.) *Tractatus de vitio proprietatis Monachorum in Caput XXXIII. Regulæ S. Benedicti.* Inc. *præcipue hoc vitium radicatus amputandum est &c.* Hoc est *Capitulum XXXIII. Regulæ B. Benedicti*, quod potest dividi in tres partes. In prima prohibetur Monachis, ne res temporales debeant habere &c. Cod. ch. 4. lit. N. 14. & ch. 4. P. 31. Autographum est in codice Bibliothecæ Lambacensis.

3.) *Tractatus alius & à præcedentibus distinctus, de proprietate Monachorum in Caput 33. Regulæ S. Benedicti.* Inc. *præcipue hoc vitium radicatus amputandum est &c.* Quia in hoc *Capitulo Regulæ XXXIII. prohibetur Monachis, ne habeant proprium &c.* In codice autographo N. 14. & in codice P. 31. ac in laudato codice Lambacensi.

4.) *Tractatus in Caput VII. Regulæ S. Benedicti super illa verba:* Ergo his, omnibus humilitatis gradibus ascensis, mox ad charitatem Dei perveniet, illam, quæ perfecta foras mittit timorem &c. Incipit viginti septem capitulum liber: *Non de qualibet charitate &c.* In Codice Mellicensi autographo G. 21. & Lambacensi in 4.

5.) *Expositio Capitis LXVIII. Regulæ S. Benedicti.* Inc. *Si fratri impossibilia injunguntur &c.* Quia in itinere directionis quinque gravia &c. In codice autographo Lambacensi in 4. & Mellic. B. 32.

6.) *Tractatus de illicito esu carniuum Monachorum sanorum & fortium,* editus anno 1432. Opus egregium & per amplum. Inc. *propter instantiam quorundam Abbatum Monasteriorum Ord. S. Benedicti Pataviensis Diocesis &c.* Autographum in Cod. O. 21. adservatur. Comparet præterea in Codd. O. 45. P. 10. & I. 10.

7.) *Tractatus de esu carniuum infirmorum cœnobarum.* Hunc ex codice autographo in Monasterio MARLÆ-Celensi adservato, erutum, Bern. Pezsius in suo Thesauro *Anecd. Noviss.* Tom. II. Part. II. Col. 569. luce publica donavit. Titulus accurati & subtilis opusculi in laudato codice hujusmodi est: *Tractatus de licito esu carniuum cuidam Monacho Ordinis S. Benedicti, qui hydropsim patitur, & est ipse Joannes de Spira.* Vide plura in Bibliotheca Mellic. pag. 291.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

8.) *Commentarium in Prologum Regulæ S. Benedicti.* Incip. Opus prolixum in Cod. autogr. B. 32. *Ausculata &c.* *Quidam dicunt, hunc Prologum editum fuisse à Simplicio discipulo S. Benedicti.*

9.) *Commentarium egregium in Caput I. ejusdem Regulæ de generibus Monachorum.* Inc. *Hæc Rubrica præponitur primo Capitulo Regulæ beatissimi Patris nostri &c.* Ibid.

10.) *Commentarium amplum in Cap. II. ejusdem Regulæ de officiis Abbatis.* Inc. *In præcedenti Capitulo S. Benedictus distinxit quatuor genera Monachorum &c.* Ibid.

HIERONYMI DE WERDE, Monachi Hieronymi Lunælacensis in superiore Austria *Tractatus de universis Dubiis, quæ in Regula S. P. Benedicti possunt occurrere.* Incipit: *Rogatus à fratre mihi charissimo.* Asservatur in Rotheni Bavariæ Monasterio. Decessit auctor año 1475. cujus, teste Bernardo Pezio Differt. Isag. in Tom. I. *Anecd.* n. XXI. p. x. propè innumera in diversis Bibliothecis opuscula reperiuntur.

ANDREAS BELGA, Trajectensis, Monachus Spanheimensis in finibus diocesis Moguntinæ, qui inter homines esse desiit an. 1483. scripsit *de abstinentia carniuum, & usu Floccorum.* *Trith.* de S. E. cap. 801. & III. Ben. l. 2. c. 141.

ADAMI VILLICI, Abbatis ad S. Martinum Maj. Coloniae Agrippinæ, inter Disciplinæ Monasticæ instauratores Sec. XV. meritò numerandi, *Quæstiones circa Regulam S. B. præsertim de esu carniuum.* Opus Mss. sed non finitum in ejusdem Monasterii Bibliotheca habetur.

HENRICI CLAUSII, Abbatis Wiblingensis in Suevia, pietate & eruditione insignis, *In Caput Regulæ sanctissimæ de Observatione Quadragesimæ Sermones duo.* Vid. *Annal. Wibling.* & supra Part. II. Sect. V. pag. 218.

PETRUS PAULUS BENALLI, Italus, è castro S. Stephani, Florentiæ in Monasterio S. Mariæ Professor anno 1560. Clementis VIII. jussu ac auctoritate ad reformanda utriusque Germaniæ Monasteria profectus, scripsit sub annum 1594. *Dialogum, in quo nonnullæ quæstiones in Regula S. Benedicti resolvuntur.* Armell. part. 2. pag. 128.

ALARDUS GAZÆUS, Cœnobita Vedastinus in suis ad Cassiani Opera annotationibus plurima Regulæ nostræ loca sparsim in clariori posuit luce. *Hæften.* l. c.

Petrus à S. Audomaro, PETRI à S. AUDOMARO, aliàs de *Walloncapelle*, Belgæ in Monasterio S. Winoci Professi Expositio Capitis LIII. sacræ Regulæ: *De Hospitibus suscipiendis*, seu *Tractatus de Monachorum Hospitalitate*. Extat ad calcem *Institutionum Monasticarum*, quas Author Coloniae an. 1584. in 4. apud Maternum Cholinum evulgavit. Dignum Opusculum, quod omnes Abbates attentè legant.

Romanus Hay, *Romani Hay*, Imperialis Monasterii Ochsenhufani in Suevia Presbyteri Theologi DISQUISITIO: *An Monachi Benedictini violent Regulam in esu carniū?* Versandæ hujus quæstionis ansam dedit *Paulus Layman*, Jesuita, qui in sic vocata *Iusta Defensione* docuit, Benedictinos in Germania propter esum carniū non esse admittendos ad recuperanda Monasteria post Transactionem Passaviensem ab Hæreticis occupata, imò etiam posse à suis, nisi sese reformari patiantur, monasteriis, quæ possident expelli. Hanc atrocis injuriæ plenam assertionem minimè Benedictinis ferendam existimans *P. Hay*, eam solidè, ut cætera omnia *Laymani* inofficiose dicta refutavit in *Astro Inextincto* pag. 103. & seq. Ad gravitatem injuriæ magis declarandam, exemplum afferre juvat, quod *Josephus Mezger* in Historia Archiep. Salisburgensis lib. 5. cap. 14. pag. 660. memoriæ his verbis prodidit.

De esu carniū, Anno 1603. *Wolfgangus Theodericus*, Princeps & Archiepiscopus Salisburgensis suum Consiliarium *Joannem Curtium* ad MARTINUM, Monasterii S. Petri in eadem Urbe Abbatem misit, qui eidem proponeret, ut Religiosi deinceps ter in septimana carniū, more per universam Germaniam jam recepto vescerentur. Neque enim aliam tam exigui numeri ad XIII. Religiosos redacti, & frequentium morborum causam esse posse, quàm abstinentiam à carniūbus juxta S. Regulæ rigorem hætenus observatam &c. Hoc petiit Abbas *Martinus*, ut erat S. Regulæ zelantissimus, tum instantissimis precibus, tum sacræ Regulæ & antiquissimi moris obtentu amoliri conatus est; at irritò conatu: nam Princeps in sententia perstitit, & per eundem Consiliarium reposuit: omninò hanc esse suam mentem, cui parere oporteat. Itaque in festo S. Bartholomæi, eodem anno 1603. prima vice carnes in triclinio fuere appositæ. Lamentis hanc mutationem *Martinus*

profecutus (unde viri religiosi pietatem agnoscas) *O tempora*, inquebat, *olim Monachi ad strictiora compulsi, modo ad laxiora resolvuntur. Certè fratres hanc licentiam nec sperare, nec petere unquam fuissent ausi. Sed de motivo Domini Archiepiscopi hæc disputandum non est. Et quia ipsi tanquam Ordinario & Domino nostro nobiscum ita dispensare visum est, obsequendum certè fuit. Nobis quoque salubrius & convenientius hæc permissio obtigit, quod non requisitus, sed proprio & deliberato motu eam nobis impertivit.* Quid ad hæc Laymannus? num Author Celsiss. Principi & Archiepiscopo existere ausus fuisset, ut propter esum carniū Benedictinos è Monasterio S. Petri expelleret?

CLAUDII LANCELLOTI, Benedictini Parisiensis perdocti *Dissertatio de Hemina vini Benedictina.* (r) Parisiis 1667. Lancel- lotus de Hemina, Autor probat, heminam esse *Semisextarium*; Sextarium sextam congii partem, Congium unciis constare omninò centum viginti; cujus rei periculum factum esse asserit ad antiquum congiū, qui Romæ in ædibus Farnesianis adservatur; ex quo intulit, *hemina* uncias plus quàm decem continere haud posse. Sed quidquid sit de congiō Farnesiano, qui tamen facta proportione ad veteres uncias Romanas non omninò inventus est ex æquo respondere; tota *Dissertationis* disputatio super Romanam, non super *Benedictinam heminam* cadit; quod interim demonstrandum incumbat. Unde *Johannes Mabillonius* in præfatione prima ad Sec. IV. Benedictinum laudavit quidem *Dissertatoris* eruditionem, nihilominus mediam & tutiorem iniiit viam, uncias decem & octo diurnæ Benedictinæ heminæ tribuens. Et certè non timendus est excessus aut abusus, si decem vel duodecim vini uncias ad prandium, & sex vel octo ad cœnam concesseris. Id nihilominus timuit Gallicus *Dissertator*: quapropter anno 1688. alteram libelli sui *De hemina vini, & libra panis Benedictina* editionem publici juris fecit, in qua nonnullis quidem mutatis, primam sententiam sine novis probationibus proposuit, nonnulla interim subjungens responsa ad prædictam *Mabillonii* præfationem, solo veritatis intuitu, uti ipse testatur, non contentionis aut vincendi studio; quamvis de victoria sibi non semel blandiatur, adeò validè, ut ipse sibi persuadet, respon-

spondens objectis, ut in posterum nullus sit deinceps insurgendi locus.

Hanc secundam ejus lucubrationem cum legisset Præfationis auctor, & requisitus, quid de ea sentiret, pro innata sibi modestia humiliter respondit, non deesse sibi argumenta, atque auctoritates veterum Scriptorum, quibus tota *Dissertatoris* disputatio cum suis responsis subvertatur; at nolle se *heminae ac potationis patronum exhibere.* At enim quod *Mabillonius* facere noluit, faciendum sibi existimavit *Edmundus Martene* in *Comment. in S. Regulam S. P. B.* ubi re penitiùs discussa *Dissertatorem* validè refutavit pag. 539. - 546.

Martene de libra panis & hemina vini. *De libra panis & mensura potus*, quas S. Benedictus suis statuit, difficultas versatur, inquit *Natalis Alexander Hist. Eccl. Sec. VI. cap. VI. art. V. pag. 462. col. 1.* inter Patres Benedictinos, & alios quosdam viros eruditos. Nec ipsi Benedictini *D. Jacobus du Breuil, D. Petrus du Mas, D. Hugo Menardus* inter se consentiunt. Unde *P. Mabillonii Dissertatio de libra panis & hemina vini* extat præfat. 1. in sec. IV. O. S. B. to. 1. ubi ab ipso alius libellus memoratur, qui hoc argumentum egregiè illustrat, de hemina vini & libra panis Benedictina anno MDCLXVII. Gallicè Parisiis editus, cujus auctor, inquit vir eruditus, postquam de Ordine S. Benedicti meruit studio atque opera sua, nunc in eodem Ordine ipse meretur sub severa ejusdem Regulæ disciplina.

Francisc. Lamy, FRANCISCI LAMY è Congr. S. Mauri *Paraphrasis* Gallicè scripta in hæc verba, quæ in religiosa professione secundum Regulam S. Benedicti adhibentur; *Suscipe me Domine secundum eloquium tuum &c.* 24. Parisiis 1687.

Finckeneis, BASILII FINCKENEIS, Ascetæ & Theologi ad S. Lambertum in Stiria *Instrumenta Virtutum*, seu *Bonorum Operum*, id est: Septuaginta selectissimarum Virtutum & bonorum Operum genera à S. P. Benedicto conscripta & præscripta in sacræ Regulæ cap. iv. Partes iv. 8. Viennæ Austriæ 1691. typis Joan. Jac. Mann.

Mabillon de vocabulo, Missæ &c. JOANNIS MABILLONII è Congreg. S. Mauri *Traité, ou l'on refute la nouvelle explication, que quelques Auteurs donnent aux mots de Messe, & de Communion dans la Regle de S. Benoît. i. e. Tractatus, in quo refutatur modus, quem quidam Auctores ad explicanda Regula Benedictina vocabula: MISSA & COMMUNIO nuper adhibuerunt.* 12. Parisiis P. Ziegelbauer Hist. P. III.

rifis an. 1689. Illustrissimus quidam Abbas scripserat Gallico idiomate *Commentarios in Regulam S. Benedicti*, in quibus contendebat, nullam in tota Regula mentionem fieri Sacrificii Eucharistici, Communionisque Sacramentalis, ac proinde voces *Missæ & Communionis*, quibus utitur sanctus Patriarcha Regulæ suæ capitibus xxxv. & xxxviii. à vulgata acceptione detorquendas esse, ut priori significetur divinorum Officiorum conclusio, seu finis; posteriori, pauculum panis & vini, quod à lectore mensæ sumitur ante lectionem, in signum ecclesiasticæ communionis cum fratribus suis, quibus cum edere non potest. Violenta quidem & toti contextui repugnans videbatur hæc explicatio: cum tamen Illustrissimi Abbatis *Commentarius* typis editus non esset, sed à multis exscriptus duntaxat & lectus, facile dissimulari potuisset, nisi doctissimus Auctor *Dissertationis* Gallicæ de hemina vini, quam suis indulget S. Benedictus, in secunda editione in Abbatis sententiam, sua retractata, non modò ivisset, sed & pro ea decertasset, quem non multò post subsecutus est alter, qui Regulam è Latino in Gallicum sermonem convertit. Veritus *Mabillonius* ne nova hæc opinio, à constanti totius Ordinis traditione discedens, & communi interpretum Regulæ sententiæ repugnans, latius serperet, eam scriptis coercendam esse sibi putavit, *Tractatum* proinde patrio sermone edidit anno MDCLXXXIX. in quo novam eorum auctorum explicationem confutat, nullaque solida ratione niti posse demonstrat. Argumenta verò petit tum à priorum monachorum, sancto Benedicto antiquiorum, praxi, tum à communi totius Ordinis disciplina, tum ab interpretum ferè omnium sententia: ostenditque eum in monasteriis morem semper obtinuisse, ut singulis Dominicis ac festis diebus monachi Eucharistiæ Sacrificio interessent, sacræque Communionis Christi Corporis reficerentur: eos verò fratres, qui coquinæ & refectorio deserviebant, & lectorem mensæ, quibus indultum erat, ut pauculum panis & vini (quod *Mixtum* vocabatur) ante refectionem sumere possent, ne grave eis esset jejunium sustinere, *Mixti* sumptionem iis diebus post *Missas & Communionem*, id est, post *Missæ* sacrificium, & communionem eucharisticam, quæ à jejunis percipienda erat, distulisse: tum verò lectorem *Mixtum* sum-

(r) Vide supra Stephani Parisiensis hac de re sententiam.

plisse propter Communionem sanctam, ne ipsa lectione, & contentione vocis periculo sacras particulas expuendi obiceretur. Hæc ferè Tractatus summa. Renat. Massuet in vit. Mabillonii.

Alia Disquisitiones. EJUSDEM Disquisitio: Num in Regula S. Benedicti manualis labor præcipitur, tanquam essentialis, & citra quamcunque immunitatem obligatio? extat Tract. de Stud. Monast. vol. 2. art. xxxiii. §. iv.

EJUSDEM Disquisitio: An studium literarum substitui queat loco operis manualis? Tract. de Stud. Mon. Vol. 1. cap. xiv.

Claudius de Vert. CLAUDII DE VERT, Monachi antiqua Observantia Cluniacensi Dissertation sur le mots de Messe & de Communion, i. e. Dissertatio de verbis Missæ & Communionis. Parisiis 1694. in 12. Claudium nonnihil feriebat Mabillonii Tractatus; unde illum confutare aggressus est, sed verbis (sæpius parum urbanis & inofficiosis) ac confidentia, quam argumentis & rationibus graviori; in qua proinde refellenda à contentione semper abhorrens Mabillonius otio abuti noluit; quamvis justæ querelæ locus esse potuisset, quod Auctoris Tractatus nomen ideò sibi ignotum esse dissimulasset Dissertationis Auctor, ut incivilius appetere posset. Massuet 1. c.

Explicatio Capituli 48. Reg. Benedicti. EJUSDEM Explication du Chapitre 48. de la Regle de S. Benoît, pour servir d'éclaircissement à la question des Etudes Monastiques. i. e. Expositio Capituli 48. Regule S. B. pro elucidanda Quæstione de Studiis Monasticis. Parisiis. 1694. in 12. Autor hanc opellam vulgavit sub nomine Fratris Columbari, pro tuenda D. Abbatis Trappensis sententia: fundamentum suum ponit in sacra Regula, quæ ex ejus mente pro studiis nullum tempus reliquum fecit. „ At enim „ falsò supponitur, inquit D. Nicollis, temporis angustias studiis obstitisse; nam si rectè calculum in eas, „ aliter definit. Ad binas lectionis „ horas, quæ æstivo tempore dabantur, adjiciendæ sunt, quæ sequuntur. Una amplius hora tempore „ Quadragesimæ. Secundò, Operis „ manualis, quod Dominicis & festis diebus cessabat, intervallum, quinque scilicet adactæ horæ spatio plusquam duorum mensium. Tertio, tempus, quod inter Matutinum „ & Laudes fluebat, tunc cum dividebantur, quod tota hyeme obtinebat. Quarto, tempus Nonam inter „ & Vesperas à Festo sanctæ Cru-

„ cis usque ad Pascha. Quintò, hora „ meridiana, quam vel per ipsam Regulam studio transigere licebat. Ut „ dici possit ultra quatuor in diem horas ad studendum fuisse. „ Vid. Historia Dissidii Literarii circa Studia Monastica. Item Mabill. Tract. de Stud. Mon. vol. 2. art. 23. §. 4. p. 160.

EDMUNDI MARTENE è Congreg. De vola. S. Mauri Disquisitio, num S. Benedictus tilium in Regula suæ Capite XXXIX. volatilium esum concesserit? Autorum sententiæ tres in classes dividi possunt. Prima eorum, qui censent solas quadrupedum carnes à S. Benedicto interdictas esse, volatilibus concessis. Secunda eorum, qui dicunt tam fanis quam infirmis vetitas esse volatilium carnes, solis quadrupedibus istis pro reparatione concessis. Tertia eorum, qui sustinent, tam volatilia quam quadrupedia fanis prohibita, utraque verò infirmis permissa. Rem tamen P. Martene hic pro certo non definit, fat esse existimans, trium sententiarum momenta promerè, ut quam sibi aridere viderit, quisque liberè sequi possit. Vid. ejus Comentar. in Reg. c. 39. p. 523. seq.

EJUSDEM Disquisitio, an Monachi De labore à labore, quem S. Benedictus in Regula præscribit, dispensari, & studiis applicari possint? extat in ejus mox laudato Commentario cap. 48. p. 627. Autor etsi persuasum habeat, instituta à S. Benedicto in suis monasteriis scientiarum Gymnasia fuisse, nec posse studia ex claustris Monachorum expelli, quin simul & à sancti Patris mente, & ab ejus Regula discedatur, hanc tamen in suo Commentario quæstionem ita versat & agit, ut litem absolute non dirimat, sed quia utraque sententia suas habet rationes, suos patronos & defensores, quorum & religioni & virtuti non deferre minimè possit, utriusque etiam hic argumenta depromere contentus est, liberum cædens æquis lectoribus, quam ex duabus voluerint amplecti sententiam.

OTTO AICHER è S. Vito cis Rota in Bavaria multis annis Ethicæ Professoris in Universitate Salisburgensi Annotationes in Regulam S. P. N. Benedicti ex diversis ejusdem Regule Commentatoribus deductæ. Fol. MSs. Quod Opus haud minus luce publica dignum existimandum est, quam quæ alia per multa Author doctissimus magna eruditionis & doctrinæ laude typis excubenda dedit.

ANONYMI è Congregatione, seu Asceterio Principali S. Blasii in Sylva Hercynia, Disquisitio, an S. Benedictus in Regula suæ cap. 39. ita carnis esum prohibuerit, ut ne volatilia quidem ex-cepta fuerint? extat in præfat. ad veterem Disciplinam Monasticam §. II. de volatilibus pag. XIII. Porro vetitum non fuisse, tribus argumentorum generibus effici posse existimavit Disquisitor. Primum suppetit Regula ipsa: alterum praxis & usus Ordinis: tertium Scriptorum autoritas. Postea quidquid objici potest, diluere conatus fuit. Si D. Eusebio Amort, Canonico Regulari, fidem habemus, hujus

Disquisitionis auctor est Vincentius Thuillierius è Congr. S. Mauri. Ita enim in Polycrate Gerlensi pag. 42. scribit: Idem Thuillierius, quod nesciunt plurimi, auctor Dissertationum, quæ libro de antiqua Disciplina Monastica præfixæ sunt. Quisquis hujus Disquisitionis sit auctor, eam Bernardus Pezsius Dissert. Ifag. in Tom. 2. Thef. Anecd. Noviss. Observat. præv. ad Part. 2. n. ix. p. xxxiv. inter laxas recentiorum interpretationes numerare videtur. PEZSIUS exclamationem, quâ nec Joannis in eremo locustas & mel sylvestre comedentis vehementior esse potest, adscribere nolim.

§. VI.

Qui lucubrationes ad S. Regulæ comendationem praxin & usum ediderunt.

- SIMPLICIUS, tertius post S. P. Benedictum Casinensis Abbas, cum esset Poeticâ arte eruditus, Regulæ Benedictinæ laudes atque promulgationem carminibus celebravit, quæ ab idoneis referuntur auctoribus. Vid. Gattola Hist. Cas. Sec. I. P. IV. pag. 12. col. 2.
- PAULI DIACONI Epistola de Regula S. Benedicti ad Carolum M. scripta nomine Theodemari Abbatis Casinensis extat apud Angelum à Nuce, in notis ad Leonis Ostiensis lib. 1. cap. 12.
- SMARAGDUS, Abbas S. Michaëlis in agro Viridunensi S. Regulam versibus ornavit, suoque eos præmisit Commentario.
- GUILIELMUS, Affligemensis Prior in Brabantia circa annum 1260. scripsit Librum de Observantia Regule S. Benedicti. MS. tum
- ARSENIUS, ARSENI, Belgæ, Leodiensis, è Congr. Casinensi semel atque iterum ejusdem, tum adhuc dictæ S. Justinæ de Padua, Præsidis, anno 1457. demortui Epistola ad D. Jo. de Turrecremata S. R. E. Cardinalem anno 1442. pro Commentatione Regule S. Benedicti, quæ excusa est, & præfixa Commentariis in nostram Regulam ejusdem Cardinalis Turriscrematæ, & iterum Mediolani anno 1664. per Julium Cæsarem Malatestam in Chronico Abbatie Florentinæ à Placido Puccinello composito pag. 124. & seqq. Quamvis ibi alii cuidam Arsenio Florentino pro Leodiensi epistola hæc perperam tribuatur, & Cardinalis Dominicus Ca-
- pranica, pro Joanne de Turrecremata, Regulæ nostræ Commentator dicatur. Armell. Bibl. Cas. part. 1. p. 58.
- Carolus Fernandus, Belga, Brugen-Carolus sis, ab ineunte ætate cæcus, tantum in studiis progressum fecit, ut Oratoris, Philosophi, ac Theologi ea tempestate insignis laude celebratus ex publico salario sacras literas Lutetiæ sit interpretatus. Post nuntio rebus terrenis misso, Monasticen Benedictinam in Vincentino Cœnobio apud Cenomanos amplexus, ac professus, scripsit ad Sagienses Monachos de Observatione Regule Benedictinæ Epistolam Paræneticam, id est, admonitoriam, quæ Parisiis apud Badium Ascensium typis excusa fuit, anno 1512. non verò, ut Hæstenus scribit, an. 1:16.
- JULIANUS VARNERIUS, de anti-varnerius, qua Regulæ Benedictinæ praxi librum Gallicè composuit, teste Edmundo Martene in Comentar. in fac. Reg. c. 55. pag. 700.
- LAURENTII BENARD Liber, cui titulus: De l'esprit de la Regle de St. Benoît, en quoi il consiste, & des moyens pour l'aquerir: id est: De spiritu Regule S. Benedicti, in quo ille consistat, & de mediis illum acquirendi. Parisiis anno 1616. Auctor proprium illius acpeculiarem esse spiritum dicit Obedientiam. Libro autem suo subjecit Apologiam sacre Regule.
- EJUSDEM La Police reguliere tirée de la Regle de St. Benoît. id est: Politica Religiosa deprompta ex Regula S. Benedicti. An. 1619. Parisiis apud Petrum

Giffart. Liber complectitur 24. Paræneses, in quibus agitur de uniuscujusque vocatione, studiis, opere manuali, hospitalitate Monachorum, atque iis omnibus, quæ ad regimen attinent monasticum. le Cerf. Bibl. Hist. Crit. pag. 18.

Philippus François, PHILIPPUS FRANCOIS è Reformatæ Congregationis SS. Vitoni & Hidulphi, Novitiorum ejusdem Congregationis Director, ac deinde Prior, & Abbas Monasterii S. Agerici Viridunensis, varia ad Ordinis utilitatem composuit, atque inprimis *Meditationes* in totam Regulam, quas *Laurentius Visetius*, Benedictinus Malmundariensis Latio donavit; *Carolus* verò *Stengelius* è Bibliotheca Weingartenfi año 1623. typis vulgavit. Prodierunt etiam hæc *Meditationes* in Germanicum idioma translata à *Fortunato ex Comitibus de Wolckenstein*, Conventuali Eremitano, in Helvetia typis ejusdem Monasterii, & novissimè an. 1730. Pediponti in 8. ex officina Joannis Francisci Hanck. Scripsit etiam *Directorium spirituale* ex Regula S. Benedicti ad Novitios institutos, Colonia excusum anno 1653. in 12. & alia.

Angelus Perfectus, ANGELI PERFECTI, Neapolitani, in Cœnobio patriæ urbis ad S. Severinum anno 1622. Professi *Directorio Monastico per la risoluzione de' dubbj di coscienza nell' osservanza della Regola Benedettina*, id est, *Directorium Monasticum pro resolutione dubiorum conscientie circa observationem Regule Benedictine*. Opus Mss. quod se vidisse anno 1718. in ejusdem Monasterii Bibliotheca sig. num. 328. testatur Armellinus Bibl. Caf. part. 1. p. 43.

Benedictus à S. Joanne, BENEDICTUS à S. Joanne è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi librum edidit de Benedictionibus & Gratiis à Deo concessis Ordini S. Benedicti, & de *Excellentia Regule* ejusdem Sancti. Parisiis anno 1629. Hæften. l. c. pag. 163. col. 2.

Alphonsus de Leon, ALPHONSUS de LEON, Hispalensis Abbas, in patriæ urbis Monasterio, dum in Monte Serrato Monachum ageret, in lucem dedit *Advertencias selectas de la Vida Espiritual en la Regla de san Benito Maestro universal de santidad y discretion*. id est: *Animadversiones selectæ Vitæ spiritualis in Regula S. Benedicti, Magistri universalis Sanctitatis & discretionis, Barcinone, 1637. in 4. Nic. Ant. Bibl. Nov. Hisp. pag. 25.*

Hæftenus, BENEDICTI HÆFTENI *Monasticarum Disquisitionum Liber secundus*, SCHOLA DOMINICI SERVITII, sive

de *Ipsa S. P. N. Regula*. Auctor librum in octo Tractatus dispescuit. *Primo Tractatu* agitur de Regula, ut ab ipso S. Benedicto est scripta: de qua inquiritur: *Primo*, Quam Regulam secutus sit S. Benedictus, antequam suam conscriberet? *Secundo*, cur eam scripserit? *Tertio*, Quo tempore & loco? *Quarto*, Quoties scripta, & quibus locis asservata? *Quinto*, An in capita distincterit, titulosque præfixerit? *Sexto*, quæ eorundem Capitum connexio? *Septimo*? Quis Regule stylus? *Octavo*, Cur suæ S. Basilii Regulam præponat S. Benedictus? *Nono*, Quænam illa Basilii Regula? *Decimo*, Quæ ultima Regule S. Benedicti verba?

Tractatu secundo agitur de Regule S. Benedicti nominibus: explicatur igitur *Primo*, cur Regula S. Benedicti Lex appelletur? *Secundo*, Quanta inter Moysem, Legislatorem, & S. Benedictum similitudo? *Tertio*, Quæ inter Mosaicam & Benedictinam Legem, ipsumque Evangelium comparatio? *Quarto*, cur Regula S. Benedicti dicatur jugum? *Quinto*, Cur minima inchoationis Regula? *Sexto*, cur appellata sancta, & SS. Patrum? *Septimo*, quæ alia ejus nomina.

Tractatu tertio agitur de Regule præstantia, de qua disquiritur, *Primo*, An sit à Spiritu sancto? *Secundo*, Quam suavis S. Benedicti Regula? *Tertio*, Quam discreta? *Quarto*, Ut omni hominum generi Regula S. Benedicti sit accomodata. *Quinto*, Quam plena S. Benedicti Regula? *Sexto*, An S. Benedicti Regula sit spiritualis & interna? *Septimo*, An Regula S. Benedicti sit perfecta? *Octavo*, Qualis inter S. Benedicti & aliorum Sanctorum Regulas collatio?

Tractatu quarto agitur de utilitate Regule S. Benedicti. Disquiritur igitur Author *Primo*, Quam ea utilis? *Secundo*, an perducatur ad regnum cœlorum? quo cum nihil utilius esse possit, meritò acquiescit.

Tractatu quinto agitur de Regule approbatione & auctoritate. *Primo* igitur quæritur, quàm variè Regula S. Benedicti approbata? *Secundo*, Quanta ejusdem auctoritas? *Tertio*, Quibus versibus celebrata? *Quarto*, Qui Commentariis, vel quovis modo eum illustraverint?

Tractatu sexto agitur de Regule S. Benedicti receptione. *Primo* igitur disquiritur, Num S. Benedictus Regulam suam promulgavit, & secundum eam vixerit? *Secundo*, An eam, quæ

ante

ante S. Benedictum erant Monasteria, passim receperint? *Tertio*, An toti mundo scripta, toto orbe sit promulgata? *Quarto*, quinam Ordines sub ea militent? *Quinto*, quantum Regula & Ordo S. Benedicti aliis Ordinibus profuerit.

Tractatu septimo agitur de fine ac scopo Regule S. Benedicti: consideratur igitur *Primo*, Quis Regule S. Benedicti finis? *Secundo*, quis scopus, sive proximus finis? *Tertio*, An Regule huic consona Anachoretica vita? *Quarto*, An & illa, quæ proximorum vacat salutem? *Quinto*, An vitæ activæ exercitia comprehendat? *Sexto*, Quis Regule, Ordinisque nostri spiritus?

Tractatu octavo agitur de ejusdem obligatione & observantia: inquiritur igitur *Primo*, quæ Regule S. Benedicti obligatio? *Secundo*, Quanta eam servandi necessitas? *Tertio*, Quanta dignitas & utilitas? *Quarto*, Quibus mediis Superiores Regule observantiam tueri possint? *Quinto*, Quanto amore & honore prosequenda Regula? *Sexto*, Quanto studio legenda & meditanda? *Septimo*, An memoriæ mandanda? *Octavo*, Ut opere adimplenda? *Nono*, Quam exactè, & quo zelo servanda? *Decimo*, Ut Monachorum opera ad Regulam amussim exigenda?

Tractatus hos Mantiffæ loco excipit *Catechismus Monasticus*, sive Doctrinæ S. Benedicti Synopsis Analytica duabus constans Partibus, quarum prima Monachi Rudimenta traduntur, altera ejusdem Officia explicantur. Recusus fuit typis Bambergensibus in 12. Anno 1713. operâ & studiò R. P. Stanislawi Sczygielsky, Benedictini Tinecensis in Polonia.

Vigellius, PLACIDUS VIGELLIUS, Abbas Augustiæ Majoris Brigantinae, scripsit *Expositionem Vocabulorum peregrinorum* in Regula S. Benedicti. Opus MS.

Albertus S. Pauli, ALBERTUS, Abbas S. Pauli in Carinthia. Clagenfurti in lucem editus, quamprimum annum ætatis vigesimum attigit, ut sibi aliisque cumulatiùs prodesset, suam castitatem, arbitrii, rerumque terrenarum abdica-

tionem Deo solennibus votis dedicavit, anno MDCLX. à quo tempore etiam ceu speculum consummatae probitatis inter suos eluxit. In literis & scriptionibus assiduus, post officia Superioris, Parochi ad S. Martinum & Præfecti in Dominio Lembacensi, ubi simul Theologiam speculativam discipulis tradidit, Abbas eligitur anno MDCLXXVII. Scripsit inter alia plura *Concordantias Regule S. P. Benedicti*, in 8. typis vulgatas, an in manuscripto adhuc delitescens? Author *Historiæ Universitatis Salisburg. p. 245.* memoriæ non prodit.

NICOLAI RICCIOLI, Siculi, Catanensis, S. Nicolai de Arenis ibidem Ascetæ, Institutoris & Abbatis Perpetui Cœnobii Castro-Casinensis noviter in Lithuania erecti à Clemente X. Pont. Max. renuntiati,

Summa Monastica disciplina ex Regula S. P. Benedicti; Quæ ms. æquè ac impressa plurium Monachorum manibus teritur; ejusque aliquot exemplaria in Catanensi Monasterio asservantur, teste Bartholomæo de Alexandro à Paternione in Chronico ms. Monasterii Catanensis, ubi de eo agit. Vid. Armell. l. c. part. 2. pag. 114.

ROBERTI MORELL è Congr. S. Morel-Mauri *Meditations sur la Regle de St. Benoît pour tous les jours de l'année*, id est: *Meditationes supra Regulam S. Benedicti pro totius anni diebus*. Parisiis anno 1717. in 8.

RUPERTI PRESINGER, Prioris venerabilis vitæ ad S. Petrum Salisburgi, *Octo Considerationes super Regulam S. Benedicti*. Tegernsee an. 1720. in 12.

THOMÆ AQ. ERHARD, Monachi Erhard. Wessofontani è Congr. Bavarica *Concordantiæ Novæ* in sacram Regulam Sanctissimi ac Gloriosissimi Patris gratia & nomine Benedicti, in Rei Monasticae commodum publico datæ Augustæ Vindelicorum in 8. typis Antonii Maximiliani Heifs, Sumptibus Joannis Strötter, Bibliopolæ an. 1723.

Metra de singulis Capitibus S. Regule manuscripta asservantur in Bibliotheca Lunælacensi. Vid. Catal. Class. V. pag. 383.

SECTIO II.

Alia Opuscula S. P. Benedicto adscripta.

PRæter Regulam à S. Benedicto scriptam, nullum aliud ei aut Gregorius Magnus, aut Honorius Augustodunensis, aut Sigebertus Gemblacensis adscripserunt. Addit Tritheimius lib. 2. de Vir. III. O. S. B. *Fertur etiam breves quasdam scripsisse epistolas, de quibus nihil certi possum adstruere.* Ut autem prioris magister est posterior dies: ita recentiorum studio ac diligentia, nonnulla jam pridem ex antiquitatis tenebris eruta editaque sunt Opuscula, quæ sanctissimum Patriarcham videbantur agnoscere parentem. Sunt autem recensente *Benedicto Hæsteno* (s) hæc quinque:

I. *Epistola ad S. Remigium Rhemorum Antistitem.*

II. *Sermo in morte S. Placidi.*

III. *Sermo habitus in discessu S. Mauri, & sociorum.*

IV. *Epistola ad S. Maurum missa.*

V. *Ordo qualiter Fratribus in Monasterio, religiosè conversari oporteat.*

Quæ Opuscula excusa etiam habentur tomo VI. Bibliothecæ veterum Patrum editionis Colonienfis an. 1618. Iterumque in Auctario, sive Supplemento Tom. I. pag. 706. & in Lugdunensi editione an. 1672. Tom. IX. pag. 655. in Parisiensis editionis supplemento Tom. I. apud Ægidium Morellum an. 1639. Verum cum non pauci sint viri eruditi, qui hæc Opuscula pro legitimo S. Benedicti foetu non agnoscant, nos breviter de iis hic ita acturifumus, ut iudicium Lectori relinquamus.

Epistola ad S. Remigium Rhemorum Antistitem. Hanc Epistolam Benedictus Hæstenus Commentario suo in vitam S. Benedicti cap. xvi. pag. 121. inferuit, atque à Baronio in dubium revocatam cum *Petro Thyræo, Antonio Yepesio, Balduino Moreau,* atque aliis defendit. Ut illi verò majorem adstrueret fidem, alteram epistolam Monachorum Rhemensium post quingentos annos à S. Benedicti obitu ad Cassinenses perscriptam attexuit. Sed hæc etiam lecta fides prioris apud Mabillonium ita vacillavit, ut eam ceu spuriam planè rejecerit. Ejus (t) verba

referre liceat. „Refert in vita S. Remigii Rhemorum Episcopi vetus Auctor, *Fortunatus Hincmaro creditus,* puellam quandam Tolosanam, à dæmone vexatam, Romam ad B. Petri sepulchrum deductam fuisse, ubi quidam Dei servus cum auxilio sacri corporis plurima patrabat signa virtutum, negasse tamen dæmonem, se ab alio quàm à Remigio expelli posse. Tunc, inquit Auctor, *parentes ejus & ipsius Benedicti servi Dei, & Alarici Gothorum Regis affatibus suffragati, cum ægrota sobole ad S. Remigium Antistitem pervenerunt.* Legerat hæc verba Hincmarus, cum in vita ejusdem S. Antistitis à se interpolata de S. Benedicto istud factum explicavit, non S. Remigii Testamento malè intellecto, ut putavit Baronius, sed hocce testimonio deceptus. Nam *Benedicti* vocabulum

adjectivè hic, ut sæpè aliàs * usurpatum in nomen viri proprium Hincmarus commutavit. Quod etsi ita esse concedamus, hunc tamen locum negamus S. P. Benedicto aptari posse. Nam ille Dei servus, de quo vetus ille scriptor, *in Romana urbe degebat ad B. Petri sepulchrum,* & quidem tempore Alarici Junioris apud Tolosam Gothorum Regis anno Christi DVII. extincti: quo tempore Benedictus adolescens in specu Sublacensi adhuc latebat, nec inde in urbem recessisse legitur. Præterea non probat Baronius, Remigium Episcopum in vulgata illa Epistola Benedicto Abbati *Fratrem* appellari. Vereor, ne satis validum non sit istud argumentum, cum Friardus Reclusus apud Gregorium Turonicum Episcopum (de vit. PP. c. 10.) Fratris nomine Felicem Namnetensem Episcopum compellaverit. Quæ diximus, spuriam Epistolam omninò demonstrant. Valeat proinde Epistola illa à Monachis S. Remigii Remensis ad Cassinates præfixo Benedicti nomine transmissa: cujus falsitas vel ex eo deprehenditur, quòd Monachi Remigium ajunt, se Cassinatibus dirigere S. Benedicti ad B. Remigium Epistolam eatenus ipsis ignotam, sensu quidem genuinam, sed verbis aliis à se *caraxatam.* * Nam si illius Epistolæ

ejusdem vitæ Mauri sue Benedicti. *Cilinia.*

* i. e. spuria

stolæ verum exemplar habebant, cur mutabant verba auctore suo consecrata? si non habebant, quis eis sensum revelavit, non verba? aut quomodo tandem nulla apud Cassinates istius epistolæ memoria? nimis verborum in his terimus minutiis; at non facilè opiniones præjudicatæ ex animis evelluntur.

Sermo in morte S. Placidi. GORDIANUS, vel quisquis est vitæ S. Placidi scriptor; eam memoriæ prodit: Hæstenus verò vitæ S. Benedicti Commentario à se illustratæ ad calcem cap. XIII. p. 113. inferuit.

Sermo habitus in discessu S. Mauri & Sociorum. Faustus oculatus testis in vita S. Mauri. Hæstenus in addit. ad Comment. in vitam S. Benedicti p. 173. & 174.

Epistola ad S. Maurum missa. Faustus I. c.

Ordo qualiter Fratribus in Monasterio religiosè conversari oporteat. Auctores, qui hoc Opusculum S. P. Benedicto adscribunt, sunt Arnoldus Wion, Anselmus Rolle, Balduinus Moreau, Chrysofomus Henriquez, Antonius Yopez, Ascanius Tamburinus, Andreas Salazar, Editores Bibliothecæ Patrum, & alii; satis tamen Benedictus Hæstenus, non esse genuinum S. Benedicti Opusculum ostendit, primùm quia prisca scriptores ejus non meminerunt, tum quia S. Benedictus Anianensis illud in *Concordia Regularum* citasset, & ex eo Regulæ textum non ita clarè expressum elucidasset, deinde quia in ipso hoc scripto quædam occurrunt verba, quæ suspicionem ingerunt, cur S. Benedicto non videatur tribuendum, quæ quidem Hæstenus suis locis in Notis expressit: præterea, ut aliæ rationes præmittantur, Authores quidam non adeò constanter S. Benedicti esse volunt, quin suam de opposito formidinem iatis prodant. Sic enim Domnus Anselmus Rolle scribit: *Credendum hujusmodi ordinationes valde esse antiquas, & si non sint sancti Benedicti, fuisse saltem antiquissimi nostræ Galliæ cenobii pias & sanctas Constitutiones.* Hæstenus igitur non improbabili conjectura, ut opinatur, *Benedicto juniori, Anianæ Abbati, ab antiquis Benedictus secundus,* appellato, & certè post sanctum Legislatorem nulli secundo adscribit. Quem etiam ejus auctorem agnoscit *Mabillonius,* aut potius *Euticius* Abbatem, qui ex beatorum Patrum Regulis & Institutionibus diversas consuetudines sumpsit, unò *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

que volumine conligavit, referente Joanne Mesnilo. Sed quicumque illius Author sit, nobis demonstrandum fuit, non esse illius parentem S. Benedictum.

Unde R. P. *Ludovicus du Mesnil S. J.* Ludovici audiendus hic minimè est. Is enim *Mesnil-Doctrina & Disciplina Ecclesiæ lib. 27. opinio tom. 3. p. 208.* de Regula S. Benedicti *rejecit,*

in hæc verba non ita pridem scripsit:

„ Illius exemplaria, quæ nunc habemus, inter se non conveniunt. Illius vetus manuscriptum Cassinense, quod ab ipso originali dicitur extractum, habetur in Bibliotheca maxima Patrum, & inscribitur: *Incipit ordo, qualiter fratres in monasterio religiosè ac studiosè conversari debeat,* non convenit cum exemplari, quod edidit Lucas Holstenius. Hæc licet regula posterior videtur eruditior, & quædam continet, quæ illorum

temporum simplicitati parum conveniunt, præsertim ut Abbas quinam, & hospitium ab aliis distincta habeat, & mensa ejus cum hospitibus & peregrinis sit semper, quoties autem minus sunt hospites, quos vult de fratribus vocare, sit in ipsius potestate, quæ sunt recentioris institutionis. In antiquo verò ordine legitur: Qui ministrat, à novissimo incipiat, & usque ad Dominum Abbatem ministrando perveniat. . . . *Data benedictione in communi expectent, ut Abbas prius accipiat.* Hæc ille. Quæ Benedictini verò, qui nullam, nisi unicam Regulam, LXXIII. Capitibus comprehensam, à S. Gregorio M. Pont. Max. visam, lectam, approbatam, à Patribus in Conciliis, ut *Sanctam* laudatam agnoscunt, minimè sibi ferenda existimant. Obtruduntur nobis audaciùs, quàm par est, & ausu planè temerario à Patre Mesnilio duæ Regulæ, una prior & simplicior, altera posterior & eruditior. Priorem vocat *antiquum Ordinem;* cujus tamen auctorem non esse S. Benedictum, ex Hæsteno commonstratum fuit. Hæc S. Gregorio M. nec visa, nec lecta, nec approbata fuit, multò minùs Monachis, ut eam servarent, proposita. Posterior est, quam quidem *eruditorem* vocat, sed quædam tamen continere dicit, quæ simplici S. Benedicti ævo parum conveniant. Quænam illa? nempe quòd cap. 53. dicatur, quòd *Coquina Abbatibus & hospitium per se sit, ut incertis horis supervenientes hospites, qui nunquam desunt monasterio, non inquietent.*

(s) in Apend. ad Disquis. Monast. p. 1062.

(t) Præfat. in Sec. I. O. S. B. §. 2. n. 43.

tent Fratres. & cap. 56. Mensa Abbatis cum hospitibus & peregrinis sit semper, quotiens tamen minus sunt hospites, quos vult de fratribus vocare, in ipsius sit potestate. Sed optandum fuisset, ut vir doctus Commentarios in Regulam Benedictinam, & speciatim in cap. 53. & 56. cum veteres tum noviores Hildemari, Smaragdi, Edmundi Martene, Augustini Calmet legisset, quam criticum iisdem unguem impressisset; neque enim, ut ipse in Regula Benedictina magis hospes & peregrinus, quam veritatus, existimat, hæc duo Capita recentioris sunt institutionis. Qui Concordiam Regularum, à S. Benedicto, Anianensi Abbate, concinnatam, legit, facile intelligit, prædicta duo Capita Benedictinæ Regulæ de Coquina & Mensa Abbatis veterum Patrum institutis ac Regulis concordare. Equidem sunt Abbates, qui ex binis hisce Capitibus argumentantur, mensam Abbatis extra refectorium debere esse, sed

hos Hildemarus, antiquissimus & fundatissimus S. Regulæ Explanator Abbates vocat carnales, quorum olla cum fervet, cacabus congregationis alget. Verùm hæc hujusmodi huc non pertinent.

Quidquid igitur sit cum de hoc, tum de aliis Opusculis, quæ à S. Benedicto lucubrata esse non satis constat, illustrem nihilominus locum inter Scriptores Ecclesiasticos adhuc obtinet, cum Regulam scripserit, quæ non solum in Conciliis Regula sancta (u) dicta est, ab eodemque, quo sacri canones spiritu condita, & in omnibus Monachorum promulgata cœnobiis, verum etiam ab ipsis seculi Principibus singulari studio perlecta, profitentibus, se ex tam prudentibus sancti Patris præscriptionibus ad populos suæ fidei conceditos valde accomodata media percipere. Quid igitur de numero librorum ac operum multis disceptamus? NUMERUM SACRA REGULA PENSAT.

(u) Edm. Martene in fine Præfat. Comment. in Sac. Reg. & Mabill. Annal. Bened. l. 3. n. 36. Guido Grandus in Notis ad vitam S. Bononii Abbatis cap. 1.

CAPUT II.

SS. PATRUM ORDINIS S. BENEDICTI CORONA, EORUMQUE VITÆ AC SCRIPTA.

I.

S. GREGORIUS I. Pont. Max.

Obiit
A. 604.
14. Idus
Martias.

Gregorii natales & educatio. Gregorius cognomento Magnus Romæ in lucem circa annum à partu virgineo quingentesimum quadragesimum editus est, Gordiano & Sylvia parentibus, non minus splendore generis, quam morum integritate ac sanctitate illustribus. A teneris omnibus Legis Evangelicæ præceptis innutritus, in omnium virtutum palæstra, quantum ferebat ætas, imò supra ætatem exercitatus & edoctus fuit. Quibus Magistris ac Doctoribus usus fuerit sanctus puer, ut ad tantum scientiæ ac sapientiæ culmen perveniret, penitus nos fugit. Literis grammaticis, inquit Gregorius Turon. lib. 10. hist. c. 1. dialecticis, ac rhetoricis ita erat institutus, ut nulli in Urbe ipsa putaretur esse secundus. Linguam tamen Græcam minimè calluisse, rarò inter doctos humilitatis exemplo, profitetur Ep. 32. lib. VII. Juris eum fuisse peritissimum & consultissimum, plurimæ probant ejus epistolæ, maximè libri de-

cimi tertii 45. Eadem cum Gregorio Turon. tradit Paulus Diaconus, additque Romæ hoc tempore potissimum floruisse literarum studia; nimirum anitente præsertim magno Cassiodoro, qui in Italia jacentes literas excitaverat, & celeberrimam in suo monasterio Academiam instituerat, ut toto ferè libro tertio ejus vitæ à Garetio conditæ describitur. Notanda præ cæteris sunt hæc Pauli Diaconi verba: *Inerat ei (Gregorio) in parva adhuc ætate maturum jam studium, adhærere scilicet dictis majorum; & si quid dignum potuisset auditu percipere, non segniter oblivioni tradere, sed tenaci potius memoriæ commendare. Hauriebátque jam tunc sitibundo doctrinæ fluentia pectore, quæ post congruenti tempore, mellito gutture eruaret.*

Paulo concinit Johannes Diaconus, additque Gregorium fuisse arte Philosophum. Quam verò Philosophorum sectam sit amplexus, non aperit, Ethicea

maximè coluit.

cen

cen ab eo maximè cultam fuisse nullus ignorare potest, nisi in Operum ejus lectione fuerit peregrinus. Astrologiam divinantem, aliasque curiosas & periculosas artes nunquam sectatus est. Contra Mathematicos futura prædicere præsumentes insurgit hom. 10. in Evangelia num. 4. & 5. Quod autem ait Johannes Sarisberienfis lib. 11. de Nugis Curialium c. 26. & lib. VIII. c. 19. eum non solum Mathesin ab aula recedere jussisse, sed etiam Bibliothecæ Palatinæ, in cujus archivis recondebantur omnium disciplinarum libri, zelo intempestivo ignem admovisse, ut major esset sacre Scripturæ auctoritas, & in ea legenda flagrantius studium; id planè inter nugas & aniles fabulas rejiciendum censemus.

Ad dignitates in urbe evectur. His virtutibus ornatus, his excelsus studiis Gregorius mox ad præcipuas Urbis, Senatûs, Reipublicæ dignitates viam sibi aperuit. Prætor Urbanus, ut jus in Urbe suprema cum potestate diceret, creatus fuit difficillimis temporibus inter assiduos armorum strepitus, & insignes bellorum calamitates; verum quò tempore magistratum hunc auspicatus sit, aut deposuerit, non in promptu est statuere.

Vitam Monasticam amplectitur.

Pridem conceptum vitæ monasticæ desiderium implere diu distulit, utilem se suis concivibus existimans, meliusque putans seculari habitu contigi, sub quo specietenus tantum seculo militare sibi persuadebat, quam exteriorem cultum mutare. Postea tamen pius Prætor cum intimos animi sensus explorare, scrutarique sæpè confuevisset; animadvertit tandem celesti lumine illustratus, inolitâ se vitæ secularis consuetudine devinctum mundique blanditiis irretitum; in ipsis relinquendis moras necere; neque corpore tantum, ut falsò putaverat, sed ipso mentis affectu in seculo retineri. Cuncta itaque sollicitè fugiens portum monasterii petiit, & relictis, quæ mundi sunt, ex hujus vitæ naufragio nudus evasit, ut ipse scribit ad Leandrum in epistola Libris Moralium præmissâ, statim ab exordio.

Monachus factus eam tenuit vitæ rationem, ut ejus exemplo plurimi in monasterio profecerint, & ad summam sanctitatem pervenerint. Nec literarum tamen, maximè sacrarum studia omisit. Gregorius, inquit Johannes Diaconus in vita lib. 6. n. LXXI. jam dudum in monasterio positus, ubi eum Angelus Domini sub habitu naufragi scribentem repererat, nimirum quædam P. Ziegelbauer Hist. P. III.

dictaverat, ut ad expositionem tantæ profunditatis, quam in libro Job penetrare potuit, eo paratior, quo ex dictandi consuetudine doctior, perveniret.

Cum Constantinopolim à Pelagio II. Constantinus fuisset, Eutychii novam hæresin tinopocompressit. Quidquid temporis à ne-lim mitgotiis vacabat, illud sacre Scripturæ, piisque studiis impendebatur. Tunc Leander Episcopus Hispalensis legatione & ipse fungens apud Imperatorem auctor fuit Gregorio exponendi libri Job. Inter præstantissimos illos viros magnam necessitudinem adstrinxerant vitæ monasticæ communis utriusque professio, par ferè morum sanctitas, eadem studia. Amicissimi viri, nec non fratrum suorum precibus cedere coactus GREGORIUS, ad reseranda tantæ profunditatis mysteria, quæ in libro Job latent, sese accinxit, certus, inquit, quia impossibile esse non poterat, quod de fraternis cordibus charitas imperabat.

Romam reversus Gregorius, in monasterii sui portum, urbis aulæque tum Abbas, multum exofus, iterum se recepit, ubi primùm, Abbatis officium rogantibus, imò cogentibus fratribus suscepit. Sancto viro in monasterii recessu otium & latebras quærenti, diu tamen iis prorsus frui non licuit, aut ab omnibus Ecclesiasticis negotiis feriari. Cum autem aliquando liberiori otio frueretur, suam in Job expositionem ad limam revocavit, multa augens, pauca subtrahens, ut ipse ait in prævia ad illos libros epistolâ. Sed amicam illam quietem turbavit pestis gravissima, quæ Romam Italiâque devastavit, & Pelagium summum Pontificem interemit, deinde cujus loco Gregorius electus est. Quæ Pontifex verò summo in Pontificatu præclare ac immortalis laude digna gesserit, quibusque nomen Magni promeritus fuit, aliis memoranda relinquo; mihi, quæ ad rem literariam spectant, paucis attingere sufficiat.

Enimverò magna sollicitudinis ejus pars fuit in promovendis literarum & literis optimarum artium studiis, quæ Romæ præsertim, & maximè in Papæ palatio reflorescere visa sunt, cum neminem in famulitium reciperet, aut in sodalium, nisi quem singularis vitæ sanctimonia, vel alicujus artis ex liberalibus non mediocris peritia commendaret. Tunc, Gregorio Pontificatum gerente, inquit Johannes Diaconus lib. 2. n. XLII. Tunc rerum sapientia Romæ sibi templum visibiliter quodammodo fabricabat, & septemplicibus artibus veluti colum-

E 2

nis

nis nobilissimorum totidem lapidum Apostolicæ Sedis atrium fulciebat. Nullus Pontifici famulantium à minimo usque ad maximum, barbarum quodlibet in sermone vel habitu præferebat: sed togata, Quiritum more, seu trabeata Latinitas suum Latium in ipso Latiali palatio singulariter obtinebat. Restoruerant ibi diverfarum artium studia: & qui, vel sanctimonia, vel prudentia fortè carebat, suo ipsius iudicio subsistendi coram Pontifice fiduciam non habebat.

Varia
ipfius
elogia.

Quantæ verò doctrinæ ac eruditionis ipse Gregorius fuerit, ex gravissimorum Autorum testimoniis discimus. Hadriano Papæ I. (x) vocatur egregius Doctor, sagacissimus Verbi Dei indagator. S. Isidoro (y) Hispalensi Episcopo laudatur scientiæ lumine præditus, ut non modò illi præsentium temporum quisquam Doctorum, sed nec in præteritis quidem illi par fuerit unquam. S. Ildephonso Toletano Archipræsuli (z) si non refragamur, vicit sanctitate Antonium, eloquentia Cyprianum, sapientiâ Augustinum. Honorio Augustodunensi (a) Organum sancti Spiritus vocatur. Johanni Trithemio (b) audit: Vir in divinis Scripturis eruditissimus, & in secularibus literis utique doctissimus, Theologorum Princeps, splendor Philosophorum, & Rhetorum lumen, vita & conversatione integer, atque sanctissimus, cui divinas Scripturas explananti Spiritus S. aliquoties visibili specie apparuit, eique arcana mysteriorum earundem incisibili magisterio reseravit.

Quantus
otii & desidia
olor fuerit.

Quos libros & multos & præstantissimos conscripsit, indicio sunt, quàm otii & desidia fugitans fuerit. Quod eo magis mirum est, meritò inquit Paulus Diaconus in vit. n. xv. tot eum ac tanta condere volumina potuisse, qui omni ferè juventutis suæ tempore, ut verbis ipsius loquar, crebris viscerum cruciabatùr doloribus, horis, momentisque omnibus fracta stomachi virtute laceſcebat, lentis quidem, sed tamen continuis febribus anhelabat: frequens etiam eum gressuum dolor vehementer affligebat. Verùm inter hæc dum sollicitus pensaret, quia, Scripturâ teste, OMNIS FILIUS, QUI RECIPITUR, FLAGELLATUR: quò malis præsentibus durius premebatur, eò de æterna certius præsumptione respirabat. Fatigabat eum præterea de ordinandis Urbis vigilis, ne ab hostibus caperetur, sollicitudo conti-

nuâ. Urebant quoque incessanter ejus animum filiorum hinc inde discrimina nuntiata. Sed tamen ille inter tot & talia deprehensus incommoda nunquam otio indulgebat, quin aut filiorum utilitatibus inserviret, aut aliquid dignum Ecclesiæ scriberet, aut per contemplationis gratiam cæli secretis interesset.

His assiduis laboribus non minùs, quàm continuis morbis absumtus Gregorius tandem anno Christi 604. iv. Idus Martias ad optatam quietem transivit.

S. Gregorii Opera & seorsim & simul juncta toties in Italia, Gallia, Germania &c. fuerunt typis excusa, ut omnes editiones enumerare imensi laboris esset, ac supervacanei. Unde S. Doctoris Opera recensere juvat eo ordine, quò in Monachorum è Congregatione S. Mauri novissima editione, quatuor tomis comprehensa, Parisiis anno 1705. leguntur.

TOMO I.

Continentur Exegetica in Scripturam sacram.

1. EXPOSITIO IN JOBUM, sive MORALIUM LIBRI XXXV. ad Leandrum Hispalensem Episcopum. Primum locum eruditissimi Editores huic Expositioni dederunt propter antiquitatem tum Operis (est enim omnium, quæ sanctus Doctor elucubravit, primum) tum auctoris sacri hoc in Commentario explicati; cum liber Job aut Moyse antiquiorem parentem habeat. Ex hac editione Editores expungere noluerunt historiam inventorum à Taione Cæsaraugustano Episcopo Moraliùm, quamvis non omni ex parte certam habeant.

2. HOMILIÆ XXII. IN EZECHIELEM ad Marinianum Ravennæ Episcopum distributæ in libros duos, ita ut prior XII. posterior X. complectatur. CII. Editores numerandi modum diversum ab eo tenuerunt; qui in aliis editionibus conspiciuntur. In excusis enim eodem modo computantur, ac si ad unum eundemque librum pertinerent omnes: ita, ut quæ prior est secundum libri, dicatur in vulgatis decima tertia. Secùs autem in manuscriptis codicibus, qui post duodecimam prioris libri, eam, quæ præfationem libri posterioris proximè sequitur, primam

(x) ad Episcopos Hispan. Tom. VII. Concil. p. 1017.

(y) Lib. de Script. Eccles.

(z) Lib. de Vir. ill. cap. 1.

(a) de Script. Eccles.

(b) in Catal. Script. Eccles.

mam appellant, & sic deinceps usque ad decimam. Quibus morem gerendum duxerunt. Alterum verò locum hinc Homiliis, ut sanctarum Scripturarum ordinem fervarent, dederunt.

3.) HOMILIÆ XL. IN EVANGELIA ad Secundinum Tauromenitanum Episcopum. Illas autem homiliis in Ezechielem eâ ratione subjecerunt, quâ in sacrarum Scripturarum serie, libris veteris Testamenti, Evangelia & quæquæ ad novum pertinent, postponuntur. Alioquin habitas illas fuisse, saltem aliquas, antequàm S. Doctor Ezechielem Prophetam populo exponere inciperet, legenti primam statim patebit. In calce additur sermo à S. Gregorio habitus ad plebem de mortalitate.

TOMO II.

Continentur Apologetica, pro detrectato curæ Pastoralis onere; Historica, nimirum Dialogi, Dogmatica, & Canonica, Registrum scilicet Epistolarum, quibus universum penè Jus Canonicum continetur.

4.) LIBER DE CURA PASTORALI ad Joannem Episcopum Ravennatem, in partes quatuor distributus. In plerisque à sancto Pontifice elaboratis, distinctio Capitulorum, eorumque argumenta minimè ad eum spectant. At verò ipsum agnoscunt auctorem, tum integri libri Pastoralis distributio quatuor in partes, tum partium in varia capitula, præfixique singulis capitulis tituli.

5.) DIALOGUS IN QUATUOR LIBROS DISTRIBUTUS Gregorium inter & discipulum ejus Petrum de Vita & Miraculis Patrum Italicorum, & de æternitate animarum. Multùm ab Editoribus laboratum fuit, ut Græcæ interpretationis emendatiorem editionem procurarent.

6.) Epistolarum ex Registro Gregorii Libri XIV. Opus haud dubiè præstans, ac faciliè præcipuum. Quibus accedit appendix ad S. Gregorii Epistolas. Demonstratur deinde argumentis S. Gregorii M. Ordo restitutus. Subjicitur Epistolarum S. Gregorii Geographica divisio bipartita. Sequitur Epistolarum S. Gregorii ordo antea vulgatus ad novum reductus. Post hunc Epistolarum S. Gregorii ordo restitutus cum antea vulgato comparatus. Tomum claudit Index Titulorum ex Registro Epistolarum S. Gregorii

Magni excerptus operâ & studio Antonii Caraffæ Cardinalis S. Sedis Apost. Bibliothecarii.

TOMO III.

Continentur libri, qui ad rem sacram pertinent.

7.) Liber Sacramentorum, per quæ intelliguntur vel omnia novæ Legis Sacramenta; quo sensu Theologi de Sacramentis tractatum edunt: vel tria potissimum Sacramenta, quæ simul accipiebantur olim, scilicet Baptismus, Confirmatio, & Eucharistia; de quibus scripti libri sex, De Sacramentis, inter Ambrosii Opera Tom. 2. novæ edit. vel solum Eucharistiæ Sacramentum, quod plurali numero, in singulis ferè Missis designatur, tum propter duplicem panis & vini materiam, tum propter corpus & sanguinem Christi, quæ continet. Post Librum Sacramentorum CII. Editores adjecerunt Notas & Observationes doctissimas, quibus Hugo Menardus è Congr. S. Mauri illum illustravit.

8.) Benedictionale, seu solemnium ab Episcopis dicendarum Benedictionum ordo & series, ex editione Lambecii Tom. 2. pag. 300. seq. & Hugonis Menardi: & Benedictionum Episcopaliū Supplementum ex Codice perveſtito S. Theoderici prope Remos.

9.) Antiphonarius jam à Pamelino editus Tomo II. Δετρεγικῶν, & Vaticanæ postea Operum sancti Gregorii insertus, atque in Guffanvillæana recusus; denuò recensitus ad codices mss. duos Theodericenses. Oudinus post tempora Gregorii compositum fuisse contendit. Tom. I. p. 1536. seq.

10.) Liber Responsalis sive Antiphonarius. Ex Responsaliis Responsalis à quibusdam dicitur: Ab Amalario Fortunato Antiphonarius, propter Antiphonas; ut ex ejusdem libro de Ordine Antiphonarii manifestum est. Porro etsi libri hujus multi passim meminerint: nemo tamen veterum Respons. Antiph. &c. complexionem adhuc publici juris fecit. Eam autem CII. Editores in lucem emittendam duxerunt, & quidem ex Codice Compendiensi vetustissimo, ut esset omnium Δετρεγικῶν veluti complementum.

11.) Variæ Expositiones in Librum I. Regum, Lib. VI. Censent verò CII. Editores, hoc Opus ex Homiliis à sancto

Gregorio habitis in Lib. I. Regum à Claudio ejus discipulo postea monasterii Classensis Abbate, collectis coaluisse, & cum nonnullis mendis memoria lapsui præsertim adscribendis prodiisse. Vide ipsum Gregorium Lib. XII. indict. V. Ep. 24. ad Johannem Subdiaconum, ubi non absimilem in Proverbia, Cantica Cantorum, Prophetas, libros quoque Regum & Heptateuchum operam à Claudio illo collocatam testatur.

12.) *Expositio super Cantica Cantorum.* Egregiam quidem hanc expositionem Gregorio nostro abjudicare conatus est, qui ipsius Operibus evulgandis ante Monachos Congr. S. Mauri ultimus infudavit Petrus Guffanvillæus; quem errantem, inquit Dionysius Sammarthanus, olim secuti fumus in vita sancti Gregorii Gallicè scripta; cum nondum incidissemus in tot libros manu exaratos, tum expositionis hujus, in quibus hucusque magna ex parte latitaret, tum genuinæ collectionis Paterianæ, ex qua invictum eruitur argumentum, ad hoc opus Gregorio adscribendum. Confer tamen Casim. Oudinum Tom. I. p. 1543. qui T. 2. p. 779. edidit sub nomine Roberti Abbat. S. Vigoris Bajocensis ex Ordine S. Benedicti.

13.) *Expositio in septem Psalmos Penitentiales.* Quam Petrus Guffanvillæus Gregorii VII. Papæ foetum esse existimat, Cll. Editores opus hoc dignum esse arbitrantur, quod sanctissimo Patri vindicetur.

14.) *Concordia quorundam testimoniorum sacrae Scripturae* sub nomine Gregorii à Johanne Gillotio primum Parisiis anno 1571. vulgata.

TOMO IV.

Et quidem in prima ejus parte continetur triplex Vita, seu Historia S. Gregorii Magni.

Primam compendiosè descripsit Paulus Diaconus Casinensis Monachus.

Alteram fusiori stylo complexus est Johannes Diaconus monasterii quoque Casinensis alumnus.

Tertiam ex sanctissimi Doctoris Scriptis potissimum concinnavit Dionysius Sammarthanus è Congr. S. Mauri, ipsamque prius Gallicè publicavit an. 1698. Cum verò lucubrationem hanc, felicis recordationis Innocentio XII. acceptissimam fuisse Authori significasset Emin. Cardinalis Spada literis da-

tis 8. April. 1698. atque ad majora audenda, impertitâ tanti Pontificis benedictione animos ipsi addidisset, statim ad novam omnium sancti Gregorii Operum editionem se accinxit. Hanc autem Vitam in Latinum versam in libros IV. distribuit, *Liber I.* S. Gregorii historiam ab ortu ad summum Pontificatum complectitur. *Liber II.* quatuor priores Pontificatus S. Gregorii annos continet. *Liber III.* complectitur historiam Pontificatus S. Gregorii ab annis 594. & 595. ad annos 598. & 599. *Liber IV.* & ultimus, quidquid superest historiae vitæque S. Gregorii exhibet.

Parte secundâ Tomi Quarti exhibetur

1.) *S. Paterii Gregorii Magni discipuli Expositio Veteris & Novi Testamenti* non mutila, qualis hucusque prodiit, sed majori sui parte aucta. Quæ eo pluris faciendâ est, quod S. Gregorio auctore ac hortatore incepta & absoluta, ipsum etiam habuerit approbatorem, ut ex ejus Proemio intelligimus.

2.) *Alulfi sancti Martini Tornacensis Monachi, sua ætate (anno MXCII.) celeberrimi Expositio Novi Testamenti* ex S. Gregorii verbis & sententiis concinnata, aliàs, sed perperam sub nomine Paterii vulgata. Ut à mendis quàm plurimis purgata prodiret editio, operam dederunt Cll. Editores; quia ex hujus scriptoris Excerptationibus magis ac magis illustrari potest noster Gregorius, genuina Opera dignoscuntur, confirmanturque optimæ lectiones, aut plurimæ variantes haud sperendæ suppeditantur.

Apud Honorium Augustodunensem III. 32. & Johannem Trithemium cap. 215. inter Gregoriana Opera recensetur brevis quatuor Evangeliorum explanatio, quæ ab his verbis incipit: *Mathæus sicut in ordine.* Sed Benedictini etsi non diffiteantur, se Explanationis duos mss. Codices, unum in Bibliotheca Regia, alterum in Bigotina Bibliotheca apud Rotomagum eodem titulo initiôque in Codicibus annorum circiter 900. invenisse: eam tamen, cum stylus corruptissimus Gregorianum non redoleat, indignum judicârunt, quæ sancti Pontificis Operibus annumeretur.

In tanta verò doctrinæ ac librorum Summa præstantia Gregorium non altum sapuisse quis non demiretur? Erat ali- quid, Gregorii Commentaria in Job non tantum per hominum manus voli- tare

tare, sed etiam in Ecclesia, ipso vivente publicè legi; quod præstantissimæ moralis doctrinæ sparsis ubique Notis animos pascerent, & instruerent: & tamen, quâ erat ipse incredibili modestia, tantum abest, ut id ratum habuerit, ut etiam deinceps fieri prohiberit, posterósque reddiderit incertos, utrum ejus doctrinam, vel animi demissionem pluris facere debeant. Verè *Doctor humilitatis* appellandus, ut Augustinus gratiæ. Quanta deinde illa humilitas, quod in epistola ad Innocentium Africæ Præfectum tantum Augustini scriptis pretium præ suis statuendum esse dicat, quantum filigo furfuri præstat? *Si delizioso*, inquit, *capitis pabulo saginari, beati Augustini, Patriæ vestri opuscula legite, & ad comparationem siliginis illius nostrum furfurem non quærat.* Quo Gregorii pronuntiato Ven. Beda, Rabanus Maurus, Paschasius Radbertus, Lanfrancus, Anselmus, Rupertus, cæterique Benedictinæ Familiæ Doctores ac Theologi didicerunt, quantoperè Augustini doctrinam facere eos oporteat. Quæ iterum, quantâque illa animi demissio, quâ se linguæ Græcæ imperitum profiteri minimè erubuit? Possem plures recensere Scriptores, qui si linguæ Græcæ intelligentes haud videri volebant, ejus certè imperitiam in suis dissimularunt libris; à qua verò dissimulatione Gregorius longè absuit, ut qui nec Græcè se nôsse, nec aliquod opus aliquando à se Græcè fuisse conscriptum ultrò confessus fuit in epistola ad Eusebium Thessalonicensem Episcopum: *Nos nec Græcè novimus, nec aliquod opus aliquando Græcè conscripsimus.* Quâ insigni humilitate, ut ego existimo, à Deo meritis est, ut ejus quædam Latina Opera ab ipsis Græcis in Græcam linguam fuerint translata.

De S. Gregorio M. & veteres & recentiores plurimi agunt. Præ cæteris legendus est S. Isidorus, Hispalensis Præful, qui Divi Gregorii synchronus fuit, ejusque Opera magnoperè laudavit. Deinde Dionysius Sammarthanus è Congr. S. Mauri, qui novam ejus Operum editionem adornavit.

Obiit
A. 669.
23. Janu-
arii.

II.
S. ILDEPHONSUS
Archiep. Toletanus.

Ejus na- Patria Ildephonso Toletum fuit; Na-
tales & Parentes nobilissimi. Pa-
parentes. renti nomen Stephani, Matri erat Lu-

cia. Hæc soror Eugenii Toletani Archiep. præfulis fuisse perhibetur. Tam nobilem natu excellens ingenium, animi candor eximius, cæterarumque virtutum ornamenta, præprimis illibatæ castimonie decus Superis juxta & hominibus charum reddiderunt. Illud patri Stephano grave atque acerbum videbatur, quod filius de vita monastica cogitationes secum animo versaret. Crevit indignatio, cum Ildephonsus, infcio patre, in suburbanum Aga-Agalien-
liense Monasterium, disciplinæ regu- se cœno-
laris observantiâ præ cæteris incly- bium in-
tum, se subduxit. Unde furore ple- greditur.
nus istuc advolat, fuscque deque omnia evertit, latebras & angulos omnes perscrutatur, sed irritò labore; cœlo, ut credere fas est, oculis glaucoma objiciente, ne in filii latibulum intueretur. Erat id asceterium haud procul ab urbe remotum, sancti Juliani nomine insignitum. Patre domum reverso, Benedictinam vestem pius induit adolescens; matre interea patris animum mitigante, quod prolem hanc post complures sterilis thori annos à benigno Numine concessam eidem se vovisse, disertis verbis asseveraret.

Vitæ monasticæ rudimentis insti- Eugenii
tutum Eugenius avunculus, Toletanus Toletani
Antistes, primus an secundus? eum ad curâ lite-
se accersivit, primisque literis à se in- ris imbu-
formatum, ad S. Isidorum Hispalensem tur.
Episcopum amplioris doctrinæ ac eruditionis gratia amandavit. Ex quo perspicuum fit, jam à primis Familiæ Benedictinæ annis morem obtinuisse, ut monachi aliquando ad capeffendas bonarum artium disciplinas ad insigniores magistros amandarentur. Hic in virum omnibus doctrinæ & sanctitatis numeris absolutum evasit. Toletum reversus non ita diu post in Abbatem sui Monasterii (aliis aliter placet) electus fuit: quâ in præfectura sic monachis perfectionis religiosæ documenta suggestit, ut ea exemplo suo faciliora redderet.

EUGENIO juniore, Toletano Epi- Toleta-
scopo, rebus humanis exempto in ejus nœ Eccle-
locum subrogatus est Ildephonsus. Eo siæ præf-
in Pontificatu, (c) velut *facula ardens*, citur.

ut Cixila Episcopus, author vitæ, loquitur, *omnem Hispaniam* castimonie scilicet, prudentiæ, Christianæque universæ doctrinæ, heroicarumque omnium virtutum radiis perlustravit, ut dignus habitus sit, stupendis duobus sibi à Deo collatis beneficiis signatam & con-

consecratam sui memoriam posteris transmittere. Sacrum enim celebranti coram *Receswinto* munus *Leocadia* Virgo & Martyr apparuit, locumque sepulturæ hactenus frustra quæsitum ostendens, gratias viro sanctissimo pro defensa Deiparæ Matris virginitate, quod paulò antè libris editis præstiterat, ejus nomine habuit. Cujus Martyris sanctissimæ civis suæ, veli segmentum cultello raptim à Rege ministrato ab *Ildephonso* præcisum servari apud Ovetum in arca sancta reliquiarum, constans fama est. Nec diu post in ecclesiam die festo Expectationis partus B. Mariæ Virginis ad peragendum matutinum Officium veniens, eandem Filii Dei Matrem in Episcopali cathedra sedentem oculis mortalibus conspiceret, sibi benigne alloquentem audire, ac de thesauro cælesti acceptam vestem, quâ ipse in hoc solenni festo solus uteretur, sibi porrigentem, adorare promeruit: quod cum aliis per eum à Spiritu sancto peractis miraculis retulisse sibi Urbanum & Evantium *Cixila* testatur; quorum prior ab *Isidoro Pacensi* (d) dictus *Toletanæ Ecclesiæ veteranus melodicus*, hoc est, cantor; Evantius autem ejusdem Ecclesiæ archidiaconus, *doctrinam & sapientiam sanctitatemque, & in omni secundum scripturas spe, fide, & charitate, ad confortandam Ecclesiam Dei Hispaniam*, jam sub captivitate gementem, uterque clarus. Hos auctores *Cixila* habuit, quorum testimonio fidem rei adstrueret: quantumvis de ea siluerint *Julianus & Isidorus Pacensis*.

Hermani Egregiè autem confirmat famam rei Monachi ubique vigentem duodecimi seculi de eo testimonium. **Hermannus** monachus, quem historicum *Vossius* ignoravit, *De miraculis sanctæ Mariæ Laudunensis*, in epistola ad *Bartholomæum* ejusdem Ecclesiæ Episcopum. *Cum dudum*, inquit, *in Hispaniam ad videndum gloriosum Regem Ildephonsum* (*Alphonfus hic Arragoniæ Rex atque idem Castellæ per Urracam uxorem*) *Feliciæ materteræ vestræ filium, profectus, felicissimum ab eo promissum suscepissimus, quod si secundò ad eum videndum reverteremini, daret vobis corpus B. Vincentii Levitæ & Martyris, nec non & castillam pretiosissimam, quam B. Dei genitrix S. Ildephonso Toletanæ civitatis Archiepiscopo dederat ob remuneratio-*

nem trium libellorum, quos de virginitate sua composuerat &c.

Ad Superos abiit an. DCLXIX. die Januarii xxiii. ad quem diem refertur ejus memoria in Romano Martyrologio; quam & reperiri apud vetustissimum *Adonis Martyrologii* exemplar *Joannes Mabillonius* prodit in *Notis ad Vitam, quæ extat Sec. II. Act. Ord. S. Benedicti*.

Scriptit, inquit *Julianus*, Episcopus & ipse *Toletanus* in brevi ejus elogio, *quàm plurimos libros luculentiore sermone potissimos, quos idem in tot partibus censuit dividendos, id est:*

Librum prosopopeiæ imbecillitatis propriæ, qui deperditus fuit.

De Virginitate S. Mariæ contra tres infideles libellum, qui primùm editus fuit à Mich. Alphonso Caranza, Carmelita, Valentia 1556. 8. tum à Basilio Melanio Congr. Casin. monacho Basil. 1557. 8. Hieronymo Welæo Lovanii 1569. 8. Francisco Fevardentio Minorita Parisiis. 1576. 8. atque inde per Bigneum in Bibliotheca Patrum Tomo IX. cum Juliani Pomerii præfatione: & Duaci 1625. 4. Præfationem aliam Gomefani Abbatis Ildensis edidit Edmundus Martene Tomo I. Anecd. pag. 78.

Quæ propria istorum trium infidelium nomina fuerint, non satis constat: *Rodericus Helvidium & Pelagium, Mariana Helladium & Pelagium, Pseudo-Julianus Theodium & Pelagium* vocat: sed cum *S. Ildephonsus* propriis eos appellare nominibus fuerit indignatus, in ea multis inquirere haud lubet. Illud exploratæ res est veritatis, quod cum vetus *Helvidianæ & Jovinianæ* hæreseos virus per Hispanias diffundere conati fuerint, eos nomine veterum hæreticorum, *Helvidii* nempe & *Joviniani*, perpetuam Intemeratæ Dei Matris virginitatem allatrantium compellendos existimavit. Sic etiam *Judæum*, qui integritatem in puerpera, non tantum in partu, ut *Jovinianus*, vel post partum, ut *Helvidius*, sed omni tempore sacrilegus respuebat, sectæ suæ tantum nomine appellavit.

Opusculum de proprietate personarum Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Intercidit. *Eisengreinius de sancta Trinitate* vocat.

Opusculum adnotationum in sacris, & Opusculum adnotationum in Sacramentis.

(d) in Chron. ad æram DCCLVII.

(e) apud *Sanmarthanos* fratres in Gallia Christiana in Episcopis *Laudun.* fol. 620. pag. 2. Eandem *Hermani* Epistolam vulgavit *Acherius* ad calcem Operum *Guiberti Novigentini* pag. 326.

mentis. *Trithemius* cap. 55. pro diversis habet *Opusculis*. Nec malè, ut videtur: nam *ita & Vincentius Bellovacensis* *Spec. histor. lib. 7. cap. 120. & Ms. Casinensis Codex, quem vidit Cajetanus, & sic edidit Mabillonius.*

Libri duo adnotationum de cognitione Baptismi, & de itinere deserti, quo pergitur post baptismum. Hæc duo opuscula, quorum postremum *Viri eruditi* in deperditis numerabant, *Stephanus Baluzius* in Tomo VI. *Miscellaneorum* ex *Ms. Codicibus* collecto juris publici fecit typis *Ludovici Guerin & Sociorum Parisiis* anno 1713. in 8.

Opusculum adnotationum actionis diurnæ. Fortè, existimat *Nic. Ant.* diurni temporis exercitia spiritualiter impensi. *Francfordiensis* habet *actionis divinæ*: quomodo edidit *Henschenius*. *Mabillonius* hunc librum omisit. *Quod totum* (ait *Julianus*) *partis primæ* voluit volumini annectendum. *Deinde* (ait) *partis secundæ*

Epistola. *Liber epistolarum est, in quo diversis scribens enigmaticis formulis egit, personasque interdum induxit: in quo etiam à quibusdam luculentiora scriptorum responsa promeruit.* Hæc clarissima futura sanctissimi Doctoris monumenta, è quibus historia ejus temporis apprimè illustraretur, ætatis invidia delevit. Attamen extant ex his

EPISTOLÆ DUÆ ad *Quiricum* sive *Cyricium* *Barcinonensem* Episcopum, in *Lucæ Acherii* *Spicilegio* Tom. I. p. 310. 312. (editionis novæ Tom. 3. pag. 315.) præmissa *Epistola Quiricii*, quæ ei gratias habet pro libro de *Virginitate Mariæ* ad se transmissio; ex quo *hebetescat Jovinianus, dissipetur Helvidius, simulque & incredulus ac mente perfidus decidat Judæus.*

Missæ. *Partem sanè tertiam Missarum esse voluit hymnorum atque sermonum.* unde in albo isto Operum collocamus

Missas aliquot. Solenne erat tunc temporis, inquit *Nicolaus Antonius*, *Missas* confici pro aliquo festo die *Christi Domini, Mariæ Deiparæ, aut Sanctorum.* Meminit quidem duarum *Cixila, ubi statim in officio* (*Abbatis*) *clarens duas Missas in laudem ipsorum dominorum* (*SS. Cosmæ & Damiani Martyrum, quibus Monasterium dedicatum*) *quas in festivitate ipsorum psallerent, miro modulationis modo perfecit, quas Missas infra adnotatas habemus,* ait. Item alterius paulò post *Missæ* meminit de sancta *Leocadia.* Ipse

verò *manibus, inquit, statim complexans & astringens, talia fertur depromere vota, vociferans cum omni populo & clamans: Deo gratias. VIVIT DOMINA MEA PER VITAM ILDEPHONSI.* Et id ipsum repetens *Clerus* vehementer præbatur *alleluja &c.* Unde videmus non verba esse *Leocadiæ Martyris* ea, quæ (f) vulgò ei tribuuntur: *Vivit Domina mea per vitam Ildephonsi;* sed populi acclamantis eidem Martyri è tumulo veluti resurgenti. De aliis *Missis*, quas *Ildephonsum* composuisse *Cixila & Joan. Bapt. Perezus* scribunt, vide *Nicolaum Antonium* loc. cit.

Hymnos. Meminit *Cixila Cantici, Hymni,* quod *Ildephonsus* fecerat in *Leocadiæ Virginis* laudem; fortè ejus quod immisum fuit in *Breviarium Gothicum,* vulgò dictum *Isidorianum.*

Sermones. Præferunt aliquot *Ildephonsi* nomen, qui ejus non sunt, ut mox dicemus. *Julianus* jam loquitur: *Ulterioris demique partis liber est quartus versibus prosa, que concretus, in quo epitaphia, & quedam sunt epigrammata æquè adnotata.* Scripsit autem & alia multa, quæ variis verum ac molestiarum occupationibus impeditus, aliqua cæpta, aliqua semiplena reliquit.

Epitaphia & Epigrammata quedam. **Epigrammata,** Ex his, quænam pro germanis & legitimis, quæ verò pro spuris sint habenda, docebit te *Nic. Antonius* l. c. p. 291. seq. ubi jure invehitur in *Hieronymum Romanum* de *Higuera Jesuitam*, magnum fabularum architectum, quod plura *Ildephonso* supposuerit. Præter hæc attributa *Ildephonso* à *Juliano encomiaste* duo alia extant opuscula, quorum is non fuit recordatus, fortè quod non justa opera, sed veluti additiones essent, ut reverà sunt, scilicet

Libellus de Viris Illustribus XIII. *Libellus* (vel XIV. si caput de *Gregorio M.* addatur, quod in nonnullis codicibus *de Viris Illustribus* consideratur) aliàs *de Scriptoribus Ecclesiasticis*, sive additio ad ejusdem argumenti librum *S. Isidori.* Cujus in præfatione ipse se prodit auctor, successorem se alterius *Eugenii* in Sede gloriosa *Toletanæ* urbis referens. Sequitur tamen animadversione isthæc ampliatio dignissima: *Quam, inquit, non ex hominum numero gloriosam dico, cum hanc etiam gloriosorum illustret præsentia principum; sed ex hoc quod coram timentibus Dominum iniquis atque justis habetur locus terribilis, omnique*

(f) ab Auctoribus Hispanis *Morali* lib. 22. cap. 39. *Mariana* lib. 6. cap. 10. & aliis passim.

veneratione sublimis. Id propter exhibitam sibi ea in Ecclesia, sive Leocadiæ Martyris, sive Deiparæ Mariæ præsentiam, dubio præcul, innuens tantum, ait. Unde colliges libellum hunc post alteram ex duabus his apparitionibus, hoc est, sub vitæ finem exaratum ab eo fuisse. Qui quidem editus est, atque edi semper solet, cum laudato S. Isidori libello. Prodiit inter Opera Isidori à Jacobo du Breul Monacho S. Germani Parisiensis edita Colon. 1617. fol. pag. 518. & in Andrea Schotti Hispania illustrata An. 1603, inque Garfiæ à Loisa Conciliis Hispaniæ, Madrid. 1603. & in Agvirrii T. 3. pag. 77. & in Auberti Miræi Biblioth. Ecclesiastica Antw. 1639. atque Hamburgi. 1718. fol. curâ & operâ Jo. Alberti Fabricii. De Mss. Codd. quos Baronius, Ciacconius, Cajetanus, & Resendus vel habuerunt vel perlustrarunt, vide Nic. Ant. l. c.

Auctariū Chronici S. Isidori. Supplementum item, seu continuatio Chronici S. Isidori Hispanensis, quod cum Lucæ Tudensis Chronico edidit Franciscus Schottus, Andrea frater, hujus operæ succenturiatus in publicandis Hispaniæ, ut vocant, illustratæ Auctoriis. Pro genuino Ildephonfi foetu habent præter Rodericum Toletanum & Lucam Tudensem, Joannes Gerundensis in prologo Anacephaloseos Hispaniæ, & Joannes Ægidius Zamorensis in fragmentis suis Mss. Alii hoc totum, quod sub Ildephonfi nomine sese vendit, Lucæ Tudensi attribuunt, quorum è numero est Laurentius de Padilla in vita S. Isidori. Ut sit, illud negari non potest, quod quæ apud Lucam Tudensem ex Ildephonso leguntur, valde interpolata & recentioribus asfumentis non modò alterata, sed figmentis etiam de Mahometis pseudo-prophetæ in Hispanias adventu, & prædicatione, ejusdemque per S. Isidorum expulsionem sint depravata, ut bene advertit Nic. Ant. p. 294.

Opera dubia & suppositicia. Quæ in Francisci Fevardentii editione Parisiis anno 1576. lucem sub nomine Ildephonfi aspexerunt, ab ipsius calamo profecta non fuerunt: Cujusmodi est I. Liber contra eos, qui disputant de perpetua virginitate S. Mariæ & de ejus parturitione. Quem Ildephonfi non esse, primus, ut Nic. Antonius credit, Joannes Baptista Poza (g) advertit, ingenio vir atque eruditione

singulari, aliàs studiis infelicissimus; atque hunc sequutus est (h) Theophilus Raynaudus uterque Jesuita, rationibus agentes; tandemque rationibus & scriptis libris, qui Paschasio Radberto disertè adjudicant, Lucas Dachevrius (i) & Joannes Mabillonius (k) Benedictini, quantumvis Baronius, Bellarminus & alii Fevardentii editionem admiserint.

Ejusdem Fevardentianæ editionis sunt, sed æquè Ildephonfi nostri non sunt Sermones XIII. scilicet I. De parturitione ac purificatione S. Mariæ. II. Contra eos, qui mendosè affirmant Mariam Virginem contra legem Dominum peperisse. III. IV. V. VI. De Assumptione B. Virginis. VII. De eadem Assumptione super illa verba Lucæ cap. 10. INTRAVIT JESUS IN QUODDAM CASTELLUM. VIII. & IX. De eadem Assumptione. X. De Nativitate. XI. & XII. De eadem. XIII. De Purificatione, super illa verba Lucæ cap. 11. POSTQUAM IMPLETI SUNT DIES PURIFICATIONIS MARIE. Audi Joannem Baptistam Pozam, cujus verba ex Nic. Antonio damus, quia Elucidarium Deiparæ, unde hæc sunt, in censuram incurrit sacrosanctæ fidei Patrum, neque in manibus omnium est. Reddit ille causas, quare Ildephonso abjudicet hos sermones. In sermone I. de Assumptione (ait) minus cautè de adoratione corporis est loquutus. Ibidem voces sunt peregrinæ, & inconcinna phrasis, à legitimo spiritu Ildephonfi aliena. Sermone II. ait, de carnis incorruptione jam me supra satis in priore tomo dixisse credo &c. Ecce ubi non sermo ad plebem, sed fragmentum alicujus scripti. Sermo III. ex centonibus compilatus ab Ambrosio & Augustino desumptis. Sermone IV. insinuat B. Virginem necdum corporis resurrectionem obtinuisse. Et tandem Sermone IV. hunc errorem expressè profitetur. Sermone V. ait: Non audent ministri tartarei hodie attingere suos captivos, quos recolunt redemptos illius sanguine, qui pro mundi salute est dignatus nasci de Virgine. Sermo VI. eum habet errorem, quem diximus supra in sermone quarto, & ex fragmentis Augustini est. Sermo I. & II. de Nativitate Virginis nihil ferè habent, quod ad ortum Mariæ pertineat. Plura capit ex Augustini sermone secundo DE ASSUMPTIONE, cujus nomen dissi-

(g) in Elucid. Virg. Deip. Mar. lib. 4. tr. 4. cap. 6.

(h) De bonis & malis libris part. 1. Erotem. 10. n. 228.

(i) in præfat. tom. 1. Spicileg.

(k) in Ag. SS. O. S. B. præf. part. 2. Sec. III. p. 13. & Sec. II. pag. 519. Observ. de quibusdam Ildephonfi scriptis.

diffimulat. Sermone de Purificatione peculiariter quædam scribit de peccato originis, & tamen erroneam illam doctrinam sectatur, quæ negat Christi corpus in momento perfectum & absolutum. Quadraginta (inquit) dierum numero corpus Dominicum in utero Virginis formatum credimus; cujus oppositum scripserat in Synonymis. Quæ omnia persuadent non esse Opuscula Ildephonfi. Hæc ille, cui Nic. Antonius suffragatur.

Eidem falsò attributa S. Eugenii vita &c. Jam ex aliis, quæ falsò attribuuntur eidem nostro Pontifici Toletano, vita est S. Eugenii, ejus decessoris, quam solus ei tribuit supposititius Julianus. Deinde Corona B. Mariæ Virginis, quam inter Mariana alia depromptam è codice Ms. Toletanæ Ecclesiæ vulgavit ante aliquot annos Petrus Alva & Astorga Franciscanus in Bibliotheca Virginia Ildephonfi nomine, ejus non est ex mente sæpius laudati Nic. Antonii, qui quidem jure ac merito miratur, quod quæ inedita Opuscula S. Ildephonfi tot ipsius amatores & illustratores, Toletum frequenter accurrentes, aut ibi commorantes, Toletanæque Bibliothecæ custodes hætenus latuerint, Petrus Alva non modò primus in eadem Bibliotheca detexerit, sed ea etiam typis se daturum fidem obstrinxerit: quam subinde an liberaverit, memoriarum non prodit.

Julianus S. Ildephonfi Biographus. Vitam S. Ildephonfi scripsit Julianus Episcopus Toletanus ab An. 680. ad 690. quæ Ildephonfi libello de S. E. subicitur in Miræi Bibliotheca Ecclesiastica atque in Conciliis Hispanicis Garfiæ Loaisæ, & Agvirrii Tom. 3. pag. 80. extat etiam in limine Tomi sexti Miscellaneorum Stephani Baluzii, & cum Cixilæ Toletani etiam Episcopi ab anno 752. ad 775. additamentis in Actis Sanctorum Tom. 2. Januarii 23. p. 537. Quæ alii recentiores Scriptores de rebus sanctè ac laudabiliter ab eo gestis afferunt, omnia è duobus historicis Biographis, ceu fontibus, derivata fuerunt.

III.

S. ALDHELMUS
Episcopus Schirburnensis.

Dignus Cambdeno (1) videtur ALDHELMUS, cujus memoria in æternitatem vigeat, non solum sanctitatis,

(1) in descriptione Wiltoniæ.

(m) Leland. de Script. Britan. cap. LXXI. pag. mihi 97.

(n) extat in Actis SS. die 25. Maji cap. 1. p. 84. col. 2.

(o) Harpsfeldius ex Guill. Malmesbur.

sed etiam doctrinæ nomine, ut ea ferebant tempora. Eum verò ex illustri Saxorum genere procreatum ferunt, patria, & tre Chentuno aliàs Kentenio, qui Inæ educatione nunquam satis laudato occidentalium Saxonum Regi sanguine conjunctus fuisse perhibetur. Primis adolescentiæ annis (m) Maidulpho Scotto monacho & eremita præceptore usus est: qui id temporis, urgente necessitate, duro telo, Bladuni scholam publicam aperuit, ut sic saltem inopiam utcunque depelleret. Impetraverat prius tamen à castellanis, qui Bladunum inhabitabant, humilem domum, sed quæ tam parvis initiis satis ampla fuit. Crescente verò discipulorum numero, coepit de domo ampliori cogitare.

Interea Aldhelmus Dorovernum Cantiorum petiit, ut jactis Latine linguæ fundamentis adjiceret artes, nempe Dialecticam, & Rhetoricam, tum etiam Græcæ linguæ cognitionem: in quibus diligentissimè & à Theodoro Cantiorum Archiepiscopo, & ab Adriano Augustiniani cœnobii Abbate instructus est. Nec literas Hebraicas prætermisit, ita ut notitiam trium linguarum sacrarum haberet. Prophetarum exempla, Davidis Psalmos, Salomonis tria volumina, Hebraicis literis bene novit, & legem Mosaicam, inquit Monachus (n) anonymus Malmesburiensis, qui ejus vitæ historiam inter alios in literas retulit. Dùmque hæc Doroverniæ Aldhelmus ageret, mirum in modum Maidulphi schola aucta fuit; usque adeò, ut favente Inæ Rege, & Agilberto Ventano Episcopo, collegium monachorum multorum intra castelli septa instituerit, officinis tumultuario opere ad tempusculum extructis. Hujus successus lætissimus nuntius ad Aldhelmum pervenit, qui paulò post Bladuni relicta Cantia, Bladunum reversus est. Ubi statim monachus factus, plurima virtutis exempla ostendit. Nunquam (o) pedem è monasterio, nisi necessitas exigeret, extulit, legendo, orandoque omne tempus absumere solitus, ut, sicut ipse in quadam epistola scribit, legendo Dei loquentis vocem audiret, orando Deum ipsum alloqueretur. Victus ei tenuis & paucissimus, ut spiritui carnem servire cogeret. Ejus rei causa vicino cuidam fonti, qui nomen ejus postea ferebat, se ad humeros

Literis Græcis & Hebraicis instructus.

Bladuni Monachum induit.

ros noctu immergere solitus erat, dum totius psalterii, quasi pensum nocturnum, preces abfolviffet.

Abbas præfici-
tur.

His virtutibus ornatus cum esset *Aldhelmus*, non alius magis idoneus ab obitu *Maidulphi* regendo novo monasterio visus est *Leutherio*, Ventano Episcopo, qui à vicinis rogatus Abbatibus, *Aldhelmum* ibidem Abbatem primum instituit, atque cœnobii habenas pro jure tunc Episcoporum moderandas eidem contradidit. Sub quo quantum creverit monasterium, non facile est credere. Erat enim in maximo pretio cum propter generis nobilitatem, tum maxime propter literas: quarum gratiâ ad illum confluxere multi, non modò ex Hibernia & Scotia, verum etiam ex ipsa Gallia. *Artivillus* cujusdam Reguli Scotiæ filius literarum studiosissimus sua Scripta *Aldhelmo* examinanda misit, ut *Guillelmus Malmesburiensis* his verbis narrat: *Hic quicquid literariæ artis elaborabat, quod non aded exile erat, ALDHELMI committebat arbitrio, ut perfecti ingenii lima scabredo eradicaretur Scotica.* Hactenus *Malmesburiensis*.

Primus inter Anglos poetæ in excolit.

Primus inter Anglos poetæ in excolit. *Primus ego in patriam mecum, modò vita superfit, Aonio rediens deducam verrice Musas.*

In quibus etiam patriâ linguâ scitè & eleganter tam componendis, quàm aut pronuntiandis aut canendis eminuit. quorum aliquot *Elfredi* Regis tempore, ut ipse *Rex* testatur, vulgò canebantur. Qui quid ea de re retulerit, memoriâ sanè cum primis dignum est; fuisse videlicet illius seculi populum adhuc rudem, agrestem, & rebus factis, perfunctoriè deditum: neque diuturnam aliquam in templis moram tulisse; sed sacris Missarum mysteriis celebratis, domum mox confestim convolasse. Hoc vir prudens *Aldhelmus* cum perspiceret, abeuntibus in ponte, quo transeundum erat in rura, se objicit, canendique peritia eorum aures demulcet. Ob quam cum esset populo gratus, & plausibilis, videretque, quæ canerentur, magna cum voluptate in aures animosque influere, magis ferria, & ex sacris Scripturis petita sensim aspergit, eoque pededentim eos traducit, ut cum majore animarum suarum fructu sacros dies transigerent.

Romam accersitur.

Hæc & similia effecerunt, ut vel *Sergius* ipse Pontifex Romanus illum

accerferet, & venientem ad se summo cum honore & humanitate acciperet, ac abeuntem munificentia quadam dimitteret. Certè à *Sergio Papa* pro libertate Monasteriorum suorum, *Fromensis* seu *Formensis*, & *Bradfordiensis*, quæ nova condidit, privilegium impetravit, ab *Ina* Rege dein confirmatum, testante *Willelmo* in lib. I. de Regibus Angl. cap. 2.

Posteaquàm verò *Heddius* seu *Hedda*, occidentalium Saxonum Episcopus anno 705. humana abfolviffet, episcopatus in duas parœcias seu diœceses, nempe in *Wintoniensem*, & *Shireburnensem* divisus est; quarum prior *Danieli*, altera *Aldhelmo* nostro data est: qui ambo & in rebus ecclesiasticis, & in scientia Scripturarum non mediocriter instructi erant.

Aldhelmus (p) initio sui episcopatus, cum ad pontificale, ut ipse vocat, conciliabulum unâ cum sodalibus suis proficisceretur, ad *Berkingense* agri *Londoniensis* virginum cœnobiū divertit, cui tunc *Hildelitha* venerabilis Abbatissa præerat; ejusque rogatu *Librum de Virginitate* scribendum suscepit, quem exemplo *Sedulii* & prosa oratione & metro composuit. Eximium hoc vocat *Beda*, quamquàm salebroso & inculto stylo compositum. *Metricus* liber scriptus ad *Maximam* Abbatissam: prosa inscripta *reverendissimis Christi Virginibus, Hildelithæ, regularis disciplinæ & monasticæ conversationis magistræ; simulque Justinæ ac Cutburgæ, nec non Osburgi, contribulibus suis; atque necessitudinum nexibus conglutinatæ sibi Alfgidæ, ac Scholasticæ, Hildburgæ, & Berngidæ, Eulaliæ ac Teclæ, rumore sanctitatis concorditer Ecclesiam ornantibus.* In prosæ capite quarto maxime perstringit superbas virgines, quæ tumido elationis supercilio inflatæ de sola carnis integritate gloriantur, seseque periculoso naufragio grassante diræ tempestatis turbine, velut inter scyllam & barathrum voraginis committunt, unde capite octavo necessarium esse ait, ut veram & non frivolum delicatæ virginitatis gloriam humilitatis cautelâ tumentur. Quæ sanè cautela longè contraria est perniciosæ illi securitati ac confidentiæ, quam *Willelmus Malmesburiensis* ex falsis haud dubiè narratiunculis, *Aldhelmo* viro sanctissimo, & in rebus spiritualibus, teste *Beda*, instructissimo, perperam imputat. Sanè quàm studiosè virginitatem coluerit vir sanctus, ex

fit Epi-
scopus,

Librum de Virginitate scribendum suscepit.

duo.

duobus libris de ea scriptis satis superque intelligitur: quàm cautè mox allata testimonia probant.

Quantus in literis fuerit.

Quantus jam *Aldhelmus* in literis fuerit, *Venerab. Beda* 18. cap. quinti libri *Historiæ suæ* testis his verbis optimus est: *Aldhelmus cum esset adhuc Presbyter & Abbas Monasterii, quod Maidulfi-urbem nominant, scripsit jubente Synodo suæ gentis librum egregium adversus errorem Brittonum, quo vel Pascha non suo tempore celebrant, vel alia perplura ecclesiasticæ castitati & paci contraria gerunt, multosque eorum, qui occidentalibus Saxonibus subditi erant, Britones ad catholicam dominici Paschæ celebrationem hujus lectione perduxit. Scripsit & de Virginitate librum eximium, quem in exemplum Sedulii geminato opere & versibus hexametris & prosa composuit. Scripsit & alia nonnulla, nempe librum metricum de octo vitiis, ænigmata & epistolas quasdam, utpote vir undecunque doctissimus; nam & sermone nitidus, & scripturarum (ut dixi) tam liberalium quàm ecclesiasticarum erat eruditione mirandus. Quo defuncto, Pontificatum pro eo suscepit *Forthere*, qui usque hodie superest vir & ipse in Scripturis sanctis multum eruditus. Hactenus *Venerabilis Beda*, cui adjungendus *Willelmus* in jam citato lib. I. de Regibus Anglorum cap. 2. *Erat vir ille, scilicet Aldhelmus, cum religione simplex, tum eruditione multiplex; & qui famam virtute præiret, liberalium artium epotator: ut esset mirabilis in singulis, & in omnibus singularis.**

Ejus obitus An. 709. viii. kal. Jun.

Decessit vir in omni genere virtutis ac doctrinæ excellens anno Christi 709. viii. Kalendas Junii, postquàm annis non amplius quatuor Episcopatu maxime cum laude præfuit. *Hunc Adelhelmum*, inquit *Cambdenus*, jam defunctum, in Tutelarem sanctum sibi ascivit *Athelstanus* ille *Magnus*, qui eo nomine oppidum hoc maximis immunitatibus donavit, monasterium amplissimis donariis dotavit, in eo sepulturam elegit, ejusque monumentum etiamnum ostendunt incolæ.

Scripta

Nunc restat, ut nomina librorum, quos illum edidisse refert *Guillelmus Malmesburiensis* in libello longè elegantissimo, quem de ejus vita accuratissime scripsit, cum *Joanne Lelando* indicemus.

de Erroribus Britannorum.

De Erroribus Britannorum, sive de Circulo Paschali. Et erat hoc primum opusculum, in quo acuti ingenii periculum fecit: quòdque jam suo ævo

deperditum querebatur *Willelmus Malmesbur.* Unde *Cl. Fabricius* *Bibl. med. & mss. Latinit. lib. 1.* illud intercidisse scribit, ac lectorem remittit ad *Pagium* ad *An. Christi* 692. num. 24. seq. & ad *An. 699.* num. 2. At enim superest hodiernum, cum nihil sit diversum ab epistola 44. inter *Bonifacianas* sic inscripta: *Domino Gloriosissimo occidentalis regni scepra gubernanti: Geruntio Regi simulque cunctis Dei Sacerdotibus per Domnoniam conversantibus, Althelmus sine meritorum prærogativa Abbatis officio functus, optabilem in Domino salutem. Nuper cum essem in Concilio Episcoporum ex tota Britannia, innumerabilis Dei Sacerdotum cœterva confluit, ad hoc præsertim congregata, ut pro Ecclesiarum sollicitudine, & animarum salute ab omnibus decreta Canonum & Patrum statuta tractarentur, & in cœmune Christo patrocinium præstante conscriberentur. His igitur ritè peractis, omne Sacerdotale Concilium meam parvitatem pari præcepto & simili sententiâ compulerunt, ut ad veræ pietatis præsentiam epistolarum apices dirigerem. Qui Geruntius Mabilonio unus fuisse videtur ex illis decem Regibus, quos occidentalibus Saxonibus post *Kenwalchium* imperasse docet *Beda* in lib. 4. c. 12. nam *Domnonia* *Westfaxonum* Regno attribuebatur, *Mabil.* in *Elog.* p. 227.*

De Virginitate prosa & carmine libri duo, cui tertius de *Pugna vitiorum* adjunctus est, quos & *Hildelithæ* *Virginis* dedicavit. *Librum de Laude Virginitatis* edidit *Jac. Faber Daventriæ* 1512. 4. Eisdem libros *Canisius* ex monasterii *S. Galli* Bibliotheca vulgavit; qui in nova ejus *Lectionum* antiquarum editione *Tomo I.* pag. 708. seqq. recusi fuerunt. Occurrunt etiam in *Bibliotheca PP. Colon.* *Tom. VIII.* ubi etiam *Liber de Virginitate* (ante carmen de hoc argumento) prosa ab *Aldhelmo* scriptus extat, quem tamen emendatiorem *Henricus Warthonus* ex *MSs.* *Lambethano* & *Sarisburiensi*, *Londini* 1693. in 4. exhibuit. *Barthio* ob præfationem libro præfixam *Aldhelmus* maximi ingenii scriptor audit.

Scripsit præterea ad *Alfridum* *Regem* *Transfabrinum* librum hæc continentem: *de septenarii numeri dignitate* de *Septem* ex veteris & novi Testamenti floribus, *narii* disciplina *Philosophorum* collectum: *gnitate*, *de admonitione charitatis, de Insensibilium &c. verum natura.*

De veteris & novi instrumenti Floribus.

De Charitate.

De mirabilium, aliàs sensibilibus rerum Naturã.

De Arithmetica

De Astrologia

De metrorum Generibus & Schematibus

Enigmaton libellum, quem post editionem Basil. 1557. cum notis edidit Martinus Antonius Delrio Moguntia 1601. in 12. illique Monosticha adjuncta. In his verò Enigmatibus Aldhelmi à Delrio vulgatis præponitur Prologus metricus, in quo observavit auctor acrostichon duplex sic versu reditum:

Aldhelmus cecinit millenis versibus odas.

Post prologum sequitur in veterrimo codice Bibliothecæ S. Germani Parisiis Longobardicis literis exarato aliud Acrostichon in editis omissum, quo exprimitur nomen *YESUS*. Sunt, qui *enigmata & monosticha* Aldhelmo abjudicare, & ad Alcuinum vel Columbanum referre volunt, prout Fabricius in Bibliotheca veteri Latina testatur. At enim pro genuino Aldhelmi foetu habuit *S. Eulogius* Martyr Cordubensis, eaque tanti fecit, ut ex Pampilonia cum aliis melioris literaturæ libris secum retulerit, ut in ipsius vita tradit Alvarus apud Mabill, in Elogio, pag. 227.

Cantiones, Epistolæ, & alia.

Cantiones Saxonicae, in quibus vel ad miraculum, teste Ealfrido, claruit. Edidit etiam

Librum epistolarum, è quibus *Epistola ad Eabfridum* habetur in Ufferii Epistolis Hibernicis pag. 37. adde pag. 129.

De vita monachorum versus elegiaci, quorum initium

Quid deceat Monachum, vel qualis debeat esse Qui vult ut dicam, porrigat ipse manum.

Hos versus *D. Jamesius* S. Aldhelmo adscribit, eos verò inter Mss. Codd. in Bibliotheca Cotton. sub effigie *Caligulae* Lit. A. Cod. XI. n. 3. asservari à *Thoma Smitho* in Catalogo pag. 34. edocemur.

Salmasii de eo judicium.

Egregius auceps antiquarum vocum dicitur à *Salmasio* ad Spartian. pag. 647. ubi Apographum ejus ex vetustissimo Codice à *Fureto* sibi communicatum laudat. Quæ laus verò mihi ejus non absimilis videtur, quâ *Lenæus Grammaticus*, ætate Cæsaris Augusti, Sallustium ornavit, eum vocans *priscorum Catonis verborum eruditissimum furem*. Vocabula verò *Aldhelmi* desita,

obsoleta, & inusitata excerptit & illustrat *Cerda* in adversariis sacris cap. 165. pag. 430. seq. Plura ejus loca præter Meursium mantissa ad lib. de luxu Romanorum cap. 1. emendat Jo. Frid. Gronovius in Monobiblo Observationum Ecclesiasticarum cap. 4. 8. 15. 20. & Barthius in Advers. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 1. p. 142.

Quanti Scripta S. Aldhelmi fecerit *S. Bonifacius* adhuc Diaconus, indicat Epistola 4. his verbis: *Obsecro, ut mihi Aldhelmi Episcopi aliqua opuscula, seu prosarum seu metrorum aut rhythmicorum dirigere digneris ad consolationem peregrinationis meæ & ob memoriam ipsius beati Episcopi.* Factus est dein S. Bonifacius Sacerdos anno circiter DCC. XII. Episcopus Romæ an. DCC. XXIII. Martyr anno DCCLV.

Vitam S. Aldhelmi in literas retulere præter *Bedam S. Egwinus* Wiccorum Episcopus ejus æqualis, *S. Osmundus*, Sarisberienfis Episcopus seculo XI. *Eadmerus* Cantuariensis & *Willelmus* Malmesburiensis Monachi seculo infrequenti. Ejus meminerunt Scriptorum Rerum Anglicarum plerique, & post antiquos Harpsfeldius seculo 7. cap. 19. & sec. 18. cap. 11. *Eduardus* Maihew in Trophæis Anglic. ad diem XXV. *Maji* & *Alfordus* in Annalibus Ecclesiæ Anglicanæ ab anno 666. quo statuit Abbatem creatum, & ad annum 709. quò è vita migravit. *Henricus* Warthon in Angliæ sacre Parte II. ubi librum de vita Aldhelmi à *Willelmo* Malmesburiensi scriptum, & in quatuor partes distinctum edidit, cujus compendium, seu Elogium Aldhelmi à se contextum *Mabillonius* in prima parte seculi tertii Benedictini vulgaverat, conquestus, se nullam ejus vitam potuisse assequi. At nactus postea hanc à *Malmesburiensi* scriptam, edidit in Appendice primæ partis seculi quarti, & quidem (ut præfatur) ex MS. Codice Bibliothecæ Cottonianæ, eodem verisimiliter, unde *Henschenius* & *Papebrochius* acceptam in Actis Sanctorum die 25. *Maji* in lucem emisserunt.

IV.

BEDA VENERABILIS
PRESBYTER.

Præcipuus hic Ecclesiæ Anglicanæ Doctor in auras vitales elatus est anno à partu Virgineo sexcentesimo septuagesimo tertio. Natale solum fuit ignobilis vicus *Girvum* dictus haud procul à *Tine* fluminis ostio, in agro Dunel-

Obiit
A. 735.
vii. kal.
Junii.

Bedæ
natales
&
educatio.

Dunelmenfi. Istic lucis usuram accepit à parentibus Anglo-Saxonibus, sed ignotis, eo tempore, quo *Egfridus* Northumbris imperabat. Cum septimum ageret ætatis annum, curâ propinquorum datus est educandus *Benedicto* Biscopo. Erat is monasterii S. Petri ad *Weremutham* & monasterii S. Pauli ad *Girvicum* reverendissimus Abbas, ut qui utrumque construxerat. Quamvis unum potius monasterium tum propter locorum viciniam, tum maximè ob unum idemque regimen, mutuùmque monachorum consensum & commercium censi poterat. Regula S. Benedicti in utroque illo cœnobio à primordiis viguit. Fuit verò Beda non in *Girwenfi*, sed in *Wiremuthensi* monasterio traditus Biscopo: tametsi postea apud *Girvicum* cum *Ceolfrido*, Biscopi successore mansit, ibidemque diem supremum explevit.

in Wire-
muthensi
cœnobio
monachū
induit.

Ejus stu-
dium &
medita-
tio Scri-
ptura-
rum.

Quid rei egerit Beda in monasteriis hisce, nobis aperit in Epitome sua his verbis: *Cunctum ex eo tempus vitæ in ejusdem Monasterii (Girwicensis) habitatione peragens, omnem meditandis Scripturis operam dedi: atque inter observantias disciplinæ regularis, & quotidianam cantandi in Ecclesia curam, semper aut discere, aut docere, aut scribere dulce habui.* Verè hoc Bedam de se scripsisse, inquit *Jacobus* (q) *Gretserus* è S. J. doctus Theologus, testantur tot ejus in sacras literas explicationum volumina, & alia plurima opuscula partim de argumentis sacris, partim de ingenuis & liberilibus artibus composita; quæ pro festo non nisi ab illo, qui semper aut discere, aut docere, aut scribere dulce habuit, proficisci potuerunt. Summa ergò hæc vitæ ipsius fuit, meditatio & studium Scripturarum, cui tantum impendebat temporis discendo, docendo, & scribendo, quantum sibi post disciplinæ regularis, & officiorum divinatorum pensum supererat. Quo magis mirandum est, hominem tantum tot rebus impeditum, nec posthabuisse statûs sui officia, à quibus facile eximi potuisset: nec tamen minus à summis viris aut didicisse, aut scripsisse: *Beda Monachus erat*, inquit *Gaufridus Bouffardus*, *per dies & noctes cum Fratribus suis jugi psallentio invigilans; ac veluti nihil oraret, studiis literarum semper incumbens.* *Ejus vitam si consideres, nihil*

ipsam literis indulgisse, si studia, nihil orationi impendisse judicabis. Ita ille in epistola ad *Petrum Securibilem* de editione *Comentarii* in *Apostolum* à *Beda* ex *Augustini* Operibus deflorati. Utinam etiam pia hæc mentis agitatio ad multos derivetur *Bedæ* exemplo! cui post monastica exercitia id solum cordi fuit, meditari *Scripturas*, discere, docere, & scribere. Quamquam utriusque istius cœnobii *Monachi* non solis animi actionibus exercebantur: siquidem *Biscopus* *Abbas*, teste *Beda* in ipsius vita, *Fratrū similimus aliorum, ventilare cum eis & tritulari, oves vitulasque murgere, in piscino, in horto, in coquina, in cunctis Monasterii operibus jocundus & obediens gaudebat exerceri.* Et *Beda* ipse tametsi fortasse exterioribus officiis minus occupatus, tamen amanuensis & exscriptoris laborem non defugiebat, ut paulò post videbimus.

Nullum fuit artis aut disciplinæ *Græcæ* in quo vir discendi avidus non fuerit diligentissimè versatus; in cujus subsidium præter *Latinam*, etiam *Græcam* linguam comparaverat. Quod quidem mirum est in homine privato, & in extremis ferè *Britanniæ* recessibus intra *Monasterii* parietes consistente. Omnem verò studiorum suorum rationem in *Scripturæ* sacre interpretationem conferebat. Huc *vigilias* suas, huc *lucubrationes* dirigebat, quò posset vel in suo, vel in discipulorum animis tam sanctum & laudabile studium promovere.

Plures habuit præceptores *Beda*; præcipue in his *Tumberthum* Monachum, *Cead* *Liccifeldensis* Episcopi discipulum, quem unum fuisse de iis, qui se in *Scripturis* erudiebant, fatetur *Beda* in *Hist. lib. 4. cap. 3.* Sunt, qui eum *Joannis de Beverlaco*, Episcopi *Hagultadensis* discipulum ajunt, rectius *Joannis Archicantoris Romani* dixeris, quem sui futurum magistrum monasterii *Biscopus* *Româ* in *Angliam* adduxerat. Nec dubium, quin aliquos audièrit ex doctissimis discipulis *Theodori* & *Cantuariensis* Episcopi & *Hadriani* Abbatibus.

Anno ætatis decimo nono *Diaco-* *Fit* *Pres-*
natûs, anno tricesimo *Presbyteratûs* *byter,*
gradum suscepit. *Sacerdotiò* *initia-*
libros
tus, non antè, *libris* *scribendis* *ope-*
scribere
ram *dedit.* *Qua* *in* *re* *Accam* *Hagu-*
incipit.
staldensem *Episcopum* *præcipuè* *hor-*
tatorem, & *incitatore* *habuit,* *cujus*
exstat

(q) in Dedicacione Commentarioli de sanctis Palæstinæ locis ad *Steph. Abbatem Schürensem*; qui extat *Opp. Tom. 4. pag. 240.*

Primus
in 7 Epist.
Cathol.
commen-
tatur.

exstat epistola Bedæ inscripta ante ipsius Bedæ commentaria in Evangelium Lucæ. Primus fuit, qui nobis integram in septem Epistolas Catholicas reliquit expositionem. Etsi verò Beda tantis rebus dignus, & tam arduis occupatus studiis esset, tantâ tamen fuit modestiâ, ut Scriptoris amanuensis operam non subterfugiens, ipse sibi dictator, simul notarius, & librarius existeret. Nec nova solummodo excudebat Opera; vetera quoque in lucem extrahebat, vel in compendium redacta novo indumento, ut lectoribus gratiora acciderent, amiciebat. Testem fero, inquit laudatus Gretserus, hunc Commentariolum de Palæstinæ locis sanctis, quem ab Adamaño Scotto, seu Hiberno religiosissimo, atque celeberrimo Abbate, ex ore Arculphi, Episcopi Gallicani compositum ipse Breviatoris munere functus, epitomavit. In omnibus verò lucubrationibus suis Beda doctrinæ SS. Patrum additissimus fuit, ita ut non tam nova opera cudisse, quàm ex ipsorum monumentis collectanea excerplisse fateatur. Locum semper, ex quo profecit, ad marginem annotavit. Quo iniquior in virum modestissimum Desiderius Erasmus, qui in adnotationibus ad Marci cap. 14. fugillat Bedam, ob dissimulatum, ut putat, Hieronymi nomen, dum locum ex Hieronymi commentariis in Matthæum Beda transcribit in Marcum, quasi novi commenti gloriolam ex veterum scriptis suffurari voluerit. At longè alia mens Bedæ fuit, lectorem in expositione in Evangelium Marci obsecranti, ut si hæc opuscula transcriptione digna duxerit, adnotationem nominum eorum, quæ in margine appositæ sunt, diligens scriptura conservet.

Tantam existimationem ingenii sui monumentis Beda obtinuit etiam apud exteros, ut ipsum Sergius Pontifex Romanus Romam arcessivisse dicatur: cujus rei epistolam à Sergio scriptam profert Willelmus Malmesburienfis in libro I. de Regib. Angl. cap. 3. Bedam tamen non vertisse patrium solum, communior opinio est, satisque intelligitur ex ipsius Epitome, ubi cunctum ab infantia tempus vitæ suæ in sui monasterii habitatione à se peractum adfirmat.

Numerus
Discipu-
lorum:

Habuit verò suo in monasterio tot ferè discipulos, quot Monachos, id est, sexcentos; tot enim in Wiremuthensi & Girwenfi Congregatione Cœnobitæ degebant: immò etiam alios ex diver-

sis monasteriis confluentes, ut ipsius eruditione proficerent. Istic auditores habuit Eusebium seu Huertbertum (nam binominis erat, ut patet ex præfatione ad librum IV. in Samuelem) postea Abbatem Wiremuthensem, cui *librum* quibus *de ratione temporum, & Explanatio- varios li-
nem in Apocalypsin; Cuthbertum* Huet- bros in-
berti successorem, cui *librum de arte scribit.*
metrica nuncupavit; *Constantinum*, ad quem exstat libellus de numerorum divisione, *Nothelimum* primò Presbyterum Londinensem, deinde Episcopum Cantuariensem, quo petente edidit *librum* *Quæstionum* 30. in libros Regum, & alios, quorum nomina nobis ignota. Nec tamen intra Monasterii sui cancellos ita sese continuit, ut foras prodierit nunquam. Superiore seculo tenebris eruta est ipsius epistola ad Egbertum Eboracensem Archiepiscopum adversus corruptos sui seculi mores, in qua hæc præfatur: *Memini te hesternò dixisse anno, cum tecum aliquot diebus legendi gratia in Monasterio tuo demor-
rarer, quòd hoc etiam anno velles, cum in eundem deveniens locum, me quoque ob commune legendi studium ad tuum accipere colloquium.* Id intelligendum videtur de Monasterio Eboracensis Ecclesiæ, in quo Egbertus adhuc Monachus, Ceolwlf Northanimbrorum Regis consanguineus, Bedam præceptorem habuisse fertur in vita Alcwini Abatis.

De vitæ illius sanctitate (non enim Vita in
hic rem tantum literariam spectamus) eo sancti-
legendus est *Willelmus Malmesburienfis* tas & mo-
lib. 1. de Regibus Angl. cap. 3. Modestiam viri satis indicat *liber* *Retractatio-
num ab ipso editus in Acta Apostolorum,* exemplum eximii Doctoris ac Pontificis *Augu-
stini.* Quod quidem præstitit, maxime vel addendi, quæ minus dicta, vel emendandi gratiâ, quæ secus quàm placuit dicta videbantur. Ex hoc modestiæ affectu Beda non propriam in exponendis Scripturis sententiam, sed scita sanctorum Patrum exprimere studuit. Id jam superius dictum.

Nec tamen homo veritatis aman-
tissimus sic in auctoritate majorum totus erat, ut quidquid illi dixissent, nullò delectu sibi adfirmandum esse putaret. Isidorum Hispalensem Episcopum secutus erat Beda, dum in Commentario in Acta Apost. cap. 1. scripsit, Simonem Zelotem eundem esse, qui post Jacobum fratrem Domini Hierosolymorum rexit Ecclesiam, ac sub Trajano crucis martyrio coronatum fuisse, cum centum & viginti esset anno-
rum.

rum. Quod tamen in Retractationibus suis in dubium revocat: tametsi non adhuc constanter negare audeat. Possunt & alia adduci testimonia, quibus probemus, Bedam non ita credulum ac præcipitis fuisse iudicii in scribenda Historia sua: cum etiam in scriptis Patrum delectum ac censuram adhibuerit. Lege ipsius Præfationem Historiæ ad Ceolwlfum Regem, in qua quibus auctoribus res à se relatas didicerit, declarat.

Vix autem Beda discere, docere, & scribere prius desit, quàm vitam agere; nam ut Willelmus Malmesburienfis scribit, supremo decumbens morbo totis diebus, præter debitum psalmodiæ pensum assiduis ad discipulos lectionibus, ruminandisque & absolvendis quæstionum difficultatibus, gravèdinem valetudinis decipere suspensa interim cogitatione nitebatur, & subinde monebat discipulos: *Discite filioli, dum vobiscum sum; nescio enim quamdiu subsistam.*

Ejus obi-
tus An-
no 735.
7 kal. Jun.

Finem vivendi fecit anno Christi 735. die festo Ascensionis dominicæ 7. kal. Junii. Quam sanctus verò ille fuerit, docet ejus discipulus Cuthbertus in epistola ad Cuthwinum de Bedæ morbo & obitu. Morti proximus dedit Fratribus suis Presbyteris xeniola (S. P. Benedictus enim in Regulæ suæ cap. 54. eulogias non prohibuit, modò ne darentur, acciperenturve citra conscientiam Abbatibus) ut memoriam sui haberent in sacris Officiis, ad eum modum, quò Antonius Athanasio melotem unam, Serapioni alteram, Fratribus cilicinum vestimentum testamento reliquit. *Sepultus est in Gyrwe, inquit Turgotus Prior Dunelmensis, in cujus videlicet Bedæ honorem porticus ad aquilonarem plagam ecclesiæ S. Pauli in Gyrwe consecrata, venerandam Fidelibus nominis ejus ibidem præstat memoriam. Ostenditur etiam locus hodie, ubi de lapide mansuanculam habens ab omni inquietudine liber sedere, meditari, legere, dictare consueverat, & scribere.* Epitaphium ex Thuaneo Codice excryptum sic sonat:

Epita-
phium.

*Crystallus patria, gregis astrum, lumen avorum,
Laus juris, bajulus legis, honorque jacet.
Beda datus sacris, gravitate senex, puer annis,
Devota mentis athera thure replet.
Discit, scrutatur divina, docet, meditatur:
Hujus cura Deo reddere vota fuit.
Justitiæ sedes, virtutum regia, casus
Illecebra, gladius lubrica carnis arans.
Ense pio verbi confratrum castra tuetur,
Ne Christi miles hoste ruente ruat.
Nam invasit eo presente penuria mentes:
Esurie letis pascua. lata fuit.
P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

*Hujus in ecclesia nardus respirat odorem,
Et circumfusos mulcet odore bono.
Hic dum subtrahitur cæco carbunculus orbi,
Orbis damna ferens munere lucis eget.
Vellere deposito superum comitatur ovile,
Cui merces operis vita beata Deus.*

Statim ab ipso obitu Venerabilis Beda statim *Sanctus* habitus est & appellatus. Certè *Elfredus Presbyter Dunelmensis, referente Turgoto in lib. 3. Hist. Dunelm. cap. 7. ad Monasterium, quod est in Gyrwum, ubi Bedam Doctorem conversa-
tum, defunctum, & sepultum* *notat, singulis annis adveniente anniversaria dormitionis ejus die venire, ibique precibus & vigiliis solebat insistere.* Vivebat verò Presbyter ille Eadmundo Episcopo Dunelmensi, qui anno 1020. electus est. Is est Elfredus, qui sancti Bedæ Reliquias clanculum suffuratus Dunelmum transtulit. Hugo autem Dunelmensis Episcopus anno 1154. electus, feretrum nimis pretiosum, auro purissimo, & argento mundissimo optime fabricatum, lapidibusque pretiosis opere mirifico adornatum construxit, in quo viri venerabilis Bedæ Presbyteri & Girwenfis Monachi ossa cum multorum aliorum Sanctorum Reliquiis collocavit, sicut in appendice ad Turgotum legitur.

Multis Elogiis celebratur Beda, Cur Venerabilis
tum subparibus, tum sequioribus. Quo
verò tempore, quæve de causa Beda sit
dictus *Venerabilis Presbyter*, inter eru-
ditos etiamnum disceptatur. Si Trit-
hemio credimus, *Venerabilis* dictus est,
dum adhuc in vivis erat, ideò scilicet,
quòd cum ipsius homiliæ eo vivente
in Ecclesiasticis Officiis lectitarentur,
Venerabilem nuncupabant, quem ad-
huc in carne degentem nondum po-
terant *Sanctum* appellare. Quo factum
sit, ut nomen *Venerabilis* passim usu
receptum apud omnes, hætenus au-
ctoritatem retinuerit. Verùm hæc
opinio, tametsi apud plerosque inva-
luerit, suas patitur difficultates. Cur
verò, inquis, *Presbyter*, non *Monachus*
vocatur, si Monachus fuit? Nimirum
tanta erat quondam (ut par est)
existimatio sacerdotalis dignitatis, ut
qui hoc gradu insigniti erant, missis
aliis nominibus Presbyteri vocitaren-
tur. Hinc Hieronymus & ipse (ut sæpè
fatetur) Monachus, vulgò Presbyter
audit. Imò etiam Abbates Presbyteri
(nam Presbyteri quondam non erant
omnes) ob gradus dignitatem Presby-
teri, rarò Abbates dicebantur. Hæc
causa est, cur SS. Carilefus, Richa-
rius, Gallus, Walaricus, etfi Abba-
tiali

tiali dignitate præditi, tamen Presbyteri in antiquis Martyrologiis cognominari solent.

SCRIPTA V. BEDÆ.

Alia sunt certa, alia dubia, alia subdititia, alia relicta, alia deperdita.

I. *Certa* sunt, quæ continentur in catalogo Operum, quem ipse sanctus Doctor ad calcem Historiæ contexuit. Sunt verò sequentia:

„ In principium Genesis usque ad „ nativitatem Isaac, & ejectionem „ Ismaëlis libros tres.

„ De tabernaculo & vasis ejus ac „ vestibus Sacerdotum libros tres.

„ In primam partem Samuelis, id „ est, usque ad mortem Saulis, libros „ quatuor.

„ De ædificatione Templi allegori- „ cæ expositionis, sicut & cætera, li- „ bros duos.

„ Item in Regum, librum triginta „ quæstionum.

„ In Proverbia Salomonis libros tres.

„ In Esdras & Neemiam libros tres.

„ In Cantica Canticorum libros sex.

„ In Canticum Abacuc librū unum.

„ In librum B. Patris Tobiae explana- „ tionis allegoricæ de Christo & Eccle- „ sia librum unum.

„ Item Capitula lectionum in Penta- „ teuchum Moyfi, Josue, Judicum.

„ In libros Regum & Verba dierum.

„ In librum B. Patris Job.

„ In Parabolas, Ecclesiasten, & „ Cantica Canticorum.

„ In Esaiam Prophetam, Esdras „ quoque & Neemiam.

„ In Evangelium Marci libros qua- „ tuor.

„ In Evangelium Lucæ sex.

„ Homiliarū Evangelii libros duos.

„ In Apostolum quæcunque in Opu- „ sculis S. Augustini exposita inveni, „ cuncta per Ordinem transcribere cu- „ ravi.

„ In Actus Apostolorum libros duos.

„ In Epistolas septem Canonicas li- „ bros singulos.

„ In Apocalypsim S. Johannis li- „ bros tres.

„ Item Capitula lectionum in totum „ Novum Testamentum excepto Evan- „ gelio.

„ Item librum Epistolarum ad di- „ versos, quarum de sex ætatibus se- „ culi una est.

„ De mansionibus filiorum Israël „ una.

„ Una de eo, quod ait Esaias: *Et „ claudentur ibi in carcerem, & post „ multos dies visitabuntur.*

„ De ratione bissexti una.

„ De æquinoctio juxta Anatolium „ una.

„ Item de Historiis Sanctorum. Li- „ brum vitæ & passionis S. Felicis Con- „ fessoris de metrico Paulini opere in „ prosam transtuli.

„ Librum vitæ & passionis S. Ana- „ stasii malè de Græco translatum, & „ pejùs à quodam imperito emenda- „ tum, prout potui, ad sensum correxi.

„ Vitam S. Patris Monachi simul & „ Antistitis Cuthberti & priùs heroico „ metro & postmodum plano sermone „ descripsi.

„ Historiam Abbatum Monasterii „ hujus, in quo supernæ pietati deser- „ vire gaudeo, Benedicti, Ceolfridi, & „ Huthberti in libellis duobus.

„ Historiam Ecclesiasticam nostræ „ insulæ ac gentis in libris quinque.

„ Martyrologium de natalibus san- „ ctorum Martyrum diebus, in quo „ omnes, quos invenire potui, non fo- „ lum quâ die, verum etiam quo gene- „ re certaminis, vel sub quo iudice „ mundum vicerint, diligenter adno- „ tare studui.

„ Librum hymnorum de diverso me- „ tro sive rhytmo.

„ Librum Epigrammatum heroico „ metro sive elegiaco.

„ De natura rerum, & de tempori- „ bus libros singulos.

„ Item de temporibus librum unum „ majorem.

„ Librum de ortographia alphabeti „ ordine distinctum.

„ Item librum de metrica arte, & „ huic additum alium de schematibus, „ sive tropis libellum; hoc est de figu- „ ris modisque locutionum, quibus „ Scriptura sancta contexta est.

Præter Opera Bedæ in suo Indice recensita, pauca sunt, quæ ipsi tribue- re tutò possimus, inquit Mabillonius, excepta epistola ad Egbertum Eboracensem Pontificem; scripta post annos triginta à morte Aldfridi Regis Northanbrorum, hoc est anno Christi 735. qui Bedæ supremus fuit. *Commentaria in Evangelium Joannis*, si quidem Bedam habent auctorem, post annum 731. ab eo sunt edita, quæ veluti quoddam Augustinianæ Expositionis compendium esse videntur, insertis hinc inde sententiis aliorum Patrum, ut capite IV. agens de Regulo, verba Grego-

rii

rii Magni adducit. Certè Jonas Episcopus Aurelianensis Ludovici Pii æqualis in lib. 1. de Institut. laicali cap. 13. citat plures versus ex Beda in *Homilia Evangelii vigesima*, qui in prædictis Commentariis leguntur capite secundo. Unde suspicatur Mabillonius legendum esse apud Jonam, in *Homilia Evangelii secunda*. Et quidem Alcwinus in præfatione Commentarii sui in Joannis Evangelium ex homeliis beati Bedæ Presbyteri multa se adsumsisse fatetur. S. Thomas tamen in Cætena sua allegat quandoque ex Beda, quæ in editis non habentur, & conveniunt cum *Erici* commentariis. Cæterum Johannes Martianay (r) vocat V. Bedam quasi publicum patrem, cui omnes ferè *Scripturæ sacræ expositiones adoptarunt imperiti exscriptores*.

Opera dubia.

2. In *dubiorum* classem rejicienda sunt *Expositiones in Mathæi Evangelium*. Cl. Fabricius in *Bibl. med. & inf. Lat. lib. 11. p. 509.* refert, Joannem Aventinum Melanchtoni testatum fuisse, se in Ms. Passaviensi legisse enarrationem verborum Cœnæ Dominicæ, quæ in editis desideratur. *Commentarius in Psalmos*, seu *de Psalmorum libro Exegesis*, ubi etiam mentio Psalmi centesimi quinquagesimi primi, atque enumerantur diapsalmata LXXIX. Fatetur tamen Mabillonius, se in Bedæ Homiliario Thuaneo vetustissimo legisse manu recentiori ante annos 400. adscriptum: *Ego non peto librum Expositionis Bedæ super Evangelia, sed peto librum Expositionis Bedæ super Psalmos Psalterii. Vita Sanctorum*, exceptis *Actis SS. Felicis, Cuthberti, & Anastasii*, quæ Beda agnoscit ut sua; *De Officiis libellus* ex Patrum dictis excerptus. Vix digna Bedæ collectanea, iudice Quesnello pag. 551. ad Leonem Magnum: & junioris Scriptoris esse oportet, in quo Analtasius citatur in vita Melchiadis Papæ. *Commentarius in Boetii librum de Trinitate*. Bedæ non esse vix dubitant viri eruditi, sive auctor sit Eadmundus Albanus, sive quis alius, ut Fabricius in *Bibl. Latina III. 15. 8.* annotavit. *Meditationes Passionis Christi per septem diei horas. Libri de elementis Philosophiæ. Liber de remediis peccatorum*, quem jam inter supposititia relegavit Spelmanus Tomo I. *Concil. Angl.* tametsi in *Collectione canonum Regino-Pœnitentialem librum Theodori* seu *Bedæ* citat in lib. 1. cap. 297. Ivo etiam & Gra-

tianus ex *Pœnitentia Bedæ* referunt capitulum de *Sacerdote Eucharistiæ vomente*. Exstat cum Pœnitentia Romano, sive Canonibus pœnitentia- libus editum ab Antonio Augustino Venet. 1584. pag. 102. & in Henrici Spelmani *Conciliis Angliæ* pag. 281. qui testatur in MS. referri ad Agbertum ipsum, sive Egbertum Archiepiscopum, tanquam Auctorem. Ex *Homiliis Bedæ* vult Mabillonius homilias in *Dominicos dies post Trinitatem*, item in festos *S. Stephani Protomartyris, S. Scholastica, S. Mariæ Magdalene, Transfigurationis Domini, Adsumtionis B. Mariæ, S. Bartholomæi, Nativitatis B. Virginis, S. Michaëlis, S. Lucæ, Præsentationis B. Mariæ*, & alias de *Comuni Martyrum* &c. aut subdititias esse, aut certè ex sinceris Bedæ commentariis in Marcum & Lucam expressas. Certè *Homilia de S. Scholastica* S. Bertario Abbati Casinensi tribuitur in Casinensi cod. ms. & *sermo in festo omnium Sanctorum* legi solitus adscribitur HRabano Mauro in apographis nonnullis, nescio an benè. Illud movet, quod Festum omnium Sanctorum institutum est à Gregorio Papa III. ut probant veterrima Ufuardi exemplaria, & Hugo Menardus in librum Sacramentorum S. Gregorii pag. 184. at sermo iste Bedæ stylum sapit.

3. Inter Opera *supposititia* Bedæ Opera collocandum esse Petavius putavit *libellum De loquela per gestum digitorum, & de temporum ratione*. Aliud tamen visum Joanni Aventino, ut Cl. Fabricius in *Bibl. Lat. IV. 6. 12.* notavit. Meliùs probat Oudinus Tom. I. pag. 1683. quòd *Computus vulgaris*, sive *Ephemeris* Auctoris Bedæ junioris sit. *Martyrologium* versibus hexametris, quod incipit: *Primum nunc Jani vocitatum nomine mensem*, Wandelberti Prumiensis, non Bedæ est. *De embolismorum ratione computus* cum tetrastichis singulis ad singulos menses. Etiam hunc computum Bedæ abjudicandum & *Radulpho de Lingham* Anglo adscribendum esse, Oudinus disputat. *Musica Theorica & Practica* (ita lege pro *Quarta*) seu *mensurata*, junioris esse Scriptoris contendit Oudinus, quem vide Tomo I. pag. 1685. *Proverbiorum & sententiarum liber* ordine alphabetico. Hunc & *sententias* sive *axiomata philosophica*, & *sententias* in Ciceronis libris III. de *Officiis* Bedæ indignos & longè recentioris esse Scri-

ptoris

(r) Tom. II. Oper. S. Hieron. pag. 70.

ptoris idem Oudinus disputat. De substantiis libellus non à Beda, sed à Benedictino aliquo duodecimi vel undecimi sæculi compositus fuit, iudice eodem Oudino. *Δυσλόγημα*, sive *Elementorum Philosophiæ* libri IV. non Bedæ, sed *Guilelmi de Conchis*, de quo vid. Fabric. in Bibl. med. & inf. Lat. *Epistola de divinatione mortis*, apage hanc, inquit Mabillonius, quæ deliramenta quantum à mente pii hominis absint, probat Epistola ad *Herenfridum Presbyterum* libello de Tonitruis à se Latine verso præfixa. *Arca Noæ Ecclesiæ typus & de linguis gentium*; item *Sibyllinorum verborum interpretatio* nœniæ Bedæ indignæ ab Oudino vocantur. Vitæ S. *Vedasti*, *Columbani*, *Patritii*, *Eustasii*, *Bertholphi*, *Arnolphi*, *Burgundoforæ* sunt suppositæ Venerabili Bedæ. Vid. Possévinus, Bellarminus, Miræus, & quos pro se allegant. *Martyrologium* neutiquam sincerum Bedæ, sed multis modis interpolatum. Vide Bollandum Præfat. ad Tom. I. Act. Sanct. Jan. pag. 40. seq. *Interpretatio nominum Hebraicorum* ordine alphabetico. Hanc Oudinus testatur in codicibus optimæ notæ tribui Remigio Antissiodorensi. *Excerptiones Patrum, collectanea, flores ex diversis, quæstiones & parabole*, & alia, quæ in Bedæ Opp. Tomo III. sequuntur, parùm digna ipsius ingenio judicantur à viris eruditis. De XII. *luminaribus Ecclesiæ*. Hoc est, quod fertur etiam sub Hieronymi nomine de XII. *Doctoribus ad Desiderium*, atque in Bibliotheca Ecclesiastica subiectum est à Cl. Fabricio Catalogo Hieronymiano, licet nec Hieronymum, nec Bedam habeat auctorem. In *Jobum* libri III. sunt Philippi Presbyteri, cujus fidem facit ipse Beda libro de ratione unciarum. *Homiliæ ac Sermones* non pauci supposititii, de quibus speciatim videnda, quæ monet Mabillonius, & ex eo Oudinus Tomo I. pag. 1699. seq. *Sermo in Psalm. LIII. 3. Deus de caelo prospexit*, ejusdem est auctoris cum libro de substantiis.

Opera in editis desiderata. 4. In editis Bedæ Operibus desiderantur (ni fallor cum Mabillonio) genuina ejus Opera quædam, nempe *Explicatio in Canticum Habacuc*, quod tamen typis vulgavit Henricus Warthon Lond. 1693. & Edmundus Martene Tom. V. Thef. Anecd. Item desideratur Carmen de *divino judicio ad Accam Episcopum*, editum à Simeone Dunelmensi Monacho in libro de gestis Regum Angli. qui Bedæ etiam in

ms. cod. Thuaneo adscribitur. *Epistola Apologetica* pro libro de sex ætatibus ad *Plegwinam* Monachum adversus alterius monachi *Davidis* objectiones, quæ unà cum *Historia Abbatum Monasteriorum Wiremuthensis & Girwensis*, & epistola ad Egbertum Eboracensem Antistitem de Christiani Præsulis officio primum à Waræo, tum à Wartho vulgata est. *Epistolam ad Albimum* exhibet Mabillonius Analect. Tom. I. pag. 9. Expositionis in Genesios capita priora XXII. ex quibus tantum in caput primum, & initium secundi, lucem Tomo IV. viderat, luci publicæ donavit Warthonus. *Sincerum Bedæ Martyrologium* Henschenius in Tomo II. Actorum Sanctorum Martii juris publici fecit: in quo tamen an *Festum omnium Sanctorum* locum habere debeat, dubius hæret Mabillonius; cum Beda quatuor tantum annis vixerit post creationem Gregorii Papæ tertii, qui hujus solemnitatis auctor habetur. *Metricum Bedæ Martyrologium* in Spicilegii Acheriani Tomo X. vet. edit. novæ autem Tomo II. prodiit. Desideratur genuinus Bedæ in *Epistolas Pauli Commentarius*, qui nondum lucem vidit, sed MS. existabat apud Mabillonium, ut ipse testatur Tomo I. Analectorum pag. 51. & novæ editionis fol. 788. *Fragmentum de temporibus* extat apud Munsterum lib. 2. Cosmographiæ, quod in editis non comparet. *Hymni* aliquot occurrunt in collectione Cassandriana.

5. Inter Opera deperdita à Guilielmo Cave in Hist. Liter. de Scriptoribus Ecclesiasticis recensentur 1.) *Commentarius in Esaiam Prophetam*. 2.) *Epistolarum liber*. 3.) *Tractatus de mansionibus filiorum Israël*. 4.) In illud Esaiæ, *Et claudentur ibi in carcere, & post dies multos visitabuntur*. 5.) *Epigrammatum liber*. 6.) *Liber de vita & passione Anastasii*, quem malè è Græco translatus, & pejus à quodam imperito emendatum Beda ad sensum correxit.

Opera V. Bedæ prius in unum corpus quàm congesta typis exscriberentur, variis hinc inde ac parùm nitidis editionibus excusa fuerunt, quas enumerare nullius pretii operam existimo. Collecta verò tribus in folio tomis primus edidit Parisiis anno 1544. Franciscus Jametius, quæ cum brevi tempore non sine rei suæ familiaris commodo distraxisset, novam editionem multis partibus auctiorem, octo tomis comprehensam adornavit anno 1554. Toti-

Totidem tomi sunt, quibus Basileæ apud Joannem Hervagium anno 1563. Coloniae apud Antonium Hieratum anno 1612. & iterum hinc loci apud Wilhelmum Friessum 1688. prodiit. In ultima hac editione, quæ Opera contineantur, diligentius recensuit Casimirus Oudinus, ita, ut illam secundum tomos, & ordinem in iis contentum sigillatim expenderet. Nec sibi actum agere visus est Cl. Jo. Alb. Fabricius, si & ipse tanti Viri Scripta distinctè referret, quæ existant in octo tomis postremæ editionis Coloniensis, deinde illa, quæ in hisce tomis desiderantur. Ex mente autem Oudini Opera Venerabilis Bedæ in editionibus proximè futuris commodius ita distribuerentur.

Tomus I. seu volumen primum.

Eorum, quæ spectant liberales artes & philosophiam.

Tomus II. Commentariorum in libros Veteris Testamenti.

Tomus III. Commentariorum in libros Novi Testamenti & Sermonum,

Qui omnes tomis quinto & sexto editionum Bedæ continentur, nempe

Tomus IV. Historiarum vel Operum ad Historiam Ecclesiasticam spectantium.

Tomus V. Suppositorum, quorum incerti Authores sunt. Quenam projicienda sint foras, seu extra Bedæ Opera, apud Oudinum hæc omnia explicatius invenies. V. C. Joannes Georgius Eccard in Commentario de Rebus Franciæ Orientalis quædam in lucem protulit, quæ pro nova editione Operum V. Bedæ servire possunt. Sic Venerab. Bedæ *Liber de ratione temporum cum Bibliothecæ Cathedralis Wirceburgensis Codice collatus*, pag. 825.

Additamentum ad Bedæ Martyrologium, ex Codice Wirceburg. Sec. IX. exarato pag. 829.

Necrologium insertum Bedæ Martyrologio ex Codice Wirceburg. Sec. IX. pag. 830.

Glossæ Theotiscæ in Bedæ artem metricam, ex Codice Goldastino Bibliothecæ Bremensis Sec. X. pag. 1002.

Notitiam aliorum mss. Codicum, ad quorum fidem nova editio exigi & potest, & debet, Catalogi Bibliothecarum Angliæ, Galliæ, & Germaniæ suppeditabunt. Proximè in Collectione *Goriana*. Veterum Monumentorum Florentiæ prodibit Opusculum de VI. ætatibus Mundi V. Bedæ, descriptum è Codice Vallicelliano X. sæculi, quod plurimum discrepat ab editionibus.

Superest, ut novæ editioni adorandæ Benedictini se accingant. Ut verò in Germania nostra ab iis hoc fiat, optandum magis, quàm sperandum. Siqui enim sunt, qui pauci fortè sunt, qui id laboris subire velint, necessariis ad hanc spartam ritè obeundam præfidiis plerumque destituuntur, nec in magna opum affluentia iis administrandis, absque quibus nihil rectè, ac cum dignitate fieri potest, à Superioribus adjuvantur. Alii hoc studiorum genus, tametsi in Ordine Benedictino antiquissimum, Monachis utilissimum, & à Summis Pontificibus magnoperè commendatum, haud adeò magni faciunt, si non omnino infra doctrinæ suæ dignitatem existimant. Certè Familiæ nostræ Theologum aliquando dicere auctori: Per pauca esse Opera, quæ fuerint à V. Beda elucubrata, eaque omnia uno tomo contineri. Ita bonus ille Theologus, magnus aliàs in speculativis, ut vocant, rixator, in SS. Patrum Operibus evolvendis erat versatus, ut ne elenchum quidem Operum Bedæ, Ordinis Benedictini illustrissimi Sideris, perspectum ac cognitum haberet.

Denique elogia, quibus V. Beda à V. Bedæ viris doctis ornatur, *Thomas - Pope* Elogia.

Blount in Censura celebriorum Authorum accumulatur, è quibus illud, quod est *Thomas Fulleri*, Theologi Angli, hinc retulisse satis sit. *Beda*, inquit, *seculi sui omnigenâ eruditione ornatissimus fuit*. Incipiat ab ejus *Axiomatibus*, *Sophista*, ad ejus *Metaphysica* progrediatur *Baccalaveus*, ad ejus *thematica* Magister Artium. Ejus verò *Controversiis*, & in *Scripturas*, *Commentariis* concludat Theologus: Et cum singuli in quavis harum *Artium ac Scientiarum* quovis Scriptore Christiano illius sæculi præstantiorem deprehendent. Univerfa ferè *Biblia* explanavit, in Anglicum idioma *Psalms & Novum Testamentum* transtulit. Vitam egit, quæ *Commentarius* fuit in hæc Apostoli verba: *In medio nationis pravæ ac perversæ splendentes ut luminaria in mundo*.

Legi etiam merentur, quæ in laudem V. Bedæ commemorant *Jacobus Waræus*, & *Henricus Warthon*, A Catholicus Angli, quorum prior ejusdem epistolas duas & Vitæ Abbatum *Wiremuthensium & Girwensium* vulgavit Dublini typis Johan. Crook an. 1664. in 8. posterior ejusdem Opera quædam theologica nunc primum edita, nec

non historica antea semel edita, publicavit Londini per S. Roycroft in 4. an. 1693. Breve quidem est, sed elegans & eruditum *Venerabilis Bedae elogium*, quod stylo lapidario expressit *Felix Egger* in idea Ordinis Hierarchico-Benedictini Part. III. pag. 608. hoc exordio: *Dum Bedam dico, scientiae non unius Musaeum, sed omnium Universitatem, Musarumque Praesidem dico &c.*

V.

S. BONIFACIUS
Archiep. Moguntinus.

Martyrio
coronatus
A. 754.
vel 755.

Ejus
patria

& illu-
striss. pro-
lapia.

Ordinem
Benedi-
ctinum
amplecti-
tur.

Insignis
ejus pro-
gressus
in literis.

Natale solum Bonifacii fuit Anglia, & quidem in Saxonia Occidentali urbs *Cridiantum*, *Crediton* seu *Kirton*, quae in hodierno Devoniae comitatu sita, quondam sedes Episcopalis, ab Oxonia sex circiter milliaribus removetur. Quos parentes habuerit, cum antiqua literarum monumenta memoriae eos non prodiderint, in illorum nomina, statum, ac conditionem vanis conjecturis inquirere nec volupe est, nec conveniens. Illud in comperto est, quod perquam illustri, non tamen regia, ut quidam volunt, ortus fuerit profapia. Vix septimum aetatis annum compleverat, cum Monachis coenobii Adestanastrensis traditus est; ut literis juxta ac piis moribus institueretur. Quinquennio vel sexennio post admodum adolescens religioni Benedictinae se dicavit, multum obnitente patre, quoad immisam divinitus aegrotatione, pervicacia ejus fuit expugnata. Discendi erat cupidissimus. Cum vero in Monasterio Adestanastrensi, quod primo ingressus fuerat, literarum ac doctrinae minus adverteret, quam in optatis habebat, fieri sibi ab Abbate Wolfardo potestatem petiit, ad Monasterium *Nutscellense*, aliis *Nuitcellense*, ubi eruditionis copia & occasio major, commigrandi. Annuente illo, ad Wigbertum, ejus Asceterii Abbatem, qui id temporis & sanctimonia vitae, & doctrinae opinione praestabat, sese contulit.

Tanto igitur discendi ardore cum sanctus flagraret adolescens, tamque idoneum in melioribus disciplinis procedendi locum & magistrum consecutus fuisset, in grammaticis, poetis, theologicis tantos fecit progressus, quantos Anglia tum admirata est, & nos hodie, cum Nicolao Serrario loquor, in effectis, & pauculis, quae supersunt, literariis ejus monumentis, de

quibus postea, suspicimus. Hinc Gregorius II. Pont. Max.: *Experimur, inquit, (s) te ab infantia sacras Literas didicisse, indolem & augmentum talenti caelitus crediti prospectu divini timoris, extendere, videlicet gratiam cognitionis caelestis oraculi, in laborem salutiferae praedicationis expendere.* Et si vero in doctrinarum studia toto pectore incumbere, nunquam propterea tamen ab opere manuali, quod a sacra Regula praescribitur, se exemit, quod magnae laudi vertendum.

Ex discipulo factus Magister non Monachos tantum, sed Moniales etiam, quae tantae sapientiae virum Magistrum expetierant, divinis literis instituit. Sacerdotio non ante tricesimum aetatis annum exactum initiatus Frisones Christianis sacris imbuendos, Pontificum deinde Gregorii II. Zachariae &c. jussu universae Germaniae populos excolendos suscepit. Jam vero Bonifacii labores, sudores, agones, & arduum LV. annorum a Sacerdotio ad Martyrium usque actorum cursum quis pro dignitate explicet? id certe nec propositi, nec instituti nostri est. Quae vero ad rem literariam pertinent, non aequè silentio nobis praetermittenda sunt. Post stabilitam fidem Christianam curas ad constituendas scientiarum Academias convertit; neque enim, quae erat mentis perspicacia, nesciebat, quantum rei Christianae interesset, ut feroces Germaniae populi Musas in amore ac pretio habere inciperent. Ab his quamprimum literas imbibissent, dubio procul futurum, ut etiam mitiora saperent. Quapropter monachos juxta ac Moniales quibus non minimum esset doctrinae, ex Anglia in Germaniam evocavit. *Scientiam variam imbuitos venire fecit*, inquit Othlonus in vita lib. 1. n. 25. His in mandatis dedit, ut apertis ludis literariis in Germanorum pectora Christianae pietatis amorem cum literis instillarent. Quod ab ipsis in Fritislarensi, Fuldensi, Bischoffsheimensi aliisque compluribus monasteriis haud segniter factum. Ad haec Utiloni, potentissimo Bavariae Duci auctor fuit, ut passim per ditionem id temporis praevastam monasteria excitaret, in quibus ii formarentur, qui Verbi divini praecones constitui possent. Ut ne vero id genus literarii exercitii ab obitu suo negligeretur, ad Fulradum, praecipuae tunc in regno Francorum auctoritatis, literas dedit, quibus enixe illum rogavit, ut consti-

(s) lib. 1. vitæ cap. XII.

tutos

tutos à se literarum Doctores Regi commendaret, quò eis necessarii vitae sumptus praebentur. Hocine non erat, totis anniti nervis, ut ab illiterata Germania ignorantiae squallor depelleretur? Certè Bonifacius fuit, qui popularibus nostris tunc temporis plerisque analphabetis primum subjecit corticem, quò è profundo inscitiae pelago emergerent atque enatarent.

literari
semper
amantis-
simus.

Quae honestissima majoris doctrinae flamma Bonifacii pectus à teneris annis succenderat, ea subinde nec per occupationes maximas, labores plurimos, ipsum etiam senectae frigus refrigit, sed tota cum ejus vita vixit & arsit semper. Fuit omnino S. Bonifacius à puero φιλομαθής και φιλοβιβλος, id est, discendi, librorumque versandi & scribendi cupidissimus; adeo ut in Germania jam versans, opusque operosissimum & occupatissimum praedicationis Apostolicae obiens, quidquid ab Evangelicis laboribus, peregrinationibus, & precibus vacui nancisci, aut suffurari posset temporis, id verò totum ad divinorum librorum lectionem & meditationem conferret. Hinc ex Anglia sibi ab amicis libros istiusmodi, sanctorumque Patrum, & eruditorum Catholicorum lucubrationes mitti enixe ac frequenter obsecrabat, ut *Prophetarum libros* epist. xi. S. Petri Epistolas, & quidem ob suam erga illum observantiam religionemque summam *literis auratis* conscriptas, epist. xxxi.; *Quaestiones* D. Augustini, Anglorum Apostoli, & ad eas D. Gregorii responsa epist. xxxv. ejusdem *S. Gregorii epistolas* epist. v. *Commentaria in D. Pauli Epistolas* ep. xxviii. *Venerabilis Bedae Commentarios* epist. XLIV. omnigenos *SS. Patrum Tractatus* ibidem, *SS. Martyrum Acta* epist. xxxv. Operae pretium foret, hinc totam penè ipsius ad Dudonem epistolam proferre, nisi Bonifacianam doctrinae, librariaeque gazae cupiditatem demonstrarent evidenter, quae de ipsius martyrio à S. Wilibaldo c. x. & Othlono L. II. c. xxvi. conscripta sunt. Videmus enim in extrema etiam senectute, in evangelicis itineribus, Apostolicis occupationibus, eum absque libris nunquam fuisse, ita ut opum arcas putarent sacrilegi ejus homicidae, quae librorum erant, tantò utique illà, in qua Homerum Darius & Alexander habuerunt, pretiosiores, quantò vate illo coeco sacri nostri VIDENTES, Evangelistae,

Apostoli, horumque interpretes, & hyphegetae majores ac diviniore. Videmus etiam, quanto miraculo bonam librorum, quos barbari illi, à libris, & iis, quae sanctissima libri praecipere, alienissimi distraxerant, dilacerarant, in paludes abjecerant, & immerferant, partem conservavit Deus, & quidem ita, ut supersint adhuc aliqui, prout notat *Hagiologus*, & se, strictim licet ac per *transennam*, Fuldae aliquando aspexisse testatur Serrarius.

Vixit sanctissimus Germaniae Apostolus LXXXV. vel LXXXVI. annos, martyrio coronatus anno, ut Henschenius tur An. & Mabillonius volunt, DCCLIV. ut 754. vel Pagius verò, An. DCCLV. 755.

Et si verò glorià gesti in Germania Apostolatùs esset ornatissimus, non defuerunt tamen sectarii, qui insigni impudentià eum calumniis ac convitiis defocdare sustinerent. Caspar Sagittarius in Antiquitatibus Gentilismi & Christianismi libro II. quamvis non eat inficias, quòd S. Bonifacius puram Evangelii doctrinam praedicarit primitus, postmodum tamen decretis Papalibus plusquam Verbo divino inhæsisse scribit, multasque adeo traditiones, ad quas juramento adstrictus fuerat, in Germanam Ecclesiam invexisse; effecisse etiam, ut sacerdotes sibi non obsequentes anathemate Papali fererentur; prohibuisse etiam esum carni, orasse pro mortuis, & sacrificium missaticum in Thuringiam introduxisse; Sanctos & invocasse ipsum, & horum invocationem non minus, quam cultum reliquiarum promovisse, Monasteria pro Monachis & Monialibus hinc inde per Germaniam extruxisse &c. atque adeo Bonifacium non sanctum, sed magnum fuisse peccatorem, multosque adeo Christianos factos non tam convertisse, quam pervertisse. Ita Sagittarius (t), quicum plures alii haeretici strenue ululant, ac in sanctissimum Germaniae Apostolum, ceu signum, cui ab haereticis contradicitur, innumeras convitiarum sagittas conjiciunt. Quos degeneres filios, cuculosque ingrattissimos fortiter repulit Nicolaus Serrarius. Ego cum Eminent. Card. Baronio (u) recentiores provocho Saxones, atque Germanos haereticos, ut respiciant A QUIBUS SANCTUM ACCEPERINT EVANGELIUM, & qui qualésve, aut cujus fuerint fidei, qui PRIMAM eis veritatem Catholicam propinarunt, à quo fluentem Apostolica doctrina manarit, & videant, à qui-

(t) vide Acta Erud. Lipsian. 1685. m. Aug. p. 364.

(u) Annal. Tom. 9. an. Chr. 723. n. 16.

à quibus defecerint, & quibus adhæserint. Vivit quidem, vivit in cælis tantus Germanorum Apostolus, qui in novissimo die ab ipsis singulis sigillum suæ prædicationis, & collatæ fidei depositum sit apud magnum Judicem exacturus. *Brit namque & ipse vir Apostolicus sedens cum Apostolis judicaturus, non duodecim tribus Israël, sed Saxones & alios Germaniæ Populos, à quibus Catholica & Apostolica Ecclesia acceptum Evangelium, ipsūque signis ac virtutibus divinitus consignatum tradidit, quo Uno è dæmonum cultu, ad Deum verum, & è tenebris in lucem magnam sunt feliciter vindicati: Stabitis simul ante tribunal Christi, reddituri ingrati de acceptis per S. Bonifacium beneficiis rationem.* Hæc Baronius Annal. Tom. 9. ad an. Chr. 723. n. 16. qui rursus id anno Christi 755. n. 30. hæc habet de eodem. *Decebat Apostolicum virum Apostolicos usque ad obitum subire labores, atque demum Apostolatū suum relinquere, Apostolorum more, proprio sanguine consignatum, ut nihil minus haberet Germania ab aliis erectis ab Apostolicis viris Ecclesiis, sed perenni memoria, summā gloriā tanto Apostolo gloria-retur & Martyre, A QUO RECEPERIT EVANGELIUM testatum sanguine, morte signatum, miraculorum sigillo munitum, atque etiam (ne quid deesset) scriptis multiplicibus roboratum &c.* Hæc pluræque alia Baronius.

Heymannus re-
vincitur. Mihi prima hujus Operis parte paucis respondere visum fuit Christophoro Heymanno, qui doctrinæ laudem ei detraxit. Nec dicta revoco, sed addo: An existimas Vir erudite, futurum unquam fuisse, ut Bonifacius idolomaniam everteret, errorum portenta dissiparet, hæreseon monstra configeret, nisi insigni præditus fuisset doctrinā? Feroces atque indociles eruditione nationes, variis vitiis ac criminibus, quæ falsorum Numinum exemplo consecrata fuerunt, oppressas gentes ad amorem virtutum, & Christianæ pietatis cultum traducere, populos inhumanos difficillimis fidei mysteriis imbuere, novis moribus ac vivendi ratione instituire, ut quæ amaverunt, odio, quæ oderunt, amore prosequantur, quis unquam felicibus auspiciis aggressus est, aut feliciter perfecit, nisi, qui doctrina & scientia vel infusa aut acquisita excelluit? nisi forsan existimas in elucidandis fabulosis poetarum commentis, exponendis Rhetorum præceptis, enodandis philosophorum argutiis, cæterisque profanis literis flo-

rem requiri scientiæ, in recludendis verò cœlestis sapientiæ thesauris fecerem sufficere doctrinæ. An existimas Vir erudite, futurum unquam fuisse, ut Bonifacius à Summo Pontifice, Christi in terris Vicario, fidei Christianæ magister, custos & amplificator constitueretur, nisi excellenti quadam doctrina ornatus fuisset? Hujus enim rei accuratum semper examen in vetere viguit Ecclesia, ut ad docendos populos nullus mitteretur, qui sacræ doctrinæ opibus non abundaret. An existimas Vir erudite, illos in Doctorum numero neutiquam habendos, de quibus scriptum legimus: *Qui ad justitiam erudierint multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates.* An non cumulatè verò id præstitit Bonifacius? An non populos ab idolorum cultu abductos mysteriis Christianæ religionis & sacris omnibus initiavit? An non populos vitiis ac superstitionibus contaminatos in viam reduxit? An non cum hæreticis pertinacissimis congressus, eos disputando errorum convicit, atque è terris Germaniæ ejecit? Et tu Bonifacium, qui hæc omnia præstitit, doctum fuisse inficiari audes?

Qui res à S. Bonifacio gestas uberiorius pleniùsque literis persecuti sunt, quæ Scri-
ptores. quinquè è veteribus fuerunt. Primus Wilibaldus, de quo lis est inter neotericos Criticos, an idem cum S. Wilibaldo Eistettenſi Episcopo, inter Divos relato fuerit. *Vid. Pagium Critic. Baron. ad an. DCCLV. n. XIX. p. 300.* Alter est S. Ludgerus Monasteriensis Episcopus. Tertius *Ruthardus* Hirſaugiensis Monachus. Quartus *Rathodus* Ecclesiæ Trajectensis Episcopus. Quintus *Othlonus* Wilibaldi exegetes, auctor illius vitæ, quæ extat apud Surium Tomo III. Quibus addi possunt, an merentur? Johannes Leznerus, Cyriacus Spangenberg, & Caspar Sagittarius, Novatores; Et postremus quidem *in dem gründlichen und ausführlichen Bericht von dem Heyden- und Christenthum der alten Thüringer, Jen. 1685. in 4.*

SCRIPTA

Scriptit S. Bonifacius, ut Arnoldus Wion lib. V. ligni vitæ testis est, plurima opuscula, doctrinā Catholicā referata, inter quæ feruntur:

Contra hæreticos Liber I. qui asseratur MS. in Fuldensi Monasterio.

Pro rebus Ecclesiæ Liber I.

De fidei unitate Liber I. cujus honorificam facit Zacharias Pontifex lib. II. vitæ,

vitæ, cap. x. mentionem, eumque laudat, dum addit: *& doctrinam, in illo scilicet libro contentam, Apostolicam scriptam valde nobis acceptabilem esse cognoscas.* Hunc tamen librum nullum alium esse, quàm synodalia quædam Statuta, de quibus mox acturi sumus, verisimile judicat Mabillonius Prolegom. ad Wilibaldi vitam Bonifac. §. XII. pag. 4.

Statuta XXXVI. quæ ex vetusta Canonum collectione MS. Corbejenſis Monasterii vulgavit Lucas Acherius in Spicilegio Tom. IX. pag. 63. & editionis novæ Tom. I. pag. 507. --509.

De suis in Germania laboribus.

Epistola ad *Etheldum*, seu *Erchebaldum* Angliæ Regem, occurrit apud Wernerum Rollevinck lib. I. de moribus & situ Westphalorum cap. 7.

De sua fide, doctrina, & religione Liber I. nisi idem est cum eo, quem primo loco recensuimus.

Epistola ad *Zachariam* Papam anno 745. de causa Adelberti Galli & Clementis Scoti, in Ufferii Epistolis Hibernicis pag. 44. cum Zachariæ Epistolis ad Bonifacium.

Epistola cum ab eo tum ad eum scriptæ CLI. editæ cum notis à Nicolao Serrario, Moguntia 1605. 4. recusa ibidem 1629. 4. & in Bibliothecis Patrum Parisiensibus & Colonienſis Supplemento Tomo II. pag. 48. & Tomo VIII. & Lugdunens. Tom. XIII. sed ita, inquit, Cl. Gœbelius in scholiis ad Supplement. Conringii Dissert. de Antiq. Academ. pag. 509. *ut novum editorem videantur expectare, qui non modo cum codicibus Romanis, aut Viennensibus MS. conferat, sed & secundum ordinem temporum distribuat epistolas, easque notis uberioribus illustret.* Plura & accuratiùs de epistolis Bonifacianis lib. III. cap. vi. sect. II. dicturi sumus.

Vita S. Livini Episcopi & Martyris, quam S. Bonifacio incertâ fide quidam tribuunt, & cum ejus Epistolis Serrarius dono acceptam à Miræo, edidit. Exstat in Mabillonii Sec. 2. Actorum Sanctorum Benedictin. pag. 448. qui eam seniori Bonifacio, Episcopo an Abbati, incertum, circa annum 680. tribuit. Nec à Mabillonio abt Pagius Critic. Baron. ad an. DCCLV. n. XVIII. pag. 299.

Vita S. Libunii, quam Bonifacio itidem adscribit Wion, & ex eo Serrarius, *Huchaldi* est, ut idem observat Mabill. §. XII. Prolegom. ad vitam Wilibaldi Bonifacian. p. 4.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

Sermo XV. quos Edmundus Martene & Ursinus Durand Tomo IX. Vet. Script. Collectionis ex Ms. illustrissimi Franciæ Cancellarii Domini Dagueſſau ante annos 800. exarato descriptos cum publico communicarunt. Ex his, non sex tantum, ut Oudinus memorat, Tomo primo pag. 1789. sed decem primos Mabillonius ex Ms. duobus Regiæ Sueciæ n. 1302. & 1335. eruit, quibuscum, inquit eruditissimi editores, illos contulimus, decimum quintum à nostro Bernardo Pezio habuimus.

Sermo de Abrenuntiatione in Baptismo, quem Apostolicæ doctrinæ plenum è situ & squalore eruit, & cum Orbe Catholico comunicavit Cl. Bernardus Pezius in Theſ. Noviss. Anecd. Tom. IV. part. 2.

Jam verò post recensionem librorum, quos S. Bonifacius elucubravit, quidni cum doctissimo Serrario dicam: *Optare ista S. Bonifacii Opera extare omnia, studiosi fortassis atque pii est: consequi verò publicique usus facere, felicitis.* Næ pretium operæ facturusest, quisquis ea saltem, quæ hodie supersunt ac extant, in unum corpus congeſta prælo subjiciat.

Præter vitæ Scriptores de S. Bonifacio conferenda sunt in primis Acta Sanctorum 5. Jun. Tom. I. Acta Sanctorum Ord. S. B. Sec. III. part. 2. Nicolai Serrarii Notationes LX. in Othlonianam S. Bonifacii vitam Libro III. Rerum Moguntiacarum, quibus accedunt aliæ notæ Georgii Christiani Johannis. Cardinal. Baron. in Annal. Eccles. Tom. IX. Antonius Pagi Crit. in Annal. Baronii; Marcus Velferus lib. v. Rer. Boicarum, & alii plures.

VI.

S. AMBROSIUS AUTPERTUS Claruit
Abbas in Monasterio S. Vincentii ad A. 778.
ad Vulturum in Italia.

Fuit D. *Ambrosius Autpertus* natione Ejus pa-
Francus illustri loco natus. Se à tria & pri-
puero pietati & bonis literis dicavit. mæ ju-
Cùm verò impeditioris esset linguæ, ventutis
Virginem Matrem assiduis precibus fatigavit, ut promptam linguæ facultatem sibi à Deo impetraret. Voti compos factus linguâ rectè est usus, mille laudibus in Patronam suam collatis. Ex ephebis egressus, cum omnibus nobilis juventæ ornamentis esset cultissimus, facilè in familiam Pipini Regis Francorum est cooptatus. Nec diu in
H regia

regia fuit, cum à Pipino Carolum filium primis literis informare est iustus. In Italiam subinde profectus, fortè fortunà ad monasterium S. Vincentii ad fontem Vulturum in Samnio seu agro Beneventano situm delatus fuit. Hic pià Monachorum conversatione captus rebus humanis valedixit, ac cucullum induit. Ejus exemplo (x) plurimi ex aula regia militiæ cingulum deponentes, in sancto proposito Religionis ei adhæserunt, & omnia, quæ habere videbantur, ac si non visa, pro Dei amore penitus dimiserunt. Nullius tamen virtus omnium oculos æquè ad se convertit, atque Ambrosii Autperti. In monasterio, ceu virtutum palæstra tam strenuas edidit pugnas, ut ab antiquo chronographo, qui istius monasterii historiam seculo XI. in literas retulit, Sanctissimus appelletur.

orationi & SS. Literarum studio assidue vacat.

Nihil tempore pretiosius ducebat, quod ita partebatur, ut jam oratio, jam lectio totum ferè illud sibi vindicarent. Non alii tamen, atque sacrarum Literarum vacabat studio, in quo ut optatos progressus faceret, sanctos Patres, præcipuè Augustinum & Gregorium Magnum, ceu præstantissimos divinæ paginæ interpretes assiduò evolvebat.

Commentaria in S. scripturam scribere aggressus.

Posthæc commentaria in sacram Scripturam scribere aggressus est. In iis verò adornandis, quantà sedulitate Patrum legerit vestigia, pluribus in locis perspicuum ab eo fit, maximè in fine libri X. his verbis: *Quantum itaque ad fidei attinet rectitudinem, ita in singulis sententiis cauta servatur expositio, ut si fortè me voluerit in his reprehendere, reprehendat etiam (ut de multis paucos commemorem) Hieronymum, Augustinum, Ambrosium, atque nostrum Gregorium.*

cujus rationem reddit.

Quæ autem ratio ipsum ad scribendum impulerit, ipse nos docet in ipso limine libri I. *Quodsi à me queritur, cur postquam omnes Ecclesiastici Scriptores siluerunt, hoc agere præsumo, cum humilitatis satisfactione citò respondeo: quia ad hoc ipsum divinâ gratiâ impulsus me esse cognosco. Si autem de vita tractatoris indigna conqueritur, potius ego quàm alii in hac parte me reprehendo. Sed non est Deo indignum, per hominem, etsi peccatorem, tamen utcunque Christianum, sua verba depromere, qui dudum per sacrilegos, & impios prophetavit.*

editis in Apocaly-

Et si ea virtute & scientiâ præditus esset Autpertus, maledicentiæ ta-

men dentes evitare haud potuit. Cum enim libros suos in Apocalypsin publicam in lucem emisisset, continuò viduorum sermonibus vellicari cœpit, qui ejus commentationes optimo animo susceptas in deteriore partem interpretabantur: quorum tela ut ille frangeret, Stephani Pontificis Maximi auctoritate ceu clypeo se ipse munire conatus est. Extat ea de re ejus epistola ad Stephanum, in qua defendit TOTIUS ECCLESIAE LIBERTATEM, ut scilicet unusquisque, prout desuper accepit, sine alterius controversia volumina condant: eumque adfirmat damnandum censeret, quisquis hanc libertatem spiritus abolere conatur.

Non minor tamen fuit illius adversus eosdem suos invidos Momos & Aristarchos mansuetudo cum summa animi demissione conjuncta, quam his verbis expressit: *Sed quid ego beatissime Pater, quid ad ista nisi gaudere debeo? Qui si omnium tractatorum ultimus, tamen ex eo, quod bonum prædicationis scriptis profero, obtractatores habere mereor. Quibus profectò lenius ego respondeo, quàm alios respondisse invenio = quoniam illos canes & canino dente rodentes vocabant, & cætera siqua sunt injuriæ condigna: quia & sicut me illorum meritis imparem cerno, sic ab istorum objurigatione linguam refræno. Dixerunt illi, quod tales decuit audire; dicam ego, quod humilitati meæ sentio convenire. Valuit fortè contra tales illorum aspera redargutio, valeat apud tales mea lenis deprecatio. Obsecro itaque vos, quicumque estis, qui in mea reprehensione vigilatis, per mansuetudinem Christi, quæ estis præventi, obsecro vos per sanguinem Crucifixi, quò estis redempti, ut à detractatione linguæ parcatis, dum in rectitudine verbi non invenitis, quòd possitis offendi. Quodsi vobis de vita & moribus indignis displiceo, pariter vobiscum sentio: nullus enim potius in hac parte me reprehendit, quàm ego. Sed sicut sæpè pro defensione sacri verbi ingerere soleo, non est Deo indignum, per me etsi peccatorem, tamen utcunque Christianum, sua verba scriptis formare, quem dudum per sacrilegos & impios novimus prophetasse, Balaam scilicet, Saulem, & Caipham.*

Illud verò cum primis memoratu dignum, Autpertum inter omnes Scriptores extitisse primum, qui à Romano Pontifice suorum librorum approbationem expetièrit. Discimus id ex

(x) ex vita.

psin libri maledicorum invidiam se concitat:

quibus lenissimè respondet.

Primus omnium à Romano Pontifice librorum

ejus epistola ad Stephanum Papam, in qua: *Nuper, inquit, in Apocalypsin Johannis decem edidi libros: & quamquam sufficeret mihi, quia sanctarum Scripturarum testimoniis veræ fidei congruentibus roborati erant, quia præcedentium tractatorum sensu vigeant; humilitati tamen meæ prospiciens peto, ut vestro etiam decreto profuturi firmi maneant: quod videlicet nullum præter me alium tractatorem fuisse reperio. Sed non ideò libertas succubuit, quia humilitas semetipsam liberè prostravit.*

Præter graves in scribendis & describendis libris labores

Ad extremum adeò vigiliarum in studiis tolerans erat, ut, cum nullum Amanuenssem haberet, ejus in describendis libris labores, tametsi graves, prompto animo subiret: Sic enim Deum in oratione alloquitur. *Et quia in hoc tam laborioso opere Notariorum solertia deesse mihi videtur; obsecro, Domine, ut nec manus verborum characteres formans, aut visus exterior verba literis formata conspiciens, impedimentum præstent cordi intus secreta rimanti: sicque cordis intentio vigilet intrinsecus, quatenus officium manus nequaquam torpeat extrinsecus. Mirum est sanè, tanto viro (quod etiam Venerabili Bedæ & Paulo Diacono accidisse legimus) defuisse sodalem vel unum, qui excipiendis ejus sententiis ac dictis calamum ac manum porrigeret.*

Prædicationis quoque munus assumit.

Non solum autem expositioni sacrarum Scripturarum, sed earum etiam prædicationi se dedit: cujus studium ipse commemorat initio libri IX. *Johanni, imò etiam Ecclesiæ in Johanne dicitur: Accipe librum & devora illum. Quibus utique verbis memetipsum loquendo percutio, qui accepto intelligendi ingenio plerumque cogente nullâ necessitate per inania difflo; plerumque etiam sub obtentu prædicationis divinæ secularibus viris plusquàm deceret, familiaritate conjungor. Cui contraria opponitur sententia, quæ dicitur: Sapientiam scribe in tempore otii, & qui minoratur actu, ipse percipiet eam. Sed in uno horum, quæ dixi, occurrit nobis magna consolatio, quia quo propter multorum utilitatem caritate exigente ad ima descendimus, eo valenter ad summa intelligenda consurgimus. . . . Inter hæc autem necesse est, ut cum familiari meditatione ad officium egredimur prædicationis, atque ab officio prædicationis ad familiarem rursum Scripturarum meditationem revertimur; sollicità inquisitione nosmetipsos discutiamus, & quæ vel quanta sint, in quibus aut P, Ziegelbauer Hist, P. III,*

proficimus, aut detrimentum passi sumus, sagaci intentione perpendamus: quatenus hinc inde & formidine & spe animum pulsantibus, nec elatio per præceps impingat, nec rursum desperatio in profundi voraginem mergat. Hæc Autpertus. Utinam verò ii, qui sacre prædicationis munus exercent, eandem rationem teneant, ut à familiari Scripturarum meditatione ad officium egrediantur prædicationis, atque ab officio prædicationis ad familiarem rursum Scripturarum meditationem revertantur. Quæ est sanè præstantissima prædicandi methodus, quam utinam observent ii Sodales nostri, qui sacrum suggestum conscendunt.

Hic pater sanctus, inquit Biographus, cum in eodem venerabili Monasterio, pretiosi Martyris Christi Vincentii per plures annos Domino deserviret, jamque cunctis in exemplum foret rectè vivendi, defuncto ejusdem sanctæ Congregationis venerabili Abbate Johanne, licet invitus & renitens sacri regiminis locum post sanctum Paldonem septimus ipse suscepit. Expleto autem in sancto regimine uno tantum anno, mensibus duobus & diebus xxv. justi operis palmam percipiens feliciter ad Christum migravit anno 778.

Abbas eligitur.

Obiit A. 778.

Vitam exhibet Chronographus Monasterii S. Vincentii ad fluvium Vulturum in Benevento, qui vivebat seculo XI. Extat in Actis Sanctorum 19. Julii Tom. IV. p. 646. seq. & apud Mabillonium seculo III. Sanctor. Benedictin. Parte III. pag. 256.

SCRIPTA.

Qui Chronographus vitam S. Ambrosii Autperti in literas retulit, ejus etiam Opera sectione seu numero 7. fideliter his verbis recensuit: *Denique, ut comperimus, plurimos sanctarum Scripturarum libros exposuit. Nam Leviticum Moyse, Cantica Salomonis, Psalterii flores melliflua suavitate, quæ in his divina maneat arcana sacramentorum, quæve uniuscujusque fidelis disciplina morum, sive Christi observatio mandatorum, suorum edisserens patefecit documento verborum. Librumque de conflictu vitiorum, sed & homilias aliquas Evangeliorum pulchra suorum edidit declaratione sermonum. Vitam etiam beatorum Patrum Paldonis, Tatonis, & Tasonis cum historia sui monasterii plena relatione describens, cunctis in exemplum Monachis ita proponit, ut*

H 2

di-

divinæ munere Trinitatis, tam præcipuè caritatis, quam amore pro Christo paupertatis, tres illos Fratres speculum ostendat esse normamque vivendi. Testatur hoc etiam venerandus Paulus Diaconus in historia, quam de Longobardorum adventu tunc temporis in Italiam descripsit, ubi eundem virum eruditissimum Autpertum, & ejusdem Monasterii Abbatem fuisse commendat.

Ex his verò Autperti Operibus alia typis dudum excusa fuerunt, alia adhuc excudenda veniunt.

1.) *Expositio in Apocalypsin*, quæ edita fuit Coloniae an. 1536. & in Bibliotheca Patrum Tomo IX. & Lugdunensi Tomo XIII. pag. 403. Complectitur X. libros, quos Stephano III. Romano Pontifici dicavit, & propter facilitatem ipsos intelligendi SPECULUM PARVULORUM inscripsit.

2.) *Liber de Gestis SS. Paldonis, Tatonis, & Tasonis fratrum & Monasterii S. Vincentii ad Vulturum in Samnio* Abbatum laudatur à Paulo Warnefridi in lib. VI. de Gestis Longobardorum cap. 40. ubi Autpertum eruditissimum virum appellat. Extat autem apud Ughellum Tomo VI. pag. 458. (editionis novæ pag. 359.) Mabillonium Sec. 3. Benedictin. pag. 423. & in Actis Sanctorum XI. Januarii.

3.) *Commentaria in Psalmos atque in Cantica Canticorum*, quæ Labbeus Coloniae anno 1536. & alibi edita scribit, nemini adhuc visa fuerunt. Certè ab Oudino atque ab aliis diligentius inquisita nunquam reperta sunt, nec horum ullum apparuit vestigium, quòd impressa illic sint: unde lapsum memorià Labbeum existimare fas est. Etsi verò *Commentarius in Cantica* prælo nondum fuerit subjectus, non tamen excidisse credendus est; cum Ms. habeatur in Bibliotheca Floriacensi litera A. 7. cujus proemium incipit: *Librum de Proverbiis Salomonis scripsit &c.* Hinc textus: *Osculetur me osculo oris sui &c.* usque *aromata.* *Commentarius* incipit: *Constituere ergò Virginem desponsatam &c.* ibidem litera A. 16. Oudinus de S. E. Tom. I. col. 1809.

4.) *Liber de conflictu vitiorum & virtutum*, qui inter Opera spuria Sanctorum Augustini & Ambrosii legitur; Ambrosio autem Mediolanensi Archiepiscopo in pluribus MSs. exemplaribus tribuitur, errore forsitan nominis: nam *Autpertum* etiam *Ambrosium* vocatum esse constat, quod nomen præfert ejus *Expositio in Apocalypsin.* Cer-

tè cum in Opusculo præfato mentio Regulæ Divi Benedicti fiat, opus spectare non posse ad Ambrosium Mediolanensem constat, optimè & meritò ad *Ambrosium Autpertum*, Abbatem S. Vincentii ad Vulturum positi. Oudinus loc. cit. Liber Ms. extat in Bibliotheca San-Emmeramensi.

5.) *Libellus*, seu *Sermo de Cupiditate*, quem habes MS. in Bibliotheca Collegii S. Benedicti Cantabrigiæ Cod. 288. cujus initium *Sanctorum Ecclesiam.* Oudin. l. c. Item in Bibliotheca San-Emmeramensi.

6.) *Homiliae.* Numerum non definit Biographus, sed tantum dicit, quòd *Homiliae aliquas* scripserit. Mabillonius tamen ternas ei attribuit; I. *de Transfiguratione*, alteram *de Purificatione*, tertiam *de Assumptione.* Sed cum de authore vix certi quidpiam possit statui, haud longiori discussione infudabimus; maxime cum alio loco ad examen revocandæ sint. Oudinus, alique Bibliocritici existimant eas cum Autperti Abbatis Casinensis homiliis esse confusas, quas Jo. Bapt. Marus in annot. ad cap. XIII. Petri Diac. de Vir. Illust. examinat.

7.) *Commentarius in Leviticum, Flores Psalterii, Liber Epistolarum* vel interciderunt, vel nescio quibus in Bibliothecis reconditi latent.

Agunt de S. Ambrosio Autperto Sigebertus, Trithemius, Sixtus Senensis, Gesnerus, Simlerus, Possevinus, Maraccius, Bellarminus, Miræus &c. qui eum anno Domini DCCCXC. claruisse affirmant. Quòd autem à vero calculo toto seculo aberrant, ex ipso Autperto discimus, qui ad calcem libri X. *Commentariorum in Apocalypsin* suam ætatem satis clarè indicavit, dum se sub Paulo I. Pontifice, qui Romanæ Sedis præfuit ab anno DCCLII. ad DCC. LXVII. scripsisse testatur.

VII.

B. ALCUINUS.

AD genium ætatis suæ Literatorum, quibus Romana nomina in deliciis erant, ut se *Alcuinus* conformaret, præ Saxonico vocabulo ALCWIN molliori ac Latino ALBINUS dici voluit: cui prænomen FLACCUS addidit; unde non rarò epistolis suis inscribit nomen suum *Flaccus Albinus*, passim *Alcuinus*, nusquam *Albinus Flaccus.* (y) Quocirca operæ pretium est advertere, quod scitè observavit Jacobus Sirmondus (z) in

Obiit
804.De illius
nomine
& præ-
nomine.

(y) Mabill. Annal. Ben. Tom. 2. lib. 23. n. 27. p. 186.

(z) Opp. Tom. 1.

notis ad Apollinarem Sidonium, apud posterioris ætatis homines morem obtinuisse, ut, cum viri antiquæ nobilitatis multa ferè nomina usurparent, proprium tamen cuique nomen fuerit, quod cæteris omnibus postposuerunt, contra quàm veteres Romani facere solebant, quibus stante Republica proprium id nomen fuit, quod primum, id est, prænomen. Id observandum in Paschasio Radberto, Servato Lupo, uti & in *Flacco Albino*, quorum id proprium nomen, quod ultimum in locum conjicitur, adscititium, quod primo loco collocatur.

Alcuini
patria,
genus,educatio
in Eboracensi
monasterio,

Studia,

Virtutes.

Ortus est Alcuinus circa annum DCCXXXII. in provincia Eboracensi ex non humili gentis Anglorum profapia, tametsi parentum ejus nomina incerta relinquuntur. Fratrem habuisse fertur *Aquilam* Juvaviensis, seu Salzbürgensis Ecclesiæ Antistitem, qui altero nomine *Arno* dicebatur. Hoc tamen Cointius & Pagius (a) negant. A prima pueritia educatus fuit Eboraci in monasterio primariæ ecclesiæ adjuncto. Præceptores ille habuit, non Venerabilem Bedam, ut fallit *Alcuini* vitæ scriptor, cum Beda ante natum Alcuinum ex hac migrasse vita videatur; sed Egbertum, Edberti Regis fratrem, atque Ælbertum, unum post alterum Episcopos Eboracenses. His præceptoribus usus linguam non tantum Latinam, sed etiam Græcam didicit, nec Hebraicæ penitus expers fuit. Quos sub eorum disciplina cum in literarum tum virtutum studio progressus fecit, tanti erant, ut brevi tempore condiscipulos longo intervallo post se relinqueret. Ut nullus facilius docebatur, ita majori nullus erat animi demissione. Magistrorum è nutu, quos divinæ interpretes voluntatis venerabatur, ut totus dependeret, suam penitus abnegavit. In coercendis animi affectibus tum præcipuè nervos omnes contendit, cum eos juventæ æstu concitatos mordere frænos velle advertit. Quem in finem assiduas orationes, jejunia, vigiliæ, & quidquid demùm ad sensuum mortificationem comparatum est, non segniter adhibuit. Neque verò hæc poenitentiae opera, quæ animam tantum virtutum ornamentis insignire videbantur, nihil ad literarum intelligentiam contule-

runt; quòd fortiùs enim inordinatæ illæ affectiones, quæ animum corpori subicere solent, eliminantur, eo promptius scientiarum disciplinæ mentem subeunt. Atque hac ratione in virum non modò pientissimum, sed ætatis etiam suæ doctissimum evasit.

Eximia erat de ejus doctrina Archiepiscopi Egberti æstimatio. Etsi enim tenero nunquam non amore fuisset illum complexus, tamen cum à morte propius abesset, eum Eboracensi Bibliothecæ præfecit, quòd *sapientiæ thesaurus*, id est, scholasticæ eruditionis libellos, ab eodem Archipræfule magnis sumptibus & curis comparatos, custodiret. Ab obitu Egberti eodem loco fuit apud Ælbertum, ejus in Archiepiscopatu successorem, à quo cum aliquantum temporis scientiis adhuc imbutus, suorumque sodalium æmulationem cum modestia tum benefactis superare doctus fuisset, docendi præfecturæ in Eboracensi Athenæo admotus fuit. Et verò in docendis literis Alcuinus longè cæteris antecelluit. Posteaquàm verò Ælbertus anno 780. è medio excessit, Romam ab Eanbaldo successore, ad obtinendum pallium missus fuit. In reditu per Lombardiam Parmæ Carolo Magno obviam factus est. Hic viri eximia cum virtute doctrinâ captus nihil non egit, ut in Franciam ad se pelliceret. Promissus invitatus, Alcuinus, se, expleta legatione, venturum. Nec promissis non stetit. Simul verò ac in Franciam accessit, scholis palatinis præfectus fuit, in quibus Carolum ipsum, regias virgines, ac purpuratos, eorumque filios discipulos habebat Alcuinum, ita hoc unum studuit, ut eum apud se retineret. Quare duo illi commisit monasteria regenda, quibus tamen non ita feretineri est passus, ut ad Eboracense Monasterium in Angliam non rediret. Factum id fuit sub annum nonagesimum supra septingentesimum.

Nondum duos in patria exegerat annos, cum à Carolo in Franciam vocatus fuit ad profligandam impiam Nestorii hæresin, quæ à Felice, Urgelitano episcopo in Hispaniis resuscitata cœperat. Venit Alcuinus, interfuit Concilio Francofurtensi, ac hydram de-

H 3

bel-

(a) Pag. in Crit. Hist. Chronol. ad an. 796. n. 19. pag. 468.

Credidit quidem Mabillonius Alcuinum fuisse Fratrem Germanum Arnonis Salzbürgensis Archiepiscopi, eo quòd Alcuinus eundem in suis Epistolis sæpiùs *Fratrem*, nunquam etiam *Germanum suum* appellet. At enim hæc amicitiae tantum non consanguinitatis signa fuisse post Cointium & Pagium optimè advertit & probat Cl. P. Marcus Hanfizijs Tom. II. Germ. sacre pag. 102.

bellavit. Unde Carolo dignus est visus, quem toti Concilio commendaret.

Sub hæc Alcuinus non femel à Carolo facultatem petiit secedendi in Fuldense S. Bonifacii, popularis sui, monasterium, ubi monasticam vitam ad accuratas sancti Benedicti degeret leges, quarum laxior apud Turonenses disciplina erat. Verùm Carolus eum à se tam longè abesse non est passus. Commodum anno 796. Turonis vitâ functus erat Hitherius seu Itherius Abbas Martinianus, & Palatii Archicancellarius. Carolus, ut Alcuino, qui ad vitam in monasterio transigendam identidem aspirabat, rem gratam faceret, non modò assensit, ut se Turonos ad S. Martinum recipere posset, sed eum etiam Abbatem constituit. Nec tamen illic vitam otiosam duxit, imò toti Ecclesiæ ac reipublicæ maximè proficuum, tum scribendis libris & epistolis, tum discipulis erudiendis, quos illic frequentes habuit. Sic enim ille in epistola prima ad Carolum loquitur: *Ego Flaccus vester secundùm exhortationem & bonam voluntatem vestram, aliis per lecta S. Martini sanctarum mella scripturarum ministrare satago; alios vetere antiquarum disciplinarum mero inebriare studeo; alios grammaticæ subtilitatis pomis enutrire incipiam; quosdam stellarum ordine, ceu picto cujuslibet magnæ domûs culmine inluminare gestio, plurima plurimis factus, ut plurimos ad profectum sanctæ Dei Ecclesiæ, & ad decorem imperialis regni vestri erudiam.* Fructus verò ex hac institutione promanans à Monacho S. Galli in vita Caroli M. lib. I. c. 2. in hæc verba deprædicatur: *Cujus (Alcuini) in tantum doctrina fructificavit, ut moderni Galli, sive Franci antiquis Romanis vel Atheniensibus æquarentur.* Fuit verò hæc tertia & postrema schola quam bono publico aperuit. Falluntur enim, qui Alcuinum Romæ in Italia, Fuldæ in Germania, apud Sueffionas in Francia docuisse affirmant.

In aula Parisiensis frequens Regem hortatur, ut Athenæ nova perficerentur in Francia, suisque

& dictis & scriptis Francorum animos ad studia excitavit. Quam ob rem fuerunt, (b) qui originem atque prima Parisiensis subinde celebratissimæ Academiæ incunabula ad Carolum & Alcuinum referrent. Cùm verò hæc aulæ frequentia & frequentatio viro pio gravis & molesta esset, sæpè Carolum rogavit, ut his turbis omnino nuntium sibi remittere liceret, quod tandem vel serò obtinuit. Tum verò in se ipsum quasi hominem è naufragio ereptum, atque in portu quietis ac securitatis constitutum intuebatur. Quæ quidem requiete non ad vitam commodè ducendam, sed in exercitiis merè spiritualibus transigendam utebatur. Potissima ejus occupatio erat contemplatio ac oratio conjunctæ cum laboribus pœnitentiæ. Singulis diebus usque ad vesperum jejunabat, exceptis Dominicis ac festis diebus. Labor corporalis, quem sibi in hoc præstituit secessu, præcipuus erat, transcribere propria manu libros sacros veluti etiam jussu Caroli Magni Biblia Latina nunquam fat laudatis vigiliis correxit, atque ab erroribus, qui fors irrepserant, pristinæ integritati vindicavit.

Obiit demum (c) relictis pluribus profundissimæ doctrinæ monumentis, plenus dierum XIV. Cal. Junii an. 804. Turonibus. De cujus morte author Anonymus, Operibus Albini à Duschesnio præfixus: *Eadem nocte, mortis Albini, super Ecclesiam S. Martini inestimabilis visa est splendoris claritas, in tantum, ut putaretur à longè positis tota igne cremari.* Ita non doctrinæ modò & dignitatis, gratiæque Augustæ, sed sanctimonix quoque radiis luxit Alcuinus.

Alia Alcuini præclare gesta (nam nos, quæ ad rem literariam attinent, solum referenda suscepimus) Andreæ am Duschesnium adeat in vitâ Alcuini, quam ejusdem Operum editioni præmisit. Agunt præterea de eo Honorius Augustodunensis cap. 2. lib. IV. de Luminaribus Ecclesiæ. Sigebertus c. 48. de Vir. III. Guilielmus Malmesbur. I. I. Histor. Henr. Canisius hinc inde in Tomis Antiq. Lect. Theophilus Raynaudus Opp. Tom. 18. ubi eum vocat verè doctum, verèque pium Monachum. Dupinius, Caveus, Oudin, Fabricius suis in Bibliothecis.

Hen-

(b) Bulæus in Historia Univerf. Paris. Confer tamen, quæ ex Steph. Pasquiero, Petro Bonfonfio, Lambecio, Loisetio & Jolio Pagius scribit ad an. 802. n. xi. & xii. Tom. 3. pag. 434.

(c) Josephus Pichler S. J. in Histor. Aug. Quinque Carol. in vit. Carol. M. cap. 2. n. 41. pag. 8.

utrum fuerit Monachus an Canonicus,

Henschenius in Actis Sanctorum 19. Maij Tom. 4. p. 333. Cointius Annal. Franc. Tom. 6. 7. & 8. sed præcipuè Mabillonius in Annal. Ben. & Actis SS. O. S. B. Sec. IV. Part. II. ubi ejus Elogium texit, in cujus §. III. investigat, cujus professionis fuerit vir pius, monasticæ, an canonicalis? Ipsum quidem Monachis nostris accensent Trithemius, Paulus Langius, Wionius, aliique nostrorum: sed his non contentus videndum porrò existimavit, an veterum testimoniis stabiliri possit eorum sententia, cui recentiores nonnulli adversantur. Re bene discussâ, ejusmodi ipsi visa fuerunt argumenta, quæ Alcuini monasticam professionem adstruunt, ut omnem obsectorum dubitationem tollere videantur. Etsi verò non nesciam, Hyacinthum Gravesonum, aliisque non nullos, post utriusque partis argumenta à Mabillonio discussa de Benedictino Alcuini Monachatu hæerere non nihil ancipites, mihi tamen sufficit, eum à Magno Mabillonio in Benedictinorum numero fuisse habitum. Is enim fuit Mabillonius, qui non accurati tantum Criterii, quo Familiæ Benedictinæ Sancti proprii ab extraneis & subdititiis discernuntur, peritiâ præstaret, sed Historici sinceri & veritatis studiosi partes ita semper explere studeret, ut teste Gerbesio, Doctore Sorbonico, & Professore Regio toti mundo justitiam absque ullo partium studio aut personarum acceptione administrârit. Quas duas res, accurati Criterii peritiâ, & veritatis studium qui habet, ejus judicio ac sententia tutò stari potest.

SCRIPTA.

Quæ Opera nobis Alcuinus reliquit, & multa sunt & docta; nil nisi pietatem, cujus apprimè studiosus fuit, pleraque spirant; è quibus etiam ardens ille zelus, quo pro conservanda sanâ & orthodoxa doctrina flagravit, non obscurè elucet. Ea verò operâ & studio *Andræ Quercetani* in unum congesta volumen, Parisiis apud Cramoifinum anno 1617. publicam lucem viderunt. Sunt autem tres in partes distributa.

PARS I.

Continens ea, quæ super diversos sacre Scripturæ libros piè ac doctè commentatus est.

1.) *Interrogationes & Responsiones in Librum Geneleos.*

2.) *Dicta super illud Geneleos: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.*

3.) *Enchiridion, seu Expositio pia ac brevis in septem Psalmos pœnitentiales.*

4.) *Expositio in Psalmum CXVIII.*

5.) *Expositio in Psalmos Graduales.*

6.) *De Psalmorum usu liber, cum variis precandi formulis, ad res quotidianas accommodatis.*

7.) *Officia per Ferias, seu Psalmi secundum dies Hebdomadæ singulos, quibus in Ecclesia cantantur, dispositi. Cum Orationibus, Hymnis, Confessionibus, & Letaniis.*

8.) *Epistola de illo Cantici Canticorum loco: SEXAGINTA SUNT Reginae, & octoginta Concubinae.*

9.) *Commentaria super Ecclesiasten.*

10.) *Commentariorum in S. Joannis Evangelium Libri VII.*

PARS II.

Continet Libros

11.) *De fide sanctæ & Individuæ Trinitatis.*

12.) *De sancta Trinitate Quæstiones XXVIII.*

13.) *Quid sit inter æternum, & sempiternum, & immortale, & perpetuum; & sæculum, & ævum, & tempus, Epistola.*

14.) *De animæ ratione ad Eulaliam Virginem, libellus.*

15.) *Contra Felicem Urgelitanum Episcopum, Epistola.*

16.) *Ad Elipantum, Toletanum Episcopum, Epistola.*

17.) *Elipanti ad Albinum Epistola.*

18.) *Contra Epistolam Elipanti Libri II.*

19.) *De Incarnatione Christi, & de duabus in eo naturis, ac de veritate unius personæ, adversus eundem Elipantum Libri II.*

20.) *Elipanti ad Felicem nuper conversum Epistola.*

21.) *Confessio fidei Felicis Orgelitanæ Sedis Episcopi.*

22.) *Albini Epistola de eadem re.*

23.) *De Divinis Officiis liber. Opus supposititium, tum quia farrago est ex diversis ipsius Alcuini, aliorumque Autorum ipso posteriorum scriptis collecta, tum ex aliis rationibus, quas vide apud Mabill. in Elogio §. XVI. pag. 185.*

24.) *De ratione Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ Epistola ad Karolum Magnum.*

25.) *De eadem re Karoli M. ad Albinum Epistola.*

26.) *De*

26.) *De Baptismi Ceremoniis Epistola II.* Altera earum non est Alcuini, sed Amalarii Archiepiscopi Trevirensis, ut primus observavit Jacobus Sirmundus in notis ad Theodulfum. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. 1. p. 212.

27.) *De Confessione peccatorum Epistola.*

28.) *Sacramentorum Liber*, sive de Missis per hebdomadem celebrandis, aliisque temporibus.

29.) *De silentio, in quo missum est Incarnatum Verbum, Homilia.*

30.) *In Nativitate beatæ Mariæ Virginis Homilia.*

31.) *In Festo omnium Sanctorum Homilia.* Hæ tres homiliæ sunt suppositivæ ex Pauli Diaconi Homiliario depromptæ. Tertia inter Augustinianas de Sanctis locum fortita est.

32.) *Vita Antichristi ad Karolum Magnum.*

33.) *De Virtutibus & vitiis liber.*

34.) *De septem Artibus liber incompletus*: cujus duo tantum extant Capitula, videlicet de Grammatica & Rhetorica cum transiione ad Dialecticam.

35.) *Grammatica.*

36.) *De Rhetorica Dialogus.*

37.) *Dialectica.*

38.) *Disputatio Pippini Regalis & nobilissimi juvenis cum Albino Scholastico.*

PARTIS III. OPERA.

39.) *Scriptum de vita S. Martini Turonensis Episcopi.*

40.) *De transitu S. Martini Sermo.*

41.) *Vita S. Vedasti Episcopi Atrebatensis.*

42.) *Vita S. Richarii Presbyteri.*

43.) *De vita S. Willibrordi Trajectensis Episcopi.*

44.) *Libri II. prosa unus, alter carmine, & cum Homilia in Natali ejusdem Willibrordi, & Elegia de S. Willigiso.*

45.) *Epistolæ CXV. è quibus LXVII. antehac editæ jam longè auctiores ac emendatiores.*

46.) *Aliarum Epistolarum fragmenta ex Willelmo Malmesbur.*

47.) *Poëmata seu Versus de pluribus Sanctis.*

48.) *De Carolo Magno & Leonis Patris ad eum adventu, Carmen.*

49.) *Alii Versus ex variis collecti.* Advertit Mabillonius loc. cit. in carminibus Alcuini quædam notha & spuria esse, ut carmen, seu epigramma 3. de Bug-

ga, quod scriptum est regnante Ina Westfaxonum Rege, qui uno ferè seculo, Alcuinum præcessit. 48. de Ethildrita, quod est Bedæ Venerabilis. 177. quod Angilberti Abbatis Centulensis.

Quæ autem in hac editione *Chesniandæ* desiderantur, ac sub nomine Alcuini lucem viderunt, ea ex Jo. Alb. Fabricii Bibliotheca (d) cujus diligentia nobis nihil reliquum fecit, recensere juvat.

1. *Poëma* versibus hexametris 1658. de urbis Eboraci primordiis, deque primis ejus Ecclesiæ Pontificibus ac Sanctis, editum ex duobus Remensibus MSS. à Thoma Galeo Tom. I. Historicorum Angliæ, Oxon. 1691. fol. & partem sub titulo *Anonymi Angli*, qui Ælberti Archiepiscopi Eboracensis discipulus fuerit, Joannes Mabillonius (qui integrum ad Galeum miserat) Sec. III. Benedictin. Parte II. pag. 558. Non Alcuini, sed *Fridegodi* esse contendit Oudinus Tom. I. Commentar. pag. 1923. & Tom. III. pag. 467. seq.

2. *Epistolarum* Alcuini collectionem MS. Colbertinam memorat Baluzius, & ex eâ Epistolam ad *Candidum & Nathanaëlem* publicavit Tom. I. Capitular. Regum Francorum pag. 1442. seq. Epistola ad *Karolum* ab eodem Baluzio Tom. II. Misc. pag. 365. *Capitulare admonitionis* ad eundem pag. 375. Epistola ad *Abbatem & Monachos Gothiæ* de Filio Dei non adoptivo pag. 377. Epistolæ VII. ad *Aquilam*, sive *Arnonem* Antistitem Saltzburgentem in Anecdotis Bernardi Pez Tom. II. pag. 4. seqq. Ad eundem Arnonem præfatio in expositionem VII. Psalmorum Pœnitentialium, Psalmi CXVIII. & Psalmorum XV. Gradualium (in Operibus Alcuini pag. 59. seqq. obviam) in Dacherii Spicilegio Tom. IX. pag. 111. & editionis novæ Tom. III. pag. 323. Aliæ Epistolæ III. ad *Gallicellam*, & de decem verbis Legis, & ad *Fridugisum* de tribus generibus visionum ab eodem Dacherio Tom. VI. Spicilegii p. 391. & Tom. III. editionis novæ pag. 321. nec non aliæ XXVI. à Mabillonio Tom. IV. Analect. pag. 272. atque editionis novæ pag. 399. seq. Epistola parænetica ad *Eanbaldum II. Archiepiscopum Eboracensem* scripta A. 796. edita ab illustri Fontanino in Appendice ad vindicias antiquorum Diplomatum pag. 266. & à Jacobo Basnagio Tom. II. editionis novæ lectionum Canisianarum pag. 450.

(d) med. & inf. Latinit. Lib. I. pag. 134.

3. *Sermo in Hypapanti* dictus coram Carolo Magno: apud Baluz. Tom. I. Miscellan. pag. 382.

4. *Confessio Fidei* edita à Petro Francisco Chiffletio, Div. 1656. 4. judice quidem Carolo Cointio, seculi noni foetus, sed Alcuini nequaquam, Tom. VII. p. 28. atque integra dissertat, posthuma Alcuino negata à Joanne Dallæo. Rothomag. 1673. 4. to tamen Alcuino vindicatur à Mabillonio Tom. I. Analect. pag. 178. (editionis novæ pag. 490.) & ab auctore *de la perpétuité de la Foy* Tom. IV. Table Historique & Critique pag. 33. Alia est Alcuini Confessio, sive *doctrina de Deo*, quæ inter Opera ejus legitur pag. 762. atque lucem debuit Matthiæ Flaccio, qui eam vulgaverat ad calcem libri, cui titulus: *Unanimis consensus primitivæ Ecclesiæ de non scrutando Divinæ generationis Filii Dei modo.* Basileæ 1560. 8. vo. *Libri tres de Fide SS. Trinitatis*, itidem inter Opera obvii p. 702. leguntur etiam in homiliario Pauli Diaconi ad Festum SS. Trinitatis. Eosdem separatim cum Commentario edidit vir pius & doctus Lucas Lossius Francofurti 1554. 8. vo.

5. *Opusculum de Comparatione Novi & Veteris Testamenti à denario numero usque ad unum.* in Bern. Pezii Anecdotis Tom. II. pag. 1.

Jussu Regis Caroli *Divinam correxisse Historiam* scribit Sigebertus ad Annum Christi 790. eoque referendum, quod Theganus cap. 7. de gestis Ludovici Pii, Carolum Regem *corrigen- dis sacris libris vacasse* retulit: nec non VI. Epigrammata de correctione Bibliorum ab Alcuino facta, quæ extant in ejus operibus pag. 685. Vide Baronium ad Annum 778. num. 23. Richardum Simonem lib. II. Historiæ Criticæ Novi Testamenti cap. 9. Joannem Jacobum Wetstenium Prolegomenis ad novum Testamentum pag. 88. seq. & quæ infra, ubi de *Correctoris Bibliorum.* Poëmata duo, hexametrum alterum, alterum elegiacum, Bibliis ab Alcuino præmissum edidit Lambecius Tomo II. pag. 403. seq. qui etiam de *Vita S. Vedasti* Alcuiniana videndus pag. 409. seq.

In Fuldensi Bibliotheca sub nomine Alcuini asservantur MS. *Expositiones in Prophetas XII. in Epistolas Pauli ad Ephesios, in Proverbia Salomonis*; sed quia nec Duschefnius, nec alii Bibliographi earum mentionem faciunt, non fides statim habenda, neque

tamen eam abroganda est; sed illis, qui eas Expositiones in promptu habent, cujus sint, cum cura & critico examine dispiciendum relinquimus.

Antonius Verderius in Bibliotheca Gallica pag. 21. narrat, se sub Alcuini nomine vidisse *ms.* librum versuum leoninorum moralium *un livre de vers moraux en latin non mesurés par pieds mais rimez.*

Nec omittendum, quod Barthius VI. 20. Adversar. *Calliopium*, qui Terentii Comœdias recensuisse in Codicibus MSS. notatur, non alium putat esse, quàm hunc Alcuinum, qui in Codice MSS. vitæ Willibrordi vocatur *Dominus Albinus Magister optimus Calliopicus*, hoc est, totus formatus à Calliope, Musisque. At enim quis credat, Alcuinum Comœdias Terentii, *meretriciæ artis magistri*, dignas habuisse, ut eas illustraret ac recenseret, qui à profanis Poëtis ita averfus erat, ut ne Virgili quidem, Virgines, ut vocant, Poëtæ, legendi copiam suis fecerit; cujus rei memorabile exemplum jam aliàs retulimus.

In optatis aliquando Henricus Canisius (e) habuit, ut non nemo existeret, qui Alcuini omnia monumenta in lucem eruere, vel saltem illa, quæ jam sunt eruta, unum colligere in volumen, collectaque simul vulgare vellet; ne temporis successu denovo dispergantur, ita ut vix amplius reperiri, & in unum conduciqueant. Votis damnavit Canisium Andreas Duschefnius, Alcuini Operibus junctim uno volumine in folio editis; sed ejus tamen editio non ita numeris omnibus absoluta est, ut non melior desideretur. Annis abhinc aliquot cum rumor sparsus fuisset, novam apud Gallos editionem parari, V. C. Justus Fontaninus ut symbolam suam in eam conferret, Alcuini Epistolam ad Eanbaldum vulgavit, cui Eminent. Card. Dominicus Passioneus, id temporis adhuc Abbas, notas criticas adjecit.

VIII.

B. RABANUS MAURUS

Archiep. Moguntinus.

SI quis in perfectum quoddam, & numeris omnibus absolutum virtutis Ejus naxta ac doctrinæ exemplum intueri tales. velit, in B. RABANUM MAURUM intueatur. Erat is ex illustri profapia urbe Moguntia oriundus, natione, ut

Obiit. 856.

(e) Præfat. ad Alcuini Grammat. & Dialect. Tom. 2. nov. edit. pag. 485.

tum loquebantur, Francus Orientalis. Parentes fuere *Walramus* & *Waldrada* (f) Moguntiae cives, sed genere claro conspicui. Fratrem habuit *Tutimam*, quem ipse in Epitaphio *virum insignem, & alta clarorum parentum stirpe natum* praedicat, eundemque inter *regales viros* cum magno honore vixisse, & mediis in armis gratia Domini sui viriliter cecidisse testatur. Vitam adiit circa annum fere DCCLXXXVI. Nomen Rabani e sacro fonte tulit. In quo nomine Serrarius illustre omen agnoscit, cum Doctor Magisterque tantus fuerit. Hebraeis enim a multiplici doctrina RAB Doctorem dici constat; unde *Rabbini* suae dignitatis nomenclatura. MAURI nomen *Rabano* ab Alcuino Magistro datum. *Magnentii*, aut *Magnentianae* familiae, quam profert Trithemius, nulli coevi, quos viderit Bollandus, meminerunt. (g) Fuisse tamen *Magnentius* nomen gentilium, ex veteri codice fides adstruitur, quem V. C. Fridericus Schannat profert in Fuldensi Historia.

Fuldæ Monasterium a puero amplexus studio- rum causa in Gallias mittitur. Quod aetatis anno, incertum, a puero certè quidem Fuldæ Monachus, vitae Christianae & monasticae leges didicit. Adolefcens jam, & praeter literas humaniores Philosophiam edoctus, a Ratgario Abbate sub initium seculi noni ad Alcuinum in Gallias missus fuit, ut ab eo in sacris literis, quae fuerunt illius temporis Theologia, plenius institueretur. Hic verò ubinam celeberrimum hunc magistrum audivit? non apud Sueffiones, aut Parisios, ut aliqui volunt, sed in Turonensi Divi Martini Monasterio. Nec tamen multo tempore operam Alcuino dedisse, ex epistola intelligi datur, quam Alcuinus adhuc superstes, qui anno 804. mense Maio decessit, *benedicto sancti Benedicti puero Mauro* in Germaniam ex Gallia reverso scripsit, quae in editis vitiose ad Benedictum data dicitur, teste Mabillonio. Studiorum socios in Turonensi Academia habuit *Hattorem*, ejus postea in Abbatiali dignitate successorem, *Haimonem*, dein Episcopum Halberstatensem, & *Samuelem*, Episcopum subinde Wormatiensem.

Domum Turonis reversus paulò post anno DCCCIV. aetatis suae decimo octavo, aut undevigesimo Scholis Fuldensibus a Ratgario Abbate praefecit.

ctus fuit. Sub finem anni DCCCXIV. aetatis vigesimo octavo sacerdotio primum initiatus fuit ab Haistulpho Archiepiscopo Moguntino, cum jam anno DCCCL. Diaconus factus fuisset. Quo tempore Ratgarius Abbas parum aequus in literas ac literatos esse coepit. Non aliis enim monachis tantum libros abstulit, sed Rabano etiam ipsi scholarum Praefecto, parvam librorum suppellectilem ademit. Quid iste hic faceret? Ut durum & ferocem Praefectus sui animum deliniret, carmen veluti supplicem libellum ipsi obtulit. Sed furdo fabulam cecinit. Quare loco cedere coactus Fuldâ discessit. Sed quonam gentium aut terrarum? Mabillonio (h) aliquando visum fuit, Rabanum per eam tempestatem peregrè abiisse in loca Palaestinae sancta, quod ex ejus Commentario in Josue id temporis nondum edito colligendum putabat. Verum hunc locum ex Origene desumptum postea deprehendit. Unde mirari subit, quòd, postquam Mabillonius ab hac discessit sententia, in eam noviter concesserit doctissimus Abbas Calmetus in Historia sua Universalis, ut de Jo. Alberto Fabricio, Viro non dissimiliter (i) eruditissimo nihil dicam. Nisi ratio temporum repugnaret, dicerem ego, Rabanum in monasterium Corbeiae Novae in Saxonia se contulisse, eò enim loci sacras illum literas exposuisse ex versibus Saxonice Parte I. praeliminari a nobis in medium allatis certiores reddimur. Verum, ut dicebam, temporum ratio reclamatur; Fuldâ enim Rabanus discessit, Ratgario ad clavum sedente, quem anno 817. ponere compulsus fuit. Corbeia verò nova anno primum ejus seculi vigesimo secundo condita est. Non ergo hoc temporis Corbeiae docere potuit, sed alio forsitan, quod hic disquirendum non suscipio. Quocunque verò abierit, ex itinere Fuldâ redux, Ratgario exauthorato anno 817. scholae iterum praefectus sub Egile Abbate studiorum usum strenuè revocavit.

Rabano iterum literas profitente magna fuit celebritas Fuldensis Academiae, quae omnium disciplinarum libris tum abundavit, & praclaros orbi Christiano Doctores peperit. Non solus tamen in istis scholis docebat Rabanus, tametsi praecipuus magister erat. Adjutorem, sodalemque habuit

Sa-

(f) Jo. Georg. Eckhart Comment. de Reb. Franc. Orient. Tom. I. p. 730.

(g) Comment. præv. in vit. B. Rabani.

(h) Annal. Tom. 2. pag. 416.

(i) Bibl. med. & inf. Lat. Vol. 6. p. 69.

Samuelem postea Wormatiensem Episcopum, quem etiam sub Alcuino praefectore condiscipulum habuerat. Dum humaniores verò disciplinas in schola Monasterii doceret, admirabile illud opus de sanctâ Cruce composuit.

Post Egilem anno 822. è vivis sublatum, Rabanus eodem anno, mense Augusto vel Septembri in Abbatem electus fuit. Praeclaras res a tanto Abbate gestas explicare omnes, uti difficile, ita nostri instituti non est. Dixisse sufficiat, quòd ab eo facta testata viguerit monastica disciplina, & literarum studia mirificè exulta fuerint. Unde praeter modum aucta Coenobii existimatio & fama, uti & Principum, Regum, & Imperatorum, quibus gratissimus & acceptissimus semper fuit, conciliata benevolentia. Fuerunt eo tempore, Meginfrido apud Trithemium testante, in Coenobio Fuldensi Monachi centum quinquaginta, quos ille non minus virtutibus, quàm literarum studiis informabat. Sic enim curabat de doctrinâ, ut morum probitati priores deferret. Si quos videbat monachos, in quibus virtus ac pietas cum eruditionis studio haud paria facerent, hos è schola sua exesse jubebat, nec antea in eam iterum admittebat, quàm literas aequare cum vitae integritate studerent. Munus docendi liberales artes *Gandido* Monacho, aliisque imposuit, reservato sibi officio interpretandi Scripturas sacras. Discipulos habuit plures in literis egregios, neque sui dissimiles in moribus; quorum alii variarum dioeceseon Antistites, alii diversorum coenobiorum Abbates, alii scholis publicis praefecti, alii doctrinâ vitaeque sanctimonia juxta conspicui floruerunt, è quibus *Walafridum* Strabonem, *Servatum* Lupum, & *Ottfridum* Weissenburgensem hic nominasse sufficiat.

Postquam monasterium viginti años praclare rexisset, Abbatiali dignitate an. 842. ultrò cessit, quòd sacrarum literarum studiis liberiùs vacare posset.

Post dimissam praefecturam in cellam, quae in monte S. Petri sita est, duodecim ferè stadiis a Fuldensi monasterio, secessit, ubi toto fere quinquennio degens, totum se contulit ad studia sacra, & varii argumenti elucubrandam opera, de quibus postea dicitur.

Otgario Archiepiscopo Moguntino è vivis sublato, Rabanus in ejus locum anno 847. suffectus fuit. Quo in munere zelum pro fide, & pro mo-

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

rum integritate quantum ostenderit, argumento sunt cum decreta ab ipso sancita variis in synodis, tum homiliae plures adversus morum relaxationes scriptae. Tres verò synodos celebravit, primam anno 847. ut bona & jura ecclesiastica a laicorum violentia vindicaret. Alteram anno 848. in causa Gotescalci Monachi Coenobii Orbacensis de praedestinatione Dei praverter sentientis. Tertiam anno 853. in qua quid Gozberto Osnabrugensi Episcopo in Herifordensis Parthenonis ecclesias competere debeat, definitum est. Etsi verò ingenti non apud Ecclesiasticos tantum, sed seculares etiam homines, atque adeò Reges & Imperatores valeret auctoritate, majori tamen erat humilitate, atque animi demissione. Nihil eo etiam erga pauperes atque inopia oppressos homines liberalius, quorum trecentos de diversis locis venientes quotidie alimento sustentabat, exceptis his, qui in praesentia illius vescebantur assidue.

Post annos novem in Archiepiscopatu praclare exactos, anno 856. die 4. Februarii, aetatis fere 70. annorum, Ludovico Lotharii filio imperante, regnantibus verò Ludovico in Germania, & Carolo Calvo in Gallia, Ludovici Pii filiis, Deo naturaeque concessit. Sepultus ad S. Albanum Moguntiae, epitaphium de se ipse composuit. Reliquiae in Saxoniam translatae anno 1515. A Trithemio lib. III. de Vir. Illust. O. S. B. annumeratur *Sanctis & Canonizatis*, quem etiam viventem nonnulli *sanctum* imò *sanctissimum* appellarunt. A Bollandianis verò & Mabillonio solo *Beati* titulo honoratur. *Beatum* appellare malui, inquit Mabillonius, quàm *Sanctum*, donec sanctior Ecclesiae accedat auctoritas, siquidem nullo festivo cultu in Moguntiacensi Ecclesia honoratur, teste Browero in notis ad poemat.

Quae elogia illustres Scriptores de B. Rabano Mauro dederunt, praemissa sunt primo ejus Operum Tomo. Solius Caesaris Baronii attextere me non po- niteat. *Emicuit planè Rabanus ut fulgentissimum sidus, cujus quae extant scripta, tanquam lucis radii excellentiam demonstrant auctoris: de quo Trithemius tradit, ipsum praeter Opuscula tam carmine, quàm soluta oratione conscripta; Scripturam sanctam à principio usque ad finem omnem feliciter explanasse; virum planè omni literarum genere egre-*

giè excultum, triúmque linguarum, Hebraicæ, Græcæ, atque Latine peritum. Baron. ad an. 856.

ipſius vi-
ta Scri-
ptores.

Vitam ſummi viri dederunt Rudolphus diſcipulus ejus, Scholaſticus Fuldenſis, ac Ludovici Germaniæ Regis Confeſſarius: extat in Actis SS. cum Comment. prævio Henſchen. & Bolland. 4. Febr. & cum notis Mabillonii Tom. IV. Act. SS. O. S. B. ſine notis apud Browerum lib. 3. Antiquitatum Fuldenſium. Alia Trithemii, Alberto Brandeburgenſi, Archiepiſcopo Moguntino & Magdeburgenſi nuncupata apud Bolland. 4. Febr. Alia Bailleti, Vies des SS. 4. Febr. pag. 72. Alia Friderici Schannat Hiſtor. Fuldenſi part. II. p. 100. Elogium Hiſtoricum contexit Mabillonius l. c. Addi poſſunt Nicolaus Serrarius & Chriſtophorus Browerus è Soc. Jeſu: ille libro IV. Moguntiacarum rerum de Rabano diſtinguas quinque ſupra viginti reſolvit quæſtiones; iſte in Antiquitatum Fuldenſium lib. 2. cap. 13. lib. 3. c. 13. 14. & lib. 4. in quinto Abbate Fuldenſi varia de eodem proponit. Voſſius de Hiſt. Lat. Cav. in Hiſt. Liter. Arnoldus Wion in Ligno vitæ. Poſſevinus in Apparatu, Sixtus Senenſis in Bibl. San. Labbeus de Script. Eccl. Tom. II. Celloſius in Append. ad hiſtoriam Gotheſcalci. Baluzius Miſcell. Tom. I. p. 505. = *Rhabanus Moguntiacenſis obit DCCC. LV. ei Karolus ſucceſſit* = ex Chronico Wirzeburgenſi, ex veruſtiſſ. S. Gallenſi codice, quod incipit: = *Kilianus S. martyrizatus an. DCLXXVII.* & perſtingit uſque ad A. CIOCI. Denique Franciſci Buddei Diſſertatio 4. Jen. 1724. cujus tamen perlegendæ deſiderio fruſtrâ flagravi. Ex veteribus Sigebertus cap. 89. de Viris Illuſtribus Honorius Auguſtodun. libelli 4. de Luminariſus Eccleſiæ cap. 4. Hermannus, Marianus, & Lambertus Schafnaburgenſis in Chronicis, Hincmarus contra Gotheſcalcum, Lupus Ferrarienſis ep. 40. quâ eum Reverendiſſimum Patrem, eximiûmque præceptorem vocat, S. Odilo in Sermone de S. Cruce, Annales Fuldenſes à Pithœo primûm editi &c.

SCRIPTA.

Omnia B. Rabani Mauri Opera, quotquot, magnâ adhibita diligentia & induſtriâ, reperiri potuerunt, in unum corpus congeſta, ſexque in folio Tomis comprehenſa Colonia typis Antonii Hierati, excuſa anno 1626. in publicam lucem prodierunt ex ſchedis Ja-

cobi Pamellii, ſtudio atque accuratio- ne Gregorii Colvenerii Duacenſis Academia Cancellarii. Continentur verò

Post vitam Rabani à Rodulpho Presbytero, & Monacho Fuldenſi, ejusdem diſcipulo, atque à Joanne Trithemio Abbate Spanheimenſi editam

Excerptio de Arte Grammatica Priſciani. pag. 28 - 50. Quo tempore Rabanus literas humaniores docebat, in gratiam ſtudioſæ juventutis hoc opuſculum concinnavit.

De Univerſo Libri XXII. ſive Etymologiæ Regem, de proprietate verborum, & rerum myſticarum ſignificatione. Equidem Rabanus hoſce libros in Hemmonis, ſeu Haymonis Epicoſopi Halberſtatenſis ſui quondam condiscipuli gratiam condiderat, ſed cum Rex Ludovicus ſecum eosdem ab Authore communicari petiſſet, hic opus à ſe lucubratum cum epiſtola ei nunc præfixâ ad ipſum tranſmiſit. Circa annum 844. quo tempore à regimine Abbatiali vacabat, Operi huic inſudavit, quod ex impreſſo antiquo hîc excuſum fuit pag. 51 - 272.

De laudibus ſanctæ Crucis libri duo partim proſâ partim carmine conſcripti, pag. 273 - 348. Ut Rabanus arduum hoc opus adornandum ſuſciperet, autor ei fuit Alcuinus præceptor; quod tamen primûm ab ejus obitu inchoavit aîo ætatis ſuæ xxx. Æræ Chriſtiænæ ferè DCCCXVI. cum ab itinere, neſcio quo, veriùs exilio rediſſet. Plures verò ſunt, quibus opus hoc laborioſum & idem ingenioſum inſcripſit: primûm S. Martino Epicoſopo Turonenſi, in cujus monaſterio ſub Alcuino magiſtro ſacris literis operam navavit; tum Ludovico Auguſto; deinde Gregorio IV. tametiſi non ei, ſed Sergio ejus ſucceſſori anno 844. per Aſcrichum & Ruodpertum Fuldenſes Monachos obtulerit; poſteâ Heberardo Comiti Italiæ, qui prædictos libros per eosdem monachos Româ revertentes eſſagitaverat; ac demûm Monachis Cœnobii Dionyſiani in agro Pariſienſi nuncupavit. Primus typis exſcribendum curavit Jacobus Wimpelingius Alſata, Seleſtadienſis an. 1503. Phorcheimii in Suevia apud Thomam Anſelmum, quod deinde Auguſtæ Vindelicorum anno 1605. reſcuſum fuit. V. C. Joannes Vogtius in *Catalogo Hiſtorico-Critico Librorum rariorum* Hamburgi an. 1738. vulgato librum vocat rariffimum, tum propter ſummam infrequentiam, tum etiam propter innu-

meras

meras figuras Crucium diverſas formas exhibentes. Neſcire etiam ſe non diſſimulat, an legatur in Collectione Pamelliana. Mabillonio tamen judice hoc Opus plus habet ingenii, laboris, atque artiſicioſæ diligentia, quàm utilitatis. Nolim tamen cenſuram illius præferre judicio S. Odilonis, Abbatis Cluniacenſis in ſermone de laude S. Crucis, ubi ſic ait: *Rhabanus ſeculari ſcientia affatim eruditus, fide Catholicus, ſpirituſuali ſcientiâ ad plenum edoctus, tale de laude S. Crucis tenuit opus, & texendo perfecit, quo pretioſius ad videndum, amabilius ad legendum, dulcius ad retinendum, laborioſius ad ſcribendum non poteſt inveniri.*

Tomo II. continentur

Commentariorum in Geneſim libri IV. quos circa annum DCCCXXX. ad Freulphum Lexovienſem in Gallia Epicoſpum tranſmiſit, cujus præmittitur epiſtola, quâ à Rabano explanationem in Octateuchum eſſagitavit & obtinuit. pag. 1. - 83.

In Exodum libri totidem ad eundem Freulphum pag. 84 - 170.

Expoſitionum in Leviticum libri ſeptem, ad eundem: quibus accedit Epitome eorundem Commentariorum in Leviticum, auctore Walafrido Strabo, ejus diſcipulo pag. 171 - 313.

In Librum Numerorum Libri IV. ad eundem Freulphum Epicoſpum pag. 314 - 404.

In Deuteronomium Libri IV. ad eundem pag. 405 - 463. Hos Comentariorum in Exod. Levit. Numer. & Deuteronomii Rabani eſſe, ſed Walafridi Strabi contendit Caveus, & Parte II. Hiſtor. liter. eccleſ. p. m. 181. ait: „ Li- „ quet id è Cod. mſ. in Bibliotheca „ Collegii novi apud Oxon. ubi præ- „ fat. in Exodum hæc habentur ver- „ ba: *In Geneſim commentarios edidit „ ipſe per ſe: quæ ſequuntur expoſitio- „ nes in IV. libros Moſis, proficiſcuntur „ à Strabo ejus diſcipulo, qui magiſtri „ ſui dicta fideliter annotavit.* At enim, ut nihil dicam, annotationem hanc neoterici cujuſdam eſſe Critici, Rabano diſertis verbis Rudolphus, vitæ ſcriptor, teſtisque omni exceptione longè major, in ſyllabo Operum attribuit. Adde, quod Mſ. Codices *Commentariorum in librum Numerorum & Deuteronomii* in Bibliotheca majoris ædis Moguntinæ nomen Rabani præferant.

Tomo III. continentur

In Librum Judicum libri duo exarati ſub annum 834. Humberto Epicoſpo Wirzburgenſi rogante, cujus præmittitur epiſtola pag. 1. - 35.

In librum Ruth liber unus, quem rogatu ejusdem Humberti explanavit pag. 36 - 44.

In quatuor libros Regum libri IV. ad Hilduinum Abbatem; quam expoſitionem Ludovico Auguſto Fuldæ obtulit. pag. 45 - 144.

In duos libros Paralipomenon libri IV. quos Ludovico Germaniæ Regi tranſmiſit: perperam igitur hos Commentarios ad Ludovicum Auguſtum fuiſſe ſcriptos editio prodit Colonienſis pag. 145 - 242.

In librum Judith liber unus cum præfatione metrica, ſubjicitur Jacobi Pamellii in eundem librum Commentarius. pag. 243 - 265.

In librum Eſther ad Reginam nobiliſſimam Emmam, ut Labbeus arbitratur, Ludovici Regis Germaniæ uxorem. pag. 279 - 292. Verûm utramque ſcriptionem Rabanus circa annum DCCCXXXVI. Judithæ Auguſtæ, poſtquam hoſtes ſuos non parva ex parte vicerat, dicavit.

In Cantica, quæ ad Matutinas laudes per ſeptimanam dicuntur, ad Ludovicum Germaniæ Regem pag. 293 - 322.

In Proverbia Sapientiæ libri tres ad Othgarium Archi-epicoſpum Moguntinum. pag. 362 - 393.

In Eccleſiaſticum libri decem, quos eidem Archipræfuli ante annum 840. nuncupavit.

Tomo IV. continentur

In Jeremiam Prophetam comprehenſis ejus Lamentationibus ſive Threnis libri triginta, quos poſt annum 840. Ludovico Auguſto è vivis ſublato, ejus filio Lothario Imperatori obtulit. Commentarium autem hunc in Threnos, quem falſò aliqui S. Hieronymo tribuunt, à Rabano ſcribi curavit Hlarmotus Decanus Sangallenſis referente Ratperto cap. 9.

In Ezechielem Prophetam libri XX. quos ſub annum 841. Lothario Auguſto inſcripſit, cujus præmittitur epiſtola ad Rabanum pag. 196 - 379.

In Machabæorum libros duos explanatio poſt annum 836. cum duobus pro-

logis, primo ad Ludovicum Germaniæ Regem, altero ad Geroldum sacri Palatii Archidiaconum p. 380 - 429.

Tomo V. continentur

Commentariorum in Mathæi Evangelium libri octo, quos Abbas factus anno 822. Hailulfo Archiepiscopo nuncupavit, qui obiit anno 826. pag. 1 - 168.

In quatuordecim S. Pauli Epistolas libri triginta ad Samuelem Episcopum Wormatiensem, suum quondam sub Alcuino præceptore condiscipulum, & in schola Fuldensi coadjutorem: quos commentarios anno 842. Lupo, post Abbati Ferrariensi transmissit, qui nuper ex Academia Fuldensi in Gallias redierat, cuiusque rogatu hoc in epistolas Pauli collectarium ex variis SS. Patrum flosculis confecerat. Editæ habentur ejusdem Rabani ad utrumque epistolæ, quas Jacobi Pameli Commentariolus in epistolam ad Philemonem præcedit pag. 169 - 579.

Homiliæ super Epistolas & Evangelia à Natali Domini usque ad Vigiliam Paschæ numero LXI. ad Hailulfum Archiepiscopum. Quibus plures aliæ homiliæ de Sanctis & variis virtutibus accedunt. pag. 580 - 626.

Homiliæ super Epistolas & Evangelia à Vigiliâ Paschæ usque ad XV. Dominicam post Pentecosten tam de tempore, quam de Sanctis, numero XCI. ad Lotharium Imperatorem pag. 626 - 743.

Homilia de Evangelio Liber Generationis Jesu Christi Filii David. pag. 743 - 746.

De septem signis Nativitatis Domini pag. 746.

Allegoriæ in universam sacram Scripturam è veteri MS. descriptæ. pag. 749 - 823.

Tomo VI. continentur

De Clericorum institutione & ceremoniis Ecclesiæ libri tres ad Hailulphum Archiepiscopum Moguntinum, præmissis ejusdem Rabani epigrammate ad Fratres Fuldenses, conscripti Æræ Christianæ anno 819. ut constet ex carmine dictis libris præfixo, quod inter Rabani poemata vulgatum fuit pag. 1. - 50.

De sacris Ordinibus, Sacramentis divinis, & Vestimentis Sacerdotalibus liber unus ad Thiotmarum. In multis convenire cum libro primo de institutione Clericorum rectè monuit editor pag. 50 - 59.

De disciplina Ecclesiastica ad Reginaldum libri tres: quorum primus est de sacris Ordinibus. Secundus de Catechismo & Sacramentis. Tertius de agone Christiano agens de virtutibus & vitiis. In duobus prioribus capita quædam in margine notantur, quæ cum libris de institutione Clericali conveniunt. p. 60 - 85.

Libri tres ad Bonosum Abbatem. Primus de videndo Deo. Secundus de puritate cordis. Tertius de modo poenitentiae. p. 88 - 109.

De Quæstionibus Canonum Pœnitentiarum ad Heribaldum libri tres. Opus spurium; neque enim Rabani Mauri est, sed Halitgarii Cameracensis, ut rectè advertit V. C. Stephanus Baluzius in præfatione ad Rabani epistolam Heribaldo scriptam, qui Halitgarius libros quinque poenitentiales composuit rogatu Ebbonis Archiepiscopi Remensis editos ab Henrico Canisio in tomo 5. Lectiourum antiquarum. Nam liber primus de quæstionibus canonum apud Rabanum, est quintus liber Halitgarii, secundus est tertius; tertius est quartus. Vid. Mabill. in Elog. §. X.

De vitiis & virtutibus, de peccatorum satisfactione, & remediis, sive poenitentis libri tres. pag. 125 - 154. Opus spurium, quod ejusdem Halitgarii est, ut l. c. Baluzius advertit; primus enim liber de vitiis apud Rabanum est primus Halitgarii, secundus Halitgario etiam secundus; tertius Rabanicus cuius sit incertum.

Pœnitentium liber unus Otgario Archiepiscopo inscriptus sub annum 842. in cujus capite XV. meminit pugnae Fontaneticæ, quæ inter filios Ludovici Augusti commissa est anno 841. pag. 155 - 165.

Quota generatione licitum sit matrimonium, epistola ad Humbertum Episcopum p. 165 - 166.

De Consanguineorum nuptiis, & de Magorum præstigiis, falsisque divinationibus ad Bonosum liber unus pag. 166. - 172.

De anima & virtutibus ad Lotharium Regem opusculum. p. 173 - 177.

De ortu, vita & moribus Antichristi Tractatus pag. 177 - 179.

Rabanus Mauri Martyrologium ex Tomo VI. Antiq. lect. V. C. Henrici Canisii Noviomagensis. p. 179 - 201.

Pœmata de Diversis per Christophorum Browerum Soc. Jesu Theologum Moguntiae edita cum ejusdem scholiis pag. 202 - 245.

Com.

Commentaria in Regulam S. Benedicti non sunt Rabani, sed Smaragdi Abbatis monasterii S. Michaëlis ad Mosam in dioecesi Virdunensi, ut constat tum ex Siegberto in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 118. tum ex Aimoino ferm. de S. Benedicto, ubi Smaragdus, inquit, expositionem in ipsius Regulam commentatus hos præmisit vericulos:

Quisquis ad æternum movult concedere regnum &c.

Quod est initium carminis præfixi huic expositioni Rabano suppositæ. Alios permultos codices membraneos, in quibus hæc Commentaria suo Authori, Smaragdo tribuuntur, se vidisse testatur Mabillonius l. c.

Glossæ Latino-Barbaricæ de partibus humani corporis ex Tomo II. Rerum Alamannicarum Melchioris Goldasti Francofurti ad Mœnum editæ anno 1606. pag. 331 - 332.

De inventione linguarum ab Hebræa usque ad Theodiscam, & notis antiquis ex eodem Goldasti Tomo pag. 333 - 334.

Atque hæc sunt Rabani Opera, quæ sex Tomis comprehensa Coloniae prælo subjecta fuerunt: alia complura, quæ tametsi magna adhibita diligentia conquisita fuerint, adipisci tamen non potuit Colvenerius, ut ipse conqueritur: subinde tamen non pauca in lucem à viris doctis protracta, partimque manu, partim verò typis exscripta fuerunt. Sunt verò, quæ ego sciam, ferè sequentia.

1.) *Expositio de Paschate & Agno Paschali.* Extat MS. in Collegio S. Benedicti Cantabrigiæ vol. 122. uti fidem facit Caveus Hist. Lit. pag. 457.

2.) *Libri III. in librum Josue.* ex Msc. Cisterc. eruit Jacobus Launois, Cisterciensis Monachus, misitque olim Lucæ Acherio, qui eosdem etiam libros accepit à R. P. Francisco Chiffletio S. J. Presbytero, typis verò comisit Edmundus Martene ampliff. Collect. Tom. IX. pag. 667.

3.) *Commentariorum in Prophetam Danielem libri IV.* Habentur manuscripti in membranaceo codice Bibliothecæ Augiæ Divitis: desiderantur verò in libro II. priora novem capita, & initium capitis decimi.

4.) *Expositionis in Joannem liber I.* quem ex eadem Augiensi Bibliotheca cum Commentariis in Danielem pro prælo descripsi, atque Notis & Observationibus illustravi.

5.) *Commentarius in Acta Apostolorum.* Extat MS. in Bibliotheca Collegii Baliolensis Oxon. cod. 151. Cav. l. c.

6.) *Glossarium Latino-Theodiscum in tota Biblia veteris & novi Testamenti*, ut volunt Lambecius & Nesselius, verius in multas voces Biblicas, & aliorum quoque Auctorum. Hoc quidquid sit Glossarii, à Petro Lambecio ex arce Ambassiana in Vindobonensem Bibliothecam illatum V. C. Joannes Georgius ab Eckhart typis vulgavit Comment. de Rebus Franc. Tom. II. pag. 950. At enim Glossarium hocce nec Rabano adscribendum, nec scitè rectèque, *Glossarii Latino-Theodisci* in tota Biblia V. & N. T. titulo à Lambecio & Nesselio insignitum esse, Jo. Diecmannus, Ecclesiarum Bremensium ac Verdensium Superintendens, in præfatione ad Specimen illius typis editum allatis rationibus ostendit, suamque tandem sententiam his exprompsit verbis: „Ego „verò, ut quid mihi de hoc Glossario „videatur, liberè dicam, in juniorum monachorum, aliorumque discipulorum Fuldensium usum Rabanum voces Latinas hujus vel illius libri Biblici tum Latine exposuisse, eamque expositionem ab illis ex prælegentis ore calamo esse exceptam, haud temerè negaverim; quomodo etiam Walafridus Strabus ab eodem Rabano magistro suo, *Glossas Latino-barbaricas, de partibus humani corporis* à Goldasto ex manuscr. rerum Alamannicarum II. 64. 65. primum emissas, deinde Rabani Operibus VI. 331 - 332. à Colvenerio insertas, se accepisse refert. Sed uti Rabanum ipsum, *Glossarium* aliquod *Biblicum* scripsisse, nemo veterum testatus est; ita tantum abest, ut hoc MS. ea, qua hodie profertur forma Rabano auctori dare queam, ut id illo mihi planè indignum, & mera rhapsodia esse videatur, ex Rabani Latino-Theodiscis, ejusdem item, & aliorum glossis, interrupto alphabeti, cujus cæteroquin fervari cœpti indicia clarissima sunt, ordine, tumultuariè & admodum oscitanter confarcinata. Ita Diecmannus apud Georg. Christ. Joannis in addendis & emendandis ad Tom. I. Rer. Mogunt. pag. 1009. Hanc verò Diecmanni censuram etsi legisset Jo. Georg. Eckhartus, eam tamen se absterreri non est passus, quò minus Glossarium in vetus

tus

tus & novum Testamentum sub nomine Rabani Mauri ex Codice Bibliothecæ Cæsareæ vetustissimo in lucem emitteret ad calcem Tomi II. de Rebus Franciæ Orientalis pag. 950 - 976.

7.) *Liber de variis questionibus adversus Judæos seu ceteros infideles, vel plebsque hæreticos Judaizantes ex utroque Testamento collectis.* Ex ms. codice Monasterii S. Sergii Andegavensis ediderunt Edmundus Martene & Urfinus Durand Thef. Nov. Anecd. Tom. V. pag. 402. Hoc tamen Opus Baluzius ex Trithemio & Mfs. Codice Bibliothecæ Colbertinæ Amuloni Episcopo Lugdunensi tribuit, quem sequitur Muratorius Antiquit. Med. Ævi Disput. XVI. col. 895. contra Chiffletium S. J. id sub *Rabani* nomine Divione anno 1654. vulgantem. Schötgenius tamen in Continuatione Bibl. méd. Lat. Vol. 6. pag. 76. hunc *Rabani* librum à Martene & Durand vulgatum esse alium ab eo, quem Petrus Franciscus Chiffletius edidit, testatur. Quæ res alio loco sub examen à nobis vocanda est.

8.) *Opusculum de Passione Domini*, quod sub Rabani nomine Bernardus Pezsius in lucem emisit Thef. Noviss. Anecd. Tom. IV. Legenda tamen est ejus prævia Observatio, in qua non diffitetur, extra dubium non penitus esse positum, B. Rabanum hujus Opusculi esse authorem: illud certum, quod erga Passionem Dominicam fuerit devotissimus.

9.) *De vita S. Mariæ Magdalene & Marthæ liber.* Habetur Ms. Oxonii in Bibliotheca Collegii Magdalensis cod. 2230. n. 89. qui liber forsan non diversus est ab eo, qui inscribitur *Vita amicorum Christi*, & asservatur in Bibliotheca Henrici Langley Equitis C. 6991. n. 38.

10.) *Opusculum contra eos, qui repugnant institutis B. P. Benedicti*, seu *Liber ad Lud. Imp. de Oblatione puerorum secundam Regulam S. Benedicti.* Edidit Mabillonius Añal. Bened. Tom. II. append. n. 51. Fallitur igitur vir eruditus, Christianus Schötgenius, qui Bibl. med. & inf. Lat. Vol. vi. pag. 79. ineditum scribit.

11.) *Liber de Computo*, quem Stephanus Baluzius publici juris fecit Miscellaneorum Tom. I. pag. 10. Codex MS. auctior, & iconibus necessariis illustratus est Lugdun. Batav. apud Federicum Pacium, edendus, ut Jo. Al-

bertus Fabricius notavit, à Gabriel du Mont, Roterodami. Vid. Schötgenius in Continuat. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 17. pag. 77.

12.) *Epistola Nuncupatoria in Josue, sicut & Præfatio in Judith & Esther* desiderantur in editione Pamelii, sed defectum supplevit Mabillonius seorsim illas imprimendas curans in Act. SS. Ord. S. B. Sec. IV. Part. II. pag. 41.

13.) *Epistola ad Egilum, seu Egilonem*, ea est, quæ extat in Actis Sanctorum Ord. S. Benedicti Sec. IV. Part. II. à Guillelmo Caveo autem in deperditis habetur, cujus verba hinc adscribere me non pigeat. „Inter Opera ejus „ (*Rabani*) quæ hodie non supersunt, „ gravi Ecclesiæ dispendio periit Epistola ad Egilonem Abbatem Fuldensem, „ quæ veram & orthodoxam de Eucharistia doctrinam asseruit, & novam „ Paschasii sententiam refutavit: meminit „ hujus epistolæ auctor coævus, qui in „ gratiam Paschasii scripsit, & in Bibliotheca Thuana, San-Germana, & Victoriana MS. delitescit, teste Albertino

„ de Sacrament. Evchar. lib. 3. pag. „ 924. Difertè meminit & ipse Rabanus in *Pœnitentiali* à Stevartio primum edito cap. 33. Sed vel temporis „ injuria, vel hominum iniquitate dum evanuit. „ Ita Caveus, cujus confidentiam satis mirari non possum. Ex epistola Rabani ad Egilonem, quam tamen se nec legisse, atque adeo nec vidisse quidem (quia deperditam) confitetur, adstruere contendit, Rabanum à sua, quæ *Transubstantiationem & realem præsentiam* negat, stetisse sententia. In testem vocat Albertinum, hoc est, testem, nec legentem, nec videntem, ut qui Rabani epistolam ad Egilonem pariter nec legit, nec vidit, cum illa pridem interciderit ex Cavei opinione & confessione. At enim adest hodie Rabani in D. Joannis Evangelium Commentarius, in quo *Transubstantiationem, & realem Christi in Eucharistia præsentiam* conceptis verbis affirmat. Quis ergo Rabanum in Epistola ad Egilonem Paschasii doctrinam refutasse credat? Quò se Caveus, quò Suerus (k), cæterique Calvini asseclæ vertent, cum in Rabani Commentario hæc verba lecturi sunt? *Sed cum Christus hunc panem carnem suam esse asseruit, carnaliter sapientes scandalizati sunt; sola autem turba fidelium credit mysterium, quod de Altari participatur, verè corpus*

corpus & sanguinem illius esse. An quisquam deinceps fronte erit perfricta, ut Rabanum realem negasse præsentiam dicere audeat? Quid enim hoc est aliud, quàm Rabanum statuere extra TURBAM FIDELIUM, quæ sola credit mysterium, quod de altari participatur, verè corpus, & sanguinem illius esse? Rabani verò Epistolam ad Egilonem de Eucharistia apud Mabillonium Sec. IV. Bened. part. 2. pag. 591. legi Schötgenius, tametsi ex numero heterodoxorum, non diffitetur l. c. p. 77.

14.) Epistolæ tres de Prædestinatione adversus Gothescalcum, primum in lucem editæ, curâ & studio Jacobi Sirmondi an. 1647. Prima est ad Hincmarum Remensem Episcopum, altera ad Heberardum Comitem, tertia ad Notingum Veronensem: ex quibus epistolæ ad Notingum & ad Eberhardum recusæ sunt in Tomo tertio Italiæ Sacræ operâ Ferdinandi Ughelli, qui Sirmondi editionem non viderat.

15.) *Epistola ad Heribaldum Autifiodorensis Episcopum*, quæ à Petro Stevartio ex codice Weingartenensi prodit in lucem, postea à Stephano Baluzio recusa post collectionem Canonum Reginonis.

16.) *Epistola de Chorepiscopis ad Drogonem Metensem Episcopum*, curâ Stephani Baluzii edita in tertia editione librorum Petri de Marcâ *De concordia Imperii, unâ cum libro de reverentiâ filiorum erga Patres, & subditorum erga Reges ad Ludovicum Imperatorem*, qui liber ex sententiis divinatorum librorum excerptus à Rudolpho Collectarium vocatur; cui præmittitur *Epistola consolatoria ad eundem Ludovicum Pium post calamitatem, quæ ei accidit ex parte filiorum suorum.* Fabric. l. c. p. 79. ineditam, sed erroneè scribit.

17.) *Epistola Synodalis jam in Conciliis edita.* Alia, quæ Ludovico Regi Canones Concilii Moguntini año 847. obtulit.

18.) *Epistolæ duæ ad Regimbaldum Chorepiscopum Moguntinum de quibusdam quæstionibus pœnitentiæ*; quarum unam edidit Stephanus Baluzius in appendice Actorum veterum ad Capitularia Regum Francorum, ordine VIII. alteram habemus in Tomo 8. Conciliorum editionis Regiæ p. 1845. & Tom. V. Harduini p. 1411.

19.) *Exhortationem ad plebem Christianam*, quam linguâ Latino - Francicâ, seu veteri Theotifca conscriptam è pervetusto Bibliothecæ Casselanæ cop. Ziegelbauer Hist. P. III.

dice primus publicavit Joannes Henricus Hottingerus, in Specimine verò Lectionum Antiquarum Francicarum repetiit Didericus von Staden, Rabani esse conjicit, qui eandem monumentis suis Catecheticis Theotifcis postea inseruit Eckhardus in Præfat. XII. pag. 47. Ita leges apud Georg. Christ. Joannis Rer. Mogunt. Tom. I. 395. col. 1.

20.) *Carmen ad Heistulphum Archiepiscopum in fine librorum de institutione Clericorum*, edidit Baluzius Miscell. Tom. IV. pag. 553.

21.) *Epitaphium Lotharii Augusti*, quod Browerus refert in Annalium Trevirensium lib. VIII.

22.) *Prophetiam de Regibus Francorum*, quæ à nonnullis S. Augustino adscribitur, etiam Rabano alii tribuunt; in quibus est Jacobus Alexander Tenneurius in Veritatis vindicatæ cap. ultimo. Si huic prophetiæ credimus, *quamdiu Reges Francorum duraverint, qui Romanum Imperium tenere debent, Romana dignitas ex toto non peribit.* Id quo titulo adscribatur Rabano, sibi nondum compertum esse fatetur Mabillonius. Multò minùs id genus oraculi tribuendum S. Augustino, in cujus tamen Operum appendicem refertur Tomo IX.

Crucem etiam mihi mox laudatus Mabillonius fixit, dum inter Opera Rabani à Pamelio collecta tria tantum numerat supposititia, nempe libros *de Quæstionibus Canonum Pœnitentialium*, item libros *de vitiis & Virtutibus*, & *Commentarium in Regulam S. Benedicti*, nihilo tamen secius in eadem Pamelii collectione Commentarios in libros Judith & Esther deesse ineditos dicit, editos verò supposititiis non annumerat. Id verò est, quod haud satis assequor. Vel enim *Commentaria in Judith & Esther* Collectionis Pamelianæ sunt genuinus vel supposititius Rabani factus? Si genuinus: ergo non sunt inediti, quos manû Petri Chiffletii descriptos penes se esse Mabillonius dicit. Si supposititius: ergo in collectione Pamelianâ non tria prædicta tantum Opera sunt spuria, sed quatuor. Beneficium illi debebo, qui mihi sphynxem hanc solvet. Fecit id pro insigni sua humanitate, artisque Criticæ peritia V. C. Jacobus Martin è Congr. S. Mauri, à novissima (ut de aliis Operibus præclare scriptis, atque superioribus annis in lucem emissis nihil dicam) Operum Theodoretii editione percelebris, qui per literas eapropter à me consultus, in hæc verba rescripsit.

K
„Quam

K
„Quam

(k) Joannes le Suer, Auctor *Ecclesiæ & Republicæ* Amstelodami an. 1730. Tomis VIII. impressæ Tomo VII. pag. 86. demonstrare multis conatur, *Rabanum Maurum* in doctrina de Sacramento Cœnæ longè discessisse ab hodierno dogmate Ecclesiæ Romanæ.

„Quam tibi crucem fixit, ab hac ipse te Mabillonius noster facile liberabit. Verba quidem Elogii Rabani num. 44. *Desunt in collectione Pamelii Commentarii in libros Judith & Esther inediti, qui penes nos sunt descripti manu Petri Francisci Chiffletii*; Verba ista, inquam, nulla ratione possunt intelligi, si sola & seorsim considerentur. Neque enim Rabani in libros Judith & Esther commentarii desunt in collectione Pamelii, neque penes Mabillonium fuerunt Chiffletii manu descripti. At si quæ paulò infra num. 49. p. 41. de commentariis in Josue à Chiffletio acceptis, & p. 42. de commentariis in librum Judith & Esther subicit idem Mabillonius, tantisper attendas, continuò deprehendes, in allato contextu, vel incurià typographi, vel ipsius Mabillonii ad plurima intenti quâdam velut oscitatione, errorem irrepsisse, delendâsq; voces in libros *Judith & Esther*, earumque loco istas sufficiendas in librum *Jesu Nave*.

„Enim verò quinam commentarii à Chiffletio accepti, in editis (dum hæc scriberet Mabillonius) non extabant? foli in librum Josue commentarii. Id testatur Mabillonius ibidem num. 49. p. 41. *Eodem ferè tempore, inquit, Rabanus librum Josue exposuit. . . . præmissâ sequenti epistolâ, cujus fragmentum retulit Henschelius, acceptum à Petro Francisco Chiffletio Societatis Jesu Presbytero, à quo eam accepit noster Achevius, cum ipso commentario, in tres libros distincto, qui in editis non extat.* De Commentariis verò Rabani in libros Judith & Esther, quid ait? nihil aliud prorsus, nisi Chiffletii beneficio acceptam eorum præfationem, necdum typis vulgatam. *Circiter annum 836. inquit, Judithæ Augustæ . . . dicavit Rabanus scripturam suam in libros Judith & Esther, cujus præfatio necdum typis vulgata, quam beneficio . . . Chiffletii accepimus, hic reddenda est.*

„Ex his, ni fallor, conficitur 1.º Mabillonium accepisse à Chiffletio ineditam præfationem commentariorum editorum in libros Judith & Esther. 2.º ineditos Rabani commentarios in Josue, cum suâ præfatione similiter ineditâ, ab eodem Chiffletio ad Acherium primò, deinde ad Mabillonium devenisse. Cùm autem non de præfatione, sed de commentariis ineditis, & à Chiffletio acceptis, loco suprâ lau-

„dato, loquatur Mabillonius, reddendus est procul dubio suæ integritati prædictus Mabillonii contextus, & de commentariis Josue intelligendus. Itaque legendum censeo; *Desunt in collectione Pamelii commentarii in librum Jesu Nave, inediti, qui penes nos sunt descripti manu Petri Francisci Chiffletii.* quæ omnia verissima sunt, nullique difficultati obnoxia.

„Ita verò scriptum fuisse in autographo, aut saltem scribidebuisse, vel ea fides sit, quòd ibi Mabillonius de commentariis in librum Jesu Nave sermonem habere debuerit, de commentariis autem in libros Judith & Esther silere. Quæ duo ex ipso quæstionis statu sic evinco.

„Agebatur de enumerandis Rabani scriptis à Rudolpho laudatis, & in editis, tempore Mabillonii, deficientibus; *Ut facile distinguamus, inquit Mabillonius num. 44. quæ Rabani opera nondum typis vulgata sunt, operæ pretium est dispicere, quid ex scriptis ejus à Rudolpho commemoratis desit in editis.* Agebatur præterea de Commentariis antea ineditis, manû Chiffletii descriptis, penes Mabillonium asservatis. *Desunt, inquit ibidem num. 44. Commentarii inediti, qui penes nos sunt descripti manu Petri Francisci Chiffletii.*

„Hæc autem omnia in Commentarios in librum Josue ritè cadunt. Laudantur enim à Rudolpho pag. 19. vitæ Rabani num. 51. in *Jesu Nave Libri III.* Desunt in collectione Pamelii, ut cuilibet eam evolventi patet. Erant prorsus inediti, dum scribebat Mabillonius. Fuerunt à Chiffletio ad Acherium primò, deinde ad Mabillonium transmissi; servabantur in ejusdem Mabillonii scriniis, indèque non ita pridem à Domno Edmundo Martenio nostro eruti, in nono volumine Thefauri Anecdotorum, publicâ luce donati sunt.

„At contrà haud quidquam istiusmodi dici potest de Rabani commentariis in libros Judith & Esther. Neque enim desunt in collectione Pamelii, quod rei caput est; nec proinde, cùm hæc scriberet Mabillonius, inter inedita Rabani Opera numerari potuerunt. Adde, quòd ubicunque de illis commentariis mentionem facit, nunquam eos Chiffletii manu descriptos penes se asservari asserat, sed solam eorum præfationem Chiffletii beneficio acceptam commemoret. ibid. n. 49. pag. 42. Denique Commentarium Rabani

„ni in Judith & Esther ne minimum quidem vestigium in superstitibus Mabillonii scriptis deprehenditur.

„Eradamus igitur ex allato contextu libros *Judith & Esther*, qui ad rem, quæ ibi pertractatur, nullatenus pertinent, eorumque loco librum *Jesu Nave* reponamus, qui sine gravi culpâ eo loci non potuit omitti. Quemadmodum enim ab errore nequit absolvi, qui deesse in collectione Pamelii commentarios in librum Judith & Esther, qui tamen non desunt, pronuntiat; sic etiam graviter errat, qui, dum pollicetur sese diligenter ea omnia Rabani opera, quæ à Rudolpho enumerantur, & in Pamelii collectione desiderantur, assignaturum, commentarios in Josue omittit, à Rudolpho expressè nominatos, & à Pamelio prorsus ineditos: præsertim verò si, quod de Mabillonio constat, commentarios illos noverit, si apud se descriptos habeat, si de iis sequentibus paginis, & alibi passim mentionem faciat.

„Cæterum, nisi mutetur prædictus Mabillonii contextus, multiplicis erroris uno eodemque in loco reus dicendus erit; cùm enim eo in contextu legatur, in Pamelii collectione commentarios in libros Judith & Esther deesse ineditos, vel editos in Judith & Esther commentarios tanquam supposititios, vel tanquam genuinos Rabani foetus habuit Mabillonius? Si supposititios existimavit, cur inter edita Rabani opera tria tantum numerat supposititia, nempe *libros de quæstionibus canonum Pœnitentialium, libros de vitiis & virtutibus, & commentarium in Regulam S. Benedicti*? Si genuinos credidit, duplicem igitur in Judith, duplicem in Esther commentarium Rabano tribuendum censuit; scilicet editum unum à Pamelio, ineditum alterum & à Chiffletio descriptum. Id verò est, quod mihi nullâ ratione persuadeam. Et primò quidem Rudolphus author vitæ Rabani conceptis verbis narrat, Rabanum scripsisse *Expositionum in historiam Judith librum unum, & in historiam Esther librum unum.* Rudolpho Trithemius, Bellarminus, Labbeus, & alii, qui de Scriptoribus Ecclesiasticis disseruere, consentiunt. Denique unum tantum in libros Judith & Esther commentarium laudat Mabillonius, sive in Annalibus Ordinis nostri, Tom. 2. p. 564. n. 21. sive in Elogio Rabani, ubi nominatim singula Rabani Opera recenset.

Itaque si Mabillonium amas, ut amas plurimum, ne dubites tanti viri contextum, P. Ziegelbauer Hist. P. III.

„tum, duarum aut trium vocum mutatione, nativæ integritati restituere. Id, ut demonstravi, Mabillonius ipse, sui, compluribus in locis, interpres efflagitat. Hæc vir Literatissimus Jacobus Martin.

Cùm igitur in Pamelianâ collectione ne perquam multa & præclara Rabani Opera desiderantur, alia verò eidem falsò sint adscripta, nonnulla etiam fors haud satis emendatè fuerint edita, Reverend. Abbas Calmetus novam auctiorem, magisque correctam suadet editionem. Quæ eò magis suscipienda est, quòd Rabani Opera in Bibliothecis minùs sunt frequentia, sed libros inter rariores numerantur. Quia verò ægrè fieri potest, ut accurata prodeat editio, nisi excusa Rabani Opera cum manuscriptis codicibus conferantur, operæ pretium facturus mihi videor, si ubinam locorum, & in quibus Bibliothecis id genus veteres membranæ delitescant, paucis hîc significem.

In Bibliotheca Bodleiana. 1159. 122. Manu-Expositionum in Mathæi Evangelium scripti libri octo, 1214. 49. Commentarius in Mathæum à cap. 23. ad finem. 1418. 87. De sermonum proprietate, & mystica rerum significatione. 1568. 42. Expositio in Libros Machabæorum. 1953. 8. De vita B. Mariæ Magdalene. 2646. 74. Expositio in libros Regum. Desiderantur quatuor Capitula ultima. 2706. 3. Expositio super Mathæum libris octo. Ejusdem Epist. ad Haistulphum Archiep. ibid. 3010. 2. Expositio in libros Machabæorum. 5228. 117. Glossæ Latino-Barbaricæ, de partibus humani corporis. 8226. Expositio in quinque libros Mosi ad R. Patrem Freulfum Episcopum.

Oxonii in variorum Collegiorum Bibliothecis. In Collegio Baliolensi 232. Rabani Mauri super librum Paralipom. super librum Esther, super librum Judith. 299. 25. super Mathæum. 425. 19. super Genesim. In Bibliotheca Collegii Mertonensis. 486. 18. Postillæ super Mathæum. 643. Homiliæ 4. In Bibliotheca Collegii Novi. 993. 19. super Pentateuchum Mosi. In hoc libro leguntur verba ista in Præfatione Commentarii in Exodum, in Genesim Commentarios edidit ipse per se: quæ sequuntur Expositiones in quatuor libros Mosi, proficiscuntur à Strabo ejus discipulo, qui Magistri sui dicta fideliter annotavit & abbreviavit. 1123. 159. De naturis rerum & significationibus lib. 22. In Bibliotheca Collegii omnium Animarum. 1432. 31. in libros Machabæorum.

1434. 33. de laude S. Crucis, cui præfigitur intercessio Albini pro Mauro. *In Bibl. Collegii S. Jo. Bapt.* 1816. 78. Etymologica. 1914. 82. de natura rerum. *In Bibl. Colleg. S. Trinitatis* 1959. 22. ad Ludovic. Regem libri 22. *In Bibl. Collegii S. Mariæ Magdal.* 2202. 61. Homiliæ excerptæ è diversis tractatibus, puta Origenis, S. Leonis, B. Maximi, Gregorii, Augustini, Fulgentii & Bedæ per Rabanum Monachum, in Festos & Dominicales Dies. 2230. 89. De vita B. Mariæ Magdalenaë & Marthaë. *In Bibliotheca Ecclesiæ Cathedralis Dunelm.* 359. Homiliæ 531. 466. in Evangelia. fol. *In Bibl. Ecclesiæ Cathed. Wigorn.* 696. 21. De Universo lib. 22. ad Ludovicum Regem, libri duo postremi desiderantur. 828. 153. Nomina librorum, quos composuit Rabanus. *In Bibl. Ecclesiæ Sarisbur.* 1071. 145. Rabanus in libros Regum & Chronicorum. Fortè ejusdem in Mathæum & Joannem. *In Bibl. Collegii Etonensis* 1907. 109. Rabanus in partem Vet. Testamenti, videlicet: In libros Numer. Deut. Jos. Judic. Reg. Ruth, Tobiaë, Judith, Esther, & Machabæorum. fol. *In Biblioth. Ecclesiæ Cathed. S. Petri apud Oxoniam* 2079. 25. De computo de variis rebus Astronomicis, caractere Saxonico. *In Bibl. Isaaci Vossii* 2332. de naturâ rerum. *In Bibl. Henrici Langley Equitis* 6991. 38. Rabani vita amicorum Christi. *In Bibliotheca Jacobæa* 7937. 215. in Mathæum. 7938. 216. In libros Machabæorum. 8180. 458. Fragmentum libri octavi. 8524. 802. Etymologiæ 8687. 964. operum fragmentum. *In Bibliotheca Johannis Mori Episc. Norwic.* 9231. 45. Rabani Expositio in Genesim libros Machabæorum, & Actus Apostolorum. Codex membranaceus fol. scriptus per Joannem Lambert Fratrem Carmelitam. *In Bibl. Symonds D'emes Baroneti* 10041. De institutione Clericorum.

In Bibliothecis Benedictinis per Regnum Galliaë quænam Rabani Opera manu exarata custodiantur, consuli potest V. C. Bernardi Montfauconii Bibliotheca Bibliothecarum. Manuscriptorum Nova Parisiis in fol. 2. vol. an. 1739. typis excusa. Solùm hîc adverto, quòd in Bibliotheca Regis Christianissimi duo exemplaria *Libri de Officiis Ecclesiasticis* asserventur; quorum unum ad annos ferè sexcentos, alterum ad octingentos accedit. Vid. Mabill. Dissert. de Azymo ac Fermentato cap. IX. p. 160. (extat Opp. post-

hum.) Alius manuscriptus codex habetur Romæ in Bibliotheca Vaticana, quem Cardinalis Bona, Rabani locum lib. 1. cap. 31. pro Azymo interpolatum fuisse suspicatus, consuluit, atque multùm ab editis diversum esse apprehendit.

In Bibliotheca majoris Ædis Moguntiaë habentur Commentarii in libros Judith & Esther, in libros Regum, Judicum, & Ruth; in Machabæorum & Sapientiaë libros; in lib. Numerorum & Deuteronomium; in Jeremiam item & in Epistolam Pauli ad Romanos &c. In Bibliotheca verò Monasterii ad S. Jacobum Moguntiaë codex manuscriptus asservatur, in quo *Sermo de festo omnium Sanctorum* V. Bedæ tribui solitus, Rabano adscribitur, nescio an bene. Vide, quæ supra diximus de Operibus dubiis Ven. Bedæ.

In Bibliotheca Augiæ Divitis videre licet Rabani Commentaria in Genesim, Regum libros, in Judith & Esther, in Daniele, in Joannem; item de sermonum proprietate & mystica rerum significatione. Adest etiam Commentarius in Job sub Rabani nomine, cujus tamen non est, sed Philippi Presbyteri, ac discipuli S. Hieronymi.

In Bibliotheca S. Martini Maj. Coloniaë habetur Rabanus in Genesim & Exodum; item de divino officio. Adest etiam sub Rabani nomine *Sermo in festo omnium Sanctorum*. Scriptus est Codex per F. H. tempore Prioratus anno Domini 1475. Maurus de anima & virtutibus ad Lotharium Regem. In Bibliotheca Monasterii Metensis *Opus de laudibus S. Crucis*. In Bibliotheca San-Emmeramensi pleraque.

Et quia Novæ editiones non solum ad fidem MS. torum Codd. castigantur, sed veteres etiam editiones typis impressæ consuluntur, eas è quàm plurimis solum afferre placet, quas Regia Bibliotheca Parisiensis asservat. 1.) Commentarii in Ecclesiastic. ex editione Petri Pessilieri. Parisiis, Simon Colinaeus. 1544. in fol. 2.) Commentarii in Hieremiam Prophetam. Basileaë, Henr. Petrus 1534. in fol. 3.) Opus de Laudibus S. Crucis. Augustaë Vindellicorum è typographeo Prætoriano 1605. in fol. Item Phorcheim, Thomas Anselmus 1503. in fol. 4.) Libri III. de Institutione Clericorum & ceremoniis Ecclesiæ. Liber I. poenitentium; epistola, quota generatione licitum sit matrimonium; liber I. de nuptiis consanguineorum & de præstigiis magorum; liber

Liber I. de anima, & quædam de septem signis Nativitatis Domini, & de Antichristo. *Coloniaë Joan. Prael.* 1532. in 8. 5.) Liber de Sacramento Eucharistiæ editus è Bibliotheca Cuthberti Tunstalli. Coloniaë, Joan. Quentel 1551. in 8. *Opus Rabano Mauro suppositum*. 6.) Opusculum de fide Catholica, ex recensione, & cum annotationibus Petri Francisci Chiffletii. Divione, Philibertus Chavance. 1656. in 4. 7.) Opus de virtutibus, vitiis, ac ceremoniis antiquæ Ecclesiæ ex editione Wolfgangi Lazii. Antverpiæ, Joannes Bellerus 1560. in 8. 8.) De divinis Catholicaë Ecclesiæ officiis ac ministeriis, curâ Melchioris Hittorpii. Coloniaë, Gervinus Calenius &c. 1568. in fol. 9.) Poëmata sacra edidit Christophorus Browerus. Moguntiaë, Bern. Gualtherus 1617. in 4. Complura horum Opera mihi etiam in Bibliotheca Augusta Vindobonensi visa fuerunt. Vide etiam Catalogum San-Emmeramensis Bibliothecæ Tom. I. pag. 34. & alibi.

IX.

S. PASCHASIUS RADBERTUS
Abbas Corbeiaë Veteris.

Obiit
A. 860.
vi. kal.
Majas.

Ejus educatio.

Magnam Paschasius Radbertus reliquit sui nominis famam, non virtute magis, quàm doctrina & eruditione partam. Qui ejus parentes fuerint, nescitur; perquam honesto loco natos fuisse, nemo dubitat, cum sacrarum Virginum Regii Parthenonis Sueffionensis cura & studio à teneris educatus fuerit; quo tempore Theodrada regis stirpis Antistita, Caroli Magni consanguinea, earum monasterio præfecta erat. Cujus beneficii memoriam in Paschasio nulla unquam delevit oblivio. Certè illud non verbis tantùm, sed scriptis etiam suis celebravit; nempe in explanatione Psalmi quadragesimi quarti, & in Opusculo de Virginitate Matris Dei: quam utramque lucubrationem, ceu grati animi mnesofynon, prædictis Vestalibus inscripsit, quibus certè magno est honori, quòd se eorum disciplina alumnum his locis profiteatur, maximè in epistolis Dicatoriis.

Primò Clericum,

Eo loci cum versaretur Radbertus, prima, ut vocant, tonsura Clericali militiæ adscriptus est. Postea autem nescio quo spiritu, haud bono sanè, afflatus, ex eo cœnobio ad seculares homines discessit, quibuscum, ut verba ipsius usurpemus, *mundanis acti-*

bus navavit operam, in clericalis ac laicalis vitæ statu? atque non minimum temporis hoc vivendi genere contrivit. Denique, ut fit, secularis vitæ dein monasterium commigravit. Hic sanctio-professuris disciplinae magistrum & ducem habuit S. Adalardum Abbatem, Theodradae ejusdem fratrem, & Walæ Comitiss, qui & ipse post monachus & Abbas Adalardo successit. Monasticam igitur vitam professus cum ingenio atque indole esset præstanti, ad literas se referre jussus est, in quibus non minùs, atque in omni virtutum genere pleno gradu progressus est. Cujus cum omni probitate, summæque virtute, tum studiis doctrinæque delectatus S. Adalardus, eum Corbeienfischolæ præesse jussit. „Corbeiam, inquit Sirmondus, Radberti ætate cum in schola plurima illustrârint, haud scio tamen, læ præficeretur. „an Radberto ipso quidquam fuerit „illustrius, viro scientia & integritate, „atque omnibus religiosissimæ sanctissimæque vitæ insignibus præstantissimior, & exemplo sanctiores, & studio ac vigilantia, cum omnibus præesset, excitatores fuerunt. „

Literis humanioribus Radbertus Studiis non leviter tinctus erat, ut fidem ejus scripta faciunt, in quibus nec profanos auctores aliquando tacitos reliquit: nec dubium est, quin in eadem elegantiori literatura addiscenda suis sodalibus magno fuerit adjumento. Nec majorem tamen in his disciplinis posuit operam, quàm quæ cum ad suum aliorum institutionem necessaria erat: præcipuam suam delectationem & salutem à studio sacrae Scripturæ, sanctorumque Patrum lectione & meditatione petiit. Unde factum, ut nondum Abbas diebus solennibus publicas habere dissertationes, sacrumque Evangelium in fratrum confesso exponere jussus fuerit.

Et si verò itudiorum amore mirificè nullum incensus, atque libris elucubrandis tamen assiduò occupatus esset, nullum tamen monasticæ vitæ officium prætermisit: sed *furtivis horis*, ut ipse nos docet in Prologo in Mathæum, *quia sub hac disciplina aliter non vacat, scribendi diligentiam persolvebat*. Ab otio & desidia summoperè abhorruit, ratus, ut in otium se referrent, & solitudinis opportunitate gauderent; *non ut ignaviter torpeamus, sed ut meditemur*.

in mandatis Dei, in laudibus & contemplatione divina, in Scripturis sacris, in Lege, & Prophetis, in Evangelio & doctrina Apostolorum, in traditionibus sanctorum Patrum, siquo modo, quæ novimus, Christo exhibeamus. In hunc ferè scopum omnia ejus studia & lucubrationes collinearunt, nempe ut sacri sui otii fructus illi constaret, eumque quàm amplissimè referret.

Ejus discipuli in Academia Corbeiensis, & multi & insignes fuerunt, quos inter eminere Adalhardus junior, senioris discipulus, ac coadjutor in regimine, S. Ansharius, Septentrionis Apostolus, Hildemarvus & Odo, Episcopi Bellocenses; Warinus Corbeie novæ in Saxonia Abbas, aliique complures

Inter hæc variæ legationes, queis fungi jussus est, ejus curas ac sollicitudines exacerunt. Anno DCCCXXVI. cum Adalardo Abbate Corbeie veteris è vivis exempto Monachi suffragiis suis Walam Abbatem renuntiassent, Radbertus ad aulam Ludovici Augusti missus est, ut electionem ab Imperatore confirmandam curaret. Quod negotium ex animi sententia ei successit. Quâ occasione cum ex eo Magnatum quidam sciscitaretur, cur monachi in tantæ severitatis virum vota contulissent, inter cætera Paschasius respondit: *eum præferri oportere, non qui post tergum eat, sed potius eum, qui præcedat.* Tanta verò prudentia, industria, ac fide ab omnibus habebatur, ut non solum domesticis, sed etiam publicis negotiis, jussu Ludovici Augusti, interesse debuerit.

Isaaco, Corbeie veteris Abbate è vita sublato Abbatiale pedum capefere coactus est. In hac autem præfatura quàm feliciter gubernarit, quàm æquabilem se in omnibus præbuerit, quàm charus vicissim omnibus fuerit, non facile est explicare, inquit Sirmundus in vita. Nam cum in eo plurimæ & maximæ virtutes elucerent, tum præcipua quædam morum lenitas & mansuetudo cum singulari prudentia & pietate conjunctæ, amabilem illum summis æquè ac infimis reddebant, ut non abs re bonis omnibus amplectendus Abbas ab æquali quodam suo dictus videatur. Oris adhuc dignitas inerat, & venustas, vividi oculi, roseus in vultu color, qui virginicum pudorem & modestiam deceret, canities etiam in cæsarie venerabilis. Nec domi solum aut apud suos erat in pretio; sed foris apud omnium

ordinum homines par gratia & existimatio, tum maximè apud Reges & Principes; à quibus propter insignem doctrinam & sanctitatem expetebatur, studioque non vulgari & honore colebatur. Sed inter tot Radberti laudes & ornamenta nihil illustrius fuit summa ejus animi modestia & humilitate, quæ de se ipse, cum maximi ab omnibus fieret, modicè omnino sentiebat. Itaque monachorum se omnium peripsema, Levitarumque ultimum appellare solebat: & Diaconi gradu contentus ad presbyterii honorem nunquam aspiravit: Quam sui despicientiam ut post mortem quoque singulari exemplo testaretur, convocatis sub vitæ finem discipulis edixisse fertur, ne quis de ipsius vita quicquam literis consignaret. Monasterium Corbeiese multis rebus auxit, & ornavit; decretumque à Synodo Parisiensi amplissimum impetravit, quo illius jura omnia & privilegia jam olim, & tum proximè à diversis Principibus concessa Episcopi comprobarent, assensuque suo confirmarent. Synodis quoque aliis, quæ per ea tempora crebrius agebantur, interfuit, eique nominatim, in qua Gothescalci apud Carisiacum causa iterum discussa atque damnata est.

Post hæc omni ferebatur cogitatione, ut Abbatiali dignitate se abdicaret: ad quod faciendum impulsus est tum propriâ modestiâ, tum non levium, quas in suo regimine passus est, turbarum consideratione, maximè verò ingenti, quo tenebatur, desiderio ad studia intermissa revertendi. Huic consilio monachi aliquamdiu oblectati fuerunt: sed tandem, faventibus Superis non excidit optatis suis. Curis negotiosi regiminis solutus nihil prius habuit, quàm ut dudum exoptata sacrarum Literarum studia repeteret; quibus ingravescentis ætatis molestias mitigavit, ac lenissimè tulit.

Ingenii & doctrinæ monumenta libris scriptis plurima reliquit, in quibus notissimus est liber, quem edidit de sanctissimo Altaris Sacramento, seu Corporis & Sanguinis Domini anno octingentesimo trigesimo primo, ut perdoctè evincit Mabillonius seculo IV. Benedictino Parte II. in Præfatione Capite I. Hunc librum eo fine à se editum testatur Paschasius in epistola, quam scripsit ad Carolum Calvum Francorum Regem, ut exponeret de Evcharistia Sacramento Catholicam doctrinam in gratiam Saxonum Puero- rum recens ad Christianam Fidem con-

maximè humilitate & illustris

Abbatiali dignitate se abdicavit

Ejus ingenii monumenta, præcipue de Sacramento

versorum. Qua de causa tria potissimum hoc in Opere docet Paschasius, quæ statim ab initio libri exponit, nimirum verum corpus & sanguinem Christi existere in Evcharistia: Panis & vini substantiam non superesse factâ consecratione: ipsūque Christi corpus in Evcharistia existens non aliud esse, quàm quod de MARIA Virgine natum est. Tantâ perspicuitate primus inter veteres ejusmodi argumentum pertractat Paschasius, ut eum veluti Apostolicæ Traditionis eximium hac in causa interpretem agnoscat Catholica Ecclesia. At Hæretici nostri temporis, qui præsentiam realem Corporis & Sanguinis Christi in augustissimo Evcharistia Sacramento inficiantur, Paschasium Radbertum ceu novatorem laceffunt, asseruntque illum ab antiqua Ecclesiæ fide descivisse, ut novam realis præsentia & Transubstantiationis doctrinam inveheret in Ecclesiam. Verum hoc putidum hæreticorum commentum ab omni veri specie prorsus abhorret. Paschasius siquidem præsentiam realem Corporis & Sanguinis Christi in Evcharistia, nec non Transubstantiationis dogma in libro à se edito ita asserit, ut, si quis non credat, impio deteriorē esse pronuntiet capite duodecimo, & in Epistola, quam scripsit ad Frudegardum, appellet *Sanctorum Fidem*, secus verò sentientes *contra ipsum Dominum & contra omnem Ecclesiam agere dicat.* Quin & ipsemet in Commentario in Mathæum testatur: neminem esse, qui in aperto hoc ita esse contradicat, quod totus orbis credit, & confitetur. Porrò quis, nisi emotæ mentis homo suum inducat in animum, eò impudentiæ prorupisse Paschasium, ut fingeret, non unum terræ angulum, non singulares Ecclesiæ populos, sed totum Orbem Christianum, nemine in aperto contradicente, sentire & confiteri, quod ipse sentiebat, scribebātque? Quis, inquam, credat, Paschasium, si reverà novator fuisset, ut obstrepunt hæretici, potuisse obtinere ab Episcopis Gallicanis in Synodo Parisiensi congregatis privilegium pro suo Monasterio Corbeiensis cum eximio elogio ejusdem cœnobii Monachorum, qui omni procul dubio Paschasii Abbatis ac Magistri sui doctrina erant imbuti? Denique Paschasium novatorem non fuisse ex eo maximè liquet, quod ei nullus noni seculi Scriptor erroris dicam scripserit, sed potius omnes Episcopi, Abbates, & Monachi sanctitate & doctri-

na conspicui illum ceu avitæ fidei, vitæque integerrimæ virum complexi, & maxima amicitia profecti sint, qui profectò, ut erant antiquæ fidei retinendæ tenaces, novatorem non tulissent, sed, ut par erat, eum admonuissent, arguissent, coercuissent, confutassent. Quæ verò opponit *Claudius Carentonensis Pseudo-Minister* levissima argumenta, ut suspectam reddat Paschasii fidem, probetque eum cum sui temporis Ecclesia non concordare, nullo negotio exsufflat doctissimus Mabillonius Parte II. seculi IV. Benedictini in Præfatione.

Iisdem ferè argumentis post Mabillonium, licet non iisdem penitus verbis pro Paschasio decertat R.P. Ludovicus du Mesnil Doctrinæ & Disciplinæ Ecclesiæ Tomo III. Libro XXXVII. N. XVIII. pag. 690. „ Paschasius, inquit, Catholicam de Evcharistia doctrinam se exponere profitetur. Et in commentario super Matthæum neminem esse testatur, qui in aperto hoc ita esse contradicat, quod totus orbis credit & confitetur. Cum autem illud opus publicatum est, eo vivente, imò usque ad Berengarium, nemo contradixit vel reclamavit, non Romanus Pontifex, non Episcopi, quorum plerique eruditione præstabant, non viri docti vel pii, uti semper contigit, quando quis contra communem sententiam inducit novam opinionem, ubi primùm innotescit. Excipe Joannem Scotum, cujus opus damnaverunt Episcopi, & confutârunt viri periti. Imò multi laudaverunt Paschasium, Omnibus sui temporis Gallicanis Episcopis venerabilem fuisse constat, præsertim ex privilegio, quod synodi Parisiensis Patres viginti ipsius rogatu Corbeiensis monasterio contulerunt, cum eximio elogio ejus monachorum. Ac proinde doctrinam, quæ omnium consensu sine ulla oppositione recepta est, Paschasius meritò dixit Catholicam & totius Ecclesiæ, præsertim, cum eadem de Evcharistia credidisse Orientalem Ecclesiam Acta septimæ synodi superius laudata demonstrant. Cum autem ante Paschasium nulla hæresis extiterit adversus Evcharistiam, solique hæretici phantasiastæ, qui Christo phantasticum corpus tribuebant, consequenter verum ejus corpus in Evcharistia negaverint, quorum impium dogma jam dudum extinctum infectati sunt Patres omnes etiam antiquissimi, ut in primo Tomo hujus Operis demonstravimus. Inde constat,

ab hæreticis ceu novator laceffitur:

horum putidum commentum refutatur.

Paschasii dogma Catholicum ulterius comprobatur.

„stat, doctrinam de Evcharistia, quam tradit Paschasius, & tunc omnes agnovère ut Catholicam, eandem in Ecclesia semper fuisse traditam, ac proinde in doctrina illius mysterii, nulla hæcenus facta fuerit mutatio, & consequenter eadem perseveraverat, & nunc perseverat in Romana Ecclesia, quæ eadem ac modò exposita se credere in synodo Tridentina profitetur. Protestantes igitur, qui contraria tenent, ipsimet innovârunt, vel potiùs Berengarii & discipulorum ejus novitates „toties anathematizatas recoxerunt.“

Præter hunc nunquam satis laudatum Librum *De sanctissimo Sacramento Corporis & Sanguinis Domini*, alia Opera edidit Radbertus, quæ V. C. Jacobus Sirmondus in unum volumen in fol. congesta publicavit Parisiis anno 1618. unâ cum ejus vita, in qua ait, Paschasium sanctitate illustrem ex hac vita ad Deum migrâsse anno DCCCLI. Mabillonius tamen Parte II. Seculi IV. Benedictini in Elogio Paschafii Radberti, probat, superstitem fuisse anno DCCCLX.

Senex ergò, cœloque jam maturus felici exitu vitam clausit die S. Richarii, quem præcipuo semper amore coluerat, memoriæ sacro, VI. kalendas Majas, anno à Christo nato non satis comperto. Sepultus est à suis, non ut ipse ex magna animi demissione volebat, loco obscuro cum Monasterii famulis, sed in ecclesia S. Joannis Evangelistæ medio loco ante introitum presbyterii. Postea pluribus annorum curriculum jam emensis sub Fulcone Abbate, qui octavus decimus ab eo Corbeia præfuit, plurima ad ejus sepulchrum miracula facta sunt. Quocirca auctoritate Sedis Apostolicæ à Widone Ambianorum Præfule quarto Idus Julii sacrum ejus corpus de terra levatum ad majorem ecclesiam S. Petri honorificè translatum est, ut cum aliis Sanctis Adalardo & Præcordio populo venerandum exponeretur. Extat de S. Radberti laudibus carmen Engelmondi Episcopi Sueffionensis, quod post vitæ synopsis, quam illustrat, non incommodè sua in editione subjungendam putavit Sirmondus. Nunc ex ejusdem editione D. Paschafii Scripta recensibimus.

Scripta.

Commentaria in Matthæi Evangelium Libri XII. quorum quatuor priores adhuc monachus elucubrârat, reliquos jam Abbas adjecit; ac primos quidem illos Guntlando S. Richarii

apud Centulam monacho, posteriores universis ejusdem cœnobii ascetis inscripsit. In amplis hisce & doctis Commentariis cum Ammonii canonibus sequi se profitetur SS. Hieronymum, Hilarium, Ambrosium, Augustinum, Gregorium, Chrysostomum & Bedam, questusque præ Græcorum facundia Latinam paupertatem egere documentis, negat se *Fortunatianum & Victorini* in Mathæum opuscula reperire potuisse. Confer Fabricium Bibl. med. Lat. Tom. V. p. 587. & quos citat.

Expositionis in Psalmum XLIV. ERUCTAVIT COR MEUM &c. *Libri III.* quos ad Sanctimoniales B. Mariæ Sueffiones scripsit, per eam causam, ut gratiam illis rependeret primævæ, quam ab illis hauserat, educationis suæ. Minerval auro contra pretiosus.

In Threnos sive Lamentationes Hieremiæ Prophetæ Libri quinque, quas à nemine Latinorum explanatas ait se legisse. Postremum hoc Radberti opus fuisse credit Sirmondus, à fene seni Odilmano, ut ex epistola constat, oblatum. *Paschasius Radbertus, Monachorum omnium peripsema, seni ODILMANNO plurimam & sempiternam salutem.* Prodièrant Basil. 1502. 8. Coloniae 1532. sed auctiores edidère Sirmondus, & in Bibl. Patrum Colonienfi Andreas Schottus.

De Sacramento Corporis & Sanguinis Christi Liber scriptus à Radberto adhuc monacho circa An. 831. ad *Placidum suum* (Warinum Abbatem Corbeiensem) quem *votorum filium* appellat. Hic Paschafii (m) liber varias subinde procellas sustinuit, variòsque adversarios, alios aliis non parùm dissimiles ac diversos. Quidam enim seculo IX. Paschafii ævo existère, Catholici omnes, aut ferè omnes; alii seculo XI. auctore atque incentore Berengario, hæretici: quibus novissimi post longa tempora successerunt nostri temporis itidem heterodoxi, Lutherani & Calvinistæ. Sed istius libri fortuna haud planè eadem fuit apud hos atque illos. Ex Lutheranis quippe *Hiobus Gastius* Hagenoënsis Paschafii librum, de quo hîc agimus, vulgavit anno MDXXVIII. eumque penitus pervertere demùm ausus est, pudendo planè ac detestando facinore. Cùm enim Paschasium non minùs transubstantiationis & sacrificii, quàm realis præsentia patronum ubique animadverteret; eò processit hominis impudentissimi teme-

ritas,

(m) vid. Mabill. Præfat. II. in Sec. IV. Benedictin. item Annal. Bened. Tom. III. & IV.

ritas, ut non solum integra hujusce libri capita expunxerit; verùm etiam alia subinde verba, aliàsque sententias subornarit, intruseritque, quò Paschasium errori suo patrocinari persuaderet. Hujus autem falsarii perfidiam ac depravationes Nicolaus Mameranus Lucemburgensis detexit primus, ac Paschafii librum sanum ac integrum Coloniae excudi curavit anno MDL. ut Mabillonius testatur. Fabricius verò etsi Paschafii librum à Mamerano vulgatum fuisse non eat inficias, eum tamen non sub Paschafii, sed Rabani Mauri nomine (cui in manuscriptis codicibus quibusdam tribuatur) ad calcem Bertrami Coloniae 1551. edente Nic. Mamerano prodiisse scribit. Sed Paschasio, vero auctori restitutus edente Jo. Ulimerio Lovanii 1561. 8. prodiit unâ cum ALGERO, aliisque de eodem argumento. Inde in Bibliothecis Patrum omnibus, ubi non omittendum, quòd in indicibus ad Parisiensem A. 1589. Bignæus ex Codice Frontonis Ducæi exhibuit *duo fragmenta* à Gasto non tam præterita, quàm studio expuncta. Post Sirmondianas denique editiones in recentioribus Bibliothecis Patrum repetitas Edmundus Martene hunc librum secundis auctoris Radberti jam Abbatis curis expolitum exhibuit Tomo IX. monumentorum veterum pag. 373. . . . 470. præmissis versibus & Epistola ad Carolum Calvum Regem, versibusque aliis, qui incipiunt: *Regis adire sacræ*, & quorum acrostichis: *Radbertus Levita.* Paris. 1733. fol.

De Corpore & Sanguine Domini Epistola ad Frudegardum, cui subditum est *Expositum in illud: Cœnantibus autem &c.* ex Commentariis in Mathæi cap. xxvi. Hanc epistolam unâ cum libro de Corpore & Sanguine Christi Joannes à Fuchte Lutheranus Helmstadii 1616. vulgavit.

Vita S. Adelardi, Abbatis Corbeienfis, obvia etiam apud Surium, 2. Januar. & in Actis Sanctor. Tom. 1. Jan. pag. 96. & in Mabillonii Sec. IV. Bened. part. 1.

Passio SS. Martyrum Rufini & Valerii, sub Imperatore Diocletiano, quorum agonem cùm apud eorum basilicam corruptum & depravatum offendisset, Clericorum ejus loci rogatu comptiore stylo edidit ac perpolivit. Sed longiores amplificationes Socii Bollandianis non arriserunt, unde prætermissa Paschafii historia, brevior *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

ribus Actis locum fecerunt Tom. 2. Junii d. 14. pag. 796. seq.

Post Sirmondianam editionem Operum Paschafii lucem viderunt:

1.) *Epitaphium Arsenii*, alterius temporum suorum Jeremiæ, sive *Vita S. Walæ*, Abbatis post fratrem Adelhardum Corbeienfis, vulgata à Mabillonio Sec. IV. Benedictin. Parte I. pag. 453. Hæc historia duobus constat libris, quorum prior privatam Walæ vitam; posterior lugubrem exaurationis Ludovici Augusti scenam repræsentat; adeò, ut arcana hæc omnium ejus rei calamitatum historia, & velut *avéndoncs* dici possit. Totam autem istius facti causam rejicit Paschasius in Bernardi Septimaniæ Ducis ac Imperatoris Cubicularii obscenos mores, feritatem, & nimiam cum Juditha Augusta consuetudinem. Qua in re Paschasio, auctori non minùs gravi, quàm pio, rerum gestarum plerumque testi oculato, nemo jure fidem abrogare potest. Is enim nulli parti favebat præter æquum; uti fidem facit Mabillonius, qui modestia scribendi, ac veritatis amore nemini cedit. Primùm quia Walâ per hos motus apud Lemanium lacum exfulante, ut in ejus epitaphio legitur lib. 2. cap. 10. Paschasius legatione functus est pro Ludovico Augusto: cui proinde suspecta non erat ipsius fides. Deinde neque in Bernardum (quantumvis acrioribus eum verbis passim insectetur) pravè affectus erat Paschasius: siquidem Wala, cui is adhærebat, Bernardi forem in matrimonium duxerat. Certè Nithardus, regis Familiæ Scriptor, Ludovici Pii fororius, Carolo ejus filio addictissimus, non minùs acerbè invenitur in Bernardum in libro primo, ubi Bernardus *Republica abusus quam solidare debuit, penitus evertisse* perhibetur; & sub initium lib. 2. idem Caroli Calvi mandatum insuper habere solitus, in ejus offensam incurrisse propter *seductiones, quas patri fecerat, & hætenus illi faciebat. Hinc grandia molens, summisque inbiens, majestatis reus, Francorum judicio, Caroli in Aquitania capitalem sententiam subiit anno DCCCXLIV.* ut tradunt Annales Bertiniani, in quibus etiam *tyranni* nomine afficitur. Præterea neque à partibus Lotharii stabat Paschasius. Huic rei illud argumento est, quòd, cùm à proceribus nonnullis Lothario monarchia deferretur, obstitit cum Wala Paschasius. Adhæc Carolo Calvo Juditha

L

Augu-

Augustæ filio, acceptissimus fuit: à quo ejus electio in Abbatem Corbeiensem probata est: cui etiam librum de Sacramento Altaris à se olim compositum, obtulit in Natali Domini cum insigni epistola, observantiæ in Carolum plena. „ Hæc Mabillonius. Contra verò R. P. *Josephus Pickler* S. J. in *Historia Imperatorum Romano-Germanicorum Seculo I. Tract. II. cap. 4. n. 24. Paschasium Radbertum* neque à modestia scribendi, neque ab æquitate in Juditham commendat, ut quem, inquit, plurimarum fallaciarum convincit *Natalis Alexander* Hist. Eccl. Sec. IX. Tom. VI. N. 12. toto, observatque, authorem calumniis in Juditham à malevolorum grege jactis nimium facile credidisse, pejùs eas scriptis prodidisse, id quod in gratiam *Walæ* Abbatis, quem libro suo laudandum, defendendumque fuscipit, agebat; qui & ipse, Lotharii olim præceptor, & partium ejus studiosus, quidquid in partis adversæ odium ab Aulicis & Episcopis Lotharianis jactabatur, nimium pronis auribus acceperat. Acriora adhuc sunt verba, quibus Paschasium D. Muratorius in *Histor. Ital.* ad an. 930. perstringit, eum contemptum bonum vocans Monachum. Vitio illi vertit, quòd Bernardum vocaverit *Amiffarium* (vel quod verifimilius est) *qui cuncta reliquit honesta*. Difficile bono accidisset monacho, hujus criminationis afferre probationes, neque virum ejus ordinis ac statûs, cujus ipse fuit, in id genus prorumpere verba decet. At pace D. Muratorii dixerò, Paschasius non fuit tantum aliquis, sed aliquid, non bonus tantum monachus, sed magnæ autoritatis in Cæsarea Aula Abbas, quâ tantum valuit, ut dignus haberetur, qui pro Ludovico Augusto legatione fungeretur. En de S. Paschasio Radberto duo judicia Critica toto cælo diversa! Cui verò non difficile accidat, in animum inducere, ut credat D. Paschasium præter plurimas & maximas virtutes præcipua quadam animi demissione, morum lenitate, & mansuetudine cum singulari prudentia & pietate conjuncta præditum Abbatem, ad calumniam usque aliorum partes *Walæ* tuendas suscepisse; neque enim humilium ac sanctorum est, alios, præsertim in materia gravi, denigrare, ut alios dealbent?

2.) *De Partu Virginis Libri II.* ad Matronam & Virgines Sueffionenses, Bertramo oppositi, quos *Ildephonso* To-

letano adscriptos à Fevardentio, Dacherius ex fide duorum Codicum Corbeiensium Paschasio vindicavit, subjunctoque Bertrami libro edidit Tom. 12. Spicilegii pag. 1. (edit. novæ Tom. 1. pag. 44. - 52. Fragmentum vulgaverat Dacherius pag. 561. seq. ad Guiberti Novigent. Opera.

3.) *De Fide, Spe, & Charitate* ad Warinum novæ Corbeie Abbatem & Archimandritam libri III. Primus in lucem hoc Opusculum emisit V. C. *Bernardus Pezsius*, acceptum à Cl. Viro *Georgio Eckbart*, qui illud ex codice Corbeiensis non satis fideliter descriptum ipsi tradidit edendum, tot mendis conspurcatum, ut non solum verba integra, sed integras passim lineas omitat, aut saltem immutat: id quod *Bernardo Pezio*, viro diligenti, minimè cenfetur esse tribuendum, sed *Eckhardo*, aut illi, qui ejus nomine Tractatum præcipiti nimis calamo descripsit: quod indignè ferentes nostri Corbeiensis exemplum aliud accuratè descriptum & diligentius collatum RR. PP. *Edmundo Martene & Ursino Durand* contulerunt, quò eorum in amplissima veterum monumentorum Collectione locum habere posset, quem etiam Tomo IX. pag. 471 - 578. obtinuit.

In Rayrhadenfi prope Brunam Monachorum O. S. B. Monasterio extat vetus codex membranaceus continens *Vitas Patrum Græcorum* jussu *Martini*, fortè *Warini*, Presbyteri & Abbatis à *Paschasio*, ut creditur, *Radberto* in latinum sermonem translatus. Num verò hic partus nostro sit adscribendus, aliis judicandum relinquimus.

S. Paschafii Radberti elogium vide apud Mabillonium Sec. IV. Bened. Part. II. ubi de ejus meritis, virtutibus, & scriptis differit. Hugo Menardus in Menolog. die 26. April. Radbertum Paschasium facit natione Romanum, dignitate Levitam, septimum in ordine Diaconorum, qui, cum S. Adalardus Abbas Corbeiensis Romæ esset, ejus sanctitatem admiratus ei deinceps adhererit, & in Galliam redeuntem secutus se ejus magisterio regularibus disciplinis tradiderit erudiendum; at veriora sunt, quæ ex Sirmondo & Mabillonio de Paschafii natalibus & educatione attulimus. De ejusdem circa S. Evcharistiam doctrina legi potest Nat. Alex. Dissertatione V. in *Historiam* Sec. IX. ubi quæcunque hæreticorum in Paschasium argumenta diluit, & invictis rationum monumentis fidem illius

illius Catholicam adstruit. Quod pariter facit Ludovicus du Mesnil in præclaro Opere de Doctr. & Discipl. Eccl. Tom. III. Lib. xxxvii.

X. B. SERVATUS LUPUS Abbas Ferrariensis.

Obiit
860.

Lupi patria, familia, & literarum studia.

Ferrariensis Monachum indutus

Fuldæ studio- rum causa mittitur.

Natus est, quantum conjecturâ assequi datur, in provincia Lugdunensi quarta, ex clarâ haud dubiè familia, sub imperio Ludovici Pii. A puero deditus fuit studiis literarum. *Amor literarum*, inquit in epist. 1. ad Einhardum, *ab ipso ferè initio pueritiæ mihi est innatus, nec earum, ut nunc à plerisque vocantur, superstitiosa otia fastidio sunt. Et nisi intercessisset inopiam præceptorum, & longo situ collapsa priorum studia penè interivissent; largiente Domino, meæ aviditati satisfacere potuissem.*

Circa ea tempora Ferrariarum Abbatia in magna celebritate erat sub sancto Abbate Aldrico, Senonensi postea Archipræfule, qui eam pristino regularis observantiæ vigori restituit. Hic Lupus monachus factus doctorem grammaticæ sortitus est, præceptaque ab eo artis accepit. Cum Diaconus esset, ab eodem sancto suo Abbate studiorum causa in Germaniam missus est ad Rhabanum Abbatem Fuldensem, celeberrimum per eas tempestates sacrarum Scripturarum interpretem. Illic, facilitate morum, sibi conciliavit amicitiam plurimorum, magnamque hinc famam eruditionis ac pietatis reportavit in Galliam.

Ante verò quàm ad suos rediret, Fuldâ Seligenstadium excurrit ad Einhardum seu Egenhardum, eum nimirum, qui Caroli Magni Imperatoris quondam Cancellarius, tum verò ejus monasterii Abbas erat, vir, quantum ferebant illa tempora, eruditione ac doctrinâ celebratissimus. Discimus id ex Lupi epist. iv. ad eundem Einhardum, in qua eum de suo adventu his verbis præmonitum voluit: *Medio Major, vita comite, hinc recedere decrevi. Quo tempore, Deo volente, sicut vobis, si recordamini, dixi, ad vos venturus sum, & aliquot apud vos dies facturum; ut & libros vestros vobis restituum, & quibus indigero uscam, fruâq; aliquamdiu vestro suavissimo alloquio, atque informer*

mibi gratissimo vestrae gravitatis & honestatis exemplo.

Cum verò Ferrarias (n) rediisset Magistri Lupus, quas Fuldæ didicerat scientias, in suo Cœnobio tradidit, discipulumque habuit Herricum, qui deinde in Cœnobio S. Germani Autiffiodorensis, ubi in Monachorum coetum adlectus fuerat, Magistri munus obiit.

Anno DCCCXXX. vii. kal. Octobris, haud multò post reditum ex Germania suam, Ludovico Pio Imperatori præsentatus à Judithâ Augusta, & turbæ aulicorum immixtus, in spem dignitatis proximam adductus est. Quâ spe uti non evolutus est, ita per annos plures eam alere debuit; nam anno DCCCXXXVII. ad Reginbertum Monachum & amicum in hæc verba scripsit. (o) *Superiore anno, annitentibus amicis, in præsentiam Imperatoris deductus sum; & ab eo atque Regina benigne omnino exceptus; & nunc, hoc est x. kal. Octobris, Indictione primâ, ad Palatium, Regina, quæ plurimum valet, evocante promoveor, multique existimant fore, ut citò mihi gradus dignitatis aliquis conferatur. Quod si divina exuberante gratia evenerit, non dubites illic te accersendum, ut una permissu Imperatoris degentes, communium studiorum exercitatione jucundissimâ perfruemur. Sin autem spes nostras eventus eluserit, rescribe, an velis me per amicos ut ab Imperatore locus tibi quidem reddatur in monasterio tuo, apud me autem studendi gratia, quatenus uterque nostrum voluerit, conferatur. Cum hæc ita se habeant, hortor, ne divina scripturæ nulla tibi fuerit cura, cujus & usus frequens est, & cognitio salutaris. Hæc Lupi verba in medium afferre, eo consilio visum est, ut perspicuum fiat, à Lupo sacrarum literarum studia, quod ipsi Abbas Trappensis nostrâ ætate vitio vertit, minimè in postremis curis habita fuisse. An ipse enim ea negligeret, ad quæ excolenda alios adhortatus fuit?*

In aulam cæsaream adlegitur.

Sub hæc ordinatus est Presbyter. Fit Presbyter Tandem quia Odo Abbas Ferrariensis, byter & atrocium facinorum manifestus, Karoli Calvi Francorum Regis animum in se concitaverat, ejus auctoritate amotus est à regimine illius monasterii, quod commissum est Lupo. Is ergo cum Præcepto Karoli illuc accedens, à monachis electus est x. kal. Decemb. anni DCCCXLII. Pridie dein kalendas,

(n) Vid. Mabill. Tract. de Stud. Mon. vol. 2. art. 12. p. mihl 60.

(o) Epist. vi. pag. 23.

das, Karolus ei donum Abbatiae confirmavit. Nondum tamen Odo paruerat iussis Principis. Itaque Lupus, cui pellendi Odonis delegata cura fuerat à Karolo, illum hinc abscedere fortiter compulit. Præbuit istud materiam novis sermonibus; ac si Lupus Odoni comparasset insidias, per fraudemque potius ac vim, quam canonicè factus esset Abbas Ferrariensis. Sed ipse eam calumniam expurgavit in epistola scripta ad Jonam Episcopum Aurelianensem.

Ejus de literis,

Abbas creatus magnam curam gefit de libris quæ sacris quæ profanis undequaque corrogandis, ut monachis, qui erudiendis juvenibus occupati erant, usum præstare possent. Eapropter non ad diversos tantum Abbates, Episcopos, aliosque viros eruditione ac doctrina conspicuos, sed ipsum etiam

inprimis verò de virtutibus cura.

sumum Pontificem literas exaravit. Sic verò de literis curabat Lupus, ut pietati primas deferret. Quæ de re nullum dubitandi locum nobis relinquit ejus (p) epistola ad Ebrardum monachum, Propinquum suum scripta, in qua doctrinarum studium, nisi cum illo virtutum conjungatur, stultitiam ac dementiam vocat. *Reviviscentem, inquit, in his nostris regionibus sapientiam quosdam studiosissime colere pergratum habeo; sed hinc haud quaquam mediocriter moveor, quod quidam nostrum partem illius appetentes, insolenter partem repudiant. Omnium autem consensus nihil in ea est, quod jure excipi possit, aut debeat. Quare apparet nos ipsos esse contrarios, dum insipienter sapientiam consequi cogitamus. Etenim plerique ex ea cultum sermonis quaerimus; & paucos admodum reperias, qui ex ea morum probitatem, quod longe conducibilis est, proponant addiscere. Sic linguæ vitia reformidamus, & purgare contendimus; vitæ verò delicta parvi pendimus & augemus. Sed cum omnis sapientia à Domino Deo sit, ut litteræ divinæ demonstrant; ordine congruo eam appetamus, & procul dubio consequemur. Id autem nobis ex divina au-*

Eccl. 1.

toritate depromitur: FILLI, inquit, CONCUPISTI SAPIENTIAM, SERVA MANDATA, ET DOMINUS PRÆBET EAM TIBI. Ubi etiam quid sit sapientia, summe ac pulcherrime definitur: TIMOR DOMINI, inquit, EST SAPIENTIA, ET RECEDERE A MALO, INTELLIGENTIA. Cæterum de his qui perperam vivunt, & integrè loqui concupiscunt, sic instrui-

(p) Epist. xxxv. pag. 72.

(q) apud Mabill. de Stud. Mon. vol. 2. art. 12. p. 60.

(r) Epist. 78. pag. 119.

mur. OMNIS LABOR HOMINIS IN ORE EJUS, ET ANIMA ILLIUS NON REPLEBITUR. Quia dignum profecto est, ut qui primas partes eruditioni tribuit, non sanctitati, à refectione sapientiae exitiali jejuniis excludatur. Quocirca si vigilanter poliendo incumbimus eloquio, multò maxime consequendæ honestati atque justitiæ operam impendamus. Hæc Lupus, quibus sapientius nihil dici aut scribi potuit. Non igitur obstabant studia literarum, quo minùs Ferrariarum sodalitas ab omnibus summa veneratione coleretur sub Abbatis Lupi regimine, teste (q) Hildegario Episcopo Meldensi, scriptore contemporaneo in S. Pharonis vitâ: Pastor modo pro religione sanctitatis in monasterio famosissimo Ferrariensi, ubi cætus monachorum in Christo cum illo toto orbe est venerandus.

Per ea tempora Karoli Calvi Galliarum Regis res admodum afflictæ erant; quas ut erigeret, martios spiritus induit. Cum verò magis bellatoribus indigeret ob bella domestica, quàm viris literatis, Lupi studia ob eam causam non magni facere visus est, adeoque eum ad bellum proficisci iussit. Nam monasterium Ferrariense unum ex iis monasteriis erat, quæ non solum preces, sed munera etiam militiamque Regi debebant. At Lupus animo erat ab armis alienissimo, ut plerumque solent ii, qui literarum studio dediti sunt; & haud dubiè dulcia pacis otia præferebat immanibus & turbulentis bellorum tumultibus; quod his bonarum artium studia compertum sit infeliciter jugulari, illis verò mirum in modum alantur ac floreat. Ea de causa literas dedit ad Pardulum Laudunensem Episcopum, quibus eum enixè rogavit, ut id apud Regem efficiat, ne ipse cogatur ad bellum proficisci. Neque enim Regem indigere tantum bellatoribus. Se suam operam Principi navaturum in iis, quæ suæ Professionis fuerint. En Lupi verba: (r) Ego, ut nostis, hostem ferire ac vitare non dilici, nec verò cætera pedestris ac equestris militiae officia exequi. Nec Rex noster solis bellatoribus indiget. Admonitu vestro, & si opus fuerit, Hincmari, si expeditio ingruerit, obsecro, doceatur; ut quoniam studia mea non magni facit, vel dignetur considerare propositum, & alia mihi injungere, quæ ab illo penitus non abhorreant.

Præ-

Difficillimis temporibus præst.

Præfuit Lupus Monasterio Ferrariensi difficillimis temporibus, quibus in Gallia omnia sursum deorsum ferebantur: Itaque tædio necessitatum afflictus, inquit in (f) epistola ad Hincmarum Episcopum, vacationem officii, ad quod à fratribus electus sum, subinde cogito. Verùm ab ea, & secularium perniciose voracitate, & impatientiæ crimine, si in tanta perturbatione eosdem fratres relinquam, deducor. Certè monachos suos ea charitate complexus est, ut, quò eorum necessitatibus subveniret, Ecclesiæ suæ distrajerit ornamenta.

Unde Servatus cognominetur?

Hildegardus Meldensis Episcopus, Lupi contemporaneus in vitâ S. Pharonis (t) author est, Lupum aliquando gravi & periculoso admodum morbo decubuisse, à quo tamen ejusdem Divi precibus ac intercessione convalesceret, seque id ex ipso Lupo audivisse; atque hinc est fortasse, quòd sibi Servati cognomen imposuerit, in grati animi monumentum.

In bello capitur.

Anno DCCCXLIV. in expeditione, qua Pippinus junior Rex Aquitanie aggressus Carolum Calvum, ejus exercitum fudit, multosque viros illustres partim peremit, partim cepit, etiam Lupus in hostium potestatem venit, à quibus rebus omnibus spoliatus fuit, prout ipse in epistola ad Ludovicum Abbatem his verbis conqueritur: In expeditione Aquitanica olim, ut nostis, omnia perdidit.

Legatione pro Carolo R. fungitur.

Anno DCCCXLV. functus est legatione pro Karolo in Burgundia, in qua decem se amisisse equos scribit eadem Epistola ad Ludovicum S. Dionysii Abbatem, Regis Cancellarium. Anno eodem exeunte habita fuit Synodus Episcoporum apud Vernum palatium regium, cui interfuit Lupus noster. Tantæque tum erat ejus fama, ut licet hic adesset Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis, Lupus tamen ab universâ Synodo rogatus sit scribere canones in eâ decretos.

itemque conventui apud Marsnam secus Trajectum,

Anno DCCCXLVII. interfuit conventui apud Marsnam secus Trajectum: quò Lotharius Imperator, Ludovicus Rex Germaniæ, & Karolus Calvus Rex Francorum, convenerant pacis causâ. Per eas tempestates, anno nimirum DCCCXLIX. ut Baluzius arbitratur, à Karolo missus est ad Leonem IV. Papam; & anno DCCCLIII. interfuit Concilio Sueffionensi, in cuius actione II. legit volumen gestorum

nec non Concilio Sueffionensi interfuit.

depositionis Ebbonis Remorum Archiepiscopi.

Fuit Lupus ingenio eleganti, festivo, ingenium nec à salibus alieno, etiam aliquando cum periculo offensionis. Ita in epistola (u) ad Marcwardum Prumiensem Romanam Curiam, ceu munerum avidam, his falsis dictis perfrinxit, „Romam proficiscor. Et quoniam in „conficiendis rebus, Apostolici notitia indigebo, ea verò sine munerum „intercessione iniri commodè non potest: velut ad paternum, immo ad „maternum gremium ad vos confugio, supplicans ut sicut nunquam mihi „in ulla necessitate defuistis, ita in „hac adesse dignemini; mihi que, si „ullo modo potestis, per præsentem „nuncios duo saga veneti coloris, & „totidem lintea, quæ Germanicè glizza vocantur, dirigatis, quæ illi commperi esse carissima atque gratissima. „Horum si fuerit vobis integritas ardua, nequicquam videbitur nobis „ipsa medietas contemnenda. Namque ita seculari eruditione docti sumus, ut sperantes minora, majora „poscamus. Ac ingenio nostro latiore defuisse materiam suspicemini, „si equo tollutario, vel quolibet alio „fortissimo, nostrum iter sublevaveritis, plurimum nobis collatum esse „ducemus. Sanè nihil me obtinuisse „molestè non feram, si communicatis his literis cum communi filio Eigile, risum uterque vestrum tenuerit. „Manifesta heic erat offensio, si Marcwardus hanc epistolam misisset Romam. Sed nimirum existimabat Lupus multa joca esse in epistolis, quæ prolata si sint, inepta esse videantur; multa seria, neque tamen ullo modo divulganda; ut in secunda Antonianarum scribit Tullius. Id quod Marcwardum quoque, virum prudentem, & amicum suum, non latere putabat. Itaque liberè se ad eum scribere posse credidit.

Pervenit autem usque ad tempora Vivere Nicolai I. Papæ; obiitque post annum defuit Anno DCCCLXI. Familiares habuit præstantissimos quosque sui seculi viros, Hincmarum Remensem, Rhabanum Moguntinum, Wenilonem Senonensem, Heriboldum Autissiodorensem, Pardulum Laudunensem, Prudentium Tricastinum, Jonam Aurelianensem, Odonem Bellovacensem, Æneam Parisiensem, Einhardum Abbatem Seligenstadiensem, Hilduinum, Ludovicum

L 3

cum

(f) Epist. 42. pag. 82.

(t) apud Mabill. l. c. p. 70.

(u) Epist. 68. pag. 112.

cum, & Hugonem S. Dionysii, Ratbertum Corbeisensem, Ratramnum monachum Corbeisensem, Gothefcalcum monachum Orbacensem, & alios plurimos. Atque hæc omnia & multò plura, colligi abundè posse ex ipsius Lupi epistolis, aliisque illius ævi monumentis, monet V. C. Stephanus Baluzius, cui quæ de Lupo hæcenus diximus, pleaque in acceptis referri debent. Is ipse fuit, qui Lupi scripta in unum volumen congestit, atque eruditè notis illustravit Paris. 1664. in 8. typis F. Muguet. quæ editio recusa in Bibl. Patrum Lugd. 1672. Tom. XV. statim in vestibulo. Sed Lupi scripta denuo recusa fuerunt Lipsiæ (licet titulus Antverpiensè prælum mentiat) 1710. 8. ex secunda laudati Baluzii recensione. Vide Acta Erudit. 1715. pag. 205. Sunt verò Lupi scripta editionis Baluzianæ hæc potissimum:

Lupi Scripta editionis Baluzianæ.

1.) *Epistola CXXX.* pag. 1. post Papyrii Massoni editionem Paris. 1588. innumeris mendis foedissimè conspurcatam & Andreae Duchesnii Tom. 2. Scriptor. de rebus Francor. pag. 726. meliorem quidem, sed nondum ab omnibus erroribus expurgatam.

2.) *Canones XII. Concilii II. in Verno palatio habiti A.* 844. quos stylo suo comprehensos ad Hincmarum Archiepisc. Remensem se direxisse scribit Lupus Epist. 42. (pag. 195.)

3.) *Liber de tribus quæstionibus:* de libero arbitrio, de prædestinatione, & de sanguine Christi effuso pro omnibus, ut omnes vult salvos Deus, licet propria culpâ non omnes salutem æternam consequantur. pag. 207.

4.) *Collectaneum testimoniorum Coslestini Papæ, S. Augustini & aliorum Patrum de tribus quæstionibus.* pag. 246.

5.) *Vita S. Maximini Episcopi Trevirensis An.* 839. scripta ad Waldonem Abbatem in Germania, cujus mentio extat in Annalibus Fuldensibus ad annum DCCCLXI. Probabile enim Baluzio videtur, eum Lupo notum fuisse, quo tempore is studiorum causa degebat in Germania. pag. 275.

6.) *Vita S. Wigberti Abbatis Frizlarisensis ad Buñum sive Brunum Abbatem Herfeldensem anno 846.* demortuum, ut scribit Lambertus Schafnaburgensis. pag. 292.

7.) *Homiliae duæ in solemnitate S. Wigberti* pag. 323. &

8.) *Hymni duo in solemnitate S. Wigberti.* pag. 322. sub Lupi nomine à Jo-

anne Bufæo S. J. Moguntia, 1604. vulgati.

Lupi Opera Baluzius digna existimavit, quæ illustrissimo Abbati Karolo Mauritio Le Tellier, postea Archiepiscopo Remensi nuncuparet. De dedicationem verò his verbis auspiciatus est: *Inter omnes Scriptores, qui verè auro Karoli Magni liberorumque ejus ævo vivere, neminem ego prætulerim Lupo Abbati Ferrariensi; sive rerum divinarum humanarumque cognitionem spectare libet, vel etiam scribendi modum.* Quæ verba multum utique abluunt ab immeritâ & indigna illa censura, qua Armandus Buthilierius Abbas Trappensis Lupum in suo de Officiis Monasticis Tractatu perstrinxit. Sed Joannes Mabillonius vol. 2. Tract. de Stud. Mon. Lupum ab inofficiosis illis dictis egregiè vindicavit. Thomas Jamesius in Catalogo Librorum Theologic. meminit sequentium Sermonum, qui MS.^u habentur in Bibliothecis Angliæ.

1.) *Sermo ad Anglos super incurfu Dacorum.*

2.) *Sermo in festivitate S. Judoci.*

3.) *Diversi Sermones.*

XI.

S. ADO

Archiepiscopus Viennensis.

Fuit sanctus ADO natione Gallus, ex illustri stirpe progenitus anno circa octingentesimo. A rudibus annis Ferrarias, inclytum Benedictinæ Familiæ asceterium, à parentibus missus est, virtutibus ac liberalibus disciplinis instituendus. Isthic eam pietati ac literis navavit operam, ut nulli secundus haberetur. De ejus singulari eruditione ac doctrina certos nos esse jubet B. Lupus ejus præceptor, ac deinde Abbas Ferrariensis, cum eum scribit esse idoneum ad docendum, quæ plurimum indiget Ecclesia.

Tunc temporis Prumiensi in Germania celeberrimo monasterio præerat Marcwardus, ex Ferrariensi cœnobio adsumptus Abbas. Hic Adonem, vitam monasticam à teneris professum, ad se transmitti à Lupo Ferrariensi Abbate petiit. Nec pro magna necessitudine, quæ ipsi cum eodem Præsule intercesserat, repulsam passus est. Venit igitur Ado ex Gallia in Germaniam. Sed cum Prumiæ aliquamdiu commoratus virtute ac doctrinâ emineret, invidiæ morsibus patuit. Nunquam enim eminentia, ut Velleius Patercu-

Baluzii de Lupo elogium.

† 876.

Adonis patria.

Ferrariis virtutibus & literis imbutus

mittitur in Prumiense Monasterium.

ex quo ut invidiæ

& invidiis lus ait, invidiâ carent. Accesserunt se subtraheret, discipulis quorundam insidiæ, quibus ut tempori se subduceret, vasa collegit, atque è monasterio discessit.

Romam & Ravennam

deinde Lugdunum petiit.

Nec tamen Ferrarias reversus est, sed iter in Italiam instituit, ut Principis Apostolorum limina deveneretur. Romæ exacto ferè quinquennio Ravennam delatus est, ubi nescio quem apud monachum libellum conspexit, quo sanctorum Martyrum nomina & gesta continebantur. Hunc sibi in concinnando Martyrologio usui posse esse existimans, describendum petiit, & ad dies aliquot obtinuit.

Perfunctus hoc labore Ravennâ Lugdunum contendit. Hic à Remigio, magnarum virtutum Archipræsule, piè susceptus, & benignè habitus fuit. At ubi in familiari congressu Adonis virtus & doctrina magis ab eo detecta est, quantum potuit, adlaboravit, ut eum secum retineret. Quare Ferrarias ad Lupum Abbatem literas dedit, quibus ab eo petiit, ut Adoni potestatem faceret, Lugdunensi in Ecclesia tamdiu subsistendi, quamdiu ei utilis futurus existimaretur. Abbate Lupo non abnuente, Ado quoque non invitatus Lugduni remansit, quò sciendi desiderium, quo maximo flagrabat, explere posset. Semper enim & ab antiquissimis temporibus Lugdunensis civitas ob literarum studia celebris habitata fuit. Quis enim illud Juvenalis ignorat?

Palleat ut nudis pressit qui calcibus anguem, Aut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.

Tunc autem temporis doctrinarum quam sub disciplinas, si aliàs unquam, Lugduni id temporis studia viguerint?

Factus Archiepiscopus Viennensis

Sub hæc Agilmarius Viennensis Antistes ad Superos excessit. Clerus verò ac Populus Viennensis Adonem unanimi consensu in Archiepiscopum delegerunt. Huic tamen electioni cum alii nonnulli, tum præcipuè Gerardus Dux Provinciæ, ac illarum partium Comes se opposuit; eam scilicet per causam, quòd Adonem non salutato Abbate clam ex Ferrariis olim discessisset, atque adeò fugam corripuisse existimaret. Unde literis ad Lupum Abbatem datis, ab eo de rei veritate certior fieri petiit. Hic verò Gerardo in hæc verba rescripsit: „*Quod diligenter scrutamini, noveritis monachum &*

discipulum meum Adonem nunquam à nostro monasterio aufugisse, sed ad petitionem beatæ memoriæ Marwardi Abbatis ex Prumiâ ad Proneam, à nobis eum honestè directum, & cum illo aliquamdiu conversatum, quorundam invidiosorum vitasse insidias, & inde discendi studio & quietis amore in urbe Lugdunensium constitisse. Reverendissimis autem viris Remigio memoratæ urbis Metropolitanæ & Hebbone Gratianopolitano instanter postulantes, & conversationem memorati fratris laudantibus, quamquàm olim meam verbis habuisset licentiam, etiam regulares literas accepisse; quæ prolata, quid de eo sentiam, fidei relatione fatebantur. Literas etiam eum ecclesiasticas habere à venerabili Episcopo nostro Guenilone certissimè scio, nec impedire aliquid, si Deus eum vocat, quò justè ejus infirmari possit electio. Bene apud nos conversatus est. Quæ plurimum indiget Ecclesia, idoneus est ad docendum. Regularibus & pontificalibus fultus est epistolis. Progenitorum nobilitate ornatur. In sancto proposito, judicio prædictorum Antistitum, inter quos degit, devotè perdurat. Quid restat, nisi ut quod sanctis Præsulibus Deus inspiraverit fiat? Quid autem mirum, si aliquando asperius aliquid super eo locutus sum. Illud culpa fuit inimicorum ejus impudenter falsa vulgantium: istud quod nunc literis allego, meum est judicium, constanter prius visa & postea comperta narrantis. Quibus literis Lupus non fugæ modò & infamiæ labem ab Adone deterfit, sed extremis etiam verbis pro suo ingenuo candore fassus est, se ejus æmulis nimis credulas præbuisse aures.

Electio verò Adonis contigit anno à Nicolao I. pal-

sexagesimo supra octingentesimum. Fuit verò Nicolao I. Pontifici probata, qui epistolam cum pallio ei Româ transmisit. In nova dignitate non novos ac insolentes mores induit, sed insignem modestiam atque animi demissionem semper præsetulit. Non minoris fuit religionis in ecclesiis exornandis, hospitalitatis & charitatis in pauperes, assiduitatis in officiis divinis. Sollicitudo ejus pastoralis potissimum eluxit in gravi negotio Teutbergæ pellicis Lotharii Regis, qua de re cum ad Nicolaum Papam scripsisset, hic in rescripto sanctissimum confratrem Adonem Archiepiscopum laudavit, quòd pro statu sanctæ Dei Ecclesiæ ferventiùs invigilet, & contra delinquentium prævaricatorum & sanctarum Legum violatorum mores & actus per ze-lum rectitudinis erectus sit.

Post-

Moritur
an. 875.

Postquam in Archiepiscopatu sexdecim annos exegit, ad Dominum migravit anno septuagesimo quinto supra octingentesimum, annos natus plus minusve septuaginta sex. Martyrologio Romano inter Sanctos adscriptus habetur.

SCRIPTA.

1.) *Martyrologium*. Hoc ante Episcopatum aggressus est Ravennae; perperam verò Adoni Trevirensi Pontifici à nonnullis tribuitur: de quo plura Mabillonius in recensione Scriptorum *Adonis*, qui inter alia monet, in eo restituendam esse commemorationem S. Mauri Abbatis, sanctae Scholasticae, & aliorum ferè omnium Sanctorum, quos Jacobus Mosander Carthusianus, & Heribertus Rosweidus, primi ejus editores, errore decepti eliminaverunt.

2.) *Libellus de festivitatibus Apostolorum successorumque eorum*, extat ex editione Rosweidi in Tomo XVI. Biblioth. Patrum edit. Lugdun. pag. 823.

3.) Ado etiam retrò actorum temporum summam ab exordio mundi usque ad Imperatoris Lotharii ac Ludovici & Caroli filiorum regni principatum, quanta potuit brevitate notavit, ut ipse praefatur in Chronico suo, cujus extrema pars ab anno 874. ad 880. ab alio auctore adjecta fuisse oportet. Prodit verò Adonis Chronicon in Patrum Bibliothecis Paris. Colon. & Lugdun. & aliorum Operibus, prout alio loco commodius dicturi sumus.

4.) Idem etiam Acta S. Desiderii Viennensis Episcopi expolivit in gratiam Viennensium suorum, uti fidem facit *Praefatiuncula Adonis Viennensis Antistitis anno incarnationis Domini DCCCLXX. Indictione III., cum passionis S. Desiderii Episcopi eidem Ecclesiae directæ, cujus hæc verba: Ado peccator & humilis Episcopus Viennensis Ecclesiae dilectissimis fratribus & filiis ejusdem Ecclesiae: Beatissimi Desiderii Patris vestri vitam & martyrium, sicut antiquis scriptis commendatur; vobis idcirco revolvete & stylo committere aggressus sum, ut ejus incitamentis & studiis ad amorem vitae aeternae vos amplius inflammarem.* Hæc vita, quam Henricus Canisius primus vulgavit, extat in ejus antiquarum Lectionum Tomo VI. vet. edit. pag. 441. & Tomo II. editionis novae Parte III. pag. 1. & apud Surium atque in Actis Sanctorum xi. Febr.

5.) Ad hæc idem sanctus Pontifex libellum de vita S. Theoderii Abbatis Viennensis literis mandavit, ejusque cœnobii Monachis nuncupavit hoc prologo: *Ado Viennensis Episcopus Fratribus in Cœnobia sancti Theoderii consistentibus in Domino Jesu Christo aeternam salutem. Patris vestri vitam, id est, beati Theoderii, idcirco vestrae sanctitati scriptis meis commendare disposui, ut vos suis exemplis ad amorem vitae aeternae amplius invitarem &c.* Vita hæc edita est in Actis Benedictinis Seculi I. appendice pag. 678.

XII.

B. PETRUS DAMIANI
S. R. E. Cardinalis.†
An. 1072.

Annus agebatur post natum Servatorem septimus supra millesimum, cum Petrus honestis, sed tenuis fortunæ parentibus Ravennae ortus in lucem prodiit. A primis incunabulis multas tulit ærumnas. A matre, dicam an novercâ? ob multiplicem prolem rejectus, fame sitique infans periret, nisi ab eadem, persuadente aliâ foeminâ, ad ubera receptus fuisset. Vix ablatatus erat, cum utroque parente orbat. Ab eorum obitu frater natus maximus duxit uxorem. Hi conjuges cum pueri educandi provinciam suscepissent, adeo nullius curæ aut sollicitudinis affectus ipsi impenderunt, ut paulò ætate provectiorem porcis pascendis præfererint. In quo vili servitio cum die quadam numum reperisset argenteum, rationes secum inire cœpit, in quos usus potissimum expenderet. Equidem puero nuges, poma, bellaria arridebant, sed cum demortui parentis memoria animum subiret, sacerdoti dedit, ut pro anima illius sacrum faceret.

Sub hæc Damianus (hoc nomen erat alteri ejus fratri) Ravennam rediit, à qua plures annos abfuerat. Is Petri ærumnas miseratus, non in fratribus modò, sed amantissimi filii loco habuit. Ex subulco literarum studiosum fecit, quas cum Petrus celeriter didicisset, sumptus suppeditavit, quò Faventiæ primùm, mox Parmæ viris doctis operam dare posset. Quod Petrus literis suis testatum facit, in quarum una *Ivonem* magistrum suum appellat. In illis igitur doctrinarum scholis atque officinis institutus, tantam sibi brevi tempore liberalium artium omnium cognitionem atque intelligentiam com-

comparavit, ut eas subinde, applaudente totâ Italiâ, atque incredibili auditorum frequentia docuerit. Sacrarum Literarum, & utriusque Juris Doctor, Parmæ Legis peritiam docuit, inquit Constantinus Cajetanus in Præfat. ad Reg. Petri de Honestis Tom. IV. pag. 3. Ab eo tempore Petrus & divitiis & honoribus affluere; sed injuriarum, quibus à mundo agitatus fuerat, non immemor, ab ejus blanditiis abhorrens, inter rerum omnium affluentiam cœpit duriter atque inclementer se habere, corpori, ceu indomito equo, frœnum imponere, juveniles ejus ætus gelidis undis extinguere, nuda latera sub veste splendida fetosis ciliciis constringere, denique excussis mundi vinculis inter Benedictinos Fontis Avellani eremitas latebras quærere, ibique è discipulo sanctioris vitæ Magister prodigiis coruscare. Sed his omis ad literarum studia veniamus.

Divinarum
Scripturarum
scientiam
clarior.

De his vitæ auctor ita loquitur: *Qui (Petrus) nimirum dum cellulae stationem rigida censura servaret, & post assuetum psalmodiae, precum, atque orationum persolutum sedula meditatione lectioni vacaret, tantâ divinarum Scripturarum scientiam claruit, quantâ secularium antea non claruerat.* Docuit ibidem Fratres suæ eremi, dein monachos Pomposianos à S. Guidone Abbate evocatus. Mortuus hic Abbas est anno CIOXLVI. sed annos eum octo supra quadraginta cœnobia Pomposiano præfuisse tradit Rubeus lib. 5. Historiæ Ravennatis. Annis duobus apud Pomposianos quâ docendo quâ concionando exactis ad eremum Fontis Avellani reverti jussus est: atque aliquâ illic quiete fruitus ad celebre S. Vincentii monasterium ablegatus est, ut in eo pariter Scholastici atque Concionatoris munere fungeretur. In hoc cœnobia B. Petrum Damiani scripsisse vitam S. Romualdi circiter annum tertium decimum, postquam hic è vivis excefferat, asserit idem Rubeus. Mortuus verò est S. Romualdus An. CIOXXVII. Hinc decimus tertius ab obitu illius annus convenit in annum Christi CIOXL. qui erat vitæ Petri trigesimus tertius.

Factus
primùm
Abbas E-
remi Fon-
tis Avel-
lani

Creatus dein eremi Fontis Avellani Prior, seu Abbas eam provinciam magna cum laude administravit, monasterii ædificiis senium detraxit, Monachos ad pietatis & bonarum literarum studia exemplo incitavit, scriptis informavit, quòdque immortalis laudi P. Ziegelbauer Hist. P. III.

ei tribuitur, primus omnium horarium Officium B. V. Mariæ instituit. Varias dedit epistolas ad Clementem II. Leonem IX. Victorem II. apud quos magnum gratiæ locum obtinuit. Sub Stephano autem IX. verius X. B. Petrus obedientiae præcepto coactus, ut vitæ acta habent, Ostiensis Ecclesiae Episcopus, & S. R. E. Cardinalis ordinatus est. Qua in dignitate constitutus fortiter schismati Benedicti Antipapæ resistit, ac Nicolai II. partes defendit. Qui deinde ab eodem Pontifice ad Mediolanenses missus, habitâ doctâ concione, Ecclesiam illam à duplici labe Simoniacæ & Nicolaitarum hæresum liberavit, qua de re legendum ejus Opusculum 30. Sub Alexandro II. qui antea Lucensis Episcopus, Anselmus vocatus, B. Petri comes erat in Legatione Mediolanensi, periculosum schisma, à Cadaloo Pseudo-pontifice, Parmensi episcopo conflatum compressit, variis de hoc argumento scriptis ventilatis. Cum solutos Romani Cleri mores indignè ferret, Romæ, ut ipsius verbis utar, cum iis vitam agere, à quibus adeo moribus dissidebat, multum abhorruit. Ægrè tandem ab Alexandro episcopatu cedere permissus, in eremum Fontis Avellani rediit. Non diu autem sacro frui otio datum est. Ab Alexandro variis est adhibitus legationibus; quarum forsan prior fuit ad Cluniacense monasterium, cujus Abbas id temporis erat S. Hugo, quopetente vitam S. Odilonis conscripsit; uti ipse his verbis nos certos reddit: *Hugo Cluniacensis monasterii Rector & spiritalis militiæ dux ac præcipuus informator, hoc mihi laboris injunxit, ut vitam B. Odilonis decessoris videlicet sui, proprio stylo succinctè perstringerem, & ex his, quæ in anterioribus paginis latius reperiebantur esse diffusa, utiliora quæque, magisque necessaria, brevi compendio deflorarem.* Alteram legationem obivit ad Galliæ Archiepiscopos, in qua cum aliis Episcopis sententiam tulit in Reginaldum Monasterii S. Medardi invasorem, quam Alexander II. subinde confirmavit, atque executioni mandari jussit. Post hæc in Germaniam Legatus prudentiâ suâ Henricum Augustum in publico Romani Imperii procerum conventu impedit, ne Berthæ, quam conjugio sibi copularat, libellum repudii daret. In Italiam reversus Florentiam missus est, ubi causam Episcopi de Simonia accusati discussit. Occasione hujus Episcopi Florentini celebratum est Romæ Concilium.

lium centum & ampliùs Episcoporum adversùs Simoniacos: ubi & canone quarto statutum est, ut Clerici simul manducarent, & dormirent, bonaque in communi possiderent; quod Baronius an. 1063. num. 37. asserit *factum suggestione Petri Damiani, scriptis suis Alexandrum Pontificem ad hæc sancienda rogantis*: scilicet opusculo 24. contra Clericos proprietarios. Circa annum CIOLXX. Henricus Archiepiscopus Ravennas in excommunicatione mortem oppetiêrat: quo sublato Petrus Ravennam, patriam urbem missus est, ut cives Ecclesiæ Romanæ conciliaret, & anathematis vinculo solveret. Re ex animi sententia confecta Faventiam abiit, ubi febris correptus anno MLXXII. ad Dominum migravit.

Operosum foret, ea omnia testimonia, quibus res Petri præclare gesta laudantur, in medium afferre. Qui ea legendi desiderio tenetur, Cajetanum adeat, qui pleraque Operum Tomi I. initio congescit, alia verò tomi 3. initio dedit. Locò omnium nobis esse possunt Alexandri II. Romani Pontificis verba, quibus in epistola ad Gervasium Remensem aliòsque Galliæ Archipræsules Petri, Legati sui, laudes ita extulit, ut nemo magis. *Quoniam igitur, inquit, pluribus ecclesiarum negotiis occupati ad vos ipsi venire non possumus, talem vobis virum destinare curavimus, quo nimirum post nos major in Romana Ecclesia non habetur, Petrum videlicet Damianum, Ostiensem Episcopum, qui nimirum & noster est oculus, & Apostolicæ Sedis immobile firmamentum.* Quo encomio quod insigne magis atque honorificentius proferri potuit?

Unde B. Petro cognomen *Damiani* accesserit, variant auctores. Ciaconius, Bellarminus, cum aliis nonnullis *Damiani* filium appellant. Fortunius, aliique à nomine fratris Damiani, cuius operâ studiis liberalibus imbutus est, illud sibi vocabulum adsumsisse malunt, & forsan hac de causa Petrus Damiani, non Damianus ab aliquibus scribitur. At Petrus Damianus, nisi passim aberrant codices quàm exactissimè excusi, appellatur à Leone Marciano & auctore antiquo miraculorum S. Hugonis suprâ relatis. In vita Stephani X. Papæ, in epistolis Alexandri II. Pontificis: secuti dein Helinandus, Antonius, Lipomannus, Bergomensis, Ricordatus, Rolewinkus, anonymus Benedictinus Congregationis

S. Justinæ, & anonymus Fontis Avelani in testimoniis à Cajetano ante Opera B. Petri excusis.

SCRIPTA.

Clemens VIII. Summus Pontifex negotium dedit Constantino Cajetano, Monacho S. Nicolai de Arenis, & Abbati S. Barontis Congregationis Casinensis, ut Opera B. Petri Damiani in unum corpus congesta typis mandaret. Cujus jussibus ille obtemperans, multis sudoribus & curis collecta diversis annis & per partes tribus tomis edidit Romæ 1606. 1608. & 1615. fol. quæ Lugduni subinde 163. fol. recusa fuerunt. Atque hanc editionem Labbeus Tom. 2. pag. 201. seq. servato Cajetani ordine recensuit. Tomum quartum adjecit idem Cajetanus, atque Urbano VIII. Pontifici Maximo anno 1640. nuncupavit. Hinc iteratæ editiones Parisiis anno 1642. & 1664. apud Ludovicum Billaine in Palatio, ad secundam columnam in aula magna, sub signo Palmæ & magni Cæsaris. in quibus omnes quatuor tomi non admodum vastæ molis exhibentur.

TOMO I.

Continentur *Epistolarum Libri VIII.* E quibus tres ad rem literariam pertinent, quarum argumenta breviter hîc persequi liceat. *Epistola VI. Libri I.* ad Hildebrandum & Stephanum S. R. E. Cardinales scripta est, quâ librum sibi, quem multis laboribus, vigiliisque proximè confecerat, ab Alexandro II. Romano Pontifice subreptum fraude vehementer quæritur; & ut sibi restitui operam dent, Hildebrandum & Stephanum efflagitat. *Epistola XI. Libri IV.* ad Theodosium Senogallensem, & Rodolphum Eugubinum Episcopos data: quâ hos Antistites librorum suorum iudices & quasi censores constituit: præcipitque, ut iis diligenter perlectis, quidquid visum fuerit, aut ante, aut post suam mortem quacunque ratione corrigant, & emendent. *Epistola III. Lib. VI.* ad Hugonem Cluniacensem Abbatem scripta, eidem Damianum, suum ex sorore nepotem, quem in Galliam ad liberales artes perdiscendas miserat, commendat. Præter has epistolas alia memoratu valdè digna habetur, estque XII. Libri I. hujus enim epistolæ partem esse tractatum *de correctione Episcopi & Papæ*, qui apud Goldastum de Monarchia

Impe-

Imperii, Tom. 2. pag. 43. atque alibi legitur, disputat *Cl. Jo. Albert. Fabricius Bibl. med. & inf. Lat. Lib. IV. pag. 22.* contra Guilelmum Caveum, qui *Librum de Correctione Papæ & Episcopi* in editione Cajetani locum non habere scripsit. An verò Goldastus hanc epistolæ XII. partem ritè inscripserit: *B. Petri Damiani, Cardinalis Romani & Episcopi Ostiensis Tractatus de Correctione Episcopi & Papæ*, suo loco & tempore discutiemus. Cæterum Epistolæ B. Petri Damiani Viris piis ac doctis dignæ visæ fuerunt, ut separatim ex Cajetani recensione ad Romanam editionem Parisiis excuderentur A. 1609. 4.

TOMO II.

Continentur *Sermones LXXV.* juxta mensium ordinem distributi, atque in his Sanctorum quorundam Vitæ eodem ordine dispositæ, de quibus Posselinus, Vossius, & Labbeus consuli possunt. His accedunt aliorum Sanctorum historiae 1. Vita S. Odilonis Abbatis Cluniacensis & Confessoris Ordinis S. Benedicti. 2. Vita S. Mauri Episcopi Cæsenatis & Confess. Ord. S. B. 3. Vita S. Romualdi Abbatis & Confessoris, Congregationis Camaldulensis, Ord. S. B. Institutoris. 4. Vita S. Rodulphi Episcopi Eugubini juncta vitæ S. Domini Loricati. 5. Passio SS. Virginum & Martyrum Floræ & Lucillæ. Quod ad Sermones attinet, ex illis nonnulli Petro Damiano præter rem tribui notavit Theophilus Raynaudus in *Erotematis* de bonis & malis libris pag. 151. seq. Alii auctorem habent S. Bernardum, alii Nicolaum Claravallensem. Et Nicolao huic, tum etiam Petro alteri, Ostiensi Episcopo, qui Leoni IX. à Secretis fuit, vel etiam Petro Comestori alios deberi animadvertit Oudin, qui Cajetanum notat, quòd Petri Damiani amplificandi plus æquo studiosus eidem sermones attribuerit, qui nunquam ab eo fuerint elucubrati.

TOMO III.

Continentur *Opuscula LX.* non unus, sed diversi argumenti, quorum 1. *de Fide Catholica* ad sanctæ spei dilectum filium Ambrosium. 2. *Antilogus contra Judæos* ad Honestum virum clarissimum. 3. *Dialogus* inter Judæum requirentem & Judæum respondentem. 4. *Disceptatio synodalis* inter Regis Advocatum, & Romanæ Ecclesiæ Defensorem. 5. Actus Mediolani, de Privilegio Romanæ Ecclesiæ, ad Hildebr. Ziegelbauer *Hist. P. III.*

brandum S. R. E. Cardinalem Archidiaconum. Brevis narratio legationis, quam jussu Sedis Apostolicæ obivit. 6. Liber, qui appellatur *Gratissimus*. Ad Henricum Archiepiscopum Ravennatem; in quo tractatu prolixè ostenditur, non esse eos, qui à Simoniacis Episcopis consecrati sunt, iterum consecrandos. 7. Liber *Gomorrhianus* ad Leonem IX. Rom. Pont. in quo nefandum & detestabile crimen, in quo Deo dicati sui temporis prolabebantur, deplorat: eosque utpote indignos à sacris Ordinibus removendos esse contendit. 8. *De parentelæ gradibus*. Ad Joannem Episcopum Cæsenatensem, & DD. Archidiaconum Ravennatem; addita ejusdem argumenti dissertatiunculâ alibi ab Auctore habita. 9. *De Eleemosyna*, quam præ cæteris virtutibus commendat, ad Mainardum Episcopum Urbinatem. 10. *De Horis Canonicis*, ad T. . . . virum clarissimum; cui præterea Officium B. Virginis magnoperè comendat. 11. Liber, qui appellatur, *Dominus vobiscum*. Ad Leonem Eremitam miræ sanctitatis, quem super quadam dubitatione quid sentiendum sit consulit; an scilicet, ut nonnullis videbatur, cum quis in cella solus Officium recitaret, illas voculas *Dominus vobiscum*, & *Jube Domine benedicere*, tanquam unius personæ non convenientes omittere deberet? ipse contra sentire se ait multis rationibus, ad ejus tamen sententiam confugit. 12. *Apologeticum de contemptu seculi*. Ad Albizonem Eremitam & Petrum Monachum. In hoc libello in Monachos exleges gravissimè invehitur. 13. *De perfectione Monachorum*. Ad O. . . . Abbatem Pomposianum, ejusque Conventum. In hoc libello, ut ita dicam, præceptoris officio fungitur. Nam cum Monachorum sui temporis corruptos mores, & instituta deplorasset, eosdem saluberrimis præceptis ad perfectionem instituit. 14. *De Ordine Eremitarum*, & facultatibus Eremitæ Avellani. 15. *De suæ Congregationis Instituti*. Ad Stephanum Monachum. 16. *Rhetoricæ declamationis invecio* in Episcopum Monachos ad seculum revocantem. Ad Gislerium Episcopum Auximanum. 17. *De cælibatu Sacerdotum*; ad Nicolaum II. Romanum Pontificem. 18. *Contra intemperantes Clericos*, contextum ex tribus aliis beati Damiani de eo argumento dissertationibus. 19. *De Abdicatione Episcopatus*. Ad Nicolaum II. Rom. Pont. quem

Faventia
è vivis
abit 1072.

Alexan-
dr. II. de
eo testi-
monium.

Varia
senten-
tiæ, cur
Damianus
cognomi-
netur.

allatis causis orat, suppliciterque obsecrat, ut sibi Episcopatus onus depone-
nere permittat. 20. *Apologeticus* ob dimissum Episcopatum. 21. *De fuga dignitatum Ecclesiasticarum*. 22. *Contra Clericos aulicos*, ut ad dignitates provehantur. 23. *De brevitae vitae Pontificum Romanorum, & divina providentia*. 24. *Contra Clericos Regulares proprietarios*. 25. *De dignitate Sacerdotii*. 26. *Contra inscitiam & incuriam Clericorum*. 27. *De communium vita Canonicorum*. Ad Clericos Fanensis Ecclesiae. 28. *Apologeticus Monachorum contra Canonicos*. 29. *De vili vestitu Ecclesiasticorum*, Mainardo Abbati, qui pretiosioribus vestibus indui consueverat, ostendit, quam sit Ecclesiasticis viris & praesertim Monachis indecorum, vestimentorum speciositatem appetere. 30. *De sacramentis per improbos administratis*. 31. *Contra philargyriam & munerum cupiditatem*. 32. *De quadragesima, & quadragesima duabus Hebraeorum mansionibus*. 33. *De bono suffragiorum, & variis miraculis, praesertim B. Virginis*. 34. *De variis miraculosis narrationibus*, addita simili disputatione de variis apparitionibus & miraculis. 35. *De picturis Principum Apostolorum*. 36. *De divina Omnipotentia in reparatione corruptae, & factis infectis reddendis*. 37. *De variis sacris quaestionibus*, juncta alia ejusdem argumenti tractationem priorem consequente. 38. *Contra errorem Gregoriorum*, de processione Spiritus sancti. 39. *Contra sedentes tempore divini officii*. 40. *De fraenanda ira & simultatibus extirpandis*. 41. *De tempore celebrandi nuptias*. 42. *De fide Deo obstricta non fallenda*; addita alia ejusdem argumenti dissertatione. 43. *De laude flagellorum, & (ut loquuntur) disciplinae*. 44. *De decem Aegypti plagis, atque decalogo*. 45. *De sancta simplicitate scientiae* inflanti anteposenda. 46. *De ferenda aequanimiter correptione*. 47. *De castitate, & mediis eam tuendi*. 48. *De spiritualibus deliciis*. 49. *De perfecta Monachi informatione*. 50. *Institutio Monialis*. Ad Blancam ex Comitissa Sanctimonialem. 51. *De vita Eremitica, & probatis Eremitis*. 52. *De bono religiosi status, & variarum animantium Tropologia*. 53. *De patientia in insectatione improborum*. 54. *De jejuniis Sabbati*. 55. *De celebrandis vigiliis*. 56. *De fluxa mundi gloria, & seculi despectione*. 57. *De Principis officio in coercitione improborum*, addita alia ejusdem argumenti dissertatione.

In hoc opusculo Gothifredi Ducis lenitatem in puniendis criminibus reprehendit, ostenditque quantum nimiam benignitate Principum in populos damni redundet. Augeri profecto, non reprimi improborum audaciam, resque humanas fusque deque misceri, nisi peccata paribus poenis coercantur. 58. *De vera felicitate ac sapientia*. 59. *De novissimis & Antichristo*. 60. *Expositio mystica Historiarum Libri Genesis*, recens addita.

Acta quaedam Legationis Petri Damiani ab Alexandro II. missi in Galliam, & synodi eo in regno celebratae anno 1063.

Hymnus de Gloria Paradisi ex dictis beati Augustini, cujus initium: *Ad perennis vitae fontem mens sitivit arida. Claustra carnis praesto frangi clausa quaerit anima.*

TOMO IV.

Continentur *piæ quaedam orationes, five preces, Hymni, Lectiones, Missæ, Responsorialia, & Carmina CCXXV.* in quibus etiam *Epitaphium*, quod ipse sibi Damianus posuit, num. CCXIII. *Quod nunc es, sumus; es, quod sumus, ipse futurus, His sit nulla fides, quæ peritura vides.*

Collectanea in vetus Testamentum ex Opusculis & Epistolis Damiani, ab Anonymo illius Discipulo excerpta ad Damianum ex Rodelinda sorore S. Doctoris Nepotem, & S. R. E. Cardinalem à Gregorio VII. in Avunculi memoriam creatum, cui *Opusculum de Castitate & mediis eam tuendi* inscripsit.

Regula institutionis Canonicae, cui praemittitur Epistola ad Paschalem II. in qua ei sequens Opus destinatur emendandum, & alia Paschalis ad calcem subjecta, in qua hanc Institutionis Canonicae Regulam suscipit, & confirmat. Est verò Regulæ hujus conditor alius Petrus à nostro, junior, dictus *Petrus de Honestis*, cognomento *peccator*, Clericus Ravennas, Prior Cœnobii Portuensis; qui suam hanc Regulam edidit pro Clericis & Canonicis illis, qui regulariter apud Matrices Ecclesias penes ipsos Episcopos, vel in Collegiatis aliis ad normam potissimum Concilii Aquisgranensis debebant: non verò pro S. Augustini Professoribus; prout Cajetanus in praefatione pluribus argumentis solide docet. Petrus Damianus A. 1072. fati concessit, Petrus de Honestis A. 1119. Paschalis Papa fuit ab anno 1099. ad 1118.

Atque

Atque hæc sunt Opera Petri Damiani, quæ à Constantino Cajetano collecta quatuor tomis vulgata fuerunt. Subinde Cl. Lucas Acherius *Sermones quinque in Orationem Dominicam* sub nomine Petri Damiani in lucem emisit Tomo VII. Spicilegii, quos tamen non diu post Petro Chryfologo deberi agnovit, cui etiam in nova Spicilegii editione Tomo I. p. 215. attribuuntur, & jam pridem in omnibus Chryfologi Sermonum editionibus lucem aspexerant.

Varia de Petro Dam. honorifica testimonia.

Honorifica de Petro Damiano testimonia Leonis IX. Alexandri II. Victoris III. Summorum Pontificum, Leonis Marficani S. R. E. Cardinalis, Lamberti Schafnaburgensis, Bertholdi Constantiensis, Sigeberti Gemblacensis, Honorii Augustodunensis, Hellinandi Galli, Francisci Petrarchæ, Johannis Tritheimii, Aloysii Lipomani, Onuphrii Panvini, Caroli Sigonii, & plurium aliorum Constantinus Cajetanus, ut supra dictum, accumulatur. Solius Pauli V. testimonium paucis referendum existimo, qui in Brevi ad Constantinum Cajetanum dato *Petrum Damianum extitisse Doctorem eximium, ac Reipublicæ Christianæ & Apostolicæ Sedis nobilem partem* contestatur.

Ejus vitæ Scriptores.

Vitam & Acta B. Petri Damiani stylo suo exornarunt S. Joannes Laudunensis, Prior Eremitæ Fontis Avellani ac postea Episcopus Eugubinus; Joannes Antonius Flaminius Forocorneliensis, Augustinus Fortunatus Monachus Camaldulensis, Hieronymus Rubeus in historia Ravennate, quam Cajetanus, sed alio ordine dispositam, cum præcedentibus auctoribus vulgavit in editione Romana, quæ tamen in editione Lugdunensi omissa fuit; quemadmodum alii etiam vitæ Scriptores, quod nihil novi ab eo, quod Joannes Laudunensis scripsit, memoriæ prodiderint. Eandem vitam Italicè libro de Sanctis ac Beatis Camaldulensibus edidit Silvanus Razzius Abbas Camaldulensis: quam potissimum præfatur se ex Rubeo transtulisse.

XIII.

ALBERICUS CASINENSIS MONACHUS S. R. E.

Cardinalis.

ALBERICUS, quem nonnulli Trevirensis patriæ faciunt, Monachus Casinensis, S. R. E. Cardinalis à Stephano IX. renuntiatus, vir ævo suo doctrinæ & eruditione maximè celebris eni-

tuit. *Berengarium Sacramentarium* Berengari-
antesignanum ipse acriter impugnavit, rium im-
eumque ad *relapsitiam* & palinodiam adduxit: *Berengarius enim*, ut scribit Petrus Diaconus, *inter multa, quæ adstruere nitebatur, dicebat Sacrificium Corporis & Sanguinis Domini figuram esse. Cùmque nullus ei resistere valeret*, Albericus evocatur ad Synodum Romæ sub Nicolao II. A. 1059. celebratam) *quò dum pervenisset, post varia conflictationum genera, cum pars parti non cederet, idem Albericus acceptâ hebdomadæ unius licentiâ, librum adversus eundem Diaconum de corpore Domini edidit, sanctorum Patrum testimoniis roboratum, in quo omnes assertiones ejus destruxit, æternæque oblivioni tradidit. Tanti igitur Sacramenti Primarius Defensor*, inquit Eggisus, *dictus est Albericus, cujus rationibus Berengarius potissimum superatus & victus, errorem suum confessus est. Calamum etiam strinxit Albericus pro Gregorio VII. contra Henricum IV. Imperatorem de Romani Pontificis Electione.*

Multis verò Virtutum radiis cum ful-Alberici
geret illustris, præcipuo in Deiparam Virtutes
Virginem studio eminuit, cujus inef- & Scri-
fabiles laudes publicis monumentis pta.
posteritati consignavit, scribendo de *Virginitate ipsius* egregium volumen, & de *Assumptione ejusdem* Hymnos tres. Scripsit etiam *Dialogum de Musica*. Tractatum de *diversis dictaminibus & salutationibus. De Dialectica. Passiones Ss. Modesti & Cæsarii. Vitas S. Domini Abbatis, & S. Scholasticæ Virg. Homilias item aliquot de S. Scholastica. Hymnos de Paschate, de Ascensione, de S. Cruce, de die judicii, de poenis inferni, de gaudio Paradysi, de Monachis. Carmina de S. Paulo, de S. Apollinare, de S. Nicolao, de S. Scholastica. Epistolas plures, & alia, teste Petro Diacono, quæ ad nostram notitiam non pervenerunt. Ejus autem Lucubrationes Ubinam ferè omnes habentur MSs. in Biblio-
excent
theca Cœnobii S. Crucis FF. Minorum MSs.
Conventualium S. Francisci Civitatis Florentinæ. Vita quoque S. Scholasticæ asservatur in Monte Casino. Extant pariter nonnullæ *Petri Damiani* ad eum Epistolæ Tom. I. libr. 2. epist. 20. & 21. in quibus quaestiones quasdam sibi ab *Alberico* propositas eleganter discutit. Meminit ejusdem *Petrus Diaconus* libr. MS. de *Vita Justorum Casinensium* cap. 48. in *Guaiferio* his verbis: *Surgens in medium Albericus Diaconus per Jesu Christi Domini nostri*
nomen*

nomen obtestari eundem Guaiferium cepit, ut post suum è mundo recessum, qualiter susceptus, quove in loco deputatus esset, eidem apparens revelare curaret. Quo dicto prædictus frater ex hoc mundo recessit. Post nonnullos dies Guaiferius defunctus Alberico per visionem apparens dixit ad eum: In veritate scias me ad vitam transiisse æternam. Hæc Petrus. Transcurtis à memorata visione aliquot annis Albericus meritis plenus mortali vitâ decessit Romæ circa annum 1089. sepultus in ecclesia SS. quatuor Coronatorum, quorum titulum, teste Joanne Baptista Mario in notis ad Petrum Diaconum, gessisse Cardinalis perhibetur.

Albericus alter junior circa An. 1123. Alius igitur ab hoc nostro fuit Albericus, pariter Monachus Casinensis, natione Campanus, natus circa An. 1101. qui teste Petro Diacono in Autario Leonis Ostiensis Libro IV. cap. 66. Casinum petiit añum ætatis agens decimum sub Gerardo Abbate, qui præfuit ab anno 1101. usque ad annum 1123. Stephanus verò Papa X. à quo Albericus senior in Cardinalium cœtum cooptatus fuit, obiit anno 1058. Unde posterior diversus aperte dignoscitur, contra Bolandum in prolegomenis vitæ S. Dominici Abbatis Sorani, qui ex duobus unum eundemque facit. Doctrinâ quoque insignem fuisse hunc Albericum perhibet Eggfius in purpura docta, libr. 1. p. 35. ubi scripsisse ostendit *Librum de Visione sua &c.* Confer. Wion in *Ligno vitæ*; Odoinus in *add. ad Ciaconium &c.*

XIV.

† 1089. B. LANFRANCUS
Archiep. Cantuariensis.

Illustris ortus prolapia
Anfrancus Ticinum, vulgò Papiam, celeberrimam Insubrium Urbem in Gallia Cisalpina ortu suo mirum in modum condecoravit. Parentes fuere Humbaldus & Roza, ambo illustri loco prognati, civitatis Ticinensis indigenæ & primores. Etenim pater vir erat ex Senatorio ordine, juris apprime ac legum peritus. Sub hujus oculis cum Latinis & Græcis literis primum esset institutus, juri civili operam navavit: cujus brevi tantam sibi paraverat peritiam, ut à doctissimis undique viris consuleretur. *Adolescentulus Orator (x) veteranos adversantes in actionibus causarum frequenter præcipitavit torrente facundiæ, appositè di-*

cendo. Et cum parens imaturam obiisset mortem, in ejus locum succenturiandus erat. Quam tamen provinciam quò minùs acceptaverit, in causa erat insanus discendi ardor, quo tanto flagrabat, ut natale verterit solum. Nec solus Italiâ egressus est, sed plures secum magni nominis habuit scholares. Franciam aliquamdiu peragrans Abrincam venit, urbem Episcopalem Normanniæ inferioris, versùs Britanniam Armoricam. Hic demoratus pluribus annis docuit.

Cum verò secum aliquando attentius consideraret, quàm fluxa & caduca sint omnia terrena, ab eo momento haud ampliùs ipsum inter & mundum convenit. Quare ejus illecebris quamprimùm nuntium remittendi, atque monasticæ vitæ ineundæ consilium, Deo inspirante, suscepit. Nec mora: Abrincensi urbe egreditur, ac Rotomagum petit. Quò tamen non pervenit; iter enim per sylvas faciens, in latrones incidit, è quorum manibus ac vinculis post vota & preces liberatus Beccum adire constituit.

Tunc fortè (ait Beccens. codex) eamque Abbas extruendo fornaci occupatus Beccum ipsemet operabatur manibus. Et accedens ad eum dixit: Deus te salvet: & Abbas (erat B. Herluinus nobilissimo genere ortus) Deus te benedicat, inquit. Es Lombardus? at ille, Sum: Quid vis? Monachus fieri volo. Tunc Abbas præcepit cuidam Monacho nomine Rogerio, ut illi ostenderet librum Regulæ: quâ perlecta respondit, omnia se Deo juvante servaturum. At ille in faciem procidens, osculatus est pedes ejus. Lanfrancus humilitatem animi, sermonisque dignitatem in Abbate plurimùm veneratus & amans monachus ibi efficitur. Erat is annus quadragesimus secundus supra millesimum. Postquàm verò cucullum induit, reliquum boni otii evolvendæ & addiscendæ sacræ paginæ dedit; nec minor omnigenarum virtutum ac observantiæ regularis disciplinæ ipsi fuit. Quâ cum cæteros longè antecelleret, magni à B. Herluino Abbate fieri cœpit.

Post triennium ludum literarium ibidem licèt gravatè aperuit. Tum verò ejus publicè nomen per ora Doctorum celerrimè docet. volitare cœpit. Guillelmus Malmesburiensis lib. 1. de Gestis Pontificum Anglorum sic in hanc rem scribit: [exivit

ivit fama ejus (Lanfranci) remotissimas Latinitatis plagas, erátque Beccum magnum, & famosum literaturæ gymnasium] Et iterùm lib. 3. de gestis Reg. Anglorum eum vocat [virum antiquis scientia & religione comparandum: De quo seriò dici potest; *Tertius è caelo cecidit Cato*: adeò celestis sapor pectus ejus & palatum infecerat, adeò Latinitas omnis in liberalium artium scientiam per doctrinam ejus se incitabat] Omitto alia æquævorum Scriptorum testimonia.

Licèt à superbia,
Quàm verò scientia non pugnet cum humilitate, nemo illustri magis exemplo testatum fecit, atque B. Lanfrancus. Etsi enim multò esset doctissimus, eâ tamen erat animi demissione, ut lectionem non priùs in ecclesia legere voluerit, quàm Cantor eam audisset. (y) „Quadam die dum ad mensam legeret, dixit quiddam inter legendum, sicut dicere debuit, quod „non placuit præfidenti, & aliter dicere jussit: veluti si ille dixisset *docere*, „mediâ productâ, ut est; & iste eadem „mediâ correpta emendasset *docere*, quod non est: non enim Prior ille literatus erat. At vir sapiens, sciens „magis obedientiam Christo deberi „quàm Donato, dimisit, quod benè „pronuntiaverat, & dixit, quod non „rectè dicere jubebatur. Nam producere brevem, vel longam corripere „syllabam non capitale noverat crimen; verùm jubenti ex parte Dei non „parere, culpam non levem esse sciebat.

Quàm præclarum etiam illud ac singulare omnino humilitatis specimen? „Quidam secularis dedit Beccensium Ecclesiæ terram, ad quam missus est Lanfrancus, ut eam servaret, & „instauraret. Una dierum dum de „monasterio ad locum illum regrederetur, detulit catum in panno involutum, post se ad sellam ligatum. Dum „iter faceret, quidam adjunxit se illi: „cumque simul pergerent, socius viator audivit vocem cati, & cœpit mirari & circumspicere, ubi esset catus, „cujus audiebat vocem. Tandem advertit Magistrum Lanfrancum, illum „post se ligatum ferre, & ait illi: Domine quid portas? respondit, mures „& rati valdè nobis sunt infesti, & idcirco nunc afferro catum, ad comprimendum furorem illorum. Ecce ad „quantam humilitatem tantus vir pro Deo sese submittere curavit: & quia

„multum se humiliavit, Deus illum „exaltare in præfenti non distulit.

Quemadmodum verò Lanfrancus superbis à nulla remagis abhorrebat, quàm abque plurimum animi elatione atque superbia, ita fatimum morèsque thraasonicos in aliis abhorre ægrè patiebatur. Herfastus Guilelmi Normanniæ Comitum, ac subinde Angliæ Regis Capellanus cum literis leviter esset tinctus, literatissimus tamen videri volebat. Is aliquando magnafociorum & equorum pompa ad Beccensem Academiam pervenit. Hic ipse suæ doctrinæ tibicen erat, quam sibi eximiam vendicabat, præcipuè in arte Dialectica. Lanfrancus verò ex prima colloctione intelligens, quàm propè nihil sciret, abecedarium ipsi proponendum curavit. Mirum, quantambilem hic contemptus homini in nares conciverit.

Etsi verò Lanfrancus tum eruditus Invidiæ tamen te- tum probus esset, invidiam tamen, a- la evitare nequit. fiduam virtutis comitem, effugere non potuit. Erant in monasterio haud literati quidam fratres, qui ejus gloriæ minimè favebant. Cujus rei ille non ignarus de agenda eremitica vita cogitare cœpit. Fugam igitur animo meditatus, illam certò inivisset, nisi monachus defunctus B. Herluinum Abbatem de ea monuisset. Re coelitus detecta in monasterio persistere constituit; quod cum Abbati Herluino supra quàm dici potest, gratissimum esset, eum instituit Priorem. Non ita diu post Consiliarius Guilelmi Ducis Normanniæ factus fuit. Sed cum æmuli, maximè Herfastus Regius Capellanus Ducis animum ab eo abalienassent, solum vertere jussus fuit. Nondum è Normanniâ pedem extulerat, cum cognitâ ejus innocentia in pristinam gratiam à Duce receptus fuit.

Sub annum 1063. Guillelmus (z) Abbatis Nothus Cadomi monasterium condidit in memoriam D. Stephani Protomartyris, cui Lanfrancum renitentem, sed tandem sua Procerumque Normannorum importunitate expugnatum præposuit. Vix effluerat triennium, hoc est, annus 1067. læthifer D. Maurilio Rotomagensium Præfuli, in cujus locum suffici Lanfrancum postulabant Normanni, sed eos constanter postulantes constanti fatigavit refutatione. Recusato Archiepiscopatu Rotomagensi tribus post annis ad Cantuariensem evocatus fuit. Annus enim 1070. scopi honorem onusque aliàs ab eo rejectum Cantuar. injecit

(x) Vide veteres Tabulas Archiepiscoporum Cantuar. apud Gerberon. in edit. Opp. S. Anselmi.

(y) Milo Crispin. in vit.
(z) Gerberon in vit. Syuopff.

munus in iniecit humeris, licet pro more firmiter detrectantis. Ea vero de causa con- fertur.

Guilhelmus Anglorum Rex in Northmanniam miserat Legatos, sed & Hermenfrodus Sedunensium Pontifex rediit ex Anglia (in quam navigaverat cum duobus S. R. E. Cardinalibus missis ab Alexandro Papa, ut Guilhelmum Nothum Anglici regni diademate redimerent, idem petierat) Lanfranco denunciavit in Concilio Episcoporum & Abbatum Normanniæ petitionem Regis, simulque voluntatem suam, & reliquorum Sedis Apostolicæ Legatorum. Is vero petiit inducias. Perspectum namque & indubitatum tenebat, simul ire non posse negotium Archiepiscopi & otium Monachi. Precatur Regina cum filio: jubet Abbas Herluinus licet invitus, cui tanquam Christo obedire solitus erat. Hortantur etiam ad hoc studiosè collecti Majores. Nam hanc urgentem undique violentiam dictaverat mandatum Regis, scientis æstimationem dilectissimi Patris, cum ad altiora invitaretur. Non abnuat ille præcipiti sententia (sic omne factum & dictum discretionis norma regebat) obedientiam, offendere cavet simul & tantos, qui rogant, favent, hortantur. Mœstus ergo trans mare excusatum se vadit, sperans jucunditatem in reversione. Cæterum divinæ dispositioni quo consilio resisti poterit? Rex cum gaudio atque cum digna reverentia recepit Christianæ religionis coadjutorem: devicit reluctantem pulchrè pugnans humilitate & majestate.

Somnium B. Herluini,

Lanfrancus igitur primus Abbas monasterii S. Stephani Cadomensis à Guilelmo Duce Normannorum creatus est; tandemque Archiepiscopus Cantuariensis: cujus in Angliam transmigratio paucos ante dies per visum Herluino Abbati ostensa est. (a) Videbatur ipsi, quod arborem malum in horto haberet ramorum specie, & fructuum ubertate, decore & sapore præcellentem. Hanc Rex Angliæ Guilhelmus exposcebat; at contra Abbas renitebatur. Quod unicam in horto haberet: sed regia prævalens auctoritate eam Guilhelmus asportavit. Verum radices penitus avelli non potuerunt: ex quibus pullulantes virgulæ confestim in magnas arbores excreverunt. Gaudebat Rex coram Abbate de arboris transplantatæ ubertate; at ille se ex ea lectissimas habere propagines respondebat. Rex vero eum invi-

tabat, ut arboris transplantatæ incrementum inviseret; sed parantem proficisci nescio quæ alia impediabant. Visionis veritatem rerum eventus comprobavit. Cupiens ergo Lanfrancum videre venit Boloniam in Angliam trajecturus. Volens ire ad portum, qui sex leucas ab eadem urbe distat, à Comitissa Eustachii Comitis conjugè prohibebatur; eoquod nullæ essent in portu naves ob tempestatem quadraginta dierum. Nihilominus ad portum se contulit: dicens se orationibus fratrum, qui in monasterio remanserant, quamprimum naves reperturum; quod ita accidit. Nam ut venit ad portum, sexdecim naves appulsa invenit. Ingressurus navim, cum nautæ, ut ferè usu evenire solet, tumultuarentur, seorsim cum monachis litaniam dicebat; tum quidam homo grandævus decoro vultu coram altitit, incertum, unde venerat. Frater, qui litaniam dicebat, eum conspexit, & ab universis putabat videri, existimans esse pauperem, stipem finita oratione petiturum. Intransibus eis vidit eum jam in loco eminenti navis confedissee. Jam navi in altum evecta territi sunt nautæ monstra quædam in falo videntes: ille vero subridens eorum metum compecebat. Tum primum nautæ eum viderunt: & sciscitantibus illis, quis esset, & à quo introductus, an naulum dedisset: nihil respondebat: sed monachus ille, qui jam dudum eum viderat, dixit sibi comitem adjunctum fuisse cum litaniam incepit. Jam omnes mirari & intueri. Viderat Abbas quendam valdè ipsi similem, & quæsitivum nominatim, an is esset: Ille hilari vultu respondit: *non sum*: & hoc unicum in tota navigatione protulit verbum. Tandem secundo vento ad Doffrensem portum navi appulsa undique novus ille comes quæsitus nusquam apparuit. Lanfrancus Abbatem suum lætus accepit: sese illi in omnibus submitit: secundus ab eo sedebat ubique: nisi missas celebraret, suamque domum ejus arbitrio regi volebat. Cum igitur Abbas aliquot dies in Anglia commoratus esset, ab Archiepiscopo dimissus felici navigatione trajecit in Northmanniam. Et hoc pacto aliqua ex parte somni veritas comperta est. Altera vero hoc modo. Propagines ex radicibus avulsis enatæ designant præstantissimos monachos, qui Abbatiam Beccensem, & Ecclesiam Catholicam illustrarunt: ut fuerunt sanctus Anselmus

cujus veritatem eventus comprobabat.

Plura ejus facinora enarrantur.

mus clericus Augustensis, monachus & Prior Beccensis, & defuncto Herluino Abbas, tandemque Archiepiscopus Cantuariensis post Lanfrancum. Guillelmus Cormeliensis Abbas: Henricus Cantuariensis Ecclesiæ Decanus, & postea Abbas monasterii de Bello: Hernotus Ecclesiæ Roffensis Episcopus, & ejus successor Gondulphus, vir morum sanctitate admodum reverendus.

Plura de Lanfranco memoratu digna suppetere, sed pro synopsis vitæ unum adhuc atque alterum retulisse sufficiat. Lætionem erat assiduus & ante Episcopatum, & in Episcopatu, quantum poterat. Et quia Scripturæ Scriptorum vitio erant nimium corruptæ, omnes tam Veteris quam Novi Testamenti libros, nec non etiam Scripta sanctorum Patrum secundum orthodoxam fidem studuit corrigere: & etiam multa de his, quibus utimur, nocte ac die in servitio Ecclesiæ ad unguem emendavit: & hoc non tantum per se, sed etiam per discipulos suos fecit. Quantum poterat, paupertatem retinebat in vilitate habitus, parsimoniam tenens inter multimodas delicias: multa quoque & magna offerebantur sibi dona, quæ ille hilariter rogantibus se, vel indigentibus tribuebat. Nec pudebat Archiepiscopum altè succinctum pauperibus cibos apponere, & tenuioris fortunæ scholares ad disputationum pugnam committere. Post verba utrique læti abibant, dum & victor scientiæ præmium & victus acciperet verecundiæ solatium.

Nec illud relatu indignum: Quidam cœnobii Cantuariensis Frater singulis annis triginta solidos denariorum ad opus matris suæ ab ipso Patre solebat accipere. Huic quædam vice solidi quinque de illis (nam divisè per temporum vices conferebantur) ex præcepto ejus dati sunt; quos ipse in pannoligatos, matri loquens in manum, sicut putabat, clanculo dedit. At ipsa aliàs mente tenta, quid filius faceret, non advertit; & ita nummis decidentibus, divisi ab invicem sunt mater & filius. Post hæc mandavit mulier filio suo, scire volens, quid de nummis actum fuerit, quos sibi se daturum sponderat. Admiratus ille, fecit eam venire ad se. Et audiens rei eventum tristis effectus est, non tantum pro damno, quod matri contigerat, sed ne hoc Archiepiscopus sciens, P. Ziegelbauer Hist. P. III.

ob incuriam suam irritatus eum aliter quatenus gratiâ suâ privaret. Inter hæc pius Pater pro more claustrum introiens sedit, ac Fratrem à materno colloquio redeuntem mœstum intuens, remotis aliis, causam mœstitiæ ejus secretè perquiri, audit, & benignissimo vultu, sicut jugiter erat circa afflictos, ita respondit: Et inde, fili mi carissime, contristaris? Denarios illos Deus alii prædestinavit, & contulit, qui eis plus matre tua fortassis indignit. Tace, & ne cuiquam inde loquaris diligenter attende. Ac ne quod actum est, animum tuum vel modicum gravet, solidos septem pro illis quinque ad utilitatem matris tuæ tibi hodie dari præcipiam. Sed, ut dixi, inde id nemo sciat. Ipsum quippe usum in dando habebat, ut danda hilariter daret, & nulli vel datum, vel dantis personam cuivis revelare concederet.

Cætera Lanfranci in Pontificatu præclare gesta, quoniam Guillelmus Malmesburiensis, Mathæus Parkerus in antiquitatibus Ecclesiasticis Britann. & post eos Cardinalis Baronius in Annalibus minutatim computarunt, minimè replicanda suscipio. Ut ea ta-Breve ipse videret in pauca conferamus; natus is ipse videret Ticini, seu Papiæ seculo undecimo, incertum quo anno: Monachus in cœnobio Beccensi anno 41. factus est; Abbas Cadomensis S. Stephani nominatus an. 1063. & Archiepiscopus Cantuariensis an. 1070. mortuus est an. 1089. Elogium Lanfranci, in quo multa habentur de munificentia, aliisque gestis ipsius, asservatur inter MSS. Codd. Bibl. Cotton. sub effigie Tiberius Lit. C. Cod. vi. n. 8.

SCRIPTA.

Ejus Opera omnia, quæ reperiri poterunt, neque interciderunt, Lucæ Acherius à Congregatione S. Mauri Tomo uno in folio Lutetiæ Parisiorum an. 1648. evulgavit, hocque ordine disposuit. Inprimis Vitam B. Lanfranci à Milone Crispino Cœnobii Beccensis Cantore scriptam ejus præfixit Operibus, eamque eruditè Notis, quæ Lanfranci sanctitatem, doctrinam, & prudentiam commendant, magisque spectabilem reddunt, illustravit.

Subinde primum locum occupat Commentarius in Epistolas D. Pauli cum glossa interlineari, qui tamen Lanfranci non est; nam genuinus illius

N

Com-

(a) Hugo Menard. in vit. B. Herluini, quam Menol. Bened. inseruit ad d. 20. Aug.

Commentarius penes RR. Patres Congregationis S. Mauri extitit, ab Acherio primum post editionem repertus; an verò etiamnum apud illos extet, vel nescio quo casu deperditus sit, animi dubium me faciunt illa Gerberonii verba: *Utinam Superiorum nostrorum diligentia consulisset ejusdem Lanfranci Commentarius in Epist. D. Pauli recensitis à Petro Christiavillano Beccensi Monacho, in Indiculo Bibliothecæ Beccensis anno 1483. ut legi in Biblioth. Becc. Hinc enim multò plura promptissimus testimonia, quibus Roscelinum jure postularemus stellionatùs.*

Sequitur postea *Liber de Corpore & Sanguine Domini* contra Berengarii librum Humberto Cardinali oppositum. Hic Lanfranci liber (b) typis jam vulgatus fuerat à Francisco Carreo, sive Quadrato, Beccensi Coenobita, recusatus cum Philastrio Basil. 1528. 1541. 8. & cum Paschasii Ratberti libro per Guil. Ratum Rothomag. 1540. 8. & in Orthodoxographis Basil. 1555. atque in Bibliothecis Patrum Colon. & Parisiensibus Universis. Editio Jo. Ulimerii emendatior cum Algero, Guitmundo ac Paschasio Ratberto vidit lucem Lovanii 1561. 8. Quas autem *Epistolas invectivas* in Berengarium ante hunc librum scripsisse Lanfrancus à Sigeberto cap. 155. traditur, intercederunt. De actis autem cum Berengario adeundus Milo in Lanfranci vita cap. 2. pag. 836. editionis Henschenianæ Tom. VI. Maji d. 28.

Ad Collationum Joannis Cassiani quatuor loca annotatiuncule pag. 777.

Ordinarium & Decreta pro Ordine S. Benedicti in Anglia pag. 778. ex editione Clementis Reyneri in Apostolatu Benedictinorum in Anglia. Duaci 1626. in fol. Jure tamen merito Dacherius suspicatur, his Decretis non nulla à quodam confarcatore fuisse adjecta; tum quia gravitatem & styli Lanfranci majestatem non referunt ubique; tum quia etiam ipsemet Lanfrancus citatur Sectione 2. cap. 2. illorum Decretorum, ubi hæc leguntur: *Cantent Matutinas* (decretas Lanfranci) *Laudes.*

Liber Epistolarum LX. pag. 807. Etsi verò sat multæ sint epistolæ, non ambigit tamen Lucas Dacherius, complures alias à Lanfranco fuisse scriptas, quæ haud dubiè magno rei literariæ dispendio perierunt, dum anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto ruit ditissima Monasterii Beccensis Bi-

bliotheca, in quâ bene multi Codices MSs. cura & studio tam B. Lanfranci quàm S. Anselmi lucubrati & castigati studiosè asservabantur. Deinde in his *Epistolis* sunt etiam quædam aliorum ad Lanfrancum, ut Paparum, una Alexandri II. & Gregorii VII. præterea Hildebrandi adhuc Archiep. Anselmi, qui Lanfrancum Dominum, Patrem, & amicum appellat; Cleri Populique Dublinensis. Et verò Dublinensium ad Lanfrancum & Epistolas tres Lanfranci ediderat Usserius in Epistolis Hibernicis: ad Gothricum Regem Dubliniæ, ad Terdeluacum Hiberniæ Regem, & ad Domnaldum Hiberniæ Episcopum.

Pericope Orationis in Concilio Londinensi A. 1072. dictæ *pro primatu Ecclesiæ Cantuariensis* contra Thomam Eboracensem pag. 827.

Liber de celandâ Confessione pag. 828. cujus obscuriora loca perdoctis Notis Dacherius illustrat.

Hactenus editio Operum Lanfranci Dacheriana, in quâ tamen desideratur Sermo à Lanfranco compositus, quem antehac ineditum idem Lucas Dacherius evulgavit Tom. IV. Spicileg. pag. 227. (edit. novæ Tom. I. pag. 441.) Incip. *Octo sunt, quæ si diligenter.* Idem Sermo in Bibliotheca Patrum Lugd. Tom. 18. pag. 833. legi potest.

Præter Lanfranci genuinum Commentarium in *Epist. D. Pauli*, de quo supra, desiderantur ejusdem *Historia Ecclesiastica & Vita Guillelmi Conquæstoris Regis.* Henschen. in Comment. præv. ad vitam B. Lanfranci Tom. 6. Maji d. 28. pag. 832. Et quod ad Historiam Ecclesiasticam attinet, ad eam procul dubio respexit Eadmerus, cum lib. I. Historiæ novorum in laudem Lanfranci excurrens, ait, eum *de rebus Ecclesiasticis, quæ suo tempore gesta sunt, veracissimo & compendioso calamo scripsisse.* *Vitæ* verò *laudum ac triumphorum Guillelmi Conquæstoris* meminit Sigebertus cap. 155. Utrumque opus intercedit.

Appendicis locò Lanfranci Operibus à Dacherio subjuncta hæc sunt: *Chronicon Abbatiae Beccensis; Vita B. Herluini*, Fundatoris ac primi Abbatis Coenobii Beccensis auctore *Gilberto Crispino.* *Vitæ* quatuor priorum Abbatum ejusdem Monasterii, Guilelmi, Bosonis, Theobaldi & Letardi, auctore *Milone Crispino.* De nobili prof-

Alia Lanfranci Opp. in editione Dacher. desiderata.

sapia Crispinorum. *Vita sancti Augustini* Cantuariensis Archiepiscopi & Anglorum Apostoli. *Tractatus duo de Eucharistiæ Sacramento, Hugonis videlicet Lingonensis Episcopi, & Durandi Abbatis Troarnensis in Neustria: uterque liber scriptus fuit contra Berengarium.*

Cæterum Opera Lanfranci à Luca Dacherio edita recusa fuerunt in Bibl. Patrum Tom. XVIII. pag. 621.

XV.

S. ANSELMUS

† 1109. Archiepiscopus Cantuariensis.

Christianæ pietatis ac monasticæ religionis observantiam qui cum literarum studiis magis conjunxerit, vix alius occurrit, atque Divus Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus. Cujus rei tot tamque præclara dedit documenta, ut lectû tametsi sint longè dignissima, brevitatis tamen Sciagraphiæ nostræ ea omnia minimè capiat. Quare vitæ ejus synopsis chronologica à doctissimo Gerberonio nostro scitissimè, ut cætera omnia, contexta, subinde verò ab Eminent. Card. de Agvirre ductiùs nonnihilo in lucem emissa in præsentiarum Benevolo Lectori sufficiat.

Anselmi natales & optima educatio. Anno Christi MXXXIII. Benedicto VIII. Ecclesiam gubernante, natus est Anselmus Augustæ, in confinibus Burgundiæ & Longobardiæ, ad radices Alpium ex Gondulpho patre, & Ermengarda matre, nobilibus & copiosis civibus: ex quibus prior post militarem vitam, tandem seculo renuntiavit, & in monachatu diem clausit extremum: posterior irreprehensibilem vitam egit, & studuit educationi Anselmi pueri ad præscriptum totius honestatis.

Monachû Becci indutus, Anno MLX. Nicolao II. Pontifice Anselmus jam orbatus parentibus, venit ad Monasterium Beccense, & ab Herluino ejusdem fundatore, ac primo Abbate, habitum S. Benedicti suscepit. Erat Prior ejusdem monasterii Lanfrancus, qui & magister ipsius in sacris literis fuit, sicuti & complurium aliorum.

& Cadomenis Prior effectus, Anno MLXIII. sub Pontifice Alexandro II. Lanfranco in Abbatem Cadomensis assumpto, Anselmus Prior deligitur, & id munus gerit piè ac feliciter quindecim annis, eâ virtutum ac doctrinæ opinione apud domesticos & extraneos, ut in omnium ore & P. Ziegelbauer Hist. P. III.

admiratione esset. Cùm verò (inquit Eadmerus lib. I. vitæ ipsius) pro omisâ statûs sui tranquillitate vehementissimè fleret, ab onere Prælationis, quod sibi fatebatur importabile, ut relevari mereretur, magnoperè Archiepiscopum Rhotomagensis (Maurilium) coepit rogare. Ipse verò Maurilius præcepit, ut Prælationem, quam habebat, retineret. Scripsit eo tempore quatuor Dialogos, nimirum De Veritate, De libero arbitrio, De Casu Diaboli, & De Grammatico: Præterea Monologion & Proslogion, insuperque hujus laciniam, quæ est *Responsio contra Insipientem.* Præterea edidit Meditationes piissimas, & illam nominatim, quæ incipit: *Terret me vita mea:* estque secunda in ordine apud Gerberonem pag. 207. & celeberrima ubique extitit.

Anno MLXXXVIII. sub S. Gregorio Papa VII. sanctissimè Ecclesiam gubernante, Herluino Abbate humanis exempto die xxvi. Augusti, paulò post Anselmus obnitens, & reluctans, Abbas Beccensis eligitur. Quindecim annis præfuit Monasterio, pariter & profuit, ea humilitate, charitate, afflictatione corporis, rerum cœlestium contemplatione, & omnium virtutum fulgoribus in eximio gradu, ut potiùs cœlestem, quàm mortalem vitam in terris agere videretur.

Anno MLXXXIX. Gislebertus Ebroicensis Episcopus Anselmum jam electum in Abbatem benedixit, ut tunc moris erat, in Ecclesia Beccensi, in festivitate Cathedralis S. Petri. Ita habet Chronicon Beccense à Bollandianis laudatum: in quo & numerantur anni regiminis ejus quindecim, postquam in Abbatem electus fuit. Post acceptam verò benedictionem prædictam ab Episcopo, Anselmus in Angliam proficiscitur, & Cantuariæ in Monasterio Sermonem habet, qui inter ejus Opuscula Parænetica inscribitur: *De charitate fraterna.*

Anno MLXXXVIII. tempore Urbani II. Papæ, Guillelmus I. Angliæ Rex jam moriturus, Anselmum ad se vocat. Ille adit, sed Regem jam vitam functum invenit.

Anno MXC. Anselmus edit *Homiliam Intravit Jesus &c.* instantibus Guillelmo Abbate Fisicanensi, & Arnulpho, Troarnensi, quæ est numero IX. & habetur apud Gerberonem pag. 178.

Anno MXCII. Anselmus inchoat librum *De Fide Trinitatis & Incarnatione*

ne Verbi, contra hæresin Roscelini. Proficiscitur in Angliam vocatus ab Hugone Comite Cicestrensi, & pride Nativitatis Deiparæ Cantuariam ingreditur.

Anno MXCIII. mortuo Lanfranco magistro suo Archiepiscopo Cantuariensi Anselmus magna totius Angliæ gratulatione in ejus locum sufficitur: sed invitus & reluctans. Verba Eadmeri lib. 2. col. 1. sunt: „Acclamatur ab universis, & edictum Regis (nimirum Willelmi Rufi, qui eum elegerat) laudat Clerus, & populus omnis, nec resonat ibi ulla contradictio cujuslibet hominis. Audit hæc ille, ET FERRE USQUE AD EXANIMATIONEM SUI CONTRADICIT RELUCTATUR, ET OBSISTIT. Prævalet tamen Ecclesiæ Dei conventus. RARITUR ERGO, ET VIOLENTER IN VICINAM ECCLESIAM CUM HYMNIS ET LAUDIBUS PORTATUR MAGIS, QUAM DUCITUR. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis millesimo XCIII. pridie Nonas Martii I. Dominicâ Quadragesimæ. Unde & ipse S. Doctor in Epistola ad Falconem Episcopum inquit: *Sciant omnes, sicut mea conscientia dicit coram Deo, quia non me rapit, aut alligat ad Archiepiscopatum Anglorum, cupiditas alicujus rei: sed timor Dei me cogit pati, ut, quamvis dolens, & timens, ab Ecclesiâ Dei trahar.* Eodem anno Wintoniæ signo Crucis incendium divinitus extinguit. VII. kalendas Octobris ingreditur Cantuariam, & Sedem Archiepiscopalem conscendit. Ibidem consecratur pridie Nonas Decembris.

Anno MXCIV. Willelmus Angliæ Rex exigit pecuniam. Recusat ille, & Curiam deserit. Ecclesiam dedicat in villa, cui nomen *Berga*. Convenit cum aliis Episcopis, & Principibus, ad Hastings, ut Regem in Normanniam transfretaturum benedicat. Die Cinerum intra Missarum solemniam invehitur adversus nutrientes comam concione publica, & adeo vehementi, ut plurimi tonsis crinibus poenitentiam agerent. Clericos vero eam ob causam cinerum susceptione & sua benedictione privavit.

Eodem Anno perficit librum, jam antea inchoatum, de *Fide Trinitatis & Incarnatione Verbi*: illumque Urbano II. Pontifici inscribit, cui gratissimus fuit. Aggreditur scriptionem librorum *Cur Deus homo*.

Anno MXCV. Die II. Junii Gualterus Albanensis Episcopus & Legatus

Sedis Apostolicæ, nomine Urbani II. Anselmo Pallium defert.

Anno MXCVI. Diebus Octavis Paschæ & Pentecostes Anselmus plures Episcopos consecrat.

Anno MXCVII. Cùm Anselmus pro immunitate Ecclesiastica diu multumque laborasset, ac passus fuisset à Rege Angliæ Willelmo, tertio petita, & tertio negatâ licentiâ eundi Romam, Idibus Octobris ab eo discedit, & die sequenti Cantuariâ egressus, venit ad portum Dofris, unde post xv. dies solvit ex Anglia in Lugdunum, ibidemque ab Archiepiscopo Hugone amanter & honorificè excipitur. Lugduno discedit feria ante tertiam Dominicam Palmarum, & Romam perveniens, post decem dies divertit in villam *Schlaviam* in Provincia Capuæ, ejusque obsidioni adest cum Urbano II.

Eodem anno perficit libros *Cur Deus homo*. Interest Concilio Barenfi, & publicâ disputatione Græcos Spiritus sancti processionem ex Filio negantes convincit, ut supra à num. 22. latius dictum est. Cùm verò Patres ejusdem Concilii anathemate publico inurere vellent Willelmum Regem persecutorem Anselmi, hic flexis genibus pro eo rogat, ne extra Ecclesiam fiat.

Anno MXCIX. Anselmus interest Concilio Romano, in quo excommunicati sunt dantes vel accipientes investituras, &c. contra quam in Anglia fiebat. Româ discedit Lugdunum, ibidemque moratus cum Hugone Archiepiscopo ereptum vivis Urbanum II. à quo summos honores acceperat, audit. Ibidem scribit librum de *Conceptu Virginali & Originali Peccato*, ac præterea Meditationem de *humanâ Redemptione*, quæ est ordine xi. in editione Gerberonis pag. 221.

Anno MC. Paschalis II. Papæ I. in Monasterio Cluniacensis moratur, & sermonem habet de *Beatitudine Cælestis patriæ*. Ibidem accipit horribilem mortem Willelmi II. Regis Angliæ, quæ contigit mense Augusto ejusdem anni, illamque amarissimè deflet. Revocatur in Angliam ab Henrico II. illius successore kalendis Octobribus ad Portum Dofris pervenit. Summa Regni gratulatione exceptus, *Hominiū*, ut tunc dicebatur, Regi facere detrectat. Lite commotâ datur induciæ usque ad proximum Pascha.

Anno MCI. Roberto Henrici II. Regis fratre ex Palæstina, à Christianis recu-

recuperata, paulò antè regresso, Anglia commota fuit, & in duas partes divisa. Anselmus pro Henrico II. stat. Eo anno, aut imediatè sequenti, scribit Librum de *Processione Spiritus sancti* contra Græcos, itidemque librum de *Azymo & fermentato* ad Walerannum Episcopum Newemburgensem.

Anno MCII. Anselmus cogit Synodum Londoniæ: Episcopos, qui à Rege Henrico II. investituram acceperant, consecrare non vult. Scribit librum de *Sacramentorum diversitate* ad Walerannum.

Anno MCIII. post Festum Paschæ, annuente Henrico II. ex Anglia egreditur v. kal. Maij. Venit in Monasterium suum Beccense, & ibidem festum Pentecostes celebrat. Post Assumptionem B. Virginis Romam pergit ad Paschalem II. Papam pro rebus Angliæ componendis. Româ egreditur circa finem Novembris, & propè Natale Domini pervenit Lugdunum.

Anno MCIV. Anselmus Lugduni manet cum amicissimo Hugone Archiepiscopo usque ad mensem Martium sequentis anni MCV. quo ipso Concilium Romanum anathema dicit in Comitum de Mellento. Anselmus ad Cellam Charitatis Congregationis Cluniacensis secedit: indèque proficiscitur Blesium ad Comitissam Henrici II. sororem, & cum ea ad Castrum, cui nomen Aquila, accedit, ubi cum ipso Henrico colloquium habet. Deinde partim Rhemis, partim Becci moratur.

Anno MCVI. Anselmus præsentem Henrico II. Angliæ Rege die Assumptionis Missarum solemniam Becci celebrat: rebúsque postea cum illo compositis, ultimò in Angliam revertitur.

Anno MCVII. Anselmus æger decumbit in Regis Curia à Pascha usque ad Pentecosten. Conventus Anglicanus fit kalendis Augusti. Libertate Ecclesiæ redditâ, & statutâ pace, Anselmus tertio Idus ejusdem mensis plures Episcopos consecrat.

Anno MCVIII. Anselmus initio Quadragesimæ Londoniam venit ad colloquium Regis, qui in Pentecoste cum eo agit de Clericorum incontinentia. Post festum SS. Petri & Pauli Cantuarium redit, ubi consecrat Episcopum Roffensem, sicuti & Pahage Londoniensem.

Anno MCIX. scribit Librum de *Concordia præscientiæ* &c. cogitatque & mente revolvit Opusculum de *Origine animæ*. Sed antequam id præstet,

ingravescente ægritudine, quâ jam diu Cantuarie afflictabatur, anno ætatis suæ LXXVI. Archiepiscopatus XVI. Cantuariæ, post plura miracula, post innoxiam vitæ periodum, post insignia in Deum merita, post innumeros labores pro Ecclesia Dei patienter & fortiter toleratos, inter suas & fratrum preces placida ac pretiosa morte obdormivit in Domino, illucescente Aurora quartæ Feriæ præcedentis Coenam Domini, quæ erat xi. kalendas Maij, aliàs die XXI. Aprilis. Nimirum, ut observant Henschenius & Papebrochius (duo alia Ecclesiasticæ Historiæ lumina post Bollandum) dicto anno MCIX. cyclo Lunæ viii. Solis xxvi. Litera Dominicali C. Pascha contigit die xxv. Aprilis, & obitus Anselmi die XXI. Ex iis LXXVI. annis in seculo vixit XXVII. Monachus tres, Prior Beccensis xv. Abbas xv. Archiepiscopus xvi. Accidit insigne miraculum ante ipsius sepulturam; nam cùm vix esset gutta balsami in Ecclesia Majori ad conficiendum Chrisma, nec putaretur satis ad unguendum vel faciem Anselmi defuncti, subitò adauctum est divina virtute coram omnibus, ut vas superefflueret, & totum sacri Pontificis corpus abundantissimè ungeretur. „Stupentibus cunctis (ait Eadmerus in fine libri secundi) liquor defiliens copiam sui manum meam complevit, & supereffluxit. Hoc ipsum secundò, ac tertio, & sæpius factum est. Et quid dicam? Tantam abundantiam balsami vas fermè vacuum ministravit, ut intacto vase Ecclesiæ non solum caput & manus, sed brachia, pectus, pedes quoque & totum corpus ejus, non una sed sæpius repetita vice omni ex parte inungeretur. Addit deinde, sarcophagum paratum S. Doctore, inventum fuisse minus profundum, quàm oporteret, ad corpus ipsius recipiendum: sed subito & patienti miraculo profundius factum, coram omnibus qui aderant. Quare statim à morte Anselmi ubique terrarum sanctus haberi coepit, & à Magistro Sententiarum, qui triginta post annis circiter scripsit, aliisque Theologis ejusdem seculi, inter celebres Ecclesiæ Doctores numerari.

Qui verò vitam admirandam ejus, & heroicam virtutes, variòsque eventus, voluerit plenius nôsse, legat duos Eadmeri libros de eodem argumento, qui jam in antiquis editionibus habebantur, & denuò majori curâ, ac collatione veterum exemplarium editi fuerunt. *Ejus vitam describunt Eadmerus, an. 76.*

iterum Romam proficiscitur.

Rebus cum Henrico II. Becci compositis in Angliâ abijt.

Revocatus in Angliam

homagium Henrico II. præstare recusat.

fuerunt, tum à Godefrido Henschenio, & Daniele Papebrochio in Actis Sanctorum ad diem XXI. Aprilis, tum demùm à Gabriele Gerberon è Congregatione S. Mauri in sua editione Parisiensi: in qua etiam ad finem habetur *Historia Novorum* ab eodem Eadmero scripta: in qua plura de Anselmo narrantur.

Raynerius,

Andreas Raynerius (c) Parmensis in S. Joannis Evangelistæ insigni in patria cœnobio Professus anno 1650. Abbas subinde creatus varia rexit in Congregatione Casinensi monasteria, ac scripsit Italico idiomate *Historiam Panegyricam S. Anselmi Archiepiscopi Cantuariensis, & Doctoris Ecclesiæ* tomis IV. varia eruditione præsertim Ecclesiasticâ, ac sacra abundè refertis. Tomus I. impressus Mutinæ anno 1691. apud hæredes Cassiani; Tomus secundus Parmæ apud Paulum Montium anno 1700. Tomus tertius ibidem apud eundem anno 1705. denique Tomus quartus ibidem apud eundem anno 1706. omnes in quarto.

Felibien.

Eâdem ferè ætate Domnus Michaël Felibien è Congregatione S. Mauri, vir doctissimus, sancti Archipræfulis vitam cum reflexionè super ejus Opera composuit, typis tamen nondum vulgata. Ante ipsum ex eadem celeberrima Congregatione Domnus Gabriel Gerberon S. Anselmi Opera in quatuor partes distributa prælo subjecit. Prima pars continet Opera didactica seu dogmatica, hoc est, Tractatus, qui Theologiæ vel etiam Philosophiæ placita exponunt. Altera pars habet parænetica, homilias videlicet, & exhortationes. Tertia includit Ascetica, id est Meditationes, & Orationes. Quarta Epistolas continet. Editio Eminentissimo Cardinali de Aguirre sumopere laudata. *Natalis Alexander* omnium uberrimam & accuratissimam vocat, seque ex Gerberoniana censura Operum S. Anselmi multum profecisse testatur. Duæ verò Gerberonianæ extant editiones, prima lucem vidit Parisiis 1675. fol. altera cum novo supplemento ibid. 1721. fol. repetita fuit, ex qua Cl. *Fabricius* Opera Anselmi ita recensuit.

Opera Anselmi recensentur.

1. *Monologium*, sive Soliloquium, & p. 29. *Proslogium* h. e. allocutio ad Deum, quibus per ideam ipsam summi Entis, ut deinde facere Nicolaus Cusanus in dialogo de *possess*, & post eum Cartesius instituit, homo ad Conditio-

rem suam agnoscendum adducitur. Citat hoc Monologium suum Anselmus dialogo de Veritate cap. 10.

2. *Liber apologeticus* contra Gaunilonem, cujus brevis responsio ad Monologium, Insipientis nomine præmittitur. pag. 35. Profundas meditationes hoc in scripto Anselmi reperiri notavit illustris Leibniti in Leibnitianis pag. 412. Vide etiam Dominicum de Colonia in historia literaria Lugdunensi, quam Gallicè nuper edidit Tomo II. pag. 214. seqq.

3. *Liber de Fide SS. Trinitatis, & de Incarnatione Verbi* pag. 41. contra blasphemias Ruzelini, qui Abailardi Magister fuit, sive *Roscelini*, velut tritheitæ, ad Urbanum II. qui Papa fuit ab A. C. 1088. ad 1099.

4. *Contra Græcos Liber de Processione Spiritûs S.* pag. 49. Meminit hujus Opusculi Hildebertus II. 9. & 13. Epist. & Anselmus ipse in libello de tribus Waleranni quæstionibus.

5. *De Casu diaboli*, dialogus pag. 62. cujus etiam meminit in dialogo de Veritate. In hoc dialogo de origine mali Anselmus disputat.

6. *Cur Deus homo*, dialogus cum *Bosone*, libris duobus pag. 74. adversus Infideles, simplicitatem Christianam tanquam fatuam deridentes: scripti anno 1098. Vide Pagium ad an. 1097. n. 6.

7. *De conceptu virginali, & Originali peccato* liber pag. 97. ad eundem Bosonem.

8. *Dialogus de Veritate* pag. 109.

9. *De Voluntate* pag. 116. & *de Voluntate Dei* pag. 151.

10. *De libero arbitrio*. pag. 117. cujus scripti etiam in dialogo de Veritate fit mentio.

11. *De concordia Præscientiæ & Prædestinationis*, nec non *Gratiæ Dei cum libero arbitrio*. pag. 123.

12. *De tribus Waleranni Newemburgensis Episcopi quæstionibus*, ac præsertim *de azymo ac fermentato* contra Græcos pag. 135. subjuncta Walerani ad Anselmum Epistola pag. 131. & Anselmi responsione ad illius querelas pag. 139. *Græcè* vertit hoc Anselmi scriptum sicut librum de Processione Spiritûs S. quoque *Demetrius Cydonius*.

13. *De presbyteris concubinariis*, seu *offendiculum Sacerdotum* brevis parænesis pag. 140. Confer Anselmi Lib. I. Epist. 56.

14. *De*

14. *De nuptiis consanguineorum*. pag. 141.

15. *Dialogus de Grammatico*. pag. 143. Etiam hujus mentionem facit Anselmus dialogo de Veritate.

16. *Homiliæ XVI.* pag. 155. quarum ultima in Hebr. II. 10. iterum recurrit inter excerpta pag. 546.

17. *Exhortatio ad contemptum temporalium*, & desiderium æternorum. pag. 190.

18. *Admonitio morientis*. pag. 194.

19. *Carmen elegiacum de contemptu Mundi*. pag. 195. quod incipit: *Quid deceat Monachum* &c. cum aliis duobus brevioribus carminibus de rerum vanitate pag. 200. & de solo Deo amando pag. 201.

20. *Meditationum XXI.* liber pag. 202. quarum decima quarta etiam inscribitur *Enchiridion*, sive *Manuale*, vel etiam *Liber de salute animæ*. Separatim prodire Lugd. 1609. formâ minore.

21. *Orationes*, sive *Precationes* LXXIV. in quibus etiam quædam diriguntur ad B. Virginem Mariam, ad S. Crucem, ad Sanctos &c. Recusæ itidem separatim Romæ curante Agvirio, & Veronæ 1726. 12. Hoc Oratorium non Anselmi esse, sed Coelestini cujusdam Monachi, qui post SS. Dominicum & Franciscum scripsit, probat Raynaudus in heteroclitis spiritalibus p. 247.

22. *Hymni & Psalterium de S. Virgine*. pag. 303.

23. *Epistolarum Libri IV.* primus earum 77. quas Monachus, secundus 53. quas Abbas Beccensis, tertius 188. quas Archiepiscopus Cantuariensis scripsit, quartus 108. antea ineditas complectitur. His Epistola pag. 704. & aliæ Epistolæ tres addi possunt ex Edmundo Martene Tom. III. Anecdotorum pag. 273. seqq. nam quam ad Paschaletm Warthonus Tomo II. Angliæ sacre pag. 173. vulgavit, jam in Seldeni historia decimarum XII. 2. pag. 376. & apud Gerberonem legitur IV. 4. Epistolas octo offert Dacherius Tomo nono Spicilegii, qui anno 1669. lucem vidit (Tom. III. editionis novæ p. 433.) Alias Epistolas novem Baluzius Tomo quarto Miscellaneorum pag. 471. seq. Parisiis 1683. 8. & in Tomo quinto pag. 306. 342. quibus omnibus aliæ etiam adduntur in Supplemento novo editionis Anselmi A. 1721. cum *Sermone de Passione Domini* è MS. Regio, & *Tractatu ascetico*, quem ediderat Dacherius Tomo III. pag. 24. (editio-

nis novæ Tom. I. pag. 443. & Anonymi Carmine elegiaco in Anselmi laudem, ex Baluzii Tom. IV. Misc. pag. 557. seq.

24. *Tractatus de Pace & Concordia* pag. 705 - 707.

In Appendicem rejecta primò *Dubia Scripta*:

Elucidarium, sive *Dialogus sum-Scriptam Christianæ Theologiæ comple-dubia*. xus, libris III. pag. 457. quod opus Guiberto Novigentino Abbati Codices quidam vindicant, Trithemius refert ad Honorium August. alii ad Guilelmum Coventriensem Carmelitam.

Planctus B. Mariæ ad Anselmum pag. 488. sive *Dialogus B. Mariæ Virginis & Anselmi de passione Domini*.

De mensuratione Crucis ad Luc. IX. 23. pag. 494. Scriptoris S. Bernardi junioris, qui in eo citatur.

De Conceptione B. Mariæ Virginis pag. 499. & de VI. Idus Decembris festo in ejus memoriam celebrando pag. 505. seq. pag. 507.

Passio Sanctorum Guineri, Fingaris, Pialæ, & sociorum An. Christi 450. Martyrum in Britania p. 508. Confer Acta Sanctorum 23. Martii.

Aliena:

Gisleberti, sive *Gilberti Westmo-Aliena*. nasteriensis ab anno 1084. Abbatis *Disputatio Judæi cum Christiano* cum præmissa Epistola, qua auctor hoc scriptum censuræ Anselmi subjicit p. 512. Gisleberto vindicatur hoc scriptum etiam à Trithemio cap. 353. licet sub *Guilelmi de Campellis* nomine edita est in Bibliotheca Patrum Lugdunens. Tom. XX. p. 1884. & sine nomine auctoris, prodierat Colon. 1537. fol. Altercatio Christiani cum Judæo de Fide Christiana interlocutoribus Gamiele & Paulo.

Ruperti Tuitiensis Abbatis annulus, seu dialogus Christiani & Judæi de fidei Sacramentis pag. 524.

Dicta quædam ex dictis S. Anselmi collecta p. 545. & miracula p. 548.

Præter castigaciones & emendationes à præclaro editore, subjiciuntur:

Joannis Picardi, Augustiniani, Canonici S. Victoris Paris. Notæ eruditæ ad tres libros priores Epistolarum ex editione Operum Anselmi, Coloniae 1612. folio, quam perinde ut Lugdunensem Theophili Raynaudi Lugd. 1630. fol. recenset Labbeus Tom. I. de S. E. pag. 80. seqq. Extat & editio Colonienfis 1573. de qua Possevinus & Norimbergensis 1491. fol. de qua Theophilus

philus Sincerus *Nachricht von alten und neuen Büchern*, Fr. 1731. 8. pag. 21. seq.

In *Eadmeri* operibus, quæ in editionibus Par. 1675. 1721. fol. Anselmo subjiuntur, extant præter Anselmi vitam liber quoque de *Beatitudine celestis Patriæ* (d) Anselmo à quibusdam tributus, & liber de *S. Anselmi similitudinibus*, in cuius cap. 47. seqq. tractatio illa de beatitudine iisdem verbis recurrit.

Carmen Anselmi in laudem *Lanfranci* Cantuar. decessoris sui exstat ad calcem vitæ Lanfranci editæ à Dacherio, & in *Bibl. Patrum* Lugd. Tom. XVIII. pag. 620. & Tom. XII. Opp. Raynaudi pag. 86. & in *Actis Ord. Bened.* Sec. VI. 2. p. 659.

Explanationes in S. Matthæum, Anselmo tributas, *Petri Babionis* Angli, qui circa an. 1360. vixit, esse notat Raynaudus, qui præfationem ex MS. Lugdunensi exhibet Tom. XII. pag. 90. seq. Oudino videntur referendæ ad *Guilelmum* Parisiensem, quod & Raynaudus pridem fuerat suspicatus. In *Cantica Canticorum*, & in *Apocalypsin* sunt Anselmi Laudunensis: In *Pauli Epistolas* Hervæum, Monachum *Dolenssem* Benedictinum habere auctorem noscuntur.

(d) De felicitate *Sanctorum* sub Anselmi nomine Antverpiæ 1602. 12. per Henricum Somalium, & sub *Eadmeri* Parisiis 1638. 8. edente Joanne Baptista Machalto Soc. Jes. *Eadmeri* Præfationem dederat Raynaudus Tom. XII. Opp. pag. 85.

APPENDIX DE GOTHESCALCO ORBACENSI MONACHO Seculi IX. Cilone.

SI *Gothescalcum* præcedentes inter Scriptores retuliffem, multorum iudicio non gemmam eorum diademati inserturus, sed maculam in coronam gloriæ eorundem daturus fuiffem. A multis enim *Gothescalcus* pro hæretico habetur, qui prædestinatianam hæresim instauravit. Ita, ut veteres omittam post *Sirmondum*, *Petavium*, aliósque, non ita pridem R. P. *Ludovicus du Mesnil* S. J. GOTHESCALCUM Hæreticorum fylloge in suo Opere de Doctrina & Disciplina Ecclesiæ accenfuit. Contrà verò HENRICUS NORISIUS S. R. E. Cardinalis *Gothescalcum* ab omni hæreseos labe absolvit, rectèque de prædestinatione sensiffem asseruit. Quid? quòd *Vincentius Contensonus*, graviffimus juxtà ac doctiffimus Theologus non innoxium modò labisque hæreticæ purum pronuntiavit, sed penè inter Martyres collocavit. Concludit enim Tomo V. de Gratia (e): *Ex quibus omnibus liquidd constat, GOTHESCALCUM non Prædestinatianæ hæreseos instauratorem, & multò minùs satorum, sed Augustinianæ Catholicæque doctrinæ strenuiffimum defensorem, pro iustitia, pro veritate, & pro gratia persecutionem passum, & patiendo immor-*

(e) in *Append. ad Dissert. 3. pag. 434. & 537.*

Post hanc recensionem superest, Varii Anselmi ne Anselmus noster cum aliis, qui eodem vocati fuerunt nomine, confundatur. Sunt enim plures Anselmi. Hic verò illorum tantum brevis faciendâ est mentio, qui ferè coævi & synchroni Anselmi nostri seculo itidem XI. & XII. vixere. Conringius in *Coment. de Scriptoribus XVI.* post Ch. Nat. seculorum Cap. I. Sect. XI. pag. 112. præter nostrum duos commemorat Anselmos, qui ab eo Seculi XI. *tria luminâ* vocantur. Alter eorum *Lauduni Decanus* vel *Archidiaconus* erat, ubi non minùs quàm Parisiis per quadraginta aliquot annos sacram Theologiam summo cum applausu docuit, atque anno 1117. finem vivendi fecit. Alter *Mantuâ oriundus* Episcopus erat *Lucensis*, de quo plura *Cavæus* & *Oudinus* ad 1070. Extra hos duos in *Belgio* Anselmum *Gemblacensem*, in *Germania* verò Anselmum Episcopum *Havelbergensem* doctrina & eruditio celebres reddiderunt. Hic posterior *Librum de Ordine Clericorum* à Cl. *Bernardo Pezio* ex MSS. *Hamerslebenfi*, ab *Eckardo* communicato, in *Theauri* sui *Anecdotorum* Tomo IV. Part. II. col. 75. 110. editum scripsiffem fertur. Ille prior verò *Sigeberti Gemblacensis Chronicon* ab anno 1112, usque ad an. 1136. continuavit.

tuum fuiffem. „Usque adeò, inquit *Cardinalis Aguirre Theol. Anselm. Tom. 3. Tract. 6. Disp. 115. Sect. 5. pag. 289.* Usque adeò *Contensonus* præ reliquis „ omnibus defensoribus *Gothescalci*, ipsum in cœlos evexit, & tantum „ non appellavit SANCTUM, gloriosumque *Christi Martyrem* sub *Rabano* pri- „ mùm, deinde verò sub *Hincmaro* passum. „ Quibus jam fidem adhibeam, Patronisve an Adversariis *Gothescalci*? Visum est, utrorumque argumenta & narrationem in medium afferre, ut *Lector* illis, qui vero proximiora scripsiffem videntur, adstipuletur.

HISTORIÆ GOTHESCALCANÆ SYNOPSIS

Autore Eminent. S. R. E. Cardinale Henrico Noris.

CAPUT I.

Gothescalci controversia cum Nottingo. Synodi in hac causa habitæ. Quid varii senserint ac scripserint.

MAllem calamum suspendere, quàm plenum invidiâ opus aggredi. Libenter *Gothescalcum* filerem, ejusque jam diu sopitos cineres evolvere recusarem; rem enim tot difficultatibus, ac variis auctorum diffidiis confusam video, ut vel ipsa *Apollinis* oracula fatigaret: sed ne turpiter ex acie pedem referre velle videar, libeat ea, quæ latiffimè & eruditiffimè profecutus est *Gilbertus Maugin*, in valentiorum veluti succum redacta exhibere, & sapientiffimi Viri Christianiffimi Regis *Consilarii* *Synopsis* contexere; ille enim nedum cespitantibus ac medias inter tenebras palpantibus prætulit facem, sed ceteris hujus itineris unicum se præbuit monstratorem & ducem.

Gothescalcus natione Germanus fuit Monachus Ord. S. *Benedicti*, inter cuius alumnos in *coenobio Orbacensi* adscriptus monasticæ religionis votum emisit. Hic profanis poësis præsertim disciplinis & sacris postea Literis ac SS. Patrum, *Augustini* verò præcipuè doctrinis imbutus, Romam sanctorum Apostolorum limina veneraturus iter instituit. Peregrinatione suscepta in Urbem venit, ibique solemniis (erat enim sacris initiatus) de more celebratis in Germaniam revertens in domo religiosiffimi Comitum *Eberhardi* apud *Insulæ* hospitio exceptus inceptum iter abruptit. Piiffimus enim Comes tum monachi religione, tum etiam singulari eruditione captus non citò dimisit, sed diu secum insigni pietatis exemplo detinuit. Accidit interim anno 847. ut *Gothescalcus* cum *Nottingo* *Brixienfium* Episcopo de gemi-

na Dei prædestinatione differeret, eamque ex *Augustini* doctrina acriter propugnaret. Hoc tot malorum ac tempestatum caput & origo extitit. *Nothingum* uti parùm in *Augustiniana* palæstra exercitatum nimirum perculit habita illa cum *Gothescalco* collatio; quare eodem ipso anno *Rabanum* Archiepiscopum *Maguntinum* sollicitavit, ut aliquo brevi licèt opusculo *Gothescalcum* confutaret. *Rabanus* amici votis satisfaciens, libellum edidit de prædestinatione, quem eidem *Nothingo* dicavit. Verùm parùm feliciter belli initia *Maguntinus* auspiciatus fuit, assumpsit enim (ut inquit *Remigius*) non necessariam, nec ullatenus Lib. de ad rem, de qua queritur, pertinentem tribus disputationem. Vides celebrem hunc epist. cap. Monachi antagonistam *Andabatarum* 41. more pugnantem, & vel in primo congressu vanis ictibus aëra diverberantem? *Gothescalcus* ubi *Rabanum* hostili voce sibi minitantem audivit, ne pugnam facere timidè videretur, illicò ex Italia superatis Alpibus in Germaniam propius pedem cum hoste collaturus descendit; certaminis etiam arbitros designavit sapientiffimos illius ætatis viros, quos datis literis consuluit, rogavitque, ut quid de *Augustini* mente ipsis videretur, exponerent. Carmina sunt *Gothescalci*, in quibus quid in nascentium dissensionum exordio ab illo actum sit, satis apertè monstratur.

*Ad hos atque alios per barbara regna locatos
Cernua his avidus direxi scripta diebus,
Orans magnoperè dignentur, ut oculus inde
Respondere mihi, cœu scis, vehementer egenti;
Estq; Augustini his sententia missa beati,
Quam*

Quam liquido exponi auctori quadrando poposci.
Nempe tribus horum studii proprium indere sen-
sum,
Marcaudo, Jone, atque Lupo rutilantibus ore
Pescens obnixè, satagant ut vera referre.

Quantum verò Gothescalcus Augu-
stino in hac controversia detulerit, tes-
tes sunt ipsius infestissimi vexatores
Rabanus & Hincmarus. Ille in episto-
la ad Eberhardum ait: *Dicitur enim*
ipse Doctor vester multa testimonia ex-
cerptisse de opusculis beatissimi & doctis-
simi Patris Augustini, quibus nititur
suam sententiam affirmare. Hic verò
testatur hoc ipsum his verbis: *Idem*
quippe Gothescalcus solet frequentissimè
dicere, ut sæpe commemoravimus, lo-
quens de B. Augustino, Augustinus no-
ster. Ne tamen segnè operi incum-
bere Monachus videretur, apud Ma-
guntiam in placito regio sententiam
suam exposuit, & apologetico se de-
fendit, in quo ne latum quidem un-
guem ab Augustino discedendum esse
tradidit: *De quo, inquit, libero arbi-*
trio quid Ecclesiæ Christi tenendum sit
atque credendum, cum à cæteris Catho-
licis Patribus evidenter sit, Deo gratias,
disputatum, tum præcipuè contra Pe-
lagianos, & Cælestianos à B. Augustino
plenius & uberius diversis in opusculis, &
maximè in Hypognosticon esse cognoscitur
inculcatum. Unde te potius ejusdem
Catholicissimi Doctoris fructuosissimis
assertionibus incomparabiliter inde quo-
que malueram niti, quàm erroneis opi-
nionibus Massiliensis Gennadii, qui ple-
risque præsumpsit in locis, tam fidei Ca-
tholicæ, quàm Beatorum etiam Patrum
invictissimis auctoritatibus infelicis Cas-
siani perniciosum minus dogma sequens
reniti. Sed nihil iniquius ac pericu-
losius, quàm illius quem offenderis,
iudicio fisci. Rabanus, quem Go-
thescalcus illo apologetico libro per-
strinxerat, in eo Maguntino confessu
præses omnia ad libitum tractans, Mo-
nachum erroris accusat, proscriptio-
nem furripit, exilio multat, & Hinc-
maro versuto cavillatori, falsario, im-
postori, uno verbo, Camaleonti (his
enim titulis Nicolaus Pontifex illum
insignivit) custodiendum tradidit. Er-
rat Hincmarus Rhemensium Archiepi-
scopus, Carolo Calvo adeò gratus, ut
Rex Hincmari sui potiùs, quàm Nico-
lai Pontificis partes propugnandas sus-
ceperit. Hic ineunte anno cum quos-
dam Episcopos Regis mandato in Ca-
risiaco palatio congregandos accipe-
ret, Gothescalcum ad eorum præsen-
tiam, ut ipse ait, *producere studuit.*

Erat Hincmarus in eo iudicio, uti po-
stea in Rothadi damnatione, * *Ipse*
accusator, ipse testis, ipse iudex. Mife-
rabilis Monachus Hincmariana fraude
ac potentia damnatur, * & *ut improbus*
virgis cæsus, & licet tot flagellis dila-
niatus penè animam traheret, defen-
sionem, quam scripto paraverat, in
ignem projicere compulsus est. Rem-
sanctus Remigius lacrymis est profecta-
tus. *Illud prorsus omnes non solum do-*
lent, sed etiam horrent, quia inaudito
irreligiositatis & crudelitatis exemplo,
tamdiu ille miserabilis flagris & cædibus
trucidatus est, donec (sicut narraverunt
nobis, qui præsentés aderant) accenso
coram se igne libellum, in quo senten-
tias Scripturarum, sive sanctorum Pa-
trum collegerat, quas in Concilio offer-
ret, coactus est jam pene emoriens suis
manibus in flammam projicere, atque
incendio concremare. Hincmarus con-
fessu illo soluto veritus, ne si Mona-
chum Rothado, vel Abbati ordinariis
iudicibus custodiæ credidisset, vel apo-
logiam iterum ederet, vel ad Roma-
num Pontificem appellaret, usurpato
sibi jure, maxima verò Rothadi inju-
ria apud suos carceres reum detineri
iussit, quod ut ab se rectè factum fu-
isse Nicolao Pontifici suaderet, Rot-
hadum (quem summus Pontifex *virum*
apostolicum, alterum * Athanasium,
episcopum conscientia purum, conversa-
tione innocentem, columbam simplicita-
te, ac prudentia serpentis insignem)
infamavit: ** *Quoniam, inquit, Rot-*
hadus, de cujus parochia erat, illi ne-
siciebat resistere, & novitates amans ti-
mebatur à nobis, ne disceret prava sen-
tire, qui noluit discere recta docere. Li-
bet hinc Hincmaro exprobrare, quod
illi in ejusdem Rothadi causa Nicolaus
Pont. objecit: *Falsitas in ipso mox acti-*
onum invenitur principio. Jacobus Sir-
mondus anno 849. in Carisiaco Con-
cilio damnatum asserit Gothescalcum,
edita anathematis capitula, & ipsum
Carolus Principem Synodicæ pro-
scriptioni suos calculos addidisse.
Sed illius fidem suus Hincmarus,
S. Prudentius, Lupus uterque, Ra-
tramnus, Johannes Scotus, qui in
hac ipsa causa strenuè sese exercue-
runt, prorsus elevant; nullam enim
ipsi de Carisiaco Concilio mentio-
nem, nullum verbum habent, quod
tamen maximi ponderis in lite, in qua
versabantur, esse poterat, nullo etiam
ipsis titulo subticendum. Quòd si
Rex Carolus anathemati subscripsit,
cur postmodum Ratramno injunxit,
ut

Epist. 43.
ad Sues-
sionens.
* Ep. 40.
ad Caro-
lum.
** Apud
Flodo-
ard. lib.
3. hist.
Rhem.
cap. 14.

ut de exorta quæstione geminæ præ-
destinationis ex sanctorum Patrum li-
bris capitula ac asserta colligeret? Sa-
nè nedum Rege, sed vel imperitissi-
mo iudice indigna diligentia foret, cum
causam dijudicaveris, consultum pe-
tere. Annales etiam Bertiniani ab
Hincmari amicissimo scripti, quattuor
illa capitula referunt ad annum 853.
his verbis: *Carolus inde scilicet à Conci-*
lio Sueffionensi ad Carisiacum veniens
cum quibusdam episcopis & abbatibus mo-
nasticis quattuor capitula edidit, & pro-
pria subscriptione roboravit. Quorum
primum est, *neminem prædestinationem ad*
pœnam esse. Hincmarus ipse eorum
canonum architectus, fatetur editos
post plurima multorum auctorum ea
de re scripta. Deinde, inquit, *illa, quæ à*
pluribus & per aliorum manus de plu-
ribus ex his causis accepimus, propter
quam necessitatem ex Catholicorum Pa-
trum (ut diximus) sensibus & verbis
capitula illa quattuor excerpte procura-
vimus. Lege auctorem cap. 10. Hinc-
marus igitur anno 849. damnato Mo-
nacho, S. Prudentium Tricassinum
Antistitem virum & pietate & doctri-
na celeberrimum totius rei per literas
certiorem fecit significans se ab eo con-
siliium quærere velle de statu & compres-
sione Gothescalci, *intimans quod de ipso*
actum vel iudicatum fuerat in Synodo,
quo eum reclusum iudicio, & quia mul-
tis modis eum converti tentaverit, & de
moribus ac superbia ipsius, & si in Cæ-
na Domini, vel in Pascha debeat eum ad-
mittere ad audiendum sacrum officium,
vel accipiendam communionem. Hæc
satis confirmant Gothescalcum non-
dum ut hæreticum esse damnatum,
non in Maguntino placito, in quo,
ut ajunt Annales Fuldenfes, *rationa-*
biliter ut plurimis visum est convictus,
& ad proprium episcopum Hincmarum
Rhemis transmissus est; nec etiam in
Carisiaco conventu, neque enim du-
bitasset Hincmarus hominem à duplici
Concilio damnatum hæreseos, & fi-
delium communionem recisum, feriis
illis Paschatis admittendum prorsus
non esse. Prudentius re diligenter in-
specta nedum Gothescalcum sacris non
prohibendum rescripsit, sed paullo post
destitutam Monachi causam scriptis
primus omnium defendit, in scripto
libello ipsimet Hincmaro ac fidissimo
Achatu Pardulo, in cujus præfatione:
Hoc primum, inquit, vestram sincerita-
tatem monens, & postulans, ut do-
ctrinam beatissimi Patris Augustini abs-
que ulla dubitatione undequaque doctis-
P, Ziegelbauer Hist, P. III,

simi, sanctorum Scripturarum aucto-
ritati in omnibus concordissimum, quip-
pe nullus Doctorum abstrusa earum scru-
pulosius rimatus, diligentius exquisie-
rit, verius invenerit, veracius protu-
lerit, luculentius enodaverit, fidelius te-
nuerit, robustius defenderit, effusius
disseminaverit, vestri Pontificatus tem-
pore commento quolibet impugnari non
permittatis. Vides Augustini propu-
gnatores sub ipso prælii initio adver-
sariorum superbiam vellicantes? Sed
Prudentio comitem se dedit Lupus Ser-
vatus, qui Maguntino placito inter-
fuerat. *Hic cum comperisset, primum*
in Italia (ut verbis utar ipsius) dein-
de in Gallia, si non concuti fidem, tur-
bati certè quorundam intentionem, quod
de libero arbitrio, & de prædestinatione bo-
norum & malorum, ac de sanguinis Do-
mini taxatione vulgo quædam inaudita
jaçtarentur, aureum de tribus quæstio-
nibus libellum edidit, quo in omnibus
Gothescalci sententiâ, sicut Prudentius
confirmat, & Augustinianam de præde-
stinatione auctoritatem elogio insigni-
vit. Nec minùs alter Lupus Abbas Fer-
rariensis factis, quàm nomine Magunti-
no Lupo se similem demonstrare cu-
piens, scripto ad Regem libello, Go-
thescalcum acriter propugnans, to-
tum se Augustinianum ostendit; nam
quæstione tertia cum Augustinum à
Gelasio PP. approbatum asseruisset, ad-
didit: *NOS igitur incorruptum sancta-*
rum scripturarum sequentes intellectum,
& Apostolicæ sedis gravitatem suscipi-
entes quid aliter dicamus? nisi taceat
Faustus, & similiter sentientes; loqua-
tur cum suis consortibus Hieronymus &
Augustinus, scilicet illius proverbii re-
cordantes: conticescant ranae, dum Cæ-
lum tonat. Tum etiam Ratramnus,
quod à Carolo Rege acceperat man-
datum, sententias sanctorum Patrum
in quæstione de gemina prædestinatio-
ne colligendi, gemino libello eandem
veritatem confirmans, plenè execu-
tus est; qui latissimè Augustinianas ca-
pite excerptis includit. *Sicut enim*
ex his, quæ breviter de B. Augustini libri I.
libris collegimus, intelligi datur. Et de præ-
postea librum secundum ab Augustino
auspicatus, post plura ibidem ex S.
Doctore deducta: *In his duobus, in-*
quit, testimoniis manifestissimè monstrat
geminam venerabilis Augustinus præde-
stinationem. Ubi primum Hincmarus
tot sapientissimos viros veluti facta con-
spiratione in se unum stylum acuisse
cognoscit, dolet, facti poenitet, &
infectum vellet. Sed jaçta erat alea,
pedem

In Præfat.
de trib.
quæst.
Tom. 2.
vindic.

Tom. I.
Vindic.
9. sæcu-
li pag. 4.

Lib. de
non Tri-
na Deita-
te pag.
550.

In Epist.
ad Ecclef.
Lugdun.

pedem revocare, vel palinodiam canere turpissimum ratus, cum suo Pardulo rem communicat. Huic tutius esse videtur, mercenario milite bellum gerere, quam se ipsos aperto quasi discrimini objicere. Præ cæteris è re esse judicabatur Johannes Scotus cognomento Erigena, vir ingenio petulanti æquè ac erudito, qui Caroli aulam secutus jam diu in magna ab eo dignatione susceptus, individuus comes fuerat mensæ & cubiculi. Ne tamen unius humeris tantam molem imponerent, Amalarium etiam supposuerunt. His qua promissis, qua præmiis, qua mille Hincmarianæ fraudis astutiis expugnata ac pene perditam causam restituendam persuadent, hortantur, & recusantes impellunt. Tene S. Remigium Piladi ac Orestii respondentem, an exprobrantem? Quod autem, inquit, inter cæteros, qui de tanta questione divinæ videlicet præscientiæ & prædestinationis apud eos scripsisse memorantur, etiam Amalarium ponitur, & Scotus Johannes ab eis ad scribendum compulsus esse refertur. Neque Pardulum puduit ingenuè id ipsum fateri, Scotum illum, inquit, qui est in palatio Regis, Johannem nomine scribere cogimus. Scotus magna arrogancia palæstram ingressus ab adulatione Hincmaro & Pardulo gratans præfatur: *Fari non possum, quantas qualésque gratiarum actiones vobis rependere debeam, in eo quod vestræ dilectionis copiosissima sublimitas me tanquam aliquid valentem in defendenda omnium nostrum salute, quæ est professio Catholica, non est dedignata cooperatorem eligere.* Ab adulatione præfationem inceptam adulatione concludit, & ut gratior haberetur, ad chelym recitat:

*Cæsare sub Carolo Francorum gloria pollet
Litore seu pelagi piscibus, atque salo.
Sæta Diabolici damnatur dogmatis, atque
Pastorum cura splendet amena fides.*

Quàm ridiculè verò, ne infelicitè dicam, opus aggressus sit, inde satis constat, quod primum caput in Philosophiæ divisionibus assignandis confumit. Tales hæresis Pelagiana discipulos exigit optimè in philosophicis tricis exercitatos. Ubi primum liber ille erroribus & hæresibus scatens in lucem prodiit, piis omnibus veræ & Catholicæ doctrinæ cultoribus horrore & execrationi fuit. Primus omnium sanctus Prudentius Wenilone Senonensi Archiepiscopo jubente, Scotum pari titulo inscripto ac in tot capita diviso volumine confutavit. Sa-

nè de Erigena tale iudicium protulit: *Deprehendi, quantum divinitus inspiratus potui, Pelagii Cælestique, eorumque sequacis, ac defensoris acerrimi Juliani per omnia sectatorem, Johannem videlicet Scotum tanta impudentia Orthodoxæ fidei Patribusque Catholicis oblatrantem, ac si unus spiritus Julianum Johannemque docuerit, unus idemque spiritus in eis fuerit, nec dispar spiritus per eorum linguas tot tantisque blasphemiarum nauseas vomuerit.* Postea addit, post Augustinum nemini in Pelagianos nova scribenda esse, immo ne posse quidem: *Quibus, ait, cum à Patribus, præcipueque beatissimo Augustino competentissimè abundantissimèque fuerit &c.* Per idem tempus delatis ejusdem Scoti sententiis ad Lugdunensem Ecclesiam, quæ studio charita-

Libello adversus Scotum initio, & debito loci, atque ordinis insolentia illius Scoti respondere necessarium duxit, ne illius Lectores inani verbositate, & ventosa loquacitate perniciosissimè occupati non se divinis scripturis, & auctoritatibus paternis humiliter submittant, sed ejus potius fantastica deliramenta sequantur. Opus Magistro Floro doctissimo Diacono injunxit, qui adeo excellenter Scotum confutavit, ut vel ab ipso hoste Hincmaro laudes extorserit, dum eum & *virum doctum* asserit, & † Augustini sensum secutum affirmat. Porro Flori librum fuisse ab Ecclesia Lugdunensi confirmatum, non solum omnes editi ac manuscripti codices præferunt, sed ex præfatione libelli probatur, in qua hæc habentur: *Venerunt ad nos, id est, ad Ecclesiam Lugdunensem cujusdam vaniloqui garruli hominis scripta &c. & paulò post: Necessarium omnino ducimus, ut studio charitatis, &c. debito nostri loci atque ordinis ejus insolentia auctore Deo responderemus: quod simplici diacono non convenit.* Interim Hincmarus & Pardulus, cum Scotum à Prudentio confutatum acciperent, ab Ecclesia Lugdunensi sententiam quasi dubii (quod tamen initio agendum erat) petere non erubere.

Pardulus valde inter se ipsos dissentire, ac maximam fieri contentionem fassus est. Tanta erat etiam eo seculo Augustini auctoritas, ut Hincmarus & Socii, cum veri Augustini patrocínio se destitutos esse animadverterent, ad fictam Augustini imaginem confugerent, saltim sub magni nominis umbra tuti evasuri: nam relictis germanis eximii Doctoris foetibus spurium Hypognosticon (sic volumen illud Augusti-

gustino falso suppositum inscriptum est) ausi sunt petulanter obtrudere. Sic * Hincmarus, sic ** Pardulus, sic *** Rabanus, & alii: At † Prudentius, & †† uterque Lupus, & † Florus eum librum in apocryphorum quicquillas rejiciendum clamabant. Audi Pardulum litem ad Lugdunensem Ecclesiam deferentem: *Quæ autem inter-nostros sit maxima contentio, vobis significo. Quidam dicimus Augustinum edidisse libellum, quem Hypognosticon præintitulavit. Et quidam nostrorum dicunt non à præfato viro eundem libellum esse editum.* Rabanus, ut caneret inter olores, duabus Hincmari & Parduli literis comites suas dedit, ut Gothescalcus trium Episcoporum sententia damnatus appareret, & facilius Lugdunenses in suas partes pellicerent. Hisce tribus epistolis in Lugdunensium confessu perlectis, S. Remigius ejus Urbis Antistes omnibus diligenter ritèque discussis, in Hincmarianum Geryonem acriter invecus, jactis septem firmissimis fidei Catholicæ firmamentis, objectas Gothescalco calumnias non ex suo sensu, ut ipse ait, sed ex Scripturarum sanctarum immobili veritate, & beatissimorum Ecclesiæ Patrum fundatissima auctoritate rejecit.

Nil magis inexpectatum Hincmaro & sociis accidere poterat, quam Remigium, cujus nomen omnium animos tota Gallia pulsabat, ac universam Lugdunensem Ecclesiam suis conatibus adversari. Jam probè cognoscere poterat, suos causa cecidisse, nisi furor ac semel in Monachum concepta rabies illum penitus obcæcasset. Scio recentiorum Parisiensem in sua historia, veriùs Rythologia Gothescalcana negare S. Remigium tribus illis epistolis respondisse; sed ut omitam Lugdunenses Annales, audiat Jacobum Sirmondum, quem ipsemet extra sidera & orbis extulit: *Quin & eadem, inquit, rursus Lugdunensis ecclesia ejusque antistes Remigius in libro de tribus epistolis Hincmari contra Gothescalcum respondens &c.* Hincmarus more camaleontis (ut à Summo Pontifice postea audivit) cedere nescius modò hoc, modò illud consilium arripiens, varias in partes, dubius quid sibi agendum esset, impellebatur, ad dolos tandem versutus homo convertitur. Año 853. Rex Carolus Sueffionensi Synodo soluta in Palatium suum Carisiacum rediens, Hincmarum ac quosdam alios aulicos Episcopos secum adduxit. Hincmarus rei gerendæ tempus oppor-

tunum intelligens Regem adit, precatur, ut Gothescalcum in Episcoporum, qui aderant, iudicio condemnet. Annuuit votis Carolus supplicantis; conveniunt jussu Regis Episcopi, damnamandum Gothescalcum clamat Hincmarus, urget proscriptionem Carolus, in quorum sententiam causa minimè judicata cæteri vel metu, vel adulatione labuntur. Quatuor in Gothescalcum capitula eduntur ipsius Regis subscriptione firmata. Porro quàm celeriter, quàm raptim, quàm præcipitanter Carisiacum illud conventiculum habitum sit, appello ad Hincmarum ejusdem architectum ac Præsidentem: *de cuius sancti Viri sc. Prosperi verbis, ut simpliciter, & veraciter omnibus legentibus fateamur instantia devotionis Domini & Christianissimi Caroli Principis coacti, qui librum illius præ manibus non habuimus, quantum ad memoriam nobis venit, & brevitatis temporis & simultanea compulsio permisit, hoc capitulum humilitas nostræ intelligentiæ delibavit.* Quid tam alienum à maturo, quod in Concilio haberi debet, examine? Illa sola præcipitatio & subitanea compulsio (etiamsi nihil aliud obstaret) ad capitula illa rejicienda & explodenda sufficeret. Aptè Nicolaus Pontifex hæc Hincmari Concilia nuncupavit cum Psalte *conventicula sua de sanguinibus.* Hoc est famosum illud Concilium, in quo damnatus fuit Gothescalcus, quod Sirmondus refert in annum 848. in quo in Monachum quatuor capitula publicata fuisse affirmat. Sed falso, nam Annales Bertiniani, qui studio R. P. Heriberti Rosueidi ex pulvere inter Francorum historias inserti sunt, ad annum 853. Carisiacum hoc conventiculum exprimentur his verbis: *Carolus inde sc. à Sueffionensi Synodo ad Carisiacum veniens cum quibusdam Episcopis & Abbatibus Monasticis, quattuor capitula edidit, & propria subscriptione roboravit.* Hæc porro capitula non synodi alicujus, sed ipsiusmet Hincmari verfutia compilata esse testes sunt Hincmarus & Sirmondus: hic dum inquit: *Duplex fuit Hincmari adversus Prædestinatianos lucubratio, una tres libros continens pro defensione Carisiacensium ejus capitulorum contra Gothescalcum: ille verò id ipsum prius asseruerat. Sed cuicumque placet, inquit, benigno animo conferat capitulum sanctæ Arausicanæ synodi cum capitulo à nobis ad sensum excerpto, quia librum præ manibus tunc non habuimus, quando hoc capitulum de sensibus Orthodoxorum dictare coacti sumus &c.* Ride iterum per

Ex Mathæo Westmon. ad an. 883.

Lib. de trib. epist. cap. 40.

In Præf. lib. de Prædest.

* in 1. epist.
** in 2.
*** in 3.
† cap. 14.
†† ubique
†

Libello adversus Scotum initio.

Lib. de Prædest. cap. 6. † cap. 11.

In Præf.

In epist. ad eccles. Lugdun.

De tribus epist. Præfat.

Lib. hist. Prædest. c. 12.

Lib. de Prædest. cap. 34.

Ep. 46. ad Hincmar.

Tom. 3. Conc. Gallia.

Tom. 3. pag. 150. & seq.

Ep. ad Lect. in oper. Hincm.

CAPUT II.

Hincmari crudelitas in Rothadam & miserabilem Monachum.

Miserabilis Monachi obliti forsan videbimur, dum longum de illo silentium fecimus, unde eum jam vitâ functum non immeritò quis suspicari posset. Vivit tamen infelix, & undecimum in ergastulo annum agit: parùm illi tot sapientissimorum hominum patrocinium, minùs Valentina ac Lingonica Synodus, nihil Tullenfis Concilii decreta profuere, crudelissimus enim æquè ac dolosus Pharao, quo pluribus ad Monachi liberationem impellebatur, eo severiori carcere miserum custodit. Ultimas in hoc capite Hincmariæ fraudis lineas describimus, & licet à materia de gratia & Augustini doctrina prorsus aliena videantur, quæ subsequuntur, ex iis tamen Rhemenfis Antistitis ac Pelagianæ veritatis viscera penetrabimus. Hincmarus, quo novorum semper cupidum animum expleret, vetuit, ne in sua dioecesi amplius caneretur ille versiculus omnibus retrò seculis ab Ecclesia in fine hymni de pluribus Martyribus recitatus: *Te Trina Deitas unâque poscimus.* Huic innovationi sese opposuere Monachi Ord. S. Benedicti, quorum unus Rattramus non exiguo edito volumine ex pluribus SS. Hilarii & Augustini testimoniis contexto, versiculum more solito canendum probavit. Hisce tumultibus ad Gothescalcum delatis, illic Monachus schedulam scripsit, qua Trinam Deitatem dici posse probavit. Hincmarus graviter indignatus, unum Monachum nempe captivum suis conatibus resistere, ingens volumen confecit, quo Gothescalci schedulam explosit, quem tamen librum nisi mortuo hoste vulgavit, ut securiores mortuo Leoni lepores insultarent. *Hæc omnia*, inquit post librum de prædestinatione contra Gothescalcum & complices ejus, puta, utramque Synodum, Rhemigium, Prudentium, aliòsque afferentes, *quia sicut quosdam ad vitam, ita quosdam Deus prædestinavit ad mortem, de authenticis scripturis, & Catholicorum dictis collectum statim in initio suæ de Trina Deitate blasphemiam collegi, & scripsi &c.* Mirare hunc peritissimum ac æquissimum judicem blasphemiam incusantem illud carmen, quod tot seculorum vetustas in Ecclesia comprobaverat, & nostris etiam temporibus inter sacros hymnos

Hincmar.
de non
Trina
Deit. pag.
552.

reperitur: *Te Trina Deitas, unâque poscimus.* Verùm Monachi obtemperare recusabant, quare Hincmarus more solito ad minas conversus: *Denique* Ibid. pag. 442. *si quod absit, aliquis de fratribus hinc pro finalitate hymni, unde absque ulla necessitate exorta est ista cervicosa contentio, Trinam Deitatem defendendo, vel de prædestinatione Sanctorum, & relictione reproborum, vel quod Deus non vult omnes homines salvos fieri &c. vindictæ Canonice subiacebit.* Et paulò post, quam canonicam vindictam intelligat, his verbis expressit: *Si per contemptum* pag. 443. *deinceps offenderint (quod dicimus satis inviti) quem non correxerint vetera, & cum gradus privatione, atque à corporis & sanguinis Christi separatione, ut Gothescalcus pertinacissimus damnatus est, condemnabitur exilii vel ergastuli relegatione.* Sed leviora ista sunt Rhemenfis Præsulis deliria, jam ad graviora propero. Hucusque in miserabilem Monachum debacchantem Hincmarum vidimus, modò ejusdem sævitiam ac Pharaonicam crudelitatem in optimum emeritæ militiæ virum detestemur.

Rothadus veluti Gothescalci amicus suspectus erat Hincmaro, ut initio præcedentis capitis observavimus: illum igitur à Sueffionensi sede deponere Rhemenfis omnibus artibus satagebat, eoque vehementius ad tantum facinus perpetrandum impellebatur, quòd Rothadam suis opinionibus pravisque doctrinis semper resistentem cognoverat, quam præcipuam depositionis suæ causam ipsemet in libello supplici ad Romanum Pont. testatur: *Venerabilis*, Libellus inquit, Metropolitanus Hincmarus sanctæ Rhemenfis ecclesiæ Antistes quibusdam occasionibus exortis, acri circa me infestatione certans, diu multis ac variis laboribus meam vexabat exiguitatem. Ego autem quantum poteram, illum tolerans in his ei nequaquam pro suo libitu acquiescere volui, quæ sacris perpendebam auctoribus esse contraria. Jam diu occasionem quæritabat, quâ Rothadi depositionem aliquo modo palliaret. Audi Romanum Pontificem ad Episcopos Galliæ hæc perscribentem: *No-* Ep. 39. *tum sit dilectioni vestræ fratres mei & filii carissimi, quod quidam Gallorum Episcopi zeli & invidiæ Diaboli facibus accensi, quia mors (sicut scriptum est) per invidiam introivit in orbem terrarum, hinc fratri nostro Rothado venerabili viro insidiantes, & per octo circiter annos, quemadmodum illum proprio privarent episcopatu, iudicio meditati sunt*

sunt &c. Sed ne alium ab Hincmaro ibi à Pontifice designari putes, audi illum ipsum Regem Carolum alloquentem: Epist. 40. *Sed horum, imò hujus contumaciæ nullus auctor, nisi Hincmarus Rhemorum Episcopus extat.* Mirum igitur nulli esse debet, Hincmarum & Carisiacum conventiculum finxisse, tantam etiam bilem in sanctos Prudentium & Remigium evomuisse, ac talem denique in miserabilem Monachum crudelitatem exercuisse: ut omittam ab utraque Synodo rebellionem, & immodestiam in Tullenfi Concilio, qua ausus fuit cum suis blando sibilo charaxare; in cuncta enim, quæ dixi, facinora præceps ruebat zeli & invidiæ diaboli facibus accensus, quibus octo annis ante depositionem Rothadi miserè agitabatur. Ad Rothadam redeo. Hic quemadmodum presbyterum in stupro deprehensum gradu sacerdotali dimoverat, & alium in ejecti locum suffecerat, idque 33. Episcoporum iudicio peractum fuerat. Hincmarus, cui uti Metropolitanæ Sueffionensis Ecclesia subdita erat, stupratorem illum in sua primùm dioeceli sacra facere permiserat, dein post triennium Rothado ut par erat reclamante parochiæ Sueffionensi restituendum curavit; eum verò, quem Rothadus in depositi locum substituerat, loco motum ad se trahi iussit, & carcere more solitæ feritatis inclusit; huic violentissimæ, iniquissimæ, ac injustissimæ oppressioni resistentem Rothadam minis ac censuris prius aggreditur; tandem anno 862. in Pistenti Synodo ut contumaciæ & obstinationis reum denunciat, coram Patribus trahit, increpat, damnat. In quo sanè Concilio quas partes Hincmarus egerit, Rothadus ipse testetur: *Meus Archiepiscopus voluntatis suæ propositum, quantum poterat, implere curavit, factusque est gravis meus accusator, ipse testis ipsèque iudex. Et sicut me absentem prout voluit culpabat, sic & temerè judicare nec timuit, nec retractavit.* Postea: *Tanquam Imperator triumphans, & tanquam Summus Ecclesiæ Pontifex decernens subjugata suo potentatui, & oppressa fratrum humilitate jam mihi intrepidè, & ut veor impiè depositionis iudicium emisit, parvipendens, quòd ulli ulterius inde esset rationem redditurus, & quasi hoc nulli deberet in se ipso confidens.* Rursus: *Tunc è vestigio tanquam in latronem, more satellitum homines in manus iniecerunt, meque rapaciter ad carceralem duxere custodiam. Quantis postea sum affectus injuriis, ac per divers-*

Rothado
in libello
supplici
ad Pont.

Ibidem.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

sa loca distractus, quanto fuerim labore fatigatus, tædet me pudè que referre: adhuc namque coarctare satagebant interdum aliquot honores, id est, unam abbatiam repromittentes atque spondentes, tantum ut in meam damnationem ego subscriberem &c. Sic Rothadus violentissimam, quam ab Hincmaro tulit, oppressionem ostendit, quam ubi primùm Nicolaus Pontifex per Rothadum literas intellexit, statim ad Hincmarum epistolam dedit censuras minitantes, conquestus, quòd Rothadus *cum debuerat honoribus pro sua senectute multiplicibus ampliari, & pro tot laboribus ac obsequiis in Ecclesia Dei pariter & principibus mundi fideliter ac utiliter impensis, majori dignitate frui, & jam tandem sine cujusque impulsione quietus existere, nunc econtra debonestatus, & ad injuriam B. Petri Apostolorum Principis, cujus sedem appellaverat, fame & siti, ac innumeris maceratus miseris, ac depositus pariter & abjectus existit.* Restitutionem jubet, urgè que, quibus si obtemperare recuset, post mensem sacris se interdictum sciat. Altera etiam epistola hortatur Carolum Regem, ut Rothadam honori pristino restituendum curet. Hincmarus Apostolicas hæc literas acceptas ne quidem legere dignatus est. Tene verba Pontificis scelus Hincmaro exprobrantis. *Quam epistolam contemplatus etiam solo tactu indignam judicans, Dioscorum in hoc imitatus saltem hanc legere nullo modo consensisti.* Summus Pontifex vehementius indignatus, omnibus Episcopis, qui Rothadam judicaverant, præcipit, ut intra 30. dies illum liberent; ni faciant, à missarum solemnibus excludit. Altera rursus epistola Hincmarum hortatur ad obedientiam, quòd si pertinax maneat in proposito, proscriptionem veluti sacrorum canonum contemptori intimat. Tertia etiam epistola Regem ipsum omnium mandatorum certiore facit. Hincmarus crimini novum crimen annectens, Pontificis literas per quattuor menses ad se secretas detinens, nemini passus est eas revelari. Audi Pontificem apud Regem Hincmarum fraudis accusantem. *Demò frater noster Hincmarus in contumelia nostra versatus, non solum non obedire nobis delegit, verum etiam epistolam nostram, quam ad eum & ad Episcopos, qui in depositione Rothadi sibi consenserunt, miseramus, apud se per quattuor menses retinens, quæ de Rothado decrevimus, etiam inter hæc diversis aliis*

Epist. 29.

Epist. 41.

Epist. 40.

aliis pro hac eadem causa nostris epistolis per nonnullos directis crebro contemptis agere recusavit. Sed durior erat Rhemenfis Pharaon, quam qui duplici Romani Moyfis correptione emollitus, Rothadum suae libertati donaret. Quinta etiam epistola contumax Hincmari pervicacia pulsanda fuit: Miramur, inquit Summus Pontifex ad Hincmarum, & aequanimiter ferre non possumus, cur Apostolica nostra monita jam toties pro confratre nostro Rothado Episcopo vilipendens, spernere non recuses, de quo non solum ter, sed & quater charitati tuae, ut recuperaretur, direximus, & ad ultimum statuimus, ut aut honori pristino redderetur, aut kal. Maij istius XII. Indictionis Apostolatui nostro cum Legatis suis praesentaretur, quod non tantum fieri renuisti, sed etiam cum ipse venire vellet, iterque jam coeptum haberet, non est permissus, sed potius coactus retrò reversus est, in quo datur intelligi, ut tua fraternitas ad hujus casum prompta existere possit, quando ei Apostolica praecipio ad injuriam B. Petri Apostoli illis in partibus non observatur, & à te spernitur, ac violatur &c. Hincmarus tot repetitis Summi Pontificis mandatis compulsus, Rothadum cum accusatoribus Romam dimittit; qui per octo circiter menses coram Nicolao examini subjectus est, in quo, uti postea idem Pontifex ad Regem scripsit, omnia falsitatis argumenta destructa sunt, & fabricatores mendacii terga subito converterunt; At verò Rothadus Episcopus conscientia purus, conversatione innocens, columbarum simplicitate ac prudentia serpentis insignis, cum ad examen Rom. Ecclesiae ventum esse perspexit, ubi nullum suspectum habet, nullum inimicum passus est. Probe igitur Rothadi innocentia cognita Summus Pontifex die vigiliarum Nativitatis Domini in Basilica S. Mariae Majoris inter Missarum solemnias de causa Rothadi sermonem fecit, in quo miris laudibus viro innocenti celebrato ipsum Hincmarum nomine designato reprehendit: Nimum absurdum est, inquiens, quod Hincmarus fingit &c. Absolutum postea Rothadum unà cum Arsenio de Latere Legato in Gallias misit unà cum epistolis ad Principem, Hincmarum & Sueffionensem populum, & universos Episcopos Galliae, in quibus acriter in Hincmarum invehitur. Sanè ad ipsum Hincmarum hæc habet: Contra appellentem Sedem Apostolicam eundem (Rothadum) venerabilem virum tanta molimina tantaque

preparare machinamenta minimè formidasti, ut postquam data sibi Romam veniendi licentia fuerat, priusque sibi & Regi valefaceret, postea hunc à nostro examine ad tua (ut ita dicam) tribunalia deduxeris, quia Synodus dici non potest, ubi noster nullus praebet assensus, & ingredi Prætorium nolentem depositioni tyrannico more subjiceres, occasionem sumens de quadam epistola, tanquam Rothadus, postquam ad nostrum appellaverat iudicium, rursus ad vestrum mutata voce provocasset, quod omnino falsum est. In epistola verò ad plebem Sueffionem quasi suprema hujus restitutionis coronide Nicolaus Pontifex protestatus est, hoc opus esse dexteræ Excelsi, inde Rothadum quasi alterum Athanasium ab Hincmaro, ut illum ab Ario calumniam passum commendans: Habetis, inquit, præterea in hoc beatæ recordationis Athanasii prudentissimi sacerdotis exemplum, cujus tolerantia cui non consolationi sit? cui non spem faciat ejus inexpectata reversio? Ejicitur Ario persequente, sed revocandus Domino prosequente. Passus est carcerem, passus est angustias &c. Sancti autem Papæ Coelestini verba sunt hæc, quæ nos Rothado possumus non inconvenienter aptare, præter quod ille Reverendi Athanasii & blasphemii Arii mentionem fecit, inpraesentiarum verò Hincmarus persequens, & Rothadus innocens in causa sunt. Hæc de Rothadi innocentia dicta sufficiant; alio enim Hincmari nequitia vel nolentem trahit; siquidem, ut Carisiaci conventiculi fraudes & Hincmariana crudelitas manifestior evadat, Vulfadi & sociorum tragœdia hic inferenda est, quæ unà cum iis, quæ de Rothado narravimus, non exiguam dicendis de Gothescalco afferet lucem.

Anno 853. Hincmarus celebraverat synodum apud urbem Sueffionum in monasterio sancti Medardi, in qua præcipuè Vulfadi ac sociorum depositio confirmata fuerat, cujus depositionis approbationem iteratam suis fraudulentissimis artibus furripuerat. Vulfadus illatam sibi injuriam diu dissimulavit, donec supplici libello Romam misso Romanum Pontificem appellavit. Nicolaus Arsenio in Gallias de latere Legato unà cum Rothado proficiscenti recognoscendæ Vulfadi causæ curam commisit. Hic cum Hincmarum ad dicendam causam ad se vocasset, illius tamen literas accepit, in quibus quantum ad Vulfadum aliosque depositos clericos pertinebat, respondit: Ego

ad annū
866.

Hincmari
ep. 26. ad
Nicol. PP.

Ibidem.

eos non judicavi, neque dejeci, neque cum iudicibus eorum subscripsi. Hac Rhemenfis Antistitis responsione Romam ab Arsenio missa anno 866. ipse Summus Pontifex, qui ex Rothadi vexatione Hincmari fraudes benè noverat, Vulfadi causæ dijudicandæ totus incumbit, & cuncta (verba sunt Baronii) quæ per Hincmarum adversus clericos illos gesta essent in utroque Sueffionensi Concilio, confutans eum, & convincens multipliciter, iniqua falsaque fuisse dissolvit, & Vulfadum, & reliquos Remenses Clericos destitutos suis ordinibus & honoribus restituit. Quæ sententia ut facilius executioni mandaretur, literas in publico Sueffionensi Concilio hac de causâ cogendo coram Principe legendas direxit: in quibus perspectis Hincmari in hac Vulfadi controversia fraudibus, dōlis, ac mendaciis, eundem superbiæ, dolositatis, ac crudelitatis publicè criminatus increpavit. Audi ipsimet fraudum Architectum injustè à Romano Pontifice illatas sibi injurias coram ipso iudice conquerentem: Modo cum timore, quem quantum potui ab ineunte ætate vitavi, dolositate atque crudelitate apud sanctam & prudentissimam simplicitatem vestram videor denotari. Verùm leviter Hincmari animum illæ literæ perstrinxerunt; nam audacissimè in Concilio Sueffionensi quantum potuit Vulfado refragatus est. Quare ne schisma erumperet, cum præcipuè ipse Carolus restitutionem urgeret, res integra per Egilonem Romano Pontifici decernenda defertur. Hincmarus Egilonem præ cæteris ad eam legationem subeundam elegerat; quare longa epistola ad illum scripta, quid cum Romano Pontifice agendum, quid subtendum docuit. Monuit Egilonem, ut presbyteros à Synodo justè damnatos fuisse probet, multa ea suggerens, quibus Pontificis animum à Vulfadi restitutione avocari posset: Sed si locum videritis, aulicè inquit, Domino Apostolico aperire debetis, quoniam multi jam dicunt, si illa firma non fuerunt, quæ tunc inde confirmata sunt, nec ista quæ modò fiunt, firma erunt; & nihil est jam firmum, quod Episcopi & Apostolica Sedes decernunt; neque de nostris iudiciis, nec etiam de excommunicatione curant; nec presbyteri à nobis degradati pro nostro iudicio suum ministerium dimittent, quia nihil est firmum, quod agimus, sed sicut vult Rex, & sicut nos aut odium movet, aut gratia, aut cupiditas, aut timiditas, ita & nostra & Apostolicæ Sedis vadunt iudicia. Tandem Egiloni excusationem sui coram Pontifice habendam urget his verbis: Eto etiam, ut ad hoc, quod Dominus Apostolicus mihi scripsit de durtia Pharaonis, sicut in epistola mihi missa legitis, ei ex ordine condicatis, quàm benigne eosdem fratres & antea & post tractavi, sicut etiam ipsis in Synodo comprobavi, ne talem me existimet, sicut me æmuli mei illi depingunt &c. Porro quid ad Egilonis relationem actum fuerit, satis ex literis Nicolai Pontificis intelligitur. Sanè in epistola, quam ad Episcopos Synodi Sueffionensis dedit, tot increpationibus Hincmarum perstringit, ut ipsemet hypocrita ad Pontificem rescripserit: Tales ac tantas increpationes dignitati meæ à dignitate vestra inveni, sicut peccata mea merentur. Primò quidem falsitatis notatur circa acta Concilii Sueffionensis anni 853. in quibus, inquit S. Pontifex, quanta reprehensionum invenitur congregies, si voluerimus exhibere per singula, facilius chartæ quàm verba deficient; ibi namque falsitas in ipso actionum invenitur principio. Secundum tyrannicum agendi modum Hincmari in Synodis accusat: Ibi Metropolitanus Antistes modò sua jura deponit, modò resumat, modò subest Synodo, modò præest, modò quasi accusatus, modò accusator, modò iudex accedit, & prohibito vicibus alternantibus cuncta disponens, more cujusdam animantis non semper unius ejusdemque coloris apparet. Tertio narrat, quomodo Hincmarus subdolè confirmationem Sueffionensis confessus ab Apostolica Sede subripuerit, his verbis: Hincmarus arma præparat, & eidem summo Præfuli, tanquam suarum inexperto versutiarum latentè subripit &c. Quarto increpat Hincmarum veluti Apostolicarum literarum corruptorem: Frater verò Hincmarus, inquit, quædam addens, plura subtrahens, vel commutans, aliter profecutus est. Quod verò per Arsenium Legatum Summus Pontifex primum, dein per Egilonem Nicolao Hincmarus significandum curaverat, se nec in Vulfadum sententiam tulisse, immò illam ne subsignasse, risu dignissimum reputans addit: Illud tamen videre libuit, quod idem Antistes crebro memoratos clericos ab officio se minimè suspendisse, vel judicasse, aut à gradibus ejecisse fatetur. Non modò enim illorum depositioni subscripsit, sed totius, inquit Pontifex, depositionis seriem scripsit. Libeat hinc rationem tam falsi iudicii

dicii ex ipso Nicolao in eadem epistola annectere: *Sed quid mirum, ait, si textus & finis ejusdem Concilii accepti non sunt, quando in nomine Domini juxta morem inchoatum non est? Nam cum Apostolo omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Jesu facienda precipiente ritus ecclesiasticus in colligendis Conciliis id observet, & in hoc duntaxat abdito permittente divino judicio fuerit prætermisum constat procul dubio non eos in nomine Domini congregatos extitisse, ac per hoc eum minimè in medio sui habuisse, qui tale concilium, inò conventicula sua de sanguinibus contra Psalmistam congregaverit.* Hæc ibi Nicolaus Pontifex. Hincmarus igitur tot criminum reus falsarius, mendax, versutus cavillator, impostor, varius, inconstans, Camaleon, ac penè divini Numinis, cujus patrocinium implorare recusaverat, contemptor, post-sapientissimos Sueffionensis Synodi Patres, immò ipsos Romanos Pontifices deceptos aliquam apud posteros fidem merebitur? Eodem anno 853. Sueffionica conventicula de sanguinibus, & Carisiaca inde placita celebravit. Si in priori Concilio nullam coelestis Spiritus opem imploravit, quam in posteriori tot peccatis obnoxius deprecatus est? Porrò subdolas artes, quibus in conventibus Hincmarus utebatur, si quis intimius penetrare voluerit, audiat fidissimum illius Achatem in epistola, qua Hincmaro pro recuperata salute gratulatur: *Si contigisset, inquit, mihi cæterisque fidelibus vestris, modo quod Deus avertat, plus aliquid contrarietatis in hac vestra infirmitate, optabam me, aut cito vos secuturum, aut nullatenus in aliquam Synodum progressurum.* His lectis nullus existet, credo, adeò bardus ingenio, qui omnem Hincmari fidem in furtivis suis conventiculis abrogandam censeat, siquidem magnæ prudentiæ est, nunquam illi fidere, qui te vel semel deceperit.

CAPUT III.

Gothescalcus ab Hincmaro vexatur, tandem moritur.

Expedita utraque Rothadi & Vulfadi causa, modò ad Gothescalcum descendimus, à cujus molestiori vexatione Hincmarus licet tot rebus distentus nunquam abstinuit. Dum Rothadi causa altiùs Romano Pontifici corde inhærebat anno 863. missi fuerunt à

Nicolao Legati, qui Metis consilium in causa Teutbergæ Reginæ injustam à marito repulsam passæ tenerent, quibus injunxit, ut per Galliam transeuntes de Rothadi depositione, & Gothescalci etiam damnatione perquirerent. Legati ad judicium Hincmarum literis compellarunt jubentes, ut secum etiam Gothescalcum adduceret. Hincmarus solita pertinacia parere contempsit, hoc impio prætextu, quò Gothescalci causa eorum Legatorum minimè interesset; quam recordis animi pertinaciam ipsimet Romano Pontifici patere non erubuit. *De quo, inquit, Gothescalco nihilominus ut redderem rationem, quidam Episcopi, quorum nihil de illo intererat, &c. literis vocaverunt.* Hincmarus veritus ne apud Pontificem in Rothadi & Gothescalci causa contumaciæ accusaretur, Luidoni pro Rege apud Pontificem Legato enixè causam commendavit. Cum hoc Luidone inter cætera de injusta ac crudeli Monachi vexatione sermonem habuit, quod fatetur Hincmarus his verbis ad Romanum Pontificem: *Cæterum Luidoni mihi dixit, quod cum eo rationem de damnatione & reclusionem Gothescalci habuissetis; in qua quidem epistola emendicatis excusationibus ac fictis accusationibus suam crudelitatem justiprætextus velo palliare studet.* Tandem Rothadum Romam dimittere coactus per vicarios suos illum paulò post persecutos Romano Pontifici literas defendendas emisit, in quibus, ut cætera omittam, Gothescalci errores latè exaggerat, ejusque hæreses has esse, quæ sequuntur, significat. Verba autem Hincmari de Gothescalco:

Dicit primò, quoniam sicut Deus quosdam prædestinavit ad vitam æternam, ita quosdam prædestinavit ad mortem æternam. Porrò Gothescalcum per mortem æternam non intellexisse malum culpæ, sed malum pœnæ accepisse, ex verbis ejus apud Hincmarum ipsum colligitur, ibi: *Præscivit inquam illos pessimum habituros ortum, pejorem obitum, prædestinavit autem eos ad luendum perenne tormentum, & sempiternum interitum.* Quæ sanè doctrina tota tota ex S. Augustino desumpta est, teste D. Fulgentio dicente: *Nihil aliud accipiendum existimo in illo S. Augustini sermone, quo ad interitum quosdam prædestinatos firmat, nisi ad interitum supplicii, non delicti, nec ad malum, quod injustè admittunt, sed ad cruciatum, quem justissimè patientur &c.*

Quam

Quam sententiam pluribus aliis ex S. Fulgentio autoritatibus probaverat Hadrianus I. Pontifex in Epistola ad Episcopos Hispaniæ; quæ etiam veritas definita fuerat in utraque Synodo Valentina & Lingonensi, & in majori Tullensi Concilio relecta; Synodorum verba sunt: *Pœnam sanè malum meritum eorum sequentem, uti Deum, qui omnia prospicit, præscivisse & prædestinasse, quia justus est.* Sequitur altera hæresis Gothescalci his verbis expressa: *Dicit, quod & veteres Prædestinatiani dixerunt, quoniam non vult Deus omnes homines salvos fieri, sed tantum eos, qui salvantur; omnes autem salvari, quoscumque ipse salvari voluerit, ac per hoc quicumque non salvantur, penitus non esse voluntatis illius, ut salventur; quoniam si non omnes salvantur, quos vult Deus salvos fieri, non omnia quæcumque voluit, fecit, & si vult, quod non potest, non omnipotens, sed infirmus est. Est autem omnipotens, qui fecit quodcumque voluit, dicente scriptura: Omnia quæcumque voluit, fecit Dominus in celo & in terra &c.* Et hæc pariter Gothescalci assertio ejusque probatio desumpta est ex Enchiridio S. Augustini cap. 96. & 97. ut Adversarii ipsi fatentur. Sequitur Hincmarus: *Dicit, quod & veteres Prædestinatiani dixerunt: quod non pro totius mundi redemptione & non pro omnium hominum salute & redemptione Dominus & Salvator Noster Jesus Christus sit crucifixus & mortuus, sed tantum pro his, qui salvantur.* Sanè hæc propositio est hæretica, meritoque ab Innocentio X. proscripita; sequeretur enim, omnes Christianos reprobos in baptisate, & antequam in peccata dilaberentur, vel nullam habuisse gratiam, quod est idem ac dicere, sacramenta nulla suscepisse, quod blasphemum, vel gratiam illam non fuisse ex meritis Christi, quæ æqualis immò major blasphemia est. Verùm Hincmarum inimica manu eam propositionem Gothescalco imposuisse, ex libello ipsius miserabilis Monachi apertè colligitur, in quo fidei suæ professionem emittendo ait: *Quod Deus noster omnipotens omnium creaturarum conditor & factor electorum tantummodo cunctorum gratuitus esse reparator dignatus est & resector, nullius autem reproborum perpetualiter esse voluit Salvator, nullius Redemptor, & nullius coronator:* alludens ad illa verba Augu-

stini, quibus fideles reprobos ait non perpetualiter, sed temporaliter gratiam suscepisse: *Et rursus, inquit, sunt qui Lib. de dam, qui filii Dei propter susceptam vel cor. & temporaliter gratiam dicuntur à nobis, grat. c. 9. nec sunt tamen Dei, de quibus postea subdit, quod temporales sunt.* Sed dubia cap. 13. sint omnia, appello in testem Hincmarum, qui de S. Prudentio loquens ait: dicitque in supra memorata epistola cap. 3. *Ut credat, & confiteatur scilicet Lib. de ordinandus cum omnibus Catholicis, san-prædest. guinem Domini Nostri Jesu Christi pro cap. 33. omnibus hominibus ex toto mundo in eum credentibus fufum, non autem pro illis, qui nunquam in eum crediderunt, nec hodieque credunt, nunquam nec credituri sunt, dicente ipso Domino: Venit enim filius hominis non ministrari, sed ministrare, & dare animam suam redemptionem pro multis.* Sed & Gothescalcus in hanc venit sententiam. Nihil evidentius requiri potest pro Gothescalci defensione. Porrò non pro omnibus hominibus mortuum esse Christum Dominum, ex Scriptura & SS. Patribus non obscurè (f) deducitur. Tene verba B. Lupi Abbatis Ferrariensis in epistola ad Carolum Regem: *Postremo quos redemerit, inquit Dominus, sanguine cap. 26. suo, evangelica lectione colligitur apud v. 27. Mathæum: Bibite, inquit Dominus, ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Apud cap. 14. Marcum: *Hic est sanguis meus novi Te- v. 24. stamenti, qui pro multis effundetur.* Apud Lucam verò: *Hic est calix novum cap. 22. Testamentum in meo sanguine, qui pro v. 20. vobis fundetur.* Duo ergò Evangelistæ ponunt pro multis, unus pro vobis, quia & discipuli multis annumerantur. Nullus pro omnibus. Hæc ille. S. Augustinus ait: *Sicut omnis, qui Christi sanguine redemptus est, homo est; non tamen omnis, qui homo est, etiam sanguine Christi redemptus est.* Idipsum S. Hieronymus asseruit his verbis super illud Mathæi: *Et dare animam suam in re- cap. 20. demptionem pro multis.* Quando ait: v. 28. *formam servi accepit, ut pro mundo sanguinem funderet, & non dixit, dare animam suam redemptionem pro omnibus, sed pro multis, id est, pro his, qui credere voluerint.* Vides Gothescalcum ac S. Prudentium ex D. Hieronymo illam sententiam mutatos fuisse? Eundem Hieronymi sensum Beda secutus est in explanatione capituli 10. D. Mar-

P 3

ci;

(f) Scripturæ & Patrum doctrinam Synodus Tridentina proponit sess. 6. cap. 3. his verbis: *Est ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiant: sed ut duntaxat, quibus meritum passionis ejus communicatur.*

Canone
3.

Epist. eadem.

Epist. 17.

apud Flo-

doardum

lib. 3.

cap. 14.

Epist. 17.

Cap. de

Prædesti-

Lib. p. ad

Monim.

c. 5.

Apud
Hincm.
de præ-
dest. cap.
29.

verf. 45. ci, dum ait: *Non dixit dare animam suam pro omnibus, sed pro multis, & pro his qui credere voluerint.* Idem etiam Hieronymus edifferens illud Pſalmi: *Vendidisti populum tuum sine pretio: usque nunc, inquit, de se locuti sunt Martyres, nunc de Judæorum populo dicunt, quibus dictum est, in peccatis vestris venditi estis, & ideo sine pretio, quia non est effusus Agni sanguis pro eis.* Porro tres relatos errores, quorum Hincmarus apud Pontificem Gothescalcum accusat, olim impositi etiam fuerant S. Augustino. Primus sc. de prædestinatione ad interitum, ut vidimus apud Fulgentium: & cap. 1. & 3. & 11. Gallorum & 3. & 5. & 8. & seq. Vincentianarum objectionum apud S. Prosperum. Secundus error habetur in cap. 2. Vincentii, & cap. 8. objectionum Gallorum. Tertius verò cap. 9. Gallorum, & capite 1. Vincentii. Verùm S. Prosper adeò apertè Gothescalci & S. Prudentii sententiam asserit, ut nullus penè superfit dubitationi locus. *Quod ergò, inquit, ad magnitudinem & potentiam pretii, & quod ad unam pertinet causam generis humani, sanguis Christi redemptio est totius mundi. Sed qui hoc seculum sine fide Christi, & sine regenerationis sacramento pertranseunt, redemptionis alieni sunt. Cùm itaque propter unam omnium naturam & unam omnium causam à Domino nostro in veritate susceptam, rectè omnes dicantur redempti, & tamen non omnes à captivitate sunt eruti. Redemptionis proprietas haud dubiè penes illos est, de quibus princeps mundi missus est foras, & jam non vasa Diaboli, sed membra sunt Christi. Cujus mors non ita impensa est humano generi, ut ad redemptionem ejus, etiam qui regenerandi non erant, pertinerent.* Et alibi postquam pro fidelibus Christi Domini sanguinem effusum asseruisset, ait: *Cùm itaque rectè dicatur Salvator pro totius mundi redemptione crucifixus, propter veram humanæ naturæ suspensionem, & propter communem in primo homine omnium perditionem, potest tamen dici pro his tantum crucifixus, quibus mors ipsius profuit.* Hæc Augustini discipulus, non Gothescalcus aliquis, vel Prudentius. Quare redemptio illa Christianorum reprobatorum incompleta est, & si aliam efficacissimam consideres, parvi facienda. Hinc S. Prudentius, S. Remigius, uterque Lupus, magister Florus, Ecclesia Lugdunensis, utraque Synodus Valentina & Lingonica (nec Tullensis abhorruit) sanguinem

Christi pro solis fidelibus effusum fuisse docuerunt; quod & à Summo Pontifice Nicolao approbatum testantur S. Prudentius, hujusque adversarius ac calumniator Bertinianus Chronista. Immodè eadem fuit sententia Scriptorum illius seculi præsertim B. Paschasii, & Haymonis, qui Gothescalcaneæ causæ non se immiscuerunt. Paschasius in 26. Matt. exponens verba illa: *Qui effusus est pro multis in remissionem peccatorum; pro multis quidem, inquit, sed non pro omnibus, quia non omnes credunt Evangelio:* Haymo verò Albertatis in illa verba: ** Qui vult omnes &c. subaudis, qui salvantur.* Et paullo post ad illa: *** Qui dedit redemptionem pro omnibus: subaudis, inquit, electis, hoc est vel ad gloriam vel solum ad fidem.* Hinc S. Thomas apertè pronuntiavit, Christum in cruce non orasse pro omnibus hominibus, aliàs exauditus fuisset pro reverentia sua, immodè nec pro iis, qui credituri erant, sed tantum pro electis, quos illi Pater crediderat, ne perderet ex eis quemquam. Quartam Gothescalci hæresim scribit Hincmarus: *Exponens sententiam Apostoli Petri, eum qui eruit eos Dominum negantes: Baptismi, inquit, Sacramento eos eruit, non tamen pro eis crucem subiit, neque mortem pertulit, neque sanguinem fudit.* Verùm non adeò stupidus erat Monachus, ut negare ausus fuerit, merita ac gratiam, quæ baptismum veluti causam consequitur, esse ex meritis passionis Christi; sed lege Auctorem cap. 22. Hincmari fraudes reprehendentem, Ultimam hæresim fingit. *Quod Prædestinationarii veteres non dixerunt, iste ut audaciùs, ita perniciosius dicit: Deitatem S. Trinitati trinam esse:* Et postea addit: *Sunt & alia, quæ ipse & alii plures in istis partibus dicunt, quæ nobis sanæ fidei adversari videntur.* Majoris ac gravioris criminis arguit illam propositionem, in qua nullum est crimen; sed universalis Ecclesiæ calculis etiamnum approbata, uti supra notavimus. Si igitur Gothescalcus, in quo maximè peccasse asseritur, innocens reperitur, sceleris obnoxium putabimus, in quo, vel adversario iudice, minori reprehensione dignus est? Habes paucis Gothescalcaneæ hæresis sumam inimica manu ad supremum orbis tribunal adductam, Recensitis supposititiis illis erroribus, concludit Hincmarus, quod si sua Sanctitas Gothescalcum Romam mittendum jusserit, *vestris jussionibus, inquit, nullo modo resultabo.* Papæ obedientem

Epist. 41. tem virum! Hisce literis ad Romanum Pontificem per Hincmari Vicarios delatis, parum, immodè nihil è voto auctoritatis successit. Sed idem Pontifex singulari epistola Hincmarum tyrannidis, falsitatis, contumaciæ, & prævaricationis in causa Rothadi convincit, eique, ni proposito ac cepto desistat, depositionem & carcerem talionis nomine minatur, in qua sanè epistola nec verbum quidem de Gothescalco rescribit, sed Arsenio Legato, qui Rothadum ad Gallias in suam sedem reducturus erat, Gothescalcaneæ causæ ac damnationis munus injungit. Arsenius cùm primùm in Galliam pervenit, ut in mandatis habebat, superbissimum illum Hincmarum non amplius ut Judicem, sed ut reum sibi fisci præcepit, qui scriptis tamen facti rationem reddidit. Audi Hincmarum indignationis Pontificiæ causas queritantem; scripserat enim Nicolaus Regi Carolo, Summum Pontificem Hincmari nequitiam patrocinium suscipere: *Dominus (verba sunt Hincmari hoc ipsum referentis) Apostolicus Domino Regi Carolo de me scripsit, quia semper me tegere non debet à talibus, nec valet &c. Nam ego nescio, in quibus Dominus Apostolicus tam sæpè se texisse me dicat. Si de Gothescalco dicit, de quo, sed & de præfatis ordinatis, ab Arsenio scripto interrogatus, scriptis rationem reddidi, eundem Gothescalcum à duabus Synodis damnatum jubentibus Episcopis, postquam judicatus fuit, custodiendum accepi, ne aliis sua perversa dogmata nocerent &c.* Gothescalcus cùm omnem, quam in Arsenio spem collocaverat, evanuisse cerneret, certèque sciret, Pharaonis crudelitatem nulla re emolliri, nedum frangi posse, monitus ex causa Rothadi sui Episcopi, ad Romanum Pontificem appellationem sibi decernendam duxit. Igitur post octodecim annos inter carceris angustias miserè exactos furtim per Guntbertum Monachum ad Sedem Apostolicam reclamationem perferendam curavit. Ubi primùm Monachum illum magnis itineribus Romam properaturum, Hincmarus aufugisse cognovit, statim ad Egilonem Senonensem Archiepiscopum Romam à Suesionensi Synodo pro Vulfadi ac sociorum controversia dirimenda delegatum literas misit, in quibus de Guntberti fuga ait: *Sicut mihi dictum est, quasi ipsius Gothescalci reclamationem vult perferre ad Dominum Apostolicum, videns qualiter illa adversum me, quæ de istis partibus ad illum*

veniant, suum cursum accipiunt. Postea quæ circa Gothescalcum cum Arsenio egerit, exponit; addit deinde se paratissimum esse ad dimittendum Gothescalcum, ut suam doctrinam, inquit, sive Synodus, sive quilibet Episcopus audiat, & si bona est, sequatur, si prava est, ab eis, qui eum audierint, resellatur, & illi, quibus hæc commendaverit, facient de illo, quod sacris regulis viderint convenire, sicut illi de eo fecerunt, qui se sacras regulas intellexisse putarunt, nihil mea interest. Postea quinque, ut ipse putat, errores Monachi enumerat. Monet etiam Monacho illi plures patrocinari, inter quos Prudentius Tricassinus Antistes: *Qui etiam, inquit, Dominus Prudentius in Annalibus gestorum nostrorum Regum, quæ composuit, ad confirmandam suam sententiam gestis anni Dominicæ Incarnationis 859. indidit dicens: Nicolaus Pontifex Romanus de gratia Dei & libero arbitrio, de veritate geminæ prædestinationis, & de sanguine Christi, ut pro credentibus omnibus fusus sit, fideliter confirmat & Catholicè decernit: Quod per alium non audivimus, nec alibi legimus. Unde quoniam ipsa gesta, quibus hæc conscripta sunt, jam in plurimorum manus devenerunt, necesse est, ut taliter de hoc Domino Apostolico suggeratis, ne scandalum inde in Ecclesia veniat, quasi ipse, quod absit, talia sicut Gothescalcus sentiat.* Deinde cùm probè jam sciret, Hincmarianas technas Nicolao abundè innotuisse, precor, ait, *ut de mea parte nihil ei dicatur, quia commotum dicitur habere animum suum erga me multis ad eum contra me scribentibus, & mihi derogantibus, ne scandalum in me inde retorqueat, unde culpam non habeo.* Rursus more solito Gothescalcum, sicut & antea Rothadum ut maniacum traducit. Suggestit tamen, omnia necessaria victui Monacho suppeditari, non minùs ac aliis fratribus religiosis. Concludit tandem, nullo modo remittendum esse ex ergastulo ad Synodum, nam (Vide rationem, sed quid aliud diceret?) *sciatis, inquit, quia maxima nausea in ista ecclesia commovebitur, si ad Synodum venire jussus fuerit, aut de ipsa custodia absolutus extiterit. Quæ non pro me dico (bono enim erat stomacho) quia nulla inde mihi est cura, nisi pro aliis.* Verùm Guntberto vel fortuito aliquo casu oppresso, vel veriùs (quod de homine credere fas est) Hincmari insidiis intercepto supplicatio illa Gothescalci ad Pontificem prorsus evanuit. Cùm Egil-

lo Romam pervenisset, univèrsa Suefionensis Concilii acta à Nicolao Pontifice magna diligentia discussa sunt, & cognita Hincmari in illis conficiendis nequitia, prorsus exauctorata atque abrogata fuerunt. Cùmque Egilo significasset ea, quæ S. Prudentius in Annalibus inseruerat, neque enim ea filere poterat, eo maxime quod ab Hincmaro & amicissimo, & in regni regimine potentissimo ea sibi lege injunctum erat: *Neesse est, ut taliter de hoc Domino Apostolico suggeratis &c.* Nihilominus nullum aliud responsum retulit à Pontifice, quàm increpationem fallaciæ, falsimonii, fraudis, crudelitatis, & superbiæ, ut capite superiori in Rothadi absolutione narravimus. Neque enim si, verbotenus licet, retulisset Egilo, falsum esse, quod in Annalibus Prudentius scripserat, quod perabsurdum est; hoc in posterioribus scriptis siluisset Hincmarus, sed sexcenties triumphans Prudentio ac sectatoribus objecisset. Interim cùm Nicolaus Pontifex sub finem anni 867. diem suum obiisset, miserabilis monachus diurni tot annorum carceris miseris conflictatus, ultima crudelitatis exempla passus fuit. Hincmarus, qui à dolis tragœdiam inchoaverat, dolis etiam concludere satagens, ridicula, cùm jam hærefes non posset, imposuit. Inter cætera cachinnis dignissima illa sunt, dixisse Gothescalcum, quia *primùm Filius in eum intraverit, postea Pater, deinde Spiritus sanctus, qui in illum intrans ei circa os barbam adussit, & quia nollet vestimenta de vestiario fratrum communicantium mihi accipere, nisi pretio compararet, qui pretium non habebat, sed vellet ire, sicut Adam ibat, antequam peccaret, &c.* Quæ omnia insaniam objicientis potius, quàm ejus, cui obijciuntur, evincunt. Tot igitur calumniis, tot angustis, tot denique pœnis per viginti ferè annos exagitatus mortalium infelicissimus Gothescalcus in morbum incidit. Deinde, inquit Tortor, cùm jam finis ejus appropinquaret, fratribus, qui aderant, ut à pravo suo sensu & perversa sententia se revocaret, & communionem sacram perciperet, suadentibus respondit, à suo se sensu revocare & sententia, & communionem non posse recipere, turpissimum sanè existimabat, cùm jam metam penè affecutus esset, alio cursum divertere. Noluit igitur sententiam vel inter ipsa tormenta defensam turpiter retractare, præsertim cùm certò sciret,

tot sapientissimos viros albos calculos addidisse, duplicem Synodum, & ipsum Romanum Pontificem subscripsisse. Misit tamen Hincmarus schedulam, in qua professio quædam fidei continebatur; inter cætera credendum Gothescalco proponebat, *de gratia & libero arbitrio sicut S. Augustinus docet in his libris suis, & de correptione & gratia, de prædestinatione Sanctorum, de dono, vel bono perseverantiæ, & in libro de spiritu & litera, & in libro Hypognosticon, & in epistola ad Sixtum Ecclesiæ Romanæ presbyterum, & sicut hinc sanctus Prosper ex libris beati Augustini ad objectiones Gallorum, Vincentianorum & Genuensium rescripsit, & ceteri Catholici Doctores dicunt, quia Sedes Apostolica, & sancta Catholica Ecclesia & nos sic credimus & tenemus.* Admirari licet divinæ pietatis providentiam, quæ, cùm nullus morienti Monacho consolator assisteret, & gravissimè ab Hincmaro hoste aggrediretur, optimùm illi confortatorem invenit, ipsum, quis crederet? Hincmarum, qui illa schedula Gothescalcum in Augustiniana doctrina firmavit, & ad detestandas suasmè opiniones, uti olim S. Prosper Vincentianorum ac Gallorum deliria rejecerat, strenuè sollicitavit. Quare animadvertens hostem suum vel invitum Augustinianæ doctrinæ jam tandem subscripsisse, nil ampliùs habens in votis abiit, ut verbis ipsius æmuli ac tortoris concludam, *in locum suum*, hoc est, ex Ægypto excussò Pharaonis jugo ad promissæ telluris delicias ac gaudia, ut fas est credere, transfretavit. Illud tamen Hincmari facinus diris omnibus devovendum execrari hîc libeat; moribundo enim sacram synaxim crudelissimè ac injustissimè denegavit; in neutro enim placito seu Maguntino, vel Carisiaco (à quibus damnatum fuisse Gothescalcum Hincmarus ad Romanum Pontificem perscribebat) miserabilis ille Monachus excommunicationis vinculo illigatus fuerat, cùm ipsemet Hincmarus post utriusq; Synodi celebrationem S. Prudentium consuluerit, ut primo capite observavimus, esètne Gothescalcus sacris solemnibus Paschatis admittendus? Hunc exitum habuit Gothescalcus, qui licèt à sapientissimis ac sanctissimis illius ætatis viris strenuè propugnatus, Hincmaro tamen persequente inter catenas pro veritate tuenda animam exhalavit eo gloriosior, quod veluti alter Daniel in lacu leonum Augustinianam de divina gratia ac præ-

Ibidem.

In conf. prolix. tom. 1. Vindic. Prædest. & grat. Mangui-ni.

destinatione doctrinam ad mortem usque defendens ipsius infestissimos adversarios ad easdem Augustinianas sententias propria manu subsignandas coegerit. Quàm fortiter verò debacchantis Hincmariæ nequitie persecutiones exceperit, quòve animo tot sibi illatas injurias & longi carceris molestias tulerit, ex his, quas inter vincula preces ad superos effundebat, facile dignosci potest. *Hac ergò gratis animatus fide, (dicebat) solidatus etiam spe, & inflammatus pariter charitate ipse (Deus optime) suppliciter obsecro, ut vera humilitate mihi data solido vitæ gaudio semper facias gaudere me. Denique tibi tuoque numini debitam per secula gloriam, & propter justitiam quidem, quia meritò superbos humilias, incurvas, & inclinas, propter gratiam autem, quia gratis humiles exaltas, elevas, atque sublimas. Per quam scilicet utramque supplico tibi, cunctipotens & clemens Trinitas pariter & Unitas, ut omnibus inimicis meis (quicumque sint invidia nominis tui, sive nescienter, sive etiam scienter nocuerunt, immò necesse voluerunt mihi, nocuerunt potius absque dubio sibi) universa debita sua indulgeas funditus & ignoscas, & omnia flagitia simul ac facinora remittas penitus ac parcas. Amen.* Nec tamen in Rothado, Vulfado, fociisque, ac denique in miserabili Monacho Gothescalco Hincmariæ crudelitatis sitim extinctam putes. Barbariem inauditam in ipsum etiam Hincmarum Laudunensem Episcopum nepotem suum, scelus exhorrescente seculo, exercuit. Nèdum enim illum gradibus ac dignitate privavit, sed ferreis catenis gravatum, ac perpetuo carceri mancipatum ad oculorum usque excecationem afflixit; quam ferini animi sævitiam Gothescalcanæ vexationi affinem pluribus his delineare, minimè necessum puto; à miserabilis enim Monachi causa, quam discutiendam suscepimus, prorsus aliena videtur.

Calamum igitur sisto, æquum enim est, ut tragœdia cum Gothescalci funere finem fortiatur suum, qui licèt

ecclesiastico tumulto ac sacris inferiis privatus ab Hincmaro, qui in mortuum usque defæviit, nostro tamen seculo opera eruditissimi ac nobilissimi Viri D. Gilberti Manguini in publicam lucem post plurium seculorum caliginem tandem assertus apparuit. Hujus viri synopsis contexui, in qua præcipuè curæ mihi fuit, ut non ipsum Manguinum, sed eosdemet Gothescalcanæ tragœdiæ, non spectatores dicam, sed actores ipsos recitantes Lectorum oculis iterum exhiberem. Ex quibus Dei Opt. Max. providentia in hac ipsa causa, ut & in reliquis omnibus, palàm fiet, qui veritatem impiorum quidem versutiis vexari, opprimi verò nunquam permittit; supremum siquidem illi locum concessit, ut semper mendacium victrici planta calcaret, & si qui illam opprimere aliquando tentarent, erumpentium more flammarum majori impetu ad superiora conscenderet. Benè Hieronymus: *Semper veritas superna est, deorsumque mendacium.* Hucusque per novem secula Gothescalcus hæreticus audivit, à scholis explosus, malè ab historicis tractatus, inter damnata capita recensitus. Iis modò suam gloriam acceptam debet, qui ut Augustini famam faciliùs elevarent, sopitos Gothescalci cineres inconsultiùs ventilantes, plurimorum animos è somno excitârunt, qui non modò delatos per tot secula Augustiniano nomini honores ratos fixosque decrevere, sed etiam Gothescalcum causa meliùs discussa liberantes, versipelles illius calumniatores ac iniquissimum Hincmarum judicii falsitate probata talionis pœna multârunt. *Hæreticorum quippe inquietudine, inquit August. ut Scripturas vigilantius perscrutemur, unde, ne ovili Christi noceant, eis possit occurri, tanquam de somno ignavia nostra excitatur industria: ita per multiplicem gratiam Salvatoris, etiam quod inimicus in perniciem machinatur, Deus convertit in adiutorium: Quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.*

Epist. 105. ad Sixtum.

Rom. 8. v. 28.

HISTORIÆ GOTHESCALCANÆ SYNOPSIS

Autore R. P. Ludovico Du Mesnil Soc. Jesu.

Gothescalci errores.

Annal. Bertin.

Hincmarus l. de prædest. Dei c. 2.

Raban. opusc. de prædest. apud Sirmund. l. 2.

Rabani liber adversus Gothescalcum.

Ezech. 33.

Prædestinarianam (g) hæresim circa idem tempus (An. 847.) instauravit Gothescalcus natione Saxo, monasterii Orbacensis, parœciæ Sueffionicæ monachus sub Bavone Orbacensi Abbate. Multam dedit operam legendis SS. Patrum libris, maximè Augustini, cujus sententias, teste Hincmaro, memoria proferre solitus erat. A Rigboldo Remensis Ecclesiæ chorepiscopo presbyter ordinatus in scio Episcopo suo, Romam se contulit, ac diu multumque divagatus cœpit spargere prædestinarianorum errores. In domum Comitis Eberardi in Italia receptus, dum in ea commoraretur, collationem habuit cum Nottingo electo Veronensi Episcopo de gemina prædestinatione, sive electorum ad vitam, sive reproborum ad mortem. Nottinus aliquanto post profectus in Veteraviam salutaturus Ludovicum Imperatorem, quem pater ejus Lotharius nuper sibi collegam renuntiaverat, in pago Logana de ea hæresi cum Rabano sermonem habuit, atque inter eos convenit, ut Rabanus è divinis, & de orthodoxorum Patrum sententiis aliquid opusculum conficeret ad vincendum errorem eorum, qui de Deo bono & justo tam nequiter sentiunt, ut dicant ejus prædestinationem facere, quòd nec homo ad vitam prædestinatus possit in mortem incidere, nec ad mortem prædestinatus ullo modo se possit ad vitam recuperare: sed prædestinatio faciat ipsum invitum peccare, atque ut dicebat Gothescalcus, unumquemque prædestinationis necessitate aut coronari aut puniri.

Rabanus fidem suam liberavit, & librum de prædestinatione per modum epistolæ scripsit ad Nottingum. In prima parte probat multis scripturæ testimoniis, quòd, licet Deus peccatum præsciat, ad illud tamen non prædestinet, nec sit causa perditionis: Si quidem in scriptura peccatores adhortatur, ut malè agere desistant, minis à peccando deterret, propositis præmiis invitatur ad mandatorum observationem. Imò Deus ipse testatur: „No-

lo mortem impii, sed ut convertatur impius à via sua & vivat. Convertimini, convertimini à viis vestris pessimis, & quare moriemini domus Israël? Tunc autem sibi contradiceret, si quos sic à malo revocat, atque deterret, ad peccandum prædestinaret.

In secunda parte D. Prosperi auctoritate probat, Deum velle sincerè salutem omnium hominum, ac proinde aliquos ad mortem æternam non prædestinat. Atque cum eodem Prosperi concludit: „Igitur prædestinatione Dei, dum nos in præsentis vitæ periculis versamur, incerta est, apud illum tamen, qui fecit, quæ futura sunt, incommutabilis permanet. Neque, quem illuminavit, obcœcat, neque, quod ædificavit, destruit, neque, quod plantavit, evellit. Sine poenitentia enim sunt dona & vocatio Dei, & firmum fundamentum perstat, habens signaculum hoc: „Cognovit Dominus, qui sunt ejus. „Nullo igitur modo prædestinatio Dei facit, ut aliqui ex filiis Dei filii sint diaboli, aut ex templo Spiritûs S. templa sint demonum... Sed potius prædestinatio facit, ut ex filiis Diaboli fiant filii Dei... Hi autem, de quibus dicitur, „ex nobis transferunt, sed non fuerunt ex nobis, si enim fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum: „voluntate exierunt, voluntate ceciderunt: & quia præsciti sunt casuri, non sunt prædestinati; essent autem prædestinati, si essent reversuri, & in sanctitate ac veritate mansuri. Ac per hoc prædestinatio Dei multis est causa standi, nemini est causa labendi... Si ergo in sanctitate vivitur, si in virtute proficitur, si in bonis studiis permanetur, manifestum munus est Dei, sine quo nullus boni operis fructus acquiritur. Si autem ab his receditur, & ad vitia & peccata transitur, nihil sibi Deus malæ tentationis immittit, & recessurum non deserit, antequàm deserat, & facit plerumque, ne deserat, aut etiam, si discessit, ut redeat. „

Tertiò probat adversus Pelagianos & fidei initium, & fidem ipsam, & justificationem esse dona Dei gratuita.

Cur

Cur autem quosdam sic vocet Deus, ut perseverent in justitia, vel lapsi resipiscant, alios non sic vocet: inscrutabilia Dei judicia. Demum sic opus suum concludit: „Ecce habes, frater dilectissime, quod petisti, sensum orthodoxorum atq; Catholicorum Patrum breviter in uno libro constructum, de præscientia & de prædestinatione, de gratia & libero arbitrio: restat, ut credas ac confitearis... Deum præsciisse bonos & malos futuros, bonos autem tantum, ut vitam æternam accipiant, prædestinasse, malos verò in æternum perituros tantum præsciisse, non prædestinasse. Gratia autem Dei, quotquot salvi fierent, salutem adipisci. Libero autem arbitrio, quod per primi hominis lapsum corruptum fuerat, cum divina bonitas illud secundum suum placitum regere voluerit, mercedem mereri posse perpetuam. Cum autem homo illo abutitur per superbiam, non gloria ejus, sed poena dignum esse perpetua. Occulta autem atque secreta Dei, quæ soli patent cognitioni divinæ, neminem scrutari debere, ne plus volens sapere, quàm oportet sapere, pro veritate falsitatem, & pro recta fide maximum errorem sequendo in interitum decidat sempiternum. „

Heberardo Comiti scripsit Rabanus: „Quia divulgatum in istis partibus constat, quendam sciolum, nomine Gothescalcum apud vos manere, qui dogmatizat, quòd prædestinatio Dei omnem hominem ita constringat, ut etiam, si quis velit salvus fieri, & pro hoc fide recta atque bonis operibus certet, ut ad vitam æternam per Dei gratiam veniat, frustra & incassum laboret, si non est prædestinatus ad vitam: quasi Deus prædestinatione sua cogat hominem interire, qui author est salutis nostræ, non perditionis. Et jam hinc multos in desperationem summet hæc secta perduxit, ita ut dicant: Quid mihi necesse est pro salute mea & vita æterna laborare? quia, si bonum fecero, & prædestinatus ad vitam non sum, nihil mihi prodest; si autem malum egero, nihil mihi obest, quia prædestinatio Dei me facit ad vitam æternam pervenire. Hæc traditio multis in istis partibus scandalum est, & prædicatio Evangelii homines inobedientes facit, quia jam desperantes de semetipsis eos reddidit: dicitur enim ipse doctor vester multa testimonia excerpisse de opusculis B. & doctissimi Patris Augustini, quibus nititur sententiam suam affirmare. „

Hanc autem ipse scripturæ SS. Hieronymi & Prosperii autoritatibus confutat, atque ita concludit: „Hæc, amice charissime, ideo tibi scripsi, ut cognosceres, quale scandalum de illis partibus opinio veniens in hoc populo generavit, & si quis manens apud te docet, quæ rectæ fidei sunt contraria, prohibeas eum, ut cesset ab hac secta, dicásque ei: Vide frater, ne hac licentia tua in prædicando offendiculum fiat infirmis, & tuo dogmate perdas eum, pro quo Christus mortuus est, quia sanguis ejus requiretur de manu tua. „ Hæc anno octingentesimo quadragesimo septimo contigere.

Gothescalcus Italia turpiter ejectus, Annal. Dalmatiam, Pannoniam, Noricumque percurrans, doctrinam suam de duplici prædestinatione dictis & scriptis disseminavit. Moguntiam tandem accessit. Id ubi comperit Rabanus, statim synodum indicit circa kalendas Octobris anni octingentesimi quadragesimi octavi. Præfens erat Ludovicus Germaniæ Rex, & cum eo Hetto Trevirensis, Hildebaldus Colonienfis, & alii multi Episcopi & Abbates, inter quos complures erant vita & doctrina celeberrimi. Gothescalcus sequentem fidei suæ confessionem Rabano obtulit: „Ego Gothescalcus credo & confiteor Hirsaug. „ & affirmo, quòd gemina est prædestinatio, sive electorum ad requiem, sive reproborum ad mortem: quia si Deus incommutabilis ante mundi constitutionem omnes electos suos incommutabiliter per gratiam suam prædestinavit ad vitam æternam: similiter omnino omnes reprobos, qui in die judicii damnabuntur, propter ipsorum mala merita, idem ipse incommutabilis Deus per justum judicium suum incommutabiliter prædestinavit ad mortem merito sempiternam. „ Deinde Rabanum reprehendit: „Legi, inquit, librum tuum, scilicet ad Nottingum, in quo positum reperi, quòd impii quoque sive reprobi non sint divinitus ad damnationem prædestinati: Præcivit, inquam, illos pessimum habituros ortum, pejorem interitum. Prædestinavit autem eos ad luendum perenne tormentum & sempiternum interitum. „ Errores suos, quos hîc dissimulat, expressius sic exposuerat in libro, quem scripserat adversus Rabanum: „Omnes, quos vult Deus salvos fieri, sine dubitatione salvantur: nec possunt salvari, nisi quos Deus vult salvos fieri.

Q. 2

Non

Non est quisquam, quem Deus salvari velit, & non salvetur. Quia Deus noster omnia, quaecunque voluit, fecit. Ipsi omnes itaque salvi fiunt, quos omnes vult salvos fieri. Demum in eodem libello negavit, Christum pro salute reproborum esse mortuum. Illos omnes, inquit, impios & peccatores, quos proprio fuso sanguine Filius Dei redimere venit, hos omnipotentis Dei bonitas ad vitam praedestinationis inretractabiliter salvari tantummodo velit: & rursus, illos omnes impios & peccatores, pro quibus idem Filius Dei nec corpus assumpsit, nec orationem, ne dico, sanguinem fudit, neque pro eis ullo modo crucifixus fuit, quippe quos pessimos futuros esse praescivit, quosque iustissime in aeterna praecipitanda tormenta praesinivit, ipsos omnino perpetim salvari penitus nolit. Gothescalcus hic aperte tradit errores, quos postea in Janfenii libro relictos damnare summi Pontifices.

Synodica ad Hincmarum, apud Sirmond. Tom. 2. & Concil. Tom. 3. edit. Hard.

Quid autem in Moguntina synodo gestum sit adversus Gothescalcum, sic in ejus concilii synodica ad Hincmarum Remensem exponit Rabanus. Notum sit dilectioni vestrae, quod quidam gyrovagus monachus, nomine Gothescalc, qui se asserit sacerdotem in vestra parochia ordinatum, de Italia venit ad nos Moguntiam, novas superstitiones & novam doctrinam de praedestinatione Dei introducens, & populos in errorem mittens: dicens, quod praedestinatione Dei, sicut in bono, sit ita & in malo: & tales sint in hoc mundo quidam, qui propter praedestinationem Dei, quae eos cogat in mortem ire, non possint ab errore & peccato se corrigere, quasi Deus eos fecisset ab initio incorrigibiles esse, & poenitentiam obnoxios in interitum ire. Hanc ergo opinionem nuper in synodo apud Moguntiam habita ab eo audientes & incorrigibilem eum reperientes, annuente atque jubente piissimo rege nostro Ludovico, decrevimus, eum cum perniciose sua doctrina damnatum mittere ad vos, quatenus eum recludatis in vestra parochia, unde primum inordinate recessit, & non finatis amplius eum errorem docere, & seducere populum Christianum, quia jam multos seductos, ut audivi, habet. Gothescalcum igitur cum ejus doctrina damnatum ad proprium Episcopum remittit Rabanus, ut ab eo inclusus deinceps nemini noceat.

Aliqui Rabanum accusant calumniae, quippe qui Gothescalco impu-

tet, quod praedestinatione Dei sicut in bono, sit & in malo, quasi Deus reprobos ab initio fecisset incorrigibiles esse. Quae, inquit, in ejus fidei libello non leguntur. Sed qui ita Gothescalcum excusant, plures & sanctos Episcopos accusant calumniae, quippe hos errores ex ore ejus se audivisse testantur, involutosque in sua fidei confessione, distinctius in libro suo exposuerat: ut constat ex eis, quae supra retulimus. Eundem librum cum sua synodica transmisisse, minime dubium videtur, siquidem eum manu sua flammis abolere postea compulsus est Gothescalcus. Illius synodi Moguntinensis, & damnationis meminerunt annalista Bertinianus, Fuldenis, Hildesheimensis, Hirsaugiensis.

Gothescalcus eodem anno perductus ad Hincmarum, in Carisiaco palatio iterum auditur a duodecim Episcopis, praesidibus Wenilone Senonensium & Hincmaro Remorum Archiepiscopis. Aderant duo chorepiscopi, & tres Abbates Benedictini, quos inter Bavo Orbacensis Gothescalci superior, alique sacerdotes & diaconi. Gothescalcus auditus nihil dignum ratione vel dixit, vel interrogatus respondit. Inventus est autem haereticus & incorrigibilis. Itaque sequentem in eum protulere sententiam: „Frater Gothescalce, sacrosanctum sacerdotis talis mysterii officium, quod irregulariter usurpasti, & in cunctis moribus ac pravis actibus atque perversis doctrinis eo hactenus abuti non permitiisti, iudicio Spiritus sancti, cujus gratiae munus est sacerdotale officium, per virtutem sanguinis Domini nostri Jesu Christi noveris tibi esse sublatum, & ne ulterius eo fungi praesumas, penitus interdictum. Insuper quia & ecclesiastica & civilia negotia contra propositum & nomen monachi conturbare, contemnens jura ecclesiastica, praesumpisti, durissimis verberibus te castigari, & secundum ecclesiasticas regulas ergastulo retrudi, autoritate episcopali decernimus: & ut de caetero doctrinale tibi officium usurpare non praesumas, perpetuum silentium ori tuo virtute aeterni Verbi imponimus. Executio statim subsecuta est, atque in eorum praesentia Gothescalcus pro sua irrevocabili contumacia, secundum Agathenses canones & regulam S. Benedicti, ut improbus, virgis caesus est, dum librum suarum assertionum igni tra-

Carisiana synodus. Concil. Tom. 5. edit. 1. d. & Tom. 3. L' Ab.

traderet: & postea ergastulo retrusus est, in Altivillarii monasterio, ne aliis noceret.

Hincmarus damnatum ac reclusum Gothescalcum frustra conatus est ad saniolem mentem revocare, data ad eum epistola, qua SS. Patrum, & praecipue Augustini ac Prosperi testimoniis ostendebat, Deum & bona praescire, & mala; sed mala tantum praescire; bona vero & praescire & praedestinare. Unde praescientia esse potest sine praedestinatione: praedestinatio autem esse non potest sine praescientia: & quia bonos praescivit & praedestinavit ad regnum, malos autem praescivit tantum, non praedestinavit, nec ut perirent, sua praescientia compulit. Gothescalcus huic confessioni subscribere recusavit. Interim ad Rabanum & Prudentium Trecentem episcopum, qui synodo Carisiacae non adfuerat, Hincmarus scripsit, intimans, quid de Gothescalco iudicatum fuerat: & quia multis modis eum converti tentaverit, & de moribus ac superbia ipsius: & si in cena Domini, vel in Pascha debeat eum admittere ad audiendum sacrum officium, vel accipiendam communionem. Prudentii responsio non extat: sed priusquam Rabani responsionem acciperet, Gothescalco scribendae confessionis fidei licentiam dedit, sperans, fore, ut errorem tandem ejuraret: quam licentiam reprehendit Rabanus, ut dicemus inferius.

Apud Usser.

Ille duplicem fidei confessionem edidit, longiorem unam per modum orationis ad Deum: in ea, postquam in iudices suos debacchatus est, spondet se in confirmationem suae doctrinae paratum per quatuor dolia aqua, oleo, pice, ferventibus repleta, & postea per ingentem ignem coram omnibus transire sospitem. In altera brevioris & dogmatica suum errorem sic callide dissimulat: Credo & confiteor Deum omnipotentem & incommutabilem praescisse, & praedestinasse Angelos sanctos & homines electos ad vitam gratis aeternam; & ipsum diabolum caput omnium demoniorum cum omnibus angelis suis apostatis, & cum ipsis quoque hominibus reprobis, membris videlicet suis, propter praescita certissime ipsorum propria futura mala merito sempiternam. Hic errorem de praedestinatione ad peccatum fraudolenter tacet. Ita enim sensisse con-

stat ex supra laudatis ad Eberardum Comitem & Hincmarum Rabani literis, in eoque errore etiam post editas fidei professiones perseveravit, teste Amolone Lugdunensi Archiepiscopo, cui scripta sua miserat Gothescalcus, & qui, quod Moguntiae & Carisiaci in ejus causa gestum erat, ex actis certo noverat, & tamen disertè testatur in suis ad Gothescalcum literis ipsum immaniter sentire de divina praedestinatione in damnatione reproborum. Sed de his inferius.

Hincmarus metuens, ne multos praefertim ex ordine monastico fraudulentis illis confessionibus in partes suas traheret Gothescalcus, opusculum contra ejus errores ad reclusos & simplices Remensis dioeceseos scripsit, quod non extat. Ratramnus Corbejensis monachus in epistola ad amicum, illud censura liberiore perstrinxit, atque, quod S. Fulgentii sententiam non rectè exposuisset, & quod libellum de induratione Pharaonis S. Hieronymo perperam tribuisset, ejusque fuisset auctoritate deceptus. Hincmarus librum suum cum gemina confessione Gothescalci, & Ratramni scriptum misit ad Rabanum Moguntiae Archiepiscopum.

Hincmaro anno 866. nuntiatum est de cella Altumvillari Guntbertum monachum aufugisse cum libris & vestimentis, & caballis, & aliis, quae furatus fuerat. Quia pro suis negligentis regulariter correptus fuit: & quia saepe Gothescalco furtim se conjunxerat, & dicebatur illius perversa doctrina depravatus, & Gothescalci reclamationem velle perferre ad Dominum Apostolicum. Hincmarus hinc duas alias instructiones ad Egilonem misit, in quibus errores Gothescalci exponit, & quae in ejus causa synodaliter gesta sunt, ut haec Papae notificet. Ibidem ut Gothescalci fautorē carpit Prudentium. His subjicit: „Si aliquis vos interrogaverit de Gothescalci custodia, talem esse veraciter illi respondere potestis, quidquid fratres in cibo & potu habent, hoc ei quotidie sine ulla negligentia ministratur. Vestimenta illi ad sufficientiam offeruntur: ligna illi ad focum faciendum sufficienter dantur. In mansionem suam caminum habet, & necessaria: lavacra illi non denegantur. Sed postquam in eandem mansionem intravit, non solum corpus lavare noluit, verum nec manus, nec faciem. Monet etiam, ut Papae suggerat, utrum verum sit, quod eorum doctrinam ap-

probaverit, qui Christum pro solis credentibus sanguinem fuisse dicebant, quemadmodum in suis Annalibus scripserat Prudentius.

Hinc. opusc. 2. 3. Tom. 2.
Gothescalci mors.

Guntbertus monachus quid post fugam egerit, prorsus incertum est, illius enim nulla deinceps extat memoria. Non multo post Hincmaro nuntiatum est, Gothescalcum esse morti proximum. Itaque scripsit monachis Altovillarensis monasterii: „Si ad satisfactionis plenitudinem omnia, quæ ab eo malè sunt fensa, vel viva voce, vel signo competenti damnaverit, reconciliatio, & communio illi non denegetur. Et si in hac confessione, & communione obierit, sicut cæteris fratribus, ita & illi communem sepulturam, ac sepeliendi officium, & orationem post obitum exhibete. „ Sed contumax Sacramentis non receptis obiit circa annum octingentesimum sexagesimum octavum.

Hinc. l. de non trin. Deit. c. 17. & seq.

Hæc de eo refert Hincmarus: „ Scripsit ad Deum loquens & dicens ei, quod ipse illi præceperit, ut pro me non oraret, & quia primum Filius in eum intraverit, postea Pater, deinde Spiritus

Authoris reflexio.

Jam verò, *Benevole Lector!* postquam Gothescalcum & accusari & defendi audivisti, tuo in arbitratu à me relinquitur, an ejusdem vel Patronis vel damnatoribus accedere velis. Mihi *Joannis Mabillonii* de Gothescalco arridet iudicium: *Certe GOTHESCALCUS, inquit, paulò jactantior & audacior fuisse videtur, atque inutilium questionum sectator, uti patet ex LUPI Abbatis Epist. 30. ubi ejus nimiam impetiginem reprehendit.* Ac denique postquam eruditè & sobriè Gothescalcanam historiam texuisset, totam rei narrationem his verbis concludit: *Hæc satis dicta de Gothescalco, qui si animum tantisper continuisset, melius famæ, melius salutis suæ consulisset.* Exemplum habetis; CAVETE POSTERI.

CAPUT III.

VITÆ VIRORUM DOCTRINA ILLUSTRUM ORD. S. B.

MEDIÆ ÆVI, INDE A SÆC. XII.

I.

ODO

Abbas S. Martini Tornacensis, atque Episcopus Cameracensis.

† 1113.
III. kal.
Julii.

Tornaci publice docet.

ERAT ODO Clericus Aurelianensis Civitatis, patre Gerardo, matre Cæcilia natus. Anno reparatæ salutis MLXXXVII. Aurelianis Tornacum à Canonicis ejus civitatis evocatus, scholis publicis præfuit: qui adeo præclare functus illo est munere, ut in tota provincia illi non esset secundus. Ita totus in libris erat, quasi nullam se

crederet habere requiem, nisi eum, quem in exercitio scripturarum arripisset laborem. Erat quippe fundatus Grammaticâ, ornatus Rhetoricâ, armatus Dialecticâ: & his studiis indefinenter eum occupatum multa turba discipulorum sequebatur, qui ad famam tanti viri undique congregati ejus disciplina sitiebant informari, magisterio

rio

rio erudiri. Tanta denique in scholis ejus quies, tanta pax inter discipulos, & vitæ compositio per ejus disciplinam habebatur, ut non tam magister literarum, quam Episcopus animarum merito haberi posse videretur.

Fortè fortuna (h) à quodam Clerico S. Augustini librum de libero arbitrio cum coemisset, in scrinii angulum projecit, utpote qui *adhuc mundanæ sapientiæ deditus magis delectabatur lectione Platonis, quam Augustini.* Cum verò post duos ferme menses Boëtium de consolatione Philosophiæ discipulis prælegens, ad quartum librum, in quo de libero arbitrio differit, pervenisset, recordatus emti libri, *vocato ministro suo jussit eum sibi deferri.* Lectis duabus tribusve paginis, convocatis scholaribus suis, *Verè, inquit, hætenus ignoravi Augustinum, tantæ tamque delectabilis fuisse facundia.* Perlegendo tertium librum, mutatus in virum alium, coepit odisse, quæ dilexerat, & diligere, quæ prius oderat, *JESU bone! quanta hominis mutatio? Fit in pauperes Christi rerum distractio, cibi & potus abstinentia, carnis maceratio, & omne studium, quod in sæcularibus disciplinis infumserat, in veram convertens Philosophiam de discipulis socios fecit, exemplo sui & doctrina multos convertit, & postmodum relicto foris clerico monachus effectus, monasterium quod dicitur ad S. Martinum Tornaci construxit. Ab omnibus, qui per eum vel cum eo mundum reliquerant, in Abbatem eligitur, consecratur. Tunc verò quasi lumen in regione illa visum est oriri. Populus enim ad ejus prædicationem convertebatur. Inter conjugia utriusque partis fiebant sancta divortia, patres à filiis, & filii à parentibus gladio verbi Dei dividebantur, omnes sicut in tempore Apostolorum in commune aferebant pretia eorum, quæ possederant, juvenes ac virgines, senes cum junioribus certatim hujus sæculi sarcinam projiciebant, & quasi jam de hoc mundo non essent, nudi ac leves ad cælum volare gestiebant. Civitas eorum quasi carcer eis esse videbatur, monasterium paradisus. Ipse autem omnibus omnia factus, infirmis infirmus, sanis robustus apparebat, & quasi omnium pater esset, sic omnium ex animo curam gerebat. Quid multa? tantam lucernam Christus sub modio latere non patitur, sed per Dei gratiam, ut omnibus, qui in domo ejus*

Lectione S. Augustini penitus immutatus;

fit Monachus,

Abbas,

sunt, luceret, ad Episcopatum Cameracensis Ecclesiæ assumitur: qui à Pontifice Paschali II. confirmatus, munus consecrationis accepit anno Domini cæ Incarnationis MCV. à Manasse Archiepiscopo Remensi, & septem comprovincialibus Episcopis VI. Nonas Julii Dominicâ die: sed contra nitente Henrico IV. Imperatore (quod nollet ab eo investituram accipere, ne in censuras canonum incideret) Gualtero ab Henrico constitutus, urbe Cameracensi occupata, ei introitum & redditus Episcopii denegabat.

Interim Reverendus Odo vicinas Ecclesias visitabat, & munus Episcopale exequabatur, sedem ac domicilium habens in cœnobio Aquiscinctino apud Aymericum Abbatem; & Amando Priori admodum familiaris. Donec tandem Henricus junior, Imperatori Patri succedens, ad literas Paschalis Papæ Odonem restituit Sedi Cameracensi; civibus per literas præcipiens, ut ejecto Gualtero germanum Episcopum suum admitterent Odonem; qui deinceps ab anno salutis humanæ millesimo centesimo sexto in Sede Cameracensi residens, ipsis civibus & toti dioecesi suæ tam vitæ sanctioris exemplo, quam doctrina & concionibus vehementer profuit; frequenter oves sibi commissas visitans, aliisque necessitatibus subveniens atque sustentans.

Tandem Odo cum suis laboribus non parceret, totam dioecesim latissimè circumiens, senio confectus incidit in morbum; quo vehementer pressus atque afflictus lecticâ se deduci præcepit ad monasterium Aquiscinctinum, in quo & ante Episcopatum, & exul, & quamdiu provinciam Episcopalem administravit, familiarissimè semper vixerat, cum reverendo Aymerico, ejusque successore Alviso Abbatibus Aquiscinctinis, ac Priore ejusdem loci Domno Amando de Castello.

Porrò Reverendus Abbas Martinianus successor ipsius Odonis, & Domnus Segardus audientes apud Aquiscinctinos in extremis agere Odonem, cum alio religioso venit Aquiscinctum rogans & petens ipsius Beati corpus ad proprium monasterium S. Martini, quod restaurarat, deferri: ut ubi primus omnium monachalem vitam fuerat amplexatus, Abbatialémque dignitatem primus omnium gesserat,

at-

(h) vid. præfat. Opp. S. Aug. nov. edit. è Congreg. S. Mauri.

atque tot virtutibus in vita clarus erat, post mortem illic quoque quiesceret. Ad hæc respondit Abbas Alvisus, Aquisincntenses non passuros eum virum sanctum aliò ablegari, quem Dominus Deus ad se transmiserat; sed in sua ecclesia propriam sepulturam habiturum.

alacer & securus
Odo interea, omnibus, quæ Christiano morienti conveniunt, ritè expletis, tam alacer, tam securus novissimam horam expectare videbatur, quasi non ipse, qui infirmabatur, sed alius pro eo esset moriturus. Unde quidam frater in stuporem adductus, remotis omnibus arbitris, solus ad solium accessit, & utrùm timeret, apposita ori ejus auricula diligenter investigavit: tunc ille, ut verbis ejus loquar, cum diceret, ad quid time-rem? & ille opponeret ei periculum mortis, & quia *judicia Domini abyssus multa*, & quia *non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens*, & cætera hujusmodi, ille paululum reticens, & quasi aliquid in se prius deliberans respondit: *Non timeo*. Admiratus autem frater conticuit, & magnam eum habere fiduciam pensavit.

migravit ad Dominum Anno 1113, 3. Cal. Julii.
Obiit plenus virtutum an. MCXIII. tertio kalendas Julii, magnòque cum honore conditus est in medio basilicæ Aquisincntensis apud Crucifixi imaginem, coram altari S. Andreae sub insigni candido & perlucido marmore cavato, effigiem dicti Odonis, baculum pastorem cum infula & vestimentis Pastoralibus referente. Verùm altari nunc destructo jacet in vestiario ejusdem ecclesiæ coram tabula insigni, referente miraculum S. Andreae naufragos in mari liberantis.

Ipsius vitæ Scrip- tores.
Vitam & obitum B. Odonis exposuit Amandus de Castello ex Priore Aquisincntensi Abbas Marchianensis in Epistola prolixa, quæ manuscripta in Bibliotheca S. Martini Tornacensis teste Sandero pag. 108. postmodum typis excusa fuit. Extat in Actis Sanctorum die 10. Junii Tomo III. ubi alia etiam Vita exhibetur, quam Franciscus la Barr, Prior itidem Aquisincntinus composuit. Utriusque Scripta nos hic defloravimus.

SCRIPTA

Permulta sunt Opera, quæ Odo elucubravuit. Ejus verò hæc Manuscripta Tornaci in Bibliotheca S. Martini extant teste Sandero pag. 107.

Super Canones Evangeliorum (Jacobobo le Long pag. 883. Bibliothecæ

Biblicæ: *de Concordia Evangelistarum libri duo.*)

De originali peccato Libri III.

De canone Altaris ad Vulbodonum dilectum filium.

Disputatio contra Judæum, nomine Leonem, *de adventu Christi*, Filii Dei, dialogus dicatus Acardo Phidemenfi Monacho. Tractatus, *Quid sit blasphemiam in Spiritum sanctum?* quem ut interrogacioni Amandi de Castello, Prioris Aquisincntini satisfaceret, composuit.

Homilia in Lucæ XVI. de villico iniquitatis.

Expositio Canonis in honorem S. Trinitatis.

In Bibliotheca Mellicensi habetur Inc. Penitentiæ. M. Odonis Ep. Cameracensis *Summa Penitentiæ*. In Ecclesia Jacobæa Cathedrali Tom. 2. Catalogi Manuscriptorum Angliæ pag. 244 habetur Odo Cameracensis *de Canone Missæ & super Canonem Evangelii*. Idem in *Psalms*. Ex his *expositio Canonis Missæ* divisa in quatuor distinctiones ad Odonem, si- ve Vulbodonum, quem *dilectum filium suum sub venerabili Abbate Hastiginensi Fulgentio Dominicis castris militantem* appellat, edita à Francisco Titelmaño, Antverp. 1523. Lugd. 1556. inde in Bibliothecis Patrum, Paris. 1575. tom. 4. & 1589. 1624. 1644. Tom. VI. & Colon. Tom. XII. & Lugdun. Tom. XXI. pag. 221. ubi deinde sequuntur ejusdem Odonis Opuscula sacra, quæ primus Andreas Schottus in Tomo decimo quinto Bibliothecæ Patrum Colonienfis anno 1622. vulgaverat: *De peccato originali* Lib. III. pag. 22. *Dialogus cum Leone Judæo de adventu Christi, Filii Dei*, pag. 241. *De blasphemiam in Spiritum S.* pag. 245. *In Canones Evangeliorum* pag. 247. *Homilia de villico iniquitatis*. Luc. XVI. pag. 249. 251.

Collationum librum & Parabolas, quæ manuscripta memorat Miræus, nec non *Libellos tres de Dialectica*, quos refert Herimannus Abbas, nemo adhuc in lucem protulit; uti nec Odonis Aurelianensis Carmina, quæ manuscripta evoluit Cangius. Vide Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Lib. XIII. pag. 451. qui tamen & Natalis Alexander Hist. Eccl. Sec. XI. & XII. Tom. VI. cap. 6. pag. 514. præter rem affirmant, Odonem in exilio mortuum esse. Equidem verum esse, quòd cum virgam & annulum, quæ consecratus ab Ecclesia acceperat, iteratò ab Henrico IV. Imperatore nollet accipere, Sede sua fuerit

fuerit pulsus, in eandem tamen ab Henrico V. restitutus Ecclesiam Cameracensem ab anno millesimo centesimo sexto usque ad annum decimum tertium in optata pace gubernavit. Aquisincntum verò, ubi animam Deo redderet, ejusque corpus terræ mandaretur, ipse sibi elegit.

II.

S. BRUNO

Episc. Signiensis, S. R. E. Cardinalis.

† 1125.
Ejus natales.

S. Bruno Abbas Cassinensis, Episcopus, Divusque tutelarum Signiorum, Ligur, ex familia Soleria nobilissima, Castellum Solerii Dynasta, Andreæ, Syllamque in Parentes habuit. In cœnobio S. Perpetui Ordinis S. Benedicti primum, deinde Bononiæ, omnibus ferè scientiis excultus, Astenfes inter Canonicos omnium plausu cooptatus est, Romamque profectus sub Pontificatu Gregorii VII. in publico Romano Concilio Berengarium impiè de Sacramento Altaris sententem disputando repressit, profligavitque, ita ut à Summo Pontifice honoris, ac celebris victoriæ ergò S. R. E. Cardinalis, & Signinus crearetur Episcopus, quam quidem Ecclesiam ad multos annos sapientissimè sanctissimèque administravit, donec tranquillioris, vitæque contemplatricis desiderio tractus, abdicato onere Episcopali, Monachum Cassinensem anno salutis 1104. professus iterum est. A Paschale II. missus in Gallias Legatus in ea Provincia Synodum celebravit; reversus ad Claustra anno 1107. post decessum Othonis Abbatis, Monachorum omnium suffragiis Abbas eligitur. Annis tribus mensibus decem præfuit huic cœnobio, quibus elapsis, ejusdem Paschalis Pontificis jussu rediit ad regimen antiquæ Ecclesiæ Signinæ, quam eadem prudentia rexit usque ad annum 1125. quo 15. kal. Aug. præsentem cum cœlesti commutavit vitam. Cum autem claruisset tum in vita, tum in morte multis miraculis, Lucius III. eum Beatorum Collegio adjunxit, ut constat ex subjecta inscriptione, quæ ad perennem memoriam in Cathedrali Signinæ extat.

MEMORIÆ ETERNÆ BEATI BRUNONIS

QUEM LVCIVS III. PONT. MAX. CARD. ET EPISCOP. CONVENTV SIGNIÆ IN ECCLESIA B. MARIÆ P. Ziegelbauer Hist. P. III.

VBI DEFVNCTI CORPVS IVSSIT ADSCRIBI ANNO AB EIVS ABSCCESSV LVIII. S. P. Q. S.

Tantus hic vir sanctitate & doctri-Scripta- na clarus scripsit:

In Cantica Canticorū librum unum.
In Genesim librum unum.
In Exodum Lib. I.
In Judith Lib. I.
In Psalms Lib. I.
In Isaiam Lib. I.
In Apocalypsim Lib. I.
In Sententiarum librum primum

Lib. I.
Sermones Dominicales, & Homilias de Sanctis, nec non de Annunciatione B. Mariæ semper Virginis.

Hujus Sancti Opera duobus Tomis distincta in lucem emissa fuerunt studio, & labore cum scholiis D. Mauri Marchesii Cassinensis Decani. Venetiis 1651.

Primus Tomus continet Expositionem, seu Commentarium in Lib. Genesim.
In Exodum.
In Leviticum.
In Numeros.
In Deuteronomium.
In Job.
In Psalterium.
In Cantica Canticorum.
In Apocalypsim.

Secundus verò Tomus continet Homilias, seu Sermones 145. in Evangelia totius anni.

Tractatum in Canticum Zachariæ.
Tractatum de Incarnatione Domini.
Argumentum de sacrificio azymo.
Opusculum de Sacramentis Ecclesiæ, mysteriis, & Ecclesiasticis ritibus.
Vitam S. Leonis Papæ IX.

Responsionem ad Quæstionem, cur corruptus status Ecclesiæ.
Vitam S. Petri Episcopi Anagnini, & Privilegium Canonizationis ejusdem.

Epistolam ad Paschalem Summum Pontificem.
Epistolam ad Episcopum Portuensem.

Sententiarum libros sex, prænotatos de laudibus Ecclesiæ.

In his tamen duobus Tomis non habentur omnia Opera nostri Brunonis, indicata à Petro Diacono Cassinensi in Opusculo de Viris illustribus, licet in his recensentur alia, quæ Petrus non annumerat; ut autem omnibus nota sint, quæ Petrus profert, placet hic illa rescribere, & sunt:

R. Expositio-

Expositio super Psalterium, Esaiam, Genesim, Cantica Canticorum, super Exodum, Numeros, & Deuteronomium.

Sermones de laudibus Ecclesiae in Dedicatione Templi; de Paradiso, de Arca Noë, de Tabernaculo foederis, de Templo Salomonis, de Muliere, per quam Ecclesia significatur, de Civitate Hierusalem, de Basilicis, quae ab Episcopis dedicantur, de Evangeliiis, de ornamentis Ecclesiae, de Fide, de Spe, de Charitate, de quatuor virtutibus, de Humilitate, de Misericordia, de Pace, de Patientia, de Castitate, de Obedientia, de Abstinencia, Ubi Ecclesia ornatur, de novo Mundo, de Coelis novis, de Avibus novis, de Montibus novis, de festivitatibus festivitatum, id est, de sancta Trinitate, de Nativitate Domini, de Circumcisione, de Epiphania, de Palmis, de Coena Domini, de Pascha, de Ascensione Domini, de Pentecoste, de Nativitate S. Mariae, de Annunciatione, de Purificatione, de Assumptione: De Virginibus 3. de Martyribus 7. de Pontificibus 4. de S. Angelo, de S. Scholastica, de Translatione S. Stephani è civitate Constantinopolitana ad arcem Romanam.

Homiliae in festivitatibus Confessorum, in festo S. Benedicti 5. de SS. Apostolis 3. de pluribus Martyribus, de uno Martyre, de Dedicatione Ecclesiae; in Adventu Domini, pro Dominicis 2. 3. & 4. Adventus. de Annunciatione B. M. 2. in Vigilia Nativitatis Domini; in Nativitate 3. In die S. Stephani, in die S. Jo. Evangelistae, in festivitate Innocentium. Pro Dominica prima post Natalem Domini; in Octava Domini, in Epiphania. In Purificatione B. Mariae, in Septuagesima, Sexagesima, & Quinquagesima; In Cinere & cilicio pro feria 6. & Sabbato in capite Quadragesimae usque in Coenam Domini 40. In Coena Domini, in Sabbato sancto, in festivitate Paschali, in feriis 2. 3. 4. 5. & Sabbato, in Octavis Paschalibus; in Dominicis 1. 2. 3. & 4. post Octavas Paschae; In Processione majori, in festivitate Apostolorum Philippi & Jacobi, in Inventione S. Crucis, de S. Angelo, in Ascensione Domini, in Dominica prima post Ascensionem Domini, in Pentecoste, in Dominicis 1. 2. 3. & 4. post Octavam Pentecostes; in festo S. Joannis Baptistae, in Vigilia SS. Apo-

stolorum Petri & Pauli, in die eorundem. In Dominica I. post natalem Apostolorum, in festo S. Laurentii, & Matthaei, in Assumptione B. Mariae, in Vigilia, & festo S. Andreae, in Decolatione S. Jo. Baptistae, in Nativitate B. Mariae, & in laudem ejusdem Versus.

Præter hæc in Bibliothecis Ducis Sabaudiae Taurini asservantur Comentariorum in 4. Evangelia, teste Andrea Rossoto in Syllabo Scriptorum Pedemontii; & in Rhegiensi ex Possentino in Apparatu sacro de laudibus Ecclesiae Opus.

Meminere S. Brunonis Martyrologium Romanum, Baronius in Notis, Leo Ostiensis in Chronico Cassinensi, Ferdinandus Ughellius Tomo I. Italiae sacrae, Raphael Sopranus in suo Catalogo Scriptorum Ligurum, Marcus Antonius Scipio in Elogiis Abbatum Monasterii Cassinensis, Hippolytus Maraccius in Bibliotheca Mariana, Petrus Diaconus in Cassinensi Chronico, Philippus Malabaya in Disquisitione de Ortu, Canonicatu, & recessu à Cassinensibus S. Brunonis, Maurus Marchesius Panormitanus, Congregationis Cassinensis Monachus, in Dissertatione historica de S. Brunone Astensi, Philippus Labbè de Scriptoribus Ecclesiae, & denique Augustinus Oldoinus, cujus hæc est symbola, in Athenæo Ligustico, seu Syllabo Scriptorum Ligurum Tom. I. pag. 119. Adde Fabricium Bibl. med. & inf. Lat. Vol. I. lib. 2. pag. 785.

III.

HERVEUS

Burgidolensis Asceta.

SI quis alius, certè *Herveus*, in exemplum proponi meretur, à quo Cœnobitæ addiscant, quâ ratione literarum studia, præcipuè illarum, quæ viros decent Religiosos, cum pietatis ac virtutis studio sint conjungenda. Claruit Vir hic verè Venerabilis, patriam Cenomanensis, in dioecesi Bituricensi, anno circiter 1130. de cujus laudibus ac meritis extat Epistola Encyclica Abbatiae Burgidolensis, edita Tomo II. Spicilegii Dacheriani veteris editionis, novæ autem Tomo III. pag. 461. quam integram ceu lectu dignissimam huc transcribere me non pigeat.

Epistola

Epistola Encyclica

Monachorum Burgidolensis Abbatiae vitam libròsque Hervei continens.

Cùm Propheta dicit, Dominus virtutem operum suorum annuntiabit populo suo; si ipse non pro sua, sed pro auditorum salute proprias enarrat laudes, quomodo nos, quorum tota salus in laudibus ejus est, tacere audebimus magnalia ipsius, quæ nostris temporibus ostendere nobis dignatus est? Noverit itaque quisquis hæc auditurus est vel lecturus, nos nequaquam vanis vel falsis laudibus velle mortuos extollere: sed ad laudem & gloriam Christi, salutemque audientium, pro amore veritatis, de veritatis ipsius amatore veraci stylo pauca describere.

Fuit igitur vir tam vitâ quàm doctrinâ venerabilis Herveus nomine, Dolensis Cœnobii Monachus, degens ibi circiter quinquaginta annis in prædicanda morum probitate, patriæ autem Cenomanensis indigena. Multa apud nos suæ fidei & sapientiæ, nec non & innocentiae monimenta relinquens. Jam namque juvenis & à puero, scholarum dogmatibus multipliciter imbutus, cum prædictum monasterium ingressus fuisset, totum se studio sanctarum Scripturarum dedit, atque Catholicos tractatores, Augustinum videlicet, Hieronymum, Ambrosium, Gregorium, ac reliquos frequenter cœpit, jugiterque diebus ac noctibus eorum lectioni incumbere, meditationi inservire non destitit, nec quolibet impedimento ab inquisitione veritatis avelli potuit. Cùmque singularis ingenii atque inæstimabilis memoriæ esset, cœpit in vasculo cordis sui multa profutura recondere, & columbæ more meliora grana eligere, memoriter retinere, scriptoque commendare.

Scripta.

Fecit ergò primum Expositionem mirabilem super librum beati Dionysii de Hierarchiis Angelorum, deinde exposuit tum librum Isaiae Prophetæ & Lamentationes Jeremiae, extremamque partem Ezechielis, ibi incipiens, ubi S. Gregorius Papa dimiserat, & ad finem usque perducens. Simul etiam Deuteronomium Moysi & Ecclesiastem Salomonis, nec non quoque librum Judicum, & libellum Ruth, librumque Tobiae, omnia quæ in illis minùs intelligentibus solam literam sonare videntur, inconvincibili ratione ostendens Christi & Ecclesiae contestari & prædicare My-

steria. Præterea & Apostoli Pauli Epistolas cum tanta sapientiæ affluentia exposuit, ut qui eas legerunt, asserant nunquam se illis comparabiles cognovisse, & vix aut nunquam tantâ expositas diligentiam posse alibi reperire. Ad ultimum cum fama doctrinæ ejus circumquaque spargeretur, & jam nullus ei, sicut attestantur, qui eum veraciter cognoverunt, Canonicarum Scripturarum scientiam primus haberetur: Librum duodecim Prophetarum & librum Genesim, ex integro, tam mirabili sensu exposuit, ut expositionem super illos necdum potuerimus invenire, quæ suæ æquiparari possit. Inter hæc quippe fecit plurimas Expositiones de Lectionibus sanctorum Evangeliorum, Canticorum etiam, quæ in Ecclesia leguntur: Libellum quoque de connexionione quarundam Lectionum, ostendens aliter in quibusdam Ecclesiis legi, quàm in sacra Historia continentur: de quibus unum quod subditur, exemplum sufficiat. Legitur in Quadragesima Lectio quædam de Libro Esther, & ita in quibusdam Lectionariis incipit Lectio Libri Esther: Oravit Esther ad Dominum dicens, Domine Deus Rex omnipotens in ditione tua cuncta sunt posita. Quam orationem ipse illic ex authore sacrae Historiæ probat, non fecisse Esther, sed fecisse Mardocheum, & ideò non esse legendum, Oravit Esther, sed legendum esse, Oravit Mardocheus: & multa similia ibidem asserit. Librum etiam non minimum fecit De miraculis sanctæ Mariæ Dei Genitricis, quæ eadem inviolata Virgo temporibus ejus gessit in Dolensi templo: quæ ipse mox postquam gesta erant, sicut audiebat ab ipsis, in quibus fiebant, & à Monacho custode monasterii, sine aliqua dilatione scribebat.

Demùm quamvis propinquum finis sui terminum paulatim vigore deficiente sensisset, tamen sine consuetudo scribendi opere esse non poterat. Et rogatus à nonnullis, ut qui omnes Scripturas supra cunctos memoriter retinebat, De Cœna sancti Cypriani Cæcilii Carthaginensis Episcopi, ferè de omnibus libris Canonicis aggregata, quæ quid intimaret eatenus apud nos incognitum erat, edoceret, & ipse quid de ea sentiret: adque rogantibus, dicens, dum scriberet, se fortassis cum ista præsentem vitam finire. Et quia prior liber Expositionum suarum, de dictis sanctorum Patrum, Dionysii videlicet Arcopagitæ

extiterat, de eorundem sanctorum Patrum dictis, iste posterior esset. Sicque contigit. Namque cum eandem Coenam usque ad illum locum exposuisset, quo dicitur, *Confundebatur Elizabeth, stupebat Maria, videbat de facto Sara*, quo loco videlicet apud nos terminabatur: arbitratur autem de ea non nimiam abesse partem, tam ipse quam Dominus Abbas Girbertus, qui hoc ei tanquam Monacho suo & filio mandaverat, eamque quae deerat partem, ab Abbate sancti Savini, qui se eam habere dicebat, & mittendam eis promiserat, exspectabant: multa siquidem in ea vel dempturus fortasse vel additurus, illam sicut erat in abolitione reliquit.

Et cum tempus Quadragesimae in maximam mentis & majore corporis, quam nuper fuerat virtute, in multam abstinencia, multisque quotidianis virgarum verberibus, devotis atque assiduis orationibus, & in quotidiana sacrosancti corporis & sanguinis Domini reverenda celebratione, cum alacritate & gaudio Spiritus sancti consumasset: & in die sancto Coenae Domini nos dulcissimo verbi Dei pane in Capitulo refecisset: in die sancto Paschae Missae hebdomadarius fuit, & sermonem in Capitulo fecit. Secundam feriam Missam in conventu cantavit, & postmodum debilitate correptus quartam feriam inunctus est. Sed tunc communicare non potuit, quod ipse postea aliquantulum convalescens, divina providentia asseruit: dicens non Dominum ad se, sed se ad Dominum venire debere. Et sic sequenti, quam praecedenti die non audierat, ipsiusque diei Missam audivit: & confessus prius, sacrosancta Mysteria corporis & sanguinis Domini, in tutelam exiturae in proximo animae, devotissime accepit. Sicque per totam hebdomadam, cum Missam quotidie audisset, quam nullo modo omittere volebat: & dominum Abbatem, qui tunc forte deerat, antequam recederet, multum videre vellet: postquam venit, ab eo visitatus & absolutus, inter manus ipsius, cui se accusabat, coepit acri quidem sed brevissimo dolore fatigari, usque ad mortem: Dominica in Octavis Paschae transiens ex hac vita, & scandens, ut credimus, ad sydereia regna.

Ne vero longius protrahatur Epistola, de omni tempore vitae ejus brevi-

ter dixerim: in diebus nostris majoris abstinenciae, pudicitiae mundioris, sanioris consilii, humilitatis altioris, taciturnitatis magis assiduae, locutionis plus circumspectae profusque a vanitate alienae, purioris vel amplius Catholicae doctrinae, inque universa morum honestate, praecario nullum nos cognovisse. Haec scribimus vobis, quoniam frater erat, ut de tanto fratre gaudeatis, & quod ei promiseratis, devote persolvatis in regno Dei, ad quod eum evolasse confidimus, ei confociari precantes. Valente.

Doctissimus *Gabriel Geberonius* est Authores quidem Hervei Congreg. S. Mauri in Prologo ad Opera S. Anselmi spem fecit, omnes Hervei in sacram Scripturam commentarios, qui in MSs. codicibus habentur, typis, si tempora darent, edendi; quam spe tamen literatus orbis ob iniqua postmodum Gerberonii fata evolutus est. Eruditorum vota ex parte implevit V. C. Bernardus Pezsius, dum Hervei Commentariorum in Isaiam Prophetam libros VIII. juris publici fecit Thesauri Anecdotorum Novissimi Tomo III. Parte I. ubi etiam allata a nobis epistola encyclica legenda est, quam Oudinus quoque exhibet Tomo II. de S. E. ubi alii authores, qui Hervei meminerunt, allegantur, videlicet Philippus Labbeus in Dissertatione Historica de Scriptor. Ecclesiast. Tom. I. pag. 432. Guillelmus Cavus in Historia Scriptorum Ecclesiasticorum, Sec. XII. ad an. 1130. pag. 659. Carol. Duffren. du Cange in Indice Scriptorum praemisso Glossario mediae & infimae Latinitatis vet. edit. pag. seu col. 113.

IV.

GOFFRIDUS

Abbas Vindocinensis, & S. R. E. Cardinalis.

Goffrido patria fuit in Andegavis: genus clarum in primis ac nobile: quod indicat ejus Epistola II. & aliae, in quibus Rainaldum Credonis dominum, & Mauricium ejus filium consanguineos suos vocat. Educatus a Guarnerio Archidiacono Andegavensi, magistroque usus Guillelmo, ad quem libro IV. scribit; prima aetate inter monachos Vindocinensis Monasterii, quod Goffridus Martellus Comes paucis ante annis in Carnutum finibus fundarat, nomen dedit. Nec multo post, novitius adhuc & juvenis ac Diaconus tantum, Bernone mortuo, quin-

Novitius adhuc Abbas eligitur. quintus ejusdem Coenobii Abbas renuntiatus est. Tum ab Ivone Carnutensi Episcopo inauguratus, Romamque ad Urbanum II. Guibertinae factionis metu latitantem profectus, immortalis Pontificem beneficio devinxit, pecunia, unde Lateranum, & turrim Crescentiam redimeret, affatim collata. Quo nomine primus omnium pedem Urbano in sede Pontificia cum Laterano restituta osculatus est. a quo & presbyter sacrat, Ecclesiam etiam B. Priscae, unde vi a Guibertinis dejecti fuerant Vindocinenses, cum adnexa Cardinalis dignitate postliminio recepit. Reversus in Gallias Salmarum ad Ligerim eodem ipso anno, qui fuit Christi MXCIV. ab Hugone Legato ad Fulconis Rechini Comitis expiationem accitus est; tum sequenti mox anno ad celeberrimum apud Arvernos Concilium ab Urbano vocatus interfuit: adfuturus etiam Lateranensi Paschalis II. & Romano item Callisti II. a quibus pariter evocabatur; nisi alterum iter brevis temporis, alterum hyemis asperitas exclusisset. Urbano sane, quoad vixit, unici filii instar carus fuit: quem etiam Vindocini, ac postea Paschalem undenum dierum spacio hospitem habuit. Callisto autem veteri necessitudine conjunctus, & quod utriusque mutuae Epistolae ostendunt, intimus fuit. Quo praeterea in numero apud Ludovicum VI. Regem Goffridi nomen fuerit, hoc declarat, quod a Rege delectus est inter arbitros controversiae, quae de Majoratu, & Senescalcia Franciae ab Andegavorum Comite movebatur. Monasterium summa cura, & vigilantia rexit: ita ut nullum illo tota Gallia, quod non uno loco praedicat, ea aetate ordinatius haberetur: & quamquam non nullis asperior videbatur; ipse tamen se ad indulgentiam naturam proniorem fuisse scribit. Proventus vero atque opes externas sic amplificavit, ut monasterium duplo quam acceperat, locupletius copiosiusque reliquerit. Sed multae illi, ut mos est, dum antiqua illius jura & possessiones tuetur, cum vicinis Episcopis, Abbatibus, & Principibus viris subeundae molestiae, & contentiones fuerunt. Ingenio fuit acri & vivido; quod in sacris praecipue literis, Canonibusque exercitatum omnia passim opera cum singulari ejus pietate testantur: libertatem vel unica ad Paschalem de investituris ab eo concessis Epistola: fidem ac studium erga Sedem Apostoli-

cam, cujus speciatim filii sunt Abbates Vindocinenses, tum impensa, quas pro ea maximas fecit, tum susceptorum itinerum labores, in quibus Alpes pro Ecclesiae Romanae utilitate duodecies transcendit, ter etiam ab ejus adversariis captus est. De obitu nihil compertum ad extremae Honorii II. Alpes tempora pervenisse, Honorii ipsius ad Goffridum literae anno MCXXX. scriptae fidem faciunt.

Vitae seriem a nobis hic datam contexit *Jacobus Sirmondus* S. J. qui etiam ejus Scripta primus in lucem eruit, ac fridi biotus Epistolas illustravit an. MDCX. Parisiis 8. Extant etiam inter Opera Sirmondiana Paris. & Venet. nec non in Bibliothecae Patrum Supplemento Paris. Tom. II. pag. 487. & in Lugdunensi Tom. XXI. statim sub initium: distinguuntur vero in *Epistolas*, *Opuscula*, & *Sermones*.

Epistolarum Libri V.

Quorum I. ad Pontifices, & Sedis Apostolicae Legatos. II. ad Episcopos Carnotenses, III. ad Episcopos Andegavenses, Cenomanenses, & Santonenses. IV. ad Abbates, Priores, Monachos diversorum Coenobiorum: inter quas ordine 47. est decantata illa in antiquissimis etiam obvia Codicibus de Roberto de Arbruscello. V. ad Seculares tum Clericos, tum Laicos. Epistolam ad Cluniacenses de ineunda suffragiorum societate vulgavit Mabilonius Tom. III. Analect. pag. 481. (edit. nov. pag. 159.) quae repetita etiam ab editoribus Operum Sirmon-

Opuscula XVIII.

- I. De corpore ac sanguine Domini.
- II. De ordinatione Episcoporum & de investitura laicorum ad Petrum Leonis Cardinalem.
- III. De Simonia & investitura laicorum, quare utraque dicatur haereticis, ad Callistum Papam.
- IV. De possessionum Ecclesiasticarum investitura, quod Regibus concedatur.
- V. Qualiter dispensationes in Ecclesia fieri debeant, ad Callistum Papam.
- VI. Quae tria Ecclesia specialiter habere debeat, ad Callistum eundem.
- VII. De Arca foederis, ad Hamelinum & Andream.
- VIII. Quid baptismus, quid confirmatio, quid infirmorum unctio, quid corporis & sanguinis Christi perceptio in anima christiana operentur.

- IX. Quid sit Sacramenti iteratio.
 X. De promissionibus, quas pro consecratione sub nomine professionis Abbates faciunt Episcopis. ibidem.
 XI. De illis, qui in Capitulo inordinatè clamant, & de his, qui ibi inordinatè respondent.
 XII. Quæ tria Pastoribus inesse debent.
 XIII. Invectio Dei contra peccatorem, & peccatoris confessio precantis misericordiam.
 XIV. Alia invectio contra peccatorem, & poenitentis peccatoris consolatio.
 XV. Lamentatio cujusdam peccatoris accusantis se, & judicantis.
 XVI. Oratio ad Jesum.
 XVII. Oratio ad Matrem Domini.
 XVIII. Hymnus de S. Maria Magdalena.

Sermones XI.

- I. II. III. IV. In Nativitate Domini.
 V. De Resurrectione Domini.
 VI. De Ascensione Domini.
 VII. De Purificatione S. Mariæ.
 VIII. In omni festivitate B. Mariæ.
 IX. In festivitate S. Mariæ Magdalena.
 X. De Latrone salvato in cruce.
 XI. In festivitate B. Benedicti.

Scriptores de Goffrido quoniam agant.

De Goffrido agunt Card. Baronius in Annalibus Eccl. Nat. Alex in Histor. Eccles. Mabill. Annal. Benedict. Tom. VI. Doctor Eggfius in Purpurâ doctâ, ac præter plures alios novissimè R. P. Lud. du Mesnil Doct. & Discipl. Eccl. Tom. 4. lib. 49. ad an. 1134. hæc habet: „Goffridus Abbas „Vindoc. & Cardinalis B. Priscæ festimo kalendas Aprilis ad coelestia „regna transit. Vir fuit in sacris literis, & Canonibus exercitatus, ut „ostendunt ejus opuscula: tribus summis Pontificibus gratus fuit, & in „timus; ut epistolæ mutuò datæ fidenter faciunt. „

V.

VENERABILIS HILDEBERTUS.

† 1134.
18. Decemb.

Parvi Vindocinensis.

Magistro Berengario,

Hildebertus piis, etsi mediocri fortunæ parentibus in Castro Lavorzinensi, seu Laverdini ad Montem aureum in agro Vindocino natus est anno 1057. A puero disciplinis bonisque artibus institutus, magistròque usus fuit Berengario, tunc eruditionis laude præ cæteris insigni. Nec incau-

tus, ut puerilis ætas solet, Magistri errorem hausit; nihil quippe ex pestiferâ ejus circa sacram Eucharistiam doctrina mutuatus, intemeratam sanamque (i) in scriptis suis de tanto mysterio præfert sententiam. Sed in doctorem tamen suum non ingratus, ubi de sincera ejus, etsi serâ, poenitentia certior factus est, Epicoedum illi cecinit, virumque laudibus exornavit ultrâ fortè quàm fatis erat. Primos adolescentiæ annos sic emensus ad sacrarum literarum studia se contulit. Tunc verò ad sacrum Cluniacense Coenobium, quod S. Hugone Abbate disciplinarum omnium laude florebat, accessit, monasticumque (k) statum amplexus fuit. Inde eum Hoellus Episcopus Cenomanensis, eruditionis ejus famâ permotus, Cenomanensibus scholis præfecit, & anno 1092. cum ætatis annum ageret 35. in Archidiaconum adlegit, quod munus per annos 5. administravit, nec tamen (uti contra Cardinalem Baronium Hildeberto paulò iniquiorem famam ejus Antonius Beaugendre egregiè tuetur) post acceptum honorem illum vitam solutionem exercuit.

His gradibus Vir ille præclarus ad Episcopatus honorem viam sibi paravit. Defuncto quippe Hoello Episcopo in ejus locum A. 1097. quadragenarius successit, non sinemagnâ quidem partium dissensione in Præfulem ordinatus, prout & post illud tempus plurimas factiones sibi adversantes superare necesse habuit. Multa inprimis à Guillelmo Rufo Angliæ Rege perpressus fuit. Is enim, quòd Cenomanensem Comitatum suæ ditionis esse contenderet, indignè tulit Hildebertum, solo Helia Comitis Cenomanensis nutù, seque inconsulto collatum munus accepisse. Exorto propterea Regem inter & Comitem funesto bello, non Cenomanensis modò Ecclesiæ ditiones à Rege devastatæ, sed ipse etiam Hildebertus prodicionis primum accusatus, tum manibus pedibusque constrictus tetrum in carcerem proditoriè injectus fuit. Ne tantis quidem ærumnis fractus Hildebertus maluit annum integrum in miseria & deterrimo situ jacere, quàm oblatam sibi conditionem, ut per attachum igniti ferri innocentiam probaret, accipere, quia id sacris Canonibus vetitum erat. Eam quippe consuetudinem

In Episcopio Cenomanensem assumptus,

multa pati cogitur.

(i) Hoc patet ex ejus eruditissimo Tractatu de sacra Eucharistia, ex ejus explanatione Missæ, & Poëmâ de Sacrificio Missæ, & de Sacra Eucharistia, ex ejus Sermonibus, & aliis passim.
 (k) Ant. Beaugendre in vitâ, & multò solidius id evincit in advertendis quibusdam ad calcem Opp. Hildeberti.

nem, prioribus seculis usitatam, jure abrogavit Ecclesia; quòd videretur eos, qui tale probationis genus usurparent, & Deum tentare, & periclitari, ne innocentes opprimerent.

Postquàm verò Guillelmus Rufus, Rex Angliæ, in venatù miserè peremptus fuit, ex carcere quidem Hildebertus eductus fuit, non mitiorem tamen Henricum ejus successorem expertus fuit. Is enim defuncti fratris vestigiis insistens, dirui turres Ecclesiæ Cenomanensis Regiæ arci imminentes jubebat. Sed cum jussis non obtemperaret Episcopus, bonis iterum omnibus spoliatus, ad tantam rerum omnium penuriam redactus est, ut cum ad Pictaviense Concilium inopiæ causâ se conferre non posset, ejusmodi excusationem Apostolicæ Sedis Legatis adferre compulsus sit. Nec amborum modò Regum exagitatus odiis, sed etiam Consulium, ut ille vocat, Cenomanensium contumeliis impetitus est; qui ut Henrici gratiam capterent, toto triennio Præfulem lacerare non desistebant. Quare tot oppressus malis Romam iter capeffit, tum ut apud communem parentem solatii quidpiam inveniret; tum ut ejus nutù Episcopatum abdicaret, & Cluniacum se denuò reciperet, ut cum pace reliquum vitæ tempus in Monasticis exercitiis transigeret; quamquàm non Romæ, sed Saviniaci Papam Paschalem II. invenerit. Hic autem viri indole, doctrinâ, industriâ, animarum curâ permotus non solùm à proposito Pontificatum deponendi eum deterruit, sed & expresso scriptis mandato ad Ecclesiam, curasque pastorales remisit.

Cenomanum igitur vel invitus rediit, civitatèque magnâ tandem tranquillitate fruentem reperit. Helias enim armis & auxilio Fulconis Richini Andium Comitis, qui filiam ejus Hemburgam sibi desponderat, devicto Anglorum Rege Henrico I. Urbem in suam iterum ditionem redegerat. Constituta sic satis pace mox denuò conflictandum ipsi fuit cum Henrico quodam priscorum hæreticorum deliramenta non pauca revocante. Quo vix superato & expulso novas expertus est molestias. Technis etenim Rotroci Comitis Mauritanensis, ejusque matris, & dapiferi Humberti, circumventus duro præter omnem opinionem carceri cum Hugone Cenomanensi Decano se mancipatum vidit. Tantus porro luctus Clerum, & populum Ce-

nomanensem, ob captivitatem sui Cleri Præfulis invasit, ut nihil non tentarent pro captivorum obtinenda relaxatione. Hinc privatorum gemitus; hinc celebrata publicè jejunia; hinc indictæ solemnes supplicationes: hinc tandem Clerici parati etiam Cruces ipsas & vasa sacra pro redemptione captivi Pastoris impignorare, vendere, frangere. Quod ut Hildebertus rescivit, plus Ecclesiæ honori & libertati, quàm suæ consulens, toto nisu ne fieret prohibuit. Pace tandem multis post annis inter Ludovicum Crasum Francorum Regem, & Henricum Anglorum Regem inita, ac inter eos etiam composita, qui utrique parti adhererant, captivi utrinque dimissi. Sicque Comes Rotrocus è carcere Cenomanensi & Hildebertus Episcopus cum Hugone Decano suo è Mauritanensi carcere post exantlata dira tormenta restituti sunt.

Vinculis verò solutus Hildebertus Eius de edissipatam pravisque moribus imbutam plebem ad saniolem mentem reddis populo vocare summoperè annisus fuit. Quia li, verò ad institutionem populi multum conferre solet Clericorum exemplum, inprimis Canonicos Ecclesiæ Cenomanensis, qui belli turbarumque tempore à vera pietatis norma longè deflexerant, quæ exemplo, quæ monitis suis, ad meliorem frugem reducere satagebat. Hæc ipsi præcipua sollicitudo. Hanc quasi summam rerum inprimis curabat; sed tamen, quæ ad exteriorem Ecclesiæ apparatus, ad ædificiorum restorationem, & augmentum spectabant, ecclesiis non negligenda duxit: imoverò tam cura, strenuam iis operam posuit, ut mirum sit, virum non semel omnibus fortunis spoliatum, & ad extremam inopiam redactum, ea præstare potuisse, quæ in Gestis Cenomanensibus recensentur. Si quis verò sit conjecturæ locus, tantas opes & pecunias, quantas construendis ædificiis, ornandisque Ecclesiis infumpisse narratur, non nisi ex liberalitate Regum, Præfulem, & Magnatum, quos in variis vitæ casibus adiit, quibusque acceptissimus fuisse traditur, hinc & inde coacervasse traditur.

Nec ornandæ tantùm & ditandæ Ecclesiæ suæ, cæterisque & Urbis & Dioecesis Cenomanicæ insudavit Hildebertus; erga Monachos in suburbio Cenomanensi, quos specialiter fratres suos & filios vocare solebat, propenso fuit animo; varia illis munera aut pro-

ipse

ipse contulit, & plures concessit ecclesias; devotissimoque erga S. Dominolum Cenomanensem Episcopum, & illius Monasterii, rogatu & consilio sancti Germani Parisiensis Episcopi, Fundatorem, pietatis sensu permotus, sacrum ejus tumulum reverenter primus aperuit an. circiter 1124. praesente Fulcone juniore, Andegavensi Comite, magnaue totius regionis & Optimatum ejus frequentia, qui omnes miraculorum in hac solemnitate, ad invocationem sancti Domnoli à Deo patratorum, fuerunt oculati testes.

Archiepiscopus Turonensis eligitur. Porro anno sequenti 1125. Gilleberto Turonensi Archiepiscopo è vivis sublato, in ejus locum Hildebertus, ferè licet septuagenarius, & renitens, suffectus est. Cum enim, ut Cenomanensis Episcopus, & ob id suæ sedis privilegio Suffraganeorum Episcoporum primus, vacantem Ecclesiam Metropolitanam administraturus, Turones advenisset, unanimi Cleri populique consensu in Archiepiscopum electus est. Et quidem in nova hac dignitate constitutus sicut dum esset Cenomanensis Episcopus, nihil minuerat de cibi & potus parsimonia, de strati duritie, de cilicii asperitate, de vigiliis & orationibus, quibus dum Monachus viveret, corpus domare didicerat; sic nec in Archiepiscopatu, quamvis senio jam penè confectus, de solitis sibi poenitentiae exercitiis remisit. Sic semper sibi parcus, & naturæ necessitatibus paucissima indulgens, erga pauperes rerum suarum profusus, in Ecclesiis munificus, omnibus humanus & gratus; sed erga populos suæ curæ commissos Pastor semper extitit vigilantissimus.

Concilium provinciale celebrat. Hinc ad Cleri populique mores aut reformandos, aut in melius informandos animum intendit. Nannetense etiam Concilium Provinciale coëgit, quò præter Provinciæ Episcopos acciti sunt diversis è locis insigniores illarum partium Abbates, præcipuèque doctrinâ & pietate viri, ut deformatam penè illius Provinciæ Ecclesiam restauraret, lapsam disciplinam restitueret, Ecclesiasticosque mores à pietate devios ad meliorem frugem auctoritate Ecclesiastica reduceret. Inprimis verò curavit incestas nuptias tollere, foeda sacerdotum conjugia solvere, maximèque turpem illam inventeratamque consuetudinem amovere, quâ sacrilegarum hujusmodi nuptiarum proles ad Canonicas Præbendas,

& ad Sacerdotia ipsa quasi hæreditario jure accedebat. Hos autem abusus solenni Patrum Decreto indictâ anathematis poena proscripsit.

Nec Ecclesiasticas modò res composuit, sed populorum etiam oneri levando operam navavit. Ipse quippe Conanum tunc Britanniæ Comitem eò deduxit, ut in ipso Concilio, & in manibus Patrum duo usu recepta jura plebique gravissima, ultrò abdicaret. Cum primùm enim alteruter ex conjugatis, sive maritus, sive uxor obierat, defuncti mobilia omnia, in grave prolis detrimentum, Comitis fisco cedebant. Nec levior injuria miserè naufragantibus inferebatur, dum quidquid illis, sive ex mercibus, sive ex navalis suppellectilis reliquiis supererat, totum id sibi Comitis fisco vindicabat. Comitis autem animum pro innata facundia ita demulsit Archiepiscopus, ut vel ipse iniquis hujusmodi vectigalibus renuntians; enixè postularet, ut anathematis poena in refragantes indiceretur. Hæc autem præclara gesta mirum, quam brevi temporis spatio Præful noster absolverit, omnia perfecta completaque fuerunt.

Quanti autem nominis, & auctoritatis ævo illo in Ecclesia fuerit Hildebertus, vel id maximè testatur, quòd in illo celebri dissidio, quod inter Anacleto Pseudo-Papam & Innocentium II. legitimum Pontificem intercessit de summo Pontificatu, D. Bernardus, unanimi Cardinalium consensu, summus quasi tantæ quæstionis electus arbiter, tantoperè Hildeberti suffragium ambièrit. Et quidem initio Hildebertus Petro Leonis, sive Anacleto, utpote pluribus suffragiis electo, faverat; quippe qui unam supra viginti voces fortitus fuerat, Innocentius autem septem tantum supra decem. Quo comperto, Anacleto, priori pluralitate vobum electo, Hildebertus bonâ fide adhæserat. Id animadvertens S. Bernardus, simul & quanti foret momenti, si Hildebertus, cujus pietatis & doctrinæ fama per universam ferè Ecclesiam pervolarat, quique totius Britanniae Metropolitanus erat, cum suis suffraganeis Episcopis ab Innocentio deficeret, epistolam ad ipsum misit omnino patheticam, quâ ipsum ab Anacleto diverteret, & ad Innocentium, ut legitimum Pontificem revocaret, ut & reipsa revocavit. A pluribus quippe annis inter se D. Bernardus & Hildebertus sanctæ necessitudinis foedus inièrant, ut liquet ex epistola

Curat, ut populis bene sit.

Magna ævo illo auctoritate valet.

18. Lib. 3. Hildeberti ad S. Bernardum, quâ intra sacrarium, ut loquitur, ejus amicitiæ enixè petierat admitti, & ex Epistola 19. ejusdem Libri D. Bernardi ad Hildebertum, totâ mellifluâ, & ejus laudibus fulgenti: Unde in præfata Epistola, quam ei de illius percelebris dissidii negotio scribit, ei se tanquam familiari & noto, quod æquum & Ecclesiæ censebat utile, suggerere dicit, *ne tantam*, inquit, *Ecclesiæ columnam concuti contingeret*. Quibus monitis libenter acquiescens Hildebertus totam Armoricam, & consiliis, & exemplo ad partes legitimi Pontificis Innocentii traxit, & ei cum universa ipsa deinceps constanter adhæsit.

Magnâ etiam auctoritate valuit apud S. Anselmum Archiepiscopum Cantuariensem. Cum enim accepisset, quàm gloriosè sanctus hic Archipræful de Græcis processionem Spiritus sancti à Filio impugnantibus triumphasset, illum obnixè rogavit, ut rationum momenta, quibus in publica disputatione coram Summo Pontifice illorum errores in Concilio Barensi confutâratis, ut scribat Tract. de S. Spiritu. scripto tradere dignaretur: quod ad ejus preces egregiè præstitit S. Anselmus. Sic Hildeberti curis & rogatui universa Ecclesia debet eximium illum S. Anselmi Tractatum de Spiritu sancto. Id verò liquet ex eorum reciprocis Epistolis 9. scilicet, 11. & 13. Lib. 2. & è Guillelmo Gemeticensi Hist. Norman. Lib. 6. cap. 9.

Denique Venerabilis Antistes toturarum spinis inoffenso calle superatis, toties repetitâ facultatum omnium jactura, tot exiliis, & propriæ etiam personæ identidem vexationibus toleratis, tot calumniarum injuriis, sola patientia, & in Deum confidentia dilutis, tot denique laboribus pro Ecclesia Dei & Ordinis sui dignitate tuenda susceptis obdormivit in Domino XV. kal. Januarii, sive decimo octavo mensis Decembris anno 1134. postquam Ecclesiam Cenomanensem per octo & viginti annos, ut ipse testatur epist. 31. lib. 3. & Turonensem per annos sex, & totidem menses in summa reum varietate sanctè, sapienterque rexisset.

Multa scripsit (1) tam prosa quàm versu; quorum editionem promiserat Stephanus Baluzius præfatione ad Lupum Ferrariensem, atque in Epistola an. 1680. data ad Fridericum Benedictum Carpzovium testatus est, se ele-

(1) Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. in Hildeberto, quam verò Baluzii epistolam ad Carpzovium citat, legessit in Schellhornii amœnit. lit. Tom. VIII. pag. 627.

gantis Scriptoris Opera contulisse cum multis antiquis exemplaribus, & pleraque se habere tunc necdum edita, & Notas in eum comparasse historicas. Interim D. Antonius Beaugendre Presbyter & Monachus è Congr. S. Mauri rem feliciter executus, atque Operum Hildeberti præclaram editionem adornavit, in qua & à Jacobo Homey in Supplemento Patrum publicata adhibuisse se, & à D. Baluzio concessa quædam, & ex D. Philippi Loyante schedis, qui & ipse Hildeberti Epistolas illustrandas in se susceperat, accepta nonnulla in usum vertisse, se profitetur. Prodiit Beaugendrii Hildebertus, cui & vita ejus, & notæ, & MARBODI Redonensis opuscula addita sunt, Paris. 1708. Quæ singula in illis continentur, retulit Fabricius in Bibliotheca Latina IV. 2. Separatim vel sparsim edita, à Caveo, & diligentius ab Oudino recensentur, ubi etiam de pluribus codicibus MSS. Tom. 2. pag. 995. seq. Nos in Sodalium nostrorum gratiam, qui editione P. Beaugendre carent, opuscula, eorumque argumenta ordine referemus.

Epistola centum & viginti, quas inter additæ sunt veteribus triginta novem recentes. Prudenter verò Editor in tres libros distinxit. In primo igitur collocavit, quæ pietatem Christianam & vitam Asceticam, sive, ut Hildebertus ipse loquitur, Contemplativam spectant: in Libro II. quæ ad dogmata Catholica, seu Disciplinam Ecclesiasticam pertinent: in Libro III. quæ meram in amicos familiaritatem, & honestam urbanitatem exprimunt. Accessit appendix Epistolarum, quæ nunquam editæ, recenter post præcedentes jam excusas detectæ fuerunt: Eduardus enim Brown nonnullas ex Epistolis Hildeberti edidit Londini fol. 1690. in appendice ad Orthuini Gratii fasciculum rerum expendarum, fugiendarumque.

Sermones, seu Conciones centum & quadraginta, sive quas in frequentibus Synodis, & Episcopus & Archiepiscopus, ad suæ Dioeceseos secundos Pastores mirâ doctrinâ & pietate refertas habebat. Sic & ovibus docilitatem, & Pastoribus diligentiam inspirabat efficacibus illis & verbis, & rationum momentis, quæ in ejus concionibus passim advertimus. Magnoperè Cl. Editoris consilium laudandum est, quòd quid utilitatis, vel etiam piæ oblectationis

Beaugendre ejus Opera edit. Paris. 1705.

ex Hildeberti nostri sermonibus Lector percipere possit, breviter indicaverit; & ea, quæ sive ad Ecclesiæ dogmata, sive ad antiquos Ecclesiæ ritus & disciplinam, sive tandem, quæ ad dirigendos in quocunque statu Fidelium mores attinent, in synopsis quasi redacta ei ob oculos posuerit. Nonnullos ex his Sermonibus exhibet Combesius in Bibliotheca Concionatoria.

Exceptiones, seu, ut alii, *Exceptiones Decretorum*, quas in unum volumen, ut ait, ordinare disposuerat, & quarum jam partem expleverat, ut ex ejus Epistola 27. lib. 2. intelligimus; quas quidem per curas Episcopales non illi licuit absolvere, sed quas, iis quantumcunque posset excussis, ibidem se spondet ad umbilicum deducturum. Notat verò Cl. Beaugendre hoc Opus, seu Operis initium, in nullo ex plurimis, quos viderit mss. Hildeberti reperiri; nec tamen dubitandum esse, quin ejus Author ipse sit, cum id in hac (27.) epistola disertè affirmet.

Vita S. Radegundis Reginae. Hanc S. Radegundis vitam ad R. P. Mabillonium à R. P. D. Claudio Stephanotio, rerum antiquarum studiosissimo, olim transmissam ipse Mabillonius, cum se quandoq; offerret occasio, juris publici facturum proposuerat. Verùm gravioribus intentus studiis, solum interim in illam V. Hildeberti Prologum, Tom. I. Analectorum suorum inseruit, & opusculum ipsum Antonio Beaugendre Hildeberti lucubrationes quaquaversum investiganti evulgandum amicè dimisit. Hanc autem sanctæ Reginae vitam præfatus Stephanotius è duobus optimæ notæ mss. Codicibus Regulis Ecclesiæ Collegiatae sanctæ Radegundis Pictaviensis eruerat, in quorum antiquiore, paginâ primâ, depictus cernitur Episcopus, sacris vestibus indutus, qui flexis genibus Librum offert sanctæ Radegundi coronatæ, nigrâ veste & sanctimoniali indutæ, & sedenti, quæ & ipsius capiti infulato coronam imponit, supra quam scriptum est antiquo caractere vocabulum hoc: HILDEBERTUS EP. Circa caput autem beatæ Reginae, sic scriptum est: S. RADEGUNDIS REGINA. Assistent autem ei duæ Sanctimoniales nigris vestibus similiter indutæ, cum his vocibus: S. AGNES. S. DISCIOLA. Subtus autem, in Iconis margine, leguntur hi duo versus:

*Crimina Pastoris tanti mercede laboris
Christus condonat, & eum Regina coronat.*

Quænam autem fuerint Sanctimoniales, sanctæ Radegundi assistentes, discimus è Gregorio Turonensi: Et quidem de S. Disciola, Historiæ Francorum Lib. 6. num. 9. ubi pretiosa ejus mors enarratur; de S. autem Agnete Lib. 9. n. 42. ubi in suo diplomate ibi relato S. Radegundis, eam à S. Germano Paris. Episcopo, in Abbatissam benedictâ fuisse asserit. Utramque verò ut Sanctam coli in Ecclesia Pictaviensi III. Idus Majas, notat Ruinartius in suis ad Gregorium Turonensem Notis, & ut Sanctas invocari in Litanis Pictonicis, quæ ab Henrico Ludovico Castaneo, Episcopo Pictaviensi vulgatæ sunt. Hanc autem Iconem, ut eximium antiquitatis monumentum, graphicè ad Originale descriptam, & à Beaugendre, quàm exactè fieri potuit, insculpi jussam, ad vitæ initium Editor censuit Lectori exhibendam.

Vita S. Hugonis Abbatis Cluniacensis è Surio 29. Aprilis & ex Bibliotheca Cluniacensi, ad ms. Cluniacense recognita, extat etiam in Actis Sancto- rum Tom. 3. April. 29. pag. 634. - 648. cum Notis Henschenii.

Tractatus de Querimonia & Conflictu Carnis & Spiritus, seu Animæ, editus an. 1684. in Supplemento R. P. Jacobi Homey Augustiniani; ubi primum illi locum assignavit inter fragmenta Opusculorum Hildeberti. Hunc autem Tractatum inter Opuscula dubia Hugonis Dufoliet recensuit Dupinius in Indice Authorum Ecclesiasticorum seculi XII. suæ Historiæ part. 2. pag. 951. Quod sanè non fecisset, si copiam habuisset Manuscripti Corbeiensis, quo Beaugendre usus est, satis ampli in fol. sexcentorum ad minus annorum, ubi continentur Opera istius Hugonis, inter quæ nullum omnino reperitur, quod, nec vel titulo ad Conflictum hunc carnis & spiritus accedat. Porrò tantum abest, ut fuerit Monachus Corbeiensis, ut nec unquam Monachum fuisse, nec Benedictinum, ipsa ejus Opuscula clament, sed ubique Canonicum Regularem S. Augustini, cujus capite de Temperantia sibi & suis regulam tenendam asserit.

Moralis Philosophia, seu Tractatus de Honestis & Utilibus ex ms. Colbertino n. 2662. & Victorino 759. nondum editus. In hoc autem Tractatu præ cæteris Auctoribus Senecæ potissimum sententiis è libro de Clementia desumptis utitur Hildebertus. Illum verò concinnasse è plurium prophanorum libris cum Editore credimus, dum adhuc juve-

juvenis humanioribus literis daret operam, & illorum libros præ manibus haberet, quod è frequentioribus Poëtarum citationibus evinci potest. Non dubium igitur, quin ex frequenti lectione Senecæ, Ciceronis, Sallustii, & aliorum priscae ætatis eloquentiæ principum, quos Hildebertus, adhuc juvenis assidue versaverat, & quorum in hoc Tractatu præcipuas sententias, ut ex celebrioribus Poëtis collegerat, illum sibi formaverit concisum & elegantem stylum, multa paucis differentem, & bonos sales ubique spargentem; quem in ejus Operibus, sed præsertim in Epistolis, mirati sunt hucusque omnes eruditi.

Tractatus Theologicus ex ms. Lyrano 600. circiter annorum, nondum editus. Ex quo Theologiæ Scholasticæ illius ævi auctores non modicum subsidium, sive illorum doctrinæ substantia spectetur, sive etiam ordo attendatur, desumere potuisse existimat Beaugendre, ut jam aliàs dictum.

Brevis Tractatus de Sacramento Altaris ex ms. Colbertino num. 2662. nunquam editus.

Expositio Missæ è ms. Colbertino n. 6101. nondum editus. Ex hoc autem initium Expositionis Missæ à Melchiorre Hittorio Coloniae editæ anno 1568. è vetustis Codicibus, quos non designat, desumptum esse manifestum fit, ex verbis scilicet ejusdem ipsissimis, usque ad Introitum Missæ, à quo sunt omnia omnino diversa.

Metrica.

Libellus de quatuor virtutibus è ms. Colbertino n. 6327. nondum editus. Nihil aliud est, quàm synopsis sententiarum & præceptorum moralium ab ipso in Tractatu de Morali Philosophia collectarum ad suum ipsius comòdum, aut etiam institutionem juvenum, quibus ejus lucubrationes ad mores informandos tradebantur; quod quidem de se testatur Petrus Blefensis, Epist. 102. ad R. Archidiaconum Nannetensem de Puerorum Institutione his verbis: *Profuit mihi, quod Epistolas Hildeberti Cenomanensis Episcopi styli elegantia & suavi urbanitate præcipuas firmare, & cordatenus reddere adolescentulus compellebar.* Quid ni ergò & ejus carmina ad juvandam puerorum memoriam composita, & quæ, teste Orderico Vitali Ecclesiasticæ Historiæ lib. 10. pag. 770. non solum in Gallias spargebantur, sed etiam Romam transferebantur, & dicacium scholis, ut ait, & Didascalis *Quiritum* admiranda vide-
P. Ziegelbauer Hist. P. III.

bantur, & etiam illis fortasse memori- ter discenda imponebantur.

Versus de Mysterio Missæ è Bibliothecis Patrum. Quando hoc carmen concinnarit Hildebertus, incompertum habetur. Probabilius est illud composuisse, vel cum adhuc sub sancto Hugone Cluniaci moraretur, vel cum Scholarcha Cenomanensis effectus est, tum cum illud multum intererat, ut ab erroribus Berengarii, cujus in humanioribus auditor fuerat, immunem omnino se præstaret, & scripto etiam publico probaret; quod & duobus præcedentibus Tractatibus, & præsentis poemate efficit.

Passio S. Agnetis V. & M. ex ms. S. Mariani Autissiodorensis. Invenitur typis editum Francofurti anno 1624. Wecheliani apud Danielelem & Davidem Aubrios, & Clementem Schleichium. Idque etiam nomine Hildeberti vulgatum est à Barthio lib. 31. Adversariorum Commentariorum, & ab A. Rivino Lipsiæ 1637. cum decem homiliis Hildeberti: sed prolixius eo, quod extat in ms. S. Mariani Autissiodorensis, cui ex undecim capitibus, in quæ in Barthiano dividitur, defunt ferè duo ultima capita, quæ huic San- Mariano Editor subjunxit. Christianus Daumius ad Paulinum Petrocorium scribens hanc S. Agnetis Passionem non Hildeberti, sed Alexandri Esseni esse contendit, nixus auctoritate Balæi & Ms. Jo. Schöferi.

Vita B. Mariæ Aegyptiacæ edita apud Bollandum Tom. I. April. 2. pag. 83. -- 90.

Carmina Miscellanea.

E quibus jam typis vulgata fuerunt. 1. *Epitaphium Berengarii* in Bibliotheca PP. Lugdun. Apud Albericum in Chronico ad an. 1115. p. 226. *Hildebertus celebratur Berengarii Turonensis discipulus, versificator & dictator egregius, ut apparet ex non paucis, quæ fecit. Epitaphium quoque ejusdem Berengarii scripsit magnificè in versibus quinquaginta duobus, sed in eis laudum modum excessit, qui etiam Canonem metricè exposuit.* 2. Sugerii Abbatis S. Dionysii epitaphium in editione Mabilloniana Operum S. Bernardi. 3. De Partu B. Virginis: *Sol, crystallus &c.* in Supplemento Homey. 4. De Roma: *Par tibi Roma nihil.* 5. Item de Roma: *Dum simulacra mihi.* 6. Oratio profodica & devotissima ad tres Personas SS. Trinitatis, in Supplem. Homey. 7. In Natali Domini Prosa in Bibl. Patrum. 8. Liber de Exilio suo: *Nuper eram locuples.* in Supplem. Homey.

meyii. Varias lectiones Codicis Lipsien-
fis in hoc Carmine offert Leyserus in
Historia Poëtarum mediæ ævi pag. 389.
ubi & de aliis ejus carminibus plura,
quæ III. 15. Epist. Hildebertus *inge-
nioli sui filias* appellat. 9. De Matri-
monio: *Affines consanguineos* apud
Wolfgangum Lazium. 10. Plura bre-
via & sacra Epigrammata. Pro coro-
nide afferam carmen de Hermaphro-
dito.

*Dum mea me mater gravida gestaret in alvo,
Quid pareret, fertur, consuluisse Deos.
Phœbus ait: Puer est; Mars famina, Junoque
neutrum:*

*Jam qui sum natus, Hermaphroditus eram.
Quærenti lethum, Dea sic ait: Occidet armis,
Mars cruce, Phœbus aqua: fors rata quaque
fuit.*

*Arbor obumbrat aquas, ascendo, labitur ensis,
Quem tuleram casu, labor & ipse super.
Pes hesit ramis, caput incidit anme, tulique
Vir, mulier, neutrum, flumina, tela, cruce.*

Præter hæc Opera in editione Beau-
gendriana desiderantur adhuc Hilde-
berti quædam alia, nimirum *Historia
miraculorum Exoniensis Ecclesiæ*, cujus
ipse mentionem facit lib. 3. epist. 3. ad
Clarembaldum: *Statuta Synodalia pro
diœcesi Cenomanensi*, de quibus consule
Beaugendrii præf. p. xiv. Liber de *vir-
ginitate servanda*, quem ante annos tri-
ginta composuisse se scribit II. 45. Epist.
ad eumque respicit sermone 3. pag.
677. vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat.
pag. 759. seqq.

Beaugen-
dre Hil-
deberti
biogra-
phus.

Vitam Hildeberti ex ejus scriptis &
veterum monumentis concinnè adorna-
vit Cl. Editor, *Antonius Beaugendre*,
suæque editioni præmisit, quam nos
compendiario stylo delibavimus.

VI.

DROGO

†
1136.
xiv. kal.
Januar.

S. R. E. Cardinalis, & Episco-
pus Ostiensis.

Ejus pa-
tria, & vi-
ta clau-
stralis.

†
1136.

Abbas
præfici-
tur Cœ-

Drigo ex territorio Remensi ortus,
Religionis habitum suscepit à pue-
ritia in Asceterio S. Nicasii Remensis
sub Joranno Abbate, cujus post stri-
ctioris vitæ tirocinium, & eximie vir-
tutis ac prudentiæ specimen ab eo edi-
tum, Prioris claustralis dignitatem af-
secutus est. In hoc munere obeundo
sodalibus adeò se charum exhibuit, &
exteris amabilem, ut Bartholomæus
Laudunensis Episcopus, qui ejus con-
versatione pridem usus fuerat, statue-
rit eum Abbatem Monachis Benedicti-
nis præficere, quos apud S. Johannis
Laudunensis cœnobiū, Monialibus

regia auctoritate ob spurcitiā ejectis, nobis
subrogaverat anno 1128. Frizonius S. Joan.
qui mutationis hujus gloriam Drogoni
specialiter attribuit, patriam ejus ac
professionem omnino reticet: at Her-
mannus lib. 3. de Miraculis S. Mariæ
Laudunensis gradus à Monachatu ad
dignitates clariùs aperit & profecquitur,
cujus fragmentum Domnus Guillelmus
Marlotus Historiæ Remensis Tom. II.
lib. 2. cap. 28. reddidit, ob id maximè,
ne quis Drogonem cœnobii S. Nicasii
alumnū fuisse neget, eo quòd Rober-
tus de Monte, Trithemius & recen-
tiores quidam non meminerint.

Auctor Historiæ Cardinalitiæ, qui
illud etiam tacuit, refert professionem
ab Abbatibus requiri solitam coram
Bartholomæo Laudunensi edidisse, jux-
ta Concilii Aurelianensis primi decre-
ta. Cæterum quàm se providum, sa-
gacem & strenuum novellæ suæ fami-
liæ dispensatorem & villicum exhibue-
rit, vel ex hoc intelligi potest, quòd
Innocentius II. cognita ejus eruditio-
ne, & in rebus agendis solertia, qui-
bus inprimis usus est in Concilio Pifa-
no, ad Cardinalatum & Episcopatum
Ostiensis Pisis evexerit in secunda
promotione, mense Decembri anno
1136. quamvis adhuc eodem anno
chartis quibusdam subscripsisse reperi-
tur titulo Abbatis S. Johannis Laudu-
nensis.

Drogonis pietas & insignis doctrina
elucet in Tractatu de *Passione Salvato-
ris*, quem collectores Tomo II. Biblio-
thecæ Patrum inseruerunt, & in *Soli-
loquiis*, quorum meminit Bibliotheca
Belgica, aliisque nonnullis ingenii mo-
numentis, in quibus elocutionis nitor
& nervositas deprehenditur ferè æqua-
lis stylo S. Bernardi. Auctor appen-
dicis additæ ad Sigebertum anno 1138.
quo & obiit, *Vivum religiosum & sapi-
entia clarum*, eum nominat, Nangius
Religione & facundia venerabilem, &
Necrologium S. Johannis Laudunensis
xiv. Calendas Januarii his verbis: *D. pie
memoriæ Drogo Ostiensis Episcopus, &
Apostolicæ Sedis Cardinalis, primus Ab-
bas nostræ Congregationis, & Mathildis
ejus soror, in quorum obitu habemus
quindecim solidos annuatim.* Vid. Mar-
lotum l. c. cap. 33. pag. 287.

VII.

EADMERUS

†
1137.

Episcopus S. Andreae in Scotia.

Satis laudasse Eadmerum videri pos-
sem, si illud modò dicerem, quod
The-

Theseus Pirithoo, hoc ipsum S. Ansel-
mo Cantuar. Archiepiscopo fuisse. Sed
à singulari etiam doctrina atque erudi-
tione majorem in modum comendan-
dus mihi est, cum vix ulli Scriptorum
seculi XII. fuerit secundus. Adjiciam
igitur alia plusscula ex Guillelmo Mal-
mesburiensi, Joanne Lelando, Henri-
co Warthono, atque ipso Eadmero, seu
ex *Historia Nova*, cujus ipse auctor ce-
leberimus habetur.

Nascitur
in Anglia.

Monachus
Cantuariensis fa-
ctus

Natus in Anglia, atque Cantuariæ
educatus primam ætatem Musis con-
secravit. Mundi postea pertæsus Mo-
nachus factus est Cantuariensis Ord.
S. Benedicti in S. Salvatoris Cœnobio
Congregationis Cluniacensis. Pri-
mum (m) orbi innotuit per S. Ansel-
mum, qui ex Abbate Beccensi anno
MXCIII. à Guillelmo Rufo Archiepi-
scopus Cantuarum, persuadente Hu-
gone Comite Castrensi factus est. Hic
Cantium civitatem nobilem veniens,
& monachorum cum ingenia tum vir-
tutes judicio quodam perpendens, so-
lum ex tanto numero Eadmerum de-
legit sibi comitem; futurum putans,
ut suis rebus ornamento & usui esset.

S. Ansel-
mo co-
mes jun-
gitur.

Quæ opinio adeò Pontificem non fe-
ellit, ut *Eadmerus*, orta gravissimâ
contentione inter patronum suum &
Guillelmum Rufum ne latum quidem
unguem ab illo recesserit, quantum-
cunque adversâ fortunâ presso. Neque
hoc officii in Anglia tantum erga Epi-
scopum exhibuit: exulem secutus est
Romam usque; ubi quanta in æstima-
tione apud Urbanum II. Pontificem
Maximum fuerit, colligere possumus
ex Guillelmo Malmesburiensi, qui Li-
bro I. de Gestis Pontificum Angliæ
agens de S. Anselmo ista scribit: *Obe-
dientia pertinax custos, cum Archiepi-
scopus liberæ potestatis esset, rogavit Pa-
pam Urbanum, ut sibi aliquem propone-
ret, cujus jussis vitam disponderet. Is
Eadmerum exhibuit: cujus Anselmus
jussa tanti faciebat, ut cum eum cubili
locasset, non solum sine præcepto ejus non
surgeret, sed nec latus inverteret.*

quocum
Concilio
Barenfi
interest.

Interfuit cum eodem S. Archiepi-
scopo anno MXCVII. Barenfi Conci-
lio, prout ipse his verbis testatum fa-
cit: „Inter hæc ego Patri Anselmo per
„omnia præsens aderam, paratus vi-
„delicet ad servitium ejus. Et quia
„mihi ab infantia hic mos erat, semper
„nova, quæ fortè, sed maximè in Ec-
„clesiasticis, occurrebant, diligenti
„intentione considerare ac memoriæ

„commendare; dispositum Concilium,
„loca & ordines personarum, modos
„& examinationes causarum, curiosa
„fortasse magis quàm sagaci mente &
„oculo hinc inde, utpote qui prius talia
„non videram, modesto intuitu con-
„sideravi. „ Redux cum patrono in
Angliam, ab eo, Regis ira & odio ni-
hil territus, nusquam recessit. Quid,
quòd nec officia, quæ vivo præstitit,
mortuo denegavit. Anselmi enim fu-
nus impendiò curavit, corpusque bal-
samo divinitus aucto, ut ipse iterum
auctor est, inunxit.

Anselmo terræ mandato, privatam
vitam Eadmerus ducens, totus in cala-
mum incubuit, multaque lectu dignif-
sima literis consignavit. Subinde Ro-
mam, si Lelando credimus, denuò
profectus est. Radulfus enim Archi-
episcopus Cantuariensis Romam pe-
tens, Anselmi judicium non malè se-
cutus, Eadmerum comitem aptissimum
accepit; non modò propter rerum Ro-
manarum experientiam, verum etiam
linguæ cognitionem.

Commodum in Angliam reversus
fuerat, cum Alexander Rex Scotiæ,
missâ honorificâ legatione, eum à Ra-
dulpho Cantuariensi Archiepiscopo in
Episcopum Ecclesiæ S. Andreae ex-
petiit. Quàm ægrè Radulphus votis ei de-
ferretur, regis annuerit, liquet ex literis ipsius
ad Regem datis, in quibus inter cætera
his usus est verbis: *Quasi oculum, aut
dexteram à corpore nostro avellere qua-
eritis.* Veniens igitur Eadmerus anno
1120. in Scotiam mox tertio die
adventus sui Pontificatum S. Andreae
Cherimutensis quidem suscepit, con-
secrationis tamen munus nunquam ob-
tinuit. Ipse enim (n) nimiam Ecclesiæ
Cantuariensis, cujus erat monachus,
veneratione ductus, Ecclesiam Sant-
Andreanæ Cantuariensi subdicere, &
à Radulpho Archiepiscopo consecra-
tionem suscipere voluit. Contra Tur-
stinus Archiepiscopus Eboracensis Ec-
clesiam Scotiæ ad jus suum spectare
contendit. Alexander Rex neutri
Anglorum Archiepiscopo Ecclesiam
Regni sui subdi voluit, & Eadmero
ut Romam profectus consecrationem
à Papa obtineret suavit. Ejus rei autho-
rem etiam habuit Nicolaum Priorem
monasterii & Ecclesiæ Wigorniensis,
qui Regi morem gerendum & Ecclesiæ
Scoticæ libertatem afferendam mo-
nuit. Consilii verò hujus impatiens
in Angliam redire constituit. Cum
quæ se
abdicat.

S 3

autem

(m) Leland. de Script. Brit. cap. 147.

(n) Warthon Angl. sac. Tom. 2. p. 236. in Not. ad Nicol. epist.

autem urgeretur, ut annulum, quem à manû Regis susceperat, & baculum, quem desuper altare tulerat, prius restitueret; aliàs omnem è regno exitum ipsi præclusum iri, intrepidè respondit: Annulum quidem quem de manu illius suscepi, libens reddam, eâ re, quòd nihil potestatis, quæ eò significatur, in illo accepi, Laico scilicet dante, cui tale quid nihil attinet. Baculum autem, quem super altare præsentibus duobus Episcopis sumpsi, ponam, ubi assumpsi, & eum dispositioni Jesu Christi commendabo. Dicitur, factum. Scotiâ igitur relicta Cantuariam anno 1121. veniens, ab Archiepiscopo & Fratribus suis lætè susceptus est. Diligebatur enim ab omnibus, & qui de absentia illius fuerant moestificati, in præsentia illius facti fuerunt vehementer exhilarati. Cantuariæ verò continuè agebat, sicut olim, priusquam in Pontificem electus esset, facere solebat. Conventum Monachorum non facilè deferens, sed more aliorum sese in omnibus habens. Annus autemolvebatur millesimus centesimus vicesimus secundus; postquam ampliùs quindecim annis vitam pientissimè actam protraxit. Plenus igitur dierum anno 1137. inter vivos agere desuit.

SCRIPTA.

EX Eadmeri Scriptis hæc sunt à *Gabr. Gerberonio* edita ad calcem Operum S. Anselmi Cantuar. Archiepiscopi, & post Henricum Warthonum Præfat. ad Tom. II. Angliæ Sacræ à *Cl. Fabricio* Bibl. med. & inf. Latinit. lib. V. pag. 210. recensita.

1. *Vita S. Anselmi* Cantuariensis Episcopi ab anno 1093. ad 1109. libris II. obvia etiam in editionibus Anselmi prioribus Coloniae 1612. Parisiis 1630. & apud Surium 21. Aprilis, & in Actis Sanctorum Tomo 2. Aprilis p. 866. cum Notis Henschenii. Capita tria desiderata in editis, LXVI. LXVII. LXVIII. supplevit H. Warthonus Tom. 2. Angliæ Sacræ pag. 181. - 183. Fortasse etiam Eadmero debetur *Carmen de S. Anselmi miraculis*, editum primùm ab Edmundo Martene Tom. 6. monumentorum pag. 983. - 987. quod incipit: *Cum Patris Anselmi miracula plura ferantur.*

2. *Historia Novorum* ab Anno 1066. sive à Rege Angliæ Eduardo, qui Edgardo Patri successit, usque ad annum

1122. libri VI. expressi ex editione *Joannis Seldeni* Londini 1623. fol. cujus etiam Notæ eruditæ subjunctæ sunt: obviæ cum Spicilegio Tom. 2. Opp. p. 1588. sq. Ex libro primo novorum petita *Vita Lanfranci* Cantuariensis, quæ exstat in Actis Sanctorum Tom. 6. Maji 28. p. 848. & *Vita Anselmi* Tom. 2. April. p. 893.

3. *Liber de excellentia Virginis Mariæ*. pag. 135. & *de quatuor virtutibus, quæ suere in B. Maria: Justitia, Prudentia, Fortitudine & Temperantia, ejusque sublimitatibus.* pag. 143.

4. *De beatitudine Cælestis Patriæ.* pag. 146.

5. *Liber de S. Anselmi similitudinibus.* pag. 153.

Præter hæc à Gerberonio recensita exstant:

6. *Vita S. Wilfridi*, Archiepiscopi Eboracensis, vulgata à *Mabillonio* in Actis Benedictinis Sec. III. Parte I. p. 196. & ab *Henschenio* cum Notis Tom. 3. Act. Sanct. April. 24. p. 293.

7. *Vita B. Bregmini*, Archiepiscopi Cantuariensis & Confessoris, apud Warthonum Tomo 2. Angliæ sacre pag. 184.

8. *Vita S. Oswaldi* Episcopi Wigorniensis & Archiepiscopi Eboracensis, id. pag. 191.

9. *Vita S. Dunstani* (o) Archiepiscopi Cantuariensis, id. pag. 211. & *Epistola ad Glastonienses*, corpus ejus habere se perhibentes, pag. 222.

10. *Liber de miraculis S. Dunstani.* Compendium ejus apud Surium 19. Maji.

Nicolai, Prioris Wigorniensis, Epistola ad Eadmerum electum in Cathedrali S. Andreae, de primatû Sedis Eboracensis in Scotia apud Warthonum Tom. 2. pag. 234.

11. Eadmeri *Epistola ad Monachos Wigorniensis* de electione Episcopi. idem pag. 238.

12. *Vita S. Odonis*, Archiepiscopi Cantuariensis, id. pag. 78. & apud *Mabillonium* Sec. V. Benedictin. pag. 283. *Osberno* perperam inscripta.

Inedita Eadmeri hæc memorari video:

De libertate Ecclesiastica volumen grande, de discordia inter Guilelmum Rufum Anglorum Regem, & Anselmum Cantuariensem. Vide *Baleum* II. p. 68. Meminit & *Henricus Gandavensis* cap. 7. & *Trithemius* cap. 372. de S. E. & II. 114. illustr. *Benedict.* qui am-

bo

bo Emundum pro Eadmero appellant, sicut *Pitfeus* quoque p. 199.

Instituta Christianæ vitæ.

Historiarum Collectanea. Vide *Pitfeum* pag. 199.

De Gestis sui temporis, opus utrumque ab *Historiâ Novorum* in Angliâ diversum, præterquam *Historiam hexabiblon* nihil se ab Eadmero scriptum aut vidisse aut legisse testatur *Lelandus* cap. 147.

Carmen de S. Dunstano, Aliud de *S. Eduardo Rege & Martyre*, cum Epistola alterius ad Eadmerum de morte S. Eduardi.

Liber ex dictis B. Anselmi de monte humilitatis, & duobus ejusdem custodiis.

Carmen de rebus gestis S. Anselmi & S. Elphegi Archiepiscoporum, carmine heroico.

Querela super morte S. Anselmi, carmine elegiaco.

De ordinatione B. Gregorii.

De Conceptione B. Virginis. Vide *Thomam Jamesum* in ecloga Oxonio Cantabrig. & *Henrici Warthoni* Præfat. ad Tom. 2. Angliæ sacre pag. xv. Caveum ad annum 1221. Oudinum Tom. 2. pag. 1073.

Vita Petri primi Abbatis Cœnobii S. Augustini Cantuariensis.

Sententia de memoria Sanctorum, quos veneraris.

De commovendo super se manum S. Petri Apostoli.

De Reliquiis S. Audani & aliorum Sanctorum in Ecclesiâ Cantuariensi.

De Gabriele Archangelo.

Epistolæ plures in Bibliotheca Cottoniana.

Atque hæc Eadmeri Scripta in Angliæ bibliothecis delitescunt, ex quibus, inquit *Gerberonius*, eruere ea omni nostro studio, omni amicorum ope & quibuscunque impensis non valuimus directis ad diversos hac de re schedulis. His igitur in scriniis delitescentes Eadmeri Thesaurus ut felicius inquirat, cui facilius erit eos depromere, non solum non invidemus, sed obnixius exhortamur.

VIII.

P E T R U S

Diaconus Casinensis.

† Circa An. 1140.

Romæ II. *Romæ* natus illustri loco ex patre *Ægidio*, Gregorii Romanorum Patrii & Consulis filio, ex Comit-

bus Tusculanis, cum quintum ageret ætatis annum. Beato *Benedicto* in monte Casino à parentibus oblatum fuit, quibus Sub *Girardo Abbate* præceptorem habuit alium *Petrum*, etiam Diaconum, vulgò seniore, quem ipse cap. 39. libri de *Scriptoribus Casinensibus* Institutorem suum, & declamatorem insignem vocat: *Petrus Diaconus institutor meus, declamator insignis, è civitate Theanensi, de qua oriundus erat, egrediens, Casinum advenit, atque ab Oderisio Abbate monachus factus est.* Tum laudat ejus Sermones de Septuagesima, de Dedicacione ecclesiæ, de Nativitate Domini, de Epiphania, aliisque quàm plurimos. Ab egregio hoc præceptore per octo ferè annos eruditus in virum sacris humanisque literis taliter eruditum evasit, ut inter elegantissimos Scriptores suæ tempestate sit habitus. In *physicis*, inquit *Natalis Alexander*, (p) *Mathe-*

maticis, *Astronomia*, *Musica*, peritum fuisse, *Veterum*, qui iis in studiis excelluerunt, *breviati libri & illustrati, quidam etiam propriâ Minerva scripti testantur.* Unde *Bibliothecæ & Archivum* præfectus fuit. Ipse *Petrus* tituli amore non intactus in *Diplomate Innocentii IV.* pro confirmatione Abbatis *Glanofoliensis* se *Archibibliothecarium* (q) *Sacri Cœnobii Casinensis* nominavit. Anno verò *Incarnationis Dominicæ MCXXVIII.* ætatis autem ejus *xxi.* cum *Oderisio Girardi* Abbatis successor *Abbatiam* reliquisset, ad exilium, æmulum suorum faciente *invidia* directus est.

In ipso autem exilio bonas horas in exilio non ignavo otio combuffit, sed quàm plurima multa literis consignavit; scilicet *passionem beati Marci*, & *Sociorum* ejus. *Vitam egregii Confessoris Falconis*. *Vitam sancti Placidi* discipuli sancti *Benedicti*. *Vitam sancti Apollinaris* Abbatis. *Vitam Sanctorum Guinizonis & Januarii*. *Rhythmum* de novissimis diebus, in quo juxta literam videtur sequutus esse *Apostol.* *Joanem*, cum idem *Petrus* sciret, quod ibidem scriptum est, finitum pro infinito. *Destructionem & restaurationem Atinæ Urbis* in beati *Marci* adjunxit *historiam*. Scripsit etiam *Sermones* hos: *De festivitàte B. Marci*. *Sermones octo.* *Sermonem* in vigiliam ejus. *De vigilia SS. Nicandri & Marciani.* *Sermonem* de *Cœna Domini*. *Duos* in *Parasceve*, in *Sabbatho sancto*. *Homiliam* de *san-*

cto

(o) Sub Osberni nomine, sed minùs integra apud Surium 19. Maji. Vide Warthoni præfationem pag. xiii.

(p) Hist. Ecc. Sec. xi. & xii. cap. 6. art. 3. n. 3. p. 514.
(q) Gattola Hist. Caf. Sec. vi. pap. 303.

cto Benedicto. In Pascha, in Ascensione, in Octava S. Benedicti, in Pentecoste, in festivitate S. Joannis Baptistæ, de sancto Petro & Paulo, de sancto Laurentio: in vigilia sanctæ Mariæ. Librum Illustrium Virorum Cœnobii Casinensis. Miracula Casinensium Monachorum, quæ scripta adhuc minimè erant. Historiam de everfione, seu reftauracione Cœnobii beati Mauri ex juffione Abbatis Senioretti emendavit, in qua & prologum scripsit. Fecit & prologum in libro privilegiorum ex rogatu Raynaldi Subdiaconi Casinensis. De S. Nicandro Sermonem. De translatione S. Stephani Protomartyris à Civitate Constantinopolitana ad Urbem Romam. De ortu & vita Justorum Cœnobii Casinensis. In festivitate omnium Sanctorum. De Nativitate Domini Sermones duos. De S. Stephano. Chronica Cœnobii Casin. à renovatione ecclesiæ B. Martini à Desiderio facta, usque ad hunc diem. Astronomiam ex veteribus libris collegit. Solinum de miraculis brevavit. De generibus lapidum pretiosorum librum exaravit. Expositionem Regulæ in quatuor libros divisit. Scholia in veteri Testamento. Epistolas duas ad Lotharium Imperatorem. Ad Richizam Imperatricem. Librum notarum ex parvo ampliorem fecit. Vitruvium de Architectura Mundi abbreviavit. Librum Heve Regis Arabum de lapidibus transfulit. Hymnum de S. Christina. Vitam S. Constantii Episcopi. Epistolam ad Conradum Imperatorem. Visionem Alberici Monachi Casin. corruptam emendavit. Scripsit & vitam S. Severi Episcopi & Confessoris ex rogatu Raynaldi Subdiaconi Casin. De sancto Nicandro & Marciano Sermonem de translatione, & Chronicam Consulium, Dictatorum, & Imperatorum composuit. Translationem beati Marci in Civitate Atina & ejus miracula exaravit. Cantus B. Marci composuit, & SS. Nicandri & Marciani &c.

Legum Longob. distributionem primus adornat.

Præterea Leges Langobardicas primus secundum varia Jurisprudentiæ argumenta distribuit. Quam ipsi divisionem sive distributionem Legum non modò Melchior Goldastus tribuit, sed veteres etiam Codices hanc ab eo susceptam curam testari (r) dicuntur. Quò tempore verò hanc divisionem adornarit, æquè inexploratum est, at-

que pro comperto haberi debet, quòd quæ modò enumeravimus Opera, non omnia ab ipso tempore sui exilii elucubrari potuerint. Id quod vel ex sola epistola ad Conradum Imperatorem data evincitur, quam multis ante annis ad Monasterium Casinense jam reversus post obitum Lotharii II. primùm exaravit.

Casino restitutus cum pari doctrinâ ac prudentiâ præditus haberetur, variis legationibus perfunctus est, præcipuè ad Lotharium II. Imperatorem; in cujus aula cum versaretur, insignem disputationem cum Græco Philosopho, Rom. Ecclesiam convitiis laceffente habuit, è qua victor etiam deceffit. Lotharius ejus eruditionem & prudentiam in rebus gerendis suspiciens (sæpius enim ad conventum Melphiæ vocatum audièrat, monasterii sui jura strenuè vindicantem) Logothetam, Exceptorem, Auditorem, Cartularium, ac Capellanum eodem in conventu instituerat. Logotheta (s) ad verbum ratiocinator & discussor computorum Fiscalium, Neapoli appellatur *Maestro Razionale*. Porrò Magister nomen est non doctrinæ, sed Præfecturæ, unde Magistratus, Magister Militum &c. De cæteris Officiis videndi Lexicographi.

Cùm Lotharius Imperator Petrum cum suo Abbate Wibaldo aliquando convivio adhibuisset, finito prandio seductum monuit, ut è vestigio eodem temporis pararet se ad iter, imperialia semper servitia peracturus. Quæ cum audisset Wibaldus, qui cum esset Abbas Corbeiensis & Stabulensis, invitus electus erat etiam Casinensis Abbas, Lothario suppliciter exposuit se quasi exulem, peregrinum in loco remotissimo, atque omnium popularium ope destitutum, Petri Diaconi, cui maxime fidebat, operâ carere nullo modo posse. Sineret potiùs se, abdicatâ Casinensi Abbatia, ad suos reverti Stabulenses. Cui Imperator: *Quia*, inquit, (t) *dicis, te sine illo non velle manere, hunc tuæ fidelitati summo studio, summo mentis amore commendo, eo tenore, ut si qua meæ dilectionis, si qua amoris in tuo corde vestigia sunt, in isto ostendas, eumque pro nostro amore loco carissimi & unici filii habe.* Et sermonem ad alios Episcopos, & alios Optimates conferens: *Nostri à Deo conservandi imperii majestas hunc, quem videtis, disci-*

(r) vid. Præfat. Muratorii in Tom. I. part. 2. Script. Rer. Italic. pag. 7.
(s) Angelus de Nuce in Notis ad Chron. Casin. lib. 4. c. 117.
(t) vid. Edm. Martene Collect. Amplif. Tom. II. pag. 165.

discipulum Henrici Ratisbonensis Episcopi & Cancellarii effecit, Logotheta, exceptoris, & auditoris officio remuneravit, sessionem ad dexterum pedem indulfit. Is solus in gente Romana inventus est, qui contra Constantinopolitanos pro Imperio se & Pontifice Romano opponeret. Wibaldo itaque Petrum Diaconum reliquit Imperator, & facta utrique uti & ceteris fratribus Montis Casini potestate abeundi, ipse unâ cum Innocentio Summo Pontifice contendens Romam, & paucis interjectis diebus, pacatâ Urbe relicta Tyburim deflexit. Ibi anxius præter solitum seu valetudine, quæ fenio quotidie deperibat, seu ipsa Wibaldi absentia nimis conflaretur, Petrum Diaconum denuo institit secum abducere in Germaniam, quasi jam è memoria excidissent ea, quæ non ita pridem coram omnibus Casinensi Abbatibus pollicitus fuerat. Aulici nihilominus omnes, adeò sunt hujusmodi proclives ad assentationem, Imperatoris voluntati obsecuti, imò & plaudentes, auctores fuere, ut Cassino quantocyus acciretur, scriptæque sunt eam in rem literæ sequentes.

Vix tandem à se dimissum Imperator

per literas ad aulicam negotia revocavit,

Lotharius Dei gratiâ Romanorum Imperator Augustus, dilectissimo fidei suo Guibaldo Cassinensi Fearchæ, & Romani Imperii Archicancellario, & Magistro Capellano ac principi pacis, gratiam suam & bonam voluntatem.

Tuæ fidelitati per Imperialia scripta mandamus, ut nostræ à Deo conservandæ majestati Petrum Cassinensem diaconum, qui à nostra imperiali serenitate logotheta Italicus, exceptor, cartularius, & capellanus imperii constitutus est, transmittere studeas, recepturus pro suæ fidelitatis servitio dignæ retributionis præmium. Indubitanter enim noveritis nostram majestatem & collaterales imperii propter antiquitates & rerum gestarum relationes ejus minimè frui absentia velle. Mitte etiam per eum omnia præcepta antecessorum nostrorum, quæ ei ad Aquas pensiles olim nos custodienda dedimus. Data apud Suburbium Tyburinum pridie Calendas Decembris.

jubetque, ut historiam te- xat Imperator Occidentis,

Hic obiter notandum, à Lothario Imperatore Petro Diacono demandatum fuisse, ut historiam Imperatorum Occidentis conscriberet: docemur id ex epistola (u) Wibaldi ad Lotharium, in qua Petrum excusat, quòd prædictæ historiæ nondum supremam imposuerit manum: *Historiam verò occidentaliū imperatorum, quam eidem Petro*

dictare præcepistis, noveritis adhuc non explèsse. Variis enim tribulationibus & angustiis pressus, plus ei flere quàm scribere libuit.

Cæterum cum non ita diu post, anno 1138, Imperator Lotharius, ab expeditione Italica redux, haud procul Tridento vivendi & regnandi finem fecisset, remansit in Italia Petrus. Literis tamen Richizam Imperatricem ex obitu Conjugis afflictam consolatus est. Alias dedit ad Conradum III. quibus Cæsareum ei diadema gratulatus est. Aulæ negotiis exemptus, quòd posteritati prodesset, majori ardore in calamum incubuit. E vivis verò excessit non planè senex post annum 1140. innumeros pænè foetus sui ingenii ad Reipublicæ literariæ commodum relinquens, quorum ob temporis injuriam hominumque negligentiam nonnulli collapsi ac dispersi sunt; eorum tamen indicem ipsemet Petrus lib. 4. Chron. Casin. cap. 68. edit. Venet. vel cap. 66. edit. Mediolan. pertexuit: *Vah quàm multa tempus atrox falce metit.* E quibus typis (x) excusi fuerunt

vitam finit anno 1140.

1.) *Liber de Viris illustribus Casinensibus*, quem cum Placidi Diaconi Casinensis Supplemento atque eruditus Notis edidit Jo. Baptista Marus Romæ 1655. 8. recusus fuit Parisiis 1666. 8. & in Bibl. Patrum edit. Lugd. 1677. T. XXI. p. 347. nec non in Bibliotheca Ecclesiastica, quam Jo. Alb. Fabricius edidit Hamburgi 1718. fol. & in Thefauri Scriptorum Italiæ Muratoriani T. VI. & Burmanniani T. IX.

2.) *Continuatio Chronici Casinensis* authore Leone Ostiensi ab An. 1086. usque A. 1140. Venetiis 1513. Parisiis 1601. Neapoli 1616. Paris. 1668. Mediolani 1725.

3.) *Disciplina Casinensis*, inter Scriptores Veteris disciplinæ Monasticæ Paris. 1726. 4.

4.) *Historica relatio de corpore S. Benedicti, Casini*, in Actis Sanctorum Tomo III. Martii p. 288. - 298.

5.) *Libellus ad Conradum III. Imperatorem de notis sive siglis Romanorum*, Venet. 1525. 4. curante Nicolao Erythreo, atque inter Grammaticos Latinos Putschii pag. 1579. - 1638.

6.) *Vita SS. Guinizonis & Januarii*, in Actis Sanctorum Tom. VI. Maii pag. 450.

7.) *Vita S. Placidi*, discipuli S. Benedicti, quam veriùs interpolavit, quàm scripsit, cujusque Prologum dedit Mabillo-

(u) est inter Wibaldi epistolas prima, quam vide apud Martene l. c. p. 185.
(x) vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Tom. V. pag. 746.

billonius Sec. I. Benedictin. unà cum Prologo libri *de locis sanctis*, ad Guibaldum Casinensem & Stabulensem Abbatem, & argumentis capitum libri *de ortu & vita Justorum Cœnobii Casinensis*. Hæc tria ex Mabillonio reddidit etiam Edmundus Martene Tomo VI. Veterum monumentorum pag. 785. 789. 791.

Nonnullæ lucubrationes, refero Jo. Bapt. Mari verba, quæ prælo hætenus non sunt traditæ, in nostro facrorum penario MSs. asservantur, quas commemorare hic non diffugimus, & sunt:

De ortu & vita Justorum Cassinensium, incipit: *Benedictus Signifer*.

Scholia in diversas sententias; *Veni verbum Dei*.

Scholia in quæstiones veteris Testamenti: *Mos est sanctæ Scripturæ tempora mutare*.

Exhortatorium ad Monachos, in quo ostendit, quid custodire, quid cavere debeant, & de septem vitiis & virtutibus. De Patriarchis: De Rege Ozia, & de Moyse: *Omnibus qui secundum S. Benedicti Regulam*.

Rythmus de novissimis diebus: *Anno Christi passionis finito millesimo Satanas Averni princeps solvetur à vinculis*.

Altercatio pro cœnobio Cassinensi: *Igitur dum in conspectu Imperatoris Lotharii*.

Catalogus Regum, Consulium, Dignitatorum, Tribunorum, Patriciorum, ac Imperatorum gentis Trojanæ: *Saturnus Uranius*.

Epistola ad Lotharium Imperatorem Abbatis Cassinensis nomine Guibaldi missa: *Post innumeras sollicitudines*.

Epistola secunda ad eundem Imperatorem: *In variis, multiplicibus, ac diversis tribulationibus constitutus*.

Epistola consolatoria ad Richizam Romanam Imperatricem: *Multoties Imperatrix invicta*.

Epistola consolatoria ad Richizam Imperatricem de obitu Lothari II. Imperatoris: *Licet nervus incisus doleat*.

Epistola consolatoria ad Conradum Imperatorem tertium de electione sua: *Benedictio & claritas & sapientia*.

Sermo in Coena Domini: *Scripturus venerabilem Domini passionem*.

Sermo in Parasceve: *Hodie quadrifida fabrica Orbis innovatur*.

Sermo in Sabbatho sancto: *Sicut fuit Jonas in ventre ceti*.

Sermo in Resurrectione Domini: *Resultet hodie Cælum*.

Sermo in Ascensione Domini: *Hodie terrenis caelestia sociantur*.

Sermo in Festo Pentecostes: *Redemptoris nostri festivum diem*.

Sermo in Nativitate sancti Joannis Baptistæ: *Hodie Evangelica tuba fulsit in Orbe*.

Sermo in Natali Apostolorum Petri & Pauli: *Sanctissimus ac felicissimus dies*.

Sermo de S. Laurentio Martyre: *Divini muneris sacratissimum hodie*.

Sermo in vigilia Assumptionis Beatissimæ Virginis: *Sacratissima, ac Intemerata Genitricis*.

Sermo in festivitate omnium Sanctorum: *Hodie æterni Imperatoris claritas*.

Sermo in Nativitate Domini: *Hodie mundo salus redditur*.

Alter Sermo in Nativitate Domini: *Hodie nobis pax vera refulsit*.

Sermo singularis in Octava S. Patris Benedicti, ubi de miraculorum abundantia: *Egregii atque pretiosissimi Confessoris Benedicti*.

Vita S. Placidi discipuli S. Benedicti, sive Regestum ejus compilatum à nostro Petro circa annum 1130. ubi proluxæ narrationes variorum de vita & martyrio S. Placidi, de oblationibus Tertulli, Justiniani Imperatoris, & Vitaliani Papæ habentur.

Vita S. Severi Episcopi Cassinensis ad Seniorettum Abbatem: *Quia vestra injussus potestate*.

Vita S. Apollinaris Abbatis ad Raynaldum Cassinensis Cœnobii Diaconum: *Ninium admiranda*.

Vita sanctorum Guinizonis & Januarii ad Richardum monachum: *Guinizonis ortum, vitam, obitumque descripturus*.

Sermo in vigiliâ S. Marci Atinensis Episcopi: *Vigilias pretiosissimi Martyris & Pontificis Marci*.

De Sanctis Atinatibus, scilicet Marco Episcopo, Nicandro & Marciano, eorumque miraculis: *Domitiano Imperatore Ecclesiam persequente*.

Sermo in eorundem Martyrum festivitate: *Sanctam venerandamque fratres charissimi*.

De B. Marco Atinensi Episcopo ferorim à Nicandro & Marciano Sermones. Primus incipit: *Unius idem est initium, celebritas, & gaudium*, alter verò: *Maximus Prophetarum*.

Hæc suprâ memorata opuscula, quæ MSs. servamus, communi orbis bono

in

in lucem exitura speramus. Ita Marius, qui quod ad opusculum *De ortu & vita Justorum Casinensium* attinet, spe sua evolutus non est, cum typis illud excusum lucem publicam aspererit.

Exaravit insuper noster Petrus vitam S. Leonis Papæ ad Innocentium Papam secundum; librum etiam de locis sanctis, sive Itinerarium Terræ sanctæ, continet septem folia. Librum pariter, in quo descripti sunt facti consulares & series Imperatorum, Pontificum, atque Abbatum Casinensium. Præterea expositionem in Regulam S. Benedicti, opus satis magnum, cujus unicum fragmentum refertur à Viro Cl. Joanne Bonalib. de Harmonia Pfallentis Ecclesiæ cap. 12. §. 2. de Officio Parvo B. Virginis Mariæ pag. 244. Item Regestum pervetustum sign. n. 86. characteribus Longobardicis in membranis scriptum ex mandato Senioretti Abbatis habens folia 259. in quo continentur multa diplomata Monasterio Casinensi à Romanis Pontificibus, Imperatoribus, Regibus, Principibus concessa. Custodiuntur supradicta Opuscula MSs. in Casinensi Bibliotheca, scamno primo ad lævam ingredientibus. Vid. Erasim. Gattola in Hist. Monast. Casin.

Alia Petri Diaconi Scripta in unum volumen superiore seculo congesta, ac prælo paravit Flaminius Pate, Siculus Messanensis, in Monasterio S. Placidi propè eandem Urbem Professus. Sunt verò

1.) *Historia eorum, quæ à temporibus Vitaliani Papæ usque ad Henrici & Alexii Imperatorum tempora evenerunt, quam jussu R. mi Casinensis Archimandrite Rainaldi Petrus Diaconus Casinensis ex Cosmographia Theophanis, & Chronographia Romanorum Pontificum excerpens, dictæ Historiæ adjunxit anno 1131.*

2.) *Series restorationis Monasterii Messanensis S. Placidi post ejus martyrium, & Missionem Monachorum aliam in Siciliam à D. Benedicto factam.*

3. *Tredecim Sermones, & fors etiam habiti in solemnitate S. Placidi.*

4.) *Homilia in Evangelium Festi diei.*

Quæ Petri Diaconi Scripta ex Bibl. Monasterii Casin. vetustissimis MSs. characteribus Longobardicis exaratis, diligentia atque studio D. Timothei à Messana, Monachi, & Monasterii Messanensis Alumno, qui summa fide, & non mediocri labore ex autographis excerpfit. Codex hic MS. supra re- P. Ziegelbauer Hist. P. III,

centita continens extat in Bibl. S. Pauli de Urbe, in quo tamen Sermones non reperit Armellinus, anceps, an ab isto subducti, vel in alio MS. Codice sepositi fuerint, quem non viderit. V. Bibl. Casin. Part. I. p. 172.

De Scriptis, laudibus, & vita Petri Diaconi agunt Trithemius, Card. Baronius, Possevinus, Wion, Camillus Peregrinus, Angelus Nuceus, Jo. Bapt. Marus, Mandosius, Caveus, Oudinus, Fabricius, & alii. A Mabillonio præfat. in Sec. I. Act. O. S. B. *Scriptor non malus quidem, sed non satis diligens* vocatur. Eodem teste, non parcus est in suorum laudibus, aliis verò ex cicadâ nonnunquam Apollinem facere videtur. Ang. Nuceus in Notis ad prologum lib. IV. Chronici Casin. *Multa, inquit, scripsit, sed sine delectu, & sine crisi; vivido quidem fuit ingenio, properantis interdum judicii.* Hæc dicta sunt, meo quidem iudicio, inquit Jo. Bapt. Solerius, Hagiographus Antverp. Tom. IV. Julii p. 485. quàm mitissimè; plura qui volet, Baronium adeat, apud quem Diaconus multoties vapulat.

IX.

SUGERIUS

Abbas S. Dionysii, & Regens Franciæ.

† 1152.
idibus
Januar.

Sugerium sancti Dionysii Abbatem, Obscuris humili loco in Gallis natum virtus in Gallia & doctrina ad summa evexit. Vitam nat. libus ortus, suæ vix decimum egressus esset, monasticæ vitæ in S. Dionysii asceterio se monachus, addidit, in cuius subinde Abbatem an- chus, de- no 1122. electus fuit. Non id confi- in Abbas lii hic injici mihi patiar, quò singula S. Dionysii factus, ejus gesta, quibus non domi modò apud suos, sed foris etiam apud exteros celeberrimum sibi nomen comparavit, latiore calamo describam. Ille ad gravif. consilio juit Magnates Germaniæ in sima ne- electione novi Imperatoris, qui Lo- gotia, tharius erat hoc, nomine secundus: ille à Rege Galliarum ablegatus fuit ad Romanum Pontificem Innocentium II. in Cluniacensi Abbatia suscipiendum: ille interfuit diversis Conciliis, tantæque dexteritate, atque felicitate omnis generis negotia confecit, quanta demum à viro, qui Regni oraculum audiebat, vel expeti, vel expectari potuit. At enim non aliàs magis inclutus esse cœpit, atque cum absente Ludovico VII. qui cum cæte-

imò vicariam Franciæ gubernationem adhibetur.

ris ferè omnibus Europæ Principibus ad bellum sacrum in Palæstinam profectus erat, ejus nomine regni gubernacula moderaretur. Tum verò ad illum, velut summum rerum arbitrum, causæ ac querimoniæ ex toto regno deferri; tantum enim auctoritate sua profecerat, ut regnum à seditione factionum liberaret, eorum avaritiam, qui manus in ecclesiastica bona injiciebant, sine cæde ac strage reprimeret, Magnates in officio erga Regem, subditos in obsequio erga proceres contineret. Ingens erat auri vis, quam ad Regem in Terra Sancta bellum contra Christiani nominis hostes gerentem submisit, quin tamen regni provincias gravi pecuniarum exactione affligeret. Quid plura? Sugerii regimen ita inclytum atque memorabile haberi cœpit, ut primi ordinis viri certatim laudibus illud extulerint. Summi Principes atque Prælati non sine honoris significatione de eo verba faciebant. Erant, qui titulo Majestatis illum devenerentur; alii Celsitudinis nomine utebantur. Ex Anglia non nemo Episcoporum dedita operâ in Galliam trajecit, quò oculis usurparet, quæ fama de rebus illius præclare gestis vulgaverat. Rex ipse ex Palæstina redux Patrem Patriæ salutare non dubitavit. Pietas & virtus omnes illius actiones honestabant. Denique postquam salutares leges ad disciplinam suâ in Abbatia inaurandam sancivit, æs ingens ad belli usum in terrâ sanctâ numeravit, sepulchrum S. Martini religiosè visitavit, atque ex Divi Bernardi consilio communivit, decimo tertio Januarii anno millesimo quinquagesimo primo, ætatis suæ septuagesimo rebus humanis exemptus est.

Hæc Philippus le Cerf in Bibliotheca sua Historico - Critica, quæ ex P. Felibien Historia Regalis Monasterii S. Dionysii in Francia in compendium redegit. Juvat tamen diductius tanti Viri elogium ex Samarthanis Fratibus in Gallia Christiana Tomo IV. pag. 334. subjicere. Non enim fas est, tanti Præfulis laudes paucis attingere, præsertim cum multi Sodalium nostrorum in Germania sint, qui nec Historiam Abbatiae San-Dionysianæ, nec Galliam Christianam unquam viderint, tantum abest, ut unquam legerint.

Sugerius regni Galliarum ministerio sub Ludovico VII. dicto Juniore celeberrimus, quem præter exquisitam magna prudentia, & integritatis lau-

de, rerum gerendarum sagacitatem & solertiam, singularis integritas, eruditio, religionis probitas multiplex, & tot in suæ Basilicæ decus congesta ornamenta apprimè commendant, meritò ut ad supremum illud politicæ administrationis fastigium, fortunato quodam genio provectus esse videatur. Is humili ortus loco circa añum 1082. inter Divi Dionysii Cœnobitas tyrocinium fecit, ac mira ingenii felicitate studiis expolitus, Synodo Piætavienfi anno 1106. interfuit. Postea Tauriaci famosæ in Belsia S. Dionysii villæ præpositus, inde Berevallis in Normannia eligitur: quibus officiis functus ad summum Pontificem Calixtum legationem suscepit, qua egregiè obitâ, omnium suffragiis Abbas exposcitur absens, ut ipse in Vita Ludovici Regis de sua promotione loquitur: *Triplici angebar dispendio, utrum contra Domini Regis voluntatem electionem suscipiens, Ecclesiæ Romanæ vigore, & Domini Papæ Callisti, qui me diligebat, auctoritate, matrem Ecclesiam dilapidare occasione mei sustinerem. Nos autem cum ad matrem Ecclesiam, Deo opitulante pervenissimus, tam dulciter, tam fideliter, tam nobiliter filium prodigum suscepit: ut & Regem prius severo, modo sereno vultu occurrentem, Archiepiscopum Bituricensem, Episcopum quoque Silvanectensem, ibidem nos expectantes gratulanter invenerimus. Qui cum multa veneratione celerrimè cum letabundo fratrum Conventu nos suscepissent, sequenti die, Sabbato scilicet Medianæ, me indignum ordinavit Presbyterum: sequente autem Dominica, ibidem ante sacratissimum corpus Beati Dionysii, Abbatem licet inmeritum consecravit. Hoc contigit anno 1123. Consecratus Abbas confestim animum reformationi Abbatiae suæ addicens, Regularem observantiam in Cœnobio sibi commisso absque scandalo & perturbatione fratrum cum prudentia insigni restituit: Deo sanctam reformationem bonorum etiam temporalium copiâ remunerante, ita ut dicere possent: *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illâ.* Quæ commemorans ipse Sugerius in libro *De Vita Ludovici Grossi Regis* ita Monachos affatur: *Quo experimento gloriæ futuræ Dei, fratres successores nostros obtestando, per Dei misericordiam & terribile ejus judicium sollicitamus, ne sanctam Religionem, quæ & homines & Deum conciliat, consolidat, perditam restaurat, paupertatem opimat, tepescere permittant: quia si-**

cut

cut timentibus Dominum nihil deest, ita non timentibus, etiam Regibus ipsis omnia deficiunt. Anno post ordinationem proximo, ne grati animi significationi deesset, ob favores à Romano Pontifice acceptos Romam se contulit, ubi à Callisto Papa & Purpuratorum universo Collegio honorificè & amanter susceptus, sex menses in Curia demoratus est, qui Concilio Lateranensi Oecumenico, quo diuturna de Investituris controversia composita est, interfuit.

Scriptit non tantum Vitam Ludovici VI. Regis cognomento Grossi, sed & Opus aliud *De rebus in administratione Monasterii S. Dionysii à se gestis*, nec non & *Libellum de consecratione Ecclesiæ à se edificatæ, & translatione corporum S. Dionysii atque Sociorum ejus.* Præterea *Volumen Epistolarum* ad Eugenium III. Papam, Regem Ludovicum, & alios Franciæ Magnates, ipsorumque ad eundem de gravissimis rebus conscriptarum, dum Ludovicò Juniore in Terram sanctam profecto, Regnum dignissimè administraret: quas ex MS. Codice clarissimorum virorum, eruditissimorumque Puteanorum fratrum Tomo IV. *Historiarum Francicorum* inseruit Andreas Quercetanus cum exemplari Testamenti Sugerii Abbatis xv. Calendas Julii an. 1137. Supplementum verò (y) hujus Collectionis dedit Mabillonius *Analectorum* Tomo I. 328. Præterea Sugerii Epistolæ aliquot, & multorum ad ipsum extant Tomo I. *Theauri novi Anecdotorum Martenii & Durand* p. 414. seqq. Una ad Petrum Mauritium, sive Venerabilem in Bibl. Cluniacensi pag. 960. ubi etiam tres Epistolæ Petri ad nostrum habentur. Una ad Eugenium Papam legitur in *Tomis Conciliorum; de rebus in sua administratione gestis*, qui liber etiam à Franc. du Chesne seorsim editus est, Paris. 1648. 8.

Inter Epistolas, quas plures ipsi scripsit B. Bernardus, illum carissimum & intimum amicum, maximumque Principem in Regno vocat: in altera ad Papam Eugenium de laude Sugerii ita fatur: *Si quod magnæ domus magni Regni vas in honorem apud nostram habetur Ecclesiam Gallicanam: si quis ut David fidelis, ad imperium Domini ingrediens & egrediens: meo quidem judicio, ipse est venerabilis Abbas sancti Dionysii. Novi siquidem virum, quod & in temporalibus fidelis &*

prudens, & in spiritualibus fervens & humilis: in utrisque (quod & difficillimum) sine reprehensione versetur. Apud Cæsarem est tanquam unus de Curia Romana, apud Deum tanquam unus de curia cæli: specialius diligere, & honorare personam ejus, honorificare est ministerium vestrum. Robertus Herefordensis Episcopus de illo hæc etiam habet: *Abundantius rapiunt in amorem vestrum & letificant animam meam tantarum charismata virtutum, quæ de vobis ad commoda multorum latius prædicantur. Quid enim si sapientia, si providentia quaeritur in Sugerio? Tanta reperitur, ut quaecunque negotia vestro nituntur consilio, cautius procedant, & succedant feliciter. Si ad religionem recurritur, de speculo vitæ vestræ relictet, & quod foris luceat, & quod intus expediat: additur liberalitatis præconium, quæ beneficiis prævenire gaudet, necdum rogata erogaturum.* Et Sarisberienfis Episcopus ad eundem: *Opinionis vestræ odor, qui circumquaque diffunditur, nos de transmarinis partibus in odorem vestri currere fecit. Venimus ergo de finibus terræ vestram scilicet nostri temporis audire sapientiam. Sapientiam audivimus, templum, quod edificatis, aspicimus: ornamenta, quæ à vobis oblata sunt, & offeruntur, vidimus: ordinem Ministrorum, & Ministeriorum attendimus, & meritò in illius australis Reginæ voces erupimus, quia media pars non fuerit nobis nuntiata, & quoniam major est sapientia & opera, quam rumor fuerit in terra nostra. Quis enim non miretur hominem unum, tot & tanta sustinere negotia, ut & Ecclesiarum pacem conservet, statum reformet, Regnum Francorum armis tueatur, moribus ornet, legibus emendet.*

Sed quæ in Republica & aulico Regis Consistorio gravissima munia exegerit, abundè testantur authores Rerum Francicarum hujus temporis. In primis circa ornatum excellentis Basilicæ, quam innumeris vasorum, reliquiarum, lapillorum, cæterisque hujusmodi donariis exquisiti pretii, munificè locupletavit, ut ipse fusè exponit singulari libro *De gestis in administratione suâ.* Instauravit enim Ecclesiam eo schemate, quo nunc non sine admiratione conspicitur in forma crucis, longa pedes 390. larga 100. alta à pavimento ad fornitem 80. columnis seu pilis 60. suffulta, plumbo tecta, porta majore alta pedes 15. lata 11. cum dimidio, vitreis fenestris

T 3

in.

vitâ cedit an. ætatis 70.

Sammarthani de eo multa prædicant.

incomparabilibus, choro vario mar- more strato, cuppa porphyrea, Cruce & Crucifixo, tabulæque aurea: quam curavit anno 1140. benedicendam, Rege ipso præfente, aliisque primori- bus Regni proceribus. Ubi ipse tan- dem tot exantlatis pro Ecclesia & Re- gno laboribus, anno 1152. tumula- tus est, cujus exequias Ludovicus Ju- nior sua præfentia honestavit. Cæ- terum Epitaphii excerptum veteris MS. Codicis Ecclesiæ sancti Dionysii ad annum præfatum omittere nolui- mus, quia Sugerii memoriam quo- dammodo illustrare videtur, quod est hujusmodi.

Hic est annus ultimæ vitæ felicis re- cordationis Sugerii Abbatis Monasterii Regalis S. Dionysii in Francia, viri ma- gnæ prudentiæ, & eloquentiæ, ac inter præclaros Ecclesiæ Gallicanæ viros eru- ditissimi & facundissimi. Cui tempore prælationis quantum fuerit studium, ut ecclesiam omni gloria & honore attolle- ret, religiose ordinaret, & eam reddi- tibus opulentam, ædificiis amplio- rem, ornamentis decoratam redderet, omni- bus patet. Cooperante etiam superna il- lius clementia, qui ponit humiles in sub- lime, & ipsum de plebe humili sic erexit, ut non solum in Parlamento Regali soli- um ac tribunal judicii sapientia, qua præditus erat, laudabiliter peroraret: verum etiam tanquam vir magni con- silii, & industriæ, ac in omni domo Re- gia spectabilis, & porbatæ fidei, cum ex- celsis Principibus confederet, ac Regni ipsius gubernacula præcipue moderaretur. Acumen ingenii, linguæ nitor, literarum scientia, scribendique peritia, semper in eo splenduerunt, tantæque opinionis apud Eugenium Papam extitit, ut quotiens aliqua in Regno graviora emergebant, & usque ad ejus audientiam perlata, istius probatæ discretioni termi- nanda committebat. Gloriosus etiam Rex Franciæ Ludovicus Hierosolymam proficiscens, Pontificum & Procerum consilio, expertæ illius fidei & solertiæ Regnum suum specialiter commisit re- gendum. Quod ille Deo juvante ita ad- ministravit & rexit, ut Principi rede- unti commissa sibi cum pace & integri- tate restitueret. Verum quia à conditio- ne moriendi nemo excipitur, cum vale- tudine, quæ mortuus est, vexari cœpisset, fratrum manibus sustentatus in Ca- pitulum se deduci poposcit. Ubi post ver- ba ædificationis, cum lacrymis & gemi- tu omnium pedibus provolutus, eorum se iudicio humiliter exposuit: lacryma- biliter postulans, ut quod in eos deliquit,

rat, vel negligentius egerat, respectu pietatis ei relaxarent. Quod fratres om- nes maxima cum devotione & copiosa la- crymarum effusione gratantissime fecerunt. Transiit autem idem Venerabilis Pater inter verba Orationis & Sym- boli die Idus mensis Januarii, anno verò Domini MCLII. LXXX. ætatis suæ anno, à susceptione autem Monastici habitus ferè LX. Prælationis verò suæ XXIX. Cujus sepulturæ & exequiis interfuerunt sex Episcopi cum multis Abbatibus & Christianissimo Rege Franciæ Ludovico: ubi & pietatis memor, & immemor Re- giæ celsitudinis, dum sepeliretur, ama- rissime fleuit. Fleuitque omnis Regia domus, sed & populus, qui eum tan- quam prudentissimum Consiliarium, to- tiusque Regni gubernatorem & admini- stratorem planxerunt sapientissimum. Jacet porro in ecclesia, sub statua Pon- tificilibus insigniis ornata, cujus præ- liminari hic titulus inscriptus: Hic ja- cet Sugerius Abbas. Vitam ejus literis exaravit Guilielmus ipsius domesticus, & S. Dionysii Monachus, quam Mi- chaël Felibien in Codice Probationum Historiæ Monasterii S. Dionysii publici juris fecit an. 1706. Alia Historia vitæ Gallico etiam sermone scripta à viro docto, sed anonymo, prodiit Parisiis in 12. vol. 3. an. 1721. sub titulo: Histoire de Suger, Abbe de S. Denis, Mini- stre d'Etat sous le regne de Louis le jeune.

Porro elegantissimum ipsi epita- phium composuit Simon Capra Aurea, Canonicus Regularis Cœnobii S. Vi- ctoris Parisiensis, quod post Franci- scum Chiffletium exhibet Joannes Ma- billon in Notis ad Epistolas S. Bern- ardi pag. 35.

Decidit Ecclesie flos, gemma, corona, columna, Epita-
Vexillum, clypeus, galea, lumen, apex. phium.
Abbas Sugerius, specimen virtutis & æqui,
Cum pietate gravis, cum gravitate pius.
Magnanimus, sapiens, facundus, largus, honestus,
Judiciis præfens corpore, mente sibi.
Rex per eum cautè rexit moderamina Regni:
Ille regens Regem, Rex quasi Regis erat.
Dùmque moras ageret Rex trans mare pluribus
annis,
Præfuit hic Regno, Regis agendo vices.
Quæ duo vix alius potuit sibi jungere, junxit:
Et probus ille viris, & bonus ille Deo.
Nobilis Ecclesia decoravit, reppulit, auxit,
Sedem, damna, chorum, laude, vigore, viris.
Cui rapuit lucem lux septima Theophania
Veram vera viro Theiphonia dedit.

Plures ejus effigies æri incisæ conspi- ciuntur; earum uni sequens carmen adscriptum est:

Delicia Regum, Regniq; Sugerius Abbas
Cui similem vix Roma tulit, sic ora ferebat.

X. S. PE-

X.
S. PETRUS MAURITIUS,
cognomento VENERABILIS Abbas
Cluniacensis.

Ejus na-
tales &
parentes.

HAbuit Petrus patriam Arverniam, parentes Mauritium, & Raingar- dam, pari, eaque nobilissima profapia conspicuos. Ex inlyta stirpe de mon- te Buxerio oriundus, in lucem sub fi- nem seculi undecimi editus est. Ado- lescentiæ annos ubi attigit, militiæ no- men dedisse, Caveus & Oudinus au- ctiores sunt; sed ambo falluntur. Ete- nim parentes Petrum à teneris annis inter religiosorum hominum cohortes militare maluerunt, unde adhuc puel- lum in Cluniacensi Monasterio supre- mo Numini obtulerunt. Radulfus in vita Petri memoriæ prodit, sanctum Hugonem, Cluniacensem Abbatem, ejus matri uterum ferenti prædixisse, fore, ut masculam prolem enitatur, quam verò divino consecrare servitio deberet. Igitur Petrus sub S. Hugone Abbate monasticen & amplexus & pro- fessus est; quod ante annum decimum quintum fieri haud consueverat.

Monasti-
cen am-
plexus,

cum in
studiis
multum
proficif-
set,

Seniorum
Doctores
aliâque
munia
obit.

Postea
Abbas
factus

subditos
ad pieta-
tis

Erat ingenio acri, & excellenti; quò factum, ut in optimarum artium studiis tantos processus habuerit, quan- tos vix illius præceptores optare aude- rent. Literis politioribus ubi primùm institutus fuit, operam posuit in dia- lecticis & physicis, præcipue autem in his, quæ ad Theologiam pertinent, disciplinis. Nullum erat literarum ge- nus, quò Petrus mirum in modum non excelleret. Ex discipulo magister fa- ctus in Vizeliacensi monasterio Senio- rum Doctor & Custos Ordinis constitu- tus est; dein cellæ de Domena, dice- cesis Gratianopolitanæ præfectus. Quæ officia magna cum laude non vulgaris pietatis, religionis & prudentiæ admi- nistravit, adeò quidem, ut post decef- sum Hugonis, eo nomine secundi, in Præsulem Cluniacensem anno 1123. die assumptæ Virgini sacra electus fuerit.

Abbatia auctus dignitate nihil aliud eandem esse existimavit, atque curriculum exercendæ virtutis. Duas res, tanquam bona fidei suæ commissa præprimis curæ habuit; alteram, ut in amplissima Congregatione Clunia- censi disciplinam monasticam sartam tectam, editis novis Constitutionibus, conservaret, vel in quibus monasteriis nonnullam fecisset labem, pristinae integritati restitueret; alteram, ut bo-

nas literas, earumque studia in Con- & litera- gregatione fovaret, ac proveheret. Hoc veluti magnete complures viros doctos Cluniacum ad monasticen am- plectendam pertraxit. Eminuerunt inter eos Zelon, Tezelinus, & Algerus, Leodiensis Ecclesiæ Canonici, magni- que suis temporibus magistri, qui certè vel obscurissimi cujusque monasterii tenebras eruditionis suæ fulgore de- pellere potuissent. Alia virtutum ac doctrinarum lumina erant Albericus Ostiensis Episcopus & Apostolicæ Se- dis Legatus in partibus Hierosolymi- tanis: Hugo Turonensis Archiepiscopus: Raynaldus Archiepiscopus Lug- dunensis: Mathæus Cardinalis; Pe- trus Pictaviensis, & alii complures Mo- nachi Cluniacenses.

Quem verò postremo loco nomi- navi, Petrus Pictaviensis erat vir longè doctissimus. Hunc sibi Petrus Vene- rabilis à scribendis epistolis, atque ar- bitrum & quasi censorem suarum lucu- brationum delegerat. Nemini igitur, quantus in omni literarum genere Pe- trus Venerabilis esset, magis perspe- ctum erat, atque Petro Pictaviensi. Quàm verò excellens est illud univer- salis atque mirabilis elogium doctrinæ, quæ cunctis eum decessoribus suis ple- nius abundasse, non solum loquendo, sed etiam scribendo testatur. Quis unquam, inquit, Plato subtilius, quis Aristoteles argumentosius, quis Cicero pulchrius, aut copiosius aliquando quicquam disseruit? Quis Grammaticus in- structior? quis Rhetoricus ornatior? quis Dialecticus fortior? quis Arithmeti- cus numerosior? quis Geometricus re- gularior? quis Musicus cantilenosior? quis Astronomicus perspicacior extitit? Si de sanctis Patribus aliquid dicere au- deamus, vos ab unoquoque quatuor flu- minum Paradisi, quæ post sanctos Evan- gelistas totum orbem irrigant, aliquid simile reportastis: quia cum Hieronymo velox, cum Augustino profusus, cum Ambrosio profundus, cum Gregorio cla- & ad lu-
rus inceditis. Post hæc animos eidem cubran-
ad lucubrandum his verbis addidit: hortatio.
Expurgiscimini ergo, vir eloquentissime, & fidelibus conservis doctrinæ cibaria, quibus certè cunctis decessoribus vestris plenius abundatis, non solum loquendo, sed etiam scribendo, erogare studete. Ita quippe non nobis solummodo, verum quibusque remotissimis: nec præsentibus, tantum, sed & futuri temporis Christianis multum prodesse valebitis, si more Patrum vestrorum, prout vobis Spi- ritus divinus suggererit, in Sermonibus,

in Epistolis, diversisque Tractatibus, tam præclari monumenta ingenii posterorum memoriæ relinquatis. Ad hoc enim sublimi Ecclesiæ suæ specula sanctitatem vestram providentia superna constituit, quatenus per viam Sion ad æternæ Hierusalem gaudia festinantes, ab infestantium Babyloniorum incurSIONIBUS defendatis, tota die & nocte non tacendo reducere valeatis. Date igitur operam, ô magnum nostri seculi decus! ô clarum sidus! mundo divinitus ortum, ne creditus vobis thesaurus inutiliter lateat, sed magis magisque numulariis erogatus, perque vestram industriam centuplicatus, nobis & vobis sublimem immortalitatis gradum acquirat.

Aures Petrus Petro præbuit, Cluniacensis Pictaviensi, magister discipulo, & varia omni eruditionis ac doctrinæ genere refertissima Opera, infra à nobis recensenda lucubravat. Plura adhuc literis mandaturus fuisset, nisi gravia, eaque ferè assidua amplissimæ Congregationis negotia ejus calamum à scribendo revocassent, & sæpè sæpius sufflaminassent. Accesserunt alia negotia à Sede Apostolica ipsi demandata. Sic anno 1145. ab Eugenio Pontifice Italiam adire iussus est, quò Tusciæ civitates implacabili irâ, ac bellico furore inter se dissidentes ad concordiam revocaret. Jussis obtemperans nulli equidem operæ pepercit; sed major erat Tuscorum pervicacia, quàm ut se flecti aut emolliiri pateretur.

Post con-
fecta gra-
vissima
negotia,

facro &
literato
otio fru-
iturus,

Præ hujusmodi tamen provinciis atque negotiis; licet maximè honorificis, longè beatius, optabiliusque Petrus noster duxit illud otium, quod quidem in legendis aut etiam æmulandis Sanctorum Patrum monumentis traducere liceret. Erant haud procul Cluniaco nemora, in quorum recessus complures monachi se referre solebant, ut rerum divinarum contemplationi attentius soli vacarent. Hos inter erant aliqui, nominatim Arnulphus, Robertus, & Gislebertus, qui præter exercitia pietatis etiam sacrarum literarum studia excolebant. Quo secessu etiam Petro venerabili per aliquod frui tempus aliquando placuit. Afficiebant ipsum, supra quàm dici potest, loci solitudo, & altissima sylvarum quies, in qua sine ullo interpellatore liceret ipsi cœlestia meditari, ac tum in sacris literis multas horas ponere. Cùm verò religiosi hujus otii

Petrum Pictaviensem esse participem cuperet, literas ad ipsum his verbis scriptas dedit: „Sylvas incolimus, „pertæsi urbium, rura amamus. Et „ut aliquid Poëticum addam,

Inde ad
Petrum
Pict. li-
teras,

— Jam non mihi turbida Roma,
Sed vacuum Tibur placet, ac imbelles Tarentum.

„Eremitæ jam fumus, & juvenibus „tibi tuiq; similibus bella relinquimus. „Armare igitur, & quia per Dei gra- „tiam, ut scripsisti, pes tuus conva- „luit, ad prælia procede, pugna vi- „riliter, viribus hostes subige: & quia „jam totus mundus in arma conjurat, „tu quoque armatorum numero con- „jungere. Nam ea de causa cohe- „remita noster fieri noluit. Ego ta- „men, quod imputas otium, non „prorsus otiosum esse volui. Et, ut „iterum verbis illius cujus supra utar,

Me doctarum hedera præmia frontium
Diis miscent Superis.
Me gelidum nemus, taceo reliqua,
Secernunt populo.

Tum si quæ nova in sacro illo secessu & lucubrati-
Scripta lucubraverat, Petro Pictavi-
ensi describenda, & cum reliquis con-
jungenda transmisit; vel Sanctorum
Patrum, maximè S. Augustini, Ope-
ra sibi transmittenda petiit. Sicque
Petri Venerabilis otium non sacrum
modò, sed etiam literatum fuerat. At-
que hic perpetuus ejus vitæ cursus
fuit, ut cum summa religione & mo-
rum sanctimonia bonarum, maximè
sacrarum literarum studia conjuncta
haberet.

Hoc præclarum omnium discipli-
narum, atque virtutum exemplum cùm
quotidie Cluniacensibus Monachis an-
te oculos versaretur, fieri non poterat,
ut de ejus uno intuitu atque admirati-
one non illorum plures peterent verè
eruditionis, doctrinæ, ac religiosæ
vitæ rationem. Erat (z) incessus
ejus gravis, sermo maturitatis & gra-
tiæ plenus, mores bene compositi, to-
tus jocunda gravitate, gravique jo-
cunditate redimitus. — Staturâ cor-
poris conspicuus erat adè, ut inter
omnes sui temporis personas vultus ve-
nustate, membrorum positione, mo-
rum compositione præclarior extite-
rit. Cognomen Venerabilis par
illi cum Ven. Beda doctrinæ pietatis
que existimatio peperisse (a) vide-
tur.

Venerabi-
lis cogno-
minatur.

Ad

(z) Radulphus in vita, & ex eo Chron. Cluniac.

(a) Duchesnius in notis ad Petri Ven. ep. 9. lib. 6. p. 102.

Sanctè
moritur
an. 1156.

Ad Superos migravit anno 1156. octavo kalendas Januarii. Ab obitu ejus erat corpus ipsius, utor verbis Radulphi discipuli ac vitæ Scriptoris, mortuum vitro purius, nive candidius, & mirabili quadam pulchritudine cœlesti corpus in terrenis adhuc existens. Quis crederet, illam sanctam carnem cilicio aliquando fuisse tectam, jejuniis afflictam, meditationibus & contemplationibus sanctis attenuatam, vigiliis maceratam? Erat profectò jam quasi in quadam futuræ gloriæ transformatione splendidissimum, sine macula & ruga dotium cœlestium præfagium ferens. Osculabantur discipuli caput magistri, fugebant aquam, quæ lavabatur, & unusquisque quod poterat, rapiebat.

Sepultus est itaque B. Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis in capite majoris & novæ Basilicæ, cum magno honore & grandi dolore fuorum filiorum, ab Illustriss. & Reverendissimo Viro Wintoniensi Episcopo. Epitaphium hoc positum est:

Epita-
phium.

Paret in hac urnâ, quod non sit vita diurna;
Qualescunque sumus, morte coequat humus.
Dum Petrus moritur pius Abbas, jus sepelitur,
Pax cadit, ordo jacet, flere morique placet.
Ille salus patriæ, mundi decus, arca sophiæ,
Nescius invidia, vena fuit vena.
In Natale Dei solemnibus mane dici
Mortuus, obtinuit plurima qua meruit.

SCRIPTA.

Equidem Petrus Pictaviensis Notarius Petri Venerabilis, ejusdem Opera in Epistolas, Sermones, & Tractatus dividit; sed hæc divisio non est adæquata; cùm Historiæ, Poëmata, & alia quædam Scripta sint prætermissa.

EPISTOLARUM volumen in sex libris dividitur. Primus liber continet xxxvi. Epistolas. Secundus li. Tertius vii. Quartus xliii. Quintus ix. Sextus xlvii. Epistolarum autem meminit & ipse Petrus Epist. xxxv. lib. iv. & præfatus ejus amanuensis Epist. vii. Duæ Epistolæ antea ineditæ habentur apud Mabillonium Analect. Tom. 3. pag. 481. Alias quasdam [numero octo] Sugerii S. Dionysii, Bernardi Clarævallensis, & Petri Cellensis Abbatum ad Petrum nostrum Abbatem Cluniacensem, ejusdemque Petri ad Sugerium aliquot nondum editas supposuit Duchesne in Bibliotheca Cluniacensi col. 959. seqq. Item Epistola de translatione sua, quæ fecit transferri ex Arabico in Latinum sectam five hæresim Saracenorum, quam ipse fieri procuravit anno 1142. scripta est P. Ziegelbauer Hist. P. III.

ad S. Bernardum; cujus tamen Epistola Responsorialia hactenus desideratur. Alias iterum Petri Venerabilis Epistolas vulgavit Edm. Martene Thesauri Anecd. Tom. I. Prima ad R. Priorem S. Benedicti col. 408. Secunda ad R. Abbatem Moisiaci col. 409. Tertia de societate inita inter Cluniacenses & Resbacenses monachos. Quarta est ad Sugerium S. Dionysii Abbatem c. 416.

TRACTATUS. 1.) Contra eos, qui dicunt, Christum nunquam se in Evangeliiis apertè Deum dixisse; scriptus est per modum Epistolæ ad Petrum de S. Joanne, feu Pictaviensem. Extat Bibl. Clun. col. 966.

2.) Tractatus adversus Judæorum inveteratam duritiem. ibid. col. 983. Caspar Barthius Adversar. lib. 3. c. 116. eloquentissimum vocat.

3.) Tractatus adversus Petrobruffanos hæreticos ibid. col. 118. scriptus fuit anno 1126. postquam voce prius Petrum de Brui oppugnasset.

4.) Summula quædam brevis contra hæreses & sectam diabolicæ fraudis Saracenorum, five Ismaëliitarum. Est disputatio quædam adversus impiam Mahumedis doctrinam, quam S. Bernardo transmisit, ut eum pariter ad scribendum contra impia hæc dogmata excitaret.

SERMONES. De his Andreas Duchesne in Bibliotheca Cluniacensi, in quâ Petri Vener. Opera omnia, quæcunque reperire potuit, typis mandari curavit, hæc habet: Item scripsit idem Petrus Sermones quatuor valde utiles, & elegantissimos, quorum primus de Transfiguratione Domini est; secundus sermo de laude sepulchri Domini est; tertius sermo de S. Marcello Papa & Martyre est; quartus est inscriptus in veneratione quarumlibet reliquiarum. Ex quatuor hisce Sermonibus unicum de Transfiguratione Domini habes in Bibliotheca Cluniacensi col. 1231. aliis ab Andrea Duchesne frustra quæsitis; reliquos tres publica luce haudquam indignos reperit Edmundus Martene inter schedas Mabillonii; tertium verò & quartum in veteri codice Cluniacensi, auctoris ætate exarato; in quo lectiones ad nocturnas vigiliis recitandæ continentur. Hinc colligit P. Martene, Sermones illos olim Cluniaci in divinis officiis decantatos fuisse. Vulgavit verò Thes. Anecd. Tom. V. col. 1419. . . 1439. & 1445. Vide ejusdem præfationem col. 1418.

HISTORIÆ. De Miraculis libri duo. In primo continentur Historiæ xxviii.

U in

in secundo XXX. quæ suis temporibus contigerunt.

POEMATA. Quo nomine veniunt Rythmi, Profæ, Versus, & Hymni.

1.) Adversus calumniatores carminum sui Petri Pictaviensis Defensio, cujus argumentum est:

*Egregius pro vate suo Dux ipse perorans
His jaculis ravidam confodit invidiam.*

2.) Rythmus in laude Salvatoris.

3.) De Resurrectione Domini.

4.) In honore Matris Domini, Profa. Item alia Profa.

5.) In honore S. Mariæ Magdalena, Hymnus.

6.) De S. Patre Benedicto, Hymnus: *Inter æternas Superum coronas.* Continet novem strophas, ex quibus priores quatuor nos Benedictini in festo S. Patris ad Laudes decantamus. Reliquis quinque strophis duodecim S. Benedicti miracula breviter explicantur. Occasio & causa pangendi hujus Hymni Petro Venerabili fuit, quod æquo animo ferre & decantare non poterat alium Hymnum, in quo præter aptitudinem sententiarum, quæ nulla erat, ad minus viginti quatuor mendacia reperiebantur. Quid autem indignius, quàm tanti viri veras laudes mendaciter proferre & celebrare? Lege Petri Vener. epistolam hac de re scriptam ad Petrum Pictav.

7.) De translatione simul & illatione ejusdem Patris alius Hymnus, cujus meminit ipsemet Petrus lib. 4. epist. 30. loquens de Hymnis in laudem S. Benedicti à se compositis. *Et quia*, inquit, *semel cæperam de translatione simul & illatione ejus, alterius metri secundum, propter tedium cantantium altero breviorum edidi.* Vide præterea Hug. Menardum Observat. Lib. I. in Martyrol. Bened. die 4. Decemb. pag. 384. Ego lites inter Gallos & Casinenses Benedictinos ut non instaurare velle videar, nihil addo.

8.) De S. Hugone Abbate Cluniacensi Rythmus.

9.) Epitaphia. Primum Eustachii Comit. 2. Bernardi Prioris. 3. Rainaldi Archiepiscopi Lugdunensis. 4. Petri Abælardi.

Poëma, seu Carmen de sacrae Missæ ritibus, quod Joannes Albertus Fabricius in *Bibliographia Antiquaria*, sive *Introductione in notitiam Scriptorum, qui antiquitates Hebraicas, Græcas, Romanas, & Christianas scriptis illustrarunt*, sub nomine Petri Vener. in lucem emissa, non est ipsius, sed Hilde-

berti nostri, Cenomanensis Episcopi, ac postea Turonensis Archiepiscopi. Vide Oudin. de S. E. Tom. 2. c. 1195. quo judicerectius Caspar Barthius Petro Venerabili attribuit opellam, seu Profam unicam de S. Martino Episcopo, quam ut modicam refert Adversariorum lib. 14. c. 13. col. 955. editionis Francofurtanæ 1648. in folio, atque omissam reperit in Bibliotheca Cluniacensi, ubi Rythmi, Profæ, Versus, & Hymni illius habentur à col. 1338. ad col. 1354. At enim verò Oudinus hic multum fallitur: Barthius Profam de S. Martino necquidquam Petro Venerabili, sed Fulberto Carnotensi discretim attribuit.

Dispositio rei familiaris à Petro Venerabili Abbate Cluniacensi anno 1149. Prælatuæ suæ 28. facta, quam ex MS. Codice edidit anno 1700. in 8. Stephanus Baluzius Miscellaneorum libri V. à pag. 443. ad 453. cujus mentionem facit Bibliotheca Cluniacensis in Gestis Petri Cluniac. col. 592. Ita Oudin. l. c.

Statuta Congregationis Cluniacensis; de quibus vide Conspectum Novæ Bibliothecæ Cluniacensis, quem volumine præcedente exhibuimus.

Oratio, seu Elogium funebre Raingardis Matris. Hic S. Petrus Mauritius omnes eloquentiæ, ingenii, animi, naturæ, & artis contendit nervos ad leniendum suum dolorem, quo ex sanctæ suæ matris obitu affectus fuit. Est hæc Oratio excellens quædam pictura vitæ & mortis hujus piensimæ matronæ, quæ post Radulfi conjugis mortem Marsiniacense Ord. S. B. Monasterium ingressa, in eo viginti annis ut simplex monialis admirabili vitæ sanctimonia vixit. Hæc verò Oratio est ipsa Epistola xvii. Libri II.

Editionem Operum Petri Ven. prius operum odornavit *Petrus de Monte Martini*, Monachus ac Theologus Cluniacensis, Parisiis anno 1522. in fol. min. Sed hæc editio est incompleta, in quâ Sermones, Tractatus, Dispositio, & Statuta desiderantur. *Andreas Duchesnius* in Bibliotheca Cluniacensi, Opera Petri Ven. omnia, quæcunque reperire potuit, typis mandari curavit, quæ postea Bibliothecæ PP. edit. Lugd. Tom. 22. inserta fuerunt.

Vitæ sanctimonia, pietas, religio, & aliæ ejus virtutes, præclaræque gesta non jejunè referuntur in Bibliotheca

ca & Chronico Cluniacensi, sed post Radulphum tantum Monachum Cluniacensem, ejusdem discipulum. Videri etiam possunt Baronius in Annalibus Ecclesiasticis; Mabillonius in Annalibus Benedictinis, & Actis Sanctorum Ordinis S. B. Tum qui de Scriptoribus Ecclesiasticis agunt, ut Labbeus, Dupinius, Caveus, Fabricius, Oudinus, aliique plures. Nemi verò *Petrus Vener.* magis ferè laudatur, atque Caspari Barthio, magno illi Critico, tametsi Acatolico, in Adversariorum suorum libris, ubi eum vocat (b) *Scriptorem ævi sui eloquentiæ & doctrinæ laudibus admirandum.* Quid? quod eum appellet non Abbatem modò, sed *Principem formosissimum, eruditissimum, sanctissimum.* Nec silentio involvenda sunt verba doctissimi Arnaudi D' Andilly in elegantissimo Discursu gallicè scripto super Vitæ Patrum Eremitarum Part. 2. p. 21. ubi inquit: *S. Petrus Mauritius nonus Abbas & Generalis Cluniacensis fuit honoribus ab Episcopis cumulatus, magni à Summis Pontificibus factus, visitatus, & ad Concilia vocatus, dilectus à magno S. Bernardo, in veneratione à Gallia, Hispania, Anglia, & Italia habitus, ut qui per nobilissimos natales magnus erat Princeps, magnum ingenium per naturam, vir magnus per doctrinam, & per gratiam magnus Sanctus.*

XI.

WIBALDUS
Abbas Stabulensis & Corbeiensis.

Lorebant (c) apud Leodios seculo undecimo & sequentibus, viri nobiles Domini de Prato, multis & magnis dignitatibus titulis eminentes. *Wibaldum* ex eo genere esse oriundum, idonei scribunt authores. Is ab ipsis incunabulis ereptus mundo, monachis Stabulensibus traditur rudimentis imbuendus religionis. Labentibus paullatim tenellæ ætatis annis, grammaticæ applicatur & rhetoricæ, sub disciplina venerabilis Reinardi, qui tum Stabulensium scholas mirâ sapientiâ regebat. Is *Wibaldum* juvenem ob eximiam cum virtutis tum ingenii naturam tanto amore prosequen-

batur, ut post aliquot annos creatus primus *Reinensensis* Abbas, & deinde senior factus, ad finem usque vitæ loco haberet filii, paternæque ætatis privilegio utens, admonerit frequentius, cum ad summos dignitatis gradus assumeretur, ne sese fineret male blandientis seculi illecebris illaqueari. Id videre est in nonnullis ejus epistolis, quæ certè pietatem spirant non vulgarem. Magnos hoc magistro progressus fecit *Wibaldus*, & disciplinis altioribus brevi maturus, ad majores Leodiensium scholas statim fuit evocatus. Tum verò summa ejus & ingenii felicitas & judicii vis enituerè, ut paucorum annorum intervallo dialectica, rhetorica, arithmetica, geometrica, & astronomia imbueretur. Sed jam mundi pertæsus secessum meditabatur, de loco solùm dubius hæsitans.

Invitabant quidem vetera Stabulensium merita ad eos ut diverteret, at solitudinem quærebat, quæ esset ab hominum consuetudine remotior, & fortè vicinitatem verebatur consanguineorum, quorum, quisquis sese Deo devovet, consortium fugit. Quibus omnibus ritè pensatis, anno 1117. vastam Valciodori solitudinem selegit. Neque tamen *Wibaldus*, quem odoriferus Deus optimus ad labores magis actuosæ vitæ vocabat, quàm ad contemplativæ otium, speratam Valciodori quietem invenit. Abbas enim *Widricus* cognita ejus & profunda eruditione, & morum maturitate, ferè prius scholis regendis eum applicat, quàm solemnia religionis vota nuncupasset. Stabulenses verò sollicitant, ut ad se redeat, acerbius conquerentes ereptum sibi esse, trahunt denique, secum detinent, atque elapsis annis septem vel octo Abbatem sibi constituunt.

Interea Cuno Stabulensis Abbas, optimum in *Wibaldo* adiutorem reperit, non scholas solùm ei commisit, sed & monasterii portam, quod præcipuum erat Stabuleti munus ob frequentes Principum & Imperatoris accessus. Imò de maximis quibusque negotiis cum eo conferens ejus consiliis quàm lubentissimè utebatur. Cuno autem ejusque successore *Johanne*

(b) Lib. 2. col. 133. Lib. xi pag. 514.

(c) Ex Edmundi Martene Collect. ampl. Tom. II. ubi pag. 153. vitam *Wibaldi* à se concin-

Abbatibus
etiam
munus
imponitur,

ne Rulland demortuis Wibaldus anno 1130. in Abbatem electus fuit. Nec sine Dei optimi consilio factum est, ut eo præcisè eligeretur anno, quo Summus Pontifex Innocentius secundus, prævalente Petro Leone, suâ pulsus fede est. Nunquam utique legitimo Pontifici subvenisset Germania, si ejus consilio fuisset destituta. Cùm enim Lotharius Imperator & miram in consulendo solertiam, & incredibilem in exequendo celeritatem in Wibaldo eminere deprehendisset, ipsius consilio non Innocentii tantum partes tuendas suscepit, sed eum quasi admisit in administratione Imperii consortem.

Tamen cùm attenderet non Principis solum vices Stabulensem Abbatem implere, verum & Pastoris, atque adeo monasterii non minus, quam imperii demandatam ipsi esse curam; sic uni perinde ac alteri vacabat, nullum ut intermitteret tempus à labore.

quo præ-
clare fun-
gitur.

Quod ad monasterium spectat, primam reformationi disciplinæ regularis operam collocavit, utque omnibus eò pariter tendentibus, felicem propositi sui finem consequeretur, singulis, quos digniores sciebat, propria tribuit munia. In his Warnerum, & eo mortuo Robertum studiorum sub Reginaldo sodalem, constituit Priorem seu Decanum, quæ Stabuleti proxima dignitas est ab Abbate. Hic prudentia & virtute præcallebat, atque inprimis eloquentiâ. Scholis Henricum præfecit monachum verè pium & eruditum, cujus labores & merita non semel epistolis suis celebravit. Erlealdum denique germanum fratrem, qui Leodii apud Laurentianos vota religionis nuncuparat, accitum ad se Capellanum prius instituit suum, deinde Custodem, sic porro appellatur is, cui Commissum est instrumentorum archivum: Neque verò sanguini destinatio hæc referatur, cùm jam videretur muneribus primis adolescens dignissimus. His tribus præsertim adiutoribus, fieri non poterat, quin brevi recalesceret & tepidior observantia, & jura monasterii vindicarentur.

de Impe-
rio

Quid verò operæ negotiis Imperii dederit, libentius exequemur, cùm ea potissimum vitæ suæ parte conspiciendus sit. Ejus consilio Lotharius Imperator collecto exercitu Innocentio II. contra Schismaticos suppetias laturus in Italiam contendit. Tum verò quantos Wibaldus pertulit labores? Nondum pedem ab urbe Augusta Vindeli-

corum moverat Rex, cùm ecce tibi adest nuntius, Conradum Sueviæ Ducem, qui Italicum regnum invaserat, irrupisse in Germaniam, atque eundem omnia miscere, plurimis ad partes ejus inclinantibus. Is territus expeditionis fama devius itineribus cum exercitu fugerat ab Italia res novaturus. Reprimendi igitur Wibaldo fuere uti & ceteris Imperii proceribus rebellium conatus, confirmandi alii in fide Cæsaris, providendum statim exercitui de necessariis, cavendum denique quocunque modo, ne malum illud improvvisum latius serperet. Quâ occasione insignia cùm fidei tum virtutis & præcipuæ in rebus gerendis solertiæ specimina edidit, quæ certè Lotharium, confecta expeditione, eò compulserunt, ut deinceps virum illum frequentius de præcipuis Imperii negotiis appelleret, atque eundem non tantum Henrico superbo Bavariæ Duci, genero suo, quem copiis præfecerat, adjungeret, sed etiam maritimæ in regnum Siciliae expeditioni, quæ magnam in duce dexteritatem exigebat, præstitueret, ita tamen ut ne prius discederet ab Imperatore, quam classis, quæ instruebatur, aliquo tandem moveret. Hinc Cæsari Wibaldus ferè ubique consiliis æquè ac virtute adfuit.

Subinde Lotharius convocato apud Melphiam conventu, Wibaldum navalis expeditionis ducem Neapolim misit, ut classem milite & armis instrueret. Ipse verò cum exercitu Salernum contendit, expugnatâ hac urbe in Siciliam, quò se hostis contulerat, trajecturus. Verum brevi iterum Imperator jussit acciri sibi Wibaldum, quò eum in monte Cassino, exauthorato Raynaldo Tusco, homine schismatico atque vi intruso, Abbatem constitueret. Dignitate ægerrimè accepta, ea brevi iterum se abdicavit, cedendum ratus armis & insidiis Rogerii Siciliae ac Neapolis Regis, Lotharii acerrimi hostis. Postquam verò Cassinenses, ne quid mali fors sui unius causa paterentur, à sua obedientia absolvit, rectâ migravit ad Imperatorem, qui positus in extremis, paucis post diebus devixit, susceptusque est abs Serenissima Augusta ut princeps pacis, qui dissensiones, quæ tum prævidebantur, consiliis suis remove possent.

Agebatur enim de creando novo Rege, & duo erant contendentes iidem potentissimi & rerum gloriâ spectatissimi. Henricus Bavariæ & Saxoniarum Dux Lotharii gener, & Conradus Sue-

vix

vix Dux Henrici V. sororius. Divitiis ille & potentiâ eminebat, sed fastu & tumore insolens, unde & superbo nomen inditum, proceribus æquè ac plebi minus erat acceptus. Hic verò lenitate in primis & clementiâ, quæ præsertim dotes in Rege spectantur, omnium ferè animos sibi devinxerat. Electionis feriem, quique sunt exinde secuti bellorum motus, exponere hic nostrum non est, tamen minimè dubitamus, quin ubique effulserit Wibaldi prudentia & æquitas. Ea solum afferemus, quæ de ipso scriptis traduntur. Henrico præpositus est Conradus in conventu circa mediam Quadragesimam habito in oppido Confluentia, studio inprimis Adalberonis Trevirensis Archiepiscopi, & Wibaldi Abbatis, Theodui Episcopo & Cardinali sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legato præsentate.

& Monasterio
Stabulensi
optimè
meritus.

Eo tempore Wibaldus Stabulenses suos nimis exspectatus invisit, sperans cum illis optato secessu fruiturum, & paucos, qui supererant vitæ annos acturum quietius, idque unum abs Rege, de quo erat optimè meritis, avebat sibi concedi. Verum pro summo in Stabuletum studio quantas componendis ejus rebus curas ponebat, & sollicitudines, quot itinera suscepit! ut alias omittamus molitiones. Modò Conradum Regem adire oportebat, modò Coloniensem Præsulem, modò Leodiensem. In plerisque Comitibus Imperii, in synodis Episcoporum semper novi aliquid de Stabulensi monasterio tractabatur. Improbis sola ministerialium, quæ omnino comprimi debuerat, post Leodiense, Wormatiense, & multa alia judicia semper recrudescentes, infinitas ipsi curas imposuit. Coactus fuit tandem ad ipsum Apostolicum pergere, auxilium ipsius imploraturus. Certè eo anno, quò Innocentius II. obiit, Romæ agebat, impetravitque ab ejus successore cum privilegii literis, literas alias ad Alberonem Episcopum, quibus hortatur eum Summus Pontifex, ut Stabulensium partes suscipiens, ipsos in villicos & ministeriales gladio spiritali animadvertat, si opus erit. Reverfus ab Italia Wibaldus cum Coelestini literis speratam diu quietem quasi à longè venientem videbat, melioratis aliquantum Stabulensium rebus, atque unum aut alterum annum egit satis placidè.

A vicinis
Ecclesiis
in Pasto-

Prodente quidem virum magnâ sui nominis famâ, excitatæ viciniores Ecclesiæ eum in pastorem subinde votis

deposcebant, petentes id sibi non denegari, quod Cassinensibus monachis, quicquid externis & minimè notis aliquamdiu deposcissent, concesserat. Verum illud eis propheticum responsum dabat: Non sum medicus, non est in domo vestimentum, nolite me constituere principem populi. atque ita, inquiebat, absque avaritiæ movibus, contentique præsentibus, ei monasterio, cui adscripti eramus, etsi non bene vivendi exemplo, vel fideliter administrandi studio deserviebamus, immotumque videntes amplius non urgebant. Nec constanter minus Corbeie novæ, illustrissimi in Saxonia Asceterij, regimen à se omnimodum in corporisque contentione removit, cuius tamen gubernaculis, volente ac jubente Conrado III. admotus est, quò gravissimis vulneribus, quæ nobilissima hæc Abbatia ab Henrico antistite Simoniaco, eamque ob causam à Thoma S. R. E. Cardinale deposito, affecta fuit, mederetur.

Corbeie
novæ re-
gimen in-
vitus sus-
cipit.

Interea Conradus exemplo motus Ludovici Francorum Regis, & frequenti hortatione impulsus S. Bernardi Abbatis Clarævallis, accepto Ratisbonæ vivificæ crucis signo, menie Februario celebriorem habuit conventum Francofurti, ubi ordinato belli sacri apparatu, bellum aliud, efflagitantibus Saxonum proceribus, quæ jam Wibaldum accensimus, indictum est adversus Lutitios & Obotritos, gentem Sclavorum crudelem, & idolorum cultui addictam, quæ Christianos regionis Transalbianæ & Daniæ miserissime vexabat. Aderat porro huic conventui inter plurimos Ecclesiæ proceres Wibaldus noster; eo verò soluto, missus obviam fuit Eugenio Summo Pontifici, qui tum ex Italia in Gallias excedebat. Literas ferebat Regis, quibus significabantur ea, quæ in conventu fuerant statuta. His auditis, quæ modò diximus, de bello Saxonico, utque Saxones cum Episcopis provincie ad illud sese accingerent, Pontifex jussu Eugeni Wibaldo ex auctoritate à Deo sibi concessa præcepit, ut negotio huic operam omnem navaret. Admonens rem agi suam, cùm propaganda his in locis esset fides, ubi olim à primis Corbeie suæ monachis plantata fuerat. Eo enim sine bellum hoc instituebatur, ut virtute magis Evangelicæ veritatis, quam ferri acie subigerentur barbari, & proprium expeditioni insigne ipsi imposuit. Crux erat, ait Otto Frisingensis, non quidem vestibus simpliciter assumpta, qualem ferebant expeditionis orientalis

talis milites, sed à rota subterposita pro-
tendens in altum. Jussis pontificiis Wi-
baldus eo lubentius annuit, quò ar-
dentiùs avebat miseros ab idolorum
fæce eripi. Sed & propriâ insuper
Corbeie causâ urgebatur. Insulam
Rugiam, quam Lotharius Imperator
Corbeie concessit anno 846. ob infi-
gnem victoriam beati Viti meritis re-
portatam de Abotritis, ubi & cæsus
est Gestimulus eorum Rex, impiissimi
barbari ex longo jam tempore invase-
rant, Christiano nomine penitus de-
leto. Spes erat, succedente expedi-
tione, fore, ut recuperari omnino, aut
saltem fidei pristinae posset restitui.

Acceleratò igitur itinere, Herbi-
polim concessit feriis paschalibus, hinc
Bambergam, ubi Conradus sanctum
Pascha celebraverat, qui Guidone ad-
missio & expedito, Henricum filium
suum, puerum Regem Wibaldi fidei
pluribus verbis commendavit, atque
hoc ultimum charissimo Abbati bene-
volentia pignus Conradus dedit, prius-
quam discederent à sese. Ex quo affir-
mare certè possumus, Moguntinum
Præfulem pro Ecclesie suæ jure nomen
quidem tutoris habuisse, & dignita-
tem, tutelæ onus subiisse Wibaldum:
idque fateatur necesse est, quisquis ejus
epistolas legerit 30. 31. 89. aliasque
passim, si sit æquus rerum æstimator.
Post hæc cum cæteris Saxonie proce-
ribus in Sclavos movit. Tantus verè
Christianorum exercitus erat, ut trans-
misso Albi, tota terra à facie eorum con-
tremuerit. Et spe nulla in ipso ingres-
su ducibus affulgente Slavicae feritatis
edomandæ, verso in rabiem, ut ita di-
cam, Rege Nicoloto, ferè per tres men-
ses, uti scribit auctor antiquus, omnia
vastarunt, civitates & oppida igni suc-
cenderunt, sanum etiam cum idolis, quod
erat ante civitatem Malchon, cum ipsa
civitate concremaverunt. Verùm plurima
utrinque strage edita, cum belli cardo
in expugnatione Dimin & Dubin muni-
tissimarum arcium verteretur, & jam
bipartito exercitu arcem utramque eo-
dem tempore circumventam & obsef-
sam urgerent acriùs, orta inter duces
dissensione, grandis illa expeditio cum
modico emolumento soluta est.

Abfente
Conrado
Imperii
negotia
procurat.
Wibaldus ab expeditione reversus,
Imperii negotia, abfente in Palæstina
Conrado Imperatore, feliciter procu-
ravit, Trevirensi concilio sub initium
anni 1148. nomine Henrici Regis ju-
nioris adfuit, deinde Remensi, ubi

multa proposuit. Hinc vocatus ad
comitia Winisbergæ habita, tum
Francofurtum, ut Regi ad informan-
dum regni statum & pacem firmandam
consilio & auxilio assisteret. His inten-
tum curis Wibaldum & Stabuleti agen-
tem redux è Palæstina Conradus an-
no 1149. conventu indicto Francofur-
ti ad diem festum assumptionis acciri
præcepit, ante alios Imperii Principes,
ea seorsim communicaturus, quæ pal-
lâm erant in conventu exponenda.
Negotia duo majoris momenti Rex
moliebatur, expeditionem Italicam,
& Ladislai Polonice Ducis profugi resti-
tutionem, quæ duo post amissum in
Oriente florentissimum exercitum, æ-
quæ ardua conficere non potuit, quam-
vis sæpiùs tres ferè annos, quos super-
stes egit, variis in comitiis agitata sint,
missis non semel Legatis cum ad Sum-
mum Pontificem tum ad Polonos. At-
que his ferè Conventibus invitatus abs
Rege Wibaldus adfuit. Ac primùm
Francofurti hoc anno 1149. deinde
Bambergæ, ubi hebdomadas novem,
& eo amplius regis expensis detentus
fuit, brevè mittendus Romam cum Ar-
noldo Colonienfi Præposito & regni
Cancellario, nisi gravissima intervenis-
sent reipublicæ negotia. Hinc Spiræ
sub initium Februarii, tum Fuldæ ter-
tio nonas Aprilis; atque adeò Regis
lateri menses omnino quinque adhæ-
sit; quò ferè tempore, Romanis rebel-
libus, qui Regis gratiam adversus Eu-
genium Summum Pontificem frequen-
tibus literis aucupabantur, assidue ob-
stitit, susceptis pro virili Ecclesie par-
tibus.

Conrado morte consumto Wibal-
di auctoritas summa, & gratia cum Re-
ge, ut vulgò accidit, minimè disperiit.
Charior adhuc Friderico, qui canam
ejus sapientiam fidemque, uti omnes,
summè venerabatur, factus est, subla-
to è vivis Conrado, consiliorum ejus
omnium arbiter, atque unus, ut ita
dicam, primis ejus & regni & imperii
annis universam Imperii molem pru-
dentia suâ sustentavit; idque advertat
necesse est, quisquis epistolas, quas
ex eo tempore, quo assumtus in regni
socium est, Fridericus aut scripsit, aut
recepit, attentius leget. Et felicem
fortunatùmque hunc, si talem sibi mi-
nistrum fortuna servasset diu.

Annos tantummodo quinque Wi-
baldus Conrado superstes fuit, sed qui,
si expenduntur accuratiùs, superio-
rem ejus ætatem videntur rerum gesta-
rum gloriâ exæquare. Et primus qui-
dem

déque
connubio
Regis
cum Ma-
nuelis fi-
lia tra-
ctat.

dem insignis fuit Frederici promotione
ad regnum, cui haud parùm adlabo-
râsse Wibaldum Fridericus ipse in co-
mitiis generalibus anno 1153. habitis
Merseburgi diplomate testatus est lite-
ris aureis exarato. Hic verò annus
Christi 1153. quàm gloriosus fuit Wi-
baldo mutuo cum Manuele Imperato-
re commercio literarum, quæ de con-
nubio tractabatur Frederici Regis cum
Imperatoris ejusdem filia. Et Wibal-
dus ipse, qui connubium illud sic pro-
sequebatur, Friderico auctor fuerat,
ut futurus ipse Imperator, affinitate se
cum Imperatore conjungeret. Id por-
rò testatur epistola 90. ad Manuelem
his verbis: *Instanter non cessavi, quate-
nus inclytus atque victor dominus meus
Fridericus Imperator cum constantissimo
vestro imperio fœdus amicitia iniret, &
de sanguine vestro uxorem duceret, quod
etiam vestra sapientia complere indubi-
tante maturabit.*

Jam de sequentibus annis quid af-
feremus? etenim brevitatis studio eli-
gendum. Expeditionem in Italiam
sub finem anni 1154. movit Fridericus
Wibaldi nutu, atque ejus consiliis an-
no sequenti post insignes triumphos
coronatur Longobardorum Rex, tum
ulterius progrediens, eodem comite
Wibaldo Romam ingressus, ab Adria-
no Pontifice 14. cal. Junii coronatur
Imperator. Anxius quidem Summus
Pontifex de Regis adventu hostisne an
amicus accederet nesciens, Legatos
obviam præmiserat: sed Pontifici præ-
sente Wibaldo quid metuendum? id
verò postmodum Adrianus impensè
agnovit, gratiùsque erga Abbatem no-
strum, ob egregiam operam in placido
hoc congressu Imperatoris, Stabu-
leti & Corbeie monasteriorum jura
privilegiâque novis diplomatibus in-
stauravit. Necdum lætissimus ille an-
nus exierat, cum ad Imperatorem Con-
stantinopolitanum, qui Palæologum
nobilissimum Græcorum, uti scribit Ot-
to Frisingensis, *regalisque sanguinis
procerem, & Marodocum egregium vi-
rum Imperatori miserat, munera non par-
va deferentes,* destinatur. Exacta verò
hac legatione an. 1156. & paucis inter-
jectis mensibus, abs Friderico, qui tum
in Polonos movebat, ut Ladislaum pro-
fugum Ducem restitueret, invitatur ad
ineundam anno sequenti expeditionem
in Mediolanenses, sed heu! Deus opti-
mus, cujus nutu omnia administrantur,
quàm aliter providebat. Reversus enim
Fridericus è Polonia victor, dum se-

cundam ad Manuelem legationem in-
stituit, Wibaldus denuò mittitur, qui
altero demùm anno rediens, Butellie
in Paphlagonia potionatus, uti suspi-
cio est, occubuit 14. cal. Augusti. <sup>obiit ve-
neno, ut</sup>
Quam ob causam, uti scribit ex Ra-
creditor, ^{infectus.}
dewico Annalium Paderbornensium
auctor eruditus *Nicolaus Schaten*, Lega-
ti Græcorum Imperatoris, qui anno
1159. ad Fridericum missi aderant,
refugere comitia Principum intrare,
nisi publica primùm fide Principum
data, securi essent, quò ob tanti
viri acceleratam veneno mortem aut
suspecti aut invisî haberentur.

Atque hic Wibaldi Abbatis finis
fuit, Viri, si mores spectabuntur, pri-
morum Ecclesie temporum dignissimi.
Si felicitas ingenii, si prudentia, si ce-
teræ animi dotes, vix ulli sui ævi, quod
sanè insigniorum virorum ferax fuit,
secundi.

De summo ejus literarum præser-
Epistola-
tim politiorum studio jam alias dixi-
rum ejus
mus. Quas epistolas de rebus gravif-
Tom. u-
simis insigni doctrina & prudentia con-
num edi-
scripsit, earum tomum unum edidit <sup>dit Mar-
tene.</sup>
Cl. Edmundus Martene, qui duos in
tomos fuisse distributas conjicit, quo-
rum prior exciderit. Utrum tractatus
aliquos emiserit, incertum est: sed
amicos & fratres seu filios sæpiùs est
cohortatus ad scribendum. Sic An-
selmum Episcopum Havelbergensem
epistola 142. Henricum Stabulensem
monachum epist. 106. sexta verò Theo-
doricum Walciodorensem Abbatem.
Et veteres Corbeiensis ecclesie ritus,
qui in Bibliotheca etiamnum servan-
tur, ejus jussu esse instauratos, & or-
dine dispositos, ipsa suadet operis sub-
limitas, & codicis characteres antiqui.
Ingentis sanè librorum supellectilis,
quam laboribus immensis collegerat,
pretiosæ reliquiæ.

Hunc igitur virum Lotharingie de-
cus, lumen Imperii, Ecclesie Roma-
næ difficillimis temporibus in Germa-
nia columen, Butellie in Paphlago-
nia, uti tradunt breviores Stabulen-
sium Annales, Græcorum perfidia su-
stulit, 14. cal. Aug. 1158. Ossa ejus
in basilica civitatis deposita, Stabule-
tum, agente Erleboldo fratre & suc-
cessore, honorificentissimè translata
sunt anno sequenti, & celebrante ex-
equias Henrico Leodiensi Episcopo, in
medio chori septimo calendis Augusti
condita fuere. Epitaphium hîc sub-
jicimus, quod Annales Corbeie ha-
bent

Bis ad
Græco-
rum Imp.
ablega-
tur.

Redux
Imp. cog
filia cum
Wibald
partici-
pat.

Conrado
mortuo

charior
adhuc Friderico

eum in
solium
evehere
allaborat

bent ex Chronico Huxariae, tametsi Stabulensium opinio est, monumento ejus incisum esse nihil praeter nomen *Wibaldi* & mortis diem.

Epitaphium.

WIBALDUS DEO ET ECCLESIAE
Qui vixit dum vixit inter mortales
omnium Abbatum felicissimus,
Summo * Pontifici, Imperatori,
& Principibus carissimus
Exuvias corporis sui hic deposuit
Universae posteritati ob pietatem, dili-
gentiam, & singularem zelum
Maximè & perpetuò commendandus,
Tu qui post eum sedebis,
fac idem & vives.

XII.

GODEFRIDUS Abbas Admontensis.

Fuit *Godefridus*, ejus nominis Primus Abbas Admontii celeberrimi in Styria Asceterii, Dynasta de Vennigen. Fratrem habuit Irimbertum, celebrem illum Divinarum Scripturarum Explanatorem, suumque post Luitholdum & Rudolphum in Abbacia Admontensi successorem, de cujus vita & scriptis alio loco acturi sumus. Monasticen secundum Regulam B. Benedicti & consuetudines Hirsaugienses prope-
rante ad finem seculo Christi undecimo professus est in famigeratissimo quondam Monasterio S. Georgii in Sylva Hercynia, ex quo iisdem ferè temporibus vitae sanctimoniam & doctrinam laude longè clarissimi plures viri prodierunt. Porro quantos *Godefridus* sub eorum oculos tum in virtutis tum in Divinarum cognitionum studio progressus fecerit, egregia ejus acta, quorum fama omnem Germaniam implevit, post paulò declararunt.

Ejus Religione, prudentia & eruditione capti Coenobitae Weingartenses (c) cum post Abbatem *Chunonem*, *Dapiferum de Waldpurg*, *Comitem à Thann*, sub quo magnus Principum, Comitum & Baronum numerus, & octo minimum ex solùm Comitum de *Thann* familia in *Vineis* florere, de deligendo Successore cogitarent, neminem, cui loci sui regimen crederent, *Godefrido* digniorem repererunt. Annum, in quem ea *Godefridi* in Abbatem Weingartensem designatio & creatio praecise inciderit, non notat *Bucelinus*,

fatis habens observasse, eum claruisse anno Christi MCXXX. Nec ex eo certius ampliùsve quid habemus, quot annos Weingartense Coenobium sua pietate & doctrinam illustraverit. Sed quidquid de hoc sit, *Godefridi* Praefecturam Weingartensem ultra annum MCXXXVIII. non processisse, ex eo constat, quòd ad hunc eundem annum jam Prior Monasterii S. Georgii, quòd ex Monasterio Weingartensi recesserat, à Chronographo (d) Admontensi adpellatur. Agens enim de ejus in Abbatem Admontensem electione ita disertè scribit: *Domnus Godefridus, Prior S. Georgii, in Abbatem Admontensem electus, Chunradi Archiepiscopi nuntius & literis expetitus, & ad nos deductus est.*

Porro mox ut *Godefridus* Admontensis Monasterii regimen capessivit, incredibile est, quantum comodi lucis & gloriae ei Ecclesiae accesserit. Dixisse sufficiat, Admontium fuisse scholam veluti & Gymnasium quoddam sanctitatis & doctrinae, quod praesidente *Godefrido* mirum in modum florebat. Ex eo siquidem, *Godefrido* habenas monasterii moderante, Abbates minimum viginti eruditione juxta ac virtute conspicui ad aliorum Monasteriorum administrationem assumpti fuerunt: quo *Postulorum* numero nescio an ullus Germaniae Abbas aliquando gloriari potuerit. Neque verò ea *Godefridi* merita de solis virorum Coenobiis erant. Sacros etiam Parthenones, si quos à veteri sanctiori disciplina descivisse comperiret, emissis ex Admontensi suo Parthenone Virginibus & Magistris in viam reducere adlaborabat. Quo in genere eximia fuit doctissima illa *Regilindis* seu *Relindis*, de qua infra acturi sumus. Quanta etiam *Godefridi* gloria, quòd non modò nobilissimorum Principum filiae, aliaque praeclearis ortae natalibus Virgines, sed *Sophia* etiam, *Belae* Hungarorum Regis filia, deserto Regio sponso, in Admontensem Parthenonem secesserit. Id his verbis à Biographo (e) S. Gebhardi narratur: *Per idem tempus, anno videlicet MCC. Sophia Ungarorum Regis Belae filia, à filio Chunradi Regis Romanorum desponsata, & regaliter ipsi cum inestimabili pecunia transmissa, Mundo, quod suum est, diligente, scilicet bona temporalia, & fidem & veritatem negligente, praedicta Regina secus, quam regiam dignitatem decuit,*

decuit, habita, regnum caeleste pro terrestri commutavit. Consilium namque & auxilio Comitissae Ratisponensis *Luikardis*, Admontense Monasterium expetiit, & cum sacris Dei Virginibus, humillimam conversatione & conversatione caelibem vitam deinceps duxit. Nonnulli etiam Principum seu Comitum, sed & plures Nobilium, filias suas Deo ibidem sub regulari servituras institutione offerentes, Coenobium ipsum cunctis penè, ut superius diximus, in Germania Sanctimonialium Monasteriis celebrius reddiderunt.

Admontium incendio absumptum,

Ita secundis rebus dum uteretur *Godefridus*, vehemens derepentè se Admontio tempestas infudit, quae omne monasterium, tanta haecenus industria servatum & auctum, una nocte funditus evertit. Annusolvebatur MCLII. cum V. Idus Martii omnes Monachorum aedes, antequam luceret, lugubre ac atrox incendium absumpsit. Quanta-vero-cunque acerbis hanc afflictio fuerit, tam effusa in *Godefridum* extitit Fautorum munificentia, ut intra unius ferè anni spatium universa propemodum res Admontensis restituta fuerit.

Intra annum ferè restituit

S. Eberhardi potissimum munificentia.

His primo jure loco accenseas S. Eberhardum, qui cum *Godefridi* potissimum operam *Conrado I.* in Archiepiscopatu Saltzburgeni susceptus fuisset, nunquam deinceps destitit gratum suum erga Monasterium Admontense animum demonstrare. Locuples omnium testis est Scriptor vitae S. Gebhardi, qui postquam obitum *Conradi* ejusque de Admontensi Monasterio merita sanè amplissima, retulisset, haec de *Eberhardo* subjungit: *Defuncto beatae recordationis Domino Conrado Archiepiscopo, Clerus & populus Saltzburgenis Ecclesiae, Divina, ut non ambiguum est, inspiratione, & praecipue interventu Domini Godefridi Abbatis Admontensis, unanimi electione & voto, Dominum Eberhardum Biburgensem Abbatem in Archiepiscopum elegerunt, anno Incarnationis Domini MCXLVIII. sub Chunrado Rege, anno regni ejus decimo. Hic ergo Eberhardus, dilectus Deo & hominibus, ex nobilibus & religiosis parentibus oriundus, prius Canonicus Babenbergenis, postmodum Monachus Pravingensis, indeque in Abbatem Biburgensem fuerat assumptus: quod etiam Coenobium ipse & sui germani auxilio & cooperatione felicitis memoriae Ottonis Babenbergenis Episcopi fundaverat. Divina itaque gratia & virtutum suffragantibus meritis, Archiepiscopus or-*

dinatus, gregi sibi commissio, non solum verbo eruditionis, sed & exemplo sanctissimae conversationis studuit praesse. - - Hic praeter ceteris Episcopi sui locis & ecclesiis Admontense Coenobium, praedecessorum suorum more, familiaris diligebat, fovebat, & amplificabat. Cui etiam incendio miserabiliter collapso annuatim, quousque repararetur, triginta libras argenti impendebat, & de redditibus suis plus quam sedecim marcarum aestimatione paternè subveniebat. Possessiones quoque ejusdem Monasterii suis donationibus, & praecipue decimarum collationibus, largè adauxit, & privilegiis communiavit.

Erat praeterea *Godefridus* apud plerosque sui seculi viros doctos in maximam doctrinae ac eruditionis opinione, incredibileque est, quantum ponderis ei parti accederet, in quam se ille dedisset. Eum maximi semper fecit eruditissimus ille Babenbergenis Episcopus *Eberhardus*, cujus dogmaticas de Gloria & Honore Filii Homini Epistolae adversus Gerhohum ex Codice Admontensi *Bernardus Pezius* evulgavit. Ei celeberrimus hic ipse Gerhohus, Praepositus Reicherfpergenis, Prologum suum *Galeatum*, ut vocat, in Psalmorum Explanationem, seu Libellum adversus duas sui temporis haereses inscripsit, ubi placet, approbandum, inquit ipse Gerhohus, atque ubi rationabiliter displicet, emendandum. Eum denique S. Eberhardus Archiepiscopus Saltzburgenis dignissimum censuit, cujus consilio, aequitate ac prudentia praecipue in gravi illa controversia dirimenda, quae inter *Othonem I.* Episcopum Frisingensem & *Hartvicum* Episcopum Ratisbonensem de utriusque Episcopatus finibus exorta erat anno MCLVII. uteretur.

Obitum magni hujus Abbatis omnium optimè consignavit Scriptor *Vitae* S. Gebhardi apud H. Canisium Tom. VI. Antiq. Lect. Hujus (Conradi II. Archiepiscopi Saltzburgenis) Pontificatus anno secundo, qui ab incarnatione Domini MCLXV. Reverendus Abbas Admontensis *Gotfridus*, vir magnae in Ecclesia Christi gloriae & auctoritatis, ac multorum Pater monasteriorum post multiplices fructus, quos Domino & in propria conversatione, & in aliorum copiosa edificatione fructificaverat, anno regiminis sui XXVIII. in bona senectute VII. Cal. Julii diem clausit extremum, & lacrymosa filiorum & filiarum suarum querimonia, in Festo Sanctorum

(c) Bucel. Germ. Sac. P. I. pag. 93.

(d) Tom. II. Script. Rer. Austr. col. 180. & seq.

(e) Tom. VI. Antiq. Lect. H. Canis. pag. 1245.

etorum Apostolorum Petri & Pauli de bita veneratione corpus ejus terræ est commendatum.

Reliquit Godefridus suis posteris illustria non solum industriæ, ac sanctimoniam, sed etiam ingenii sui monumenta, nempe

Scripta.

I. *Homilias Dominicales & Festivales*, quas Tomis II. comprehensas juris publici fecit Bernardus Pezius Augustæ Vindelicorum & Græcii A. 1725. sumptibus Fratrum Veith fol.

II. *Opusculum de Benedictionibus Jacob Patriarchæ*, quibus is in extremis constitutus futuram filiorum sortem descripsit.

III. *Librum de X. Oneribus in quadam Capita Isaiæ*, ex meris homiliis conflatum, quem Cl. Pezius in Thefauro Anecdotorum Tom. II. P. I. sub nomine Irimberti exhibuit, postea verò Godefrido, genuino ejus Auctori, restituit.

IV. *Epistola Godefridi ad O. quondam Monachum suum*, quem rogat, ut sibi *Josephi Opus, excidium Jerosolymorum & celebratum Romæ Vespasiani & Titi triumphum*, aliosque melioris notæ libros exscribendos mittat.

XIII.

P E T R U S

† 1187.
ix. kal.
Martii.

Cellensis Abbas, ac postea Episcopus Carnotensis.

Natalibus
illustribusprimò
monachū
S. B. in
incerto
monaste-
rio,dein Ab-
batem
Cellen-
sem,postea
Remen-
sem agit.

Illustri loco, clarisque parentibus ortum, ac liberaliter educatū, ajunt Petrum nostrum fuisse in Campania, Galliarum provincia. Admodum adolescens Benedictina Instituta professus est, sed quo in monasterio haud satis exploratum habetur. Alii Cellam nominant Trecentem, alii monasterium S. Martini de Campis assignant. Quodcunque fuerit coenobium, in eo Petrus præclara virtute, insigni doctrina, ac ornatissimis moribus dignitatem Abbatialem sibi conciliavit. Abbas igitur S. Petri Cellensis Trecentis in suburbio circa annum MCL. electus fuit. Monasterii habenas multa cum laude moderatus, anno 1162. in Abbatem Remensis Archicœnobii S. Remigii assumi promeruit. Quis sub eo monasterii status fuerit, ipse epistola xiv. lib. V. his verbis certiores nos reddit: *Pax in congregatione nostra est, & cursu consuetudinario adhuc currimus. Cum omnibus hominibus pacem habemus, maxime cum Archiepiscopo. Debitis non*

valde gravamur. De Marna reditus nostros habemus. Bene est amicis nostris & vestris.

Ecclesiæ S. Remigii senium detrahit non sine magnis impensis, uti intelligimus ex ejus epistola v. lib. ix. ad Ingelbertum aut Ingelrannum Priorem de Lapelec, quem Lapelecensi S. Remigii in Anglia Prioratu præfecerat: *Caput monasterii nostri renovare aggredior, & cum Dei auxilio jam opus inchoatum ridet, & sequentis operis auspicia nobilia spondet. Non excidit à memoria, quod aliquando mihi quasi reprehensorie dixerat, studere alia opera facere, & non curare de monasterio. Hoc verbum etsi perfunctorie fuit dictum, non transitorie fuit auditum. Mille enim libras, adhuc semel quingentas postea pro opere Monasterii expendi.*

Solent aliàs Abbates, qui in struendis ædificiis sumptus faciunt, in rem literariam adeò non sumptuosi esse, ut à pecuniis potius se inopes dicant: at non ita Petrus noster. Ut doctrinæ decus apud suos promoveret, bibliothecam monasterii multis, iisque præstantioribus libris locupletavit. Hanc verò non monachis tantum suis, sed aliis etiam viris doctis patere voluit. Quin ipse, ut ad monasterium suum accederent, humanissimis literis eos invitavit. Excerpta ex ejus epistola ad Hilarium Episcopum Excestriensem in Anglia licet aliàs jam dederimus, hic tamen repetere liceat: *Si magna illa bellua evomuerit vos de terra vestra, est apud nos domus nova parata, cum omni sumptu, sine auro & argento, ubi & copiam librorum, & studendi etiam pro libitu invenietis.*

Amicos multos habuit, ac inter eos Thomam, supremum Angliæ Cancellarium, à quo de amicitia rogatus cum fuisset, ita Petrus modestè respondit: *(f) Rogastis de familiaritate & amicitia. Quod rogastis, si admitteretis, admirationi procul dubio habendum esset pro inæquali rogantis & rogati fortuna. Quæ enim proportionalitatis habitudo inter Abbatem Cellensem, & Cancellarium Regis Angliæ? Pene non est comparatio, ubi non est existimationis adaptatio. Cum subinde verò eundem suum amicum ex Cancellario Archiepiscopum Cantuariensem, martyrio affectum audiisset, ita ad Bartholomæum Exoniensem Episcopum scripsit. (g) Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, ut evolem, & visitem tum-*

Ecclesiæ

monaste-
rium,ac Biblio-
thecam
instituat.Thomæ
Angliæ
Archi-
canc. &
militariseum S. B.
cū præ-

bam

(f) Epist. xxvii. lib. i. (g) Ep. xvi. lib. v.

dicat ac
Marty-
rem.

bam pretiosi Martyris sancti Thomæ? *Credite mihi confidenter, veniam impetraturus de peccatis meis adirem locum illum, de quo sanctissima ejus anima per proprium sanguinem assumpta est ad consortium sanctorum meorum.*

Quam sincero benevolentiam affectum amicos complexus fuerit, indicio sunt ejus verba in epistola ad Richardum Joannis Saresberiensis fratrem, qui in Monasterio Remigiano aliquamdiu hospitatus fuerat, deinde verò in Angliam regressus sub an. Chr. 1170. quo exeunte interfectus S. Thomas, habitum mutarat regulari suscepto: „Ecce mi dulcissime Richarde, prout in oculis faciei tuæ, non sine affectu viscerali, attendens mutatum habitum, nescio si melioratum animum. Quid enim honestatis, quid maturitatis, quid pietatis, quid caritatis, quid totius religionis deerat, cum esses in oculis meis, & nostræ Congregationis, speculum bonitatis & forma integra æmulandæ imitationis? Nusquam fuisset illa præpropria sollicitudo regressionis, potuisset tibi sufficere domicilium amicæ paupertatis, & satis caræ si recolis focietatis. Sed ò cœca & futurorum nescia mens humana! extra vel ultra divinæ moderationis gressum ne porrigas pedem: quia labi est, à Deo non regi, & per se ire, perire est: Si nobiscum mansisses, solatio contra pene omnem fuisset, nec à Deo desertum crederem, dum hujusmodi suæ miserationis mecum tenerem. Sed factum est, quod factum est. Sit stimulus majoris desiderii molesta corporis absentia, & ubi nulla subest corporalis visio, continetur oratio. Hujus Richardi frater fuit Joannes Saresberiensis non vulgaris doctrinæ ac eruditionis Auctor, atque Episcopus Carnotensis; qui cum adhuc Clericus apud Petrum Abbatem esset, non minimis favoribus ac beneficiis ab eo cumulari meruit; cujus rei ipse nobis fidem facit in epistola, qua fautori ac Mæcenati suo gratias pendit.

In Theo-
baldo gra-
tiam Ser-
mones
scribit.

Speculata apud omnes doctrinæ & pietatis laude cum Petrus floreret, à Theobaldo Parisiensi Episcopo rogatus fuit, ut in sui gratiam sermones componeret, quo modo Salvianus Presbyter homilias Episcopis multas fecisse dicitur à Gennadio. Extat Petri epistola ad Theobaldum lib. i. n. XXI.

ubi: *Sermones de adventu Redemptoris ut componerem vobis, in mandato acceperam. ... Tres sermones de Adventu Domini, & unum de Nativitate ordinatus sum vobis. Valet.*

Etsi verò doctissimus esset, & præclara in lucem emitteret Opera, admodum tamen modestè de suis Scriptis sensit, eaque aliorum judicio & censuræ submisit. Nescio quodnam illud opus fuerit, quod ad Latiniacensem Ord. S. B. Abbatem per eam causam misit his verbis: *Noverit dilectio vestra, frater, nos opus nostrum incorrectum confidentissime vobis credere, obnixè rogans, & supplicans, ut limam correctionis adhibeatis, superflua confodiendo, exilia supplendo, malè ordinata ad ordinem revocando, & quidquid inde vobis visum fuerit, tanquam de vestro faciendo.*

Hujus, quæ viri eruditi haud pauci destituuntur, modestiæ specimina in aliis epistolis, quibus de suis Scriptis mentionem facit, videre est. *Libet de panibus magni ab aliis jure ac merito, ab ipso autem parvi fiebat. In epistola (i) ad Monachum de Reddinges Congreg. Clun. in Anglia (Radingensis Monasterii) ita loquitur: Panes nostros, si tamen nostros, libenter comeditis, & Scripta nostra sublimiori honore, quam decet, excipitis. Nunquam enim de tam inundo vase emanat aqua digna ad sorbendum, vel de tam fursureo & cinereo clibano mundus egreditur panis. Dilectio tamen, quæ cinerem tanquam panem manducat, in vobis abundans, vilia quæque amici pretiosa reputat, & pallio honestiori ignobilia nostra circumvenustat. Sed utinam limam correctionis vestræ omnia scripta nostra explanata essent, & emendata.*

Eadem modestia (k) respondit ad literas Monachi Sithivensis monasterii, qui ejus Sermones expetiit: *Sermones nostros, quos tanquam plumas inutiles & superfluas quatuor venti cæli per diversa projecerunt, habere desideras. Si legisti, nonne ex sanguine sensibus sententiarum, & enerves verborum invenisti? &c.*

In epistola (l) ad R. Clarævallensem, à quo rogatus fuerat, ut *Commonitorium* scriberet, se temporis angustiam laborare, atque à scribendo sæpius revocari asserit: „Præter hæc, tanta certè confusio concurrentium ad me fit, cum incipio scribere, ut pene syllabæ singulæ nova cogantur habere principia. Ecce monachus confitetur, „ecce

(i) Ep. 22. lib. vi. (k) Ep. xix. lib. vii. (l) Ep. xii. lib. iii.

„ecce alius diffitetur : ecce miles saltat,
„ecce clericus salutatur; ecce famulus in-
„quietatur, ecce nuntius corvum fre-
„quentius, quam columbam resonat.
„Mi dilecte! quam interim cor huma-
„num congregare poterit sanctarum scri-
„pturarum meditationem? quod com-
„ponere commonitorium?

Pro Mathilde Abbatissa Fontis-
Ebraldi sententias composuit. Erat
verò hæc Fulconis V. Andegavenfis
Comitis, Hierosolymorum postea Re-
gis filia, quam Guillelmo Henrici pri-
mi Anglorum Regis filio desponsam
utriusque gentis historiæ narrat. Cæ-
terum Guillelmo sponso marinis flucti-
bus ante nuptias absumpto, Mathil-
dis intactam virginitatem inter Fontis-
Ebraldi sanctimonialia Deo devovit,
& pro Rege Anglorum, ut Cellensis
noster (m) loquitur, Regem commuta-
vit Angelorum.

De Festo Conceptionis B. Virginis
eadem concertatio Petro Abbati no-
stro fuit cum Nicolao Monacho ad S.
Albanum, veteris & nobilis apud An-
glos monasterii, quæ D. Bernardo fue-
rat cum Canonicis Lugdunensibus, epi-
stola CLXXIV. eademque sententia:
nihil videlicet in ea re novandum vi-
deri ante Sedis Apostolicæ decretum.
Quod quidem si eorum ævo prodisset,
inquit Cl. (n) Sirmondus, quale pos-
tea secutum est, haud dubium, quin
pro eximia utriusque erga Virginem
reverentia æquissimis lætissimisque a-
nimis accepissent. Petri epistola li-
cèt fatis dentata sit adversus Nicola-
um monachum, incredibilem tamen
erga Virginem Parentem spirat amo-
rem. Sed fortè dices mihi, inquit, au-
dēsne qualiscumque Abbas occludere pu-
teos continuandæ semper devotionis, &
profundius quotidie fodiendæ veneratio-
nis? Nonne eodem spiritu potantur mo-
derni, quo & antiqui? ---- Non erat
ab initio Nativitas Virginis in Ecclesia
solemnis, sed crescente Fidelium devo-
tione, addita est præclaris Ecclesiæ so-
lemnitatibus. Quare igitur non simili-
ter & diem Conceptionis obtineat seduli-
tas Christianæ devotionis? Ad quod ego:
Cataractas cæli & fontes abyssi liben-
tius in obsequium Virginis solverem,
quam clauderem. Et si filius ejus Je-
sus aliquid omisisset in prerogativa
exaltationis suæ Matris, ego servus,
ego mancipium, non quidem de effe-
ctu, saltem affectu supplere gestirem.

Mallem certè non habere linguam,
quam aliquid dicere contra Dominam
nostram. Antè eligerem non habere
animam, quam velle ejus extenuare
gloriam. Hæc Petrus. Quis verò inde
non intelligit, ejus animum ardentissi-
mo erga Virgineam Matrem amoris in-
cendio conflagrâsse?

Alexandro II. ob raram erudi-
tionem ac doctrinam in pretio erat :
Plures hujus Pontificis epistolæ ad
eum extant, quibus ei diversarum
causarum judicium committit, qua-
rundam etiam inter seculares, de usu-
ra, de defensione pupillorum, de cruce
signatis pro itinere Hierosolymitano;
ab eo autem ad Concilium Generale,
seu synodum Lateranensem an. MCL-
XXIX. invitatus in hæc verba rescri-
psit: „Ad generale Concilium, Pater
„venerande, cum cæteris Catholicæ
„Ecclesiæ filiis citatus excusationem
„præfero, non frivolum de perfun-
„ctorii Evangelicis aliquam, quibus
„ad cœnam invitati se excusando ac-
„cusant: sed manifestis documen-
„tis probabilem & veram. Prompta
„siquidem est in me ad omnem obe-
„dientiam devotio: sed succumbit
„propter invaletudinem languida exe-
„cutio. Inest voluntas, sed impedit
„infirmas: Spiritus quidem prom-
„ptus est, caro autem infirma. A-
„pud igitur paternam clementiam &
„æquissimam Apostolicæ discretionis
„censuram, ætas annosa, longa via,
„brevis vita, fessa membra, sint no-
„stræ excusationis probabilia & ne-
„cessaria argumenta. Mavult habe-
„re filium absentem vivum, quam
„secum semimortuum, vel certè ex-
„tinctum. Percussus sum, ut foenum,
„quod jam exaruit, quod hodie est,
„& cras non in clibanum, sed in fe-
„trum mittetur; & quomodo tan-
„quam plaustrum onustum fœno pro-
„sequi potero ambulantes in equis,
„& volantes in pennis sanitatis, &
„robustæ ætatis? Quid enim, si præ-
„sens essem, nec interesse possem?
„Quid faceret facula fumibunda inter
„astra lucentia? Parcite ergo in hoc
„nunc, sicut semper fecistis, nostras
„preces benignè suscipiendo, & effi-
„caciter implendo.

Postquam Abbatiam Remensem per sic Epi-
scopus
XIX. annos magna cum prudentiâ, at-
que erga subditos discretionem rexisset,
in Joannis Saresberienfis, Carnotensis
Præ-

Præfulis, de quo supra, episcopatum
succesit An. MCLXXX. exeunte, aut
sequente ineunte, quod commendati-
one Cardinalis Campaniæ Guillelmi
factum, cujus favorem ac benevo-
lentiam Petrus egregiis virtutibus sibi
conciliarat.

Præfuit non amplius quinque an-
nos, defunctus anno 1187. De ejus
obitu Calendarium Carnotense IX. ca-
lend. Martii: *Obiit piæ recordationis
dominus Petrus Carnotensis Episcopus,
qui prius fuerat Abbas S. Remigii Re-
mensis, qui antiquam banni consuetudi-
nem Theobaldo Comite assentiente re-
formavit.*

Extat hujus epitaphium (o) in Ab-
batia de Josaphat, ubi humatus an.
1187. die II. cal. Martii.

Epitaphi-
um.

*Mœnibus & plateis urbem insignivit, & auxit,
Et variis Præful tecta superba locis.
Hanc pia plebs habuit tanti, pietatis amore,
Oscula mille suis ut dederit pedibus.*

Plurium
cl. viro-
rum lau-
dibus ce-
lebratur.

Alias Petri laudes reperies in epi-
stolis, quas clarissimi ætatis suæ viri
ad eum dederunt; è quibus præcipuæ
sunt una S. Bernardi, Melliflui Do-
ctoris, ep. 293. Joannis Saresberienfis,
Episcopi doctrina & eruditione cele-
berrimi, ep. 75. 76. & alia. Alexan-
dri Papæ plures. In epistola ad Hen-
ricum Comitem 172. vocatur fidelis-
simus & devotissimus Abbas, eidem-
que Cœnobiarchæ S. Remigii ep. 180.
dirigit. Nicolaus autem Clarævallen-
sis Monachus ep. 25. ad Henricum E-
piscopum Trecentem sic loquitur:
*Abbas Cellensis vir Religiosus ac timens
Deum, homo bonus, & testimonium bo-
num habens à bonis, vitâ & literaturâ
conspicuis, nobis quoque tanta familia-
ritate devinctus, ut non sit unus de cæ-
teris, sed præ cæteris unus.*

SCRIPTA.

Petri Cellensis Opera conjunctim
edidit V. C. Ambrosius Janvier è
Congregatione S. Mauri Parisiis anno
1671. ex cujus editione hîc ea recen-
sebimus.

Primum locum obtinent *Sermo-
nes* XCI. quos vel ipse ad discipulos
habuit, vel composuit rogatu amico-
rum; in quibus etiam IX. in Synodis
habiti, unus de S. P. Benedicto, &
unus de communi Confessorum. Me-
morabilis est Sermo ultimus de triplici
lege, primâ Naturali, quam quasi *dic-
tam universalem* ait esse: alterâ Lege
Moyfis, quæ fuerit instar *bellebori*; &

tertiâ, *Lege Evangelii nihil habente
amaritudinis, nihil acedimis.* Quibus
addi potest Sermo de meditatione mor-
tis in Combessii Bibliotheca Concio-
natoria ad festum Commemorationis
Omnium Fidelium Defunctorum. Cæ-
terum Petri Sermones tanto in pretio
habiti fuerunt, ut *per quatuor*, ait ipse,
ventos cæli spargerentur.

*Libri duo de Tabernaculo Moyfi, &
Liber de Conscientia*, ad Alcherum Mo-
nachum; item *Liber de Disciplina clau-
strali* secundum Regulas SS. Benedicti
& Augustini, ad Henricum Campaniæ
Comitem pag. 507. qui tamen pridem
à Luca Dacherio Tom. 3. Spicileg. pag.
42. edit. vet. & Tom. I. novæ edit. pag.
452. vulgatus fuit.

Liber de Panibus, ad Joannem Sa-
risberiensem, subinde Carnotensem
Episcopum.

Epistolæ libris IX. comprehensæ;
à quibus tamen sublatae sunt Alexan-
dri III. R. P. eo quòd cum aliis Ponti-
ficum Epistolis reperiantur in novissi-
ma Conciliorum editione anno 1672.
Tom. 10. pag. 1247. Prætermissa etiam
fuit elegantissima illa Epistola ad fra-
tres de Monte Dei; cum non sit Petri
Cellensis, ut vir eruditus conjectavit,
qui eandem ex Latino Gallicè reddi-
dit, sed Guillelmi Abbatis Monasterii
Theoderici.

Præter hæc typis vulgata in editio-
ne Ambrosii Janvier, & Bibl. Patrum
Lugdun. Tom. XXIII. alia quædam
Petrus lucubravit, v. c. *Commentarium
in Librum Ruth*, qui teste Joanne Li-
ron in Bibl. Scriptor. Diocæs. Carnot.
manuscriptus asservatur in Bibl. Cla-
rævall. *Epistolæ duæ* ad Wilhelmum,
Petrum, Widonem, ne Ordini Cister-
ciensi, quem ingressi fuerant, nuntium
improvidè remitterent, vulgata à Da-
cherio Spicil. vet. edit. Tom. 2. p. 447.
edit. nov. Tom. 3. p. 544. *Vocabula
Latino-Barbara* Petro Cellensi usur-
pata, excerptis Joan. Lud. de la Cerda
Advers. sacr. cap. 180. & 183. V. C.
Nicolaus Camuzatius, Ecclesiæ Tre-
centis Canonicus, spem orbi erudito
injecit, se Petri Cellensis anecdota in
lucem protrahaturum, quam tamen,
quod sciam, postea haud implevit.

De Petro meminerunt Labbeus
Tom. 2. de S. E. pag. 190. Caveus ad
an. 1182. Oudinus de S. E. Tom. 3. p. 1157. Joan. Alb. Fabricius Bibl.
med. & inf. Lat. Tom. V. lib. xv. pag.
748. ubi ejus Opera recenset.

X 3

REINE-

(m) Vid. Sirmond. in Notis ad ep. 10. lib. 2. p. 1066.

(n) In Not. ad ep. 22. lib. vi. col. 1194.

(o) Fratres Sammarth. in Episc. Carnot. pag. 491. col. 1.

XIV.

REINERUS

Claruit.
A. 1182. Monachus S. Laurentii Leodienſis.

Inclytum Divi Laurentii Ord. S. B. Cœnobium, ad muros urbis Leodienſis additum, à primis ſuæ fundati-
onis annis & pietatis & doctrinæ ſcho-
la fuit. Labente Seculo XII. in eo à
teneris annis educatus fuit Reinerus.
Habuit is in literis humanioribus præ-
ceptores Johaſnem & Nizonem Mona-
chos. Utriuſq; libro I^{mo}. de *Scriptoribus
monaſterii ſui* mentionem facit. Et
prioris quidem his verbis: (p) *Joha-
nes Scholaſticus & eruditione & officio
fuit, cujus extremi plerumque ſerulam
puer, ut clavam Herculis nemo unquam
plus extremuerit. Heu quotiens, dum
noſtra exigit aut diſcutit opuscula, &
adancis correptas manibus obliquò tabel-
las oculo intuetur! Heu quotiens illum
Virgilio monoculum me putavi Polyphemum
incurriſſe. Alterius verò his ver-
bis: (q) Nizo falli poterat, fallere ho-
mo ſimplex ignorabat. Proinde nos
pueruli, cum ab illo doceremur, unde-
libet nobis iratum facile ſupplantabamus,
ac veluti ex alto aère cadentia librantis
& ferientis eludebamus verbera.*

Pœſi, Poëticiſ ſtudiis adeò delectatus fuit,
ut adhuc adoleſcentulus ſacra edide-
rit carmina. „ (r) Diſcendi quippe
„ agebar ſtudio, inquit, & magnos
„ poëtas ego poëta modicus tentabam
„ utcuſque imitari. Unde & *Opuscu-
lum de novo ac veteri Teſtamento*
„ condidi, duobuſque Libris partitus
„ ſum. Hoc etiam *Pantherem* pro va-
„ rietate appellavi, quòd proſa eſſet
„ ac metris velut multicoloriter di-
„ ſtinctum. Quin etiam de *Compoto*
„ quædam tunc compoſui. Denique
„ *Libellum de ſuſpendio* ſcripſi proſaicè
„ *cujusdam latronis. Martyrium quo-
que VII. Machabæorum fratrum* ver-
„ ſu heroico. Deinde illud de Apo-
ſtolo capitulum: *Nescitis, quòd ii,
qui in ſtadio currunt, omnes quidem
currunt, ſed unus accipit bravium,* pede
latiùs excurri Aſclepiadeo. Sed hæc
Reineri opuscula familiarium nonne-
mo datâ occasione ſubripuit, atque in
pignus mutuæ charitatis ſecum ab-
ſtulit.

& Muſi-
cæ ope-
ram na-
vat. Cum Poëſi conjunxit artem Muſi-
cæ, in qua cum celeres progreſſus fe-
ciſſet, *melodiam* (s) compoſuit de *San-*

ctis Sixto, Feliciffimo & Agapito. Quod
cum Monaſterii Subprior levitati tri-
bueret, arripiens tabellas, quibus *Reine-
rus* ſuos impreſſerat cogitatus, aliquan-
tiſper conſideravit. „ Interim ofcita-
„ bam metu, inquit *Reinerus*. Etenim
„ torvus hominis vultus, ſuſpenſaque
„ ſupercilia mihi malum præſagiebant.
„ O judicem Minoe vel Athamanto
„ ſeveriorem! legens infremuit, can-
„ tans ex hoc in hoc inclinavit: cum
„ ecce veluti magna colaphizatus in-
„ juriâ cœpit innocentes ceras ob-
„ ruere, & quæ exarata erant, æmu-
„ lo unguis arato confundere. Quid
„ facerem? Luctarèrne, ſtreperem,
„ convitiarer? Virgarum faſces in Ca-
„ pitulo, accuſatores multi, ut reco-
„ gitanda magnoperè mihi Phariſæo-
„ rum, Saducæorumque tumultuatio,
„ quâ periclitatus olim Paulus fuerat
„ in concilio. Peſtem murmure impre-
„ carer? Preſſum dentibus nihil pro-
„ deſſet anathema. Quid igitur? De-
„ pono auriculas ut iniquæ mentis
„ aſellus, cum gravius dorſo ſubiit
„ onus, hypocritarumque patientia
„ manſueſco ad calamitatem. „ Sub-
„ inde tamen Numinis beneficio ita feli-
„ citer in cantuſ rediit memoriam, ac ſi
„ ante oculos haberet exteriores annota-
„ tum. Igitur dedit membranæ, quod
„ redditum erat memoriæ.

Et cum deſidiam, quæ inimica eſt
animæ, meritò exoſam haberet, ad
libellos varii argumenti conſcribendos
calamum denuò convertit, de quibus
ipſum (t) audire juvat: „ *Geminis er-
go libellis converſionem* deſcripſi *ſan-
ctæ Pelagiæ*, opusculumque hoc illu-
„ ſtravi titulo *Speculum Pœnitentiæ*.
„ Dehinc *Paſſionem Virginis Mariæ*
„ *Cappadocis* æquè *duplici libello* expli-
„ cavi ita prætitulando: *Palmarium*
„ *virginale*. Subſequenter *vitam Tie-
baldi Eremitæ* duobus itidem libellis
„ complexus ſum, appellavique *Flo-
rem Eremi*. Opusculum denique
„ confeſci, quod ſic titulatur: *Libellus*
„ *cujusdam funebris ſuper morte amici:*
„ cui & *tetraſtichon* ſuperſcribendum
„ tumulo adjeci. „

Post hæc (u) Reinerus gravi adeò
infirmiſſe correptus fuit, ut à linea
ultima proximè abeſſet. Delatus ve-
rò in Cryptam ſanctæ Dei Genitricis ad
ſepulchrum Divi Wolbodonis Epiſco-
pi & Monaſterii Patroni, ejus, ac cum-
primis Matris Virgineæ meritis priſtinæ
ſanitati à Deo fuit reſtitutus. Ut
gra-

(p) cap. xvi. (q) cap. xvii. (r) Lib. 2. cap. 1.
(s) l. c. cap. 2. (t) cap. 3. (u) cap. 4.

gratum verò erga cœleſtes medicos
animum monſtraret, in eorum hono-
rem varia lucubravit.

Eſti verò à recepta valetudine nul-
los ut antea concinnaret libellos, non
tamen ſe ignaviæ dedit, ſed vel libris
evolvendis, vel ſodalibus ſuis eruden-
dis (x) occupabatur. Labori non par-
cens pepercit tempori. Ad ſcribendi
laborem rediit, cum ab amico inter-
pellatus ſcriptum elucubravit diffu-
ſius, quod nuncupavit *Comenitorium*
pietatis. Scripſit etiam ad quendam
familiarem opusculum de *Inſignibus In-
ſularum Sardinia & Sicilia* duobus ver-
ſificè digeſtum libellis. Item ad alium
duos libellos: primum de *conſpectu duo-
rum Ducum & animarum mirabili re-
velatione*: ſecundum de *quodam milite*
*captivato & per ſalutarem hoſtiam libe-
rato*. Majorem operam ac laborem
impendit conſcribendæ hiſtoriæ, libel-
lis XIV. comprehenſæ, quâ contine-
batur, qualiter Jeruſalem ſancta, &
aliæ plures apud Orientem urbes ſive
regiones ab Occidentalibus Chriſtianiſ
circa eam ſint ætatem receptæ, cujus
erat titulus: *Laurea peregrinorum Ibe-
roſolymitanorum*.

His ita conſcriptis (y) graviffimo
morbo decumbere cœpit, à quo nun-
quam convaluiſſet, niſi *Sanctorum*
Septem Dormientium interceſſione ſa-
nitatem à Deo recepiffet. Ut verò ſan-
ctis ſuis interceſſoribus gratum ſe præ-
beret, *Melodiam de ipſis compoſitam* ob-
tulit. Scripſit etiam verſificè *libellum*
de adventu Reliquiarum S. Laurentii in
Leodium ab urbe Roma. Libellum de-
nique ad quosdam edidit Sacerdotes
de reverentia ſacrorum Locorum, acriter
culpans, quòd penes cimiteria, ſeu
corpora deſunctorum, priuſquam ad
eccleſiam deferrentur, nocturnis ma-
ximè vigiliis puellares choros aliâque
execranda agi, dici, vel cantitari pa-
terentur.

Laudem doctrinæ ac eruditionis,
quâ magnâ Reinerus apud omnes flore-
bat, ut ei neſcio quis Sciolus, invidia
facibus ſuccenſus adimeret, varias quæ-
ſtiones propoſuit, nunquam, ut cre-
debat, ab illo enodandas. Qua de
re Reinerus ita loquitur: (z) „ Sophi-
ſta verò, qui ſua extollere, noſtra de-
primere pugnaret, abſtruſas quæſtio-
nes barbarasque diſtiones undecunque
congeſtas, mihi ſcripto propoſuit. Dæ-
dali Labyrinthum & Minotauri cor-
nua me putaveram incurriſſe. Quâ

evaderem? Quibus regerer? Subtilis
deerant. ſila ingenii. Quo defenderer?
Facundi gladius oris nullus. Implexa
tamen illa diſſolvi, cornupetam dirum edito li-
evafi, Libelluſque hunc accepit tituloſo dif-
lum: *Qui ſophiſticè loquitur, odibilis ſolvit.*
eſt.

Hoc deſunctus labore (a) de *viſto-
ria Michaëlis Archangeli tres* digeſſit *Alia* ejus
verſificè libellos, tam de illa videlicet, *monu-
menta*.
quâ ex antiquo dracone & angelis ejus
cum ſuis eſt clarificatus Angelis, quàm
de illa, quâ pro Chriſtianiſ contra pa-
ganos dimicans glorioſè innotuit, quan-
do in monte Gargano novum inſtituit
ac dedicavit ſanctuarium. Quin etiam
de *Sancto Servatio & de Sancta Begga*
muſicè aliqua rogatus à Canonicis qui-
buſdam compoſuit. Rogatu cujus-
dam fratris de *ſancto Spiritu VII. Hym-
nos* contexit. Prætereà *quinque* exa-
ravit *Libellorum* opuscula, qualiter die-
bus ipſius Eccleſia Leodienſis *Bullo-
nienſe Caſtrum* pervaforibus triumphatis
Divina receperit virtute, tituloque
præſignavit: *Triumphale Bulonicum*.
Hoc ipſum muſico quoque aſtruxit mo-
dulamine. De *ſanctis* etiam Martyri-
bus *Evermaro*, ſive *Urbano* exigente fra-
trum devotione *geminos Cantus* com-
poſuit. *Epitaphia & Epistoſas* conſcrip-
ſit quàm plurimas.

Quod igitur Venerabilis Beda quon-
dam de ſe perhibuit, hoc verè etiam
Reinerus de ſe dicere potuit: *Omnem*
meditandis ſcripturis operam dedi: atque
inter obſervantiam diſciplinæ regularis,
*& quotidianam cantandi in eccleſia cu-
ram, ſemper aut diſcere, aut docere, aut*
ſcribere dulce habui. Virum fuiſſe ex-
cellenti (b) ac pereleganti ingenio præ-
ditum, omnia ejus Opera loquuntur,
ſtylo perſcripta erudito, terſo, & qui
vix ſeculi fui ſit. Nec virtute ac vitæ
ſanctimonia inferior extitit, ut qui
cœleſtibus etiam viſionibus claruerit,
quas in Opusculis ſuis tanquam ab cœleſti-
aliſ habitas paſſim refert, & veteribus,
quas tractat, hiſtoriis interſerit. *Æta-
tem Reineri*, quem plerique circa an-
num Domini MCXXX. claruiſſe ſcri-
bunt, certam habemus ex ejusdem
libello de caſu fulminis ſuper eccleſiam
monaſterii fui. *Nam præſenti anno, in-
quit, qui eſt ab Incarnatione Dominicæ*
*MCLXXXII. XI. Kal. Aprilis, in cra-
ſtinum, ſcilicet poſt dies Palmarum mi-
rabilis in altis Dominus intonuit ſuper*
*nos fulmine cum maximo atque horribi-
li fragore cadente &c.* Ejusmodi certas
ad

(x) cap. 6. (y) cap. 7. (z) cap. 8.
(a) l. c. & cap. 9. (b) Bern. Pez. Diſſert. Iſag. in Reineri Opus.

De ejus obitu nil certi constat.

Reineri Scripta à Cœlest. Lombardo cum Bern. Pezio communicata

recensentur ex Ejusdem Thef. Anecd. T. IV.

ad stabiliendam Reineri ætatem notas Chronicas in aliis etiam ejusdem Opusculis reperies. Quo autem anno mortem cum vita commutaverit, ex nullis monasterii sui monumentis Cl. Cœlestinus Lombardus Bibliothecarius potuit extundere. Is ipse fuit, qui pleraque ejus ingenii monumenta ex autographis codicibus exscripsit, atque cum Eruditissimo Bibliothecario Mellicensi Bernardo Pezio communicavit, ut suo Anecdotorum Thesaurò infereret, in cujus etiam Tomo quarto locum obtinuerunt. Sunt verò sequentia:

1.) *De claris Scriptoribus Monasterii sui Libelli III.* Hi ita in Codice autographo inscribuntur: *De ineptiis cujusdam idiotæ Libellus ad amicum suum*, quæ inscriptio, sine dubio ab ipso Reinerò profecta, insignem auctoris modestiam prodit.

2.) *In Novem Ante-Natalitias Antiphonas ab O. exordientes Opusculum*, seu *Quid significant novem O, & quæ sit dierum illorum ratio.* Comodo ac usui erit hoc Opusculum Divini Verbi præconibus, qui in diversis Ecclesiis ultima Dominici Adventus Hebdomada in has ipsas mysteriorum plenas Antiphonas Sermones ad populum habere consueverunt. Quæ autem sit ratio, quòd Reinerus Novem ejusmodi Antiphonas, non septem, quot nunc in omnibus ferè Ecclesiis decantari solent, exposuerit, Lector ex Nota Cl. P. Lombardi col. 68. cognoscet.

3.) *Speculum Penitentiae, seu Vita S. Pelagii Lib. II.* Historiæ hujus non tam auctor, quàm interpolator Reinerus est, ut ex ipsius verbis, quibus Prologum finit, constare potest: Porro ethi horum Libellorum argumentum satis decantatum sit, non æquè tamen cognita hucusque fuerunt plura Virtutum exempla, quæ vel de se dissimulato nomine, vel de aliis Lib. I. cap. IV. & Lib. II. & cap. III. Reinerus narrat, id quod & in aliis historiæ & Vitarum suarum Libellis agit, ut adeò vel hoc nomine in lucem proferri dudum commeriti fuerint.

4. *Palmarium Virginale, seu de Vita & Passione sanctæ Mariæ Virginis Cappadocis Libri II.* Hos adolescens adhuc edidit Reinerus eò maximè sine, ut otium fugeret, ac salutaribus studiis animum imbueret. De Maria Martyre Cappadoce ac ancilla vide Baronium in Martyrologio Romano ad diem primam Novembris, & Laurentium Surius, qui eodem die Mariæ acta ex

Vincentii Speculo Historiali recitat, quò integrò ferè seculo antiquior noster Reinerus est.

5.) *De Vita S. Tievaldi Libri II.* Hujus sancti Eremitæ vitam Petrus Vangadicæ Abbas prior in literas retulerat, cujus vitulâ Reinerus aravit, nec nisi elegantiori oratione Petri opus convestivit, ac singularibus quibusdam sui temporis eventis, pro more suo, telam distinxit.

6.) *De Conflictu duorum Ducum & Animarum mirabili revelatione, ac de milite captivo per salutarem hostiam liberato. Libelli duo metrici.*

7.) *De Adventu Reliquiarum S. Laurentii Romæ Leodium Liber metricus, cui Officium de sancto Spiritu sensu pietatis plenum subjungitur.*

8.) *Triumphalis Bulonici Libri V.* Quantas turbas & calamitates Hugo & Rainaldus, filii Rainaldi Barenfis Comitum, Ecclesiæ Leodiensium intercepto castro Bulonico, seu Bulliono dederint, latè describit Bartholomæus Fisenus in Historia Ecclesiastica Leodiensium Libro X. ad annum MCXLI. Earum miseriarum Iliadem, ac tandem Leodiensium Ecclesiæ post recuperatum ope S. Lamberti Martyris castrum Bullionense triumphum, duo insignes veteres Scriptorum in literas retulerunt. Primus est Nicolaus Canonicus Leodiensium, auctor æqualis, cujus *Triumphum S. Lamberti M. de Castro Bullonio* ex veteri Codice Monasterii Alnensis primum in lucem extulit Joannes Chapeavillus Tom. II. Scriptorum rerum Leodiensium à pag. 577. Alter est, quem illustrandum hic sumpsimus, Reinerus de Ecclesiâ Leodiensium non uno nomine optimè meritis, qui ejusdem argumenti Libellos V. admodum elegantes & graves composuit, quibus *Musicum modulamen*, quod excidisse videtur, adjecit.

9.) *Evraclii Episcopi Leodiensium vita.* Non meminit hujus vitæ Reinerus Libro II. de clar. Scriptor. Monasterii sui, ubi Opuscula sua singulorumque occasiones & titulos recenset. Ast non omnia ibidem retulisse Reinerum, aut plura deinceps post finitum illum Librum II. scripsisse vel ex hoc loco demonstrari potest, ubi se ab auctore vitæ S. Wolbodonis, editæ à Mabillonio Seculo Benedictino VI. Parte I. minime distinguit.

10.) *Vita Domni Reginhardi Episcopi.* Nec hujus Opusculi mentionem facit Reinerus in Libellorum suorum indiculo. Nec tamen propterea minus liqui-

liquidum est, illud neminem alium quàm eundem Reinerum auctorem agnoscere. Auctor enim in prologo ea affert, quæ nulli nisi Reinerò possunt convenire.

11.) *De casu fulminis super Ecclesiam Monasterii sui Liber.* Cum anno Domini 1182. xi. kal. Aprilis Ecclesia Monasterii S. Laurentii, ictu fulminis percussa, dirè conflagrasset, tragœdiam singulari Libro Reinerus persecutus est, eumque inscripsit ac obtulit Friderico Monacho familiari amico suo, ac dein Cœnobitæ Stabulensi. Hujus Opusculi nulla iterum memoria extat in Libro II. Reineri de claris Scriptoribus Monasterii sui.

12.) *Libellus gratiarum actionis super Dedicatione novâ Ecclesiæ Monasterii sui.* Libellus hic præcedentem nativo ordine consequitur. Cum enim lugubrem Basilicæ suæ casum & excidium in priori flevisset & miseratus esset Reinerus, in isto faustam ejusdem resuscitationem sibi celebrandam, perpetuumque grati adversus B. Laurentium animi monumentum esse relinquendum existimavit. Opusculum hoc sine dispendio temporis ipse Lector percurret. Id enim in Reineri Opusculis singulare est, quòd brevitate cum elegantia orationis nullibi non conjungat, id quod & ad lectionem facile pellicit, & ab eadem sine fastidio ac tædio dimittit.

13.) *Breviloquium de incendio Ecclesiæ S. Lamberti.* Ejusdem commatis hoc Opusculum est ac numero 11. relatam. Nempe lessus est, quem Reinerus fecit, cum anno ab Incarnatione Domini MCLXXXVIII. Quarto kal. Maji, quo die S. Lamberti celebratur Translatio, ad primam scilicet subsecutæ noctis Vigiliam, ignis à domo prorumpens cujusdam Canonici, circumpositas domos, dein claustrum, claustralèsque Officinas repente corripuit & absumpsit, nimirumque demonica exagitatione invalescentes flammæ tuo, sancte Lamberte Monasterio incubere, & tecta quamvis convestita diligentissimè plumbo ambâsque turres, nec non & palatium vetus cum Ecclesiâ sanctarum Virginum, nonnullisque circum mansionibus ingenti conflagratione ruinâque dejecere. Breviculum quidem hoc Scriptum Reineri est, sed quod tamen insigni usui esse potuisset Bartholomæo Fisenò in perscribenda Historia Ecclesiastica, in qua ne verbo quidem memorabilis eventus meminit ad annum MCLXXXVIII. P. Ziegelbauer Hist. P. III.

quo eum contigisse ex Reinerò advertimus.

14.) *Lachrimarum Libelli III.* Elegantissimi, & qui pietatis sensu reliqua omnia superent, sunt præsentibus III. Lachrimarum libelli, à Reinerò ad Philo-Christum seu quemlibet Jesu Christi amatorem conscripti, fortè jam à senio gravi & morti vicino. Vocat autem propterea Libellos, seu Libros Lachrimarum, quòd in iis eæ duntaxat doctrinæ ac exempla proponantur, quæ animum terrenis rebus immersum salubriter futurorum expectatione ac metu concutiant, & amaras poenitentiae lacrimas ex captis mundi vanitate oculis eliciant.

De Profectu Mortis Libri duo; quorum alter sub finem mutilus est, fortè propterea, quòd morte, cujus profectionem sibi adeò constanter ob oculos posuit, præventus eum ad calcem perducere nequiverit. Atque hæc de Reineri Opusculis, ex Cl. Bernardi Pezii Dissertatione Isagogica, in qua de iisdem perquam eruditè more suo disseruit.

Doluit verò V. C. Schoettgenio, qui Jo. Alberti Fabricii Bibliothecam med. & inf. Lat. libris sex adjectis ad finem deduxit, quòd in Reineri Operum Recensione Pezii Dissertationem in promptu non habuerit. Quædam tamen Vir Eruditus in medium profert, quæ apud Pezium me legere non memini. Sic verò inquit: REINERUS, alius Renevus, Nonnum Kenerum. vocat Codex MS. teste Papebrochio Tomo VI. Maji p. 724. natus an. 1155. post annos viginti Ordini S. B. nomen dedit in monasterio S. Laurentii Leodientis, Romam quater profectus, an. 1197. monasterii sui Prior electus an. 1215. ad Lateranensem Concilium vocatus est, obiit an. 1230. Scripsit multa, quorum recensum ipse in Libro II. de claris Scriptoribus monasterii sui. Nos primum enumerabimus, quæ typis sunt edita.

Vitæ quorundam Episcoporum Leodiensium ab an. 1194. ad 1230. ex quibus *Gesta S. Lamberti* edidit Jo. Chapeavillus Tom. I. Script. Leodiensium p. 411. *Vitam Wolbodonis*, qua idem usus est, ediderunt Antwerpenses in Actis Sanctor. Tom. II. April. p. 57. & Mabillonius Seculo VI. Benedictino Part. I. p. 174. *Vitam Frederici*, Bollandistæ Tom. VI. Maij pag. 725. Aliam ejusdem Martene & Durand Collect. ampliff. Tomo IV. p. 1023. Pezius dedit loco citando p. 167. *Vitam S. Reginardi* Ægidius de Aurea valle historiae

riæ suæ Leodiensi ad verbum inseruit, & extat Tomo II. Scriptorum Leodiensium p. 167. Præfationem verò ab illo omiffam ediderunt Martene & Durand Collect. ampliff. Tom. I. pag. 961. *Vitam Eraclii* dedit Pezsius Thef. noviff. Anecdotorum Tom. IV. Part. III. p. 155.

Vita S. Theobaldi Eremitæ & Pelagiæ præfationes ediderunt Martene & Durand. Collect. ampliff. Tomo I. pag. 960.

Continuavit *Historiam monasterii S. Laurentii Leodiensis*, quam *Rupertus Tuitiensis* inchoaverat, ab anno circiter 1120 - 1226. editam ab iisdem Tomo IV. pag. 1033.

Continuavit porrò *Lamberti parvi Chronicon* ab anno 1194 - 1230. ab iisdem productum Tomo V. p. 1. Reliqua vide apud Pezium I. c.

XV.

CÆSARIUS PRUMIENSIS

postea Heisterbacensis Monachus.

Cæsarius illustri profapiâ de Milendunc, castro prope Novesium in agro Colonienfi natus, in Prumiensi cœnobio divi Benedicti legibus ineunte seculo XIII. se devovit, insigni vitæ probitate inter optimos præstantissimus, Abbas Monasterii creari meruit, eumque honorem strenuo labore & fructu plurimo, per quadriennium illustravit; quo transactò curam & dignitatem Abbatialem resignans, perfectioris vitæ studio reformationem Cisterciensem in S. Petri Heisterbacensi Diocesis Colonienfi Cœnobio indutus & executus est circa A. 1220. In divino servitio mirus ejus fervor & summa religio insigniter se prodidit. Quod verò post secessum in Heisterbacense Cœnobium scripsit, & commentariis illustravit, Regestum bonorum Ecclesiæ Prumiensis ab illustri *Hontheimio* in *Historia Diplomatica Trevirensi* ad A. 1222. nuper editum, sapit Virum rerum civilium sui seculi expertissimum juxta & eruditissimum. *Epistola Cæsarii ad Fridericum Abbatem Prumiensem* operi præfixa ita habet: *Domino Venerabili & in Christo Reverendissimo F. Dei provisione Abbati Prumiensis Monasterii Fr. Le. Cæsarius quondam ejusdem quamvis indignus dictus Abbas, nunc autem apud vallem S. Petri in Heisterbach humilis monachus Ord. Cisterc. &c.* In fine: *Ne ex incertitudine temporis, quo idem liber scri-*

ptus & denuo à me rescriptus est, ali-
quod ejus auctoritati præjudicium gene-
retur; noverint cuncti ipsum apud Val-
lem S. Petri à me ejusdem incarnationis
MCCXXII. anno conscriptum... Eju-
dem quoque credimus esse epistolas
ad *Hartmannum & Alexandrum Him-*
merodii, nec non ad *Petrum S. Mariæ*
Priores circa idem tempus exaratas,
quas *Martenius* extulit Collect. ampliff.
Tomo I. pag. 1152. & seq. In primâ
ad *Hartmannum* in hæc verba rescri-
bit: *Cum nuper inter nos esset collatio*
de transfiguratione Salvatoris in monte
Thabor celebratâ, in qua & ipsius &
omnium nostrum fuit, & est gloria fu-
turæ resurrectionis declarata, sicut nô-
stis, valde humiliter & multum instan-
ter supplicasti parvitati meæ, ut ean-
dem lectionem Evangelicam exponere
vellem, & ea præcipue replicare, quæ
circa corporum resurrectionem & futu-
ræ vitæ statum inquiri, & per dispu-
tationes ventilari solent. Placuit etiam
nobis ad majorem intelligentiam, ut hoc
fieret sub typo dialogi... Ad quod opus
cum scirem me prorsus insufficientem,
Caritatem vestram offendere pertimes-
cens... petitioni vestræ acquievi. Et
quia circa corpora glorificata dotésque eo-
rum multa in disputationibus versari so-
lent, quæ auctoritatibus divinæ scriptu-
ræ solvi nequeunt, magis ad interroga-
ta studii opinando respondere, quàm ali-
quid assertivè diffinire... In altera ad
Alexandrum Himmerodiensem & Pe-
trum S. Mariæ Priores epistolâ tractat
De expositione Morali super Passionem
Christi secundum quatuor Evangelis-
tas; quod opus in septem homilias se
distinguisse meminit. Præterea, inquit,
in homiliis moralibus de solemnitatibus
diversorum Sanctorum dictandis ita oc-
cupabar, quod huic operi, nisi illis prius
expletis, vacare non potui. Ex quibus
de illius doctrinâ & lucubrationibus ju-
diciam ferre pronum est. Num verò
is alius sit à *Cæsario* Priore Heisterba-
censi, deficientibus documentis cer-
tò statuere non audemus. Tempus,
locus & opera apprimè conveniunt;
unde sine necessitate non esse multipli-
candos arbitramur, proindeque eidem
adscribenda credimus alia quæ sub
nomine *Cæsarii Heisterbacensis* circum-
feruntur opera, videlicet 1. *Homiliæ seu*
conciones morales super omnes Domini-
cas & Festa totius anni, in IV. Partes di-
stributæ. 2. *Homiliæ in Evangelia*
Quadragesimalia. 3. *Sermones in Psal-*
mos. 4. *Sermones ad Monachos.* 5. *Li-*
bri XII. de miraculis. 6. *Vita S. Engel-*
berti

An idem
sit cum
Cæsario
Heister-
bacensi

berti Colonienfis Archiepiscopi. 7. Vita
S. Elisabethæ, & alia nobis incomper-
ta. Vixisse adhuc anno 1237. ejus ex
operibus constat; quo autem die &
anno felicem agonem consummaverit,
nondum liquet. Obitalis dies in Fastis
Colonienfis signatur vii. kal. Octobr.
in Villariensibus vii. kal. Martii. Ex
Symbolis P. Oliverii Legipontii.

XVI.

MATHÆUS PARISIUS
Regis Angliæ Historiographus.

Natione Anglus, *Mathæus Paris, Parisius, vel Parisi-*
ensis, sic enim cognominatum le-
go à familia, non à patria, uti & *Jo-*
annes Paris, de quo in appendice, fuit
enim uterque natione Anglus. Et
hic quidem *Mathæus* Ordinis S. Bene-
dicti Monachus ad S. Albanum Con-
gregationis Cluniacensis. Ab ipsa,
ut videtur adolescentia quasi Deo di-
catus, & monasticæ disciplinæ tradi-
tus, egregiam, quam natura dederat,
indolem, omni laudabili eruditione
perpolivit, omni virtute ornavit. Ma-
nuarius, scriptor, pictor non vulgaris,
omnes denique mechanicas artes quan-
tum & quâ parte liberale ingenium de-
cere possunt, sufficienter didicit. Ar-
tes autem liberales accuratè calluit.

ad S. Al-
banum
monach.

Omni
virtute &
eruditio-
ne præ-
stans.

Monasti-
cæ disci-
plinæ
restaura-
tor.

Poëta elegans, Orator facundus, Dia-
lecticus acutus, Philosophus subtilis,
Mathematicus non contemnendus, Hi-
storicus percelebris, Theologus foli-
dus, & quod omnium caput est, mo-
rum integritate purus, vitæ innocen-
tiâ clarus, simplex, candidus. In-
nocentii Papæ IV. jussu Norwicensis
diocesis Monachos nonnihil in obser-
vantia regularis disciplinæ claudican-
tes reformavit. Ex mandato etiam
ejusdem Papæ anno Domini 1248.
missus est in Norwegiam, ut monasti-
cam disciplinam in cœnobio de Ho-
lui labefactatam restauraret, uti fecit.
Acerrimus vitiorum reprehensor, pa-
triorum privilegiorum strenuus propu-
gnator, & defensor. Ita zelatus zelum
suæ gentis & Ecclesiæ Anglicanæ, ut
nimias Summi Pontificis exactiones
redargueret nimis, & durum ejus in-
genium in Clerum Angliæ scripto con-
fidenter taxaret. Anno etiam Domini
1250. cum Rex Henricus Tertius fra-
tres suos uterinos & multos alios exte-
ros in favorem dictorum fratrum, post-
positis Anglis in Anglia ad maximas
dignitates tum Ecclesiasticas, tum se-
culares eveheret, hic *Mathæus* suæ
P. Ziegelbauer Hist. P. III.

Siste tui metas studii, Mathæe, quietas,
Nec ventura petas, quæ postera proferet atas.

Nihilominus tamen vel sua sponte, vel
ex majorum præscripto, mutata sen-
tentia, penè decem alios adjunxit an-
nos. Nam non nisi anno gratiæ 1259. Obitus,
scribendi simul & vivendi finem fecit.
Sed interea multa alia edidit opera, &
hanc ipsam *Majorem* Historiam præse
in breve rededit compendium, & *Mi-*
nozem vocavit, habetque in hac sin-
gularia non pauca, quæ apud alios vix
aut ne vix quidem reperias. Sed jam
titu-

titulos Scriptorum ejus subjiciamus. Scripsit

Scripta: *Historiam ab initio mundi, Librum unum.* Mfs. in Bibliotheca Siduciana.

Descriptionem mundi, Librum unum. Castrum Dovorense in ipsa rupe.

Historiam Majorem à Guilhelmo Normanno usque ad finem regni Henrici tertii libros seu Reges octo. De chronographia, id est, temporum descriptione locuturi. MS. Cantabrigiæ in Collegio S. Benedicti. Item in privata Bibliotheca Baronis de Lumleio. Extat an.

1506. Editiones typis factas complures in sequentem differimus librum. Joannes Bapt. Sollerius S. J. Hagiographus Antverpiensis doctissimus Commentar. præv. ad vitam S. Dominici §. XXV. pag.

aliqua
censetur
fuisse
re corrupta.

451. Tom. I. Aug. *Non temerè, inquit, suscipiamur ab hæreticis editoribus huic operi insertas esse calumnias, quibus sub nomine Mathæi Parisiensis in Romanos Pontifices ac Religiosos Ordines furiosè debacchari solent.* Eadem ferè habet Cl. Joannes Pinius ejus sodalis Comment. præv. in vit. S. Ludovici Aug. Tom. V. pag. 282. col. 2. Ejus verba sunt: *Mathæus Parisius in sua Historia quemadmodum in Regem sanctissimum (Ludovicum IX. Galliarum Regem) non satis æquus subinde, ita & in Summos Pontifices, eorumque administratos frequenter bilem exonerat, nec rarè hac de causa vapulat apud Baronium, aliosque Scriptores Catholicos. Verum non satis constat, utrum hæc omnia ipsi Parisio imputanda sint; an ejus Historiæ à malevolo quopiam deinde fuerint inserta.* Nec Sollerius & Pinius primi fuerunt, qui in hanc opinionem venerunt, cum ante ipsos alii viri docti Catholicis ea non displicuerit, ringentibus tamen eapropter Novatoribus.

Additamenta Chronicorum Librum unum. Cujus mentionem facit in historia ad annum 1219. & aliàs sæpè, potissimum in Henrico tertio. Quod opus apud S. Albanum repositum esse scribit ad annum 1252.

Minorem Historiam, quæ est epitome Majoris librum unum. Considerans prolixitatem chronicorum Angliæ MS. Cantabrigiæ in Collegio S. Benedicti. Item in privata Bibliotheca Comitum Arundelii.

Chronica cœnobii S. Albani majora, Librum unum.

Gesta viginti duorum Abbatum S. Albani. Librum unum.

Vitas & martyria SS. Albani & Amphibali. Libros duos.

Vitam S. Edmundi Archiepiscopi. Librum unum.

Vitam S. Guthlaci. Librum unum.

Vitam S. Wolstani Episcopi. Lib. un.

Et alia quædam.

Obit anno Dominicæ Incarnationis 1259. Henrico tertio regni Anglicani clavum tenente.

Hæc de *Mathæo Parisiensi* Joannes Pitseus, Theologiæ Doctor, Liverdunus in Lotharingia Decanus Libro de Illustribus Britanniarum Scriptoribus pag. 337. quæ etiam Casimirus Oudinus Commentario suo de Scriptoribus Ecclesiasticis Tom. III. col. 1240. & seqq. intexit. Nec his contentus, præter accuratam Operum Mathæi recensione etiam de ejus virtutibus & vitiis prolixè disputat. Totus in eo Præmonstratensis hic Apostata est, ut Mathæum de ponte religiosæ modestiæ & humilitatis dejiciat. Ingratissimum ac superbum Monachum vocat. Oudino autem dici potest, quod D. Gregorius Nazianzenus Arianis reposuit: *Lenes sibi sunt Judices, aliis autem severi Censores, vulnera habent, & alii vibices objiciunt; turpiter cadunt, & aliorum offensivum exagitant: in cæno volutantur, & ex aliorum maculis voluptatem sibi fingunt: denique oppressos trahibus oculos habent, & festucas aliis probro vertunt.*

XVII.

BERNARDUS

Abbas Casini & S. R. E. Cardinalis.

Natione Gallus ex Provincia, cognomento autem *Aiglerius* sive *Ayglevius*, in cœnobio Saviniacensi Lugdunensis Diocesis ab adolescentia humanioribus literis, aliisque altioribus disciplinis egregiè instructus & excultus fuit. Assumpto ibidem sacro Ordinis habitu, hujus loci primùm Saviniaci crista, seu sacre suppellectilis Custos, Familie adscribitur. Fit Abbas S. Honorii in Insula Lerinensi effici meruit anno 1254. teste Vincentio Salerno in historia sacre Insule Lerinensis. Hunc Carolus Siciliae Rex plurimi faciens, cum iter in Italiam susciperet, itineris comitem, consiliorum & conscientiarum arbitrum delegit. Neapolitano deinde Regno positus non modò in paucis charum habuit, sed & operam dedit, ut præclaræ ejus animi dotes, & insignis religio, cum alibi tum Romæ præcipuè divulgarentur. Quare Urbanus IV. de Bern-

Gente Gallus,

† 1282.

Saviniaci S. Benedicti Familie adscribitur. Fit Abbas S. Honorii

cujus res restituit.

ardi prudentia, eruditione, vitæque sanctimonia edoctus, illum et si diu reluctantem Casinensis Cœnobii regimine decoravit an. 1263. Bullâ datâ, apud Urbem veterem iv. kal. Aprilis, Pontificatus sui anno secundo, in quâ hæc de ejus virtutibus prædicat: *Sperantes quoque, quod per tuæ circumspeditionis industriam, cum habearis vir scientiâ præditus, morum honestate decorus, consilii maturitate præclarus, & sollicitudine circumspectus, monasterium ipsum relevetur à noxiis, & utiliter, auctore Domino proficiat in utrisque, te à vinculo, quò tenebaris monasterio Livinensi, cujus præeras regimini, penitus absolventes, ad prædictum monasterium Cassinense, de Fratrum nostrorum in consilio in Abbatem præfecimus, & Pastorem. Ideoque discretioni tuæ per Apostolica Scripta mandamus, quatenus impositum tibi onus devotè suscipiens sic curam dicti monasterii Casinensis laudabiliter gerere studeas, quò tibi per vitæ meritum, & aliis proficias per exemplum. Nosque personam tuam præcipui favoris gratiâ prosequi non immeritò teneamur.*

Hæc præterea de Bernardo nostro scribit Oldoinus in additionibus ad Ciacconium Tom. I. pag. 175. „ *Quare Urbanus IV. de Bernardi sapientia, ac sanctitate certior factus, illum Cassinatis Collegii regimine decoravit &c.* Bernardus suscepta cœnobii administratione, studium, & curas omnes eò intendit, ut sanctissimarum legum cultus ad primævam institutionis normam studiosissimè revocaretur &c. Atque doctissimus Martene in præfatione Commentarii ad Regulam S. Benedicti subdit, *Bernardus natione Gallus in Scripturis sanctis studiosus, & eruditus, regularis disciplinae zelosus amator &c.* Abbas igitur anno 1263. constitutus, recuperandis ante omnia Cœnobii fortunis animum atque operam adjecit.

Per annos 36. Fridericus II. Conradus IV. Imp. & Manfredus Tyrannus, Friderici Nothus, direpto cœnobio, ejectisque ferè omnibus Religiosis, locum sacrum in arcis formam munitum, fossis ac muris undequaque vestitum militari præsidio firmaverant. Quod Bernardus detestatus, ac procerum quorundam operâ adjutus, dejectâ militum statione, dispersos Ordinis sui Sodales collegit, atque ad eò loco prophane militiæ sacram iterum familiam Cassinum invexit, oppida, & facultates, quibus Cassinates per temporum

bellique injurias exuti fuerant, iterum in potestatem asseruit, terminos ac limites singulis ad evitandas cum adjacentibus vicinis discordias præscripsit. Xenodochium in S. Germano per amplum erexit, assignatisque illud facultatibus, & copiosa munerum largitione cumulavit. Coactis in unum totius Cassinatis Diocesis Clericis & Religiosis, Synodum apud S. Germanum celebravit, in eaque saluberrima statuta pro Ordinis decore, & utilissimas constitutiones edidit. Fratibus Ordinis Prædicatorum, D. Thomæ Aquinatis desiderio & postulatis gratificaturus, Ecclesiam in S. Germano ad incolendum concessit.

Hic omnibus feliciter confectis, cum Cœnobio Casinensi annis aliquot summa cum laude & industria præfuisset, à Clemente IV. renuntiatus est S. R. E. Cardinalis, missusque est paulò post Legatus à latere in Gallias pro expeditione in Albigenes promovenda: exinde alterâ legatione insignitus Constantinopolim concessit, pari industriâ & Conursurus bellum in Saracenos, ut ipse in Procemio *Speculi Monachorum* meminit. Eo interim absente Carolus Siciliae Rex, vel ab ipsa regnandi libidine stimulatus, vel malis suorum consiliis depravatus, inter alia, quæ patravit, detestanda facinora, Cassinates rerum Capitalium foro, Jurisdictione, ac oppidis munitioribus sacrilego ausu spoliavit, militibusque suis in sacras Cœnobii facultates impunè grassandi licentiam fecit. Bernardus suis perfunctus legationibus ad Cœnobium rediit, admirabili prudentia ac lenitate dux, admirabili prudentia ac lenitate usus, infestas Caroli copias ab infestis monasterii oppidis ac castris submovit, omnesque facultates, Bona ac Jura iniquo hostium dominio liberavit. Quo peracto senio contractus, meritisque repletus, Casini obiit Non. April. An. 1282. ubi nobili tumulo conditus, plurimorum inscriptiones & elogia promeruit, attestante Eggfio Purpuræ doctæ Lib. I. pag. 201. &c.

Quod autem dicunt aliqui Scriptores, Aiglerium unum è V. Cardinalibus fuisse, qui Carolum Siciliae Regem in Ecclesia S. Petri Romæ die Epiphaniæ anno 1265. vel 66. jussu S. P. Clementis IV. solenniter sacrarunt, ac coronarunt, refutatur ex inscriptione videnda in Hist. Liter. Lugdun. P. de Colonia. Tom. II, pag. 330.

Cassinatibus suis *Speculum Monachorum* à se compositum, atque in tres divi-

Cardinalis dignitate insignitus in Gallias Constantinopolim legatur.

Monasterio 2. da vice à graviss. calamitatibus liberato,

divisum partes nuncupavit, ut ex prologo liquet, qui sic incipit: *Præcordialissimis Fratribus Johanni Decano, Thomacio Vicedecano, sacroque Conventui Cassinensi beatissimi Benedicti Bernardus successor indignus. In rore cæli, & pinguedine terræ benedictionem, quæ Fratribus in unum habitantibus promittitur, & debetur. Frequenter pulsatus, & à multis temporibus maxime modernis, quando missus eram de mandato Sedis Apostolicæ, ut agerem quædam negotia ipsius Sedis in partibus Gallicanis de juribus regulæ beatissimi Patris nostri Benedicti, an omnia, quæ continentur in regula ipsa, sint merito dicenda præcepta, & per consequens ad culpam mortalem obligent non servantes Professores, an etiam sint consilia, ut non sint transgressores ad culpam obligati. Meditatus sum in corde meo, brevem quidem esse verborum materiam quæstionis, sed difficultate gravidam absolvendam &c. Diversa sacræ Scripturæ, Jurisque Canonici ac doctorum Exemplaria lætitanti, ex quibus ipsorum, non meas sententias profere, si aliquid adlegendis in hoc opusculo ædificationem mysteriorum est ingestum. Hoc ergo Speculum vobis Fratres charissimi decrevi tradendum, in quo de monastica professionis observamus & responsione quæstionis præfatæ cum explanatione ipsorum, quæ coram Deo, & Sanctis ejus professi sumus, aliqua sunt inserta &c.* Editum est Venetiis in 16. an. 1505. apud Lucam Antonium Junctam unâ cum vita & regula S. Patris Benedicti. Parisiis verò an. 1507. cum aliis Opusculis, atque inde Coloniae an. 1520. Pii doctique homines hoc *Speculum Monachorum* pluri mi faciunt.

Expositio in Reg. S. Bened. Eandem pietatem doctrinamque redolet Bernardi *Expositio in Regulam S. Benedicti, & de præceptis Regularibus*, Monachorum Cassinatium precibus concinnata, ut ipsemet in prologo testatur hisce verbis: *Cum igitur dilectissimi Fratres Thoma Decano, & Conventus sacri monasterii Cassinensis ipsius beati institutio Benedicti ab illo edita, qui ad fores sapientiæ vigilando continuis meditationibus insistebat formæ ipsius ferventissimus amator, difficultatis obscuritatem nullam prorsus noscatur lecta cum studio continere, mirandum, quod beati Patris regulam declarari petitis & plenius exponi, præcipue cum Esmaragdus Abbas, Paulus, Petrusque Diaconi Monachi Cassinenses, si quid in ea difficultatis esse prima facie videbatur,*

cum diligentia explanantes suæ vobis expositionis reliquerunt scripturas, quas in Bibliotheca monasterii reservatis. Nuper etiam me redeunte de partibus Gallicanis, ad quas de mandato Sedis Apostolicæ missus eram, super illa quæstione: An omnia, quæ continentur in regula, sint præcepta, à diversis exemplaribus compilatum edidi libellum, quem vos appellatis SPECULUM MONACHORUM, quibus pensatis, nulla restare videtur dubitas explananda, immo superaddi per me aliquid ad prædicta petentes, videmini fastidire mellis dulcedinem per alios ministratam, & styli decorem floribus rhetoricis adornatum &c. Suscipite igitur Fratres dilectissimi, qui estis meum gaudium & corona in charitatis amplexu, hoc expositionis opusculum, quod assiduis vobis edi petitionibus postulastis. Hæc verò Expositio habetur Ms. Casini & in Bibliotheca Monasterii S. Benedicti propè Mantuam.

De Bernardi lucubrationibus vide- & alla
ri potest Placidus Diaconus supple- ejus Op
mento ad Petrum Diaconum cap. 2. & r
Jo. Bapt. Marus in notis: Trithemius
c. 60. & lib. 2. de Vir. Ill. O. S. B.
p. 130. Wionius Lig. vit. lib. I. p. 25. ubi
memorantur *Regesta duo*, unum colla-
tionum beneficiorum, & officiorum:
alterum omnium inquisitionum, jurium,
& bonorum in caltris & villis Mona-
sterii Casinensis.

Sunt verò Bernardi Opera Benedi- Monast
ctinis Ascetis, præsertim Monasterio- riorum
rum Præfectis & Abbatibus non parum Benedi
utilia. Illos enim, & superiorum Ab- Præfectis
batum exemplis, & proprio usu atque valde uti
experientiâ ferò admonet, enixèque lia,
etiam obtestatur, ut si officio suo ritè
perfungi; & à subditis suæ fidei com-
missis integram inviolatamque sacri In-
stituti observantiam exigere & conse-
qui velint: illud ipsi vicissim cumpri-
mis meminerint, exactèque observent,
ut quæ illorum victus & cultus ratio
expostulat, prompta manu, ac libe-
rali animo suppeditent. Alioquin ir-
ritum, & inutile fore, quidquid dixe-
rint; quosvis labores ac conatus pro
religiosa disciplina vel retinenda, vel
restauranda susceperint, nihil omnino
profuturos. Neque fieri ullo pacto pos-
se, quin sacer Ordo (quo tantoperè
Christianus Orbis gloriatur) quotidie
inpejus ruat, fensimque deficiat, &
pessum eat, si hæc Rectorum in suos
Alumnos charitas, industria, vigilan-
tia, & paterna sollicitudo desideretur.
Hæc ille, sed longe uberius, ner-
vosiusque atque hinc ego, inquit Cl.
Egglius

Scriptores qui de eo agunt.

Egglius Purp. Doct. lib. 1. pag. 203. Videri præterea de Ayglerio possunt Chronicon Cassinense, Chronologia SS. Lerinensium, Scipio in Elog. Abbat. Casin. Ciacon, Oldoin. Ughell. Wion, Frizon, Robert. Gall. Christ. Possévinus in Apparatu Sacro, & Casim. Oudinus Tom. III. S. E. pag. 474. Qui duo tamen postremi falluntur, hic, quod Bernardi mortem ad annum 1230. ille ad an. 1247. assignent; nam constat, Bernardum an. 1282. vitâ functum, de quo omnium novissimè agit Reverendissimus Abbas Erasmus Gattola in Historia Monasterii Cassinensis Sæc. VIII. pag. 481. & seq.

XVIII.

ENGELBERTUS
Abbas Admontensis.

† 1331.
12. Maji.

Engelberti Abbatis meminerunt ferè omnes recentiores Scriptores, quotquot de Auctoribus Eccles. egerunt, quibus addendus Vossius de Historicis Lat. Wion de Ligno Vitæ, & Bucellinus in Annalibus Bened. Verùm hi omnes jejune admodum & parcè tanti viri laudes exposuerunt. Itaque operæ pretium nos facturos arbitramur, si quæ non nihil uberius de vita ejus Cl. Bernardus Pezius (x) disseruit, hoc loco afferamus. Igitur

Nobili oriundus profapia.

Engelbertus circa annum Domini MCCL. ortus est ex nobili familia de Volckerstorff, ut Bucellinus Germ. Sac. Part. II. scribit, tametsi Amandus Pachler Abbas Petrensis, Scriptor accuratus in Chronico Admontensi MS. eum *nobili genere natum* fatis dixisse habuerit. Adolescens seculo renuntians Monasticen in amplissimo Monasterio Admontensi in Stiria profiteri cœpit circa annum MCCLXVII. à quo tempore studia pietatis & literarum colere non destitit. Anno Domini MCCLXXI. ut ipse in Epistola de studiis & scriptis suis narrat, *transtulit se ad studium versus Pragam, ubi, inquit, per illud tempus sub Magistro Oscono & Magistro Bohemilo in castro Bragensi legentibus Grammaticam & Logicam studui, & profeci in tantum, quod inter socios non fui minimus reputatus. Et ibidem tunc etiam primò audiui libros Naturales à Magistro Gregorio tunc Canonico & Scholastico Bragensi, postmodum Episcopo facto ibidem. Et cum celebrato Concilio prædicto (Lugdunensi) rumor publicus venisset Pragam de*

primò Pragæ,

Admontii regulam S. B. professus,

Rege Rudolpho electo, & per Apostolicum confirmato, statim oportebat nos omnes scholares de Austria & Stiria Bragæ studentes de terra recedere & exire. Admontium reversus Engelbertus occasione se offerente per adventum tunc electi Regis Rudolphi in Austriam, composuit ad instantiam Domini Johannis tunc Cbiemensis Episcopi, Cancellarii ipsius Regis Rudolphi primū suum Opusculum de electione ipsius Regis Rudolphi, quod incipit: Sclavica, qui tumidi confrigit cornua sceptri. Jamque de prælio & victoria ipsius Regis contra Regem Bohemiarum Ottakarum secundam Opusculi sui partem inceperat, cum itinere Paduano ab ea perficienda impeditus fuit. Porro Paduam veniens, pergit deinde Paduam Engelbertus, continuari studium ibidem in Logica & Philosophia quinque annis sub Magistro Wilhelmo de Bruxia

*tunc actu ad salarium legente ibidem, viro magnæ reputationis, postmodum facto Parisiis Canonico per Dominum Bonifacium Papam, & Medico etiam effecto ipsius Domini Papæ. Deinde post quinquennium audiui Theologiam Paduæ in domo Prædicatorum sub Magistris Lectoribus. Tunc ibidem in eodem studio continuo quatuor annos mansi. Et deinde ad claustrum meum rediens in Admontiam totum meum studium posui ad Originalia inquirenda & perlegenda &c. Hæc de se ipse Engelbertus in laudata Epistola, ubi etiam, quæ in studiis methodo usus fuerit, breviter exponit. Ita dum domi versatur, anno Domini MCCXCVII. Henrico Abbate vitâ functo unanimi fratrum suffragio ad Abbatialem dignitatem evehitur, in qua tamen cum à studiorum cultu avelli non posset, quorundam imperitiâ & calumnia in maximum discrimen incidit & dignitatis & existimationis suæ. Rem memoriâ dignam verbis Chronographi Leobienensis Lib. V. c. 4. ex primo Tomo Scriptorum Rerum Austriacarum dabimus. *Fridericus [Dux Austriæ Réxque Rom.] exercitum congregans, Ungaros & Comanos advocans, finem necessitati volens imponere, & cum Ludovico per prælium negotium expedire. Et mittit ad Enrichonem de Alzey, ad Hamricum Ducem Karinthiæ, monens, quatenus sibi, sicut promiserat, subveniat & assistat. Fecit autem transitum per Monasterium Admontense, cui Abbas Engelbertus vir magnæ Litteraturæ, est lætus locutus, quod Regi Friderico expeditio**

dein Paduam studium ibidem quinque annis sub Magistro Wilhelmo de Bruxia tunc actu ad salarium legente ibidem, viro magnæ reputationis, postmodum facto Parisiis Canonico per Dominum Bonifacium Papam, & Medico etiam effecto ipsius Domini Papæ. Deinde post quinquennium audiui Theologiam Paduæ in domo Prædicatorum sub Magistris Lectoribus. Tunc ibidem in eodem studio continuo quatuor annos mansi. Et deinde ad claustrum meum rediens in Admontiam totum meum studium posui ad Originalia inquirenda & perlegenda &c. Hæc de se ipse Engelbertus in laudata Epistola, ubi etiam, quæ in studiis methodo usus fuerit, breviter exponit. Ita dum domi versatur, anno Domini MCCXCVII. Henrico Abbate vitâ functo unanimi fratrum suffragio ad Abbatialem dignitatem evehitur, in qua tamen cum à studiorum cultu avelli non posset, quorundam imperitiâ & calumnia in maximum discrimen incidit & dignitatis & existimationis suæ. Rem memoriâ dignam verbis Chronographi Leobienensis Lib. V. c. 4. ex primo Tomo Scriptorum Rerum Austriacarum dabimus. Fridericus [Dux Austriæ Réxque Rom.] exercitum congregans, Ungaros & Comanos advocans, finem necessitati volens imponere, & cum Ludovico per prælium negotium expedire. Et mittit ad Enrichonem de Alzey, ad Hamricum Ducem Karinthiæ, monens, quatenus sibi, sicut promiserat, subveniat & assistat. Fecit autem transitum per Monasterium Admontense, cui Abbas Engelbertus vir magnæ Litteraturæ, est lætus locutus, quod Regi Friderico expeditio

Admontium redit

Abbas eligitur.

(x) Dissert. Itag. in Tom. I. Theol. Anecd. Part. alterâ n. ix. p. LXI. & Præfat. ad Tom. III. Bibliothecæ Asceticæ.

non esset utilis, & in prosperum nullatenus proveniret. Hic vir acuti ingenii de Regimine Principum ad juvenes Duces scripsit, ac inter alia de Daniele, & Apocalypsi sumpta materia de Antichristo superlucide disputavit. Hic à duobus suis Monachis quodam laico Cameraario agente ad Dominum Salzburgerensem defertur, & quod esset in Monasterii causis inutilis, accusatur. Quadam nocte praefatus laicus vidit se stantem in littore stagni juxta Monasterium positi cum duobus Monachis supradictis, & beatum Blasium, qui ibidem Patronus est, concito remigio undas persulcando venientem, duosque ipsos Monachos sublatis, & laicum tractum ad alta stagni per colles horribiles spumantis pariter evectos, in profundum indignanti animo demersisse, exprobrantem eis mendacium & perfidiam contra suum ministrum, & fidum pastorem Ecclesiae fabricasse. Cameraarius mane factus plenus timore mortis, tremens Abbatis pedibus provolutus, petens gratiam, cuncta, quae viderat, patefecit. Vade, inquit, dispone domui tuae, quia morieris, & Monachi una tecum; quia Beatus Blasius vestrum facinus & meam injuriam disponit sic ulcisci. Quod factum est brevi temporis intervallo &c. Fuit hoc haud dubie illud tempus Engelberti; quod ipse in fine insignis Libri sui de Providentia Dei his verbis innuit: *Istum Tractatum in quodam tempore cujusdam magnae tribulationis & afflictionis meae composui ad hoc, ut in Deo spe posita, cujus bonitatis providentiae bonis facit omnia cooperari in bonum, flagella ipsius discerem cum patientia tolerare, memorans illud verbum Apostoli I. Cor. 10. quod fidelis est Deus, qui non patitur nos tentari ultra id, quod possumus, sed faciet cum tentatione proveniunt, ut possimus sustinere.* Ita coelitus vindicatus Engelbertus multo deinceps liberius ac vehementius studiis institit, frequenter se in vallem Janspacensem, mira quadam rupium scena & silentio ac solitudine dulcem abdens, ubi Eremitae more suavissimam & Divinis contemplationibus ac litteris excultissimam vitam trahebat. Non dissimulandae hinc sunt ineptiae Joachimi Cluteni Megalopolitani, qui in praefatione ad Librum Engelberti de Ortu & fine Romani Imperii, quem is anno 1610. Offenbachii ex officina Conradi Nebenii in 8. prodire jussit, Engelbertum Oceanicae Monasticarum ceremoniarum multitudinis pertaesum rarum in Admontensi Monasterio, sed plerumque in Janspacensi pago ad S. Aegi-

dium duobus à Monasterio milliaribus habitare ac ibi philosophari solitum fuisse nungatur. Non monasticarum caeremoniarum tædio, sed Divinarum rerum & sacratorum litterarum amore in illum locum, in quo etiam templum D. Aegidii sacrum ipse, teste Pachlero Chron. Admont. lib. 2. c. 2. §. 1. construxit, se contulit Engelbertus, ubi tandem decrepitu fenex post triginta quatuor annorum regimen ad praemia laborum à Deo vocatur, anno MCCCXXXI. feliciter obiit die XII. Maij, sepultus in Oratorio Beatissimae Dei Genitricis MARIAE, cujus eximius in vitâ cultor, & laudator exitit. Fuit is, dum per vitam liceret, magnis Principibus charus, summoque apud viros doctos loco. A quodam Regio Concionatore Hispano Vir Sanctus, & Spiritu Prophetico plenus nuncupatur. Operum ipsius, quae ad triginta octo elucubravimus, catalogum texit citatus P. Pezsius, praemissa brevi hac Critica: „ Id uni- „ versè de scriptis Engelberti affirma- „ re licet; vastum quoddam ac sub- „ tile ingenium ex omnibus relucere. „ Propositam Quaestionem nunquam „ deserit, nisi re funditus exhausta, „ Nec nodus ullus tam intricatus est, „ cujus dissolutionem non tentet, aut „ desperet, modò argumentum ejus- „ modi sit, cujus fines ab humano ingenio circumspici & describi „ possint. Superstitiosus nequaquam „ est, rejicere solitus, quidquid cum „ Divinis Scripturis, aut ratione, aut „ saltem cum magnorum Virorum auctoritate non satis aperte cohaeret, „ Stylo utitur Scholastico, neque tamen, „ quod familiare suo seculo vitium erat, contaminatissimo. At „ haec omnia ex ipsorum Engelberti- „ norum Operum lectione melius lectur, „ quam ex nostra descriptione „ intelliget. „ Sunt verò ea partim edita, partim inedita, iterum alia vel deperdita, vel nondum saltem reperta. Cl. P. Pezsius aliquibus Theaurum suum Anecdotorum locupletavit.

Catalogus librorum V. Engelberti Abbatis ex R. P. Bernardi Pezii Dissertatione Isagogica in Tom. I. Thef. Anecd. Noviss.

1. EXpositio Continua super Psalmum CXVII. Vadam in agrum. Extat in Codice membr. fol. exarato anno 1384. in Bibliothecâ Claustroeneoburgensi: & in Bibliothecâ Lambacensis Codice chart. fol. seculi XV. manu per-

percripto. Putamus eam etiam in Bibliotheca Admontensi haberi. Opus vastum est, proferendum tamen in frequentibus voluminibus.

2. De Gratiis & Virtutibus B. Mariae Virg. Letetur anima vestra. Opus hinc habes à col. 503. ex Codd. MSs. Admontensi coevo, Scotensi, & Gemnicensi, qui circa MCCCCLXX. exaratus videtur. Idem adservatur in Codicibus Monasterii Lambacensis & Mellicensis. Scriptionem omnem in quatuor partes auctor dispescuit; in quarum primâ ponuntur aliqua, quae de vita & virtutibus B. Virginis in laudem ipsius ex Evangelica historia trahi possunt. In secundâ ponuntur illa, quae ex auctoritatibus & dictis Sanctorum habentur de virtutibus B. Virginis circa ipsius vitam activam. In tertia agitur de illis, quae habentur de ipsius virtutibus & gratiis circa ipsius vitam contemplativam. In quarta parte agitur de his, quae habentur de ipsius B. Virginis transitu ex hac vita, & glorificatione in corpore & in anima. Engelbertus argumentum hoc sobriè pertractat, unicèque dolendum est, virum acuto ingenio praeditum non advertisse, Epistolae Ignatii ad Joannem Evangelistam, & ad B. Virginem, hujusque ad illum mera hominis piè nugantis figmenta esse. Sed Engelberti aëvo nulla critica erat. Denique quae noster Parte ultima à cap. III. col. 703. de B. Maria Virgine miraculosè concepta & sanctificatâ, modo ab hodiernis scholis diverso disputat, eidem tempori, quo pia sententia de Immaculata Beatissimae Deiparentis Conceptione tantum nondum obtinuit, tribuenda sunt. Quod si nunc vivens adeò vulgatam constantemque Doctorum eâ super re consensionem videret, in eorum sine dubio sententiam vir, honoribus Beatissimae Virginis tantoperè deditus, manibus, ut ajunt, pedibusque concederet.

3. Tractatus de articulis Fidei: Qui confidunt in. Hunc nullibi adhuc videre licuit. Nam Engelberti Liber XII. Quaestionum de rebus fidem spectantibus, quem è Codice MS. Scotorum Viennae prelo jam paravimus, ab hoc Tractatu de Articulis Fidei penitus diversus est, utpote quem adversus errorem, qui non nisi unum in omnibus animabus intellectum esse statuunt, scripsisse se ipse testatur in Libro de summo bono hominis in hac vita cap. 3. In Catalogo Librorum Monasterii Campililiensis, seculo XIV. confecto, sic quip. Ziegelbauer Hist. P. III.

dam Codices recensentur: Item Alexander de intellectu, & alii tractatus, quorum primus est tractatus Thomae contra murmurantes de Mundi aeternitate, & super tractatus Sphaerae Mag. Franconis, & tractatus de nutrito editus à Domino Alberto. Item Albertus super Metaphysicam. Item libellus * contra * Itaque Cōtradictione contra eos, qui dicunt, quod post separationem ex omnibus animabus non remanet nisi intellectus unus, & anima una. Vix dubitemus, postremum hunc libellum esse Engelberti Tractatum de articulis fidei. Sed nos illum in perlustratione Codicum Campililiensium vidisse non recordamur.

4. Tractatus unus de Passione Domini & Mysterio Crucis: Circa magnum &c. Hic extat in Cod. chart. fol. in Bibliotheca Cremifanensi à trecentis annis, & in Glunicensi Cod. chart. 4. ac omnium optimè in Admontensi Cod. membr. 4. maj. ex quo eum erutum prelo paratum jam habemus.

5. Tractatus de Corpore Domini: Cum propter plures modos. Eum in tot haec Austriæ & Bavariæ Bibliothecis, imò & in Admontensi frustra quaesivimus. Fortè tamen in aliis vicinis Stiriae Bibliothecis adhuc delitescit.

6. Tractatus de Gratia salvationis & justitia damnationis humanae: Indica mihi. Editioni paratum habemus ex bonae notae coevoque membraneo Codice Monasterii Admontensis in fol. Idem Opus extat & in alio chartaceo Cod. in 4. ejusdem Monasterii, uti & in Cod. chart. 4. Bibliothecae Tirnsteynensis, ubi malè tribuitur Magistro Alberto Magno.

7. Tractatus de libero arbitrio: Inter caeteras plures. Hunc deteximus in Codice B. Mariae ad Scotos Viennae, manu seculi XV. exarato, unde depromptum prelo jam destinavimus.

8. De summo bono hominis in hac vita: Melius est videre. Indidem descriptum typis proximè commendabimus.

9. De Providentia Dei: De Providentia Dei. Eum ex Codd. Admontensibus jam eruimus, quorum alter membraneus in 4. alter chartaceus eadem forma est, uterque verò quadringentorum annorum.

10. Tractatus de Miraculis Christi: Mirabilia testimonia. Occurrit in Bibliotheca Tirnsteynensi Cod. chart. fol. & in Cremifanensi Cod. membr. fol. & itidem ibidem in Cod. chart. fol. manu seculi XV. At nos eum ex Codice

dice Admontensi membr. in 4. seculi XIV. pro prelo descripsimus. Idem Tractatus habetur etiam in alio ejusdem ætatis Admontensi Codice chartaceo in 4.

11. *Super duodecim Antiphonas, O Sapientia, Tractatus, qui incipit: Aspiciam à longè*: Extat in Codice membr. Zwetlensi propè coævo in fol. unde Opus nostrâ gratiâ exscriptit Ven. P. Anthelmus Carthusianus AXPACENSIS. Habetur & in Cœnobio Admontensi Cod. chart. 4. sine præfatione: in Carthusia Gemnicensi eadem præfatione destitutus: in Clauastro Neoburgensi Cod. membr. fol. ab an. 1384. & Mellicensi in Cod. chart. manu Seculi XV. signato Lit. O. 4.

12. *Tractatus de Quæstionibus super Antiphonam, Cùm Rex Gloriæ: De illo laudabili*. Prelo itidem paratum habemus ex Codice Zwetlensi supra laudato. Eundem retinent Canonica Tirnsteinensis in Cod. chart. 4. Monasterium Scotense Cod. chart. 4. à trecentis annis: & Mellicense in Cod. Sec. XIV. signato Lit. O. 13.

13. *Tractatus de Statu defunctorum: Occasione ejus, quod legitur*. Hunc nullibi adhuc reperimus.

14. *Tractatus de Quæstione illa, utrum Deus adhuc incarnatus fuisset, si primus homo non fuisset lapsus: Utrum si primus homo*. Hoc doctissimum opus ex coævo Admontensi Codice membraneo in 4. nostra manu exscriptimus, & prelo paravimus.

15. *Super Evangelium: In principio erat Verbum, Tractatus: Ad præceptum tuum elevabis*. Desideratur.

16. *Tractatus de sensu doloris Christi in passione, & de declaratione verborum Hilarii: Super quibusdam verbis Hilarii*. Penes nos est, de Codice membraneo Zwetlensi, Seculi XIV. descriptus.

17. *Magnum Commentum super librum Aristotelis de Mundo: Inter plura capitula*. Nescimus adhuc, ubi lateat. Nec hujusmodi Scholastica commentaria nostræ Collectionis sunt.

18. *Scriptum super librum de inundatione Nili: Post librum Aristotelis*. Scriptum hoc nusquam comparuit.

19. *Tractatus de Fascinatione: Cùm secundum Philosophum*. Eum vidimus in Codice Monasterii Glunicensis chart. in fol. finito anno 1436. Extat & in Codice Bibliothecæ Mellicensis chart. 4. signato Lit. G. II. Ubi opus elegans, & prelo dignissimum explicit anno 1462. manu nostri Johannis de Weylheim.

20. *De naturis animalium Tractatus: De naturis*. Habemus hujus operis duo ad manum exempla ex Bibliotheca Admontensi, unum in fol. membr. Sec. XIV. & aliud membr. 4. ejusdem ætatis. De ejus editione, cùm ex Isidoro & aliis ejusmodi pervulgatis Scriptoribus excerptum sit, nihil adhuc certi statuimus.

21. *Tractatus de quibusdam Naturalibus: Super exceptivis*. Latet.

Tractatus de causis & signis mutationis aëris & Temporum. Ubi adservetur, ignoratur.

23. *Tractatus de causis longævitas hominum ante diluvium: Quæstionem difficilem*. Hunc egregium librum ex Codice membr. Zwetlensi, manu seculi XIV. in 4. exarato eruit R. P. Carolomannus Huber, contubernalis noster. Engelberti Opus habes in Thef. Anecd. Noviss. Tom. I. Part. I. à col. 435. in quo statuit, non irrationabiliter dici posse, quod tanta prolongatio vitæ humanæ ante diluvium, & tanta abbreviatio postmodum, & in tanto tempore, sicut legitur facta fuisse, & status abbreviationis, in quo à tempore David permanet adhuc usque, processerit & procedat cursu & ordine naturali. Quam sententiam suam doctis & lectû dignis rationibus à cap. XVII. usque ad finem corroborat.

24. *Tractatus de Regimine Principum: Philosophus dicit*. Eum evolvimus in Bibliotheca Tirnsteinensi Cod. chart. 4. Florianensi Cod. chart. fol. Mellicensi Cod. chart. fol. sign. b. 4. Quæ exempla omnia seculi XV. sunt. Prelo eum nobis ex nostro Cod. paravit Ven. P. Anthelmus Carthusianus AXPACENSIS. Cæterum idem Engelberti Opus extare etiam in Carthusia Gemnicensi nuntiavit Ven. P. Leopoldus Wydemannus ejusdem loci eruditus Bibliothecarius.

25. *Tractatus, qui dicitur Speculum virtutum ad Albertum & Ottonem Austriæ Duces: Gloriosis Dominis*. Unicum scimus hujus magni Operis exemplum in Bibliotheca B. Mariæ Virg. ad Scotos Wiennæ, unde non sine sudore integrum expromissimus, prelo proximè subdendum. Codex Scotensis trecentorum annorum, chartaceus & in folio est. Mabillonius in Itinere suo Germanico se id etiam Villingæ in Bibliotheca PP. Minorum vidisse scribit. Verùm is Codex nuper, cùm Villinga à Tallardo, Gallicarum copiarum duce obsidione premeretur, à Cæsareanis intra moenia militi-

militibus, dum alia deessent, onerandis tormentis bellicis adhibitus, & absumptus est, ut nos docuit Reverendissimus Dominus Michaël, S. Georgii humanissimus ibidem nunc Abbas. Arnoldus Wion in Adjunctis ad Lib. II. Vitæ Ligni c. 66. auctor est, hoc Engelberti Opus in Bibliotheca Laziana Viennæ quoque extitisse, unde fortè ad Bibliothecam Cæsar. Vindobonensem cum altera Bibliothecæ Lazianæ parte pervenit. Nam aliqua ejusdem Bibliothecæ pars in libellario Magistratus Viennensis adservatur. Quid autem sibi vir eruditus Gotthelfius Struvius in Bibliotheca Historica cap. 18. velit, dum scribit, Lambecium in Syntagmate suo rerum Germanicarum evulgare promississe Engelberti Abbatis *Speculum virtutum* ab anno 1104. non assequimur. Neque enim hoc Engelberti Opus Historicum sed Ethicum est. Atque hæc jam scripseramus, cùm nos A. R. P. Cœlestinus Mayr Bibliothecarius Celebris Monasterii Wiblingensis propè Ulmam certiores facit, idem Engelberti Opus in suæ quoque Bibliothecæ Codice adservari, id quod hîc adnotasse fatis sit.

26. *De officiis & abusibus eorum: Cùm libros*. Integrum hoc opus adhuc nobis non obtigit. Nam quæ initio cujusdam Codicis Admontensis chartacei in 4. per aliquot membranea folia extant, non nisi fragmentum elegantis Libri sunt. Ex specimine hoc tamen colligitur, omne opus in plures tractatus distributum fuisse.

27. *De ortu & fine Romani Imperii: Considentibus*. Librum hunc primus edidit Casp. Bruschius Basileæ 1553. 8. Tum Joachimus Cluten à nobis supra castigatus. Tandem ab Andrea Schotto recognitus transiit ad Bibliothecas SS. Patrû tam Coloniensem quàm Lugdunensem. Ms.ª ejus exempla habentur in Codice Admontensi chart. 4. manu Seculi XIV. & Mellicensi chart. 12. Lit. b. 26. à nostro Johanne de Weylheim an. 1474. finito. Atque ab hac scriptione distinctum non est illud opus, in quo Engelbertus de Daniele & Apocalypsi sumpta materia de Antichristo superlucidè disputasse supra ab Anonymo Chronographo Leobienfi dicebatur.

28. *Tractatus, utrum Sapienti competat ducere uxorem: Narrat Satyrus*. Prelo paratum habemus ex membraneo Codice Zwetlensi, signato num. 91. in 4. seculo XIV. exarato.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

29. *Dialogus Concupiscentiæ & Rationis: Quoniam ut dicit Seneca*. In Codice chart. Admontensi, perquam difficili lectu caractere, seculi tamen XIV. perscripto in fol. unde Opus exhibebimus.

30. *Tractatus metricus de consilio vivendi: Consilium vitæ cupiat qui discere ritè*. Extat in mox memorato Codice Admontensi, unde Poëma Ethicum efferemus.

31. *De electione Regis Rudolphi: Sclavica qui tumidi confregit cornua sceptri*. Hoc Poëma Casimirus Oudinus in Supplemento Bellarm. de Script. Eccles. pag. 552. audacter scribit haberi in Collectionibus Historicorum Germaniæ, quos diversi ediderunt. Ast in his Collectionibus ne versum quidem nec verbum Engelbertini Poëmatum extat. Igitur omnes decepti sunt, quotquot Oudinum intrepidè secuti sunt, Pinium putamus in Bibliotheca Eccl. de Script. seculi XIV. Guilielmum Cave in Hist. Lit. qui ne Oudinum ad verbum exscriptisse videatur, ait, *Carmen Engelberti in quavis ferè Historicorum Germanicorum Collectione reperiri: &* quod magis mireris, Gottfridum Olearium in Bibliotheca Scriptor. Eccles. Tom. I. qui ad hæc nos cavere jubet, ne Engelbertum cum Possentino in Apparatu sacro ad annum 1320. rejiciamus, cùm ex Chronico Admont. MS. Amandi Pachleri certissimum sit, Engelbertum non nisi anno 1331. ad superos abiisse. Igitur nihil certius nobis est, quàm hoc Engelberti Poëma iis accensendum esse, quæ lucem nondum aspexerunt. Imò cùm nec in Bibliotheca Admontensi hætenus à diligentissimo & doctissimo ejus loci Bibliothecario A. R. P. Sigismundo Münich reperiri potuerit, vehementer veremur, ne omnino exciderit.

32. *De Passione beatæ Katherinæ Opus: Inclita sanctæ Katherinæ Virginis acta*. Nondum repertum est.

Jam verò cùm sub id tempus, quo Engelbertus laudatam sæpius Epistolam de Studiis & Scriptis suis ad Ulricum dedit, is plura affecta Opera habuisse se insinuat, quæ postmodum feliciter enisus est, ea nunc vel à nobis reperta, vel ab aliis indicata subjicemus.

33. Andreas Abbas Bambergensis Libro de Vir. Illustr. Ord. S. Bened. Parte tertia testis est, Engelbertum ad edificationem fratrum suorum scripsisse de virtutibus & vitiis, Sermonesque elegantes. Quæ iisdem ferè verbis ha-

bentur apud Trithem. in Lib. de Script. Eccl. c. 379. & Lib. 2. de Vir. Illust. Ord. S. B. c. 100. nisi quod in hoc posteriori Opere Sermones Engelberti prætermittat. Porro ad scriptionem Engelberti de vitiis & virtutibus, quod attinet, persuasissimi fumus, eam ab ejusdem Opere de Officiis & abusibus eorum, aut Speculo Virtutum diversam non esse. Sermones Engelberti perbreves de Tempore aliquot vidimus in membr. Cod. Admontensi in fol. de quorum editione tamen nihil nobis adhuc certi sedet, cum præstantiora ejus opera nos satis occupatos adhuc habuerint.

34. Amandus Pachler, Abbas Petrensis in Chronico Admont. MSs. Engelberto tribuit *Opus de sanctissima Trinitate magnificum*, quod nobis hætenus incognitum in aliqua Stiria vel Carinthia Bibliotheca fortè cum tineis & blattis luctatur. Dignissimum profectò foret, quod studiosè perquiratur.

35. In Codice chartaceo in 4. trecentorum annorum, qui apud Scotenses nostros Viennæ adservatur, conspeximus Engelberti *Libellum XII. Quaestionum*, de quo vide ad §. 3. supra observata. Hic addimus, dubitari non posse, quin hic genuinus Engelberti foetus sit, utpote in quo ecorem remittat ad librum suum: *utrum adhuc Deus incarnatus fuisset, si Adam non peccasset.*

36. In Bibliotheca Tegernseensi extant Engelberti *Orationes precatiorum ad Jesum & Mariam semper Virginem*, in duas partes divisæ. Quarum prima incipit: *O Messia vitæ via &c. Explicunt* in Codice chart. 4. anno 1473.

37. Prelo maturum habemus etiam Engelberti *Tractatum de Passione Domini secundum Mathæum*, qui ita incipit: *Scitis, quia post biduum Pascha fiet, & filius hominis tradetur, ut crucifigatur. Math. 26. Ubi venit plenitudo temporis misit, Deus Filium &c.* Hunc MS. retinent Bibliotheca Admontensis in Cod. membr. 8. sec. XIV. in quo subjuncta est *Recapitulatio articulorum Passionis Christi: & Canonica S. Hippolytana* in Cod. membr. 4. ejusdem ætatis.

38. Bucellinus in *Annalibus Benedictinis & Menologio* Engelbertum prætereà celebris illius de B. Maria Virg. Hymni: *Omni die dic Mariæ &c.* auctorem facit. Sed cum hæc res operosioris disquisitionis sit, eam Bibliothecæ Benedictinæ servamus.

XIX.

CLEMENS VI.
Pont. Max.

Natus est *Clemens VI.* loco nobili in Gallia ex illustri Gente Rogeriorum Malomentensium. Pater fuit Petrus Rogerii, Dominus de Roserio, frater Nicolai Rogerii Archiepiscopi Rothomagensis. Fratrem habuit Guilelmum Rogerii Comitem Bellifortis, Gregorii XI. postea parentem. E sacro Fonte nomen patris sui tulit, vocatusque est Petrus Rogerii. Vix decimum ætatis annum attigerat, cum in monasterio Casæ Dei in Arvernia Diocesis Claromontensis Familiæ Benedictinæ adscriptus est. Post nuncupata sacra vota Lutetiam missus in Philosophicis Theologicisque disciplinis non mediocriter excelluit: unde Doctoralem lauream in Theologica facultate promeritus, eandem publicè professus est magna frequentia ac celebritate. Lutetia rediens ad monasterium Casæ Dei spoliatus est à latronibus in saltu Randano. Historia illa extat in tabula appensa in Ecclesia monasterii S. Illidii Claromontensis, ex qua eam Massonus transtulit in librum sextum de Episcopis Urbis.

Petro Cardinali de Mortuo Mari cum mirificè acceptus esset, ab eo per literas Romam invitatus est. Venit, vidit Pontificem Joannem XXII. ejusque vicissim oculos doctrina ac eruditione sua non vulgari in se convertit. Ab hoc igitur primum Prior S. Baudilii Nemaufensis, deinde Abbas Fiscanensis constitutus est. Quo tempore Carolus Moraviae Marchionem, postea Imperatorem hujus nominis IV. tum scientiis Principe dignis instituit. Sed primi gradus hi fuerunt ad sublimiorem dignitatem culmina. Non diu enim post ab eodem Pontifice Atrebatensi Episcopatu præfectus est, à quo tamen iterum primum ad Senonensem, tum Rothomagensem Archipræfulatum provectus fuit. Anno autem 1330. quo Archiepiscopus erat Rothomagensis, provisor etiam fuit Domus Sorbonicæ, cujus jura & privilegia ut pro viribus tueretur, nulli operæ pepercit. Majori adhuc animi contentione, Ecclesiastici juris peritia atque oris facundia anno præcedenti, id est anno 1329. Ecclesiasticorum causam contra secularium iudicum molimina defenderat. Sic enim de eo Chronicon Rothomagensis: *Hoc anno facta*

facta convocatione Prælatorum totius Regni Franciæ coram Rege fuerunt multi articuli propositi contra Jurisdictionem Ecclesiasticam: sed Prælati virtuosissime responderunt, & viriliter restiterunt: & M. Petrus Rogerii Clericus Senonensis Magister in Theologia responsionem fecit solemniter pro Prælatibus.

Anno 1332. interfuit determinationi Doctorum de Visione Beatifica apud Vincennas contra opinionem Joannis Papæ, cujus licet summi sui Mæcenatis auribus nihil dedit, sed cum aliis Theologis determinavit. Inter Purpuratos Patres adlectus est à Benedicto XII. 15. kal. Jan. an. 1337. tit. SS. Nerei & Achillei, sed Cardinalis Rothomagensis vulgò cognominatus. Sublato è vivis Benedicto XII. anno 1342. in Pontificem Maximum electus nomen *Clementis* ascivit. Primo anno Pontificatus ut bene de Universitate Parisiensi altrice sua mereretur, eidem privilegium indulgit, reddituum ex beneficiis percipiendorum, etiam dum Parisiis Doctores & Professores residerent.

Hunc Petrarcha *literatissimi Pontificis* encomio exornat, hominem vocans tam felicis, tamque stupendæ memoriæ, ut quod semel legisset, oblivione abolere nullatenus posset: *Et quod mirabilius est, inquit, hæc memoria magno quondam capitis ictu, cujus ingens supremo vertice cicatrix remanserat, ei provenerat.*

Erat Clemens VI. suo in Pontificatu insignis literatorum fautor, ac cum negotiis summis & operosis & quotidianis præpeditus esset, quò minùs evolvendis libris operam daret, negotium viris doctis ac eruditis dedit, ut ex præstantissimis quibusque voluminibus optima quæque feligerent, quæ ab ipso compendiarie lectione percurri possent. Et si divini vir ingenii Plato Aristotelem nuncupavit Agnostem, hoc est, perpetuum studiosissimumque Lectorem, id nominis certè Clemens jam ante aditum Pontificatum summo jure promeritus fuit: quidquid enim temporis comparare potuit, ad lectionem conferebat, rationem afferens ex Cicerone pro Archia. *An tu existimas, aut suppetere nobis posse, quod quotidie dicimus, in tanta varietate rerum, nisi animos nostros doctrinâ excolamus.* Nec minori voluptate de liberalium artium disciplinis, ac scientiis tum humanis tum divinis sermonem cum viris doctis instituere solitus erat. Unde factum,

ut ad tanti literarum Mæcenatis aulam, velut ad arcem Palladium, nobilissimi ingenii homines undique se conferrent; quos ille plerosque vel beneficiis cumulavit, vel dignitatibus ornavit.

Nepotem habuit *Petrum Rogerii*, fratris filium, quem annum ætatis 18. agentem Cardinalium Collegio adlegit, Perusiumque protinus ad Baldum Jureconsultum misit, sub cujus disciplina plurimum profecit. Et ille ad Pontificatum quoque evectus Gregorii XI. nomen accepit. Obiit autem *Clemens* an. 1352. & sepultus est in Cathedrali Avenionensi.

SCRIPTA.

1.) *Sermones & Collationes.* Extat in Bibliotheca illustrissimi Archiepiscopi Remensis vetus codex cum hoc titulo: *Sequuntur diversa sermonum themata festorum Dei, beatæ Mariæ Virginis, & aliquorum Sanctorum, & aliqua alia secundum diversos eventus rerum ac temporum facta, ordinata, & prædicata diversis temporibus per Dominum Clementem Papam sextum temporibus suorum Archiepiscopatus, Cardinalatus, ac etiam Papatus, ut qui legit, poterit invenire.* Aymericus de Peyraco Abbas Moyssiæ in suo Chronico fol. 93. eum vocat *maximum sermocinatorem verbi Dei*, continuator Nangii in Tomo XI. Spicilegii Dacheriani pag. 739. ultra modum communem hominum eloquentem, Thomas Walsinghamus virum insignis literaturæ. Insignis est locus in vita Karoli IV. Imperatoris, ubi vocatur homo facundus & literatus omnique morum honestate circumseptus. *De Sermone*, quem ipse dicitur habuisse post elationem suam, vide Albertum Argentinensem p. 133. ex editione Christiani Urstisii. Ex catalogo Bibliothecæ Benedicti XIII. apparet eum habuisse plura volumina ejusdem Clementis.

2.) *Tractatus de paupertate Christi & Apostolorum*, de quo Baluzius in Notis ad vitas Papparum Avenionensium p. 836. Extat apud me vetus codex MS. in quo legitur: *Incipit lectura magistri Petri Rogerii Prioris sancti Baudilii, Doctoris in Theologia, super decretali per sanctissimum Patrem Dominum Johannem Dei gratia Summum Pontificem edita, quæ incipit: Quia quorundam mentes &c.* Eum publicè tum in Academia Parisiensi interpretatum esse librum

quartum sententiarum legimus apud Ægidium Bellamerum in cap. *Quanto de consuetud.*

3.) *Tractatus adversus Michaëlem de Cæsena, an censendus esset hæreticus?* Vide Waddingum ad an. 1328. §. 13.

4.) *Declaratio Clementis VI. de Monachis nigris*, quam exhibet Baluzius Tom. VII. Miscellan. pag. 152. & ex eo Labbeus Concil. Tom. XV. col. 567.

5.) *Declaratio de Episcopatu Ostiensi & Velletrensi*. apud eund. Baluz. Tom. IV. pag. 508.

6.) *Epistola ad Archiepiscopum Tarraconensem de Jubilæis anno quovis quinquagesimo celebrandis*. Agvirre inferuit Tomo III. Conciliorum Hispaniæ pag. 612.

7.) *Encyclica adversus flagellantes, seu de flagellantium hæreticorum condemnatione ad omnes Archiepiscopos eorumque suffraganeos*. Labbe Concil. Tom. XV. col. 565.

8.) *Bulla contra adulteratores Monetarium in regno Franciæ*, quam Baluzius sub Clementis V. nomine Tomo II. Paparum Avenionensium vulgavit. Exstat in Acherii Spicilegio Tom. XI. pag. 392. editionis novæ Tom. III. pag. 730. Eodem Tomo tertio novæ editionis aliæ extant hujus Clementis VI. Epistolæ XXXII. pag. 722. seq. quas prior Spicilegii editio offert Tom. IV. pag. 271. seq. & Tom. VI. pag. 242. Epistolæ XLV. apud Baluzium Tom. II. Papar. Avenionensium pag. 615. 625. 656. ad 662. 665. ad 678. 681. ad 695. 697. & 701. ad 731.

9.) *Regestum Epistolarum Decretalium* Mss. in Bibliotheca Vaticana, ex quo *Epistolæ decem* apud Abrahamum Bzovium ad annum 1342. &c. Aliæ XXX. apud Wadingum in Annalibus Minorum Tom. 3. ad annum 1342. &c. Aliæ CCXII. ibidem in Regesto Pontificum pag. 263. Aliæ XVII. apud eundem Tomo IV. ad annum 1351. 1352. Aliæ XXXIX. ibidem in Regesto Pontificum. pag. 1.

10.) *Constitutio de Ivone Sanctis* adscribendo, publicata an. 1347. extat inter *quinque Constitutiones* apud Laertium Cherubinum Tomo I. Bullarii pag. 278.

De Bulla Clementis VI. pro Anno Jubilæo, propter cuius ineptias Protestantes mirum quantum Catholicis insultant. *Cornelius Agrippa*, nescio cuius religionis, an nullius Scriptor libro *de Vanitate scientiarum* cap. 29. his verbis exclamat: „Nonne Clemens Papa in Bulla,

quæ hodie adhuc Viennæ, Limovis, Pictavii in privilegiorum scriniis plumbata servatur, præcipit angelis de cælo, quod animam peregrinantis Romam pro indulgentiis & decedentis à purgatorio absolutam ad gaudia perpetua introducant? Infuper inquit, nolumus, quòd pœna inferni sibi aliquatenus infligatur, concedens infuper cruce signatis ad eorum vota, tres aut quatuor animas, quas vellent, è purgatorio posse eripere, quam erroneam intolerabilèmq; temeritatem, ne dicam, prope hæresin, tunc Parisiensis schola palàm detestata est, atque corripuit. Sed fortassis penitens hodie, quod non hyperbolice cum illum Clementis zelum pro aliquo Commento interpretati sunt, ut res valeret potiùs, quàm periret., Hæc ille. At enim hanc Bullam minimè à Clemente VI. editam fuisse, primum Adamus Contzen S. J. Theologus in præfatione ad *Chronologiam Jubilæi Evangelici* contendit, cum ab impostore quodam conficta & supposita fuerit. Ejusdem sententiæ est eruditissimus Baluzius, cujus verba hæc sunt: „Jure meritoque Protestantes adversus hanc Bullam uti temerariam & impudentem insurrexerunt, quia videbant Romanum Pontificem nullam potestatem habere in angelos, aut reliquos regni cœlestis incolas & habitatores. Ego verò libenter cum illis sentio: sed tamen diversas interim opiniones habemus. Illi enim in eam ut veram ac genuinam invehuntur, ego illam falsam ac suppositam, & ab aliquo impostore valdè imperito conscriptam fuisse contendo. Quis enim sanæ mentis homo in animum inducere queat, virum gravem, doctum, dicendi peritum, prudentem, ac limati iudicii, qualem fuisse constat Clementem Sextum, tam averso à Musis animo fuisse, tam insulsum ac factuum, ut compositionem dissolutam, ridiculam, abnormem auferret aut vellet publicè proponere? At, inquit, Weselus Gansfortius Groningensis, & Cornelius Agrippa tancantur eam Viennæ in Lemovicibus, apud Pictavos extare plumbatam, adeoque in dubium revocari non posse, quin vera sit, cum constet eam fuisse munitam Bulla pontificia. Primum respondere possum, emersisse diversis temporibus falsarios, qui Romanorum Pontificum Bullas con-

tingerent, easque plumbi Romani testimonio confirmare niterentur. Quæ pestiferorum hominum audacia extorsit varias eorundem Pontificum constitutiones editas in libris Decretalium, & alibi. Verùm omnia ea responsione, quanquam non inutili, quis non videt, quis non animadvertit Weselo homini Batavo, & exscriptori ejus Agrippæ, hominibus multum ab ævo Clementis VI. & à Vienna, Ratiasto Lemovicum, & Augustorito Pictonum remotis nullâ ratione credendum esse in rebus adeò antiquis & tanti momenti absque testimonio vetustioris Scriptoris? Eadem illi fide tradunt hanc Clementis erroneam intolerabilèmq; temeritatem, ac tantum non hæresim reprehensam ac correctam fuisse à Theologica facultate Parisiensi. Et tamen nusquam in tot ævi illius monumentis, reperire licet ullam ea de re concertationem fuisse in Academia Parisiensi. Et sanè si ita est, ut tradit Weselus, oportuit Academiam illam cæterarum principem fuisse admodum stupidam, si in re adeò clara & manifesta fidem potuit vel tenuiter adhibere mendacio. Insulsa est enim compositio, fatua, demens, aliena à stylo Curie Romanæ, denique superflua, cum ad constituendam stabiliendamque auctoritatem Jubilæi & indulgentiæ generalis, excitandamque fidelium pietatem satis superque sufficiat illa Clementis constitutio, quæ edita est in collectione Extravagantium communium. Ne cui verò mirum videatur, quòd hanc Bullam pronuntio falsam esse, ea diu ante me fuit sententia Alberici à Rosate: qui tamen illam inveniat pulchram, ait tamen ignorare se an vera fuerit, & huc inclinatur, ut putet, eam non fuisse bullatam nec confirmatam; cæterum testatur eam non fuisse servatam Romæ anno MCCCL. tempore prædictæ indulgentiæ, ad quam fui cum uxore, & tribus filiis. Sanctus quoque Antoninus Archiepiscopus Florentinus par. 3. Summæ tit. 10. cap. 3. §. 6. eam falsam esse pronuntiavit his verbis: *Et ne quis summat dubia pro certis, sciendum quòd in copia cujusdam Bullæ, quæ dicitur esse Clementis, multa narrantur, quæ non videntur esse de stylo curiæ, cum sint levia & exorbitantia satis. Unde licet adscribantur Clementi, non videtur verisimile illius vel alterius*

Summi Pontificis fuisse, sed fictitiè inventa. Hoc loco S. Attonini usus est Joannes Brunelli in repetitione in Decretalem primam de homicidio in antiquis par. 4. conclus. 9. ubi falsò putavit, Antoninum loqui de Constitutione Clementis VI. incipiente *Unigenitus*: in qua ait contineri multa puerilia & levia, illam porrò deviare à stylo communi. Ad dit eam non extare in collectione Extravagantium communium, & non esse de potissimis. In quo illum errare omnino manifestum est. Habetur enim inter Extravagantes, & cum certum sit eam editam fuisse ab eodem Clemente, & ejus auctoritate promulgatam, dubium esse non potest, quin sit de stylo Curie. Cæterum nihil in ea puerile, nihil quod levitati debeat adscribi. Ferri autem non potest insulsum Joannis Hornbeck, qui primus, ut ipse putavit, hanc egregiam bullam edidit p. 275. Examini Bullæ Urbani VIII. de festis; ubi pro sua audacia, seu potiùs temeritate non veretur asserere, illam Clementis Bullam à nostris ita suppressam esse, ut vix usquam reperiat. Cum enim edita jam diu sit apud Albericum, & ex eo illam Cyrillus Franchus ediderit Bononiæ anno MDLXXV. in Commentario de anno Jubilæi; reperitur autem in duobus antiquis codicibus MSS. Bibliothecæ Colbertinæ, ac fortasse alibi, manifestum est illam non fuisse suppressam ab iis, qui Romana sacra colunt. Hactenus Baluzius in Notis ad Vitas Paparum Avenionensium col. 916.

Vitam Clementis VI. edidit Franciscus Bosquetus Montis Pessulani Episcopus cum Vitis Summorum Pontificum, qui Avenione sederunt, quam exhibet Baluzius Tom. I. Vit. Papar. Avenion. pag. 243. cui secundam vitam subjecit ab anonymo scriptam. Utramque verò ipse eruditus Notis illustravit. De Scriptis Clementis VI. videri possunt Robertus Gerius ad Caveum ad an. 1342. Oudin. de S. E. Tom. III. pag. 931. Fabric. Bibl. med. & inf. Latinit. vol. 1. l. 3. pag. 1107. & alii.

XX.

PETRUS BERCHORIUS Obiit anno 1362.
Prior Collegii S. Eligii.

Petrus Berchorius honesta Berchero-Ejus gentem Pictavis in Gallia natus & patrum ingenii & varietate doctrinæ tria. cele-

celeberrimum sibi nomen seculo XIV. in orbe literario comparavit. Humaniorum literarum præceptis à prima adolescentia egregie institutus fuit. Decurso earum studio Ordinem Benedictinum ingredi constituit. Itaque Cluniacum, inclytum præ primis Asceterium, atque Congregationis totius caput adiit, ubi receptus, exacto religiosæ vitæ tyrocinio, se Deo solenni votorum nuncupatione devovit. Probata fatis per aliquot annos ejus pietate ac doctrina scholis præfectus fuit, ut literas, quibus humanitatis nomen impertitur, juniores Congregationis suæ Sodales doceret. Quæ sparta ita insigniter functus est, ut elegantioris literaturæ præceptor sui temporis habitus fuerit doctissimus. Unde Cluniaco Parisios in Collegium S. Eligii missus est; ubi easdem politiores literas docendo & scribendo multò latius ingenii famam protulit. Primum igitur in Grammaticam metricam, quæ tunc in Galliæ scholis ante Joannis Despauterii profodiam patim tradebatur, præcipuo quodam studio commentatus est. Quæ ejus commentationes non modò discipulis, sed etiam magistris, magna ubique autoris fama & gloria, usui & fructui esse cœperunt. Has aliæ ingenii mirique acuminis plenæ exceperunt, quibus in Ovidii Metamorphoses incredibili subtilitate commentatus est. Non minori autem morum quàm literarum elegantia exornatus gratiam Joannis Galliarum Regis promeritus est, cui fanè in deliciis & amoribus fuit. Ejus jussu Titi Livii Historiam in linguam Gallicam convertit, quam duobus magnæ molis voluminibus comprehensam eidem Regi, Mæcenati suo nuncupavit. Adjecit verò historiarum icones, scilicet ut oculis subjectæ majori oblectatione ad animi judicium transmitterentur. Tanta verò elegantia sunt depictæ, quantam, qui oculis non arbitrati fuerunt, ægrè animo concipere possunt. Unde hoc opus in literariis cimeliis à Regibus Galliæ habitum est. Dono ab iisdem illud accepit Eminentissimus Cardinalis Richelius, qui eodem ceu pretiosissimo eruditæ jucunditatis munere Sorbonam donavit. Non levidense, sed ingens ac ferè decumanum pretium est, quod curiosi antiquitatum æstimatores huic operi statuunt; quo nec pulchrius nec elegantius se uspiam unquam conspexisse, uno ore fatentur.

Cluniaci inter Benedictinos recipitur.

Literas humaniores domi,

dein Parisiis cum laude docet.

Joannis Gall. R. gratiam promeretur.

Quum verò viros Religiosos haud deceat, ut humanioribus literis plus operæ impendant, quàm quantum fatis est ad literas sacras cum intelligendas tum exponendas, Berchorius ab iisdem studia sua ad intelligentiam & expositionem divinæ paginæ convertit. Adversus studiorum labores indomitum fuisse, indicio sunt Opera ab ipso composita, quæ sine perperuis ac assiduis vigiliis lucubrari minime potuerunt; tanta doctrinæ copia atque eruditionis varietas in eisdem continetur. Certè à nemine uno legi possunt, qui non admiretur, tot & tantos MS. Codices, typographia nondum inventa, ab uno viro evolvi potuisse, ut, quæ usum præstare poterant, in suos transferret commentarios. Hi verò cum omnium ore celebrentur, tum verò præcipue iis, qui pro sacro suggestu ad populum verba faciunt, majorem in modum commendantur. Non defuit ei Latine eloquentiæ facultas, sed dedita opera facili ac plano stylo ad animi sensus palam faciendos maximè idoneo usus est.

Tanta literarum quæ profanarum quæ sacrarum doctrinâ florentem Superiorum Collegio S. Eligii id temporis perquam celebri præferunt. Quot annis eidem præfuerit, ignoramus. Claruit verò sub Abbatibus quatuor Cluniacensibus, Petro II. Abbate Cluniacensi XXXI. Iterio XXXII. Hugone VII. hujus nominis Abbate XXXIII. atque Anduino Abbate XXXIV. Tandem sexagenario major vitæ integer, plenisque gloriæ terrenæ, quæ ei ex editis præstantis doctrinæ atque eruditionis monumentis undique obvenerat, ad cœlestem eamque perennem quòd migraverit, spem nobis facit indubitam vitam piè religiosèque ab eo transacta. Quotus quisque enim est, qui, si bene vixit, non etiam bene moriatur? Naturæ igitur concessit in Prioratu suo, in cujus etiam ecclesia terræ mandatus fuit, anno à reparata salute MCCCLXII.

SCRIPTA.

1.) *Commentarius* prolixus & insignis in *Doctrinale metricum*, quod plerisque ferè in Gallia Scholasticis usui fuit, antequam Joannes Despauterius suam protulit profodiam. Nunquam typis, quòd sciam, exscriptus fuit, sed ejus tria MS. exemplaria asservantur in Bibliotheca S. Victoris Parisiensis.

2.) *Com-*

2.) *Commentarius Moralis*, seu *Allegoriae in libros quindecim Metamorphoseos Ovidii*, quem custodit Bibliotheca monasterii S. Germani à Pratis Cod. 688.

3.) *Versio Gallica Titi Livii*, quam reperies Romæ in Bibliotheca Regine Sueciæ, nunc Vaticanæ incorporatæ; in Bibliotheca Regia Parisiensi; Colbertina & D. Ranchin. Vide Montfauconii Bibliothecam MS. Codicum, ubi Berchorii nomen mirè variatum leges; modò enim *Bertreve* (al. *Berthieve*) jam *Berjeur*, nunc *Bercheur*, modò *Bercentne*, nunc *Bercheve*, jam *Berceure* vocatur.

4.) *Naturalium exemplorum libri tres*, quos Bibliotheca Gemmeticensis MS. affervat. Vide Bernardum Montfauconium l. c. pag. 1212.

5.) *Dictionarium, sive Repertorium Morale*, quod dictiones ferè omnes sacræ Theologiæ studiosis ac Verbi divini Concionatoribus usui futuras, locorum communium instar, alphabetico ordine complectitur, earumque significationes moribus accommodat.

6.) *Reductorium morale utriusque Testamenti* in triginta quatuor libros divisum, in quo prætermisso historico sensu, breviter universa capita Scripturæ tropologicè exposuit, intermissis interdum allegoriis: stiloque usus demisso & aperto, & ad sensus animi explicandos maximè accommodato, ut rectè judicat Sixtus Senensis.

7.) *Inductorium Morale*, quo agitur de diversis thematibus, & auctoritatibus, & quibusdam brevibus collationibus.

8.) *Sermones* plures & doctè & elegantè compositi.

9.) *Commentarius in Psalmos* perperam sub nomine Michaelis Styguani editus.

Operum Berchorii editiones habemus complures: Basileensem an. 1515. Parisiensem 1521. Venetam 1589. Coloniensem geminam an. 1620. & 1694. Inter has pro optima commendatur Parisiensis quatuor in folio voluminibus comprehensa. Præ hac tamen se correctiorem venditat nova Colonienfis an. 1730. & 1731. accurata, & VI. Tomis comprehensa, quorum duo colligati tria volumina constituunt.

PETRI BERCHORII honorificam faciunt mentionem Trithemius de S. E. & Vir. III. O. S. B. Eysengrenius in Catalogo Testium Veritatis pag. 143. ubi eum vocat Philosophum ac Mathe-
P. Ziegelbauer Hist. P. III.

maticum clarissimum, Rhetorem insignem, Poëtam gravem, Historicum celeberrimum, & suæ ætatis subtilissimum Scripturarum divinarum interpretem. Sixtus Senensis libro IV. Bibliothecæ Sanctæ. Antonius Posselinus Apparatu Sacro Tom. II. pag. 241. de Operibus Berchorii præclare differit. Casimirus Oudinus de S. E. Tom. III. Sæc. XIV. pag. 1063. studium sacræ Scripturæ in Berchorio præcæteris jure ac merito commendat. Joannes Schlitpacher vulgò de Weilheim, Prior Mellicensis, virtute & doctrina insignis de REPERTORIO Petri Berchorii loquens, *verè dicere possum*, inquit, *quòd beatus fuit venter, qui talem Monachum portavit, & genuit, qui præfatum librum composuit.* Vid. Bibl. Mellic. p. 412. Legi etiam meretur MICHAELIS XIMENII BARRANCONIS *Incognitus per se cognitus*, sive *Dissertatio comparativa*, in qua Petrum Berchorium verum esse auctorem Commentarii in Psalmos disputat. Madriti 1720. 8. Ejusdem *Incognitus apertius cognitus*, ibid. 1722. 8. & *Conclusio allegationis in lite super certitudine Autoris incogniti in Psalmos, sive Supplementum duplicis Tractatus pro Petro Berchorio*. ibid. 1728. 8. Vid. Fabric. Bibl. Med. Lat. Vol. 5. p. 222. & 728.

XXI.

ADAMUS ESTON
S. R. E. Cardinalis.

Obiit
1397.
die 20.
Octobr.

Adamus de Eston Anglus (quem Auberyus ortu nobilem, Ughellius plebeium dicit) Herefordiæ, per celebri Cambriæ urbe natus, quum eruditi & acris ingenii esset, facile sibi viam ad summos Ecclesiæ honores doctrinâ aperuit. Adolescens Divi Benedicti Institutum Norwici amplexus, prima non minùs vitæ regularis, quàm literarum fundamenta inter Monachos sub optimâ Magistrorum disciplina jecit. Norwico Oxonium altioribus studiis imbuendus missus, confecto feliciter Theologiæ curriculo, eandem facultatem ibidem post adeptam Lauream, obtentamque Cathedram magistralem secunda sui nominis fama aliquamdiu docuit. Non modò Latinam, sed & Græcam, atque Hebraicam linguam exactissimè callens, multa, quæ ad facilitandam Hebraicam spectant, eruditè conscripsit. Fortunâ igitur comite ac virtute duce à

A a

Ri

Scriptores, qui illius meminerunt.

Ad Episcopatum Londinensem evehitur, & purpura donatur.

Richardo II. Angliæ Rege ad episcopatum Londinensem evectus, Romamque missus, paulò post ab *Urbano VI.* egregiis ejus animi dotibus capto, instante maximè Rege, inter Presbyteros Cardinales titulo S. Cæcilie adlectus est.

Initæ conspirationis suspectus,

carceri mancipatur,

A Bonifacio IX. honoribus restituitur.

Romam reversus moritur.

Romæ existens, cum frequentius literas notis arbitrariis scatentes ad *Carolus Dyrrachium* exararet, eaq; ab observantissimo Pontifice semel atque iterum interceptæ, nec quid sibi vel lent, quidve innuerent, ab ullo vel diligentissimo interprete explicari possent, in suspicionem commutatæ fidei, initæque conspirationis apud Pontificem venit. Eapropter cum aliis quinque Cardinalibus apertæ proditoris reis, Luceriæ anno salutis 1385. Urbani jussu captus, graviterque tortus, cum nihil ab eo, quod conspirationem saperet, erui posset, reliquis mactatis, ipse in vinculis detentus est. Tandem in gratiam Richardi Regis, multum de ejus vita solliciti, & quod nihil aliud peccasset, quam quod Pontificem intolerabilis fastus & sævitie infimulasset, vel (*ut alii habent*) quod sciens conjurationem non detexisset, ac satis jam poenarum suæ taciturnitatis expendisset, dimissus est sub custodia cujusdam Clerici Camerae Apostolicæ Galli, depositus tamen à Cardinalatu, & Sacerdotio privatus.

Urbano VI. circa annum 1389. veneno sublatò *Bonifacius IX.* Successor, in primordio sui Pontificatus Regi gratificaturus, cum carcere exemptum, infontemque declaratum dignitatibus omnibus restituit, ac cum in Angliam properaret, Apostolicis literis magno Regni Angliæ conventui, uti virum Ecclesiæ utilem, pium, ac doctum, impensè commendavit.

Cum verò sub annum 1396. *Richardus Joannem Henrici Lancastrii* patrum filium ob quædam in se dicta (quibus ob nimias exactiones seditionem moliri attentaverat) bonis fisco adjudicatis in exilium conjecisset, ipseque paulò post à Baronibus Regni, *Richardum* exosis, revocatus, motâ seditione illum cepisset, ac in carcere diu detentum fame tandem encasset, *Adamus Richardi* partibus addictus, tumultum juxtâ ac vitæ periculum declinaturus, convasatis rebus Romam se contulit, ubi intemperantiùs studiis ac elucubrationibus intendens, contracto paralytis morbo, non planè senex vivis excessit xiii. kalend. Novembris anno salutis 1397.

tumulatus ad S. Cæciam, cujus titulum Cardinalis gesserat, cum hac sequenti inscriptione.

D. O. M.

ADAMO ANGLO TIT. S. CÆCILIAE PRESBYTERO CARDINALI, EPISCOPATUS LONDINENSIS PERPETUO ADMINISTRATORI, INTEGRITATE VITÆ, DOCTRINA, ET RELIGIONE PRÆSTANTI.

Artibus iste Pater famosus in omnibus Adam, Theologus summus Cardiquenalis erat. Angliæ cui patriam, titulum dedit ista Beata Edes Cæcilie, morsque suprema potum.

Tradunt ferè omnes Angli Authores, qui de Adamo scripsere, Urbanum morti proximum palam de Adami innocentia testatum, vehementer ob illum malè habitum indoluissè; utque veniam commissorum morituro concederet, submissis oratoribus postulasse. Ita *Doct. Egfius in Purp. Doct. Lib. II. pag. 468.* ante quem alius *Doct.*, & *Anglus* quidem, de *Estono* literis sequentia consignavit:

ADAMUS ESTONUS humilibus in Anglia natus parentibus, virtute, industria, doctrina ad summos in Ecclesia Christi pervenit honores. Adulescens S. Benedicti regulam amplexus, habitum illius Ordinis suscepit, suo tempore professionem edidit, & Ventæ Icenorum, id est, Norwici inter Monachos Monachus privatim simul cum disciplina regulari, bonum literarum fundamentum jecit, & sub optimis ibi præceptoribus, humaniores literas, unâ cum rudimentis linguæ Græcæ gnaviter didicit. Qui studiis ejus præfuerunt ut magistri, quique quotidianis ejus exercitiis interfuerunt ut condiscipuli, deprehenderunt in eo raram indolem, felix ingenium, maturum judicium, magnum acumen, tenacem memoriam, omnia naturæ dona summè perfecta, sedulitatem & industriam mirificè promptam, & alacritatem nullo labore fatigabilem. Visum est igitur expedire, ut ingenium ad majora natum, ad minima non deprimeretur, neque in humilibus detineretur animus aspirans ad sublimia. Missus est igitur Oxonium ad altiora studia capeffenda. Ibi primùm Mathematicas scientias, omnemque philosophiam accuratè imbibit, non oblitus interea Græcarum literarum quotidianum exercitium. Ita ut peracto philosophiæ cursu, videretur Græcus philosophus, & alter planè Plato vel Aristoteles. Sed nec in istis secundis

tertiisvè (in quibus consistere honestum est) consistere potuit vir, primas consequi & animo intendens, & totis viribus contendens. Alacriter igitur se ad Theologica accinxit studia, simulque linguam Hebræam addiscere incepit, & tantos in utraque disciplina fecit progressus, ut paucos eo tempore pares illi viderit Europa, superiorem puto planè neminem. Quare non immeritò, ut cæteros taceam, honorificam de hominis persona, de rebus ejus gestis, & libris etiam scriptis mentionem facit in suis collectionibus *Joannes Stöus* Ord. S. B. Monachus etiam Norwicensis. Doctrina igitur comite, virtute duce, faultrice fortuna, fausta illi omnia successerunt. Rex illi contulit Episcopatum Herefordensem, & paulò post Gregorius Papa undecimus eum creavit Presbyterum Cardinalem tituli S. Cæcilie. Sed de his suo loco. Nunc ad ea, per quæ nomen ejus adhuc floret, & per quæ ipse licet mortuus, adhuc quodammodò vivit, veniamus. Multa enim partim ipse scripsit, partim ex aliis linguis, Hebræa præsertim & Græca, in Latinam transtulit, & posteris ad æternam nominis sui memoriam reliquit.

Varia ejus Scripta.

Totum vetus Testamentum ex Hebræo vertit in Latinum.

Postillam Hebraicam. Lib. un.

Expositionem Levitici. Lib. un.

Hebraica Saraceni. Lib. un.

Hebraica Iarchi Salomonei. Lib. un.

Latine scripsit de potestate Ecclesiæ Defensorium Ecclesiæ. Lib. unum.

De electione Pontificis. Lib. un.

Modum conferendi beneficia. Lib. un.

Dialogum Regis & Episcopi. Lib. unum.

Perfectionem vitæ spiritualis. Lib. un.

Formam procedendi contra hæreticos. Lib. un.

Opus vitæ contra hæreticos. Lib. un.

De communicatione idiomatum. Lib. un.

Incip. Reor primùm cum Doctores sanctis.

De diversitate translationum. Lib. un.

De veritate Catholica. Lib. un.

Meteora Aristotelis à Græco transtulit. Lib. quatuor.

De sua calamitate. Lib. un.

Incip. Dulcissime Domine expectans expectat.

Claruit an. Dom. Incarnationis 1390. dum Anglicani regni sceptrum

Per-

Plura *Adamus* scriptis commendavit, scilicet *Latina*: De communicatione idiomatum. De sua calamitate. De potestate Ecclesiæ. De electione Pontificis. Defensorium Ecclesiæ.

De ejus Scriptis.

Per-

Claruit an. Dom. Incarnationis 1390. dum Anglicani regni sceptrum

Per-

Plura *Adamus* scriptis commendavit, scilicet *Latina*: De communicatione idiomatum. De sua calamitate. De potestate Ecclesiæ. De electione Pontificis. Defensorium Ecclesiæ.

De ejus Scriptis.

Per-

Claruit an. Dom. Incarnationis 1390. dum Anglicani regni sceptrum

Per-

teneret *Richardus* secundus. *Pitfeus de Illustr. Angliæ Scriptor. et. 14. pag. 448.* qui lectorem etiam remittit ad suum Londinensium & Herefordensium Episcoporum catalogum. Fallitur verò, cum dicit, *Estonum* à Gregorio XI. creatum fuisse Cardinalem; hanc enim dignitatem ei contulit *Urbanus VI.* uti fidem facit *Author Purpuræ Doctæ*, cujus de *Estono* narrationem primo loco retulimus. *Pitfeus* fefellit *Baleus*, uti mox audiemus. Juvat enim cum *Clemente (y)* *Keynerio* doctissimum hunc Cardinalem verbis etiam describere *Balei*, quamvis heterodoxi, & ut *Montacutius* de eo testatur, *impotentis linguæ & calami plerumque Scriptoris*, tamen quia hostis monachorum maximus fuit, in hoc negotio fidem facturi; præsertim quia videtur *D. Pitfeus* ejus verba per paraphrasin reddidisse: hic igitur de eo sic scribit:

Adamus Eston Benedictinæ professionis Ventæ Icevorum, seu Norwici monachus, & Oxoniensis Academiae Doctor, ex singularibus De-

donis in nostro Catalogo locum petit illustrem. Licet hic tenui natus sit parentela, vir tamen facundiæ & solidæ eruditionis fuit: tum præterea tam exactus philosophus, ut ad omne disciplinarum genus aptissimus videretur. Erat ille præter alias linguas, Hebraicè, Græcè, & Latine peritus, quod ea ætate pro miraculo haberi poterat. Hanc illi linguarum ac scientiarum virtutè non educatio, aut natura ipsa, sed insignis quidam labor & diligentia attulerunt. Unde Romam vocatus à Gregorio XI. fit ejus Ecclesiæ presbyter Cardinalis tituli S. Cæcilie. Circa añum verò à Christi Nativitate 1380. sub *Urbano VI.*, qui *Gregorio* successit, incommoda sustinuit multa. Et ut *Theodericus à Niem* in primo libro de schismate cap. 57. testatur, *Genuæ* cum aliis Pontifex captivum illum reliquit. Postea tamen ad petitionem *Richardus* Anglorum Regis, & monachorum, qui pro eo scripserant, è carcere demissus, sed non liberatus, privatam atque pauperem duxit vitam, usque ad *Bonifacium IX.*, qui in statum pristinum ipsum tandem reposuit.

Plura *Adamus* scriptis commendavit, scilicet *Latina*: De communicatione idiomatum. De sua calamitate. De potestate Ecclesiæ. De electione Pontificis. Defensorium Ecclesiæ.

(y) Discept. Hist. de Antiq. Bened. in Anglia pag. 223.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

A a a

Perfectionem vitæ spiritualis. Modum conferendi Beneficia. Formam procedendi contra hæreticos. Opus vitæ contra hæreticos. Dialogum Regis & Episcopi. De diversitate translationum. De veritate Catholica Græcæ. Meteora Aristotelis ex Græco. Hebraica verò ejus: Alphabetum Judæorum, Hebraicè. Textum Hebraicum Bibliorum. Postillam Hebraicam. Psalterium Hebraicum. Expositionem Levitici. Hebraica Saraceni. Hebraica Salomonis Iarchi. Et alia plura habuisse ac scripsisse dicitur. Claruit anno à Christi Servatoris adventu in carnem 1390. in Anglia regnante Richardo ejus nominis secundo: & fertur totum vetus Testamentum ab Hebræo in Latinum illis diebus transtulisse. Hæc Baleus, cujus testimonium credibile nimis est contra seipsum, & hæresim suam, cum virum tantum Congregationis Anglicano-Benedictinæ decus insigne collaudet, tam excellenti præconio, quem non diffitetur sectariorum hostem acerrimum, & Romanæ Ecclesiæ observantissimum fuisse.

Interpretabitur *Godwinus* Balei verba de Scriptis *Adami* Cardinalis: sic enim de illo scribit: *Multa scripsit, utpote vir egregiè eruditus, sapiens, in rebus gerendis dexteritatis eximia, & lingua tam Græcæ, quam Hebraicæ (quod in illo ævo mireris) apprime peritus.* Quapropter ob dotes animi singulares & merita sua sine ullo gratiæ respectu, Cardinalis creatus est sanctæ Cæciliæ. Et postea: Volumina reliquit à se conscripta plusquam viginti, quorum pars maxima vel Hebræa linguâ exarata sunt, vel translationes fuerunt alienorum Operum ex Hebræa in Latinam linguam, vel saltem de Lingua Hebræa conscripta sunt. Inter cætera verò, si taceam Officium Visitationis B. Virginis ab eo compositum, metuo, ne succenseant mihi Pontificii nostri. Hæc *Godwinus*, ex quo intellige, quantæ diligentiæ vir fuerit, qui sua manu adhuc monachus Biblia Hebræa & Glossam Salomonis Iarchi Hebræam descripsit; quantæ eruditionis, qui alia opuscula à Baleo citata in Hebræa Græcæque lingua composuerit; quæ nisi ejus opera cognovissent, nunquam certè illi tantum laudis attribuissent, qui passim nostris (utpote quibus in fidei simplicitate satis fuit Hieronymum Hebraicè, quod sufficit Christianis, scivisse) Hebrææ linguæ ignorantiam, passim monachis otio-

(z) pag. 111.

sitatem & ignaviam soliti sunt objicere. Et illa sanè maxima laus est hujus monachi nostri (primum fortassis post Hieronymi tempora) totius Canonis Hebraici libros de Hebræa in Latinam linguam vertisse.

XXII.

BASILIUS VALENTINUS.

In Germania superiore, & ut vulgariis habet opinio, in Alsatia natus seculo XIV. exeunte floruit *Basilus* *Valentinus*, celebre nomen in aula tum Cæsaris, tum aliorum Germaniæ Principum adeptus. Sub hujus verò seculi finem potissimum claruisse, illud argumento est, quòd *Luis Veneræ*, quæ circa illa tempora initium à Gallis militibus habuit, mentionem faciens, novum, suoque ævo recens grassantem morbum non modò appellet, sed ad illum etiam medicamenta præscribat. Ex aliquorum opinione in Alsatia, patria sua, aut, quod multò propius fidem est, Erphordii, primaria Thuringiæ civitate, in S. Petri cœnobio potissimum ætatem egit. Hic religiosæ vitæ cultum amplius etiam insigni Sodales juvandi studio condecoravit. Erat inter illos, quem nephritici à calculo dolores miserè excruciant, ita ut sæpè æger lecto affigeretur. Hujus à medicis destituti miserus *Basilus* pertinaci Chymici studio medicinam invenit, quæ ægrotum denique sanitati restituit. Longe etiam lateque tota Europâ, maxime Compostellam ad D. Jacobi limina peregrinatus est; tametsi hac dere, cæterisque circumstantiis loci, temporis, personarum, & id genus aliis nullam in libris suis inferat mentionem. Aliis prodesse magis, ut vir erat eximiæ charitatis ac religionis, quàm celebri nominis gloria inclytus haberi studuit. Vitam ad annum 1413. produxisse ex Gudenii Historiâ Erfordiensis discimus. Quo autem anno diem supremum obierit, neminem non fugit, cum à tricennalis belli tempore, quo miles Suecus Petrense Monasterium expilavit, amplior de *Basilio* notitia cum monachorum elencho aliisque manuscriptis documentis in deperditis habeatur. Immeritò verò factum, ut propterea viri quidam eruditi, an ullus unquam *Basilus* in orbe terrarum extiterit, in dubium vocaverint. Certè *Vincentius* *Placcius* (z) eum in numerum Scriptorum Pseudonymorum referre non dubitavit. Sed quæ causæ virum impulerint, ut hoc faceret, ex eo intelligere,

Vixit anno 1413.

Natus in Alsatia seculo XIV.

Monachus

Confra- trem opa Chymici à calculi dolibus liberat.

Compostellam peregrinatur.

Ejus motus temporis incertum.

Sunt, qui eum extitisse omnino negant.

gere, operæ pretium est, maxime cum ejus Opus, cæteroquin præclarum, in multis Benedictinis Bibliothecis desiderari non nesciam. Sic verò scribit:

BASILIUS VALENTINUS, Monachus Benedictinus (cujus libri Chymici plurimi recensentur apud *Borellum*, Biblioth. Chymicæ p. 212. & seqq. nec non apud *Draudium*, titulis variis, *Lindanum* pag. 93. & jejunè apud *Schenck* pag. 43. Biblioth. Med.) nullus unquam in rerum natura fuisse quibusdam creditur. *Morhofius* sanè in Epistola elegantissima de Metallorum transmutatione, hic Hamburgi anno superiori edita, p. mihi 133. omnia de ipso incerta esse testatur, quanquam diligentissimè in ejus Historiam inquisitum fuerit ab Imperatoribus Germanicis. Certè Dominus *Martinus Fogelius* Ph. & Med. Dr. aliquoties mihi, sed pro merito nunquam dignè laudatus, ex Domino *Raschio*, Med. olim Doctore, se plus semel audivisse, mihi confirmavit, nullum ejus nominis Monachum Benedictinum fuisse. Quandoquidem nec in Catalogo Benedictinorum Provinciali Erfurti, neque in Generali Romæ nomen hoc à se fuerit inventum. Arbitrari verò se, quendam hoc nomine latitare voluisse ex familia Johann. Tholdeni Hessi, cujus *Haligraphia Germanica*, sive *Beschreibung aller Salz-Mineralien*, Erfurti 1612. in 8. edita Chymiciæ notitiam non proletariam arguit. Quicquid autem ejus sit, certè librum illius *Basilii* nomine venditatum de incrementis & decrementis Metallorum & cum clavibus 12. impressum, *Andreae* de SOLEA seculo integro antiquiori deberi, docet modò laudatus *Morhofius* p. m. 9.

Idem repetit *Morhofius* Polyhistoris liter. lib. I. c. IX. p. 85. 86. Sed in tantum mutata sententia, ut credat A. de Solea Nomen esse Anagramma Joannis Tholdeni, veri scripti hujus Auctoris; vid. allegat. sub lit. (a) Sed *Leibniz*. Epistola quadam data Hannov. 1690. d. 27. Junii, interpolata tantum à Tholdio credit Personati Valentini *Basilii* scripta, quanquam non tam vetustum auctorem esse largitur, quàm quidem ille videri vult. vid. lit. (b) Et extitisse omnino *Basilium Valentinum*, ex Curiosorum quorundam relatione per D. *Waizium* certus factus *Reiberus* docet, ut in recensione dissertationis *Reiharianæ* de Nummis Chymicis advertunt, *Monatliche Unterredungen* 1693. p. 617. sub lit. (c) & 1689. p. 36. 37. 44. Cum *Leibnizio* facit Biblio-

theque *Universelle* Tom. 13. del'an. 1689. p. 206. sub lit. (d) itémque *Nouvelles de la Rep. des Lettres* du Fevrier 1689. p. 176. ex *Tollio* sub lit. (e). Scripta hujus *Basilii Valentini* vide apud *Mercklin* in Linden. renov. Lib. I. p. 120. qui Monachum Benedictinum appellando indicat satis, ipsi hunc Scriptorem non personatum, sed verum videri: æquè ac *Olao Borrichio* *Conspectus Chymicor.* Illustr. §. XLIV. p. 30. qui notabilia refert, & castratum ejus artificis scriptum suspicatur. De quo mirabilem historiam probat *Sam. Reyherus* Tr. de nummis ex Chymico metallo factis cap. XXXVI. p. 136. §. 22. & sequentibus, qui legi meretur.

(a) *Morhof* Polyhist. literar. Lib. I. Cap. IX. p. 85. 86.

In his (Pseudonymis) *Basilus Valentinus*, magnus hujus artis antistes) ut hoc à se in præfata moneam (quibusdam numeratur. Ego ipse quondam in illa fui sententia, ac confirmat *Raschii* testimonio *Placcius* in Pseudonymorum catalogo p. 159. qui nec in catalogo Benedictinorum Provinciali Erfurti, neque in Generali Romæ nomen hoc invenit. *Raschius* aliquem ex familia *Johann. Tholdeni Hessi* sub hoc nomine latitare voluisse existimavit. Sed in aliam nunc sententiam penè impellit *Gudenius* ipse *Erfurdiensis*, qui in *Histor. Erfurdeni* lib. 2. p. 129. ita scribit: Eadem ætate, sc. An. 1413. *Basilus Valentinus* in Divi Petri monasterio vixit, arte medica & indagazione naturali admirabilis. Addit quidem *Gudenius* ipse ab his sacris alienior: *Insuper* iis accensetur, quos in augmentum spei nominant aurum confecisse. Sic aliena dementia post secula fallit, idèò minus culpabilis, quòd non nisi decipi amantes facultatibus exuat. Verùm ut iis verbis demonstrat, illum rerum, quas proponit *Basilus*, notitiam non habuisse, ita suffragium tamen idoneum præbet, quendam ejus nominis vixisse in Divi Petri monasterio. Librum tamen illum de incrementis & decrementis metallorum, qui *Basilio Valentino* vulgò tribuitur, sed cujusdam de Solea nomine apud amicum editum vidi, & quidem in 4.to Suspicionem hoc de Solea nomen mihi movit, quoniam de Tholdeno aliorum opinio est, an non fortè in illo *Johannis Tholdeni* nomine lateat: Et sanè integrum illud nomen de Solea in nomine Joannis Tholdeni occultatur: quæ verò supersunt literæ, nullum formare prænomen possunt, atque nunc memoria exci-

excidit, quale in libro illo edito fuerit. Fortassis aliud quoddam assumpsit, eo contentus, quod nomen quodcumque è suo exstruxerit.

(b) Leibniz Epist. data Hannover. 1690. d. 27. Jun.

Basilii Valentini nomen esse fictitium, & de duobus effectibus primariis lapidis Philosophorum jactati sumtum divitiis Regis, & perfecta valetudine, dudum suspicatus sum, & Cl.^{mo} Tollio sententiam meam aperui; qui ab ea non videbatur abhorreere, idque nuper indicavit in libello edito titulo sapientiae insipientis. Nescio an Rudolphus Imperator, ut narrat Tollius, in Monachi hujus crediti res inquisierit, illud scio Joh. Philippum Electorem Moguntinum Erfordia potitum investigari jussisse apud Benedictinos ejus civitatis, sed frustra. Ego, ut verum fatear, an scriptor sit tam antiquus, qui, ut ipse videri vult, libros suos composuerit eo tempore, quo lues venerea innotuit, anceps hæreo; dictio enim Germanica recentius aliquid spirat, nisi dicere malimus, fuisse scripta Basilii à Johanne Tholdio interpolata. Hic enim quorundam editor habetur. Et sunt, qui credunt, Tholdium cognatione junctum auctori, quaedam ex ejus schedis in Haliographiam suam transtulisse.

(c) Monatliche Unterredungen 1693. pag. 617. 618.

Wir lassen demnach diese ungemisse und betriegliche Dinge fahren, und kommen mit dem Herrn Reyher auf den Basilium Valentinum, welchen etliche gar nicht auf der Welt gewesen zu seyn glauben. Herr Dr. Waiz aber hat an ihn überschrieben, dass er von allen Curiosis versichert worden, Basilius habe sich eine geraume Zeit würcklich zu Walckenrieth aufgehalten, und bey damahligen Cinnober Bergwerck-Bau zu der via humida gute Gelegenheit bekommen; von welchen allen Herr Dr. Waiz viel singularia beygefüget, und mit einem alten Gemälde zu Walckenrieth im Creuzgange nach der Kirchen beschleust, darinnen der Meister der erstmahligen Tinctur mit allen Figuris in kleinen Thieren, als Tauben, Löwen und dergleichen, unter fünf Bögen zu sehen, so sehr rar ist, und weil es noch in seiner natürlichen Farbe stehet, da das andere fast alles ruiniret ist, so ist es bis dato recht fatal. Wir haben auch einmahl vom Basilio Valentino gehandelt, fuhr Leonardo fort, im

Januario p. 36. 37. & 44. und in Zweifel gestellet, ob er zu Erfurt im Peters-Kloster gelebet, weil Raschius im Catalogo der Benedictiner daselbst seinen Namen nicht finden können. Nach der Zeit aber bin ich dessen abermahl versichert worden, und als ich die Exception mit dem Catalogo machte, ward mir zur Antwort, die Schweden, als sie im 30. jährigen Kriege Erfurt inne gehabt, hätten den Catalogum mitgenommen: Doch wäre vor wenig Jahren noch ein Manuscript von ihm auf dem Peters-Berg vorhanden gewesen, welches die Capuciner einmahl geborget, aber man wüßte nicht, wo es hernach weiter hinkommen. Ob aber Basilus Valentinus in dem Walckenriethischen Kloster sich jemahls aufgehalten, lasse ich dahin gestellet seyn. Im Eckstormio kan ich nichts finden. Ja derselbe sezet die Erfindung der Cinnober-Minen erst um das Jahr Christi 1569. da doch Basilus Valentinus nach Guden-Rechnung, schon an. 1413. zu Erfurt floriret.

(d) Bibliothecae Univ. Tom. 13. de l'an. 1689. p. 206.

„ La plûpart de ceux, qui ont lû „ les livres de Basile Valentin, ont crû, „ que c'etoit un Moine de l'ordre des „ Benedictins: Mais M. Tollius fait „ voir, qui l'étoit inutile à l'Empereur „ Maximilien de faire chercher ce pre- „ tendu Moine & son Convent dans „ ses états; Cet Auteur introduit sou- „ vent le Mercure Philosophique que les „ Philosophes appellent Basilus ou Re- „ galis, fils de Regale parlant sous ce „ nom. Il ne s'appelle pas Valentin de „ la Ville de Valence, comme on se l' „ est imaginé, mais du verbe Latin Va- „ lere, qui signifie être puissant, parce „ que ce Mercure penetre, engen- „ dre, nourrit, augmente, change & „ renouvelle toutes choses.

(e) Nouv. de la Rep. des Lettres Fevrier 1689. p. 176.

M. Tollius prétend neantmoins, que tout y est allegorique jusqu'au Nom de Basilus Valentinus, que tout le monde prenoit bonnement pour le Nom de l'Auteur; au lieu que, selon Mr. Tollius, c'est le Nom de l'Auteur; c'est le Nom qui donne au Mercure Philosophique, dont la Nature & l'Excellence se trouve exprimé par l'Etymologie de ces deux mots.

Raschii

Raschii
argumen-
tum re-
fellit.

Raschii argumentum nervo caret. Quod enim Basilium in rerum natura extitisse neget per eam causam, quod ejus nomen nec in Catalogo Benedictinorum Provinciali Erfurti, neque in Generali Romæ à se fuerit repertum, nihil dicit. Prior enim Catalogus à Sueco milite interiit; Generalis autem Catalogus Monachorum Benedictinorum nullus habetur. Eat Raschius Romam, & quærat meum nomen Romæ. Quid responsi feret? Haud absimile ferè ab illo, quod aliquando S. Paulus tulit. Is enim cum Ephesum veniret, & inveniret quosdam discipulos, dixit ad eos: Si Spiritum S. accepistis credentes? At illi dixerunt ad eum: Sed neque si Spiritus sanctus est audivimus. Ita si Raschius Romæ quæreret nomen Patris Ziegelbauer, responderetur ei: Sed neque si Pater Ziegelbauer est, audivimus. Nullus enim Generalis Catalogus Romæ habetur, cum Benedictini Germani nec Romæ, nec in Germania usquam ullum habeant Generalem, qui Ordinis sui monachorum nomina syllabo intexta habeat. An verò, quod Romæ nomen meum ignoretur; idè in rerum natura non existo? Valeat igitur Raschius cum suo argumento, cujus tamen autoritate & testimonio alii nituntur. Nec Morhofius, nec Leibnitzius, nec Bibliothecæ universalis author certa argumenta, sed meras suspiciones & conjecturas afferunt. Cuiam igitur credamus? cum omnium sit eadem fides. Certè quia non liquet, utri credendum, fatius fuerit, neutri fidem adhibere. Maneat Ordini Benedictino Basilus Valentinus, donec certioribus argumentis eidem eripiatur. In dubio, maximè ex suspicionibus tantum & conjecturis excitato, melior est conditio possidentis. Plura verò de Basilio Valentino diximus libro præcedente, Capite III. Sectione I. quod Lectorem remittimus.

SCRIPTA

Alia sunt Medica, alia Chimica. Priorum Catalogum dabimus ex Georg. Abrah. Mercklini Lindenio Renovato de Scriptis Medicis pag. 120. posteriorum syllabum texemus ex Petri Borelli Bibliotheca Chimica pag. 212.

Medica.

Azoth, five Aureliæ occultæ partes duorum Philosophorum materiam primam, & decantatum illum Lapidem

Philosophorum filiis Hermetis, solidè, perspicuè, & dilucidè explicantes, per Ænigma Philosophicum, Colloquium Parabolicum, Tabulam Smaragdinam Hermetis, Symbola, Parabolas, & Figuras Saturni, M. Georgio Beato interprete. Francof. apud Johan. Bringerum 1613. in 4. Extant etiam volumine quarto Theatri Chemici editi Argentorati, apud Lazarum Zetznerum, 1613. in 8.

Opus præclarum ad utrumque. Quod pro Testamento dedit Filio suo adoptivo. Extat eodem vol. quarto Theatri Chemici, 1613. in 8.

Practica unà cum XII. Clavibus, & Appendice, ex Germanico in Latinum translata. Extat cum Tripode aureo à Michaële Meyero edito. Francof. apud Lucam Jennisium 1618. in 4. Extat etiam cum Musæo Hermetico Reformato & Amplificato Francofurti apud Hermannum à Sande, 1677. & 1676.

De Microcosmo, deque magno mundi mysterio & Medicina hominis, Liber geminus; recens ab Angelo Medico Latinitate donatus cum Interpretis Aphorismis Basilianis & Præfatione Philosophica ad Illustriss. Princ. D. August. Anhaltinum Marpurgi, apud Wolfgangum Kezelium, 1609. in 8.

Apocalypsis Chymica. Erfurti. 1624. in 8.

Currus Triumphalis Antimonii, Commentario illustratus & Latinitate donatus à Theodoro Kerckringio. Amstelodami apud Andream Frisium, 1671. in 12.

Tractatus Chymico-Philosophicus de Rebus supernaturalibus & Naturalibus Metallorum & Mineralium. Francofurti, 1676. in 8.

Chimica.

Claves Philosophiæ 12. Item Gallicè cum aliis ejus Opusculis.

Ejusd. Dialogus Fratris Alberti cum spiritu.

Ejusd. Currus triumphalis Antimonii.

Idem cum notis Pet. Fabri & aliis tractatibus. Ejusd. Valentini.

Idem de Tincturis, &c. Vide Fabri & Majeri Tripodem, ut & Poterium.

Idem Gallicè, Revelation des teintures des 7. metaux, Lutetiæ apud Jacq. Sanlequium eruditum Typographum 1646. à Paris traduit par Israel Med. Allemand.

Ejusdem

Ejusdem Lib. de Microcosmo, magno mundi mysterio, & hominis Medicina, Marpurgi 1609.

Idem, de Azoth Philosophorum, seu aureiis occultis &c. Francof. 1613. in 4.

Ejusdem Conclusiones cum notis Pet. Fabri supra memorato libro.

Ejusdem Praxis Chimica.

Les 12. Clefs de Philosophie à Paris in 8. 1624. avec l'Azoth des Philosophes.

Revelation des mysteres des teintures essentielles des 7. metaux, & de leurs vertus medicinales par Basile Valentin Religieux de S. Benoist, traduit de l'Allemand par J. Israel Med. Allemand, à Paris, chez Jacq. de Senlecque 1646. Notez que les deux premiers chap. y manquent, & que le vray titre est: Traité des choses naturelles & surnaturelles.

Ejus Practica & 12. Claves cum Tripode aureo Majeri.

Sermones Conclusini, Germanicè.

Idem de Sulphure & fermento Philosoph. &c.

Testamentum ejus, Germanicè.

Sed quis hic non videt, quod in utroque Syllabo eadem ferè Opera recensentur? ita & Medici & Chimici præcellentis hujus Autoris Scripta sibi attribuunt.

XXIII.

Obiit anno 1425.
VENERAB. NICOLAUS
de Mazen Abbas Mellicensis.

Ejus natales & patria.

Studiorum causa Vienna missus.

Ss. Theol. Baccalaureus.

HAustæ primùm à Nicolao lucis annus & dies pro comperto non habentur. Vero tamen simillimum est, ipsum circa annum MCCCLX. vitam adiiisse. Patria Nicolao Austria fuit, domum Mazenum non incelebris in Campis Marchiacis locus præbuit. Patri nomen fuit Leonardo Seyringer; matris ignoramus. A parentibus Viennam missus est, ut in ejus nova, & jam tunc celeberrima Academia bonarum artium imbueretur disciplinis. Decursis humaniorum literarum studiis, Philosophiæ primùm, tum Theologiæ operam dedit, Magistro & Professore usus, inclyto illo Carthusiani Ordinis lumine, Henrico de Langenstein, vulgò de Hassia. Tantum verò in rerum divinarum cognitione progressus fecit, ut Ss. Theologiæ Baccalaureus, qui honor ea ætate propemodùm summus erat, crearetur. Quin, quod multò majus est, non modò Baccalaureatus

insignibus, sed & Rectoris Universitatis Viennensis munere exornatus fuit. Florebant igitur ea ætate Nicolaus, fruebatürque doctissimorum hominum, ut credere par est, aut usu, aut amicitia, quales erant Leonardus Schauer Decretorum Doctor, Wolfhardus Mayr Licentiat in Artibus, M. Colomannus Kolb, M. Colomannus de Nova Villa. Stephanus de Enzesdorff Canonicus Viennens. Conradus de Pevrn Decretorum Doctor, Hermannus & Petrus de Treysa, quorum ille Medicinæ, hic Theologiæ Doctor. M. Lambertus de Geldria, Casparus de Mayfeldtain Decretorum Professor, Nicolaus de Dinkelspihl &c. qui simul omnes uno, eodemque tempore Academiam Viennensem aut honoribus, aut eruditione suâ, doctrinâve illustrârunt. At enim alia, sublimiorique flammâ in Nicolai præcordiis ardente, factum est, ut is posito supremo Academiæ honore mundanis rebus nuntium remitteret, ac in Monachorum Ord. S. B. coenobium se includeret. Erat illud non in Germania, ubi veteris à Majoribus acceptæ disciplinæ splendor ferè omnis extinctus fuerat, sed in Italia situm; nempe Sublacense S. Benedicti Monasterium, quod à regularis vitæ observantia celeberrimum habebatur. Monasticam vestem in eo circa annum 1403. induit. Brevi verò increbescente sanctitatis & doctrinæ fama, Benedictus XII. Nicolaum ita charum habuit, ut illo nemo aptior, qui in monasterio S. Annæ non procul Neapoli posito Prioris munere fungeretur, hujus judicio repertus fuerit.

In hoc Monasterio Nicolaus sibi omnino similis eo animo contentioneque pristinæ disciplinæ rigorem perfectus est, ac curatè commissorum sibi coenobitarum mores ad S. Regulæ amissim exegit, ut veluti recens quidam exortus sol sanctitatis suæ radios non solum per universam Italiam, sed Germaniam quoque ac Sarmatiam longè latèque spargeret. Sanè exiguum ac pertenuè illius Monasterium, in quo, verba sunt Nicolai Dinkensphylii ad Albertum V. Austriæ Duce in consiliis de Reform. (a) secundum rigorem Regulæ vivitur, & secundum Sanctorum Patrum primaria instituta, Sacri & Oecumenici Concilii Constantiensis Patribus armamentarium quoddam visum fuit, & sanctorum

(a) Chron. Mellic. pag. 309.

horum hominum feminarium, ex quo ductis subinde coloniis diversorum regnorum Ord. S. Benedicti Monasteria primævo flori & integritati restitui possent. Hinc cum ab Andrea Lascari Electo Posnaniensi à Concilio Constantiensi peterentur viri, quorum operâ suæ diocesis monasteria ad rectam vivendi formam reducerentur, Patres gloriæ S. Patris Benedicti studiosissimi non aliunde hujusmodi athleteas, quàm ex S. Annæ monasterio evocarunt.

Ad Concilium Constantiense veniens
Pontifici elâ tiara dignus à nonnullis judicatur.

Concilii Constantiensis Patribus mox paruit Nicolaus, deductaque insigni præstantium virorum colonia circa an. 1416. Constantiam profectus est. Ibi, quantum Venerabilium Patrum expectationem superârît, incredibile dictum est. Sanè multi, cum de Pontifice Summo eligendo publicè tractaretur, de Nicolao Sedi Romanæ imponendo cogitarunt. Sic enim legitur in Codice MS. Bibliothecæ Mellicensis: *Nota quod Dominus Nicolaus Magister artium, & Baccalarius in Theologia in electione Domini Martini in Papam in magno Concilio Constantiensi habuit multa vota ad Papatum, sed Dominus Martinus prævaluit, qui dictus fuit prius, ut puto, Odo, seu Otto de Columna.* Hoc Sanctorum Constantiensium Patrum de Nicolao iudicium non potest non piissimi viri famam, existimationemque in immensum augere. Siquidem id unicum electoribus propositum erat, *ut eligerent virum sanctum & idoneum, in cuius humeris cum pace & unitate Ecclesia quiesceret*; quæ ferè verba sunt anonymi synchroni in Actis Pontifici à Bollandianis in Conatu Chronico-Histor. ad Catal. Pontif. relatis pag. 113. præterea satis constat ex eodem authore, Martinum V. virum omni exceptione majorem fuisse.

Ad instantiam Alberti Ducis
Cæterum reliquis omnibus, qui Nicolaum à Venerabilibus Concilii Constantiensis Patribus impetratum ferventissimè iverunt, anteivit, demùmque prævaluit pientissimus religiosissimisque Austriæ Dux Albertus V. Ei pro more religiosissimæ gentis suæ novum quoddam Monasterium condere molienti à prudentioribus, sanioribusque, quos à consilio habebat, viris persuasum fuit, ut ommissis novis curis in id unicè animum intenderet, qua ratione Monasteria antecessorum suorum ope condita, dotatæque, quæ à monasticæ vitæ, sanctorumque morum regula descivère, quàm diligenter

tissimè restituerentur. Nec optimo Principi consilium displicuit; cui ut quantocyus obsequeretur, ipsa brumali tempestate Legatos Constantiam missus à ad Martinum V. misit, qui Ven. Nicolaum de Mazen in Austriam adducerent. Isti à Pontifice non solum benignissimè accepti, sed mox voti quoque sui compotes redditi sunt. Eo fine Nicolaum ad se Martinus evocat, explicatæque christianissimi Principis voluntate ad suscipiendam sui in Austria Ordinis provinciam adhortatur, & quò negotium hoc de se satis arduum, & sexcentis veluti spinis obsitum alacrius, faciliusque expediret, singularibus favoribus & privilegiis munit, postremò, sanctissimum virum pectori non sine multis lachrimis adnotum Austriacis Legatis unâ cum aliis quinque monachis committit. Sub initium veris Viennam delatus Alberti oculos, animùmque primo congressu ita in se convertit, ut eum non aliter, ac munus sibi divinitus datum complexus sit. Rebus deinde ad sanctissimum auspicandæ reformationis negotium constitutis, Mellicio Abbas præfectus fuit. Quæ verò & quanta cum summa laude juncta suo in regimine Nicolaus gesserit, non est hujus loci pluribus commemorare. Paucis: nihil non egit, quæ Abbatem omnibus numeris absolutum decerent, suosque non tam verbis, quàm exemplo ad observantiam regularem induxit. Quo factum, ut eo tempore Monasterium Mellicense veluti feminarium quoddam esset virorum virtute & eruditione præcellentium; ferebant bonæ literæ, studium potissimum sacrarum Scripturarum, conscribebantur historiæ tum sacre, tum profanæ, nec poetica negligebantur. Hinc tanta manuscriptorum moles ad hunc usque diem apud Mellicenses exstat, tanta literarum elegantissimarum cura, ut nullum non paulo eruditorem hospitem in admirationem traducant.

Virtus & individua illius comes fama effecerunt, ut anno 1423. inter discordiam Capitularium Pataviensium de novo eligendo Episcopo Albertus V. Dux Austriæ inter reliquos pro Episcopatu Pataviensi Nicolaum de Mazen, secundo loco Summo Pontifici commendaret. Etsi verò, contrariantibus æmulis atque adversariis, ad Episcopalis dignitatis gradum non ascenderit, perpetua tamen, & nunquam intermoritura ipsius laus & gloria

septen-
decim
monaste-
ria refor-
mavit.

vitâ cedit
an. 1425.

ria est, quod septem supra decem monasteria, magno Benedictini Ordinis bono, reformaverit. Quibus laboribus confectus, relictiis rebus mortalibus, omnibus suis moestissimo orbitatis luctu impletis ad exoptatam immortalitatem discessit, Vindobonæ eadem die, hora, & anno, quo ejus parens Conradus Seiringer nonagenarius, anno scilicet 1425. ipsa nocte Domini natalitia, hora prima mane, ab hominum vita demigrasse fertur, vir sanè æternâ memoriâ & nunquam intermorituris laudibus dignissimus. Amborum cadavera Viennâ Mellicium sunt transportata, ibidemque, quod in morte non sunt separata, in eodem tumulo honorificè fuerunt condita.

Opera.

1.) Reliquit Nicolaus non contemnendum Opus, quod *formulam de practica regulari observantia* inscripsit.

2.) *Ceremoniæ regularis observantiæ Ordinis SS. mi Patris Benedicti ex ipsius Regula sumptæ, secundum quod hodie in sacro Monasterio suo Sublacensi & Specu practicanter.* Vulgatum est integrum in Chronico Mellic. Anselmi Schramb.

3.) *Glossella ex Petro Bærio exscripta in Regulam S. P. Benedicti* Constantiæ 1418.

4.) *Literæ, Confraternitatis cum Monasterio S. Dorotheæ Viennæ.*

5.) *Literæ quibus Christiano Eybensteiner Titulus mensæ confertur.*

6.) *Literæ confraternitatis indultæ Domine Elisabethæ viduæ Henrici Baronis de Zelking.* Germanicè, datae 1420.

Videbatur etiam Bernardo Pezio Nicolaus Auctor Regulæ fratrum *Conversorum Laicorum*, quæ mss. in Bibliotheca Mellicensi asservatur. Vide hæc omnia uberius apud Cl. Kropfium in Bibl. Mellic. pag. 135. seqq.

XXIV.

JOANNES LIDGATUS.

Obiit cir-
ca ann.

1440.

Natione
Anglus.

Monachus
S. Bened.

Joannes Lidgatus, id est, ex oppido Lidgat, Comitatus Suffolciensis in Anglia natus, Ord. S. B. Monachus in celeberrimo cenobio Buriensi ad S. Edmundum in dicto Comitatu. Unde, ut inquit Pitseus, non benè ponit eum inter Augustinianos Josephus Pamphilus in suo Chronico. Postquam scholas diu frequentasset, & satis felices domi fecisset in re literaria

progressus; ut simul cum studiis linguas peregrinas addiceret, & exterorum mores experiretur, Academiam Parisiensem in Gallia, & Patavinam in Italia. Linguas utriusque gentis didicit, utrobique diligenter studuit, magnaque tum rerum experientia, tum morum urbanitate, tum etiam optimarum disciplinarum suppellectile instructus, in patriam rediit, scholas aperuit, nobilium filios literas humaniores docuit. Et licet omnium penè scientiarum esset peritissimus, tamen in gratiam juventutis, ut eam in bonis artibus, moribus, & virtute institueret, exercitiis politioris literaturæ quasi jugiter inhæsit. Erat autem non solum elegans Poëta & Rhetor disertus, verum etiam Mathematicus expertus, Philosophus acutus, & Theologus non contemnendus. Multum etiam ornatûs patriæ linguæ contulit, imitatus in hoc Chaucerum nostrum. In hunc autem finem Dantem Italum, Alanum Gallum, & alios similes studiosius legit, accuratèque in linguam Anglicam transtulit, omnesque aliarum linguarum elegantias ad ditandum patrium sermonem assumpsit, & accommodavit. Scripsit autem partim Anglicè, partim Latinè, partim prosa, partim versu libros numero plures, eruditione politissimos.

De audienda Missa Librum unum. Scripta

De gaudiis cælorum Lib. un. Incip. *Multi sunt, qui cælorum gaudia cup.*

De saltu Macabræ, Anglicè, The danse of Macabre. Lib. un. Gentiles lapide aut ferro duriores. Extat Londini. an. 1554.

Vitam S. Albani Protomartyris Britannicæ, Lib. un. Transtulit ex Prosa Latina in versus Anglicos *Vitas & Martyria SS. Albani & Amphibali, Lib. duos.*

Item transtulit in versus Anglicos *Chancerum de obsidione Thebes.*

Vitam S. Mariæ ad Henricum V. Lib. un. Mœrore ac vario cor tactum. MS. Oxonii in Bibliotheca publica.

Vitam S. Edmundi Regis libros duos. Illustrem historiam memoriæ.

Vitam S. Fremundi Principis Lib. un. Gloriosus Martyr, qui ex insigni.

Vitam S. Ethelstani, Lib. un. Pro solidiore suscepti operis firm.

De cantico amoris Lib. un. Jesu Servator, quis tuam dulcedinem.

Calendarium rhytmicum Lib. I. Jesu Domine pro tua circumcissione.

Præcepta moralia Lib. un.

De

De Philosophorum secretis, Lib. un. Cunctipotens Dominus sua bonitate.

De Alexandro & Aristotele, Lib. 1. Salvat altissimus & conservet Regem.

Parliamentum volucrum, Lib. 1. Hoc parliamentum est avicularum.

De rustico & avicula, Lib. un. Problemata veterum similitudinum.

De equo, ove, & ansere, Lib. un. Contra temerarium judicium, Lib. un.

Inter rationem & tristitiam, Lib. un.

De Rege Arthuro, Lib. un.

De mensa ejus rotunda, Lib. un.

De arte militari, Lib. un.

De officio Regis, Lib. un.

Acta Guidonis Warwicensis, Lib. un.

De Guidone & Colbrando, Lib. un.

Proprietates nationum, Lib. un. Anglus interrogatus respondere.

Proverbia Lidgati Lib. un.

De fabro Dominam reformante Lib. un.

De duobus amantibus Lib. un.

De homine diætando Lib. un.

De fortuna Lib. un.

Sales & satyras Lib. un.

Poëmata & Odas Lib. un.

Eclogas seu Bucolica Lib. un.

Comœdias & Tragœdias Lib. un.

Præceptiones linguæ Gallicæ Lib. un.

De vita hominis Anglicè, Lib. un. MS. in Bibliotheca publica Oxonii.

De vita B. Mariæ Virg. Anglicè. Lib. un. MS. ibidem.

Lamentationes ejusdem Anglicè. Lib. un. MS. ibid.

Ex Joanne Boccacio & aliis transtulit *De casibus illustrium Virorum, ab Adamo usque ad Joannem Franciæ Regem ab Anglis in Pictavia captum, Libros novem.* Qui quandoque suam fecit diligentiam. Extat opus Londini an. 1527. & 1554. Habeo, inquit D. Pitseus, volumen istud versu Anglico. Asservatur nunc in Bibliotheca Boleiana.

De genealogia Deorum Lib. quindecim.

De nominibus Deorum, Lib. I. Dum per cancrum sol cursum servat.

De bello Thebano, Libros tres. Quoniam vestra clementiâ Domini.

De captione Trojæ Libros sex.

Boëtium de consolatione Lib. quinque.

Petrarchæ quædam, Lib. un.

Dantis opuscula. Lib. un.

moritur

an. 1440.

num Domini millesimum quadringentesimum octogesimum secundum) regnavit tunc apud Anglos & Gallos Henricus Sextus. Sequens epitaphium ejus tumulo ferunt inscriptum:

*Mortuus sæclo, superis superstes
Hic jacet Lidgat tumulatus urna,
Qui fuit quondam celebris Britanniæ
Fama Poësis.*

Vid. Pitf. æt. 15. pag. 632. Balæus VIII. Scripto-
7. & Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Vol. 4. lib. 9. pag. 274. ubi Lidgatum Monachum fuisse Buriensem ad S. Edmundum, non Augustinianum, sed Ord. Bened. circa A. 1440. testatur. Nam Elsfius in Encomiastico Augustiniano Lidgatum obtorto collo inter Viros Familiæ suæ illustres abreptum multis extollit laudibus.

XXV.

JOANNES WHETHAMSTEDUS Abbas S. Albani in Anglia. Obiit circa an. 1440.

Joannes Frumentarius, vulgò *Whethamstede*, monachus fanî Albani, ad variarum artium potiùs cognitionem, & antiquitatem è tenebris eruendam, quàm ad eloquentiam compositus, in pretio fuit regnante Henrico quinto, Gallorum domitore. Senferat, hoc præside, fanum Albani suas fortunas, splendorem, gloriam denique auctam. Magni ergò symmystæ lumen demissum sibi faciebant, & bonas literas, ducem talem ac tantum nacti, redamare cœperunt: *Fervet opus, redolentque thymo fragrantia mella.*

Solebat huc non rarò divertere, tum religione loci captus, tum animi recreandi gratiâ, *Hunfridus*, nobilitatis omnis & eruditionis phoenix planè unicus; qui alioquî sua sponte currentis stimulis quibusdam virtutis ad incrementa excitabat magna. Volupe & illis quidem, tam benè erga politas artes adfectis, hujusmodi calcar perpeti. Sic inter *Hunfridum*, & fanî Albani monachos, præcipuèque *Frumentarium*, quo usus est tanquam Bibliothecario, insignis orta est & amicitia & familiaritas.

Abba verò contendens modis omnibus satisfacere expectationi Principis de se conceptæ, vetera undique exemplaria conquirere, atque in numerum referre, denique Mecænati dono dare. Addidit & ad cumulum Librum de *Viris Illustribus*, à se elaborata

B b 2

rata

rata quadam scriptum diligentia: cuius archetypus bibliothecam propter *Isidis Vadum Hunfridam* nunc incolit. Cum nuper divertissem *Durovernum*, *Tuimus* pædagogus ostendit mihi *Fruventarii* libellum de *Situ Terræ sanctæ*. Jo. Leland. de Scriptor. Britan. cap. 530. pag. 437.

ex Joan.
Pitico.

Joannes WWhetamstedus aliàs *Fruventarius*, à loco ubi natus est, sic cognominatus, Ord. S. B. Monachus *Anglus* ad *S. Albanum*, aliis *Glocestriæ*, Congr. *Cluniac.* qui etiam tandem factus est Abbas. Vir propter multiplicem doctrinam, & singularem linguarum peritiam, suo tempore celeberrimus. Erat etiam industriæ mirabilis, acerrimi ingenii, solidissimi iudicii, & incredibilis in rebus agendis prudentiæ. Propter quas insignes animi dotes, dici vix potest, quanto fuerit in pretio apud viros principes & magnates. *Hunfredus* *Glocestriæ* Dux singularis bonarum literarum & literatorum hominum fautor illum in deliciis habuit, & ad eum non rarò divertens de rebus variis familiariter cum eo contulit, ejusque consilio & hortatu multa tanto Principe digna fecit. In ejus denique gratiam *Cænobii* Bibliothecam, coemptis variis, iisque selectissimis libris liberaliter auxit, & ornavit. Abbas etiam bono Principi vicissim quosdam libros donavit, suumque de *Viris Illustribus* elaboratum *Opus* ei dedicavit, & exemplar unum sua manu pulchrè descriptu nipse tradidit. Hæc mihi Lelandus in suo Catalogo subministravit. *Joan. Pitseus.*

ex Joan.
Balæo.

Joannes WWhetamstede, aliàs *Fruventarius*, in *Albani* fano Monachus, vir ad variarum Artium potiùs cognitionem & Antiquitatem è tenebris eruendam, quàm ad eloquentiam compositus. *Joan. Balæus.*

Dicitur in tantum studiis delectatus, tam impensè libris legendis atque etiam scribendis intendisse, ut oconomiam & res sui *Cænobii* penè neglexerit, ideòque tandem gravem Monachorum suorum indignationem in se concitasse, & ab iis (quod olim *Hesiodo*, ob rem familiarem studiorum causâ neglectam, filios fecisse ferunt) in jus vocatum fuisse.

ex Fulle-
ro & Po-
pe Blo-
une.

Joannes WWhetamstead natus est in loco cognomine *Comitatùs Hatfordiæ*, non tam celebri ob *Fruventum* optimum, à quo nomen mutuatur locus natalis, quàm ob Joannem istum *WWhetamstead*, qui à loco denominatus est.

Educatus fuerat in Prioratu *Tinmuth*, provinciæ *Northumbriæ*, quem *aureo calice sacro* donavit. Fuit postmodum Abbas *S. Albani*, atque sextus Christiani hujus nominis. Vastis impensis hanc Ecclesiam adornavit, cum sex millia Librarum excefferint. Duos Criticifmos omittere non possum circa ejus ædificia. *Unum*, quod ad Septentrionalem partem Ecclesiæ (cui novis fenestris majorem lucem conciliavit) statuas posuerit *Ethnicorum Philosophorum*, qui de Christi Incarnatione testimonium tulerunt. Alter est, quod in exiguo Sacello (huic nomen *Tittenhanger*) Imagines erexerit omnium Sanctorum, quorum Christiana nomina fuerant *Joannes*, cum sui ipsius pictura, & hac precatiuncula disticho comprehensa, *Ut quamvis indignus propter nomen suum in caelis locum habere possit.* Propterea procuravit ab *Hunfredo* *Glocestriæ* bono Duce, magno suo Mæcenate, qui apud *S. Albanum* sepultus fuit, vestimentorum synthesin pretii ter mille marcarum, & *Pembrochii* dominium in *South-Vallia*. Plurimi sunt libri, quos posteritati reliquit, cum non pauciores quàm octoginta & ultra numerentur *Tractatus*. Diem verò obiit circiter anno 1440. *Thomas Fuller* libro de *Viris Præclaris*, *Anglicè*: *Thomas* verò *Pope Blount* *Latine* in *Censura* celebr. *Auth.* p. 450.

Hoc ejus Epitaphium quodam Monacho S. Albani Auctore.

Contegit iste lapis venerabilis ossa *Joannis WWhetamstede*, Abbas hic qui fuit ejus in annis. Ter doctus, doctos & amans, & eis miseratus, Nec fraudes patiens curarum Presbyteratus. In lubricis Phinees, in adulteris que *Joannes* Exiit, Symo Petrus, in omnes Symonianos. Insuper in laceris domibus, mansisque vetustis Sic reparator erat, sic reparando novabat: Quod sibi prateritus non sit compar Pater ullus, Sive coequalis manet impar rebus in istis. *Marcas Millenas* decies numero repetitas Scripta ferunt post se que liquerat exposuisse. Pro dilectoris anima tui dulciter ora *Albani sancti* *Conventus*, qualibet hora.

Weauve's Funeral Monuments. p. 567.

Joannes WWhetampstedus, seu *Fru-* ex Ouidio *mentarius*, natione *Anglus*, circa annum 1440. claruit, ac in Conciliis *Papiensi* & *Senensi* tempore *Martini V.* *Romani* Pontificis orationem habuit. Idem multa scripsit, atque inter alia Multa potissimum, *Opus de Viris Illustribus*, (scripsisse quod *Granarium* inscripsit, quod MSs. perhibetur. extat in *Cottoniana* Bibliotheca sub effigie

effigie *Neronis* litera C. Codice 6. extat prima pars *Granarii II.* *Joannis* de loco frumenti, id est *Wheathamsted*, olim *Abbatis* *Monasterii S. Albani* de *Historiis* & *Historiographis*: quæ pertingit ad literam L. *Lapides pretiosi.* Extat verò in eadem Bibliotheca sub effigie *Tiberii* litera D. Codice 5. Secunda pars *Granarii* *Joannis* de loco frumenti, olim *Abbatis* *Monasterii S. Albani*, de *viris illustribus*, eorumque illustriis; de doctis *Philosophis*, eorumque dictis & dogmatibus. In Catalogo autem *MSS. Codicum Ecclesiarum Angliæ Cathedralium*, & aliarum *Bibliothecarum* ejusdem insignium num. 2910. in *MSs.* *Codicibus* *Bibliothecæ Nortfolciæ* in *Collegio Greshamensi* apud *Londinum* Codice II. *Excerpta quædam è prima parte Granarii Joannis de loco frumentario.* Et ibidem num. 2933. in *MSs.* eisdem *Norfolciæ* Cod. 34. *Joannis Fruventarii Registrum de diversis terris ad Monasterium sancti Albani pertinentibus.* Ibidem Codice 3280. in *MSs.* iisdem Codice 381. ejusdem *Granarii* pars secunda. Ibidem num. 5516. in *MSs.* *Codicibus* *Collegii Armorum Londini* Codice 91. *Chronicon Joannis WWhetamsted Abbatis S. Albani*, præcipue de rebus *Abbatie prædictæ*, & de *Abbatia de Wyndham Norf* & bello civili inter domos *Eboracensem* & *Lancastrensem.* Idem *Vitam S. Albani* & *Amphibali*, è quodam *Libro Gallico* excerptam, in *Latinum Sermone* transtulit, quæ extant inter *MSs.* *Codices* *Bibliothecæ Bodleianæ*, num. 2357. in *MSs.* *Codicibus* *Thomæ Bodleii* litera F. 2. Codice 18. num. 1. Ibidem num. 2439. litera F. 7. Codice 11. num. 2. *Tabula Alphabetica super 6. libros posteriores Valerii Maximi*, edita per *Joannem Withamsted* *Abbatem S. Albani*, qui hunc *librum* *Bibliothecæ Oxoniensi* dedit, quæ tunc fuit cum anathemate. In *Bibliotheca Cottoniana* sub effigie *Claudii* litera D. Codice 1. num. 1. *Epistola* *Joannis WWhetamsted*, *Abbatis* *Monasterii S. Albani.* Num. 2. *Acta* ejusdem *Joannis VI. Abbatis* per *Joannem Agmundishamensem*, *Monachum S. Albani*, per singulos annos ipsius regiminis. Ibidem sub effigie *Othonis* litera B. Codice 4. num. 1. *Gesta* paucula *Abbatis Joannis VI.* id est, *Joannis WWhetamsted*, *Abbatis* *Monasterii S. Albani*, de tempore illo, quo præfuit primò in officio *Pastorali*, 2. *Annuitates suffragiorum* concessæ eidem *Abbate* à locis diversis, propter varia beneficia impensa

ipsis. 3. *Causa* sub brevibus, quare *Abbas dictum baculum* ad tempus reposuit regiminis *pastoralis*. 4. *Processus* sub brevibus totius suæ molestationis post suæ tempora resignationis. 5. *Exclamations* variæ, quas *Abbas dictus* in successorem eructaverat, propter inhumanitatem, ingenerositate, & ingratitude, quas in sua persona inveniebat. 6. *Declaratio* quædam sollemnis in his, quæ sibi primò obiciebantur per ingratitude successoris. 7. *Metra* varia, tam *invectiva*, quàm etiam alia, de forma & modo, quibus ipse successor in similem accusationis laqueum incidit, qualem paravit contra prædecessorem, seu parari fecit. 8. *Processus* sub brevibus forma & modo, quibus Successor dictus veniam petiit à *Prædecessore* pro excessibus suis. 9. *Nomina* & *numerus* *librorum*, quos ipse scribi fierique fecit, temporibus sui regiminis, & ante prælationem. 10. *Processus* inductionis manerii sive *Prioratus* de *Benbroke*, in partibus *Southwalliæ*, metricè. 11. *Processus* erectionis *Ecclesiæ* de *Wymundham* de cella in *Abbatiam*, metricè. 12. *Processus* brevis super quadam plebis insurrectione in *Regno Angliæ*, metricè. 13. *Processus* brevis super trina variatione fortunæ in *Regno Angliæ*, metricè. 14. *Articuli* illi omnes, quos contra *Joannem* Successor porregerat. 15. *Responsiones* ejusdem ad eosdem. 16. *Metra* varia, puta de misera sorte regni *Angliæ*, de bello commisso infra villam *S. Albani*. Item *Epitaphia* varia. 17. *Excerpta* variâ de prima parte *Rupinarii* *Abbatis* prædicti. Continet explicationem communium locorum alphabeticè digestorum, *Abstinere*, *Advocatus*, *Ambitiosus* &c. Liber olim erat *Henrici Comitis Stafford*, filii *Edwardi Ducis Buckinghamiæ*, anno 1560. *Casim. Oud.* de *Script. Eccl.* Tom. III. col. 2458.

Alia ejusdem *Abbatis* *Scripta* memorantur apud *Balæum VIII.* 3. & *Pit-* *Scripta* *seum* pag. 631. *Expositio* *S. Scripturæ*, sive *Granarium de granis typis Libri V. Manipularium Doctorum. Ordinationes suæ Abbatie. Defensorium Exemptorum. De hominum officiis. De hæreticis & eorum fautoribus. Contra Episcopum Nordvicensem. Contra infidum fratrem. De gestis propriis. Orationes in Synodis Papiensi & Senensi habitæ tempore Martini V. De vita S. Amphibali, carmine, quod incipit: Si cupis Amphibali certamina. Opus necessariorum. Opus*

metricum, cujus initium: *In Cirrhae cyatho pueris potanda propino. Palearium Poëtarum & Pabularium*. Vertit etiam vitam S. Albani, atque indicibus instruxit, sive, ut Balei verbo utar, tabulavit Valerium Maximum, Joannem Sarisberiensem, Petrum Blesensem, Augustinum de Ancona, & Defensorium Ecclesiae. *Narratio de processu contra Reginaldum Peacockium*, quam Thomas Hearne ad calcem Historiae de rebus gestis Eduardi I. II. & III. authore Waltero Hemingford vulgavit Oxon. 1730. in 8. duobus vol.

XXVI.

NICOLAUS TEDESCUS
Abbas Panormitanus.

DE patria *Nicolai Tedesci* Pontificii Juris Doctoris longè celeberrimi, antonomasticè vocati *Abbatis Panormitani*, lis est inter Panormitanos & Catanenses, quam aliis dirimendam relinquo.

Anno MCD. ætatis suæ decimoquarto, Monasticum S. Benedicti institutum amplexus est Catanæ in Cathedrali Ecclesia D. Agathæ, ut ipsemet fatetur in *Repet. cap. causamque de Judiciis n. 8.* non in Catanensi Cœnobio S. Mariæ Novæ Lucis, ut Aloysio Lello placuit in *Histor. Eccles. Montis Regalis Par. 2. pag. 21.* Studiis additus, ob ingenii excellentiam, & subtilitatem, ac admirandam oris eloquentiam, inter doctissimos Philosophos ac Theologos recensitus est. Anno 1414. Catanensis Ecclesiae Canonicus declaratus fuit: exinde ut singularis ingenii dotes impensius exerceret, Bononiam missus est, ubi Jurisprudentiæ operam dedit, & doctrinâ mirum in modum cumulatus enituit. Ideoque adhuc discipulus, ab illius Academiae Moderatoribus cum eximiis aliquot viris electus fuit, ut ejusdem Athenæi privilegia recognosceret, eo asserente in *cap. finali n. 3. ne Clerici.* Pontificia Jura ab Antonio de Butrio didicit, ex Philippo Labbæo de *Script. Eccles. Tom. 2. pag. 112.* & Lud. Morerio in *Dict. Tom. 2. pag. 85.* & à Francisco Zabarella, teste Joanne Fichardo in *Vitis Jurisconsult. pag. 25.* Hic autem cum multa in Nicolai beneficium edidisset benevolentiae argumenta, ad Cardinalis dignitatem evectus, doctorali laureâ Nicolaum cohonestavit. Cum autem doctrinâ cumulatifsimus supra omnes undique celebris emereret, primum

in Catanensi Academia sacras functiones interpretatus est, ex Hieronymo Ragusa in *Siciliae Biblioth. veteri pag. 169.* inde ad Senensium Lycæum accersitus anno 1412. ut Pontificia Jura publico ære doceret, eo in munere per annos tredecim magno cum plausu & Auditorum frequentia refulsit. Tunc à Martino V. Pont. Abbas S. Mariæ Maniacis in Messanensi diocesi adbas. Ætnæ radices electus est 10. Januarii an. 1425. ut ipsemet Nicolaus ait in *cap. cum olim de dolo & contumacia cap. 7. non S. Agathæ*, ut habent Philippus Labbæus, Lud. Morerius loc. cit. & Henricus Warthon in appendice ad *Histor. literariam Guilielmi Cave pag. 70.* Inde Parmam vocatus sexennio Pontificias etiam Constitutiones in illius Athenæo haud minori plausu publico docuit. Tandem in Bononiensi Academia id ipsum præstitit addito stipendio 800. aureorum. Honoribus satis maturus à Martino V. Romanæ Rotæ, & Camerae Apostolicæ Generalis Auditor constitutus est: & ab Eugenio IV. Apostolicus Referendarius renuntiavit.

Alphonso Siciliae Regi etiam gratissimus fuit, à quo Regius Confiliarius electus, & 150. auri unciis singulis annis persolvendis ex Regia Secretaria Panormi donatus. Ab eodem Rege, & ab Apostolica Sede Judex Delegatus in difficillimis controversiis constitutus, singulari doctrinâ se ornatum ostendit. Tandem ab ejusdem Regis munificentia Archiepiscopus Panormitanus designatus, anno 1434. ab Eugenio prædicto consecratus est. Multa in Ecclesiae sibi creditæ bonum patravit, & obtinuit. Ad Basileense Concilium cum Joanne Cardinale Tarentino Orator missus ab Alphonso Rege, in eo, teste præter alios Henrico Warthon loc. cit. dicendi copiâ, verborum gravitate, reconditâ Juris Canonici scientiâ, & nominis auctoritate, principem inter omnes locum tenuit. Sed exinde corrupto Concilio ob foedissimas contra Pontificiam auctoritatem sententias, ab Eugenio IV. Apostolicæ Sedis Orator adle- dissolutio nem ejus curat bene Eugenio IV. ctus est, ut Concilii dissolutionem curaret; ejusque operâ dissolutum fuisse tradit S. Antoninus Archiep. Florentinus in *Chron. par. 3. tit. 22. cap. 10. §. 4.* & magnâ ingenii subtilitate, & eloquentiæ vi Pontificis auctoritatem egregiè propugnavit, ut ait Pancirolo *loc. cit. ex Ænea Sylvio; cui Bzovium*

vium ad an. 1439. n. 7. adde, & Petrum Possinum in *Vincentio victo cap. 11. pag. 102. & seq.* Constanti etiam pectore navavit operam, ne Presbyteri in Episcoporum vacantia loca succederent ad decisiva vota pronuntianda, teste Ænea cit. & Bellarmino de *Script. Ecclesiast. pag. 394. cum aliis.*

Immutatâ Concilii facie, dum ejusdem Patres deponere è Pontificiâ Sede Eugenium temerè meditabantur, noster Nicolaus Alphonso Regis jussu, à Concilio recessit, ex Hieronymo Surita *Annal. Aragon. lib. 15. cap. 1. & Pancirolo.* Eo igitur tempore, quò aberat à Concilio Nicolaus, per summam audaciam Eugenium Pontificia auctoritate expoliatum definiere Patres; & Felicem V. ad Pontificatûs apicem evexere. Sed ad Concilium redire coactus, Alphonso Rege impellente, ejusdem nomine Felicem veneraturus, Basileam adiit, Felici adhæsit, ut Regi morem gereret, qui & ipse Eugenio infensus, Antipapæ accessit, ex Ænea cit. & Amadeo Pacifico pag. 131. & 132. apud de Grossis in *Abbate Vindicato pag. 47. & 48.* Felix verò, non in mercedem iniquitatis, ut scripsit S. Antoninus in *Chron. cit. sed in egregiæ doctrinæ & meritum præmium, ad Cardinalatûs dignitatem extulit, ut Amadeus Pacificus pag. 178. n. 5. apud de Grossis cit. pag. 69. Warthon loc. cit. & Thomas Strozzi in Controversia Conceptio- nis Part. 2. cap. 14. pag. 94. scribunt. Cardinalis titulo SS. Duodecim Apostolorum fuit 12. Novembris 1440. electus, ex Alphonso Ciacconio in Vitis Pontif. Tom. 2. pag. mihi. 943. & Honuphrio Panvino in libro: Romani Pontifices pag. 299. aliisque. Et si ab Antipapa Felice creatus, qui quadriennio post Nicolai mortem, anno 1449. Pontificiam dignitatem deposuit; attamen Nicolaus V. Pont. Max. qui Eugenio successit, nedum Cardinales superstites à Felice Antipapa creatos confirmavit, ut ait Panvinus cit. pag. 303. S. Antoninus loc. cit. & Oldoinus in Athenæo Romano pag. 507. & in addit. ad Ciacconium Tom. 2. pag. 943. verum etiam omnia Felicis acta confirmavit, & collatas ab ipso dignitates ratas fore decrevit, ex Bulla edita 15. Junii 1429. apud Bzovium *Annal. Eccl. Tom. 15. an. 1449. n. 4.* Hinc deducendum, quòd etsi eo tempore jam defunctum scimus Nicolaum, attamen creationis suæ decretum ex*

bullâ subsequuta confirmatum fuit. A Felice V. Legatus à latere in Germaniam missus est, Morerio cit. teste.

Panormum à Basileensi Concilio regressus, dum Ecclesiam suam summâ vigilantia moderabatur, Generalibus Siciliae Comitibus præfuit anno 1440. in quibus Alphonso Rex feuda à Regni Præfulibus & Baronibus concessa vel confirmavit, vel iterum concessit. Anno 1445. eidem Regi imperterritè se opposuit, qui Ecclesiasticorum bona & beneficia bellorum sumptui obstricta contendeat; etenim id fieri illicitum dicebat Nicolaus, inconsulto Pontifice. Demum eodem anno mense Julio, ex Pirro cit. vel 4. Februarii ex Carrera cit. pag. 102. & de Grossis cit. pag. 123. Panormi decessit; at non peste affectus, ut perperam Henricus Warthon in *Append. ad Hist. liter. Guilielmi Cave pag. 71. & L. Ellies Du-Pin in Biblioth. Auc. Eccles. Tom. 12. cap. 4. pag. 98.* eo enim anno nullum pestis vestigium foedâsse Panormum pro certo certius habemus. Nonnullos post annos marmoreo sepulchro cohonestatus est, in cujus operculo hæc insculpta legitur inscriptio:

Morte tuâ Canon, & Leges & Jura Quiritum Occubere, jacent hoc tumultata loco. Tu Nicolaus eras Tudisco sanguine natus, Panormi Amistes & Catanensis eras. Eugenio & Basila discordi pace ruebat Nostra fides; steterat te Duce Consilium. Nominis, & Tituli tumulos, & laudis adeptus, Unde tuum textit Rubra rbiara caput.
Obiit anno MCCCCXXXV. Epitaphium.

Hinc corrigendus Philippus Labbæus in *Ss. Patrum Biblioth. Chronologica pag. 277.* qui anno 1443. obiisse tradit. Nonnulla sunt edita honoris argumenta, quæ Nicolaum emeritis Honoris laudibus extollunt, ejusque excellentiæ argumenta, in cujus antica parte Abbatis nostri effigies spectatur, in postica verò Trutina, Justitiæ, virtutisque suæ testis. De eo Mauritius de Gregorio in libro *Condottiero del Predicatore Tract. 6. pag. 266.* Carrera cit. pag. 78. & de Grossis cit. pag. 35. Pulcherrimum Nicolai simulachrum in Bononiensi Cœnobio Ord. S. Benedicti Congregationis Casinensis, sub S. Proculi nomine, demiratur, ut habent Victorinus Aucellus in *Itinerario apud Petrum Ant. Tornamiram in Origine Congreg. Casinens.*

Obiit 1445.

Monachum Cantanzæ induit,

Bononiæ Jurisprudentiæ studet.

Doctores lauream insignitus

eò redire coactus Felici Antipapæ adheret,

à quo Cardinalis creatur,

Acta Felicis Nicolao V. confirmante.

Ecclesiae jura defendit.

mortur 1445.

Casimirs. lib. 2. §. 15. pag. 236. & Bernardo de Montfaucon in Diario Italico cap. 27. pag. 398. Alia ex pario marmore statua, licet non integra, spectabatur Panormi in ornatissimis ædibus Marci Getii Cathedralis Ecclesiae Panormitanæ Canonici, teste de Grossis cit. pag. 36. & 37.

Quæ dilucidè, doctè, & eruditè edidit noster Abbas, hæc sunt:

Ingenii
monu-
menta.

In quinque Decretalium libros Commentaria. Omnes hic horum editiones recensere non vacat: præcipuas tantum indicabo. Prodiere Venetiis apud Juntas 1588. in 4. & 1582. & 1592. in fol. cum aliis Nicolai lucubrationibus octo Tomis comprehensa. Antiquioris editionis de anno 1492. & recentioris novem Tomis comprehensæ de anno 1617. meminit Jo. Albert. Fabricius Bibl. med. & inf. Lat. Tom. V. lib. 13. pag. 394. Lugduni 1527. 1534. 1537. Cum additionibus Alexandri de Nevo. Ibidem 1549. 1578. & 1586. in fol. in sex Tomos distributa. Cum additionibus Zachariæ Ferrerii Vicentini, Taurini apud Nicolaum de Benedictis 1517. Parmæ typis Bernardini Macrini 1569. in 4. In compendium contraxit hæc Commentaria Hieronymus Pantonus de Ferrariis Ordinis Prædicatorum. Venetiis apud Michaellem Tramezinum 1564. in 4. ex Ambrosio Altamurano in *Biblioth. Dominic. pag. 31. & Fontana in Biblioth. legali Part. 2. pag. 341. & 374.*

Commentaria in Epistolas Clementinas, & earum Glossas. Parisiis 1516. in 8. ex Bibliotheca Classica Draudii pag. 668. & Gesnero in *Biblioth. pag. 633.* qui & mss. asservari addit in Bibliotheca Imperiali in fol. Venetiis 1571. in fol. ex recognitione Leonardi à Legge J. C. Mantuano. Ibidem apud Juntas 1617. Lugduni 1584. & 1586. ex Du-Pin in *Biblioth. cit.* & alibi cum Commentariis in libros Decretalium.

Consilia CCXXVI. non 118. ut habet Wharton, & Du-Pin loc. cit. nec 104. ex Trithemio & Gesnero in *Biblioth. pag. 633. & Oldoino in Athenæo Romano p. 508.* Tomis duobus comprehensa, Lugduni typis Joannis Crispini 1537. in fol. & alibi sæpius cum Commentariis Decretalium.

Quæstiones VII. subtilissimæ unà cum Consiliis editæ sunt Lugduni 1584. & 1586. in fol. ex Bibliotheca Classica Draudii pag. 684. Venetiis 1571. Ibidem apud Juntas 1617. Aliquæ ejusdem Quæstiones extant in

volumine inscripto: *Quæstiones Juris Variæ, & Selectæ.* Coloniae 1570. in fol. & Lugduni 1572. in fol.

Repetitio in Cap. per tuas de Arbitriis. Typis tradita cum Commentariis Decretalium, & in volumine secundo operis inscripti: *Repetentium in universas ferè Juris Canonici partes, materiâsque.* Venetiis 1587. Antverpiæ 1615. & Coloniae 1618. & 1650. ex Fontana in *Bibliotheca legali pag. 157. & 374.*

Processus Judiciarius, sive Practica in omnibus ferè Curii observari solita. Prodiit in 4. ex Gesnero cit. & cum Commentariis allatis. Ex Leonardo Cimino in libro *Sol Ritus pag. 164. n. 61.* Rithum Regni Siciliae, qui modò in omnibus Siciliae Curii viget, noster Nicolaus, Alphonso Rege infantante, condidit.

Thesaurus singularium in Jure Canonico Decisorum conscriptus in Concilio Basileensi, & secundum ordinem alphabeticum pro faciliiori usu dispositus. Ex Trithemio de *Script. Eccles.* Wharton & Labbæo cit.

De Concilio Basileensi Tractatus. Parisiis ex Bibliotheca Exotica pag. 467. & Bibliotheca Classica pag. 675. Hujus etiam meminere Gesnerus in *Biblioth. pag. 633. Bellarminus de Script. Eccl. pag. 394. & Oldoinus in Athenæo Romano pag. 508. & in addit. ad Ciacconium Tom. 2. pag. 943.* Sed liber hic à Sacra Congregatione Indicis prohibetur, ut ex *Indice librorum prohib.* pag. 62. patet.

Nicolao Simonis Carmelitæ etiam adscribitur, teste Fontana in *Biblioth. legali par. 2. pag. 292.* sed perperam: is enim de Concilio Basileensi nullum edidit Tractatum, sed librum scripsisse fertur de *Potestate Papæ, Imperatoris & Concilii*, qui an idem sit cum illo, quem de eodem argumento Nicolaus Tedeschi composuit, examinat Flaccius de *Scriptor. Anonym. Lit. A. pag. 1. col. 2.* Prodiit etiam an. 1697. Panormitani Tractatus de Concilio Basileensi in Gallicam linguam versus à N. Gerbais Doctore Sorbonico, ut Dupinius in *Bibl. cit.* tradit.

Tractatus de Auctoritate Papæ & Imperatoris & Institutione Conciliorum sacrorum, præsertim Basileensis, cum annexione quorundam dubiorum & casuum. Lugduni 1517. in 8. Gesnero teste asservabatur etiam in mss. apud M. Dresserum cum aliis Panormitani libris, & omnino diversus est à præcedenti libro. In Bibliotheca Cottoniana sub

sub effigie Caligulæ lit. A. custodiri Thom. Smithus in Catalogo pag. 32. scribit.

Quæstio quædam in Parmensi Gymnasio disputata. Prodiit unà cum Repetitione in cap. *Per tuas*, Commentariis in Epist. Clementinas, & Practica. Lugduni 1587. in fol. ex Bibliotheca Classica Draudii pag. 170. & Bibl. Exotica pag. 579

Disputationes variæ. Ex Trithemio, Gesnero, & Oldoino.

Decisiones Rotæ Romanæ. Inter Decisiones Rotæ, ex Fontana cit. p. 373. & Jo. Bapt. Catalmaio in *Syntaxi sacrae Rotæ Romanæ Auditorum.*

Conclusiones Glossarum Clementinarum. Extant mss. in Bibliotheca Imperiali, ex Gesnero cit.

De nostro Nicolao innumeri Auctores edidèrunt multa; inter quos primo loco collocandus nobis est Antonius Mongitore in *Bibliotheca Sicula* Tom. II. p. 98. & seq. utpote cui omnia de Abbate Panormitano hæcenus in medium allata in acceptis referri debent. Apud quem etiam magnus Authorum elenchus textitur, qui de *Tedeschio* egerunt. Eisdem habes apud Jo. Bapt. de Grossis in libro, cui titulus: *ABBAS VINDICATUS, sive Nicolai de Tudeschis vita edita Florentiæ 1651.* in qua nonnulla Nicolai gloriam obumbrantia diluere conatur. Paulus Laymann, cum Panormitanum novitiæ suæ doctrinæ de *Monasteriis Extinctis* haud patrocinantem haberet, *magnum quidem Canonistam, sed exiguum Theologum* nominavit. At Cl. P. Romanus Hay in Appendice ad Hortum Crusianum pag. 465. graphicè ostendit, non esse, quod supercilium tollat Laymannus, sibique ad pedes sedere Panormitanum existimet. Agunt præterea de Abbate nostro Aubertus Miræus in *Auct. de Script. Eccl. pag. 267. & Jo. Bapt. Catalmaio in Syntaxi Auditorum Sac. Rotæ Romanæ.* Marq. Freherus Theatri virorum eruditione clarorum Part. II. Sect. II. p. 18. ubi Nicolaum Siculum Archiepiscopum Panormitanum à Nicolao Tedesco Cardinale distinguit, & ex uno duos facit. Quorum uterque tamen Commentarios in Decretales, & Consilia multa ediderit, inque eadem schola Senensi docuerit. Uterque gloriam in Concilio Basileensi assecutus fuerit. Quæ & mortem utriusque biennio tantum discernit. Quæ omnia nemo præter Freherum credit. Denique Joseph Eggfius *Purp. Doct. I. 3. p. 140.* ubi Nicolai non præclare tantum, sed perperam etiam gesta memoriae produntur. Et verò in vita magni hujus Jurisperiti non tantum reperimus, quæ imitemur, sed quæ etiam, cum meritò in reprehensionem vocata sint, omni studio devitemus.

XXVII.

MARTINUS ABBAS Obiit circa A. 1470.
Scotorum Viennæ Auftriæ.

MARTINUS ex Sepusensi seu Cepusensi (vulgò *Zips*) Comitatu superioris Hungariæ oriundus, primùm Cracoviæ, tum Nissæ in Silesia humanioribus literis excultus, postremò sub annum 1424. Viennæ Auftriæ in Philosophiæ, Theologiæ, Sacrorumque Canonum studia magna sedulitate profectusque incubuit. Rogatus dein ab ægrotante matre, ut ad SS. Apostolorum limina piam peregrinationem profectus Romam comigravit; indeque in Campaniam profectus, cum regularis observantiæ famâ celeberrimum Monasterium *Sacri-Specus*, quem S. Benedictum adolescentulum in eremo de gentem incoluisse ferunt, religionis ergò lustrasset; contemptis seculi vanitatibus, locique religione ac sanctimonia captus, ibidem Monasticum Institutum sub norma S. Benedicti suscepit. Verùm cum nimium vivendi rigoris, qui tum illic vigeat, ferre non posset, anno religiosi tyrociniæ nequam deinceps expleto, Cœnobium vel invitatus descendit. Hinc in Austriam regressus, Asceterium B. Mariæ Virginis vulgò ad Scotos Viennæ, quod anno 1418. à Nicolao Abbate de Respicz gente Auftriaco reformatum quidem, sed paulò tantum mitius ac illud Sacri Specus constitutum fuerat, ingressus est: annuâque de more vitæ religiosæ exercitatione feliciter decursa, solennia inibi vota nuncupavit. Subinde ob morum gravitatem, præclaras virtutes, doctrinæque non vulgaris opinionem Cœnobii sui Prior creatus, tandem in Johannis Ochsenhufani è Monacho Mellicensi Scotorum Viennensium Præfuli dem anno 1446. demortui locum successit. Qua dignitate auctus Martinus, non solum egregiè florentem in Monasterio suo disciplinam Monasticam studiosè conservavit, verùm etiam in aliis afflictam multumque collapsam mirificè restauravit. Nam cum anno 1451. Nicolaus Chufanus S. R. E. Cardinalis, Legatus in Germaniam à Nicolao V. P. M.

Qui de Nicolao scripsit?

P.M. missus, annuentibus Friderico III. Imp. & Alberto ac Ludovico Bavarie Principibus, universa Ordinis Benedictini Coenobia in Archiepiscopatu Salisburgensi sita visitari reformarique jussisset; ad id muneris prae caeteris delecti fuerunt, hic Martinus Scotorum, Laurentius Monasterii Cellae Mariae in Austria Abbates, & Johannes Slitpacher pius ac eruditus Coenobii Mellicensis Prior; qui iustratis utriusque Austriae ac Bavarie, Diocesis Salisburgensis, Styriae ac Carinthiae Monasteriis, severiorem regulam Benedictinae observantiam vel inventam restituerunt. In hoc operoso non minus quam difficili negotio, quae praecipua Martini nostri cura fuerit & occupatio, exponit ipse Senatorii sui Cap. IV. his verbis: *Officium meum fuit, inquit, facere collationes sive Sermones post submissionem visitandorum. De hoc invenies Sermonem laboriose collectum, cujus thema: Fratres tuos visitabis, si recte agant &c.* Quantum autem hoc nomine piissimo huic Praesuli, caeterisque duobus supra laudatis operis adjutoribus, Ordo Benedictinus debeat, quantisque pro ejusdem incremento ac restauratione laboribus ac periculis perfundi fuerint; is facile cognoscet, qui *Senatorii* seu Dialogi Caput IV. attentè perlegerit. Integro anno, & quod excurrit in hac sanctissima, saluberrimaeque expeditione contrito, Monasterio suo tandem redditus Martinus, non multo post (anno fortean 1455.) praefecturam se spontè abdicavit, quod reliquum erat vitae, religiosa quiete rerumque coelestium meditationibus exacturus. Ejus obitum iv. Cal. Aug. anni 1455. reponit Necrologium Scotense, sed hic manifestus error (saltem quoad annum) refellitur ex ipsomet Martino, qui Cap. VI. Historiam Principum Austriae usque ad annum 1460. se scripturum profitetur. Et in eodem Cap. Senatorio suo sub Pio Papa II. quem certum est universae Ecclesiae ab anno 1458. ad 1464. praefuisse, se insudasse disertè affirmat. Serius igitur eum mori oportuit, non tamen post annum 1470. adscribens, ejus ut jam vitam defuncti meminit his omnino verbis: *Haec excerpta sunt ex una epistolarum Patris Martini, pie recordationis olim Abbatis Monasterii Scotorum Wienae, Magistri artium, & postea ibidem Senioris. Qui post liberam*

resignationem Abbatiae tantam copiam misit mihi Epistolarum, ut ex eis facerem tres fasciculos; sed in mei absentia paene omnes periire, vel &c. Requiescat anima ejus in pace 1470. Hæc Johannes Slitpacher. Itaque ante annum 1470. obierit necesse est Martinus; at quo præcisè anno, nobis incomperatum.

Postquam igitur *Martinus*, posita cura Pastoralis liberius otium uni sibi posthac vacandi nactus esset, ne hoc ipsum inertis segnitia contereret, tædiæque senectutis labore quopiam fructuoso superaret, aggressus est scribere, quod V. C. Hieronymus Pezius Tomo II. Scriptorum Rerum Austriae ^{scribere} vulgavit, *Senatorium*, seu Dialogum ^{aggre-} historicum Senem inter & Juvenem, ^{cur Sa-} scitu sanè dignum, lectuque perju- ^{torium} cundum, quem in septem Capita divisit.

Aliud Opusculum Asceticum nobis ^{& alio} reliquit, cui titulus: TRIALOGUS ^{de pulch.} gratitudine beneficiorum Dei. Incipit: *Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi. Cogitanti mihi de retributione beneficiorum &c.* Colloquentes sunt, *Ratio, Memoria, & Voluntas.* Extat hæc lucubratio in Cod. MS. Bibliothecæ Tegernseensis N. 16. notato. Servatur & in Mellicensi Monasterio Germanicè versa Cod. L. 94.

Ejusdem Martini est Libellus, *Triologus de Militia Christiana* inscriptus, hoc initio: *Militia est vita hominis super terram, ut dicit Job. Item: Nascitur homo ad laborem, & avis ad volandum, ut dicit idem. Præter enim illud, quod adversarius noster Diabolus tanquam leo rugiens &c.* Est Dialogus, in quo interlocutores sunt, *Tentatio, Sensualitas, & Ratio.* Habetur itidem in Coenobii Tegernseensis Cod. MS. N. 643. prænotato. Hæc de Martino, non de Coenobio Scotorum Vienna solùm, sed de universo etiam Ordine Benedictino optimè merito Praesule dicta sunt, quæ videlicet apud laudatum Pezium loc. cit. Alia Acta, quæ ad Reformationem & Disciplinam Regularem attinent, in Visitatione Monasteriorum utriusque Sexus, præscripta, recensentur in P. Kropffii Bibliotheca Mellicensi pag. 398. & 399.

In Monasterii Lunælacensis Bibliotheca inter MS. Codd. asservantur *Cæremonialia Martini Abbatis Scotorum Vienna.* Vid. Catal. Bibl. Lunælac. pag. 398.

XXVIII.

CAROLUS FERNANDUS
Professor Regius in Universitate
Parisiensi.Obiit
1496.Trithemii de
eo relatio.

Scripta.

CAROLUS FERNANDUS non sine stupore atque admiratione dicendus nobis venit. De eo sic (b) Trithemius Abbas: Carolus Phernandus, natione Teutonicus, Brugis oppido Flandriae ortus, à parva ætate captus oculis, & ob id elementorum quoque penitus ignarus, tantum sui miraculum præbet, ut velut alter Homerus poeta, musicus, philosophus, & orator celeberrimus evaserit, divinarum quoque Scripturarum sagacissimus interpres, carmine excellens & prosa, ingenio subtilis, eloquio disertus, vita & conversatione integerrimus, qui à Rege Gallorum publico & perpetuo donatus stipendio in celeberrimo Gymnasio Parisiensi multo tempore literas humanitatis egregiè docuit, & authores complures pulcherrimè exposuit. Demùm contemptis omnibus, mundum cum suis stipendiis deseruit, & ante biennium fermè Ordinem Divi Patris nostri Benedicti intravit, in monasterio probè reformato, quod Casale Benedictum appellatur, situm in quadam sylva densissima decem à Bituricensi civitate fermè milliariibus distante, in quo usque hodie perseverat, magno fervens zelo animarum, adeò ut dispensatione Apostolica Levita ordinatus, Verbum Dei cum maximo omnium fructu & admiratione publicè prædicet; scripsit tam metro quam prosa multa præclara volumina, quibus nomen suum posteritati Commendavit. *In decertationem metricam Ruperti Gaguini de purissima conceptione sacrae Dei Genitricis & Virginis Mariae, adversus Vincentium de Castro novo Ordinis Praedicatorum Opus elegantissimum.* Libri duo.

Commentariorum Lib. I. *Non ambigimus ab Apostolo.*

Laudes Ordinis Carmelitarum Lib. I. *Dum tela vertit Parthus.*

Odorum in laudes Christi & B. Virginis Lib. I.

Orationem de Conceptione B. V. contra Vincentium Lib. I. ad Carthusienses.

Carmen jambicum de eadem. Lib. I. *Quantum creatis antecell.*

Orationem de S. Catharina.

Epistolarum multarum Lib. II.

Elegias de contemptu mundi Lib. I. & alia multa.

Vivit hodie cæcus, sed doctissimus in præfato coenobio multa ac varia componens sub Maximiliano Romanorum Rege, & Summo Pontifice Alexandro VI. anno Domini, quo ista scripsimus 1494. Indictione 12.

Hæc de *Carolo Fernando* Trithemius, & ex eo Antonius Sanderus *Libro I. De Brugenfibus eruditionis fama claris* Cæsar verò Egassius Bulæus Tomo V. *Historiæ Universitatis Parisiensis* hæc addit:

Carolus Fernando, seu Ferrandus Vita & *Flander* Brugensis in Artium professio- Acta Ca-
ne diu claruit, licet à pueritia cæcus: roli ex
eum ait Trithemius fuisse à Rege Gal- Bulæo.
lorum Ludovico XI. publico & perpetuo donatum stipendio, in celeberrimo Gymnasio Parisiensi multo tempore literas humanitatis egregiè docuisse, authorisque complures pulcherrimè exposuisse; demùm anno circiter 1492. relictis stipendiis & mundo apud Monasterium, quod Casale Benedictum dicitur, in agro Bituricensi habitum Benedictinum sumpsisse (aliis in Coenoman, coenobio) quo tempore Jo. Raulinus ad Cluniacenses quoque se contulit. Ejus opera plurima commemorat Trithemius in *Libro de Scriptoribus Ecclesiasticis.* Fratrem habuit eodem tempore Joannem Fernandum, virum quoque doctissimum, Philosophum, Oratorem, & Poëtam celeberrimum, Regis Musicum, ab eoque stipendio perpetuo donatum. Ejus Opera referuntur à Trithemio, tam metro quam prosa conscripta. Obiit tandem *Carolus* an. 1496. Carolum commemorat Gaguinus inter eos, qui tersam Latinitatem folio Academico redonarunt. Epistol. 61. ad Bostium. *Inter temporis nostri tenebras expurgatur Carolus Fernando scribere in Vincentium illum, cui dii cum suo illo in Virginem codicillo malefaciant. Quem libellum, ut haberet in quem pila potenter emitteret, Carolo communem feci; nec ab alio, si tacebit, vindictam de maledico deposcas.*

Caroli hujus Fernandi *Confabulationes monasticas* in quatuor libellos divisas cum vocum & sententiarum quarundam explanatione impressit Parisiis Judocus Badius 1515. Item ejusdem *Speculum monasticum, sive de Disciplina Monastica* Libri IV. ibidem. *De animi tranquillitate* Lib. II. apud eundem

(b) De Scriptor. Eccles. pag. mihi 398.

dem Badium. 1512. De Observatione Regulae Benedictinae, Epistola parænetica apud eundem. 1516.

Liber De Deo sciendo, & noscendo se ipso in 8. asservatur inter Mss. Codd. Bibliothecæ Monasterii S. Petri Prætelensis n. 78. uti fidem facit Montfauconius in Bibl. Mss. p. 1264. Speculum verò Disciplinæ monasticæ mf. extat Ultrajecti in Bibliotheca publica.

Alii Scrip- De Carolo Fernando præterea videri possunt Andreas Valerius Bibl. Belg. pag. 120. Franciscus Swertius Athen. Belg. pag. 167. Ant. Sander de Clar. Brug. pag. 23. Aub. Miræus in Auctar. de S. E. pag. 275.

XXIX.

ADAMUS VILLICUS

Obiit A. 1499. 17. Febr. Abbas S. Martini Maj. Coloniae.

ADAMUS VILLICUS vulgò MAYER Abbas S. Martini Maj. Coloniae, nascentis Congregationis Bursfeldensis Præsidentis Generalis, Visitator, & Reformator omnium Monasteriorum Ord. S. Benedicti per Provincias Coloniensem, Trevirensis, Leodiensem, Trajectensem, & Monasteriensem à Summa Sede constitutus: Vir utroque & Eruditionis & Virtutum cultu meritissimus. Natus is in

Fit Mona- agro Trevirensi Vico S. Wendelini, in chus Tre- S. Mathiæ Treviris fœcundo iis die- viris in bus magnorum virorum Seminario S. Mathiæ Monasticen induit circa annum 1430; cœnobio. ubi ad optima quæque formatus, unà cum Joanne de Dome S. Mathiæ Antistite, aliisque fodalibus ad instaurandam in agro Coloniensi veterem disciplinam sub a. 1448. destinatus fuit. Hactenus verò per aliquot annos præbendariorum ritu, divisus inter se redditibus, egerant S. Martini apud Ubios Cœnobitæ. Eo autem luxus & ambitiosa quorundam cupiditas proruperat, ut damnatione postpositâ foundationes Deo sacras, ex quibus Ecclesia illustrabatur, & communis vitæ alimonia suffici debuerat, privatis usibus subdolè applicare, aut cum maximo divini Cultûs detrimento, & posterorum gravamine turpiter abligurire, oppignorare & decoquere præsumerent. Cui malo latius serpenti, ut opportuna tandem aptaretur medela, cogitatum subindè fuit de introducenda Reformatione. Fuere quidem qui obstipio capite contra niterentur; at eos facile repressit Nicolai Cusani S. Sedis Legati auctoritas, qui anno 1452. habitâ Coloniae Synodo, in qua confirmatis Conradæ &

Sifridi Colon. Archiepiscoporum Sanctionibus, ampliori edicto, omnibus & singulis Religiosis personis exemptis, & non exemptis per Diœcesim Colon. constitutis injunxit, quatenus ad reformationis leges vitam instituerent, easque fideliter custodirent. Extat Constitutio in Labbeana Collect. Concilior. & in Lunigii Spicilegio Eccles.

Piis conatibus adfuere Superi. Accitus quippe ex S. Mathia Treviris Joannes de Dome excellentis vir probitatis, omni mox submotâ proprietate vitam comunem reduxit, ac veterem disciplinam, quâ licuit, excitavit. Facto itaque à Divinis principio, ad luxatas quoque facultates reficiendas cura conversa. Aded quippe in suis rebus deterioratum extiterat hoc Monasterium, ut pro imbi observanda & continuanda regularis disciplinæ normâ opes non suppetere. Supplicatum proinde fuit ad Sedem Apostolicam pro impetranda unione subjectiva parochialis Ecclesiæ S. Brigidæ Monasterio contiguæ, hætenus quidem ad Abbatum S. Martini nominationem procuratæ, sed sub id tempus nonnihil controversæ. Votis haud ægrè annuit Nicolaus Pontifex eâ lege, ut introducta reformatio jugiter observaretur: Cujus etiam intuitu accessit quorundam benefactorum pietas, qui ampla quædam prædia S. Martino contulere.

Dum hæc aded felici gressu procederent, fatalis intercidit Joannis de Dome obitus, qui cum in refrigerato monastici rigoris calore excitando & confovendo incredibilem hausisset laborem, sui moram incolatûs in hoc loco extremâ clausit periodo die 5. Aug. 1453. Eum secutus est postero anno Jacobus de Wachendorp hujus cœnobii S. Martini Abbas, qui diem VI. idus Augusti supremam habuit. Decreta itaque ad diem 29. Septembris novi Præsulis electione, communi omnium bonorum voto sublectus est ADAMUS de in Ab- MAYER, Vir sanè cujus vita meretur bas S. elogium, fama calamum, virtus im- Martini mortalitatem. Et verò tot ille eximiis Colonie dotibus ornatus erat, ut quibus in singulis excellere alii magnum putant, ipse universis pariter emereret; nam probitas, justitia, humilitas, observantia, zelus, sibi Adami pectus quasi gratissimum quoddam hospitium delegerant; sed inter hæc omnia, literarum studium & cultus exsplendescibat; cum interim nihil ille famæ aut nomini, omnia verò virtuti tribueret. Tan-

ti ergò syderis ortu reflorescere mox omnia, postliminio renasci pristinus Abbatia splendor, vindicari temporum injuriæ, excutere veterum ruderum, vigil mores castigare solertia, repetere Lycæum Musæ, pulchrâque necessitudine virtutibus convivere. A capite nimirum vitalem ducere spiritum corpus affolet, plurimumque ad publicam interest felicitatem eum sedere ad clavum, cujus vita sit aliis vivendi norma.

Sub eo reflorescit disciplina monastica ac literarum studium.

Adamus itaque ut erat ad amissim optimus, suos per omnes sacri canonis periodos irretortè duxit, atque istud cum primis animadvertens quantâ bonarum artium neglectus regulari disciplinæ inferat labem, totus in eo fuit, ut literarum studia quammaximè excitaret. Eo igitur prælucente, in hoc religioso coetu veluti minores stellæ mirum quantum emicuere Cœnobitæ. Florebat in nonnullis erga proximos charitas, alios extollebat humilitas, quâ unusquisque æmulator præceptorum Dei fieri contendebat. Operabantur omnes certatim, alterque alterum invitans in bonis operibus præcellere concertabat. Augebatur invicem ardor placendi Deo, & regulam observandi: Unusquisque propriæ artis industriam ad communem profectum exercitabat, ac sedularum instar apum opere nusquam languido certatim omnes defudabant. Erant qui ex Ss. Scripturarum & Ecclesiæ Patrum hortis sententiarum flores colligerent; alii quod temerè coniectum in schedas, vel dictando elapsus, ad purum excipientes & ordine quæque suo digerentes venustabant; Chalcographiam nonnulli, alii typographiam curabant; hi spargendis in membranaceas chartaceasve tabellas apicum, comatum, lemmatum, capitalium & initialium literarum, diversisque generis characterum notis operam dabant. Minio alii & picturis, ac multifario colorum imaginumque usu codices exornabant, hos alii compingebant, aliqui fibulas & ornamenta adjiciebant. Sicque admirabili Abbatè inter & Cœnobitas reciprocante commercio in omnes suum regularis disciplina principatum vendicabat, ut suos non pateretur executores in minimo degenerare.

Ejus monasterii alumni in aliis disciplinam

Inde uti ex equo Trojano (si Poëtæ fides) Græciæ vis & flos in excidium Trojæ invaluit, sic Adamo Archistratego in subsidium reformationis recens introductæ, ex hoc uno S. Martini Cœ-

nobio Monachi undequaque consummatissimi prodire, qui avitæ disciplinæ leges in aliis Monasteriis dixerunt. Sic Adamus de Hertzenvode cum aliis septem fodalibus ex S. Martino, luxatam in percelebri Abbatia Brauweilerensi disciplinam refarciit, Marsilius in Siloë, Jacobus Königspach ad S. Paulum Trajecti, Conradus Barscherier, vel ut Trithemius vocat, de Rodenberg, in S. Joannis Ringaviensi, Theodoricus in Egmundenfi, atque alii itidem tum Abbatum honoribus clari, tum Priores, tum Magistri, œconomi, variisque officiis donati (Omnes consortes operum, per quos correctæ vetustas) purioris vitæ canones aliis instillarunt.

Præcipuos autem inter Scriptores, præeunte Adamo, ingenii ornamentis, operum immensitate, & elegantigraphiâ claruere Henricus Zonsbeck, Arnoldus Rees, Martinus à Grevenbrocken, Leonardus de Ruemunda, Benedictus, aliàs Chrysanthus de Monasterio Eiffliæ, Theodoricus Coloniensis, Hermannus de Wunningen, Emericus Cellerarius, & alii, qui codices non paucos aut in membranis, aut in charta exaratos, typisque ligneis excufos posteris consignarunt, quorum aliqui hodiè que superant in Chartophilacio San-Martiniano. . .

Temporibus itaque usus Adamus 1455. Vir πολιμῶτατος, cum egregiè consilio atque prudentiâ viguit, tum in omne genus hominum se maximè benevolum præbuit. Ac ipso quidem sui regiminis ingressu An. 1455. vedigales Monasterii homines non paucos à jure & justitia peregrinantes, ad debita homagia & obsequia reformavit, alios beneficiis excidisse denunciavit. Contra 1456. Brigidanæ parochiæ ædiles, ut vocant, intuitu Scholæ & ministrorum rem fortiter egit. Monasterii ædificiæ, ubi vitium fecerant, correxit; Ecclesiæ turrim, quæ ultra quinquaginta annos sine tecto & testudine elementorum injuriis obnoxia steterat, novâ eaque magnificâ galeâ (quæ altitudine conficit ultra 150. pedes) beneficiis Ewaldi de Baccharaco civis Coloniensis instauravit; odæi exedras, Altare princeps, organum, hierothecas, sacra Cimelia, aliæque id genus ornamenta multifariam templo intulit; tum facultates fortunâque injuriosè tractatas, disjectâque rem familiarem sic porrò levavit, ut cuncta reduxisse haud dubiè argumenti monumenta loquantur.

1457.
ac com-
modis
studet.

Cum verò sinistrum latus pulsa-
rent improbi quidam bonorum har-
pagatores, qui, ut solent, quibus den-
tes fame dentunt, reliquo Monaste-
rii bolo sacram ingluviem explere vo-
lupe habebant, eorum salivam ad
fatiatatem restinxit *Adamus*, dum ha-
bita A. 1457. die 14. Martii *Camera*
feudalis, ut vocant, *juridicâ*, omnes Mo-
nasterii Vasallos & prædiorum possesso-
res, quotquot juramento adstricti erant,
publico edicto denunciavit, malever-
santes bonis proscripsit, & quidquid
juris rigor vel ordo dictabat rationis, so-
lenter explevit. Tum verò in causâ Bri-
gidana nodosos obstrigillantiū stipites,
& quiquid illi malè obsipabant, peni-
tus excuneavit, accepto à Summa Se-
de decreto, ne quid Brigidani in Mo-
nasterii præjudicium præsumerent.

1458.

Domesticis hisce negotiis utcun-
que temperatis, illud deinceps ADA-
MUS apud exteros animarum com-
pendium fecit, ut quamplurimos Mo-
nasticæ consecratos veteri vitiorum
fœculentiæ indormientes, acerrimè
excitatos bonæ frugis redderet. Con-
stitutus proinde A. 1458. die 27. Apri-
lis *Judex & Executor causarum ac nego-*
tiorum Capituli provincialis, nec non
Visitator & Inquisitor Generalis, additâ
potestate visitandi, corrigendi & refor-
mandi omnia Coloniaensis, Trevirensis,
Metensis, Trajectensis, Leodiensis, &
vicinarum Diœcesium Monasteria: ope-
ri adeò solenter incubuit, ut augescen-
te numero Cœnobiolorum, quæ refor-
mationi manus dabant, nominis illius
fama odôrque quaquâ versum gloriosè
diffunderetur. Verùm, ut penè fata-
le est, suos pati obtrectatores & in-
vidos, ita sanè non defuere filii *Memphæos*
& *Taphnes* crudeles Monacho-mastyges,
qui fertili ad omne genus calumnia-
rum invidiâ, demesso etiam uno al-
terove Monasterio in sanctissimum In-
stitutum nova identidem venena adsi-
bilarent. Neque hæc clades à profa-
nis solùm illata, etiam qui Sacris præ-
sidentibus, haud melioris farinæ Episco-
pi, in Monasteria subinde vim cie-
bant, qua folles Abbatibus excute-
rent, eosque à communi corpore avul-
sos impunè depecterent.

1459.

Quare Unionis Promotores com-
muni suffragio factâ ad Sedem Apo-
stolicam interpellatione, modestâ ora-
tione Pontificem rogârunt, quatenus
suæ auctoritatis præsidio, quæ pro
hujusmodi reformationis profectu sta-
tuta ac providè concessa erant, con-
firmare, ac roborare dignaretur. Pro-

num Pontifex PIUS II. ad ea, quæ Re-
ligionis propagationem, divini cultûs
augmentum, & observantiæ regula-
ris stabilitatem excitant, suæ sollici-
tudinis curam intendens, hujusmodi
Congregationem (quæ deinceps BURS-
FELDENSIS dicta est) amplissimè lau-
davit, confirmavit, ac iisdem quibus
ornata erat Congregatio S. Justinæ de
Paduâ privilegiis, gratiis & exemptio-
nibus communivit datâ Senis Bullâ,
quæ incipit, *Regis pacifici*. . . Prædie
Nonas Martii Anno sui Pontificatus
primo, Christi 1459. signatâ.

Rebus his ad umbilicum perdu-
ctis ADAMUS omnium ferè ordinum
favore ac cumprimis *Theodorici* Agrip-
piniensis Antistitis auctoritate sufful-
tus, id inter alia an. 1460. apud Sum-
mum Pontificem effecit, ut Monialium
celebre apud Ubios sub patrocínio S. A-
gathæ Gynecæum, suppresso inibi &
extincto Canone Augustiniano, ad Ord.
Divi Benedicti transferretur, ac per-
petuum directioni Abbatum S. Marti-
ni (sub quâ etiamnum in omnium vir-
tutum vigore florescit) mancipare-
tur.

Inde (ut nunquam non plus ultra,
qui virtutibus operantur, voto & la-
bore contendunt) Hollandis, Frisiis,
Westphalis, Trajectensibus, Belgis, ali-
isque finitimis Benedictinæ familiæ
alumnis ad severioris observantiæ me-
tam facem prætulit, ac plura utrius-
que sexûs Monasteria ad Congregatio-
nem perduxit. Ejus igitur fraternæ
Societatis fructus & emolumenta cum
observasset summus Pontifex, cogita-
tionem animo volvere cœpit, quo
pacto universus Ordo S. Benedicti per
Germaniam in tres Congregationes
præcipuas, nempe *Bursfeldensem*, *Mel-*
licensem, & *Castellensem* dispersus in
unam redigeretur, mentemque suam
prolixè significavit Episcopo Eistadi-
ensi, qui mox missis ad Bursfeldenses
litteris, ampliùs suæ Sanctitatis consi-
lium exposuit. Accidit ipsis Patribus
hæc intentio gratissima, rogârunt-
que Sanctissimum, ut ille de oppor-
tunis ad id exequendum mediis pro-
videre dignaretur. Pontifex hujus-
modi supplicationibus ex animo in-
clinatus continuò per Rescriptum A-
postolicum Romæ III. Nonas Novem-
bris A. 1461. signatum commisit Epi-
scopo Eistetteni, ut ea, quæ hoc ne-
gotium cernebant, executioni deman-
daret.

Eadem occasione Adamus plena-
riam Ecclesiæ S. Brigidæ incorporati-
onem

Varia
privilegia
à S. Pon-
tificem im-
petrat.

onem Monasterio S. Martini à Summo
Pontifice impetravit, illudque retu-
lit privilegium, quo sibi suisque suc-
cessoribus liceret benedicere vestes sa-
cerdotales, consecrare calices & altaria,
minores Ordines suis conferre ac etiam
cum iis in ætate dispensare, Missas
ante lucem celebrare, & alia quæ ho-
dièque vigent.

1463.

Mortuo interea Theodorico Agrip-
piniensis Antistiti successit ROBER-
TUS Bavaricæ Dux, *Vir*, si Chronico
Belgico fides, *exilis personâ & mente*
levis, cui, ne quid liberius auderet,
certæ statim ab initio Regiminis scri-
ptæ sunt leges, quas vulgus *Erblan-*
des Vereinigung nuncupat: iisque si-
mul conventum, ut Sufatum & San-
ctensis Civitas Duci Cliviæ relinqueretur,
non obstante PII *Papæ II.* decre-
to, quo jubebatur Sufatum & media
pars urbis Sanctensis Ecclesiæ Colo-
niensi ex integro restitui.

1464.
Genera-
lem mo-
nasterio-
rum unio-
nem per
German-
iam in-
ducitur:

Hæc inter Abbates Coloniaensis
& Trevirensis Provinciae apud S. Pan-
talonem Coloniae magnâ frequen-
tiâ coierunt, collatisque suffragiis
de propagandâ generali per Germa-
niam Monasteriorum Unione, con-
siliium urgente *Adamo* sancti Martini,
pluribus egerunt. Verùm ut nihil
est in rebus humanis tam sanctum,
nihil egregium, quod suos non patia-
tur obtrectatores, dicente B. Leone,
quia nunquam deest tribulatio persecutio-
nis, si nunquam desit observantia pie-
tatis; Ita sanè vix exortus hujus ma-
gni consilii Angelus jam tum à primo
sui diluculo ejus fati documenta de-
dit, non modo à maleferiatarum men-
tium vappa, sed à viris etiam, quorum
commodis velificabat, perinde suffla-
minatus.

1465.

quod
consilium
optatum
effectum
non for-
titur.

Cum enim PIUS Pontifex *Maximus*,
in rerum Germaniæ triturâ peritissi-
mus, diem suum obiisset, successit *Ni-*
colaus Barbus assumpto nomine *Pauli*
II., qui statim atque Magistratum in-
iit, omnes, quos in curarum partem
Pius adhibuerat, exauctoravit; unde
non parum meditatae Unionis nego-
tium in transversum abiit. His acces-
sere bellorum tempestates, quæ hujus-
modi pulsârunt, ut Patribus Ca-
pituli provinciae Coloniaensis & Tre-
virensis tutus non pateret accessus ad Co-
mitia anno 1466. apud S. Mathiam
Treviris indicta. Quare *Adamus* no-
ster eo tempore Præses principalis, *En-*
cyclicas ad omnes Abbates pro Capitu-
li dilatione die 20. Martii expedivit,
quibus etiam feriò hortabatur Visita-
tores, ut suo interim officio sollicitè

1466.

intenderent, dum motibus angustior
terra celebrandis comitiis itinera ster-
neret pervia. Ipse verò ne frustra in
afflicto rerum statu Præsidis nomen ge-
rere videretur, sacrae Unionis privile-
gia in unum redexit, eaque ROBERTI
Coloniensis Archiepiscopi authori-
tate communiri & rati haberi impetra-
vit.

Post hæc majora ausurus, de obti-
nendo *Salvi conductus* diplomate Cæ-
fareo, quo liceret Monasteria, quæ
cunque reformationis desiderium in-
cesserat, visitare & in Congregationis
album referre, sollicitus fuit. Re-
apud *Maximilianum & Philippum* Au-
striæ Archiduces expositâ, illud pii vi-
ri precibus clementer indulserunt, ut
in suis inferioris Germaniæ territoriis
malè verminantes vitiorum truncos
excideret, & quævis Cœnobia ex-
empta & non exempta ad pristinae
severitatis leges revocaret: ad id
insuper operis omnem ipsi ab om-
nibus favorem tutelamque & auxi-
lium exhiberi demandârunt, speci-
aliter eidem injungentes, ut contra
eos, qui personas idoneas ad refor-
manda Cœnobia dimittere recusarent,
acrius procederet. *Ex literis authen-*
ticis in Archivo Congregationis Bursfeld,
Sig. A. 19.

Sub idem tempus *David de Burgun-*
dia Episcopus Trajectensis *Adamum*
prolixè invitârât ad luxatam in suâ
diœceseos cœnobiis disciplinam redin-
tegrandam. Hinc cum delectu Socio-
rum, qui suppetias ferrent, in Traje-
ctenses pietatis arma movit, atque
plurimis in locis, etsi non ubique pari
successu, scabritiem morum læviga-
vit, virtutes implantavit. Sed vix
eloquar quantum sudoris fuderit, ut
rem reformati Canonis promoveret in
celebri Monialium parthenone *Nigræ*
Aquæ Trajectensis Diœcesis. Eas *A-*
damus auctoritate quâ pollebat *Refor-*
matoris Generalis, sæpè sæpiùs charita-
tivè monuerat, ut saniora vellent,
ut suave jugum subirent, ut vocanti
Deo ad misericordiam, responderent
per obedientiam; sed frustra fuit. Regu-
læ enim, in quam juraverant, malè
obliviosæ, instar aspidis furdæ obtu-
rantes aures suas, nil nisi bilem spue-
bant.

Quocirca *Adamus*, cum nihil le-
nitate proficeret, ad acerbiora con-
versus, rebelles diro perculit anathe-
mate, Superiorissas loco movit, alias
substituit, ac demùm suæ exactio-
nis poenâ compulit reliquas ad rectitudi-
nem festinare. Neque hoc absque
pro-

1467.

Salvum
conductum
obtinere
ad visi-
tanda
monasteria
Germaniæ
infer.

1468.

Ulterius
res cœno-
biales
in refo-
matione
exantia-

1469.

1470.

prodigio, quò stygiam vulpem fycophantiis unam ex illis ludentem, haud vulgariter depexuit. Processus quos itidem edidit adversus Abbates reformationem excutientes Congregationis servat Archivum sub lit. C. 6. quorum initium rescribere sufficiat; ita enim habent: *Adamus Villicus Deimiseratione Abbas S. Martini Colon. Præsidentis Generalis, Visitator, & Reformator omnium Monasteriorum Ord. S. Benedicti per provincias Colon. Treveric. Leodiens. Trajectensem &c.*

1472. Sub hæc ingens Coloniae adversus *Rupertum Bavarum* Archiepiscopum nata est seditio, quæ graviore strepitu totam propè Germaniam concussit, accito in partem armorum *Carolo Burgundo* vulgò *pugnace*, qui anno 1473. conflato ingenti exercitu omnia circumquaque infesta habuit, ac cum primis Novesium acerrimam oppugnatione pressit.

1473. Neque tamen turbulentis hisce quamquam temporibus Adamus noster ab opere destitit. Quin florentissimum hodie S. Ludgeri in Werthinâ Monasterium, quod sub *Conrado Comite de Gelichen* Abbate successione ordine quinquagesimo, in extremam perniciem devenerat, feliciter cœpit reformare; repressisq; eâ quâ valebat prudentiâ, Illustrium instituto reluctantium conatibus, & deposito etiam *Conrado*, utriusque Monasterii *Werthinensis & Helmstadiensis* administrationem Abbatis nomine suscepit, tenuitque summâ cum laude & utilitate per aliquot annos. Hoc verò Cœnobium institutis Bursfeldensium solemnibus ritu subiecit anno 1474. literis in Vigilia S. Bartholomæi signatis, quæ extant in Archivo Congregationis Sig. B. 6. Cætera quæ Adamus circa Monasteriorum visitationes, eo quidem tempore disposuit, produnt chartæ ibid. asservatæ sub lit. C. 10.

1475. Erat tùm is Novesium status, ut quamquam armis & omni tormentorum vi eos Burgundus oppugnaret, nullis tamen periculis minis cederent; At verò cum longius bellum duceretur, Cæsar suæ fidei ratus quàm celerrimè subsidium ferre obsessis, ineunte anno 1475. cum maximis copiis, & evocatorum firmâ manu urbem Agrippinam majore hebdomadâ ingressus est. Ubi explorato belli gerendi consilio, copiisque in unum contractis, demùm postridie Ascensionis Dominicæ sumpto sago se dedit in campum: Commissioque acri prælio prope Novesium, Burgundum terga

vertere compulit. Gnarus verò Imperator quàm indomitos Carolus gereret spiritus, consiliis firmandæ pacis aures dedit, & annitente cum primis *Alexandro Forolivienfi* Pontificis in Germaniam Legato pridie kal. Junias foedus cum Carolo pepigit. Lætus itaque Cæsar de pace ex improviso firmatâ, aliquamdiu Coloniae subsistit; tum verò Cleri Coloniae privilegia laudavit, atque ad preces *Adami* nostri veteres Abbatiae libertates, jura item & privilegia, ut rata essent firmâque in posterum cavit, ac huic Monasterio, uti & Werthinensi Regalibus impertitis, utrumque expers reddidit vestigialibus, portoriis, tributis, theloniis, omnibusque iis ornavit prærogativis, quibus vel liberimæ & Imperiales Abbatiae gaudere possunt. Tria superant in Archivo S. Martini hac de re Diplomata Coloniae data 20. Septembris A. 1475. quorum uniûs tale est initium: *Wir Friderich von Gottes Gnaden Römischer Kayser... Uns hat der Ermirdig Adam Abt des Gotteshaufs S. Martin zu Cöllen und Administrator zu Werden und Helmstetten, unser Fürst und lieber abndächtiger &c.*

Tantis potitus gratiis Adamus in Divorum cultum apud suos augendum curas fervidius appulit, cumque graduli quidam maligno spiritu afflati blaterarent Divum *Wolfgangum Ratisbonensem* Antistitem cœlestium evergetum albo nunquam fuisse relatam, Adamus, qui ejus cultum sub ritu duplici celebrandum tunc fortè apud nostros invexerat, de ipsius Canonizatione sollicitus, Ratisbonam ad S. Emerani Monasterium ablegavit R. P. *Jacobum Königspach*, ut veritatem inquireret; qui humanissimè à *Joanne* loci Antistite totòque illo Venerabili coetu exceptus amplas de Canonizatione testes tabulas die 10. Martii anni 1476. majori Abbatis & Capituli, nec non Vener. *Joannis* S. Jacobi ibidem Abbatis sigillo obsignatas, plurisque sacras reliquias, nempe de eodem S. *Wolfgango*, de S. *Emerano*, & *Dionysio Areopagita*, præstantia sanè cimelia, Ecclesiæ S. Martini intulit. Ajunt autem Adamum veteres quosdam codices membranaceos in vicem contestandi animi ergò transmisisse.

Cæterùm ea horum fuit adhuc temporum funesta conditio, ut ad annum 1477. turbidis apud Ubios decertaretur armis; dum denique Conventu Berchemii instituto, de pace has ita leges

leges agi cœptum, ut *Rupertus* ultro se Archiepiscopatu abdicaret, & pensione annuâ contentus viveret. Sed neque his aures *Rupertus* dare voluit, maximè cum nulla adhuc Pontificis sententia prædamnatus ad ejusmodi extrema urgeretur.

1478. Dum interim hæc acrius disceptantur, Adamus noster hætenus Imperialis ac liberæ Werthinensis Abbatiae Administrator, stabilitâ demùm ac velut postliminiò revocatâ regularis disciplinae observantiâ, Regimen anno 1478. abdicavit in manus *Theodorici de Hagendorn* Prioris S. Petri Erfordiensis, viri pariter pii, prudentis, & cordati, qui solemnibus ritu inthronizatus, receptisque consuetis homagiis, severioris disciplinae scalpro fundamentales lapides ab Adamo positos strenuè expolivit. . .

1479. Sed enim ut tot spectatissimi viri toto penè exercitu in varia sese effunderent Cœnobia, bellum vitiis ubique indicerent, ubique suæ virtutis trophæa erigerent, nec ita tamen sese Monastica erigere potuit observantia, quin superantibus interdum loliis mores antiqui profluerent, & cupiditatibus fanè multi adhuc segreges fræna laxarent, ordinatâque declinarent, aut impugnarent. Quare SIXTUS Pontifex Maximus *Motu proprio* Bullam kal. Aug. A. 1479. signatam ad Germaniæ partes expedivit, quâ controversias & lites Abbatum reformationi obnitentium antiquaturus declarabat censuras incurrisse, qui Præsidentium, Visitatorum, aut Capituli constitutionibus rebelles existerent.

1480. Habitus indè primus apud S. Maximinum Treviris Capitularis processus in contumaces, ubi *Sixti* Bulla solemnibus ritu est promulgata. Sequentis deinde anni ineunte Vere Comitibus in Monasterio S. Martini Coloniae celebratis, congregati Patres unanimi voto *Adamum* loci Abbatem declararunt *Capituli Coloniae & Trevirensis Procuratorem, Actorem, Syndicum & negotiorum in Curia Romana Gestorem*, unâ cum *Melchiore* S. Florini in Schonavia Abbate, & provido viro *Bernardo de Orsey* caularum Notario; qui deinceps utroque quasi cornu collaborarunt contra frequentiores Monasteriorum ab Ordine dimembrationes, & Statutorum ac Reformationis neglectores.

Hæc inter *Rupertus* Bavarus Coloniae Antistes exauctoratus die 16. Julii mortales posuit exuvias, eique *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

Successor est datus *Hermannus ab Hef-Hermanfia*, jam aliquot annis Administratoris munere functus, cui Adamus noster gratulationis ergò insignem planè, ac nobilem *Tractatum de Archiepiscoporum ac Patriarcharum Statu* inscripsit his veteris stipulæ verbis:

Magnifico Domino cunctis patrie Venerando Hermanno quondam consorti Langraviatûs, Nunc autem faustus Antistes Coloniae, Abbas Cœnobii Martini Præfulus almi
Obtulit exiguum munus cum corde benigno,
Assuit & Fratrum consensus valde paratus.
Partitur præfens in bis tractatulus iste,
Dirigit hic primus gladium, quem sumpsit ab arce
Cæsaris, egregius Princeps, fontes feruendo,
Innocuos acie sua porrò rive tuendo,
Eisem flammigerum, quem confert summa potestas,
Discernens; animas manuducens arte secundus.
Hos semper vibret melior, bonus, optimus auctor,
Ut sic respiciat, protegat, conservet à noxa,
Quos sub cura gerit, nec cesset pascere gregem,
Sanctus doctrinis, exemplis, oramine mentis,
Nonnunquam sursum conscendat mente fideli,
Fufurus laudes toto modulamine cordis,
Ut capiat facem, quâ detulit auctoritatem
Cornutus Moses, fuit & vultu traductus.
Non tibi de vola labatur parvulus iste
Libellus, ferax speculum Tibi sinceritatis
Accipito placidâ Princeps & mente benignâ,
Non quantum, sed ex quanto præponderet ipse,
Archivis Fratrum Martini Præfulus almi.
Pastor æterne Deus vivens per secula cuncta,
Hermannum nostrum Tutorem serva per ævum,
Ut cum prole suâ valeat cœlestia regna
Scandere felicibus, quo regnas trinus & unus.

Extat hujus operis autographum *Hermann* oblatum in membranibus descriptum, & variis iconibus, initialibusque picturis exornatum in Bibliotheca Patrum Soc. Jesu Coloniae. Adservatur etiam inter Cimelia Bibliothecæ S. Martini, sed in aliquibus à priori diversum; ac subinde interlinearibus correctionibus & marginalibus additamentis, ut quidem videtur, ab ipso met Adamo interpolatum.

1481. Etsi verò Ubiorum res jam eo in statu videbantur constitutæ, ut bonus quisque tranquillitatem sibi polliceretur, non tamen defuere recudescens subinde bilis impetus: Coloniae namque (ut ibi vertigo solutior) seditiosi quidam in Magistratum civilem manus violentas injicere ausi, captivos Senatores aliquot abduxere. Facinoris tamen poenitentes, quos infontes judicârunt, subito dimiserunt, ast quatuordecim Consiliarios ad poenam capitis exposularunt.

1482. Secuto inde año 1482. mensè Aprilii Abbates Coloniae & Trevirensis Alia ab Provincia in unum coiverunt apud eo præ S. Mathiam Treviris, quo in congressu clarè ge-

sta enar-
rantur.

ADAMO nostro Præsidenti, & Joanni S. Mathie Antistiti, plena auctoritas causas & negotia Unionis promovendi, decidendi, & sine debito terminandi est denuò commissa. Ibidem Abbati Werthinensi in mandatis datum, ut obtritiam apud Graffschaffenses observantiam reficeret. Ineunte Junio Adamus Edictum ad normam Sixtinae promulgavit adversus Abbatem Gemblacensem, aliosque, qui timoris Dei & propriae salutis in memores caput de sub jugo Reformationis excutere attentabant. Processus ad valvas Ecclesiae S. Jacobi & S. Laurentii apud Eburonum Lutetiam affixus est die XIX. Junii. Ex Archivo Congreg.

1483.

Subsequenti anno in generali Bursfeldensium Conventu Erfordiae celebrato actum est ex instituto de unien- dis inter se tribus per Germaniam Congregationibus supra memoratis, nempe Mellicensi in Austria inferiore, Castellensi in Palatinatu superiore, & Bursfeldensi ad inferiores Rheni Tractus. Producta hoc nomine per delegatos Episcopi Eistadiensis Bulla Pii Papae II., advenientibus eum in finem deputatis à Mellicensi, Castellensi, Moguntinensi, Bambergensi, Colonien- si & Treverico Capitulis, salubre institutum vehementissime urfit laudatissimus Princeps Elector Bartholdus Archiepiscopus Moguntinus, agente Joanne Fulden- si Abbate, per Germaniam primario, sub cujus praesidio negotium feliciter per- ficendum credebatur. Ast laetis magnificisque initiis (ut rebus magnis ferè affolet) perturbatus decursus, & inanis tandem exitus successit. Enimvero ad eandem regendi parendique disciplinam adstringere Austriacos, Bavaros, Bambergenses, Mogonos, Colonien- ses, Westphalos, Flandros, Trevericos, ac diversarum provinciarum Religio- sos non minus moribus quam linguis dissidentes, quaedam etiam aemulatione gloriae & studiorum divisos, id verò dif- ficile, neque diu ad posteros propagan- dum opus nonnullis videbatur, cum quaeque Provincia & leges alienas & homines non suos, vix esset toleratura. Fuere etiam, qui unionis nomine ter- riti, ejus amplitudini obfisterent. Sic in apologo legimus lupos gravissime canes ovili incumbentes fuisse infecta- tos, quò facilius possent dispersum gregem ac incustoditum captare.

1484.

Cæterum salubre ejusmodi institu- tum universi per Germaniam Ordinis Benedictini sub unius Capitis admini- stratione componendi in Capitulo an-

nali Coloniae in Monasterio S. Martini A. 1484. die 12. Maij celebrato gravif- sime urfit Adamus noster, quo Praesi- de plura etiam ad solutos mores restrin- gendos & malè pullulantes vitiorum furculos penitus averruncandos salu- briter statuta sunt & decreta; ut videre est in recessu Capitulari in Archivo Congr. . .

Postero inde anno Adamus Her- mannus Archiepiscopus Colon. suis induxit Supplicibus, ut tumbam B. ELIPHII Martyris (qui à S. Brunone Colon. Archiep. in Ecclesia S. Martini repositus fuit) solemniter aperiret; qua de re legendus Surius 16. Octo- bris.

Sub idem tempus duæ Moniales Catharina & Agnes de Lünen germanæ sorores in celebri ad S. Agatham apud Ubios parthenone votis nuncupatis, ad deferendum institutum variis spectris à Diabolo impetita, diuque acriter oppugnata, tandem ope Adami con- firmata, invocata beatissima cœlorum Reginâ, meruerunt à spiritali tribu- latione liberari. Superat ejusce rei depicta eo tempore historia, quam etiam ex Adami ore haustam pluribus commemorat Trithemius in Chronico Hirsaugiensi edit. San - Gall. p. 576. seqq.

Post hæc Adamus inter varios mo- tus civiles, firmandis veteribus Mona- sterii exceptionibus & privilegiis totus fuit. Vertente autem anno 1489, ad inclytum S. Adalberti in Egmun- da Archiepiscopium, ut disciplinam æquo remif- sionem intenderet, digressus, præcla- rum quoque opus, etsi non sine oblu- tantium nubilo, illic perfecit. Ete- nim, ut erat rerum gerendarum dex- teritate felix, negotium hoc arduum apud Summam Sedem tam solerter ex- posuit, ut Innocentius datâ Bullâ 7. Octo- bris signatâ ipsum ad omnia, quæ re- formationi conducere, peragenda, auctoritate communiret. Nec mora, Adamus tanto suffultus praesidio in Jordannum de Druel Abbatem, & quos- cunque oblucentes primò suspensio- nis, ac dein die 27. Januarii A. 1491. excommunicationis sententias promul- gavit. Sicque exactionis suæ constan- tiâ plerosque, quâ vi, quâ consilio ad saniora compulsi; dum tandem ad pro- motoriales Joannis Comitis Egmun- densis locum tenentis Maximiliani Ro- manorum Regis, Bursfeldensium insti- tutis cervicem flecterent; sed utique duraturâ haud diu inflexione, quod curvæ in deteriora mentes, non secus

atque

atque obliquæ arbores, facile ab ob- tortis resiliant.

1492.

Sub id tempus ab Innocentio Pon- tifice Maximo privilegium Adamus ob- tinuit, quo Monasteria utriusque sexûs, quæ in futurum Congregationi nomen darent, omnibus gratiis & prærogati- vis Capitulo hujusmodi & personis il- lius concessis, aut imposterum con- cedendis, potiri deinceps & gaudere liberè liciteque possint ac debeant. Fre- quens dein Abbatum synodus coaluit apud S. Maximinum Treviris, in qua Praeside Adamo nostro salubre inter alia contra dimembrationes ab Ordine Statutum emanavit.

1493.

Summa verò hoc tempore quies per Westphalam vigeat auctoritate Her- manni Colonien- sis & Henrici Monaste- riensis Antistiti, penes quos tum do- minatus residebat. Adamus proinde suam hanc occasionem ratus, Hermani auspiciis, unâ cum deputatis à sacro Ca- pitulo Visitationibus in comune refor- mationis bonum, symbolam illas in partes non sine fructu contulit.

1495.

At enim cum eâ tempestate in ple- risque Germaniæ partibus vis privata nimium quantum insoleceret, adeò ut qui prior robore, potior foret jure; huic petulantiae repagulum obducturus Cæ- sar Maximilianus habitis Wormatiæ Principum Comitibus, sub poena Bam- vim omnem cohibuit. Quo adfulgen- te diluculo Patres conscripti, quum Or- dini Benedictino plurimum interesse crederent, ut Monasteria passim avulsa, & alienos in usus commutata, serio re- stituerentur, utque laborantibus con- sulerent, & dimembrationem etiam- num meditantibus frænum injicerent, pluribus inter se egerunt, ac denique statuerunt, ut in Ordinem recipiendus quisque hanc clausulam suæ professio- nis synographæ adjiceret: Promitto etiam, quod nunquam consentiam in translationem hujus, vel cujuscunque nostræ Unionis Cœnobii, neque sollicitabo per me vel alium directè vel indirectè pro dimembratione ab Ordine vel Capitulo annali, nec sponte quovis modo concessâ uti volo.

1497.

Anno 1497. Patres Reformatores agente Adamo à Summa Sede compul- forias impetrarunt contra Abbates, Præpositos, Priores, & quoscumque pernicaces, qui locustarum ritu segre- ges Statutis & ordinationibus Sum- rum Pontificum Gregorii IX, Innocen-

tii III, Benedicti XII, Clementis V, Sixti IV. . . adversantes, contributio- nes solvere, aliâque Capitulum de- creta servare detrectabant.

1498.

Secutis inde diebus Adamus noster, etsi senio & hujus comite adversâ vale- tudine pressus, tot inter labores, lega- tiones, & negotia, semper erga Deum inconnixâ pietate, jugi vigilantia, suique instituti exactissima observatio- ne sibi constans non ante finem bene merendi, quam vitæ fecit, dum tan- dem penè consumptus, año 1499. sum- ad supe- mo omnium bonorum planctu æterni- ros mi- tati sanctæ sanctam reddidit animam gravit die xvii. Februarii, tumulum consecu- 1499. tus in odæi aditu, ubi porrectus ipse jacet humanâ staturâ, Abbatiali orna- tu, barbata facie, manibus supplicantis in modum plicatis, lapidi incisus, ad- ditâ circulari limbo hæc Epigraphe: (c)

Hic jacet exanime funus Venerabilis Ada, Abbatii primi, qui fluxua cuncta reduxit. Laude immortalis post ultima fata superstes, In celum scandit servandus ritè beatus.

Epita-
phium.

Obiit 1499. 17. Febr.

Etsi verò quæ sparsim rescripti me- ritissimi Antistitis beatam analyfin om- nium virtutum ornatissimam satis in- sinuent, tot tamen sui nominis ipse trophæa erexit, ut fluctus Libycos citius quis numeraverit, quam singula ejus facta vel obelo digna legerit. Quod ne ultrò à me dictum quis existimet, audi pateticè loquentem, qui ejus acta in ms. Abbatum syllabo delibavit Hu- bertus Holthuisen Adamo suppar: Hu- Huberti- jus, inquit, dignissimi, canique Patris, Holthui- si velim cunctas enarrare virtutes, ac ge- sen, sta referre præclara, citius me tempus deficeret, nec modica id charta pateretur, sed in immensum volumen opus excre- sceret. . . Hic quippe talis fuit ac tantus, ut omnium ferè Ordinum favore fretus & gratiâ Clementissimi Principis Her- manni ab Hassia Archiep. Colon. cui à consiliis fuit, innumera propè Cœnobii utriusque sexûs multo tempore ob tem- porum injurias deformata, ad genuinam observantiam, ac purioris vitæ statum infatigabili revocaverit operâ, & jam prorsus collapsa multijugâ prudentiâ de- cori restituerit pristino. Talis denique habitus est, ut ei passim ab omnibus, quo- cumque aut eques, aut pedes pergeret, summus ceu Principi honos exhiberetur; tam commodus inter planipedes, quam socco cothurnoque spectabilis inter proce- tes,

(c) Hic lapis sublatu est anno 1749. cum chori pavementum elevaretur, contra leges de non violandis sepulchris seu domibus defunctorum.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

D d 2

res, atque ut bonus & facilis in bonos, sic asper in contumaces & metuendus. . . Sed & pauperum ac hospitem usque adeo amantissimus extitit, tantaque comitate & hilaritate adventantes excepit, exceptos tractavit, ut nusquam non ejus celeberrimi nominis fama increbresceret, deque ejus humilitate, recta animi devotione, ac stupenda integritate, & morum candore, vitæque incorruptione omnes per Germaniam homines narrarent. Ipsemet tametsi multo senio confectus omnibus peregrinis hospitem pedes lavare solebat. Unico autem Fratre & famulo stipatus, quocumque proficisceretur, etiam Regibus, Principibus, Archiepiscopis, Episcopis, Ducibus, Satrapis & Proceribus nedum gratus sed & admirationi fuit. . . Verbo Iliadem, tota ipsius vita morum fuit disciplina, & quodammodo campus virtutum omnium vernantissimus. Hæc ille ad Prælatos ejusmodi hypomnema subnectens: Audiant hæc nostri seculi Abbates pompatici, quorum Religio esse videtur in phaleratis equis, in canibus venaticis, in numerosa famulorum turba, in opiparis, sumptuosus & frequentibus convivis. . .

& Trithemii de eo elogium.

Huberto Scriptori domestico consonat Trithemius morum ejus ævi censor acerrimus, qui in Chronico Hirsaugiensi edit. San-Gallensis utramque de Adamo nostro paginam implet, eaque recenset, quæ ex ejus ore hausit, ab ipso patrata, mira profectò & homine majora: Non fuit nostræ ætate, inquit, similis illi cujuscumque etiam Religionis alius, nec surrexit post eum quisquam usque in præsentem diem tam zelosus amator, custos & reformator disciplinæ regularis in se sibi que subiectis. Unde plurimum fuit Pater & Visitator Monasteriorum. . . Erat vir conversatione sincerus, maturus & integer, conscientia purus, in jejuniis strenuus, in oratione devotus, atque die simul & nocte penè continuus, in docendo eruditus, in exhortando validus, in consolando firmus & efficax, in monendo solidus, in corrigendo mixta pietate severus. Nemo illum unquam reperit otiosum, nemo vidit levem aut dissolutum; verbum ex ejus ore nunquam audivi otiosum, sacre lectionis quocumque proficisceretur secum ferebat libellos, & frequenter dum potuit, aut ipse aliquid adificationis legit, aut Capellanum suum, vel Notarium audivit legentem. Erat enim satis doctus, tam in Jure Canonico, quam in divinis Scripturis, quod ex lucubrati-

quas libellus est prænotatus tali inscriptione: Sermo Magistralis de S. Benedicto: Incipit: Ego in innocentia mea ingressus sum. Multa scripsit monita salutis ad sibi commissos. . . Hæc Trithemius.

Et fanè plura Adamum Cœlestis Sapientiæ & eruditionis consummatæ monumenta Trithemio invisa conscripsisse, quibus tum Religiosorum, tum fidelium mentes ad supernæ patriæ desiderium excitantur; tum eminentis ipsius in utroque Jure, sacrisque Literis, & negotiis publicis peritia demonstratur, præter jam allata, testantur securi & irrefragabiles vades manuscripti Codices, qui hodièque partim in Bibliotheca S. Martini, partim aliò dispersi superant. Videlicet:

1. *Tractatus de Statu Archi- & Episcoporum ac Patriarcharum, ad Heremianum Coloniensem Antistitem*: in quo fanè reconditoris ejus Ss. Canonum & Juris publici notitiæ specimen elucet. Incipit: Pro Patribus tuis nati sunt tibi filii. Vide dicta ad A. 1480. num. 27.

2. *Egregium opusculum de Statu Religiosorum in titulum XVI. Decretalium*, cujus initium: *Religiositas custodiet & justificabit cor. Eccles. 1.*

3. *Libellus de tribus votis Monasticis sub hoc exordio*: Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt.

4. *Tractatus Asceticus de septem gradibus spiritualis Ascensionis in Deum*. Unus profectò mihi instar omnium, non tam mole, quam saluberrimis documentis magnus; eloquio quidem simplex, sed pateticus & igneis pietatis scintillis splendidus, nihilque (meo quidem animo) solidius illo, aut salubrius ad Religiosorum componendos affectus; quem proinde per me descriptum, nuper typis exscribendum in se recepit Martinus Veithius Bibliopola Augustanus.

5. Præter laudatam Orationem de S. Benedicto typis Gothicis excusam, quatuor extant Capitulares in congressibus Abbatum ab Adamo habitæ, egregiæ omninò & notabiles, quas itidem Pezio edendas commiseram; extant verò in Cod. Membran. Sig. H. 10.

6. Sermones breves de tempore, & alia quædam Analecta diversi commentis in schedas desultoriè conjecta, de quibus in indice codicum MSS. fufius egimus.

7. Ad-

7. Adservatur in eadem Bibliotheca S. Martini insignis quidam Commentarius in Regulam S. Benedicti, descriptus in membranis sub A. 1474. cujus Auctorem suspicor esse Adamum, ita verò incipit: *Jesu Christo humiliter invocato accipite disciplinam per sermones meos, & proderit vobis. Sap. 6. Quamquam omnis Sapientia. . .* Ad calcem Commentarii agitur *De dispensatione & periculis Prælatorum*. Opus verò finitur in quæstione, *Utrum inter infideles & non existentes in charitate Dei sit vera dilectio?* Sapit apprimè genium & stylum Adami, estque opus amplissimum & prelo dignissimum.

8. Superant ibidem codices non pauci, cum in membranis, tum in charta, Adami nutu à Religiosis exarati, sed plerique suppresso Auctorem nomine, adeò ut certi nihil possimus definire. *Ex Chronico Abbatiae S. Martini Maj. per R. P. Oliverium Legipont, cujus est hæc de Adamo Abbate symbola.*

Et quia vir iste Clarissimus aliud insigne Opus, typis nondum vulgatum, *Fastos Abbatiae S. Martini Maj. Heroico Epicheremate à se deductos*, legendum concessit, Versus, quibus præclare Gesta Adami Abbatis complexus est, in gratiam Lectoris hinc transcribere non gravabor.

De Gestis Adami carmen epicum ex Cl. Oliv. Legipont.

Ergo ubi Nobilitas claustris exosa recessit,
Et plantata piis Bursfeldina Unio cœpit
Crescere principiis fecundo germine fe-
lix,
Protinus ex Trevis accitus Venerabilis
Adam
Villicus assumpsit curam, quam credidit
æther;
Vir summus meritis, doctrinâ illustrior
omni,
Quo pietas authore redit, Relligio fervet,
Disciplina viget, virtus cum Pallade cer-
tat,
Cana nitet gravitas, casti sine crimine
mores,
Pax, ordo, requies, candor, concordia
regnant,
Firmaque fraternæ cœunt in fœdera dex-
træ.

Scilicet ille vices, tanto libamine rerum,
Temperat, ut virtus casu dominetur in
omni,
Relligio primas sibi vindicat optima sedes,
Rebus in externis zelus, vigilantia, fer-
vor,
Sollicitum curis animum mordacibus ur-
gent.
Nec minus indociles vindex censura cœr-
cet;
Ipse tamen terror speciem spirabat aman-
tis,
Plûsque metus pœnæ, quam pœna infligta
juvabat.

Unde novo fœtû generosa propago rena-
scens
Germinat immensum, & latè diffundit
odorem.
Numinis inde fuit benedictio, & alma
Gliscit opum saties, & rerum copia tur-
gens,
Quà reparat Præsul macerata rubiginè
claustra,
Et levat attonsa non parvula pondera ci-
sta. . .
Plura quid enarrem? Series tam splendida
vitæ
Extitit, ut cornicem oculos configere
posset.
Quin hinc dixisses doctas habitasse sorores,
Usque vigent artes, studiis sic quilibet in-
stat,
Ut propè nec lampas habeat, nec clepsi-
dra tempus,
Nec quæ securas enervant otia mentes,
Hic habeant partes: etenim stimulante
magistro,
Quisque suum festinat opus, pars una li-
bellos
Evolvit veteres, alius monumenta virorum
Discutit, ille notat, rapsodia colligit alter,
Vermiculant alii chartam, pars altera pin-
git,
Castigantque moras, opere omnis semita
fervet;
Nullus amat ludos, nullus sectatur inanes
Quisquillas, nemo vacuas pertransigit ho-
ras.
Unus præ reliquis Operum speculator A-
pollo
Adamus sacri dux, lux, & gloria Pindi
Acrius insidit venturis tradere sæclis,
Quæ meliora videt, rerumque suprema
coronans,
Attica Romanæ complura volumina lin-
guæ
Condedit, æternâ victurus laude pereñis.
Cætera prætereo divini encomia patris,
Ne tentem Ionios revocare ad litora flu-
ctus;
Id memorasse satis, quod Synchronus ac-
cinit unus:
Haud obiit, vivit Præsul Venerabilis Adam,
Servator, Vindex, dux Relligionis avite,
Vivit in Elysiis campis, fruiturque salute;
Hoc probitas, hoc sancta fides peperere, laborque
Et ductæ infomnes, interque volumina noctes;
Ac plantata piis sacra Unio Bursfeldina
Principis, eadem claustris introducta Lacensi,
Et totum Adami studio diffusa per orbem.
Hinc meritò vivit decus insuperabile nostri
Ordinis, atque poli famam jam terminat axis.

XXX.

JOANNES RAULINUS Obiit
Regii Navarræ Gymnasii Ma- 1514.
gnus Magister. 6. Febr.

Joannes Raulinus Tullensis cum bo-
Ejus pri-
nis literis in Academia Parisiensi mordis,
egregiam operam navasset, Li-
centiatus est in Artibus an. 1461. Pro-
curator Nationis Gallic. factus 21.
Dd 3 Octob.

Octob. 1472. tunc Regens in Artibus, deinde Theologiæ Doctor & Professor: quo tempore & egregium in Aristotelis Logicam commentarium edidit, & multos de vita rectè instituenda sermones ad populum fecit. Hoc in genere unum memoratu dignissimum, Joannes Major, Parisiensis Theologus, qui Raulinum vidit, narrat in iv. sent. editionis II. distinct. xx. quæst. 2. *Laudo factum optimi cujusdam viri & doctissimi Joannis Raulini piæ memoriæ, qui cum in Theologia Licentiatu esset, & hi Quæstuarii (Indulgentiarum prædicatores) sibi offerrent pecuniam pro suo Doctoratu, ed lege, ut cum eis proficisceretur de parochia in parochiam concionando, id tanquam se indignum recusavit.* Circa añum MCCCCLXXXI. Guillelmo Castfortio in moderandi Collegii Navarrici potestate successit, etiam reluctante Ludovico XI. sic enim ille Ep. 5. ad Joannem Standonck: *Eja frater age, commodè tibi speramus omnia successura. Experto crede mihi. Pro Regalis Collegii Navarræ Magisterio pugnavi contra favorem Regis Ludovici, instigante ad hoc Navbonensi Archiepiscopo, qui omnia condigerebat. Non ego, sed Dei gratia mecum. Et tunc in solis nudisque intellectibus positus eram, utpote qui nec Beneficium, nec Officium, imò nec denarium habebam, & nescio unde omnia supervenerunt abunde.* Summi Magi tri officium tantà cum vigilantia exercuit, ut inter Theologiæ Classicos diu primus haberetur.

Collegio Navarrico præficatur.

Ecclesiæ jura defendit.

Relicto Collegio Navarr. Cluniacensibus se adjungit.

Jurium Ecclesiasticorum Zelator fuit acerrimus, Joanni Standonck auctor fuit persequendæ litis adversus Cardinalem Macloviensem, quem ambitiosissimum & ignarissimum fuisse factis indicat in Epistolis; quam ob rem illi vehementer succensuit Cardinalis, sed nihilo segnius ille Ecclesiæ causam tutatus est. Cujus cum deprædationes molestè ferret, simulque mundi scelera, clam & nemine monito, Collegium, Navarricum deseruit, seque ad Cluniacenses contulit circa an. 1491. successorem habuit M. Ludovicum Pinellam Theologiæ Professore, apud quem se quoque per Epistolam excusat, quod furtim discessisset. Alia verò Epistola innuit se à fundamentis eduxisse Bibliothecam Navarricam, Pinellam verò absolvisse & complevisse. In Epistola autem ad M. Jo. Lentement olim Rectorem Universitatis tunc verò Constantiensis Ecclesiæ in Germania Canonicum Lectorem, sic

de se suaque conversione scribit: *Scis frater! labores meos, quibus nuper in sæculo cum Parisius regerem, perdidit & pernox vacabam, & quàm plurima eorum satis elaborato studio per Dei gratiam cognoscis apud nos esse recondita, nec tamen ordinata & disposita ut prodeant in publicum, ac aliquando eorum nonnulla gravissimo furto à me surripuisti, nunc apud Cluniacum famatissimum Cœnobium, bene nunc secundum antiquorum Patrum regulas & Observantias institutum mihi inveni requiem.* Et in Epist. ad Joa. Standonck de se sic loquitur: *Quamobrem bene faciunt, qui tecum sunt, pro tuo denique jure sollicitè ignorantes jam præteritum nostrum vivendi studium. Parisius enim degens sicut passer solitarius in tecto, non palatia, non tribunalia, non alienas domos rimabar, solam unam domum intra Parisios muros frequentans, cum nemine alio familiaritatem contraheram &c.* Et in Ep. ad Custodem Basileensem suæ fugæ causam scribit his verbis: *Vis scire meam à sæculo fugam. Ego enim ipse sum, qui nuper in alma Parisiorum vulgata per orbem & omnium scientiarum Parente Universitate inter cæteros cœvos meos florens amicis & Consanguineis undique circumvallabar magnorum favoribus, si fas sit dicere, in cælum usque sublimatus, opulentus divitiis, officiis, & beneficiis plurimis: quippe qui magni illius Collegii per universam Romanam Ecclesiam celebrati, quod vulgò Navarræ dicitur, magnus Magister & dicebar & eram quamvis indignus. Quid plura, honoratus inter plurimos, delicatè nutritus eram, utpote qui singulis diebus ad pinguisissima convivia evocatus, quandoque attractus, quandoque vi pulsus. Itaque ut more Epulonis Divitis quotidie epulabar splendide, & his omnibus quasi catena ferrea ligatus eram. Cum verò arrideret mihi mundus falleretque plurimum; inter decipiendum videbam plurimorum mortes terribiles, mirabiles, nonnullos quidem doctos quasi stultos idiotas morientes. Alios in tremore maximo, ac si ad patibuli postes existerent, vi & violentia exeuntes. Alios divitiis repletos quamprimum post mortem sic pauperes, ut omnia velut in ventum pulvis, spargerentur. Et nunc ut verbis utar Salomonis, laudavi magis mortuos, quam viventes. Inde ut mortuus & per Dei gratiam fractis catenis ferreis, quibus detinebar, mortis discipulus efficerer, quæ multos erudit, quamvis tardè, elongavi fugiens parentes meos distantia*

stantia quasi ducentorum octoginta miliarium, & Parisios distantia fere 200. & in hac solitudine Cluniaca jam nuper mortuus sum &c. Qui nutriebar in croceis, nunc cibus aridus dulcis est; qui mollibus vestiebar in domibus Regum, & Præsentium, nunc mihi deliciae sunt aspera vestis, hirsutus habitus, vilis suppellex, vigiliæ longæ, jejunium multum, silentium assiduam.

Badii de eo testimonium.

Quantæ præterea virtutis fuerit, cum alia multa nos docent, tum illud quoque, quod Ascensius Badius testatissimum reliquit, libro xviii. commentarii in Aulum Gellium, cap. xv. Joannes Raulinus Parisiensis Gymnasi Doctor, Theologus insignis, secularia negligens, factus est Monachus, quod sanctius viveret & tutius. Qui in Domino Cluniacensi cum Parisius somnum mediâ nocte caperet, repente surrexit, quos habebat Sodales proximos, altissimum evocans, jubensque, ut preces religiose, easque continuo Deo Optimo Maximo pro fratre Barguino omnes offerrent. Is autem aberat 40. miliaribus, domus negotia, ut reor, procurans, & ipse tunc in agonia luctabatur maxime, & laborabat in extremis, & quod vicinior erat Barguini exitus, eò intensiores jubebat preces effundi: inde eas unusquisque emittens, noctem transegit. Et ecce post dies admodum paucos Barguini nunciatur obitus, scitumque tunc fuit, illum eâ expirasse horâ, quâ cessandum Doctor ille præceperat. Hoc ego sepius accepi à Domino in sacra Theologia Magistro, & Doctore egregio Jacobo Molino, seu navis de Molendino Mæcenate meo, & avunculo haudquaquam pœnitendo. Audivit & Germanus Faber, sancti Clodoaldi Decanus non indignus, quondam Præceptor meus; audiverunt & plerique alii.

item Dautonii

Joannes Dautonius, Ludovici XII. Regis Historiographus in Historiæ capite LXXVI. ad annum MDI. scribit, à Cardinali Ambasiano Legato, datam esse Joanni Raulino reformandi Ordinis Benedictini provinciam, Guillelmus Parvus, Francisco I. à Confessionibus in epistola, quæ Claudii Sciseli libri de triplici statu viatorum initio præponitur, Raulinum magno eulogio Theologum appellat. Qui præfationem Sermonum Raulini de Festivitatibus confecit, Raulinum ita describit: *Vir desideriorum Daniel eos, qui docti fuerint, aliorumve cultura nec non institutioni navaverint operam, si-*

derum instar olim promicaturos vaticinatur: quæ res cum Delphico quidem oraculo sit indubitator, eximia sanè summo examinis die claritate effulsurum virum imprimis observandum Joannem Raulinum, haud ambigat quisquam, qui multos annos in Lutetiana Theologorum versatus Academia, curas, studia, laboresque omnes in rempublicam Christianam magnifico omnium emolumento contulerit: etenim, se suaque, id est, animum, corpus, vim ingenii, demum fortunas, alumnis Christi vir pius videbatur devovisse. Nam præterquam quod inter Theologiæ Classicos diu primus habitus sit, nec sibi quicquam deesset ad virtutum summam, integerrimum Cluniacensem Ordinem professus est, quotidie plures conciones, dum hinc ageret, erogabat plebi, quas postmodum in vulgus edere nonnullis sui nominis studiosis cura fuit.

Raulini Doctoris historiam brevius & Launoius, qui dicet, eum nullis parcentem laboribus, nunc scribendo, nunc monasticos Ordines reformando, nunc sermones ad populum instituendo, totum vitæ tempus exegisse. Quæ autem scripsit, sunt hujusmodi:

Commentarium in Logicam Aristotelis, scilicet in librum Prædicabilium, in librum Prædicamentorum, in librum de Interpretatione, in librum Priorum, in librum Posteriorum, in librum Topicorum, in librum Elenchorum. In fine sic habetur: Hic manus extrema apposita est Logicæ eximii & egregii Doctoris Raulini diligenter castigata per virum doctrina præditum, Magistrum Joannem de Rupe, bonarum artium Professore, & in sacra Pagina Baccalarium, qui non duxit indignum suis laboribus singulos quosque codices, immò verò singulas pagellas diligenter recognoscere, seu additiones perquam acutissimas ex sui ingenii officina profectas advertere. Propterea multo labore se recognoscat juvenis levatum, qui hoc opus tanta arte cernat laboratum; cum additionibus Joannis Amantis. Parisiis anno Domini MD. apud Nicolaum Valterium, & Durandum Gerlerium,

Opus Sermonum de Adventu Domini apud Joannem Parvum anno MDXVI. Parisiis. Quod ibidem iterum prædixit anno MDXIX. in quarto, & Venetiis MDLXXXIV.

Opus

Opus de triplici genere mortis, scilicet corporis, culpæ, & gehennæ, quod vulgò dicitur *Doctrinale mortis*, ibidem apud Joannem Marnefum anno MDXXIII. Quamvis antea editum fuerat apud Joannem Parvi in 4. anno 1518. & cum Itinerario Paradisi Venet. 1588. in 4.

Opus Sermonum Quadragesimalium super Epistolas & Evangelia Quadragesimalia, divisum in duas partes, ibidem apud Joannem Parvum anno MDXXIII. imò apud eundem jam duplex editio adornata in quarto eodem anno 1518.

Opus Sermonum de Festivitatibus Sanctorum totius anni in duas divisum partes, apud Damianum Hirschinum anno MDXIV.

Opus Sermonum de Poenitentia cum illius partibus, quod inscribitur *Itinerarium Paradisi*. Item opus de conjugio & viduitate, Parisiis apud Joannem Parvum anno MDXXIV. Sex ante annis ibidem prodierant apud Marnef. in 8.

Liber unicus complectens quatuordecim Sermones de Eucharistia, ibidem apud Joannem Parvum anno scilicet 1518. in 4.

Hic auctor xxv. ad Ludovicum Pinellam epistolâ scribit, se commentarium in Cantica inchoasse. Si Magister, inquit, Joannes sit in urbe Parisia, fac, ut quam citius mittat ad me libros meos. Jam enim cœpissim scribere super Cantica, sicut jam cœperam, ut opus illud pedetentim consummarem; sed non valeo librorum meorum inopiâ causatus. Sed nescio, utrùm perfecterit, & perfectus publicam lucem aspexerit.

Volumen Epistolarum, Parisiis apud Joannem Parvum anno MDXXI. in 8. maj. Quarum summa capita libro sequenti exhibituri sumus. Scatet hæc editio innumeris mendis typographicis.

Collatio habita in Regali Collegio Navarræ in solenni festo S. Ludovici per thema: *Domine, in virtute tua letabitur Rex*. Hanc collationem sequitur epistola Sebastiani Branti ad Christophorum Basileensis Ecclesiæ Custodem. Oratio verò illa de *Sancto Ludovico* habetur etiam in Tomo V.

Scriptorum Franciæ Andreae Quercetani.

Deinde Collatio habita in publico Conventu Cluniacensium Ordinis S. Benedicti de perfecta Religionis plantatione, incremento, & instauratione. Hæc Oratio edita est seorsim an. 1499. Parisiis apud Guidonem Mercatoris in 8. postea Argentorati apud Jo. Andream in 12. an. 1644.

In hujus Operis fine Brantus cecinit hos versus:

*Perlegat has chartas, si quem reverentia honesti,
Aut superum tangat cura timore Dei.
Has legat in vera qui gaudet Religione,
Has legat & Monachus, qui bonus esse volet.*

Sermones tum Quadragesimales, tum de Adventu Domini; item Doctrinale de triplici morte naturali, culpæ, & poenæ, & Itinerarium Paradisi prodierunt Venetiis anno MDLXXV. & anno MDLXXXV. apud Altobeilum Salicatum.

Porrò Joannes Raulinus annos natus LXXI. Lutetiæ in Cluniacensi Collegio migravit anno MDXIV. ad VIII. Idus Februarias, quo in loco positum est hoc Epitaphium.

Hic jacet Frater Joannes Raulinus, sacrae Theologiae Professor, Ordinis Cluniacensis, luminare fulgentissimum, & quondam Decanus S. Dionysii de Nonogento Rotrodi egregius admodum & indefessus suis temporibus Verbi Divini Prædicator, qui obiit anno ætatis suæ LXXI. Dominicæ verò Incarnationis MDXIV. mensis Februarii.

Fuerunt autem eodem seculo duo alii ejusdem cognominis, Joannes Rolin^{alii ejusdem cognominis} Æduus Cardinalis & Episcopus Æduensis tit. S. Stephani in Coelio Monte, qui patrem habuit Nicolaum Philippi Burgundiæ Ducis Cancellarium; Et ille obiit an. 1483. Et Joannes Rolin ejusdem nepos in Camera Inquisitionum Lutetiæ Præses, Ludovici XII. Confessarius, idemque ex Decano factus an. 1501. Episcopus Æduensis. De his & nostro Raulino vide Cæs. Egass. Bulæum Histor. Univerf. Paris. Sec. 7. Tom. 5. pag. 896. Joan. Laun. in Histor. Collegii Navarræ, Nizeron in Memoriis.

XXXI.

JOANNES TRITHEMIUS
Abbas Spanheimensis.Obiit
1516.
XIII. Decembris.

Magna Johannis Trithemii fama & celebritas fuit sub finem seculi decimi quinti, & initium decimi sexti; cujus vitam, ex opinione V.C. Joannis Georgii Eccardi in prævia Observat. ad Trithemii Nepiachum Corpori Hist. med. ævi tom. 2. p. 1826. intextum, nondum quis exactè in literas retulit. Laudem hanc occupavit R. P. OLIVERIUS LEGIPONT Cœnobita ad S. Martinum Coloniae Agrippinæ doctissimus, qui eam à se magno studio & labore scriptam pro sua humanitate mecum communicavit. Hanc verò in tres libros dispescuit, quorum primus exhibet beatam ipsius vitæ analysin, præclarasque animi dotes, gesta, fata & merita. Alter ejus ingenii monumenta ordine temporum recenset. Tertius pios ejus manes ab iniquis obrectatorum criminationibus & censuris vindicat, atque ipsius Operum simul edendorum ichnographiam repræsentat. Quæ omnia æquis rerum censoribus eò gratiora fore speramus, quòd Trithemii in Historiam literariam, Civilem & Ecclesiasticam, Germaniæ præsertim nostræ, tam insignia sint merita, ut nemo grati hoc animi officium eidem præstari non exoptaverit. Viro igitur docto aures benevolas præbeamus.

VITÆ & APOLOGIÆ

VEN. JOANNIS TRITHEMI

LIBER PRIMUS.

Exhibet beatam ipsius Vitæ Analysin, præclarasque animi dotes, gesta, fata & merita.

§. I.

JOANNES TRITHEMIUS magnum Ecclesiæ Bonum à summo Bono, illustre Ordinis monastici lumen & columnen, ingenii Teutonicæ gloria gentis, Eruditorum ævo suo æviternus phœnix, emeritus sub Benedictinis Vexillis miles, vivus Prælatorum Archetypus, & virorum illustrium, qui F. anconiam ipsamque adeò Germaniam eruditione, scriptis, ac nominis fama seculo XV. declivi exorndrunt, facile Princeps, magnâ incomparabilis ingenii laude, linguarum Orientalium peritiâ, ac omnigenæ eruditionis cultu, scriptorumque varietate & copiâ, uti & vitæ ac morum integritate, rerumque fortiter gestarum magnitudine, non popularibus solum suo merito nominatissimus, sed etiam Gallorum, Italicorum, Hispanorum, Anglorum, Scotorum, Batavorum, aliarumque doctissimarum gentium insignibus elogiis passim condecoratus: Vir si doctrinam spectes, inquit Arnoldus Wion, sapientissimus, si sanctitatem, incomparabilis, & quodammodo, ut ita dicam, orbis miraculum, ac totius arca sapientiæ; Patriâ Mosellanus fuit, in Trittenheim (unde cognomen accepit) (d) Dioecesis Trevirensis oppido ad lævam in descensu Mosellæ fluminis ripam sat frequenti & copioso, Treviris, duodecim amplius millia passuum distito, quod veteres Tripatriam à trino dixere judicio, natus anno humanæ salutis MCCCCLXII. Calendis Februarii, in ipsa Purificatæ Virginis nocte, horâ undecimâ, minuto fere tricesimo. . . Patrem habuit Joannem Paganotorum, ut ipse nuncupat, seu de Monte Gentili, vulgò Heidenberg, Matrem Elisabetham de Longo-wico, honestos quidem, sed mediocri fortunæ homines, ut quibus cultura vini vitæ necessaria ministrabat.*

(d) Quamvis autem ipse cognomen suum subinde sine aspiratione scripserit, dubium tamen non est, quin potius debeat scribi Trithemius vel Trittenheimus cum aspiratione; uti appositè observat Lambecius in Comment. de Bibl. Cæs. Lib. II. c. 8. p. 806.

ris cernitur, ex equo suae claritatis communicans fructum. Hinc Marius apud Sallustium, *Malo*, inquebat, *Pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis Aecida similis, quam te Thersites similem producat Achilles*: * probati namque viri genus virtutis profapia est, inquit Ambrosius. Quia sicut familiae hominum splendore generis nobilitantur, ita animorum genus clarificatur splendore virtutis, & doctrinae. Sua ergo natalium jura Trithemio salva esse debent, ut qui cum *Ovidio Nasone* merito dicere possit:

*Sit quoque nostra domus vel sensu parva vel ortu;
Attamen ingenio non latet illa meo.*

Educatio.

II. In hujus mundi scenam, qua personam suam decenter sustineret, ingressus *Joannes noster*, mox cum adversis certare, luctari, vincere coepit. Cum puer esset unius anni, patre orbatus est. Mater vero ejus ob amorem infantis, ne tenellus injuriis vitrici (ut fieri amat) exponeretur, vidua per septennium mansit; quo elapso ad secundas transiit nuptias, ex hoc thoro plures enixa liberos, qui tamen omnes in juventute obierunt, praeter unicum filium *Jacobum* nomine, ad quem *Trithemius* itinerarium vitae suae, & plures epistolas conscripsit. In hac nova status reique familiaris mutatione *Joannes noster* asperiori sorte pressus, vix non succubuit. Dicit enim vix potest, quot verbera, quot injurias, quot contumelias juvenis innocuus ab hirsutae frontis vitrico sustinuerit, quot imbres lacrymarum angustatus effuderit, priusquam jugum ejus omni feruitate crudelius subterfugere potuerit. His tamen omnibus adversitatibus incoctum generoso pectus honesto masculè objecit, jamque Ephebis egressus annum attigerat aetatis quindecimum, dum invitis Parentibus & cognatis literas furtivè discere coepit, quarum amore succensus, & mirabili quadam visione de sublimiori scientia aliquando consequenda certior factus, nullis vitrici verbis, nullis verberibus a proposito, quod insidebat, dimoveri potuit. Quin quanto pluribus objectis premebatur angustiis, tanto ferventiori literarum discendarum studio efferebatur. Nocte concubiâ sopitis omnibus, sese domo clanculùm furripens ad vicinum quemdam amicum elegantiore literaturâ imbutum digredi coepit, a quo *Alphabetum, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apostolorum, confessionem Altaris & reliqua* trivialium institutionum rudimenta pueris primùm instillari solita brevè hausit, eâ facilitate, ut Praeceptor ipse stupenda do-

Ardor in literas.

cilis ingenii & vivacis memoriae specimina in adolescente attonitus suspiceret. *Quemadmodum nempe maturè se produunt magna ingenia, animique impetum ita detegunt, ut ad quae nata sunt, vel ex primis adolescentiae vestigiis colligere liceat, ita & Trithemiana virtus in ipso puero enituit, ut, quis futurus esset, praepceptoribus & patronis illicò patuerit.* *Chron. Spanh. ad A. 1483.*

III. Ut vero *Philo Judaeus* libro de somniis refert, immortalitatis candidatos, velut *Mosen* fummo concentu & voluptate caelestium raptum extra corpus, quadraginta diebus & totidem noctibus cibo potuque abstinuisset, atque hoc modo scientiam Dei hausisset; sic TRITHEMIUS (si fas est magnis componere parva) praeter communem & humanum ordinem ad doctrinam praepropere videtur pervenisse, ut qui juxta illud *Eccli. cap. 51.* *Cum adhuc junior esset, priusquam oberraret, quaesivit sapientiam palam in oratione sua, & data est ei.* Sicut enim prodit ipse in *Chronico Spanheimensi*: *Ad unius anni spatium jejuniis & orationibus continuis duo quaedam maxima à Domino Deo cum maxima intentione postulavit, quorum alterum fuit, scientia scripturarum, alterum nulli unquam se manifestare scribit. Ecce quadam nocte juvenis claro habitu ipsi dormienti adstare visus est, qui habebat duas tabulas in manibus; quarum altera scripta literis, altera depicta quibusdam imaginibus fuit, qui dixit ad eum: Elige ex his duabus tabulis unam, quam volueris. Mox Trithemius amore literarum, quas adhuc penitus illo tempore ignorabat, etiam dormiendo flagrans, eam tabulam, quae scripta videbatur, elegit. Cui juvenis, qui apparuerat, dixit: Ecce Deus orationes tuas exaudivit, dabitque tibi utrumque, quod postulasti. Altera mox die nihil illi de visione cogitanti, mirabili occasione data fuerunt principia literarum cupienti.**

* Equidem *Petrus le Brun* Oratorii Praeceptor in Opere suo gallicè edito sub titulo: *Histoire critique des pratiques superstitieuses* Tom. I. pag. 242. de hujus revelationis modo ita differit, ut eum inter illas illusiones collocandum existimet, de quibus *Augustinus* libr. 2. de Doctr. Christ. cap. 24. ait: *Illi enim Spiritus, qui decipere volunt, talia procurant cuique, qualiter eum irretitum per suspensiones, & confessiones ejus viderunt.* Sed sanè si rem justâ collectae rationis trutinâ curatius expendamus, tantum abest, ut illius visionis aut revelationis modus in hanc suspensionem trahi queat, quin potius

potius inter illa media, ad quae velut ad sacram anchoram confugiendum nos docet Scriptura, collocari debeat, ita enim *Jacobi* I. v. 5. *Si quis indiget sapientia, postulet à Deo Patreluminum, qui dat omnibus affluenter, & non improperat.*

Patruo cooperante scholarum adie publicas.

IV. Hac itaque caelesti, ut credere pronum est, collustratus visione *Joannes noster*, postquam aliquamdiu in natali solo operam dedisset literis in occulto, jamque variis velut in profcenio praeludiis haud levem de se spem excitasset, mox ad altiora coepit palam eluctari. Tum enim amici ejus & loci Sacerdotes tantum juvenis ingenium amorèque literarum admirati, patruo ipsius *Petro de Heydenberg*, viro maturo, atque severo auctores fuerunt, ut quid sibi tam vehemens doctrinae cupiditas in eo portenderet, experiretur. Consensit ille, & se tutorem juvenis utpote patruus, reclamante vitrico exhibuit, etiam deinceps ejus patrimonii habere rationem coepit. Sed commodum istud licet ingenio juveni accidisset, adhuc tamen sub duro inflexibilis vitrici jugo ipsi noñihil sudandum algendumque fuit, dum tandem propitiori affulgente fortunâ, evasit domum novercam, sicut *Israëlitica turba Aegyptum, & iter trium dierum amore literarum in deserto peregit.* Prima autem tyrociniî fundamenta apud *Treviros* posuit, inde *Coloniam Ubiorum* tantisper secessit, ac postremò in *Heidelbergensi* athenaeo trivialibus, ut vocant, studiis coronidem imposuit, iis ubique editis ingenii ac virtutis speciminibus, quae ab ipsis ludorum scholasticorum praefectis mirum in modum extollebantur, ita ut etiam praepceptores ipsi palam profiterentur, se nunquam docilius ingenium & memoriam vivaciorem in aliquo homine conspexisse. *Chron. Spanheim.*

Ejus in linguis oriental. Praeceptores

Joannes Dalburg.

V. Neque verò vulgares tantum trivit semitas, ac intra latinae folius linguae cancellos sese ingenuus adolescens continuit, sed etiam orientalibus perdiscendis animum curasque appulit, usus hac in re variis praepceptoribus eâ aetate celebratissimis, quos inter primo nominandus loco occurrit illustrissimus ille *Joannes Camerarius Dalburgius*, postea *Philippi Electoris Palatini Cancellarius*, ac demùm *Wormatiensis Episcopus*, quem in graecis tradendis literis & scriptoribus interpretandis palmam aliis sui temporis praeripuisse nemo ignorat, nisi qui in eruditorum historia planè hospes. *Ne-P, Ziegelbauer Hist. P. III.*

que verò ampla ejus in se merita publicè diffimulavit *Trithemius*, tum in nuncupatoria libri de *Scriptoribus ecclesiasticis*, cum in suae *Polygraphiae* libro VI. ubi inter alia doctissimus ille, inquit, quondam praepceptor meus *JOANNES CAMERARIUS DALBURGIUS Ecclesiae Wormatiensis Reverendissimus Antistes aliquot millia dictionum graecarum collegerat, quae in utraque lingua Graeca & Germanica idem significant.* Alii ejus didascali, quos etiam factus *Abbas* coluit, fuere *Conradus Celtis Procutius*, natione Francus, Orator & Poeta laureatus, à quo grammatices & prima graecicae institutionis rudimenta percepit; & *Joannes Capnio*, aliàs *Reuchlinus* gente *Suevus* ex oppido *Pforzheimensi* oriundus, homo eruditissimus & singularis gratiae docendi, à quo in altioribus graecae linguae praepceptis simul & in hebraicis meruit postea edoceri. Sed & *Heidelbergae* in hebraeis praepceptorem habuit *Judaeum* quemdam baptizatum tenuioris fortunae hominem, sed doctum, quem postea effectus Abbas ad se in monasterium accivit, & quamdiu vixit, propter Deum enutrivit. In primo quoque libro *Epistolarum Herbipoli scriptarum, Libanum Gallum*, virum in omni doctrina celebrem, vocat *Praepceptorum suorum optimum & post Deum fidelissimum*, quo duce in *Cryptographicis, Cabalisticis, & secretiore Philosophiâ* usus est, ut suo ipse in *Nepiacho* narrat. Non mirum itaque nostrum maturè ingenium ad graecas potissimum & hebraicas literas excolendum natum & formatum, publicis speciminibus demonstrasse.

VI. Annum attigerat aetatis viceimum *Joannes noster*, dum in *Spanheimensi* apud *Cynonotos O. S. B.* Coenobio haud procul *Stauroneso* seu *Crucinaco*, duodecim verò ab *Augusta Trevirorum, & sex à Moguntia* miliaribus distito, sub *Venerabili Patre D. Joanne de Olmbausen* Abbate successione ordine *XXIV.* & in observantia *Bursfeldensium* primo, *Sacrae Religionis Benedictinae* habitum, non sine divini Numinis afflatu & prodigio induit, quod ita contigisse prodit ipse in *Chronico Spanheimensi* ad annum *MCCCCCLXXXII.* his verbis: *Cum ex Heydelberga iter instituisset cum socio scholari ad patriam, monasterium Spanheimense, quia in via erat, comite non modò persuadente, sed cogente potius, visendi gratia viii. cal. Februarii mane circa horam nonam intravit, factoque*

E e z

pran-

prandio nihil minus, quam Religionem cogitans inceptum iter continuaturus recessit, cumque viarum ignarus ad montem villulae Bockenaw contiguum ambo venissent, cepit oriri subito nivium immensa congeries, densaque tempestas nubium, quae non solum viarum tramitem opplevit, verum etiam facies ex adverso confundens, oculos penè excacavit. Suadenti ergo comiti itineris reditum ad monasterium, cum progredi non liceret, Tritheimius respondit: Verecundum nimis est redire; progrediamur potius quantum possumus. Verum praesolantibus eis usque tertio sub arborum tutela finem tempestatis, cum prorsus augetetur, iterum Tritheimius ad comitem suum dixit: Revertamur ad Coenobium oportet: Ecce me ibi mansurum videbis. Hoc nescio quo inspirante Numine dixit, nihil etiam minus, cum ea diceret, quam Religionis introitum cogitans. Invitus igitur, sed necessario ad hunc locum reversus, juxta verbum suum, quod nesciens dixerat, permansurus, Henrici de Holzhausen p. t. Prioris persuasione inductus animum mutavit, & in die Purificationis B. M. Virg. (in cujus noctis vigilia mundo editus fuerat) secularem habitum exuit, annorum cum esset praecise viginti, post in die S. P. Benedicti Novitius factus, eodem anno 1482. in festo purissimae Conceptionis Beatissimae Virginis Mariae, cum aliis tribus professus secundam regulam fuit...

Ejus studia & conversatio monastica.

VII. Factus hoc modo monasticus consecraneus, sicuti religiosae conversationis ita pietatis & prudentiae omnes explevit numeros, studiumque cum primis SS. Scripturarum (quas ab unguiculis ceu castas animae suae delicias deperierat) & solitudinem cellae omnibus aliis praetulit, uti ipse in suo Nepiacho hisce verbis commemorat: Ex eo autem tempore, quo primum ad Ordinem veni, nihil unquam mihi dulcius fuit, nihil jucundius, nihil suavius, quam studiis intendere Scripturarum, quibus & tempus non inutiliter expendere, & mentem in cognitionem summi boni & eorum, quae scire juvat, sine intermissione pro viribus exercere. Unde omnes horas, quas mihi de somno, de quiete, de solatio Fratrum subfurari potui, lectionibus & studiis Scripturarum cum maximo fervore deputavi, ita ut illum me diem perdidisse turpiter, crederem, in quo non aliquid utile legendum ex libris sanctis didicissem... Hinc tandem usu & consuetudine factum est, ut

omnibus deliciis mundi hujus atque solatiis hominum carere facile didicerim, solo Scripturarum studio, & quae nascuntur ex illo, meditationibus non minus sanctis, quam utilibus contentus. Et alibi: Harum, inquit, occupationum consuetudine & amore mens delectata, ac velut inescata seipsam saltem vel in parte cepit cognoscere, & a novis vanisque cogitationibus, ac discursibus abstinere. Pulchre enim & veraciter divus Hieronymus: Ama, inquit, scientiam Scripturarum, & carnis vitia non amabis. Unde & vetus Poeta canit:

Nil homini melius, quam si divina legendo,
Figat ibi mentem, quo sibi vita venit.

VIII. Tam plausibili exordio felix Eligitur de se novellus Religionis alumnus praefatus Abbas judicatum inspiraverat, cum secuto inde anno 1483. Joannes de Colnhausen loci Antistes (qui multum Tritheimii studiis afficiebatur) consensu & voluntate Domini ALBERTI Sedis Moguntinae Administratoris ad Seligenstadiensium Monachorum regimen in locum demortui Reinhardi translatus est, resignata Spanheimensi Abbatia die xxvii. Julii in manus sui Capituli. Quocirca Henricus de Gelnhausen eo tempore Spanheimensium Praefes, caeterique Capitulares decretam ad novi pastoris electionem die xxix. Julii, per nuntios & literas, absentes more solito convocarunt, praemissoque triduo jejunio & orationibus consuetis, Visitatoribus sibi ab Ordine deputatis Hermannus sancti Jacobi prope Moguntiam, & Conradus S. Joannis in Rhingavia Monasteriorum Abbatibus ad praefixum diem una cum Joanne de Colnhausen recens in Seligenstadium translato, comparentibus, negotium Electionis in Dei nomine ipso S. Felicitatis Papae & Mart. die iv. cal. Augusti celebrandum inchoarunt. Missa de Spiritu Sancto solemniter decantata convenientes ad locum capitularem Fratres, viam compromissi, quae videbatur tutior, in electione servandam susceperunt, compromittentes in Hermannum S. Jacobi Moguntiae & Joannem Seligenstadiensem Abbates; ac tres de gremio, Henricum de Gelnhausen, Praesidentem, Joannem de Dona, Custodem, & Joannem de Dreyssa, Magistrum donatorum, ut auditis in occulto singulorum votis coram Notario & Testibus illum in Abbatem eligerent, in quem major & sanior pars sua vota direxisset. Scrutatis itaque

per compromiss.

suffragiis, cecidit fors in Joannem Tritheimium, omnium in Ordine juniorum, neque ut suspicari proclive est, adhuc Presbyterum, utpote qui alterum duntaxat supra vigesimum aetatis annum (e) attigerat, & per octo solum menses & aliquot dies Professus erat. Quam ob causam, factae de se electioni reclamasse pluribus ipse in locis memorat, nominatim in quadam ad Moniales epistola eo tempore conscripta, & in prologo sui commentarii de regimine Claustralium his verbis: Cum ars artium sit regimen animarum, ut dicit S. Gregorius in suo Pastoralis, miser est, fateor, qui ante compellitur docere quam discat, & viam ostendere aliis, quam ipse nunquam ambulavit. Ecce compellor ego simul discere & docere, & aliorum esse ductor, priusquam fuerim viator, & cum Propheta eligam clamare ad Dominum & dicere; A, a, a, Domine, nescio loqui, quia puer ego sum. Puer sum inquam, vita & aetate, doctrina parvulus, ingenio exiguus.

Confirmatur.

IX. Publicata interim electione omnes unanimiter in eum consenserunt, & decreto electionis propria manu subscripserunt; quo ad curiam Archiepiscopalem directo, ac de more examinato, probatoque, eodem anno in festo Assumptionis B. Virginis Mariae per Albertum Sanctae Sedis Moguntinae Administratorem in castro Steinheim confirmatus est, praesentibus ibidem Hermannus S. Jacobi Mog. Joanne Seligenstadiensi, & Melchiore Schonaviensi cognatae nobis disciplinae Abbatibus. Post haec Presbyter ordinatus, eodem anno die quinto idus Novembris, quae fuit Dominica ante festum S. Martini, a Bertholdo Pariadensi Episcopo, alteri D. Alberti in Pontificalibus Vicario, munus benedictionis accepit in ecclesia S. Jacobi prope Moguntiam assistentibus sibi, ex more pontificalibus indutis, praefato Hermannus ejusdem loci, & Anselmo Lympurgensis Coenobii, Abbatibus ab eo rogatis. Quantum vero ab hujus dignitatis ambitu fuerit alienus, quam ea sibi imposita modestus, prodit ipse in locis mox citatis, sed digna cum primis sunt, quae huc liberalius admetiar verba ex primo Exhortationum libro ipsius deprompta; ita enim perorat in Hom. 2. de exordio: Quotiescunque Fratres charissimi! ad memoriam recordatio illius momenti venit, quando reclamantem & renitentem me vobis indignum constituis Abbatem, totiens amaritudine cordis mei

Benedicatur.

totus in memetipso concutior, & lacrymas etiam invitus & nolens fundere compellor. Cur ita voluistis Fratres? juvenem me, indoctum & nequaquam idoneum ad militiam quam profitemur, erexistis in ducem, ut mihi docere simul & discere jam sit necessarium, quando nec vitae perfectio commendat doctrinam, nec aetatis consideratio necessariam pastori adhuc consequitur auctoritatem.

X. Vocatus igitur tanquam Aaron Abbas ad praefecturae munus, non modò quicquam de prioris studii fervore remisit, quin potius auxit, & continuavit tanto ferventiùs, quanto jam liberiùs potuit, nemine ipsi innatam studendi sedulitatem invidente; siquidem & major necessitas ipsum jam ad studium Scripturarum perurgere videbatur, tum ratione dignitatis assumptae, in qua necesse erat non solum discere, sed docere, tum verò ne propria eum ignorantia confunderet coram Fratribus suis, quorum aliqui senes, alii revera docti, nonnulli etiam scioli videbantur. Ne igitur in horum conspectu contra normam curae pastoralis turpiter obmutescere, aut ignarus cum verecundià loqui cogeretur, omne tempus, quod ipsi à sollicitudine, & cura rei familiaris supererat, studio & lectioni Scripturarum impendit, multasque noctes ingenti fervore studendo peregit insomnes, interdum etiam legendi studium necessario cibo & obsonio praeferebat corporali. Quin Scripturas bonarumque artium scientiam tanto deinceps ardore, etiam usque ad quorundam in vicino Rapophagorum, ut vocat, invidiam est persecutus, ut ex corde omni tempore paratus esset Abbatibus dignitatem potius, quam studium literarum relinquere. Ità enim ipse Homilia IV. ad Fratres: Abbas, inquit, sum vester, quamdiu voluerit ille, qui me vocavit; si alterum è duobus oporteat, Abbatiam malo dimittere, quam sancto Scripturarum studio renunciare. Scio enim verè, nihil in hac vita homini claustrali salubrius posse contingere, quam si divinas ceperit Scripturas veraciter amare.

XI. Tanto itaque cum arderet scientiarum amore, tantaque in literas teneretur assiduitate, sed curta admodum librorum supellectile non parum retraheretur à proposito, inceptit paulatim codices sibi comparare necessarios, legeretque diligentissime comparatos, quotiescunque tempus dabatur

Ee 3

&

& otium. *Et quia multum legere, & nihil seligere, negligere est, tandem anno ætatis suæ XXIII. Christi 1484. ipsa die S. Mathiæ Apostoli honoribus sacra, cogitationes suas, rudis adhuc (ut pro sua moderatione loqui amat) & indigestus scriptor cœpit literis demandare, non eo quidem tunc animo, quo crederet se suis lucubrationibus alicui profuturum, sed ut sibi vel soli consulens proficeret, dum sanctorum Patrum sententias de occurrente qualibet materia in unum corpus, veluti pulcherrimos lapides ad structuram ineptus magister non satis ornate comportans pro modulo suo redigeret, quo semper in promptu haberet de quavis virtute aut vitio, quod fratribus suis verbum exhortationis indies more suo proponeret. Ita ipse in prologo libri de regimine claustralium, cum nuper, inquit, ad regimen animarum insufficiens fuissem assumptus, & factus magister, antequam discipulus essem. . . subiit animum aliquid colligere, & de sanctorum promptuariis mendicare, ut loquens habeam ad manum quod placeat audientibus. Alias hujus sui consilii causas profert in epistola ad Rogerium Sicambrum: ut nempè, dum hæc ageret, vanis & inutilibus vel etiam noxiis cogitationibus viam præcluderet, & ingenium usu ad quandam facilitatem exerceret. Unde alibi: dabit mihi, sicuti confido, in scripturis exercitatio usum, & continuata scribendi sollicitudo profectum. . . Est enim calamus occultus quidam magister, docetque discentem prope inadvertentem, & ut Cicero agebat: diuturna observatio notandis rebus facit artem.*

Locos communes congerit.
Exercitationis profectus
 XII. Profuit autem illi plurimum puerilis ista, ut vocat occupatio, in qua non solum ductu Præceptorum,

sed imitatione quoque & longa consuetudine pro suo exercitatus modulo, tam facilis ad quælibet occurrentia dictanda factus est, ut omnes etiam doctissimi de ejus orationis facilitate, seculo adhuc barbaro mirarentur, & qui eum scribentem tempore quocunque non præmeditata viderunt, fluere orationem potius quam scribi assererent. Maluit verò in didacticis argumentis sermonem pulvere, sed erudito oblitum, quam cerusca & pigmentis incrustatum. Sic namque ipse: *Eloquentiam, ait, non quæsi, nec ornatum sermonis nitidum curavi, propterea quod Monachus claustralibus scribere simplicibus, non eruditis, statui, & animos ædificare potius quam mulcere auditum legentium optavi. . . Monachorum quippe est non verba ornare, sed operam mentem potius componere, quam dictionem, curare ne oberret ratio, non oratio. Idem ferè repetit in Oratione VII. ad Abbates his verbis: Nitorem coruscantis eloquentiæ in orationibus à me habitis nunquam adhibui: interruptrices sententiarum, quas introductiones locales nonnulli appellant, usque ad invdiam omisi, ne vel simplicioribus sensum necessariæ admonitionis politiore tractatu occulerem, vel memoriam nimia locorum assumptione perturbarem. Mentes enim auditorum meorum ad internam compunctionem divinamque amorem comoveri semper plus optavi, quam vel in mei admirationem, vel in amorem scientiæ secularis. . . Cur autem planam, lucidam, & allegationibus vacuum scribendi methodum aliis suo tempore usitatis prætulit, indicat in exordio orationis quartæ. Cæterum non satis fuisse elegantis ingenii viro veritate & rerum majestate suos oblectare lectores, nisi etiam dictionis venustate & stylo facundissimo, tinnuloque eisdem afficeret, testantur accurata, quæ adhuc juvenis protulit opuscula, in quibus omnino sermonis puritas cum gravitate doctrinæ ita videtur concertare, ut etiam Hortensius in ejus comparatione deficeret, qua quidem de re ipsum collaudans Rutgerus Sicamber hanc sui iudicii rationem reddit: *Quia suas, inquit, cogitationes scriptis mandare, nec eas ordinare, neque efficere quadam suavitate & dulcedine tales, ut auditores lectorésve demulceant, hominis abutentis & otio, & literis. Sed Tritemio stulta videbatur præsumptio, materia despecta, pulchram velle depingere formam; Ideo utrumque studuit combinare, non tamen adeo scrupulosè,**

ut

ut in brevibus maluisset incidere & fortes, quam dictionem protulisse non rectam.

Vigilantia in studiis.

XIII. Quamquam verò primis aditæ præfecturæ annis Tritemius, ut dixi, multis premeretur angustiis, ipsaque exterior rei familiaris occupatio, & loci inopia, sæpius eum à salutari studio retraherent Scripturarum, & animum contra voluntatis propositum aliorum transponderent, attamen ille omnes horas ab aliis negotiis vacuas sic porro impendit, ut noctibus atque diebus in exercitio boni operis semper vigiliam mentis summa cum devotione perageret, nullum tempus otiosum vel feriatum sibi præterire sineret, nunquam ab occupatione vel lucubratione languidus cessaret. Quippe hanc ille sibi cum D. Hieronymo præfixerat vivendi normam, ut orationem lectio exciperet, oratio lectionem terminaret. Subinde etiam rei familiaris curas seponere, ut studiis & lucubrationibus commodius insistere posset. Probat hoc ipsum ea, quæ in nuncupatoria Sermonum ad Fratres commemorat his verbis: *diebus tantummodo festis atque Dominicis mihi ad scribendum conceditur otium, in quibus ob Dei reverentiam nullas soleo admittere causas rusticorum. Interdum etiam post decantatas ex consuetudine laudes matutinas, quod reliquum est noctis, studio literarum soleo impendere, & aliquid pro fratrum meorum institutione, prout possim, lucubrare. . . & ne frustra locum videar occupare Pastoris, quod noctibus lucubravi, soleo post nonas loco regularis studii dicere, & coram fratribus in conventu ex chartula recitare. Exuperior enim, quod hæc mea sollicitudo non solum fratribus ad ædificationem proficit, sed etiam mihi ad dictandi peritiam conducit. Huic rei argumento sunt ea, quæ è primis ipsius ingenii foeturis superant specimina, Homilia & Sermones verè melliflui, quibus non modò fratrum suorum animos in unitate pacis & disciplinæ conservavit, sed plures alios erudit ad justitiam, & ab iniquitate plurimos avertit.*

Obrectatorum cavillationes

XIV. At enim tametsi suos in sacra observantia jugiter institueret monachos; nihil de cura temporalium, nihil de sollicitudine pastoralis ob lucubrationes remitteret, fuere tamen nonnulli, qui obstipo capite ei succenserent, ejusque studiis usque ad invdiam obstreperent, ARATOREM se malle habere Prælatum, quam ORATOREM cavillantes. Immo quod narrat ipse

Homilia IV. *Visitatores in suam trahere sententiam tentaverunt, cupientes, me illorum hortatu in abnegationem traducere scripturarum, ut Ruricolam facerent, & porcorum curatorem potius quam animarum. . . Sed frustra, pergit ipse, conantur divinum impedire oraculum, quo impellente omnes mundi honores atque divitias, quamdiu vixero, studiis postponere decrevi scripturarum. . . Scio enim verè, nihil in hac vita homini claustrali salubrius posse contingere, quam si divinas cæperit scripturas veraciter amare. Quisquis vestrum hanc institutionem meam sequi voluerit, me ducem itineris pariter & comitem habebit; qui autem sequi discentem contempserit, docentem nihilominus audire compelletur vel invitatus. Hæc dixerim in eos, qui terrena sapientes & caduca, timorem Domini à se abiciunt, qui omnia penè ignorantes, discere contemnunt. Ita ipse in laudata Homilia. Tum verò in prologo commentarii in Regulam S. P. Benedicti, adversus eos, qui asserbant, ipsi non licere Regulam exponere, aut aliquid scribere, fervidior assurgens: *Dicas mihi, inquit, detractor malevole! Num Abbati liceat fratribus suis prædicare verbum Dei an non? Quod si responderis; liceat omnino, & necessarium est. Interrogo te, cur hunc quem facit sermonem, cum labilis sit memoria humana, non debeat conscribere in charta? Ad hoc quippe usus literarum inventus est, quatenus hominibus res gestas verba prolata ad memoriam reducant. Quid ergò laceras me hominem, qui meam excolo devotionem sine alicujus nocumento? Si enim mihi docere licet fratres meos, & regulam eis juxta constitutiones SS. Patrum verbotenus explicare, quare non licebit & mihi scribere quod sentio? Obsecro te, quicumque es; non sis mihi molestus; te non offendi; si legere mea dicta piget, detrudere quoque pudeat. Hæc contra æmulos dicta sufficient.**

XV. Threnodias texere videbor, si Eius mœceteras, quas primis quidem jam tum lætitiæ re-aditæ Abbatialis præfecturæ annis suscipuisti, finivit molestias & simultates, fufius profequi voluero. Paucis ipse multa complectitur, dum Homilia 2. da. in isto, inquit, jam triennio satis exuperior, quantis sum miseris involutus, dum omnium vestrum portare infirmitates solus ipse compellor, & à nemine infelix ego supportor. Unde jam tum minabatur se Abbatiam dimissurum citius, quam studia sua, subinde illo usus paradigmate: *Monachi reprobi non merentur.*

merentur Abbatem habere bonum. Hinc & in quadam ad Joannem de Colnbau-
sen antecessorem suum epistola anno
1486. data prope illacrymans: *Nescio*, inquit, *sub quo sydere infortunato*
monasterium istud Spanheimense constat
exstructum, quod Abbas in eo moritur
rarus, sed omnes pene tædio affecti, jam
fermè ab annis septuaginta, sicut ex
annalibus reperi, spontaneâ voluntate
cesserunt, fratrum nempe injuriis ma-
lè oppressi, quæ quidem super me quo-
tidie omnia duplicantur. Plura possem
referre similia, ni pudenda memora-
re pigeret. Erant autem viri quidam
probi, & timorati, qui eidem sedulo
persuaderent invidiam æmulatorum mi-
nimè pertimescendam, dicentes: *Vo-*
lupe invideri, at invidere probrum esse
ingens. Hos inter Trithemii fautores
præcellabant laudatus *Joannes Seligen-*
stadiensis Abbas, Conradus de Roden-
berg S. Joannis in Rhingavia Antistes,
& Melchior S. Floriani in Schonavia,
virii maturi & eruditi. His, inquit ipse,
ac quibusdam aliis adjutus invidiam
latrantium canum surda aure transi-
vi, quousque tam multorum patrocini-
o suffultus etiam superavi, & evici
penitus, ut visio tabularum ante plures
annos verificaretur ostensa... *Ex ejus*
Nepiacho.

Parta ex
eruditio-
ne & scri-
ptis fama.

XVI. Eas itaque, quas dixi, præ-
tergressus molestias, secutis inde an-
nis, ubi jam firmata virum fecerat ætas,
præclaram fanè non tantum ex alienæ
eruditionis opibus congerendis exci-
tavit sui nominis apud omnes existi-
mationem, sed etiam ex locupletissi-
mis proprii ingenii doctrinæque gazis
eam longè latèque reddidit adeò illu-
strem, ut utrarumque opum splendore
illectos mox doctissimos homines
non modò ex Germania universa, ve-
rùm etiam ex provinciis longa inter-
capedine disjunctis, visendi magni ani-
mo & corpore TRITHEMII, spectan-
dique literarum thesauri apud Cyno-
notos, gentem obscuram retrufi & de-
fossi, percupidos dietim propè excive-
rit, totique deinceps orbi erudito stu-
porem pepererit & admirationem,
quando inter summas rei familiaris an-
gustias, & furentes, ut loquitur, *re-*
rum mundialium occupationes, ac cre-
berrimas ad diversa monasteria profe-
siones, tot tamen subito librorum tra-
ctatuumque, quasi superfoetante sem-
per alvo effudit partus, ut mirum sit,
ei vel exscribendorum, miniòque, uti
consueverat, exornandorum, otii sa-
tis suppeditavisse. Sicut autem do-

ctrina & eruditione quasi lumen ali-
quod, cæteris extinctis, suo ævo eluxit,
ità summam dedit operam, non solum
ut sacras familiæ Benedictinæ, quam
profitebatur leges, ritus, historias ac
universam religiosæ vitæ & disciplinæ
panopliam scriptis illustraret, sed etiam
ut artium liberalium, ac sacrarum ma-
ximè Scripturarum studia, prioribus
seculis quasi abacta & proscrip-
ta tum in Ordine Benedictino, cum in orbe
Catholico universo pristinum recupe-
rarent nitorem, istud demùm suo quasi
jure promeritus, ut non tantum *Mul-*
tiscii ac Polygraphis, sed & summis
Heroibus literariis, primisque rena-
scentium per Germaniam literarum in-
stauratoribus adscribatur socius ab
eruditissimo Literatorum censore RI-
CHARDO SIMONIO *Bibl. crit. Tom.*
IV. Epist. 21. Cui consonat Andreas
Thevetus in elogio Trithemii ità re-
scribens: *Je puis l'appeller une phare*
eclairante de son âge, auquel les lettres
demeuroient ensevelies, & est un de ceux,
qui premier les a resuscitées & éclairées.

XVII. Elucebant autem eo in viro ^{Ejus ani-}
omnia requisita, quæ & hominis li- ^{mi & cor-}
terati, & boni Præfulis esse solent: ^{poris do-}
vitæ sanctimonia, morum integritas, ^{tes}
prudentiæ decus, judicii dexteritas,
laboris amor, animi constantia, di-
sciplinæ regularis studium, conver-
sandi facilitas, pastoralis sollicitudo,
& in peragendo officio assiduitas. Erat
tam eleganti aspectu, tam placido or-
natus eloquio, vultu tam ad omnem
humanitatem, suavitatem ac mode-
stiam composito, ut intuentium ani-
mos in sui raperet admirationem simul
& amorem. Hanc externam corporis
speciem interna animi compositio in-
dissolubili nexu comitabatur, tamque
ornatè cohonestabat, ut nihil in ipso
nisi excelsum, nisi majestuosum, nisi
summo Prælate dignum elucesceret.
Internam animi gravitatem exprime-
bat in dictis & factis maturitas non Re-
ligiosis modò, sed etiam secularibus
reverenda & metuenda, eo usque, ut
in ejus præsentia homines cæterum dis-
soluti & levissimi, quasi quodam nu-
mine intus violenter prohibente, non
nisi honestatem & modestiam potue-
runt exhibere. *Omnia ejus verba erant*
ratione, & utilitate referta, sale condita,
& quadam auctoritatis majestate vene-
randa; caritas enim Dei, quæ in ejus pe-
ctore fervebat, nullum exire verbum
otiosum vel inutile permittebat. Joco-
sus quidem interdum erat, nunquam
verò

verò dissolutus, ipsamque hilaritatem
ita temperabat, ut ridenti risum nemo
crederet. Cujus quidem rei testimo-
nium adfert *Rogerus Sicamber*, Cano-
nicus claustralis in Hagen, Trithemii
familiaris, in sua ad eum Epistola his
verbis: *Scripti nuper quoddam prognos-*
ficon joci & facetiis plenum, quod mul-
tis placet, sed quoniam tua censoria se-
veritas jocos aspernatur universos, non
integrum judicavi ea mittere ad te, qui
maturitate vitæ atque verborum nimium
esse nugis formidabilis soles... Confer.
Epist. 2. & 16. libro 2. & Conradi Cel-
tis Carmen.

Regendi
dexteritas

XVIII. Hanc maturitatem morum
sequebatur majestas & autoritas re-
gendi, ut non tantum destinatione di-
vina, sed humana quoque & naturali
dispositione ad supremum monasterii
regimen factus videretur. Qualem verò
se se in officio exhibuerit, ipse luculen-
ter nos edocet, dum boni Antistitis
dotes, adeoque suas hisce coloribus
depingit *Homilia XVI. Abbas*, inquit,
se monachis suis dignum in omnibus stu-
dent exhibere pastorem, qui oves Chri-
sti sibi commissas verbo pascat & exem-
pla in omni mansuetudine charitatis.
Non conturbet fratres sine justa & ra-
tionabili necessitate, non sit contemptor
sanctæ communitatis; dispensatorem se
rerum monasterii agnoscat, non domi-
num. Non sit divisor subditorum suo-
rum, non turbulentus, non importu-
nus, non tyrannus, sed amator eorum
sincerus, sermone placidus, moribus le-
nis, & integer, conversatione sanctus,
conscientia mundus, mente in Deum
semper devotus. Curam gerat anima-
rum sibi commissarum omni tempore sol-
licitam, & nihil eorum negligat, quæ
ad salutem eis videntur posse conducere.
Non se propterea in altum extollat, quo-
niam rector aliorum positus est, sed me-
minerit sibi tanto metuendum amplius,
quanto ad reddendam pro omnibus ratio-
nem in tremendo Dei judicio certissimè est
obligatus. Superbos, rebelles, & contu-
maces, quasi dominus corrigit; humi-
les, & obedientes, & dirigibiles, ut pater
mansuetissimus benignè foveat, & uni-
cuique sine personarum acceptione jus
suam sapienter distribuat. Matrem se
ac nutricem monachorum semper existi-
met; & ideò quos mansuetudine potest ad
meliora reducere, importunis verbis, &
duris invectionibus non debet exacerbare.
in suis discat infirmitatibus quemadmo-
dum oporteat eum subditis misereri. Bo-
nus enim pastor animarum esse non po-
test, qui necessitatibus infirmantium sub-
P. Ziegelbauer Hist. P. III.

Prælato-
rum ty-
pus.

ditorum ex animo compati dedignatur.
Ille verò bonus inter Monachos Abbas fie-
ri potest, qui se personis infirmantium
ita novit comparare, ut quotiens aliquid
frater ab eo postulat, personæ formam
in se postulantis assumens in corde suo
dicat: Quid mihi fieri vellem in hoc
negotio secundum rectum judicium ra-
tionis, si essem in persona postulantis?
Emim verò si Abbas imaginetur se subdi-
tum, nullum à se dimittet abire contrista-
tum... Et infra fratres suos alloquens:
Audistis, subdit, qualem ego me vobis
debeam exhibere pastorem; quod utrum
faciam nec ne, vos ipsi melius, quam ipse,
judicabitis... *Neque enim pastorem me*
malum confido, quippe qui nihil magis
quæro, quam fraternam in omnibus nu-
trire & amplificare charitatem. Hæc
ille *Hom. XVI. & XX.*

XIX. Tot igitur & tantis cum ful-
geret tam corporis, quam animi doti-
bus & prærogativis, non literis modò
(quod *Mysantropi quidam faciunt*) sed
cum primis Abbatæ suæ commodis,
laudibusque & decoribus nervos adeò
feliciter & strenuè intendit, ut ex lu-
teâ lateritiam, ex ignota famosissimam
brevi reddiderit. Eò namque omnem
statim curam & sollicitudinem appu-
lit, ut quæcunque ejus tam in spiritu-
alibus, quam in temporalibus incre-
mentum concernerent, solerti studio
perageret. Et primis quidem sui re-
giminis temporibus, *curtem in Nos-*
bach à centum & ultra annis oppigno-
ratam, aliâque prædia ære alieno, &
oneribus variis ab olim prægravata,
multis laboribus & impensis redempta
ad possessionem Monasterii maximam
partem reduxit. Multa ædificia col-
lapsa, aut ruinosa instauravit; Hy-
pocaustum hospitum, Triclinium fra-
trum, conclavia, promptuaria, cellas
& alia id genus plura construxit; Hor-
reum quoque ex solido lapide à funda-
mentis ad summa tecta eduxit; Eccle-
siam multis clenodiis & ornamentis di-
tavit, facella & altaria erexit; San-
ctorum reliquias quamplurimas & no-
tabiles sacrario intulit; Campanas,
organum, exedras & similia, quæ in
digitos mittere & sigillatim censere
longum foret, fieri fecit. Toti de-
nique monasterii fabricæ senium de-
traxit, ac in novam, eamque elegan-
tiolem formam plenè comutavit, uti
fufius per partes eundo commemorat
Chronicon Spanheimense.

XX. Nec minor illi pro spirituali-
bus & regularis disciplinæ cultu solli-
citus fuit. Nil quippe antiquius, ni-
ritualibus.

hil altiùs cordi infixum habuit, quàm ut sanctam illam Bursfeldensium observantiam recens in suo Cœnobio implantatam excoleret, & florere ac fruges uberiùs faceret. Utque exemplo aliis præiret, omnes ipse reformati canonis apices exactè custodire, tum subditos per singulas ejus periodos ducere, atque ut presso pede vestigia tererent, indefessa pastoralis vigilantia curâ hortari sollicitus fuit. Hinc doctrinae opportunitate & constantia infirmos confirmare, vacillantes consolidare, depravatos convertere, verbum vitæ in æternitatis cibum alendæ familiæ continuò dispendere, omnèsq; & singulos opportunè, & importunè, publicè, ac privatim, fortiter & suaviter ad cultum veræ sapientia excitare quotidiana Trithemii exercitatio fuit. Et quamvis, ut ipsemet deplorat, fementem sæpiùs in petras & arida pectora sparferit, nullique minùs, quàm filiis suis placuerit, ipse tamen ceu fidelis servus & prudens in officio constans perstitit, bonisque operibus & studio jugiter infundans suæ pietatis & doctrinae splendore subditorum deformitates & vitia sic porro obumbravit, textitque, ut cœnobium Spanheimense velut schola eruditionis & disciplinae ubique eluceret, ac elegantioris literaturæ cultores isthuc gregatim acciret. Et verò

ejus conversatio.

Fama Monasterii excitata

TRITHEMIUM ipsum quod attinet, luculentum planè de irreprehensibili ejus conversatione & internæ perfectionis studio testimonium præbet Joannes Centurianus de Clusardia parochus in Tritenheim, qui biennio sub ejus magisterio pro discendis græcis hebraicisque literis, salutarique scientia Scripturarum haurienda in Spanheimensium contubernio versatus, nihil, inquit, unquam videre potui, nihil audire de Te, quàm sanctum, integrum & religiosum. Sed in tanta te vidimus puritate conversantem omni tempore, ut satis mireremur. Cæteris dormientibus, tu in sacro Scripturarum studio vigilabas, semper aut legens, aut scribens aliquid pro communi utilitate multorum. Nemo te unquam reperit otiosum, nemo comestationibus, aut potationibus vacantem audivit, nemo risu aut levitate aliqua te vidit dissolutum, cum mulieribus loquentem aut conversantem, unde mali posset oriri suspicio, nemo te unquam invenit. Hæc ille Epist. 16. Libr. 2. fam.

locus hic alias obscurus & vicinis vix notus increbrescere cœpit, ut deinceps velut omnis eruditionis & disciplinae seminarium haberetur. Quippe cujus vel parietes muti, ut habet Chronicon Spanheimense, plus continuerint doctrinae, quàm aliorum pulverulentæ Bibliothecæ. Et de fama quidem hujus monasterii per Trithemium excitata locuples testis est Joannes Godfridi pastor in Mandal vicino Abbatia oppido in epistola ad Trithemium, quæ est 16. libr. 2. ubi; Quid, inquit, erat Spanheim, antequam Trithemius esset in eo? aut quis nomen ejus procul audivit? certè nihil erat, & nomen ejus obscurum, in tenebris abjectum latitans & incognitum; Trithemius verò sua eruditione & lucubrationibus nomen illustravit Spanheimense, fecitque in toto mundo cum ingenti gloria inclytum, quod antea penitus fuit incognitum. . . Id ipsum Theodoricus Fuldenis Monachus pluribus statuminat in Epist. 54. ejusdem libri his verbis: Quid enim fuit monasterium Spanheimense, priusquam vestra Paternitas reverenda eidem præficeretur? in obscuro latebat & in tenebris, ita ut ultra decem milliaria in circuitu nominis ejus nulla æstimatio ac notitia haberetur. Reddidisti illud vestris lucubrationibus longè latèque gloriosum & notum, ita, ut sicut vidi per memetipsum, qui ultra triennium sub vestro magisterio militavi discipulus; quod Gymnasio Parisiensi in Gallia, Lovaniensi in Brabantia, Tubingensi in Suevia, ex Italia quoque & Alemannia, aliisque remotioribus terrarum locis quam multi viri doctissimi, Principes quoque & Pontifices excitati fama nominis vestri certatim confluebant in Spanheim. . . Confer Epist. 2. libr. 2. & Chron. Spanheimense.

XXII. Sed nihil adeò illustre hoc insignis effecit monasterium, quàm magnifica Bibliotheca & planè incomparabilis BIBLIOTHECA quæ manuscriptorum, quæ arte chalcographica recens Moguntia tunc reperta pressorum codicum congerie adeò referta, nulla ut per id temporis in Germania extaret, quæ cum hac de palma contendere posset. Ita enim ipse suo in Nepiacho: Nec vidi, inquit, in tota Germania, neque esse audivit mirandam, tamque mirandam Bibliothecam, licet plures viderim, in qua sit librorum copia tanta non vulgare, neque communium, sed rarorum, abditorum, secretorum, mirandorumque, & talium, quales alibi vix reperiantur. In epistola item ad Joannem Damium inter editas à Fre-

à Frehero 47. In omni, scribit, facultate scientiarum multa volumina comportavimus non solum impressa, sed etiam in pergameno scripta complura pretiosa & rara, ut confidenter ausim dicere, in tota Germania similem non esse Bibliothecam, in qua tot rara, & per vetusta reperiantur volumina in omni varietate scripturarum tam divinarum quàm secularium; diversarum quoque linguarum Hebraicæ, Græcæ, Latinæ, Chaldaicæ, Arabicæ, Indianæ, Ruthenicæ, Tartaricæ. . . Taceo reliquas consultò, quæ nostris utuntur characteribus, ut Italica, Gallica, Bohemica ac similes. . . Idem ferè refert in literis ad Joannem Brachtium, ad Jacobum Kymolanum, ad Conventum Spanheimensem, in Chronico Hirsaugiensi, & alibi passim. Sed insuper audiendus ea de re Mathæus Herbenus Trajectensis, qui anno 1495. ad Trithemium digressus, & ab eo in admirandam illam Bibliothecam deductus, hoc de eo posterorum memoriae consignavit elogium: Demiror, inquit, unius hominis in tam variis monumentis consequendis exactam diligentiam, atque vehementer obstupesco, cum in tota Germania non existimaverim tantum peregrinorum voluminum exitisse. Nam quinque linguarum sermone & caractere à se longè distantium libros in codicibus perantiquis illic reperi, quos Trithemii vigilans studium, non sine multo sudore comportavit. Hoc igitur modo fulcitam inveni Spanheimensem Bibliothecam. Neque eam solum, verum etiam parietes totius domus abbatialis (quæ ampla est) & testudines camerarum, græcis, hebraeis, latinis versibus characteribusque decentissimè ornatas aspexi. Quam ob rem ego quoque ita mecum reputo: si in Germania nostra sacra aliqua græcæve academia sit, ea Spanheimense Cœnobium est; ubi plus eruditionis concipere possis ex parietibus, quàm ex multorum aliorum pulverulentis atque librorum manibus Bibliothecis. Quidquid enim antiquitatis & eruditionis Germania in libris habere potest, Monasterium Spanheimense Trithemio Abbate procurante possidet. Hæc ille, & plura Wolfgangus Treslerus alibi referenda. Thesaurum sanè inestimabilem vocat Hermannus Hermes in fasciculo juris publ. Cap. 26. n. II. Cujus, inquit, manuscriptorum ad 80. millia coronatorum æstimata, sed belli injuriâ distracta, perdita & corrupta sunt hæc omnia, & chartæ pretiosæ equis loco straminis subjectæ fuerunt. Hi nempe præteritæ reformationis P. Ziegelbauer Hist. P. III.

tionis fructus. . . Ejus porro Bibliothecæ residua primùm Heydelbergensi palatinæ illata sunt; hanc verò demùm Maximilianus utriusque Bavariæ Dux spolio ereptam Gregorio XV. Pontifici Trophæum misit anno 1623. . . Vid. Eggs Pontificium doctum pag. 855.

XXIII. Vix autem quatuordecim Status volumina, eaque parvæ æstimationis, & minoris ad solidam eruditionem utilitatis à se reperta esse perhibet ipse Homilia VII. ubi suos alloquens Monachos: cernitis, inquit, hujus Cœnobii Bibliothecam omnem, quæ olim fuit insignis & magna, per deformatos ante nos Monachos usque adeò distractam, venditam & alienatam, ut ultra quatuordecim volumina non fuerint hic à nobis inventa. Tum causas prætexens, cur eo tempore plures non posset cœmere codices, subdit, industria quidem impressoriae artis nuper apud Moguntiam inventæ multæ quotidie volumina producit in lucem, sed comparare nobis omnia nequaquam est possibile, qui adhuc maxima deprimumur egestate. Quocirca suos graviter admonet & hortatur, quatenus ad honorem Dei scribendis voluminibus quàm diligenter laborent: necessitas namque, inquit ibidem, nos urget libris scribendis cum diligentia intendere, si cupimus habere ad manum unde nos mutuo possimus in studio spirituali utiliter occupare. Hæc scribebat Trithemius in ipso suæ præfecturæ exordio. Cùm autem aliquamdiu jam Abbatis munus sustinisset, exarato rerum suarum Nepiacho Antecessorem suum Joannem de Colenhausen promerito condecorans encomio, ob triginta codices ab eo comparatos, quòd plures non congefferit, causam adfert duplicem: Quoniam, inquit, & nimia eum paupertas in principio reformationis Bursfeldensis oppressit, & raritas librorum propter impressoriae artis novitatem pretium auxit. . . Dein sibi de meliori forte adplaudens: Ego autem, inquit, cum Deus paululum auxisset mihi substantiam, & multiplicatio Typographorum pretium libris minuisse, magnam successivè copiam comportavi. Sciebat nimirum summus ille Vir literas non modò ad virtutes reliquas conducibiles, verum etiam Monachis præsertim ad benè beatèque vivendum esse necessarias, ne vel ignavia torpeant, vel inertio otio languescant. Unde subdit: Laboris monasticæ institutionis exercitium, lectionis & orationis studium, & diligens custodia vigiliarum, vera sunt

sunt incitamenta virtutum. Literis verò bonisque artibus excolendis nullum esse validius præsidium, quam optimam Bibliothecam, vulgata eloquitur paræmia: *Haurit aquam cribro, qui discere vult sine libro.*

Trithemii XXIV. Fatetur verò Trithemius se in libros tanto in literas & libros flagrâsse studio, ut nunquam cessaverit, vel altero saltem fatigari potuerit, quominus animum secutus suum, quidquid in mundo scibile est, scire percuperet; Hinc libros omnes quos vidisset, vel audivisset formis excusos, quantumlibet etiam pueriles & inconcinnos, habere ac legere pro sumis deliciis computabat, memor utique illius, quod Plinius librorum helluo dicebat: *Nullum esse librum adeò malum, qui non aliqua ex parte profit.* Qua de re ipsum commendans *Wolfgangus Treslerus* sancti Jacobi Moguntia Cœnobita iisdem diebus clarus, nihil fuisse ait, ex omnibus scitu aut lectu dignis, quod ipsum quovis modo aut latere aut fugere posset. Unde quoque actum, inquit, ut omnium ferè Auctorum volumina, qui quod eruditioni proximum foret, scriptitavissent, in unum, ut ita dixerim, abœvarium congregans grandem mirandamque viris eruditus Bibliothecam instruxerit, quæ & diligentia ipsius erga studia literarum specimen mentiumque in posteros foret dignissimum, virisque doctis ac philobiblis demirationis idolum quoddam grandiusculè obitupescendum. . . Atque utinam! laudabilis hujus studii, curæque & diligentia Trithemianæ exemplum plures cœnobiorum præfecti (quoniam & ipsi musis præesse debent) ad se pertinere sapienter perspicerent, numosque aliàs malè tubercinandos, æquè ac industriam, optimis quibusque libris in suos & aliorum usus comparandis studiosius conferrent, probè gnari felicitatem & gloriam monasteriorum, uti & disciplinæ regularis vigorem quàm maximè ex bonarum artium cultu pendere, quemadmodum noster passim inculcat, nominatim verò cap. XIV. opusculi *De laude Scriptorum manualium*, ubi lepidos quosdam sui temporis Abbates nummorum quàm librorum magis studiosos sibi que infelstos redarguens: *Ecce, inquit, tu aurum & argentum congregas, agrum agro copulas; & malum non judicas, sed dicis: pecunias colligere pro instanti fratrum necessitate providentiæ est, & in futurum recondere, justæ rationis; libros autem tam innumeros emere, non pro-*

videntiæ sed curiositatis est. . . *O! Imperator cupiditatis, & avaritiæ Princeps! quid honestatis non oppugnat ignavia tua? quid non corradit sæva cupiditas? ut amatores sacræ scientiæ vituperes, avaritiam commendas. Ex abundantia cordis tui os loquitur, & quod sapientiæ adversarius sis, tuus sermo testatur. Non est, quam simulas, providentia, sed avaritia, non fratrum necessitas, sed auri cupiditas. Odisti disciplinam & sermones Domini projecisti retrorsum, & quasi de insigni justitia gloriaris, dum tuo luxui & perituris vanitatibus ipsam monasterii substantiam prostituis. Quid igitur nobis de copia librorum insultas? cur sanctum, & necessarium in Ecclesia studium contemnias. Bonum est constanter ausum dicere, & multos & bonos in cœnobio habere codices, quibus fratrum promoveatur studium, etiam si omnes legere non sufficiant. Secularium quoque auctorum volumina à monachorum Bibliothecis non sunt repellenda, sine quorum notitia divinos libros non æstimo quemquam perfectè intelligere posse. . .*

XXV. Hæc & plura Trithemius, quibus suum erga libros studium egregiè vindicat, & festivos Abbates illos suo sale commodè defricat, qui cæterà in perituras vanitates effusi, tunc demùm, ubi de libris in suos & aliorum usus comparandis agitur, de parcitate cogitant, longè profectò à spiritu sacræ Regulæ alieni: Maximam enim Divo Patri *Benedicto* infedisse curam, ut in quovis monasterio communis Bibliotheca, quæ est pabulum mentis benè instituta, & exercitatio animi ingenii, studiosè adornaretur, idonei testantur auctores; nec hujus rei divinando fit conjectura, siquidem sanctissimus Patriarcha neminem filiorum sine suo codice & graphio velut summè necessaria armatura in sacræ monastices arenam dimittere voluit. Et verò longè honestius esse ac viris ad sacrorum ministerium vocatis dignius, hanc verè laudis viam insistere, atque in Bibliothecarum instructionibus, quàm in magnificis substructionibus, spectaculis, epulis & innumeris aliis perendarum opum instrumentis sumptus facere, nemo sanæ mentis facile negaverit: quidquid enim hinc impenditur, in commune bonum ferè etiam posteritatis cedit, cum cetera vel perituræ voluptati, vel inutili vanitati, cum rei sacræ detrimento impendi soleant. *Quanto autem gloriosius, inquit Clemens Alexandrinus, multis benè facere, quam*

quàm magnificè habitare? quanto prudentius in homines, quàm in lapides & nueros impensas facere? Atque aureum hoc monitum tanto studiosius assequi deberent Prælati, quòd multis jam suorum experimentis cognoverint, quantum ad promovendos Religiosorum animos momenti habeat verus & non adumbratus rei literariæ & librorum amor; quàm parùm verò ad monasterii alicujus celebritatem, gloriam & splendorem, aut disciplinæ regularis decorem & stabilitatem faciant sumptuosa ædificia, excelsi parietes, atria longa, insanæ substructiones, & pretiosa supellex, nisi doctrina & eruditio, ac quæ felicitatis mater est sapientia, & nutrix virtus sedem in iis collocaverint. Quid enim sunt vel amplissima Cœnobia sine viris religione ac doctrina præstantibus, nisi dealbata vivorum hominum sepulchra? Et quid quæso, inquit Trithemius, miserabilis Religioso Sacerdote indocto? qui licet nullum prædicationis officium habeat, ratione tamen suscepti ordinis ad scientiam obligatur scripturarum. Sic scribit Homilia quarta, digna quidem ut tota attentè legatur. Sed ista fortean prolixius ac odiosius, quàm ut delicatioribus quorundam palatis arideant. Nunc qua porro industria, quibusve mediis ad ampliorem ejusmodi Bibliothecæ instructionem pervenerit Trithemius, paucis dispicere lubet.

XXVI. Neque enim hinc facimus cum illis, qui credunt Trithemium, ut Bibliothecam suam, quam jugiter in oculis habebat, quotidie locupletaret, in cœmendos insanis sumptibus libros omnem monasterii substantiam dilapidasse, ac propterea suorum similitates in se concitasse. Quibus ipse mediis in ea congerenda augendaque usus sit, luculenter exponit, tum *Homiliâ VII.* cum in suo *Nepiacho*. Labores nempe extra monasterium propterea suis minuit, ne gravius male operando peccarent, & injunxit ipsis opus manuale, libros sacræ lectionis scribere, ligare, scribentibus aliis necessaria præparare, & similia, quæ cum tranquillitate mentis & corporis intra monasterii septa possent perficere. Quo quidem salubri, & nunquam fatis laudando opere pluribus egregiis manuscriptis codicibus aucta est Spanheimensis Bibliotheca. Sed & præterea hanc ille sibi inter alias rationem proposuerat, ut ubicunque visitabat cœnobia, omnium

Bibliothecas studiosè perlustraret, librorumque indices diligenter evolve-ret, in quibus si quid, quod prius non haberet, reperit duplicatum, id vel dato civili pretio, aut altero volumine impresso, quale postulâssent inventi codicis possessores, in compensam surrogato, ut sibi contingeret, agebat. Opuscula etiam à se typis edita pariter cum Bibliopolis, typographis, philobiblis, aliisque rei librariæ cultoribus comutabat. Suos quoque habebat emissarios, quorum industria insignium virorum labores literarios exiguis sæpè nummis ab interitu vendicavit. Sæpius itidem contigit, ut multa in diversis monasteriis rescripta essent volumina in Astronomia, Musica, Mathematica, Philosophia, Poësi, Oratoria, in Historicis item & Medicinis, aliisque artibus curiosis, quæ eorum possessores aut non intelligebant, aut metuentes eorum præsentia sanctam violari observantiam, Trithemium rogabant, ut illa omnia sibi tollerent, & eis alia quædam impressa, quæ magis optâssent, in concambium suppeditaret, quod statim non invitus ipse, ut rogabatur, facere consueverat. Ita cum anno 1496. Bibliothecas plures librorum amore perlustraret, rarissimum illum codicem *Notas Tullii Tyronis, Senecæ & Cypriani* continentem in quodam Ordinis nostri monasterio repertum, datis in vicem S. Anselmi opusculis recens tum impressis, sui fecit juris, multum sibi exinde in sua Polygraphia gratulatus. Simili solertia complures alios pretiosos, & optandæ lectionis libros congestit, quorum quidem numerum ad duo circiter millia se se exporrexisset pluribus ipse in locis insinuat, additque se pro ejusmodi supellectili exposuisse ultra quingentorum & mille ducatorum summam, quæ etsi divitiori penu instructis exigua videatur, ipsi tamen pro rei familiaris angustia quasi maxima & penè intolerabilis apparebat; sed nihili ille has fluxas caducasque opes pendebat, cum ad perennem illam sacratoris Minervæ felicitatem eas impendebat. *Nostre, inquit, divitiæ sunt in lege Domini meditari die ac nocte, pulsare januam, & seculi fructus præeunte Domino calcare.*

XXVII. Prolixior fortassis fuero, si Viri illustres qui jusce thesauri apud Spanheimenses congesti splendore, Trithemii que fama excitati atque illecti, ex variis pro-

vinciis ad hoc cœnobium confluxerunt, tantique viri magisterium, aut literarium cum eo commercium studiosius affectarunt, hinc figillatim percensere constituerunt. Nemo enim, ut ex ejus epistolis liquet, politioris erat literaturæ cupidus, qui summum hunc virum videre, alloqui, ac ejus interesse arcanis non perciperet, felices se arbitrati, siquos in suam familiaritatem semel admisisset. Ad id nempe amplissimum eruditionis præmium ipsa virtus, & sua sapientiam & doctrinam fama semper comitatur! Sed lubet ipsummet audire Trithemium in Chronico Spanheimensi ita loquentem: Bibliotheca hujus monasterii hodie in omni terra prædicatur in tantum, ut multi Principes, Episcopi, Doctores, Magistri, Nobiles, Viri clarissimi, non solum è vicino, sed etiam è regionibus longinquis, nomine & fama Joannis Trithemii Abbatis, & voluminum ejus celebritate excitati hunc locum inviserint, quibus antehac nec nomen quidem cœnobii constabat. Inter quos, ut paucos cæteris præstantiores commemorem, fuit Joannes Dalburgius Wormatiensis Episcopus, Joannes Capnion Pfortzheimensis, Conradus Celtes Protucius Poëta laureatus, Franciscus Bononius Reginae Romanorum Secretarius, omnes viri doctissimi, græcæ quoque & hebraicæ linguarum peritissimi, Henricus Buringius Saxoniae Ducum Secretarius, Joannes Cuspinianus Poëta laureatus & Medicus, Jacobus Wimpfelingus Theologus, Aquinus natione Suecus Mathematicus subtilissimus. Aegidius Delphius Theologus Parisiensis, Jason Italus, Jodocus Gallus Rubiacensis Theologus, Mathæus Herbenus Trajectensis, Rutgerus Sicamber, Carolus Bovillus Medicus, Libanius Gallus Archiater expertissimus, Gabriel Biel Theologus famosissimus, Theodoricus Grefemundus de Meschede, & alii complures magna tum scientiæ & auctoritatis opinione florentes viri, quorum nonnulli ad mensem, quidam ad duos vel tres, alii etiam ad unius alteriusve anni spatium, solutis expensis, amore literarum tam græcarum quam hebraicarum, quibus instructus affatim habebatur Trithemius, in hoc mansere cœnobio. Hactenus Chronicon Spanheimense. Joannes verò Bautzbackius Piemontanus, Lacensis in Euphalia cœnobii Prior, qui superstiti adhuc Trithemio libris fenis denis laudes ipsius profecutus est, testatur Alexandrum Hegium Daventriensis scholæ in Belgiis Gymnasiarcham, &

Erasmi Roterodami quondam præceptorem, eadem de causa, ætate licet decrepita, & tota civitate obtupefcente, apud Cynonotos invisisse Trithemium, indeq; reversum coram tota juventute, quæ tunc erat ducentorum capitum supra mille (inter quos, ait, & ego tunc censebar) asseveravisse incredibili se cum voluptate magnum illud mundi jubar, ejusque locupletem Bibliothecam spectasse, omnique fama & opinione majora inibi offendisse.

XXVIII. Sed quid libeat Magistros, Principes, Doctores, Virósque & genere & doctrina illustres fufius profecui, cum potentissimi Reges, Principes, Duces, Imperatores atque Pontifices, apud quos sumo in pretio Trithemius, utramque hic nobis paginam faciant? Certè Augustissimus ille rei literariæ per Germaniam instaurator MAXIMILIANUS I. Romanorum Imperator, non modò Trithemiana consuetudine impensius delectabatur, sed magnoperè etiam optabat eundem in suam aulam adfciscere, ut hac ratione commodius in reipublicæ bonum, tum consiliis communicandis, tum conscribendis historiis ac bonis artibus reducendis, & promovendis opem qualeraqualem una secum conferret, digna, quæ hic legantur Jacobi Spiegellii verba in nuncupatoria Epistolis Trithemianis præfixa ad C. V. Mathiam Held Consiliarium Cæsareum & Germaniæ Pro-Cancellarium. Neque te, inquit, latere potest, in quanta existimatione ubique habitus sit Trithemius ob incredibilem ingenii acrimoniam & acerrimum in omni genere literarum studium, prudentiam verò tantam, ut à Regibus & Principibus, & ab ipso Maximiliano omnifariam sua ætate maximo Imperatore in summo honore habitus sit, ac sæpius, ut se in ordinem Consiliariorum adscriberet rogatus. Pari amore PHILIPPUS Comes Palatinus Bavarie Dux & S. R. I. Princeps Elector Trithemium complexus, creberrimè apud Budoras ejus colloquiis in multos fruebatur dies; nonnunquam etiam cum liberis suis Spanheimense intervifit Cœnobium, sumisque gratis Trithemium cumulavit. Haud minore benevolentia ac familiaritate erga eum usus est sapientissimus ille Princeps JOACHIMUS Marchio Brandeburgicus, qui quoties comitorum causa Coloniam, Francofurtum, vel ad alias viciniores urbes à Cæsare evocabatur, Trithemium à laterè suo discedere noluit, ac tandem etiam in Marchiam

chiam longis itineribus traxit, & in nonum usque mensem ab ejus institutione suspensus detinuit, præclarisque ac propè regis ornatum muneribus à ferecedentem ægrè dimisit, tanto deinceps absentem profecutus studio, ut & frequentes ad eum literas (in quibus Trithemium modò præceptorem suum amantissimum, modò Germaniæ decus, totiusque arcem sapientiæ nuncupat) exaraverit, & plurima ac pretiosa dona miserit, non pro munere, sed, ut sunt verba epistolæ Berolino 1507. datae, in signum amoris ac stabili amici-tiæ dudum contractæ, & usque ad mortem permanfuræ. Summo quoque eum honore dignati sunt Bertholdus & Albertus Moguntinenses Archiepiscopi, Hermannus ab Hassia Colonienfis, Theodoricus Lubecentis, Joannes Fuldenfis, aliique Antistites sacri. Taceo Fridericum Saxonie Ducem, Christophorum Marchionem Badensem, Joannem Symerensem, Joannem Westenburgium Comitem, & alios propè innumeros Principes, Episcopos, Proceres & Magnates, in quorum speciali gratia & familiaritate exitit. Duum viros tamen silentio præterire nefas duco, Italum unum, alterum Gallum. Erat is Raymundus Cardinalis S. Mariæ novæ Presbyter, Apostolicæ Sedis ad Germaniæ partes legatus à laterè Nuntius, magni vir meriti, qui Trithemium aliquando mensæ Marchionis Brandeburgici accumbentem affatus, multumque sibi de ejus doctrina gratulatus eidem optima quæquæ pollicitus est, si Romam secum proficisci vellet. Alter ex ultimis Gallie finibus Coburgensis Episcopus eum quoque propositis insignibus honorariis ad se accire studuit. Idem fecere alii plures, quos sparsim commemorat Chronicon Spanheimense, cum quo hac de re conferendæ variæ epistolæ inter familiares editæ libr. 2.

Trithemii modestia & aulæ fuga. XXIX. Verùm enimverò, uti Principibus placuisse viris, Trithemii non ultima laus est; ita ejus modestia, humilitas, quietisque monasticæ, & observantiæ regularis amor, studiumque exinde elucens illustrius, quòd licet apud summos hujusmodi Proceres optatissimam vivendi conditionem adipisci potuisset, sui tamen instituti tenacissimus maluerit pro DEO, cum sanctissimo Legislatore nostro BENEDICTO laboribus fatigari, quàm vitæ hujus favoribus inaniter extolli. Ita enim ipse spiritu planè heroico in epistola 50. libri 2. Elegi, inquit, pauper

& abjectus habitare in cœnobio, magis quàm dives & gloriosus apparere cum Principibus in seculo. Et iterùm in epistola 35. Nunquam, inquit, poteram induci, ut aulicis me papilionibus paterer conjungi, vetante id non minùs philosophia, quàm religione, quam in tumultu aulico illæsam conservare, nescio, si quis potuerit unquam; scriptum enim est: Exeat ex aula, qui cupit esse pius. Nimirùm ut ipse in citata epistola 50. inculcat: Non est vita piscibus in arido, nec monacho tuta conversatio sine clau-stro. Cujus effati rationem reddit in epistola 58. ejusdem libri. Non enim decet homines, imò nec licet iis, qui se divinis semel manciparunt obsequiis, ad actus redire seculares. Meretur hoc loco adscribi testimonium magni viri Jacobi Spiegellii Aug. Imp. Maximiliani, Ferdinandi, & Caroli V. dum viveret Consiliarii & Secretarii, qui Trithemium cum primis à modestia celebrat in nuncupatoria ejus epistola ab eo editis præfixa his verbis: ad hæc, inquit, cum vitæ fuerit inculpatissima, (fuit enim mihi multis annis familiariter notus) ac summo studio Scripturis divinis semper intentus, ut nemini dubium esse possit, quin pium admodum & fidelem Ordinis sui præstiterit, mirum est, quòd tam nihil aut parum suæ sanctimonie adscripserit coram Deo, cum nostra hæc ætate hoc nomine etiam si soleant gloriari, qui ab omni conversatione pia & honesta sunt alienissimi. Unde apparet, Liberatur quàm malè stipata sit illa quorundam à vanæ criminatio, qua Trithemium de Cenogloriæ fugillant, quasi verò captandæ auræ gratiâ curias secutus Principum, monasterii sui rem familiarem neglexisset, factus suis propterea monachis tum maximè odiosus & invifus. Non enim vitæ ipse oblectatus aulicæ, vel vanæ gloriolæ actus cupidine in viam se dedit unquam, sed qui Principes ejus consilio ac opera publicis in negotiis, vel discendis artibus uti volebant, eum quæ precibus, quæ mandatis è monasterio subinde reluctanter & invitum abstraxerunt. Nec is id genus itinera facile obivit, nisi vel apparatu pro conscribenda Germaniæ historia, quam animo conceperat, onustus, vel donis ac muneribus à suis Mæcenatibus in cœnobii sui emolumentum cumulatus domum referre pedem posset. Imò quotiescunque Princeps adibat, minimè otiosus in aulis degebat, sed vel eorum metu opuscula lucubrare, vel certè cum ipsis versari, loqui, differere, non quidem de va-

nis rebus, ac minimis aut vulgaribus, sed de arduis & maximis solitus erat. Ita enim ipse in quadam ad Joachimum Brandeburgicum epistola: nihil, inquit, gratius mihi, nihil dulcius hoc tempore contingere potuisset, quam sapientissimum eruditissimumque adire te Principem, tecum versari, loqui atque differere, non quidem de parvis rebus ac minimis, sed de arduis & tuo ingenio fecundissimo dignis, quæ triplicem nostram non abhorreant Philosophiam. Quoties enim cunque nostrarum inter nos disputationum, quas ante biennium Francfurdiæ in multam consuevimus deducere noctem, in mentem recordatio venit, toties me tuis interesse sermonibus puto, & magni aliquid audire abs te &c. In epistola itidem ad Rogerium Sicambrum p. 564. Novem, inquit, mensibus, quibus cum serenissimo Principe Joachim Electore in Marchia Brandeburgensium manseram, quod te non latet, minimè fui otiosus, sed quædam NB. ad ejus imperium lucubravi opuscula, quorum aliqua complevi, reliqua imperfecta reliqui. Confer. Ludewigii Præfatio ad Scriptores Wirtzeburg. §. 14. seqq. . . Epist. ad Jodocum Bervilium &c.

Trithemius honorum contemptor,

paupertatis cultor,

quietis monasticæ amator,

XXX. Neque tantum curias fugit Principum, sed etiam oblatas sibi dignitates Ecclesiasticas, & Abbatis contempnit, prout ipsemet in epistola 77. Libri I. de sua Spanheimensi differens testatur his verbis: *Hæc me annis compluribus nimio sui amore detinuit, & ne consentirem in Abbatis pinguioribus, quæ mihi offerebantur, nimium retraxit. Quin votivæ paupertatis adeo rigidus cultor extitit, ut quæ sibi Principum munificentia fuerant condonata, in communem monasterii & fratrum converteret utilitatem. Nihil enim illi speciale, nihil proprium, nec ulla in cibo, potu vel habitu singularitas fuit, ut ex epistola 2. Libri I. colligitur. Hinc cum subinde ex Spanheimensi Abbate creatus fuisset divi Jacobi in suburbano Herbipolensi Antistes, hanc tanto studio, totque impendiis & laboribus à se congestam Bibliothecam noluit secum transferre, eo quod de monasterii substantia, ut loquitur, eam comparavisset. Bibliothecam, inquit, integram dimisi in Spanheim, cujus non magni facio jacturam, cum jam tandem sine illa philosophari magna ex parte didicerim. . . Sed & quantus quietis & solitudinis monasticæ amator fuerit, indicat ipse Homilia VI. ubi suos ad sacræ hujus*

Philosophiæ cultum cohortatus: *Rogo vos, inquit, & obtestor in visceribus fraternæ charitatis, ut cellæ quietem diligatis tanquam salutis vestræ officinam, in qua pax est multa diligentibus Deum, & magna commoditas perficiendi ad cognitionem summæ veritatis intellectum. Dicit enim Propheta Isaias: In silentio & spe erit fortitudo vestra. Qui non amat solitudinem cellæ & quietem silentii, mentis puritatem nequaquam diligit, sed corpore vagus novas semper animo vanitates haurit. . . Mibi certè, ut cum Hieronymo loquar, oppidum carcer est, solitudo paradisus. Et alibi: Solitudo, inquit, mihi semper placuit, quam quoties deserere compulsus fueram, minus aptus ad spiritualia toties fiebam. O verè sal terræ, quo præcordia nostra, ne possint seculi vanescere errore, conduntur! . . . Qualis autem in reliqua regularis disciplinæ observantia fuerit, Liber, quem super regulam S. Benedicti descripsit, digito monstrat: Neque enim aliter vixit, quam in expositione legis nostræ vivendum fore monachis intimavit. Quanta verò animi moderatione & patientiâ injurias sibi non modò ab extraneis, verum etiam à suis filiis illatas sustinuerit, prodit ipse fusiùs suis in epistolis, nominatim 75. his verbis: *Ad Christianos, maxime ad claustrales pertinet injurias tacendo, fugiendoque potius, quam respondendo aut reluctando vincere. Ego ut me Christi servum licet inutilem comprobarem, ecce quanta sine demerito sustinui meo, quæ in annulos retorquere potuissem, sed nocentibus malum inferre nunquam volui, sperans, quòd Dominus Jesus patientiam remuneratur, quam dedit. Posses hinc latius excurrere in campum cæterarum virtutum, quibus Trithemius enituit, ac vel de ejus pietate, justitia, frugalitate, temperantia, fortitudine, charitate, zelo honoris Dei & salutis proximi, uti & de vanæ laudis ac gloriæ fuga morumque innocentia integrum volumen comportare; sed cum Joannes Piemontanus Lacensis Prior, eo adhuc vivente, hanc provinciam occupaverit, & omnia ipsius Trithemii scripta, dicta, facta nihil aliud spirent, quam omnium harum virtutum odorem, admirandus ipse eò Lectorem invito, atque interim ad alia propeans, labores, quos pro sacri Ordinis præsertim verò Congregationis nostræ Bursfeldensis propagatione, incremento, stabilitate & splendore constanter exantlavit, vel desultoriè attingam.**

XXXI.

Labores pro sacro Ordine.

XXXI. Quæ enim & quanta hac in re præstiterit, satis ipsemet declarat in epistola 68. Libri I. ad Præsidentes & Abbates sacræ hujus confœderationis rescribens in hæc verba: *Annis jam viginti & amplius (sicut vos ipsi scitis) pro communitate Ordinis atque Capitulo continuè laboravi, scribendo, dicendo, hortando, visitando, causas & commissiones innumeratas Unionis nostræ coram Episcopis atque Principibus, aliisque diversis expediendo, nec hodie quisquam in Ordine vivit, qui tantos labores pro bono communi toleravit, quantos me scitis pertulisse. Per Sueviam, Francconiam totam, Alsatiam, perque Dioceses Trevirensis, Coloniensem, Herbipolensem, Argentinensem, Augustanam & ceteras, non semel aut bis, sed multoties vestro jussu visitavi, multoque tempore de Monasterio meo absens, vobis imperantibus propria neglexi, curans aliena. . . In plerisque itidem Capitulis Provincialibus, cum Annalibus præfuit, Orationes, subinde etiam ex tempore, quamplurimas fudit, salubria condidit statuta, præcedentia contraxit, alia elimavit, leges, ritus, cæmonias scriptis illustravit, methodum visitandi aliis præscripsit, excidia causasque ruinæ Ordinis pro adhibendo efficaciore remedio detexit, sapientissima ad monasteriorum conservacionem consilia suggessit, hortari, instare, & jam liberius accusare, mox suavius monere Abbates non desistit, ut perniciem fugerent, luxum vitarent, turpem ignaviæ labem à se removerent, Præcepta Evangelica & Regulam accuratè observarent, Ordinis decus studiosè quærent, disciplinam promoverent, cœnobiorum dimembraciones sollicitè præverterent, periclitantibus mutuò subvenirent, subsidia conferrent &c. Nullos ille cavillos, nullas molestias, nullasque invidias aut inimicitias eâ causâ sibi defugiendas putavit, atque adeo nullam non adhibuit curam, quo veterum à Prælatibus juxta ac Monachis depelleret, ac denique, ut cætera prætervolem, grave illud & momentosum negotium, quod hortante Pio II. Pontifice maximo, ad instantiam Bartholdi Archiepiscopi Moguntini, & Joannis Abbatis Fuldensis, de conjungendo sub uno capite universo per Germaniam Ordine Benedictino, agitabatur, vehementissimè urfit, tam in Capitulis provincialibus, quam in suis ad id legationibus, dignus sanè, qui plures sui similes habere meruisset cooperatores. Vid. Rom. Hay Astrum P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

inextinctum Q. VII. pag. 233. & Receptus Capitulares. . .

XXXII. Istud etiam Trithemio præcipuè laudi dandum, quòd non sibi solum, Musisque cecinerit, sed & omnivita.

quæ poterat contentione seculi sui barbariem profligare studuerit, plures suo in cœnobio discipulos melioribus literis instituerit, eoque nervos omnes intenderit, ut cum secularium, tum maximè sacrarum Literarum studia in Familia Benedictina, ipsaque adeo Germaniâ universâ prioribus duobus seculis quasi abacta & intermorta refuscitaret, ac pristino nitore restitueret. Cum enim animadverteret sagacissimus Antistes, quantam bonarum artium & literarum neglectus pariat perniciem, quantam cœnobiis inferat labem, se in Ordinem illustrius haud conferre posse beneficium existimabat, quàm si doctrinæ ac sapientiæ fontes, è quibus bona omnia in eundem profluxerant, propè jam tum exarentes & occlusos denuò aperiret. Hinc totus in eo fuit, ut quod bonarum artium ac literarum majores in suis Monasteriis, primis olim apud Germanos Musarum sedibus, sustulerant signum, posterius impigrè sequi contenderent, & quantum studiorum neglectus disciplinæ & Religioni importaret mali, vel ferò tandem agnoscerent. Cùmque non deessent lepidi quidam Prælati, qui suos ad studia literarum incitari periniquè ferrent dicentes: *Quid Monachis tantoperè commendas inane studium Scripturarum, quod eos non humiles, sed contumaces & superbos reddit?* Trithemius in Oratione, quam coram omnibus in Reinhartzbornensi Monasterio habuit, acrius insulfos ejusmodi ignorantie Patronos redarguit, hisce in eos usus invectivis: *O stulti & insipientes! qui Ordinem sanctum subvertitis, dum literis dare operam Monachis prohibetis. Ergone Monachi vestri, cum sint rudes & indocti, non possunt esse superbi? Si ignorantia Scripturarum facit humiles, vos veraciter humillimi debetis appellari. Sed erratis: Nam & habet ignorantia plures superbos, quam humiles. Nemo enim tam rudis, nemo tam imperitus, cui non pars stultitiæ & superbiæ major contigerit. Omnis superbus ignorans est. Ut enim folles tument, quia vacui, & inde inflati, ita & insipidi; sapientia autem auro contra solidior sibi constat, nullo superbiæ vento distenditur, sine cristis, sine supercilio est. Multa Ordinis nostri cœnobia perlustravi, varias Monachorum*

G g

chorum

thorum passiones & displicentias reperi, quas non à doctis, neque à studiosis, sed ab imperitis & literarum contemptoribus semper & motas & continuatas offendit. Et unusquisque nostrum plures profectò habet monachos imperitos & rudes, spiritu superbiæ turgentis, quàm in scientia Scripturarum studiosos. Stultum ergò est Monachis studium literarum propter humilitatem interdiceret; cum & eos, qui sine eruditione sunt, videamus per amplius superbire. Nam scientia Scripturarum plures fecit humiles, quàm superbos; ignorantia autem non humilitatem, sed superbiam semper habet amicam. Vos autem qui colos, id est, rudes & imperitos ad Ordinem libenter assumitis, juxta vulgare proverbium vobis similes amatis: Doctus amat doctos, & imperito rudis conjungitur. Forsitan timetis, ne si doctos haberetis Monachos, vos in eorum comparatione imperiti rudésque judicemini, aut certè doctrina illorum correctio fiat vestrorum scelerum? Enimverò si veri observatores essetis monasticæ conversationis, non tantoperè Monachos doctos potuissetis contemnere. . . Si verò humilitatem exacta intentione queritis, insipienter nihilominus agitis, qui monachis studium literarum interdicitis. Neque enim omnibus datum est contemplationi & orationi semper insistere, aut meditationibus continuò vacare. Igitur Monachi secundum regulam cellis inclusi, quo exercitio tempus utiliter poterunt expendere, quibus interdicitis studio & literis operam dare? Neesse est enim, ut cogitationibus vanis & inutilibus defluant, vel certè fabulis intenti foras sedulo discurrant. Nonne melius esset Monachum in cella studiosum & quietum persistere, quàm lectione despectà otio & distractionibus vacare? Hæc ille politissimus rei monasticæ Magister, tantòque locupletior arbiter, existimatorque tanto spectatior, quanto priscæ scientior disciplinæ, & morum suæ ætatis verfatior.

Monachos defides & insipidos increpat.

XXXIII. Sicuti verò festivos, quos dixi, ignorantia patronos commodè suo sale perfricuit, ita etiam defides illos & inertes Monachos egregiè deperxit, qui suam ignaviam & ignorantiam trito nitebantur obtegere sipario dicentes: Ad quid nobis scientia Scripturarum, qui prædicationis nullum habemus officium? Salomonis amplectimur consilium dicentis: Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter. . . Unde vesanà nescio quâ insaniâ inferebant, sibi sufficere simpliciter vivere,

& in sua inscitia torpere; quoniam servus sciens voluntatem domini sui, & non faciens, plagis vapulabit multis, ignorans autem non peccat. . . Contra insipidos hos calones Trithemius styllum exacuens in hæc verba prorumpit: O stulti & perditissimi petrones, qui scientiam salutarem contemnit, & ignorantiam Scripturarum potius, quàm intelligentiam amatis! Nunquid affectata voluntatis Domini ignorantia paucioribus vos plagis reddet obnoxios? aut propterea delinquentes eritis coram Deo innoxii? . . . Inò, subdit, duplici pœnâ cruciandi eritis, alterâ quòd scire viam mandatorum Dei contemnit, alterâ quòd sermones ejus non custoditis. Non est, quam allegatis, simplicitas, sed duplex potius impietas. Nam si juxta Prophetam: Beati sunt, qui scrutantur testimonia Domini; Quis dubitet illos esse maledictos, qui nec Deum exquirunt, nec scripturas ejus advertunt, sed indurato magis animo contemunt. Audite quid vobis Salomon dicat in proverbii: Ubi non est scientia animæ, non est bonum, & stultitia hominis supplantat gressus. De vobis etiam, o stultissimi tenebriones! illud intelligitur D. Hieronymi: Quoniam ibi non est ignorantia jam excusabilis, ubi scitur, quid sit illud, quod ignoratur. Magis autem cavendum vobis, ne cum illis tandem computemini, qui dixerunt Deo: Recede à nobis, viam scientiarum tuarum nolumus. . . Enimverò si in laicis videtur intolerabilis inscitia, quanto magis in his qui præluere aliis debent, nec excusatione est digna, nec veniâ? Mihi profectò nihil videtur infelicius Monacho indocto, qui studium Ss. Scripturarum vel negligit vel contemnit: Quia nunquam potest in vera cordis tranquillitate apud semetipsum purus consistere, sed compellitur inquietudine propriâ contra monasticæ conversationis integritatem externis & inutilibus mentem occupare. Hæc ille Homilia IV. Similia passim occurrunt in ejus epistolis & sermonibus, quæ si colligere vellem, nunquam abolverem; fatis erit inculcare huc cum primis spectare aurea ejusdem monita cap. 2. libri de Laude Scripturarum Manualium, ubi in commendationem studii Scripturæ sacræ calamum fufius laxat, & Monachos ad factationis hujus Philosophiæ cultum inflammat, dignus sanè, qui plures sui propositi nactus esset consortes, & consilii sequaces.

XXXIV. Haud remissiori zelo & fervore Trithemius in Ecclesiarum Pastores

stores & Clericos seculares invectus, prædicationis suæ signum etiam fustulit in posteros, speciali conscripto syntagmate De vita, moribus & doctrina Clericorum; quo in opere graviter cum primis ipsos ad frequentanda Scripturarum studia stimulat, hortaturque, ut vitam Christi & Apostolorum tanquam exemplar illius quam agere debeant, sedulo imitentur; inde iis præcepta morum, aliæque ad honestam conversationem, & vitæ sanctitatem documenta, quæ ipse divino veluti haustu imberat, abundè propinat. Duriuscula quidem nonnulla delicatulis sacerdotibus videri possent, quæ circa corruptos illius temporis clericorum mores subinde adducit in medium, quæ tamen prudentissimus vir non ex vano hauserat: Joannes noster hoc erubescit, quod biberat. Ad opticum namque Dei oculum distantissimarum rerum præcium præviderat ille (verba sunt doctissimi Felicis Egger) pullulantium jamjam hæresum prodromos, astutos, versutos, acutos. Hos in cunicum Hercule elifurus, Pastores & Presbyteros salutaris doctrinæ clypeo providè præmunivit, & præmonuit, ut tandem aliquando saperent ac novissima providerent: Timeo, inquit, vehementer, ne brevi contra Clerum graviora sint futura malorum incommoda. Cur times Trithemi! Quia nempe sicut populus sic & sacerdos: Libèret, inquit, si conduceret, tempestatis nostræ mores detestari humanos, quos hodie tam enormiter cernimus depravatos, in his maxime, qui de generis nobilitate gloriantur, quos rectius Dumetinos Equites Maximilianus Rex appellare consuevit, quàm Nobiles, qui latrocinia, rapinas, scortationes & luxum sectantes, nec Deum timeant, nec homines reverentur. . . Tum verò alibi verso in Ecclesiasticos sermonis impetu: ad tantam, inquit, nunc miseriam devenit auctoritas Ecclesiastica, ut sacerdotum jubeamur verba amplecti, non facta. Dicunt enim de semetipsis infelices Presbyteri, iniquationis suæ testimonium perhibentes: Eruditionis nostræ verba attendite, exempla cavete. . . O verba, exclamat ille, omni confusione dignissima! Qui quantum ex doctrina erudire populum debuerant, tantum ex operibus scandalizant. . . Inde Canonicorum præsertim Equestrium ruditatem acrius infectatus: Quàm multi hodie, inquit, ex Nobilibus inveniuntur non solum Cathedralium, sed aliarum quoque Ecclesiarum Canonici atque Prælati, contem-

Mores eorum carpit.

*In Chron. Hist. Aug. P. II. pag. 65.

Equites Dumetinos

&

Canonicos vellecat,

ptores sacræ lectionis, qui scientiam Scripturarum propterea sibi existimant ignominiosam, quia non rusticorum procreati sanguine, licet plusquam rustici, se nobiles gloriantur ignavos. Quanta insania mortalium pectora rotat? si contemptus & ignorantia Scripturarum nobilissimi faceret, jure tales dicerentur Nobilissimi; qui minus quàm nihil intelligunt, cum & seipos nesciant, & Deum ignorent. . . Rursus alibi fervidior effervescent: Indocti, ait, & rudes jam sine discretionem meritorum ad sacerdotium veniunt, qui moribus suis pessimis Christi oves infeliciter occidunt. Nulla eorumque jam in ordinandis clericis vitæ sanctitas requiritur, literarum eruditio nulla postulat, conscientia puritas non attenditur, sufficit apud eos, si currentem sortem possint construere, si cujus partis orationis sit, Musa, Dominus respondere, si ita, & non, intelligere. . . Verso denique in sacrorum Antistites orationis ariete: Væ, clamat, Væ nostræ Episcopus ætatis Episcopis, & sacrorum Ministris, qui secularibus negotiis intenti ordinationes clericorum non considerant, sed curam examinandi imperitis locant. O quàm districtam subitari sunt sententiam, qui se totius in Ecclesia mali exhibent causam! . . . Sed nostra de his cum sit infructuosa disputatio, tacere compellimur, ne os in cælum posuisse videamur. . . Hæc ille, in tempora profectò nostra æquæ ac in illius ætatem accommodatissima, quæ proinde acceptare convenit tamquam salutares monitiones à Deo immittas, quibus calcar addatur currentibus, & unusquisque officii sui moneatur.

XXXV. Pari quoque acrimoniâ in Arguit illius ætatis Theologastros, & Verbi Dei præcones ineptos exarsit: Pudet me, inquit, horum temporum, in quibus pudicissima virgo Philosophia nostra cælestis, quam græco vocabulo Theologiam vocamus, usque aded quarundam meretricularum societate violata corrumpitur, ut penè nusquam exeat pura, sed Philosophorum inutilibus, ne dicam, vanis deturpata plumis potius quàm ornata videatur. Quasi nobis ad studium cælestis doctrinæ minus sufficiat Evangelium Christi, desintque ad fidei nostræ confirmationem Divinarum testimonia Scripturarum, ut in omni penè sermone ad Christianos de fide instruendos Gentilium sit necesse opiniones introducere Sapientium. Aliter profectò veteres Ecclesiæ Patres, qui passim docuere fidei nostræ principia esse Scripturam sa-

Aristo-
telicos
Concio-
natores
corripit.

cram & Traditionem Apostolicam, mysteria esse credenda, licet capi non possint, quantumque ad fidei Christianæ institutionem pertinet, Evangelium Christi Salvatoris abunde sufficere; Quia sicut Divus ait *Bartholomæus* à Dionysio Areopagita in Theologia mystica introductus: *Et latum & magnum est Christi Evangelium, rursusque continet disciplinam sapientiæ cælestis*; Latum est: quoniam quidquid ad confirmationem sacrosanctæ fidei videtur necessarium, abunde docet; Rursusque concisum: Quia nihil continet inutile, nihil in eo reperitur superfluum, nihil inspidum. . . Hanc Evangelii sufficientiam vetustiores sanctæ recordationis Doctores optime intellexerunt, qui in declamandis ad populum sermonibus sacrosanctam Christi doctrinam, & Apostolorum sanctiones ab omni furo depuratas in medium produxerunt: *Nostri autem Concionatores*, inquit, *majori in numero purissimos ac limpidissimos Dei sermones Aristotelicis, Tullianisque intermiscunt opinionibus, crebrius Philosophos Gentilium, quam Christi Apostolos allegantes. Proh pudor! tam celebris facta est Verbi Dei præconibus peripateticorum auctoritas, ut in cathedra Christi crebrius Aristoteles citetur in medium, quam Paulus aut Petrus sacratissimi Apostolorum Principes. Quid amabo! talium sermones simplici & indocto Dei populo proficiunt, in quibus ad ostentationem totum, ad compunctionem verò nihil inducitur. Ad Scholas Gymnosophistarum istæ meretriculæ, Gentiliumque traditiones remittendæ sunt, ut in schola Christi nihil aliud, quam doctrina Christi pura & immaculata prædicetur. Furfures enim purissimæ farinæ commiscuit, quisquis hunc prædicandi modum primus adinvenit. . . Indignum planè meo iudicio, docendi genus, ut in schola Christi, quasi pro dictorum Spiritus sancti confirmatione, illorum audiantur nomina recitari, quorum spiritus, absque ambiguitate, à Christo penitus fuit alienus. Non enim cognoverunt Dei sapientiam ipsius mundi Sapientes, & propterea in suis vanitatibus turpiter evanuerunt. Stultus ergò sit prædicator oportet, qui doctrinam Christi gentiliū dictis Philosophorum existimat decorandam: Divina quippe eruditio, ut Lactantius edisserit, dialecticam non desiderat, quia non in lingua, sed in corde sapientia est, nec interest, quali utare sermone, ubi res quærentur, non verba.*

XXXVI. Sed neque Viros eruditione & scientiâ literarum superbientes à sua commonitione dimisit inanes. Ita enim ipse in Tractatu de laudibus S. An-
ne cap. III. illos affatus: „ Sunt, inquit, inter vos (quod pace bonorum dixerim) qui typo superbiæ inflati, omnia devotionis simplicium exercitia despiciunt, Sanctorum miracula & exempla velut deliramenta contemnunt, nihilque sanctum admittendum existimant, quod Philosophorum argumentis non probatur. Revelationes omnes à Deo devotis hominibus ostensas, mendacia vel somnia mulierum reputant, Legendas Sanctorum fabulas appellant, & dum eruditionem suam temerè prædicant, magni Dei opera imprudenter impugnant. Tractatus quoque sanctorum Patrum & devotorum hominum, quia Tullianam præ se non ferunt eloquentiam, tamquam eruditione carentes abjiciunt, & cælestis doctrinæ verba propter orationem simplicem contemnunt. O stulti & subverfores! quare vosmetipsos decipitis? Cur Christiani cum sitis, simplicitatem Ecclesiasticam contemnitis? Gratia Dei non in eloquentia cognoscitur, sed in simplicitate sancta acquiritur. In extremo Dei iudicio non requiretur à vobis Quintiliana elegantia, sed Christiana vita. . Non remuneratur à Deo ornatus sermo, sed humilis devotio. Ibi cessabunt argumenta sophistica, ubi secreta cordium erunt manifesta. Tunc simplices devoti apparebunt in gloria, & docti superbi in poena. Ecce surgunt indocti simplices, & regnum Dei in sua simplicitate devota accipiunt; & vos cum doctrinis vestris in superbia & elatione ad infernum descenditis. Vobis sufficere creditis famam Eruditionis, quâ Veterum exemplo apud posteros nominis immortalitatem acquiratis. Sed esto: fiat quod quæritis; nomen vestrum & fama in mundo, quamdiu steterit, cum laude prædicetur; quid vobis proderit? Verè stulta consolatio, si lauderis, ubi nunquam eris, & torquearis, ubi semper sine fine manebis. Moneo itaque & consulo, deponite supercilium, pellite infamiam, tumorem abjicite, ut inferni tormenta possitis evadere. Deus enim superbis resistit; remunerat non verba, sed opera; non scientiam, sed vitam, non doctrinam, „ sed

„ sed conscientiam. . . Rara est in Eruditis devotio; quia dum in profunditate suæ conquistæ doctrinæ confidunt, à simplici devotione longius recedunt. . . Hæc me dicentem nemo hostem bonarum artium existimet, nemo Eruditorum calumniatorem credat; quippe qui literas semper colui & dilexi, viros Eruditos semper honorare consuevi, & usque ad odium & persecutionem imperitorum nonnunquam defensavi. Sed ut caveant, qui sibi docti videntur in oculis suis, ne simplicium devotionem contemnentes, eos à sancto proposito judicent revocandos. Si qui verò tales futuri sunt, Eruditum in eorum numero crediderim, neminem; cum vera Eruditio devotionem juvare consueverit, non reprehendere. . . Hæc & plura Trithemius in suis Sermonibus, quæ vel idcirco fusiùs commemoranda duximus, tum quia ex tanto viro maxime pendet istius seculi imago; tum etiam ut exinde palam faceremus, quanto fervore zeloque vir sumus sævi barbariem profligare, mores lævigare, vitia extirpare, virtutes inferere, & quemlibet sui officii commonefacere studuerit; tum denique ut inde apertius eluceret, quam irreprehensibilem ipse docendi vivendique rationem inierit, qui tam constanter, tam intrepidè aliorum noxas retegere, plerè, castigare ausus fuerit: Sicut enim vixit, ita docuit, & ut docuit, ita vixit, verus melioris disciplinæ magister, justitiæ mysta, & incorruptus morum arbiter. Etsi verò asperiora videri possent aliqua, proderit tamen ea nosse etiam ab illis, qui fortè hoc tempore tam projectæ indolis non sunt; *Ne saltem per astum mali dæmonis nunquam ad perniciem otiantis, aut per obrepentem ignaviam in similia degener prolapsus fiat.* Felix enim ille, quem faciunt aliena pericula cautum. *Vid. Illustrissimus D. Franciscus Guillelmus Episcopus in præf. ad Trithemii libellum de institutione Sacerdotis. . .*

Trithemii
Fata &c.

XXXVII. Quia verò nunquam deest tribulatio persecutionis, si non desit obsequantia pietatis, & calamitates solent magnorum plerumque virorum esse pabulum; quod etiam *M. Minucius Felix* his verbis prædocet: *Omnes viri fortes, qui in exemplum prædicantur, ærumnis suis inclyti vixerunt; postquam cursum vitæ à Trithemio per tot præclarissimarum virtutum laborum-*

que feriem hætenus traductum spectavimus, tanti quoque fata Viri ad commune nostrum levamen ordine hæc proficere non erit inutile. Harum enim experto rerum, *Hieronymo* testante, *semper in propatulo fortitudo æmulos habet, & juxta Nafonis effatum: Summa petit livor, perflant altissima venti; ut proinde nemini mirum videri debeat, si quanto doctiores & sanctimoniâ clariores, tanto subinde acriores & plures habuerint obtrectatores. En tibi pro exemplo Trithemii nostri tragœdiam, & fuscitatæ in eum tempestatis feriem. Illuxerat ineuntis seculi XVI. annus quartus ob mortem *Georgii Bojariæ Ducis* (cujus hereditati partes distractæ ac insensæ sibi invicem imminuebant) seditionum ac tumultuum plenus, & Germaniæ perinde atque Palatinatui Rhenano funestus, dum *Trithemius* belli motu ac dein domestica suorum simultate jactatus, atque etiam ob interiorum *Philippi* Palatini gratiam adversis partibus invisus, quo se discrimini eriperet, in proximum Spanheimio Palatini oppidum, quod antiqui *Stauronesum*, recentiores *Cruciacium* dixerunt, secessit, ubi (deportatis successivè libris, aliisque Monasterii clenodiis, ne in prædam cederent hostibus) moram traxit per sex ferè menses; quibus elapsis, adspirante pacis feriundæ favonio, monasterium in vigilia S. Andreae repetiit, in quo omnia sua deque versa, graviaque damna ab hostibus illata reperit. Secuto inde anno 1505, *Philippi* Comitum Palatini jussu & literis *Heydelbergam* evocatus, die primâ Aprilis, uno stipatus famulo equester itineri se commisit. Erat verò nonnihil debilis, febri tertianâ correptus, quæ infirmitas ex aëris intemperie aucta, eum *Heydelbergæ* lecto affixit, adeò ut redire ad suos, sicut disposuerat, citius non potuerit. Eo autem illic decumbente, quintâ post ejus à Monasterio discessum die, gravis inter suos, instigante malo dæmone, exorta est perturbatio; quæ nimis inconsultè præsumpta causam *Trithemio* præbuit tantarum tribulationum, ut ab hac die Spanheimium repetere noluerit, non quod prohiberetur ab aliquo, sed propterea, quod verebatur se pacem cum æmulis postea nunquam habere posse, istud *Achillis* ad *Hectorem* apud *Homerum* *Iliade* X. sæpè ingeminans: *Sicut non est leonibus & ursis concordia firma, neque lupi & oves unanimes esse queunt, sed mala utrinque meditantur ad invicem, sic non erit me & te alterutrum amari amplius.* Confer.*

fer. Epist. ad *Jodocum Beifeliun*. Lin-
turius *Append. Fasc. tempor.* Langius
in *Chron. Citizenfi* &c.

A Joanne
Brandeburg.
Coloniā
evocatur.

XXXVIII. Frequens interea Prin-
cipum à Cæsare reformandæ pacis cau-
sâ convocatorum coetus Coloniae A-
grippinæ coaluit, ad quem *Joachimus*
Marchio Brandenburgicus cum aliis di-
gressus *Trithemium*, qui tum Spiræ
Nemetum adversâ valetudine pressus
in ædibus Abbatis Lymburgensis mo-
rabatur, per nuntium cum literis, ut
Coloniā descenderet, rogavit. Hic
igitur quamvis adhuc ex parte debilis,
& propter lapsum ex equo, fluxum pa-
teretur in crure sinistro, vehiculo Mo-
guntiam, indèque navigio Coloniā
descendit, ubi per mensem cum Mar-
chione hæsit, reditum ad cœnobium
procrastinans, donec sibi innotesceret,
quod æmulum suorum laboretur in-
tentio. Quod ubi Marchio rescivit,
armatis precibus *Trithemium* sollicita-
re coepit, ut congressu soluto secum
in Marchiam proficisceretur. *Erat*
enim Princeps ille in omni varietate Scri-
pturarum doctissimus, annum agens tunc
vigesimum quartum, sed prudentiâ at-
que sapientiâ longè supra ætatem clarus,
qui amore scientiæ salutaris nimium
æstuans, Trithemium à multis annis
habere præceptorem desideraverat. Cu-
jus quidem votis annuit *Trithemius*,
sed tum denique illuc se venturum pro-
misit, postquam de *Philippi* Palatini
consensu & rerum sui cœnobii statu
sibi plenius constaret. Copioso itaque
viatico & honestâ comitivâ à Marchio-
ne donatus die vi. Augusti Coloniā
exivit, & navigio Moguntiam, indè-
que Spiram repetiit; ubi vocato ad se
Nicolaus de Remig Priore Spanheimensi,
omnem illi dispositionem Monasterii
commisit; quo facto cum bona *Phi-*
lippi Comitis Palatini veniâ per Thu-
ringos interiorem Saxoniam penetrans,
Berolinum seu Ursulum Marchionis
Regiam ineunte Septembri A. 1505.
appulit, ibique perhonorificè exceptus
à Principe, ac juxta aulæ magnificen-
tiam provivus, per novem menses com-
moratus, varia ad ejus nutum elu-
cubavit opuscula, quæ infra sigilla-
tim enumerabimus. *Vid. Chron. Spanh.*
& *ejus Epist.*...

Ejus apud
Beroli-
nenses
mora,

XXXIX. Berolini constitutus, die
xx. Octobris *Theodoricum* Capellanum
suum cum literis ad Priorem & Con-
ventum Spanheimensem remisit, indi-
cans se in Marchia ad proximum Pa-
scha mansurum, neque verò Spanhei-
mum prius regressurum, quam æmu-

lorum similitudines nosceret. Ro-
gabatur hinc suos, ut *Joannem* Simeren-
sem Ducem sibi, ex eo quod à *Philippi*
Palatini partibus stetit, malè aversum
conciliarent, & quam temerè in se
æmuli processissent, palàm facerent:
Si quominus; Ecce, inquit, iterum de-
nuntio vobis illum non me habiturum
Dominum, qui me non habet Prælatum,
neque illius me subiciam imperio, qui
injustitiâ & tyrannide armatus Dei ju-
stitiæ non vult esse subiectus. . . Palati-
nis favi rebus, propterea persecuti sunt
me gratis; Quid facturi sunt æmuli, si
dixero: Sed & favebo, quamdiu in me
spiritus resederit vitæ? . . . Tantum ve-
rò abest, ut justis hisce Trithemii ro-
gatis responderint Spanheimenses Mo-
nachi, quin potius subinde interroga-
ti: Ubi Trithemius versaretur? Quod
ipsi turpem fugæ inurerent notam, se
nescire, mendaciter reponerent. Ru-
morem alii subdolè diffeminabant, male
eum perijisse; Alii mancipatum vincu-
lis asserabant; Alii aliud, quo illi odium
conflarent & infamiam, malitiosè spar-
gebant; de quibus ipse non sine justa
cordis amaritudine graviter conqueri-
tur in suis epistolis, tum ad Antonium
Abbatem S. Matthiæ Treviris, cum ad
alios Ursulò datis. Ceterum propter
ejus absentiam quum asperius ab om-
nibus vexarentur æmuli, aliam subin-
de chordam oberrare coeperunt, &
caudam jactantes populo, humilia at-
que dulcissima verba scripserunt Trit-
hemio, ut ad monasterium quantocius
reverteretur. Huic rei argumento sunt
literæ Nicolai Remitii Prioris Spanhei-
mensis 22. Novembris A. 1505. Ursu-
lum directæ, ubi inter alia: Ingenti,
ait, me tristitiâ affecit mora tam diutur-
na &c. Cui Trithemius rescribens, ver-
bis, inquit, verba retulimus, donec
mentes plenius explorarcimus; Non enim
deinceps facillè credemus, semel tam enor-
miter decepti. . . Hæc inter Joachimus
Marchio Trithemii familiaritate, mori-
bus, doctrinâ, scriptis & institutione
vehementer delectatus, impensè eum
hortabatur, ut perpetuò secum ma-
neret, nec suo à latere recederet un-
quam. Quod ut facilius ab eo impe-
traret, Universale Gymnasium Fran-
cofurti ad Oderam ipse instituit, cui
Trithemium præficere meditabatur. Ast
quum hic renueret, anno 1506, die
xxvi. Aprilis primus scholarum Rector
creatus est Conradus de Wimpfen Fran-
cus Lipsiensis Doctor. Quibus pera-
ctis Trithemius impetratâ abeundi li-
centiâ, eximiis à Principe cumulatus
hono-

&
sparsi de
eo rumo-
res.

honorariis die xiv. Maji Ursulò egres-
sus, iter ad Rheni oras relegit; sex
verò diebus Lipsiæ calculi & vesicæ
morbo conflictatus substitit, inde à fa-
tellitibus Comitis Duroburgii malè
laceffitus, tandem secundâ Junii Neo-
metim appulit, ibique moram aliquam-
diu traxit, ac demùm ad Budoras se
recepit Principi sua pensurus officia.
Cum autem Spanheimium regredi nol-
let, nisi prius æmulum in se animos
intelligeret compositos, Francofurti
præmiserat ad Spanheimenses Capella-
num suum *Theodoricum*, qui rerum sta-
tum diligenter indagaret, & Priorem
Conventus Heydelbergam acciret. Flu-
quantibus adhuc inter Cœnobitas si-
multatibus, immò quorundam super-
biâ magis emotâ, mansit hinc *Trithemius*
cum Abbate Lymburgensi apud
Budoras usque ad finem Septembris,
tacitus rei præstolaturus eventum.

Cur ad
suos re-
dire no-
luerit...

XL. Contigit interea Annale Or-
dinis Capitulum apud Moguntiam in
fine Augusti celebrari, cujus Præsiden-
tes duos è gremio ad *Trithemium* Hey-
delbergam miserunt Prælatos, *Conra-*
dum S. Stephani Herbipoli, & *Joannem*
Scuterensem, qui nomine totius Capi-
tuli illum rogarent, ut Spanheimium
repeteret, spondentes se duros ope-
ram, quò impedimenta omnia, natæ-
que difficultates tollerentur è medio.
Ordinaverant & alios duos Abbates,
Thomam Seligenstadiensem, & *Joan-*
nem S. Joannis in Rhingavia, qui Du-
cem Symerensem, si contra illum ad-
huc in aliquo offensus esset, eidem con-
ciliarent. Quibus auditis *Trithemius*
per incautas suorum cavillationes sibi
aliunde relatas, prope abalienatus, tale
fertur dedisse responsum: „Ex eo tem-
pore, quo monachus esse coepi, semper
& voluntarius fui, & animo promptus
Patrum meorum in omnibus obedire
mandatis, & temerè nunquam ab eo-
rum institutis declinavi; solum hac vi-
ce mandatis eorum nulla possum ra-
tione præbere consensum, ut ad Spon-
heim revertar denuò mansurus, pro-
pterea quòd me pacem cum eis habi-
turum deinceps minimè confido. Ma-
nifestum enim est, quam malè quidam
ex eis contra me machinati sunt, qui
(malitiâne vel simplicitate ignorantia,
non judicio, sed consilio omnipotentis Dei
judicio) plures mihi æmulos suscitâ-
runt; unde si reverterer ad monaste-
rium, nec ego illis fidem habere pote-
ro, nec eorum animos mihi credituros
perfectè scio. Melius est ergò; ut sepa-
remur ab invicem, quam ut in dissen-

sione perpetua vivamus: *Semper enim*
salus animarum commodo est præpo-
nenda corporum, & Pastor, qui oves
sibi commissas meliores se non posse
facere considerat, & sibi & illis sa-
lubriter consulit, si officium resignat.
Annus hodie tertius atque vigesimus
planè exactus est, quo Spanheimen-
sis Abbas indignus fui ordinatus, in
camino paupertatis nimix semper
decoctus, in miseria & labore con-
tinuus, & quod plus omnibus me
gravare consuevit, auxilio fratrum
meorum in tot curis necessario, nun-
quam relevatus. Causarum quoque
ad cedendum me moventium non
ultima fuit, quòd unus ex monachis
meis haud infimus, quem semper
ut filium intimum sinceriter dilexi,
& sicut pupillam oculi mei contra
quoscunque molestatores ubique
defensavi, omnium immemor * be-
neciorum nuper ad Moguntiam *beneficio-*
constitutus, consilio & auxilio cu-
jusdam alterius boni fratris literas *rum fluxa,*
in me contumeliis & injuriis plenas *injuriarum*
nomine totius Conventus edidit, *anea.*
cùm mihi constet manifestè, quòd
nullam à Conventu desuper habue-
rit commissiōem vel consensum. Si
hoc fecit, aut facere potuit homo
pacis meæ, in quo sperabam, qui
mecum ambulabat ante pauper-
culum gregem in pascuis Domini,
quid facturi sunt infirmiores, quos
tantis beneficiis minimè cumulavi?
Si dextera mea, mei oblita tam te-
merè me abnegare potuit, manus
quid facient alienæ? Si amicus imò
amicissimus meus talia contra me
præsumpsit, inimicus quid faciet?
Denique addam & illud, quòd ego,
ut verum fatear, homo natus ad stu-
dium Scripturarum magis, quam ad
curas negotiorum secularium, quie-
tem magis desidero, quam inutiles
labores. Venit ergò nunc tempus,
quod semper optavi, data est mihi
non merenti occasio cedendi, quam
non secus duxi suscipere, quam si
omnipotens Deus manifesta me pie-
tate à tantis calamitatibus decre-
verit liberare ad nominis sui hono-
rem. Cedam ergò libens, & Divi-
næ me providentiæ committam, ne
si cum ingratis diutius manere con-
senserō, & corporis periculum &
animæ incurram detrimentum; *Me-*
lius enim est, inquit Ambrósius, emi-
grave cum gratia, quam cum jurgio
residere. . . Verumtamen priusquam
id faciam, necesse fuerit, ut mihi lo-

„ cum

tiam exemplo Christi, & Apostolorum, obligati; propter quod omnia gravia & amara pro Christi amore patienter à nobis ferenda sunt. Quanto enim nos professio monastica institutionis ad perfectionem ligat amplius, tanto nobis licet minus vim vi repellere, sed magis oportet adversa quæque patientius sustinere. Plena sunt reliqua ejus scripta gemis hujusmodi sententiis. Quæ in animum dum reducimus, vix non possumus non irasci, & cum Rogerio Sicambro exprobrare ac maledicere Monachis Spanheimensibus, qui, ut ille queritur, ex invidia & malignitate hunc virum omnium mitissimum, optimum, atque doctissimum, Regibus & Principibus charum, & cunctis viris bonis eruditisque reverendum, qualem trecentis ab annis Ordo S. Benedicti habuit neminem, tam injuriosè confundere, & ad indignationem provocare non timuerunt.

Quo pacto vitia & perfectiones vicerit.

XLIV. Verùm, sicut, divo dictante Gregorio, gravius est culpæ inter bonos bonum non esse, ita immensi præconii est inter malos malum non extitisse. Quâ autem arte inter malignantes tam incorruptus substiterit Trithemius, & emotas in se persecutiones adeo feliciter superaverit, pluribus ipse inculcat in epistola ad Eberhardum de Campis, ubi studiorum fructum ceu unicum suæ securitatis præsidium obtendens, Quid putas, inquit, accidisset in transacta persecutione Trithemio, si studium scripturarum à principio non amasset? ubi credis hodie esset? Experior nunc, quod scientia Scripturarum non solum tutam facit animam, sed & corpori omnia copiosè procurat. Unde me non pœnitent literis operam navasse bonis, quamquam propterea multas ab æmulis injurias susceperim. Hæc ibi; in alia verò ad Jacobum fratrem suum epistolâ Ursulâ datâ: Neque fratrem te, inquit, nos imitari pigescat oramus, qui annorum vitæ transactæ, ut nosti, tempus omne studio Scripturarum, usque ad invidiam ranarum impendimus. Quod nisi fecissemus, ubi nunc fortunâ læviente in nos Frater! putas jaceremus? Nam etsi parùm docti evasimus, consistere tamen in nobis, Deo juvante, didicimus, variosque & fallaces fortunæ contemnerè vultus, & intelligere, quis sit ignorantia finis. Quæ nostra sunt, nemo tollet à nobis, quippe qui nostra nobiscum portare didicimus omnis terreni jacturam parvi facientes. . . Similiter in literis ad Jacobum Syberti, Pulcherrima, inquit, possessio est eruditio mortalibus. . . Nam ut Tibi loquar in aurem, non jactan-

tia causâ meâ, sed ratione institutionis tuæ, quid precor! mihi contigisset in ea persecutione, quam adversum me annis prioribus æmuli suscitârunt, si studio imbutus vel parum non fuisset literarum? Conspirârunt in me Cynonoti unâ cum perfidis quibusdam Claustralibus meis, invisa contra nos mendacia confingentes. . . quos studio literarum adjuti pulchrâ cogitatione tandem exbalistavimus, Abbatiam Spanheimensem dimittentes cum ingratis hominibus suis, non metu æmulorum, sed contemptu honorum, viam nobis ad meliorem studio parante literarum. . . Sed lectu cum primis digna sunt ea, quæ in suis ad F. Joannem Nattium Spanheimensem monachum rescribit: Annis triginta in pace & tranquillitate, ut ita dixerim, Philosophiæ Christianæ operam dedi, die ac nocte lectionibus Scripturarum, quod omnibus est notum, qui me noverunt, continuum penè studium impendi, sed quantum profecerim, jam primum experientia dabit. Tempus omne studendi mihi paravit naviculam, jam venit hora tentationis, quæ necessariam indicit navigationem. Experiar oportet, quàm scitus nauta evaserim, qui tot annis discendi laboribus non peperci. Doctrina enim viri, ut quidam sapiens dicit, per patientiam dignoscitur. Si ergò in tantis adversitatibus patiens evasero, satis me didicisse arbitrabor. . . Scio autem me esse mortalem & brevi necessariò moriturum, propterea sum alterutrum oporteat, malo injurias ferre, quàm inferre. Dicit enim S. Joannes Chrysostomus: „ Quidquid à quolibet hominum passus fuerimus, aut remissionem accipiemus omnium peccatorum, aut si tanta in nobis delicta non fuerint, clarioribus honoribus, bimur coronis. . . Ita ipse; concludit verò Chronici Spanheimensis interpolator: Divinâ igitur ordinatione factum credimus, ut locum studiis sanctis inveniret aptissimum, qui cunctis mundi honoribus semper prætulit scientiam Scripturarum; quarum etiam amore maluit pauper & abjectus latere in angulo, quàm multas possidere divitias cum mala inquietudine mentis in seculo. . .

XLV. Quietè itaque restitutus Trithemius, multumque sibi exinde gratulatus, pristino quoque literarum studio se totum reddidit, ac multiplici deinceps genere scriptionis, non annis, quàm meritis & stylo vivacior, ingenii & diligentia effectus suæ ætati, & bonis omnibus in futurum affatim probavit, lustrando, visendoque monasteria

literaria, probæ morum disciplinae, uti prius adfuit, & ne extremum quidem vitæ actum majorum conatuum cogitatione vacuum habuit. Is enim funestum illud malum, quod experti sunt Patres nostri, & nos usque & usque experimur, providè ut averteret, Ecclesiæ, Religioni, patriæ consulere, Principes cum sacros, tum profanos periculi iminentis admoneret, consilia in rem opportuna & necessaria subministraret, omnem movit lapidem, dièsque ac noctes laboravit; cumque apud exteros parùm aut nihil proficeret, illud inprimis conatus est, ut sui Ordinis collegas in officio contineret, novo fervore spiritus accenderet, otium & ignaviam proscriberet, literarum studia latius propagaret; quod & plurimis in locis effecit, tantumque valuit, ut tam in inferiore quàm superiore Germaniâ & eruditionis laude & vitæ meritis non pauci enitescerent, & facta omnia, atque integra conservarent, plura effecturus, nisi obstinata jam præcèpsque in exitium patria consilium omne & antidotum contemptim respuisset. Ipse verò ante omnes gliscentibus jam tunc per Germanias hæresum seminibus, non sine Numinis speciali impulsu providè occurrit, dormitantes passim pastores excitavit, Clerum fideliter præmonuit, Ecclesiam variis adversus serpentes impiorum technas cautelis instruxit, Rempublicam literariam immensis propè ac innumeris subsidiis velut præsciis futurorum præmunivit, egregio sanè fidei, vigilantia, zeli ac industriæ exemplo demonstrans, quid hæresibus in apertum erumpentibus facturus erat, si superstes foret. Inexplicabile verò meritum, quo sibi obstrictam reddidit Germaniam universam (Utinam, inquit Buce- linus, impia hominum pestis & colluvies agnosceret!) id fuit, quod improbas mortalium, invalescentesque nimium totis provinciis superstitiones, cunctaque maleficia excindere pro virili adlaboraverit, ac rerum patriarum historias eâ ætate adhuc neglectas egregiè illustraverit, Rem literariam suis commentariis copiosè adauxerit, iisque orbem eruditum instruxerit adminiculis, quibus hodie permulti ad quandam scientiæ lucem prorepant, majora sanè præstiturus, si hujus lucis usura diutius in tranquillitate frui licuisset. Nihil enim illi jucundius, nihil usitatius, quàm legere, scribere, & præclaras quidem res antiquitatis cognoscere, præsentem loqui cum priscis vel posteris, atque ita omne tempus, quod aut

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

præteritum vel futurum est, suum facere. Huic rei argumento sunt innumera prope ejus ingenii monumenta inferius recensenda.

XLVI. At enim sublimioribus ejus Trithemii modi cogitatibus indies magis magisque obitus dum indulgeret, atque ad finem usque vitæ propositi tenax, laborisque indefessus extantioribus operibus memoriam sui ulterius extendere festinaret, morbo interceptus, non sine ingenti Eruditorum, Magnatum, Principum, immò & Cæsaris Maximiliani, bonorumque omnium luctu & planctu, omniscius ille, mirandique ingenii Abbas; * Hoc cum extremam in suo Herbipolensi S. Jacobi majoris cœnobio vitæ periodum beato, sed heu! nimis præpropere fine complevit die XIII. Decembris sanctæ Luciae Virgini & Martyri sacrâ anno reparatæ salutis MDXVI. ætatis 54. Mens. x. diebus xv.

Erectum ei in divi Jacobi templo saxum sepulchrale, cui ipse insculptus visitur Abbatis habitu mitrati, dextrâ librum, sinistra lituum pastorem tenentis, additâ circulari hæc epigraphe: ANNO. DOMINI. MCCCCXVI. IPSO. DIE. SANCTE. LUCIE. OBIIT. VENERABILIS. PATER. DOMINUS. JOHANNES. TRITEMIUS. ABBAS. CUJUS. ANIMA. IN. SANCTA. REQUIESCAT. PACE. AMEN.

Ponè ad latus columnæ appensa visitur tabella lignea, hoc spectantibus legendum exhibens monumentum perenni illius honori & memoriæ sacrum:

EPITAPHIUM

JOANNIS TRITHEMII

Auctore D. GEORGIO FLACHIO Suffraganeo Herbipolensi, quarto ab illo in Abbatia D. Jacobi Successore.

Hanc meruit statuum Germanæ gloria gentis,
ABBAS TRITHEMIUS, quem tegit ista domus.
Quam fuerit literis simul & virtute celebris,
Admiranda sui dant monumenta styli.
Arguit hoc etiam multorum gloria Regum,
Ex quibus inprimis MAXIMUS EMILIUS.
MAXIMUS EMILIUS * Romani gloria sceptri,
Qui fuit Austriacæ clara propago Domus.
Hujus magnificæ fuit acceptissimus aula,
Et primum tribuit docta caterva locum.
Absit suspicio de Demonis arte Magiæ,
Contra quam magnum scribere cepit opus. *
Ut vivit famâ, sic vivat mente beatus,
Et videat summi calica regna Dei.

* Maximilianus I.

* Libri XII. contra maleficia &c.

Cùm anno 1716. pavementum templi Jacobæi in altum erigeretur, R. mus D. nus JOANNES BERNARDUS MAYER Episcopus Chrysopolitanus Herbipolensis Suffraganeus, Trithemii exuvias è tumulo in corona multorum Virorum dignitate & doctrina illustrium, non

H h a mino-

minori religionis affectu, quàm veneratione erga virum sanctitatis opinione inclytum levavit, easque sigillo obfignatas, in loco ubi corporis requiem acceperat, reposuit anno 1720. uti testatur lapis infra statuam sarcophago impositus cum hac inscriptione:

HIC. REQUIESCUNT. OSSA.
VIRI. PIETATE. ET. DOCTRINA.
CELEBERRIMI.
JOANNIS. TRITHEMII.
PRIMO. SPANHEIMENSIS. DEINDE.
HUJUS. AD. S. JACOBUM. MONASTE-
RII. ABBATIS. REPOSITA. ANNO.
MDCCXX.

VITÆ & APOLOGIÆ
VEN. JOANNIS TRITHEMII
LIBER SECUNDUS,

In quo omnia ejus Opera, quotquot vel olim typis excusa, vel anecdota reperiri potuerunt, servatâ, quâ licuit, annorum serie, locisque indicatis, in quibus de singulis mentio occurrit, curatè recensentur, additis subinde rerum summariis, & Eruditorum de iis judiciis & censuris.

§. I.

Operum
Trithe-
mianorū
commen-
datio.

Tamet si cursus Vitæ à Joanne Trithemio Abbate per tot præclarissimarum virtutum laborumque seriem traductus indolem ejus verè præclaram & egregia in Ecclesiam, Religionem, Ordinemque suum & patriam merita abundè testatur; majora tamen quædam lumina radiare videntur ex nobilissimis uberrimisque ipsius lucubrationibus. In his enim tanta felicitas cum fertilitate doctrinæ conjuncta relucet, ut velut in tranquillo mari lenes undæ posteriores sese prioribus superfundant; adeò ut sive in iis spectes styli soliditatem & elegantiam, sive materiæ perpendas dignitatem aut copiam, attonitus hæreas, nec quid in tanto numero mirè magis, tecum possis ipse convenire: In ipso, inquit Gabriel Bucelinus, redivivum BENEDICTUM & primævum Ordinis Benedictini spiritum resuscitatum nemo dubitaverit, qui Commentarios ejusdem in Regulam S. Benedicti; Homilias & Exhortationes ad Monachos; Sermones in generalibus Abbatum congressibus habitos; Tractatum de triplici regione claustralium; Libellum Penthicum de ruina Ordinis monastici, Instructionem Sacerdotum, & alia ejus scripta atten-

Sed ut plenam tandem fidem Lectori faciam Trithemium meritis in rem literariam suo seculo neminem sibi habuisse superiorem, continente filo retextenda jam ejus sunt ingenii monumenta, atque adeò luculentiori demonstratione evincendum sine adulatione egisse viros doctissimos, qui Trithemianam Musam in cœlum laudibus evexerunt. Quo labore eo lubentiùs defungar, quòd pleraque ejus Opera disparuerint, ita ut nec ubivis inveniri, nec inspicere possint, qui verò eorum dedere indices, mancos plerumque & juvenos exhibuerunt.

tè legerit. Adeò omnia Divini Pnevmatis dictata referunt, ut in hoc genere in nullo maximis Ecclesiæ Doctoribus cessasse videatur, adeò ponderosè, graviter simul & suaviter animos religiosos afficit, ut reverè non hominis, sed Dei verba & dictata agnoscas; utque merito, tanto post, sæpius in reformatissimis cœnobiis ad mensam & aliàs lecta magno cum fructu sumâque omnium admiratione & approbatione audiantur. Et verò, subdit cultissimus FELIX EGGER, Trithemii divinam prope doctrinam equali ubique alveo fluentem propius dum contemplantur, dignissimam invenio, quam omnes admirentur. In lucubrationibus de fide & intellectu, novo Manichæo (futuro quem præviderat Luthero) novum opposuit Augustinum; in Tractatu de Scriptura sacra adæquavit eruditionem Hieronymi. In Commentariis ad Regulam D. Benedicti stillavit suavitatem Ambrosii. In libello Penthico & adhortationibus ad Prælatos, Monachos, & Sacerdotes, ostendit gravitatem utriusque Gregorii, ascendit ad majestatem Leonis, profundit aurea Chryostomi flumina, melistuum lac propinat Bernardi. In reliquis quos emisit libris, sentit ut Pythagoras, dividit ut Socrates, ex-

pli-

plicat ut Plato, implicat ut Aristoteles, ut Æschines blanditur, ut Demosthenes irascitur, vernat ut Hortensius, æstuat ut Cethegus, incitat ut Curio, moratur ut Fabius, simulat ut Crassus, dissimulat ut Cæsar, suadet ut Cato, dissuadet ut Appius, persuadet ut Tullius, instruit ut Hieronymus, destruit ut Laetantius, adstruit ut Augustinus, attollitur ut Hilarius, submittitur ut Johannes, ut Basilus corripit, ut Gregorius consolatur, plangit ut Salvianus, stringit ut Rufinus, ut Orosius affluit, narrat ut Eusebius, ut Eucherius sollicitat, provocat ut Paulinus, ut Ambrosius perseverat. Quæ densa elogiorum sylva ultro prodit, quanta sit Operum Trithemianorum præstantia: Nimirum ut Desiderius ille Roterodamus agebat: Auro sapientiæ nihil pretiosius, fulgore eloquentiæ cum sapientiâ conjuncta nihil mirabilius. . . Quæ etiam causa fuit, cur præter Germanos, Galli quoque & Itali, Hispani, Batavi, Belgæ, aliæque nationes ab hoc astro ad se lucem derivare studuerint, hodièque illi, qui magno subinde supercilio, multoque orationis fucò rerum argumenta incrustant, suos ipsos commentarios Trithemii auctoritate fulcire & ornare verbis fatagant. Nec id meo quidem animo prorsus ineptè; siquidem is unus in plerisque plurimorum instar esse queat, accinentè Paulo Langio Posavienfi Monacho ejus quondam discipulo; -- Hic est

Insignis virtute Cato, Pompejus honore,
Tullius eloquio, Religione Numa.
Religio, probitas, honor & faciundia in illo est;
Sicque Viros Abbas quatuor unus habet.

Ejusdem
Operum
indices.

II. Variis autem in locis lucubrationum suarum elenchum Trithemius ipse pertexuit, non quidem cœnodoxiæ aut inanis gloriolæ afflatus spiritu, ut nonnullis perperam visum, sed potiùs humilitatis & candoris ductus amore. Has enim ipsius sui consilii causas non sine insigni magnæ moderationis & modestiæ indicio assignat in fine libri Virorum Germaniæ illustrium his verbis: Non existimo me dignum, qui locum inter Scriptores, & illustres Germaniæ Viros occupare debeam propter ingenii mei paupertatem, sed ne mihi obvenerit, quod multis legimus contigisse, qui titulos Operum suorum ex humilitate occultantes, auctores eorum quoque librorum æstimati sunt, quos forsitan non viderunt. Sed Apologiam cui

scribimus? In his conscientiæ testimoniis unicuique sufficiat, nemo extra se amplius requirat. Celent alii ex humilitate, quæ cuderunt opuscula, ego quæ scripsi magis ex humilitate & caritate in lucem constitui producenda. Malo enim, sicubi erratum esset, vivens corripere, quàm mortuus; quoniam sicut à mortuo perit confessio, ita in vivo prod. est correctio. Neque enim tam petulans sum, ut memoriam nominis vanitati obnoxiam pro laboris mei mercede expostulem. Ne ergo composuisse videar aliena, aut celasse propria, exemplo Divorum Patrum titulos Operum meorum subjiciam. . . Ut noverit posteritas benè me semper voluisse, quamvis Nayatharum præpeditus insoientiâ, minimè potuerim bonum perficere, quod volebam. . . Septem verò ab eo confectos habemus ejusmodi indices totidem inexhaustorum ipsius laborum testes. Primus extat ad calcem libri de Scriptoribus Ecclesiasticis A. 1494. editi. Alter habetur in fine Catalogi Illustrium Germaniæ Luminarium ad an. 1495. perductus. Tertius in Nuncupatoria Chronico Spanheimensi año 1506. præfixâ edente Frehero. Quartus in ipso Spanheimensi Chronico ordine annorum digestus. Quintus in Epistola ad Rogerium Sicambrum datâ Herbipoli A. 1507. quæ est 51. libri secundi familiarium editionis Speigeliæ. Sextus & locupletior in ejus Nepiacho de scriptis propriis à pueritia repetitis ad annum 1507. deductus, in quo etiam nonnulla ejus Opera alibi non memorata comparent. Septimus auctior occurrit in Chronico Hirsaugiensi curis & typis San-Gallensium in Helvetia Monachorum nuper edito, cujus calci ipse Trithemius recensitionem Operum à se ad A. 1513. exaratorum annexuit. Alius & ferè ceteris explicatior legitur in Epistola Joannis Duraclusti ejus discipuli ad Nicolaum Hamerium Emelanum anno 1515. scriptâ, quæ reperitur inter Trithemiana. Ejus quoque vigilias & lucubrationes fusè recensuere Gesnerus & Josias Simlerus in suis Bibliothecis; Fufius verò Arnoldus Wion libr. 5. Ligni vitæ pag. 784. Freherus item, Busæus, & Heideus in editis à se Trithemii Operibus, omnium indicem præmiserunt. De iisdem plura suppeditat Vossius libr. 3. de Historicis latinis cap. 10. Ne referam, quæ in ejus laudem congestere Bzovius, Laurentius Crassus, Thomas Popeblount, uberiora sunt illa, quæ ad rem nostram Poss-

vinus, Labbeus, Du-Pinuis, Niceronius, Warthonus, Oleavius, alique Bibliographi suggerunt. *Jacobus Masemius* Jesuita in notis & additamentis ad *Broweri Añales Trevirenses pag. 556.* omnium quoque *Trithemii Operum* indicem subnectit. *Chilinus* in *Theatro Virorum Literatorum pag. 13.* multa huc facientia commemorat. Suam itidem symbolam in idipsum contulerunt *Bucelinus* in *Benedicto redivivo*, *Felix Egger* in *Idea O. S. B.* *Ignatius Groppius* Tom. I. Scriptor. *Wirtzburg. pag. 247.* Sed omnium plenior & accuratior notitiam dedit *V. Cl. Albertus Fabricius* in *Bibl. mediæ latin. libr. ix. pag. 453.* Ex his itaque & aliis, quæ nobis bona obtulit fortuna, sequentem procedimus Catalogum, servatâ, quâ licuit, annorum serie chronologicâ, locisque diligenter adnotatis, in quibus de singulis mentio occurrit, aut ubi typis exscripta, vel anecdota reperiuntur, additis subinde ipsorum Operum argumentis, Eruditorum censuris, judiciis, aut elogiis, ut eo ipso homines cupidos moveremus ad conatus nostros promptius juvandos.

Primæ ingenii fecit ab A. 1484.

III. Postquam igitur noster triviis quibusdam tentaminibus velut crepundis ad majora prælusisset, sensimque promptior & exercitior evasisset, anno demum ætatis suæ *xxii.* Christi 1484, primùm cœpit scribere, ac tam multiplici deinceps lucubrationis genere ingenii vires ac laborum fructus omnibus probavit, sicque naturæ dotes artis perfectione & culturâ ceu cote lævigavit, ut supra conditionem humanam eas extulisse multis visus fuerit. Prima autem quæ scripsit opuscula, erant de iis rebus, quæ statum & profectum concernunt Monachorum, quorum aliqua velut informes partus ignibus ipse tradidit, postquam aliquantulum politiores jam edere didicerat. Has inter infelices victimas *Vulcano* sacrata cessit ampla quædam collectio in quatuor partes distributa hoc rubro: *De origine, acquisitione, pulchritudine ac utilitate virtutum in genere & in specie.* . . Opus sanè & titulo, & argumenti præstantiâ splendidum, dignumque quod ætatem ferret, sed quia propter nimiam prolixitatem & varias initæ Abbatialis præfecturæ occupationes illud limare & expolire non ita potuit, uti voluisset, *Maronis* exemplo flammis cremandum dicavit, ut refert in *Chronico Spanheimensi* ad A. 1483.

De Vir-
tutibus...

Hac in re meo quidem animo minimè imitandus: Nam quemadmodum *Apellis* tabulæ, licet ruditer tantum adumbratæ, in pretio subinde apud veros æstimatores fuere, ita fieri potest, ut quæ suis auctoribus, præsertim summis viris impolita, & à spongia ad pulveres, piperisque togas videntur relegendâ, suos aliquando procos, manûsque fortiantur obstetrices. Latitant enim nonnunquam in ejusmodi collectaneis horridis cæterisquin & inficetis velut in sterquilinio quodam pretiosi uniones, quibus diligentiores probè uti, & sua exornare didicerunt. Sed ista pro monito insinuâsse fatis. *Vid. Schelhornii Amœnitates Tom. VII. à pag. 75.* Hanc porro primigeniam ingenii fecuram excepit *Summula quædam de vitiis & virtutibus*, ex dictis SS. Patrum & Doctorum duobus libris conflata hoc exordio: *Magna virtus animi est.* . . Quod Opus necdum anno 1507. in lucem prolatum fuisse memorat in epistola ad *Rogierum Sicambrum*: *Inprimis, inquit, cum essem annorum trium & viginti, comportavi ex scriptis Doctorum Summulam Virtutum in duobus libris, quam necdum in lucem edere potui.* Ejusdem meminit in suo *Nepiacho*, hodièque, desideratur. Extat verò consimilis argumenti Opus manuscriptum in Bibliotheca *S. Jacobi* apud *Mogonos*, quod *Trithemii* esse suspicamur; sed vacillantibus duntaxat suffulti conjecturis.

IV. Sub idem tempus à quodam Presbytero interpellatus de pœnitentia in sacro tribunali iis injungendâ, qui per negligentiam filium perdidit, rant in igne, & quod sceleratius, duodecim annis in hoc reatu scienter communicantes perduraverant, prolixam ad eum rescripsit hac de re Epistolam, quæ inter editas à *Joanne Busæo* vigesima est. Crebris itidem pulsatus quorundam Monialium precibus, ut exhortationis suæ Sermonem aliquem ipsis communem faceret, fusam æquè, ac boni fucci plenam ad easdem conscripsit *Homiliam de sectanda charitate, humilitate, & in tentationibus perseverandis patientiâ.* Hanc *Busæus* inter Epistolas retulit num. 3. pag. 921.

Ad instantiam earumdem Monialium eodem tempore inchoavit magnum Opus de *Laude Virginitatis.* quod tamen sub annum 1506. necdum perfecerat, uti ex ejus *Nepiacho* & aliis indicibus discimus.

Eodem

Eodem anno 1485. scripsit *Libellum de vanitate & miseriis humanæ vitæ.* . . . decem capita complectentem. De hac lucubratiuncula ipse in Epistola ad *Rogierum Sicambrum* ita rescribit: *Ad instantiam cujusdam amici librum scripsi unum de miseria vitæ præsentis, in quo legentis animum ad mundi contemptum inducere conatus sum. Hoc Opus dudum fuit impressum, (Moguntia 1495. in 4.) & incipit: Cum nihil sit vita. . .* Recusum est curante laudato *Joanne Busæo* inter spiritualia *Trithemii Opera* pag. 784. Aureo hoc in opusculo hortatur cumprimis peccatores ne differant vitæ emendationem. Monet omnia vanitati esse obnoxia, hancque vitam esse quamdam peregrinationem à patria cœlesti. Inde nos edocet, qualis assumenda sit vitæ institutio; tum verò varia enumerat, quæ nos à pœnitentiæ fructu retrahunt. Agit deinde de multiplici humanæ conditionis miseria; & quod in omni statu, sexu, ætate & conditione suæ sint ærumnæ, ostendit. Tractat denique de præsentis vitæ brevitate, de mortis necessitate & amaritudine, nec non de judicii distractione. Ex quibus concludit mundum, carnem & omnes hujus vitæ voluptates esse contemnendas.

Circa idem tempus conscripsit Tractatum quemdam de *investigatione S. Scripturæ*, quem anno 1486. cum literis misit ad *Nicolaum Mernicenfem* Presbyterum, his usus verbis: *Ut autem jures qualiter studio sacræ lectionis debeas fructuosius insistere, mitto tibi de hac materia Tractatum, ob quorundam amicorum petitiones à me nuper editum; in quo compendiosè multa de sacrarum Literarum investigatione perscripsi.* . . Vide Epist. ix. apud *Busæum* pag. 941. & infra §. IX.

V. Secuto inde anno repetitis præfati *Nicolai Mernicensis* sui quondam conscholaris neo-presbyteri literis flagellatus, ut formam in sacerdotio laudabiliter vivendi, stylo commendaret, gemmeum illud condidit opusculum, de *vita, moribus & doctrina Clericorum*, seu de *vita sacerdotali institutione*; quod *Spanheimio* *Calendis Aprilis* anno 1486. ad eundem transmissum legitur. Typis verò exscriptum est primùm *Moguntia* anno 1494. cum Epistola *Thomæ Ruscher de Gamunda* Ss. Literarum Professoris & in majori æde *Moguntina Verbi Dei præconis* eâ ætate celebratissimi, ubi quàm necessaria in hoc quæ continentur opusculo, suis essent

temporibus, præsertim ad Clericorum in partibus illis libertati sensuum tunc magis assuetorum reformationem, pluribus ostendit. *Duriuscula* quidem nonnulla deliciaribus nostri ævi Criticis videri possent, quæ *Trithemius* circa mores Sacerdotum liberali fronte profert in medium; Verùm aliter planè visum est sapientissimis plerisque Episcopis, qui eundem Tractatum suo Clero aut commendârunt, aut in synodis ab omnibus legendum sanxerunt, ac iteratis excudendum typis curârunt, ut multiplicatis exemplis, quilibet frequenter eum manibus tereret, eoque veluti vitæ & viæ duce per istas sui seculi salebras uteretur. Digna cumprimis sunt, quæ hic repetam, melita fel. record. *R. mi D. ni Christophori Andreæ* primùm *Brixinensis*, dein *Gurcenfis* Episcopi verba, quibus Clerum suum allocutus est, quando anno 1577. auream hanc *Trithemii* instructionem, exemplo aliorum Episcoporum in usum sui Cleri typis recudi fecit; ita enim præfatur: „ Postquam in ea incidimus „ tempora, quibus maximè, si unquam antea, creberrimis ad Clerum „ exhortationibus opus est; operæ „ pretium facturos esse nos existimavimus, si quod vivâ voce jam secundo in anniversaria nostra Synodo „ quantum in nobis fuit, præstitimus, „ scripto illud idem in præsentia sedulo conaremur, ut vos omnes paterno studio vestri officii commonefaceremus. Nam ut nescio quo pacto mirificè afficiant, quæ auribus „ hauriuntur; non minùs tamen commovere ea plerumque solent, quæ ipsi meditati diligentèrque perpensis rationibus à mutis interpretibus „ accepimus. Qua de causâ ex *Strasburgensi* nostra Bibliotheca *JOANNIS TRITHEMII* jam olim *Abbatis Spanheimensis*, *Viri*, ut ex ejus scriptis apparet, & *vita & eruditionis spectatissima*, libellum deligere visum est, quem novatis excudendum typis curarem, ut multiplicatis exemplis, vestrum quilibet frequenter in manibus haberet, eoque quasi vitæ & viæ duce per istas nostri seculi salebras uteretur. De Sacerdotum vita piè sanctèque instituenda, optima & ad corruptiores nostri temporis mores accommodatissima præcepta tradit; omnia ex limpidiſſimis Theologicæ doctrinæ fontibus deprompta sunt; nihil præter saluberrimas admonitiones, nihil præter Christianam pietatem, nihil „ deni-

Christo-
phorus
Andreas
Episc. Bri-
xiniensis in
præfatum
opuscu-
lum.

De inve-
stigatio-
ne Scri-
pturæ.

A. 1486.
Instructio
Sacerdoti-
tis.

De Laude
Virgini-
tatis.

denique præter salutis adipiscendæ
rectissimam, amoenissimamque viam
continet. Verùm quoniam vix est,
ut à nobis aliquid ita novum ac in-
auditum excogitari dicere possit,
quin antea vel sæpius dictum audi-
tumve sit, *Trithemium* hoc argumen-
tum, post aliquot alios celeberrimi
nominis Theologos optimè tractasse
inficari nec possumus, nec volumus.
Etenim quo ille vixit tempore, jam
ante annos centum, aut eadem vi-
gebant, quæ hodie, flagitia, aut hanc
nostram tempestatem tot sceleribus
contaminatum iri vaticinatus est;
ita plerorumque mores & vitam de-
pingit: Atque adeò quid nobis
agendum, quid fugiendum egregiè
ob oculos proponit. Quæ potissima
ratio fuit, cur vobis piissimum ejus
libellum præ ceteris comendandum
censuerimus.

Urbanus Brixinensis Episcopus eundem Tractatū laudat.

URBANUM, prædecessorem nostrum,
cujus & memoriam colimus, & ve-
stigia libenter sequimur, hunc eun-
dem Tractatum vobis laudare solitum.
Cum igitur nostrum sit vobis præire,
vos vocare, vos excitare, persuasum
habetote, illud Nos eò libentiùs ac
sæpiùs facere, quòd videamus cohorta-
tiones nostras apud vos inanes non esse;
quarum fructus haud exiguos & ipsi jam
sentimus, & univèrsus Grex noster pro-
pediem longè uberiores percipiet, si,
quod vestrà sponte facitis, nostris præ-
cibus & monitis alacriùs ad *Venerandi
Patris TRITHEMII* præscripta vitam in-
formaveritis. Neminem vestrùm igno-
rare arbitramur, quanti sint apud im-
peritam multitudinem Pastorum exem-
pla, à quibus si quid liberiùs fiat,
id sibi non tantum licere existimat,
sed plerumque videmus multa addere
& afferre de suo. Quare tales exem-
plo & oratione vos præstate, quales
eos esse decet, qui salutis suæ omnes
propè rationes à nobis suspensas habent.
Valete officii munerisque vestri memo-
res. Datum Strasburgi ex arce nostra
Episcopali Cal. Febr. anno à salute re-
parata MDLXXVII. Hæc laudatissimus
& sapientissimus Præful *Christophorus*.
Eundem verò Tractatum notis quibusdam
perutilibus illustratum iteratis typis
pro usu & commoditate sui Cleri ex-
cudendum curavit Ill. mus Princeps D.
Franciscus Guillelmus Ratisbonensis,
Mindensis & Verdensis Episcopus. . .
Colonia Agrip-

pinæ anno 1655. in 12. paria præfatus.
Hunc quoque cum notis & epistola
quadam adventatoria, in qua occasio-
nes Statui Sacerdotali perniciosiores
ponuntur, R. mus ac Ill. mus Princeps D.
Antonius Brixinensis Episcopus altera
vice recudi fecit Oeniponti anno 1675.
Istis verò ornamentis & encomiis spo-
liatum dedit *Joan. Busæus* Jesuita in-
ter spiritualia Trithemii Opera pag.
765. . .

VI. Eodem anno die VIII. Idus Aprilis
Trithemius ad eundem *Nicolaum Mercinensem*
amplam conscripsit epistolam, in qua
novitios Sacerdotes instruit de officio.
Scripsit & alias plures ad eundem
litteras fatis prolixas, quibus documenta
saluberrima tradit, de vita piè traducenda;
de cavenda mulierum familiaritate;
de studio sacræ Scripturæ, & Ss. Patrum;
de fugienda ebrietate; de vitandis tabernis,
otio, ignavia, aliisque vitiis. Has
epistolas extulit *Busæus* num. 1. 4. 5. 9. 10.

Iis itidem diebus, inter furentes, ut
ipse loquitur, mundialium rerum occu-
pationes, duos conscripsit libros
Homiliarum & Sermonum, seu *Exhortatio-
num ad Monachos*, quorum primum
die IX. Junii absolvit, & sextâ Augusti
suo Antecessori *Joanni de Colnhausen*
Seligenstadiensium eo tempore Anti-
stiti transmisit, correctionis ejus limâ
expoliendum; Alterum verò die 1. Sep-
tembris complevit, & XII. ejusd. præ-
fato Abbati inscripsit. Ita enim in
præfixis epistolis, & ad calcem utrius-
que libri legitur. In priori ad institu-
tionem fratrum, ut præfatur, Homilias
XXV. quas coram pro suo more indies
peroraverat, comportavit; in altero
Sermones septem secundum ordinem,
quo dicti fuerant, compegit. Solemne
istud habebat *Trithemius*, ut singulis
ferè diebus exhortationes ad suos
faceret, uti ex prologo in librum
de regimine claustralium liquet, unde mi-
rari subit, non plures esse servatas aut
editas; sed fatetur ipse se non omnes
litteris commendasse in epist. 34. apud
Busæum. Harum Exhortationum edi-
tionem Argentinensem de anno 1486.
referunt quidam Catalogographi; sed
credimus errorem inde natum, quòd
annum scriptionis pro editione con-
signaverint. Eas adhuc ineditas deli-
tuisset anno 1507. rescribit *Trithemius*
in sua ad *Rogerium Sicambrum* Episto-
lâ; ubi Opus his ait incipere verbis:
Militiæ convenit Christianæ. . . Prodic-
runt autem primò Argentorati anno
1516.

1516. in fol. min. ex officina *Joannis
Knoblouch Calcbographi*, impensis *Joan-
nis Hasselbergers de Augia* Constantien-
sis Diocesis, ut in fine legitur. In Opus
præfuit *Ottomarus Luscinus* Argenti-
nensis hoc decastico:

Si cui non satis est placidas sectarier equi
Leges Christe tuas: ni referat Monachos;
Serapion, Paulus, callémque Antonius olim
Præterat, salubris qui riget innumeris.
Aspera ut excruciet corpus, monstrare lucernâ
Nuitur, & plumam non finit esse thoro.
Ut pellant animi tumidum jejunia fastum,
Membra brevis foveat semisopita quies.
Hæc taciti factis docuere, sed aptior illis
TRITHEMIUS, linguâ qui valet atque manu.

Aversâ paginâ legitur Maximiliani Im-
peratoris privilegium Trithemio an-
no 1514. datum, ubi inter alia sa-
pientissimus Imperator: *Quum Te*, in-
quit, *varias tam veterum, quàm novo-
rum auctorum editiones non sine magno
labore, vigiliis & diligentia collectas,
composuisse humiliter nobis exposueris,
quas in lucem edendas totâ mente deside-
raves, atque hujuscemodi rei ministrum
noster & S. R. I. dilectus magister Joan.
Hasselberg de Constantia se futurum pa-
ratissimum obtulerit, formâsque idcirco,
quibus prænomina opera imprimere
valeat, magnis impensis comparaverit.
Nos itaque prædicti Magistri Joannis
indemnitati, tuique honoris ornamento
consultum iri cupientes, ne opera tua
magnis à TE laboribus & vigiliis com-
posita, veluti rubigine obducta latitent,
sed potiùs indies magis elucescant; idè
&c. Recusi sunt hi duo Exhortatio-
num libri *Antverpiæ* cum opusculis
Thomæ à Kempis anno 1574. in 8. &
iterum *Lovanii* cum regulis quatuor
Ss. Patrum anno 1575. Item *Florentiæ*
cum aliis ejusdem commatis A. 1577.
ac denique curante *Busæo* inter opera
spiritualia Trithemii Moguntiæ An.
1604. pag. 410. In illo autem ipso æta-
tis flore vigente suæ aliquamdiu jam
Abbatis munus sustinuerat *Trithemius*;
sed quàm modestum in eo dignitatis
gradu se præbuerit, nos edocet in ipso
Homiliæ secundæ exordio. In reli-
quis suos cum primis ad studium Scri-
pturarum inflammat, iisque salubria
ad benè beatèque vivendum suppeditat
documenta, ac subinde ignavos
acriùs mordet. Hos sermones cum
fortè fortunâ aliud agendo *Schelhornius*
aliquando pervolutasset, probè
gnarus, ut ipse præfatur, *virum inter
sui ævi πολυμαθῆς* meritò referendum,
scriptis etiam dogmaticis & moralibus
varia inserere consuevisse, quæ inibi
*P. Ziegelbauer Hist. P. III.**

haud faciliè quæsieris, nonnulla ex iis
notatu dignissima excerpit, suisque
amoenitatibus literariis intexuit Tom.
VII. pag. 283. pro genio exinde in rem
suam philosophatus.

VII. Circa idem tempus adornare
cepit *Commentarium in Regulam Ss.
P. N. Benedicti*, seu *Tractatum de regi-
mine Claustralium*, duobus libris com-
plendum; cujus tamen postremus de-
sideratur. De hac lucubratione *Trithemius*
ipse in epistola ad *Jacobum Syb-
berti Lacensem* in *Evphalia* Mona-
chum anno 1508. signatâ mentionem
injiciens, *Ea*, inquit, *quæ dudum in
Regulam Divi Principis nostri Benedicti
scripsimus, cum aliis in Spanheim re-
manferunt; cogitamus autem, quoniam
isthic multi postulant, aliam in eandem
facere lucubrationem, quæ priorem ve-
tustate dictionis aliquantulum excedat. . .*
At verò in epistola ad *Joannem Pie-
montanum* ejusdem loci Priorem se-
quenti anno datâ, totum se in com-
plendo *Hirsaugiensi Chronico* deten-
tum insinuans subdit: *Hinc fit, quod
Commentarios in Regulam S. B. sicut
proposueram, aggredi animo tuo haud po-
terò.* Ex quibus colligere pronum est
opus istud mutilum remansisse; nec de
parte altera nobis quidquam hactenùs
compertum: licet ipse ubique duos
ejus Operis libros designet: ita enim
in epist. ad *Rogerium Sicambrum* anno
1507. exaratâ: *Ad instantiam Nicolai
Stauronesii tunc Prioris mei claustralis
in Spanheim scripsi super Regulam S. P.
N. Benedicti libros duos; quod Opus
sic incipit: Venite filii, audite me.* In
prologo suos festivè perstringit æmu-
los, qui ei succensebant eo, quòd post
veteres Patres, qui sacrum Divi Be-
nediti Canonem luculentissimè expo-
suerant, rursùs ipse novus expositor
accederet. Superat verò ejus comen-
tarii liber primus manuscriptus in char-
tulariò S. Jacobi Scotorum *Herbipoli*;
ex quo illum in lucem protulit *Busæus*
inter Opera Trithemii Moguntiæ edi-
ta pag. 150. Eundem separatim recu-
di curavit *Henricus Sommalus* Jesuita
Valencenis anno 1608. in 8. Quo qui-
dem Opere nihil ille magis pium, nihil
magis eruditum in *Regulam Divi Be-
nediti* scriptum se legisse unquam non
semel affirmat. *Sommalio* consonat
doctissimus *Edmundus Martene* in ob-
servationibus præviis ad suum in ean-
dem Regulam *Commentarium*, ubi:
*Hoc opus, inquit, reconditiorem multi-
genamque Ss. Patrum lectionem exhibet;
sed quòd satis doleri non potest, decurta-
tum*

tum septem duntaxat continet capita, cum prologo, in quibus vix aliquid ad accendendum fovendumque religiosae disciplinae studium ac fervorem aptius aut fortius desideres. Idem ferè iudicium de eo tulit doctissimus Abbas Calmetus in suo itidem ad Regulam S.B. Commentario Gallicè edito Parisiis 1724. Tom. II. in 4. Illustris verò Felix Offelius Ser. mi Bavariae Ducis Consiliarius Aulicus & Bibliothecae Electoralis, quae Monachii est, praefectus, nuper per me ad suppetias novae, quam paro, Operum Trithemianorum editioni è locupletissimo Monacensi Chartophylacio sufficiens coram invitatus, in hac verba ad rem propositam rescripsit: *Commentariorum in Regulam SS. mi Patris vestri Benedicti liber secundus deperditus omnium Bibliographorum vestrorum vim odorem suscitare, & diligentiam acuere deberet ad eum retegendum; neque enim dubito alicubi cum blattis & imbribus luctari. Excussi in eum finem Catalogos Manuscriptorum plusquam triginta, variorum Bavariae potissimum Monasteriorum, qui Maximiliani I. Septemviri nostri, Principis etiam in literis maximi iussu sive rogatu concinnati sunt; sed pauca admodum Trithemiana ubique reperi, Haselbachii, Dünckelspühlanis, Henricis de Hassia & similibus Quotlibetariis omnes prope forulos occupantibus. Haec & alia summus ille vir, quae profectò morosioribus nostris Concellitis & Abbatibus pudorem incutere deberent. Sed ista alibi uberius.*

A. 1487. De tentationibus Monachorum. VIII. Cùm ætatis vigesimum quintum, regiminis verò Abbatialis quartum ageret annum, scripsit Trithemius libros duos de tentationibus Religiosorum, rogatu Joannis Damii Curtenfii Agrippinatis ejus quondam à cubiculis famuli, tum verò Monachi & Capellani, ac denique Sanctimonialium in Noviburgio prope Budonim Praepositi. Primus liber undecim absolvitur capitibus, in quibus agit de quatuor tentationibus, Deo, Mundo, Carne, & Diabolo. Post hæc multiplicia demonstrat tentationum genera, modosque & causas earumdem indicat. Deinde subjungit remedia, & quàm utiles sint proficienti in melius tentationes ostendit. Liber posterior sex tantum capitibus completitur, cæteris deperditis aut delitescensibus. In illo libro speciales vincendi tentationes formulam suo praescribit discipulo. Statim ab initio suam juvenilem causatur ætatem & regendi scribendique imperitiam; unde conjicimus Trithemium hoc opus

in ipso aditæ praefecturae Abbatialis exordio adornasse ac sensim expoliisse; Ita enim ipse: *Cui hæc, inquit, loquor? Tibi utique & fratribus tuis, qui nondum in discipulatu institutum me vobis praefecistis Magistrum. Modò quantæ sit temeritatis docere, quod nescias, coactus experior. En sermo implanatus meæ dat testimonium ignorantiae, quod puer ego balbutiens doctorum usurpaverim mihi nomen munisque. . . Extant hi duo libri inter ejus opera curante Busæo editi pag. 661. sed in posterioris libri extremis mutili, proindeque in nova editione ex MSS. supplendi. Sequitur ibidem Tractatus de vitio proprietatis claustralium decem capita completens, circa idem tempus ad instantiam cujusdam Monachi Bliedenstatis ab eo conscriptus. Quo quidem in opusculo ostendit primò Monachi proprium esse, voluntatem propriam abnegare, & Christi vestigiis insistere. Agit deinde de tribus votis substantialibus, quibus monastica religio innititur. Tum verò expandit quàm periculosum sit non reddere votum; ac denique ex Jure Canonico & SS. Patrum sententiis probat peculium Monacho penitus esse interdictum, nec Abbatem Monacho posse concedere proprium. Hinc excusantes proprietatis vitium egregiè carpit & admonet de periculis, atque ad illud fugiendum eosdem feriò cohortatur. Prociit hoc insigne opusculum primò Moguntiae anno 1495. typis Petri Friedbergensis exscriptum in membranis & in papyro cum aliis ejusdem tractatulis. Deinde recusum est, tum curis Busæi anno 1604. tum etiam Sommalii cum Commentario in Regulam S. B. Valencenis 1608. in 8. Extare Manuscriptum in variis Belgii Bibliothecis discimus ex Antonii Sanderi Bibliotheca Belgica Parte II. pag. 150. & 219. . .*

Eodem anno inchoavit laboriosum & vastissimum Opus de Scriptoribus Ecclesiasticis, quod septenni decursu absolvit, ut suo loco pluribus edifferam. Varias insuper Epistolas ad diversos annorum ferie dedit Busæus Num. 18. 2. 6. 12. 19. 11. 13. 14. 15. in postremis praescribit cuidam Clerico modum proficiendi in studio Divinarum Scripturarum. Tum fusè exponit, cur angusta dicatur via ad vitam æternam, lata verò ad perditionem. Deinde rationibus aliquot ostendit, non ideo religionis monasticæ propositum esse

deferendum, quòd in ea nonnulli inveniantur desideres & mali. In decima quinta tres dissolvit quæstiones, 1. *An secretum Confessionis patefieri possit?* 2. *Quando festa solemnia inchoentur & fiantur?* 3. *An fato aliquid sit tribuendum?* In prioribus expostulat cum aliquo de intermissis ad se literis; Arguit monachum causâ adeundæ Eremitæ cœnobio egressum; Causam fugitivi ad communem Abbatum conventum esse referendam contendit; in XII. conqueritur se nimis oppressum negotiis &c. . .

An. 1488. Investigatorum S. Scripturae.

IX. Sub idem tempus opusculum, cujus jam prius prima duxerat lineamenta sub titulo: *Investigatorium SS. Scripturarum*, ad usum fratrum suorum paulò curatius elaboravit. Mancum illud habuit Busæus, sed causis nescio quibus, suppressit; Nec hætenus, quod sciam, lucem publicam adspexit, dignum omnino meliori sorte, nostrâ præsertim ætate, quâ omnia sophisticis crepitibus perfonant, & Aristoteliadum ineptiis obfuscantur. Certè Trithemium divini oracula verbi impensissimè præter illius, quo vivebat, seculi morem & genium adamasse, ac Scripturas velut castas cordis sui delicias maximi fecisse scimus; ast longè aliâ præditos fuisse mente Monachos ejus cœnobii, cui præerat, discimus ex Homilia IV. in qua suos his compellat verbis: *Videmus inter vos quosdam Scripturarum ignaros, instabiles, discolos, vagos, quibus eo magis imputamus ignorantiam, quo minus inclinantur ad disciplinam. Turpe quidem est nescire, quod scire juberis; turpius non discere, turpissimum verò contemnere. Et sunt inter vos quidam, qui scientiam salutarem nesciunt; Sunt etiam, qui discere negligunt; quid si addam esse & alios, qui scientiam Divinarum Scripturarum penitus contemnant? Certè non mentior, Vos scitis, quia verum est, quod dico. . .* Hos igitur morosiores ut ad studia SS. Scripturarum accenderet, laudatum condidisse opusculum non ex vano conjicimus. Procudisse præterea alium Tractatum de vero modo studendi, discimus ex Chronico Spanheimensi ad hunc annum. Quo itidem tempore conscripsit alterum opusculum de Vita spirituali; necnon Speculum vitæ hominis Religiosi, & similia quædam synthemata hætenus anecdota, & fortè deperdita, aut alicubi cum blattis & tineis luctantia. Geminas quoque epistolas iis diebus exaravit ad Joannem Monachum Blydenstatisensem, in qui P. Ziegelbauer Hist. P. III.

bus aberrantem, & per devia incedentem graviter admonet, ut futurorum cautus periculis mala prospiceret, & de reliquo vitam in melius commutaret. Utraque lectu dignissima habetur inter editas à Busæo Num. VII. & VIII. plura ad hunc annum opuscula refert Chronicon Spanheimense ab eo conscripta, sed ordinem chronologicum videtur neglexisse, qui in Nepiacho explicatior apparet.

X. Proximo inde anno 1489. regiminis Abbatialis sexto composuit *Legendam S. Irmine Virginis*, filiae Regis Dagoberti, primæ in Horreo Trevirensi cœnobio Abbatissæ, cujus emortualis dies signatur in Calendario XXIV. Decembris, sacrae verò capitis exuvia olim adservabantur in Spanheimensi Sacratio. Scripsisse etiam eo tempore de *Laudibus S. Josephi Nutritii D. N. J. C.* librum unum, & alterum de *Laudibus S. Andreae Apostoli*, ac etiam unum de *Laudibus SS. mi Patriarchæ Benedicti*, prodit Chronicon Spanheimense. Sed an ista typis edita sint, aut delitescant anecdota, ignoramus. Versabat insuper alia quædam in manibus opuscula, quæ tamen isto anno non perfecit; Nam *studium linguarum orientalium, quod ante religionis ingressum adhuc in seculo positus inchoaverat, ac per septennium ferme intermiserat, alius intentus, ne per ipsum in oblivionem duceretur, rursus iis diebus totis viribus assumpsit excolendum*, ut refert Chronicon Spanheimense. Eodem anno varias conscripsit Epistolas, quas extulit Busæus Num. 16. 17. 21. 22. 23. in prima ad Priorem Brulensem Petrum de Suchtelen respondet ipsius querelis de fratre quodam Wilhelmo apostatâ; in altera hunc Wilhelum increpat, & ad viam reducere tentat. In XXII. signatâ IV. iduum Martii ad F. Bernardum de Slierbach Ord. Minorum Conventus Crutzenacensis Concionatorem, tractat de vera amicitia Monachorum. In sequenti, quæ XXI. est, ad eundem data XV. kal. Novembris recenset Auctores, qui scripserunt de *Misericordia Dei, de excellentia charitatis, gloriâ regni caelorum, sacra Eucharistiâ & de Laudibus B. M. Virginis*. In XXIII. ad eundem agit de *Timore servili, & de igne infernali*. Legi, inquit, de hac materia plurima, quæ magis opinionem faciunt, quàm certitudinem. . . Ait enim Augustinus: *Ignis æternus cujusmodi sit, & in qua mundi vel rerum parte futurus, hominem scire arbitror neminem, nisi fortè, cui Spiritus Divinus ostendit. . . sit ergò quidquid sit. . .*

A. 1489. Vita Sanctorum & Panegyres.

Epistolæ.

De modo studendi. De Vita spirituali. Speculum vitæ Religiosi viri.

Epistolæ.

fit. . . Sic autem vivamus dum vivimus, ut ignis, de quo loquimur, qualitatem evadamus. Curiosa magis, quam utilis est ista inquisitio, quoniam quod sine peccato nescitur, non est cum periculo distendum &c.

A. 1490. XI. Secutis inde diebus omnes prope ingenii vires in labores pro Ordine Benedictino intendit, atque anno 1490. regiminis sui septimo concinnavit Methodum & formam Visitationis Claustraliū; quod opusculum XXXII. capitulis absolvitur; in quibus ad Ss. Canonum obrusam examinat qualitates & jura Visitatorum, iisque visitandi modum præscribit. Typis postea ex mandato Capituli Provincialis Abbatum O. S. B. per Germaniam impressum est Norimbergæ, cum aliis ejusdem argumenti opusculis anno 1496. extatque inter ejus Opera à Busæo edita pag. 979. De hac lucubratione in sua ad Rogerium Sicambrum Epistola sic scribit: De modo & forma Visitationis Claustraliū scripsi librum, qui Norimbergæ dudum jussu Patrum est impressus, & ita incipit: Fratres tuos visitabis. . . De modo etiam & forma celebrandi Synodum Ordinis Provincialis scripsi librum unum, qui præscripto coimpresus est.

De modo celebrandi Capitulum Provinciale.

Eodem anno insignem habuit orationem coram Abbatibus in Congressu annuo Moguntiae in monte S. Jacobi celebrato, quæ excusa est ibidem eo tempore, & deinde recusa curante Busæo pag. 840. In ea agit Trithemius de fuga seculi, & de laudibus vitæ religiosæ; videturque esse ichnographia vel compendium alterius opusculi, quod eâ ætate procudisse prodit Chronicon Spanheimense hæc rubricâ: *Laudes vitæ Cœnobitæ*; quod quidem opusculum necdum anno 1507. typis vulgatum fuisse memorat in sua ad Rogerium Sicambrum Epistolâ, soloque titulo nobis hodie cognitum est. Eo in super anno Epistolam dedit ad F. Franciscum Wilet Ord. Minorum Concionatorem in Pfortzen, in qua exacerbatum hoc delinit popifmate: *Nihil responsione dignum in tuis reperi epistolis, qui sententias sermonibus imperitis obruisti. Mel absinthio misces, laudibus falsis interponis convitia, & dum utrique laxas habenas, neutrum me putas accipere. Bene quidem. Ego enim, qui profiteor monachum, nec laudibus variis demulceor, nec convitiis injustis ullatenus perturbor. Quid velis intelligo, & quid intendas non ignoro. Me operum tuorum constituis judicem, & causaris*

detractorem. Qualis es, talem me fore judicas. . . Sed quid mihi obtendis querelam? Nullum adhuc tuorum legi Operum, præter id quod de Novitiorum scrupulositate scripsisti, & paucas epistolas, in quibus si ut putas, limam reprehensionis apponerem, multa quam vilia scripseris, facile demonstrarem. . . Cum enim sis Monachus, usurpato jam vocabulo, & sacram coneris Scripturam evolvere, defectus sententiarum poetico stylo contendis palliare. Sed utriusque confundis industriam, dum nec Poëta es, nec Theologorum intelligis qualitatem. . . Si Franciscum tuum sanctissimum juxta habitus insignia imitari decreveris, elatam prorsus cervicem & in te & in aliis semper horrebis: Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Dicamus quod ait quidam: Hoc scio, quod nescio; Ne dum volumus plurima scire videri, nihil veraciter scire contingat. Hæc tibi, Frater charissime! breviter respondendo rescripsi, habiturus te, si humiliter accipias, amicum benevolum, vel pacificum iratum. . . Eodem anno die xvi. kal. Septembr. aliam ad F. Bernardum Slierbach ejusdem Instituti Concionatorem dedit Epistolam, in qua notatu digna hæc occurrit sententia: *Stultum est malo suo amicorum probare constantiam: quia sæpe dum paucis non creditur, multorum amicitia violatur. Desino plura congerere quamquam bellè & sapienter dicta.*

XII. In sequenti anno regiminis sui octavo Enchiridion seu Epitomen recessuum Statutorum Capitularium O. S. B. per Provinciam Moguntinam & Diocesis Bambergensem à tempore Concilii Constantiensis emanatorum, submisit primò Præfidentibus illius Provinciae Abbatibus censurandum, ut est in Epistola apud Busæum xxvii. ubi inter alia: *Præcepistis, inquit, ut ex Decretalibus & constitutionibus summorum Pontificum illa colligerem, quæ nostro convenirent proposito, ac utilitati consulerent. Feci quod potui, & ex eisdem constitutionibus, videlicet decretalium Benedicti XII. Martini V. Nicolai Cusani Card. & Legati Apost. Conciliorum Constantiensis & Basileensis, nobis quæquæ utiliora extraxi, & in unum cum cæteris compendium coarctavi. . . suscipiant igitur Paternitates vestre obediuntis opusculum, quod ut perficerem, vestram præfidentia mandavit imperium. Si quid emendandum occurrerit, limam auctoritatis vestre meo arbitrio libens subibit. . . Deinde idem opusculum cum aliis mi-*

fit

fit ad Joannem S. Ægidii Norimbergæ Abbatem prelo committendum, ut discimus ex Epistola xxvi. apud eundem Busæum, ubi: *Recessus, inquit, Capitularum ad mandatum DD. Præfidentium in breve quoddam Enchiridion coarctavi. Formam quoque, ut postulastis, visitationis incepti, & Dei auxilio ad finem usque perduximus, quam DD. Præfidentium examini discutiendam subjeci. De servando Capitulo Provinciali modum quemdam concepi, quem vestre quoque cum prædictis omnibus Reverentia destinavi. Bullam etiam Basileensis Concilii cum quibusdam aliis ex decretalibus & Benedictinâ, nobis opportuna collegi, & suis in locis abbreviata disposui. . . Cum ergo paternitas vestra hæc ipsa susceperit, examinet, & sic demum, si placuerit, juxta consensionem Patrum tradat imprimenda. . . Consilium autem mei est, ut forma visitandi atque servandi Capitulum non imprimatur; quia quod paucis convenit, in aures omnium non est propalandum. Hæc ille. Aliter tamen visum est Præfidentibus, siquidem memorata Abbreviatura sive synopsis recessuum Capitularium, unacum visitandi, & Capitulum celebrandi modo typis excusa sunt Norimbergæ accurate præfato Abbate per Georgium Stöchs ex Sultzbach civem Norimbergensem anno 1493. ut ex Gottwicensi in Austria, & Schwartzacensi in Francia codicibus ipsemet didici. Hujus quoque editionis meminit Roederus in Catalogo Librorum, qui Norimbergæ impressi sunt num. 324. & infra num. 393. addit librum de forma visitandi, & celebrandi Capitulum cum statutis Capitularibus recusum esse ibidem circa annum 1496. sed hujus editionis exenplar nullum videre nobis contigit. Extant eadem opuscula inter alia à Busæo digesta pag. 1026. De his agit Trithemius in sua ad Rogerium Sicambrum Epistolâ, addens etiam Statuta Annalis Capituli Patrum de observantia Bursfeldensi ornatiore stylo in unum librum abbreviando redigisse, qui Coloniae habetur in Cœnobio S. Martini, & incipit: *Reverendis in Christo Patribus. . . Præterea, subdit, ad instantiam Joannis Abbatis Bursfeldensis Modum & formam descripsi Annale Capitulum celebrandi; quod opus priusquam perficerem, ille obiit, & libellus in Spanheim cum aliis remansit; incipit autem sic: Reverendo Patri Domino Joanni. . .**

Synopsis Statutorum Bursfeldens.

Modus celebrandi Capituli Annalis.

Iisdem diebus utroque quasi cornu laboravit Trithemius in perficiendo

Scriptorum Ecclesiasticorum Catalogo, ut ex citata Epistola xxvi. discimus; ubi ad altesatum S. Ægidii Abbatem ita rescribit: *Cæterum quod postulastis denud de Scriptoribus Ecclesiasticis opus grande incepti, sed nimis occupationibus pressus perficere hucusque non potui. Spero tamen in hac me, si vixero, ætate completurum. Continebit autem plurimum, quam sexcentorum Doctorum nomina, scripta & tempora. Interim itaque patienter sustineatis, quia citius perficere non potero. . .* Eo itidem anno totus fuit Trithemius in adducendis ad reformationem Monachis in Odenheim Dioceseos Spirensis; quæ de re extat ejus Epistola ad Lubovicum Spirensis Episcopum data v. Maji. Scripsit etiam ex Hirfaugia ad Rupertum Argentinensem Episcopum, qui Visitatores Ordinis admittere detrectabat, in hæc verba: *Non ignoramus Episcopalia jura nostris visitationibus fore liberrima; cogit enim nos obedientia statutis obtemperare Apostolicis & Abbatibus Monachosque nostro Capitulo subiectos, quantum possumus, ad detestationem exhortari vitiorum & amorem virtutum. . .* Huc etiam referenda est Epistola ad fratres quosdam in tribulationibus constitutos, lectu dignissima apud Busæum N. XXX. pag. 969. . .

Epistola.

XIII. Circa idem tempus Trithemius ad instantiam Joannis Lapidæ de Colonia Prioris Carmeli Crucenacensis, & Jacobi de Cuba Lectoris ibidem scripsit Libros duos de origine, progressu, & laudibus Ordinis FF. Carmelitarum, quos anno 1492. submisit R. P. Joanni Wirici de Nussia ejusdem Ord. per inferiorem Germaniam p. t. Provinciali, cæterisque Patribus in Conventu Colonienfi capitulariter congregatis Epistolâ ix. kal. Maji signatâ. De tempore elucubrati Operis certiores nos adhuc reddit Trithemius in fine libri secundi, ubi Joannis de Aqua Veteri mentionem injiciens, hæc subdit: *Vivit adhuc in Conventu Aquensi. . . anno Domini, quo hæc scripsimus, 1492. indict. X. Typis excscriptum est opusculum Moguntiae circa annum 1494. quo signata in fronte comparet Epistola Rutgeri Sicambri ad Joannem Lapidam idibus Novembris data, Capitulis absolvitur duodecim, in quibus agit, de principio Ordinis Carmelitarum; de B. Elia ejus phosphoro & conditore; de conversione filiorum Prophetarum, aliorumque eremicolarum ante nativitatem Christi. Tractat*

A. 1492. De origine Ordinis Carmelitarum.

deinde de modo & tempore, quo data est regula Fratibus Carmelitis; de hujus confirmatione & approbatione; Inde inquit quare Carmelitae dicantur *Fratres B. Mariae Virginis de Monte Carmelo*; Agit denique de transmigratione eorum in Europam; de multiplici persecutione hujus Ordinis, & ejus contra aemulos victoriâ; de profectu, multiplicatione, & utilitate ejusdem Ordinis; de Sanctis & viris illustribus, ac Scriptoribus ejusdem Instituti. Addita sunt varia in librum epigrammata tum ipsius Trithemii, cum etiam *Joannis Empolidis* Canonici S. Petri Dumetensis, & *Rutgeri Sicambri*. Versus tales quales ego & Cluvenus. Vix lucem adspexerat gloriosum Carmelo opusculum, cum illicò illud excepit *Joannis Paleonydori* Carmelitani Batavi liber *Trimerestus, Anaphoricus, Panegyricus, de principio & processu Ordinis Carmelitici*, Moguntiae itidem impressus arte magistri *Petri Friedbergii* anno 1497. in 4. In ea, quam lustravimus utriusque Operis editione, titulum excipit Epistola *M. Mathæi Herbeni* ad Gotfridum Conventus Aquensis Priorem, eo stylo scripta, qui authori suo locum in *Menckenii* Charlataneria vindicat. Sequitur alia *Joannis Damii* Spanheimensis Monachi Epistola in *Tractatum Trimericum* Paleonydori ad R. P. *Arnoldum Bostium* Carmelitam Gandavensem ex Spanhemio v. kal. Majas 1496. data. Ejus Epistolae partem, cum Trithemium propius concernat, visum est hic repetere: „Venit nuper ad nos „ Carmelita tuus *Joannes Paleonydorus*, „ Batavus, vir bonus & studiosus, as- „ ferens secum quaedam synthemata „ de Religionis suae principio & pro- „ gressu. . . Rogavit itaque non sine „ magna instantia R. P. N. D. *Trithemium* Abb. quatenus id laboris „ pro Dei amore assumeret, & ipsum „ codicem legendo perlustraret, ne „ quid fortè contradictioni rationabili- „ liter obnoxium illo contineretur. „ At R. P. N. tum aliis & quidem al- „ tioribus studiis intentus mihi hanc „ contulit provinciam, ut ipsum codi- „ cem unâ cum ejus auctore diligenter „ relegerem; & si quas invenissem „ mendas, secundum veritatem histo- „ riarum emendarem. Ego igitur Præ- „ ceptoris mei cupiens adimplere man- „ datum, præfatum Joannem Paleo- „ nydorum auctorem voluminis mihi „ associavi. . . Anaphoricum ipsum di- „ ligentissimè legimus; superflua no-

„ stro communi judicio refecavimus, „ ambigua cum græcis & latinis exem- „ plaribus, quorum nobis copia erat, „ contulimus, & veriora nobis visa. . . „ multiplici attestazione comprobavi- „ mus. Sed cum nihil sit humanis in „ rebus perfectum, nostrum ingenuè „ fatebor erratum; Nam etsi studium „ non mediocre impendimus, nequa- „ quam tamen omnia correctione di- „ gna potuimus emendare. . . „ Mit- „ tunt ergò ad Bostium, ut ille opus per- „ ficeret, & emendatum ocyùs remitte- „ ret. Sequitur in præfata editione *Tri- „ meresti libri* alia *Rutgeri Sicambri* Epi- „ stola ad Paleonydorum auctorem data „ A. 1495. die x. kal. Februarii. Hanc „ excipit ipsius Paleonydori Epistola ad „ R. P. *Rumoldum Laupach* Priorem Fran- „ cofurtensem Ordinis Carmelitici data „ ex Aquensi Conventu v. kal. Martii an- „ no 1495. ubi circa finem hæc rescri- „ bit: „Et quia Reverendissimus in Chri- „ sto P. & D. Joannes Spanheimensis „ Abbas Ord. D. Bened. satis lucidè „ & extentè de Doctoribus nostri Or- „ dinis & illustribus viris in suo libro „ de laudibus Carmelitarum scripsit, „ de illis succinctim pertransibo. . . „ *Idem Cap. XIV. ejusdem libri ita ha- „ bet*: Anno Domini 1492. R. M. Pon- „ cius celebravit Capitulum generale „ Romæ. . . Eodem tempore Magnus „ ille Dom. Abbas Spanheimensis O. „ D. B. dictus JOANNES insignem li- „ brum de Ordinis nostri dignitate, ti- „ tulo & laude insignibusque & illu- „ stribus Viris conscripsit, qui Dei Ec- „ clesiam illustrarunt. Hunc librum „ religiosus Pater S. Theologiæ Lector „ *Joannes Lapidus* Colonienfis Prior „ Conventus Crucenacensis impressu- „ ræ comendavit anno Domini MC- „ CCCXCI. *Rursus Cap. XV.* Et „ quid, *infit*, de modernis nostræ Re- „ ligionis Carmeliticae Scriptoribus „ dicam? de quibus superfedere judi- „ cavi: Nam Venerabilis Abbas hi- „ storiarum armarium *Trithemius* tum „ in libro de Ecclesiasticis Scriptori- „ bus, cum de Scriptoribus Germa- „ niæ, plura de nostris narravit laude „ digna. Insuper in Tractatu suo, „ quem prætitulavit, *de Laudibus Car- „ melitarum*, LXVIII. nominatim, etiam „ quoad eorum scripta pro tunc sibi „ occurrentia compilavit. O celebra- „ rimum felicemque Patrem & Benedi- „ ctinum Beatum, qui Benedictæ „ Matris fratres sic amavit, ut sui Or- „ dinis initium, Patres, Fundatores, „ ipsūque patronatum ex vetusto

„ ob-

„ oblivionis sepulchro in lucem ad- „ vexerit; qui torpentem sacram de- „ fidiam nostram acutissimis calcari- „ bus urget; qui velut Angelus sub „ junipero *Heliam* dormitantem exci- „ tavit; qui sic Carmelitanos omnes „ ad Literarum sacrarum studia, ad „ meliorem animorum cultum ample- „ xandum animavit; cui se totum Or- „ do noster dat, devovet, atque tra- „ dit. . . Hactenus ille Scriptor coæ- „ vus; ex quo castigandi sequiores qui- „ dam Critici, qui Trithemium non ef- „ se laudati Operis authorem commi- „ niscuntur, quos inter *Dorschæus* in „ sylloge Miscell. p. 100. hunc partum „ Trithemio abjudicare sustinet. Sed „ frustra. Trithemium enim de laudibus „ Ordinis Carmelitarum scripsisse rece- „ pta apud eruditos opinio est, altisque „ adeò eorum in animis defixa radicibus, „ ut incassum *Dorschæi* argumentis la- „ cessita fuerit. Unde *Cl. Menckenius* in „ sua Bibliotheca semel atque iterum „ (pag. 807. & 855.) Trithemium illius „ Operis authorem esse perhibet. Mihi „ ne minimus dubitandi locus est reli- „ ctus, postquam citatas epistolas, & li- „ brum de miraculis ad invocationem B. „ V. M. in Urticetano Carmelitarum „ monasterio juxta Heilbrunnense oppi- „ dum patris evolvi. Iteratis verò ty- „ pis repetitus paruit iste Trithemii liber, „ primùm *Florentiæ* cum notis *Petri Lu- „ cii* Belgæ anno 1593. in 4. Deinde „ *Moguntiae* curante *Busæo* inter para- „ lipomena Anno 1605. in 8. pag. 534. „ Tertiò *Lugduni* cum *Marci Antonii* „ *Alegre* elogiis & auctariis anno 1639. „ in fol. Quartò cum *Auberti Miræi* & „ *Joannis Carthagenæ* additamentis *Colo- „ niæ* 1643. in 8. Ejus quoque versio in „ sermonem teutonicum recens adorna- „ ta prodiit *Pedeponti* hoc titulo: *Trithemii* „ *Abhandlungen von dem Ursprung* „ *und Fortgang des Ordens der seligsten* „ *Jungfrauen und Gottes Gebährerin Ma- „ riæ vom Berg Carmelo.* 1747. in 4. . .

A. 1492.
Oratio
de ruina
Ordinis.

XIV. Eodem anno 1492. celebratâ die vii. Cal. Sept. Erphordiae in monte S. Petri Abbatum Synodo, *Trithemius* insignem illam peroravit *Orationem de ruina Ordinis monastici, & de laudibus Congregationis Bursfeldensis*; quæ paulò post typis vulgata est *Moguntiae*, extatque inter alias curante *Busæo* editas pag. 850. Inde redux cum Venerabili Viro Dom. *Gerlaco de Breitbach* Tuitiensis prope Coloniam ad Rhenum Coenobii Antistite, ad hujus instantiam nobile illud condidit opu-

sculum *de Laude Scriptorum Manua-* De Laude *lium*, dignum fanè quod literis aureis Scripto-
procudant illi Præsules, quibus monarum Ma-
stica disciplina & bonæ artes curæ cor-
dique sunt. Ex eo quippe cum primis
discimus, quis olim labor Monachos
in coenobiis benè constitutis potissi-
mum occupatos tenuerit, *Librorum*
videlicet *descriptio, & necessariorum ad*
scribendum præparatio. Ita enim ipse
cap. ix. *Unus*, inquit; *corrigeat, quod*
alius scripsit; alius rubro perornet, quod
ille emendavit, hic notis distinguat, at-
que schematibus; conglutinet iste, & li-
get codicem asseribus; Tu aptabis asseres,
iste corium, laminas ille præparet ad orna-
tum. Nullius hinc desit ministerium, quo
devotus scriptor relevatus suum valeat
continuare officium. . . scindat unus per-
gamenum, alius purget, tertius linean-
do Scriptoribus aptet, alius encaustum,
pennas alius ministret. . . Hæc ibi. In
reliquis verò Capitulis commendat
præsertim sacrae Scripturae studium;
Veterumque diligentiam & amorem
erga libros extollit, & quantum labo-
rem in describendis codicibus impen-
derint, ostendit, probatque Mona-
chos non debere à scriptione cessare ob
inventam typographiam, quin tanto
magis eos ad studium & amorem scri-
bendi inflammat; *Enimverò*, inquit,
etiamsi multa volumina impressa sint,
nunquam tamen adeò imprimentur, quin
semper ad scribendum, quod impressum
non sit, valeas invenire; semper enim,
ut *Chrysostomus* ait, *diligenti aliquid*
superest. Prodiit porò hoc opusculum
primò seorsim *Moguntiae* typis *Petri*
Friedbergii anno 1494. exscriptum;
dein recusum est inter Opera Trithemii
curante *Busæo* ibidem 1604. pag. 741.
Laudatur verò in disceptatione de Se-
cretis Patrum Societatis Jesu *Mogun-*
tiae A. 1617. in 8. editâ p. 135. & in Jo-
annis Mabillonii Tractatu de Studiis
Monasticis. Extat etiam MS. in Biblio-
theca S. Jacobi Moguntiae, cum Ora-
tione in laudem *Ruperti* Abbatis Tui-
tensis &c. . .

XV. His itidem diebus inchoavit A. 1493.
laboriosum Opus *de Viris illustribus Or-* De Viris
dinis S. Benedicti in quatuor libros divi-
sum, quorum priores duos anno 1492. *illustri-*
perfectit, posteriores sequenti año com-
plevit, ut habet *Chronicon Spanh.*
Opus tamen necdum typis in lucem
prolatum fuisse anno 1507. memorat
ipse in Epistola ad *Rogertum Sicam-*
brum his verbis: *De Viris quoque illu-*
stribus Ordinis nostri scripsi libros qua-
tuor, qui necdum in lucem prodierunt;
quo-

quorum primus loquitur de principio & incremento ipsius Ordinis in genere. Secundus vero Catalogus est Sanctorum ex Ordine ipso canonizatorum. Tertius Romanos continet Pontifices ex ipso assumptos. Et quartus viros Ordinis exprimit insignes, qui non minus Ecclesiam Catholicam, quam Ordinem ipsum scriptis & lucubrationibus suis magnifice ornarunt. . . Hujus Operis autographum adservatur in Bibliotheca S. Jacobi Moguntiae ab editis non nihil diversum, cui Trithemius sua ipse manu haec praefixit: F. A. S. Hic desunt duo ultimi libri, tertius videlicet & quartus, quorum unus tractabit de Ss. & Canonisatis nostri Ordinis. . . Alius qui & ultimus, de Papis, Cardinalibus &c. Prodiit vero unacum Joannis de Turrecremata & Smaragdi commentariis in Regulam S. Benedicti Coloniae 1575. in fol. & inter Trithemiana curis Busæi Moguntiae 1604. pag. 17. Queritur statim in prologo Trithemius, quod cum in cæteris Ordinibus religiosi fortia ac meliores O. morabilia Patrum gesta scriptis sedulo sint commendata, in solo Ordine Benedictino, qui reliquis antiquitate, dignitate & auctoritate praestat, nihil aut parum invenerit singulariter esse conscriptum, quamvis non mediocriter laboraverit inquirendo. Hinc ad preces amicorum ex diversis Chronicis praesens comportare instituit opusculum; in quo totus ferè est in laudanda veterum Monachorum eruditione & industria, ut nempe illis exemplis defides excitaret ad amorem & cultum bonarum artium & virtutum. Ast quemadmodum ii, qui novæ cujusdam disciplinae rudimenta praescribunt, non adsequuntur omnia, sed in plerisque deficiunt, hallucinantur, aut parcius feminant, metuntve; ita etiam Trithemio accidisse in erudenda Benedictini Ordinis antiquitate ex vero censet doctissimus Mabillonius: Hanc quippe Provinciam pede tam presso subinde obivit, ut multa aliis explicanda, illustranda & supplenda reliquerit. Gratias nihilominus ipsi publice debemus maximas, quod ingenti labore suscepto in aurifodinam penetraverit primus, aliisque calcaria admoverit, ac viam praiverit, ut rem quaerent. Et hoc ipsum est, quod sibi proposuisse insinuat Trithemius, dum ait: *Ego autem sylvam historiæ transacti temporis, quantum licuit, ingressus, paucos collegi de pluribus, sequentibus viam, qui restant, inquirendi praebiturus, non terminum.* Ejus

vestigia tum temporis presere Andreas Bambergensis Abbas, Paulus Langius Posavienfis, Joannes Piemontanus Lacensis Prior, & Riswichiensis Gladbacensis Cœnobita, omnes in idem argumentum intenti; quorum tamen collectanea hactenus delitescunt anecdota. Majora deinde moliti sunt posteris, Arnoldus Wion, Antonius Yepes, Gabriel Bucelinus, Mabillonius, Pezsius, Ziegelbauerus &c. Eo quoque temporis intervallo librum de *Scriptoribus Ecclesiasticis* ante sexennium à se inchoatum submisit Joanni Dalbergico Wormatiensi Episcopo censurandum & illustrandum, ut est in Epistola nuncupatoria operi praefixa; qua de re uberior ad A. seq. redibit sermo. Tunc etiam Jacobus Wimpelingus Trithemium literis pulsavit permovitque, ut ex densa virorum illustrium sylvâ, qui in religione Christiana sub quacunque gente scripserant, separatam atque specialem sibi *Germaniae Luminarium* partem exciperet, uti discimus ex Wimpelingi Epistola primæ ejus Operis editioni Moguntinæ annexâ.

XVI. Vertente eodem anno scripsit Trithemius rogatu Blasii Abbatis Hirsaugiensis *Libellum Penthicum* seu *Lugubrem de statu & ruina Ordinis Monastici*. Opusculum verè aureum, Abbatibus cumprimis, omnibusque Religiosis ac cordatis Viris non minus utile, quam lectu necessarium; quod proinde Patres Capituli Provincialis eodem anno in Hirsaugiensi SS. Petri & Pauli monasterio congregati statuerunt perpetuis deinceps temporibus ad Prælatorum mentem in comitiis prælegendum, ut refert Chronicon Spanheimense, & ex recessu liquet. Opus undecim absolvitur capitulis, in quorum primo deplorat Ordinis monastici ruinam, & Abbates strenuè ad reformationem pristinamque observantiam cohortatur. Inde agit de primitivo Ordinis Benedictini statu, & flebilem, quam nunc induit, faciem graphicè depingit. Tum verò acrius invehitur in eos, qui se ab Ordine segregant, vel dudum, etiam cum Summi Pontificis annutu, abjecto schemate monastico, è malis monachis in pejores abierunt canonicos. Media dinde suggerit, quibus ejusmodi occurrendum sit dimembrationibus, atque morosiores Abbates his compellat verbis: „Ecce jam ab Ordine nostro in sola Provincia Moguntina sex Monasteria nostris temporibus translata sunt, & nisi alii

De Scri-
ptoribus
Eccles.De Ger-
maniae
Lumina-
riis.1493.
Libellus
Penthic-
us de
ruina Or-
dinis.

„ter

„ter vigilemus, graviora damna indies „patiemur. Sic nobis dissimulantibus, „ne dicam, torpentibus, Ordo paula- „tim minuitur, quousque tandem ex „toto dissipetur. Cur ergò tantis peri- „culis non obviamus? An pereunti- „bus cæteris nos de securitate sapien- „ter confidimus? Nonne veraciter di- „xit Poëta: *Tunc tua res agitur paries „cum proximus ardet?* Illis heri, nobis „simile cras imminet periculum. „Unusquisque vestrum, non dubito, „monasterium suum diligit, & nullatenus consentiret ab Ordine trans- „ferri. . . Quare ergò non defenditis „communiter, quod singulariter time- „tis amittere? Vereor Patres! ne in „hac dissimulatione pessima, nostra tenacitas arguatur, diligimus numerum, „& amittimus cœnobium; metuimus „paucas expensas, & perdimus trans- „latas mansiones; pecuniam modicam „non volumus exponere, & abundantissima cœnobium patimur ab Ordine „in alios transire. Utilitati communi „privata commoda præponimus, & „honorem Ordinis conservare non curamus. Multa dicimus, multa pro „utili defensione Ordinis concludimus, sed exponere denarios singuli „formidamus. O zelus debilis, quem „tenacitas inutilem facit! . . . Intueamini Ordinum aliorum Professores, „quàm sollicitè, quàm zelosè, quàm „constanter, jura, privilegia, cœnobium religionis suæ defendant, non „parentes expensis, neque laboribus, „neque contributionibus, ut Ordines „suos in vigore conservent. Nunquid „illis inferiores estis? Nunquid mendicantibus pauperiores? . . . Nescitis „ô Patres! quoniam vigilantibus jura „subveniunt? Non est bona patientia, quâ Dei honor negligitur, cultus illi debitus minuitur, integritas „Ordinis sancti violatur. . . Non vos „ergò lateat, quia nisi Ordinis instauratur unanimitas, facile prævalebit „adversariorum impietas. „Hæc ille Cap. V. Insequenti illos acrius vellicat, qui bona monasteriorum inutiliter consumunt, & Ordini vel in minimo subvenire contemnunt: Ita enim eos affatur: „Sanctus Benedictus TE, ô Abba „ingrate! sublimavit, divitem te fecit, Monachum suscepit, ex abjecto „magnificavit, fratrum suorum pastorem constituit. Quare ergò non recognoscis munificentiam Legislatoris „tui? Quare vicem non rependis ejus „beneficiis? Quid habes, quod de „regula ejus non accepisti? Quis tibi

1. Ziegelbauer Hist. P. III.

„commissum dotavit cœnobium? Nonne devotio Principum & eleemosynæ „fidelium? Cur ergò beneficiis tantis „ingratus es? Ecce in avibus, canibus, equis, curribus, famulis, concubinis, epulis, balneis, aliisque pendendarum opum instrumentis, triginta, quadraginta & ultra numos „auri non times exponere, & sancto „BENEDICTO vel unum renuis offerre. . . Quid dicam de structuris & curiosis & superfluis, quæ non minus „reprehensioni, quàm expensis sunt „obnoxia? picturis ornantur parietes, „auro pinnacula fulgent, monimentis fenestræ notantur: Clamat ad januam pauper, Ordo facer angustatus petit auxilium, & nullus dignatur præstare subsidium. O Abba! „minister voluptatis, cultor vanitatis, „pietatis inimice! qui substantiam „monasterii turpiter effundis, qui auro vina libas, qui Ordini tuo subsidium negas, quemadmodum S. Benedicto rationem villicationis tuæ rediturus es? Si dives epulo sepultus „est in inferno, quia Lazaro de suo „auxilium non contulit, quo sepelietur Abbas, qui aliena suo Domino „negavit? . . . Nunquid Cœnobii tui „paupertatem allegare poteris, quâ „tam multa turpiter consumis? Pudet „me dicere, quod facere Abbates „multi non verentur. „Hæc & plura Trithemius, digna fanè quæ uncialibus literis omnium Abbatum cordibus insculpentur. At enim ut ex vero Theophilus Raynaudus Jesuita in sua Threnodia judicat: *Penthicus Liber Trithemii aliud non est, quàm lamentatio ruinarum Ordinis sui Benedictini; Cujus item Ordinis plerisque locis convulsi & eversi Threnos vulgavit annis superioribus Joannes à Bosco, malè ob id à suis exceptus.* Aded periculosa plenum opus aleæ tractat, qui Antistitum vitia fugillat! Verùm Trithemius de suæ intentionis rectitudine securus, obturatis, inquit, auribus probra eorum transibo, modò sanctis & eruditis viris placeat onus, quod porto. Nihil me scripsisse memini, quod amici nostri valeant lacerare, sed vera, sed manifesta, & quæ oculis pateant omnium; quæ si scribi nolunt, doleant etiam facta, aut facere erubescant. . . Extat porrò laudatum opusculum MS. in pluribus Belgii & Germaniæ Bibliothecis. Typis expressum primò prodiit Moguntiae circa A. 1494. in 8. idemque comparet inter alia à Busæo edita pag. 806. Scorsim verò zelosi cujusdam Abbatis sum-

K k

ptibus

ptibus recusum est *Bambergæ* A. 1739. in 8. Recensio habetur in Florentinis novalibus Rei literariæ num. 44. de dato 2. Novembr. 1742. col. 698. sub Capite *Ex Germania*.

A. 1493.
Oratio
de ruina
Ordinis...

XVII. Celebratâ eodem anno provinciali Abbatum Synodo Hirsaugiæ die Dominicâ *Jubilate*, Trithemius in ea præsedet, atque prolixam de eadem re orationem ad Patres habuit, quæ desideratur. Eo autem congregatos Antistites permovit, ut præfatum libellum deinceps ad mensam prælegendum decernerent, ac contributionum taxam pro Ordinis utilitatibus in posterum pendendam stabiliter constituerent. Eam, cum edita non sit, alibi dabimus integram. Nonnullas quoque diebus ad diversos Abbates conscripsit epistolas, quas inter una nobis obtigit anecdota, meritò hinc intextenda; ita enim habet: „*Venerabili & amantissimo Patri Domino ADAMO Abbati S. Martini Coloniae Frater Joanes vocatus Abbas in Spanheim, quidquid officii poterit, cum sincero parendi affectu. Quoniam rogasti me discipulum Magister, imperitum peritissime Pater! ut quemadmodum nuper compilavi epitomen recessuum Capitularium Ordinis nostri per Provinciam Moguntinam & Diocesim Bambergensem à tempore Concilii Constantiensis emanatorum, ita quoque institutæ & propagatæ per Germaniam inferiorem reformationis & Capitularum, quæ per Coloniam & Trevirensis Provinciam habita sunt, historiam concinnarem, sanctæ profectò & justæ petitioni pro viribus lubens satisfacerem. Sed tametsi non desit promptitudo animi, Téque zelus Ordinis & fervor disciplinæ, quo inter reliquos ejus provinciæ conspicuus emines, dignum omnino efficiant, cui pro honore Dei & bono Ordinis ac observantiæ regularis promotione postulanti nihil possim aut debeam recusare; quia tamen necessaria ad opus perficiendum desunt subsidia & monumenta, æquissimæ petitioni tuæ nequaquam poterò satisfacere, donec ea ad me mittantur, quæ in hac re literarum testimonio fuerunt commendata. Memini equidem venerandam Paternitatem vestram mihi aliquando altè conquestam esse, pauca earum rerum, quæ dignæ essent tum relatione, tum scripto, à Majoribus ad posteritatis notitiam esse transmissa.*

Epistola
ad Adamum
S. Martini
Colon.
Abb. de
quo plura
in Chron.
Hirsaug.
ad annum
1499.

*Comunis ferè hæc est bonorum omnium querela; & nihilominus in eo ipso, in quo veteres culpamus, nos ipsimet reos esse profiteri debemus. Est enim perniciofa hæc Mortalium consuetudo, ut æstimationi semper vilescant præsentia, sola præterita menti placeant, pauci de futuris sint solliciti. Unde confurgit in contemptum dissimulatio veritatis, & plures occurrunt, qui Præscorum gesta Patrum aut veterum historias libenter audiunt & legunt, paucissimi verò qui res sui temporis notatu dignas ad memoriam consignent posteritatis. Quo demùm fiet, ut & sequentes rerum retroactarum studiosi, eandem incuriæ notam nostris inurant temporibus, quam nos præterlapsis inurimus. Quapropter, si hoc dedecus à nobis amoliri velimus, in id serio incumbendum erit, ut quæ modò in Ordine geruntur memorabilia, victuris chartis sedulo committantur. Hunc in finem TE præstantissime Pater! impensè obtestor, ut pro ea qua polles Præsidis & Reformatoris per inferiores istas partes Generalis auctoritate & efficaciori suadâ, venerandos Coabbates tuos ad diligentiorum rerum suarum tam præteritarum, quam præsentium consignationem hortaris & inducas. Veniet enim tempus, quo feri nepotes in nostræ ætatis acta & historias non minùs studiosè inquirent, quàm nos modò in præterita inquirimus, & quemadmodum hodie magni facimus Añales Veterum, utut parcos & jejunos, ita quæ nos scribimus, quamvis animis vilescant nostris, olim iudicio placebunt posteritatis. Agendum ergò esse censeo, ut in qualibet provincia uni alterive viro prudenti & erudito conscribendarum rerum successivè in cœnobiis & congregationibus gestarum cura perpetuò demandetur, ac deinceps caveatur, ut reliqua fragmenta, ne pereant, sedulo colligantur, & in unum volumen curatè digerantur; quibus ad me transmissis, laudabili vestro desiderio pro virili parte satisfacere largiente Domino studiosè conabor. Suscipiat itaque Paternitas vestra promptum animi officium, & ut rem ipsam exequar, vestrum, si lubuerit, mandet imperium. Reliqua postulata, quod attinet, quamvis ad me non spectet ista tractatio, tamen cum sim vestri amator Capitali, non erit, ut spero,

„vobis

vobis onerosa avifatio discipuli. Eam his inclusam literis transmittito, cum libello lugubri de ruina Ordinis Monastici. Vestrum erit venerande Pater! solidum à carioso, verum à falso, consentaneum ab incongruo discernere, mihi sufficiat, quod sentio, explanasse. Totus ego sum in ea persuasione, quòd sola divisio Ordinem nostrum confundat, & despicabilem reddat. Vetus effatum est, *Concordiâ res etiam parvas crescere, discordiâ maximas dilabi*. Si ergò cupimus Unionem nostram à pravorum moliminibus fartam tectamque servare, necesse omnino erit Abbates refractarios ad illius obedientiam reformare, ac unitis viribus animisque bonum publicum procurare; quia nisi instauretur unitas, facile prævalebit adversariorum impietas: Scriptum enim est: *Omne regnum in se divisum desolabitur*. Modus autem obviandi dimembrationibus, ceterisque malis facile discitur, si exemplum aliorum à nobis in praxin convertatur. Videmus Ordines reliquos ex suis Procuratores in Urbe Roma constituere, qui malorum principis obstitunt, & nihil contra Ordinem suum convalescere permittunt; quid ergò vetat, quominus id ipsum Ordo noster faciat? cum sit ceteris penè omnibus antiquior tempore, stabilior autoritate, & divitiis præstantior? Verùm de his plura, dum largiente Domino ad proximum Capitulum Coloniae celebrandum venero. Opto interim Venerabilem Paternitatem Vestram ad Congregationis nostræ & Ordinis decus in senectute uberi diutiùs valere incolumem, meique memorem apud Deum. Data manu suâ anno Domini MCCCCXCIII. die vi. idus Junii.

F. Joannes Abbas S. Martini
in Spanhem.

1493.

XVIII. Ineunte mense Septembri ejusdem anni Abbates Provinciæ Colonienfis & Trevericæ solemnem quoque habuerunt congressum Coloniae, ad quem invitatus missusque Trithemius nomine Abbatum superioris Germaniæ comparuit, & insignem illam Orationem peroravit, quæ inter editas tertia est, hoc rubro: *Collatio de Republica Ecclesiæ ad Monachorum Ord. Divi Patris Benedicti, habita Coloniae in Capitulo annali, primâ die mensis Sept. anno Domini 1493. In ea deplorat cum*

Oratio
de repu-
bica fe-
derata.

primis statum Ecclesiasticum sui temporis, acriùsque invehitur in damnablem beneficiorum pluralitatem, & Episcopos mali exempli choragos egregiè, ut merentur, carpit. Exungue leonem agnosce: *Vos avari, inquit, vos immundi, vos elati Pastores! sanguinem pauperum comeditis, pluralitate beneficiorum vestrorum pauperes Sacerdotes vobis doctrinâ & sanctitate meliores spoliatis. . . Lac & lanam de ovibus recipitis, & custodiam earum mercenariis infidelibus collocatis. . . Væ Pastoribus qui pascent semetipsos, qui oves Domini negligunt, qui terrenis lucris inserviunt, qui sua, non quæ Jesu Christi inquirunt. . . Hi sunt lupi rapaces, qui veniunt in vestimentis ovium, Dominici gregis dissipatores & inimici, qui Ecclesiasticas dignitates indignè ambiunt, prælaturas auro & sanguine emunt, per fas nefasque principatum populi acquirunt, & sub Ecclesiasticæ libertatis nomine, quasi benè fecerint, nequiter se defendunt. . . Talis modò tua est Respublica, O sancta Mater Ecclesia! ut in Sacerdotibus tuis atque iudicibus desint, qui corrigant improbos, soli apud illos, qui corrigantur, occurrant. . . Et infra: *Kari sunt, inquit, Ecclesiarum Prælati nostris temporibus, docti, pii simul & devoti. Quare? quia non à Spiritu sancto, sed ab hominibus eliguntur. . .* Hæc postquam fufius est profecutus, inde ostendit, cur à Principibus nunc Ecclesiæ spolientur; causamque adscribit præcipuam depravatis Sacerdotum moribus, qui super custodiam speculatores positi, adversariis nocendi potestatem offerunt, seque apud Deum & homines reddunt contemptibiles. . . Post hæc omnem verborum impetum in Ordinis Prælatos effundit, pluribusque monstrat, duo principaliter D. Benedicti Ordinem reddidisse gloriosam, Doctrinam videlicet *Scripturarum, & sanctitatem morum*. Enumeratis deinde viris aliquot illustribus, qui hanc familiam scriptis suis & virtutibus olim exornârunt, subdit: *Sed ubi nunc est tale studium Monachorum? Ubi amor ad divinas Scripturas Abbatum? Pro pudor! jam magnus & utilis in Ordine dicitur, non qui scientiam Scripturarum colit & diligit, sed qui colligendis perituris divitiis sordescit. O Patres! ô Fratres! non sic quondam res nostra publica floruit; non sic Ordo noster antiquitùs crevit. . . Sed respondere solent Abbates mundo dediti, excusant se à studio Monachi vanitatis amici: Nos in simplicitate nostra manere libenter volumus,**

K k 2

qui

qui etiam doctos per abrupta vitiorum in perditionem ire videmus. . . *O stulti, subdit, & insipientes! qui ignaviam vestram non absconditis; sed ad majorem confusionem vestram inimicos Divinarum Scripturarum vos palam ostenditis. Bene dicitur proverbio: Quoniam Scientia non habet inimicum nisi ignorantem. Vos amatores mundi, vos sectatores vanitatis! qui studium Scripturarum à vobis insipienter abjicitis, cur illud in aliis non amatis? Manete ergò in simplicitate vestra non recta; manete in humilitate asinina; nolite intelligere, ut bene agatis, nolite Regulam S. Benedicti attendere; nolite à stultitia vestra recedere. . . Sed quid tandem respondetis omnipotenti Deo & Legislatore vestro Benedicto, cum curam ovium suarum à vobis requirent? Hæc & plura ibidem Trithemius, lectu, nisi planè fallitur animus, æquè jucunda ac utilia. Eodem ferè tempore videtur concinnasse Resolutions quasdam dubiorum circa Missarum celebrationem occurrentium; Quo de Opere videlicet Epistolam Joannis de Lapide super Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum item Chevillierium, ubi narrat, quàm sæpè & quibus in locis impressum fuerit.*

A. 1494.
Liber de
Scriptori-
bus Ec-
clesiasticis.

XIX. Postero inde anno *Librum de Scriptoribus Ecclesiasticis*, quem septenni labore eo usque deduxerat, typis excudendum dedit, primùm Moguntia, ut aliqui volunt, dein Basileæ per Johannem de Amerbach in fol. Cui editioni addita est Trithemii Epistola, in qua rationem reddit, cur inter Scriptores Ecclesiasticos posuerit multos secularium literarum Professores. Elegans cum primis est doctissimi Sebastiani Brant Poëtæ laureati, & Joannis de Lapide Carthusiani Parisiensis, de eo judicium eidem editioni præfixum. Recentiorum qui de Scriptoribus Ecclesiasticis universè & ex instituto egerunt, primus est Trithemius. Hunc tamen Catalogum contexuit ex aliis, qui præcesserant, atque ab Apostolorum inde temporibus ad ætatem usque suam perpetuo filo deduxit, additis, si quos ab aliis omissos ipse indagare potuit. Eo autem in Opere complexus est Scriptorum Ecclesiasticæ Christianæ addictos, sive Theologi sint, sive Jurisconsulti, sive Philosophi, Medici, Grammatici, Geographi aut Historici, vel alterius disciplinæ cultores, quorum elogium pangit, vitæque synopsis, & Operum indicem exhibet, agens de illorum patria, professione,

ingenio, officiis, fatis, aliisque circumstantiis, quæ juvent tum ad illustrandos, tum aliquando ad deprimentos auctores. Inscriptum Opus titulo simplici, qui naturam lucubrationis mentemque compilatoris explicaret, non qui lectorem emptorésque pompatica, ut fieri amat, vel ampulata & vaniloquâ epigraphe deluderet. Ubi tamen orbis eruditi conspectum subiit, diversum de eo criticorum fuit judicium, his adplaudentibus, dum cæteri censuras inurunt. Nec aliud quidem à Trithemio expectari debuit collocatæ in hoc operæ pretium, cum nullus hujus commatis è prelo liber unquam emerferit, quem pari homines omnes opinione admiserint. Hic enim si unquam, quot capita, tot sententiæ. Testes erunt locupletissimi Gesnerus, Simlerus, Draudius, Königius, Bellarminus, Vossius, Possevinus, & inter recentiores Elias Du-Pin, Caveus, Oudinus, Ceillier, reliquique Bibliographi mutuo inter se conflantes discidio, pluribus licet succollati subsidiis, quàm Trithemius, qui argumentum innumeris adhuc involutum difficultatibus elucidandum suscepit, primusque glaciem fregit, & latissimum dicendi campum sequioribus aperuit. Sicubi ergò oscitaverit, vel errores quosdam chronologicos aut historicos admiserit, facile veniam ei tribuendam censemus, cum is majorum longè rerum iliadem condiderit, quàm Homerus, cui subinde etiam somnus obrepit, & aliunde tempora auctorum præsertim veterum ac ineditorum sæpissimè ignorentur, rerum quoque quas tractant, vis ac scopus ex titulo non satis divinari possit. Num verò deferendum quidquam sit Jacobi Wimpelingii adversus hunc Trithemii partum officii, alibi dicemus. Sed neque hinc moramur illam, quam triobolares quidam Critici apud Magirum in Eponymologio ipsi impingunt censuram: *Quod nempe uno omnes calopodio Scriptorum calcet i. e. iisdem aequè laudibus, quos laudat. Addi poterat, inquit Fabricius, TRITHEMIUM semper laudare libenter & commendare studium Scriptorum quos refert. Id quod longè mihi videtur æquius & præstare ignavo ingratoque silentio, vel acerbis & inhumanis indignisque aliorum censuris, atque invecivis in eos, qui pro virili suæ conati sunt aliquid conferre in communes usus lectorum & prodesse aliis sine cuiusquam injuria. Sed & audiendus hac de re doctissimus Andreas Thevetus En-*

golis-

golismensis Cosmographus regius, qui inter alios Trithemii partus, hunc præcipuè celebrat his verbis: *Entre les autres livres de l'Abbé Tritheme, celui, qu'il a intitulé des Escrivains Ecclesiastiques, est digne de perpetuelle memoire & louange. . .* Eruditissimus quoque Angelus de Rocca Augustinianus in Catalogo Bibliothecæ Vaticanæ anno 1591. edito: *Trithemius*, inquit, *ex Ordine Benedictino Abbas Sponheimensis deinde Peapolitanus Librum de Ecclesiasticis Scriptoribus, studiosis admodum utilem & commodum scripsit. . . Et sanè, inquit Suffridus Petri, nullum Scriptorum genus est, cui plus gratiæ, plus venerationis debeat, quàm ei, cui id cura fuit, ut perpetuos quosdam Catalogos Authorum texeret, ex quibus posteritati constare posset, quis, qua de re, quid, quove tempore conscripsisset. Quod cum Trithemius in memorato Opere, diligenter præstiterit, non est profectò, quod ipsi unguem infigamus; siquidem id extra controversiam est, multos insignes Scriptores cum summo Republicæ literariæ detrimento fuisse interituros, aut delituisse prorsus incognitos, nisi ipse suis indicibus ad investiganda eorum opera studiosos excitasset, aut ipsorum memoriam ad posterum propagasset. His accedit Hieronymus Platus S. J. Theologus, qui Trithemium vocat *accuratum & sedulum scriptorem, cujus in discernendis scriptoribus, horumque lucubrationibus prudens judicium cordati omnes suspiciunt. Quæ etiam causa fuit ut laudatus Trithemii liber iteratis typis sæpius recederetur. Primùm Parisiis apud Rembolt anno 1512. in 4. appendice auctus ab auctore quodam Anonymo, qui doctos aliquot proximis annis fecutos enumerat. Quamquam verò Trithemius in prologo Operis, se in ultimo anno Frederici III. Imperatoris (qui in A. 1493. incidit) finem scribendi fecisse ipse profiteatur, uno tamen anno ferè ulterius prorogavit, pluresque adjecit superioribus, quos anno 1494. floruisse commemorat, quo & ipsum Opus primò typis excusum insinuavimus. Sed & ipsemet postea hunc indicem pluribus auxit Scriptoribus præsertim Teutonicis ad annum 1510. claris, ut videre est in codice membranaceo MS. Universitatis Herbipolensis. Wimpelingius etiam aliquot adjecisse putatur. Ast cum primis insigne est & amplissimum, quod Joannes Boutzbachius Piemontanus Lacensis in agro Treverico Cœnobii Prior Trithemio finchonus**

addidit auctarium, ultra sexcentos auctores complectens, quod cum hactenus delituerit anecdotum, multam autem præbeat Scriptorum tum veterum, tum Trithemio recentiorum notitiam, novæ illius Operis editioni jure quodam suo inferi meretur. Extat namque integrum in præfati cœnobii chartulario. Iterum typis repetitus paruit laudatus liber Colonia ex officina Petri Quentelii 1531. & rursus ibidem anno 1540. Notæ super editionem Coloniensem reperiuntur in Bibliotheca sacro-profana Latini Latini p. 77. Deinde studio Balthasaris Werlini Coloniensis adauctus ibidem recusus est A. 1545. Sed diversâ methodo usus editor, Chronologiæ seriem, quæ hactenus continuata fuerat, reliquit, & Scriptores, quos magno suo studio congescit, ordine alphabetico recensuit; quem postea Suffridus Petri Leovardensis Frisus U. J. Lic. & in Burfa trium coronarum apud Ubios Professor in ordinem redegit, atque primus sex Authores ejusdem argumenti, Hieronymum videlicet Gennadium, Isidorum, Honorium, Sigebertum, & Henricum de Gandavo præmisit Trithemio, variisque annotationibus illustravit, recuso Opere Colonia typis Materni Cholini anno 1580. in 8. Cum autem hujusmodi indices non tantum ad cognitionem authorum, sed etiam ad investigationem librorum utentibus inservire debeant, Suffridus, quò magis commodaret lectori studioso, non gravatus est, quantum quidem in se fuit, in singulis Scriptoribus declarare, ubinam eorum Opera vel typis excusa sint, vel manuscripta adserventur, ut comparari possint. Notas præterea addidit chronologicas, & quinam Scriptores apud Trithemium reperiantur, curatè indicavit; ac ne videretur sine delectu authores omnes æquali bilance ponderasse, suis locis diligenter inculcavit, quo in numero eorum quisque sit habendus. Deinde cum posterior Trithemii appendix Alphabeti tantum serie constaret, ratus est Suffridus authores eâ comprehensos in justum temporis ordinem esse redigendos, ne continuus chronologiæ decursus interrumperetur. Ad extremum quia post primam Trithemiani Operis editionem, elapsis tum annis penè centum, Ecclesiasticorum Scriptorum numerus haud quaquam exiguus succreverat, etiam hos in supplementum Operis addendos esse putavit, ut perpetua quædam Bibliothecæ ratio constaret in Ecclesi-

sticis ad suam usque memoriam. Hæc porrò editio prodit Colonia an. 1594. præmissâ pereleganti nuncupatoriâ ad Venerab. in Christo Patrem D. Godefridum Werdenensem S. Panthaleonis Abbatem. Eundem Trithemii librum refudit Freherus inter Opera ejus historica Francofurti A. 1601. in fol. edita; sed istis, quæ numeravimus, parergis & auctariis denudatum; aliis tamen subinde additionibus interpolatum. Novissimè demùm Albertus Fabricius Suffridum imitatus idem Trithemii Opus cum aliis sex supralaudatis Bibliographis Hieronymo, Gennadio, Isidoro &c. in lucem reddidit Hamburgi anno 1718. in fol. Ita verò ipse præfatur: *Joannis Trithemii liber de Scriptoribus Ecclesiasticis ne utiquam omnittendus mihi est visus, qui etsi post primam editionem Moguntinam A. 1494. in 4. sæpius vulgatus, tamen raro hodie obvius est, venalis certè nusquam prostat, cum tamen non modò Miræi auctarium atque liber de Scriptoribus Ecclesiasticis ad illum velut in supplementi vicem referatur, sed & Trithemius unus sit is, ex quo plurimi Scriptorum recentiores hausserunt, hauriuntque, quæ de superiorum temporum Scriptoribus, ubi veteres illi nos destituunt, sive vera, sive falsa tradunt. Addidi igitur etiam Trithemii librum, sed non modò emendatiorem multis locis, quàm est editio Wecheliana, sed & capitibus addidi numeros, toti Operi notas, breves illas quidem, sed quibus tamen, spero, lux aliqua locis obscuris haud paucis, vel minùs rectè se habentibus medela adhibebitur, licet plura aliis adnotanda, & Baltasaris Werlini commentationes, qui totum Trithemii Opus ordine etiam mutato pervertit, ipsi insolidum reliqui. Indicem denique subjeci Chronologico-Alphabeticum, ad veteres simul Scriptorum præmissos omnes, & Miræi auctario parallelum. . .* Itaille. Sed forsàn & hæc olim meminisse juvabit nonnulla in posterioribus ejusmodi editionibus addita esse, quæ Trithemius nunquam cogitaverat: *Impostores enim sequioris temporis, uti Schanatus observat, multa hujusmodi in scriptis Catholicorum Doctorum inseruerunt, ut venenatam doctrinam suam eorum quasi auctoritate roborarent. Quapropter consultum fuerit veteres editiones & manuscriptos codices pro nova editione adornanda conferre. Extat verò Trithemii authographum in Bibliotheca S. Jacobi Moguntiae; Auctarium in Bibliotheca Universitatis Herbipolensis. Vide Fleury Hist. Eccl. Tom. XXIV. pag. 229.*

XX. Eodem temporis decursu Trithemius ad petitionem Rumoldi de Lau-^{1494.} pach Prioris Carmelitarum Francofur-^{D. Lau-} tensis Conventus, *Ornatissimum scri- ditus S. psit *Librum de Laudibus S. Annæ Matris* Annæ, *beatissimæ Dei Genitricis & Virginis Mariæ, qui à multis magno habet in pretio, estque hodie vulgatissimus, ut perhibet Chronicon Spanheimense ad hunc annum. Continet capita XVI. in quorum primo tractat de laudibus S. Annæ in genere. 2. Invocat Divinum auxilium ad id, quod intendebat, perficiendum. 3. Hortatur fideles, ut S. Annam colant. 4. Invehitur in eos, qui memoriam S. Annæ lacerant. 5. Ostendit quòd Deus S. Annam ab æterno in parentem elegerit. 6. Quàm sancta & Deo grata semper extiterit vita ejus. 7. Quòd S. Anna filiam suam S. M. V. sine peccato conceperit. 8. Quemadmodùm S. Mater Anna filiam Deo obtulerit. 9. Quòd S. Mater Anna apud Deum in magno sit honore. 10. Quòd potens sit nostris miseris subvenire. 11. Quòd à nobis in maxima veneratione sit habenda. 12. Agit de celebratione Festi S. Annæ. 13. Edisserit quibus exercitiis eam honorare debeamus. 14. Miracula quædam S. Annæ succinctim recenset. 15. Dissertit de fraternitate S. Annæ. 16. Concludit Opus cum exhortatione ad cultum & confraternitatem S. Mariæ Annæ. Id porrò Operis Moguntiae per Petrum Friedbergensem typis excusum anno 1494. in 4. prodit, variis ad calcem parergis & epigrammatibus exornatum. Aliam editionem Lipsiensem laudat Fabricius eodem anno procuratam, & additâ Legendâ S. Annæ 1512. in 4. Extat etiam inter paralipomena curante Busæo Moguntiae anno 1605. edita pag. 619. Vix lucem adspexerat hic partus, orbem eruditum aliquamdiu suspensum in controversiis tenuit. Cùm enim Capite VII. de purissima conceptione Deiparæ mentionem injecisset Trithemius, eamque *immaculatè conceptam* assereret, surrexit quidam ex Ordine Prædicatorum Wigandus Cauponis dictus, tum Frater Penfans temporis Conventus Francofurtensis Concionator, homo quidem satis doctus, sed nimium temerarius & elatus, qui Opus quantum ad *immaculatam Conceptionem* impugnare conatus, scriptis quibusdam literis pseudepigraphis assumpto Fratris Pensantis nomine acriori sale resperis, quas per ignotum Trithemio submisit, eundem quasi de conceptione Virginis perperam scripsisset**

plisset, pertumidè reprehendens. His ille continuò responsum dedit, in quo pari pectine Dominicanum depexuit in hæc verba profusus: *Ægrè quidem ferrem convicia & opprobria tua scriptor innominate! nisi te gravi morbo animi laborare intelligerem, qui usque adeò in te prævaluisse cernitur, ut experientia medicorum principis Æsculapii necessaria ad tui curam videatur. . .* Et quia de Dogmate Ecclesiastico agebatur, ad verfarium indignationem Dei & damnationem æternam comminatur, sicque concludit Epistolam: *Si religiosus es, si fraternæ charitatis amator, à conviciis & maledictis te modò cohibere non negligas, neque in tua prudentia contra immaculatam Dei Genitricem temerè confidas. Nisi hoc feceris, erit tempus, quo scripta tua irrisione dignissima in caput tuum retorta dolebis. . .* Cum his literis, aliisque vindiciis misit Francofurtum Trithemius virum quemdam prudentem & eruditum, qui diligenter apud Prædicatores exploraret, quis esset ille Frater Pensans. Quo detecto acrius instauratum est bellum inter eos literarium, quod fermè biennio efferbuit. Tum verò præcipuos ejus ætatis Theologos in suam sententiam faciles habuit Trithemius, qui & librum ipsius & sensum de immaculata Conceptione defensantes, metro & prosâ adversus Wigandum decertarunt, ac superciliosas ejus offucias egregiè confutarunt. Quos inter M. Theodoricus Grefemundus de Meschede eâ tempestate multâ scientiæ famâ florens carmen in Fr. Pensantem evulgavit satis dentatum, ut refert ipse Trithemius in Catalogo Virorum Germaniæ illustrium. Mathæus Herbenus Trajectensis Antilogion in eundem procudit. Wilhelmus Heyckius Abbas Mariæ-Munsteriensis prope Luxemburgum, & Eberhardus de Campis S. Mathiæ apud Treviros Prior, suas quoque symbolas huc contulerunt. Andreas verò Bambergensis Abbas integrum hac de re Tractatum condidit, qui hodièque in S. Michaëlis Chartulario adservatur publicâ luce dignus. Superat Trithemii ad hunc Præsulem Epistola eodem anno data, quæ cum sit inedita, eam hîc rescribere visum est: ita verò habet: „Reverendo in Christo Patri Domino Andreae S. Michaëlis in monte Monachorum prope Bambergam O. S. B. Abbati & Theologo doctissimo Trithemius omne bonum, & seipsum ad obsequia paratissimum. Quandoquidem Veneranda Paternitas tua datis nuper ad me

„literis tenuitatem meam interpellare „dignata fuerit, ut ea, quæ contra „quosdam immaculatæ Conceptionis „Beatissimæ Virginis Mariæ impugna- „tores congeffi synthemata, tuæ le- „ctioni transmitterem evolvenda, cer- „tè quamvis hæc ipsa necdum plenè „in justum systema redegerim, facere „tamen ne utiquam potui, quominus „justæ petitioni tuæ pro modulo satis- „facere studerem. Testis est enim mi- „hi Deus, quòd si quandoque exte- „rioribus curis exemptus huic rei vel „per horulam incumbere possim, tan- „to cordis solatio afficiar, ut cunctis „mundi vanitatibus postpositis, nihil „magis appetam, quàm sacra Virgi- „nis laudibus intendere, ac cum ipso „lætitiæ spiritu in sinum intemeratæ „coeli Reginae statim profilire. Quia „autem, sicut ex iisdem literis didici, „Rev. Paternitas tua pari mecum in „purissimæ Conceptionis defensionem „zelo & fervore afficitur, Téque in „hoc propositum multa ex Theologi- „cis Juridicisque libris compaginasse „documenta testaris, Te vicissim eni- „xè obsecro, ut in hoc stadio firmiter „pedem figas, ac bonæ causæ tuo „coneris astipulari suffragio. Huic „namque disceptationi succurrere, & „eam ad universalis S. Matris Eccle- „siæ normam velut ad Sanctuarii pon- „tus discutere, laudabile utique est, „& meritorium. Matri enim procul „dubio displicet omnis, quæ oritur & „invalescit inter filios disceptatio. Un- „de si hæc petra scandali tollatur è „medio, id ipsum meritò Ecclesia pro „insigni acceprabit servitio. Nam „cùm sancta Mater nostra tanta & ta- „lia de gloriosissima Virgine Maria ca- „nat & affirmet, quæ nulli unquam „alteri puræ creaturæ concessa viden- „tur, quis ipsi Ecclesiæ obediens, aut „Virgini Deiparæ devotus existens, si- „ne animi perturbatione summòque „dolore audire possit quosdam non „solum plebeios, sed etiam religionis „habitu amictos, aut magistrali in- „fulâ decoratos viros pertinaciter as- „serere & in pulpitis prædicare: B. „Virginem ab æterno in JESU CHRISTI „Matrem electam, & præordinatam, „maculâ peccati originalis fuisse con- „spurcatam atque in cõmuni sorde con- „ceptam? Pius profectò ad hæc inau- „dita horrescit animus. Quamob- „rem ego, qui ab incunabulis & te- „nerâ ætate semper gloriosissimæ Vir- „ginis fervulus extiti, talisque Deo „propitiantè futurus sum ad extre- „mum

*Chronicon
Spanheim.
ad b. A.

Frater
Penfans
se contra
Trithemium
erigit.

„mum vitæ halitum, firmiter mecum
„statui volitantia ejusmodi jacula pro
„virili retundere, ac talia, si quan-
„do dabitur otium, in piæ opinionis
„fulcimentum ex sacris Theologiæ
„fontibus in medium proferre mo-
„menta, quibus convicti temeratores
„profani, nisi veritati bellum indice-
„re voluerint, vel obmutescere debe-
„bunt, aut palam profiteri Virginem
„Christi Matrem à forde peccati pro-
„sus fuisse immunem. His interim,
„quæ submitto, benè utatur Reveren-
„da Paternitas tua, valeásque feliciter,
„ac me tuæ doctrinæ admiratorem
„maximè studiosum amare pergas. Da-
„ta ex Spanhem in vigilia Conceptio-
„nis Beatiss. Virg. Mariæ anno MCC-
„CCXCI. & sua manu. *Frater Jo-
„annes Abbas in Spanhem.*

Eodem anno *Trithemius* declara-
toriam suæ mentis de Virginali Con-
ceptu evulgavit Epistolam, quam ipse
ad calcem memorati libri *de Laudibus*
S. Annæ inferi voluit, quàmque *Bu-
sæus* inter alias retulit N. xxxiii. In ea
protestatur, *se solam pertinaciam quo-
rundam imperitorum sui temporis, non
opinionem eruditorum quorumcumque
aliter sentientium arguere; quippe qui
Sixti IV. Pont. Max. declarationem non
ignoraret.*

1495.
Tracta-
tus de Im-
maculata
B. M. V.
conce-
ptione.

XXI. Secuto inde anno conscripsit
*Tractatum quemdam specialem de tribus
ta gloriosæ Virginis Conceptione*, tribus,
ut præfatur, potissimum actus de cau-
sis: *Prima*, inquit, *eaque inter omnes
potior est, amor Dei, qui virtute sui ser-
voris etiam ad magna compellit sæpe in-
firmos, & facit amanti possibile, quod
aggredi vires humanæ refugerent.* Ho-
nor intactæ semper Virginis Mariæ se-
cundo mihi loco, *ut ista scriberem, an-
sam dedit; cui tantum post Deum reve-
rentiæ & devotionis debeo, quantum
ipse nec mente concipere, nec ore possum
proferre.* Tertia verò *Causa assumpti
laboris Caritas est fraterna: cujus in-
tuitu motus sum multiplici ratione,
tum nempe, ut plurimum Venerabilium
Virorum satisfacere postulationi; tum
ut aberrantes & malè sentientes in viam
veritatis reducerem, & piæ opinioni fa-
ventes in bona fide firmarem; tum deni-
que ut meam mentem literis prolixius
commendando, & vivus & mortuus
Beatissimæ Virg. Mariæ laudes atque
prærogativas ad ædificationem legentium
pro ingenii mei modulo prædicarem.*
Ejus opusculi apographum penes me
adservatur propitiori lucinâ publicæ

luci asserendam. Novem verò absolvi-
tur Capitibus, in quibus validissimis
rationibus & testimoniis ex uberrimis
sacrae Theologiæ fontibus, & SS. Pa-
tribus depromptis, Beatiss. Virginem ab
originalis peccati macula expertem
fuisse demonstrat. Neque tamen inte-
rea Dominicanus obmutuit, quin hu-
jus disputationis fervor utrumque bi-
ennio ferè tenuit, dum tandem eo
tempore in tricis evoluta, controver-
sia auctoritate Rectoris Universitatis
Colonensis *Udalrici Krydmij de Eslingen*
Majoris Ædis Colon. Canonici,
Theologi celeberrimi, & *Thomæ de
Scotia*, aliorumque hujus Academiæ
Doctorem, est decisa, & *Wigandus*
contrariæ assertor sententiæ, palino-
diam canere jussus, demùm temerita-
tis suæ veniam à *Trithemio* depreca-
tus, ea quæ contra *immaculatæ Con-
ceptionis* dogma effutierat, suoapte ju-
dicio damnavit. Nihilo tamen minùs
exasperati quidam Dominicanæ Fami-
liæ alumni in adversum mustitare non
desisterunt, ac summum etiam Ponti-
ficem *Alexandrum VI.* suas in partes
flectere, rescriptumque contra eundem
extorquere moliti sunt, sed frustra;
*Habebat enim Trithemius sibi constantis-
simè adhaerentes Universitates præci-
pue Parisiensem, Coloniensem, Tübin-
gensem, totumque Ordinem Carmelita-
rum, & Minorum, ac universum prope
Germaniæ Clerum; Cardinales item,
Archi- & Episcopos, virosque eruditos
penè innumerabiles, ut perhibet Chro-
nicon Spanheim. ad A. 1494.* Ex hac
pro Virgine Deipara, ejusque Con-
ceptu immaculato generosâ luctâ *Tri-
themius* inter insigniores Marianos pu-
giles deinceps omnium ore, linguis &
calamis celebrari meruit, elogium ac-
cinente disertissimo *Felice Egger* Dif-
fert. II. de cultu Mariano pag. 197. *Hic
enim verò verum monstravit Benedictini
spiritus genium & ingenium; cui id
semper solemne, pro Immaculata cer-
tare, luctari, vincere, mori. . . Confer
Chronicon Spanheim. ad A. 1494.
& 97. D'Argentre Collect. judicior.
pag. 331. Fleury Hist. Eccl. Tom. XXIV.
p. 229. Eusebius Nierenbergius in Tract.
de Immac. Concept. &c.*

XXII. Catalogographus Spanhei-
mensis, qui sæpè ad unum eundemque
annum rejicit opuscula succisive &
diversis temporibus à *Trithemio* elabo-
rata, ad hunc itidem A. 1495. refert:
1. *Menologion hominis Deo devoti, sive
Soliloquium hominis ad animam suam,*
opusculum, quod sciam, hæcenus in-
edi-

editum, cujus tamen meminere reli-
qui indices. . .

2. *Librum de laude, amore & vero
studio Scripturarum*, sive, ut in *Hirfaug-
ienfi Chronico* legitur, *Laudes & uti-
litates studii & lectionis Scripturæ sacræ;*
Opus sanè, si quod aliud, perutile
maximè iis, qui in monasteriis ad pie-
tatem exercentur, sed hucusque desi-
deratum.

3. *De Ordinibus Carmelitarum exordio
& progressu libros duos*, de quibus su-
prà egimus.

4. *Statuta Provincialis Capituli*, Pro-
vinciæ, ut suspicamur, *Coloniensis &
Trevericæ*; Nam *Moguntinæ & Bam-
bergensis* Statuta ante hoc tempus con-
scripta alibi ostendimus.

5. Circa eosdem dies scripsit ad in-
stantiam *Udalrici Kreitwys de Eslingen*
Canonici majoris Ædis Colonien-
sis, *Librum unum de certis quæstionibus græ-
cis in Evangelium S. Joannis vitio Scri-
ptorum depravatis*, hoc exordio: *Cre-
bris amicorum precibus pulsor. . .*

6. Ejusdem hortatu scripsit, de *qui-
busdam in Psalterio dubiis librum alte-
rum*, tali initio: *Cùm nuper Colo-
niam. . . Utriusque lucubrationis men-
tionem facit noster in Epistola ad Ro-
gerium Sicambrium & alibi passim.*

7. *Pœmata Homeri* latinitate donâ-
se discimus ex ejus Epistola ad Prio-
rem Spanheimensem *Budori* A. 1505.
datâ, ubi, *Zenobium quoque & ea quæ
nos de Homero latina fecimus pœmata;
item Epistolas græcas manu nostrâ de-
scriptas. . . ut mittas præcipimus. . .*

8. E Græco sermone in Latinum
vertit *Librum B. Maximi Abbatis de In-
carnatione Domini*; qui postea interpo-
latus curis *Bilibaldi Pirckheimeri* Bi-
bliothecæ Patrum Tomo V. editionis
Parisiensis accessit.

9. *Anathemata Cyrilli Alexandrini
contra Hereticos in tertia Synodo Ephe-
sina promulgata, & ejusdem Synodi
Epistolas quasdam, latinitate donavit.*

10. *Mysticam Dionysii Theologiam* in
latinum vertisse sermonem, indicat
ipse in Epistola ad *Matthæum Herbenum*
Colonæ A. 1505. data his verbis: *Ro-
gamus autem, ut nobis translationem
nostram mysticæ Theologiæ Dionysii cum
græco exemplari, quam tibi ante bien-
nium, cùm nobiscum esses in Spanheim,
commoedavimus, remittas.*

11. Quæstiones etiam græcas de
Evangeliorum dissonantia, ad preces
Rutgeri Sicambri enucleasse memorat
Chronicon Spanheimense.

12. Eodem ferè tempore descripsisse
P. Ziegelbauer Hist. P. III.

videtur *Miracula sanctæ Matris Annæ*,
opusculum speciale, quod inter deper-
dita adnumeratur.

XXIII. Circa hoc etiam tempus ex-
arasse videtur opusculum illud hodie
de Miseria Prælatorum De miseria Præla-
Claustralium ad *Macharium* Abbatem
Limpurgensem libris duobus constans
hoc exordio: *Ut de Miseria Præla-
torum Claustralium. . .* Ejus Operis ex-
emplar in Spanheim remansisse perhi-
bet noster in sua ad *Roggerium Sicam-
brum* Epistolâ, ejusdemque mentio-
nem facit in alia ad *Georgium Episcopi*
A. 1507. data, ubi: *Has, inquit, Mo-
nachorum inquietudines expertus, dudum
scripsi librum de Miseriis Prælatorum
Claustralium, quas etsi non omnes pa-
tiantur equaliter, pauci tamen ab eis
prorsus reperiuntur immunes. . .* Manu-
scriptum habuit *Buscæus* Jesuita, qui
illud certis de causis publico subduxit;
ita enim ipse in præfatione ad paralip-
omena: *Suppetebant quidem & alia
nonnulla, verum quia partim erant mu-
tila & manca, ut Tractatus de investiga-
tione sacrarum Scripturarum & Liber
de miseria Prælatorum, partim liberio-
re stylo ita conscripta, ut pii Lectoris
animum offendere potius, quàm erudire
possent, quandoquidem & ipse ea sepulta
alicubi voluit, omnino suppressimus. . .*
Ubinam verò nunc delitescat, nec fan-
do assequi potuimus. In hujus opu-
sculi laudem epigrammate pro seculi
more lusit *Jason Alphæus Ursinus* Pres-
byter & Poëta Laureatus R. mi Treviro-
rum Archiepiscopi eo tempore Capel-
lanus, in quadam opella poëtica anno
1496. in nobili Civitate *Moguntina per
Petrum Friedbergensem* excusâ hoc ti-
tulo: *MELPOMENECON Jasonis Al-
phæi Ursini. . . ad R. mum Joannem Ca-
merarium Dalburgicum Wangionum
Præsulem & Philosophorum principem. . .*
Alphæanæ huic pœmatum collectioni
præmittitur Epistola *Trithemii* ad *Hen-
ricum de Bunawe* Equitem Saxonicum,
quæ typis quidem excusa, sed opuscu-
lo inferta, quod hodie raritate cum
codicibus manu exaratis pugnare pos-
sit, hîc videtur rescribenda. Ea sic ha-
bet: „*Joannes Trithemius Abbas Span-
heimensis nobili atque doctissimo Militi
„Domino Heinrico de Bunawe illustris
„Ducis Saxonie, Principis Electoris
„Secretario S. P. D.* „*Jason Ursinus
„Poëta Laureatus Trevirorum Archi-
„præfulis R. mus Capellanus Melpome-
„necon primum Carminum suorum vo-
„lumen eruditissimo Academiæ nostræ
„Principi Joanni Camerario Dalbur-*

„ gico Wangionum Antistiti nuper in-
 „ scripsit; mihi quoque legendum ex-
 „ hibuit. Cùm ergò TE noverim uni-
 „ cum Philosophorum inter militaris
 „ Ordinis viros amatorem, qui Erudi-
 „ torum hominum lucubrationibus ve-
 „ hementer incumbis, tanti vatis Mel-
 „ pomenecon Opus imprimendum for-
 „ mis ad honorem tui nominis tradere
 „ volui, sperans me rem tibi non mo-
 „ do jocundam, sed & gratam quoque
 „ facturum. Denique Jason iste Poë-
 „ ta vario Carminis genere diversa con-
 „ scripsit, quæ ad TE propediem mit-
 „ temus, si tibi quæ misimus grata fu-
 „ isse cognoverimus. Scripsit enim he-
 „ roico carmine totam inventionem
 „ Civitatis Mediomatricum videlicet
 „ Metensis. De bellis & victoriis eorum.
 „ Item de Confluentino situ, deque
 „ descensu Trevirorum Archipræfulis
 „ & ejus militia in Trajectum. Oratio-
 „ nes varias & alia multa cognitione
 „ dignissima. Aristotelem tuum Græ-
 „ cum & Isocratem cùm voles tibi re-
 „ mittam, qui mihi cum aliis græcis
 „ jam dudum ex Italia allati sunt. Vale
 „ ex Spanhem X. kal. Decembr. anno
 „ MCCCCXCVI. . . Sequuntur in eo-
 „ dem Alphæi libro bina ad Trithemium
 „ epigrammata, quorum altero ejus in
 „ literas hebræas, græcas, & latinas
 „ amorem extollit, altero Eridis Trithe-
 „ mii canis domestici indolem dotésque
 „ depingit. Ineptum utrumque & infi-
 „ cetum, ut meritò inter parum *enumcti*
 „ *incommoda sceli*, malosque poëtas re-
 „ ponendus veniat bonus *Ursinus*, sui
 „ nominis versificator. Unum tamen
 „ quod recensito Trithemii libello de *Mi-*
 „ *seria Prælatorum* subjungit carmen en-
 „ comiasticon hic rescribere visum est;
 „ ita enim habet:

Hæc sunt ista viri Venerandi scripta Trithemi,
 Quem colit alma Deum summa Minerva virum.

1495.
De Viris
illustri-
bus Ger-
manicæ.

XXIV. Eâ quoque ætate Opus pe-
 „ culiare de *Luminaribus*, seu de *Viris il-*
 „ *lustribus Germanicæ*, quod rogatu Ja-
 „ cobi *Wimpelungi* ante quadriennium
 „ inchoaverat, ex schedis emendans
 „ complevit, typisque reddidit *Mogun-*
 „ *ticæ* apud *Petrum Friedbergium* anno
 „ 1495. in 4. Cujus quidem editionis ti-
 „ tulus ita habet: *Catalogus illustrium*
 „ *Virorum Germaniam suis ingeniis & lu-*
 „ *cuprationibus omnifariam exornantium,*
 „ *D. n. Joannis Trithemii Abbatis Spanbe-*
 „ *menfis O. S. B. ad Jacobum Wimpelun-*
 „ *gum Sletstatinum Theologum.* . . Eadem
 „ editioni præfixa est Epistola *M. Matthæi*
 „ *Herbeni Trajectensis* ad insignem virum

Judocum Beyselium Patricium Aquen-
 „ *sem*, in qua *Trithemium* ejusque Bi-
 „ bliothecam summis effert elogiis, &
 „ hoc epigramma libro apponit:

Trithemio multam debet Germania tota,
 Qui te spectandum parve libelle dedit.

Rutgerus Sicamber symbolam quoque
 „ suam huc contulit, sequenti ad Lecto-
 „ rem præfixo Melathemate:

Hoc opus eximium legito; claros Alemannos
 Invenies Italus viribus esse pares.

Continet liber iste Scriptores gente
 „ Theotiscos CCCXIV. quibus in Pro-
 „ thesi seu Auctario sedecim adjecit
 „ *Wimpelingus*, exigui ferè nominis &
 „ momenti. *Trithemius* verò postea opus
 „ curis secundis refudit, & pluribus au-
 „ xit, ut videre est in membranaceo Co-
 „ dice MS. almæ Universitatis Herbipo-
 „ lensis, ubi series Scriptorum deducta
 „ legitur ad annum 1510. Ceterum opus
 „ repetitâ deinceps impressione multipli-
 „ catum, & Tomo primo Trithemiano-
 „ rum curante *Frehero* Francofurti A.
 „ 1601. editorum insertum, isto desti-
 „ tuitur auctario, quod novæ illius edi-
 „ tionis adnectere curabimus. Quod au-
 „ tem hujus opellæ utilitatem attinet,
 „ eam illi maximè agnoscunt, qui sua
 „ decora separatim videre & veritatem
 „ religionis, majorumque fidem & do-
 „ ctrinam detegere cupientes, optârunt
 „ aliquoties veterum Scriptorum præsen-
 „ tiâ & commercio frui, eo fine, ut per
 „ magistros tam certos, testésque verita-
 „ tis à suis dubiis & perversis dogmati-
 „ bus liberentur. At verò, uti celebris
 „ *Burchardus Struvius* Introduc. Litt.
 „ Cap. VIII. §. X. rectè judicat, *Multam*
 „ *hic Catalogus Virorum clarorum, eorum*
 „ *maximè, quorum statum vix aliàs repe-*
 „ *rimus descriptum, nobis præbet notitiam.*
 „ *Et licet vitæ descriptio prolixa non sit,*
 „ *singularia tamen quandoque sunt, quæ*
 „ *proponuntur.* . .

XXV. Año MCCCCXCVI, qui fuit 1496.
 „ ejus regiminis XIII. celebratis primâ
 „ Maji Provincialibus Abbatum Provin-
 „ ciæ *Moguntinæ & Bambergensis* Comi-
 „ tiis in *Seligenstadiensi* ad Mænum ar-
 „ chisterio, *Trithemius* ibidem electus in
 „ Definitorem cum *Andrea* Bambergensi
 „ Abbate, insignem illam Orationem,
 „ quæ de cura pastorali prænotatur, per-
 „ oravit. In ipso statim exordio Præla-
 „ tos alloquens: *Ad hoc*, inquit, *Dei pro-*
 „ *videntia Vos Monachorum Gubernatores*
 „ *constituit, ut animas eorum mundas, sa-*
 „ *nas, & integras ad cæli palatium redu-*
 „ *catis. Enimverò quantumlibet sancta sit*
 „ *Mona-*

1496.
Oratio de
cura ani-
marum.

Monachorum Congregatio, sine vigilan-
 „ tia Pastorum, sana diu non potest consi-
 „ stere, nec temporalium rerum ordinatio
 „ permanere. Inde ostendit, quàm dif-
 „ ficile sit animas regere, monachos af-
 „ fectione & voluntate moribusque di-
 „ versos in unitate conservare. Tum
 „ verò docet Abbatem debere suos tri-
 „plici pabulo pascere, verbo, exem-
 „ plo, & alimento. Hinc invehitur in
 „ eos, qui se *Dominos suorum fratrum*
 „ *exhibent, non Patres*; interfectores ani-
 „ marum, non Pastores eos esse asserit,
 „ qui dum propter ignorantiam discernere
 „ morbi qualitatem nesciunt, non remedia,
 „ sed venena mortifera apponunt. De-
 „ scribit deinde boni Præfulis qualita-
 „ tes, ac illos acriori sale defricat, qui
 „ semetipsos pascunt, oves autem Do-
 „ mini pascere contemnunt: *Ecce*, in-
 „ quit, *monachos tuos verbis & plagis ad*
 „ *observantiam regularem conaris impelle-*
 „ *re, & tu sine regula vivens tibi existi-*
 „ *mas omnia licere. Bona, quæ dicis, non*
 „ *facis, mala, quæ prohibes, committis.*
 „ *Jejunare vis fratres tuos secundum re-*
 „ *gulam, & tu quotidianis conviviiis ex-*
 „ *citas gulam. Alios jubes intra monaste-*
 „ *rii septa consistere, & tu semper in ex-*
 „ *terioribus vis ambulare.* . . Typis im-
 „ pressa separatim prodiit hæc oratio
 „ *Mogunticæ* anno 1495. ex officina *Petri*
 „ *Friedberg.* recusa est ibidem cum aliis
 „ edente *Busæo* pag. 863. In eodem Ca-
 „ pitulo electus est *Trithemius* Definitor
 „ & Promotor negotiorum cum *Andrea*
 „ *Bambergensi* Abbate. Deputatus quo-
 „ que fuit ad Unionem totius Ordinis
 „ S. Benedicti per Germaniam sub uno
 „ capite stabiendam. Eodem anno
 „ aliam de duodecim excidiis observantiæ
 „ regularis habuit orationem in Capitu-
 „ lo annali die v. kal. Septembr. in Rhein-
 „ hartzbornensi *Hercyniæ* sylvæ Abba-
 „ tiâ celebrato, quæ propter præstan-
 „ tiam digna sanè est, quam literis au-
 „ reis cordi imprimant illi, quibus Ord-
 „ nis decus & disciplina monastica cu-
 „ ræ est. In ea queritur primò *Trithe-*
 „ *mius* omnes Ordinis S. Benedicti re-
 „ formationes tandem defecisse, idem-
 „ que pertimescendum de ultima *Burs-*
 „ *feldensi* inculcat: *Quid enim*, inquit,
 „ *Unio nostra passura est vetula, si juve-*
 „ *nis tanta nunc suffert contraria?* Tum
 „ factâ ad propositum digressionem, duo-
 „ decim enumerat causas & principia
 „ destructionis ruinæque omnis obser-
 „ vantia regularis. Primo autem loco
 „ reponit indiseretam susceptionem in-
 „ utilium personarum: *Ista*, inquit, ca-
 „ P. Ziegelbauer Hist. P. III.

laxitas sicut in Ordine est prima, ita quo-
 „ que ad destructionem omnis disciplina
 „ censetur fortissima; cùm enim inutilis
 „ quisque ad Ordinem recipitur, vigor con-
 „ versationis monasticæ facillè dissipatur.
 „ Secunda excidii causa est negligens
 „ Novitiorum institutio: *Nam cum to-*
 „ *tius monasticæ observantiæ integritas in*
 „ *prima Novitiorum institutione consistat,*
 „ *quis non videat, quanta mala, quos mor-*
 „ *bos, quot clades religioni negligentia ejus*
 „ *importat?* Tertia est juniorum ex vicini-
 „ a susceptio: *Quoniam quidquid eis in*
 „ *monasterio displicet, parentum vel cog-*
 „ *natorum auxilio capiunt emendari. Sæ-*
 „ *pè quoque visitantur à proximis, conso-*
 „ *lationes & varias & perniciosas reci-*
 „ *piunt à cognatis.* . . Quarta est ingre-
 „ dientium & suscipientium ad Ordinem
 „ non recta intentio: *Quidquid enim in-*
 „ *tentione vanâ incipitur, bono fine raro*
 „ *terminatur.* Quinta est studii regula-
 „ ris omissio. Totus efferbecit *Trithe-*
 „ *mius* in hac confodienda vulpecula,
 „ quæ vineam *Benedictinam* maximè de-
 „ molitur: *Quid est*, inquit, *regulare stu-*
 „ *dium, nisi juxta præceptum regulæ le-*
 „ *ctionibus insistere Scripturarum? sed*
 „ *nostri Abbates & Monachi hoc salubre*
 „ *studium abjiciunt, otio & vanitatibus*
 „ *intendunt, pro studio Scripturarum*
 „ *avaritiam, pro libris voluptates carnis*
 „ *amplectuntur.* . . Non mentior *Patres!*
 „ *non mentior, tales non paucos novi, qui*
 „ *nobilia suorum ingenia opprimunt, qui*
 „ *legere monachos nihil præter humilia*
 „ *permittunt. O stulti & insani! quare*
 „ *studium regulare contra regulam prohi-*
 „ *betis? . . Forsitan timetis ne, si doctiores*
 „ *evaserint, vos in eorum comparatione*
 „ *imperiti rudésque judicemini, aut certè*
 „ *doctrina illorum, correctio fiat vestro-*
 „ *rum scelevum? . . Sexta vitæ est,*
 „ *Monachorum frequens de cœnobio*
 „ *egressus: Quoniam sicut piscis extra*
 „ *aquam citò moritur, ita monachus extra*
 „ *claustrum facillè ad vanitates mundi re-*
 „ *vocatur. Quanto enim crebrius de mo-*
 „ *nasterio egreditur, tanto minus in inte-*
 „ *rioribus delectatur.* . . Septima clades
 „ nascitur ex nimia cupiditate & sollici-
 „ tudine divitiarum: *Quia sicut religio-*
 „ *nis fervor primùm abundantiam rerum*
 „ *temporalium cœnobiis contulit, sic tan-*
 „ *dem opulentia custodiam observantiæ pe-*
 „ *nitùs dissipavit.* . . Octavum religionis
 „ excidium, est inutilium promotio Præ-
 „ latorum: *Enimverò dum rudis, impe-*
 „ *ritus, deses, aut vitiosus quisque rector*
 „ *animarum constituitur, disciplina obser-*
 „ *vantiæ regularis facillè negligitur.* . .

Nona bestia vineam nostram devastans, est debita correctionis omisso: *Homines enim fragiles cum simus, in multis quotidie offendimus; & si nobis correctionis diligentia subtrahitur, delinquendi audacia generatur.* Decima vulpes, quae negligens & inconsulta visitatio Monachorum: *Dum enim inexpertis & desidiis hujus officii sancta committitur institutio, concordia unitatis monasticae facile dissipatur.* Qualis autem debeat esse Visitator, ibidem pluribus exponit. . . Undecima pestis, quae, ut praefagebat, *regularem observantiam nostram desolabit*, est reformationis Bursfeldensis nimia extensio: *Nam sicut extenuatur a sua fortitudine ferrum, dum nimium extenditur, sic observantia nostra nimium dilatata tabescet, & paulatim confundetur. . . Non omnes Provinciae terrarum nostrae conveniunt observantiae. . . Habet unaquaeque gens mores suos, nec omnium est inter barbaros non barbarae vivere. . . Quod si quis illud Agamemnonis in Calchantem apud Homerum mihi objecerit: Vates malorum nunquam mihi utile dixisti; Ad posteritatem provoco, sententiam illi ferendam committo, quam visuram intra pauca lustra calamitatem religionis majorem non dubito. . . Duodecima vulpes, est malitia temporum & hominum caeca ambitio: Ecce, inquit, *nunc omnes Ordines rebus temporalibus suffulti, in ruinam positi sunt, & in signum contradictionis in populo, quando jam monasteriis nemo aliquid amplius conferre cernitur, sed collata ab aliis in rapinam transeuntium conspiciamus nunc penitus esse exposita. . . His prolixius deductis denique concludit: Haec sunt vulpes nostram devastantes vineam, quas nisi capere & prorsus interimere pro viribus curaveritis, graviora damna in Ordine brevi sentietis. . . Praefagii veritatem docuit eventus: Funestas enim istas calamitates experti sunt Patres nostri, & nos usque & usque easdem experimur. Typis porro excusa est dicta oratio Moguntiae eodem anno; atque ob praestantiam saepius recusa, & in Gallicum sermonem translata rursus prodiit Duaci anno 1604. in 12. Quinta vero est inter editas a Busæo.**

Per eos itidem dies Trithemius elegans perinde ac doctum quoddam Musæum erexit, cujus parietes diversis Emblematis & Epigrammatibus latinis, graecis & hebraicis ab eo exornati ad invidiam simul & doctrinam

superbiebant. Quibus *Conradus Celles Protucius Poeta laureatus hanc adscripsit Epigraphen:*

*Aspice versiculos hospes, venerabilis istos
Trithemius posuit, quos tribus ecce notis,
Ille vetustatis cultor, quantus vel amator
Linguarum, paries scriptus uterque docet.*

Idem Vates aliud in laudem Trithemii, *Druidæ*, ut vocat, *Germanici* poema condidit *Pythagoricum*, ex quo nonnulla de ejus frugalitate, morum innocentia, aliisque virtutibus colligere fas sit, aliis fortasse non observata. Extat illud in editione Epistolarum *Cratetis*, quae Norimbergae curis Jacobi Locheri adornata prodiit typis *Ambrosii Hueber* anno 1501. Ea quoque tempestate complures viros dignitate & eruditione conspicuos Spanheimium ad lustrandam Trithemii Bibliothecam confluisse memorat *Chronicon Spanheimense*. Ad hunc etiam annum spectant variae virorum Eruditorum Epistolae memorabiles omnino in rebus ad Trithemium pertinentibus, videlicet *Jacobi Wimpfelingi, Mathaei HERBENI, Joannis Damii &c.*

XXVI. Anno 1497. Trithemius in-^{1497.}signe illud opusculum de triplici regio-<sup>De triplici regio-
ne Claustrali</sup>um unacum *Exercitio spirituali Monachorum* a Venerabili *Joanne Bursfeldensium Antistite* compositum, ad instantiam Abbatum Congregationis Bursfeldensis, styli sui cote assumpsit perpoliendum, totumque Opus brevioribus quidem, licet non paucioribus sententiis reddidit, ut est in Epistola ad Praesidentes illius sodalitati data xiv. kal. Septembr. MCDXCVII. In Capitulo annali Bursfeldiae A. 1510. celebrato statutum fuit, *ut omnes religiosi huic sodalitati subjecti in suis exercitiis & recollectionibus eo libello uterentur, & salubria, quae praescribitur documenta in praxim serio redigerent.* Idem Statutum in diversis Capitulis repetitum legitur, nominatim A. 1640. 1641. & seqq. . . Dividitur opus in duas partes, quarum prima tres habet tractatus: primus absolvitur novem articulis, in quibus differitur de regione carnalium Monachorum, *in qua turbo manet scelerum & tempestas continua vitiorum.* In secundo tractatur de media regione videlicet *rationali, & de radicibus divini timoris* per xiv. articulos. In tertio describitur *suprema regio*, in qua mens purificati hominis per fervorem divini amoris super femetipsam rapitur, & in abyssu Divinae contem-

plationis absorbetur. Pars altera continet *Modum & formam quotidiani Monachorum exercitii*; cujus etiam opusculi compendium dedit Trithemius. Extat utrumque inter Trithemiana curante Busæo edita pag. 563. Seorsim vero prodiit A. 1516. in 4. edit. *Melch. Loter.* recusum est sumptibus R. mi D. *Anselmi Abbatis S. Michaëlis Bambergae* 1739. in 8. Exercitium spirituale teutonico idiomate donavit *Theodorus Gangelst S. Pantaleonis Coloniae* servando gregi Prioris nomine praefectus. In hunc librum *Jacobus Syberti Prior Lacensis Trithemio* synchronus sequens epigramma condidit:

*Vincere si quisquam cupit insuperabile fatum
Et phlegetontheos non habitare lacus;
Aut gestit post hanc caelestia sidera vitam
Scandere stellatas ac sine labe domos;
Atque suam qui vult alienam crimine vitam
Servare, & mores optat habere graves:
Sive quis eximius cupit esse in Religione,
Et Monachus semper qui volet esse bonus.
Seu quis fervorem devoti cordis habere
Nititur, & summo sive placere Deo;
Hac legat, & sacri servet documenta libelli,
Quae sensu pollent, atque nitore stili;
His omnis monachus studio se exerceat, aureis
Virtutum gemmis cor redimire volens.
Quid deceat monachum, quid dedecet vel eun-*

dem
*Edocet hoc variis pagina scripta locis.
Abbati docto summa cum laude Johanni
Trithemio grates candide Lector age.
Ex MS. cod. S. Martini Coloniae.*

Eodem anno Trithemius solemnem Orationem de operatione divini amoris, Erphordiae in Capitulo auali die vi. kal. Sept. habitam publici fecit juris. In ea contendit primo Deum solum esse diligendum: *Quia si aliquid praeter ipsum in amoris consortium admittitur, integritas divini amoris frangitur.* Inde pluribus comprobatur, quid operetur in homine mortali amor immortalis; & hunc quidem causare contritionem perfectam, passiones mortificare, tum etiam facere, ut omnia terrena contemnantur, ostendit. Unde arguit Abbatem non diligere Deum, qui paratus non est officio cedere; & reliqua prolixius ibidem deducta. Ad hoc tempus varia Universitatum Statuta de doctrina immaculatae Conceptionis in favorem Trithemianae sententiae lata memorat *Chronicon Hirsaugiense*.

XXVII. Secuto inde anno Trithemius apertam in monte S. Ruperti prope *Bingam B. Hildegardis* tumbam, ejus brachium obtinuit, qua occasione scripsit ille de eadem Sancta *profanam* seu *sequentiam* hoc exordio: *Latus tibi sit Domi-*

ne. Item de sancto *Ruperto* alteram & de aliis Sanctis ibidem patrocinantibus, *collectas, secretas, complendas & integra Missarum officia*, quae extulit *Busæus* inter paralipomena. Circa idem tempus ad praeces *Gudæ Spechtin* ejusdem loci Antistite condidisse videtur opusculum de *institutione Virginitatis*, quod incipit: *Sancta Virginitas, quae Virginis dicatur filio, tot habet timere pericula, quot momentis praesens rotatur vita. . .* Scripsit & aliud Opus de *continentia viduali*, nec non alterum de *institutione conjugali*; ut planè appareat nullum fuisse statum, nullum doctrinae salutaris caput, cui suo è penu symbolam non contulerit Trithemius. De istis vero lucubratiunculis mentionem facit ipse in Nepiacho suo & alibi passim. Sed quod dolendum, memorata ferè omnia interiisse creduntur. Eodem anno *Statuta Capituli Annalis Patrum de observantia Bursfeldensi* in unum librum ornatiore & succinctiore stilo à se redacta, submisit ad *Adamum Abbatem S. Martini Coloniae*. Horum meminit noster in sua ad *Rogerium Sycambrium* Epistola; ubi opusculum ita incipere rescribit: *Reverendis in Christo Patribus. . . Accessit praxis instituendae Abbatum electionis &c.* Circa idem tempus Trithemius *Argentinas* in causis Ordinis profectus, & per *Joannem Keisersbergium* loci Concionatorem in Majoris Ecclesiae Bibliothecam inductus, reperit vetus quoddam *Psalterium Tullii & Cypriani* notis exaratum, cujus historiolum planè lepidam exponit in sua *Polygraphia* Libr. VI. his verbis: *Superscriptio*, inquit, *ab ignaro mysterii talis fuerat extrinsecus posita: Psalterium in Armenica lingua. Ego doctorem adhibui, falsitatem ostendi, ita rescribendum admonui: Psalterium notis Ciceronis descriptum. Quod fecerit, necne, incertum habeo, quoniam ad eam Bibliothecam postea non sum reversus. . . Castigandus inde Schelhornius vir acatholicus, qui ut captata occasione monachos de ruditate posset fugillare, sublestâ fide narrationem interpolavit, eamque ex *Grosschuffio* in hæc verba reddidit Tom. VI. Amænit. pag. 603. *Memini in Bibliotheca Argentoratensi publica adservatum esse Psalterium Davidicum Tullii & Cypriani notis latinè conscriptum, quod cum forte olim in Monachi cujusdam oculos incidisset, nec literarum ductum intelligeret, eo tamen audaciae processit, ut libri tergo inscriberet: Psalterium in**

lingua Armenica per scriptum. . . Quæ narrata si quis depuratâ mente cum Trithemiana relatione contulerit, *Schelhornium* ejusque promachum *Grosschufum* iis adnumerandos facile judicabit, de quibus Plautus: *Reperiuntur malevoli super lacum, qui alteri de nihilo audacter impingunt contumeliam, & ipsi sat habent, quod iis possit verè dicier. . .*

1499.
Cursus
S. Annæ.

XXVIII Anno 1499. Trithemius pro sua singulari erga B. Annam devotione composuit *Cursum* seu *Officium quotidianum, Rosarium, Orationem supplicatoriam*, aliâque synthemata, quæ postea *Raymundus* S. R. E. Cardinalis Legatus de latere Francofurti constitutus in publico Principum congressu adprobavit, sibi que describi curavit, concedens omnibus & singulis, quodlibet eorum devotè legentibus totiens quotiens octoginta dies indulgentiarum, ut habet Epistola Trithemii ad Rogerium Sicambrum, eidem operi præfixâ, apud *Buseum* inter paralipomena *Moguntia* 1605. in 8. edita. *Michaël Maittaire* in *Annal. Typogr. p. 34. Erat Trithemius*, inquit, *S. Annæ Christi Avia & B. V. M. Matri devotus, in cuius honorem officium & sequentias composuit, quæ anno 1503. lucem publicam adspexerunt.* Hunc cursum teutonico sermone donavit *Conradus Wetter* S. J. Theologus, ediditque *Ingolstadii* anno 1617. in 12. *Rosaria* quoque alia de diversis Sanctis *Petro, Paulo, Mariâ Magdalena, & aliis, necnon collectas, profas, orationesque supplicatorias* sine certo numero ad instantiam devotorum hominum conscripisse nos docet ipse in sua ad Rogerium Sicambrum Epistola: *Complura etiam, subdit, parva scripsi opuscula, quorum hæc vice titulos omnium ad memoriam nequeo revocare. Ex his nonnulla in lucem edita jam dudum prodierunt; alia verò in Spanheim necdum satis elucubrata dimisi in posterum forsitan perficienda.* Eodem anno celebratâ provinciali Abbatum Synodo *Herbipoli* apud S. Stephanum, præfedit Trithemius, & orationem è rostro fudit, ut habet *Chronicon Spanheimense*. Ibidem deputatus est Trithemius cum Abbatibus S. Jacobi *Moguntia*, *Seligenstadiensi* & S. *Ægidii Norimbergæ*, ad negotium Unionis trium observantiarum *Mellicensis, Castellensis & Bursfeldensis* promovendum, ut in recessu legitur. . . Per eos itidem dies datis ad *Arnoldum Bostium* Carmelitam *Gandavensem* virum doctissimum literis re-

scripsit se totum esse occupatum in concinnando *Opere Steganographico*, quod tractaret de quibusdam rebus & artibus occultis, atque mirandis ab eo noviter inventis, quæ nulli hominum antehac fuerint cognita, quemadmodum opus ipsum probat. Verùm priusquam Epistola pervenisset *Gandavum*, *Bostius* ipse pridie nonas Aprilis diem suum obierat. Prior ergò loci literas aperuit, legit, & quasi pro miraculo ubique divulgavit, quæ brevi temporis spatio per totam Galliam & Alemanniam coram multis Principibus & doctissimis viris fuerunt publicatæ, rescriptæ, & maxima omnium admiratione lectæ. At verò cum nullus quantumlibet eruditus earum rerum, quæ ibi promittebantur, vel principia vel rationes intelligeret, ambiguum plerique protulere sententiam. Alii Trithemium hominem divinum, alii prædicabant eruditissimum: nonnulli quibus & intellectus tardior, & voluntas ad temeritatem paratior, *Magum* eum, ac spirituum ministerio hæc agere confirmabant. *Sed quàm purè sint naturalia cuncta, quæ in eadem Epistola referuntur, ex principio libri Steganographiæ clarè patescit.* Hæc novitate permoti plerique viri doctissimi ex ultimis Gallia finibus videre & alloqui Trithemium, huc venerunt, qui visis libris & rebus ipsis, quorum famam longè positi audierant, demonstratio neque lucidissimâ, quantum decuit, à Trithemio assumptâ, famam rebus & veritate longè inferiorem fuisse confessi sunt. Nonnulli etiam longè distantes nuncios suos cum literis ad Trithemium miserunt, cupientes experientiâ rei cognoscere veritatem, quam solâ famâ cognoverant. Horum aliquibus Trithemius ita rescripsit, ut & mirandorum suorum operationem sine superstitione naturaliter intelligerent esse possibilem, & tamen principia ipsius artis operandique per eam tanta mirabilia rationem nescirent. Inter eos, qui hisce diebus Trithemium per literas convenerunt, *Valascus Lusitanus*, vir certè doctissimus tantâ subtilitate, tantâ eruditione, tantâque argumentorum varietate cum Trithemio egit, ut nemo in proponendis quæstionibus talium rerum eo perspicacior unquam fuerit à Trithemio compertus. . . *Hucusque Chronicon Spanheimense ad h. A.*

XXIX. Curiosi porrò illius Operis, quod ad instantiam magni cujusdam Principis moliri coeperat, librum pri-

Epistola
ad Bosti-
um de
Stegano-
graphia.

1500.
Stegano-
graphia.

mura

num absolvit anno 1500. vi. Cal. Aprilis; Secundum die xii. Cal. Maji. Tertium verò imperfectum reliquit, ut testatur ipse in Epistola ad Rogerium Sicambrum his verbis: *Magnum & nimis arduum opus Steganographiæ mirabilis inventionis in octo libros partendum scribere sum adorsus, cujus primum quidem librum & secundum ad finem usque perduxi, tertium verò mancum, & reliquos omnes dimisi usque in hunc diem omninò sepultos, multiplici consideratione persuasus, cum & labor sit magnus, & forsitan retributio parva. Maneat ergò imperfectum sicut jacet, donec aliud persuadeat utilitas.* Ceterum *Joannes Duraclusius* ejus discipulus in suis ad Nicolaum Hamerium literis A. 1515. exaratis innuit *Trithemium* postea *Steganographiæ* libros octo ad instantiam *Joachimi Brandeburgici* absolvisse, eique inscripsisse; ut proinde suspicari proclive sit, ipsum suadente aliud utilitate, aut Principis autoritate, mentem suam mutasse, & opus quod in tertio libro mutilum reliquerat, ac plebei succi hominum oculis subducere constituerat, ad secunda studia revocasse, atque in gratiam *Joachimi* vel certè *Maximiliani* Imperatoris ad umbilicum perduxisse. Id ut credamus multa suadent argumenta: quippe *Trithemius* ipse in sua ad Nicolaum *Gerbellium* Epistolâ A. 1507. exaratâ disertè asserit, se augendo & expoliendo operi insudasse: *Novo quoque invento, inquit, Steganographiæ navamus operam, quod in lucem edere necdum pollicemur, nebulonum malignitate deterriti. . .* Et in alia ad *Joannem Capellerium* A. 1505. datâ, suam Steganographiam in minorem & majorem distinguere videtur; ita enim rescribit: *Eam tibi partem Steganographiæ nostræ Minoris, cui titulum dedimus græcum γλωττωφορίαν, id est, linguæ fertilitatem, rescribi fecimus, quam pridem postulasti à nobis. Opus ut scis arcanum hæctenus nulli visum, quod eâ mittimus lege, ut servetur occultum. . .* Alibi *Opus* vocat *admirabile, cujus adminiculo homo latinæ linguæ penitus ignarus, modò literas formare sciat, in una hora cum Deo & bona conscientia discet unum occultum modum, quo latinè, congruè ornate poterit scribere quidquid voluerit, in quocunque negotio mundi. . .* Rursus in suo *Nepiacho* meminit se scripsisse mirabile Opus, quod *γλωττωφορίαν* prænotavit, partemque esse dicit suæ Steganographiæ. Illud verò se nulli, nisi M.

Glottophoria.

Regi, Euripono & Adelpho communi-casse declarat; per quos *Maximilianum* Germaniæ Regem, & fratrem suum *Jacobum* intelligi autumat illustris *Eccardus* in notis ad *Nepiachum Trithemii* à se editum. Ego tamen loco *Jacobi* interpretandum sentio *Joachimum* Capellerium: Utrique enim id operis comune fecisse ex ejus discipulis epistolis. *Euriponus* verò Carmelita fuit *Damenis*, ad quem Trithemius ex *Urfulo* die 15. Decembris A. 1505. in hæc verba rescribit: *Hesternovespero Capellanus noster Theodoricus à partibus transrhenanis ad nos reversus est, & Steganographiam nostram, quam tantopere videre desideras, attulit.* Sic autem *Glottophoria* incipit: *Clementissimo Principi D.* Ast ubi nunc lateat, incompertum est. De fatiis verò Operis Steganographici *Philippo Palatino* inscripti hæc commemorat *Schelhornius* in suis *Amoenit. Lit. Tom. VII. pag. 125. Ejusdè quoque Trithemii Steganographiæ autographum flavina hausit; quippe quod ab ipso olim auctore Philippo Electori Palatino oblatum, tanquam magicâ referatum dæmononiâ Franciscus Hussitus, vir ceteroquin doctissimus, cum Bibliothecam Heidelbergensem curaret, immeritò combussit.* Sæpius tamen jam pridem descriptum fuisse istud opus discimus ex *Henrici Cornelii Agippæ* Epistolis ad *Joannem Rogerium Breñonium* Metensem Presbyterum earumdem cum *Agrippa Musarum* consecraneum. Id ipsum etiam testatur *Joannes Wierus* in suo *Apologetico*, addens se ejus operis partem cum figuris & spirituum nominibus scriptam apud *Henr. Corn. Agrippam* legisse atque eo inscio exscripsisse. Illius quoque exemplum in codice chartaceo MS. in fol. extitisse olim apud *Cl. Virum Joan. Rhodium* Patavinum memorat *Jacobus Philippus Thomasmus* *Æmoniensis* Episcopus in suo de Bibliothecis Patavinis opere pag. 141. Ceterum, ut benè observat *Buseus*, nonnisi tres ejus operis libri, iique mutili vulgò manibus paucorum circumferuntur manuscripti ac etiam typis editi, primùm *Francofurti* ex typographeo *Joannis Staurii* sumptibus *Joannis Berneri* A. 1606. in 4. & iterum A. 1608. deinde *Darmstadii* 1608. & 1621. hoc rubro: *Joannis Trithemii Steganographia h. e. Ars per occultam scripturam animi sui voluntatem aperiendi. . .* Huic postremæ editioni præfixa est clavis ab ipso auctore, ut ibi dicitur, conscripta ad *Sereniss. Principem*

cipem D. *Philippum* Comitem Palatinum Rheni, Bavariæ Ducem & Imperii Electorem. Ea in duo secatur capita, in quibus nihil aliud agitur, quàm de variis modis occultè scribendi per primas literas dictionum vel omnium vel aliquarum tantum, ut fusè ibidem & distinctè explicatur, idque vel retento ordine naturali Alphabeti, vel per literas variè transpositas. In ipsa verò Operis præfatione testatur se magnum Steganographiæ suæ secretum, *ne in aures vulgariarum, imperitorum, aut pravorum hominum veniat, ita mysteriis & verbis exoticis obvolvissè, ut nemo nisi studiosissimus, possit ejus arcanum proprio Marte penetrare, idque beneficio Cabalæ, id est per traditionem ac receptionem à docente.* Promittit se artis hujus subsidio quemlibet etiam latini sermonis penitus ignarum intra bidui spatium docturum, ut latino sermone, compositione congruâ literas scribat, quâlibet narratione apertas ad alium in eadem arte peritum, quibus animi sui sensa tantis mysteriis virtute cabalisticâ obvolvatur, ut à nemine penitus quantumcunque studioso vel erudito, possit penetrari, quoniam aliud verba indicant, aliud verborum involucre absconditum manet. Et quia in arte tradenda plerumque usurpat nomina, officia, ordines, differentias, proprietates, orationes, conjurationes diversorum, ut ipse appellat, spirituum, per quorum intelligentias hujus scientiæ secreta omnia clauduntur & aperiuntur, ne quis eum Necromantam aut Magum & cum dæmonibus pactum habere vel quâlibet aliâ superstitione uti existimet, præmittit protestationem & jurandum sanctissimum, quo coram Deo protestatur omnia & singula, quæ in illo Opere dicit, veris catholicis & naturalibus principiis niti fierique cum Deo omnia sine superstitione quâcunque. Hæc autem ita esse deprehendit, qui artem percipiet.

Steganographiæ illustratores.

XXX. Nec est profectò operæ pretium se multum in ea arte intelligenda cruciare, nec erat, quòd tantoperè laboraret Auctor in eadem occultanda; jam enim res palàm est, postquam à posteris superioris & præsentis seculi ars illa adeò fuit exulta, ut ad summum perfectionis apicem pervenissè, necquidquam ei ampliùs addi posse videatur. Eam verò antiquissimis etiam temporibus in usu & pretio fuisse, multis constat exemplis apud Gellium

libr. 17. cap. IX. Robertum Valturium Confes. libr. 7. de re militari cap. 17. Petrum Morhof. Gregorium Tolosanum libr. xvii. de Polyhist. Rep. cap. 4. Nonnulla etiam habet de To. I. libr. ea Venerabilis BEDA. Sed primus, 4. cap. 2. quod scimus, è recentioribus illam illustravit Trithemius, quem deinde secutus est Nicolaus Basilius Hirsaugien- sis Monachus ejus discipulus, qui, ut testatur Paulus Langius in suo adversùs Jacobi Wimphelingi deliramenta libello, scripsit ad imitationem præceptoris sui opus egregium, quod prænotavit: Aporetologiam, libros continens quatuor. Idem perhibet Trithemius in auctario ad suum de Lumina- Nicolai Basilius. . . scripsit imitatione Cryphio- nostri laboriosum & mirabile opus, quod graphia. prænotavit, Cryphiographiam Libr. IV. . . Simile quid moliti sunt Jacobus Weckerus, Pancirollus, Aeneas Sylvius, Casaubonus, & alii quos laudat Hercules à Sandé. His addi possunt Hieronymus Cardanus, Joannes Baptista Porta, Erycius Puteanus, P. Hermannus Hugo, Blasius Vigenerius, Daniel Schwenterus, Sylvester à Petra sancta. Sed cum primis ipsam Trithemii Steganographiam in gratiam secretioris Philosophiæ studiosorum egregiè illustravit Gustavus Selenus seu Augustus Dux Brunswicensis Principum omnis ævi eruditissimus, qui edito Cryptographiæ systemate anno 1624. magicæ impietatis maculam Trithemio iniquè & summâ viri optimi injuriâ affixam, feliciter absterfit. Post eum Joannes Caramuel à Lobkowitz, dum Belgium lastraret, ut refert Vischius, Joannem Trithemium Spanheimensem Antistitem à Necromantiæ nota (velit nolit Zoilus) demonstrativè vindicavit, editis ex Alnensis monasterii Bibliotheca ejusdem Steganographicis libris unâ cum clavis, seu regulis, quibus conjurationum mysteria in iis contenta commodè referari possunt. Titulus libelli ita habet: Steganographiæ necnon Claviculæ Salomonis Germani Joannis Trithemii Abbatis Spanheimensis. . . genuina, facilis, dilucidâque declaratio. . . Colonia 1635. in 4. Novissimè eandem referatam dedit Wolfgangus Ernestus Heideus Wormatiensis Archiepiscopi Moguntini Consiliarius publicato opere cum vindiciis Moguntia 1676. in 4. Cujus industriam laudant omnes periti, licet ipse suos pati debuerit obtrectatores, sed ineptulos & rerum ignaros. Recusus est Heideus liber Norimbergæ A. 1721. in 4. jamque curiosorum ferè omnium mani-

manibus non sine fructu teritur. Ipsius verò Trithemii Apologiam pro semetipso scriptam non ita pridem *Cel. Cole- rus* in Anthologiæ suæ Tomo I. Fasc. 1. pag. 41. seqq. exhibuit. Priorum autem librorum (ut hoc obiter moneam) clavis est Polygraphia. Tertium Rogerii Baconis Epistola referat. Aliam ipse Trithemius procudit Clavem, quæ præfixa legitur editioni Darmstadiensi. Modos porrò occultè scribendi, quos Auctor noster in sua ad Bostium Epistola promittit, cum aliquando legisset Ill. mus ac Excellentiss. D. Bernardus à Martiniz Bohemiæ Pro-Rex omni genere doctrinæ ornatissimus, sciretque ea, quæ Trithemius citato loco pollicetur, libris scriptis, qui extant, commissa non fuisse, rogavit impensè P. Athanasium Kircherum Jesuitam datis ad ipsum frequentissimis atque humanissimis literis, ut pro ingenii sui sagacitate modum excogitaret præstandi id, quod toties promittit & tantoperè extollit Trithemius. Cujus Principis honestissimæ petitioni obtemperandum ratus Kircherus excogitavit modum, quem Gaspar Schottus in sua Magia Cryptographica part. iv. syntag. iv. pag. 40. exhibet. Ubi & ipse plura in favorem Trithemii edisserit, Artem verò Trithemianam scribendi per ignem haud ita pridem exposuit & publico dedit Georgius Wallin. Confer. Hermannii Conringii Epistola ad Boineburgium de Bibl. Augustâ Guelferbytanâ pag. 244. Collect. Schmidiana.

Artis prodigia & abusus.

XXXI. Quàm mira & stupenda Trithemius promittat Steganographiæ ope perficienda, in vulgus notum est. Sed cum ea aut palàm non faciat, aut peregrinis nominibus, obscurisque ænigmatibus obvelet, nonnulli, ut ea nihilominus perfici posse docerent, tot Bubonibus, Bacucis, Philophotis, mirabilisque nomenclaturæ spiritibus à Trithemio prolatis decepti, scopoque auctoris perperam intellectu, ad pudendos contra Philosophiam errores, detestabilisque contra sinceram Ecclesiæ Catholicæ doctrinam superstitiones delapsi sunt, Trithemianamque Steganographiam prorsus suspectam reddiderunt, dum aut sympathicis nescio quibus radiis ex anima emissis, dissitimque amicis afficientibus, illa fieri posse asseruerunt, aut figuris sub certa constellatione vel ascendente signo confectis, aut reciproca sanguinis carnisque insitione, cum adjuratione non minus superstiosè, quàm ridiculè per P. Ziegelbauer Hist. P. III.

actâ, aut denique magneticâ pixide mirabili & ineffabili ferè modo constructâ perfici commenti sunt. Iniquior præ reliquis in Trithemium fuit Carolus Bovillus homo Gallus, qui circa A. 1500. Spanheimium delatus, cum ostensum sibi à Trithemio opus adhuc imperfectum raptim evolvisset, advertit in eo fieri mentionem de spiritibus diurnis & nocturnis, ad literas obscure indicandas, seu voces & signa, quæ nihil aut aliquid significant, ab auctore adhibitis. Hinc arbitratus Trithemium de Dæmoniis ibi locutum, in Galliam reversus passim divulgavit ipsum esse Magum & Præstigiatorum; qua de re meritò conquestus est Trithemius in Epistola, quam adversùs suum accusatorem eâ ætate scripsit, in qua totam Camerinæ Bovillianæ tragœdiam retexuit, & omnia, quæ malis artibus iste attribuit, naturaliter fieri ostendit. Hisce verò in eum invehitur verbis: *Indulgeat tibi Deus, o mendacii confictor Boville! qui unâ in Epistola tua * ad Germanum Gamay * Bovilli congalum tuum & me Trithemium Ab- Epistolam batem tunc in Spanheim mentitus es Ma- dedit Mit- gum & Necromanticum, & è fratribus hael Mait- meis nonnullos Alchimiæ vanitatibus in- taire T. II. tentos. In caput tuum iterum dico: Ann. 17- mentitus es bove rudior Boville! Quod, 210. pravis concedis artibus, quod non intelligis, ars per naturam operatur. In animam juro meam, quod Magiæ superstiosæ operam dedi nunquam, neque theatrum Alchimiæ intravi, neque fratrum meorum aliquis intendit hisce vanitatibus. Si tempus mihi datum fuerit, otii tanti, mendacia tua in te Boville! scriptis refundam. Si quominus, ad Dei tribunal suo tempore citatum esse volo injuriis responsuram. Hæc Trithemius in Chronico Hirsaugienfi editionis Sangallensis Part. II. pag. 588. Trithemii verò Epistola ad Steganographiam prodit separatim Herbipoli A. 1548. in quibus modò subsistimus, de his namque uberius alibi redibit sermo. De ipsa porrò arte Trithemiana Cornelius Agrippa hoc profert judicium: *In ea, inquit, tam securos secretosque ad quantumcunque etiam distantiam explicandi animi ritus modosque tradidit, quibus nec Junonis omnis zelotypia, nec Danaë arctissima custodia queat resistere, nec quæ omnia pervidens Centoculi Argi vigilantia possit explorare. Unde hæc ars, si peritissimo Caramueli credimus, nobilior est, quàm Polygraphia, quia secretiorem scribendi methodum tradit, atque ita arcanam promovet, ut ubi maximè**

secretum latet, nulla ibi videatur subesse secreti suspicio. Ejusmodi clandestinè scribendi vel loquendi modos Gaspar Schottus Jesuita Magiam nuncupat Cryptographicam, eamque dicit artem esse, quâ absentibus ejusdem artis consociis scribimus signis adeò occultis, characteribusve alioquin notissimis eo modo dispositis, ut tametsi Epistola in manus aliorum incidat, ii aut in suspicionem latentis secreti venire nequeant, aut si veniant, Epistolam tamen vel legere non valeant, vel lectam non intelligere. Cryptologicam verò appellat modum, quo duo pluresve inito foedere occultos animorum suorum conceptus arcanaque consilia manifestare sibi mutuò possunt remotissimis etiam locorum intervallis diffiti. Similes modos tradit Trithemius plusquam centum occultè scribendi quidquid velis sine omni suspitione, sine literarum transmutatione, sine omni timore, ita ut non sit homo in mundo, qui naturali industria scire vel suspicari quidem possit, quid in literis contineatur. Sed quia arte hâc abuti quis posset, noluit Trithemius, ut præfatû Opus in lucem publicam prodiret: *Fubet enim ratio, inquit, magnum abscondere parvis, & margaritas nullatenus committere porcis.* Ob conceptam præterea aliquorum de se iniquam suspitionem & inconsultam diffamationem fatius judicavit omnia mirabilia à se inventa perpetuo damnare silentio, quam magicæ vel necromanticæ superstitionis notam falsâ etiam hominum æstimatione incurere. Ejus tamen loco sex Polygraphiæ libros edidit, de qua inferius. Nimis ergò acerbum est Bellarmini judicium in libr. de Scriptor. Eccl. dicentis: *Steganographiam Trithemii plenam esse perniciosis dogmatibus ad Magiam pertinentibus, & Trithemium id agnovisse & confessum esse.* Vid. Gaspar Schottus in Magia naturæ & artis Part. IV. Lib. I. cap. 3. &c.

1500. De crucibus in vestimentis hominû.
XXXII. Cùm cruces eo tempore apparuissent in vestimentis hominum, in peplis mulierum, in corporalibus quoque & pallis altaris &c. de his Trithemius rogatu Bertholdi Moguntinensis Archiepiscopi operosum conscripsit opusculum hoc exordio: *Cruces in vestimentis...* Ut verò refert Chronicon Spanheimense, primò visæ sunt in Sobernheim & Meysenheim cum maximo vulgi terrore & horrore; post apparuerunt in Crutzenach, & in villis circumjacentibus; deinde in Bingen & in Mo-

guntia, ac consequenter in multis Alemanniæ locis. Erant autem cruces parvulæ varii & confusi coloris, ac si pannus aliquâ pinguedine mixti coloris esset intinctus; nec poterant quilibet lotione deleri, sed post diem nonum aut decimum per se deficientes evanuerunt. Quid porò cruces istæ portenderent, in laudato opere declarandum in se receperat Trithemius, sed dolor! liber iste, qui vota bonorum omnium fatigat, intercidisse, aut inexpiabile bellum cum blattis & tineis in chartulario Moguntino sustinere creditur. Paucis tamen, quæ huc spectant, explicuit Trithemius in fine libelli de septem secundis, circa A. 1509. exarati, ubi istud omninò notabile: *Anno, inquit, Christianorum 1525. cruces in vestimentis hominum visæ ante decennium, quod præterit, suum ostendent effectum.* Et paulò antè: *Seçta religionis consurget, magna veterum erit destructio religionum...* Altercationis imago transibit ad primum, & erit perditio multorum... Item in Chronico Hirsaugiensi Part. II. pag. 684. quid defectio solis A. 1512. facta portenderet exponens ait: *Post annos sex, septem & octo, qui vixerint, observent, quia tunc ejus apparebunt effectus...* Quæ omnia exurgente Luthe-ro noscimus & ingemiscimus adimpleta. Ita enim author Chronici vom Auf- und Untergang des ersten Lutherischen Evangelii: *Anno 1525. hat das Teutschland die erste blütige Früchten des Lutherischen Evangelii gekostet...* Idem explicatiùs inter alia memorat compiler & interpres libelli Trithemiani, Spiræ A. 1529. sub titulo: *Das Wunder-Büchlein*, editi his verbis: *Es hat auch vorbemelter Auçtor der hochgelerter Herr Johan von Trittenheim so etwann Abt von Spanheim und Würzburg weisgesagt und Prophecey angezaigt, wie die Creutz, so darvor des XVII. Jars vergangen in den Menschen Cleydung gesehen sindt, ihre Würckung sollen erzeugen des XXV. Jars mit vil grossen Plutvergießen, daß sich dann, wie maniglich wissen, wol bewiesen mit denn uffrurischen Bauren, deren ob hundert tausend todt blieben innerhalb des Römischen Reichs...* De iisdem crucibus & mirandis, quæ in peplis mulierum apud Trajectenses & Leodien-ses eadem tempestate apparuerunt, luculentum quoque tractatum conscripsit Matthæus Herbenus Ecclesiæ S. Servatii apud Trajectenses Canonicus, homo fide, Religione, ac eruditione summe

Lutherani prælatum.

me venerandus, Trithemii in literis græcis quondam auditor & discipulus, ut refert Chron. Spanh. ad A. 1501.

Oratio de conversione mentis ad Deum.

Eodem anno 1500. celebrata die 3. Augusti Erfordiae apud S. Petrum annuâ Abbatum Synodo, Trithemius solemnem habuit orationem de conversione mentis ad Deum, quam paulò post Joanni Engellender Jurisconsulto & Oratori facundissimo Colonien-sis Archiepiscopi Secretario inscripsit, typisque edendam curavit Moguntiae apud Petrum Friedberger. Extat eadem in MS. membranaceo Universitatis Her-bipolensis, & inter alias à Busæo editas p. 901. Ejus argumentum ferè totum est Theologicum; & primò quidem ostendit Deum esse lumen, quo nihil clarius, nihilque obscurius. Rationem quoque nostram lumen esse probat, quo mediante Gentiles Deum existere cognoverunt. Duplicem inde cum S. Dionysio statuit Theologiam, alteram quidem secretam & mysticam; Alteram verò notio-rem, apparentem, receptivamque per literas & traditiones hominum ad homines. Hac occasione invehitur in eos, qui Theologiam sanctam in perniciosam verterunt battologiam. Describit deinde attributa divina, ostenditque neminem verè Deum diligere, nisi amore carnali sit exutus; ac demùm ut gradatim ad veram conversionem menti paretur ascensus, scalam septenis gradibus distinctam erigit, per quam mens ipsa in cognitionem summi boni ascendens, Divini amoris mereatur assequi dulcedinem.

De computo Ecclesiastico.

Circa idem tempus ad preces F. Alberti Latronis Guardiani Ord. Minor. Crucinaci elucubrâsse videtur opusculum de Computo Ecclesiastico, quod hætenus desideratur. De eo noster in Epistola ad Rogerium Sicambrum: *Scripsi, inquit, de Computo Ecclesiastico librum unum, qui non est adhuc deductus in publicum.* Incipit: *Joannes Trithemius Abbas...* In sua verò Epistola ad Christianum Masseev Presbyterum Gandavensem A. 1507. datâ ipsum monet, ut memor sit in editione Chronicon suorum, quòd omnes ferè chronographi in supputatione annorum Domini erraverint, omittentes quatuor & viginti annos, qui sub Consulibus non rectè supputati transierunt, quod ex Mariano Scoto Monacho, & Augustino Westgalle Lovaniensi Theologo subtiliter invenies calculatum. Scripseram tibi de hac ipsa re ante triennium latius ex Spanheim &c.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

XXXIII. Anno 1501. celebrato A. 1501. Fuldæ die 2. Maji Provinciali Abbatum Capitulo præfuit Trithemius, qui & verbum fecit, & multa pro uniendo per Germaniam universo Ordine Benedictino patheticè suo more disseruit. Nihil tamen ibi statutum de novo fuit, sed plura ad promovendum publicum Ordinis bonum fuere proposita, & ad proximum congressum remissa. In hisce comitiis orationem habuit disertissimus vir Andreas Bambergensis in monte Monachorum Abbas, quæ typis excusa adservatur Monachii in Serenissimi Bavarie Ducis Bibliotheca. Ita verò incipit: *Fons lucis & lux de lumine, ardor non desinens ac immortalis caritas sit ævo cum omnibus nobis!* Oratio memorabilis est, sed paulò vehementiùs in vitia quorundam monachorum illius regionis & temporis invehitur auctor. Per eos deinceps dies totus fuit Trithemius in studiis curiosis, præsertim in prodigiosa arte Steganographica à se nuper inventa & propalata experimentis comprobanda. Cujus novitatis famâ excitati complures summi viri, ipsique etiam in celsissimo dignitatis gradu collocati Spanheimium visendi & alloquendi Trithemii causâ plus simplici vice confluxerunt, quos inter primo loco nominandus Christophorus Marchio Badensis, qui, ut habet Chronicon Spanheimense, hoc anno venit videre Bibliothecam, & quædam arcana, pro quibus anno priore Trithemium ad se vocaverat ad castrum suum Lutzenburg, & in notitiam cognitionemque eundem assumpsit... Anno etiam prænotato die mensis Novembris XIX. PHILIPPUS Comes Palatinus Rheni ac Bavarie Dux inclytus cum Ludovico & Ruperto filiis suis huc venit ad Spanheim gratiâ Trithemium alloquendi & visendi Monasterium simul & libros... Omnia autem de suo copiosissimè necessaria providit. Joannes quoque Westenburgius Comes rerum naturalium discendarum actus cupidine huc se contulit, quem quidem Trithemius artis suæ ostentis & imitatione sic porò accendit, ut ob ejus scientiæ ardorem Abbas ipsum Virum desideriorum suorum compellaret. Paulò post Joachimus Marchio Brandenburgicus ejusdem artis Steganographicæ, nuper, ut dixi, à Trithemio propalata, studio succensus, legatum misit Spanheimium, qui disciplinæ plenius cognoscendæ doctorem ad se in Saxoniam produceret. Tum etiam Conradus Celtes & Ladislaus de Sontheim Maximiliani

M m 2

Imp.

Imp. Oratores in eodem negotio *Trithemium* convenerunt: quibus licet in praesentia operam accuratorem negaverit Abbas, suae tamen artis rudimenta per Epistolas postea exposuit.

Chroni-
conSpan-
heimens.

Interea temporis *Chronicon Spanheimense*, non parvae molis opus, se scripsisse testatur tum in Epistola ad *Christianum Masseev*, cum in pinace suarum lucubrationum, utrobique addens se id operis ad annum 1502. deduxisse; ita enim habet: *Chronicon quoque Monasterii tunc mei Spanheimensis à tempore fundationis suae usque ad A. C. 1502. cum magno labore conscripsi, in quo successiones, tempora & gesta omnium Abbatum ejus à primo usque ad me, quantum invenire potui, diligentissime ordinavi, magnum volumen consiciens historiarum, in quo singulis annis multa per digressionem inserui rerum memoratu in Alemannia dignarum...* Opus istud postea continuavit usque ad annum 1509, ut infra dicemus.

1502.
Epigram-
mata La-
tina, Grae-
ca, Hebraica...

XXXIV. Secuto inde anno 1502. triclinium fratrum aestivalis iconibus & insigniis Abbatum cum subscripta brevi historia à primæva Monasterii fundatione ad sua tempora depictis exornavit. Neque id solum, sed insuper parietes & muros totius domus Abbatialis (quæ ampla erat) ac etiam testudines camerarum Latinis, Græcis, Hebraïisque versibus & Epigrammatibus illustravit; quæ aliquando coram demiratus *Matthæus Herbenus* Trajectensis Presbyter, ita ad amicum rescripsit: *Si in Germania nostra sacra aliqua, Græcave sit Academia, ea Spanheimense cœnobium est; ubi plus eruditionis conciperè possis ex parietibus, quam ex multorum aliorum pulverulentis atque librorum inanibus Bibliothecis...*

Biblio-
thecaCa-
talogus.

Eodem anno *Trithemius* libros suæ Bibliothecæ recensuit, & inventa sunt in ea, ut habet *Chronicon Spanheimense*, mille sexcenta quadraginta sex volumina, quæ omnia, præter quadraginta numero, ipse tempore sui regiminis in unum comportavit. Conferat *Epist. ad Joan. Nutium A. 1505. libr. I. Epist. 32.* De his aliisque rebus mentionem facit *Trithemius* in quadam ad *Hartmannum Schedelium* Noricorum archiatrum Epistolâ eo tempore datâ, quæ cum inter editas non compareat, illam ex autographo in Serenissimi Baviaræ Ducis Bibliotheca adservato commode hoc loco inserendam duximus; Ea hæc est: „*Chrissimo Medicinarum Do-*

„*cteri Dom. Hartmanno Scheidelio om-* Epistola
„*nium bonarum artium enucleatori do-* ad Schel-
„*ctissimo, Civi Nuringam eruditione delium,*
„*decoranti, præceptori suo venerando*
„*atque charissimo salutem & quidquid*
„*beneplaciti occurrit... Præstantissime*
„*doctissimeque Præceptor! Baviarum*
„*vestram ad manus Domini Abbatis*
„*S. Egidii postulantis remisi, gratias-*
„*que & ago & habebo immortales,*
„*Thuringiam autem cum nec propo-*
„*sito vestro conducatur, nec eâ sine*
„*maximo carere hâc vice queam do-*
„*lore, penes me, spe bonâ retinui,*
„*opportuno tempore remittendam.*
„*Indicem Bibliothecæ nostræ ante sex*
„*annos D. Henrico militi de Buna*
„*commodavi, quem usque in præsen-*
„*tem diem ab eo extorquere non po-*
„*tui. Doleo vehementer me vestro*
„*satisfacere non posse desiderio. Ni-*
„*mia enim voluminum multitudo, ut-*
„*pote 1600. & amplius, non finit me*
„*novum indicem condere; quam-*
„*quam in eo, quem miles tenet, magna*
„*pars non habeatur. Æstate ventu-*
„*râ, si potero, cuncta nostra volumi-*
„*na de novo signabo, & quampri-*
„*mum potero, indicem mittere ve-*
„*stræ Dominationi curabo. In ante-*
„*cessum cum his literis transmitto*
„*quædam tenuis ingenii mei opuscu-*
„*la, quæ etsi lectione vestra sint indi-*
„*gna, erunt tamen officii & charitatis*
„*in vos meæ qualiacunq; indicia. Quid*
„*versum in manibus, quid eudam,*
„*quid intendam, Domino S. Egidii*
„*referente cognoscetis. Omnipotens*
„*Deus charitatem vestram diu con-*
„*servet incolumem! Raptissime ex*
„*Spanheim quintâ iduum Martii an-*
„*no Christianæ salutis MDII. & sua*
„*manu,*

„*Joannes Trithemius Abbas*
in Spanheim.

Hoc ipso anno *Bertholdus* Moguntinensium Archiepiscopus celebratis die viii. Julii Norimbergæ Principum comitiis præsidens, *Trithemium* & alios quosdam Abbates ad se accivit, eisque mentem summi Pontificis, suique cordis intentionem de Ordine Benedictino per Germaniam juxta cap. in singulis. sub unam Congregationem redigendo latè explicuit. Verum cum rigidioribus *Bursfeldensium* constitutionibus *Mellicenses* in Austria, & *Castellenses* in Bavaria sese subjicere & conformare detrectarent, infecto negotio quique ad sua reversi sunt, ut pluribus enarrat noster in *Chron. Hirsaugiensi.*

Et

Oratio
de laudi-
bus Reli-
gionis.

Eo itidem tempore celebratum anale *Bursfeldensium* Capitulum apud S. Petrum Erfordiae, die Dominicâ post festum S. Bartholomæi Apost. In quo *Trithemius* ad cæterum Patrum Abbatum, doctorum atque studentium insignem de laudibus Religionis monasticæ orationem dixit, magnoque omnium favore exceptus non sine laude ad suos recessit. Plures ejusmodi Orationes in Capitulis tam Annalibus, quam Provincialibus à *Trithemio* peroratas memorat *Chronicon Spanheimense*, quæ tamen hodie desiderantur; septem enim duntaxat habemus à *Buseo* typis redditas, cum Catalogi viginti quatuor enumerent. Ipse quoque *Trithemius* in Epist. ad Rogerium: *Orationes*, inquit, in Capitulis Ordinis & extrâ habitas plures scripsi numero quàm viginti, quarum aliqua typis Moguntiae fuerant impressæ, aliæ verò per amicos sunt dispersæ.

Hoc quoque anno *Joachimus* Marchio Brandenburgicus *Nuncios & literas plures misit ad Trithemium, quem secum habere voluit.* Paulò post *Christophorus* Badensis iterum eundem invisit, ut de quibusdam naturæ arcanis informaretur. Horum Principum donariis cumulatus Abbas plures in græca & hebraica lingua codices eâ ætate comparavit, quos omnes seorsum in uno registro suis nominibus recensuit, ut refert *Chron. Spanheim.* Hunc indicem retulit *Buseus* in paralipomenis.

1503.
Oratio-
nes piæ.

XXXV. Sequenti anno *Trithemius* ad solemnem Principum congressum Francofurti mense Octobri celebratum accitus *Joachimum* Brandenburgicum rerum abditarum studio flagrantem adiit, mansitque apud eundem per dies decem, eorum, quæ ab ipso audire Princeps cupiebat, rationem reddens. Aderat comitiis Eminentissimus Sedis Apostol. Legatus à latere Nuntius *Raymundus* Presbyter Card. tit. S. Mariæ novæ, Episcopus Gurcensis, qui *Trithemium* mensæ Marchionis accumbentem allocutus, multumque sibi de ejus doctrina gratulatus, abiturienti his valedixit verbis: *O quàm tardè notus, quàm citò recedis!* Eidemque insignia munera & privilegia contulit, ac etiam *Rosarium de S. Anna, cum Cursu horario & Missæ officio*, aliâque ab eo composita, auctoritate Apostolicâ confirmavit, concessis LXXX. dierum indulgentiis omnibus & singulis, qui Cursum ipsum & *Rosarium devotâ mente oraverint.* *Trithemio*

quoque privilegium concessit super usu *Altaris portatilis*, literis Moguntiae signatis 1503. die xiv. Cal. Julii, quas repræsentat *Chronicon Spanheimense.*

Eodem anno binas composuit Orationes, unam ad B. Virginem hoc exordio: *Ave sole splendidior.* Alteram de Nomine Jesu contra mortem subitanam, quæ incipit: *Jesu Rex cæli.* Utraque à diversis Pontificibus approbata, & indulgentiis annexis comendata fuit; cujus rei fidem adstruunt literæ R. mi D. ni *Thomæ* Episcopi Venedocomensis Moguntini Archipræfulis in Pontificalibus Vicarii, quas ex codice membranaceo Universitatis Herbipolensis hic inferere volupe est; Ita enim habent: „*THOMAS Dei & Apostolica Sedis gratiâ Episcopus Venedocomensis ac sacre Theologiæ Professor, universis S. Matris Ecclesiæ filiis salutem in Domino sempiternam.* „*Splendor paternæ gloriæ, qui mundum suâ ineffabili claritate illuminat, pia vota fidelium de clementissima suæ majestatis benignitate sperantium tunc præcipuè benigno favore prosequitur, cum devota ipsorum humilitas Sanctorum meritis & precibus adjuvatur. Cupientes igitur, ut omnium fidelium devotio in venerationem purissimæ Dei Genitricis & Virg. Mariæ ubique terrarum augeatur, ipsiusque intemeratæ Virginis sanctissimi Parentes *Joachim & Anna* veneratione congruâ honorentur ab omnibus, & à Christiano populo jugiter venerentur; omnibus contritis, pœnitentibus & confessis, qui piam assertionem illam & ab Ecclesia in Concilio Basiliensi assumptam, quod B. Dei Genitrix Virgo Maria nunquam subjacuerit originali peccato, sed speciali privilegio puritatis semper ab illo præservata extiterit, ut Matrem Dei decebat, prædicaverint, crediderint & tenuerint; Ac etiam circa imaginem ejusdem sacratissimæ Virginis *Orationem Joannis Trithemii* Abbatiss Spanheimensis, quæ sic incipit: *Ave sole splendidior...* semel, aut salutationem Angelicam, si orationem ipsam nescierint, flexis genibus trinâ vice cum devotionis intentione dixerint, totiens, quotiens... Ac qui SS. mos Parentes ejus venerantes, orationem ejusdem Abbatiss de S. Joachimo, quæ sic incipit: *O Patriarcha nobilis!*... Et illam de S. Anna ejusdem: *Salve Sanctissima...* Et*

M m 3

„illam

„ illam de nomine Jesu contra mor-
 „ tem subitanam, quæ incipit: *Jesu*
 „ *Rex cæli*... Aut si eas nescierint, ter
 „ orationem Dominicam devotâ men-
 „ te dixerint, & qui alios ad venera-
 „ tionem purissimæ Conceptionis Ma-
 „ rianæ sancta adtentione induxerint,
 „ ac parentum ejus memoriam fideli-
 „ bus propalaverint, aut aliquod præ-
 „ missorum mandaverint, procurave-
 „ rint, aut alios ad hoc excitaverint...
 „ Nos de Deumifericordia omnipoten-
 „ tis, & B. Mariæ semper Virginis cle-
 „ mentia & Ss. Petri & Pauli Apostol.
 „ omniumque Sanctorum meritis &
 „ auctoritate confisi, quadraginta dies
 „ indulgentiarum de injunctis eis pœ-
 „ nitentiis, totiens quotiens aliquod
 „ præmissorum fecerint, in Domino
 „ misericorditer relaxamus. In cujus
 „ rei testimonium sigillum nostrum his
 „ Literis appendi fecimus, Moguntia
 „ A. D. 1503. die verò septimâ mensis
 „ Junii.

Chroni-
 con Hir-
 saugien-
 primæ
 editio-
 nis...

Per eos quoque dies totus fuit in
 concinnando *Hirsaugienfi Chronico*,
 quod urgente *Blasio Abbate Hirsaugienfi*
 circa A. 1495. inchoasse videtur;
 sed *Blasio* hoc tempore fati erepto,
 continuationem operis abruptit, ut ipse
 testatur in sua ad Rogerium Sicam-
 brum Epistola his verbis: *Ad preces*
Blasii Abbatis Hirsaugienfis Chronicon
ejusdem cænobii scribere adorsus majo-
rem partem complevi, sed illo mortuo
editionem intermisi, incertus quâ mer-
cede successor ejus laborem compensare
futurus sit... Similia rescribit in Epist.
 ad *Nicolaum Basiliensem Hirsaugiensem*
 Monachum A. 1507. datâ. Hanc verò
 compositionem non ultra annum
 1370. deduxit, quam sic imperfectam
 typis primùm excudit *Jacobus Parcus*
 Basileæ procurante *Guilhelmo Radente*,
 expensis *Joannis Oporini* A. 1559. in fol.
 eamque *Freberus* cum autographo
 (quod in splendidissima Bibliotheca
 Palatina Heidelbergæ adservabatur,
 accuratâ Trithemii manu ad miracu-
 lum eleganter descriptum) collatam
 publico eruditorum bono refudit inter
 alia Trithemii Opera Francofurti typis
 Wechelianis A. 1601. edita. Et hoc
 quidem est Chronicon illud Hirsaugien-
 se, cujus autoritas pridem fre-
 quens Scriptoribus fuit, & in amoribus
Huberto Thomæ Leodiensi in vita *Fri-*
derici Victoriosi Palatini, *Frehero* in li-
 bris de Originibus Palatinis, *Gesnero* in
 Bibliotheca Scriptorum, *Spondano* in
 Annal. Eccl. *Serario* in Moguntiacis,
Vossio de Historicis latinis, & aliis sine

numero; quibus illa semper in manu,
 at novissima editio, quam San-Gallen-
 ses dederunt, in solo desiderio fuit.
 Etenim res ista, quæ etiam securim in-
 jecisse operi videbatur, eadem fuit oc-
 casio, ut nunc demùm illud tanto de-
 ductius & auctius habeamus. Quippe
 abrupto, ut dixi, opere, *Joannes Ab-*
bas anno suprâ memorato 1503. ad Hir-
 saugia infulam promotus, importunis
 iterum precibus Trithemium rogare &
 hortari non destitit, donec is urbane-
 tate victus, ac spe remunerationis ac-
 ceptâ securus, iterum se operi accin-
 geret. Telam ergò suæ historiæ à
 primæva fundatione retexens, opus de-
 inceps ita auxit, ut quadruplum primæ
 editionis conficiat, uti infra dicemus.

Eodem insuper anno prolixam *Trithemii*
conscriptis Epistolam ad Joannem
Westenbergium Comitem, Virum,
 ut vocat, *desideriorum suorum*, in qua
 fusiùs agit de tribus naturalis Magiæ
 principis, sine quibus nihil in ipsa ad ef-
 fectum perducere potest. Incipit: *Longi*
desiderio itineris. Alteram ejusdem fe-
 rere argumenti die xxvi. Junii dedit ad
Joachimum Marchionem Brandebur-
gicum his exorsus verbis: *Sanctum &*
laudabile desiderium Serenitatis tue...
 In ea prolixius agit de rebus vero Ma-
 go seu Philosopho convenientibus. Hæ
 duæ Epistolæ primùm editæ sunt ad
 calcem libelli de *septem Secundis seu*
Intelligentiis orbis post Deum moventi-
bus... Coloniae apud *Joan. Birckman-*
num A. 1567. in 8. Tertia quæ ex au-
 tographo in Serenissimi Bavariæ Du-
 cis Bibliotheca adservato humanitate
 Clar. D. Oeffelii nobis obtigit, hæc est:

„ Reverendo in Christo Patri D. Jo-
 „ anni Abbati S. Egidii in Nuremberga
 „ O. S. B. ac Præsidenti Capituli Pro-
 „ vincialis ejusdem, amico suo charissi-
 „ mo Trithemius seipsum ad vota para-
 „ tissimum.
 „ Reverende Pater, fautor ac amice
 „ percolende! Literas P. V. in vigilia
 „ Conceptionis B. Mariæ semper Vir-
 „ ginis accepi, quibus monetis, ut
 „ Domino Schedelio Chronicon suum
 „ de rebus Thuringicis remittam. Vel-
 „ lem fateor, & fuerat justum servare
 „ fidem, sed obstat unum, quominus
 „ hac in re possim; quia anno priore
 „ cum esset apud nos Princeps noster
 „ Palatinus senior ad videndum Bi-
 „ bliothecam, petivit inter alia volu-
 „ mina, ut sibi hunc codicem D. ni Do-
 „ ctoris commodarem, promittens
 „ ipsum se brevi restitutum. Ne-
 „ gavi

„ gavi quidem, sed non prævalui, af-
 „ ferens non esse meum, sed alterius,
 „ mihi que commodatum &c. Nihilominus
 „ imperium Principis declinare
 „ non potui. Interea non fui cum eo-
 „ dem Principe: sed certus ferè sum,
 „ quòd quamprimùm ad ipsum vene-
 „ ro, mihi præfatum Codicem resti-
 „ tuet. Unde oro cum D. Doctore
 „ perhumaniter agatis, ut patientiam
 „ habeat, nec dubitet, quin fideliter
 „ ei suum restituam librum. Verùm
 „ non videtur mihi consultum ei reve-
 „ lare, ubi jam sit liber ejus, ne fortè
 „ desperet sine causa. Ceterùm de ne-
 „ gotio Monasterii Hirsaugienfis nove-
 „ rit P. V. me ad electionem novi Ab-
 „ batis fuisse vocatum, sed venire non
 „ potui. Tamen interea res compla-
 „ nata est, stâtque in bonis, ut ajunt,
 „ terminis, & modernus Abbas pro
 „ consummatione chronicæ me co-
 „ hortatus non minora, quàm ejus An-
 „ tecessor pollicitus est. Ad Reveren-
 „ dissimum D. Archiepiscopum Mo-
 „ guntinum cum ceteris, ut scitis, or-
 „ dinatus fui, sed non ivi. Domini
 „ S. Jacobi Moguntia & S. Joannis
 „ Rinckaviensis fuerunt coram eo, &
 „ nomine Capituli retulerunt Unio-
 „ nem trium observantiarum non esse
 „ possibilem cum allegationibus Qua-
 „ re... sicut à Capitulo ipsis fuerat
 „ commissum; & sic hæret negotium.
 „ Quid igitur? Nónne dixi P. V. Nu-
 „ rembergæ: *Bos lassus fortiter figit*
 „ *pedem*, nec aliter fieri posse? Ego
 „ autem unus sum, multus aliorum est
 „ numerus. Anne ergò Salustiani ob-
 „ litus sim dicti: *Frustra niti, & nil*
 „ *aliud quàm odium querere, extremæ*
 „ *fore dementia?* Quapropter ne ex-
 „ pensas & operam cum oleo perdam,
 „ æthiopes lavare, Iyrámque surdis
 „ tangere deinceps cessabo. Interim
 „ opto Paternitatem V. in Christo be-
 „ nè valere, orare pro me, mihi que alia
 „ præcipere. Datum ex Spanheim
 „ in vigilia Conceptionis B. Mariæ Vir-
 „ ginis anno 1503. . . Frater Joannes
 „ Abbas.

1504.
 Chroni-
 con Bava-
 ricæ Du-
 cum.

XXXVI. Sub annum 1504. quo
 nubeculæ quædam turbarum Palati-
 natui & Musarum tranquillitati, sub-
 inde erant infestæ, nihil Trithemia-
 num, quod sciam, orbis eruditi con-
 spectum subiit, præter librum de *Ori-*
gine & Progressu Ducum Bavariæ, Co-
mitumque Palatinorum & Spanheimen-
sium ad Philippum Comitem Palatinum
Principem Electorem. De hac lucubra-
 tione sua loquitur Trithemius in Epi-

stola ad Rogerium Sicambrum: *De ori-*
gine, inquit, *& progressu Ducum Ba-*
varia historiam quoque scripsi jubente
Ser. mo Principe D. PHILIPPO Comite
Rheni Palatino, cujus exordium Operis
à memoria lapsum est. Et rursus in alia
 ad *Jacobum Syberti Lacensem Cœno-*
 bitam A. 1508. datâ: *Chronicon, quod*
olim de Bavariæ Ducibus edidi, in manus
Comitis Palatini eodem tempore, exem-
plari non retento consignavi. Item in
 altera ad *Wolfgangum Treslerum S. Ja-*
 cobi Moguntia Monachum A. 1514.
 exaratâ: *Parcè Bavariæ Ducum Chro-*
nicon Melancius penès me maneat jussit.
Rescriptum verò ad Te citius remittam.
 In Catalôgo quoque Hirsaugienfi: *Ad*
Philippum Comitem Palatinum Chroni-
con breve Ducum Bavariæ libr. 1. Scor-
sim prodiit Opus Francofurti an. 1544.
 & 1549. in 4. Tum verò accurante
Frehero cum aliis Trithemii Operibus
 historicis recusum est typis Wechelia-
 nis A. 1602. Tomo I. in fol. Legitur
 etiam in lingua Germanica, interprete
Philippo Ernesto Vægolino luci publicæ
 datum Moguntia anno 1616. in 4. In-
 super monente Clar. D. Oeffelio didi-
 cimus, ad finem libri octavi Annalium
 MSS. Aventini ab *Hieronimo Zieglero*
 vernaculè redditorum (quorum auto-
 grapha in Monachiensi Bibliotheca Ele-
 ctorali adservantur) comparere *Excer-*
pta quædam ex Historia Trithemii (ita
 Chronicon successione Bavariæ Du-
 cum nominat) à quodam *Martino Men-*
rado vernaculè item expressa anno 1545.
 Addit *Pareus* Historiæ Palat. L. I. Sect.
 I. pag. 3. Trithemium præterea scri-
 pisse de *Origine, Regibus ac Ducibus Ba-*
varorum simul & Comitum Palatino-
rum & Spanheimensium libros quatuor,
 ad *Ducem JOANNEM Comitem Palati-*
 num & *Spanheimensem* apud *Simmeren*
 residentem: Si verus est *Duraclufianus*
 ejus Operum Catalogus: sed hæc om-
 nia, subdit, interierunt, nec de eis re-
 cuperandis spes ulla. Nisi fortè hæc ipsa
 sint, quæ in Serenissimi Principis Bi-
 pontini Chartulario adservari prodit
Magirus in Eponymologio critico. Ex-
 titerunt quidem olim gesta Comitum
 Palatinorum per quemdam Monachū
 Laurishamensem descripta, quæ cum
 aliis id genus habuit & excerpfit Trit-
 hemius, ut ipse testatur in præfatione
 Chronici Hirsaugienfis; & in eo qui-
 dem Opere à principio ad A. 1475. Co-
 mitum Palatinorum res gestas comple-
 ctitur; sed in antiquis sæpenuerò
 hallucinatum observat *Ludewigius* in
 sua Germania Principe §. 1v. pag. 105.
 In

In medii verò ævi rebus, inquit, consuli meretur; habet namque nonnulla, quæ frustra alibi quaesiveris. Duriores Ludovici Tolmeri, Meibomii & aliorum de eodem Opere censuras alibi commodiùs ad incudem revocabimus.

Res gestæ
Friderici
Palatini.

Circa idem tempus Res gestas Friderici I. Victoriosi Comitum Palatini Bavaricæque Ducis Principis Electoris, in Chronico Spanheimensi, quod tunc sub manibus versabat, per annorum seriem cum cura consignavit. Exinde opusculum peculiare confecit *Marquardus Freherus*, & ea quæ Trithemius in suis Chronicis de Friderico sparsim retulerat, congescit, atque in Ordinem redacta, cum notis & additionibus ex ejusdem Principis Historiâ per *Mathiam Kemnatensem* & alios descriptâ, seorsim in lucem dedit *Heydelbergæ* anno 1602. in 4. Insertum deinde est opusculum *Freherianæ* Collectioni Scriptorum rer. Germ. *Hanoviarum* primùm A. 1611. editæ, dein *Argentorati* revidente *Struvio* recusæ A. 1717. in fol. Hoc Opus egregio sibi adjumento fuisse fatetur *Hachenbergius* in Præfat. ad Historiam de vita & rebus gestis Friderici Victoriosi: *Ubi post illum* (Mathiam Kemnatensem) *Joannes TRITHEMIUS, Vir de rebus Germanicis meritissimus, magnum adjumentum præbuit, qui in Chronico Spanheimensi & Hirsaugiensi bella Friderici juxta annorum seriem recensuit, quem laborem laudibus extulit Freherus, & commentariis suis illustratum vulgavit.* Quæ monuisse sufficiat, nequis fortè putet peculiarem fuisse à Trithemio libellum Friderico tributum. *Mathiæ* porò *Kemnatensis* Opus vernaculè scriptum adservari in Bibliotheca Bavarica, nobis nuper Monachio per literas nuntiavit *Clar. Oeffelius*; cui plura debemus in acceptis.

Historia
Belli Pa-
latini-Ba-
varici.

Historiam quoque *Belli Bavarici* anno 1504. *Philippo* Palatino & *Ruperto* filio à *Maximiliano* Imperatore illati separatim editam debemus diligentia studioque ejusdem *M. Freberi*, qui eam tum ex Trithemii Annalibus amplissimis olim in Bibliotheca Palatina *Heydelbergæ* adservatis, tum ex Chronicis Spanheimensi & *Hirsaugiensi* recensuit ediditque inter Scriptores rerum Germanicarum supra laudatos. Confer. *Epist. 27. ad Joan. Cantherium*, & 66. ad *Jacobum Wimpfelingum*.

Turbidis porrò & infestis hisce temporibus *Hartmannus Schedelius* Medicinæ Doctor & civis *Norimbergensis*

Epistolam rescripsit Trithemio in hæc verba:

„ *Celeberrimo in Christo Patri, Domini Schedeli*
„ *no Joanni Abbati in Spanheim Ma-* Epistola
„ *jori ac Præceptoris suo colendissimo* ex Bibl.
„ *Scheidelius salutem cum adoptione om-* Bavarica.
„ *nis boni.* In discessu Excellentia
„ vestrae inter alios libros sub bona fi-
„ de restituendos, *Chronicon Thuringi-*
„ *giæ* accepisse scitis, quod post quar-
„ tam partem anni, juxta pollicita,
„ reditum sperabam. Nunc me in
„ tertium annum hæc spe frustratum
„ miror, cum nec scripta nostri R. mi
„ Abbatis S. *Ægidii*, nec mea quic-
„ quam ad restitutionem efficere po-
„ tuerint. Anno effluxo ad *Herbipoli-*
„ *lim* scripta dedi cum literis D. Ab-
„ batis, ut Paternitas vestra erudi-
„ tissima intelligeret, quam ob rem
„ hunc codicem in his tribulationibus
„ instanter habere optarem, cum ex
„ rogatu cujusdam Principis quædam
„ paranda forent, quæ sine isto libro
„ perfici non possunt. Nunc iterum
„ hæc spe privatus, atque interim fa-
„ vore, munere & gratiâ hujus Ducis
„ inductus, iterato impensissimè rogo,
„ ut hunc libellum cum isto nuntio
„ mittere & in ambiguis fluctibus vela
„ remosque dirigere velitis, ne vestro
„ destitutus numine inter fyrtes &
„ brevia collisus, ac arenarum mole
„ pervolutus, anxius angar. Quod
„ si aliquid obset, per nuntios, omni
„ conatu operam detis, obsecro! ut
„ vestrum saltem experiar favorem.
„ Indicem quoque vestrae Bibliothecæ
„ cum his per longa tempora exspe-
„ ctavi. Si liber in manibus inclyti Pa-
„ latini extat, omni modo procure,
„ ut saltem describatur, & ad Colle-
„ ctionem vigiliarum mearum redeat.
„ Si opus foret impressum, etsi in du-
„ plo majus existeret, libente animo
„ dono donarem. Quod si aliqua im-
„ pedimenta restiterint, perscribite,
„ & meas literas ad generosos DD.
„ Archiepiscopum *Moguntinum*, &
„ seniore Principem *Palatinum* mit-
„ tam. Spero tamen, ut hanc curam
„ vestra operâ ex innatâ humanitate
„ bono fine perficietis. Valeat felici-
„ ter Paternitas vestra Eruditissima.
„ Ocissimè ex *Nuremberga* in profesto
„ Conversionis D. Pauli 1504.

XXXVII. Rebus bellicis *Maximi-* 1505.
„ *liani* Imperatoris nutu sedatis, necdum *Trithemii*
„ tamen plenè compositis *Trithemius* in- recessus
„ eunte *Aprili* A. 1505. vocatus per *Phi-* ex Span-
„ *lippum* *Palatinum* *Comitem* *Rheni-* heim.
„ *Hey-*

Heydelbergam ascendit in causa exusti per satellites Comitum de *Lingen* *Limburgensis* Monasterii daturus consilium. Eo apud *Budoras* existente, quidam ex *Spanheimensibus* Cœnobitis non rectè cum *Palatino* sentientes captatâ occasione adversus *Trithemium* Abbatem suum conspirare cœperunt, & odium, quod diu occultaverant, operibus fecere manifestum. Quæ malefariata fratrum simultas tantum tædii & amaritudinis *Trithemio* faceffivit, ut redire deinceps ad suum noluerit monasterium. Ne autem turpi otio diffunderet, totus eo temporis intervallo fuit in congerendis veteribus Ecclesiæ *Neometum* monumentis, quæ illustrandis rebus Germanicis fervirent; Extat hæc ipsius Collectio in MS. codice S. *Stephani* apud *Herbipolim*. Inde *Coloniâ* Ubiorum ad congressum Principum per *Marchionem Brandenburgicum* invitatus, primâ *Julii Bonnam* appulit, ubi ab *Hermanno* *Coloniensium* Archiepiscopo honorificè exceptus per sex ferè dies substitit, indeque *Coloniâ* cum Archiepiscopo & *Marchione Brandenburgico* descendit, ibidem ad triginta dies providente Principe in diversorio commoratus. Ibi cum subsisteret, literas 18. *Julii* ad *Joan. Capellerium Mathematicum* dedit, quibus eam illi *Steganographiæ* suæ partem, cui titulus *Glottophoria*, opus arcanum, hætenus nulli visum, eâ misit lege, ut servaret occultum... Tum verò die *xxix. Julii* ad *Maximilianum* Imperatoris alloquium admittus, obtulit Cæsari *Lichnum* perventum cum ejus conficiendi methodo; in cujus compensam 6000. Coronatis à *Maximiliano* donatum fuisse refert *Bartholomæus Korndörffer* in aurei velleris tractatu secundo, ubi hoc *Trithemii* arcanum typis exscriptum legitur. Præterea Imperator sapientissimus post variam disputationem *Scripturarum*, exquisitâ ejus doctrinâ adeo fuit delectatus, ut eum in *Archicapellanium* suum assumpservit, eique titulum & libertates *Capellæ* suæ sub testimonio *literarum* regalium contulerit. Archiepiscopus etiam *Coloniensis* vocatum ad se *Trithemium* muneribus cumulavit. Similiter *FRIDERICUS* *Marchio Brandenburgicus* *Joachim* patruus eum suâ munificentia honoravit. *Joachim* verò sacri *Camerarius Imperii* & Princeps Elector, qui ex multo tempore *Trithemium* in *Marchia* secum habere cupiebat, eo tunc urfit instantius, quo illum fratrum suorum improbitate offensum, minus voluntarium ad suum *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

Spirensis
Ecclesiæ
monu-
menta.

De Lich-
no per-
enni.

Factus est
Impera-
toris Ar-
chicapel-
lanus.

revertendi cœnobium esse conspexerat. Consensit autem facile *Trithemius*, locum interea daturus malignantibus in eum *Cynonotis*; quo & conspirantium palam detegeretur occulta perversitas, & animi præconcepta malignatio suæ absentia intervallo sanaretur. Sed tamen sine consensu *Philippi* Comitum *Palatini*, cujus nutu agebat omnia, itineri se noluit committere. *Coloniâ* itaque *Spiram* die nonâ *Augusti* regressus, mansit ibidem per *xviii. dies*, illucque accitum ad se *Nicolaum* Priorem *Spanheimensem*, constituit rerum monasterii in suâ absentia Administratorem. Dum verò apud *Nemetes* adhuc moram faceret, venit ad eum ex *Gallia* missus orator *Narcissus* quidam *Medicinæ* Doctor cum literis *Episcopi Cohursensis*, qui *Trithemium* egregiis muneribus propositis ad se in *Galliam* accire contendebat. Verum hic datæ *Marchioni Brandenburgico* fidei suæ memor in præsentia operam *Episcopo* negavit, & per *Epistolam* ad *Rogata* concisè respondit. Alia quæ ad inquisitiones *Germani de Ganay* respondenda fuerant, sacratione inclusa scrinio, ei foli per *Narcissum* exhibenda cum clave transmisit, ut discimus ex *Epistola* *Neometi* 24. *Augusti* A. 1505. datâ.

Rebus ita constitutis *Spiram* die 27. *Aug.* digressus cum suo famulatio per *Thuringiam* *Ursulum* *Marchionis* regiam adpulit die undecimâ *Septembris*, ibique cum Principe per novem menses commoratus, præter *Cryptographica* quædam, variâque ad linguam latinam græcâve syntagmata pro Principis institutione exarata, pro-
cudit primò *Epitomen de Vitis Sancto-* De Vitis
„ *rum*, quorum devotione peramplius *Sancto-*
„ *princeps* fervebat, cum multis & va- rum.
„ *riis orationibus supplicatoriis*, hoc exor-
„ *dio: Magnum & arduum opus...* De-
„ *hac lucubratione* in suis ad *Joannem*
„ *Euriponum* *Carmelitam* *Conventus*
„ *Damensis* *Ursulo* 15. *Decembris* literis:
„ *Nos, inquit, opus nostrum de laudibus*
„ *Sanctorum absolvimus, quod te, ut re-*
„ *scribatur expectat. Moras igitur om-*
„ *nes rescinde, ne Principis animum offen-*
„ *das.*

2. Eodem tempore jussu Principis scripsit de variis atque diversis materiis & rebus Antiquitatum ex disputatione quotidiana emergentibus libros *xiv.* aut certè *xx.* ut alibi legitur, quod opus prænotavit *Panalethiam*, cujus prologus sic incipit: *Multa sunt Præ-* Panale-
„ *ceptor magne...* thia.

N n

3. Opus

neminem aequè decet ac Principes magnos atque Potentes, per quod secretissima negotia sua nunciare possunt absentibus sine timore, ita quod arcanum eorum totus mundus non possit invenire, absque hujus libri scientia, quæ facile discitur habito volumine, & sine labore in memoria retinetur. Propterea statui hoc opus cuidam offerre Principi, cujus sapientia & virtus omne bonum meretur. Quis sit hic Princeps, explicatius indicat in suo Nepiacho: Scripsi, inquit, eodem anno, qui fuit Dominicæ Nativitatis MDVII. Opus laboriosum in sex libros divisum ad Joachim Marchionem Brandeburgicum Principem Electorem, quod Polygraphiam prænotavi, & incipit: Legimus complures. . . Rursus in Epistola ad ipsum Marchionem XVI. Octobris ejusdem anni exaratâ: Complevi Domino adjuvante Polygraphiæ meæ Opus in sex partes sive libros distinctum, quod tuæ Majestati constat esse dicatum. Operam dabo, ut sacris conspectibus tuis quantocius exhibeatur. Ejus quoque lucubrationis & inscriptionis meminit in sua ad Eberhardum de Campis die XVI. Novembris datâ his verbis: Scripsi anno transacto. . . ad unum Principem Polygraphiæ libros sex. Hujus porrò operis autographum Joachimo inscriptum extare in Guelferbytana Ducali Bibliotheca prodit Tenzelius apud Struvium Introduct. litt. cap. 4. §. 8.

1508. Eadem ad Maximilianum Imp. cum Clave. XL. Cùm vidisset Trithemius iniqua iniquorum aut ignorantium hominum de promissis Steganographiæ libris judicia, silentio, uti vidimus, eos premere statuit, eorumque loco Glottophoriam, de qua superius, & sex Polygraphiæ libros conscripsit, vel certè, ut arbitratur Schottus, partem illorum mutato tantùm titulo in hos transtulit, & opus, ut jam ostendi, primùm Joachimo Brandeburgico inscripsit; Quia verò & in his libris per obscura ænigmata proposuit omnia & multis exoticis involvit terminis, ne perversi eâ abuterentur doctrinâ, quæ solos decet Principes, idem opus in gratiam Maximiliani Imperatoris postea pluribus auxit, eique suâ clave referatum anno 1508. in Bopardia obtulit, uti tum ex Epistola ad ipsum Cæsarem operi præfixa, cùm ex manuscripto Spanheimensi Chronico liquet: ita enim ipse ad A. 1507. Joannes Trithemius Abbas scripsit Polygraphiæ libros sex ad Maximilianum Regem Romanorum, quos illi anno sequenti vocatus in Bopardia præsentavit. Alium quoque libellum, qui

Clavis prænotatur, seorsum edidit, sine cujus notitia Polygraphia nulli facile patefcit. Et rursus in Hirsaugiensi indice: Scripsi ad Maximilianum Cæsarem opus, quod prænotavi Polygraphiam & multiplicem scripturam libr. 6. Ad eundem Polygraphiæ Clavem seu Eucleatorium librum unum. . . In Epistola ad Jacobum Syberti anno 1508. die sextâ Martii datâ opus octo libris constare meminit, computatis fortè Eucleatoriis, vel duobus Glottophoriæ aut Steganographiæ libris: Scripsi, inquit, Polygraphiæ ad Maximilianum Regem Romanorum libros octo, opus arcanum & mirandæ inventionis, cui simile fuit nusquam. Hujus operis prototypum propriâ ipsius Joan. Trithemii manu A. 1508. exaratum & Imp. Maximiliano oblatum extare in Bibliotheca Vindobonensi Cæsarea ac incredibiliter ab editis discrepare meminit Lambecius Comment. de Bibl. Vindob. Tom. I. Lib. II. pag. 463. Prodiere autem sex dicti libri cum clave totum opus enucleante, ex officina Joannis Haselbergeri de Aia anno 1518. in min. fol. Primigeniæ huic editioni præfigitur iconismus buxo incisus, in cujus media area Trithemius genibus nixus sedenti Imperatori porrigit opus suum. Propè ipsum adstat vir duas Claves Maximiliano simul offerens, & ipse, ut videtur, monachali veste indutus, sed capillo minimè attonso. Pone ambos Monachus alius stans pedum pastorale manu tenet, mitra ad pedes ipsius Abbatis positâ. Hæc Trithemii effigies, etsi rudior, non abludivit ab ea, quam ex veteri pictura anno 1513. signata delineatam novæ ejus operum editioni præfigere cogitamus. Circumcirca sunt parerga. In calce ipse Trithemius Pontificalibus indutus, & sinistra innixus humi procumbit, ex cujus pectore intrinsecus Rami duo surgunt & utrumque latus mediæ areæ quadratæ ambiunt, adscripto jacentis nomine JOAN. TRITHEMIUS. Ex utroque hoc ramo ad quodlibet latus tres viri dimidii pullulant, quorum quilibet instrumentum Mathematicum, puta Sphæram armillarem, Quadrantem circuli, Amussim, & Circinum manu præfert. Supremus ex utroque latere nihil præter schedam tenet, cui tamen nulla epigraphe inscripta. In quatuor angulis folii, totidem spectantur insignia. Aversâ paginâ legitur Trithemii Epistola ad Maximilianum Cæsarem die xxvi. Aprilis A. 1508. signata; quam excipit pinax seu index lucubrationum ipsius

ipsius ex Epistola Joannis Duraclusii. . . Præfatio incipit his verbis: Legimus complures veterum sapientes. . . data verò est die VII. Aprilis A. 1508. Liber primus in fine legitur absolutus XII. Febr. ejusd. anni. Alter primâ Martii, tertius septimâ, quartus decimâ tertiâ, quintus decimâ sextâ, sextus in fine ejusdem mensis. . . Sequitur Clavis seu explanatio totum opus enucleans, quam aliàs Trithemius latere voluerat: Ut studiosis, inquit, materia non desit exercendi memoriam, & reprobis auferatur causa sciendi ea, quibus bene uti non sunt voluntarii. Præter hanc editionem, aliam nobis ex officina Cyriaci Jacobi procuravit eruditissimus Vir Adolphus à Glauburg Patritius Francofurtensis anno 1550. in 4. Huic accessere aliquot locorum explicationes, eorum præsertim, in quibus admirandi operis Steganographici principia latent, quæ quidem ingeniosis occasionem præbent longè majora ac subtiliora inveniendi. In eadem editione comparet Apologia Joannis Trithemii præfixa Steganographiæ. Ad calcem legitur expositio eorum, quæ ab Authore vel præterita sunt, vel minùs perspicuè tractata. Hoc idem opus gallico idiomate donatum per Gabrielem de Collange, typis exscriptum prodiit Parisiis anno 1561. & iterum 1625. . . Latine rursus excusum est Colonia Agrippinæ apud Joannem Birckmannum & Wernherum Richwinum anno 1564. & 1571. in 8. Quæ editiones ferè concordant cum Francofurtensi; Sed Argentinenfi sumptibus Lazari Zetzneri an. 1600. procuratæ accessit libellus de septem Secundis moventibus orbem, de quo infra.

Opertis utilitas. XLI. Hæc Polygraphia agit de transfiguratione literarum & earumdem potestate secretâ, multasque complectitur ciphras valdè curiosas & secretas: Unde liber iste censetur perinde utilis ac necessarius belli Ducibus & summis Principibus, immò, si Reimanno credimus, inculpator est Steganographiâ, & minùs suspecta, sed rarior tamen & magis lectu digna. Continet enim infinitos prope scribendi, animique nostri arcana quâvis ferè linguâ alteri tutè & citra omnem suspicionem enuntiandi modos; ostendit & methodum tam in docendo, quàm discendo utilissimam, ac præterea rationem profundissima quæque artium & disciplinarum mysteria intelligendi, mirandâ subtilitate explicat. Latent, inquit author ipse, in singulis passibus

plura mysteria, & quanto ex his majora inveneris, tantò restant ampliora inveniendâ. Via paratur incipientibus, in qua proficientibus non erit difficile successu temporis invenire, multa & rara & maxima. Hic discet latine scribere, qui nesciebat, & cuncta voluntatis suæ mysteria sermone prudenter involvere peregrino. . . Has operis utilitates paulò explicatius enumerat Caspar Schottus: 1. Quòd modum tradat, quo illi, qui artificium intelligunt, mentis suæ arcanum tutò, securè ac sine aliqua suspitione, si literæ interciperentur, notum faciant ejusdem artis consociis ad quamlibet locorum distantiam. . . 2. Quòd exiguo temporis spatio hominem latini sermonis ignarum, modò literas tantùm legere & scribere novit sub lingua materna, doceat in latina correctè & ornatè scribere, omniâque sub eadem lingua voluntatis suæ arcana celare & abscondere, artèque scienti nuntiare tutò, secretè & absque suspitione, ut mox dictum. 3. Quòd hujus artis subsidio latini sermonis imperitum non solum paucis horis docere queas scribere ac legere, sed etiam intelligere, si prudenter munus officii adhibeas, ut novæ artis discipulus, quam non noverat antea linguam latinam componere, intelligere & interpretari ipse possit. 4. Quòd per ampliationem similitudinis rei acceptæ omnia prædicta in quamlibet linguam possint extendi. 5. Quòd imitatione similitudinis communicare possimus artem scienti, quæcunque mentis nostræ arcana quantumcunque voluerimus abundè, multipliciter, & latissimè, variisque modis, qui ab alio nullo sciri poterunt vel notari. 6. Quòd per intelligentiam hujus operis, quamlibet Mathesin seu transpositionem regulatam literarum invenire possimus, easque nihilominus sic formare, ut solis noscentibus artem & alteri penitus nulli subserviant in mundo. Omitimus alias utilitates, quas apud Trithemium ipsum leges in dicto opere. Libet verò doctissimum Carannelem de eadem arte differentem audire: ita enim in suo Apparatu Philosophico Disp. 2. §. XII. discurrit: Polygraphia ars est scriptoria, quæ varios characteres diversarum linguarum contemplantur. Graphiaria in una eadem lingua calamus movet juxta regulas publicas, & materiam à legibus determinatam; at Polygraphia secreta est scriptura, & diversos characteres invenit & efformat. Ista autem non mutat materiam chara-

serum, sed formam, non figuram, sed significationem: puta si scribat A, & legat B. scribat B, & legat C. & ita consequenter; tunc enim scribet GNIN & leget HOMO, non figurâ, sed valore litterarum variato. Modos ejusmodi pulcherrimos scribendi tradidit Joannes Trithemius speciali libro, qui Polygraphia nuncupatur, quem nos imitati opus curiosum variâque Lectori ingenioso trademus. Ita Caramuel; Ex quibus ultrò apparet quàm iniquum & malefactorium sit judicium Hieronymi Cardani libr. XII. de Variet. rerum cap. 61. de prædicta Trithemii Polygraphia, quam una cum auctore suo tam putidis fuggillat verbis, ut propè pudeat referre: *Supereſt, inquit, ut de commutata ratione verborum loquar. Fuit vir paulò ante noſtram ætatem mendacior Agrippa, inanius Raymundo Lullio Abbas Trithemius, qui totum librum ſatis grandem hoc uno ſomnio implevit, nec tamen explevit. Et ut fidem fabulæ faceret, finxit ſe Necromantiæ, cum potiùs ſtultitiæ deberet, accuſatum. . . In quæ verba digitum intendens Gaſpar Schottus in ſua Magia Part. IV. Libr. I. cap. 2. p. 36. Apparet, inquit, manifeſtè invidiam ea ac livorem è calamo excuſiſſe; Velle non dixiſſet. Si non ob aliud, certè vel ob hoc Scaligeri vexationem meretur Cardanus. Et verò ut mittam aliorum etiam graviffimorum virorum de Cardano cenſuras, Naudæus in ejus vita, Non video, inquit, quid aliud exiſtimari poſſit de homine illo, quàm inſanienti proximum vixiſſe, ut qui ſomniis, oſtentis, auguriis que vaniſſimis, & maximè ridiculis fidem adhiberet; qui totus ex delirantium vetularum obſervationibus penderet; qui quoties vellet, à ſenſibus per extaſim peregrinaretur; qui ſpectra & larvas videret; qui Paredrum aliquem & ſibi faventem genium adeſſe vel ſtultè crederet, vel malignè mentiretur. . . qui denique vitæ ſuæ probra turpitudinesque vel minimas non evulgavit modò, ſed nauſeanti ſermonè per tot ineptias & narrationes inconditas lectori obtruſit. . . Spretis igitur impudentis Sycophantæ dictariis, audis æquius Andreae Theveti Engoliſmenſis Cosmographi de Trithemiano Opere judicium; ita enim habet: Quant aux livres de la Polygraphie, ceux qui lui ſont les moins affectionnez, ſont contraincts d' admirer l'ingenioſité du ſtile, dont il a uſé, auxquels il deſcrit diverſes manieres d' écrire miſſives. Mais c' eſt avec telle difficulté, que ceux qui ſont les mieux verſez, ont aſſez de*

peine d'y pouvoir atteindre. Pour cette raiſon lui-même a forgé un livre, qu'il nomme la Clef de la Polygraphie, afin d'y ouvrir la porte, & manifeſter les ſecrets, qui ne pourroient pas être communiqués, vûs, ni reconnus, qu'avec une peine inéſtimable. Hæc ille haud trivius. Sed pergo, & quid ſinguli Polygraphiæ libri contineant, nunc lubet breviter exponere.

XLII. Et quidem in primo libro ^{Polygra-} ^{phie libr.} ^{contenta.} quadraginta ferè ordines litterarum, quos Alphabeta nuncupamus, ſeriatim digerit, ſinguliſque literis cujuſlibet Alphabeta ſingulas dictiones adnectit, quarum quælibet illam ſignificat litteram, cui ſubjungitur, tametiſi non ab ea littera incipiat. Singulis autem dictionibus reſpondent in alio Ordine ejusdem ſenſûs epitheta & verba, ita ut ex multis ordinibus ritè fabricari poſſit oratio. Si enim ex primo Alphabeta una duntaxat accipiatur dictio, alia ex ſecundo, aliâque ex tertio, & ſic deinceps verſus finem, quo uſque libuerit, fiat progreſſio, omnes dictiones ſibi mutuò cohærent, & congruam efficiunt orationem latinam, quarum quælibet dictionum illam ſignificat litteram, cui in ſuo Alphabeta ſubjuncta eſt. Si igitur velis abſenti ſcribere hæc verba: *Cautè age.* Ex primo Alphabeta deſcribe vocabulum *Conditor*, cui reſpondet littera C. Ex ſecundo vocabulum *Clemens*, cui reſpondet A. Ex tertio *discernens*, cui reſpondet U. & ſic conſequenter. Ita ergò ſtabit exemplum: *Conditor clemens diſcernens orbem, concedat omnibus felicitatem ſupercæleſtem. . .* Hæc verba ubi acceperit alius artis conſcius, ut ex iis intelligat mentem tuam, quæret primum vocabulum in primo Alphabeta, ſecundum in ſecundo, tertium in tertio, & ſic de reliquis, tum verò ſingulis correſpondentes litteras ſcribet, in abaco aut charta, inveniétque conjungendo litteras priora verba: *Cautè age.* Quod ſi plures litteras continet ſecretum ſcribendum, quàm ſunt Alphabeta apud Trithemium, rediri poſteſt ad primum Alphabetum, & procedi rursùs ut antea. Cavendum tamen ſemper eſt, ne una vice ſimul ex eodem Alphabeta plusquam una dictio capiatur; item ne ullum Alphabetum tranſiliatur. Adhendæ etiam particulæ laterales typo curſivo expreſſæ, alioquin totus latinæ orationis ſenſus perturbaretur in tua Epistoſta ad alium miſſa, & aliud ſervando ordinem Alphabetorum hæteret. Secretum poſteſt eſſe Latinum,

Ger-

Germanicum, Gallicum, Italicum, Hiſpanicum & cujuſque alterius idiomatis, quod utitur literis Alphabeta latini. Si loco hujus adhiberetur Græcum aut Hebraicum, poſſet latino ſermone etiam Græcum aut Hebraicum ſecretum alteri perſcribi. Ex quibus patet, quomodo quis linguæ latinæ ignarus poſſit ſcribere latinè fatiſ elegantè, & aliis mentem ſuam eadem linguâ declarare. Hoc tamen incommodi habet hic primus Trithemii modus, quòd oratio latina ad alium hæc ratione ſcripta ſuſpicionem moveat legentibus aliis ſecretum ſub ea latere. Item quod non poſſit adhiberi, niſi & qui ſcribit, & cui ſcribitur, habeant librum Trithemii, aut ex ipſo dicta deſcribant Alphabeta. Denique quod longiſſimâ oratione, breviſſimum duntaxat exprimat ſenſum. Hinc non videtur res digna ſumptu temporis, etiam ſi per ſe aperta non eſſet.

Secundi libri artificium nihil ferè differt à præcedente, niſi quòd Alphabetorum literis aliæ ſubjungantur dictiones alium ſenſum efficientes; ideò unus idemque modus operandi in utroque eſt, & omnia, quæ in primo obſervanda ſunt, etiam in ſecundo obſervari debent. Notat verò Trithemius in regulis ſeu cautelis in operatione ſervandis in hac Polygraphiæ ſuæ inventione latere alia quædam prædictis longè meliora & ſubtiliora, ſed iſta in ſuis permanere voluit latibulis ſepulta cum reliquis. Ex rudibus tamen inventis ejus nonnulli pulcherrima quædam venati ſunt, de quibus Cardanus *Tom. III. oper. Libr. XII. cap. 61.*

In tertio libro ſimilis traditur modus hoc ſolùm diſcrimine, quòd dictiones literis Alphabeta ſubjunctæ, ſunt fictæ, unde qui legit Epistoſtam illis dictionibus ſcriptam, exiſtimat peregrinam eſſe linguam. Eadem in hoc modo ſervanda ſunt, quæ in præcedentibus.

In quarto libro ſimili ratione dictiones fictæ ſubjunguntur literis Alphabeta, cum hoc diſcrimine à præcedenti modo, quòd harum dictionum ſecunda littera ſemper ſignificat litteram Alphabeta, cui ſubjungitur, & conſequenter ſingulæ ſecundæ literæ in ſingulis dictionibus ſignificant ſingulas litteras ſecreti, quòd indicare viſ abſenti. Exemplum ponit Trithemius tale: *Ecorach hanafar Dulay ſemalas. . .* ſi hujus orationis primum vocabulum

quærat in primo Trithemii Alphabeta, ſecundum in ſecundo &c. Invenietur ante primum littera C. Ante ſecundum littera A. Ante tertium littera U. & ſic de cæteris; quæ literæ ſimul junctæ dabunt hunc ſenſum: *Cave hunc Virum. . .* Hæ eadem literæ in prædictis dictionibus fictis obtinent ſecundum locum. Hic porrò modus, ut notat *Schottus*, non indiget Alphabetis, nec dictionibus à Trithemio aut ab alio confictis, ſed quilibet poſteſt ex tempore inter ſcribendum de novo conſingere nova vocabula, quorum primæ, ſecundæ, tertie, quartæ &c. ſignificent litteram aliquam ſecreti. Hoc itidem artificium poſteſt multis modis variari, nam poſteſt ad ſecretum ſignificandum adhiberi in primo vocabulo prima littera, in ſecundo ſecunda, in tertio tertia &c. aut vice verſâ, vel eo ordine, quo placuerit, dummodò inter ſcribentem, & eum, cui ſcribitur, conventum priùs fuerit.

In quinto libro tradit modum occultè ſcribendi per mathèſin ſeu tranſpoſitionem litterarum, ponendo valorem unius literæ pro valore alterius, ut B. pro A. C. pro B. D. pro C. &c. Quem in finem varia diſponit Alphabeta ordine recto & inverſo, quæ tamen brevius & clariùs diſponit *Schottus* in ſua Magia Cryptographica *Part. IV. Libr. I. pag. 34.* Hæc ratione ſcribi poſteſt in quavis lingua, quæ utitur Alphabeta latini literis.

In ſexto libro adfert *Trithemius* varios veterum characteres, quibus pro literis utebantur, ut ſi quis proprium ſibi Alphabetum ex iis efformare, aut ad illorum imitationem effingere varios characteres velit, habeat unde materiam hauriat. Litteras deinde latinas omnes facit numerales, & ex iis nova ordinat Alphabeta ad ſcribendum adeò ſecretè, ut putet nullum mortaliſium ſcripturam ſine inſtructione legere poſſe. Agit prætereà de Notis Tyronis & Senecæ, de quibus plura *Gruterus* & *Schottus* ſuppeditant. Tandem addit modum ſcribendi per numeros & ſingulis ſignis Zodiaci ſinguliſque Planetis, varietatis cauſâ unum Alphabetum adſignat. Sed quoniam illa omnia variis modis à quolibet pro libitu diſponi poſſunt, hæc ſapienti indicâſſe ſufficit.

XLIII. Per eos quoque dies ſcripſit *Trithemius Intelligentiarum libros duos*, Libellus ut habet Epistoſta ad *Jacobum Syberti* de ſep. A. 1508. data, ſed unus tantum ^{tem} ^{Se-} ^{cundeis,} cumfertur ad hunc annum deductus, ut

ut patet ex fine: *Ab hoc anno Christianorum 1508. restant anni usque ad finem gubernationis Samaelis septemdecim; in quibus dabuntur significantes initium malorum figurae.* . . . Mysteriosum hoc opusculum eodem anno inscriptum legitur Maximiliano Imperatori. Typis verò primùm Lipsiæ A. 1519. excusum in 4. memoratur; quam tamen editionem videre non merui. Altera illius editio Norimbergæ impensis Joannis Haselbergers anno 1522. procurata est studio Joannis Marquardi, qui opusculum Phorcæ in ædibus Joannis Svebelini ex scrinio de promptum & à se descriptum in lucem dedit hoc rubro: *Joannis Trithemii apud Peapolim, quod nunc Wirceburgum Ducale Francicum, Monasterii Divi Jacobi, quondam Spanheimensis Cœnobii Abbatis, de septem Secundeis, id est intelligentiis sive spiritibus moventibus orbes, libellus sanè pretiosissimus Imperatori Cæsari Maximiliano Augusto, Pio, Felici dicatus.* Suam editor operam R. mo D. no Jacobo Zwifel Monasterii Amorbachiani in Franconia Ord. S. Benedicti Abbati nuncupavit, his inter alia usus verbis: *Postremum ex scrinio de promptus est Joannis Trithemii de intelligentiis libellus, quo dissecto & exenterato per Musas! quantarum rerum cognitio, quot divinationes futurorum, & ad hæc quoque periculis plena tempora videtur vaticinari? Pellicebar cum inventionis omne, tum novitate rei. Ab homine amico impetravi describendi copiam; collato dein meo exemplo cum uno atque altero historiarum Scriptore, pulchrè annorum respondent numeri, veritasque historiarum convenit. Itaque inhumanum & incivile arbitratus thesaurum tantum à paucis possideri, quamquam non ignorem populo hanc felicitatis partem invideri à plerisque, qui fortè clamabunt: Sanctum non dandum canibus. . . Atqui candidissime Pater! nihil veritus istos vitiligatores modò sub tui Nominis titulo rem faciam gratam multis vel maxime bonis. . . Porro quis est hujus orbis, cui studiorum Trithemii fetura hæc justius deditur, quam Tibi viro juxta docto ac pio, qui Spanheimensem illum Abbatem acerrimi ingenii, & omnigenæ virum eruditionis ita complecteris, ut nec mortuum prædicare intermittas; illius libros, quorum tibi ingens est cumulus, ita colis, ut non possis sanctius, doctrinam atque morum integritatem ita imitari, ut nemo TE vivat illi similior. . . Vernaculâ donatus linguâ legitur eodem anno ibidem excusum, iterumque*

recusus anno 1701. in 4. Ejus, quod vidi, compendium prelo emerit Spiriæ anno 1529. in 4. hæc inscriptione: *Das Wunder-Büchlein, wie die Welt von Anfang geregert, undt erhalten ist, auch wie und zu welcher Zeit alle Ding auff Erdereich erfunden, und auffkommen sindt, mit vil wunderlichen Geschichten. . . durch den hochgelärten Johan von Trittenheim beschrieben, welches hin auff kurtzist angezeigt.* Gedruckt zu Speyer den X. Tag des Monats Septembris año MCCCCXXIX. . . Rursus ex autographo, ut præfertur, impressus prodiit Francofurti apud Cyriacum Jacobum anno 1545. in 4. hoc titulo: *Joannis Trithemii Abbatis Spanheimensis de septem Secundeis, id est, intelligentiis sive spiritibus orbes post Deum moventibus, reconditissimæ scientiæ & eruditionis libellus, multa scitu digna mirâ brevitate in se complectens arcana, Imperatori Cæsari Divo Maximiliano Augusto, Pio, Sapienti dicatus.* Eadem inscriptione ornatus iterum recusum est Colonia apud Joan. Birckmannum A. 1567. in 8. Cui editioni accessere decem Epistolæ memorabiles; quarum una ad Joannem Westerburgium Comitem A. 1502. die x. Maji data. Altera ad Joachimum Marchionem Brandenburgicum sextâ Junii signata nondum inter alias editæ fuerant. Comparet etiam ad calcem Polygraphiæ Argentorati anno 1600. typis redditus hoc titulo: *Chronologia mystica, seu Libellus de septem Secundeis, id est spiritibus moventibus orbem.* Extat quoque inter Trithemiana curis Marquardi Freheri A. 1601. excusa hoc rubro: *Chronologia mystica de septem Secundeis sive intelligentiis orbes post Deum moventibus. . .* In quibusdam Catalogis epigraphen præfert. *Libellus de dominio septem intelligentiarum, quo videlicet ordine præsent orbi.* Alicubi inscribitur: *Liber de intelligentiis cœlestibus orbem post Deum gubernantibus. . .* In ipso libelli ingressu suam author mentem his exponit verbis: *Veterum sententia est plurimorum, sapientissime Cæsar! mundum hunc inferiorem ordinatione primi intellectus, qui Deus est, per secundas intelligentias gubernari, quorum opinioni Conciliator assentiens Medicorum dicit, septem planetis spiritus septem à principio creationis cœli & terræ præfectos. Quorum unusquisque mundum annis gubernat trecentis quinquaginta quatuor mensibusque ex ordine quaternis. Huic positioni complures viri doctissimi hætenus præbuere consensum, quam ego non asserendo*

* Angelos fuisse creatos ad hæc inferiora curanda dicitur ATHE- NAGORAS Atheniensis Philosophus Marci Antonii Imperatoris tempore A. 178. . .

serendo, sed referendo duntaxat facit tuæ sacratissimæ Majestati manifestam. . . Hunc verò statuit Secundearum ordinem. 1. Orisiel Spiritus Saturni. 2. Anaël Spiritus Veneris. 3. Zachariel Angelus Jovis. 4. Raphaël Spiritus Mercurii. 5. Samaël Angelus Martis. 6. Gabriel Angelus Lunæ. 7. Michaël Spiritus Solis. Mirum fanè est in oculis nostris, quod de Lutheranismi ortu præfagit Trithemius: *Circa finem hujus tertiæ revolutionis Samaelis, inquit, altercationis imago transibit ad primum, & erit perditio multorum. . . Non consummabitur Martis hæc tertia revolutio sine prophetia & novæ alicujus institutione religionis. . . Anno Christianorum 1525. cruces in vestimentis hominum visæ ante decennium, quod præterit, suum ostendent effectum. . . Secta Religionis consurgit, & magna veterum erit destructio religionum. . .* Quæ porro intelligentia nunc dominetur orbi, his inculcat verbis: *Ordine vicesimo Gabriel Angelus Lunæ regimen mundi tertio recipiet anno orbis conditi 6732. mense IV. die mensis Junii 4. anno Christianorum 1525. & mundum gubernabit annis CCCLIV. mensibus IV. usque ad annum Dominicæ natiuitatis 1879. menses similiter duos. Revolutionis futura series prophetiam requirit. . . Ex præcedentibus judicentur futura, quæ sequuntur. . .* Ob hoc reconditissimæ sapientiæ opusculum malè quidem apud nonnullos audit Trithemius, ac si cum Priscillianistis sensisset omnia sub constitutionibus planetarum in orbe geri. Sed nescius non erat Vir sapiens doctrinam illam, quæ astra ab intelligentiis gubernari, & facto omnia subjacere sublunaria putat, ab Ecclesia & à piis omnibus reprobata. Quare in fine libelli protestatur se non hæc assertivè scripsisse, quibus cum injuria orthodoxæ fidei nullâ est ratione credendum. . . Et alibi: *Corpora, ait, inferiora secundum influentiam superiorum disponuntur; mens quidem libera est, & influentiam astrorum non suscipit, nisi per nimum, quod cum corpore habet commercium, se inclinando affectum commaculet. Angeli enim, qui motores sunt orbium, nihil eorum, quæ natura constituit, destruunt vel subvertunt. * Hinc pro coronide operis, Med, inquit, manu propria protestor, & ore confiteor, quod in his omnibus nihil credo, nihilque admitto, nisi quod Ecclesia credit Catholica: cætera ut vana, conficta, superstitiosa, refuto & contemno. Verum de his alibi uberius, nunc ele-*

* Confer. Epist. XV. apud Busanum.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

gans Joannis Marquardi in libellum Epigramma subdere lubet:

*Gesta priora docens gratâ brevitate libellus,
Ex numeris certis quanta futura monet.
Calchas Thestorides potuisset Apolline plenus,
Non Helenus Vates certa referre magis.
Magna fides fuerat Cumæi carminis olim;
Ast ego non folius credo Sybilla tuis.
Plus tenet hic fidei noster venerabilis Abbas,
Cujus perpetuum pagina Numen habet.*

XLIV. Præter ea, quæ retuli, opuscula, Trithemius se his itidem diebus Epistolæ familiar. vide Rich. duos Epistolarum familiarium ad diversos Germanicæ Principes, Episcopos, Abates ac eruditione præstantes viros exaratarum libros in unum volumen redigisse testatur tum in Epistola ad Jacobum fratrem suum, tum in alia ad Jacobum Syberti; tum etiam in suis ad Joannem Capellerium & ad Rogerium Sicambrum literis: *Post hæc, inquit, scripsi ad Jacobum Trithemium fratrem Epistolarum mearum familiarium libros duos, quorum primus continet quasdam Epistolas numero LXVI. quas scripsi ad diversos per totum illud tempus, quo de Monasterio Spanheimensi exivi usque ad introitum meum in hunc locum. Secundus verò continet Epistolas similiter LX. quas hoc anno 1507. Abbatia hujus primo scripsi ad diversos. Hoc Opus sic incipit: Oportunè satis admonuisti suavissime frater. . .* Prodierunt hi duo libri curante Jacobo Spiegelio S. Cæs. Maj. Maximiliani, Ferdinandi & Caroli V. Consiliario Hagencæ ex officina Petri Brubachii an. 1536. in 4. Eisdem refudit Freherus in editione operum Trithemianorum; sed Epistolarum nihil ultra Spiegelianam collectionem dedit, præter duas pridem alibi excusas, unam videlicet magni illius inter literatos irrisoris Cornelii Agrippæ ad Trithemium, & alteram hujus ad illum, quam provocatus ab eo, Philosophiæ occultæ submisso munere reposuerat. Quæ autem in hac collectione comparent Epistolæ, quadriennium vitæ Trithemii non implent, utpote ab anno 1505. ad annum 1507. excurrentes. Unde pronum sit statuere, quàm ingens illarum foret farrago, si reliquæ fuissent ad servatæ, aut in unum collectæ. Ceterum insigne auctarium suo epistolio addidit Trithemius, dum eas, quas diversis temporibus ab anno 1486. conscripserat, in alterum volumen compegit insertis quibusdam aliis minoribus opusculis. De hac collectione ita ipse ad Rogerium Sicam-

O O

Sicambrū: *Epistolas vero ad amicos scripsi multas, quarum paucas in unum librū coadunavi, illas videlicet, quas in principio Abbatiae meae Spanheimensis emiseram. Reliquae autem absq; ordine jacent adhuc in schedulis dispersae, quas si potero, in unum volumen aliquo tempore comportare curabo.* Has extulit Busæus inter reliqua Trithemiana. Utraque tamen collectio manca est & mutila, siquidem vix tres conficiat libros cum Epistolarum Spanheimensium quatuor, & Herbipolensium libros sex ipse designet in Hirsaugiensi Catalogo: *Epistolarum mearum in Spanheim scripsi libros IV. & Epistolarum in Abbatia S. Jacobi Herbipoli libros sex.* . . . Qui simul conficerent libros decem. Quocirca reliquas nobis cognitae ad completiorem collectionem indicare non erit inutile; Et quidem ex Spiegeliana editione decem insertae sunt ad calcem *Libelli de septem Secundis* Coloniae A. 1567. recusi; quas inter duae antea ineditae comparant, una ad *Joan. Westenburgium* Comitem, altera ad *Joachimum Brandeburgicum*. Nonnullas etiam ad eundem Principem datas rescripsit *Ludewigius* in observationibus praeviis ad Scriptores Wirtzeburgicos §. 14. Plures tamen adhuc in Berolinensi archivo latere anecdotas meminit, & votum publici nomine pro illarum editione in hanc sententiam nuncupat: *Und weil selbige in allerhand artigen Umständen annehmlich zu lesen, als wäre wohl zu wünschen, das selbige zusammen gedrucket, und ans Licht gegeben würden.* . . . Et hoc quidem consilium jam olim fuit celeberrimi Professoris Burckardi, de *Joannis Trithemii, Joannis Reuchlini, & Rudolphi Agricola* Epistolis observationibus illustratis simul in lucem proferendis; Cujus propositi conspectum anno 1714. Guelpherbyti in 4. prodiisse testatur *Stollus* *Introd. lit. pag. 63.* & cum eo *Clariff. Arenboldus* Hanoveranae Bibliothecae praefectus; qui & ipse Bibliothecam epistolicam, opus sanè desideratissimum, meditatur, cujus Ichnographiam a. 1746. Hanoverae typis vulgavit. Unam Trithemii Epistolam ad *Petrum Amorbachensem* Abbatem anno 1515. datam extulit *Lambecius* *Comentarior. de Bibl. Vindob. To. III. Append. pag. 342.* quam nuper ex autographo rescripsit operosus Vir *P. Ignatius Groppius* in *Historia Amorbacensis coenobii* pag. 189. qui alteram ad eundem excidisse autumat, Epistolam Trithemii ad *Albertum* Card.

Archiep. Mogunt. A. 1516. datam & vitæ B. Maximi à se conscriptæ praefixam exhibet *Joannes Latomus* in Catalogo Archiepiscoporum Mogunt. apud *Munkenium* Tom. III. Scriptor. *Rer. Germ. pag. 439.* *Paulus Langius* Zwicaviensis Monachus *Creditivas* sibi à Trithemio ad Abbates Germaniae A. 1515. datas refert in suo Chronico apud *Pistorium* To. I. *Rerum Germ. Binæ* itidem Epistolæ Thefauro epistolico Trithemii augendo comparant in propylæo *Elucidationis Psalmor. Poenitentialium Petri Schwikeri Carmelitæ* A. 1514. in 4. Landshuti editæ. Una est *Burckardi de Horneck* ad Trithemium, altera est hujus ad eum responsoria 13. Julii A. 1513. data. Utraque serii valde argumenti, & digna quæ lucem iteratò adspiciat. Ejusdem Literæ ad *Maximilianum* Imperatorem anno 1511. exaratae, quibus *Conciliabulum Pisanum* dissuadet, comparant in Chronico *Hirsaugiensi* editionis *San-Gall. pag. 669.* Epistolam quoque Trithemianam *Lovanii* in *Chartulario Canonorum Regular. S. Aug. in valle S. Martini* latitare manuscriptam meminit *Sanderus* in *Bibl. Belgica Part. II. pag. 219.* sed quæ illa & ad quem non indicat. Plures ineditas ex *Sereniff. Bavariae Ducis* Bibliotheca nuper beneficio humanissimi ac eruditissimi *Viri D. Oeffelii* Consilarii *Aulici* sumus consecuti, quarum aliquas hinc interferimus, alias propitiore *Lucinâ* in lucem prolaturi. Etsi verò nobis maxime in votis sit omnes ejusmodi reliquias studiosè colligere, ne *ambrosia illius pereat quidquam*, vereor tamen ne spes omnis novarum reperiendarum decollet, si quàm leviter hæc folia plerumque soleant dispergi cogito, & secula elapsa, monasteriorum vastationes, temporum & bellorum vicissitudines, ignis & udoris pericula, tinearum & blattarum strages, hisque omnibus nocentiores Barbarorum aut inceptorum Bibliothecariorum manus in animum revoco; qui cum ejusmodi opes literarias, ut *Pici* aurum suum servare debuerant, eas sæpenumerò inter emporeticas abjecerunt, aut ad obscenos etiam usus absumpserunt; viri utique in Republicæ literariæ perniciem nati, proindeque loris ac pistrina digni, vel potius ad fustitudinas ferri crepidinasque infulas relegandi, quàm Bibliothecis præficiendi. Sed de his alibi, ad ea, quæ restant enarranda, properamus.

Eadem ferè ætate scripsit Trithemius

Nepiachus Re- rum Trithemii.

mius Rerum suarum Nepiachum, id est, *Libellum de studiis & scriptis propriis à pueritia repetitis.* Ita ipse rescribit in *Epist. ad Eberhardum de Campis* anno 1507. signatâ: *Scripsi, inquit, anno transacto rerum mearum Nepiachum.* Item in *Epist. ad Nicolaum Gerbellum* eodem anno datâ: *Nepiachum quoque annalium nostrorum ab hora natiuitatis in hunc diem perduximus.* Hoc opusculum cum ejus *Hodæporico* seu *Itinerario vitæ* confundit *Busæus*, diversusne sit, dubitat *Fabricius*, unde mihi de diversitate scrupulus subnascitur, quòd *Nepiachus* uno tantum constet libro, *Hodæporicon* verò duobus, ut habet *Epistola ad Jacobum Syberti* an. 1508. data his verbis: *Scripsi autem in hac Abbatia mea. . . Hodæporicum meum libros duos.* Idem notat *Duraclusius*: *Ad Jacobum Trithemium fratrem suum, Itinerarium vitæ suæ libros duos.* Utrumque etiam opus distinguunt *Labbeus* & reliqui ferè *Catalogographi*; sed solius *Itinerarii sui* mentionem facit *Trithemius* in *Hirsaugiensi* indice, & in *Epistola ad Joannem Capellerium*: *Scripsi, inquit, Itinerarium totius vitæ meæ à tempore natiuitatis meæ usque ad hunc annum 1507. . . Quid rei sit, difficile est definire, neque verò pugnare contendendo.* *Nepiachum* extulit *Joan. Georg. Eccardus* Tomo II. *Corporis historici* mediæ ævi N. XIII. ita in eum præfatus: *Magna Joannis Trithemii fama fuit sub finem seculi XV. Vitam ejus nondum quis in literas retulit. Unde ipsum eandem, scriptaque sua recensentem audire operæ pretium erit. Titulum Nepiachii sive puerilis ipse libello dedit. Manuscripto chartaceo, unde is depromptus est, præscripta erant hæc, quæ non præterire debui verba: Joan. Trithemius Abbas Spanheimensis & S. Jacobi Herbipolensis, Philosophus sumus nascitur in Trithenheim ad Mosellam tertio à Treviris lapide A. 1462. kal. Februarii. Hæc ille.*

1508. Contra Simoniam.

XLV. Eo quoque tempore Trithemius ad propositam sibi quæstionem respondendo unum conscripsit librum *contra perniciosum Simoniae ac proprietatis claustralium morbum, & vitium maxime Monialium*, quod opusculum *Burchardo de Horneck* Medicinæ Doctori pro sua nepte inscriptum meminit *Busæus*. Ejus mentio occurrit in *Epistola ad Rogerium Sicambrum*, sed inter desiderata hodie numeratur: his verò incipit verbis: *Est cenobium quoddam Monialium.* . . .

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

Sub idem tempus conscripsit *Orationem supplicatoriam ad proprium Annes sup-gelum*. Aliam insuper de *Passione Domini*; ac similia minoris notæ *synthematata*, quæ extant in codice membranaceo Universitatis Herbipolensis.

In quadam *Epistola ad Fridericum* *Historia Saxoniae Ducem* his diebus data scribit se velle consummare *Historiam de gestis Saxonum ab Adamo de Fulda* inchoatam, quod utrum profecerit, ignoramus.

Addit in sæpè laudata ad *Jacobum* *Domini Syberti* *Epistola* se tum temporis *Domini Passionis exercitium*, & aliud opus duodecim librorum de *Dæmonibus prænotatum contra omnes ab Ecclesia prohibitas artes* sub incude versasse. Ansam huic procedendo operi dedisse videtur *Maximilianus* Imperator, qui cum *Trithemii* sumam & doctrinam & prudentiam haberet præcognitam, eum ad se accivit, variâque quæstiones arduas sanè nostrisque Theologis prope inextricabiles eidem proposuit. Rem ipse *Trithemius* pluribus enarrat in aucta-
Trithemio Chronici Spanheimensis MS. quem
audire non abs re fuerit: „ Anno præ-
„ signato MDVIII. die xxvi. Aprilis
„ Maximilianus Romanorum Cæsar
„ inuictus per literas & nuncium ad se
„ jam tertio vocavit Abbatem *Trithemium*
„ præmissis quadraginta ducatis ad viaticum. Qui cum reluctari
„ diutius non posset tantæ Majestatis
„ imperio, die præfatâ, quæ fuit quarta feria post Pascha, exiit Peapolim, & descendens Moguntiam, ubi
„ Principes quidam Imperii conven-
„ rant, uno & xx. diebus Cæsaris (qui
„ erat in Colonia) præstolabatur ad-
„ ventum. Quintâ die mensis Maji
„ *Bernhardinus* Cardinalis S. Crucis in
„ Jerusalem Apostolicæ Sedis Legatus
„ intravit Moguntiam, & in Conventu Fratrum Carmelitarum, ubi hospitabatur Abbas *Trithemius*, & ipse
„ mansionem accepit. Die autem
„ Maji xii. Legatus Apostolicus memoratus *Jacobum* Archiepisc. Mogunt. *Mathæum* Episc. Gurcensem, & *Joannem Trithemium* invitavit ad mensam; qui cum esset S. Theologiae Doctor acutus, completâ refectio-
„ ne, solemnem de processione *Spiritûs sancti* habuit disputationem. . .
„ Interea *Maximilianus* Cæsar per Episcopum Gurcensem informatus de adventu Abbatis *Trithemii* ad Moguntiam, ambos per literas vocavit
„ Coloniam. Die Maji xxvi. *Trithemius*

O o 2

„ mius

Synthema eadem ab Imp. proposita.

Octo QQ. Imperator.

De fide & intellectu.

De fide ad salutem necessaria.

De miraculis Infidelium.

De sacra Scriptura.

De reprobis & maleficis.

De potestate maleficarum.

De permissione divina.

mius cum Episcopo memorato venit ad *Agrippinam Civitatem*. . . & mansit in ea diebus decem; introductus tandem ad *Cæsarem* causas vocationis suæ ab ejus ore audivit. *Prima* fuit quarundam quæstionum in *Scripturis* enucleatio. *Secunda* omnimodæ *historiæ Cæsarianæ* conscriptio. *Tertia* ipsius monumenti, quod fabricatur in *Augusta* pretiosissimè, *carminum* additione simul & *Ordinis militiæ S. Georgii* contra *turcas* per ejus scripta decoratio. *Hæ Trithemianæ* vocationis ad *Cæsarem* causæ fuerunt. Proposuit enim *Trithemio Cæsar* octo raras quæstiones, quarum ab eo solutionem, quantum fieri posset sine injuria fidei *Christianæ*, postulabat in scriptis.

1. *Prima* quæstio fuit: *Quare omnipotens Deus potius credi à mortalibus voluerit, quam sciri vel intelligi, eo videlicet modo cognitionis, quo cognoscitur à Sanctis in cælo Angelis & spiritibus jam separatis?*

2. *Secunda* quæstio fuit: *Cum parva mundi habitabilis particula hodie legibus pareat Christianis, quid de quarundam sit opinione tenendum, qui unumquemque in sua religione quam credit veram, putant esse salvandum, & maximè quibus fides Christi nunquam innotuit?*

3. *Tertia* quæstio fuit: *Si nemo extra fidem Christi potest credi salvandus; unde infidelibus miracula? Quoniam hodie fieri apud incredulos ad invocationem Dei miranda, multorum est relatione manifestum.*

4. *Quarta* quæstio fuit: *Quare Dominus Deus Scripturam sanctam fidei nostræ mysteria continentem, non dedit apertam, manifestam & lucidam, sed involutam potius, & in multis locis occultam, sibi que contrariam?*

5. *Quinta* quæstio fuit: *Quare homines impii, ut sunt mulieres maleficæ, spiritibus queant imperare malignis, cum boni viri Catholicæ fidei cultores integerrimi, neque bonis imperare valeant, neque malis?*

6. *Sexta* quæstio fuit: *Unde potestas hæc tanta maleficis, quæ facere tot miranda possunt in una hora, qualia vel quanta nullus bonorum hominum facere posset in omni vita sua, quantumcumque doctus fuerit?*

7. *Septima* quæstio fuit: *Quare omnipotens Deus cum sit justus & misericors ac vindex malorum, tanta*

fieri maleficia permittat in perniciem humani generis, quibus maximè & frequentius læduntur innocentes?

Octava quæstio fuit: *Utrum naturali ratione probari possit Deum habere curam inferiorum, humanarumque actionum, omniumque quarum geruntur in terra certam & infallibilem habere cognitionem & providentiam?*

Ad has octo quæstiones *Maximilianus Cæsaris* *Joannes Trithemius Abbas* quantum potuit ex tempore tunc respondit; Verùm *Cæsar* volens ejus responsiones habere in scriptis, mandavit, ut eas in libellum redigeret, & suæ Majestati quantumcuius exhiberet. Quod & factum fuit. Sequebatur autem *Trithemius Cæsarem* in ejus curru subvectus à *Colonia* in *Segeberg*, & inde usque ad *Bopardiam*, semperque fuit eorum de variis rebus disputatio. . . *Hucusque Chron. Spanh. MS.*

Ad suum itaque regressus *Monasterium* totus deinceps fuit in arduis istis enodandis difficultatibus sibi à *Cæsare* propositis; unde prodiit aureus ille *Libellus octo Quæstionum Theologicarum*, lectu sanè per jucundus & dignus prædicatu, quem *Guillelmus Cave*, & *Olearius* titulo *Curiositatis Regiæ* peperam insigniunt contra fidem *Manuscriptorum veterumque* editionum, quæ nostram inscriptionem in fronte præferunt. De hoc verò singulari planè & præclaro opere *Cæsar* ipse in suis ad *Trithemium* Epistolis anno 1511. datis ita rescribit: *Accepimus literas tuas, quibus significas te illud singulare & pulchrum opus octo Quæstionum nostrarum, de quo edendo te aliàs hortati fuimus, usque ad calcem deduxisse, & jam penè perfecisse, quod nobis jucundissimum est, eritque & nobis ad maximam satisfactionem, tibi ad perennem famam; quoniam scimus, quæ ex te viro literatissimo & integerrimo procedunt, non nisi excellentia & paria magnitudini tuæ, & quæ perpetuo à Principibus viris ediscenda sunt. Sed cum jam & bello maximo (propter quod cogimur Italiam petere) & convocandæ universalis Ecclesiæ maximè impliciti sumus negotio, non possumus his jam vacare, sed in reditu nostro evocabimus te cum eodem opere tuo ad nos, & tecum de singulis præsentibus latius differemus. Ideo eundem librum penes te benè custoditum retinebis. . . Hæc sapientissimus Imperator. *Trithemius* verò in suis ad eum responsoriis die 25. Augusti*

gusti ejusdem anni signatis rescribit: *De octo Quæstionum Serenitatis tuæ libello, quem te imperante conscripsi, faciam, quod jubes. . . Videtur itaque hoc opus Cæsari primùm obtulisse anno 1512. dum Maximilianus ipse Herbipolim venit, uti habet noster in Chronico Hirsaugiensi; Licet ad calcem operis legatur missum ad Cæsarem ex Civitate Neometana die x. Julii anno 1508. . . Lucem verò adspexit publicam typis consignatum primò Oppenheimii anno 1515. & 1518. in 8. Deinde iterato prelo repetitum Coloniae A. 1533. Francofurti annis 1534. 1550. & 1569. in 8. * Summo semper studio plausuque Eruditorum exceptus est ille Libellus, hodièque ob præstantiam & raritatem plurimorum votis expetitur, ut qui nec inter Opera Trithemii curante Frehero A. 1601. junctim edita, nec inter ejus spiritualia à Busæo Moguntia A. 1604. vulgata comparet, sed tantùm inter Paralipomena Petri Blesensis & Joan. Trithemii ab eodem Busæo typis Balthasaris Lippii A. 1605. ibidem procurata. Eadem Paralipomena secundùm sunt excusa Coloniae Agripp. apud Joan. Wulferah A. 1624. in 8. Opus tamen minùs hodie Bibliopolis cognitum est, teste Lambecio, quem laudat & sequitur Reymannus in Bibliotheca acroamatica pag. 177. . . Ceterùm præter editiones, quas retuli, alterius Moguntia per Joan. Albinum anno 1600. in fol. adornatæ meminit Joannes Clessius in Elencho Libror. Theol. Pontif. p. 323. de Scriptoribus seculi XVI. Coloniae itidem prelo Balthasaris Clipsei liberatus est A. 1603. & iterùm 1624. cum Jacobo Mindendorpii Quæstionibus Theologico-Politicis. Fragmentum earumdem Quæstionum à quinta publici fecit juris R. mus Sigismundus Abbas Seonensis unacum Trithemii Apologiâ Ingolstadii A. 1616. in 4. Tres quoque quæstiones de reprobis & maleficis extant in flagello Hæreticorum Francofurti A. 1581. typis excuso. Eadem QQ. de maleficis mantissæ loco nuper adjectæ sunt libello Disquisitionis Numismaticæ de Cruculis S. P. Benedicti, procurante R. mo D. no Beñone Brzwnovienfis S. Margarethæ prope Pragam Archisterii Abbate, Vienna A. 1743. edito. Quintam ferè integram rescripsit Martin. Delrio in suis Disquisitionibus magicis Libr. II. Q. 27. Sect. 2. multis additis, quæ ad explicationem facere judicavit, in nova Trithemianorum editione haud negligenda. Ex-*

*Idem Opus germanicè ad instantiam Vigelii Hundii ab Hieronymo Zieglero versu prodiit hoc titulo: Trithemii Antivort auf 8. Fragstück MAXIMILIANI IMP. Ingolstadt 1556. in 4. Extat in Ratisbonensi Sant-Eimrami Bibliotheca A. 1582.

tare verò opus integrum manu ipsius Trithemii exaratum in Bibliotheca Vindobonensi Cæsarea, refert Lambecius in Comm. Libr. II. pag. 805. ubi indicem illarum QQ. tamquam argumentum & specimen totius operis præsentat, diversum planè ab editis supra memoratis. Confer Chron. Hirsaug. ad A. 1511. Joan. Vogtii Catalog. Libror. rarior. pag. 589. vel 779. Schelhorn. Amœnit. lit. Tom. V. pag. 289.

XLVI. Circa idem tempus proculdè 1508. Trithemius *Antipalium Maleficiorum* Antipalus Libris IV. comprehensum, & *Joachimum Maleficiorum* Brandenburgico inscriptum. Ejus operis exemplaria duo Manuscripta, & *Conradi Peutingeri* notulis illustrata in eodem, quod mireris, codice chartaceo nitidissimè compacto Augustæ Vindellicorum in Peutingeriana Patrum Soc. Jesu Bibliotheca adservari certis didici auctoribus; & si quid expedit scire, codex notatur M. M. 2. 15. Orbis verò eruditi conspectum subiit inter paralipomena superiùs laudata ac curante Joan. Busæo Moguntia apud Balthasarum Lippium 1605. in 8. edita. Nuncupatoria Libri I. ad *Joachimum* Brandenburgicum ex Peapoli die XVI. Octobris anno 1508. data instituti rationes his depromit verbis: *Antipalium Maleficiorum*, id est, *Adversarium ut scriberem, tua*, Serenissime Princeps! *jussio fecit. Nefandum genus est hominum maleficorum, præcipuè autem mulierum, quæ malorum cooperatione Demonum, sive veneficiis innumeras humano generi clades inferunt. Contra quarum impietatem hunc brevem quidem, sed non penitus inutilem, ut confido, Antipalium composavi. Continebit enim causas inprimis & variam multitudinem maleficorum, quibus maledicta gens suis incantationibus, & homines multipliciter lædit, ac subito interficit jumenta. Deinde modum dabit secundus Antipali ex ordine libellus, quo se quisque tutum & salvum ab incurssione maleficorum servabit, ut nec in eum, nec in ejus jumenta queant prævalere. In tertio autem remedium tradetur Ecclesiasticum per sanctos & licitos exorcismos, quibus olim in primitiva Ecclesia viri boni & Deum timentes maleficia hominibus imposita consueverunt remove. In quarto remedia dabimus contra maleficium impotentia, quibus nonnulla connectimus vana & superstitiosa, ut ea scias duntaxat, non autem quod illicita debeas praticare. Quatuor itaque libris totum opus absolvitur, cui titulum indidit:*

Antipalus, id est *Adversarius*, five *Antithesis Maleficiorum*, quia totus quantus adversatur maleficiis tam præservando homines, ne maleficarum incantatione lædantur, tum etiam læsos curando & promovendo ut sanentur. Si quæ his intermixta sint, quorum isthuc non fit mentio, utilitatis causâ inciderunt.

Argumenta Capitum libri primi hæc sunt: I. Agit de primo genere Maleficarum, quæ nullum manifestum pactum habent cum Dæmonibus. II. De secundo genere maleficarum, quod implicite illudatur à Dæmonibus. III. De tertio genere, quod commercium manifestum habet cum Dæmonibus. IV. De genere maleficarum pessimo, quod se homagio Dæmonibus facit proprium.

Libri II. Libro altero tractat I. De primario à maleficiis præservativo, nempe de puritate conscientie. II. Ostendit, quod firmitas fidei Christianæ insuperabile sit præservativum contra maleficia. III. Quod reverentia Sacramentorum & rituum Ecclesie multum valeat contra maleficium. IV. Quod res per Sacerdotum exorcismos benedictæ multum valeant contra maleficia. V. Agit de quibusdam particulis præservativis.

Tertii, In tertio libro agitur de modo quodam curandi vel amovendi maleficium secundum antiquam Ecclesie consuetudinem, nempe per balneum, cuius præparandi & benedicendi modus traditur.

Quarti. In quarto exponuntur quinque quæstiones à Joachimo Brandenburgico propositæ, videlicet I. Quare Dæmones proni sint ad imponendum viris maleficium impotentie? II. An licitum sit maleficium maleficio repellere? III. An membrum virile, quod maleficio aufertur, realiter sit ablatum? IV. An sint remedia aliqua quibus impotentie maleficium licite queat removeri? Ubi remedia quædam Ecclesiastica præscribuntur. V. Quare non semper maleficium removeatur per exorcismos & orationes Ecclesie? Quibus subnectitur exorcismus brevis contra impotentie maleficium. Hoc itaque opusculum videtur esse fragmentum vel quinque librorum, quos contra Maleficos & artes superstitiosas moliebatur, aut certe duodecim illorum, quos in Epistola ad Rogerium Sicambrum A. 1507. datâ sponderat se scripturum de *Dæmonibus artibusque profanis & maleficiis eorumdem*, quibus humanum genus decipiunt, quosque in Epist. ad Ja-

cobum Syberti anno 1508. signatâ subincude jacuisse memorat. Circa idem tempus scripsisse videtur libros duos de *Prænotionibus licitis & non licitis hominibus*. De *Prænotionibus* Christiano ad eundem Joachimum Brandenburgicum, quod opus solo titulo nobis est cognitum, nec illius in Hirsaugienfi Catalogo ulla fit mentio.

Hoc itidem decursu temporis exarasse credimus *Libros XX. variarum quæstionum, orationum & propositio-* num ad alterum Marchionem Joachimum; cuius operis meminere *Duraclufius* in suo indice, & *Paulus Langius* Posavienfis Monachus in suo adversus Wimphelingi deliramenta libello Cap. XI. his verbis: *Præterea, inquit, ad illustr. Joachim Marchionem Brandenburgensem Electorem, auditorumque suum volumen XX. Librorum edidit, eique offerendo dicavit.* Hæc scribebat Langius ante A. 1510. quo hoc opusculum Trithemio obtulit hodie in S. Jacobi Herbipolitano Scotorum Monasterio adservatum. Num verò præfatum *Trithemii* opus ab eo sit diversum, quod *Panaletia de variis Q. Q. naturalibus* intulatur, sub iudice lis est, ex ipsis Manuscriptis, quæ videre nobis necdum obtigit, venturis foliis decernenda. In Hirsaugiano indice mentio fit tantum *Viginti librorum quæstionum naturalium ad Joachimum Brandenburgicum*; unde suspicamur opus esse idem cum *Panaletia*, quæ ibi reticetur.

XLVII. Subsequenti tempore seto-
tum in *Chronico Hirsaugienfi*, quod mutilum reliquerat, augendo, perpoliando & complendo occupatum fuisse testatur noster in Epistola ad *Joan. Piemontanum* die xxi. Octobris anno 1509. datâ apud *Busæum* pag. 975. ubi: *Ut literis, inquit, respondeam tuis, te scire volo, quod isto anno toto sum occupatus in editione Chronicorum sive Historiarum Monasterii Hirsaugienfis. Opus est magnum, & per annos ferme septingentos à fundatione prima usque in hæc tempora continuandum. Etenim primam editionem mancam olim dimissam, iterum à principio promissione remunerationis acceptâ nuper inchoavi, eritque necesse continuare in finem. Hinc fit, quod Commentarios in Regulam, sicut proposueram, aggredi animo tuo haud poterô.* Eadem de causa hoc quoque anno finem imposuit *Auctario manuscripto Chronici Spanheimensis*; uti & *Compendio historiae fundationis & reformationis Monasterii, cui præerat, S. Jacobi*

S. Jacobi in suburbano Herbipolensi, quod tamen in sequentes annos perducere voluisse indicat charta residua ductibus signata. Postremum hoc opus è MS. Jacobæo, quod vidimus, erutum in lucem protulit *Busæus* cum aliis ejus scriptis Moguntie A. 1604. Idem refudit *Joan. Petrus Ludewigius* Tomo II. Scriptorum *Rer. Wirtzeburg. Francosurti* A. 1713. à pag. 993. Addita quædam suppeditat *Clariff. P. Ignatius Gropp.* novissimæ Collectionis suæ *Rerum Herbipol.* Tomo I. pag. 400. & 516. qui itidem pag. 819. *Catalogum Episcoporum Wirceburgensium* à Joanne Trithemio breviter concinnatum & ad annum MCCCCXCV. deductum ex codice MS. S. Stephani Wirtzeburgi rescripsit. Ita verò de eo disserit Editor: *Secundi quem afferimus Episcoporum Wirceburgensium Catalogi Scriptor fortasse fuit Joannes Trithemius S. Jacobi Wirceburg. Abbas, tum quod Trithemii manu sit exaratus, tum quia de Embricone Episcopo asseverat eum Monasterium suum, h. e. S. Jacobi fundasse.* Hæc ille, sed quæ in suspicionem contrarii eum impulerunt, mihi sanè haud tanti videntur ponderis, ut opus Trithemio abjudicetur; constat enim reliqua collectanea in eodem codice contenta ejus diligentie debere. Ea verò sunt 1. *Succinctus Episcoporum Bambergensium Catalogus*, Trithemii manu exaratus. 2. *Nomina diversorum Principum, Imperatorum, Regum ac conjugum eorum in Spirensi Ecclesia quiescentium.* Opus ut nobis videtur ab ipso Trithemio, dum apud Nemetes versaretur, collectum, & ejus Amanuensis calamo exaratum, atque Trithemii manu hinc inde interpolatum. Hæc verò ad calcem suâ manu adjecit: *Philippus de Rosenberg. . . obiit anno Domini MDXIII. . . Georgius Comes Palatinus Bavarieque Dux major Præpositus Ecclesie Moguntinæ, filius Philippi Comitis Palatini defuncti, frater Ludovici hodie regentis, Philippi quoque Episcopi Frisingensis, & Joannis Episcopi Ratisbonensis, fit Episcopus Spirensis anno MDXIII. in numero sexagesimus quartus.* Sequuntur *Annales de origine Francorum* A. 1515. editi. Ita ut inde pronum sit colligere hæc collectanea fuisse ad majus, quod vergente ætate moliebatur, opus de rebus Germanicis, quorumque maximam partem laudato *Hirsaugienfi Chronico* inseruit, uti ad A. 1513. prolixius edisseram. . . Vitas verò & res gestas Episcoporum Herbipolensium libro suo de origine

Francorum adjecit. Quo in vitulo, inquit III. Ludewigius de Script. Wirtzeburg. præf. §. XIV. *Casparus Bruschi* alique succedente tempore *Scriptores rerum Herbipolensium strenuè araverunt.* Scripsit præterea sub id tempus *Meditationum & Orationum Dominicæ Incarnationis, Nativitatis, Vitæ, Passionis & Mortis*, opusculum acesin spirans & devotioni fovendæ conveniens libris duobus complexum, quod idem nobis videtur cum illo, cuius meminit in Epistola ad Jacobum Syberti his verbis: *Dominicæ Passionis exercitium, quamprimum in lucem ediderimus, ad te dabimus perferendum.* De eo itidem in Catalogo Hirsaugienfi: *Scripsi etiam Exercitium totius vitæ, actionis & Passionis D. N. Jesu Christi, per modum orationis & gratiarum actionis.* Multas quoque devotissimas *Meditationes & Orationes de Domino nostro Jesu Christo, de sanctissima ejus Genitrice Maria Virgine, atque de variis Sanctis*, pulchrâ varietate composuisse perhibet *Joan. Duraclufius* in sæpè laudata ad *Nicolaum Hamerium* Epistolâ, ubi addit ipsum *Steganographiæ libros octo ad Joachimum Brandenburgicum* circa hoc tempus absolvisse.

In notitiis quibusdam privatis laudatur ejusdem *Libellus precum* in proprium usum græco sermone hæc ætate compositus. Aliæ quædam ejus comatis opellæ extant in Cod. MS. Bibliothecæ Universitatis Herbipolensis. His itidem diebus illud adversus ineptas *Bovilli* calumnias procudisse videtur *Propempticon* seu *Apologeticum*, de quo ipse in Catalogo Hirsaugienfi postremo loco: *Scripsi, inquit, contra Carolum Bovillum, qui me falso Magum & Necromanticum, in quadam Epistola ad Germanum Ganay calumniatus est, libros duos, in quorum primo respondens ejus Epistolæ, ipsum falsum ostendi atque mendacem. In secundo satisfeci his, si qui sunt forsitan, qui mendaciis ejus fidem præstiterunt.* Hoc opusculum hactenus delitescit ineditum. Nam quæ hac de re haud ita pridem *Colerus* in suæ *Anthologiae Tomo I. Fasc. 1. pag. 41.* exhibuit, ex Trithemii Nepiacho deprompta sunt; quibus jungenda suo quodam jure fuissent, quæ ipse Trithemius in *Chronico Hirsaugienfi Part. II. pag. 588.* adversus obtrectatorem suum rescripsit. De reliquis rebus ipsius adscribo verba *Chronici S. Jacobi: Anno MDIX. nonâ die mensis Martii Joannes Trithemius sæpius vocatus per Comites de Isenburg*

Apologia
adversus
Bovillum.

ad eos in Budingen, quaedam in Cryptographicis dubia expositurus descendit, mansitque ibidem cum eis, diebus viginti in Quadragesima. . . Anno praescripto Ser. mus Princeps Joachim Marchio Brandeburgicus iterum nuncium pro Abbate Trithemio misit & viaticum, qui tamen aliis causis & negotiis impeditus venire ad illum non potuit.

1510. XLVIII. Cum porrò hanc tempestatem Vindictae te Jacobus Wimpbelingus Presbyter & Trithemii Theologus doctrinam alioquin conspicuam, sed scribendo plurimum acerbum & spinosum, libellum quemdam de integritate evulgasset, morésque Religioforum & ingenia, ac inter alia *Librum de Scriptoribus Ecclesiasticis* à Trithemio editum nimis temerè & insipienter reprehendisset, eum erroris insimulans, quòd Ordini Benedictino Gregorizum M. Alcuinum & Ven. Bedam vindicasset, calamum in ejus deliramenta nutu ductumque Trithemii strinxit Paulus Langius Pofaviensis Monachus tunc Herbipoli sub ejus disciplina constitutus, opusque bipartitum in laudem & defensionem Claustralium conscripsit, de quo ipse in suo apud Pistorium Chronico Tom. I. Scriptor. Germ. pag. 1124. & 1267. Ejus opusculi autographum Conrado Abbati S. Stephani anno 1510. nuncupatum in chartulario S. Jacobi Scotorum hodieque adservatur. Cur verò ipsum Trithemium in hujus operis hyperaspisten non elegerit, indicat author in Nuncupatoria his verbis: *Tum quia causam ipsius pro parte tuendam susceperam, tum quia continua illius & studia & arcana Philosophiae necnon Theologiae speculationes altissimas, meis ineptiis disturbare sive molestare pertinui.* Fufius in Trithemii laudes excurrit Capp. IX. X. & XI. Quia reverà, inquit:

Hic est praerequisitus nostri clarissimus Abbas
Temporis, haud ullum cui reor esse parem.

Achilles Pirminius Gassarus in Annalibus Augustanis apud Menckenium Tom. I. rerum Germ. pag. 1739. ad A. 1510. refert, Joannem Trithemium Abbatem Peapolitanum doctissimum eo tempore Sequentiam seu Profam de B. Anna Servatoris Christi Avia in gratiam Provincialis Carmelitarum Augustae Vindelicorum tunc residentis composuisse, cantandamque illuc transmisisse. Tres ejusmodi profae à Trithemio concinnatae circumferuntur; Una quae incipit: *Jesu caelorum Regis. . . scripta ad instantiam Joannis quondam Archiepiscopi Trevirensis cantanda sub melodia: Ave praeclara. . .* Cujus literae versuum capi-

tales nomen Trithemii repraesentant. Altera in ejus festo canenda sub tono; *Congaudent Angelorum chori.* hoc exordio: *Exultent in hac die. . .* Tertia de eadem scripta ad petitionem Joannis Fortis Carmelitarum Provincialis incipit: *Jubilemus in honore,* caniturque sub melodia: *Lauda Sion Salvatorem.* Hujus capita versuum nomen indicant postulantis. Breviorem quoque orationem de S. Anna in gratiam Richmodis de Horst Abbatissae Sebacenensis condidit, cujus initiales literae dictionum hunc reddunt sensum: *Sana me miserum Trithemium ac Richmodem de Horst Virginem Christi sponsamque devotam. . .* Incipit: *Salve Anna. . .* extatque cum aliis in codice membranaceo Universitatis Herbipolensis.

Eodem anno Henricus Cornelius Agrippa percelebris nominis Philosophus, opus suum de occultiore Philosophia Trithemio submisit censurandum. In Epistola operi praefixa gloriatur Cornelius multa se cum eo de Chymicis multa de Magicis & Cabalisticis, ceterisque adhuc in obscuro delitescens arcanis Scientiis & Artibus contulisse; unde conantur nonnulli evincere Trithemium curiosis ejusmodi studiis subinde plus aequo indulgisse, partamque nominis famam vergente jam aetate nonnihil exinde obscurasse; Sed haec alibi commodius ad incudem revocabimus. Certè occupatiorem in scribendo fuisse Trithemium, quam ut ejusmodi officii vacare potuisset, ex ejus planum fit lucubrationibus. Quin potius magicæ vanitatis mancipia, terrores, somnia, portenta, genios, lemures, feultissimasque ejusmodi observationes, quarum plenus est Agrippa, flocci facit ubique, & explodit, quemadmodum ex ejus scriptis ultrò adparet.

XLIX. Anno 1511. libros duos de 1511. *miraculis B. Mariae Virginis in Ecclesia De miraculis B. Mariae Virginis in Dittelbach.* nova oppidi Dittelbacensis haud procul Herbipoli patris absolvit; cujus quidem suscepti laboris rationem exprimit ipse cap. 2. libr. 1. his verbis: *Cum igitur anno Dominicae Nativitatis decimo supra quingentesimum atque millesimum venissem pro quodam negotio ad supra dictum oppidum Dittelbach, novam in arena capellam una cum venerabili Abbate S. Stephani Conrado & Casparo Pfister majoris Ecclesiae Herbip. praebendato. . . causa devotionis adii & omnia. . . quam diligentissime perlustravi. Inter multa verò, quae reperi ad memoriam sanctae Dei Genitricis. . . oblata. . . schedas vidi*

vidi papyreas in gyro parietum plures certis oblationibus imaginariis de cera, ut fieri solet, affixas, in quibus homines diversa beneficia sanitatum conscripserant, quae meritis superinnoctissimae Dei parentis Mariae ibidem fuerant consecuti. Et quia non est bonum abscondere tanta Dei beneficia, consilium dedi Magistris fabricae, qui erant ex Senatu duo seniores, quatenus omnia miracula per schedulas in teutonica lingua sparsim scripta in unum facerent codicem latino comportari sermone, pro aedificatione non solum praesentium, sed etiam ad memoriam posterorum. Res ad commune senatus defertur consilium & placuit cunctis. . . Unde rogatus nomine totius consilii, quatenus hunc scribendi laborem pro honore Dei subirem, contradicere non potui. . . Manum itaque operi illic admovit Trithemius, illudque an. 1511. ad finem usque deductum Senatui oppidi Dittelbacensis inscripsit die vi. Octobris, ut ex praefatione liquet apud Busaeum, qui geminos hosce libros extulit inter Trithemiana. Eisdem rescripsit diligens rerum Wirtzeburg. Collector P. Ignatius Groppius Tom. I. pag. 176. In primo statim libro probat Trithemius, nec se nec alios Scriptorum jure argui posse, quòd nova miracula scriptis consignat; deinde suscepti laboris rationes depromit, & dicendorum veritatem testimoniis praemunet. Tum verò à Cap. 3. originem peregrinationis sacrae ac concursus populi ad imaginem & aedem B. M. V. in Dittelbach exponit, docetque quomodo iste concursus ex divina praedestinatione sumpserit exordium. Capite VIII. ostendit, quot & quanta ex hujusmodi peregrinationibus, quarum plures recenset, proveniant bona. Cap. IX. & sequentibus Mariani cultus dignitatem & utilitatem, ipsiusque sanctissimae Matris erga genus humanum beneficentiam & patrocinium commendat; Ac denique fideles ad perseverantiam devotionis & peregrinationis illius continuationem exhortandos asseverat. Integro libro secundo sexaginta & amplius miracula seu sanitatum beneficia per ordinem temporis ab anno 1505. usque ad 1511. eo in loco facta enumerat, quorum se signorum Scriptorum exhibet, non judicem. In fine addit: *Complevi autem hunc sexagenarium miraculorum numerum sexta die mensis Augusti A. Domini 1511. ** Quo item tempore absolvit primam partem Chronici Hirsaugiensis postremae editionis, ut ipse ad calcem P. Ziegelbauer Hist. P. III.

* Confer. Ignatii Gropp. To. I. rerum Wirtzeburgens.

insinuat. Eo quoque anno celebratis in Brauweilerensi prope Coloniam Abbatia Bursfeldensium comitiis designabatur Trithemius ad sermonem habendum in Capitulo Bursfeldiae A. 1512. celebrando; sed cum ille non compareret, ejus vices obivit R. mus D. Jodocus Abbas Flechdorfensis praefecto Trithemii sermone ad capitulum transmissio. Cum verò iisdem diebus Cardinales quidam conciliabulum Pisae contra Julium II. Pont. Max. propria temeritate indixissent, Maximilianus Imperator in hujus rei gravissimam causam quid agendum sibi foret, datis altera vice ad Trithemium literis consilium ab eo postulavit, monuitque ut ad illud se interim praepararet, scriberetque quid hac de re sentiret. Cui tandem Trithemius tantae Majestatis imperio velut necessitate coactus, mentem suam prolixè explicuit, multisque & gravibus argumentis dissuasit, in illegitimi conciliabuli partes ne abiret, datam ad Imperatorem Epistolam die xxv. Aug.

L. Subsecuto inde anno Maximilianus Imperator venit Herbipolim, 1512. peractoque ibidem Carnisprivio, sine pompa vel strepitu ad Metenses per Westphalam & Lotharingiam iter deflectit. Hanc occasione Trithemius memoratum Octo Quaestionum libellum eidem obtulit, regis ab eo cumulatus honorariis. Referunt autem Biographi, quòd cum aliquando conviva apud Laurentium à Bibra Episcopum Herbipolensem accumberet Trithemius, ad mensam fortè ministrantem Wilhelmu à Grumbach adolescentem nobilem intuitus, ejusque lineamenta in facie diligentius contemplatus cum esset, conversus ad Episcopum dixit: *Adolescens iste (digito in eum intento) aut magno commodo, aut summo incommodo patriae olim suae futurus est; & si hoc, supplicio teterrimo vitam terminabit.* Quod posterius docuit eventus. Id autem Andream à Thüngen Canonicum Herbipolensem, virum fide dignum narrantem se audivisse memorat Thrasylbulus Lepta, seu Andreas Dinnerus juris Professor Altorfinus in libro de vita & rebus gestis Georgii Ludovici Baronis à Seinsheim libr. 4. pag. 256. Quod suo quoque relatu dignum censuit Paulus Freberus in Theatro Vitorum Eruditorum Part. IV. pag. 1437. Sed piget reliquas referre nugae & fabellas, quas nonnulli de suscitata à morte Maximiliani imperatoris uxore sine die & consule comminiscuntur.

P p Circa

1513.
Libri V.
contra
malefic.

Circa idem tempus absolvit Tritthemius illos quinque libros *contra Maleficos & omnes artes vanas, superstitiosas & Christianae Religionis contrarias*. Quorum mentio fit in Catalogo Hirsaugienfi anno 1513. conscripto, ex quo conjectura fumitur de tempore completi operis; quod *Joachimo Brandeburgico* inscriptum, typisque latine & germanice exscriptum *Ingolstadtii* anno 1555. in 4. aliqui perhibent Catalogographi: Ita Fabricius in *Bibl. med. Latin. Libr. IX. pag. 466.* sed istud, dum hæc scribo, adhibitâ licet omni diligentia, nusquam reperire potui. Id tamen ipsum esse suspicor (neque enim hoc videre merui) quod sub hac rubrica: *Tritthemii Meynung von Hexen und Unholden* insertum legitur *Theatro de Veneficis* Francofurti anno 1586. typis impresso in fol. nisi forte hoc postremum, sit *Antipalus maleficiorum*, aut fragmentum quaestionum *de reprobis & maleficis* paulò antè ibidem excusum in *Flagello Hæreticorum*. Quid rei sit, tempus, spero, nos docebit.

De causis & cura morbi caduci &c. Tritthemium per hos quoque dies scripsisse *de causis & cura morbi caduci, ac maleficiorum libros tres ad eundem Joachimum Marchionem Brandeburgicum*, discimus ex Hirsaugienfi Catalogo & sæpè citatâ *Duraclufii* Epistolâ. Sed neque de hujus Operis editione, nec de Manuscripto alicubi superstitite quidquam nobis constat.

Orationes supplicatorum Præterea *Orationum supplicatorum* ad Deum & Sanctos *libros duos*, necnon *Rosaria, Officia, Collectas, Profas*, aliâque ejusmodi synthemata sine certo numero composuisse memorat ipse in laudatis indicibus. Horum aliqua extant inter Paralipomena opusculorum ejus & Petri Blesensis *Moguntiae* curis Busæi A. 1605. edita. Ad calcem libelli à *Paulo Langio* Posavienfi Monacho adversus *Wimphelingi* deliramenta conscripti, & in S. Jacobi Scotorum Herbipolenfi Monasterio adservati, Tritthemius sequens epigramma *de Christi Passione*, manu suâ adscripsit: quod quia ineditum, operæ pretium duxi hic referre; ita enim Crucifixum mortales alloquentem ficit:

*Huc me sydereo descendere jussit Olympo;
Hic me crudeli vulnere fixit amor.
Languo, nec quisquam nostro succurrit amori,
Quem nequeunt dira frangere jura Crucis.
Pungentem capiti Dominum portare coronam,
Foris amor docuit verbera tanta pati.
Felle stim magni Regis satiavit amaro,
Pectus ut apriret lancea, fecit amor.*

*De me solus amor potuit perferre triumphum,
Ille pedes clavos fixit & ille manus.
Si cupis ergo animi mihi signa rependere grati,
Dilige pro tantis, sat mihi solus amor.*
Jo. Tritthemius Abb. scripsi 1513. Apr. 20.

Quàm multis quoque nominibus de Virgine Matre scribendo meritus fuerit, quantusque illius cultor extiterit, non potest paucis explicari: perenne inter alia superat ejus rei argumentum in veteri quadam tabella anno 1513. signata, & in odæo Ecclesiæ S. Jacobi Scotorum apud Herbipolim parieti appensa, in qua egregius noster Marianophilus ante B. Virginis immaculatæ imaginem geniculans depictus visitur cum his ex ejus ore fluentibus verbis: *Ora pro Joanne Tritthemio sancta Maria Virgo.* Ex hoc archetypo ad vivum coloribus expresso, omnibusque genuitatis characteribus vestito, veram Trithemii effigiem novæ ejus operum editioni præfigere cogitamus, diversam planè ab illa imaginaria & fictitia icone, quam *Freherus, Busæus, Laurentius Crassus, Heidelius* in suis Trithemianis spectandam dederunt, aded hirsutam, pilosam, horridulam, ut bonæ illius formæ gratiam obscuraret potius, quàm illustret, cum tamen vel ipsius imagini & umbræ insit, nescio, quæ ingenii & vultus superstitis lux, quæ excitare spectantium oculos & animos possit, vultum enim habuit non mediocriter gratiosum, quique tacitis quibusdam illecebris hominum studia benevolentiamque pelliceret, ac quodammodo ejus orationem præveniret. Et verò si ex corporis habitu & lineamentis de animo, indole, ingenio & moribus conjectura ducitur, profectò, ut verba illius, qui *Constantini M.* panegyricum dixit, huc transferam, *natura ipsa dignum magnis mentibus domicilium metata est, ut ex vultu ac decore membrorum colligi posset, quantus illum cælestis spiritus intrasset habitator.*

LI. Eodem decursu temporis *Chronicon Hirsaugiense* ante quinquennium, ut diximus, ad secunda studia revocatum pertinaci & diuturno 54. mensium labore, tandem die ultimâ Decembris ad finem perduxit, eique sequenti anno 1514. coronidem & parerga imposuit, ut in fronte & ad calcem operis legere est. In Præfatione rescribit, *se tam indefinenter, tam continè, tamque studiosè operi cæpto semper institisse, ut non solum visui suo prius optimo valdè nocuerit, sed omne quoque corpus & vires continuè nimium debilitave-*

taverit sessione, multosque importunitate scribendi morborum contraxerit nodos. Auxit ipsi non mediocriter, sed excessivè laborem, quod pauci, ut ipse queritur, *ab annis multis Germanorum res gestas seriatim & sufficienter, sine ordine corrupto & debita cum gravitate* (quos tunc imitari potuisset) *conscripserint.* In eo itaque totus fuit, ut huic operi per digressum infereret, quæcumque memoratu digna occurrissent, non in qualibet natione, sed in Germania præcipuè: *Germani enim sumus, inquit, & in regno Germaniæ vivimus, nostraque imprimis meritò curamus; & idè quod nobis exteri faciunt, in eos referre non timemus.* Quis autem alterius nationis Scriptor unquam laudavit Germanos? Quis hodie Italus? quis Gallus? quisve Hispanis auctor ab oris, dum scribit historias, Germanos non transit? aut si recenset, non fabulam inde sumit? Nemo ergò miretur, si pauca Trithemius de Gallis, pauciora de Italis, Hispanis, aliisque: *Quoniam & nostra consulti ipsi transeunt, & in rebus suis præclarioribus sunt adornati Scriptoribus, quàm Germani, quorum in obscura hæctenus latet tenebrositate historia.* . . Cujus mali cum plures sint causæ, duas tamen ex omnibus potiores in medium producit noster: *Prima est, inquit, quod Germanis innata semper fuerit barbaries quædam Scythicæ feritate permixta, quæ suo more impulsu bellis, dilatandis, vel tuendis patriæ terminis, ulciscendis injuriis & contumeliis, inquietandis vicinis, ampliandis divitiis, exercendis venationibus, hæcque similibus operam navare magis consueverit, quàm literis.* Unde factum est, *ut quia nihil curabant, nisi præsentia, nemo scribere historias eorum vel didicit vel curavit, qui omnem contempserant eruditionem atque historiam.* Ex hac scaturigine tenebrarum cunctis penè Germaniæ Principibus, & nostris, & qui retrò vivere temporibus quasi ex lacte morbus quidam (si dici fas esset) ignavie adhæsit, *ut voluptatibus dediti, non scripturis, avaritiam & vanum potius sectentur honorem, quàm sui nominis immortalitatem.* Hinc fit, *ut cum Principes ipsi penè omnes historiarum hodie Scriptores vel negligent vel contemnant, nemo inter Germanos velit esse Historiographus.* . . Quotus enim quisque est ex Germaniæ Principibus, qui historiæ Scriptores foveat? qui futuris præsentia non præponat? Propterea perit memoria eorum cum sonitu campanarum. . . Hæctenus antiquæ vir eloquentiæ; tantò quidem spectatior

Cur Germanorum res huic operi curatius inferuerit.

rerum Censor, quantò de moribus Germanorum instructior, & ab adulationis furo remotior. Quid nonnulli sibi ipsis curiosè suffeni pro nostra ætate argutentur in contrarium, non ignoramus. At certè ignoscant mihi Principes, si salvo, quem omnibus debeo cultu, cum illustri Viro *Seckendorffio* dicam: *Non satis æstimare illos nec utilitatem Historiæ* (de vera loquor & genuina) *nec maxima & largissima summa præmia, quæ caperent, si Majorum & sua consulta gesta que relatu digna, ab idoneis ingenis conscribi, perpetuo studio & sumptu curarent.* Verùm cum aut nulla huic labori stipendia, aut levia destinent, quid mirum, si erectiora ingenia ab occupatione, quæ laudatur & alget, deterreantur? Digna est, quæ hujus rei intuitu legatur Cl. Viri *Jo. Erhardi Kappi* Dissertatio de ratione, quâ Germani merita sua in studium historicum deinceps amplificare possent. Nobis jam è diverticulo in viam redeundum.

„ Per deformem Vulcanum si stetit, inquit *Schelhornius*, carere-
„ mus hodie insigni monumento hi-
„ storico, *Annalibus scilicet Hirsaugien-
„ sibus Joannis Trithemii, viri tot
„ nominibus de orbe literato benè meriti.*

„ Eorum etenim autographum post
„ longos in exilio errores hospitium
„ peregrinis quærens in oris, tandem
„ flammis miserè succubuit. Sed bono auspicio *San-Gallenses* Monachi, opus antequam in cineres laberetur, à se descriptum, sui Monasterii typis, laudabili certè consilio año 1690. duobus justæ molis voluminibus in fol. excudi curaverunt hoc rubro: *Joannis Trithemii Spanheimensis & postea Divi Jacobi apud Herbipolim Abbatis, viri suo ævo doctissimi Annales Hirsaugienfes, opus nunquam hæctenus editum & ab eruditissimis desideratum, complectens Historiam Franciæ & Germaniæ, gesta Imperatorum, Regum, Principum, Episcoporum, Abbatum & illustrium Virorum.* . . Basiliensis editio de anno 1556, & Freheriana inde deprompta pertingit solum usque ad annum 1370. primamque sistit ejus *Chronici* compositionem, quam *Trithemius*, ut supra monui, mancam reliquerat: *San-Gallensis* verò excurrit usque ad annum 1514. estque duplo auctior & multò accuratior, immò doctissimi *Mabillonii* judicio, optima est hujus Auctoris nostri *Historia*; de qua celebris quoque *Menchenius* ita pronuntiat: *Diese Chronick, so vor diesem noch nicht so vollkommen*

* *Amanit. lit. Tom. VII. pag. 123.*

Chronici Hirsaugienfes &c.

herausſen gemefen, iſt ſehr curieux, Samuel verò Schurzſchiffſchius: Hocce Chronicon, uti & Spanheimenſe, in rebus Germanicis præcipue momentum habere aſſerit. Alii præclarum omnique antiquitatis eruditione plenum opus eſſe, prædicant. Et fanè ſubſidia, quod attinet, fatendum Trithemio plures præſtò fuiſſe Manuſcriptorum ſuppeditias, quibus nunc caremus; poſtquam nempe agricolarum Lutheri doctrinã efferatorum tumultibus benè magnam Germaniæ partem turbari, multaque Monasteria cum Bibliothecis & tabulariis ſuis expilari, cremari, funditusque everti contigit. Sed ut de aliis iudicium ferri ſolidius poſſit, noſtri fata libri ex San-Galleni præfatione hinc repetere non erit incongruum: Fremmentibus, inquit, Protestantium & poſtea Suecorum armis, verus & unus hic Unio pulſos Hirſaugiã Monachos & Abbatem Wunibaldum comitatus eſt ad Vineas (Weingartenſe Monasterium) tanquam ad ſinum & concham; ſed cum graſſante indies jamjam in Sueviæ viſcera bello inter manubias Martis rapi formidaret, ſecuritatibus ergò in Helvetiam ad noſtrum D. Galli aſceterium ex tot procellis elapſus appulit; ex quo dein ſagaci induſtria apographum noſtrum exemplar deſcripſimus, eundemque jam alteri ruinæ, quam dicemus, imminentem ab interitu vindicavimus. Eo adhuc madido & vix completo avocatur rursus, & alio portu queſito naufragium reperit. Ut enim tutius lateret, Blumeneggæ caſtro in Walgoia ſito unã cum ultimo Hirſaugienſi Abbate Wunibaldo immigrat. Invida & infida fors! incidit in Scyllam cupiens vitare Charybdim. Declinato feliciter Marte, Vulcani ſpolium infeliciter ceſſit Trithemii Chronicon, poſt tot pericula & ſortis infidias quiete incanſum queſitã: repentino etenim exorto incendio cum univerſis aliis Hirſaugienſium documentis, priusquam in lucem prodit, in flammam & cineres abiit, Wunibaldo vix illeſo, & paulò poſt animam doloris acerbitate victam efflante. Audio quidem, jam antequam caſtrum flammis abſumeretur, juſſu & impenſis Sereniſſimi Bavarie Ducis & Electoris Maximiliani pleraque ex documentis deſcripta, Monachiamque deportata fuiſſe, quæ nunc ævi fortassis in Electorali Bibliotheca Monacenſi reperire liceat. . . Hæc doctiſſimi San-Galleniſes. Quam autem à vero aberrent, dum exemplar Monacenſe Maximiliani Bavarie Ducis juſſu deſcriptum fidenter tradunt, oculorum meo-

rum fidem teſtor. Enimverò inſignè hoc monumentum, cujus jam pridem meminerat Gabriel Bucelinus Weingartenſis in ſuo Benedicte Redivivo pag. 32. hodiernum Monachii adſervatum, non apographum, ut præfertur, ſed verum eſſe autographum ipſã Trithemii, vel certè ejus Amanuenſis manu, eodem caractere, eodemque formato, quo Chronicon Spanheimenſe apud Scotos Herbipoli, aliãque Viri Opera MSS. mihi viſa, exaratum, argumentis haud proletariis deprehendi, dum anno 1746. die XI. Octobris perluſtratã Monacenſi Bibliothecã illud monſtrante humaniſſimo pariter ac Eruditiſſimo D. Felice Oſſelio Chartophilacii Præfecto & Conſiliario Aulico de Minerva optimè merito, oculis manibusque ad vota volvendi & revolvendi felicitas mihi obtigit. Quod proinde Archetypum, cum indubitata ejus fides appareat, erit velut lapis lydius, ad cujus normam examinanda veniet San-Galleniſis editionis fides, noſtraque editio efformanda. Id curæ & oneris in ſe dignanter recepit laudatus Oſſelius conatuum noſtrorum ſecundaneus nulli ſecundus, qui non modò præſentem me omni officio, ſed etiam abſentem ſymbolis humanitatis æquè ac eruditionis melle conditis plus ſimplici vice proſecutus, hæc inter alia in rem præſentem nuper reſcripſit: Ad Trithemium, inquit, nunc venio (cujus operum editionem adornas) & aſpiciam amicitia noſtræ, & itineris Monacenſis veram cauſam. Gratulor itaque mihi tibi que, quidã diebam, quam Bibliothecæ Bavaricæ perluſtrandæ induſſe, non ſolum non perdideris, ſed inſtituto tuo laudatiſſimo ſupra ſpem fortè fueris expertus proſicuum; vidisti enim me exhibente, non literas tantum ipſa Trithemii manu ad Hartmannum Schedelium Noribergienſem perſcriptas, ſed ad eas ipſas collatum inſuper Chronicon Hirſaugienſe (quod geminis iſque vaſtiſſimis voluminibus tibi exhibui) genuinum illud eſſe authoris Trithemii autographum rationibus irrefragabilibus deprehendiſti. Qua quidem in re magno illo MABILLONIO multo extitiſti beator, cui apographum autographi loco à Monachis San-Galleniſibus optimã fide virum fallentibus (quod Archetypum ipſi crederent flammis abſumptum) non gravatè oſtenſum, tantum attulit gaudium, ut itineris ſui & moleſtias & impenſas eo viſo nihili duceret. . . Ita amicus Muſis noſtris calamus. Ceterum ne quis exiſtimet nos San-Galleniſis editionis fidem

fidem in dubium revocare, candidè monemus, omnia, quæ cum Monacenſi autographo contulimus, ad apicem usque concordare. Præfert titulus San-Galleniſis, id Operis paſſim ab Eruditis deſideratum eſſe. Ita eſt: evolve, ſi lubet, Clar. Viri Marquardi Freheri Notæ Chronico primæ editionis ad calcem annexas: Ubi inprimis inter alia: Incertum, inquit, an auctor opus longius produxerit. Dubitationem Frehero moverat ipſe Trithemius Episto-la ad Rogerium Sicambrum datã anno 1507. ex qua liquet, ipſum Blaſio Abbate deſuncto ob alienæ metum ingrati-tudinis ſcribere deſiſſe. E contra ſpem continuati operis rursus aut animavit, aut veriùs erexit Blaſii ſucceſſor, ut præfatio Trithemii Chronico Spanheimenſi præmiſſa innuit his ver-bis: Chronicon Hirſaug. cenobii hic quidem incepi, ſed apud Herbipolim tan-dem complevi; Opus magnum & in duobus voluminibus partitum. Meritò igitur Gerardus Joan. Voſſius: Utinam, inquit, totum Opus aliquando videat lucem! Adamuſſim hæc omnia reſpon-dent dictis Trithemii, quæ ſparſim inter Opera ejus reperiuntur, ſi exactã annorum ferie obſervatã conferantur cum præliminaribus Epistolis duorum voluminum ſecundæ compositionis, ut proinde omnem nobis forſitan ſup- poſitionis ſcrupulum tollant doctiſſimi San-Galleniſes, dum ordine historico utriusque compositionis ſeriem enar-rant, ne quis primam & ſecundam edi-tionem pro una eademque accipien-dam falſò exiſtimet. Telam enim hiſtorie ſuæ rursus à primæva fundatio-ne retexens, & quosdam lapſus prio-ris compositionis corrigens, totum opus ita adauxit, ut quadruplum con-ficiant primæ editionis. Primum vo-lumen usque ad Volpoldum Abbatem xxv. incluſivè deduxit, abſolutumque ſcribit anno 1513. in Epist. ad Joannem Abb. Hirſaug. præfixã editioni San-Galleniſi, & in calce MS. Bavarici. Anno tandem 1514. utrique volumini ſupremam manum & finem impoſuit usque ad Abbatem tunc in vivis degen-tem id continuando. At mors Trit-hemii biennio poſt ſubſecuta, in cau-ſa fuit, ut & hoc opus, & alia plura per eum conſcripta non ederentur. La-tuit ergò ſecunda hæc compositio in latebris condita, & ſola per integrum ferè ſeculum Hirſaugia tanto ſuperbie-bat cimelio, ut ipſe Trithemius, vel alius Hirſaugiæ incola in calce primi voluminis addidit: Me ſola Hirſaugia

gaudet. At enim Theſaurus inviſus & ſapientia abſcondita, quæ utilitas in utroque? Anno tandem 1606. quan-tum quidem mihi conſtat, & ex Ori-ginibus Palatinis conjicere datur, Mar-quardo Frehero harum editori videre hæc duo volumina, vix tangere, frui omninò non licuit. Rectè itaque SCHELHORNIUS * Magnam, ait, ab om-nibus bonis miſiſſe gratiam Monasteriis. Tom. S. Galli inquilinos, dum opus ætatem ſer-vare dignum, antequam in cineres labere-tur, à ſe deſcriptum excudi curarunt, ma-jorem, meo quidem animo, in ituri, ſi pari conſilio reliqua ſummi viri opera fanè deſideratiſſima tamquam è cineribus rediviva junctim publico ſiſterent. Sed ne nimis extra oleas, ad id quod hinc conſtitutum mihi eſt, regredior.

LII. Trithemius interea, forte neſcio quã, nactus vetuſtiſſimum, ut re-batur, rerum Francicarum Scripto-rem Hunibaldum, quædam ex eo in ſuis Annalibus retractavit, quæ hinc ſilenda non ſunt; Ita enim ipſe in Episto-la ad Nicolaum Baſelium Hirſaugienſem Mo-nachum benè doctum A. 1514. die xii. Aprilis exaratã reſcribit: In hujus au-tem ſecundi voluminis principio Rudol-phus de Habſpurg quondam Rex Germa-norum occaſionem dedit, quod originem gentis Francorum altiùs quam volui, re-petere ſum compulſus. Cujus rei gratiã primos duos quaterniones, quos ſcripſe-ram, neceſſario abjeci; propterea quod communem ſecutus opinionem cum plu-ribus erraveram, qui Francos tempori-bus Valentiniani Cæſaris (neſcio unde) primùm in Germaniam veniſſe ſomniarunt: cum ex multis conſtet auctori-bus, illos diu ante Sicambros dictos circa Rheni fluminis oſtia (ubi nunc ſunt Hollandi, Friſii, & Geldrii) ſedes habuiſſe. Quod autem priùs dicti fue-runt Sicambri, quàm Franci, S. REMI-GIUS innuit, qui baptizando Regi Fran-corum CLODOVEO dixit: Mitis depo-ne colla Sicamber. Adora quod in-cendis, incende quod adorasti. . . Alios ergo in locum priorum quaterniones duos reſcripsi, in quibus Hunibaldum ſecutus, veram originem Francorum de-ſcripſi. Hinc factum eſt, quod mihi apud plures juſte videbor contrarius &c. His te propterea monuerim, ut ſi olim reſcribenda fuerint hæc ipſa volumina, errorem corrigas. . . Hæc ornatiffimæ Vir eruditionis, qui cum veteribus ita ſtuduerit, ut exemplum ſingularis di-ligentia & ſtudioſitatis ſuo prodide-rit ævo, vidit utique in rerum Germa-nica-

nicarum & historiae cultu plusculum, quam multi credunt, desiderari. Majoribus itaque animis rem altius repetendam ratus, per subsequentis temporis decursum totus fuit in condendis *Annalibus, de Origine, Regibus & gestis Populi Francorum & Germanorum*, quos tribus iustae molis voluminibus complexus est, à Marcomero Rege, qui populum anno ante incarnationem Domini 433, à Scythiae finibus in Germaniam eduxit ad ostia Rheni, usque in *vigesimum octavum*, vel, ut alii legunt, *vigesimum nonum Maximiliani Caesaris annum*, id est, 1515. ut benè exponit *Arnoldus Wion*, qui opus in Germania typis excusum meminit, sed locum & annum non prodit; neque verò istud hætenus indagare potuimus, nec ubi lateat Manuscriptum, Auctores & Catalogi, quos frequentavimus, indigitant. Equidem *Historiam quamdam anecdotam, eamque præstantissimam à Trithemio conscriptam* deprædicat *Paulus Hochenbergius* Electoris Palatini olim Consiliarius in *Germ. Med. Disp. VI. §. 2.* Hanc verò in Ser.^{mi} Principis Bipontini Chartophylacio adservari memorat *Magirus* in Eponymologio Critico art. *Trithemius*. Sed quænam sit hæc historia, nec fando assequi potuimus. Ceterum de ista lucubratione sua Trithemius in Epistola ad *Laurentium de Bibra* anno 1515, datâ ita differit: *Scripti, quemadmodum R.^{ma} Dominatio vestra novit, de origine, processu, & peculiaribus gestis Regum, Ducum, Principum, & Gentis Francorum, non parvi laboris tria volumina magna, principium sumens narrationis & successionis Regum ab anno ante Christi Nativitatem quadragesimo quadragesimo, quo tempore Antenore magno gentis Rege ab hostibus occiso, Marcomer filius in regno successit, & populum suum, majores videlicet nostros de Scythiae finibus in fines Germaniae Saxoniaeque ad ostia Rheni (ubi nunc est Gelria) eduxit. Tempus autem in his tribus voluminibus complexus sum annorum mille nongentorum quinquaginta quatuor, in quibus Reges numerantur Francorum recto sibi ordine succedentes ab ipso Marcomero jam dicto, usque ad vicesimum nonum annum Imperatoris Romanorum Maximiliani Augusti, centum tres. . . Historiam porrò hanc tali digestam partitionis serie exhibet: In primo, inquit, volumine gentis Francorum originem descripsimus & Reges à Marcomero usque ad Pippinum. . . Secundum verò*

volumen Annalium nostrorum de rebus Germanis exordium sumit ab anno Dominice Nativitatis 750. quando Pippinus Major domus in Regem Francorum fuit electus. . . & continet tempus annorum ab hinc usque ad octavum annum Richardi Regis Germaniae, quingentorum quindecim. . . Tertium volumen sumit initium ab octavo anno Richardi Regis, qui fuit Dom. Nativ. 1262. quod continuavimus in octavum & vigesimum annum Maximiliani Regis, Dominice scilicet Nativitatis 1514. continens annos ducentos quadraginta octo. Hæc Trithemius. De iisdem verò *Annalibus* Celebris *Marquardus Freherus* ita loquitur: „ Inter immensarum lucubrationum miracula & numero & mole sua posteris stuporem allatura, principem facile (si extarent) locum obtinerent fufissimi illi Germaniae Franciæque *Annales* in tres Tomos tributi, quos tunc ex omnibus omnium ætatum monumentis herculeo planè labore concinnatos & absolutos reliquit, sed vivus edere non potuit, per brevi tantum primi voluminis compendio (ex quo ceu ex ungue leonem æstimare datur) ad LAURENTIUM de Bibra, emisso. Quod certè opus & Auctoris famæ, & rerum varietate suæque perfectione, quantivis precii habendum meritò Doctorum vota jam dudum ingenti desiderio requirunt, ut si haberetur, facile aliorum jacturam ferri posse putarent. Habuit enim vir ille præter eas dotes, quibus vituros meditantem libros instruatam esse oportet, iudicii acrimoniam, styli facilitatem, variam lectionem, accuratorem & laboris tolerantiam ad institutum illud condendæ omnifariam historiae, illa in super adminicula, quæ aliorum vix ulli talia suppetebant; UNUM dico Bibliothecæ Spanheimensis à se potissimum structæ & auctæ, variorum & optimorum Codicum thesaurum incomparabilem; quem postea successorum partim incuriâ, partim temporum injuriâ, & bellorum civilium turbis direptum & sublatum, intercidiſſe, ut vix vilia ejus ruta cæsa quædam modò apud Stauronesum asservata supersint, satis deplorari non potest. Alterum, Notitiam cum Principibus & magnis per Europam viris (quorum eâ tempestate bonam segetem succrescere magno divinarum humanarumque literarum bono Deus voluit) qui illius „ fami-

„ familiaritatem quasi certatim examinabant, & consuetudinem veris amicitiae vinculis, concordie virtutis & doctrinae studio copulatam, quorum ope nil non rerum graviorum in patria forisque gestarum cum causis & circumstantiis suis rescire potuit, & in chartas deinceps conjicere non paulò meliore fide & auctoritate, quam vulgus Scriptorum factitaret. . . Quæ ipsa cogitatio mirificum certè in eorum animis, quotquot meliore & harum literarum curâ, & patriæ amore tanguntur, desiderium videndi eximii illius operis excitat & incendit, ut sperent adhuc ex aliquo Bibliothecarum patriarum angulo erui posse. Quapropter possessores aut custodes illorum enixè rogamus, & publico nomine obtestamur, ut Republicæ & posteritati, eadem benignitate, quâ nos facere vident, eos communicare velint, nostram interea operam, ad emendatè & eleganter edendos (quantum in nobis erit) offerentes.

Forum
compen-
dium.

Ingentis porrò illius operis *Epitomen* seu *Breviarium* tribus libris comprehensum, ad instantiam *Laurentii de Bibra* Herbipol. Episcopi concinnavit Trithemius; cujus primum volumen Moguntiae anno 1515. excusum fuit typis *Joannis Schoeffer* nepotis quondam honesti viri *Joannis Fust* civis Moguntini artis impressoriae primi inventoris, uti ad calcem legere est. Et hoc quidem tantum ex luculentissimis & elaboratissimis illis Germanicarum rerum *Analibus* Trithemianis nobis reliquum est, novato prelo recusum Lutetiae Parisiorum anno 1539. Basileæ 1547. & iterum 1574. Teutonico idiomate donatum per *Jacobum Schenck* prodiit *Francofurti* anno 1568. in 8. Extat etiam in *Schardii* *Scriptoribus Rerum Germanicarum* Tom. I. *Basileæ* 1574. & *Giesse* 1673. in fol. vulgatis; Item inter Opera Trithemii obitricante *Frebero* typis *Wecheliani* anno 1601. edita. Ita verò in id operis præfatur Auctor: *Primi*, inquit, *Voluminis Annalium nostrorum epitomen sive compendium ex certa mentis nostræ consideratione scripturi, monemus Lectorem, ne prius carpat opus, quam prudenter examinet. Temerarii hominis iudicium est manifestum, judicare quod nesciat, & scire neminem posse, quod ipse forsitan ignorat.* Desinit Opus anno Dom. Nativ. 749.

Compen-
dium Hu-
nibaldi.

Circa idem tempus condidit Trithemius aliud *Compendium de origine*

gentis Francorum ex duodecim ultimis *Hunibaldi* libris, quorum sex primos *Wastbaldus* conscripsit ab introitu *Sicambrorum* ad partes Rheni in Germaniam. Quo in opere etiam *Præsules Wirtzeburgenses* noster enumerat. Incipit: *Anno ante nativitatem Domini CCCCXXXIX. . . Desinit in Ludovico Ludovici senioris filio.* Hoc opus in suâ quoque *Collectionem* inſiſit *Freherus*, & ex eo *Ludewigius* inter *Scriptores rerum Wirtzeburg.* retulit. Sed nunc *Hunibaldus* iste, ut hoc obiter moneam, à putatitia vetustate sua excidit, apud Criticos vix non expulſus. Unde & istud Trithemii opusculum ex eo, aliisque haud probatæ fidei *Scriptoribus* conflatum, non æquè, ut reliqua *Viri doctissimi Opera*, in pretio habetur. Num verò quidpiam deferendum sit duriori censuræ eorum, qui *Hunibaldum* planè à Trithemio confictum comminiscuntur, alibi commodiùs dicemus. Id modò ad Authoris nostri vindicias insinuâsse sufficiat, quòd *Franciscus Ivenicus* Trithemio synchronus in sua *Exegesi Germaniæ* anno 1518. *Norimbergæ* typis *Kobergii* editâ, pariter inter rerum Francicarum *Scriptores celebret* *Theocalum Hunibaldum*, qui plus *XXX. libris eorum gesta complexus sit.* Et iterum libr. 2. cap. xxxv. *Eruditorum antiquissimi Germanorum, Hunibaldus, Otto Frisingensis, & Rosvita Monialis* referuntur, quibus *Historiographorum nomen inditum est, quòd aperte sese Germanos profiteantur.* Conferatur etiam Trithemius in *Chronico Hirfaug.* Part. II. pag. 22. ubi de *Hunibaldo & Wastbaldo, vetustissimis*, uti creditur, *Francorum Auctoribus*, plura edisserit, fontèsque ex quibus hausit, quod ingenui est *Viri, hederâ coronat. . .*

LIII. Præmissis hisce de originibus 1515. *Annalium* *Francorum* prodromis, cum jam exercitatiore ætate Germanicarum rerum historiis (quarum studiosissimus semper extitit) prolixius illustrandis operam accuratiorem dare constituisset, cuperetque eadem fidei alterum dealbare parietem, suum, inquam, librum de *Luminaribus* seu *Viris illustribus Germaniæ*, jam pridem typis datum, de novo recoquere, augere & interpolare, hoc suum consilium promptius ut exequi posset, *Paulum Langium Zwicaviensem* in *Misnia O. S. B. Monachum*, virum eâ ætate minimè illiteratum, cum *Creditivis* seu *Commendatitiis* ad *Monaſteria Germaniæ* iussit excurrere, ut undecunque comportaret, quæ ad rerum Ger-

Germanicarum Historiam illustrandam, aut Catalogum Scriptorum augendum & expoliendum pertinerent, uti ipse Langius memorat in fine Chronici Citizenensis à se conditi apud Pistorium Tom. I. Rer. Germ.

Verum tametsi memoratam Theoticarum medii sequiorisque ævi antiquitatum ex ipsis archivis & tabulariis per diversa loca indagacionem permulti celebres & gravissimi integerrimique Viri laudarent, hodièque boni omnes deprædicent, *fuere tamen è diverso nonnulli sycophantæ & scioli, ac etiam (quod fædius est) è concellit Fratratores, ut vocat, & Petrones religiosculi, mordaces & cynici, qui malè suspiciosi eam inquisitionem satis impudenter fugillarent, ipsum Langium pro tam arduo conamine susceptique itineris mercede velut Gyrovagum, & circumcellionem traducere non erubescerent: quorum officias & malefartas criminationes, ac temeritates Paulus noster in fine sui Chronici Citizenensis egregiè notavit: Si ego, inquit, gyrovagus, si circumcellio, quid quæso erat æquivocus meus D. Paulus, qui peragratis superioribus partibus venit Ephejum? quid Hieronymus, quid Rufinus, quid Heraclides, quid Petronius, quid alii prope innumeri, qui ob propriam devotionem, & aliorum ædificationem maria transierunt, loca terræ sanctæ perlustrarunt, Ægyptum, Nisriam, Scythiam, Palestinamque gyrantes, exactissimè Monachorum cœnobia perscrutantes, vitam, conversationem, ac doctrinam eorum curatè explorarunt? ... At quid multis moror? cur mihi vindicare conor, quod excellentissimi Viri nec virtute, neque sanctitate assequi potuerunt? qui denique quanto doctiores & sanctimonid clariores, tanto & acriores & plures semper habuere obtrectatores. . . Hæc Langius; qui, ut perhibet Trithemius, procul dubio facile doctior evassisset, si non invidente fortunâ ofores literarum super se Moderatores passus esset. Verum quanto ille stolidâ hominum inscitâ premebatur iniquius, tanto ad studium literarum confortabatur amplius. Sic scribit noster in Auctario Luminarium Germaniæ manuscripto. Dignum verò est, quod in laudem propoliti Trithemiani & Langianæ missionis hic repetatur perfimile consilium ab illustri Viro Philiberto de la Mare in conspectu Historicorû Burgundiæ datum in hæc verba: Si j'avois entrée dans les assemblées des scavans, je leur donnerois cet avis, que sous l'autorité des intendans des provinces*

on deputât dans chacune des personnes bien instruites, pour y faire des recherches exactes des Monumens historiques, qui s'y conservent, imprimez ou non, en publient ensuite des bons Catalogues; on y verroit d'un coup d'oeuil toutes les histoires, & la Republique des lettres tireroit un grand avantage de ce travail... Confersis Clar. D. Kappii Dissert. de ratione, quâ Germani merita sua in Stadium historicum amplificare possunt.

LIV. Trithemium hisce adhuc temporibus versasse in manibus laboriosum opus, & suorum quidem maximum, de Dæmonibus & artibus profanis, maleficis & superstitiosis, perhibet sæpè laudatus Duraclusius. Eo in opere omnia diabolicarum artium vafamenta explodere, confundere & evertere meditabatur Trithemius, ut ipse nos docet in sua ad Nicolaum Gerbellium Epistolâ anno 1507. exarata his verbis: *Opus, inquit, magnum librorum duodecim de Dæmonibus ad preces amicorum inchoavimus, in quo decrevimus omnes Magorum prophanas destruere artes in genere simul & in specie, earumque causas, inventores, libros, modos & deceptiones nominatim & propriè taxare. Idem explicatiùs repetit in sua ad Rogerium Sicambrum Epistolâ eodem anno datâ: Decrevi autem in posterum, si voluerit altissimus, qui potest omnia solus, opus lucubrare meorum omnium quidem maximum, quod libris XII. foret distinguendum, quorum materia erit de Dæmonibus, artibusque prophanis & maleficis eorundem, quibus humanum genus miserè decipiunt; estque mihi animus omnes superstitiosas Dæmonum artes & hominum pro viribus explodere, confutare, & quam sint vanissimæ, perniciosæ ac detestandæ, multipliciter ex propriis stultorum, qui eas tradiderunt, libris demonstrare. Videtur enim mihi necessarium opus his maximè temporibus, in quibus homines nimium sum curiosi, docti videlicet nonnulli similitè & indocti, ea perquirentes, quæ melius nescirent. Laboris tamen ardui magnitudine non medicriter deterritus ad tempus differre intentionem hanc meam utile putavi, qui interim successivè materiâ in unum pro tanto necessaria opere comportetur. Hæc ille. Unde mirum videri nemini debet Trithemium subindè legisse Magorum volumina, præstigiariisque non pauca perlustrasse synthemata, nec ea volumina, quæ spirituum docent ligamina & his similia penitus à sua lectione rejecisse, pro-*

ut

ut fatetur ipse in sua ad Joannem Waserburgium Comitem Epistolâ. Legit enim illos libros non ad imitandum, sed ut sciret ex ratione ad solidiùs confutandum; Nemo quippe stultorum errores valentiùs potest redarguere, quàm ille, qui causas & arcana errantium ex principiis cujuslibet artis, aut facultatis propriis novit in publicum rationabiliter declarare. Alioquin inscitè facilius est reprehendere, quàm emendare: Sic Astrologiam imperiti contemnere possunt multi, scitè autem demonstrare stultitiam pauci, illique soli, qui artis principia noverunt, uti noster appositè differit in Vindiciis Alberti Magni Part. II. Chron. Hirsaug. pag. 41. Istud porrò Opus typis exscriptum dicitur Coloniae A. 1567. Sed nullam ejus editionis notitiam quærendo assequi hactenus potui; nec quid præterea de Manuscripto dicam habeo, nisi quòd Martinus Delrio illud à Busæo confodati suo acceptum in suas areolas derivasse, atque adèd Trithemii scriinia egregiè depilasse feratur. Hanc tamen litem facere meam nolim; qui profectò lubens hoc homini plagium condonarem, si quod ingenui est viri, confessus fuisset, per quem profecerat: sed tantùm abest, ut id præsterit, quin potius suppresso Trithemii nomine, ipsum eâ parte, cujus bono Viro par cum vita debet esse æstimatio, captatâ occasione falso & perversè impetiit, ac velut Archimagum præ ceteris goëtâ præstigiisque Dæmonum & incantationibus infamem præposterè ad posteros traduxit. Quod quidem nigrum Theta uti aqueis figuris exaratum ita à fronte boni viri abhorret alienum, ut Delrium inurentem magis quàm Trithemium patientem contamine. Verum ista iniquior censura acriori lixivio alibi veniet commodiùs eluenda, nunc cœptum peragamus iter.

Cum porrò Petrus Amorbacensis ad confinia sylvæ Odonicæ O. S. B. Monasterii Abbas eo tempore nominatissimus, factâ in sui aliorumque monasteriorum originem ac foundationem inquisitione Trithemianâ literis desuper consulisset, binas hic Epistolas notabiles super quæsitis Abbati anno 1515. rescripsit, quarum unam excidisse memorat nuperus rerum Wirtzeburgensium Compiler R. P. Ignatius Groppius, qui alteram jam à Lambecio cum notis editam, ex originali ut præfatur, refudit in Propylæo probationum Historiæ Amorbacensis pag. 189. Scripsisse præterè hoc tempore Librum unum de Ducibus & Episcopis Franco-

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

rum Wirtzeburgensium, meminit Duraclusius; sed ubi delitescat opus, & an prelum subierit, nec in ipsa Francoconum urbe principe quæritando indagare potui. Extat tamen in S. Jacobo Scotorum chartulario confimilis argumenti Manuscriptum multis observationibus & notulis marginalibus ipsâ Trithemii manu illustratum; ex quo proinde sua hausisse suspicamur, nisi fortè quis maluerit dicere ipsum opus jam ab eo compositum, & Amanuensis calamo emundatiùs descriptum, postea ab Authore curis secundis fuisse retractatum & pluribus auctum.

LV. Eodem anno Trithemius horatatu Alberti Moguntinensis Pontificis, Acta Rabani Mauri Abbatis Fuldenfis, ac dein Moguntini Archiepiscopi, tribus libris digessit. Equidem ante Trithemium vitam Rabani scripserat Rudolfus ejus discipulus, sed hanc lucubrationem si legit, in vitæ numero non habuit Trithemius, qui in prologo ita præfatur: *Nec mirum, inquit, si plura gestorum ejus silentio pertransivi; quippe qui nullum ante me fixum, solidum & sufficientem de hac ipsa materia potui habere Scriptorem, sed primus auctor esse sine præcedente compellor...* Et infra: *plures fateor historicorum Scriptores varia laudum præconia de hoc beatissimo atque doctissimo viro in suis lucubrationibus passim hinc inde scripserunt, quorum tamen nullus vitam ejus continuatâ serie composuit. Propterea ad eam scribendam compulsus est Trithemius, illamque in tres, ut dixi, libros distinxit; quorum primus est de Rabani vita privata; Secundus de ejus regimine Abbatiali; Tertius de Episcopali. In ea lucubratione Trithemius aliquoties usus est testimonio Meginfredi Fuldenfis Monachi seculo XII. ex volumine de temporibus gratiæ hactenus inedito, in quo Rabani sæpiùs meminit. Ceterum etsi istud Trithemii Opus de Rabano spernendum non sit, Mabillonio tamen ut recuderetur in Actis Sanctorum O. S. B. non visum est operæ pretium, tum propter multiplicia, quæ in eo admisit errata, tum maximè quia istud opus jam extat initio operum Rabani, & in Februario Bollandino. Epistolam verò nuncupatoriam ad Albertum die 19. Januarii A. 1516. datam, exhibet Menckenius Tom. III. Scriptor. Rer. Germ. pag. 439. Ceterum hæc vita ab Ordinis nostri Sodalibus literarum studiosis præprimis legenda proponitur. In ea texenda genus scribendi Trithemius securus est, quod*

1515.
Vita S. Rabani.

ad animi compunctionem maximè conducit. Scripsit insuper *Trithemius de ejusdem RABANI à Moguntiaci in Saxoniam translatione* librum unum. Item *Vitam S. MAXIMI Episcopi Moguntini*, quæ excusa habetur apud Surium XVIII. Novembr. In fine memorat Trithemius, *Reliquias Ss. Maximi & Rabani anno 1515. in Saxoniam fuisse translatas*, è quibus de tempore scriptio- nis hujus opusculi conjicias. De ista verò vita hoc *Tillemontius* in suis *Commentariis Tom. VI. pag. mibi 335.* tulit judicium: *Cette vie n'a point d'autre auteur que TRITHEME ou un Megenfroy Moine de Fuld du tems des Othons. Elle est toute pleine de fautes & de Contes, & l'on ne scauroit l'accorder avec elle-même. Il n'y a rien de bon dans cette vie, sinon qu'on y voit que Megenfroy est le plus ancien auteur de ce qu'on nous debite touchant les premiers Eveques de Mayence, & qu'au lieu qu'il en conte quarante jusqu'à S. Boniface, d'autres n'en mettent que seize. Que ce Maxime qu'il conte pour le XIX. & qu'il met du tems de Constance, est mis par d'autres après Attila, & conté pour le septieme. Il parle aussi de la deposition d'Euphrate Eveque de Cologne, assez differemment de ce que nous en avons dans les Conciles. Serrarius dans ses Annales de Mayence n'a pas d'autres choses à nous dire de ce Maxime, que ce qu'il en a appris de Trithème...* *Legenda S. MAXIMINI Trevirensis Antistitis* ab eodem Trithemio, ut fertur, contexta itidem habetur apud Surium non XVI. Novembris, uti erroneè *Whartonus* insinuat, sed XXIX. Maji. Atque ejusdem ferè ac prior est metalli & pretii apud Criticos. Hanc tamen, quæ in Surio habetur, non esse à Trithemio asserit *Niceronius Tom. XXXVIII. p. 225.* *Ruperti* verò Abbatis Tuitien- sis *Elogium historicum* à Trithemio ad preces *Gerlaci* ejusdem loci Abbatis compositum legitur in fronte Operum B. *Ruperti Moguntiae* anno 1621. editorum, & inter Trithemiana procurante *Busæo* typis ibidem reddita pag. 912. Condidisse quoq; *Elogium* quoddam de *Chalcographia* memorat *Joan. Arnoldus Bergellanus* in præfatione ad suum de *Artis Cusoriae* apud *Mogonos* inventionem poëma encomiasticum à *Georgio Christiano Joannis* Tomo III. *Rer. Mogunt.* pag. 429. relatum; sed præter ea, quæ hac de re in suis *Chronicis* retulit Trithemius, nihil nobis obtigit nisi succincta quædam & mensurata exclamatio, è scheda ipsius bea-

S. Maxi-
mi,S. Maxi-
mini,Ruperti
Tuitien-
sis,De arte
cusoria.

ti Auctoris manu exaratâ, ne pereat, merito hîc inferenda; ita enim habet:

O felix nostris memoranda impressio sacris!
Inventore nitet utraque lingua tuo.
Desiderat quasi totum, quod fundis in orbem;
Nunc parvo doctus quilibet esse potest.
Omnes Te summis igitur nunc laudibus ornant,
Te duce quando Ars hac mira reperia fuit...

LVI. Vergente jam ætate Trithemius ad instantiam eximii Viri *Petri De Wirt Ss. Theologiae Doctoris, & Venerabilium Patrum sacri Ordinis B. M. V. de monte Carmelo cœnobii*, quod in *Urticeto* extra regale oppidum *Heilbronn* situm est ad *Neccari* ripas in *Dioecesi Würceburgensi & Ducatu Franciæ Orientalis*, scribere cœpit de *Origine, causa & ratione confluentis fidelium ad memoratum locum in Urticeto; de constructione quoque magnifica monasterii in eodem loco; necnon de signis & miraculis, quæ per annos tum plus septuaginta ibidem ad invocationem ejusdem B. M. V. operatus est Dominus in multorum salutem.* Opus in sex libros dispescere constituerat Trithemius, quorum priores duos jam anno 1513. ad umbilicum deductos fuisse indicat ipse in *Catalogo lucubrationum suarum Hildesbergensibus Annalibus* annexo; in tertio autem libro defudasse usque ad annum 1516. prodit cap. 14. *Libri II. Num. VI.* Ast reliquos forsan morte præventus, non perfectis videtur. Tres enim tantum circumferuntur ejus lucubrationis libri, quos ex *MS. Codice prænobilis Viri D. Hartmanni à Cronberg* in lucem dedit *Busæus* inter Trithemiana. Operis summa hæc ferè est. Capite 1. libri primi declarat, quibus testibus veritatem horum miraculorum cognoverit. 2. Testatur se amore Dei & B. Virginis reverentiâ ac fraternæ charitatis intuitu fuisse impulsus ad scribendum. Postremo, quod Religionis Catholice sanctitas, quodque Dei Genitricis honor postulabat, impios miraculorum Cavillatores per capita solide refutat; Contendit B. Virginem nunquam peccato originali vel actuali fuisse obnoxiam; ac proinde concludit esse omni honore cultuque dignissimam. In altero libro docet quanta utilitas ex descriptione miraculorum redundare queat. Inde per sequentia xiv. capita initium concursus in *Urticetum* & alia historica fusiùs enarrat. Denique tertio libro miracula cœlitus in eodem loco patrata ab anno 1442, sigillatim enumerat.

Præ-

Opellæ
aliæ de
Sanctis.

Præter immensa illa & multigena, quæ ordine chronologico recensuimus Opera, protulit etiam alia quædam minora complura, tum suæ & amicorum devotioni congrua, tum gloriæ Sanctorum & Ecclesiæ utilitati fervientia, ut sunt: Primò *Speculum cœlestis doctrinæ* compunctioni mentis non parum deserviens hoc exordio: *Salutis humanæ principium.. 2.º Laudes, Precationes, Rosaria, Cursus horarum, Missæ, Officia, Prosa, & alia id genus multa, videlicet, de S. Josepho, de S. Petro Apostolo, de S. Joanne Evangelista, de Ss. Anna, Magdalena, Hildegarde, Ruperto Bingiorum Duce, Rabano &c. Item de vulneribus Christi, de Compassione B. Mariæ Virginis, de sancto Joachimo, de bono cujusque hominis Angelo, de S. Martha, de S. Maria Ægyptiaca, de S. Jacobo Apostolo, de S. Andrea, de S. Benedicto, de omnibus Sanctis, & similia Duraculio, aliisque laudata, quorum nonnulla inchoata & deproperata summatim ad præsentem usum, alia propter angustias temporis haud satis exposita, deinde per incuriam neglecta reliquit. Plura autem jam perfecta ex scriptis doctorum Virorum, qui ea laudârunt, in lucem prolata esse video, quæ tamen, dum hæc scribo, necdum ad manus meas devenerunt, sed si qua diligentius erunt cognoscenda, quæremus aliàs, & monerimus.*

Opuscu-
la dubia
vel sup-
positicia.1.
Imagines
Magicae.

LVII. Habes igitur hîc recensita, certa, genuina, & indubitata Trithemii Opera; alia verò quæ sub ejus nomine circumferuntur synthemata præfertim *Chymica*, cum eorum nec vola nec vestigium in lucubrationum ejus catalogis appareat, inde ea in dubiorum aut spuriorum classem amandanda judicavimus. Hæc inter primo mihi loco occurrit *Libellus veterum Sophorum sigilla & imagines magicas sive sculpturas lapidum & gemmarum secundum nomen Dei Tetragrammatum è Joannis Trithemii Abbatis Peapolitani manuscripto erutas exhibens*, qui hoc titulo seorsim excusus est anno 1612. in 8. deinde recusus unâ cum variorum librorum & Manuscriptorum Magico-Cabalistico-chymicorum Catalogo accurante *Friderico Roth-Scholzio* *Herrenstadii* A. 1732. Eundem libellum sine Trithemii nomine pridem extulerunt *Camillus Lienardus, Ludovicus Dulcis, & Rodolphus Gocklenus.* Hoc verò opusculum aliqui autumant esse fragmentum majoris illius Operis, quod *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

moliebatur *Trithemius de Dæmonibus* artibusque profanis; sed sanè si quid hîc fecit noster, nihilo plus fecit ab illis, qui *Hermetis, Porphyrii, Pselli, Apulei, & similibus* scripta magica vel descripserunt, aut in lucem protulerunt, ut alibi ex professo ostendemus. *Quemadmodum autem*, ut ait noster, *naturæ præsumptuosi, & nimium avari præstigiatores Alchymistæ grandia promittentes, & nihil veritatis exhibentes, vel à semetipsis decepti multos & varios circumferunt vanitatis suæ libellos, PLATONIS, ARISTOTELIS, aliorumque præstantissimorum Virorum nominibus prænotatos; vel circumveni ab aliis, cum non habeant, unde vivant, sub titulis falsis decipiunt curiosos, ita nebulones & tenebriones isti Necromantiæ professores, ut suæ perversitatis instituta curiosis persuadant, librorum, quos confinxerunt, falsos titulos mentiantur.* Ita Trithemius in *Chron. Hirsfaug. Part. II. pag. 41.* Vid. etiam *libr. I. Antipali Maleficior. cap. 1. pag. 302.* editionis *Busæanæ. Niceron. Tom. 38. comen- tiorum de Viris illustr. pag. 232.* ubi de hoc opusculo ita differit: *C'est par une pure tromperie du libraire, que ce livre parût par le titre être sorti du cabinet de Trithème, puis que Camille Leonard en avoit fait le troisième livre de son Speculum Lapidum imprimé à Pesaro l'an 1502. in 4. &c...*

2. Altero reponitur loco illud opusculum, quod in *Theatri Chemicis Tomo I. Ursell s* sumptibus *Lazari Zetzneri* anno 1602. edito pag. 437. & in editione *Argentinenfi* A. 1659. p. 388. legitur hoc rubro: *Physica seu Commentarius JOANNIS TRITHEMII Abbatis Spanheimensis de Spagyrico artificio...*

Tertium ejusdem comatis opusculum habetur *Tomo IV. laudati Theatri pag. 663.* hoc titulo: *Tractatus Chemicus nobilis Joannis Trithemii Abbatis Spanheimensis seculo nostro inter Philosophos facile principis.* Quem etiam *Tractatum Trithemio* tribuunt *Olearius & Carus* in *Hist. litt. Quin & Paulus Freberus* in *Theatro Virorum illustrum* articulo TRITHEMIUS, *Tractatum ejus de Lapide Philosophico* deprædicat, huncque cum *Anonymi opusculo, de secretissimo antiquorum Philosophorum arcano* anno 1611. editum commemorat in 8. & *Tomo IV. Theatri Chymici, & 1595.* cum *Georgii Riplæi axiomatibus Philosoph.* Idem *Liber xviii. capitibus constans Germanicè inter libros Isaaci Vossii MS. in*

Qq 2

Bibl.

Bibl. Leidenfi adfervatur, uti refert Fabricius in Bibl. med. Latin. libr. IX. pag. 466.

4. Samuel Reyherus J. C. in suo Comentario de Nummis quibusdam ex metallo Chymico factis *Kiliae Holstatorum* A. 1692. edito cap. 33. pag. 121. Trithemii Tractatum laudat, in quo, inquit, inter alia Astrologiam Chymicam Cultoribus commendat, & adjuncto Schemate planetarum situm exhibente, metallorum harmoniam & transmutationem adumbrat. Sed ubinam editus sit Tractatus ille, non insinuat, verba tamen auctoris fusiùs ibidem recitat.

5. Aliud consimile Trithemii scriptum celebrat Morhofius in suo Polyhistore Libr. I. Cap. X. §. 25. his verbis: Porro, inquit, quod in pluribus locis uero tempore visus sit Apollonius, in memoriam mihi revocant Trithemii magni in arte chymica *Mystæ* verba, qui in quodam SCRIPTO GERMANICO expressè testatur beneficio arcani summi Physici, sed in caelestem planè naturam redacti, fieri illam translationem corporum posse.

6. Trithemii *Physicam Chymicam*, aliùmque ejus librum *Alchymicum* adfervari in Lugdunensi Batavorum Bibliotheca, germanico idiomate conscriptum perhibent privatae quaedam notitiae Monasterii S. Jacobi Ratisbonæ manu exarato Operum Trithemianorum Catalogo subnexæ. Philosophiam ejus naturalem de *Geomantia Argentina* A. 1609. in 8. editam commemorat Fabricius in Bibl. med. Latinit. Libr. IX. pag. 466.

7. Vidi etiam aliquod Manuscriptum Moguntiae hâc inscriptione insignitum: *Joannis Trithemii documenta de tribus rerum naturalium principiis in octoginta aphorismos redacta*. Quo quidem in opusculo de *materia chaotica, de auro auræ, & de auro auri*, ac etiam de *Aqua, à qua fiunt omnia*, non pauca supra vulgarem Philosophorum captum Operis author disserit, Trithemio non indigna. Liber verò ille typis consignatus dicitur in Opere cui titulus: *Sapientia consummata seu sacra Philosophia Joannis de Padua*...

8. Aliud ibidem oculis manibusque usurpavi hâc inscriptione prænottatum: *Diese Tractat ist gefunden worden in dem Closter Spanheim bey Creutzenach, in einer alten Mur von Johan. Trithemio auff Pergament geschrieben mit guldenen Bustaben*... Incipit: *Hier hab sich abn die allernahmhaffteste Kunst der Alchymien*...

9. Mihi quoque præ manibus est Trithemii *Enchyresis conficiendæ medicinalis omnium universalissimæ*, quod arcanum reipsâ ipsius esse multis, ut credam, inducor conjecturis.

10. Ejus item *Pulveris Medicinalis* studentibus perutilis præparandi methodus extat inter Opera ipsius historica, & ad calcem fragmenti *Quaestionum ad Maximilianum Imp. curis Sigismundi Abbatis Senonensis editi*. Hunc pulverem cum *Paulus Scalichius* Duci Borussiae (cui tunc temporis erat à consiliis) utendum dare vellet, Medici Principis prohibuerunt; ex quo enata est disputatio inter illos, in qua istius pulveris in partem utramque scriptis dimicatum fuit, quæ disputatio extat in *Satyris Philosophicis* ipsius Scalichii, merito novæ editioni inferenda.

11. Extat insuper quoddam ejus arcanum breve quidem, sed nequam poenitendum in *auri velleris* Tractatu secundo pag. 43. & in Theatro Roth-Scholtziano hâc epigraphâ: *Joannis Trithemii Augmentatio cum Mercurio Saturni &c.* Aliud ibidem legitur p. 99. hoc titulo: *Zwey ewige unauflöschliche brennende zeitliche Lichter von Herrn Trithemio Abt zu Sponheim*.

12. Roth-Scholtzianus in memorato Theatro Part. III. pag. 346. laudat ejusdem librum cui titulus: *Synouffstes*. . . quod opusculum aliqui suspicantur esse partem *Steganographiæ Trithemianæ*; sed quid de eo pro comperto dicam, me non habere, iagenue profiteor.

13. De arte Trithemiana scribendi per ignem plura suppeditat *Georgius Wallin* in suis Dissertationibus; quas tamen perlustrare mihi necdum obtigit. Nonnulla etiam huc spectantia ex *Trithemio* decerpta comperias in *Benedicti Figuli Rosario Olympico* Basileæ anno 1608. typis consignato.

14. In quodam Erlangensi Catalogo A. 1746. edito inter MSS. codices occurrit: *Trithemii Schlüssel von allen Geheimnissen*. . . Sed præter titulum, nihil de Opere mihi compertum.

15. Brunæ Moravorum cum A. 1749. die IX. Septembris verfarer, vidi Tractatum quemdam Chymicum MSS. hoc rubro: *Lilien und Rosen, welche abzubrechen der erste Prælat zu Creutzenberg Johan. Trithemius O. S. B. seinem Closter privativè zum Andencken hinterlassen*. Continet capita sex, quorum primum tractat de tinctura Chymicorum. Hujus Operis apographum mihi ostendit Perillustris D. Franciscus de Schmi-

Schmidem L. B. de Freyhoven S. Cæs. M. Centurio, qui autographum Viennæ in Bibliotheca Cæsarea adfervari, cominisceretur. Sed apage imposturas!

Alia hujusce commatis plura sub *Trithemii* nomine circumferuntur opuscula mihi adhuc invisa, ut proinde circa hæc judicium suspendere cogar; Cum tamen universim viris eruditissimis quamplurimis persuasum sit, vel nulla genuina, vel pauca admodum ejus argumenti scripta reliquisse *Trithemium*, contemptorem potius artis & sectantium irrisorem, uti ex ejus *Epistolis & Chronicis* liquet*, si quæ profectò ejus nomen hodie præferunt, hederæ loco ab impostoribus appensum existimo, ut tutius fallerent, & suis ineptiis auctoritatem conciliarent. Quidam enim in *Charlataneria* benè formati, hoc veluti aucupio rebus suis consulere satagentes, ut arti pretium conslent, summos quosque Viros eidem litasse jactitant: ita *Salomoni, Hermeti, Balemio, Razieli, Platoni, Aristoteli, Zoroastre, Raymundo Lullo, Alberto Magno, & aliis* plures libros suæ dementiæ testes adscribunt, quos ad nauseam enumerare hujus non est propositi. Primaria verò & vulgatissima factæ ejusmodi suppositionis ratio arcessenda videtur à Librariis, vel Typographis, qui Operibus nomina eorum, à quibus non fuerunt conscripta, præmiserunt, ut libri isti pluris fierent, & melius divenderentur: quo factum ut etiam Eruditi, cum hæc opera illorum auctorum scriptis conjuncta, vel nomine insignita viderent, re non satis perpensâ, crediderint ejusdem esse Auctoris.

LVIII. Ceterum ut hoc obiter mentionem, non omnes cujusque argumenti lucubrationes Trithemianis indicibus curatè relatas esse, inde arguimus, quod ipse plerisque in locis inculcet, se nonnulla in manibus versasse synthemata, quorum titulos & prænottationes consultò reticuerit, donec ad umbilicum essent perducta. Clarè id ipsum innuit *Duraclusius* in sua Epistola anno 1515. exarata, recensionem suam ita concludens: *Hæc sunt, mi Nicolae charissime! Trithemii Abbatis nostri volumina, quæ per annos fere triginta duos continuo lucubravit studio: præter illa, quæ nondum perfecta in manibus versantur sub incude mihi incognita*. Et Trithemius ipse in Epist. ad Rogerium Sicambrum: *Complura, inquit, scripsi opuscula, quorum hæc vice titulos omnium ad memoriam ne-*

queo revocare. Plura etiam posthumâ reliquisse in scriniis tutius fortè post ipsius obitum in lucem proferenda, exinde colligimus, quod cum ipse quidem maturiori jam ætate, *suis sibi monumentis literariis*, ut loquitur *Nicolaus Gerbellius*, laudem tantam apud posteros & gloriam ineluibilem comparasset, ut non tam humo humili, quam ipsis sub astris splendidantibus deambulare occiperet; Non tamen vividus ille ejus ingenii vigor otio delituit, senio elanguit, viribusque medullitibus disciplinarum palæstrâ enervatis fluctuavit unquam, vel emarcidus alfit, sed ad vitæ finem propositi tenax, laborisque indefessus, lucubrationibus diurnis elychmumque redolentibus novi aliquid indies excogitavit, quod boni omnes admirarentur, concupiscerent, summâque veneratione exoscularentur: quæ & nos profectò, si ea assequi contingeret, attalicis opibus & Cræsi divitiis merito præferremus. Verum quod dolemus, eo denato, opuscula quæ in utraque lingua condiderat, ut refert *Bilibaldus Pircknerus**, aded repente dispersuere cuncta, ut ne vestigia quidem ad Fulgentii Operum... inde latere etiamnum anecdota, persuadent inter alia verba Eruditissimi *Viri Angeli de Rocca Eremitæ Augustiniani*, qui in Catalogo auctorum descriptæ à se Bibliothecæ Vaticanæ A. 1591. Romæ in 4. majori editæ præfixo, *Trithemium* inter *Polygraphos* signatè recenset, enumeratisque aliquot ejus ingenii monumentis, subdit *ipsum denique scripsisse opuscula penè innumera, quæ in lucem non prodierunt*. Qui dum penè innumera dicit inedita, tantus ipse librorum heiluo, & Bibliothecarum perreptator tamquam testis è tabulis Jovis, quod ajunt, nobis videtur suspiciendus. Hæc inter præter enumerata censentur, 1.mo *Annales Germanorum*, quos Maximiliani Imperatoris jussu scribendos A. 1515. in se receperat, iis exarandis verè immortuus. 2.do Opusculum de *supputatione annorum*, de quo ipse in Epist. ad *Christianum Massæ Presbyterum Gandavensem*: *Scripseram Tibi de hac ipsa re ante triennium* (hæc scribebat anno 1507.) *latius ex Spanheim per Joan. Steinenmoelen Presbyterum Mechliniensem*. 3.to Ad *Jochimum Marchionem Brandeburgicum Epistolarum Liber unus*, de quo *Duraclusius*. 4.to *Epistolarum Herbi-polensium*, quas in ea scripsit *Abbatia*, libri quatuor. . . 5.to *Arcana quædam naturæ & artis*, quæ cum sumis Prin-

* Vid. Chron. Hirsaug. P. II. pag. 225. & 288.

Lucubrationes posthumæ imperfectæ & incognitæ.

* in præf. ad Fulgentii Opera.

cipibus secreto comunicasse discimus ex ejus Epistolis. Reliqua Trithemii Opera inedita fufius commemorat Fabricius in Bibl. med. Lat. Libr. IX. p. 466.

Tandem, ut alia præteream, non dissimulandum quædam Trithemii scripta apud Bibliographos recenferi, quæ aliis rectius tribuuntur, cujusmodi est, *Tractatus de Providentia Dei*, quem anno 1611. *Altorfii*, & 1632. *Norimbergæ* sub ejus nomine editum memorat *Warthonus* ad Caveum; sed id operis nuper refudit doctissimus *Baluzius* sub nomine *Salviani* Masiliensis Presbyteri; quæ verò *Trithemius* hac de re scripsit, cum ista curatius oculis collustrarem, comperi inter octo quæstiones ad *Maximilianum Imp.* edita reperiri Q. 8.

LIX. Eum itaque procul dubio haustu non indigo infuderat, mentemque heroicis planè cogitationibus factam, & rerum altissimarum capacem ipsi indiderat Divina Sapientia, ut tam angusto vitæ spatio tot & tanta elaboraret volumina, quæ si quis deputatâ à præjudiciis mente in animum reducerit, intelliget planè ipsum nulum doctrinæ salutaris caput præterisse, cui non aliquem nitorem addiderit, plura utique editurus, si exercitiorii ætate diutius frui licuisset: Si enim, ut eleganter *Heidelius*, spatio annorum triginta trium, inter continuas sollicitudines & curas rei familiaris; si inter crebras professiones ad *Abbatum* & *Principum* congressus; si inter amulationes, persecutiones, & simultates, maximosque labores, quos in communibus causis & negotiis Capituli Ordinis & Unionis, visitando, dicendo, corrigendo, mores lævigando, probæ disciplinæ consulendo, ac etiam legationes coram Principibus, Episcopis, aliisque Proceribus frequenter obeundo impendit, tot & tanta tamque diversa reperitur scripsisse volumina, quanta nec longo tempore ante illum, nec ab illo hucusque quisquam scripsit, quantaque multi longiori annorum spatio ne legerint quidem; quid fuisset scripturus in tranquilla, curis vacuâ, studiisque ipsius satis congruâ *Herbipolensi* Abbatia, si hujus lucis usurâ diutius frui licuisset?

VITÆ

LX. Sed neque lucubrationum ejus multitudo, nec vastitas, aut varietas tam est admiranda, quam humilitas & modestia, quâ eadem meritò Operibus Ecclesiæ Patrum comparatas, nihili ipse æstimat; ita enim in Epistola ad *Rogarium Sicambrum*, quæ duodecima est libri i. familiarium, ubi præmisso Scriptorum Ecclesiasticorum Catalogo, *Quid sunt*, subdit, *nostra studia*, *Rogeri optime!* *lucubrationibus istorum comparata Virorum? Omne tempus vitæ suæ literis tradiderunt, semper aliquid legentes vel scribentes, quo & suum intellectum in cognitionem sumæ veritatis elevarent, & posteritati utilia providerent. Quid denique sunt nostræ lucubrationes, quibus aliquid esse præ cæteris putamur, si præscriptorum comparentur opusculis Patrum, nisi paleæ relatæ ad triticum, & immaturi quidam fructus, quibus nec tempus affuit, nec locus, imò nec aëris oportuna temperies donata fuit, ut in cibum coalescerent optatum. Scribimus, ut *Flaccus ait*, indocti doctique poemata passim, & inanis nimium æstimationis cupidi opuscula nostra puerilia nimis, ut nonnum taceam, nec in alteram quidem premimus annum. Quæ omnia etsi ita se habeant, nostrorum tamen rectè laudamus ingenia, cum unusquisque hoc ipsum, quo potest, amore sapientiæ facit. Quanto enim magis quisque in sacris Scripturis assiduus fuerit, tanto ex iis uberiores intelligentiam capit. . . ita ibi. In alia verò Epistola ad *Gutensem* Episcopum sic rescribit: *Nostra, inquit, studia nihil magni promittunt: quæ scripsimus synthemata, humilia sunt, qualia non curæ Hippocridi esse, nec magnos oblectare Principes, sed mediocribus soleant convenire hominibus. Hac nempe virgulâ pro insigni sua moderatione suos ipse partus ferit Trithemius; at dum se suâque in minimis posuit, ab aliis gloriam, laudem, æternitatem accepit; etenim quod *Gernandus Naso* olim accinebat, hodieque obtinet:**

Et placet & legitur, quidquid Trithemius Abbas

Erunt ex adytis Græcia docta tuis.

VITÆ & APOLOGIÆ
VEN. JOANNIS TRITHEMII ABBATIS
LIBER TERTIUS

Pios ejus manes & scripta ab iniquis obtrektorum censuris, criminationibus & calumniis vindicat.

§. I.

Summa
cavillationum
capita.

ENimverò utut omnia omnium ferè sui ævi merita nimio splendore suo venerabilis & immortalis memoriæ Abbas *Trithemius* obfuscaverit, atque adeò de ipsis, qui tum antè, cum postea in Ordine Benedictino, & in Germania ac in universa Ecclesia sanctitatis aut doctrinæ famâ claruerunt, egregiè meritis fuerit, variisque argumentis vitæ suæ innocentiam, mentis puritatem, ac fidei & religionis integritatem affatim testatam reliquerit, famam tamen & gloriam tot vigiliis, sudoribus & scriptis partam vix ab obtrektoribus illibatam solidamque tueri atque conservare potuit. Cum enim invalescente jam ætate *Curiosa*, ut vocant, studia; quo indulgeret genio, & seculi moribus ac Principum votis obsecundaret, sectari coepisset, multaque de Cryptographicis, Chymicis, Mathematicis, Cabalisticis, & aliis adhuc in obscuro delitescensibus naturæ & secretioris Philosophiæ arcanis atque artibus comperta se tenere palam fecisset, indeque haud vulgarem Nominis plausum apud Principes & Proceres, Virosque harum rerum studiosos collegisset, fuere nonnulli obliquæ mentis opinione languidi, multi stupidi, quidam maligni, alii nimis creduli, plures invidiæ facibus succensi, aut præcipiti aliorum censurâ decepti, qui ejus inventa & ingenii propè Divini prodigia fugillantes, ac cum primis STEGANOGRAPHIAM, & innoxium *Magiæ* nomen in deteriore partem detorquentes, atque malefartâ criminatione acerrimòque convitiandi genere in fictitiarum conjecturarum umbra suas satyras depingentes, suspenso altiùs supercilio clamitare coeperunt, *Trithemium* vetitas artes docere, Principibus imponere, piis aurbus offendiculo, præclaris ingenii scandalo esse. Nec deerant, qui ipsum suscitasse mortuos, evocasse ab inferis Dæmones, prædixisse futura, fures latronesque carminibus ligasse, & Theur-

giam coluisse blaterarent. Quo factum, ut & credula in vitium turba suo contra innocentem debacchari more coeperit, & quoniam naturalium non habet in cognitione principia, quidquid non intelligebat, malis operationibus & præstigiis adscribere festinabat, grandi quidem errore, sed tamen usitatissimo: Quid enim tam pronum & proclive vulgo arcanorum ignaro, quam mirabilium inventorum auctores invadere, de præstigiis, mormolyciis, aut Magiâ postulare, si inaudita, si invisâ in conspectum proferant? Appositè doctissimus *Caramuel de Lobkowitz*: *Mirabilis, inquit, olim fuit Joannis Trithemii Abbatis in Cypriis inveniendis felicitas, & æquè mira illius ævi ignorantia. Condemnatur enim à multis, à quibus non fuit intellectus. Hoc erat ætatis prisæ ingenium, hoc est nostræ: pauca legere, pauciora intelligere, omnia aut ferè singula damnare. . . Et verò quotus est quisque hominum, cui ut *Satyricus* monet, promptum sit vulgi murmurque humilisque susurros tollere de templis, & aperto vivere voto? Ego sanè similem si cerno, non fecus hoc tempore ac olim *Juvenalis*:*

Miranti sub aratro

Piscibus inventis, & feta comparo mule.

Cum itaque omnium rerum, quas indipisci humano generi licet, nihil jucundius, nihil præstantius ipsâ sit veritatis cognitione; ut porro claris adpareat, quàm malefartæ sint cavillationes, horrendæque & injuriosæ calumniæ, quas *Trithemio* pridem impactas, nonnulli posterorum animis altiùs imprimere nituntur, libet ab ovo, quod ajunt, fabulam repetere.

II. Anno supra millesimum quatercentesimo nonagesimo nono, *Trithemius*, ut supra memini, ad instantiam *Philippi* Electoris Palatini moliri coeperat mirabile ac mysteriosum Opus de variis per obscuras notas scribendi modis sub græco *Steganographiæ* titulo libris quatuor, vel ut alibi in-

nuat,

nuat, octo, absolvendum, cuius ille Operis argumenta ceptique consilii rationes, datis eodem anno ad *Arnoldum Bostium* Gandavensem Carmelitam literis prolixè per ordinem commemorat his verbis: „ In manibus jam „ habeo grande opus, quod si unquam „ fuerit publicatum, totus mundus mirabitur; cuius primi libri titulus est „ *Steganographia*. Erunt autem quatuor libri; quilibet ad minus centum capitulis distinguitur. Incepi hoc opus ad instantiam magni cuiusdam Principis, quem nominare non opus est. Quæris quid hoc opus docet? Maxima docet, omnibusque nescientibus stupenda & incredibilia, quæ à seculo nunquam sunt audita. Primus enim liber continet plusquam centum modos occultè scribendi quidquid velis sine omni suspitione, sine literarum transpositione, sine omni timore, ita ut non sit homo in mundo, qui naturali industria scire, vel suspicari quidem possit, quid in meis literis contineatur, præter eum, qui artem novit ex me, vel ex eo, quem ego docuero. Verba sunt plana & familiaria, omni suspitione carentia, sed intentionem meam nemo sine arte percipere poterit in æternum, quantumcunque sit doctus, & est res verè stupenda.

„ Secundus liber multò mirabiliora continebit; per ignem videlicet in hac arte possum mentis meæ conceptum notum facere artem meam scienti, ad quamcumque distantiam, ad centum milliaria, vel plura securè sine verbis, sine scriptis, sine signis, per quemcumque nuntium, qui si comprehensus fuerit, si interrogatus etiam per tormenta durissima, nihil potest fateri de nuntio meo, quia nihil penitus sibi constat de illo... Voluntatem quoque meam indicare possum sedenti in carcere, artem scienti, etiam longè absens, quantumcunque is custodiatur, etiam si tribus milliaribus sub terrâ federet. Et hæc omnia latissimè & universaliter, quando & quotiescumque voluero, possum naturaliter sine aliqua suspitione vel adiutorio spirituum quorumcumque.

„ Tertius liber docet artem, per quam possum hominem idiotam, scientem tantum linguam matrem, qui nunquam novit verbum latini sermonis, in duabus horis docere

scribere, legere, & intelligere latinum satis ornate & disertè...

„ Quartus liber continet multa stupenda experimenta, sed purè naturalia...

„ Mirantur hæc omnes, qui audiunt, è quibus multi sunt viri Nobiles atque doctissimi existimantes ista aut esse impossibilia, aut penitus supernaturalia. His ego tibi que respondeo, quod multis respondi: *Multa naturalia esse possibilia, quæ nescientibus vires naturæ impossibilia, vel etiam supernaturalia videntur.* Et ecce coram Deo lo-

quor, qui novit omnia, quòd ea quæ prædixi miranda, multo sint excellentiora, profundiora, & majora, quàm ego scribere, aut tu credere possis, & tamen omnia sunt purè naturalia, sine deceptione aliqua, sine superstitione, sine magica arte, sine invocatione seu ministerio quorumcumque spirituum.

Hæc ideo dixerim, ut si fortè aliquando rumor ad TE pervenerit, me aut scire, aut posse miranda, non me *Magum*, dico, existimares, sed Philosophum. Nam quod *Alberto M.* profundissimo rerum naturalium scrutatori contigit, ut propter miranda, quæ occultà virtute naturæ operatus est, *Magus* à vulgo sit habitus, mihi certus sum similiter contingere posse. Si quæris unde mihi ista, quæ nemo alius novit? Audi, non ab homine, neque per hominem ista didici, sed per revelationem nescio cuius. Cum enim præsentis anno 1499. quadam vice cogitarem, quid novi possem invenire, quod omnes lateret, cœpi cogitare, si ea possem excogitare, quæ dixi miranda. Cum post longam phantasiam tamquam de re impossibili penitus desperarem, dormitum eâ me nocte reposui, fatuitatem meam ipse mecum deridens, quoniam impossibilia pertentaverim.

Eâdem nocte mihi adstitit quidam dicens: *Non sunt vana ó Trithemii! quæ cogitasti tamquam tibi impossibilia, quæ nec Tu, nec alius tecum poterit invenire.* Dixique ad eum: *Si ergo possibilia sunt, dic obsecro, quomodo, fiant?* Et aperiens os suum de lingulis per ordinem me docuit, ostendens, quomodo fieri, quæ multis diebus frustra cogitaveram, de facili possent. Ecce coram Deo, quia non mentior, neminem adhuc ista docui (quamvis

multi

„ multi promittentes magna, sæpè rogaverint) præter unum Principem, cui scribo, quem de possibilitate, artis manifesto argumento feci certiorum. Nec decet ista alios scire, quàm Principes; Alioquin multa per ea fierent mala, traditiones, deceptiones, fornicationes, & alia quæcumque vellent homines mali (Nihil enim tam bonum est, & sanctum, quo reprobi non sæpius abutuntur in malum.) Sed benè utentes arte, multa per eam bona Reipublicæ facere possent. Possum autem ista omnia docere in omni lingua totius mundi, quam nunquam audiivi. Hæc Tibi Bosti! propterea significare volui, ne me crederes otiosum.

Trithemii epistola ad Bostium excipit varia de ipso iudicia.

III. Priusquam hæc literæ Gandavum appulissent, *Bestius* ipse diem suum pridie nonas Aprilis obierat. Prior ergo loci eas aperuit, legit, promissorumque novitate attonitus multis aliis rogantibus legendas & rescribendas concessit. Quo factum, ut brevi tempore per totam ferè Germaniam & Galliam divulgatæ, multos etiam doctissimos viros in stuporem & admirationem abripuerint, usque adeò, ut quid sentire de *Trithemio* cum veritate deberent, ambigui hæsitarent. Alii namque ipsum hominem propè divinum ac Philosophum ingeniosissimum prædicabant. Alii quibus & intellectus tardior, & voluntas ad temeritatem paratior, dicebant: *Magna & mirabilia pollicetur iste Abbas, quæ si potest, non aliter quàm Demonum ministerio potest, cum naturæ metas procul videantur excedere. Si verò non potest, quis eum dubitabit mendacem esse, & ab omnibus viris bonis merito refutandum?* Alii audaciores apertè clamitabant: *Omnia illa esse frivola, adinvicem, impossibilia, falsa, & inanis auræ captandæ causâ impudenter excogitata.* Verùm cordatiorum, quibus *Trithemii* admirabile ingenium, doctrina, prudentia, ac vitæ sanctimonia probè erant cognita, his impiorum maledictis & calumniis masculè obstitabant, & quàm temerariam tanto viro inurerent notam, multis palàm argumentis demonstrabant. Quin plerique viri doctissimi rei novitate & subtilitate excitati, ut habet *Chronicon Spanheimense, ex ultimis Gallie finibus Spanheimium, videndi & alloquendi TRITHEMII percupidè confluxe-*

runt, qui visis ejus libris, quorum famam longè positi audierant, demonstrationeque lucidissimâ, quantum decuit, & *Trithemio assumptâ, famam rebus & veritate longè inferiorem fuisse confessi sunt.* Nonnulli etiam longius distanti nuncios suos cum literis ad *Trithemium miserunt, cupientes rei cognoscere veritatem, quam solâ famâ audierant.* Horum aliquibus *Trithemius ita rescripsit, ut & mirandorum suorum operationem sine superstitione naturaliter intelligerent esse possibilem, & quod principia ipsius artis, operandique per eam tanta mirabilia, rationem nescirent.* Inter eos, qui hisce de rebus *Trithemium per literas convenerant, Vlasus Lusitanus vir certè doctissimus tantâ subtilitate, tantâ eruditione, tantâque varietate argumentorum cum Trithemio egit, ut nemo in proponendis talium rerum questionibus eo perspicacior unquam fuerit compertus...* Hucusque *Chronicon Spanh. ad 1499. Confer. Præf. ad Polygraph...*

IV. Omnium verò *Trithemii Steganographiam* temerè judicantium maxime temerarius & flagitiosus rerum æstimator primus prorupit in medium *Carolus Bovillus* (f) natione *Picardus*, qui cum anno 1500. peragratis superioribus *Alfatia* partibus, *Trithemii* famâ pertractus *Spanheimium*, per *Treviros* in *Galliam* rediturus, deflexisset, ipsumque opus, ut erat curiosus, nondum absolutum, neque suâ clave referatum, jam tamen ad tertium librum perductum, iustrasset magis, quàm penetrasset, & fortè peregrina illic vocabula spirituum diurnorum & nocturnorum (uti certas scriptorum notas ad obscure indicandas literas seu voces, quæ nihil aut aliquid significabant, appellare *Trithemio* placuerat) offendisset, explicatione ab Auctore non petita, arbitratus est eum reipsâ de dæmoniis ibi locutum, indèque reversus in *Galliam, malum pro bono reddidit, & Christianæ fœdus amicitia turpiter violavit.* Interrogatus namque per *D. Germanum de Ganay* *Trithemii* amicum postea *Aureliensem* Episcopum, quid *Spanhemii* vidisset reperissetque mirabile, falsa pro veris, mendacia pro beneficiis retulit, damnans & temerè judicans ea, quæ obtuso comprehendere intellectu minime valebat... Ut *Trithemius* ipse tùm in suæ *Polygraphiæ* prologo, tùm in eâ, quam adversus suum accusatorem scripsit, epi-

epistolâ graviter & meritò conqueritur: Nam, inquit, cum Doctrinæ sibi palmam invidiâ & mendacio crederet fore conferendam, Epistolam * ad memoratum virum doctissimum falsitate, mendaciis, injuriis, & contumeliis plenam rescripsit, in quâ non intellectæ Steganographiæ mentionem faciens Trithemium pravis artibus deditum, Magum & Necromanticum falso, mendaciter, & nimis injuriosè temerariè præsumptione proclamat...

V. Atque hæc obtrectandi viro optimè de Republicâ literariâ, Religione & Ecclesiâ merito, prima fuere principia, quæ longius provecta, multorum deinceps animis opinionem injecerunt Trithemium extra naturæ bonæque artis limites cupidine famæ actum profiliisse, ac præstigiis dæmonum & incantationibus operam dedisse. Quam deinde calumniam innocuo temerè impactam pertinaces quidam ac malevoli aut invidi & ignorantæ, censores in posteros derivare non erubuerunt. Hos inter reponitur Joannes Wierus in libro 2. de præstigiis. Verùm hanc ille criminationem sibi à Leone Suavio iniquè offusam repulit in suo Apologetico pag. mihi 880. Nam, inquit, quidam ferè nullam aliàs Trithemii mentionem fecerim, demùm libr. 2. de præstigiis cap. VI. sequentia retuli: „ Steganographiæ Joannis annis Tritemii Abbatis Spanheimensis in hæc verba meminit Carolus Bovillus in suâ ad Germanum Ganaium epistolâ. . . Et post recitata fusiùs Bovilli verba subjunxi: „ Quem tamen mendacii & impietatis accusat Tritemius, se purgans in præfatione libri Polygraphiæ ad Maximilianum Imperatorem. Librorum Steganographiæ partem scriptâ cum figuris & spirituum nominibus apud Henricum Cornelium Agrippam felicis memoriæ ego olim legi, atque eo inscio exscripsi. Si hic aliud addidero, secus res ipsa docebit legentem eosdem accuratè. Tum adversus Leonem Suavium acriùs fodicans: Num, inquit, hoc est furere, debacchari & memoriam alterius execrari? Unde hic nobis Momus? unde hic petulcus interpret? Hæc ille. Sed apertius inter eos, qui Trithemii memoriam offuscare conati sunt, suo seipso, ut forices, produnt indicio Bellarminus, Possevinus, Delrio, Joannes Roberti & Broverus Jesuitæ; iste in libro de Scrip-
toribus Ecclesiasticis, Alter in Appara-

tus Jacri Tomo II. Tertius libro II. Disquis. Mag. Q. 1. Postremus in Animalibus Trevir. libro XX. pag. 321. Omnes sanè vel sublestæ fidei testimoniis decepti, aut zelotypiæ æstro perciti, vel humanitatis, prudentiæ & æquitatis penitus obliti, dùm post tot manifesta in contrarium argumenta tanti viri famam denuò vellicare, iisque notis denigrare non verentur, quibus vix è tartari carbonariâ possint peti horridiores; ajunt enim STEGANOGRAPHIAM Opus esse plenum perniciosi dogmatibus ad Magiam non naturalem, sed vetitam pertinentibus; idque Trithemium agnovisse, ac propterea lucubrationem hanc tenebris ultrò damnasse. . .

VI. Quod assertum à veritate quàm fit alienum, quàm ineptum & male-
consutum, nôrunt, qui ex posteris religiosam Trithemii vitam, repetitas adversus tam atroces calumnias protestationes, & scripta ipsa majori ingenio & subtilitate, quàm ut vulgaribus doctoribus & plebei fucci hominibus paterent, exarata, penitiori acumine & depuratâ à præjudiciis mente scrutati sunt, variisque experimentis (quæ potentior est defricandi ratio.) luculenter didicerunt & docuerunt reconditas & obscuris ænigmatum latebris obductas scribendi artes, nihil planè flagitii, goëtiæ, superstitionis, aut damnosæ impietatis continere, sed mera naturalia & artificiosa, fictitiis quibusdam vocabulis, signisque hieroglyphicis, aut cryptographicis & cabalæ doctrinæ arcanis providè incrustata, ne cuique paterent obvia. Unde eruditissimus Natalis Alexander in Historiâ seculi XV. num. 15. pag. mihi 993. Quid sit Steganographia, inquit, videntur non intelligere, qui Tritemium ob illam jure merito in Magiæ suspicionem venisse volunt. Est enim ars purè orthographica & naturalis à voce græca Στεγανωσις id est occultus, & γραφὴs i. e. scriptio dicta, quia ut ipse inculcat in epigraphe, tradit modum animi sui voluntatem absentibus per occultam scripturam aperiendi. Varios porrò ejusmodi occultè scribendi modos (qui à Gellio scripta furtiva, ab Italis Cifræ vocantur) tam apud veteres, quàm apud recentiores usitatos refert versatissimus noster Bernardus Montfaucon in sua Palæographiâ Græca libro V. De iisdem singulari disquisitione Helmstadii anno 1727. vulgatâ eruditè egit Christianus Breithaupt Philosophiæ Professor. Sed

Quid sit Steganographia.

propius ad rem nostram Aventinus super V. Bedæ opusculo de computatione per digitos differens: Computum, inquit, ac loquelam digitorum Joannes Trithemius Steganographiam nuncupat, quam cum hic celebrasset, & pluribus libris explanasset, Carolus Bovillus imperitus hujusmodi rerum, falsò Magiæ artium fallacissimæ tribuit: ita, referente Theophilo Raynaudo, Geometriam ignarus quidam pro damnatâ habuit scientiâ, quia desinit in ia sicut Magia & Necromantia. Nùm verò quid sit, quod in quæstionem meritò vocari debeat ex Steganographia, prudenti Lectori proponit Wierus in Apologetico, ipsius Leonis Suavii verbis ex scholiis in cap. X. de vulneribus lib. 2. Paracelsi: Ratio est, inquit, certissima, voces quæ nihil significant, nullius esse momenti aut ponderis: Sed barbara quidem verba fatebor non esse nobis immutanda. Ideo TRITHEMIUS jubet in Steganographiâ post jusjurandum à discipulo exactum, Magistrum illi conjurationum formulas explicare, quæ videntur omninò barbaris, vel potius nihil omninò significantibus esse conceptæ. . . Ast huc cum primis appositè Ill. mus Annalium Baronii Continuator Spondanus, qui cum antea in oppositâ fuisset opinione, edoctus tandem, quid sit Steganographia, pium & eruditum Auctorem ab omni Magiæ suspitione vindicavit ad A. 1499. num. 10. ita rescribens: Ut tantum virum optimè ceterà de Ecclesiâ Catholicâ, Ordine suo, ac re literariâ meritum ab omni adeo nefandi criminis culpâ immunem existimemus, fecit diligentia Eruditissimi Patris HILARII Monachi Benedictini Cænobi S. Germani de Pratis Parisiensis Congr. reformatæ SS. Benedicti & Mauri, qui re nobiscum post primam nostram horum Annalium editionem communicatâ, arcanum aperuit ambagium Trithemii, à se non parvo labore & industriâ adinventum, manifestâque ad ipsamet Trithemii regulas factâ probatione ostendit, nihil in toto eo opere esse conjurationis, aut invocationis dæmonum, sed quæ ejusmodi videntur, claves tantum esse, seu interpretationes verborum, quibus ambigè utebatur in suis epistolis. Spiritus diurnos, quos vocat, epistolas ipsas esse, quæ cunctis paterent; Spiritus autem nocturnos, quasdam esse literas, syllabas seu vocabula ipsarum epistolarum, quæ in se continerent secretum in eis comprehensum. Duces denique & Ministros Spirituum, verba esse & literas otiosas, P. Ziegelbauer Hist. P. III.

quæ iisdem epistolis continerentur ad Tegendum secretum. Hæc ille. Sed quid porrò Spiritus in substrata materia denotet, luculentiùs exponit Caramuel in Clavicula his verbis: Sumitur, inquit, præterea spiritus pro caractere, & sic est duplex, proprius & substitutus. Proprius est, qui verè est adspiratio. Substitutus, qui aliàs dicitur accentus. Cum ergo Steganographiam tractat TRITHEMIUS, quæ ut ipse desinit, est ars per occultam scripturam animi sui sentia aperiendi, debuit utique agere de spiritibus in eâ significatione, in quâ ad scripturam pertinebant, quia aliàs esset ineptum & extra intenti limites errasse. . . Hæc tot tantique viri; è quibus solida rei veritas absque fucò, aut partialitatis studio hauriri potuisset, immò debuisset.

VII. Et verò rem ipsam penitiùs Steganographiæ discutere si lubuerit, nihil toto opere Steganographico contineri, quod Magiam oleat vetitam, inter alios pluribus ostendit Sereniss. Princeps AUGUSTUS Dux Brunswicensis & Luneburg. gloriosus omnino subtilissimæ artis interpret atque integritatis Trithemianæ assertor maximè idoneus, qui editis anno 1624. novem libris in fol. iisque sanctiss. Mem. Principi FERDINANDO II. Imp. Aug. inscriptis, ignorantiam illam censorum adeo ineptorum orbi universo prodidit, sub hoc operis titulo: GUSTAVI SELENI Cryptomenytices & Cryptographiæ libri IX. in quibus & planissima Steganographiæ à Joanne Trithemio Abbate Spanheim. & Herbipolensi admirandi ingenii viro, magicè & ænigmaticè olim conscriptæ enodatio traditur, inspersis ubique Authoris ac aliorum non spernendis experimentis. . . In ipso statim libri vestibulo, quantum Trithemio deferret Dux & Princeps tantus, facillè animadvertimus, cum ipse in tabellâ æri incisâ stans à tergore sedentis & scribentis, tanti ingenii virum, meritissimùmque honoraturus caput, huic ducalem suum pileum sive cidarim imponat, summâ sanè venerationis contestatione, & memorabili literarum & literatorum omnium Mecænatis exemplo argumentoque potentissimo illos confundere, qui sæpè de viris doctissimis & meritissimis stultâ & temerariâ indebitæ sibi gloriæ ambitione nequissimè detrahare non erubescunt. Quàm verò feliciter sapientissimus Princeps Trithemii elucidaverit opus, audifodes, Gabrielis Naudæi viri utique & eruditione clarissimi

Steganographiæ interpretes.

& ab omni palpo alieni, qui in suâ Bibliographiâ politicâ Lugd. Batav. A. 1642. editâ pag. 192. laudatis iis, qui de arte arcanè scribendi egerunt, Abbatem *Trithemium* suo quoque commerito maculat elogio: *Cujus*, inquit, *inventa polygraphica, cum per se perspicua semper exiterint, sanè quod ad Steganographica pertinet, quæ Carolo Bovillo Doctori parum nasuto, ac ipsius relatione multorum credulitati magica omnino visa fuerant, ea sic nuper illustravit nobilissimus Auctor Cryptographiæ Gustavus Selenus, seu Augustus Dux Brunsvicensis, ut quidquid in illis obscurum involutumque tandem in summâ omnium opinione ac veneratione delituerat, non amplius sui desiderium excitet, postquam ab illo reiectum est atque patefactum.* Eadem ferè repetit in Apologiâ pro viris illustribus de Magiâ falsò postulatis, Gallicè typis exscriptâ Parisiis A. 1669. cap. xvii. ubi recensitis pluribus *Trithemii* vindicibus, denique subdit: *Mais plus ouvertement, & sans laisser aucune difficulté par Gustavus Selenus, qui nous a donné depuis un an l'entière explication de cette Steganographie, au troisième livre des neufs, qu'il a mis en lumière de la Cryptographie; Car il explique premièrement, pourquoy Tritheme l'a voulu rendre si difficile, pourquoy il s'est plutôt voulu servir du voile de ces esprits & invocations, que de quelque autre, & puis il en donne des telles ouvertures, que nous pourrions juger par icelles, quel tort ceux-là font à leur jugement, qui blâment avec si peu de considération les choses, qui leur sont inconnues, & qu'il est bien vray ce que l'on dit communément; Que les plus doctes ne sont pas toujours les mieux sensez...* Cum *Naudæo* facit *Hermannus Conringius Helmstadiensis* Medicus pari eruditionis famâ conspicuus in sua ad illustr. Boineburgium Epistola de Bibliotheca Augusta Guelferbytana pag. 154. Ipsemet quoque *Gerardus Joan. Vossius* lecto Seleniano Opere, Soceri sui *Francisci Junii* de *Trithemiana Steganographia* iudicium non nisi trepidè & leviter ausus est suscipere, *Viri doctissimi præconio Gustavum* prosecutus. *Schellhornius* item in suis *Amœnitatibus* literariis Tom. VII. pag. 126. *Dudum*, inquit, *magiæ impietatis maculam feliciter à Trithemio absterisit Principum omnis ævi Eruditissimus Augustus Serenissimus quondam Brunsvicensium & Luneburgens. Dux in Cryptographiæ systemate.* Huc etiam spectant ea, quæ

narrat *Retzmeierus* in *Chronico Brunsvicensi* pag. 1391. sed cum primis hoc loco memoranda sunt, quæ *Celebris Morhofius* in suo *Polyhistoro* literario To. I. Libr. IV. cap. 2. de variis Scripturæ modis appositè differit in hæc verba: *Notarum, quæ ad Cryptographiam spectant, artem Trithemius in Steganographiâ sua tradere aggressus est. Usus earum antiquissimus deprehenditur: Ut enim Scytalam Lacedæmoniorum taceamus à Gellio Libr. XVII. cap. 9. Noct. Attic. fusè satis descriptam, nec Cæsaris etiam nec Augusti arcanos scribendi modos, quos Suetonius detegit, memoremus; nihil aliud suis notis primùm Cicero voluit, quam occultè scribere; ita enim libr. 13. ad Atticum; Et quod ad te de decem legatis scripsi, parùm intellexisti, credo quia diè cruciatos scripseram. Talis occultæ scriptio, uti diximus, ars illa est, quam tradere, suis tamen mysteriis involutam voluit Trithemius Abbas, quæ evoluit postea scripto in ejus Polygraphiam commentario Ill. mus Gustavus Selenus, i. e. Augustus Dux Brunsvic. editâ in fol. Luneburg. 1624. Cryptographia.*

VIII. Jam ante *Selenium* idem argumentum tractaverat *Abraham Color. ganographiæ vindices & expolito- res.* *Abraham* in *Scotographia Italica*; quin & alii plures singularia hujusmodi artificia monstraverant, sed qui Apologiam pro *Trithemio* Ingolstadii anno 1616. ediderat *Sigismundus Seonensis* in *Bavaria Monasterii Abbas*, artis illius genuinitatem tantummodo probat ex *Authoris* sanctitate & vita; ac proinde licet doctos convincat, indoctos & impios, qui argumenta à sanctitate ducta non penetrant, haud satis firmiter à sua revocare potuit sententia. Ex eo transcripsit, ut ipse fateatur, *Balthasar Bellerus* ea, quæ dixit *Lectori* ante octo *Quæstiones Trithemianas* à se editas. Rem paullò altiùs repetiit doctissimus *Joannes Caramuel Lobkowitzius*, qui, teste *Vischio* in *Biblioth. Script. Cisterc.* pag. 178. *Belgium dum lustraret, Joannem mox Trithemium Spanheimensem Antistitem à Necromantiæ nota (velit nolit Zoilus) demonstrativè vindicavit, editis ex Alnensis Monasterii Bibliotheca ejusdem Steganographicis libris, unacum clavibus seu regulis, quibus conjurationum mysteria in iis contenta comòdè referari possunt.* Prodiit liber *Colonie Agrippinæ* A. 1635. in 4. sub titulo: *Clavicula Salomonis Germanici Joannis Trithemii Abbatis Spanheimensis.* De hac verò arte

arte differens *Caramuel* in suo *Apparatu philosophico* pag. 9. *Steganographia*, inquit, *est occultissima scribendi facultas, quam olim Joannes Trithemius tradidit, & ego anno MDCXXXV. curioso commentario illustravi, viam aperiens aliis, qui postea valdè doctè scripserunt.* Tum verò subjectâ dedicatoriâ, quam *Serenissimo Principi Neuburgensi Wolfgango Guilielmo Comiti Palatino* scripserat, sublimiores artis illius operationes & utilitates insinuat his verbis: *Exit in lucem, qui famam æternam, sed matrimonio clandestino duxerat Steganographicus Joannis Trithemii Liber, liber jam tandem à malevolentia indoctorum. Verè unus & solus, uni & soli Principi dignissima sollicitudo. Porrò unus; alii enim regiam mentem exornant, hic constituit. Nunquam profuerunt consilia, ni secreta, & quæ non profuerunt, regia non debent dici. Regum enim consilia & decreta debent in populi profectum collimare: Nam ubi scholasticus dicit: Scire tuum nihil est, nisi scire tuum sciat alter, ibi Politicus reponit:*

Si sciat hoc alter, scire tuum nihil est.

*Et quidem ne consilia Principis arcana periclitarentur, Trithemius hanc artem composuit. Hanc ego evalgo, ut destinat periclitari. Porrò solis Principibus speculationes has sublimes profuturas existimo; Ensis enim in manu Protectoris est utilis, nocivus in manu invasoris. Ars quæ prodesse debet, nocere poterit, si quis illa abutatur. Abusum timens conatus fuit Trithemius, ne Steganographiæ sapientiæ *Regulus* omnibus imotesceret; & ut uni & soli pateret Principi, symbolis armavit periodos, & regulis obscuritate. Scripsit ac si non scripsisset; Liber enim editus in lucem, luce caruit, annis centum solidis latuit, & scripturientium crudeles calamos perpeffus est. Patet ab uno, sed non omnibus; Nam *Commentarius* iste aut voce indiget vivâ, aut saltem secundo *Commentario*. Fortè nec illum exarabo; expedit enim artem hanc à solis Principibus sciri; tandem namque utilis esse poterit, quamdiu non sit vulgaris. Plurima quidem eaque valde utilia hoc brevi volumine comprehendendi; curiosa proponam: Hæc instructus rarissimâ sapientiâ Princeps Hispanis, Belgicis, Germanicis, Scyticis, Græcis, Latinis, aut cujuscunque idiomatis literis ad exprimendos secretissimos mentis suæ conceptus uti poterit, tametsi & qui literas scribit, & qui recipit, has*

ipfas linguas nesciat, & solam maternam dialectum percaleat. In *Senatu Reipublicæ amicæ aut inimicæ Princeps* ipsissimus habeat gratia, eaque gravissima negotia; vacat aut expedit unam solam scribere *Epistolam*. Quis ergo poterit diversimodè instruere conscriptos *Patres*? Nesciet, quamdiu careat hæc scientiâ, quam si habeat, poterit vel simplicem scribere *Epistolam*, in qua unusquisque *Senator* conjunctionis complex perspiciat mentem *Principis* per directionem voluntatis. *Angeli* voluntariâ conceptuum directione, *Angelico* Doctore assente, arcanas contemplationes expriment; ergo & *Principes* convertuntur in *Angelos* me duce; jam enim illis licet simplici *Epistolâ* diversa, eaque minimè confundenda negotia comprehendere, & ea his celare, illis manifestare. Eundem contextum legent singuli, diversa intelligent, & omnes benè. Intentæ summa pericula, grassentur proditores, nulla facultas sit tabellariis; adhuc poterimus securè literas destinare. Dabimus ipsi secundum artem folium libri primò occurrentis, manuscripti aut impressi, cujuscunque idiomatis aut argumenti, & sufficiet: Nam *amicus* secundum *Artis* legem folium illud recipiens non strum assequetur conceptum. . . Hucusque *Caramuel*.

IX. Idem *Steganographiæ Opus* Reliqui aut vindicârunt, vel explicationibus *Steganographiæ* aut *Mathematicarum* re-graphiæ explanatores & vindices. *Scriptores* non pauci, quos inter eminent, *Nicolaus Basilius Hirsaugiensis* Monachus *Trithemii* discipulus; *Gerardus Dormus* in *Clavi Philosophico-chymica* sub finem; *Jacobus Gohorius* libr. de *Mysteriis notarum*, & libr. I. *Coment. in Paracelsum de vita longa.* . . *Blasius Vigenierus*, *Boissardus*, *Duretus*, *Jacobus Weckerus*, *Pancirollus*, *Aeneas Sylvius*, *Causaubonus*, *Hermannus Hugo*, *Sylvester à Petra sancta*, *Daniel Schwenterus*, *Joan. Bapt. Porta* Medicus *Neapolitanus*, *Thomas Willys*, *Comierus*, *Harsdörfferus*, *Beccherus*, *Hillerus*, *Schelton*, *Wallisius*, *Dablgarnus*, *Wilkinsius*, *Ericus Puteanus*, *Joannes d'Espiers* in *Specimine Steganographiæ*, aliique de arte arcanè scribendi fusiùs tractantes, quos reconditoris doctrinæ gratiâ evolvere non pigebit. His novissimè accessit

vir eximius D. Wolfgangus Ernestus Heidelbergus Wormatiensis Eminentissimi Electoris Moguntini, dum viveret, Consiliarius, qui ipsammet Trithemii Steganographiam solidè vindicatam & lucidissimè referatam unà cum Authoris vitâ Moguntiae anno 1676. & iterum edidit, & pestiferis obrectatorum calumniis, non diem tantum, sed si dicere fas est, meridiem dixit. Ex eo fonte hausit, quæ Hispanis recens propinavit Bened. Hieronymus Feyjoo. Tom. IX. Theatri Critici p. 50. Ex Jesuitis verò inter artis Trithemianæ enucleatores & vindices locum principem facile occupat Athanasius Kircherus sui seculi Ædipus, qui ipse si Trithemii ævo florisset, rogum puto ipsum à barbarie structum non effugisset. Kircherum excepit Gaspar Schottus, tum in Thaumaturgo suo Physico, tum etiam in Schola Steganographica, Norimbergæ apud Endteros A. 1680. in 4. editâ. Pari ductus animi moderatione Adamus Tammernus in Oratione, quam hac de re Ingolstadii edidit, uti & Jacobus Masenius ex eadem Sodalitate Theologus Trithemii causam adversus asperiores Bromeri censuras graviter egit in additamentis ad Annales Trevirenses. Et huic quidem tanto major in Trithemii existimatione vindicandâ debetur fides, quòd ingenio quàm ille haud inferior, rem depuratâ à præjudiciis mente penitius discussit. Taceo alios, qui pari reconditarum scripturarum manifestatione Trithemium ab omni criminis suspicione absolvunt, & doctissimo ac Religiosissimo Viro, ut eum compellant, hanc Magiæ perniciosæ labem immerito adspersi pluribus ostendunt. Certè celebris Morhofius in suo Polyhistore literario Libr. I. cap. 8. num. 25. vix non indignatur iis, qui ad pauca respicientes de facili enuntiant, in hæc verba prorumpens: De Alberto Magno, Joanne Trithemio, & aliis qui non sunt stultorum hominum clamores, & hi tamen naturæ secretioribus adminiculis instructi multa vulgo miracula visa perpetrarunt. Ipse etiam Mabillonius noster (at quantus vir) in sua Responsione ad Animadversiones D. Armandi Buthilierii Abbatis Trappensis art. 18. pag. m. 203. Et de Trithemio, inquit, quid dicam? quid mali propriis ille scriptis Ecclesiæ intulit, quorum pleraque de rebus spiritualibus tractant & pietatem redolent? Commercium habuisse cum Dæmone postulatus est, & in crimen vocatus, quòd libros

de Magia composuerit? Quid inde? An ideo Magus & hæreticus fuit? Sylvester II. Pont. Max. Albertus Magnus & alii nonnulli eorundem criminum accusati fuere, à quibus tamen fontes habentur. Æquitati verò contrarium est, eos denuò in crimen vocare, postquam purgati fuerunt. Tamquam Magus aliquis Trithemius fuit habitus, quòd composuerit librum de variis per obscuras notas scribendi modis, sub titulo Steganographiæ. Quidam Gallus Bovillus nomine ab ejus famâ pertractus eum convenit in cænobio, ubi benignissimè exceptus fuit. Ut verò vir erat studiosus literarum, noscere optavit, quam tunc materiam præ manibus haberet Trithemius, qui reipsâ Steganographiæ librum illi ostendit. Cum eum Bovillus raptim evolveret, advertit in eo mentionem fieri de Spiritibus diurnis & nocturnis, ad obscure indicandas literas seu voces, quæ nihil aut aliquid significabant in illis notis. Bovillus explicatione ab auctore non petitâ, arbitratus est eum de Dæmoniis ibi locutum, & in Galliam reversus, passim divulgavit Trithemium esse Magum. Porro Trithemius meritò conquestus est in Epistola, quam adversus suam accusatorem scripsit. Opus autem ipsum imperfectum & ineditum reliquit. Huc tota redit ejus culpa: Quod si hanc accusationem sibi attraxit occasione vacuum suspectarum, quas non adhibere præstitisset, suam etiam emendavit culpam suppresso hoc opere, Senecæ monitum fecutus: Sanabis ista, si absconderis... Ita vir eruditissimus pariter ac modestissimus, cui etiam per omnia suffragatur doctissimus Hiacyntus Amat de Graveyson in Hist. Eccl. Tom. VI. pag. mihi 97. Sed hinc etiam exaudiendus Fridericus Roth-Scholtzius, qui postquam in Theatro Chemico Nurembergæ A. 1732. edito, Part. III. pag. 338. ita de secretis naturæ operibus disseruit, ut apertè ostendat, consensum plurima posse, non solum in illis, quæ præstigiatores improbi mentiuntur, sed etiam in rebus utilibus & magni momenti, quas non stupidum tantummodo vulgus admiratur, sed quibus & scioli magicas subesse fraudes arbitrantur, subdit: Hinc Trithemii Steganographia tota dependet, quam inde illum hausisse suspicor. Et paulò post: Sed ut pro Trithemio, inquit, semel respondeam, in quo Libavius sæpenumero desipit, ajo Trithemii Magiam, quæ in universa Steganographia continetur, non esse aliam, quàm modum quemdam artificiosum

sum celandi arcana quocumque, ut solis artem unâ scientibus innotescat... Denique ut alia præteream, huc cum primis spectant ea, quæ Gabriel Nau-dæus in libro Gallico, cui titulus: Apologie pour tous les grands hommes, qui ont été accusez de Magie. chap. xvii. pag. 365. edisserit his verbis: Tout le soupçon que l'on a eû de la Magie de Tritheme, n'a eû d'autre occasion & fondement, comme il dit lui-même, que la publication d'une lettre qu'il envoia à un Carme de Gand nommé Arnaud Bostius, en laquelle il lui spécifioit beaucoup d'effets du tout merveilleux & extraordinaires, des quels néanmoins il enseignoit la pratique en son traité de la Steganographie; Car le jugement de Charles Boville s'étant aussi publié en même tems, l'on commença dès lors à croire, que telles choses ne pouvoient être enseignées, que dans un livre en Magie, & que Tritheme étoit assurément maître passé en l'art de grimoire & invocations. Or le premier, qui s'opposa à cette medifance après celui, qui pour y avoir le plus d'intérêt, s'étoit déjà défendu tant en la clef de ce livre, qu'en beaucoup d'endroits de ses oeuvres, ce fut Jacques Gohours, qui dressa une petite défense pour cette Steganographie contre les calomnies de Wier, Boville & Cardan, en quoi il fut suivi de Blaise de Vigenere, Boissart & Duret, qui ont montré que le seul dessein de Tritheme en ce livre n'étoit autre que d'enseigner une façon nouvelle & beaucoup plus rare, que celle de sa Polygraphie pour écrire, & s'entrecommuniquer librement toutes choses plus secretes & cachées par une invention, qui ne peut jamais être ni soupçonnée d'un second sens, ni déchiffrée par autre, que celui, qui en auroit la clef. Ce qui a pareillement été confirmé par SIGIS-MOND Abbé de l'Ordre de S. Benoit, qui a fait un livre intitulé: TRITHEMIUS SUI IPSIUS VINDEX &c.

Trithemius sui ipsius vindex.

X. Verum missis alienis vindiciis ipsum præstat audire Trithemium adversus imperitos Steganographiæ censores suæ innocentiae assertorem juratum & irrefragabilem: ita enim ipse coram supremo iudice causam suam perorat in epistolâ ad Arnoldum Bostium Gandavensem Carmelitam: Ecce, inquit, coram Deo meo loquor, qui novit omnia, quòd ea quæ prædixi miranda, multo sunt excellentiora, profundiora, & majora, quàm ego scribere, aut tu credere possis, & tamen omnia sunt

purè naturalia, sine deceptione aliqua, sine superstitione, sine magicâ arte, sine invocatione seu ministerio quorumcumque spirituum... Et rursus in epistolâ ad Maximilianum Imperatorem Polygraphiæ præfixâ: Constantè, inquit, affirmo, veraciter dico, & confidenter in animam meam juro, cum Dæmonibus, pravis ac perniciosis, magicis vel necromanticis artibus me nullum unquam habuisse commercium, sed omnia & singula, quæ vel scripsi, vel scripturum me sum pollicitus, pura esse, sana, naturalia & Christianæ fidei in nullo penitus adversa. Unde non vereor mea promissa coram viris bonis & doctis, quando & quotiens opus fuerit, dare examini, quorum determinationi nullatenus intendo reluctari... Et iterum paullo inferius: Celantur, ait, sub ænigmatibus mysteria, ne Bacuccis fiant bubonum arcana quomodolibet manifesta. Si quem hæc scire delectat, remotâ procul invidia lector accedat. Sum enim Christianus, sum Presbyter sub normâ Divi Patris Benedicti & Monachus. Christum diligo, & quâ possum sinceritate mentis devotus adoro. Nulla mihi sunt, nulla fuerunt, & protektore Deo, nulla erunt cum dæmonibus commercia, nulla in magicis, necromanticis seu profanis artibus studia, nullæ occupationes, nulla documenta. Qui de me aliter sentit, malè sentit, & apertum Bovilli mendacium defendit... Ita ibi; In ipso autem libri i. Steganographiæ proæmio: Ne quis, inquit, hujus operis lector futurus, cum in processu sæpè offenderit nomina, officia, ordines, differentias, proprietates, orationes, & quaslibet operationes spirituum, per quorum intelligentias hæc secreta hujus scientiæ omnia clauduntur, & aperiuntur, me Necromanticum & Magum, vel quâlibet aliâ superstitione usum vel utentem credat, vel existimet, necessarium duxi & opportunum famam & nomen meum à tantâ labe, injuria, culpâ & maculâ solenni protestatione in hoc prologo cum veritate vendicando præservare: „ Dico ergo & coram omnipotenti „ Deo, quem nihil penitus latere „ potest, & coram Jesu Christo Uni- „ genito ejus filio, qui judicaturus est „ vivos & mortuos, in veritate dico, „ juro & protektor; omnia & singula, „ quæ in hoc Opere dixi vel dicturus „ sum, omnesque hujus scientiæ „ vel artis proprietates, modi, figu- „ ræ, operationes, traditiones, re- „ ceptiones, formationes, adinven- „ tiones

„ tiones, institutiones, & universa,
 „ quæ ad ejus speculationem, inven-
 „ tionem, consecutionem, operatio-
 „ nem & practicam vel in parte vel in
 „ toto pertinent, & omnia quæ in
 „ hoc nostro volumine continentur,
 „ veris, Catholicis & naturalibus prin-
 „ cipiis innituntur, fiuntque omnia
 „ & singula cum Deo, cum bona con-
 „ scientia, sine injuria Christianæ fi-
 „ dei, sine superstitione quacumque,
 „ sine omni culpa. . . Ita ut hujus
 „ ad inventionem scientia & practica
 „ ad bonum usum non dedecet vi-
 „ rum sapientem Christianum bonum
 „ atque fidelem, „ Idem fermè repe-
 „ tit in rerum suarum Nepiacho, & sub-
 „ dit: *Si quæ novi, si quæ scio, si quæ
 „ feci, quæ non capientes mirantur, non
 „ Dæmonum sunt opera, sed naturæ, sed
 „ industriæ, sed speculationis philosophi-
 „ cæ. . . Quisquis aliter de me sentit, ma-
 „ lè sentit, & injuriam coram Deo, An-
 „ gelis & hominibus facit, contumeliam
 „ struit, mendacium dicit. Reliquum est,
 „ ut me consoletur conscientia mea, quæ
 „ horum se scelorum novit contagione in-
 „ noxiam. . .*

Notantur
 Bovilli,
 Broweri,
 & aliorum
 censura.

* Hoc eum
 elogio ex-
 ornat Ga-
 nanius.

XI. En Abbatem & Presbyterum
 in sacris exercitationibus præcipuo vi-
 tæ ac studiorum cursu versatum, edi-
 tisque lucubrationibus quamplurimis
 pietate & religione plenis nominatissi-
 mum; En sanctissimæ disciplinæ ubi-
 que magistrum & præconem, acerrimū-
 que vitiorum & flagitiorum pro-
 fligatorem: En hominem exemplo vi-
 tæ & morum integritate id promeri-
 tum, ut religiosus viris præficeretur,
 eosdem ad pietatem suis exhortationi-
 bus jugiter stimulet, summis Princi-
 pibus consilio adesset, maxima Ordinis
 & Reipublicæ negotia tractaret, ve-
 lut unicum sui seculi decus & doctrinæ
 specimen * emereret; En! inquam, ta-
 lis ac tantus vir solemniter protestatur,
 & coram Deo jurat, iterumque repe-
 tit: *Nihil sibi cum Dæmonibus, malisve
 artibus intercedere commercii; Omnia
 sua Catholicae fidei, morum puritati &
 regulari proposito esse consentanea. . .*
 Et in his laudatissimo viro habere fi-
 dem tam sanctè asserenti, quis sanæ
 mentis detrectabit? Quis inquam tam
 perditus, ut dubitet testem hunc præfer-
 re Bovillo? Ecquis verò Wiero, Godel-
 manno, Cardano? aliisque Dæmono-
 graphis solo Bovilli relatu innixis & de-
 ceptis subscribat, librūque damnet,
 quem non legerit, aut intellexerit?
 Quis denique tam corneæ fibræ, ut re-
 centioribus credat censoribus Bellar-

mino, Browero, Delrio, Posssevino Je-
 fuitis * sine die & consule referentibus,
 Trithemii Steganographiam Opus esse
 plenum perniciosis dogmatibus ad Ma-
 giam non naturalem, sed vetitam per-
 tinentibus, quod & ipse agnovit, &
 confessus fuerit. Quis inquam post tot
 tamque luculenta in adversum testi-
 monia, tam atrocem tanto viro, ac
 universæ Familiæ Benedictinæ labem
 impudenter adspergi, publicisque scri-
 ptis in posteros propagari haud indi-
 gnabundus ferat, ac continuo non
 exclamet, aut Jesuitis licere liberiori
 calamo in aliorum famam & scripta
 impunè grassari, aut tam apertum
 propudiosumque obliquæ mentis indi-
 cium publicâ autoritate penitus esse
 obliterandum? Consultius quidem esset,
 inquit Galenus contra Julianum, si
 quemadmodum statutum legibus est, ut
 eadem quæ reus pœnit, si damnatus fuis-
 set, puniatur is, qui falsò accusavit, ita
 dignè in eos erratorum pœnit animadver-
 teretur, qui iis, quæ ignorant, contra-
 dicunt, alienaque dicta seu facta nunc
 augent, modò amplificata ultro citroque
 renuntiant, nunc in deteriorem partem
 arripiunt & detorquent. At verò Bro-
 werum cumprimis nil aliud ex propo-
 sito egisse, quàm ut malè affectam Trit-
 hemio Magiæ notam in posteros pro-
 pagaret, indeque viri tot tantisque
 scriptis de orbe literato & religione be-
 nè meriti famam obfuscarer, facillè
 animadvertet, qui animo à præjudiciis
 repurgato, inclementiores ejus cen-
 suras, & immodestum atque affe-
 ctatum eas posterorum animis insinu-
 andi modum exploraverit; Initio
 namque suæ dicæ imitatur ridiculum
 illum scribillatorem, qui gemino bel-
 lum Trojanum orditur ab ovo, atque
 ut mitiore introitu (hæ sunt ejus amce-
 nitates) posterorum animis illabatur cen-
 sura nota, aucupatur verba, tricas
 necit, exaggerat dicteria, quibus vi-
 rum tantis nominibus & meritis cla-
 rum non modò in magiæ suspicionem
 vocat, sed & malæ fidei, vanæ gloriæ,
 doli & perjurii labe conspurcat, præ-
 fidenter asserens, *Trithemium Libanii
 cujusdam Galli malis artibus imbuti dis-
 ciplinæ & præceptis instructum, quæ
 sibi efferre nefas specioso Magiæ natura-
 lis sipario palliisse, utque præstigiis im-
 peritis securius offunderet, & à super-
 stitione & Goëticiæ calumnia vindicaret,
 agebat vir bonus, sine Dei & fidei Chri-
 stianæ injuriâ se ea scire & operari, nec
 nisi divino munere & in otio atque seces-
 su cognovisse. Dum interim ipse ceu gra-
 tuiti*

uiti domi & protestationum oblitus in
 epistola ad Joannem Wasterburgium
 Comitem, quem prodigiosis effectis &
 ostentis coram dementarat, multa fatetur
 se Magorum legisse volumina, præsti-
 giarumque non pauca sythemata per-
 lustrasse; nec ea volumina, quæ liga-
 menta spirituum docent, & eis consi-
 milia, penitus à sua lectione rejecisse. . .
 Haftenus cit. loco * Browerus, cujus
 verba velut tinctum singula virus ha-
 bent. Nec alienus ab eo Martinus Del-
 rio ejusdem familiæ socius, qui in suis
 Disquisitionibus magicis Libr. 2. Q. 3.
 ita rescribit: *Vix dubito aliquod exem-
 plar Claviculae Salomonis in manus Jo-
 annis Trithemii incidisse, unde & par-
 titionem & materiam suæ Steganogra-
 phiæ periculi & superstitionis plenissimæ
 acceperit; cujus operis nomen, quod
 nondum prohibitis ab Ecclesia libris sit
 insertum, suspicor accidisse, quia liber
 nondum typis vulgatus, in paucorum
 manus incidit; alioquò quando prohibiti
 omnes Magici, satis iste prohibitus cen-
 sendus, qui inter alios familiam ducat. . .*
 En ideam, quam boni illi Patres nobis
 de Trithemiano Opere Steganogra-
 phico effingunt.

Broweri
 & Delrii
 censura
 explodun-
 tur.

XII. Verum si commenta sunt ista
 hominum imperitorum, ut sanè esse
 prudens nemo jam dubitat, quæ hu-
 manitatis, quæ justitiæ, quæ chari-
 tatis aut æquitatis leges sinebant, ea-
 dem tam ampullato fermone rursus
 refricare, & virum planè innocuum,
 ac toties ab omni culpa vindicatum
 tam turpiter & ignominiosè iterum
 traducere, idque eâ mente, ut mi-
 tiore introitu posterorum animis illaba-
 tur censoria nota? Sperassem ego, si
 pro tuenda fama fiat provocatio ad
 Deum honoremque Divinum, quod
 tunc suspicioni locus in adversum esse
 non deberet. Atqui Trithemius non
 semel Deum innocentiae suæ testem &
 judicem in animam suam invocat, ite-
 rumque repetit, & demonstrat, *Nul-
 lum se cum Dæmonibus aut pravus arti-
 bus unquam habuisse commercium; om-
 nia & singula, quæ scripsit in Stegano-
 graphia, esse pura, sana, naturalia,
 & Christianæ fidei in nullo penitus ad-
 versa. . . Cui ergò credemus, Trithe-
 mio, an Browero aut Delrio? Regu-
 la juris enuntiat, Actore non probante,
 reum esse absolvendum? Quid verò ea
 omnia, quæ afferunt isti, ut Trithemii
 fidem elevent, artemque ipsius non
 Magiæ naturalis, sed perniciosæ & su-
 perstitiosæ esse plenissimam adstruant?
 Aliud sanè nihil, quàm conjecturæ &
 P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

suppositiones omni fundamento & au-
 thoritate destitutæ. An hîc disputandi
 modus in materia tam gravi, tamque
 viro optimo injuriosus? An libri Autho-
 risque innocentia aliunde fatis proba-
 ta, per conjecturas simplices elidi pos-
 sit? An inquam testimoniis authenti-
 cis & experimentis ad oculum claris
 suppositiones & possibilitates imagina-
 rias, vel allegationes suo nervo trun-
 catas, aut à sensu Scriptoris perperam
 detortas ac millies convulsas opponere
 sufficit? Et posito hujusmodi conje-
 cturas in se roboris aliquid habere, An
 id in quæstione, de qua agitur, habe-
 rent contra nubem testium & experi-
 mentorum in contrarium? Hâc tamen
 ratione Auctor Annalium Trevirorum
 Browerus egit contra TRITHEMIUM;
 qui modus agendi licet parum illi sit
 honorificus, nec defuerit ex ejus so-
 dalibus, qui ipsius duritiem mitiga-
 ret, ac calamum contunderet*, acriore
 re tamen strigili merito plectendus vel
 ideò videtur, quod & sublestæ fidei
 & cacotechniæ sat illiberalis tam aper-
 ta pandat indicia; Extollit siquidem
 nunc Trithemium, mox deprimit, rur-
 sus blanditur & pungit, magnificat &
 flocci facit. Ita libro XIX. Annalium
 pag. 315. *Eum, inquit, virum de Ec-
 clesiastica Historia, adeoque de omnibus
 is, qui sub sancti Benedicti disciplina
 sanctitatis aut ingenii fama claruerunt,
 egregiè meritum, laude sua minime
 fraudandum duximus. Et paullo post
 laudati à se Viri memoriam sopitosque
 cum honore cineres profanâ manu ven-
 tilans, calumniam, quæ silentio sepe-
 liri debuerat, redivivam opinione suâ
 excitat, confidūmque à Bovillo men-
 dacium suis lenociniis & cerussis perit-
 tus Mengo ita incrustat, ut & literati
 ejus dicta velut eptomen criminationis
 considerent, & rudes altius in animum
 dimittant. Quem igitur Censorem
 æstimabimus Browerum, qui sibi ipsi
 vineta cedit, ac suomet se pugione
 confodit: Et quid verò mercedis me-
 reatur, qui nullo vel suo vel publico
 emolumento famam alienam tam pro-
 brose traducit? Quæ iniqui Censoris
 obligatio sit, fufius exponit Theophi-
 lus Raynaudus ejusdem instituti socius
 in Erotemate de confixione librorum
 Tom. XI. Oper. pag. 370. Nec dubito,
 quin Browerum pro merito castigatu-
 ra sit posteritas, eumque tandem*

Exigat ad dignas ultrix Rhamnusia penas.
 Quid enim? Fatetur Trithemius se mul-
 ta Magorum legisse volumina: Ergone
 propterea Magus ipse & Necromanti-

cus, aut suarum protestationum oblitus? Minimè. Qui namque contra Maleficòs, omnesque artes & superstitiones ab Ecclesia prohibitas, libros quinque; Qui de causis Maleficiorum libros tres; Qui de Dæmonibus & artibus profanis aliud Opus grande libris XII. comprehensum in manibus versabat; Qui, inquam, omnia diabolicarum artium vaframenta & mormolyca explodere, confundere, evertere, & salvâ femente bonâ venenatas herbas secernere ac evellere meditabatur, utique ejusmodi libros, qui præstigiatarum synthemata referrent, evolvere & revolvere necesse habuit, probè gnarus Christiani esse hominis fallacias has non ignorare, & spiritalia nequitiae, ut loquitur Tertullianus, non quidem sociâ conscientia, sed inimicâ scientiâ nôsse; nec invitatoriâ operatione, sed expugnatoriâ dominatione tractare, ac multiformem luem mentis humanæ, totius erroris artificem, salutis pariter animæque vastatorem debellare... Atqui idipsum est, quod Trithemius in sua ad Joannem Capellerium Parisiensem Mathematicum Epistolâ fecisse prodit his verbis: *Libros fateor Magorum plerosque legi, non ut imitarer, sed ut aliquando redarguendo confunderem, quod largiente Domino Jesu Christo brevi me facturum confido.* Idem est, quod etiam in Chronico Hirsaugiensi Parte II. pag. 41. edisserit; ac denique, ut alia fileam, idipsum est, quod in laudata Bromero ad Wasterburgium Epistola inculcat, subdens se ex ejusmodi librorum lectione firmiorem semper in sancta fide Christiana evasisse; *Quia divino, inquit, munere, quæ legeram, ut plurimum intellexi.* Et continuo exclamans: *O clarissime! ô bone Deus! pergit, quot vana, conficta & ridiculosa, taceo mendosa, & abominanda, quæ occultantur in libris Magiæ superstitiosæ, & in illis, qui de conjurationibus Dæmonum conscribuntur, quæ nemo melius comprehendere, discernere & confutare potest, quam qui intelligit.* Sic doctissimus ille & inter Sanctos verè Sanctissimus Albertus Magnus... Magiam naturæ non ignoravit, pravorumque libros plurimos superstitiosos inculpatè legit, & intellexit; nec propterea pravus aut superstitiosus fuit: scientia enim mali, non est malum, sed usus... Alioquæ & Sancti Ambrosius, Augustinus, Chrysostomus, Arnobius, alique non minus vitæ sanctimoniâ, quam insigni eruditione præditi principes Viri, qui in

ejusmodi Goëtiae & superstitionum sordibus eliminandis & evacuandis, tamquam exhauriendo augiæ stabulo desudârunt, uti & Martinus Delvius, Athanasius Kircherus, Gaspar Schottus Jesuitæ; alique Dæmonographi pariratione Necromanticis venirent accensendi, ut qui fatentur se superstitionum artium fundamenta diligenter investigasse, eaque suis in scriptis referunt, quæ Trithemianis longè periculosiora ac perniciosiora sint... *Videsis Propylæum Ædipi Ægypt. Cap. 5.*

XIII. At enim operæ pretium fuerit ipsum rursus perorantem audire Trithemium, qui in rerum suarum Nepiacho, & hujusce rei historiam scitè enucleat, & brutas Bovilli, Bromerique calumnias ignito veritatis gladio penitus profligat; ita enim habet: *Eo tempore (1495.) quo Maximilianus Rex Romanorum magnum illum, diuturnumque Conventum Principum suorum coadunavit in Wormatia, venit ad me in Spanheim ex Francia, nomine meo excitatus, ut dicebat, Libanius Gallus, vir in omni doctrina celebris institutionis, & non minùs fide Christianâ morumque sanctitate, quàm eruditione venerabilis.* Hic aliquamdiu cum Pelagio illo Monacho & Heremita in insula Majorica conversatus, omnium librorum ejus mortuo illo factus est heres, & multa ab eo didicit arcana in Philosophia, in fide Christiana, de natura spirituum bonorum & malorum, & naturæ mysteriis, & alia multa, quæ non sunt passim vulgaria in scholis hominum istius tempestatis. Iste, inquam, Libanius Vir undecunque doctissimus cernens mei dispositionem animi & indefessum studiorum affectum, congaudens dicebat mihi: Trithemium quæsi & inveni, quem Minerva suo est dignata cognomine insigniri, dignumque facere, quem nihil debeat eorum latere, quæ nos cum labore magno primùm à Pelagio, ac deinde à Joanne Pico Mirandulano Comite, aliisque multis per annos xxx. capere potuimus... Incipiens itaque de majestate naturæ, de sapientia, occultisque Philosophiæ, multa disputavit, multa legit, multaq; interpretatus est, quæ mihi prius erant incognita; quorum principiis utcumque intellectis primùm sapere mihi visus sum, quæ sit differentia inter Magiam naturalem, quæ docet facere opera mirabilia, ut Picus ait, mediantibus virtutibus naturalibus per applicationem earum ad invicem, & ad sua passâ naturalia, quam nunquam dam-

Trithemius rem ipse suam perorat.

* Itaque dem celebrat Joachimus Marchio Brandeburgensis in Epistola Trithemiana de d. 1506.

navit Ecclesia; & illam, quam spirituum malignorum fieri cooperatione dubium non est, sive Necromantia in mortuorum cadaveribus, sive piromantia, sive Dæmonum invocatione exorcistica, sive Erotica, seu quolibet alio nuncupetur vocabulo... Omnes istæ Dæmonum artes ab Ecclesia sancta Catholica damnatæ sunt, & earum usus omnibus Christianis est interdictus... De omnibus Magiæ damnatæ prædictis speciebus multa extant diversorum volumina, quæ habere & aliquando, cum necesse fuerit, pro reprobatione malarum artium legere, sicut bonis doctisque viris, & castis mentibus non ohest, ita indoctis & carnalibus hominibus, & habere ea non licet, & legisse procul dubio nocet... Ita ibi Trithemius, In suo autem Antipalo Maleficiorum cap. 3. libri 1. enumeratis libris magicis à se perlectis subdit: *Omnes præscripti Necromanticorum libri vani & pleni mendaciis sub nominibus præstantium virorum per ignavissimos & perditissimos nebulones tenebrionesque confecti sunt, ad deceptionem curiosorum hominum, & nihil continent veritatis, sed mendacia & Dæmonum retia componunt, quibus animas capiant & perdant incautorum.* Hos tamen cursim legere ad arguendum, bonum esse & quandoque necessarium, quis negaverit? Nemo enim stultorum errores valentiùs potest redarguere, quàm ille, qui causas & arcana errantium ex principiis cujuslibet artis aut facultatis propriis novit in publicum rationabiliter declarare. Alioquin inscitè facilius est reprehendere, quàm emendare. Libros itaque Necromantiæ ac Magiæ velitatim quandoque legisse Trithemium, ipsius inducti testimonio concedimus, sed usum eis ad malum fuisse, aut fidem illis adhibuisse penitus negamus. Legit illos, ut sciret ex ratione ad confutandum, & nullatenus ad imitandum. Quem admodum SS. Præsul Augustinus contra Faustum Manichæum tres & triginta libros scripturus, omnes illius libellos erroresque legendo prius diligenter percurrit. Sic etiam, inquit noster, sanctus iste Doctor Albertus cum libris Necromanticis & magicis, quos ab Ecclesia damnatos noverat, versatus est; Non enim ut sciret, vel operaretur, neque ut delectaretur eorum lectione, momentaneam eis discussionem examinis sui adhibuit, sed ut stultam perfidiam imperitorum hominum, qui talia sectantur, posset ex fundamento redarguere, eorum confictiones sine conscientia suæ maculâ legendo percurrit... Hæc & alia in sui defensionem Trithemius, ex quibus

fatis adparet hunc integerrimæ fidei virum ab omni malæ artis & Goëtiae suspicione immunem esse. Magnæ autem infirmitatis indicium est, quando tam citò malè de proximo loquentibus fidem apponimus, & causas innocentiae ab ipomet accusato allatas minimè judicamus, immo in pejorem sensum detorqueamus.

XIV. Sed ecce novum crimen! Aliæ Broipis etiam protestationibus suis peccaveri crimine Trithemius, perjurus est, impostor est, prestigias imperitis offundere, & Dei dona tegendo superstitionis suæ artificiosè obtendere Bromero visus est. Ergo, inquit novus hic exoletarum mercium propola, quæ se non posse docere literis, sed in arcano tradi oportere contendebat, hæc ut à superstitione & Goëtiae calumnia vindicaret, agebat vir bonus, sine Dei & fidei Christianæ injuriâ se scire & operari, nec nisi divino munere in otio, atque secessu cognovisse... Atrox profectò scelus, & non fabulosâ Ixionis rotâ dignum, nisi hoc ipsum fabulosum esset. Quis enim genius Bromero ad aurem insufurravit TRITHEMIUM ejusmodi protestationes in publicum sparsisse, ut prestigias imperitis securius offunderet? Ecquis verò tam certas illi prænotiones de internis inspiravit, ut Pythia, quæ tripode ex Phæbi lauròque profatur, pronuntiare de istis feliciùs confidentiùsque vix potuisset? Quis inquam tam lynceos Jesuitæ oculos dedit, quibus non parietes tantum, sed & ipsum penetrare pectus & intima mentis rimari queat? An non hoc est, arroganter Dei sibi vindicare mundis? Ego, ait Dominus, scrutans renes & corda... Protestatur Trithemius, & jurat in animam suam, se miranda sua sine Dei & fidei Catholice injuria scire & operari. An quis evincet aliam illi mentem infudisse, quàm vocem? An ipsum recens invento æquivocationis mysterio usum fuisse quispiam jure existimet? Scimus equidem ævi nostri politicos in eo ferè solo sapere, quòd suis arcanis, technis, dolis, & fraudibus nubem injicere expulchræ Lavernæ instituto didicerint: Ast certè de Trithemio simile quid suspicari nefas; ut qui passim ejusmodi tenebriones vellicat, & naturæ liberioris impulsu, virtutumque ac operationum & conscientia fiduciâ (quæ lubricis argutiis longè præponderant) suæ artis genuitatem & animi candorem bonis omnibus affatim probavit. Quis verò tam hebès aut infanus, ut credat sapientissimos & prudentissimos

illius ævi Principes, Episcopos, reique literariæ Statores, Maximilianum Imperatorem, Philippum Electorem Palatinum, Joachimum Marchionem Brandenburgicum, Hermannum ab Hassia Colonienfem Archiepiscopum, Germanum Ganaium Aurelianenfem Præfulem, Joannem Wasterburgium Comitem, aliósque innumeros ejus ætatis celebriores viros, quibus suæ artis arcana patefecit Trithemius, adeò fuisse stupidos & imperitos, uti sibi præstigias offundi, falsa pro veris, magica pro naturalibus obtrudi, seque prodigiosis effectis & ostentis coram dementari impune siverint, ac sese ejusdem criminis reos reddiderint? Id fanè cui se persuasurum speret Browerus, quemadmodum & hanc suæ calumniæ temeritatem supremo judici probaturus sit, viderit ipse. Miror ego tam emunctæ naris censoribus non suboluisse se turpem quoque tot Principibus Viris notam impingere, Trithemii famam conspurcando: Si enim Trithemius per ipsos malè olet, an Arabiam, Sodes! exspectabimus à reliquis ejus Discipulis, Fautoribus & Amicis? Cave te igitur posteri, quorum animis censoriam hanc de Trithemio notam mitiore introitu infigere nifus est Browerus, ne asciam, quam innocenti impingere is voluit, cruribus quoque vestris ipsimet illiferitis. Quis enim nescit Trithemium actione primâ in calumniatorem suum Bovillum sic omnes aculeos retulisse, & criminationes diluisse, ut earum ratio haberi non debeat, quæ superesse forsan aut excogitari ex tanto numero possent? Vivit adhuc ille redivivus è cinere phoenix, & suos manes vindicaturus occlamat: *Quare cordium & cogitationum vobis usurpatis arbitrium, judicatis occulta, damnatis incognita, propagatis mendacia? Unus est legislator & judex, qui potest perdere & liberare. Tu verò quis es, qui judicas proximum? An nescis, quia in quo alterum judicas, te ipsum condemnas? Si quæ novi, si quæ scio, si quæ feci, quæ non capientes mirantur, non Dæmonum sunt opera, sed naturæ, sed industriæ, sed speculationis philosophicæ. . . Quisquis aliter de me sentit, malè sentit, & injuriam coram Deo, Angelis & hominibus facit, contumeliam struit, mendacium dicit. Reliquum est, ut me consoletur conscientia mea, quæ horum se scelerum novit contagione immunem. . .*

An Trithemius XV. Verùm fortassis quis oggeret, Trithemium ipsos suæ Steganographiæ

libros velut perniciosos tenebris ultrò damnasse, proindeque agnovisse eos scaterere dogmatibus ad magiam non solum naturalem, sed vetitam pertinentibus. Ipsa sanè rei adeò obstinata occultatio, inquit Mettaire, id nobis pretendere videtur: Quo enim studiosius quid celatur, eò magis creditur ali sub eo aliquid monstri: Quinimò ipse qui Trithemio obortus est metus; ne sua, si innotescerent inventa, in usus malos converterentur, scrupulum injicit, & quamdam dubitationem affert, quin omnia in ea re satis rectè se habeant. Ad quid ergò synthemata, quæ author ipse suppressa voluit, in aures vulgi effundere, vindicare, & hac de re tempestates denuò ciere?

At enim Qui sermones hi, quæ blefæ stigmata linguæ? An nescis mi bone! quod non minus peccat, qui mel commiscet aceto, quàm qui virtutes inficit opprobrio? TRITHEMIUS equidem ob ambigua de se exorta hominum judicia, anceps aliquamdiu hæsit de suæ artis editione, tum ne perversi eâ abuterentur, tum etiam ne fieret, ut loquitur, Bovillianæ societati mendaci communis, quæ de rebus judicare consuevit incognitis, & depravare famam boni viri solâ libidine pravitatis. Ast tantum abest ut ipse Steganographiam agnoverit, opus esse plenum perniciosis dogmatibus, quin millies repetit & jurat in animam suam, omnia eo in opere esse sincera, pura, naturalia & ab omni studio superstitionis remota. Quàm diversum olim de hac arte fenserint Scriptores, ex antedictis liquet. Apud alios benè audiebat, apud quosdam malè; secusne quàm par erat, hi vel illi interpretati sint, decidant sagaciores. Trithemius saltem sibi non defuit, cumque eâ laborare inciperet parte, cujus bono viro par cum vita debet esse æstimatio, scintillam frigida affusâ restinguere conatus est, maluitque illud mirabilis adinventionis opus suppressere, quàm imperitis occasionem dare suspicionis malæ. Has ipse aliásque rationes cur id operis in publicum edere noluerit, fusiùs commemorat in sua ad Joannem Capellarium epistolâ A. 1507. exaratâ his verbis: *Steganographiam porrò meam, cujus primos duos libros in Colonia vidi, nescio an unquam in lucem editurus sum, trium intuitu rationum. Prima ratio, quæ me ab ejus editione retrahit, est futuri consideratio & timor verisimilis mali, quod per abusum pravorum hominum contingere posset, cum nostris*

inve-

inventis mali non minus uterentur ad malum, quàm boni ad bonum. Secunda est maximi laboris intentio & parvæ mercedis retributio. Nam ut vidisti, opus est arduum & acutissimæ speculationis, quod sine labore maximo nequeat consummari. Et quæ tanti laboris retributio? nisi auri forsitan pondus modicum, quod transitorium est, & ob id à Christiano Monacho potiùs contemnendum. Pro mercede temporali nunquam mihi fuit animus laborandi, qui me vocatum in vineam Regis conspicio sempiterni. Tertia verò causa est, indoctæ plebis æstimatio, quæ omne quod non intelligunt, malis artibus adscribunt. Nihil adhuc scripsi, de quo meritò quispiam possit admirari, nihil feci stupendum, & tamen vulgi opinionem patior, dum Magum me plerique arbitrantur asseverantes, me suscitasse mortuos, evocasse ab inferis Dæmones, prædixisse futura, furèsque reduxisse carminibus, & ligasse latrones. Quæ omnia conficta & ementita nec feci unquam, nec cogitavi quidem. Quid putas de me opinabitur stulta hominum indoctorum futura temeritas, cum Steganographiam in lucem produxero, quæ talia confinxit de me mendacia, cum nihil adhuc viderit arcani? Quamvis non magni facio hæc garrulamenta imperitorum conscientia testimonio contentus, dare tamen occasionem suspicionis malæ quantum fuerit possibile, non intendo. . . Hæc ibi; in alia verò ad Nicolaum Gerbellium epistolâ eodem anno datâ: *Inter hæc, inquit, novo Steganographiæ invento navamus operam, quod in lucem edere necdum pollicemur, nebulonum malignitate deterriti. Dicebat quidam: Qui facit, quod nemo, mirantur omnes. Jam verò dicendum: Qui facit novum, detrahunt omnes. Maneat ergò sepultum, quod tempore incongruo culpatur repertum. . .*

Trithemius relictâ Steganographiâ eudit Glotto-phoriam & Polygraphiâ. XVI. Ceterùm præterquam quòd tres sub hoc titulo procuderit libros, eosque suâ manu exaratos sumis Principibus, ceu pignora omni æternitate digna, obtulerit, aliud confimile opus, quod γλωττεφορίαν, id est, linguæ fertilitatem prænotavit, conscripsisse, in suo ipse narrat Nepiacho. Quin & alios sex libros inflexâ aliquantum voce sub Polygraphiæ rubro vulgavit, in cujus præfatione cunctationis suæ in edenda Steganographia causas repetens ait: *Malle se æmulos suos placare silentio, quàm literis irritare, vel scripturis ad insaniam provocare. Satiùs enim judi-*

cavi, inquit, omnia mirabiliter inventa perpetuo damnare silentio, quàm magica vel necromantica, perniciosæque superstitionis notam, falsâ etiam hominum æstimatione incurrere. Lateat ergò Steganographia in tenebris, ne fiat Bovillianæ societati mendaci communis, quæ de rebus judicare consuevit incognitis, & depravare famam boni viri solâ libidine pravitatis. Verumtamen cohortantibus amicis, ut cum Bovillo intelligant æmuli nostri, quam temerariam & ementitam nobis injuriam fecerint (manente in suis terminis Steganographiâ) subjectum opus, quod Polygraphiam nuncupamus, per sex libros distinctum in lucem edere consentimus. Legant qui volunt, & sine stomacho legant hoc volumen amici, cujus cum latentia mysteria intellexerint omnia, ipsi absque invidia sint judices naturalia sint, an superstitionis? Scio enim & certus sum omnia esse sincera, pura, naturalia, & ab omni studio superstitionis remota. Quotiens autem sermo procedit obscurior, eâ fit ratione, ne gladio defensionis vesanus abute retur ad interitum, quem animo & mente sanus ad sui defert munitum. Nihil tamen propterea in ea continetur mali, cum bonis etiam rebus in malum abutantur perversi. Quisquis autem hanc editionem nostram condemnare præsumpserit, ipse sibi conscius est & testis, quod eam nunquam veraciter intellexerit. Hucusque Trithemius. Quæ quicumque sincerè & citra corrupti affectûs præjudicium expenderit, intelliget planè, quàm ineptè, ne dicam, malitiosè & iniquè neoterici isti Censores Bellarminus, Possavinus, Browerus &c. malè affectas Trithemio calumnias, ementitis etiam ac maleconfutis argutiis provehant, & inauditum nec intellectum impiâ ratione velut confessum damnent. Cujus quidem malefartæ criminationis atrocitatem non sine justa cordis amaritudine pluribus vellicat & explodit R. mus Sigismundus Seonensis in Bavaria Monasterii Abbas & Cæsareæ Vindobonensis Bibliothecæ olim Præfectus in sua pro Trithemio Apologetica Ingolstadtii A. 1616. in 4. editâ his in frontispicio præfixis versibus.

Siccine nec manes requiem captare sepultos?
Nec patimur cineres molle cubare pios?
Dicitur infaustas erebi Trithemius artes,
Et quos non liceat percoluisse Deos.
Stat tamen egregius ingens Trithemius armis:
Ac sese scriptis vindicat ipse suis.

PetriBrunii de Trithemio iudicium

* in Epist. ad Bostium.

XVII. Et haec tenus quidem argumentis haud spernendis, iisque ex historiatarum praecipuis, necnon ex circumstantiis, quibus res connecti debent, repetitis, evicisse mihi videor fermunculos istos sive vulgi ore adversus *Trithemii Steganographiam* circumferri solitos, sive literarum monumentis proditos, non esse fide dignos, sed splendens potius quam bile excipiendos; superest nunc aliud cavilli genus, quo eundem optimum Abbatem nuper impetiit *Petrus le Brun* Oratorii Presbyter Gallus, qui licet admittat miranda illa, quae *Trithemius* in sua ad Bostium Epistola pollicitus est, & in *Steganographia* fusiùs exposuit, esse naturalia, pura & sincera, Modus tamen, quo ea didicit, videtur eidem valde suspectus; Nam ut ipse narrat *Trithemius* * cum quâdam vice cogitaret, quid novi posset invenire, quod omnes lateret, & post longam phantasiâ de iis, quae dixit miranda, tamquam de rebus impossibilibus desperaret, adstitit ipsi nocturnus quidam Genius dicens: *Non sunt vana & Trithemi! quae cogitasti... & aperiens os suum de singulis per ordinem eum docuit, quomodo fieri possent...* In quem locum *Brunius* digitum intendens; *Quamvis*, inquit, *Abbas Trithemius nullum cum Demone pactum contrahere, nec illius assistentiam requirere voluerit, videtur nihilominus, quod si praetensa istae revelationes non fuerint quaedam perturbatae imaginatio- nis illusiones, non possint attribui nisi alicui ex illis spiritibus, de quibus Augustinus libr. 2. de Doctr. Christ. cap. 24. ait: Illi enim spiritus, qui decipere volunt, talia procurant cuique, qualiter eum irretitum per suspiciones & confessiones ejus viderint.* Ita ille gallico idiomate *Tom. I. Historiae praxium superstitiosarum* pag. 242.

refellitur.

* Juvenal. Satyr. VI.

Verum si hic fugillandi modus praevaleret, nullus visionibus collustratus, nullus prophetiae dono praeditus, Nemo Mathematicus genium indemnatus habebit * Quocirca malefartibus hisce cavillis plura opponere argumenta supervacaneum mihi videtur; Qualis namque fuerit genius ille, altioris plane est indaginis, ac soli illius notitiae reservatum, cujus nutibus parent isti administratorii spiritus in ministerium missi propter eos, qui haereditatem capiunt salutis. Dubia autem in meliorem partem esse interpretanda, & favores ampliandos, odia restringenda, ex-

plorati juris est. Nemo etiam praesumitur malus, donec probetur. *Quisquis vero commissorum incertus Conchri- stianum suum ex sola suspicionis vel conjectura lubricitate malum aut sceleris reum temere judicat, ipse quod bonus non sit Christianus suomet iudicio manifestat*, inquit *Trithemius* in *Chron. Hirs- faug. Part. II. pag. 134.* Solidiores igitur adduci debuissent rationes, quibus *Bonus Trithemius* a malo genio edoctus convinceretur. In harum tamen penuria *Brunius* adversus conservum suum inolescens se solâ solatur suspicione, *il me semble*; quâ, ut argumento praestantissimo gallicus hic Criticus Germanos vult esse contentos, ut suae gentis decus & ornamentum turpiter contaminent. Mallem ego paleam excuti, & triticum servari. Scribit enim *Augustinus* libr. XI. de Civit. Dei cap. 3. *Dei sapientia, per quam facta sunt omnia, quaeque in animas se transfert, & amicos Dei & Prophetas constituit, eis opera sua sine strepitu intus enarrat.* At qui hoc modo *Trithemium* ad doctrinam pervenisse jam supra ostendimus. * *Lib. I. Cum enim adhuc junior esset, priusquam oberraret, quaesivit sapientiam palam in oratione sua, & data est ei.* Istud ut propensius credamus, suadet ipsa repromissio Divina de futura sublimiori scientia eidem analphabeta facta his verbis: *Ecce Deus orationes tuas exaudivit, dabitque tibi utrumque, quod postulasti.* Suadent & stupenda, divinôque pnevmate plena ejus ingenii monumenta; suadent deniq; ipsius vitae sanctitas & innumera probatissimorum virorum de illius integritate testimonia; quibus profectò major adhibenda est fides, quam imberbi Ariolo *BRUNIO.* *Fuit enim Trithemius, uti nobis ejus temporis Biographi depictum dedere, Antistes moribus integerrimus, fide Catholicus, Religione & merito vitae sanctissimus, doctrinâ incomparabilis, ac semper in Christi & beatæ ejus Genitricis amore devotissimus.* Quid plura? Is certè Necromantiam magiamque superstitiosam, & omnes artes diabolicas tam liquidè damnavit, tam invictè confutavit, ut lecto vel solo ejus, qui superest *Maleficiorum Antipalo*, non possit, quin ejusmodi hominum stultitiæ quem pudeat. Frustrâ ergò apud impios & infidos impietatis arcessitur, cum fidei sit magister; frustrâ impugnatur quasi veneficus, qui in nomine Domini gloriatur. *Ambr. Pl. 118.*

XVII.

Trithemii cum Magiæ Professoribus commercium.

XVIII. At fortasse oggeres, *Trithemium* cum *Cornelio Agrippa*, *Libanio Gallo*, *Petro de Apono*, aliisque magiæ superstitiosæ professoribus commercium valde suspectum fovisse, immò eorum de his vanitatibus libros velut istarum rerum peritissimum pervolvisse, censuisse, approbasse, compertum est: Ita enim *Cornelius Agrippa* in Epistola dedicatoria (quâ suos de *oculta Philosophia* libros examini subjecit *Trithemii*) gloriatur multa se cum eo de *Magiis & Cabalisticis*, ceterisque adhuc in obscuris delitescens arcanis scientiis & artibus contulisse. Vicissim *Trithemius* in suo ad *Agrippam* responso iisdem libris praefixo, ipsum auctorem à Divinitate ingenio donatum esse, & amplo ac sublimi asserit, hortaturque ut lumen veræ sapientiæ, quo maximè illustratur, etiam ignorantibus demonstraret; Secreta pulchra & verè ab ipso in lucem prolata esse ait, & opus hoc, quod nemo doctissimorum virorum satis laudare sufficiat, se probare rescribit. . . Prolixior esse nolo in recitandis *Trithemii* verbis, ne tales laqueas malam ipsius labris notam inuunt. Sed cum, asserente gravissimo Censore *Seneca*, nullum unquam magnum ingenium sine mixtura dementiæ fuerit, & ab ea non prorsus liberi vixerint Philosophi, facile *Trithemio* hic non nihil indulgendum existimo. Tantum verò abest, ut adversus occultam Philosophiam, magiamque naturalem torvis, quod ajunt, feratur oculis, quin potius eandem debito celebrat encomio, sibique cum primis adamatam, excultam & comprobatam fuisse pluribus ipse prodit. Testimonio erunt verba scriptæ ad *Agrippam* Epistolæ, cujus tenor fanaticus hic est: *Mirabar admodum neque minus etiam indignabar neminem hactenus extitisse, qui tam sublimem sacramque disciplinam ab impietatis crimine vindicasset; aut illam nobis purè sincerèque tradidisset; Siquidem quos ex recentioribus ego vidi, Rogerum Bachonem, Robertum Anglicum, Petrum Aponum, Albertum Teutonicum, Arnoldum de Villa-nova, Anselmum Parmensem, Picatricem Hispanum, Cicchum Aiculum Florentinum, & ple- rosque alios, sed obscuri nominis Scriptores, cum se Magiam tradere pollicentur, non nisi aut deliramenta quaedam nulla ratione subnixâ, aut superstitiones probis omnibus indignas praestiterunt.* Conferantur jam calculi ex Epistola *Agrippæ*, ex *Trithemii Nepiacho*, ex

Qualis Magia Trithemio oculta.

Wiero & aliis, indèque pronuntietur sententia qualis fuerit Philosophia, quam *Trithemius* coluit, qualisve fuerint illi quibuscum eidem in cunctis sepultarum & abstrusarum rerum opinionibus convenit? *Magiam*, inquit, *Nepiacho*, naturalem, quam *Picus Mirandula neque damnatam ab Ecclesia unquam fuisse, neque posse damnari scribit, multi Ecclesiastici Viri doctissimi approbaverunt, & secuti sunt; Inter quos magnus ille Albertus noster, Vir suo tempore celeberrimus, atque doctissimus usque aded Magiam naturalem i. e. sapientiam naturæ profecutus est, ut propter mirandam scientiam naturalium occultarumque virtutum in vulgi suspensionem venerit usque in diem præsentem. . . Est autem hoc vocabulum Magia Persicum, & latine dicitur sapientia; inde Magi dicuntur sapientes, quales fuerunt illi tres viri, qui juxta Evangelium, natum in carne Dei filium ab Oriente venientes in cunabulis adoraverunt. Cum quibus me Philo-Magum appellari non pudet, quoniam amator sum sapientiæ Divinæ, humanæ ac naturalis. Hæc est Magia mea quam sequor. Alteram verò quæ superstitiosa, diabolica, & ab Ecclesia sancta jure damnata, nulli fidelium est licita, execro, abhorreo, despicio penitus & cum suis authoribus condemno. Quisquis aliter de me sentit, quisquis alterius mihi crimen Magiæ imponit, quisquis superstitiosum me, aut malis artibus debitum credit, injuriam mihi coram Deo & Angelis, & hominibus facit contumeliam struit, mendacium dicit &c.*

XIX. Prolixior esse nolo in recitandis *Trithemii* verbis, cujus qui *Magi* de Sigillis laceffunt, aut studia calumniantur, commiseratione digniores, quam acriori lixivio aut strigili excipiendos prudens nemo non existimat. Unum tamen, ob quod in *Magiæ* suspensionem venit *Trithemius*, hic minimè prætereundum videtur. Ejus commatis est libellus trium quatuorve foliorum sub ipsius nomine separatim impressus anno 1612. ac deinde recusus in Theatro *Rothscholtziano* A. 1732. hoc titulo: *Veterum Sophorum Sigilla & Imagines Magicæ, sive sepulturæ lapidum, aut gemmarum ex nomine Tetragrammaton, cum signatura planetarum, auctoribus Zoroastre, Salomone, Raphaële, Chæle, Hermete, Thelete & Johannis Trithemii manuscripto eruta.* Id opusculi cum primùm detexere *Trithemii* nominis obrectatores, non se reperisse existimaverunt; quod pueri in faba. Ars enim ista vaticinandi ex imagi-

ginibus sculptis, omnino ipsis de pacto cum Dæmone suspecta videtur. Alii tamen ejusmodi imagines, quas *Talismannicas* nuncupant, ab omni superstitione vindicant, quos inter *Jacobus Gaffarellus, Kircherus* & alii (g). Verum hos utut magnæ autoritatis viros ad abstergendam ex prætenso Tractatu afflictam Trithemio notam sequi nolo. Exploratum enim est dictum opusculum esse supposititium, cum nullibi ejus inter Trithemiana fiat mentio, & jam sæpius antea in aliis authoribus reperitur exscriptum. Audiendus hac de re *Gabriel Naudæus*, qui in *Apologia Viror. illustr. de Magia postulatorum* cap. xvii. pag. m. 365. ita differit: „ Quant à ce qui est du fait de „ l'Abbé Trithème, je trouve que „ ceux, qui le veulent faire magicien, „ se peuvent premièrement fonder sur „ ce petit livre de trois ou quatre „ feuilles imprimé sous son nom l'an „ 1612, & intitulé: *Veterum Sophorum Sigilla*. . . sous l'autorité des quels „ toutes fois, si je ne m'enrolle, c'est „ parce qu'il me semble que ceux, qui „ voudront juger avec plus de vérité „ que de passion de cette dernière „ preuve & de deux précédentes, se „ donneront bien garde de flétrir „ d'une infamie perpétuelle la mémoire d'un homme, & iceluy Ecclesiastique, sous le peu d'apparence de ces légers conjectures, qui sont „ totalement vaines, fausses & controuvées: Car il est vrai, que sans „ avoir recours aux raisons déduites dans notre sixième chapitre, ce livre „ des gravures & caractères des pierres „ sous certaines constellations, est une „ pure imposture & tromperie des „ libraires, qui se font avisez de l'imprimer comme nouvellement forti de l'étude de Trithème, combien, „ qu'il y ait plus de six vingt ans, que „ *Camille Lienard* en a fait le troisième „ livre de son miroir des pierres précieuses, & qu'il a encore été divulgué par *Louis Dulcis* en un traité „ sur la même matière, & par *Rudolphe Gocklen* en plus de quatre ou „ cinq diverses impressions de son „ livre de *unguento armario*, tant il est vrai l'axiome d'Aristote, que „ *ad pauca respicientes de facili enuntiant*. Et quand bien ce petit traité „ auroit été véritablement transcrit „ sur celui de Trithème, qui est-ce „ celui, qui voudroit inferer, qu'un

„ livre d'Astrologie superstitieuse fût „ une preuve suffisante pour faire condamner de magie ceux, qui l'ont „ eû en leur possession, veu principalement, que l'on ne peut tirer aucun „ indice de cinq ou six épîtres, „ qui sont imprimées sur la fin de la „ Polygraphie de Trithème, pour confirmer cette opinion à son désavantage; puis qu'elles le peuvent plutôt „ justifier, comme l'on peut voir par „ leur lecture, & que *Gerard Dorn* & „ *Jacques Gobours* montrent par l'explication de leur sens énigmatique, „ qu'elles ne se peuvent interpréter, „ que de la chymie. „ Hæc emunctæ naris vir, quicum facit *Niceronius* supra Libr. II. §. LVII. relatus.

XX. Non igitur dubitamus hanc imposturam eodem habere loco, quo eam habet *Schelhornius*, quam ex *Joanne Manlio Tom. V. Amœnit. litt. pag. 302.* producit, his verbis (h) expressam: *Abbas Trithemius Spanheimensis fuit magnus Magus; in quodam forte itinere (sicut mihi Pirchæimerus narravit) cum venisset in diversorium non bene instructum, quidam per jocum dixerunt: Domine Abbas, cura nobis bonum ferculum piscium. Ille tantum pulsavit fenestram, & statim venit quidam portans lanceam instructam lucis coctis. . . Lepida sanè historiola, eaque dignissima, quæ à garrulis nutricibus puerulis plorantibus ad nauseam usque præcinatur. Quis enim tam madidæ mentis est, ut hæc credat, aut sibi à risu temperet, ipsum licet Catonem ac Heraclitum austerâ vultûs gravitate multum superans? Nec minus canoræ sunt nugæ, quas nonnulli heterodoxi comminiscuntur (i) de familiaritate ejus genio, de suscitata à mortuis *Maria Maximiliani I. Imperatoris uxore*, & similibus nugacioribus ineptiis, quibus recitandis indulgere nolum, ne tales lætucæ labris nostris malam notam inurant.*

XXI. Sed gravius aliud cavilli genus hîc refellendum sese ingerit, quod novaturientes quidam antiquitatis censores eundem passim impetunt, dum pro indefessa illa, atque insuperabili prorsus sedulitate, quâ veterum honori, ac posterorum commodo consulturus, neglectas vitio temporis venerandæ Antiquitatis reliquias conservare, & posteritati fideliter transmittere studuit, non majorem pro tanto

Aliorum de eodem nuga.

Criminationes circa Historica,

(g) Confer. Cl. Petr. Frid. Arpe de Talismanibus cap. iv. pag. 114.

(h) Ex Manlii locor. com. collectaneis pag. 38. edit. A. 1565.

(i) Compilatores Lexici Universalis art. *Trithemius*.

tanto labore ac merito ab ejusmodi fycophantis gratiam retulit, quàm ut turpissimam ingenuoque homine, ne dicam, Religioso & Religiosorum Antistite indignam mendacii, imposturæ, ac sublestæ fidei notam referret, nimis credulus, falsographus & nugivendus audiret. Iniquior cum primis in eum *TOLNERUS*, dum in suæ Historiæ Palatinæ proœmio *Trithemium* tamquam primarium & haud dubium omnium in rebus Palatinis confusionum auctorem proclamat: ut qui aliis ansam eodem errore errandi præbuisse videatur. Immodestæ Tolneri censuræ prædentiùs, quàm prudentiùs inhæret *Leibnizius* in *Collect. Script. rer. Brunswic. Tom. I.* ubi: *Vir insignis fuit Trithemius, inquit, sed ille ut Magi famam in naturali scientia quæsit, ita in Historia pulchrum putavit Principum studiis illudere per plausibiles fabulas confictio HUNIBALDO, & similibus nugis, genealogiisque ultra comperta productis, Grande profectò piaculum! & non fabulosâ Ixionis rotâ dignum, nisi & hoc ipsum esset fabulosum. Quis enim æquus & intelligens rerum æstimator istud in animum induxerit, Trithemium virum gravissimum, & ab omni adulatione quàm maximè alienum, in cominiscendis novis & incompertis genealogiis bonas horas insumpsisse? Quis inquam mentis aded plebeïæ fuerit, ut credat *Trithemium* illa, quæ de antiquis Francorum rebus habet, ex proprio cerebro procudisse, aut à se primitus conficta in publicum protrussisse? Certè*

Hæc mihi si Delphos, Dodonæque diceret ipsa; Esse videretur vanus uterque locus.

conveluntur.

XXII. Sed est istud Novatoribus & Aristarchis comune, ut sibi ipsis absque rubore adblandiantur, & quidquid eorum placitis quantumcunque malè suffarcinatis adversatur, id ipsum tamquam fictitium, erroneum, insipidum traducant; quasi verò nunc primum ex novorum hujusmodi hominum cerebro, ceu unâ nocte protuberantes fungi, antiquitas nasceretur. Longè modestiùs de *Trithemio*, minimè ceteroquin eorum, quos falsitatis vel minimum suspectos habuerat, assentator *Gaspar Scioppius*, qui vindicem tanti Abbatis contra ejusmodi censores agit: *Reliquum est, inquit, ut hic Cato Trithemium ingenio ad fingendum, & sarcinas lectoribus imponendas natum, aut multo studio factum fuisse insimulet. Hoc autem cui se persuasurum speret, P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

ipse viderit; quemadmodum etiam quomodo hanc judicii sui temeritatem Christo judici probaturus sit. . . Non ego quidem quæcunque in Historia scripsit Trithemius, vera esse aut credo, aut aliis persuasum volo; Nam & alicubi eum dormitasse, aut oscitasse, aliasque res egisse agnosco, & in loco alienæ fidei simpliciter credidisse intelligo. Sed hæc humana sunt, facileque veniam sibi ab omnibus bonis inveniunt. Nemini enim, qui homo sit, illud privilegium concessum est, ut quantumcunque pro veritate luctetur, eam, velut in tempestate Cynosuram nautæ amittere nequeat. Jactamur quandoque opinionibus, alienaque fide ludimur, & quæ majori specie adblandita fuerit circumstantia, secretis fallendi cuniculis fidentiores sæpè corripit, ne confestim falsos se esse deprehendant. Illud autem nullum excusationi locum relinquit, falsa scientem volentem literis prodere, & auctores, in quibus ea inveneris, comminisci. Cujus culpæ dicam periculum non est, ut quis Trithemio impingat, qui hominem ex libris suis pernoverit. Plurimos enim Scriptores, quæ sacros, quæ profanos ab eo visos esse ac lectos constat, quorum hodie nullum usquam vestigium invenitur; postquam scilicet agriculturalum Lutheri doctrinæ efferatorum tumultibus benè magnam Germaniæ partem turbari, multaque Monasteria & arces cum Bibliothecis & tabulariis suis expilari, cremari, funditusque everti contigit. Magnæ ergo imperitiæ & iniquitatis est, si quid se Trithemius in veteribus & idoneis rerum Scripturibus legisse dicat, quod apud eos non extet, qui hodie sunt in manibus, id continuò falsum, creperum, commentitium judicare. Hæc ille.

XXIII. Faceat ergò alienæ existimationis depeculator *Tolnerus*, iis fortè adnumerandus de quibus *Plautus*: *Reperiuntur malevoli super locum, qui alteri de nihilo audacter dicunt contumeliam, & ipsi sat habent, quod ipsis possit verè dicier.* Utrobique discrimen evadet, quicumque illud ex *Boëtio de Trinit. observabit monitum: Eruditi hominis est unumquodque, ut ipsum est, ita de eo fidem capere, & tentare, quod pondus urget nudaque veritas.* Obtigerit *Trithemio*, quod humanum est, quod Evæ filiis commune, quod *Justinino, Irenæo, Clementi Alexandrino, Chrysostomo, Hieronymo, Gregorio M.* aliisque viris maximis frequenter obtigisse videmus; erit tamen si non in toto.

toto saltem in tanto excusandus, quòd non scienter & volenter, ut plerique nostræ ætatis Historici, errores tuendos assumpserit, hac unâ fatis viâ suæ integritati consulere ratus, si rectæ fidei professionem emitteret, & fontes unde sua hausit, genuinè indicaret. Certè celebris *Conringius* de Germ. Imp. §. 26. Trithemium omnes ante se Germanos haud proletariâ rerum antiquarum peritiâ longo superâsse intervallo fateri non dubitat. Quamvis Itaque liberaliter concedatur *Trithemium* in factis rebûsq; gestis, aut annis consignandis minùs accuratè & exactè, quàm fortè par fuerat, versari, quis tamen apertè non videat, temerè ac impudenter ex paucis erroribus (quos præsertim temporum obscuritas, Scripturumque penuria, leviores efficiat) de universa illius doctrina iudicium ferri, ejûsque auctoritatem in contemptum adduci? *Iniqua certè est*, inquit *Cicero* de Leg. iii. prætermisissis bonis, malorum enumeratio, nævorumque selectio. Quòd si in historia ac disciplinis aliis eos solùm suspicere, amplecti, ac venerari debeamus, in quibus nulla erroris labe, atque suspicio reperitur, quis demùm haberi unquam poterit talis? Cùm & sapientissimi ac diligentissimi Viri subinde erraverint. Neque *Tolmerus* ipse, ut arbitror, hanc sibi laudem concedi velit, ut nunquam cespitâsse credatur, sed divinâ veluti virgulâ seu acu rem semper tetigerit? Nos certè, uti olim *Augustinus*, solis Scripturarum libris, qui Canonici appellantur, didicimus hunc honorem deferre, ut nullum authorem eorum in scribendo errâsse aliquid firmissimè credamus. Alios autem ita legimus, ut quantalibet sanctitate doctrinâque præpolleant, non idèò verum putemus, quia ipsi ita senserunt vel scripserunt. Aug. Ep. 19. ad Hieron.

Peutinge-
ri nota ad
incudem
revoca-
tur,

XXIV. At inquires, Pseudo - Hunibaldi Historiam ab ipsomet Trithemio confictam prodiit receptæ fidei vir, *Conradus Peutingerus* Augustanus eidem synchronus. Ita enim, referente *Cl. Felice Oeffelio* Electoralis Bibliothecæ, quæ Monachii est; Præfecto, alicubi rescribit: HUNIBALDI Historia nunquam fuit in rerum natura, sed conficta ab Joanne TRITHEMIO quondam Abbate Spanbeimenfi, postea S. Jacobi Herbipolensi. Eo enim mortuo à Cæsare MAXIMILIANO, me supplicante, JOANNES STABIUS missus fuit Herbipolin ad inquirendum HUNIBALDUM, sed non fuit inventus. Sche-

das tamen Abbatis comperit, quibus Hunibaldus manu suâ sæpè mutatus fuit. *Conrad. Peutingeri Mpp.* Hanc ego notam cùm ita quidem interpretarer, ac si *Hunibaldi* Opera Trithemius suis manibus tenuisset, atque ex iis compendium, quòd habemus, elicuisset, adeoque usitato Epitomatorum privilegio nonnulla immutâset, addidisset, rescâset &c. Reponebat doctissimus OEFFELIUS: Viderentur quidem postrema Peutingeri verba hunc sensum recipere, nisi ea quæ initio posuit, refragarentur. Deinde, inquiebat, vide quod *latus apertas Adversariis Trithemii* concedendo immutâsse, addidisse, rescâsse; quod nemini esse licitum in alienis scriptis non es nescius. Adversatur enim studio veritatis & ingenuitati morum, quæ Literatis bonæ indolis in primis curis esse debent. Quid, quod nec hec tibi concedent, quod sentis, quàm sit exiguum, adversari? Criminabuntur enim, & ex ingenio sibi finxisse Hunibaldum suum dicent, quem pro lubitu postea, prout res exigeret, mutâret, aptarèturque. Habes, ut ais, tuæ opinionis *Promachum CONRINGIUM* (k) Virum doctum sine dubio & auctoritatis non exiguæ; sed in iis dumtaxat, quæ ingenio, eloquentiâ & iudicio constant. Hunibaldum tamen à se visum sine testimonio asserenti nemo facile credet, omnium verò minimè n, qui Gallicanarum partium studio additissimum fuisse non omninò ex vano accusant. Vide ne illud demique audias:

si Pergama dextrâ
Defendi poterant, etiam hæc defensa fuissent.

Nolim ergò, Amicissime Oliveri! in Trithemii gratiam, qui aliis & veris laudibus meritisque abundat, limatissimum illud tuum iudicium, & quod caput est, animi candorem in periculum venire. Et huic & illi quod debes (debes autem omnem operam, omne studium, omnem custodiam) abundè præstiteris, si rem in se dubiam, propositis utrinque rationibus, in medio reliqueris, nec TE vadem pro Trithemio temerè constitueris in controversia venturis solibus aut imposturam, aut Hunibaldum in lucem certò producturis, decidendâ. . . Hæc vir eruditissimus juxtâ ac humanissimus; in literis ad me 17. Novembr. A. 1746. datis.

XXV. Verùm tametsi Trithemium & fortius
ab omni culpa haud immunem dixe-
rim, quòd Hunibaldum, severiori ne-
glectâ crisi, secutus fuerit; nunquam
tamen patiar, ut quis eum tamquam
prima-

primarium ejusdem historiæ fabrum fugillet; cùm eadem penè fabularum portenta apud complures antiquos Scriptores *Gregorium Turonensem, Reginonem, Fredegarium, (1) Sigebertum Gemblacensem, & alios magno consensu, et si non eo ordine, nec tanto verborum apparatu inveniantur. Libet hac de re Cornelii Agrippæ iudicium referre; ita enim in sua de vanitate scientiarum declamatione Cap. V. de Hist. differit: Est & aliud corruptissimum Adulatorum genus, qui cùm Principum suorum origines ad antiquissimos quosque Reges extendere conentur, cùm in suo genere eo nequeant pervenire, ad exteras origines, fabulâsque recurrunt, & Reges & locorum nomina confingunt, & nihil non commentantur. Hujus generis est barbarus ille Hunibaldus, qui Francorum Historias conscribens, Scythicam, Sicambriam, & Priamum juniorem, aliâque locorum & Regum nomina commentus est, quorum nullus unquam priorum meminit Historicus; atque tamen illius nugas consimilis ingenii homines secuti sunt, videlicet Gregorius Turonensis, Regino, atque Sigebertus, & plerique alii. . . En Tibi quàm apertè Agrippa antiquissimos etiam Historicos Hunibaldo postponit, & ejus sequaces facit. Sic & *Franciscus Irenicus* in sua Exegefi Germaniæ A. 1518. Norimbergæ typis Kobergii editâ, inter rerum Francicarum Scriptores celebrat *Theocalum Hunibaldum, qui plus XXX. libris eorum gesta complexus sit. Et iterum lib. 2. cap. 35. inter antiquissimos Germanorum Historicos refert Hunibaldum, Ottonem Frisingensem, Roswitam &c. . . Hic autem Hunibaldus, uti habet Josias Simlerus, ex carminibus & scriptis flaminum suæ gentis, Wasstali historiam per annos 926. usque ad ultimum Clodovæi annum continuavit libris XVIII. quo factum, ut Trithemius, Irenicus, Lazius, & alii seculo Ecclesiæ VI. CLODOVÆI tempore floruisse eum putaverint. Attamen recentiores Critici, Vossius, Pontanus, Dupinius, Cuvus, Oudinus, aliique sequiores Bibliographi hujus Historiæ authorem anno 1290. antiquiorem non esse contendunt. Nulla igitur causa subest, quæ suspicionem suggerat, ipsam Historiam à Trithemio fuisse confictam. Nec relevat, quod obtendit PEUTINGERUS, Hunibaldum non fuisse Herbipoli inventum &c. Trithemio namque denato, ut refert *Bilibaldus Pirckheimerus*, adeò re-**

pentè cuncta, quæ in utraque lingua reliquerat, scripta disparuere, ut ne vestigia quidem superesse viderentur. At *Schedas* dicis esse repertas. . . Quid inde? An propterea Hunibaldi fabricator Trithemius? ineptus profecto esset λογώτερος ille, qui sic colligeret. Fatetur Trithemius se esse Hunibaldi compendiatorem, non editorem: Ita enim ipse ad annum 485. *Multa Clodovæus bella commisit, quæ istic brevitate causâ non scripsimus, quoniam latius in Hunibaldo continentur libr. XVIII.* Et paulò inferiùs: *Hucusque Hunibaldus continuavit Historiam Francorum ab excidio Trojanorum per annos mille septingentos. Quæ sequuntur de gestis Francorum ex Hoduardo, Richere, & Hermanfredo, aliisque auctoribus sumpta sunt.* En tibi fontes unde sua hausit Trithemius. Quid ergò *Schedæ*? quid volatiles & lubricæ Peutingeri notæ? An hæc majori fide dignæ, quàm Trithemianæ? judicent alii.

XXVI. At enim aliam nobis tibiam Baronii inflat Eminentissimus Annalium Eccl. in Trithemio in-
parens BARONIUS, dum captatâ occa-
sione Trithemium sæpiusculè in jus rap-
pit, nec rarò in eum ardentius invehitur, quòd *S. Benedicti Familiæ* aliquos subinde filios imposuerit ab eo non susceptos. Jámque primam S. Patris nostri ætatem excipiens, cùm ad A. 494. mirificè extulisset viros sanctitate & doctrinâ præstantes, quibus Ordo Benedictinus nobilitatur, mox *Cæsarium* ac *Faustum* Rhegiensem Episcopum ante S. Benedictum floruisse; *Eugippium* Abbatem, fuisse S. Severini Monachum priusquam S. Benedictus habitum induisset monasticum; *Gregorium M. sancti Equitii* legibus, non *Benedicti* additum fuisse contendit. Calore tum præservido Trithemii lapsus augens, nec coloribus Rhetorum, & fali Italico parcens pro mantissa *Cæsiodorum* jactat eadem temeritate S. Benedicti familiæ ab eo assutum.

Verùm quamvis haud ubique Trithemium orbi excusavero, præsertim ubi monachos Græcos, quos S. Basilii sibi veriùs, me iudice, vindicaverit, in album Benedictinorum refert; attamen dum Sanctos Ecclesiæ latinæ, quorum meminimus, in numero ponit, exiguam subinde culpam admittit, non nunquam etiam culpâ penitus vacat. *Cæsarium* nostris addidit ille, nec prorsus infundatè; siquidem *Cæsarius*

(1) Vid. Hist. Acad. Reg. Paris. Tom. I. pag. 374.

Jarius ipse Serm. 3. ad Monachos, S. *Benedictum* Patrem suum appellat, ejus regulam Monachos sequi ac fervare jussit; quæ verba Trithemio ansam præbuere virum S. Benedicto accensendi. Cui autem vel maximè oculato hæc verba non imposuissent? Non enim adeò promptum est, partus Authorum genuinos à supposititiis fecernere. Atqui cum Historicum oporteat esse *Argum*, qui oculus totus fuit, cumque temporum inprimis rationem ducere debeat, in quibus cardo veritatis ut plurimum versatur, causam *Trithemii* non peroro hîc, sed potiùs desero, & candidè fateor pomum è quercu decussisse, ac inscitè cucullum *Benedictinum Casario* Arelatensi, & *Faussto* Rhegiensi imposuisse. Quàm facilis tamen fuerit lapsus in eâ quâ *Trithemius* scribebat ætate, nemo non videt. Historiis quidem tum temporis multi ingenia impenderant, at *Chronologia* nondum subierat limam, ut hodie accuratam, nec *Critica* adeò fuerat exulta.

Quid de
Eugip-
pio, Cas-
fiodoro,
Gregorio
M. & aliis.

XXVII. Dum verò *Trithemius* *Eugippium*, *Cassiodorum*, *Gregorium* M., aliòsque Ordini nostro asseruit, non omninò mente excidisse, nec piscatum in aère, neque censoriam meruisse virgulam à *Baronio* commoto impactam ostendunt *Yepesius*, *Bucelinus*, *Mabillonius*, aliòsque Ordinis Scriptores haud proletarii. Quibus ego istud addam, quòd etiam genuinos divi *Benedicti* filios ab alienis facilè quandoque potuisset *Trithemius* distinguere, non tamen continuò quoscunque extraneos aut dubios debuerit eliminare. Sunt enim ex his plerique ita Ordini nostro affines, tantaque alligati necessitudine, sive quòd in cœnobio ab ipsis condita nostri proximè successerint, sive quòd eorum discipuli in divi *Benedicti* castra immigraverint, ut ère nostrâ esse videatur eorum memoriam conservare. Atque istud etiam in causa fuit doctissimo *Mabillio*, ut nonnullos à *Benedictino* instituto alienos in nostrorum album admiserit. Licet ipse pluribus contendat, nihil attinere ementitos & fictitios Ordini *Benedictino*, uti quibusdam aliis assignere honores, cum suo satis superque splendore illustretur, ac potiùs magnitudine & copiâ, quàm penuriâ laboret sua. Collyrium ergo *Baronii* alteri cuiquam adhibendum fuerit. Quot enim Divos suæ telæ intexunt moderni *Annalium* privatorum conditores, quos superioribus seculis Or-

dini S. *Benedicti* conjunctissimos fuisse constat? Adeò nempe & amor habendi, & Ordini antiquissimo juxtà ac in Sanctis locupletissimo detrahendi, etiam Divorum sepulchra hodie pervadit! An quia ipsi numerum augere non cogitant, ideo veteribus manus injiciendas ac suas in partes pertrahendos putant, non expedit; Neque pedem conferimus, quòd familiæ nostræ aliquid de gloria aut sanctitate decessurum existimemus, si *Basilianis*, *Carmelitis*, *Canonicis Regularibus*, aliisque aliquos è nostris cederemus, sed quòd plumas proinde nostras à corniculis non injuriâ, sed jure ac merito vindicemus. Verùm quia de sanctis Viris in peculium sibi asserendis disputationes & rixas inter religiosos viros fervere, propudiosum est, ac ipsis etiam *Beatis* ingratum, eas ultro abjicimus, atque ad aliud in *Trithemium* cavilli genus expedendum pergimus.

XXVIII. Conqueruntur fanè non pauci, nec obefæ naris viri etiam domestici, quòd ipse *Trithemius* summum fere jus in Principum, sacrorumque Antistitum, Abbatum & Monachorum gesta morésque sibi usurpare soleat, & acriorem nonnunquam eorum censorem sese exhibeat. Atqui si non plus peccavit *Trithemius*, quàm hîc convincitur, nec in *Areopago* quidem condemnari potest. Etenim quantus in corruptos sui seculi mores non insurgit *Chrysostomus*? Quàm asper & mordax in Gallos suos *Salvianus*? quàm salutus in libris ad Ecclesiam *Timothei* nomine inscriptis? Nemo tamen eam asperitatem & piam quasi sævitiam reprehensione dignam dixit; quin potiùs summopere celebravit *Salviani* zelum quisquis corruptissimos illius ætatis mores validè & absque palpatione defricandos perspexit. Et quid etiam reprehensione dignum in Sacerdotibus dissimulat *Hieronymus*? Quid *Gildas Sapiens* in Britannos non effundit? Nihil legi potest durius, asperius, amarulentius; Tantum verò abest, ut ea mordacitas moribus admensa displicuerit viris probis, ut potiùs egregiè sit collaudata nominatim ab *Alcuino*, *Wilhelmo Malmesburiensi* &c. Quis sancto *Bernardo* Monachorum, Clericorum, immò Episcoporum ac Pontificum vitia narrat apertius, pungit acriùs, castigat severiùs? *Petrus Blejensis* quàm non molli pollice in malos mores passim invehitur? *Alvarus Pelagi-*

Aliorum
querela
removen-
tur.

Hetero-
doxorum
officiæ

gius, quàm non palpat nævos & defectus, qui suâ ætate in Ecclesiam irreferant, immò qua strigili non defricat cujusvis ordinis fideles præsertim Ecclesiasticos? Idem de *Joanne Gersono* Cancellario Parisiensi dici potest, cujus plerique tractatus sunt admodum amarulenti. Nullus tamen hætenus tantum à recta ratione defecit, ut tantorum Ecclesiæ ornamentorum lucubrationes fugillare præsumperit, aut in vulgus editas indignè tulerit. Quid igitur causæ sit, cur unius *Trithemii* opuscula his humani ingenii salibus respersa fugillumus? Et verò quid asserit *Trithemius* quod apud plures alios veteres Doctores non reperias? Lautiores Ecclesiasticorum Præsulum mensas, vestium luxum, otium & ingluviem, pompamque & vitia infesto calamo perstringit, & acerbis tradit? Nihil eo frequentius apud alios legas, qui inclinantem Ecclesiasticorum disciplinam ad Apostolicam, veteremque institutionem exigi & restitui volebant. Sed enim quibus adeò invisa & acerba sunt *Trithemii* scripta, eos obsecramus, ut saltem aliquid dent fervido & Apostolico piissimi viri zelo; dent immenso divini cultus amplificandi, disciplinam instaurandi, & bonas artes provehendi studio; dent seculi, quo floruit, libertati etiam summis viris usurpatæ; postremò dent eruditorum hominum de *Trithemii* operibus judicio, à quo privatus nemo recesserit, nisi superbus, arrogans, aut vitis, quæ carpit, deditus.

XXIX. Nec est quòd aures præbeamus iis, qui nodum quærunt in scirpo, quique dum hærent in culice, camelos deglutiunt, Hæreticos inquam, hisque similes homines in Ecclesiasticorum Ordinem dicaces, qui ingentia fingunt crimina, abusus, scelera, & nihil ullibi sanctitatis reliquum exitisse comminiscuntur, idque credi ab omnibus volunt. Tot enim illustres viri, qui eâ ætate in Ordine præsertim monastico fulserunt, argumento sunt mentiri malevolos, & si qua deinceps fuit in statu Ecclesiastico foeditas, ab impio & Bipedum spurcissimo *Luthero* profectam esse quis ignorat? Quod si nonnunquam acriorem sese morum censorem exhibeat *Trithemius*, quàm delicatioribus nostrorum temporum aures animique perferant, culpa hæc est noxiorum, non Oratoris aut Historici, qui gravius ipse culpandus foret, si malefacta taceret,

quibus alii prudentiores fiant, ut qui præceptis moveri non possunt, saltem rerum malè gestarum pudore, aut infamiæ metu territi à similibus delictis abstineant, & ad virtutem revocentur. Hæc libertate usos Veteres *Horatius* declarat Lib. 1. *Eclogâ* IV. his versibus:

*Si quis erat dignus describi, quòd malus, aut fur,
Quòd mæchus fuerat, aut sicarius, aut aliqui
Famosus, multâ cum libertate notabant.*

Eâ igitur de causa apud alios fide ac famâ laborare non debet vir insignis, cui totus ferè applaudit orbis, quem etiam *Onuphrius* multa ex eo in suos Fastos derivans, vocat *illustrem*, *clarum*, & *ubique gentium celebrem*. *COCCIUS* verò hisce extollit laudibus in *Dagoberto* pag. 83. *Johanni TRITHEMIO viro pio, docto, & in sui Ordinis perscrutanda antiquitate assiduo multum debet erudita posteritas, ut qui reconditam ex omni memoria monumentorum gazam primus explicuit, atque sacrâ doctrinâ neminem suo ævo superiorem habuit.* Dignus proinde qui æternum vivat non in perenni solum Eruditorum memoriâ, sed vel maximè in Religiosorum omnium pectoribus *Redivivus quotidie*, ut loquitur *Bucelinus*, in suis exhortationibus, *neque redivivus solum, sed etiam resuscitans, & resuscitaturus deinceps innumeros ad novam & sanctam vitæ reformationem.* De quo Præsule & Scriptore sibi meritò universus Ordo *Benedictinus* gratulatur, ad *Zoilos* accinente *Jacobo Syberti* Lacensis in *Euphalia* monasterii Cœnobitâ *Trithemio* æquali hoc epigrammate:

*Invide detractor, spreter virtutis & hostis!
Cur in Trithemium verba canina jadis?
Define baubare, & ronchos deponere minaces;
Hostis es Astrea, tum Sophia & ægeus.
Trithemius cultor Sôphie & Virtutis amator,
Flocci facit vulgi scommata vana rudis.
Obmutescere rudens pecus Arcas; inobruta justo
Fama erit; banc si vis ladere, lesus eris.
Gloria Trithemii te tabescente manebit,
Quam temerare tuâ garrulitate nequis...*

XXX. Sed ut remotis nubeculis *Trithemii* patescat, quàm malefactæ & mii stultitiæ sint omnes æmulatorum criminationes, nunc quibus potissimum studiis deditus fuerit *Trithemius*, quàmque dextro *Apolline* in singulis versatus fuerit, & quæ inde magnorum Virorum tulerit elogia, vel desultorio, quod ajunt, oculo dispicere lubet. *Erat enim* (ut eum depingit *Andreas Thevetus* Engolismensis *Cosmographus* regius) *græcis hebraicisque literis*

prohè instructus, Poëta celebris, Orator eloquentissimus, subtilis Philosophus, ingeniosus Mathematicus, Historicus gravis, Theologus insignis, Jurisconsultus irrefragabilis, ac quoddam velut omnis eruditionis compendium, totiusque arca sapientiæ. Cujus rei argumento sunt ipsa quæ in omni disciplina & scientiæ genere protulit ingenii monumenta; idque passim perhibentur sapientissimus Marchio Brandenburgicus *Joachimus*, cum alii in suis ad Trithemium epistolis; quos inter *Nicolaus Gerbellus* Phorcensis, in eâ, quæ inter familiares xxxii. est libri 11. ita scribit: *Gratulor mihi ipsi sæpiusculè R. me Pater! me felicissimo hoc seculo progenitum, quo tot illustres viri nec ignobilis famæ in Germaniâ passim prodire, quos inter tu unus es, qui cum literis latinis & hebræas & græcas apud Germanos fecisti locupletiores, inter quos tantum polles & enitescis, ut an cuiquam te comparem, an præferam cunctis, in trivio sim, fluctuèntque Chremetis instar Terentiani. Verum non inconsideratò dubito, cum non trivium in TE, sed disciplinarum omnium theatrum spaciosum, exuberans, nitidissimum conspiciamus; non in TE virtutem unam, aut tres, sed eas omnes tenaciter, & agminatim coagulatas, perinde ac spectaculo decentissimo spectamus. Hæc illic & plura alii, quæ hic accumulare superfedemus, alienis eum laudibus haud indigere persuasi, qui tot scriptis in cujusvis doctrinæ genere editis omnium cordatorum calculo præstantissimis has dudum supergressus æternatura in templo Minervæ monumenta sibimet erexit, eâ felicitate & copiâ, ut vel genios ipsos superasse videatur, id quod eleganter *Paulus Melissus* Francus Comes Palatinus & Eques Aur. Civ. Rom. his expressit versibus:*

*Humanos supra captus, mentesque Sophorum,
Et mentes Genium, cui fuit ingenium.
Num quierit diâ superare Trithemius arte,
Quidquid humo summum, quidquid in axe poli!
Desine mirari, vir tantus ad omnia doctus,
Natura instinctu totus acumen erit.*

Edendorum Trithemii Operum Ichnographia.

XXXI. Cùm itaque summi hujus viri scripta, ceu bonæ frugis succo plenissima à plerisque desiderantur, eaque variis in locis, diversis temporibus & formis sparsim impressa, temerè & vagè per officinas & Bibliothecas peregrinentur, pleraque etiam delitescant anecdota, ac editorum quædam sese oculis manibusque hominum

ita subduxerint, ut vix ac ne vix quidem prece aut pretio comparari queant; ne quicquam de tanti viri momentis tempus edax rerum, proborumque nonini invidia deinceps conficiat, rem orbi erudito non minùs gratam ac perutilem, summeque librariis lucrosam fore credimus, si ea novis atque elegantioribus, ut par est, exscripta formis, ordinatiori digesta ferie, suis ditata auctariis, ac velut postliminio suæ restituta integritati in lucem proferri curaremus hoc schemate.

TOMO I. præfigetur vera Trithemii effigies ex Archetypo A. 1513. signato, & in Herbipolensi S. Jacobi Monasterio hodièque adservato depicta, cum hac epigraphe:

*Pansophia splendor magnus Trithemius Abbas,
Hoc vero vultu conspiciendus erat:
Ast animi dotes, curas, vastosque labores,
Quæ porro scripsit, Te monumenta docent.*

Sequetur ejus vita paulò diductius, quam hæc elaborata. Hanc excipiet ejus *Nepiachus*, tum *Pimax* lucubratorum; cui subnectentur *Joannis Bontzbachii Piemontani* Prioris Lacensis, *Jacobi Syberti* ejusdem loci Cœnobitæ, *Wolfgangi Tresleri* S. Jacobi Moguntia Professi, *Pauli Langii* & aliorum cœtaneorum de ipso elogia hactenus inedita. Addentur ea, quæ *Colerus* de ipso differit in sua Anthologia Tom. I. Fasc. I. pag. 4. & Fasc. IV. pag. 390. Quæ *Tileman* in discursu peculiari de magicis ejus insidiis effutiit, malleo ad incudem revocabimus. Si qui Eruditorum quidpiam ad vitam, famam & judicia de illo faciens suggererint, suo inferetur loco. Et quia epistolaris historia omnium certissima est (*siquidem*, uti præclare Lipsius in Præf. epist. miscell. *detegimur in epistolis & subjicimur oculis penè nudi*) post præfata illuc sequentur Trithemianæ Epistolæ ordine chronologico digestæ, in quibus ejus ingenii, affectus, judicii, ac totius propè vitæ non vana relucet imago.

TOMUS II. continebit Opera ascetica, videlicet: 1. De vanitate & miseria humanæ vitæ. 2. Commentarii in Regulam S. Benedicti librum primum, nam secundus desideratur, cuius defectum supplebimus ex alio Scriptore Anonymo, qui sub initium Congregationis Bursfeldensis edidit *Expositionem Regulæ continuam*, hoc exordio: *Quod minus attentos fugit...* 3. Exhortationum ad Monachos Libr. II.

4. Ora-

4. Orationes in annuo Abbatum congressu habitas, quibus interferemus aliorum Paræneses pariter in comitiis effusas. 5. De triplici regione Clustralium. 6. Modum & formam quotidiani Monachorum exercitii. 7. Tractatum de Religiosorum tentationibus. 8. De vitio proprietatis. 9. De peculio Monialium. 10. Speculum vitæ hominis religiosi. 11. De miseria Clustralium Prælatorum. 12. De vitæ sacerdotalis institutione. 13. De Continentia & Virginitate. 14. Librum Penthicum seu lugubrem de statu & ruina Ordinis Monastici. 15. Modum & formam celebrandi Capitulum cum Annale, tum Provinciale. 16. Constitutiones Provincialium Capitulorum. 17. Tractatum de Visitatione Monachorum. 18. Historiam Congregationis Bursfeldensis cum Bullis & privilegiis.

TOMUS III. repræsentabit ea, quæ edidit pro gloria Sanctorum, aut Religionis defensione & utilitate Ecclesiæ, ut sunt: 1. Liber octo Quæstionum Maximiliani Imperatoris. 2. Antipalus maleficiorum. 3. Vitæ Sanctorum Maximi, Maximini, Rabani, Irminæ Monialis, Ruperti Tuitiensis &c. 4. Laudes Sanctorum Josephi, Petri, Andreae, Joannis, Magdalenæ, Marthæ &c. 5. De Laudibus S. Annæ. 6. Tractatus de immaculata Conceptione. 7. De miraculis B. M. V. in Dittelbach, & in Urticeto. 8. Prose, preces, Epigrammata, aliæque opuscula huc spectantia. 9. Chronologia Mystica seu Libellus de septem secundeis moventibus orbem. 10. Compendium Annalium de origine & Regibus Francorum. 11. Breviarium ex *Humbaldo* decerptum. 12. Chronicon Bavariæ Ducum & Comitum Palatinorum. 13. Res gestæ *Friderici Victoriosi* cum notis Freheri. 14. Chronicon Spanheimense ad nostra usque tempora perductum. 15. Chronicon Monasterii S. Jacobi Herbipoli pariter ad hanc ætatem continuatum. 16. Chronicon Ducum & Episcoporum Wirtzeburgensium ex *Ludewigii* & *Gropii* collectionibus. 17. Alia Historica, quæ nancisci contigerit.

TOMUS IV. exhibebit Chronicon Hirsaugiense curâ San-Gallensium anno 1690. in fol. editum & cum autographo in Electorali Bibliotheca Monachii adservato collatum, notisque illustratum.

TOMO V. inferentur ea, quæ pro Rei Literariæ augmento protulit. 1.

Laudes studii Divinarum Scripturarum. 2. De Laude Scriptorum Manualium. 3. Liber de Scriptoribus Ecclesiasticis cum suis auctariis. 4. De Germaniæ Luminaribus. 5. De Viris illustribus Ord. S. Benedicti. 6. De Laudibus Ordinis Fratrum Carmelitarum, & de Viris illustribus ejusdem Familiæ, aliæque bibliographica.

TOMUS VI. dabit studia curiosa, quibus præmittentur *Sigismundi* Abbatis in Seon, *Joannis* Caramuelis, &c. apologetica. 2. Steganographiæ libri tres cum enodatione *Gustavi Seleni*, & *Wolfgangi Heidelii*. 3. Polygraphiæ libri VI. cum clave & observationibus variorum. 4. De Arte Trithemiana scribendi per ignem dissertationes duæ per *Georg. Wallin.* 5. *Tractatus* Chimiæ & dubii §. LVII, libri II. fusiùs recensiti. Si quæ alia propitiori fortuna nancisci potuerimus inedita suis inferemus locis.

Atqui hæc Operum Trithemianorum summa sunt capita, hæc editionis nostræ œconomia, quam delibandam ac velut prægustandam publico propinare visum est, non modò, ut de Eruditorum placito periculum faceremus, sed ut eos ad reliqua in scriniis adhuc latentia nobiscum benevolè communicanda invitaremus, honorificam ubique benefactorum facturi mentionem.

XXXII.

JOANNES DE MARRE, † 1521.
Episcopus Condomienfis.

JOANNES de Marre Aquitanus, Simmoræ in agro Auxitano; seu, ut Simmoræ aliis placet, Eluzæ in pago Armania-A. 1436. censi, humili loco, patre *Dominico* natus anno 1436. liberaliter institutus est, magnùmque in literis progressum fecit. Mox religiosam vitam in Simorensi cœnobio secundum D. Benedicti instituta professus est: ex hinc Juris Utriusque Licentiatus, ac Prior S. Luperci de Elifona efficitur; cujus cœnobii Basilicam cultam elegantemque à fundamentis erexit. Postea sanctitatis & sapientiæ fama ubique clarus, à *Johanne Borbonio* Ancienfi Episcopo, & Abbate Cluniacensi, Vicarius generalis per universam Aquitaniam instituitur ad instauranda & reformanda monasteria: quo in munere verbo & exemplo pro Dei gloria plurimùm laboravit; imò & in componendis Procerum ac Regum dissidiis speciali prudentiæ dono

pro gloria Dei strenuè laborat. valuit.

Electus
Ecclesie
Cado-
mensis
Episcopus

valuit. A Principe *Alano de Albreto* Neiracum vocatus, *Johannis Aufcien-* sis Archiepiscopi negotia composuit, totique familie *Alani*, invitus licet præficitur. Ac tandem Episcopus Condomiensis, post obitum *Antonii de Pompadour* à Monachis Benedictinis acclamatur anno 1496. Sciendum enim, quod *Condomii*, quæ est urbs ad Balisam fluvium, *Baise*, in Vastonia, sedem Episcopalem sub Burdigalensi Metropoli constituerit JOANNES Papa XXII. antiquam S. Petri ecclesiam abbatiale erigens in cathedralem, Abbatem in Episcopum mutans, & Monachos in Canonicos; minimè tamen abjecto monastico instituto. Nihil igitur primis illis temporibus, de ordine fuit immutatum; Monachi habitum, vitamque regularem conservantes, Canonorum munia obibant. Verùm successu temporis omnia commutata, cucullæ in almutias, Monachi in seculares Canonicos, Episcopi aliunde assumpti; quod pluribus hic referre à nostro alienum est instituto.

Sacerdotium cum laude sustinet,

ædes sacras erigit.

pauperes pascit,

injurias remittit.

Joannes possessionem adeptus est 23. Jan. an. 1497. quod sacerdotium summa laude & munificentia sustinuit; nam & Episcopatu complura bona largitus est: regularia ædificia facta tecta fecit: Basilicæ majoris, cum angustior esset, amplioris & ornatissimæ structuræ fundamenta jecit an. 1505. Eodem tempore ædem de *Francescas* in Dicecesi, Minorumque oppidi *Neyracensis* Conventum extruxit: vestibula ecclesiarum *Carmelitarum* & *Franciscanorum* Condomensium item erexit: Cathedralem ecclesiam exquisito ac divite ornamentorum apparatu, aliisque dicecesis, nec non cathedrales *Auxitanam*, *Aginnensem*, & *Lactorensis* ditavit: denique suis beneficiis omnium, ac pauperum præcipuè, pater meruit nuncupari. His verò nequicquam obstantibus, dum commissi sibi gregis curam sedulo gerere satagit, à plebe Condomensi diu multumque exagitur, donec Regis placito, sub gravissimarum poenarum multa, Præsuli plebs obedire coacta est, quam vir mansuetus, injuriarum immemor, summo deinceps affectu profecutus est. Anno 1518. *Rogero de Barta* Simorræ Abbati defuncto, vel abdicante, *Herardum de Grossoles* substitui curavit. Eodem an. 8. Jul. providit rectoriæ Ecclesie de *Saint-railles Achillem d' Albret* S. Sedis Protonotarium. Ex *Albreti* tabulario.

Carolo VIII. Rege defuncto, cum *Anna* ejus vidua tantam jacturam ferre non posset, *Guillelmus Briffonetus*, Cardinalis, summa rerum sub defuncto Rege potitus, MARRAM advocavit, ut tanto vulnere remedium afferret. Ab eo habitam hac de re Orationem retulit *Arnoldus Ferronus* Burdigalensis, in Opere de rebus gestis Francorum sub Carolo VIII. ubi & Præsulis nostri inseruit elogium, quod hic adjicere non pigebit.

„ *Joannes Marra*, Condomien-
„ sium Pontifex, homo & sapiens, & Arnoldi Ferroni de eodem Condomi.
„ sanctus, & eruditus, *Briffoneti* ope-
„ rã, adnitente etiam *Alano Albreto*,
„ Pontificatum Condomensium ade-
„ ptus fuerat. Is *Briffonetus* veluti
„ cliens observabat, neque ab ejus
„ latere eo sanè tempore discedebat.
„ Sed in *Johanne Marra* elucebant ejus doctes & virtutes,
„ præclara virtutis, eruditionis, reli-
„ gionis, liberalitatis in egenos, in
„ Deum singularis pietatis ornamen-
„ ta, ex quibus totum se expendebat,
„ mortalia cætera, & caduca cen-
„ sens. Ille veluti cœlestem civita-
„ tem incoleret, in omnibus suis fa-
„ ctis, dictis, cogitationibus, nihil
„ præter præcepta divina intuebatur.
„ Perfectus in literis, sacrarumque
„ rerum jam ab adolescentia traditam
„ tenuit disciplinam; summa oratio-
„ nis & elegantia, & acrimonia.
„ Atque hæc omnia vitæ decorabat
„ modestia & integritas.

Tractatus duos, alterum de *Trinitate* ingenii, alterum de *Pœnitentia* scriptis monimenta. mandavit *Marra* noster, ac præterea Insigne *Enchiridium Sacerdotale*, Parisiis anno 1519. typis excusum *Ascensianis*. In eo autem hæc sunt capita:

Quæ sint de Deo, & de sancta Trinitate credenda.

Symboli Apostolici explanatio.

Quinque verborum, scilicet *quæ sint credenda, agenda, vitanda, timenda, & speranda, explicatio.*

Orationis Dominicæ declaratio: cum virtutum præcipuarum enucleatione.

De Pœnitentia XVIII. capitulum libellus, Decalogum Dominicum latè elucidans.

Regulæ Morales M. Joannis Gerson.

Symboli, seu Cantici Athanasiani explicatio.

In hujus *Enchiridii* planè aurei commendationem lectorem sic affatur *Idocus Badius Ascensius* Typotheta. Suscipe.

eorum-
que com-
mendatio.

Suscipe Joannis Marrei dogma probatum
Lector, & heroæ pectora dede viro.
Qui superintendens & verus episcopus, unus
E multis, curam fert gregis egregiam.
Nam credenda illi, speranda, & amanda libello
Hoc monstrat solis lampade lucidius.
Proin sanctis iribus, genus ò regale, sacerdos:
Hoc tibi præ cunctis fac redimatur opus.

Sed & Epistolam, quam idem Typographus ad Authorem dedit, quamque *Enchiridio* præfixit, legere neminem poeniteat. Sic verò habet:

Badii ty-
pographi
ad eum
epistola.

Plurimum suis meritis observando, & longè Reverendo Condomien- si Præsuli, Domino JOANNI MARRE: *Jo- docus Badius Ascensius* cum omni observantia salutem.

L Egi, perlegi, & relegi, idque non semel, cum singulari interioris hujus hominis alacritate, & pene exultatione tuum (sic enim inscribendum mihi visum, nam ipse (quæ tua est modestia) nomen non indidisti) sacerdotale *enchiridion*, non sacerdotibus modò, verùm omnibus Christianis semper in manibus, imò in præcordiis, atque intimis animi visceribus habendum. In quo tam graphicè, tam compendiosè, tam doctè, tamque penitus divinè, ex optimis quibusque & laudatissimis auctoribus collegisti, quæ sint amanda, credenda, speranda. Qua ratione Deus optimus maximus cognoscendus, observandus, amandus, ut nihil supra. Nihil etenim prætermittis, quod ad divinæ substantiæ, simplicissimæ unitatis, aut personarum divinarum admirandæ *Trinitatis*, aut animorum nostrorum, aut articulorum fidei, aut divinorum præceptorum cognitionem scitu sit necessarium. Quin adeò omnia tanto delectu collegisti, ut planè nesciam, quid in istis collectaneis demirer primùm, sententiarumne pondera, an dicendi breviter citra obscuritatem felicitatem, an deligendi quæ colligeres & diceres judicium: an demum divini ingenii tui modestiam & acumen. Modestiam quidem, qua sic quæ collegisti, magnorum auctorum nominibus præmunis, ut nihil tuum esse videatur: acumen autem, quod ita omnia styli temperamento & censura argutissima commisces, ut tuum unius opus omnibus comprobetur. Quocirca statim aptavi præla, & in compluria impressi exempla: ut quam plurimis eorum habendi facultas fiat. Quam audaciam (uti soles quæ non iniquo nec penitus inconsulto fiunt

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

animo) in partem accipias bonam rogamus. Vale Ecclesie catholice decus & præsidium sanè quàm amplum. Ex chalcographia nostra apud Parrhisiorum Lutetiam ad octavum kalendas Decemb. MDXIX.

Tandem vir pius ad cœlestem patriam migravit anno 1521. sepultus-
que est in æde primaria in sacello S. 1521:
Johannis Baptistæ. Anno trigésimo ab ejus obitu, tumulo ejus aperto, sanum & integrum corpus, ac si recens expirasset, repertum est, ut memorant documenta *Simorreusis* monasterii: *Ejus vitam contexit anonymus Condomiensis monachus*, inquit *Claudius Estiennot* è Congr. S. Mauri, ut ex *schedis D. Josephi de la Gutelle Condomiensis medici* didici: at eam in *tabulario tum D. Episcopi Condomiensis, tum Capituli diu, sed frustra quasi* vi. Ex *Dionysii Samarthani Gallia Christi*, Tom. II. in *Episc. Condom.* p. 966.

XXXIII.

JOANNES PIEMONTANUS † 1526.
Cognomento BOUZBACHIUS.

Monasterii B. V. M. & S. Nicolai ad Lacum Euphalicum in agro Treverico, altero ferè milliari ab *Antenaco* celebri ad Rhenum oppido, vulgò *Andernach*, dissi Cong. *Bursfeldensis* PRIOR, uti religionis merito & virtutis laude, ita perpetuis lucubrationum vigiliis Eruditorum suæ ætatis cœnobarum princeps habitus, natale solum habuit superioris Germaniæ oppidum *Mildenberg* inde *Piemontani* cognomen fortitus, in lucem editus anno 1476. parentibus tenuioris qui-
Natus
dem fortunæ, sed honestis ac timo- A. 1476:
ratis; à quibus Materteræ educationi traditus, ab eadem ad omnem virtutis pulchritudinem allectus, primisque literarum elementis imbutus fuit. Eà verò fatis functa cum ad parentes redisset, instillata artium rudimenta domi aliquamdiu excoluit, dum subinde impostoris cujusdam suafu ad remotiores scholas spe majoris profectus abductus, Pragam se contulit, no-
Pragam
vercantis deinceps fortunæ factus lu- Studio-
dibrium. Quam enim congruis de- rum cau-
stitueretur subsidis, facto cum Musis sã se con-
divortio, sese primam nobili Bohemo tulit,
in servum tradidit; tum verò gravioribus maceratus molestiis ad opificium perdiscendum declinavit. *Francofurtum* postea indeque *Moguntiam* exercendæ artis suæ gratiâ profectus ex frequenti cum viris religiosis conver-
U u fatione

In S. Joannis Rhingaviæ monasterio conversorum habitum induit,

quo dimisso studia profecit,

& apud Lacenses Monachus an. 1497.

ac paulò post Prior efficitur.

Studia fo-
lenter
promo-
vet.

fatione arctioris vitæ desiderium imbibit. Supplex itaque S. Joannis in Rhingaviâ monasterium accessit, ubi post aliquot impensiores instantias à Rev. mo D. Joanne de Seyn recens electo Abbate susceptus, *Conversorum*, ut vocant, habitu donatus fuit. Sed occultis quibusdam naturæ illicis erga literas cum æstualet fervidius, crebrisque suspiriis suum ob dimissa studia proderet dolorem, ejus loci cœnobitæ auctores illi fuerunt, ut ea denuò repeteret. Acceptis igitur à præstabili doctissimoque viro Petro Schlarpio sacri illius cœtus Decano commendatitiis, ad Cl. V. Alexandrum Hegium Daventriensem Gymnasiarcham se contulit, ejusque disciplinæ sese erudiendum tradidit, ubi tandem, pluribus licet premeretur angustiis, tam felices in bonarum artium trivio fecit progressus, ut quum Ven. D. Simon de Petra Lacensium Antistes aliquos bonæ spei adolescentes in religionis subsidium à Daventriensium Scholarum Præfectis sibi submitti rogasset, hic unus præ reliquis dignus sit habitus, qui egregio meritum Censori commendaretur. Misso itaque scholis nuntio Lacense cœnobium petiit, ubi à præfato Abbate susceptus, peracto probationis tyrocinio severioris vitæ consilia solemnibus ex Benedictinâ Regulâ votis A. 1497. roboravit, ibique deinceps omnes ingenii nervos ad mansuetiores Musas, & solidiora studia adeo strenuè intendit, ut doctrinæ famâ inclarescens, apud eruditissimos illius ætatis viros præclarâ æstimatione frueretur. Quin & tantam sibi apud suos concellit rarâ eruditione & pietate eximiâ auctoritatem conciliavit, ut eum Ven. Simon de Petra loci Abbas in sui Conventûs Priorem paulò post deligeret; quod ille munus summâ moderatione, solertiâ, exactoque disciplinæ ordine domi forisque spectatus annis pluribus sustinuit. Cunctorum verò amorem amore erga cunctos sibi conciliabat. Nihil illo demissius aut mansuetius, sed nec illo diligentior quisquam aut vigilantior. Cum alii dormirent, ipse preces fundere, legere, seligere, excerpere, scribere solemne habebat. Nec sibi solum Musisque cecinit, sed & literarum studia inter suos maximè excitavit, pluresque discipulos melioribus artibus instituit, græcæ linguæ peritiâ cum primis celebrer. Quare procedente tempore boni nominis tam lon-

gè latèque sparfit odorem, suique cœnobii famam aliàs obscuram sic porro extulit, ut facile non vicinorum modò, sed etiam remotiorum ad studia converterit. Cujus rei testis locuples est Hermannus Buschius ejus temporis Poëta & Orator nominatissimus, qui *Piemontani* virtutem & doctrinam subinde demiratus, in quadam ad Jacobum Syberti ejusdem cœnobii ascetam benè doctum epistola ita rescribit: *At vos Lacenses, Christi Philosophi! quale obtulistis beneficium? certe tale, quo nullum majus mihi offerri potest. Quod enim majus aut pulchrius beneficium dari potest homini studioso, quam honesti ingenii, ac non penitentis alicujus literaturæ testimonium? præsertim cum ab eo datur, qui ipse non modò variâ doctrinâ, sed etiam probitatis & religionis laude conspicuus refulgeat, cujusmodi est PRIOR iste vester, vir ut studia ejus declarant, excellentissimus, excellentissimisque virtutibus præditus.* Hæc ille. Quod autem Piemontanus studiis literarum conjunxit perfectioris vitæ exemplum, & laborem indefessum, testatur Trithemius in Auctario ad viros illustres Germaniæ inedito; idque etiam perhibet Paulus Langius scriptor synchronus in eo, quem adversus *Wimphelingii* deliramenta conscripsit, libello; atque idipsum memoriæ posterorum literis prodiderunt Augustinus loci Abbas in suo Rituali, Joannes Schæfferus ejusdem cœnobii Chronographus, & Rismichius Gladbacensis cœnobita in eo, quem post Trithemium conscripsit, libro de *Viris illustribus O. S. B.* Sed & eundem Joannes Busæus S. J. scriba, aliique plures non infimæ notæ scriptores privatis publicisque encomiis profecuti ceu *spectata virtutis & doctrinæ virum* seræ posteritati, ad notum ejus inocciduum decus, commendarunt. Vitæ periodum clausit anno 1526.

Scriptis utroque stylo, metro & prosâ, studioque indefesso libros quàm plurimos, è quibus in codice membranaceo Bibliothecæ Lacensis hoc rubro notato: *Opus pulcherrimum Joannis Piemontani*, superant sequentia.

1. Epistola ad R. mo D. Simonem de Petra Abbatem suum de commendatione Poëseos...
2. Ad eundem contra ignavos Monachos *Satyrum* carmine elegiaco libri tres.
3. Apologia hujus operis ad eundem metricè Lib. I.

4. Pro-

4. *Protrepticon ad Novitium metricè lib. I.*
5. *Panegyricon ad Jacobum Syberti metricè.*
6. *Panegyris ad Aleydem monialem in Insula Rolandi supra Bonnam...*
7. *Carmen Staurostichon cum epistola Philippi Haustuli.*
8. *Ode Sapphica de suis Casibus.*
9. *Carmen elegiacum ad Jacobum Syberti.*
10. *Panegyris Sapphica de laudibus monasterii Lacensis.*
11. *Sapphicon de S. Anna ad Valerium Meyenensem.*
12. *Epithoma metricum in Regulam S. Benedicti.*
13. *Epithoma aliud de Viris illustribus sui cœnobii.*
14. *Elegia ad Zoilos & contemptores Poëtarum.*
15. *Epistola ad quemdam in suum Microstroma.*
16. *Microstroma de laudibus Trithemii.*
17. *Apologia ejusdem ad Jacobum Syberti, cum hujus epistola.*
18. *Prima pars Microstromatum ad eundem de laudibus Trithemianis lib. VII.*
19. *Clypeus, qui & elogium ejusdem Trithemii ad Gerhardum Baldevin adversus sugillationes Jacobi Wimphelingii...*

quorum ipse mentionem facit.

De his verò aliisque lucubrationibus agit ipse Piemontanus variis in locis; & quidem in aliquâ ad *Flamingium* epistolâ, jam pridem, inquit, in *Trithemii* laudem duo opera vel ex alienis construxi impensis; majus quidem prosâ in xvi. distinctum libros Jacobo nostro; minus verò elegiaco metro compositum Doctori Kinzingio gentili meo nuncupavi. Macro-primum, alterum Micro-intitulavimus - Stroma, quantitatem utriusque designante vocabulo, quòd illud majus, hoc minus habeatur... Et in Apologia, quam ad Joan. Trithemium scripsit pro lucubrationibus suis, brevem quemdam operum suorum pertexuit catalogum his verbis: *Scripti igitur inprimis elegiaco metro, more eorum, qui per pulpita ad concionem declamant, ad Dom. meum Abbatem ingenii nostri pericula facientem contra ignaviæ cultores, de malis, quæ ex ea proveniunt in religione, carmen claustrale trimeristicum; in tres etenim libros illud ob prolixitatem suam divisimus, in quorum primo de erroribus instudiosorum & illiteratorum, carnaliumque officialium fratrum post aliqualem prius positam commendationem* P. Ziegelbauer Hist. P. III.

& argumenta indicat.

scientiæ & virtutis, quas in antiquis patribus magnoperè admiramur & laudamus, aliquid digessimus... In secundo autem quæ ex privatis fratribus otio & ignaviæ jugiter in cella deditis oriuntur mala pariformi Satyrâ prodidimus. In tertio utrosque obiter blandè demulcendo de pristinis suis erratibus & ignaviis ad sacratioris Philosophiæ studium rursus in Ordine exemplo veterum excolendum, conatu, quo potui, revocavi, simulque metro pro Novitio in religione proficere cupiente de bonis moribus adjeci libellum unum... Ultra hæc scripsi carmina quædam panegyrica, è quibus extat ad Jacobum nostrum liber unus, nec non ad Aleydem sanctimonialem in Insula Rolandi doctissimam liber unus... Scripsimus præterea ad eandem de studiosis Mulieribus libros duos, quos pro consolatione & confortatione illius in studiorum palestra laborantis, contra detrahentium ignaviam ex Philippo Bergomensis Historiographo, & aliis passim collectas breviusculo sermone comportavimus. Potissimum tamen hujus conscriptionis provinciam prius ad petitionem *Virguncule* cujusdam Nobiliss. viri, quem vulgo Divitem nominant Franconem Domini scilicet sororii nostri filia in superiori Insula tam bonarum literarum, quam Virtutum studio sub religionis habitu Deo incipientis famulari, aggressi fuimus, quam dum matura admodum mors ante è medio tulisset, quam opusculum illi misissemus, placuit huic nostræ sorori in Christo amantissimæ postea dedicare... Item simili compilationis studio composui ad Gertrudem præfatæ Aleydis consorem pietricem nobilissimam de claris Pietricibus libellum unum. Edidi etiam de quibusdam gestis synchronicon libro uno comprehensum. Hodeporicon quoque meum seu Itinerarium vitæ ad germanum fratrem meum Philippum tribus descripsi libellis... Hæc ipse Piemontanus. Ejus verò discipulus JACOBUS SYBERTI in epistolâ ad Trithemium: *Mittimus, inquit, carmina nostra contra Zoilos tuos laudifona, jam pridem per Priorem nostrum Joannem Piemontanum indefesso studio compilata... Edidit præterea grande volumen multâ operâ comportatum ad tui nominis laudem, mihi que dictatum, in quo videtur omnes ingenii sui nervos excitasse, tantumque tibi tribuere citra omnem simulationem, ut me (quem dudum tenuit super TE rebusque tuis magna admiratione, tum propter omnium rerum* Uu 2 noti-

notitiam, cum propter animi tui magnitudinem, quâ omnes casus gloriosè superasti) nunc stupor & extasis quædam raperet... Est insuper opus ejusdem sub incude, quod Protasin vocat, Additio videlicet libri tui de Scriptori- bus Ecclesiasticis tuo, ut auguror, nomi- ni dicandum, imitatus in hoc Jaco- bum Wimphelingum; opus certè per- grande atque magnificum, quod dum perfectum fuerit, sollicitabimus, ut ad TE perveniat... De eodem Paulus Langius Pofaviensis monachus in suo adversus Wimphelingi deliramenta li- bello hæc refcribit: Joannes Piemon- tanus Prior B.V.M. in Lacu metro exer- citatus & prosâ, scripsit ad Joan. Kin- zingium artium & medicinæ Doctorem librum unum metricè de laudibus præ- laudati Trithemii nostri, quem intitula- vit, Deuterostroma chiliaftichon. Edidit etiam grande volumen de septem scientiis liberalibus, revera laborio- sum & utile opus, quod ego ipse meis vidi hisce oculis. Incepit & nuper li- brum de viris illustribus conscribere &c. Addit porro Joannes Schæfferus ejus loci Chronographus ineunte seculo XVII. clarus, Piemontanum scripsisse insuper Tractatum quemdam egregiis inspersum documentis & instructionibus ad R. D. FRIDERICUM novellam Ab- batem S. Joannis in Rbingavia, de re- gimine seu cura claustrali; cujus ex- ordium: Cum nonnullos ad regimen claustrale... Laudavit præterea ora- tione eruditâ & fraternæ dilectionis odore fragrante P. Jacobus de Vredis monasterii Lacensis Ven. senem, in quâ pulcherrima severioris disciplinæ hortamenta & exempla interferit, quæ postmodum libello uno collegit Fr. Valerius de Meyen hoc exordio: Sa- cerdotes ejus induam salutari... Edidit ad hæc Tractatum, quem vocavit Cly- peum in deliramenta Jacobi Wimphe- lingi, qui fidem & existimationem Joan. Trithemii in dubium vocare evulgatis literis conabatur: cujus opusculi exordium sic habet: Qui jam dudum amantiſſime Gerharde! Tu- cubrationum mearum... Collegit etiam uno volumine omnes omnium operum Joannis Trithemii graviores dignioresque sententias non inutili la- bore hoc initio: Superioribus libellis hujus operis Jacobe studiosissime graſſa- topbile... Sed & immenso, inquit, va- stog; laudum Trithemianarum complexu, fecundissimi ingenii merito nescias, utrum illi plus laudis & gloriæ, rerum varia-

Pauli Langii,

Joannis Schæffe- ri & alio- rum de eodem te- stimonia.

rum, scientiarum & encomiorum Trithe- mio ornando accumulata copia, an sibi in- exhaustæ mentis admirabilitas adjecerit.. Tantis itaque lucubrationum conten- tionibus cum Piemontanus seram po- steritatem devicerit, hætenus verò latuerit Bibliographis incognitus, hoc elogio ad nunquam intermorituram ejus nominis famam & sequiorum ex- citamentum merito ornandus nobis vi- sus est, quo & Lacensibus stimulum simul & animos adderemus, ut opu- scula ejus omnia, quæ reperiri pote- runt, studiosè colligant, & in publi- cum emittant... Ex symbolis Cl. V. P. Oliverii Legipont.

XXXIV.

NICOLAUS ELLENBOGIUS. † 1543. 3. Junii.

Ottoburani in Suevia Monasterii Ejus Na- Cœnobita doctissimus, natus est in Biberach anno 1481. die 18. Martii Patre Udalrico Ellenbog de Veldkirck Medicinæ Doctore, Matre Margare- ta Weberin. Adolescens Heidelbergæ studuit; inde in Poloniam digressus Mathematicis scientiis, ac præsertim Astronomiæ operam dedit. Hinc in Sueviam reversus amicorum consilio Galliam petiit, & in celebri eo tempo- re Montispefulani studio Medicos au- divit cupiens paternæ artis hæres fieri. Ibidem dum subsisteret, rogatus à quo- dam Doctore comitem se junxit itine- ris quatuor dierum ad montana Sca- fconia, ubi in arce moratus tandem ad Monasterium quoddam Monialium devenit, in quo dies mansit ferè quin- decim, ibique Deo inspirante mundi laqueos cogitare cœpit, quos ut eva- deret, religionis ingressum vovit, & in patriam regressus Ottoburanū celebre tum temporis à bonarum literarum cultu Monasterium ingressus est anno 1504. Bibliothecæ subinde Præfectus, eam in meliorem redegit ordinem; oeco- nomum quoque egit decem annis; tum precibus, ut quietè in cella studiis va- care liceret, tandem obtinuit. Novi- tiorum præterea Magister extitit, quin & juniorum in artibus institutionem in se recepit, ac denique servando Gregi Prioris nomine præfectus fuit, quo in munere plurimum collaboravit, ut scholæ pro religiosa Monasteriorum Sueviæ juventute in solidioribus disci- plinis instruendâ per confœderatos Ab- bates Campidonensem, Zwifaltensem, Weingartensem, Wiblingensem, Och- senhufanum, Elchingensem, Dona-

Religio- nis ingre- ſus, & munia.

werda-

XXXV.

GREGORIUS CORTESIUS † 1548. 21. Oct. S. R. E. Cardinalis.

Cujus Purpurati Patris vitam litera- riam hic damus, ex nobilissima Cortesiorum familia originem duxit: quæ quidem, teste Planusio Campano, in libro de Familiis Italicis, à tempo- re Caroli Magni, Mutinam novam ab Ejus Na- eodem ex ruinis antiquæ Mutinæ, à tales, Gothis Longobardisque destructæ, re- ædificatam, habitare cœpit. Hæc enim Cortesiorum familia à quodam Imperiali Vicario nomine Ludovicus Cortes inter Gallos nobilissimo ortum suum habuit, qui cum esset à consi- liis Pipini Regis Italiæ, Caroli filii, civi- tatem illam inhabitavit. Ex ea igitur Gregorius hic noster natus, ab ineun- te ætate præceptore usus est Severo in linguis, Varimo Familiæ Cisterciensis Monacho, moribus, viro id temporis longè doctissimo, & scien- tiis, à Se- hujus schola ita profecit, ut præter vero Va- Etruscam, Latinam & Græcam linguas rino in- apprimè perceptas haberet, Philoso- struitur. phorum & Theologorum arcana per- disceret, atque acerrima vi ingenii di- vinæ paginæ mysteria pervestigaret. Hujus præclaræ institutionis laudes ipse Gregorius textit in epistola ad Severum his verbis. „ Nemo te mihi est amicus „ antiquior, nemo magis conjunctus, „ nemo cui æquè omnes studiorum „ meorum qualescunque fructus acce- „ ptos referre debeam. Non enim „ memoria nobis excidit, nec excidet „ profectò aliquando, cum tu jam tum „ princeps Ordinis tui, atque adeò „ maxima dignitate præditus, me ado- „ lescentulum, & adhuc in literis bal- „ butientem, tantum aberat, ut sper- „ neres, ut ultrò etiam facilitate co- „ mitatèque tua ad continuum con- „ tubernium semper provocâris. Cum „ noctes diésque me quietem studio- „ rum tuorum interpellantem, non „ modò non repellebas, sed ne vultu „ quidem subtristiore molestè id ferre „ unquam mihi visus fueris. Reso- „ nant adhuc in auribus meis sanctif- „ simæ illæ adhortationes, & gravif- „ sima præcepta, quibus me assidue & „ ad bonarum literarum studia, & ad „ Christianam pietatem hortabare. „ Cum ea Ordinis gravitate, quâ tunc „ eras, etiam circa incunabula mea „ cum latinarum tum græcarum lite- „ rarum, mecum, ut ita dicam, re- „ pueraſcere non gravareris, ut ad ea,

U u 3

„ ad

werdanum, Urfinensem &c. Ottobu- ræ erigerentur. Tanto autem discen- di flagrabat studio, ut jam Sexagena- rius linguarum Orientalium publicam lectionem cum aliis audire voluerit; quâ ob rem petità ab Abbate suo licen- tiâ, repulsam cum tulisset, graviter con- questus est in quibusdam epistolis. Ar- tem tornatoriam, dum vacaret à stu- diis, præ cæteris exercuit; Vacabat autem subinde, quòd capite esset de- biliori, ut ipse frequenter meminit suis in epistolis. Librorum quos habere poterat, verus helluo, perpetuè eor- um lectioni incubabat. Paralyſi ad extremum correptus vivere desiit anno 1544. die 3. nonas Junii ætatis LXIII. Ejus porro epitaphium tale superat à F. Bartholomæo Stellâ Wiblingensi Monacho positum:

obitus & epita- phium.

Filius hic docti Patris Ellenbogius alto
More hominum somno rite sepultus adest.
Vir pius atque bonus, Musarum fidus amicus,
Nursinque Ducis Religione nitens.
Vivus & insignes artes prudenter amabat,
Mortuus huic mundo gaudia summa tenet.

Virum egregiè doctum fuisse non so- lùm in latinis, græcis, hebraicisque literis, sed etiam in Theologicis, Phi- losophicis, Medicis, Mathematicis, aliisque melioribus disciplinis demon- strant reliqua ejus ingenii monumenta hinc inde dispersa, quorum collectio- nem luculentam, quemadmodum Em. Card. QUIRINUS vocat, haud ita pri- dem adornaverat Cl. P. Michaël Reich- becius Ottoburanæ Bibliothecæ Præ- fectus, Montefalconio dicandam sub- tit: Conspectus vitæ & Scriptorum El- lenbogii, sive Anecdota Bibliothecæ Otto- buranæ &c. quam tamen collector ipse postea Superiorum exasperatus duritie Vulcano tradidit. Superant verò in manuscriptis nonnulla omninò digna, quæ in lucem publicam proferantur, videlicet 1. Commentarius in Regulam S. Benedicti. 2. Tractatus quidam Po- lemici contra Lutheranorum errores de bonis operibus; de Religiosis & vita mo- nastica, de dolis & machinis heterodoxo- rum; de Sanctorum cultu, Reliquiis, imaginibus; de purgatorio & mortuo- rum suffragiis. 3. Miscellanea quæ- dam secundum ordinem librorum & Capitulorum Bibliæ. 4. Volumen epi- stolarum ad Vitum Bildium Acropoli- tanum Ss. Udalrici & Afræ apud Au- gustam Monachum. Et alia quædam nobis incognita. Ex symbolis P. Oli- verii.

ingenii partus.

„ ad quæ verbis me hortabare, te
„ ipsum ducem, & prævium nobis
„ exhiberes. „

Juri Civili & Canonico Bononiæ & Patavii operam navat.
Sermo- nis nitore & græcâ linguâ eminet.
ex Audi- tore Cau- sarum
fit Mona- chus.
Ab insti- tuto Mo- nastico retrahi- tur.
Quod ipse ta- men con- stanti ani- mo reti- net.

His verò literis, quarum cognitio- ne à Severo Varino GREGORIUS imbu- tus erat, non contentus, Juri Civili at- que Canonico Bononiæ primùm, po- steà Patavii insignem operam per an- nos quinque navavit, nullùmque seu elegantioris seu sublimioris doctrinæ genus fuit, quod ille non ad unguem calleret. Etsi verò ad studia juridica se contulisset, æquo tamen animo pati non potuit, sermonis nitorem at- que elegantiam, quam tanto sibi la- bore & studio comparavit, barbaro- rum sordibus maculari. Seu Græcè, seu Latine scriberet, mirè elegans erat, ita ut *Gualterius Corbetta*, vir multipli- ci literarum eruditione optimè prædi- tus, ad *Joannem Moronum* Cardina- lem dicere solitus sit, se multos qui- dem literarum græcarum & latina- rum studiosos vidisse, in utroque au- tem genere consummatum æquè, ac *Gregorius Cortesius* esset, invenisse neminem. Quamobrem apud *Joannem Cardinalem Mediceum* tanto in honore & pretio fuit, ut eum sibi ab epistolis, negotiisque domesticis esse voluerit. Quo munere ita præclare functus est, ut etiam Cardinalis (qui ad summi Pontificatus fastigium, assumpto *Leonis Decimi* nomine postea evehctus fuit) *Causarum Auditorem*, ut vocant, eum sibi delegerit. Susceptâ provinciâ non ita diu illam administravit; cum enim oneris litigiorum ac laborum esset plena, ipse verò ad sacrarum Literarum studium, vitamque in quiete transigen- dam divino instinctu pertraheretur, ea ultrò se abdicavit. Sibi redditus, in religiosam Divi Benedicti familiam se solemniter dicavit in cœnobio, quod in agro Mantuano ab eodem sancto Legislatore nomen fortitum est.

Quæ res cum Cardinalem non mi- nimâ molestiâ afficeret, scripta ad *Gregorium* epistola, petiit certior ab eo fieri, quibus rationibus adductus, id consilium secutus fuerit. Postremò plus amori quam religioni concedens, persuadere nitentur, ut immutato consilio ad pristinum vivendi genus & ad consuetudinem suam omninò re- verteretur. Cui verò *Gregorius* in hæc verba rescripsit: „ Ego verò pro ejus- „ modi amore, immortales tibi gra- „ tias ago, video enim adhortatio- „ nem istam tuam ab amicissimo ani- „ mo proficisci, eoque te decipi, quod

hoc vivendi genus, ut plerique om- nes, omnino improbandum esse du- cis. Quòd si & animi mei indolem memoriâ teneres, & ea quæ tecum sæpius locutus sum, nequaquam me novum hoc genus vitæ sequi vel- le, tantoperè admirareris: magis autem nunc demùm id me arripuif- se tibi esset admirandum. Satis enim, ex quo me in numero dome- sticorum tuorum ascripsisti, à te cognosci potuit, nihil adeò animo meo impressum, inculptumque ef- se, quam ut omninò ex Christiana pietate vitam agens, iis potissimùm studiis operam darem, quibus & animus excoli posset, & ea, quam tantoperè desiderabam, vera religio intelligeretur, ad quam in posterum tanquam ad certum destinatumque locum, omnes cogitatus meos di- rigere possem. Id verò cum persua- sum mihi esset, inter hominum tur- bas & fori jurgia me assequi non posse, in religionis portum me con- tuli. Non quòd in communi hac omnium hominum vita salutem in- veniri posse non suspicer, sed quòd jam inde ab ineunte pueritia, pra- vis admodùm consultoribus usus, ambitione scilicet & quærendi cupi- ditate, quæ quicumque mihi erant à latere, ut animo meo altiùs infi- gerent, sumoperè laborarant, ejus- modi laqueis me impeditam esse sentiebam, ut nisi omninò immu- tato vitæ genere, non studiorum, non Christianæ pietatis, non liber- tatis denique ratio aliqua à me ha- beri posset, vixdum enim decimum & septimum ætatis annum attige- ram, cum me fratres insignis ejus dignitatis ornari fecerunt, cui à do- cendo vulgò nomen inditum est; cum jam quinquennium Juriscon- sultis operam dedissem, statimque inter domesticos tuos adscriptus, curam abs te accepi audiendarum litium. Hic verò nemo melius te ipso testatam animi mei molestiam potest deprehendere: scis enim quantoperè angi consueverim, cum ab honestioribus disciplinis & sacra- rum præcipuè literarum studiis, ob- lites & jurgia retrahebar, bis dein- de, intra menses septem, gravissima vi morbi afflictatus, cum omnes Ro- manum cœlum nobis aufugiendum esse clamarent, Mutinam me con- tuli: ibi verò cum ocij spes aliqua se mihi primo obtulisset, repente gentilis quidam meus, qui pro Mu-

„ tinenti

„ tinenti Episcopo jurisdictionis sacro- „ rumque procuracionem habuerat, „ è medio sublatus est, tum verò me „ invitum & reluctantem propinqui „ necessariique idem munus obire „ coegerunt. In quo cum non corpo- „ ris solum mentisque laborem, sed „ maximum etiam animi periculum „ experiret, omni studio diligentiaque „ cogitare cœpi, si qua ratione diffi- „ cillimis illis laqueis me expedire pos- „ sem, nullaque mihi visa est oppor- „ tunior, quam si ex ejusmodi tempe- „ state in cœnobii alicujus portum ef- „ fugissem, statimque se mihi obtulit „ collegium hoc Divi Benedicti Man- „ tuani, in quo jam menses quatuor „ solutus omnibus curis, quæ antea „ sacrarum Literarum studiis, & in sa- „ crificiis divinarum laudum conquie- „ sco, fruorque literato, & gratissimo „ ocio, à quo si me revocare iterùm „ tentaveris, sponsæ verbis ex Salo- „ monis Epithalamio tibi sum respon- „ surus: *Expoliavi me tunica mea,* „ *quomodo induar illa? Lavi pedes meos,* „ *quomodo inquinabo illos?* Et ut finem „ aliquando faciam, libenter omnes „ Romanos fastus, libentius delicias, „ libentissimè animi corporisque peri- „ cula vobis derelinquo, qui & gene- „ rosiore indole, & excelsiore animo „ præditi, per ejusmodi senticeta illæ- „ si potestis incedere. Ego verò in „ minima cellula delitescens, præclare „ mecum agi putabo, si prioribus vi- „ tæ vulneribus cicatrices à me obdu- „ ci potuerint. Vale. „

Perstitit igitur *Gregorius* in vita monastica, quam prudenter cœpta, tam religiosè à se excultâ. Literis verò, quorum studio mirum quantum affi- ciebatur, eam operam dedit, ut no- men boni Religiosi potius quam docti appeteret. *Nunquam*, inquit in Epi- stola ad Christophorum Longolium, *nunquam ita docti inane nomen appetii, ut non longè magis desideraverim non ha- beri modò, sed etiam bonum virum esse. Ut etiam si alterutrius facienda esset ja- ctura, næ ego haud paulò malim id propter quod potissimum cupimus docti esse, quam non vanam modò & inuti- lem, sed etiam eo pacto perniciosam do- ctrinam.*

Per ea tempora Lerinense in Gallia Monasterium in cœmendam habebat *Augustinus de Grimaldis*, Grassensis Episcopus, generis prosapiâ, doctri- næ copiâ, ac virtutum ornamentis summè conspicuus; qui cum pro com-

perito haberet, in Congregatione Ca- sinensi bonas literas cum disciplina monasticæ observantia majorem in modum florere, Lerinense Asceterium eidem subjecit & univit. Quò factum, ut *Gregorius Cortesius* cum aliis quibus- dam, piissimis juxtâ ac doctissimis Mo- nachis eò mitteretur. Tum verò otio literario, quod quidem in legendo sa- cro codice aut pervolutandis sancto- rum Patrum scriptis conterebat, nihil beatius optabiliusque sibi contingere posse existimavit. Sæpius verò cum Monœci apud Grassensem Episcopum, quo summo Mæcenate utebatur, dies complures oportebat esse; unde cum aliquando se licèt difficillimè explicâ- set, ad studia sua reversus, totum se in literis abdidit, & cum sodalibus, qui pari amore tenebantur, otio honestissimo perfruebatur. Ex studiis verò suis hunc etiam fructum præcla- rissimum percepit, quòd virorum cum doctrina tum dignitate summorum gratiam eruditionis opinione college- rit; qui universi ex ejus literarum ele- gantia ita de ipso sentiebant, ut do- ctorum omnium sine controversia ordi- nem ipsum ducere existimarent, prin- cipemque Cortesium in ore haberent, quotiescunque de hominibus eruditis- simis inferebatur mentio. Nec pauci fuerunt, qui ut ejus alloquio coram fruerentur, in Insulam Lerinensem, susceptis magnis itineribus, se contu- lerunt. Ex his referre licet *Stephanum Saulium*, *Christophorum Longolium*, *Benedictum Theacenum*, quem philo- sophicis doctrinis instituit, quique de- inde Regis Galliarum filii juventutis moderator fuit. Subinde *Cortesio* in mentem venit, collegium doctorum virorum in Insula Lerinensi excitare; sed huic consilio, quod doctissimis quibusque mirificè probatum fuerat, captivitas Regis *Francisci* ad urbem Ticini intercessit. Postea *Cortesio*, licèt invito, ex Lerina solvendum fuit. Cau- sa profectiois fuit parùm prospera valetudo, qua graviter laborare cœ- pit ex distillationis assidua à capite in pectus acerbissima molestia; quæ infir- mitas non procul abesse putatur à vi- tæ periculo, præsertim cum accedit studiorum labor, & vocis in sacro odæo penè assidua contentio. Ita verò, tam- etsi ægrotaret, virtutibus ac regulari observantia enituit, ut recuperata va- letudine unus communi suffragio di- gnus sit judicatus, qui omnibus præ- ficeretur. Cum verò *Vitalis* Monâ- chus ei per literas significasset, se, ut

Corte-

Quæ ut effugeret, in cœnobio se abdidit.

sua in se- culo facta consue- rat.

Ejus ani- mi mode- stia.

Ad Leri- nenses ac- cessit.

Summo- rum Vi- rorum gratiam colligit,

pluresque ad se dis- cipulos allicit.

sinistrâ valetudi- ne affici- tur.

Cortefius hujus dignitatis culmen assequeretur, omnem operam & studium adhibuisse, illi quidem pro tali voluntate gratias habuit, hoc tamen ipsum etiam scire voluit, nihil unquam sibi acerbius accidisse, nihilque posthac accidere posse, quod gravius ferat, quam molestissimum ejusmodi administrationis onus. Epistolam fanè dignissimam, quæ ab ambiosis Prælatorum & Magistratum candidatis terque quaterque legatur. Abbatis igitur infulis decoratus, primum S. Petri Perusini cœnobium, deinde S. Benedicti Mantuani, tum varia Monasteria eâ prudentiâ & discretione gubernavit, ut non modò omnibus admirationi & incitamento ad virtutem esset, sed & vulgari elogio *dulcis & sapiens Abbas* nuncuparetur. Cum *Reginaldo Polo*, quo tempore Abbas erat S. Georgii Majoris Venetiis, magna ipsi necessitudo intercessit, de qua plura habet Em. Card. Quirinus in Diatriba ad Card. Poli Epistolas.

Per annos sui regiminis de re bibliothecaria haud parùm sollicitus fuit. Præstantissimos quosque libros quæ Græcos quæ Latinos pro instruendis monasteriorum Bibliothecis undique magnis sumptibus comparavit. „*Sunt jam apud nos*, inquit in Epistola ad Dionysium Faucherium, *ferè omnes antiquorum in sacros libros commentarii, in quibus legendis ad ratione afficior, ut tandem videar mihi oc-cultissima mysteria, atque ut ita dicam adyta penitus ingredi posse, & nunc demùm intelligo, quàm nihil scire possunt in sacris Literis, qui græcæ linguæ sunt omninò ignari.*”

Illud etiam *Cortefio* in acceptis refferri debet, quòd tersè, purè, & nitidè scribendo operam adhibuerit, ut Theologiæ & Philosophiæ venustas orationis, tanquam duabus matronis debitus cultus & decor restitueretur, quo per injuriam exspoliatae, squallentes diu obsoletæque jacuerant.

Ut sibi magistratu abire liceret, quo reliquum ætatis in optimis & artibus & studiis collocare posset, haud semel à Superioribus petiit; sed cum his secus videretur, eorum voluntati acquievit.

Doctrinæ igitur, prudentiæ, probitatis, cæterarumque ejus virtutum fama longè latèque pervadente, cum S. Georgii Majoris Venetiarum Abbas esset, à *Paulo III.* acerrimi judicii

Pontifice, Romam est accersitus, ut unà cum aliis doctissimis & integerrimis Viris, quæ ad Dei gloriam, & Ecclesiæ reformationem magis conducere viderentur, sibi proponeret, & optimis consiliis adesset, in arduis illis Catholicæ Ecclesiæ anfractibus, ut refert *Antonius Caracciolus*, Clericus Regularis, in vita (m) Mss. Pauli IV. qui tunc *Cardinalis Caraffa* vocabatur. Ejusdem Cardinalis Caraffa operâ haud ita multò post ab eodem *Paulo III.* *Cortefius* Visitator Apostolicus per totam Italiam constitutus fuit, indeque in Germaniam missus, eos inter Theologos *Thomæ Campesio* Apostolico Nuntio comites datos, qui rebus fidei consulere, & Ecclesiasticæ disciplinæ, solemnique Colloquio Wormatiensi, à Catholicis & Heterodoxis celebrando, præsentessent, anno 1540. In ea regione gravissimis laboribus pro Religione perfunctus, cum in Italiam redisset, ac Monasterio S. Benedicti propè Mantuam adhuc præfesset, ab eodem *Paulo III.* sacro Senatu miro consensu approbante, anno 1542. die ultima Maji Pontificatus sui octavo Cardinalis tituli S. Cyriaci in Thermis fuit renuntiatus, creatusque Episcopus Urbinas (concesso quoque privilegio, ut purpureo uteretur amictu, quod etiam idem *Paulus* Cardinali *Philippo à Camera*, Gallo, pariterque *Benedictino* antea indulserat, ne colore differrent, qui dignitate sunt pares) Cæterum miris eum laudibus cohonestavit *Paulus* literis ad eum datis; cui *Cortefius* binis aliis epistolis elegantissimè scriptis respondit, ac gratias egit.

Gregorio ad purpuram assumpto humanissimis literis gratulati sunt viri gravissimi, *Petrus Bembo*, *Jacobus Sadoletus*, *Joannes Moronus*, *Rodolphus Pius*, *Guido Ascanius Sfortia*, *Joannes de Salviatis*, Cardinales, Collegium Mutinensium Canonorum, *Dionysius Faucherius*, aliique plures Prælati & Abbates. Ipse verò *Gregorius*, *Alphonso Ciaccono* (n) teste, nihil ob novam dignitatem candoris, nihil probitatis, nihilque antiquæ comitatis amisit; sed potiùs omnibus gratus, in sacrarum Literarum studiis innocenter ac piè noctes diésque transegit. Cum doctissimis viris per totam ferè Europam familiaritatem, & frequens per epistolas colloquium habuit; à *Bembo* & *Sadoletto* Cardinalibus celebratus ob ingenium

Abbas in-
vitus re-
nuntia-
tur.

Rei Bi-
bliothec-
ariæ,

& fermo-
nis nitori
consulit.

A. 1541.
Cardina-
lis & Epi-
scopus
creatus,

Nihil can-
doris &
studii in
dignitate
remisit.

nium propè divinum, atque excellentem doctrinam; ab aliis etiam Cardinalibus, ut à *Joanne Mediceo*, & *Joanne Morono*, aliisque doctrinâ illustribus Viris, *Christophoro Longolio* scilicet, *Benedicto Theocreno*, *Federico Fregosio*, *Stephano Saulio*, *Pamphilo Saxo*, *Dionysio Faucherio*, aliisque compluribus literas amoris, & optimæ de ejus virtute opinionis testes accepit.

Vivere
desiit
A. 1548.

In eo culmine annos sex omninò versatus, quo tempore nunquam carni & sanguini ut acquiesceret; persuaderi potuit (erat enim vir integerrimus) ad Superos evolavit Romæ an. Domini 1548. 12. kalendas Novembris, & in Basilica duodecim Apostolorum conditus fuit, ante altare S. Eugeniæ. Morti proximus familiari suo adstanti dixisse fertur: *Ecce jam pluribus annis Cardinalis fuimus; quid autem nunc superest de hoc honore? quando satius fuerat in Religione mori, ubi minus erat animæ periculum.* Quæ fanè verba ad eliminandam ambitionis pestem utinam Regularium omnium imis cordibus infingerentur. Plures clarissimi ac doctissimi Cardinalis lucubrationes temporum injuriâ, vel majorum negligentia perierunt, haud parva equidem Republicæ Literariæ jactura. Quæ verò supersunt, hæc sunt.

Ejus in-
genii par-
tus.

1.) *Tractatus adversus negantem, Petrum Apostolum Romæ fuisse.* Inscriptus est *Adriano VI.* Pont. Max. impressus verò postea Venetiis apud Franciscum Franciscum Senensem A. 1537. in 4. Hunc Tractatum *Ludovicus Ellies Dupin* Novæ Bibl. Eccles. Tom. xiv. p. 187. diligenter ac summatim recenset, & eximie commendat: nihil elegantius, & venustius hac scriptione legi posse dicens: *Erat enim*, inquit, *sapiens, moderatus, æquus, omnibusque prærogativis, quæ honestum virum, optimūque Scriptorem decent, perquam ornatus.*

2.) *Epistolarum Familiarium Latinarum Lib. I.* Venetiis apud eundem eodem anno in 4. Uterque liber operâ Heriliæ Cortesiæ de Monte, cui *Gregorius* fuerat patruus, *Gregorio XIII.* ab ea dicatus, prodiit. Vix ulla à viris doctis seculo XVI. scriptas epistolas reperias, quæ præcâ illâ elegantia, nitore, candore, humanitate & judicio Cortesii epistolis anteponi debere videantur. Unde easdem plurimi ab eruditissimis fieri, ex vero testatur *Pet. Ricord.* in Hist. Monast. & Em. Card. Quirinus in Diatriba ad Regin. Poli Epistolas.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

3.) *Pœmata ad imitationem Catulli*, Venetiis ex officina Aldi, simul cum opere Sannazarii de Partu Virginis; de quibus Jo. Mathæus Toscanus in *Pepla Italiae* ita cecinit:

*Quis neget hoc magnum, tot ubi post seculâ pri-
mus
Tractas Catulli Barbiton?
Sed nimium lasciva tuâ quod plestra Catulli
Ad digniorem usum vocas,
Calicolūque dicas regi, debere fatetur
Tibi Catulli barbitos.*

4.) *Quam plurima Carmina in laudem D. Petri Apostoli*, quæ impressa reperiri autumat *Plac. Rom.* in *Supplem. de Vir. Illustr. Casin.* cap. 31.

5.) *Carmen Saphicum de Vita S. Honorati Arelatensis Episcopi.* Incipit: *Unde resplendet jubar hoc coruscâ luce?*

6.) *Lerinenfis Insulae & Cœnobii laudes* eodem carmine. Incipit: *Parva sed felix meritis Lerina.* Inferuit *Cortefius* hoc Poëma epistolæ suæ ad *Heliseum Monachum*; unde depromptum fuit à *Vincentio Barrali Salerna*, qui illud initio Chronologiæ *Lerinenfis* exhibet *Lugduni* 1614. Hanc editionem præcessit ea, quam *Angelus Grifelli* è *Congr. Casin.* accuravit Venetiis apud *Vincentium Accolti* anno 1575. ad calcem Historiæ Monasticæ. vid. *Armell.* part. 1. pag. 30.

7.) *In Deiparam Virginem Hymnus carmine Glyconico Pherecratio*, qui impressus fuit in *Tom. 3. Operum Titi Prosperi Martinengi.* Est carmen in Annuntiationem *Deiparæ.* Incipit: *Suave dicite Virgines Carmen.*

8.) *Novum Testamentum Vulgatæ editionis correctum & restitutum.* Impressum Venetiis apud *Juntas* teste *Petro Ricordato*, loco supra dicto.

9.) *De Theologica institutione.*

10.) *De Theologia & Philosophia Tractatus.*

11.) *De Peccato originali Commentarius.*

12.) *De Potestate Ecclesiastica Tractatus.* Ista aliâque refert *Marus* in annot. ad *Supplem. Placidi Diaconi Casin.*

13.) *Hymnorum diversometro lib. I.* impress. teste *Ant. Teisserio*, in additionibus ad *Elogia* desumpta ex libris *Historiarum Jacobi Augusti Thuani.*

14.) *De direptione Urbis Genuensis*, impress. teste eodem ibidem.

15.) *De Viris Illustr. Ord. Monastici Lib. I.* qui sublatus fuit ex *Bibl. S. Benedicti de Mantua*, in qua viridi panno vel corio coopertus asservabatur,

X x

ut

(m) Tom. I. pag. 88. apud *Armell.* part. 1. p. 134. & *Card. Quir.* in laudata Diatriba.

(n) Tom. 2. col. 683. & seq. edit. Rom. 1677.

ut refert *Wion Lign. Vit. l. 2. c. 9. pag. 216.* Hic etiam impressus teste eodem *Teiffario*, penes quem tamen sit fides. Transtulit quoque ex Græco in Latinum Sermonem xvi. S. Basilii de virginitate, impressum teste eodem.

Ipsi etiam insignes illos 4. libros in *Magistrum Sententiarum* aliqui attribuerunt, ut *Oldoinus* in *Athen. Rom. pag. 287.* *Torrignus* lib. de *Scriptor. S. R. E. Cardinalibus*, *Natalis Alexander* *Hist. Eccles. seculi 15. & 16. cap. 5. art. 2. n. 25.* ubi de eo agit, *Gravefon* *Hist. Eccl. tom. 7. Colloq. 5. p. 429.* *Eggisus* *Purp. Doct. Lib. IV. pag. 590. sed non rectè* (inquit *Marus* loco eodem pag. 36.) *nam eorum verus author fuit PAULUS CORTESIUS Protonotarius Apostolicus.*

In Epistola ad Stephanum Saulium meminit *Cortesi* vasti cujusdam Operis, cui lucubrando se manum admovisse, ejusque caput unum pro specimine ad eundem se mittere dicit: *Opus est, inquit, ut scis, cujus non modò coronidem, sed nec adhuc penè dicam fundamenta posuimus. Et si aliquibus longior in hoc proœmio videbor fuisse, debent illi ex hoc membro, laxitatis totius corporis conjecturam facere. Excrescet enim, quod adhuc conjicere possumus, in sex & triginta libros; qui deinceps in sex tomos, ut fastidio lectorum prospiciamus, dividantur. Fortasse etiam, ut sunt mutabilia hominum ingenia, nihil perfectò opere remanebit &c.* Credibile est, quod *Cortesi* aliis præpeditus negotiis hoc Opus ad fastigium non perduxerit.

Quàm plurimi Scriptores *Cortesi* nostri sumina cum laude meminerunt. *Henricus Spondanus* *Græcis Latinisque literis excultissimum* vocat, *Juris quoque consultissimum.* Vide plures apud *Eggisium* in *Purpura Docta*, & *Armellinum* in *Bibl. Casin. part. 1. p. 185.* ac novissimè *Em. Card. Quirini* *Diatribam ad Epistol. Regin. Poli* ubi p. 368. ipsi *Launois*, magnus ille *Polyhistor*, qui nihil ignorare videri volebat, meritò admirationem movet, dum dicit, *se ignorare, an aliquid Cortesi scripserit.* Ejus Opera à *Jacobo Thuano* discere potuisset ad an. 1548. ubi ejus laudes ob pietatem, & doctrinam celebrat.

XXXVI.

ISIDORUS CLARIUS
Fulginei Episcopus.

† 1555.
28. Maji.
Natus
Clarri
A. 1495.
ISIDORUS CLARIUS clarissimum Con-
greg. Casinensis lumen, *Clarri*, quod

Oppidum est Agri Brixiani, modicis, monasti-
humilibusque parentibus natus anno cen in-
1495. Parmæ in Monasterio S. Joannis duit 1517.
Evangelistæ inter Benedictinos admif-
sus anno 1517. die 24. Junii, sapientiâ,
ac virtute non modò Patriam & Pa-
rentes, sed etiam Italiam, imò Catho-
licam Ecclesiam illustravit; ut enim
erat mirabili, celerique ingenio præ-
ditus, adeò profecit in literis; ut præ-
ter severiores disciplinas, Hebraicè,
Græcèque doctus, sub *Paulo III.* tota
Romanæ Aulæ admirationi esset, ut
de eo *Ferdinandus Ughellus* *Ital. Sac. curiæ Ro-
tom. 1. pag. 770.* *Evectus* quidem jam
fuerat à Patribus Congr. Casin. ad Ab-
batis dignitatem (*ejus enim merita tum
in scientiis nobilioribus, tum in morum
insigni sanctimonia perpenderant*) jam-
que Monasterium S. Jacobi de Ponti-
da in Dioecesi Bergomensis administra-
verat; quo tempore Concilio Triden-
tino tanquam Abbas, & Theologus
unâ cum *Luciano* Mantuano item Ab-
bate *Pomposiano* interfuerat; rege-
bátque tunc magnâ cum integritatis,
ac regularis observantiæ laude, Cœ-
nobium S. Mariæ Cæsen. cum à modò
laudato Pontifice *Paulo III.* Episco-
pus *Fulginei* creatus fuit, qui, ut lu-
pulo sibi commisso, totique Ecclesiæ
doctrinâ ac sanctitate præluxit.

Gregem namque adeò accuratè Verbo
verbo, & exemplo pavit, eximiâ in potens &
pauperes charitate, ac in omnes man- opere.
fuetudine atque patientiâ, ut Pasto-
rem planè Apostolicum sibi à Deo do-
natum *Fulginate* venerarentur, ac sibi
ipsis de eo gratularentur, nunquam
mirari ac laudare desinentes eleemo-
synarum copiam, quibus pingues Epi-
scopatûs redditus ferè omnes in ege-
nos impendebat, minimâ eorum parte
suis, familiæque (*exigua illa quidem*)
necessariis usibus attributâ; nec his
contentus piissimus Antistes, duode-
cim etiam nobiles Viros instituit, qui-
bus curæ esset, vel ex proprio censu,
vel ex alienis elemosynis, pauperum
necessitatibus subvenire, quæ sodalita-
tas sub invocatione D. Martini, etiam
num ibidem perseverat, ac floret, cum
interim carni, & sanguini minimè ac-
quiescens, propinquis, & affinibus ni-
hil omninò elargiri vellet, nec eorum
quemquam apud se sustentari patere-
tur; nam fratris filium, qui *Fulgineum*
advenerat eum rogatum pensionem ali-
quam in exiguæ fortis levamen, va-
cuum dimisit, tenui tantum ad rede-
undum

undum in patriam viatico donatum, auream illam sententiam subinde proferens, *Non Affinibus ditandis, sed Pauperibus alendis Ecclesiasticos census sibi fuisse concreditos.*

Gregem
sollicitè
pascit.

Haud minori diligentia Ovium suarum animas Christianis virtutibus instruendas, quàm infirma eorum corpora misericordiæ officii fovenda assiduè curabat. Totam idcirco perlustrans Dioecesim, celebratâque Synodo, sapientissimis eam reformavit institutis, ac saluberrimis, quæ instituerat, corroboravit decretis; concionabatur quàm frequentissimè, & Christianæ, Catholiceque doctrinæ capita adversus ejus temporis Novatores, ut ab eorum pestilentia populum suum præservaret, facundissimè explicabat, confirmabatque. In vitia acerrimè invehebatur, ad virtutum ac perfectioris vitæ amorem ferventissimè excitabat. Nihil denique prætermittebat, ut Optimi Pastoris, tum Divini verbi prædicatione, tum sanctiss. operum exemplo, numeros omnes impleret.

Ejus pa-
tientia
specimen.

Insignis, atque heroicæ ejus patientiæ hoc referunt exemplum plures Authores de eo agentes, quòd cum improbus quidam, quem ad pacem & concordiam cum proximo ineundam exhortabatur, eum alapâ percussisset, vir Dei, ne verbum quidem rependit, sed corde, ac vultu omninò immotus, quâ coeperat via, ire perrexit.

Quan-
tum do-
ctrinâ
præstite-
rit.

Quantum autem doctrinâ, ac omnigenâ eruditione præstiterit, & quàm meritò Sapientissimi Viri famam apud doctos omnes obtinuerit, ex librorum ejus lectione facillimè cognosci potest. Orationes utique, quibus populum in Christianâ instituit Philosophiâ, quo animarum zelo, quo spiritûs ardore, quâ sermonis eloquentiâ, elegantia & candore, qua denique sacra Scripturæ profundâ admodum intelligentiâ præditus fuerit, perspicuè indicant, magna utique cum legentium utilitate. Hebraicæ namque, Græcæque linguæ subsidio, Divinas scripturas in ipso fonte altius potavit, puriusque hausit, adeò ut antiquis illis, sanctissimis, doctissimisque Ecclesiæ Patribus, ob styli similitudinem, sermonis gravitatem, majestatem denique sententiarum, meritò conferri possit.

Ad Con-
cil. Tri-
dentin.
missus,

Quapropter missus à *Paulo III.* Tridentinum (inquit prælaudatus *Ughellus*) ut Concilium suo interventu jvaret, *tanta plerumque linguæ facundia*
P. Ziegelbauer *Hist. P. III.*

ditate, *fluminèque scientiarum, fidei pro ora-
causas peroravit, ut quidquid dixisset, culo ha-
à Patribus Concilii pro oraculo habere- betur.*
tur. His addendum, *Isidorum* non solum prosâ, verum etiam sacra poësi plurimum valuisse, Græcosque ac Latinos Poëtas diligenter versasse, quod cum antea passim omnibus notum esset, ex nuperâ Epistolarum ejus editione, operâ *Benedicti Bacchini*, Mutinæ celebratâ, in quibus identidem egregia quædam ejus Poëseos specimina proferuntur, liquidò cunctis apparuit. Cæterum *Isidorus* sapientiâ, ac meritis plenus, gestis quoque præclarissimis ubique celeberrimus, laborum, ac virtutum præmia in Cœlo recepturus, terras reliquit anno 1555. V. kal. les dese-
Junii, ætatis suæ 60. sub *Marcello II.* ruit an.
Pont. Max. & *Carolo V.* Cæsare, cu- 1555. 28.
jus sanctitatis odorem (ut cum *Ug- Maji,*
hello concludam) *nulla ætas, nulla vis unquam extinguet.* Ei *Fulginate* inscriptionem sepulchralem hujusmodi posuere.

*Isidorus Clarius Brixienfis, Ful- hoc Epi-
gineæ jam septem annis Episcopus, taphium
vitâ & moribus integerrimus, consecu-
emplo, & verbis admirabilis, do- tus.*
Etrinâ clarissimus, Christiana, Græ-
cæque, Hebraica, Latinâ, mira in
pauperes charitate ignitus, annum
suæ ætatis circiter sexagesimum a-
gens, acutissimâ correptus febre,
patientissimè, placidèque obdormi-
vit, ac quadraginta post mortem
horis, post assiduam populi deoscu-
lationem, maximis cum lacrymis
ejusdem, non scietens, certè prob
mirum! sed redolens hic situs est die
XXVIII. Maji MDLV.

SCRIPTA.

1.) *Ad eos, qui à communi Ecclesiæ Adhorta-
sententiâ discesserunt, adhortatio ad tio ad
concordiam.* Mediolani apud Calvum concor-
1540. in 4. Parisiis per Nicolaum Di- diam.
vitem; Mutinæ typis Antonii Cappo-
ni 1705. accurante doctissimo Bene-
dicto Bacchino, qui auro gemmisque
pretiosiore vocat lucubrationem. In
hac verò Adhortatione *Isidorus* ab
Heterodoxis controversa diverso quodam
atque inusitato hætenus modo
tractavit, eo sanè dicendi genere,
quod ab optimo quoque, & amari in-
telligebat, & profectò esse amandum
X x 2 exi-

existimabat, ut scilicet Adversarii redarguantur quidem, sed ita, ut semper de reconciliatione & pace cogitetur.

De modo divitiis adhibendo.

2.) De modo divitiis adhibendo homini Christiano ad Concives suos Brixianos, salutaris Oratio. Mediolani apud F. Minicium Calvum anno 1540. in 4. & iterum Mutinæ apud Antonium Capponum anno 1705. in 4.

V. & N. Testamenti editio.

3.) Vulgata editio Novi, ac Veteris Testamenti, quorum alterum ad Hebraicam, alterum ad Græcam veritatem emendatum est diligentissimè, ut nova editio non facile desideretur, & vetus tamen hic agnoscat, adjunctis ex eruditissimis Scholiis &c. Venetiis apud Petrum Scheffer Moguntinum Germanum anno 1542. in fol. & iterum cum hoc titulo:

4.) Biblia Sacrosancta Veteris ac Novi Testamenti, adjectis ex eruditissimis Scriptoribus Scholiis, ita, uti est, locupletibus, ut pro Commentariis sint; multis enim certè locorum millibus præsertim difficilioribus lucem afferunt, ex secunda Authoris recognitione, Deputatorum Conc. Trid. servatâ Censurâ (id est præcisâ Procemio, ac Prolegomenis) Venetiis an. 1564. apud Juntas in fol. De hoc Opere sic Ughellus Ital. Sac. Tom. I. pag. 770. „Bibliam Sacram transtulit (nempe ex Hebraico & Græco) additis doctissimis Scholiis, quæ tametsi per aliquot annos Ecclesiasticam Censuram senserint graviores, autoritate tamen deinde Trid. Concilii, demptis Procemio, ac Prolegomenis, studioforum desiderio restituta sunt, ut scribit Sixtus Senensis in Biblia. „Plura vid. apud Calmet in Dictionario Historico-Critico &c. Riccardum Simonium in Historiâ Criticâ præcipuorum Commentatorum Nov. Testam. & alibi; Hyacinth Graveson Hist. Eccl. Tom. VII. Danielem Huet. libro de Claris Interpretibus, ubi Isidori partes tuetur contra Melchioris Cani censuram; denique Criticos Sacros, Joan. & Richard. Pearson, &c.

Scholia in Cantica.

5.) In Cantica Canticorum Scholia ex Arcanis Hebræorum eruta. Venetiis apud Ziletum, sive Jolitos anno 1544.

Orationes variaz.

6.) Orationes quatuor habitæ in Concilio Tridentino, nempe Prima de Justificatione hominis. Secunda de imputatione Justitiæ, & certitudine Gratiæ, & duæ de Gloria. Venetiis an. 1548. in 8. & Lovanii in fol.

7.) Super Missus est, h. e. in cap. 1. Lucæ, & super Canticum Magni-

ficat, Orationes variaz de Beatâ Virgine, verborum elegantia & sententiarum gravitate, undique refertæ, Venetiis apud Franciscum Franciscum 1565.

8.) In Evangelium Lucæ Oratio. In Evangelium Lucæ. nes quinquaginta quatuor, in quibus præter verborum elegantiam & sententiarum gravitatem, innumeros ferè, tum Novi, tum Veteris Testamenti obstrusiores locos illustratos (quod maximum, & præcipuum est) Pietas Christiana in primis elucescit; in publicum prodire, Venetiis apud Dominicum Nicolinum operâ Benedicti Guidii, & item apud Franciscum Franciscum anno 1565. in 4.

9.) In Sermonem Domini in Monte habitum secundum Matheum, Oratio. In Sermonem Domini. nes sexaginta novem ad Populum, quibus cuncta Christianæ vitæ præcepta traduntur, Dominica oratio uberrimè explicatur, Clerus accuratè admodum instituitur, ac perversæ Prædestinantium opiniones redarguuntur. Eas, sicut & alia pleraque Isidori opera Benedictus Guidius Monachus Casin. imprimendas curavit post Isidori obitum Venetiis apud Dominicum Nicolinum an. 1566. in 4. Quo eodem anno ibidem impressæ iterum sunt per Franciscum Franciscum Senensem, & denuo ibidem 1567. At verò Dupinius impressas eas antea etiam Venetiis fuisse tradit an. 1556. imò Possévin. infra citandus duas alias earundem editiones pariter Venetiis celebratas affert, nempe an. 1546. & 1565.

10.) Orationum extraordinariorum Volumen primum ad S. Pium. V. Pont. Max. in quibus utriusque Sacri Testamenti insigniores quique loci eruditè facundiâ scitè ac luculenter illustrantur, omnibus, qui Christiana Philosophiâ delectantur, sed Concionatoribus præsertim opus summopere necessarium Venetiis apud Domin. Nicolinum an. 1567. in 4. Dupin & Possévin. hoc ejus opus Venetiis anno 1569. & 1577. publicâ luce donatum testantur.

11.) Earundem Orationum extraordinariorum Volumen secundum, Venetiis apud eundem eodem anno, & iterum uterque Tomus excusis fuit Venetiis anno 1577. teste Arnold. Wione.

12.) In Caput IX. Epistolæ ad Romanos Orationes duæ ad Chrysostomum Casin. Congregationis Præsidentem, quarum Præfatio sic incipit. „Etsi per suam mihi semper fuit „Oratio prima „Qui locus jam diu „&c. Oratio secunda „Quamquàm ego oratio-

ne

ne hesterna. Has Orationes Arnold. Wion, & ex eo Possévin. testantur mss. extitisse apud D. Archangelum Fantoni Monachum S. Nicolai de Litto- re Venetiarum. Item scripsit

Ad Corinth.

13.) In Caput XV. primæ Epistolæ D. Pauli ad Corinthios libros tres ad Basilium Fratrem suum, qui ubinam reperirentur, Arn. Wionem, & Possévin. latuerunt, ego autem, inquit Armelinus, illos mss. in Bibl. Sapientiæ Romanæ in secundo Tomo Miscell. Sac. Constant. Cajet. pag. 140. optimo caractere exaratos, inspexi, in quorum fine hæc observavi. „Has ego Basili frater Turclareses triduanas Commentationes ad te scripsi, ut &c. Item in Cathalogo mss. Bibliothecæ Collegii Gregoriani de Urbe in serie Interpretum S. Scripturæ hæc adnotantur: In Epistolam ad Corinthios Isidori Clarii; signat. R. 1. 40. & etiam in eodem Catal. legitur alia Isidori Clarii lucubratio cum hoc titulo: Carmina Isidori Clarii; sign. R. 4. 61. qui Catal. extat mss. Romæ apud S. Calistum in Archivo Procuratoris Generalis Casin. Scripsit etiam Isidorus & publicavit anno 1548.

Constitutiones Synodales.

14.) Constitutiones Synodales pro suâ Urbe, & Diocesi, ut asserit Ludovicus Moreri in Magn. Diction. Hist. Tom. 2. pag. 53. col. 1. editionis Amstelod. anno 1692. verbo Foligno. Item

Epistole ad diversos.

15.) Epistolas ad Amicos; Opus posthumum per Benedictum Bacchinum, ut supra dictum est, publicâ luce donatum, Mutinæ anno 1705. apud Capponum constat pag. 146. Ex his verò epistolis Latino sermone nitidissimo conscriptis apparet, Isidorum alias etiam lucubrations exarasse e. g. de Libertate hominum, & Prædestinatione. Certè Isidorus, præter Biblia translata, viginti duo volumina reliquit in Sacram Scripturam, quorum pars tantum sunt Sermones typis jam divulgati, & reliquæ lucubrations supra recensitæ; nam plura alia ejus Opera Fulginei adhuc asservantur mss. originalia, luce dignissima, penes nobiles Viros Cæsarem, & Josephum Gigli Equites Hierosolymitanos, eorumque Fratres, nempe duodecim volumina in 4. quæ infra scriptas res continent.

XXII. volumina in S. Seripturam inedita.

1.) Orationum in Episcopatu habitatum Volumen secundum, tertium, quartum, quintum; nam primum deest: quia nimirum impressum fuit;

estque illud, quod nos supra retulimus num. 9.

2.) Orationum, quas extraordinarias vocant, Volumen tertium, (nam primum, & secundum typis traditum fuit, ut paulò antè diximus num. 10. & 11.) Volumen quartum, quintum, sextum. Sunt autem omnes, tum impressæ, tum mss. Orationes 85.

3.) Orationum in Evangelium secundum Lucam, Volumen secundum (nam primum deest) tertium, quartum. Suntque omnes Orationes num. 50. quas omnes existimo impressas esse, eademque, quas supra retulimus num. 8.

4.) Orationes Synodales num. 5. quarum prima habita fuit Fulginei in Synodo anno 1549. pridie Idus Octobris.

Celebratur Isidorus summis laudibus ab omnibus ferè Authoribus, qui de Divinis paginis, Rebus sacris, ac

Viris Illust. scripserunt, præcipuè ab Arn. Wion. Lign. Vit. lib. 2. cap. 42. pag. 315. A Dinoyfio Faucherio Monacho Lirinensi doctrina & virtute conspicuo: A Joanne Mabillonio in Itinere Italico, & aliis suis Operibus. Ab Henrico Spondano Annal. Eccl. Tom. 2. ad an. 1555. pag. 651. n. 23. A Petr. Soave Polano, id est, Fr. Paulo Servita Hist. Conc. Trid. 1. 2. pag. 161. editionis anni 1629. A Lud. Moreri Grand Dictionnaire Historique pag. 187. col. 1. edit. Amstelodam. 1692. A Jac. Aug. Thuano in Elogiis Historicis. Ant. Possévin. Appar. Sac. Tom. 2. pag. 291. edit. Venet. 1606. Auberto Miræo in Opere posthumo de Scriptor. Eccl. ab Auberto Van der Fede edito Antuerpiæ 1649. Ludovico Jacobilli in Vitis Episcoporum Fulginei, ibidem impress. an. 1626. pag. 152. & seqq. A Julio Ambrosio Lucenti in libro, cui titulus: Fulgor Fulginei pag. 106. & seq. Ab Andrea Raynerio Abbate Parmensi Hist. Parneg. S. Anselmi Tom. I. in præfatione, ubi refert, anno Domini 1690. inventam fuisse arcam in Ecclesia Cathedrali Fulginei, dum paries Sacelli, in quo Tabernaculum SS. Eucharistiæ asservatur, foderetur, ut sacra Sanctorum Lypfana decentius ibi collo-

carentur., in eaque arca Corpus ejusdem Ven. Servi Dei Isidori Clarii, su- præque ipsum folium his verbis exaratum: „Adi 11. Gen. 1601. Jo Gio: „Debar Francesco Agente di Monfig- „nor R. mo Marco Bizzoni Vescovo

XX 3

„di

» di Foligno, feci aprire questa se-
 » poltura di Monsignor Isidoro Cla-
 » rio fanta memoria con la presenza
 » di M. Antonio Maria Patriane Sa-
 » grestano di S. Feliciano, M. Gio :
 » di Bartolomeo da Colmani mura-
 » tore, e Gio : Pietro Arculano d'
 » Affisi Fornaro, e trovassimo, che
 » il corpo di detto Monsignore era
 » intiero, e buttava un odore soa-
 » vissimo, cosa degna di tener me-
 » moria, e con pregarlo, si degni pre-
 » gare il Signore per tutti noi. Amen.
 » Jo Gio : Debar mano propria.

XXXVII.

JOACHIMUS PERIONIUS
Theologus Universitatis Pari-
sienfis.

Breve ip-
sius elo-
gium,
Natales
&
Professio
monasti-
ca.

JOACHIMUS Perionius Academiae Pa-
risiensis ex Familia D. Benedicti in-
eunte seculo xvi. clarissimum Sydus,
elegantioris literaturae instaurator non
postremus, ac propè unicus suo aëvo
partium Aristotelicarum adversus no-
vatores hyperaspista. Natus is Cor-
meriaci in Turonibus, vulgò *Cormery*
in *Touraine*, in ejusdem loci Ab-
batiâ S. Pauli de Cormarico nuncu-
patâ, cui statim à pueris dicatus fue-
rat, & 1517. die xxii. Augusti nuncu-
patis Deo votis Religioni Benedi-
ctinæ sese solenniter mancipavit. Ibi
ad altiora formatus, primas in refor-
mandis ac expoliendis liberalibus di-
sciplinis, & Philosophiâ Scholasticâ
à congenitâ stribilagine & barbarie li-
berandâ curas appulit, perennique
studio Græcis atque Latinis Musis sa-
cra faciens, *Strobæum* pari æmulati-
one conspicuum glorioso certamine
superare contendit. Tum verò in
Theologicis adedò excelluit, ut pau-
cos sui similes haberet. Sed summâ
cumprimis, prout illa ferebant tempo-
ra, tam in loquendo, quàm in scri-
bendo styli usus puritate & elegantia,
Platonem & Aristotelem Latino sermo-
ne à se donatos Ciceronis ore loquen-
tes induxit. Sed ecce! quàm verum
vulgare illud: *Quot capita, tot senten-
tiæ*: dum seculi sui sciolis & politu-
lis, sancto & laudabili zelo accomo-
dare omnia etiam aliena conatur *Pe-
rionius*, iis haud placuit, qui ipsissi-
ma veterum verba, quamvis inculta,
& strigillantia audire malunt, quàm
cerusâ & pigmentis incrustata. Ini-
quiores cumprimis in eum fuere *Gru-
chius*, tum *Guilhelmus Guarentaus*, ac

Græcis
latisque
litteris
eminet.

Platonem
& Aristo-
telem
vertit.

Ejus
æmul.

Ludovicus Strobæus, quibus accessit
postea *Josephus Scaliger* scribere ausus:
*Perionium Aristotelem omnino perversis-
sime ad Ciceronianum stylium vocabula
accommodando.* Tantum nempe his Or-
bilibus scelus fuit, barbariem abster-
sisse! Sed rem aliam ab ovo accipe.
Magnos ea ætate in Galliâ tumultus
trepidusque excitârat *Petrus Ramus*
Professor Regius, in plurimis sciolus
& cavillator, qui elatâ nescio qua in-
novandi prurigine abreptus, veteribus
quibusq; Auctoribus, iisq; optimis bel-
lum indicere, eos è scholis eliminare,
suas nugas substituere volupe habebat,
idque tanto supercilio, ut nec *Cicero*
ipse, eloquentiæ Romanæ princeps,
nec *Aristoteles*, cujus ille nec umbram
refert, dentes ipsius effugere potue-
rint. Læsit hæc *Perionio* hanc de-
creto publico demandavit provinciam,
ut in favorem Aristotelis calamum
stringeret. Manum is operi illicò ad-
movit non infeliciter, atque fanati-
cos *Rami* fungos geminâ Oratione Pa-
risiis anno 1543. editâ egregiè depe-
xuit.

Theologiam *Perionius* sacrâque Theo-
Scripturam Parisiis diu summâ cum
laude & nominis famâ docuit, atque
suos inter auditores, omnes ferè ejus
urbis primores numerabat. Quin co-
ram *Henrico II.* Rege paræneses è fug-
gesto frequenter declamabat, quibus
Rex adedò afficiebatur, ut *Perionium*
ad se crebrius acciret, eruditus ejus
colloquiis plurimum delectatus. Erat
verò *Perionii* homiletice tot illicis ex-
ornata, ut nulla gratior effingi pos-
set. Ostentator sui modestus alios pro
dignitate sic venerari didicerat, ut
nulli vel verbis vel factis molestus ef-
fet; officiosus, affabilis, à curiosita-
te alienus, in judicando maturus, sic
porrò linguam morésque cum mente
temperabat, ut nemo honestatis pau-
lò cupidior esset, qui eum videre, ad-
ire, alloqui, sibi familiarem habere
non discuperet. Sed & popularis lin-
guæ nitorem adedò deperibat, ut idio-
ma Gallicum ad supremum, quò ea
temporum barbarie evahi poterat, fa-
cundia gradum sustulerit, editis dia-
logis de origine linguæ Gallicæ ejusque
cognitione cum Græca. Quibus de-
inceps, qui è recentioribus magno
supercilio multoque orationis fuco re-
rum argumenta incrustant, sua illa
commenta ornare didicerunt, præ-
sertim *Amiotus* & *Vaugelasius*, scripto-
res de eodem argumento principes.

In-

Inclinante ætate totus fuit *Perio-
nius* in vitis Apostolorum conscriben-
dis, ad quod studium Cardinalis *Gui-
sius* eum provocârat. Est opus istud
summè curiosum, ac facta non pauca
continet, quæ alibi frustra quæsieris.
Multa quoque ex Patribus Græcis pari
elegantia in Latinum transfuit. Præter
hæc scripsit I. de *Dialectica* libros tres.
II. *Historiam Abdiæ Babylonii*. III. *Ora-
tionem in Petrum Aretinum*. item de
laudibus S. Jo. Baptistæ, & pro defen-
sione *Monastices* alteram, quæ concioni-
bus *Floriani Tresleri* Colon. 1565. edi-
tis annexæ sunt. IV. *Topicorum Theo-
logicorum* libros II. V. *Sermonem de
laudibus Dionysii Briconneti Episcopi
Macloviensis*. VI. *Vitas veterum Pa-
trum*. VII. *Tractatum de Græcis & Ro-
manis Magistratibus*, quem ejus nepos
posthumum luci asseruit. VIII. Alia id
genus plura hætenus anecdota, quo-
rum ubertate *Perionium* inter illustrio-
res Polygraphos meritò numeramus.
Annus emortalis ei fuit 1559. ut *Thua-
nus* habet lib. 23. Hist. sui temp. hoc elo-
gium apud posteros promeritus:

*Predicat ALGERUM meritò Florentia, DANTEM
Italia, & numeros tota PETRARCHA tuos.
Gallia sed docti veneratur scripta PERIONII,
Cui Veneres debet patria lingua suas.*

Hanc *Perionii* vitam, seu vitæ potiùs
synopsin mecum *Cl. Oliverius Legipont*
communicavit; cui non paria modò
aliorum encomia, sed diversas quan-
doque censuras & judicia subjecere
non pigeat.

Joachimus Perionius omne suum
studium in sacrarum Literarum lectio-
ne summo cum fructu posuit, & abun-
dè docuit, non esse, quod ab Historicis
profanis prudentiæ, fortitudinis, ju-
stitiæ, constantiæ, pudicitæ, cætera-
rumque virtutum exempla petenda
arbitremur. Nam cum vitæ rectè for-
titèrque degendæ ratio in duobus ferè
consistat; in præceptis, quibus paren-
dum est, & exemplis eorum, qui illis
paruerunt; nec bene beatèque viven-
di præcepta rectiùs ab illis traduntur,
nec virtutes ipsorum nostris illustrio-
res, aut numero potiores memorantur.
Laudant, scio, *Lucretiæ* & *Scipionis*
pudicitiam; *Codri* & *Deciorum* chari-
tatem in patriam prædicant; *Hanniba-
lis*, *Scipionum*, *Pompeii*, *Julii Cæsaris*
fortitudinem bellicam in cælum effe-
runt, alias denique aliorum virtutes
celebrant, & admirantur. Sed si illis
omnibus ii soli, qui ex una gente Ju-

dæa posteris eximia omnium virtutum
exempla reliquerunt, æquâ judicii lan-
ce opponantur; nec genere, nec animi
magnitudine, nec studio, aut numero
cum eis comparandi videbuntur. Id
Perionius, si quis alius solidè common-
stravit; *Patriarcharum*, *Prophetarum*,
*sanctarumque veteris legis mulierum vi-
tis elegantissimo stylo conscriptis.* Fuit
enim homo longè disertissimus, & Græ-
carum, itémque Hebraicarum litera-
rum peritissimus, earumque Regius Lu-
tetiæ suo merito Interpres: sic ut pri-
scorum Monachorum Benedictinorum
doctrina omnigena in ipso revixisse vi-
deretur. Fuit & Philosophus insignis,
multaque ex *Platone* & *Aristotele* Lati-
na tradidit: et si majore elegantia quàm
fide nonnulli ab eo id præstitum judi-
cent. *Aristotelis* certè ac *Ciceronis*, in
scholis regnantium, causam adversus
Petri Rami calumnias, ex Academia
Parisienfis decreto, disertè ac fortiter
propugnavit. Quanta porrò antiqua-
rum rerum in isto viro fuerit notitia,
clamant posthumi de *Romanorum Græ-
corumque Magistratibus* libri, à *Franci-
sco*, fratris filio, evulgati. Ad sacra
studia quod attinet, idem *Topica Theo-
logica* conscripsit, ut quæ in scholis
minùs eleganter tractabantur, rectiore
deinceps methodo, & politâ magis di-
ctione traderentur. Veterum adhæc
Theologorum *Dionysii*, *Justini*, *Ori-
genis*, *Basilii*, *Joannis Damasceni* & alio-
rum Opera varia Latino sermone ele-
gantissimè expressit. *Monotessaron* *
denique ex iv. Evangeliiis de vita Chri-
sti concinnavit: Virginis item Matris,
Jo. Baptistæ, atque Apostolorum XII.
gesta pari dicendi felicitate complexus
est. His vigiliis notissimus senex, pau-
lò ante *Henrici II.* Francorum Regis
obitum, Cormeriaci, quod Turonum
est oppidum, suo in cœnobio ac na-
tali solo 1559. exspiravit; universâ
Galliâ ingemiscente, quòd optimum
atque eruditissimum civem amisisset.
Nam ut patriæ *Joachimus* apprimè stu-
diosum se ostenderet, Gallici sermonis
originem, & cum Græco affinitatem
dialogis aliquot Latinè scriptis explica-
rât. Cujus quidem auctoritate motus
Jacobus Amiotus, nescio majore felici-
tate an gloriâ, *Plutarchum* Gallicè lo-
quentem suis popularibus repræsentavit.
Aubert. Miræus Bibliothecæ Eccles.
part. 2. cap. 75. pag. 65.

Joachimus Perionius Benedictinus
Doctor Theologus Philosophiæ Aristo-
telicæ curriculum ita Latinè & Cicero-
niane

(o) Opus istud nuper refudit *Ramus D. Godefridus Xhröll* Abbas S. Petri Salisburgi.

nianè primus vertit, inquit *Genebrardus* in Chronico, ut deinceps Philosophi Latinè loqui cœperint, qui antea erant Infantes, & paulatim dediscere barbariem, quâ eorum disciplinæ & libri erant foedati. Repudiatis veterum versionibus, & formulis hoc divinum beneficium manavit longius. Nam & Theologi, Medici, Jurisconsulti certatim sese ad ejus imitationem componentes antiquam *Cypriani, Arnobii, Lactantii, Hieronymi, Ambrosii, Augustini, Cornelii Celsi, Ulpiani* & similibus elegantiam revocârunt velut postliminiò, impunitatem loquendi è suis scholis & libris depulerunt, suumque seculum adeò facundum reddiderunt, ut cum quovis de ea laude facilè possit contendere. Obiit an. 1559. *Cæsar Egassius Bulæus Histor. Univers. Paris. Tom. VI. pag. 946.*

Thuani
&
Huetii
cenfuræ.

Joachimus Perionius cum Aristotelem hætenus à *Joanne Argyropylo* fideliter potiùs, quam ornate versum auribus Latinis proponendum statuisset, dum elegantioris styli potiùs, quam veri rationem plerumque Ciceroni suo addictus habet, in contrariam ab *Argyropylo* reprehensionem incidit, & *Nicolai Gruchii*, viri doctissimi, & postea *Gulielmi Guvernthæi* cenfuram expertus est, & cum *Ludovico Strebæo* literariis velitationibus ob eandem causam se exercuit: & me quidem iudice, infeliciter; nam in ea assequenda Ciceronis elegantia *Strebæo*, si fortè, scriptore & ipso non impuro superior, casti & fidi interpretis laude, & Græcæ linguæ peritiâ longè inferior habitus est: neque verò hoc illum fugisse puto, sed verborum magnificentia & sermonis volubilitate est delectatus. Ita cum *Thuano Petrus Daniel Huetius de Claris Interpretibus pag. mihi 212.*

Antonii
Poffevini
Criteriũ,
&
eiusdem
Operum
index.

Joachimus Perionius, patriâ *Cormeriacenus*, & Monachus Monasterii *Divi Pauli* propè *Cormeriacum*, Ord. *Benedicti* Congregationis *Cluniacensis*, qui obiit an. 1570. (p) præter *Aristotelis* plures libros, *Ethicos*, *Politicos*, *Logicos*, *Parva Naturalia*, *Meteorologica*, *Platonis* (sive quicumque is fuerit) *Axiochum*, Latinè redditos è *Græco*, & alia spectantia ad humaniores literas edidit *Topicorum Theologorum* libros duos, *Parisiis* apud *Thomam Richardum* an. 1549. De *Vitis* & rebus gestis *Apostolorum*, ibidem apud *Carolus Perier* an. 1551. *Orationes* varias, unam de laudibus *B. Jo-*

annis *Baptistæ*. Alteram ad *Henricum* secundum *Galliæ Regem*, cæterosque *Christianæ religionis Principes* adversus *Petrum Aretinum*. Aliam de laudibus *Dionysii Briconeti Episcopi Maclovienfis*. Ibid. an. 1551. De *Prophetis* & *Patriarchis* *Colonæ* apud *Hæredes Birckmanni* an. 1557. De *vita Domini nostri Jesu Christi* & *Beatissimæ Virginis*, ibidem apud *Theodorum Baumium* anno 1569. Vertit autem è *Græco* in *Latinum* *Origenis*, sive *pervetusti* cujusdam, ac *pereruditi* viri *commentarios* in *Job*. Quam tamen *versionem* collatam cum eo ipso libro *Regiæ Bibliothecæ*, quo ipse *Perionius* est usus, expendit postea *Jacobus Billius Prunæus*, lapsusque *Perionii* indicavit in *libris sacrarum Observationum*. Vertit item *Dionysii Areopagitæ* Opera omnia, quæ extant, cum ejusdem *vita*, & *scholiis*, incerti *Auctoris*, in *Librum de Ecclesiastica Hierarchia*. Quæ *Colonæ* prodierunt apud *Hæredes Birckmanni* an. 1557. *Justini* quoque *Martyris* Opera unâ cum *hujus vita* à se conscripta, & *D. Basilii Hexaameron* *Latinitate* donavit. Quam *Basilii* *versionem* à nobis expensam vide in *verbo Basilii Magnus. Ant. Posssev. in Apparatu sacro.*

Joachimus Perionius vir alioquò doctus & *Catholicus*, sed & *sui styli* tenacior, & *minùs* aliquando *Græcæ* (*Atticæ præsertim*) *linguæ vim* affectus, vereor, quin magis avertat, quam alliciat *lectorem Basilii*, ad hunc degustandum: cum *interea* mihi *Joannis Argyropyli* *versio* in *Hexaameron* magis probetur. *Posssevimus.*

At *summatim* de omnibus optimi hujus viri *versionibus* malo *alienum* potiùs, quam *meum* afferre *judicium*. Quippe, ut *constans* penè *omnium* ea *sententia* est *virorum præstantium*; plus *de* *elegantia*, atque *Latinitatis*, quam *versionibus* *Perionii* *reperiri*; sic *unus* ipse *Jacobus Billius* *Græcis* *disciplinis* & *linguâ* *eruditissimus*: *Multò plus* (inquit *de Perionio*) *ipsi deberemus, si ad examinationem quandam ac singularem vertendi elegantiam, eam quoque, quam par erat, Græcæ linguæ cognitionem, majorémque etiam aliquantò diligentiam adjunxisset. Quorum alterum, cum semper, alterum nimis frequenter in eo à plerisque viris summâ doctrinâ præditis desideratum sit, hinc factum est, ut longè plures gravioresque quam vellem errores in ipsius Interpretationibus inveniantur.* Hæc & alia de illo *Billius* tom. 2. p. 104.

(P) Cornige 1559.

Joachi-

Genebrardi
pronun-
tatum.

Joachimus Perionius, nostri loci & *Ordinis Theologus*, patris tui primus *Regius* *interpres* nos labore *interpretandi* *Origenis* *commentaria* in *Job*, ex eodem tuo thesauro deprompta, & *disputationem* de *fide* cum aliquot *ethnicis* liberavit, quando ut *suæ regis* *interpretationis* *muneris* *satisfaceret*, neque *gratis* *regia stipendia* devoraret, ea *elegantissimè* *more suo* *versa* nobis paulò ante *mortem* exhibuit. *Gilbertus Genebrardus* in *Dedic. Opp. Origenis ad Carolum IX. Franciæ Regem.*

Opera
Perionio
tributa.

In *Catalogo Voluminum impressorum Regiæ Bibliothecæ Parisiensis* *Part. I. Theologiæ* sequentia *Opera* *Perionio* attribuuntur.

DIONYSII, AREOPAGITÆ, Opera, quæ extant: ejusdem *vita*, & *incerti auctoris scholia* in *librum de Ecclesiastica Hierarchia*: omnia *Latinè*, ex *interpretatione* *JOACHIMI PERIONII Lutetiæ, Mich. Vasconius. 1556. in fol. Item Colonæ, Maternus Cholinus 1557. in 8.* Cui *posteriori* *editioni* accessere *D. Ignatii* atque *Polycarpi* *epistolæ*. Iterum *Parisiis* operâ *Michaëlis Vasconijani* 1565. in fol. habet hæc editio *indices* *duos*, item *scholia* *quædam* ad *marginem*, & *multorũ* *locorum* *emendationes*.

B. CLEMENTIS, *Rom. Pont. Epitome*, sive *compendium* de *rebus gestis*, *peregrinationibus* & *prædicationibus* *B. Petri* ejusdem *Clementis* *vita*, sicut in *Ecclesia Catholica* *recitatur*; *Latinè*, ex *interpretatione* *JOACHIMI PERIONII. Parisiis, Guilielm. Morelius. 1555. in 4.to*

S. JUSTINI *Philosophi* & *Martyris* Opera, quæ extant omnia; *Latinè*, ex *interpretatione* & cum *observationibus* *JOACHIMI PERIONII. Lutetiæ Parisiorum, Jacobus Dupuys. 1554. in fol. 2. tom. 1. vol.*

ORIGENIS, *Adamantii*, *Tom. IX.* *commentariorum* in *B. Joannis Evangelium*, ex *xxxix.* quos eum scripsisse ait *B. Hieronymus*; *Latinè*, ex *interpretatione* *JOACHIMI PERIONII. Parisiis Carolus Guillard &c. 1555. in fol.*

B. NECTARII, *Archiepiscopi Constantin.* *Oratio una*; *B. Joannis Chrysostomi* *Orationes* *vi.* & *homiliæ* *duæ*; *Græcè*, nunc *primùm* editæ; cum *versione* *Latina* *JOACHIMI PERIONII. Parisiis Carol. Guillard &c. 1554. in 8.*

S. JOANNIS CHRYSOSTOMI *concio* de *Publicano* & *Pharisæo*, deque *humilitate* & *oratione*; *Græcè*, cum *versione* *Latina* *JOACHIMI PERIONII. Lutetiæ, Feder. Morellus. 1595. in 8.*

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

S. JOANNIS DAMASCENI, *Liber de hæresibus*; *Græcè*, & *Latinè* ex *interpretatione* *JOACHIMI PERIONII*, cum *notis* *Frontonis Ducæi* in fol.

XXXVIII.

DIONYSIUS FAUCHERIUS † 1562.
Prior Lerinensis.

Reverendus Pater *Dionysius* *cognomento Faucherius* ex *honesta* *satis* & *honorabili* *familia Faucheriorum* *civitatis Arelatensis*, *Narbonensis Galliæ*, *Arelati* *vir* *apprimè* in *cunctis* *tam humanis*, *quam theologicis* *litteris* *eruditus*, in *artèque pictoria* *excellenter* *edoctus* *fuit*; qui *adhuc* *juvenis* *ferventi* *Religionis* *desiderio* *flagrans* *ad percelebre* *Ordinis almi Patris Benedicti* in *agro Mantuano* *coenobium* se *contulit*, in *Mantuabique* à *Patribus* *pergratè* *receptus* *habuit* *monachicum*, *peractòque* *probationis* *tempore* *professionem* *emissit*, ipso *die* *solemnitatis* *inventionis* *salvificæ Crucis* *v. Non. Maji* *anno* *peractæ* *redemptionis* *octavo* *supra* *quingentesimum* *millesimum*. *Reverendissimo* *Domino Grimaldo*, *Episcopo* *Grassæ*, *procurante* *sacrum* *Monasterium* *Lerinense* *fuit* *reformatum*, & *unitum* *sacræ* *Congregationi* *Cassinensi*, aliàs *Sanctæ Justine de Padua* *per* *diplomata* *Summi Pontificis Leonis X.* & *Christianissimi Francisci I.* *Francorum Regis*. Quo *tempore* ipse *Dionysius* *trans-* *Lerinam* *latus* *fuit* *à primo* *suo* *Monasterio* *Mantuano* *ad* *sacrum* *illud* *marinum* *status*, *diem* *coenobii* *Insulæ* *Lerinensis*, *in-* *transla-* *bique* *perpetuò* *nomen* *dedit*, *assidue-* *que* *divinis* *studiis* & *prælectionibus* *sacræ* *paginæ*, *maximè* *Epistolarum* *Divi Pauli Apostoli* *operam* *strenuè* *navavit*, *reformationique*, *summa* *quâ* *pollebat* *solertia* & *pietate* *insudavit*. Tum *variis* *sudoribus* *non* *omnem* *non* *movit* *lapidem*, *ut* *ad* *melioris* *frugis* *spem* *per* *reformationis* *laborem* *mo-* *pro in-* *nasterium* *Monialium* *tituli* *sancti* *Ho-* *stauranda* *norati*, *vel* *sancti* *Nicolai* *Tarascone* *fi-* *disciplina* *tum* *(quod* *juris* *est* *Coenobii* *Lerinen-* *laborat.* *sis)* *jussu* *illustrissimi* *Cardinalis* *Belay* *reduceret*; *diùque* *pingui* *divini* *verbi* *pabulo*, *suisque* *sacris* *prædicationibus*, *tum* *exemplo* *sanctæ* *conver-* *sationis* *pavit*. *Illud* *certè* *Dionysio* *præ-* *cipuè* *vertit* *laudi*, *quòd* *multo* *studio* *Taras-* *ac* *labore* *Benedictinas* *Vestales* *Latinis* *nenses* *imbuerit* *litteris*, *non* *alio* *sine*, *quàm* *Moniales* *ut* *quas* *divinas* *laudes* *in* *sacro* *decan-* *latinis li-* *tarent* *odæo*, *intelligentiâ* *assequeren-* *teris im-* *tur*, *nempe* *ut* *mens* *concordaret* *vo-* *buat.* *ci*. *Quòd* *cum* *feliciter* *successisset*,

Y y

hæc

hæc institutio per alios etiam Ord. Benedictini Parthenones propagata fuit. Ut verò Regni Nobilitas advertit, eam informationem Galliarum Regi majorem in modum probari, nobilissimæ quæque domicellæ Tarascum missæ fuerunt, ut iisdem Latinis erudirentur literis. Quod tanto etiam, tamque felici successu factum, ut ab eo tempore in hodiernum usque diem cum virgines tum nobiles matronæ non minimo sint numero, quæ liberarium artium excellant disciplinis.

ejus studia & officia.

Otium Dionysius ut lethalem animæ pestem declinans, multa variato themate composuit, decoratusque fuit in ultima fenestra, ipso diu renitente, titulo Prioris claustralis Lerini; qui tandem septuagesimo suæ ætatis anno, monachatus quinquagesimo quarto, vel circiter, plenus bonorum operum solutus carnis ergastulo diem suum clausit extremum in illo facerimo promptuario Sanctorum Lerinensis Eremitæ, anno videlicet millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, vel circa, pallentemque accepit sepulturam in sua dilecta Lerina in capitulo veteri Capellæ olim sancti *Leonardi Confessoris*, nunc sancti Patris nostri *Benedicti*; qui ante pauculos dies sui exitus è vivis, cum graviter ægrota-ret, lecto decumbens hæc bina frequentia epitaphia meditata est.

Moritur 1562.

scenotaphium ab eo compositum.

*Tantisper tibi si libet viator
Donec pauca loquar loco refesta:
Non enim volo te diu morari.
Hic ego Dionysius, reatus
Quem pondus magis aggravat jacentem,
Quam congestus humi tumens acervus.
Si qua in te est pietas, rogo, obsecroque
Hac me mole gravi levare cures,
Pro me toto animo Deum precando
Ne peccata mihi imputet, pia sed
Consuetudine sua benignitate,
Is me sublevet, & mei misertus
Optatam tribuat mihi quietem:
Hæc sunt, quæ memor ut mei viator
Sis, bis te volui monere verbis.*

Sequitur & alterum ante pauculas horas sui felicitatis transitus editum.

Alterum ab eodem concinnatum. *Obsecro qui transis hac, gressum siste Viator,
Et pro defuncto hæc dic bona verba, precor.
Hic Dionysius hoc inclusus marmore iussit
Ut sua tantisper mortua membra cubent.
Dum clangente tuba & Christo veniente resurgent
Corpora, quæ in tumultis morte sepulta jacent.*

Lucubrationes ipsius. Porro monumenta piorum laborum ac vigiliarum ejus à nobis diu investigata

tandem in variis subselliis superstita reperta hæc sunt: nempe inter prima egregia picturæ opera prædicti *Fauchberii*, quæ Lerini alibique curiosè asservantur, numeranda hæc sunt: *Horariæ preces* manu propria ipsius *Dionysii* scriptæ & miris figuris penicillo subtiliter adornatæ, ita concinnè, ut quæ in lectionibus & psalmis intus leguntur in margine expressa videantur, quas *Joanni Fauchberio* fratri suo tunc dono dedit, sub quadam specie substitutionis, & fidei commissi, ut patet in fine supradictarum precum his verbis: *Has Horarias preces Dionysius Fauchberius dono dedit Joanni Fauchberio fratri suo hac conditione & lege, ut alienari aut transferri non possint, sed semper apud Fauchberios maneat, sintque mei in sanguineos amoris perpetuum symbolum, ut mei apud Deum meminerint.* Anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto, mensis Aprilis die nona. *Signatus Dionysius Fauchberius Monachus Lerinensis Cassinensis Ordinis.* Conservantur hodie curiosè supradictæ preces à Domino *Francisco Fauchberio* Jurisconsulto, & in sede Arelatensi Advocato, dictique *Joannis Fauchberii* pronepote. Tum

Libellus de reformatione mentis.
De meditatione passionis Christi.
Parænesis ad monachos de cruce post Christum tollenda.
Sermo in natali Salvatoris nostri Jesu Christi.
Sermo de cœlesti desiderio & amore.
Sermo de Sacerdotii dignitate ad Clerum Arelatensem.
Sermo funebris habitus Tarascensis.
Alius funebris in civitate Viennensi.
Epistolæ diversæ ad diversos plus numero centum quinquaginta.
Passio Sanctorum *Aygalphi Abbatis & Sociorum* martyrum.
Ecloga de laudibus sacræ Lerinensis Insulæ.
Ecloga de cœlesti & divino amore perdocta.
Ecloga de lapsu monastici Ordinis.
Ecloga, cui titulus: *Religio perjuranda.*
Ecloga de desolatione monasterii Lerinensis.
Ode variique generis versus de variis subjectis penè infiniti.
Prælectiones in omnes epistolas divi Pauli, sunt Lerini manuscriptæ.
Diversa epitaphia virorum illustrium.
Hymni

Hymni aliqui in honorem aliquorum Sanctorum.
Epithalamia ad diversos nobiles.
Demum in Latinum transtulit satis eleganter Speculum interioris hominis, è vulgari Italico Reverendi Patris *Stephani Fermensis*.
Tum ejusdem libellum de discretione, & tractatum de oratione interiore, sive mentali.
Variæque alia, quæ ad nostras manus non pervenerunt; vir certè pius scripsit & fecit, cujus memoria semper cum laude in sacra Lerina erit.
Hanc Vitæ Synopsin *Vincentius Barvalis* Salernus Operibus *Dionysii Fauchberii* conjunctim à se editis Lugduni anno 1613. præmisit. Uberiore de eo notitiam tradit Abbas *Armellinus* in Bibliotheca Scriptorum è Congreg. Casin.

† 1565.
8. Maji.

XXXIX. FLORIANUS TREFLERUS.

Benedicto-Burani in Baviarâ monasterii coenobita percelebris, de quo *Carolus Meichelbeck* in ejus loci Chronico semel, iterumque mentionem facit, atque hæc inter alia de eo rescribit: *Vir fuit suâ ætate longè doctissimus, Græci etiam sermonis optimè gnarus, ac sacræ Religionis cultu celeberrimus, otii hostis juratus, mortificationi corporis perpetuò intentus, totus in laudibus divinis, totus in evolvendis libris sacris ac SS. Patrum scriptis, in sacris meditationibus assiduus, Abbatis sui, qui antehac cum multis aliis ejus fuerat discipulus, cultor studiosissimus.* Nec sibi soli Musisque cecinit, sed etiam ad proximorum quorumlibet tum animæ, tum corporis salutem se impendit; domi enim docendo Sodalibus suis doctrinas optimas instillavit, foris exhortationibus sacris, etiam in vicinis Monasteriis plurimum præstitit, ac cum primis in confutandis novatorum erroribus utilissimam operam collocavit. Rei quoque *Botanicæ* subsecivis morulis intentus, ægrotantibus insignia pharmaca præparavit, & lubens absque pretio dispensavit. Anno 1500. * cum *Maximilianus* Imperator *Benedicto-Burani* invisisset Monasterium, *Floriano* coram eo panegyricum de *S. Anastasia* dixit, eamque literis ad posteros consignavit. Varias deinceps habuit declamationes, quæ tertium impressæ prodierunt anno 1550. Augustæ Rhetice typis *Philippi Ulhardi*. Eas scripsit *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

Charitas & cura erga proximos.

* Videtur Chronicon sit. p. 212.

ptor *Ludovico* Abbati suo nuncupavit, cujus singularem animi propensionem ac perpetuum studium erga pietatem & bonas literas, nec non desiderium imò certum propositum ædificandæ, & optimis authoribus implendæ novæ Bibliothecæ vehementer collaudat, quod spes esset alios etiam Antistites eo exemplo excitandos esse, ut salubria hujusmodi studia foveant, & promoveant, studiosos ament, & adjuvent, è suo quisque coenobio illiteratum otium propulsent. Quod idem prolixius summis quibusque viris persuasit in libello ab ipso A. 1560. typis ejusdem *Ulhardi* Augustæ Vindelicorum edito hæc epigraphâ: *Methodus exhibens varios indices, & classes, subinde quorumlibet librorum cujusvis Bibliothecæ, brevem, facilem, imitabilem ordinationem, quæ sanè percommode, & sine multa inquisitione occurrat studiosis optata inventio, & lectio eorundem.* Quod opusculum R. mo D. *OTTONI S. R. E. Cardinali*, Episcopo Augustano ac Domino *Elvacensi* inscripsit. De eo *Struvius* Introd. ad Hist. litt. pag. 75. plura præclari ingenii monumenta reliquit, quæ intercidiisse creduntur. Ita verò omnibus omnia factus ætatem usque ad annum vitæ 83. piissimè produxit, denatus an. 1565. die 8. Maji. Acta ipsius Carmine elegiaco complexus est *J. Castner*, cujus versus in parte alterâ Chronici *Benedictoburani* N. 337. recitantur. Piis ejus manibus eumque publicis encomiis in lucem datis condecorarunt. Extat hodie dam insignis pictura, coloribus vividissimis expressa, in qua visitur effigies *Trefleri* divinis rebus intenti. Eam fuisse olim suspensam propè ipsius tumulum, ex eo discimus, quod ejus Epitaphium ibidem exprimitur, in eum, qui sequitur, modum:

*Conditus hoc tumulo TREFLERUS dormit opaco,
Vir pius & sanctæ Religionis amans. . .
Spiritus ætherei Regis conscendit ad astra,
Illius at semper fama superstes erit.*

Vid. Chron. Benedicto-Buran. Part. I. p. 249.
Ex symbolis P. Oliverii.

XL.
JACOBUS BILLIUS
Abbas S. Michaelis in Eremito.

† 1581.
25. Decembris
ætatis 46.

Hujus doctissimi Præfulis natale solium fuit *Guisia* oppidum in Belgio ab *Atrebatum & Hannonum* finibus non ita procul remotum, Hic in auras elatus

Y y 2

In Belgio elatus est vitales anno MDXXXV. Pa-
natus 1535. rentes habuit *Ludovicum Billium & Mariam de Brichanteau*, conjuges illustri loco natos. Et pater quidem homo magni animi, & spectatae in bello virtutis, urbem Guisiam Francisci primi nomine id temporis moderabatur. Is verò cum in filio à primis statim pueritiae initiis indolem à Martis arena omnino abhorrentem deprehenderet, literarum studiis eum addicere constituit. Itaque peradolescens Parisios misit, ut quibus disciplinis aetas juvenilis ad humanitatem institui consuevit, in eo scientiarum omnium domicilio erudiretur. Utramque linguam, Latinam & Græcam addidit; sed cum prioris studio longè magis tum exardesceret, atque posterioris, nil mirum, quòd majores etiam in eadem fecerit progressus. Tersè, nitidè, eleganter & scribebat, & loquebatur Latinè; sed ab hac laude in Græca lingua longè abfuit, cum illius tenuem fatis & quasi superficialiam tantum cognitionem sibi compararit. Decurso Philosophiæ ac Theologiæ studio domum anno ætatis decimo octavo revocatus est.

Aurelianensem tum Pictaviensem adire jubetur, ut Jurisprudentiæ navet operam. Sed huc illum natura sua planè non ducebat. Unde cum invitâ Minervâ ad eam incumberet scientiam, nihil admodum ferè in eadem profecit. Quid? quòd omne tempus, quod in illa perdiscenda collocare credebatur, aliis liberalibus studiis contriverit, uti ipse postea fassus est.

Inde Lugdunum, sibi facultatem esse factam videret, quâ naturæ suæ femina liberius sequi posset, literis politioribus excolendis se totum addixit. Quia verò pertimescebat, domi non defuturos, qui ab illarum cultura eum abducere molirentur, eò se conferre decrevit, ubi ejus forma ac persona nemini notæ essent. Itaque Lugdunum primùm concessit, deinde Avenionem commigravit. Hic noctes atque dies quibusdam quasi stimulis incitatus eâ solertiâ animique contentione ad linguæ Græcæ intelligentiam incubuit, ut tempore non multo perfectam assecutus fuerit. Præterea linguam addidit *Hebraicam*, præceptore usus Judæo Avenionensi; verùm nulla se præbuit occasio, quâ hujus posterioris cognitio tanto usui ipsi foret, quanto prioris fuit.

Jámque duos annos Avenione exegerat, totus in libris ac literis Græcis abditus, cum ei epistola à *Johanne nato* majore fratre reddita fuit. Ejus oblatas summa hæc erat. *Johannem* rerum humanarum tædio affectum, ejusdem vanitatibus nuntium mittere, ac in fessu Carthusiano severioris vitæ telam ordiri secum constituisse; in gratiam verò *Jacobi* fratris duas Abbantias, quibus peropulenti in orâ Santonicâ potiretur, abdicare. Quis non existimaret, juvenem propensissimo animo acceptaturum, quod alii omnibus votis expetunt, desiderant, nec consequuntur? at ille, quâ erat animi moderatione, ægrè admodum se persuaderi est passus, ut duo isthæc acceptaret sacerdotia: neque enim iisdem egere sibi videbatur; ut qui ex Abbacia *Varisiensi* in Andegavensi agro, & Prioratu de *Taussigny* in Turonibus eos perciperet proventus, quibus literato in otio commodè, honestè, & cum dignitate vitam tolerare posset. Tandem fratris & amicorum precibus expugnatus acceptavit. Plus tamen inde incommodi quàm emolumenti ad ipsum rediit, ut brevè audituri sumus. Ut ne verò profanus S. Benedicti patrimonium abliguriret, ejus sacro Ordini nomen dedit. De disciplinæ monasticæ observantia sollicitus *Bertrandi de Mouffy*, Abbatis & Antecessoris sui innovavit statuta anno 1566. die 5. Martii.

Supervenerunt deinde tempora bellicivilibus infesta, quibus res utriusque Abbatiæ nimium quantum accisæ fuerunt. Monasterio S. Michaelis à *Petro Villates* Domino de *Champagne* destructo, militaris furor, avaritia, & rapacitas nihil intactum reliquerat. Abbas *Billius* cum in tutiora secedendi necessitatem sibi impositam videret, Nannetum ferecepit, quòd afflictæ cœnobii fortunæ è propinquo melius consulere posset. Ingravescente autem intestino bello inde discedere coactus non uno loco mansit, sed huc illuc per Galliam commeavit, atque adeò vagum quodam modo per aliquantum tempus domicilium habuit. Nec parùm doloris jam antea conceperat ex morte quatuor fratrum; *Claudii*, qui in prælio Jarniacensi occubuit, *Ludovici*, qui in propugnatione Pictaviensi graviter sauciatus ex vulnere interit, atque aliorum duorum, qui in pugna Durocassensi 19. Decemb. an. 1562. interfecti fuerunt; ut nihil dicatur de duobus avunculis, quorum alter in eodem

eodem conflictu internecioni datus, alter lethali vulnere accepto paulò post animam emisit.

ad Prioratum de Taussigny se recipit. *Billii* perfugium erat primùm Urbs Laudunensis, tum Lutetia Parisiorum. Ubi verò omnia in dies pacatiora fieri advertit, Nannetum discessit, atque interjectis non ita multis diebus ad Prioratum de Taussigny, quòd propior esset Abbatiæ S. Michaelis, quam visitare constituerat, se contulit. Verùm hoc animi propositum Galli inter se denuò digladiantes discusserunt.

In literas quâ licuit, incumbit. Cæterùm pro amore, quò incredibile in literas ferebatur, quodcunque tempus in hac rerum omnium perturbatione comparcere potuit, iisdem nunc meditando, nunc legendo, nunc scribendo impendit. Et tamen vitam adversitatibus & incommoditatibus, quæ solum vertenti necessariò perferendæ sunt, haud parùm agitatum transegerit, diémque supremum nondum adfectâ ætate obierit, fat multas tamen, in opere assiduus, lucubrationes, velut totidem præclari sui ingenii atque indefessæ industriæ testes post se reliquit.

Fatis cessit Parisiis A. 1581. 25. Decemb. Morbis plus quàm tempestivè tentari cœpit. Ad quos studiorum assiduitas, itinerum frequentia, corporis teneritudo, bilis redundantia, atque jejunii cum ecclesiastici tum monastici rigida observantia multum conferebant. His ægotationibus paulatim iter sibi ad sepulchrum sternebat. Decessit post longa morborum tædia exphitisi non adhuc senex anno ætatis 46. Parisiis in ædibus *Gilberti Genebrardi*, viri doctissimi, amici, & Ordinis sui sodalis anno 1581. ipsa festa luce Nati Salvatoris. Terræ mandatus est ad S. Severini fanum in choro, ubi viuitur ejus sepulchrum cum piis eruditorum epitaphiis.

SCRIPTA.

Consolationes. 1. *Consolationes & Instructiones salutares Animæ fidelis excerptæ ex Commentario S. Augustini super Psalmos Gallicè. Parisiis apud Claudium Fremy anno 1570. in 8.*

Recreationes. 2.) *Recreationes Spirituales, collectæ ex Libris Moralibus S. Gregorii super Jobum, utiles futuræ legentibus ad res terrenas in contemptu ponendas Gallicè. Parisiis apud Guillelmum Chaudiere an. 1573. in 16.*

Epigrammata. 3.) *Epigrammata Gallica sub epigraphe Sonnets Spirituels, maximam partem*

ex antiquis Theologis cum Græcis tum Latinis deprompta, addito ad loca difficiliora commentario. Quibus nonnulli alii parvi tractatus haud ab similibus argumenti accesserunt. *Parisiis apud Nicolaum Chesneau an. 1575. in 8. & in 16.* Isthæc Epigrammata numero CIX. translata fuerunt ex totidem Epigrammatibus Latinis per Jacobum Billium. Lucem verò publicam aspexerunt Parisiis sub titulo *Anthologia Sacra*. Anno sequenti 1576. prodiit ibidem liber secundus in 16. quo epigrammata C. ex Latino in Gallicum Sermonem translata continentur.

4.) *Sex libri Carminum de secundo adventu Domini nostri; unâ cum tractatu S. Basilii de Judicio Divino, qui valdè accommodatus est tum ad incutiendum odium omnium dissensionum atque discordiarum, tum ad concipiendum salutarem Dei timorem; potestque esse locò præfationis.*

5.) *Anthologiæ Sacræ ex probatissimis utriusque linguæ Patribus collectæ, atque Octastichis comprehensæ, ac brevi commentario illustratæ libri duo; adjectis ad calcem aliquot Octastichis Græcis. Parisiis 1576. in 16.* Item in alia quadam Collectione, cui titulus: *Anthologiæ Sacræ Libri IV. Geneva an. 1591. in 16.* Epigrammata Billii explent duos priores libros; tertius continet Epigrammata S. Prosperii; & quattuor diversos Hymnos complectitur.

6.) *Locutionum Græcarum in communes locos per Alphabeti ordinem digestorum volumen. Parisiis 1578. in 8. Item Lugduni 1588. in 8. Item Duaci 1599. in 12. Item Genevæ 1609. & 1615. in 8.*

7.) *Sacrarum Observationum libri duo Parisi. 1585. in fol. unâ cum Epistolis S. Isidori, de quibus postea. Qui hæc Observationes adhibito judicio legit, Billium inter præcipuos ætatis suæ Criticos non numerare non potest. Illas verò adornavit, ut Christiano Lectori facilem ad percurrenda sanctorum Patrum Opera complanaret viam, in quibus multæ occurrerant falebræ, multi scrupuli, multa errata vel typographorum negligentia, vel amanuensium incititia, vel ipsorum interpretum incuria & oscitantia. Illustrandis profanis Scriptoribus nullam unquam operam vir pius impendere dignatus est.*

8.) *S. Gregorii Nazianzeni Episcopi Opuscula quædam Cyri Dadybrensis Episcopi. Versiones SS. PP.*

Episcopi Commentariis illustrata, Latine; interprete Jacobo Billio. Parisiis 1575. in 8.

Gregorli Nazianz. 9.) S. Gregorii Nazianzeni Opera Omnia, quae quidem, una cum Nicetae Seronii Commentariis in 16. Panegyricae Orationes. Intextis etiam quibusdam Pselli enarrationibus in obscuriora loca secundae Orationis de Paschate. Haec omnia Latine facta per Jacobum Billium, scholiisque ejusdem illustrata. Parisiis 1569. in fol. Sed cum prima haec editio numeris omnibus non esset absoluta, alteri eique perfectiori adornandae Billius se accinxit; & licet multum temporis in eadem collocarit, ad fastigium tamen, morte praeventus, perducere haud potuit; ab ipsius obitu Gilbertus Genebrardus & Joannes Chatardus supremam eidem manum imposuerunt, & sub hac epigrapha in publicam lucem miserunt: *Sancti Gregorii Nazianzeni Opera omnia, quae extant, nunc primum propter novam plurimorum librorum accessionem in duos tomos distincta; cum doctissimis Graecorum, Nicetae, Seronii, Pselli, Nonni, & Eliae Cretensis Commentariis. Parisiis 1583. in fol. Tomi II.* Versiones Billianae ex Graeco, & praecipue illa S. Gregorii Nazianzeni, quem ipse ob summam ejus pietatem & elegantiam in primis coluit, & in quo castigando, convertendo, & illustrando diu multumque se torfit, magno pretio, uti debent, apud doctos habentur. Teste Petro Daniele Huetio, Clarorum Interpretum acerrimo judice, *Jacobus Billius Brunaeus verbis paribus sententias apte & fideliter comprehendit; stilo certe nonnunquam excurrit. Verum ipse se intra metas continuo revocat & coerces.* Quia tamen labi proclive est, & nullus est adeo lynceus & perspicax, qui aliquando non coecutiat, aut hallucinetur; nullus tam prudens, qui interdum non fallatur, nullus adeo vigil, qui aliquando non oscitet, fatendum est, quod in versionibus Billii aliquando menda cubent. Cujus rei causam fuisse dicunt, quod argumenta operum, quae convertenda suscipit, non satis aliquando intellexerit. Animum appulit ad Graeca sancti Gregorii Nazianzeni Carmina Latinis versibus exprimenda; quae tamen versio textui S. Patris non usquequaque consonat.

Interpretationes Irenaei. 10.) Interpretatio Latina XVIII. priorum Capitulum libri I. S. Irenaei adversus Haereses cum scholiis Jacobi B. Billii.

Extat in editione Operum S. hujus Patris accurata per Franciscum Fevardentium Parisiis an. 1575. in fol.

11.) Isidori Pelusiotae Epistolae Graecae & Latinae operae & studio Jacobi Billii. Parisiis an. 1585. in fol. In hac editione haud plures atque tres libri exhibentur, quibus deinde duo alii adjecti fuerunt. Versio Billii in omnibus editionibus, quae hanc exceperunt, servata fuit; licet eidem ultimam manum non addiderit; & si Bonaventurae Vulcanii in Notis ad Opera S. Cyrilli Alexandrini judicio standum est, admodum imperfecta est.

12.) S. Joannis Damasceni Opera partim Latine partim Graecae & Latinae, interprete Jacobo Billio. Parisiis 1577. in fol.

13.) Latine etiam ex Graeco vertit nonnulla Opuscula S. Joannis Chrysostomi; ejusque versio habetur in quapiam editione Operum hujus S. Patris Parisiis an. 1581. in fol. 5. vol. atque aliis, quae post hanc accuratae fuerunt.

14.) D. Joannes Launonius tres Billii epistolas, quia elegantes sunt, necdum editas edendas censuit in libro I. Historiae Regii Navarrae Gymnasii. Prima pag. 335, data fuit 18. Januarii anno 1567. ad Joannem Lasserum, qui olim ex Sodali praedicti Collegii Carthusianus factus fuerat. Aliae duae pag. 360. & 362. exaratae sunt ad Jacobum Pelletarium Joannis Pelletarii Navarrae Archididascali fratrem: Notae autem temporis a vero absunt. Altera signata fuit 23. Januarii an. 1582. & altera insequenti Februario ejusdem anni; id quod fieri haud potuit, Billio rebus humanis jam anno praecedente exempto. Aut igitur Launonius ad notam chronicam non attendit, aut Historiae Gallicae incuriosus fuit. Caeterum ex responsoria Pelletarii epistola perspicuum fit, Billium pecuniis haud male usum fuisse, sed maximum existimasse quaestum, si viris eruditis ac doctis, sed inopia laborantibus, haud rogatus opem ferre posset; id quod non semel ab eo praestitum fuit.

Ex Nizonii Memoriis Gallicae scriptis Tomo 22. pag. 187. & seqq. Billii encomium etiam texuit Scævola Sammarthanus Elog. lib. II. quod teste „ tametsi totus in scribendi labore semper fuerit, tamen, quae fuit ejus verè Christiana modestia, nullum unquam argumentum attigit, ne tum quidem, cum versibus Gallicis animi causa luderet, quin ad pietatem

tatem & religionem pertineret. Caetera omnia tanquam fluxa & caduca, generoso quodam animi vigore contemnebat. „ Ut enim prophani prophani, & obsceni obscenis delectantur, & quisque similibus gaudet; ita noster BILLIUS, inquit Joannes Chatardus, totus Deo rebusque sacris deditus omne studium circa sacros, & orthodoxos illos Graecae Ecclesiae facile principes Scriptores collocavit. Hi sunt, D. Ignatius, Irenaeus, Epiphanius, Origenes, Gregorius Nazianzenus, Gregorius Nyssenus, Basilus, Chrysostomus, Eusebius, Theodoretus, Evagrius, Damascenus, Nicephorus & alii, quorum scripta & monumenta vel ex Graeco Latine reddidit, vel ab innumeris mendis, quibus scatebant, vindicavit. Is ipse Chatardus, vir doctissimus, breve elogium Abbatis Billii, post ipsius obitum, in lucem edidit, quod cum in promptu non habeam, ex epistola, quae Billii nostri sacrarum Observationum libros duos Ludovico Bero nuncupavit, laudes ipsius, fratrisque ejus Joannis majoris natu, Carthusiani, de quo nobis supra sermo fuit, in medium proferam. Ambos verò cum Caelites vocasset, dicti sui his verbis reddit rationem: „ Caelites „ dico, nec mea me fallit opinio; „ non enim dubito, quin duo illi, „ qui jam hinc emigrarunt, & quorum antè animus, vitaeque ratio „ tota coelestis erat, modò in caelis „ non sint. Qui quamdiu hic egerunt, fuere duo candelabra aurea „ (ex auro quidem illo ignito & locupletante conflata) quae in domo Domini supra modum posita, „ omnibus fidei domesticis illuxerunt. „ Duae etiam olivae, quae (sicut oliva „ fructifera in domo Domini) oleum „ illud expresserunt, quo piarum animarum lampades ornantur & accenduntur, ad excipiendum sponsum, eumque sequendum in caelestem illam aulam, in qua nuptiae agni cum choreis & perenni exultatione celebrantur. Verè etiam „ duae quaedam mysticae vaccae, quae „ recto tramite, & non declinantes, „ neque ad dexteram, neque ad sinistram, a semitis mandatorum Dei, „ portarunt arcam Domini, vel duo „ etiam juveni ad portandum Christi jugum suave, conjunctissimi, „ & ad ejus agrum Crucis aratro proscindendum & excolendum aptissimi. Quos duos Billios fratres, Jacobum & Joannem, ausim etiam

Patres quibus operas commo-davit.

Chatardus Billios Caelicum elogio mactat.

„ duobus aliis fratribus agnominibus „ Jacobo & Joanni (quos Dominus „ à praedicationis & Theologiae excellentia, filios Tonitru nominavit) comparare, ut veros eorum re „ & nomine imitatores. Nescio, an „ Gallia nostra alioqui frequens, & „ tot hominum millibus abundans „ par aliquod fratrum huic simile hodie alat, aliquandòve protulerit; si „ ve generis nobilitatem, sive virtutis studium, sive singularem pietatem, & vitae sanctimoniam, sive „ multiplicem eruditionem, sive sancta & erudita eorum scripta & monumenta, sive alia ejusmodi omnia, unde vera laus peti potest, & quibus insigniter ornati fuerunt, spectemus. „ Haec Chatardus, cujus de laudibus Jacobi Billii altera epistola legenda est, quae S. Isidori Pelusiotae Epistolas à Billio Latine redditae ejus fratri Godefredo Billio S. Vincentii Laudunensi Coenobiarchae inscriptit.

Agunt de Jacobo Billio inter alios complures Natalis Alexander, & Hyacinthus Graveson. Prioris verba sunt: *Jacobus Billius Brunaeus Abbas S. Michaelis in Eremo, Guisiae natus, proximo Hannoniorum finibus oppido, quod Ludovicus ejus pater Francisci I. Francorum Regis nomine tum regebat, vir Graecae ac Latinae doctissimus, plurima ex SS. Gregorio Nazianzeno, Basilio, Chrysostomo, Johanne Damasceno doctissime fidelissimeque transtulit. Plurima ipse suo ingenio meditatus est. Obiit Parisiis anno 1581. aetatis 46. & ad S. Severini sepultus est. Ita ille Hist. Eccl. sec. xvi. Tom. 8. pag. 198. col. 2.*

Hyacinthus Graveson in continuatione Tabularum Chronologicarum ad Historiam Ecclesiasticam necessariarum edit. in 4. Venet. 1726. pag. 181. *Alter, inquit, Scriptor Benedictinus, JACOBUS BILLIUS Brunaeus, natione Belga & Abbas S. Michaelis in Eremo, Monachus Graecae & Latinae doctissimus multa Patrum Graecorum Opera Latine reddidit. Ex Symbolis P. Oliverii Legipont.*

XLI.

JOANNES FECKENAMUS Abbas ultimus Westmonasteriensis in Anglia. † 1585.

IS parentibus pauperibus natus in agro Wigorniensis prope Forestam, tales, patris saltum Feckenhamiae, inde cognomen accepit: quo cognomine subscrites, ptus

ptus invenitur in registro pensionum, quas distribuit Rex *Henricus* Monachis ex Monasterio ejectis, quod in curia augmentationum conservatur folio 208. Monasterium autem *Feckenami*, *Evishamia*, fuit suppressum 17. Novembris anno *Henrici VIII.* 31. qui fuit Christi Domini annus 1536. Studuit primò Oxonii. Cæterum non liquet, utrùm ante monachatum, an verò postquam habitum induisset, ibi, nempe Oxonii operam literis dederit: *Evishamiæ* monachum fuisse, & inter commonachos subscripsisse, quando monasterium resignarunt coacti in manus regias, ex ipso dicto registro certum est, ex quo etiam patet centum florenos annuæ pensionis habuisse. Monasterio suo suppresso, adhæsit *Joanni Bello* Episcopo Wigornienti Saccellanus, eoque mortuo ad annum Domini 1539. contulit se ad *Edmundum Bonnerum*, Episcopum Londinensem, cum quo perseveravit usque ad annum 1549. *Bonnero* Episcopalis infulis exuto tempore *Eduardi VI.* *Feckenamus* noster in turrim Londinensem conjectus est: causam *Hornus* Pseudoepiscopus Wintoniensis (apud *Stapletonum*, in libro scripto contra eundem Hornum pro *Feckenamo*) fuisse ajebat promissam prius & postea recusatam administrationem Sacramentorum, ritu protestantico: *Stapletonus* ait, propugnationem jejunii quadragesimalis, & solidianæ institutiæ impugnationem; easque causas dicit allatas in registro Cantuariensis *Crammeri*, qui propterea *Feckenamum* *Lumbethæ* coram multis commissariis convenit, & in fide constantem carceri addixit, de cujus rei veritate, ad ipsum registrum appellat *Stapletonus*. Ex carcere isto fuit illi permissum, ut exiret, disputandi causa, agente Domino *Philippo Hobbio*, qui eum ex turri pro aliquanto tempore, ut ipsius *Feckenami* verbis utamur, quasi mutuatum accepit. Itaque hoc sine eductus ex carcere septem solemnes habuit disputationes (quarum specialem mentionem dicto jam libro facit *Stapletonus* circa præcipuos fidei articulos:) primam in ædibus Comitum *Bedfordiæ* in hospitio Sabaudico Londini; alteram in ædibus *D. Guilielmi Cecilii*, in vico, quem vocant, *Canonicorum*; tertiam in ædibus *D. Joannis Checi*, in domo, quæ fuerat olim *Carmelitarum*; & in tribus colloquiis habitis de religione, propter nobilium virorum, in quorum ædibus habebantur, reverentiam, fa-

tis benigniter habitus fuit. Sed disputationem hanc Londini inchoatam finire coactus fuit in agro Wigornienti, ubi beneficio Ecclesiastico adhuc potiebatur: ibi igitur *D. Philippo Hobbio*, ut dictum est, satagente comparuit in disputatione *Feckenamus*, ubi *Hooperus* Pseudoepiscopus Wigorniensis quatuor diversis disputationibus solemniter habitis, quarum prima fuit in visitatione *Hooperi* Pershorensis (fuit *Hooperus* olim *Abbatia percelebris Congregationis Benedictino-Anglicanæ*) ultima in cathedrali Ecclesia Wigornienti fuerat celebrata; opponente inter alios *Joanne Swellio* Sarisburiensi, ita solide respondit *Hoopero* *Feckenamus* (inquit *Stapletonus*) ut non immerito *Hooperus* sibi satisfactum esse fateri cogetur, & *Feckenamus* inde dimissus ad carcerem suum in turrim Londinensem reductus fuerit, in quo perseveravit usque ad primum annum *Reginæ Mariæ*.

Illâ enim ad regni thronum exaltatâ, eductus est ejus jussu *Feckenamus* de carcere turris, & ascitus in clientelam regiam, eique à sacris factus: deinde ad decanatum Ecclesiæ cathedralis *S. Pauli* Londinensis promotus: ac tandem, ut diximus, *Abbas Westmonasterii* factus. Ita cum valeret magna apud *Reginam* gratiâ, multis officiis pietatis & humanitatis conatus est devincere tum alios nobiles, tum ipsam *Elisabetham*, adhuc privatam; quorum officiorum testes appellat *Stapletonus* *Comites Leicestriæ, Warwici & Bedfordiæ*, inter quos & *Reginam Mariam* sæpius mediator & sequester fuerat: *Guilielmum* etiam *Cecilium*, qui potuerit attestari, factum operâ & intercessione *Feckenami*, quod *D. Johannes Checus* & non ignobilis protestantium sectator vita fortunisque privatus non fuerit: quin aliquoties coram ipsa *Maria* Regina pro concione intercessisse pro *Elisabetha* sorore *Reginæ*, unde ipsius *Mariæ* non mediocrem indignationem incurrerit: idque ab eo factum fuit, & antequam eadem *Elisabetha* in custodiam fuit conjecta, & postquam custodiæ mandata fuisset: cujus officii memor ipsa, antequam coronaretur, *Feckenamo* gratias egit. Atque utinam (inquit *Stapletonus* ista narrans) post 7. annos carceris tantum inveniat *Feckenamus* humanitatis & favoris, quantum cum rebus secundis floretet, ipse aliis exhibuerat; quæ cum *Stapletonus* anno 1567. scripserit, fit *Feckenamum* nostrum carceri turris

man-

mancipatum fuisse anno 1560. qui erat secundus annus regni *Elisabethæ*.

Ad eam postea accitus,

Maria ad superos per immaturam Catholicis mortem evocata, *Feckenamus* in comitiis regni pro Abbatiali dignitate locum possidens & suffragium, constanti gravique oratione mutationem aut innovationem religionis, quantum in ipso fuit, fortiter dissuasit, quam citat *Bronythomus* vir doctus, in apologia innocentium Catholicorum. Accersivit eum ad colloquium suum *Elisabetha* Princeps non longè antequam coronâ regni foret insignienda: nuntius, qui primò eò missus fuerat, invenisse eum dicitur occupatum in plantandis Ulmis, quæ nunc adhuc in Collegii Westmonasteriensis horto crescunt: nec ullo modo voluit nuntium sequi, antequam ceptum opus plantationis finivisset; fortè tunc intentus meditationi, & orationi, ut quemadmodum ipse eas arbores collocasset; ita Deus replantatam nuper religionem conservaret; aut monachos, quos prævidebat ab hac Regina ejiciendos, Deus suo tempore iterum reduceret. Quid tunc cum Regina colloqui habuerit, tametsi aliqua feruntur, quia tamen incerta, non ascribimus; credibile, tunc egisse *Reginam* instantius, ut aliquo usque *Feckenamus* & monachi, se *Reginæ* votis conformarent, atque ita in monachatu ac possessione Abbatiae perseverarent. Nam & illud vehementer optasse *Reginam* narrat *Sanderus*, nimirum ut in illa religionis suæ innovatione, novum genus monachorum sibi consentiens haberet. Sed frustra optavit, quia vir sanctus in Deo firmiter stabilitus nullis blanditiis aut terroribus ab Ecclesiæ communi fide potuit dimoveri, quamvis etiam ei Archiepiscopatum Cantuariæ ea conditione Regina obtulerit.

Pro fide disputare affectat,

Convocato primo Parlamento sub *Elisabetha*, & disputatione institutâ de articulis fidei inter veteres Episcopos, & novos prædicatores, etiam *Feckenamus* magno zelo obtulit se, ut inter primos pro fide disputaret, sed admissus non fuit, Regina nolente ipsum in numerum collatorum venire, unde factum, ut cum aliqui Episcoporum propter illam disputationem fuerint in carceralem custodiam conjecti, *Feckenamus* adhuc liber fuerit: sed non diu liber perseveravit; anno enim sequenti, hoc est 2. ut diximus regni *Elisabethæ*, etiam ille turrim habuit *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

pro carcere. Ibi anno 1563. cum juramentum suprematûs regii fuisset edito parlamenti propositum, *Feckenamus* quædam collegit argumenta, quibus illud ostendit illicitum fuisse: sequenti hyeme domo *Horni* pseudoepiscopi, pro carcere, uti jussus est, à In custodia inciviliter & perfidè, more ministrorum novi Evangelii tractatus fuit, & in turrim Londinensem iterum reclusus. Interea *Hornus* librum impium, Ipsi plenùmque mendaciis contra rationes *Feckenami* edidit: cui libro doctissimi *Stapletonus* responsio- defensio- nem; aut potius *Harpfeldius*, ita enim constanter assertum à multis audivimus, illum librum contra *Hornum*, quem *Stapletonus* edidit, revera ab *Harpfeldio* fuisse conscriptum, qui cum ipse in carcere teneretur, voluit latere, & sub amici umbra, hostem hunc communem impugnare, sicut sub *Alani Copi* nomine dialogos suos contra Centuriatores Magdeburgicos evulgavit. Hoc responso pudefacti hæretici, quòd hominem tot officiis de ipsis benè meritum, tam inhumaniter tractassent, iterum ex turri Londinensi liberatus est *Feckenamus*, & ad carcerem *Mareschalli*, ut vocant, aliquanto liberiores, carcerem tamen, translatus fuit; paulò post permessa est illi potestas in privato hospitio in suburbio Londinensi, quod *Holburn* vocant, habitare, ubi aquæductum insignem condidit. Inde ad castrum *Wisbicense* translatus, ibidem crucem, quæ adhuc visitur, ædificavit, & inter alios Christi confessores ibidem in custodia detentos, ipse diu vivens, post vigesimum tertium carceris sui annum gloriosam confessionem felici morte in ipso carcere consummavit anno 1585. Vir fuit mediocris staturæ, crassiusculo corpore, facie rotunda, pulchra, & jucundo semper vultu, conversatione & colloquio amabilis, & familiaris. Camdenus in *Elisabethæ* suæ Annalibus ad annum 1559. vocat eum, *Virum doctum & bonum, qui longo tempore vixit, & publicè bene de pauperibus merendo, animos adversariorum ad benevolentiam allexit.* Nec erit abs re *Pitsii* elogium apponere. *Joannes Feckenmanus* (inquit) ex *Pitseo*. *Ordinis S. Benedicti monachus Anglus, & tandem Abbas Westmonasteriensis creatus eo tempore, quo in Anglia regnarunt Philippus & Maria Reges Catholici. Vir, cui Deus largas benedictiones, natura egregias contulerat dotes. Erat*

Z z

in

in eo pietas in Deum insignis, in proximis mira charitas, in majores singularis observantia, in æquales atque etiam inferiores mitis quædam affabilitas, in omnes dulcis humanitas: Multiplex doctrina, redundans in concionibus facundia, incredibilis religionis catholicæ zelus. Cùm jam non obscuris indicibus cereret, omnia verge ad ruinam, & fidem avitam omnino periclitari, hostibus Ecclesiæ strenuè se opposuit, & habitis frequentibus concionibus, nonnunquam etiam publicis disputationibus, libris denique scriptis Ecclesiam Dei & Catholicam fidem, quantum potuit, propugnavit. Cùm denique regnante

Zelus pro avicâ fide.

Elisabetha in comitiis (*Parlamentum vulgò vocant*) ageretur de fide catholica extirpanda, & hæresi plantanda: intrepidus publicè prodiit, & apud solemnem illum Principum, *Procerum*, & populi coetum Anglicâ linguâ eloquentissimam & valde nervosam habuit orationem de veteri patrum religione retinenda, de nova non excogitanda, nec introducenda. Cùm autem res jam plenè collapsa esset, & prævaluisset iniquitas, ille confestim carceribus mancipatus est, primùm Londini in carcere Equitis Martii, deinde in castro Wisbicensi (*Turris custodiam carceralem hic omisit Pitsius, sed non tacuit Stapletonus*) in universum continuus plusminus viginti sex annis. Quo toto tempore à catholicis dogmatibus propugnandis, & ab aliis charitatis operibus exercendis quoad fieri potuit, nunquam cessavit. Inter cætera, quæ præstitit charitatis officia, Joanni Storæo legum Doctori propter fidem Catholicam capitis condemnato, per totam noctem adfuit, & ad mortem in crastinum pro Christo fortiter perferendam animavit. Sed ad ea, quæ sunt eruditionis, veniamus.

Lucubrationes.

Multas quidem, easque eruditas exaravit lucubrationes, quæ pleræque propter temporum iniquitatem & authoris incarcerationem etiam usque ad mortem, unâ cum eo interciderunt. Servârunt tamen boni viri quædam ejus opuscula, vel operum reliquias: imprimis sermonem quemdam, cujus thema quasi spiritu prophetico sumptum fuit ex Ecclesiastici cap. 4. *Laudari magis mortuos, quam viventes*; cui titulum fecit: *Sermo funebris in exequiis Reginae Mariæ*. Orationem habitam in comitiis Angliæ. Contra juramentum supremæ autoritatis

regiæ in Ecclesiasticis librum unum. Contra quod opus scripsit *Hornus* pseudoepiscopus Wintoniensis, eumque refutavit *Thomas Stapletonus*. De Eucharistia contra Hooperum. Scripsit etiam commentarios in Psalmos Davidis, quod opus Londini in manibus auctoris se vidisse mihi sanctè affirmavit *Richardus Staniburghus*. Sed & illud periit, & ejusmodi alia. In vinculis confessor obiit anno Christi 1585. sub duro in Angliâ *Elisabethæ* Regno. Hæc Doctor *Pitsius*. Sed & orationem funebrem habuit valde laudatam in exequiis Ducissæ Parmensis Caroli Quinti filiæ, & Belgii Gubernatricis.

XLII.

NINIANUS WINZETUS.

† 1592.
21. Sept.

Patriâ *Renfrews*, *Monasterii Scotorum* ad *S. Jacobum Ratisbonæ* Abbas & *SS. Theologiæ Doctor*, vir meliori apud suos memoriâ dignus, religionis orthodoxæ propugnator eximius, editisque præclari ingenii monumentis, summæ eruditionis laude inclutus. Natus is in *Renfrew* Scotiæ oppido anno 1518. atque à teneris in pietate & bonis literis enutritus, absolutis studiis Presbyter secularis in diocesi Glasguensi ordinatus est, ac ob præclaras animi dotes publicis primùm apud *Lithgoam* Scholis, dein Ecclesiæ Collegiæ ibidem præpositus. Emergente in Scotia hæresi Calvinianâ, unus is fuit, qui se *Joanni Knoxio* & *Thomæ Spotswoodio* Calvinii discipulis & rebellionis coryphæis strenuè opposuit, eosque disputationibus quâ publicis, quâ privatis adeò convicit, ut victoriæ palmam *Niniano* boni omnes adscriberent. *Mariæ Stuartæ* Reginae ex Galliis reduci à confessionibus tandem fuit, quamdiu illa libertate fruebatur. Regina in Angliâ detentâ, & prævalentibus sensim hæreticis *Ninianus* fudes in oculis malignantium exulare cogitur. In Gallias igitur secedens Parisiis doctoralem lauream in Theologia adipisci promeruit. Inde Romam à *Gregorio XIII.* accitus, ibi degebat anno 1577. dùm obitus *Thomæ Andersonii* Scotorum Ratisbonensium Antistitis nunciabatur. Pontifex meritorum censor egregius opportunam nactus occasionem, quâ *Niniano* benefaceret, viduatam hanc Abbatiam sine medio Sedi Apostolicæ obnoxiam eidem nondum Monacho

Fit Presbyter secularis.

Calvinistas impugnat.

exulare cogitur.

Romam accitus Abbas designatur.

xiv. Julii contulit, eumque unâ eademque

démque die Dominica vi. post Pentecosten habitum religionis induere, solemnia vota emittere, ac denique Benedictionem Abbatialem, sacris operante *Thoma Goldmellio* Episcopo Anglo exule, suscipere jussit. Ita per saltum ordinatus Ratisbonam appulit die 9. Augusti ejusdem anni 1577. manûque clavo admotâ prodesse magis, quàm præesse studuit; disciplinam monasticam nonnihil collapsam solerter instauravit; laudabilem Scotorum per Germaniam consuetudinem tenendi scholas publicas, reduxit; altiora ipse studia docuit, humaniora fratribus suis commisit, multosque ac strenuos pro Ecclesia, pro Patria & Cœnobio labores exantlavit. Juvat hîc referre, quæ de eo rescribit *Wassenbergius* Scriptor Germanus in sua Ratisbona Religiosa Msc. ita enim habet pag. 174: *Hic Abbas NINIANUS, gratus, honoratus & desideratus omnibus, non sine Sanctitatis opinione, cum eidem antea Dei Mater vitæ terminum prænucciasset, X. kal. Octob. naturæ tandem concessit MDXCII. cui sequens Epitaphium posuere successores:*

Optimè præfuit & profuit,

Denatus A. 1592. 21. Sept.

Ejus Epitaphium hodie dicitur existans.

Ingenii partus.

Ninianus SS. Theol. Doctor, Vir pius & zelosus, Monasticam hic disciplinam instauravit, multaque verbo, Scripto, & vitæ exemplo, ad edificacionem proximorum præstitit. Qui postquam huic Monasterio sexdecim annos suâ cum laude præfuisse, ac successorem canonicè & legitime sibi prospexisset, tandem XXI. Septemb. an. Christi MDXCII. atatis verò suæ LXXIV. piè & placide obdormivit in Domino.

Multa solida ingenii monumenta posteris reliquit, cum vernaculo, tum latine sermone conscripta, quorum catalogum contexit *Georgius Mackenzius* insignis Bibliographus, Tomo III. Scriptorum Scotiæ celebriorum p. 155.

1. Tractatus tres populari idiomate exarati, quibus exhortatur Regina Scotiæ & Episcopos ad reformandos Clericorum mores, & doctrinam catholicam publicè explicandam contra nova & falsa protestantium dogmata. *Edinburgi* 1562. in 8.

2. Tractatus de celebratione Paschatis & aliorum Festorum Domini complectens tres declamationes ad Prætores & cives *Edinburgenses*. *ibidem* 1563. in 8. Vernaculè.

3. Libellus ad Reginam & Proceres Scotiæ, de illegitima vocatione *Joannis Knoxii* & aliorum protestantium ad prædicandum Evangelium. *Edinburgi* 1563. in 8.

4. Quæstiones LXXX. circa doctrinam, ordines & mores protestantium in Scotia. *Antuerpiæ* an. 1563. in 4. Hos omnes Tractatus nuper typis reddidit vir ingenuus *Robertus Keith* in Appendice ad Historiam mutatae in Scotiâ religionis.

5. Flagellum Sectariorum, qui Religionis prætextu seditiones in Cæsarem, aut in alios orthodoxos Principes excitare student. *Ingolstadtii* 1582. in 4.

6. Velitatio in *Georgium Buchananum* de jure Regni apud Scotos. *Ingolstadtii* 1582. in 4.

7. VINCENTII LIRINENSIS *Commonitorium adversus hæreticos* in popularem linguam conversum, cum doctissima Parænesi ad Reginam & Nobilitatem Scotiæ. *Antuerpiæ* 1563. in 8.

8. RENATI BENEDICTI *Tractatus de componendis dissidiis circa Religionem exortis*, anglico idiomate donatus cum insigni præfatione ad Episcopos & Clerum Scotiæ. *Parisiis* 1565. in 8.

Extabant etiam alia plura hujus viri manuscripta opuscula, præsertim res Scoticas in Germania & Gallia concernentia, quæ tamen vel latent incognita, aut planè interciderunt. *Ex symbolis BERNARDI BAILLIE Abbatis Scotorum Ratisbonæ, aliisque notitiis, addidit P. Oliverius.*

XLIII.

GILBERTUS GENEBRARDUS
Archiepiscopus Aquensis.

† 1597.
14. Martii.

Prognatus est Ricomagi in Arvernia sub annum millesimum quingentesimum trigésimum septimum. Admodum adolescens solemnibus votis in Mansacensi Claromontanæ Diocesis Monasterio se Religioni Benedictinæ addixit. Cùm bonarum literarum amantissimus esset, necessariis tamen ad eas addiscendas præfidiis eò loci ac regionis destitueretur, Lutetiam Parisiorum profectus est. Hic Mæcenatem nactus est *Guillelmum du Prat* Episcopum Clarimontanum, cujus opibus ac liberalitate sustentatus fuit. Optimis usus est Præceptoribus, primùm quidem in Græcis literis celeberrimi viri *Adriani Turnebi*, regii Professoris auditor fuit, in philosophicis *Jacobi Car-*

Fit Monachus.

Parisiis studet

Optimis usus præceptoribus.

pentarii, in Theologia *Claudii Sanctæi*. In Abbatia S. Illidii literarum, rerumque Hebraicarum cognitione imbutus fuit. Postquam anno 1563. die decima Junii Theologiæ Doctor Facultatis Parisiensis creatus fuit, sacræ linguæ regius Professor & Interpres in Academia Parisiensi renuntiari meruit. Quod munus magna cum laude ac nominis sui celebritate plures annos administravit. Ad hæc in eadem Urbe Parisiensi Priorem S. Dionysii de Carcere multo tempore egit.

Theologia Doctor creator 1563.

Romam petit.

reducat vitam religionem propugnatur.

Aquensis Archiepiscopus creatur.

Quinquennio post deponitur.

evulgat librum de jure sacrarum electionum.

SIXTO V. Summo Pontifice Romam venit: cujus non minus benevolentiam, quam S. R. E. Cardinalium, quibus præstans ejus doctrina ex operibus in lucem emissis cognita erat, amorem ac humanitatem expertus est. Parisios reversus Unioni Henoticæ & Hispanicæ factioni nomen dedit, adeo quidem animosè, ut earum partes acriter ac perenni studio præ multis aliis tueretur. Quod abundè in suis ad populum concionibus ostendit, in quibus Catholicæ Religionis zelo abreptus non fatis in potestate os & linguam habuisse dicitur: neque enim à verbis acerbioribus atque adeo contumeliosis in Regem *Henricum IV.* abstinuit. Quo concionandi genere tantam à supremis Unionis capitibus gratiam inivit, ut eum à GREGORIO XIV. Pontificè Max. an. 1591. vi. idus Martii Archiepiscopum Aquensem creandum curarint. Consecratus autem fuit 1592. Aprilis 10. Lutetiæ in æde S. Genovesæ-Montis, à *Jacobo de Beton*, Archiepiscopo Glascoensi in regno Scotiæ, assistentibus *Aymaro Hennequin* Redonensi, & *Guillelmo Rose* Silvanectensi Episcopis. Aquensem urbem solemniter ingressus 19. Septembris 1593. quinque annis hanc metropolim rexit. Licet verò tantæ dignitatis meritissimus esset, criminis tamen læsæ majestatis postulatus fuit, maximè quòd voce & scriptis foederatorum causam adjuvaret, ac populorum animos à Regis obsequio alienos in rebellione confirmaret. Cùm verò pleræque regni provinciæ ad obsequium Regis redirent, ipse Avenionem secedens Archiepiscopatu privatus est Senatusconsulto Aquensis Parlamenti 1596. die Jan. 26. Composuit verò eâ in urbe librum de sacrarum *Electio-num Jure*, quem idem Parlamentum Regis jussu flammis addidit, *Genebrardo* solum totius regni vertere jussu, capite, si rediret, luituro. Subinde tamen facta est ipsi potestas, ut *Semurium* in *Ædvis*, Prioratum Conven-

tuallem Abbatia Flaviniacensi subiectum, suæque possessionis locum, discedere possit. Hic sexagenario major 16. Febr. non verò, ut quidam tradunt, 14. Martii, in vivis esse desit, ibique humili sepulturâ donatus, ut inscriptio monumenti ejus in dextera parte chori Ecclesiæ beatæ Mariæ habet: *Gilbertus Genebrardus, Archiepiscopus Aquensis, Prior hujus cœnobii obiit anno 1597. 14. Martii*

Urna capit cineres, nomen non orbe tenetur.

Rex *Henricus* nunquam illum pro Archiepiscopo habuit, eam per causam, quòd sine regia sua auctoritate Aquensibus Antistes datus fuisset. Anno autem 1595. cùm Aquensem civitatem in suam rede-gisset potestatem, *Paulum Huraltum*, magni Hospitalii nepotem hac dignitate ornavit, quam prius tamen non adiit, quàm post mortem *Genebrardi*, anno nempe 1597. die 23. Decembris.

Amicos familiares habuit, *Petrum Danesium*, Episcopum Vaurensem, *Arnaldum Pontacum* Vasatensem, *Jacobum Billium Prunæum*, Abbatem S. Michaelis in Eremo, *Joannem Savarrom* Arvernum Præsidentem Claromont. aliòsque eruditos Gallia viros. At inter cæteros, *Cæsarem Baronium* Annalium Ecclesiæ scriptorem eximium, *Fabricium Caraffam*, *Paleotum*, *Fasbinetum*, *Valerium Veronensem*, *Cajetanum*, *Alanum*, *Columnam*, & *Boromæum* juniorem, omnes quidem Rom. Eccl. Cardinales.

Nec pauciores viri doctrina & eruditione præstantes fuerunt, qui encomiis eum extulerunt. *Marcus Antonius Muretus*, ætatis suæ clarissimus Orator, in epistola ad *Jac. Aug. Thuanum*, satis multos viros doctos ex Sorbonico Collegio amicos se habere scribit: inter cæteros GENEBRARDUM, qui unus, inquit, mihi pro millibus. Ipse *Thuanus* Hist. tom. v. lib. 119. Dii, inquit, *Genebrardus* literas Hebraicas magna frequentia in regio auditorio Lutetiæ docuit, & per has turbas, non interveniente regi nominis auctoritate, Archiepiscopus Aquensis creatus est, ob idque dignitate ea, rebus per pacem ordinatis, statim exutus, in causa regni & scriptis suis, quæ complura & multijugæ eruditionis plena evulgavit, iniquior & acerbior, & vita quàm stylo temperatior creditus. Legendi etiam sunt *Possevinus* in Apparatu sacro, *Wion* in Ligno vitæ, *Hilarion de Coste*, Ord-

Ordinis Minimorum, unus ex Francisci à Paula nepotibus, eruditione & pietate commendandus, in elogiis clarorum Gallia Virorum; sanctus item *Franciscus de Sales*, Episcopus & Princeps Gebennensis l. 2. Theologiæ, & de amore Dei lib. 2. cap. 11. *Guillelmus du Vair*, Galliarum Procancellarius, & Antistes Lexoviensis, primæ notæ Scriptor eruditissimus in Oratione ad Ludovicum XIII. Regem Christianissimum. Demùm *Scævola Sammarthanus* in elogiis Gallorum doctrinâ illustrium, qui nostrâ Patrûmque memoriâ floruerunt lib. 4. cujus verba referre libet *Genebrardo* nostro planè honorifica: *Arvernia bonis ingenii fecunda, cujus è gremio prodire togati ordinis tot illustres viri, hunc etiam edidit sacra-ti Ordinis eruditum virum (utinam pari consilio fuisset) qui sanctæ linguæ regius apud Parisios interpres, Hebraicæ antiquitatis arcana plurima, ea maximè, quæ ad rationes temporum subducendas pertinent, adhibito perspicacis ingenii lumine perquisivit, ac in lucem protulit. Hoc enim ex fonte ortum est chronologicum illud opus, & alii, qui nunc sunt in manibus hominum, similes industriæ fetus, maximis ab eo vigiliis & laboribus elucubrati. Multa ille ex Hebraicis & Græcis accuratè transtulit, multa recognovit, multa commentatus est. Novissimèque Musarum penetralia ingressus amatorum Salomonis Latine tentavit poema, molle illud quidem ac tenerum, sed pium; quo Servatoris piissimos in Ecclesiam suam amores intelligi sapientissimi homines tradidit. Nec eum ab instituta versione deterruit, quod alii summæ doctrinæ viri & hujus ætatis faciliè principes Poëtæ, lepores omnes & gratias in eodem carmine transferendo felicissimè jam impendissent. His studiis insenscentem, partaque præstantis eruditionis opinione latè celebrem, Gregorius XIV. eorum commendatione, qui à regio nomine desciverant, Aquensi Archiepiscopatu donavit; Sed magnanimo Rege rerum potito, impetratam his auctoribus à Pontifice dignitatem diu servare ac tueri non potuit. Hanc enim *Paulo Huralto*, magni Hospitalii nepoti, summa eruditione, summæque facundia viro, sua in Principem & Republicam fides meritò reservabat. Fato functus est *Semuri Burgundionum*, quò in oppido non ignobile sacerdotium possidebat, anno salutis MDXCVII. circiter ætatis annum sexagesimum.*

Scævola Sammarthani de eo testimonium.

Nec lectu indigna sunt, quæ *Bu-*

leus in Historia Universitatis (q) Parisiensis ex *Boteræo* refert. „ Hic annus eodem „ (1597.) Ecclesiæ literatorumque „ lucidissimum Sidus extinxit *Gilbertum Genebrardum*, gente Arvernum, „ Regulâ Benedictinum, professione „ Theologum, regium & publicum „ Hebraicæ, Syriacæ, cæterarum- „ que Exoticarum Linguarum, quas „ Orientales vocant, Professore. Vir „ suâ famâ tam notus, ut commen- „ datione non indigeat, præcipuè „ Chronologico Opere, Psalmorum „ recensione, editione veteris Litur- „ giæ, aliarumque lucubrationum, „ quas non nisi ab uno *Genebrardo* no- „ stra vel postera ætas expectare de- „ buit. Pontifex Maximus civili bel- „ lo Mainii Ducis elogio commenda- „ tum, sed veriùs propria virtute In- „ fulis Aquensibus insigniverat, quas „ retinere potuisse verisimile est, si à „ foederatis, quibus tenaciùs adhæsit, „ defecisset. Aquenses optimo & li- „ terato Præsule plurimum recreaban- „ tur, sed mortui desiderium lenivit „ *Huraltius* Hospitalarius suffectus, qui „ proximè & passibus æquis defun- „ ctum in Concionibus, Theologicis- „ que Dissertationibus insequitur. Ob- „ iit *Semuri* in Burgundia, ubi sacer- „ dotium habebat fatis pingue anno „ 1597. ætatis circiter 60. „

Genebrardi meminit etiam Eminen- Quid de
tissimus Cardinalis de Aguirre, quem eo Cardi-
jure merito, inquit, *Sorbonæ lumen* nalis d'
magnum, & Galliarum decus appellat Aguirre
Stephanus Dechamps lib. 3. de hæresi & alii.
Janfeniana disp. 1. cap. 3. cujus Chroni-
con scriptum usque ad annum ML-
XXIV. continuavit quispiam vir do-
ctus, addens aliquot paginas, & in ea,
quæ est 344. editionis Lugduni apud
Joannem de Philetote an. MDXCIX.
scribens: Anno 1597. Martii 10. horâ
5. manè *Gilbertus Genebrardus* Theolo-
giæ Doctor in Academia Parisiensi, &
Aquarum Sextiarum, sive *Aquensis* Ar-
chiepiscopus, hujus Chronologiæ auctor,
usque ad annum 1584. Operis profectò
immensi laboris & industriæ admirabi-
lis, de Catholica Religione, & de literis
Hebraicis benè meritus, magno bonis
omnibus desiderio sui relicto placidè in
Christo obdormivit &c. Sed quoniam
magni illius viri memoria hoc loci se
obtulit, accipe verba *Raynaudi* Tom.
XI. Part. I. Erotemate X. pag. 264.
ubi inter alia, quæ profert contra su-
perbiam *Josephi Scaligeri* debacchantis
adver-

adversus quosdam Scriptores Catholicos, inquit: GILBERTUM GENEBRARDUM eximium omnino Scriptorem è sacra D. Benedicti Familia, & Aquensem Archiepiscopum, cui Hebræa lingua admodum familiaris erat, quam vernacula, peritia verò sacræ & humanæ literaturæ, omnino multis scripturibus apud doctos vulgatissimis est testata, ausus est (Scaliger ille, cymbalum mundi) pecus maledicentissimum, bestiam insolentissimam nominare.

Oudini Casimirus Oudinus Genebrardum **judicium.** vocat, non vulgare Gallicanæ Ecclesiæ ornamentum. Hic præter innumera, inquit, quæ seculo præcedente scripsit volumina, quorum vel recensere titulos prolixum esset, scripsit vitam Origenis, novaque & ampliori editione omnia illius Opera Caroli IX. Francorum Regi dicata edidit Parisiis in folio duobus magnæ molis voluminibus.

Styli ejus Opera igitur tot, tantoque numero in lucem emissa indefessæ industriæ, laboris, ac vigiliarum indubium præstant argumentum. Latino scribendi genere usus est facili, ac tolerabili, sed non nihil duro, ac synonymis & epithetis turgido. Annos integros tredecim, horis quatuor supra decem indies studuisse fertur. Catellum etiam aluit, qui ita institutus erat, ut si quando heri oculis inter studendum somnus obrepisset, eum excitaret.

Operum Index. Operum catalogus Parisiis anno 1591. prodiit ex officina Sebastiani Nivellii, quem Possévinus auxit, & expendit: nos, quem Nizronius texuit, præferendum duximus.

Ifagoge Rabbini- 1. Ifagoge Rabbini- **ca.** ad legenda & intelligenda Hebræorum & Orientalium sine punctis scripta, cum Tabulis Artium & Scientiarum vocabula exhibentibus, ad Sextum V. Pont. Max. Parisi apud Petrum Reinerium 1563. & 1587. in 4. Item in Adriani Relandi collectione, cui titulus: *Analecta Rabbini- ca.* Ultrajecti 1702. in 8. Genebrardus tantum studii addiscendæ linguæ Hebræicæ impendit, ut ad eam alios edocendam idoneus fuerit habitus. Ejus elocutionem Hebræicam præ Latina commendat *Du Verdier Profographie tom. 3. pag. 2596.* multò enim melius, magisque scitè literas Hebræicas, maxime gutturales, pronunciabat, quam Latinas, quarum nonnullas ex imo quasi gutture extrahere solitus erat. In *Colomesii* etiam Gallia Orientali complurium virorum doctorum testimonia coacervantur, quibus insignis linguæ

Hebræicæ cognitio Genebrardo tribuitur. Quòd si *Josephum Scaligerum*, odii tamen erga Genebrardum non expertem, audire placet, majori is conatu, quam linguæ peritia, stylum in explicandis rebus Rabbiniis exercuit. Eandem sententiam tulit *Richardus Simon* in Critica sua Veteris Testamenti Historia; cujus testimonio Genebrardi Opera longè pluribus referta sunt erratis, quam ut ejus videri possint, qui omnes linguæ Hebræicæ thesauros possedisse vulgò existimatus fuit. Verùm hoc *Richardi* testimonium tantùm valeat, quantum ejus Historia.

2. *De Metris Hebræorum ex libro De Metris R. David Jechiæ*, cui titulus: *Les Son Lemudin.* Parisiis in 16. apud Guillelmum Morellum, & Martinum Juvenem.

3. *Eldad Danius Hebræus Historicus de Judæis clausis, eorumque in Æthiopia beatissimo imperio.* G. Genebrardo Interprete. Parisi. *Frideric. Morellus* 1563. in 8.

4. *Joël Propheta cum Chaldaea Paraphrasi, & Commentariis Salomonis Jabbii, Abrahami Aben-Ezra, & Davidis Kivahi, Latine; Interprete G. Genebrardo, cum ejus enarratione.* Parisi. apud Martinum Juvenem 1563. in 4.

5. *Alphabetum Hebræicum, & indicata Psalmorum primi & secundi Lyrici, tum Hebræicæ ad formam Pindari, Strophe, Antistrophæ, & Epodo.* Parisi. 1564. in 4. Typis postea iteratis excusum nempe an. 1572. 1584. in 8. & 4.

6. *Tabella & Summaria descriptio temporum.* Parisi. 1564.

7. *Scholia & Tractatus IV. ad Grammaticam Hebræam Clenardi, ad absolutiorem linguæ sanctæ institutionem.* Parisi. apud Mart. Juv. in 8. & 4. an. 1564. in 8. & 1582.

8. *Rabbi Josephi Albonis, Davidis Kimhi, & Anonymi Judæi argumenta contra Christianos, ex Hebræo Latine, terpretati Interprete G. Genebrardo; cum ipsius refutatione eorumdem argumentorum adversus recens Trinitariorum Dogma.* Parisi. 1566. Daniel Huetius in libro suo *de Clavis Interpretibus GENEBRARDI* id laudis tribuit, quòd satis feliciter, nec minus fideliter Rabbinarum Opera transtulerit, in eo tamen illius versionem reprehendit, quòd neglectis phrasibus Hebræicæ distinctionibus, linguam, quæ naturâ sua brevis & concisa habetur, plus æquo amplificavit.

9. *De S. Trinitate libri tres contra hujus ævi Trinitarios, & Antotheanos.* Parisi. 1569. & 1585. in 8. His præposita

posita est summa sessionum synodi, quam ministri Poloni cum Trinitariis Petricoviæ habuerunt ex amici Poloni Epistola. Porro in tertio libro horum trium exponitur Athanasii symbolum, atque à contumeliis Valentini Gentilis vindicatur: Quid verò in his libris observandum sit, docebit Possévin, l. c. p. 547.

Symbolum Ju- 10. *Symbolum fidei Judæorum è Rabbi Mose Ægyptio. Precationes eorumdem pro Defunctis. Commemoratio Divorum, & ritus Nuptiarum;* è libro *Mabzor.* Interprete G. Genebrardo. Parisi. 1569. in 8.

Chronologia. 11. *Chronologia sacræ liber.* Lovanii 1570. in 12. Item Coloniae 1571. in 8.

Comentaria in Canticum. 12. *Trium Rabbinarum, Salomonis Jabbii, Abrahami Ben-Ezra, & Anonymi Commentaria in Canticum Cantorum in Latinam linguam conversa à G. Genebrardo cum ejus Commentariis.* Parisi. 1570. in 4.

Chronicon Hebræorum. 13. *Seder Olam Zuta, sive Hebræorum breve Chronicon de Mundi ordine, & temporibus ab Orbe condito, usque ad annum Domini 1112. Capita R. Mose Ben-Maiemon de rebus Christi Regis. Collectanea Eliæ Levitæ, & R. Jacob Salomonis filii de eodem, quibus summam explicatur, quidquid Judæi de Christo sapiunt.* Interprete G. Genebrardo. Parisi. 1573. in 8.

De Eucharistia. 14. *Claudii Espencæi de Eucharistia, ejusque adoratione libri V. nec non Tractatus de utraque Missa, publicæ & privatæ.* Edente G. Genebrardo. Parisi. 1573. in 8. Hoc opus ad preces Claudii Espencæi, post ejus obitum, à Genebrardo juris publici factum est.

Origenis Opera. 15. *Origenis Adamantii Opera, quæ quidem proferrè potuerunt omnia; doctissimorum virorum studio jam olim translata & recognita; nunc postremò à Gilberto Genebrardo partim cum Græca veritate collata, partim libris recens versis, & è Regia Bibliotheca depromptis aucta.* Parisi. 1574. in fol. apud Mich. Sonn. Est hæc prima editio per Genebrardum accurata, quam duæ aliæ exceperunt. Parisiis an. 1604. & 1619. quibus accessit quarta Basileæ anno 1620.

Liturgia. 16. *Opuscula è Græcis conversa, nempe Liturgia Mysteriorum ante consecratorum, è Codice Cretensi; Liturgia pro Dormientibus, sive Defunctis; Officium de Angelis, & Sanctis; Canon, sive Bulla contra hæreses præcipuas; Menologium, sive Calendarium totius anni, Tituli capitulum 122. Euckologii; Zacharius Epi-*

scopus Mytilensis contra æternitatem Mundi à Philosophis constitutam, è Bibliotheca Regia. Basilii & Gregorii Nazianzeni brevissimus Dialogus de invisibili Dei essentia. Parisi. 1575. in fol. apud Mich. Sonnum.

17. *Varia Opuscula è Rabbiniis translata.* Parisi. 1575. & 1584. In postrema Opusculæ hac editione Opuscula isthæc ita inscribuntur: *Chronologia Hebræorum Major, quæ Seder Olam Rabba inscribitur, & Minor, quæ Seder Olam Zuta, de Mundi ordine & temporibus ab orbe condito usque ad annum Domini 1112. cum aliis opusculis ad res Synagogæ pertinentibus.* Sunt verò hæc ipsa Opuscula, quæ N. 3. 10. & 13. indicata fuerunt.

18. *Ad Jacobum Schegkium, Schorn-dorffensem Philosophum, & Medicum, assertionibus sacræ de Deo sese temerè immiscentem, ac tribus ipsius de S. Trinitate libris, modò pro Sabellianis, modò pro Trinitariis, inconstantissimè obreptantem, Responsio.* Parisiis apud Ægidium Gorbinum an. 1575.

19. *Oratio in funere Petri Danesii, Episcopi Vauensis ac Græcæ linguæ primarii Professoris, Gallico sermone dicta in Ecclesia S. Germani à Pratis die Sabbathi 27. April. an. 1577. Parisiis 1577. in 4. Accedunt Poëmata quæpiam Hebræica, Græca, Latina, & Gallica. Pagina verò 38. hæc leguntur verba, ex quibus, quam de rebus solidum ferre iudicium, Genebrardi proprium fuerit, facile quis conjiciet. „ Verba, „ inquit, publicè feci contra illos, qui „ noctu & ad facem terræ mandari „ præferunt; cum sit res una omnium „ maxime detestabilis plenæque infidelitatis. Quis hinc justum Dei iudicium non agnoscat, quò palam fit, „ quòd qui hunc in modum tumulo „ inferuntur, in vita sua laqueo digna „ gesserint? Id genus enim sepulturæ „ furciferis, patibulariis, criminosis, „ infamibus, extremo supplicio affectis vel afficiendis mortisque publicæ poenam commertis propriè debetur.*

20. *Psalmi Davidis vulgata editione, Calendario Hebræo, Syro, Græco, Latino, Hymnis, Argumentis, & Commentariis geminum & primævum sensum Hebræismosque breviter aperientibus à G. Genebrardo instructi.* Parisi. apud Dionys. Du Val 1577. & 1582. in 8. Item tertia Editio auctior Parisi. 1587. in 8. quam postea plures aliæ subsecutæ fuerunt. In Catalogo Bibliothecæ

thecæ Regiæ Parisinæ memoratur editio in fol. an. 1588. Petr. l' Huillier.

Flavii
Josephi
versio.

21. Flavii Josephi Opera Gallicè & Græco representata, libris ex Hebræo aucta, Chronologiis, figuris, annotationibus, indicibus illuminata. Parisiis apud Mich. Sonn. 1578. & in 8. apud Carol. Rogerum 1588.

Oratio-
nes.

22. Orationes tres à Lerinensi Bibliotheca in publicum productæ, videlicet una funebris D. Hilarii Arelatensis de S. Honorato; altera D. Eucherii Lugdunensis de laudibus Eremitæ; tertia Faustii Regiensis de instructione Monachorum. Paris. 1578. in 8. apud Ægid. Gorbinum in 8.

Chrono-
graphia.

23. Chronographiæ libri IV. Priores duo sunt de rebus veteris populi, & præcipuis quatuor millium annorum gestis. Posteriores, è D. Arnaldi Pontacii Vassatensis Episcopi Chronographia aucti, recentes historias reliquorum annorum complectuntur. Universæ Historiæ speculum, in Ecclesiæ præsertim seculo, à mendaciis, maculis, imposturis Centuriatorum, aliorumque hæreticorum detersum. In reliquis contra Judæos, Paganos, Saracenos Christianæ Religionis antiquam veritatem perennitatemque representans. Subjuncti sunt libri Hebræorum Chronologici, eodem Interprete. Paris. 1580. in fol. apud Ægidium Gorbinum & Michaelem Sonnum. It. ibid. 1585. in fol. It. unâ cum Appendice Petri Victorii Palma Cayet, quæ usque ad annum 1600. pertingit. Parisiis in fol. an. 1600. It. Lugduni 1609. in fol.

Diatribæ
de Trinitate.

24. Ad Lambertum Danæum, Sabelianismò doctrinam de S. Trinitate insufficientem, cum libello Francisci Jordani Theologi Parisiensis adversus eundem. Ibidem apud eundem Gorbinum anno 1581.

Notæ
Chroni-
cæ.

25. Notæ Chronicæ, sive ad Chronologiam & Historiam universam Methodus. Paris. apud Petrum Huille- rium, Ægidium Gorbinum, & Michaelem Sonnum. 1584. in 8.

Canticū
Canticor.

26. Canticum Canticorum versibus jambicis & commentariis explicatum adversus trochaicam Theodori Beza Pharaphrasin. Paris. 1585. in 8. apud Ægidium Gorbinum. Subjuncti sunt trium Rabbiorum Salomonis Jarhii, Abrah. Abben Ezræ, & innominati cujusdam commentarii, eodem interprete.

De Cle-
ricis.

27. De Clericis, præsertim Episcopis, qui participarunt in divinis scienter, & sponte cum Henrico Valesio, post Cardinalitiam cædem T. P. (Théo-

logi Parisiensis) Assertio, ejusque illustratio. Paris. 1589. in 8. Theologus iste haud alius est, atque Genebrardus. Prodiit sub generali nomine Theologi Parisiensis. It. Gallicè hoc titulo: Excommunication des Ecclesiastiques, qui ont assisté au service divin avec Henri de Valois, après le massacre du Cardinal de Guise 1589. in 8. Est opusculum, de quo Possævino est sermo sub titulo Opuscula aliquot, præsertim contra nostræ tempestatis Politicos.

28. De Sacrarum Electionum jure & necessitate ad Ecclesiæ Gallicanæ integrationem. Paris. 1593. in 12. It. Leodii 1601. in 8. Inter complures libros, qui contra Concordatum proculsi fuerant, primum meretur locum; in causa etiam fuit, quòd ejus Author à Parlamento Aquensi proscriptus fuerit.

29. Tractatus de Liturgia, & sacra Missa secundum usum & normam SS. Apostolorum & S. Dionysii. Gallicè Lugduni 1597. & Paris. 1602. in 8. 2. Tom.

30. De Sibyllis. Opusculum inter Joachimi Perionii nostris. De vita Sanctarum Mulierum veteris Testamenti. Paris. apud Federicum Morellum 1565. in 8.

31. Epistola ad Benedictum Arium Montanum de puritate fontis Hebræi. Hæc epistola Parisiis data 25. Novemb. an. 1574. extat etiam ad calcem Annotationum Antonii Hulsii super Psalmos, excusarum Lugduni 1650. in 12.

Hic Genebrardi lucubrationibus ex Nizromio enumeratis adjungendum ex Possævini Apparatu Sacro Tom. II. Vetus Testamentum vulgata editione cum Commentariis ad recentiorum omnium hæreticorum Biblia & annotationes abolendas. Item

Novum Testamentum vulgata editione cum Commentariis, eadem, quæ Vetus, methodo & ratione.

Genebrardi vitam scripsit conscriptissimus Filibertus de Marrâ, ut Ma- billonius in Itinerario Burgundico pag. 11. testatur. Agunt etiam de eo Possævino in Apparatu Sacro, Colomesius in Galliâ Orientali, Dupinius in Bibliotheca Authorum Ecclesiasticorum, aliique, quos allegat Nizromius Memoires pour servir à l'Histoire des Hommes illustres dans la République des lèttres Tom 22. p. 1. - 18. Bucelinus in Benedicto Redivivo ad an. 1557. pag. 142. ubi plura Genebrardi Epitaphia in medium assert.

JOAN-

† 1599.

18. Oct. JOANNES DE CASTANNIZA.

Ejus vir-
tutes &
munia.

Ordinem Benedictinum in monasterio antiquissimo S. Salvatoris de Onnâ veteris Castellæ professus, vir fuit suos inter sodales pietate insignis ac literis; quarum commendatione, cum Ordinis sui, hoc est, Hispanæ Congregationis, Concionator, ut vocant, generalis, deindeque & regius Philippi II. Ecclesiastes, tum etiam Censor Theologus apud Apostolicos Fidei judices, qui in supremo Senatu sedent, creati dignus apparuit; vir ob amabilem vitæ suæ Sanctitatem honori & decori omnibus. Ab ipso frequentia extat Opera novimus.

Lucubra-
tiones.

1.) De la Perfectione de la vida Christiana. Quod opus vernaculè apud Hispanos editum Latinè transtulit Jodocus Lorechius, Parisiisque edidit apud Petrum de Bresche an. 1644. in 8. recusum postea Francofurti cum titulo Pugne spiritualis, sive de Perfectione, anno 1662. (r) Viennæ Austriæ 1732. Alii in Italicam & Germanicam linguam verterunt.

Vita S.
P. Bene-
dicti.

2.) LA VIDA de San Benito, que S. Gregorio Magno dexò escrita en Latin, traducida en vulgar con las vidas de sus dos Discipulos San Mauro y S. Placido. Salmantica 1583. 8. i. e. Vita S. Benedicti à S. Gregorio M. Latine scripta in patrium conversa sermonem unâ cum vita ipsius duorum discipulorum S. Mauri & Placidi, Salmantica 1583. 8.

Approba-
tio regu-
le S. Be-
ned.

3.) APPROBACION de la Regla y Orden de S. Benito en algunos Concilios, lugares del Derecho, y letras Apostolicas; con un Catalogo de Principes y Doctores Orthodoxos y Santos, que an florecido en ella en todo genere de virtudes y ciencia, id est, Approbatio Regule & Ordinis S. Benedicti in quibusdam Conciliis, Sacris Canonibus, & Literis Apostolicis, unâ cum Catalogo Principum & Doctorum Orthodoxorum, atque Sanctorum, qui omni virtutum & scientiarum genere in eo floruerunt.

De S. Ro-
mualdo.

4.) HISTORIA de S. Romualdo Padre y Fundador del Orden Camaldulense, que es una idea y forma perfecta de la vida solitaria. Matrili an. 1597. in 4. i. e. Historia S. Romualdi Patris & Fundatoris Ordinis Camaldulensis, quæ est idea & forma perfecta Vitæ solitariæ. Hanc in Italicum convertit Timotheus

à Balneo Eremita Camaldulensis, atque edidit Venetiis apud Dominicum Imbertum. 1605. 4.

5.) BATALLA ESPIRITUAL. Hoc Opus ideò hîc sistimus, quia Belgicè editum Gerardo Zoes interprete novimus Pugnam spiritualem, sive hujus tituli librum ex Joannis Castannizæ Benedictini opere. Sed idem hoc videtur cum libro de Perfectione, ut annotavimus. Tribui quoque huic eidem solet.

6.) Declaracion del Padre nuestro, Expositio id est, Expositio Orationis Dominicæ anno 1604. Itémque

7.) Vida de San Bruno. . . . Vita S. Brunonis. Sed cujus? Carthusiani, an Signiensis? credo, neutrius. Illam certè Castanniza è situ ac tenebris cujusdam Bibliothecæ in lucem vindicans asseruit.

8.) Insinuationum divinæ pietatis libros quinque, jam olim ex Theutonico in Latinum sermonem conversos, in quibus Vita & scripta S. Gertrudis Monialis Ordinis S. Benedicti continentur; novâ auctoris operâ correctos & scholiis illustratos, unâ cum Vita ejusdem S. Gertrudis ex variis authoribus collecta. Cui accedunt Nonnulla ejusdem Sanctæ Virginis exercitia. Matrili an. 1599. in 4.

Vitâ cessit vir eximius Salmanticae, in cujus urbis monasterio Vincentii Martyris nomine appellato diu vixit, anno seculi decimi sexti XCVIII. Meminit ejus non sine ingentis cujusdam laudis significatione Antonius de Jopez Benedictinorum Chronographus Tomo VI. Historiæ ad annum MDXCVIII. fol. 337. & Tomo VII. ad annum MDCXLIII. fol. 346. quo loco inscriptionem sepulturæ ejus adducit.

Venerabili Magistro F. Joanni de Castanniza Benedictino, sermone aureo, ore facundo, in dicendo suavi, in persuadendo miro, Apostolo Paulo prædicatione simillimo, ob amabilem vitæ suæ sanctitatem honori & decori omnibus; post oblatas sibi à Philippo II. præclaras dignitates, ac magnificè spectas, charissimi sui D. M. Ildesonsi Curiel petitione, prope ipsum tumulto, obiit XVIII. Octobr. Anno M. D. LXXXVIII.

Joannem Castannizam tanti ob singularem vitæ sanctimoniam, doctrinæque præstantiam fecit Alfonso Curiel in Salmanticensi Universitate primarius ac celeberrimus SS. Theologiæ

(r) Vide supra Part. II. pag. 216.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

A a a

Professor, ut ad pedes ejus terrae mandari efficitur petierit. Monachi Vicentini illi sequens posuerunt Epitaphium:

Domino Joanni Alfonso Curiel V. C. Theologorum sui temporis nullo toto orbe secundo, Salmanticae primo: Bene-

Vid. Ant. Yep. l. c. & Nicol. Ant. Bibl. Scriptor. Hisp. Tom. I. pag. 512. Bucelinus in Benedicto Redivivo ad an. 1599.

CAPUT IV.

VITAE VIRORUM ILLUSTRUM RECEN- TIORIS Aevi.

§. I.

LEONARDUS RUBENUS Abbas Abdinckofensis,

† 1609. idib. Oct.

Leonardus Rubenus ad S. Martini Coloniam Ordinem D. Benedicti professus, sacrosanctae Theologiae in Alma Ubiorum Universitate Licentiatus, nec non Abdinckofensis propè Paderbornam Abbas, & Sacrae Congregationis Bursfeldensis Praesidens principalis; vir sane & insigniter eruditus, & rerum bene gestarum splendore illustrissimus. Essendiae haud procul Duisburgo ad Rhenum in lucem editus sub annum 1550. prima Religionis fundamenta posuit apud Patres Societatis Jesu Coloniae, in quorum albo adscriptus fuerat; tum verò pro dilatanda fide Catholica Superiorum jussu in Livoniam, Lithuaniam, Transylvaniam, aliasque exteras regiones digressus, illis populis adhuc quibusdam in locis turpi idolomaniae, ut ipse alicubi indicat, immeris, Christi Evangelium praedicavit. In Transylvania agens Thefes edidit de Idololatria sub auspiciis illustrissimi Principis Sigismundi Battori publicè propugnandas; quas tamen nullus impugnare ausus fuit. Anno 1691. cum Regens esset Seminarii Olomucensis, in Synodo, quam Stanislaus Pawlosky Episcopus Olomuc. celebravit, Orationem de officio pastorum Ecclesiae habuit. Hoc Regentis munere per aliquod tempus functus spiritum nescio quo Fuldam abiit, ubi aliquamdiu substitit, Celsissimi Principis & Abbatis Fuldensis Balthasaris

Ejus natales & educatio apud PP. Societ. J.

Missus ad exteros,

Thefes edit de idololatria.

Olomucii Seminarii praeficitur.

dictini Monachi, quibus moriens corpus, quod hoc a se humili, ab illo excelsio tegitur lapide, dimidiatumque animae, id est, universam literarum suppellectilem legavit, Magistro incomparabili, sui Ordinis devotissimo cultori, tanquam uni ex suis C. P. Obiit XXVIII. Septembris, Anno M. DC. IX.

à Dernbach amplis favoribus cum primis cumulatus. Tum verò de mutando vitae instituto ipsi mens, motu nescio quò, subiit; Moguntiam hinc profectus, Carthusianum ibidem monachum induere voluit: sed cum iis praeditus esset dotibus, quae activae magis, quam contemplativae vitae genus saperent, loci Prior eidem auctor fuit, ut Benedictinum sibi deligeret institutum. Coloniam inde digressus, Nuntii Apostolici armatus praesidiis in Abbatia S. Martini receptus fuit; ubi suae probationis tempore libellum de idololatria abs se in Transylvania editum, ad incudem revocavit, & novo auctario amplificatum sub auspiciis R. mi D. ni Balthasaris à Brée loci Abbat. Colonie Benedictinum induit, hoc Chronographico in fronte praefixo indicare voluit:

RVbenVs Leges BeneDICTI CepIt ab aLto IVLio Vt VnDeCIES LVx erat orta poLo.

Utriusque rei monumentum est carmen illud, quod Rubeno Arnoldus Mylius A. F. Birckmanno eà die inscripsit:

Quis te duxit amor RUBENE? quis impulit au- Carmen gratular- torium. Etor? Quis tibi divino persuasit nuntius ore? Magne vir exactis ut mille laboribus ad nos Per varios casus, per mille pericla redires Ad dudum non visam urbem Rbenamque bicor- nem?

Qui

Qui cum sudores Lotavum, Livoniamque saluti Extremis oris, magna virtute locasset, Inter Sauromatas, Transylvanosque feroci Jam primum acceptus genti, gratiusque recedis, Italiam invisens, post, hic non multa moratus, Urbe in Agrippina vita genus incipis, in quo Tutus agas, tranquillus agas, revocésque, quod errat.

Es frater fratrum Benedicti ascriptus in album. Quantus amor fidei! Christi dilectio quanta! Ille Aeo vocatè verò, stomachi ille nocivos Compescit morsus, raucos, capitisque catharos Desiccet, POPULO verè gratissima NARDUS! Hoc satis ex scriptis desumpta sacra omnia sacris, Demonstrant haec scripta, labor testatur, ubique Quem grege pro Christi gratis fert, arguit illud, Vera Romanae fidei defensio vera. Gaudeat è igitur te terque quaterque beata Agrippina, diu verbi pracone beati. In caelum serus redeas, & suaviter olim Corripiet lethi gressus cum tarda senectus.

Theologiam junioribus praegit.

Lexico Biblico insudat.

ejus specimen edit.

Congreg. Bursfeld. Praef. efficitur.

Scribit de bono Taciturnitatis, & alia.

Post haec Theologiae junioribus praegendae addictus, ejusdem Licentiatum ex almae Universitatis decreto solenniter renuntiatus fuit. Cursu finito in negotiis Sacrae Congregationis Bursfeldensis apud sacram Nuntiaturam procurandis, operam dedit: Horis verò ab aliis rebus vacuis, in condendo Dictionario quodam Biblico totus deinceps fuit. Quam in rem conflato quodam ex Concellitis, qui sibi suppetias ferrent, sodalitia, ingentem materiarum copiam comportarat; jamque ad literam P. opus perduxerat, cum ad illustris Abbatiae Abdinckhofensis regimen accitus, illud intermittere debuit. Hujus verò Operis specimen in publicum derivavit, edito articulo de Christo patiente Coloniae in 8. Protulit & aliud Opusculum de falsis prophetis & lupis rapacibus, Paderbornae anno 1606. in 8. excusum. Quod Ant. Possevinus dignum existimat, quod legatur. Cum illud tamen Rostochienses arroffissent, apologiam ipse dissimulato nomine, in sui defensionem edidit ibidem, in qua de ejus vitae curriculo plura comperias. Designatus an. 1601. sacrae Congregationis Bursfeldensis Praesidens principalis insignem pro veteris disciplinae instauratione, ac etiam Monasteriorum ab haeticis occupatorum recuperatione, navavit operam. Breviarium Bursfeldense juxta Concilii Tridentini decretum abs se emendatum, & insigni praefatione illustratum Lovanii anno 1608. typis excudi curavit. Scripsit etiam libellum quemdam de bono Taciturnitatis. Conciones item Latinas quam plures reliquit in manuscriptis. Edidit insuper Parænesin quandam ad Abbates Venetos in causa Interdicti à Paulo V. P. Ziegelbauer Hist. P. III.

in Rempublicam lati. Veterum quoque chartarum ex Archivis Monasteriorum insignem congestit farraginem. Reliquit etiam Secreta Monita Patrum Societatis Jesu, quae manuscripta in PP. S. J. Archivo S. Martini adservantur, atque monita post ejus mortem Paderbornae reperia, prodit auctor libelli, cui titulus: Le Cabinet des Jesuites. Ea verò saepius excusa Patres Societatis, execrantur, & damnant, negantque sua esse; Paucis tamen ante annis, dum Boruffus miles in Silesiae Collegia grafaretur, id genus Monita in Glacensi Patrum Societatis Jesu Collegio reperia, indeque eruta, & idiomate teutonico donata, typis in officina acatholicae Francofurti & Lipsiae anno 1747. in 8. excusa sunt, variisque Notis & Animadversionibus illustrata. Num verò reipsa sint Patrum Societatis arcana, ut vocant, Monita, aut Praxis Jesuitica, penes alios peritiores esto judicium. Obiit Rubenus anno 1609. Rubeni idibus Octobris. Ejus porro memobitus. nère Possevinus in Apparatu, Königius in Bibliotheca, Buceimus in Benedicto redivivo, Bayle in Dict. Hist. crit. Hartzheim in Bibl. Scriptor. Colonienfium &c. De eodem Cl. V. Oliverius Legipont in Fastis Abbatiae S. Martini, Periodo IX. art. 9. sub Balthasare à Brée ita cecinit:

Tum verò laceri malefida gubernia claustri Balthasar assumptit, clara de stirpe Breana Nobilis, ast multò gestis illustrior Abbas; Vindice quo Virtus, quo sacra Palladis artes Regnant, atque suo rursus se lumine produnt. Quin hic credideris sedem fixisse Minervam; Usque Parrum studiosa cohors, patiensque laborum. Infitit studiis, ipso dicente Magistro: Est Monachus stertens sine libris, Miles inermis.

Nullus desidiis, aut molli marcida iuxta Otia, non somnos, laqueo frequentat inanes, Sed sua per sacros exercens membra labores, Quisque suum festinat opus, mandata faceffit, Pars electa legit, studet altera pangere textus, Hic graphio signat, notat alter verba tabellis; Unus pra reliquis solers analicti Rubenus Floribus exornat, multa vir Pallade clarus, Qui cum sudores Lotavum, Livoniamque saluti, Extremis oris, magna virtute locasset, Balthasaris nutu nostrum conscriptus in album, Composuit libros divino Pneumate plenos; Abdinghofensis Praesul, de Praesule Praefex Ordinis effectus; Quo sicut Castore Pollux, Balthasar adjutus, majores acer in ausis Pro grege, pro Patria, pro Religione Parentum Constanti lentaeque fori pugnavit arena; Donec in effato languescens corpore Tandem embea mens superas rursus remeavit in aulas.

Obiit Balthasar Abbas A. 1621. 12. Junii. Ex symbolis P. Oliverii Legipont. Aaa 2 II. JA.

II.

† 1614.
17. Julii.

JACOBUS BREULIUS
Prior S. Germani à Pratis.

Natus
Parisiis
1528.

fit Mona-
chus,

variisque
addicitur
officiis.

Singula-
res ejus
virtutes.

Opera ab
eo vulga-
ta.

Lutetia Parisiorum *Jacobum Breulium* in parochia S. Severini protulit anno MDXXVIII. die xvii. Septembris. Postquam optimarum artium ac disciplinarum stadium in Universitate decurrit, annos unum & viginti natus Benedictina professus est instituta in Monasterio S. Germani à Pratis, quod annis abhinc quindecim reformationem Congregationis Casalis Benedicti suscepit. Spectata virtus, prudentia, agendique dexteritas Superiorum animos adeo ei conciliaverunt, ut quum nihil prorsus ambiret, vel appeteret, primariis eum officiis admoverint, quæ ille perpetua cum laude administravit. Anno MDLXXII. effectus est PRIOR Abbatiae Brantofomi in agro Petraco-riensi, quam sex annis gubernavit. Postea Prioratu decessit, atque cum vi constitutionum suæ Congregationis nullum ei magistratum gerere licuisset, privatus per aliquot annos vixit: post quorum intercapedinem primum in Abbatem S. Illidii Claromontensis, ac tum in Priorem Asceterii S. Germani à Pratis, semel, iterum, atque tertio electus fuit. Quâ occasione multa tulit insigni cum laude singularis modestiæ, atque animi demissionis; neque enim amplas & sublimes de se ipse fovens unquam cogitationes ad dignitatum gradus contendebat; quin potius de se ipse nunquam non demissè sentiens ab iis administrandis provinciis refugiebat, quibus æquales suos antecedere, virisque Congregationis suæ præcipuis æquari posset. Est fanè, quod miremur, virum muneris sui functionibus curisque assiduo distentum, tantum & studere & lucubrare potuisse. Ab ipso habemus novam Operum *S. Isidori Hispalensis* editionem, Parisiis anno 1601. cum notis vulgatam. Anno sequente luci publicæ exhibuit *Historiam Francorum*, authore *Aimoino* Monacho Cœnobii Floriacensis, quem cum *Aimoino* tamen, Monacho S. Germani à Pratis confudit. Cui editioni in folio adjecit *Historiam obsidionis Parisiorum* à Normannis Danisque factæ, ab *Abbone* verò *Cernuo*, sive *humili*, Monacho S. Germani à Pratis, carmine scriptam libris duobus; *Chronicon* Monasterii Casinensis à *Leone Ostiensi* conditum; *Historiam* de inventione & translatione corporis S.

Vincentii Levitæ & Martyris ex Valentia Hispaniæ ad Monasterium Castrum Diocesis Albingensis in Gallia, versibus concinnatam hexametris ab *Aimoino* San-Germanensi Monacho; nec non alia quædam vetera sed minoris momenti monumenta. Anno 1604. typis exscribendas dedit Constitutiones Congregationis S. Justinæ, seu Casinensis super Regulam S. Benedicti unâ cum Bullis Pontificiis, quæ ad reformationem Benedictinorum attinent, Prælo etiam Parisiensi subjecit Regulam S. Benedicti, unâ cum veteri Cæremionali Benedictino, & prædictis Bullis Papalibus ad usum Sodalium nostrorum Congregationis Bursfeldensis in Germania. Quæ editio an. 1616. iterata fuit. Author etiam habetur præclari Operis anno 1612. Parisiis excusi sub titulo *Antiquitatum Parisiensium*, quibus an. 1614. Supplementum Antiquitates Parisiensis addidit, quo etiam continetur Historia de inventione S. Vincentii, & SS. Martyrum Cordubensium, Georgii Monachi, Aurelii & Nataliæ per eundem *Aimoinum* cœnobitam San-Germanensem composita; vitæ SS. Leutfredi & Baboleni &c. Quod Supplementum est supremum Opus *Jacobi Breulii*, qui eodem anno è vita excessit. Terræ mandatus est in ecclesia S. Germani, ubi breve epitaphium, quod ejus in fungendis sanctioris vitæ muniis sollicitudo, rei antiquariæ peritia, operumque lucubratio posterorum memoriarum commendatur, sepulchro affixum fuit. En illud sic habet:

Hic jacet R. P. D. Jacobus du Breul olim Abbas S. Illidii Clarom. demum Prior hujus Monasterii, Regulæ observantia, antiquitatis peritia, & operibus editis celebris. Qui obiit die 17. Julii an. Dom. MDCXIV. ætatis LXXXVI. Monach. LXVI. Requiescat in pace.

Vid. Jac. Bouillart dans son Histoire de l'Abbaye Royale de S. Germain de Prez Paris. 1724. fol. lib. v. p. 219.

Nec lectori fore ingratum existimo, si quam vitæ suæ telam ipse *Jacobus du Breul* contexit, hinc subjiciam. Illam verò inseruit Epistolæ, quâ *Aimoini* Historiam de Gestis Francorum Sodalibus in Monasterio D. Germani à Pratis nuncupavit. Sic verò orditur.

Lutetiæ in limite parochiæ sancti Severini, quondam Abbatis Agaunensis, ad medium Parvi Pontis, anno Redemptionis 1528, die 17. Septembris, ex probis quidem, sed mediocris fortunæ

næ parentibus ortus, sola pedalis densitas parietis obstaculo fuit, quò minus parocciæ nostri Germani, Veteris propter annosam ætatem cognominati, civis existerem. Sed in ipsa D. Severini Æde, Universitatis primaria & Archipresbyterali, sacro fonte tinctus, mox ad suburbium S. Germani Praten-sis lætandus deportor. Anno deinde ætatis meæ 16. aut 17. parochia ruralis ejusdem D. Germani à Liciis cognominata, in Diocesi Parisiensi, & Archidiaconatu Jozaii sita, nec multum à Corboillo (al. *Corbolio*) distans mihi à patruo decrepito & capulari confertur. Quam injustè, fateor, utpote in cura animarum defectum ætatis patiens, & sacro Ordine carens, usque ad meam professionem monasticam retinui. Quæ cum, expleto probationis anno, die undecima Julii ob festum venerationis D. Benedicti nobis solenni fieri debuisset: voluntas tamen Dei fuit, ut differretur in diem 25. ejusdem mensis, quo translatio corporis B. Germani celebratur. Nimirum ut ipse Sanctus sortes meas jugiter comitaretur ac dirigeret. Sed cum meæ professionis syngrapha obedire tenerer decretis Congregationis Casalis Benedicti: illa jure suo utens, in suis comitiis anni 1572. me, qui hinc jugiter morari percupiebam, Priorem Brantholmianum constituit, ibique triennio expleto, ad regimen Illidiane Arvernorum Abbatiae transmeare compulit. Nunc regimine vacuus, & annis 74. gravatus, ut aliò unquam migrandi sublatus sit timor, vobiscum ultra quàm dici valet, lætor, meamque senectutem assiduis studiis solor & jocundam reddo: perrarò è Musæo, nisi divini Officii pensum aut necessaria corporis cura urgeat, egrediens, atque eo modo monachi etymon perfectius opere complens. Ad quod faciendum cum hujus domus curam gererem (hoc enim usque tertio diversis temporibus mihi obtigisse nòstis) juniores adhortari solebam: pericula discursuum, & è converso fructus solitudinis ob oculos eis ponens, quos *Plinius junior* Epistola 9. Lib. 1. ad Minutium Fundanum eleganter describit: *Postquam* (inquit) *in Laurentino meo aut lego aliquid, aut scribo, nihil audio, quod audisse, nihil dico, quod dixisse pœniteat. Nemo apud me quenquam sinistris sermonibus carpit: neminem ipse reprehendo, nisi tantum me, quum parum commode scribo. Nulla spe, nullo timore sollicitor, nullis ru-*

ex Paro-
cho fit
Mona-
chus.

& Prior
claustra-
lis renun-
tiatur.

Notanda
Plinii
sententia.

moribus inquietor: mecum tantum & cum libellis loquor. Hæc solitudo tempus mihi exhibuit emendandi & manibus fructus. jore ex parte augendi, undique conquisitis codicibus chyrographis, Opera *S. Isidori Hispalensis* Episcopi, quæ nunc venalia prostant. Eadem quoque effecit, ut *Aimoino* nostro extremam manum adderem: & optimis auctoribus quasi satellitio stipatum in lucem prodire facerem. Valetè amantissimi Fratres, & mei in orationibus memores estote: ut Deus Opt. Max. usque in senectam & senium non me derelinquat, sed foelici exitu fortes vitæ meæ in medio vestrum quum libuerit terminari faciat. E Cellula nostra die prima mensis Augusti.

III.

JACOBUS BOSSUTIUS † 1626.
7. Junii.
Consultor Congregationis
de Auxiliis.

Jacobus Bossutius Doctor in Facultate Theologiæ Parisiensis, antehac Prior Claustralis & rei pannonariæ præfectus regiae Abbatiae S. Dionysii in Francia, in lucem susceptus est anno 1546. Fuit moderator atque institutor Cardinalis *Guisi*, qui Blessis hostium manu occubuit. Equidem Galliam, in qua magno cum plausu conciones ad populum habuit, jam ejus nomen pervaserat; sed ab eo tempore, quo *Clemens VIII.* & *Paulus V.* Summi Pontifices ejus virtutem ac doctrinam in pretio habere cœperant, multò celebrius est redditum. Romam missus fuit circa annum 1591. Gallicorum Principum fœdere adhuc obtinente. Primis statim annis, quos ea in urbe degit, ejus eruditio ita perspecta fuit, ut illum *Clemens VIII.* Theologis Consultoribus celeberrimæ Congregationis de Auxiliis aggregavit. Hæc verò Congregatio cœpta fuit an. 1598. occasione concertationum, quæ sigillatim in Belgio & Hispania circa materiam de Gratia inter Patres Prædicatores Ordinis S. Dominici, & Patres Jesuitas exortæ fuerant.

Posteaquàm verò *Paulus V.* Congregationi finem imposuit, Doctor Bossutius ad reditum in Galliam suum ad Monasterium se accinxerat, cum subito jussu Summi Pontificis, qui ejus operâ imposterum uti statuit, in urbe retinetur. Addit *Doubletius*, quòd ab eodem Pontifice Infulæ Episcopales ei collatæ fuerint, quas verò dimittere co-

in Urbe domicili-
lium figit
& laborat
pro Ec-
clesia.

ctus sit, quòd facultatem Urbe excedendi à sua Sanctitate impetrare haud potuerit. Romæ igitur suum figens **domicilium**, ad varias Congregationes advocatus fuit, in quibus ut Ecclesiæ bonum consilio & opera promoveret, pro virili laboravit. Ab ejus obitu Venerabilis Domnus **Sancius à S. Catharina** ex Congregatione Fuliensi, peculiaris suus amicus, elogium ipsius contexit, atque Operi adjecit, quod **Bossutius** de Auxiliis Gratiae divinæ à se conscriptum ipsi reliquit. Cùm verò in hoc elogio peculiaria quædam, non omnibus cognita, de vita celebris hujus Doctoris contineantur, non abs re facturus mihi videor, si ea hæc adscribam.

Ejus ex
Sancio
elogium
historicū.

Dominus **le Bossu**, Monachus Ordinis S. Benedicti in celeberrima S. Dionysii Abbatia (propè Parisios) & Doctor Sorbonicus, postquam in Gallia Christianæ Ecclesiæ res mirum in modum promovisset, cùm verbi divini prædicatione, tum omnigenis aliis pietatis charitatisque operibus, Romam se contulit **Clemente VIII.** ad Ecclesiæ Romanæ clavum sedente, illicque commoratus est annos circiter triginta quinque, hoc est, usque ad obitum, qui illi contigit ante hos duos & amplius annos.

Cùm **Clemente VIII.** ejus doctrina, animus, ac præclara merita innotuissent, illum in Consultorum Congregationis de Auxiliis numerum adscivit. Is semper Dominicanorum de Gratia sententiam secutus est, ac strenuè adversus Jesuitas propugnavit. Pro eadem stetit pariter **D. de Creil** Consultorum ejusdem Congregationis & ipse unus.

Romæ
jubetur
subsistere.

Mortuo **Clemente** Pontifice, de repetenda patria & suæ Professionis domo seriò cogitavit **Bossutius**: at Romæ subsistere jussus est à **Clementis** successore **Paulo V.** cui benè notus fuerat & magno in pretio habitus in iisdem illis Congregationibus: eumque ab omni Monasterium suum repetendi debito absolutum voluit Pontifex. Mox in eundem modicas pensiones contulit ex Beneficiorum nonnullis proventibus decerpendas, & ad vitæ necessaria usui futuras; indultâ insuper facultate de bonis omnibus testamento pro nutu & arbitrio statuendi.

Ejus ani-
mi dotes,
& officia.

Quidquid verè bonum est, id omne habebat ille in deliciis. De fide ac de Ecclesiæ veritate altè & magnificè sentiebat. . . .

Romanis Congregationibus non-

nullis ex officio intererat, in Consultorum numerum adlectus. Per multos annos spiritualem Monasterii sanctæ Suzannæ administrationem gessit.

Ab omnibus, qui illum intus noverant, ejusque frequenti usi fuerant confortio, singularis pietatis ac sanctimoniam Vir habitus est.

Tam intimo religionis ac pietatis sensu in rerum divinarum contemplatione afficiebatur, ut plerumque dum in sacris templis preces fundebat, totus ille in lacrymas effunderetur.

Licet octuagesimum ætatis annum attigisset, Quadragesimale tamen jejunium, aliæque ex Ecclesiæ vel Regulæ Monasticæ præscripto indicta religiosè ac rigidè observabat, non secus ac olim juvenis ac vegetus fecerat. Postremis etiam vitæ suæ annis Romanarum Stationum septem stadium decurrere solebat, et si quinque leucarum iter istud censeatur.

Quotidie ad duodecimam noctis horam è lectulo surgebat, ut nocturno Breviarii officio defungeretur. Cilicio carnem domabat, sæpè non exutus vestes nocturnum somnum capiebat: nonnunquam carnis ovarumque usu sibi interdicebat, & plures alias carnis macerationes octogenarius assumebat, quibus ex Monasterii ejusque vitæ communis legibus immunem se habere poterat.

Paucis ante mortem annis Opus de Gratia, hortante me ac suadente elucubrandum suscepit, cui morte præventus coronidem imponere non potuit: & quia hujus Operis concipiendi Autor illi fueram, istud mihi cum cæteris suis schedis chartisque testamento legavit, significavitque sibi huic descriptioni incumbenti animum fuisse, illam Sorbonicæ Domus Nomini inscribere ac nuncupare.

Quidquid sibi bonorum temporarium morienti superfluit, id omne in pauperum jus usumque transcripsit ultimæ suæ voluntatis tabulis.

Denique ut sanctè vixerat, ita sanctè diem ultimum Sacramentis Ecclesiæ munitus obiit die vii. Junii anno 1626. Priusquam sacro Eucharistiæ viatico ad grandem æternitatis viam percurrendam reficeretur, Latino sermone ipsum Dominum in Sacramento præsentem allocutus est, tam ardenti pietatis charitatisque affectu, tantoque fidei suæ de hujus mysterii veritate ac sanctitate sensu, ut ipse largiter fleret, præsentique coetui copiosas exciret lacrymas.

Dom-

Domnus **Sancius** memoriæ non prodit, ubi corpus ejus terræ mandatum sit; ex epitaphio tamen, quod *Historia de Auxiliis* intextum est, liquet, quòd tumulo illatum sit Romæ in ecclesia Minimorum Gallorum ad Montem Pincium, extra cancellos Aræ principis. Sic verò marmoris incisum habet.

D. O. M.

Hic jacet Fr. Jacobus le Bossu, origine Parisivus, Religiosus S. Benedicti, ex Cœnobio S. Dionysii in Francia, dignitate Sacerdos, gradu Doctor Sorbonæ, omnibus Pontificibus, sub quibus Romæ degit, carus, sed præsertim Clementi VIII. & Paulo V. propter munus Consultoris, ab eis illi impositum in illa venerabili Congregatione, quæ de Auxiliis dicta est. Vixit annos 80. Menses quatuor, dies duodecim. Obiit 7. Idus Junii anno D. 1626.

Is ab alio cognomine Monacho distinguendus, S. Dionysii tertio Priore, qui anno 1570. mundo sublatus, Epitaphium in Claustro San-Dionysiano, ac sepulturam habuit.

De Scriptis Jacobi Bossutii nemo meliùs differit, atque **Jacobus Hyacinthus Serry**, seu personato nomine **Augustinus le Blanc**, in Hist. Congr. de Auxiliis Divinæ Gratiae Præfat. §. ix. pag. xvii. edit. Antverp. ubi ita loquitur:

„ Scripsisse creditur **Bossutius** DIARIUM, cujus Autographum Romæ apud Fulienses servatum fuerit, donec illud hujus Ordinis Præpositus Generalis **R. P. Goulu** in Gallias deportavit. Incidit in invidas manus Patris à S. Joseph, Viri medullitus Moliniani, à quo posteritati ereptum est. Hoc tamen de illo testimonium tulit in *Suavi Concordia* disp. 4. sect. 4. num. 4. *Apertè favet Dominicanis*: eaque idcirco ratione publicæ luci sublatum voluit, ne Schola Thomistica, cui is admodum adversus erat, Testis adeò locupletis suffragio frueretur.

„ Nonnulla ex eo Bossutii Diario petiisse videtur Autor *Questionis Theologicæ, Historicæ, & Juris Pontificii*: *Quæ fuerit mens Concilii Tridentini circa Gratiam efficacem & scientiam mediam?* Quæ Venetiis primùm anno 1607. fertur edita, tum postea Tholosæ 1644. procurante **R. P. Antonino Reginaldo**: cui propterea à nonnullis adscripta est; nisi fortè ille ipse *Questionis* hujus verus est Autor; quæam nihilominus, uti jam pridem Venetiis editam, non ut à se primùm elucubratam, certis de causis vulgari voluerit.

Et quidem *Quæstionem* illam, ab **Hænao** primùm in Mantissa ad Tractatum de Scientia-Media, tum deinde à **Francisco Annato** ad calcem operis de Scientia-Media impugnata, novis Apologeticis Thesis defendit **Reginaldus**.

„ Extant etiamnum ejusdem **Bossutii** Animadversiones in viginti quinque Propositiones **Ludovici Molina**, quas ille à Domno **Sancio à S. Catharina** Fuliensi, quo familiariter utebatur, rogatus elaboraverat; eidemque dono dedit moriens. Et illas quidem in Appendicem nostram conjicere animus tunc fuerat, cùm primum earum exemplar nanciscendi spem fecit amicorum unus. At consilium, quod intenderam, abjicere coegit spissior scripti moles. Hujus tamen particulam ad promulgidem exhibemus in Appendice, integrum Opus olim reddituri, cùm opportuna se dederit occasio. Quamquam nec integrum Opus vocare liceat, cùm è viginti quinque **Molina** propositionibus, in quas Auctor animadvertere proposuerat, sexdecim solummodò discussit, reliquis morte præventus intactas dimittere coactus. In Indice, qui primus occurrit, totius ferè Operis conspectus habetur. Tum viginti quinque propositiones **Molina**, ex ejus libro decerpæ repræsentantur: ac consequenter duo prima Animadversionum Capita, quæ Historiam Congregationum propius attingunt., Hæc **Cl. Serry.** de Scriptis Bossutii.

Quòd si verò integerrimi Romani judices *stupidi, ignorantes, partiales, præcipites*, pro Controversia illa *impares, stipendiarii &c.* fuerunt, prout à Molinistis in Historia sua de *Auxiliis* depinguntur, profectò bove Bœotico stupidior fuit **Jacobus Bossutius**; huic enim **Clemens VIII.** varia sibi à Jesuitis oblata Scripta examinanda dedit; qui autem plures in illis scriptis contentos detexit errores, & Authores *fraudis, fallaciæ, & falsitatis* reos esse ostendit. Vid. **Ricard.** à **S. Augustino** in Laqueo Contrito cap. 4. §. viii. pag. 268. & §. ix. pag. 281.

IV.

GULIELMUS GIFFORD † 1629.
Archiepiscopus Remensis. xi. April.

EX illustrissima & antiquissima familia **Comitum Giffordiorum** paternum genus, maternum ex nobilissimis **Thocmortonis** duxit, verùm ubi, incertum est, utrùm in agro **Buckinghamensi**, an in agro **Staffordensi**, ubi terras

terras hæreditario jure jam olim possedit hæc familia, & ubi *Giffordiorum* nomen post hominum memoriam, magnâ semper famâ floruit. Ætatis suæ anno quasi xv. Dom. CIIDLXIX. à matre piissima (*defuncto in flore juventutis suæ patre*) ad Universitatem Oxoniensem missus est. Ubi cum multis aliis Romano - Catholicæ Religionis faventibus educatus est, sub Rectore *Aquapontano* vulgo *Bridgwater*, qui ipse in animo totus erat Pontificius. Post quatuor, aut amplius, annos in Logicis & Grammaticalibus illic & in domo *Georgii Edryci* Medici actos, *Lovanium*, ut liberius fidem Catholicam, quam ab incunabulis imbiberat, profiteri posset, unâ cum Præceptore suo, à suis mittitur, ubi tandem Magistri Gradum iniit. Deinde in Theologicis maxima ex parte sub *Roberto Bellarmino*, qui primus è Soc. Jesu sacram doctrinam Lovanii exorsus est, quadriennium insumpsit, & Sac. Theologiæ Baccalaureus factus est. Ingruentibus autem civilibus bellis, & Universitate Lovaniensi penè desolata, Parisios petiit, ne bene inceptum in Theologia cursum interrumpere cogeretur. Nec longo post tempore *Gulheimus Alanus* Remensis Anglorum Collegii tum Præses eum ad se vocavit, & Romam ad Anglorum Collegium misit. Ubi finivit Theologica studia, & ab eodem *Alano* Remos revocatus Theologiam publicus Professor docuit per annos undecim continuos. Interea in Academia Pontamuffana in Lotharingia sacræ Theologiæ Doctor creatus est. Illum in magno pretio habuerunt Illustrissimus *Henricus Guisæ Dux*, & frater ejus *Ludovicus* Cardinalis Archiepiscopus Remensis. A quibus pro pensione honoraria ducentos aureos annuatim accepit, quamdiu vixerunt. Postquam autem è medio sublatis sunt, & bellis civilibus ardere cœperat Gallia, *Giffordius* Romam profectus, & Illustrissimo Cardinali *Alano* Theologus factus est, dein ope ejusdem Cardinalis à Papa *Clemente* octavo Decanatum insignis Ecclesiæ Insulensis Divi Petri obtinuit, & ad annos decem cum honore possedit. Quo toto tempore in omnes præsertim exules Anglos mirè liberalis fuit, ædesque suas omnibus bonis viris hospitales exhibuit. Inde relicto Decanatu in Gallias ad Remensem Universitatem remeare debuit. Ubi Rector Academiæ electus, cum laude & honore Magistratum il-

lum gessit. Tandem post annum ætatis suæ quinquagesimum mundo & mundanis honoribus valedixit, & apud Delawariam in Lotharingia S. Benedicti habitum induit, & seipsum suaque omnia sub illa regula divinis obsequiis mancipavit, mutatoque, ut moris est, nomine, illud *Gabrielis de S. Maria* assumpsit; postea doctrinâ clarus, nec non admirabili in concionando eloquio, Prior de *S. Maclovio* factus est in Gallia, & Congregationis Anglicanæ Benedictinorum Præses. Coram multis Principibus frequenter habuit orationes Latinas. Insulis in inauguratione Alberti & Isabella. Remis in Gallia coram Cardinalibus Borbonio, Vandomio, Guisio, Vaudemontio, & coram Ducibus Guisio, d' Aumulio, & aliis. Itaque inter itinera laboriosa, & frequentes tum loci, tum conditionis mutationes, aliâsque non leves molestias, nunquam labores literarios intermisit. Demum à *Ludovico de Lotharingia*, qui & *Guisus* Cardinalis & Archiepiscopus Remensis fuit, istius Sedis Suffraganeus factus est, & post Cardinalis obitum à Rege Galliarum circa annum CIODCXXII. ipse Archiepiscopus est nominatus; & mox consecratus, in eâ septem annos sedit. Sic Ducatus honore ex hac promotione auctus est, & primus Par Franciæ, sedis suæ jure evasit, in hoc fastigio, ad eum excelsi & publici animi, ut licet exul & extraneus, duo in Gallia cœnobio fundaverit, quæ *Anglis* suis, Ordinis S. Benedicti monachis recipiendis assignavit. Obiit xi. Aprilis anno CIODCXXIX. & in Eccles. Cathedrali *Remensi* (ni fallor) sepelitur. Scripsit, & transtulit multa; quorum tituli aliqui apud Pitseum leguntur, videlicet

Orationum Liber unus. Ex quibus aliquæ extant Duaci.

Calvinoturcismum, quem Auctor imperfectum reliquit, absolvit.

Scriptis etiam Latine librum quandam ad instantiam Ducis Guisii.

Vertit ex Gallico sermone in Anglicum Frontonem contra Plessæum de Mornay Librum unum. Plures libros præ manibus habet. Vivit enim & scribit hoc anno Domini 1611. Ita Pitseus de Ill. Angl. Scriptor. æt. 17. p. 810. qui cum anno 1616. è vivis excesserit, non omnes libros literis consignare potuit, quos Giffordus usque ad anno 1629. quo humana absolvit, indefesso studio lucubravit.

Vide

Vide etiam Antonium à Wood in Historia Univerf. Oxon. lib. 2. pag. 164. col. 2.

V.

ANTONIUS PEREZIUS

Archiepiscopus Tarraconensis.

O Riundus ex oppido S. Dominici de Silos, atque ejusdem cœnobii Benedictinorum Sodalium alumnus, pluribus administratis domi, & inter suos muneribus, in Salmantinôque sancti Vincentii Martyris collegio moderatis aliquot annis egregiè studiis, Præfectus Generalis Benedictinæ Congregationis per Hispaniam fuit renuntiatus. Episcopus tandem promeruit Vigellensibus dari in Cathalonæ Principatu: unde ad Ilerdensem, indeque ad Tarraconensem metropolitana Ecclesiam fuit translatus. Summoperè autem desiderans in patriam reverti, obtinuit calidis precibus, ubi opus erat, interpositis, ut Abulensis in Castella sedes viduata per hoc tempus Antistite curæ ejus committeretur: processissetque etiam ultra ad ampliorum Ecclesiarum regimen, nisi mors eum Matriti Pontificias expectantem adhuc adsumtionis suæ ad prædictam Ecclesiam solennes literas, jussisset debitum illud persolvere, quod inter se mutuam habent nativitas & mortalitas. Vir fuit memoria nostra inter paucos celebris, sive eam Theologiæ partem spectare velimus, quæ ab scholis cognominata est, sive eam, quæ mores hominum informat, sive tandem illam, quæ in debellandis Fidei hostibus, componendâque ad pietatis sensus Christiana republica sacrarum literarum, & omne genus studiorum rationem exercet. Cujus in testimonium laudis clarissima reliquit editorum librorum monumenta, scilicet

Lauream Salmantinam; sive certamina scholastica & expositiva pro acquirenda laurea Salmantinæ Academiæ, sive Magisterii gradu, & pileo ejus insigni. Salmantica apud Tabernier 1604. fol.

Commentaria in Regulam S. Benedicti: duobus tomis Lugduni 1624. in 4. apud Ludovicum Proft. Barcinone 1632.

Pentateuchum Fidei, sive Volumina V. De Ecclesiâ: De Conciliis: De Scriptura sacra: De Traditionibus sacris: De Romano Pontifice, Matriti 1620. fol.

Authenticam fidem Pauli super primam & secundam Corinthiorum, P. Ziegelbauer Hist. P. III.

controverfiis Catholicis agitatam, pariterque discussam. Barcinone 1632. folio.

Authenticam fidem Mathæi controverfiis agitatam & discussam. Barcinone eodem anno: tum deinde *Authenticam fidem IV. Evangelistarum*. Lugduni 1624. 4. Adversus fidem IV. Evangelistarum, Lugduni 1624. 4. Adversus omnes hæreticos, Ethnicosque Philosophos, simulque

Authenticam fidem Actuum Apostolorum & Epistolæ ad Romanos.

Familiæ suæ cum præesset Generalis Præfectus, vulgari lingua publicari fecit ad Concionatorum usum

Apuntamientos Quadragesimales. i. e. Annotationes Quadragesimales tribus tomis Barcinone 1608. apud Sebast. Cormellas in 4. Pinciaque 1610. 4. Præcesserat similis argumenti aliud, nempe *Apuntamientos de todos los Sermones Dominicales y Santorales desde primero de Diciembre, y de Adviento hasta principio de Quaresima* i. e. Annotationes pro omnibus Concionibus tum in Dominicis tum Festis Sanctorum à prima Decembris & Adventus usque ad Quadragesimam Medinæ Campi 1603. apud Christophorum Lasso.

Obiit Matriti kalendis Maji anno Redemptoris nati inter homines MDCXXXVII. ætatis suæ LXXVIII. *Nicol. Ant. in Bibl. Hisp. p. 117.*

VI.

DAVID GREGORIUS CORNERUS

Gottvicensis in Austria Monasterii Abbas.

Mundum ingressus est Hirschbergæ in Silesia seculi decimi sexti anno supra octogesimum septimo: mansuetioribus literis, quas per omnem deinvitam excoluit, magna sui commendatione absolutis, ad severiores animum adjecit, & suprema Philosophiæ laurea Pragæ donatus, Græcium ad excipiendas Theologicas disciplinas se contulit. Sacris initiatus, Rötzensi primùm Austriæ, quæ Moraviam attingit, urbi Parochus decennium præfuit: inde Theologicam in Universitate Viennensi purpuram adeptus, Parociæ in *Mauttern*, Parochi vicina Gottvicensi Asceterio Civitatem afflicta illis temporibus contra hæreticorum insultus strenuè tueretur.

Bbb

Verum

Oxonii literis addicitur.

inde Lovanium migrat.

ubi Bellarminum docentem audit.

Parisios postea, deinde Romam petit.

in Pontamuffana Academia Doctor creatur.

Romam iterum proficiscitur.

Inde ad Remenses redux, monasticen induit.

† 1637. i. Maji.

Ejus Nates, profectio, officia.

Prior Maclovienfis & Congr. Anglicanæ Præses eligitur.

Fit Remensis Suffraganeus.

dein Archiepiscopus.

ologium

ingenit partus.

† 1640. 9. Jan.

Nascitur in Silesia A. 1587.

Pragæ & Græcii studet.

Verum non multo post, cum in *Georgii Falbii*, Gottwicensis Monasterii tum Abbatis Amplissimi, amicitiam se insinuasset, miro Sacri ejus Ordinis captus desiderio, quod enixe oraverat, anno ætatis suæ primo & quadragesimo obtinuit, ut inter Celebrissimi illius Cœnobii Tyrones adlegeretur. Neque tamen ita solitudinem coluit, ut egregium Catholicæ fidei proferendæ ardorem imminui pateretur; cum enim ab Abbate suo, quem diximus, *Georgio Falbio*, ob singulare religionis studium, & rerum gerendarum peritiam à Cæsare in Austriam Superiorem domesticis tum ab hæresi discordiis miserè distractam misso, in itineris focium etiamnum Tyro assumeretur, Abbate res Lincii componente, ipse per omnem viciniam Catholica Sacra proferre conabatur: multorum ea causa amorem, plurimum, qui hæresi innutriti erant, odia lucratus, adeo, ut diras, & contumelias, minas etiam, quin & fustes ab ea hominum colluvie non raro auferret: neque tamen ea causa ab incepto vel latum unguem se passus est dimoveri. Freystadii, Austriæ Superioris, quæ Bohemiam respicit, urbe cum facris his laboribus intentus degeret, hæreticorum & perduellium rusticorum globus urbe potitus, *Cornerum* cum quinque Capucinis Patribus in arcis Sacello deprehensum, pugnis ac calcibus impetum, inverso sclopo ferociter adeo ceciderunt, ut humi prostratum, semianimem reliquerint, interfecissentque penitus, nisi socio- rum Patrum quispiam lapsu suo jacentis corpus contexisset, excepissetque ictus, qui *Cornero* parabantur: quam luctuosam sanè scenam *Cornerus* ipse in epistola ad Abbatem suum datâ, quæ etiamnum Gottwici asser- vatur, describit: plebe inde ad arcis direptionem conversa, ipse paulum ad se rediit, verum mox à reduce fu- rentium manu vestibibus spoliatus in carcerem conjectus est, nec antè dimissus, quam à Cæsareo milite Freystadium denuò caperetur. Tam glo- riosa ex arena ad Monasterium redux solennia Deo vota nuncupavit, & quinquennio post *Georgio Falbio* defuncto in Abbatis dignitate omnium votis suffectus est. Quo in munere quæ, quantaque pro Deo, religione, patria præstiterit, longum foret recensere: illud satis, ab insigni doctrina, animi candore & modestia, rei Catholicæ promovendæ studio Au-

striæ toti notissimum, Augustissimis verò Cæsaribus, FERDINANDO II. ac III. qui ejus consiliis, in rebus præcipuè, quæ ad Religionem spectant, sæpissimè usi sunt, impensè charum, ac pretiosum extitisse, Statuum Inferioris Austriæ Deputatus, Sacri Cæsarei Palatii Comes, Universitatis denique Viennensis anno 1638. Rector fuisse legitur, & à *Paulo de Sorbath* inter Universitatis Mecænates, & viros in Theologia celebres refertur. Itanempe Gottwicensi Monasterio nullo non tempore viri à virtute & doctrina spectatissimi præfuerunt. Ultimos vitæ annos, exhausto jam laboribus corpore, scribendis libris impendit, quibus immortalis est Viennæ in aula Gottwicensi v. Idus Januar. an. 1648. Ut cæteras ejus virtutes taceam, quam abjectè de semetipso senserit, epistola testatur, quam ad suum Monasterium, cum extremum decumberet, exaravit, cujusque partem, quam hinc referam, à Clarissimo quopiam ejus loci viro, cui hanc de *Corneri* gestis notitiam debeo, communicatam accepit: ea sic habet: *quandoquidem justissimo Deo ita visum est, ut ob virium imbecillitatem ad Monasterium (quod multis, & frequentibus suspiriis, & gemitibus inclamo) pervenire nequeam, ac propterea extra illud mori debeam: volo, ut quamprimum exanime corpus meum sine ullis ceremoniis vel in curru detecto, vel in aqua Gottwigiium devehatur, & tempore nocturno, etiam per manus lictoris, absque concione sepeliatur. quodque taliter, & non aliter fieri exigam, testor coram SS. Trinitate, S. Maria Virgine, S. P. N. Benedicto, & omnibus Sanctis.* Libri ab eo scripti, qui ad notitiam nostram pervenere, hi sunt: *Promptuarium Catholicæ devotionis, selectissimas orandi formulas continens, Monasterii Westphaliæ typis Michaelis Datii 1625. in 8.* *Fragmentum, quod continet tres responsiones ad 8. Quæstiones ab August. Imp. Maximiliano Joanni Trithemio propositas. Typis Crispini Vogtlander Lincensis 1633. in. 4.* *Nucleus Catholicæ Devotionis. Monachii apud Melchiorum Segen. 1638. in 8.* *Feriæ Paschales, sive Commentarii ascetici de descensu ad inferos, & Resurrectione D. N. J. C. libri 2. Viennæ typis Gregorii Gelbhaar 1639.* *Vita D. N. JESU Christi Divino-Humana, ejusque Virgineæ Matris Mariæ, seu Theologia Dogmatico-Mystica Com-*

Consi-
lius Cæ-
sareus,
S. Palatii
Comes,
& Rector
Univerf.
Vienn.
renuncia-
tur.

Vivere
desiit an.
1649.

Ejus mo-
destia.

Libri ab
eo scripti.

Commentariis asceticis ex SS. PP. & Doctoribus Ecclesiasticis elucidata. Extat Gottwici in MS. & typis Gregorii Gelbhaar Viennæ 1642. Tom. 2. in 8.

Gemitus devotarum mentium. Viennæ ex Officina Gregorii Gelbhaar 1645. in 8.

De ignorantia fidei, & rerum spiritualium libri duo. Typis & sumptibus Davidis Hautti Bibliopole Viennensis & Lincensis 1650. in 8. Item Norimbergæ typis Georgii Endteri.

Vid. Scriptores Univerf. Vienn. Part. 2. pag. 43.

VII.

BENEDICTUS HÆSTENUS
Præpositus Affligeniensis.

† 1648.
31. Julii.

Ejus na-
tales, stu-
dia, Pro-
fessio,
officia,

Ultrajedi copiosis & Catholicis parentibus natus, Philosophicis & Theologicis disciplinis Lovanii egregiè excultus, Monachum in Abbatia Affligeniensi induit, tantumque brevi tempore socios virtute & eruditione anteivit, ut annos vix natus triginta Prior, & inde Præpositus ab Ill.ººº Domino *Matthia Hovio* Archiepiscopo Mechliniensi constitutus fuerit, primus hinc strictioris observantiæ auspex. Ejus elogium Domnus *Odo Cambierius* (s) his ferè verbis contexuit:

elogium,

Erant in illo simul omnia, quæ sparsim & solitaria laudantur in singulis. Ingenii tanta vis, ut quæcunque sunt in liberalibus disciplinis posita, non modò intelligentiâ comprehenderet, verum etiam calamo & voce eleganter exprimeret. Memoria tam felix, ut quæcunque audivisset, legisset, tanquam clavis, ne exciderent, in ea defixa relinqueret. Judicium tam acre & perspicax, ut aciem ejus nihil fugeret. Dicendum aliquid erat, aut scribendum? suis quæque locis aptè disponebat. Distinguenda variarum rerum materies & argumenta? prudenti partitione cuncta complectebatur. Arbitrandum erat de dictis & scriptis aliorum? sententiam ferebat accuratè, poteratque egregiè *cornicum oculos*, quod dicitur, *configere*, si criticum agere libuisset. Linguarum Hebraicæ, Græcæ, ac Latinæ potissimum, peritiam haud vulgarem habuit. Versus scribere vel puero lusus fuit, quam felicitatem si studia & arte per reliquam ætatem excoluisset, ad summam poetiæ facul-

Lingua-
rum peri-
tia,

tatis laudem haud dubium perventurus fuerat. Verum ad majora factus in postremis hæc habuit, totumque se ad evolvenda veterum Ecclesiæ Patrum scripta convertit. Quorum assidua le-
eruditio,
ctione non tantum insignem divina-
rum rerum cognitionem consecutus est, sed etiam animum ipse suum ad omnem virtutem ipse formavit, & firmavit, ut vivum ac spirans probitatis & doctrinæ simul existerit simulacrum. Pulchrum quidem, sed difficile utroque, hoc est, virtute & eruditione clarescere. Atque duas res plurimum dissitas ita conjungere, ut unà ab altera pretium accipiat. Nam quis nesciat multam scientiam magnorum fluminum instar, suum quoque limum non raro permixtum invehere in animos, ut qui illa præditi sunt, digito monstrari velint, & alios infra se positos sublato aspernentur supercilio? At noster *Benedictus* ita se Animi demissio.
studiis dedit, ut ea nunquam à morum sanctitate sejunxerit: tantumque abest, ut noxius ille doctrinæ vapor in ejus pectore, quod sæpe solet, extinxerit sensum quandam intimum pietatis, ut ne afflaverit quidem. Mirum est, quam piè doctèque ad Ascetas diceret, quam solidè & Acseos
acriter de virtutibus & vitiis differeret; cultus,
quam assidue divinorum operum meditationi & potissimum recolendis Incarnationis Dominicæ mysteriis vacaret. Durus sui censor inquirebat in se perquam accuratè, latebras omnes & angulos conscientie ita scrutari & excutere solitus, ut ne debita quidem minima quæ cum Deo contraxerat, impunita sineret. Ad honores evectus, magna subditorum cum approbatione, summæque æquitatis, & prudentiæ laude, Præpositi munus ad xxx. Hospita-
litas.
annos gessit. Tantam verò in excipiendis hospitio Prælati, aliisque præstantibus viris, humanitatem, amorem, comitatem, benevolentiam, & amoenitatem ostendit, ut plurimi cum ab eo discederent, palam pronuntiarent, non invenisse se quemquam, *cujus mores & verba magis ad virtutem, sapientiam, & venustatem valerent.* Et sanè candor hominis, ad hæc modestia, mansuetudo, benignitas, & singularis humanitas, gratum, carumque omnibus ipsum fecerant. Accedebat mira in colloquiis suavitas, insignis ad demulcendos animos facundia, sententiis & verborum acu-
facundia,
mini-

(s) Apud Ant. Sander. in Chronograph. Sac. Brabant. Tom. I. p. 47.

gorianum de Propaganda Fide Romæ excitare meditaretur, eâ lege, ut ibi Collegiū S. Benedicti alumni adversus Catholici Romæ de cæ veritatis hostes prodirent in aciem doctrinâ muniti, quarto propterea voto adstricti ad hoc Opus aggrediendum, ac de hoc Collegio primus electus fuit PRÆSES. Sed hoc egregium opus perficere haud potuit, ex magna supra vires mole: at oblata à Constantino occasione, & ex factis jam ab ipso fundamentis GREGORII XV. Pontificis Maximi jussu, ac operâ Collegium de Propaganda Fide fuit excitatum, non sine maximo Catholicæ Fidei bono; ac constitutâ Cardinalium Congregatione, ejusdem Consultor electus est Constantinus: ac eidem Collegio post mortem omnia sua reliquit bona. Celebrerrimam etiam Anicianam Bibliothecam excitavit, in qua ingenti pecuniarum sumptu rariores antiquitatis, ac eruditionis thesauros collegit. Literis, studiisque semper pietatis, ac regularium virtutum ornamenta sociavit: ideoque inculpatos tanti viri mores, ac vitæ integritatem non sine veneratione intuebantur omnes. Tandem magno Literatorum dolore vivere desiit Romæ 17. Septembris 1650. æt. suæ an. 90. & in ecclesia S. Benedicti sepultus est. Ob singularem doctrinam, eruditionemque innumeri Scriptores laudibus extulere Constantinum, ut Antonius Possevinus in Appar. sacro. Arnoldus Wion in Ligno vitæ, Bellarminus de Script. Eccl. ubi de B. Petro Damiano p. 280. Clemens Rainerius Anglus in lib. de Apostolatu Benedictino, Franciscus Bivarius in Comment. ad Luc. Dextrum. Barth. Gavantus in Rubric. Brev. Roman. Franciscus Avantinus in Manuali Simplicium, Jacobus Gretserus adversus Replicatorem Calvinianum, Jo. Salas in 1. 2. D. Thom. Andreas Salazar in not. ad Regul. S. Benedicti, Lucas Wadingus in not. ad opusc. S. Francisci, Christophorus Besoldus in Spicilegio politico & juridico, Maximilianus Sanderus Academic. comment. lib. 1. Michaël Ghislerius tom. 1. in Hierem. O&. Caetanus in vitis Sanct. Sicul. Andreas Victorius in Addit. ad Ciacconium, Ughellus in Addit. ad Ciacconium, Bzovius in Compend. Annal. Baronii, Constantinus Bellotus de Instituto Gregorii Magni, Martinus Martinez in Apolog. de Patronatu Hispaniæ S. Emiliani, Carolus Stengelius in lucida corona Religionis Benedictinæ, & Monasteriologia, quam ipsi inscripsit, Jo. Bapt. Laurus

in Orchestra Thea. Rom. pag. 50. & Dominus Marfigliac, omnes à Leone Allatio adducti in libro Apes Urbane pag. 73. qui, ut eruditè perpendit, à doctis Scriptoribus passim vocatur: Archiviorum perveftigator diligentissimus, & de antiquitate ecclesiastica bene merens, & planè doctus, doctissimus, & de antiquitate merendi cupidissimus, eruditissimus Pater, & pius, & gravis, & eloquens, & elegans. Quibus ego, inquit Antonius Mongitore, addo nonnullos alios gravissimos Scriptores, qui meritò Constantinum laudibus ornant, ut Maraccius in Bibl. Mariana part. 1. p. 294. & pag. 2. figg. Michaël Justinianus in Epistolis memorabilibus part. 2. pag. 114. Aloysius Novarini opusc. tom. 1. pag. 61. Abb. Pirrus not. Eccl. Syracusanæ pag. 213. & lib. 4. de Abbatibus pag. 152. Joseph Silos in Hist. Cler. Reg. tom. 1. lib. 1. p. 14. Petrus Ant. Tornamira in respons. ad claritatem clarificatam pag. 19. & seq. & in Scriptoribus Mariæ Benedictinis pag. 48. Ludovicus à S. Carolo in Bibl. Pontificia l. 2. p. 293. Jo. Philippus Thomafius Elog. t. 2. p. 77. Philadelph. Mugnòs in Theatr. Geneal. p. 1. p. 202. Petrus Carera in mem. Caetan. vol. 2. p. 242. Jo. Bapt. de Grossis in Decac. Catan. t. 1. cord. 2. p. 47. Jacobus Grimaldi m. f. apud Philippum Bonannum in numismatibus Sum. Pontif. cap. 10. pag. 58. Calim. Oudin. in Supplemento ad Bellarmin. de Script. Eccl. p. 377. Philippus Labbè in Bibl. nummaria p. 249. & de Script. Eccl. to. 2. p. 201. & 202. & tom. 1. p. 42. & Sirmondus apud ipsum pag. 692. Abb. Piccinelli in vita Hugonis Principis Etruriæ à p. 69. & seq. Bernardus Clavellus in Hist. Arpinate lib. 6. p. 239. Jo. Thomas de Rocaberti in Bibliotheca Maxima Pontificia tom. 7. pag. 27. & alii. Novissimè Marianus Armellini Abbas S. Petri de Aflisio in Bibliotheca Benedictino-Casinenfi part. 1. pag. 123. ubi præter illos Autores, quos Antonius Mongitore allegat, alios magno numero adducit, qui cum laude Constantini Cajetani meminerunt. Inter hosce verò non est Janus Nicus Eritbræus, id est, Jo. Victorius de Rubeis, qui in quadam epistola ad Fabium Chisium, tunc Romanæ Curie Prælatum postea Alexandrum VII. Pont. Max. acriter Constantinum carpit & irridet, tanquam immodico in Ordinem suum æstuantem zelo, & inconsulto animi fervore in ejusdem Ord. gloria vindicanda abreptum. Hoc tamen nihil prorsus Constantini virtuti

ac sapientiæ debet officere. Esto enim in aliquibus nimius fuerit, vel deceptus (quis enim ab omni errato immunis?) nunquid proinde nævos hosce, quicumque demùm hi fuerint, tot præclara Opera, totque insignes lucubrationes, veluti Sol tenuem quandam caliginem splendore suo, minimè dissipabunt, ne abolebunt? Quid mirum verò, quòd Eritbræus Cajetanum perstrinxerit, cùm in Alexandrum etiam Tassonum, quòd Baronium alicujus errati notare ausus fuisset, tam acriter excanduerit. Ut hæc Armellino concedamus, optandum tamen fuisset, ut quemadmodum Cajetanus assumpto Vindicis Benedictini titulo plurimum gloriatus fuit, ita etiam tritum illud Nequid nimis, memori mente recondidisset. Certè Cardinalis Cobellutius de Abbate Cajetano dicere consueverat, se in metu esse, ne is ad extremum S. Petrum in album Benedictinorum referat. Id quod etiamnum, inquit Cl. Guillelmus Fillatre in epistola ad Mabilionium, de nonnullis dici potest, quorum zelus debitæ eruditionis ac doctrinæ luce nondum fatis collustrari cœpit.

Quæ edidit Caetanus, partim proprii ingenii monumenta, partim aliorum, ejus operâ & studio collecta, & illustrata, hæc sunt:

S. Petri Damiani Monachi Ord. S. Benedicti S. R. E. Cardinalis Episcopi Ostiensis, & Doctoris sanctiss. ac disertissimi Operum Tomus Primus continens Epistolarum libros octo, multis ex Bibliothecis & argumentis, notisque illustratos, atque nunc primam excusos operâ & studio D. Constantini Cajetani. Romæ ex typographia Aloysii Zannetti 1606. in fol.

Tomus Secundus continens sermones & historias. Romæ typis Guillelmi Gacciotti 1608. in fol.

Tomus Tertius continens opuscula. Romæ ex typographia Jacobi Mascardi 1615. in fol. recusî simul Lugduni sumptibus Claudii Landri 1623. in fol.

Tomus Quartus continens Orationes, Carmina, & Rythmos cum notis ejusdem Constantini Cajetani in eundem, & in Regulam Clericorum Petri de Honestis. Romæ 1640. in fol. Hi quatuor tomî simul prodiere Parisiis sumptibus Caroli Chastellain 1642. & 1663. in fol. Epistolæ seorsim editæ sunt cum notis nostri Constantini Parisiis 1610, in 4. ex Guilelmo Cave in Script. Eccl. hist. liter. p. 427. & Dupin in Bibl.

Script. Eccles. tom. 8. secul. 11, cap. 8. pag. 98. Noster Caetanus indefesso labore ac studio collegit, ac mendis purgavit Opera B. Petri jussu Clementis VIII. ut testatur Baronius tom. XI. Annal. an. 1065. n. 16. & an. 1072. num. 38.

B. Amalarii Fortunati Ordinis S. Benedicti Cardinalis & Archiepiscopi Trevirensis Vita. Romæ typis Jacobi Mascardi 1612. in 4.

Ven. Viri Joannis Gersen Abbatis Ord. S. Benedicti de Imitatione Christi libri quatuor recensiti; ac permultis in locis, ex veteri m. f. Codice restituti. Accessit ejusdem D. Constantini Abbatis Caetani defensio pro hoc ipso librorum Auctore. Nec non eorundem librorum methodus practica, & brevis epitome ex eodemmet opere depromptæ, in quibus vita perfectæ forma describitur. Romæ ex typographia Jacobi Mascardi 1616, in 12. Huic opinioni, quòd libri de Imitatione Christi sint Abbatis Joannis Gersen, se opposuit Heribertus Rosweyduus, cui respondit Constantinus recuso supradicto opere, & addito libello inscripto

Concertatio priori editione auctior, cui accessit Apologetica Responsio pro hoc ipso librorum Auctore Joanne Gersen adversus Heribertum Rosweyduum Soc. Jesu. Romæ 1618. in 8. Edidit etiam de hac re Apologeticum libellum pro Joanne Gersen de Imitatione Christi. Romæ 1644. in 8. Cùm autem Rosweydui defensionem etiam suscepissent Joannes Frontonus & Zerlinus Canonici Regulares, quos sequuti sunt Georgius Hesperus, Joannes Bollandus, & Theophilus Raynaudus Soc. Jesu, Henricus Sommalus, Gabriel Naudæus, Chifletius, Caneus, Abbas Barlensis, aliique; tandem contra hos omnes in arenam descendit P. Franciscus Delfau, Benedictinus Congregationis S. Mauri, qui edito libro an. 1674. Caetani opinionem propugnavit; at adversarium expertus est quendam Canonicum Regularem, ut legere est apud Diarium Literatorum Romæ an. 1678. pag. 30. & 31. Joannem Mollerum de Script. Homonymis cap. 6. n. 43. p. 567. Henricum Wharton in append. ad hist. liter. Guillelmi Cave pag. 90. aliisque qui hanc Kempensem pugnam latè narrant.

Pro Joanne Diacono S. R. E. Cardinali de S. Gregorii M. ejusque Discipulorum Monachatu Benedictino libri duo Salzburgi 1620. in 4. Augustæ apud Joannem Kruger 1621. & Romæ

& Anicianam Bibliothecam excitat.

Vivere desiit A. 1650. 17. Sept.

Autores qui de eo cum laude agunt.

eius ingenii & laboris fructus.

Joannis Gersenii vindiciæ.

Antagonistæ & Hiperspistæ.

mæ 1620. in 8. ex Bibliotheca Classica Draudii pag. 38.

Sanctorum Trium Episcoporum Religionis Benedictinæ luminum, Isidori Hispalensis, Ildephonsi Toletani, & Gregorii S. R. E. Cardinalis Episc. Hostiensis Vitæ, & Actiones scholiis illustrata. Accesserunt opuscula quædam ejusdem Isidori nondum edita. Romæ 1616. in 4.

Animadversiones in Vitam S. Anselmi Episcopi Lucensis. Leguntur inter monumenta contra Schismaticos à Jacobo Gretsero Soc. Jesu edita Ingolstadtii 1613. in 4.

S. Columbanum Abbatem Bobiensem, & Lucensem cum suis fuisse Ordinis S. Benedicti Assertio. Inter scholia in vitam S. Atagni à Martino Abbate Farfensi scripta. Augustæ Vindelicorum 1627. in 8.

De erectione Collegii Gregoriani in Urbe Epistola Encyclica. Romæ ex typograph. Cam. Apost. 1622. in 4.

Vita & Passio S. Erasmi Antiochiæ Episcopi, & Martyris Caetæ Urbis Patroni scripta à Joanne Caetano Casinensis Monasterii Monacho, qui & Gelasius Papa II. edita verò & scholiis illustrata à D. Constantino Abbate Caetano ejus Gentili. Romæ ex Officina typographica Caballina 1638. in 4.

De Religiosa S. Ignatii, sive S. Eneconis Fundatoris Soc. Jesu per Benedictinos institutione, deque libello exercitorum ejusdem ab Exercitario Cisneri desumpto. Venetiis 1641. in 8.

Hunc librum oppugnavit P. Joannes Rhò Soc. Jesu edito opere *Achates* ad D. Constantinum Caetanum, sed utrumque prohibuit Sacra Congregatio Indicis, ut ex Indice librorum prohibitorum constat. Vide quæ libro præcedenti diximus.

De singulari Primatu S. Petri solius Commentarius ad Innocentium X. P. M. Item de Romano ejusdem S. Petri Domicilio & Pontificatu Concertatio. In Bibliotheca Maxima Pontificia P. F. Joannis Thomæ de Rocaberti Tomo VII. Romæ ex typographia Joannis Francisci Buagni 1698. in fol. Italicè.

Guidicio sopra la Vita del Re David scritta dal Sign. Ranuccio Pichi Secretario del Altezza di Parma. Romæ 1631.

Lettera sopra il Crocifisso esistente nella Basilica di san Paulo di Roma. In Epistolis memorabilibus Abbatis Michaelis Justiniani Tom. 3. Epist. 39. p. 233. Romæ apud Tinassium 1675. in 12.

Innumera alia scripsit *Constantinus*, Alia per quæ ipso adhuc superstitite, Plagiario. Plagiarios di. haud valuere; hinc vel suppressa, vel aliò fuerunt translata; sed ope Oratoris Hispani Romæ degentis partim recuperavit, partim in multis Bibliothecis dispersa asservantur MSS: ut legimus in ejus elogio apud Biblioth. Pontif. Rocaberti Tom. 7. pag. 27. Ipsorum operum multa extant in Bibliotheca Monasterii S. Georgii Venetiis ex P. Petro Antonio Tornamira in *Epist. ad lectorem scriptorum Marianorum.* Horum nonnullorum nomina retulit Allatius in libro inscripto: *Apes Urbanæ*, nempe

Vita S. Benedicti.
Acta S. Scholasticæ Virginis ejusdem Sororis.

Acta S. Placidi, Abbatis & Martyris.
Acta S. Gregorii Magni. de his etiam Ludovicus à S. Carolo in Biblioth. Pontif. pag. 293.

Acta S. Petri Cælestini, & ex Ludov. cit.

Acta S. Thomæ Aquinatis.
De Sanctitate Luciferi Episcopi Calaritanus libri II. Apologetici.

Vita Bonifacii VIII. Papæ è familia Caetanorum cum Apologia pro ejusdem Bonifacii ingressu ad Pontificatum legitimo, prudenti regimine, & gloriosa morte. De hac etiam Ludovicus cit. in Bibliotheca Pontif.

De Nummis & Numismatibus in honorem Beatæ Mariæ Virginis cufis libri duo. De his etiam Maraccius in *Biblioth. Mariana* Par. I. pag. 295. & ex eo Philippus Labbè in *Bibliotheca nummaria* in calce Catalog. librorum Ant. Teisserii p. 440.

De Veneratione Sanctorum libri duo.
De Sacrosancta Basilica Vaticana.

De Antiquitate Regulæ S. Augustini, & Canonicorum, quos vocant Regulares.

De Præstantia Religionis Benedictinæ, seu de quatuor causis ejusdem Regulæ, materiali, formali, finali, & efficiente libri IV. Commentaria Encyclica, Partenica, Apologetica.

Opuscula quædam Ambrosii Authperiti Magistri in humanioribus Caroli Magni, & Abbatis S. Vincentii de Vulturino propè Capuam stuvio.

Opuscula S. Bertharii Abbatis Montis Casini, & Mart. è sanguine Regum Gallorum.

Opera S. Brunonis Episcopi Signini Tomis quatuor comprehensa, & scholiis & argumentis illustrata.

Varia

Variarum concertationum volumen.
CCC. de Vitis Sanctorum Historia adhuc inedita, cum notis & scholiis.
Opuscula diversa veterum Patrum Tom. III.

Opuscula & Epistolæ S. Columbari Abbatis Bobiensis, cum notis & argumentis.

Sermones & alia Opuscula Joannis Gersen Benedictini Abbatis S. Stephani Vercellarum cum Apologia pleniori & auctiori, illum fuisse legitimum Autorem librorum de Imitatione Christi.

Opera Thomæ Galli Benedictini Abbatis S. Andreæ Vercellarum.

De Caetana familia commentaria ab anno Christi DCC. ad nostra tempora.

Maraccius in *Biblioth. Mariana* pag. 295. & Tornamira in *Script. Mar.* p. 48. addunt hæc alia

De Sancta Clave sacræ Domus Lauretana, quæ extat in Sacratio Monasterii S. Mariæ Farfensis in Sabinis Tractatus.

De divino cultu Genitrici Dei Mariæ à Magno Patriarcha Benedicto, ejusque Alumnis singulariter exhibitio, ac propagato commentarium, in quo primordia describuntur, progressus, atque incrementa Virgineæ hujus venerationis à S. P. Benedicto, ejusque filiis doctoribus præstita, atque instituta.

His addit Tornamira in *Respons. ad Claritatem clarificatam*

De Ordinis S. Benedicti Calendarium Benedictinum Annale Benedictinum.

Hæc ex *Antonii Mongitore Bibliotheca Sicula* Tom. I. pag. 143. & seqq.

IX.

CLEMENS REYNERUS
Abbas Lamspringensis.

† 1651.
17. Mart.

Natione **P**arentibus Catholicis & nobilibus Anglus, ex antiqua familia in Comitatu Eboracensi in Anglia natus, cum ad annos discretionis venit, Monachus Ord. S. Benedicti *Dei Custodiæ* in Lotharingia factus, & in Academia Duacena, Philosophicis, Theologicis, Canonis, aliisque bonarum literarum disciplinis apprime instructus, ejusdem Academiae Professor publicus, ac tandem Doctor egregius evasit, varia in Congregatione Anglicana officia (sicut & extra eam) & bina vice supremum in eadem Congregatione Præsidis officium summa industria & fidelitate gessit: multis annis Congregationis Anglo-Benedictinæ Procurator Generalis in Germania, ad P. Ziegelbauer *Hist. P. III.*

sesqui annum præfuit monasterio Rintelienfi, ubi contigit celebris disputatio inter ipsum & Doctorem Stechmannum, Hassiæ Superintendentem, Virum à suis Calvinistis pro doctissimo habitum, qui adeò confundebatur, ut intra paucos dies præ tristitia mortuus sit, usque ad ultimam vitæ horam clamans: *O Clemens, tu occidisti me!* & ita exspiravit.

Nec minori admiratione digna fuit altera disputatio ejusdem cum Præside Doctore Gisenio, Superintendente Brunsvicentium Lutheranorum; durabat tribus diebus continuis, adeoque coarctatus fuit acatholicus iste, ut vix haberet verbum, quod amplius responderet; unde cum summo dedecore herbam porrigere coactus fuisset, nisi per adventum hostis, qui ipso die civitatem in suam redegit potestatem, disputatio interrupta fuisset.

Sed tandem *Reynerus* cum suis Anglis *Rintelio* pulsus, à Capitulo Duaci habito Præsides electus est, & eodem tempore oblata est ei Mitra monasterii S. Petri de Monte Blandinio juxta Gandavum in Flandria valoris 80000. Imperialium annuatim, quam propter zelum animarum & amorem Germaniæ recusavit; unde in Germaniam reversus est, ubi longè antè, cum Monasterium Lamspringense Anglis daretur, Abbas ejusdem nominatus fuerat. Hoc verò monasterium erat primitus Partheno O. S. B. à Riddago Comite à Winzenburg an. 847. fundatum, cui filiam suam *Richburgam* præfecit primam Abbatissam. Huic aliæ in regimine successerunt ad annum usque 1521. quo labente in bello Hildesheimensi sub Joanne Episcopo præter alias multas ditiones Duces Brunsvicenses etiam hunc occuparunt Parthenonem, atque secularizari, ut vocant, curarunt. In bello autem tricennali seculi proximè elapsi *Ferdinandus* Archiepiscopus Colonienfis & Administrator Hildesheimensis Virgineum hoc monasterium præter alias injustè ereptas dynastias Episcopatu vindicavit, & Benedictinis Anglis incolendum concessit. *Reynerus* igitur ab Archiepiscopo Abbas nominatus, & à Præside Congregationis, deinde à toto Capitulo confirmatus, tandem pacificâ possessione obtentâ benedictionem sibi impendi est passus, & ab an. 1643. ad diem 17. Martii anno 1651. incredibili industriâ, prudentiâ & zelo præfuit; in proximo Capitulo Generali post ejus denominationem

CCC

habi-

habito Duaci die 24. Augusti, auctoritate Capitulari statutum fuit, quod Abbas Lambspringensis cederet, durante in Anglia schismate, soli Præfidi, idque tam in Actis Capitularibus, quam ubique.

Hic Abbas *Clemens* religionis & doctrinæ promovendæ studiosissimus, ne hæresis Lutherana augmentum, vel saltem stabilimentum per erectionem Consistorii Lutherani acciperet, verbo & scripto strenuè laboravit; in rebus gerendis aded prudens fuit, ut à multis in negotiis arduis consulere- tur: imò ipsum Regimen Hildesien- se eundem ad publica Comitia, ut ejus consilio uteretur, anno Domini 1644. die 2. Jan. citavit, ut scilicet ibidem cum aliis tractaret de conservatione Patriæ: pro bonarum literarum aug- mento, publicarum scholarum in civitate *Boclem* erectionem meditabatur: plurima dixit, fecit, scripsit summâ laude dignissima; unde eodem, quò ex hac vita migravit die R. mus D. nus *Joannes* Abbas S. Michaëlis meritò dixisse fertur, *illo die magnum Ordinis Lumen extinctum*. Studiis, curis, laboribus pro Dei gloria, animarum salute & S. Ordinis decore exhaustus in monasterio S. Michaëlis intra Hil- desium, quò Lambspringa de more suo pedes profectus fuerat, die 17. Martii anno 1651. piè obiit & ibidem sepultus. Ejus ossa translata Lambs- pringam, & in navi ecclesiæ ante gradus, quibus ad chorum ascenditur, juxtà successores suos recondita jacent in parvulo sarcophago quercino, in- tra quem in lamina plumbea hæc in- scriptio habetur:

Clemens Reyner, natione Anglus, SS. Theol. Dr. Hujus Lambspringensis Monasterii Abbas, obiit Anno 1651. die 17. Martii, ætatis 62. Regiminis 8. in Monasterio S. Mich. Hildesii, ibidem- que sepultus, eodemque ejusdem mensis die Anno 1692. huc Lambspringam translata pia ossa requiescunt.

SCRIPTA.

1.) *Apostolatus Benedictinorum in Anglia, sive disceptatio historica, de anti- quitate Ordinis, Congregationisque Mo- nachorum Nigrorum S. Benedicti, in Regno Angliæ: in qua demonstratur S. Gregorium, ejus Nationis Apostolum fuisse Benedictinum; ostenditur etiam obiter, quanto numero, quibusque tem- poribus alii Ordines Religiosorum in eo- dem Regno cæperint agnosci. Cum ap-*

pendice copiosa Instrumentorum vene- randæ vetustatis, è quibus fides Anti- quitatum Benedictinarum demonstratur: in iis præcipuè inveniet lector religio- sus Concordiam Regularem S. Dunsta- ni, & Statuta Monastica D. Lanfranci; & aliquot acta Priscorum Capitularum Generalium Congregationis, Ordinis- que ejusdem in Anglia antebac nun- quam typis excusa. fol. min. Duaci, ex Officina Laurentii Kellami Typographi jurati, sub signo Agni Paschalis 1626.

2.) *Dialogismus, in quo Paulus Ca- tholicus, & Joannes A catholicus ami- cè & nervosè discutunt hanc questionem: Utrum hoc rerum statu in Diocesi Hildesien- si possit erigi Consistorium Augustanæ Confessionis, ad Popu- lum Hildesiensem Confessionem Augustanæ addictum, ex sincero Veritatis (qui Christus est) amore pro instructione di- rectus.*

3.) *Epistolæ tres ad R. R. P. P. Pro- vinciales, & ad Definitores Congrega- tionis Anglicanæ, Ordinis S. B. in A- postolica Missionem laborantes, in quibus fide ac solidè Regularium privilegia vin- dicantur. in 8. Duaci ex Officina Baltaza- ris Belleri. Deest annus editionis.*

Hæc ex Literis V. C. M. Westbruuk Prioris Lambspringensis Anno 1739. die 29. Junii. Vide etiam Leuckfel- dii Antiquitates Bursfeldenses de Mo- nasterio Lambspring. p. 108.

X.

PLACIDUS VIGELLIUS † 1651.
4. Febr.
Abbas Majoris Augiæ Brigant-
inæ.

IN Algoia ex A catholicis parentibus natus, sed Veldkirchii in Rhætia, ac Tettngæ in Suevia educatus in fide catholica, ob eminentem virtu- tis & doctrinæ famam anno 1616. die 22. Septemb. à Prioris officio ad abba- tiale munus promovetur. Diu qui- dem restitit, imò solùm adhuc Prior in Ordinem Patrum Capucinorum, iteratis ad Patrem Provinciale literis, enixè rogavit suscipi, sed ob- stiterunt, qui eum sibi Abbatem de- signaverant. Collum ergo imposto jugo supponere coactus, viriliter & gloriose sustinuit onus, uti gesta ipsius probant. Nempe Gregorium Otto- buranum in Suevia Abbatem, pri- mum florentissimi hodie in Germania studii Salisburgensis institutorem infi- gniter juvit, datis successivè ad do- cendum tribus admodum literatis mo-
naste-

Ob vir-
tutis &
doctrinæ
famam
ad digni-
tatem
Abb. pro-
vectus,

Stidii
Saltsbur-
gen-
sis
instituc-
tionem
egregiè
juvat.

monasterii sui viris, *Francisco Seiler, Ja- cobo Gruefs, & Johanne Mayer*. Eo- dem quoque agente, ac præter fun- dum potiora pro ædificando monaste- rio materialia liberaliter suppeditante, Fratres Minores Capucini in urbem Brigantinam introducti sunt, & hæ- resis Anabaptistarum, quæ in Jag- haufen, perantiquo sylvæ Brigantinæ pago invaluerat, per antè dictum *Jacobum Grueffe* labore per novem annos continuato extincta fuit. An- nis 1629 & 1635. ubi pestifera lues finitimis in locis, & præcipuè in pa- rochiis Brigantina, Lingenaviensi, Gruenenbacensi, & Gestracensi mo- nasterio suo plenè annexis, grassaba- tur, misit hic piissimus Præful è suis monachis quosdam, magis cordatos, seq; spontè offerentes, qui de vita peri- clitantes ad supremâ luctam præmuni- rent; quos inter animarum zelo præ reliquis eminebant *Maurus Guott* Præ- positus in *Lingenau*, *Michael Börner* parochus in *Bregenz*, *Bernardus Ritt- ler* parochus in *Gruenenbach*, & *Jo- sephus Glogglar* parochus in *Gestrart*, quorum duo priores anno 1635. in obsequio pestiferorum mortui ad soci- etatem eorum abierunt, quos, ut cum martyrologio Romano die 18. Febr. loquamur, *velut martyres reli- giosa piorum fides venerari consuevit*. Peste verò & ipse correptus, sed divi- na opitulante gratia sanitati restitutus, regularem disciplinam ferventiùs pro- movere perrexit, & ut majora in dies incrementa sumeret, eandem quoti- dianis litterarum studiis suffulcire per- quam sollicitè adlaboravit; quem in finem non modò è junioribus mona- chis pene omnes vel Romam in colle- gium S. Apollinaris Hungarico - Ger- manicum, vel Dilingam ad illam ce- lebrem diocesis Augustanæ Acade- miam dimisit, verum etiam in suo monasterio præter inferiores, superio- res quoque scientias tradi voluit, qui mos magna cum laude & doctrinæ flore etiamnum obtinet. Pro muni- mentis ac fortalitiis hinc inde, quæ reparandis, quæ à fundamento exci- tandis integras prope sylvas, ac no- minatim pro novo, ut ajunt, vallo, ipsum fundum, subversis ibidem do- mibus, molendinis, pomariis, atque arboribus usque ad lapideam Crucifi- xi imaginem pulchro in ordine stanti- bus, non attento gravissimo mona- sterii sui detrimento, in devotissimum Archiducalis Domus Auftriacæ obse- quium, atque amorem patriæ anno *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

Grassan-
te peste
pericli-
tantibus
per se
suosque
succurrit.

Studia
strenuè
promo-
vet.

Publico
consulit.

1642. iubens concessit; pro alendis quoque militibus maximam tunc pecuniam, frumenti ac vini, tum aliarum copiam rerum, minus etiam felicibus præfecturæ suæ annis nunquam non amanter expendit. Insuper etiam ex- fules utriusque sexus Regulares, qui è suis Franconiæ ac Sæviæ monaste- riis à Sueco milite pulsi ab anno 1632. usque ad annum 1647. singulis ferme diebus plurimi, & non una duntaxat vice nonaginta, quos inter, sex, septem & plures tum Abbates, tum Princi- pes simul advenerant, omnes singu- lari cum amoris & commiserationis af- fectu suscepit, & pro virili hospitali- ter habuit, donec an. 1647. die 4. Jan. occupatâ per *Urangelium* Sueci- ci exercitus imperatorem patriâ, at- que monasterio funditus expoliato, ipse cum suis exfulare similiter coactus, singularem vice versa ubique charita- tem meruit experiri, eoque in statu hanc, Deo in ipsum misericorditer a- gente, consolationem habuit, ut ce- teris pene omnibus ecclesiis turpissi- mè profanatis sola Major - Augiensis cum sacello suo illæsa permaneret. Fa- miliarem & amicum habuit Sanctum *Fidelem* à Sigmaringa Capucinum, & Missionarium Apostolicum, quem etiam pro fide Christi ab hæreticis crudeli- ter occisum 24. Aprilis an. 1622. pro- xima post martyrium nocte eidem ap- paruisse volunt. Denique Præful reli- giosissimus, & Religiosorum omnium cultor singularis, ut ipsum vocat *Bu- celinus*, Ordinisque sui fautor exi- mius, uti *Eollandus* scribit ad diem 30. Januarii, senio tandem & labo- ribus confectus Abbatiam resignavit an. 1650. & sequenti vivere desit, eadem, qua ante 66. annos lucem aspexerat, die 4. Februarii, cujus piissimos manes hoc Epitaphio grata posteritas honorare voluit:

*Optime Viator
Non obstupescis, non miraris?
Heu! Jacet hic & tacet
Artistes Placidus
Sui ævi in pietate & doctrina
Miraculum,
Breve virtutum omnium compendium.
Transi & si potes sequere. 4. Febr. 1651.*

Scripsit vir doctissimus non pauca tam Opera, ascetica, quam Theologica, ex qui- bus omnibus sola supersunt sequentia. MS. in Bibliotheca monasterii Bri- gantini asservata: *Tractatus Theologi- cus de Sacramento Matrimonii. Com- men-*

Exules
Monas-
chesho-
spitio ex-
cipit.

Ipse in
exilium
actus.

Obiit
1651.
sequens
consecu-
tus Epi-
taphium.

mentarius in Regulam S. P. Benedicti. Exercitia quotidiana hominis religiosi. Expositio Vocabulorum peregrinorum in eadem Regula. Meditationes; Tractatus de votis, & alia pauca MS. Typis excusa fuit Vita B. Fidelis ex sacro Capucinorum Ordine Missionarii Apostolici, & primi Martyris, Molshemii, Lugduni, & Constantiæ.

Symbola V. C. Aproniani Hueber Prioris Augiæ Brigantinae, quam secum communicatam R. R. PP. Congr. S. Mauri Tom. V. Gallia Christiana col. 976, inseruerunt. Item Bern. Pezium Praefationi ad Tom. X. Bibliothecae Asceticae Antiquo-Novae.

XI.

CAROLUS STENGELIUS
Abbas Anhusanus.

† 1663.
27. Jan.

Ortu Augustanus, in SS. Udalrici & Afræ monasterio profestus, Abbas fit Anhusanus.

CAROLUS STENGELIUS Augustanus die 29. Januarii 1581. natus: S. Ordinem D. Benedicti in Libero & Imperiali Monasterio ad SS. Udalricum & Afram Augustæ Professus 1596. die 12. Martij. Cantor Chori, Rector Musices, Scholarum Magister 1602. die 20. Augusti. Primam incruentam victimam litavit 1605. die 18. Aprilis. Professor Casuum Conscientiae 1610. Subprior 1615. die 10. Aprilis: Oeconomus 1622. die 24. Novembr. evocatus ad Abbatiam Anhusanam, & confirmatus 1630. die 16. Decembr. Consecratus in templo PP. Societatis Jesu Dilingæ ab ipso Reverendiss. & Celsissimo Principe & Episcopo Henrico &c. eodem anno die 29. Decemb. Vir laboriosae industriæ, otii acerrimus hostis, eruditissimus, atque ex editis libris, à Summis Pontificibus, Purpuratis Patribus, aliisque Principibus, ac magnis Viris voce ac calamo commendatis, notissimus.

Ejus animi dotes, & studia. Capacissimum ingenium variis doctrinis & artibus excoluit, quæ solertissimus Musarum, & Musices Praefectus.

Septem Comoedias proprio Marte elucubratis in scenam produxit praclarus Comicus.

Disciplinam Monasticam verbo & exemplo egregie fovit & promovit Subprior religiosissimus.

Manibus innoxii picea tractare negotia probe doctus, rem domesticam gnaviter administravit sedulus Oeconomus.

Illustrium Virorum Gesta, Sanctorum Elogia, Monasteriorum, Urbium & Provinciarum monumenta, longa

seculorum caligine sepulta, in lucem revocavit indefessus Chronologus.

Miram in adversis constantiam, durantibus exiliis, & injuriis militaribus, luculenter probavit Abbas patientissimus.

Libris undecentum de diverso argumento (in Mantissa ad Commentarium Augustanum expresso) praelo subjectis, immortale sibi nomen calamo paravit, perditus & pernox vel oratione, vellectione, vel scriptione gnaviter occupatus, Polyhistor literatissimus.

Erga Sanctissima Nomina JESUS MARIA devotissimus, eorumque honoris privati & publici studiosissimus, juxta suum Breviarium, aliasque quotidianas preces, planè multas, quinque Psalmos cum Literis I. E. S. U. S. initialibus, & alios quinque sancti nostri Joscionis cum Literis M. A. R. I. A. initialibus devotè singulis diebus persequitur.

Ex licentia Reverendissimi & Celsissimi Episcopi &c. &c. Henrici Ecclesiam suam Anhusanam ad Brentium in honorem SS. Nominum JESUS MARIA 1642. die 2. Augusti consecravit.

Atrocibus olim doloribus ex occulto affectu provenientibus per 15. dies exagitatus, voto nuncupato de conscribendo libellum Sacratissimi Nominis JESU, & legendis tribus Sacris, in tertio & ultimo Sacro ad S. Sympertum de praedicto SS. Nomine celebrato, confestim convaleuit.

In Sacello B. Virginis Parochiae Haustetten cum permissione sui Reverendiss. DD. Abbatis adhuc Oeconomus aram erexit, omnibus ad Missam necessariis ornamentis instructam, & additis sacris Missæ vestibus Consolatrici Afflictorum dedicavit.

Laudabilissimam consuetudinem Anhusii sub Henrico de Werde Abbate anno 1636. coeptam, ut singulis per annum diebus, paucis exceptis, in honorem Dei paræ sacrum diceretur, postliminè restituit. S. D. Urbano VIII. pium factum per Bullam approbante.

Anno 1632. Monasterium suum Anhusanum deferere compulsus, & in Tyrolin, Salisburgum, ac in Austriam interim profectus, octava die ante kalendas Decembris coram Thavmaturga statua B. Virginis Oetinganae, securitatis causa Salisburgum delatâ, antequam denuò restituebatur, ultimum officium solenne in Cathedrali Ecclesia Salisburgensi mitratus cantavit: ultimò eam in propinquum sacrarium (praesente penè innumera devotorum B. V.

B. V. Mariae clientum multitudine) summa veneratione reportavit: demùm eandem cum Celsissimo & Reverendissimo Archiepiscopo (potiores & primarias pietatis functiones exhibente) aliisque Reverendissimis DD. Prælati comitantibus maxima celebritate, & affluentium populorum gratulatione Oetingam deduxit.

Tempore sui exilii in Suevia, Tyroli, Austria &c. ad ducenta Officia actu Pontificali solennissimè peregit: frequentissimas supplicantium series splendido apparatu institutas aut duxit, aut sua praesentia condecoravit; Augustæ solummodò in festo Corporis Christi ad Generalem, ut ipse vocat, Processionem decem sibi invicem succedentibus (ab 1645. usque 1655.) nunquam interruptis annis invitatus comparuit mitratus. Anno 1635. die 14. Augusti ex Austria ad pennates redux invenit Monasterium suum penè devastatum instar laceræ lucernæ perforatum, perfractum. Anno 1638. die 14. Maji è suo Monasterio Anhusano, à se per triennium restaurato, altera vice migrare coactus, in via à 24. militibus spoliatus, & iterum biennio exul revertitur ad suam Abbatiam an. 1640. die 1. Augusti.

acerbas sustinet molestias.

Augusta regressus mortales posuit exuvias A. 1663. 27. Jan.

Anno 1641. die 27. Februarii postliminè fugatus, jam Augustæ, jam Heidenhemii, jam alibi hospes, jam Anhusium revisens, denique an. 1647. die 20. Februarii perveniens Augustam, permansit in D. Udalrici suæ Professionis Monasterio usque ad peregrinationis, & totius vitæ cursûs terminum. Ubi traductis inter continua pietatis & literarum exercitia 16. annis, ad cœlestem Patriam animum intendens, divino Viatico, piisque desiderii instructus, & sacro oleo roboratus, viam ingressus est universæ carnis, Sacerdos Jubilæus, Abbas literatissimus, tot duratura sui Nominis monumenta relinquens, quot libri ab ipso conscripti manibus teruntur, & pluteos stipant. Funus in ambitu ad D. Udalricum sepulturæ locum accipit cum hoc Epitaphio, marmoris inciso, & ad parietem infixio.

D. O. M.
Dies mei sicut umbra
declinaverunt,
& ego
CAROLUS STENGELIUS
Abbas Anhusanus
sicut foenum arui
Die xxvii, Mensis Januarii

A. C. MDCLXIII.
Ætatis LXXXII.
Religionis LXVII.
Abbatial. Dignit. XXXIII.
Vixi, & quem dederas Cursum
Deus alme peregi.

Scripta.

CAROLUS STENGELIUS
ABBAS ANHUSANUS

Lectori suo benevolo Pacem & Veritatem.

Quoniam nonnunquam contingit tem- Eius Operum lapsu, aliis aliorum lucubrations falsò adscribi; ut D. Hieronymo quaedam, quæ sunt Sophronii, D. Augustino, quæ sunt Bedæ aut alterius &c. Egòque ipse, tantulus inter Scriptores, non ita pridem injuriâ affectus à quodam, qui scriptum quoddam (de quo scribendo ipse nunquam cogitaveram) mihi affingere ausus est, verso per Anagrammatismum meo nomine in Lacorum Genestium, operæ pretium magnum mihi fore visum est, si hîc nomina librorum, quos jam edidit gratia Dei mecum, & quos pro meis agnosco, quosque deinceps in lucem Deo bene favente sum daturus, recenserem, & quibus quisque locis editus est, indicarem. Sic enim & Ordinis mei Honori, & rerum Veritati, & justitiæ optimè consulero, faciens scilicet, ut deinceps nemo bonus in suspicionem plagii falsò apud posteros veniat, neminem innocentem & doctum, mearum siquæ sunt, nugarum immeritò pudeat. Mea igitur sunt, quæ sequuntur, LATINA, GERMANICA.

LATINA.

- 1.) Vita S. Wictherpi Episcopi Augustani in 8. An. 1607.
- 2.) Vitæ SS. Wilhelmi Abbatis Hirsaugiensis, & Wilhelmi Gellonensis cum commentario. Augustæ. in 4. an. 1611.
- 3.) Vita S. Wunibaldi Abbatis. Augustæ in 4. 1612.
- 4.) SS. Nominis JESU cultus & miracula. Augustæ in 8. 1613.
- 5.) ΑΛΕΞΗΤΡΕΙΟΝ, id est, historia pestis. Augustæ in 8. 1614.
- 6.) Virginalis Nomen MARIA &c. cum figuræ. Augustæ in 8. 1619.
- 7.) Catalogus plusquam 1000. Monast. Ord. S. Ben.
- 8.) Vita S. Joannis Apostoli & Evangelistæ.
- 9.) Chronologica descriptio Monast. SS. Udalrici & Afræ. Augustæ in fol. patenti.

C c c 3

10.)

- 10.) Vita S. Symperti Episcopi Aug. Augustæ in 8. 1615.
 11.) Vita S. Josephi cum fig. Sadele- rianis Monachii in 12. 1616.
 12.) S. Michaëlis Historia Ingol- stadii in 12. 1619.
 13.) S. Gabrielis cum fig. æneis.
 14.) S. Gabrielis cum fig. æneis.
 15.) De Familiaribus Christi.
 16.) De VII. Machabæis.
 17.) Monasteriologia cum fig. æneis. Augustæ in fol. 1620.
 18.) De S. Petro. Augustæ in 4. 1620.
 19.) Officium parvum S. Caroli Bor- romæi, Aug. in 18. 1621.
 20.) Vita S. Benedicti cum explicatio- ne Regulæ cum figuris æneis. Au- gustæ in 18. 1621.
 21.) Corona lucida de propagatione Ord. S. B. cum fig. æneis. Augustæ in 8. 1621.
 22.) Vita S. Mariæ Magdalenæ cum fig. æneis. Augustæ in 8. 1621.
 23.) Historia Passionis D.N.J.C. Au- gustæ in 4. 1622.
 24.) Vita SS. Joachimi & Annæ cum fig. æneis in 12. 1617.
 25.) Idea Christianæ pietatis, cum fig. Augustæ in 8. 1622.
 26.) Thuribulum aureum, cum fig. Aug. in 8. 1624.
 27.) Vindiciæ S. Udalrico &c. datæ Aug. in 8. 1614.
 28.) SS. Reliquiarum cultus & mira- cula &c. Ingolstadii in 8. 1624.
 29.) Imagines SS. Ord. S. Bened. cum Eulogiis. Aug. in 4. 1625.
 30.) Meditationes in Reg. S. Ben. à Lotharingo scriptæ. Aug. in 12. 1623.
 31.) Rer. Eccles. Aug. Vind. lib. 15. furto sublati est.
 32.) Monasteriologiæ pars 2. cum fig. Aug. in fol. 1638.
 33.) Prothæus gratulatorius. Mona- chii in 8. 1639.
 34.) Cæremoniale Benedictinum. Di- lingæ in 8. 1641.
 35.) Brevis Index SS. Ord. S. Benedi- cti. Ingolstadii in 12. 1645. apud Wilhelmum Ederum.
 36.) Gazophylacium sacrarum cogi- tationum in festis totius anni, in 12. 1645. apud Gregorium Hæn- linum.
 37.) De statu animarum post mortem, earundemque satisfactione in Pur- gatorio in 12. Aug. Vindel. 1645. apud Andream Apergerum.
 38.) Præsentium calamitatum origo, causæ, & medicinæ in 12. Ingol- stadii apud Gregorium Hænlinum. 1646.
 39.) Artes feliciter & innocenter bel- landi ac debellandi cum Martyro- logio castrensi. Ingolstadii apud Greg. Hænlinum an. 1646. in 12.
 40.) Hortensius & Dea Flora cum Po- mona in 12. Augustæ 1647. apud Andream Apergerum.
 41.) Laudes S. P. Benedicti in 4. ibi- dem apud eundem. 1647.
 42.) Oeconomia Regulæ S. P. N. Be- nedi cti in 4. ibid. 1648. apud eun- dem.
 43.) Rer. Aug. Vind. Commentarius. Ingolstadii in 4. an. 1647.
 44.) Mantissa ad Commentarium Re- rum Augustan. Vindel. in 4. ty- pis Andream Apergeri Aug. Vindel. an. 1650.
 45.) Thaumasia Benedictina in 4. Au- gustæ 1650. apud eundem.

Prelum proximè expectant.

- 46.) Optica Pastorum & Prælatorum.
 47.) Christologia in duos tomos distin- cta: in qua primum Genealogia Christi fusè describitur: deinde Historia Patriarcharum hujus Ge- nealogiæ ab Adamo usque ad Chri- stum sine interruptione continua- tur: tertio ab Incarnatione Chri- sti, ejus infantia, pueritia, usque ad Baptismum continetur; Tomo secundo verò, vita ejusdem prædi- cantis, miracula patrantis, morien- tis, resurgentis, & in cælum ascen- dentis in capita distincta refertur.
 48.) Hierologia, five Templorum Hi- storia &c.
 49.) Vitæ historia S. Jacobi majoris Apostoli.
 50.) Numerorum allegoriæ & myste- ria.
 51.) Coronæ Lucidæ pars secunda de Scriptoribus Ord. S. B.
 52.) Julii Nigroni Asceticorum com- pendium.

GERMANICA.

- 1.) Dialogus de Passione Domini. Au- gustæ in 8. 1606.
 2.) VII. Casus Domini patientis cum fig. Augustæ in 8. 1608.
 3.) VII. Opera Misericordiæ corpora- lia cum fig. Aug. in 8. 1608.
 4.) VII. Horæ Canonice cum fig. Au- gustæ in 8. 1608.
 5.) VII. Urbis Romanæ Ecclesiæ cum fig. Augustæ in 8. 1608.
 6.) Calendarium ex Martyrologio cum fig. Aug. in 8. 1608.
 7.) Vi-

- 7.) Vita B. Mariæ V. cum fig. Augu- stæ in 8. 1609.
 8.) Vita S. Bened. cum figur. & Regu- la. Aug. in 8. maj. 1610.
 9.) Salutationes ad B. M. Virg. cum fig. Aug. in 8. 1610.
 10.) Remedia contra 7. Peccata mort. cum fig. Aug. in 8. 1610.
 11.) Miracula SS. Rosarii cum fig. Aug. in 8. 1620.
 12.) De VII. Angelis Principibus cum fig. Aug. in 8. 1611.
 13.) Peccati fomes, vincula, pœna, me- dela, cum fig. Aug. in 8. 1611.
 14.) Vita S. Dominici, cum fig. Au- gustæ in 8. 1612.
 15.) Vita Christi in forma orationis cum fig. in 8. 1612.
 16.) XIV. Ord. Fundatores cum fig. Aug. in 16. 1613.
 17.) Vita S. Caroli Borromæi cum fig. Aug. in 8. 1614.
 18.) Vita S. Bernardi cum fig. Augu- stæ in 8. 1614.
 19.) Infantia Salvatoris mysticè cum fig. Augustæ in 8. 1614.
 20.) Vita S. Symperti Ep. Aug. in 8. Augustæ. 1615.
 21.) Monasteriologia cum fig. Augu- stæ in 4. 1620.
 22.) Chronicon Eccles. August. cum fig. Aug. in fol. 1620.
 23.) De XIV. Auxiliatoribus. Aug. in 16. 1621.
 24.) Stemma D.N. J.C. in 2. part. Mo- nachii in 8. 1648.
 25.) In laudem Mathematices.
 26.) Contra Astrologos fortilegos.

E Latino Sermone in Germanicam linguam translata Opera.

- 1.) Lignum vitæ Arnoldi Wion in 2. Tomis cum fig. æn. Augustæ in 4. 1607.
 2.) Alphonfi Palæoti de SS. Sindone cum fig. Aug. in 4. 1607.
 3.) Alphonfi Ciacconii de CC. Mart. Ord. S. B. Augustæ in 8. 1606.
 4.) Meditationes Joan. à Turretema- ta cum fig. Aug. in 8. 1608.
 5.) Triumphus JESU Christi crucifixi Bartholomæi Riccii cum fig. Au- gustæ in maj. 8. 1609.
 6.) De cruce transeunte Jacobi Gret- feri. Ingolstadii in 4. 1610.
 7.) Viridarium SS. Mathæi Raderi. Augustæ in 8. 1611.
 8.) Miracula S. Caroli Borromæi & Canonizatio. Augustæ in 8. 1611.
 9.) Paradisus Sponsi & Sponsæ, P. Jo- annis David cum 100. fig. æneis. Aug. in 8. 1610. ter impressus.

- 10.) Pia Desideria Hermannii Hugonis cum fig. Aug. in 12. 1626.
 11.) Testamentum hominis Christiani Ant. Sucquet. Aug. in 12. 1625.
 12.) Via vitæ æternæ Ant. Sucquet cum fig. Aug. in 8. 1624.
 13.) Eadem in duabus partibus, aucta Monachii in 8. 1627.
 14.) Manifestum pro Agonizantibus Cavetani. Augustæ in 12. 1628.
 15.) Cor Deo sacrum P. Caroli Mu- fart. Aug. in 12. cum fig. 1630.
 16.) Schola Cordis Benedicti Hæfteni cum fig. Augustæ in 8.
 17.) Francisci Bourgeinei Litanie Lau- retanæ cum fig. Ingolst. in 8. 1636.
 18.) Ejusdem Meditationes de Ad- ventu.
 19.) P. Georgii Stengelii de SS. Nomi- ne Jesu. Monachii in 8. 1638.
 20.) Menologium Cisterciense.
 21.) P. Caroli Mufarti Peregrinus Cal- variæ.

XII.

ADAMUS ADAMI, † Anno 1663. 19. Febr.
 Episcopus Hierapolitanus, & Hil- desiensis Suffraganeus.

EXimii hujus, & sanè quàm illustris viri memoria propemodum omnis interiisset, nisi V. C. Jo. Godefredus de Meiren illam ab oblivione vindicasset, vitâ ADAMI ex idoneis documentis singulari studio ac industria à se concin- natâ, quam etiam præfationi suæ ad ejusdem ADAMI *Relationem historicam de Pacificatione Westphalica* novissimè inseruit: ex qua illam hîc exhibe- mus.

Natus est ADAMUS ADAMI, quod ve- Adami rum ipsi nomen est, in oppido *Mulheim*, patria, cis Rhenum, ubi rivulus dictus *Stron- derbach*, huic jungitur, sito solem ver- sus occidentem, quâ parte territorium Ducatus Bergensis attingit fines agri Coloniensis, haud procul ab ipsa me- tropoli Colonia & Divitensi munimen- to, ob antiquitatem satis celebri. Non est oppidum illud exquisitis operibus hodie munitum: fuere tamen ei aliqua olim, postea disjecta, Vinariensi ex- ercitu Coloniensem agrum, superiori seculo invadente, demùm anno MD- CXLII. restituta, neque ulla re me- morabili insigne, jam verò quòd or- tum ADAMO dedit, in Annalibus uti- que commemorandum. Parentes ha- buit ADAMUS non quidem generis an- tiquitate vel natalium splendore claros, vitæ tamen integritate, morumque probi-

probitate honestos, ex ingenuorum numero civium, qui opes sibi, ex regionis more, parare solent tum agricultura, tum negotiis, inter se aut cum vicinis contrahendis. Ipsum natalem diem indicare quidem non valemus, quod nulla ejus mentio reperitur in monumentis, quae supersunt, libris, in quibus nomen & diem annotatam fuisse oportuit, diu deperditis. Annum verò natalitium in decimum superioris seculi certò incidere, inde colligi potest, quod ADAMUS vivendo aetatis annos LIII. explevit, vitæque finem fecit anno MDCLXIII.

educatio, Puerum parentes inde ab incunabulis DEO devoverant, quare eundem à pueritia cultui divino aptum reddendum curaverunt. Quo in loco, aut cujus potissimum operâ, primis artium elementis fuerit innutritus, de eo quidem non constat: si tamen conjecturæ locus, dubitandum non est, quin Colonienfium magistrorum institutioni fuerit traditus, cum in vicinia, Coloniae Agrippinae, ubi literarum ludi semper floruerunt, curam filiolii habere solliciti parentes potuerint. ADAMUM fanè, ex quo studiis se mancipaverat, non mediocri doctrinæ præceptores natum fuisse oportet, quandoquidem brevi temporis spatio tam insignes in omni ferè disciplinarum genere progressiones fecit, tantamque ephebus de se opinionem commovit, ut aliis docendis idoneus haberetur, ipsique adhuc minorenni Colonienfis seminarii cura & directio committeretur, ubi tum in discipulis, quibus ipse rector præerat, multos numerabat, quorum alii doctorem aetate æquabant, alii planè superabant. Exactis ita cum fructu, aliquot annis in ea studiorum palæstra, ADAMUS ad pleniorum ingenii cultum suscipiendum, & quasi mercatum doctrinæ uberiores, anno aetatis duodevicesimo, in *Brauweileran* concessit Abbatiam, quæ à S. *Nicolas* Episcopo nomen gerit, ibidemque ordini clericorum, qui ad S. *Benedicti* regulam vitæ rationes componunt, sese adjunxit. Dicit non potest, quo studio, qua industria, non modò superiorum favorem & sodalium amorem sibi conciliavit, sed cæterorum quoque, qui cum ipso unà erant in illo pietatis conventu, animos ad bonas literas artesque, majori, quàm antea solebant, assiduitate colendas, exemplo suo excitavit. Tanta quippe veneratione regulas excipiebat, à

educatio,

progref-
tus in stu-
diis,

Religiosa
professio,

S. *Benedicti* sectatoribus suis olim data, ut sua manu integras easdem describendas sibi proponeret. Præterea constitutum apud se habebat, diligentem & accuratam BURSFELENSIS, quam vocant, *Congregationis* narrationem historicam componere, atque omnia Ordinis, cui se addixerat, privilegia ex ipsis autographis exhibere; at plurima, eaque non parvi momenti negotia, quibus cum ob ingenii alacritatem, tum consiliorum promptitudinem, civilis etiam prudentiæ, in qua excelebat, habitum, à superioribus suis admovebatur ADAMUS, eum ab instituto maxime laudabili perficiendo avocabant, ut hujus gloria divinum MABILLONIUM, primum ac felicissimum *Artis Diplomaticæ* doctorem, omnis solum aliquando maneret. Nec sine ratione ADAMUS in familiam, quæ S. *Benedicti* regulam observat, præ cæteris adoptari voluit, istique Ordini sacro se addixit, qui tales semper sodales in gremio fovit, quorum eruditio & scientia orbem literatum & olim illustravit, & hodièque exornat mirificè. Certè incomparabilia, quibus eruditissimi Ordinis illius homines republicam subinde donarunt, à Benedictinis prostant opera, atque in his notissimum, sed reliquorum faciliè primum, de quo omnis Germania merito gloriatur, *Chronicon Gottwicense*, æternitatem latuum opus, quo illustris ac reverendissimus auctor, *Gottfridus de Bessel*, ipsum *Mabillonium* (quid verò majus, quid illustrius nominari potest?) planè superavit. Ea erat in *Adamo* ingenii vis, is discendi ardor, ut nullius rei cognitionem non attingendam putaret, & proinde undique scientiæ & philosophiæ possessionem quasi occuparet. Quam sermonis, Romani præcipuè, facultatem sibi comparaverit, scripta viri abunde testantur. Legum præterea & jurium, eorum maxime, quæ Imperii Germanici statum propius attingunt, cognitionem minime vulgarem sibi acquisivit: quibus tam vastam historiarum junxit notitiam, ut dubios relinquat, utrum præstantior fuerit status publici administer, an historicus excellentior? Quamvis autem in his emineret, tamen ad Theologiæ sacrarumque literarum studium maxime propensa ipsius erat voluntas, quare Theologiæ se potissimum consecravit: ideoque anno MDCXXXIII, in fa-

Regula observata.
Præterea.
Meirenni de Reli-
gione Be-
nedictina
encomium.
Chroni-
ci Gott-
wicensis
depræci-
catio.
Adamus
legum
Imperii
& Histo-
riæ appri-
mè perti-
tus.
Theolo-
gus exi-
mius.

Semina-
rio Bene-
dictino
præfici-
tur.

&
Ss. Theol.
Docto-
renun-
ciatur.

Fit Pror
in S. Je-
cobi No-
guntia
Cœnoio.

cerdotium intrare idoneus est judicatus, & dignus, qui Ordines, quos vocant, majores assumeret. Dum ita à commercio hominum quasi remotus, sibi viveret ac Deo, latere tamen ipsius virtus non potuit: nunquam enim publica super gravissimis controversiis instituebatur velitatio, in qua ingenium ipse non probaret ac doctrinam, adeò ut nulli, non modò, qui pari cum ipso aetate esset, sed ex provectoribus quoque ac senescentibus cederet nemini. Hinc meruit, ut anno proximè insequente, *Seminario*, quod appellant, *Benedictino* in urbe Colonienfi Rector præficeretur, novaque dignitatis accessione cohonestaretur. Hanc, quæ non nisi gravissimis & præstantissimis ab antiquo demandari solebat, provinciam eâ quidem fide, gravitate ac eruditione ornavit, tantamque scientiæ atque eloquentiæ facultatem ubique monstravit, ut ex locis longè distitis auditores alliceret. Tantam de se expectationem apud omnes excitaverat, cum ipsemet annos viginti quatuor vix integros habuisset. Nil deerat doctori nostro, munere isthoc publico, universis mirificè adplaudentibus, fungenti, præter ipsum *Doctoris* titulum ac nomen, quo etiam, magno suo merito, in Academia Colonienfi tandem insigniebatur. Quo virtutis præmio condecoratus exteris non poterat non innotescere, fama ubique nomen ipsius celebrante: nec folius terræ Colonienfis finibus gloria ejus se continebat, sed *Moguntiam* quoque, omnium Germaniæ Metropoleon caput ac principem, penetrabat, quæ ADAMUM in sinum recipere suum honori sibi ducebat. Montem occupat in celebratissima illa urbe familia *Benedictinorum*, qui à S. *Jacobo* nomen indeptus est, ibique celebrem sui Ordinis habet Conventum. Huic ADAMUS sub Prioris titulo, secundum à Prælato locum tenens, anno superioris seculi, septimo supra tricesimum adjungebatur, Colonienfibus desiderium & memoriam sui præclaram relinquens. Moguntiam ubi venit, celeriter sese insinuavit in favorem omnium; quandoquidem aetate superiores studiosè observabat, ac colebat, æqualibus officia in suavissimo familiaritatis usu præstabat, cæteros beneficiis & multiplici opera sibi adjungebat, ut amantes sui, suæque consuetudinis cupi-

dos faciliè experiretur universos. Hinc famam nominis ad Suevicam pariter gentem propagavit; quæ dum sibi habere cupiebat utilem consiliis, opportunam ipsi procurabat occasionem, ad ultimum honoris ac celebritatis gradum pertingendi. Prælio enim ad Nordlingam cruentissimo an. MDCXXXIV. confecto, in quo Augustissimi Cæsaris arma evaserant superiora, res statim omnes Catholicorum in meliorem statum reponerentur, maxime in Suevia & Ducatu Wurtembergico. Victor gloriosissimus, *Ferdinandus III.* Rex tunc Hungariæ, qui ipsemet imperator & dux interfuerat conflictui sævissimo, aciemque præfens instruxerat, publicum sacrorum Pontificiorum cultum plurimis in locis introducebat, ac veteres, qui Religionis causa olim migraverant, colonos in ditissima Wurtembergici Ducatus monasteria, non minori religionis quàm clementiæ affectu restitutos, repetere lares gratiosè jubebat. Gravissimo autem bello adhucdum ardente, Suecisque brevi post, lacertos denuò moventibus, & novum robur recipientibus, novi monasteriorum possessores non admodum tutas credebant, quas modò recuperaverant possessiones, utpote armis partas, nisi literatus adesset defensor, qui dubiis, ac difficilibus negotiis, turbidoque laborantis patriæ statu, dum alii easdem vi defenderent, & calamum fringeret, rationibusque possessionis justitiam, si posset, doceret. Talem denique, multâ inquirendi sollicitudine frustra consumptâ, in ADAMO se reperisse fatebantur omnes, quos causa propius tangebatur, illumque proinde in *Mohatenjem* (t) mox accersiebant Abbatiam, non quidem majori titulorum, quos ipsemet modestè recusabat, elogio mactatum, sed aliis, quàm quidem adhuc gesserat, curacionibus destinatum, nempe ut Prælatorum ac monasteriorum jura & libertates opulentamque ex *Ferdinandi* Victoris clementia, postliminiò quasi recuperatam hæreditatem, calamo & ore defenderet. Quam provinciam sustinuit ille adeò laudabiliter, ut viam sua sibi industria pararet ad eam pertingendi metam, qua ulterior nulla erat, ac ubi non præclaram solum atque invidiosam operam suorum cœtui fideliter navare, sed universam Romanam Ecclesiam ingenti-

Status rei
Catholi-
cæ in Sue-
via &
Ducatu
Wurtem-
bergico.

Adamus
Murhard-
tensi mo-
nasterio
præfectus

Res Or-
dinis ora
& cala-
mo tue-
tur.

bus planè officiis sibi posset devincire. Cogitaverant Europæ Principes de bello tandem aliquando penitus fopiendo, quo bello funestius, durius, atque crudelius nullum affligerat unquam, quamdiu stetit, Germaniam, & de pace orbi reducenda; sed consilia in unum alterumque annum sunt extracta; donec præliminaribus pacis capitibus anno demum MDCXXI. Hamburgi feliciter ordinatis, splendidiſſimus ille omnique ævo commemorandus Christiani Orbis senatus in Westphalia coiret, qui non de unius regni, neque de generis unius causis, sed de Europæ, qua Christianum nomen patet, atque de utraque republica, sacra & civili, statueret, ac pro tot populorum salute una propugnaret. In quorum pacificatorum numero fuit ADAMUS, quod unum ac solum ad laudem immortalitatemque consequendam sufficeret, si vel maxime non aliud quidquam, præter nomen, ad nostram memoriam pervenisset. Non autem in numero tantum fuit Oratorum, qui pacis constituendæ ergo convenerant; sed longè plurimorum excellere credebatur, in quos auctoritatem quandam tenebat, imo pænè imperium, licèt plerique gradibus ipsi antestiterint eminentiæ & dignitatis. Qualem se gesserit ADAMUS in maxima illa maximorum, quos ulla unquam ætas ita conjunctos vidit, hominum congregatione, qua facundia, qua prudentia, qua animi & consilii magnitudine causas tractaverit, qua ingenii præstantia & dexteritate, pro religione, pro patria, pro domo dixerit, de iis multa in præfenti recensere, instituti rationes nec requirunt, nec ferunt: adfunt enim ipsa rerum testimonia sufficientissima, & hic ipse liber, quem omnium usui denuo offero, uberrimam bene gestorum complectitur narrationem, è qua quantus fuerit ADAMUS, cognitu haud est difficile. Ceterum silentio præmittendum non est, quum primum nomine ac vice Prælatorum atque Administratorum Wurtembergensium monasteriorum inter ceteros Statuum Imperii legatos, in collegio Principum, Monasterii locum, quem sibi Oratoris caractere munito, deberi existimabat, occupare, & suffragium, ordine ipsum tangente, ferre volebat, controverſiam ipsi fuisse motam, quæ moram injiciebat, ne per aliquod temporis intervallum caractere publico uti potuerit. Licèt enim sufficienti

Ad pacis Westphalicæ congressum legatus,

quâ prudentiâ & dexteritate rem egerit.

Controversia ipsi mota suffragii, à Duce Wurtembergiæ,

instructus mandato Monasterium se contulisset, non tam ipsi tamen, quam Superioribus ac mittentibus, quæstionem, quam vocant, status movebat Wurtembergiæ Dux, juribus suis & Superioritati Territoriali insigne præjudicium illatum iri ratus, si antistitibus, monasteriorumque in Ducatu suo sitorum administratoribus, & suffragii jus & locus in Principum collegio concederetur, ipsorumque deputati ad publicas de Imperii salute consultationes admitterentur. ADAMUS igitur, ne infecta prorsus recedere ipsum oporteret, quum una porta non posset ingredi senatum, aliâ subire quæſivit, & qua pollebat ingenii felicitate, viam facilè invenit. Nam ab Imperii Principum, qui omni procul dubio, immediatum corporis Germanici membrum essent, favorem ambiebat, ut ab uno illorum Legatus constitueretur: id quod ab ARNOLDO Præsule tunc Corbeiensi, S. R. I. Principe, sine mora impetravit. Callida hac ratione quum in Imperii Principum senatum penetrasset, & locum, aliis nequidquam obnitentibus, in eodem occupasset, facile ipsi fuit, & Præsulum Suevicorum, quibus de statu lis mota fuerat, causas orare, & suffragium ferre ipsorum nomine, quoties res exigebat: quamvis non sine contradictione. Ut taceam, haud rarò & aliorum Imperii Ordinum nomine sententias miræ ingenii abundantia dixisse. Tanta existimatione florebat noster, ut omnes ingenuè faterentur; si pacis compositio non nisi à suffragiorum numero penderet, ADAMUM solum atque unicum fore pacis arbitrum, qui tanta copia & multitudine instructus accedat senatum, ut ceteros legatos omnes & numero & pondere vincat, superetve.

Quum igitur de pace anno MDCXLVIII. in Annalium Germanicorum monumentis æternum commemorando, feliciter transactum esset, Archiepiscopus & Elector Colonienſis, Maximilianus Henricus, Baviariæ Dux, ADAMUM Romam ablegavit, qui pallium pro ipso Archiepiscopale Pontificem Maximum INNOCENTIUM X. posceret. Decere enim autumabat, eum legatione ad summum Ecclesiæ Caput fungi, qui totius Christiani orbis pacificationi tanta cum gloria interfuisset. Mirificè ADAMUM excipiebat, quum in æternam urbem venisset, FABIVS CHISIUS, Pontificis

Alia via in senatum penetrat orator à Pr. Corbeiensi designatus.

Pace firmata Romam à Colonienſi Archiepiscopo.

Maxi-

atque à Fabio Chisio comiter exceptus

hujus interven- tu negotia feliciter conficit.

Inde Episcopus Hierapolitanus & Hildesienſis Suffraganeus renuntians

laboribus literariis se totum reddit,

Maximi nuper in congressu pacificatorio Nuncius, postea ALEXANDRI VII. nomine, Pontifex creatus, ob innumera in orbem sacrum, civilem & literarium merita, æternitate dignus, cujus potissimum moderationi & prudentiæ Germania hodièque tribuit, gravissimum illud difficillimumque Gramminum Ecclesiasticorum caput, quod universum Imperii corpus olim concusserat, nec postremum belli funestissimi causam præbuerat, eo modo conditum fuisse tandem atque expositum, quo descriptum legitur in Articulo V. Instrumenti Pacis, immotâ atque immovendâ publicæ securitatis lege. Vehementer lætabatur incomparabilis CHISIUS, virum in Italiæ oris rursus amplecti, quem amicum antea cognoverat in Germania defenſorem publicæ causæ, ac strenuum religionis sacrorumque propugnatores. Atque CHISII commendatione factum est, ut laudatissimus Pontifex Maximus, Innocentius X. ADAMUM tot meritis illustrem nova Episcopi Hierapolitani dignitate ornaret, atque ornatum in patriam remitteret. Re ita bene, & ex voto Maximiliani Henrici gesta, ex Urbe redux factus cum pallio Archiepiscopali, non tantummodò gratia, quantam ab felici commiſſi negotii expeditione revertens exspectare poterat, exceptus est ab Hero suo; sed, ut amoris ac benevolentiæ pignus haberet perpetuum, Vicarius in Pontificali-bus per Diocesim Hildesienſem constitutus, totius Episcopatus satis amplæ curæ eidem primo loco demandata. Summam enim viri in rebus tractandis dexteritatem probè jam perspectam habuerat Archiepiscopus, apti atque idonei, qui principatum non minùs gubernationi, quam salutem animarum invigilaret. Persona igitur ADAMO posthac sustinenda erat regentis, quam adeò dextrè, adeò bellè egit, ut dulcissimi pacis fructus ex leni & paterno ejus imperio copiosissimè redundarint in universos. Sed qui adſuetus erat laboribus, quiete sibi concessâ frui non potuit, quin otium cum nova dignitate indultum, novo negotio sponte suâ consumeret, atque sic universo olim orbi perutilis foret. Immensa enim in isto secessu Tractatum Pacis volumina, animo recolere, eaque in compendium contrahere apud se constituebat, à quo labore ipsum nec commodum abſtrahebat ullum, nec voluptas avocabat, nec somnus

P. Ziegelbauer Hist. P. III,

retardabat; plus ea ratione ad communitatem adferri posse fructum ratus, quam si cum aliis, quibus jure succenseas, vel festis ludorum diebus celebrandis, vel intempestivis conviviis aut aliis voluptatibus tempus tribueret, aut popinas percurſitans honestiorum famam fugillaret, & conviciis proſcinderet: cui hominum generi injuriam fieri negabat, si quis inutilia terræ pondera vocaret, sibi ipsis gravia, bonis molesta & nociva. Compilavit igitur hoc, quod superest, amplissimum Pacis Actorum compendium elegantissimum, non jactandi ingenii causâ, sed, ut brevi haberet sub elencho, quod ipsemet in epistola dedicatoria indicavit, ex quo undecim annorum pia recoleret molimina. Idque ea mentis integritate exsecutus est, ut profiteri nullus dubitaverit, falsitates planè quæsituros esse, qui persuasum sibi facere voluisse. Neque enim, ut publicè, quæ scribebat, & à pluribus legerentur, qua erat modestia, volebat, sed ut vel unico sibi vel certè paucissimis iisq; fidissimis amicis inservirent. Verum cum brevi post conventus Imperii solemnis, Ratisbonæ agendus, indiceretur, ut negotia, quæ in ipso pacis congressu, cum ob materiarum amplitudinem, tum ob temporis penuriam, expediri nequiverant, terminarentur, ADAMUS, ad juvandam rem communem natus, pro amore, quo dominum proſequebatur suum, eidem narratione brevi de Westphalica pacificatione prodesse, literisque consignare voluit scitu necessaria, quibus, quæ in comitiis tractanda erant, velut basi ac fundamento innitebantur. Eaque causa fuit, quare librum manu exaratum auctor cum Principe suo communicaret; is verò librum illum non ita sibi soli servare poterat, quin in aliorum manus veniret, ac post plurium annorum intervallum, in lucem publicam emitteretur.

Ducit autem nos dicendorum oratorum ad metam finemque tum benè gestorum, ac dignitatum & honorum, tum vitæ ipsius tanta celebritate transactæ. Piè ac religiosè qui vixerat, tot commoditatum auctor, tot bonorum conciliator, qui, quoad vixit, ingentia & in Republica & in Ecclesia onera sustinuerat, omnibusque religione, industriâ, studio, laboribus insignem ubique, & magnum virum sese probaverat, piè ac religiosè quoque mortem

D d d

obit.

obiit. Die decimo nono Februarii, stil. vet. anni supra millesimum sexcentefimum sexagesimi & tertii, opprimebat otii quietisque expertem, medios inter labores in curia, cujus ipse lumen fuerat, passio cholica, quæ adeò invaluit, ut eodem adhuc die, sub vesperam, ingenti bonorum dolore ac luctu, auferretur, quem usque ad senectutem vixisse optabant boni omnes, ætatis suæ LIII. Episcopatus autem x. anno. Neque verò inopinatus planè aut de morte non cogitans orbi ereptus est, quin diu antè, quod testamenti tabulæ testantur, anno ante obitum integro signatæ, studiosè pièque illam meditatæ sibi reddiderat familiarem. Particulam Testamenti adscribo.

Ejus testamentum.

MEMENTO MORI. JESU PRÆCEPTOR MISERERE MEL.

„ In lectulo infirmitatis constitutus,
 „ ante omnia desidero exactam facere
 „ peccatorum meorum Confessionem,
 „ & mox refici Viatico S. Corporis
 „ nostri Jesu Christi, atque etiam Sa-
 „ cramento extremæ unctionis recreari.
 „ Quòd si vires permittunt, cupio
 „ indui veste nigra, longa, & super-
 „ pelliceo, & itola, & reverenter genu-
 „ flexus, ore vel mente facere pro-
 „ fessionem fidei coram Venerabili Sa-
 „ cramento, priusquam illud accipiam,
 „ vivere enim & mori cupio in sancta
 „ fide, & obedientia Romanæ Eccle-
 „ siæ.
 „ Opto etiam, adesse mihi, dum
 „ communico, sacerdotes aliquot &
 „ honestos laicos, professionis meæ
 „ testes, & precatores pro me, apud
 „ divinam Majestatem, qui nomine
 „ meo veniam petant.
 „ De temporalibus bonis ac rebus
 „ disponere volo, de licentia Summi
 „ Pontificis mihi concessa, vivæ vocis
 „ oraculo, quòd si non disposuero,
 „ *Cænobium Escherdense* sit heres.
 „ Postquam fuero Sacramentis Ec-
 „ clesiæ præmunitus, gratum mihi
 „ erit confortium sacerdotum & pio-
 „ rum hominum, qui mecum Deo sup-
 „ plicent pro remissione peccatorum
 „ meorum, & pro felici transitu ani-
 „ mæ. Vehementer opto, ut sequen-
 „ tes preces & protestationes frequen-
 „ ter coram me dicantur, quas ore vel
 „ mente, tractim & paulatim, inter-
 „ media meditantiuncula prosequar,
 „ videlicet: „ *Hæc subjunxit omnigenarum virtutum ferventissimos actus, qui hæc brevitatæ causa omittuntur.*

Heredem sibi scripsit *Cænobium Escherdense*, propè Hildesiam, cujus administrationem ea fide gesserat per plures annos, ejusque commoda, cum in ruinis ferè sepultum esset, ita promoverat, ut hodie dum *fundatoris secundæ* nomine ac laude Moniales celebrent.

Sed quis, quæso, unquam crediderit, tanti ac talis viri memoriam, qui ipsemet à Principe secundum principatu locum habuerat, qui in metropoli diem obiit, qui ibidem terræ est mandatus, tam citò ex animis hominum excidere potuisse, ut ipsam quoque nomen ejus, antequam dimidium seculi effluerit, interfecta referretur, ipsèque ADAMUS, seculi sui ornamentum & decus, Scriptor celebris, & gloriosus, personatis Scriptoribus annumeraretur. Desinamus mirari, & R. P. *Gabrielem Bucelinum*, non indiligentem auctorem BENEDICTI REDIVIVI, quo libro inter alios etiam collaudat eos, qui ex isto Ordine viri salutis publicæ amantissimi, regnorum negotia procurarunt, nostri ADAMI prorsus dememinisse. Ita lethum & oblivio hominum obruerat virum, qui factis sempiternis gradum sibi ipsi ad immortalitatem paraverat, dignus omninò æternitate. Gaudeo proin atque lætor, id mihi contigisse felicitatis in edendis Pacis Westphalicæ actis occupato, ut *Adamum* ab oblivione vindicatum, in hominum memoriam revocandi occasionem commodam nanciscerem. Monumentum ipsius honori sacratum, & è regione altaris positum, extat Hildesie, in sacello, quod S. Laurentio Martyri dicatum est, prope templum primarium, ubi & effigies artificio insigni metallo fusa oculis cernitur, Cl. G. J. *Arenhold*, mathematicarum scientiarum peritissimus, ea ratione præfens adumbravit, qua in æs incisa subjicitur. Hanc ADAMI nostri Anastasin celebrarunt *Germaniæ Sappho*, illustris ævi nostri scœmina, elegantissimis nitidissimisque scriptis clarissima, laude nostra superior, *Mariana Christiana à Ziegler* in Regia Gottingensi, ad aliarum invidiam magnificentissimè adfurgente Academia, Theologus percelebris, & magno suo merito jam dudum à secretis & epistolis omnis orbis literati; quorum tersissima doctissimaque legisse poemata, neminem poenitebit. Tantum illustris de *Meieren* de ADAMI vita, cujus memoria omnibus virtutis amato-

amatoribus est venerabilis, & ad posteritatem commendabilis quàm maximè.

Ceterum, ut hoc obiter moneam, *Adami* nostri mentio frequens, nec in gloria recurrit in *Recessibus Capitularibus* Congregationis Bursfeldensis, uti in suis ad me literis rescripsit Cl. P. *Oliverius Legipont*, qui etiam perhibet ipsum esse authorem, *Vindiciarum pro Monasteriis Wurtembergiæ* editarum; quo ex opere egregiè profecit *Besoldus*. Ipsi quoque est, qui *Caramuelis* libro pro Pace Westphalica opposuit *Anticaramuelem* sub nomine *Humani Erdmanni*; quod etymologia satis indicat: *Adam* enim ex humo factus, ritè dicitur *Humanus*. Adhæc *Breviarium Bursfeldense* & nova statuta reformavit, pluraque alia scripsit hætenus in manuscriptis delitescencia, atque hinc inde summo Rei literariæ damno dispersa; quibus colligendis, ut *Brauweilerenses* nostri operas suas diligentius impendant obtestamur; præsertim verò quia *Meieriana* *Adami* editio Lipsiensis adeò ab ipso Auctoris autographo dissidet, ut nova omninò ejus Operis editio ab omnibus desideretur. Vide *Emblemata Meieri Ratisbonæ A. 1739. in 4. edita.*

XIII.

† 1676. 13. Oct. D. FRANCISCUS DELFAU.

Natus fuit *Montetum*, qui vicus est in Alvernia Claramontensis Diocesis, ubi in vitam hanc ingressus est anno millesimo sexcentesimo trigesimo septimo. Ætatis verò annum decimum septimum egressus in Claramontensi S. Illidii (vulgò *Saint Allire*) monasterio Benedictina instituta amplexus fuit. Post nuncupata vota vitæque sanctioris jacta fundamenta totum se ad præclara, universæque Ecclesiæ Catholicæ, si per vitam liceret, profutura studia convertit, animum veterum Conciliorum Patrumque monumentis penitus affigendo. Brevi factum, ut summam in Orbe literario laudis & gloriæ celebritatem consequeretur. Hanc ei attulit acutissima ingenii acies, firmissima quædam vis judicii, atque incredibilis doctrinæ varietas. Accessit, quòd eximias hæc dotes haud aliò retulerit, quàm quòd Ecclesiæ Catholicæ commoda, sui que Ordinis gloria & existimatio eas referri postularunt.

† 1676. 13. Oct.

Natus A. 1637.

professus 1656.

Ejus studia,

& ingenii acies.

Quo tempore igitur Patres Benedictini Congregationis S. Mauri adoranda novæ editionis *Operum S. Augustini* consilium susceperunt, unus omnium aptissimus iis visus est *Delfavius*, cujus industriæ Opus committeretur, Opus, inquam, quòd non minorem delectum, ordinem, eruditionem, atque criticam judicii & perspicuitatis plenam cum profundissima simul rerum divinarum intelligentia, atque singulari in iis discernendi sagacitate exposceret. Et *Delfavius* quidem sua ex parte nihil desiderari passus, eo inflammatus est ardore, quo animum ejus tum amor veritatis & sincera doctrinæ, tum ingens desiderium Maximi Ecclesiæ Doctoris Opera in primævam puritatem restituendi succendi potuit. Quapropter eâ coepit voluptate affici, quæ ex ejusmodi coepto, cui haud alius finis atque gloria Dei præstituitur, promanare nata est. Quæ rectissima intentio cum facilitate atque ingenii acumine conjuncta hoc commodi ei attulit, ut quæ difficultates plerisque aliis multum negotii exhibituræ fuissent, ipse nullo ferè negotio dissolverit.

Operis totius *Prospectum* an. 1671. Adornandæ editionis publicaverat, suo in labore jam multum provectus, cum ecce! liber sub titulo *Abbas Commendatarius* in publico comparuit. (u) Vitio, atque adeò crimini *Delfavio* datum fuit, quòd pravum usum, quo complures Religiosi proventus sui monasterii consumunt, vivis ac genuinis coloribus depictam orbi ab oculos statuerit. Atque hoc unicum in causa fuit, quòd solum vertere jussu ad Landvenecense inferioris Britanniæ monasterium abundam fuerit: ubi, posteaquam aliquandiu exul egit, in viam se aliquando dedit, Brefti apud RR. PP. Carmelitas S. Theresiam pro concione laudaturus: sed everfo per repentinam procellam navigio fluctibus haustus interiit. Atque hunc in modum Ecclesia virum, cujus operâ uti potuisset, amisit, Congregatio autem San-Mauriana præcipui cujusdam sui ornamenti passa est jaçturam.

Eruditi homines (x) cladem, ac mortem deservere omnes, quibus præstantissimum *Francisci* ingenium, vigor animi, ætâsque laborum patiens, ceteraque virtutes ac dotes perfecta fuerant. Certè comperta Parisius morte, fuit ex Sorbonico Athenæo, qui

D d d 3

(u) Pars I. A. 1673. Secunda 1674.
 (x) Pezsius Bibl. Maur. Lib. I. cap. viii.

proclamaret: *Heu quantam Ecclesia ja-
Eturam accepit!* Circumlata etiam vul-
gò Epitaphia, quibus conlachryman-
tes sodales, & amici acerbam *Delfavii*
sortem miserati sunt. Quaedam sic
habent.

Epitaphia

Epitaphium.

*Incautus rapidum tentans Delfavius aequor,
Prò dolor! Armorico mergitur ecce mari!
Ignea mens poterat solis extinguier undis,
Et tantus tantà scilicet ignis aqua.*

D. R. G. B.

Aliud.

*Dum perit Armoricis haustus Delfavius undis
Mergitur occiduis sol velut alter aquis.*

D. L. D. B.

Libellus
de Abbate
commen-
datario,

ejusque
argumen-
ta.

Unde
Commen-
datarii
Abbates
dicit

Lectore de his præmonito sermo insti-
tuendus nunc est de epistola cujusdam
Abbatis Commendatarii, qui Theolo-
gum in consilium adhibens, ab illo
petit, ut quos scrupulos ratione Mo-
nasterii à se in commendam accepti
patiatur, suis declarationibus ex ipsius
animo evellat; huic epistolæ respon-
sio Theologi subjungitur, qui Abba-
tem certum esse jubet, non tam scrupu-
lulum, quàm justum esse metum, quò
mens ejus conturbetur; se ex animo
precarì, ut timor iste principium salu-
tis ipsius existat. Subinde quid in his
circumstantiis ipsi faciendum sit, plu-
ribus præscribit. Verùm cum ejus rati-
onum momenta haud sint ab iis di-
versa, quibus utitur Auctor *Abbatis
Commendatarii*, de quo narratio mihi
texenda est, fatis futurum esse opinor,
quò vera hujus responsi idea animo
concupi possit, si quæ argumenta Pa-
tris *Delfavii* fuerint, singulatim ego
recenseam. Initium facit ab assignan-
da *Abbatis* definitione, observans,
quòd nomen isthoc ex sacris mutua-
tum paginis Patrem significet, pro-
prièque nemini uni conveniat, atque
Deo supremo, quem ita compellamus,
quò ipsum solum esse nostrum Patrem
gratà mente cognoscamus. Quemad-
modum verò divino Numini volupe
est, si virtutum suarum exempla in ho-
minibus intueatur, ita haud iniquo
fert animo, quòd iisdem suum attri-
buatur nomen. Atque hæc fuit ratio,
quòd in Occidente, primis Ecclesiæ
seculis, nomen *Abbatis* iis, qui vitam
agebant solitariam, honoris causâ fue-
rit impositum.

Observat deinde *Delfavius*, nomen
Abbatis Commendatarii exinde fuisse or-
tum, quòd si aliquando vel rem, vel
provinciam aut negotium alicujus cu-
ræ committimus, hæc nos ejus fidei,
diligentiæ ac industriæ *commendare* so-

leamus; atque in hoc sensu nomen
Commenda in Jure usurpari cœpit, ubi
nil aliud præter Depositum significat,
veluti Canonistæ advertunt, qui om-
nem *Commendam* pro *commissione*, &
non pro *titulo* accipiunt. Itaque Ab-
bas *Commendatarius* est ille, cui ali-
quod monasterium procurationis seu
comissionis causa concreditum atque
commissum est, sive pro tota ipsius vi-
ta, seu ad definiti temporis spatium.
Post accuratam hanc *Abbatis Commen-*
datarii definitionem, auctor comen-
strat, quòd *Commendæ* primam suam
originem in Ecclesiis Cathedralibus
habuisse videantur, quæ cum Pasto-
ribus destitutæ essent, Prælati Com-
mendatariis, qui eas administrarent,
fuerunt commissæ. Ejus rei exempla
in Ecclesia Græca non pauca suppe-
tunt. S. Athanasius de se ipse perhibet,
quòd Ecclesia, ab illa Alexandrina,
cujus erat Episcopus, diversa, in com-
mendam fuerit ipsi concessa. Consue-
tudo hæc ante Concilium Carthagi-
nense in Africa obtinuisse videtur. Quia
in re Ecclesiæ, cum Romæ, tum Me-
diolani, Africanas presso vestigio sunt
secutæ; hoc tamen cum discrimine,
quòd quibus in Africa Ecclesiarum cu-
ra committebatur, *Intercessorum* seu
Interventorum nomen tulerint, cum
Romæ & Mediolani *Visitatores* & *Com-*
mendatarii appellati fuerint. *Delfavius*
ad probandam suam thesim authores
magno numero allegat: ego verò so-
lius S. *Ambrosii* testimonio utar, qui
in epistola ad Episcopum *Constantium*
scriptâ, illi velut Metropolitanò, admi-
nistrationem Ecclesiæ à Mediolano
longiùs distitæ, ac Pastore orbatae com-
mittit: *Commendo tibi fili, Ecclesiam,
quæ est ad forum Corneliu.* LEO IV.
circa annum 844. declaravit, quòd
duæ Ecclesiæ in titulum haberi haud
queant, benè verò quòd una in titu-
lum & altera in *Commendam* retineri
possit. Hæc consuetudo tenuisse vi-
detur usque ad Concilium Lugdunen-
se sub *Innocentio IV.* anno 1245. cele-
bratum, à quo prohibitum fuit, ne
deinceps Ecclesiæ cathedrales in com-
mendam darentur; quia quod ab ini-
tio sanctè fuit constitutum, progressu
temporis in abominationem evalit, ut
huic malo ab Ecclesia medendum fue-
rit. Ejus Decreta Summi Pontifices
Clemens V. Benedictus XII. & Inno-
centius IV. confirmarunt: quorum postre-
mus abusum id genus commendarum
funditus sustulit, qui jam ad usque
parochiales ecclesias pervaserat, qua-
rum

rum Archidiaconi in Anglia seculo
duodecimo contendebant, quòd ea-
rum administratio ad ipsos pertineat:
Atque istæ parœciarum administratio-
nes (velut *Delfavius* advertit) quas
Archiepiscopi ab illo tempore Archi-
diaconis commiserunt, factâ potesta-
te, percipiendorum ex iis fructuum,
fuerunt primæ *Commendæ* Ecclesia-
rum parochialium, ad imitationem
Visitationum aut *Commendarum* Ec-
clesiarum Cathedralium institutæ.

Sunt sa-
cilegæ
usurpa-
tiones bo-
norum
Ecclesiæ

Synachi
Papæ
contra
eas decre-
ta.

Concilia
easdem
damnant.

Quæ hætenus DELFAVIUS de Ca-
thedralium & Parochialium Ecclesiarum
Commendis disseruit, haud alium in
finem ab eo dicta fuerunt, quàm ut
iis præludat, quæ de *Abbatibus Com-*
mendatariis ipsi pertractanda veniunt.
Ac verò non obscurè declarat, quòd
hominum improbitas & cupiditas ipsis
in vicem prætextus fuerint, ut quæ
bona cum Principum tum populorum
pietas in monasteria contulit, suam in
potestatem redigerent. Sunt itaque
Commendæ nihil aliud, atque *sacri-*
lega usurpatio, vi cujus à secularibus
proventus monasteriorum, sub Regum
& Pontificum autoritate occupan-
tur. In hujus abusûs incunabula in-
quirens ad seculum V. illa refert, quò
labente bona Ecclesiæ in Gallia & in
Italia hujusmodi criminosis usurpatio-
nibus obnoxia fuisse videntur. Huic
rerum perturbationi finem afferre Con-
cilium primum Parisiense laboravit.
Papa *Symmachus* non minori zelo in
eos, qui Monasteriorum bona usur-
pant, in Concilio plurium quàm octo-
ginta Episcoporum, invectus est: quin
anathemate illos perculit, qui ejusce-
modi bona sive deinde per indulgen-
tiam Principum, seu per usurpatio-
nem, aut tyrannicam autoritatem
occuparent. Rex *Theodericus*, tametsi
hæresi Arrianâ infectus, æquitate ta-
men hujus decreti permotus, seque
Ecclesiarum protectorem declarans
fancivit, ut omnia bona Ecclesiæ Nar-
bonensis, injustè à nonnullis possessa,
restituarentur. Clotarius hujus nomi-
nis primus, Princeps aliàs Christianif-
simus, cæca cupiditate usque eò im-
pulsus est, ut contrariâ edita constitu-
tione tertiam partem proventuum Ec-
clesiarum sui Regni exigeret. *Theode-*
ricus filius *Clodovæi*, hæres avaritiæ
Clotarii fuit: unde factum, ut sub ejus
imperio de bonis ecclesiasticis nego-
tiationes exercerentur. Concilia Al-
vernæ, Parisiis & Aureliani celebrata
omnem lapidem moverunt, ut eden-

dis salutaribus decretis modum huius
rerum perversioni statuerent; verùm
Regis Chariberti avaritia in causa fuit,
ut quæ providè statuta fuerunt, vanâ
atque irrita evaderent. Princeps hic
ecclesiam divino Numini sub nomine
S. Martini consecratam occupans eò
usque impietatis prolapsus est, ut eam
in stabulum equorum commutari jus-
ferit. Non tulit hanc injuriam Deus,
ex cujus vindicta equi ad unum omnes,
qui pedem eò intulerant, mortui con-
ciderunt. Concilium II. Turonense
in hosce libertinos, qui vestigia impie-
tatis *Chariberti* premendo in monaste-
riorum bona invaderent, anathemata
omnium maximè terribilia protulit,
ita ut Deum etiam conceptis verbis
precaretur, quò maledictione Judæ
illos oppressum iret. Qui abusus illo
seculo ita invaluit, ut *Delfavius* ori-
ginem hujusmodi injustarum usur-
pationum à regno *Chariberti* repetens,
ejus vestigia in Concilio II. Turonensi
deprehendere sibi visus fuerit. *Dago-*
bertus, *Clodovæus II.* & *Childebertus*
monasteria non in pristinas modò pos-
siones restituerunt, sed eorum com-
plura etiam de novo condiderunt, quæ
suum omne decus ac ornamentum quæ-
pietati quæ munificentia horum Prin-
cipum in acceptis referre debent. *Ca-*
rolus Martellus in culpam trahendus
est, quòd sub ipsius regimine sacrile-
gus hic furor usurpandi monasteriorum
bona denudò caput extulerit. Princeps
hic, quem sua non minùs impietas,
quàm bellica fortitudo celebrem fece-
runt, quantuscunque demùm belli
dux dissoluta vitæ disciplina esset, pro
gloria sua contra inimicos Dei arma
tulit, ipsique Deo sua bona ereptum
ivit, militibus in prædam objiciendo
ecclesias & monasteria, quorum pro-
ventus eorum stipendia erant: hic ipse
etiam erat, qui Nobilibus decimas,
quæ à Gallis *infædées* appellantur, at-
tribuit. *Delfavius* refellit in hoc Ope-
re *Dupleffii* sententiam, qui contendit,
quòd *Clerus ipse fuerit, qui Gallicæ No-*
bilitati hanc portionem fructuum deci-
maliu concesserit.
PIPINUS Caroli Martelli successor
monasteria suam in tutelam recepit, &
CAROLUS M. bona iis restituit, quæ
fidelium pietas consecraverat, Laico-
rum verò aviditas diripuerat. LUDO-
VICUS PIUS ejus filius his etiam pro-
fanationibus se opponens, eas secundum
rigorem Legum pœnis multari voluit.
Interea hi Principes, quas demumcun-
que pias ac christianas forent inten-
tiones

tiones, ipsissimi fuerunt, qui monasteria Laicis in titulum Beneficiorum concesserunt. Et quidem *Ludovicus Pius* cuidam ex nothis suis fratribus, *Hugoni* dicto, complura monasteria concessit: is etiam *Ebroino* Episcopo *Pictaviensi* monasterium sancti Germani à Pratis, Comiti autem *Warino* monasteria *Matisconense* & *Cabillo-nense* concessit, qui spiritu Dei tactus in monasterio *Cluniacensi*, quod ædificandum curavit, habitum monasticum induit. Cùm verò *Ludovicus Pius* ad extremum adverteret, quòd libertas, quam sibi sumpserat, pernicio-sa esset, palàm declarare non dubitavit, quòd, qui ejusmodi designaret facinora, sit prædo, sit sacrilegus, sit latro pauperum, ac lupus diabolicus. At enim quemadmodum quæ ab hominum voluntate dependent, firma & stabilia non sunt, ita hæc corruptela, regnante *Carolo Calvo*, renata fuit. Patres Concilii tum apud *Theodonis-Villam*, tum *Vernensis*, ea propter apud hunc Principem conquesti fuerunt. Concilia *Bellovacense*, *Mel-dense*, *Parisiense*, *Conventus Tici-nensis*, *Concilium Sueffionense* similem in modum rei hujus iniquitatem *Lothario* Imperatori clarè exhibue-runt. Ad ultimum *Carolus Calvus* tot tantisque obtestationibus locum reliquit, fide data, se perversionibus adeò manifestis auctoritate sua nihil roboris deinceps additurum, nullà habità ratione, quidquid Episcopi aut Abbates contrà essent dicturi. Hæc sua promissà in Concilio *Vermeriensi* anno 853. confirmavit.

Ludov. Pius Af-fectantes bona monastica prædones esse de-clarat.

Quid sub Carolo Calvo a-ctum.

Goslinus Parisien. Episcop. Abbas commenda-tarius.

Non melior monasteriorum fortuna fuit sub regno *Ludovici Balbi*, atque *Caroli Calvi* parentis ipsius. Regnan-te *Ludovico tertio* *GOSLINUS* Episcopus *Parisiensis* fuit *S. Germani Praten-sis*, & *S. Dionysii Abbas* *Commenda-tarius*. Animum hujus Principis adulescentes eà opinione imbuere fatagerunt, ut existimaret, plenissimam potestatem circa bona ecclesiastica penes Regem esse, seque de iis pro arbitrio disponere posse. Rex *Odo* monasterium *S. Germani à Pratis*, fratri suo *Roberto*, Comiti *Parisiensi* attribuit, qui ab ipso præterea monasteria *S. Crucis* & *S. Audoëni* consecutus est. Rebus ita perversè constitutis, quæ tamen ut æqui bonique fiant, consuetudo facit, nulli planè portento simile est, quòd Monasteriorum usurpatores sub regno *Caroli Simpli-*

cis æque parùm rapaces suas manus ab iis abstinerint. Hujus Principis facilitas eò usque progressa dicitur, quòd matri suæ monasterium *S. Mariae* in urbe *Lauduni* donarit; à cujus tamen possessione per filium suum deturbata fuit, qui ut rem gratam uxori suæ faceret, monasterium ei concessit, sic ulturus offensam, qua divexabatur, quòd mater ipsius Comiti *Heriberto* in matrimonium fuerit collocata.

Galliæ igitur Monasteria sub Abbatum mercenariorum tyrannico jugo gemitus ciebant, usque dum *Hugo Capetus* rerum potitus fuit. Is constantia sua Laicorum cupiditati frænum injiciens, eos prohibuit, ne Galliæ Ecclesias & Monasteria usurparent; quæ pretiosa hac libertate, in quam à religioso Principe vindicata fuerant, usque in seculum decimum quartum gavisâ fuerunt. Quâ tempestate *Clemens V.* autes æquo faciliores importunis precibus dedit, quibus Reges juxtâ & Magnates ipsum urgebant, ut Ecclesias & Monasteria in Commendam iis daret, quos ipsi præsentaturi essent. Illud à vero non abest, quòd subinde Commendas, quæ ab ipso concessæ fuerant, ad unum omnes revocaverit: verùm possessores iis se abdicare recusarunt. *Constantia Benedicti XII.* plus evicit, qui solum Beneficia Cardinalibus & Patriarchis in commendam data iis reliquit, metu adductus, ne bene coeptis, quæ moliebatur, obicem ponerent: *Clemens VI.* non æquali zelo in *S. Petri* patrimonio defendendo se armatum ostendit: suis enim verò propinquis multa ex illo largitus constitutionem edidit, quâ dignitates Ecclesiarum tum cathedralium tum collegiatarum & regularium Cardinalibus reservantur. Hoc Decretum ab *Innocentio IV.* ejus successore revocatum fuit, ut quod ei visum est, Ecclesiæ minùs esse honorificum. *Urbanus V.* & *Gregorius XI.* illius successores officii sui esse crediderunt, ut ab ejus sententia non discederent, cujus summo in Pontificatu forent successores.

Schisma, quo Ecclesia divexata fuit, novam iis spem ostendit, qui ecclesiasticis dignitatibus inhiabant. *Urbanus VI.* è re sua facturum sibi non videbatur, si id genus dignitates illis denegaret, à quibus multum contribui posset, ut in suâ confirmaretur. *Bonifacius IX.* & *Clemens VII.* quò quisque suâ in sede se confirmaret, eundem sibi finem

Galliæ cœnobio sub mercenariorum jugo prella, tandem liberantur.

Pontificis nutu iterum in commendas cedunt.

Quid potestremo circa hæc statutum.

nem præstituerunt. Infelicia tempora! quibus beneficia ecclesiastica ad eundem fermè modum, quo bona terrestria dispensabantur. Concilium *Basileense* hisce vulneribus remedium adhibuit, Ecclesiis & Monasteriis jure eligendi restituito; tum reservationibus & annatis prohibitis. Decreta tam sancta, quæ Ecclesia Gallicana tantâ cum veneratione recepit, ut eâ causâ legem totius regni sub titulo *Sanctio Pragmatica* condiderit, subsecutis temporibus abolita fuerunt, quòd satis ambitioni & avaritiæ Romanæ Curie fieret, per *Concordata*, quæ *Leo X.* & *Franciscus I.* anno 1517. condiderunt.

Posteaquàm *Delfavius* originem & progressum *Commendarum* fat copiosis cum circumstantiis exposuit, ab eo ostenditur, quænam earum extiterint causæ. Ac imprimis sententiam *Canonistarum* & *Jurisconsultorum* revincit, qui contendunt, monasteria in commendam fuisse data, ex metu, ne si longo tempore destituta Superiore forent, non minimam bonorum jacturam paterentur, cùm ex Religiosis nemo esset, qui ad clavum federet: deinde, quòd iste modus monasteriis per commendam providendi à Pontificibus sit introductus, ut qui per ætatem, aut alterius cujusdam qualitatis defectu in titulum habere non potest beneficium, illud in commendam possidere queat: aut potius, ex Cardinalis *Papiensis* sententiâ, Pontifices non alio ex fine commendas permiserunt, quàm ut laicis bona monasteriorum è manibus extorquerent. *Delfavius* contrà ostendit, vero esse proximius, commendas à Papis eâ potissimum causâ fuisse introductas, quò majori cum auctoritate de beneficiis disponendo clientes sibi crearent, sub specioso titulo *Commendæ*, veriùs cujusdam *Polygamie*, aut, ut cum magni nominis Episcopo loquamur, *con-cubitùs spiritualis* Ecclesiæ usque adeò injuriosi.

Veriores causas pandit Delfav. quarum præcipuæ sententur,

ambitio & cupiditas.

Ostenditur commendariorum inhabilitas,

Secundò declarat, ambitionem & avaritiâ duos extitisse illos fontes, unde commendæ profluxerint: hanc veritatem à *Carolo VII.* in *Conventu*, quem *Bituricæ* pro reformandis regni sui monasteriis instituit, agnitam fuisse.

Tertiò: Cùm necessariò requiratur, ut qui statum amplecti velit, ad eum sit vocatus, fieri non posse, ut Abbates *Commendatarii* cum animi quiete suo in statu persistant: siquidem eorum vocationem non aliam esse

se, atque vocationem cupiditatis, quæ nec ambiat, nec quærat aliud, atque utilitatem suam: esse vocationem peccati, quæ non nisi ad injustitiam provocat; esse vocationem reproborum, quæ non nisi ad impietatem trahit, cùm in eo statu adversus divinam ordinationem persistant.

Quartò: Quòd eorum electio Religiosorum suffragiis tamquam basi ac fundamento, inniti deberet, ut qui soli de animi dotibus, quæ iis necessariæ sunt, qui Religiosis gubernandis præponuntur, æquum ferre judicium possunt. Quarum prima habetur, ut regulam professi sint, ad cujus observantiam alios compellere tenentur. Aliæ qualitates Abbati pro Religiosorum regimine necessariæ sunt pietas adversus Deum, scientia rerum ecclesiasticarum, charitas erga Religiosos, & zelus regularis observantiæ. Vero equidem consentaneum est, quòd Abbates reperire sit, qui à pietatis Christianæ exercitiis non abhorreant; verùm hæc justa solidaque esse non potest, cùm ipsius pietatis jugulum petat. Quòd ad illorum scientiam attinet, negari non potest, quin ex iis omni liberali doctrinâ politissimi existant; verùm non eâ scientiâ sunt exculti, quâ ad animas in Regulæ sanctæ observantiâ dirigendas opus est. Amor ipsorum erga Religiosos in eo versatur, ut carnem & sanguinem liberorum suorum enutrient, eosque contrà, quibus alimenta præbere ab aliâ matre coguntur, fame ac inedia posse suffocare in optatis habeant. Abbates haud alium in finem primitus constituti fuerunt, quàm ut conservandæ monasticæ disciplinæ invigilarent; quis jam sanæ mentis à *Commendatariis* *Abbatibus* expectet, ut quem nunquam receperunt, spiritum conservent?

Solida sunt rationum momenta, Commendarum possessionem haud esse posse justam, cùm nec præscriptione fulciatur, nec justo titulo nitatur. Præscriptio bonæ fidei non potest *Commendis* quidquam juris conferre, nec *Abbatibus*, qui eas recipiunt, nec *Regi*, qui eos nominat, nec *Pontificibus*, qui eas distribuunt; quia bonâ fide præscribi non potest contra veritatem notoriam, contraque jus sancitum. Jam verò Monasteriorum *Commendæ* adversantur veritatibus ut cùm maximè manifestis, regulisque omnium sententiâ receptis; quemadmodum illi: Quod nostrum

& repugnancia cum statu monastico.

justam esse demonstratur.

nostrum non est, alteri donare non possumus. Jus Abbatum, inquit Com-
mendarum Patroni, est fundatum in
titulo legitimo. Respondetur, quòd
ut titulus sit justus, tria requirantur,
auctoritas seu potestas in eo, qui il-
lum concedit; qualitas in eo, qui
illum recipit, natura bonorum, de
quibus titulus allegatur. Auctoritas
Regum non habet quidquam potesta-
tis in bona spiritualia, quæ fidelium
pietas Deo consecravit, nec illis eti-
am competit potestas suis subditis au-
ferendi proprietatem & usum bono-
rum; tamen supremum in eos domi-
nium habeant. Auctoritas Pontificis
eorum titulum legitime non potest,
cum ad eum dominium proventuum
Ecclesiarum & Communitatum non
spectet, eorumque solum sit primus
dispensator. Quòd Abbatibus nec-
cessariæ desint dotes, satis jam osten-
sum est. Quòd ad naturam fundi
attinet, evidens est, quòd Abbates
super istâ ratione fundare se non pos-
sint; cum utriusque juris dogma sit,
quòd Commendæ haud aliud sint ex
naturâ suâ, atque depositum, & quòd
fructus ad depositarium nequidquam
pertineant.

Sunt contra jus naturæ, divinum & Eccl.
Ad hæc ostendit, quòd *Commenda*
sint contra jus naturæ, contra jus
divinum, contra Ecclesiæ regulas.
Quæ tria puncta inconcussa manent
ex eo, quòd jam dictum fuit, *Com-*
mendas pugnare cum ratione Statûs,
cùmque decretis & placitis Galliæ Re-
gum; quia veris Politicæ regulis ad-
versatur, quòd uni soli Rex illud in-
dulgeat, quòd plures meliorum subdi-
torum remunerari possent; quòd tertia
pars bonorum Ecclesiæ in sumptibus
atque expensis, quæ quàm regno in-
utiles, tam universo fidelium cœtui
scandalosæ sunt, consumatur; quòd
denique id genus Maximæ viam mu-
niant ad religionem, quæ Statum suf-
fulcit, deperdendam. Delfavius hanc
veritatem adstruit ex Capitularibus
Caroli M, ex primo Legum Francica-
rum codice, ex Constitutione Philip-
pi Pulchri confirmatâ per illam Ludo-
vici Hutini, qui ei in regno successit,
ex Constitutione Regis Joannis anno
1351. atque ex aliis authenticis, quas
singulas referre non licet, cum vel
hic extractus æquo prolixior sit.

Nec nominatio Regum, nec Bullæ ac di-
spensationes Pontificum, nec com-
munis consuetudo *Commendas* legi-
timit. Non id contenditur, ut Regi

ius nominandi dubium reddatur; ve-
rùm jus hoc nullo roboratur funda-
mento, nisi in Concordatis, quæ nul-
lam ipsi potestatem faciunt nominan-
di Abbates pro Monasteriis, atque
Religiosos ejusdem Ordinis sub pœnâ
nullitatis. Bullæ Pontificiæ, quibus
electio confirmatur, vanus non minùs
est prætextus, quò illi utuntur. Papa
reverà est caput visibile Ecclesiæ sub
Jesu Christo, & sæpius dispensare cer-
tis in legibus potest; verùm supremum
illi dominium in bona ecclesiastica
non competit, neque concessum ipsi
est, sanctissima Conciliorum & Patrum
Decreta subvertere, atque seculari-
bus contra voluntatem Fundatorum
bona dare, quæ ad ipsos non spectant.
Ad ultimum communis consuetudo
parùm roboris habet, quòd injustitiæ
crimen à Commendatariis Abbatibus
depellat, qui credere in animum indu-
cunt, quòd publica consuetudo crimi-
ni haud possit esse obnoxia: *Cæpit*
esse licitum, quòd publicum est; at enim
consuetudo homines non facit justos,
neque ex vulgari usu, sed ex obliga-
tione nostrarum actionum regula de-
pendet.

Liber de Abbate Commendatario in
duas distribuitur partes, quarum pri-
ma anno 1673. altera 1674. Colonia
apud Nicolaum Schouten impressa est.
Communi fama atque sermone tradi-
tum est, librum hunc à P. Delfavio
fuisse compositum, in adversariis ta-
men Patris Gerberonii manu exaratis
legitur, quòd is operis illius auctorem
se perhibeat. Forsitan ejuscemodi
opinionem inter se conciliari possunt,
dicendo, quòd P. Delfavius primæ, P. Ger-
beronius secundæ partis sit auctor, cum
re ipsa sub diversis nominibus in pu-
blicum prodierint; prima quidem sub
nomine *Boisfranc*, altera sub no-
mine *Fromond*. Quæ tamen authoris
libri incertitudo, ponderi veritatum,
quæ in eo demonstrandæ assumuntur,
nihil detrahit; illarum fundamenta,
quibus innituntur, sunt solidissimæ
Politicæ rationes ex regni totius ju-
risprudentiâ depromptæ, auctoritas
SS. Patrum, sumorum Pontificum, &
Conciliorum. Liber usque ad eò ve-
hemens, qui ad tranquillandam Ab-
batum Commendatariorum consci-
entiam planè nihil faciebat, non po-
terat non iis commovere dolorem.
Non defuerunt tamen iis per quàm hu-
mani Patroni, quorum opinio erat,
quòd rationum momentis ante sint
habenda verba decretoria, *D. nus Dati-*
cour

Daucour *cour* eorum ex numero fuit, qui hac
evertere in re plus aliis præstitisse videtur. Ve-
nitur, rùm *Criton* animi sui sensa proferen-
do de colloquio cujusdam Abbatis de

Criton
ex adver-
so ea sta-
tuminat.
quòd *Patres* etiam *Capucinos* zelus ve-
rè Seraphicus inflammavit, ut partes
Abbatum defendendas fusciperent:
ita nempè, & *muscis sua bilis inest*,
ubi de fugendo divi Benedicti patri-
monio agitur.

Delfavii
differta-
tio de au-
thore lib-
de Imit.
Christi.
Præter librum de Abbatibus Com-
mendatariis, P. Delfavius in lucem
emisit *Dissertationem de Autore Libri*
de Imitatione Christi, *Apologiam Car-*
dinalis Furstenbergii, *Epitaphium Ca-*
smiri Regis Poloniae, de quibus suo
loco. Rebus humanis exemptus est
13. Octob. an. 1676. En versus, quos
Domnus Robertus Guerdard ad perpet-
tuam ejus memoriam concinnavit:

Præcisa est velut à texente vita mea; dum
adhuc ordiret, succidit me. Msa. 38. v. 12.

Para-
phrasia
in ejus
fata.
Aurelii reparo laceri dum fragmina textus;
Exorsum Textor fraude retexit opus.
Ne tamen ipse nihil texat, mihi texere fraudes
Pergit, ad Armoricos texti & exilium.
Interea immorior captis, mediòque labori,
Aurelii vitam texere dum satago.
Aureliique, meaq; simul sic stamina vitæ
Abripit Textor, tum malè Victor ovat.

Elucida-
tio.
Quò carminis hujus sensus meliùs
intelligatur, observatù necessarium est,
quòd Domnus Victor Tixier illâ tem-
pestate Prior fuerit in Monasterio S.
Germani à Pratis. Hujus Religiosi in-
signia erant merita, ut primarias in
Congregatione obtinere dignitates,
inque iisdem præcipua administrare
negotia pro suâ auctoritate potuisset.
Quemadmodum illius notitiam nihil
effugit, ita sagacitate suâ detexit,
quòd D. Franciscus Delfau *Abbatem*
Commendatarium non imprimi modò
curaverit, sed ejus etiam esset autor.
Rem verò eo aggressus est artificio, ut
Delfavium per litteras sigillo munitas
in exilium jecerit. Unde occasio
componendi hujus Epitaphii arrepta
fuit; quia verbum latinum *Texere*
connexionem seu affinitatem quandam
habet cum *to. Tixier*. Acta hæc P.
Tixier, quæ parùm ex illius existima-
P. Ziegelbauer Hist. P. III.

tione fuerunt, proprium ipsius exce-
pit infortunium. Parisios deserere
coactus, Rhemis in monasterio S. Me-
lani constitutus fuit Prior: ferax illius
ingenium in excogitandis rationibus,
quæ damnum acceptum refarciri po-
test, non ita diu pòst, cujusdam par-
ticipem illum fecit, impetratâ prote-
ctione, quam ei Princeps Condæus
pollicitus erat. Huic enim vitam
dederat durante bello S. Dionysii,
brachium militis, qui gladio cervi-
cem Principis adpetierat, fortiter in-
hibendo. Per illius auctoritatem D.
Abbatis de Longueville vitæ ac juven-
tutis moderator constitutus fuit; quò
è vivis erepto an. 1694. commorari
cœpit in monasterio S. Audoeni Ro-
thomagi, ubi vitæ pariter suæ telam
absolvit an. 1701. Vid. *Philippi de*
Cerf Bibliothecæ Historique & Critique
des Auteurs de la Congregation de S.
Maur pag. 80. & seqq.

XIV.

LUDOVICUS ENGEL † 1674.
SS. Canonum Doctor 22. April.
& Professor.

Mellicium, princeps inferioris Au-
striæ Monasterium, si non fœ-
cunda Virorum eruditione & doctrina
præstantium parens esset, vel solus Lu-
dovicus Engel numerum pensare posset.
Procreatus is est in Wagramensi Au-
striæ Superioris arce Illustribus paren-
tibus, Stephano id nominis tertio, &
Anna Sophia de Kriechbaum. Post-
quam sacrationis vitæ propositum in-
terpositis solemnibus votis octavo die
Septembris anno 1654. in Mellicensi
Monasterio firmavit, suo merito, egre-
giis quippe animi dotibus, ingenique
acrimonia præditus, ex iis esse meruit,
qui à D. VALENTINO Abbate suo lité-
rarum fautore maximo Juvaviam cum
ob celebritatem illius Universitatis ex-
cellentis in omni disciplina magistris,
tum ob Benedictinos, quibus ea esset
concredita, fuere missi, juris utrius-
que studiis operam daturi. Ubi inter
primos sub r. Gregorio Kimpfner Schy-
rensi, & D. Hermannno Hermete sic ex-
celluit, ut paulò pòst propugnatis pu-
blicè de jure & justitia thesibus, Juris
utriusque Doctoris Lauream in ipsa
Salisburgensi Academia die 14. No-
vembris 1657. sit consecutus.

Sacerdotali deinde characterè ini-
tiatus, die prima Maji 1658. primas
Divinæ Majestati hostias immolavit.

modum illustrarunt, Dux Würtembergensis cum multis aliis occupasset, Cœnobitæ ex eo Villingam duabus leucis inde remotam confugerunt, ac intra ejusdem mœnia religiosas ædes excitârunt. Hic *Geisserus* Regulæ Benedictinæ solennibus votis se obstrinxit quarto Idus Januarii anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto.

Villingæ monasticen proficitur.

Exacto religiosæ vitæ tyrocinio doctrinam virtuti sociare jussus, primùm ad S. Gallum, literarum gloriâ inclytum Monasterium, tum Friburgensem in Brisgoia Academiam abivit. Utrobique tantos in bonis artibus ac disciplinis fecit progressus, ut omnium in se converteret condiscipulorum oculos, moveret Doctorum, ac Professorum admirationem. Relata ab Universitate testimonia discipulum supra magistrum deprædicant. Perceptis sic maxima cum laude scientiarum disciplinis idoneus haberi cœpit, qui aliis eas traderet. Quare Sacerdotio priùs initiatus anno MDCLXII. per annos complures quâ inferiores quâ superiores literas docuit. Et quia juventutis institutionem Ecclesiæ & Republicæ perinde ac Familiæ Benedictinæ plurimùm interessè sciebat, juvenes cum Religiosos tum seculares magno labore & industriâ in omni doctrina & patientia instituebat. Nec officiebat, quò in tradendis bonis artibus distinebatur, labor ac occupatio, quò minùs Chorum in Ecclesia frequentaret, à cuius divinis officiis non unquam abesse voluit. Hoc erat *portare pondus diei & æstus*: quòd verò noctes præterea quâ scribendis literis, quâ componendis libris, quâ fundendis precibus penè totas duceret infomnes, vix in hominem cadere posse tanti tamque assidui labores videbantur.

Parochi agit, de cura salutis maxime sollicitus.

Parochum annis non paucis agere jussus, quàm pastorali officio intentus, quantumque de animarum salute sollicitus fuerit, tum certissima dedit indicia, cum grassante malignæ febris lue non perhorruit in præsentissima vitæ pericula se conjicere, è quibus etiam haud illæsus evasit: morbo enim infectus contagioso parùm abfuit, quin ultimæ lineæ admotus victima ceciderit charitatis cœlo dignissima.

Villingæ fervando, gregi primùm Prioris,

Ad Prioris officium pro meritis evectus, suavissimo illi ac lenissimo Patris nomini verè respondit: non illi pro virtute severitas, pro studio regularis disciplinæ furor ac impetus; et si

enim ejus conservandæ studiosissimus esset, nunquam tamen asperiori verbo in quemcunque invehebatur, nec pro erratis poenam imponebat, nisi quam omnes ex intimo paterni amoris sinu proficisci intelligerent, proscriptâ penitus omni effervescentis ac præcipitantis animi perturbatione. Ejus tessera erat: *Non in commotione Dominus.*

Sic porrò varia illa munia, *Professoris, Parochi, ac Prioris* implebat *Geisserus*, ut aliquoties officio etiam *Magistri Novitiorum* functus fuerit. Religiosos autem tyrones non verbis tantum & præceptis, sed quod efficacius est, exemplo ad humilitatem, paupertatem, obedientiam, cæterasque monasticæ vitæ virtutes animavit.

Nemo unquam Abbatialem infu- lam tanto studio ambivit, quanto ille suo à capite repellere allaboravit. Nul- lis penè precibus, vel rationum mo- mentis adduci poterat, ut eâ se exornari pateretur, voce Capitulari, ut ajunt, tam activâ quàm passivâ, si per cæteros licuisset, sponte animi cessu- rus.

Abbas *Georgius*, ceu lucerna supra candelabrum posita virtutis ac sapien- tiæ lucem quaquaversus diffudit. Præ- cipuè humilitatis, quæ fundamentum est ac mater virtutum omnium, exercitio oblectabatur. Quò sublimior dignitate inter suos, eò erat animo demissior. Nulla unquam ex Abbatialis honoris accessione mentis elatio in eo animadverti fuit. Ministrari sibi magis refugiebat, quàm ministrare alius; qui nihil in majoribus habuerat votis, atque Christo in fratrum persona sua addicere posse obsequia; quibuscum velut infimi subsellii esset frater laicus, suavissimè agebat. Cunctis ejus prudentiam, doctrinam, ac pietatem suspicientibus non se ipse in oculis ferebat; sed potiùs magis ac magis sibi vilescere, seque suâque despiciere, oblatosque honores devitare studebat. Fuit sibi adeò vilis, ut velut

Summa non Abbas, sed mediastinus sui monasterii ageret omnia. In itinere uno servulo comite, & vili jumento contentus vestes non alias tulit, quàm quas domi, *ad talos destuas, simplices, & ad populi sibilum nonnunquam detritas.* Narravit mihi vir Religiosus, qui familiariter eum novit, quòd jumento insidens pedibus quidem ocreas induxerit, sed quibus poenitentia studio nudis pedibus insistebat. Carnem, longè maximum hostem ut edomaret, cilio

cilio ex equinis pilis contexto, verius lorica, cinxit, quod nec in extremo morbo exiit. Ad epulas *Tantalus esse videbatur*: nunquam à communi mensa aberat, nisi eum aut infirmitas corporis, aut hospitem ratio prohiberet. Quos sibi cibos apponi patiebatur, haud lautiores erant, quàm quibus alii vescerantur: ex his verò majorem partem in pauperes ac famelicos erogandam seposuit. Temperantiæ & abstinentiæ tantæ erat, ut cum D. Basilio vix ossibus hærens, solo spiritû vivere videretur. Hæc verò vitæ austeritas uti non officiebat hilaritati, quæ ex ejus vultu elucebat, ita nec jejunia, vigiliæ aliæque corporis afflictationes. Illius vivendi ratio, tametsi severa, nihil triste tamen habebat in oculis, nihil tetricum in fronte, nihil morosum in verbis; sed omnibus erat grata, accepta, ac cujuslibet prompta obsequio. Ad nocturnas vigilias, quæ semper intererat, ipse fratres excitabat, iisque ad finem perductis, animum quot diebus sacrâ purgare exhomologesi pro more habebat. Uti ipse verò integer vitæ, labisque omnis esse purus studebat, ita si qui conscientiam apud ipsum sacrâ confessione expiare volebant, aures iis facilimè præbuit. Eo salutis alienæ procurandæ studio inflammatus, quandòque itinera 24. horarum, uno tantum Religioso comite sibi adjuncto, pedibus confecit, quò sibi obviam factos in fide ac virtutibus instruendi faciliorem haberet copiam.

Severa vivendi ratio.

Singularis ejus in agendis prudentia.

In dandis consiliis prudentiæ erat singularis; quo hæc in pretio haberentur, testari potest vel unus *Cælestinus Sfondrati* Princeps San - Gallensis, & S. R. E. Cardinalis; qui licet ipse insigni prudentiâ, atque summâ utriusque Juris peritiâ polleret, ejus tamen consilio non semel in gravissimis maximique momenti negotiis est usus. Nô à *Sfondrato* solum, sed à multis aliis viris primariis, Magnatibus, ac Principibus haud rarò consultus fuit; quibus omnibus sine adulatione aut acceptione personarum responsa sanè quàm luculenta dabat. Ab omni siquidem rerum cupiditate immunis, non quid hominibus placeret, sed quid Deo acceptum, legibusque esset conforme, perpendebat. Asservantur in monasterii archivo literæ propemodùm innumeræ, quibus ad illas, quæ consilii petendi causâ ad

A diversis Magnatibus consultatur.

eum directæ fuerant, prolixè respondit. Eam apud omnes adeptus erat prudentiæ, doctrinæ ac integritatis opinionem. Quo loco *Geisserum*, quàmque insignem de ejus prudentiâ & doctrinâ existimationem haberent Abbates Congregationis Benedictinæ Suevicæ, testatum imprimis fecerunt, cum ad Aulam Electoralem Heidelbergensem eum ablegarunt, quò *Philippo Wilhelmo* Comiti Palatino ad adeptam Septemviri dignitatem ejusdem Congregationis nomine gratularetur, simulque cum eo de monasteriorum restitutione pertractaret. Quâ in provinciâ partes prudentis ac discreti Oratoris ita implevit, sicque urbanum simul & humilem se gessit, ut Elector in illum non sine admiratione & stupore intuitus, in hæc verba, teste Illustrissimo Principe *Frobenio* ex Landgraviis Furstenbergicis de Mös- kirck, proruperit: *Quàm magnus & mirabilis Deus in creaturis suis, qui in parvum adeò corpusculum tantam eloquentiam & doctrinam cum summa humilitate & pietate conjunctam insudit!*

Orator ad Electorem Palatinum pro recuperandis monasteriis ablegatur.

Superis juxtâ ac hominibus charus folius orci odio laborabat. Ubi hunc verò *Georgio* nocendi spes destituit, technas in ejus monachos commolitus est; quibus ut nocturnam quietem inturbaret, insolitos in Dormitorio, ut vocant, strepitus non sine gravi eorum horrore excitavit. Sed gravior, plenâque periculi erat machina illa, quam in horto ecclesiam inter atque ædes religiosas interjecto, instruxit. Hic veneficarum agmen cogere, quæ lascivo saltu terram quaterent, ac monachos nominibus suis compellatos ad tripudia fecum agenda invitarent. At nunquam magis, quàm id temporis vigilantissimus Abbas in excubiis stetit. Quin coelitus de insidiis à styge adornandis edoctus, monachos per famulum à cubiculis commoneri jussit, ut nemo id noctis seu per fenestras prospiceret, seu caput per illas proferret. Paruere omnes, si unum excipias; sed qui mox poenas curiositatis dedit. A venefica enim manû in capite tactus, momento temporis crines sibi evulsos sensit; quos nunquam etiam recuperaturus fuisset, nisi *Georgius* Abbas veneficio medicinam fecisset. Quæ tamen alia haud fuit, quàm quòd in aquam benedictam Divi Benedicti crucem immiserit, quâ cum ille caput lavisset, crines denuò succreverunt.

Technæ à Dæmone ipsius Cœnobitis structæ.

Veneficiorum cura.

Eadem

Eadem medicinâ usus fuit, cum foeminam veneficiô membrîs omnibus captam, atque per integros sexdecim annos acerbis doloribus oppressam pristinæ sanitati restituit.

Mortis suæ diem præcivisse ex iis, quæ mox dicturus sum, abundè perspicuum fiet. In Parthenone Amptenhufano tyrocinium vitæ Benedictinæ ponebat virgo eximiæ pietatis, cui nomen *Mariæ Josephæ Bollandinæ*. Ex hac ultimo vitæ anno Abbas *Georgius* sciscitatus est, quid rerum actura esset, si nonnemo, de salute animæ ipsius summoperè sollicitus, ex numero mortalium exturbandus, ipsa verò ejus precibus ac suffragiis destituenda foret? Cui illa: *Acquiescerem supremo vitæ ac mortis arbitro, meque ad divinam ejus conformarem voluntatem: Tum Georgius: Benè respondisti filia! age verò, incumbere in preces, Deumque exora, ut felicem vitæ exitum ei indulgeat, cui animæ tuæ salus summa est curæ. Quisnam ille verò hominum sit, literæ æternales quatuor ab hinc septimanis te edocebunt.* Non plures effluerant, cum Amptenhufium perferuntur literæ, quibus Abbatis *Georgii* obitus denuntiatur. Huic addi potest, quòd quâ die animam egit, in ejus *Diario*, ut vocant, hæc verba: *Ex morte vita, fuerint ab eo inscripta. Deo autem naturæque concessit anno 1690. Dominicâ infra Nativitatem B. Virginis.*

SCRIPTA.

Oculus Extaticus S. P. Benedicti: in quo autoritate Theologorum ex omnibus Religiosis Ordinibus, nec non multiplici ratione assertum ivit, SS. Legislatorem nostrum Deum intuitivè in vita vidisse. Constantiæ 1675. Item *de Sacramentis in genere*, ibidem.

Privilegia Ordinis S. Benedicti. Quæstionibus Theologico - Juridicis illustrata. Pars I. in 8. Constantiæ 1677. & Cremsii in infer. Austria recusa 1692. Pars altera vel nunquam ab eo elaborata, vel certè quidem ad umbilicum minimè perducta fuit.

Deipara Causa nostræ Lætitiae, in speculo causarum naturalium considerata. Ubi non ingeniosè minùs, quàm piè ostendit, B. V. Mariam omnis lætitiæ in hominem derivatæ causam esse in omni genere. Constantiæ 1676. Aliæ Theses Philosophicæ: *De principis rerum naturalium.*

De Elementis. Ibidem, sed quâ forma, quo anno, & cujus typis, mihi incomptum.

Opus de *Inmaculata Conceptione B. V. Mariæ*; ubi demonstratum ibat, totum terrarum orbem, singulos hominum status, universarum denique creaturarum classes, ac ipsa etiam elementa stare, certare, triumphare pro illibato Virgineæ Parentis Conceptu: an verò lucem publicam unquam viderit, me præterit.

Opera duo Musica typis data, ac inscripta: *Alauda cælestis*.

Plures lucubrationes magnam quidem partem affectas, sed nondum tamen ad calcem perductas in manuscriptis reliquit v. g. 1. *Suevia Sancta*, i. e. Vita & Acta Sanctorum, qui in Suevia vel nati sunt, vel vitam duxerunt, Operis hujus copiam fecit *Georgii* successor *Cl. Felici Egger* Peterhusani monasterii Ascetæ, qui eo strenuè usus est. 2. *Ortus, Progressus, & Occasus Monasteriorum Ordinis nostri*. 3. *Cultus Parthenicus in Monasteriis Benedictinis Virgini Deiparæ exhibitus*. 4. *Historia de Familiis præstantioribus Germaniæ*. 5. *Volumen magnum Consultationum*, quibus ad varios & difficiles Casus undique ipsi propositos ex utroque Jure & Theologia respondit.

Agunt de eo magna cum laude *Arfenius Sulger* in Annalibus *Zwifalten* sibus part. 2. sect. vi. period. vi. *Joannes Mabillonius* in Itinere suo Germanico sibi de tanti Viri amicitia gratulatur, eumque passim virum doctum, eruditum, verè pium, amicum suum longè integerrimum, & familiarem, studiorum suorum fautorem singularem compellat. In Annalibus verò Benedictinis Tom. I. præfat. fatetur, primas ei deberi inter eos, à quibus in condendis Annalibus adjutus sit, *Theodericus Ruinartus* in vita *Mabillonii* eum cum Magno *Mabillonio* (quæ laus est maxima) in comparatione conjungit. „ *Ambo*, inquit, *Mabillonius & Geisserus, ut amore ita ingenio pares erant.* Nemo in colligendis Documentis ad Ordinis Historiam, Sanctorumque Acta adoranda necessariis Geissero diligentior, ac Benedictinæ gloriæ studiosior extitit. Unde cum ejusdem illustrandæ atque amplificandæ peritiorem *Mabillonio* nôset neminem, nullam promovendis ejus studiis ac levandis laboribus operam non impendit. Et certè cum esset is Benedictinæ Suevici Congregationis

„ Apo-

„ Apocriarius; ac proinde facilis ad omnes Monasteriorum Bibliothecas ei pateret aditus; eximiis monumentis *Mabillonium* locupletavit. Is subinde obiit Abbas S. *Georgii* de *Villingen*, virtutis splendore totâ Germaniâ clarus, deque nostra Congregatione, perinde ac toto Ordine præclare meritus.

XVI.

ANGELUS DE NUCE Archiepiscopus Rossanensis.

† 1691.
8. Julii.

Ejus naturales, profectio, & studia.

Abbas inauguratus

D. Angelus de Nuce in seculo *Joseph*, Neapoli natus ex patre *Agnello*, cive *Massæ Lubrensis*, Episcopalis prope *Surrentum* Civitatis, monasticum habitum in cœnobio *Cassinenfi* sumpsit die 2. Julii anno 1621. adeoque amœnioribus severioribusque studiis egregiam operam navavit, ut tribus & viginti annis, & in Asceterio *Cassinenfi*, & in aliis, atque in *Archigymnasio Romanæ Sapientiæ Philosophiam*, Theologiamque summa cum laude docuerit; cujus rei testes sunt locupletes plures ex Auditoribus suis viri doctissimi. Tot laboribus perfunctus, Abbas tandem inauguratur; quo in munere cum Cœnobium *Cajetanum* regeret, operâ *Dominici de Quesada* Abbas S. *Severini* renunciatur; ut hac epistola constat, quâ magno se in pretio *Angelum* habuisse *Cardinalis Franciscus Barbarinus* testatur. *Admodum Reverende Pater. Gaudio ac voluptati mihi fuit, cum ad me allatum est, merita Patris D. Angeli à Neapoli Cajetæ Abbatis eodem loco apud Paternitatem tuam esse, quò apud me existunt, dignumque à te censei, ut is, quemadmodum ego in optatis habeo, ad clavum Abbatie S. Severini in urbe Neapolitana in proxima diæta admoveatur. Pro certo itaque habeas velim, nullum non officiorum genus à me impendendum esse, ac ea ratione quidem, quæ neque infra tuum in ipsum affectum, neque infra ejusdemmet P. D. Angeli virtutes, neque tandem infra voluptatem, quam dum illas debito honore affici video, maximam percipio, consistat. Paternitati tuæ, ejusdemque Cœnobitis gratias habeo, quòd in precibus vestris mei memoriam conservetis, Deumque ac Dominum precor, ut divinam suam gratiam vobis largiri dignetur. Romæ 31. Novembris 1651. Paternitatis tuæ veluti Frater Franciscus Cardinalis Barberinus.*

Discipulum &

Eo in munere præclare adeò se gefit, ut magnam nomini suo apud *M. P. Ziegelbquer Hist. P. III.*

nachos, Laicósve existimationem restituerit. Ejusdem demùm *Cardinalis Francisci Barberini* operâ Abbas *Cassinenfis* electus exemplo atque eloquentiâ Monachos ad severioris disciplinæ monasticæ leges incitabat, atque ad amœna, severioraque studia, assiduis institutis disputationibus Philosophicis, Theologicis, ac Moralibus, & Academicis, quibus ipse semper aderat, disputabatque magna doctrina, & eloquentia. Hinc in perlustranda diocesi *Cassinenfi* eruditissimas, efficacissimasque conciones ad populum habebat. A. 1658. Synodum diocesanam die 1. Octobris habuit in cathedrali basilica *Cassinenfi* post delatam illi de more ab universis presbyteris obedientiam. Anno 1695. videre meruit corpora SS. *Benedicti & Scholasticæ*, quæ in nobiliori decentiorique aræ reposuit. Acerrimum jurium *Cassinenfium* defenforem sese exhibuit, cum anno 1665. quo secundum Abbas *Cassinenfis* erat, Neapolim pergens duas easque gravissimas in Cœnobium *Cassinenfem* excitas lites eloquentia sua doctrinæque compressit. Jurisdictionem quæstionum Capitalium à pluribus seculis violentiâ *Caroli I. Andegavensis Cassinenfi* Monasterio ademptam, emit: quod Abbates alii incassum tentaverant, à *D. Francisco Tutavilla* ejus possessore; quare factum, ut pacatiores deinceps *Cassinatum* res evaserint. A. 1666. magnâ solemnitate ad facellum variegatis marmoribus decentissimè ornatum, dedicatumque in honorem S. *Bertharii Martyris* pietate *D. Hippolyti Saltarelli* à *Castello Forti*, tum Congregationis *Cassinenfis* Cancellarii, ejusdem Sancti corpus transtulit, atque illa S. *Apollinaris* Abbatis, & S. *Victoris III. Papæ*, quæ ab an. 1650. in sacratio ecclesiæ *Cassinenfis* reposita fuerant, ut instrumento constat stipulato die 3. Februarii an. 1666. à *Notario Francisco Pagliaro* *San-Germanensi*.

Quò gratum animum *Cassinatum* erga munificos Principes testatum omnibus faceret, in xylo ante ecclesiam statuas Pontificum, Imperatorum, Regum, Principumque plastico opere excitavit, qui de cœnobio *Cassinenfi* meriti optimè fuissent, ornavitque elegantissimâ inscriptione, quam in descriptione cœnobii, & ecclesiæ *Cassinenfis* dedit *R. mus Abbas Erasmus Gattula*, quemadmodum & alias in ara maxima, sub qua corpora Sanctorum *Benedicti & Scholasticæ* reconduuntur,

F f f

ia

Synodum A. 1658. Casini celebrat.

jurâ Cassinenfium vindicat.

Fundatorum statuas excitat.

ratis dissertationibus apud Casinates asservantur manuscripta, atque magno etiam in pretio à se habita servabat in bibliotheca sua privata Sanctissimus Pontifex CLEMENS XI, cum aliis quibusdam Nucei operibus, teste eruditissimo Johanne Maria Crescimbenio P. I. Vitarum Arcadum Illustrium in vitâ Angeli Nucei pag. 24. hisce verbis: *Neque hæc duntaxat studia ab ipso exculta fuere, sed amceniora etiam, & elegantiora, inter quæ vulgaris Poësis principem in ejus genio locum obtinuit, ac licet in suo scribendi genere decurrentis tunc seculi barbarie abripi se aliquantulum permiserit, nibilo tamen minus ejusdem cantiones, quarum autographum volumen penes prædictum Baronium vidimus, suas habent venter, gravibusque ac præclaris illigatæ sunt sententiis.* Dixerat idem Crescimbenius pag. 18. *Verum præ cæteris in honore illum habuerunt Cardinalis ALBANUS, nunc CLEMENS XI. Pontifex Maximus, atque CHRISTINA ALEXANDRA Sueciæ Regina, cujus animo de NUCEI doctrina & eruditione ea infederat opinio, ut inter Regiæ suæ Academiæ Fundatores, viros totius Romanæ Urbis doctissimos, ac vulgarij numero exemptos, adlectum, in edito atque eminenti statuerit loco: atque in hoc etiam teatro, ubi politiora studia, quibus tantopere ipse indulserat, resumendi campus se ipsi aperuit, excellentissimi ingenii sui vim patefecit; argumento sunt varii generis Orationes quas manu exaratas Bibliotheca Othoboniana asservat, & nos apud supradictum Baronium Soranum vidimus.* Refert deinde, quot quantisque gratiis Regina illum cumulaverit.

An sancti Ignatii auctor sit libelli exercitiorum.

Dissertatio, an S. Ignatius verè fuerit primus Auctor Libelli Exercitiorum, dum apud Manresam degeret; qui Libellus Garfiæ de Cisneros Abbati, qui S. Ignatio antiquior fuit, tribuitur; ejus Libelli vetus exemplar, nomen Cisnerii deferens, Barcinone ante S. Ignatium impressum, Nuceus ipse Abbati Armellino ostendit, cujus tamen hic cum Libello Exercitiorum S. Ignatii collationem tunc minimè se fecisse, non diffitetur. Daniel autem Bartholus in Vitâ S. Ignatii Italicè scripta, plurimum discriminis inter librum utrumque interesse contendit. Hanc dissertationem ipse Angelus misit Patri Pallavicino Jesuitæ, qui librum suum Defensionis Ecclesiæ &c. Angelo emendandum dederat.

Volumen Epistolarum Familiarium, quod erat penes Ducem Turris Philomarinum, qui easdem publici juris facere jam parabat, nisi Auctor tunc vivens seriò id prohibuisset.

Duo alia Epistolarum ejus ad Familiares volumina apud Casinates asservantur à D. Honorio Santillo Cajetano, Monacho Cassinate, Nuceo à Secretis, dum Abbas esset Casinensis, cum pluribus aliis sparsim in monasterii archivo ad negotia sui temporis pertinentibus. Quas tamen magnis faciebant eruditi, nullo ipse habebat in pretio, ut ad Abbatem Gattulam hisce verbis scripsit, cum alias apud eum servatas repeteret: „Mearum Epistolarum volumen possem exhibere; ut verò id faciam, haud quam est animus; quas à te pluri mi fieri video, ego nihili facio, cum mihi, vitiis eas scaterere, haud sit incompertum; quæ verò apud me extant, ad rerum, quæ mihi pertractandæ fuerunt, conservandam memoriam custodio, non quòd, ut custodiantur, dignas existimem. At si tamen aliquas videre tibi collu beat, volumen tibi procures reddendum à P. D. Honorio, qui earundem quandam adornavit collectionem. Nunquam, ut typis vulgarentur, à me sunt exarata, neque unquam talis me cepit cacoëthes: ac si quis mearum epistolarum rationem aliquam habendam, easque non negligendas esse putavit, non id Auctoris meritum, sed eorum, quibus gratæ acciderunt, genius expetiit.

Cum anno 1636. hoc Decretum S. Indicis Congregatio edidisset: Sacra Congregatio Indicis ad extinguendos inter sacros Religiosorum Ordines quæstionum fomites, & ob non servata sacri Concilii Tridentini præcepta, decrevit, & mandavit sub pœnis in sacro Romano Indice librorum prohibitorum, & sacris canonibus contentis de medio tollendam esse, & à fidelium oculis amovendam effigiem S. Basilii M. cucullati, habitu prorsus Benedictino, Regularum suarum codicem sinistra manu tradentis quatuor SS. Patribus Religiosorum Ordinum fundatoribus coram se genu flexis, deque dextero latere sese præbentibus in conspectum cæterorum Ordinum etiam militantium Fundatoribus, additis sub effigie verbis ad revocandam vitæ communis cœnobiticæ originem in ejusdem S. Patris institutionem typis æneis expressam à Johanne Noort an. 1634.

Ac

Ac proinde districtè inhibet omnibus & singulis Christi fidelibus, ne dictam effigiem impressam, pictam, seu insculptam apud se detineant, illamque, si quomodolibet apud eos extiterit, locorum Ordinariis, aut Inquisitoribus statim exhiberi jubet. Impressoribus vero, Incisoribus, Pictoribus, & Sculptoribus sub pœnis eisdem, aliisque arbitrio S. Congregationis prohibet omnino, ne hujusmodi effigiem moliantur imposturam, nec non formas quascunque statim à præsentis Decreti notitia infringi præcepit ac deleri; atque ita ubique locorum ab omnibus, & quibuscunque servari decrevit. In quorum fidem manu & sigillo Reverendissimi Domini Cardinalis Pii præsentis Decretum signatum & munitum fuit 12. Decemb. an. 1636. C. Cardinalis Pius. Locus † Sigilli. Fr. Joannes Baptista Marinus Ordinis Prædicatorum.

Unde nata Nucei diatribe de Basiliana S. Benedicti institutione.

Cumque inter quatuor ex Patriarchis, quibus S. Basilii Regulam suam erogabat, numeraretur S. BENEDICTUS, Nuceus eam imaginem Dissertatione in Archivo Cassinensi asservata impugnavit, quæ sic incipit: Provoquant nos ad litigandum Basiliani, antiquam illam, sive potius antiquatam de BASILIANA BENEDICTI INSTITUTIONE querelam è sepulchri cineribus in judicium revocantes. Quin imò sibi iudices, & actores veluti de porta victoria triumphale vexillum explicuerunt, simulachrum nempe phantasticum, quò sibi imaginariè blandiuntur. Quapropter supervacaneum omnino videri potuit eruditionis hanc litem seriò contestari, quam nobis jam diu universa Scriptorum non eblandita suffragia adjudicârunt. Verum ne nostro silentio in Basilianam sententiam abeant imperiti, quibus quoque debitores sumus, integris utrinque antiquis partium juribus remanentibus quædam ad manus nunc occurrentia in medium pro veritate adducere non gravabimur.

Duo sunt præcipuè, de quibus causa jam deperdita ad æquiora judicia appellant BASILIANI: An scilicet SS. BENEDICTUS fuerit Monachus ex Instituto S. Basilii, & an regula, quam suis ipse Monachis tradidit, à Basilio sumpta fuerit. Utrumque asserunt adversarii; utrumque nos arguimus falsitatis. Utri rationabilius, ac verius, dubitatur &c. Fusè eandem imaginem oppugnat doctissimus Franciscus Bivarius in libro De veteri Monachatu, & Regulis Monasticis lib. VI, cap. I, à pag. 212. ad 227.

Jussu Cardinalis Francisci Barberi-Ejusdem ni scripsit Censuram in Commentaria & Dissertationes Paschalis Quænel, in Quænel. Presbyteri Oratorii D. N. Jesu Christi in Opera S. Leonis M. duobus tomis in 4. Parisiis edita, anno 1675. quam cum Cardinalis ad Quænellium misisset, hæc ille respondit: His annexus erat viri eruditi ac ingeniosi commontorius libellus pleraque momenta complectens, queis ad procedendam censuram Romanorum Theologorum succensum sunt animi.

Hæc de Niceo profequitur Crescimbenius p. 26. scribere: „Tot itaque elogium „ac tam præclaræ nostri Archiepiscopi ex Crescimbenio „pi dotes meritò quidem ac jure Romanam, imo Italiam, atque ad eò universam Europam excitârunt, ut illum inter celeberrimos literarum heroes & connumerarent, & deprædicarent, ac quantum fas erat, honoribus afficerent. Talem ex Italianis nostris inter cæteros duo Aulæ Romanæ Prælati habuerunt, Joannes nimirum Ciampini, ac Marcus Geveroli, quorum primus suis in operibus amplissimam illius mentionem facit, ejusdemque merito nostrò in Conventu alter memoriæ Latipidem promisit: atque inter Ultramontanos talem ibidem eum agnovērunt præfatus P. Mabillon, qui variis suis in operibus de ipsius merito præclarissimum edit testimonium; ac Virginus Alviset in Tractatu de Murenulis S. Vestis Sponsæ Regis Æterni eò usque progreditur, ut dicat, se à viris fide quam maxime dignis excepisse, nullum tunc temporis Romæ extitisse, qui Archiepiscopo doctior censeretur ac dici. Quorum sententiæ mirum dictum quantum auctoritatis accedat ex verbis illis, quæ summi Pontificis jussu circa hujusmet vitæ conscriptionem Tu mihi Illustrissime Domine, ne significare dignatus es, quibusque narrationem hanc concludam & absolvam, tanquam Archiepiscopi virtutum encomio quodam, quo nec majus quidem, nec dignius potest excogitari: Sanctissimus Dominus Noster vitam D. Archiepiscopi Rossanensis publici juris fieri gaudet, cum illum semper tanquam unum ex primis Aulæ Romanæ Luminaribus habuerit.

Demississimè tamen de se ipso, doctri-naque sua sentiebat Nuceus, ut ex mi demissio & modestia, his ad R. Gattulam epistolis constat: „Admodum Reverende Pater

Fff 3

„Ob-

„Observandissime. Quam gratæ ,
 „quàmque mihi acceptæ literæ tuæ
 „fuerint , haud facilè explicare pos-
 „sum ; non per eam quidem causam ,
 „quòd plurimas , easque immensas in
 „me congeras laudes , sed quòd præ-
 „conia , quibus me cumulas , nobilif-
 „simi animi tui in veram virtutem
 „quàm maximè propensi indubiam fi-
 „dem faciunt ; eâ causa fuit , ut nec
 „umbram virtutis , quæ in me con-
 „spicitur , sine cultu ac honore arbi-
 „re permittas. Majorem itaque in
 „modum lætor , ac planè futurum
 „spero , ut Deus generosam istam pro-
 „pensionem in animo tuo nedum nu-
 „triat , atque magnis accessionibus
 „adaugeat , verùm etiam rationem
 „tibi modumque aperiat , quibus non
 „minùs auctoritate quàm exemplo
 „inter cæteros etiam diffundere ac
 „propagare valeas , ita quidem , ut
 „in te amplissimum istud Sanctuarium
 „pristino splendori ac venerationi sit
 „restituendum : hic verò literarum
 „amor proprius character ac pænè in-
 „dex est , quo Casinates legitimi ab
 „adulterinis ac spuris discernuntur.
 „Romæ 18. Junii 1689.

Eruditissimus Crescimbenius hæc
 ulterius in Angeli vita de illo memo-
 riæ prodidit : „ Verùm paulò post
 „Romam se contulit , ut prædicta Ope-
 ra sua Clementi IX. tunc temporis
 ad clavum Ecclesiæ sedenti , cui erant
 inscripta , exhiberet : is verò , ut qui
 viros insigni quâdam doctrina prædi-
 tos magno haberet in pretio , beni-
 gnè illum excepit , atque adeò erudi-
 tissimi illius laboris munus gratum ha-
 buit , ut cum suo favore dignum quàm
 maximè cognosceret , pro meriti rati-
 one gratiam auctori quò referret , eum
 in Purpuratorum Patrum Senatuum
 adlegere animo secum destinavit : id-
 que perfecisset profectò , si aut diutur-
 nior fuisset ejusdem Pontificatus , aut
 faustior Angelo fors arrisisset. Nihilò
 tamen seciùs Cardinalitiæ dignitatis
 velut quoddam pignus fuerunt mune-
 ra *Examinatoris Episcoporum* , & *Congregationis Indicis Consultoris* à CLE-
 MENTE collata , à quo etiam Ecclesiæ
 * *La chiesa di Cagli.* Caliensi præficiendus fuisset , nisi regi-
 men illius suscipere justis de causis
Nuceus recusasset : eâ causâ factum est ,
 ut Pontifex ipsum utut invitum *Archiepiscopum Rossanensem* nominavit ,
 cui honori se subducere ipsi haud li-
 cuit. Doctrina minimè vulgaris cum
 morum elegantia & suavitate conjun-
 „cta , cæteræque eximie animi dotes

„omnium in Aula Romana affectum
 „illi conciliârunt. Præprimis gratiâ
 „valuit apud Cardinalem *Barberinum* ,
 „qui suos inter Theologos primo loco
 „illum collocavit. Ejus verò ad Ar-
 „chiepiscopatum discessum ita ægrè tu-
 „lit , ut priùs sibi haud acquiescendum
 „existimârit , quàm Romam reverti
 „juberetur. Neque enim Cardinalis
 „æquum censebat , *Angeli* virtutes mi-
 „nori quàm Romæ theatro collucere ,
 „ejusque merita inferiori quàm Purpu-
 „ræ honore esse condecorandas. Qua-
 „tuor annos quibus Rossani in illo ho-
 „noris ac dignitatis sedit fastigio , gre-
 „ges sibi commissos , è veteri laudatif-
 „simoque suo instituto nedum spiritu-
 „alibus verùm etiam temporalibus cu-
 „mulavit beneficiis ; Ecclesiam suam
 „divite suppellectile instruxit , viros be-
 „ne meritos omni benevolentiae genere
 „complexus est , pro retinenda eccle-
 „siasticæ disciplinæ observantia strenuè
 „laboravit , morumque sanctitatem om-
 „ni quâ potuit curâ ac diligentia prove-
 „xit. Primum ipse lapidem novi Patrum
 „Dominicanorum Cœnobii hîc jecit ,
 „literasque nemo unquam amavit ar-
 „dentiùs , fovit , ac protexit , præfer-
 „tim Academiam vulgò dictam *degli Beneficia*
 „*Spensierati* , quæ modò eruditissimi Ca- *Rossanen-*
 „nonici Hyacinthi Gemma operâ ma- *sibus præ-*
 „gnum celebritatis nomen est conse- *stita.*
 „cuta ; cui ad conventus habendos An-
 „nuntiationis , vulgò *della Nuntiata* , O-
 „ratorium concessit. At cum Rossa-
 „nenses majora præstolarentur emolu-
 „menta , Archiepiscopus Romam re-
 „petere coactus fuit. Cardinalis quip-
 „pe *Barberinus* , cui , ut jam diximus ,
 „tam illustri viri dignitatis incremen-
 „ta plurimum cordi erant , eò remad-
 „duxit , ut ad aulam illi redeundum
 „fuerit : imò verò ne iterum disceden-
 „di occasio ipsi præberetur , voluit etiam ,
 „ut Archiepiscopatum missum faceret.
 „Fecit , ac resignavit Fratri *Hieronymo* *Resignat*
 „*Ursacia* sub pensione octogentorum *Archiepi-*
 „scutorum annuatim sibi persolvenda. *scopati.*
 „siquidem certus esse à *Barberino* iussus
 „fuerat , futurum , ut quemadmodum
 „ipse purpureo galero illum ornari ani-
 „mitus cupiebat , ita ex ejus in aulâ
 „præsentia adjuvanda esset sua inten-
 „tio. Romæ itaque commorantem
 „Archiepiscopum apud se manere jus-
 „sit Cardinalis , aptum commodumque
 „ipsi domicilium suo in palatio Apo-
 „stolicæ Cancellariæ concedens : sed
 „cum vitâ jam functus esset *Clemens X.*
 „apud quem Cardinalis operâ ad tam
 „sublimem æstimationis gradum fuerat
 „evectus

„evectus , spes haud vana quidem ,
 „nunquam tamen ambitiosè quæsita ite-
 „rùm interiit „ Vid. Jul. Ambros. Lu-
 „centius Ital. Sac. rest. Au. à Col. 1057.
 „ad 1666. & Ughell. Tom. IX. in de-
 „scriptione Archiep. Rossanensium col.
 „314. n. 17. & in addend. & corrig.
 „Ital. Sac. Tom. X. col. 325. & seq.
 „Edit. Venet.

Obitâs
 ipsius &
 fueris
 descri-
 ptio.

Ejus mortem sic describit Cre-
 scimbenius : „ Aliquot annos hisce
 „rerum ac sanitatis angustiis fuit op-
 „pressus : verùm Deus , qui tantò majus
 „præmium illi præparaverat , quantò
 „longior fuerat ejusdem tolerantia ,
 „tandem ad octavam Julii diem anni
 „1691. ad coeli regiam illum evoca-
 „vit , annis quidem gravem , sed glo-
 „riâ multò illustriorem. Funus ela-
 „tum in Basilicam S. Laurentii in Da-
 „maso , ubi plurimum Cardinalium ,
 „qui ad expensas confluerunt , pieta-
 „te satis honestè illi parentatum fuit :
 „in tanta rerum temporalium inopia
 „è vivis sublatus , in Canonicorum
 „sepulchrum illatus fuit , quamvis
 „nullum non lapidem moverint Or-
 „dines sui Monachi , ut apud ipsos
 „sepulchro donaretur. V. Lucen-
 „tius loc. cit.

Honores
 ab Arca-
 dum aca-
 demia ei-
 dem ex-
 hibiti.

Incluta etiam Academia Arcadum ,
 in quam ipso foundationis anno 1691.
 omnium Academicorum votis coop-
 tatus fuit , attributo nomine *Hismenii*
Langiani , demortuo solemniter pa-
 rentavit , erecto scilicet , publico de-
 creto , in ejus honorem lapide à Cl.
 Prælato *Marcello Severoli* , & in ne-
 more Palatino (quò convenire ad li-
 terarias exercitationes tunc solebant)
 pulcherrimâ ecloga à *Leonardo Gerardo*
 in ejus laudem recitata , in qua
 plurimum commendatur , non solum
 à doctrinâ , & eruditione , sed etiam
 à pietate in Deum , cultu Religionis ,
 exactâ custodiâ Monastici Instituti , a-
 more Evangelicæ paupertatis , cha-
 ritate erga egenos , aliisque virtutibus
 regulari Præfule , & Episcopo di-
 gnis. Sanè laudatus *Crescimbenius*
 effusissimam Angeli in pauperes libe-
 ralitatem literis consignavit in ejus vi-
 ta , adeò quidem ferventem , ut ne-
 cessariâ etiam pene sibi subtraheret ad
 eorum inopiam sublevandam , quod
 heroicæ & verè Christianæ charitatis
 indicium est.

Extrema
 illius fata,

Quàm intrepidè verò ærumnas
 suas ferret , ex quibusdam ad R. Ab-
 batem *Gattulam* scriptis epistolis con-
 stat , è quibus aliquas duntaxat perio-

dos damus. „ Admodum Reverendè
 „P. Observandissime ! De meæ salutis
 „statu certior fieri Paternitas tua desi-
 „derat ; verùm quin prolixam ego in-
 „stitutam narrationem , cognoscere per
 „se ipsam potest , ad meam octoginta
 „annorum ætatem animum adver-
 „tens ; extrema quippe hæc senectus
 „non ipsa tantum est morbus , sed
 „sentina etiam , in quam vitæ nostræ
 „miseriæ omnes confluunt : quare & animi
 „tot calamitatibus oppressus in lecto constan-
 „semper decumbere cogor , cum pedi-
 „bus insistere nequaquam valeam. Con-
 „stanti tamen atque intrepido animo
 „hæc incommoda sustineo , divinâ
 „fretus misericordia , fore , ut in par-
 „tem purgatorii pro peccatis meis à
 „Deo sint acceptanda. Tuam admò-
 „dum Rev. Paternitatem oro quæsò-
 „que , ut precibus suis id mihi à Divi-
 „na Majestate impetret &c. Romæ
 „22. Julii 1690. Hoc (nempe litera-
 „rum studium) unicum est levamen ,
 „quod in tanta annorum ac infirmi-
 „tatum oppressione experior , quas
 „tamen animi præsentia & con-
 „stantia fero , ut divinæ providen-
 „tiæ , quæ dat nivem sicut lanam , con-
 „siliis acquiescam. Romæ 13. Nov.
 „1690. Ut valeam , Paternitas tuâ
 „ex senio , totque ærumnarum , quæ
 „illud divexant societate , haud diffi-
 „culter conjicere potest. Tot tamen
 „inter afflictiones animi fortitudinem
 „non desero , quoniam ut effatus est
 „Poëta : *Fortiter ille facit , qui miser*
 „esse potest &c. Romæ 31. Maji 1691.

Cæterum hallucinantur *Lucentius*
 & *Crescimbenius* , cum electum asse-
 runt Archiepiscopum à *Clemente IX.*
 nam ad eam dignitatem beneficentiâ
Clementis X. est evectus die 18. Martii
 an. 1671. Quæ nos verò de *Nuceo*
 literis consignavimus , maximam par-
 tem ex *Erasmo Gattola* Historia Casi-
 nensi , tum etiam ex *Mariani Armel-
 lini* Bibliotheca Benedictino-Casinensi
 si deprompta fuerunt.

XVII.

VITALIS TERRA RUBRA † 1691.
 è Congreg. Casinensi.

PARMA Galliæ Cisalpinæ urbs cele-
 bris viris cum literis tum armis elogium,
 præclarissimis nunquam non claruit :
 Quare illam eximiis laudibus Jul. Cæs.
 Scaliger tam disertè deprædicat :
 In

*Inventum mediis præclarum nomen in armis
Prædita quo sit gens ignea, Marte docet.
Ingenium rapidum facili flammatur ab ira,
Sed viget in patulo pectore purus amor.
Magnanimo pretium est non displicuisse pudori.
Hoc satis, officii cedere turpe putat.*

In hac urbe A. C. MDCXXIII. D. VITALIS TERRA RUBEA ingenuis parentibus natus est. Cùm à primis annis animum humanioribus literis informasset, secularis vitæ syrtes sapienter declinans, ad Casinensium Ordinem adhuc adolescens se recepit, apud quem æt. XXI. philosophiam confodabilibus prælegit, & paulò post SS. Theologiæ Doctor renunciatus est.

Hinc majus in dies incrementum tanti viri capiente fama, eum præcipua sui coëtus cœnobia ut scientias monachos doceret, efficitur optarunt. Præter Parmam *Placentia, Florentia, Venetia*, ubi tam præclara sui specimina dedit, illum etiamnum absentem celebrare non cessant.

Ipse cùm in nullius magistri verba juraverit, præcipuos è præcis Philosophis diligentissimè consuluit, de singulis eorum sententiis non tanquam honorarius arbiter, sed & peritissimus iudex dijudicans. Aristotelem præcæteris scrutatus, theorematis pluribus disceptationi publicæ expositis, in tenebris palpatum coram purpuratis Patribus & Principibus experientia sapiens patefecit; tanto equidem plausu, ut eum summum Philosophum omnes acclamaverint.

Multis ejusmodi præclaris rebus gestis, oblatam à Bononiensis Academiae Curatoribus philosophiæ cathedram suscepit, quam per annos XVIII. moderatus est: Illam enim non rudem & spinosam nudamque, ut dicunt, non docebat, sed Theologiæ, Juris, Medicinæ, Matheseosque axiomatibus illustratam, tanta doctrinæ varietate ornatam, tantoque argumentorum robore confirmatam, ut voluptatem simul ac utilitatem profundens, omnibus placeret, pluribus non infimæ notæ Professoribus acres ejus disceptationes non parùm timentibus.

Porrò cùm Emin. Cardinalis Rinaldo Estensis, nepoti Rinaldo Francisci Mutinæ Ducis filio, præceptorem omni ex parte doctissimum quæreret, non alium, quàm D. VITALEM sibi oculos posuit, quem omni officio magnisque precibus à Bononiensi Senatu efflagitavit. D. VITALIS discessum honorificis testimoniis Bononienses

funt profecuti, quorum unum ad perennem tanti viri gloriam in publica Academia marmori incisum est:

D. O. M.
VITALI TERRÆ RVBEÆ
PATRICIO PARMENSI,
S. THEOL. DOCTORI, IN PATRIA COLLEG.
INTER CASSINATES PRIORI,
FELSINEÆ INQVISIT. CONSVLTORI,
CVI ANNIS V. SVpra XX.
PARMA, PLACENTIA, FLORENTIA, VENETIA
PRIVATIM APVD MONACHOS THEOL.
BONONIA PVBLICE PHILOS. DOCENTI,
MVNDVS LITERARIVS
DEMOCRITI ET ARISTOTELIS
CONCORDIAM
PRIMUM IN HOC ATHENÆO PVBLICANTI,
IN D. PROCVLI COENOBIO PROPVGNANTI
DEBENT ET LAVDANT
VTRAQVE VNIVERSITAS INDEFESSO, BENEMERITO,
ET ADHVC BENEMERENTI LECTORI
HVNC LAPIDEM CANDIDVM
IN OBSEQVII CANDIDIORIS ARGVM. P. AN. 1667.
ANNVENTE ILLVSTRISS. ARTISTARVM PRIORE,
D. LAVRENTIO BAZZANO, VINEOLENSE.

Et quamvis hujuscemodi honores illi tantum assequi possint, qui per viginti annorum spatium, è gymnasiū gestu docuerint, nihilominus tamen tanti Bononiensibus erat TERRA RUBEA, ut necdum illo exacto tempore omnium calculis illi decreti fuerint. Ejus quoque cathedram, postquam profectus fuit, nemo deinceps (quod paucis exteris evenire conat) conscendit, relicto illi perpetuo jure eam, quotiescunque libuerit, obtinendi, in publicis etiam Academiae factis annotato *absens cum reservatione lecturæ*.

Mutinam itaque perrexit, ubi illius Principis suæ disciplinæ traditi ingenium tam sedulo excoluit, ut eum in utraque philosophia naturali & morali peritissimum brevi reddiderit, qui in doctrinæ redhostimentum, præceptorem ingenti gratiarum numero cumulavit. Hoc quinque post annis exacto munere, Cardinalis Franciscus Barberinus eum sibi Theologum adlegere exoptans, à Mutinæ Principibus petiit. Ita cùm disciplinæ, quæ Principem Rinaldum erudièrat, colophonem imposuisset, Romam in illius Purpurati obsequium concessit.

Ibi non diu stetit, quin Patavium à Venetis Magnatibus evocaretur ordinariam philosophiæ cathedram offerentibus: Bononienses quidem diuturnam ejus absentiam non exiguum esse sui collegii detrimentum gnari, ut pristinum docendi locum, quem honoris causa nemini concesserant,

an. MDCLXXXI. humanissimis literis invitârunt: Ipse autem ne suum in Ser. Rempubl. Venetam obsequiū læderet, summâ modestiâ recusavit.

Mirabitur nemo tot dotibus ornatum summorum Principum gratiâ valuisse, inter quos præcipuè designandus venit *Alexander II. Picus Mirandulæ Dux*, doctrinâ non minùs, quàm natalibus orbi toti clarus, cui continuo percharus fuit D. VITALIS TERRA RUBEA.

Nec in Congregatione Casinensi supremi ei honores defuerunt; creatus Abbas Monasterium Parmense administravit, quo expleto regimine, Patavium rediit, ibique haud multò post in Monasterio sanctæ Justinæ admodum piè diem clausit extremum anno 1692. ætatis suæ 71. cui Fr. *Thomas Maria Minorelli* ex Ordine Prædicatorum Magister, Vir doctrina conspicuus, funebri, eaque facunda Oratione parentavit. Sed & Parmenses Monachi grati animi ergò ejus exequias insigni pompa celebrârunt, in qua eruditissimam Orationem D. *Odoardus Vicentinus* recitavit, impressam Parmæ eodem anno apud Albertum Pazonum, & Paulum Monti. In ea Oratione illud inter cætera asseritur pag. 15. *Vitalem ostendisse, quàm necessariò Philosophia solida Encyclopædia exornata, cum reliquis scientiis conjungi debeat.*

Quod ad hujus Opera spectat, multiplicia sunt & varia, quorum Vitalis ipse, dum in vivis ageret, à Mariano Armellino, Bibliothecæ Benedictino-Casinensis Auctore, rogatus elenchum Romam ipsi transmisit. Alia verò sunt impressa, alia Manuscripta; quæ ultima numero priora longè excedunt, è quibus pauca recensere juvat:

- 1.) *Disputationum sacræ & speculative Theologiæ cursus duplex*, quorum prior in 10. posterior in 6. Tractatus distinguuntur.
- 2.) *Disputationum sacræ Theologiæ Moralis Scholasticæ* Tractatus novem.
- 3.) *Epitome Ascanii Tamburini de jure Abbatissarum & Monialium* variis cum additionibus.
- 4.) *Epitome Theologiæ Mysticæ Balthassaris à S. Catharina Carmelitæ* Discalceati ad usum Patrum Spiritualium, & *Directorium Animarum Contemplationi vacantium*.
- 5.) *Enthusiasmus Morales*.
- 6.) *Vita interna S. P. N. Benedicti*.
- 7.) *Catalogus complurium Sancto-P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

rum, qui fuerunt Familiæ Benedictinæ, & alterius censentur.

8.) *Lexicon Rhetoricum*, utriusque Orationis tum solutæ, tum metricæ regulas complectens.

9.) *Fragmenta Rhetorica*, i. e. Pænegyrici, Conciones, & Discursus habitii variis in occasionibus.

10.) *Album nigerrimum*, sive Lexicon hæreticorum, & alia &c.

Ex his Mss. quædam in Bibliotheca S. Justinæ, quædam Parmæ in Monasterio, ubi Professor & Abbas fuit, existunt. Vide Armell. Bibl. Casin. part. II. lit. v. pag. 33. & præ illo Carolus Patinum in Lycæo Patavino pag. 117. ubi, quæ de Vitali Terra Rubra in medium attulimus, expressa habes cum ejusdem Iconismo.

XVIII.

AUGUSTINUS RHEDING † 1692

Abbas & Princeps Einsidlenfis.

Celebres Theologos Scholasticos ejus eloquor, quisquis *Augustinum* negium, scit: jurasset in ejus cerebro Hypo-nensium Antistitem revixisse. Aut enim viva virtus & doctrina fuit *Augustinus*, aut ex virtute & doctrina totus. Patria patria, illi erat *Suitia* in Helvetia Cantonis *Suitiensis* princeps civitas; Familia DD. Rhedingiorum à *Biberegg*, quæ tamen mature neglecta suavi Christi jugo colla subdidit in Cœnobia Ein-professio, fidentis anno MDCXLI, die XXI. Decembris. Adepta postmodum in Academia Friburgensi Doctorali Laurea, Salisburgi Ss. *Theologiæ* cathedram promovit, tanta scientio, entia opinione, ut ad eum velut oraculum omnes confugerint, virique scientiâ alias clari in difficilioribus doctrina, quæstionibus ejus sententiam expetierint. Anno verò MDCLVIII. ab Einsidlenfi Principe *D. Placido* ad Eremum D. Virginis remeare iustus ægrè ab Universitatis Patribus dimissus fuit: sed obedientia ac Superiorum mandata cunctorum votis prævaluerunt, seu potius gloria, ut altiori eum loco collocaret. Decanus ab eodem Illustrissimo Decano Principe anno MDCLIX. constitutus anno sequente in dignitate ab Einsidlenfis, batiali eidem successit, mixtâ omnium ore & calculo dignissimus, utpote in cujus pectore sapientia & pietas sedem fixerant. Cultui divino præprimis deditus ornatam illam omni lapide pretioso, ut vocant, Monstrantiam, seu

ostenforium nullis parcendo sumptibus consummavit: Chorum quoque Monasterii & Sacellum S. Magdalenae funditus erexit, Sanctorumque Reliquias non paucas Romae asportavit. A facris ad oeconomica & literas conversus S. Nuntiaturae Lucernensis, ac aliorum Catholicorum Procerum impulsu & hortatu Dynastiam Sonnenbergensem, ne Aatholicorum usui serviret, suo Monasterio magno aere adscivit anno MDCLXXX. nec non Gymnasium Bellizonense anno MDCLXXV. à Patribus Societatis Jesu derelictum per suos Monachos restauravit III. Nonas Septembris anni ejusdem. Princeps ob singularem zelum tum propagandae Catholicae fidei, tum defendendae Summae Sedis Authoritatis ab Ipso Ss. D. N. Innocentio XI. ter amatus annum 1692. habuit supremum.

Bellizonense
Gymnasium in-
staurat.

Obitus
ejus &
scripta.

SCRIPTA.

- 1.) *De Dominio Clericorum & Religiosorum* Salisburgi in 8. an. 1656.
- 2.) *De injuriis & restitutione pro iis debita.* Salisburgi in 8. anno 1657.
- 3.) *Controversiae Scholasticae ex universa Theologia selectae.* Salisburgi in 4. anno 1657.
- 4.) *Theologia Scholastica universa* Tomis XIII. in fol. comprehensa. Typis Monasterii Einsidlensis an. 1687.
- 5.) *Vindex Veritas Centuriae I. ma Annalium Ecclesiasticorum Caesaris Baronii S. R. E. Cardinalis contra Jo. Henricum Ottium.* Typis Monasterii Einsidlensis in fol. anno 1680.
- 6.) *Veritas inextincta Concilii Tridentini* Tomi V. in fol. Typis Monasterii Einsidlensis anno 1684.
- 7.) *Dissertationes controversisticae, in quibus plerique fidei articuli ab hodierno praetensa Reformationis Ministerio in controversiam deducti, ad verum Romanae Ecclesiae sensum exponuntur, occasione Libellorum à Joanne Heinricho Heideggero Tigurino Professore editorum.* Typis Monasterii Einsidlensis in 4. An. 1684. quae fuit secunda editio, prioris annus nobis incertus.
- 8.) *Dissertationes controversisticae contra Vidrosium* Typis Monasterii Einsidl. in 4. anno 1684.
- 9.) *Oecumenicae cathedrae Apostolicae auctoritas.* Typis Einsidlensibus in fol. anno 1689.
- 10.) *Explanations & exhortationes in S. Regulam S. P. Bened.* MS. Föl.

Vide Historiam Universitatis Salisburgensis lib. 2. cap. VII. n. CCXXXVIII. pag. 300.

XIX.

COELESTINUS SFONDRA-
TUS Princeps & Abbas San-
Gallensis, S. R. E. Cardinalis.

Mediolani ex antiquissima Sfondra-
torum Familia, unde etiam Gre-
gorius XIV. Pontifex Maximus origi-
nem duxerat, in lucem prodiit anno
MDCXLIV. tenerosque annos in pa-
terna domo sub optimis Magistris
transegit, ea jam tum ingenii maturi-
tate, ut universi de puero maxima
quaque praesagirent. Eam ob causam
à piissimis Parentibus anno aetatis duo-
decimo Rosachium ad Lacum Podami-
cum, ubi PP. San-Gallenses celebrem
scholam aperuerant, ad literarum stu-
dia, ac germanam linguam addiscen-
dam dimissus, ingenii acumine & so-
lertia coevos facile adaequavit, mori-
bus verò ac indole ferventi generosa-
que cunctis emicuit. Cùmque ado-
lescentes nonnullos, condiscipulos
suos, ad S. Benedicti Ordinem in D.
Galli Monasterio suscipiendum ani-
mos applicuisse cerneret, Ipse, qui nul-
li uti scientiã ita & virtute secundus
videri volebat, pari conversionis spi-
ritu ductus eidem S. Ordini collum
submittere statuit, expletòque proba-
tionis anno *Caelestini* nomen sortitus
est. Vix annum aetatis vigesimum se-
cundum attigerat, cùm jam ob in-
gentem scientiarum cumulum primò
in Ducali Asceterio Campidonensi
Theologiae, domi dein per plures an-
nos Philosophiae, Theologiae, ac Juris
Canonici Professor inaudit, Magister
quoque Novitiorum constitutus pieta-
te ac morum decore multos praecclare
imbuat, ex quibus successu temporis
plures in diversis locis abbatali digni-
tate insigniti, pietatem atque scientiam
Caelestini ore haustam maximo
Ordinis nostri flore in alios etiam
transfuderunt.

Percrebescente hoc modo doctri-
nae ejus fama Salisburgensis Universi-
tas hanc sibi gemmam concedi re-
petitis obtinuit precibus, triplicique
prius laurea doctorali, Theologiae ni-
mirum & utriusque Juris redimitum,
in celebri *Juris Canonici* cathedra Sfon-
dratum collocavit an. MDCLXXIX.
Quantis radiis supra candelabrum
Academicum positus Facultatem Ju-
ridicam illustravit, peregrinus sit, qui
ignorat. Nemo scire creditus est,
quod ille ignorabat: Erat enim in eo
ingenium, quod nulli cedebat; judi-
cium

† 1696.
4. Sept.
1644.

&
Rosachium
ad studia
missus,

in San-
Gallensi
cenobio
O. S. Ben-
amplendi-
tur.

in Campi-
donensi
archiste-
rio & do-
mi seve-
riores tra-
dit dilec-
pilas.

Salisbur-
gum acci-
tus Juris
Canonici
cathedrae
imponi-
tur.

cium, quod omnes superabat; do-
ctrina, qua quidquid sciri poterat, in-
finita propemodum lectione comple-
tebatur. Tantus proin ad publica
ejusdem collegia & praelectiones dis-
centium concursus fiebat, ut penè so-
lus docere posse videretur, ac unus
omnium esset dolor, cùm sermoni fi-
nem imponeret, utpote, qui nullum
paragraphum dictavit, aut explicavit
unquam, quin ex singulis sciscitaretur,
an benè intellexissent omnia; ne-
que ullum dubium praeterlabi patieba-
tur, quod non iteratò praecclare expo-
suisset, volebatque, ut omni tempore
eundem adirent discipuli, ac exorta
dubia proponerent, & ni fecissent, du-
rius arguebat. Verbo; *Idea Professoris
optimi, atque discipulorum anima* SFON-
DRATUS erat.

ubi edit
Regale
Sacerdo-
tium.

Maximum autem, quod Salisbur-
gi perficiendum suscepit, illud fuit,
quòd quatuor illarum propositionum
Cleri Gallicani, quibus infallibilitas
& auctoritas Christi in terris Vicarii
graviter arguebatur, discussionem ab
Universitatis Senatu sibi oblatam ad-
miserit, atque insigni volumine, cui
titulus *Regale Sacerdotium*, Pontifi-
ciam auctoritatem à calumnia libera-
rit. Reversus est inde anno MDCL-
XXXII. ad Monasterium S. Galli sub
Principe & Abbate ejusdem loci GAL-
LO II. Viro antiqui moris & avitae dis-
ciplinæ studiosissimo. Hic, cùm *Cae-
lestinum* humanis laudibus ac favoribus
ubique efferri cerneret, veritus, ne
is inter continua omnium encomia hu-
manum quid pateretur, eum deprime-
re & humiliare statuit, simulque Sa-
celli rustici, quod horario itinere *Ros-
achio* distat, curam eidem commisit,
ut pedes illuc, aut fortè, si aëris in-
temperies prohiberet, obvio equo de-
latus rudi plebeculae vernacula lingua
Dei verbum annuntiaret. Paruit eme-
ritus Doctor jubentis imperio; Cùm
tamen satiandae ejus solertiae cura hæc
impar esset, Philosophiam interim con-
scripsit, eamque typis San-Gallensibus
in publicum emisit. Quin & ipse GAL-
LUS Abbas *Caelestini* patientiam humi-
litateque satis expertus eundem ad
Monasterium è Parocia revocavit, ac
suum in Spiritualibus *Vicarium Gene-
ralem* constituit. At neque istud offi-
cium sollicitudinis licet plenum Sfon-
drati nostri diligentiam, laborum alias
assuetam, retinuit, ne *Regali Sacerdo-
tio* aliud volumen ceu prioris comple-
tivum sub titulo *Galliae Vindicae* ad-
jungeret, in quo luculentis argumen-
P. Ziegelbauer Hist. P. III.

inde re-
dux ru-
sticanae
parochiae
praefici-
tur.

paulò
post Vi-
carius Ge-
neralis
San-Gall.
renuntia-
tus, evul-
gat Galliae
Vindicae
te opu-
sculum.

tis demonstrat, Galliae Doctores & Prae-
fules non solum ab omni aëvo pro liber-
tate Ecclesiae Romanae constanter ste-
tisse, verum etiam quatuor Cleri Gal-
licani propositiones nullibi magis ac
majoribus exemplis, quam in ipsa Gal-
lia damnatas esse.

Non leviter hæc *Caelestini* Opera
Propositionum Auctoribus bilem mo-
verunt, cùm & veritati tam luculen-
tae sese opponere, & eloquentiae disse-
rentis respondere formidarent. Arrise-
runt e contra Curiae Romanae docti-
nadeò pro Ecclesia suscepti labores: hos
ut *Innocentius XI. P. M.* digno remun-
raret praemio, Episcopatum Novari-
num, quem Ipsemet olim ante Sum-
mum Pontificatum tenuerat, eidem
obtulit anno MDCLXXXVI. In vitò
planè animò insperatos Episcopalis
dignitatis honores viri modestia tulit,
quin humili potius generosoque cona-
tu eos à se amoliri adoratus, Eminen-
tissimum S. R. E. Cardinalem *Cybo* sæ-
pius literis convenit, ut apud Sanctis-
simum Patrem preces suas interpone-
ret, ne ex humili & quieta Monaste-
rii cellula ad publicas curas raperetur.
Verum rejectis precibus Pontificia vo-
luntas praevaleuit, delatumque onus
suscipere coegit. Haud inflavit novus
hic dignitatis apex religiosam *Caelestini*
mentem, sed, cùm hyemis intempe-
ries iter praepediret, seu potius coelum
alia de eodem disponderet, inter Con-
fratres suos simplicis Monachi mores
praefetulit communi vitã, disciplinã,
& ordine contentus.

Clauserat interea San-Gallensium
Princeps & Abbas D. GALLUS diem
supremum IV. Nonas Martii anno MD-
CLXXXVII; Huic, ut supparem Suc-
cessorem designarent Capitulares San-
Gallenses, Juniorum praecipue suffra-
giis Abbas subrogatus est *Caelestinus*
noster XVI. Calendas Maji. Dimisso ita-
que Episcopatu abbatali oneri hume-
ros submisit, seque talem prudentia,
justitia, & gravitate exhibuit, ut ni-
hil in eo desiderari posse videretur.
Praepimis verò pietate in pauperes,
& pupillos enituit, quos, ingruente
anno MDCXCIII. fame, annonã &
facultatibus pro viribus adjuvare nun-
quam destitit. Ut enim eo securius
subveniret omnibus, Eleemosynarium
suum totius ditionis San-Gallensis pa-
gos & vicos obire, inopum, aërorum, aëros &
senum ac infantum numerum inire, inopes
atque in singula capita quavis septi-
manã certam panis ac farinae mensu-
ram decernere jussit; quin ingravescen-
te

Novari-
num Epi-
scopatum
sibi à S.
Pontifice
delatum

agrè su-
scipit,

eoque di-
misso Ab-
batiae San-
Gall. hu-
meros
submisit.

ejus in
aëros &
inopes
munifi-
centia,

cente hyeme vestitu lignisque eisdem subvenit, ne frigore perirent. Quantam pecuniæ vim effusa isthæc charitas, quæ integro triennio *Sfondratum* occupatum habuit, consumpserit, quivis æquus rerum æstimator facillè dijudicabit. Soli *Cælestino* nostro minora hæc videbantur, ni ipse ex eo tempore, quo fames grassabatur, altero panis frusto in mensa sibi offerri solito deinceps abstinuisset; indecorum nimirum ratus, si binis frustis frueretur, dum Christi pauperes vel uno subinde carerent. Nec id miramur, si frugalem Principis mensam in mentem revocemus. Vinum aquâ semper diluit, illudque tam modicè sumpsit, ut plus gustare quàm bibere crederetur. Cibos etiam, quibus se affici sentiebat, quandoque parari iussit, at mensæ illatis planè abstinuit, neque unquam frugum primitias gustare voluit, sed Deo per abstinentiam obtulit. Mensam porò abbatialem sic sacra lectione ac sensatis colloquiis condire noverat, ut illuc tum Regulares tum Seculares plus ad animi quàm corporis refectioem accedere ambirent. A prandio horam recreationi dabat, eaque completa, totum reliquum tempus publicis monasterii negotiis, lectioni, aut scriptioni impendit tam avarus temporis usurarius, ut omnia horarum momenta, ceu pretiosissimos uniones collegerit.

Chori frequentatio,

Ut autem parvam à tumultu seculari quietem capere posset, noctu in privata Monasterii cellula dormiebat, ubi aliorum more ad matutinas laudes excitatus psallentium choro intererat, nec rarò finitis Matutinis, cum cæteri cubitum sese recepissent, iteratò in ecclesiam descendit, orationemque coram venerabili Eucharistiæ Sacramento ad lucis exortum usque produxit. Hæc publica erant, interna novit Deus, qui solus scrutator est cordium. Zelum fanè pro Fide Catholica libri contra Heideggerum & alios editi; Cultum immaculatæ Virginis *Innocentia Vindicata*; Misericordiam in pauperes largæ elemosynæ; Humilitatem & in reprehendendo suavitatem, quotquot ejus imperio suberant; corporis denique, quod sedulò in servitutem redigere satagebat, occultas castigationes post obitum inventa flagra, & cilicia abunde testantur.

Sacra purpura

Tot tantisque *Cælestini* dotibus illectus summus Pontifex *Innocentius*

XI. eum dignissimum censuit, quem anno MDCXCV. sacra Purpura ornatum pro communi Ecclesiæ utilitate Romam avocaret. Coactis proin Helvetiæ Abbatibus, ut Benedictinæ Congregationis necessitatibus confuleret, proprioque Abbate San-Gallensibus dato, anno MDCXCVI. Romanum iter aggressus est. Incredibile, quantus dolor in optimi Patris discessu omnium corda occupavit, cum ipse populus acatholicus Civitatem S. Galli pertransenti non solum inter lacrymas supremum vale dixerit, verùm etiam Primores urbis *Rosachium* usque comitati sint. Haud ab similibus per Rhœtiam & Italiam notabatur populorum accursus, eademque erant Abbatum, Principum, Episcoporum salutationes, quas nihilominus arreptis itinerum ambagibus passim evitare conatus est. Egit id quoque Romæ, alia ipso via, alia ejus comitatu ingressis.

Verùm quàm brevis hæc gloria fuit. Vix sex menses Romæ peregravit, & jam, quem plurimi Apostolicæ Sedi imponendum speraverant, inscrutabilia Dei judicia ad tumbam vocabant. Quamprimùm ergo mortem vicinam agnovit, sacrosanctis Ecclesiæ Catholicæ Sacramentis agonem muniit. Exin antiquorum Patrum exemplo Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Nicænum tractim ac morosè sibi prælegi iussit, sæpiusque Angelico Epulo refectus lætam operiebatur mortem: *Duæ enim sunt causæ, inquiebat, quare mors mihi grata accidat; prima est, quòd ista mors eum in statum me ponat, in quo Deum amplius offendere non possim: & hanc gratiam, Deum amplius non offendendi, pluris æstimo, quàm omnia bona spiritalia & temporalia, quæ per omnem vitam facere potuissim. Altera est: quòd, cum Deo infinitis titulis obstrictus sim, nihilque habeam, quo meam erga Deum gratitudinem profitear, hanc ipsam mortem eidem in signum supremi in me domini offerre possim.* Tandem pridie Nonas Septembris, postquam deficiente propemodum lingua ter Sanctissima *Jesus & Mariæ* Nomina invocasset, defixis in Crucifixi imaginem oculis subridenti similis animam efflavit an. MDCXCVI. ætatis quinquagesimo secundo. Vulgatam jam antea in populo famam, *Cælestinum* nostrum inculpatam egisse vitam, auxerunt reperta post mortem gemina

cilicia

Reperta in eo mortificationis signa.

cilicia totidémque flagella, intextis argenteis stellulis aspera ac multo cruore tincta. Ex ciliciis alterum equino crine hispidum in modum scapularis, quo Monachi Benedictini nocturno tempore utuntur, contextum pectus dorsumque infestabat: alterum è filo ferreo auctis cuspidibus horrebat. Flagellorum unum Monialibus S. Cæciliæ, alterum sacratis Benedictinæ Familiæ Virginibus in Campo Martio cessit. Cilicium ferreum eburneæ pixidi inclusum vendicavit sibi Orator Cæsareus *D. Comes Martini-zius*, qui vivente adhuc *Cælestino*, sed conclamata jam valetudine, ejus sibi copiam fieri frequenter expetierat. Cilicium denique setosum in plurimas partes distractum, multorum devotioni satisfecit. Corpus exanime ære & luctu publico elatum in ecclesia S. Cæciliæ tumulum habet hac sepulchrali Inscriptione insignitum.

Corpus Romæ,

CÆLESTINUS Tit. S. Cecilia S. R. E. PRESBYTER Cardinalis SFONDRATUS; miserrimus peccator, Atque ejusdem Virginis humilis servus, Ad cujus pedes hic humiliter requiescit. Vixit Annis LII. Obiit pridie Nonas Septembris Anno MDCXCVI. Orate Deum pro eo.

Communis est hæc inscriptio cum illa, quam in eadem ecclesia posuerunt *Paulo Æmilio Sfondrato S. R. E. Cardinali* ibidem sepulto. Ut autem & Monasterio S. Galli perpetua esset *Cælestini* nostri memoria, cor ejus ad S. Gallum translatum, atque in ingressu chori ad latus dexterum collocatum est, ubi sequens monumentum eidem erexit Successor *Leodegarius* Abbas:

Cor in San-Gallensi Basilica sepelitur,

additâ hæc epigraphæ.

Hic requiescit
COR
Eminentissimi S. R. E. Cardinalis, quondam Illustrissimi
S. R. I. PRINCIPIS, S. GALLI ABBATIS,
COELESTINI SFONDRATI.
Cui pro Deo, Ecclesia, Patria, maximis curis, laboribus, meritis defuncto, æterna apud Posterios memoria, virtute, & gloria victuro, Anno MDCXCVII. hoc gratitudinis monumentum sibi, mæstisque Filiis in solatium Successor erexit.

Bene sperate
EGO dormio, sed COR meum vigilat.
VIGILATE.

Ejus Opera. Multa cedro digna lucubravit Sfondratus, non omnibus tamen, vel ne-

gotiis præpeditus, vel morte præventus, supremam imposuit manum. Sunt verò

1.) *Disputatio de Lege in præsumptione fundata.* Salisburgi. fol. an. 1681. Hanc disputationem in 8. recusam vidi, legi multis ante annis, sed ad typos, locumque editionis non attendi.

2.) *Curfus Philosophicus San-Gallensis.* Tom. III. in 4. typis Monasterii S. Galli anno 1695.

3.) *Nodus Prædestinationis ex sacris Literis, doctrinæque SS. Augustini & Thomæ, quantum homini licet, dissolutus.* Romæ typis Jo. Jacobi Komareck Boëmi prope SS. Vincentium & Anastasium in Trivio, an. 1697. Opus posthumum.

4.) *Regale Sacerdotium Romano Pontifici assertum, & quatuor propositionibus explicatum.* 4. an. 1684.

5.) *Gallia Vindicata*, in quâ testimoniis exemplisque Gallicanæ præfertim Ecclesiæ, quæ pro Regalia & quatuor propositionibus à Ludovico Maimburgo, aliisque producta sunt, refutantur. Anno 1688. in 4.

6.) *Legatio Marchionis Lavardini Romanam, ejusque cum Romano Pontifice Innocentio XI. dissidium; ubi agitur de jure, origine, progressu & abusu Quarterium Franchitarum, seu Asylis &c. & refutantur rationes à Lavardini Advocato productæ in Libello, cui initium Si l'Auteur.* Anno 1688. in 12.

7.) *Nepotismus Theologicè expensus.* in 12. an. 1692. Cui si bene recorder, his verbis coronidem imponit: *Si Roma non esset, jam dudum totus orbis catholicus foret.*

8.) *De Baptismo infantium.* in 4.

9.) *Innocentia Vindicata*, in qua gravissimis argumentis è S. Thoma petitis ostenditur, Angelicum Doctorem pro immaculato Conceptu Deiparæ sensisse & scripsisse; typis monasterii S. Galli, an. 1695. in fol.

10.) *Tractatus de Probabilitate contramorum corruptelas & nimiam sententiarum laxitatem.* Opus nondum publicâ luce, quod sciam, donatum.

11.) *Historia Atheismi.* Opus, cui suprema deest manus.

12.) *Dissertationes contra pestilentem librum Heideggeri Tigurini.* MS.

13.) *Constitutiones pro Clero San-Gallensi*, quas scripsit, cum esset Principis & Abbatibus sui Vicarius in Spiritualibus Generalis.

14.) *Commentaria in Jus Canonicum* MS. Tom. III. quæ Clemens XI. Pont. Max. è Bibliotheca Vaticana cum mo-

nafterio S. Galli anno 1720. communicata esse voluit.

Auctores qui de eo scripserunt.

Quam Sfondrati vitam hinc dedimus, conscripta fuit à P. Deicola à *Ligris*, Cœnobita San - Gallens. Eam etiam leges in Historia Universitatis Salisburgensis Lib. 2. cap. 7. pag. 323. Videri de eo etiam possunt *Josephus Eggfus* in Purpura Docta, *Petrus Bælius* in Dictionario, aliique. Nos pro coronide verba Cardinalis de *Aguirre* ex literis ad D. *Jo. Mabillonium* an. 1696. die 25. Sept. Româ scriptis, appendemus. „Doleo defectum temporis, ut scriberem, postquam piissimus Cardinalis *Sfondratus* diem obiit, communi desiderio, sui relicto, imò & invidiâ tam felicis obitus, tota urbe deplorante, & dolente gemmam abscissam, & luminare magnum sacri Collegii extinctum nobis, licet translatum in cœlum. Credo Stephanotium nostrum hac de re antea & postea satis scripsisse, nec vacat mihi plura dicere è multis, quæ occurrebant, & vix sine lacrymis inculcari possunt. Defecit corona Ordinis nostri, quam non satis merebamur, & quâ (ausim dicere) dignus non erat mundus &c. *Vid. Mabillonii Opp. posth. Tom. 1. lib. 5. pag. 430.*

XX.

† 1699. 19. Aug. JOSEPHUS SAENZ DE AGUIRRE S. R. E. Cardinalis.

Ejus natales, educatio, professio, & munia.

Studiis præfici-tu, & docet Salmantica.

Natione Hispanus, patriâ Lucronensis, Philosophus, Jurista, ac Theologus magni nominis, natus proditur anno salutis 1630. die 24. Martii. Honestè educatus nomen dedit Monachis S. Benedicti, inter quos gradu virtutis munera attigit, quæ præmium esse solent Religionis, Observantiæ, Modestiae, & Scientiæ non inflatæ. Abbas assumptus S. Vincentii, in civitate Salamancæ, bis præfuit ea lege, ut imperium exordiretur primo contra se ipsum. Annos quindecim studiorum Præfectus in Collegio dicti monasterii, in literarum fruge juventutem ita habuit obsequentem, atque plaudentem, ut inde ad Salmanticensem cathedram evocatus, Theologiam primò speculativam, tum sacram Scripturam incredibili plausu atque auditorum frequentia explanaret; magni ac eruditi famam Theologia ex eo nomine affectus.

Exactis hoc modo pluribus annis fit Præfatus diffusæque quaquaversum virtutis ejus ac doctrinæ fama, Præsidens Generalis Hispanæ Congregationis S. Benedicti creatus est: Qua occasione nihil omisit, quod ad promovendam vitam monasticam, privilegia Ordinis vindicanda, ac manutenenda, latifundia redimenda, cultumque divinum provehendum spectare videbatur. Tantis implicitus negotiis eruditum suum calamum non modò non abjecit, quin potiùs perpolivit, exeruitque, exaratis quinque præclari argumenti voluminibus, aliisque ingenii monumentis, ut mox signanter visurifumus, ubi, quæ ad vitæ ejus seriem pertinent, enarraverimus.

Inter memorandas ejus Elucubrationes extat Opus singulare, cui titulum *De Cathedra Petri* præfixit: quo uno favorem ac gratiam *Innocentii XI.* Pontificis Max. ad eò sibi conciliavit, ut die 2. Septembris anni 1686. inter Presbyteros Cardinales adlegi, Titulumque S. Mariæ super Minervam (non improbante sacro Senatu) obtinere meruerit. Exinde variis Patrum cœtibus, Concilii nimirum Tridentini, Indicis librorum prohibitorum, sancti Officii, adscriptus, eruditione, justitia, ac dicendi libertate refulsit. Cum enim ab *Alexandro VIII.* sub annum 1689. proposita esset in Consistorio promotio *Tusliani Fourbini*, hominis Galli, eaque certis de causis, conscientiam, ut videbatur, onerantibus, impugnaretur à *Leandro* Cardinale Colloredo, cæteris obmutescentibus, solus de *Aguirre* confurgens, Colloredum suffulsi objicientem.

Quin & hoc spectat ad gloriosam Cardinalis nostri memoriam; quod is gliscente *Quietistarum* Romæ hæresis, *Innocentio XI.* Pontifici Max. cum aliis quibusdam purpura & eruditione conspicuis viris (incitante eos *Paulo Segneri* Soc. Jesu clarissimo ea ætate Theologo & Oratore) præcipuus Author fuerit inquirendi in foedissimos *Michælis Ludovici Molinos* errores, eosque cum hæresiarcha suo damnandi.

Denique legationibus, doctrina, ac pietate insignis, quum annos tredecim magno Ecclesiæ emolumento exegisset in purpura, lethali tactus apoplexia mortem oppetiit Romæ die 19. Augusti anno seculi decimi septimi postremo, sepultus ibidem in ecclesia S. Jacobi nationis Hispanicæ. Qualis

Qualis autem videri voluerit vir humilis & religiosus, ex Epitaphio, quod sibi vivens præscripserat, disces. Est autem hujus tenoris:

Modesta sepulchralis inscriptio.

JOSEPH SAENZ DE AGUIRRE, Natione Hispanus, Patria Lucronensis, Vita Peccator, Appellatione Monachus S. Benedicti, Studio Theologus, Miseratione Divina
S. R. E. Cardinalis Tit. S. Mariæ super Minervam.

Protector Regni Sicilia.
Orate Deum pro Eo.

Obiit die XIX. Augusti Anno Domini MDCXCIX. Misere Mei Domine, Quia Peccavi Super Numerum Arenæ Maris.

Huic Epitaphio ab aliis superadditum, quod sequitur:

Mirare, qui legis, eruditissimi Viri pietatem, & virtutem, discèque de te humiliter sentire.

Transcribendus cælo, inscribi terram sic vivens voluit, & tumulari.

Imitare modestiam, sequere vitam, ut parem cum eo consequare
CORONAM.

Ejus ex Brietio elogium.

De eo *Brietius* in Annalibus brevi sed nervoso Elogio hæc subjungit: *Tantum victoriam expugnata Budæ INNOCENTIUS XI. quasi divina inspiratione edoctus, Christiani Orbis lætitiæ XXVII. Purpuratorum creatione cumulavit: inter quos vario meritorum genere insignes pietatis æquæ ac doctrinæ fama commendavit Stephanum Camusium Gratianopolitanum Episcopum, & Josephum de Aguirre in Salmanticensi Collegio jam ab annis amplius viginti sacra Theologiæ Lectorem, & variorum, sacra eruditione refertorum librorum editorem.*

SCRIPTA.

Horum Syllabum ipse Eminentissimus Auctor hisce verbis textit.

Opera in Folio edita Salmantica.

Ludi Salmanticenses;

Ludi Salmanticenses, sive Theologia Florulenta. Tomus I. editus an. 1668. Constat Dissertationibus iis, quas præmisi anno 1666. juxta morem celeberrimæ Academiæ Salmanticensis, antequam acciperem eo anno Lauream Doctoris in sacra Theologia. Porro in eo libro nihil invenies eorum, quæ ad subtilitatem scholasticam spectant. Deprehendes solum amœnas & floridas Dissertationes, sa-

cra & profana eruditione refertas, circa SS. Angelos, præsertim Tutelares & Genios, sive dæmones ipsorum antistrophos.

Quamvis verò is liber singulari honore ubique receptus fuerit, propter multiplicem & amœnam rerum varietatem, quam continet, ideòque brevi temporis spatio exemplaria omnia distracta fuerint, adhuc nonnulla in eo habentur, quæ nullatenus probare ausim. Imprimis quosdam tunc viventes plus justo laudavi. Præterea quamvis ibidem *Ludo V.* obiter reprehenderim laxitatem opinandi in rebus morum; adhuc fortasse opinioni privatæ alicujus valde docti, & pii Scriptoris, plus concessi auctoritatis, quam deberem. Deinde nonnulla minùs graviter, quam oporteret, scripsi. Insuper more aliorum, sæpe fidem detuli pseudo-historicis illis in Hispania primò evulgatis circa finem seculi præcedentis, & planè confictis nomine *Dextri, Maximi, Luitprandi, Juliani Perez* &c. Nihil enim aliud continent quàm *Folia Ficus*, ut parcam nomini, atque instituto Auctoris illorum, apud eos, qui nesciunt. Nam aliis, præsertim doctis & eruditis, notus satis est, & multipliciter ab iis reprehensus. Ac meritò quidem vapulat, & tam malè audit apud omnes viros præstantis doctrinæ, quod fictionibus suis majorem plagam intulerit historiæ Hispaniarum, quàm eæ olim à Sarracenis passæ fuerint. Denique in Græcis auctoritatibus, quæ ibidem passim allegantur, plurima menda sunt ex incuria correctoris, quo tunc utebar, & typographi parùm aut nihil eatenus in iis characteribus, seu typis versati.

Philosophia Nov - Antiqua, Ratio-Philosophialis, Physica, & Metaphysica, quæcunque in scholis tractari solet, tribus tomis in folio comprehensâ, ad mentem Aristotelis, & Divi Thomæ, adversus recentes utriusque impugnatores. Salmanticæ annis 1671. 1672. & 1675.

Philosophia Morum, sive Libri de Ethica, cem Ethicorum Aristotelis ad Nichomachum, Commentariis illustrati. Tomus unicus in folio. Salmanticæ anno 1675.

In iis quatuor Tomis displicent mihi nonnullæ aliquorum laudes justo majores, & quarum aliquæ fortassis jure notari possint, veluti adulatoriæ.

Differtationes de virtutibus & vitiis. *De Virtutibus & Vitiis Morum: sive Disputationes variae in Philosophiam Moralem ab Aristotele traditam.* Tomus unicus in folio. Salmanticae anno 1677.

In eo Libro seposui ea, quae ad Fidem theologiam, sive divinam pertinent. Tractavi enim de Virtutibus & Vitiis attenda sola ratione naturali, ac morali, praemissis iis, quae spectant ad doctrinam revelatam, sive ad ordinem, quem Theologi appellant supernaturalem. Nimirum id erat ex instituto ejus Operis innixi doctrinae morali Aristotelis, Philosophi Ethnici, ac Fidei mysteriorum nescii. Atque ita se gesserunt omnes ferè illius Interpretes in Morali Philosophia, & in iis S. Thomas, quamvis Theologorum Dux. Quoties autem ferè cautio aliqua adhibenda fuit, ne Lector in scopulum aliquem Christianae Religionis contrarium impingeret, illam adhibere curavi.

Si quid naturae viribus plus aequo tribuit, revocat. Quod si verò alicubi viribus arbitrii humani, etiam in statu naturae lapsae quidquam amplius concessisse visus fuerim, quam oporteret, circa exercendas virtutes morales, quas vocant acquisitas, felicitatemque seu beatitudinem humanam assequendam, ac vitanda vitia; moneo, me ibidem palam locutum de iis intra solum naturalem ordinem. Nimirum, iis locis differebam supposita, & nondum discussa communi ferè Theologorum doctrina, quae actiones ejusmodi moraliter bonas admittit, etiam in infidelibus, & sine auxilio supernaturali. De quo postea disserui latè Tomo III. Theologiae S. Anselmi. Testatus etiam fui adversus Pelagianos, & ipsorum reliquias, ejusmodi actiones, si ponantur ita elicita, nullatenus mereri salutem, nec disponere ad illam: cum teste Apostolo, & declarante Concilio Tridentino Sessione vi. Fides sit initium & fundamentum totius justificationis. Immo & ipsas actiones moraliter bonas intra naturalem ordinem, praesertim excellentes, in quibus sita est naturalis felicitas; aut difficiles, sive arduas, quibus illa paratur; saepe dixi, praestari non posse ab homine mortali sine opportuno adjutorio, sive auxilio Dei, saltem prout Auctoris naturae.

Divi Thomae clypeo se tuetur. Si autem alicubi in eo Opere quispiam desideraverit hanc ipsam admonitionem, quasi passim repetenda esset, aut parum versatum in iis Theologis

legendis, aut valde scrupulosum se perhibebit. Neque enim opus fuit inculcandi tertio quoque verbo, quae toties & tam aperte ibidem testatum. Legat, qui volet S. Thomam differentem variis locis de Virtutibus morum, ac beatitudine naturali, praesertim in Commentariis Ethicorum Aristotelis, & inveniet planè sapientissimum illum Ecclesiae Doctorem ac Theologum jure admirandum, non duxisse religioni, loqui eo ipso modo, quo utor in ea parte, immò & minùs delicatum fuisse in exponenda & tradenda ea doctrina Philosophi, quam ego fuerim, vel aliquis fortè morosus me fuisse velit.

Denique quoniam non sapientibus accuratiorum modò, sed minùs doctis, immò & imperitis debitores sumus, Tomus praedictus in ulteriore editione prodibit aliquantò cautior, & cum quibusdam additionibus, quae nulli legentium scrupulo aditum praesent. Nimirum ex iis constabit plenius, quam infirmæ sint vires hominum lapsi ad agendum bonum, praesertim difficile aut excelens, & vitandum malum, etiam intra naturalem ordinem, sine ope, sive congruenti auxilio Dei, saltem prout Auctoris & perfectioris naturae. Quod adhuc uberius praestabimus Tomo III. Theologiae S. Anselmi mox indicando.

Theologia S. Anselmi, Disputationibus Dogmaticis & Scholasticis illustrata. Tomi tres in folio, Salmanticae annis 1679. 1681. & 1685.

Tomus praedicti denuò Romae in lucem exeunt additi & emendati, nisi quod correctoris & typographi incuria continent errata non pauca, ut supra monui, licet ea sint minoris notae & correctu facilia. Tertius illorum, qui est de natura Hominis pura & lapsa, praesertim adversus Janseniana dogmata, & eorum reliquias, longè auctior prodit: & quoad opiniones nonnullas ita correctus, ut in eo comprobandum sit vetus illud proverbium *δύττεροι φροντίδες σοφώτεροι*. Quamvis enim saepissime monuerim, quam infirmæ sint vires hominis lapsi ad bonum agendum, & fugiendum malum, idque testimonio Scripturae, Conciliorum, & SS. Patrum demonstraverim; adhuc tamen fortasse oportet id penitus explanare, servato ubique medio inter Calvinianum errorem ex una parte, & Pelagianum ex altera, quasi inter Scyllam & Charybdim,

Defen-

Defensio cathedrae Petri, *Defensio Cathedrae S. Petri, adversus Declarationem Illustrissimi Cleri Gallicani editam anno MDCLXXII. Die XIX. Martii. Tomus unicus in folio. Salmanticae 1683.*

Nullum haecenus Volumen ita festinanter à me scriptum, & praelo datum fuit, ac praedictum; neque ratione adeò urgenti ad deproperandam editionem: ut proinde siqua in eo peccavi, mihi facilius condonentur.

Cum enim Declaratio illa prodisset inclinante Martio, & quoddam illius exemplar casu Salmanticam pervenisset mense Julii, aut circiter, vix legi illam, cum visa mihi fuit alienissima à sensu Antiquitatis Christianae, & nominatim Venerabilis Ecclesiae Gallicanae, cujus nomine illa proferebatur. Coepi itaque statim evolvere sacra monumenta Pontificum, Conciliorum, Patrum & Historicorum, praesertim Galliae ipsius, per singula saecula, nulli parcens labori (*praeter illum, quem ab adolescentia in eo studii genere adhibueram*) ac sex ferè mensium spatium librum illum scripsi, & totidem aliis Salmanticae palam edidi apud Typographum Universitatis. Constat id ex approbationibus Censorum, & facultatibus, tum Ordinarii, tum Religionis meae, quae initio ejus voluminis habentur datae mense Decembri ejusdem anni millesimi sexcentissimi octuagesimi secundi, quo Declaratio illa Lutetiae prodierat.

Qua occasione editus iste libellus.

Itaque nullus liber à me adeò festinanter editus fuit, nec urgentiori ex causa. Imminebat enim periculum, ne doctrina illa ubique locorum absque contradictione diffunderetur, praesertim cum nemo tot doctorum hominum Salmanticae in se reciperet illius impugnationem, immò & fortasse nec cogitaret de illa. Unde risu aut contemptu, quam refutatione, dignior est fabula, & calumnia quorandam. Cum enim transactis quinque annis ab editione ejus libri, nuper Romae aegrotarem penè usque ad mortem, coeperunt aliquot invidi (uti testati sunt saepe mihi viri graves) diffeminare in conventiculis, eo ipso anno, quo prodit Declaratio illa Gallicana, aut paulò post, quendam alium Salmanticae eam impugnasse, meque plurimum ex illius scriptis profecisse. Risi ad hæc audita; ridebit credo, & ipse, cui is foetus adoptatur (vir certe probitate & doctrina excellens) Nimirum, ipsi, & toti Salmanticensi Academiae, P. Ziegelbauer Hist. P. III.

demiae, statim narratio isthæc splendidissimum mendacium apparebit, quod rideant, aut contemnant.

Moneo autem inventores, ac pro-Authoris pagatores ejus fabellæ, ut desistant ab ea ulterius disseminanda, & revocent, quae antea sparserunt. Alioquin in nova ejusdem Operis editione detegam illos, & sole meridiano clariùs ostendam, tum veritatem facti, tum praeterea putidum & illiberalem genium, ac finem, quo eam turpissimi plagii notam mihi inurere non erubuerunt. Neque certè ego tanti lubricationes illas habui, ut cogitarem à quopiam alio sibi, vel alicui suorum adscribendas. Porrò si contigerit novam editionem fieri, prodibit multis locis correctæ, & plurimum auctæ, qualis jam apud me est. Quemadmodum verò in priore illa nemo Illustrissimorum Galliae Praesulum, nemo eruditorum ejusdem florentissimæ Nationis, invenit aliquod inciviliter dictum, aut in quo modestia vel comitas desideraretur: ita etiam spero eventurum, si Opus ipsum recudatur.

Tomus in Folio nondum editi.

Theologiae S. Anselmi Tomus Quartus: in quo dabimus Commentarium Opera posthuma & inedita. Menologium à cap. 66. usque ad finem, & Disputationes, tum Dogmaticas, tum Scholasticas, eodem spectantes.

Concilia Hispaniae, & plurima alia illius Monumenta sacra, haecenus inedita cum Notis & Dissertationibus ad Historiam, Chronologiam, & Disciplinam Ecclesiasticam spectantibus, Tomi V. in folio.

Hujus vasti & laboriosissimi Operis Notitiam Compendiariam edidi Salmanticae in octavo, ut ajunt, anno 1686. eo animo, ut viri eruditi, ad quorum manus perveniret, mitterent ad me quodlibet aliud monumentum sacrum Hispaniae haecenus ineditum, si fortè haberent, aut exquirere possent. Verum vix illius exemplaria distracta fuerant, cum mense Septembri ejusdem anni, evectus ad sacram Purgam, & curarum molem, necesse habui intercipere Opus illud, multum otii requirens.

Praeterea ex eo tempore plurima sacra monumenta ad me missa sunt, praesertim à Clarissimis Viris & eruditissimis, D. Josepho de Exea Descartii, Scholastico Ecclesiae Cæsaraugustanae, ac Primario Canonum Professore, D. Josepho de la Torre Orumbella, Canonico

H h h

co

co Ecclesiae Metropolitanæ Valentinae, & D. Josepho Dormes Chronographo Regni Arragoniae: quæ nequeunt ordine debito collocari, nec notis illustrari, nisi in recessu & otio. Mitto alia spectantia ad eundem scopum, quæ adhuc affecta sunt, quoniam iis extremam manum adhibere non potui. Studebo autem id facere succisvis horis, quoties licuerit.

Ludi Salmanticenses, sive Theologiae Florulentæ Tomus secundus in folio. Scriptum illum habeo à viginti ferè annis, & fortasse simul cum primo jam antea edito, eoque valde aucto & correcto, evulgabitur.

Epistolæ Miscellaneæ ad diversos Principes, & illustres aut eruditos Viros. Tomus unicus in folio.

Opuscula varia Theologica, Ethica, Ascetica &c. Tomi duo in folio.

Prælectiones extemporaneæ. Mitto prælectiones extemporaneas, unius diei spatium conceptas, & declamatas de more in Salmanticensi Academia, ad Cathedras promerendas, quas obtinui à Regio Senatu, in florido illo Petitorum certamine. Statim enim ac declamatae fuerant, illas publicæ luci committebam, quales prodierant forte præmissa. Mitto etiam quosdam alios libros exiguos à me editos, quorum non auctor, sed exscriptor fui; veluti Meditationum selectarum S. Anselmi, itemque Orationum ejusdem cum quibusdam observationibus meis: ac præterea libros quatuor de Imitatione Christi, sive de Contemptu Mundi; quibus præmissi Apologiam pro Joanne Gersen Abbate, veluti germano illorum auctore, contra Recentiores quosdam,

Hactenus de lucubrationibus nostris tam editis, quam edendis: ut prætereamus alias in reliqua *Opuscula Didactica S. Anselmi*, olim promissas, & jam diu inchoatas; quarum prosecutionem, & perfectionem, præsertim devexâ, & multis ægritudinibus vexata ætate, potius nobis optare, quam sperare licet.

Hæc sunt Christiane Lector, de quibus te monere visum. Rogo autem, ut lapsus & errata, quæ inveneris, benignè corrigas, aut patienter feras; & hanc vigiliarum mercedem reddas, tum superstiti, tum vita functo, ut me nimis peccatorem orationibus tuis Deo commendes. Ita Eminentissimus ille S. R. E. Card.

(y) Vernaculè *Saint Martin-de-Pontoise*.

XXI.

CLAUDIUS STEPHANOTIUS

† 1699.
20. Junii.

Vulgò *Etiennot de la Serre*, Congregationis S. Mauri, & universi prope Ordinis Benedictini decus singulare, natus Varenis, urbem Galliae in agro Borbonensi & diocesi Augustodunensi ad Elavorem Alvernæ inferioris fluvium sitâ, ætatis suæ anno xix. Christi 1658. die xiii. Maji solemnibus sese votis Deo dicavit, in inclyto Ss. Trinitatis apud Vindocinenses O.S.B. Monasterio. Post absoluta ibidem Theologiae studia, seminario Pontoniaco Rectoris munere adductus fuit; at diu sparta hæc solidius quid respiranti non placuit. Bonâ igitur suorum Superiorum veniâ, ac potissimum præstantissimi viri *Lucæ Acherii* auspiciis in S. Martini Pontifariæ (y) ad Oesiam cœnobium anno 1670. translatus fuit, ubi primum suarum virium in condenda hujusce obscuri aliâ nominis Abbatiae historiâ, periculum fecit. Quam in rem tantam monumentorum veterum congeriem comportavit, ut ejus collectio universi potius Galliae Regni, quam S. Martini Abbatiae historiâ referat. Opus istud tribus justæ molis voluminibus constans, ad servatur MS. non in S. Germani, quemadmodum *le Long* erroneè insinuat, sed *Pontifariæ* in S. Martini charophylacio. Primum hoc tentamen Ejus ad scribendum promptitudo, & animi dotes.

Summoperè Superioribus probatum fuit. Egregia illa animi proclivitas, quam ejus auctor in eruderandas veterum memorias ostentabat; talentum in describendis difficilioribus scripturis haud trivium; prudens fragmentorum selectus, acre de iis judicium, materiarum apposita digestio, facilis & nativa scribendi methodus, dislegendi ratio didactica, uti & inusitata, ac penè infatigabilis in labore constantia, aliæque præstantes ingenii dotes effecere, ut tanquam subjectum maximè necessarium respiceretur, eo præsertim tempore, quò San-Mauriana Congregatio suos filios in concinnandis Ordinis D. Benedicti Annalibus occupare intendens, nil magis in votis habebat, quam ut viros comportandis ad tanti moliminis & ponderis opus monumentis idoneos nancisceretur.

Per pauca iis diebus Monasteriorum in meridionali parte regni fitorum documen-

Pars III. Cap. IV. §. XXI. De Claudio Stephanotio.

425

vetera colligit monumenta,

in Bituricensi diocesi, & archiepiscopatu Caesalensium,

aliisque provinciis

Aquitaniae documenta historica congerit.

quæ omnia 45. volumina complēt.

cumenta lucem viderant; illuc proinde in segetem missus *Stephanotius*; qui messem conflavit planè prodigiosam, non ingenti modò collectaneorum copia, sed magis brevitate temporis, quod in iis exscribendis, & in usum digerendis insumpsit. Quippe à Biturigibus facta initio, biennii spatium, anno videlicet 1673. & 74. omnes, quotquot reperiri potuere, antiquitates, (z) ad res Benedictinas facientes, in unum contulit. Farrago hæc tribus constat voluminibus in folio; quorum priora duo inscripta sunt *Domno Vincentio Marfolio*, uni sanè ex sanctioribus, & ad regimen aptioribus, atque in bonas literas propensioribus, quos Mauriana aluerit Congregatio. Indicat in sua dedicatoria *Stephanotius*, se cum primis Majorum exemplis ad sectanda Historiæ studia concitatum; quod si superioribus id probatum foret, veile se excutiendis archivis, indeque eruendis monumentis, quæ sibi posterisque utilia visa fuerint, immorando immori. Suum verò, quò flagrabat in studiis studium hoc non nihil immutato Horatii versu insinuat:

Immori studiis, & amore senesce sciendi.

Alius ex studiosæ hujus cupidinis æstu eodem tempore subnatus est fructus, ampla nempe in Pictonum tractu Benedictinarum antiquitatum collectio quatuor voluminibus constans: Secuto inde anno prodire alia duo, quæ Inculismensium & Sanctorum monumenta exhibent. Sex itidem volumina in folio A. 1676. ex Lemovicum, Aniciensium, Petrocoriorum, Sarlatensium, & Claromontensium diocesis conflavit. Postero anno tria ex Floriopolensi, Lugdunensi, & Bellicensi in Baugefia congesta. Año 1679. & 1680. alia quinque ex Occitania, Vasconia, & Condomo comportavit. Ultimum ex Aurelianensi agro nobis anno 1682. protulit, quæ omnia ad xxix. volumina in folio sese exporrigunt.

Et si verò haud aliud quidpiam præter hæc literis consignasset, ejus sanè labor nobis meritò immanis quantus videretur; at quod propè viribus humanis majus apparet, congestit præterea totius Aquitaniae fragmenta historica, quæ in prioribus locum habere non potuerant. Quæ quidem collectio anno 1684. completa, sexdecim implet volumina in folio. Adeò ut undecim annorum intercapedine quadraginta quinque volumina con-

scripserit, omnia ferè manu propria, si pauca excipias, in quibus ipsi suppetias tulit *Domnus Renatus du Cher* ejusdem Sodalitii monachus. Tantæ molis opus, prodigiosum iis præsertim videbitur, qui probè nôrunt, quid sint archiva, quid veteres chartæ: At enim incredibili ad ejusmodi studium talento præditus erat *Stephanotius*. Ut paucis nunc edisseram, in quo consistat operosa hæc compilatio; hæc nempe comperias foundationum titulos; chronica monasteriorum integra, aut in compendium redacta; elogium item virorum illustrium, variæque opuscula, vel operum ineditorum fragmenta; Bullas quoque & Rescripta Pontificum, acta Conciliorum, Regum diplomata, præstarias, veteresque notitias, librorum indices, Genealogias, privatasque historias, ac quicquid demùm alicujus considerationis, vel momenti circa regnum in genere, aut circa illustres familias, vel monasteria, obviam fuit.

Neque verò hæc nuda comperias apographa, sæpius offendas etiam notas, sed notas cum primis judiciosas, quæ certè supponunt gustum exquisitum, magnam ingenii concinnitatem, eruditionem consummatam, aliasque haud triviales polyhistoris dotes. Adeò, ut si *Annales Benedictini* unquam prodeant completi, *domnus Etiennot* unus sit ex omnibus, cui quantum ad Galliae regnum orbis eruditus maximè erit obnoxius. Tanto autem cum fervore incubabat operi, ut sui ipsius subinde oblivisceretur, quò se magis utilem redderet. Prodit ipse, sibi crebrius suis in itineribus accidisse, ut non ante feram epulum semeret, quò reliquis diei horas labori continuo impendere posset.

His omnibus viri literati ornamentis eas quoque junxerat qualitates, quæ cum illis penè videntur incompatibiles. Mirâ enim in rebus gerendis dexteritate pollebat; audax erat cum prudentia, in arcanis religiosus sine affectatione; callidus absque ostentatione, firmus & acer absque pertinacia. Vix ulla emergebant rerum conjuncturæ, quantumvis implicitæ, è quibus sese cum decore non extricaret. Id ipsum in causa fuit, cur anno 1684. Generalis suæ Congregationis negotiorum in Curia Romana Procurator delegaretur. Illuc eodem anno profectus est, sed ita ut in itinere vir literatus comitaretur ubique virum negotiorum

(z) vide *Le Cerf* Bibl. Hist. Crit. pag. 99.

tiorum, Romam vix appulerat, cum illicò Adversaria, quæ suo in itinere congefferat, domno *Mabillonio* submitit, Actis Sanctorum, aut Annalibus Benedictinis inferenda. Quindecim annorum intervallo, quo Romæ substitit, nunquam ab officiis, in suos Abbatiae S. Germani concellitas in re literariâ distentos, effundendis destitit. Eruditissimus *Mabillonius* pro sua parte innumera propè subsidia tam quoad res Romanas, quàm quoad reliquas Italiae Abbatias ab eo recepit. Omnes Bibliothecæ patebant perviæ huic literarum negotiorumque Statori. Adeò compertam habebat artem vincendi ipsam Italiam innatam diffidentiam, ut cordatus quisque sibi merito ac gloriæ duceret, si suis monumentis ipsi inservire, ac publicum usum hoc modo promovere posset.

Quia hîc agitur duntaxat de vitâ literaria domni *Stephanotii*, ad ea sigillatim enarranda, quæ Romæ quâ Procurator gessit, utut præclara sanè omnia, digredi nolim; istud insinuasse sufficiat, quòd hac in urbe cultus, uti erat, non potuerit non feliciter, quidquid moliebatur, perficere. Summa in dignatione fuit, sub tribus illis Pontificibus, quorum diebus Romæ substitit. Nullus erat Cardinalium, qui non ejus familiaribus colloquiis oblectaretur. Plerumque in eos accersebatur congressus, in quibus de Regularium rebus agebatur. Eminentiss. Cardinalis *ab Estrées* & *R. mus Tellier* Parisiensis Archiepiscopus eum suis commissionibus persæpe dignabantur. Frequens illi cum summis hisce Prælatibus literarum commercium intercesserat. Tantæ auctoritatis & existimationis, quâ in hac orbis metropoli valebat, æmuli quidam ut ipsi ignominiam conflarent, ejus hospitium esse Jansenistarum receptaculum blaterare cœperunt; verùm brevî relecta est calumnia. Cardinalis *Shusius* Secretarius Brevium Papalium tantam in eo posuerat fiduciam, ut illum sibi à secretis in rebus Gallicis statueret. *Alexander VIII.* Pontifex Max. eo ipsum afficiebat honore, ut ad suam eum audientiam secretiori aditu non rarò acciret, familiarisque cum eo misceret sermones de studiis & laboribus Patrum Congregationis sancti *Mauri*, quam ipse, ut loqui amabat, velut Academiam pietatis & doctrinæ respectabat. Elogium profectò haud vulgare; quod hîc eo sine repeto, ut

dilectissimos Confratres meos excitem, ad nunquam ab his geminis discedendum articulis, qui re ipsa soliti sunt, quibus solitarii sese coram Deo & hominibus commendabiles reddere possunt.

INNOCENTIUS quoque XII. gratum sui animi erga *Stephanotium* affectum testari dignatus est, dum ipsum Congregationi super disciplinâ Regularium admovit. Honor, inquit noster, quem nec merueram, nec exspectabam. En ejus verba: *Honneur que je ne meritois pas & que je n'attendois pas, si cela eu dû avoir des envieux & des ennemis. Car comme je suis un de ceux, qui tiennent le plus ferme sur la nécessité du rétablissement de la communauté, les interessez m'en voudront du mal. Mais il faut faire ce qu'on doit, quand on est dans l'occasion & dans l'obligation de le faire.* Quibus sanè verbis ultrò ipse prodit, se non minùs studiosum fuisse regularum ac statûs sui observantiarum, quàm literarum & negotiorum statorem. Apoplexiâ tactus extremis admotus est die xx. Junii anno 1699. Sepulturæ traditus in ecclesiâ Minorum SS. Trinitatis de Monte, ingenti apud omnes sui desiderio relicto. Eminentissimus Cardinalis *d'Agvirre* acerbo casu adeò percitus fuit, ut vix non præ mœrore pari facto succubuerit. Dum Benedictini eum invisebant, illicò lugubris de domno *Estiennot* sermo irrepibat. Sed nullus magis, majorique de causâ consternatus extitit, quàm D. *Mabillonius*, qui jam ab annis pluribus *Stephanotio* tenerrimis ac sincerissimis amicitiae vinculis jangebatur, eique infinitam propè præstantissimorum monumentorum, è quibus præcipuum suis Annalibus, & Diplomaticæ decus adpersit, multitudinem referre debebat in acceptis; quemque sub Latino *Stephanotii* nomine sæpius cum honore laudat. Quo quidem ritu cum aliquando noster suum nomen Romæ expressisset, delatus fuit ab æmulis ad summum Pontificem, quasi nomen suum ad imposturam mutasset; ait ineptias facilè diluit *Stephanotius*, dicens, hoc sibi à *Mabillonio* nomen impositum.

Et si porrò vir tantus in Republicâ literaria hætenus parùm cognitus fuerit, paucos tamen reperias, qui magis meruerint celebrari. Fatemur equidem ipsum nunquam operis ullius se paratim editi auctorem fuisse, sed ut esset, nemo unquam dignior fuit. Et

Congregationi super disciplinâ Regularium admotus

vivere 1699. desit 20. Junii

Ejus circa publicas lucubrationes modestia

certè vehementem dolendi causam haberemus, ipsum adeò fuisse modestum, ut nihil in publicum derivârit, nisi alii ejus memoriæ vindices, immensos ipsius labores posteris commendassent. Annales Benedictini tantum ipsi præ cæteris debent, ut qui his continuandis, atque ad umbilicum perducendis distenti sunt, non possint absque gravi ingratitude nota non usquequaque eum meritis laudibus exornare; utpote cujus vel sola Adversaria, quidquid alicujus exactitudinis vel ponderis, quoad Galliarum regnum, occurrit, abundè suppeditant. *Symbola V. C. Oliverii Legipont. Conferatur ejus elogium Gallicè editum Tomo I. Opp. Posth. Mabillonii & Ruinarti pag. 338. Philippi le Cerf Bibliothecæ Historique & Critique pag. 98.*

XXII.

IGNATIUS CLAVENAU.

† 1701. 2. Febr.

Græcii in Styria natus A. 1653.

Admontii literis imbuitur.

Quo tempore

Natus est anno post Christum natum MDCLIII. mense Martio Græcii in Styria, genere antiquo & nobili, patre Styriæ Provinciali, & rei tormentariæ Præfecto, matre ex familia Liberorum Baronum *de Putterer*. Septimum ætatis annum ubi exegerat, primis literarum elementis sub parentum oculis institui cœpit; cum verò uterque parens eum scientiarum perinde ac virtutum disciplinis excultum vehementer cuperet, Admontium, nominatissimum Benedictinorum in superiore Styria Asceterium miserunt. Hîc in Gymnasio non præclari tantum ingenii, sed raræ virtutis etiam specimina dedit. Ut enim nihil dicam de singulari pietate in Superos, animi moderatione, vitæque castimonia, integrum annum pede læsus, ejusque usu destitutus lectò invictâ patientiâ decubuit. Nec minori in Deum fide ac fiduciâ fuit. Huc pertinet, quod illi tempore incendii terribilis non sine opinione miraculi deflagrantis accidit. Anno 1667. vigesimâ quinta florentis Maji, sub horam octavam vespertinam, exortâ subito gravi tempestate, cœlum omne atris repente nubibus obductum, densissimis noctem tenebris eatenus anticipavit, ut nihil aliud superesset crepusculi, præter eam lucem, quæ ex iteratis assidue coruscationibus, junctisque tonitruis accensa, terrificum aliquid portendebat. Nec frequentes adhuc præcesserant sine damno repetiti fulguris terrores, cum inopina-

tò, delapsum è cœlo ingenti fragore fulmen, turrim illam occupat, quæ magni ponderis numerosa vasa pulveris nitrati plena concluderat, conceptoque igne, necessarium toti Monasterio ex tam copioso flammæ fomento excidium minabatur: adeò, ut Religiosis plerisque se cum benedictione superiorum in cœtera recipientibus, dilapsis etiam pari fuga cum suis Instructoribus Gymnasii Alumnis & famulitio universo; solus in lectuli sui miserabili ergastulo ad certum interitum relinqueretur *Ignatius*: qui tamen nunquam tatiùs, quàm tunc in protectione Dei cœli commorabatur. Nam postquam voto ad Virginem in Monte *Culm* prope Admontium Thaumaturgam ab universo Religiosorum Cœtu, eorumque Superioribus unitim factò, vasa omnia pulveris pyrii eodem semel instanti conflagraverant, & uno unico impetu molem turris solo æquaverant, sic ut nec lapis super lapidem maneret reliquus, sed totum cæmentum in minutissimos pulveres resolveretur, & porta ferrea, quæ turrim clauserat, plurium centenariorum pondus æquans, per aëra ultra mille passus sublata, intra interiora monasterii septa ponè Dormitorium more spiculi defigeretur: postquam, ajo, superato derepentè periculò, & gratiis Deo Deiparæque actis, pristinam quisque stationem repetierat; rogatus *Ignatius*, ecquid ipse interim terroris exantlasset, aut formidinis? quidve invalescente ex supposito, ac monasterium depascente flamma consilii præcepisset? nihil aliud se timuisse, aut præcepisse respondit, quàm ut Deus cum sua creatura disponeret, prout decrevisset, neque enim alibi se tutiùs quàm in Divinæ Providentiæ sinu conquiescere potuisset.

Iis animi dotibus, quibus omnium ad se studia animòsque convertebat, ornatus adolescens *Ignatius* facilè habitum monastico ab Admontensibus donatus, atque an. 1668. decima quinta Augusti Novitiis accensus fuit. Quæcunque in Religiosæ vitæ tyronibus illustria sunt, iis omnibus non modò excelluit, sed cæteris sodalibus longè antecelluit. Exacto probationis anno ad Professionem magnis passibus in stadio virtutis decurrere perrexit. Ut studiis altioribus erudiretur, Græcium in patriam missus fuit, ubi tantos in iisdem progressus fecit, ut condiscipulis facilè omnibus pal-

conflagratio monasterii accidit,

in quâ illæsus servatur Ignatius.

& ibidem monachum induit an. 1668.

mam præripuerit, & primos sibi honoris gradus vindicavit. Quotiescunque vel sententiam propriam publicè defendendam, vel adversariam oppugnandam suscepit, tam raram docilitati suæ conjunxit modestiam, ut qui præsentibus aderant, in dubium meritò revocarent, utram *Ignatio* potius Virtutis an Doctrinæ palmam gratulari deberent? Istud omnino verissimum est, ex utraque magnum tulisse nomen, & tam Professorum, quàm Studioforum amorem sibi, & venerationem conciliasse.

Lycæi
modera-
toribus
adjunctus,

Sub finem studiorum Sacerdotio initiatus fuit. Domum verò redux, Admontensis Gymnasii alumnus primùm in literis, post etiam in moribus Moderator adjunctus est. Illum discipuli ut parentem venerabantur, à quo etiam ut filii diligebantur. Quò factum, ut eorum complures non bonarum duntaxat artium studiis imbuti, sed de vita sanctius, ac magis piè traducenda seriò cogitare edocti variis Religiosorum sodalitiis sese aggregarent, suoque Institutori virtutis & doctrinæ laudem passim conciliarent. Imbutis igitur per annos aliquot, & ad insignem virtutem ac eruditionem institutis discipulorum animis, Religiosæ vitæ tyronibus excolendis Magister designatus fuit. Tam peritum verò se præbuit Asceseos magistrum, ut fama viri in dissitas etiam Provincias vulgata, ex aliis Monasteriis Novitii monasticæ vitæ præceptis ab ipso imbuendi fuerint submissi. Præfuit operosæ huic spartæ sanctissimè, ac licet simul Bibliothecæ inspectionem, Exercitantium directionem, conscientiarum arbitrium &c. communis pene omnium de Conventu Pater Spiritualis in se suscipere cogere: ita tamen se omnibus impendit, ut nulli unquam deesse videretur.

dein ex-
colendis
religiosis
tyronibus
præfectus,

omnium
in se ani-
mos pel-
licit.

Gössensi
parthe-
noni con-
fessarius
præfici-
tur.

Tantæ virtutis famâ commotæ Illustrissimi Parthenonis Gössensis in Styria Benedictinæ Vestales, suo tunc Confessario orbatae, *Ignatium* sibi *Supremum* (hoc equidem titulo delectum sibi Confessarium honorant) & animi moderatorem postularunt, ac non sine magna ejus renitentia impetrarunt. Quantò autem ipsarum fructu, quantà sui opinione, vel inde conjice, quòd Reverendissima, & à singulari prudentia summè commendata Domina Abbatisa, Domina *Maria Beatedicta*, ex Illustrissima Familia Liberorum Baronum de Stîrch, expressè contestata sit, se pro certo crede-

re, quòd in Parthenone suo non haberent, nec habituræ sint unquam Confessarium *Ignatio* æquiparandum.

Commodum hic & lautè vivere potuisset, nisi veterem suam ac continuam sui discrucianti consuetudinem retinere maluisset. ^{mira ejus frugalitas, & abstinentia.} Cibum enim illi semper jejunium fuit, nec facile aliquid melioris edulii admisit, delicias suas in cocto ut plurimum pulmentario, fortè quòd Sanctus Pater in sua Regula id denominaret; aut, si quod tale diebus extra jejunium non apponeretur, in pane ordinario quaerens, hòc modò: dividebat sibi de pane apposito bolos duos majores, quos tamen orbis suppositus facile caperet; his cibos reliquos per vices omnes admovit, succum expressit, negotiosè obvertit, gyravit, regyavit, ut qui minùs curiosè accumberent, crederent dapsiliter comesse; donec sepositis successivè cibis reliquis, præter jurulenta, integris, hunc panem suum ex mixto tam diversi saporis condimento prorsus inspidum, transmitteret in stomachum, & famem tantisper pelleret, nunquam gustum aut gulam expleret. Vinum aquâ eatenus temperavit, ut colorem simul & saporem amittitè crederetur: idque tam parcè bibit, ut non facile ultra sextarium, seu quartam mensuræ partem naturæ indulgisse comperitur.

Ad Matutinas laudes quousque vires, & valetudo permiserant, constanter surrexit: Tyrones discipulos per se ipse quotidie excitavit, infirmis suâ manu servivit, ulcera lavit, saniem exterxit, fomenta præbuit, finitòque vespertino examine decumbentibus, obitis pede laneo singulorum cellis, deforis benedixit, suasque inde lucubrationes, stationes nocturnas & vigiliis in seram sæpe noctem continuavit; ita cautè tamen, ut certius aliquid in hanc usque horam nemo unquam potuerit experiri. Non desunt tamen, qui tam horis antelucanis, quàm in seram noctem abeuntibus, sive ad ægros evocatum, sive aliâ urgente causâ conventum, semper extra lectum, vestitum & vigilem sunt demirati.

Pro coronide, aut potius pro insigni mortificationum ipsius corona, præteriri non debet res iummi ponderis, & dignum secuturi temporis mumentum. Decefferat pridem piissimò fatò ex Congregatione Admontensi Sacerdos Religiosus R. P. *Gabriel Böck*, mitissimi vir animi, & patientiæ

Gabriellæ
Böckii
elogium

tiæ prorsus admirabilis, ex doloribus calculi intra vesicam eatenus invalescentis, ut post mortem excisus, grossitudine suâ & figurâ, pyrum, quod à pondere, seu veriùs à pondo nomen habet, vulgò *ein Pfund-Birn*, examussim repræsentaret; gravitate ponderis autem octodecim uncias cum dimidia exæquaret, ac pro rei memoria circulo argenteo insepitus posterorum ædificationi servaretur. Vidit hunc *Ignatius*, tum ætate adhuc juvenis, sed vitæ merito jam veteranus, & diviniore cestro percitus: *Osi & me Deus tali dignaretur lapillo!* Dixit, & calculum, quem optavit, à Deo merait, nullum posthac diem à doloribus immunem numerans.

Ignatii
patientia
in calculi
doloribus.

Etsi verò à tortore calculo indies graviter discruciaretur, nihil tamen pro sublevandis tanti temporis acutissimis doloribus fomenti mollioris adhibuit: nihil de quotidianis Chori, Refectorii, aliisque communitatis exercitiis & ministeriis remisit: nihil de privatis abstinentiæ, orationis ferè perpetuæ, lectionis & scriptionis occupationibus abbreviavit: nihil de vultûs serenitate dimittit, semper hilaris, semper uniformis, ac præstò in omnibus, quæ ad muneris sui officium, aut virtutis exercitium pertinebant.

Extremi
ejus cru-
ciatus &
obitus die
2. Feb.
A. 1701.

In ultimo morbo ex doloris acerbitate oculorum alter sede suâ expulsus usque in genam ad summam inspectantium commiserationem simul & horrorem decubuit. *Credat mihi Charissime*, ajebat ipse ad Confratrem, *nisi me fides doceret, non crederem tormenta inferni meis per plures annos doloribus, nisi sola duratione graviora: adeò crucis mortificationem jugiter in suo corpore pro Divini nominis honore portavit. Nec sefellit Divinum Oraculum, quò, secundum multitudinem dolorum & consolationes effertur. Nam paulò antequam felicem spiritum Creatori suo transmitteret, totus lætabundus & laudans, ac quasi extra sensum Divina patiens, ô quam bonum est, ait, in vitâ timuisse Deum. Nec diu provixit, sed quasi præcognitæ jam gloriæ certus placidissimè in Domino expiravit Anno 1701. secundâ Februarii, cum vixisset annos Homo 48. Religiosus 31. Sacerdos 24.*

Multa in
eo præ-
ter natu-
ræ ordi-

Notabantur in illo, etiam dum viveret, complura, quæ consuetum naturæ ordinem excessisse, specièque miraculi prætulisse videbantur; è

quibus unum in medium adduxisse nomen non pigeat. Cùm aliquando alitata, quem ex suis olim Novitiis, Fratrem *Josephum*, tum Philosophiæ studiosum, à literis & moribus suis præsertim Moderatoribus meritò commendatum, adverteret viribus & valetudine periclitari, secum in societate reliquorum ipsius contubernaliū, ad Montem B. V. *Thaumaturgæ Culmen* abductum, ad aram ejusdem Virginis celebrans, eodem ipso usus Ministrò, Deo enixè recommendavit. Et ecce! dum sacris operatur, & pro dilecto sibi Confratre, atque tum Altaris Ministro, deprecatur; candelarum altera ex latere Ministri pellucidè ardens, neque ullum ex defluis foratè cera vitium passa, subito ad instans deletur. Finitò sacrò, post depositam gratiarum actionem sacer Mystes domum redux ad familiares suos: *Celebravi hodie pro bono Confratre ad aram Thaumaturgæ Virginis, eò sine mecum peregrè abducto, ut valetudinem ipsius Deo ac Deiparæ commendarem, sed ex candelarum altera sub Memento in momento expirante facile intellexi, sic esse Deo probatum, ut hæc lux è vivis sublata, deinceps inter beata Cæli sidera colluceret. Vix effluxit trimestre, & piissimus Frater Græcii sancto fine deceffit, virtutis suæ meritò id consecutus, ut defunctis è Societate Jesu Religiosis, inusitato hætenus exemplo, intra eandem, solis ipsis aliàs communem cryptam conspeliatur.*

Quæ complura Opera elucubravit, & manuscripta reliquit, licet posthujus opera, insignem tamen Authoris sui perhumana, ritiam & doctrinam cultissimæ Virtuti pietatis & ac Prudentiæ arctissimè foederatam, doctrinæ vivacissimè contestantur. Quidquid testes.

enim ex Superiorum imperio, nutu aut consilio gubernandum quomodo libet suscepit, id non solum accuratâ sollicitudine dexterrimè administravit, sed adjunctis insuper solerti calamo utilissimis præceptionibus in posterorum etiam usum & utilitatem revocavit. Testatur hoc concinnata per ipsum Eloquentiæ Professore *Rhetorica Scholastica*: testatur *Doctrina Catechetica*: Sanctissimi Legislatoris *Vita moraliter exposita*: *sacra Regula elucidata*: *Exercitia spiritualia* tum pro menstrua, tum pro annua Recollectione ab *Ignatio* Novitiorum Magistro Religiosis tyronibus accommodata & præscripta: testantur *Meditationes aliæ, Considerationes, Actus Anagogici*:
Tra-

Tractatus de Sacrificio Missæ; tituli que complures ascetici, ab eodem, Patre spirituali, Directore animarum, & Conventualium Confessario operose conscripti, & Exercitantibus subinde in sacra Recollectione propositi, præter illa, quæ peculiari postmodum singularum penè Sanctimonialium indigentia, confirmatus illarum in Illustrissimo Parthenone Gössensi Supremus, & Confessarius seorsim destinavit.

Post annos undeviginti hæc Opera jussu Superiorum à destinatis ad hoc Collectoribus revisa, concinnum in ordinem distributa, locupletissimo Indice adaucta, & luci publicæ data fuerunt Salisburgi in 4.to Typis & sumptibus Joannis Josephi Mayr, Aulico-Academici Typographi anno MDCCXX. Titulum præferunt:

ASCESIS POSTHUMA Reverendi, Religiosi ac Doctissimi Patris IGNATII CLAVENAU in Monasterio Admontensi ad Divum Blasium Professi, vitæ spiritualis Magistri peritissimi.

PARS PRIMA

Quæ continet sequentes Tractatus:

Vitam Sanctissimi Patris Benedicti moraliter expositam.

Elucidarium in Regulam ejusdem, & in formulam Professionis Benedictinæ.

Tractatum de Obligatione Religiosorum tendendi ad Perfectionem.

PARS SECUNDA

Quæ continet sequentes Tractatus:

Tractatum de Sacrificio Missæ.

Tractatum de Doctrina Christiana.

Tractat. seu Instructionem de Humilitate consequenda.

Tractat. seu Fasciculum Documentorum spiritualium pro Tyrone Religioso.

Tractat. de Regendo Homine exteriori.

Tractat. seu Excitationem ad singularem & continuam devotionem erga Christum & Beatissimam ejus Virginem Matrem.

Tractat. de Triplici modo Orandi cum Exercitio pro Recollectione Mensura.

Varias item Considerationes practicas & Actus Anagogicos.

Tandem Tractatum de Arte Rhetorica cum Appendice de Eloquentia sacra pro Concionatoribus.

Atque horum Operum & Tractatum Parti I.^{mæ} præmissa est Vita Venerabilis IGNATII CLAVENAU pientif-

simi Authoris ab uno aliquo doctissimo Admontens. concinnata, quam nos compendiaria brevitate contractam hinc exhibuimus.

XXIII. ODERISIUS PIERIUS.

Oderisus Maria Pierius, natione Græcus, ortus est in urbe & insula Chio. E sacro fonte nomen Georgii tulit die 18. Sept. anno 1639. Parentes domi suæ cum primis honesti & nobiles sacra colebant Romana. Et quia in orthodoxa fide præcipuam felicitatis partem vel totam potius filii felicitatem sitam esse sciebant, illum Romam in Græcorum Collegium miserunt. Hinc Latinas juxta ac Græcas literas eo progressu didicit, ut deinde aliorum juvenum in utraque lingua Præceptor constitueretur. Mutato postea ritu ex Pontificia dispensatione, Francisci Cardinalis Barberini operâ, apud Casinum inter Monachos admittitur, anno 1670. ut Gattola, vel 1671. ut Armellinus scribit, die 21. Novembris, annum ætatis tricesimum primum egressus. Pius admodum monachus erat Græcè & Latinè doctus, atque in utriusque Ecclesiæ ritibus versatus, potissimum in sacra Theologia scholastica, dogmatica, & morali. Quæ causa fuit, ut illum sacra Congregatio de propaganda Fide, Clementis X. annutu, Visitatorem Apostolicum in Tusciæ primùm maritimas oras, deinde in Corsicam insulam miserit, ut Græcos illos, qui ex Peloponensi tractu, olim Laconia, nunc Braccio di Maina, ab Italis dicto, Turcarum tyrannidem declinantes, eò aufugerant, ad Catholicæ Ecclesiæ gremium (erant quippe serè omnes Schismatici) reducendos curaret. Constat id ex hisce literis:

„ Reverende Pater! Sacra Congregatio ut de Mainotarum, aliorumque Græci ritus, qui Suanam & Bonam, vel aliam Magni Ducis Heruriæ ditionem incolunt, vero statu certior fieri possit, à viro utriusque ritus perito visitandos esse decrevit: cùmque Domini Cardinales Barberinus & Rasponius Reverentiæ Vestræ integritatem, zelum ac fidei ardorem Eminentissimis Dominis meis proposuissent, eas ob dotes, quibus Dominatio Vestra prædita est, neminem alium huic muneri majori industriâ satisfacere, rebû-

„ que illorum Græcorum melius prospicere posse judicârunt. Proinde cum Visitationis Brevi annexæ hinc Dominationi Vestræ instructiones necessariae exhibentur; à quarum præscripto ut ne latum unguem deficiat, omnem datura est operam. Reliquum est, ut qua in existimatione Reverentia Vestra apud illos sit, ex his dignoscat, eorumque de se expectationi respondeat. Ego fanctis ejus precibus me commendo. Romæ 27. Maji. Cardinalis Altierius Propræfectus. V. Cerri Secretarius.

CLEMENS X.

Breve Apostolicum Clementis Papæ X.

„ Dilecte Fili! Salutem & Apostolicam benedictionem. Cupientes ad animarum salutem, divinumque cultum promovendum Christi fideles, quos *Mainotas* vocant, aliosque ritus Græci in civitate, seu diocesi Suanensi, ac in oppido Bibbonæ, aliisque locis temporalis domini dilecti filii nobilis viri Cosmi, Heruriæ sibi subjectæ Magni Ducis, commorantes, auctoritate nostrâ Apostolicâ visitari, ac de tua fide, prudentia, doctrina, pietate, charitate, integritate, & catholicæ religionis zelo plurimum in Domino confisi, teque à quibusvis excommunicationis, suspensionis & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis à jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet inodatus existis, ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, negotiis propagandæ fidei præpositorum, consilio, Te eorundem Christi fidelium ritus Græci in dominio temporali dicti *Cosmæ* Magni Ducis commorantium visitatorem cum facultate quascunque eorum ecclesias, monasteria, tam virorum quam mulierum conventus, domos, hospitia, collegia, residentias, & alia pia, & religiosa loca quæcunque, illorumque prælatos, conventus, superiores, & alias personas tam laicas quam ecclesiasticas, seculares, & regulares, cujusvis status, gradus, ordinis, præminentia, & dignitatis existant, tam in capite, quam in membris, semel tantum

„ auctoritate nostra visitandi, ac in illorum statum, vitam, mores, ritus, & disciplinam diligenter inquirendi, nec non Evangelicæ, & Apostolicæ doctrinæ, sacrorumque Canonum, & Generalium Conciliorum decretis, & sanctorum Patrum traditionibus regularibusque eorum respectivè institutis inhærendo, quacunque mutatione, correctione, emendatione, revocatione, & renovatione indigere cognoveris, reformandi, mutandi, corrigendi, revocandi, renovandi, ac etiam de novo condendi, condita sacris Canonibus, & Concilii Tridentini decretis, & constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, regularibusque institutis præfatis non repugnantia confirmandi, abusus quoscunque tollendi, regulas, institutiones, ac ecclesiasticam, regularémque disciplinam, ubicunque exciderint, modis congruis restituendi, & reintegrandi, dicti Concilii Tridentini decreta custodiri præcipiendi, ac personas præfatas ad debitum & honestum vitæ modum revocandi, & quidquid statueris, & ordinaveris observari faciendi, inobedientes per censuras, & pœnas ecclesiasticas, aliâque opportuna juris & facti remedia compescendi, aliâque omnia, & singula in præmissis, & circa ea, ac pro hujusmodi munere ritè & rectè explendo necessaria quomodolibet, & opportuna faciendi, dicendi, gerendi, mandandi, & exequendi auctoritate Apostolica, tenore præsentium constituimus, & deputamus, salvâ tamen semper in præmissis auctoritate Congregationis memoratorum Cardinalium. Mandantes &c. Volumus autem, ut si quæ graviora in hujusmodi visitatione repereris, illa, nec non informationes omnes in eadem Visitatione sumendas sub tuo sigillo clausas ad nos, vel memoratam Cardinalium Congregationem quamprimùm diligenter transmittas, ut quæ desuper statuenda fuerint, maturâ consultatione adhibita decernamus. Non obstantibus &c Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 5. Junii MDCLXXV. Pontificatus Nostri anno sexto L. S. Slufius. Foris: *Dilecto Filio Oderisio Pierio Monacho expressè professo Oderisii*

„*divinis sancti Benedicti* : Locus † Sigilli impressi in cera rubea cum annulo piscatorio.

Pierii apud Mai- notas gesta. Ut morem gereret, Cassino abscersit die 12. Julii 1675. atque Florentiam pervenit, à Magno Duce, à Cardinali Leopoldo Mediceo, & Nuntio Apostolico honorificè exceptus, quemadmodum à Suanæ Episcopo, quem ad Pitilianum die 24. Julii adiit, ab eoque optimæ Mainotarum indolis, promptæque eorum voluntatis in excipiendis Catholicæ fidei dogmatibus certior factus. Quod verum esse experimento didicit, cum Mainotas convenit in palatio Collis lupi duobus, & sesqui milliaribus à Marsiliana, & decem à maritimis Senarum tractibus distito. Pauperrimam esse gentem comperit, atque ab unico Græci ritûs presbytero, qui Catholicus evaserat, Domno Cyriaco à Cirigo instructam. Inter alia monita præcepit, ne Cyriacus matrimonia dissolveret, quod apud Græcos usu venit, néve in gradu prohibito contrahi permetteret, aut diceret Sirianorum Xantapuli, aut mentionem faceret Photii & Palamæ, vetavitque, ne orationes quædam Eucharistiae pro parturientibus dicerentur, aut pro animantibus, si in puteum vel foveam cecidissent. Ipso Sanctorum Petri & Pauli festo hortationibus Oderisii permota potior Mainotarum pars fidem Catholicam amplexa est, sequenti die reliquos Mainotas etiam invisit, qui Casalpim & Bibbonam incolebant, eorumque presbyteros; atque à Magno Duce obtinuit, ut omnes Suanam convenirent, quod ægrè præstitere. Fidei Catholicæ rudimentis ita omnes instruxit potissimum quod ad Primatem Constantinopolitanum, ut & pueros octennes in hebdomada sancta peccata sua illi confessi sint, atque kalendarium Gregorianum exceperint; quamquam antea in ritibus suis retinendis pertinaces admodum erant. Rudes maximè populi, eorumque presbyteri perfectionis Christianæ summam in jejuniis reponebant, ita ut etiam infirmi ad plures dies, imò ad triginta, quod incredibile penè est, unico aquæ haustu viverent. Venditabant Mainotæ, se idè ita abstinere, quòd medicis in patria sua carent, ubi sine lege & duce vivebant, puerosque non nisi post quadraginta dies baptizabant. Sique ante illud tempus mors immineret, oleo tantum frontem, pectusque infantis linebant, quòd baptismi loco esse crederent; eo-

rumque Confessarii sibi peccata assu- mebant, si nummos illi solvissent pro tot quadragenis celebratis.

Mainotæ, qui Bibbonæ versabantur, avidi maximè nummorum erant, feri, indomiti, indolis fervilis, Latinosque Antichristianos censebant. A catholicos libros, qui penes eorum presbyteros erant, penitus eliminavit, in quibus præter errores alios legebatur, *Damnatos orationibus ab inferis liberari, decedentesque in lethali peccato non statim damnari, sed sejuncto loco à justis extremum judicii diem expectare.* Aliquot tamen annis pia Oderisii sedulitate ad fidem Catholicam conversa universa gens est. Anno deinde 1679. Innocentii XI. jussu Mainotas, qui recens Corsicam loco dicto Pacomia diocesis Sagonensis adiverant, convenit, ut constat Brevi sub Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 4. Januarii 1679. Pontificatus nostri anno tertio. Quantum apud eos etiam profecerit Oderisius Pierius, constat Cardinalis Altieri ad eum datis literis die 2. Octobris 1679. quibus Oderisii studium, laboræque laudat, quòd Mainotas sancti Spiritûs processionem à Patre & Filio docuisset, eodemque sancto auxiliante Spiritu eosdem ad S. R. E. gremium reducere laborasset. Antonius Martinus Sagonensis Episcopus hæc inter cætera ad eum scripsit die 20. Julii 1679. *Quod in lucrandis istius sui gregis animabus extra modum obstinatis felici adè progressu operam suam collocarit, magnopere gratulamur. Majorum hujus gratulationis nostræ expressionem ad illius temporis reservamus, quo illam profiteri opus fuerit, nosque istuc contulerimus. Antonius Episcopus Sagonensis.*

Idem testatur Magistratus Corsicæ hisce literis: *Magistratus Corsicæ Serenissima Januensi Republica &c. Cùm Pater ODERISIUS PIERIUS, Casinas Monachus, annis quatuor, & quod excurret, eâ curâ & charitate, quæ muneri correspondent, ac virum præclaris dotibus ornatum, vitæque integritate spectatum decent, se totum impenderit, ut Græcorum animas Pacomia Christolucrifaceret, nos eo nomine zelum & virtutem illius commendantes, ut de veritate constet, suffragiis omnibus favorabilibus præsentem attestationem expediendam decrevimus, quam & ab infra scripto Cancellario nostro firmari & solito nostro impresso sigillo muniri volumus. Datum &c. Januæ in Regali Palatio die*

die 17. Maji anno 1683. Michael Gattus Cancellarius. Ad hæc Nicolaus Centurio, Director Pacomiæ, nedum magnam Oderisii in Græcis instruendis diligentiam testatus est, sed in Latinis etiam.

Redux ad Casinenses paulò post iterum ad missionem revocatur.

Post quatuor & amplius annos ad Cœnobium Casinense rediit, in quo vix uno anno erat moratus, cum iterum literis Cardinalis Altieri die 22. an. 1684. ad Mainotarum, qui Suanam incolebant, instructionem vocatus est nomine Sacræ Congregationis de propaganda Fide. Quod tamen onus justis de causis renuit. Verum anno 1685. ineunte, mortuo Prælato Partennio, qui Mainotarum Corsicæ instructioni præfuerat, jussu Serenissimæ Genuensium Reipublicæ Abbas Jo. Baptista Bollo ejus Procurator Romæ à Sacra Congregatione S. Officii petiit, ut Oderisio id munus committeretur. Hinc Prælati Piazza, Assessor Cardinalium ejus Congregationis mandato Oderisium accersiri jussit, ut memoratus Bollo ad eum scripsit die 26. Februarii 1685. ac præ cæteris in Epistola sua hæc habet: *Animus mihi nequaquam est, ut Reverentiæ Vestræ persuadeam, ut opus usque adè sanctum suscipiat, quò animas illas ad sanctæ fidei perfectionem adducat; cum ab eadem Serenissima Republica certior jam fuerim redditus, quâ charitate & zelo in Dei servitio promovendo sit succensa. Quare hoc minimè necessarium existimans penitus prætermitto, idque eò magis, quò certius est, quòd ratione temporis, quo munere Missionarii eò loci functa est, potissimum sibi partem vindicet, ubi sua prædicatione ac doctrina animas illas ita excoluit, ut merito dici possint, primum nostræ sanctæ fidei pabulum à Reverentiâ Vestra suscepisse. Cùm annuisset Oderisius, decretum sacri Officii Congregatio edidit, quo Vicarius Apostolicus iis in locis creabatur, ut ex Brevi constat Innocentii XI. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 21. Maji 1685. Pontificatus nostri anno nono. C. J. Slusius.*

Mainotarum ritus, & errores.

In Pacomiæ colonia præter Latinos quosdam, quos inter Director Patrius quidam Genuensis, erant quatuorcentum sexaginta Mainotæ, eosque inter tres Presbyteri, quorum duorum uxorem virginem duxerant, à cujus usu tribus saltem ante celebrandam missam diebus abstinere; atque cœnobium, in quo duodecim Monachi tribus solemnibus votis obstricti sub

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

regula S. Basilii, nempe tres presbyteri, novemque laici, qui agrorum culturâ victum sibi, pauperibusque, atque ecclesiæ ornamenta comparabant, septemque in die vicibus choro, recitandis canonicis horis, orationi mentali, aliisque piis operibus operam dabant, superiorumque sibi constituebant post triennium. Cum iis habitabant tres memorati seculares Presbyteri. Mainotæ pueros per immersionem baptizabant. Vetitum tamen illis ab Oderisio est, ne totum infantis corpus, sed frontem duntaxat chrismate linirent, omissis etiam quibusdam Ritualis Græci verbis. Post quadragesimum à nativitate diem infantibus sacratissimam Eucharistiam sub utraq; specie ministrabant, ut patet ex literis Cardinalis Cybo die 30. Aprilis 1689. ad Oderisium datis. Cùmque Mainotæ sese kalendario Gregoriano subicere renuerent, scripsit iterum Cardinalis Cybo die 13. Junii 1694. ad Oderisium, ut blandè eos ad id alliceret.

Plurimum tamen ibi negotium fa- cefferat Græcus Episcopus, hypocrita & hæreticus, qui teste Athanasio Cavalli Parocho Græcorum apud Liburnum in epistola ad Oderisium die 7. Januarii 1695. inter cætera venditabat, credendum à Christianis Deum Trinum, sed non processionem Spiritûs sancti à Patre; Purgatorium mem esse fabulam, Ecclesiam Romanam novitatibus suis orbem universum persumdedisse, aliæque hujusmodi. Eliminatus itaque Superiorum jussu Episcopus literas ad Mainotas quosdam dedit, quibus sub excommunicationis poena vetabat, ne pater- num schisma deponerent.

Oderisii erga fidem Catholicam studium plurimum commendavit Augustinus de Franchis, Gubernator Generalis Corsicæ literis Bastiæ datis die 14. Maji 1688. in quibus hæc præcæteris leguntur: *Duæ Dominationis Suae mihi redduntur &c. quibus nobis elucet zelus ille, quem ad Romanæ fidei sacra in ista natione promovenda in omnibus ejus actionibus semper sumus admirati &c. (& inferius) Dubio procul sancti sunt impulsus, ac religiosissimus fervor, quo agitur, ut morti potius occumbere, quàm sanctæ Fidei Catholicæ promotionem deserere præferat &c. Scripsimus, iterumque scribimus magnifico Locumtenenti Vici, ut istuc se conferat, atque prudentiæ ac sapientiæ plenis moritis, quæ ipsi à Dominatione Vestra sugge-*

lii a

ventur

rentur, auscultans, pro viribus allaboret, ut Colonia, sublatis perturbationibus, quies reddatur.

Casinen-
ses repe-
tit,

Tandem Oderisus permissu Congregationis S. Officii ad suos Casinenses rediit, ut hisce literis Cardinalis Cybo constat: Foris: Reverendo Patri D. Oderisio Pierio, Vicario Apostolico Græcorum: Pacomia. Intus verò: Reverende Pater! Cum Domini Nostri Sanctitas Vicarii Apostolici Græcæ istius Coloniae Pacomia, quo in munere laudabiliter se gessit, factam à Reverentia Vestra abdicationem admiserit, ejusque in locum successorem Sacerdotem Dominum RAPHAELEM JUSTINIANUM à CHIO Sanctitas sua subrogavit, hisce meis certiore ipsam facio, ut de hoc sibi constet. Atque cum is ad munus suscipiendum & exercendum istuc pervenerit, Reverentia vestra de rerum statu illum instruat, ut bonum ejusdem regimen faciliat. Deus R. V. incolumem servet. Romæ 16. Novemb. 1696. ad placitum Card. Cybo Pacomia in Corsica. P. D. Oderisio Pierio Vicario Apostolico.

præclaris
cumula-
tus elo-
giis.

Præclara sunt testimonia, quæ tres pro Serenissima Genuensi Republica Directores Pacomia de Oderisii virtute, doctrinâ, zelo, fidei Catholicæ ardore, ejusque propagandæ indefesso studio tulerunt. Ut enim Bartholomæi de Franchis literas testimoniales anno 1692. datas non afferam, Paulus Baptista Fliscus die 23. Martii 1696. inter cætera testatus est, nedum doctrinam Christianam ab Oderisio edoctos pueros, sed etiam literas Græcas, Latinasque, atque diligentia sua omne prorsus Schisma à Mainotarum mentibus eliminasse. Eadem fatebatur Octavianus Giove ejusdem Pacomia Director die 28. Maji 1697.

Vivere
desiit A.
1702. die
18. Dec-
cemb.

Vix Casinum Oderisus pervenerat, cum Magister Novitiorum est renunciatus, atque deinde ad Monasterium S. Liberatoris missus. Demum iterum ad Casinenses, quod summopere optaverat, die 22. Octobris 1702. redux statim febre correptus die 18. Decembris ejusdem anni pie obiit, non verò anno 1704. ut Armellinus scribit. Magno Deiparam veneratione prosequeretur, suavissimisque moribus præfulgebat.

Ejus in-
genii par-
sus

Plura elucubravit Oderisus, è quibus hæc duntaxat Abbas Gattola sibi innotuisse scribit ex literis Angeli Nu-

cei ad eundem datis die 19. Augusti an. 1684. in quibus hæc leguntur: Ut cum maxime grata mihi accidit Paternitatis Vestrae admodum Reverendæ visitatio, nec minus jucunda fuit ejusdem de Victoria Vienna lucubratio. In priori sui erga me affectus humanitatem, in posteriori literarias ejusdem occupationes cognosco; ac quemadmodum de utrisque gratulor, ita utrorumque nova mihi argumenta impostero exhiberi desidero. Quam acceptissima proinde mihi erunt S. P. Benedicti Elogia. Quò in scribendi genere imprimis advertendum, ne argutiæ ac figuræ splendorem obscurent. Ejusdem lucubrationis meminit D. Archiepiscopus Seleuciæ in epistola die 6. Novemb. 1683. ad Oderisium.

Elogia in S. Patris Benedicti miracula, Jordanis peritissimi pictoris penicillo in basilica Sacri Montis Casini expressa, quorum altera inter binas virtutes, alia in medio templi formice sunt depicta, exaravit calamo D. Oderisus Maria à Chio Casinas ejusdem Monasterii Professorus. Armellinus, in Græca lingua Oderisii discipulus librum vocat eruditum, variisque ingenii acuminibus undique conspersum. Morte præventus publici juris, uti destinaverat, facere non potuit. Aservatur in Archivio Casinensi.

Hortulus Conciliorum, quorum flores seligebat D. Oderisus Maria à Chio Monachus Casinensis anno à partu Virginis 1680. Hoc opus, quod à Monacho quodam Casinensi asservat scribit Gattola, Cardinali, incertum cui, nuncupare in animo habuerat Oderisius, quem propterea exorabat, efficeret, ut typis sacrae Congregationis de propaganda Fide ederetur. Constat id informi schedulâ ejusdem Oderisii manu conscripta.

Scripta Græca quædam ejus nomine Cardinalis Carolus Barberinus Clementi XI. obtulit, ut ejusdem Cardinalis literis constat die 15. Januarii 1701. ad Oderisium datis.

Orationes etiam quasdam Græcæ, Latinæque de Deiparæ laudibus composuit, quæ in Archivio Casinensi extant, quemadmodum etiam Brevia, aliæque scripturæ, quæ ad res & Missionem ad Mainotas attinent. Ex R. mi Gattolæ Historia Casinensi Sec. XIII. pag. 856. & seq.

XXIV.

XXIV.

OTTO AICHERUS

Professor Universitatis Salisburgensis.

† 1705.
18. Jan.

Educa-
tus inter
academi-
ca subfel-
lia 48.
annis Pro-
fessorem
egit.

Eloquentem eum esse oportet, qui Ottonem dignis encomiis prosequi possit: Is enim est, in cujus ore suada fessitavit, in cujus pectore Poëtarum figmenta domicilium habuerunt. Natus quasi & educatus inter Academica subfellia quadraginta octo annis gloriosum Professoris titulum circumtulit, quòdque laudis argumentum, scriptis & factis mirum in modum adauxit. Deum bonum! quàm Latinus & elegans, planèque Romanus illi fermo? mirè Poëtarum omnium fabulas tenebat. Oratorum & Historicorum libros excusserat omnes, Rhetor, Poëta, Comicus sui temporis clarissimus; dignus proin, qui inter mansuetiores Musas æternam duceret vitam; abstulit tamen eum mors, bonis libris & studiis non antè quàm mundo denatum, anno MDCCV. decimo quinto calend. Februarii, ætatis suæ septuagesimo septimo, vitæ monasticæ quinquagesimo octavo. Tumululum habet in nova crypta Academica, gratam verò memoriam ab omnibus, illis præsertim, qui Bibliothecam aulicam vel academicam invisere solent, cum pulcherrimum librorum ordinem, eorumque catalogos Ottonis nostri industriæ & laboribus debeant. Ut autem ad obita scholastica munia nos convertamus, egit Professore Syntaxeos an. MDCLVII. Poëseos anno MDCLIX. Rhetoricæ anno MDCLXVIII. Ethicæ & Historiæ ab anno MDCLXXV. usque MDCCV. Præfectum Scholarum ab anno MDCLXIV. usque MDCLXXVI. Comicum annis plurimis.

Vivis
sublatum
A. 1705.
18. Jan.

Biblio-
thecam
Academi-
cam in
ordinem
digestit.

SCRIPTA.

Varia
ejus lucu-
brationes.

- 1.) Theatrum funebre. Partes IV. in 4. Salisburgi an. 1673. & auctius 1675.
- 2.) Iter Oratorium. in 12. Salisburgi an. 1673.
- 3.) Iter Poëticum. 12. Salisburgi 1674.
- 4.) Hortus variarum Inscriptionum veterum & novarum, in duas partes divisus. 8. maj. Salisburgi 1676.
- 5.) Brevis institutio de Comitibus veterum Romanorum libellis tribus comprehensa, quibus accessit Liber IV. de Comitibus Imperii Romano-Germanici. 12. Salisburgi. 1678.

6.) De Principiis Cosmographiæ. ibidem in 12. A. 1678.

7.) M. T. Ciceronis Orationes Philippicæ Notis Historicis, Ethicis, Politicis, Philosophicis & Rhetoricis illustratæ. Partes duæ in 8. Salisburgi. 1678.

8.) Epitome Chronologica Historiæ Universalis sacrae & profanae ab Orbe condito usque ad ortum Christi. in 8. Salisburgi. 1689.

9.) Institutiones æconomicae sive discursus morales in duos libros æconomorum Aristotelis Lib. III. in 8. Salisburgi. 1690.

10.) Florilegium insignium sententiarum ex Poëtis. in 8. Salisburgi. 1690.

11.) Historia Quartæ Monarchiæ sacra & profana, exhibens gesta, dicta, & symbola Principum Romanorum unâ cum observationibus & institutionibus politicis. Partes II. 8. typis S. Galli. 1691.

12.) Infantia & adolescentia Romæ: sive ortus & progressus Romani Imperii, annexis legibus Regiis, Consularibus, ac decemviralibus, unâ cum fastis Romanorum antiquis. 12. Salisburgi. 1693.

13.) Titi Livii Decas prima, cum Notis Historicis, Ethicis & Politicis. 8. Salisburgi. 1694.

14.) Florilegium sententiarum Oratoriarum, Ethicarum, Politicarum, ex probatissimis Auctoribus collectum, & in locos communes digestum. 8. Norimbergæ 1695.

15.) Institutiones Ethicæ, sive discursus morales in decem libros Ethicorum Aristotelis ad Nicomachum. Quibus accessit liber de honore & nobilitate. 8. Salisburgi. 1696.

16.) Juventus & maturitas Romæ: sive Romani Imperii incrementum & potentia tribus libris comprehensa; annexa serie Regum & Dictatorum. Lib. III. in 12. Herbipoli. 1700.

17.) Tacitus enucleatus: sive Aphorismi & axiomata politica ex omnibus Cornelii Taciti Operibus. 12. Augustæ Vindelicorum. 1701.

18.) Supplementum Taciti enucleati, ex Julii Agricolaë vita & moribus Germanorum. Eodem anno & loco.

19.) Zodiacus vitæ, continens symbola moralia de hominis vita, studio, moribus optime instituendis. 12. Salisburgi ---

20.) Ephemerides Ecclesiasticæ, Astronomicæ, Historicæ, Ethico-politicæ ab anno 1687. usque ad annum 1699. 8. Salisburgi.

21.) Epitome Chronologica Historiæ Universalis sacrae & profanae ab Orbe

condito usque ad an. MDCCII. Tomi III.
4. Coloniae 1706.

22.) *Annotationes in Regulam S. P. N. Benedicti ex diversis ejusdem Regulæ Commentatoribus deductæ.* Fol. MS.

23.) *Palatium Heroum.* in 4. MS.

24.) *Notæ in XII. Libros Virgilii, & Senecæ Medeam.* in 8. MS.

25.) *Annus sacer Poëticus in singulos anni dies divos Caelites variis Poëmatibus celebrans.* 8. MS.

26.) *Poëta Itali recentiores ordine alphabetico.* 8. MS.

27.) *Poëta Galli, Hispani, Britanni, Poloni, Dani, Germani & Belgæ recentiores ordine alphabetico.* 8. MS.

28.) *Excerpta ex Poëtis Græcis, quorum opera vel fragmenta supersunt.* 8. MS.

29.) *Q. Curtii Rufi Libri omnes Notis Historicis, Ethicis, Poëticis, Philologicis & Rhetoricis illustrati.* 8. MS.

30.) *Collectio Auctorum, qui in S. Scripturam ligato stylo scripserunt.* 8. MS.

31.) *Manipulus affixionum, Poëmatum &c. à P.P. Professoribus Rhetoricis & Poëseos Salisburgi adornatus.* 4. MS.

32.) *Leges ad excerpendum.* 4. MS.

33.) *Varia Dramata, Comediæ, Poëmata, Orationes &c. quas ipse Salisburgi exhibuit.* 4. MS.

34.) *Et alia, quorum aliqua MS. anno 1708. flamma consumpsit.* Vide Historiam Universitatis Salisburgensis Lib. II. Cap. VII. pag. 399.

† 1707.
27. Decembr.

XXV.

JOANNES MABILLONIUS.

MAGNI
nomen
promeritus.

BReve, sed elogiorum omnium merito luculentissimum est Magni cognomen. Hoc in literis nemini antehac concessum, B. Alberto, S. Ordinis Patrum Prædicatorum Doctori, omnium primò obvenisse, Paulus Jovius (a) testatur. Nostrâ ætate illud Joannes Mabillonius, quem tanquam aquilam in nubibus, & rei literariæ Benedictinæ imperatorem, ac eruditionis principem jure suspicimus, ac deveneramus, à viris doctissimis consequutus est (b)

Nascitur
A. 1632.

Natus is est honestis parentibus die XXIII. Novemb. anni MDCCXXII. in vico Sancti Petri de Monte Remensis diocesis, duabus circiter Gallicis leucis à Mussiponte. Ruri primis Grammatices elementis, duce potissimum ac magistro avunculo, cujus-

dam vicinæ ecclesiæ Parocho, primùm institutus, postea Remos maturrè missus, liberalibus artibus in Academia gymnasio operam navavit. Expleto Philosophiæ cursu, frequentatisque per annum sacre Theologiæ scholis monasticam vitam in celebri S. Remigii Archicœnobio, quod extat in urbe Remensi, anno MDCLIII. amplexus est. Postquam anno sequenti solenni votorum nuncupatione se Deo dicasset, non ita diu post ex nimio pietatis ac diligentiae fervore in gravissimum, eumque continuum capitis dolorem incidit, sicq; defecit, ut qui aliis rectè studendi methodum traditurus erat, nullum ipse studii genus, ne divini quidem recitationem officii ferre posset. Unde à Superioribus primùm ad monasterium E. Mariæ de Novigento, deinde Corbeiam veterem, insigne agri Ambianensis cœnobium missus fuit. Saluti restitutus, ac sacerdotio anno MDCLX. initiatum Cellerarii munus aliquandiu gessit. Quod officium longe licet honorificum, quanto cæteris acceptius, tanto illi molestius accidit. Ejus igitur impatiens, ab eodem absolvi petiit. Voti compos factus in regalem S. Dionysii Abbatiam propè Parisios anno MDCLXIII. missus fuit. Hic Cimeliarchæ munus sic implevit, ut strenuam literis operam navaret. Anno MDCLIV. Parisios veniens Luca Acherio, Bibliothecæ San-Germanensis Præfecto in edendo Spicilegio, celebri opere, non parùm sublidii contulit. Eisdem temporibus Superiores Congregationis S. Mauri animum ad Sanctorum Patrum, tum Græcorum, tum Latinorum editiones ad antiquorum exemplarium fidem expurgandas adjecerunt. Mabillonio nova Operum S. Bernardi editio obtigerat, quæ anno MDCLXVII. tum duobus voluminibus in folio, tum novem minoribus in octavo prodiit. Opus eruditis omnibus acceptissimum celebritatem, & nomen tota Europa fecit Auctori. Cum hæc prima sui specimina dedisset, ad condendam Reipublicæ Benedictinæ historiam, quam Superiores Congregationis jamdiu integram, omnibusque numeris absolutam meditabantur, delectus est. Manu tantæ molis operi admota ab Actis Sanctorum Ordinis nostri rem auspiciatus est. Primum notum vulgavit anno MDCLXVIII. quem

monasticam vitam in A. 1673.

Sinistra valetudine premittur.

Cellarii munus gerit.

Acherio

focius adjungitur.

Operare & illustrat.

Actis Sanctorum O. S. B. manum admovet.

quem

quem

quem

quem

quem

quem

quem

quem

quem paulatim secuti sunt alii octo: unus duntaxat superest ad complendum opus, isque ferè typis paratus. Pretium Operis augent quàm maximè eruditissimæ illæ præfationes, singulis Tomis præmissæ, tanti visæ, ut eæ separatim Tridenti an. 1724. apud Jo. Bapt. Paronum typis vulgatæ fuerint. Cum verò adornandis Sanctorum nostrorum Actis animum intenderet, eoque consilio Galliarum Belgiique Bibliothecas diligentissimè perlustraret Mabillonius; multa eaque ad rem literariam, nedum monasticam peropportuna, forulos excutienti occurrerunt veterum Scriptorum monumenta: ex quibus ea, quæ rerum antiquarum illustrationi profutura visa sunt, accuratè selecta, subindèque quatuor in octavo tomi miro delectu collecta sub veterum *Analectorum* titulo anno 1675. in lucem emisit. Assiduè verò studium, quod elaborandæ Ordinis historiæ impendit, alii præclaro Operi de *Re Diplomatica* edendo non parùm contulit. Cum enim hujus causa rimandis forulis, Archivis scrutandis, revolvendisque chartis ac diplomatibus totus assidue versaretur; tantam ex earum rerum usu ac studio propè singulari, potissimum verò ex inata animi sagacitate peritiam assecutus est, ut omnium in se moverit literatorum admirationem, nedum utilem ubique applausum. Opus publicam lucem anno 1681. aspexit. Ut verò supplementum ad libros de *Re Diplomatica* an. 1704. typis mandaretur, Bartholomæus Germonius in causa fuit, qui edito scripto post viginti, & amplius annos, postquam Mabillonii Opus prodierat, illud imminuere conatus est. Sed hujus Operis præstantiam ac dignitatem longè melius agnovit Illustriss. Joannes Colbert, generalis ærarii moderator, summusque ædificiorum Præfectus. Is Mabillonium, cujus operam non ita pridem tractandis gravissimis pro Rege negotiis adhibuerat, inter beneficarios Regis describi voluit. Quo non semel, nec sine incredibili laudati Regii Ministri stupore recusato, id unum duntaxat ab eo beneficii efflagitavit, ut Congregationem S. Mauri, quæ nullis hætenus in rebus ipsi defuerat, nec Deo juvante sibi imposturum defuturam sperabat, patrocinio dignari suo pergeret. Exinde verò tanti eum æstimavit, ut in publicum sui in illum studii, atque existimationis argumentum, jussu ac sum-

quæ eruditio- nis & præfationibus exornat.

Vetera edita Analecta.

Rem Diplomaticam illustrat.

Ejus operis præstantia & utilitas.

ptibus Regiis in Germaniam miserit, quò totius Imperii Germanici Bibliothecas, Archiva, & forulos scrutaretur. Nec successu infelici; multo enim & exquisita quidem ex itinere Germanico monumenta retulit; per quorum pars edita legitur in quarto *Analectorum* Tomo, in cujus fronte exhibetur Germanici itineris haud contemnenda descriptio; quam egregiè dein excipiunt Antiquarum Inscriptionum collectiones; selecta ex variis exaratis manu codicibus haud exigui pretii monumenta, unà cum diverfarum, in quas distributa olim Roma fuerat, regionum descriptionibus: calcem operis occupant in MSs. Germaniæ codices animadversiones; in quibus disertis paucisque verbis quisque addiscat, quæ longo & operoso aliorum minoris pretii documentorum studio vix percipere queat. Iis sanè optimis Germaniæ documentis usus potissimum est Mabillonius ad multa sua Opera, maximè verò ad adornandos Ordinis Annales.

Interea temporis, quo Mabillonius in Germania versabatur, Colbertus naturæ concessit; à cujus obitu tota apud Regem literariæ rei cura Illustriss. Remorum Archiepiscopo Carolo Mauritio le Tellier commissa fuit. Hujus sua suavis & consilio Rex Christianissimus Mabillonio mandavit, ut iter Italicum, quemadmodum & Germanicum suis non sumptibus modò, sed auspiciis etiam susciperet; simul ut acquisitis Regia Bibliotheca libris ac Manuscriptis fieret longè locupletior, simul ut aliquid Ecclesiæ, rei que literariæ inde accederet. Mandata regia exsequutus Parisiis anno MDCLXXXV. prima die Aprilis discessit, illucque die 11. Julii anni insequentis reversus est. Quas verò urbes, bibliothecas, ecclesias, monasteria &c. inviserit, quidve in singulis observatione dignum invenit, enucleatè docet *Iter Italicum* Tomo primo Musæi Italici præmissum. Haud ita multò post suum ex Italia reditum, hortantibus Præpositis, virisque undequaque gravissimis, ad totius Reipublicæ Monasticæ commodum *Tractatum de Studiis Monasticis* elucubravit. Quod eximium opus de studiis omnium licet silentio, ne dicam, eloquio exceptum iniquè tulit, unusque impugnavit Cl. Armandus Butblierius Abbas de Trappa ex strictiori Observantia Cisterciensi, cui Mabillonius edito tractatu sub epigraphe, *Ani-*

(a) In Elog. Vir. Doct. pag. mihi 15.

(b) Lege R. P. Josephi Pichler S. J. Historiam de Carolis. Palignesi Monita Genealogica p. 47.

madversiones in Responſionem Abbatis de Trappa ad Tractatum de Studiis Monasticis respondit, quo suam de iisdem sententiam egregie vindicavit.

Annales Benedictini.

Anno MDCCI. Regiae Inſcriptionum Academiae titulo honoris, inuenta, quae summa laus est, Rege Christianissimo, adscriptus fuit. Ultimis vitae annis, Ruinarti rationibus, ac clarissimorum praesertim Virorum Renodotii & Baluzii precibus, suasionibusque adductus, Annales Benedictinos, integramque totius Ordinis historiam adornandam suscepit. Cui arduo operi post quatuor tomos in lucem emissos, quintumque typis jam paratum, piissimè, uti vixerat, anno MDCCVII. die xxvii. Decemb. urinæ suppressione imortuus est. Eximias ejus dotes, virtutes, opera, vastissimamque ejus eruditionem in Regia Inſcriptionum Academia elegantissimè, cunctisque plaudentibus exposuit ornatissimus D. le Boze perpetuus laudatae Academiae Secretarius; nihilque sanè hac in re, si praescriptum Academiae legibus tempus excurrere licuisset, desiderandum reliquisset.

extrema vitae periculus.

ejus virtus & eruditio

Et verò in Joannem Mabillonium attentius intueri si sit animus, tanta ejus doctrina fuit, tanta virtus, ut neminem non rapiat in sui non dico amorem, sed & admirationem. Excelluit Magnus ille Vir, ac demirandus fuit in omni scriptionis genere, seu Hymnos in laudem sanctorum Coelitem pangeret; seu Opera Mellifui Doctoris ederet; seu Acta Sanctorum Ordinis Benedictini notis ac observationibus illustraret; seu vetera Analecta colligeret; seu de re Diplomatica tractaret; seu Itinera sua literis mandaret; seu studia Monastica propugnaret, seu de cultu Sanctorum disputaret; seu de veteribus Reliquiis discernendis examen institueret; seu Mortem Christianam describeret; seu in laudem Reginae Annae Austriacae peroraret; seu de Pane Azyzo & fermentato differeret; seu vetustum ritus Gallicani lectionarium elucidaret; seu librum de Imitatione Christi suis, Auctori & Ordini restitueret; seu Annales Benedictinos conderet: quidquid denique quoquomodo literis mandaret, elegans erat, politum, eruditum, omnibus numeris absolutum.

in singulis lucubrationsibus reuertent.

Biographi.

Vitam Mabillonii dedit Theodericus Ruinart; vitae synopsis Renatus Massuet, funebre elogium Claudius de Vic omnes tres ex Congr. S. Mauri

Presbyteri. Omitto exteros Scriptores, qui ipsius perquam honorificè meminere.

SCRIPTA.

- Sancti Bernardi Opera omnia. Parisiis ann. 1667. tom. 2. in fol.
Eadem eodem anno tom. 8. in 8.
Eadem secundis curis edita Parisiis an. 1690. tom. 2. in fol.
Acta SS. Ordinis S. Benedicti per Saeculorum classes distributa. Parisiis anno 1658. & seqq. tom. 9. in fol.
De Re Diplomatica cum figuris &c. Parisiis an. 1681. in fol. majori.
Editio secunda ab ipso Autore recognita, emendata, & aucta. Parisiis 1709. in fol. maj.
Supplementum ad libros de Re Diplomatica cum figuris &c. Parisiis an. 1704. in fol. majori.
Annales Ordinis S. Benedicti cum variis Instrumentis, & antiquis Monumentis in appendicibus relatis in fol. Parisiis an. 1703. & seqq. to. 4. in fol.
Volumen quintum opus posthumum. Parisiis an. 1713. in fol.
Volumen sextum opus posthumum. Parisiis an. 1739. in fol.
Liturgia Gallicana &c. cum disquisitione de Cursu Gallicano &c. Parisiis anno 1685. in 4.
Museum Italicum, seu Collectio veterum Scriptorum ex Bibliothecis Italicis, in primo tomo praemittitur Iter Italicum literarium; in secundo Commentarius in Ordinem Romanum. Parisiis anno 1687. & 1689. to. 2. in 4.
Duo Scripta de Jure praecedentiae Benedictinorum supra Canonicos Regulares in Comitibus Burgundiae. 1687. in 4.
Eadem Scripta in Latinum translata à D. Hermanno Schenck.
Epistola de primario Romarici-montis Instituto. Parisiis an. 1684. in 4.
Tractatus de Studiis Monasticis. Parisiis anno 1691. in 4.
Idem. Parisiis tom. 2. in 4.
Idem in 12. Bruxellis anno 1692.
Idem Italicè versus sub hoc titulo: SCUOLA MABILLONIANA &c. dal P. Maestro Nicola Girolamo Ceppi Agostiniano. In Roma an. 1701. in 12.
Idem in Latinum translatus à R. P. Udalrico Staudigel. Campoduni an. 1702. in 12.
Idem in Latinum translatus à P. D. Josepho Porta. Venetiis in 4. an. 1705. & iterum 1729.
Idem ex eodem tractatu, Dubia Historica &c. Latinitate donata à D. Hermanno

manno Schenck, typis San-Gallensibus in 4.

Animadversiones ad Tractatum de Studiis Monasticis. Parisiis an. 1692. in 4.
Eadem, Parisiis 1693. in 12.

Epistola encyclica de obitu Mariae de Ble-mur Sanctimonialis Benedictinae in 4.

Eusebii Romani epistola de Cultu Sanctorum ignotorum. Parisiis 1698. in 4.
& eodem anno ibidem in 12. Eadem à variis autoribus in Gallicum idioma conversa. Parisiis, Bruxellis, Turone, Gratianopoli &c. in 12. Altera item editio typis edita Trajecti. Eadem in Gallicum sermonem translata ab Abbate le Roy. Parisiis 1705. in 12.

De Azyzo & Fermentato ad Eminent. Card. Bona. Parisiis an. 1674. in 8.

Vetera Analecta. Paris. an. 1675. & seqq. to. 4. in 8. Ibidem in fol. an. 1723.

Dissertatio de Monachatu S. Gregorii M. ad eruditum Valesium ex primo tomo Analectorum seorsim edita in 8. Eadem recognita, in appendice tom. 1. Annalium.

Iter Germanicum in tomo 4. Analectorum, & Hamburgi ex editione Jo. Alberti Fabricii an. 1717.

Animadversiones in Vindicias Kempenses Parisiis 1677. in 4. & ibid. in 16. anno 1712.

Epistola Blesensi Episcopo inscripta de Lachryma, ut vocant, Vindocimensi. 1700. in 8.

S. Bernardi de Consideratione jussu Clementis XI. Pontificis Maximi. Parisiis an. 1701. in 4.

Mors Christiana, Reginae Majoris Britanniae nuncupata. Parisiis in 12. Gallicè.

Tractatus de vocibus MISSAE & COMMUNIONIS, in Regula S. Benedicti adhibitis. Parisiis anno 1689. in 12. Gallicè.

Regula S. Benedicti, & Constitutiones Stephani Poncher Gallica versio in gratiam usumque Sanctimonialium Calamensium vulgò de Chelles. Parisiis 1697. in 18.

Mabillonii effigiem aeri incisam hi duo versus adornant:

Nostri Mabillonem viderunt saecula modestum,
Perpetua deinceps laude superbus erit.

XXVI.

CLAUDIUS DE VERT
Prior S. Petri Abbatis-Villae.

Natus A. 1645.

Claudius de Vert Lutetia Parisiorum in lucem edidit quarto nonas Octobris anno 1645. Humaniorum li-P. Ziegelbauer Hist. P. III.

† 1708. 1. Maji.

quam

terarum studiis à Nanterre apud Canonicos Regulares defunctus, Cluniacensem Congregationem delegit, in ejusque Prioratu de Libou Diocesis Ambianensis, exacto tyrocinio, Ordini Divi Benedicti transcriptus est decimo septimo Cal. Novemb. an. 1662.

Avenionem subinde missus est, Philosophiae ac Theologiae cursum in Collegio Patrum Societatis peracturus.

Absolutis hisce studiis cum Superiores acre ingenium, doctrinae copiam, atque agendi dexteritatem perspicerent, praeclearis hisce dotibus ad Ordinis decus & emolumentum uti statuerunt.

Magnum attulit adjumentum, ut Comitibus Generalia instaurata sint, eisque, quae anno 1676. celebrata fuerunt, Oratione Latinâ prolusit. Non minor virtutis ac prudentiae specimina dedit in Comitibus, quae proximè sequuta fuerunt. In his ad primarias Congregationis dignitates evehi promeruit.

Anno igitur 1676. Thesaurarius Abbatiae Cluniacensis, anno 1678. Vicarius Generalis renuntiatus fuit.

Anno insequenti Prioratui S. Petri Abbatis-Villae regendo praepositus fuit.

Plures annos ejus regimen tenuerat, cum Calendis Maji anno 1708. morbi colici doloribus affligi coepit, quibus sex horis eâ acerbitate discrutatus fuit, ut eis ferendis diutius impar cesserit è vita aetatis suae anno sexagesimo tertio.

Munia, quibus à Congregatione sua admotus fuit, argumento sunt singularis prudentiae ac virtutis. Prae-

stantiam ingenii, morumque suavitatem amicitiae foedera declarant, quae cum plerisque aevi sui viris doctis san-

civitate, nihil torvum habebat in oculis, nihil tetricum & austerum in fronte, quemadmodum non pauci eorum habent, quibus cura conservandae disciplinae regularis demandata est. Serena facies, suavisque agendi modus id effecerant, ut apud eos etiam, quos objurgare ex officio eum oportebat, in cultu & amore esset. Ex doctrinarum studiis, variaque scientia & eruditione, non ille, ut haud pauci solent literati, intumescere, elata ferre supercilia, aliosque fastidire, atque iterum ab iis fastidiri. Sublimi eum fuisse ingenio nemo alius facile advertit, praeterquam qui ejus scriptis evolvendis operam dedit, quae sanè singularia sunt, atque ferè unica, quae in hoc scribendi genere habentur. Nunquam

instaurandis regularibus Comitibus plurimum contulit, variis admotus officii, vere desit 1708. 1. Maji.

suavitatis, prudentia, affabilitas,

quam

quam

quam

quam

quam

quam

quam

quam

quam

quam

quam

quam

quam

quam

quam

& animi quam ille in familiari congressu eò ab-
modestia, ripi se est passus, ut in alios magiste-
rium affectaret; potiùs aliorum placita
auscultare, ab iisque etiam ceu disci-
pulus erudiri non dedignabatur. Quam
raram ejus modestiam nec semel nec
sine admiratione plures observârunt,
eâmque non minoris, quàm insignem
ejusdem doctrinam jure ac merito fe-
cerunt.

SCRIPTA.

1.) In Breviario Cluniacensi refor-
mando Pauli Rabussonii adjutor fuit,
nec plura tamen, quàm Rubricas con-
cinnavit.

2.) *Versio Gallica Regulae S. Benedicti
Parisiis 1698. in 12.* Non author, sed
editor hujus versionis Claudius de Vert
habendus est, cui animadversiones &
notas adjecit, quæ illum cum doctissi-
mo Johanne Mabillonio commiserunt.
Iis enim in observationibus non mo-
dò discessit in sententiam Abbatis fan-
cti Cyri, & Domni Lancelloti de ex-
plicatione quarundam vocum Regulae
S. Benedicti, ubi mentio fit de *Missâ*
& *Communione*, sed pro ea etiam,
quemadmodum illi, decertavit, dum
per vocem *Missâ* divinorum Officio-
rum conclusionem, per *Communione*
verò *sanctam* aliquid aliud, quàm real-
lem Corporis Jesu Christi perceptio-
nem significari contendit. Hanc novam
opinionem, ne latius ferperet, Mabil-
lonius coercendam putavit, tractatu
in lucem emisso, cui noster Claudius
de Vert aliud opusculum, de quo pau-
lò post, opposuit.

3.) *Eclaircissement sur la Reforma-
tion du Breviaire de Cluny. Paris. 1690.
in 12. i. e. Declaratio super Reforma-
tionem Breviarii Cluniacensis.*

4.) *Lettre à M. Furieu sur les Céré-
monies de la Messe, i. e. Epistola ad D.
Furieu de Ceremoniis Missæ. Paris
1690. in 12.* Ad palatum Claudii de
Vert minimè erant explicationes alle-
goricæ, violentæ, & coactæ, quas non-
nulli Rubricistæ, cum genuinas insti-
tutionis rationes ignorarent, sibi per-
suaserunt. Nec minori cum dolore
animi animadvertibat, quòd apud
Protestantes nausea cresceret ceremo-
niarum ex contemptu, in quem in-
sulfæ id genus expositiones eas addu-
cebant. Quâ indignitate commotus
huic argumento tractando infudare
statuit. Initium verò illi fecit ab epi-
stola isthac evulganda, quâ palàm fa-
cit, quòd omnes Missæ ceremoniæ

simplicibus, ac quasi domi natis ra-
tionibus innitantur.

6.) *Explication du Chapitre 48. de la
Regle de S. Benoît pour servir d' éclair-
cissement à la question des Etudes Mona-
stiques. i. e. Expositio Capitis 48. Re-
gulae S. Benedicti pro elucidanda quæ-
stione de Studiis Monasticis. Paris 1694.
in 12.* Dominus de Vert luci publicæ
exposuit hoc Opusculum sub nomine
Fratris Columbani, ut sententiam Ab-
batis de Trappa propugnaret. Sigil-
latim fundare se nititur in Regula S.
Benedicti, in qua nulla studiorum
mentio occurrit.

6.) *Dissertation sur les mots de Messe
& de Communion. i. e. Dissertatio de vo-
cibus Missæ & Communionis. Paris
1694. in 12.* Hoc opusculo Mabillonii
non modò sententia, sed constans to-
tius Ordinis traditio oppugnatur.

7.) *Explication simple, literale, &
historique des Ceremonies de l' Eglise
pour l' instruction des nouveaux Con-
vertis. i. e. Expositio simplex, literalis,
& historica Ceremoniarum Ecclesiæ pro
instructione eorum, qui noviter ad fidem
orthodoxam revocati fuerunt. Paris
4. tom. in 8.* Primus prodiit an. 1706.
alter 1708. tertius & quartus 1713.
Domnus de Vert in ea conscribenda
re ipsa præstitit, quod se facturum,
animo secum proponerat. Ostendit
igitur, quòd in omnibus Missæ Cere-
moniis vel actio sit, quæ advocat ver-
ba, vel ex adverso verba sint, quæ
hanc & non aliam actionem & gestum
formari volunt. Veritati tamen litan-
dum est, quòd licet ejus quædam ex-
positiones ingenii acumine non ca-
reant, multò tamen major eorum sit
numerus, quibus è longinquo petitis
pauci sint acclamaturi. Ordo præterè
in hoc Opere desideratur, reque ipsa
nihil est nisi merum chaos sine con-
nexionem & coherentia. Quarto volu-
mini adjunctæ sunt Epistola ad D. Fu-
rieu & Declarationes supra Reforma-
tionem Breviarii Cluniacensis, de qui-
bus jam dictum est, unà cum ex-
plicatione Ceremoniarum Benedictionis
Abbatissæ, quæ antea etiam Actis Li-
terariis Trivoltiensibus mens. Septemb.
1708. pag. 1531. insertæ fuerunt. Hoc
Opusculum Domni de Vert impugna-
vit Episcopus Suesionensis in libro,
cui titulus: *Verus Ecclesiæ Spiritus in
Ceremoniarum usu*, seu Refutatio Tra-
ctatûs D. Claudii de Vert sub hac epi-
graphie: *Explication simple, literale,
& historique des Ceremonies de l' Eglise
&c.* Paris 1715. in 12. Defendit ille
Anti-

Antistes suo in libro, quòd explicatio-
nes morales, mysticæ & symbolicæ
sint primariæ institutionis, & quodam-
modò de essentia Ceremoniarum.

Hæc ex R. P. Nizeronii Barnabita
Memoriis Literariis Gallicè scriptis
Tom. XI. pag. 315. Videri etiam D.
de Vert elogium potest Mem. de Tre-
voux Août 1708. pag. 1321. Dupin
Bibl. des Aut. Ecclesiast. &c.

XXVII.

PAULUS RABUSSON
Superior Generalis Congregatio-
nis Cluniacensis.

† 1717.
23. Oct.

Natales
ejus &
parentes.

professio
religiosa.

Studiorû
curfus.

in S. Mar-
tialis mo-
nasterio
Prioris &
Professo-
ris mune-
re fungi-
tur.

Vitæ Pauli Rabusson exordia in No-
vas Septembris anni millesimi sex-
centesimi trigesimali quarti inciderunt.
Is ex oppido Gammat agri Borbonii ex-
titit, cui pater ipsius præfectus, apud
Principem Condæum non minimo in
pretio erat. Magnus hic Princeps vi-
rum ad multas res gerendas adhibuit,
quas ille nunquam sine laude præcipua
gessit. Anno 1645. Oeconomum Ab-
batia Cluniacensis esse jussit, ut rerum
potentissimi hujus Monasterii tempo-
ralium sollicitudinem gereret, quarum
proventu Princeps Conty, ipsius filius
& Abbas Commendatarius fruebatur.
Ex cujus muneris administratione Pau-
lus filius procul dubio consilium cœ-
pit, ut se divino cultui in isthoc mona-
sterio manciparet. Vestem Benedicti-
nam induit ætatis anno vigesimo pri-
mo, professionem verò emisit octavo
Calend. Septemb. anno 1655.

Domnus Paulus Rabusson curricu-
lum studiorum in Lotharingia confe-
cit; id namque temporis Congregatio
S. Vitoni Congregationi Cluniacensi
unita erat. Verùm consortium & fœ-
dus duarum istarum Congregationum
anno 1661. dissolutum fuit. Quò fa-
ctum, ut juveni Religioso ad Clunia-
cense Monasterium redeundum fuerit,
ubi primùm Philosophiam docuit.

Cùm Monasterium S. Martialis
Avenione colla reformationi submit-
tere statuisset, Paulus illuc missus est,
ut & Prioris Conventûs, & Professoris
Theologiæ munus eodem tempore ad-
ministraret. Quo utroque officio non
sine laude functus Cluniacum reversus
est. Hic Consilium Ordinis, la Voute
appellatum, penes quod tunc juris-
dictio erat, eum in Secretarium præ-
aliis elegit. Nec alius fuit, cui in-
signes illi commentarii in acceptis re-
ferri debent, qui maximo usui fuerunt
P. Ziegelbauer Hist. P. III.

ad jura de la Voute defendenda adver-
sus molitiones, quæ ad ejus authori-
tatem evertendam susceptæ fuerunt.

Abbas Cluniacensis creandus fuit. Tricas ex
electione
Abbatis
Cluniac.
ortas co-
hibet.
set, nisi insignis ejus modestia obti-
tisset: conjectis igitur denuò in urnam
suffragiis Pater de Bevron prodiit. Hu-
jus electio Aulæ minùs probata eas
turbas dedit, quæ destinatam Patrum
animo decretamque reformationem
frustraturæ fuissent, nisi Pauli Rabus-
soni singularis prudentia & sagacitas
eas coercuisset. Is enim Parisios mis-
sus clypeum objecit, quo Adversa-
riorum, qui hâc occasione læti undi-
que pugnas dabant, & tela excepit,
& ictus avertit.

Typis exscribendum mandavit per-
doctum Tractatum de Jure Electionis
Abbatis Cluniacensis, quò machinatio-
nes ad Reformationem disturbandam
ab Advertariis procul felicitè pro-
stratæ fuerunt. Sub hæc Theologiæ
Professor Parisiis in monasterio S. Mar-
tini de Campis libros sententiarum
Congregationis suæ Religiosis inter-
pretatus est. Quas autem Theses publi-
cè propugnandas dedit, ad Theolo-
giam Moralem attinebant.

In duobus generalibus Comitibus, Brevia-
quæ anno 1676. & 1678. Parisiis cele-
brata fuerunt, omnium maximè ido-
neus visus est, qui celebre illud Bre-
vium Cluniacense, quàm plurium
deinde aliorum normam adornaret.
Laboranti opem ferre jussus est Clau-
dius de Vert veteris Observantiæ, qui
solas tamen Rubricas perfecit. D. Ra-
busson ichnographiam concinnavit,
opusque universum in ordinem diges-
sit. Ipsius rogatu, Dominus de Sante-
vil eximias illas dotes, quibus in pro-
fana poësi excelluit, condendis piis
carminibus consecravit. Conceptus,
ut ajunt, ipse Vati suppeditavit, ex
quibus hic perelegantes illos hymnos
effinxit, qui primùm Cluniacensi Bre-
viario inserti, tum in plura alia Brevia-
ria in Gallia cooptati fuerunt.

Quantumlibet acceptandis Ordi-
nis sui dignitatibus se subduceret, fru-
strà tamen fuit, ne anno millesimo
sexcentesimo nonagesimo tertio in ge-
neralibus comitiis, quæ eo anno ha-
bita, atque eo consilio coacta fuerunt,
ut reunio duarum Observantiarum in
superioribus comitiis incepta stabilire-
tur, ad dignitatem Superioris Genera-
lis eveheretur. Quâ valebat authori-
tate & opinione insignis prudentia
apud Cardinalem de Bouillon, non dif-
ficul-

ficulter ei persuasit, ut prolusiones Romæ approbari curaret, ut, cum potestas ecclesiastica Regiæ authoritati accessisset, Leges fundamentales reunionis utriusque Observantiæ ita firmæ redderentur, ut nullis oblectatorum machinationibus concuti possent. Felicem hunc Superiorem Generalem! cui disciplinæ regularis studio summoperè incenso omnia ex animi sententia successerunt. Qua in dignitate an. 1697. confirmatus fuit; octennium ferè totum, quò ejus tenuit regimen, pax, quies, concordia, omnèque virtutum genus Cluniaci apprimè floruit.

magna
ejus æ-
stimatio

Quantæ etiam in æstimatione apud viros cum seculares tum ecclesiasticos, eosque præcipuæ dignitatis fuerit, longum foret dicere. Sigillatim illum magni fecerunt *Franciscus de Harlay*, Archiepiscopus Parisiensis & *Ludovicus Anton. de Noailles*, S. R. E. Cardinalis. Posterior hic Prælatum provinciam ei demandavit, ut Visitatoris nomine monasteria *Montis - Martyrum*, *Vallis - Gratia*, *Malmovienſe* & *Gersense* gubernaret.

A. 1708.
eligitur
Superior
generalis
reforma-
tionis.

Fuit præterea electus Superior Generalis Reformationis anno 1708. & eâ in dignitate confirmatus in Comitibus Generalibus Cluniaci celebratis anno 1711. Triennio post, anno 1714. magistratû juxta leges Reformationis se abdicavit. Mortem ut piè obiret, ad illam non exercendis modò religionis virtutibus, sed elucubrandis etiam quibusdam piis opusculis præparavit, quæ ut publici juris faceret, ab eo nunquam impetrari potuit, cum, ut dicebat, ad suum duntaxat usum ea conscripserit. Ex ejus Scriptis & Commentariis in quosdam S. Scripturæ libros nihil lucem publicam vidit, præter *Breviarium* sui Ordinis, atque tractatum anonymum de *Jure Electionis Abbatis Cluniacensis*, de quo supra mentio est facta.

Obiit
1717. 23.
Octobr. Mortalitem explevit in Monasterio S. Martini de Campis decimo cal. Novemb. anno 1717. ætatis suæ 83. Ejus Elogium legi potest apud Trivoltiensis mens. Febr. 1718. Nouvel. Litter. du 23. Juillet 1718. Quæ nos in medium attulimus, ex R. P. *Nizeronii* Barnabitæ Memoriis Gallicè scriptis Tom. I. pag. 111. deprompta fuerunt.

XXVIII.

ANTONIUS AUGUSTINUS
TOUTTEE
è Congregatione S. Mauri.

† 1718.
25. Dec.
cemb.

Natus erat Riomagi Idib. Decemb. anno 1677. ex patre forensi eloquio, Juris civilis scientia, morum probitate spectato. Peractis egregie apud eruditos Oratorii sacerdotes literarum humaniorum, Philosophiæ & Theologiæ studiis, monasticam vitam amplexus est, seque votis solemnibus obstrinxit in monasterio Vindocinensi iv. cal. Nov. an. 1698. Post navatam iterum rebus Theologicis operam, presbyter mense Decembri an. 1702. creatus, Philosophiam annis duobus, tribus Theologiam in monasterio Floriacensi docuit. Quod munus magnâ cum laude pietatis & eruditionis perfunctus, in monasterium S. Dionysii accersitur anno 1708. ubi saniorum Theologiam per annos quatuor profiteri perrexit. Hanc autem docendi viam sequebatur, ut missis Scholasticæ spinis, quid sancti Patres sensissent, unice curaret, atque ex eorum libris, quos nocturna diurnaque manu versabat, omnem dictandi materiam comportaret. Hos ad usum literarum græcarum præsidium sibi paraverat, in quibus ita contritus fuit, ut cum excellentibus in hoc genere comparari posset. Sic instructus & munitus ad novam editionem S. Cyrilli adornandam accessit, suadentibus amicis, præpositis jubentibus. Opus incæptum in monasterio S. Dionysii, absolvit in San - Germanensi, Lutetiam vocatus an. 1712. Utrum eximium hunc Scriptorem accuratè interpretatus sit, commodè emendaverit, illustraverit eruditè, publico judicio statui malo, quàm mea prædicatione. Tantùm dicam, quod arguti judices satis perspicient, ejus notas & dissertationes non ex alienis messibus decerptas, sed ex ditissimis adversariis depromptas, quæ ipse sibi omnibus Patribus & Conciliis ordine legendis pepererat. Authores nonnulli fuerant, ut in notis apponendis parcus esset & tenuis, alii dehortati ne lectorem aptis ad S. Patris contextum, ad dogma & disciplinam observationibus defraudaret. Maluit multorum utilitati servire, quàm paucorum fastidia fugere.

Spes affulgebat hominem firmâ valetudine, ætate florenti, eruditione

Inde totus in meditatione Christi defixus fuit.

Amor veritatis in eo eximius.

Nec dispar pro Ecclesiæ zelus.

Sinistra valetudo

ne non quotidiana, multa ingenii sui monumenta relicturum; sed quæ legendo & meditando comparaverat, ea, si minus nobis ad expectatos ejus laborum fructus, ipsi certè ad vitam sanctissimam, & præclarissimam mortem profuerunt. Ejus enim studiorum labor nihil aliud habuit, nisi meditationem Christi Crucifixi; totus in SS. PP. evolvendis, non solum eorum de dogmate sententiam nostræ catholicorum persimilem, sed etiam religionis studia nostris majora perspiciebat; non solum præclare dicta colligebat, sed etiam fidem & charitatem adhuc in his libris spirantem. His in fontibus eximium illum amorem veritatis hauserat, quem tot rebus declaravit; nec pravè pudens in ea amplectenda, nec in defendenda timidus, libenter emendans si quid errasset imprudens, patroni sui doctrinæ liberimè affixus. Haud verebor iisdem studiis acceptum referre, quod de monastico instituto, ac de ecclesiasticis præceptis & documentis tam magnificè sentiebat, in primis verò de ipsa Ecclesia Catholica, cujus causa cupiebat mirificè. Nemini profectò concedebat, qui plus doloris ex ejus rebus adversis colligeret, ac majori lætitia in prosperis efferretur; & cum longa ægritudine ad omnes vitæ eventus percalluisset, hæc una res eum recreabat, si quid Ecclesiæ ad spem pacificationis, veritati ad triumphum accessisse nuntiaretur.

Jam tres ferè anni sunt ipsi, cum eum tussis perincommoda tentaverat. Malè curata vellicabat interdum. Sed an. 1716. exeunte, sic insedit pectori, ut sanguinis vomitum non semel exciverit, nec ulla medicorum arte potuerit sanari. Hujus rei causa non extitit in studiis immoderatis; nam, ut cæterarum rerum, ita & studiorum modum tenebat, nec eis quidquam tribuebat, quod aut monasticis muniis, aut necessariæ corporis procuratori ereptum esset. Sed minimè mirum, si assiduus labor vitæ austeriori additus bonam valetudinem labefactavit. Legendi & scribendi facultatem per diu morbus reliquerat, cogitandi & precandi ne in extremo quidem spiritu abstulit. Cum se indes minui animadverteret, in pervigilio Conceptionis B. V. M. extrema Ecclesiæ Sacramenta postulavit, ac præfente Christo Domino, religiosi ac veritatem amantis animi significationes dedit, seque in sanctæ, Catholi-

cæ, Apostolicæ, & Romanæ Ecclesiæ fide & communionem mori pronuntiavit. His subsidiis corpus, si minus morbo, saltem doloribus levatum, animum ad spem vitæ æternæ confirmatum dicebat. Quod superfuit temporis (superfuerunt autem decem & novem dies) in rerum cœlestium meditatione traduxit, nec oculos Crucifixi imagine, nec mentem Crucifixi Dei cogitatione dimovens. Erat omnibus spectaculo ad speciem corporis fatiscantis lugubri, ad constantiam & tranquillitatem, quam veritatis certò cognitæ, & vitæ bene actæ conscientia dabat, longè præclarissimo. Quinque aut sex ante mortem diebus lecto affixus, cum jam mortem faucibus concepisset, ac spiranti mortuo similis videretur, erat robusto, ut cum maximè & constanti animo; precaturum se pro amicis dicebat, cum ad Christum migrasset, eaque sibi curabat ex Scripturis sanctis legi, quæ olim ad hoc tempus provisâ notaverat. Tandem quo die nascentem Deum celebravimus, præclare secum agi existimans, quòd sibi tam sancto die moriendum esset, extremas preces duabus ante mortem horis ultimam absolutionem in ipso extremo spiritu petiit, sicque obdormivit in Domino an. 1718. Nefas lugere duximus tam signatam mortem omnibus prædestinationis notis: sed tamen eximiam morum simplicitatem ingenio non mediocri, summam pietatem eruditioni non vulgari, severiorem doctrinam facili inter sodales animo conjunctam desideramus.

Reliquit in Manuscriptis Opera S. Scripta. Cyrilli, prælo parata, quæ eidem ab ipsius obitu subjecit *Prudentius Maran* sub hac epigraphe: *Sancti Cyrilli Archiepiscopi Jerosolymitani Opera, Græco - Latina quæ extant omnia, & ejus nomine circumferuntur, studio & labore Ant. Augustini Toutée ad manuscriptorum fidem exacta. Volumen in fol. Parisiis sumptibus Jacobi Vincent anno 1720.* Et si verò hæc editio eruditis notis atque observationibus non careret, atque insuper doctissima instructa esset præfatione, tanti tamen Jesuitæ Trivoltiensis non fecerunt, ut eam acriter in Memoriis suis an. 1721. non impugnant. Pro P. *Toutée* respondit Dominus *Prudentius Maran* non minori acrimonia editionem propugnans, Dissertatione in publicam datâ lucem an. 1722. cui titulus: *Dissertatio de Semi - Ariamis, in*

mira ejus
pietas &
patientia.

Beata
mors
1718. 25.
Decemb.

quã defenditur nova editio sancti Cyrilli Jerosolymitani contra Authores Memoriarum Trivoltiensium.

Epistolæ tres annuæ.

Attribuuntur etiam, teste *Cersio* in *Bibl. Hist. & Crit.* pag. 486. Patri *Toutée*, tres epistolæ à Theologo ad Episcopum scriptæ super hac quæstione: *Num Jesuitis potestas possit fieri excipiendi confessiones, & dandi absolutionem?* prima harum epistolarum impressa fuit anno 1715. & aliæ duæ an. 1716. Si Pater *Toutée*, uti fertur, verus est author, ego in animum inducere non possum, ut credam, easdem permissu Superiorum typis vulgatas esse, cum non nesciant proxim esse contrariam, & Societatem habere suos *Toletos*, *Filiucios*, *Sanchezios*, *Laymannos*, aliòsque quàm plurimos, quorum Theologiæ Morales magnis ubique laudibus commendantur.

XXIX.

† 1726. LUDOVICUS BABENSTUBER

Theologus Ettalensis.

Breve ejus elogium, & natales.

Vir consummatæ in omni genere doctrinæ & probitatis in lucem prodit Deiningæ in Bavaria an. MDCLX. Et licet natura docile ingenium denegasse visa fuerit, professus tamen an. MDCLXXXII. vitam Benedictinam, multo labore & vigiliis facilem sibi ad omnes scientias viam comparavit. Cum ergo in Convictu Salisburgensi, ubi *Regentis* munus obierat, novis identidem augmentis animum probe excoluisset, prima doctrinæ specimina in *Philosophica* cathedra tum *Salisburgi* anno MDCXC. tum in celebri *Canonica Schlechdorffensi* patefecit, magisque in dies prodidit, postquam ab anno MDCXCV. usque MDCCII. explicandis *Casibus Conscientiæ*, ab anno MDCCIII. usque MDCCX. *Theologiæ Scholasticæ*, & ab anno MDCCVI. usque MDCCXVI. *S. Scripturæ* infudavit. Tertio præterea *Vice-Rector*, ac *Procancellarius* ab an. MDCCIX. usque MDCCXVI. æternam sui memoriam in Universitate reliquit. Reversus exinde ad Ettalense Cœnobium, postquam canos dies legendo, orando, ac scribendo sanctè consumpsisset, vitales auras deseruit anno MDCCXXVI.

Moritur 1726.

Vivit tamen hodie in præclaris ingenii sui monumentis, nec ullis unquam temporibus grata ejusdem memoria in Ss. Theologiæ Auditorum

animis deleri poterit, cum is auctor fuerit, ut huic Facultati sua essent collegia, in quibus totius Theologiæ arcana compendio percurrerentur, eaque omnia, quæ majoris difficultatis aut indaginis discipulis viderentur, facili methodo, ac sæpius repetitis explicationibus palam fierent. Ejus exemplum reliqui Theologiæ Doctores secuti centum quotannis quæstiones enodare solent, ac omne illud, quod ingenio suo Auditores assequi possunt, summa perspicuitate evolvunt. Unde cum viri magnæ semper in literis famæ professoras sustinerent, atque in arduis & necessariis potissimum omnium labor hæreret, tanta Facultatis hujus merita sunt, ut famam non sine invidia laceffant,

SCRIPTA.

- 1.) *Problemata & Theoremata Philosophica*. Sunt tres distincti Tractatus. Typis Joan. Bapt. Mayr Salisburgi. an. 1689.
- 2.) *Quæstiones Philosophicæ*. in 4. Salisburgi apud eundem an. 1692.
- 3.) *Fundatrix Ettalensis*, id est, Imago Thaumaturga B.V.M. in 8. Monachii an. 1694. apud Joan. Luc. Straub.
- 4.) *Regula morum*, seu *dictamen conscientiæ*. in 4. Salisburgi 1697. apud Jo. Bapt. Mayr.
- 5.) *Tractatus de Jure, & Justitia*. in 4. ibidem apud eundem an. 1699.
- 6.) *Deus absconditus in Sacramento Altaris*, in 4. ibidem 1700. apud eundem.
- 7.) *De statu parvulorum sine Baptismo morientium*. in 4. ibidem apud hæredes Jo. Bapt. Mayr. 1700.
- 8.) *Philosophia Salisburgensis*. fol. Augustæ Vindel. anno 1706. item anno 1724. apud Schlütter & Happach.
- 9.) *Principia, bonitas, & malitia actuum humanorum* in 4. Salisburgi apud hæredes Jo. Bapt. Mayr.
- 10.) *Deus unus*. in 4. ibid. 1706. apud eosdem. anno præcedente prodierat *Deus trinus* apud eosdem.
- 11.) *Gratia Divina*, in 4. ibidem 1706. apud eosdem.
- 12.) *Vindiciarum prædeterminationis physicæ pars prior* in 4. ibidem anno 1707. apud Joan. Joseph. Mayr.
- 13.) *Earundem pars posterior*. in 4. anno eodem apud eundem.
- 14.) *Peccatum originale*. in 4. ibidem apud eundem an. 1709.
- 15.) *Sacrofanctum Missæ Sacrificium*. in 4.

in 4. ibidem an. 1710. apud Jo. Joseph. Mayr.

16.) *Quæstiones de Matre Dei*. in 4. ibid. apud eund. 1712.

17.) *Vindiciæ Vindiciarum Prædeterminationis Physicæ*. in 4. apud eund. an. & loco eodem.

18.) *Vindiciæ Vindicis*. in 4. ibid. apud eund. an. eod.

19.) *Ethica Supernaturalis Salisburgensis*. fol. Augustæ Vind. an. 1718. & 1735. sumptibus Schlütter & Happach.

20.) *Dissertationes Theologicæ contra Quesnelii propositiones*. in 8.

21.) *Vita S. Magni* in 8. typis Monasterii Tegernseensis an. 1721.

22.) *Sacræ Deliciæ Marianæ*. in 12. Salisburgi anno 1701. apud Jo. Bapt. Mayr.

23.) *Prolusiones Academicæ*. in 8. an. 1724.

24.) *Theses menstruæ plurimæ*, quas enumerare longum foret. Omissæ etiam supra fuerunt *Quæstiones Metaphysicæ* in 4. Salisburgi an. 1695. apud Jo. Bapt. Mayr.

Ex Historia Universitatis Salisburgensis Lib. 2. cap. 7. pag. 381. & Felicis Egger Idea Ord. Hierarch. Bened. Lib. I. Part. III. Dissert. II. Num. V.

XXX.

† 1721. 7. Sept. BENEDICTUS BACCHINUS
Abbas Congregationis Casinensis.

Benedictus Bacchinus ex suburbio S.

Dominici, quod oppidum est Ducatus Parmensis, lucem hanc primum aspexit Idibus Augusti anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo primo. Parentes fuerunt *Alexander Bacchinus*, & *Joanna Martini*, cives honesti, quorum uterque ex urbe Parmâ originem duxit. E sacro fonte nomen tulit *Bernardini*, quod Benedictina instituta amplexus in *Benedicti* commutavit.

Biennio post, anno 1653. cum pater relicta natali civitate domicilium Parmæ collocasset, filium secum abduxit, in quo educando nullis pepercit sumptibus, quos ejus facultates, quæ tenues erant, ferebant. Literis humanioribus, non sine progressu, operam navavit in Collegio Patrum Societatis.

Anno ætatis decimo sexto in religiosam Benedicti Familiam ingressus, se Deo solenniter dicavit quarto idus Decembris anno 1668. in Parmensi

monasterio ad S. Joannem Evangelistam. Patrem, nullâ re florentem, sæpius videre adeo in optatis non habuit, ut eum ex oculis potius amittere quæreret. Nec matris, aut fratris & sororis præsentiam æquo animo ferebat, quod res eorum ferè ad incitatas redactæ essent.

Posthæc in Parmensi Cœnobio Studia ad scholasticas Philosophiæ ac Theologiæ facultates addiscendas animum appulit, sed diversâ longè ratione, quàm quæ vulgò in Italia hætenus recepta fuit. Neque enim exsucca & exsanguis Theologiâ Scholasticâ contentus, in evolvendis divinis libris, sanctis Patribus, sacris Conciliis, atque Historiâ Ecclesiasticâ summum studium collocavit. Verum cum nimia studiorum contentione corporis vires attrivisset, decurso altiorum disciplinarum stadio, in gravem morbum incidit, à quo ut convalesceret, campestre aliquod monasterium adire jussus est, ubi duos annos commoratus pristinam sanitatem ita recuperavit, ut se exantlando labori in habendis ad populum sacris concionibus parem existimaret.

Angelus Maria Arcionus Abbas S. fit Secretarius Benedicti Ferrariensis paulò post *Bacchinum* sibi à secretis & epistolis voluit esse; quâ ratione factum, ut comeximius ille ac doctissimus Prætor officio Abbatis pluribus iisque celeberrimis in monasteriis supra annos triginta fungeretur, eum *Bacchinus* Aretium, Venetias, Placentiam, Paduam, ac Parmam comitari necesse habuerit. Ex quibus itineribus illud commodi ad eum rediit, quod in virorum eruditione ac doctrina præstantium cognitionem venerit, quos plerosque amicitie foedere sibi conjunxit. Denique vitæ tantis animi ac mentis evagationibus obnoxia impatiens feri coepit. Munus *Concionatoris* & officium *Secretarii* non minimo impedimento ipsi erant, quò minus se totum, ut exoptabat, literarum studiis dare posset. Parmam anno 1683. reversus nullum non movit lapidem, ut ab utroque illo munere absolveretur; cujus sui voti ab Abbate demùm compos est factus.

Tum verò temporis pro arbitratu suo impendendi nactus potestatem, thecam illo uti primum coepit ad Bibliothecam monasterii sui concinnè ordinandam. Quâ re illud consequutus est, ut in magnam librorum notitiam venerit. His verò dispositis Linguæ

Græ.

Ejus natales & parentes.

Educatio.

Professio religiosa.

Græcæ ac Hebraicæ peritiam sibi comparavit.

à Duce Parmensi Theologus eligitur. Anno 1688. cum Dux Parmensis metu esset, ne *Bacchimus* operâ quorundam Abbatum sui Ordinis Parmâ abduceretur, eum in suum Theologum elegit, ratus, sic omnem ex urbe discedendi facultatem ei ademptam esse. At enim non multo tempore eò loci commoratus est. Abbate *Arcionio* è vivis sublato turbæ *Bacchino* datæ fuerunt ex delatione Monachorum Benedictinorum, qui Parmæ monasterium ad S. Alexandrum inhabitant. Cum enim ab Abbate illo regendis monachis præfectus fuisset, curamque rerum totius monasterii temporalium non sine ejus commodo & emolumento re ipsâ gessisset, ea tamen administratio nonnullis haud probata fuit, resque demùm eò processit, ut *Pacchino* Parmâ discedendum fuerit.

Consultor S. Officii Mutinæ constituitur. Tantus animi dotibus exornatus *Francisco II.* Duci Mutinensi commendatus fuit, qui eum non ita multo post tempore, anno nempe 1691. Mutinam excivit. Eò autem venit in dignitate *Consultoris sancti Officii* constitutus. Bononiam etiam ad sacras Literas exponendas vocatus fuit; sed cum vel morbo, vel aliis impeditis negotiis paucas habuisset lectiones, non tam Sacrae Scripturae Professor fuit, quam simplici ejus gaudebat titulo.

Rainutii Ducis in eum benevolentia. *Francisco II.* Duci Mutinæ Nonis Septemb. anno 1694. vitâ defuncto, *Rainutius* nepos ex fratre successit. Hic majore adhuc benevolentia *Bacchinum* complexus est, quam quâ illum ejus decessor dignatus fuerat. Ut impediret verò, ne charum caput è complexu sibi eriperetur, operam dedit, ut Parmensem provinciam, ex qua erat, cum Mutinensi ei commutare liceret. Adhæc fratrem ipsius, *Cæsarem Antonium Bacchinum*, Mutinam evocavit, ubi cum domicilium collocasset, honestas ac locupletes eidem nuptias conciliavit. Anno 1696. ad finem properante *Bacchimus* in varias Italiae urbes iter literarium instituit, ut Bibliothecas ac viros literatos inviseret. Quas urbes adivit, præcipuæ fuerunt Neapolis, Florentia, & Roma. Cardinalis *Agvirre*, ut eum Romæ retineret, inter Custodes Bibliothecæ Vaticanæ adlegi curavit; verum cum difficultates adeundæ hujus provinciae objicerentur, reditum Mutinam maturavit.

Bacchini iter literarium.

Commodum eam in urbem redierat, cum à Duce Bibliothecæ suæ præfectus fuit; quò munere multos annos cum laude functus est.

Mirum fuisset, si vir tantis meritis clarissimus nullis sua in Congregatione honoribus afficeretur. Anno 1704. electus fuit in Priorem Mutinensis Monasterii. Anno 1711. Abbas S. Petri eadem in civitate creatus est; quam dignitatem tenuit usque ad an. 1713. quò regimen adiit Abbatia S. Petri Regiensis in Æmilia. Anno 1719. Bobiense in Alpibus Cottis monasterium regendum suscepit. Loci hujus grave & insalubre coelum ejus sanitatem magnoperè afflixit, quam Placentiæ, ubi mitior & salubrior aura, ut recuperaret, eò se contulit, relicto Bobiensi cœnobio. Nec omninò spe sua frustratus est. Hinc Paduam concessit, eo animo, ut illa in urbe reliquos vitæ dies transigeret; sed peculiare rationes erant, quæ, ut illic diutius ageret, obnuntiârunt. Ferrariam igitur mense Septembri an. 1720. profectus est. Hic usque ad mensem Julii proximi anni substitit; quo tempore Bononiam iterum evocatus est, ut in ejus urbis celebri Universitate partes Professoris Sacrae Scripturae impletet, cujus titulum jam ab anno 1693. gesserat. Vix verò urbem ingressus erat, cum morbi incommoda, quibuscum confictari solebat, redierunt, & eâ quidem dolorum vehementiâ, ut iisdem brevi succubuerit. Animam egit Calend. Septemb. an. 1721. ætatis suæ septuagesimo. Vir erat magnæ doctrinæ ac eruditionis, in Historia cum Ecclesiastica tum Civili apprimè versatus. Tantum ac tam eruditum virum omnes & æstimabant, & colebant, quem amanturi etiam fuissent, si minùs austeram frontem, majorem verò morum suavitatem præ se tulisset.

SCRIPTA.

Vitam eruditissimi Bacchini compendiaro stylo à Cl. *Nizeronio* Gallicè scriptam, à nobis verò Latine reditam hic dedimus; ejus Scripta tamen non ex ejusdem *Nizeronii* Memorii, sed Abbatibus *Armellini* Bibliotheca recensimus; quem enim Catalogum hic texit, præ illius elencho non uberiorem modò Operum notitiam suppeditat, sed præter typis impressa etiam Manuscripta enumerat.

1.) *Oratione Epicedica per Madama Serenissima Margherita Medici Farneje, ca. nel*

nel solenne Funerale celebrato in S. Sisto di Piacenza, composta, e detta da D. Benedetto Bacchini Casinense. Placentiæ ex typographia Ducali per Joan. Bazachi an. 1679. Est, teste *Armellino*, qui eam vidit ac legit *Affisii* anno 1729. Christianæ non minùs, ac moralis Philosophiæ documentis, quàm humanæ eruditionis flosculis referta.

2.) *Le cagioni, e gli effetti dell' unione di S. Nicola di Tolentino con Dio.* Patavii typis Caroli Francisci Magri 1682. in 4. quam *Panegyrim* refert, & laudat *Joannes Cinellus* Biblioth. Volant. pluteo 5. pag. 10. & pluteo 7. pag. 19.

3.) *Giornale de' Letterati tom. 1.* In Parma per *Giuseppe dell' Oglio*, & *Hippolito Rosati* anno 1686. Tom. 2. an. 1687. Tom. 3. an. 1688. Tom. 4. anno 1689. omnes ibidem apud eodem. Tom. 5. ibidem apud *Hippolytum*, & *Franciscum Mariam Rosati* anno 1690. Tom. 6. Mutinæ apud hæredes *Cassianos* an. 1692. Tom. 7. ibidem apud eosdem an. 1693. assumptis sociis laboris, sed hoc duntaxat anno. Tom. 8. Mutinæ apud *Capponium* anno 1695. Tom. 9. ibidem apud *Capponos* & *Pontirolos* anno 1699. omnes in 4.

Quamvis autem *Ephemerides* istæ Patris etiam *Gaudentii Roberti Carmelitæ* nomen, tanquam Socii laboris præferant, id tamen honoris tantum gratiâ ei contigit, cum reverà earum Auctor solus *Bacchinus* fuerit, Pater verò *Gaudentius* non nisi libros à *Bacchino* referendos comparaverit, & impensas suppeditaverit, ideòque ejusdem operis primum veluti mobile, ac spiritus jure ac ingenuè à *Bacchino* ipso vocatus sit in præfatione *Ephemeridis* anni 1692. quod tum aliunde, tum etiam liquet ex Epistola celeberrimi *Antonii Magliabecchii* ad Cl. D. M. *Wagnerum* Florentiâ die 24. Februarii 1691. quæ refertur à *Christiano Junchero* in *Schediasmate historico de Ephemeridibus Eruditorum* impresso Lipsiæ anno 1692. in qua sic loquitur *Magliabechius*; Il P. Don Benedetto Bacchini Casinense, che è quello, che componeva il Giornale de' Letterati, che si stampava in Parma, adesso si trova nel Monastero di S. Benedetto di Mantova; Mi scrivo, che ha pensiero di sequitare à dar fuori il Giornale &c. Cæterum in hoc Opere non solum libri, & in eis contenta recensentur, sed etiam Judicium & Censura in eos pro- P. *Ziegelbauer Hist. P. III.*

fertur, contrariæ etiam opiniones aliquando proponuntur, quin imò integræ non rarò inseruntur orationes ab Academicis Italis habitæ, varia insuper antiquitatis monumenta noviter reperta, & alii Philologici flores spectandi exhibentur; Observationes quoque medico-physicæ, astronomicæ, & mathematicæ adduntur; Denique ipse *Bacchinus* plures præclaras dissertationes proprias de rebus eruditissimis, inseruit, inter quas celebris illa est, *de Puella noctu vidente*, quæ impressa iterum fuit à Literatis Batavis.

4.) *Helena Lucretia* (quæ & *Scholastica*) *Cornelia Piscopia Virginis pietate, & eruditione admirabilis, Ordini S. Benedicti privatis votis adscriptæ*, opera, quæ quidem haberi potuerunt, quibus actorum ejusdem *Helena Florilegium* ipse *Bacchinus* præmisit, qui prædicta opera edenda curavit Parmæ typis *Hippolyti Rosati* anno 1688. in 8. Hunc librum refert ipse *Bacchinus* in sua *Ephemeride* anno 1688. pag. 34. & seqq.

5.) *Saggi di Anatomia, ne' quali chiaramente si spiega la struttura degli organi del corpo animato, e le loro operazioni meccaniche secondo l' Hipotesi nuove de N. Dottore di Medicina, tradotto dal Francese nella lingua italiana dagli Autori del Giornale de' Letterati di Parma* (qui & ipse solus *Bacchinus*) In Parma anno 1688. per *Giuseppe dell' Oglio*, & *Hippolito Rosati*; & iterum Venetiis apud *Aloysium Pavinum*, & Patavii pluries apud *Josephum Coronam*.

6.) *Dissertatio in numisma Scipionis Africani* in Epistolæ formam *Magliabechio* nuncupata, impressa in *Afri. Ephemeride* tom. 3. an. 1688.

7.) *De Sistrorum figuris, ac differentia* ad Illustrissimum D. D. *Leonem Strozza* ob Sistrum Romani effigiem communicatam, *Dissertatio*, Bononiæ anno 1691. in parvo fol. ex Typogr. Pisaniæ, & iterum Trajecti ad Rhenum, unâ cum *dissertatiuncula*, & notulis *Jacobi Tollii*, quam *Perillustri Walthusio* consecravit, ex officina *Francisci Haim* Academiæ Impressoris anno 1696. in folio parvo. Jo. *Georgius Grævius* Tomo VIII. *Thesauri antiquitatum Romanarum* pag. 407. inseruit, recensionem verò videtis in *Actis Erud. Lips.* anno 1696. p. 246.

8.) *Anonymi Dialogi tres. I. De Constantia in adversis. II. De Dignitate tuenda. III. De Amore erga Reipublicam*

blicam, qui suppresso nomine prodiere Mutinae anno 1692. typis Hæredum Cassiani in 32. opera Jacobi Cantelli celebris Ducis Mutinensis Geographi, & iterum Parmæ typis Josephi Rosati anno 1721. in 12. in quibus ethices documenta tractantur, Apologo quodam ficto per ethopeiam, adhibito. Hi dialogi sunt varia doctrinâ referatissimi, nec minus lectu dignissimi. Ipse Bacchinus in sua Ephemer. Literat. anno 1692. pag. 50. & sequen. refert, & accuratè describit libellum suum trium Dialogorum tanquam alterius, non suus esset, sed in vita sua à se scripta num. 14. modestè se eorundem Dialogorum Authorem prodit.

Historia Padolironensis cenobii. 9.) *Dell' Historia del Monastero di S. Benedetto di Padolirone nello stato di Mantova lib. 5.* Ad Eminent. Cardinalem Cælestinum Sfondratum Casinen. Congr. Protectorem. In Modena an. 1696. in 4. De hoc Opere valdè erudito vide Act. Liter. Lips. tom. 3. Supplem. pag. 131.

De Hierarchia Ecclesiastica. 10.) *De Ecclesiastica Hierarchia originibus dissertatio*, Mutinae anno 1703. typis Antonii Capponi in 4. Opus eruditissimum, & ab omnibus summo perè commendatum; Authores verò Ephemer. Venet. Literatorum Italiae tomo 35. impress. an. 1724. art. XIV. pag. 366. & seqq. sic de hoc opere loquuntur: Operis hujus eruditissimi recensionem dedimus tomo XXII. pag. 27. & tom. XXIII. pag. 181. *Elias Dupinus* in ultimo tomo Bibliothecæ suæ Ecclesiasticæ nonnulla objecit, ad quæ Ephemeridum nostrarum Authores responderunt tomò suprâ dicto XXII. pag. 28. Non sine magna etiam ejusdem laude recensuerunt Eruditi Lipsienses anno 1705. pag. 330. Judice Jo. Alberto Fabricio tom. v. Antiqq. Eccles. *Opus istiusmodi antehac nunquam in publico comparuit.*

Isidori Clarii Epistolæ. 11. *Isidori Clarii, ex Monacho Episcopi Fulginatis, Epistolæ ad Amicos hæcenus ineditas* ex autographo descriptas imprimendas curavit, sub nomine tamen D. Mauri Piazzii Parmen. Abbatis (qui anno 1710. obiit) unâ cum aliis duobus ejusdem Isidori opusculis, aliàs seorsim editis, id est, *De modo divitiis adhibendo, & ad eos, qui à communi Ecclesiæ sententia discessere adhortatio ad concordiam*, Mutinae anno 1705. Typis Antonii Capponi in 4.

Agnelli Liber Pontificalis. 12.) *Agnelli qui & Andreas, Abbat. S. Mariæ ad Blanchernas, & S. Bartholomæi Ravennatis, Liber Pontifi-*

calis, five Vitæ Pontificum Ravennatum, quas Benedictus Bacchinus Abbas S. Mariæ de Lacroma Ord. S. B. Congr. Casin. ex Bibliotheca Estensis eruit, dissertationibus, & observationibus, nec non Appendice monumentorum illustravit, & auxit, Mutinae 1708. Typis Antonii Capponi tom. 2. in 4. & iterum Mediolani post ejus obitum anno scilicet 1723. in fol. ex typographia Societatis Palatinæ in Regia Curia; quod opus jussu S. Universalis Romanæ Inquisitionis diligenter revisum, & discussum fuit, ipso Bacchino ad hunc finem Romam accito, ubi magnum doctrinæ suæ specimen dedit.

13.) Item imprimendum curavit *Dialogum elegantissimum Benedicti Acolti Aretini de præstantia Virorum sui ævi*, Parmæ apud hæredes Mathæi Vigna 1689. in 12. quem Dialogum ab humanissimo, & de bonis literis benè meritissimo Antonio Magliabecchio acceperat, cui eundem impressum, additâ nuncupatoriâ Epistola trium pagg. & Authoris vitâ præmissâ restituit, nomen suum tribus tantum initialibus literis indicans. D. B. B. id est. *Don. Benedictus Bacchinus*; Ita Ephemer. Literat. Ital. tom. II. anno 1712. pag. 331.

14.) Nuperrimè anno scilicet 1730. prodiit Venetiis apud Christophorum Zane in libro prænotato, *Raccolta d' Opusculi Scientifici, e Filologici* in 12. pag. 465. alia Bacchini lucubratio cum hoc titulo: *R. mi Patris D. Benedicti Bacchini Dissertatio in Chartam Donationis Opilionis, quæ adservatur Patavii in Archivo D. Justinæ.*

MANUSCRIPTA.

1. *Manuductio ad Philologiam Ecclesiasticam* tom. 2. in folio, in qua præmittuntur necessaria ad Chronologiam, inde singulis annis Æræ Christianæ, Crisis philologica exercitii causa adhibetur, per tria priora sæcula. Utebatur Author hac Manuductione ad instituendos Ecclesiasticæ Philologiæ Candidatos, apud quos ejusdem Manuductionis plura exemplaria inveniuntur.

2. *Dissertatio de Motionibus Mercurii in Barometro*, in qua causa ascensus, & descensus Mercurii in fistula physicè explicatur, redditâ ejus rei ratione, & de aëris pondere ad tempestatum mutationem, disputatur.

3. *Ad*

De nodo prædestinationis. 3. *Ad Nodum prædestinationis Cardinalis Sfondrati dissertatio* sub nomine *Barachia Scutenfis*, id est, *Benedicti Parmensis*, de qua plura alio loco.

De Actis SS. Crescentii & Sociorum. 4. *Hipercrisis ad Crisim P. Magistri Gerhardi Capassii & Anticrisim Patroni Laderchiani super Acta Sanctorum Crescentii, & Sociorum MM.* in qua absque studio partium, quid uterque ritè, quid secus dicat, perpenditur, & perstringitur abusus, qui nimium invaluit, quo in literariis, & maxime sacris quæstionibus res agitur inter doctos Catholicos convitiis, sarcasmatibus, & calumniis, ut à Summo Pontifice remedium opportunum impleretur pro publica Catholicorum Scriptorum dignitate. In fine referuntur Acta ipsa cum notulis 1709. Hanc etiam Bacchini lucubrationem referunt, & laudant iidem Authores Ephemer. Venet. tom. 3. pag. 191. & pag. 221. usq; ad 251. tanquam insignem, ac luce dignissimam, cum in ea Bacchinus non minus doctrinam, quàm æquitatem, ac modestiam, ut ei semper in more fuit, ostendat.

Epistola de eadem materia. 5. *Epistola D. Virginio Valsechio super Historiam Sanctorum Crescentii, & Sociorum* Italicè scriptam à Marco Antonio Mozzi Canonico Florentino.

De Viis Romanis. 6. *De Viis antiquorum Romanorum per Italiam*, quod tamen opus cum Bacchinus primæva ætate scribere cœpisset, aliis postea operibus intentus minimè absolvit.

Epistolæ Polemicæ. 7. *Lettre cinque in risposta di alcuni libri di Giacomo Piccenino Eretico Calvinista, Ministro della Chiesa di Soglio*; est liber non parvæ molis, ubi illius Hæretici impugnationes in Catholicam fidem eruditè, ac nervosè, SS. Patrum, Sacræ Scripturæ autoritatibus ex ipso Hebraico, & Græco petitis fonte, & quod efficacissimum est, rationibus ex eorundem Hæreticorum quorumcunque præsertim recentiorum principiis desumptis, ad hominem, ut ajunt, penitus dissolvit, & evertit. In iis agitur de sacra Doctrina, sacrisque novi & veteris Testamenti libris, eorumque intelligentia, ac interpretatione; de sacris traditionibus, & de Judice Controversiarum Fidei inter Christianos; ejus autem mens erat integrum Dogmaticæ & Polemicæ Theologiæ cursum eadem methodo absolvere.

Constantii Vindiciæ adversus Germanium. 8. *Epistola* sub nomine *Eleutherii Ilcrini à S. Irene*, ad Ill. mum D. N. contra librum Patris *Germonii* de Hæreticis veterum MSS. corruptoribus pro *D. Petro Constant Monacho* Ord. S. B. P. *Ziegelbauer Hist. P. III.*

nediti Congregationis S. Mauri. Authores Ephemer. Venet. Literat. Ital. tom. 35. pag. 371. „Il Signor Marchese Maffei aveva donato all' Amico Bacchini il libro del P. Germon, e questo ne scrisse quest' Opera, ampiamente, & dottamente confutando; mà veduta la risposta del P. Coustant, ne sospese la pubblicazione, e mandolla al fudetto Signor Marchese, che la fè passare in Francia, e n' ebbe l' approvazione sì dallo stesso P. Coustant, che d' altri Letterati di Parigi, e credesi, che ancora ella sia in Francia. „

9. *Observationes in Regulam S. P. Benedicti, & in Constitutiones Congregationis Casinensis*, est liber in fol. S. Bened. Observaciones in Regulam S. Bened.

10. *Ad Censuras, ob quas Romæ non fuerunt approbatæ literæ quinque contra Picceninum Calvinistam, scriptæ, observationes.* Editæ fuerunt Altorffii (in pago Urensi) sumptibus novæ Societatis, anno 1738. in 4. alia animadversiones criticae.

11. *De Propositionum, & Doctrinarum Dogmaticarum qualificationibus, & rectâ qualificandi ratione, partes tres; Prima* generalia argumenti principia explicat. *Secunda*, singulas quasque Concilii Constantien. in Wicleffi, & Hus articulos, censuras, & quasdam à recentioribus adjunctas regulas excutit. *Tertia*, quibus subsidiis Qualificatorem munitum esse oporteat, exponit. De qualificatione.

Has præterà Bacchini MSS. lucubrations referunt, & expendunt prælaudati Authores Ephemer. Venet. Literat. Ital. sæpè allegato tomo 25. art. XIV. pag. 369. & seqq. quas ipsis eorundem verbis hîc transcribimus. Genealogia Farnesiana.

12. *Scrittura sopra la Genealogia della Ser. ma Casa Farnese descritta dall' Abbate Teodoro di Amagdeno.* Demadèno „Aln. 12. (tom. xxxiv. earund. Ephemer. pag. 308.) della sua vita narransi i „motivi di formare questa Scrittura, „dove anche l' Autore afferma di „averne serbato copia appresso di se; „Altronde però intendiamo, che l' „originale conservasi appresso il Serenissimo di Parma; Per altro certissimo egli è, che l' Amagdeno in quelle „sue Istorie genealogiche afferma cose, „che non hanno, nè haver possono „fondamento veruno ne sù racconti „d' Istoricacci accreditati, ne sù antichi „documenti.

13. *Victorii Presbyteri Antiocheni Interpretatio in Evangelium Marci translata, & Græco in Latinum sermonem* „translata. „Victorii

Diarium itineris in montem Casinum. Responso ad P. Wolff Jesuitam. Defensio Principis Italiae. Historiae Monasterii Polivonensis Tomus 2. Adnotationes in Ughelli Italianam. De jurisprudentia medii aevi. Tractatus de re diplomatica. Variarum dissertationum & collectionum.

14. *Diario del Viaggio à Monte Casimo*: di queste tre Opere dal Signor Muratori ce n' è stata comunicata la notizia.

15. *Scritture due in risposta ad altre del P. Wolff Gesuita* sopra affari politici allor vertenti, à richiesta del Serenissimo di Modena, appresso il quale anche si conservano.

16. *Altra dotta, e lunga Scrittura* à difesa di un Principe d' Italia, à cui era conteso il possesso di Feudo nobilissimo, e riguarde vole, Passò sotto il nome d' un gran Ministro, ora defonto, e ottenne il suo intento.

17. *Tomo 2. dell' Istoria del Monastero di S. Benedetto di Polirone*, L' Autore stesso l' accenna al num. xxvii. della sua vita (Tom. xxxiv. pag. 312.) come anche produce i motivi del non averlo dato alle stampe dopo il primo.

18. *Annotazioni sopra l' Italia sacra dell' Ughello*, Essendo queste scritte in vari fogli quà e là dispersi, non si sa, come con gran rinascimento del loro Autore, e danno della Letteraria Republica, si smarrirono.

19. *Osservazioni in proposito della Giurisprudenza de' Secoli bassi*, cavate dall' attenta lezione degli antichi documenti, de' quali era il Bacchini avido ricercatore, anche queste si perdettero con grave suo spiacere.

20. *Trattato della sincerità, e falsità de' Diplomi*. Questo Trattato è Latinamente scritto, ed è indiritto al prelodato Signor Marchese Maffei, che sebarlo, come cosa singolare, e di cui non v' ha forse altra copia, e come memoria carissima dell' Amico defonto.

Lasciò finalmente il P. Abbate Bacchini molte *Dissertazioni, e Diplomi, ed Atti*, che trascrisse da vari Archivi, ... & alcune raccolte di documenti spettanti all' Istoria Monastica. ... e di questi preziosi tesori egli n' era liberalissimo à studiosi, & amici, molti de' quali ne hanno fatto un assai buon' uso, mà non tutti l' hano corrisposto colla dovuta gratitudine, mentre nè pur lo nominano, dove, e come, dovrebbero per giustizia. Questi documenti con molti suoi scritti doppo la sua morte portati à Roma sono stati riposti frà le cose di molto prezio nella Bibliotheca Vaticana., Ita

illi, sed hæc Bacchini documenta, & lucubrationes, non utique omnia in Vaticana Bibliotheca, sed magnà ex parte alibi nunc reperiuntur.

Inter ea autem, quæ in lucem emittente cogitaverat *Bacchinus*, sed postea aliis emittenda concessit, sunt duo hæc egregia opera.

1. *Opus Historico - Dogmaticum contra Historiam Ecclesiasticam Basnagii.*
2. *Opus Dogmaticum contra nonnullos sui temporis Novatores.*

Reliquit præterea Bacchinus sequentia Opera MSs.

1. *Quæstiones Politico - Morales.*
2. *Scriptum triplex, Italica lingua*, quo demonstratur, Italiae Principes non potuisse, salvâ conscientia, contributionibus, multoque minus debuisse tot, tantisque ab Imperatore, neve à Principum Germaniæ Conventu anno 1692. gravari ad Cæsareum Exercitum in hibernis alendum, est in fol. pagg. integr. 20.

3. *In epistolas divi Hieronymi Notas*. Sunt notæ admodum eruditæ, & ut plurimum historicæ in omnes Epistolas primi Tomi, quæ sunt num. 47. secundum Mariani Victorini collectionem: & in 4. alias secundi Tomi, quarum ultima est ad *Reperium*, sed imperfecta, quia aliquot hujusmodi lucubrationis paginae perierunt: superstitæ autem sunt n. 32. in fol. parvo: Breves quidem plerumque sunt notæ istæ, utpote à Bacchino tunc juvene exercitationis gratiâ compositæ: sed postea amplissimum itemque doctissimum Commentarium seorsim scripsit in Epistolam 3. laudati pr. Tomi ad *Heliodorum*, quæ est *Epitaphium Nepotiani*, & continetur paginis integris n. 16. in fol. magno: Sed nec ista Commentatio est absoluta, pervenit enim tantum ad illa Hieronymi verba: *Hoc idem possumus & de isto dicere, qui Basilicas &c.*

4. *Series Consulorum, Pontificum, & Imperatorum, ad veram Ecclesiasticam Chronologiam, cum nonnullis notis historicis, usque ad annum 1198.* quod Baronius Annales perducit. est opus pagg. integr. num. 50. Hæc tria Bacchini MSs. ipsiusque calamo exarata, fuerunt apud Abbatem Armellinum ex dono D. Hippolyti Pugneti primi ejusdem Bacchini, ex Monachis discipuli, cui ille olim dono dederat, omni auro cunctisque gemmis pretiosiora.

Vitam

Ejus idio-
biogra-
phia.

Vitam suam *Bacchinus* ipse in literas Latinas retulit per eam causam, ut tricesimo volumini Elogiorum Virorum Illustrium Academiae Rossanensis, cujus membrum erat, infereretur, non autem ultra an. 1704. produxit; nam anno insequenti ad Abbatem *Hyacinthum Gemmam* misit; reliquum ejus vitæ ab anno 1704. quod illam *Bacchinus* scribere desiit, usque ad an. 1721. quo obiit, diligentissime prosequuti fuerunt Ephemeridum Venerarum Auctores ex relatione *Ludovici Antonii Muratorii*, D. *Cælestini Lorefice*, Monachi è Congr. Casin. & *Antonii Vallisuerii*. Prodiit verò an. 1723. Venetiis in prædictar. Ephem. Tom. 34. art. xi. pag. 295. Ex quibus plura curiosi delibare poterunt.

XXXI.

DIONYSIUS DE SAINTE-MARTHE.

† 1725.
30. Martii.

Ortu Parisiensis,

IS Lutetiae Parisiorum natus erat 24. Maji anno reparatæ salutis 1650. ex nobili Sanmarthanorum gente tot virorum eruditione & virtute insignium foecundâ nutrice. Patrem habuit *Franciscum de Sainte - Marthe* dominum de *Chandoisem* in Pictonibus, matrem verò *Mariam le Camus* cum stirpis claritate, tum pietate spectabilem. Sortitus animam bonam, pulcher ac decorus aspectu, acer ingenio, & naturâ propensus ad studia, moribusque suavissimis ornatus, parentibus in amore ac deliciis fuit, liberorum natû minimus: hincque effectum est, ut pater in provinciam reversus, ejus infantiae educator & institutor esse voluerit.

à teneris paternâ educatus eurâ,

in Pontileviensi Lyceæ studiis humanioribus finem imponit.

Sub hoc magistro mirum in modum profecit, jamque annum decimum quintum agens idoneus erat potestremis gymnasii literarii studiis. Cumque pater animadverteret mandata teneriori menti femina uberiores fructus habitura, si domesticam culturam exercitatio collegii roboraret, quæsito aliquo gymnasio, in quo pietas simul & literæ docerentur, Pontilevise in tractu Blefensi, quod à Patribus Congregationis S. Mauri regitur, elegit. Illic adolescens non solum noxios huic ætati scopulos effugit; non solum nullâ prorsus aurâ vitiorum afflatus est, sed etiam concessis oblectamentis parum movebatur, gravitatem quandam suavitate temperatam præferens; ita ut eum

focales vulgò *pufillum senem* cognominarent, nec tamen quemquam plus diligerent. Nec summa pietas literarum studiis nocebat, sed ea potius adjuvabat, & vicissim adjuvabatur; ita ut in utroque primas, omnium concessu, facile obtineret.

Absoluto Rhetoricæ cursu, subiit illius mentem mundi fastidium, & solitudinis amor ac Congregationis S. Mauri institutum amplecti statuit. Postquam ad pium consilium & conscientiae moderatoris sententia & avunculi sacerdotis præstantissimi auctoritas, & parentum consensus accesserunt; missus est Redones in monasterium S. Melanii, ubi maxima spe de se concitata, & merito, non sine magno fervore, novitiatus anno, perhonorificè omnibus suffragiis Congregationi S. Mauri adscriptus, vota nuncupavit 12. Augusti 1668.

Præter morem in eodem S. Melanii monasterio relictus, ut novitiis esset exemplo, duos ibi annos post emissam professionem in spirituali exercitatione consumpsit. Inde Cenomanum missus, Rhetoricæ, Philosophiæ, ac Theologiæ, partim in S. Vincentii, partim in B. Mariæ de Cultura monasteriis operam dedit. Post studia literarum, in quibus ejus ingenium mirificè enituit, cum in prævia sacerdotii meditatione annum de more infumisset, sacram hanc dignitatem anno 1678. non sine tremore suscepit, ac eadem pietate semper exercuit, quotidianis sacris nunquam abstinens nisi morbo cogente.

Totus erat in ecclesiasticâ antiquitate investiganda Sammarthanus, sibi hunc in usum græcas hebraicasque literas comparaverat: eum anno 1679. Philoſophiam ac Theologiam docere cogitur: quo munere per undecim annos in monasteriis S. Remigii Rementis, S. Germani à Præatis, ac demum S. Dionysii, summa omnium admiratione perfunctus est. Relegatis enim ex utraque disciplina spinolis & inanibus quætionibus, totus in veri indagatione versabatur: libenter quidem probans in Philosophia & adoptans quidquid recentiorum commentatio reperit: in Theologia autem nova opinionum commenta non molli brachio refellens, sed que purissimis proluens antiquitatis fontibus: ex quibus tantam doctrinæ copiam hauriebat, ut eodem tempore & discipulis in schola differendo, & toti Ecclesiæ pluribus adversus hæ-

Divi Benedicti institutum amplectus,

in S. Melanii Cœnobio spirituali exercitationi, tum feverioribus disciplinis addicitur.

Totus in antiquitatibus ecclesiasticis & linguis originibus deinde fuit.

refes elucubrationibus in lucem editis prodesset.

Præclaræ ejus animi dotes, Collectæ tot laboribus eruditioni cum adjunctæ essent multæ magnæque virtutes, summa in regulæ observatione ac iis omnibus, quæ ad Dei cultum pertinent, religio, propensa & effusa in omnes caritas, mira quædam comitas & affabilitas, quam ne barbarus quidem potuisset non amare, cor rectum, ac non solum fraudis & mendacii inimica probitas, sed etiam astutiæ expers, & nudæ prorsus amica veritatis: æquum erat, ut his gratiæ & naturæ donis, quæ in privata vita non tam utilia tamque actiosa extitissent, latior quidam in aliis regendis campus aperiretur. Eximias ejus dotes prima omnium experta est S. Juliani Turonensis domus, cui Prior concessus est an. 1690. At triennio post, ut satisfaceret magnis potestatibus, quibus in offensionem venerat, abrogata illi dignitas. Sed qui abrogabant, cum id facerent non libenter, ablatum munus aliis honoribus compensarunt, eumque Lutetiam accersitum Bibliothecæ San-Germanensis, & parochiæ intra septa ejusdem monasterii sitæ præfecerunt. Nihil jucundius accidere poterat ingenio legendi ac scribendi studio, jamque illius otii fructus exstiterat anno 1694. vita Cassiodori, cum eum necessitas Congregationi suæ inserviendi Rothomagum eodem anno vocavit, ubi B. Mariæ de Bono Nuntio usque ad annum 1699. ac deinde S. Audoëni monasterium usque ad annum 1705. cum summâ omnium domi forisque approbatione gubernavit. Erat enim & iis carissimus, quos regendos susceperat, & primis urbis, ac præcipuè illustrissimo senatus principi domino de Montholon, quem proxima cognatione attingebat, longè acceptissimus.

Quibus distentus, Videbatur Prioris munus in magno monasterio, ac in magna urbe nihil prorsus loci eruditis *Sanmarthani* laboribus reliquisse. Sed cum natus in literis, vitam sine hoc mentis pabulo ingrati existimaret, novam invenit viam, quâ posset, nihil prorsus de regulæ officiis, nihil de monasterii cura detrahendo, ecclesiasticam etiam utilitatem promovere. Cum enim diligenter lucro apponebat, quidquid à quotidianis muniis supererat otii; tum verò plurimam noctis partem somno eripiebat, lectulo se componens circa horam decimam,

& post matutinas laudes, ad quas vegetus de more secundâ post mediam noctem horâ surgebat, vix semi horam reficiendo corpori infumens. His vigiliis, quas sic per annos 35. sustinuit, debemus vitam S. Gregorii Magni, quam in lucem edidit anno 1697. atque ipsam etiam ejusdem sancti Doctoris operum editionem, quam *Clementi XI.* nuncupavit anno 1705. Intentum huic postremo operi interpellavit necessitas defendendæ editionis operum S. Augustini, qua nonnullis quorundam libellis impugnata, stylum arripuit *Sanmarthanus*, ac strenuè profligavit fictitium in Theologia doctorem, præcipuè verò pseudonymum illum Abbatem Germanam, non magis Augustino quàm Augustini editoribus amicam, in quo damando publicam indignationem, Sedis Apostolicæ judicium confirmavit.

Consumptis in regendo S. Audoëni monasterio sex annis, *Priorem* illum habuit anno 1705. magno suo commodo Parisiensis Alborum-Mantellorum domus, quam ære alieno majorem in modum obstrictam, prudentiâ suâ non parùm levavit. Inde Assistens factus est Præpositi Generalis anno 1708. Tum ei commissa anno 1711. S. Dionysii in Francia, & S. Germani à Pratis anno 1714. monasteria: sed rursus anno 1717. delentibus San-Germanensibus ablatas, San-Dionysianis redditas. In utroque monasterio, cum præcipuam curam in fovenda interiori pietate poneret, non tamen aliarum rerum negligens erat, ut continuata, illo curante & providente, S. Dionysii ædificia, exteriores ædes in monasterio San-Germanensi sub eo extractæ restantur.

At monumentum longè præstantius sibi ipse in omnium suorum animo & memoria erexit. Non enim commissa auctoritate ad suum commodum, sed ad aliorum utilitatem utebatur. Nec metuebat, ne quid de observantia sibi debita decederet, si cum iis, quibus præerat, veluti cum paribus viveret, si se ad eorum ingenium & indolem accommodaret, si preces eorum anteverteret, si precantibus sic annueret, ut beneficium accepisse magis, quàm dedisse videretur. Atque hæc lenitas eo laudabilior, quò ipse sibi durior erat, & austerior; virgineum pudorem, cujus erat custos cautissimus, poenitentiae operibus muniens, & acerrimis vigiliis cilicium & cate-

nas ferreas ad extremum usque morbum adjungens. Aliorum valetudini paterno animo providebat, cum suæ nullam curam gereret. Pauperrimus in omni victu cultique nihil deesse aliis volebat, sed præcipuè in pauperibus sublevandis prolixus erat. Horum nulli misericordiae suæ viscera clauderebat, & cum deesset largiendi facultas, sæpe detractis sibi vestibus, aut munusculis venditis caritatem suam explebat. Hunc illi usum præbuit numisma aureum, summi Pontificis *Clementis XI.* donum: dimittendi sine elemosina pauperis molestiam abstulit. Consentiente omnium de tam eximiis virtutibus fama, duo celeberrima Sanctimonialium monasteria, Calense, & Montis-Martyrum, suum illum Visitatorem summo censensu elegere, tum cum S. Dionysii monasterio iterum præesset.

Jam præfuerat Congregationis S. Mauri comitiis generalibus Reverendus admodum Pater Dominus *Dionysius de Sainte-Marthe* an. 1714. Idem ei honos anno 1720. magno omnium plausu delatus. Sed communi lætitiæ cumulus accessit, cum eum Præpositum Generalem iisdem in comitiis creatum esse nuntiatum est. Nihil de vitæ austeritate detraxit nova dignitas, nihil de animi modestia; idem semper paupertatis amor, eadem in obeundis vitæ regularis exercitationibus diligentia, Hoc unum attulit honoris accessio, ut eximia bene de omnibus merendi voluntas, quæ antea unius monasterii finibus contineri videbatur, tunc multo latius pateret. Accrevit enim cum potestate liberalitas in pauperes: plurimi ex nostris paternum illius animum in remotissimis provinciis senserunt, indefessum laborem ac summum in fovenda pace, in pietate & literis promovendis tota Congregatio persensit.

Pacis Ecclesiæ adeò studiosus fuit, ut ejus conciliandæ gratia nihil non tentaverit, assiduis orationibus crebrisque suspiriis cœlum pulsaverit, pro eâ obtinenda mori paratissimus, si illam hac via consequi potuisset, sed in tanti boni expectatione rebus humanis ademptus est.

Plurimis pro gloria Dei & pro Congregatione sua laboribus perfundus, insenuerat vir sanctus, spēsque erat omnibus Religiosis fore, ut ejus præsentia diutius fruerentur; longiorem

quippe vitam polliceri videbatur huic firma corporis valetudo, qua ferè semper usus fuerat, inde summa in victu temperantia, & eximius animi vigor, quo strenuè muneris sui partes omnes implebat, cum ineunte anno 1725. gravi epiphorâ vexari coepit. Cui malo ut aliquod lenimen afferret, vix adduci potuit; medicorum tamen consilio, ac seniorum assistentium precibus acquiescens carni esumptus morali quantulum adhibuit, donec sacro adveniente Quadragesimæ tempore, hoc poenitentiae stadium magno fervore ingressus est. At acrius vellit humore, acutissimâ febre correptus lecto decumbere cogitur octavo idus Martii, paucisque inde elapsis diebus cum morbus ingravesceret, exomologesi facta, sacro prius infirmorum oleo, tum pretioso Domini corporis viatico ritè munitus est; quod erectâ in Deum spe, summa fide ac pietate percepit, frequenti monachorum corona circumstante.

Quanto apud omnes in pretio esset, vulgatus per urbem morbus ejus declaravit, nam statim ex omni parte accurrerunt plurimi nobiles ac primarii viri, qui carissimum sibi ægrotum inviserent, suamque de morbi ejus eventu anxietatem testarentur. At ille ferena fronte omnes excipere, pro officiosis eorum obsequiis humilimas referre gratias, & tranquillitate sua tristitiam omnium lenire; securus sui, suorum verò sollicitus præfentes illos ac mærentes blandis verbis solabatur, ac bono animo esse jubebat; nihil illo docilius, nihil obsequentius fuit relicta medicis & aliis sibi ministrantibus valetudinis suæ curandæ libera potestate, dulcibus vel amaribus, lenibus aut asperis medicamentis æquè facilem se præbuit, soli Deo intentus psalmorum recitatione ac piolum lectione librorum spem suam in ipsum nutriebat, amorem accendebat ad cælestem patriam anhelans, & si quando, invalescente febre, delirio tantisper teneretur, si de Deo loquentem quempiam audiret, continuo ad se redibat, & quanto ipso fruendi desiderio teneretur, ostendebat, prolatis illis versiculis: *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus. In te Domine speravi, non confundar in æternum.*

Viribus sensim deficientibus, dissolutionem sui corporis imminere sentiens

Præclaræ ejus animi dotes,

ad varia eum officia provehunt.

Quibus distentus,

nihil de studiis remittit,

Præcipuè in pauperes caritatem explebat.

Præpositus generalis an. 1720. electus

nihil de animi modestia detrahit.

Pacis Ecclesiæ studiosus,

præclara multa gessit.

Ad extremum epiphorâ febrique correptus morali se parat.

invisentes & mærentes solatur ipse,

ac denique animam Creatori suo reddidit 30. Martii 1729.

tiens, sereno vultu, læta facie, tranquilla mente mortem aspexit, *cupiens dissolvi & esse cum Christo*; at prius purgatâ denuò conscientia, divinis epulis iterum refici voluit, quò confidentiùs ad supremi tribunal iudicis se susteret cum salutis suæ pignore, quod dum præstolatur, è lecto surgere, & vestes induere tentavit, ut Christum ad se venientem pronus adoraret, at secus suadente morbo in sella saltem reponi voluit, ut quo decentiori poterat modo, Deum ac Dominum suum exciperet: cùmque in tanti beneficii meditatione quievisset aliquantulum, animam placidissimè, uti vixerat, exhalavit mane circa horam septimam mediatam, Martii die 30. feria sexta Parasceves, quâ Christi pro nobis in cruce morientis Mysteria veneratur Ecclesia anno 1725. ætatis suæ 75. regiminis 5.

Luctus & funebres honores. *Consternati animo præsentibus illicò in lacrymas erupere, & unusquisque Patrem optimum, Superiorem beneficentissimum, amicum fidelissimum sibi ereptum ingemuit. Luxit universa Congregatio caput suum dignissimum extinctum, decus & ornamentum sibi ablatum, porrò virum de se optimè meritum. Doluere tandem, quotquot ejus familiaritate ac consuetudine usi fuerant. Exequiæ die sequenti ad vesperam plurimorum nobilium ac procerum virorum tum secularium tum ecclesiasticorum, cunctorum Ordinum religiosorum coetu, frequentique populi concursu celebratæ sunt. Cui insuper pleræque familiaris religiosæ in templis suis iusta persolverunt. Corpus in choro facelli interioris B. M. honorificè conditum jacet.*

Ingenii monumenta. *Plura scripsit tum Latino tum Gallico idiomate, quibus nomen suum ac famam posteritati consecravit. Gallica sunt:*

- Gallica.
- 1.) *Traité de la Confession contre les erreurs des Calvinistes*, imprimé à Paris en 1685. dédié à Mr Bossuet Evêque de Meaux.
  - 2.) *Reponse aux plaintes des Protestans*, touchant la prétendue persécution, en 1688. dédiée à Mr Harlai Archevêque de Paris.
  - 3.) *Entretiens touchant l'entreprise du Prince d'Orange sur l'Angleterre*, en 1689. au Roy d'Angleterre.
  - 4.) *Oraison funebre de Madame de Bethune*, Abbéssé de Beaumont-les-Tours, prononcée dans l'église de

ce nom, lors qu'il estoit prieur de St Julien.

- 5.) *La Vie de Cassiodore*, Chancelier de Theodoric Roy d'Italie, & ensuite Abbé de Viviers, en 1694. chez Roullard avec des notes.
- 6.) *La Vie de Saint Gregoire le Grand Pape*, imprimée à Rouen en 1697. chez la veuve de Louis Behourt. Elle est partagée en quatre livres.
- 7.) *Reflexions sur la lettre d'un Abbé d'Allemagne aux RR. PP. Benedictins de la Congregation de St Maur*, sur leur dernier tome de l'édition de St Augustin, in 12. 1699.
- 8.) *Lettre à un Docteur de Sorbonne*, touchant le Memoire d'un Docteur en Theologie, adressé à MM. les Prélats de France, contre les Benedictins, in 12. 1699.
- 9.) *Ipsi quoque 4. epistolæ adversus R.P. Armandum - Johannem le Bouthillier de Rancé Trappensem Abbatem à pluribus adscriptæ sunt, acres quidem illæ & mordaces, sed polito & eleganti stylo conscriptæ: editæ sunt an. 1692. & alia quinta adversus eundem anno seq. V. d. m. inquit Biographus, cùm se earum negaverit auctorem, illas ipsi attribuere non audent. De his tamen ita Philipp. le Cerf (c) En 1692. le R.P. de SAINTE-MARTHE fit imprimer quatre Lettres contre le traité des devoirs de la vie monastique du célèbre Dom Armand de Rancé Abbé de la Trape: Ces lettres imprimées à Amsterdam, ou plus véritablement à Tours, ont eu assez grand cours & ont été fort goûtées. . . Il en parut une 5. l'année suivante, imprimée à Cologne, mais elle ne fut pas aussi bien reçue que les premières. Mr. Tiers refuta cet Ecrit dans l'infame libelle, qui a pour titre: Apologie de Mr l'Abbé de la Trape contre les calomnies du P. de Sainte-Marthe. Cet écrit fut imprimé à Grenoble, & supprimé par le crédit du General des Chartreux.*
- 10.) *S. GREGORII MAGNI Opera omnia notis & dissertationibus illustrata*. Voll. iv. in fol. Parisiis ex officina Claudii Rigaut A. 1705. Inscripta ea Sammarthanus CLEMENTI XI. P. Tomum verò I. eruditâ exornavit præfatione, in qua prius expositis sui instituti rationibus, disertè ostendit, quantâ puritate D. Gregorii doctrina emineat, quantumque conferat ad confutandos Manichæo-

(c) Le Cerf Biblioth. pag. 464.

chæorum, Arianorum, Nestorianorum, Eutichianorum, Pelagianorum, Quietistarum &c. errores; Qualis ejus fuerit sententia de beatitudine Sanctorum, de purgatorio, de duratione pœnarum inferni, & de ejusmodi materiis polemicis.

- 11.) *GALLIÆ CHRISTIANÆ editio nova, seu Historia omnium Galliæ Ecclesiarum*. Quod opus jam diu à doctissimis sui nominis & generis Viris quatuor tomis editum, denuò hortante Clero aggressus est Sammarthanus, symbolas conferentibus aliis ejusdem Congregationis Viris doctissimis, D. Stephano de Laura, Claudio Bohier, Edmundo Martene, Ursino Durand, Bartholomæo Petit de la Croix, Felice Hodin, Joanne Thiroux, Benedicto du Clou, & præcæteris Claudio Etienneot. Hujus porrò operis volumen primum Parisiis in lucem prodiit anno 1716. Tria sequentia typis regis impressa fuerunt annis 1720. 1725. & 1728. in quo postremo præfixa visitur Sammarthani effigies cum ipsius vitæ synopsis. Tomus V. prodiit 1731. sextus 1739. septimus & octavus A. 1744. nonus & decimus 1751. Confer. Le Cerf *Bibl. Hist. Crit. pag. 458.* & Kappius in *Dissert. de ratione, quâ Germani merita sua in studium Hist. amplificare possunt pag. XVI.* ubi inter desiderata reponit Germaniam sacram ad modum Galliæ Christianæ, quam laudat, elaborandam, & diplomatibus, quoad ejus fieri poterit, aliisque fide dignis testimoniis confirmandam.

XXXII.

† 1728. 15. Julii. MATTHÆUS PETIT-DIDIER

Ipsius elogium. **C**ongregationis SS. Vitoni & Hidulphi Præses Generalis, Episcopus Macranensis, nec non SS. mi D. N. Benedicti Papæ XIII. Prælatus assistens. Vir gemino Religionis & bonarum artium cultu ornatissimus, sublimis Theologus, exercitatus Historicus, suis in argumentis solidus, severus pariter ac ferus & operosus, Catholicæque Religionis veritatum cumprimis, & sui instituti rationum propugnator zelosissimus. Hanc ille mortalitatis vallem adiit in S. Nicolai Lotharingiæ oppido die xviii. Decembris an. 1659. Humanioribus literis in Collegio PP. Soc. Jesu, quod Nancæi est, maturè

Natales,

(d) Præses. in tom. II. Opp. S. Basilii.

instructus, ætatis anno xvi. necdum professio completo, Christi 1675. Monasterium S. Michaëlis Ordinis S. Benedicti die 18. Maji ingressus est: ubi revoluto probationis intervallo Nonis Junii an. 1676. solemnioribus votis Religioni sese obstrinxit.

Studiis Philosophicis & Theologicis ibidem summa cum laude decursis brevi ex discipulo Magister audiit, à Capitulo Generali suæ Congregationis anno 1682. cùm necdum Diaconus esset, ad Philosophiam & Theologiam suis concellitis prælegendam deitatus. Utrâque spartâ feliciter expletâ, mox cuidam Religiosorum doctrinâ signiorum sodalitiis præfectus, cœpit cum iisdem sanctorum Ecclesiæ Patrum Scripta discutere. Cujus quidem communis studii & laboris fructum uberrimum in publicum derivârunt tria egregia volumina in Bibliothecam Ecclesiasticam Eliæ Dupinii edita hoc titulo: *Remarques sur la Bibliothèque Ecclesiastique de M. Dupin*. . . Parisiis Tom. I. anno 1691. II. anno 1692. & III. anno 1693. in 8. JULIANUS GARNIER (d) *eximium* vocat opus adversus multos Ludovici Dupinii errores conscriptum.

Sequenti anno duo alia opuscula Apologia apologetica tacito nomine edidisse Epistolam ad Provinciam apud Foppens anno 1697. in 8. Verum quia à perverso quodam genio, variis centonibus superfluis, flagitiosè opus conspurcatum fuerat, istud à se removit scripto quopiam Romæ die 30. Septembris anno 1726. publicato.

Circa annum 1698. tres edidit *Deductiones Juridico-historicas*, quas Galliarum Brochures nuncupant, in causa controversæ Benedictinorum proœdriæ in congressibus, processionibus & aliis Lotharingiæ publicis actibus.

Anno 1699. Vindicias opposuit in Censuris Officialis Curiae Tullenensis raratione curarum parochialium in Lotharingiæ vicis, quos vernacula *Veroncourt & Horcey* nuncupant.

Iisdem ferè temporibus publici Juris fecit *Dissertationes Historico-Critico-Chronologicas in Vetus Testamentum*. Similes quoque in novum adornaverat, quæ hactenus ineditæ Eruditorum vota fatigant.

Anno 1699. kal. Augusti electus Abbas fuerat canonicè quidem in Abbatem incly-

incltyti Coenobii, quod vulgus *Bonson ville* appellat, sed quia Serenissimus Lotharingae Dux Fratri suo *Francisco* Abbatiam hanc tradiderat in commendam, electio effectu suo caruit.

Neque tamen ille caruit comeritâ dignitate, siquidem anno 1715. die 28. Septembris Senonensis Abbas renuntiatus, post diuturniores cum ejus loci devolutario Antistite lites, tandem unâ cum Abbatiali regimine summos etiam in sua Congregatione honores fortitus est.

Summi Pontificis infallibilitatem propugnat.

Turbulento autem hoc tempore, quò immane quantum in vicinas regiones grassabatur *Jansenismus*, novum veluti obortum sydus in summâ Sedis subsidium illucescens *Mathæus* suæ eruditionis jubare cœcutientes animos non modicè perfulsit, edito Tractatu de Infallibilitate Summi Pontificis hoc titulo: *Traité de l'infalibilité du Pape* Luxemburgit. *Andræa Chevalier* anno 1724. in 12. Qui Tractatus jussu Pontificis Maximi Benedicti XIII. in linguam Italicam translatus, subinde in Germanorum Theologorum gratiam Latinitate donatus fuit per *P. Gallum Cartier* Benedictinum, typis excusus fuit Augustæ Vindel. anno 1727.

Concili Constantiensis mentem discutit.

Paulò post orbi erudito suæ doctrinæ radios insperfit, edito alio opusculo, in quo nominatim discutit, quid Concilium Constantiense, & principes Theologi de infallibilitate Summi Pontificis senserint, hoc titulo: *Dissertation historique & theologique, dans laquelle on examine, quel a été le sentiment du Concile de Constance, & des principaux Theologiens, qui y ont assisté, sur l'autorité du Pape & sur son infalibilité.* . . . id est: *Dissertatio Historico-Theologica, in qua examinatur, quæ mens & sententia fuerit Concilii Constantiensis, & præcipuorum, qui eidem interfuerunt, Theologorum, de auctoritate & infallibilitate Summi Pontificis.* Luxemburg apud *Andream Chevalier* in 12. an. 1724.

Romam accitus variis cumulatur honoribus.

His expletis, iter Romam corripuit anno 1725. ubi à Summo Pontifice BENEDICTO XIII. magnis favoribus cumulatus fuit. Oculatus enim meritorum ipsius censor SS. Pontifex eidem non modò Abbatiam controversam Decreto Apostolico adscripsit, sed anno 1726. Episcopum Macranensem in partibus infidelium, ac summæ Sedis Prælacum Assistentem creavit;

Quin sacrum Benedictionis munus Pontifex ipse eidem impertiri dignatus, collatâ pretiosâ infulâ in hæc verba affatus est: *Quia intinxisisti calammum pro summa Sede, ipsa Sedes sancta te remunerat.*

Personalibus hisce gratiis & favoribus, ad cumulum quoque Pontifex addidit indultum Apostolicum, quo Electionem Abbatiae Senonensis liberam fore in perpetuum decernit.

Româ in Lotharingiam redux, ac sibi restitutus, præclarum quoddam opusculum pro defensione summæ Sedis suo è penu protulit hæc inscriptione: *Justification de la Morale & de la discipline de Rome, & de toute l'Italie, contre un livre anonyme, qui a pour titre: La Morale des Jesuites, & la Constitution Unigenitus comparée à la Morale des Payens.* id est: *Defensio moralis doctrinæ & disciplinæ Urbis Romanæ, totiusque Italiæ adversus Anonymi librum, cui titulus: Moralis doctrina Jesuitarum & Constitutio UNIGENITUS cum Gentilium Ethica in comparatione conjunguntur.* An. 1727. in 12.

Inde redit pro summa Sede pugnat.

Demùm post exantlatos pro Deo, pro Ecclesia, pro Ordine, pro Republica tot egregios labores, corporis ergastulo solutus est die 15. Julii 1728. Julii in sua Ecclesia perhonorificè sepultus.

Reliquit verò præter laudatas lucubrationes, fasciculum benè spissum collectaneorum ex S. Augustino. Aliud item tentamen continens *Animadversiones* in Opus R. P. *B. uni* Oratorii cœtus Presbyteri de *Liturgiis*. Analecta quoque ex SS. Patribus majori operi elaborando adaptavit; quæ imperfecta licet & affecta solum fuerint, nihilo tamen minùs optandum, ut aliquando in lucem prodeant. Nam quemadmodum *Apellis* tabulæ quamquam ruditer tantum adumbratæ in pretio apud veros Censores fuere, ita virorum magnorum opera utut impolita suis Auctoribus dedecori non sunt; præsertim si manus ingeniosa edendo partui obstetrix accesserit. Conferatur *Moreri* Dictionarium edit. Basileensis de anno 1732. ubi insignes excelli ejus animi dotes brevi elogio expressas, hisce verbis insinuat: *Dom Petit - Didier étoit grand Theologien, fort en raisonnement, serieux, severe, laborieux; il avoit possédé les premières dignités de sa Congregation, & les avoit remplies avec honneur; il étoit véritablement*

Opera posthuma.

Insignes animi dotes.

tablement pénétré des vérités de la Religion, & très attaché aux devoirs de son état. Ex Symbolis V. C. P. Oliverii Legipontii.

XXXIII.

CORBINIANUS KHAMM

† 1730. 8. Maji.

Ejus Natalis,

Imperialis ad Ss. Udalricum & Afram Augustæ Vindelicorum monasterii Coenobita benè doctus, Philosophus, Theologus, Canonista & Historicus de orbe literario optimè meritus, ob insignem etiam religionis zelum maxime commendandus. Natus is Zusalma in Suevia A. 1645. die xxv. Januarii, ob præclaram indolem & animam quam fortitus erat bonam ad studia literarum à parentibus maturè destinatus, per omnes ferè classes primas tulit. Sed parum illi erat inter doctrinæ æmulos eminere, nisi sacratoris pariter vitæ sectatores æmuletur. Quare mundo huic immundo vix salutato, mox nuntium misit, anno ætatis xvii. monasterium Sant-Udalricianum Augustæ ingressus; ubi exacto cum eximia fervoris & observantiæ regularis laude tyrociniò, Divi Benedicti normæ sacramentum dixit A. 1663. vi. Idus Sept. Eximia Religiosi juvenis talenta admirati Superiores, sollicitè providerunt, ut ea per amplius excoleret. Missus proinde ad diversa severiorum disciplinarum emporia, pretiosis omnigenarum Scientiarum mercibus ditatus domum rediit, easque domesticis æquè ac exteris deinceps communes fecit. Sacerdotio namque A. 1669. vi. Januarii initiatus, primùm Abbatia Campidonensi Professoris Philosophiæ ac Theologiæ munus sustinuit, adeò felici doctrinæ & virtutis nexu, ut simul animarum curæ Ginzburgi præpositus, boni Pastoris officio integerrimè satisfecerit. Inde domum revocatus, ut spiritum illum, cui Ss. P. *Benedictus* servivit, in religiosis tyronibus excitaret, tales efformavit Viros, qui eidem in arduo hoc munere ex merito succederent; quos inter nominare sufficit *Wilibaldum* ejusdem loci postea Abbatem æternâ memoriâ dignum. Quantum verò & ore & calamo rempublicam literariam illustraverit *Khamm*, testes ultrò se ingerunt tum domestici, tum exteri Religiosi, quos ille è cathedra in Theologicis æquè ac Philosophicis & Ss. Canonibus per aliquot lustra solerter ac solidè instituit. Sexagenario major primùm docendi finem fecit, subinde religiosi

professio,

studia,

professura,

officia,

illius cœtus *Subprior* designatus, & Confessarius. Ne verò animus adhuclabores vegetus, & ingenium laboribus assue-literarii, tum, inter ipsa vitæ contemplativæ negotia otari videretur, opus orfus est Historico - Chronologicum, laboris haud exigui, *Hierarchiam* nempe *Augustanam* quatuor Tomis in 4. distinctam, quæ Ecclesiarum tum secularium, cum Regularium amplissimæ illius Dicecefeos Foundationes, Progressus, Fata, Prærogativas, & Jura, Viròsque Illustres stylo non minùs disertò, quàm modesto, rei historicæ ac literariæ Cultoribus exhibet. Fatiscen-tibus demùm præ senio viribus per duos fermè annos lecto affixus jacuit, dum tandem apoplexiâ tactus die VIII. Maji A. 1730. spiritum Deo reddidit, ætatis 86. Religiosæ Professionis 67. Sacerdotii 61. Verè olor laureatus, & *Simeon justus*. Famam laborésque Viri loquuntur variæ ex omni ferè facultate lucubrationes, quas edidit, videlicet:

obitus.

1. Quæstiones disputatæ ex Logica. ingenii *Augustæ Vindelicorum.* an. 1675. in 8. monumenta.
2. Ex libro primo Physicæ Auscultationis, 1675.
3. Ex libro secundo Physicæ Auscult. *ibid.* 1676.
4. De anima. *ibidem.* 1676. in 8. cum symbolis.
5. Animadversiones in Vindicias Kempenses. *Augustæ Vindel.* 1677. in 4.
6. Medicina spiritualis, seu Tractatus de Censuris Ecclesiasticis in genere. *ibid.* 1679. in 8. Quo in opere multifaria authoris ex morali scientia & Ss. Canonum eruditio collecta elucescit.
7. Veritas manifestata pro autoritate R. mi *P. Thomæ Turci* Magistri Generalis Ord. Prædicatorum circa prædeterminationem physicam &c. *Altorsii ad vineas.* 1682. in 4.
8. Prædeterminationis Physicæ nucleus. 1683.
9. Prolegomena Logicæ, adjunctis ex eadem selectis thesibus. *Aug. Vind.* 1691. in 8.
10. Ex Prolegomenis Logicæ pars altera. 1692. in 8.
11. Intellectus triumphans. *ibid.* 1692. in 8.
12. Epitome Canonico - moralis, de Legibus, Jure & Justitia. *Augustæ Vind.* 1693. in 8.
13. Excommunicatio Violatorum Afyli Ecclesiastici dilucidata, cum Aphorismis selectis ex universâ arte medica. *ibid.* 1694. in 8.
14. Phar-

14. Pharmacopœia Augustana, medicinis spiritualibus instructa adjunctis Aphorismis ex universa arte medicâ, id est, Tractatus de Censuris Ecclesiasticis in specie, ubi *Excommunicatio Violatorum asyli* recusa. Aug. 1696. in 8. *Hæc Pharmacopœia*, inquit Franc. Mezger, *in comparatione spiritualium medicamentorum tam dextrè permiscet utile dulci, ut non minus antidota, quam alexipharmaca efficacissima contineat.*

15. *Compendium Philosophiæ universæ*. 1697. opus gratiori exponendi methodo, amœniori que scribendi ac deducendi stylo elaboratum.

16. *Summulae Logices*, quæ non sine maximo docentium æquè ac discipulorum adjumento manibus passim teruntur. Aug. Vind. 1698. in 8.

Hierarchia Augustana.

17. *Hierarchia Augustana* seu Chronologia Ecclesiastica Diocesis Augustanæ quadripartita, cujus *Pars I. Cathedralis* de Episcopis, Proëpiscopis, Præpositis, Decanis & Canonicis Ecclesiæ Cathedralis. *Pars II. Collegialis*, de Præpositis, Decanis, & Canonicis Ecclesiarum Collegiatarum: Cui præmittitur auctarium Partis I. De principali & exempta Elvacensi Ecclesia, ac de Ordinis Teutonici Commendis. *Pars III. Regularis* de Monasteriis ac Collegiis, eorumque Abbatibus & Præpositis, necnon de Equestri Ordine Hierosolymitano, ejusque Erdlingenfi Commenda. *Pars IV.* agit de Canonicorum Regularium origine, eorumque cum Monachis Benedictinis controversiâ; ubi & de Monialium Ord. S. Benedicti, Canonifarum secularium, ac Virginum Anglicarum primævâ origine & propagatione. . . Aug. Vind. 1709. & seq. Tom. IV. in 4.

18. Ejusdem operis defensio censoria *ibid.* 1712. in 4. . . Item *Relatio Historica* de origine & propagatione Instituti Virginum Anglicanarum. *Monachii* 1717. in 4. Plura reliquit in manuscriptis historica, quæ ut aliquando in lucem proferantur, optant eruditi. . . *Ex symbolis P. Oliverii Le-gipontii.*

XXXIV.

CAROLUS MEICHELBECKIUS

† 1734.
2. April.
ætat. 65.

Benedicto - Burani in Bavaria
Cœnobii Monachus.

I.
Ejus na-
tales, e-

Magni nominis Historiographus,
alter Bojariæ Livius, & vene-
randæ antiquitatis Illustrator felicissi-

mus. . . Orbem primùm aspexit O-berndorffii in Algoiâ haud ignobili Diocesis Augustanæ municipio honestis quidem, sed piâ magis conversatione, quàm divite censu commendandis parentibus anno 1669. die 29. Maji natus, nomen *Joannis Georgii* in sacro fonte fortitus. Vix octavum ætatis annum expleverat, cum ad Benedicto - Buranum Monasterium, ut primis literarum & Musicæ elementis imbueretur, à patre ductus fuit. Quadriennio ibi summo cum fructu in trivialibus exacto anno 1681. ad Monacense Gymnasium humanioribus Musis operam daturus secessit, ubi ea præclari ingenii & virtutis specimina edidit, ut inter alumnos Seminarii D. Gregorii M. relatus fuerit. Talis verò cum esset, anno 1687. in chorum Benedicto - Buranum facilè receptus fuit, ac paulò post ad communem novitium in Prisingensi Monasterio tum consistentem directus fuit, quo sub solerti disciplinâ Ven. P. *Ægidii Kibler* Andecensis laudabilissimè exacto, demùm votorum suorum terminum die 21. Decembris anno 1688. per sacram professionem, noménque *Caroli*, quod inter suos magnum ipse redderet, adeptus est.

Posteaquam biennium in Schyrensi Monasterio Studiis Philosophicis impendisset, anno 1691. ad Universitatem Salisburgensem missus, Theologiæ & sacrorum Canonum placita, fructu spei de se conceptæ ubertim correspondente excepit. Deinde anno 1694. Presbyteratu cum curâ animarum Augustæ insignitus, Salisburgum denuo repetiit, ibique Capellani munere in illustri Montis Monialium Parthenone functus est. Ad Monasterium reversus an. 1696. primùm Bibliothecæ curam, dein etiam S. Anastasiæ custodiam in se suscepit. Contigit interea ut anno 1697. Celsiss. S. R. I. Princeps & Episcopus Frisingensis *Joannes Franciscus Parnasso* Frisingensi Musas diu exules postliminio restituere intenderet, quas haud aliunde placuit accersere, quàm ab Ordine Divi Patriarchæ Benedicti, maxime quòd prudentissimus Princeps probè nôisset, eas primitus ab ipsis Episcopatus exordiis cum Monachis Sedi huic feliciter immigrâsse. *Carolo* proinde nostro in recens erecto Gymnasio classis Syntaxeos omnium primò credita fuit. Et sanè eo in munere non latias tantùm sed & grajas sibi Musas

II.
Altiora
studia &
munia.

Musas magnoperè devinxit, dum ut hæ quoque in Scholas Frisingenses introducerentur autor fuit. *Nec certè cassos est passus Apollo labores.* Ea enim discipulis suis sanctiorum morum & scientiarum instillavit principia, ut multos variis Religionibus sacris adscriptos, non sine solatio viderit, alios verò ad honorum gradus evedtos, quosdam sublimibus insulis, unum etiam Episcopalibus, decoratos venerari licuerit.

III.
Philosophiam &
mox Theologiam docet.

Quanti Carolum jam tum temporis Celsiss. Prin. *Joan. Franciscus*, verus literarum & Literatorum Mæcenas fecerit, vel inde colligere licet, quòd illum non solum frequentius Mensæ Episcopali, sed & dum per otium à scholis licebat, viæ comitem in variis tum episcopalis muneris, tum animi causâ institutis excursionibus adhibuerit. Sed prodroma hæc tantùm signa erant propensioris benevolentiae, quâ eum Princeps postea profecutus est. Quadriennio Frisingæ exacto, philosophicarum post hac scientiarum fontes Religiosæ juventuti in communi Congr. Benedicto - Bavaricæ studio tunc temporis Rotæ ad Oenum erecto aperuit. *Cursu*, ut vocant, *Philosophico* alterâ jam vice absoluto, Cathedram conscendit Theologicam ad Monasterium Benedicto - Buranum eo tempore translata. Eruditissimæ sunt *Exercitationes Menstruæ*, quas tum temporis disputationi & luci publicæ exposuit. Philosophicas enim & Theologico-Speculativas subtilitates quæstionibus Dogmaticis, Historicis, Criticis & curiosis sic temperavit, ut ad usum & voluptatem etiam essent iis, quibus non tam Scholarum tricæ, quàm sincerior Eruditio & Historiæ tum Ecclesiasticæ, tum Monasticæ notitia cordi & curæ essent.

IV.
Fit Historicus suæ Congreg.

Sed prodidit hoc ipso facto suum in studia Historica animum *Carolus*, idque consecutus est, ut anno 1708. demandata illi fuerit provincia profecuti Annales Congregationis Benedictino - Bavaricæ à R. mo D. *Gregorio Schyrensi* Abbate ceptos, dein à Cl. P. *Petro Guettrather* Ss. Canonum Professore, postea Tegernseensi Abbate ad Capitulum sextum an. 1698. coactum productos. Ergo cathedræ quidem Theologicæ valedixit *Carolus*, nec scribendis tantùm Congregationis suæ, sed & gerendis deinceps admotus fuit, *Notarii Publici* munere auctus. Longum foret enarrare sin-

gula, quæ ab eo tempore sudavit nôster & alfit; neque vacat in hunc campum latius excurrere. Id unum dicere liceat, vix ullum fuisse negotium gravioris momenti, in quo *Caroli* consilium aut manum non adhibuerint RR. illius Sodalitii Præsides.

V.
Archivum Benedicto-Buranum instruit.

Dum hisce pro bono publico curis occupatur *Carolus*, non minores pro Monasterii sui emolumento impendit. Quod hucusque ausus fuerat tentare nemo, interrito ille animo aggressus, dissipatum omninò dispersumque ac confusum per funestas temporum injurias Monasterii Charthophylacium invicto labore ab interitu vindicavit, mille pretiosissimis & ultra instrumentis, diplomatibus, membranarum, codicibus alta nocte & ipsa magnam partem oblivione sepultis, in lucem usumque protractis, & in pulcherrimum ordinem, quem deinceps doctissimi etiam Viri & insulati Præsules laudârunt ac imitati sunt, dispositis. Sanè Eruditissimus *Pezius* Archivum hoc *immortalibus Præfecti sui Caroli laboribus scitissimè ordinatum* suspexit, dum illud cum Bibliotheca anno 1717. hinc præsens ipse oculis lustraret.

VI.
Illudque Tomis IV. descript.

Amplam satis hanc diversissimarum materiarum segetem 431. cistulas implentem quatuor deinde Tomis ita complexus est, ut in iis, quidquid five juris five eruditæ antiquitatis Monasterium hoc possidet, & inventu facile sit, & lectu jucundum. Quantâ porrò judicii maturitate in eo opere versatus fuerit, quàm solidis singula argumentis ex ipsis caussarum visceribus & chartis autographis firmaverit, quantâ luce dubia & obscura illustrârit, quàm utiles animadversiones, & optima quæque consilia passim insperferit, maximo sanè suo commodo experiuntur ejus loci cœnobitæ. His rebus ita illustrandis non parum contulit insignis illa, qua *Carolus* pollebat, Historiæ Boicæ peritia, ex quâ sicuti ex rebus domesticis non exiguam lucem foenerabatur, sic etiam ex his ipsis eandem quoque non mediocriter illustrabat. Inde paulatim Viri fama crederere, & multorum ore celebrari.

VII.
Legato Hannoverano innotescit.

Neque latuit hæc illos, qui tunc rerum in Bojaria potiebantur. Inde factum, ut anno 1709 ab Administratione Cæsareâ vocaretur Monachium, cum Excell. D. *de Schrader* Sereniss. Electoris Hannoverani itémque Magnæ Britanniæ Regis Consiliario intimo *de origine Guelphorum*, eorumque genuinis insignibus, quæ is in Bojaria

investigare jussus fuerat, acturus. Præstitit Carolus quod potuit, fontemque indicavit Legato, ex quo uberiores haurire notitiam posset. Ille vicissim Carolus bis suam ad mensam lautissimè habitum pretiosoque Numismate in sui Regis memoriam donatum summam humanitate profecutus est. Nec tamen adeò Historicis sese studiis immerferat Carolus, ut ad Theologica subinde non rediret, dum ferebat occasio. Inde labente adhuc eodem anno pestiferum cujusdam * Apostatae libellum brevi quidem, sed magno rationum pondere confutavit. Ita quidem ut infelix hic transfuga relicti Lutheri castris ad gremium S. Matris Ecclesiæ redierit.

* Senferum Apostatam re-ducit.

VIII. Passionem S. Anastasiæ edit.

Ut honorem cultumque D. Martyris Anastasiæ sui Monasterii Patronæ, cui adictissimus erat Carolus, promoveret latius, an. 1710. Historiam Passionis & Translationis ejusdem Divæ vernaculâ conscriptam typis Monacensibus in lucem dedit, eamque plurimis locis auctam & emendatam eam induit formam, ut partem hunc sui quodammodo juris sibi que proprium fecisse videatur. Ceterum præmiserat jam annis abhinc aliquot ejusdem S. Martyris officium, quod vocant, *parvum*, metris sanè floridis illigatum, additis litanis piisque precibus. Sed ejusdem Divæ cultum vel maximè promovit, dum illustri Parthenoni Holzensi O. S. B. eam Romam impetravit gratiam, ut dictæ moniales festivam illius Sanctæ commemorationem sub ritu duplici 2. Class. celebrare possent. Causam ejusdem rei ipse author in Chronico Benedicto - Burano ad annum 1718. fusiùs enarrat. Similes gratias permultas aliæ Abbatiales & Parochiales Ecclesiæ, agente Carolo, Romam impetrarunt.

IX. Romam mittitur.

Sicut autem R. mo Abbati Benedicto - Burano Magno in plerisque negotiis pro monasterio conficiendis P. Caroli operam uti placuit, ita eandem quoque in causâ quadam gravissima, quæ multo jam tempore fervido ex utraque ardore tum in Frisingensi, cum in Monacensi Consilio Ecclesiastico agitata, demumque Romam ad supremum Orbis Christiani Tribunal deducta fuerat, adhibere statuit. Igitur an. 1712. ad Urbem missus Carolus 24. Octobris ibidem appulit. Sensit brevi quam necessarius illi esset. Adeò jam apud plurimos adversa Benedicto - Buranis præjudicia invaluerant. Advocati Romani cetera viri sanè juris consul-

tissimi, quibus ea ab ipsis Benedicto - Buranis causa erat commissa, non adeò tamen feliciter eam penetrasse videbantur, ut sat validè adversarios retundere possent. Ergo opus erat, ut Carolus multa præjudicia, quæ hactenus refellere poterat nemo, abstergeret, & genuinum causæ statum detegeret. Quod adeò feliciter præstitit, ut illa demum anno sequenti 6. Aprilis in sacra Congreg. Cardinalium super negotiis Episcoporum & Regularium instituta in favorem Monasterii decisa fuerit.

Rebus Romæ ex animi sententiâ confectis, totius causæ seriem Carolus domum redux singulari libro complexus est. Et si verò privatæ tantum ac domesticæ notitiæ, non verò publico usui destinatus fuerit liber ille, eam tamen in illo conscribendo moderationem adhibuit Autor, ut quanta in agenda illa causâ, etsi multis calumniis, aliquorum invidia, aliorum ignorantia domi forisque onerata, usus fuerit, facillè appareat. Si Monasterio multum, certè ipsi Carolo non minùs profuit Romana hæc peregrinatio. In ipsa siquidem Urbe non solum pluribus S. R. E. Cardinalibus aliisque viris præcipuis, verum etiam ipsi sapientissimo SS. moque Pont. Clementi XI. innotuit, & clementissima propensi animi signa expertus est. Sed præcipua Caroli occupatio in Urbe fuit, Bibliothecas, veteres Basilicas, sacræque venerandæ antiquitatis monumenta sagaci oculo lustrare.

Jam ante susceptum iter Romanum inciderat Carolo sancta & salubris cogitatio pro mortuis. Eam sic ipse in procemio operi, quod Morituris Fratibus Benedicto - Buranis F. Carolus Moriturus dicatum voluit, præfixo explicat: *Cum ad evolvendas, atque ex infinito propemodum chaos in ordinem redigendas vetustissimi Archivi nostri Scripturas accessissem, atque ferè omnia & singula post longum plurium annorum laborem attentè perlustrassem, & in aliquem ordinem restituere cepissem, in mentem denique venit, desiderari in hoc nostro ceteroquin satis copioso tabulario illud, quod repertum insigni nobis potuisset esse solatio, grandique Virtutis stimulo, memorias scilicet, & res benè piæque gestas Fratrum nostrorum defunctorum; quippe quorum vix aliud in dicto Archivo nostro reperire hactenus fuit, quam nudam professionis schedam & diei obitus notam, ceteris vir-*

X.

Res libri com-gesta.

XI.

Scritbit Necro- & Biologi-um.

tutum, functionum, & laborum ornamentis ac memoria transeuntibus cum sonitu campanarum, statim post exequias obmutescuntium. . . Indoluit huic incuriæ jacturæque Carolus, eo magis, quo minùs resarciri poterat. Quod igitur unum fieri fas erat, ne eorum quoque Concellitarum fuorum, quorum adhuc recens extabat, memoria intercideret, scribere adgressus est NECROLOGIUM, spe fretus, ut ipse ait, *non desore ex posteris, qui obtransmissam ad se antecessorum suorum memoriam grates dicturi essent, maxime postquam ex præclaris domesticorum FF. exemplis multo fortius suavisque, quam ex lectione peregrinorum ad piè fortiterque agendum atque patiendum sese incitari deprehenderent.* Ne verò rivus hic tam facillè deficeret, addidit & fontem, *Biologium seu Viventium Confratrum Matriculam*, in quam Sodalium fuorum natales, studia, officia in Religione gesta deinceps referrentur; præciare in hunc modum tam de mortuis meritis quam de vivis.

XII. Campidonam invitatur & Fuldam.

Inter hæc anno 1719. Celsiff. S. R. I. Princeps & Abbas Campidonensis Rupertus ad se Carolum evocavit, ejus in gravi quodam negotio operam usurus. Paruit ille die xi. Martii illuc delatus, ac humanissimè exceptus. Quanta verò Principi præstiterit obsequia, ex eo patuit, quod Carolus semper retinere secum decreverit, Consiliis secretioribus adhibendum, & stipendio annuo sat pingui donandum. At ille domestica causatus impedimenta, qua potuit modestia oblatam gratiam declinans, tandem die 29. Aprilis domum remeandi facultatem, ægrè licet obtinuit. Vix ex aula Campidonensi discesserat Carolus, cum sequenti mox anno Fuldam ad scribendam Principalem illius Monasterii Historiam invitatur. Sed obstabant rationes non leves, quo minùs eam in se suscipere provinciam posset. Actis itaque pro ea, ut decuit, gratias, hanc alteri spartam reliquit. Eo ipso anno cum Celsiff. Princeps Episcopus Frisingensis statuisset in Gymnasio suo humanioribus Musis etiam severiores sociare, P. Carolus Conventui Abbatum eum in finem Weichenstephanii instituto interfuit, suæque operam ac consilio utilissimum hoc negotium promovit. Autumno ejusdem anni (uti alias sæpiùs) tum Oeniponti, tum in Provincia Athesina res non solum Benedicto - Buranas, sed etiam Fri-

singenses, jubente Principe, magno cum fructu curavit.

Menfe Martio anni 1722. ab eodem Celsiff. Principe Joanne Francisco iterum Frisingam clementissimè evocatus, in aulam susceptus mensæque Episcopali deinceps adhibitus fuit Carolus, addito etiam Consilarii Ecclesiastici Actualis munere ac titulo, quem paulò antè etiam ab Abbate Campidonensi tulerat. Intentio Principis in eo præcipuè versabatur, ut P. Carolus ex innumeris penè & antiquissimis membranarum ac codicum ejusdem Ecclesiæ Historiam conscriberet. Ardum id opus Princeps ipse eidem Carolo jam olim an. 1709. detulerat, verum noster, tum quod operis difficultatem præsentiret, tum ne alienam sibi invidiam conciliaret, modestè sese plurimis annis opposuit, donec tandem annus decies secularis Frisingensis Ecclesiæ jam non procul abesset, & ad eum festivè celebrandum ejusmodi Historia maximè necessaria videretur. Itaque decretoriis tandem literis accitus, & proprii etiam Abbatis jussu permotus, manum operi admovit, & per biennii ferè integri lapsum primum illius Historiæ Tomum indefesso planè studio feliciter absolvit.

XIII. In aulam Frisingens. accitus Historiam conscribit.

XIV. Aliæ ejus occupationes Frisingæ.

Quamquam verò Carolus in eo opere conscribendo & ad typum promovendo fatis utique foret occupatus, non omisit tamen plura alia ad condecorandam insignem illam solemnitatem conferre. Cum totam in memorato majori illo opere latino Frisingensem Historiam absolvere non licuisset inter angustos adeò temporis limites, id saltem egit noster, ut suo calamo exaxata in vernacula interim prodiret integra decem seculorum Historia, quæ præcedentis veluti compendium publicis votis foret oportuna, ut ii etiam, qui vel majoris operis legendi, vel comparandi mediis, vel denique latinæ linguæ notitia essent destituti, haberent, quo de rebus Frisingensibus exiguo tum temporis, tum sumptuum dispendio, quantum quidem pro id generis hominibus fatis, sese instruere possent. Universas præterea inscriptiones, ac picturarum Lemmata, quæ in Ecclesia Cathedrali ingenti sumptu & splendore à Celsiff. Principe Sponsore suo jubilaò non ita pridem absoluta, conspiciantur, ipse dictavit: Invitatis ad S. Festivitatem Encomiasticis singulis materiis ministravit, multaque alia

ad.

ad futuræ solemnitatis ritè ordinatæque peragendæ decorem contulit, atque instituit. Exacto autem Octiduoano hoc Festo eidem à Cel.^{mo} Principe injunctum fuit, ut universam hanc solemnitatem describeret, & panegyres per illam dictas ad typos pararet. Iis in unum collectis cætera deinde ipse adjecit, opusculumque inscripsit: *Das danckbare Freysing.* editum Frisingæ A. 1725.

XV. Frising. Historia quibus auxiliis scripta.

Sed ut ad *Historiam Frisingensem* redeamus, quantum eo in opere elaborando, ipsi præprimis Cel.^{mo} Principi Joanni Francisco, tum ejus Nepoti Illmo D. Francisco Sigismundo L. B. de Ecker in Kaphing & Lichtenegg supremo tunc temporis Aulæ Frisingensis Marefchallo, in acceptis retulerit Autor, haud opus est, ut hic pluribus commemoremus, cum id ipse dudum in dissertatione sexta prolegomena ejusdem operis ingenua gratitudine palàm orbi literario professus fuerit. Sed istum hic præterire nefas ducimus, quem ipse Autor laboris sui Socium modestè nuncupat, modernum nempe Abbatem Benedictoburanum R.^{mus} D. Leonardum Hochenaue- rum, reconditoris eruditionis, universæque Antiquitatis peritissimum, imò Musarum non tam Mæcenatem, quàm Apollinem, cujus demùm jussu & auspiciis *Chronicon Benedictoburanum* à Carolo conscriptum in lucem prodit hoc ipso, quo hæc scribimus anno 1752. Quod enim, inquit editor, in hoc Monasterio Carolus plantavit *Historiæ præprimis Ecclesiasticæ, tum & profanæ studium*, R.^{mus} Leonardus rigavit hætenus & magnis etiam impensis rigare in hunc diem non desinit.

XVI. Ejus operis elogia &c.

Vix in lucem prodierat primus *Historiæ Frisingensis* Tomus, cum eundem Cels. Princeps Joannes Franciscus Augustissimo Romanorum Imperatori CAROLO VI ante omnes humillimè oblatum voluit. Suscepit hanc in se provinciam R.^{mus} Abbas Gottwicensis Godefridus, vir non in Aula minùs Cæsarea, quàm Musarum regno magnus. Quo verò successu executus id fuerit, ipse paulò post literis ad Autorem datis hunc in modum significavit: *Historiam Frisingensem, quam S. C. M. demissimè obtuli, Augustissimus Imperator non modò omni Cæsareo favore complexus est, verùm etiam intentionem Cel.^{mi} Principis, quæ antiquissima Ecclesiæ suæ ornamenta & prærogativas documentis adeò probis firmata orbi eru-*

dito ob oculos ponere, & hoc modo Historiæ nostræ Germanicæ multis adhuc locis obscuræ novum lumen accendere voluit, clementissimè dilaudavit. Augustissimus insuper & literatissimus Cæsar (quod summæ gratiæ loco habendum) clementissimè dignatus est geminas mecum operis partes perlustrare, ac de persona, vita, moribus, doctrina, monasterio &c. Autoris complura ex me sciscitari. Ad quæ ita respondi, ut A.R. P.V. sincerè gratulari possim, à Sacra Cæsarea Majestate cuncta adeò clementer fuisse accepta &c.

Nec minori favore Romæ opus ex-
ceptum, Eminentissimi Cardinales de Porzia & Corradinus, cum illud à P. Carolo missum accepissent, Autori de opera Ecclesiæ & Monastici Ordinis honori tam fideliter impensâ, humanissimis literis gratulati sunt. Ill.^{mus} Nicolaus Maria Tedeschi Archiepiscopus tunc Apamenus & sacræ Rituum Congr. Secretarius in Epistola ad Autorem Romæ 9. April. 1730. exaratâ, vocat *Opus præclarissimum, ac laboriosum, illudque stylo eleganti ac solido & ex omni parte Germano, i. e. sincero & nulla arte aut fuco compositum.* In aliis literis Romæ 12. Sept. 1733. scriptis ita loquitur: *Historia Frisingensis magno in pretio hic habetur à Viris Eruditis, præsertim Illmo Archiepiscopo Fontanino, ob documenta valde utilia, tum Ordini nostro, tum Republicæ literariæ in ea contenta &c.* Ill.^{mus} quoque Dominicus Passioneus Archiep. Ephesinus, & Apostol. ad Helvetios Nuncius, postea & ipse in S. Cardinalium coetum assumptus, in literis Lucernæ 8. Febr. an. 1725. datis ita rescribit: *Historiæ Frisingensis volumen primum avidis oculis percucurri, & specimen integri Operis hauri pulcherrimum, monumenta antiquitatis celeberrima. Eruditionem porrò continet absolutissimam.* In aliis 27. Julii 1729. Altorfii datis, & sibi & toti Eruditorum Republicæ gratulatur, *quod tandem in lucem etiam prodierit Tomus secundus Historiæ Frising. quem certè seu copia spectaretur antiquorum Documentorum, seu eximia diligentia, qua totum opus elaboratum est, plurimi faciendum censeret.*

Præclaris hisce illustrium Virorum testimoniis jungimus alia quorundam in Germania Præfulum, tum aliorum etiam, quorum nomina & opera dudum Eruditi suspexere. Celsiss. Princeps Campidonensis Anselmus epistola ad Autorem A. 1729. exarata, eidem gratu-

gratulari de tam præclaro ac erudito, non sine pertinaci labore feliciter terminato, & in lucem producto opere dignatus est. R.^{mus} D. Bernardus Baillie ad Scotos Ratisbonæ Abbas, vir omni eruditionis genere cultissimus, eoque nomine literatis dudum notissimus, cujus fata etiamnum deplorant elegantiores Musæ, adeò grata ratæque habuit Caroli opera, ut his non fatur ad novos etiam labores eum excitaret. Id voluit literis ad illum 30. August. 1729. exaratis: *Pro misso, inquit, volumine, quo nihil mihi charius mitti potuit, nec elegantius quidquam, gratiarum actiones rependo maximas. Ceterum pergat V. C. Paternitas in bonum Reip. literariæ operas suas fortiter impendere. Exhausto Archivo Frisingensi copiosam reperiet materiam in aliis licet minùs copiosis, quæ eruditos universos mirificè devincire valeat.* Magnificus P. Franc. Schmier almæ Universitatis Salisburg. id temporis Rector, & magnum inter Juriscons. nomen, animi sui sensum de hoc opere sic explicat literis 21. Octobr. A. 1724. datis: *Recepi opus incomparabile eruditissime Frisingensis Historiæ, quod cum nostræ Bibliothecæ fuerit donatum, ibi tamquam inestimabilis thesaurus admortalem celeberrimi Autoris gloriam afferretur. Nec parciores in ejusmodi elogiis Cælestinus Mayr Imperialis ad Ss. Udalicum & Afram Augustæ Monasterii Abbas, Marcus Hansizius S. J. Scriptor nominatissimus, Gelasius Hieber Ord. S. Aug. Ss. Theologiæ Doctor, Vir Latine, Græcè, Hebraicè doctissimus, ac Parnassi quondam Boici Apollo, qui in suis Ephemeredibus Boicis, Carolum nostrum non solum Historiographi celeberrimi titulo condecoravit, sed etiam allere non est veritus, id Bojariæ fuisse CAROLUM, quod Mabillonius Gallæ, Pezsius Austria &c.*

XIX. Exterorum censuræ.

Viris hisce Religiosis alios non paucos doctrinâ & pietate conspicuos liceret addere; sed præstat ex alio etiam hominum genere aliquos audire. Vir literatissimus Isaacus de Zu-Weith Civitatis Bulsanensis Physicus hæc inter alia ad Autorem: *Ex hac Historiæ scribendique methodo documentis tam præclaris & luculentis confirmata inexplicabile gaudium & solatium hauri, elucente ubivis clara veritate tam in Ecclesiasticis quàm profanis.* Clar. Vir Joan. Christianus Lünig Archivi Imperialis Collector laboriosissimus, quam P. Ziegelbauer Hist. P. III.

quàm à sacris Catholicis alienus, suam tamen suorumque de Historia Frisingensi æstimationem datâ Lipsiæ A. 1727. ad Authorem epistolâ his testatus est verbis: *Primus Tomus Historiæ Frisingensis magni hic æstimatur: alter non minori expectatur desiderio.* Sanè Lipsienses ipsi Actorum Eruditorum editores, etsi pro suo in Pontificiam Sedem odio Carolum nimis favisse Pontificibus alicubi contendunt, fatentur tamen, pari solertia, scribendi gravitate, ac profunda Historiæ, aliarumque scientiarum peritia utrumque Tomum conscriptum esse. Addunt, non solum optare se, ut ceteri quoque Ecclesiastici hoc imitentur exemplum, verùm etiam, ne Autor Historiæ cultoribus longiorem continuandi operis expectationem esse velit. Prætereo alios Scriptores publicos, qui Historiâ illâ uti Autorem passim honorifico *Eruditi Scriptoris* titulo cohonestant. Quorum elogia eo minùs suspecta videri debent, quod Viri plerumque literati tacito quodam æmulationis studio aliàs in dispensandis laudibus soleant esse perparci.

Necdum secundus Frisingensis *Historiæ* Tomus publicam lucem aspexit, cum ad scribendos sui Monasterii Annales animum Carolus appulit. Quam in re magno illi adjumento fuit, quod non modò omnes Archivi forulos pridem excussisset, verùm universam etiam materiam in synopsis, quod supra dictum, redegisset. Itaque breviori quàm sperari poterat, tempore opus absolvit. Quippe jam anno 1730. supra mensam communem, quod in ejus cœnobio moris est, legi potuit. Ad didit sequentibus annis cætera usque ad annum à cœpto Monasterii ædificio decies secularem, Christi 1733. quo Jubilæi, ut vocant, millenarii solemnitas agi, & opus in publicum prodire debuisset, nisi alia obstacula utrumque impediissent. Etsi verò in concinnanda Frisingensi Historia aliis, quos ipse laudat, nonnulla debeat, in hac certè nemini debet quidquam, cum è propria penu vixerit. Opus tamen post Authoris fata à R.^{mo} loci Abbate Cl. P. Bernardo Pezio commissum fuisse recensendum ex hujus discimus literis. Prodiit autem typis primùm Joannis Jacobi Vötter excusum Monachii in fol. A. 1751. ut infra dicemus uberius. Idem porrò *Chronicon Carolus* ipse in vernaculam quoque & compendium, ommissis documentis, in eorum potissimum gratiam rededit, qui nudam

rerum gestarum notitiam, non item amatam eruditioribus crisi desiderarent.

XXI.
Caroli labores pro exteris.

Dum in hisce laboribus pro patria suoque Monasterio desudat Carolus, non raros etiam extraneis impendit. Multi de variis illum dubiis consulere, nonnulli antiquas inscriptiones, & quas legere multi desperaverant, literas ad eum mittere aut deferre; pro aliis iterum ipse documenta, quibus aut facta testaque jura sua tueri aut laesa reparare possent, ex vetustis scriniis producere; Eruditissimi etiam Viri, inter quos aliquando etiam A catholici, sua antequam in lucem ederent scripta, privatae Caroli Censurae subicere; Alii causas in Curia Romana haerentes eidem commendare, aut ad gratias inde obtinendas ejus operam implorare. Penè oraculum fuisse diceret, à quo tot responsa petebantur. Quin & ad ipsam Aulam Caesarem non una vice inivitatus fuit Carolus Aug. Caesari Carolo VI. calamum sacraurus. At erant plures gravissimaeque causae, quae ut id honoris & oneris deprecaretur, suadebant. Nec minores erant rationes, ob quas Carolus, iis, quae tum temporis inter illustres quosdam Boariae Austriaeque Scriptores, de genuino Stemmatis Boici Protoparente agebantur, controversiis prudenter se subduceret; Maluit enim dum illi non indecoro inter se spectaculo digladiarentur, spectatorem agere, quam pugilem, fatius esse judicans pugnam modestè declinare, ubi non aliud victoriae praemium, quam aliorum offensa sperari posset.

XXII.
Morbus & mors.

Post tot tantaque demum vitae praeclarae merita viribus sensim fractus, aliquo tempore atonià ventriculi laborans & angusto spiritu halitum trahens, sacro Viatico saepius refectus, & ad ultimam luctam ritè ex catholico more inunctus inter heroicos Virtutum actus spiritum Creatori piissimè reddidit 2. April. 1734. aetatis 65. Profess. relig. 46. Sacerdotii 40. aeterna laborum suorum praemia in coelis recepturus. Mortuo Parnassus Boicus edita non solum in lucem publicam Caroli vità, verum etiam effigie affabrè aeri incisà, Sodales lacrymis parentarunt; Si tamen lacrymis prosequi funus Viri decuit, quem scientia terris, virtus coelo immortalem reddidit.

XXIII.
Religiosae ejus virtutes.

Quantum namque singulari eruditione, tantum etiam pietate & religione Carolus excelluit. Votorum suorum custos integerrimus, quidquid

contra illa pugnaret, cane pejus & angue vel à longè exhorruit. Paupertatem religiosam strictè adeò coluit, ut nihil unquam vel in victu vel vestitu praeter comunem aliorum sortem admitteret. Somni cibique parcissimus, laborum tamen, debili licet corpore, non patiens modò, sed & appetens; Nunquam, quod de Ven. Beda nostro alicubi legimus, torpebat otio, nunquam à studio cessabat; semper legit, semper scripsit, semper docuit. Annis praesertim postremis nunquam in publicum prodire voluit, nisi aut necessitas juberet, aut manifesta suaderet utilitas; nempe adeò continua illi vel cum Deo, vel cum Doctoribus mortuis, rara cum vivis colloquia, ut eo tempore ad imitationem S. P. N. Benedicti in supremi Inspectoris oculis solus habitaret secum. Anterioribus annis in aula Frisingensi vixit sine ullis aulae vitiiis. Quamquam sanctior haec aula sub religiosissimo Principe Episcopo Joanne Francisco, non Vitiorum, sed Virtutum schola & Religionis domicilium fuerit. Quanta porrò Caroli disciplinae monasticae, reique literariae promovendae cura, quantus pro totius sacri Ordinis honore zelus fuerit, paucis explicari non potest. Honores, cum omnibus esset dignissimus, admisit nullos, nisi quos effugere non potuit. Inter frequentissima etiam negotia non omittebat piis animum Meditationibus excolere. Coelites coelitumque Reginam tenero colebat affectu. Extant adhuc in scriniis Benedictoburanis Manuscripta ipsius non pauca insignem viri pietatem spirantia.

Adhaec summà cum polleret prudentià, rerumque gestarum & gerendarum experiencià, nec minori ingenii perspicacià insignis eniteret, multa tum privata tum publica confecit negotia, multos dissolvit nodos in illum diem inextricabiles, multas composuit lites, & annosa inter vicinos jurgia. Hinc tanta in virum à sumis aequè ac infimis fiducia, ut passim in consilium adhiberetur. Ea veritatis cura in scriptis ipsius ubivis elucet, ut quae aliis Principum odium, amorem Carolo & venerationem conciliavit. Nihil solitus dare partibus quantumvis amicis, si haec obsisteret, aequà lance ponderabat omnia; in eam demum inclinans partem, cui pondus non fucata, sed nuda Veritas adderet. Hinc illud ex divino sibi oraculo Esdrae 4. adscivit symbolum: Veritas fortior pra

XXIV.
Prudentia & veritatis studium.

pra omnibus. Atque utinam hoc eodem clypeo plures nostri temporis Scriptores adversus fortia quaedam ingenia, quibus verum nihil, nisi quod sibi placet, se munirent!

XXV.
Operum Index.

Opera quod attinet, etsi ea jam maximam partem indicaverimus, claritatis tamen intuitu libet eorum specialem more nostro adnectere syllabum, servato, quae licuit, temporis ordine. Igitur

1. Ab anno 1702. usque ad annum 1705. edidit *Exercitationes Philosophicas*, publicis disputationibus expositas, numero undecim.

2. Ex Theologia ab anno 1706. ad 1709. sequentes edidit in 4. videlicet *Prima* ex Tractatu de Virtute Poenitentiae, D. Udalrici Augustani Episcopi gestis & meritis illustrata. *Secunda* ex Tractatu de Sacramento Poenitentiae, felicissimis D. Afræ Proto - Martyris Augustanae lacrymis & passione interfecta. *Tertia* ex Tractatu de Jure & Justitia, Magni Frisingensium Patris & Pontificis Corbiniani Virtutibus interpolata. *Quarta* ex Tractatu de Restitutione, intercalatis Ill. morum Christi Martyrum *Chrysogoni* & *Anastasiae* passionibus & translationibus adornata. *Quinta* ex Tractatu de Incarnatione, Magni Salisburgensium Patris *Ruperti* laboribus Apostolicis illustrata. *Sexta* ex Tractatibus de Jure, Justitia, & Restitutione, Magni Germaniae Apostoli *Bonifacii* rebus sanctissime gestis illustrata. Ubi id notandum, Autorem nostrum quasdam postea sententias in his exercitationibus prolatas, retractasse, praepremis illam de aetate D. *Ruperti*.

3. Tractatus Polemicus adversus *Josephum Dominicum Senferum* Apostatam, idiomate vernaculo hoc rubro: *Gründliche und genaue Besichtigung* &c. Monachii typis Jo. Jac. Remii 1709. in 8.

4. Historiae Frisingensis Tomus I. Pars I. & II. res ab aetate Christi 724. usque ad 1224. gestas complectens. Augustae Vind. & Graecii apud Philipp. Martinum & Joannem Veith 1724. in fol.

5. Eiusdem Operis Tomus II. in duas iterum partes divisus, quarum prima exhibet res gestas ab anno 1224. ad haec tempora. Altera Diplomata, chartas &c. repraesentat. Aug. Vind. apud Merz & Mayr 1729. in fol.

6. *Descriptio Solemnitatis Jubilaei Ecclesiae Frisingensis*, Panegyres per festivum illud octiduum dictas &c. continens, sub titulo: *Das danckbare Freysing...* Frisingae apud Immel. 1725.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

7. *Chronicon Benedicto-Buranum* in duas partes distinctum, quarum prima Historica, altera Instrumenta exhibet. Opus posthumum accurante R. P. *Alphonso Heydenfeld* ejusdem Monasterii alumno, qui vitam Autoris praefixit, editum Monachii typis *Joan. Jac. Vötter* 1751. in fol. Pars altera prodit Augustae Vind. 1752. In hac comparet *Gothschalci* Monachi Benedicto-Burani Scriptio de Vita, Passione, ac Translatione *S. Anastasiae* unà cum observationibus praevius & notis subjunctis. Effigiem Autoris in praefixa fronti Operis icone Lector conspiciet.

INEDITA.

1. *Curfus Philosophicus Aristotelico-Thomisticus* in 4. Opera inedita.

2. *Tractatus Theologici de Jure & Justitia; de Sacramentis Extremae Unctionis, Ordinis & Matrimonii. De Incarnatione &c.*

3. *Controversiae de Primatu Romani Pontificis; de Cultu & Invocatione Sanctorum adversus antiquos & novos Haereticos.*

4. *Archivum Benedictoburanum* Tomus IV. in fol. comprehensum.

5. *Annales almae & exemptae Congregationis Benedictino-Bavaricae ad Annos 34. fol.*

6. *Necrologium novum Benedictoburanum ab anno 1707. usque ad annum 1730. fol.*

7. *Chronicon Benedictoburanum in vernacula lingua. fol.*

8. *Historia Eremitorii Wahlseensis in 4.*

9. *Apologia adversus libellum supplicem Cel. mo Principi Episcopo Frisingensi in causa Ellenbarði Episcopi Frisingensis porrectum. fol.*

10. His addenda forent varia Ascetica, praesertim ex Italico idiomate translata, Panegyres, Conciones, Poetica, Excerpta, & alia varii commatibus adversaria; Epistolae ad Cardinales, Praefules Romanos, Episcopos, Abbatas, Ordinum Religiosorum Superiores, Viros doctos in Italia, & Germania, tanto numero, ut eum non nisi scribendis Epistolis operam dedisse putes, ex quibus omnibus vel singularis eruditionis, vel solidae prudentiae, vel zelosae etiam pietatis aliquid elucet. Responsorias ipse diligentissime adservavit, dignae quae tum ob eorum, à quibus scriptae sunt, memoriam, tum ob eas, quas tractant materias, in lucem aliquando proferantur. Haec ex ejus vita OLIVERIUS.

XXXV.

BERNARDUS PEZIUS
Bibliothecarius Mellicensis.† 1735.
27. Martii.

Bernardi patria,

parentes,

ingenii vis,

progressus in studiis.

Matris in eum cura.

Patria, quam lex nascendi *Bernardo* anno millesimo sexcentesimo octuagesimo tertio dedit, fuit *Isidis* pons (*Ipsam* vulgò *Ibs* vocant) inferioris *Austriæ* oppidum non obscurum ad *Danubii* dextram haud procul *Mellicio* occasum versùs situm. Pater ejus erat civis probus, ac honestus ille quidem, sed non majorum natalibus clarus. Id quod de ejus laude nec quicquam minuit, vel ideò, quòd qui patriam, parentibusque obscuris nati ad decus præclarum virtute propria ascenderunt, non inferiorem laudem merentur, quàm qui se nobili genere procreatos jactant. Certè uti scitè Poëta:

Hunc Ibsis suum cum miraretur Eoem;
Hoc majus poterat dicere nil genui.

educatio, Quia verò magna ad virtutem præparatio est, rectè à teneris assuescere, summam curam à parentibus educatus, & quamprimum paullatim infantiam egressus, in scholam, dum ætas ferret, missus est, ut promptè legere, atque aptè literas formare disceret, ac pietatis religionisque rudimentis imbueretur. Ab his verò initiis, cum jam in tenera illa ætate vim ingenii maximam, & mirificam virtutis indolem proderet: quamprimum linguæ latinæ principiis percipiendis per ætatem capax erat, pater in animum induxit, puerum deinceps latinis disciplinis tradere informandum. Itaque primis istarum literarum elementis ut imbueretur, *Viennam*, deinde *Crembsium* in ludum missus, tantumque ibidem profecit, ut celeriter æqualibus suis ingenii gloria antecelleret. Puerilibus jocos aqua & igni interdixit; soli jam tum libri ei in amore atque deliciis fuerunt. Quod vel ex eo patet: quia illam quoque pecuniam, quam ad relaxandum animum à parentibus acceperat, in libros erogare solebat.

Interea cum hisce studiis occuparetur, optimi patris præsidio orbatur. *Bernardi* tamen mater, femina omnibus virtutibus, quæ absolutum matronæ exemplar perficiunt, instructissima, non desperabat, in Deo fiduciam collocandam esse cognoscens. Ipsa igitur in locum defuncti conjugis succedens filii studiorum prosecutionem virili animo cepit.

Abolutis jam humanitatis studiis, mundum, & quidquid in eo sperare posset, relinquere, Deoque se in religione devovere decrevit. Quare decimum sextum annum vix ubi attingit, Monasterium Mellicense adiit, ibique Benedictinis ut adscriberetur, omnibus precibus contendit. Admissus tandem pro votis, ductoremque in via virtutis nactus R. & Cl. P. *Vitalem*, virum & pietate & divinarum rerum intelligentiam longè præstantissimum. A quo cum brevi omnibus Religiosæ pietatis nitoribus expoliretur, partes boni Novitii omnes explevit. Quoniam tamen factum, ut quidam eum ad se adjungi ægerimè ferrent, prima tyrocinii sui ætate ea *Bernardo* perferenda fuerunt, quæ ab hominibus malè affectis, asperis & morosis exspectari possunt. Passus est tamen toleranter omnia pius tyro, iis unice intentus, quorum usu majores quotidie in virtute progressus faceret. Cum verò jam, proh dolor! res eò esset loci, ut è sanctissimæ militiæ castris missus fieret, neque diutiùs, quàm, dum illi crescerent capilli, facultas in Monasterio permanendi daretur: ipse novitiorum moderator deserti patrocinium suscipiens, dæmonis rem eò perduxit, ut amplius ei in tyrocinio persistere liceret. Quo exacto, cum saniorum judicio majorem constanter de se, quàm vulgò fieri assolet, expectationem concitasset, morumque puritas, & vitæ innocentia, egregiæ animi dotes, qualis in adulta ætate futurus esset, satis portendissent, factis à confessu Venerabilis, ut vocant, Capituli periculis, conspirantibus suffragiis, dignum judicârunt, qui in sacrum Benedictinorum album solemniter votorum nuncupatione anno millesimo septingentesimo, ipso resurgenti Domini die, referretur.

Mox inter domesticos parietes Aristotelis laqueis implicandus traditus est: & licet viles ac fordidæ verborum glandes fastidiret, quas Logicorum ac Dialecticorum natio tanquam lautissimas epulas discipulis apponere consueverat, tam strenuè tamen hoc in labyrintho sudabat, universæque sibi scholasticæ Philosophiæ notitiam ita comparabat: ut clarissimo suo Professore *Francisco Lember*, viro non minus pietate, quàm doctrinâ insigni, inprimis satisfaceret, suosque discipulos philosophando superaret omnes.

Cursu

Grammaticæ docendæ admoveatur.

Theologiæ operam navat.

A. 1708. sic Presbyter.

Cursu Philosophico confecto, anno supra millesimum septingentesimum tertio, infimam illi grammatices classis docendi provincia datur: hinc occasionem nactus interea, dum maxima dexteritate ac facilitate juvenes primis mitiorum artium studiorum rudimentis, ac pietate (quantum quidem in istam teneritudinem cadit) imbueret, Museo, si quid temporis à labore superesset, adfixus, studiis elegantioribus inprimis selectissimam indolem admovit, *Terentium*, *Plautum*, aliosque id genus optimos, quæ Græcos, quæ Latinos Scriptores lectitando imitandoque ingenii cultum amplificabat, ne aliquando ommissa ulteriori humanarum artium (quæ reliquæ eruditionis, graviorumque doctrinarum fundamentum sternunt, suique neglectum per omnem vitam severâ ultione vindicant) curam, percipiendæ Theologiæ, ad quam illi postero anno transeundum erat, minus idoneus evaderet.

Elegantiorum igitur literarum notitiâ (quæ Theologiæ Candidatis satis esse poterat) sibi comparatâ. Vindobonam anno supra millesimum septingentesimum quarto felici omine missus est, Theologiæ operam daturus. Tanta verò ibidem sedulitate divinæ huic scientiæ addiscendæ incubuit, ut cum aliis de palma decertans lauream donaretur. Horas, si quas à sacrarum rerum meditatione liberas habebat, non deambulationibus, aut ineptis colloquiis inutiliter perdebat, sed iterum, ut hæcenus solebat, sacris linguæ addiscendis dicavit, tantumque in iis sine præceptoris auxilio sibi magister existens profecit, ut nunquam illum hujus operæ poeniteret. Cum verò quàm plurimum Hungarorum ab Imperio Cæsaris deficerent, neque tantum in Pannonia, sed in inferioris quoque *Austriæ* confiniis, divina & humana violare, vexareque inciperent, aliæque causæ accederent, ad Monasterium ultimo anno redire, ibidemque divinum istud studium absolvere est coactus.

Itaque postquam *Scholasticis*, quæ vocant, *Theologiæ studis* sat cum laude esset litatum, annoque deinde millesimo septingentesimo octavo, feria tertia Pentecostes, Sacerdotii primas Divinæ Majestati hostias immolasset, sibi que persuassisset, nihil post religiosam erga Deum pietatem aut majus aut præstabilius esse eruditione, neminique necessariam tam esse artium lingua-

rumque cognitionem, quàm qui in monasteriis vitam degunt, tantum abest, ut se à studio sejunxerit, sitque in hoc tam pulchro curriculo subsistendum arbitratus, ut religiosam vitam inanem transigere se putaret, nisi statim ad alia præclara studia animum adjiceret, doctrinæque splendor ad morum sanctitatem accederet.

Argumento est illa, quam de *Bavarica* in *Tyrolim* irruptione composuit, publicique, tanquam primum præcocis ingenii foetum, juris millesimo septingentesimo nono fecit, historia, quæ ubique gentium tum ob styli elegantiam, tum ob doctum, quod elucet ingenium, omnium judicio probatur. His ergo initiis ad altiora, quæ plus utilitatis præferrent, quàm ostentationis, & quæ religiosæ solitudini, & conversationi magis convenirent, Ordini quoque suo publicæ literariæ majori essent emolumento, Critices studia, ad quæ nativa quadam propensione ferebatur, animum appellere constituit. Quam quidem in re ex eo potissimum non mediocriter laudandus, quòd studiorum suorum laborumque primitias continuò ad Ordinis sui decus ac gloriam tuendam, promovendamque conferret. Quippe qui, simul ut ad ista studia se accinxit, *Bibliothecam Benedictinam Generalem*, quæ omnes Ordinis sui Scriptores, quotquot à *S. Patre Benedicto* ad hanc usque ætatem ubi vis gentium florere, recensere, scribendam suscepit. Verum cum compluribus annis in ea adornanda versaretur, quotidieque clariùs perspiceret, vel his apparatus & sollicitudinibus rem ad eam, quam requirit, perfectionem nequaquam perventuram, nisi diversorum, longissimèque remotorum monasteriorum Bibliothecas lustraret, excutiendoque manuscriptos codices videret, & ex iis, siquid fortasse esset, quod in rem suam converti posse videretur, excerpto colligeret, de itinere hocce faciendo cogitavit. Ut verò quibusdam veluti gradibus ad hunc arduum laborem idoneus & paratus sensum redderetur, primum periculum fecit *Vindobonensium* Monasteriorum, primumque *Mellicio* adscriptorum Collegiorum codices non sine opum eruditarum fructu coram inspicendo. Ad majora deinde conversus suo R. do ac Cl. germano *P. Hieronymo* sua cohortatione ad colligendos veteres rerum *Austriacarum* Scripto-

Nun 3

res

res converso, auctor fuit, ut in perlustrandis Austriae, quae bene multae restabant, Bibliothecis se ei socium adjungeret. Impetrata igitur ab Excellentissimo Domino suo Abbate prolixè veniâ anno hujus seculi supra decimum quinto, vertente vere, Deo necessariâ tanto labori vires & sumptus suppeditante, ad Austriam primum superiorem ascendit, lustrationemque Bibliothecarum in monasterio Scitthenstadiensis est auspicatus. Ubique ad coenobia perlustrandorum veterum monumentorum, maximè codicum manuscriptorum causâ benevolentissimè est admissus. In quibus perlustrandis tam sedulus fuit, ut ad nulla eorum, quae plurima erant, ornamenta, quam ad Bibliothecas, defixus haerere videretur.

Interea verò loci, dum in adoranda Bibliotheca Benedictina occupatus esset, alia plurima opera emisit. Cum autem alia in hoc viro, tum praecipuè Ordinis sui defendendi studium admirabile fuit. Specimen hujus rei maximè tum edidisse videtur, cum libellum ab Anonymo Soc. Jesu in publicam lucem protrusum refutavit. Quo quidem in libello auctor methodum de statu vitae maturè ac prudenter deliberandi pollicetur, consilium verò suum non sine crassis erroribus, aliorumque injuria executus fuisse Bernardo est visus. Quare ad apologeticas epistolas scribendas se accinxit, easque Superiorum consensu hujus seculi anno decimo quinto in lucem protulit. Tanta verò fuit hujus Operis fama, tam cupidè à tam multis expetebatur, ut parvi temporis spatio exemplis omnibus venditis atque distractis, nova ejus editio ornanda esset. Quo etiam factum, ut Bernardus confestim non solum ut disertus, verum etiam magnae prudentiae vir, atque is, quem unum adversarii Ordinis sui timendum haberent, suspiceretur.

Proximo dein anno instructiora veteris literaturae reliquiis Austriae Inferioris Monasteria perscrutari coepit. Domum reversus, tempus viribus restaurandis necessarium non ita transigit, nihil ut scriberet, nihil ut in apertum referret. Quoniam enim viri gratissimi perceptorum, ex Superioris Austriae Bibliothecis fructuum frequens recordatio animum vellicabat, monebatque, ut de statuendo perpetuo aliquo grati animi monumento & serio & primo quoque tempore cogita-

ret, *Bibliothecam Benedictino-Maurianam*, seu libros duos de ortu, vitis & scriptis famigeratissimorum Benedictinorum è Congregatione S. Mauri in Francia hac hyeme, hocque anno praelo subjecit, superiorisque Austriae Ord. S. B. Praesulibus dedicavit, consecravitque.

Anno dein millesimo septingentesimo decimo sexto Conspectum insignis codicis per aliquot secula latitantis orbi literario communicavit. Quo ita in plausum literarum venit, ut omnibus viris jucundum fuerit, videlicet inter Catholicos, eosque Religiosos viros bonas artes, praesertim verò Historiae studium in Austria reviviscere, quod cum *Cuspiniano*, *Lazio* ac *Stremio* intermortuum videbatur. Circa haec tempora denuo de itinere longiori serio cogitare coepit. Itaque mitescente hyeme, primo statim vere, die nimirum tertia Maji anno hujus seculi decimo septimo, tanquam strenuus miles profectus ex hybernis terrestri per Austriam itinere Bajoariam, & Sueviam petiit, optimas quasque ingentis gloriae veterum codicum praedas acturus. De cujus itineris ratione, laboribus, fructu nihil est, quod multa commemorem, praesertim cum compendiarie ejus descriptio Parte I. hujus Historiae à me relata fuerit. Ipse *Pezius* hoc suum iter sat prolixè posteritati descriptum reliquit; Cl. verò *Kropffius* Bibliothecae Benedictino-Mellicensi intexuit.

Interea verò, dum *Bernardus* hortantibus amicis in opulentas Augustanae urbis Bibliothecas sese abdidisset, *Benedictus Gentilotus* S. C. M. à Bibliotheca sub tecto *Angeli Fontei* nomine epistola quadam illum lacefferat, sed Marte minus felici; nam à *Pezio* eximia dissertatione, cui doctissimi quique applauserunt, vix non oppressus fuit.

Verum enim verò, dum interim veterum Codicum perscrutationi propè immersus magnam blattis tineaesque stragem minitaretur, ipse eis penè incubuisset. Tam graviter enim morbo vertiginis confictari coepit, ut in maximum vitae periculum adductus videretur. Sed praeter omnem suam, medicique spem, cunctis mirantibus, iterum convaluit, Deo soli, quod vivat, & debere, gratâ piâque mente professus. Quamprimum vires iterum revocavit, maximè id ei curae fuit, ut primo quoque tempore quam plurimis eruditis viris usui & volupta-

ti forent, quos tantis sudoribus thesauro peperisset. Quare anno hujus seculi vigesimo primo Anecdotorum Thesauri tres primi majoris formae ac molis Tomi in lucem demum exierunt. Caeterum non ignarus, quantum gratiae à *Cæsare*, cui hujusmodi mirificè placebant studia, reportaturus esset, si ipsi librum dedicaret, tres hosce Tomos ei inscribere non dubitavit. Qui quidem, ut erat acerrimus ingeniorum censor, quam sibi grati hujus viri labores essent, ut apertè ostenderet, arcessi ad se Bernardum jussit, eaque, quae sibi nuncupata erant, Opera clementissimè ab ejus manibus coram accipere dignabatur. Reliqui tres Tomi ita secuti sunt, ut anno hujus seculi vigesimo nono, à sexto Tomo agmen clauderetur.

Paulò post verò, quam à *Cæsare* tantà gratiâ cumulatus fuerat, jurgio à quodam, qui se *Taubengall* venditabat, est adortus. Non est facile explicatu, quot, quantaque probra & scommata in *Bernardum*, & quidem innocentem ob alium libellum contra eum, cui titulus: *Cura Salutis à Davide Hussenwetter* anno 1721. editum ingesserit. Quem modò *skultrum*, modò *peripsema dialektorum*, modò *virum*, in cujus ramis grilli, *fadus invidiae bubo*, *famae alienae vultures nidificant*, cujus opera *stramen*, & ut alia taceam, *exigui ingenii hominem* appellat. Dum verò propudiosus hic libellus ad *Bernardi* manus pervenit, id duntaxat subridendo dixit: *nihil in eo nisi indicem erratorum desiderari*. Et certè sibimet iratus, gravitatisque suae injurius fuisset, si cum tam dispari antagonista, nullam ad rem, quam ad maledicendum fortasse idoneo, contendere voluisset. Ut tamen Patres S. J. pro certo scirent, huius libellum pro *defensione Status Petri adversus Anonymum Jesuitam Viennae editum*, falsò fuisse affictum, scripsit ad plurimum R. P. *Maximilianum Galler S. J.* Austriae Provinciale literas, quibus testatur immortalem Deum, se in nullam penitus partem *Joannis Bartholomaei Werdinger*, uti nec illius Dialogi, qui sub nomine *Davidis Hussenwetter* pro statu Petrino ab eodem *Werdinger* dudum evulgatus fuit, venisse, aut ullo modo auctorem, editoremque esse: imo utrumque opusculum se nec sciente, nec volente compositum fuisse &c.

Quibus quidem literis P. Provincialis epistola Judenburgi 23. Junii

1724. humanissimè scripta, & apud S. J. ad Mellicenses asservata, respondet, factumque „ nunquam sibi in mentem venisse, vel ab ullo suorum audivisse, se, vel levi etiam suspicione eum „ (*P. Bernardo*) attribui posse, ut „ proinde omnem hac de re curam „ ac sollicitudinem securè deponere „ possit. Sanctè praeterea spondet, si „ vel levem in aliquo è suis, vel aliis „ suspitionis umbram deinceps intellexerit, se Advocatum acturum, & „ vel hanc ipsam teste epistolâ innocentiam (*P. Bernardi*) pro viribus defensurum &c.

Ne tamen *Bernardus* interea otio torpere videretur, novem simul Bibliothecae Asceticæ volumina, in quae selecta omnis generis ascetica opuscula fovendae pietatis gratiâ è manu exaratis codicibus intulit, anno millesimo septingentesimo vigesimo tertio luci commisit. Reliquos deinde tres tomulos successivis temporibus subsecutos esse, ultimùmque bimestri ferè ante ejus mortem prelo exiisse constat. Ad haec duobus post annis *Godefridi* Abbatis Admontensis Homilias duobus Tomis typis descriptas emisit, easque Illustrissimo ac Sapientissimo Legato Apostolico Passioneo inscripsit, atque dicavit. Anno deinde 1728. Magni *Gerhohi* Commentarium in Psalmos & Cantica ferialia typis vulgavit.

Cum eodem hoc anno Excellentissimus Comes de *Sinzendorff* Imp. CAROLI VI. Cancellarius primarius in Galliam proficisceretur, in Conventu Sueffionensi Europae fortunae moderaturus, *Bernardum* in suo comitatu esse volebat, uti jam aliàs à nobis commemoratum fuit. Ut primum verò Cancellarius ex Gallia redux factus est, Viennam ad se *Bernardum* arcessivit, ibidemque de *Academia Scientiarum erigenda*, sua cum eo consilia consociare coepit. Etenim *Bernardus* cum minimè esset nescius, quantum utilitatis, ornamentique universae reipublicae optimarum scientiarum Academiae conferant, quantumque spiritus, ac vitae, splendorisq; omnes praecclare artes acceperint sub CAROLO VI. *Cæsare*, auctor Supremo Cancellario fuit, ut conficiendo huic saluberrimo operi, favente *Cæsare*, ultimas manus admoverat. Non perinde, quasi studiorum amore id temporis ulli in Germania Provinciae inferior sit Austria: sed quòd duo essent, quae vim ingeniorum retardasse,

Chartophylacia superioris Austriae perlustrat.

Libellum de cura salutis confutat.

Inferioris Austriae monumenta scrutatur.

San-Maurianam edit Bibliothecam.

Historiae studium excitat.

Iter literarium in Bajoariam &c. adornat.

A Gentiloro laceffitus se vindicavit.

Sinistra valetudine premiatur.

jurgio à Taubengall impetitus,

nihil in eo, nisi erratorum indicem desiderat,

& ab imposturis se purgat.

P. Provincialis

progressibusque ulterioribus obstitisse arbitrabatur. Unum, quod omnia privato solum ausu & industria suscepta, tractata, perfecta fuerint, nulla Austriae Eruditorum de rebus ad se pertinentibus, de re literaria communicatio, nullum apud plerosque aliis inserviendi in hoc genere studium, tepidusque apud plures in bonas literas animus fuerit: alterum, quod difficile adeo sit, libris editorem invenire: unde cum maximo literariae reipublicae damno eos vel perire, vel nihil proficienti scripturae tempus impendendi tedium auctores capere necesse est. Quae de re saluberrima etsi diu multumque deliberatum, actum, consultumque est, ad exitum tamen multis remoris, difficultatibusque obstantibus ea perducere nequibat. Maxima erat, quod nemo ita firmus ab opibus esset, ut tantam impensam sustinere posset.

Acta S. Domum reversus Viennam, literarias suas merces cum explicaret, illustrati reteggit, retque, forte tum accidit, ut in S. Trudperti Martyris acta a se in celeberrimo Ordinis sui monasterio Zwifaltensi, dum a Gallia rediret, primum detecta incideret. Quae quidem acta, quantum lucis afferre possint vexatissimis Ecclesiae Salisburgensis initiis, etymoque nominis & originis Domus Habsburgico-Austriacae, simul ac ea vel per transennam legit, illico intellexisse, atque percepisse sibi visus est.

vulgat epistolae de origine Domus Austriae, & de S. Ruperti aetate. Quapropter anno millesimo septingentesimo trigesimo primo duae epistolae, una de *Etymo & Origine Domus Habsburgico-Austriacae* ad Excellentissimum Dominum Cancellarium primum, Comitem de *Sinzendorf*, altera ad R. P. *Marcum Hansizium* S. J. de S. RUPERTI aetate prope simul in publicum prodierunt. At hic *Bernardum* refutare est aggressus. Subinde eodem anno a latebris in lucem emerit *Vita Agnetis Blanbeckin* Venerabilis Virginis Viennensis; quae verò suppressa fuit. In editionis verò defensionem epistolam scripsit apologeticam, typis nunquam excusam.

alia ejus collectanea, Si posthuma viri Scripta, quae penè infinita reliquit, ac formas plurimorum operum, quae, si Deo longiorem vitam largiri placuisset, perficere meditabatur, adeundi, conspiciendique copia foret, omnes tacito stupore oppressi, vix fidem haberent, tantum ab uno viro praestari potuisse. Quantum jam collegerit pro Bibliotheca Benedictina componenda, experientur

hi, qui hoc opus sunt perfecturi. Profecto propediem composuisset, si magistra fata plus ipsi vitae ad tanti operis perfectionem indulgissent. Unde etiam fati lugeri non potest, tam egregium opus intempestiva viri morte nobis interceptum fuisse. Neque etiam mediocriter dolent viri literati, quod operi, quod R. P. *Hansizii* Epistolam refelleret, jam usque ad quartam Dissertationem perducto sit immortalis.

Et haec quidem sunt Opera, quae ejus styli è calamo *Bernardi* profluxerunt, in quibus omnia, quae proprio Marte composuit, tantam puritate, tantam styli elegantia scripta sunt: ut mirum sit, in tanta barbarorum scriptorum consuetudine styli puritatem, elegantiam, concinnitatemque semper retinuisse, nec illo coeno contaminari potuisse. Magna haec utique sunt, & ad nominis immortalitatem, aeternitatemque famae paranda apta: non tamen hisce acquievit invictum *Bernardi* ingenium, sed & suis laboribus tum de suis inquilinis, tum de aliis, quoad vixit, semper bene mereri studuit.

Atque in primis quantum Monasterio suo ornamentum contulerit, quis facile orando complecti possit? Haud equidem ullam re magis monasterium ornari, quam ab egregie instructa Bibliotheca, adhuc, qui dubitat, videri minem. Atqui si quis unquam fuit, qui in exornanda Bibliotheca curam posuit maximam, *Bernardus* profecto is fuit. Nihil hic repetam, quae alio loco hac de re me dicere memini. At non tantum Bibliothecam egregie instruendo, sed etiam suis literarum studiis monasterium suum haud mediocriter exornavit. Quis enim nescit, per haec adeo Mellicium clarum redditum esse: ut quod terrarum scripta ejus distrahuntur, distrahuntur autem per totum ferè orbem; eo etiam tam celebris monasterii fama perveniret. Quam ut constanter, perpetuoque Mellicium retineat, praecleara literarum studia, aut de novo introduxit, aut quasi ab inferis excitavit. Quidquid igitur eruditionis, ac bonarum literarum in inlyto hoc Monasterio inventarum superest, id certè est, quod illi acceptum se referre debere fatentur Mellicenses. At *Bernardus* commemorando apud posteros exemplo non solum suis, sed & aliorum monasteriorum in Germania Religiosos, alibi ad solidiora studia capeffenda, & voce, & institutis excitavit, instruxit-

Magna ejus apud eruditos aestimatio. struxitque. Tanta apud omnes illius admiratio, tanta gratia fuit, ut ad eum amans literarum quisque doctrinam hauriendi gratiam advolaverit, illumque penè sit ut Magistrum veneratus. Testis esto inter alios eruditione praestantissimos Dominus *Joan. Frid. Schannat*, qui ob Fuldensem & Wormatiensem Historiam, aliaque opera tanquam lumen in orbe erudito exsplenduit. Atque hic quidem memori gratamque mente studii critici, quam animo comprehendit, intelligentiam *Bernardo* in accepto adscripsit, aperte atque ingenuè, per quem profecerit, confitendo.

Labores Apolitici. Ut verò de Ecclesia etiam benè mereretur, haud raro sacrum conscendens suggestum, Christianos in virtutibus, divinisque praecipis instruxit. Difficile verò dictum est, quanta ejus fuerit in docendis auditoribus perspicuitas, quantus ardor in commovendo, quanta suavitas in delectando. Nihil sanè hoc in genere omnes Mellicenses, quotquot ejus concionibus interfuerunt, aliud desiderari arbitrantur, quam quod nihil suarum ipsis concionum scriptum, annotatumque reliquit.

animi dotes, En *Lector Benevole!* praecipuos viri egregii actus! Si eodem exemplo omnes animi dotes, & reliqua optimi viri Religiosi ornamenta oratione completi vellem, quò non illa excresceret? Ne tamen nihil dixisse arguar, pauca quaedam leviter delibabo.

Quid autem prius in Religioso commemorari, quid magis laudari meretur, quam omnium illud virtutum fundamentum, *summa humilitas*, atque animi demissio? Hanc verò Excellentissimus Comes à *Starenberg*, tantus, tamque sagax aulae Minister, jam dudum in *Bernardo* velut singularem suspiciens palam praedicavit. Nihil praeterea illo fuit promptius in ope aliis ferenda, ut dicere verè possim, vixisse quidem *Bernardum*, sed, ut ferè dicam, magis aliis, quam sibi vivebat. In custodienda castitate, quam nescio, an ulla major & praestabilior sit virtus, usque ad vitae extremum tam cautus, tamque circumspectus fuit, ut paulò ante mortem ne quidem plus aequo comatum bellulum juvenem sacris operanti sibi sit ministrare passus. Patientia tanta, tamque constanti fuit, ut, sicut statua basi, sic vir hic bonus instituto nixus confirmatusque ad omnes miseras non solum perferendas, sed etiam contemnendas nulla fortuna, *Ziegelbauer Hist. P. III,*

nae invidia, nullo hominum odio, nullis difficultatibus, nullis denique ærumnis, quibus dum vixit, jactatus fuerat, aut debilitari, aut frangi, dimoverique potuisset.

Quae cum ita sese habeant, quid nominis igitur mirum, cur dignus habitus sit, qui gravissimo regendorum Novitorum fratrum muneri aliquamdiu praeficeretur, quid mirum, tanti eum ubique fuisse aestimatum, ejusque famam angustis Austriae finibus circumscribi non potuisse. Tam impensè colebatur, oculatusque amabatur: ut qui sola virorum aliis in locis doctorum, quibus eum cumulatissimè ornarunt, elogia enumerare velit, nullum sit dicendi finem inventurus.

Sicuti verò principibus placuisse vis non ultima laus est: ita nec in hac parte nostrum a fortuna destitutum fuisse, ex literis ad eum datis abundè liquet. Taceo alios benè multos, a fortuna in celso constitutos loco: quos inter Purpurati Romanae Ecclesiae Patres, qui maximi *Bernardum* fecerunt, eumque singulari sunt benevolentia & amore profecuti. Quin nec Summi Pontifices hunc, ejusque scripta ignorarunt. Bibliotheca Ascetica quidem certè majorem in modum placuit sanctissimo Papae BENEDICTO XIII., quem eam ultrò expetiisse ferunt. Multò tamen majores parabantur honores nostro a Rege Angliae GEORGIO Primo: Georgius I. Angliae Rex numismate eum honorat.

Quid de eo Liptinenses Eruditi. Idcirco *Horatius*, quò Romanorum virtutem illustriorem, clariorumque ostenderet, *Hannibalem* eorum inimicum, hanc commendantem inducit. Id quod & ego ad majorem nostri laudem pro certo affirmare, commemorareque possum. Enimverò tanti Novatores malè aliàs de Ecclesia Catholica, ejusque sectatoribus sentientes eum fecerunt: ut quoties in Actis Eruditorum quicquam de Domino Pezio scri-

scribendum occurrit, multis verbis mirum in modum extollere, prædica-
reque consuecant.

Corporis constitutio. Ut verò ad fatalem illum terminum, quò tam egregiæ vitæ tam pretiosum filium abruptum est, aliquando accedamus: Fuerat quidem *Bernardus*, dum vixit, variis, quibus genus humanum divexari solet, malis tentatus: tanta tamen erat omnium firmitas membrorum, tantum robur, ut quemvis suæ ætatis longo vivendi spatio facillimè superaturus videretur. Et sanè si ab initio viribus parcere ac pertinaci diligentia moderari potuisset, si graviores, easque non raras evasisset tempestates, longior ipsi fors ad perficienda alia egregia molimina & promovenda rei literariæ commoda vita suppeditasset. Tam gravibus verò jactatus procellis, rerumque humanarum nausea, tædiòque jam pridem affectus ex catharro decumbere cœpit. Nihil tamen sinistri de valetudine ominatus consueta sua divina, humanaque omnia intermittere volebat. Illuxerat tandem quartus & vigesimus Martii dies, cum in tantum morbum incidit, ut eodem statim die medicus sit accersitus. Qui morbo, & affectis partibus exploratis, certis indiciis venam ei incidendam, necessarium esse judicavit. Quare altera die illa quidem incisa, sed sanguis ita corruptus profluxit: ut nec speciem sanguinis habere videretur. Quo etiam factum, ut eodem die os venæ iteratò patefieret. Cùmque sanguis nonnihil melior exiret, periculumque abiisse videretur, ægrum corpus in lectum non conjecit. Verùm postero die continuò calida febri gravissimè laborare cœpit, cujus tanta malignitas, tantusque ardor fuit, ut brevè omnibus corporis aliàs firmissimi viribus exhausti, omnem medici industriam falleret, nullisque quæsitissimis etiam remediis depelli posset. Valetudinem igitur conclamata esse, supremumque vitæ diem, quem nemini effugere datum est, instare intelligens, deposita omni rerum humanarum curâ, ac tota mente ad Deum conversus, pridie illius diei, quo ex hac vita illi erat migrandum, Confessarium sub Vesperum accersiri jubet, cui conscientia suæ arcana magna animi submissione cùm aperuisset, eadem statim hora sacrosanctum Domini nostri Jesu Christi corpus religiosissimè Christiano more suscepit. Ut sacrum Corpus Domini allatum vidit, moribundus membris assurrexit, vixq;

contineri potuit, quin è lecto proreperet. Postridie viribus magis ac magis deficientibus, acie mentis olim acerrima hebescente, vacillantèque fidelissimo ante thesauro, memoria, cùm jam in præcordiis hærentem mortem sentiret, sub quintam horam vespertinam sacro oleo adhibitis ex ritu Christiano precibus inunctus est. Tandem eodem scilicet dominico Passionis, quam jugiter, dum vixit, meditabatur, die, ipso *S. Ruperti* festo, pro cujus ætate & gloria haud fecus ac pro aris & focis decertavit, annos tantum quinquaginta & tres natus animam Deo ac Creatori, unde profecta erat, sub horam octavam majori Mellicii damno, quam suo reddidit, eo animi omnium, qui ultimo certamini interfuerunt, sodalium sensu ac dolore: ut ex illo numero, qui sibi à lacrymis temperaret, invenires neminem. Ah quanta Deus bonè! serenitate ac tranquillitate ultimum clausit diem? quam non perturbatè, quam suaviter, in morte sanè sibi vel maxime vivere videbatur, qui dum viveret, ad beatè vivendum assidue sibi moriendum cogitabat: ut minimè illius vita mori oblivione possit, cujus vel ipsa mors vita sit immortalis.

Ubi primùm tanti viri casus lugubri campanulæ (quæ in ultima morte luctatione pulsatur) sonitu per monasterium, municipiumque dispersus est, incredibilis mæror omnium animos invasit. Nec Mellicium tantum, sed & universa Austria, totusque orbis literatus hujus interitu conflabantur. Neque ii quidem, qui ab Ecclesia Romana desciverunt, à lacrymis, ubi mortis nuntium fama detulit, temperarunt. Cùm præsertim illum antè mortuum viderent, quam possent de vitæ periculo suspicari, & tam inopinato casu ita fluctuarent animo: ut nescirent, utrùm potius mortuum lugerent, an ita repentè sublatum. Quotquot præterea fuere, sive Principes, sive Cardinales, aut Episcopi, aliique docti viri, quibuscum *Bernardo* aut commercium intercessit, aut Musæ elegantiores curæ cordique sunt, omnes præmaturam hanc, ac peracerbam mortem ingenti dolore sunt profecuti. Nullus autem omnium perinde ac Eminentissimus Cardinalis *Dominicus Passioneus*, tunc temporis Viennæ Nuntius Apostolicus, sensu ac dolore animi fuit affectus. Hic quidem Prælatum, totiusque Ecclesiæ splen-

splendor ac fulcrum, cui doctrina & eruditione pares haud multos inveneris, cùm nihil haberet antiquius, quàm eruditos viros sibi officiis, beneficiisque devincire, ac propterea *Bernardum* inprimis coleret, suisque sæpè doctis colloquiis, & literis bearet, quin eo ipso die, quo hanc vitam cùm meliori commutavit, elegantissima, humanissimaque epistola ab se ad suum *Bernardum* directâ, Mellicium fuerat allata, hic Prælatum, inquam, etiam post facta amare eum adeò non cessavit, ut dum ferale ad ipsum literæ perferrentur, percepta sua mœstitia & ore & lacrymis declarata, non Mellicium solum, sed totum insuper Ordinem Benedictinum, suo ex diademate perdidisse gemmam, palam pronuntiaverit, in medio relinquens, orbisne eruditus, an ipsum monasterium jacturam passa fuerint majorem. Studuit sanè *Bernardus* suis laboribus non de suis inquilinis solum, verùm etiam de aliis, quoad vixit, semper benè mereri.

Ejus Epitaphium. Epitaphium verò memoriæ *BERNARDI* à familiari quodam amico conditum, & Bibliothecæ Asceticæ Tomi XI, posthumi præfationi annexum, est ejusmodi:

Viro Clarissimo
A. R. P.

BERNARDO PEZIO

*Benedictino Mellicensi, Bibliothecario Eruditissimo,
Splendido sui Ordinis Ornamento,
Ejusdemque Assertori acerrimo,
Reconditæ Antiquitatis indagatori
Studiofissimo,
Rei Literariæ Domi, Forisque
Promotori Laudatissimo,
Viris Principibus, & Proceribus
Charo,
Homnibus Eruditione Præstantibus
Æstumatissimo
Editis compluribus Scriptis
Longè Celeberrimo,
Pietate & Religione Insigni,
Año MDCCLXXXV. Die XXVII. Mart.
Ætatis suæ LIII. ineunte
In Monasterio suo Mellicensi
Ingenti Bonorum omnium luctu
& dolore
Rebus humanis exempto, atque tumultato
Hoc æternæ memoriæ monumentum
Posuit,
Ejusdemq; piis Manibus optimè precatur
In Deo Quietem Sempiternam
N. N. N.*

Aliud eidem parentans apponebat
Ill. mus Abbas Gottwicensis *Godefridus*
P. Ziegelbauer Hist. P. III.

Beselius, quod hæctenus ineditum hæc subtexere lubet:

D. O. M.
Lege. Luge. Disce,
*Quid in Mortales valeat furibunda Mors,
En jacet Vir Clarissimus*
A. R. P. BERNARDUS PEZIOUS,
*Austriacus, Ipsiensis, O. S. B. Cœnobia Mellicensis,
Religione & Doctrinâ
Insignis.*

*Per plures annos ibidem
BIBLIOTHECARIUS,
omnisque salutaris & solidæ eruditionis
vivens spiransque, dum viveret,
BIBLIOTHECA.*

*Reconditæ Antiquitatis Scrutator studiosissimus.
Splendidum sui Monasterii, totiusque Ordinis
Benedictini Decus, hujusque Decoris strenuus Assertor.*

*Rei Literariæ Domi forisque
Promotor solertissimus.
Editis compluribus Scriptis longè celeberrimus.
Principibus charus;
Magnatibus pretiosus; Viris eruditis, bonisque
omnibus æstimatissimus.*

*Totus qui Literis natus,
Cùm jam frui debuisset exercitatori ætate,
uno die XXVII. Martii, anno MDCCCLXXXV.
Denatus est.*

Cujus piis Manibus parentans
Hoc monumentum
ponebat
G. A. G.

Ejus quoque funus hac funebri Elegiâ profecutus est *Clar. P. Oliverius Legipontius* eo tempore *Gottwicensis* Bibliothecæ Præfectus.

*Sta, lege, qui transis, nostri monumenta doloris;
Et memorare tue fortis inane genus!
En jacet in tenui BERNARDUS PEZIOUS urnâ,
Sphæra cui Mundi vix sitis ampla fuit.
Hunc IBISSA * suum cùm miraretur Eoum,
Hoc majus, poterat dicere, nil genui.
Invida splendoris tellus MELLICÆ **, secundi
Ortus causa fuit, composuitque lacris.
Hunc inter Monachos, celo ridente, velatum,
Ipse suum dixit Juppiter esse genus.
Palladio admotus, majores acer in ausus,
Mox Phæbi sacros scandere cepit equos.
Austriadum lustrat forulos, Archiva revolvit,*

*Ac ubi Castalidum sacra forisque patent,
Horrea rimatus, veterum monumenta Virorum
Erui à tenebris, quæ latuere dia.
Plurima de rebus magnis hinc scripta refudit,
In toto Aonijs, quæ legit, orbe, chorus.
Per mare velificus placidâ dum navigat aurâ,
Et sibi Circator plaudit, opesque parat;
En inopinato se totis exerit euris
Turbida tempestas, pulsat & unda ratem.
Invisæ facies surgunt, insurgit amicus,
Surgit & insectum, gens Lojolita, genus.
Quin etiam in superis atrox fortuna luenda est;
Nec vexiam læso Numine casus habet.*

Hic ferit, ille furit, sparsis hinc inde libellis,
 Quisque suas fannas ore crepante vibrat.
 Quid faceres HEROS! Jatis tot pulsus iniquis?
 Nonne tibi splenem velleret atra bilis?
 Grandis at ille animo, quicvis sublimis in arte,
 Fulminis in morem, fluminis inque modum,
 Perstitit, & stabilis partes se volvit in omnes,
 Propositi custos, justitiæque tenax.
 Perstitit, o virtus! & crimine liber ab omni,
 In victo vicit pectore triste malum.
 Nil scias metuit, nil stigmata, tela, nec artes,
 Quas vel Soliphi, gens caperata, parant.
 Displicuit, placuit; sed mens bene conscia recti,
 Pacatè furias, & maledicta tulit.
 Nec quicquã rugiens vertumnus terruit aures;
 Obfuit assertis livida turba nihil.
 Constitit ille sibi veluti marpesia cautes,
 Erexitque suo fasta trophæa tholo:
 Quippe tot adversis probitas exercita rebus,
 Tristi materiam tempore laudis habet.
 Ergo sit, è vivis in terram terra recedens
 Cesserit; ipse tamen spiritus astra tenet.
 Unaque nunc superest, quæ se ressemnet ales,
 Fama triumphantis, scriptaque digna legi.
 Hæc stabunt, stabitq; virens imarceda laurus,
 Non nisi supremis interitura rogis.
 Postuma fortè brevi Cupressus odora sequetur,
 Funeris appendix longa futura sui.
 Nil igitur vastis opus est ad busta colossis,
 Nil opus est obelo, nil quoque pyramide;
 Ipse sibi vivens obelum formavit ab arte,
 Cujus habet quævis Bibliotheca genus.
 His stipata sacris BERNARDI gloria fulcris,
 Stabit, & immemores non sinet esse sui;
 Stabit, & Heroas inter miscebitur illis,
 Quis immarcescens stat sine fine decus.
 Inunc, qui transis patriam peregrinus in
 urbem,

Et dic: BERNARDI molliter ossa cubent!

Hæ fuere Exterorum Threnodiæ.

Quantoperè verò Bernardi memoria apud Mellicenses in benedictione sit, ex eo conjici datur, quòd Funeris Oratio in ejus obitum novo & inusitato exemplo recitata fuerit. Recitavit verò illam publicè Nobilis & ingenuus adolescens Carolus Nagel Rhetorices in Mellicensi Lycæo Alumnus, sub Eloquentiæ Professore Doctissimo, ac Viro Clariss. Martino Kropffio, hodie Bibliothecario, qui pluribus ab hinc annis à me rogatus denique concessit, ut eam deslorando, vitæ Bernardi synopsis concinnarem; quam ipse subinde A. MDCCXLVII. in Bibliotheca Mellicensi typis excusa, uberiùs & ad Critices, exactam regulas juris publici fecit. Nunc verò sequitur ex Bibliotheca mox laudata omnium, sive jam editorum à Bernardo Pezio, sive, nisi mors consiliis intercessisset, edendorum Operum accuratus Catalogus.

OPERA.

1.) De Irruptione Bavarica in Tyro-

lim anno 1703. à Gallis & Bavaris facta. Libri III. in 12. Viennæ typis Jo. an. Georgii Schlegel 1709. Notandum, hos libellos produisse sub nomine Bernardi Isipontani seu Ipsensis. Veteres enim Ipsum, Patriam Bernardi, Pontem Isidis vocabant.

2.) Epistola Encyclica ad omnia Ordinis Benedictini Monasteria pro conferendis subsidiis Literatis seu Scriptoribus Benedictinis ad scribendam Generalem Bibliothecam Benedictinam, cum ejusdem Bibliothecæ instruendæ Conspectu. Iste Conspectus impressus est in Actis Eruditorum ad an. 1716. Mens. Septemb. pag. 403.

3.) Triumphus Castitatis, seu Acta, & Vita Venerab. Wilburgis Virginis reclusæ Sanct-Florianensis. Præmissa est Historia celeberrimæ in Superiori Austria Canonice S. Floriani notis historico-criticis illustrata. Augustæ Vindel. typis Josephi Grueber 1715. in 4.

4.) Epistolæ Apologetice pro Ordine S. Benedicti adversus Anonymum Viennensem è Soc. Jesu Campodani typis Joannis Mayr 1716. in 8. Eadem epistolæ recusæ sunt Augustæ Vindel. Sumptibus Fratrum Veithiorum, uti & Ratisbonæ Conradi Peez & Felicis Bader. Recensentur fusiùs in Actis Lipsiensibus Eruditorum ad an. 1716. Mens. Sept. pag. 401.

5.) Bibliotheca Benedictino-Mauriana, seu de Ortu, Vitis & Scriptis Benedictinorum è Celeberrima Congregatione S. Mauri in Gallia Libri II. Aug. Vind. & Græcii, sumpt. Fratrum Veithiorum 1716. in 8.

Bibliothecæ huic Benedictino-Maurianæ R. Auctor eruditam præmisit dissertationem, quæ de ortu & progressu Benedictinæ Congregationis S. Mauri in Francia agit. Ad calcem verò subjecit Anonymi de Scriptoribus Ecclesiasticis scriptum, quod primùm ex Bibliotheca Mellicensi in lucem edidit. Cùm verò in referendis Scriptoribus Anonymus hic non ubique temporis rationes habuerit, eum Bernardus notulis chronologicis subinde emendavit. In Actis Eruditorum Lips. de hoc opere prolixè agitur ad an. 1717. Mens. Martii pag. 119.

6.) Conspectus insignis Codicis Diplomatico-Historico-Epistolæ Udalrici Babenbergensis datus ad Actorum Erud. Lips. Collectores. 1716. Conspectus hic paulò plenior communicatur in Actis Erudit. ad an. 1717. Mens. Jan. p. 31.

7.) Dissertatio Apologetico-Literaria ad Perill. Jo. Bened. Gentilottum ab

ab Engelsbrunn Bibliothecarium eo tempore Casareum, pro editione integri syntagmatis Diplomatico-Historico-Epistolæ Udalrici Babenbergensis ex Codice Zwetlensi impugnata à V. Cl. Angelo Fonteio Veronensi. Augustæ Vind. & Græcii sumpt. Fratrum Veithior. in 4. 1717. NB. hic ipse Angelus Fonteius non alius fuit, quàm ipse Gentilottus. Dissertationem hanc ipsam diffusè recensent Collectores Actorum Erudit. Lips. ad an. 1718. Mens. Aug. pag. 345.

8.) Thesaurus Anecdotorum novissimus, seu veterum Monumentorum, præcipuè Ecclesiasticorum, ex Germanicis potissimum Bibliothecis atornata collectio recentissima: omnia præfationibus & observationibus præviis illustrata. Tomus I. II. & III. Aug. Vind. & Græcii, sumptibus Philippi, Martini & Joannis Veith fratrum 1721. in fol. Recensentur hi tres Tomi fusiùs in Actis Erudit. ad ann. 1722. Calend. Januar. pag. 1.

9.) Ejusdem Thesauri Anecd. Noviss. Tom. IV. Ibidem apud eosdem 1723.

10.) Bibliotheca Ascetica antiquo-nova, hoc est, Collectio veterum quorundam & recentiorum Opusculorum Asceticorum, quæ hucusque in variis MSS. Codicibus & Bibliothecis delituerunt. Tomus I. & II. Ratisbonæ, sumptibus Jo. Conr. Peezii 1723. Recensentur hi duo Tomi in Actis Erudit. ad annum 1723. Mens. Novemb. pag. 519.

Tomus III. IV. V. VI. prodierunt 1724. Ibidem apud eundem Tom. VII. & VIII. 1725. IX. 1726. publici juris facti sunt. Tom. X. 1733. Ultimi duo post obitum Bernardi, XI. quidem 1735. XII. verò 1740. publici juris facti sunt. Sumptibus Conr. Peez & Felicis Bader in 8.

11.) Venerabilis Godefridi seculo XII. Abbatis Admontens. Ord. S. B. in Styria Homiliæ in Dominicis & Festa totius anni Tom. I. & II. Aug. Vind. Sumpt. FF. Veithiorum 1725. in fol.

12.) Thesauri Anecdotorum Novissimi Tomus V. Aug. Vind. & Græcii, sumpt. FF. Veithiorum 1728. in fol. Huic Tomo insertus est Gerhohi Præpositi Reicherspergensis Ord. Can. Reg. S. Augustini in Bavaria Commentarius in Psalmos & Cantica ferialia, qui etiam separatim prodit eodem anno, & apud eosdem. Itidem in fol.

13.) Codex Diplomatico-Historico-Epistolæ, qui est Tom. VI. Thef. Anecd. Noviss. Itidem separatim

typis excusus. Aug. Vind. & Græcii, sumpt. FF. Veithiorum.

14.) Engelberti Opuscula Philosophica. Ratisbonæ typis Joh. Conr. Peezii 1725. in 4. Item de Regimine Principum. Apud eundem eodem anno in 4.

15.) Vita & Revelationes Venerab. Virginis Agnetis Planbeckin, unà cum Pothoris libro de miraculis S. Dei Genitricis Mariæ. Viennæ Austr. & Norimbergæ, sumpt. Petri Conradi Monath 1731. in 8.

16.) Epistola ad Cl. P. Marcum Hansizium S. J. aliòsque Viros. Qua diluit, quæ eruditissimi homines contra receptam apud Salzburgenses de S. Ruperti ætate traditionem scripserunt in 4. Viennæ Austriae, typis Jo. Petri van Ghelen 1731.

17.) Epistola de Etymo nominis Habsburgici & Origine Domus Habsburgico-Austriacæ ad Excellentiss. D. Philippum Ludovicum Comitem de Sinzendorff &c. Augustissimi Imp. Caroli VI. Cancellarium Primarium. In 4. Viennæ & Norimbergæ apud Conr. Monath 1731.

18.) Francisci Tagii Physici & Equitis descriptio, seu Liber de Obsidione Urbis Papiensis, & de Captivitate Francisci I. Regis Gallia. è Bibliotheca Mellicensi secundis typis adornatus, notisque criticis illustratus. Opus posthumum. Norimbergæ apud Jo. Adamum Schmidium 1736. in 4.

Opera, quæ editurus erat, nisi mors optimos conatus disjecisset. Insignis apparatus pro conficienda Bibliotheca Benedictina Generali, in qua omnes totius Ordinis Benedictini Scriptores eorùmque Scripta à tempore S. Benedicti usque ad hanc ætatem memorantur. In hoc infiniti laboris opere multis annis jam defudavit. Quantum jam collegerit pro hac Bibliotheca Benedictina componenda, testantur quinque grandes thecæ, quæ collectionibus & materiis acceptis impletæ in Bibliotheca Mellicensi asservantur.

Epistola Apologetica in defensionem vitæ Agnetis scripta. 1731.

Venerabilis Irimberti seculo XII. Abbatis Admontensis Commentaria allegorica in Libros Josue & Regum. Opus jam diu prælo paratum.

Museum Historico-Theologico-Asceticum, quo magna illustrium veterum Scriptorum multitudo, vitæ Sanctorum, aliæque nondum hucusque typis excusa comprehenduntur. Opus fuisset

fuiſſet in 4. minimum ſex Tomorum.

Reliquit præterea in manuſcriptis amplam meſſem Aneædotorum tum Theologicorum, tum Historicorum ad continuandam Bibliothecam Aſceticam antiquo-novam. Quæ omnia, Deo volente, faventibus Mæcenatibus, accedentibusque meſſoribus fortaſſe ſuo tempore cum orbe literato communicabuntur.

Denique ſcripſit *Bernardus* juvenis adhuc Religioſus *Proterpticon Philologicum* per modum Dialogi, quod ad calcem Bibliothecæ Benediæcino-Mellicenſis excuſum habetur.

XXXVI.

MARIANUS ARMELLINUS

† 1737. Abbas è Congregatione Caſinenſi.

NOn ita multis ante annis *Bibliotheca Benediæcino-Caſinenſis*, ſive *Scriptorum Congregationis Caſinenſis* in lucem publicam prodiit. Eximii hujus Operis author habetur *Marianus Armellinus*. Quia verò non inſimam eâ re apud Eruditos omnes famam exiſtimationemque ſibi comparavit, nullus dubito, quin non pauci in optatis habeant, ut quo per literarium orbem notius Scriptoris hujus in dies fit nomen, eò accuratius illius texatur elogium. Quæ pauca verò de ejusdem moribus, ſtudiis, vitæque inſtituto mihi cognita hîc dicturus ſum, ea potiſſimum ſunt, quæ vel ipſe *Armellinus* de ſe in Bibliotheca ſua memoriæ prodidit, vel de ipſo Vir Clariffimus, *Georgius Thierria* è Congregatione Caſinenſi, Romæ in Collegio Anſelmino S. S. Theologiæ Profeſſor Emeritus, nunc celeberrimi Monafterii S. Benediæci Padoironenſis Prior digniſſimus breviter mihi narravit.

Mariani natale ſolum, *Mariano* natale ſolum præbuit Roma, præſtantium ingeniorum ſœcunda parens ac altrix. Ex gente Armellinâ natus piè ac liberaliter à piis parentibus educatus fuit. Studiis elegantioribus admotus celeres ac nequitiam poenitendos in iis fecit progreſſus. Ingenium excitatum, induſtria indefeſſa, mores incorrupti atque elegantes. Sed cum adoleſcentem rerum mundanarum, quas nondum tamen deguſtârât, fatietas jam caperet, iis nuntio celeriter miſſo in familiam Divi Benediæci conceſſit. Virium periculum fecit in monafterio ad S. Paulum patriâ in urbe, ubi anno 1677. religionis rudimenta poſuit. E

Romano tyrocinio Caſinum miſſus eſt, ut eo in Aſceterio, celebri virtutum ſchola, religioſæ vitæ, rerumque monaſticarum doctrinâ penitiùs imbueretur. Quâ non ſegniter hauſtâ, ad literarum ſtudia ſe referre juſſus eſt. Et quoniam Latinis fatiſ jam excultus erat, ad Græcas etiam addiſcendas animum adjunxit; quarum ſine mediocri ſaltem cognitione ad ullam doctrinæ præſtantiam ſe pervenire non poſſe perſuaſus erat. Prima verò earum rudimenta ab *Oderiſio Pivrio*, natione Græco, Monacho Caſinate percepit.

Post emenſum Philoſophiæ curriculum in Theologicis auditor fuit *Alexandri Lelli*, Viri perinde docti, ac de re literaria in Congregatione Caſinenſi optimè meriti. Hujus enim ſuaſionibus & conſiliis magnâ ex parte debetur, ut Romæ in monafterio S. Pauli inſigne Collegium ſub S. Anſelmi Cantuarienſis nuncupatione excitatum ſtabiliretur ac firmaretur, ubi juvenes omnino decem ex totâ Congregatione delecti ſacræ Theologiæ, ſacrorumque Canonum ſcientiâ à duobus earundem facultatum Magiſtris inſtituerentur. Magna igitur *Armellini* laus, quod cum non niſi præſtantioris feliciorisque ingenii adoleſcentes ad Collegium Anſelminum mittantur, eorum in cenſû etiam ipſe haberi meruerit. Cum verò *Alexander Lellus* vir eſſet quemadmodum doctiſſimus, ita & arctioris obſervantiæ, ac regularis diſciplinæ ſtudioſus, *Armellinus* doctrinam cum virtutis ſtudio ſociare edoctus in virum evaſit, cujus præclaræ eruditioni inſignis morum integritas reſpondit. Unde ob ſingularem virtutem brevi ad Decani promotus eſt officium. Nec doctrinæ ejus deſuerunt præmia, cathedræ ſcilicet Philoſophicæ, eæque in celebrioribus Congregationis ſuæ monaſteriiſ. Sic Papiæ in Aſceterio S. Salvatoris Philoſophiam anno 1687. magna cum laude docuit.

Quò tempore cum *Antonius Maria Cotonus* è Congr. Caſinenſi celeberrimus Eccleſiaſtes, ac ſui temporis in Italia *Demofthenes*, per totam Quadrageſimam Papiæ maximâ populi cujuſque ordinis frequentiam conciones haberet, *Armellinus* tum juvenis adhuc pro ſacro dicentem ſuggeſtû in dies audivit. Cum verò ejus voce ac doctrinâ quotidie fruereſtur, tot tantaque ab eo didicit, ut exinde efficaciſ propoſitum cathedram Philoſophi-

Cathedram cum ſacro ſuggeſtu communit,

sophicam cum ſacro ſuggeſtu commutandi, quàm primùm liceret, propoſitum conceperit. Id quod brevi factum; cum enim majorum juſſu denudò Philoſophiæ placita anno 1690. Florentiæ in percelebri S. Mariæ monaſterio exponeret, ab iis poteſtatem ſibi fieri petiit, quo examen pro obtinenda facultate concionandi ſubire poſſet. Neque enim in Congregatione Caſinenſi, quod in magnâ ejus laude ponendum, cuiquam pro concione dicere permittitur, niſi qui ad graviſſimum id munus præclare ac cum dignitate adminiſtrandum idoneus ab Examinatoribus fuerit exiſtimatus. Examen verò apud *Joannem Franciſcum* è Congregatione Caſinenſi in Univerſitate Piſana publicum Philoſophiæ Profeſſorem libentiſſimè ſubiit, cum ex decreto Comitiorum generalium ad ejuſmodi examina peragenda in Etruriæ provincia unus ipſe ex deputatis eſſet.

Approbatus pro concionibus habendis ab an. 1695. uſque ad annum 1722. variis in locis ad populum dixit. Omnium primò Peruſii in cathedrali eccleſiâ ſuggeſtum conſcendit; cum enim priùs ex eo Jeſuita dixiſſet, nec ſatis tamen Epifcopo fe-ciſſet, *Armellinus* illius locum occupare juſſus eſt. Ea res cum nova eſſet, Benediæcinos, qui illa in urbe ſunt, non nihil anxioſus habuit. Præcipuè celeberrimus *Benediæctus Bacchinus*, qui tum temporis præſens in monaſterio S. Petri aderat, ſollicitudinis affectum *Armellino* impendebat. Sed cum ingentem hominum multitudinem ex novi Eccleſiaſtis ore nullo non die pendere viderent, animo eſſe ſuſpenſo deſierunt. *Armellinus* enim ſua facundia, gratia, ac quælibet perſuadendi facilitate univerſam ferè civitatem ad ſe attraxerat. Pari cum laude in aliis Italiæ civitatibus, non ſemper tamen omnibus, auditus fuit. Neque enim eadem concionandi ratio, ut fermè ingenium eſt hominum, omnibus, ac ſingulis arridet. Eſt verò ejus conciones non eadem famâ atque oratione ubique celebrarentur, ipſe tamen nihil, quâ verâ flagrabat charitate, ab iis habendis remiſit; ſatis laudatum ſe exiſtimans, ſi Chriſtum popularium ſuorum animis infereret. Sacræ doctrinæ rerum divinarum meditationem, virtutum, cum primis modeſtiæ ac humilitatis ſtadium, magnam denique vitæ aſperitatem, maximè per quadragenos verni jejuni-

Quos doctrinâ chriſtianâ inſtruit.

dies conjunxit. His enim diebus in Italia celeberrimæ haberi ſolent conciones.

Quibus exactis reliquum anni curriculum concinnandæ Bibliothecæ Caſinenſi potiſſimum confecravit. Eâ cauſâ plura per Italiam confeſcit itinera literaria, multas perluſtravit Bibliothecas, nec infrequentes ad viros eruditos exaravit epiſtolas, ac nulli denique pepercit labori, nullamque prætermiſit diligentiam in eruendis monumentis ex Codicibus tum typis impreſſis, tum manuſcriptis, nec non aliis etiam in locis, ut, quantum in eo fuit, inveniret, ſecerneret, atque in clariffimâ luce poneret Opera Monachorum Congregationis Caſinenſis, qui ſibi laudem aliquam in Republicâ Literaria comparârunt, tam illorum, qui famâ innotuerant, quàm eorum pariter, quorum aut nomen interierat, aut ſcripta ob temporum injuriam, hominumque negligentiam deliteſcebant. Quo equidem non ſolum fore, ut talium Caſinenſium memoria, penes hujus Congregationis Sodales præfertim nunquam intercideret, verum etiam futurum arbitratuſ jure eſt, ut Majorum exemplo ejuſdem Congregationis Alumni ad inſiſtendum eorum veſtigiiſ excitarentur.

Cui ſtudio cum multos annos impendiſſet, juſſû *Innocentii XIII.* Prior regiminis die 24. Julii anno 1722. à Superioribus Congregationis renuntiatus fuit. Nec idem elapſus erat annus, cum ex diſpenſatione ejuſdem Summi Pontificis Senenſi monaſterio Abbas præſectus fuit. Fecerat hoc *Innocentius* in gratiam *Bernardi ex Comitibus S. R. E.* Cardinalis germani ſui fratris. Hic ab eo tempore, quo vitæ monaſticæ tyrocinium cum *Armellino* in S. Pauli monaſterio poſuit, magnâ ſemper eum benevolentiam complexus fuerat. Acceſſit, quòd cum *Armellinus* politioribus literis apprime imbutus eſſet, eas Bernardum ſubinde edocuerit. Gratum verò ut iſe præberet, haud difficulter à fratre Pontifice impetravit, ut ejus juſſû ac voluntate *Armellinus* ad Prioris primùm, deinde Abbatis dignitatem præter ordinem eveheretur. Nam ex more & ſtatutis Congregationis Caſinenſis Prior regiminis, ut vocant, annos omnino quinque exſpectare debet, quò in Abbatem eligi poſſit.

Abbas A. 1722. creatus. ſinem apoſtolicò concionandi officio im-

Concinnandæ Bibliothecæ Caſinenſium Scriptorum Bibliothecæ incumbit.

Variis admove-tur officiis.

Abbas A. 1722. creatus.

imposuit, tum ob multiplices regimini curas, tum propter Bibliothecae perficiendae & absolvendae labores. Postquam vero Abbatiam Senensem sex annos obtinuerat, anno 1729. gubernacula monasterii S. Petri de Assisio moderanda suscepit. Hic Bibliothecae suae extremam manum imposuit, quam, ceu Opus publicae luce dignissimum ut typis tandem vulgaret, Francisci Cl. ac Doctissimus *Franciscus Valesius* Valesii ad Romanus hifce literis eum exhortatum epistolae est:

Francisci Valesii ad Romanus hifce literis eum exhortatum epistolae est:

„ Perlegi superioribus diebus, Abbas Reverendissime, tuum de Scriptoribus Casinensibus Volumen primum, quod jam remisi, summamque jucunditate animi ex hac lectione affectus fui; haerebam autem, quid in eo primum admirarer, assiduamente laborem in excutiendis tot Bibliothecarum omnibus angulis, ut doctorum sacrae tuae Casinensis Familiae Virorum scripta erueres, ac indicares (utinam quaedam integra aliquando in lucem proferas) additis etiam eorundem Clariss. hominum rebus gestis ex quibusvis monumentis undique conquisitis; An acre tuum iudicium, accitis etiam variorum Auctorum suffragiis in scriptis illis expendendis, omniaque eleganti, ac expolita oratione, & quae pietatem, ac religionem undequaque redoleat, prosequutus es; Quamobrem ut Scriptores ii multum Tibi debent, quod eos ab oblivione in memoriam hominum, veluti in vitam revocasti, ita Tibi vicissim ex hoc patrocinio facta est laudis, & gloriae non mediocris accessio. Alterum volumen ut mihi mittas, velim, scis enim quam ad discendi cupidus sim, & utrumque quod nondum Studiosorum bono typis vulgetur, impatienter fero; nam ut cum Plinio loquar: *Pulchrum inprimis videtur non pati occidere, quibus aeternitas debetur, aliorumque famam cum sua extendere.* Valesius le Vir amplissime, meque Tibi ad dictissimum prosequere affectu, quod soles. Romae pridie Idus Junii 1728.

Alias id genus literas jam anno 1716. ad *Armillinum* dederat *Prosper Mandosius*, Eques doctissimus. Cujus & *Valesii* monitis demum obsecutus *Bibliothecam* Assisii an. 1731. typis excusam publici juris fecit. Illam vero *Bonaventurae Finardi* S. Georgii Majoris Venetiarum Abbati, & Congrega-

tionis Praesidi Reverendissimo nuncupavit. Praesul enim hic literatissimus *Armillinum* non amore tantum, beneficentia & singulari humanitate semper prosequutus est, sed Opus etiam ipsius egregiis collatis literariis subsidiis insigniter promovit.

Post *Bibliothecae* impressionem *Armillinus* anno 1734. ex Assisienti Abbatia ad regendas habenas Feliciani Monasterii propere Fulgineum translatus fuit. Hic ex calculo graviter laborans, felicissime eo liberatus fuit. Non plus enim duobus minutis & incisio facta, & lapis bene magnus exsectus fuit. Nec, quod Medici magnopere etiam mirati fuerunt, vel levissima febris tentatus fuit, adeo quidem ut decem post diebus e lecto sanus ac incolumis surrexerit. Vitam prorogavit ad annum 1737. quod e vita plane fenex, ac propere octoginta annos natus excessit. Et si vero vitam orbatus fuerit, pro eo singulari tamen ac indefesso studio, quod aliorum memoriam ab interitu & oblivione vindicare laboravit, dignus profecto est, ut in eruditorum omnium ore ac calamis vivat.

SCRIPTA.

1.) BIBLIOTHECA BENEDICTINO-CASINENSIS, sive SCRIPTORUM CASINENSIS CONGREGATIONIS, alias S. JUSTINAE PATAVINAE, *Qui in ea ad haec usque tempora floruerunt Operum, ac Gestorum notitiae.* Pars I. Assisii anno 1731. Pars II. ibidem an. 1732. fol.

2.) ANALECTA ad *Bibliothecam Casinensem*, quae ipse citat in Ludovico Barbo part. 2. pag. 284. & in Pio Mutio. p. 149. Opus, quod sciam, adhuc ineditum.

3.) *Opusculum* DE REFORMATOribus ORDINIS S. Benedicti, quod Bibliothecae parte 2. pag. 82. se delineasse scribit.

4.) *Catalogus Episcoporum*, ad quem Lectorem Bibliothecae suae parte 1. pag. 61. remittit.

5.) ELOGIUM ISIDORI LANFREDINI, Monachi sanctae Mariae Florentiae, in Academia à Cardinale *Richelio* Parisiis instituta Gallicae linguae interpretis. Erat *Armillinus* eo tempore (anno 1692.) quo *Lanfredinus* ad plures abiit, Philosophiae Lector in eodem Monasterio. Literis consignatum legitur in *Ortu & Interitu*; sic enim Monachorum Abbatiae Florentinae Necrologium Mss. inscribitur, Vid. *Armill. Bibl. part. 2. pag. 59.*

XXXVII.

D. BERNARDUS DE MONTFAUCON Congregationis S. Mauri Decus insigne.

† 1741. 21. Dec. aetatis 86.

Natus 1655.

ex milite fit monachus.

eius studia,

Iter Literarium in Italiam.

Inter Academicos regios cooptatur.

EX nobili profapia natus vitam adiit die 13. Januarii (e) an. 1655. in Castro Rupis scissae, Francis *Roquetaillade*, Dioecesis Electensis. Juvenis castra sectatus in Germaniam venit sub Francicae militiae supremo archistratego Duce *Turenio*. Postea sacrationi militiae nomen dedit in Congregatione S. Mauri. Vota solennia nuncupavit anno 1676. die 13. Maji apud Tolosates in B. Mariae Deauratae Monasterio, annum agens primum & vicesimum. Inter primos fuit, qui in laudata Congregatione Superiorum jussu, animum ad Graecas literas appulerunt. Quas celeriter edoctus etiam Hebraicas addidit. Quibus adjunxit cum Romanarum tum Graecarum antiquitatum, qua ecclesiasticarum qua profanarum studium. Nec optimorum quorumcunque Scriptorum lectionem praetermisit. Ut stylum exerceat, non pauca ex Graeco sermone in Latinum convertit. Quae studiorum contentione factum, ut nullum esset eruditionis genus, in quo non excelleret, palamque sibi vindicaret. Anno 1698. iter literarium in Italiam instituit, ac Romam venit. Hic cum anno sequente P. D. *Claudius Etienne* morte sublatus fuisset, P. *Montfauconius* munus Procuratoris Generalis suae Congregationis per duos gessit annos. Parisios in Galliam reversus, anno 1719. inter Academicos honorarios Regiae Academiae Inscriptionum, & politiorum literarum adlectus fuit. Maximae laudis loco, quae in Virum hunc toto orbe literario celebratissimum a nobis conferri potest, est, ut ejus Operum texamus Catalogum; haec enim omnis eruditionis ac doctrinae genere referatissima de ipso ferunt testimonium.

OPERA.

1. *Analecta Graeca, sive varia Opuscula Graeca hactenus non edita, ex manuscriptis codicibus eruerunt, latine verterunt, & notis illustrarunt Monachi Benedictini Congregationis S. Mauri.* 4. Parisiis apud viduam *Edmundi Martini* 1688. Hi Monachi fuere *Jacobus Lopinus*, *Antonius Pugetus*, & *Bernardus*

de Montfaucon, qui in hac collectione *Typicum, seu Regulam Monasterii Gratiaplenae ab Imperatrice Irene Ducena, Alexii Comneni uxore pro monialibus scriptam, & Excerpta ex Heronis Geometria, Antiquum ratiarium Augusti Caesaris, novumque Alexii Comneni, ac demique Tractatum de mensuris & ponderibus Latine interpretatus est.* In Typico animadvertitur, clausuram monialium illius temporis non ita fuisse arctam, quam hodie est; tametsi ad vitam satis austerè degendam adstrictae fuerint. Inventionem & originem Geometriae Montfauconius Aegyptiis adscribit.

2. *La Verité de l'Histoire de Judith, i. e. Veritas Historiae Judithae adstructa.* in 12. Parisiis 1690. apud *Simon Langronne*. Opusculum in tres partes distribuitur. In primâ historia Judithae, & Regni Medorum describitur. In secunda afferuntur probationes eorum, quae in prima parte dicta fuerunt. In tertia ostenditur historiam Judithae esse veram, & non aenigmaticam & parabolicam historiam; veluti *Lutherus*, *Grotius*, *Witakerus*, & alii Protestantes contendunt. Extractum praefationis perquam utilis dat le Cerf. pag. 365.

3. *Sancti Patris nostri Athanasii, Archiepiscopi Alexandrini, Opera omnia, quae extant, vel quae ejus nomine circumferuntur, ad mss. codices Gallicanos, Vaticanos &c. nec non ad Cornelianas lectiones castigata, multis aucta: nova interpretatione, Praefationibus, Notis, variis lectionibus illustrata: nova sancti Doctoris vita, Onomastico, & copiosissimis indicibus locupletata. fol. Tom. III. Parisiis sumptibus Joannis Anisson 1698.* Hac editione nomen P. Montfauconii inclarescere coepit.

4. *Vindiciae Editionis S. Augustini à Benedictinis adornatae, adversus epistolam Abbatis Germani.* in 12. Romae 1699. Prodiit in lucem Romae permissu Magistri sacri Palatii sub personato nomine D. Baptistae de Riviere apud *Jacobum Komarec*, Editio in Gallia iterata fuit.

5. *Diarium Italicum, sive monumentorum veterum, Bibliothecarum, Musaeorum &c. Notitiae singulares in Itinere Italico collectae.* 4. Parisiis apud *Joannem Anisson* 1702. cum fig. In hoc Diario Manuscriptorum Codicum, quos Author in Bibliothecis Italiae annotavit, Catalogi cura texuntur.

6. Colle-

(e) Le Cerf natalem annum male reponit ad A. 1646. alii in annum 1656. diem 17. Januarii rejiciunt.

6. Collectio nova Patrum & Scrip-
torum Græcorum, Eusebii Cesariensis,
Athanasii, & Cosmæ Aegyptii. Hæc
nunc primum ex manuscriptis Codicibus
Græcis, Italicis, Gallicanisque eruit,
Latinè vertit, Notis, & Præfationibus
illustravit D. Bernardus de Montfaucon.
fol. Tom. II. Parisiis sumptibus Claudii
Rigaud 1707. Huic Collectioni do-
ctissima præfatio præliminaris præmi-
fa est, quæ omnino legi meretur.

7. Palæographia Græca, sive de or-
tu & progressu Literarum Græcarum
& de variis omnium seculorum scriptio-
nis Græcæ generibus, itemque de Ab-
breviationibus, & de Notis variarum
Artium ac Disciplinarum, additis figuris,
& schematibus ad fidem manuscripto-
rum Codicum. fol. Parisiis 1708. apud
Ludovicum Guerin & Carolum Robu-
stel. Vel solo & unico hoc Opere no-
men suum Montfauconius immortalita-
tati consecravit.

8. Le Livre de Philon, de la vie con-
templative, traduit sur l' Original Grec,
avec des observations, où l'on fait voir,
que les Therapeutes, dont il parle, étoient
des veritables Chrétiens. i. e. Liber Philo-
nis de vita contemplativa, ex Græcis
fontibus in Francicum traductus cum ob-
servationibus ac notis, in quibus ostendi-
tur, Therapeutas, de quibus Philo lo-
quitur, veros ac genuinos Christianos fu-
isse. 12. Parisiis 1709.

9. Bernardi de Monte Falconis M. B.
à Congregatione S. Mauri, Epistola ad
*** An vera narratio Rufini de baptizatis
pueris ab Athanasio puero? Scripta est
ad P. Solerium Hagiographum Ant-
verpiensem, qui eam pro vera habuit.
Item de tempore mortis Alexandri Epi-
scopi Alexandrini, ac de anno obitus
Athanasii Magni, in fol. & 8. Parisiis
1710.

10. Létres au R. P. Dom-Bernard
de Montfaucon, sur la religion des The-
rapeutes, avec sa réponse. i. e. Episto-
læ ad R. P. D. Bernardum de Monte Fal-
conis de Therapeutarum religione, cum
suo responso. 12. Paris 1712. Senten-
tiam suam contra D. de Savigni tue-
tur.

11. Hexaplorum Origenis, quæ su-
persunt, multis partibus auctiora, quam
à Flaminio Nobilio & Joanne Drusio
edita fuerint: ex MSS. & libris editis
eruit, & notis illustravit D. Bernardus
de Montfaucon. fol. Tom. II. Parisiis
apud Ludovicum Guerin &c. 1713.

12. Bibliotheca Coislina olim Se-
gueriana, sive Manuscriptorum omnium
Græcorum, quæ in ea continentur, ac-

curata descriptio, ubi operum singulo-
rum notitia datur, ætas cujusque Manu-
scripti indicatur, vetustiorum specimina
exhibentur, aliæque multa annotantur,
quæ ad Palæographiam Græcam perti-
nent. Accedunt anecdotæ bene multa ex
eadem Bibliotheca desumpta cum inter-
pretatione Latina. fol. Parisiis apud Lu-
dovicum Guerin & Carolum Robustel.
1715.

13. Sancti Patris Nostri Chryso-
stomi, Archiepiscopi Opera omnia, quæ
XIII. Tomis comprehensa Parisiis excu-
sa fuerunt. Primus Tomus prodiit an.
1718. ultimus 1738. Hujus Collectio-
nis extat etiam Veneta editio.

14. L' Antiquité expliquée & repre-
sentée en figures. id est, Antiquitates
explicatione & schematibus illustratæ.
Paris. an. 1719. & 1722. Tomis V.
quorum singuli in duos distribuuntur.
Accesserunt Supplementa alteris Tomis
V. Parisiis 1723. & seqq. Totum Opus
igitur X. Tomis comprehenditur, scri-
ptum gemino idiomate, Latino & Gal-
lico.

15. Monumens de la Monarchie Fran-
çoise, qui comprennent l' histoire de
France, avec les figures de chaque regne,
que l' injure des tems a épargnées. id est,
Monumenta Francicæ Monarchiæ, quæ
ejusdem historiam complectuntur una
cum schematibus cujusque regni, quibus
injuria temporum pepercit. Tom. V. in
fol. Parisiis.

16. Bibliotheca Bibliothecarum MSS.
nova, ubi, quæ innumeris penè manu-
scriptorum bibliothecis continentur, ad
quodvis literaturæ genus spectantia, &
notatu digna describuntur, & indican-
tur cum indicibus locupletissimis. Tom. II.
in fol. Parisiis. an. 1739.

17. In Collectione Academiæ Re-
giæ Inscriptionum leguntur quatuor
Dissertationes P. Montfauconii. Prio-
res duæ Tomo VI. nempe Dissertation
sur le Phare d' Alexandrie, sur les autres
Phares &c. i. e. Dissertatio de Pharo
Alexandrina, & aliis Pharis. &: Dis-
sertation sur la plante, appelée Papyrus,
sur le papier d' Egypte, sur le papier de
coton, & sur celui, dont on se sert
aujourd' huy. i. e. Dissertatio de Planta,
quam Papyrus vocant, de Papyro Æ-
gyptiaca, de Papyro ex gossipio, & de
illa, quæ hodie in usu est. Alteræ
duæ extant Tomo XIII. & sunt: Di-
scours sur les Monumens antiques, i. e.
Discursus de Monumentis antiquis &c.
&: Les modes, & les usages du Siecle de
Theodose le Grand. i. e. Mores & consue-
tudines seculi Theodosii Magni.

Atque

Ejus elo-
gium &
obitus.

Atque hæc sunt illa numero plu-
rima, mole vasta, doctrina & erudi-
tione illustria Opera, è quibus C. V.
Montfauconii acumen ingenii, scientia-
rum amplitudo, criticæ artis peritia,
linguarum intelligentia, laboris con-
tentio, studiorum assiduitas elucet;
quorum præsidio viam sibi ad intima
cùm sacræ tum profanæ antiquitatis
adyta munivit; in quæ etiam ita felici-
ter penetravit, ut ejus cognitionem
nihil effugisse videatur. De eo ita do-
ctissimus Amat de Graveyson in Hist.
Eccl. pronuntiat: Criticus, inquit,
nulli secundus, Historicus, & Antiqui-
tatis tum sacræ, tum Ecclesiasticæ, &
prophanæ studiosissimus omnium viro-
rum eruditorum hujus seculi facile prin-
ceps habetur. Absit verò, ut singula-
rem ejus, & prorsus eximiam erga bo-
narum artium studiosos silentio præ-
termittamus; quâ tantâ fuit, ut quâ-
cunque re potuit, ipsis obsequeretur,
eorumque literarios conatus & labores
adjuvaret, proveheret, & sublevaret.
Non tantum igitur doctissimus, sed hu-
manissimus etiam, suavissimus, & poli-
tissimus apud omnes viros literatos
ubique terrarum audiit. Paucis: an
doctissima S. Mauri Congregatione, quo-
dam veluti firmamento multa pellucida
fulgent sidera, sed, si quid intelligo,
duo luminaria majora sunt, MABILLO-
NIUS, & MONTFAUCONIUS. Nostrium
verò luminare majus extinctum est
21. Decemb. anno 1741. hoc enim ad
finem properante Bernardus Montfau-
conius apoplexiâ tactus ætatis suæ an-
no 86. morti occubuit. Plura de eo
Dupinius, Moreri, le Cerf, & alii
Bibliographi.

XXXVIII.

GODEFRIDUS BESSELIUS

1749.
Jan.

Gottwicensis in Austria Mona-
sterii Abbas.

Vir non in Aula minùs Cæsarea,
quàm Musarum regno magnus,

Natus
1672.

PRimam lucem aspexit in Bucheim
agri Moguntini, & Dicecesis Her-
bipolensis oppido natus die 5. Septem-
bris anno 1672. Ætatem moribus
transgressus, nihil præter annos pue-
ritiæ habuit; Maturè cœpit quod
maturior continuaret. Inferioribus
scholis admotus Aschaffenburgi, Bam-
bergæ & Herbipoli, nobilissimis qui-
busque artibus operam dedit, utque
Musas omnes coleret, Musicam, & ex-
centu Musico, animorum harmo-
niam didicit. Stupentibus æmulis,
P. Ziegelbauer Hist. P. III.

à teneris
Musas
colit.

quòd omnibus disciplinis unus suffice-
ret, uni vix omnes, ita eminuit velut
inter ignes luna minores. Salisbur-
gum profectus Philosophicis ac Theo-
logicis ibidem studiis & utriusque juris
prudentiæ per biennium deditus fuit;
nulli unquam inferior. Sed Deo soli
placere cupiens, anno 1692. die 15.
Junii in Gottwicensi Austria cœno-
bio cum habitu Benedictino virtutum
omnium habitum induit, ad sacram
professionem anno 1693. die 21. Junii
receptus. Viennam deinde missus ad
Religio-
continuum reliquum sanctioris li-
teraturæ cursum, sic cucurrit, ut ap-
prehenderet & bravium. Sacro Pres-
A. 1693.
byteratus Ordine initiatus die 21. Mar-
tii in Festo Ss. mi P. Benedicti A. 1696. fit Pres-
ad aram Mystes primò stetit. Eodem byter &
anno VII. Maji Ss. Theologiæ Doctor byter
Viennæ creatus, mirum quantum do-
Theol.
ctrinæ laude effulserit. Inde Gottwi-
1696.
cum redux, paulò post Seligenstadtium
Imperiale ad Mænum in agro Mogun-
tino Monasterium adiit, & Religio-
sis ibidem Fratibus Philosophiam &
Theologiam prælegit. Accitus exin-
de ad Aulam Moguntinam ab Emi-
nentiss. D. Lothario Francisco Electore
& Archiepiscopo Moguntino, in se-
tur in Au-
comprobavit, fieri posse, in Aula vi-
lam Mo-
vere, & esse piùm. Eminentissimi Me-
guntin.
cænatis hujus gratiosis favoribus Ro-
mam missus pro addiscenda Rotæ Ro-
manæ praxi, ad Rotam Moguntinam
reversus, clarissimè docuit, se satis di-
dicisse, dum præter Epomidem Do-
ctoratus Juris Romæ acceptam, com-
munem plaustum Moguntiam retulit,
OFFICIALIS, ut vocant, ibidem factus.
Quod cùm ægrè ferrent quidam Mo-
Officialis
nachorum æmuli, suisque in adversum munere
querelis Principis aures flagellarent; fungitur.
ex iis verò sciscitaretur Princeps: Quis
S. BONIFACIUS, quis RABANUS MAU-
RUS ante Archiepiscopatum fuissent?
Non potuerunt non respondere, Mo-
nachos fuisse Benedictinos. Tum ille:
Si potuit Monachus fieri Archiepiscopus,
quantò magis Officialis? Quo dicto
æmuli in ruborem dati conticuerunt.
Eo autem in officio sanè tetrico per
aliquot annos stetit Godefridus, imò
non stetit, sed in perpetuo motu fuit;
communi patriæ bono, ita quidem ut
Eminentissimus Lotharius meritorum
Censor acutissimus in Godefridi ad su-
à Lotha-
rio Archi-
ep. sumè
commendatitias; Tam præclara Vir-
tutum Doctrinæque specimina dedit, ut
eum dignum exinde judicaverimus, cui
totius Archiepiscopatus Moguntini Officia-
latum

latum ac iudicium generale concedere-
mus, quo quidem in officio regularis vi-
tae innocentia, morum candore, pio
optimi Religiosi exemplo, doctrinae so-
liditate, conversationis puritate, opera-
tionum mansuetudine, studiorumque
assiduitate, tanquam Lucerna supra can-
delabrum posita, universo Clero nostro,
tam laudabiliter per annos plurimos præ-
luxit, ac etiamnum præluet in præsens,
ut in Domino lætemur, Nobis pro vinea
Domini operarium tam zelosum ac inde-
fessum obtigisse... Accedit & hoc, quod
ab aliefato Emin. Principe quatuor
Romam, tribus Viennam, binis vici-
bus Guelfenbutelam, & alios S. R. I.
Electores, Principes, & Proceres sæ-
pissimè, in gravissimis negotiis Lega-
tus adierit; Quæ omnia singulari cum
laude, & incredibili dexteritate felici-
ssimè confecit. Admissus præterea
ad intima Consilia hujus Principis,
velut Magni consilii Angelus, in utroque
itinere Guelfenbutelam semel, ut Sere-
nissima Princeps ELISABETHA CHRIS-
TINA in Romana sacra & CAROLI
VI. Imperatoris conthoralem adsciscer-
etur, & iterum ut Ser. mus Dux Brun-
swico - Guelfenbutelanus ANTONIUS
ULRICUS orthodoxam fidem suscipere-
ret, id in ambobus effecit, ut illumi-
naret corda eorum. (f) Defuncto
postea BERTHOLDO Gottwicensium
Abbate anno 1714. die VII. Febr.
GODEFRIDUS præesse iustus est. Eo-
dem anno die 8. Julii eundem in sig-
num gratiæ ac singularis affectus Lo-
tharius Princeps ille Eminentissimus
solemni ritu in aulicâ Bambergensi
Capellâ Abbatem benedixit, æquissi-
mum reputans, ut tot lætissimæ GO-
DEFRIDI scientiæ & virtutes, ab illa
manu acciperent insulam, à quâ vel
Cæsares coronam. Anno 1716. GO-
DEFRIDUS ab Aug. Imp. CAROLO VI.
Cæsareus Theologus denominatus,
scriptis suis contra varios hæreticorum
errores, ceu fortis armatus, pugnavit.
In consiliis suis providus ac circum-
spectus, potens ore & opere, prædi-
tus demum singulari prudentiâ, rerum
peritiâ, & usu agendi, Aug. Imp. CA-
ROLO dignus est habitus, quem diffi-
cillimis rebus tractandis præficeret:
Nam sub initium anni 1720. Cæsareâ
legatione Jaurinum, circa tempus au-
tumni ejusdem anni Campidonam mit-
titur ad componendas utrimque di-
scordias, verè Angelus Pacis, & ut
Vopiscus de Probo ait: Vir sui Nomi-
nis. In legatione Megalopolim, cum

sinistra fama Godefridum nostrum ex
febri defunctum, pervaderet, Impe-
rator CAROLUS VI. audito tristi nuntio,
Caroli VI. Imp. de
eo effa-
tum.
digiti sui anulum aspiciens dixisse
fertur: Perdidimus gemmam de An-
nulo nostro. Dux verò Megalopolita-
nus CAROLUS Godefrido de se bene
merito dum anulum adamantis pre-
tiosissimi in munus offerret, Gem-
mam Gemmae addere ajebat. Hono-
res suos sibi Godefridus meritis com-
paravit; tantumque abest, ut ullos ap-
peteret, quin & aliquos ultrò oblatos
recusaret; & inde, ut divus ait Hierony-
mus: fugiendo gloriam, gloriâ merebatur.
In utraq; fortuna magnus, in utrâ
major esset, dubium reliquit. Ad Monaste-
rium A.
1618.
quod anno 1718. contigit, mira se-
renitas animique præsentia in tam a-
bsumptâ
trâ luce Godefrido affulsit. Concus-
sus quidem tam funesto casu, non de-
jectus de sede constantiæ, in hoc præ-
cipuè intendit, ut Bibliothecam,
aliâque cimelia flammis eriperet. Sic
autem de incendio se vindicavit, ut
quod exstruere cœpit monasterium,
augustius faceret, quàm illud erat
quod flamma absumpsit. Imperante
igitur CAROLO VI. & per Excellen-
tiss. D. Comitem Gundaccarum de Al-
tham primum lapidem ponente an-
1719. die 2. Julii Monasterium novum
exorsus Godefridus, tam providè rem splendi-
dè instau-
rat.
instituit, ut nullâ mutatione facta uni-
formis structura in altum surgeret, adè
quidem solida, ut æternitati domum
hanc ædificatam dixerint periti omnes.
In cæteris porrò ædificiis splendidus,
sed sine luxu, obsoletis nitorem, fasti-
ditis gratiam & vetustis absterfo senio
novitatem dedit. Nihil invium fuit
Godefridi industriæ, cum elementa
vel ipsa, montesque transtulerit. Mo-
nasterio enim suo perenni vivarum
aquarum penuriâ ad hæc usque tem-
pora laboranti, prius invenit ve-
nam, & artis prodigio in dura petra
viam aperuit, quâ enatas in pede
montis tenuissimos latices, hydraulici
operis operâ, per 2666. pedes in
atrio Monasterii uberrimos fecit; nun-
quam felicior, quàm dum ipsis aquis
sui nominis famam perennem inscri-
psit, & inter latices illos laborum suo-
rum sudores bibit, aliisque propina-
vit. Quæ fecerit pro domo Dei, si
taceamus, loquuntur omnia, quæ vel
in ornatu Ecclesiæ, vel in vasis ac ve-
stibus sacris pretiosa comparavit. De
pietate quid dicam? Hæc illi tam
con-

congenita, ut vix differret à naturâ;
Qui orantem invenit (inventus est
autem sæpissimè) verè dicere potuit:
in oratione ejus exardescit ignis in odo-
rem suavitatis. Quoad potuit, ad
vigilias matutinas ipse omnium primus,
non tam dici, quàm esse voluit Ab-
bas vigilantissimus, & quem dignitate
tenuit primatum, firmavit exemplo.

Singula-
res ejus
virtutes,

Ad Eucharisticum sacrificium diebus
singulis venit in templum, etiam ul-
timo senio, alter veluti Simeon justus,
ut viderent oculi ejus salutare Dei. Dum
per annos & vires licuit, ferè omni
sextâ feriâ ex solo hoc pane vixit, & mor-
tem Domini jejuniorecoluit. Si quos
vapores & maculas mundani pulveris, ut
ait Leo, contraxerat, per oëtiduana
quolibet anno exercitia, & menstrua
spiritus recollectionem diligentissi-
mè expiavit. Deiparæ cultor eximius
omnem diem periisse putavit, quâ non
hujus Magnæ Matris tutelæ Monaste-
rium, se suosque speciali oratione com-
mendasset. Ut Christum in omnibus
lucrifaceret semper pauperes habuit se-
cum, quorum plures liberaliter aluit,
verus pater pauperum. Semper idem,
sibi que constans, injurias temporum,
vastationes agrorum, exactiones ho-
stium, & quæ sunt alia malignantis
fortunæ discrimina, eo pertulit animo,
quò DEUS immisit, certè unus de for-
tibus Israël. Cum anno 1741. intra

in paupe-
res cle-
mentia,

fortitudo
animi,

Patriæ viscera grassaretur hostis, ipse
ut filios suos periculo eximeret, sei-
psum objecit: Abductus hinc in manu
forti ad hostilem custodiam, Romani
Curtii factum aut æquavit, aut supe-
ravit, ut sciant posteritæ agere & pati
fortia GODEFRIDI fuisse. In sermo-
nibus gravis, & subinde facetus, sed
sine levitate, si loquebatur, fundebat
oracula; Qui audiebant dicentem,
nunquam satis audiendum dicebant.
Facundiæ suæ flumen per repetitos
discursus Academicos in lucem datos,
testatum fecit; in quorum uno, qui
de viris Eruditis Germaniæ GODEFRI-
DUM differentem legit, Eruditum
de Eruditis, Tulliumque de Tulliiis
dixisse nemo est, qui inficias iverit.
Italicam, Gallicam, Theoticam, quæ-
que cum illâ affines sunt, antiquissi-
mas linguas ita subegit, ut vernacu-
las credidisses. Bis Rector Magnifi-
cus celeberrimæ Universitatis Vien-
nensis, quid egerit, quos labores sus-
ceperit, ut in avita & laudabili for-
mâ servaret Musas, testantur peren-

naturi Provinciæ Fasti. In liberales
artes liberalissimus, literarumque &
literatorum Mecænas literatissimus,
quem librum meliorem non compa-
ravit, quem non evolvit? Is certè
Bibliothecam Gottwicensem locupletissi-
mam, & cultiores Musas ibidem ab
ovo, quod ajunt, primus instituit,
selektoribusque libris, ac vetustis
editionibus ab initio inventæ typogra-
phiæ collectis pluribusque manuscri-
ptis & cimeliis ditavit, ac Musæum In literas
penè incomparabile adjecit, quò quid-
quid est rarum exteris, Gottwicensi-
bus domesticum ac frequens esset, to-
penlio.
tâque antiquitas, & natura dædala
in sola hæc penu cerneretur. Juratus
otii hostis, nihil antiquius habuit,
quàm ut suis subsidia ad bonas artes
necessaria sufficeret, eosque ad soli-
diora studia pelliceret. Viros cum-
primis Eruditos, & ornatiora hujus
seculi ingenia summoperè coluit, &
in deliciis habuit, Magnum & ipse
hujus seculi ornamentum, præsertim
in re diplomatica, & in historiis tam
sacris quàm profanis, novis & anti-
quis, in quibus adè excelluit, ac si
per omnem retrò ætatem vixisset.
Unum Chronicon Gottwicense, (g)
quod scripsit, quàm vastum est histo-
ricæ peritiæ corpus? quàm illud sus-
piciunt, quantis laudibus prædicant
Eruditi omnes? Certè Norimbergen-
Laborer Tomum prodromum de re diploma-
literarij,
ticâ tanto habuere in pretio, ut Go-
defridi effigiem argenteo nummo ex-
cuderint, cum hoc elogio: Quod
Cænobium non solum ab incendio
splendide restituit; verum etiam
luculentiss. Annalium opere illu-
stravit, omnis Antiquitatis Ger-
manica ibidem Promus Condus...
Tale, inquit Joan. Fridericus Joachim,
(h) nobis reliquit opus, quod non im-
ber edax, non Aquilo impotens possit
diruere, aut innumerabilis annorum se-
ries, & fuga temporum. Quæ alia
scripsit: vel polemica, videlicet quin-
quaginta Romano - Catholicam fidem
omnibus aliis præferendi Motiva, (i) vel
juridica, de Curia Romanæ praxi, in
Quatuor voluminibus; vel politica, de
Austria ritu in quinque Tomis &c.
clarissima sunt Godefridiani ac prope
Gigantæi laboris argumenta cælo ce-
droque dignissima. De reliquis Arti-
bus & disciplinis, si quis est, qui quæ-
rat: Quid sciverit Godefridus? Huic

PPP 3

di-

(g) Hoc de opere vide dicta Part. II. pag. 456. seqq.

(h) Joachim in suâ ad rem dipl. introd.

(i) De quibus Part. II. hujus Historiæ p. 147.

(f) Vide relata Parte II. hujus Historiæ cap. I. Sect. III. pag. 147.

& con-
summa-
ta erudi-
tio.

Ex casu
pedem
concutit,

ad mor-
tem se
præparat,

quam su-
bit 22.
Januar.
1749.

Publicum
ipsum elo-
gium.

† 1752.
9. Febr.

Ejus na-
tales.

dicendum, ut potiùs quærat: *Quid ignoraverit?* Siquid tamen esset, non id notitiæ Præfulis, sed scientiæ defuit. Ipse CAROLUS Imp. Aug. *Musarum Hercules*, de GODEFRIDO nostro non semel dicere dignatus est: *Virum esse omnis scientiæ ac peritiæ.* Quis hinc jam plura? Oraculo nihil addimus: *Imperator dixit, & Godefrido benedixit Dominus*, ut anno 1746. præsentibus *Augustissimis Majestatis* jubilæas primitias, jubilæus Professus & Doctor offerret. Labentibus demùm annis & senio laboribusque fessus, ex casu quodam an. 1747. die 23. Augusti excusso pede incessum amisit, sibi ipsi in hoc casu vates, occasum suum non procul esse. Dimissis igitur secularibus curis, solum æterna meditari cœpit; Ne mors imparato subreperet, fatis præmortuus quotidianâ in morte vixit, & omnem horam suspectam habuit. Accedentibus subinde symptomatibus apoplecticis, & aliorum morborum incurribus, die 7. Decembris an. 1748. lethalem morbum subiit, in quo alterante valetudine, *cibo fortium*, & reliquis Sacramentis iterùm iterùmque munitus, & in voluntatem divinam resignatissimus, ingravescente tandem morbo ex paralyti linguæ & apoplexiâ internâ, die 22. Januarii an. 1749. horâ 4. matutinâ in comprecantium filiorum corona piissimum emisit spiritum, cum vixisset homo 77. Religiosus 56. Sacerdos 53. Abbas 35. annis. Ejus piis manibus funebri hoc elogio parentabat vir insignis D. Rodericus in suis relationibus Gallicis Coloniae vulgatis: *Le célèbre Abbé GEOFFROY de Goettwig mourut le 22. de ce mois dans son Abbaye, dans un âge fort avancé. Les Savans de toutes les Nations ont regardé cet illustre Abbé comme le Mabillon de l'Allemagne, & l'on peut dire en effet, que, soit qu'on en juge par les qualitez de l'esprit, soit qu'on mette aussi en comparaison celles du cœur, il étoit à l'égard du plus grand homme de la Congregation de saint Maur, ce que Virgile est à l'égard d'Homere.* . . . Hæc OLIVERIUS ipse olim Bibliothecarius.

XXXIX.

PLACIDUS BÖCKHN.

S. *P*etri Salisburgi Professus, Juris utriusque & SS. Theologiæ in Univ. Salisb. Doctor, Vir sapientiâ & doctrinâ apud Germanos celeberrimus,

Monachii Bavariae Metropoli anno 1690. die xiii. Julii honestis piisque parentibus natus in lucem prodiit. Prætextâ vix depositâ peragratis Juvavii humanioris Parnassi compitis, ad divi Petri Monasterium ibidem con-
volavit, ubi emenso regularis tyrocinii curriculo die xviii. Julii an. 1706. per sacrorum votorum emissionem, magis adhuc, dum an. 1713. die xxiv. Septembris ad aram Neomytha staret, semetipsum obtulit hostiam vivam, talémque se etiam per regularem morum conversationem, exemplarem vivendi rationem, & accuratam sacrationis asceseos curam comprobavit. Sed quoniam non sibi tantum, verum & aliis placere & prodesse *Placidus* studuit, ad majora natus ex Sacerdote Ecclesiæ, factus est etiam Sacerdos Justitiæ, Juris utriusque Doctor anno 1715. renuntiatus. Tum verò sui Monasterii Bibliothecæ præfectus, & Secretarii munere auctus, dignus denique inventus est, qui an. 1721. in cathedra juridica, quâ Ss. Canonum Professor poneretur, Legesque Ecclesiasticas per XII. annos publicè prælegeret. Quam verò peritus ille & privati & publici juris fuerit, quantum exemplorum, Historiæ, & antiquitatis tenuerit, testantur amplissimi illi, cunctisque laudati, quos in universum Jus sacrum edidit Commentarios, in cujus Operis laudem meritò cadit illud Senecæ: *Qui hunc librum elegit, multos alios inutiliter aperuit, evolvitque.* Sed muti sunt hi testes, vivos vocamus discipulos undequaque doctissimos, qui voce, qui calamo, qui digito monstrant, verum esse illud Bernardi: *Discipulus proficiens, gloria est Magistri.* Testes etiam benè multi Germaniæ nostræ Principes, qui in gravissimis quibusque negotiis ad *Placidum* velut ad solidissimum sacre Themidis oraculum cominùs eminusque confugerunt. Romæ per biennium Monasterii sui causas agens, non modica doctrinæ & virtutis specimina reliquit. Viennæ in Austria August. Imperatori Carolo VI. non modò ob Thefes sacre ipsius Majestati dicatas, sed alias etiam ob causas acceptissimus fuit. Fuldam subinde accitus in neerecta Universitate Facultatis Theologicæ *Assessorem* ipsiusque Principis *Adolphi* Consiliarium egit. Año 1729. in Salisburgensi Universitate ad *Pro-Cancellarii* dignitatem evectus, per XII. ferè annos almo Senatui Academico in hoc munere præluxit. Quatuor Ar-
chi-

Fit Mo-
nachus,

Doctor,

& Pro-
fessor Ca-
nonum.

Com-
mentarios in
Jus Can.
edit,

Procan-
cellarii
munere
fungitur
per annos

chiepiscoporum Salisburgensium successivè Consiliarius Ecclesiasticus, omnibusque iis in amoribus & æstimatione fuit. Anno 1733. Ss. Theologiæ & sacrarum Literarum Professor constitutus, per octo annos cathedram conscendit. Postquàm verò per quatuor lustra pro Reipublicæ literariæ bono & emolumento ad camenam lampadem in medio Doctorum sedisset, *Doctorum parens* non immeritò appellandus, & in vinea sanctioris Sophiæ diu noctûque desudasset, tandem A. 1741. dulci laborum requie fruiturus Universitati dixit, & valedixit: *Nihil subtraxi utilium, quominus annuntiare Vobis, & docerem Vos publicè.* Dimissa igitur cathedrâ, & procancellariâ, Dornbacensi Præfecturæ curas aliquamdiu commodavit; inde anno 1743. in montem Plainensem, ad dilectam nempe suam, quam semper enixissimè venerabatur, *Matrem Virginem Thavmaturgam* ascendere jussus, ut ibi quâ Superior hortum Marianum operaretur & custodiret, in procuranda animarum salute, & propugnando ac propagando Cœlorum Reginae cultu, totus deinceps fuit, nulla ratione se Deo magis placiturum existimans, quàm si Divinæ placeret Matri. Hoc in munere per novem ferè annos stetit Marianus noster Zelotes, dum tandem variis obrutus infirmitatibus Monasterium repetiit, ubi per aliquot hebdomadas hydropico implicitus morbo, eo tandem in gangrænam desinente, omnibus morientium Sacramentis præ-

In Plain
Cultum
Deiparæ
promo-
vet.

munitus die ix. Febr. anno 1752. placidissimè obdormivit in Domino ætate defuit annis 62. Professionis 46. Sacerdotii 39. no 1752. dignus profectò, qui ob personam in hoc mundi theatro tam præclare gestam ampliori maectaretur elogio. At enim si reliquas Viri dotes, si prægrandem, quem possidebat, eruditionis omnigenæ thesaurum, si Venusinam, cujus tot habemus typis mandata specimina, venam, si Tullianam, quam vel in suggestu academico, vel in sacra ostendebat exedra, eloquentiam, à potiori quoque publici juris factam; si Stagyream rationalis & naturalis peripati scientiam, reliquasque virtutes & mentis decora memorare vellemus, non jam iliadem, sed hetacomben defuncto immolaremus. Sed quia virtus ipsa sibi sua laus est, sufficientem omnium, quas meruit, laudum copiam sepulchrali ipsius nos lapidi incidisse putamus, dum dicimus: *Placebat tam Domino, quàm hominibus.* 1. Reg. 2. Quòd si verò attestante D. Bernardo: *Non minus pium est, animum docere scientiam, quàm escam præbere corpori;* quis dubitabit Placido nostro tamquam *fidei* melioris doctrinæ per tot annos *Dispensatori*, reddendam fore à justo *Judice coronam justitiæ?* Ita enim *Daniel* in fine sacratissimæ suæ Prophetiæ: *Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* . . . P. OLIVERIUS ex rotulis.

* Serm. 16.
in Cant.

*****

CAPUT V.

VITÆ AUCTORUM FOEMINEI SEXUS O.S.B. DOCTRINA, ERUDITIONE, AC SCRIPTIS LIBRIS ILLUSTRIMUM.

Nec hoc Ordini Benedictino dignitatem adimit, sed admirationem auget, quòd mulieres non virtute modò, sed doctrinâ etiam, viros si non æquare, certè æmulari studeant. Quantum, quàmque ardens studium in excelendis literis apud complures quondam fuerit, difficile est dictu. Laudem Num S. verò hujus ornamenti, quod Familiæ nostræ propemodùm singulare habetur, Divo BONIFACIO tribuendam esse censet *Mabillonius*. Is quippe in Britannia Monialiù cum degeret, non viros tantum disciplinis imbuit, verum etiam Monachas, in literis quæ tantæ sapientiæ virum, ut scribit *Willibaldus*, Præceptorem expetierunt, quo instruente *paginarum transcurrentes seriem, cœlesti instar scrutinio inhærebant, & sacramentorum arcana, mysteriorumque abdita jugiter meditabantur.* *Mabillonio* igitur si assentimur, præcipuam tulit laudem D. *Bonifacius*, quòd ipso authore & præceptore Sanctimonialis nostræ divini Codicis mysteria unâ cum

An Aldhelmus praeiverit? hujus ad Moniales epistola. Unde arguitur Vestales literis fuisse instructas. Hildæ elogium. V. Bedæ foror latinè docta. Religiofæ à Bonifacio in Germaniam accitæ, quibus studiis incubuerint.

cum doctis artibus imbiberint; quamvis de S. *Aldhelmo*, Abbate primùm Malmesburiensi, tum Episcopo Schireburnensi, qui ætate D. Bonifacium antecessit, atque anno 709. ad Superos migravit, in comperto fit, quòd de laudibus Virginitatis Latino idiomate ad Moniales Benedictinas scripserit, quæ nisi ejus sermonis peritæ fuissent, eo certè S. Præful pro sua prudentia nunquam usus fuisset. Litori verba facit, qui cum Latini sermonis ignaro Latine loquitur. Quid? quòd *Aldhelmus* easdem Deo sacratas Virgines à studio literarum, maximè sacrarum, majorem in modum commendet: cum enim ab *Hyldilicha* Abbatissa, ejusque Monialibus, *Justina*, *Cuthburga*, *Osburga*, *Altgida*, *Scholastica*, *Hidburga*, *Berngida*, *Eulalia*, *Tecla*, aliisque epistolas accepisset, (k) in hæc verba respondit: „ Jam dudum ad Pontificale proficiscens conciliabulum, fraternis sodalium catervis comitatus, Almitatis vestræ scripta meæ mediocritati allata, fatis lubenter fuscipiens, eredis ad æthera palmis, immensas Christo pro sospitate vestra gratulabundus impendere grates curavi, quo stylo non solum ecclesiastica promissorum votorum foedera, quæ fida pollicitatione spondidistis, ubertim claruerunt; verùm etiam melliflua divinarum Scripturarum studia sagacissima sermonum ferie patuerunt. Cùmque singulos epistolarum textus recitans pernicipibus pupillarum obtutibus specularer, atque naturali quadam (ut mihi insitum fertur) latentium rerum curiositate contemplarer, uberrimamque verborum facundiam, ac virginalem urbanitatis disertitudinem magnoperè admirarer: En (inquam) ineffabili gratulatur tripudio ille superi regnator olympi, & rector cœli, cùm taliter Catholicas Christi vernaculas (immò adoptivas regenerantis gratiæ filias) ex foecundo ecclesiasticæ conceptionis utero, spiritualis verbi semine progenitas, per maternam viderit sollicitudinem divinis dogmatibus erudiri, ac velut sagaces *Gymnosophistas* sub peritissimo quodam *Agonotheta* palæsticis disciplinis & gymnasticis artibus in gymnasio erudiri. „ Quæ divi *Aldhelmi* verba ita claro, itaque perspicuo sunt argumento, quòd Sanctimoniales nostræ in Anglia jam ante S. *Bonifacii* ævum bonis literis, maximè sacris, institutæ fuerint, ut nemo eruditus, veritatis amans, id negare ausit.

Certè *Hilda* (1) Monasterii Streaneshalensis Abbatissa Divum *Bonifacium* ætate antecessit; ut quæ regio Anglorum sanguine orta, virtutumque omnium ornamentis conspicua circa annum Christi 664. claruit. Ea verò in *Hilda* prudentia erat, ut non solum mediocres quosque in rebus necessariis, sed etiam Reges ipsi eam consulere: ea doctrina, & assiduitas legendi sacras Scripturas, ut sibi subditos viros, nedum puellas, ipsa erudiret, dignosque efficeret, qui ad ecclesiasticos gradus promoverentur. Ex his quinque factos Episcopos viderat *Beda Venerabilis*, nempe *Bosam* Eboracensem, *Atilam* Doricestrensem, *Ostforum* Hagustaldensem, *Joannem* Wicciensem, & *Wilfridum* Eboracensem, scilicet *junioem*, præter *Tatfridum*, qui ante *Boselium* Johannis decessorem Episcopus designatus, sed morte præventus fuerat.

De Venerabili etiam *BEDA*, qui pariter S. *Bonifacio* ætate superior fuit, legimus, quòd charissimam habuerit soorem, quæ Deo aliquo in monasterio virginitatis suæ florem devoverat, ad cujus instantes preces *Expositionem in Habacuc* composuit. Hæc verò quâ ratione à doctissimo fratre suo contenderet, ut in sui gratiam in Prophetæ illius librum Latino idiomate commentaretur, nisi ejusdem intelligens sacris vacare literis consueta fuisset.

Illud cum *Mabillonio* extra dubium habemus, quòd D. *BONIFACIUS* in Germaniam profectus, religiosas foeminas à Britannia istuc advocarit, ex quibus *Chunichilt* & filia ejus *Berathgit* valde eruditæ in liberali scientia, in *Turingorum* regione constituebantur magistræ. Præter eas *Lioba* Bischoffheimensi Parthenoni à *Bonifacio* præfecta, lectionis studio tanta diligentia incumberebat, ut nisi orationi vacaret, nunquam divina pagina de manibus ejus abscederet. Nam cùm ab ipsis infantia rudimentis *Grammatica* & reliquis liberalium artium studiis esset instituta, tanta meditationis instantia spiritualis scientiæ perfectionem conabatur assequi, ut consentiente cum ingenio lectione, duplicato naturæ & industriæ bono eruditissima redderetur. Atque ut melius scias, quibus potissimum studiis animum informaret, audi *Rodolphum* ipsius vitæ scriptorem, hoc modo prosequentem: Sed & dicta Sanctorum Patrum, & decreta Canonum, totius-

(k) De laud. Virginit. cap. 1.

(1) Mabill. Anaal. Tom. I. p. 474.

tiisque Ecclesiastici Ordinis jura plenitudini perfectionis adjecit. Eo in Parthenone non parvus ancillarum Dei numerus collectus est, quæ ad exemplum beatæ Magistræ cœlestis disciplinæ studiis instituebantur, & in tantum doctrina ejus proficiebant, ut plures ex illis postmodum Magistræ fierent aliarum: ita ut nulla, aut etiam rara in illis regionibus essent monasteria feminarum, quæ non discipularum ejus magisteria desiderarent. Ex Germania verò D. *Bonifacius* ad plures in Anglia Sanctimoniales Latinas scripsit epistolas, quibus vel libros ab ipsis conscribendos petiit, vel à se in earum gratiam lucubrandos addixit. Cujus promissi *BUGGA* Abbatissa his verbis eum admonuit: Sciat charitas tua, Buggæ quòd passiones martyrum, quas petisti tibi transmitti, adhuc minimè potui im- Abbatis- petrare: sed dum valeam, faciam. Et tu charissime, dirige meæ parvitati ad sæ ad Bo- consolationem, quod per dulcissimas literas tuas promissisti, id est, congregationes nifacium aliquas sanctarum Scripturarum. Ad quæ sanctissimus Germaniæ Apostolus epistola. his verbis respondit: (m) De conscriptione autem sententiarum, de quâ rogasti, peccatis meis indulgere debes: quia propter instantes labores, & itinera continua, adhuc perfectè conscriptum, non habeo; sed cùm implevero, ad præsentiam dilectionis tuæ transmittere curabo.

Heidenheimenses in Suevia Moniales eximiæ literarum cognitioni insudâse Heiden- se, argumento est, quòd earum una *Vitam*, sive potius *Hodæporicon* S. *Wil- heimen- libaldi*, primi Episcopi Aichstadiani, altera S. *Wunibaldi*, fratris S. *Wilibal- fes Moni- di*, Latinis literis consignarit, nisi non duæ fuerunt scriptrices, sed una, ales; eaque, ut multis eruditis viris videtur, germana eorum foror, S. *Walburgis*. Erat hæc S. *Bonifacii* neptis, quam in pietatis christianæ officiis & literarum studiis egregiè versatam, ipse ex Anglia in Germaniam evocaverat, ut ibi cursum proveheret Evangelii, Virginisque Germanas, quæ carnis illecebras divini sponsi amoribus posthaberent, monasticæ vitæ institueret rudimentis.

In nullo tamen Sanctimonialium Germaniæ monasterio doctinarum ex- & ercitia magis fervebant, atque in Gandersheimensi Parthenone, quem *Lu- Ganders- dolphus* potentissimus utriusque Saxonie Dux fundaverat. Et quidem ipsius heimen- Serenissimi Fundatoris tres filiæ, *Hathumoda*, *Garburgis*, & *Christina*, in- clytæ. primæ tres Abbatissæ, literis à prima ætate fuerant imbutæ. Præprimis S. *HATHUMODA* Scripturarum lectioni (n) & ipsa sedula insistebat, & insistentes S. *Hathu- summo* diligebat; negligentes, quas tamen aliquid proficere posse videbat, moda minori potius familiaritate, quàm disciplina ad has discendas cogebat; in his au- diendis, legendis, intelligendis majorem cautelam, vivaciorem sensum, sanioem intellectum habere nullus ferè hoc tempore quovit. Si quæ, ut moris est, inter- rogare debebat, tam planè & discussè cuncta attingebat, ut ipsa interrogatione sua docere potius quàm interrogare videretur. Ab obitu sanctæ Abbatissæ duæ sorores, *GERBURGIS* & *CHRISTINA*, quæ & ipsæ morum sanctimoniæ con- Gerbur- spiciæ in Abbatialem dignitatem successerant, literarum studia interciderent- ges & nullatenus sunt passæ. Hic igitur humaniorum literarum vigeabant discipli- Christi- næ, quibus quàm præclarè instituta fuerit *Roswitha* Monialis, ex ejus relictis- na- posteritati libris cognoscimus, quos etiam nostrum hoc seculum, si quis do- ctrinarum studia spectat, nequaquam ferè, demiratur. Nec severa Phi- losophiæ facies delicatas ac molles foeminas ita deterruit, ut ad reconditam & abstrusam ejus cognitionem non contenderent. Quid? quòd *ROSWITHA* Roswi- alia, eaque Abbatissa de *Dialectica* librum ediderit. Ad hæc legum huma- tha, narum tradebatur notitia, quas *SOPHIA*, Ottonis II. Romanorum Impera- toris ex *Theophania* conjuge filia, non ignoravit; quapropter Otto III. fra- Sophia ter ejus Imperator eam petivit sibi concedi ab Abbatissa, fuitque ultra bien- & c- nium rebus Cæsaris dedita, ut *Henricus Bodo* (o) memoriæ prodidit. Erat Virgines verò *Sophia* nata ex *Theophania*, Græcorum Imperatoris filia, cui ut Gan- doctæ dersheimenses Vestales placerent, Græcis sese literis dederunt. Quis verò ex his non intelligit, eas in omni bonarum artium genere ad stuporem usque fuisse eruditæ?

Altero

(m) Epist. xxxv. inter Bonifacianas.

(n) Agius in vitâ S. Hathumodæ, quando Jo. Georg. Eccard in veterum monumentorum quaternione vulgavit Lipsiæ vel potius Hanov. an. 1720.

(o) Syntagmate de constructione Canonii Gandesiani, quod Meibomius Script. R. G. Tomo II. inseruit.

Admon-] Altero post seculo, anno circiter supra millesimum ducentessimum decimo
tenses in quinto, propè Admontiū in Stiria illustre cumprimis Benedictinarum Sanctimo-
Styria nialium Monasterium conditum est, in quo, spretis mundi deliciis, Comitum,
Monacha Principum, ac Ducum filiae non infrequenter religiosae vitae instituta perfe-
quutae fuerunt. In eo autem non virtutum tantum, sed literarum etiam studia
ecolebantur. Cujus rei testem magis idoneum haud laudare possum, at-
que *Irimbertum*, magnae virtutis ac doctrinae Praefulem, qui Abbatiali nondum
ornatus infula ejus Parthenonis Sanctimonialis sacris instituit literis, earumq;
laudes haud vanus encomiastes his verbis (p) ad posteros transmisit. *Toto anni
tempore, aestate, vel hieme, ad sonum campanae ad vigilias matutinas cum fra-
tribus surgunt, ordinemque vigiliarum toto tempore hiemali usque in diem ex-
tendunt. Idem jejunium, idem silentium cum fratribus per anni circulum agunt.
Nulla eorum lineis vestibus utitur, nisi sola infantula, siquae inter eas nutriun-
tur. Capitulum suum inter se quotidie habent, Magistra, vel ejus Vicaria praes-
idente. Et in festis diebus cum Abbas ad eas non poterit venire, sunt inter eas
personae ad verbum exhortationis dispositae. Valde quippe sunt literatae & in sci-
entia sacrae Scripturae mirabiliter exercitatae. Cum enim post primum introitum
nunquam de monasterio egrediantur, nisi vel mortuae efferantur, vel vitae forsitan
& in Scri- in aliud monasterium transponantur, ubi simili custodia muniantur: Cum-
pturis que nihil unquam de mundi vanitatibus videant, raro aliquid de secularibus au-
exercita- diant, cur non scientiam caelestium mysteriorum habeant, quae ab omni commu-
tae, nione mundanorum gaudiorum jejunant? Cumque nobilissimorum Principum
filiae & aliae praeclaris ortae natalibus inter eas consistant, magnae inter se humi-
litis conflictu ad invicem dimicant: quia valde detestabilis haberetur, siqua in-
ter eas alicujus elationis vel jactantiae nota respergeretur.*

Utinam verò haec literarum cultura cum in hoc Parthenone, tum aliis
Germaniae compluribus coenobiis diutius tenuisset. Postquam verò heu dolor!
seculo XIII. & XIV. doctrinarum studia apud Monachos elanguere, atque
ab iis passim neglectui haberi coeperunt; mirum, si Moniales in earum tra-
ctatione defixae fuissent. Quid? quòd nova id temporis, eaque planè he-
teroclitica opinio apud Benedictinos in Germania invaluit, quòd literarum ex-
ercitia cum religiosa simplicitate & humilitate Sanctimonialium haud bene
convenient, easque magis curiosas & superbas, quam pias & humiles efficiant.
Quo quid ineptius dici vel cogitari potuit? Nae S. *Aldhelmus*, *Venerabilis
Beda*, *Divus Bonifacius*, Abbas *Irimbertus* in iisdem informandis operam
suam malè collocassent? Quam imprudenter Patres in Concilio Clovechovi-
ensi congregati sub *Cuthberto* Archiepiscopo Abbatissas adhortati fuissent, ut
Moniales suas ad literas excolendas incitarent, nisi penitus perfectum habuissent,
quòd haec ad intelligentiam sacrae Scripturae consequendam, non Monialibus
minùs, quam Monachis, utilem, fructuosam, atque adeò necessariam quan-
dam praecursionem adhibeant. Quam improvidè S. *Lioba*, quae Sanctimonia-
lium in Germania institutarum antesignana & Apostola haud immeritò dici po-
test, à Divo *Bonifacio* ex Anglia evocata fuisset, ut *fanulas Dei*, utor verbis B. Ra-
bani Mauri, *divinis Scripturis instrueret*? Quid causae habuisset magnus ille
Alcuinus, ut in gratiam duarum monialium, *Gislae* & *Rictrudis* pulcherrimum
illum in Evangelium Joannis commentarium concinnaret? ut enim id labo-
ris subiret, per literas ab iisdem rogatus fuerat: (q) posse eum, inquebant,
*Casaroduno Turonum Parisios mittere vigiliarum suarum in Scripturas & com-
mentationem fructus; cum olim Hieronymus matronarum Romanarum votis
obsecundans, plures in Scripturam lucubrationes suas à Bethleemo Romam missita-
ret. Multò facilius chartarum portator tuarum à Turonis Parisiacam civita-
tem, quam illius de Bethleem Romam pervenire potuit. Fecit, quod rogatus
fuerat Alcuinus; sed dum operi infudat, laborem abruptit jussio Caroli M.
qui volebat, ut Alcuinus veteris & novi Testamenti codicum emendationi
incumberet: Si me, inquit, non occupasset Domini Regis praecipuum in emen-
datione veteris novaeque Testamenti.*

Progressu verò temporis, ut res humanae omnes in deterius vergunt,
Moniales in Gallia pecuniarum magis, quam scientiarum studio teneri coe-
perunt. Cum seculo XII. Parthenon Novoburgensis fundatus fuisset, B. *Mar-
bodus*

Monia- les in Gal- lia pecu- niis magis

(p) Vid. Bern. Pezii Differt. de Vit. Ven. Godefridi Abbatis Admontensis, & fratris
Germ. Irimberti num. 6. p. 9.

(q) Thomassin. de Eccles. Discipl. de Benef. Part. 2. l. 1. cap. 97.

bodus noster, Redonensis Episcopus, scripta epistola, (r) puellam quandam quam sci-
dote carentem, sed literarum scientia praeditam, admitti rogavit, quòd pra-
entiis in- va consuetudo in antiquis Galliae monasteriis obtinuerit, ut pecunia scientiae pra-
hiant. feratur.

Morem hunc praeposterum in Paracletense puellarum coenobium à se
fundatum irreperere noluit *Petrus Abaelardus*, qui tunc temporis in Gallia non
vulgaris doctrinae florebat opinione. Unde literas sanè eruditas ad easdem
(s) scripsit de studio literarum excolendo; ad quod ut efficacius illas inci-
taret, non Virgines tantum & viduas seculares, sed Matronas etiam Roma-
nas connubio junctas, à Beato *Hieronymo*, quanto, quamque gravi Eccle-
siae Doctore? cum cura institutas in exemplum proposuit; nempe ut virtus
laicarum mulierum torporem excuteret, vel confunderet Monialium. Et
quia ipsis *Heloisiam*, olim uxorem suam, Latinis, Graecis, atque Hebraicis
literis ornatam praefecerat, ad earum literarum intelligentiam, sub hac ma-
gistra, comparandam cohortatus est. *Hunc zelum, inquit, tanti Doctoris, suasque
Hieronymi, & sanctarum feminarum, in Scripturis divinis considerans, mo-
exemplo
nui, & incessanter implere vos cupio, ut dum potestis, & matrem harum peri-
Hierony-
tam trium linguarum habetis, ad hanc studii perfectionem feramini: ut quae-
mi & He-
cunque de diversis translationibus oborta dubitatio fuerit, per vos probatio termi-
loissae ad
nari possit. Quod & Dominicae crucis titulus, Hebraicè, Graecè, & Latine
studia ex-
scriptus non incongruè praefigurasse videtur: ut in ejus Ecclesia ubique terrarum
citat.
dilatata, harum linguarum, quae praeminet, abundaret doctrina, quarum lite-
ris utriusque testamenti comprehensa est Scriptura. Non longa peregrinatione,
non expensis plurimis, pro his linguis addiscendis, opus vobis est, ut Beato accidit
*Hieronymo: cum matrem, ut dictum est, habeatis ad hoc studium sufficientem.
Post virgines quoque ac viduas, fideles conjugatae incitamentum praebant vobis
doctrinae, ut vel negligentiam vestram arguant, vel ardorem augeant. Haec &
plura Petrus Abaelardus; quibus cum Virgines Paracletenses haud aegrè au-
res praebuissent, sibi quoque praecipuè Latini sermonis cognitionem parassent,
ad easdem Abaelardus, rogatu Heloisiae, Sermones Latinos oppidò elegan-
tes, per annum legendos transmisit. Ab obitu tamen Abaelardi & Heloisiae,
ut in rebus humanis nihil stabile est ac perpetuum, cum in Paracletensi, tum
caeteris Monialium per Galliam monasteriis in defuetudinem literarum studia
denuò abierunt.**

Ut verò intermortuas aliquot seculis literas è cineribus quasi resuscitaret,
in id plurimum laboris exhaustit *Dionysius Faucherus*, Infulae Lirinensis Prior, Fauche-
non minùs vitae sanctimonia venerabilis, quam omnigena doctrina conspi- rius Ta-
cuius. Quo enim tempore (sub medium seculum XVI.) Monialium apud rasco-
Tarascum curam gerebat, severiorem disciplinam ex Regulae praescripto ma- nenses
gna constantique diligentia restituit, eisdem Monialibus ad morum perfecti- pariter
onem simul, & quod admodum rarum est, ad optimarum literarum amo- stimulat
rem inflammatis. Qua de re *Faucherus* ** ad Gregorium Cortesium nostrum, & instru-
S. R. E. Cardinalem sibi amicissimum scribens, ita differit: „ Reliquae verò it.
„ (loquitur de Monialibus Tarasconensibus, quarum spirituales curam tunc
„ sustinebat) diverso ab iis itinere gradiuntur, quae Christum sibi conciliare
Ejus hac
„ cupientes, in id die noctuque operam navant, ut illi castissimis moribus, de re ad
„ & variis virtutum ornamentis placere possint; Literis incumbunt omnes, Cortesii
„ & libros non minùs, quam fufos, aut rumbos discunt volvere; D. Cypr- literae.
„ ani & Hieronymi Epistolas aliquas praelegimus, & ex Divo *Ambrosio*, &
„ aliis Authoribus diversa, prout illarum usibus consentaneum quidpiam aut
„ profuturum judico. *Ciceronis* officia, & ejusdem *Laelium*, insuper, &
„ multas Salomonis parabolas, quas etiam, jubente me, memoriae man-
„ dant; id, qui volet, vitio mihi vertat, attamen, & Principibus ipsis, &
„ ferè omnibus, sed praecipuè literatis Viris tam gratum videtur, ut Col-
„ legii hujus nomen ubique ferè per totas Gallias, sed maximè apud Aulam
„ sit famosissimum. Unde & nobiles viri, qui filias suas virginitati dicare
„ volunt, ad nostrarum exemplum eas cupiunt institui, satius existimantes
„ eas nosse, quae legunt aut cantant, quam picarum more, quae utcunque
„ lege-

(r) Integram B. Marbodi epistolam exhibet Mabill. Annal. Tom. 5. pag. 475.

(s) Vid. Abael. epist. vi. ad Heloisiam apud Richard Ravvlinson edit. Londin.
an. 1718. in 8. p. 247.

„legere didicerint, ore tantum proferre. „ Hæc *Faucherius*, qui exemplo *S. Hieronymi* laudatissime usus videtur. Ut enim hic Ecclesie Doctor (t) *Paulam* juniorem inter libros educari voluit, utque ei post sacram Scripturam Opera *S. Cypriani*, *S. Athanasii*, *S. Hilarii*, atque aliorum Ecclesie Patrum legenda traderentur, inculcabat; ita *Faucherius*, ut Monialium animos honestissime ac piissimæ vitæ præceptis imbueret, ab eis præclarissimos quosque autores assidua conteri lectione voluit. Et si *S. Hieronymus* in Elogio Divæ *Paulæ* à se edito, laudibus ipsam, ejusque filiam *Eustochium* extollit, eoque Hebraicam linguam didicerint, ut majori cum fructu sacras evolverent literas; nunquid Moniales Benedictinas vituperatione dignas existimabimus, quod addiscendæ linguæ Latinæ operam navent, quod Psalmorum, quos assidue in sacro decantant Odeo, intelligentiam sibi comparare queant, ex monito *S. Legislatores* Benedicti in Regula: *Mens concordet voci*. An literæ Latinæ sanctissimis Ordinis nostri Abbatissis, *Hildegardi*, *Elisabethæ*, *Gertrudi* aliisque compluribus officiebant, quod minus devotè laudes divinas concelebrarent, ac virtutum fulgore totam latè Germaniam illustrarent? Sed iis in præsens omisissis, sermonem de Abbatissa cedere liceat, cujus præclare gesta non ita multis esse cognita vix non exploratum habeo.

Mlada, five *Milada*, (u) *Boleslai Sævi Bohemæ Ducis* filia, *Boleslai Pii* germana foror, erat Virgo speciosissima, religiosissimaque, Latinas & sacras Literas benè docta. Cum verò eo tempore *Pragensis Ecclesia*, *Ratisbonensium Episcoporum* curæ demandata, sub tutoribus quasi constituta, proprii Pastoris & Episcopi desiderio teneretur: neque per alium, quàm suum Romanum Episcopum haberi posset, *Mlada* eam sollicitudinem procurandi aliquem in se suscepit. Anno igitur Christi CMLXVII. acceptis à *Boleslao Pio*, germano fratre ac Duce Bohemæ ad Urbem epistolis, Romam proficiscitur, & in cœnobium sanctimonialium familiæ *S. Benedicti* divertit, mansura tantisper, usque dum sacris Legibus ad eam professionem requisitis imbueretur. Sufficenter instructa in manibus ipsiusmet Apostolici *Joannis XIII.* vota solenniter emittens, sublato *Mladæ* nomine Romanis barbaro, *Maria* dicta, sacro flammeo velatur, acceptaque potestate nominandi Præfulis, & Apostolica benedictione, nonnullis Religiosis virginibus comitata reditum accelerat. Pragæ redux diploma Pontificium, quo idem Romanus Papa nominandi *Pragensis Episcopi Duci Boleslao Pio* facultatem dederat, Principi in manus tradit, & seculo valere jussu cum sacris comitibus ad Abbatiam suam, *D. Georgio Martyri* dicatam, & eo fine à *Wratislao*, Duce Bohemæ, positam concessit. Utque erat ipsa optimè instituta in rebus omnibus, quæ vel ad pietatem religiosam, vel ad literas pertinent, sic præter cætera cupiebat nobilissimi Parthenonis sui Vestales Virgines etiam sui facere quàm simillimas, id est, virtutibus ac literis ornatas. Post vitam sanctissime actam ad Superos abiit, ob rarissimas virtutes, & admiranda gesta, teste (x) *Bobuslao Balbino* BEATÆ titulo ab omni retrò antiquitate honorata. Adeò parùm literæ Latinæ Sanctimonialibus ad perfectionem vitæ religiosæ assequendam officiant.

Ut autem exempla, quæ ab ævo nostro minùs remota sunt, & suaviùs afficiunt, & fortiùs movent, sic nec illa nos destituunt. *Margarita de Venis d' Arbouze*, dicta à *Sancta Gertrude*, Vallis-Gratiæ in Gallia Abbatissa, vitæ sanctimonia, & rebus supra naturam gestis conspicua, erat superiore seculo splendidissimum Benedictinæ religionis sidus, quæ jam pridem sopitos in Sanctimonialium pectore observantiæ ignes suscitavit. (y) Legebat verò assidue sacram Scripturam, & sanctorum Patrum libros, etiam Latinè; quamvis nunquam hanc linguam didicisset; quos etiam mira facilitate concipiebat; atque etiam Summam sancti Thomæ, Opera *S. Augustini*, & *S. Dionysii Areopagitæ*. Quantæ doctrinæ ac eruditionis fuerit Venerab. *Maria de Blemur* Sanctimonialis de perpetua Adoratione sanctissimi Sacramenti, anno 1696. vita piissimè defuncta, ejus & complura & præclara Opera in lucem emissa abundè testatum faciunt. Nisi multarum disciplinarum scientiam assequuta fuisset

(t) Epist. ad *Latam*.(u) *Boleluczy* in *Rosa Bohemica*, seu vita *S. Adalberti* cap. v. n. 2. & g. p. 96. & seq.(x) *Hist. Boleslav.* cap. xi. pag. 47.(y) *Hug. Menard.* in vit. quam ad calcem *Observat. lib. II. in Martyrolog. Bened.* adjecit pag. 800.

fuisse MARIA ELEONORA DE ROHAN, filia Ducis de *Montbazou*, Abbatissa Eleonora Malnoviensis, nunquam *Ethicam Salomonis*, iteratis typis magna nominis sui de Rohan, cum celebritate excusam, orbi erudito sistere potuisset. An in vivis adhuc agant RENATA de *Megrigny*, Abbatissa Caromontensis apud Bituriges monasterii, & Domina DE BARADAT, dicta de *S. Gertrude*, Monasterii Jotrensis Megrigny Virgo Vestalis, equidem sum nescius, laudes tamen, quibus à Scriptore perdat. celebri, eoque observantiæ regularis studiosissimo, *Edmundo Marthene* ob doctrinarum studium ornatæ fuerunt, non æquè me fugiunt, ac prætereunt. Prior (z) uti Monasterii Caromontensis instauratrix erat, ita quod ad fovendam suarum monialium pietatem conducere posse existimavit, postremis in operis rebus minimè habuit. In earum gratiam non tantum Asceticos, sed varii argumenti libros pretio coëmit, quibus sat magno numero comparatis Bibliothecam instruxit. Aliam peculiarem in proprium usum adornavit, quæ tamen haud alios continet libros, quàm qui de Superiorum agunt officii. Eos pervolvendi, si quæ moniales cupiditate flagrant, haud difficulter votis damnantur. Posterior (a) eo nomine laudem fert maximam, quod à literis eximie pietatis studium nunquam sejunxerit. Postquam *Commentarium in sacram Regulam* conscripsit, in historia sui Monasterii contexenda occupari coepit: nec dubium, quin interea temporis fastigium illi imposuerit.

Eximias Moniales, & illis Benedictinis Vestalibus jure annumerandas, quarum pii olim labores in communem etiam reipublicæ cesserunt utilitatem. Ut enim Monachi libris tum transcribendis, tum componendis meliorem impendebant operam, sic illæ laudabili æmulatione adductæ utrumque laboris genus experiri studuerunt. Quas inter maximè celebrandæ sunt (b) Monachæ *Eikenses* in Belgio, quæ tum legendo & meditando, tum scribendo atque pingendo vacare solebant. Inprimis verò *Harlindis* & *Renildis* Abbatissæ, teste authore anonymo, qui earum Acta literis mandavit, præter textilia opera quatuor Evangelia, Psalterium integrum, aliòsque plures divinæ Scripturæ libros conscripsisse, ac liquido auro, gemmis, margaritisque exornasse memovantur. Plures Moniales tum Abbatissas, quæ vel similem laborem in se susceperunt, vel proprii ingenii monumenta in lucem protulerunt, mox in medium daturi sumus.

§. I.

ROSWITHA
Monialis Gandersheimensis.

Quamvis gentilis Vates cecinerit, haud sibi placere foeminam, quæ

curtum sermone rotato
Torqueat enthymema.

Nobis tamen (c) hæc & quæcunque ei similis, meritò videtur eximium Ordinis nostri ornamentum, &

Gloria faminei, & decus admirabile sexus.

ROSWITHÆ genus ac patriam benè qui conjiciet, vatem hunc perhibeto optimum. Abbas *Godefridus Beselius* Chron. Gotwic. tom. 1. lib. 1. pag. 49. certum esse dicit, *Roswidam Ottonis II. temporibus circa annum Christi 980. sub GERBERGA Abbatissa Sanctimonialium in Gandersheim sub Regula sancti Patris nostri Benedicti extitisse, suamque originem ex Familia nobili de Rosow hodie adhuc superstite, traxisse, unde à nonnullis Helena de Rosow appellatur. Verùm*

hæc omnia non ita certa sunt, quin non multi viri docti ab iis dissentiant. Equidem illud communi opinione receptum est, quod *Roswitha* exeunte seculo decimo floruerit, atque adeò sub *Gerberga Abbatissa*, quæ anno 1001. in vivis esse desit, & ante annum 960. ad dignitatem abbatialem evecta fuit, ætatem egerit; sed quod ad nobilem Familiam de *Rosow* dictam referenda sit, eamque per causam *Helena de Rosow* appelletur, ne utique eruditis probatur. *Martino Friederico Seidelio* Consiliario Brandeburgico, qui recentiores quosdam secutus ad id credendum animum induxit, nulla antiquitatis monumenta suffragantur; & *Roswitha* non familiæ, sed personæ nomen erat. *Rosvingiam* alii appellare malunt non dissimili errore; quæ familia in *Brunswicensibus* floret terris

Q 99 3

(z) *Voyage Litteraire* part. 1. pag. 43.

(a) l. c. part. 2. p. 74.

(b) *Mabil. loc. cit.* & in vit. quam vulgavit *Ag. O. S. B. Sec. III. part. 1. p. 659.*(c) *Hæften. Disquis. monast. l. 2. tract. 2. disquis. 1. pag. 53. col. 1.*

terris. Sed talia comminiscuntur sunt, non narrantis, inquit illustris (d) Leibniti- Viro Clar. Conrado Fanningo, Hagiographo Antverpiensi, (e) nomen Roswita seu Hroswita ab equis pascendis, vel rubro albôque coloribus efformatum videtur.

Verifi-
milior.

Fuisse indubiæ stirpis in Saxonia nobilis, Cl. Harenbergio (f) haud difficulter crediderim. Ita enim suadet domicilium, contubernium virginum, & foundationis institutum. Multi tum floruerunt, pergit vir eruditus, in proximo Comitibus, quos mutatione temporum extinctos esse constat: Ex hisce delecta, & destinata cœnobii illustrioribus sunt ea, quas forma minus commendabat, vel Juno Moneta dereliquerat. Unde Canonice olim dicebantur DOMINORUM FILIÆ, Herren Kinder. Verùm hæc Harenbergii assertio magnoperè cum Annalibus Benedictinis pugnat, in quibus innumeræ Virgines illustri loco natæ occurrunt, quæ & formæ elegantia & divitiarum copiis præditæ, mundi illecebris valere iussus, in monasteria convolarunt.

Leibniti-
de ipsius
ingressu
Religio-
nis ten-
tentia.

Roswi-
thæ in li-
teris &
moribus
Magistræ.

Richar-
dis, &

Quando Roswitha Parthenonem ingressa fuerit, haud satis pro explorato habetur. Ill. Leibniti- (g) sub Roswitha cognomine, quæ Abbatisa loci in ordine quarta fuit, statim post tres filias Fundatoris id factum esse existimat. Unde juxtâ ipsum credibile est, magnæ fuisse nobilitatis, & ex eodem nomine non inanis suspicio est, huic Abbatisæ propinquam fuisse nostram Monialem, & ab illa susceptam in cœnobium, ut sub ipsius oculis educaretur, & erudiretur. Utut sit, Roswitha à teneris in Monasterio Gandersheimensi educata, & literis imbuta, primò Richardem, deinde Gerbergam, regii sanguinis Virgines sanctimoniales magistras habuit, quibus ipsa mox in docendi munere suffecta fuit. Id quod præfatione in historiam Vitæ Beatæ Mariæ Virginis ipsa testatum facit his verbis: Unde etiam cunctis, & quasi furtim, nunc in componendis sola desudando, nunc malè composita destruendo satagebam, juxtâ meum posse, licet minimè necessarium, aliquem tamen conficere textum ex sententiis scripturarum, quas inter aream Gandersheimensis collegeram cœnobii, primo sapientissimæ atque benignissimæ RIKARDIS magistræ, aliarumque suæ vicis instruente

(d) Introd. in Hist. Script. Brunsv. Tom. II. n. 25. pag. 29.
(e) Act. SS. tom. 5. Junii pag. 205.
(f) In Hist. Eccles. Gandersh. pag. 1027. seq.
(g) loc. cit. (h) loc. cit. pag. 1027.

magisterio: deinde proma favente clem-
mentia regie indolis GERBERGÆ, cujus Gerber-
nunc subdolor dominio abbatia, quæ ætate ga.
minor, sed ut imperialem decebat nep-
tem, scientia provectior, aliquot au-
ctores, quos ipsa prior à sapientissimis di-
dicit, me admodum erudit. Ex quibus
verbis non ejus modò duæ innotescunt
magistræ, Richardis & Gerberga, sed
illud etiam colligere licet, quibus li-
teris, sacris nempe, ab utraque fuerit
imbuta. His quòd non leviter fuerit
tincta, argumento est, quòd in scriptis
suis multa ex divinis paginis proferat,
& in præfatione, quam diximus, pro-
testetur, se immatura hac ætate quæ-
dam ex apocryphis desumpsisse ex
ignorantia, quæ licet dubia sint, tamen
boni consulenda censet.

Fatendum tamen est, quòd ani-
Sexum
mum ad amœniore literas præcipuè ingenio
converterit, & ut ait Trithemius, superasse
sexum ingenio superavit, ut de ea me-
dicitur.
ritò Georgius Fabricius caneret:

Tu quoque vixisses meliori Roswita seculo,
Aonidas posses inter habere locum.

Ita igitur fecit, quarum politionum
literarum singularis elegantia mentem
ipsius, usque à teneris unguiculis, ad-
mirabili quodam sui desiderio incende-
rat, eas permultis annis, beneficio, mo-
nitu, atque adeò impulsu suarum An-
tistitum, præprimis Gerbergæ, magno
& alacri animo prosequuta fuit. Jus-
su Ottonis II. Imperatoris Gesta Otto-
nis I. cognomento Magni literis man-
davit. Miratur Cl. Harenbergius, (h)
à Roswitha lectum esse Terentium, rei Terentii
meretriciæ pessimum magistrum. Sed legisse
ipsam et
ipsa se excusat in epistola ad quosdam
sapientes, seu fautores. Comædiæ pri-
ma epistola, in qua sic suam aperit men-
tem: Inter hæc diversis affectibus gau-
dio scilicet & metu in diversum trabor.
Deum namque, cujus solummodò gra-
tia sum id, quod sum, in me laudari
cordetenus gaudeo: sed major quam sim,
videri timeo: quia utrumque nefas esse
non ambigo, & gratuitum Dei donum
negare, & non acceptum accepisse si-
mulare: unde non denego, præstante
gratia creatoris, me artes scire, quia
sum animal capax disciplina, sed per
energiam fateor, omninò nescire. En
modestiam! en pietatem! In epistola
sequenti indicat, Terentium Ganders-
heimii, ob sermonis nitorem, & ele-
gantiam assidua teri manu, & nonnul-
las

las lubricarum notitiâ rerum fordes
contrahere; se autem de illis aman-
tium blanditiis palmam retulisse, &
hæc comœdias scripto mandasse, ut
loco Terentii magis gravia & seria de-
inceps legantur. Præclarum sanè in-
stitutum! Sed stylus ac scribendi ge-
nus Roswithæ ad nativam illam Terentii
pulchritudinem, elegantiam, ac dul-
cedinem parùm propè accedit. Græcæ
linguæ non imperitam fuisse Gesnerus
perhibuit, negante Oudino. Sunt ta-
men vestigia, quæ nos in affirmantem
ducunt sententiam. Constans enim
traditio est, hæc olim Evangelia Græ-
co sermone in festis Pentecostes diebus
fuisse decantata, & Theophaniæ Im-
peratricis studio ac incitatione Sancti-
moniales certatim ad Atticam linguam
animum adjunxisse. Fanningus supra
laudatus Hagiographus Roswitham
Græcè fuisse doctam extra dubium
ponit.

AnGræ-
cæ lin-
guæ peri-
ta?

Haren-
bergii de
ea epi-
gramma.

Meruerat omninò Roswitha, ut
ejus exploratam haberemus patriam,
stirpem, natalem, mortem; sed cum
de eis nihil certi afferre liceat, non
prætermittendum mihi videtur epi-
gramma, quod Cl. Harenbergius eam
ob causam his maximè versibus ei nun-
cupavit.

Et genus & proavos celat Roswitha pudica:
Natalem ac mortem perfida fama regit.
Scilicet hinc alia possunt sibi querere nomen;
Ex Scriptis ipsi gloria summa viget.

Epigrammata aliorum in Roswitham
attulit Henricus Meibomius. Icona
Helenæ à Rossow, quam Seidelius pro
Roswitha nostra reputavit, dederunt
post Seidelium Meibomius, & ex eo
Leuckfeldius. At quis certò adfirmare
ausit, Helenam illam & Roswitham es-
se eandem?

SCRIPTA.

Operum
ipsius edi-
tiones.

Plerasque Roswithæ lucubrationes
junctim ediderunt Conradus Celtes, &
Henricus Leonardus Schurzfleischius,
ille Norimbergæ A. 1501. in 4. cum
privilegio Societatis Celticæ; hic Wi-
tebergæ A. 1707. in 4. Sunt verò ex re-
censione Fabricii Bibl. med. & inf. Lat.
Lib. VIII. p. 831. hoc ordine typis ex-
scriptæ.

Comæ-
diæ.

I. Comædiæ sex, in æmulationem
Terentii, at soluto sermone scriptæ,
I. Gallicanus, de conversione Gallicani
Principis & sub Juliano exulis ac mar-
tyris. II. Dulciti- de passione Aga-
pes, Chionæ, & Irenæ, SS. Virginum
sub Diocletiano. III. Callimachus de
resuscitatione Callimachi & Drusianæ

per S. Johannem. IV. Abraham de
lapsu & conversione Mariæ, neptis
Abrahæ eremitæ. V. Paphnutius de
conversione Thaidæ meretricis, & VI.
de passione sanctarum Virginum Fidei,
Spei, & Charitatis.

2. Historia Nativitatis, laudabilis-Historia
que conversationis intactæ Dei Genitri-
Nativita-
cis, quam ait scriptam ferè periisse sub-
tis B. M.
nomine S. Jacobi fratris Domini, illud Virg.
nempe scriptum innuens, quod in Co-
dice Apocrypho Novi Testamenti à Jo.
Alb. Fabricio exhibetur S. Jacobi Pro-
to-Evangelium. Hanc historiam carmi-
ne scriptam hexametro Roswitha Ger-
bergæ Abbatisæ dedicavit, præmissis
elegis, quorum initium: Salve Rega-
lis proles stirpis clarissima Gerberg.

3. Historia Ascensionis Domini, iti-
Ascensio-
dem carmine hexametro. Hanc, in-
nis Do-
quit, narrationem JOHANNES Epi-
mini.
scopus è Græco in Latinum transtulit.
Historiam Resurrectionis Dominicæ
vocat Henricus Bodo apud Meibomi-
um Tom. I. p. 494. minus rectè.

4. Passio S. Galgolfi, Martyris, elegis S. Galgolfi-
versibus. De hoc S. Gangolfo Martyre si Passio.
Varennis in Burgundia circa annum
760. consulenda Acta Sanctorum Tom.
2. Maji xi. pag. 624. seq.

5. Historia & Passio S. Pelagii, Mar-
S. Pelagii
tyris, à Mauris interfecti Cordubæ, An. marty-
925. Hæc carmine descripta hexame-
rium,
tro emendatior legitur Tomo V. Act.
Sanctorum Junii 26. pag. 209.

6. Historia de Conversione desperati Proterii
adolescentis, servi Proterii, per S. Ba-
conver-
siliam, ad Gerbergam Abbatisam, car-
sio.
mine leonino hexametro: & carmine
simili de Passione S. Dionysii Martyris,
Nec non Historia passionis S. Agnetis
Virginis & Martyris, de qua Acta San-
ctorum Tom. 2. Januar. p. 350. sicut
de S. Dionysio Surius ix. Octobr.

7. Panegyris Ottonum ad Gerber-
Ottonum
gam Abbatisam de Gestis Ottonis I. panegy-
usque ad annum 967. itidem carmineris.
hexametro leonino, quod & Justus
Keuberus cum triplici Roswithæ præ-
fatione Scriptoribus rerum Germani-
carum pag. 161. inferuit: hinc cum
Wittechindi Annalibus edidit etiam
Henricus Meibomius Francof. 1621. 4.
& notis illustravit, cum quibus legi-
tur quoque tomo primo Scriptorum
Henrici Meibomii nepotis p. 709. at-
que in Scriptorum Roswithæ editione
Schurzfleischiana Ambo effigiem Ros-
withæ præmiserunt, quæ descripta ære
occurrit etiam in Diario Theologico
A. 1732. post pag. 678. Fallitur Morlie-
rius Scriptor Gallus libri, Essais de
littera-

litterature Tom. I. p. 58. qui Roswithæ tres libros de rebus gestis Ottonum adscribit Commentariis *Meibonii* illustratos.

De fundatione Gandersheimens. cœnobii.
8. Prætermisum est in hac Celtis & Schurzfleischii editione carmen hexametrum leoninum de primordiis & fundatoribus Cœnobii Gandersheimensis, quod post editiones illustris Leibnitii Tom. 2. Scriptor. Brunsv. p. 319. an. 1710. fol. & Jo. Georgii Leuckfeldii in Antiquitatibus Gandersheimensibus, vulgatis Germanicè Guelpherbyti an. 1709. 4. V. C. Jo. Christoph. Harenbergius magno conquisitum studio, atque fide elucubraturum edidit Hannoveræ an. 1734. fol.

Epigrammata & epistolæ.
9. Non exstant, quæ Roswithæ à Trithemio tribuuntur *Liber epigrammatum & epistolæ*, si alias intellexit ab iis, quæ scriptis ejus editis præfixæ leguntur. Neque lucem viderunt *Vitæ Pontificum Anastasii I. & Innocentii I.* quas eodem genere metrorum poemati suo de fundatione Cœnobii Gandersheimensis Roswitham præmisisse scribit Henricus Bodo apud Meibonium Tomo I. p. 494. qui etiam memorat ejus *Adbortationem ad Virgines sacras*, Latino sermone, de castitate colenda, atque continentia.

Vita S. Wilibaldi,
Wunibaldi &c.
10. Roswithæ præterea tribuuntur ab *Oudino*, sed quæ antiquiorem Sanctimonialem Gandersheimensem & *Wilibaldo* ac *Wunibaldo* supparem, à forore tamen eorum *Walburgi* diversam auctorem habent, soluto scriptæ sermone: *Vita* sive *Hodæporicon Wilibaldi* ab anno 740. Aichstadiensis Episcopi: & *Vita fratris ejus Wunibaldi Abbatis & Confessoris*, quæ edita est in Caniffi antiquis Lectionibus Tom. IV. Part. 2. pag. 481. & 516. (editionis novæ Basnagianæ Tom. 2. pag. 105. & 125.) & apud Surium 7. Jul. & 10. Decemb. edit. Anni 1618. *Hodæporicon* illud etiam cum Notis Jo. Bapt. Sollerii in Actis Sanctorum Tom. 2. Julii p. 500. Utraque cum Notis Mabillonii in ejus Actis Sanctorum Ord. S. B. Sec. III. Part. 2. pag. 176. & 395. plura Roswithæ opera extant manuscripta in Lacensi apud Euphalos Bibliothecâ.

Scriptores qui de Roswitha fusi sunt a-
gunt.
De Roswitha Galli, Itali, Germani, Batavi ac Angli magnâ cum laude mentionem faciunt. *Joannes Tritheimius* de Scriptor. Eccles. pag. 165. seq. edit. Colon. 1546. 4. *Antonius Possev.* Appar. Sac. Tom. II. ad an. 990.

Caspar Bruschius in Chronol. Monast. Germaniæ p. 234. qui tamen fallitur, dum Roswitham omnium trium Ottonum Impp. vitam carmine heroico scripsisse ait, cum solius Ottonis I. res gestas carmine celebravit, idque jussu Ottonis II. *Gerardus Johannes Vossius* de Histor. Lat. Lib. II. c. 41. p. 352. *Lilius Gregorius Gyraldus* de Poët. Hist. Dialogo V. *Laurentius Humfridus Anglus*, qui ut Roswitham Anglis vindicaret, cum *Hilda Horesmitha*, sive *Haresmida* Angla, filia Regis Northumbrorum imprudenter confudit, quâ trecentis omnino annis nostra fuit anterior. *Henricus Meibomius* Tom. I. Rer. Ger. pag. 706. seq.

I. F. Paullini in libello: *Hochgelehrtes Frauenzimmer* pag. 115. *Georgius Fabric.* in Orig. Saxon. L. II. p. 98. *Guillelmus Cave* in Hist. Lit. Script. Eccles. ad an. 980. p. 506. *G. G. Leibnitius* in Introd. ad Tom. II. Script. Brunsv. n. xxvi. p. 29. seq. *Casparinus Oudinus* in Comment. de Script. Eccl. Tom. 2. Sec. x. p. 980. pag. 502. *Jacobus Fridericus Reimannus* Einleitung in die Hist. Liter. der Deutschen. *Henricus Leonardus Schurzfleischius* in Præfat. ad Opera HRoswithæ. *Joannes Mabillonius* Tom. III. Annal. Ord. S. Bened. pag. 588. seq. *Gerardus Janningus*, Hagiographus Antuerpiensis in Commentario prævio ad vitam & martyrium S. Pelagii Tom. V. Junii d. 26. n. 4. pag. 205. col. 1. *Godefridus Besehus* Abbas Gottwic. Chron. Tom. Prod. lib. 1. p. 49. *Jo. Alb. Fabricius* Bibl. med. & inf. Latinit. Lib. 8. pag. 829. ubi notat, Roswitham retinuisse scriptiōnem nominis sui per literam sive aspirationem H. quæ apud mediæ ætatis Scriptores pervulgata fuit, quibus non modò nomina *Rudolfus*, *Rutbertus*, *Ramwardus*, & similia, sed etiam *Carolus*, *Carolomannus*, & multa talia in initio aspirare familiare fuit. *Joannes Gregorius Leuckfeld* in Antiqq. Gandersheim. cap. 24. pag. 271. seqq. *Georg. Christianus Joannis* in nova editione Reuberiana *veterum Scriptorum* pag. 222. & seqq.

II. DIEMUDIS

Sanctimonialis Wessofontana.

Floruit circa an. 1073.

Quæ de Venerabili hac & nullo ævo satis deprædicanda Christi virginis & Wessofontana Sanctimonialis in hunc locum conferemus, ea à Cl. Ber-

Bernardo Pezio (i) mutuabimus, qui eadem etiam ex Auctore Anonymo inclyti hujus Monasterii verbotenus exscripsit.

Arte scribendi peritissima
„DIEMUDIS Sanctimonialis Virgo olim hujus nostri Monasterii Wessobrunn devotissima. Fuit enim Monasterium nostrum olim duplex vel in duo divisum, Monachorum scilicet & Monialium. Locus Monachorum fuit, ubi nunc est; Monialium verò eo loco, ubi nunc est Ecclesia Parochialis. Fuit hæc virgo arte scribendi peritissima. Licet enim nullum inveniat composuisse opus, scripsit tamen mariu propria multa volumina characterè optimo & legibili tam ad Divinum cultum, quàm ad Bibliothecam publicam Monasterii pertinentia, quæ quodam indice à se scripto in quodam Plenario notantur. Nam in eodem indice notantur sequentes libri ad Divinum cultum pertinentes:

Plures descripti libros.
Quosdâ pro choro,
„Liber Missalis cum Graduali & Sequentiis.
„Liber alius Missalis cum Graduali & Sequentiis, qui datus est Episcopo Treverensi.
„Liber Missalis alius cum Epistolis, Evangeliiis, Graduali & Sequentiis.
„Liber Missalis alius cum Epistolis & Evangeliiis per totum annum, & Graduali, & Sequentiis, & Baptisterio integro.
„Item Liber Missalis cum Epistolis & Evangeliiis.
„Liber Officialis.
„Liber alius Officialis cum Baptisterio, qui datus est Episcopo Augustensi.
„Liber cum Evangeliiis & Lectionibus.
„Liber cum Evangeliiis.
„Liber cum Epistolis.

„Prædicta volumina scripsit, ut dictum est, ad ornatum & utilitatem Divini cultus. Sequentibus verò Bibliothecam ornavit, de quibus tantum ea adhuc in nostra Bibliotheca habentur, quæ hoc §. signata sunt. Nam reliqua aut incendio Monasterii, quod, ut fertur, bis conflagravit, aut negligentia & ignavia sequentium Monachorum perierunt & amissa sunt: Notantur enim in præfato Indice libri sequentes ad Bibliothecam pertinentes:

„Bibliotheca [id est sacra Biblia] in II. voluminibus, quæ data est pro prædio in Pifinberch.

„Bibliotheca in III. voluminibus.
„Moralia S. Gregorii in VI. volum. de quibus primum & tertium perierunt.
„Gregorius ad Regaredum.
„Gregorius super Ezechielem & quædam alia I. volum.
„Sermones & Homiliæ antiquorum Doctorum III. volum.
„Origenes super vetus Testamentum.
„Origenes super Cantica Cantorum.
„Augustinus super Pfalterium III. volum.
„Augustinus super Evangelium Johannis & primam Epistolam ejusdem II. volum. Primum non habetur.
„Epistolæ Augustini numero LXXV.
„Tractatus Augustini de Verbis Domini, de Sermone Domini in Monte, de Opere Monachorum, & Agone Christiano, de adorando Deo, de professione viduitatis, de bono conjugali, de Virginitate.
„Epistolæ sancti Hieronymi numero CLXIV.
„Tripartita Historia Cassiodori.
„Ecclesiastica Historia Eusebii.
„L. Sermones S. Augustini. Vita S. Silvestri. Hieronymus contra Vigilantium. Idem de Consolatione mortuorum.
„Vita S. Blasii. Vita S. Johannis Eleemosynarii.
„Paschasius de Corpore & Sanguine Domini. Conflictus Lanfranci contra Berengarium. Passio S. Dionysii.
„Vita S. Adriani Papæ &c.
„Hieronymus de Hebraicis Quæstionibus, & multa alia Hieronymi & aliorum auctorum Opuscula.
„Libri Confessionum S. Augustini.
„Canones.
„Glossa per A. B. C. composita.

„Hæc sunt volumina à præfata ancilla Dei Diemude propriâ manu exarata in laudem Dei & SS. Apostolorum Petri & Pauli Patronorum hujus Monasterii. Quo autem tempore flo-
Quo tem-
ruerit, nusquam invenire potui, cum in omnibus voluminibus ex humilitate, ut piè creditur, tam nomen proprium, quàm tempus, quo ea finierit, ponere neglexit. Sed quod latuisse mirum est Cœnobitam hunc Wessobrunensem anonymum, egregiè supplet Auctor diffusioris Catalogi Abbatum Wessobrunensium in Cod. Tegernseensi, ubi post epitaphium Wul-

(i) Dissert. Itag. in Tom. I. Thef. Anecd. Noviss. p. xx.
P. Ziegelbauer Hist. P. III. R r r

„Wulfildis, suprâ delibatum comparet recensio librorum, quos scripsit & S. Petro tradidit Diemut ancilla Dei. Diemudis virgo, inquit concinnator Catalogi, Deo devota ac Monacha Regulam S. Benedicti in Monasterio S. Petri Wesssprunensi professa, ad commendatissimæ vitæ suæ memoriam laudabilem, ipsa ancilla Dei devotissima infra scriptos libros manu sua propria fideliter ac ornatissimè scripsit ac accuratissimè emendatos S. Petro obtulit, devotèque tradidit. Tum textitur syllabus librorum à Diemude scriptorum, qualis ex Anonymo Wessobrunensi datus est, additis „Matutinali in II. voluminibus, Læctionario I. Augustino contra diffinitiones I. volum. Enchiridio, Hieronymo de laudibus Virginitatis, Chryostomo de lapsu &c. I. volum. Plenario I. & libro Prophetarum. Post quæ omnia pergit auctor Catalogi Abbatū Wessobrunens. „Sciendum est cunctis Christi fidelibus, in sacris Religionibus constitutis, quòd tempore Gregorii Papæ VII. qui cœpit anno salutis MLXXIII. claruit inter cæteras facras Virgines Dyemuet Virgo & Monialis S. Petri in Wessinsprun, quæ fuit exaratrix prædictorum librorum. Obiit autem hæc venerabilis Dei famula III. kal. Aprilis, de suis non immeritò laboribus commendanda, tandem hîc in loco suæ professionis, ibidè que sepulta in Capella B. V. Mariæ annexa Capitulo, & nominatur vulgariter *das Alt-Münster*. Extant adhuc epistolæ suaves valde in Monasterio *Beronica*, quod vulgariter nunc dicitur *Berenried*, per ipsam ad Herlucam Virginem sanctam missæ, & iterum ipsius Herlucae vice versa transmissæ, quibus se mutuò recreârunt exhortationibus charitativis, in Domino exhortando se confortantes. Fuit etiam eo tempore juxta Lici fluminis ripam in loco, qui nominatur Eptaticus, nunc vulgariter Eppach, Monasterium quoddam sacrarum Virginum, distans tantum unum milliare à Cœnobio Wessinsprunensi, in quo in hac mortali vita claruit XXXVI. annis B. Herluca Virgo & Monialis &c. Reverendi Patres (q) Pezii cum cupidine amœbæ ashaſce B. Herlucae ac Diemudis Epistolæ legendi vehementer incensî essent, in literario suo itinere, quod anno MDCCXVII. ad Bavariæ monasteria instaurârunt,

Collegium Bernriedense adiverunt. At enim spes eos delusit. Nullus enim eo loci Codex, nulla membrana, nulla Diemudis memoria. Cæterum ejus veneranda ossa sub lapideo nunc monumento in media Ecclesiæ Wessfontanæ navi ad occasum solis condita sunt, erecta super id effigie Virginis dexteram stylo armantis.

Venerabilis Diemudis meminit Carolus Stengelius, Abbas Anhusanus in suo Commentario Rerum August. Vindel. Part. II. cap. 32. p. 155. sed non sine mendo chronologico: Hoc eodem tempore (Alexandri III. & Friderici I.) sanctitate clara habita est Diemudis, Virgo Deo sacrata in Monasterio Wessfontano. Si enim Ven. Diemudis cœtanea fuit B. Herlucae, atque cum ipsa epistolicum habuit commercium, non temporibus Alexandri III. & Friderici I., sed Gregorii VII. & Henrici IV. ætatem egit; sub his enim B. Herluca vixit, & mortua est. Plura de Diemude suppediabit Cl. P. Cælestinus Leuthner in Chronico Wessfontano.

III. BERTRADA Vilecensis Sanctimonialis.

Bertrada, seu Bertha, soror S. Wolphelmi, Abbatis Brauwillerani in Cœnobio Vilecensi virgo inclusa Conradi II. imperium sanctitate simul ac doctrinâ illustrius reddidit. Hujus Bertradae meminit Conradus Brauwilleranus Monachus in vita sancti Wolphelmi, his verbis: *Extiterat huic beatissimo Viro frater germanus Frumoldus nomine, sorores Sanctimonialis duæ, quarum una Oswenda nomine, miræ simplicitatis, & innocentie fuit femina: altera verò Bertha nuncupata, literarum plurimum emicuit scientia.* Hæc vitam beatæ Adelheidis, primæ Vilecensis Abbatisse elegantis satis stylo conscripsit, & plurimum religionis vel scientiæ suæ fructum in eodem loco dereliquit. Libellum ergo edolavit De vita Sanctæ Adelheidis, sive Aleidis, primæ Abbatisse Vilecensis: quam cum prologo quoque Surius emisit, sed mutato stylo ad diem 5. Februarii exhibet. Verum sinceritate majori, ea exhibitâ à Johanne Bollandi in Actis Sanctorum Tomo I. Februarii mensis p. 714. ad

Claruit circa an. 1030.

Breve ipsius elogium in Vita S. Conradi Brauwillerani.

Scriptam vitam S. Aleidis,

quam Surius & Bollandus ediderunt.

ad eandem Februarii diem, quem adeas.

In hoc Opere testatur ipsa accepisse, quæ refert, ab illis, quæ Adelheidis in terra agentis doctrinâ atque exemplis institutæ fuerunt. In ipsa vita commemorat, quomodo Adelheidis monasterio S. Mariæ præfecta fuerit, atque id volente Heriberto Coloniensi Archiepiscopo: qui Heribertus obiit anno Henrici II. Imperatoris octavo, qui Christi MXXII. erat. Eadem ait, Henricum Imperatorem nuper fuisse defunctum; ubi satis liquet, eundem Henricum II. designari, qui anno Christi MXXIV. decessit. Ex his igitur constat, Bertradam vixisse sub Conrado II. Imperatore, qui Henrico II. successit. Ut fallatur necessariò Possévinus, qui sub Ottone illam claruisse ait: quâ ratione dum ita malè loquitur, primum ejus nominis designare videtur. At Otto III. jam obierat anno MII. Inter Ottonem autem III. & Conradum II. Henricus annis xxii. rexit: sub cujus successore Conrado II. eam vixisse diximus. Ut verò Possévinus falsus est, tempora, quibus Bertrada in calammum incubuit, prævertendo, sic Fabricius in Bibliotheca mediæ & infimæ Latinitatis vol. 1. lib. 2. p. 652. lapsus est, eadem nimirum differendo. Ex ejus enim opinione Bertrada primum sub Henrico IV. Imperatore circa annum 1090. scripsit vitam S. Adelheidis anno 1015. defunctæ.

De Bertrada videri possunt Gerardus Joannes Vossius Lib. 2. de Historicis Latinis cap. 43. p. 342. Joannes Bollandus in Comment. præv. ad Vit. S. Adelheid. Casim. Oudinus de Scriptor. Eccl. Fabric. l. c. Mabillonius in Actis Sanctorum Ord. S. B. Sec. vi. Part. 1. pag. 137. edit. Paris. & in Anal. Bened. Tom. 4. p. 243. ubi Bertradam laudat à vita S. Adelheidis haud inconcinne scripta. Nos Oudini operâ potissimum usi fuimus.

IV. ADELA

Monialis Marcianensis,
Carnotensium, Meldensium, atque Biesensium Comitissa.

Duxit Adela, seu Adildis genus suum è regio Normannorum sanguine. Patrem habuit Guillelmum Conquæ-

storem Angliæ Regem. Piè à teneris educata, Latinis etiam literis instituta fuit. Cum nobiles attigisset annos, nuptui tradita est Stephano Blesensi Comiti, multarum ditionum Principi. Extant ad eam versus V. Hildeberti (k) Cenomanensis Episcopi, ac postea Turonensis Archiepiscopi:

*Augusti soboles serie sublimis avorum,
Missa tibi placeant quantulacunque precor.
Nolo manus sceptris, vel cervix apta coronæ
Ad mea stentantur munera, mente sarve.
Ut satis est populo Superum meruisse favorem,
Cum cadit ad magnos hostia parva Deos.
Sic implet votum tua gratia, plus homine erro,
Si plus affectem, quam placuisse tibi.*

Hildeberti ad eam Poëma,

Febrium diutino (l) ardore cum anno 1095. vexata fuisset, nec medicorum arte sanari potuisset, ad Resbancense Monasterium se deferri jussit: ubi cum sub capsâ beati Agili Abbatidis duabus noctibus pernoctasset, optatam sanitatem recuperasse traditur. Cujus beneficii causa pallium pretiosissimum super altare obtulit, quod suo tempore servatum, & in præcipuis festis retrò lignum dominicæ crucis apponi solitum fuisse testatur anonymus monachus, qui librum primum de miraculis sancti Agili profectus est. Quo etiam anno in monasterio Altiwillarense solenni sanctæ Helenæ reliquiarum probationi adfuit.

Anno sequenti (m) id est, 1096. Stephanus Blesensis Comes, ejus maritus, iter ad Palæstinam è Saracensium potestate vindicandam cum aliis viris nobilissimis juxta ac fortissimis ingressus est. Sed cum nimiam levitate è Terræ sanctæ expeditione ad dilectæ conjugis amplexus rediisset, non tulit Adela, virilis & verè christiani animi Princeps, hanc ignavam à tam sanctis castris discessionem, sed omnibus viribus suadere marito cœpit, ut denuò ad eandem quàm celerrimè se referret, quò susceptam è tam præcipiti reditù ignominie maculam dilueret. Prudentissimis monitis aurem præbuit Stephanus, remeavit in Terram sanctam, atque obsidioni Ramulæ interfuit, in quâ etiam pro christiana felicem mortem oppetiit. Quantò fortiore animo Adela prædita fuit, atque olim Penelope, quæ, ut maritus reditum à Græcorum castris domum maturaret, his verbis ipsum extimulabat:

En

(k) Opp. pag. 438.
(l) Mabill. Annal. Tom. V. p. 349.
(m) Idem l. c. pag. 438.

Alius librorum à Diemuda Scriptorum index.

Ejus emortualis dies.

quædam epistolæ.

En tua Penelope lento tibi mittit Ulyses,
 Nil mihi rescribas: attamen ipse veni.
 Troja jacet certè Danais invisa puellis,
 Vix Priamus tanti, totaque Troja fuit.
 O utinam tunc cum Lacedæmona classe pe-
 tebat,
 Obrutus infans esset adulter aquis!
 Non ego deserto jacuisssem frigida lecto,
 Nec querever tardos ire relicta dies.

Meminit Adela Ordericus Vitalis Ecclesiasticæ Historiæ Libro 10. Quæ, ut ipse ait, mulier erat sagax, & animosa, quæ virum ignavum & timidum ad bellum sacrum anno salutis 1101. cum aliis Principibus viris progredi suavit, & interim in ejus absentia Blesensem Comitatum regendum in se strenuè suscepit, & sapienter administravit. Quò tempore laudatus Hildebertus literas ei scripsit, quibus eam ob insignem in regendis sibi ab absente marito commissis populis, prudentiam laudat, eique specialiter in eos clementiam commendat. Et verò tam clementi potestate atque imperio in subditos utebatur, ut non tam Domina, quàm communis omnium videretur esse parens. Munificentiam autem in Dei ecclesias atque monasteria & plurima & luculentissima dedit testimonia. Unde jam anno 1093. (o) Ivo Carnotensis literas ad eam dedit, in quibus quòd ecclesiam sancti Martini de Valle apud Carnutas, quæ olim erat monasterium, in antiquum statum reformare vellet, eam laudibus ornavit. Monita tamen adjecit, ut celeri effectu id exsequeretur, ne antiquus hostis bonum ejus consilium præpediret.

Ab obitu conjugis Adela sanctiore spiritu ad vitam monasticam amplectendam visa est agi. Tametsi verò mundi fieret impatiens, consultius tamen habuit, si filios *Willelmum* & *Tetbaldum* ipsa potiùs amanter educaret, & ad magnam morum vitæque excoleret innocentiam, quàm si, abdicato matris munere, dubiæ aliorum curæ nutriendos effingendosque relinqueret. Malum punicam rectè dixisset *Adelam*. Quemadmodum enim arbor hæc pomum etiamnum maturefcens, crudum, & acerbum, tenelli filiolii instar gremiò fovet, nunquam, nisi vi avehatur, desertura, usque dum mite jam illud, & ad maturitatem fuerit perductum; ita *Adela* sobolem suam, pubescentem adhuc, & in primos induentem se flores curâ & ma-

ternis brachiis destituere noluit, quoad ipsa in dies se ipsâ melior ac perfectior evadens, ad decentem christiano Principi pietatem pervenisse judicaretur.

Anno 1105. morbo decumbens (p) à S. Anselmo Cantuariensi visitata fuit. Cum enim sanctus Archipræful ex Franciam intellexisset, Adelam infirmari, Blesas profectus fuit, ut Comitissam de se optimè meritam, quæ eum ut patrem ac vitæ institutorem agnoscebat, consolaretur. Pristinæ restituta valetudini virum Dei secum Carnutas duxit, missisque nuntiis ad fratrem *Henricum* Regem, qui ex Anglia Nortmanniam Procerum flagitatu, quibus Dux *Robertus* erat invisus, occupaturus venerat, *Anselmo* loquendi cum eo facultatem obtinuit.

Cum Historiæ Ecclesiasticæ ingenti studio teneretur, *Hugo* monachus Floriacensis, de sancta *Maria* cognominatus, ab ea rogatus, quatuor libris illam compilavit, uti discimus ex veteri codice Dionysiano, in quo hæc historia sic inscribitur: *Incipit Ecclesiasticæ Liber Historiæ, quem Hugo de S. Maria monachus sancti Benedicti Floriacensis, à diversis destoravit historiæ locis anno ab incarnatione Domini MCX. gratia domine ADELÆ Carnotensium, Meldensium, atque Blesensium Comitissæ.*

Non statim igitur (q) post maritum obitum, sed longè ferius, *Adela* Sanctimonialis habitum Marciniaci induit, postquam scilicet liberos suos ad ætatem adultam provexisset. Ad eam jam viduam & seculo renuntiantem scripta videtur *Hildeberti* epistola xxxi. in codice Ebroicensi ad A. viduam inscripta, in qua eam præcipuè ad retundendam superbiam hortatur. Eadem jam Marcianensi monachæ epistolam LXIII. quæ tantum sexagesima secunda esse debet, idem auctor dicavit. Est autem *Marciniacum* foeminarum cœnobiolum Ord. S. B. in diocesi Augustodunensi, ab *Hugone* Abbate Cluniacensi constitutum. Hic monacha erat *Gaufredo* ejus loci Priore S. Hugonis fratre, olim Sinemuri domino, de quo mortuo Petrus Venerabilis visionem refert Albereæ Sanctimonialis valde religiosæ, quæ dominam *Adelam*, Regis Anglici *Henrici* sororem, prius *Blesensem Comitissam*, nunc, inquit, *humilem Christi ancillam*, adiens ei *inversa* narravit.

Brevi-

(o) Mabill. l. c. pag. 112.
 (p) Idem. l. c. pag. 474.
 (q) Idem. l. c. pag. 438.

Guillelmi Gemeticensis de ea testimonium. Breviter de Adela Guillelmus Gemeticensis Hist. Normann. lib. 8. cap. 39. Mortuo Stephano Comite Blesensi, marito Adela, filia Willelmi, Regis Anglorum, ipsa aliquamdiu rexit Comitatum, quia filii sui adhuc minus habiles erant ad procurandum regimen. Quibus adultis ipsa sanctimonialis habitum & conversationem tempore Domini Petri Cluniacensis Abbatis assumens, laudabiliter ibidem usque ad finem in Dei servitio perseveravit.

Obitus verò literatæ hujus Principis, & Benedictinæ Vestalis signatur in Necrologio S. Dionysii apud Remos his verbis: Prid. nonas Martii obiit Adela Comitissa, mater Comitis Theobaldi, conversa & monialis S. Petri Cluniacensis.

ADELÆ epitaphium composuit Venerab. Hildebertus:

Huic tria post cineres vitam conferre laborant,

Mens humilis, blandus sermo, benigna manus.
 Exempli speculum, patria rosa, lampas avorum,

Femineæ sexus immemor illa fuit.
 Deliciis florens, vultu festiva, coruscans
 Exemplis, titulis incluta, stirpe nitens.
 Sic intus mentem, foris os natura polivit,
 Ut sine crimine mens, os sine labe foret.
 Quod genus exemplivarium est, se femina vicit,
 In se femineæ nil levitatis habens.
 Cum fidei mulier corvo sit ravior albo,
 Hæc tamen in sexu floruit ista fides.
 Lance pari libræ signum libravit Apollo,
 Cum metit hunc florem mortis iniqua manus.

& Scripta, Scripsit literas pro Monachis Majoris-Monasterii, quos inter & S. Carilefi Blesenses Canonicos concordiam fecit super decimis *Francæville*, cum nobilissimus Comes Stephanus, vir ejus illset secunda vice in Jerusalem anno videlicet ab Incarnatione Domini MCI. Mabill. l. c. p. 438.

— Epistola ad *Gaufridum*, Carnotensem Episcopum, ut non permittat Monachos Majoris-Monasterii molestari à Canonicis S. Carilefi, An. circiter 1130. ex Archiv. Major. Monasterii.

— Epistola ejusdem argumenti ad *Theobaldum* Comitem Blesensem. Utramque epistolam juris publici fecerunt *Edmundus Martene* & *Ursinus Durand* in Thesaur. Anecd. Tom. I. pag. 373.

V.

S. ELISABETHA
 Schoënaugiæ Abbatissa.

† 1160.
 18. Junii.

Ortus ipsius & Edita est in lucem *Elisabetha* anno post partum Virginis millesimo

centesimo vigesimo nono. Pieta-Professio tis à teneris studiosa cum annum æta-religiola- tis ageret duodecimum, Schoënaugiensem recens conditum ingressa est Parthenonem. Hòc locò posita sanctissimo vitæ genere mores suos ita Deo hominibusque probavit, ut à Sanctimonialibus in Abbatissam electa, à Superis verò post undecim Religionis annos visitari cœperit. Latini idiomatis Cœlitus cum prius imperita esset, eo postea instructa scitè utebatur. Visiones suas nunquam visiones in literas relatura fuisset, nisi cœlestis suas revelat, Genius humilem ejus pertinaciam flagello expugnasset. Quare germanum suum fratrem, *Ecbertum*, cum adhuc esset Bonensis Ecclesiæ Clericus, ad se anno MCLII. evocavit. Hic Sororis visiones, dictante ipsa tum patriò tum Latino sermone, libris duobus complexus est: tertium deinde, qui *Viarum Dei* inscribitur, similiter scriptis quas *Ecbertus* li- conflagnavit, jam ex Clerico Abbatissæ bertus li- Schœnaugiensis cœnobita: ac postea signat. (ut quintum haud satis firmæ authoritatis silentio prætermittam) postremum conscripsit de piissimo ipsius obitu, rerum tunc gestarum potiori ex parte testis oculatus; subinde verò in Schœnaugiæ Abbatem electus, teste Trithemio, non minus devotione & religione, quàm scientiâ claruit.

Sed verò *Casimirus Oudinus* hos Revelationum seu Visionum libros non Oudinus pro Sibyllæ habet folio, sed pro sup- impug- positio diffamat partu. En verba il- nat, lius: *Eruditi homines volunt hos Revelationum sive Visionum libros tres, unâ Egberti manu, cum libro Epistolarum compositos fuisse, quos sub nomine Elisabethæ sororis suæ germanæ divulgaverit post mortem, ut famam sanctitatis ejus majorem apud posteros redderet. Solebant enim Monachi piis ejusmodi fraudibus imponere posteritati. Hæc Oudinus. Miror hominem, qui Romanæ Ecclesiæ ac sacræ suæ Familiæ sed refel- Præmonstratensi fidem fessellit, ad Cal- litur, vini asseclas desciscendo, alios de crimine falsi audacter accusare. Neque enim hæc pia fraus est, sed detestandum mendacium, libros à se effectos pro divinitus sorori suæ factis revelationibus venditare. Id quod nemo, qui ex Deo, æternâ Veritate, est, fecerit, ut ne vitio se contaminet, cui obnoxios se præbent, qui ex diabolo, patre mendacii, sunt. Quàm procul igitur *Ecbertus* à turpissima hac impostura, tam pro certo habere debemus, illos Revelationum tres libros genuinum*

num Beatæ *Elisabethæ* esse foetum. Viros illos eruditos non moror, neque enim ferè alii sunt, atque *Joannes Henricus Feustingius*, Scriptor *Gynæcei hæretico-fanatici*, aliique Sectarii & Novatores, qui prophetiæ Joëlis haud memores dudum Revelationes ac Visiones, foeminis etiam sanctissimis factas, explodere, verso pollice damnare, atque arborum foliis leviores habere, in morem induxerunt. In longè diversam abeunt sententiam gravissimi Ecclesiæ Catholicæ Doctores, è quibus vel unius *Francisci Ribera* è Societate Jesu doctissimi Theologi verba hæc adscribere non gravabor; Ita enim in vita S. Theresiæ lib. 1. cap. 1. loquitur: „Eadem tempestate, quæ „ S. *Bernardus*, florebat S. *Elisabetha* „ Cœnobii Schoœnaugienfis Antistita, „ illustrationibus divinis notissima. „ Intervisebat eam namque frequenter & ipse Redemptor Jesus, ac cœli „ terræque Regina, nec non sanctus „ Ordinis auctor *Benedictus*, ac potissimum Angelus tutelarum. Erat „ illi solenne Dominicis festisque diebus extra se rapi, & obscurissima S. „ Scripturæ sensa clarissimè exponere. „ Hæc *Ribera*. Nec tamen tacebimus, quæ alius ejusdem Societatis Jesu doctus Theologus de S. *Elisabethæ* Revelationibus observat. *Hæc sancta Virgo*, inquit, (r) cum esset annorum ætatis trium & viginti, cœpit habere multas revelationes, quas ejus frater *Egbertus Schœnaugienfis Abbas ornatiore stylo redegit & publicavit*. Sed vel postea depravatæ sunt, vel fororis suæ privatas opiniones à revelationibus non distinxit *Egbertus*: multa enim in historia S. *Ursulæ* ejus prorsus fabulosa leguntur. In ea quippe meminit cujusdam Romani Pontificis nomine *Cyriaci*, qui medius sedisse dicitur inter *Pontianum* Papam, & *Anterium*, item cujusdam *Dorothei* Regis Constantinopoleos, & cujusdam Regis Siciliæ, qui tres non extitère. Itaque ut sapienter observat *Papebrochius*, in ejusmodi privatis revelationibus dogmatum, & factorum dogmaticorum, & historicorum non est repetenda veritas: quandoquidem contrariæ præsentis revelationes circumferuntur.

Ejus obitus. Spiritum autem amantissimo suo Redemptori reddidit *Elisabetha* anno Æræ Christianæ 1165. ætatis suæ 36.

die 18. Junii, cujus virtutes ac vitæ sanctimoniam magnis nec immeritis laudibus effert *Egbertus*.

Visionum Libri V. in lucem emissi fuere à *Jacobo Fabro* Stapulensi Parisiensi 1513. fol. qui subinde cum SS. *Hildegardis* & *Brigittæ* Revelationibus Coloniae 1628. fol. recusati fuerunt. Proderunt etiam Italicè Venetiis A. 1589. in 4. Hagiographi Antverpienses in Actis Sanctorum Tomo III. Junii die 18. nec omnes nec integros *Visionum* exhibent libros, sed primum & secundum duntaxat cum parte tertii, & totum sextum; cæteros verò, quod minus facerent ad historiam, solum delibârunt. Nam in tertio, quarto, & quinto, quem ultimum dubiæ esse auctoritatis diximus, Sermones quidam *Elisabethæ* & Epistolæ continentur. *Epistolam* ad S. *Hildegardem* in deperditis haberemus, nisi eam *Trithemius* Chronico *Hirsaugienfi* intexuisset; quo etiam teste *Emicho* Abbas *Schoœnaugienfis*, *Egberti* successor, de laudibus S. *Elisabethæ* opusculum contexit, quod tamen haud aliud esse laudati Hagiographi esse suspicantur, atque Rythmum, in quo multis titulis ornatur *Elisabetha*, quemque in Commentario prævio ad ejus Acta exhibuerunt.

Observari autem à Lectore velim, nomen *Schoœnaugie* pluribus aliis Monasteriis fuisse commune. Talium unum Virginum in Franconia fuit; alterum Virorum in diocesi *Moguntina*, ubi *B. Hildegundis* sub virili habitu & personato *Josephi* nomine inter *Cistercienses* usque ad obitum vixit. Hoc Monasterium anno 1135. in B. V. honorem conditum fuit. vid. *Trithem. Chron. Hirsaug. p. mibi 125*. Tertia *Schoœnaugia* in *Lurenburgensium* Comitum prædio trans *Rhenum*, sedecim contra *Bingiam* millibus passuum ab *Hilduwino* locuplete viro inchoata à *Ruberto* *Lurenburgensi* Comite postea perfecta atque SS. *Martino* & *Florino* dedicata fuit. vid. *Trith. l. c. p. 119*. *Hildelinus* autem monasterio primus præfuit, qui haud procul ab eo *Virginibus* eodem nomine monasterium constituit, in quo S. *Elisabetha* vixit, cujusque hodie rudera tantum supersunt; Deo *Schoœnaugiam* Virorum in hunc diem protegente.

VI. HELO-

(r) Lud. du Mesnil Doctr. & Discipl. Eccl. Lib. L. pag. 400.

VI.
HELOISSA
Paracletensis Abbatisa.

† 1163.
17. Maji.

Natalibus, doctrinâ & corporis formâ præstans,

à proco Abælardo furtim seducitur, &

ad concubium urgetur, quod variis ex motivis ipsa detrectat.

Fulberti (r) Canonici Insignis Ecclesiæ Parisiensis hæc neptis erat, formâ præstans, doctrinâ præstantior, toto regno ob eximias dotes celebris. Fuit verò, ut *Petrus Abælardus*, Gallorum ille Socrates, *Heloiissæ* amore caperetur. Unde occasionem quæsit, qua puellam sibi domestica & quotidiana conversatione familiarem efficeret, maximè cum juvenus, formæ gratia, doctrinæ celebritas, cantûs & carminum ars suavissima ipsi persuasissent, nullam ipsum repulsam passurum, à quacunque foeminarum, quam amore suo dignaretur. Industria itaque sua egit, ut *Fulbertus* in domum suam ipsum sub quocunque procurationis pretio susciperet, ne domestica familiæ cura, inquiebat, ipsum à studiis impediret, utque modum impensis poneret. *Fulbertum* ad annuendum ejus votis, cum avaritia, tum Neptis ad majorem eruditionem promovendæ studium impulere. Suscepit itaque Magistrum *Abælardum*, ipsique Neptem charissimam ampliori literaturâ imbuendam tradidit. Nec multò post optatis potitus est *Abælardus*.

Concepit igitur *Heloiissa*, & ab *Abælardo* è domo avunculi furtim sublata in Britanniam, apud illius sororem filium peperit, quem *Astrolabium* nominavit. Quanta ob furtivum Neptis recessum, & ereptum pudorem, exarsit in *Abælardum* irâ *Fulbertus*, cogitare facile est. Placare ipsum non potuit, nisi uxorem faceret ex amica. Multis dilectum suum à connubii subeundis vinculis *Heloiissa* deterruit. Primò, quòd nec ista conditione exulceratum avunculi animum placaret. Secundò, quòd inglorium illi foret uni se foeminae dicere, quam omnibus natura creaverat. Tertio, quòd molestiis maximis stipatum esset matrimonium. Quarto, quòd *Theophrasto* teste, *uxor non sit ducenda sapienti*; & quòd *Cicero* rogatus ab *Hirtio*, ut post repudium *Terentiæ*, sororem ejus duceret, dixerit, se non posse uxori & Philosophiæ pariter operam dare (ut refert S. *Hieronimus* Lib. I. adversus *Jovinianum*) Quintò exemplo veterum Philosophorum, qui non tam relinquentes seculum, quam fugientes, omnes sibi voluptates interdixere, ut in unius Philosophiæ requiescerent am-

plexibus: & Philosophiæ desiderio eadem sustinuerunt, quæ nunc ex amore Dei sustinent Monachi. Sextò, quòd ipse honestæ conversationis status illi matrimonium dissuadere deberet. Quæ enim, inquiebat, conventio Scholarium ad pedissequas, scriptoriorum ad cunabula, Librorum ad colos; stolorum sive calamorum ad fusos? Quis denique sacris vel Philosophicis meditationibus intentus, pueriles vagitus, nutricum, quæ hos mitigant nœmas, tumultuosam familiæ tam in viris quàm in foeminis turbam sustinere poterit? Ultimò, quia Clericus & Canonicus cum esset, indecorum erat, ut sese nuptiis implicaret, ac obscenis voluptatibus irrevocabiliter immergeret. Sed frustra his temporibus *Abælardum* suum à proposito matrimonii revocare tentavit *Heloiissa*; unde ipsi morem gens, velut prophetice illacrymando ac suspirando, ait: *Unum ad ultimum restat, ut in perditione duorum minor non succedat dolor, quàm successit amor*.

Parisios itaque reducta *Heloiissa*, *Abælardo* suo nuptiali benedictione confœderata est. Initum matrimonium, quod dissimulare proposuerant, *Fulberto* puellæ avunculo consentiente, cum ab ipso, tum ab ejus domesticis divulgari cœpit, præter fidem Magistro *Petro* datam. Se uxorem palam negabat *Heloiissa*, ne famæ & fortunæ Dilecti sui officeret. Multis eam ob rem contumeliis ipsam afficiebat *Fulbertus*. Idem cum *Abælardus* agnovisset, illam ad Monasterium *Argenteoli* prope Parisios, ubi olim puella educata fuerat, atque erudita, transmisit: ipsique ut Monasticis vestibus, excepto velo, indueretur, autor fuit. Id facile persuasit avunculo *Heloiissæ*, ejusque consanguineis, sibi illuisse *Abælardum*, eamque Monialibus adscripsisse, ut hoc pacto ab illa se expediret. Fictitiam ulti sunt injuriam inflictò ipsi pudendo acerbòque vulnere, quò Eunuchus effectus est.

Abælardus ob inflictò vulnere infamiam pudore suffusus, potius quam devotione excitatus (ut ipse testatur) ad monasticorum latibula claustrorum secessit, ac in Abbatia S. *Dionysii* sacrum suscepit habitum: *Heloiissa* verò benedictum ab Episcopo velum in Monasterio *Argenteolensi*, in quo Priorissa postmodum fuit. Inde verò pulsus Monialibus à Monachis S. *Dionysii* illum locum sibi vendicantibus,

in

(r) Ex Natal. Alex. Hist. Eccl. Set. XII. Dissert. de Petr. Abæl. var. Fort. Tom. VI. pag. 788.

in Oratorio Paracleti, quod à Petro Abælardo, postquam è S. Dionysii monasterio discessit, constructum fuerat, asylum invenit tutissimum, ac illi Abbatiae initium dedit, eamque rexit, ut prima Diaconissa sive Abbatissa. Quod Oratorium Innocentius II. Pontifex Maximus ipsi & Sororibus in perpetuum confirmavit Pontificio Diplomate.

Separati
varias in-
vicem
scribunt
epistolas,

Ex qui-
bus muli-
ebri levi-
tas,

& mafcu-
la gravi-
tas eluce-
scent,

Heloissæ
virtutes
& elogiū.

Plures extant Abælardi ad Heloissam, & Heloissæ ad Abælardum Epistolæ, quæ utriusque summam eruditionem testantur. Imprudenter ac muliebri levitate Heloissa in secunda sua Epistola ad Petrum præteritorum amorum insaniam in memoriam revocat ac describit his verbis: *Est uxoris nomen sanctius ac validius videtur, dulcius mihi semper extitit amicæ vocabulum; aut si non indignaris, concubinae vel scortii: ut quo me videlicet pro te amplius humiliarem, ampliore apud te consequerer gratiam, & sic etiam excellentiæ tuæ gloriam minus læderem... Deum testem invoco, si me Augustus universo præsidens mundo matrimonii honore dignaretur, totumque mihi orbem confirmaret in perpetuum possidendum, charius mihi & dignius videtur tua dici meretrix, quam illius Imperatrix.* Majorem præferunt gravitatem, sapiunt modestiam, pietatem spirant, Abælardi ad charissimam suam Epistolæ post conversionem datæ. Cæterum sexus levitati, inquit Natalis Alexander, condonandus est stylus Heloissæ, quæ nihilo minus vitam ad omnem virtutis normam instituit, ut testatur Abælardus. *Tantam autem gratiam, inquit, in oculis omnium illi Sorori nostræ, quæ cæteris præerat, Dominus annuit, ut eam Episcopi quasi filiam, Abbates sororem, Laici quasi matrem diligerent; & omnes pariter ejus religionem, prudentiam, & in omnibus incomparabilem patientiæ mansuetudinem admirabantur.* Quæ quanto varius se videri permittebat, ut scilicet clauso cubiculo sacris meditationibus atque orationibus parius vacaret: tanto ardentius ejus præsentiam, atque spiritualis colloquii monita, hi, qui foris sunt, efflagitabant. Ipsi pietatem ac eruditionem etiam commendat in adhortatoria ad studium literarum Epistola, scripta ad Sanctimonialia Paracletenses. *Magisterium, inquit, habetis in Matre, quod ad omnia vobis sufficere, tam ad exemplum scilicet virtutum, quam ad doctrinam literarum potest, quæ non*

solum Latinæ, verum etiam tam Hebraicæ quam Græcæ non expers literaturæ, sola hoc tempore illam trium linguarum adeptæ peritiam videretur, quæ ab omnibus in B. Hieronymo tanquam singularis gratia prædicatur. Hinc Antistites, Magnates, Fidelésque cæteri, Paracletense Monasterium bonis plurimis intra annum auxere. Heloissam aliquando invisit S. Bernardus, eamque & Sorores sacris adhortationibus corroboravit, ut testatur Abælardus in Epistola ad eundem sanctum Abbatem. Eandem impensè celuit, ac præconiis ornavit B. Petrus Mauritius Cluniacensis Abbas, ipsique gratulatus est, quod pro Logica Evangelium, pro Physica Apostolum, pro Platone Christum, pro Academia Claustrum, tota jam & verè Philosophica mulier elegisset. Isipse Venerabilis Abbas Abælardi corpus, qui anno 1142. humana absolvit, ad Monasterium Paracletense deferri iussit, quod illud ab Heloissa sepulchro inferretur. Ipsa verò demortuo marito plusquam XX. annis superstes XVI. Cal. Junii anno 1163. vel 1164. è vitâ excessit, foemina planè lectissima, eximiis moribus, ingenio eleganti, nullo non disciplinarum genere exulta, Latinè, Græcè, & Hebraicè docta. Extant inter Abælardi Opera, Heloissæ ad Petrum Abælardum Problemata; XLII. Epistola ad Petrum Abbatem Cluniacensem; ad Petrum Abælardum epistolæ tres. Quæ admirabile ingenii acumen, & eruditionem non vulgarem præ se ferunt, in quibus siqua sunt, quæ immodicum erga Abælardum affectum prodant, benigna interpretatione emollienda sunt.

Cl. JOAN. ALBERT. FABRICIUS in Quid de Bibl. med. & inf. Lat. lib. xv. p. 689. ea Fabricius, hæc de Heloissa annotavit. Heloissa ingenio & literis nobilis, FULBERTI Carnotensis neptis, ex Abælardi discipula, amasia, & uxore, Sanctimonialis Argentoliensis, ac denique ex Priorissa illius Cænobii, Ordin. Bened. Abbatissa Oratorii Paracleti, quod in Trecensi sive Tricassinæ dioceseos pago Abælardus condiderat, probantéque Innocentio II. ei donaverat. Obiit Heloissa Græcarum, Hebræarum & Latinarum literarum perita, anno 1162. Vide Quercetani notas ad Bibl. Cluniacensem pag. 146. seq. & Miræum ad Henrici Gandavens. cap. 16. de S. E. Præ liberiori-
& alii
Scripto-
res.
rum Metaphrasibus Gallicis Epistolarum mutuarum Heloissæ & Abailardi, quas vel Busius Rabutinus Colon. 1695. vel

S. Bern-
nardi,
Petri
Mauricii
&c. in
eam af-
fectus.

Abælard-
di & He-
loissæ o-
bitus.

vel P. F. G. de Beauchamps dedit Paris. 1714. & 1721. 12. laudandum Gervasio studio, qui Paris. 1723. in 12. duobus voluminibus Latinè cum adjuncta profaria Gallica versione, & adpersis subinde notis historicis vulgavit Heloissæ Epistolas ad Abailardum III. & Abailardi ad Heloissam IV. quarum tertia amplas Ordinis Monialium lexusque foeminei laudes complectitur Tom. 2. pag. 209. quarta Regulam Sanctimonialium præscribit pag. 212. 595. De Latina emendatiore editione Epistolarum harumce per Richardum Rawlinson, Lond. 1728. 4. Vide Journal literaire Tom. 4. p. 375. Bibl. ancienne & moderne Tom. 9. pag. 348. Journal des Sav. 1718. Novembr. pag. 239.

Utrius-
que epi-
stolæ à
Gervasio
editæ.

† 1178.
17. Sept.

VII. S. HILDEGARDIS Abbatissa in monte S. Ruperti prope Bingas.

Natales
ipsum, e-
ductio,
& religio-
nis pro-
fessio.

Magistra
efficitur.

Cælesti-
bus visi-
onibus
illustrata,

cas literis
confi-
gnat,

O Riunda fuit ex villa Bickelheim in Comitatu Spanheimensi, patre Hildeberto milite, matre verò Mechtilde (s), anno 1098. Hæc cum esset annorum quinque, vel octo, ut alii scribunt, oblata est à parentibus Deo dicanda in monasterio S. Disibodi, ubi sub B. Juttae sororis Megenhardi, Comitissæ de Spanheim, magisterio monasticæ conversationis habitum assumpsit; & post ejusdem obitum, qui contigit an. 1136. die 22. Decemb. Magistra sororum sub regimine Cunonis Abbatis S. Disibodi constituta est S. Hildegardis; quæ quidem postea divinitus admonita cum tota sororum 18. Congregatione, & Cunonis permissione ad montem S. Roberti transmigravit.

Cum verò quadraginta duorum (t) annorum, & septem mensium esset, cælestibus visionibus illustrata, ac singulari adeo prophetiæ dono audita est, ut pro certo ab omnibus habita sit oraculo. Hinc revelata scriptis consignare coelitus præmonita, cum cunctaretur, longâ ægritudine tabefacta decubuit: morbi autem causâ Abbati apertâ suo, ille divinæ voci imperanti obedire iussit. Suas igitur Latino sermone conscripsit revelationes, quas cum viri eruditi perinde ac pii legissent, in admirationem

rapti, quod virgo ab incunabulis monasterio inclusa, quæ nullam præter patriam, hoc est, Teutonicam linguam didicisset, nihil præter psalterium edocta, & libros veteris ac novi testamenti probè intelligeret, & Latinè congruè dictaret, eam venerabantur.

Rei tam novæ tamque singularis fama cum ad aures Eugenii III. summi Pontificis, qui celebrato Remis Concilio Treviros concesserat, pervenisset; Viriduni Præfulem & cum eo Adalbertum Primicerium, aliisque idoneos viros ad ipsius cænobium direxit, ut sine strepitu, quid rei esset, cognoscerent: quibus humiliter inquirentibus, cum illa simpliciter, quæ de se erant, aperuisset, ad Apostolicum reversi magna ipsius, magna & cunctorum adstantium expectatione, quæ acciderant, retulerunt. His auditis, Pontifex publico in confesso beatæ Virginis scripta, quæ præfate de parthenone perlata fuceperat, sibi repræsentari jubet, eaque suis tenens manibus ac recitatoris vice functus, Archiepiscopo Moguntino, Cardinalibus, aliisque de Clero palam recitavit, ac responsa virorum, quos ad hæc indaganda miserat, pronuntians omnium mentes ac voces in laudem oratoris excitavit, annitentéque S. Bernardo, qui præsens aderat, Pontificia autoritate ea comprobavit, salutatoris literis beatam Virginem visitavit, atque ad ea, quæ per Spiritum Sanctum cognovisset, scribenda animavit. Eugenii approbationem suo calculo confirmavere, qui proxime post ipsum Petri sedem occupaverunt, summi Pontifices Anastasius IV. & Adrianus itidem IV. scriptis ad Hildegardem epistolis, quibus se Romanamque Ecclesiam ipsius precibus commendarunt.

Hæc cum ita se haberent, haudquaquam mirum videri debet, quod Archiepiscopi, Episcopi, Cardinales, Abbates, Abbatissæque, Doctores, confusum Imperatores, aliique utriusque sexus lunt. Hildegardem de rebus maximi momenti, ac præsertim de secretioribus conscientiæ suæ abditis confulerent, atque ad eam non solum ex Germania, sed ex aliis etiam regnis, tanquam ad indubitatum convolarent oraculum, ipsam adeuntes, aut saltem per literas in-

quas Eu-
genius
III. PP.
indicta
Synodo,

examinat
&

cum S.
Bernardo
Bernardo
allisque
approbat.

Magna-
tes Hil-
degardē
passim
confu-
lunt.

(s) Gall. Chr. Tom. V. pag. 653. Pagius verò natam scribit an. 1099. mortuam verò an. 1178. Vid. etiam Nicol. Serrar. lib. 2. Rerum Moguntiac. cap. 37.

(t) Edm. Martene Collect. ampl. Tom. II. in Observ. præv. ad epist. B. Hildegardis pag. 1012.

interrogantes, ac Dei voluntatem ab eâ sciscitantes. Hinc tot ad eam ex variis orbis regionibus pervenerunt epistolæ, ut simul collectæ integrum volumen conficere possent.

Vivere desit an. 1178. 17. Sept. Evolvit S. Hildegardis ad Dominum (u) seculi duodecimi anno 78. indict. xiiii. decimo quinto kalendas Octobris, ætatis suæ anno 82. sepulta in medio chori ante majus altare: de quâ postmodum Catalogo Sanctorum adscribenda rogatus est Greg. IX. Pont. Max. ab ejusdem monasterii Abbatissa & monialibus 1237.

Ejus elogium ex Anonymo. Author Anonymus Ordinis Præmonstratensis, qui vitam S. Gerlaci Eremitæ anno circiter MCCXXV. scripsit à Joanne Bollandio editam inter Acta Sanctorum mensis Januarii, S. Hildegardem his verbis commendat cap. viii. *Erat eo tempore in partibus Moguntia Virgo quædam sanctissima, Hildegardis nomine, famosissima illa Prophetissa Novi Testamenti, cum quâ familiariter locutus est Deus, & ostendit ei secreta cælestia. Hæc per manum sanctæ memoriæ Domini Henrici Moguntinensis Archiepiscopi sacro velamine Domino consecrata, cum nullis literis nisi tantum Psalmis Davidicis esset erudita, per Spiritum Sanctum edocta, de divinis oraculis & sacramentis sibi revelatis grandia edidit volumina, quæ ab Eugenio Papa mediante S. Bernardo Clarævallenſe Abbate, canonizata, & inter sacras scripturas sunt communerata. Hæc per multa temporum circula, doctrinæ salutaris lampade Sanctam Ecclesiam illuminavit, Epistolis ad diversas personas missis corroboravit, & claris miraculis illustravit. Juvat etiam audire Albericum, monasterii Trium fontium Cisterciensem Monachum in Chronico ad annum 1441. Hoc anno SANCTA HILDEGARDIS cum esset annorum quadraginta duorum & septem mensium, librum SCIVIAS per Spiritum sanctum visitata incepit, & per decem annos consummavit, in diebus Henrici Moguntini Archiepiscopi & Conradi Romanorum Regis. Quæ fuit ista Hildegardis, & quantæ authoritatis, insinuant epistolæ magnatum terræ ad eam transmissæ, Apostolicorum Eugenii, Anastasii & Adriani, Imperatoris Conradi & Frederici, Patriarchæ Hierosolymitani & Archiepiscoporum, Abbatum & Præpositorum, & una specialis epistola beati Bernardi Clarævallenſis. De eadem etiam legendum Chronicon*

Senoniense Lib. IV. cap. XV. cujus Author Richerius Monachus narrat, ipsam linguâ Latinâ, quam nunquam didicerat, & locutam fuisse, & scripsisse libros de statu regnorum & eventibus futurorum: de futuris Fratrum Prædicatorum & Minorum Ordinibus fuisse vaticinatam: librum etiam de Medicina edidisse, quem ipse viderit Argentinae.

SCRIPTA.

1. *Scivias, sive Visionum ac Revelationum libri tres*, quos Jacobus Favonum libri III. Stapulensis in libro trium spiritualium Virorum, Hermæ, Ugvetini, & Fr. Liberti: & trium spiritualium Virginum, Hildegardis, Elisabethæ & Mechtildis, Parisiis edidit in fol. anno 1513. apud Henricum Stephanum avum. Prodierunt deinde separatim Hagenoæ an. 1529. cum Præfatione Gebwilleri: junctim verò cum Revelationibus SS. Brigittæ & Elisabethæ Col. 1628. fol. Videtur verò Visionibus suis Hildegardis inscripsisse titulum SCIVIAS, velut *sciens vias*, vel quòd in illis quæ SCIRE se & VIDISSE non dubitabat, ASFERAT. Nam ut ipsa in prologo, jussam illas profiteatur scripsisse se secundum voluntatem SCIENTIS, VIDENTIS, & DISPONENTIS omnia. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Latinit. lib. viii. p. 771.

2. *Vita S. Roberti sive Rupertii Confessoris Ducis Bingionum*, qui seculo nono fuit, vulgata à Jo. Busæo S. J. Moguntia 1602. 4. cum Hincmari & aliorum lucubrationibus, & apud Surium 15. Maji, & cum notis Henschenii Tom. 3. Act. Sanctorum, Maji pag. 504.

3. *Vita S. Disibodi Episcopi & Confessoris an. 674. defuncti: scripta an. 1170.* apud eundem Surium 8. Julii, & in Actis Sanctorum, Tom. 2. Julii pag. 588.

4. *Expositio Regule S. Benedicti* ad Congregationem Hunniensis Cœnobii, edita cum aliis Hildegardis scriptis à Justo Blanckwalt, & Danieli Archiepiscopo Moguntino dedicata Coloniae, apud Hæredes Joannis Quentel & Gerwinum Calenium an. 1566. in 4. etiam in Audario Biblioth. Patrum Colon. anno 1662. & Tom. XXIII. Biblioth. Patrum Lugd. p. 590.

XXXVIII. *Quæstiones* cum solutionibus ad Wibertum Monachum Gemblacensem.

5. *Epistolæ*

(u) Vid. Pagium in Crit. Histor. Chronol. ad an. 1178. n. 8. Tom. IV. p. 654 col. 2. ubi corrigit Trithemium, qui perperam hanc mortem in annum 1180. distulit.

Epistolæ, 5. *Epistolarum Liber* ab Hildegarde & ad eam scriptarum. Ex his epistolas circiter quinquaginta habes typis mandatas à Blanckwalto, & in Bibliothecis Patrum editionis Coloniensis & Lugdunensis, præter unam ad Abbatem Brunvillarensis, quæ extat in vitâ S. Hildegardis à Theoderico Abbate Trudonienſi composita apud Surium 17. Septembris. Edmundus Martene & Ursinus, Durand Presbyteri Congregationis S. Mauri longè plures invenerunt, in optimæ notæ codice Himerodensis Monasterii Ordinis Cisterciensis in dicecesi Trevirensi; quas *Collectionis amplissimæ* Tomo II. juris publici fecerunt. Sunt numero octoginta quatuor, quæ plañe earum editoribus dignæ visæ fuerunt, quæ cum orbe literato communicarentur. Nam præterquam quòd omnia Sanctorum scripta eam spirare solent pietatem, quæ legentibus ad animæ salutem non parum conducit, in omnibus, quæ ad Hildegardem directæ sunt, epistolis non meram offendet rerum spiritualium seu moralium narrationem, sed omnes ferè sunt historicæ. Ex his aliquæ occasione schismatis, quod *Alexandrum III.* Papam inter & *Victorem IV.* antipapam suscitavit *Fridericus*, scriptæ sunt; unâ à Doctore Universitatis Parisiensis consultitur, quid de opinione Gilberti Porretani Episcopi Pictavenſis in Concilio Remensi proscripta sit credendum; in aliis agitur de ratione instaurandæ disciplinæ regularis in lapsis monasteriis. Pluribus etiam persecutiones monasteriis illatæ, tentationes ac dispositiones interiores scriptionum exponuntur. Neque pauci tum Abbates, tum Abbatissæ, utrum dignitatem retinere aut dimittere debeant, ab eâ requirunt. Hinc patet, omnes illas epistolas ad illustrandam historiam cum ecclesiasticam tum monasticam non parum conducere. Cæterum obiter non est prætereundum, quòd ab Abbate Rettinhasili ad Abbatiam Salmensem postulato consultata, an utramque dignitatem abjicere deberet, respondit *Hildegardis*: *Quicumque agrum vel ovile propter fidem procuracionis suscepit, ipsa dimittere non debet; sed sicut paterfamilias ea reget. Qui enim ovile suum relinquit, & aliud recipit; præceptorum Dei prævaricator nominatur.* Quod velim, inquirunt eruditissimi Editores, attendant ii, qui de sede ad sedem contra præscripta canonum & *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

sanctorum Patrum edita adeò facile transmigrant. Nomina verò eorum, quorum Epistolæ Bibliothecæ Patrum Lugdunensis Tomo XXIII. inter Hildegardinas scriptæ occurrunt, hæc sunt:

Adami Abbatis de Ebra. pag. 553.
Adriani IV. Papæ. pag. 540.
Alexandri III. Papæ. p. 540.
Anastasii Papæ. p. 553.
Abbatis S. Anastasii. p. 555.
Decani SS. Apostolorum & primi Magistri Scholarum Colon. p. 577.
Arnoldi Coloniensis Archiep. p. 543. 550.
Arnoldi Archiep. Mogunt. p. 541.
Bernardi Clarævallenſis. p. 552.
Abbatis Campidonensis. p. 558.
Christiani Archiep. Moguntini. p. 542.
Conradi Imp. p. 551.
Constantiensis Episcopi. p. 547.
Cunonis Abbatis S. Dyfiodi. p. 557.
Abbatis de Eberbach. p. 554.
Eberhardi Bamberg. Episcopi. p. 545.
Elisabethæ Magistræ in Schoœnaugia. p. 561.
Abbatissæ in Eolstat. p. 561.
Provisoris S. Emmerammi. p. 556.
Eugenii III. Papæ. p. 537.
Præpositi in Franckenfort. p. 563.
Frederici Imp. p. 551.
Abbatissæ S. Glodesindis. p. 560.
Ad Griseos Monachos (Cistercienses) p. 578. adde
Albericum ad annum 1153. p. 323.
Fratrum in Hagenhe. p. 582.
Helengeri Abbatis S. Dyfiodi. p. 558.
Henrici Archiep. Moguntini. p. 541.
Henrici de Bevez, Episcopi. p. 549.
Hertwigi Bremensis Archiep. p. 543.
Hierosolymitanorum Episcopi. 549.
Abbatis de Hirfaugia. p. 556.
Juvavenſis Archiep. p. 544.
Abbatis de Keisheim. p. 555.
Leodiensis Episcopi. p. 547.
Abbatis S. Mariæ. p. 557.
Adelardi Abbatis S. Martini Coloniae. p. 559.
Meffridi Prioris in Eberbach. p. 578.
Ad Prælatos Moguntinenses propter divina per illos interdicta. p. 563.
Abbatis Nuenburgensium. p. 556.
Petri Præpositi Trevirorum. p. 575.
Philippi Decani Coloniensis. p. 572.
Philippi, Comitum Flandriæ. p. 553.
Pragensium Episcopi. p. 548.
Sacerdotis cujusdam. p. 561.
Spirensis Episcopi. p. 546.
Trajectensium Episcopi. p. 548.
Trevirorum Archiep. p. 544. 550.
Virdunensis Episcopi. p. 547.
Werner de Kirchem. p. 581.
Wormatiensis Episcopi. p. 547.

Nomina eorum, qui epistolas ad Hildegardem scriperunt, ex Bibl. PP.

Ex Mar-
tenii Col-
lectione.

Nomina eorum, quorum Episto-
lae *Collectionis Amplissimae* Tomo II.
inter Hildegardinas scriptae occur-
runt, haec sunt:

Abbatis Elvacensis. col. 1012.
Abbatis Mulebrunensis. col. 1013.
Abbatis S. Michaëlis Bambergensis.
col. 1016.
Bertholdi Abbatis Zwifeldensis. col.
1017.
Abbatis Salemensis. c. 1018.
Abbatis S. Eucharii. c. 1019.
Abbatis S. Eucharii. c. 1021.
Abbatis Bosonis-Villae. c. 1022.
Abbatis Zwetellenensis. c. 1025.
Nicolai Abbatis Halesbrunensis. col.
1025.
Abbatum Bellae-Vallis. G. Cariloci, A.
Clarifontis, R. Caritatis & G. Be-
thaniae. c. 1027.
Abbatis Eberburdae. c. 1029.
Richardi Abbatis Sprincherbat. c.
1030.
Cujusdam Abbatis. c. 1032.
Præpositi de Flanheim. c. 1033.
Abbatis Hegenneche. c. 1034.
Abbatis de Vescera. c. 1034.
Abbatis in Elvestat. c. 1037.
Abbatis in Selbolth. c. 1037.
Præpositi in Herde. c. 1039.
Hamelenenensis Monasterii Provisoris.
c. 1040.
Abbatis in Wadego. c. 1041.
Præpositi in Untereftdorf. c. 1042.
Frederici Præpositi Vallis-Dei. c. 1043.
Abbatis in Rappenberch. c. 1044.
Præpositi S. Victoris Moguntiae. c.
1046.
Præpositi in Confluentia. c. 1047.
S. Andreae in Colonia Præpositi. c.
1048.
Erphordiae Præpositi. c. 1049.
De Domo in Moguntia Præpositi.
c. 1050.
Helderici Præpositi S. Simeonis Tre-
virensis. c. 1050.
Præpositi in Knethstethe. c. 1052.
Præpositi in Bunna. c. 1053.
Abbatis. c. 1055.
Hadelheidis Abbatissae Gandershei-
menensis. c. 1056.
Cujusdam Abbatissae. c. 1057.
Abbatissae in Wethderswinkele. c.
1058.
Abbatissae de Althana. c. 1060.
Abbatissae in Altuvich. c. 1061.
Abbatissae in Kizingun. c. 1062.
Abbatissae S. Mariae Ratisponensis.
c. 1063.
Abbatissae in Koufungim. c. 1065.
Abbatissae in Gerbestethe. c. 1066.

Abbatissae Montis S. Cyriaci. c. 1067.
Abbatissae in Lubboldesberge. c. 1069.
Abbatissae Anonymae. c. 1069.
Abbatissae apud Widergoldesdorf.
c. 1070.
Abbatissae de Crouchdal. c. 1071.
Abbatissae in Babemberch. c. 1072.
Abbatissae veteris Monasterii Mogun-
tia. c. 1073.
Abbatissae Superioris Monasterii Ratis-
bonensis. c. 1074.
Abbatissae Nussimensis Monasterii. c.
1076.
Abbatissae Coloniensis. c. 1077.
Abbatissae de Didenkirkim. c. 1078.
Abbatissae Antarnacensis. c. 1078.
Abbatissae de Crouchdal. c. 1082.
Sanctimonialis cujusdam. c. 1086.
Sacerdotis cujusdam. c. 1087.
Epistola LIX. nescio cujus. c. 1088.
T. Monachi S. Benedicti. c. 1089.
Epistola LXI. incertum cujus. 1090.
Magistri de Trajecto. c. 1092.
Sacerdotum in Ruthelingun. c. 1093.
Sacerdotis Trevirensis. c. 1095.
Parisiensis Magistri Theologi. c. 1097.
Fratris O. c. 1099.
Decani S. Martini Moguntini. c. 1102.
Epistola LXIX. ignoratur cujus. c.
1103.
Monachi Molenbrunensis. 1104.
Monachi de Ebra Cisterciensis Ordi-
nis. c. 1107.
Wessionensis. c. 1108.
Trajectensis Canonici. c. 1109.
Monachi & Presbyteri. c. 1110.
Sacerdotis & Magistri pauperum in
Lutherum. c. 1111.
Monachorum Sigebergensium. c. 1114.
Monachorum Hirsaugiensium. c. 1116.
Monachorum Eberbacensium. c. 1117.
Prioris de Zwifelda. c. 1119.
Monialium Zwifeldensium. c. 1120.
Prioris & Conventus de Monte S. Dyfi-
bodi. c. 1123.
Monachorum S. Eucharii Trevirensis.
c. 1126.
Prioris & Monachorum Cistellensium.
c. 1130.
Henrici Abbatis & Conventus Montis
S. Dyfibodi. c. 1132.

6. *Explicatio Symboli S. Athanasii*, Explicatio Sym-
bolici S. Athanasii, quæ cum 38. *Questionibus*, *Libro Episto-
larum* & *Expositione Regulae S. Bene-
dicti* à Blanckwalte edita Colon. 1566.
in 4. & in Supplemento Bibliothecae
Patrum Coloniensi A. 1622. & in Lug-
dunensi Tom. XXIII. pag. 537. 583.
594.

7. *Liber simplicis & alius composi-
tae Medicinae* S. Hildegardi à Trithemio

tri-

composi-
tae Medi-
cinae.

tribuuntur: atque typis exscripti ex-
stant sub ejus nomine *Libri quatuor
Physicae*, quorum *primus* medicamen-
ta ex aquis, terris, salibus & metallis:
secundus & *tertius* ex plantis, *quartus*
ex animalibus persequitur. Prodiere
Argentorati apud Joannem Schottum
1533. fol. & 1544. in fol. cum Octavio
Horatiano, Trotula, & cum Theodori
diæta, aliisque quibusdam aliorum
Scriptorum.

Vitæ me-
ritorum
libri sex,

8. *Libri sex* VITÆ MERITORUM,
quos illa conscripsit *in sexagesimo pri-
mo ætatis suæ anno*, qui erat *millesimus
centesimus quinquagesimus octavus an-
nus sub pressura Apostolicæ Sedis*, regnan-
te *Frederico Romanorum Imperatore*.
Primus Liber continet capita 124. Se-
cundus 85. Tertius 84. Quartus 70.
Quintus 85. Sextus 45. Hinc collig-
es Trithemium, qui cap. 405. de S. E.
& II. 119. illustr. Benedictin. tres dun-
taxat *Vitæ meritum* libros S. Hilde-
gardi adscribit, integrum ipsius Opus
hoc non vidisse, quod in codice Hime-
rodeni supra laudato habetur, prout
fidem faciunt Edmundus Martene &
Orsinus Durand l. c.

de Cleri-
tribula-
tione, &
futurorū
eventu,

9. *Libellus de præsentis Clericorum
tribulatione futurorumque temporum
eventu* prodiit in lucem operâ Hiero-
nymi Gebuilleri Hagonoviae an. 1528.
in 12. In hac verò opella continentur
1.) *Prophetia S. Hildegardis de 5. futu-
ris temporibus*, quæ inceperunt Anno
Domini 1100. 2.) *Epistola ad Colo-
nienses de futura tribulatione Clerico-
rum*. 3.) *Epistola ad Trevirenses de
eodem tempore*, in qua calamitatem
ejusdem urbis propter peccata Cleri-
corum, citò futuram, nisi præveni-
rent eam poenitendo, prædixit. Fuit
autem personaliter in Treveri, missa
à Domino. Cùmque mala Ecclesiae
propter delicta Sacerdotum prædic-
ret, omnes Clerici responderunt: *Dic
nobis Domina, in quo offendimus Deum,
ut hanc iram incurrere debeamus?* Re-
spondit notabile verbum dicens: *Spi-
ritus sanctus non confundit*. Omnia
autem, quæ prædixerat super Eccle-
siam Treverensem, evenerunt anno
Domini millesimo centesimo octoge-
simo quinto, sub *Volmaro* Archiepi-
scopo, quæ per septem annos miserabi-
li schismate laborabat. Hæc *Trithem-
ius*, quo teste scripsit etiam S. Hilde-
gardi *Homilias* 58. in Evangelii Do-
minicalibus: *Librum I. de Sacramento
altaris contra Catharos: Exhortatorium*

secularium ad quosdam Presbyteros
lib. 1. *Ad Sorores* suas lib. I. *Ad Mo-
nachos* Erbacensis monasterii *parego-
ricon*. *Carmina & Cantica* cum dulci
& mirabili melodia: *de vitiis & virtu-
tibus* per modum dialogi plura com-
posuit. Et quædam alia minora, sed
instructa opuscula.

Si *Wicelio* apud Molanum *Hist. Comen-
tarii in* lib. 4. c. 8. p. 402. credi-
mus, S. Hildegardis dictavit ingens vo-
lumen in Apocalypsin adjunctis miris
Imaginibus. *Apocalypsin.*

*Prophetia sub nomine S. Hildegar-
dis conficta.* *Prophe-
tia con-
ficta.*

Hanc *Abrahamus Bzovius* suis *Añ-
ficta.* libus inseruit ad an. 1415. n. 39. - *Af-
ferit Bzovius*, se illam prophetiam
eruisse ex vetusto codice, cui titulus
erat *Manipulus Florum Thomæ Hiber-
nici*: qui scilicet eodem tempore, quo
Guilhelmus de sancto Amore Parisiis stu-
diorum causâ vixit, & gradum Docto-
ris sacrae Theologiae assecutus est, post-
modum in Italiam progressus, atque
in Ordinem Fratrum Minorum adscri-
ptus, ultimam vitæ partem Aquilæ
transegit, & ne ad celebrandam Mis-
sam cogere, pollicem sibi amputa-
vit. Huic ergò Codici, ne periret,
adjuncta aut affuta fuit illa dicto tem-
pore conficta prophetia: cujus initium
est apud Bzovium: *Insurgent gentes,
quæ comedent peccata populi, tenentes
Ordinem mendicum &c.* Hæretici no-
stri temporis eandem prophetiam plu-
rimum immutârunt hoc exordio: *In
diebus illis exurget gens insensata, pom-
posa, cupida, perfida, & exosa, quæ
peccata populi comedent, Ordinem quo-
rundam devotariorum sub assimilata
mendicantium specie tenentes &c.* Et
ut plena esset mentiendi securitas, præ-
fati hæretici fabulatores fingunt, mo-
nasterio S. Hildegardis per Germanica
bella destructo, volumina ejus anti-
qua periisse, aut aliò translata esse.
Unde potuerunt ergò habere, quæ
tam liberè proferunt, nisi ex proprio
cercbello? *Fuimus nos*, inquiunt Hen-
schenius & Papebrochius, (x) *anno
1660. in monasterio Bingenfi, & sacras
S. Hildegardis reliquias venerati, & an-
tiqua volumina ejus, quæ etiamnum ibi
extant, manuscripta in membrano, per-
scrutati, nihil ejusmodi reperimus. In-
terim nonnulli Catholici, verbis im-
mutatis, pejorem sensum confârunt,
& ubi apud hæreticos legebatur satie-
tatem sectantes, substituerunt*

S s s 3

TATEM

(x) Tom. I. Mart. die 7. in not. pag. 667.

TATEM sectantes, aut quid simile: quod per transfennam hic dici debere locus exigebat. Ernestus Tenzelius in Colloquiis Menstruis Vol. 3. An. 1691. m. Decemb. p. 1010. testatur, hanc Prophetiam à Jo. Bapt. de la Nuzza, Episcopo in Aragonia ex Ordine D. Dominici diductius fuisse explanatam, à Jesuitis verò improbatam, ab Arnaldo autem propugnatam fuisse. Hæc nempe virtutis fata sunt, ut semper habeat æmulos, invidos, & detractores.

VIII.

RILINDIS SEU REGILINDIS
Abbatissa Hohenburgensis.† 1169.
4. April.

Situs & fundatio monasterii Bergensis,

in quo Rilindis Abbatissa

virtute & doctrina illustris præfuit, inde ad Hohenburgensem translata,

Moniales reformat & auget,

BERGENIUM vel *Bergense* S. Crucis Cœnobium: (y) Monialium Benedictinæ Professionis in Eistettensi Episcopatu & præfectura Heersbrugk dimidio milliari à Neuburgo Danubiano, ac duobus milliariibus ab Aichstadio situm, amplissimum Cœnobium, fundatum legitur anno Domini 976. imperante Othone secundo, ejusque conjugis D. *Theophaniæ*, ab illustrissima Principe ac Domina, Domina *Willtrude* Bertholdi ultimi Bavarorum Ducis honestissimâ conjugis, quæ ob insignem virtutem, ac vitæ integritatem cognomentum Piæ habere meruit. In hujus Parthenonis Abbatissam electa fuit D. *Rilindis* aliquot lustris post annum 1095. quo nimirum anno denudò consecrata legitur Basilica Bergensis cœnobii: legitur verò hæc piæ & sanctæ præfuisse, sed quamdiu, id in fastos relatum non est. Fuit virtutibus & literis ornatissima *Rilindis* Herois, Latine eximie docta: pudicitia autem probitatisque laude tantâ, ut Imperator *Fridericus Barbarossa* eam ex hoc Bergensi Cœnobio ad *Altitonensem* seu *Hohenburgensem* D. *Otiliæ* in *Alfatia* Monasterium (cujus vestales luxu ac opibus lasciviebant) reformandum ac in meliorem vitam reducendum ablegaret: ubi ipsa in Abbatissam constituta expulsis lascivientibus foeminis, in pauculorum annorum spatio triginta tres velatas virgines congregans, ita in literis Latinis ac pietate Christiana eas instituit, ut omni vicinæ admirationi essent. Extant verò ejus *Rilindis* Abbatissæ & Reformatricis *Altitonensis* Poëmata quædam, quæ huic loco ex Casp. *Bruschio* inferenda censui.

Domina Rilindis ad Sorores Hohenburgenses in Persona Christi Tetrastrychon Hexametrum, & eruditissimum.

Vos, quos includit, frangit, gravat, attrahit, urit
Hic carcer mæstus, labor, exilium, dolor, æstus.
Ne lucem, requiem, patriam, medicamen, &
umbram

Quærite, sperate, scitote, tenete, vocate.

Ejusdem Rilindis Pentastychon carmen, per Monosyllaba ingeniosè lusum ad Congregationem Sororum Altitonensium.

O pie grex, cui calica lex, est nulla doli fex;
Ipse Sion mons, ad patriam pons, atque boni fons,
Qui via, qui lux, hic tibi sit dux, alma tegat
crux,

Qui placidus ros, qui stabilis Æos, Virgineus flos
Ille regat te, commiserans me, semper ubique.

Hæc insignis & doctissima Abbatissa quamdiu præfuerit Hohenburgensi monasterio, quando item rebus humanis exempta sit, aut quo genere nata fuerit? non invenio, inquit Bruschius: certè secunda fundatrix hujus loci dici meruit.

Non hæc tantum, sed alia complura de laudatissima hac Abbatissa ignorasse videtur *Bruschius*. Quam enim ipse *Rilindem* vocat, haud alia est ab illa *Regilinde* seu *Regilla*, de qua *Chronicon* (z) *Admontense* ad annum MCLVI. hæc commemorat: *Bergense*, id est, *Bergense prope Neoburgum ad Danubium Monasterium per Admontenses instituitur sub Domina Regilla Abbatissa*. Hoc ut melius intelligatur, probè sciendum, quòd *Wolvoldus* *Admontii* pientissimus Abbas sub annum 1115. Parthenonem nostri Ordinis propè suum monasterium duntaxat, in quo non virtutum duntaxat, sed doctrinarum etiam studia ab ejus primordiis floruerunt. Ex hoc Parthenone postea *Godefridus* Abbas *Admontensis* ab anno MCXXXVIII. usque ad annum MCLXV. prudentissimas religiosæ vitæ magistras educere solebat, quarum opera & studio alios sacros Parthenones, siquos à veteris disciplinæ observantiâ descivisse compererat, in viam reducere adlaboravit. Quò laudabili fine *Rilindem* seu *Regilindem*, vel *Regillam* in *Bergense* Monasterium ablegavit. Huic cum avitæ disciplinæ decora, ac præsidia vitæ sanctioris restituisset, à *Friderico* Imperatore ad *Hohenburgensem* in *Alfatia* cœnobium abire iussa est, ut in

eo

cujus obitus refertur ad 1169.

eo pari industria ac prudentia chordam disciplinæ regularis æquò remissionem intenderet. Quod illa præclarè fecit, atque Parthenonem ad pristini rigoris normam redegit. Ad Sponsum verò migravit 4. April. an. 1169. uti fidem facit V. C. *Joan. Dietrich à Falckenstein in Antiquitatibus Nordgaviensibus Part. 2. Cap. IV. §. 2. pag. 320.* ubi *Bruschium* in chronologiam hic peccantem corrigit.

Fuit hæc ipsa *Rilindis* literis cum politioribus tum sacris egregiè imbuta. (a) Quo tempore enim ætatem egit in Parthenone *Admontensi*, ex ore *Irimberti*, doctissimi Cœnobitæ ac postea Abbatis *Admontensis*, Divinas Scripturas explanantis tota pendere, ejusque dicta in literas Latine referre consueverat. Cujus rei perenne monumentum extat in *Comentario Irimberti* in Lib. Jud. cap. xix. Nec præmittendus hic insignis locus ejusdem *Irimberti* est, ubi de sacris Virginum *Admontensium* studiis ita loquitur: *Ante annos autem aliquot, quæ Historiam de Concubina, quæ in duodecim partes est secta, nec non Historiam Ruth Sororibus Admontensibus disserueram, duæ ex ipsis studii sui impenderunt diligentiam ad conservandam interpretationis meæ memoriam. Ideoque huic Opusculo annectere duxi earundem Historiarum, sicut ab ipsis Sororibus digesta est, explanatiunculam.* Porro Sorores seu Moniales, quas *Irimbertus* ob eruditionis studium laudat, fuere *Rilindis* seu *Regilindis* & *Irimgardis*, quarum illa *Explanationem* *Historiæ de Concubina* Judic. Cap. xix. hæc *Explanationem* *Libri Ruth* ab ore *Irimberti* stylo excepit, ut docet elegantissimè ab iisdem Virginibus exaratus membranaceus Codex *Admontensis* in folio hodiernum superites.

quàm verò literis exculta fuerit, iudeat Irimbertus.

IX.
HERRADIS
Hohenburgensis Abbatissa.

Rilindi suffecta Herradis,

EVocatæ ex hac mortali vita *Rilindi*, subrogata & substituta est ab eodem cœnobii hujus advocato, Domino *Friderico Barbarossa*, tum Romano Imperatore; suffragantibus unanimi consensu omnibus Sororibus, & Monialibus, Domina **HERRADIS** ex nobili *Landspergiorum* familia nata, Cœnobii *Altitonensis* Professa, *Rilinde* nec

virtutibus nec doctrinâ inferior. Quæ ipsâ nec divinum cultum augeri volens, *Trutenhusium* Cœnobium ad pedem montis situm anno Domini 1181. de suis condidit, dotavitque propriis bonis liberalissimè. Extitit in *Altitona* ante paucos adhuc annos *Liber Sacrarum Sententiarum* justæ magnitudinis, ipsius perat sententiis in mundissima membrana scriptus, & ex diversis cum *Bibliorum* veterum *Doctorum* monumentis ab ipsa collectus, Sororibusque tali *Epistola* præliminari nuncupatus.

„**HERRADIS** gratia Dei *Hohenburgensis* Ecclesiæ *Abbatissa* licet indigna, dulcissimi *Christi* Virginibus in eadem Ecclesia quasi in vinea Domini fideliter laborantibus gratiam & gloriam, quam dabit Dominus. Sanctitati *Vestrae* insinuo, ex diversis sacrae Philosophicæ Scripturæ floribus, quasi apicula (Deo inspirante) compertavi. Et ad laudem & honorem *Christi* & Ecclesiæ, causaque dilectionis *vestrae* quasi in unum mellitum favum compaginavi. Quapropter in eo ipso libro oportet vos sedulo quærere pastum, & mellitis sillicidiis animum reficere lasum: ut sponti blanditiis semper occupatæ, & spiritualibus deliciis saginatæ, transitoria securè percurratis, & æterna felici jucunditate possideatis, meque per varias maris fluctuum semitas periculosè gradientem fructuosis orationibus *vestris* à terrenis affectibus mitigatam, unâ vobiscum in amorem dilecti *vestri* sum trahatis, Amen.

Addidit verò doctissima sui seculi Versificatrix sequentes etiam Dithyrambos.

Salve cohors Virginum
Hohenburgensium
Albens quasi liliam
Amans Dei filium.

Insistis luctamine
Dvos hostes frangere,
Te Rex Regū adjuvat,
Qui vel te desiderat.

Herrad devotissima
Tua fidelissima
Mater & ancillula
Cantat tibi cantica.

Ipsè tuum animum
Firmat contra Zabulū,
Ipse post victoriam
Dabit Regni gloriam.

Te salutat millies
Et exoptat indies
Ut lata victoria
Vincas transitoria.

Te decent delicia,
Debentur divitiis,
Tibi celi curia
Servat bona plurima.

O multarum speculum
Sperne queso seculum
Virtutes accumula,
Veri sponsi turmula.

Christus parat nuptias
Miras per delicias,
Nunc expectes principē
Te servando virginem.

Interim

(y) *Brusch.* in Mon. Germ. Chro. vol. pag. 97. & 154.
(z) extat Tom. II. *Scriptor. Rer. Austriac.* pag. 198.

(a) Vid. *Bern. Pezii Dissert. Isag.* in Tom. IV. *Anecd.* pag. 11. n. 2.

<i>Interim monilia Circumdes nobilia, Et exornes faciem Mentis purgans acie.</i>	<i>Ibi Rex virgineus Et Marie filius Amplectens te redamet Amore relevet.</i>
<i>Christus odit maculas, Rugas spernit vetulas, Pulchras vult virguncul- culas, Turpes pellit foeminas.</i>	<i>Parvi pendens omnia Tentatoris jacula Tunc gaudebis pleni- ter Jubilando suaviter.</i>
<i>Fide cum turturea Sponsum istum redama, Ut tua formositas Fiat perpes claritas.</i>	<i>Stella maris fulgida Virgo mater unica Te conjunget filio Federe perpetuo.</i>
<i>Vivens sine fraudibus Es monenda laudibus, Ut consumas optima Tui gradus opera.</i>	<i>Et me tecum trahere Ne cesses precamine Ad sponsum dulcissimū Virginealem Filium.</i>
<i>Ne vacilles dubia Inter mundi flumina, Verus Deus premia Spondet post pericula.</i>	<i>Ut tua victoria Tua magna gloria Particeps inveniar De terrenis eruar.</i>
<i>Patere nunc aspera Mundi spernens pro- spera, Nunc sis crucis socia Regni consors postea.</i>	<i>Vale casta concio Mea jubilatio, Vivas sine crimine Christū semper dilige.</i>
<i>Per hoc mare naviga Sanctitate gravida, Dum de nave prodeas Sion sanctam teneas.</i>	<i>Si hic liber utilis Tibi delectabilis Non cesses revolvere Hunc in tuo pectore.</i>
<i>Sion turris calica Bella tenens acria Tibi fiet statio Acto vita spatio.</i>	<i>Ne more strucinio Surripiat oblivio, Et ne viam deserat Antequam pervenias.</i>

*Ejusdem Herradis ad easdem Soro-
res Tetra-stichon.*

*O nivei flores dantes virtutis odores
Semper divina pausantes in theoria:
Pulvere terreno contempto currite caelo,
Quò nunc absconsum valeatis cernere sponsum.*

*Ejusdem ad Christum Disty-
chon.*

*Esto nostrorum pia merces Christe laborum,
Nos electorum numerans in sorte tuorum.*

Meminit Herradis Mabillonius in An-
nalibus Benedictinis his verbis: Her-
radis Abbatissa Montis Sanctæ Odilæ
scripsit Latina lingua HORTUM DELICI-
ARUM (sic librum ipsius vocant) ac
Virginibus Montis Sanctæ Odilæ dica-
vit. Vid. Mabillon. Annal. Tom. II,
pag. 58. &c.

X.
SS. GERTRUDIS & MECH-
TILDIS
Sorores & Abbatissæ.

BEATÆ Virgines Gertrudis & Mechtildis, Comitissæ de Hackaborn, Is-
lebi in Comitatu Mansfeldensi illu-
strissimis parentibus natæ, cum sint
corpore & spiritū germanæ sorores,
à nobis sejungi non debent. Utra-
que ab incunabulis, Gertrudis scilicet à quinto, Mechtildis verò à septimo
ætatis anno, seculo renuntians in mo-
nasterio Rodersdorff in Episcopatu
Halberstadiensi sito sacram D. Bene-
dicti Regulam amplexata est. Ab ipso
autem religionis ingressu Angelicæ vi-
tæ rationem inierunt, & literis huma-
nioribus ac divinis apprimè exultæ,
ad eam doctrinæ excellentiam perve-
nerunt, quam eruditissimi quique su-
spicerent. Eximia fuit earum con-
templatio, in qua multis revelationi-
bus ac visis cœlestibus à Deo illustra-
tæ, eodem inspirante libros divinæ
plenos sapientiæ conscripserunt. Nec
enim Revelationes ipsæ suas, gratias-
que è cœlo communicatas, levitate
quadam foeminea (ut quidam suspi-
cari possent) inductæ literis commen-
dârunt; sed ad ipsarum evulgationem
jubente imò cogente Christo impul-
sæ sunt. Ita enim quædam vice l. 2.
c. 10. Gertrudi ex nimia sua humili-
tate in scriptorum suorum editionem
nequaquam consentire volenti, aje-
bat Christus: *Cerrò scias te nunquam de
carcere carnis exituram, donec & illum
(scripta sua putabat) quem adhuc re-
tines, persolvas quadrantem.* Et addi-
dit: *Absque contradictione certum di-
vinæ pietatis meæ testimonium volo ha-
bere in scriptis tuis his novissimis tem-
poribus, in quibus dispono benefacere
multis.* Et aliàs (in prologo) cum
similiter reluctaretur, dixit ad eam;
*An ignoras eum, qui mea voluntate
compellitur, supra omnem obedientiam
compelli. Cum igitur voluntatem meam
scias statuisse, ut liber hic scribatur, cur
eam implere gravaris?* Et tandem
cum libro illi supremam imposuisset
inanum, apparuit illi Dominus, di-
cens: *Scias, quòd omnia, quæ in libro
istò scripta sunt, gratuita pietate mea
tibi infudi, quem ad hoc intimis pecto-
ris mei impressi, quo singulas literas in
eo conscriptas dulcedine pietatis meæ per-
transream; ut omnis, qui humili devo-
tione in eo legerit, fructum ex hoc con-*
sequa-

Clarè-
runt Sec.
XIII.

Utriusq;
ortus.

Professio
religiosa.

Virtus &
Doctrina.

Divino
nutu re-
velatio-
nes suas
literis
config-
nant.

quas in-
eptè su-
gillat Ou-
dinus,

laudant
& appro-
bant viri
sapientif-
simi,

cumpri-
mis Lean-
der de
Granata,
Blosius,

Jepefius
& alii,

sequatur salutis æternæ. Similia planè
etiam reperies in Revelat. Sanctæ
Mechtildis libro 2. cap. 39. & lib. 5.
cap. 32.

Inepta igitur admodum est, nedi-
cam, impia, Casimiri Oudini (b)
censura, quam de utriusque hujus sa-
cræ Virginis scriptis ferre non erubuit.
Revelationes siquidem S. Gertrudis
Opus vocat *devotioni mulierum cere-
bro laborantium aptissimum*: Revela-
tiones verò S. Mechtildis *femineo se-
xui & ingenio nugis assueto convenien-
tissimum* esse asserit. Certè nec cere-
bro laborârunt, nec nugis assueti fue-
runt Viri sapientissimi quique, non
modò doctissimi, qui peculiare Tracta-
tus & Apologias pro Revelationibus
sanctæ Gertrudis evulgârunt, è qui-
bus fuerunt (c) Doctores Academiæ
Complutensis, edente Joanne de Ca-
staniza, Ordinis S. Benedicti, Ma-
driti: item Parisiensis P. D. R. C. in
Tractatu Theologico pro Revelationi-
bus & Insinuationibus sanctæ Gertru-
dis; item Maurus de Salazar Ss. The-
ologiæ Doctor, & Generalis Ordinis
ejusdem; item Petrus de Herbera Or-
dinis Prædicatorum Cathedraicus Sal-
manticensis; item Franciscus de Sancta
Maria, Carmelita exalceatus; item
Doctor illustris Dominicus Bannez;
item Franciscus Suarez & Joannes de
Siguenca, uterque è Societate Jesu,
quos, & alios cum suis sententiis &
elogiis citat R. D. Leander de Granada
Manrique Abbas Ordinis S. Benedi-
cti in Discursibus & Scholiis partim
Hispanicis, partim Latinis, & inter
illos nominans approbatorem Reve-
lationum S. Gertrudis Ludovicum Blo-
sium, ita loquitur: *Inter alias perso-
nas graves & magnæ auctoritatis est
noster Pater Ludovicus Blosius, in mul-
tis locis Monili Spiritualis, quod tanti ab
omnibus æstimatur, ob singularem de-
votionem & fructum ejus.* DIDACUS
de YEPES Ordinis S. Hieronymi, Epi-
scopus Turiasonensis, ibidem laudans
Revelationes Gertrudianas, affirmat
sefe fermè omnes memoriâ tenere, &
Blosium, in Monili præsertim, adeò
sibi placuisse, ut sæpe totum evolve-
ret; & cum Hispanicè Hispali edere-
tur, curâsse singula à prælo folia ad
se mitti, eaque Philippo II. Regi Ca-
tholico, qui tum morbo ad mortem
ultimo decumbebat, tanquam Regium

Confessarium legisse, tanto Regis
gustu, ut, absente Didaco, per filiam
suam Serenissimam Infantem Isabel-
lam relegi sibi curaret. Jam quis est,
qui cum tanto, tamque potentissimo,
atque à prudentia laudatissimo Rege,
tòtque cum aliis, quæ virtute, quæ
doctrinâ præstantissimis viris non ma-
gis sentire velit, atque unius Casimi-
ri Oudini amplecti judicium, quem
tamen ab orthodoxa fide, & Religio-
so Ordine apostasia occœcavit, ut his
in rebus cernere haud potuerit? Viam
S. Gertrudis Revelationes convitiis pro-
fiscindendi Oudino prævit Henricus Fau-
stingus, A catholicus Author in Gy-
næceo Hæretico fanatico, quod opus
in morotrophio scripsisse videtur.

Versionem è Germanico in Lati-
num idioma adornavit Joannes Justus
Lanspergius, unà cum ejusdem sanctæ
Abbatissæ Exercitiis Spiritualibus, quæ
præmissa Epistola Apologetica Lovanii
primùm impressa, deinde Parisiis an-
no 1513. recusa 8. Colonia 1578. &
Paderbornæ 8. postremò Italicè, ut
de editionibus Germanicis nihil dicam,
à Vincentio Brandio versæ Venetiæ in
lucem emissæ fuerunt an. 1588. in 8.
Alia editio est D. Tilmanni Bredenba-
chii SS. Th. Doct. Ecclesiæ S. Gereon.
Colon. Canonici anno 1536. Sed his
prætermisissis, illas tantum commemo-
rare animus est, quas ipsi Benedictini
accurârunt.

Laurentius Clement, Monachus
Ord. S. B. Congreg. Hispanæ editio-
nem adornavit, quæ Salisburgi typis
Jo. Bapt. Mayr an. 1652. in 8. excusa
fuit. Quo etiam anno, tacito Edito-
ris nomine, typis Universitatis Caro-
lo-Ferdinandæ in Collegio Soc. Jesu
ad S. Clementem vulgata fuit.

Nicolaus Canteleu (c) è Congreg. Nicolaus
S. Mauri novam paraverat editionem,
cùm anno 1662. è vivis ereptus fuit.
Quanta vitæ sanctimonia fuerit, ex
eo conjici potest, quod complures
testati fuerunt. Revelaverat ipsi Deus
tempus mortis suæ, & quin morbo
conflictaretur, prædixit, se humana
esse eâ septimanâ absoluturum. Even-
tus præfagium comprobavit. Ope-
ram id temporis ponebat in concinnan-
da nova editione *Librorum quinquæ
Insinuationum Pietatis S. Gertrudis*,
quam propè ad umbilicum perduxer-
at: supremam illi addidit manum ipsa
die

(b) Comment. de Script. & Scriptor. Eccl. Tom. 3. col. 237.

(c) Abbas Winghius in monito prævio ad Lud. Blosii Conclave Animæ fidelis.

(d) Le Cerf. Bibl. Hist. Crit. p. 57.

die mortis suæ, quæ fuit vigesima nona Junii. Hæc editio à quàm pluribus mendis & erroribus expurgata, atque præfatione sed admodum succincta à P. Canteleu instructa fuit.

Antonius
Josephus
Mege,

Antonius Josephus Mege (e) ex eadem S. Mauri Congregatione an. 1664. publicavit librum in 12. typis FridERICI LEONARDI sub hac epigraphe: *Sanctæ Gertrudis Virginis & Abbatissæ Ord. S. Benedicti Insinuationum divinæ Pietatis Exercitia*. Ad calcem libri habetur Officium de eadem sancta Virgine & Abbatissa, quæ anno 1290. ad Superos excessit. Forfan non inanis est suspicio, P. Megium Libros Insinuationum, quos P. Canteleu prælo paraverat, altero ab ejus obitu anno eidem subjecisse.

Joannes
de Casta-
niza,

JOANNES de CASTANIZA, Monachus Hispanus S. Salvatoris de Onnaveteris Castellæ, Congregationis Vallisoletanæ Concionator, ut vocant, Generalis, ac deinde & Regius Philippi II. Ecclesiastes, tum etiam Censor Theologus apud Apostolicos Fidei Judices, qui in supremo Senatu sedent, è situ ac tenebris cujusdam Bibliothecæ in lucem vindicavit, *Insinuationum divinæ Pietatis libros quinque* jam olim ex Theutonico in Latinum sermonem conversos, in quibus Vita & Scripta S. Gertrudis Monialis Ord. S. B. continentur, novâ Authoris operâ correctos & scholiis illustratos unâ cum vita ejusdem S. Gertrudis ex variis Authoribus collecta. Cui accedunt *Nonnulla ejusdem sanctæ Virginis Exercitia* cum Scholiis. Madriti an. 1599. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. pag. 522. Paucis post annis *Leander de Granada Manrique*, Abbas Hispanensis, pari labore functus est.

Simon
Huebman,

Philosophia Cælestis tradita ab æterna Sapientia, id est, Doctrinæ Salutares à Magistro & Sponso cœlesti, Christo Jesu, dilectæ suæ discipulæ & sponsæ S. Gertrudi Virgini, Abbatissæ Elpidianæ in Saxonia Ord. S. B. ex libro suo *Insinuationes D. Pietatis* collectæ, & in ordinem dispositæ; atque etiam autoritate sententiarum Scripturæ, dictis ac doctrinis Patrum, annotationibusque illustratæ, ad salutarem usum omni animæ Christianæ, proximè tamen Religiosæ per R. P. *Simonem Huebman* Ord. S. B. in Monasterio Admontensi Professum p. t. in Illust. Parthenone Gossensi ejusdem Ord. Provinciæ Styriæ Confessarium Ordinarium, & in Spiritualibus Su-

preum. Salisburgi typis Joan. Bapt. Mayr in 8. an. 1672.

Joannis Gans O. S. B. Exercitia Spirituality S. Gertrudis Virginis & Abbatissæ. 12. Monachii 1726. Germanicè.

ANONYMI *Spiritus & Vita*, h. e. S. Gertrudis V. Exercitia *Insinuationum divinæ Pietatis* intimæ devotionis suavitate castam animam in Deum elevantia. 8. Constantiæ 1730.

Joannes Mabillonius in Itinere Germanico asserit, inter Codices manuscriptorum Monasterii S. Gallensis extare Revelationes S. Gertrudis, quæ à vulgatis multum differant.

S. MECHTILDIS Revelationes, quas *Spirituales Gratias* libris V. inscripsit, cum non semel in Belgio, atque in Superiore Germania prælo subjectæ fuerint, Lutetiæ anno 1513. & Venetiis anno 1558. lucem aspexerunt.

Denique *Liber Revelationum S. Mechtildis*, *Serenissima Eleonora*, Archiducissa Austriæ, Ducissa Mantuæ, procurante, & ipsa Muliere Sancta, Italicè versus, atque excusus est *Mantuæ*, ac demum *Venetiis* apud Jolitas anno 1589. Hæc ex Antonio Possævino, qui, dum ait, S. Gertrudem anno 1290. vitâ functam esse, multum fallitur. Vixit enim S. Abbatissa sub *Rudolpho* Imperatore, & sequentibus; nam eo è vivis sublato, Deum pro Successore precata est, ita ut vitam ultra millesimum trecentimum annum produxisse videatur. Quando verò naturæ concesserit B. Mechtildis, non satis exploratum habetur. Possævino anno trecentesimo obiisse scribit, quem Oudinus ex eo corrigendum putat, quòd, cum S. Gertrudis ejus soror anno 1290. ad Superos translata de B. Mechtilde sorore sua, tanquam mortua, in Scriptis suis loquatur. At quia exploratæ veritatis res est, quòd S. Gertrudis *Rudolpho* I. Imperatori, qui an. 1291. ad plures abiit, supervixerit, ratio Oudini nulla est, quâ ipse per motus mortem B. Mechtildis circa annum 1284. vel 1286. assignat. Quamquam in eo Possævino sui oblitus sibi contradixit, quòd S. Gertrudem an. 1290. in cœlos abiisse scribat, quæ tamen in scriptis suis mentionem de sorore sua B. Mechtilde anno 1300. mortua fecerit. Ex eodem Possævino errorem mutuatus est Oudinus, quòd ex Mechtilde Comitissa de Hackuborn & S. Gertrudis Abbatissæ sorore faciat *Principis*

S. Mechtildis
revelationes.

Utriusque
annus
emortualis
incertus.

cipis Bercholdi Comitis de Andechs & Domini in Dieffen ad Isarum, filiam, atque etiam FridERICI II. Imperatoris cognatam.

Vitam SS. Sororum Gertrudis & Mechtildis plures Benedictini Germani, Galli, Hispani, atque Itali in literas, maximè stylo compendiaro retulerunt. Ex Italis tres nominabo.

Placidus Cicada, Abbas monasterii S. Catharinæ in urbe Genua vitam S. Gertrudis Italicè scripsit. Vid. Armell. in Bibl. Scriptor. Congr. Casin. Part. 2. p. 151.

Isidorus de Su, monachus Parmensis in S. Joannis Evang. Cœnobio, dedit patrio sermone *Brevem Notitiam de vita summè admiranda S. Gertrudis Abbatissæ, cognomento Magnæ*. Armell. l. c. pag. 62.

Maurus Alexander Lazzarelli è Congr. Casin. Prior Cæsenæ scripsit Italicè *Iddio Amante è Panegerista della V. S. Gertrude. i. e. Deus Amator, & Encomiastes S. Gertrudis V.* Anno 1698. locum & formam editionis non expressit Armellinus l. c. p. 98.

quos inter
celebris
Gaspar
Anton.
Campacci,

Tribus hisce Italis Benedictinis accenseri meretur D. *Gaspar Antonius Campacci*, Presbyter Secularis, SS. Theologiæ, & J. U. Doctor, qui novissimè vitam S. Gertrudis Virginis & Abbatissæ Venetiis anno MDCCXLVIII. prælo subjecit in 4. Etsi verò Vir doctus post vitam S. Gertrudis toties in literas relatum nihil novi in medium afferre queat, omnèque ejus meritum in eo consistat, quòd bonam teneat methodum, doctrinamque hujus Sanctæ magna cum perspicuitate exponat, laus tamen ei attribuenda est, quòd hac provincia præclare fungatur. Opus suum in duas distribuit partes; quarum prima historico stilo acta & gesta S. Gertrudis exequitur; in secunda doctrinæ spirituales ad certa capita rediguntur. Ad primæ partis calcem Author subjicit Dissertationem, cui titulum fecit: *Discursus Chronologicus* de annis diei natalis, emortualis, electionis in Abbatissam, & singularis gratiæ, qua mediante ad majorem vitæ perfectionem vocata fuit. Doctor *Campaccius* S. GERTRUDEM natam fuisse dicit an. 1263. die sexto Januarii; mortuam 17. Novemb. 1334. electam in Abbatissam 3. Maji 1294. ad majorem vitæ perfectionem peculiari affulgente gratia vocatam die 27. Januarii anno 1289. Variant ad hodiernam usque diem sententiæ circa annum natalem P. *Ziegelbauer Hist. P. III.*

protulit
discursum
Chronologicum

de annis
& diebus
S. Gertrudis,

hujus S. Abbatissæ. Abbas *Leander* sed hujus de *Granada* annum 1221. fuisse existit, & alio-
mat. Alius Author ponit annum 1222. rum opi-
niones
Qui supplementum ad librum Card. Bellarmini de Scriptoribus Ecclesiasticis adjecit, mortem ipsius anno 1280. affigit; quo calculo adigitur, ut in vitales auras elatam dicat anno 1210. P. *Antonius Maria Bonucci* ingressam in hanc vitam scribit an. 1240. Verùm omnes hæc opiniones à vero aberrare, ex eo dignoscitur, quòd cum eo concordari non possint, quod certum & extra dubium habetur positum; nempe hanc sanctam Virginem non nisi trigésimo vitæ suæ anno in Abbatissam electam fuisse, & hujus munus per 40. annos gessisse; quemadmodum disertim id proditur in libris *Insinuationum divinæ pietatis*. Præ-
ab Autho-
re nostro
rejeciuntur.
terea pro comperto habetur, quòd regnante Imperatore *Rudolpho I.* ætatem egerit, qui è vita sublatus est anno 1291. die 30. Sept. & quòd, quo tempore (annus erat 1292. dies 2. Januarii) *Adolphus Nassovius* in Cæsarem electus est, ipsa nondum ad Abbatissæ munus assumpta fuerit. Non alia re opus est, quàm ut libri 1. caput 3. *Insinuationum* perlegamus ad constabiliendam hanc veritatem, quæ omnium aliorum Authorum opiniones infringit, assertionem verò D. *Campacci* probabilissimam reddit, qui firma nixus supputatione annorum electionem hujus sanctæ Abbatissæ anno 1294. adscribit; epochæ, à qua aliæ omnes dependent.

Jam suprâ aliquos recensuimus Benedictinos, qui ex *Insinuationibus divinæ Pietatis* nova procuderunt Opera; quibus nunc pro coronide tres quatuor extraneos Scriptorum adjicere me non pigeat.

Scriptores
qui
nova ex
dictis li-
bris procuderunt
opera.

VINCENTII PECCETI Schola S. Gertrudis. Italicè.

ANONYMI *Deliciæ S. Gertrudis*. Romæ. Italicè.

P. *Diotavelli Stimuli divinæ Pietatis*. Italicè.

Alphonso d' Andrade Gesta & Documenta S. Gertrudis. Italicè.

Jo. Alberto Fabricio Bibl. med. & inf. Fabricii Lat. lib. XII. p. 193. B. Mechtildis non de Mechtilde opinio,
alia visa est ab ea, de qua Trithemius in Chronico Spanheimensi ad an. 1154. hæc habet: *Anno Crastonis Abbatis tertio obiit Machtildis Sanctimonialis Virgo, soror quondam Beruhelmi Abbatissæ, hic juxta monasterium nostrum in principio suæ institutionis* (ab A. 1125.)
T t t 2
reclusa:

reclusa: obiit in inclusorio suo IV. Cal. Martii, in cuius transitu Angelorum concentus & laudes audita, ac Visiones quaedam ostensa ferebantur. Sepulta est in choro fratrum ante gradus presbyterii, non sine opinione sanctitatis. Reliquit post se in eadem cella quinque forores Virgines Christo consecratas atque devotas, quarum ista sunt nomina: Sophia, quae cum ea de S. Albano venerat, quae & eodem anno prid. Cal. Maji obiit: Gerlindis, Demodis, Luitgardis & GERTRUDIS, quae Domino in sanctae Virginitatis proposito usque ad vitae terminum servierunt. Idem confirmat Trithemius in Hirsaugiensi Chronico ad eundem An. 1154. pag. 136. seq. edit. Freherianae, ubi addit Mechtildi adhuc in carne viventi testimonium sanctitatis perhibitum à S. HILDEGARDI. „ Ita Cl. Fabricius, quem hic sua sefellit opinio, quae existimavit, Trithemio de nostra S. Mechtilde, nata Comitissa de Hackuborn fermonem fuisse, quae, quando Mechtildis Spanheimensis diem suum obierat, nondum vitam hanc adierat: Soror enim S. Gertrudis natu minor erat, quae anno 1263. primam lucem aspererat. Qui ergo fieri potuit, ut S. Hildegardis nondum in vitales hasce auras elatam laudibus ornaret? Quemadmodum igitur Fabricii opinionem de S. Mechtildis persona deferimus, ita recensionem Editionum ejus Scriptorum libenter amplectimur. Quinque, inquit, libri Visionum scripti à Mechtilde sunt primùm Germanicè, sed vetus Latina versio edita Paris. 1513. fol. apud H. Stephanum avum unà cum S. Hermæ Pastore, Wettini Monachi Visione, & Revelationibus S. Hildegardis, fratrisque * Roberti, & S. Elisabethae. Extant & editiones Mechtildis visionum Lipsiae, & in Belgio, & cum Evangelio Nicodemi, Lentuli Epistola, Visione Isaiae Prophetæ, S. Alberti Episcopi Agrippinensis & Sibyllae Erythraeae vaticinio Venet. 1522. in 8. tum Colon. 1536. Venet. 1558. 1568. &c. atque ex Italica versione, Mantuanis typis teste Possentino, & Venet. 1589.

* lege
ECBERTI

Claruit
ad An.
1657.

Natalibus
illustris,
virtute, &
doctrinâ
illustrior,

XI.

ANGELICA BAITELLI.

Nobili, sed modò extinctâ familiâ Brixiae nata in celebri S. Juliae Parthenone Congregationis regimini subiecto, Coelesti Sponso sub Divi BENEDICTI disciplinâ se consecravit.

Ibi reliquum omne ab oratione, & Divinis Officiis tempus, non colo & pensis, sed calamo, ac sacris Libris evolvendis impendit, ostenditque etiam suo exemplo, sicut complures aliae illustres mulieres, sexui foemineo non quidem ingenium, ac facultatem ad studia, sed usum & exercitationem tantùm deesse. Ipsa namque pietate in proprium Coenobium permota, zeloque æstuans, ne ejusdem præclara monumenta oblivioni penitus traderentur, magno labore, solertique cura collegit quidquid antiquum decus, splendoremque eidem Coenobio restituere, ac deinceps poterat conservare, ingentique volumine comprehendit, ac typis commisit hoc titulo:

Annali istorici dell' edificazione, erezzione, e dotazione del Serenissimo Monasterio di S. Salvatore, e S. Giulia di Brescia, alla Sede Apostolica, & alla Regia potestà immediatamente sottoposta. Contengono il catalogo delle santissime Reliquie, che nella sua santa Chiesa riposano, e tutti i privilegj concessigli da Sommi Pontefici, Imperatori, Rè, Principi, e Duchi, dall' anno della sua fondazione 760. sino al presente secolo 1657. in Brescia per Antonio Rizzardi 1657. in foglio. id est: Annales historici ædificationis, erectionis & dotationis amplissimi Monasterii S. Salvatoris & S. Juliae in urbe Brixia, Sedi Apostolicae, & Regiae potestati immediate subiecti. Continetur in iisdem Catalogus sacrarum Reliquiarum, quae in ejus ecclesia repositae habentur, unà cum omnibus privilegiis concessis à Summis Pontificibus, Imperatoribus, Regibus, Principibus & Ducibus. ab anno foundationis 760. ad an. 1657. Brixiae per Ant. Rizzardi 1657. in folio.

De ea honorificè loquitur *Leonardus Cozzandus* in sua Bibliotheca Brixiana part. 1. pag. 41. secundae editionis 1694. ubi eam vocat *Nobilem foeminam animi præstantiâ, virtutibusque verè Christianis ac religiosissimis præditam, ornatamque, utpote, quae ex ipsis veluti oblivionis faucibus illustris Coenobii sui memorias strenuè operâ, diligentique studio eripuerit.* Hæc ex Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 21.

XII.

HELENA LUCRETIA CORNELIA PISCOPIA.

Inter doctissimas seculi proximè elapsi foeminas referri meruit Virgo illustrissima

calamum
exercet,

in sui coe-
nobii an-
tiquitati-
bus illu-
strandis,

editque
Annales
Monaste-
rii S. Sal-
vatoris
Brixiae.

Ejus elo-
gium.

† 1684.
26. Julii.

Quinam
ejus acta
& opera
edide-
riat.

Benedicti
Bacchini
Præfatio

in ipsius
vitae flo-
rilegium.

strissima Helena Lucretia Cornelia Piscopio, Johannis Baptistæ Cornelii, Divi Marci Procuratoris apud Venetos, filia. Hujus Opera tam Latina, quàm Italica, editurus D. *Benedictus Bacchinus*, Monachus & Abbas Congregationis Casinensis clarissimus, vitam Helenæ tanquam eximium antepagamentum præmittere illi voluit. Equidem vitam ejusdem Italico idiomate conscriptam superiore anno 1687. jam ediderat Vir doctissimus *Maximilianus Deza*, Congregationis sanctissimæ Matris Dei alumnus. *Bacchinus* autem, cum dignam omninò censeret hanc vitam, quæ lingua ubique gentium nota celebraretur, Latinè eandem reddidit, ita quidem, ut ea, quæ fusiùs memoraverat *Deza*, in compendium redegerit, & quæ minùs tacta ab illo fuerant, suis commodè locis inseruerit. Sic verò *Bacchinus Florilegium Actorum Helenæ Cornaræ, quò ad miraculum doctissimæ, quò ad prodigium innocentissimæ* auspiciatur:

I. Cum primum de edendis Helenæ operibus, quæ ejusdem humanissimus parens servata communicavit, consilium inivi, operæ pretium facturum me cogitavi, si vitam, ut in similibus solet, eruditissimæ item ac piissimæ Virginis, volumini præfigerem; id enim pergratum lectoribus, & operis totius œconomiae respondens futurum non dubitavi, qui scirem vix quemquam in bonæ notæ librum legendum incumbere, quin statim se auctoris dignoscendi desiderium vehemens tangat, & illud occurrat Senecæ; *ò si animum boni viri liceret inspicere!* Verùm tot, ac tanta occurrebant scribenda, ut præviderem volumini mantissæ causa nimium excrescenti futurum, ut meritò exprobranda veniret collectoris ambitio, qui lectori in limine fastidium incuteret, & à dulcissimis operibus evolvendis properantem retardaret. Vir insuper clarissimus, Congregationis Matris Dei Alumnus, *Maximilianus Deza* vitam Helenæ Italico idiomate luculentissimè scriptam, postremis anni elapsi 1686. diebus ediderat; quare si & mihi ejusdem scribendæ cura incidisset, operis ab altero, & quidem ad umbilicum absoluti, factor audissem. Temperandam igitur rem ita autumavi, ut *Florilegium vitæ* potiùs præmitterem, quàm *Vitam*, quatenus ex vita per *Dezam* scripta ea feligerem, ac in compendium redige-

rem, quæ majoris momenti videri possunt; & si quæ aliunde cognita, ipsiæ que intacta, paucula haberem, suis aptè locis infererem. Latino autem eloquio uti decrevi, non modò, ut ad objecti dignitatem sermo conformaretur, verùm ut, quod omnibus seculis, totiusque universi fama dignum est, lingua ubique gentium nota celebraretur. Paucula igitur ex multis selecta exponere mens est: qui plura scire desiderat, facillè voti compos fiet, si laudatam *Dezæ* lucubrationem pervolvat. Ego ad voluminis parergon levi calamo, presòque brachio, quæ *Helenam*, Helenæque mores, & ingenium referunt, prævii apparatus loco, præmittam.

2. *Corneliorum* Venetam Gentem Helenæ ex Romana prisca Republicæ faustis genus, temporibus, celebri ortam dicunt; & patria.

illudque multis probatur, *C. Cornelium*, qui Patavii, Cæsaris de Pompeio victoriam per aves prædixit, Gentis hujus principem fuisse, quæ postmodum sequioribus seculis Venetias recens conditas comigravit. Hæc de eo ex Dionis Libro XIII. referre lubet:

καὶ ἐν Παταβίῳ τῆς νῦν Ἰταλίας, τότε δὲ ἐστὶ Γαλατίας, θενιδίας τινος ἔχ' ὅτι διαγγέλλαι αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ δεῖξαι τρόπον τινά. Γαίος γάρ τις Κορνήλιος πάντα τὰ γενόμενα ἀκριβῶς τε ἐξ αὐτῶν ἐτεκμήρατο καὶ τοῖς παρῆεν ἐξηγήσατο. id est: & Patavii, quæ nunc Italiae urbs est, eo tempore Galliae fuit, aves quaedam non indicia modò hujus eventui exhibuerunt, sed quodammodò rem ipsam demonstravere. Nam C. Cornelius omnia, quæ evenere eo prælio, perfectè ab eis notavit, iisque, qui cum ipso erant, exposuit. Cum igitur latè apud Venetos

Cornelia Gens hæc crevisset, quidquid immortalibus laudibus digna Respublica mutaretur pace, belloque illustre Patriis impertiri solet, id non semel *Cornelius* demandavit; cui cum dignè ubique & semper responderint, factum est, ut quamvis apud suos patriæ libertati ultrò ex animo, ac pro viribus obsequuti sint, in Oriente tamen amplissimis dominiis potiti Peloponnesi urbes Ægeique insulas tenuerint. Cypri Regnum Corneliae Catharinæ Marci filiae nomine Republicæ Venetæ accessit; (f) Piscopioe feudum habuit ex Corneliorum gente familia, quæ inde cognomen assumpsit: ex qua *Friedericus* ille, satis notus, ob hæreditatis paternæ divitias, ob Principes consanguinitatis vinculo sibi junctos,

T t t 3

(f) Episcopia etiam scribitur. Episcopia Telos insula, moderno nomine nuncupatur, quæ Carpatio mari non longè à Rhodo sita est. Aliquibus etiam tali nomine vocitatur urbs Cypri, aliàs Curium dicta.

& ob ritè factorum celebritatem Magni nomine condecoratus.

3. Ex hoc stirpis furculo Helena nata est, anno à Christo nato 1646. die 5. Junii, ad correcti calendarii normam, circa primam noctis horam, parentibus Joanne Baptista, ac Joanna, Procuratoriâ dignitate conspicuis, quæque adhuc superstites sunt sibimetipsis luculentissima laus. Vivit etiam Helena virtute simillima Catharina, natu omnium minima, quæ à majori nomen mutuavit demortuâ ante Helenæ ortum. Fauſta hercle! dies, qua patriæ, genti, sexui jubar immortale affulſit, quo & ii Corneliorum gloriantur, qui Africam & Asiam Romano subegere imperio, ac multiplici Provinciarum triumpho, generi argumenta laudis in ævum duraturæ addidère. Hæc igitur in præcoci adhuc ætatula, cum nondum annos attigisset, quibus primum suo munere ratio fungi solet, mirabilia sunt, quæ pietatis & ingenii ad omnia apti specimina dedit.

A puerorum ludis abhorruit, & modestiæ virginalis dotem, nec non gravitatem morum, quam cæteris cura parentum sedulo exhibita confert, ab ipsis incunabulis sibi congenitas habuit. Indolis ingenium sequuta precibus Deo exorando aptis, sanctisque Catholicæ religionis mysteriis addicta, operum pietatem redolentium domesticis exemplar fuit, qui senilem maturitatem, & acta virtutis consummata, in puella, nondum infantilis ætatis annos egressa mirati sunt. Quævis mulierum mundique fucata ornamenta, adultis foeminis anxie quæſita, ipsa infans adhuc despexit, mille ingressa vias, ac millenis excusationibus apud matrem usa, ne cincinnata frons esset, ne pectus ad moris genium nudatum, ne vestis luxu diffuens. Pauperibus juvandis addicta, munificentia, usque ad obitum iis exhibitæ, non semel teneris ab unguiculis prælusit, in cujus rei testimonium, celebre adhuc apud viros eximios Helena dictum, quo anno ætatis quinto vixdum expleto, parentem de pecuniis, quas pro domus dignitate in aulae laquearibus auro magnificè exornandis adhibebat, ad pauperum levamen erogandis admonuit.

4. Qua verò intellectus acie polleret Helena, & quæ inde doctrinæ messis expectanda, si bonarum artium præceptis imbueretur, primus ex indolis certissimis indiciis agnovit vir pietate ac eruditione insignis Joannes

Baptista Fabris, editis in Philosophi textum commentariis notus. Is, quem domus totius Joannes Baptista Helenæ parens, familiaritate jam diu dignatus fuerat, cum nil puerile penitus in puella conspiceret, sed omnia ad virilem gravitatem composita, ingenium supra sexum ad maxima natum conjecit. Quo itaque de re certior fieret, periculi super id faciendi consilium cepit: quare aliqua primum legenda, inde memoriæ mandanda Helenæ exhibuit. Præstitit id totum intra brevissimum tempus puella, alacritate, ac celeritate hujusmodi, quæ facile dignosceretur, memoriæ complexum intellectus obtutui respondentem, nisi eixmium, promittere. Fabris igitur apud parentem auctor fuit, ut præter sexus consuetudinem puella septennis literarum studiis addiceretur. Nec mora. Grammaticæ Latinæ præceptores adhibiti Joannes Valesius, D. Marci Canonicus, & Doctor Bartolottus, quos Græcarum literarum institutor excepit laudatus Fabris: huic verò brevi demortuo suffectus est Abbas Aloysius Gradenigus natali solo Græcus, & publicæ Venetiarum Bibliothecæ Præfectus. Intra breve annorum curriculum adjecti sunt Hebraicæ linguæ, & Græcæ vulgaris magistri: quin præter hæc idiomata, Hispanicè etiam, & Gallicè locuta est; nec Arabicum penitus ignoravit. Quid negotii in linguarum studiis insit, non runt, qui iis operam quandoque dedere. Res laboris & fastidii plenissima, ita, ut, si longa annorum periodo alteram discas, jure merito lætari possis, quod Corinthum appuleris. Linguarum verò peritia tribus potissimum sistit; in eo videlicet ut loquentem, vel scribentem intelligas, ut servata accentuum, & literarum proprietate loquaris, ut iisdem custoditis, pingas. Quorum unumquodque seorsum adeò tricus implicitum, tædiòque refertum, ut plerique, uni licet tantummodò addicti, à cœptis animo fracti desistant. Verum enim verò omnia in superioribus laudata idiomata, brevi adeò calluit Helena, ut, qui hebraicè quoque ac græcè (in quibus accentuum cura, & stridularum vocum efformatio difficillima) loquentem audivère, scriptaque interpretantem, vel scribentem viderunt, ultrò sacramento jurassent, non Venetiis, sed Demosthenis temporibus Athenis, vel Judæorum aureo seculo Hierosolymis natam. Binas epistolas Helenæ

manu

manu exaratas, ac parenti inscriptas, quæ cum cæteris ejusdem manuscriptis operibus publicæ Bibliothecæ consignandæ servantur, oculis ipsi conspeximus. Latinæ eæ linguæ sunt conceptæ, adhibitis ad rem Græcis, Hebraicisque Apophtegmatibus. Verum apicum trium harum linguarum affabrè, exquisitèque ad miraculum descriptorum pulchritudo nobis visa, typis haud exprimenda talis est, ut de ea nos testimonium perhibere aegerit; quippe quæ Helenæ ingenium ad omnia præstanda aptum clarissimo, visibilique comprobet argumentò. Quid si Helenam audire liceret, quod multis Europæ viris, dignitate, ac eruditione celeberrimis licuit, dulce melos omnibus prælaudatis idiomatibus, si hebraicum excipias, conceptum, canentem, sono etiam ad numeros, & ad tempus associato per semetipsam? Inter eas verò, quas calluit linguas, Græcam literalem sibi prædilectam testatur ipsa, in præfatione colloquii Lanspergiani: in qua tantum brevi profecit, ut, cum de Gradenighi peritia quæstio Venetiis apud Patres esset, Helenæ opera quædam, quæ excidisse dolendum est, exhibita, calculum pro eo, in Abbatem Cardauchi Corcirenſis cooptando, præstiterint.

Sicut in literis ita in pietate eminuit.

Aloysii Gonzagæ exemplo mota,

5. Antequàm è primis Helenæ puellaribus annis excedamus, recensitis in intellectu perficiendo profectibus, meminisse juvat pietatis incrementorum, quibus illa ætatem prævertens animum Deo subjecit, Deoque adhæsit. Vix alicujus pretii habendæ sunt bonarum artium institutiones, nisi eo comparentur, quo voluntas in summi Boni amorem accendatur, & despectis mundi, seculique illecebris ad morum innocentiam conformetur. Ex sacrorum voluminum lectione, ac eorum, quibus spiritus tandem fit Deiformis, ea sanctitatis semina concepit, quæ brevi completam fructus, multiplicemque sobolem præbuere. Beati juvenis Aloysii Gonzagæ vitam evolvens, legit aliquando, illum perpetuæ castitatis voto se adstrinxisse festiva illa die Virginis Deiparæ, qua divinæ, ac humanæ naturæ hypostatice unitæ mysteria celebrantur. Quare piissimi adolescentis exemplum sequuta, vix ætatis undecimo anno completo, eodem voto, quo ille, recurrente ipsa festiva die, se ipsam adstrinxit. Assumpsit etiam ex Societate Jesu, cujus prælaudatus Beatus

Alumnus fuit, virum, moribus, & prudentia conspicuum, Carolum Franciscum Bosellum, qui sui exhomologes audiret, & in Christianæ pietatis studiis institueret; quin se in Mathematices; & linguarum peritia sub ejusdem Societatis viris profecisse ipsa testatur, in epistola nuncupatoria memorati Colloquii Lanspergiani, ad clarissimum virum Paulum Olivam, totius Societatis Præpositum Generalem, qui, quanti Helenam faceret, ex epistolis ejus, publici juris factis, apparet; præcipuè verò ex Tomi primi, pag. 250. & 24. ex Tomi II. pag. 9. 35. 69. 218. 316. 382. 400. ex Tomi III. pag. 27. & 52. editionis Romanæ anni 1681. Perstitit autem in voti, quo se adstrinxerat, proposito Helena; quin votum ipsum, quod præpuellæ præcoci ætate infirmari posse nemini dubium, perfecit, ea virili constantia, de qua mox in sequentibus incidet sermo.

6. Studiorum ratio exposcebat, ut Helena linguis & humanioribus disciplinis erudita, ad ulteriora procederet: quare statutum est, ut primum Philosophiæ operam daret; inde per sacra Theologiæ studium in abdita Divinitatis mysteria insinuaretur. Assumptus igitur est in Philosophiæ magistram V. C. Carolus Rinaldinus, Patritius Anconitanus, & in Patavinis scholis primarius ejusdem Philosophiæ Professor. Is etiam Mathematicarum rerum peritissimus, quod ultrò testantur tres Mathematicum Analyticæ artis partes, quarum ultima Patavii edita per Frambottum anno elapso 1684. cum prima usque ab anno 1665. Florentiæ apparuisset. Inde Doctore D. Hippolito Marcheto Camerte Oratorii Presbytero pietatis fama percelebri, Theologicis placitis Helena imbuta est. Hisce Magistris brevi ad eam doctrinæ in Scholasticis perfectionem pervenit, quæ doctoribus ipsis stuporem incuteret. Quantum in Philosophicis profecerit, non runt Collegii Patavini doctissimi Patres, qui Virginem novo, inauditòque spectaculo laurea Magistrali redimitam inter suos cooptarunt: cujus rei infra rursus incidet mentio. Quid verò in Theologicis ostendit, cum sæpius divinæ Facultatis Magistros adloquuta quæstiones dilucidè pertractavit, ac enodavit: cujus quidem rei testes supersunt viri per Europam celeberrimi, qui Helenam audivisse commemo-

voto castitatis se obstrinxit.

Philosophiæ

& Theologiæ operam navat.

eo cum fructu, ut Magistralli laurea fuerit redimita.

memorant altissima Divinitatis mysteria revelantem. Hinc apud plurimos Italiae, & Galliae Sapientes quaesitum, an Virgini laurea Theologicae facultatis conferri posset? nec desuere, qui Apostoli scitum explicantes, id ultro Helenae tribuendum. * Habes hujusmodi Dissertationem in tertia parte Analyticae artis, praelaudati Caroli Rinaldini, & alias a se visas testatur memoratus Italicae vitae auctor Massimilianus Deza.

* Deest censue- runt, aut simile quid.

De eligendo statu delibet.

Anceps, cui monasterio nomen daret,

forte rem explorat, & ad leges S. Benedicti vitam componit.

7. Ab undecimo aetatis anno (id supra narravimus) voto castitatis se devinxerat Helena: cum enim in caeteris aetatem praevertisset, haudquamquam omittere potuit curam, qua nihil apud cordatos viros antiquius est; ea videlicet, per quam vitae totius certum statum eligimus. Id apprimè virgines decet, quarum ea conditio est, ut, quam citissime praetate licet, sibi suaeque dignitati consulant: verum, cum pleraeque, ob sexus imbecillitatem consilio inopis, faciendae electioni impares sint, parentibus iis suffragandi incumbit cura, ut salva sobolis libertate, vel dignè viris copulentur, vel vitae sublimioris statui deputentur. Haud tamen Helenae parentibus in hac parte laborandum fuit; ea etiam haec optimi cognitione valuit, ut, antequam connubio apta esset, connubii miseras agnoverit, ac proinde se castitatis perpetuae adstrinxerit voto; ac postmodum de Sanctimonialium habitu vestiendo, & de claustris perpetuo habitandis ferè cogitaverit. Ut id obtineret, enixè apud parentes oravit, qui tandem sunt exorati. Cuiusnam inter plurima Sanctimonialium monasteria nomen daret, incerta perpendit Helena: igitur quo dubietas dilueretur, nomina quatuor vel quinque eorum, quae spiritui puellae apta videbantur, totidem cartulis descripta sunt, urnaeque consignata, ex quibus alterum, extractum forte, quod cum per id tempus intestinis laboraret discordiis, pietati ac genio Helenae, quae illud seculari habitu aliquamdiu habitavit, nequaquam respondit. Id providentiae divinae consilium fuit, quae Helenam regulari quidem habitu, & quod pluris est, regulari vitae Sanctimonialium fore decreverat, sed facis evangelicae more ad multorum eruditionem, eximio, ac sublimi loco fulgentem, non Reclusarum more sepultam; quod & ipsi per

foeminam Sanctitatis opinione celebrem praenuntiatum quandoque ferunt.

8. Quò verò Helenae in proposito constantia probaretur, accidit per id temporis, ut à plurimis, praecipuè verò à Principe Germaniae viro in nuptiarum torique consortium illa expecteretur; quod cum è re Corneliae domus parentes crederent, omnem moverunt lapidem, ut virginem à virginitatis proposito removerent. Objecta sunt in eam rem puellae, valetudo infirma, disciplinae regularis rigor, viri nuptias petentis dignitas, quae aegrè negantem pateretur, & caetera hujusmodi, quae facile illam à proposito retraxissent, si ea, qua sexus sequior solet, ambitione, & inconstantia laborasset. Verum nec latum unguem recedens ab objectis se expedit, voto se adstrictam asserens; nequidquam proficit reponens, id praetate imbecillitate irritum, ac inane: Helenae siquidem in Theologicis sapientia argumenta argumentis enervat. Quare ut omnia in contrarium voti praetextu allata diluerentur, actum est apud Romanum Pontificem, quo super hujusmodi votum cum puella dispensaretur; & in eam rem Breve (ut vocant) omnibus numeris absolutum emanavit. Ad hujus, velut ad Gorgonis conspectum, horruit virgo, palluit, in ruborem effusa est, & cum demum se recepisset, postremum, ac solidissimum consilium cepit, ac exequuta est. Vir eximius aetate, ac morum sanctitate ex D. Benedicti Ordine, & Casinensi Congregatione, aliàs D. Justinæ nuncupata, & Georgii majoris Venetiarum monasterio Abbas praerat, D. Cornelius Codaninus Venetus. Is Helenae, ob vitae praestantiam, ac pietatem notus, quippe qui ad familiaria colloquia sapientissime adhibitus, plurimum ad animum in Christianae Philosophiae arcanis instituendum contulerat. In rei igitur memoratae difficillimo discrimine vocatus est, & cum affuisset, enixè, lacrymisque exuberantibus rogatus, ut sibi vestem atram Benedictinis Sanctimonialibus adhibitam, concederet sub seculi vestibus deferendam. Annuit vir in discernendis spiritibus admirabilis, & cum id ipsum flagrantissime efflagitaret Helena, votum suscepit, quo D. Benedicti regulae se, quantum seculi species pateretur, promisit conformandam. Virginis faci-

Quo in proposito tantam perstitit constantia,

ut nullatenus ab eo dimoveri potuerit,

plurimè ad id conferente Cornelio Codanino Abbate Veneto.

nus parentibus renuntiatum omnem spem abstulit, quidquam cum ea proficiendi; quod etiam clarius patuit, cum missi, ad animi constantiam tentandam, serò agnoverunt, se Isthmum fodere tentavisse. Id aegrè ab Helena obtinuerunt, ut domi Sanctimonialium vita viveret. Id ipsum reluctans, ac invita parentum amori tribuit; quamvis nemo nesciat, quid insit difficultatis in copulando seculi libertati monastico rigore. Mirum profectò, quòd voto virginitatis innocentissime servato, obedientia majoribus exactissime exhibita, paupertate in affluentissima domo custodita, vitam egerit, qualem in claustris egisset. Interulam ex lana contextam, Benedictino more, carni intimè adhaerentem semper gessit. Corporis macerationibus incubuit nil solatii carni tribuens, quam ut saepius ciliciis, ferreis catenulis, caeterisque hujusmodi affligeret, apud spiritus sui curatorem sedulo instabat precibus lacrymisque. In voti emissione Lucretiae nomini, aliud monasticum Scholasticae adjunxit, quo usa est viro à confessionibus sibi assumpto scribens, ac patribus Ordinis sui; quorum plurimis nota fuit,

Ejus pietas, corporis maceratio,

& Regularis observantia.

9. Monastico habitu itaque induta, monasticisque votis adstricta, nil magis curae habuit, quam ut animi virtutes sibi congenitas, & religiosa virgine dignas excoleret. Moderationi imprimis studuit, quam sciret caeterarum virtutum substructionem firmissimam. Quare famam, noménque despiciens, linguis septem ornata, Philosophicis, Theologicisque placitis imbuta, Musices, Mathematices, ac Astronomiae erudita, si quando jussu parentis instante, in publicum prodire, ac ingenii ad omnia nati miracula promere adigebatur, id aegrè adeò & contra votum faceret, ut pluries testata sit, hujusmodi in discriminibus sibi vitae annos adimi, finemque praestitutorum dierum praeverti. Inde factum est, ut nunquam ad actus, qui scenam praefereunt, passa sit se trahi, nisi obedientiae voto adstringente, quo animae suae institutoris, & parentis jussibus obsequeretur. Id porro enituit, cum pater filiae in Philosophicis intellectum demiratus, ferè cogitavit, de Helena in Philosophorum Patavinorum Collegium cooptanda, & Doctoratus laurea donanda.

10. Invaluit jam pridem à Caroli Magni seculo, per quem plurimae passibus Asiae per Europam scholae fundatae sunt, ut non, nisi facultatibus iis, quas docerent, imbuti viri, auditoribus gauderent; qui antequam ad id muneris promoverentur, publicè facultatis ejus discrimine assumpto, quid ab se expectandum docerent. Magistri primùm hi dicti sunt, postmodum Doctores; quorum licet ab initio id muneris esset, ut publicè in scholis auditores instituerent, nec quisquam Doctor, quin actu doceret; procedentibus tamen temporibus iis omnibus concessum decus, qui praedoctrina simile sui specimen exhibere possent; quamvis illo exhibitò, & Doctoris laurea decorati, ad Cathedras nunquam transirent. Collatum igitur etiam iis, ut id praestare pro libito possent, etiam si à praestando impedirentur, vel quod majoribus aliunde curis praepediti, vel, quia ob alterius dignitatis praestantiam, ad Cathedras se recipiendi otium haud suppeteret. Id maximè postremis artibus typographicæ temporibus invaluisse scimus, quibus scriptis vox suppleri facili negotio potest, & Doctoris munus calamo obiri. Decus hujusmodi nusquam gentium vel locorum foeminae collatum scimus; quamvis nonnullae memorentur, quae scriptis, & voce, & viros quandoque docuerunt. Inter quas Gertrudem, Magnae cognomine vocitatum, recenfere juvat altissimam saepe saepius divinitatis mysteria revelantem; ac Senensem Catharinam, quae non semel in Praesulum Purpuratorum confessu, ante ipsum Pontificem summum, conclusiones habuit. Munus itaque docendi si quandoque foeminis contingit, quo non etiam aliquando decus illud, quod ad docendi munus consequitur, contingeret? Visum itaque est sapientissimis Collegii Patavini Patribus, nec Pauli decretis contrarium; qui de eo, quod plerumque fieri debet, absque specialis meriti praesudicio locutus est, nec sexus conditioni, gentiumve praxi repugnans, cum exceptio non tollat, sed firmet regulam, posse virginem caeteroquin doctissimam Magistræ laurea decorari: quamvis imposterum vix alteri tribuendum hujusmodi decus providentissimè scitum, decretumque sit: cum inde, ritè omnibus perpensis, gravia incommoda timeri possint, quae tamen ex Helenae cooptatione haud timenda

quibus in Collegio Patavino ordinanda decernitur.

menda. Eam præ cæteris foeminis *Helena* doctrinam fuisse Patres sapientissimi censuere, quæ excipi ex communi regula mereretur, quatenus tantundem expectaretur altera, in quam similis exceptio caderet, quantum expectatum fuerat, ut prima exciperetur.

Inaugurationis solemniam, **II.** Quod igitur perpensis rationum momenti statutum fuerat, *Helena* renunciatur, quæ actui scenam referenti, apprimè repugnans, postquam parentem enixis precibus oravit, ut à proposito, quo rem sibi infensissimam decernit, recedat, demum invita morem gerit. Id unum ægrè obtinet, ut dies præstituta ad rem præstandam eligatur post ferias Divo ANTONIO Uliisiponensi, Patavino nuncupato, sacras, quibus præ nundinarum, & festi celebritate innumeri undique conveniunt advenæ Patavii. Dilatum proinde negotium est ad VII. kal. Julii; qua die cum rei nuntium brevè per circumpositas urbes prævolitasset, convenit undique, maximè verò è regia Venetorum metropoli, talis, ac tanta virorum frequentia, ut rem non in publicis scholarum aedibus, capiendæ turbae imparibus, sed in Matricis Ecclesiae Patavinæ Basilica agendam, necessitas suaserit, in qua apud Deiparæ Virginis sacellum, ad *Helena* solamen, locata est cathedra. Bono omne id factum; nam cum imminente publici discriminis hora, inter progrediendum domo ad templum multiplicia incerserent humanitatis officia, ob quæ, & ob turbam circumstantium frequentiam, voces, vota, sensit *Helena* quendam animi turbidum moerorem; unde sibi visa est excidisse ab intellectu serenitate, quæ in hujusmodi alea subeundâ quam maximè est necessaria; de Deiparæ patrocínio confisa genibus ante supra dictum sacellum flexis, rem ipsi fiducialiter commendavit. Sensit statim coeleste auxilium, pacato siquidem mentis turbine surgens cathedram ascendit, & coram Patribus totaque innumerabili adstantium frequentia, dignè muneri respondit suo. Philosophi textum, ut in similibus solet, explicavit, nec tamen perfunctoriè, & ad pompam, sed eruditissimo ac luculento sermone, quo non modò se Philosophiæ Magistrum exhibuit, sed in universali rerum, linguarum, ac facultatum Philologia admirabilem. Rei fama statim per universam Euro-

pam ubique diffusa est, quare à plerisque Italiæ præcipuè Academicis nomen *Helena* celebratum, editis in ejus laudem encomiis, inter quæ recenserit meruit *Hyacinthi Maselli* Patavica Oratio Philosophorum *Helena* dicata. Formulam ex Collegii decreto adhibitam in Virginis doctrina approbanda ex parte transcriptam damus. *Pro tribunali sedentes eandem Illustrissimam Dominam HELENAM LUCRETIAM CORNARAM, PISCOPIAM Virginem quidem doctissimam, & ita universis naturæ artisque dotibus ornata, ut nihil amplius ei deesse videatur, artium liberalium, & Philosophiæ Magistram, ac Doctrinam in Dei nomine approbamus, & approbatam esse volumus &c. Datum & actum Paduae in Ecclesia Cathedrali, in sacello B. Mariæ Virginis, loco præter solitum ob nimiam populi frequentiam ad examen electo &c.*

12. Magistræ laurea *Helena* collata eo loco habenda est, ut, quamvis ipsi immortale decus addiderit, major tamen nominis celebritas Patavino Philosophorum Gymnasio præstiterit; *Helena* siquidem nondum laurea decoratæ fama Germaniam, Gallias, Italiam undequaque impleverat. A multis annis Virgo doctissima inter insignium Academicarum alumnos relata fuerat, quæ sibi consulentes repetitis precibus rogavere, ut *Helenam Academicam* sibi assererent. Has inter recensuisse laudasse sit *Senensium Intronatorum, Infæcundorum Urbis, Donesorum, ac Pacificorum* alumnos, apud quorum postremos non semel sermones habuit, quorum nonnullos damus; illum autem præcipuè, quem cum Principis vices agens recitare deberet, insolito apud Sapientissimam Rempublicam exemplo, dilata sunt in sequentem diem celeberrima toto orbe Patrum Venetorum comitia, quæ patrio idiomate Pregadi vocitant. Apud externos celeberrimum *Helena* nomen; ex quo factum est, viros dignitate, ac doctrina præstantes, ob id Venetias divertisse, ut coram certò scirent, an vera essent, quæ de ipsa circumferabantur verè admirabilia: qui utique recesserunt facti, crevisse præsentia famam, & majus se expertos fuisse apud scatebram flumen. Longum esset eorundem catalogum exhibere, Principes itaque tantummodò referre satius duxi. *Landgravium, & Principem, videlicet Hassia, & Cardinalem Bullonium, quorum uterque cum de Helena*

na doctrinâ periculum fecisset, stupore obrutus recessit. Alter horum, Eminentissimus scilicet Cardinalis, sui pretiosam imaginem *Helena* obtulit, in ejus, quæ erga ipsam tenebatur, existimationis tesseram, ac insuper cum ea literis datis ac receptis egit. Harum aliquas in tertia voluminis parte exhibemus, eas videlicet, quæ Christianissimi Galliarum Regis animum erga virginis eruditionem ostendunt, qui, cum *Carolo Rinaldino* *Helena* in Philosophicis magistro, torquem aureum mittendum juberet, id quò virum majori honore decoraret, per *Helenam* ipsam præstandum voluit, per quam, *Bulione* intercedente, *Rinaldini* liber Regi fuerat exhibitus.

summis honoribus & tesseris cumulatur.

Cardin. Estræi in eam prope-

& anno 1680.

exhibita honoris indicia

in publico ad eam accessu,

13. Inter cætera verò summorum virorum officia *Helena* præstita, operæ pretium meminisse aliquanto prolixius eorum est, quibus aliquando Eminentissimus Cardinalis *d' Estrées* apud eam est usus; quæ, quò majori fide nitantur, à familiari *Cornelia* domus descripta ex Italico idiomate, quo apud *Dezam* leguntur, in Latinum per me versa, referre placuit. Hæc autem sunt.

Primis anni 1680. kalendis affuit Patavii Eminentissimus Cardinalis *d' Estrées*, qui postquam ecclesiam D. Antonio celebrem, nec non publicarum scholarum aedes inviserat, ad *Helena* *Lucretiæ* palatium perrexit, cum prius per nuntium humaniter ab ea petisset, ut se visitantem excipere dignaretur. Ante primam noctis horam affuit. Ibi, qui illum exciperent, accesserant plures ex Patritiorum ordine viri, *Cornelia* genti familiaritate conjuncti, nec non quatuor publici Gymnasii Magistri; qui venienti obviam processerunt, altero memoratorum Equitum accedente, & prima ad bigam, qua vehebatur, officia impendente. *Helena* interim ad supremum scalarum gradum advenerat associata, quæ, cum quasi obviam descensura processisset, à descendendo rogata abstinuit; & cum jam primas aedes ingrederentur, comiter ab Eminentissimo habitata aptissimè respondit. Hinc ad magnam in hanc rem paratam aulam ventum est. Comites obsequentes Principi aderant præcipui, quatuor Principes, *Generalis* (ut vocant) *Grimaldus*, Eminentissimi *Barbarighi* Cubiculo Præfectus, Equites quamplurimi, duoque Academiae Sorbonicæ Doctores; quorum tamen nullus primò magnam Aulam ingressus est, sed ex-

tra velum remansere. Peristromate amplissimo pavementum universum obducebatur, è regione verò ostio opposita ad gradus, & dignitatis discrimen, minori altero substrato, sedes Principi parata locabatur. Vacuam tamen is *Helena* reliquit, & ad alteram se recepit ostio proximam; indeque inter utrumque multiplicia verborum obsequia, donec *Helena* modestissimè morem gessit. Præstitit autem id comitatus stragemate Principi inexpectato, cum per virginem præstaretur, aulicorum morum penitus insciam: Sedem enim è minori peristromate eduxit, antequam jussa sederet. Verbis hinc inde certatum in quo est, cum Eminentissimus se *Helena* famâ ad eam invisendam allectum testatus est; quò obsequii officia rependeret, *Helena* moderationis sensus reposuit, quibus erga tanti Principis magnitudinem, & dignitatem se maxima reverentia teneri perhibuit. Lingua Italica loquutus est ille, sermoni tamen Gallica quandoque verba miscens, quibus semper hæc optime intellectus respondit. Cum verò quarta horæ pars elapsa esset, addidit Eminentissimus in proximo Dominum Ducem adesse, qui certò libenti animo Virgini obsequia exhiberet: at cum is adolescens admodum *Helena* ad aspectum nonnihil pavidus moram traheret, per Principem expositum est plurimorum Equitum idem desiderium, ac subito vocati sunt. Iis cum resedissent, multa locutus est Eminentissimus de Virginis comitate, admonitos eos volens, de ejus in Gallica lingua peritia, quæ ultrò uti possent: at cum eorum nemo primùm loqui auderet, *Helena* ait, adesse binos ex *Sorbonica Academia Doctores* eruditione præstantes, qui, si liberet, præsto essent. Hi igitur admissi, cum Virgo reposuisset, Eminentissimum Dominum, quem summo obsequio suspiceret, uti debere suo in aedibus propriis arbitrio, Doctoribus prælaudatis scientiarum & linguarum, quas *Helena* callebat, indicem texuit Eminentissimus Princeps; quem loqui cessantem quidam *Corneliorum* familiaris Doctor excepit, asserens illam, si ipse Eminentissimus, & quotquot aderant, æqui bonique consulissent, præsto linguarum & facultatum specimen daturam. Allatis itaque libris, & Musicis operibus, alter ex *Sorbonicis* Magistris *Isocratem* præ manu acceptum legere cœpit; inde vir-

mutuisq; officiis certatū,

Accitis Doctoribus Sorbonicis,

in linguis & scientiis Specimina edit.

gini porrexit, quæ servatis linguæ Græcæ accentu, & proprietate, lectionem prosequuta est, & intercedente Eminentissimo alteram legendo absolvit paginam. Per ipsum Principem virginæ exhibiti sunt aliqui ex cæteris libris, Hebraici præcipuè, quibus cum astantium stupore evolutis, accessit vocatus *Helena* in Hebraicis Institutor, apud suos Magister, *Rabimum* vocant. Inde de virginis in scribendo, loquendo; & canendo per alia Idiomata peritiâ periculum factum, quod cum præstitisset, & excepta Hebraica, cantunculas cæteris linguis conceptas, sono edito per semetipsam, omnia, qui aderant, plausu probavere. His expletis Eminentissimus virgine laudatâ, serîo testatus, se nolle illam ex aula pedem efferre, discessit. Ad præstitutam in laudem Eminentissimi Academiam statim Virgo properavit (*hæc verò Excellentissimi PROCURATORIS, Helena parentis, nutu fiebant*) quæ ab Equite *Lepido Zabarella* obviam veniente, & à plurimis aliis recepta est. Introgressa apud Academiæ Principem sedit, contra Eminentissimi thronum. Is ad ipsam accessit, eaque locutus est, quibus facillè cognosceretur, sibi *Helena* adventum repentinum æquè, ac gratissimum accidisse. Inde ad thronum se recepit, & Musicorum præudente concentu Academica res coepta est; habito per Dominum *Rinaldinum* sermone. Per Principem problema propositum, & hinc inde tractatum; à quo demùm cum in Cardinalis laudem recitata fuissent carmina Italica (*Sonetto* Italis dicuntur) tandem *Helena* Elogium dicti Eminentissimi orsa est. Ora tunc omnium intenta, quamvis ad duo millia Auditorum adessent, nec murmur auditum. Frequentia porrò astantium ob choreas, post Academiam habendas, aderat. Dignè, ut semper, Elogium habuit virgo, cui comunis plausus totius theatri tributus est. Eminentissimus autem à throno ad virginem processit, gratias acturus, addens, se quidem rem vanitate plenam rogaturum, sed ab operis elaboratissimi excellentia ad illud expetendum trahi. Semel igitur, ac iterùm petiit, ut sibi pagina daretur, ex qua Elogium descriptum legerat illa, nec, nisi ægrè obtinuit hæc, ut sibi ad meliorem normam descriptum in aliud tempus tribuendi facultas concederetur. Eminentissimo ad locum suum se recipiente finis Academiæ impositus carmini-

bus Italicis, à Domino *Secco* in supra dicti Eminentissimi laudem recitatis. Hinc ipsi ignota, ex Equitis *Grimaldi* consilio, discessit *Helena*, choreis interesse recusans. Adnotandum hinc venit, quòd, cum ea Elogium orsa est legere, quotquot in medio aderant, flexerunt genua, nec, usque dum desit, furrexerunt; quod factum est, quo circumstantes nobilium mulieres loquentem videre possent. Magnum profectò *Helena* debitum decus! *Patis* virginis inde auro circumdatis Elogium per *Helenam* descriptum est; in cujus calce duo addita Apophtegmatâ, Græcum alterum ex Euripede, Hebraicum alterum ex Samuele: quorum ea summa fuit, ut intelligeret Eminentissimus, *Helenam* obsequendi gratia lubricationem exhibere. Illud sequentis diei hora quarta Eminentissimo Domino missum est, qui jam Ferrariam versùs discesserat; quare, ne à promissis recederetur, cursor citissimè missus, qui ipsum ad pontem, *Lova* dictum, assecutus est. Eximii favoris loco apud se paginam futuram, & tanquam pretiosissimam gemmam servandam asseruit Eminentissimus, videns inde Græci ac Latini Apophtegmatâ mantissam, plura gavisus est se recepisse quàm audisse, & nuntium remisit Virgini gratias referens; de cujus dotibus se testem apud omnes futurum promisit.

14. Hæc fortassis prolixius, quàm promissa Florilegii hujus brevitatis expetebat; verùm ad amussim transcribendum fuit ejus, qui relata vidit. testimonium, ut omnia sua fide solidè nitantur, quæ cæteroquin ob novitatem, & insolentiam, suspicionem assentationis legenti ingerere possent. Servata igitur est brevitatis, cum ea relata sunt, quæ virginis apud omnes gloriam referunt: at si iis, quæ illa scivit, & egit, ea, quæ passa est, ad universæ heroicæ complementum adjungamus, vix servabimus statuta limites brevitatis. Hædem morborum recensere, quibus plurimis ante obitum annis est afflictata, & qua animi constantia, virilisque pectoris fortitudine ea pertulerit, operis majoris res est. Harum igitur rerum argumentum, ut fidem fervemus, brevissimè attingemus, *summasque*, ut ajunt, *labiis degustabimus*.

15. Primus morbus, quo per virile robur, patientiæ palæstram ingressa est *Helena*, febris ea fuit, septentrio-

nalibus maritimis oris familiaris, Italis penè ignota, Scorbuticam Medici dicunt; hac difficillimis symptomatibus plena, multis ante obitum annis virgo per duos menses discruciatâ est. Eam fluxus excepit; inde ex viscerum calore, & bilis prædominio torminibus atrocissimis distracta; ac febris purpurea laboravit. Per plurimos inde menses nephriticis doloribus detenta, Physicorum peritiam elusit, nec, nisi epotis B. Virginis Ortoni montis aquis, convaluit, ejectis calculis tribus. Bis pectoris vena disrumpita, semel ante, & semel tribus post doctoratus lauream acceptam mensibus, recurrente videlicet Septembri anni 1678. Per annum ante obitum terribilibus matricis morbis contabuit, quibus violenta adhibita remedia, ipsa haud semel in vitæ discrimen adducta est; accedentibus tremulis, convulsivisque motibus, nervorum attractione, totiusque corporis macie. Tandem scapulis petilens malignusque bubo adhærens, brevique in incurabilem lethalemque erumpens plagam, adhibita Patavii, ubi jam dudum in hanc rem morabatur, omnimodâ curâ, anno 1684. die 26. Julii, ætatis verò suæ 38. cum à mortifero lethargo se paululum recepisset, ad meliorem vitam, ac Beatorum scientiam transivit.

16. Cadaver per tres dies inhumatum, tempestatis æstu ringente, ac Austri ventis flantibus, cum nil cadavericum contraxisset, quin imò non insuaviter oleret, nullis medicaminibus curatum Medici testati sunt, opinantibus plurimis aromatibus illud à corruptione servatum. Casinensium Monachorum habitu indutum, interula videlicet lanea; & nigro desuper cucullo feretro locant. Scapulis breve Doctorale indumentum impositum, & caput duplici corona redimitum, altera liliis composita, in virginitatis servatæ indicium, altera lauris intexta, ad laureæ magistræ argumentum. Libris insuper patentibus, *Helena* variaz eruditioni, & multiplici literaturæ prælusum est. Quatuor nobilium virorum, Philosophici, vel Medici Gymnastii Magistrorum humeris elatum est funus, procedentibus lugubri habitu, cereisque accensis urbanorum Xenodochiorum, & Monasticarum societatum ordinibus; nec non Philosophorum, ac Medicorum Collegio. Innumera ex finitimis urbibus frequentia publico veluti indicto institio, publicisque clausis officinis, primum ad

Gymnastii ædes, inde longo circuitu ad tota Italia celeberrimum D. Justinæ Templum delatum est. Ibi à Monasterii Abbate, ac Monachis receptum est feretrum, molique impositum lugubri, magnificèque fulgentibus hinc inde frequentibus cereis. Solemni inde, moestoque Musicorum concentu, postquam res sacra peracta est, publicè ex Collegii decreto laudata est *Helena* per nobilem virum *Campolonghum de Campolonghis*: quibus completis concio univèrsa dimissa est. Quod serîo vivens expetierat, ac in mandatis reliquerat, in eodem loco, quo monachi humari solent, conditur, hujusmodi inscripto epigrammate, cujus auctorem ferunt *Jo. Hieronymum Textoris*, Monachum, ac in Patavino Gymnasio sacre Paginæ interpretem.

D. O. M.
HELENÆ LUCRETIAE CORNELIAE PISCOPIÆ,
JO. BAPTISTÆ D. M. PROCURATORIS FILIÆ,
QUE MORIBUS ET DOCTRINA SUPRA SEXUM, ET LAUREA AD MEMORIAM POSTERITATIS INSIGNIS PRIVATIS VOTIS, CORAM CORNELIO CODANINO,
ABBATE S. GEORGII MAJORIS BMISSIS, S. BENEDICTI INSTITUTUM, AB INEUNTE ÆTATE COMPLEXA, ET RELIGIOSE PROSEQUUTA IN MONACHORUM CONDITORIUM UT VIVENS OPTAVERAT, POST ACERBA FATA, ADMISSA EST. MONACHI H. M. PP. ANNO D. M. DCLXXXIV.

Cenotaphium cum Tumulo honorario, statuis signisque marmoreis illustre paratur, apud D. Antonii ædem locandum, cum apud Monachos cautum sit, ne in D. Justinæ templo quid simile paratur. Quo verò *Helena* æternitati sedulius prospiceretur, per univèrsam Collegium Philosophorum decretum est, ut publico numismate, posteris ejus nomen commendaretur: in cujus antica parte ejusdem imago, addito ad peripheriam encomio; in postica verò Coucha rorem excipiens, cum epigraphe: NON SINE FOENORE.

Accipe virginis Elogium, plumbeæ & virgillaminæ, intra cupressinam arcam, inscriptum.

HELENA LUCRETIA CORNELIA PISCOPIA nobilis Veneta, maximi nominis virgo, & D. Benedicto sponte dicata, Hebraici, Latini, Græcique sermonis Attici, & neoterici, supra Hispanicum, Galli-

U u u 3

Introdu-
cta in A-
cademiâ,

in Cardi-
nalis lau-
dem per-
orat,

&
petitum
ab eo elo-
gium

Adhibita
remedia.

Obitus
1684.
26. Julii.

Funebris
ritus &
honores.

in S. Ju-
stinæ tem-
plo sepe-
litur,

addito
hoc epi-
taphio.

Alia ho-
noris mo-
numenta,

nis elo-
gia.

Morbi
quibus
conflicta-
ta fuit,
nalibus

Gallicum, & Italicum peritissima, quos cantus suavitate mirè exornabat; in scientiis omnibus præcellens, doctorali laurea Patavii anno MDCLXXVIII. XXV. Junii publicè donatur, & Doctrinæ in cathedrali Ecclesia declaratur. Cujus fama & scriptis permoti Summus Pontifex INNOCENTIUS XI. & JOANNES III. Poloniae Rex literis Apostolicis VI. Maji, & Regiis XIV. Junii MDCLXXXIV. eandem visitarunt, atque Romanorum Imperator LEOPOLDUS, sed & CAROLUS III. Lotharingiae Dux mirificè commendarunt. At mortalem hanc gloriam eodem anno die XXVI. Julii hora XVIII. in immortalem commutavit, ut duplicem Virg. & Doct. laureolam susciperet in caelis, ætatis suæ XXXVIII. mæstissimo parente Joanne Bapt. D. Marci Procuratore superflite.

Mabillo-
nii de ea
comen-
datio.

Relatum leges nuperrimè à V. C. Joanne Mabillo, Helenæ dignissimam commendationem, in parte prima tomi primi Musei Italici; cujus hoc ipso anno in lucem prodeuntis exemplar dono missum ab humanissimo, ac eruditissimo Auctore habemus.

Ejus cor-
poris &
animi do-
tes.

17. Corpore nec nimis procero, nec exiguo nimis fuit, sed mediocri symmetriæ respondit. Frons ampla majestatéque plena, acies oculi vivida, color niveus, habitus totius decore & gratiis refertus. Neminem allocuta est, quin illum in sui admirationem, ac obsequium traxerit, & allexerit. Ingenium ad omnia aptum, perspicuum, versatile, celerrimum, quod quæ facillimè assequutum fuerat, memoriæ perpetuè inhæsurâ committeret. Temperamentum ex utraque bile ita comparatum, ut in omnibus lentè festinans, nil temerè aggredere, omnia ferè perficeret. Natura placida, moderata, benigna, ad omnia sponte progressa, quæ honestati, justitiæ, & decori consona, nihil indecorum, nihil non virgine non nobili dignum meditata.

Æqui
& justis
amantif-
sima,

18. Æqui justique amantissima fuit; cujus quidem rei constans adeò invaluit opinio, ut ad difficillimas quæstiones dirimendas partibus hinc inde consentientibus adhibita sit; ipsa interim in lecto decumbens valetudine afflictata, patientissimè Oratores audiens, qui patrio more pro clientulis decertarent, ad indicium promendum processit. Enituit aliquando Helenæ æquitas, cum lis hujusmodi ex litigantium consensu ipsi dirimenda commissa est. Alter horum, ex cujus præ-

inter liti-
gantes
arbitra

potentia in multos annos producta fuerat quæstio, in compromissum consenserat, quòd se confideret multum apud Corneliam gentem, multum apud Helenam ipsam pollentem, rem officii statim dirempturum. Verum secus res accidit, rationibus etenim sex dierum examine perpensis, in oppressi favore sententia emanavit; à qua ferè, quàm perfugerat, Helenæ æquitate cognitâ, cum recedere curaret, qui damnabatur, ratum habitum est à Prætore virginis decretum, & in publica Curia acta relatum. Ob simile ^{causas dirimit.} judicium cum aliâ, cui nihil grati fecerat Helena, erga eam subirati animi alter indicia non obscura dedisset, ei intrepidè reposuit, se, cum de justitia ageretur, non partium merita, sed rationum momenta comparare; obtinendi igitur favoris occasio non in litibus dirimendis, sed aliunde quærenda, quam ultrò libentique animo captaret.

19. Animi magnitudo æquè, ac Animi ceteræ in ea dotes, emicuit. Nec <sup>magni-
tudo</sup> inficias, qui constantiam virginis admiratus fuerit, in tolerandis morborum multiplicium torminibus. Celebre postremis vitæ diebus matri datum responsum. Cum enim clarissimus Archiater & Anatomicus Marchettus bubonem specillo tentaret, ut de partis sensu periculum faceret; ad ferri lancinantis contactum nec suspirio responderet Helena, mater stupore capta filiam de doloris sensu interrogavit: respondit illa se utique habere; cui mater, *ut quid ergò non doles?* Quia <sup>in suffe-
rendis</sup> (Helena reposuit) cum pro Deo <sup>morbore
cruciatu-
bus,</sup> pati nos absque querela decet. His addenda, quæ voluntaria corporis maceratione subiit, ciliciis enim, fustigationibus, inediis ita se libenter afflictavit, ut id inde ab animæ curatore expetierit, & ab invito extorferit. Servorum & ancillarum laboribus compassa, eorum vices sæpissimè præstitit; inurbanitates eorum favoribus prosequuta est; servum somno torpentem, menstruo mercedis augmento, & munere alteri demandato, emendavit. Adversa toleravit, cum & aliis <sup>adversis
tatibus.</sup> patris intestinis Gentis dissidiis laborantis periculum per somnium rescivit. Quandoque è superiori scalarum gradu invisibili vi absque corporis læsione, in inferius Palatii atrium delata omnibus, qui aderant, pallore perfusis, ipsa imperterrita ad D. Antonii sacram ædem, quo tendebat, perrexit.

20. Mo-

Modestiam
incompara-
bilis,

20. Moderatione fuit incomparabilis. Quodcunque laudis genus ipsi ingratiſſimum, quòd sciret, flocci faciendas laudes, & ad meriti momenta respiciendum. Nil prorsus præcox Helenæ fatum accelerasse constans opinio est, quàm quòd sæpius in scenam prodire, & eruditionis specimen exhibere coacta sit. Quamvis niveo candore decora esset Helenæ facies, tota hujusmodi in circumstantiis in ruborem effundebatur, maximè cum laudaretur, quòd quidem frequentissimè accidit. Laureæ doctorali recipiendæ restitit pro viribus, & ab accepta contra moderationis suæ sensum, in deteriorem valetudinem abiit, disrupta iterum vena, multiplicatis difficillimis morbis, à quibus demum consumpta. Nil unquam aggressa est ad auras musculorum captandas, quin omnia ex obedientiæ merito, reluctante moderatissimo genio suscepit, quæ in maximum sui detrimentum cederent. Cum semel à celebri Oratore Venetiis apud Divorum Joannis & Pauli ædem pro concione coram laudaretur, rubore perfusa statim secessit, nec posterum eidem audiendo affuit. Ex Epistolis frequentibus Principum, ac virorum eruditione præstantium, ipsi conscriptis, illæ tantummodò superstites, quas diligens Jo. Baptistæ parentis cura servavit; ceteræ ob ejus modestiam exciderunt. Id etiam in causa fuit, quòd ex ejus operibus pauca supersint: paucula enim eo elaboravit, ut ederentur, sed pleraque vel exercitii, vel comitatus causâ egit; omnia certè, ut iis, quibus suam voluntatem sacraverat, morem gereret.

Decoris
& casti-
monia
amor.

21. Dotes hujusmodi, quas si in foemina videas, miraculo deputes, cum sublimi adeò heroicæ gradu in Helena emicuerint, quidni eæ ad fuerint, quæ virgini, è Gente nobilissima satae, sunt propriae? Decoris ac Castimonie amorem testantur vota ab undecimo anno suscepta de virginitate servanda, à quibus nunquam dimoveri potuit. Habitus, stola, incessus, sermo pudicitiam omnibus modis præ se tulere. Respuit ferè, quòd plerisque nobilibus foeminis commune, recedens à vestiendi salacissimo more, toties per Ecclesie Præsules proscripto, toties apud sequiorem sexum renascente. A theatris, choreis, saltationibus, Bacchanaliorum strepitum inprimis abhorruit, à teneris unguiculis dolorem matri quandoque te-

stata, ob frequentis populi, in hæc defluentis, spirituales perniciem. Innocentiæ ac puritatis Helenæ præmium à Deo visibile collatum habitum est, ejusque invisibilis coronæ argumentum, qua apud Superos gaudet, quòd facies post fata pulcherrimo candore perfusa visa sit, fluente identidem ex lethali plaga, per quam demum confecta fuerat, sanguine vivo, benèque olente, recurrentibus Julii mensis fervidissimis æstibus, & per tres dies inhumato cadavere.

22. Magnificentiam & munificentiam ad natalium suorum splendorem cæteris animi dotibus æquavit. Magni- & munifi-
centiam. Paupertatem, quam ad Monasticæ professionem summè coluit, ita temperavit, ut sibi adimeret, quæ in pauperes, ac in infirmos erogaret. Viros doctrina conspicuos favoribus amplissimis cumulavit, quos ad munera ob-eunda apud parentem curavit promovendos, quatenus & reipublicæ ipsi prodesse, & ipsis respublica vicissim suffragaretur. Erga illos, quos institutores habuit, summo gratitudinis vinculo detenta est; summa inprimis cura laboravit, ut Hebræum, quo instituta in Hebraicis profecit, ad Christianam religionem adduceret; quem tamen rationum momentis devictum, sed temporalium rerum amore à veritate refugientem, ex animo doluit.

23. Morum ad Dei voluntatem Pietas & perfectè conformandorum studiosissimè in Deum fiducia. ma; illos potissimum magistros amplexa est, qui se in veræ abnegationis præceptis instituerent. Orationem ad Deum, quem quotidianis, & repetitis vicibus coluit, ita temperavit, ut nil temerè aggredere, & omnia citra novitatem ad moderationis normam conformaret. Præscribenti sublimem orandi apud Deum methodum, quâ contemplaretur, ac tenebricosa quiete sterteret, respondit; se infirmam nimis, & sublimi volatui impari, nihil à Deo petituram, præter passionum suarum dominium. Divinæ bonitatis largitatem modestè deprecari sustinuit. Mentis contemplationi preces vocales immiscuit, inter quas frequentissimæ, quæ ad B. Virginem, D. Benedictum, ac Angelum sibi Custodem, ex Ecclesie præscripto, recitantur. Sæpius cursum exequuta est, quem vulgari vocabulo Officium Magnum vocitant. Diei noctisque horas ita temperavit, ut studiorum cura, animæ curam non impediret, sed altera alteram fovere, promoveretque.

24. Ante

In D. Benedicti institutum affectus,

& in ejus affectas officia.

Quos inter sepe-
liri voluit.

24. Ante omnia verò speciali erga D. BENEDICTI Ordinem, cujus instituto nomen dederat, amore, ac obsequio fuit. *Helena* animum intimiùs nemo novit, quàm *Cornelius Codaninus*, Vir octuagenario major defunctus, quem supra memorasse, laudasse est. Hujus frequentissimis colloquiis usa, nec post viri omnium opinione piissimi obitum, ejus quandoque meminit, quin lacrymas effunderet. Ipse *Helena* animum in divinis instituit, & ad familiaritatem admissus, in eam, quam laudavimus, innocentiam conformavit. Utinam sciremus, quæ ad æternitatem inter utrumque secreto toties tractata sunt; sed hæc utriusque religiosissima taciturnitate intercidisse dolendum. Erga viros ex eodem Ordine in totius obsequii officia effundebatur; quod patet legenti in tertia voluminis parte epistolam, Abbati *Joan. Baptistæ Beccio* inscriptam. Bona adhuc valetudine gaudens ancillam secretorum suorum participem serio admonuit de suo futuro præcoci fato. Inter cætera verò, quæ sibi præstanda mandavit, præcipuum fuit, ut habitu Benedictino indutum cadaver apud Monachos sepeliretur, ut in extremis animæ & corporis conflictationibus, sibi Monachus adesset, demum ut interula lanea Benedictino more induta humi conderetur, quæ per gyrum circa pedes confuta, decore corpus totum contegeret. Quod alibi memoravimus, in Sanctorum Ordinis, cui nomen dederat, Solemniis, apud ecclesias Monachorum veniam delictorum per secretam exomologesin petebat, & sacris reficiebatur Mysteriis. Morti jam proxima rogavit de Monacho, ad animæ suæ curam advocando; quo accedente, *Helena* paululum à lethargo se recipiens, lætitiæ non exiguæ indicia præbuit, & viri manus in obsequii, & devoti animi argumentum, exosculata est. Is funus defunctæ curavit, & cucullo nigro cadaver ex demortuæ præscripto vestivit, cæterisque officiis, apud Monachos solitis, profectus est. Nomen viri recensere operæ pretium ducimus apud Ordinem eximii. Is D. *Petrus Paulus Calderonus* Ravennas, pietate ac eruditione clarus, per multos annos Scholasticorum Professor, nunc totius Ordinis Comprocurator, & in Monasterio Parmensi Theologus. Pluribus ipse *Helenam* in animi negotiis adjuvit, solus *Helena* morienti opem tulit, &

quæ scripsimus vel confirmavit, vel primùm docuit: quem propterea laudandum duximus, ut grates ei haberemus, per quem profectus.

25. Post Florilegium Vitæ *Helena* ^{Ejus in-} *Scholasticæ* à Benedicto Bacchino ^{genii par-} adornatum, ad ejus Opuscula accedendum est. Hæc inter primum fortuntur locum *Discorsi Academici*, seu ^{Discursus} Problemata aliquot in Conventibus ^{Academici.} Academicis Italico sermone ab eoresoluta: sunt tres tantum Discursus, sed omnis eruditionis genere referti.

2.) *Magnorum Virorum Elogia* ^{Magnor.} *se-* ^{virorum} *ptem*, quorum I. est D. Cæsaris Cardinalis de Estrées; II. Innocentii ^{elogia.} XI. P. M.; III. Invictissimi Rom. Imp. LEOPOLDI I.; IV. Johannis III. Poloniæ Regis; V. Caroli Lotharingæ Ducis; VI. Sylvestri Valerii, D. Marci Procuratoris, & Patavini Archilycei Moderatoris, tanquam Academiæ Recuperatorum Patroni. Quibus Elogiis accessit *Græcum Epigramma in Natali Augustissimi JOSEPHI, postea Romanorum Imperatoris.*

3.) *Helena ac Virorum illustrium* ^{Epistola.} *Epistola Italica ac Latina.* Ad *Helenam* hic scriptæ reperiuntur epistola Latina Innocentii XI. R. P. & Italica *Johannis III. Regis Poloniæ*, & quatuor Italicae, & una Latina Cardinalis *Bullionii*, nec non una Italica *Sebastiani Foscarini*, duæ Latinae *Ludovici Espinæi* Sanlucii, duæ item *Caroli Cætonis* Curtii, & una *Joh. Baptistæ Beccii* Abbatis Casinensis; *Helena* autem ipsius duæ ad patrem *Joh. Baptistam Cornelium* Piscopium, una ad D. *Antonium Guilielmum de Este*, una ad *Joh. Baptistam Beccium*, Abbatem Casinensem, cæque omnes Latinae.

4.) *Lettera ovvero Colloquio di Cristo* ^{Collo-} ^{nostro} *Redemtore all' anima divota, da* ^{quia de} ^{Giov. Lanspergio} *Cartusiano in Latina* ^{Christo.} *lingua composta, e poi tradotta in Spagnuolo, dal P. F. Andrea Capiglia del medesimo ordine, trasportata finalmente dallo Spagnuolo in Italiano da Helena Cornelia &c. dedicata al R. mo Padre Giov. Paolo Oliva Generale della Compagnia di Giesu. i. e. Epistola, seu Colloquium Christi nostri Redemptoris cum anima devota, quod Joannes Lanspergius primùm Latine conscripsit, tum P. F. Andreas Capiglia ejusdem Ordinis Hispanicè vertit, denique Helena Cornelia &c. ex Hispanico in Italicum sermonem convertit, ac R. mo Patri Joanni Paulo Oliva Soc. Jesu Generali dedicavit.*

Omnia

Omnia hæc Opuscula in unum corpus congesta typis excusa fuerunt Parmæ per *Hippolytum Rosati* an. 1688. accurante *Benedicto Bacchino* supra laudato, qui etiam in sua *Ephem. Lit.* an. 1687. exhibet pag. 11. & seq. *Elogium* satis prolixum ab *Helena* compositum in laudem E. mi Card. *Cæsaris de Estrées*, quod incipit: *Age calamè, in tantæ majestate purpuræ &c.*

Author verò Diarii *Eruditorum* Veneti anni 1675. die 1. Dec. pag. 137. refert alium ab *Helena* typis editum, nempe

5.) *La seconda Corona intrecciata da varii Litterati co' fiori de' loro ingegni per coronar di nuovo il molto Rev. Padre Giacomo Lubrani della Compagnia di Giesu Prédicatore nella Chiesa del Ven. Monastero di San - Lorenzo, e Corifeo trà gli Oratori di Venezia nell' anno 1675. i. e. Secunda Corona à varii Literatis contexta cum floribus eorum ingenii, pro novâ coronatione multum R. P. Jacobi Lubrani S. J. Concionatoris in ecclesia Ven. Monasterii ad S. Laurentium, & Principis inter Oratores Venetos anno 1675. ab Helena Lucretia Cornelia Piscopia Venetæ Nobilitati dedicata in 4. Venetiis.*

Cæterum *Helenam*, tam in vivis agentem, quàm demortuam Viri ferè omnes dignitate, ac eruditione summi (ut paulò antè memorati Principes) infuētis honoribus & laudibus sunt profecti. Ex Scriptoribus autem eam laudant *Franciscus Macedo* in *Medulla Hist. Ecclesiastica*, in *Epistola nuncupatoria ad eandem*, & in *Lucernâ Macedi ad Lucernam Cleantis*, pariter in *nuncupatoria*. *Henricus Senefius* in *Encomiis Urbis Venetæ*, & *Picturâ Venetæ Urbis*. *Carolus Rinaldinus Geometriæ* 1.3. & in *Analytica Mathematicum Patav. edit.* 1671. *Jo. Palatius Aquila* in *Cyro politico*. *Franciscus Fulvius Frugonus*; *Ritratti Critici*, & *Heroïna Intrepida*; *Christophorus Arnaldus de Uxore adulterii suspecta*; *Joannes Henricus Hottingerus* Part. 2. *Hist. Ecclesiastica novi Testamenti* in nuncupatoria; *Jo. Mabill.* part. 1. tom. 1. *Musæi Italici*; *Jo. Fridericus Heckelius* dissert. de *Fæminis literatis*, *Christophorus Juanovich Minerva* al *Tavolino*, *Jo. Marina Muti*, *Rotture del gemma e Penna volante*; *Jo. Paulus Oliva* par. 1. & 2. *Epistolarum*; *Petrus Businus Engadinus Elveticus*, qui *Elogium Græcum* in laudem *Helena* typis dedit Venetiis anno 1669. *P. Ziegelbauer* *Hist. P. III.*

apud Mortalem; *Jo. Bapt. Vitalis Capricci* *serii delle Muse*, *Jac. Zopelli* *Trattenimenti poetici*; *Joan. Bapt. del Giudice* *Poesie Sacre, e Morali*. *Ant. Lupis Amazzone Scorzese*; *Christianus Junkerus Dresdensis* *Schediasma historicum de Ephemèridibus*, sive *Diariis Eruditorum* pag. 113. ubi post insignes in *Helenam* congestas laudes, lectorem ad *Acta Erud. Lips.* anno 1689. pag. 1. remittit, multa ibi de hac *Helena* reperturum; refert etiam *Jo. Cin. Bibl. Volant. pluteo 6. pag. 36.* exhibentem orationem parentalem ad *Cœnotaphium Helena* à *Francisco Caro* (celebris concionator is fuit) habitam die 28. Julii 1684. impressam Patavii in fol. Greg. *Loeti Italia Regnante* part. 4. lib. 1. pag. 43. ubi asserit in *Diario Eruditorum Parmensi* (quod *Abbatis Bacchini* nostri opus est) anno 1687. pag. 9. representari nummum in honorem *Piscopiæ* eusum, in cuius unâ parte *Piscopiæ* facies, & circum eam hæc verba: *Hel. Luc. Cornelia Piscop. fil. Jo. Bapt. D. M. P. Sep. Lin. Orn. Laurea Philosoph. donata Patavii. A. S. 1678.* In alterâ *Concha Unionem*, quæ aperto ore excipit rorem cœlitus decidentem, addito lemma- te, *non sine fenore*. Infra verò nummi faciem hæc alia verba *Patav. Phil. Colleg. decreto*. Author *Diarii Eruditorum* Veneti anno 1671. eam plurimum laudat.

Nec etiam prætermitti debet *Romana Infœcundorum Academiam*, ^{Infœcun-} ^{dorum} ^{Academ-} ^{miæ pa-} ^{rentatio.} quæ per id temporis plurimum florabat, cui *Helena* adscripta fuerat, eidem extinctæ solemniter parentasse, non minùs insigni funeris pompâ, quàm innumeris, eisque præclarissimis in eam congestis laudibus, Latino, Hetrusco, Græcòque sermone conscriptis, quas *Jo. Baptista* ejus pater imprimendas unico libro curavit, inscripto eisdem hoc titulo: *Pompe funebri celebrate dagli Academici Infœcondi per la morte d' Elena Cornara &c.* In Padova per il *Cadorino* 1686. in fol. parvo; qui *Academici Infœcundi* alium etiam librum priùs ediderant in laudem ejusdem *Helena* cum hoc titulo: *Applausi Academici alla Laurea Filosofica d' Elena &c. composti, & raccolti dall' Academia degl' Infœcondi &c.* Romæ per *Giacomo Dragonelli* 1679. in 4. Orationem verò funebrem ibidem habuit *Michael Bruguerius* in *Romana Sapientia Artis Rhetoricæ* Professor. Hos aliòsque Scriptores, qui magna cum laude *Helena* Cornaræ

X x x

memi-

Secunda corona.

Helena panegyristæ & laudatores.

Elogia, orationes & epigrammata in ejus laudes profusa.

Numus in ejusdem honorem eusum.

meminerunt, recenset Abbas *Armellinus* in Bibliotheca sua Benedictino-Casinenſi, quem tamen *Joannes Fabricius*, vir non infimæ eruditionis ac doctrinæ in Germania, ex Lutheri ſecta præteriit: Is enim *Helenæ* adhuc viventi carmine elegiaco applauſit, cui ſequentem præfixit titulum:

Joannis
Fabricii
epidicti-
cum,

EXEMPLUM VENETUM
SINE EXEMPO,

Hoc eſt,
Maſcula & ſtupenda Eruditio
Nobiliffimæ Virginis
DN. HELENÆ
Illuſtriſſimi & Excellentiffimi Viri
DN. JOH. BAPT. CORNELII
PISCOPIÆ
Nobilis & Senatoris Veneti
Procuratoris S. Marci & c.
FILIAE,

Carminè Elegiaco expreſſa, aut delinea-
ta potiùs, atque in ſummæ obſer-
vantia debitaque pro permiſſo nu-
per accèſſu gratitudinis ſignum
humillimè oblatà à φιλομωσω
quodam Germano
Venetiis
A. C. CIOCLXXIV.

& Poë-
ma ele-
giacum.

*Deſine nugarum, qui doctas Palladis artes
Imberbi generi Barbarus ipſe negas.
En tibi, ſi placet, exemplum, quo majus in Urbe
Nec tu perquiras, nec reperire licet.
Quid titubas? Helenam dico, quæ ſanguine Re-
ges
Tangit, quam decorat Purpura ſacra Patris.
Hæc ita profecit ductu ſtudioque Maſſivri
Qui GRADENICI nobile nomen habet.
Ut quidquid VETERES ſcripſerunt, atque RE-
CENTES
Greci, vel proprio volvere Marte queat.
Hæc novit proſus, quæ GALLUS, IBERUS,
APELLA
Quæ NOVA, quæq; VETUS Roma locuta fuit.
Hæc Orpheus mulier ſuarvi dulcedine vocis
Mansuetos reddat teque ferâsque ſua.
I nunc ô effrons, & perge negare, quod artes
A docili poſſint Virgine ritè capi.
Tu verò ſeptem Virgo celeberrima linguis,
Aonidum ſplendor, virve valèque diu.
Vive, valèque diu, ſeptemplex oſtia Nili
Dum Mare fert Medium, dùmque ſuperna
fluunt.*

Ita tum luſit *Johannes Fabricius*, Theologus deinde Altorſinus ab an. 1678. poſthac verò ab an. 1697. Helmſtadienſis ac Ducis Brunſw. & Luneb. à Conſiliis Conſiſtor. Abbas Regiæ Lutheræ, & Scholarum Ducatus Brunſw. Inſpector Generalis, Regiæque Scient. Acad. Berolin. Socius. Vid. *D. Schellhorn Amœn. Liter. Tom. XI, pag. 676.*

XIII.
REGINA JURATA. † 1685.

NObilis Virgo Motycenſis, in pa-Claro
trio Siciliae Monasterio S. Bene- genere
dicti Monialis. Claro genere exorta nata
in lucem edita eſt circa annum 1640.
patre *Franciſco Jurato*. Egregiis natu-
ræ dotibus abundè ditata, præſer-
tim pulchritudine, & vividiffimâ ani-
mi indole excelluit. In ipſo ætatis
flore ingenii perſpicui, ac elatiſſimi
lumina mirificè detexit, quibus mu-
liebris conditionis limites tranſcende-
re videbatur. At has corporis animi-
que dotes longè ſuperavere eximia
virtutes; à teneris etenim unguiculis
Deo ſeſe dicavit, Monialium Gynæ-
ceum ſub S. Benedicti nomine & di-
ſciplinâ ingreſſa: ibique regularis ob-
ſervantiæ exemplo aliis præfulſit. Cum
enim ſecularium virorum accèſſus &
familiaritas monaſticam obſervantiam
labefactâſſent, ipſa ab aliis ſanctimo-
nialibus ſejuncta, & à virorum collo-
quiis abhorrens, in cellæ ſuæ ſeceſſu
cum Deo intimè verſabatur; & vitæ
contemplativæ leges fervidè obſerva-
bat, orationis, aliorumque aſceticorum
operum amantiſſima. Aliquan-
do verò tum ad animi remiſſionem,
tum ad pietatem fovendam, Hetrufco
carminè ſacros virginei pectoris
affectus depromebat. Demum egre-
giis cumulata virtutibus, non ſine
ſanctitatis nota, deceſſit anno 1685.
Edidit Italicè

Documenti del buon Stato Religioſo.
id eſt; *Documenta de bono Statu Re-
ligioſi.* Catanæ apud Paulum Biſa-
gnium 1680. in 12. Hæc ex Antonii
Mongitore *Biblioth. Sicula Tom. 2,*
pag. 200. col. 1.

XIV.
MARIA CRUCIFIXA A CON-
CEPTIONE. † 1690.

1. IN lucem edita eſt Agrigenti 29.
Maji anno 1645. Pater ei *Julius*
Maria Thomafius oppidi Palmæ in Si-
cilia Dux, ac Lampaduſæ Princeps.
Mater verò *Rofalia Traina* Panormi-
tana *Franciſci Traina* Episcopi Agri-
gentini neptis, quæ defuncto *Julio*
in Cœnobio Palmæ monialis, Soror
ris *Mariæ Sepultæ* nomen accepit, &
virtutes coluit egregias. His orta pa-
rentibus *Maria* à teneris annis ſummo
pietatis ſtudio educata, futuræ ſan-
ctimonie ſpecimen dedit; ab ipſo
enim

enim pueritiæ exordio perfectionis iter
arripuit. Hinc ſervato innocentia
candore, ad Sponſi Cœleſtis nuptias
transiit in Cœnobio SS. Roſarii in op-
pido Palmæ ſub regulâ S. Benedicti,
in quo *Iſabella Thomafiæ* nomen, in
Mariæ Crucifixæ à Conceptione immu-
tavit; ibique ſolemnia emiſit vota 28.
Maji anno 1662.

in qua
omni vir-
tute,

pietate,

patientia,
effulſit,

prodigiis
quoque,

& divinis
gratiis,

2. In eo Sanctimonialium Gynæ-
ceo, quod paulò antè *Julius* ejus pa-
ter excitaverat, omnium virtutum
ſplendore mirabiliter refulſit ac altiſ-
ſimum ſanctimonie ſtagium conſcendit;
charitate enim in Deum, & ani-
marum ſalute inſigniter æſtuavit: in
Deiparam Virginem ſingulare ſtudium
fovit: obedientiâ penitus admirabili
claruit: profundiffimâ ſui cognitione
menti defixa egregiam humilitatem
acquiſivit & aluit. Corpus duriffimis
macerationum generibus dirè confe-
cit: ejusque patientiam adauxere mi-
ra, quæ Deus in ipſam plenâ manû
congeſſit; nempe innumeros morbo-
rum cruciatus, ſpiritus ariditatem,
ſcrupulorum moleſtias, diuturna dœ-
monum certamina ac flagella, & alia,
quæ inconcuſſâ animi constantiâ us-
que ad ſupremam vitæ lineam forti-
ter pertulit. Ea omnia, quæ Chri-
ſtus Dominus Paſſionis ſuæ tempore
toleravit, ipſa ſingulari Dei benefi-
cio in corpore ſuo, præſertim in cor-
de, experta eſt; quorum mole obruta
ceſſiſſet, ni divinâ ope Sponſus a-
mantiffimus vires reſeciſſet, ac forti-
tudinem ſupra naturæ limites contu-
liſſet. Ad luculentum Dominicæ Paſ-
ſionis teſtimonium, in ejus pectore
prope cor admirabilem crucem divi-
nitus inſculpiſit Cœleſtis Amor, in cu-
jus medio aureum cor, eamque cha-
ritatis teſſeram usque ad mortem re-
tinuit. Damnatorum pœnas per qua-
draginta horas pertulit, ut aliquot
animas in eadem jamjam ruituras li-
beraret. Ad altiſſimæ contemplatio-
nis gradum à Deo ſuaviter elata, ex-
taſes ſæpiſſimè paſſa eſt. Supernis illu-
ſtrationibus mirificè affecta, viſionum,
revelationū frequentia, diviniſq; deli-
ciis & chariſmatibus abunde cumulata
fuit. Odorem è ſuo corpore emitte-
bat ſuaviſſimum ſuprà omnem aroma-
tum, florumque fragrantiam. In ſac-
rarii munere S. *Catharinam Senenſem*
adjutricem habuit, & magiſtram, cu-
jus conſuetudinem diu experta eſt.
Cum ipſa etiam S. *Rofam Limanam* in
ſui tutelam pluries habuit, quæ *Ma-
riæ noſtræ* nomine munia ſibi com-
P. Ziegelbauer Hiſt. P. III.

miſſa perfecit: & cum eadem, & tu-
telari Angelo, ac Deipara Virgine
Mariæ Crucifixæ ſæpe ſe ſpectabilem
fecit.

3. Cœleſtem ſapientiam adepta, ac doctri-
etiſi literarum humanarum penè rudis, nâ cæli-
mirum in modum divina penetrabat, tûs hau-
& expendebat arcana: eoque pertin- ſtâ mirifi-
gere viſa, quò doctiſſimus quiſque cè illu-
longo ſtudio non accederet. Doctri- ſtrata,
nam cœlitûs hauſtam egregiâ animi
demiffione, ac puerili ſimplicitate ex-
ornavit. Prophetico ſpiritu illustrata
innumera prædixit, multaque admi-
randa patravit. At quæ Virgo hæc
admiranda geſſerit, cum mei institu-
ti limites excedant, aliis enarranda
relinquo. Jam de ejus vita & mira-
culis proceſſus III. *Franciſci Ramirez*
Agrigentini Episcopi auctoritate ſunt
congeſti; qui *Mariam Crucifixam* ex-
imis æſtimationis officiis non imme-
ritò proſequutus eſt. Jam Hierony-
mus Turanus Agrigentinus Canoni-
cus ejus vitam eleganter ſcriptam ty-
pis conſignavit Agrigenti anno 1704.

4. Hoc unum breviter addam, an-
gelicam potiùs, quàm humanam tra-
duxit vitam: ideoque cum ejus ſan-
ctimonie fama longè latèque excur-
riſſet, prænuntiato mortis ſuæ tem-
pore, ad cœleſtes nuptias evolavit in
memorato Palmæ Cœnobio 16. Octo-
bris anno 1699. Triduo corpus in-
humatum expoſitum eſt, ut conflu-
entium pietati fieret fatiſ. Multa ad-
miranda patravit, quibus ſanctitatis
opinio confirmata eſt. Sepulchro jam
condita, pluries ex ſepulturæ loco à
nonnullis, multorum velut instru-
mentorum modulantium armonia pro-
ſilire audita, ſupra omnes modos mu-
ſicos dulciſſima: odor verò in cella,
ubi animam efflavit puriſſimam, ad-
huc ſervatur ſuaviſſimus. Ejus effi-
gies Romæ & Panormi ære inſculpta
eſt, ut communem populorum devo-
tionem expleret. Ipſam laudant An-
tonius Natalis in libro inſcripto: *Glo-
rie del Sacerdotio*, reſuſo an. 1701,
part. 3. cap. 1. pag. 196. & in libro:
*La Spada del dolore della Regina de' Mar-
tiri* cap. 6. pag. 30. juxta editionem
anni 1701. Monumenta Gallica Tre-
voltiana an. 1702. tom. 5.

5. Multa ex Confessariorum obe-
dientia ſcripſit aſcetica, quæ forſan geni-
lucem videbunt; & horum aliqua
circumferuntur. Solùm prodiere Ita-
licè

Della orribile bruttezza dell' Anima d' un Sacerdote, chi celebra il divino Sacrificio in peccato mortale. id est: Horribilis brutalitas animæ Sacerdotis, qui celebrat divinum Sacrificium in statu peccati mortalis. Romæ 1672. in 24. & Panormi apud Petrum de Isola 1675. in 24. Prodiit suppresso nomine, ipsa adhuc superstite. Inde in libro inscripto: *Glorie del Sacerdotio*, auctore P. Antonio Natale Panormitano Soc. Jesu. Panormi apud Coppulam 1693. in 24. cap. 3. à pag. 144. & iterum in eodem libro recuso Panormi apud Constantium 1701. in 24. part. 3. cap. 2. à pag. 198. ubi nostræ Mariæ Crucifixæ nomen apposuit.

Le salutazioni del SS. Rosario, e delli segnalati cinque Gaudii di Maria Vergine Nostra Signora. id est: *Salutationes SS. mi Rosarii & insignium quinque Gaudiorum Virginis Mariæ Domine Nostræ.* Panormi apud Constantium. 1700. in 16.

Scielta di Lettere spirituali, raccolte fra le molti, che scrissè, per saggio del di lei spirito, e per edificazione dell' Anime devote. id est, *Ecloga literarum spiritualium è multis collectarum, quas scripsit in speciem ejusdem spiritus & pro edificatione animarum devotarum.* Agrigenti apud Felicem Marinum anno 1704. in 4.

In ejus vita edita à Hieronymo Turano, ibidem apud eundem 1704. in 4. extant nonnulla ejusdem Mariæ Crucifixæ: præcipue verò in lib. I. cap. 16. à pag. 99. & seq. Tractatus inscriptus:

Stato dell' unione perfetta dell' Anima con Dio distinto in tre gradi, ed ogni un di questi in altri tre gradini. id est: *Status unionis perfectæ animæ cum Deo, distinctæ in tres gradus, quorum singuli in alios tres minores gradus distinguuntur.* Et lib. 3. cap. 1. à p. 3. 16. alius Tractatus, cujus titulus est:

Stato d' altissima unione con Dio: id est: *Status altissimæ unionis cum Deo.*

6. Hæc transcripsimus ex ANTONII MONGITORE *Bibliotheca Sicula Tomo II. pag. 38. col. 2.* Effigiem verò Venerabilis hujus Virginis vidimus æri incisam in Augusta Bibliotheca Vindobonensi cum hac epigraphe: *Effigies corporis exanimis Servæ Dei Sororis Mariæ Crucifixæ à Conceptione, Sanctimonialis Ordinis S. Benedicti, in seculo appellatæ D. Isabellæ Thomasiæ: quæ crucifixæ mundo, & cum Christo affixa Cruci mortificationis ac toleran-*

& effigies.

tia cruciatuum, summa animi humilitate, puritate atque charitate Deo vixit: cui extremo spiritu magna cum devotione dicens: Sanctus, Sanctus, Sanctus, animam reddidit.

Nata & baptizata Agrigenti die 29. Maji anno 1645. obiit Palmæ, diecessis Agrigentinae in monasterio SS. Rosarii, feriâ 6. d. 16. Octob. an. 1699.

XV.

MARIA DE BLEMUR

Sanctimonialis è Congregatione perpetuæ adorationis SS. Sacramenti.

1. Nobili loco in Galliis nata sexto Idus Januarii año MDCXVIII. parentes habuit genere ac pietate præclaros, qui quo amore ac timore Numinis imbuti erant, filiam à teneris cum cura instituerunt. Prius è mundo quàm infantia exiit. Quo tempore patris, an matris? cognata eam ad se transmitti petiit, annos haud amplius quinque compleverat: agebat verò hæc Cadomi in regia Abbatiæ SS. Trinitatis. Cùm è complexu parentum avelleretur, non ipsa cum iis gemitus ciere, aut lacrymas fundere, sed ex eisdem potius sciscitari, equid felicem hanc suam fortem deslerent? Id ætatis cùm esset, vitam S. P. N. Benedicti assiduâ versare manu summo habebat oblectamento: quam ita memoriæ impresserat, ut eam fidelissimè reddere posset. Tum operam dedit, ut ad cantandum Martyrologium, Versus, & Gradualia, quæ in sacra Missa, quæ divino Officio idoneam se redderet; id quod septimo ætatis anno effecit. Annos vix undecim nata, ut sacrâ veste donaretur, supplex petiit: eo autem ardore ac contentione id fecerat, ut repulsa ei dari nequid quam potuerit. Exinde sanctioris vitæ munia ita obivit, ut ejus fervor in dies augeri, atque cum annis incrementa sumere videretur. Festis ac Dominicis diebus ut prima Matutinis interesset, nocte præcedente vestes nunquam exiit. Solenni votorum nuncupatione se Deo incredibili, tantæque animi lætitia dicavit, quantâ non alio unquam vitæ suæ tempore delibata fuerat. Ab eo momento nova illi regularis observantiæ cura, quam tam exactam gessit, maximè in divino persolvendo officio, ut ab ejus celebratione nec per operum lucubrationes,

† 1696. 24. Mart.

Nobili loco nata,

à teneris in pietate nutrita,

ut juvenis admodum facram vestem induit,

votisque solemnibus Deo sese obstrinxit.

nec corporis ægrotationes se unquam avocari sit passa.

2. Quæ causa erat, ut post quartum Professionis annum Novitiarum magisterium ei impositum fuerit. Hanc provinciam ita feliciter administravit, eamque animos ab humanis avellendi & trahendi ad æterna artem atque dexteritatem ostendit, ut ejus Abbatissa dicere consueverit, quod quæ Novitiæ vocationem non habuissent, ab ipsa accepturæ fuissent. Haud minori in pretio quàm amore apud omnes erat, cùm primùm in sociam Abbatissæ, non regularis, sed Comendatarie, Dominæ secularis, tum in Monasterii Priorissam electa fuit. Utcunq; suæ Abbatissæ devincta esset, pro bono tamen quæ Comunitatis, quæ singularum Monialium vigiles oculos circumferbat, à quibus etiam sæpenuerò stetit, seu pio compatiens animi affectu, seu æquitate causæ comota. Quæ re omnium corda & amores in se convertit, aded quidem, ut quo tempore atros illos colores, quibus Abbatissa, quod Abbatiam sibi commutare liceret, Conventum Monialium in Regia curia depinxerat, abstergere atque delere laborabat, haud concessum illi fuerit, ut instrumento Defensionis suum nomen subscriberet, eoquod Moniales pertimescerent, ne Abbatissa exinde occasionem alterius in ejus locum subrogandæ arriperet.

3. Circa hoc tempus Anno Benedictino conscribendo primam manum admovit, Operi, quod tanti in sacro Ordine habitum fuit, ut Cisterciensis in Belgio Asceta illud in patrium sermonem pro usu Monialium convertere secum animo constituerit. An effectum dederit, me præterit. Occasionem elucubrandi Operis sibi datam pia Mater existimavit, cùm quadam die tabellas pro festo Sanctorum Ordinis prælegeret, neque tamen, quod excitandæ communi devotioni idoneum esset, occurreret; tunc enim ea de re sermonem instituit, qui in Anno Benedictino typis exscriptus habetur. Atque hoc potissimum est, quod anfasam ei præbuit, nonnullas Sanctorum Vitas compendiario stylo perscribendi, quæ subinde in unum corpus congestæ haud magnæ molis volumen efficerent. Initia laboris cùm in Præfulis cujusdam oculos incurrisset, Abbatissæ author fuit, ut ea continuari juberet. Quare limites, quibus sat angustis opus initio circumscriptis, extendere constituit. Quemadmo-

dum divina providentia ad hoc opus concinnandum eam destinaverat, ita ejus animum Latinæ linguæ perno-scendæ desiderio à prima pueritia succendit.

4. Si magna scribendi facilitate utebatur, ejus in frequentando divino Officio assiduitas majorem movet admirationem. Ut primùm æs campanum pro choro sonuit, illa & calammum ponere, & cogitatis nuntium mittere, quæ Deus subinde cum foenore restituit, mentem ejus novis luminibus collustrando. Eo autem ardore suum urgebat opus, ut finitis nocturnis vigiliis reliquum noctis non somno indulgeret, sed scriptioni impenderet: quo eodem tamen tempore ab omni scribendi cacoethe ita aliena erat, ut in familiari congressu operis sui mentionem nunquam fecerit, nisi de eo prius sermo injectus fuisset. Illud verò emolumentum ex Operis hujus compositione ad eam rediit, quod perscribendis Sanctorum Actis majorem in notitiam sui officii atque obligationis pervenerit. In ruborem dari consueverat, cùm ea laudibus afficeret, quæ minùs in p' xin ipsa deducebat; nec sine ratione pertimescebat, à Deo sibi olim exprobratum iri, quod, quorum vitas literis consignabat, perfectione atque sanctimonia eos non adæquaret.

5. Religiosæ perfectionis cupida, & regularis juxta præscriptum sancti Patris Nostri Benedicti observaretur, magnis desiderii aspirabat. Denique Superi ejus votis annuerunt. Id verò hunc in modum contigit. Ducissa de Mecklenburg, Deo inspirante, pro Benedictinis Vestalibus novum monasterium severioris observantiæ Castellione construxerat. Abbatissa haud ignara, quo perfectioris vitæ desiderio Maria de Blemur teneretur, eam certiore reddidit, patere ei ingressum, si modò stabilitatem in recens condito Parthenone emittere vellet. Annuit illa toto capite, tametsi jam nata esset annos sexaginta. At enim cùm vasa colligere, suaque ex Abbatia discedere pararet, è brachiis Monialium eripienda erat, quæ incredibilem ex ejus discessu ceperant dolorem. Quædam illarum majori dolore percita: *Quid agis o mea Mater! inquiebat, id ætatis femina? Hoccine est prudens factum? vide nequid temerè agas. Hoc iter sine duce prudentia te arripere haud decet.* Cui illa: *Etsi vitam ultra duos ad rigidos in strictiore observantia haud prodioris intrabe-*

Ejus in divinis Officiis assiduitas,

& regularis observantiæ amor,

quo succensa,

stituti Congregationem migrat, ubi ex Magistra fit Novitia;

traberem, mortem tamen aequo animo ferrem. Admissa igitur in Congregationem perpetuæ adorationis SS. Sacramenti ex dignitate Priorissæ se ad infimum Novitiæ statum repente devolutam vidit, & eâ quidem ætate provectam, in qua ab oneribus monasticis qui dispensari petunt, id jure postulare vulgò existimantur. Nulli Novitiarum utcunque pietatis studio succensæ cedebat fervore; nec is exacto tyrocini anno finem accepit. Post nuncupata sacra vota, quæ incredibili animi sui lætitiâ nuncupavit, ignis divini amoris in dies crescebat; quo exæstians elegit potius esse ultimi subfelli monialis, quam celebris cujusdam Abbatissæ gubernacula moderari, quæ ipsi ultrò fuerant oblata.

& varia elucubrat Opera.

6. Posteaquam vitas Sanctorum Ordinis nostri, qui anteauctis seculis floruerunt, publicam in lucem emisit, sui officii existimavit, ut eorum etiam elogia, qui suo ac superiore ævo eximia pietatis laude claruerunt, duobus voluminibus adornaret. His subinde alia plura opuscula accesserunt, quæ vel ipsa composuit, vel ab aliis scripta Gallicè reddidit. Quod verò fidem superare videtur, eò animò, vita ad finem properante, fuit, ut illum ad scribenda Acta Sanctorum omnium, magis in Ecclesia celebrium, appelleret. Opus sanè demirandum; quo author indefessæ industriæ nec minoris doctrinæ per totius vitæ suæ decursum occupari potuisset. Illud verò non magis impigrè auspiciata fuit, quam feliciter duobus magnis comprehensum voluminibus ad calcem perduxit.

nec prius bene merendi, quam vitæ finem fecit,

denata 24. Mart. 1696.

Scripta

7. Post hæc variis morbis, quos patientissimè toleravit, tentata, & oculis ferè capta fuit. Cùm igitur aliorum piè gesta scribere haud ampliùs ei liceret, scribenda fecit & tulit, quæ Mabillonius non sine insigni ejus elogio in epistolam encyclicam de morte ipsius retulit. Hanc verò in magna eximie pietatis ac virtutis opinione oppetiit die 24. Martii an. 1696. cùm vitæ annos octo & septuaginta numerasset. Desiderium sui apud suos tantum reliquit, ut ejus memoria in perenni sit benedictione. Ejus verò scripta sunt sequentia:

8. *L'Année Benedictine*, id est, *Annus Benedictinus* Tomi VII. in 4. Parisiis.

La Legende de tous les Saints, qui sont les plus connus dans toute l'Eglise, id est, *Legenda Sanctorum omnium*,

quorum memoria magis celebris est per universam Ecclesiam. Tomi IV. 1679. Lugduni.

Les Grandeurs de la Mère de Dieu, ou la triple Couronne de la Ste Vierge, i. e. *Excellentiæ Matris Dei, seu triplex Corona B. Virginis*, Lugduni. 1681.

Menologe historique, ou Abrégé de la Vie des Saints pour tous les jours, i. e. *Menologium historicum seu Compendium vitæ Sanctorum pro omnibus diebus*. Lugduni 1682.

Eloges de plusieurs Personnes illustres en piété de l'Ordre de St. Benoît: i. e. *Elogia cum Virorum tum Fœminarum pietate illustrium ex Ordine S. Benedicti*. Lugduni.

La Vie du Pere Fourier de Matincourt, id est, *Vita Patris Fourier de Matincourt*.

Les Exercices de la Mort, i. e. *Exercitia spiritualia pro præparatione ad felicitatem ex hac vita discessum*. Lugduni 1682.

9. Elogium *Mariæ de Blemur* contexit, ut dicebam, Johannes Mabilonius in Epistola encyclica de morte ipsius: quod magni faciendum est; is enim fuit Mabilonius, eoque animi candore, ac veritatis studio, ut neminem in vita, nedum post mortem, alienis laudibus ornaret. Ejus etiam meminit R. P. Philippus le Cerf in *Bibliotheca Historico-Critica* pag. 278. ubi in discernendis historicis monumentis, quæ ab aliis accepta in lucem publicam emisit, criticam sagacitatem juxta ac limatum judicium eidem defuisse scribit. Forsan autem Illustris hæc Monialis utroque non caruit, sed piis magis ac devotis hominibus, quam criticæ artis studiosis scripsit. Nostrâ ætate majus studium impenditur, ut Acta Sanctorum ad criticas regulas expendantur, quàm mores ad eorum vitam componantur. *Theodericus Ruinartus*, & *Renatus Massuetus*, viri doctrinâ & eruditione clarissimi à Congregatione S. Mauri in historia vitæ Mabilonianæ non sine eximia laude *V. Mariæ de Blemur* meminerunt. Et quidem quod ad ejus lucubrationes attinet, egregiis *Ordinem simul & Ecclesiam illustravit Operibus*, inquit *Ruinartus*; *Massuetus* verò, *pluribus libris pietatem & scientiam suam posteris commendavit*. Utriusque hujus Scriptoris, rei criticæ peritissimi, censuræ ac judicio, tutò acquiescere posse mihi videor, neque ipse enim Opera eruditæ hujus Sanctimonialis evolere merui.

XVI.

MARIA STELLA SCUTELLARI.

† 1702.
15. Sept.

Monialis effecta,

facris studiis operas dicavit,

& varia SS. Patrum opuscula italicè vertit,

in quortu præfatione sexus infortunium,

vanitatem,

& malam educationem deporat,

suique consilii rationes exponit.

Monialis Ordinis & Congregationis Casinensis in Monasterio S. Alexandri Urbis Parmensis, evasit anno 1673. die 30. Sept. Exemplum sequuta aliarum Illustrium mulierum, quæ acue, vel colo tempus terere dedignant, libros, ac literas haud infelici conatu tractare maluerunt, optimis studiis, suoque instituto dignissimis, facris videlicet ac piis operam suam dicavit, suarumque lucubrationum fructum in lucem emisit, è Latino in Italicum sermonem conversas.

Le Meditazioni, e Soliloquj, e Manuale di S. Agostino Vescovo, e Dottore. Le Meditazioni di S. Anselmo Vescovo Cantuariense. Le Meditazioni di S. Bernardo Abbate. Le Contemplazioni dell'Amor Divino dell'Idiota Sapiente: omnia unico libro comprehensa Mutinæ impresso apud Capponum anno 1694. in 8.

Librum ipsum *D. Augustino* dicavit Epistola nuncupatoria admodum pia; Addidit aliam Epistolam ad Lectorem, in qua susceptæ à se hujus translationis rationem reddens, & cupiditatem sciendi nobiliorem hominis appetitionem esse demonstrans, acriter mox conqueritur de fœminei sexus infortunio, qui ob durum ac improvidum virorum in ipsum sexum impetrium, in inscitia, & cœcitate educatur, cum Mulieribus perinde, ac Viris rerum omnium sapientissimus conditor Deus liberaliter & affluenter ad scientias addiscendas ingenium accommodatum, aptumque benignè tribuerit. Quod ergò mulieres, ut plurimum, vanitatibus, vestiumque ac vultus ornatui potius, quàm virtutibus, ac studiis vacent, parentum maxima est culpa, qui vix ab lactatis, nihil aliud, quàm specula & calamistra, aliisque pomparum instrumenta iisdem offerunt pertractanda, nihilque aliud docent componendum, quàm *Cerusalem, & Minium & mille venena colorum*, ac ad exteriorem corporis pulchritudinem ostentandam, imò & fucandam, cogitationes omnes conferre jubent, nihil de interno animi ornatu per morales virtutes, ac nobiles scientias, quas facillimè addiscere utique possent, solliciti &c. Deinde modestè profitetur, se literarium hunc laborem subiisse, eo tantum consilio,

ut honestè, ac utiliter tempus infumeret, non autem ut publici juris faceret, sed ad summum, ut aliæ Cœnobii sui Moniales eo uti, ac frui possent; at doctissimi Viri (*Benedicti Bacchini*), qui librum ipsum correxit, auctoritate se victam, tandem concessisse, ut typis committeretur, quamvis id ipsum proprio suppresso nomine (*si licuisset*) fieri postuisset &c. Obiit *Maria Stella* anno 1702. die 15. Septembris, ætatis suæ anno 55. *Ex AR-MELLINI Bibliotheca Benedictino-Casinensi part. 2. pag. 94.*

XVII.

MARIA MAGDALENA GABRIELIS DE ROCHECHOUARD Abbatissa Fontebraldensis. † 1704. 15. Aug.

Fons Ebraldi nobile est virginum archicœnobium secundum Regulam S. Benedicti militantium in Gallia, Ordinis caput, celeberrimæ religionis titulo inclytum. *Maria Magdalena Gabrielis de Rochechouard* filia, erat Ducis de Mortemar, & *Dianæ* educatio, de *Grandseigne*. A primis pueritiæ annis mira nobilioris ingenii indoles in ea eluxit. Memoriam tenacissimam erat. Accessit tanta discendi facilitas, ut linguam Latinam, Græcam, Italicam, & Hispanicam nullo ferè negotio addiceret. In rebus theologis, earumque controversis, supra quàm de fœmina credi potest, versata erat. Postquam non exiguo tempore S. Scripturæ, ejusque sensui literali intelligendo operam addixerat, SS. Patrum Opera evolere cœpit. Cursu non minus secundo Philosophiæ stadium percurrit; nec ullus ferè Philosophorum cùm veterum tum recentiorum, celebrioris nominis fuit, cujus Scripta non perlegerit. Pari quoque diligentia veteres cultioris literaturæ authores contrivit. *Homeri Iliada* & cultior magnam partem ex Græco in Gallicum sermonem convertit. Mundanis rebus nuntium misit in Libera Abbacia, vulgò *l'Abbaye aux Bois* Ordinis Cisterciensis. Quo in Parthenone cùm religiosissimæ monialis famâ frueretur, facta Abbatissa Fontis-Ebraldi, schedulâ regiâ datâ 18. Aug. 1670. Bullaque Pontificia vi. cal. Novemb. ejusdem anni, cujus etiam die 24. Decemb. possessionem accepit, Parisiis benedicta 8. Febr. 1671. ab Archiepiscopo Parisiensi. Sorores suas, quibus virtutum splendore præluxit, ad

ad capeffenda optimarum literarum studia non mediocri cupiditate succendit. Monasterii rebus cum optimè consulisset, è vita excessit anno 1704. d. 15. Augusti; cujus elogium funebre ex Fontebraldensi Necrologio hinc adscribere non gravabor.

Denascitur 15. Aug. 1704.

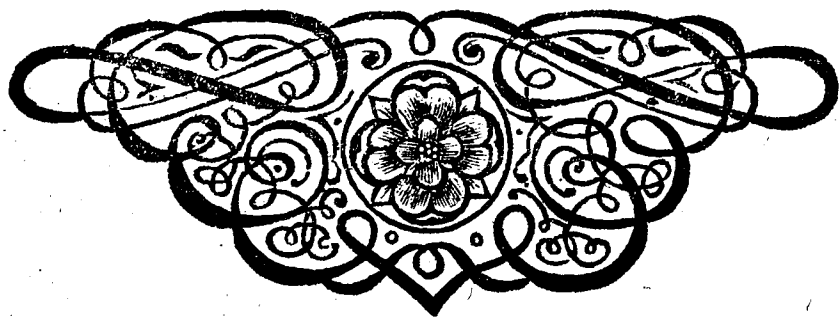
Funebre ipfius e-
logium.

Ubere in
scientiis
fructus,

„ Migravit à seculo reverendissima
„ mater nostra, Maria Magdalena Ga-
„ briela de Rochechouart Mortemart,
„ ex patre Duces inter & Franciæ Pa-
„ res, ac supremis in aula dignitatibus
„ cumulato perillustri filia. Hæc à
„ tenero, virtutis non modicæ mo-
„ nimentum posteritati exhibuit; ob-
„ lectamentorum seculi junior contem-
„ patrix, jam religioni matura apud
„ Abbatiam à nemore in urbe regia
„ professionem edidit. Ibi quantò
„ naturæ donis erat pulchrior, tantò
„ fuit pietatis operibus Deo gratior;
„ quibuslibet monasterii religiosi ex-
„ emplo, Ludovico magno, apud
„ quem gratiæ conciliatrix unica pie-
„ tas, admirationi. Majori theatro
„ digna ad Abbatissæ Fonte-Bralden-
„ sis authoritatem, increpans anno-
„ rum moras brevi fuit provecta. Sed
„ verò post consecutam dignitatem
„ quot & quanta fecerit, quis recen-
„ feat? Ministerio suo pervigil, re-
„ formationis cupiens, Abbatissa mu-
„ nere, Abbatissa negotiorum ponde-
„ re, monasteriorum suorum discipli-
„ næ semper intenta, dies noctesque
„ hanc partem curis, alteram studiis
„ adhibens, insomnes ducebat. *Hinc
in scientiâ fructus fecit adeò uberes, ut
in omni eruditionis genere prodigium
eruditæ non minùs videretur, quàm
oraculum. Quidquid fuit apud Græcos
salis, apud Romanos urbanitatis, vi-
vens jucundè sapuit. Quæ fancivit,
plura loquuntur, quàm effari possim;
plura sapientissimè ordinavit, quàm*

hominis etiam sublime ingenium capi-
piat. Hæc tamen, quantacunque
sint, nondum sunt singula. Totius
monasterii ornamento studens, sacras
ædes, & collabentes refecit, & cul-
tû multiplicitate ditavit. Tabernaculum
majus auro fulgens, & ostensorium
aliud margaritis gemmisque radians
condidit; altare columnis decoratum
marmoreis cancellis clausit, multaque
supellestili auxit. Vermiculato miræ
magnitudinis opere chorum exornavit,
dormitorium majus ex parte constru-
xit: unum & aliud suis impensis unâ
cum novitiarum domo à fundamentis
ædificavit, superius lapideis cellis di-
stinxit. Quid insuper? domum ab-
batialem prius cœptam, additis plu-
ribus ædificiis, hortisque immensa
testudine adjunctis, sumptû proprio
complevit. Hæc sunt, quæ in nos
liberali manu beneficia contulit vi-
vens. Mortalibus adhuc nobis etiam
moriens proderit precibus apud Deum,
ad quem viatico & aliis Sacramentis
munita, cœlo gaudente, Fontebral-
do lugente, inter propinquarem &
utriusque sexûs personarum acerbos
dolores evolavit, anno ætatis suæ
LVIII. suscepti regiminis xxxiv. Chri-
sti nati MDCCIV. die verò Augusti
xv. ut quo die Virgo Maria in cœlum
assumpta est, Maria Magdalena de
Rochechouard in cœlum ascenderet,
&c.

Multa literis consignavit, quo-
rum maximam tamen partem pro in-
signi sua modestia, qua ingenii dotes,
doctrinæque thesauros abscondere
confueverat, flammis absumpsit; quæ
etiamnum superant, ad doctrinam mo-
rum & Criticam pertinent. Vid. Dio-
nyf. Sammarth. Gall. Chr. Tom. 2.
pag. 1328. Memoires de Trevoux
Decemb. 1704. Oraison funebre per
l' Abbate Anselme.

CAPUT

CAPUT VI.

Recententur nomina aliorum utriusque sexûs Scripto-
rum, qui variis ingenii sui monumentis Rempublicam Litera-
riam locupletârunt.

Ex collectione R. D. P. Oliverii Legipontii.

SPicilegium messe majus hoc capite continetur. Etsi enim in præcedentibus quin-
que Capitibus vitas Virorum ac Fœminarum Illustrium non paucas attulerim,
plures tamen extra omnem comparationis rationem superfunt, quas aliis Soda-
libus nostris hanc Sciagraphiam nostram ad majorem adducturis perfectionem
scribendas relinquo. Nunquam industria mea in eum collineavit scopum, ut om-
nium Scriptorum Ord. S. Benedicti vitas perscriberem literarias, atque eorum pange-
rem elogia; quòd id decumani fore laboris, ac voluminis non unius opus existima-
rem. *Nomenclatorem* igitur, non *Biographum* hinc sum acturus; quamvis fatendum
mihi sit, quòd nec nomina omnium Familiæ nostræ Scriptorum cognita habeam.
Ex antiquioribus enim quindecim extitisse millia ARNOLDUS WION (g) testatur. Qui
verò recentioris ætatis Scriptoribus annumerantur, ii sunt, qui à seculo xvi. (quò
bonas literas esse venatas dicunt) Rempublicam literariam Scriptis suis in Italia, Ger-
mania, Gallia, Hispania, Anglia, aliisque Regnis ac Provinciis locupletârunt. Nec
istorum quidem (quid enim veritatem dissimulem?) notitiam tam accuratam as-
secutus sum, ut non quàm plurimos me silentio involvisse verear. Ut enim e. g. de
Hispanis solum loquar Benedictinis, (h) tametsi amicorum interventû R. mus Procu-
rator Generalis, qui Romæ Congregationis Vallisoletanæ negotia procurat, in lite-
ris ad me datis pollicitus fuerit, se omnem daturum operam, ut Scriptorum Ordini
in Hispania notitiam adipiscar, belli tamen incendio Austriacam inter & Borbo-
nicam Domum nondum extincto, quin acrius resuscitato, nihil hætenus missum,
nihil impetratum. Sed quid Hispanos in exemplum adduco, cum mediâ in Germa-
nia, quod mireris, atque Scythiam esse credas, non vitas tantum non obtinuerim,
sed vel ipsa nuda tantum nomina mecum communicari, frustra sæpius rogaverim,
frustra literas eapropter exaraverim. Quicumque igitur nomen suum, vel Sodalium
Congregationis aut Monasterii sui à me prætermisum intuebitur, non idcirco male-
volentia aut negligentia id continuo tribuat; sed quidquid hujus est culpæ, vel ne-
scientia, vel quandoque etiam in acquirendâ Scriptorum notitia irritò conatû sudan-
ti facilis condonet. Fecissem ejus optatis satis, si meis in viribus positum fuisset;
sed cum hoc illas excefferit, moneo Lectores studiosos, & Emptores operis hujus,
ut inter singulas plagulas chartam Virginem compingi curent, quâ eorum no-
mina, quæ tacita præterivimus vel non satis explorata habuimus, suo loco re-
poni possint. Metuo etiam, ne non semel tantum atque iterum falsus fuerim in
consignando vel ævo, quo quique Scriptores floruerunt; vel anno emortuali, quo
diem supremum obierunt; vel monasterio, cui tum regendo præfeci, tum incolen-
do per professionem religiosam aggregati fuerunt; quod confiteri eò minùs vere-
cundor, quòd & fallere & falli hoc in argumento magis pronum esse eruditi non ne-
sciunt. Et me, & V. C. OLIVERIUM LEGIPONT, qui pro singulari suâ cum facilita-
te, tum humanitate id genus Scriptorum Ordinis nostri Indicem multo labore ac
studio à se prius cognominum ordine concinnatum (i) ultrò mecum communicavit,
sæpius errores errasse deprehendi, quos deinde, quoad potui, quòd correxerim, Vir eruditus
à me per literas monitus æqui bonique consuluit. (k) *Sed quæcumque minus erunt ex sen-
tentia, ea quæso alter alteri, uterque auctoribus, quos frequentavit, condonet. Quem-
admodum etiam benevolus Lector ignoscet, si qui diem suum nostrâ ætate atque hi-*
sce

(g) Libr. 2. Ligni vitæ cap. 61. initio.

(h) De his consuli debet *Bibliographia Fr. Michaëlis à S. Josepho Ord. Redempt. Captivor. Martii*
recens edita.

(i) Quem tamen ceu ad digerendum & requirendum aptiorem, hinc inversum dolet *Oliverius*.

(k) *Hanc veniam dedimus, petimusque vicissim.*

scē annis, atque adeò diebus, quibus in calamum incumbo, expleverunt, eos ego in vivis adhuc esse scribam: singulorum enim fata quis cognita habeat? mortales sumus, hodie tantisper floremus, cras in tumulo jacemus. In eorum gratiam, qui uberiorem de Viris hīcē Illustribus cognitionem habere exoptant, aliquando libros, aliquando Scriptores allegavi, qui eam si non semper suppeditant, certē quidem faciunt illorum mentionem. Quod ut facerem, seriùs in mentem venit, quàm oportuisset; multo enim labore, inquisitione atque eruditione opus est, ut tantæ tamque obscuræ vetustatis non rarò Scriptores vel ipse in lucem proferas, vel alios indigites authores, qui facem ipsis accendant. Aliorum etiam complurium nomina in separatis schedulis, prout lectio vel occasio ferebat, ea postmodum huic elencho suis locis inferturus; sed ea annotatio tametsi improbo labore confiterit, maximam partem periit, quo tempore Galli Bavaris juncti Viennæ imminebant. Quorundam nomina chartæ non inscripseram, tenaci confusus memoria, quæ tamen progressu annorum, ut sit, me deseruit. Non igitur Catalogum Scriptorum Ordinis nostri hīc exhibeo, qui non augeri non emendari possit, sed qui multorum manus desideret, quas etiam à non paucis admotum iri non despero.

A.

AARON S. Pantaleonis & S. Martini Coloniae Abbas anno 1052. Ex Mariano Scoto, Chronica Regiâ, Trithemio in Chron. Hirsaug. (ubi tamen Aaron an. 1055. devixisse perperam dicitur) Gelenio & Catalogo MSs. Codd. Bibliothecæ S. Martini Maj. Coloniae, quem V. C. Oliverius Legipont mecum communicavit. Confer. Hartzheimii Bibl. Colonienfis.

ABAILARDUS, Gallorum Socrates. Vide Petrus Abailardus.

ABBÆVILLANUS, sive de Abbatisvilla. Vide Johan. Algrinus.

ABBAS Panormitanus, infra NICOLAUS de Tudescis.

ABBAUDUS Abbas circa an. Chr. 1130. Vid. Mabill. Analect. Tom. 3. pag. 442. & edit. novæ in fol. pag. 52.

ABBO Monachus primùm Altisiodorensis, tum ejus loci Episcopus, cujus meminit Trithem. in Chron. Hirsaug. ad an. 854. Bulæus in Historiâ Univers. Parisiensis, tom. 1. p. 71. & 543.

ABBO Floriacensis Abbas & Martyr. A. C. 1004. Aimoinus in vitâ, Joan. à Bosco in Bibl. Flor. Bulæus tom. 1. Histor. Univers. Paris. p. 543. Mabill. in Annal. Ben. Sec. vi. & tomo 2. Analect.

ABBO CERNUUS, Monachus S. Germani à Pratis anno 892. Vid. Pet. Pithæi XII. Scriptores Rev. Franc. pag. 435. Joan. Bouchet in Origin. primæ & secundæ stirpis Regum Francorum Paris. 1642. fol. Barthius Adversar. XXXIII. 14. XXXVI. 19. Dufchesnii tom. 2. in Normannicis pag. 499. Bulæus in Hist. Univers. Paris. p. 542.

S. ACCA Hagustaldensis in Anglia Episcopus. Obiit anno 740. Vid. Leland. de Scriptor. Britan. cap. 76. Warthon Angl. Sac. tom. 1. p. 696. Pitt. de Scriptor. Angl. pag. 141. Beda, Yepes & c.

ACHERIUS. Vide Lucas Acherius.

ACTO ex Monacho Casin. Episcopus cl. an. 1070. Vid. Ughell. tom. 6. col. 692.

S. ADALHARDUS, sive Adelhardus, Abbas Corbeie Veteris. Ob. an. 825. Carolus le Cointe Tom. VII. Annal. Papius A. C. 826. num. 22. Mabillonius in Annal. Benedict. & Actis Sanctorum O. S. B.

ADALARDUS Monachus Blandiniensis sub an. 1000. Vid. Annal. Ben. tom. IV. pag. 190. Acta SS. Bolland. Maji tom. 4. pag. 344. ubi Sec. 12. vixisse, & vitam S. Dunstani scripsisse fertur.

ADALBERO, seu ADELBERUS à Dilingen, Abbas primùm Elvacensis, tum Episcopus Augustanus. Decessit an. 909. Vide Molanum in addit. ad Ussuardi Martyrologium 13. Augusti, Annales & Acta Sanctorum Ord. S. B.

ADALBERTUS Levita, sive Monachus, idem cum Spaltingensi auctore Speculi ex Moralibus S. Gregorii, claruit circa an. 1160. Vid. Pitseus de Scriptor. Angl. Edmundus Martene Nov. Tes. Amedot. tom. 84.

ADALBERTUS Floriac. Monachus scripsit de Translatione Corporis S. Benedicti in Gallias. V. Bolland. tom. 3. Martii pag. 300.

Adalbertus GRUNDEMAN, Gottwicensis an. 1632. cujus uberiorem notitiam dabit Chronicon Gottwicense. Edidit an. 1632. Asylum afflictorum ex Promptuario Corneri Abbatis Gottwicensis.

ADALBERTUS de Medelo, Abbas Dissertinensis. . . .

ADALGARDUS, Monachus Gallus Sec. ix. incompertum nobis cujus monasterii; ad eum extat Lupi Ferrariensis epistola viii. in qua ipsi gratias habet pro labore adhibito in corrigendo Macrobio.

ADALGISUS Monachus S. Theoderici montis Or apud Remos cl. an. 1150. Vid. Mabill. Acta SS. O. S. B. tom. 1. p. 614. & Annal. Ben. tom. 1. p. 681.

Adal

Adalricus SCHWARZ, Einsidlensis Sec. xvii. V. Pezsius in Catalogo Scriptor. German. O. S. B. qui ab an. 1600. usque ad an. 1715. floruerunt.

ADAMANNUS, Hyensis in Scotia Abbas, Scriptor Itinerarij Terræ sanctæ. Ob. 704. Vid. Ven. Beda de Gestis Anglorum lib. 5. c. 16. Sigebertus de S. E. Trithem. Usser. Voss. Mabillon.

Adamus ADAMI Monachus Brauweillanus propè Coloniam, postea verò Episcopus Hierapolitanus. Ob. 1663. Vid. Jo. Godofredus de Mejeren, qui vitam concinnavit, eamque Historiæ de Pacificatione Westphalicâ præmisit. Confer Acta Eruditor. Lips. Mens. Aug. an. 1737. pag. 359. & supra C. IV. num. XII.

Adamus BARCHINGENSIS, Schirbornensis sive Clarfontanus in Anglia Monachus circ. an. 1217. Vid. Leland, cap. 208. Pitt. et. 13. pag. 289.

Adamus de DOMERSHAM, Monachus Glastoniensis in Anglia circ. an. 1217. Vid. Leland, cap. 208. Pitt. et. 13. pag. 289.

Adamus EOVESHAMENSIS in Anglia Monasterii Abbas an. 1160. Vid. Leland, 193. Pitt. etate 12. pag. 225.

Adamus ESTHONUS S. R. E. Cardinalis c. an. 1390. Vide supra cap. 3.

Adamus FORMANUS Prior Monasterii Dunfermelenensis in Scotia vixit circ. an. 1524. Vid. Acta S. Colomanni auctore R. P. Godefrido Deppisch. p. 22.

Adamus VILLICUS, germanicè Mayr, Abbas S. Martini Coloniae Agrippinæ. Ob. 1490. Vide supra vitam cap. 3. Hontheim Hist. Trev. Tom. II. pag. 334.

Adamus WAFFENSCHMIDT San - Blasianus in Nigra Sylva. De hoc, ejus ævo, scriptisque notitiam dabit Monasticon San - Blasianum prelo paratum.

ADASTO Monachus Corbeie Novæ c. an. 901. Vid. Annales Monasterii, & Leibnitii Introduct. ad tom. 2. Scriptor. Rer. Brunsvic. n. xxv. pag. 27. Annal. Bened. tom. 3.

ADELA, Guilielmi I. Angliæ Regis filia, Monialis Marcianensis an. 1130. Vide vitam supra cap. V.

ADELBALDUS Monachus Cluniac. Scriptor vitæ S. Majoli Abbatis, an. 994. Vid. Annal. Benedict. tom. IV. p. 86. Acta Sanctorum Bollandiana 11. Maji Tom. II. pag. 668.

ADELBERO ex Monacho Hirsaugie in Bleidenstatt, an. 910. Vid. Trith. in Chron. Hirsaug. Georg. Helwich in Chron. Monasterii S. Albani Mogunt. P. Ziegebauer Hist. P. III.

ADELBERTUS sive Adilbertus (Poffevino in Appart. Sac. perperam Agilbertus) Prior SS. Udalrici & Afræ Augustæ Vindel. c. an. 1240. Vid. Bern. Pezii Dissert. Isagog. in tom. 2. Thef. Anecd. pag. LXI. Bibl. Mag. Eccl. pag. 142. Acta SS. Bolland. tom. 6. Maji p. 548. ubi seculo xiii. claruisse dicitur.

ADELBERTUS Abbas Heidenheimensis c. an. 1150. Vide Jacob. Gretserum in præfatione ad vitam S. Wilibaldi ab Adelberto scriptam, & Ingolstadii an. 1617. impressam. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. p. 276.

S. ADELBERTUS, seu Adalbertus, Pragensis Episcopus II. multarum gentium Apostolus ac Martyr anno 997. Vide Acta Sanctor. Bollandiana die 17. Julii pag. 257. seq. Adde Annales & Acta Sanctorum O. S. B. Bolelucsky in Rosa Bohemica.

ADELBERTUS S. Mathiæ Trevirensis Scholasticus. Ob. 980. Vide ad hunc annum Trithemium in Chron. Hirsaug. & lib. de Vir. Ill. O. S. B.

Adelbertus HEUFFLER Abbas Admontensis in Styria. E vitâ migravit an. 1696. Vide Hist. Salisburg. lib. 2. cap. 7. p. 284. Quæ in manuscriptis reliquit, typis nondum edita fuerunt.

ADELBOLDUS Lobienfis Monachus & postea Episcopus Ultrajectinus, vir magnæ prudentiæ ac doctrinæ. Fatis concessit an. 1027. Vide Leibnitium Tomo I. Scriptor. R. B. Trithem. de Vir. Ill. Ben. & in Chron. Hirsaug. Acta Sanctorum Bolland. Commentar. prævio in vitam S. Henrici Imper. quam Adelboldus magnâ cum laude scripsit. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 5. Foppens p. 6.

ADELBOLDUS S. Dunstani Archiepiscopus. . .

ADELELMUS Mon. Flaviniacensis, an. 1107. Annal. Ben. Tom. V. pag. 504.

ADELERIUS Monachus Floriacensis, de quo vide Duchesne Tom. 3. Scriptor. Rev. Franc. Mabill. Annal. Ben. tom. I. p. 642. & tom. 3. pag. 214.

ADELHARDUS supra Adalardus, Abbas Corbeiensis.

ADELHARIUS Epternacensis Scholasticus, postea Abbas an. 990. Vid. Annal. Ben. tom. iv. pag. 67. Chron. Hirf. ad an. 990.

ADELHELMUS, sive Adabelinus, aut Adalinus ex Monacho Anifolensi, sive S. Carilephi in agro Cenomanico Episcopus Sagienfis anno 880. Vide Sammarthanos Tom. 3. Gall. Christ. pag. 962. Mabill. Annal. & Act. Sanctor. O. S. B. nec non Acta SS. Bolland. April. tom. 3. p. 61.

- ADELHELMUS à Liliis Engelbergenfis, feu
 * Montis Angelorum in Helvetia, Sec.
 xvii. Pez. in Catal. S. E. G.
 ADELMANNUS Stabulensis c. an. 973. Vid.
 Trithem. in Chron. Hirfaug.
 ADELMUS, five *Adelinus*, infra *Ademarus*.
 ADELMUS, infra *Aldhelmus*.
 ADELPHUS Abbas c. an. 1180. Trithem.
 de S. E. c. 383. & Ill. Ben. II. 16. Ey-
 fengren in Catal. Test. Verit. pag. 195.
 ADEMARIUS, Papyrio Massono & aliis *A-*
delmus, claruit ætate Caroli M. èstque
 juxta Petrum Pithœum & Marquar-
 dum Freherum auctor *Annalium Caro-*
linorum, seu *Laurishanensium*. Ut-
 cunque sit, ei Aimoinus ad calcem lib.
 iv. in acceptis se referre dicit, *quæ*
scripserit usque ad tempora Imperii Fran-
corum. Vid. Fabricius Bibl. med. &
 inf. Lat. lib. 1. p. 33.
 ADEMARIUS Monachus in S. Eparchii Cœ-
 nobio, Engolismensis, an. 1029. au-
 ctor *Chronici Aquitani*. Vid. Fabric.
 loco mox citato pag. 35. Dupin, Bibl.
 Eccl. Sec. xi. Tom. VIII. Labbe Bibl.
 Nov. Mfs. tom. 2. p. 271. Mabill, Ana-
 lect. Tom. I. & alios plures.
 ADEODATUS ab A. C. 672. ad 677. Pon-
 tific. Max. de quo vide Mag. Bibl. Eccl.
 pag. 114. Fabric. Bibl. med. Lat. pag.
 37. Annal. Ben.
 S. ADO Viennensis in Gallia Archiepisco-
 pus. Ad superos abiit an. 874. Vide
 vitam cap. II. hujus libri datam.
 Adolphus OVERHAM, Werthinensis, Sec.
 xvii. laudatur Leibnitio Introduct. ad
 Scriptores R. B. & Mabillonio Tom. I.
 Præfat. II. in Sec. III. Benedictin. nec
 non Sociis Bollandianis tom. 3. Aug.
 pag. 139.
 ADRALDUS Abbas Auriliacensis cl. c. a.
 950. Vide Chronicon Auriliacense apud
 Mabill. Analect. tom. 2. p. 239.
 ADREVALDUS Floriacensis claruit sub
 Ludovico Pio. Vid. Mabillonii Analecta
 tom. 3. Ruinart in Apologia missionis
 S. Mauri in Galliam. Labbe Bibl. Mfs.
 pag. 22.
 Adrianus AMALTHEA, Monachus S. Seve-
 rini Neapoli. Naturæ concessit an. 1592.
 Wion Ligni vitæ part. 1. lib. 2. c. 62.
 Possevin. in Apparatu, Armell. in Bibl.
 Scriptor. Congr. Casin. part. 1. p. f.
 Adrianus GALTERUS, Monachus majoris
 Monasterii in Gallia Sec. xvi. Vid. Luc.
 Acher. in edit. Opp. Venerab. Guiberti
 Abbatis Novigenti pag. 595.
 ADRIANUS Monachus Gemeticensis. . . .
 Adrianus LANGLOIS è Congr. S. Mauri,
 Magnus Prior Abbatiae . . . Decessit an.
 1627. Vid. Philip. Cerfius in Hist. Bibl.
 Crit. pag. 197.

- Adrianus PLIEMEL Abbas Mellic. Ob.
 1745. Vid. Bibl. Mellic.
 ADRIANUS Schönauigiensis Abbas, anno
 1482. Vid. Wolfgang. Treffler in Syl-
 labo MS. Virorum Illustrium Mona-
 sterii ad S. Jacobum Moguntiae.
 Adrianus de VETERI BUSCO Monachus
 S. Laurentii Leodiensis, de quo Edm.
 Martene & Ursinus Durand Thef.
 Anecd. tom. iv. Andr. Valer. Bibl. Belg.
 p. 19. Foppens Bibl. Belg. p. 22.
 ADSO ex Monacho Luxoviensi Abbas Der-
 venfis, & ut alii volunt, etiam Luxo-
 viensis, ac S. Mansueti Tullensis, *Her-*
menricus à se ipso vocatus. Ob. an. 992.
 Mabillonius verò tom. 1. & 3. Annalium
Adsonem Abbatem Dervensem ab *Adso-*
ne Abbate Luxovii distinguit. Vide eti-
 am tomum 4. eorundem Annalium.
 ADTO Monachus Casinas, Agnetis Impe-
 ratricis Capellanus, vixit anno 1070.
 Vid. Pet. Diac. de Scriptor. Casin.
 cap. 24.
 Adolphus HAPPART, Monachus Andagi-
 nensis sub an. 1535. Vid. Martene &
 Durand Collect. Ampliff. tom. iv. in
 præfat. Foppens Bibl. Belg. pag. 25.
 ÆDILWULPHUS, vide *Ethelwolphus*.
 ÆGIDIUS Aureæ Vallis monachus clar.
 an. 1251. Vide Joan. Chapeavillii Sylloge
 tom. 2. Calmet in syllabo Scriptor. Hi-
 storie Lotharingicæ. Launois de Schol.
 celebr. cap. 33. p. mihi 40.
 ÆGIDIUS *Corbeiensis*, five *Corboliensis*, Ar-
 chiater Philippi Augusti, qui regnavit
 ad an. 1314. Vid. Trithem. de S. E.
 c. 241. & II. 2. Illustrium Benedictino-
 rum; Bulæus Histor. Academ. Paris.
 tom. 2. pag. 718. Naudæus de antiqui-
 tate Scholæ Medicæ pag. 3. Jo. Alb.
 Fabric. Bibl. Lat. lib. 4. cap. 12. §. 12.
 Ægidius GUNDERMAN an. 1672. vixit;
 sed quid scripserit, nos fugit.
 Ægidius KIBLER Andecensis in Bavaria
 Monachus Sec. xvii. edidit an. 1707.
 Literas spirituales & alia.
 Ægidius MUCIDUS, Gallicè *Muisis*, Ab-
 bas Tornacensis c. a. 1352. autor *Chro-*
nici de Gestis Comitum Flandrensium.
 Vid. Sanderus, Miræus, Vossius, Vale-
 rius Andr. & Foppenius in Bibl. Belg.
 Ægidius RANBECK, Schyrensis in Bava-
 ria. Ob. 1692. Sacrorum Canonum,
 quos in Universitate Salisburgensi do-
 cuit, scientiâ præprimis excelluit; nec
 literæ politiores ei defuerunt. Vid. hi-
 storia ejusdem Universit. lib. 2. cap. 7.
 pag. 285.
 Ægidius SARNICULUS Montis Caveoli
 Monachus, Abbas Casinensis an. 1590.
 Vid. Armell. Bibl. Scriptor. Congr. Ca-
 sinens. pag. 1. Arnol, Wion Lig. vit.
 part.

- part. 1. pag. 32. Petr. Ricord. Hist. Mo-
 nast. Dial. 4. pag. 455.
 ÆGIL five *Eigil* Abbas Fuldenfis, Ob.
 822. Vide vitam à Candido Fuldenfi
 Monacho scriptam apud Browerum in
 Sider. Ill. Sanct. per Germaniam, Acta
 Abbatum Fuldensium per eundem Bro-
 werum; Historiam Fuldensem, auctore
 V. C. Joan. Frid. Schannat. Mabill. Sec.
 iv. Benedict. part. 1. pag. 266.
 ÆLFRICUS, seu *Alfricus* ex Abbate Aben-
 doniensi Archiepiscopus Cantuariensis.
 Ob. 1006.
 ÆLFRICUS, seu *Alfricus*, cognomento
Grammaticus, & postea ex Abbate Mal-
 mesburienfi Archiepiscopus Eboracen-
 sis. Vitam exiit an. 1051. De hoc &
 præcedente *Ælfrico* vide Henrici War-
 thoni Dissertationem de duobus *Ælfric-*
is Tom. I. Angliæ sacrae pag. 125.
 seqq.
 ÆLFRICUS Croylandensis Monachus c. a.
 740. Vide Leland. Balæ. Pitf. aliisque
 Biographos Scriptorum Angliæ.
 ÆLNOTHUS Monachus Cantuariensis an.
 1120. Vid. Jo. Bapt. Solerii Commenta-
 rius prævius in vitam S. Canuti Regis,
 quæ habetur in Actis Sanctorum die
 10. Julii Tom. III.
 Æmilianus de LA BIGNE è Congr. S. Mau-
 ri. Vid. le Long Bibl. Histor. Eccl. Fran-
 ciæ.
 Æmilianus HOENNINGER Neostadii in
 Franconia professus, edidit plura Ope-
 ra Musica ab anno 1734.
 Æmilianus KAZI Gottwicensis, paucis an-
 te annis animam exhalavit. Ex ejus
 concionibus Oratio de SS. Trinitate
 typis vulgata ab acumine ingenii mul-
 tum laudatur.
 Æmilianus NEISSEL Weichenstephanen-
 sis in Bavaria hoc seculo multa edidit
 Opera Ascetica, quæ virum in obscu-
 ro esse minimè sinunt, licet obscure vi-
 vat. Natus verò est Fridburgi in Bo-
 joaria A. 1670. die xi. Jan. professus
 1693. 3. Octobr. Sacerdotio initiatus
 1696. 24. Aprilis.
 Æmilianus PICHLER, aliis *Büechler*, Bene-
 dicto - Buranus in Bavaria. Sec. xvii.
 medio clarus, vir perquam eruditus &
 facundus, Vitam, seu Martyrium &
 Translationem S. Anaitasæ, non sine
 laude in publicam lucem protulit.
Chron. loci p. 316.
 Æmilianus PIRCK è S. Petro Salisburgi,
 an. 1636. Vid. Histor. Univerf. Salis-
 burg. lib. 2. cap. 7. pag. 286.
 Æmilianus TRATZICHER, Tegernseensis
 Theologus vivit & scribit A. 1751.
 ÆNGUSSIIUS KELEDEUS Abbas & Episco-
 pus Hiberniæ an. 824. Vid. Mabill. An-
 nal. Ben. tom. 2. pag. 652. & in Præf.
 II. ad Sec. vi. Benedictinum.
 AGATHO Papa ab an. Ch. 679. ad 681.
 Vide Mongitore Bibl. Sicul. pag. 19.
 col. 2. Baronium, Pagium, Mabillonium
 in Actis SS. O. S. B. Sec. 2. & Annal.
 Ben. tom. 1. p. 544.
 AGINULPHUS Monachus. . . . cujus me-
 minit S. Benno in suo *Dictamine*. Vid.
 Leibnit. in Introduct. in Collect. Scri-
 ptor. Rer. Brunfv. n. xxxii. pag. 34.
 AGIUS Monachus, Presbyter, & Medicus
 Corbeia Novæ Sec. x. Vid. Joan. Georg.
 Eccard, & Bern. Pez in vita S. Hathu-
 modæ ab Agio scripta. Dissert. Ifagog.
 in Tom. I. Thef. Anecd. p. 83.
 AGIUS Abbas Vabrenfis c. a. 922. Vid.
 Annal. Ben. tom. 3. p. 373.
 AHYTO, aliis *Haito*, *Hatto*, Abbas Au-
 giensis & Episcopus Basileensis an. 824.
 Vid. Joan. Egon de Vir. Ill. Aug. Div.
 part. 2. cap. 5. Mabill. Annal. tom. 2.
 pag. 397.
 AIGRADUS Monachus Fontanellensis c. a.
 700. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 1.
 pag. 602. Jo. Ger. Vossius de Histor.
 Lat. Fabricius Bibl. med. Lat. vol. 1.
 lib. 1. p. 80.
 AILMERUS, seu *Elmerus* Mon. Cantuar.
 anno 1130. Vid. Leland. Bal. Pitf. & c.
 Æimericus de PEIRACO Abbas Moissiacen-
 sis an. 1440. Vid. Fabric. Bibl. med.
 Lat. lib. 3. pag. 967. scripsit de Gestis
 Caroli M. ad Johannem Ducem Bitu-
 ricensem.
 AIMOINUS, five *Haimo*, Floriacensis Mo-
 nachus ab anno 970. Vide Labbei Dia-
 tribam de Aimoino tom. 1. de S. E. pag.
 829. Sigebert. de S. E. Bibl. Floriac.
 Bulæum in Hist. Univerf. Paris. tom. 1.
 p. 549. Annal. Ben. tom. 3.
 AIMOINUS, five *Aymoinus*, Monachus
 S. Germani à Pratis an. 872. Vide histo-
 riam monasterii auctore D. Bouillart.
 Mabill. in Actis Sancto. O. S. B. tom.
 2. & 5. Annalium verò tom. 3. Bulæum
 l. c. tom. 1. p. 548.
 AINARDUS monasterii S. Petri ad Divam
 primus Abbas. Ob. 1073. scripsit vitam
 S. Kiliani. Mabill. Annal. Ben. tom. 1.
 pag. 587. & tom. 5. pag. 69.
 AINARDUS, *Agenardus*, infra EGINHAR-
 DUS.
 AIO Croylandensis in Anglia Monachus,
 Ob. 974. Vid. Pitseum in Append. p.
 981. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. vol. 1.
 lib. 1. Oudin. de S. E. tom. 2. col. 472.
 Alanus ALBRETUS Abbas Teukesburien-
 sis. Ob. 1201. Vid. Leland. cap. 191.
 Balæ III. 46. Pitf. æt. 12. pag. 272.
 Y y y 3 Ala

- Alanus** PFEIFFER Admontensis Theologus, qui, quod sciam, adhuc in vivis est. Vid. Histor. Univerf. Salzburg. lib. 2. cap. 7. pag. 287.
- Alanus** RITTER Wessofontanus Monachus ac Theologus. Vid. Histor. Univerf. Salzburg. pag. 288. Ob. hoc fec.
- ALANUS** Abbas S. Mariæ, cujus Homiliarium Mf. memorat Pezsius tom. III. Thef. Anecd. part. 3. p. 630.
- Alardus** GAZÆUS Præpositus ad S. Michaëlem juxta Atrebatem an. 1626. Vide Benedictum Hæstenum Disquis. Monast. lib. 2. tr. 5. Andr. Valer. & Foppens in Bibl. Belg. pag. 36.
- ALBANUS** cognomento *Vates*, monachus ad S. Albanum in Anglia, incertæ ætatis. Vid. Pitseus in Append. p. 822.
- ALBERICUS** Monachus, mihi notus ex *Diſtamine* S. Bennonis Episcopi. Vid. Leibnit. de Scriptor. R. B. loco supra citato.
- ALBERICUS** Casinensis, S. R. E. Cardinalis. Ob. 1088. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. cap. 21. Erasmi Gattola in Historia Monasterii Casin. Sec. VI. p. 185.
- ALBERICUS** Monachus Casinas c. a. 1120. Vide Jo. Bapt. Marum in notis ad Pet. Diac. pag. 180. editionis à Fabricio accuratæ. Item Jo. Bern. Tafuri in Serie Chronol. Script. Neapol. Part. I. Continuat.
- ALBERICUS** ex Abbate Vizeliacensi S. R. E. Card. vitam cum morte an. 1147. commutavit. Vid. Bibl. Mag. Eccles. Eggs Purp. Doct. lib. 1. pag. 66.
- ALBERTUS**, seu *Olbertus* ex Monacho Lobienſi Abbas Gemblac. c. a. 980. Vid. Sigebert. Gemblac. de S. E. Trithem. de S. E. c. 208. & de Ill. Ben. lib. 2. cap. 71.
- Albertus** BAUMGARTNER Mellicensis, Sec. 17. Vid. Bern. Pez in Catal. S. B. G.
- Albertus** BEMSTATT Einſidlenſis Decanus an. 1404. Ex Catalogo Mſs. Codd. Bibliothecæ Augiæ Maj. Brigantinae, in qua ejus epistolæ aſſervantur. Confer Acta SS. tom. 2. April. p. 628. Fuit Maximiliano Cæſari à Confessionibus. Ab aliis vocatur de Bonſtetten.
- ALBERTUS** Monachus SS. Facundi & Primitivi in Hispania Monasterii. Ad plures an. 1108. abiit. Vid. Nic. Ant. Bibl. Vet. Hisp. tom. 2. p. 8. n. 40. ubi Hier. Romani de la Higuera fidem habet suspectam.
- Albertus** KREZ Ottoburanus post an. 1650. vid. Felix Egger in Idea Ord. Hier. Ben. I. 2. p. 554. Uti plura piè scripsit, ita piè etiam vixit.
- ALBERTUS**, Leodiensis Monachus vixit an. 880. juxta Cangium, sed, teste Vos-

sio, cui accedit Fabricius Bibl. med. Lat. vol. 1. lib. 1. pag. 112. haud alius est ab *Alberto*, seu *Olberto* Leodiensis, de quo supra.

Albertus MAZZOLENUS Abbas Congreg. Casin. Numismatum illustrator doctissimus A. 1744.

ALBERTUS Monachus Mettensis S. Symphoriani c. a. 1030. Vid. Sigebertus de S. E. cap. 143. Trithem. de S. E. cap. 329. & de Ill. Ben. II. 78.

ALBERTUS Oberaltahensis Scriptor vitæ S. Alberti Oberaltahensis. Vid. Bibl. Mag. Eccles. Pez Dissert. Ifag. ad Thef. Anecd. tom. 1. part. 3.

ALBERTUS Montis Vinearum Patavii Prior c. a. 1230. Vid. Possévin. in Appar. Sac. Tom. I. pag. 33. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 1. lib. 1. p. 125.

Albertus KEUSLIN Abbas S. Petri Salzburgi. Ob. 1657. Vid. Histor. Univerf. Salzburg. pag. 288. de qua optime meritus fuit.

Albertus REICHARD Abbas S. Pauli in Carinthia electus an. 1677. Vid. Histor. Univerf. Salzburg. lib. 2. c. 4. p. 245. ubi ejus Opera recensentur.

ALBERTUS S. Remigii Monachus in Diocesi Remensi memoratur Vossio ex auctore inedito Hierarchiæ subcœlestis lib. IV. sed apud Marlottum in Chronico Archicœnobii Remensis nullus *Albertus* scriptor occurrit. Forsan loco *Alberti* reponendus est *Robertus*, de quo infra.

ALBERTUS Sigeburgensis apud Coloniam Agrippinam Monachus an. 1450. Vid. Possévin. Appar. Sac. tom. 1. p. 35. Oudin de S. E. tom. 3. Magna Bibl. Eccles. pag. 222.

ALBERTUS Abbas Stadenſis 1256. de quo vid. Fabricii Bibl. med. Lat. vol. 1. pag. 128. & quos allegat Caspar Sagittar. & Tobiam Eckardum. Et quia *Albertus* ex Benedictino factus est Franciscanus, videri etiam meretur Lucas Wadingus in Bibliotheca Ord. Minorum pag. 6.

ALBERTUS Monachus Stadenſis an. 1454. **Albertus** TURNER Monachus Altenburgensis in Infer. Austria scripsit hoc seculo volumen meditationum, quod typis in 4.ºº vulgatum est.

ALBINUS Cantuariensis Abbas an. 732. Vid. Bedæ Eccles. Hist. Gent. Angl. I. 5. c. 21. Leland. Bal. Pitf. Cav. Oudin. Fabric. &c.

Albinus FEINHALS ad S. Pantaleonem Coloniae Agripp. Cœnobita claruit an. 1707. Vide Felix Egger in Idea O. S. B. part. 2. lib. 2. pag. 564.

ALCUINUS, seu *Flaccus Albinus*. Ob. 804. Vide vitam supra cap. 2.

ALDE-

ALDEBALDUS Mon. Cluniac. scriptor vitæ S. Majoli an. 994. defuncti. Vide Acta Sanctorum II. Maji tom. 2. p. 668.

ALDERANNUS DESIDERIUS è Congr. Casinens. an. 1709. Vide Armell. Bibl. Scriptor. è Congr. Casin. part. 1. pag. 2. ubi à Matheſeos peritia præcipue laudatur, & per integrum ferè seculum vixisse dicitur.

S. ALDHELMUS Abbas Malmesbur. & Episcopus Schirburnensis. Ob. an. 709. Vide vitam supra cap. 2.

ALDRICUS ex Abbate Ferrariensi Archiepiscopus Senonensis an. 841. Vide Epistolas Lupi Ferrar. Duchesne Histor. Franc. tom. 2. pag. 717.

ALEMANNUS, *Almannus*, *Altmannus*, Mon. Altvillar. c. a. 868. Vide Urbanum Gottofred. Siberum de Illustr. Alemannis pag. 38. Lipsiæ 1710. in 4.ºº. Marlotti Histor. Metropol. Remensis pag. 521. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. pag. 689. & Acta Sanctorum O. S. B. tom. 1. pag. 368. Analect. tom. 2. p. 94. ubi *Almannus* ex Necrologio Altvillarenſi vocatur.

ALEXANDER Aquicinctinus Abbas, Ob. 1174. Vid. Bibl. Belg. Andr. Valerii pag. 41. & Foppens pag. 44.

Alexander BAILLIE Abbas ad S. Jacobi apud Scotos Ratisbonæ. Ob. 1655. Ex monumentis monasterii ejusdem.

Alexander BARCLAIUS ex Benedictino Franciscanus an. 1552. Vid. Pitseus de Scriptor. Angl. æt. 16. pag. 745.

Alexander BUSINELLUS è Congr. Casin. Vide Papadoli Hist. Gymnasii Patavinſi pag. 173. Armell. I. c. part. 1. p. 3.

ALEXANDER Cantuariensis Abbas c. a. 1217. Vid. Pitseus de Illustr. Angl. Scriptor. æt. 13. pag. 287.

ALEXANDER Cantuar. Mon. claruit an. 1120. Vide Wion in Ligno vitæ, Eyfengren in Catal. Test. Verit. Possévin. in Appar. Pitf. de S. A. æt. 12. p. 198.

ALEXANDER Cluniacens. Mon. circa an. 1010. Vid. Pitf. I. c. æt. 11.

Alexander HUEBER, Andecensis. Ob. 1685. Vid. Hist. Univerf. Salzburg. pag. 289.

Alexander LELLUS è Congr. Casin. primus ex Italis Benedictinis Theologiam ad mentem S. Anselmi exposuit. Vid. Armell. I. c. pag. 4.

ALEXANDER, *Insulanus*, Mon. Corbeia Novæ cl. post an. 1204. Vid. Christian. Paulin. in Theatro Vir. Ill. Corbeia Novæ.

Alexander DE RODULPHIS Abbas Cavenſis an. 1611. Vid. Armell. I. c. part. 1. p. 4. Arnold. Wion Lig. vit. part. 1. pag. 150. Puccinellus in Appar. histor. de Vir. Ill. Abbatia Florent. cap. 10. p. 81.

ALEXANDER *Celeſini*, rectius *Teleſini* Cœnobii Abbas an. 1152. Vid. Hieron. Surita, Vossius de Hist. Lat. lib. 2. cap. 53. cujus errata corrigit Lud. Ant. Muratorius Scriptor. Rer. Italic. tom. v. p. 605. Annal. Bened. tom. 5. & 6. pag. 546.

Alexander ROYER è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi sec. XVII. Vid. Augustin. Calmet in Catalogo Scriptorum Historiæ Lotharingiæ pag. xcv. col. 2.

ALEXANDER auctor *Doctrinalis Grammatici* apud Andream Presbyterum Can. Reg. Ord. S. Aug. in Chron. Gener. quod extat Tom. IV. Thef. Anecd. Pez. col. 523.

Alexius Guido LOBINEAU è Congreg. S. Mauri author Historiæ Minoris Britannia an. 1707. typis vulgatæ. Vide Pezii & Cerſii Bibliothecas.

Alexius BERTHEVIN è Congr. S. Mauri. **Alexius** HÜBNER Abbas Brevnovienſis in Bohemia. Ob. 1652. Ex documentis Monasterii.

Alexius UGONIUS Abbas S. Petri Saviliensis cl. 1559. Armell. part. 1. pag. 6. Arnold. Wion. Lign. vit. I. 2. c. 62. pag. 399. Possévin. in Appar. tom. 1. pag. 46. Pucinell. in Nomenclatura Abbatum pag. 1.

ALEYDIS Monialis in Insula Rolandi doctissima claruit sub A. 1510. de qua supra in vita Joan. Boutzbachii cap. 3.

ALFREDUS ex Monacho Corbeia Saxoniae Episcopus Hildesheimensis IV. Vid. Eyfengren in Catal. Test. Verit. pag. 68.

ALFREDUS ex Abbate Malmesburiensi Episcopus Cridienſis c. an. 980. Vid. Pitf. æt. 10. pag. 179.

ALFRICUS supra *Ælfricus* Grammaticus. **ALFRICUS**, Abbas S. Albani in Anglia an. 1150. Balæus Cent. x. p. 38. Pitseus in appendice cent. 1. pag. 823.

ALGERUS, aliis *Adelberus* ex Leod. Scholastico Monachus Cluniac. an. 1130. Ejus elogium contexit Nicolaus Canonice Leodiensis Synchronus, quod Mabillonius edidit Tomo I. Analect. p. 303. Adde *Petrum* cognomento *Venerabilem* I. 2. epist. 3. Trithem. de S. E. c. 328. & de Ill. Ben. c. 90. Edmundus Martene Anecd. Tom. V. pag. 1022. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 42.

Algerus de PYRMONT Monachus Corbeia Novæ, quem cum priore confuisse mihi videtur Christ. Franc. Paullini in Theatro Vir. Ill. Corb. Novæ. Ut quid enim huic tribuit Opus de SS. Eucharistiâ, quod est Algeri Cluniacensis?

ALMANNUS supra *Alemannus*. **Almericus** de ALMERICIS è Congr. Cas. Ob. 1698. Theologiæ Moralis Doctor cele-

- celebris. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 68.
- Aloysius* CARAFFA domi suæ Nobilissimus, Abbas è Congr. Casin. vitam in opinione sanctitatis conclusit an. 1664. Vig. Angelum Perfectum in vitâ. Armell. l. c. part. 1. pag. 9. Bucelin. in Benedicto Redivivo.
- Aloysius* ALVAREZ Hispanus Monachus. 1720.
- Aloysius* à LYMBORGH ad S. Ægidium Leodii Abbas, de quo vide Andr. Valer. in Bibl. Belg.
- ALPHANUS I. ex Monacho Casin. Archiepiscopus Salernitanus. Ob. 1085. Pet. Diac. de Vir. Ill. Caf. pag. mihi 135. Trithem. de S. E. c. 323. & lib. 2. cap. 87. de Vir. Ill. O. S. B. Ughellus Italiae Sac. tom. vii.
- Alphonsus* de CINCHILLA Pincianus in Hispaniâ Monachus anno 1612. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. pag. 15.
- Alphonsus* HEYDENFELD Benedictoburani in Bavariâ monasterii Professor, Obiit an. 1751. 22. Jan. ætat. 39.
- Alphonsus* HÜEBER Tegernseensis. Obiit paucis ante annis. Edidit ascetica, & vetera sui monasterii sanè antiquissimi monumenta illustravit. Vid. Pez. Thef. Anecd. tom. 3. part. 3.
- Alphonsus* de LEON Abbas Hispalensis an. 1637. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. p. 25.
- Alphonsus* de MADRID Monachus S. Salvatoris de Onna. Vid. Nic. Ant. l. c. p. 257. deinde Magna Bibl. Eccl. p. 317.
- Alphonsus* MARICONDA è Congr. Casin. Episcopus Triventinus an. 1717. de quo plura Armell. part. 1. p. 10.
- Alphonsus* SAGREDO Monferratensis Sec. 17. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. p. 35.
- Alphonsus* SEPP Mariamontanus Tyrol. sec. 18. vertit Germanicè fratris sui germani Antonii Seppè Soc. Jesu Missionarii in Paraquaria literas Latinè scriptas, lectuque dignas, & jucundas.
- Alphonsus* STADELMAYR Abbas Weingartensis in Suevia. Ob. an. 1683. Vid. Hist. Univerf. Salisburg. p. 261. & 290.
- Alphonsus* de TRUXILLO Procurator Generalis Congr. Hisp. Vid. Nicolai Antonii Bibl. Hisp. Nov.
- Alphonsus* VASQUEZ de Miranda. 1661.
- Alphonsus* de SAN - VICTORES Episcopus Armeliensis an. 1645. Vid. Nic. Ant. l. c. pag. 38.
- Alphonsus* VILLAGUT Congr. Casin. Præses an. 1623. Vid. Armell. part. 1. p. 12. Wion Lig. Vit. lib. 2. c. 62. p. 41. Possévin. in Appar. tom. 1. p. 47. Pucinell. in Nomenclatura Abbatum part. 2.
- Alphonsus* de VIRUES, Hispanus, Caroli V. Imp. Ecclesiastes an. 1541. Vid. Nic. Ant. B. H. N. tom. 1. pag. 43.
- Alphonsus* WENZEL Mallerstorphenfis è Congr. Bavar. edidit anno 1723. Controversias selectas ex Universâ Theologiâ, quibus postmodum Ascetica superaddidit. Ob. anno, nisi fallor 1742.
- ALREDUS Monachus & Presbyter Lindisfarnensis c. an. 730. Vide Thomæ Smithi Historiam Bibliothecæ Cottonianæ.
- ALTRIDUS, seu ALFRIDUS Episcopus Monasteriensis. Ob. 849. Vid. Leibniz Introduct. ad Scriptor. Rer. Brunsv. tom. 1. Brower. Bolland. Mabill. Voff.
- ALTMANNUS suprâ *Alemannus*.
- ALTWINUS Monachus Senonensis, Lupi Ferrariensis discipulus clar. Sæc. IX. Vid. Hist. Univerf. Paris. tom. 1. p. 555.
- Alvarus* de HINOISA & CARAVIAL Hispanus Benedictinus an. 1611. de quo vide Nicolai Antonii Bibl. Hisp. Nov.
- ALULFUS Monachus S. Martini Tornacensis c. an. 1096. Vid. Trithem. de Vir. Ill. Ben. Sixt. Sen. Bibl. San. Mabill. Annal. tom. 1. & 5. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 44.
- AMALARIUS Abbas Metensis cl. c. an. 816. de quo Sigebertus Gemblac. cap. 87. ubi pro *Attulario* lege *Amularius*. Vid. etiam Mabill. præfat. 11. in Sec. IV. Act. O. S. B. §. 11. pag. 325.
- AMALARIUS *Fortunatus* Archiep. Treverensis, an. 810. vitam scripsit Constantinus Cajetanus Romæ editam an. 1612. in 4. Baluzius in Capitul. Mabillonius in Analect. Bulæ. in Hist. Univerf. Paris. tom. 1. p. 556.
- AMALRICUS ex Weissenburgensi Monacho Episcopus Spirensis an. 893. Vid. Eysengren in Catal. Test. verit. p. 71.
- S. AMANDUS Trajectensis Episcopus an. 652. Vid. Baron. ad Martyrol. Bolland. in Actis Sanctorum die 6. Jan. Albert. Miræ, in Fastis Belgicis, Mabillon. in Annal. & Actis Sanctorum Ord. S. B.
- Amandus* de CASTELLO, Prior Aquicinctinus an. 1120. Vide Arnoldum Baiffium in Belgica Christiana. Andr. Valer. Bibl. Belg. Mabillon. Annal. Ben. tom. 5.
- Amandus* EISENBERNER B. M. ad Scotos Viennæ in Austria sec. XVII. Vid. Pez in Catal. Scriptor. Germ. Bened.
- Amandus* KAYSER ex Altenburgensi in Austria infer. Monacho Abbas Tihanensis in Ungaria. Ob. an. . . . Ediderat jam anno 1690. *Methodum meditandi &c. Meditationes* in 4. an. 1701.
- Amandus* KRENNER Lambacensis in Imper. Austria edidit an. 1678. *Compendium disciplinæ monasticæ*.

- Amandus* PACHLER Abbas ad S. Petrum Salisburgi. Ob. 1673. Vid. Hist. Univerf. Salisburg. pag. 290. & Fratres Mezgeros in Historia Archiepiscopatus Salisburgensis.
- AMATUS Monachus Casinas, & incertæ sedis Episcopus clar. an. 1070. ex opinione Baluzii fuit Oleronensis Episcopus, Miscell. tom. 2. præfat. ad Lect. Vid. Jo. Bapt. Marus in Notis ad Pet. Diac. de S. E. cap. 20.
- S. *Ambrosius* AUTPERTUS, Abbas S. Vincentii ad Vulturum. Ob. 778. Vide suprâ cap. 2. vitam.
- Ambrosius* FERRARIUS Abbas S. Benigni Genuæ cl. circ. an. 1556. Vid. Huetius apud Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 14. Possévin. in Appar. tom. 1. p. 73. Pucinell. in Atenæo Literat. Mediolani pag. 23.
- Ambrosius* FREYENBICHEL Abbas Garstenfis. Ob. sec. XVIII. Vid. Hist. Univerf. Salisburg. pag. 291.
- Ambrosius* GOMEZ DE SALAZAR claruit in Hispania c. a. 1653. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov.
- Ambrosius* Renatus JANVIER è Congr. S. Mauri. Ob. 1682. Vid. Bibl. Pezii & Cersii.
- Ambrosius* PANNONIUS, Prior ad Scotos Viennæ in Austria an. 1518. Ex literariis monumentis Bibl. Scotensis.
- Ambrosius* de RUSCONIBUS Monachus Parmensis S. Jo. Evang. sec. XVII. Vid. Armell. Bibl. part. 1. pag. 15.
- Ambrosius* de WOESTENE Prior Tornaci ad S. Martinum. Ob. 1514. Vid. Andr. Valer. & Foppens Bibl. Belg. p. 14.
- Ambrosius* WOLFF Ottoburanus in Suevia edidit paucis abhinc annis *Novam Grammaticam*.
- Ambrosius* ZIEGLER, Cremifan. SS. Theologiæ Professor. Vivit: de ejus Operibus vid. Hist. Univerf. Salisburg. p. 292.
- ANAMODUS Monachus & Subdiaconus ad S. Emeramum Ratisbonæ circa medium Sec. IX. contexit codicem traditionum S. Emerami. Vid. Añal. Ben. to. 2. p. 214.
- ANASTASIA Lamspringensis Monialis. . . . de qua excutienda sunt vetera monasterii monumenta, quod hodie incolunt Benedictini Angli patriâ pulsi.
- ANASTASIUS *Bibliothecarius*, Abbas Romanus an. 882. De hoc Baronius, Mabillonius, Busæus, Fabrotus, Oudinus, Caveus, Blanchinus, Vignolius.
- ANASTASIUS Monachus Casinensis, Bibliothecarius Stephani II. vel III. seculo VIII. declinante. Vid. Arnold. Wion in Ligno Vitæ. Muratorius præfat. in Chronicon Breve Monasterii Casin. extat tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. P. Ziegelbauer Hist. P. III.
- ANASTASIUS Monachus, incertum cujus Monasterii, scripsit sec. XI. contra Berengarium. Vid. Mabill. Præfat. II. in Sec. VI. O. S. B. n. 17. Annal. tom. 4. pag. 513.
- Anastafius* SCHREITTER San-Blasianus in Nigra Sylva. Animam egit 1650. Vid. Hist. Univerf. Salisburg. pag. 293.
- Anastafius* UBERTUS Monachus Casinas, ac postea Imolenfis Episcopus in Æmilia. Ob. 1558. Vid. Ant. Manzonius in Historia Episcoporum Imolensium editâ Faventiæ an. 1719. Armell. part. 1. pag. 15.
- ANDREAS de S. *Ambrosio*, vulgò dictus *Andreas Januensis*, confunditur à Mabillonio cum B. *Andrea* Abbate Strumensis. Collegit res gestas S. Joannis Gualberti. Vide Acta Sanctorum tom. III. Julii pag. 315.
- ANDREAS ARCIONUS Congr. Casin. Præses an. 1648. Vid. Armell. Bibl. Caf. part. 1. pag. 16. Jo. Cinell. Bibl. volante pluteo 5. pag. 5. Pucinelli in Chronico Glasiatensi cap. 145.
- ANDREAS ASTONE Angl. Mon. S. Edmundi de Bury an. 1426. Vid. Thom. Smith in Catal. Bibl. Cotton. pag. 39. col. 1.
- ANDREAS BINA Mediolanensis, Congr. Casin. in Monasterio S. Justinæ de Padua Philosophiæ Professor, edidit *Electricorum effectuum explicationem*. Paduæ 1751. in 8.
- ANDREAS CROQUET, Belga, Duacenus, Prior Monasterii Hafnoniensis. Ob. 1580. Vid. Andr. Valer in Bibl. Belg. pag. 47.
- ANDREAS de ESCOBAR Episcopus Megarensis clar. c. a. 1431. ac interfuit Concilio Basileensi, Trith. de Vir. Ill. O. S. B. c. 136. Nic. Ant. Bibl. Hisp. vet. pag. 155.
- ANDREAS Floriacensis Monachus literis mandavit vitam Gauslini Abbatis.
- ANDREAS FREDEZ Mon. Lubinensis in Polonia clar. c. a. 1612. Vid. Aquilam Polono-Benedictinam Patris Sczygielschi.
- ANDREAS GORDON, Scotus, Philosophiam insignem edidit an. 1745. Obiit 1751. 22. Aug. Lugendus multum, quod vixerit parum.
- ANDREAS LEUCANDER Abbas Ramesiensis in Anglia c. a. 1020. Vid. Pitf. ætate 11. p. 183. Leland. Collectaneorum vol. 4. n. 92. Ger. Jo. Voff. de Hist. Lat. Acta Sanctorum tom. 2. Junii p. 287.
- ANDREAS LEUCCUS Congr. Casin. Decanus clar. c. a. 1588. Vid. Armell. part. 1. Bibl. Casin. p. 17.
- ANDREAS SYLVIUS Marcianensis Coenobii Prior, Ob. an. 1194. Vid. Annal. Ben.

- tom. 6. pag. 57. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. vol. 1. lib. 1. pag. 237. Andr. Val. Bibl. Belg. Sander & c. Bolland. in Act. SS. die 12. Maji in historia vitæ S. Ritrudis.
- Andreas MAZZEI** Abbas Castrovillarum è Congr. Casin. an. 1717. Vid. Armell. l. c. part. 1. p. 17.
- Andreas MAROQUINUS**, Belga, Monachus S. Gisleni in Hannonia clar. circ. an. 1606. Vid. Miræus de Script. Ecclef. Sec. 16. & 17. pag. 182. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 51. Foppens B. B. pag. 54.
- ANDREAS** Monasterii S. Michaëlis propè Bambergam Abbas c. an. 1489. Vid. Bibl. Mag. Ecclef. pag. 440. Jo. Pet. Ludewig Tom. I. Scriptor. Rer. Bamberg.
- ANDREAS** ejusdem loci monachus, scriptor vitæ Hermanni ex Episcopo Babenbergensi Monachi Schwarzachensis. Vide Ludewig loc. cit.
- ANDREAS** Abbas tertius Monasterii Palatioli scripsit vitam S. Walafredi Abbatis ejusdem loci, quam edidit Mabillonius Sec. III. Bened. Part. II.
- Andreas de la MONEDA** Abbas Hieracienfis Sec. XVIII. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. pag. 316.
- Andreas RAYNERIUS** Abbas S. Mariæ Cæsenatis. Ob. 1714. Vid. Mabill. Itin. Ital. tom. 2. pag. 208. Armell. part. 1. pag. 18.
- Andreas Franciscus ROZE** è Congr. S. Mauri. Ob. 1703. Vide Bibliothecas Pezii & Cerfii.
- Andreas SALAZAR** S. Æmiliani in Hispania monachus an. 1638.
- Andreas de SUESSA** Casinensis Abbas an. 1590. Vid. Plac. Diac. in Supplem. de Vir. Ill. Casin. cap. 30. Armell. l. c. part. 1. pag. 19.
- Andreas de TRAJECTO** Spanheimensis Monachus. Ob. 1483. Vid. Trithem. Chron. Hirfaug. tom. 2. p. 462. de S. E. cap. 801. & lib. 11. cap. 141. illustr. Benedictin. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 57.
- Andreas VALLADIER** Abbas Regularis S. Arnulphi Mettensis. Ejus meminit Mabillonius. Annal. Ben. tom. v. Calmet in Catalogo Scriptor. Histor. Lothar.
- Andreas VOGT** Ottoburanus, de quo vid. Histor. Univers. Salisburg. lib. 1. cap. 7.
- Andreas WITHEMANN**, supra *Andreas Leucander*.
- Androimus de ROCCA** S. R. E. Cardinalis & Innocentii VI. Avenione residentis in Italia legatus. Sedit Innocentius ab an. 1352. ad an. 1362. Vid. Eggs Purp. Doct. lib. 2. pag. 408. Eysengren in Catal. Test. Verit. pag. 145. ubi *Androinum* vocat.
- Angela BAITELLI** Monialis S. Juliae in urbe Brixia claruit c. a. 1657. Vide infra vitam cap. 6.
- ANGELOMUS** Luxoviensis Monachus an. 835. Trithem. de Vir. Ill. O. S. B. & in Chron. Hirfaug. Sixtus Senensis in Biblioth. Sanct. Eysengren l. c. & plures alii.
- ANGELRANNUS**, sive *Ingelrannus*, Abbas Centulensis an. 1045. Vid. Mabill. in Actis SS. O. S. B. in prolegom. ad vitam S. Richarii Presbyteri. Bolland. in Comment. præv. ad vitam ejusdem S. Abbat. die 26. April. tom. 3. p. 459. Annal. Ben. tom. 4. p. 1045.
- Angelus Maria** ARCIONUS, Præf. Congr. Casin. an. 1688. Vid. Armell. l. c. part. 1. p. 20. Mabill. Itin. Ital. p. 208. Cinell. Bibl. vol. plut. 4.
- Angelus Maria** CHERUBINUS è Congr. Casin. Ob. 1652. Armell. l. c. part. 1. p. 22. Prosper Mandosus in Bibl. Rom. vol. 1. cent. 3. p. 192.
- Angelus de FAGGIIS**, aliàs *Sanguinus*, Abbas Casinensis, excellens Poëta, an. 1593. Vid. Armell. Biblioth. Casin. part. 1. p. 24. Marus in annot. ad Placidi Diac. Supplementum. Possév. in Apparatu.
- Angelus GRISELLI** è Congr. Casin. Ob. 1581. Armell. l. c. p. 36. Petrus Ricord, in Historia Monastica Dial. 2. p. 245.
- Angelus GRILLUS** plurium successivè monasteriorum Congr. Casin. Abbas poëticâ facultate eximius. Vitam deseruit an. 1629. Vid. Jan. Nic. Eryhræ. Pinaoth. 1. imagine 131. Armell. loc. cit. pag. 30.
- Angelus de NUCE** ex Abbate Casinensi Archiepiscopus Rossanensis. Inter vivos esse desiit an. 1691. Vide vitam supra cap. 4.
- Angelus PERFECTUS** Abbas Titularis è Congr. Casin. an. 1672. Armell. l. c. p. 42. Toppius Bibl. Neapol. pag. 19.
- Angelus PETRA**, vulgè *Pria*, Monachus S. Benigni Genuæ an. 1590. Possév. in Appar. Sac. tom. 1. Armell. l. c. pag. 43.
- ANGELUS MARIA QUIRINUS** S. R. E. Cardinalis, & Bibliothecarius. Vivit, ac post multa Opera insignia in lucem emissâ, aliis identidem Rempublicam literariam locupletare non cessat. Vid. Armell. Bibl. Scriptor. Congr. Casin. part. 1. p. 44. & rerum ipsius Commentarii.
- Angelus RUMPLERUS** Abbas Fornbacensis in Bavaria. Ob. an. 1513. Vide Bruschii Centur. 2. pag. 108. Bern. Pezii

ALDE-

- Differt. Isag. in Tom. I. Thef. Anecd. Part. III. n. vii. p. LXXXVII.
- Angelus SINESIUS** Monasterii S. Martini de Scalis in Sicilia Instaurator & Abbas, doctrinâ & vitæ sanctimoniâ insignis. Piè in Domino obdormivit an. 1386. Vid. Pirrus lib. 4. Siciliae sacrae p. 168. Antonius Mongitore Bibl. Sicul. pag. 36. col. 2.
- ANGILBERTUS** Abbas Centulensis. Ob. 814. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. n. 410. Analect. tom. 2. pag. 657. edit. nov. pag. 425.
- ANGRADUS** Monachus Fontanellensis circa an. 695. Vide Bolland. in Comment. præv. ad vitam S. Ansberti d. 9. Febr.
- Anianus COUSSERE**, Flander, Abbas S. Petri Oudenburgensis an. 1457. Vid. Arnold. Wion. in Lig. Vit. Possév. in Appar. Sander, Valer. & Foppens in Bibl. Belg. part. 1. p. 63.
- Anna PFERINGERIN** Abbatisa Monasterii Neuburgensis ad Danubium, nunc in Collegium Soc. Jesu conversi, ordine XIIIa. Vitam absolvit an. 1451. Vid. Possév. in Appar. tom. I. Carol. Stengel. in Mantissa ad Comment. Rer. Augustan. cap. XL. pag. 81.
- S. ANSCHARIUS** Archiepiscopus Hamburgensis an. 865. Vid. Annales Corb. Nov. ab an. 1215. Leibnitz Introduct. ad Scriptor. Rer. Brunsvic. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. pag. 291. & tom. 3. pag. 87. Acta SS. Ord. S. B. & à Bollando edita 3. Febr. tom. 1. p. 391.
- ANSCHERUS** Abbas Centulensis, sive S. Richarii c. a. 1110. Scriptor vitæ S. Angilberti Abbatis. Vid. Mabillonii Prolegomena ad vitam S. Angilberti Tom. IV. Act. SS. O. S. B. Bolland. in Commentar. prævio ad eandem vitam d. 18. Febr.
- ANSEGISUS** primùm Lobienfis, tum Fontanellensis Abbas morte sublatus an. 834. Vide ejus Gesta descripta in Chronico Fontanellensi apud Luc. Acher. tom. 2. Spicilegii novæ edit. Carolum Molinæum de Monarchia Francorum pag. 72. seqq. editionis primæ. Acta Sanctorum Bolland. die 20. Julii Tom. v. pag. 90. seqq. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 60.
- Anselmus AMBLING** Schwarzachensis, exquisitâ rerum philosophicarum peritiâ insignis, claruit c. a. 1673. Vid. Histor. Univers. Salisburg. pag. 295.
- S. ANSELMUS** BADAGIUS, Episcopus Lucensis ab an. 1071. ad 1086. Vide Acta Sanctorum die 18. Martii tom. 2. pag. 647. Georgius Serpilius de Scriptoribus Bibliis part. 8. pag. 86.
- Anselmus BANDURI** è Congr. Melitensis. Decessit Parisiis. Author præter alia *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*
- Collectionis de *Imperio Orientali*, sive *Antiquitatibus Constantinopolitanis*. Vid. Armell. Bibl. Scriptor. è Congr. Casin. part. 1. p. 48. Card. Quirin. in Commentar. vitæ suæ part. 1. p. 94.
- Anselmus de BICKELNHEIM**, Cœnobita S. Jacobi Moguntiae tum Prior Spanheimensis. Ob. 1179. Vid. Trithem. in Chron. Spanheim. p. 256.
- Anselmus BISLING** Einsidlenfis Asceta clar. c. a. 1671. Author inter alia *Montis Thabor*, Operis Ascetici perquam præstantis.
- S. ANSELMUS** Archiepiscopus Cantuariensis. Ob. 1109. Vide vitam supra cap. 2.
- Anselmus CAPELLER** scripsit, atque edidit Salisburgi Tractatum de quatuor hominis Novissimis, an. 1718.
- Anselmus DESING** Emsdorffensis in Palatinatu superiori Cœnobita benè doctus, natus Ambergæ an. 1599. 15. Martii, professus 1718. edidit plura melioris metalli opuscula in usum maximè tyronum. . . Vivit 1753. novâque fœcundi ingenii monumenta indies publici facit juris, de quibus in Parte IV. fusiùs.
- Anselmus ERB**, Ottoburanus, primus SS. Canonum in Universitate Fuldenfi Professor doctissimus, nunc Imperialis, Liberi, & Exempti sui Monasterii Abbas dignissimus. De ejus Scriptis publicæ luci datis vide Historiam Univers. Salisburg. pag. 296.
- Anselmus FISCHER** Ochsenhufanus Prior diem supremum hoc seculo clausit. Asceta inter paucos eximius, quo nemo meliùs de Paupertate Religiosa Benedictina scripsit.
- Anselmus FLAVIUS** Monachus Beccensis c. a. 1093. de quo vide Commentar. præv. ad vitam S. Berengarii in Actis Sanctorum Bolland. 2. Maji tom. 6.
- Anselmus de FORCADA** Monteferrat. Hisp. cujus meminit Pez in Catal. Scriptor. Ben. qui Seculo 17. extra Germaniam claruerunt.
- ANSELMUS** Abbas Gemblacensis in Brabantia, finem vivendi fecit an. 1137. de quo vide Sanderum in Chorograph. Aubert. Miræ. Andr. Valer. Foppenum in Bibl. Belg. pag. 66.
- Anselmus GOUDIN**, Abbas & Princeps San-Emmeramensis edidit an. 1708. Devotionis Obsequia erga S. V. & Abbatissam Walburgam. Ob. 21. Sept. an. 1742.
- Anselmus HUEBER** Publico dedit varia Opuscula ascetica fermone teutonico. . .
- Anselmus KRODT** S. Pantaleonis Coloniae an. 1697. Vid. Felix Egger in Idea O. S. B. pag. 582.

Zzz 2

Ansel-

- Anselmus** MEILLER, Abbas Ensdorffensis in Palatinatû superiore. Vivit. Edidit Historiam sui Monasterii an. 1739. sub titulo: *Mundi miraculum* S. OTTO Episcopus Bambergensis &c.
- Anselmus** MUNOZ, sive Numoz Hispanus cl. c. an. 1609. de quo vid. Nic. Ant. in Bibl. Hisp. Nov.
- Anselmus** Abbas Murenfis. . .
- Anselmus** PAIOLI è Congr. Casin. Ob. 1711. Vid. Armell. Bibl. Scriptor. è Congr. Casin. part. 1. pag. 50. Jo. Cinelli. Bibl. vol. plut. 7. p. 6.
- ANSELMUS** Remensis c. an. 1058. Vid. Sigebert. de S. E. cap. 152. Trithem. de S. E. cap. 333. & de Vir. Ill. Ben. lib. 2. cap. 88. Nat. Alex. Hist. Eccl. Mabill. Annal. Ben. tom. 5. Marlotti Metropol. Rem.
- Anselmus** ROTH à Schröckenstein Campidon. Sec. 17. Pez in Catal. S. B. G.
- Anselmus** SCHLAGER, Andecensis in Bavaria. Ob. 1678. vid. Histor. Univerf. Salisburg. pag. 297.
- Anselmus** SCHNELL Weingartenfis. Vivit, ab editâ hifce annis Philosophia & Theologia celebris.
- Anselmus** SCHRAMB Mellicensis Chronographus, devixit an. 1700. Ejus mentionem facit Mabillonius in Annal. Benedictin. tom. v. pag. 267. Vid. Bibl. Mellic. p. 524.
- Anselmus** à SYRACUSIS Abbas S. Nicolai de Arenis. Vid. Armell. part. 1. pag. 236.
- Anselmus** Franciscus THEVART è Congr. S. Mauri, cujus adhuc vivi meminerunt Pezcius & Cerfius in suis Bibliothecis.
- Anselmus** WEISSENPACH Murenfis Sec. 17. Pez in Catal. S. B. G.
- ANSO**, sive *Anfus* Lobienfis Abbas an. 800. Vid. Bolland. & Mabill. in Commentar. præv. ad vitas SS. Urfmari & Ermini. Annal. Ben. tom. 2. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 61.
- Antonius** de ALBARADO Abbas Monasterii S. Petri de Arlanza, an. 1600. Ejus Opera recenset Nicol. Antonius in Bibl. Hisp. Nov.
- Antonius** BARNEVO Abbas B. V. de Valvanera, Sec. xvii.
- Antonius** BATT è Congr. Angl. Pez in Catal. S. B. E. id est, qui extra Germaniam floruerunt.
- Antonius** BEAUGENDRE è Congr. S. Mauri. Vir provectæ ætatis adiit æternitatem anno 1708. postquam in summâ senectute Opera Venerab. Hildeberti edidit. Vid. Pezii & Cerfii Bibliothecas.
- Antonius** de BERGHES Abbas S. Bertini, de quo vide Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 68.
- Antonius** BOYER Abbas Fiscanensis, Ob. 1519.
- Antonius** de CAULINCURTE Chronographus Corbeia Veteris Sec. xvi. Vid. Mabillon. in Actis Sanctorum O. S. B. Sec. iv. part. 2.
- Antonius** COLBERTUS è Congr. SS. Vito- ni & Hidulphi.
- Antonius** Maria COTTONUS Congr. Casin. Ob. 1715. Vid. Armell. l. c. part. 1. pag. 51. Jo. Cinelli Bibl. vol. plut. 7. pag. 53.
- Antonius** FLORETTUS Pœnitentiarius Romæ anno Jubilæi 1700. quò è vita migravit. Vid. Armell. Bibl. Cas. part. 1. pag. 52. Prosper Mandosus in Bibl. Rom. vol. 2. Cent. 7.
- Antonius** Michaël FOUQUERE è Congr. S. Mauri. Ob. 1709. Vid. Cerfius in Bibl. Hist. Crit. pag. 130.
- Antonius** à FRACTIS Monachus Casinas an. 1546. Vid. Plac. Diac. in Supplem. cap. 21. Armell. part. 1. pag. 53.
- Antonius** Paulus LE GALLOIS è Congr. S. Mauri. Obiit 1695. Vid. Pezii & Cerfii Bibl.
- Antonius** GRIMBERTUS Elnonensis, an. 1602. Ejus meminit Baluzius in Notis ad Lupi Ferrar. Epist. cxxxviii.
- Antonius** HOVÆUS Abbas Epternacensis an. 1568. Vide Andr. Valer. Bibl. Belg. & ex eo Sander. de Clar. Author. Foppens Bibl. Belg. pag. 79.
- Antonius** de S. HUBERTO Monachus Lacensis. an. 1505.
- Antonius** KLUG, Amorbacensis Prior, Professor Theologiæ, & Parochus magnam rerum Amorbacensium Sylvam collegit, quæ Cl. Ignatio Kroppio in conscribenda hujus monasterii historia non minimo fuit usui, uti ipse pag. 157. fatetur.
- Antonius** KRAMMER Monasterii B. V. ad Scotos Prior emeritus. Ob. an. 1743.
- Antonius** LEVENIUS Abbas S. Mathiæ Trevirensis electus an. 1484. Habuit epistolarum commercium cum Erasmo Rotterodamo. Vide Yepes. Cent. 2. pag. 177.
- Antonius** Josephus MEGE è Congr. S. Mauri. Ob. 1691. Vide Biblioth. Pezianam & Cerfianam.
- Antonius** MESENICH S. Mathiæ Trevir. Sec. xvii. Pez in Catal. S. B. G.
- Antonius** à NEAPOLI, an. 1639. Vide Gattolam Histor. Casin. Sec. xii. pag. 769. Armell. part. 1. p. 53.
- Antonius** NERLIUS, Abbas Mantuanus ad S. Andream an. 1393. Vid. Lud. Ant. Murat. Scriptor. Rer. Italic.

- Antonius** PEREZ, Archiepiscopus Tarraconensis. Ob. 1637. Vide Nicolai Antonii Bibliothecam Novam Hispanam pag. 117. ex quâ vitam supra cap. 4. dedimus.
- Antonius** POUGET Congr. S. Mauri. Ob. 1709. Vid. Pezii & Cerfii Bibliothecas.
- Antonius** de RAYMUNDIA Benedictinus Gallus, de quo vid. Luc. Acher. in Notis ad Opera V. Guiberti Abbatis p. 579.
- Antonius** RIVETUS è Congr. S. Mauri. Vivit & actu occupatur in elaboranda Bibliotheca Universali Scriptorum Franciæ.
- Antonius** de ROCCA Abbas Cluniac. S. R. E. Cardinalis. Claustit diem supremum an. 1369. Vid. Eysengren in Catal. Test. Verit. pag. 144.
- Antonius** ROLLE è Congr. S. Mauri, de quo vide Hugonem Menardum in Menologio Benedictino pag. 282.
- Antonius** de S. ROMANO ad S. Zoilum Cœnobita. An. 1603. Vid. Nicol. Ant. Bibl. Nov. Hisp. pag. 124.
- Antonius** SARANZA Abbas S. Mauri Camporearum prope Florentiam. Ob. 1590. Mongitore Biblioth. Sicul. pag. 72.
- Antonius** SCHNAKENBURGIUS è Corbeia Nova an. 1560. Vide Franc. Paullini Syntagma Rer. Germ. Leibnit. Introduct. ad Tom. 2. Scriptor. R. B. n. 25. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 3. p. 1202. ubi ex Corbeienfi Monachus Hersfeldensis factus, & defunctus an. 1476. dicitur.
- Antonius** STROZ Abbas ad S. Lambertum in Styriâ. Ob. 1725. Vid. Histor. Univerf. Salisburg. pag. 249. & 298.
- Antonius** THUILLIER è Congr. S. Mauri, frater Vincentii Thuillier. Vid. Cerfius in Bibl. Histor. Crit. pag. 476.
- Antonius** VINOT è Congr. S. Mauri. Ob. 1679. Vide le Cerf. pag. 489.
- Antonius** VOGELIUS, Abbas Augiæ Brigantinae. Ob. 1711. Vid. Dion. Sammarth. Gall. Christ. tomo v. in Catalogo Abbatum hujus Cœnobii.
- Antonius** WOLFRADT Professor S. Pantaleonis Coloniae, Abbas Cremifanensis, Episcopus Viennensis S. R. I. Princeps † 1639. 1. April.
- Antonius** WINGHIUS Abbas Loetienfis anno 1636. vitâ functus. Vide Bolland in Comment. præv. ad vitam V. Ludovici Blossii.
- Antonius** YEHLIN Zwifaltensis. Ob. 1714. Vir diligens, ac monasterii Senior, qui multa post se Manuscripta reliquit.
- Antonius** YEPES Congr. Vallisoletanæ Chronographus atque author celeberrimi Operis, *Chronici Generalis O. S. B.* Fatis cessit an. 1621. Vid. Nic. Antonium Bibl. Hisp. Nov. pag. 103. ubi Yepesium vocat *doctissimum Ordinis Benedictinorum Scriptorum*.
- Apollo** de VILBEL Fuldenfis Ecclesiæ Decanus claruit an. 1513. Vir præstans sui temporis memoranda quædam literis privatim consignavit. Vid. Browerus *Fuld. Antiq. l. 4. p. 331.*
- Apronianus** HUEBER Augiæ Majoris Brigantinae Prior. Vivit & in re literaria Benedictina promovenda, ut Scripta omittam, præ multis aliis strenuè laborat.
- Apollinaris** à BOVILLIS Monachus Casinas, de quo vid. Armell. l. c. part. 1. pag. 53. Plac. Diac. in Supplem. cap. 19.
- Archangelus** de LEONATO Congr. Casin. floruit sub finem Sec. xvi. an. 1595. Vid. Armell. part. 1. pag. 54. Ant. Posssev. Sac. Appar. Tom. I. p. 114. Arnold. Wion Lig. Vit. l. 2. c. 62.
- ARCHANGELUS** à Neapoli Cavenfis Monachus. Vid. Armell. l. c. p. 54. Wion Lig. Vit. l. 2. c. 62. Posssev. Appar. tom. 1. pag. 114.
- ARDO** Monachus Anianæ, an. 843. extinctus, scripsit vitam S. Benedicti Anianensis; unde de ipso vide Mabillonium in Actis Sanctorum O. S. B. & Annal. Benedictin. tom. 2.
- ARIBO**, sive *Erbo* Episcopus Frisingensis, an. 783. Vid. Mabillonii Prolegomena ad vitam S. Corbiniani Episcopi in Act. Bened. Sec. 3. pag. 500. & Annal. Ben. tom. 2. pag. 37. &c.
- ARIALDUS** Monachus Casinas vixit circa an. 1080. Vid. Petr. Diac. de Vir. Ill. Casin. c. 22.
- ARIULFUS**, seu *Hariulfus* Abbas Aldeborgenfis in Flandria Sec. xi. Vid. Mabill. in Analect. Acher. in Spicil. & Andr. Valer in Bibl. Belg.
- Arnaldus** ODO, seu *Otto* de Leomannia Abbas Candomiensis an. 1285. electus. Vid. Dion. Sammarth. Gall. Christ. tom. 2. pag. 961.
- ARNOLDUS** Monachus S. Albani Moguntia circa an. 1317. Trithem. Chron. Hirfaug. tom. 2. ad an. 1317. pag. 143.
- ARNOLDUS** Altahensis in Bavaria Monachus, an. 1030. Vid. Comment. præv. in Actis SS. 4. Maji Tom. I. in vita S. Godehardi.
- ARNOLDUS** Abbas Bonævallis in Francia Carnotensis, an. 1153. Vid. Combesis in Bibl. Concion. Franc. Titelman-

- nus, Joannes Fellus, & alii quàm multi.
- ARNOLDUS** Corbeiensis c. a. 1030. Vid. Trithem. Chron. Hirfaug. ad an. 982. Mabill. Annal. tom. 4. pag. 77. &c.
- ARNOLDUS**, five *Arnolfus* San-Emmeramenfis c. a. 1010. Vid. Canisius Antiq. Lect. tom. 2. Pez Differt. Ifag. ad Tom. iv. Anecd. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. Bibl. San-Emmeram. Præfatio ad Tom. 2. n. 22.
- Arnoldus** GANTOISIUS Abbas Marchianensis an. 1576. de quo Bucelinus & Brentano in Epitome chronologica.
- ARNOLDUS** Hirfaugiensis Monachus c. a. 983. Vid. Trithem. in Annal. Hirfaug. ad an. Chr. 983.
- ARNOLDUS** Lubecensis Abbas an. 1210. Vid. Joannis Molleri Differtatio de Helmolde §. 27. seq. Jo. Ger. Voss. de H. L. c. 55. Meibomius, qui ejus Chronici ultima quatuor Capitula edidit. Oudin. de S. E. Tom. 2. col. 1719.
- Arnoldus** MICHAEL Monachus S. Martini Maj. Coloniae an. 1553. Vid. Catal. Mss. Codd. Bibliothecæ San - Martiniæ.
- Arnoldus** REES S. Martini Coloniae an. 1480. Ex catalogo mox citato, quem V. C. Oliverius Legipont confecit, mecumque communicavit.
- ARNOLDUS** S. Mathiæ Treviris Scholasticus, & author libri de *Computo Ecclesiastico*, quem Mariano Scoto nuncupavit. clar. c. a. 1063.
- Arnoldus** WION Belga, ex Congr. Casin. Author *Ligni vitæ*. claruit Seculo xvi. exeunte. Vid. Andr. Valer. Bibl. Belg. p. 89. Possév. Appar. Sac. tom. 1. Armell. l. c. part. 1. p. 54.
- ARNOLPHUS** San-Emmeramenfis an. 1010. supra *Arnoldus*.
- ARNOLPHUS** Hirfaugiensis Monachus, ac postea Episcopus Paderbornensis an. 1036. Vid. Trithem. in Chron. Hirfaugiensi.
- ARNULFUS** Monachus Andaonensis propè Avenionem scripsit Martyrologium, & alia, de quibus vide Mabillon. Annal. Ben. tom. 2. & 4. pag. 322.
- ARNULFUS** Monachus Cluniacensis Monasterii c. a. 1130.
- ARNULFUS** Gemblacensis Abbas continuavit Sec. xii. Chronicon Sigeberti. Vid. Sander. in Chronograph. Brabantiæ. Annal. Ben. tom. 5. p. 581.
- ARNULFUS** Abbas Latiniacensis, Ob. MCVI. Vid. Annal. Ord. S. B. tom. v. pag. 332.
- Arnulphus** GOETHALSIS Monachus S. Andreae propè Brugas scripsit Monaste-
- rii sui Chronicon c. a. 1525. Vid. Acta SS. Tom. I. Julii pag. 354.
- ARNULPHUS**, five *Ernulphus* Roffensis Episcopus, an. 1124. Vid. Warthon Angl. Sac. tom. 1. pag. 329. Annal. Bened. tom. 5. adæ Leland. Ede. Piff. Cav. Oud.
- ARSENIUS** Leodiensis, Abbas S. Pauli Romæ. Ob. 1457. Vid. Possévin. in Appar. tom. 1. p. 133. Andr. Valer. Bibl. Belg. p. 89. Armell. l. c. part. 1. p. 58.
- Arsenius* à MONELIA è Congr. Caf. Episcopus, cujus meminit Armellinus l. c. part. 1. pag. 61.
- Arsenius* SULGER. Prior & Chronographus Zwifaltensis. Adijt aeternitatem an. 1691. Vid. Annal. Zwifalt. part. 2.
- ARVODOLPHUS** Monachus ac Hagiographus Fuldenfis circa an. 1160. Laudatur à Wicelio in præfat. Hagiolog. Bollandi in Præfat. General. in vitas Sanctorum tom. 1. pag. xix.
- ASCELINUS** Monachus Beccensis Sec. xi. Vid. Nat. Alex. Hist. Eccles. tom. 6. pag. 688. Lud. du Mesnil de Doct. & Discipl. Eccles. tom. iv. p. 87.
- ASSERIUS** ex Abbate Schireburnensis Episcopus. Ob. 909. Vid. Joan. Leland. de Scriptor. Angl. cap. 118. Balæus li. 25. Pitfeus æt. 10. Speelman, Thomas Hearn, & Thomas Galeus, Annal. Ben. tom. 3. pag. 306.
- Athanasius* GUGGER San-Gallensis Sec. xvii. vulgavit sacras Odas typis sui Monasterii.
- Athanasius* de MONGIN è Congr. S. Mauri piissimus Asceta. Ob. 1633. Vide le Cerf pag. 362.
- ATHELARDUS**, seu *Adelardus*, Monachus Bathoniensis an. 1130. Vid. Balæ. li. 69. Pitf. æt. 12. pag. 201. Oudin. de S. E. tom. 3. col. 1017. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 1. pag. 30.
- ATHELNOTUS**, Lelando *Æthelnothus*, Cantuar. Archiep. an. 1038. Vid. Lel. Bal. Pitf. &c.
- Attilius* VIGNOLA Prior Titularis S. Justinæ Patavinæ. Vivit. Vid. Armell. part. 1. pag. 237.
- AUDULPHUS** Abbas S. Maxentii cl. c. a. 682. ac scripsit de Miraculis S. Leodegarii. Vid. Mabill. Annal. tom. 1. pag. 867.
- AUDRADUS** Monachus vixit sub Carolo Calvo. Vid. Bibl. Mss. Labbei pag. 57. Histor. Franc. tom. 2. p. 390.
- S. AUGUSTINUS** Angliæ Apostolus. Ob. 604. Vid. Annal. Ben. & Acta SS. O. S. B. Warthoni Angl. Sac. tom. 1. & Acta Sanctorum Bolland. die 26. Maji tom. vi.

Augu.

- AUGUSTINUS** Anglus Congreg. Casin. an. 1592. Ejus meminit Angelus de Nuce in Notis ad Chron. Casin. l. 4. marginal. 2013. Armell. l. c. part. 1. pag. 61.
- Augustinus* de BENAVENTE Pinziani in Hispania Monasterii alumnus an. 1628. Vid. Nic. Ant. B. H. N. pag. 136.
- Augustinus* BONTEMPS, Atrebas, Mon. Lobienfis panxit carmina. Vid. Andr. Valer. Bibl. Belg. p. 94. Foppens pag. 112.
- Augustinus* BRENDLIN, Weingartenfis Sec. xvii. Pez in Catal. S. B. G.
- Augustinus* CALMET, Abbas Senonienfis, ac Congregationis SS. Vitoni & Hidulphi Præses dignissimus. Senex ac Præsul toto orbe literario famosus, annofus, probatus, coronatus. Vivat Nestoris annos!
- Augustinus* CÆSARIUS Congr. Casin. c. a. 1592. Vid. Armell. l. c. part. 1. p. 61.
- Augustinus* DORNBLUTH Gengenbacensis edidit Opus sacrarum Meditationum, aliæque plura. Vivit an. 1753.
- AUGUSTINUS** Einsidlenfis Abbas vitam S. Menradi Martyris edidit an. 1603.
- Augustinus* ISEMBARDI è Congr. Casin. Episcopus Cremonensis an. 1681. Nicol. Coleti in Italiam Sac. Ferd. Ughelli tom. 4. col. 622. Armell. l. c. part. 1. pag. 62.
- Augustinus* LAMPUGNANUS Abbas è Congreg. Casin. Ob. 1666. Vid. Armell. part. 1. pag. 62. Pucinell. in Athenæo Mediolan. pag. 3.
- Augustinus* LOSCHUS è Congreg. Casin. Theologus & Orator in Concilio Tridentino an. 1539. Vid. Armell. l. c. part. 1. pag. 65.
- Augustinus* MAGG à paucis annis defunctus, in Monasterio Weingartenfi professus. Vid. Hiltor. Univerf. Salzburg. pag. 299.
- Augustinus* MARCHUIUS Abbas Lacensis an. 1568. plura in Manuscriptis reliquit.
- Augustinus* OBERNNALIB Abbas Mellic. Ob. 1483. Vid. Bibl. Mellic. p. 445.
- Augustinus* PAPASIDERA è Congr. Casin. an. 1638. Vid. Mongitore Bibl. Sicul. pag. 90. Armell. part. 1. p. 66.
- Augustinus* PUEL, Garstenfis, vulgavit Conciones an. 1714. Styrae in fol.
- Augustinus* REDING, Abbas & Princeps Einsidlenfis celeberrimi nominis, annum habuit supremum 1692. Vid. Histor. Univerf. Salzburg. pag. 300.
- Augustinus* STEGMÜLLER Abbas Zwifaltensis, devixit an. 1744. Edito scripto defendit Probabilismum, atque altero majoris momenti jura Monasterii sui contra Imperialem eamque acatholicam urbem Reutlingam in Circulo Sueviæ.
- Augustinus* STÖCKLINUS Abbas Fabriensis Sec. 17. Vid. Mabill. Itin. Germ. pag. 4. Annal. Ben. tom. 2. p. 46.
- Augustinus* STORCH è S. Paulo in Carinthia. Vid. Pez in Catal. S. B. G.
- Augustinus* TRÖSTER Sant-Emmeramenfis professus, Eyftadiensis Divæ Walburgæ Parthenonis præpositus, edidit libellum sub titulo: *Cultus Divæ Walburgæ Virginis*. Aug. Vindel. typis Pinzigeri A. 1751. quo vivere desit.
- Augustinus* TORANUS, Panormitanus, è Congr. Casin. Ob. an. 1638. Vid. Mongitore in Bibl. Sic. & Armell. Bibl. Caf.
- Augustinus* VENERIUS è Congr. Casinensi. Ob. an. 1638. Vid. Armell. l. c. p. 66.
- AVIANUS** S. Winoci in Belgio Monachus cl. 1453.
- Augustinus* ZIEGLER ad Quercum inferiorem professus, & in Univerf. Salzburg. Philosophiæ Professor edidit A. 1752. Differtationem philologicam de *Methodico mentis humanæ ratiocinio* &c.
- AURELIANUS** Monachus S. Joannis Reomensis scripsit Librum de Musica. Vid. Mabillon. Annal. Ben. tom. 6. pag. 480. & in Itinere Burgundico pag. 22.
- Aurelius* FISCHER Zwifaltensis, Henrici Boudon quædam Opuscula Ascetica è Gallico Germanicè reddidit. Devixit paucis ante annis.
- AUTBERTUS** Casinensis Abbas ab an. 834. ad an. 837. de quo Pet. Diac. in lib. de Vir. Ill. Casin. cap. 13. & ad eum Jo. Bapt. Marus in Notis. Combefis in Bibliotheca Concionatoria. Erasmus Gattola in Chron. Casin.
- Aymericus* de PEYRACO Abbas Moyffiacensis in Gallia circ. an. 1400. Vid. Annal. Bened. tom. 4. & 5. Cavei Histor. Liter. Fabric. Bibl. med. & inf. Latinitatis vol. 1. lib. 1. pag. 42.
- Ayvo* de BORDIS, Monachus Antiffiodorensis Sec. xiii. Vid. Labbeum Biblioth. Nov. Mss. Tom. 1. pag. 570.
- AZO**, five *Ajo* Monachus Dervenfis Ob. 992. Vid. Carol. le Cointe Annal. Franc. tom. 2. ad an. 512. pag. 631. seq. Joan. Albert. Fabricius Bibl. med. & inf. Lat. vol. 1. pag. 428.

B.

BABOLENUS Abbas Foffatensis c. a. 661. plures codices scripsit. An. Ben. tom. 1. pag. 464.

BA-

- BACHELARDUS**, Gallus, Prior S. Juliani, an. 1669. Vide Pezii Epist. Apolog. pag. 213.
- BALDEWINUS** Mon. S. Remigii Remensis, an. 1150. Vid. Annal. Ben. tom. 6. pag. 394. Papebroch. in Act. SS. tom. 7. Maji de S. Gibriano, pag. 619.
- BALDRICUS** Burgulienfis Abbas, Archiepiscopus Dolensis. Ob. an. 1131. Vide Acta SS. Tom. 1. April. p. 43. Mabill. Annal. Ben. tom. 5. p. 504. Bongarsii Histor. Oriental.
- Baldwinus** de GLEN, Atrebas, Henniacensis apud Artesios Monasterii Antistes clar. 1584. Vid. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 98.
- Baldwinus** DIONYSIUS Cœnobita Elnonensis cl. 1592. Vid. Andr. Valer. l. c. pag. 98.
- Baldwinus** MOREAU scripsit *Faculam* ad Regulam S. B. Sec. xvi.
- BALTHARIUS**, sive *Baltharius* Monachus Seckinganus, sive Saconiensis in Suevia c. a. 900. Vid. Carol. Coint. tom. 1. Annal. p. 272. Mabill. Annal. Ben. tom. 1. pag. 221. Goldast. Antiq. Alaman. tom. 2. pag. 195.
- Balthasar** à DERNBACH Abbas & Princeps Fuldenfis an. 1606. Vid. Schannat in Histor. Fuldenfis, Bucelin. in Annal. Ben. & Benedicto Redivivo. Brower. in Dedicat. Antiquit. Fuld.
- Balthasar** MORABITUS Abbas S. Nicolai de Arenis. V. Mongitore in Bibl. Sic. & Armell. Bibl. Caf. part. 1. pag. 70.
- Balthasar** Reinen à BREE S. Martini Coloniae. An. 1621. Vid. Catal. Mfs. Codd. Bibl. San-Martin.
- Balthasar** WELLER Banthenfis in Francia Orientali. Vid. Pez in Catal. S. G. B. ab an. 1600. ad 1715.
- BAPTISTA**, Italus, Mantuanus, in Pado-lyronensi monasterio professus anno 1441. sui temporis eruditissimus Concionator. Vid. Cavacius in Historia Monasterii S. Justinæ, Armell. part. 1. pag. 70.
- D. de BARADAT** Monialis Jotrenfis, quam laudibus celebrat Edmundus Martene in Itinere suo Literario Gallicè scripto part. 1. pag. 43.
- BARDO** Moguntinus Archiepiscopus ex Monacho Fuldenfis, alter sui ævi Chrysofotomus an. 980. Vid. Nicol. Serrar. & Jo. Georg. Christ. Scriptor. Rer. Moguntiac. tom. 1. Acta SS. tom. 2. Junii in vit. Mabill. in Annal. Bened. & Actis Sanctorum Ord. S. B.
- BARNABAS** Monachus Parmensis S. Joan. Evang. an. 1590. Armell. l. c. part. 1. pag. 70.
- Bartholomæus** AVEROLDUS è Congr. Casin. Archiepiscopus Spalatenfis in Dalmatia an. 1479. Vid. Armell. l. c. part. 1. p. 70. Octavius de Rubeis in Elogiis Historicis Illustr. Brixienf. pag. 188. & seq.
- Bartholomæus** de COTTON Monachus Norwicensis c. a. 1300. Vid. Warthon Angl. Sac. tom. 1.
- BARTHOLOMÆUS** Cryptæ Ferratæ Abbas an. 1032.
- BARTHOLOMÆUS** Cluniacensis Abbas an. 1230. Vid. Bibl. Clun. Edm. Martene in Itin. Liter. p. 144. Oudin. Tom. 3. de S. E. p. 45.
- Bartholomæus** KRAFFT Mon. Blauburensis prope Ulmam in Suevia c. a. 1480. vixit, ac scripsit *Passionale Sanctorum*. Vid. Acta SS. Bolland. tom. 6. Maji pag. 548. col. 1.
- Bartholomæus** à PATERNIONE Monachus S. Nicolai de Arenis. Ob. 1719. Mongitore Bibl. Sic. & Armell. Bibl. Casin.
- Bartholomæus** PETIT DE LA CROIX Congreg. S. Mauri. hoc Sec. in nova Gallie Christianæ editione accuranda cum Dionysio Sammarthano collaboravit, ut hic ipse in Præfatione ad Tomum I. testatur.
- Bartholomæus** de SEGURA Monachus Pincianus in Hispania clar. c. a. 1619. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. pag. 157.
- Bartholomæus** SENOQUE è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi Sec. xvii. Vid. Calmet in Catalogo Scriptorum Hist. Lothar.
- Bartholomæus** STELLA Wiblingensis in Suevia Monachus c. a. 1546. Vid. Monasterii Annales.
- Bartholomæus** TABERNA Mon. S. Nicolai de Arenis an. 1541. Vid. Mongitore Bibl. Sic. pag. 99. Armell. l. c. part. 1. pag. 71.
- BARTHOLOMÆUS** Veronensis Abbas S. Nicolai de Litore c. a. 1440. Possess. Appar. Sac. tom. 1. p. 175. Voss. de Hist. Lat. lib. 3. c. 7. Armell. l. c. pag. 73.
- Basilii** de ARZE Monachus Hispanus clar. c. a. 1615. de quo vid. Nic. Ant. in B. H. N.
- Basilii** BALTHASAR Sangallensis Scriptor Marianus an. 1749. Ejusdem *Alveare Historicum* lucem expectat.
- Basilii** FINCKENEIS è S. Lamberto Styriæ, Philosophus, Theologus, ac Alce-pta præclarus. Ob. 1693. Vid. Histor. Univerf. Salzburg. pag. 302.
- Basilii** GRADI è Congr. Casin. Stagenfis Episcopus in Dalmatia an. 1585. Wion Lig. Vit. l. 2. c. 53. p. 358. Possess. in Appar. Sac. p. 197. Armell. l. c. part. 1. p. 73. *Basi-*

- Basilii** ITTEN Abbas Rhenoviensis, de quo vid. Felix Egger in Idea Ord. S. B. lib. 2. pag. 262.
- Basilii** MILLANUS Congreg. Casin. c. a. 1557. Armell. l. c. p. 74. Nicolaus Antonius in Bibl. Hisp. *Melanium* vocat.
- Basilii** PARADISI Monachus S. Vitalis Raveñæ. Ob. 1647. Vid. Prosper Mandosius, Seraphinus Pasolinus, Hieron. Fabri, Armell. & alii.
- Basilii** PEROTRICHII Abbas Congreg. Casin. Sec. xvi. Armell. part. 1. pag. 76.
- Basilii** VALENTINUS Monachus Erphordii ad S. Petrum, Sec. xv. Vide supra cap. 3. vitam.
- Basilii** ZANCAROLLUS Abbas Congreg. Casin. Sec. xvii. Armell. l. c. pag. 76.
- BASSATIUS** Abbas Casinensis, vitâ functus an. 856. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Caf. cap. xi. Erasmus Gattola in Hist. Casinensi.
- BAUDEMUNDUS** Abbas Blandiniensis an. 690. Vid. Bolland. in Comment. præv. ad vitam S. Amandi 6. Febr. tom. 1. Mabill. Annal. Ben. tom. 1. Andr. Valer. Bibl. Belg.
- BAVO**, *Bovo*, seu *Bono* Abb. Corbeia Saxonica an. 899. Vid. Annal. Corb. Adam Brem. Histor. Eccles. c. 35. Henric. Meibom. in notis ad Chronicon Corbeienf. Christ. Franc. Paullini in Theat. Vir. Ill. Corb. Nov.
- S. BEATUS** Levanensis Astur, Abbas 785. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Vet. pag. 325. Nat. Alex. Hist. Eccles. Sec. viii. Mabill. in Annal. Ben. tom. 2. Acta Sanctorum Bolland. tom. 2. Junii pag. 39.
- BEDA** Venerabilis, supremum Anglorum Doctorum decus. Animam Creatori reddidit an. 735. Vide supra cap. 2. vitam.
- Beda** BIERMAN Ringelheimensis Scriptoris theologicis an. 1728. inclaruit.
- Beda** BLOEM Cœnobita S. Martini Maj. Coloniae. Ob. 1730.
- BEDA junior** D. Bervigni in Italia monasterii Monachus cum humanarum, tum Divinarum scientiâ Literarum præstantissimus ad annum 819. clarus. De quo *Yepes*, *Wion*, *Bucelinus* & alii. Crisis tamen desideratur.
- Beda** SEEAUER ex Domo S. Petri Salzburgi Pœnitentiarius ad Thavmaturgam Virginem Plainensem edidit *Sacra Exercitia* an. 1743. & alia ascetica.
- Beda** SCHWALER Einsidlenfis, Sec. 17. *Petz*, in Catal. S. B. G.
- BELHOMMEUS** Mediani in Vogaso Monasterii Abbas. . . Vid. Bolland. Tom. III. *Julii*. p. 221.
- S. BENEDICTUS** Patriarcha anno ætatis 63. deferri voluit in ecclesiam: ubi *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*
- sumpta Eucharistia, sublati in cœlum oculis orans, inter manus discipulorum efflavit animam, an. 543. scripsit Regulam discretionem præcipuam. Vide vitam supra cap. 1.
- BENEDICTUS III.** Pont. Max. mortali vitâ functus an. 858. 26. Febr. de quo Eggfius in Pontificio docto p. 220.
- Benedictus** ABELZHAUSER Abbas Seittenstettensis an. 1717. Vid. Histor. Univerf. Salzburg. pag. 207. & 303.
- Benedictus** ALVAREZ Hispanus ex Monasterio S. Facundi c. a. 1636. Vid. Nic. Ant. in B. H. N.
- S. BENEDICTUS** Ananiae Abbas. Ob. 821. Vid. Annal. Ben. & Acta Sanctorum Ord. S. B.
- Benedictus** BACCHINUS Abbas plurimum successivè in Congr. Casin. Monasteriorum longè doctissimus. Mortem appetiit an. 1721. Vid. Armell. in Bibl. Casin. Nizronii Memorias. Tom. xii. pag. 258. Vitam à se ipso scriptam, aliam supra cap. 4.
- Benedictus** de BAVARIA, Monachus Ettalensis Sec. xv. Vid. Kropff in Bibl. Mellic. pag. 51.
- Benedictus** BEHAMSTEIN Garstensis in Austria superiore. Ob. 1715. Vid. Histor. Univerf. Salzburg. pag. 303.
- S. BENEDICTUS** BISCOPUS Abbas Wiremuthensis. Ob. an. 703. Vid. Ven. Beda in Histor. Eccl. Gent. Angl. Leland. cap. 82. Pitf. æt. 8. p. 113.
- Benedictus** van der BORCHT, Prior Abbatia S. Trudonis hoc Sec. . . .
- Benedictus** BONSIGNORIUS Abbas S. Mariæ de Florentia claruit c. a. 1568. Vid. Armell. l. c. part. 1. pag. 89. Pucinell. in Chron. Abb. Florent. Julius Negri in Histor. Scriptor. Florent.
- Benedictus** BUECHER Obernaltacensis. Edidit *Prima Philosophiæ Experimentalis Principia* Salzburgi an. 1742. in 4. Differt. de facto Honorii Papæ 1748. &c. Vivit an. 1752. natus Ratisbonæ 1706. professus an. 1729.
- Benedictus** CANOPHILUS Juris utriusque scientiâ clarissimus Abbas è Congr. Casin. claruit an. 1550. Vid. Plac. Diac. in Supplem. cap. xi. Arnod. Wion Lig. Vit. l. 2. c. 63. Bucel. in Annal. Ben. an. 1550. Armell. l. c. part. 1. p. 92.
- Benedictus** CHELIDONIUS, è Monasterio S. Ægidii Norimbergæ postulatus in Abbatem Cœnobii B. V. ad Scotos Viennæ, melior Poëta, quàm Oeconomus. Deceffit an. 1533. Vid. Supplem. Bruschi, seu Centur. 2. p. 208.
- Benedictus** CHERLE Abbas Thierhauptensis in Bavaria edidit *Menologium Benedictinum* sermone patrio anno 1714.

- BENEDICTUS Glocestriensis** Anglus clar. post an. 1120. Vid. Pittf. æt. 12. Hentic. Warthon tom. 2. Ang. Sac. in Præfat. n. 22. pag. xxvi.
- Benedictus du CLOU** è Congr. S. Mauri hoc Sec. *Dionysio Sammarthano* in nova Gallia Christiana editione concinanda auxilio fuit.
- BENEDICTUS** aliàs *Chrysanthus de Monasterio Eiffia* Monachus S. Martini Maj. Coloniae c. a. 1487. Plura ejus ingenii monumenta extant in Lacensi Bibliotheca. Vid. *Hartzheim Bibl. Colon.*
- Benedictus EISELIN** San-Blasianus Sec. 17. Pez in Catal. S. B. G.
- BENEDICTUS Engelbergensis** Abbas Sec. 17. Pez l. c.
- BENEDICTUS Floriacensis** Abbas, Autor Glossarii Latino - Græci. Vid. Fabric. Bibl. Græc. vol. x. pag. 58.
- BENEDICTUS Fossatensis** Abbas, de quo vide Mabillonium in appendice ad Sec. iv. Benedictin.
- Benedictus FRANCK** Tegernseensis Concionator an. 1735.
- Benedictus FREYPEIS** Andecensis Subprior, de quo Pez in Dissert. Ifag. in Tom. I. Thef. Anecd. pag. xxii.
- Benedictus GABAL** San-Blasianus, Sec. xvii. Pez in Catal. S. B. G.
- Benedictus GEBHART** S. Jacobi Moguntia. Ob. 1738. relicto in MSc. sui cœnobii Chronico &c.
- BENEDICTUS à S. Germano** Casinas clar. an. 1570. Vid. Plac. Diac. Caf. in Supplemento ad Pet. Diac. cap. xix. Erasmus Gattola in Historia Monasterii Casin. Armell. part. 1. p. 100.
- Benedictus GUAIFERIUS** Mon. Casin. cl. c. a. 1060. Vide Ughellum tom. 1. Ital. Sac. pag. 1336. 1341. & Acta SS. die xi. Febr. in Comment. præv. ad vitam S. Secundini.
- Benedictus GUIDI** Abbas S. Nicolai de Litore. Ob. 1590. Vid. Armell. l. c. part. 1. pag. 97. Franc. Sanfovin. *Venetia* lib. 13. pag. 284.
- Benedictus HARDTER** docuit Jus Canonicum Frisingæ an. 1720.
- Benedictus HÆFTENUS** Præpositus Affligemienfis, à doctrina, pietate, prudentia, morumque elegantia commendatissimus. Animam efflavit an. 1648. Vid. vitam supra cap. 4.
- Benedictus Hieronymus FEIJOO** Hispanus vivit 1752.
- BENEDICTUS à S. Joanne** è Congr. SS. Vit. & Hid. an. 1629. Vid. Hæften. Disquis. Monast. lib. 2. tr. 5. pag. 163.
- Benedictus JUNCKERSDORFF** S. Martini Colon. an. 1669. Vid. Catal. Mfs. Codd. Bibl. S. Martini.
- Benedictus KOFFER** San-Blasianus, Sec. 17. Pez Catal. S. R. B.
- Benedictus LASPO** Monachus in Reinhausen, an. 1288. Vide Leuckfeldii Antiquitates Bursfeldenses cap. 3. p. 129.
- Benedictus LAUDATI** Abbas Monasterii Averfani in Italia. Ob. 1724. Vid. Armell. l. c. part. 1. pag. 99.
- Benedictus LUCCHINIUS** Abbas Mantuanus. Ob. 1599. Wion Lig. Vit. in aditamentis part. 2. l. 5. p. 518. Pet. Ricord. Hist. Monast. Dial. 4. p. 467. Armell. l. c. part. 1. pag. 100.
- Benedictus MAILLARDI** Saviniacensis Monasterii Prior major circa finem Sec. xv. Vid. Mabill. Annal. tom. 2. p. 386. & tom. 5. pag. 598.
- BENEDICTUS Majoracensis**, seu ex Insula Majorica Monachus S. Pauli in Urbe Congr. Casin. an. 1530. Vid. Nic. Ant. B. H. N. Wion in Ligno Vitæ l. 2. c. 63. Armell. part. 1. p. 101.
- BENEDICTUS** Abbas Massiliensis recensetur à Duffrenio in Indice Scriptorum, quem suo Glossario præmisit. Ego verò in Catalogo Abbatum Massiliensium apud Dion. Sammarthanum in Nova Gallia Christiana nullum invenio, qui hoc nomine vocetur.
- Benedictus** Abbas Mediolacensis. Vid. Mabillon. appendice ad Sec. iv. Ben. de tribus Abbatibus Benedictinis, Ananiensi, Fossatensi, & Mediolanensi.
- Benedictus MEYDING** Schyrensis in Bojaria Monasterii Abbas an. 1709. electus, vir in omniscibili versatus, Historicus, Orator, Philosophus, Jurista, Theologus insignis, verus librorum helluo, quibus evolvendis omnem ferè consumpsit vitam, denatus an. 1722. die ix. Junii ætatis 50. In MSs. reliquit multa præclari ingenii monumenta, videlicet Orationes capitulares Vol. I. in 4. Tractatus Polemicos contra Quefnellum Vol. X. & alia omninò digna quæ publici Juris fiant.
- Benedictus MEYENSCHNEIN** Ringelheimensis Asceta. Vivit. An. 1729. Regulam S. P. B. cum notis succinctis, sed eruditè vulgavit.
- Benedictus MORELLUS** Abbas SS. Floræ & Lucillæ Aretii. Ob. 1623. Vid. Armell. l. c. part. 1. pag. 101.
- Benedictus de PENNALOSA** MONDRAGON ex Monte Serrato in Hispania, Cœnobii Pragæ in Bohemia & Viennæ in Austria Abbas clar. an. 1633. Vid. Conspectum Histor. Univerf. Vienn. ad an. 1641. part. 2. pag. 225.
- BENEDICTUS** Abbas Petroburgensis in Anglia, an. 1199. Vid. Leland. cap. 189. Pittf. æt. 12. pag. 271. Possiv. in Appar.

- Appar. Voff. de Hist. Lat. & Nikelfon de S. A.
- Benedictus PETTSCHACHER** è S. Lamberto Styriae, Theologus & Rector Universitatis Salisburgensis. Ob. 1701. Vid. Histor. ejusd. Univerf. pag. 304.
- Benedictus PISO** Monachus Calmenfis, an. 1539. Annal. Ben. tom. 2. pag. 165. Act. SS. Bolland. tom. vii. Maji pag. 271.
- Benedictus ROLLE**, Gallus cl. an. 1594. Edidit Regulam S. P. B. & alia quædam sub ejus nomine Opuscula. Vid. Hæften. Disquis. Monast.
- Benedictus RUTTEAU** Hanno - Montensis Monasterii S. Dionysii Religiosus claruit c. a. 1637. Foppens Bibl. Belg. p. 134.
- Benedictus SCHMIER**, Ottoburanus. Vivit. Multis annis superiores Facultates in Universitate Salisburgensi docuit, eamque variis libris in lucem emissis locupletavit.
- Benedictus de la SERNA** Theologiae Professor in Collegio S. Vincentii Salmanticae cl. c. a. 1652. Vid. Nic. Ant. B. H. N. pag. 166.
- BENEDICTUS** Monachus Soractensis Sec. x. Vid. Mabill. Annal. tom. 2. p. 132.
- BENEDICTUS** S. Sequani Abbas. Sec. xi. ....
- Benedictus SETTALA**, Mediolanensis è Congr. Casin. Sec. 17. Vid. Armell. l. c. part. 1. p. 101.
- Benedictus SPIES** Abbas ad S. Stephanum Herbipoli clar. an. 1667. quò edita ab eo fuit *Solitudo Spiritualis*.
- Benedictus STOLTE** ad S. Michaëlem Hildesiae Professor SS. Theol. & SS. Canonum Professor perdoctus, edidit Tractatum de præcedentia... Plura prælo parata habet. Vivit 1753.
- Benedictus SUTOR** Andecensis, ab ipso publicæ luci datus est an. 1702. *Hofpes Benedictinus*, i. e. *S. Zeno Veronensis Episcopus*.
- BENEDICTUS** Tegernseensis cl. 848. Vid. Mabill. tom. 4. Analect. pag. 633.
- Benedictus de TANNEBERG** Monachus Divitis Augiæ, humana absolvit an. 1559.
- Benedictus THIEBAUT**, Supprior Luxovienfis, vivit, scribit, novumque Ordinis nostri Chronicon molitur.
- Benedictus de TOCO** Hispanus ex Monte Serrato an. 1585. Vid. Felix Egger Ideæ O. S. B. Lib. 2. pag. 267.
- Benedictus VERNIER**, Gallus, Monachus Sulpitanus. Ob. 1557. Bibl. Mfs. Codd. pag. 3. Mabill. vet. Analect. tom. 2. pag. 655.
- Benedictus de VILLA** Monferratensis, Sec. xvi. Arnold. Wion in Ligno Vitæ lib. 2. c. 63. Nic. Ant. B. H. N. pag. 166. *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*
- Benedictus de UVA** Casinenfis, floruit an. 1570. Vid. Armell. part. 1. p. 102.
- Benedictus WIDEL** è S. Emmeramo clar. c. a. 1683. de quo vide Histor. Univerf. Salisburg. pag. 307.
- Benedictus ZISEL** Wiblinganus in Suevia. Ob. anno 1517. Vid. Annales Monasterii.
- Benno LOBELIUS**, Abbas Brevnovienfis, & Congr. Benedictino - Bohemicae Visitator Generalis Perpetuus edidit an. 1743. *Disquisitionem sacram de Cruce seu Numismate S. P. B.* Vivit.
- S. BENNO** Episcopus Misnensis ab anno 1066. ad 1106. Vide Leibnit. Introduct. ad Scriptor. Rer. Brunsvic. Cochlaeus in Commentar. de actis & scriptis Lutheri.
- BENNO** è Comitibus de Ruepp & Fulckenstein Imper. Monasterii ad Ss. Udalicum & Afram Augustæ Professor, Ss. Theol. Doctor & ejusdem ac Philosophiæ Professor emeritus, publico dedit *Fasciculum Florum in Viridario Thomistico collectum*, i. e. *Questiones selectas ex Philosophia*. Frisingæ 1724. Part. III. in 8. Plura prælo parata habet. Septuagenario major vivit an. 1753.
- BERCHTOLDUS** Abbas II. Engelbergensis in Helvetia cl. Sec. xii. Vid. Anual. Einsidl.
- Berchtoldus HOCHBERGERUS** Campidonensis Abbas & Princeps c. a. 1181. Vid. Eifengren in Catal. Test. Verit. pag. 106.
- BERENGAUDIUS** Commentator in Apocalypsim, de quo Jac. Frische in Appendice ad Opera S. Ambrosii p. 498.
- BERENGOSUS**, seu *Berengozus*. Abbas S. Maximini Treviris an. 1112. Vid. Anual. Ben. tom. 5. pag. 130. & tom. 5. pag. 516. Bellarminus de Script. Eccl. sed non editione primâ, ubi erratum.
- Bernardinus GROSS** Tegernseensis anno 1714.
- Bernardus AYGLERIUS** S. R. E. Card. an. 1282. Vide vitam supra cap. 3. & infra, *Bernardus Casinensis Abbas*.
- Bernardus de BACCHING**, infra de *Waging*.
- Bernardus BAPTISATI** de Gasconia Abbas, an. 1420. Vid. *Herman. van der Hardt in Historia Concilii Constant. Tom. I. Part. XVIII. pag. 870.*
- Bernardus BIERMAN**, Ringelhernienfis in Saxonia Inferiori. Vivit.
- Bernardus BISSUS** Genuæ in monasterio S. Catharinae Professor an. 1668. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 105. Jo. Mabill. Itin. Ital. p. 226.
- BERNARDUS** Monachus è S. Blasio vix. an. 1066. *Eifengren. in Catal. Test. Verit.*

- Bernardus** de BRAGA, Lusitanus ex monasterio S. Martini de Tibaes, Sec. xvi. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. p. 173.
- Bernardus** CAMPANARI Mon. Casinas an. 1636. Armell. part. 1. pag. 104.
- BERNARDUS** Monachus Casæ Dei, an. 1160. Vide le Long in Bibl. Hist. Franc. Annal. Ben. tom. 5.
- BERNARDUS** Abbas Casin. vixit c. a. 1350. juxta du Fresne in Indice Scriptorum. Est verò idem cum Bernardo Ayglerio supra. Vid. Marus in Notis ad Supplem. Plac. Diac.
- BERNARDUS** Casin. Mon. c. a. 1120. Vide Pet. Diac. de Vir. Ill. Caf. cap. 37. & Marum in Notis.
- Bernardus** CASTILLONIUS Congr. Casin. an. 1489. Vid. Armell. Bibl. Caf. part. 1. pag. 105.
- bernardus** CLAVELLUS Mon. S. Severini Neapoli an. 1582. Vid. Philippus Rondininus in libro de Monasterio Casæmarii impresso Romæ an. 1707. p. 39. Armell. l. c. part. 1. pag. 105.
- BERNARDUS** ex Monacho Cluniacensi Episcopus vixit an. 1050. du Fresne l. c.
- BERNARDUS** Cluniacensis Monachus. Ob. 1109. Vid. Bibl. Clun. Henr. Gandaven. cap. 2.
- BERNARDUS** Corbeiensis, vulgò Saxo, clar. sub an. 1100. Vid. Trithem. de S. E. cap. 348. & Ill. Ben. II. cap. 3. Vide infra *Bernardus Saxo*.
- Bernardus** DAPIFER, Monachus Mellicensis. Ob. a. 1338. Vid. Hier. Pez Tom. I. Scriptor. Auftriac. Chronicon Mellicense. Lambec. Comment. de Bibl. Cæs. Vindobon. tom. 2. pag. 618.
- BERNARDUS** Floriac. Mon. Sec. xi. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. vol. 1. lib. 2. pag. 625.
- Bernardus** FRANCK, Sangallensis Bibliothecarius, tum Officialis, nunc Abbas & Princeps Dissertinensis.
- Bernardus** HAMM Schutterensis Monasterii Cœnobita, vivit, sacræque edit meditationes, quarum Pars I. an. 1746, impressa fuit.
- Bernardus** HERTFELDER Abbas ad SS. Udalicum & Afram Augustæ Vindel. Gemma Ordinis, ac Disciplinæ speculum transit ad vitam immortalem an. 1664. Vid. Corbinian. Kham Hierarch. August. part. III. regul. cap. 1. sect. 38.
- Bernardus** HIPPER Reflexiones Historico-Morales super Vitas Sanctorum O. S. B. ex Italico Germanicè vertit an. 1748.
- BERNARDUS** Abbas San. Gallensis c. a. 883. Vid. Henr. Canif. Lect. antiq. Tom. v. part. 2. pag. 728.
- BERNARDUS** Messanensis c. a. 1595. Vid. Mongitore Bibl. Sicul. pag. 108.
- Bernardus** ITHERIUS Monachus & Armarius S. Martialis Lemovic. cl. c. a. 1220. Vid. Jac. le Long Bibl. Hist. Gall.
- Bernardus** LIDL Lunælacensis Abbas, Scriptor Chronici Lunælac. Vivit 1751.
- Bernardus** de MONTFAUCON è Congr. S. Mauri ad nonaginta jam annos propius accedens humana absolvit anno 1741. Amisit in eo homine Benedictinus Ordo noster decus eximium, Gallia virum toto orbe celeberrimum, literaria omnis Respublica ingenium præstantissimum, ætas ista Scriptorum omnium seculorum memoria dignissimum. Ita Em. Card. Quirinus in Epistola ad Superiorem Generalem Congr. S. Mauri.
- BERNARDUS** Morlacensis Anglus Congr. Clun. an. 1140. Vid. Pitf. æt. 12. pag. 205. Possevin. in Appar. Guil. Cave. Casim. Oudin.
- Bernardus** MORLIN Wiblingensis Sec. 17. Vid. Annales Monasterii.
- Bernardus** NORICUS, Cremifanensis an. 1320. Vid. Hier. Pezii tom. 1. Scriptor. Rer. Auftriac.
- Bernardus** OBERHAUSER Abbas Ettalensis. Ob. 1740. Vid. Hist. Univers. Salisburg. pag. 309.
- Bernardus** de ONTIVEROS Hispanus, Calaguritanus Episcopus, an. 1644. Obiit 1662. Vid. Card. de Aguirre in Prolegom. ad Theologiam S. Anselmi. Felix Egger Idea O. S. B. lib. 2. p. 277.
- Bernardus** PEZ, Mellicensis Bibliothecarius an. 1735. morte interceptus Bibliothecam Benedictinam Generalem ad fastigium perducere haud potuit, quod dolendum; erat enim ad hanc spartam scitè adornandam præprimis aptus, idoneus, accommodatus.
- Bernardus** PLACENTINUS dictus, Abbas Congr. S. Justinæ de Padua. Ob. 1486. Vid. Armell. Bibl. Caf. part. 1. p. 106.
- Bernardus** RUEDORFFER, Seonensis. Ob. 1679. Vid. Hist. Univers. Salisburg. pag. 309.
- Bernardus** SCHALLHAMMER, Tegernseensis Sec. 17. Pez in Catal. S. B. G.
- Bernardus** SAXO circa A. 1110. supra *Bern. Corb.* Vid. Sigebert. de S. E. cap. 165.
- Bernardus** TERZI sex vicibus Præses totius Congr. S. Justinæ de Padua. Ob. 1486. Vid. Armell. part. 1. pag. 106.
- Bernardus** de WAGING, al. de Baching, Baging, ex Canonico Regulari Prior Tegernseensis. Ob. 1472. Vid. Bern. Pez in præfat. ad tom. VII. Bibl. Ascet. & Thef. Anecd. tom. 3. part. 3.
- Bernardus** WEIBEL Eremitanus in Helvetia. Ob. 1699. Vid. Hist. Univers. Salisburg. pag. 311.

- Bernardus** WENZEL Abbas Tegernseensis. Ob. 1714. Vid. Hist. Univers. Salisburg. pag. 311.
- BERNEREDUS** Abbas SS. Crispini & Crispiniani. an. 1182.
- BERNERUS** Abbas Humolariensis in Veromanduis c. a. 964. Vid. Mabill. in Prolegom. ad vitam S. Hunegundis Act. Sanct. O. S. B. Sec. 2. p. 1018. cum historia translationis Sec. 5. p. 275.
- BERNHelmus** S. Albani Moguntinæ Monachus & Magister Scholarum, tum Abbas Spanheimensis. Ob. 1150. Vid. Trith. in Chron. Spanheim. p. 242.
- BERNO** Augiensis Abbas. 1048. Vid. Joan. Egon. de Vir. Ill. Aug. Div. part. 2. c. 27. Trithem. de S. E. cap. 311. & de Ill. Ben. II. 77. & in Chron. Hirsaug. Mabill. Annal. tom. 3. p. 618.
- BERTHA**, five *Berthrada*, Monialis Vilecensis c. a. 1090. Vide vitam infra cap. 6.
- S. BERTHARIUS** Abbas Casinensis an. 883. Vid. Jo. Bapt. Marus in annot. ad Pet. Diac. de Vir. Ill. Caf. cap. 12. Leo Ostiensis Chron. Casin. lib. 1. cap. 32. Gattola in Hist. Casin. Sec. IV. pag. 70.
- BERTHOLDUS** Monachus Sangallensis an. 1292. Vid. Mezler de Vir. Ill. Sangall. Goldast. Tom. I. Scriptor. Rer. Aleman. pag. 92.
- BERTHOLDUS** Monachus Miciacensis Sec. IX. Vid. Mabill. in Prolegom. ad vitam S. Maximini Abbatis Act. Ben. tom. 1. pag. 590. Jac. le Long in Bibl. Hist. Gall.
- Bertholdus** de PAAR Gottwicensis 1643. quò anno edidit *Nucleum Catholicæ Devotionis* Viennæ in 8.
- Bertholdus** RIZELIUS Mellicensis Philosophus & Hagiographus, protulit Opus splendidum quidem, sed necdum plenè exasciatum sub titulo: *Sancta & Beata Austria*. . . Augustæ Vindel. 1751. in fol. cum fig. . . Superi annos & vires adaugeant, ut reliqua compleat.
- Bertholdus** VOGEL Cremifanensis, Rector Universitatis Salisburg. Vir exquisitè doctus vivit, & scribit Opera Dogmaticæ Theologiæ plurimum lucis allatura.
- BERTHOLDUS** Abbas Zwifaltensis. Ob. 1170. Vid. Annales Monasterii, & Crucium in Annalibus Sæviæ, ubi sæpius in testimonium vocatur.
- BERTOLFUS** Abbas Mediolacensis, tum Episc. Trevir. 870.
- BERTOgARIUS** Monachus Remensis S. Remigii Sec. IX. Vid. Hensch. in Commentar. præfso ad vitam S. Wilfridi die 24. April. pag. 292.
- BERTHOWALDUS** ex Monacho Glasco-
- nienfi Archiepiscopus Cantuar. an. 692. Vid. Leland. de Scriptor. Angl. cap. 62.
- BERTRAMUS**, seu rectius *Katramus* Corbeix veteris Monachus an. 840. Vid. Sigebert. Gemblac. de S. E. cap. 95. Trithem. de S. E. c. 274. & de Ill. Ben. l. 2. cap. 48.
- BERTRANDUS** Casæ Dei Monachus Sec. 12. c. a. 1160. Vid. Acta Sanctorum Bolland. in Commentar. præv. ad vitam B. Roberti Abbatis Casæ Dei c. 24. April.
- BILFRIDUS** ex Monacho Lindisfarnensi Anachoreta c. a. 736. Vid. Thomas Smith in Historia Bibliothecæ Cottonianæ pag. xxxiii.
- BOBOLENUS** Monachus Grandivallensis in diocesi Babilensi, an. 690. Vid. Mabill. prolegom. ad vitam S. Germani Abbatis Grandivall. Act. Ben. Sec. 2. p. 5.
- S. BOIFILIUS** Anglus, Mailrosensis Abbas vix. an. 702. Cujus libellum de *Fide quæ per charitatem operatur*, laudat Pitfeus æt. 8. pag. 113.
- Bonaventura** FINARDI, Præses Congr. Casin. Vivit. Vid. Armellinum, qui eidem suam Bibliothecam Scriptorum è Congreg. Casin. nuncupavit.
- Bonaventura** LEO, Prior Engelbergensis. Vid. Pez in Catal. S. B. G.
- Bonaventura** PETER Brevnoviensis scribit de B. V. M. & de Monasterio O. S. B. in Bohemia &c.
- Bonifacius** à DANCKERSWEIL Campidonensis, scripsit Historiam sui Archidierii ab anno 1639. usque ad 1670. Collegit etiam rariora quædam & memorabilia ex diversis Authoribus Vol. I. in fol. claruit ad an. 1698. ætatis 72.
- S. BONIFACIUS** Germaniæ Apostolus. Vide vitam supra cap. 2.
- BONIFACIUS** Senior scriptor vitæ S. Livini, c. a. 680. Vide Mabill. Sec. 2. Act. Sanct. O. S. B. pag. 448.
- BONIFACIUS** IV. Pontifex Max. Ob. an. 615. Monachis Benedictinis impensè favit. An verò Monachus ipse fuerit, non satis clarum Mabillonio videtur Annal. tom. 1. pag. 186. Alii tamen Biographi, Hugo Menardus, Arnoldus Wion, Constant. Cajet. Gabriel Buceelinus &c. indubitanter Benedictinis accensent.
- Bonifacius** GAULNER Mellic. Ob. 1727. Vid. Bibl. Mell. p. 540.
- Bonifacius** à GOLDBURCH Abbas S. Joannis Rupensis. Vid. Pez in Catal. S. B. G.
- Bonifacius** PFAFFENZELLER Thierhauptensis in Bavaria vulgavit *Apes Benedictinas* an. 1716. reculas, & subinde alia plura Ascetica.

- Bonifacius** SANFTEL Nideraltachensis. Vid. Histor. Univerf. Salisburg. pag. 435.
- Bonifacius** STRAHANUS S. Jacobi Scotorum Herbipoli Monachus clar. Sec. xvii. S. BONITUS ex Episcopo Arvernensi Monachus Magnilocensis clar. 699. Vid. Mabill. Annal. tom. 1. pag. 620.
- BONNO** vide supra *Bavo*.
- BOSO** Abbas Beccensis. Ob. an. 1136. Vide Gerberon in Notis ad Opera S. Anselmi Cantuar.
- BOSO** ex Monacho S. Albani in Anglia Cardinalis an. 1155. Pitf. in Append. pag. 827.
- BOVO** supra *Bavo* Abbas Corbeiae Novae.
- BOVO** Abbas Sithivensis in Morinis c. a. 1060. Vid. Mabill. Sec. iii. Act. SS. Ben. pag. 153. Annal. Ben. tom. 2. p. 23.
- BRAVONIUS** *Senatus* Prior Vigorniensis c. a. 1060. Vid. Warthon praefat. ad tom. 2. Angl. Sac. pag. xiv. Lel. Bal. Pitf. &c.
- BRIDFERTUS** Monachus Ramesiensis in Anglia. c. a. 1000. Vid. Leland. cap. 136. Balæ. II. 35. Pitf. æt. 10. p. 177.
- BRISTANUS**, feu *Brickfamus* Monachus Croylandensis c. a. 870. Annal. Ben. tom. 3. pag. 168. Pitf. æt. 9. p. 167.
- Brunellus** VIGELLI, feu potius *Nigelli* Mon. Cantuar. c. a. 1200. Vid. Polycarp. Leyfer in historia Poëtarum mediæ ævi, adde Leland, Balæ. Pitf. & alios. Vide rectius infra *Nigellus Wirecker*: neque enim *Brunellus* est nomen Authoris, sed Operis quod scripsit.
- BRUNO** primùm Mon. Astenfis, tum Abbas Casin. & ex hoc Episcopus Signinensis. Vita præfixa est illius Operibus junctim editis 1651. Venetiis.
- BRUNO** Gladbacensis sub an. 986. Vid. Chron. Hirfaug. tom. 1. p. 128. Annal. Ben. tom. 4. pag. 3.
- BRUNO** Monachus, Scriptor de Bello Saxonico ab an. 1073. ad 1082. Vid. Marquard. Freher tom. 1. Scriptor. Rer. Germ. Oudin. tom. 2. p. 731. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 1. p. 795.
- S. BRUNO** Comes ab Aurach in Suevia.
- S. BRUNO**, feu *Bonifacius* Ruthenorum Archiepiscopus, Prussorumque Apostolus & Martyr Christi an. 1008. Vid. Acta SS. tom. vi. Junii pag. 217. Tritthem. de Vir. Ill. Ben. 185. Wion in Ligno Vitæ &c.
- Bruno** CHARMANS Abbas Gladbacensis 1661. quo anno edidit Coloniae *Enchiridion pietatis*.
- Bruno** FEHLER, Schyrensis. . . . Vid. Pezsius Differt. Ifag. in tom. 1. Thef. Anecd. pag. xxxi.
- Bruno** FABRICIUS Abbas Abdinkhofensis,

- cujus Chronicon edidit Antonius Matthæus in Analectis.
- Bruno** SCHLIBBNIG è S. Paulo in Carinthia. Ob. 1705. Vid. Histor. Univerf. Salisburg. cap. 313.
- BRUNO** Tullensis vide LEO IX.
- BUNTWIDUS** Mon. Augiensis c. a. 900. Vid. Egon part. 2. c. 16.
- BURCHARDUS** Dorcestrius, Monachus Gibrinnensis in Anglia c. a. 870. Vid. Balæ. II. 22. Pitf. æt. 9. pag. 266.
- S. BURCHARDUS** Herbipol. Episcopus an. 791. Vide Acta SS. Ord. S. B. & Annales Benedictinos. Lel. Bal. Pitf. &c.
- BURCHARDUS** Monachus S. Galli c. a. 1204. Vid. Goldastus in Alemannicis tom. 1. p. 110. Annal. Ben. tom. 3. & 5. Mezler de Vir. Ill. lib. 1. cap. 49.
- BURCHARDUS** Augiæ Divitis Monachus c. a. 990. Vid. Egon de Vir. Ill. part. 2. cap. 24.
- BURCHARDUS** Mon. Mellic. Fl. 1230. Vid. Bibl. Mellic. pag. 119.
- BURCHARDUS** Wormatiensis Episcopus an. 1025. Vid. Sigebertus ad an. 1008. Tritthem. de Vir. Ill. Ben. II. 73. Christianus Thomafius de Brocardico *causa fatua excusat à dolo*. Baluzius præfat. ad Ant. Augustin. §. xviii. Ludewig de Scriptor. Wirceburg. tom. 1. pag. 388. seq.
- B. Abbas Fundanus** scripsit memorabilem epistolam de propagatione Regulæ Benedictinæ ad Simplicium Abbatem Casinensem. Ejus nomen incipit à litera *B.* quod verò fuerit, incomperum est. Vid. Mabill. Disquis. de Monastica vita S. Greg. M. Analect. tom. 2. p. 199. Annal. tom. 1. p. 668. præfat. ad Sec. I. Act. Sanctorum O. S. B.

C.

- CÆDMON**, feu *Cedmon* Monachus Anglus, admirabilis Poëta. Ob. 676. De hoc Vener. Beda Histor. Angl. lib. iv. cap. 22. & ex eo Mabill. Annal. tom. 1. aliique plures.
- CÆSAR** GOTHO Messanæ in Monasterio S. Placidi Professor. Ob. 1706. Vid. Mongitore Bibl. Sic. pag. 119. Armell. part. 1.
- Cæsarius** FUNETTI, Abbas S. Vitalis Ravennæ, an. 1664. Vid. Armell. part. 1. pag. 148.
- CÆSARIUS** Abbas Prumiensis, cujus Browerus & Cangius meminerunt. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. l. 3. p. 881. *Hontheim in Hist. Trevir. Dipl. Tom. I. pag. 640. & 660.*
- Cajetanus** KOLBERER, Montis Andecensis alum-

- alumnus, an. 1710. Author Operis *Mufici*.
- Calcidonius** KLAIN San - Emmeramensis an. 1702.
- Camillus** AFFAROSUS è Congreg. Casin. Chronographus Monasterii S. Prosperi Regii Lepidi. Vid. Ephemer. Albritian. d. 2. Aug. an. 1734. Vivit & scribit Mutinæ Abbas an. 1751. designatus.
- Camillus** MANCINI Abbas S. Nicolai de Arenis. Ob. an. 1709. Armell. l. c. part. 1. pag. 110.
- Camillus** MASSARUS, Monachus Cavenfis, an. 1624. Armell. l. c. Camillus Peregrinus in Hist. Princ. Longobard.
- CANDIDUS** per antiphrasin BRUUN Monachus Fuldenfis Sec. ix. Vid. Broweri Sidera Germaniæ, Acta Sanctor. O. S. B. Sec. iv. p. 226. Schannati Histor. Fuld.
- Candidus** HUGO, five *Whyte* Monachus Burgensis in Anglia. Sec. xii. Vid. infra *Hugo Candidus*.
- Candidus** MADTER Ebersheimensis edidit an. 1712. *Zodiacum caelestem*, Conciones &c.
- Candidus** ROTENHEUSLER Prior S. Pauli in Carinthia. Edidit Tractatum de Consuetudine. An. 1707. in 8.
- CARADOCUS** Lancarovanensis Monachus c. a. 1150. Vid. Leland. collectan. vol. 4. c. 116. Bal. II. 84. Pitf. æt. 12. Lambec. Tom. 2. Bibl. Vind. c. 8. pag. 705. Voff. de Hist. Lat. l. 2. c. 51.
- Carolomannus** HUEBER Mellicensis edidit Engelberti Admontensis *Libros VII. de regimine Principum.* & alia.
- Carolomannus** VIERHOLZ Admontensis an. 1710. Vertit ex Latino Germanicè Kalendarium Benedictinum, seu Vitas SS. Ord. S. B.
- Carolus** de BACCIS Abbas Monasterii S. Crucis in Polonia. Ob. 1683. Vid. Armell. in Bibl. Casin. part. 1. p. 112.
- Carolus** BLENDEQUE Atrebas Mon. Marchianensis. c. a. 1582. Vid. Bucel. in Ben. Rediv. atque 121. item Añal. Ben. ad an. 1582. Valer. And. Bibl. Belg. pag. 118.
- Carolus** CANDA, Prior Cœnobii S. Martini apud Belgas. Vid. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 118.
- Carolus** de COURTINS Differtinensis Sec. 17. Pez. Catal. S. B. G.
- Carolus** FERNANDUS Monachus piissimus juxtà ac doctissimus ad S. Vincentium apud Cenomannos. Ob. 1496. Vide vitam supra cap. 4.
- Carolus** GEORGE è Congr. SS. Vit. & Hildulphi Chronographus Sec. 17. Vid. Calmet in Catal. Scriptor. Histor. Lothar.
- Carolus** GRUEBER, Cremifanensis. Ob. 1695. Vid. Histor. Univerf. Salisburg. pag. 313.
- Carolus** GSWANDTNER, Seittenstettenfis docuit anno 1719. Philosophiam Salisburgi. De ejus scriptis vid. H. U. S. pag. 316.
- CAROLUS** JACOBUS Andecensis Theologicam facultatem Salisburgi annis 28. apprimè illustravit, mortuus an. 1661. Vid. H. U. S. pag. 314.
- Carolus Josephus** LEHNER ad S. Pantaleon. Colon. ab ipso elucubratus est *Turtur sacer* (Conciones) an. 1720.
- Carolus** MEICHELBECK Benedicto-Buranus celebris ab Historia Frisingensi an. 1724. typis vulgatà. Vitæ periodum clausit an. 1734. Vide supra Cap. 4.
- Carolus Maria** MILLIARIUS Monachus D. Justinæ Patavinæ an. 1717. Vid. Armell. part. 1. p. 112.
- Carolus** de PISPORT Principalis Abbatiae Fuldenfis Cœnobita Capitularis, Ss. Theol. Doctor, edita in 4. anno 1749. Dissertatione Theologicâ de *Dolore ad Sacramenta Baptismi & Pœnitentiæ necessario*, nominatissimus, plura prelo parat melioris metalli.
- Carolus** RAMIUS ad S. Petrum in monte Blandinio Gandavi Abbas An. . . . Vid. Andr. Valer. in Bibl. Belg.
- Carolus** de la RUE è Congr. S. M. vivit. Autor novæ editionis Operum Origenis. Vide le Cerf pag. 433. Card. Quirinus in Comment. vitæ suæ part. 1. pag. 93.
- Carolus** SCHRENCK Abbas S. Petri Salisburgi. Ob. 1704. Vid. H. U. S. p. 315.
- Carolus** SCHULTHAIS Ottoburanus, hoc Sec. Vid. Pez. Catal. S. B. G.
- Carolus** STENGELIUS, Abbas Anhusanus è Monasterio SS. Udalrici & Afræ postulatus, de cujus insigni eruditione, doctrinâ, atque incredibili industriâ libri undecentum diversi argumenti luculentum perhibent testimonium. Vide vitam supra cap. 4.
- Carolus** VASSIMONT Prior Flaviacensis super Mosam Sec. xvii. Vid. Calmet in Catal. Scriptor. de Domo Lotharigica.
- Carolus** ZIEGLER Petrusanus, cujus venam poëticam laudat Felix Egger in Idea O. S. B. lib. 2. part. 3. p. 586. sed quo anno vixerit, non exprimit.
- Casimirus** Vincentius CHRANOVIUS, Polonus an. 1677. cujus meminit Abbas Armellinus Bibl. Caf. part. 1. p. 112.
- Casimirus** FRESCHOTT, Burgundus Congreg. Casin. clar. an. 1689. Vid. Armell. part. 1. pag. 114. Jo. Cinell. Bibl. Vol. plut. 9. pag. 26.
- Casimirus** MOLL Lunælacensis in super. Auftria.

- Austria**, Ob. 1741. multa proprio Marte elaboravit, aliqua è Gallico Germanicè vertit, prælo subjecta.
- Caspar AINDORFFER** Abbas Tegernseensis an. 1461. Vid. Bern. Pez. in præfat. ad tom. vii. Bibl. Ascet. & tom. 8. pag. 588.
- Caspar de BAVINCOURT** Abbas Aquincinus. Ob. 1576. Vid. Possév. Appar. Sac. tom. 1. pag. 529. Foppens Bibl. Belg.
- Caspar CARDOSO**, Potentinus in Regno Neapol. Episcopus an. 1615. Vid. Nic. Ant. B. H. N. pag. 400.
- Caspar ERHARD** San - Emmeramensis. Vixit 1728.
- Caspar FRASIUS** Abbas Weichenstephanensis cl. an. 1600. Eifengren. in Catal. Test. Verit. Possév. in Appar. Pez. Tom. II. Scriptor. Rer. Austric.
- Caspar de MARHOLT** Monachus Corbeie Novæ. Vid. Viselbeccius in Chron. Huxariensi ad an. 1336.
- CASPAR** Papiensis Abbas S. Justinæ de Padua an. 1487. Vid. Armell. part. 1. pag. 179.
- Caspar PLAUTIUS** Abbas Seittenstadiensis sub nomine *Honorii Philoponi* Historiam Americanæ Missionis D. Buellii Abbatis Montis Serrati an. 1621. in lucem emisit.
- Caspar RUITZ DE MONTIANO**, Monachus S. Dominici de Silos. Hunc Ruitzium Nicolaus Antonius in sua Bibl. Hisp. in duos, eosque diversos distraxit authores, alium faciendo chronographum Monasterii S. Dominici de Silos, alium interpretem Senecæ Libri de Beneficiis, cum utrumque Opus ab uno eodemque authore sit profectum. Forfan nomine *Montiano* in errorem inductus est. Vide *Ernesti de Franckenau* Bibl. Hisp. Geneal. Heraldicam p. 161.
- Caspar UMBHOFFER** Wiblinganus. Sec. 17. Pez. in Catal. S. B. G.
- CASSIODORUS Magnus Aurelius** ab an. 534. Monachus. Vid. Joannis Gareti è Congr. S. Mauri Dissertationem de Cassiodori vita Monastico-Benedictina, ejus Operibus præmissam. Et novissimè Lud. Ant. Muratorii Historiam Italiæ ad an. 556. ubi Benedictinæ annumeratur Familiæ.
- CASTERTONUS**, seu *Castrodunus*, Norwicensis Mon. c. a. 1382. Vid. Leland. c. 371. Pitf. æt. 14. pag. 537.
- CASTOR**, sive *Castorius* JOANNES aliàs *Bever*, sive *Fiber*, an. 1306. Vid. infra *Johannes Bever*.
- CATWALLONUS** Abbas Rothonenfis an. 1026. Vid. Añal. Ben. tom. 4. pag. 321. &c.
- Celsus à FALCIBUS** Veronensis an. 1477. Vid. Armell. Bibl. Caf. part. 1. p. 114.
- CELSUS** Veronensis Congreg. Casin. an. 1536. Vid. Armell. Bibl. Caf. part. 1. pag. 115.
- CEOLFRIDUS** Abbas Wiremuthensis & Girovicensis. Ob. an. 716. Vid. Ven. Beda in Hist. Eccl. Gent. Angl. Sigebert. de S. E. cap. 67. Trithem. Ill. Ben. l. 2. c. 20. Leland. c. 81. & 82. Annal. Ben. tom. 2. p. 42. Pitf. æt. 8. p. 123.
- Cherubinus MYRTIUS**, Sublacensis anno 1592. Armell. l. c. p. 115.
- CHILIANUS** infra *Kilianus*.
- CHILIENUS** Monachus Iniskeltrahensis, sive Kiltdariensis in Hibernia coenobii c. a. 740. Vid. Bolland. in Comment. præv. ad vitam S. Brigittæ Scoticæ Tom. I. Actor. Sancto. Febr. p. 141.
- CHRISTANNUS**, frater germanus Boleslai Pii Bohemiæ Ducis, Monachus Brevnoviensis c. a. 997. primus & omnium antiquissimus Bohemiæ Scriptor. Vid. Balbinus in Epitome historica Rer. Bohem. lib. 1. cap. 10. p. 66.
- CHRISTIANUS** Abbas Altahæ Superioris in Bavaria. Vid. Bern. Pezii Differt. Isag. in Tom. I. Thef. Anecd. pag. XLV.
- CHRISTIANUS** Abbas S. Petri Carnutensis, ævi incompti. Ejus Sermones & Flores Scripturarum asservantur in Bibliotheca S. Germani Paris. Vid. Montfauc. in Bibl. Mfs. Codd. Annal. Ben. tom. 2. & 5.
- Christianus DRUTHMARIUS** Mon. Corb. Vet. Sec. ix. Six. Sen. Bibl. San. lib. vi. Trithem. Chron. Hirsfaug. Mabill. in Annal. Ben. tom. 2. pag. 660. Anonymus Mellicensis cap. 102. sed qui fallitur, à cujus errore non satis sibi cavet Vir cæteroquin in his sacris eruditissimus Jo. Alb. Fabricius Bibl. med. & inf. Latinit. l. 3. pag. 1043.
- Christianus EUBENSTEINER** Abbas Mellic. Ob. 1451. Vid. B. Mell. p. 230.
- Christianus FRANZIUS** Ottoburanus. Pez. in Catal. S. B. G.
- CHRISTIANUS** Abbas I. S. Pantaleonis Coloniae an. 961. Vid. Trithem. Chron. Hirsfaug. tom. 1. p. 104.
- CHRISTIANUS** Monachus & Presbyter Parisiensis, c. a. 1544. editionem sacrae Regulæ accuravit.
- Christianus de SALZBURGA** Abbas Oberaltaichensis cl. an. 1493.
- CHRISTIANUS** Sylvæ majoris in Aquitania monachus an. 1195. Vid. Acta Sancto. Bolland. in Comment. prævio ad vitam S. Gerhardi Tom. I. April. 4. pag. 423.
- Christophorus EMHARTUS** Weingartenfis Sec. xvii. Petz. in Catal. S. B. G.

- Christophorus GIEL** à GIELSPERG-Abbas & Princeps Campidon. claruit ad a. 1710. Vid. Dion. Sammarth. Gall. Chr. tom. v. Petr. Franc. in Suev. Eccles. ubi Catalogus Abbatum p. 228. exhibetur. Multifaria sui ingenii monumenta præsertim polemica & ascetica in Mfs. reliquit publica luce digna.
- Christophorus HAMERER** Weingartenfis Sec. 17. Pez. in Catal. S. B. G.
- Christophorus HARTMANN** Einsidlensis, celebris Asceterii sui Chronographus, cujus Annales edidit an. 1612.
- Christophorus HOFFMANN** San-Emmeramensis. Ob. 1534. Vid. Hier. Pezii Observ. præv. ad Chron. Bohem. Script. Rer. Austr. tom. 2. pag. 1143. & Bern. Pez. Differt. Isag. ad Tom. I. Thef. Anecd. pag. XL.
- Christophorus JAGER** è S. Lamberto Styriæ cl. Sec. xvii. & an. 1645. edidit *Historiam Divæ Virginis Einsidlensis*.
- Christophorus LIEB**, Monachus Mellicensis an. 1471. Vid. Catalog. Mfs. Codd. Bibl. Mellic.
- Christophorus RASSLER** Abbas Zwifaltensis. Ob. 1675. Vide Monasterii Annales.
- Christophorus RESSMAN** è S. Lamberto Styr. Sec. 17. Pez. in Catal. S. B. G.
- Christophorus TÖRRING**, Gottwicensis, SS. Canonum Professor in Universitate Salisburgensi, cujus Historiam vide pag. 318.
- Christophorus TACHON** è Congr. S. Mauri Ob. 1693. Vide Pezii & Cerfii Bibliothecas.
- Christophorus ULIERDENUS**, Sulpitianus Monachus, Bituricensis Patriarchii Scriptor. Vid. Mabill. Annal. tom. 5. p. 254. & Analect. tom. 2. p. 655. Ob. an. 1563.
- CHRYSOSTOMUS** Altahæ Superioris Abbas Sec. xv. commentatus est in S. Regulam.
- Chrysofomus CALVINI** Monachus Casinas an. 1530. Vid. Armell. Part. I. pag. 117. Wion l. 2. c. 29. Maurus in Notis ad Supplem. Plac. Diac. c. 12.
- Chrysofomus de S. GEMILIANO** ex Monacho Casin. Archiepiscopus Ragusinus an. 1564. Vid. Plac. Diac. in Supplem. cap. 12.
- CHRYSOSTOMUS**, Abbas Schyrensis, cl. c. an. 1557.
- Chrysofomus SCUPINA** è S. Lamberto Sec. 17. Pez. in Catal. S. B. G.
- CIMBERTUS**, seu *Kimbertus*, Episcopus Lindisfarnorum an. 730. Lelandus c. 79. vocat *Cunebertum*. Vid. Pitf. æt. 8. p. 128. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 3. p. 1063.
- P. Ziegelbauer Hist. P. III.*
- CLARIUS** primùm Floriacensis, deinde Abbatia S. Petri Vivi Senonensis Monachus Sec. XII. Vid. Dacher. Spicileg. tom. 2. ubi ejusdem Chronicon edidit.
- Clara Margarita COZZOLANA** Mediolani in S. Radegundis Parthenone Monialis 1620. Vid. Armell. Part. I. p. 119.
- S. CLARUS** Abbas Monasterii Seligenstadiensis. 1060.
- Clarus FASMANN** Prior Vornbacensis, sui Monasterii Chronographus. Vid. Pezii Differt. Isag. in Tom. I. Thef. Anecd. pag. LIII.
- Claudius de BRETAGNE** Prior Monasterii S. Germani à Pratis. Ob. 1694. Vid. le Long. Bibl. Histor. de France. Pezium & Cerfium in Bibl. Scriptor. è Congr. S. Mauri.
- ClaudiusCHANTELOU** è Congr. S. Mauri vir multigenâ eruditione præditus. Ob. 1664. Vid. Pezii & Cerfii Bibl.
- CLAUDIUS** Clastitanæ urbis in Æmiliâ Abbas cl. an. 600. Vid. Sigebert. Gemblac. de S. E. cap. 44. Trithem. de Vir. Ill. Ord. S. B. II. 11. Mabill. Annal. Ben. tom. 1.
- CLAUDIUS Clemens** Scotus. Vid. Trithem. cl. sub Carolo M. cui acceptissimus fuisse dicitur, teste Monacho San-Gall. lib. 1.
- Claudius DAVID** è Congr. S. Mauri. Vid. Pez. & Cerfius l. c.
- Claudius ETIENNOT** Antiquarius è Congreg. S. Mauri stupendæ industriæ. Vid. vita supra cap. 4.
- Claudius GUESNIE** Prior S. Nicassii Remensis incredibili labore confecit Indicem Generalem Operum S. Augustini Editionis San-Maurianæ Ob. 1723. Vid. le Cerf. l. c. pag. 179.
- Claudius LANCELLOTUS** Paris. Cœnobii San-Cyrani Subdiaconus. Ob. 1695. Vid. Jugemens de Scavans tom. iv. Marville melange d'histoire & literat. p. 123. Bayele part. 3. p. 69. Annal. O. S. B. tom. 2. p. 434.
- Claudius MARTIN** è Congr. S. Mauri Prior Majoris Monasterii in Turonibus. Obiit in opinione sanctitatis an. 1696. Vid. Pez. & Cerfium in Bibl.
- Claudius de VERT**, Cluniacensis. Ob. 1708. Vid. vit. supra cap. 4.
- Claudius de VIC** è Congr. S. Mauri, vivit & laborat cum Domno Vaifet in conscribenda Historia Occitanie.
- Claudius VIDAL** è Congr. S. Mauri. Ob. 1686. Vid. le Cerf. p. 489.
- CLEMENS VI**, antea Petrus Rogerius, Pont. Max. ab an. 1342, ad 1352. vide vit. supra c. 3.

Clemens ARCELLI S. Sixti Placentiae Monachus cl. c. an. 1626. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 120.

Clemens REINERUS, Abbas Lamspringensis, Author præclari Operis *Apostolatus Benedictinorum in Anglia*. Ob. 1651. Vid. vit. supra cap. 4.

Clemens de RODULPHIS S. Benedicti de Mantua Monachus Sec. 17. Vid. Armell. part. 1. p. 120.

Clemens SÜNDER vel SENDER Monachus San - Udalricanus, Augustæ Vindel. an. 1540. Vid. Pezii Differt. Isag. in Tom. I. Thef. Noviss. Anecd. p. 33.

S. COELESTINUS V. Pont. Max. Vid. Baron. ad Martyrol. Rom. 19. Maji. Odoric. Raynald. ad an. 1313. Bibl. Patrum edit. Lugdun. Tom. xxv. ubi ejus Scripta habentur.

COELESTINUS Arimensis Monachus an. 1009. Vid. Annal. Ben. tom. 4. pag. 209.

Cælestinus VOGL Abbas San - Emmeramensis an. 1661. edidit *Mausolæum S. Emmerami*. Ob. 14. Octob. 1691.

Cælestinus Hamelius, Amorbacensis. an. 1734.

Cælestinus HERMAN ad S. Trutberti Professor, à quo extat *Theologia Selecta Scotistica*. Aug. Vind. 1720. III. part. in 4.

Cælestinus LEUTHNER Wessofontanus, Rethorices per annos xi. Professor Salisburg. & Frisingæ edidit an. 1723. *Mysteria vite Christi*, magno plausu excepta: Bibliorum Concordantiam, Chronicon Wessofontanum, & alia. Vivit. 1752. natus an. 1695. 23. Novemb. Profefus 1717. 7. Nov.

Cælestinus LOMBARDUS S. Laurentii Leodii Bibliothecarius. Vivit. Adversaria sua cum Bern. Pezio comunicavit, quæ is Thesauri sui Anecd. Tomo IV. inferuit. Plura alia conscripsit, quæ lucem publicam expectant.

COELESTINUS Abbas Lunælacensis. Ob. 1683. Vid. Histor. Univerf. Salisburg. l. 2. c. 2. pag. 201. In ultima mortis hora aspectabiles habuit B. Virginem, & S. Wolfgangum. Vide Chronicon Lunælac.

Cælestinus MAYER Rector Univerf. Salisburg. nunc Abbas Imperial. Monasterii SS. Udalrici & Afræ Aug. Vindel. Vid. Hist. U. S. p. 320.

Cælestinus PESTALUZI Cremifanensis Sec. 17. Pez Catal. S. B. G.

Cælestinus PFEIFFER è domo S. Petri Constantiæ. Vivit. Polyglotus, lucubravit *Dictionarium Hebraicum*.

Cælestinus PLEY Seittenstettensis Theologiae Professor in Univerfitate Salis-

burg. Ob. ---- Vid. H. U. S. pag. 320.

Cælestinus PROBST Andecentis. Obiit an. 1666. Vid. H. U. S. pag. 322.

Cælestinus REITMAYR Mallerstorffensis. Sec. 17. Pez Catal. S. B. G.

Cælestinus ROMOSER, Admontensis. Ob. 1720. H. U. S. pag. 323.

Cælestinus SFONDRATUS, Abbas & Princeps San - Gallensis. S. R. E. Cardinalis. Ob. 1696. Vide vitam supra cap. 4.

Cælestinus TURNER San - Udalricanus, Aug. Vind. Scripsit de Sacrificio Missæ. Alia...

COELHO, five *Cælius*, Abbas S. Georgii Conimbr. Sec. xvi.

S. COLUMBANUS Abbas Luxoviensis. Ob. an. 615. Vid. Mabill. Sec. 2. Bened. ejusque Annales O. S. B.

Columbanus à BOBIO Congr. Casin. Sec. xvi. Armell. part. 1. pag. 120.

Columbanus BORDONUS Papiæ Mon. S. Salvatoris, an. 1605. Armell. l. c. p. 120.

Columbanus de BRESSANINIS Padolyronensis anno 1569. Armell. l. c. p. 121.

Columbanus HABISREUTTINGER, Zwifaltensis, typis an. 1740. vulgavit *Dialogos xvii. inter Monialem & Confessarium*.

Columbanus LUZ Wessofontanus, à quo plura circumferuntur opuscula ascetica idiomate teutonico edita...

CONRADUS Abbas, de quo vid. Possevinus Appar. Sac. tom. 1. pag. 346. & Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 3. p. 1150.

CONRADUS Brunwilerensis clar. Sec. xi. exeunte a. 1091. Vid. Henschen. in Comment. præv. ad vitam S. Wolphelmi die 22. April.

Conradus de CIMBERN, Aug. Div. Monachus c. an. 1430. Vid. Jo. Egon de Vir. Ill. Aug. Div. part. 2. c. 30.

Conradus DEMELMAYR Schyrensis edidit *Chronicon Philosophicum* an. 1737. item descriptionem particulæ Crucis Schyræ adservatæ &c. Obiit 1740. 27. Jan.

Conradus de FABARIA, Scriptor Libri de Casibus Monasterii S. Galli c. a. 1442. juxta Mezlerum fuit Monachus Sarr. Gallensis, teste autem Stumphio fuit Presbyter secularis. Vid. Goldast. Tom. I. Alemannicorum.

Conradus FONTANUS, Monachus Helmwardeshufanus in Saxonia infer. Seculi incerti. Vid. Leuckfeldii Antiquitates Bursfeldenses cap. 3. pag. 88.

Conradus de GEISENFELD Mellicensis. Ob. 1460. Vid. Bibl. Mellic. p. 298.

CONRADUS Hirsfaugiensis, quem Tritheim. in Chron. Hirsfaug. Tom. I. pag. 393.

393. & Ill. Ben. lib. 2. c. 103. velut summum Theologum, Musicum, Poëtam & Philosophum extollit. Cl. an. 1190.

Conradus HUNGER (Pezius eum HUNDER erroneè vocat) Einsidlenfis, scripsit de B. V. Thavmaturga Eremitana anno 1654.

CONRADUS Lauterbergensis, five Montis Sereni propè Halam Saxoniae Monachus, scripsit Chronicon ab an. 1124. ad 1225. quo tempore claruit. Vid. Joach. Joan. Mader in Commentar. præv. ad Conradi Chronicon. Fabric. Bibl. med. Lat. l. 3. p. 1167.

CONRADUS I. Abbas Mellicensis ab anno 1177. ad 1203. Vide Chron. Mellic. & Hier. Pezii Tom. I. Scriptor. Rer. Austriac. Obiit 1203. Vid. Bibl. Mellic. pag. 115.

Conradus Müller. . . . 1716.

CONRADUS Obernburgensis Abbas. Ob. 1441. Vid. Bibl. Mellic. p. 221.

Conradus OCHLENIUS Ebronensis anno 1403.

Conradus de RONDENBERG, Abbas S. Jo. Bapt. Rinaugiensis. Ob. 1486. Vid. Trith. de S. E. c. 860. de Vir. Ill. O. S. B. l. 2. c. 142.

CONRADUS, Professor S. Petri in Salzburg, an. 1404. Vid. Catal. Scriptor. Univerf. Viennensis, Part. I. in proœmio.

CONRADUS Schyrensis Cœnobii Prior, dictus Philosophus. Ob. 1241. Vid. Annales Schyrenses.

CONRADUS Abbas Tegernseensis anno 1464. Vid. Bern. Pez. Bibl. Ascet. tom. 8. pag. 605.

Conradus de WELLING Monachus San - Udalricanus Aug. Vindel. frater *Ulrici Welling*. cl. c. a. 1334. Voss. de Histor. Lat. pag. 502. 512. 571.

Consalvus de REDONDO Abbas monasterii S. Petri de Arlanza an. 1500.

Constantinus AFER, Casinensis, ab an. 1086. Vid. Petr. Diac. de Vir. Ill. Casin. cap. 23. Leo Ostiens. Chron. Casin. l. 3. c. 4.

Constantinus BELLOTUS Mon. Parmensis S. Jo. Evang. a. 1558. Vid. Armell. part. 1. p. 122. Angel. Nuc. in Notis ad Chron. Casin. Bened. Hæften. in prolegom. ad vitam S. B.

Constantinus à BRIXIA è Congr. Casin. de quo Armell. part. 1.

Constantinus CAJETANUS Abbas S. Baronti. Ob. Romæ 1650. Vid. Mongitore in Bibl. Sic. p. 143. Nizeronum in Memoriis.

Constantinus CONTUTIUS Congr. Casin. an. 1581. Armell. pag. 138.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

Constantinus de NOTARIIS, Abbas Farfensis, Congr. Casin. an. 1581. Vid. Armell. l. c. p. 136. Bern. Clavellus in Hist. Arp. Nicol. Top. in Bibl. Neapol.

Constantinus PASSOLINUS Congr. Casin. an. 1595. Armell. l. c. pag. 137.

Constantinus ROTTIGNI Theologus Congr. Casin. vivit. Armellinus l. c. pag. 138.

Constantinus de SALVIIS Congr. Cas. 1597. Armell. l. c. pag. 138.

Constantinus SOPHISTA Monachus Luxoviensis c. a. 1000. è vivis sublatus. Vid. Mabill. Tom. III. Analect. pag. 537. nov. edit. in fol. pag. 217. Nomen *Sophista* tunc temporis non nisi viris apprime doctis attribui consueverat.

CONSTANTINUS Abbas S. Symphoriani Metensis. an. 1006. Vid. Annal. Benedictin. tom. 4. p. 169. 180. & 188.

Corbinianus GRÆZ Abbas Rotensis ad Oenum electus anno 1726. Docuit Philosophiam Salisburgi, & Unionem litigiosam typis vulgavit an. 1714.

Corbinianus KHAMM SS. Udalrici & Afræ Monachus Aug. Vindel. Ob. 1730. die 8. Maji ætatis 86. Vide supra cap. 4.

Corbinianus THOMAS Elchinganus, insignis Mathematicus, docet nunc Theologiam in Univerfitate Salisburgensi. Vid. Hist. U. S. pag. 333.

CORNELIA Helena Lucretia Piscopia. an. 1684. Vid. supra vitam cap. 5.

Cornelius CERASO à Neapoli Monachus Casinas an. 1637. Vid. Armell. l. c. pag. 145.

Cornelius CODANINUS Abbas S. Georgii Venetiis an. 1674. Armell. l. c. p. 139. Bacchinus in Florilegio vitæ Helenæ Piscopiæ.

Cornelius Columbanus URANCX Abbas Blandiniensis an. 1615. Vid. Andr. Valer. Bibl. Belg.

Cornelius de FRANCESCHIS Venetus è Congr. Casin. clar. an. 1578. Vid. Armell. part. 1. pag. 140.

CORNELIUS Fuldenfis Monachus anno 1468. Vid. Christ. Franc. Paullini Syn-tagma Rer. Germ.

Cornelius MARGARINUS S. Pauli de Urbe Monachus an. 1681. Vid. Petr. Ant. Tornamira in Origine & Progressu Congr. Casin. Puccinell. in Chron. Abbat. Flor. Armell. part. 1. pag. 142.

Cornelius MERENDULA S. Georgii Venetiis Monachus 1681. Armell. l. c. pag. 142.

Cornelius SANTFLIET S. Jacobi Leod. Abbas an. 1450. Vid. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 163. Chapeville in Not. ad Hist. Leod. ubi Scriptorum vocat fidelis.

- delissimum ac diligentissimum. Foppens pag. 217.
- Cosmas** KNAUFF Prior Prumiensis. Edidit anno 1716. *Defensionem* Imperialis suæ Abbatiæ in fol. Unde evenit, ut is ab Archiepiscopo Trevirensi abductus vitam in arce Ehrenbreitsteiniana an. 1740. finierit.
- COZROHUS** Cathedralis Ecclesiæ Frisingensis Presbyter & Monachus vixit seculo IX. Scripsit Librum Traditionum Frisingensium, jussu Hittonis sexti Episcopi Frisingensis. Vid. Meichelbeck Hist. Frising. Dissert. IV. pag. XXI.
- Crato de HARTENBERG**, Prior Corbeie Novæ. Vid. Visselbecc. in Chron. Huxar. ad an. 1336.
- CUMMIANUS**, five *Cumminus*, Abbas in Hibernia. Ob. c. a. 661. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. I. pag. 249. Analect. p. 17. 18. edit. nov. in fol. & præfat. ad Acta Sanctor. O. S. B. Sec. III. part. I. §. I. n. 8.
- CUTHBERTUS** Girwensis Ven. Bedæ discipulus, Sec. VIII. Vid. Leland. cap. 90. Bal. Pitf. Annal. Benedictin. tom. 2. pag. 99.
- CUTHBERTUS** Lindisfarn. Episc. 687. Ejus vitam scripsit Ven. Beda.
- Cuthbertus** MAGESETUS Episc. primùm Hereford, tum Archiep. Cantuar. an. 760. Vid. Guil. Malmesbur. Lib. IV. de Gestis Pontif. Angl. Leland. Bal. Pitf.
- Cyprianus** BENAGLI Professor SS. Canonum in Academia Patavina an. 1699. hodie Abbas S. Mariæ de Pratalea, ac rotius Sac. Congr. Casin. Præses. Vid. Papadoli in Hist. Gymnasii Patav. tom. I. pag. 155. Armell. part. I. pag. 145.
- CYPRIANUS** Monachus Casinas c. a. 750. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Caf. cap. 7. Annal. Ben. tom. 2. p. 151.
- Cyprianus** PREZ Monserratensis in Hispania. c. a. 1670.
- Cyrinus** de SANCTIS Abbas è Congr. Casin. an. 1679. Vide Armell. part. I. pag. 146.
- CYRINUS** Monachus O. S. B. dein Abbas, denique quartus Episcopus Frisingensis, Scriptor vitæ S. Emmerami. Ob. 783. Vide Basnag. in nov. edit. Antiqq. Lect. Canisii tom. 3. pag. 86.

D.

- DAMIANUS** HEMBRIUS, Monachus S. Georg. Maj. Venetiis an. 1602. Vid. Armell. Bibl. Cas. part. I. pag. 149.
- DAMPORUS** Pontfretensis, five Pontisfracti in Anglia, ævi incerti. Vid. Lel. Bal. & Pitf. in append. pag. 83 I.
- DANIEL** Adelphonsus, Abbas ad S. Proprium cis Sazavam in Bohemia an. 1666. Ex liter. monumentis Bibliothecæ Brevnoviensis.
- DANIEL** Monachus Lirinensis c. a. 1056. Vid. le Long Bibl. Sac. pag. 694. Annal. Bened. tom. 5.
- Daniel** MOLITOR, Monachus Rotensis in Bavaria c. a. 1688. Vid. Pezii Dissert. Isag. in Tom. I. Thef. Anecdotorū pag. XL.
- DANIEL** Abbas Schönaugiensis, anno 1209.
- Daniel** Georg. VIOLE è Congr. S. Mauri. Ob. 1671. Præter typis vulgata scripsit historiam Monasterii S. Germani Antifiodorensis Latine voluminibus quinque in folio. Vide le Cerf. pag. 492.
- David** AICHELER Ottoburanus summi vir ingenii & laboris multa conscripsit volumina, & inter alia catalogum Bibliothecæ Ottoburanæ an. 1574. condidit, præfixâ eleganti, prolixâ & eruditâ dissertatione, dignâ omninò luce publicâ. Factus Abbas in Monte sancto Andecks obiit 1596. æt. 51.
- David** BOYS Monachus Glocestriensis in Anglia an. 1455. Vid. Eysengren in Catal. Test. Verit. pag. 167.
- David** Gregorius CORNERUS Abbas Gottwicensis. Ob. 1640. Vide vitam supra.
- DAVID** ex Cæsareo Historiographo Monachus ad S. Jacobum Herbipoli an. 1109. Vid. Trith. Chron. Hirsaug. pag. 349. Annal. Ben. tom. 5. pag. 558. & tom. 6. pag. 294.
- DAVID** Monachus S. Laurentii Leodiensis c. a. 1200. Vide Chronicon Monasterii apud Martene & Durand Tom. IV. Veter. Scriptor. & Monument.
- David** Placidus PORCHERON è Congreg. S. Maur. Ob. 1694. Vid. Bibl. Pezii & Cerfii, atque Moveri Dictionar.
- DAVID** Scotus, Ratisbonæ Monachus ad S. Jacobum exeunte Seculo XI. scripsit libellum de Compositione hominis exterioris. Ex liter. monum. Monasterii.
- David** CODNERUS, Anglus, Congr. Casin. an. 1650. Vid. Armell. I. c. part. I. pag. 237. Defensor Monachus Locociagensis apud Pictones Sec. VII. Autor libri *Scintillarum*. Vid. Sixt. Sen. Bibl. San. I. 4. p. 356. Mabill. Annal. tom. I. & 3. atque Musæo Italico.
- Deicola** à LIGRIZ Sangallensis hoc seculo. Scripsit vitam Card. Sfondrati.
- Deodatus** BARTHOLINUS Monachus Florentiæ in Monasterio S. Mariæ an. 1722. Vid. Armell. I. c. part. I. pag. 48.
- DESIDERIUS** Abbas Casin. Vid. Victor III.
- Desiderius** à CURIA Congr. SS. Vitoni & Hidulphi Præses. Ob. an. 1623. Vide vitam

- vitam à Pezio præmissam Historiæ de Ortu & Progressu Congr. S. Mauri.
- Desiderius** PETRONIUS Casin. Abbas clar. circa medium Sec. XVII. Vid. Armell. I. c. part. I. pag. 149.
- Desiderius** SCHAPPERGER, Seonensis, Theologiæ Professor in Univerf. Salisburg. Ob. 1698. Vid. H. U. S. pag. 234.
- DEUDEDIT** Cardinalis, de quo Mabilionius Annal. Bened. tom. 5. p. 154.
- Didacus** MALO DE ARDUEZA Congr. Vallisolet. in Hispania Concionator generalis. 1663. Vid. Nic. Ant. B. H. N.
- DIDACUS** in Bohemia, incompertum mihi cujus monasterii alumnus. 1029.
- Didacus** CAN-VERO, Abbas Pragensis Emautinus, an. 1700. author *Orphei Sacri*, & *Colossi Benedictino-Seraphici*.
- Didacus** de HAEDO, Hispanus, edidit Pinciae anno 1612. Opus Topographicum & Historicum.
- DIDACUS** à S. Josepho, Monachus ex Monte Serrato, & Collegii Hieraciensis Professor. Ob. 1633. Vid. Nic. Ant. B. H. N.
- Didacus** de SYLVA PAC HECO Salmanticæ in Collegio S. Vincentii Theologiæ Professor, ac postea Episcopus Accitanus. Ob. 1688. Vid. Nic. Ant. I. c. p. 321.
- DIEDERICUS** Mon. Hersfeld. infra *Theodericus Hersfeld*.
- DIEMO** Monachus Breittenawiz in Dœc. Spirensi. c. a. 1140. Eysengren, in Catal. Test. Verit. pag. 95.
- DIEMUDIS** Wessofontana Monialis vivebat sub an. 1073. Vide vitam supra cap. 5.
- DIETGERUS**, aliis *Theogerus*, ex Abbate S. Georgii in Hercynia Sylva Episcopus Metensis an. 1118. Vid. Trithem. Chron. Hirsaug. tom. I. p. 282.
- DIETHELMUS** S. Mathiæ Treviris Scholasticus, mirabili docendi gratia præditus docuit ac scripsit c. a. 932. Vid. Trith. in Chron. Hirsaug. tom. I. Annal. Bened. tom. 3. pag. 419.
- DIETHMARIUS** Helmwardensis Abbas, Scriptor vitæ S. Modoaldi. Vix. an. 1107. Vid. Dufresne in Indice Auctorum.
- DIETHMARIUS** Abbas Hirsaug. an. 952. Vide Trith. in Chron. Hirsaug.
- DIETLEBUS**, Spanheimensis Abbas 1298. Vid. Trithem. in Chron. Spanheim.
- DIETRICHUS** Norwegiensis, infra *Theodericus*.
- DIONYSIUS** *Exiguus*, Abbas Romanus, quem Trithemius, Wionius, Yepesius, Cajetanus, Bucelinus, aliique Benedictinis accensent. Vix. annum attigit 546. juxta Mabilionium Analect. tom. 2. pag. 9.
- Dionysius** BRICONNETUS Abbas D. Pauli apud Cormoeriacum, atque Episcopus Macloviensis.
- DIONYSIUS** Mon. Casin. seculo XII. ni fallor, scripsit vitam S. Ligdani. Vid. Annal. Ben. tom. 6. p. 31. Baron, tom. XII. Annal. ad an. 1109.
- Dionysius** FAUCHERIUS, Insulæ Lerienfis Prior, pius juxta ac doctus intermortuas apud Moniales literas in Gallia resuscitavit. Ob. 1652. Vid. Armell. part. I. p. 150. Vincent. Barralis Salerna in Chron. Lerin.
- Dionysius** de S. MARTHA, Præpositus Generalis Congr. S. Mauri. Ob. 1725. Vide Pezium, Cerfium, Nizronium, & vitam supra cap. 4.
- DITHMARIUS**, Abbas Corbeie Novæ an. 1206. Vid. Annales Monasterii, & Paulin. in Theatro Vir. Ill. Corb. Saxon.
- DITHMARIUS**, Episcopus Merseburg. Author Chronici Imperatorum quinque Saxonorum, insignis Operis. Ob. 1018. Vide vitam à Reinero Reineccio ejus Chronico præfixam.
- DODECHINUS**, Abbas S. Disibodi an. 1200. Vid. Trith. in Chron. Hirsaug. Pistorius Scriptor. Rer. Germ. tom. I. Mabill. Annal. Bened. tom. 4. p. 569.
- Dominicus** ab ASULA, Monachus S. Georgii Venetiis. Ob. 1592. Vid. Armell. I. c. p. 152.
- Dominicus** CABALZAR, Majoris Augiæ Brigantinae alumnus. Ob. 1736. Accitis annumerandus venit ob edita quædam opuscula vernaculo idiomate, videlicet *Algemeines Weltfeuer*...
- Dominicus** de CASTRO, Hisp. Abbas Monasterii B. V. de Valvanera cl. c. an. 1429.
- Dominicus** CÆSAR, Abbas Altachæ Superioris, electus anno, ni fallor, 1653. quo Philosophiæ Professor in Univerfate Salisburgensi Dialecticam docuit, ac in lucem emisit *Ariadnen Logicam*. Vid. Hist. U. S. p. 335.
- Dominicus** CARROQUET è Congr. S. M. Sec. 17. Vide le Long. Bibl. Hist. de France.
- Dominicus** de CINQUINIS, Perusinus, Congr. Casin. An. 1677. Vid. Armell. part. I. p. 152.
- Dominicus** FISCHERUS, Wiblingensis, in Suevia, insignis antiquarius, confecit Catalogum MSs. Codd. Bibliothecæ sui monasterii. Ob. 1632. Vid. Annal. Wibling.
- Dominicus** FLEISCHMAN Blanckstettensis, edidit *Vindicias Immaculatæ*. 1752. & alia.

Dominicus FOURNIER è Congr. S. Mauri, vivebat adhuc 1726. Vid. Cerfii Bibl. Histor. Crit. pag. 135.
Dominicus GALLI è S. Paulo de Urbe an. 1650. Vid. Armell. l. c. 153.
Dominicus QUESADA, Abbas Casin. cl. 1650. Vid. Jul. Ambros. Lucenti in Ital. Sac. restaur. & auct. pag. 1052.
Dominicus SCHÖNIG, Amorbacensis an. 1639. Edidit Opuscula Philosophici & Theologici argumenti. Vid. Ignat. Gropp. in Hist. Amorbac. p. 157.
Dominicus TSCUDIUS, Abbas Murenfis in Helvetia. Edidit anno 1651. *Originem & Genealogiam Comitum de Habsburg.* Vid. Dion. Sammarth. Gall. Chr. tom. 5. pag. 1043. Joan. Pet. Ludwig. Tom. 2. Scriptor. Rer. Bamberg.
DOMNIZO, Monachus Canusinus, Sec. XII. Vide Leibnitz in Introduct. ad Scriptor. Rer. Brunsv. tom. 1. pag. iv. Annal. Bened. tom. 5. p. 609. Voss. de Hist. Lat.
DOMSONUS, Chronographus, Lamspringensis, cujus meminit Leuckfeldius in Antiq. Gandersheim, c. 25. pag. 282.
DONALDIUS Abbas ad Scotos Viennæ an. 1383. Vid. Catal. Scriptor. Univerf. Vien. Part. I. in procem.
S. DONATUS, Episcopus Vefontionensis c. an. 624. Mabill. Annal. tom. 1. pag. 325.
DONATUS Diaconus & Monachus ad S. Trudonem c. an. 1300. Vid. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 194. & Molanum ad Ufuardum 23. Nov. in vita S. Trudonis.
DROGO, five *Drago* S. R. E. Cardinalis & Episcopus Ostiensis, an. 1138. Vide vitam supra cap. 3.
DROGO, Monachus Winnobergensis in Belgio, scripsit translationem S. Lewinæ, & vitam S. Winnoci. Obiisse dicitur anno 1070.
DROGO, Monachus ad S. Andreae propè Burgas scripsit vitam S. Godolevæ c. an. 1098. Vide Acta Sanctorum Tom. II. Julii pag. 362. ubi de hoc & priori *Drogone* erudita Crisis. Item tom. v. Julii d. 24. p. 612. n. 24.
DRUTHMARIUS supra *Christianus*.
DUMAS auctor *Vividarii humilitatis* an. 1714.
DUNGALUS, natione Scotus, Monachus in Francia Sec. IX. scripsit librum de cultu imaginum &c. Joan. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. Natal. Alex. Histor. Eccl. tom. 5. pag. 799. Muratorius in Annal. Italiae ad A. 827. & 829.
DURANDUS, Abbas Troarnensis. Ob. 1088. Vid. Baron. in Annal. Eccl. ad

an. 1087. Pag. in Crit. tom. 5. pag. 302. Mabill. Annal. Ben. tom. 4. & 5.
S. DUNSTANUS, Archiepiscopus Cantuar. an. 988. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 4. pag. 51. & tom. 5. p. 37. Clem. Reyner. in Apostol. Benedictin. Balæ, Cent. 2. Pitf. æt. 10. p. 179.
DURANDUS, Abbas Troarnensis. Ob. 1088. Vid. Baron. in Annal. Eccl. ad an. 1087. Pagius in Crit. tom. iv. pag. 302. Mabill. Annal. Ben. tom. 4. & 5.
D. DUSSOT è Congr. S. Mauri, vivit, & prælo parat novam Operum Eusebii editionem.

E.

EADBURGA S. Liobæ Magistra Monialis an. 724.

EADFRIDUS, aliis *Ecbertus*, seu *Egbertus*, Episcopus Lindisfarnensis. Ob. 721. Vid. Thomæ Smith Historia Bibliothecæ Cottonianæ pag. xxxiii. Warthon Angl. Sac. Tom. I.

EADMERUS, seu *Edmerus*, Anglus, S. Anselmi Archiep. Cantuar. Achates. Ob. 1137. Vide vitam supra cap. 3.

EADMERUS, five *Ealmerus*, Prior Monasterii S. Albani. Ob. an. 980.

EADWINUS, Monachus Anglus, Sec. XI. Vid. Annal. Benedictin. tom. 6. p. 90. le Long Bibl. Sac. tom. 1. cap. i. p. 7.

EATA ex Abbate Mailrosensi Episcopus Hagustaldensis an. 686. Pitfeus in appendice pag. 834.

EBBO Monachus S. Michaëlis Bambergæ an. 1150. Scriptor vitæ S. Ottonis Episcopi Bamberg. Vid. Annal. Ben. tom. 6. pag. 323. Acta Sanctorum Bolland. tom. 1. Julii pag. 351.

EBBO Wormatiensis Episcopus anno 1115.

EBERHARDUS, Lunælacensis Monachus Sec. XII. Mysteria Redemptionis humanæ versibus leoninis exposuit. Vid. Catal. Bibl. Lunælac. Class. 5. p. 376.

EBERHARDUS Altahæ Inferioris Coenobita 1305. Vid. Canif. & Freherus, qui ejus Annales de Ducibus Austriae Juris publici fecerunt.

EBERHARDUS, five *Ebirhardus*, Mon. Fuldenfis. Vide Schaſnat Corp. Trad. Fuld. p. 280. Pistorium in Dedicat. Tomi III. Scriptor. Rer. Germ.

EBERHARDUS S. Mathiæ Treviris Scholasticus an. 885. ad 909. Vid. *Trithem. in Chron. Hirsaug.* Mabill. Annal. Ben. tom. 3. pag. 329. Hontheim *Hist. Dipl. Trevir.* Tom. I. pag. XVII.

Eberhardus RUEDORFER San - Petrenfis Salisburgi 1732.

EBER-

EBERWINUS, Abbas S. Martini Trevirensis an. 995. Vid. Possévin. in Appar. tom. 1. Eyfengren Cat. Test. Verit. pag. 78.

EBERWINUS Theolegienfis Abbas 1019. vide infra *Everwinus*.

ECBERTUS, seu *Egbertus*, Eboracensis Archiepiscopus. a. 767. Vid. Annal. Ben. Warthon Angl. Sac. Lel. Bal. Pitf. &c.

ECBERTUS Heresfeldensis c. an. 1076. Vid. Annal. Ben. tom. 4. pag. 266. Acta Sanctorum tom. 5. Junii p. 385.

ECBERTUS Monachus Lindisfarnensis Anglus an. 729. Vid. Leland cap. 66. Pitf. æt. 8. pag. 125.

ECBERTUS, five *Egbertus* Abbas Schönauigiæ c. an. 1160. Vid. Leibnitz Introduct. præv. ad Scriptor. Brunsv. cap. 37.

Eccardus NAKATENUS, Gladbacensis, clar. 1691. quo anno edidit *Thymia-ma perpetuum*.

ECCARDUS, five *Eckardus* S. Laurentii in Uragia Abbas I. Ob. an. 1736. Vid. Trith. Annal. Hirsaug. ad annum 1118. Leibnit. in Introduct. ad Tom. II. Scriptor. Rer. Brunsv. Martene & Durand Collect. Ampl. Tom. v. pag. 510. Annal. Ben. tom. 5. & 6.

ECCARDUS, Abbas Uragiensis junior circa an. 1280. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 2. p. 239.

ECCARDI San - Gallenses quinque. Vide infra *Ekkehardus*.

ECKBERTUS Hirsaugiensis Monachus an. 1118. Vid. Trith. in Chron. Hirsaug.

EDIMERUS, seu *Edimerus*, supra *Eadmerus*.

EDELFRIDUS, Monachus Divitis Augiæ c. an. 790. Vid. Egon de Vir. Ill. Div. Aug. lib. 1. part. 2. c. 4.

EDDIUS Stephanus, infra *Hedius Stephanus*.

Edmundus BROMEFELDIUS, Anglus, an. 1391. Vid. Leland, Pitf. æt. 14. pag. 835. Vixit in Monasterio ad S. Edmundum in Suffoleia.

EDMUNDUS Monach. Cantuar. discipulus S. Anselmi, an. 1120. Vid. Pitf. æt. 12. p. 190. Possévin. in Appar. tom. 1.

Edmundus Jo. Bapt. DURET è Congr. S. Mauri Sac. Theol. Professor in Monasterio S. Germani à Pratis, nunc in Monasterio S. Dionysii in nova Operum Tertulliani editione adornanda occupatur. Vid. le Cerf. pag. 97.

Edmundus EGG Garstensis in Super. Austria docuit Mathesin, in Univerf. Salisburg. ac *Architectonicam militarem* scripsit. Ob. 1717. Vid. Hist. U. S. pag. 338.

Edmundus ENGELGRAFF, Scriptor asceticus vivebat anno 1747.

Edmundus GRIENFELS Mellicensis Sec. 17. Vid. Pez in Catal. S. B. G.

Edmundus de HADENHAM, Monachus Roffensis, an. 1307. Vide Warthon in Supplem. Histor. Liter. Cavei pag. 8. col. 2.

Edmundus IBELPACHER, Abbas Offiacensis. Ob. anno 1725. Vid. Hist. U. S. pag. 245.

Edmundus MANICOR, Admontensis, Vicarius Generalis Abbatis Principis Corbeiensis. Ob. 1685. Vid. Hist. U. S. pag. 337.

Edmundus MARTENE è Congr. S. Mauri Scriptor atque Editor multorum insignium Operum. Ob. 1739. Vid. Pez. & Cerf. in Biblioth.

EDMUNDUS Abbas S. Petri Salisburgi. Ob. 1702. Vid. Hist. U. S. pag. 236.

Edmundus POCK, Ertalensis. Ob. 1737. Vide quæ de hoc eximio Scriptori diximus Parte Generali cap. 2. §. 12.

Edmundus RUEDORFFER, Lambacensis. Ob. 1707. Vid. Hist. U. S. p. 338.

Edmundus SCHLOSOGO è S. Paulo Carinthiæ. Ob. 1702. Vid. cit. Hist. p. 338.

Edmundus STURTONUS, five *Stufonus*, clar. c. an. 1200. Vid. Pitf. in Append. Certur. I. p. 835. Balæ. II. 98.

EDUARDUS Cantuar. Mon. Fabricio & aliis *Edmundus Gryne* an. 1171. fuit fidelissimus Achates S. Thomæ Archiep. & Mart. Pitf. æt. 12. p. 239.

Eduardus MAIHEW è Congr. Anglicanæ Missionis S. Gregorii, quæ erecta fuit an. 1619. Regitur ab uno Præsidente. Sequentia habet Monasteria, seculo proximè elapso fundata, pro Benedictinis Anglis, Scotis, Hibernis, qui quartum emittunt votum prædicandi fidem Catholicam in Anglia, Scotia, & Hibernia. 1.) Abbatia Lamspringensis in Diocesi Hildesheimensi. 2.) Monasterium S. Benedicti Parisiens. 3.) Monasterium S. Laurentii de Custodia Dei, vulgò *Dieu-Louward* in Dioc. Virdu-nensi. 4.) Collegium S. Benedicti Duaci, in quo Patres nostri docent humaniores literas, & Philosophiam. 5.) Monasterium Cellense in Dioc. Meldensi, & unum hospitium Cameraci. Cæterum de *Eduardo Maibem* videri possunt Johannes Pitfeus de Ill. Angl. Scriptor. in Append. & Marlottus Metrop. Rem. tom. 2. p. 838.

EGBERTUS vide *Ecbertus*.

EGELRICUS Croylandensis Abbas anno 1091. Pitfeus in appendice. Annal. Ben. tom. 5. pag. 299.

EGGE-

- EGGEHARDUS seu *Eccardus* Uragiensis, supra *Eccardus*.
- EIGIL, supra *Ægil*, Abbas Fuldensis.
- EGILWALDUS seu *Egilmardus* Monachus S. Burchardi Herbipol. c. an. 980. Vid. Annal. Ben. tom. 2. pag. 149. & tom. 4. p. 60. Possevin. in Appar. tom. 1. Canif. Lect. Antiq. tom. 4. pag. 628. & editionis novæ Tom. 3. p. 171.
- EGINHARTUS, in aulâ primùm Caroli M. Secretarius Statûs, & Rectorum ædificiorum Præfectus, tum Monachus & Abbas Seligenstadiensis, defunctus post annum 840. Vide præter alios quàm plures *Joannis Weinkens* Prioris Seligenstad. *Eginbartum Illustratum & Vindicatum*.
- EGINUS Monachus c. an. 840. vel 963. Vid. Bolland. tom. 7. pag. 322.
- EGWINUS seu *Eugenius* Vigorniensis in Anglia Episcopus. Ob. 716. Vid. Leland. cap. 68. Pitf. æt. 8. p. 121.
- Einbardus* de CATZENELEBOGEN, Abbas Limburgensis, & ex hoc Nemetum Episc. an. 1067. Possev. in Appar. tom. 1. Eyfengren C. T. V. pag. 83.
- EKKEHARDI San-Gallenens Monachi & Scriptores quinque à Goldasto Tom. de Scriptor. Rer. Aleman. part. 1. pag. 3. numerantur, videlicet:
- EKKEARDUS Senior & Decanus S. Galli. Ob. 977.
- EKKEARDUS minor vel junior, & Palatinus nuncupatus, Senioris ex forore nepos. Ob. 996.
- EKKEARDUS Senioris ex altera forore nepos claruit circa eadem tempora.
- EKKEARDUS junior, auctor libri de Casibus Monasterii S. Galli. Ob. c. a. 1070.
- EKKEARDUS Minimus, Decanus Monasterii S. Galli, Scriptor vitæ B. Notkeri. c. a. 1214. Vide etiam Mezler de Vir. Ill. San-Gall. Adde Henschen. Act. SS. tom. 1. April. pag. 577.
- ELBODUS S. Augustini Anglorum Apostoli discipulus, an. 610.
- D. N. ELEMENECT è Congr. S. Mauri novam Operum Photii editionem prælo parat.
- ELEMEN Commentator in Sac. Regulam, de quo vid. Hæften. Disquis. Monast. lib. 2. tr. 5. p. 163. & Possev. in Appar. Sac. tom. 1.
- ELERIUS Abbas in Cambria an. 660. Du Fresne in Indice Auctor.
- ELEUTHERIUS *Dorcestrius* Malmesbur. an. 678.
- Elias* de EVESHAM, Wigorniensis, anno 1270. Vid. Leland. in Collectan. de Rebus Angl. c. 34. Pitf. æt. 13. p. 351.
- ELIAS Panormitanus Siliac. Sec. XVI. Vid. Mongitore in Bibl. Sicula.
- Elias* de TRICKINGHAM Mon. Petriburg. an. 1268. Vid. Lel. Bal. Pitf. & Wilhelm. Nichols. in Bibl. Histor. Angliæ pag. 63.
- Elilandus* BAUR, aliis *Bayr*, Benedicto-Buranus edidit Opus Asceticum an. 1721.
- Eliphius* KLEIN S. Martini Coloniae an. 1693. Vid. Catal. Mss. Codd. Bibl. San-Martin. *Hartzheim* in Bibl. Colon.
- Eliphius* VÜCHTEN S. Martini Coloniae 1506. Vid. *Hartzheim* Bibl. Col.
- S. ELISABETHA, Schönauigiæ Abbatissa. Vid. vit. supra cap. 5.
- ELMERUS, aliter *Edmerus*, *Eadmerus*, Monachus Cantuar. año circiter 1130. Vide *Warthon* Angl. Sac. tom. 2.
- EMENRICUS, seu *Ermenricus* Augiæ Divitis Monachus 849. Vid. Jo. Egon de Vir. Ill. Div. Aug. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. & 3.
- EMICHO, Abbas Schoenaugiæ c. a. 1190. Vid. Possev. in Appar. tom. 1. Eyfengren p. 107. Acta SS. Bolland. tom. 3. Junii p. 35.
- Emmanuel* VILLAROEEL, Hispanus anno 1705. Vid. le Long Bibl. Sac. tom. 1. pag. 1004.
- Emmeramus* BAUMGARTNER Seonenfis Sec. 17. Pez in Catal. Scriptor. Germ. Bened.
- ENGELBERTUS, Abbas Admontensis, in Styria. Ob. 1331. Vide supra cap. 3. vitam.
- ENGELBERTUS, Monachus Leodiensis S. Laurentii Sec. XIII. Vide Monasterii Chronicon.
- Engelbertus* HEINDEL Scotensis Viennæ in Austria. Ob. 1730.
- Engelbertus* KIRCHSTETTER Mellic. Ob. 1742. Vid. Bibl. Mellic. p. 657.
- ENGILBERTUS, seu *Egilbertus* Centulensis S. Richarii an. 792.
- Erardus* NIGGELIUS, Schyrensis in Bavaria, scripsit Opera Pia Ludovici IV. Imperat. Ob. 1640. Vid. Hist. U. S. pag. 339.
- Erasmus* GATTOLA, Abbas S. Mathæi Servorum Dei. Obiit post an. 1733. quò Historiam Monasterii Casinensis duobus tomis in fol. publicam in lucem Venetiis emisit. Vid. Armell. part. 1. pag. 155.
- ERCHANBALDUS, Abbas S. Trudperti in Brigoia, de cujus ævo vide Bolland. in vit. S. Trudperti. Mabill. Annal. Ben. tom. 3. Pezii & Hanfizii epistolas.
- ERCHEMBERTUS, seu *Herembertus*, & *Erembertus*, Monachus Casinas, 889. Vid. Marus annot. ad Pet. Diac. de Scriptor. Casin. cap. 14. Leo Ostiensis in Chron. Baron. in Annal. Mabill. Annal. Ben. tom. 3.

- ERCHINFRIDUS Mellicensis Abbas, anno 1123. electus. Vid. Chron. & Bibl. Mellic. nec non Hier. Pezii Tom. I. Scriptor. Rer. Austriac. pag. 97. Annal. Ben. tom. 4. pag. 255. & tom. 5. pag. 590. Ob. 1163.
- ERCOMBERTUS Glasconiensis incertæ ætatis. Vid. Pitseus in Appendice pag. 837.
- ERHARDUS, Monachus Hirfaugiæ, an. 1038. Vid. Trith. in Chron. Hirf. Mabill. Annal. Ben. tom. 4. p. 433.
- Erhardus* de LAINIZ, Abbas San-Petrensis, an. 1430. Vide Fratres Mezgeros in Historia Monasterii & Archiepiscopatus Salisburg. Bern. Pez Dissert. Isagog. in tom. 2. Thef. Anecd. p. 111.
- ERHARDUS S. Mathiæ Treviris an. 1076. Vid. Trith. Chron. Hirfaug.
- ERHARDUS Scholasticus Cœnobii S. Michaëlis in Lüneburg cl. an. 983. Vid. Trith. Annal. Hirfaug. tom. 1. pag. 125. Eyfengren in Catal. p. 76.
- Erhart* de ROSCHELIZA, Monachus Corbeia Novæ. Vid. Trithem. de Vir. Ill. Germ. pag. 103. & Paullin in Teatro Vir. Ill. Corb. Nov. pag. 113. Hunc Duffrenius in Indice vocat Erhardum, & vixisse ait an. 1050.
- ERICUS, sive HERRICUS Antissiodorensis c. an. 980. Trithem. de Vir. Ill. O. S. B. & Chron. Hirfaug. Sixtus Sen. Bibl. San. l. 4. p. 379. Annal. Ben. tom. 2.
- ERMANRICUS, seu *Ermenricus*, ex Monacho Fuldensi Abbas Elvacensis in Suevia, Scriptor vitæ S. Solæ, & B. Hariolphi cl. an. 840. Vid. Mabill. Analect. tom. 2. pag. 299. & tom. 4. Bern. Pez Dissert. Isag. in Tom. IV. Thef. Anecd. p. xxvii.
- ERMENTARIUS, Monachus Herensis, c. an. 836. Scripsit de miraculis S. Philiberti Annal. Ben. tom. 2. p. 587.
- ERMENTARIUS, Abbas Gemeticensis, vixit an. 843. Vid. du Fresne in Indice Authorum. Edit. à Chiffletio in Tornutio, & tom. 5. SS. Ord. S. B. pag. 537.
- ERMENTARIUS, Abbas Tornusienfis, sive Trenorchienfis an. 863. nisi à priore non sit diversus.
- Ermoldus* NIGELLUS videtur Cl. Murtorio idem cum *Ermoldo* seu *Hermenoldo*, Abbate Anianensi Sec. IX. Scripsit carmen de laudibus Lud. Pii. Vid. Annal. Ben. tom. 2. p. 564.
- ERNESTUS, Monachus S. Galli, Sec. XII. Vid. Mezleri de Vir. Ill. San-Gall.
- Ernestus* PRANDL Prior Mellic. Ob. 1689. Vid. Bibl. Mellic. p. 518.
- Ernestus* de RHEDON, Monachus Corbeia Novæ, Præpositus Meppenfis Abbat. *Ziegelbauer* Hist. P. III.
- batiolæ. Vid. Visselbec. in Huxariensi Chronico ad an. 1316.
- B. ERNESTUS Zwifaltensis Abbas, Missionarius Apostolicus, & Martyr, anno 1048. Vid. Annales domesticos. Possev. in Appar. Sac. tom. 1. pag. 448. Eyfengren in Catal. Test. Verit. p. 99.
- ERNULPHUS, supra *Arnulphus* Roffensis.
- ETHARDUS, supra *Erhardus* de Roscheliza.
- ETHELWOLDUS patriâ Bernicius, Monachus Lindisfarnensis c. an. 820. Vid. Possev. in Appar. tom. 1.
- S. ETHELWOLPHUS Wentanus, sive Wintoniensis Episcopus. 984. Vid. Pitf. æt. 10. p. 179. Leland. Bal. Warthon Angl. Sac. Smith Catal. Bibl. Coton.
- ETHERIUS Episcopus in Hispania Uxamentis c. an. 785. Vid. Nic. Ant. in Bibl. Hisp. Vet. Joan. Mabill. in Annal. Bened.
- Euchardus* NAKATENUS, supra *Ecchardus*.
- EVELGOTUS Anglus Cantuar. Archiepiscopus. 1028.
- EVERHELMUS Abbas primùm Altimontensis in Hannonia, deinde Blandiniensis Gandavi. Ob. 1069. Foppens Bibl. Belg. p. 273.
- EVERWINUS, Abbas Theologiensis, seu, ut aliis placet, S. Mathiæ Treviris, an. 1047. Vid. Possev. in Appar. tom. 1. Eyfengren. in Catal. p. 80. Annal. Ben. tom. 4. pag. 342. & 406. Trithem. in Chron. Hirf. & de Vir. Ill. Ben.
- Erhardus* GENT Mellicensis. Flor. anno 1488. Vid. Bibl. Mellic.
- Eugenius* GAMÜRRINUS, Monachus Abbatia B. V. M. Florentiæ. Ob. 1692. Vid. Armell. part. 1. & Journal de Sçavans tom. 6. an. 1678. p. 57.
- Eusebius* MANZ, Monachus Divitis Augiæ, Matheseos Professor in Univers. Salisburgensi. Vid. Hist. U. S. p. 341.
- Eusebius* de VALENTINIS, Monachus Parmensis, in S. Jo. Evang. Monasterio, an. 1515. Vid. Armell. part. 1. p. 159. Possev. in Appar. tom. 1.
- Eustachius* à STRAAX, Prior Monasterii S. Jacobi Leodiensis. Vid. Martene Præfat. in Tom. IV. Collect. ampl. pag. xx.
- S. EUTICIUS Abbas Balmenfis clar. sub Ludovico Pio Imperat. Vid. Hug. Menard. Observat. in Menolog. Bened. l. 1. pag. 177.
- Euticius* CORDES, Belga, monachus S. Justinae Patavinæ. Ob. 1582. Vide. Jac. Cavac. in Historia monasterii lib. 6. c. 77.
- Eutychius* GHIROLDI Mon. Congr. Casin. vixit ineunte Sæc. XVII. Armell. part. 1. pag. 161.

EUTROPIUS, Abbas Servitanus, non diversus ab Episcopo Valentinae Ecclesiae c. an. 599. Mabill. Annal. tom. 1. pag. 184. Trithem. de S. E. & Vir. Ill. O. S. B.

S. EGWINUS ex Monacho Eveshamensi Episcopus Wigorniensis. Ob. 716. Vid. Pitf. æt. 8.

EZILO Monachus Cluniac. claruit post an. 1109. Annal. Ben. tom. 5. pag. 528. Acta SS. Bolland. April. tom. 3. p. 633.

F.

FABIANUS Columbus, Siculus S. Martini de Scalas cœnobita, anno 1675. Vid. Mongitore Bibl. Sic. pag. 192. Armell. part. 1. p. 163.

FABIANUS Cretensis S. Georgii Maj. Venetiarum Monachus an. 1488. Possév. Appar. Sac. tom. 1. p. 562. Wion Lig. Vit. 1. 2. c. 67. Armell. part. 1. p. 163.

Fabianus PINUS, Monachus Cavenfis, Ob. 1675. Armell. part. 1. p. 164.

Facundus de TORRES, Hispanus, Philippi IV. Ecclesiastes. Ob. 1664. Nic. Ant. B. H. N. p. 277.

FALCO Monachus Trenorch. auctor Chronici Trenorchiensis Sec. xi. Vid. Petr. Franc. Chiffet. le Long. Hist. Eccl. de France. Acta SS. Bolland. tom. 4. Aug. pag. 72.

FALCHALINUS, Monachus & Scholarum Magister in Monasterio S. Laurentii Leodiensis circ. an. 1060. Vid. Reiner. lib. de Vir. Ill. Monasterii S. Laurentii Leod.

FARICIUS, Abbas Abindonensis in Anglia an. 1110. Vid. Annal. Ben. tom. 6. p. 70. Fabricium vocat Possévinus in Apparatu, sed perperam.

Faustinus OLIVA. Vid. Jo. Mar. Crescemb. in Hist. vulg. Poës. l. 4. p. 292. Armell. part. 1. p. 164.

S. FAUSTUS S. P. Benedicti discipulus, an. 506. Vid. Joan. Bapt. Mar. in annot. ad Pet. Diac. de Scriptor. Casin. cap. 2. Mabill. Annal. tom. 1. Miræus in Auctario. Possév. in Appar. Leo Ostiensis Chron. Casin. l. 1. c. 3.

FAUSTUS, Parmensis Prior, Congr. Casin. an. 1660. Vid. Armell. part. 1. p. 164.

Felicia RASPONA ex Ravennatenfi Parthenone S. Andreae an. 1579. Armell. part. 1. pag. 165. Rubeus in Hist. Ravenn. l. 6. ad an. 1204.

Felicius Kobold, Monachus nescio cuius loci. Ejus mentio fit in Catal. S. B. E.

Felicianus STRADIVERTUS, Cremonensis, Congr. Casin. Vid. Armell. part. 1. pag. 167.

FELIX Croylandensis in Anglia, an. 749. Vid. Pitf. æt. 8. pag. 126. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. pag. 39. Vossius de Hist. Lat.

Felix EGGER è Domo S. Petri Constantiae ad Rhenum, Author *Ideæ Ordinis Hierarchico-Benedictini*. Ob. anno 1720. Vid. Histor. U. S. pag. 342.

Felix HOUDIN Congr. S. Mauri, vivit, & in nova Galliae Christianae editione ad fastigium perducenda collaborat.

Felix PFEFFER, Ottoburanus. Obiit 1663. Vid. Hist. U. S. p. 342.

Felix PASSERUS, Casinensis, anno 1626. Vid. Armell. part. 1. p. 168.

Felix RENDA, Neapolitanus è Congreg. Casin. an. 1581. Armell. l. c.

Felix ROMA S. Pauli de Urbe Abbas an. 1607. Vid. Armell. part. 1. pag. 170. Prosper Mandossus in Bibl. Rom. vol. 2.

Ferdinandus, Cœnobita Monasterii S. Æmiliani in Hispania circa an. 1150. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hispan. Vet. pag. 215.

Ferdinandus seu *Fernandus*, supra Carolus Brugensis.

Ferdinandus PERETTI, Prior S. Vitalis Ravennæ, an. 1725. Vid. Armell. part. 1. pag. 171.

Ferdinandus WEZEL, Mariæmontanus in Tyroli. Ob. 1663. Vid. Hist. U. S. pag. 342.

FERIUS (aliis *Levinus*) Helericus, Monachus Seligenstad, descripsit congressum Caroli M. & Leonis PP. Vid. du Fresne in Indice Auctor.

FERREUS, Italus, Monachus Casinas, cl. an. 1070. Vid. Possévin. in Appar. Sac.

FINGENIUS, Abbas S. Felicis. Ob. 1004. Vid. Annal. Ben. tom. 4. pag. 169.

Firminius RAINSSANT, Prior S. Germani à Pratis. Ob. 1651. Vid. Pezii & Cerfii Bibl. nec non *la table de Auteurs Ecclesiastiques*.

Flaminius PATE, Abbas & Visitator Congregationis Casinensis. Vid. Mongitore in Bibl. Sic. Armell. Bibl. Casin. pag. 198.

FLAVALDUS Remensis, de quo Trithem. c. 68. infra *Flodoardus*.

FLAVIUS Ferrariensis, Monachus Casinas, an. 1553. Plac. Diac. in Supplem. cap. 13. Mar. in Notis.

FLODOARDUS, sive *Frodoardus* Remensis an. 966. Trithemio & Sigeberto *Flavaldus* vocatur. Vide Marlotti Historiam Metropolis Remensis. Mabilionii Annal. Ben. tom. 3. Bulæi Histor. Univers. Paris. tom. 1. p. 578.

FLODDARDUS Monachus S. Albani c. an. 1000.

FLOR-

FLORBERTUS S. Mathiæ Treviris Scholasticus. Ob. 885. Vid. Trithem. in Chron. Hirsaug. pag. 28. edit. San-Gall. pag. 37. Annal. Ben. tom. 3. p. 250.

Florentius BRAVONIUS Monachus Wigorniensis. Ob. 1191. Vide Scriptores de Scriptoribus Anglis, Lelandum, Baleum, Pitseum, & alios, præprimis Tindalium in Notis ad Rapiu. Toyras.

FLORENTIUS Abbas S. Judoci Sec. xi. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 1. pag. 497.

FLORIANUS Corbeiae Novæ Monachus c. an. 1214. Vid. Annales Corbeiensis ad hunc annum.

Florianus SCHIFFER, Prior Monfeensis. Vid. Catal. Bibl. hujus Monasterii anno 1748. typis vulgatum. p. 365.

Florianus TREFFLERUS, Benedicto-Buranus. Ob. 1565. Vide Struv. de Histor. Liter. pag. 75. Stengel. in Monasteriolog. p. 28. *Chron. Benedicto-Buranum Part. I. pag. 242. & 249. & supra cap. 4.*

FLORUS Monachus S. Trudonis diœcesis Leodiensis circa an. 760. quem à Trithemio confictum esse pugnat Oudin de S. E. Tom. I. pag. 806. sed ut Fabricio, Scriptorum callentissimo, Bibl. med. & inf. Lat. lib. 6. pag. 251. videtur, non satis certis argumentis. Confer Possévin. Appar. Sac. pag. 488. Foppens Bibl. Belg. pag. 279.

FOLCARDUS S. Bertini monachus claruit 1050. Valer. Andr. Bibl. Belg. Voss. de Hist. Lat. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. & 4. Baron. in Notis ad Martyrol. ad d. 5. Oct. Orderic. Vital. Eccl. Foppens p. 280.

FOLCARDUS Cantuariensis Monachus c. an. 1066. Voss. de Histor. Lat. lib. 2. c. 46. Possévin. in Appar. tom. 1. Pitf. æt. xi. pag. 188. Acta Sanctorum tom. 2. Maij, ubi vita S. Joannis Beverlaccensis, quam Folcardus literis mandavit.

FOLQUINUS, infra *Fulcuinus*.

FOLQUINUS Monachus Sithiensis pag. 948. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 2. p. 524.

FORTUNATUS S. Justinae Patavinæ Cœnobita, an. 1597. Armell. part. 1. pag. 173.

Fortunatus SCHOLA, Vicentiae in monasterio SS. Felicis & Naboris Professus. an. 1594. Armell. l. c. p. 173. Pucinell. in Chron. Abbatiae Florentinae.

Fortunatus ULMUS S. Georgii M. Venetiarum alumnus an. 1596. Armell. l. c. pag. 174.

FORTUNATUS ex Comitibus de *Wolkenstein* Monachus Eremitanus in Helvetia Meditationes in Sacram Regulam P. Ziegelbauer Hist. P. III.

autore *Philippo Franco* in Germanicum convertit sermonem.

Franciscus la BAR, Prior Aquicinctinus Sec. xvii. Insignis Hagiographus. Vid. Henschen. in Comment. præv. de Scriptor. B. Odonis Episcopi Cameracensis die 11. Junii Tom. 3. pag. 911. Andr. Valer. in Bibl. Belg. pag. 225. Foppens Bibl. Belg.

Franciscus BARRIONOVUS, Monachus S. Martini de Scalas anno 1616. Vid. Mongitore in Bibl. Sicul.

Franciscus de BERGANZA ex Congr. Vallisol. Scripsit anno 1719. de CC. Martyribus Caradignensibus ex Ordine S. Ben. Vide Acta Bolland. SS. mense Aug. d. 7.

Franciscus BLASCO DE LANUZA, Hispanus, Arragonensis, Abbas monasterii de la Penna. Ob. an. 1664. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov.

Franciscus BLÖCHINGER, Abbas Seligenstadiensis, edidit anno 1701. Conciones.

Franciscus BÖELEN de Arweiler, ex Cœnobio S. Martini Colon. claruit anno 1539. Vid. Catal. Mss. Codd. Bibl. S. Martini.

Franciscus BOUCHAULT, Mon. Vedastinus in oppido Atrebatensi, cujus Scripta, non verò ætatem prodit Ant. Valer. in Bibl. Belg. pag. 248. Foppens in Bibl. Belg. p. 288. annum obitus assignat 1627.

Franciscus BOUVELETH, Gerordiensis, scripsit Annales Huyseburgensis Monasterii an. 1698. Vide Leuckfeldii Antiquitates Bursfeldenses, c. 3. p. 97.

Franciscus de CASTILLO, Emauntinus, Pragæ Sec. 17. Vid. Pez in Catalog. Scriptorum Ord. S. B. quem Apologeticis Epistolis inseruit.

FRANCISCUS Castellensis Monasterii Reformatore initio Seculi xv. de quo vid. Bern. Pez præfat. ad Tom. ix. Bibl. Ascet.

Franciscus CLESIN, Abbas Ochscenhusanus. Ob. 1708. Vid. Hist. U. S. pag. 265.

Franciscus CRESPO, Abbas Montis Serati, Congr. Vallisoletanae Visitator Generalis, & Salmanticae Professor Theologiae clar. c. an. 1657. quo edidit *Tribunal Thomisticum de Immaculata Deiparæ Conceptione*. Vid. Nic. Ant. B. H. N.

Franciscus DOREMIEUX, Abbas Montis S. Eligii Sec. xvii. incunte. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 5. p. 152.

Franciscus DELFAU è Congr. S. Mauri an. 1676. aquis submersus interiit, cujus acerbam mortem eruditi quique ob singularem ejus doctrinam deservere. Vide Cerfii & Pezii Bibliothecas.

Franciscus FAVEROLLIUS è Congreg. S. Mauri, vivit, de quo vide le Cerf pag. 156.

Franciscus GARDON, Monachus Casæ Dei, & Sacrista S. Baudilii Nemaufensis, scripsit vitam S. Roberti Abbatis Casæ Dei. Vid. Dion. Sanmarth. Gall. Chr. tom. 2. c. 329.

Franciscus GEVRESIUS è Congr. S. Mauri Sacræ Theologiæ Professor. Ob. 1705. Vide le Cerf pag. 172.

Franciscus HAMILTON, Scotus, Prior ad S. Jacob. Herbipoli cl. 1595. Vid. Groppii Tom. I. Script. Rev. Wirceburg. pag. 516.

Franciscus HALL è Congr. Angl. Sec. 17. Pez in Catal. Script. O. S. B.

Franciscus IBANEZ, Hispanus Sec. 17. cujus meminit Nic. Ant. B. H. N. p. 331. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 2. pag. 546. Possév. in Appar. tom. 1. p. 515.

Franciscus LAMY è Congr. S. Mauri, celeberrimi nominis Philosophus. Ob. 1711. Vide Pezii & Cerfii Bibliothecas.

Franciscus de LEMOS Abbas S. Zoili in Hispania, cl. c. a. 1649. Vid. Nic. Ant. B. H. N.

Franciscus CHOREUS LEXOVEUS cl. c. a. 1162. de quo vid. Jac. le Long in Bibl. Histor. de France.

Franciscus LOUVART è Congr. S. Mauri an. 1708. Conspectum edidit novæ editionis Operum S. Gregorii Nazianzeni.

Franciscus MEZGER è S. Petro Salisburgi. Ob. an. 1701. Vide Hist. U. S. p. 348.

Franciscus PAPPUS, ex illustri Familia, Abbas Augiæ Majoris Brigantinae. Vivit, librisque multum utilibus in lucem editis Monasterii sui alumnis ad lucubrandum facem præfert.

Franciscus QUADRATUS, seu *Carreus*, Monachus Beccensis an. 1540.

Franciscus RADES de Andrada, Prior Cœnobii in urbe Giennensi cl. an. 1572. Vid. Ambros. Morales & Gerhard. de Franckenau Bibl. Hist. Geneal. Herald. pag. 140.

Franciscus RANSPERG, Prior Augiæ Majoris Brigantinae. Ob. 1648. Vid. Dion. Sanmarth. Gall. Chr. Tom. V. col. 919.

Franciscus Maria RICCI, Monachus S. Pauli de Urbe. Vivit. Vid. Armell. part. 1. pag. 176.

Franciscus de RIVO, Prior Cluniac. anno 1485. Vid. Bibl. Cluniac. Jacobus le Long in Bibl. Histor. Franc. Oud. Tom. 3. col. 2331.

Franciscus ROSE è Congr. S. Mauri. Ob. 1702. Vide le Cerf. p. 430.

Franciscus ROTA SS. Felicis & Naboris

in Urbe Vicentia alumnus an. 1710. Vid. Armell. part. 1. p. 175.

Franciscus RUIZ Abbas Pincianus clar. c. a. 1546. quo *Regulas intelligendi sacras Scripturas* edidit. Vid. Possévin. in Appar. Wion in Ligno Vitæ, Ant. Yepes in Chron. Nic. Ant. B. H. N. p. 359.

Franciscus SANCHEZ Olyssiponenfis Congreg. Lusit. an. 1619. Vid. le Long Bibl. Sac. pag. 944.

Franciscus SCHMIER, Rector & magnum Ornamentum Universitatis Salisburgensis. Ob. 1728. Vid. H. U. S. pag. 349.

Franciscus SERRACINI, Sabaudus, Monasterii S. Mariæ Talveriarum Mon. 1689. Vid. Armell. part. 1. p. 175.

Franciscus SOTA, Hispanus, Regius Caroli II. Historiographus. Ob. 1681. Vid. Ernest. de Franckenau Bibl. Hisp. Geneal. Herald. p. 145.

Franciscus le TEXIER è Congr. S. Mauri, vixit hoc adhuc seculo. Vid. Pezii Bibl. Benedictino-Mauriana pag. 398.

Franciscus THOMAS, Abbatia S. Dionysii in Francia Monachus Sec. 17. Vide Historiam Monasterii authore D. Felibien.

Franciscus VALGRAVIUS è Congr. Angl. Sec. 17. asseruit Librum de Imitatione Christi Joanni Gerfeni c. a. 1638.

Franciscus VAQUERO, Hispanus, Monachus S. Mariæ de Veruda an. 1616. Vid. Nic. Ant. B. H. N. p. 376.

Franciscus XIMENEZ Vallisoletanus anno 1607.

FRANCO Affligeniensis Monasterii Abbas clar. an. 1135. Sander. in Chronograph. Brabant. pag. 46. Annal. Ben. tom. 6. Trith. in Chron. Hirfaug. And. Valer. & Foppens in Bibl. Belg.

FRECULPHUS ex Fuldenfi Monacho Lexoviensis Episcopus. Vid. Bellarm. de S. E. juxta Mabillonim verò non fuit Monachus Tract. de Stud. Mon. vol. 2. pag. edit. Venet. 142. & Tom. 2. Annal. Ben. pag. 535. hæc habet: *Freculphum monachum Ordinis nostri vocat cum Trithemio Bellarminus, quamquam de monastica ejus professione nihil certum hæcenus nobis constat.* Cæsar Egassius Buleus Tomo I. Historiæ Univers. Paris. indubitanter pro Monacho habet pag. 581. Cujus etiam sententiæ est Jo. Ger. Vossius de Hist. Lat. l. 2. c. 28. p. 304. ubi *Freculphus*, inquit, *Monachus prius Fuldenfis, postea Lexoviensis Ecclesiæ Episcopus.*

FRIDEGODUS monachus Cathedralis Ecclesiæ Cantuar. an. 960. Vid. Pitf. æt. 10. p. 174. Annal. Ben. tom. 2. p. 24. *Fride-*

Fridericus de AMELUNXEN, Monachus Corbeia Novæ. Vid. Paulin. Theat. Vir. Ill. Corb. Sax.

FRIDERICUS Abbas Casin. postea Stephanus X. Pont. Max. 1057. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. c. 12. & Mar. in Notis. Alii *Nonnum* vocant.

Fridericus FALZEDER, Asceta Cremifanensis, Vitas Sanctorum ex Gallico in Germanicum sermonem conversas duobus tomis in fol. an. 1730. vulgavit.

Fridericus HUEDER edidit exercitia spirit. ex Reg. S. Bened. Viennæ. 1745.

Fridericus SCHUMIG, Admontensis, Sec. 17. Pez in Catal. S. B. G.

Fridericus de SELDENSTETE, Hospitalarius Corbeia Novæ. Ejus meminit Visselbeccius in Chron. Huxar. ad an. 1336.

Fridericus SCHWIZEN San-Lambertinus, Professor Philosophiæ Salisburgi anno 1743.

FRODOARDUS, supra *Flodoardus*.

Frobenius FORSTER, Bojus an. 1709. 30. Augusti natus, p. t. Prior San-Emmeramenfis, à quo, præter illa, quæ in lucem dedit, adhuc plura expectamus melioris omnino metalli.

FROILANDUS Legionensis Episcopus doctrinâ conspicuus. an. 875.

FROUMONDUS Monachus Tegernseensis Sec. X. Vide Pezii Dissert. Itag. in Tom. I. Thef. Anecd. pag. xvii. Palignesium in Monitis Genealogicis pag. 44.

FROWINUS Engelbergensis in Helvetia Abbas an. 1178. Vid. Annal. Einsidl. p. 189. Dion. Sanmarth. Gall. Chr. tom. 5. Annal. Ben. tom. 6. p. 657.

Fructuosus PERREIRA, Lusitanus. Pez in Catal. Scriptor. O. S. B.

FRUMENTARIUS, vide *Joan. Wethamsted.*

FRUTOLPHUS S. Michaëlis Bambergæ Monachus an. 1144. Vide Eysengren in Catal. Test. Verit. pag. 96.

FULBERTUS S. Audoeni Rotomagensis Monachus an. 1092. Vid. Mabill. Annal. tom. 1. p. 563. & tom. 4. p. 450. & Analect. tom. 2. p. 456.

FULBERTUS Carnotensis Episcopus, erat antea Parisiis primùm, deinde apud S. Petrum Carnotensem Monachus 1004. Ita Cæsar Egassius Buleus in Histor. Acad. Paris. tom. 1. p. 584.

FULBERTUS, Abbas Lacensis an. 1104. Mabill. Annal. tom. 5. p. 320.

Fulbertus PECCATOR, Vossio Monachus Gemmeticensis an. 1100. Vid. Possév. in Appar. tom. 1.

FULCARDUS, supra *Folcardus*.

FULCHERIUS, Monachus Carnotensis, c.

a. 1024. Vid. Jac. Bongarsii Histor. Orient. tom. 1.

FULCO Archiep. Remensis an. 901. interemptus. Foppens Bibl. Belg. p. 323.

FULCUINUS, Abbas Lobienfis anno 990. Vid. Annal. Ben. tom. 2. & 3. Andr. Valer. in Bibl. Belg. p. 225.

FULDEBERTUS, aliis *Fulbertus*, Parshorenfis Abbas, 980. Vid. Pitf. æt. 10. pag. 174.

Fulgentius de OVIEDO & HEVIA, Pincianus Monachus, ac postea Dragonensis Episcopus an. 1615. Vid. Nic. Ant. B. H. N. pag. 383.

G.

Gabriel de ADARZO, Hispanus Sec. XVII.

Gabriel BELLORDEAU, Prior è Congreg. S. Mauri Sec. 17. Vid. Acta Bolland. SS. April. tom. 1. p. 411. & 413.

Gabriel BREBBIA Mediolani apud S. Petrum in Glaffiate Monachus an. 1479. Vide Sixt. Senens. in Bibl. San. Possév. in Appar. Armell. in Bibl. Casin. part. 1. pag. 178.

Gabriel CASTAGNONUS Monachus Casinas 1648. Armell. l. c. part. 1.

Gabriel GARBARINUS Abbas S. Nicolai de Buschetto. Flor. an. 1643. Armell. l. c. pag. 178.

Gabriel GERBERON è Congr. S. Mauri. Ob. 1711. Vide Pezii & Cerfii Bibliothecas, Card. Quirini Commentarium vitæ suæ part. 1. pag. 95. de quo ipsi ferrebat, præstantis virtutis exempla edidisse, postquam ex Vincennarum Castro ad Sodales suos reditum à Rege impetravit.

Gabriel BUCELINUS, Weingartenfis, Vir eruditissimus juxta ac de Familia Benedictina benè merendi studiosissimus; sed dum ejus augendæ gloriæ nimium studet, eam apud exteros invidiæ facibus aliquando subjecit. Quædam singularia de eodem produnt *Pezius* in Epistolis Apologeticis, & Erasmus Gattola in Historia Casinensi de meditato ejus transitu à Suevis Benedictin. ad Casinensis Congregationis Sodales.

Gabriel LIEBHEIT Gente Suevus natus 1700. 16. Nov. in Weichenstephanensi monasterio Ordinem S. Benedicti anno 1725. die 28. Octobr. prof. Sacerdotio initiatus 1729. 24. Febr. edidit *Rudimenta eloquentiæ* anno 1739. Ejus quoque partus est *Gyges Gallus A. 1736.* editus.

Gabriel à RUBIS Monachus Montis Caycofi an. 1662. Armell. part. 1. p. 178.

- Galfredus de ORATORIO**, Archiepiscopus Burdegalenfis. Ob. 1158. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. vol. 3. pag. 18.
- GALFREDUS** Burtonensis in Anglia Mon. c. a. 1216. Pitf. in Append. p. 840.
- Galfredus de COLDINGHAM** Sacrista Cathedralis monasterii Dunelmensis sub med. Sec. xiv. Warthon Angl. Sac. tom. 1.
- Galfredus de COLONE**, Monachus S. Petri Senonensis an. 1295. Vid. Mabill. in Itin. Burgund. le Long. in Bibl. Histor. Franc.
- Galfredus GROSSUS**, Monachus Tironensis in Gallia c. a. 1130. Oudin. de S. E. Tom. 2. c. 1113. Acta SS. tom. 2. April. pag. 220.
- GALFREDUS** Monachus Hispanus circa a. 1097. de quo Possevin. in Appar. tom. 1. in Addit. pag. 39. Miræus in Mantissa. pag. 303.
- Galfredus HEMLINGTONUS** S. Albani in Anglia Monachus c. a. 1150. Vid. Voff. de Histor. Lat. Pitf. æt. 12. p. 215.
- Galfredus de MALATERRA** an. 1099. Vid. Jo. Bapt. Carrufius in sua Collectione Scriptor. Sicularum Mongitore Bibl. Sic. Annal. Ben. tom. 4. pag. 402.
- Galfredus MARSHALLUS**, Monachus Glasconiensis ævi incompti. Vide Pitseum in Appendice pag. 824.
- GALFREDUS** Monachus primùm S. Martialis Lemovic. tum Prior Vosiensis. Vide Labbeum in Bibl. Mss. Codd. Annal. Bened. tom. 5. p. 440.
- Galfredus WATERTONUS**, Buriensis in Anglia Monachus c. a. 1350. Vid. Pitf. æt. 14. pag. 473.
- GALLOFRIDUS** Monachus S. Edmundi Buriensis. Vid. Leland. c. 330.
- S. GALLUS** Abbas apud Arbonam in Suevia. Ob. c. a. 645. Vide Jo. Mabill. in Annal. Ben. & in Actis Sanctorum O. S. Bened.
- Gallus CARTIER** Prior Monasterii Ettenheimmünster in Brisgoia post Opus suum Biblicum feliciter elaboratum, aliæque Opera magno numero in Mss. relicta, studiis prorsus consumptus an. 1749. d. 18. Febr. Ob. ætatis suæ anno 59.no
- Gallus LIETH**, S. Theologiæ in Monasterio Scotorum ad S. Jacobum Ratisbonæ Professor, nunc Missionarius in Scotia. Romæ cum esset, jussu Sac. Congr. Indicis Librum ex Anglico in Latinum convertit. Vivit an. 1752.
- Gallus MÜLLER**, Einsidlenfis, cl. anno 1676. quo anno edidit *Alveare Sac. Meditationum &c.*
- Gallus SANDHOLZER**, Ottoburanus Sec. 17. Pez. in Catal. S. B. G.
- Gallus ZEILER** Musicus, à quo circumfertur Dulcia harmoniaca & alia an. 1732. Augustæ edita.
- GALTERIUS** Monachus Miliduni c. a. 1150. Vid. Annal. Ben. tom. 4. p. 572.
- GARNERIUS** Monachus, Scriptor vitæ S. Valeriani. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Vol. III. pag. 58.
- GARNERIUS** Monachus S. Remigii Remensis, Sec. 13. Vide le Long Bibl. Sac. part. 1. p. 239. & 246.
- GASPAR Papiensis** Abbas S. Justinæ Patavinæ cl. an. 1482. Armell. part. 1. pag. 179.
- GARSIAS** Monachus Coxamensis in Hispania c. a. 1040. Vid. Annal. Ben. tom. 4. pag. 443.
- GARZIAS** Monachus Alveldensis in Hisp. Sec. x. exeunte.
- Garzias de CISNEROS**, Abbas Montis Serati, magnus Ascetæos magister, & primi nominis c. a. 1510. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. pag. 392.
- Gaspar BONVINCURTIUS**, sive ut eum Foppenius Bibl. Belg. part. 1. p. 327. vocat *De Bavincourt*, Abbas Oudenburgensis. Ob. 1576.
- GAUFREDUS**, & *Gaufridus*, supra *Galfredus*.
- GAUNILO** Monachus majoris Monasterii c. a. 1100. Vide Gerberonium in Censura Operum S. Anselmi.
- GAUSBERTUS**, Abbas. . . . . Vid. Edm. Martene Tom. I. Anecd. p. 151.
- GAUSBERTUS**, sive *Gauzbertus*, Monachus Floriac. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Vol. III. p. 75.
- GAUTERIUS** Monachus Cluniacensis. . . . . Vid. Philipp. Labbe in Bibl. Mss. tom. 1.
- GAUTERIUS Compendiensis**, Majoris Monasterii Monachus. Annal. Ben. tom. 6. pag. 553.
- GEBEHARDUS** ex Abbate Elvacensi Episcopus Augustanus sub an. 990. scripsit vitam S. Udalrici Episc. Aug. Vid. Carol. Stengel. Comment. rer. Aug. part. 2. c. 23. p. 119.
- GEBENO** Monachus c. an. 1220. scripsit Commentarium in Revelationes S. Hildegardis. Vid. Oudin. Tom. 3. col. 51.
- Gebhardus FRIZIUS**, Augiæ Brigantiæ Supprior ac SS. Canonum Professor suo in monasterio edidit Theses ex Jure Canonico. Vixit paucis abhinc annis.
- GELASIUS**, antea *Joannes Cajetanus*, Pont. Max. an. 1119. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. c. 45. Constant. Cajetan. in Notis amplissimis in vitam Gelasii apud Muratorium Scriptor. Rer. Italic. tom. 3.
- GEORGIUS** Altahensis in Bavaria Abbas. Vid. Arnold. Wion in Ligno Vitæ. Possevin.

- sevin.** in Appar. du Fresne in Ind. Autor.
- Georgius GABELLIAU** Aldenburghensis an. 1569. Vid. Andr. Valer. in Bibl. Belg. pag. 259. Foppens part. 1. p. 333. Scripsit Historiam Urbis & Abbatum Aldenburghensium.
- Georgius CHARLES** è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi, cujus meminit Calmet in Histor. Lotharing.
- GEORGIUS**, Elchingensis in Suevia Monachus, cujus mentio fit in Vita S. Colomanni Germanicis typis nuper à Mellicensibus vulgata, pag. 31.
- Georgius FLACCHIUS**, Herbipol. S. Jacobi an. 1564. videtur prius fuisse Lorchenfis Monasterii Professor.
- Georgius GALOPINUS**, Monasterii in Cella S. Gisleni Monachus clar. c. a. 1636. Vid. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 264. Henschen. in Prolegom. ad vitam S. Veroni Tom. 3. Martii d. 30. Foppens Bibl. Belg.
- Georgius GEISSER**, Abbas S. Georgii in Hercynia Sylva. Obiit in fama sanctitatis an. 1690. Vide supra cap. 4. Vitam.
- Georgius LEIZENDORFFIUS**, Admontensis, Sec. 17. Pez. Catal. S. B. G.
- Georgius RAISBERGER**, Tegernseensis, Sec. 17. Pez. l. c.
- Georgius THIERRA**, Prior Padolyronensis, nunc Abbas Veronensis, vivit. Vide quæ de R. mo Abbate Parte I. Generali, cap. 1. §. xi. diximus.
- Georgius UGO**, Cœnobita & Procurator Monasterii inferioris. Altaichensis, scripsit Sec. xvi. Vid. Palignesius in Monitis Genealogicis pag. 130.
- Georgius VIOLE** è Congr. S. Mauri. Ob. 1669. Vide le Long in Histor. Scriptor. Galliæ.
- Georgius à VIRNEBURG**, S. Mathiæ Trevir. an. 1578.
- Georgius VOGEL**, Wiblinganus. Ob. 1621. Vid. Annal. Wibling.
- Georgius WEGELIN**, Abbas Weingartensis. Vid. Bucelin. in Bened. Rediv.
- GEORGIUS** Monachus S. Crucis Werdeæ in Suevia cl. an. 1650. Vid. Pez. Disser. Ifag. in Tom. I. Thef. Anecd. 1.
- GEORGIUS** Mon. Congr. Casin. vixit an. 1530. & scripsit Opus Grammaticum de Græca lingua, quod ad Gregorium Cortesium pro censura misit. Vide hujus Cardinalis epistolam ad Georg. Monach. pag. 162.
- GERALDUS**, sive *Gerardus* S. Blasii in Nigra Sylva Cœnobita Sec. xii.
- Geraldus de VENNA** Monachus Casæ Dei. an. 1056. Vid. Annal. Ben. tom. 5. pag. 9. & tom. 1. p. 46. Acta SS. tom. 3. April. p. 316. & 329.
- GERARDUS** Monachus Affligemienfis. . . . . Vid. Andr. Valer. in Bibl. Belg. p. 269. Sander. Chorograph. Brabant. Foppens B. B. tom. 1. p. 344.
- GERARDUS** Monachus S. Albini Avenionensis, Aug. 1123. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Vol. III. p. 110.
- Gerardus de ARVERNIA** - - - Monachus Cluniac. Vid. Jac. le Long in Bibl. Hist. Gall.
- Gerardus BELGA** - - - - Sub ejus nomine Opuscula quædam Ascetica vulgavit Gabriel Bucelinus. Non memini me hujus *Gerardi* nomen legere apud ullum Belgarum Scriptorum Biographum.
- Gerardus BRANDSTETTER**, Cremifanensis. Ob. 1701. Vid. Hist. U. S. p. 351.
- GERARDUS** ex Corbeienfi Monacho Abbas Sylvæ maj. c. a. 1050. Vid. Annal. Ben. tom. 2. p. 837. & tom. 4. p. 512.
- Gerardus HAGEMAN**, Werthenfis, Theologus & Jurista insignis clar. c. a. 1695. quo tempore Scripta sua prælo subjecit.
- Gerardus MORINGUS**, Belga, Monachus S. Trudonis flor. post an. 1100.
- Gerardus RYM**, Abbas Gandavi ad S. Petrum in monte Blandinio cl. 1635. Vid. Andr. Valer. in Bibl. Belg. pag. 283.
- GERARDUS** S. Quintini in Insula monachus an. 1278. Vid. Trith. in Annal. Hirfaug. tom. 2. pag. 35.
- GERARDUS** Decanus Monasterii S. Medardi c. a. 954. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 3. pag. 521. atque ejusdem Analecta tom. 1. pag. 109.
- S. Gerardus SAGREDO**, Episcopus Canadensis & Martyr, 1047. Vid. Bern. Pez. in Descriptione Itin. Liter. per Bavariam, & Dissert. Ifag. in Tom. I. Anecd. pag. xxvii.
- Gerardus SORIUS**, Prior Cœnobii Bronnensis Sec. xvi. Vide le Long in Bibl. Histor. Gall. & Andr. Valer. in Bibl. Belg. p. 285. Foppens p. 360.
- Gerardus WULFRATH**, S. Pantaleonis Coloniae cl. 1684.
- GERBERTUS** Floriacensis, postea Sylvester II. Papa ab an. 999. ad 1003. Vid. Baron. in Annal. Eccl. Mabill. in Annal. Ben. tom. 4.
- GERHOHUS** Fuldenfis Bibliothecarius c. a. 820. Vid. Histor. Fuld. Monasterii.
- GERIMUS** Glasconiensis Theologus Sec. xv. Vid. Possev. Appar. tom. 1. Pitf. in Append. pag. 843.
- GERLACUS** Tuitiensis Abbas an. 1156.
- GERLANDUS** S. Germani Antiffiodorensis an. 951.

- Germanus** CARTIER, Monasterii Ettenheimmünster alumnus, edidit an. 1734. *Dilucidationem Psalmodyæ Ecclesiasticæ. Biblia Latino-Germanica cum Notis &c.*
- Germanus Simon** MILLET è Congr. S. Mauri. Ob. 1674. Vid. Bibl. Pezii & Cerfii. Locum sortitus est inter *Areopagitas*.
- S. GERTRUDIS** Magna, Abbatissa Monasterii Elpediani. Ob. 1290. Scriptum reliquit Amoris opus, librum, quem inscripsit, *Divinæ pietatis Legatum*. Vide *suprà* cap. 5.
- GERTRUDIS** Herfordiensis xi. Abbatissa.
- Gertrudis** MOORE Congr. Anglic. Monialis.
- GERVASIUS** Cantuariensis, aliàs *Gervasius Mekelaid* cl. an. 1109. Vid. Leland, c. 216. Pit. æt. 12. pag. 268. Bal. III. 48. Seldenus in Præfat. ad Scriptor. x. Histor. Angl.
- Gervasius** de PARCO Monachus Eboracensis, tum Abbas Parshensis. an. 1160. Vid. Pitf. æt. 13. pag. 268.
- GERVASIUS** à Neapoli. Vid. Nic. Topp. in Bibl. Neapol. pag. 345. conferendus tamen Armell. part. 1. pag. 179.
- GERUNGUS** Cellæ Paulinæ apud Tungros Abbas I. sub initium seculi xii. de quo vide Trithem. in Hirfaug. Chron.
- GERWICUS**, Abbas Weingartensis an. 1587. Gabriel Bucelin in Bened. Rediv. pag. 102.
- GEZO** Abbas Derthonensis sub an. 950. Vid. Mabill. Annal. tom. 3. pag. 403. & Musæi Italici p. 89. Murator. Anecd. tom. 3.
- GILBERTUS**, Monachus Antissiodorensis, c. an. 1048. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. vol. 3. p. 160.
- GILBERTUS CRISPINUS**, Abbas Westmonaster. 1117. Vid. Trithem. Chron. Hirfaug. tom. 1. pag. 262. Sixt. Sen. Bibl. San. l. 4. pag. 371. Mabill. Annal. Ben. tom. 5. Pitf. æt. 12. p. 196.
- GILBERTUS**, Elnonenfis S. Andreae Decanus. Obiit 1095. Valer. Bibl. Belg. pag. 288. Foppens p. 365.
- GILBERTUS GENEBRARDUS** Archiep. Aquis. Ob. 1597. Vide vitam *suprà* cap. 4.
- GILDAS** monachus vel Abbas seculo ix. de Computo Epistolam ad Rabanum Maurum scripsit, quam Ufferius inter Hibernicas vulgavit, juxtà Baluzium verò Miscell. tom. 1. ejus auctor est ipse *Rabanus*.
- GILO** monachus Cluniac. c. anno 1109. Vid. Annal. Ben. tom. 5. p. 476. Acta SS. tom. 3. April. p. 633.
- GISLEBERTUS** monachus Cluniac. Vid. Possev. in Appar.
- GISLEBERTUS** Monachus Elnonenfis an. 1066. Vid. Annal. Ben. tom. 4. pag. 679. & tom. 5. p. 353.
- GISLEBERTUS** monachus S. Laurentii Leodiensis, Sec. xiii. Vid. Réiner. lib. 1. de Scriptor. monasterii Leodiensis.
- GISLEBERTUS CRISPINUS**, vide *suprà* *Gilbertus Crispinus*.
- GISLEMARUS** S. Germani à Pratis monachus c. an. 986. auctor vitæ S. Droctovæi. Vid. Mabill. Annal. tom. 1. pag. 134.
- GISLEMARUS** alter, monachus item S. Germani Pratenfis Sec. 14. Mabillon. l. c. pag. 137.
- GLABER Radulphus**. Vide *Radulphus Glaber*.
- GODEFRIDUS** Abbas Admontensis. Ob. 1165. Vide vitam *suprà* cap. 3.
- S. GODEFRIDUS** ex monacho S. Quintini apud Peronam Abbas S. Mariæ de Novigento, ac postea Episcopus Ambianensis anno 1118. Vide Sanmarth. Gallia Christianæ tom. 2. & 3.
- Godefridus** BEHM Schwazachensis, Ob. an. 1672. Pez Catal. de S. B. G.
- Godefridus** BESELIUS, Abbas Gotwicensis, Author celeberrimi Operis De Re Diplomatica Germanorum. Obiit an. 1749. 20. Jan. ætatis suæ 77.mo
- Godefridus** de BUSCIS sub an. 1490. Vid. Catal. Vir. Illust. monasterii ad S. Jacobum Moguntia.
- Godefridus** le COISPETIER Audomarenfis cl. c. an. 1342. Vid. Foppens Bibl. Belg. pag. 370.
- Godefridus** DEPISCH, Mellicensis, vulgavit an. 1743. Acta Germanica S. Colomani Martyris, & Patroni Austria.
- Godefridus** de FEXA monachus Hispanus incertæ ætatis. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. tom. 2. p. 265.
- GODEFRIDUS** Hispanus monachus c. an. 1096. cujus Historiam Hier. Surita typis excubendam curavit. Auberto Miræo in Mantissa p. mihi 303. vocatur *Gaufredus*.
- Godefridus** KEMPENS Gladbacensis Sec. 17. Pez Catal. S. B. G.
- Godefridus** KRÖLL è S. Petro Salisburgi, S. Scripturæ Professor in Universitate Salisburgensi, quam Scriptis in lucem editis illustravit, nunc Abbas dignissimus sui celeberrimi Monasterii, de quo Corbinianus Thomas in *Theol. Dogm.*
- GODEFRIDUS** S. Oventini monachus. 1118.
- GODEFRIDUS** S. Pantaleonis Colon. an. 1237. Aubert. Miræ. in Auctar. de S. E. Jo. Ger. Voff. de Histor. Lat. l. 2. c. 57.
- Godefridus** REDING, Weingartensis, Sec. 17. Pez Catal. S. B. G.

- Godefridus** RICHMAN claruit 1721.
- GODEFRIDUS** ex Monacho Weissenburg. Episcopus Spirensis an. 960. Vid. Possev. in Appar. Sac. tom. 1. Eysengren in Catal. Test. Verit. p. 74.
- GODEFRIDUS**, seu *Goffridus*, Abbas Vindocin. c. an. 1110. Vide vitam *suprà* cap. 3.
- GODEFRIDUS** Monachus & Prior Wintoniensis an. 1107. Vide Smithum in Catal. Bibl. Cotton. Malmesbur. de Gestis Pontif. Angl. l. 2. pag. 140. Pitf. æt. 12. pag. 192.
- S. GODEHARDUS** ex Abbate Tegernseensis Episcopus Hildesheimensis. Obiit 1038. Vid. Annal. Ben. tom. 4. pag. 181. Eysengren in Catal. Testium Verit.
- GOLSCHERUS** S. Mathiæ Treviris cl. an. 1130. Vid. Trith. in Chron. Hirfaug. tom. 1. pag. 155. Mabill. Annal. Ben. tom. 4. pag. 423. & tom. 5. pag. 216. Tenzel Colloq. Menstr. an. 1698. in Febr. pag. 97.
- GOMESANUS**, Abbas Ildenensis in finibus Pampelonæ cl. an. 951.
- GOMETIUS** Abbas S. Mariæ Florentiæ an. 1442. Vid. Armell. Bibl. Scriptor. è Congr. Casin. part. 1. pag. 180. ubi plures de præstantissimo hoc Præfule Scriptorum allegat.
- Gonsalvus** de ILLESCAS, Abbas S. Froues Hispanus, 1564. Vid. Possev. in Appar. Sac. tom. 1. Bucelin. in Annal. Bened. ad an. 1564.
- GONSO** Abbas IV. monasterii Florinensis in Diocesi Leodiensi. Vid. Val. And. & Foppens in Bibl. Belg. juxtà hunc pag. 378. decessit c. an. 1060.
- GORDIANUS** Monachus Casinas à Petro Diac. Casin. dicitur edidisse vitam & passionem S. Placidi Martyris & discipuli S. P. Benedicti, tametsi ab ipso Petro in libro de Viris Illust. Casin. non laudatur. Mirum certè est, *Gordianum*, si (ita ut Petrus asserit) Græcè eam elucubravit, in libro de Vir. Ill. Cas. fuisse prætermisum, nisi hoc ex negligentia, à qua Petrus non semper abfuit, factum dicamus. Mabillonius tom. 1. Actor. SS. Ord. S. B. in Indiculo Scriptorum & Auctorum præcipuorum, qui Annalium Ord. S. B. tom. 1. pag. 66. Gordianum pro personato habet auctore. Jo. Ger. Vossius de Hist. Lat. l. 2. c. 20. p. 244. dubius est, quid de *Gordiano* statuatur.
- GORDONUS** monachus S. Germani à Pratis. Vide Historiam monasterii typis excusam Parisiis an. 1723. Ejus Commentarius in Evangelium S. Joannis asservatur in ejusdem monasterii Bibliotheca.
- P. Ziegelbauer Hist. P. III.*
- GOSCHERUS** Monachus & Scholasticus Hirfaug. Obiit 1038. Vid. Trith. in Chron.
- GOSSELINUS**, five *Gotcelinus*, vel *Gotfelinus* Monachus Bertinianus c. an. 1058. Vid. Mabill. Annal. Bened. tom. 1. pag. 313. & 314. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 298.
- GOSWINUS** Monachus incerti Monasterii c. an. 1072.
- GOSWINUS** Monachus S. Albani Moguntia c. anno 1130. Vid. Helwich in Chron. Monasterii.
- S. GOTTHARDUS**, vide *Godehardus*.
- Gotthardus** HASLINGER, Abbas Lambacensis, paucis abhinc annis decessit. Vid. H. U. S. p. 352.
- Gotthardus** FREYD, Cremifanensis, cl. c. an. 1664.
- Gotthardus** VISCHEL, Cremifanensis docuit Philosophiam Salisburgi an. 1709. De Scriptis vide H. U. S. p. 353.
- Gotthardus** WAGNER, Wessofontanus, anno 1709. *Areolam Orationum* in publicam dedit lucem. Item *Urnæ felicis æternitatis*, Frisingæ. 1715.
- GOTSCHALCUS**, five *Jotsaldus* Mon. Clun. c. an. 1048. Vid. Possev. in Appar. Sac.
- GOTSCHALCUS** Benedictoburanus scripsit de Vita, Passione & Translatione S. Anastasiæ, opusculum in Chronico Benedictoburano editum an. 1751...
- GOTSCHALCUS**, Monachus Deggingæ, incertæ ætatis.
- GOTSCHALCUS** Monachus Orbacensis in Diocesi Sueffionensi. Ob. c. a. 870. Vide *suprà* Appendicem ad Cap. 2. ubi *Gotschalcum* & damnari & innocentem proclamari miraberis. Ita hodie adhuc in incerto, utrum albus an niger fuerit.
- GOZBERTUS**, Abbas San-Gallensis, 815. scripsit de Miraculis S. Galli librum. Vid. Gall. Christ. tom. v. col. 950. Goldast. Alam. Antiqq. tom. 2. part. 2. p. 195.
- GOZBERTUS**, Abbas Tegernseensis c. an. 1000. V. Annal. Ben. tom. 4. p. 10.
- GOZWINUS**, Abbas Aquicinctinus, an. 1166. Vid. Pagius Crit. tom. 4. pag. 623.
- GRATIANUS** Abbas S. Mariæ in Alto cl. an. 1193. Vid. Tafuri in Serie Chronol. Scriptor. Neapol. part. 1. Continuat.
- GRATIANUS** Monachus S. Felicis Bononiensis, an. 1151. Auctor *Decreti* celeberrimus. Vid. Trithem. de Vir. Ill. O. S. B. Panciroll. de clar. Interpret. lib. III. c. 111. Pag. Crit. tom. iv. pag. 568. & alios quam plurimos.
- Gratianus Julianus** MORILLON è Congr. S. Mauri. Ob. 1694. Vid. Pezii & Cerfii Bibliothecas.

- S. GREGORIUS I. cognomento *Magnus*, Benedictini Ordinis, ut Urbanus VIII. pronuntiavit, antiquum decus & ornamentum. Ob. an. 604. Vid. supra cap. 2. vitam.
- GREGORIUS II. ab anno 715. ad annum 731. Vide Acta SS. O. S. B. & Annales Benedictinos.
- GREGORIUS IV. ex monacho Fossæ Novæ Pont. Max. ab an. 828. ad an. 844. Vide Baronium, Bzovium, Pagium, Mabillonium, Gregorium Kolb S. J. in vit. Summor. Pontif.
- GREGORIUS V. ex Novæ Corbeie Monacho Pont. Max. ab an. 996. ad an. 999. Vid. Mabill. Annal. tom. 3. ad an. 996.
- GREGORIUS VII. ex monacho Cluniac. Papa ab anno 1073. ad an. 1085. Vid. Card. Baron. Ant. Pagius, Jo. Mabill. in Annalibus & Actis SS. O. S. B.
- GREGORIUS ex Abbate SS. Cosmi & Damiani Card. & Episc. Ob. 1044.
- Gregorius de ALFARO Cordubensis Abbas S. M. de Bueffo an. 1609. Vid. Nicol. Ant. B. H. N. pag. 414.
- Gregorius de ARGNEZ, Lucroniensis S. Salvatoris de Onna Mon. 1658. Nic. Ant. B. H. N. pag. 415. Gerhard Ernest. de Franckenau in Bibl. Hispan. Geneal. Heraldica pag. 166. ubi Gregorius vocatur fabularum, si quisquam alius, amantissimus, & Auctorum à Romano Higuera suppositorum parastates, ac hyperaspistes acerrimus. Confer, quæ libro præced. Cap. IV. §. I. ex Cardin. Aguirre diximus.
- GREGORIUS BAPTISTA Lusitanus anno 1621. Vide le Long. Bibl. Sac. pag. 624. Felix Egger Ideæ O. S. B. lib. 2. pag. 558.
- Gregorius BORNATUS Mon. S. Euphemie in Urbe Brixia cl. c. an. 1571. Vid. Armell. part. 1. pag. 183.
- Gregorius BRAVO de SOTO MAJOR, Hispanus clar. an. 1610. Vid. Nic. Ant. B. H. N.
- GREGORIUS ex Mon. Casin. Episcopus Tarracinensis. Ob. c. an. 1126. Vid. Marus in notis ad Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. cap. 32.
- GREGORIUS ex Monacho Casin. Episcopus Sinuessanus c. an. 1120. Vide Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. vol. III. p. 285.
- Gregorius de VITERBIO, Mon. Casin. flor. temporibus Caroli V. & Maximil. I. Vide Plac. Diac. in Supplem. cap. 10.
- GREGORIUS Catinensis, vulgò *Poggio Catino*, Mon. Farfensis Sec. XI. Vide Mabill. Annal. tom. v. p. 265.
- Gregorius CAIRQUENT, seu de Wintonia, Mon. Glocestriensis an. 1291. Vid. Pitf. æt. 13. pag. 375.
- Gregorius CORTESIUS S. R. E. Card. Ob. 1648. Vide supra c. 3. vitam.
- Gregorius DIETEL, Prunveningensis docuit Philofophiam Salisburgi an. 1661. De Scriptis vide Hist. U. S. p. 354.
- Gregorius DREHER, Prior monasterii Prunveningensis c. an. 1670. notus mihi solum ex edito *Directorio Clericorum*.
- Gregorius DUCCUS Brixie Mon. SS. Faustini & Jovitæ an. 1567. Vid. Armell. part. 1. p. 187.
- Gregorius FLEISCHLINUS, Engelbergensis, Sec. 17. Pez. Catal. S. B. G.
- Gregorius FUCHS, Therenfis Abbas, edidit Conciones anno 1701. & seqq.
- Gregorius le GRAND è Congreg. S. Mauri clar. c. an. 1640. Ejus Encomium Adonicum Basilicæ S. Nicasii Remis extat tomo 2, Metrop. Rem. p. 663.
- Gregorius HELLER, Abbas Gottwicensis, doctrina, virtute, ac fidei Catholicæ zelo clarissimus. Ob. 1669. Vid. Hist. U. S. pag. 355.
- Gregorius HORNER, Abbas Glunicensis, doctrina & humanitate illustris, vivit. Vide Historiam Univerf. Salzburg. in qua Mathesin magna cum laude docuit, pag. 357.
- Gregorius HUNTINGTONUS, Mon. Ramensensis, rei literariæ studiosissimus, an. 1255. Pitf. æt. 13. pag. 333. Leland. c. 332.
- Gregorius KURZ, Montis Monachorum Bambergæ Prior, edidit an. 1748. Theologiam Sophisticam, & alia quædam ascetica probæ notæ.
- Gregorius ILLEMBERGER, Tegernseensis, Sec. 17. Pez. Catal. S. B. G.
- Gregorius KIMPFLER, Abbas Schyrensis in Bavaria perdoctus. Ob. 1693. Vid. Hist. U. S. p. 357.
- Gregorius MARSALA, Siculus, monachus S. Martini de Scalis an. 1655. Vid. Mongitore Bibl. Sic. pag. 264. Armell. part. 1. p. 187.
- Gregorius MATINA, Abbas S. Martini de Scalis, an. 1474. Vide Mongitore l. c. Abbatem Pyrrhum l. 4. de Abbat. Sicil. p. 185.
- Gregorius à MERZENFELD, Schwartzachensis ad Mænum Professor, juris utriusque peritissimus, scribebat circa an. 1714. Vid. Part. II. p. 253.
- Gregorius MORELLUS Mon. S. Martini de Scalis, an. 1578. Vid. Mongitore l. c.
- GREGORIUS Nurenbergæ Abbas ad S. Ægidium cl. c. an. 1465.
- Gregorius OVERHAM, frater Adolphi.
- Gregorius à PAPPIA Congr. Casin. Sec. 17. Vid. Armell. part. 1. p. 189.
- Gregorius PATAVINUS S. Justinæ Monachus. 1544. Armell. l. c. p. 189.

- Gregorius de PISONIBUS, Casinas 1521. Armell. l. c.
- Gregorius PLAICHSHIRN, Tegernseensis edidit an. 1725. Tractatum de gratia S. Augustini.
- Gregorius PORRINUS, Mon. Padolyronensis an. 1643. Armell. l. c.
- Gregorius PUSCH Inferioris Altahæ in Bavaria an. ---
- Gregorius QUINTANILLA, Hispanus Sec. 17. Pez. Catal. S. E. B.
- Gregorius RAISBERGER à Miesbach Tegernseensis. Ob. 1656. Vid. Hist. U. S. p. 358.
- Gregorius RICCIARDETUS, Abbas plurimum successivè monasteriorum in Congr. Casin. Ob. 1670. Vid. Armell. part. 1. p. 190. Plac. Puccinell. in App. Hist. de Vir. Ill. Abb. Flor. cap. 10. pag. 88.
- Gregorius ROTHFISCHER San - Emmeramensis natione Bojus Altmonasterii natus a. 1720. 2. Maji. Professus 1740. 6. Nov. Sacerd. 1744. 16. Febr. editis aliquot opusculis Polemicis spiritu elationis actus ad Protestantium castra transit an. 1751. 21. Nov.
- Gregorius SAYRUS, Anglus, Monachus Casinas, Theologus gravissimus. an. 1602. Vid. Armell. part. 1. p. 91. Possév. Appar. Sac. tom. 1 p. 592. Pitf. æt. 17. pag. 800.
- GREGORIUS Urbanus, Abbas S. Mathæi Congr. Casin. 1646. Armell. l. c.
- Gregorius WESTERMAYR, Mariæcellensis in Austria Infer. cl. c. an. 1669. Vide Pezii Epist. Apolog. p. 213.
- Gregorius WIBMPERGER, Cremifanensis, Rector Universitatis Salzburg. Ob. 1705. Vid. Histor. U. S. p. 359.
- Gregorius ZALLWEIN, Wessofontanus J. U. Doctor & in Universitate Salzburgensi Professor, p. t. Decanus Facultatis Juridicæ, edidit dissertationem eruditam de *Jure Canonico in genere* & c. Salisburgi 1752. in 4. plura pollicetur.
- Gregorius ZEIBIUS, Abbas Ottoburanus Sec. 17. Vid. Pezii Epist. Apolog. in Catal. S. B. G.
- Gregorius ZÖDEL Benedicto - Buranus anno 1709. elegans Poëma de S. Nonno edidit. Vid. Meichelbeck Histor. Frising. pag. 247. Obiit an. 1721. 3. Decembris.
- GRIMALDUS, seu *Grimoaldus*, Abbas S. Galli, non ex Clero sæculari, ut perperam scribit Mezlerus de Vir. Ill. San. Gall. sed Regulari; erat enim Monachus Augiæ Divitis, ut Jo. Egon de Vir. Ill. celeberrimi hujus Asceterii commonstrat. Cæterum *Grimoaldus* P. Ziegelbauer Hist. P. III.
- Abbatie S. Galli anno 841. præsidere coepit.
- GRIMALDUS Monachus Hispanus in Cœnobio S. Æmiliani circa finem Sec. XI. Vid. Nic. Ant. B. H. V. pag. 3. Annal. Ben. tom. 5. p. 278.
- GRIMOALDUS Abbas, cujus tractatum de Sacramentis edidit Pamelius cum Sacramentario S. Greg. M. an. 1571.
- GRIMINICUS Mon. Hispan. Exiliensis an. 1073. Vid. Annal. Ben. tom. 5. p. 71.
- GUAIFERIUS Casin. Monachus an. 1073. Vid. Annales Ord. S. B. tom. 5. p. 34. & 239.
- GUALBERTUS, Abbas Weissenoenfis edidit Discursus prædicabiles an. 1697.
- GUALBERTUS, sive *Walbertus*, Monachus Marchianensis c. an. 1128. Bolland. in Comment. præv. ad vitam S. Rictrudis die 12. Maji. Foppens Bibl. Belg. pag. 381.
- GUALDO Monachus Corbeiensis in Gallia c. an. 1070. Vide Annal. Ben. tom. 2. pag. 552. & tom. 3. Item Henschen. in Commentar. prævio ad vitam S. Ansfarii.
- GUALFERIUS, supra *Guaiferius*.
- GUALTERUS Monachus S. Albani in Anglia, ævi incompti. Pitf. in Append. pag. 845.
- Gualterus BEDERICHWORTUS, Anglus, Monachus Buriensis c. an. 1360. Vid. Sixt. Sen. Joan. Trithem. Conrad. Gesner, & Pitf. æt. 14. pag. 469. Possévinus perperam vocat *Gualscherum Bederighuorth*.
- GUALTERUS, cognomento *Bibliothecarius*, Monachus ad S. Albanum in Anglia, de quo Pitf. æt. 12. ad an. 1181. pag. 247.
- GUALTERUS, sive *Gauterius*, Mon. Cluniac. post an. 1441.
- GUALTERUS Couentriensis in Anglia Monachus clar. an. 1217. de quo vide Leland. & Pitf. æt. 12. p. 291.
- GUALTERUS Eveshamensis in Anglia Monachus 1240. Vid. Leland. cap. 352. pag. 279.
- GUALTERUS Morganensis Britan. a. 1219.
- GUARINUS, Abbas xx. S. Albani in Anglia. Vid. Math. Paris. in vitâ Abbatum S. Albani.
- GUARNERIUS Resbacensis Abbas anno 1095. Vide vit. 23. Abbatum S. Albani pag. 102. Annal. Bened. tom. 5. pag. 349.
- GUARNERUS, sive *Warnerus*, Monachus Westmonasterii c. an. 1092. Vid. Pitf. de Scriptor. Angl. æt. 11.
- GUEMO Monachus S. Medardi Sueffionensis Sec. XII. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. Lib. III. p. 357.

- GUIBERTUS**, cognomento *Martinus*, Abbas Gemblacensis. Ob. 1208. Pet. Lambec. Comment. Bibl. Vindobon. l. 2. c. 8. pag. 269. *Du Fresnius* in Indice Auctorum præter hunc recenset alium GUIBERTUM Abbatem Gemblac. de quo tamen in Catalogo Abbatum Gemblac. apud Sanderum in Chorograph. Brabant. altum silentium.
- GUIBERTUS**, Abbas Novigentinus. Ob. 1124. de quo videndus est Lucas Acherius, qui ejus Opera edidit, ubi vitam Guiberti ab ipso Guiberto scriptam legere licet. Vid. etiam Mabill. in Annal. Benedict. Bongarsii Histor. Oriental. seu Gesta Dei per Francos tom. 1.
- GUIBERTUS** Somerfetenfis, Abbas Bristolensis, Sec. XIII. Du Fresnius Philosophum & Historicum vocat, Pitseus omnino prætermisit.
- GUICARDUS**, Abbas S. Trudonis, Scriptorque vitæ ejusdem Divi. Arnoldus Wion in Ligno Vitæ, & Andr. Valer. Bibl. Belg. p. 304.
- GUIDO Aretinus** c. a. 1028. Vid. Trithem. de Vir. Ill. O. S. B. cap. 34. & Chron. Hirsaug. tom. 1. pag. 162. Annal. Ben. tom. 4. pag. 324.
- GUIDO** Abbas Farfensis c. a. 1093. Vide Chronicon Monasterii, quod publici juris fecit Em. Card. Quirinus.
- Guido Alexius** LOBINEAU è Congreg. S. Mauri, edidit an. 1707. Historiam Minoris Britanniae. de cæteris ejus Scriptis vide Pezium & Cerfium in Bibl.
- GUIDO** Casinensis c. a. 1110. Vid. Pet. Caf. de Vir. Ill. Caf. c. 41.
- Guido de CASTRIS**, Abbas S. Dionysii in Francia. 1310. Vide Felibien in Historia Monasterii San - Dionysiani. Gall. Christian.
- GUIDO Juvenalis**, Abbas S. Sulpitii Bituricensis circa annum 1490.
- Guido de MIMO**, Abbas Monasterii Antiffiodorensis an. 1313. Vide vitam apud Labbeum in Bibliotheca Nova Mss. Tom. I. pag. 570.
- GUIDO** Molifmensis Abbas anno 1109.
- GUIDO** Abbas Pomposiæ. Ob. 1047. Vid. Eysengren Catal. Test. Verit. pag. 81.
- GUIELMUS**, Affligemensis Monasterii in Brabantia Prior circ. an. 1260. Vid. Sanderus in Chorograph. Brabant. tom. 1. pag. 46. Andreas Valer. pag. 305. Foppens tom. 1. pag. 388. Annal. Ben. tom. 6.
- GUIELMUS S. Albani** Monachus, cujus vitam literis consignavit an. 1170.
- GUIELMUS**, Andrensis Abbas in Gallia. an. 1234. Vid. Raphael de Beauchamp. tom. 2. Synopsis Histor. Meroving. Annal. Ben. tom. 6.
- GUIELMUS** Blesensis, Abbas Miniacensis, frater Petri Blesensis, qui Guilielmi Scripta laudat Ep. 92. Vid. Bullæ. Hist. Univerf. Paris. tom. 2. pag. 745.
- S. GUIELMUS** Abbas Divionensis S. Benigni. Ob. 1031. Vid. Hug. Menard. Martyrol. Benedictin. Observat. lib. 1. pag. 166. Annal. Ben. tom. 4. pag. 303.
- Guilielmus BESIN** è Congr. S. Mauri vulgavit an. 1717. novam editionem Conciliorum Normanniæ.
- Guilielmus CALCULUS**, Monachus Gemeticensis c. a. 1066. Vid. Oudin. de S. E. Tom. 2. pag. 1111. & Scriptores de Rebus Normanicis. Item Cambden. & Dufchen. uterque in prologo editionis suæ.
- Guilielmus CELLINGUS**, Abbas Cantuar. an. 1490. Pitf. æt. 15. pag. 852. Bucellin. in Annal. Ben. an. 1483.
- GUIELMUS** Monachus Cestriensis in Anglia. c. a. 1109. Vid. Pitf. æt. 12. pag. 194.
- GUIELMUS** Monachus S. Dionysii in Francia an. 1240. Vid. Felibien in Histor. Monasterii Dionysiani. Wion in Ligno vitæ l. 2. c. 68. pag. 422.
- Guilielmus EDDIUS**, five *Edys*, Abbas Burtonensis in Anglia. c. a. 1216. Pitf. æt. 13. Vossius de Hist. Lat. l. 3. c. 7.
- GUIELMUS** Egmondanus Monachus, cognomento *Procurator*. Vide infra *Wilhelmus*.
- Guilielmus P EVESQUE**, Episcopi, Abbas S. Germani à Pratis. Ob. 1418. Vid. Bouillart in Historia ejusdem monasterii pag. 365.
- Guilielmus FILLATRE** ex Abbate S. Bertini Episcopus Virdunensis, Tullensis, Tornacensis. Ob. 1473. Foppens p. 402.
- Guilielmus FILLATRE** è Congr. S. Mauri, Mabilionio ab eruditione, atque elegantia scribendi genere laudatus. Ob. 1719. Vide Cerfii Bibl. p. 103.
- Guilielmus FORRESTIER**, Monachus Montis S. Catharinæ an. 1304. Vid. Mabill. tom. v. Annal. Ben. in appendice p. 630.
- Guilielmus GIFFORD**, Archiep. Remensis clar. c. a. 1612. Vide Pitf. de illustr. Angl. Scriptor. æt. 17. pag. 809. Marlotti Histor. Metrop. Rem. tom. 2. pag. 802. & 837.
- Guilielmus GILLINGHAMUS**, Cantuariensis Monachus, vir eruditione & meritis præstans, qui inter alia *Bibliothecam Benedictinam insignem composuit*. h. e. Omnium O. S. B. Scriptorum & Librorum nomina collegit, & magno labore descripsit, illis ipsis pro insigni studio jure merito adscribendus. Claruit circa an. 1387. Leland. c. 182. Pitseus æt. 14. p. 552. Bucellinus in Annal. Bened. Sc. Guil-

- Guilielmus de HASELEGA**, Supprior Westmonaster. an. 1266. Vide Smith in Catal. Bibl. Cotton. pag. 72.
- Guilielmus HERVIUS**, Monachus Suffolciensis in Anglia incertæ ætatis. Vid. Bal. & Pitf. in append. p. 855.
- Guilielmus de HIERACI**, Panormitanus, Abbas S. Martini de Scalis. Vid. Mongitore in Bibl. Sic. & Armell. part. 1. pag. 195.
- GUIELMUS**, Abbas Hirsaug. infra *Wilhelmus*.
- Guilielmus MARLOTTUS S. Nicasii** Remensis Magnus Prior c. a. 1650. Ejus Opus celebre, sed posthumum, est *Metropolis Remensis*. Vid. Annal. Ben. tom. 6. pag. 319.
- Guilielmus JACOBI** Egmondanus in Hollandia Monachus incerti ævi scripsit Historiam Alexandri M. & alia. Vid. Andr. Valer. pag. 320. Foppens pag. 408.
- Guilielmus LAPIDANUS**, vulgò *van den Steene*, Monachus Bergenensis ad S. Winocum cl. 1542. Valer. Bibl. Belg. pag. 322. Foppens pag. 410. Post pluram pii argumenti scripta dicitur apostatasse.
- Guilielmus de LATRE**, Abbas LXIV. ad S. Bertinum. Vide supra *Guilielmus Fillatre*.
- Guilielmus MARTELLUS S. Albani** Monachus c. a. 1170. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. III. pag. 400.
- Guilielmus de MECHLINIA**, Abbas ad S. Trudonem, Scriptor vitæ S. Beatricis Priorissæ in Nazareth. Obiit an. 1297. teste Foppenio tom. 1. p. 415.
- GUIELMUS** Abbas Metensis c. a. 1073. Vid. Mabill. tom. 1. Analector. p. 247.
- GUIELMUS de Monte Lauduno** an. 1346. Vid. Steph. Baluz. in addit. ad Pet. Marca de Concord. Sacerd. & Imper.
- Guilielmus de NANGIACO**, Monachus S. Dionysii in Francia, Historiographus Regius. Vid. Nizronii Memoriae tom. 28. p. 151. Felibien in Hist. Monasterii S. Dion. Warthon in Supplem. Histor. Liter. Cavei pag. 5. Acta SS. in Aug. tom. 5. pag. 276.
- GUIELMUS**, Abbas Orbacensis an. 1180. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. III. pag. 468.
- Guilielmus PARVUS**, Abbas Beccensis cl. an. 1170. Vid. Cornel. à Lapide in Indice Commentatorum in Cantica.
- GUIELMUS** Abbas S. Pauli de Urbe, an. 1372. Mabill. in Proleg. ad Annal. Benedictin.
- Guilielmus PELLETIER**, Lerinensis, anno 1568.
- GUIELMUS Petroburgensis** in Anglia, an. 1188. Vid. Leland. c. 186. pag. 215. Pitf. æt. 12. pag. 252. Leland. c. 241.
- GUIELMUS Procurator**, Monachus Egmondanus cl. c. a. 1424. Foppens pag. 420.
- Guilielmus de RAMSEY**, Anglus, Abbas Croyland. Ob. an. 1390. Vid. Leland. c. 186. p. 215. juxta Pitseum denatus est an. 1180. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. pag. 40.
- GUIELMUS Redingensis**, Archiep. Burdigalensis cl. 1190. Vid. Pitf. æt. 12. Pofsev. in Appar. Voff. de Histor. Lat.
- Guilielmus RISHANGER** an. 1312. Vide præter Leland. Bal. Pitf. Oudin. tom. 3. col. 525.
- Guilielmus ROUSSEL** è Congr. S. Mauri. Ob. 1717. Vide le Cerf Bibl. Hist. Crit. pag. 432.
- Guilielmus de SCHEPSEVED**, Mon. Abbatia de Crokysden cl. 1374. Vid. Bibl. Cotton. Mss. Codd.
- Guilielmus SOMERSET**, Monachus & Bibliothecarius Malmesbur. an. 1143. Vid. Thomas Pope Blount in Censur. celebr. Auctor. p. 378.
- Guilielmus STEPHANUS**, vulgò *STEPHANIDES*, Mon. Cantuar. c. a. 1170. Ex hoc unico Possesivus tres procudit *Stephanos*. Vid. Oudin. tom. 2. col. 1517.
- Guilielmus STADEN**, Mon. S. Martini Coloniae, edidit *Trophæa Verdugiana*, Coloniae 1630. in 4. Alia. . .
- Guilielmus SUDBERIUS**, Anglus, Monachus Westmonaster. Vid. Pitf. in append. pag. 859.
- GUIELMUS S. Theodoric** Remensis Abbas an. 1150. Vid. Marlotti Histor. Metropol. Rem. Bullæ. Hist. Univerf. Paris. tom. 2. p. 743. Annal. Ben. tom. 6. pag. 425.
- Guilielmus de THORNE** Benedictinus Anglus c. a. 1380. Vide Leland. Bal. Pitf. Smith in Catal. Bibl. Cotton. Voff. de H. L. Warthon in Supplem.
- GUIELMUS S. Martini** Tornacensis Monachus c. a. 1240. Mabill. Annal. tom. 1. p. 318. Andr. Valer. p. 335.
- Guilielmus Hugo VAILLANT** è Congreg. S. Mauri. Ob. 1678. Vid. Pezii & Cerfii Bibl.
- Guilielmus WIRECKER**, seu *NIGELLUS*, Mon. Cantuar. clar. an. 1190. Vid. Richardus Jamefus in Collectaneis tom. 14. in 4.
- GUIELMINUS** è Congr. S. Mauri a. 1721.
- GUIMANUS** Monachus Vedastinus anno 1160. And. Val. p. 336. Foppens Bibl. Belg. p. 426. Jacobo le Long Bibl. Histor. de France *Guymanus* vocatur.

- DE GUIOT de Provins Moine Benedictin au commencement du 13. Siecle. Vid. Claud. Fauchet des anciens Poëtes & Rimeurs François lib. 2. fol. 555. Adrian Baillet Jugement des Sçavans part. 7. pag. 36. Ego in isto Autore incertus hæreo.
- QUITMUNDUS Archiepiscopus Averfanus an. 1080. Vid. Order. Vital. Histor. Eccl. Ughellii Ital. Sac. Mabill. Annal. tom. 4. & 5.
- GUNDAKER Seittenstadiensis Abbas an. 1330. Vid. Hier. Pez Tom. 2. Scriptor. Rer. Austriac. pag. 304.
- Gundisalvus de BERSEO Hispan. mon. S. Amiliani c. a. 1080. Nic. Ant. Bibl. Vet. Hisp.
- Gundisalvus de ARREDONDO & ALVARADO Abbas S. Petri de Arlanza circa an. MD. Vid. Nic. Ant. B. H. N. pag. 422.
- Gundisalvus ILLESCAS S. Fontonis Abbas 1580. Vid. Miræi Bibl. Eccl. part. 2. pag. 115.
- Gundisalvus de SOIO Hisp. Monferratenfis. Sec. xvi. Nicolaus Ant. Bibl. Hisp. Nov. pag. 428.
- GUNDOINUS, Monachus antiquarius in Gallia c. a. 589. Mabill. Annal. Bened. tom. 1. pag. 204.
- GUNDRAMUS, Cœnobita Fuldenfis, c. a. 840. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. 3. pag. 518.
- GUNDULPHUS ex Monacho Beccensi Episcopus Roffensis an. 1100. Vide vitam tom. 2. Angliæ Sacræ pag. 273.
- GUNTHERUS, Monachus S. Amandi Elnonensis c. a. 1160. Vid. Rittershusium in præfatione ad Guntheri Ligu-
rinum.
- Guntherus JACOB ad S. Nicolaum Vetro-Pragæ professus, devixit paucis ante annis. Non in Musica modo, sed literis etiam egregiè fuit versatus. Argumento sunt literaria monumenta ab ipso relicta.
- GURDESTINUS, Monachus Landevenecensis in Britannia minore, incerti ævi. Vid. Bolland. tom. 6. p. 256.
- GURHEDINUS Monachus, Historiæ Kemperlegii Scriptor. Annal. Ben. tom. 4. pag. 355.

H.

- HADAMARUS Fuldenfis, S. R. E. Cardinalis, an. 946. Vid. Historiam Fuldensem.
- HADEMARUS Abbas Cluniacensis anno 940. Vide Martini Marrier Bibl. Clun.
- HADERICUS, *Hædericus*, seu *Hedericus* Monachus Romanus c. a. 640. Trithem.

- de Vir. Ill. O. S. Ben. Oldoinus in addit. ad Ciacon. tom. 1. p. 413. Extant ejus excerpta de Moralibus in Job S. Gregorii M. in Bibliotheca Lacensi.
- HAIMO Monachus & Archidiaconus Cantuar. c. a. 1054. Vid. Pitf. æt. 11. pag. 186. Bulæ. Hist. Univers. Paris. tom. 1. pag. 598.
- HAIMO Monachus Eboracensis c. a. 1010. Vid. Pitf. æt. 11. p. 181.
- HAIMO Monachus Fuldenfis, tum Episcopus Halberstad. an. 841. Vid. Brower. Antiq. Fuld. lib. 1. c. 54.
- HAIMO Monachus Hirsaug. circa an. 1091. Vid. Trithem. in Chron. ad an. 1087. Annal. Ben. tom. 5. p. 286. Acta Sanctorum Tom. I. Julii in vita S. Wilhelmi Abb. Hirsaug. quam literis mandavit.
- HAIMO Abbas S. Petri ad Divam cl. post an. 1145. Vid. Annal. Ben. tom. 6. pag. 393.
- HAIMINIUS Monachus S. Vedasti, Alcuini discipulus c. a. 840. Vid. Henschen. in Comment. ad vitam S. Vedasti. tomo 1. Febr. die 6. p. 801.
- HAISTULPHUS Archiepiscopus Moguntinus ex Monacho Fuld. Vid. Georg. Christ. Joannis in Scriptor. rer. Moguntiac.
- HALDOINUS Abbas Monasterii Altvillarenfis. c. a. 852.
- HALINARDUS Abbas S. Benigni Divione.
- HAMELINUS S. Albani in Anglia Prior, c. a. 1089. scripsit Librum de Monachatu. Excerpta vide apud Marthene Thef. Anecd. Tom. V. p. 1454.
- HARIGERUS, infra *Herigerus*.
- HARIULFUS, Monachus primùm Centulensis, tum Abbas S. Petri Aldenburchensis. Rebus humanis finem fecit an. 1142. juxta Mabillonium floruit sub finem Sec. xi. Vid. Valer. Andr. & Foppen.
- HARIULFUS Chronographus Centulensis c. a. 1105. Vid. Annal. Ben. tom. 4. p. 464. le Long Bibl. Hist. de France. Est idem cum priore, qui ex monacho Centulensi factus est Abbas Aldemborghensis in Belgio.
- HARLINDIS Abbatissa Eichenfis in Belgio. Vid. Mabill. Act. SS. O. S. B. Sec. III. part. 1. p. 659 & supra cap. 5.
- HARTMANNUS Senior San-Gallensis c. a. 850. Vid. Ekkard. lib. de Cas. Monast. S. Galli cap. 4. Goldast. Antiq. Alemân. tom. 2. pag. 195.
- HARTMANNUS Junior San-Gallensis, continuator vitæ S. Wiboradæ Sec. x. Mezler de Vir. Ill. San-Gall. Mabill. Act. SS. O. S. B.

- O. S. B. Sec. v. Goldast. loc. cit. Acta SS. Bolland. m. Jun. tom. 1. p. 283.
- HARTMOTUS, seu *Hartmutus*, Abbas San-Gallensis. Ob. an. 883. Vid. Trithem. in Chron. Hirsaug. tom. 1. p. 30. Mezler de Vir. Ill. S. Galli c. 22. Lambec. Commentar. in Bibl. Cæs. 1. 2. c. 5. p. 449.
- HARTWICUS, Abbas S. Emmerami an. 982. Vid. Annal. Ben. tom. 4. p. 9.
- HASMONIUS Monachus Anglus incerti ævi. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. 3. pag. 573.
- HATTO, seu *Hetto* ex Augiensi Abbate anno 891. Archiep. Moguntinus. Vid. Jo. Egon de Vir. Ill. Aug. Div. part. 2. c. 5.
- HAYMINIUS, supra *Haiminius*.
- HAYMO, supra *Haimo*.
- HEBERNUS, sive *Herbermus*, ex Abbate majoris Monasterii S. Martini Turonensis Archiepiscopus ad an. 887. ad 917.
- HEBRETHMUS, sive *Hebrelmus* Monachus Cluniac. an. 1084. Annal. Ben. tom. v. p. 211. Acta SS. tom. 3. April. p. 727.
- HECTUS aliis *Hetto* ex Abbate Epternacensi Archiepiscopus Trevirensis. 850. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. 1. 3. p. 579.
- HEDDA Monachus Glastoniensis, tum Dorcestriæ Episcopus. Ob. c. a. 704. Vid. Leland. cap. 69. Pitf. æt. 8. p. 115. ubi Episcopum Wintoniensem vocat. Cave Hist. Lit. p. 409.
- HEDDIUS, cognomento *Stephanus*, Mon. Cantuar. c. a. 720. Vid. Mabill. tom. 1. p. 425. & 494. Jo. Ger. Voss. de Hist. Lat. 1. 2. c. 28. Leland. Bal. Pitf. Cave.
- HEDERICUS, supra *Hædericus*.
- HEDERICUS Weissenburchensis Monachus an. 967. Vid. Trithem. in Chron. Hirsaug. tom. 1. pag. 110.
- HEITTO, supra *Hatto*.
- HELENA *Lucretia* (quæ & *Scholastica*) *Piscopia*. an. 1684. Vid. vitam supra cap. 5.
- HELFRIDUS Monachus Hirsaug. Vide Trithem. in Annal. Hirsaug. tom. 1. pag. 33.
- HELGALDUS, seu *Helgaldus* Floriac. an. 1052. Vide Mabill. Annal. tom. v. pag. 368.
- Helias* de ROSIACO Monachus S. Martialis Lemovicensis c. a. 1160. Vid. Fabricii Bibl. med. Lat. Vol. III. pag. 589.
- HELOISSA Paracletensis Abbatissa. Ob. 1162. Vide vitam supra cap. 5.
- HELPERICUS Monachus S. Galli, quo anno vixerit, variant sententiæ, nec satis ejus professionis locus certus habetur. Trithemius in Catalogo Illustrium Virorum Germaniæ scribit, fuisse Monachum San-Gallensem, scripsisse præter alia de *Computo Ecclesiastico* librum, ac claruisse eodem tempore, quo Herman-

nus Contractus, anno Domini MXL. In Chronico autem Hirsaugensi Helpericum circa annum DCCCXLI. claruisse testatur. Quam hæc sibi non concordant? Jodocus Mezlerus, Bibliothecarius San-Gallensis Lib. I. de Viris Illustribus S. Galli cap. 45. hæc habet: *Helpericus, natione Teutonicus, Rabani Mauri auditor, Vir divinarum Scripturarum studiosus, & in secularibus nobiliter eruditus, Philosophus, Poëta, Musicus, Astronomus, & Calculator, scripsit & multa & præclara, ut ferunt, Opuscula. De quibus legisse se Trithemius ait de Computo Lib. I. De Musica Lib. I. & quedam Carmina. Floruit circa annum Domini MXX. vel ut alii, MXL. vel denique, ut adhuc alii, MLXX. sub Congregatione, uti Wion ait, Cluniacensi. Quærere liceat ex Mezlero, si Helpericus his temporibus claruit, quæ fieri potuit, ut operam Rabano Mauro anno 856. rebus humanis exempto dederit? Juxta Casimirum Oudinum de S. E. tom. 2. col. 480. fuit Helpericus Monachus S. Galli, ac de *Computo Ecclesiastico ad Asprum* anno 975. librum exaravit. Ex Mabillonii sententia Annal. Benedictin. tomo 2. pag. 659. Helpericus floruit sub annum 980. & fuit Grandivallensis in superiori Alfatia monachus. Scripsit Librum de *Computo* an. 980. ut probat Codex Germanensis. En quanta sit de hujus Scriptoris ætate & loco Professionis sententiarum varietas, ut vix quicquam certi definiri queat. Mihi videtur Helpericus fuisse monachus San-Gallensis, sed suum monasterium, quod in eo turbæ suis temporibus essent, cum Grandivallensi mutasse. Huic meæ opinioni epistolam Helperici, Libro de *Computo* præfixam, non nihil favere existimo. Sed hanc controversiam viris eruditus magis discutiendam relinquo.*

HELPERICUS, Monachus Grandivallensis an. 980. Annal. Ben. tom. 3. p. 659. nisi idem sit cum *San-Gallensi*.

HEMMINGUS, Monachus Wigorniensis in Anglia c. a. 1095. Vide Warthon in Præfat. ad Tom. I. Angl. Sac. pag. xxxvii

Henningius HAGEN, Monachus S. Ludgeri propè Helmstedem. Vide Leibnizium Introduct. ad Scriptor. Rerum Brunsv. Tom. III.

HENRICUS Abbas Altahensis Sec. xiii. scripsit Chronicon *Henrico Stevoni* tributum. Vid. Cl. Hansiz in syllabo Auctorum, qui ipsi usum in scribenda Germania Sacra præstiterunt,

HEN-

- HENRICUS Comes à Kalwe** Abbas Augiæ Divitis an. 1237. Vid. Jo. Egon de Vir. Ill. Aug. Div. part. 2. c. 29. Voffium de S. L. l. 2. § 7. p. 458.
- HENRICUS Abbas** Monasterii S. Ægidii Brunsvicensis ac demùm Episcopus Lubecensis. Ob. 1183. Vid. Arnoldi Abbat. Chron. Slavor. Lib. III.
- HENRICUS Abbas** Affligemienfis Sec. XII. inclinante. Vid. Trithemii Chron. Hirfaug. tom. 2. pag. 81.
- Henricus Joannes** AGRICOLA, Lunælacensis cl. c. a. 1584. Vid. Bibl. Lunælac. Catalog. pag. 564.
- Henricus de AMBERGA**, Monachus Lunælacensis in superiore Austria, tribus annis ante V. Thomam à Kempis aureum libellum de Imitatione Christi propriâ manu descripsit, prout Somalius S. J. in prædicti libelli Monacensi editione candidè profitetur. Vide Catalogum Mfs. Codd. Bibliothecæ Lunælac. anno 1748. typis vulgatum.
- HENRICUS**, Abbas Banzensis cl. an. 1123. Vid. Jo. Pet. Ludewig Tom. 2. Scriptor. Rer. Bambergensium.
- Henricus BASSE**, Prior Ballenstadiensis, an. 1519. Beckmannus in Historia Anhaltina. Vogtius in Catal. Libr. rariorum pag. 74.
- Henricus BLAUFORDUS**, Mon. S. Albani in Anglia incertæ ætatis; vixit tamen ante annum 1323. Vide Pitseum de Scriptor. Angl. in Append. p. 861.
- Henricus BODO**, Monachus in Clufenfi Monasterio, cl. c. an. 1531. Vide Meibomium Tom. III. Scriptor. Rer. Germ. Leibnit. in Introduct. ad Scriptor. Rer. Brunsv. tom. 2.
- Henricus BRADTHASAIUS**, Monachus Anglus apud S. Werburgam in Civitate Cestriensi. Ob. 1513. Pitf. æt. 16. pag. 690. ubi corrigit Wionum, qui eum an. 1346. floruisse perperam scripsit. Wionii errorem du Fresne in Indice Autorum retinuit. Vossius de Script. Lat. l. 3. c. 13. p. 686. *Henricum Bradhaus* vocat, & Possevinum corrigit, à quo *Brundshaw* vocatur, atque c. an. 1346. claruisse erroneè dicitur.
- Henricus de BRUXELLIS** Monachus Affligemienfis sub Seculi XIV. initia. Vid. Sander in Chorograph. Brabant. pag. 46. tom. 1. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 344. Foppens tom. 1. p. 435.
- Henricus de CARNIOLA** Mellicensis. Ob. an. 1456. Vid. Bibl. Mellic. p. 253.
- Henricus CLAUSIUS**, Abbas Wiblingensis. Ob. 1551. Vid. Annal. Wiblingen. Sec. V. cap. 2. pag. 73. Bucelin. in Annal. Ben. ad an. 1551.
- HENRICUS Monachus** Corbeie Novæ c. an. 1136. de quo vid. Pez. Differt. Ifag. in Tom. I. Thef. Anecd. p. XL.
- Henricus CRIXTEDUS**, Anglus incertæ ætatis. Vide Possevin. in Appar. Sac. Pitf. pag. 862.
- Henricus ERSMERS** Mon. S. Pantaleonis cl. c. an. 1650. Foppens Bibl. Belg. pag. 443.
- Henricus de ESTRIA**, Prior Ecclesiæ Cantuar. an. 1313. Vid. Thom. Smith in Catal. Bibl. Cotton. Henr. Warthon Angl. Sac. tom. 1.
- HENRICUS Abbas & Princeps** Fuldensis, an. 1253. Vid. Schannat in Hist. Fuld.
- Henricus de FAUTERIUS** Abbas Cluniac. Vid. Bul. Hist. Univerf. Paris. tom. 4. pag. 122. Bibl. Cluniac. p. 1542.
- Henricus GARGAS** Neresheimensis Sec. 17. Pez in Catal. S. B. G.
- Henricus de GEILNHUSEN** Monachus Spanheimensis. Ob. 1488. Vid. Eysengren in Catal. T. V. p. 173.
- HENRICUS Abbas** Gladbacensis. Ob. 1066.
- Henricus GODEFRIDUS** Monachus S. Dionysii in Francia cl. c. an. 1519. Vid. Felibien in Historia Monasterii Sandionysiani.
- Henricus GRAVIUS**, Oudino, *Henrico Ersuers* Graviensis Monachus S. Pantaleonis Coloniae. Ob. 1591. Edidit *Wolberonis* Abbat. S. Pantaleonis Commentarium in Cantica. Vid. le Long. Bibl. Sac. pag. 750. Oudin. Tom. 2. col. 1423.
- Henricus GULPEN** Abbas S. Ægidii Norimbergæ Sec. XV. Vid. Trith. Chron. Hirfaug. tom. 2. pag. 417. & de S. E. & Vir. Ill. O. S. Ben. Eysengren in Catal. Test. Verit. p. 162.
- Henricus HARDTER** S. Emmerami Ratisbonæ clar. ineunte hoc sæculo, atque anno 1701. edidit Controversias Philosophicas.
- Henricus HEINLEIN**, Therenfis in Francia Orientali claruit multa eruditione & doctrina c. an. 1673. Vid. Histor. U. S. pag. 361.
- Henricus HENNEZON**, Abbas Regularis S. Michaëlis in Diocesi Virdun. c. an. 1679. hujus meminit Calmet in Historiæ Lotharing. Scriptorum Catalogo.
- Henricus HOLZEMACHER** S. Jacobi Montguntie anno 1476. Vid. Wolffgangi Treffler Syllabum Vir. Ill. monasterii ejusdem.
- HENRICUS Abbas** Isnenfis in Suevia an. 1350. cum toto suo Conventu incuria coci extinctus. Eysengren in Catal. Test. Ver. pag. 140.
- Henricus à KLINGENBERG**, Episcopus Con-

- Constantiensis an. 1287. Vid. Possev. in Appar. Sac. tom. 1. pag. 19. Mihi videtur non fuisse Monachus, sed tantum Administrator Divitis Augiæ.
- Henricus LIBLERUS**, Abbas S. Martini Coloniae a. 1625. Vide Catal. Mfs. Codd. S. Martini, & Joseph. Hartzheim de Scriptoribus Coloniaens.
- Henricus LEDERMAN**, San-Emmeramenfis, Frisingæ natus anno 1704. die 21. Decembr. Professus 1721. 23. Novembr. Scripsit de præsentatione & institutione Parochi, aliâque multa & erudita. Vivit an. 1752.
- HENRICUS**, Luxoyienfis monachus vivebat Caroli Calvi temp. Possev. in Appar. Sac. penes quem sit fides.
- Henricus MOLITOR** Schyrenfis Antiquarius solertissimus, ad an. 1458. conspicuus varia conscripsit volumina, inter quæ excellit liber in forma athlantica, qui *Catholicon* seu *Profodia* nominatur, cujus operis author ipse habetur. *Vita Christi*, in duobus magnæ molis voluminibus &c.
- HENRICUS Northheimensis**. Vid. Trithem. de S. E. pag. 398. & in Catal. Ill. Vir. Ord. S. B. pag. 179.
- Henricus PLANT** Monachus Divitis Augiæ Sec. XVI.
- HENRICUS Abbas** Riddaghusianus anno 1170. Vid. Andr. Valer. Bibl. Belg. p. 368.
- Henricus de SOLIACO**, Episcopus Wintoniensis c. an. 1190. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 3. pag. 680.
- Henricus STERO**, Monachus Altahæ inferioris c. an. 1300. Vid. Warthon in Supplem. Histor. Liter. Cavei p. 5.
- Henricus SUINESIUS**, Abbas Glasconienfis c. an. 1190. Vid. Pitf. æt. XII. pag. 258.
- Henricus STUDELER** Monachus Corbeie Novæ. Vid. Visselbecc. in Chron. Huxar. ad an. 1336.
- Henricus VALLE** Pedemontanus, Prior Ecclesiæ S. Michaëlis Archangeli Novalitii, cl. c. an. 1624. Annal. part. 1. pag. 201.
- Henricus WOODHIL** Wicleffi insectator acerrimus 1383.
- Henricus ZONSBECK**, S. Martini Coloniae an. 1490. immensorum Operum tersissimus Scriptor, cujus indefesso labore Bibliotheca San - Martiniana magna accepit incrementa. Ex Catal. Mfs. Codd. quem Cl. *Oliverius Legipont* Bibliothecæ Præfectus multo studio ac labore confecit.
- Henricus ZYPÆUS**, Abbas S. Andreae Brugis clar. an. 1577. Ex epitaphio apud Foppens in Bibl. Belg. tom. 1. p. 469. P. Ziegelbauer Hist. P. III.
- Ob. an. 1659. Hæften. Disquisit. Monast. pag. 163. Andr. Valer. p. 375.
- HEPIDANNUS** Monachus S. Galli c. an. 1072. Vid. Mezler de Vir. Ill. San-Gall. lib. 1. c. 48. Annal. Ben. tom. 3. pag. 383. & tom. 5. pag. 52. Voff. de Scriptor. Latin. lib. 3. Confer tamen Goldastum, qui Tomo de Rebus Alemanicis *Hepidannum* etiam *junioem* habet.
- HERBERNUS Abbas**, de quo vid. Mabilion. Annal. Ben. tom. 3. ad an. 853. pag. 32.
- HERBERTUS** Monachus Sec. XII.
- Herebertus LOSINGA**, Episcopus Totfordiensis. Ob. an. 1120. Vid. Guilelmus Malmesbur. lib. IV. Pitf. æt. 12. pag. 198.
- Herboldus WESTHEMIUS**, Monachus Eresburgensis, cl. an. 1341. Vid. Petr. Visselbecc. in Chron. Huxar. p. 83.
- HERBORDUS** Hirfaugienfis an. 938.
- HENRICUS** Monachus Hirfaugienfis, cujus meminit Trithemius in Chronico ad an. 894.
- HEREMBERTUS**, v. supra *Erchembertus*.
- HERIBERTUS** Magister Scholarum Monasterii S. Wilibrordi Epternac. Ob. 970. Trithem. Chron. Hirfaug. tom. 1. pag. 112. Annal. Ben. tom. 3. p. 605.
- HERIBALDUS** ex Monacho S. Germani Episcopus Altisiodorensis. Trithem. in Chron. Hirfaug. tom. 1.
- HERIBRANDUS** Abbas quintus S. Laurentii Leodiensis. Vid. Annal. Ben. tom. 6. pag. 277.
- HERICUS** Autisiodorensis, supra *Ericus*.
- HERICUS** Monachus Corbeie Novæ. Vide Johannem Legatium in Chronico Monasterii S. Godehardi Hildesheim.
- HERICUS**, aliis *Udalricus Herlinger à Wurtemberg* Abbas Campidonensis. Obiit an. 1268. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 8. pag. 702.
- HERIGERUS**, Abbas Lobienfis. Obiit 1007. Andr. Val. Bibl. Belg. pag. 377. Mabil. Annal. Ben. tom. 2. pag. 3. & tom. 4. pag. 192. Nat. Alex. Histor. Eccles. tom. 6. pag. 75. Acta SS. Bol. land. tom. 3. Maji. p. 215.
- HERIMANNUS**, seu *Hermannus*, Abbas Altahæ inferioris ab an. 1242. ad 1273. Chronographus sui Monasterii. Vid. Bruschi Centur. 2. pag. 40.
- HERMANNUS Contractus**, Comes à Veringen, Augiæ Divitis Monachus Professor. Obiit anno 1054. Ita Honorius Augustodunensis de S. E. cui præ omnibus fides habenda est, ut qui Hermannus ævo omnium proximus fuit. Claruit enim ab anno circiter 1090. usque ad an. 1120. Trithemium quatuor post

seculis natum, ducem habent, qui ex *Hermanno* Monachum San - Gallensem faciunt, at Trithemium falsum fuisse alio loco ostendimus.

HERMANNUS Abbas Corbeiae Novae an. 1250. Vide Annales monasterii ad hunc annum.

Hermannus HERTANIUS, Belga Sec. xvii. Vid. Egger Ideae Ord. S. B. lib. 2. pag. 528. Foppens part. 1. p. 475.

Hermannus PISCATOR S. Jacobi Moguntiae an. 1526.

HERMANNUS Monachus Laudunensis circa annum 1150. Vide Annal. Ben. tom. 5. & 6. pag. 461.

HERMANNUS Monachus Mellic. flor. an. 1230. Vid. Bibl. Mellic. pag. 120.

HERMANNUS Abbas Northemensis anno 1203. Vid. Leuckfeld Antiquit. Northheim. pag. 239.

Hermannus SCHENCK, Bibliothecarius San - Gallensis, multarum gnarus linguarum, ac in vertendis libris magnae peritiae, nec minoris diligentiae, clar. Sec. xvii. Vid. Felix Egger in Idea O. S. B. lib. 1. part. 3.

Hermannus SCHOLLINER Frisingae natus 1722. 15. Jan. in Superiori Quercu Ordinem S. Bened. an. 1738. professus. Sacerdotio initiatus 1745. 19. Martii, cujus eruditae circumferuntur Dissertationes juridicae, Historico-criticae de *Magistratum Ecclesiasticorum creatione*... Straubingae an. 1751. & 1752. in 4. editae.

HERMANNUS Abbas in Schuttera Vitam S. Benedicti versibus & iconibus complexus est. Extat opusculum in Bibl. S. Udalrici August. Vind. Commentario Stephani Parisiensis in Regulam S. Benedicti annexum, ubi haec legas:

In Schut' Hermannus Abbas Pater hoc tibi munus offert, quem merita tua dicent perpetua vita.

Hermannus SETTELIN, Ochsenhusanus in Suevia, librorum interpres c. anno 1605.

HERMANNUS, al. *Herimannus*, Abbas Tornacensis ab an. 1127. usque ad an. 1137. Vid. Annal. Ben. tom. 5. & 6. pag. 157. Andr. Valer p. 378.

Hermannus de WENNINGEN S. Martini Maj. Colon. 1482.

HEROLDUS Monachus primùm Hirfaug. tum S. Michaelis Bambergae cl. anno 1149. Eyfengren. pag. 98.

HERRADIS, Abbatissa Hoehenburgensis c. an. 1170. Vide supra cap. 5.

HERRANDUS, Abbas Ilfenburgensis, tandemque Episcopus Halberstadiensis. Ob. 1107. Vide Leibnitz in Introdu-

ctione Scriptorum Rerum Brunsv. tom. 2. num. 25. p. 27.

HERVEUS Burgidolensis, sive Dolensis anno 1130. Vide supra cap. 3. vitam. *Heymo*, supra *Haimo*.

Hiacynthus MORICE Congreg. S. Mauri Monachus.

HIDULPHUS, infra *Hildulphus*.

HIERONYMUS Abbas Altaichii Superioris in Bavaria cl. circa an. 1656.

Hieronymus ALLIOTUS, Abbas Aretinus SS. Florae & Lucillae, an. 1480. Vid. Armell. Bibl. Caf. part. 1. p. 206.

Hieronymus BARDI S. Mariae Florentiae an. 1594. Armell. l. c. pag. 209.

Hieronymus BENDANDUS, Abbas S. Vitalis Ravennae an. 1659. Armell. l. c. p. 208.

Hieronymus CATHANEUS, S. Justinæ Patavinæ Cœnobita, an. 1554. Armell. l. c. pag. 210.

Hieronymus Joachimus le CONTAT è Congreg. S. Mauri Asceta insignis. Obiit 1690. Vide Pezii & Cerfii Bibl.

Hieronymus GATTA, Prior Cœnobii ad S. Michaellem Montis Caveosi, anno 1644. Vid. Armell. l. c. p. 216.

Hieronymus GIUNGI, San - Emmeramenfis cl. an. 1702. quo labente *Exercitia X. dierum Ratisbonae* in lucem emisit.

Hieronymus LAPI, Casinensis Monachus ævi incompti. Vid. Armell. part. 1. pag. 218.

Hieronymus LAURETUS, Abbas S. Felicis Guixolensis, Autor *Sylvæ Allegoriarum* totius sacrae Scripturae, clar. 1514. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. pag. 445.

Hieronymus MARTON, Princiani in Hispania Monasterii Abbas. Ob. 1640. Vid. Nic. Ant. B. H. N. pag. 446.

HIERONYMUS, Mediolanensis, Congr. Casin. Monachus circ. an. 1424. teste Armellino part. 1. pag. 218.

Hieronymus MINIATI, Abbatiae Florentinae Monachus, an. 1428. ibid. l. c.

Hieronymus PEROTTUS, Abbas Titularis Monasterii Averfani. Ob. 1643. Vid. Armell. part. 1. p. 218.

Hieronymus PHARAONIUS, Siculus, Pannonitanus in Monasterio S. Placidi an. 1581. Vid. Mongitore in Bibl. Sicul. part. 1. pag. 283.

Hieronymus à POTENTIA, Abbas è Congreg. Casin. anno 1619. vitâ functus. Vid. Armell. part. 1. p. 219.

Hieronymus PANTON Erphordiae in monte S. Petri Religiosus. an. 1719.

HIERONYMUS, Abbas S. Pauli in Carinthia.

Hieronymus PEZ, frater germanus *Bernardi*, doctrina ac eruditione geminus. Vivit.

Vivit, & post editos Tomos III. *Scriptorum Rerum Austriacarum* in lucem novissimè dedit Vitam Diplomaticam S. Leopoldi Austriae Archiducis anno 1746.

Hieronymus RAYNERIUS, Monachus Parmensis S. Joannis Evangel. anno 1661. Armell. part. 1. pag. 220.

Hieronymus RUSCELLI, Praefes Congreg. Casin. Ob. 1604. Armell. part. 1. pag. 221.

Hieronymus SYLVA, Abbas S. Salvatoris Papiæ an. 1563. Armell. l. c. p. 223.

Hieronymus de WERDEA, Prior Lunelacensis, an. 1463. Vid. Bern. Pez. Dissert. Ifag. in Tom. I. Thef. Anecd. pag. x. & Praefat. in tom. 2. Bibl. Ascet. Catal. Bibl. Lunelac.

Hilarion LANTERIUS, Abbas complurium successivè Monasteriorum è Congreg. Casin. Ob. 1521. Vid. Armell. part. 1. pag. 224.

Hilarion à VERONA, Cœnobii SS. Nazarii & Celsi ibid. Mon. 1464. Vid. Armell. part. 1. pag. 224. Warthon in Supplem. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 4. p. 730. ubi perperam Sec. xv. c. an. 1551. eum claruisse scribit.

Hilarion CORBETTA, Papiæ in monasterio S. Salvatoris Professor. an. 1515. Armell. part. 1. p. 225.

Hilarion de FEBURE, è Congr. S. Mauri Theologus inprimis excellens cl. c. an. 1655. Vide le Cerf. p. 345.

HILARION Genuensis, Monachus S. Nicolai de Buschetto an. 1533. Vid. Armell. l. c. pag. 226.

Hilarion MORIN è Congreg. SS. Vitoni & Hidulphi, vivit, & quem Commentarium Abbas Calmet in Regulam S. B. Gallicè scripsit, Latinè reddidit.

HILARIUS è Congr. S. Mauri tempore Henrici Spondani, Trithemii Steganographiam ab impacta magia nota vindicavit.

Hilarius BOLOGNA, Abbas Titul. è Congreg. Casin. Sec. xvii. Armell. part. 1. p. 228.

HILDEBERTUS Abbas Fuldenfis, Archiepisc. Moguntinus, Ostrofrancorum Dux, frater Conradi Regis. Ob. an. 928. Eyfengren. C. T. V. p. 73.

HILDEBERTUS Archiep. Turonensis. Ob. 1139. Vide vitam supra cap. 3.

HILDEBRANDUS Abbas xi. S. Godehardi in Hildesheim, de quo vide Legatium in Chronico Monasterii.

S. HILDEGARDIS Abbatissa Bingenfis. Ob. 1180. Vide vitam supra cap. v.

HILDEGARIUS ex Monacho S. Dionysii Episcopus Meldensis. Ob. 873. Vide Felibien in Histor. Monasterii.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

HILDEMARUS Francigena, praestantissimus ex antiquis in Sac. Regulam Commentator. Vid. Mabillon. in Annal. Ben. tom. 2. pag. 342. Martene in Praefat. ad Commentar. in Reg. S. B. Oud. de S. E. Tom. 2. col. 46.

HILDERICUS Abbas Casin. de quo vide Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. cap. ix.

HILDULPHUS Fuldenfis, primus Scholasticus Hirfaug. an. 859. Vid. Trithem. Chron. Hirf. part. 1. p. 222. Annal. Ben. tom. 2. p. 602.

HILDUINUS Abbas S. Dionysii Parisiis cl. an. 832. Vide praeter alios Michaelis Felibien Historiam Monasterii Sandionysiani. Annal. Ben. tom. 2. pag. 602. Bulæ. Hist. Univers. Paris. tom. 2. pag. 342.

HILDUINUS, sive *Hildovinus*, cognomento *Tassonus*, Abbas Lobienfis, ac postea Mediolan. Archiep. Vid. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 390. Ughell. Ital. Sac. Trithem. de S. E. Eyfengren C. T. V. pag. 72. Foppennii Bibl. Belg. quo teste obiit anno 936.

HILLINUS Monachus Corbeiae Veteris scripsit de Martyrio S. Foliani. Vid. du Fresne in Indice Auctorum. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 3. p. 788.

HINCMARUS ex Mon. S. Dionysii Archiepiscopus Remensis. Ob. 882. Vide Sirmondum, qui ejus Opera conjunctim edidit.

HIPPOLYTUS Mantuanus, Episcopus Interamnenfis in Umbria, anno 1639. Vid. Armell. part. 1. p. 228.

HIPPOLYTUS à Cremona, Monachus Padolyronensis Cœnobii, an. 1588. Armell. l. c. p. 229.

Hippolytus PUGNETUS, Alumnus S. Mariae de Casena, vivit. Vid. Armell. part. 1. pag. 230.

Hippolytus à VIGILIIS, Abbas S. Laurentii de Averfa & Episcopus Casertanus. Ob. 1695. Armell. l. c. pag. 229.

Honoratus FASCITELLUS, Episcopus Infulanus in Calabria, an. 1551. Plac. Diac. in Supplem. c. ix. & Marus in Notis. Armell. l. c. p. 231.

Honoratus MEDICEUS, Monachus Casinas, an. 1514. Vid. Armell. part. 1. pag. 234.

Honoratus KOLB, Abbas Seonensis. Ob. 1670. Vid. Hist. U. S. pag. 239. & 364.

HONORIUS Monachus in Anglia c. an. 1090. Vid. Pitf. æt. xi. p. 191.

Honorius AIGNER, Abbas Cremifanensis. Ob. 1704. Vid. Histor. U. S. pag. 365.

Honorius ANSALONIUS, Asceta S. Martini de Scalis. Vid. Mongitore in Bibl. Sic. qui claruisse illum asserit an. 1590. Armell. part. 1. p. 234.

HONORIUS Augustodunensis Ecclesiae Presbyter, & tandem Monachus Ord. S. B. juxta Wionium in Ligno vitae lib. 2. c. 69. & Bernardum Pezium Dissert. Ifagog. in Tom. 2. Theaur. Anecd. pag. iv. claruit ab an. circiter 1090. usque 1120. Mihi verò utriusque argumenta expendenti, ea tantum videntur, ut iisdem *Honorium* Familiae Benedictinae vindicare vel velim, vel auferim. Utinam prodeat Abbatis *Le Bœuff* promissa Dissertatio, in qua operam daturus est, ut Honorius, cui patria Augustodunum nomen suum tribuisse credebatur, Germaniae potius vindicaretur, ut Augusta vel Vindelicorum, vel Rauracorum eum sibi adscribere queat.

Honorius de JORLANDA, Prior S. Martini de Scalis. 1532. Mongitore Bibl. Sic. & Armell. part. 1. p. 234.

Honorius KOBALTER Mellicensis vivit.

Honorius THOTUS, Monachus Cavenfis è Congr. Casin. an. 1609. Vid. Armell. part. 1. pag. 235.

HROSWITA, seu *Roswida*, Sanctimonialis Gandersheim. c. an. 974. Vide supra cap. 5. vitam.

Hubertus ab ASSONVILLE, Belga, Altimontensis Monasterii Prior. Ob. 1633. Vid. Andr. Valer. & Foppens in Bibl. Belg.

HUBERTUS, Egmondensis Abbas, & Vicecancellarius scripsit Acta Wilhelmi Caesaris. Vid. Author anonymus de sessione & suffragio Electorali Regis Bohemiae pag. 755.

Hubertus PHALESIUS, Affligemienfis Supprior c. a. 1642. Vid. Sanderus in Chronograph. Brabant. tom. 1. le Long. Bibl. Sac. pag. 458. Foppens Bibl. Belg. tom. 1. pag. 489. Humanis excessit an. 1638. ipsa Assumptionis B. Virg. quam eximie coluerat, festivitate.

HUCBALDUS, seu *Hugbaldus*, Monachus S. Amandi Elnonensis. Ob. 930. Vid. Sigebert de S. E. cap. 108. Trithem. in Chron. Hirs. De S. E. & Vir. Ill. O. S. B. Annal. Ben. tom. 1. pag. 582. & tom. 6. p. 589. Marlotti Metrop. Remens. tom. 1. pag. 520. Andr. Valer. in Bibl. Belg. Franc. Swert. Athen. Belg. Foppens part. 1. p. 490.

HUGBERTUS Bleidenstadenfis Mogunt. Diœcesis. p. 1313. Vid. Trith. Chron. Hirs. ad an. 1313. edit. San-Gall. part. 2. pag. 135.

HUGO *Candidus*, Anglicè *Withe*, Abbas Petroburgenfis c. an. 1216. Vid. Leland. Bal. Pitf. Sparck. Oudin. Tom. 3. pag. 9.

S. HUGO Abbas Cluniac. ab an. 1048. ad an. 1109. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 3. pag. 853. Quòd si Petro Pictaviensi in Epistola ad Petrum Venerab. Abb. Clun. assentimur, nec Hugo I. nec Hugo II. scripserunt: quibus videlicet illa eruditionis perfectio defuit, At enim cum S. Hugonis Opuscula quaedam impressa habeantur in Bibliotheca Cluniacensi, in Scriptorum O. S. Bened. albo nomen meretur.

HUGO III. Abbas Cluniac. ab an. 1157. ad 1163. Scripsit vitam S. Hugonis I. Abb. Cluniac. Vid. Dufresne in Indice Authorum. Ger. Jo. Voff. de Hist. Lat. 1. 2. c. 46. Oud. Tom. 2. col. 1484. qui omnes falluntur; Hugo enim, qui vitam S. Hugonis Abbatis scripsit, non fuit Abbas, sed Monachus Cluniacensis; cujus etiam extat epistola de Memorandis quibusdam S. Hugonis ad Pontium Abbatem, Bibl. Clun. col. 462.

HUGO IV. Abbas Cluniac. ab anno 1176. ad 1199. Vid. Bibl. Clun. pag. 1624. ubi tamen nihil eum literis tradidisse invenio; quare non est, ut huc Lectorem Fabricius loc. cit. remittat.

HUGO V. Abbas Cluniac. ab anno 1199. ad 1236. Fabric. loc. cit. p. 855. Contulit Statuta. Vid. Bibl. Clun. p. 1440.

HUGO Abbas Engolismensis scripsit & claruit Sec. xi. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. Lib. 1. p. 36.

HUGO Abbas Farfensis. Ob. 1039. Vid. Annal. Ben. tom. 4. p. 699.

HUGO *Flaviniacensis* Abbas in Burgundia ab anno 1097. Vid. Annal. Ben. tom. 5. Labbei Bibl. Mfs. tom. 1. Oud. de S. E. Tom. 2. p. 886.

HUGO Monachus *Floriacensis* c. a. 1120. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. v. p. 45. ad an. 1110. Labb. tom. 2. Dissert. de S. E.

Hugo de FOLIETO, seu probabilius, du *Fouloy*, fuit Monachus Veteris Corbeiae, ut Dupinius, & Oudinus perhibent, quos sequitur Bernardus Pezium praefat. ad Tom. IV. Bibl. Ascet. ubi eum pro Benedictino & Authore *Claustri anima* venditat; sed perperam, fuit enim Canonicus Regularis Ord. S. Aug. ut è Mf. Corbeienfi *Eligius le Doux* è Congr. S. Mauri Presbyter, & Theologiae Professor eruditè probavit, teste Antonio Beaugendre ex eadem Congreg. Presbytero in praefat. ad Opera Venerabilis Hildeberti. Quod Edmundus Martene Tomo VI. Annalium Ord. S. B. pluribus, iisque solidis confirmat argumentis.

Hugo

Hugo **LEGATUS**, Monachus S. Albani in Anglia c. a. 1400. Vide Pitf. æt. 15. pag. 569.

Hugo de **BRETOLIO** ex Monacho Cluniac. Episcopus Lingon. an. 1030. De eo Luc. Acher. Jo. Mabill. Nat. Alex. &c.

HUGO à S. Maria, supra *Hugo Floriac.*

Hugo de **MERY**, Monachus S. Germani à Pratis clar. an. 1228. Versu Francico composuit Librum, cui titulus: *le Tournoy de l' Antichrist*, i. e. *Ludus equestris Antichristi*. Vid. Bouillart in in praefat. ad Chron. Monasterii S. Germani à Pratis.

HUGO *Pictavinus*, Monachus Vezeliacensis an. 1156. Mabill. Annal. tom. 6. p. 204. Acher. Spicileg. tom. 3.

HUGO ex Abbate Radingensi Archiep. Rotomag. Ob. 1164. Vid. Math. Westmonast. Pitseus æt. 12. p. 247.

HUGO Prior de Monte Thabor in Palæstina c. a. 1170.

Humbertus **BELHOMME**, Abbas Monasterii Mediani an. 1724. de quo Mabill. in notis ad vitam S. Leonis IX. Sec. VI. Ben. part. 2. Calmet in Catal. Scriptor. Histor. Lothar. Acta SS. Tomo 4. Julii pag. 205.

HUMBERTUS Cardinalis & Episcopus Sylvæ Candidæ an. 1051. Vid. Baron. in Annal. Eccl. Tom. IX. Henr. Canif. Tom. VI. Lect. Antiq. Mabill. in Annal. Bened.

N. d' **HUMIERE** Abbatissa & Reformatrix Abbatiae de Mouchi, cujus vitam D. Felibien è Congr. S. Mauri an. 1711. typis vulgavit.

Hyacinthus **ALLIOT** è Congr. SS. Vit. & Hidulphi laudatus Mabillonio in Annal. Ben. Vide etiam Acta SS. tom. 4. Julii pag. 205. seq.

Hyacinthus **PERI** è S. Lamberto in Styria, Theologiae Professor, longiore vita dignus, edidit annis abhinc aliquot Theologiam scholasticam.

I.

JACOBUS ALEXANDRE è Congr. S. Mauri, vivit. Scripsit Tractatum de Horologiis, & alium de fluxu & refluxu maris.

JACOBUS Astensis, Abbas Monasterii Padolyronensis. Ob. 1460. Vid. Possiev. in Appar. Armell. Bibl. Casin. part. 2. pag. 1.

JACOBUS BILLIUS, Abbas S. Michaëlis in Eremo. Ob. 1581. Vid. vitam supra Cap. 4. §. xxxix.

JACOBUS BOIVIN, Abbas S. Launomari. Vid. le Long Bibl. Sac. pag. 644.

Jacobus le **BOSSU** Monachus S. Dionysii in Gallia. Ob. 1626. Vide vitam supra cap. 4.

Jacobus **BOUILLART** è Congr. S. Mauri edidit an. 1723. Historiam Monasterii S. Germani à Pratis. Vid. le Cerf, pag. 43.

Jacobus du **BREUL**, Prior S. Germani à Pratis. Ob. 1614. Vide vitam supra cap. 4. Chopinus in *Monast. L. II.* pag. 197.

Jacobus **CARRARA** ex monasterio S. Justinæ Patavinæ anno 1703. Vitam S. P. B. ex Gallico Italicè reddidit. Vid. Armell. part. 2. pag. 1.

Jacobus **CAVACIUS**, S. Justinæ Patavinæ Cœnobita. Ob. 1612. Vid. Armell. part. 2. pag. 2. Labbe in Bibl. pag. 151. & 275.

Jacobus **CLERICUS**, Abbas Vedastinus, an. 1462. Lambec. Commentar. de Bibl. Vindobon. tom. 2. p. 956.

Jacobus **DORSI** Weingartenfis, vivit, & varia conscribit.

Jacobus **DOUBLETIUS**, Monachus S. Dionysii in Francia. Ob. 1648. De quo vide Felibien in Historia Monasterii Sandionysiani.

Jacobus **ESPERVIER** S. Hilarii Abbas Sec. XVI.

JACOBUS *Eugenius* Eugubinus.

Jacobus du **FRISCHE** è Congr. S. Mauri. Ob. 1693. Vid. Pezii & Cerfii Bibl.

Jacobus **FROIUS**, Abbas Hafnienfis. Ob. 1586. Edidit conjunctim Opera V. Ludovici Blofii. Vid. Bibliographi Belgæ.

Jacobus **GADDI**, Abbatiae Florentinae alumnum, an. 1548. Wion Lig. Vitæ I. 2. c. 70. Possiev. Appar. tom. 787. Armell. part. 2. p. 3.

Jacobus **GLEICH**, Monachus S. Martini Coloniae an. 1652. Ex Catal. Bibl. San-Martin. & Hartzheim.

Jacobus de **GRAFFIIS**, Neapoli in S. Severini Monasterio Religiosus, doctrina ac vitæ sanctimonia conspicuus, Urbis Neapolitanæ Major Pœnitentiarius. Ob. 1620. Vide vitam ab Aloysio Caraffa scriptam, & Armellini Bibl. part. 2. pag. 4.

Jacobus **HORNS** Cœnobita S. Martini Colon. 1645. Vid. Hist. Univ. Salisburg. & Catal. Bibl. San-Martin.

Jacobus **LANGELE** è Congr. S. Mauri. Ob. 1689. Vid. Pezii & Cerfii Bibl.

Jacobus **LOUCHIER** Tornacensis ad S. Martinum cl. an. 1610. Foppens pag. 523.

Jacobus **LOPIN** è Congr. S. Mauri. Ob. 1693. Vid. Bibl. Pezii & Cerfii.

- Jacobus Cornelius LUMENÆUS** à Marcha, Mon. Blandiniensis an. 1622. Vid. Ant. Sander de Scriptor. Gandav. lib. 2. pag. 60.
- Jacobus LATIMERUS** Batymænus, Monachus Abdinckoffensis cl. an. 1559. Vid. Chronicon Monasterii in Analectis Math. Ant. edit. nov. tom. 3. pag. 528.
- Jacobus MAJORICA**, Neapoli in S. Severini Cœnobio Professus, an. 1605. Vid. Armell. part. 2. pag. 8.
- Jacobus MARQUAJIS**, Abbas S. Martini Tornac. an. 1584. Andr. Valer. p. 420. **Jacobus le Long** in Bibl. Sac. Gall. Chr. tom. 3. p. 282.
- Jacobus MOLITOR**, Ottoburanus. Ob. 1676. Vid. H. U. S. p. 366.
- Jacobus MUEVIN**, Abbas Tornacensis S. Martini. Extinctus an. 1367. Vid. Andr. Valer. p. 423.
- Jacobus de OPPENHEIM**, S. Jacobi Moguntia an. 1493. Vid. Trithem. Chron. Hirsaug. tom. 2. p. 553. ubi monachum vocat Hirsaugiensem; Wolfgangus verò Trefferus in Syllabo Vir. Ill. Monasterii ad S. Jacobum Moguntia reponit.
- Jacobus PÆSELER** Reichenbacensis Palatinus an. 1705. die 4. Febr. natus, ad S. Emmeramum Ratisbonæ 1723. Professus, Sacerdotio initiatus 1729. die 25. Julii, egregia quàm plurima conscripsit, quæ ut in lucem brevè proferat optamus.
- Jacobus PLAZIUS** Weingartenensis Sec. XVII. Pez in Catal. S. B. G.
- Jacobus Maria RAIMONDI** Monachus S. Georgii Venetiarum, an. 1664. Vid. Armell. part. 2. pag. 9.
- Jacobus SERGENT** è Congr. S. Mauri c. a. 1668. Vid. Mabill. Sec. I. Actor. O. S. Ben p. 373.
- Jacobus STEYRER**, San-Petrensis in Sylva Hercynia edidit an. 1742. Favum mellis.
- Jacobus SYBERTI** Lacensis in Euphalia monachus cl. c. a. 1516. Vide vitam Trithemii à Cl. Oliverio Legipont scriptam, nec non Catal. Mfs. Codd. Bibliothecæ Lacensis.
- Jacobus TRAMONTANA** Prior Montis Regalis in Sicilia. Ob. 1605. Vid. Mongitore in Bibl. Sicul. & Armell. l. c.
- Jacobus de URATISLAVIA** Lunælacensis Monachus. Ob. 1480. Vid. Pezii Dissertatio Isag. ad Tom. I. Thes. Anecd. pag. 14.
- Jacobus du VALL** è Congr. S. Mauri, vivit. Edidit Genealogica. Nunc occupatur in adornanda nova Britannia Historia.
- IDUNGUS** Cœnobita Emmeramensis c. a. 1190. Vid. Pezii Dissert. Isag. in Tom. 2. Thes. Anecd. p. xxxi.
- Jeremias KARCK** Monachus Corbeia Novæ. Vid. Visselbecc. in Chron. Huxar. ad an. 1336.
- Jeremias REBSTOCK** Abbas Blaubyræ in Suevia.
- IGLACUS** Monachus & Prælector in schola Monasterii S. Petri in finibus Berniciorum c. a. 704. Vid. Pitf. æt. 8. pag. 143.
- Ignatius BETSCHART** Abbas Ingelbergensis.
- Ignatius BRENDANUS** CIMARILLA Bantensis, vivit, & scribit pot. plura jam in lucem edita.
- Ignatius CLAVENAU** Asceta Admontensis Vitæ Venerabilis. Ob. 1501. Vid. Vit. supra.
- Ignatius GALEANUS**, Decanus S. Martini de Scalis. Ob. an. 1681. Vid. Mongitore in Bibl. Sic. part. 1. pag. 309.
- IGNATIUS** Casinensis Monachus, de quo Placidus Diaconus in Supplem. c. 3. & Marus in Notis. Ejus etiam meminit Oldoinus in Addit. ad Ciacon. tom. 1. col. 413.
- Ignatius GROPP** S. Stephani Herbipol. vivit. Author Historiæ Monasterii Amorbacensis, & Antiquitatum Wirceburgensium.
- Ignatius PHILIBERT** è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi Sec. 17. Cujus meminit Calmet in Histor. Lothar. Scriptorum Catalogo.
- IGNATIUS** Abbas Schyrensis, magnæ doctrinæ & eruditionis clar. c. a. 1626.
- Ignatius SQUARCIALUPI** Congreg. Casin. quinquies Præses. Ob. 1526. Vid. Armell. part. 2. pag. 11. Jul. Negri in Histor. Scriptor. Florent. pag. 336.
- Ignatius TRAÜNER**, Abbas San-Emmeramensis seculo proximè præterito Concionum volumina plura cum laude edidit. Ob. die 21. Octob. an. 1694.
- S. ILDEPHONSUS**, Agaliensis monachus, Archiepiscopus Toletanus an. 667. Vide vitam supra cap. 2.
- Ildephonsus CHATELINOT** è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi, vivit.
- Ildephonsus GOETGEBUER**, Elnonensis Bibliothecarius cl. a. 1645. Foppens Bibl. Belg.
- Ildephonsus KENDLMAYR** S. Pauli Carinth. Sec. 17. Pez in Catal. S. G. B.
- Ildephonsus LEHRER**, Admontensis, Sec. 17. Pez l. c.
- Ildephonsus de MIER**, Congr. S. Benedicti Hispaniarum Procurator Generalis, SS. Congr. S. R. universalis Inquisitionis Quali-

- Qualificator & SS. Rituum Consultor**, claruit 1693.
- Ildephonsus SEIDEL** Weichensteph. vixit & scripsit an. 1733.
- IMARUS** Episcopus Tusculanus, & S. R. E. Cardinalis. Ob. 1169. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Vol. IV. p. 86.
- INGELBERTUS**, Monachus Salmuriensis c. a. 974. Mabill. Annal. Ben. tom. 3. pag. 628.
- INGELRAMNUS**, vide *Angelramnus*.
- INGULPHUS**, Abbas Croylandensis. Ob. 1109. Vide Lelandum, Baleum, Pitfeum, Savilium, Fellum, qui duo postremi historiam Ingulphi vulgârunt. Adde Pagium tom. IV. pag. 369. Mabill. Annal. Ben. tom. 5.
- INNOCENTIUS II.** Rom. Pont. ab an. 1130. ad an. 1143. Baron. in Annal. Eccl. ad an. 1061.
- INNOCENTIUS IV.** aliàs *Simibaldus*, quem Wion, Bucelinus, Desingius, aliique Benedictinis annumerant.
- Innocentius de NOVARIA**, Abbas Casin. Ob. 1557. Vide Plac. Diac. in Supplem. c. 7. Mar. in notis.
- Innocentius CÆSIUS** Abbas Congr. Casin. Ob. 1704. Vid. Armell. part. 2. pag. 14.
- JOACHIMUS**, Abbas Fischingensis in Helvetia, piissimus Asceticæ vitæ Magister. Ob. 1688. Felix Egger Ideæ Ord. Hier. Ben. lib. 2. part. 3. pag. 435.
- JOACHIMUS** Florensis Coratii Abbas, prophetiæ spiritu inclytus claruit ad an. 1201. de cujus operibus Wion, Eifengrein, Scaliger, Bucelinus & alii.
- Joachimus MORSAK** Zwifaltensis. Ob. 1686. Vid. Annales Monasterii, & Historiam Univers. Salisburg. pag. 368.
- Joachimus de NOUELLES de Guisla**, vulgò nuncupatus Abbas S. Vincentii Laudun. Ob. 1396.
- Joachimus OPSERUS** Abbas San-Gallensis LXII. Vid. Gall. Christ. tom. 5.
- Joachimus PERIONIUS**, Cormæriacensis, Universitatis Parisiensis Theologus, politioris literaturæ instaurator non postremus. Ob. 1559. Vide vitam supra cap. 3.
- Joachimus PRIESTERSPERGER**, Mellicensis, de quo Pez. Anecd. tom. 3.
- Joachimus REICHART**, Asceta Augiæ Majoris Brigantinae, alia proprio ingenio lucubravit, alia è Gallico Germanicè reddidit. Vivit.
- Joachimus STICH**, Prior Altabæ inferioris an. 1716.
- Jocelinus BRAKELONDE**, seu *Braclandus*, Monachus Buriensis c. a. 1214. Vide Thom. Smith in Catal. Bibl. Cotton. p. 94. col. 1. Pitf. æt. 13. ad an. 1214.
- Jodocus MEZLERUS**, San-Gallensis, an. 1604. Vid. Dissert. Isag. Bern. Pezii in Tom. I. Thes. Anecd. Part. III. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. 5. p. 221.
- Jodocus WAGNER** - - anno 1740. edidit Viam brevissimam dirimendi omnes fidei controversias.
- JOEL** Monachus S. Petri ad Culturam apud Cenomanos an. 1080. Vid. Annal. Ben. tom. 5. p. 159.
- JOFFRIDUS**, seu *Gaufridus*, vel *Galfrius* S. Mathiæ Treviris an. 1090.
- Johanna Maria BONHOMIA** eruditionis etiam latinæ, non minùs quàm sanctitatis famâ celebris obiit 1670.
- JOHANNES** Abbas, incertum cujus monasterii, autor aurei libelli de Professione Monachorum, quem Bern. Pezius edidit Parte II. Tom. I. Thesauri Anecdotorum, nisi illud Opus, ut vult, Jacobus Echard in Bibliotheca PP. Prædicatorum, sit Guillelmi Peraldi, Dominicanus, quod se aliàs accuratius examinaturum laudatus Pezius promissit ad Tom. IV. Bibl. Ascet.
- Johannes AGRICOLA**, Amorbacensis, ad an. 1592. duo volumina concionum scripsit. Vid. Histor. Monasterii Amorbac. pag. 157.
- JOHANNES** Abbas S. Arnulfi Metis anno 980. Vid. Calmet in Histor. Lotharing.
- JOHANNES S. Albani** Moguntia, an. 925. Vid. Trithem. in Chron. Hirsaug. ad hunc annum.
- Joannes Franciscus ALBERCOMBIUS** Anglus è Congr. Casin. Ob. 1693. Vid. Armell. part. 2. p. 37. *Machenzius &c.*
- Joannes ALGRINUS**, Monachus Cluniac. Abbas S. Petri de Abbatisvilla ex Archiep. Bisuntino Episcopus Cardinalis Sabinus. Vid. Bucell. Annal. Ben. ad an. 1235. p. 29. Henr. Gandav. c. 38. Trithem. de S. E. c. 441. Wion, Possévin. Eysengren.
- Joannes Jacobus ALBUS**, vulgò *White*, Abbas Scotorum Ratisbonæ. Ob. 1629. Ex monumentis monasterii ejusdem.
- JOHANNES Altvillariensis**, seu de *Altavilla*, cl. an. 1200. juxtâ Pitfeum Oxonia natus, fuit Monachus S. Albani, quod Oudinus negat, ac natione Normannum in Gallia editum in lucem fuisse contendit Tom. 2. de S. E. col. 1621.
- JOHANNES S. Amandi** Monachus, & Poëta insignis clar. an. 1000.
- Joannes de ANDERNACO**, Lacensis Cœnobita. Obiit an. 1530. relictis aliquot pietatis & eruditionis speciminibus. Vid. Honthelm Tom. II. p. 552.
- JOHANNES** Monachus diocesis Ambianensis, inde Episcopus & Cardinalis an. 1294.
- Joannes d'ARNAL**, Monachus Monaste-

- rii S. Crucis in Urbe Burdigal. Vid. *Mienard. in Menol. pag. 294.*
- Johannes MUNDISHAM*, Monachus ad S. Albanum in Anglia cl. an. 1450. Vide Smith in Catal. Bibl. Cotton. pag. 42.
- Johannes de AREVALO*, Monachus S. Petri de Cardena. Ob. 1646. Vid. Nic. Ant. B. H. N. pag. 483.
- Johannes Andreas ASTEZATI*, Monachus Placentiae apud S. Xystum, vivit insignis Mathematicus. Vid. Armell. part. 2.
- Johannes Augustinus MATHUIS*, Abbas Lacensis. Ob. 1587. Vid. Bucel. in Bened. Rediv. pag. 104.
- JOHANNES Evangelista ab AVERSA* Abbas Neapoli ad S. Severinum c. a. 1545. Vid. Ant. Mongitore in Bibl. Sic.
- JOHANNES IX.* Pont. Rom. ab an. 901. ad 905. Vid. Baron. Pag. Mabill.
- JOHANNES X.* ab an. 912. ad 928. Vid. Lud. Jacob. Bibl. Pontif. pag. 133.
- Johannes BARNES*, Anglus Benedictinus an. 1641. Vid. Pitf. append. p. 868.
- Johannes BASTONIER* è Monacho S. Martini Tornac. & Priore Gemblac. Carthusianus, scripsit quaedam adhuc Benedictinus. Vide Foppens Bibl. Belg. pag. 576.
- JOHANNES Abbas* ad S. Bavonem Gandavi an. 1390. Vid. And. Valer. pag. 447.
- Johannes Baptista BECCIUS* è Congr. Casin. c. an. 1668. Vid. Armell. part. 2. pag. 21.
- S. Johannes BEVERLACIUS*, Archiepiscopus Eboracensis, de quo Baleus *Cent. I. cap. 94. Pitf. pag. 122.* Fatis cessit an. 721.
- JOHANNES Christophorus Abbas* Lunelacensis scripsit vitam S. Wolfgangi Episcopi an. 1594.
- Johannes Joachimus à BEROLDINGEN*, Decanus Einsidlenensis, author *Hortuli Rosarum* an. 1602. typis mandati.
- Johannes Stephanus BADIER* è Congreg. S. Mauri. Ob. 1719. Vid. Pezii & Cerfii Epistol.
- Johannes de BELORADO*, Abbas S. Petri de Cardena. Floruit c. an. 1593. Vid. Nic. Ant. B. H. N. pag. 499.
- Johannes BERARDI*, Monachus Casin. an. 1082. Vid. Murator. Tom. 2. Scriptor. Rer. Ital. part. 2. pag. 767. Annal. Ben. tom. 3.
- Johannes Caspar BERRETA*, Mediolani in Monasterio S. Petri in Glaffiate Coenobita, perinde doctrina, ac modestia insignis, Lector Ticinensis, atque autor *Dissertationis Chorographicae de Italiae mediæ ævi.* Vivit. Armell. part. 2. pag. 38.
- JOHANNES Abbas Bertinianus*, scriptor vitæ S. Bernardi Pœnitentis an. 1183. ad Superos translatus. Vid. And. Valer. Bibl. Belg. pag. 447. Swert. Athen. Belg. pag. 387. Foppens Bibl. Belg. p. 580.
- Johannes BERTELIUS*, Abbas Monasterii B. M. V. de Münster propè Luxemburgum, dein Epternacensis obiit 1607. 19. Julii. Andr. Valer. l. c. pag. 459. Swertius l. c. pag. 396. Calmet in Syl. labo Abbatum Epternac. tom. 3. *Histor. Lotharing.* Foppens p. 579. Honthheim. *Histor. Trev. Tom. II. pag. 552.*
- Johannes BIRCHINGTON* Monach. Cantuar. Sec. xiv. de quo vide Henr. Warthon tom. 1. Angl. Sac.
- Johannes BISCHOFF* San-Gallensis c. an. 1480. Vid. Mezler de Vir. Ill. San-Gall. lib. 1. c. 54.
- Johannes BLENCKER de Babenhausen*, Abbas Amorbacensis an. 1466. ad an. 1484. de quo vide hujus Monasterii historiam pag. 157.
- Johannes BLOERUS* Diesthemius, Prior S. Jacobi Leodii, de quo vide And. Val. l. c. pag. 461. Franc. Swert. l. c. pag. 397. Foppens p. 581.
- Johannes BOCKINGHAMUS*, Monachus Cantuar. cl. an. 1398. Pitf. æt. 14. pag. 564.
- Johannes BONDONETUS*, cujus scripta recenset & le Long. Bibl. Histor. de France lib. 2. cap. 1. p. 944.
- Johannes BONNEL* è Congr. S. Mauri. Ob. 1692. Vide le Cerf. p. 42.
- Johannes BOSTONUS*, Anglus, Ruriensis, Auctor *Speculi Cœnobitarum*, an. 1410. Vid. Leland. Bal. Pitf. æt. xv. pag. 593. & Thom. Gal. Warthon in Continuat. Cavei Hist. Liter.
- Johannes BOUZBACHIUS* Piemontanus, Lacensis Prior, obiit an. 1526. Ejus elogium historicum vide suprâ cap. III.
- Johannes BRIS MARTINEZ*, Abbas S. Joannis de Cardena cl. c. an. 1620. Vid. Nic. Ant. B. H. N. pag. 304.
- Johannes Franciscus à BRIXIA*, Congreg. Casin. an. 1500. Vid. Wion Lig. vit. part. 2. Possiev. in Appar. Sac. part. 1. pag. 872.
- Johannes BURCHARD*, Monachus Schwarzenachensis Sec. 17.
- Johannes CALCEATI*, Gallus, è Congr. Casalis Benedicti. Ejus ætas mihi incomperta. Vid. le Long. Bibl. Sac. p. 660.
- Johannes de CAMPIDONA*, Monachus Mariæcellensis in Austria c. an. 1450. *Johann-*

- Johannes CARAMUEL de Lobkowitz* Hispanus, Cisterciensis primùm, dein Abbas Benedictinorum Montserratensium Viennæ, inde etiam Pragæ, post Episcopus Vigevitanus. Miri Vir ingenii, nulliusque doctrinæ expers, sed dialecticâ præcipuè subactus disciplinâ claruit sub an. 1648. Vid. *Ughellus in Ital. sacra; Vischi in Bibl. Cisterc.*
- Johannes de CARNIOLA*, Mellic. Ob. 1456. Vid. Bibl. Mellic. pag. 256.
- Johannes CARON* monachus in Gallo-Flandria exeunte seculo xv. Vid. And. Valer. pag. 477. Foppens Bibl. Belg. pag. 605.
- JOHANNES Abbas Casinensis.* Ob. 934. Vid. Camill. Peregrin. Murator. Tom. II. Scriptor. Rer. Ital. pag. 272. Annal. Ben. tom. 5. p. 238.
- JOHANNES Monachus Casinensis, Medicus,* c. an. 1090. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. cap. 25.
- JOHANNES Cellensis, Monach. Mellic. Ob.* 1651. Vid. Bibl. Mellic. pag. 500.
- JOHANNES, Castellensis Monachus, 1390.* Trithem. de Vir. Ill. Ord. S. B. l. 2. c. 135. & Chron. Hirfaug. tom. 2. ad an. 1430. pag. 365. Eyfengren. Cat. Test. Verit. p. 153.
- Johannes CASTANIZA*, Hispanus, Author verus præstantissimi Operis Ascetici *De perfectione Vitæ Christianæ, seu Pugna Spiritualis.* Nicol. Ant. B. H. N. pag. 512. Mabill. Annal. Ben. tom. 4. pag. 387.
- Johannes CASTOR*, vulgò *Bæver* sive *Fiber*, Monach. Westmonast. Vid. Voff. de S. L.
- Johannes Benedictus della CAVA*, Casinensis cl. c. an. 1642. Vid. Pez. Epist. Apol. pag. 202.
- Johannes CHARTIER*, Monachus S. Dionysii in Francia sub med. Sec. xv. Vid. Claud. Robert. Chrif. Sand. Jo. Ger. Voff. de Hist. Lat. l. 2. c. 57.
- Johannes du-CHENE* è Congr. S. Mauri. Vide le Cerf. pag. 398.
- Johannes Chrysofomus HIRSPECK*, Abbas Schyrensis anno 1548. electus, claruit ad an. 1558. quo in lucem dedit *Axiomata contra Scripturæ divinæ abusum.*
- Johannes de CISNEROS*, Abbas B. V. dell' Espino, Hisp. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. pag. 519. Pet. Alva in Militia Conceptionis.
- Johannes Josephus CLADIÈRE* è Congr. S. Mauri c. an. 1690. Vid. le Cerf. Bibl. Hist. Crit. p. 60.
- Johannes COULON* è Congr. S. Mauri, vivit, & in Historia Literaria Franciæ perscribenda cum Domno Rivet impigrè defudat. Deus utriusque doctis. *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*
- simi Scriptoris vires in longum ævum integras conservet, ne tam vasto & erudito opere frangantur.
- Johannes Alphonsus CURIEL*, Hispanus. Ob. 1569. Vide le Long. Bibl. Sac. p. 692.
- Johannes DAMIUS CURTENSIS*, Mon. Spanheim. an. 1496. Vide Chronicon Spanheim.
- JOHANNES Diaconus Casinensis*, cujus meminit Pet. Diac. de Vir. Ill. Cas. cap. 38.
- JOHANNES Diaconus*, S. R. E. Cardinalis c. an. 874. Vid. Mabillon Annal. O. S. B. tom. 3. pag. 36.
- Johannes DOCÆUS* ex Abbate S. Dionysii Episcopus Laudun. c. an. 1518. Vid. de Sammarth, in Gall. Chr. Possiev. in Appar. Sac. Nat. Alex. Hist. Eccl. Felibien, in Hist. Monasterii San-Dionysiani.
- Johannes de DORSTEN* S. Martini Colon. an. 1420. Ex Catal. Bibl. San-Martin.
- Johannes Bapt. EBBERTH* SS. Canonum Professor in Univers. Salisburg. anno 1706. De ejus scriptis vide H. U. S. pag. 371.
- Johannes EGONIUS*, Prior Augiæ Divitis, Ob. 1643. Vid. Bern. Pezii Differt. Isag. in Tom. I. Thef. Anecd. part. 3. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Vol. IV. p. 206.
- JOHANNES Monachus Elnonensis Sec. x.* Mabill. Annal. Ben. tom. 1. p. 582.
- Johannes ELIE*, Monachus Abbatiae S. Crispini an. 1689. Vid. Jac. le Long. Bibl. Hist. de France.
- Johannes d'ESPIERES*, Monasterii Aquincinctini Magnus Prior 1651. Vide le Long. Bibl. Sac. Foppens Bibl. Belg. p. 628.
- Johannes EVERISDEN*, Monachus Buriensis in Anglia an. 1336. Vid. Pitf. æt. 14. pag. 435. Voff. de Hist. Lat. l. 2. c. 65.
- Johannes FABER*, Carnotensis Episcopus an. 1390. Vid. Bulæus in Hist. Acad. Paris.
- Johannes FAYTA*, seu *FAIUS*, Abbas ad S. Bavonem Gandavi. Resignavit Prælatuam an. 1394. Vid. And. Valer. p. 500. Swertius pag. 387. Foppens pag. 636. Sanderus de Scriptor. Gandav.
- Johannes Evangel. FEDERICI* Congr. Casin. Ob. 1670. Vid. Armell. part. 2. pag. 36.
- Johannes Baptista FERRETI* è Congr. Casin. Ob. 1682. Vid. Armell. part. 2. pag. 22.
- JOHANNES*, Abbas Fiscanensis, de quo Mabillonius in Annal. tom. 4. & in Analectis tom. 1. pag. 165. Ob. anno 1078.

- Johannes* FLETUS, Monachus Westmonasteriensis, de quo vid. Pitf. p. 875.
- Johannes Bapt.* FOLENGUS, Abbas S. Mariae de Pyro in Marchia Tarvisina, Author insignis Commentarii in Psalmos. Ob. 1559. Vid. Armell. in Bibl. Scriptor. Congr. Casin. part. 2. pag. 24. Aug. Thuan. Lud. Moreri, Elias Dupin &c.
- S. JOHANNES *Laudensis*, Monachus Fontis Avellanæ, discipulus B. Petri Damiani, ac Episcopus Eugubinus. Vide Ughellum tom. 1. Ital. Sac. in Episcopis Eugubinis.
- Johannes* FRUMENTARIUS, aliàs WETHAMPSTEDE, Abbas S. Albani in Anglia c. an. 1440. Vide vitam supra cap. 4.
- Johannes* GARETIUS è Congr. S. M. edidit Opera M. Cassiodori anno 1679. Obijt 1694. Vid. Pezii & Cerfii Bibl.
- Johannes* GELE' è Congr. S. Mauri anno 1705. edidit Dictionarium Baudrandi Geographicum novis accessionibus locupletatum; habuit etiam prælo parata *Johannis Carnotensis Episcopi* Opera, Vide le Cerf. pag. 156.
- Johannes* GANS ---- edidit an. 1726. Exercitia Spiritualia S. Gertrudis.
- JOHANNES *Maria*, Genuensis, Abbas è Congr. Casin. Sec. XVI. c. an. 1550. Vid. Armell. part. 2. p. 44.
- Johannes* GERSEN, Abbas Vercellensis, autor libri *de Imitatione Christi*. Ita Dufresne in Indice Scriptorum, quem Glossario suo præfixit. Deus mihi det gratiam, ut quod in hoc aureo libello docetur, magis faciam & opere compleam, quàm ut quis illius verus sit autor, verbis disputem, atque non sine convitiis, parùm ex imitatione Christi, ut à nonnullis factum, lites instauram. Vide dicta Part. II. pag. 211. *Vincentii Thuillerii Historia Concertationis de authore libelli de Imit.*
- JOHANNES Confrater & Mon. Glastoniensis c. an. 1400. Smith. in Catal. Bibl. Coton. p. 20.
- Johannes Angelus* GODIN è Congr. S. Mauri. Ob. 1665. Vide Cerfii Bibl. p. 174.
- Johannes* GODOFRIDI, aliis *Goffridi*, S. R. E. Card. an. 1468. Vid. Acherii Spicileg. ult. edit. in fol. tom. 3. p. 825. & 835.
- JOHANNES, Abbas Gorziensis Sec. X. Mabill. Act. Sanctior. Ord. S. Ben. Sec. IV. part. 1. p. 417.
- Johannes* GRANIER ex Monacho Abbatiae San - Dionys. Doctor in Sorbona, Henrici IV. Theologus, Concionator, ac ejus favore Episcopus Mospelien-
- sis an. 1607. Vid. Gall. Chr. tom. 6. pag. 816.
- Johannes* GRIESHERR, Monachus San - Udalricanus Aug. Vind. de quo vide Pet. Lambec. Bibl. Vindobon. tom. 2. pag. 933.
- Johannes* GRUNDEMANN, Monachus S. Thomæ Lipsiensis an. 1460.
- Johannes* GUALBERT, Abbas Weissenhensis, vulgavit an. 1691. Conciones.
- Johannes Benedictus de* GUARDIOLA, Hispan. Mon. S. Facundi an. 1591. Vid. Nic. Ant. B. H. N. pag. 500.
- JOHANNES, Hagustaldensis in Anglia Prior clar. an. 1133. Vid. Pitf. æt. 12. pag. 255. Annal. Ben. tom. 6. p. 413.
- Johannes Bapt.* HADRIANUS, Mon. Casin. Sec. 16. Toppius in Bibl. Neapol. p. 219. & ex eo Armell. part. 2. p. 26.
- Johannes Evangel.* HAIGEL, Michelfeldensis an. 1724.
- Johannes* HAUSER, Mon. Lunælac. Vide Catal. Biblioth. hujus Monasterii pag. 412.
- JOHANNES *Hautivillensis*, supra *Altilariensis*, ab Opere suo celebri vocatur Architrenius. Vid. Pitf. æt. 13. p. 266.
- Johannes* HEIMBERT, Abbas Brunsfeldensis, exeunte seculo XIII. vel ineunte XIV. claruit. Vid. Leuckfeld Antiquit. Bursfeld. pag. 18.
- Johannes Baptista* HEMM, Abbas San - Emmeramensis. Ob. 1719. Vid. Hist. Univerf. Salisburg. p. 371.
- Johannes* HERVINUS è Congr. S. Mauri. Vivit. Ejus meminit Cl. Montfauconius in Ms. Catalogo Scriptorum Congr. S. Mauri, quem mecum comunicavit, atque adeo propria manu exaratum Parisiis Viennam dono transmisit.
- Johannes de* HIDA, sive *Hyda*, Monachus Wintoniensis c. an. 1284. Vid. Pitf. æt. 14. p. 365.
- Johannes* HUGNES S. Florentii propè Salmurium Prior cl. an. 1647. Vide le Long Bibl. Hist. de France.
- Johannes Bapt.* HUTSCHENREITTER, Prifigenfis Monasterii propè Ratisbonam Professus edidit Sacra Exercitia Octiduaana an. 1741.
- Johannes de* INDAGINE, ex Canonico Hildesheimensi Monachus & Abbas Bursfeldensis, præcipuus Reformationis Ordinis Benedictini in Germania promotor, vel potiùs auctor. Obijt an. 1479. Vide Leuckfeldii Antiqq. Bursfeld. cap. 1. pag. 22. ubi plures allegat Scriptores, qui de *Johanne* agunt.
- Johannes* JESSENET, è Congr. S. Mauri, discipulus Mabillonii, in flore ætatis decessit an. 1688. Vid. le Cerf. Bibl. p. 182.

Johan-

- Johannes* INFANTIUS, Monachus Ramefoganus in Anglia. Vid. Leland. c. 241.
- Johannes* IPERIUS, Abbas S. Bertini. Ob. 1383. Vid. Jac. Major in Anal. Flandr. & Ferreol. Locr. in Chron. Belg. And. Val. in Bibl. Belg. & Franc. Swert. in Athen. Belg.
- Johannes de* IRIDE, Monachus S. Laurentii Leodii an. 1140. Vid. Chronicon Monasterii.
- IOHANNES Italus Cluniac. anno 1010. scripsit vitam S. Odonis Abb. Cluniac. Vid. Bibl. Clun. cum notis Dufcheshnii pag. 14. Mabillon. in Actis SS. Ord. S. B. Sec. v. Voff. de Hist. Lat.
- JOHANNES, Abbas Juncellensis, insignis Jurisperitus, de quo Vid. Mabill. Annal. tom. 2. pag. 463. Item Gall. Chr. tom. 6. col. 401.
- Johannes de* KALETO, Abbas Petroburgensis in Anglia, anno 1262. vitâ functus. Scripsit Chronicon sui monasterii, quod Josephus Sparke Londini an. 1723. publici juris fecit. Faluntur ergo Oudinus & Fabricius, qui Pitseum sequuti hunc Joannem Abbatem circa annum 1390. claruisse, & Chronicon sui monasterii ad annum 1368. deduxisse scribunt. Nam ab obitu *Johannis* Abbatis *Robertus de Baston* Chronicon interpolavit, & ad annum 1368. continuavit. Quod monendus fuit Lector, ne cum Oudino & Fabricio unum Autorem in duos distrahat, scilicet in *Joannem de Kaleto*, qui anno 1262. & *Joannem de Burgo*, qui circa an. 1390. humana absolvit.
- Johannes* KECK, Tegernseensis, scripsit Flores Chronicorum. Vid. Kropf in Bibl. Mellic. pag. 55.
- Johannes Baptista* KRAUSIUS Princeps & Abbas ad S. Emmeramum Ratisbonæ an. 1748. Bibliothecam Principalis Ecclesiæ & Monasterii sui tom. IV. in 8. vulgavit. Ejus etiam merita in rem diplomaticam, in illustri posita sunt monumento.
- JOHANNES, Abbas Lambacensis, Sec. 17. Vid. Pez in Epist. Apolog.
- Johannes Baptista* LANA, Congr. Casin. Præses. Ob. 1702. Vid. Armell. part. 2. pag. 27.
- Johannes* LANGHEMIUS, aliis *Langdonus*, Episcopus Roffensis. Ob. 1434. Baleus Centur. VII. cap. 68. Warthon Angl. Sac. tom. 1. pag. 380. Videtur haud diversus esse à *Johanne Langdeno*, quem Pitseus ad an. 1420. ex Monacho Cantuariensi Episcopum Oxoniensem creatum scribit.
- P. Ziegelbauer Hist. P. III.
- Johannes* LANGUS, San - Gallensis, ævi nobis incompti. Mezler de Vir. III. lib. 1. c. 41.
- B. JOHANNES Monachus S. Laurentii Leodii cl. an. 1156. de quo vide Reinerum de Scriptoribus ejusdem monasterii.
- Johannes* LEGATUS, Monachus in Hildesheim, S. Godehardi c. an. 1500. Chronographus sui Monasterii. Vid. Leibnitz Introduct. ad Scriptor. Rer. Brunsv. tom. 2.
- Johannes* LEWTEL, Monachus Altahe Superioris, vixit & scripsit an. 1463. Vide part. 2. Bibl. San - Emmeram. p. 101.
- Johannes* LIRON è Congr. S. Mauri, vivebat adhuc an. 1726. quo prodijt Philippi Cerfii Bibliotheca Historico - Critica, in qua ejus Opera critico examine discutiuntur.
- JOHANNES *Londinensis*, Monachus Cantuar. c. an. 1317. Vide Catal. Mss. Codd. Bibl. Coton. Oudin. de S. E. tom. 3. pag. 1088.
- Johannes* LONGUS S. Bertini Audomarop. Vide supra *Johann. Iperius*.
- Johannes* LONTAILLERUS, Abbas Aquincinct. an. 1569.
- JOHANNES *Loffensis*, Abbas Leod. S. Laurentii an. 1500. Vid. Oud. Tom. III. col. 254. And. Val. Bibl. Belg. p. 128.
- JOHANNES Abbas Lunælac. clar tempore Concilii Constantiensis, cujus historiam scripsit. Vid. Chronicon Monasterii.
- Johannes de* LUTERBECH, Mon. ad S. Stephanum Herbipoli cl. c. an. 1350.
- JOHANNES majoris Monasterii propè Turonem Monachus cl. an. 1154. Vid. Oudin. Tom. 2. pag. 1421. ubi corrigi Lucam Acherium, qui tomo X. Spicilegii de hoc Joanne agit.
- Johannes* MABILLONIUS, nomen *Magni* in Orbe literario adeptus, immortale decus ac ornamentum doctissimæ ac celeberrimæ Congregationis S. Mauri. Ob. 1707. Ejus vitam scripsere Theodericus Ruinartus, & Renatus Mafuetus.
- Johannes* MAILROSIUS, natione Scotus, cl. c. an. 792. Vid. Buiæus Tom. I. Histor. Academ. Paris. pag. 610.
- Johannes Bapt.* MALINGHEN è Congr. S. Mauri novam Operum Tertuliani editionem orsus, eam morte sublatus imperfectam reliquit. Vide le Cerf. pag. 293.
- Johannes* MALVERNÆUS Vigorniensis, an. 1342. Vid. Pitf. æt. 24. pag. 878. Thomas Jamesius in Eclog. Oxon. Cantabrig. part. 2. pag. 94.

Ffff 2

Johan-

- Johannes le MAISTRE* è Congr. S. Mauri, de quo vid. Bern. Montfaucon in præfat. ad Bibl. Mfs. Codd.
- JOHANNES Marchianensis* in Gallo-Flandria ævi incerti. Vid. Foppens Bibl. B. pag. 687.
- Johannes MARENEUS* è Congr. Casin. Abbas. Ob. 1705. Vid. Armell. part. 2. pag. 44.
- Johannes de MARQUAIS* Cœnobii Vedastini Magnus Prior. Ob. 1604. Vid. le Long in Hist. Eccl. de France.
- Johannes de MARE*, Candomiensis Episcopus. Ob. 1521. Vide vitam cap. 3.
- Johannes MARTIANAY* è Congr. S. Mauri novam Operum S. Hieronymi editionem dedit. Ob. 1717. Vid. Nizronius, Pezsius, Cerfius, Card. Quirinus in Comment. Hist. de rebus ad se pertinentibus part. 1. p. 88.
- JOHANNES S. Mathiæ Trevirensis* floruit an. 1047. Vid. Trithem. in Chron. Hirsaug. pag. 184.
- Johannes MEARUS*, Nordvicensis, Sec. xv. juxta Pitf. p. 879. incertæ ætatis.
- Johannes de MEDINA*, Monachus S. Vincentii Salmanticæ clar. an. 1545. Vid. Nic. Ant. B. H. N.
- Johannes de MEGIES*, Mellicensis. Ob. circa finem seculi xv. Vid. Bibl. Mellic.
- JOHANNES*, Abbas Metensis Sec. x. descripsit vitam S. Joannis Abbatis Gorziensis. Vid. Mabill. Acta SS. O. S. B. Sec. 5. p. 363.
- Johannes MERYLINCK*, Monachus Glastoniensis, c. a. 1325. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Vol. 5. p. 218.
- Johannes Bapt. de MIRO* Congr. Caf. Præses. Ob. 1731. Vid. Armell. part. 2. pag. 27.
- Johannes de Monte NORICO*, Monachus S. Burchardi Herbipol. Trith. in Chron. Hirsaug. ad an. 1072.
- Johannes Antonius à Monte RUBRO*, Mon. Casin. ævi incerti, de quo Augustinus Oldoinus in Athenæo Ligustico.
- Johannes Bapt. à NEAPOLI*, Monachus S. Mich. Archang. Montis Caveosi. An. 1610. Vid. Armell. part. 2. p. 31.
- Johannes Evangelista à NEAPOLI*, Mon. Casinas an. 1609. Vid. Armell. part. 2. pag. 36.
- JOHANNES Nivicellensis*, Mon. & Abbas Congr. Clun. c. a. 1460. Vid. Wion in Ligno Vitæ pag. 797. Eysengren in Catal. Test. Ver.
- Johannes de NICÆA*, Mon. Lerinensis & Prior S. Stephani de Bargiamono an. 1364. scripsit Psalterium. Vid. Act. SS. Bolland. tom. 7. Maji p. 240.
- Johannes NOVATUS*, Abbas Pontidæ in agro Bergomenfi, vivit. Vid. Armell. part. 2. p. 15.
- Johannes de NOUELLES*, vulgò de Guiffa nuncupatus, Abbas S. Vincentii Laudunensis an. 1376. Vid. Luc. Acher. in edit. Operum Ven. Guiberti Abbatis de Novigento.
- Johannes de OBERNBERG*, Mellic. flor. 1436. Vid. Bibl. Mellic. pag. 217.
- Johannes Antonius ORSATI*, Abbas S. Justinæ Patavinæ à doctrina & eruditione percelebris. In vivis, ut conjicimus, adhuc est. De eo Papadoli in Histor. Gymnasii Patavini tom. 1. l. 2. Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 19.
- Johannes de OXOMEDES*, Monachus S. Benedicti de Ulmo c. a. 1290. Oud. Tom. 3. col. 969.
- Johannes OLIVIER*, Abbas S. Medardi, & subinde Episc. Andegav. an. 1532. Vide Felibien in Historia Monasterii S. Dionysii pag. 380. & Philippum le Cerf. p. 119.
- Johannes Evangelista à PANORMO*, Abbas S. Martini de Scalis. Ob. 1694. Vid. Mongitore Bibl. Sic. p. 344.
- Johannes à PASTURA*, Prior Gemblacensis, an. 1560. Vide Bibliographos Belgas, Valer. Swert, Foppen. Sixt. Sen. Bibl. San. l. 4. p. 22.
- Johannes PECKIUS*, Abbas S. Laurentii Leodic. Ob. 1516. Foppens Bibl. Belg. pag. 710.
- Johannes de PEDROSA* Congr. Hisp. Procurator Generalis Romæ. Sec. xvi. Vid. Nic. Ant. B. H. N. p. 579.
- Johannes PERUSINI* ad D. Petrum Cœnobii alumnus. Cl. c. a. 1500. Vid. Armell. part. 2. p. 16.
- Johannes PEYSSERUS*, Monachus Alachii inferioris. Ob. 1424. Vid. Bruschi Cent. 2. p. 42.
- Johannes PIGNEWARTUS*, Belga, Beneficiensis, Monasterii in Comitatu Namurcensi Religiosus, cl. 1624. Vid. Andr. Valer. p. 548.
- Johannes Bernardus PLANCHETTE* è Congr. S. Mauri, Ob. 1687. Vide Pezii & Cerfii Bibl.
- Johannes Franciscus POMMERAYE* è Congr. S. Mauri. Ob. 1687. Vide Pez & le Cerf. l. c.
- Johannes PRÆCOPIUS*, Abbas S. Martini de Schalis, Panormi. Ob. 1418. Vid. Mongitore Bibl. Sic.
- Johannes de PRECIS*, Abbas S. Germani à Pratis. Vid. Histor. Monasterii.
- Johannes Jacobus, Comes à PREYSING*, Monachus Tegernseensis. Ob. 1645. Vide Hist. U. S. p. 374.
- Johannes Jacobus RAVERDY* è Congr. S. Mauri,

- Mauri, vivit. Laudatur Garnerio præfatione in Tom. II. Opp. S. Basilii M. pag. LXXXVII.
- Johannes RANDHARTINGERUS* Mellicensis, eloquentiæ Professor emeritus, & Poëta eximius, cujus extat *Oratio de Domo Austriaca*.
- Johannes RAULINUS* ex Collegii Navarri Magno Magistro Monachus Cluniac. Ob. 1514. Vid. vitam supra cap. 3.
- Johannes RESTA*, Abbas S. Petri de Glasfiate Mediolani. Ob. 1653. Vid. Armell. part. 2. pag. 16. Plac. Puccinell. Chron. Glasfiat. p. 179.
- Johannes Andreas RICCI*, Monferratensis in Hispania. Ob. 1685. Vid. Gattola Hist. Casin. Sec. 13. §. 4. p. 760.
- Johannes de ROBLES*, Abbas S. Vincentii Salmanticæ cl. c. a. 1583. Vid. Nic. Ant. B. H.
- Johannes Benedictus ROCCA* ex Jesuita Benedictinus Congr. Casin. Ob. 1712. Vid. Armell. part. 2. p. 33.
- Johannes RODE*, seu *Rhode*, Abbas S. Mathiæ Treviris. Ob. 1439. Vid. Trithem. in Chron. Hirsaug. Tom. 2. Item Lib. de Vir. Ill. O. S. B. Henr. Pantal. in Profograph. Heroum atque Vir. Illustr. part. 2. p. 406. Arnold. Wion in adjunctis ad Lib. 2. Ligni Vitæ pag. 88.
- Johannes RODITON*, Anglus Benedictinus an. 1355. de quo Eysengrenius Catal. Test. Verit. p. 142.
- Johannes Evangelista ROTTNER*, Mallerstorphenfis, Communis Studii in Bavarica Congregatione Regens, author *Margaritæ Cælestis* anno 1719. typis excryptæ.
- Johannes de SALAZAR*, Hispanus, Congr. Procurator Romæ cl. c. a. 1608. Vid. Nic. Ant. B. H. N. p. 594.
- Johannes SANTO*, Monachus Cœnobii S. Laurentii de Averfa. Ob. 1670. Toppius in Bibl. Neapol. p. 121.
- Johannes Paulus du SAULT* è Congr. S. Mauri. Ob. 1726. Vid. le Cerf. pag. 466.
- Johannes SCOTUS* claruit ævo Caroli M. cui charissimus erat. Sixt. Sen. Bibl. San. pag. 423.
- Johannes SCHECKMANN*, Monachus S. Maximini Treviris cl. Sec. 16. Vid. Acta SS. Bolland. tom. 7. Maji pag. 20. Junii tom. 1. pag. 101. Aug. tom. 3. p. 550. Hontheim Hist. Trevir. Tom. II. pag. 552.
- Johannes SERRATI*, Abbas Titularis, è Congr. Casin. Ob. 1647. Vid. Armell. part. 2. pag. 17.
- JOHANNES Sithivensis* Monachus, de quo vid. Bolland. tom. 10. p. 93.
- Johannes SCHELZIUS* Benedicto-Buranus circa an. 1482. clarus, de quo Chron. Benedict. Bur. Part. I. p. 200.
- Johannes SCHLIPPACHER*, vulgò de *Weilheim*, Prior Mellicensis, celebris famæ. Ob. 1482. Vid. Bibl. Mell. p. 369.
- Johannes SAGNOLIUS*, Cœnobii Remigiani Archiprior hoc Seculo.
- Johannes de SPIRA*, Prior Mellicensis, c. a. 1430. Vide Pezii Dissert. Isag. in Thes. Anecd. Tom. 2. p. xxxiv. & præfat. ad Tom. IV. Bibl. Ascet. n. iv. Martini Kropffii Bibl. Mellic. pag. 256. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. 4. p. 427.
- Johannes de SPIZ*, Mon. Mellicensis cl. 1451. Vid. Bibl. Mellic. p. 245.
- Johannes STABULANUS*, Leodii ad S. Laurentium Monachus Chronographus. Ob. 1449. Vid. *Miræus*, *Swertius*, *Valerius*, *Foppenius*, *Fabrigii*.
- Johannes Bapt. STELLA*, Abbas D. Pauli de Urbe. Ob. 1597. De eo agit Octavius de Rubeis in Elogiis historicis illust. Brixin. p. 419.
- Johannes Bapt. STAINHAUSER* ex Domo S. Petri Salisburgi. Vivit.
- Johannes SUCHEIUS*, Monachus Norwicensis, incertæ ætatis. Vid. Pitf. in Appendix. pag. 882.
- Johannes STONUS*, seu *Stonæus*, Mon. Cantuar. c. a. 1467. Vid. Pitf. æt. 15. pag. 628. Balæ. Cent. xi. 44.
- Johannes STOWUS*, Anglice *Stow*, Monachus Nordwicensis, c. a. 1440. Balæ. Cent. xi. Pitf. æt. 15. pag. 628. Mihi videtur idem esse cum priore.
- JOHANNES Sublacensis* Abbas, de quo vid. Murat. Script. Rer. Italic. tom. 24. pag. 931.
- Johannes Gregorius TARISSE*, Præpositus Generalis Congr. S. Mauri, rei literariæ magnum columnen. Ob. 1648. Vid. Pezii Dissert. Histor. de Ortu & Progressu Congr. S. Mauri, & le Cerf pag. 469.
- Johannes TALLAUGERUS*, Mon. Wigorniensis in Anglia c. a. 1488. Vid. Pitf. æt. 15. pag. 640.
- Johannes TAXTON*, Abbas Monasterii Buriensis in Anglia an. 1279. Vid. Thom. Smith in Catal. Bibl. Cotton. pag. 1.
- Johannes Hieronymus TEXTORIUS*, Abbas Monasterii Saviliacensis. Ob. 1710. Vid. Armell. part. 2. pag. 42.
- Johannes TEXTOR*, Anglice *Tayster*, Monachus Buriensis in Anglia, an. 1360. Oudin. tom. 3. col. 1089.
- JOHANNES Tharnatensis*, Monachus Cantuar. c. an. 1330. Pitf. æt. 14. pag. 424.
- Johannes THIROUX* è Congr. S. Mauri novam Galliæ Christianæ editionem cum aliis Congregationis suæ eruditis

- Sodalibus profequitur. Vid. le Cerf pag. 472.
- Johannes TIBURTINUS**, Mon. Casinas, vixit an. 1120. Vid. Petr. Diac. de Vir. Ill. c. 46.
- Johannes TINMOUTHENSIS**, Monachus S. Albani in Anglia, Scriptor & Hagiographus Anglus, qui Vitas Sanctorum collegit. Ex hoc Capgravius novam Legendam suorum Sanctorum collegit. Vid. Acta Bolland. SS. mense Aug. pag. 634.
- Johannes TOWNSON**, Anglus, Lambspringensis Monasterii in Saxonia alumnus, vixit & scripsit an. 1703.
- JOHANNES S. Mathiae** Trevirensis, Scholasticus, de quo Trithem. in Chron. Hirfaug.
- Johannes TRITHEMIUS**, Abbas Spanheimensis. Ob. 1516. Vide vitam supra cap. 3.
- Johannes TURBEITUS**, Abbas Schyrensis, cujus ductu & auspicio Joannes Aventinus Annales scripsit Schyrenses. Vide Palignesi Monita Genealogica pag. 332. & 338.
- JOHANNES S. Vincentii** ad Vulturum in Campania Monachus c. an. 1410. Vid. Annal. Ben. tom. 5. pag. 517.
- JOHANNES** Viridunensis Monachus. Vid. Possev. tom. 2. pag. 264.
- Johannes de VISBACH**, Abbas ad SS. Udal. & Afr. Aug. Vindel. vivebat an. 1335. Vid. Bruschi. in Monasteriol. Germ. tom. 1.
- JOHANNES** ex Remensi Scholastico Monachus Uticensis, Sec. XI.
- Johannes ab UBITARD**, Coenobita S. Martini Colonienfis, cujus meminit Catalogus Mfs. Codd. Bibliothecae S. Martini.
- Johannes OLDENSTAD**, i. e. veteris Civitatis, Abbas; de quo vid. Legatius in Chronico apud Leibnitz S. R. B. tom. 2. pag. 407. Acta SS. Bolland. m. Jul. tom. v. p. 104.
- Johannes UTONUS**, Monachus Anglus, de quo Pitseus in append. p. 883.
- Johannes WALLINGFORDUS**, Abbas S. Albani in Anglia. Ob. 1214. Vid. Mathaeus Paris in vita 23. Abbatum S. Albani. Thomas Galeus Operum editor. Thom. Smith in Catal. Bibl. Cotton.
- Johannes WEINCKENS**, Prior Seligenstadiensis, clarus Poeta, edidit praeter alia Navarchiam Seligenstadianam anno 1714.
- Johannes de WELLIS**, Monachus Ramefienfis c. a. 1382. Vid. Pitf. aet. 14. pag. 540.
- Johannes WETHAMSTEDUS**, supra *Johan. Frumentarius*.
- Johannes de WELLMING**, Abbas Mellicensis, c. an. 1460. Vid. Chron. Mell. Bern. Pez. Bibl. Ascet. tom. 8. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. iv. p. 490.
- Johannes WERLINUS**, Seonensis c. an. 1646.
- Johannes WESSINGTON**, Prior Cathedralis Monasterii Dunelmensis. Ob. 1446. Vid. Henr. Warthon Angl. Sac. tom. 1. p. 789.
- Johannes WESTPHAL**, Abbas Bursfeldensis, ab an. 1495. ad 1502. Vid. Trith. Chron. Spanheim. p. 351. 415.
- Johannes WILTONUS**, Monachus Westmonasteriensis c. a. 1360. Vid. Pitf. aet. 14. p. 496.
- Johannes WISCHER**, Prior Mellicensis. Ob. c. a. 1456. Vid. Chronicon Mellic. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. iv. pag. 427.
- Johannes Antonius WITLACHIUS** S. Jacobi Moguntiae an. 1628. Vid. Christ. Joannis Tom. 2. Rer. Mogunt.
- Johannes WENTIUS**, seu *Weentius*, Abbas Egmondanus in Hollandia. Ob. 1404. Swert. in Athen. Belg. p. 485. Foppens p. 753.
- Johannes de YSENHUT**, Mellicensis fl. circa an. 1471. Vid. Bibl. Mellic.
- Johannes YONGUS**, Monachus Ramefienfis in Anglia cl. an. 1370. Pitf. in Append. pag. 876.
- Johannes ZERDANUS**, Barcinonensis Episcopus, an. 1457.
- Johannes Benedictus ZITELLI**, Monachus Cavenfis. Ob. 1648. Toppius in Eibl. Neapol. p. 141. Armell. part. 2. p. 33.
- JOHEL**, supra *Joel*.
- JONAS** Bobienfis, aliis Luxovienfis, Abbas cl. c. a. 664. Vid. Mabill. Annal. tom. 1. pag. 451.
- JONAS** Fontanellensis Monachus c. an. 729. Vid. Sigebert. de S. E. Possev. in Appar. Mirae. in Auctar.
- Josephus BONZANELLUS** a Caesena, Monachus Casin. an. 1591. Vid. Armell. part. 2. pag. 46.
- Josephus BURGER**, Mon. Ottoburanus. Ob. 1721. Vid. Histor. Univerf. Salisburg. pag. 377.
- Josephus CARELL**, ex Augia Majore Brigantina, Conciones Gallicas Germanice vertit Tom. II. vivit.
- Josephus de la CERDA**, Episcopus Pacensis. Ob. 1645. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. pag. 624.
- Josephus du CLOU** e Congr. S. Mauri, vivit, adjunctus viris eruditis, qui ex eadem

- eadem Congr. novam Galliae Christianae editionem adornant.
- Josephus COSTALTA** e Congr. Casin. Abbas S. Pauli de Urbe. An. 1665. Armell. part. 2. pag. 45.
- Josephus DRESCHER** e S. Lamberto Styr. Ob. 1721. Vide Hist. U. S. pag. 377.
- Josephus FLOSMANN** San-Emmeramenfis anno 1737.
- Josephus FREY** e domo S. Petri Constantiae, author *Quasi-Philosophici*. Vivebat adhuc anno 1731.
- Josephus GARZIAS**, Hisp. Mon. Ferrariensis, vulgo *l'Errera* monasterii, anno 1595.
- Josephus GUFFANTUS**, Mediolanensis, Monasterii S. Simplicii itidem alumnus. An. 1651. Vid. Armell. part. 2. pag. 47.
- Josephus INDERSDORFFER**, Schyrensis, edidit Tractatum Theologico-Moralem, anno 1708.
- Josephus de LEONIBUS**, Abbas S. Sixti Placentiae. Ob. 1727. Vid. Armell. l. c. part. 2. p. 47.
- Josephus MEZGER**, San-Petrensis, Salisburgi, Autor Historiae Archiepiscopatus Salisburgensis. Ob. 1683. Vid. Hist. U. S. pag. 378.
- Josephus PEREZ**, Hisp. Monachus S. Facundi, vixit adhuc sub finem Seculi XVII. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. pag. 36. Edidit an. 1688. Dissertationes, in quibus pleraque ad rem diplomaticam spectantia discutiuntur.
- JOSEPHUS** *Perusinus*, Monachus Casinas, an. 1646. Vid. Armell. part. 2. p. 47. Aug. Oldoin. in Athen. Perusino pag. 195.
- Josephus a PLACENTIA**, Professus ad S. Sixtum, ibid. an. 1556. Vid. Armell. part. 2. p. 45.
- Josephus PORTA**, Prior Claustralis in variis Monasteriis. Congr. Casin. Obiit exeunte Sec. XVII. Vid. Armell. l. c.
- Josephus a SACO**, Abbas Differtinenfis Sec. 17. Vid. Pez. in Catal. S. B. G.
- Josephus SAENZ DE AGVIRRE** S. R. E. Cardinalis. Ob. an. 1699. Vide vitam supra Cap. 4.
- Josephus de SALZEDO**, Abbas Monasterii de Arlanza Sec. 17. Vid. Nic. Ant. B. H. N. pag. 634. Franckenau Bibl. Hisp. Geneal-Heraldica. p. 270.
- Josephus VAISSET** e Congr. S. Mauri, vivit, celebris ab edita Historia Septimaniae.
- Josephus WALLNER**, Ossiacensis in Carinthia Prior, obiit 1703. Vide Hist. U. S. lib. 1. cap. 7.
- Josephus ZOLLER**, Prior San-Udalriciani Monasterii Augustae Vindel. Devixit paucis retrò annis immaculae Conceptionis assertor praecipuus, varia edidit Opuscula.
- JOSCELLINUS**, *Josselinus*, supra *Jocelinus*.
- JOTSALDUS**, Monach. Cluniac. Sec. XI. Vide Mabillonii Praefat. in Sec. VI. O. S. B. num. 54. Bibl. Cluniac. p. 330. ubi ejus planctus legitur de Transitu S. Odilonis Abb. Cluniac.
- Jovita a CASTIONO**, Congr. Casin. de quo vid. Armell. part. 2. p. 48.
- Jovita de RUBEIS**, Abbas S. Pauli de Urbe, Sec. XVII. Armell. part. 2. p. 49.
- IRIMBERTUS**, Abbas Admontensis in Styria. Ob. 1162. Vide Chronicon Admontense, & Pezii Dissert. praev. ad Tom. 2. Thes. Anecd. pag. xi.
- IRMINO**, Abbas S. Germani a Pratis c. a. 814. Vide Annal. Ben. tom. 3. p. 642.
- ISEMBERTUS** Floriacensis cl. c. a. 977. Vid. Annal. Ben. tom. 3. p. 642. Acta SS. O. S. B. Sec. v. p. 536.
- Isibordus de AMELUNXEN**, Corbeiae Novae Monachus an. 1082. Vide veteres hujus Monasterii Annales, & Christ. Franc. Paullini in Theatro Vir. Illustr. Nov. Corb.
- Isidorus CLARIUS** Fulgineae Episcopus. Ob. 1555. Vide supra c. 3. vitam.
- Isidorus COMITINUS**, Abbas S. Martini de Scalis an. 1593. Vid. Mongitore in Bibl. Sic. & Armell. in Bibl. Casin. part. 2. p. 58.
- ISIDORUS** *Cremensis*, Monachus Casinensis c. a. 1613. Armell. l. c. p. 58.
- Isidorus LANFREDINI**, Abbatiae Florentinae alumnus. Ob. an. 1691. Vid. Armell. part. 2. p. 58.
- Isidorus MONTACUTI**, Abbas S. Aegidii & Nofocomii S. Mariae Novae Urbis Florentinae Praefectus & Gubernator. An. 1570. Armell. l. c. & alii quam plures ab eo allegati.
- Isidorus MORATINUS** S. Mariae de Caesena, Abbas 1680. mortuus. Vid. Armell. part. 2. p. 61.
- Isidorus de SUI**, Parmae in Monasterio S. Joan. Evangel. Professus an. 1688. Armell. l. c. p. 62.
- Isidorus de VALEAZAR**, Monachus Compostellanus an. 1530.
- ISO**, vide *Iso*...
- Julianus BELLAISE** e Congr. S. Mauri. Vide le Cerf. pag. 398.
- Julianus GARNIER** e Congr. S. M. accuravit novam editionem Operum S. Basilii M. an. 1721. & 1722. Vide le Cerf. Bibl. pag. 143. Card. Quirin. in Comment. vitae suae part. 1. pag. 92.
- Julianus Gatianus MORILLON** e Congr. S. Mauri, Ob. 1694. Vide Pezii & Cerfii Bibl.

- Julianus** de JANUA, Congr. S. Justinæ de Padua Monachus, scripsit vitam B. Nicolai de Prussia, eamque nuncupavit Placido Veronensi Congregationis suæ Præsidi an. 1500. Vid. Pezii Dissert. Ifag. in Tom. 2. Thef. Anecd. p. LX.
- Julianus** MAYALIS, Visitator Monasteriorum Siciliae. Ob. 1470. Mongitore Bibl. Sic. pag. 411. Armell. part. 2. pag. 62.
- Julianus** VERNATIA, Monachus S. Nicolai de Buschetto an. 1463. Vid. Armell. part. 2. pag. 62.
- Julianus** VARNERIUS, cujus meminit Edm. Marthene in Comment. in S. Reg. c. 55.
- Julianus** MOZARINI S. Arnulphi Metis, an. 1661.
- Julius** Maria ODESCALCUS è Congreg. Casin. frater Innocentii XI. P. M. Episcopus Novarenensis. Ob. 1666. Vide Armell. part. 2. pag. 63.
- JULIUS Prunianus** de Ferraria. an. 1595.
- IVO** Cluniacensis Prior vel Abbas c. an. 1270. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 5. pag. 440.

K.

- KELEDEUS**, supra *Enguffius*.
- KENULPHUS** ex Abbate Petroburgensi Episcopus Wintoniensis. Obiit 1006. Vid. Pitf. de Ill. Britan. Scriptoribus.
- KERARDUS**, Scholæ Augiensis Magister, Sec. IX. Vid. Egon Lib. de Vir. Ill. Aug. Div. part. 2. cap. 12. Schilteri Thefaur. Antiquit. Teuton. tom. 1.
- KERO** five *Gero* Monachus S. Galli. c. an. 720. Vid. Jodoci Mezler de Vir. Ill. San. Gall. lib. 1. c. 6. Annal. Ben. tom. 2. pag. 197. Goldast. Rer. Alemann. tom. 2. pag. 71. Et Eccard. tom. 2. de Reb. Orient. Franc. pag. 326. ubi eum seculo nono & post S. Benedicti Anianensis tempora floruisse autumat.
- S. KILIANUS** Episcopus Wirtzburgensis & Martyr An. 689. Vid. Possev. in Appar. tom. 1. pag. 314.
- Kilianus** HALMSCHMIDT, Lambacensis. Ob. 1683. Vid. Histor. U. S. p. 380.
- Kilianus** WERLIN è S. Lamberto in Styria, Continuator Historiæ B. V. Cellenensis ab anno 1710. ad 1719.
- Kilianus** WEYBECK, Abbas Nideraltai-chensis cl. 1529.
- KIMBERTUS**, supra *Cimbertus*.

L.

- Lactantius** STELLA Abbas monasterii SS. Faustini & Jovitæ Brixie. Obiit

1582. Vid. Octavius de Rubeis in Elogiis illustr. Brixin. Armell. part. 2. pag. 65.
- LAMBERTUS**, Monachus S. Agarici Vir-dunensis c. an. 1312. Calmet in Catalogo Scriptor. Histor. Lotharing.
- LAMBERTUS** Abbas Bertinianus, Sec. XII. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. IV. pag. 697.
- Lambertus** . . . Abbas S. Josephi ad pedem montis S. Georgii Tyrol. edidit *Annum Ecclesiastico - Politico - Asceticum* Aug. Vind. 1750. in 4.
- Lambertus** CATAN Ottoburanus, Sec. XVII. Vid. Pez in Epist. Apolog.
- Lambertus** GRIENMELT, Andecensis, edidit an. 1721. *Annum Sanctum Benedictinum*, & an. 1709. *Annum Columbinum* &c.
- LAMBERTUS** *Hirsfeldensis*, infra Lambertus *Schaffnaburgensis*.
- LAMBERTUS**, Abbas Hafungensis. Trithem. in compendio apud Possevinum.
- Lambertus** de LEGIA, vulgò *de Petra*, Monachus & Scholasticus Trevir. an. 1067. Annal. Ben. tom. 4. pag. 423. Trithem. in Chron. de Vir. Ill. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 615.
- LAMBERTUS** *Leodiensis* Abbas II. S. Laurentii c. an. 1061. Vid. Reiner. Leod. de Scriptoribus sui monasterii. Annal. Ben. tom. 4. pag. 697. Fisen. Flores Leod. p. 55. And. Val. p. 614.
- Lambertus** MOLL, monachus S. Martini Maj. Colonie Agrippinæ. Ob. 1622. Ex Catal. Mss. Codd. Biblioth. hujus monasterii.
- Lambertus** PARVUS Monachus S. Jacobi in urbe Leodii. Ob. 1191. Vid. And. Valer. Bibl. Belg. pag. 615. Foppens pag. 801.
- LAMBERTUS** *Pultariensis* monachus, cujus meminit Mabill. Annal. Ord. S. B. Tom. 2. Append. pag. 744.
- LAMBERTUS** *Schaffnaburgensis* an. 1077. de quo videndi sunt, qui ejus Historiam ediderunt, præprimis *Johannes Pistorius*. Vide etiam Annal. Ben. tom. 4. pag. 617.
- Lambertus** de STIPITE, Legatus Concilii Constantiensis an. 1417. Vid. Herman. van der Hardt in Histor. Concil. Constant. Tom. IV. col. 1124. Foppens p. 801.
- LAMBERTUS**, monachus Trevirensis, scripsit post annum 1127. de Invent. Corp. S. Mathiæ tom. 5. Bolland. pag. 448.
- KAMBERTUS**, seu *Lampertus* circ. an. 1040. scripsit vitam S. Heriberti, Archiep. Colon. Annal. Bened. tom. 4. pag. 279.

LAM-

- LAMFRIDUS** Anglus, Monachus Wintoniensis c. an. 980. Pitf. æt. 10. Cæsar Baron. in Notis ad Martyrol. ad diem 2. Julii. Gerardus Vossius de Histor. Lat. 1. 2. c. 46. Mabill. Annal. Bened. tom. 3. pag. 98. ubi vocatur *Lantfridus*. Acta SS. Bolland. tom. 1. Julii pag. 324.
- LANDENULPHUS**, Capuanus, Monachus Casinas c. an. 1050. Pet. Diac. de Vir. Ill. Caf. cap. 27.
- LANDENULPHUS** alter, junior, Monachus Casinas c. an. 1060. Pet. Diac. l. c. cap. 40.
- S. LANFRANCUS**, Archiepiscopus Cantuariensis. Ob. 1089. Vide vitam supra cap. 2.
- LANFREDUS**, Chronographus Mauffiacensis.
- LANTFRIDUS**, seu *Lantfredus*, Wintoniensis, supra *Lantfridus*.
- LANZO** Abbas S. Michaëlis ad Mosam c. an. 1128. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. IV. pag. 718.
- LAPUS** Abbas S. Miniati ad Montem Florentinum cl. c. an. 1347. Vid. Possev. in Appar. Sac. tom. 2. pag. 7. Trith. de S. E.
- Laurentius** de AYALA, Pinciani Monasterii Ecclesiastes clar. c. an. 1610. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov.
- Laurentius** de AYERBE, Hispanus Monachus c. an. 1540. Vide Franckenau in Bibl. Hisp. Geneal. Herald. p. 274.
- Laurentius** BARTH Brevnoviensis in Bohemia Sec. 17. cujus nomen legitur apud Pezium in Epist. Apolog.
- Laurentius** BENARD, Prior Collegii Cluniacensis Parisiis. Ob. 1620. Vide le Cerf. Bibl. Hist. Crit. pag. 16.
- Laurentius** BORGIANI, Abbatia Florentinae Monachus. An. 1673. Plac. Puccinell. in Abbatia Flor. Chronico p. 142.
- LAURENTIUS** Monachus Casinas, ac dein incertæ sedis Episcopus c. a. 950. Vid. Pet. Diac. de Scriptor. Casin. cap. 6. & Jo. Mar. in Notis.
- LAURENTIUS** Cellæ Mariæ in Infer. Austr. cl. medio seculo xv. Vid. Bibl. Mellic. p. 398. & 99.
- Laurentius** CLEMENT Emautinus Pragee in Bohemia.
- Laurentius** CUTILLUS . . .
- Laurentius** à DRIPT Gladbacensis Celf. & R. mi Episcopi Paderbornensis in Ecclesiasticis Consiliarius, & in Spiritualibus Vicarius Generalis clar. c. an. 1672. Annus & dies emortualis notitiam meam prætereunt.
- LAURENTIUS** Dunelmensis Cathedralis Monasterii Prior. Ob. 1154. Vid. Le-P. Ziegelbauer Hist. P. III.
- land. de Scriptor. Britan. cap. 174. Balæ II. 88. Pitf. æt. 12. pag. 221. Henr. Warthon Angl. Sac. part. 1. p. 787. Annal. Ben. tom. 6.
- Laurentius** FLENSHEIM floruit 1595. in Mellicensi Monasterio. Vide Bibl. Mellic.
- Laurentius** FERRARUS, Panormitanus Abbas S. Martini de Scalis, an. 1542. Vide Mongitore Bibl. Sic. part. 2. p. 5.
- Laurentius** GAZIUS, Monachus S. Justinæ Patavinæ. Ob. 1552. Vid. Armell. Bibl. Casin. append. 8.
- Laurentius** à GRANIANO Congr. Caf. 1623. Armell. part. 2. pag. 167.
- Laurentius** de GRAZ, Abbas Mellic. Ob. 1482. Vid. Bibl. Mellic. p. 441.
- Laurentius** HOLBECKIUS, monachus Ramefienfis in Anglia c. an. 1410. Vid. Pitf. æt. 15. p. 587.
- Laurentius** KREAYTTER, à quo extant *Fasti Mariales* Venetiis 1695. editi.
- LAURENTIUS** Abbas S. Laurentii Leodiensis c. an. 1180. Vid. Annal. Ben. tom. 6. pag. 383. & tom. 6. pag. 561. Richard. Walsburg in Histor. Episc. Virdun. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 621. Foppens pag. 809.
- Laurentius** LUCALBERTI Abbatia Florentinae Monachus an. 1573. Vid. Armell. part. 2. pag. 68. & qui ab eo allegantur.
- Laurentius** MARTINOZZI Ecclesiæ Ilicinensis Episcopus. an. 1665. Plac. Puccinell. in Chron. Abbat. Florent. pag. 163.
- Laurentius** MASSOLUS, Abbas Congr. Cassin. Ob. 1590. Vid. Armell. part. 2. pag. 70.
- Laurentius** MORESCHI, Monachus S. Sixti Placentiæ anno 1606. Vid. Armell. part. 2. pag. 72.
- Laurentius** ORTIZ de Ibarrola Hisp. Sec. XVII. Nicol. Ant. B. H. N.
- Laurentius** le PELLETIER, Monachus S. Nicolai Andegav. an. 1616. Vid. Jac. le Long. Bibl. Histor. de France.
- Laurentius** VADUS five *Wadus* Mon. Cantuar. Sæc. XII. Vid. Pitf. æt. 12. pag. 385.
- Laurentius** à VINCENTIA è Congr. Casin. flor. anno 1513. Vid. Armell. part. 2. pag. 71.
- Laurentius** VISETIUS, Monachus Malmudariensis cl. an. 1620. Latio donavit Meditationes in Regulam S. B. Gallicè scriptas.
- LAURENTIUS**, Abbas Westmonasteriensis c. an. 1160. Vid. Henr. Warthon Angl. Sac. part. 1. pag. 787. ex Johanne Hagustald. in continuatione Simeonis Dunelmensis.

Gggg

S. LE-

- S. LEANDER** Hispal. Archiep. an. 600. Vide Mabillon. in Actis SS. Ord. S. B.
- Leander de GRANADA MANRIQUE**, Abbas Hispalensis, an. 1614. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov.
- Leander JONES** è S. Martino, Præses Congreg. Angl. an. 1260. Vid. Bucelin. in Ben. Rediv. le Long in Bibl. Sac. Foppens Bibl. Belg. pag. 813.
- LEBUINUS Ripensis** in Anglia Mon. Ob. 740. Pitf. pag. 142.
- LEIDRADUS** ex Archiepiscopo Lugdun. Monachus S. Medardi Sueslion. vixit an. 800. Vid. Gall. Chr. tom. I. in Archiep. Lugdun.
- S. LEO IV.** Pont. Max. ab anno 847. ad 855. Præter Wionum, Menardum, Bucelinum, Desingium, Gregorius Kolb & Christophorus Ott è S. J. pro Benedictino habent, non verò alii, quòd Anastasius Bibliothecarius eum monasticam institutum disciplinam fuisse non quidem neget, non perinde tamen ejus professionem emisisse asserat. Mabillonius inter Sanctos Benedictinos illum non collocavit.
- S. LEO VII.** Papa ab anno 936. ad 955. Mabill. Annal. tom. 3. pag. 397. cujus sententiam tuetur, qui annotationes in Muratorii Historiam Italiae scripsit Part. V. ad an. 936.
- S. LEO IX.** ab anno 1049. ad 1054. Vid. Acta SS. Ord. S. B. & Annal. Ben. Mabillonius contra Hagiographos Antverpienses, prætermisissis aliorum testimoniis, Leonem fuisse Benedictinum, ex ipsius verbis demonstrat, qui ultimæ admotus lineæ se Monachum extitisse, disertim affirmat: *Cellam, quam monachus incolui &c.* Quòd si dicti Hagiographi S. Leonis testimonium de sua monastica vita ferenti fidem habere nolint, nec ipsis fides de veritatis studio, quò se Acta Sanctorum Commentariis illustrata in lucem edere præferunt, habenda est.
- LEO**, Monachus Hæcmundenfis, an. 1203. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. xi. pag. 769.
- Leo MARSICANUS** Mon. Casin. S. R. E. Card. Ostiensis. Ob. 1115. Pet. Diac. c. 30. & Marus in Notis. Muratorii in præfat. ad Chron. Leon. Marf. Tom. iv. Scriptor. Rer. Ital.
- LEO** Card. Diac. Monachus Casinas, cum priore non confundendus; cl. circa finem Sec. xi. Vid. Annal. Ben. tom. 5. pag. 570. Petr. Diac. de Scriptor. Ill. Cas. c. 31. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 4. p. 773.
- Leo MATINA**, Abbas è Congr. Casin. Sacræ Paginæ Professor in Academia Pa-
- tavina. Vide Papadoli in Histor. Gymnasii Patavini.
- LEO à S. Thoma**, monachus Tibianensis in Lusitania. Ob. 1651. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. p. 23.
- LEODEGARIUS** Agathocromius Divionensis Sec. xvi.
- S. LEODEGARIUS** Episcopus Æduæ & Martyr an. 678. Vide Acta SS. Ord. S. B. & Annal. Ben. tom. 1.
- Leodegarius MAYER**, Murenfis in Helvetia, an. 1743. edidit Explicationem ceremoniarum Ecclesiasticarum, earum præcipuè, quæ ad S. Liturgiam spectant. Alia...
- Leodegarius MARTINI**, Weingartenfis in Helvetia, an. 1737. vivit.
- Leonardus de BORGIANIS**, Abbatia Florentinae Mon. c. an. 1537. Armell. part. 2. pag. 76.
- Leonardus de FELDORFF**, Mellic. fl. c. an. 1485. Vide Bibl. Mellic.
- Leonardus KLOZ**, Wessofontanus, de quo vide Hist. Univerf. Salisburg. pag. 380. Ejus cum primis laudantur Orationes ad Sodales Academicos Salisburgi dictæ. Aug. Vind. 1742.
- Leonardus MASSIOT** è Congr. S. Mauri. Vivere desit hoc seculo, quo autem anno, mihi incognitum. Vide Pezii & Cerfii Bibl.
- LEONARDUS** Mellicensis Abbas. Ob. 1433. Vid. Bibl. Mellic. pag. 203.
- LEONARDUS** Ottoburanus Abbas, magni vir nominis, clar. an. 1509.
- Leonardus à PERUSIA**, è Congr. Casin. cl. c. an. 1550. Armell. part. 2. p. 76.
- Leonardus PEUGER**, Conversus Mellic. fl. circ. 1425. Vid. Bibl. Mellic.
- Leonardus de PURCKHAUSEN**, Mellic. fl. 1497. Vid. Bibl. Mellic. pag. 476.
- LEONARDUS de Buremunda** S. Martini Colon. c. an. 1468.
- Leonardus RUBENUS**, ex Jesuita Benedictinus, & postea Abbas Abdinckhoffensis an. 1609. Vide vitam supra cap. 4.
- Leonardus SCHILLING** Lunælacensis cl. Sec. xv. Vid. Catal. Bibl. Lunælac. p. 366.
- Leonardus SEEMAN**, monachus Bursfeldensis c. an. 1115. Vid. Leuckfeld in Antiquit. Bursfeld. cap. 1. pag. 16.
- Leonardus VAIRUS**, Beneventanus, an. 1583. Vid. Possévin. Appar. tom. 2. pag. 342.
- Leonardus WÜRSTLINUS**, aliàs Hamaxurgus, vulgò *Wagner*, Mon. San-Udalricanus Aug. Vindel. Obiit 1522. kal. Januarii. Vid. Bruschi. in Catal. Monast. Germ. *Kham in Hierarchia Augustana...*

- Leonellus CROCEALE**, Monachus S. Justinæ Patavinæ an. 1655. Vid. Armell. part. 2. p. 76.
- LETALDUS**, Monachus Miciacensis c. an. 990. Vid. Añal. Ben. tom. 3. & 4. & Sec. II. Actor. O. S. B. in Observ. præv. ad vitam S. Maximini Miciac. Abbat. Acta SS. Bolland. Aug. tom. 3. pag. 37.
- LEVINUS**, Abbas Monasterii S. Bayonis Gandavi, floruit tempore Erasmi Rotterodami, cum quo epistolarum habuit commercium. Vid. Andr. Sander. de Scriptor. Gandav. l. 2. pag. 85. Libro autem I. de Gandavenfibus eruditione claris vocat *Eustatium Levinum* pag. 40.
- LEVOLDUS**, Monachus Crucis S. Leutfredi. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. vol. iv. pag. 804.
- LIEBHARDUS**, Monachus San-Petrenfis Salisburgi incertæ ætatis, forsan, Sec. xiii. Vide Pezii Differt. Ifag. Tom. I. Thef. Anecd. p. vii.
- LINDEBERTUS** ex Abbate Elvacensi Archiepiscopus Moguntinus, vixit an. 863. Vide Eysengren. in C. T. V. pag. 69.
- LINTBERTUS**, Trithemio *Luthbertus*, Abbas Hirfaug. 853. Eysengren. in Catal. Test. Ver. p. 166.
- LIUTBERTUS**, infra *Luibertus*.
- LIUTHOLDUS**, Monachus & Prior Lunælacensis, cl. Sec. xii. Vide Pezii Differt. Ifag. in Tom. I. Thef. Anecd. & Chron. Lunælac. pag. 128. Item Catal. Bibl. Lunælac. p. 367.
- S. LIVINUS** discipulus S. Augustini Anglorum Apostoli, & Martyris. Vid. Annal. Ben. tom. 1. pag. 413.
- LOTHARIUS** Sacrista, de quo Foppens Bibl. Belg. part. 2. p. 822.
- LOTSALDUS** Sylviniacensis Monachus c. an. 1049. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. p. 830.
- Lucas ACHERIUS** è Congr. S. Mauri, author *Spicilegii*, Operis celebratissimi. Ob. 1685. Vid. Bibl. Pezii, Cerfii, & Nizronii Memorias.
- Lucas BERNARDUS**, S. Justinæ Patavinæ alumnus, an. 1495. Vide Armell. part. 2. pag. 77.
- Lucas BRIXIA** in S. Eugenii Senarum Cœnobio Monachus Sec. xvi. Armell. part. 2. pag. 77.
- LUCAS Guilielmus**, Monachus S. Justinæ Patav. an. 1541. Armell. l. c.
- LUCIANUS**, Abbas S. Mariæ Pomposiæ Sec. xvi. interfuit Concilio Tridentino, Armell. part. 2. p. 78.
- P. Ziegelbauer Hist. P. III.*
- Lucillus MARTINENGUS**, Brixia in Monasterio S. Euphemie professor a. 1546. Armell. l. c. pag. 79.
- LUDIGERIUS**, Cellensis Abbas tertius. V. du Fresne in Indice Auctorum.
- LUDOLPHUS** Germanus, Monachus Erfordienfis. Vid. Anton. Possévin. tom. 2. pag. 357.
- Ludovicus ALTENEDER**, Bojus, Schyrenfis Cœnobita professor an. 1702. vir mathematicis artibus insignis vivit 1752.
- Ludovicus ARIZ**, Monachus Valvaneræ in Hispania. an. 1607. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov.
- Ludovicus BABENSTUBER**, Ettalensis, author Philosophiæ & Theologiæ Moral. Salisburgensis. Ob. an. 1720. Vid. Histor. Univerf. Salisburg. pag. 381.
- Ludovicus BARBO**, Abbas S. Justinæ. Ob. 1443. Vid. Armell. Bibl. part. 2. Pez Differt. Ifag. Tom. 2. Thef. Anecd. pag. LIX.
- Ludovicus BLOSIUS**, Abbas Loetienfis, Alceseos magister præstantissimus, an. 1566. Vide vitam ejus Operibus præfixam, & in Actis Sanctorum apud Bolland. Tom. I. Januarii.
- Ludovicus Brosse** è Congr. S. Mauri. Ob. 1685. Vid. Bibl. Pezii & Cerfii.
- Ludovicus Gabriel BUGNOT** è Congreg. S. Mauri. Ob. 1673. Vid. Pezii & Cerfii Bibl.
- Ludovicus BULTEAU** è Congr. S. Mauri. Ob. 1693. Vide Pez. & Cerfium, nec non Nizronium in Memorias.
- Ludovicus CLAVENAU**, Admontensis. Ob. 1689. typis Salisburgensibus edidit Officium S. P. B.
- Ludovicus ENGEL**, Mellicensis, insignis SS. Canonum Doctor. Vide vitam supra.
- Ludovicus de ESTRADA**, Hisp. Ob. 1518.
- Ludovicus l' EMERAUULT**, è Congreg. S. Mauri, vivit. Prælo parat novam, eamque accuratam magis Operum S. Ambrosii editionem.
- Ludovicus de FERRARIIS**, Monachus Congr. Cas. an. 1665. Armell. part. 2. pag. 87.
- Ludovicus Thomas du FOUR** è Congreg. S. Mauri. Ob. 1647. Vide Pezii & Cerfii Bibl.
- Ludovicus ab HELMSDORFF**, Monachus San-Gallenfis c. an. 1463. Vid. Mezler de Vir. Ill. San-Gall. lib. 1. c. 52.
- LUDOVICUS Senior**, Monachus & Diaconus Leodiensis c. an. 1056. Vid. Bern. Pezii Differt. Ifag. Tom. iv. Thef. Anecd. pag. xvii.
- Ludovicus de MALICHS**, Patavinus, Abbas Pratalee c. an. 1440. Decretum est

interpretatus. Vid. Guid. Panzriolla de C. I. lib. 3. c. 33. p. 357.
Ludovicus MALUMBRA, Monachus S. Georgii Major. Venetiarum c. an. 1585. Vide Armell. part. 2. p. 88.
Ludovicus MAYNERIUS, Abbas Lerinenfis, Sec. xvii. Armellinus Bibl. Casin. part. 2. pag. 88.
Ludovicus de MENDOZA, Monachus S. Mariæ de Spina an. 1612.
Ludovicus Morini, S. Petri Mutinensis alumnus. Ob. 1713.
Ludovicus PELLETIER è Congr. S. Mauri, vivit. Vide le Cerf. p. 405. augmentavit Glossarium Cangii. Vide le Cerf. pag. 180.
Ludovicus Pifant è Congr. S. Mauri. Ob. hoc Sec. Vide le Cerf. p. 406.
Ludovicus SEROUX è Congr. S. Mauri. Ob. 1702. Vide Pezii & Cerfii Bibl.
Ludovicus SOMBECK, Abbas Gladbac. an. 1629. Vide Bucelin. in Bened. Rediv. pag. 166. Andr. Valer. in Bibl. Belg. p. 637. Foppens B. B.
LUDOVICUS, Wessofontanus, cuius meminit Pezius in Itinere Bavarico.
LUITOLDUS supra *Liutoldus* Lunælacensis.
S. LULLUS, Moguntinus Archiep. Ob. 787. Vid. Pitf. pag. 156.
LUPUS Servatus, Abbas Ferrariensis an. 861. Vide vitam supra cap. 2.
LUTGERUS Monasterii S. Michaëlis Luneburgi Scholasticus. Ob. 1028. Vid. Trithem. Chron. Hirfaug. pag. 167.
LUTHERBERTUS, Monachus Fuldenfis, & Abbas I. Hirfaug. Ob. 853. Vid. Trithemii Chron. Hirfaug. Tom. 1. p. 11.
S. LUTWINUS, primus Dux Lotharingiæ circa initium Sec. VIII. tum fundator & Abbas I. mus Monasterii Mediolacensis, ac denique Archiepiscopus Trevirensis. Vid. Trith. l. 3. de Vir. Ill. Ben. cap. 188.

M.

S. MACARIUS, primus Scotorum apud Herbipolim Abbas c. a. 1139. de laude Martyrum elegans scripsit volumen. Vid. Eyfengren in Catal. Test. Verit. pag. 96.
MACARIUS, Monachus Fuldenfis, natione Scotus Sec. ix.
MACARIUS, Monachus Pinnatensis in Aragonia Sec. xiv. scripsit vitam SS. Voti & Felicis. Vid. Acta SS. Bolland. Maji tom. 7. pag. 61. & 63.
D. N. MACARTIE è Congr. S. Mauri, vivit. Ejus est *Traduction du Baronage d'Angleterre*. Ex Montfauconii Catalogo Mf. Scriptorum è Congreg. S. Mauri.
Magnus AGRICOLA è SS. Udalr. & Afra

Aug. Vind. Ob. 1688. Vid. Hist. U. S. pag. 384.
MAGNUS, Cluniacensis Prior Sec. xvii.
Magnus GRAMBlich, Amorbacensis. Ob. 1707. Vid. Hist. Amorbac. p. 157.
Magnus STER, Neresheimensis hoc Seculo.
Magnus SCHLEYR, Elchinganus. Ob. hoc Seculo. Vid. Hist. U. S. pag. 442.
Magnus STRAUB, Encomiastes S. P. B. an. 1735.
Magnus ZIEGELBAUER in Zwifaltensi Imperiali Monasterio Ordinem S. B. professus an. 1707. Author præsentis Historiæ Literariæ O. S. B. Obiit an. 1750. xiv. Junii. Ejus elogium historicum vide Part. I.
MAGO, Fuldenfis Monachus c. a. 780. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Tom. V. p. 17. Voff. de Hist. Lat. l. 2. c. 35. p. 316.
MAINARDUS S. R. E. Cardinalis cl. c. a. 1063. Vide Tafuri in Serie Chronol. Scriptor. Neapol. & quos citat.
MANEGAUDUS, Abbas S. Michaëlis ad Mosam c. a. 1150. Fabric. l. c. p. 36.
Manfredus de CRUCE, Abbas S. Ambrosii Mediolan. an. 1415. Vide Herman. van der Hardt in Histor. Concil. Constant. Tom. V. p. 109.
MANGOLDUS ex Abbate Cremifanensi Episcopus Passaviensis. Ob. an. 1215. Vid. Annal. Cremifan.
MANNIUS, Abbas Eveshamensis in Anglia c. a. 1043. Vide Monasticon Anglic. tom. 1. pag. 151. col. 1.
MARBODUS ex Episcopo Redonensi Monachus an. 1123. Vide Ant. Beaugendre, qui ejusdem Opera vulgavit ad calcem Operum V. Hildeberti. Item Pitf. de Illustr. Angl. Scriptor. ad an. 1650. Cæf. Egaff. Bullæ. Histor. Univers. Paris. tom. 1. p. 761.
MARCELLINUS, Monachus Eboracensis, an. 720. Vid. Pitf. ad an. 761. p. 152.
Marcellinus REICHEL, Ettalensis, anno 1734.
MARCELLUS, Monachus San-Gallensis Sec. ix. Vid. Mezler de Vir. Ill. lib. 1. cap. 15.
MARCULPHUS, Benedictinus Gallus, incertum cujus monasterii, an. 660. Mabill. in Annal. Bened. Tom. I. Nicol. Alex. in Hist. Eccl.
Marcus à BRIXIA, Abbas S. Vitalis à Ravenna, anno 1551. Vid. Arnold. Wion in Ligno Vitæ, & Armell. part. 2. pag. 89. Possév. Appar. Sac. tom. 2. Wion Lig. Vit. lib. 2. c. 27.
MARCUS alter à *Brixia* Monachus S. Euphemie, an. 1592. Armell. l. c. p. 90.

MAR-

MARCUS Casinensis, S. P. B. discipulus, Sec. vi. Vid. Gattola Histor. Casin.
MARCUS Cremonensis è Congr. S. Justine Patavinæ, de quo vid. Armell. part. 2. p. 90.
Marcus Antonius SCIPIO, Monachus S. Sixti Placentiæ cl. c. a. 1630. Vid. Armell. part. 2. pag. 91. & quos magno numero allegat.
MARCUS Antonius, Monachus Sublacensis, ævi incerti. Armell. l. c. pag. 92.
Marcus VALLE, Monachus S. Georgii Venetiis an. 1697. Vid. Armell. part. 2. pag. 93.
MARCWARDUS, Abbas Corbeie Novæ, an. 1097. Vide veteres hujus Asceterii Annales.
MARCWARDUS, seu *Marquardus*, Abbas & Princeps Fuldenfis c. a. 1151. apud Brower. l. 3. Antiq. Fuld. cap. 13.
Domus de la MARE è Congr. S. Mauri, Sec. 17. cujus meminit Jacob le Long Hist. Eccl. de France.
Maria de BLEMUR, Monialis in Gallia. Ob. 1696. Vide vitam supra cap. 5.
Maria Catharina CALEGARI, Monialis Mediolani in Monasterio S. Margar. anno 1661. Armell. part. 2. p. 93.
V. MARIA Crucifixa à Conceptione, Monialis Sicula in oppido Palmæ. Ob. 1699. in fama sanctitatis. Vid. Mongitore Bibl. Sic. part. 2. p. 38.
Maria Magdalena GABRIELIS DE ROCHECHUARD, Abbatissa Fonteraldensis. Ob. 1704. Vide vitam supra cap. 5.
Maria Eleonora de ROHAN, Abbatissa Malnoviensis. Ob. 1681. Vid. Sammarthanos Gall. Chr. tom. 4. p. 878.
Maria STELLA SCUTELLARI, Monialis in Monasterio S. Alexandri Urbis Parmensis an. 1673. Vide vitam supra cap. 5.
Marianus ARMELLINUS è Congr. Casin. S. Petri de Assisio Abbas. Ob. 1737. Vide vitam supra cap. 4. Est Author Bibliothecæ Scriptorum è Congreg. Casinensi.
Marianus BROCKIE, Benedictinus Scotus ad S. Jacobum Ratisbonæ, edidit opuscula quædam Philosophica, Historica & Polemica... Vivit 1752. Prioris munere fungens.
Marianus KÖNISPERRGER edidit Missas solennes X. unâ cum Hymno: Veni S. Spiritus, Ratisbonæ an. 1740.
Marianus LENDELMAYR, Admontensis, Abbas. Ob. 1707. Vid. Hist. U. S. pag. 385.
Marianus RASSLER, Zwifaltensis Sec. 17. edidit Theses Philosophicas, quo tem-

pore erat Professor in Collegio Rottwillano.
MARIANUS Scotus, RATISBONENSIS dictus ad distinctionem alterius *Mariani Scoti*, dicti *Fuldensis*. In Germaniam venit c. a. 1074. Ex monumentis Monasterii ad S. Jacobum Ratisbonæ, quæ tamen ad severioris criticæ trutinam revocari debent.
MARIANUS Scotus FULDENSIS an. 1086. Vid. Schannat Histor. Fuld. Trithem. Chron. Hirfaug. Bulæi Histor. Univers. Paris. Mabill. Añal. Ben. Lambec. Comment. Bibl. Vindobon. &c.
Marianus SCHOTT, Einsidlenfis, cl. an. 1688. Opera Ascetica enumerat Felix Egger Ideæ O. S. B. lib. 2. p. 550.
Marianus SCHWAB, Schyrenfis. Ob. 1664. Vid. Histor. Univers. Salisburg. pag. 386.
Marianus WISER, Abbas Cœnobii ad S. Vitum. Ob. 1723. Vid. Hist. U. S. pag. 387.
MARINIANUS ex Monacho Romano Monasterii S. Andreæ Archiepiscopus Ravennas. Ob. an. 606. Vid. Annal. Ben. Hist. Italiæ Muratorii, qui Marinianum an. 604. obiisse credit.
Marinus ALBITIUS, Monachus Cavenfis, an. 1692. Vid. Armell. part. 2. pag. 95. Card. Quirinus in Comment. vitæ suæ Part. 2. l. 1. c. 6. p. 105.
MARINUS S. Maximini Treviris, an. 999. Vid. Trithem. Annal. Hirfaug. tom. 1. ad an. 999.
Marquardus ARENHOLD, Monachus Corb. Nov. de quo Paullini in Theatro Vir. Ill. Corbeie Novæ pag. 104.
MARQUARDUS, S. Burchardi Herbipoli Monachus an. 1048. Vid. Trithem. Chron. Hirfaug. Tom. I. p. 186.
MARQUARDUS Epternacensis cl. an. 932. teste Trithemio in Chron. Hirfaug. qui tamen à Mabillonio Annal. tom. 3. pag. 419. corrigitur.
Marquardus HERRGOTT, San-Blasianus in Hercynia Sylva Abbatis & Principis sui Locumtenens, Author *Genealogiæ Diplomaticæ Augustæ Gentis Habsburgicæ*, cujus modò extinctæ *Cenotaphia* pluribus tomis comprehensa, atque æri incisa formis æneis excudi curat.
Martialis KELLER, Ottoburanus, anno 1736. edidit opuscula quædam ascetica.
MARTINIANUS Monachus scripsit sub initia Sec. X. de quo vide Mabill. Annal. tom. 3. p. 324.
Martinus ANASTASI, Abbas S. Martini de Scalis. Ob. 1644. Vid. Mongitore

G g g 3

in

- Maurus OBERASCHER**, Abbas Lunæacensis. Ob. 1697. Vid. Hist. U. S. lib. 2. cap. 7. pag. 373.
- Maurus ORBINI**, Abbas S. Mariæ de Backe c. an. 1555. Vid. Armell. part. 2. pag. 103.
- Maurus PANDULPHINUS**, Monachus Abbatiae Florentinae. Ob. 1574. Vid. Armell. & Wion in Ligno Vitæ cap. 72.
- S. MAURUS** Quinqueecclesiensis in Hungaria Episcopus c. an. 1070. Vide David Czuttinger in Specim. Hungar. Liter. pag. 252.
- MAURUS** hujus nominis Abbas I. Andecensis. Ob. 1655. Vid. Histor. U. S. pag. 217.
- Maurus RANBECK**, Abbas Andecensis hujus nominis secundus. Ob. 1686. Vid. Hist. U. S. pag. 223.
- Maurus ROSTIUS** Abbas Iburgensis, de quo vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. vol. 5. p. 178.
- Maurus REIMAN**, Prior Brevnov. Ob. 1667. Ex Monument. literar. Brevnov.
- Maurus RUOSHIUS**, Zwifaltensis Sec. 17. reliquit ms. tum volumen Concionum.
- Maurus SELLORI**, Monachus S. Pauli de Urbe. Ob. 1718. Armell. l. c.
- Maurus SPINAZZI**, Monachus S. Pauli de Urbe. Ob. an. 1639. Vid. Armell. l. c.
- Maurus TANTUCCIUS** S. Mariæ Florent. Mon. an. 1656. Vid. Histor. Univerf. Salisburg. ex qua corrigendus Armellinus Bibl. Casin. part. 2. p. 106.
- Maurus de TOBAR**, Vallisoletanus. 1659.
- Maurus WENGER**, Garstensis, Sec. 17. Vid. Pez. l. c.
- MAWORINUS**, Monachus Glaston. inde Episcopus c. an. 620. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 5. p. 178.
- Maximilianus FRENDEL** è S. Lamberto Styriæ, Sec. 17. Pez. l. c.
- Maximilianus REST**, Schyrensis Abbas an. 1722. electus literis consignavit *Monasteriologiam Univerfalem Ord. S. B.* Ob. 1734.
- Maximilianus SANVIS** è S. Lamberto Styriæ, edidit an. 1707. librum de virtute Prudentiæ.
- Maximilianus THIEULAINÉ**, Atrebas, Belga, Monachus Vedastinus, de quo vide Foppens Bibl. Belg. p. 884.
- Maximus ab ARETIO**, Abbas S. Mariæ Florentiæ. Ob. 1587. Vide Armell. part. 2. pag. 107.
- Maximus MASI**, Abbas Sublacensis. Ob. 1587. Vid. Armell. part. 2. pag. 107.
- Maximus SEREGNO**, Monachus Congr. Casin. Sec. 17. Armell. part. 2. p. 109.
- B. MECHTILDIS**, Soror S. Gertrudis, Monialis Elpediana. Ob. circa an. 1284. Scripsit & ipsa de *spirituali gratiâ* planè cœlestem librum, mirorum omnium, quæ in ipsâ divinus amor fecit, synopsis. Vide vitam supra cap. 5. §. X.
- MEGINFRIDUS**, Fuldensis Scholasticus, c. an. 986. Vid. Joan. Latom. & Joan. Trithem. apud Mencken. Tom. III. Scriptor. Rer. Germ. Canif. Antiq. Lect. tom. 2.
- MEGINFRIDUS S. Burchardi** Herbipoli 1017.
- MEGINGAUDUS**, aliis Megingus, seu Megingozus Herbipol. Episcopus 775.
- MEGINHARDUS**, seu *Maginhardus* Fuldensis c. an. 880. Vid. Annal. Ben. tom. 2. pag. 286. Voss. de Hist. Lat. l. 2. c. 26.
- MEGINHARDUS**, seu *Meginradus* Hirsaug. anno 965. Vid. Annal. Ben. tom. 3. pag. 578.
- S. MEINRADUS**, seu *Meginradus*, Monachus Augiensis, & Martyr an. 861. Vid. Egon de Vir. III. part. 2. c. 17.
- Meinradus HEUCHLINGER**, Wiblingensis Monasterii sui Chronographus. Ob. 1716.
- Meinradus ROUSSEAU** Benedictoburanus cl. an. 1734.
- MEINRADUS** San - Gallensis Monachus, cujus meminit Mezler de Vir. III. San - Gall. lib. 1. c. 52.
- Meinradus SPIES** Ursinensis Sub - Prior, Musomotheta, à quo extat Tractatus Musicus compositorio - practicus. Aug. Vind. 1745. in. fol. ubi alia ejus Opera recententur. Vivit 1752.
- Meinradus STEINEGGER**, Einsidlensis, an. 1681.
- Meinradus STEIGENTESCH** San - Blasianus. Sec. 17.
- Meinradus TROGER**, San - Blasianus. Vid. Histor. Univerf. Salisburg. p. 395.
- Melchior ALBERTI**, Theresensis in Francia Orientali, edidit Conciones 1722.
- MELCHIOR** Abbas Schoenaugiæ. Ob. 1492. Vid. Trithem. Chron. Hirsaug. tom. 2. pag. 551, Hontheim Tom. II. pag. 334.
- Melchior STAMHEIM**, Abbas SS. Udal. & Afræ Aug. Vindel. an. 1465. Vide Basilicam seu Historiam ejusdem Afcesterii, deinde Bibl. Ascet. Bern. Pezii tom. 8. pag. 612. Bibl. Mellic. p. 341. ubi obiisse an. 1471. dicitur.
- Melchior WAGNER**, San - Emmeramensis, edidit vitam S. Wendelini Abbatis an. 1724.
- Melchior WEIXER**, Prunveningensis prope Ratisbonam cl. an. 1626. Author *Fontilegii Sacri*.
- MENGOR**, incerti ævi Monachus, scripsit de *Proprietate rerum*. Vide Bartium Advers. l. 32. p. 1499.

- METELLUS**, vide infra, QUIRINUS *Metellus*.
- Michaël BAULDRIUS**, Ecclesiæ Malleacensis Cathedralis ac Regularis Magnus Prior, author *Manualis sacrarum Cæremoniæ* Venetiis an. 1734. in 4. editi. cl. Sec. xvii.
- Michaël FELIBIEN** è Congr. S. Mauri scripsit historiam Urbis Parisiensis, & Monasterii S. Dionysii in Francia. Obiit 1719. Vid. Card. Quirin. in Comment. vitæ suæ part. 1. pag. 90.
- Michaël GERMAIN** è Congr. S. Mauri, notus ex socio M. Mabillonio, cujus fuit Achates. Ob. an. 1749. annos ferè 49. natus. Vide Pezii & Cerfii Bibl.
- Michaël GOURDIN** è Congr. S. Mauri. Ob. 1708. Pez & le Cerf. l. c.
- Michaël HÖCHT** Weingartensis Sec. 17. Vid. Pez in Catal. S. B. G.
- Michaël de JUDICE** Abbas Congr. Casin. 1727. Vid. Mongitore Bibl. Sic. & Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 108.
- Michaël LANGBARTNER** Michaëlburanus Dioc. Salisburg. vir impensè doctus. E vivis sublatus anno 1715. Vid. Hist. U. S. pag. 396.
- Michaël LANG**, Einsidlensis cl. an. 1673. quo anno edidit Meditationes de Passione Domini.
- Michaël MAYR** Mellicensis Sec. 17. Vid. Pezii Epist. Apol.
- Michaël PEREZ de Heredia** Vallis Paradisi. an. 1519.
- Michaël de PUTEO** Fiscanensis. an. 1519.
- Michaël REICHBECKIUS**, Ottoburanus, vir benè doctus, vivebat 1752.
- Michaël SEIZ**, Admontensis. Ob. 1714. Vid. Hist. U. S. pag. 397.
- MICHAEL** Abbas Monasterii S. Florentii de Salmurio cl. c. an. 1325. Vid. le Long Histor. de France.
- Michaël SUEDAVIER**, Garstensis, Sec. 17. Pez in Ep. Apolog.
- Michaël BARANNO XIMENEZ**, Hispanus 1720.
- MICHO** Monachus S. Richarii an. 861. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 3. p. 129.
- MILÓ** S. Amandi, Elnonenfis claruit ab an. 840. usque ad an. 871. Vid. Trith. in Chron. Hirsaug. tom. 1. pag. 33. Bulæ. tom. 1. p. 623. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 676. Miræus, Foppens, alii.
- MILÓ Crispinus**, Cantor Beccensis c. an. 1150. scripsit gesta B. Lanfranci Archiep. Cantuar. Vid. Annal. Ben. tom. 5. pag. 259.
- MimiatuS** PITTUS, Abbas Florentinus an. 1550. Vide Bucelini Añal. Ben. p. 126.
- Modestus CICCOTUS**, Monachus Perusinus ad S. Petrum. An. 1585. Vid. Armell. part. 2. pag. 111.
- P. Ziegelbauer** Hist. P. III.
- Modestus PUTRER**, seu *Putrar*, Admontensis Cœnobita an. 1585. Pez Differt. Isag. in Tom. 2. Thef. Anecd. p. xvi.
- Modestus VENDERMINI**, Abbas S. Mariæ extra urbem Cæsenam. Ob. 1698. Vid. Armell. part. 2. pag. 111.
- MODESTUS** Wiblingensis in Suevia Abbas, à quo extat, *Apertum honoris Templum virorum illustrium Wiblingensium*. Aug. Vind. 1702. in 4. cum figuris.
- MONTANTIUS** S. Mariæ de Florentia an. 1573. Prætermissus ab Armellino in Bibliotheca Scriptorum Congr. Casin. Ejus tamen meminit Bucelinus in Annal. Ben. ad an. 1533.

N.

- D. NAGEON** (pronomen me latet) è Congr. S. Mauri, de quo le Cerf. Bibl. Hist. Crit. pag. 36.
- NALGOLDUS**, *Nalgaldus*, seu *Nagoldus* Cluniac. c. an. 1101. Vid. Annal. Ben. tom. 2. Maji pag. 657.
- NATALIS** Monachus Uticensis, seculo, ni fallor, xi. Annal. Ben. tom. 1. pag. 245.
- Natalis MARS** è Congr. S. Mauri. Ob. 1702. Vide le Cerf. Bibl. Hist. Crit. p. 298.
- Natalis Philibertus JAMET** è Congr. S. Mauri an. 1680. Vid. Pezii & Cerfii Bibl.
- NENNIUS**, alio nomine *Gildas Cambrius*, seu *Hibernicus* cl. an. 620. juxta Thomam Galeum. Juxta Mabillonium non fuit Benedictinus; unde inter Sanctos prætermissos ab eo refertur.
- S. NEOTUS** Aldulphus Harinstocensis in Anglia Mon. Ob. 883. Vid. Balæ. II. 23. & Pitf. æt. ix. pag. 167.
- NEPLACHO** Opatovicensis in Bohemia Abbas. Ob. c. an. 1370. Vid. Hier. Pez. Tom. 2. Scriptor. Rer. Auftriac. pag. 1007. Jo. Thom. Berghauer in vita S. Jo. Nep. pag. 270.
- NEVELO**, Monachus Corbeixæ Veteris, Scriptor Martyrologii an. 1096. Vid. Annal. Ben. tom. 5. pag. 372.
- NICEPHORUS** Barenfis cl. c. an. 1035. Vid. Jo. Bern. Tafuri in Serie Chronolog. Scriptor. Neapolit. in Continuat. Parte I.
- NICOLAUS** S. Albani in Anglia Monachus. an. 1170. Vide Wion in Ligno Vitæ. Joan. Leland. de Scriptor. Britan. Pitf. æt. 12. pag. 208. Eysengren Cat. T. V. pag. 95.
- Nicolaus de ALBRICIS**, Abbas S. Angeli Cajetæ. an. 1480. Vid. Armell. part. 2. pag. 112.

- Nicolaus* ALEXANDRE à Congr. S. Mauri cl. an. 1714. Vide le Cerf. pag. 5.
- NICOLAUS *Antonius Justinianus*, Prior à Congr. Casin. vivit.
- Nicolaus* BARPTOLOMÆUS Mon. Bened. circa an. 1532. denatus, de quo *Niceronius Tom.* 38.
- Nicolaus* BASELIUS Mon. Hirfaug. claruit ineunte Sec. xvi. ac scripsit *Auctarium in Chronograph. Joannis Naucleri* ab anno MDI. in annum MDX-III. item *Cryphiographiam libr. IV. &c.*
- NICOLAUS Beccensis Monachus Sec. XI. Vid. *Annal. Ben.* tom. 5. p. 230.
- Nicolaus* CANTELEU à Congr. S. Mauri. Ob. piissimè an. 1662. Vide le Cerf l. c. pag. 57.
- Nicolaus* CHRISTELLIUS, Andecensis, Sec. xvii. *Pez. Catal. S. B. G.*
- NICOLAUS in monasterio Sueffionensi SS. Crispini & Crispiniani monachus an. 1115. *Molan. in Natal. SS. Belgii* 8. Novemb. *Mabill. Annal. Ben.* tom. 5. pag. 603.
- Nicolaus* DONATI apud S. Eugenium Urbis Senarum Monachus clar. c. an. 1591. *Vid. Wion Lign. Vit.* part. 1. l. 2. c. 75. *Pet. Ricord. Histor. Monast. Dial.* l. 4. pag. 463. *Arnell. part. 2.* p. 113. *Fabric. Bibl. med. Lat.* vol. 5. pag. 331.
- Nicolaus de* DORSTEN, Monachus ad S. Jacobum Moguntiae anno 1468. *Vid. Treffler in Syllabo Vir. Illustr. hujus Abbatiae.*
- NICOLAUS *Dunelmensis*, Anglus 1170. *Vid. Pitf. æt.* 12. pag. 231. *Leland. Collectan. vol. 4. cap. 112.* *Jo. Ger. Voff. de Histor. Lat. lib. 2. c. 52.*
- Nicolaus* ELLENBOGEN, Ottoburanus, cl. an. 1543. *Vid. Petr. Franc. in Suevia Ecclesiastica, Jo. Georg. Schellhorn in Amoen. Liter. Bern. Pez. Difert. Isag. in Tom. I. Thef. Anecd.*
- Nicolaus de* FRACTURA, Abbas S. Vincentii ad Vulturum c. an. 1299. *Arnol. Wion Lig. Vit. Edm. Martene in præfat. ad Comment. in Reg. S. B. Gattola in Chron. Casin.*
- Nicolaus de* GORLIZ, Mellic. fl. circa an. 1411. *Vid. Bibl. Mellic.*
- Nicolaus* HABERTUS, Gallus, Prior Clustralis Mosemensis cir. an. 1628.
- Nicolaus* HÖPNER, Monachus Ballenstedensis, Sec. xv. scripsit *Coronam Monachorum.* *Vide Leuckfeld Antiq. Bursfeld. cap. 3. p. 60.*
- Nicolaus* KOLYN, Monachus Egmondanus, inter præcipuos rerum Hollandicarum Scriptores locum fortitus claruit c. an. 1170. *Foppens Bibl. Belg.* pag. 913.
- Nicolaus de* LAINE, Abbas S. Gerardi in Comitatu Namurcensi. Ob. 1448. *Vid. And. Valer. pag. 689. Foppens pag. 913.*
- Nicolaus de* Larisvilla, Monachus S. Remigii Remensis sub an. 1394. *Vid. Marlott. Hist. Metrop. Rem. tom. 1. pag. 360.*
- Nicolaus de* MAZEN, Abbas Mellicensis magni nominis. Ob. 1425. *Vid. vitam supra cap. 3.*
- Nicolaus Hugo* MENARD à Congr. S. Mauri. Ob. an. 1640. *Vide vitam Sacramentario S. Gregorii M. quod Notis illustravit, præfixam Tom. 3. novæ edit. Opp. S. Greg. M.*
- Nicolaus* MINI, Abbatiae Florentinae Monachus fl. anno 1586. *Vid. Armell. part. 2. pag. 113.*
- Nicolaus* NOVILLANIUS S. Maximini Treviris Chronographus. Obiit an. 1618. die 3. Martii.
- Nicolaus le* NOURRY à Congr. S. Mauri. Ob. 1724. æt. 77. *Vid. Nizronii Memorias. Card. Quirini in Comment. Histor. de rebus ad se pertinentibus part. 1. p. 91.*
- Nicolaus* OLERY, Prior Cluniac. anno 1538. scripsit *Chronicon Cluniacense.* *Vid. Bibl. Clun. col. 1685.*
- NICOLAUS Monachus S. Quintini c. an. 1057. *Scriptor vitæ S. Godefridi Episcopi Ambian. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 4. p. 576.*
- Nicolaus* RADELIFUS, Monachus Anglus ad S. Albanum, & ibidem Archidiaconus, c. an. 1390. *Vid. Bzov. in Annal. Eccles. ad an. 1415. n. 58. p. 489. Leland cap. 453. Pitf. æt. 14. p. 545.*
- Nicolaus* RICCIOLI, Institutor & Abbas Perpetuus Castro-Casinenfis in Polonia. Ob. 1693. *Vid. Armell. part. 2. pag. 114.*
- Nicolaus à* SALODIO, Monachus Coenobii S. Benedicti de Padolyrone cl. Sec. xvi. *Wion Lign. Vitæ. l. 2. c. 78.*
- Nicolaus* SPECKLIN, Abbas Novienti, seu Apri Monasterii. Ob. 1657. *Vid. Dion. Sanmarth. Gall. Chr. tomo. v.*
- NICOLAUS Sueffionensis Monachus S. Medardi c. an. 1110. *Scriptor vitæ S. Godefrid. Ep. Ambian. qui ad Superos migravit an. 1118. Vid. Fabr. Bibl. med. Lat. vol. 5. pag. 340.*
- Nicolaus de* SYGHEN, Monachus San-Petrensis Erphordiae, an. 1490. *Verum nomen illius fuit Nicolaus de Hottenbach. Schoetgenius lib. 18. Bibl. med. Lat. pag. 605.*
- Nicolaus* TEDESCUS, vulgò Abbas Panormitanus, Ob. 1445. *Vide vitam supra cap. 3.*

Nico-

- Nicolaus Maria de* TEDESCIS, Archiep. Apamiensis, vixit aliquamdiu, dimissis honoribus, in Sublacensi monasterio, ex quo à Benedicto xiv. Romam revocatus fuit, purpureum, ut multi augurabantur, accepturus galerum, nisi ante Cardinalium promotionem, naturæ debitum solvisset.
- Nicolaus* TOURNOIS à Congr. S. Mauri, vivit, Auctor *Dictionarii Historici.*
- Nicolaus* TOUTAIN à Congr. S. Mauri, præfuit novæ editioni *Glossarii de Mr du Cange à Sodalibus Congr. S. Mauri accuratæ.* *Vide le Cerf pag. 477.*
- Nicolaus* VALLE, Monachus Bellolocensis c. an. 1640. *Calmet in Catal. Scriptor. Histor. Lotharing.*
- Nicostratus* BARA à Congr. S. Mauri, cujus precibus & labore se adjutum fateatur Joannes Martianay in nova editione *Operum S. Hieronymi.* *Vid. le Cerf. pag. 310.*
- Nigellus* WIRECKER, al. *de Wettekre*, Monachus & Præcentor Cantuar. an. 1200. *Vid. Pitf. æt. 13. pag. 270. Jac. Thomasi Dissertationem de hoc Scriptoro Lipsiæ 1679. editam; Mabillon. Annal. Ben. tom. 6. p. 486.*
- NICOLAUS, Prior Wigorniensis in Anglia Sec. xii. cujus Epistolam de primatu Sedis Eboracensis in Scotia affert Warthonus tom. 2. p. 234.
- NINIANUS, Monachus Cantuariensis an. 1360. *Vid. Oudin. tom. 3. col. 1089.*
- Nimianus* WINZETUS *Renfrous*, Abbas ad S. Jacobum apud Scotos Ratisbonæ. Ob. 1592. *Vide vitam supra cap. 3. §. XLII.*
- NITHARDUS, Abbas S. Richarii, filius S. Angilberti, nepos Caroli M. ex filia, an. 853. *Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. pag. 635. &c.*
- Niverius* LANGIUS, Prior S. Bavonis Gandavensis cl. an. 1441. *Vid. Ant. Sander. de Scriptor. Gandav. lib. 3. pag. 104. Andr. Valer. pag. 701. Foppens pag. 926. qui Nivernium cum Oliverio Longo confundi existimat.*
- NIZO, seu *Nithardus*, Mediolacensis Abbas circa an. 1070. scripsit vitam S. Bassini Trevir. Archiep. *Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 5. pag. 420. Antwerp. Hagiographi ad IV. Martii...*
- NOBOAS, sive *Roboas*, Diaconus Casinenfis c. an. 1120. *Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Caf. cap. 42.*
- NOCHERUS, aliàs NOTGERUS & *Notcherus*, Abbas Altvillarensis, scripsit de *Miraculis S. Helenæ.* *Vid. Annal. Ben. tom. 5. p. 349. P. Ziegelbauer Hist. P. III.*
- NONNOSUS Abbas Attilensis in Bavaria edidit an. 1741. *Comentarium in Psalmos omnibus laudatum. vol. 4. in 4.*
- Nonnosus* HÄCKEL San - Emmeramenfis edidit hoc sæculo Opus Theologicum patrio sermone de virtute Fidei Theologicæ, ejusque regulis. *Vivit natus an. 1691. die 6. Sept. professus 1713. 8. Decembr. Sacerd. 1716. 1. Nov.*
- NONNOSUS, Monachus in Monte S. Michaelis Bambergæ claruit Sec. xvi. ac scripsit Germanicè vitam S. Henrici II. Imp. Ob. 1529. *Vid. Acta SS. Bolland. Tom. 3. Julii pag. 225.*
- NORBERTUS Iburgensis Abbas II. a. 1118. *Vid. Joan. Eccard Tom. 2. Corp. Histor. med. ævi in præfat. Num. XIX.*
- NOTGERUS, sive *Notkerus*, Medicus S. Galli an. 975. *Vid. Canisii antiq. Lect. tom. 5.*
- B. NOTGERUS *Balbulus* S. Galli Monachus. *Vid. Acta Sancto. O. S. Ben. & Acta Sancto. Bollandiana die VI. April. Mezler de Vir. Ill. San. Gall.*
- NOTGERUS ex Monacho San - Gallensi Leodiensis Episc. ab an. 972. ad 1007. scripsit vitam S. Remacii. *Vid. Tritem. in Chron. Hirs. pag. 22. Annal. Ben. tom. 1. pag. 478. tom. 2. pag. 662. Bulæus tom. 1. p. 624.*
- NOTGERUS, seu *Notkerus Labeo* ejusdem Asceterii. Ob. 1022. *Vid. Bernardi Franckii de hoc Scriptoro Dissertationem Historico - Criticam in Thesaurio Schilteriano Antiq. Teuton.*
- NOTHELMUS Archiepiscopus Cantuar. an. 739. *Vid. Pitseus æt. 8. pag. 141.*
- NOTKERUS San - Emmeramenfis Monachus, de quo *Bern. Pez. Tom. 3. Anecd. part. 3. pag. 22.*
- NOTINGUS Monachus S. Galli, ac postea Episcopus Constant. Ob. 935. *Tritem. Chron. Hirsaug. tom. 1. pag. 72. Eysengren. C. T. V. pag. 73.*

O.

- ODDO COPTICK è S. Lamberto Styriæ à R. mo D. Benedicto, Archiabbate S. Martini in Hungaria, ad dignitatem Abbatialem evectus, vivit an. 1752.
- ODDO GALNER, Garstensis, Sec. 17. *Pez. in Epist. Apolog.*
- ODDO KAMPERGER S. Pauli Carinth. Sec. 17. *Pez. l. c.*
- ODENDUNUS, Monachus Eweshamenfis Sec. 13. *Vid. Leland c. 309. pag. 314. Pitf. æt. 13. p. 362.*
- ODERISIUS, Abbas Casin. S. R. E. Card. an. 1105. *Pet. Diac. c. 28. & Marus Hhhb 2*

in

- in Notis. Angelus Nuce. in Not. ad Chron. Casin. Gattola in Hist. Casin.
- Oderivius Maria** PIERIUS ex Monacho Casin. Visitator Apostolicus in Insula Corsica, ac postea Paoniæ ibidem Episcopus. Ob. 1704. Vid. vitam supra cap. 4. §. xxiii.
- S. ODILO** Abbas Cluniac. an. 1048. Vide Acta SS. Ord. S. B. Annal. Bened. Joannis Mabillonii, Martini Marrier Bibl. Cluniac. Acta SS. Bolland. Jan. tom. 1.
- Odilo** GUETHART S. Michaëlis in Beuren Dioeces. Salisburg. Cœnobita. Ob. 1731. notus solum ex libris editis.
- ODILO** Monachus S. Medardi an. 930. Vid. Annal. Ben. tom. 2. pag. 503. & 512. item Sec. IV. Acta SS. O. S. B. part. 1.
- ODILO** Abbas S. Remigii, vix. an. 1125. Vid. Mabill. Annalect. tom. 1. p. 334.
- Odilo** NEUMANN, Ochsenhufanus. Ob. 1720. Vid. Histor. Univers. Salisburg. pag. 398.
- Odilo** SCHREGER, Ensdorffensis natus an. 1697. 2. Nov. profess. 1720. An. 1730. vulgavit *Calendarium Ascetico-Biblicum*, & an. 1734. *Diurnale Asceticum Religiosorum*, & anno 1740. alium denuò *Libellum Asceticum*. . . Auxilia ad jocose & honestè discurrendum, *Monachii* an. 1751. in 8. Alia.
- ODINGTONUS**, supra *Odendumus*.
- ODO**, seu *Oddo* Astensis Monachus c. a. 1120. Vide Catalogum Scriptorum in Bibl. Patrum Lugdun. edit. Tom. XX. p. 1816.
- ODO** Belluacensis Episcopus ab an. 866. ad an. 880. Fabric. Bibl. med. Lat. tom. 5. p. 453.
- Odo** CAMBERIUS, Affligeniensis Chronographus. Ob. 1651. Vide Cornelii van Gestel Histor. Archiep. Mechlin. tom. 2. p. 176. Foppens Bibl. Belg. tom. 2. p. 929. quo teste ob. an. 1651.
- ODO**, sive *Odardus*, Cameracensis Episcopus an. 1113. Vide vitam supra Cap. 3.
- S. ODO**, Cluniacensis Abbas 942. Vid. Bibl. Cluniac. & Annales Bened. atque Acta SS. O. S. B. Bulæ. Histor. Univers. Paris. tom. 1. p. 625. Trithem. de Vir. Ill. O. S. B. lib. 2. c. 53. & lib. 3. c. 215. & lib. de S. E.
- Odo** de DIOGILO, seu DUEIL, Abbas primum S. Cornelii Compendiensis, deinde S. Dionysii in Francia an. 1160. Vide Franc. Chiflet. qui Odonis historiam de Ludovici VII. expeditione in Terram sanctam Divione in 4. an. 1660. edidit. Item Annal. Ben. tom. 6. pag. 475.
- ODO** Fossatensis Monachus, Scriptor vi-
- tæ S. Burchardi Comitæ Melodunensis vix. 1058. Vid. Jac. Brol. in Supplem. Antiq. Parisiens. Bulæ. Hist. Univers. Paris. Tom. I. pag. 626.
- ODO** Abbas Ferrariensis an. 842. exauthoratus.
- ODO** primum Glannofoliensis, tum Fossatensis Abbas an. 870. Vid. Annal. Ben. tom. 2. p. 176. & tom. 3. p. 87. & c. Vitam S. Mauri ab eo interpolatam vide apud Mabill. in Actis SS. O. S. B.
- ODO** Abbas S. Martini de Bello in Anglia an. 1181. Vid. Leland. de Scriptor. Angl. c. 180. Bal. II. 97. Pitf. æt. xii. p. 226. Voss. de Hist. Lat. I. 2. c. 52. Mabill. Annalect. tom. 1. p. 359.
- ODO** Monachus Molismensis c. a. 1197.
- ODO** SEVERUS, Archiepiscopus Cantuar. ab an. 933. ad 958. Vid. Pitf. æt. 10. pag. 174.
- Odo** de VAUCEMANI, Prior S. Germani Autisiodorensis Sec. XIII. Vid. Labbei Bibl. Nov. Mss. pag. 589.
- Odoardus** BISSONI Mon. Parmensis S. Joan. Evangelistæ, insignis Polyglottus, atque Ecclesiastes. Ob. 1717. Vid. Armell. part. 2. p. 117.
- ODORANNUS**, Monachus S. Petri Vivi Senonensis. An. 1045. Vid. Andr. du Chesne tom. 2. Rer. Franc. Annal. Ben. tom. 4. p. 285. & 346.
- OLBERTUS**, sive *Oibertus*, al. *Albertus*, Abbas Gemblacensis an. 1048. Sigebert. de S. E. cap. 142. Miræus ad Sigebert. Andr. Valer. Bibl. Belg. p. 705. Swert, in Athen. Belg. Foppens p. 931. Trith. in Chron. Hirsaug. Gall. Christ. tom. 3. pag. 557.
- OLDOINUS**, infra *Ordonius*.
- OLIVA** Monachus Rivipulli, de quo vide Baluzium in Marca Hisp. pag. 446. Mabill. Annal. tom. 4. p. 489.
- Oliverius** de LANGHE, vulgò *Longus*, Prior ad S. Bavonem prope Gandavum an. 1450. Vide Andr. Valer. Swert. Foppens, item Voss. de Hist. Lat. I. 2. cap. 6.
- Oliverius** LEGIPONT, Belga, Limburgensis, natus 1698. 2. Decembr. S. Martini Maj. Coloniae Cœnobita, professus 1720. die 20. Martii. Vir indefessæ diligentiae, ac in rebus Colonienfibus magnæ peritiæ, cujus documenta brevi daturus est.
- OLIVERIUS**, Monachus Malmesbur. in Anglia c. a. 1060. Vid. Bal. II. 51. & Pitf. æt. xi. p. 187. *Dufresnio Elmerus* scribitur.
- ONULFUS**, Monachus Stabulensis, c. a. 1048. Scripsit vitam B. Popponis. Vid. Annal. Ben. tom. 4. p. 491.

- ORDERICUS VITALIS**, infra, *Vitalis Ordericus*.
- S. ORDONIUS** Asturicensis Episcopus, Sahaguntini in Hispania cœnobii Monachus † 1063. 18. Febr. hoc exornatus epitaphio:
- Omnibus in studiis tantum celebratus, ut illi Cederet eloquio Roma diserta suo.*
- ORDONIUS** (du Fresnio in Indice Autorum *Oldoinus*, aliis *Oddo*, sed perperam) Monachus & Prior Cellæ novæ in Gallæcia an. 1189. Vid. Nicol. Ant. Bibl. Hisp. Vet. Fabric. Bibl. med. Lat. tom. 5. pag. 505.
- ORTLIEBUS** ex Monacho Zwifaltensi Abbas Neresheimensis. Ob. 1164. Vid. Annal. Zwifalt.
- OSBERNUS**, sive *Osbertus*, Præcentor ac Subprior Cantuar. c. a. 1074. Vide Graveson Hist. Eccl. Sec. XI. Guil. Malmesbur. lib. de Reg. Angl. c. 8. Oudin. tom. 2. p. 256.
- OSBERNUS**, sive *Osburnus*, Glocestrensis c. a. 1140. Vid. Pitf. æt. 22. pag. 207.
- Osburnus** de SCAPEYA, Prior Roffensis c. an. 1189.
- OSBERTUS**, seu *Osburnus* de CLARA, vulgò *Clarentius*, Prior Westmonaster. ab an. 1108. ad 1140. Vid. Leland. c. 158. Pitf. æt. 12. p. 205. Warthon præfat. ad tom. 2. Angl. Sac. p. xiv. Jo. Ger. Voss. de Hist. Lat. I. 2. c. 49.
- OSBERTUS** Monachus Walciodorensis Sec. XII.
- OSTACUS** ex Monacho Augiæ Divitis Episcopus Hildesii an. 985. Vide Egon. de Vir. Ill. Aug. Div.
- OSTOPHORUS** ex Monacho Pharenfi Episcopus Vigorniensis. Ob. an. 704. Vid. Leland. cap. 67.
- S. OSWALDUS** *Odonius*, ex Monacho Floriac. Episcopus Winton; atque inde Archiep. Eborac. rei literariæ instaurator in Anglia. Ob. 992. Vid. Henr. Warthon Angl. Sac. tom. 2. in Notis ad vitam. Pitf. æt. 10. p. 180.
- OSWALDUS**, Monachus Vigorniensis c. a. 1010. Vide Bale. II. 43. Pitf. æt. 11. pag. 181.
- OTFRIDUS**, Monachus Weissenburgensis, Rabani Mauri auditor. Vid. Lambec. Comment. de Bibl. Cæs. lib. 2. c. 8. pag. 761. Mabill. Annal. Ben. tom. 3. pag. 128. Trithem. Chron. Hirs. tom. 1. p. 28. Bulæ. Hist. Univers. Paris. tom. 1. pag. 627.
- OTHELGRIMUS**, Werthinensis Monachus an. 864. Scriptor vitæ S. Ludge-ri Monaster. Episcopi. Vid. Brower. in Sider. Germ. Bolland. 26. Martii,
- OTHLONUS**, sive *Othlo* San-Emmeramensis flor. circa finem Sec. XI. Vid. Mabill. Annal. tom. 2. & 4. p. 6. ad an. 1062. Bern. Pez in Dissert. Mag. ad tom. 3. Thef. Anecd. pag. x. Præfatio ad tom. 2. Bibl. San-Emmeram. n. 23. & seq.
- Othmarus** HOMBURGER San-Blasianus Sec. 17. Pez in Epist. Apol.
- Othmarus** GOLDASTUS, Monachus San-Gallensis, de quo vide Mezlerum de Vir. Ill. San-Gall. lib. 1. c. 51.
- OTHO** Monachus Emmeramensis Scriptor Seculi XI. Vid. Pez. Thef. Anecd. Tom. I. lib. 1. f. 417. Palignesius in Monitis Genealogicis pag. 107.
- OTHO** de S. Blasio, Abbas celeberrimi hujus Asceterii an. 1190. Vid. Urstifius Scriptor. Rer. Germ. tom. 1. p. 195. Voss. de Hist. Lat. I. 2. c. 55. Possév. Cav. Oud. Fabric. & c. Optimam de Othone notitiam dabunt *Origines San-Blasianæ Mss.* authore V. C. Marquardo Her-gott.
- Otto** AICHER, Cœnobita ad S. Vitum cis Rotam in Bavaria, Polyhistor insignis. Vide vitam supra cap. 4.
- Otto** GUZINGER, Seonensis, præclarus Comicus. Vid. Hist. U. S. lib. 1. c. 2. Pez in Catal. S. B. G.
- Otto** LITTISCH, Schyrensis in Bavaria Cœnobii. Sec. 17. Pez I. c.
- Otto** SCHARZ Cremifanensis, Rector Univers. Salisburg. meritissimus, nuper devixit.
- Otto** SCHUGENTES, Monachus ad S. Michaëlis Bambergæ Sec. 17. Actis S. Ottonis Ep. & Conf. illustrandis egregiam operam contulit, uti fatentur Hagiographi Antverp. in Actis SS. tom. 2. Julii pag. 354.
- OTTOMARUS**, Monachus San-Udalricanus Augustæ Vindel. Ob. 1535. Vid. Possév. in Appar. Nat. Alex. Hist. Eccl. tom. 8. p. 85. qui eum pro Benedictino habent, cum non fuerit. Ejus cognomen erat *Luscinius*. Vid. Hertfelder in Descriptione Basilicæ S. Udalrici. Brucker in Miscel. Hist. p. 308.
- OVO**, *Ouvo*, seu *Onno* Fontanellensis c. a. 710. Vide Mabill. Annal. Ben. tom. 1. pag. 593. Voss. de Hist. Lat. I. 2. c. 27. pag. 274.

P.

Palladius de OLIVIS Utinensis Sec. 17.**PANDULPHUS** Capuanus, Mon. Casin. an. 1078. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. cap. 26. & Jo. Bapt. Mar. in Notis. Fabric. Bibl. med. Lat. V. 1. l. 5. pag. 575.

H h h h 3

PAN-

- PANDULPHUS** Casinas S. R. E. Cardinalis, an. 1134. Vid. Pet. Diac. l. c. cap. 25. & Mar. in Notis. Fabric. l. c.
- PANORMITANUS**, supra *Nicolaus Teleschi*.
- PARIS-GILLE**, Michaëlburanus in Diocesi Salisburgensi Orator & Poëta insignis docuit literas politiores in Univers. Salisburg. Ob. 1701. Vid. Hist. U. S. pag. 401.
- PACHALIS I.** Pont. Max. ab. an. 817. ad an. 824. Vid. Baron. Pagius, Mabillon in Actis SS. O. S. B. Sec. iv. part. 2. & Annal. Ben. tom. 2. p. 428. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. 5. pag. 581.
- PASCHALIS II.** Rom. Pont. ab an. 1099. ad 1118. Vid. Baron. Bzov. Mabillon, in Annal. Ben. Fabric. l. c. p. 582.
- PASCHASIUS Radbertus**, Abbas Corbeiae veteris an. 851. Vide vitam supra cap. 2.
- Paschasius BERSELIUS** Mon. ad S. Laurentium Leodici claruit ævo Erasmi Rotterdami. Vid. Foppens B. B. p. 938.
- PASCHASIUS Dumienfis** Monachus inclinante Sec. vi. jussu S. Martini Abbat. sui, dein Archiepiscopi Braccarenfis Interrogata & Responfa Patrum Eremi ex Græco Latinè vertit. Vid. Sigbert. de S. E. c. 118. D'Andily in Vitis Patrum pag. 277. col. 2.
- Paulus ANNICOLA** Cellæ veteris Abbas, de quo Bucelinus in Bened. Rediv. pag. 62.
- Paulus BACCIUS**, Monachus S. Pauli de Urbe. An. 1605. Vid. Armell. part. 2. pag. 119.
- PAULUS**, Belga, Brugenfis, cognomine MALASSUS, Monachus S. Justinae Patavinæ, Polyglossus ac Poëta non vulgaris. Ob. 1598. Armell. l. c. p. 120.
- Paulus BETSCHART**, Einsidlenfis claruit an. 1665.
- Paulus BOTTBACHIUS** S. Maximini Trevir. Sec. 17. Ab eo habemus insigne Opus Concionum, quod anno 1634. typis vulgavit.
- Paulus CATANIA**, Siculus, Abbas Titularis S. Petri de Massa an. 1610. Mongitore Bibl. Sic. part. 2. pag. 121. & ex eo Armell. part. 2. p. 121.
- PAULUS**, Monachus S. Petri Carnotensis, Sec. 13. Vid. Jo. Lironis Bibl. Carnot. pag. 181. & Sammarth. tom. iv. p. 720.
- Paulus Augustinus de FERRARIIS**, Casinas cl. c. a. 1659. Vid. Oldoin. in Theat. Ligustico p. 453. Top. in Bibl. Neapol. Gattola in Histor. Casin. Armell. part. 2. p. 119.
- Paulus COECUS**, Genuensis Casinas c. a. 1100. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. cap. 36. & Mar. in Notis.
- Paulus Baptista USODEMARE**, Monachus Genuensis in Cœnobio S. Catharinae, Theologus Collegialis, ac celebris Concionator cl. an. 1652. Armell. part. 2. pag. 120.
- Paulus GINNANIUS** Abbas Monasterii S. Pauli Romæ. Vivit. Summo studio collegit & exscripsit antiqua monumenta sui cœnobii.
- Paulus GRAVINA**, Abbas Catanensis apud S. Nicolaum. Ob. 1626. Armell. part. 2. p. 121.
- Paulus Andreas GUALTERIUS**, Monachus Casinensis an. 1650. Vid. Erasim. Gattola Histor. Casin. Sec. xii. §. iv. pag. 773.
- Paulus HABERSTOCK** è S. Paulo Carinth. Sec. 17. Pez in Ep. Apol.
- Paulus JUDÆUS**, Monachus Fuldenfis incertæ ætatis. Scripsit Vitas Sanctorum. Vide Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Vol. 5. p. 638. Krcpf. in Bibl. Mellic.
- Paulus LANGIUS**, Monachus Zwicaviensis, Trithemii discipulus, an. 1515. Possess. in Appar. Sac. tom. 3. p. 25. Pistorius R. G. Scriptor. Tom. I. pag. 1117.
- Paulus MEZGER** è S. Petro Salisburgi, Author *Theologiæ Salisburgensis*, atque aliorum præstantium Operum. Ob. 1702. Vid. Hist. U. S. pag. 402.
- Paulus PETSCHART**, vide supra *Paulus Betschart*.
- Paulus PRIEFER**, Garstensis, docuit adhuc an. 1715. Mathesin in Univers. Salisburg. Vid. Hist. U. S. p. 403.
- Paulus de PRAUNAU**, Mellic. fl. an. 1479. Vid. Bibl. Mellic. p. 366.
- Paulus RABUSSON**, Magnus Prior Cluniac. Ob. 1717. Vide vitam supra Cap. IV. & *Nizeronii Memorias*.
- PAULUS Isuardus**, Abbas Monasterii Ferrariensis in Italia, floruit sacra Poësi, ac Musica facultate c. a. 1578. Vid. *Wion Lig. Vit. lib. 2. Armell. part. 2. pag. 122.*
- Paulus RACCHI**, Abbas Titularis S. Vitalis de Ravenna. Ob. 1671. Armell. l. c. pag. 122.
- Paulus SCHELLHAMER**, Tegernseensis, edidit Scripta Philosophica, an. 1699.
- Paulus STOCKER** è S. Paulo Carinth. docuit Philosophiam an. 1707. in Univers. Salisburg. Vide *ejus Historiam* l. 2. c. 7. pag. 403.
- Paulus VOLSIUS**, Abbas in Alfatia anno 1539.
- PAULUS Warnefridus**, Mon. & Diac. Casin. an. 785. Vid. Pet. Diac. c. 8. & Mar. in Notis, Mabill. Annal. Ben. tom. 1. p. 284. Bulæ. in Hist. Univers. Paris. tom. 1. p. 628. Fabric. Bibl. med. Lat.

- Lat. Vol. 5. p. 620. & quos alios citat Recentiores.
- PELAGIUS de S. Benedicto**, Hisp. Abbas Arlanzanus. Sec. 17. Pez in Catal. S. B. E.
- PETRUS Abaelardus**, Mon. S. Dionysii in Francia, *Gallorum Socrates*. Fabulam humanæ vitæ absolvit an. 1142. Vid. Franc. Ambœsius, qui Opera Abœlardi typis vulgavit Parisiis anno 1616. in 4.
- PETRUS Alberti**, Magnus Prior Cluniac. an. 1426. Vide Bibl. Clun. Fabricium Bibl. med. Lat. Vol. 1. Lib. 1. pag. 125. ubi virum eruditissimum memoria reliquit, remittendo Lectorem ad *Albertum Cluniacensem*, cujus tamen nulla mentio in antecedentibus.
- Petrus de ALCAMO**, Siculus S. Martini de Arenis Monachus, Polyglossus c. an. 1550. Mongitore Bibl. Sic. part. 2. pag. 127.
- Petrus Aloysius GALLETUS** in Abbatia B. Mariæ Florentiæ Professus, nunc Philosophiæ & Matheseos Professor, Archivio ac Bibliothecæ præfectus, variis scriptis iisque doctissimis indies inclarescit an. 1752. ætatis 30.
- PETRUS Alphonsus**, Monferratensis, Sec. xvi. Vid. *Ant. de Yepes in Chron. General. O. S. B. Tom. IV. Cent. V. p. 245. Bucelin. in Annal. Ben. ad an. 1552. Nicol. Ant. Bibl. Hisp.*
- PETRUS Arnaldus**, Abbas S. Crucis Burdigal. an. 1316.
- Petrus BAILLET**, Congr. SS. Vitoni & Hidulphi Chronographus plurium Monasteriorum seculo superiore. Vide *Calmet in Catal. Scriptor. Histor. Lotbar.*
- Petrus de BELLANTINIS**, Monachus Congr. Casin. cl. c. a. 1666. Armell. part. 2. p. 133.
- Petrus Paulus BENNALI**, Abbas Farfensis, ac Visitator Apostolicus Monasteriorum Ordinis nostri in Germania, Polyglossus, Vir bonis literis instructissimus cl. an. 1606. Vid. *Wion* l. 3. c. 10. Pucinell. in Chron. Abbat. Florent. Armell. part. 2. p. 131.
- PETRUS Berchorius**, Prior S. Eligii Parisiensis. Ob. 1362. Vide vitam supra Cap. 4.
- PETRUS Boërius** ex Abbate Anianensi Episcopus Urbevetanus. Ob. 1380. Trithem. lib. de Vir. Ill. O. S. B. c. 134. & lib. de S. E. ad an. 1360. sed fufius Hæftenus *Disquis. Mon. l. 2. tr. 5. Disquis. 3. circa medium. Marthene in Comment. ad Sac. Reg. Gall. Chr. tom. 6. p. 260.*
- Petrus CARPENTIER** è Congr. S. Mauri, vivit; ab eo novam Operum Tertuliani editionem expectamus.
- PETRUS Castellensis**, cognomento *Magister* circa an. 1401. Vid. Pezii *Differt. Ifagog. in Tom. iv. Thef. Anecd. pag. xxiv.*
- PETRUS Senior**, Diaconus Casinensis, Præceptor Petri Diaconi Bibliothecarii, cl. circa an. MLXXX. Vid. Pet. Diac. c. 39. & Marum in Notis.
- PETRUS Junior**, Diaconus & Bibliothecarius Cas. a. 1141. Vid. vitam supra Cap. 3.
- PETRUS Subdiaconus** Casinensis c. a. 1120. Vid. Pet. Diac. c. 43. Mar. in Not.
- Petrus CANALES**, Monasterii S. Cucufatis, floruit tempore Joannis Regis Aragoniæ. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Vet.
- Petrus CATANIA**, vide *Paulus Catania*. Mongitorius vocat *Petrum*, Armellini *Paulum*, forsan utrumque nomen *Petri Pauli* tulit, ut quidam alii.
- PETRUS Cellensis** Abbas, tum Episcopus Carnotensis an. 1187. Vid. supra Cap. 3. Vitam.
- Petrus CEREBROSUS** scripsit contra consuetudinem se flagellandi, ad quem propterea extat *Petri Damiani Epistola* 27. & 28. lib. 6.
- PETRUS CHRISTIAVILLANUS**, Monachus Beccensis an. 1483.
- Petrus CLAVARINUS**, Abbas plurium successivè Monasteriorum in Congr. Casin. cl. c. a. 1643. Vid. Mandos. in Bibl. Rom. Armell. in Bibl. Cas. part. 2. p. 133.
- PETRUS Cluniacensis** Abbas clar. an. 1201. Vid. Bibl. Clun.
- Petrus CORAL**, Abbas S. Martini Lemovicensis, Author Chronici Lemovic. an. 1247. Vid. Annal. Ben. tom. 4. p. 225. le Long Bibl. Histor. de France.
- Petrus COURPALAY**, Abbas Monasterii S. Germani à Pratis, Ob. 1334. Vid. Bouillart in Historia ejusdem Monasterii.
- Petrus COUSTANT** è Congr. S. Mauri ab editione Operum S. Hilarii, & Epistolarum Decretalium Summorum Pontificum commendatissimus. Ob. 1720. Vide Pezii & Cerfii Bibl. Cardinal. Quirini *Comentar. vitæ part. 1. p. 92.*
- S. PETRUS Damiani**, S. R. E. Cardinalis, Ob. 1072. Vid. vitam supra.
- Petrus DISCORDANIUS**, sive CALZOLARIUS, videtur Abbati Armellino haud esse diversus à *Petro Ricordato*, de quo infra.
- Petrus le DUC**, Monachus S. Sergii Andegavenfis. Vid. Jac. le Long. Bibl. Histor. de France.
- Petrus FRIDERICUS**, Monachus Erfurtensis ad S. Petrum scripsit circa initium hujus seculi xvii. historiam sui Mona-

- Monasterii. Vid. Daniel Eberhard Baring de Scriptor. Rei Diplom. pag. 23. vel potius continuationem Chronici à Nicolao de Syghen coeptam continuavit. Schötgenius l. 18. pag. 605.
- Petrus de GAZATA**, Abbas Regiensis in Italia, mortuus an. 1414. Vid. Scriptores Rer. Italic. tom. 18. & Acta Erud. Lips. an. 1732. pag. 559.
- Petrus Paulus della GATTA**, Monachus S. Severini Neapoli, honorum fugitans, *Conscientiarum Magister* ob summam in rebus moralibus peritiam dignus. Ob. 1644. Vid. Benedictus Laudati in Chron. S. Severini part. 2. pag. 335. Armell. part. 2. p. 131.
- Petrus Paulus GINANI**, Monachus S. Vitalis Ravennæ docuit ab an. 1720. ad an. 1732. & forsan ultra in celebrioribus suæ Congr. monasteriis Theologiam, & Jus Pontificium. Vid. Armell. part. 2. p. 131.
- Petrus de GRANNON**, Hispanus è monasterio S. Æmiliani c. an. 1000. *Leges Gothorum* in duo volumina congestit. Vid. Nic. Ant. B. H. V. pag. 380.
- Petrus GUARINUS** è Congr. S. Mauri, Author *novæ Grammaticæ Hebraicæ*, majorem in modum laudatæ. cl. an. 1724. Vide le Cerf. p. 176.
- Petrus GISCHEL** Ottoburanus edidit an. 1740. Rhetoricam majorem & minorem.
- Petrus GOHATZ**, Monachus S. Martini Colon. an. 1559. Ex Catal. Mss. Codd. Bibl. Sancti Martini Maj. Coloniae.
- Petrus GUETRATHER**, Abbas Tegernseensis an. 1715. electus, cum antea per annos xiv. Jus Pontificium in Universitate Salisburgensi tradidisset. Ob. 1725. Vid. H. U. S. lib. 2. c. 3. p. 230.
- Petrus Guillelmus S. Ægidii** Monachus in Septimania. Ob. 1116. de quo vide Mabillon. Annal. tom. 2. & tom. 5. pag. 623.
- Petrus HENHAMUS**, Waldenensis Monachus in Anglia an. 1244. Pitf. æt. 13. pag. 297.
- Petrus de ICHAM**, Cantuariensis, anno 1290. Vid. Oudin. Tom. 3. de S. E. col. 611. Jo. Gerhard. Vossius de Hist. Lat. l. 2. c. 61.
- Petrus Benedictus de JUMILLAC** è Congr. S. Mauri. Ob. 1682. Vid. le Cerf p. 183.
- Petrus Maria Justinianus**, ex Monacho Casinate Episcopus Sagonensis in Corsica, an. 1726. creatus, plura scripsit. Vid. Armell. l. c. part. 2. pag. 126.
- Petrus KEMMERICH** Mon. S. Martini Maj. Coloniae. Ob. 1695. Ex Catal. Mss. Codd. Bibl. S. Martini.
- V. PETRUS Mauritius**, Abbas Cluniac. Ob. 1156. Vid. Bibl. Cluniac. Annal. Bened. & Acta SS. Ord. S. B. Pagium in Critica tom. iv.
- PETRUS Malleacensis** Sec. xi. Author Chronici Malleacensis. Vid. Annal. Ben. tom. iv. pag. 223. 468. 601. In humanis etiam seculo adhuc xii. egisse, argumento est epistola Baldrici Archiepiscopi ad eum data.
- Petrus Vincentius MARZILLA**, Hispanus clar. c. an. 1613. Vid. Nic. Ant. B. H. N.
- PETRUS S. Martialis** apud Lemovicas Abbas. Ob. 1156. Vid. Annal. Ben. tom. 6. pag. 560.
- Petrus MASIUS** Abbas Casalis Benedicti.
- Petrus MIRANDA**, Hispanus, Sec. 17. Pez in Epist. Apolog.
- Petrus MURGA**, Hispanus, Prior S. Æmiliani, celebris Canonista an. 1658. Vid. Nic. Ant. B. H. N.
- Petrus MUSNIER** è Congr. SS. Viti & Hidulphi cl. 1720. Vid. Calmet in Catal. Scriptor. Hist. Lothar.
- Petrus MUTI**, Benedictinus Italus cl. initio Seculi xv. continuator *Historiæ Regiensis*. De loco professionis disputat Armell. part. 2. pag. 135.
- Petrus ORDELAPHUS** è Congreg. Casin. monasterii incompti, verosimiliter tamen D. Benedicti in agro Mantuano monachus cl. 1626. Armell. l. c.
- Petrus OWER** è Domo S. Petri Constantiæ ad Rhenum, clar. c. an. 1646. Vid. Felix Egger in Idea Ord. S. B. l. 2. pag. 555.
- Petrus PARISELLUS**, monachus S. Germani à Pratis.
- Petrus PESSERÆUS**, monachus S. Germani Antistiodorensis cl. c. an. 1542. de quo Mabill. Annal. Ben. tom. 3. pag. 147.
- PETRUS de S. Joanne**, Pictaviensis, Monachus & Prior Monasterii Cluniac. an. 1140. Vid. Bibl. Clun. Annal. Bened. tom. 6.
- Petrus PONCE**, Monachus S. Facundi in Hispania Sec. xvi. Invenit artem docendi mutos proferre verba, literas, Latinamque linguam callere, & scribere. Vid. Ambrosius Morales in Descriptione Hispaniæ pag. 38. & ex eo Nicol. Ant. in Bibl. Hisp. Nov.
- PETRUS**, Abbas Posaviensis in Misnia. an. 1507. Vid. Possév. Appar. tom. 3.
- Petrus RAYMUNDI**, Abbas Malleacensis, an. 1140. Annal. Ben. tom. 6. p. 552.
- Petrus REGNIER**, Prior S. Joannis Ipris clar. c. an. 1629. Vid. Foppens p. 1004.
- PETRUS** Monachus Castellensis monasterii in Reichenbach an. 1401.

Pe-

- Petrus RICORDATUS**, Decanus S. Mariæ Florentiæ, Auctor *Historiæ Monasticae*. Ob. 1580. Armellino l. c. part. 2. pag. 135. vocatur etiam *Calzolarius*.
- Petrus ROGERII**, postea Clemens VI. supra.
- Petrus de ROSENHEIM**, Prior Mellicensis an. 1464. Vide præter Trithemium, Oudinum, Eysengren, pluresque alios Anselmum Schramb in Chronico Mellic. & Kropf in Bibl. Mellic.
- Petrus le ROY**, Abbas S. Michaëlis de Monte Tumba in Normannia cl. Sec. xv. Vid. Luc. Acher. in Notis ad Opera B. Lanfranci pag. 351.
- Petrus SABBATHIER** è Congr. S. Mauri pro prælo parat *Bibliorum Sacrorum Latinas versiones antiquas*. Vide le Cerf pag. 457.
- Petrus SALVIA** è Congr. Anglicana. Pez. in Epist. Apolog.
- Petrus SORBILLO**, S. Joannis Ringaviensis. an. 1513.
- Petrus Franciscus le SUEUR** è Congr. S. Mauri, laudatus Mabillonio in Præfat. ad Sec. I. Benedictin. Ob. 1667. Vide le Cerf. p. 468.
- Petrus SYBENIUS**, Abbas Gladbacensis.
- PETRUS Theanensis**, Diac. & Mon. Casinas, vixit an. 1080. Vid. Pet. Diac. cap. 39.
- Petrus Antonius TORNAMIRA**, Asceta S. Martini de Scalis, diligens multorum Operum Scriptor. Ob. 1681. Vid. Armell. part. 2. pag. 123. Mongitorius Bibl. Sic. pag. 128.
- Petrus TRELIUS** è Congr. S. Mauri, Sec. xvii. laudatus Mabillonio in Analectis.
- PETRUS Tuitiensis**, Monachus S. Martini Coloniae. Ob. 1598. Ex Catal. Mss. Codd. Bibl. San. Martin.
- Petrus Aloysius à TURRE**, S. Mariæ Florentiæ Monachus, SS. Canonum Professor Romæ in Collegio S. Anselmi, anno 1728. electus Prior S. Pauli de Urbe. Vid. Armell. part. 2. pag. 123.
- PETRUS** Abbas Vangadicæ c. an. 1066. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 4. pag. 681.
- Petrus de VECCHIA** ex Monacho & Abbate S. Justinæ Episcopus Melphictensis. Ob. an. 1694. Vid. Armell. part. 2. pag. 138.
- Petrus de VERSAILLES**, Monachus S. Dionysii in Francia. Vid. Felibien in historia ejusdem Monasterii. Edm. Martene Thes. Anecd. tom. 1. p. 1123.
- Petrus VISSELBECCIUS**, Monachus Eresburgensis in Saxonia, auctor Chronici Huxariensis cl. an. 1390. de quo Franc. Paullini, qui ejusdem Chronicon edidit an. 1698. in 4.
- P. Ziegelbauer Hist. P. III.**
- Petrus URSINUS**, Casinas, eruditus antiquarius, qui anno 1732. adhuc in vivis agebat. Armell. part. 2. p. 140. Julius Ambrosius Lucenti in Additionibus ad Ughellum in Marino Ursino, Episcopo Cannensi, ubi etiam de Petro Ursino.
- Petrus WAGNER**, Monachus San. Udalricanus Augustæ Vindelic. an. 1490. Vid. Pezii Differt. Ifag. in Thes. Anecd. Fabric. Bibl. med. Lat. l. 2. pag. 547.
- Petrus WALLONCAPELLUS**, aliàs à S. Audomaro, Monachus S. Winoci in Belgio cl. 1585. Vid. Possév. Appar. Sac. tom. 3. pag. 37. Hæften. Disquis. Monast. l. 2. tr. 5. Foppens pag. 1020.
- Phalesius WELSONUS**, edidit an. 1735. Viridarium Sacrarum Meditationum.
- Philibertus HUEBER** Mellicensis Archivarius. Ob. 1725. Vide Hier. Pez. in Observ. præv. ad Chronicon Mellic. monasterii Tom. I. Scriptor. Rer. Austr. p. 166. Bibl. Mellic. p. 530.
- Philibertus UTZ**, Mellicensis, docuit Philosophiam ac Mathefin in Univers. Salisburgensi. Ob. 1680. Vid. Hist. U. S. pag. 405.
- Philippus ALLEGRET** Monachus S. Nicolai de Litore Venetiarum an. 1543. Armell. part. 2. p. 141.
- Philippus BASTIDE** è Congr. S. Mauri non minimas turbas Mabillonio dedit ob *Sanctos Prætermittos* in Actis Sanctorum O. S. B. Ob. 1690. Vide le Cerf. pag. 7.
- Philippus de BERGAMO**, Prior Cœnobii S. Mariæ de Avantia, an. 1350. Vid. Trithem. de Vir. Ill. Ord. S. B. lib. 2. cap. 129.
- Philippus BILLOUET** è Congr. S. Mauri Professor Linguae Hebraicæ, & Bibliothecæ, quam Aureliani locupletissimam habent Benedictini, Præfatus, imaturâ morte decessit an. 1720. Vid. le Cerf. pag. 22.
- Philippus CAVARELLUS**, Abbas Vedastinus. Ob. 1636. Vid. Andr. Valer. Bibl. Belg. pag. 771. Foppens B. B. pag. 1026.
- Philippus le CERF** è Congr. S. Mauri, Auctor *Bibliothecæ Historico-Criticæ* Autorum ejusdem celeberrimæ Congregationis an. 1726. typis exscriptæ.
- Philippus COURAULT**, Abbas S. Petri juxta Gandavum Sec. xv.
- PHILIPPUS Elnonensis** Abbas, de quo vid. Meierum an. 1161. Possév. Appar. tom. 3. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 5. pag. 862.
- Philippus FRANCOIS** è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi.

Iiii

Phi-

- Philippus* FROMONT, Prior Altimontensis apud Hannones. Ob. 1636. Foppens pag. 1032.
- PHILIPPUS* Abbas & Princeps Fuldenfis. Ob. 1550. Vid. Schannati Hist. Fuld. Bruschi Monaster. Germ. Chronolog. pag. 66.
- Philippus de* LATTRE, Subprior Cœnobii Vedastini. Vid. Hæfteni Disquis. Monast. lib. 2. tract. 5. Foppens B. B. pag. 1036.
- Philippus Maria de* PACE, Abbas Cavenfis cl. an. 1700. Vid. Annal. Ben. tom. 4. pag. 317. Armell. part. 2. p. 143.
- Philippus* ROMAGNY è Congr. S. Mauri, Synchronus Lucæ Acherii, de quo hunc vide in fine proœmii ad Opera Ven. Abbatis Guiberti de Novigento.
- Philippus* ROTTENHÄUSLER, Abbas ad S. Paulum in Carinthia. Ob. 1677. Vid. Hist. Univerf. Salzburg. l. 2. p. 241.
- Philippus Jacobus* STEYRER edidit sententias ex operibus Ludovici Blofii collectas Ulmæ 1742.
- Philippus* TANUS, Abbas Titularis è Congr. Casin. postquam in eadem diu scholasticas disciplinas cum laude docuit. Ob. 1712. Armell. l. c. p. 141.
- Philippus* VIBIUS, Perusinus Abbas, Monasterii S. Petri. Ob. 1382. Vid. Augustini Oldoin. in Athenæo Perusino, & Pompeius Pellini in Historia, nec omittendus Armell. part. 2. p. 142.
- Philippus de* VILLETA, Abbas S. Dionysii in Francia anno 1390. Vid. Yepes Chron. Gener. Ord. S. B. Cent. II. p. 197. Fratres Sammarth. Gall. Christ. tom. iv. pag. 338. Felibien in Historia Monasterii San - Dionysiani.
- S. PIRMINIUS*, celebris Monasteriorum Ordinis sui per Germaniam Fundator c. an. 724. & seq. Vid. Annal. Ben. Acta SS. Ord. S. B. Jo. Egon de Viris Illustribus Augiæ Divitis, quæ an. 724. ab eo fundata est.
- Pirminius* NEUREYTTTER Professor Salzburgi an. 1744.
- Piso monachus* --- Vid. Fabric. Bibl. inf. Lat. vol. 5. pag. 878.
- Pius* COSTA, Abbas S. Martini de Scalas. Ob. 1597. Vid. Ant. Mongitore Bibl. Sicul. part. 2. pag. 183. Armell. part. 2. p. 144.
- PIUS* Abbas & Princeps San - Gallensis. Ob. 1654. Vid. Dionys. Sammarth. Gall. Chr. tom. 5. pag. 268.
- Pius de* MARRA, Abbas Titularis Magnæ Crucis in Cypro ab Urbano VIII. nominatus, cum esset Neapoli Monachus in S. Severini Cœnobio. Ob.

1648. Nicol. Toppius in Bibl. Neapol. pag. 253. Ben. Laudati in Brevi Chron. S. Severini mf. pag. 337. Marian. Armell. part. 2. p. 144.
- Pius* MUTIUS, Abbas S. Pauli de Urbe, & aliorum deinceps monasteriorum in Congr. Casin. Ob. 1659. Vid. Plac. Puccinel. in Chron. Glass. pag. 365. Hier. Ghil. in Theat. Vir. Ill. part. 1. pag. 199. Armell. l. c. part. 2. pag. 145.
- PLACIDUS*, Monachus Altvillarenfis, Sec. x. Vid. Mabill. de Re Diplom. Supplem. cap. xi. p. 51.
- Placidus* AMMON, Mellicensis, rei antiquariæ studiosus, characterum lectu difficilium apprimè peritus, vetera monumenta à se eruta, Notisque illustrata prælo parata habet.
- Placidus* ANGERMAYR, Wessofontanus, an. 1727.
- Placidus* BOCKN, San - Petrensis Salzburgi SS. Canonum Professor emeritus, Commentarium in Jus Univerf. Canonicum edidit. Obiit die 9. Februarii 1752. ætatis 62. Vide supra cap. iv. §. xxxix.
- Placidus* BRIDLER è S. Gallo docuit Jus Pontificium in Univerf. Salzburg. Ob. 1679. Vid. Hist. U. S. pag. 406.
- Placidus* BUCHAUER, Abbas Cremifanensis, magnus literarum amator. Ob. 1669. Vide Rettenpacher in Annal. Cremifan. & Hist. U. S. pag. 199. & 407.
- Placidus* CAMPULUS, Abbas Monasterii Messanensis S. Placidi. Ob. 1455. magna sanctitatis fama. Vid. Roch. Pirh. lib. 4. Sic. Sac. pag. 264. Plac. Samper in Iconolog. M. V. lib. 2. pag. 165. & c. Ant. Mongitore Bibl. Sic. tom. 2. pag. 184.
- Placidus* CAPARELLI, Prior S. Mariæ de Plaga, Neapoli an. 1727. Armell. part. 2. pag. 151.
- Placidus* CICADA, Abbas S. Catharinæ Genuæ cl. c. an. 1660. Armell. l. c.
- Placidus* ERKENS S. Mathiæ Trevirensis an. 1727. notus solum ex scriptis editis.
- Placidus* FALCONIUS, Brixia apud S. Euphemiam Monachus, an. 1549. Vid. Armell. part. 2. pag. 151.
- Placidus* FLECKEN, Abbas Monasterii Amorbacensis ab an. 1630. ad an. 1674. scripsit *Librum Statutorum* & alium pro Novitiis, variis & selectis referentum doctrinis. Vid. Ignat. Gropp. in Hist. Amorbac. p. 157.
- Placidus* FRANCK, à quo extant Conciones tripartitæ. Aug. 1726.

Pla-

- Placidus* GASCOIGNIUS Congr. Anglic. Sec. 17. Pez in Ep. Apol.
- Placidus* MELBOCK, Prior & Asceta Augiæ Maj. Brigantinae. Ob. 1710. Ex monumentis Monasterii.
- Placidus de* JUDICE, Cœnobita S. Martini de Scalas. Ob. an. 1673. Vid. Mongitore Bibl. Sic. part. 2. pag. 185. Armell. l. c. part. 2. pag. 151.
- Placidus* KNITEL, Abbas Engelbergenfis.
- Placidus* LEGERIUS, Monachus S. Germani à Pratis. Ejus Sermones Mfs. asservantur in Bibliotheca S. Germani Prat. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 5. pag. 887.
- Placidus* MAYERHAUSER, Abbas ad S. Petrum Salzburgi. Ob. 1741. Vid. Hist. U. S. pag. 408.
- Placidus* MENICH, Andecensis, Sec. 17. Pez in Epist. Apol.
- Placidus* MILPAUER, Oberaltahensis. Straubingæ edidit Nestorem Peripatecticum, an. 1676. in 8.
- Placidus à* NAZARETH, Zwifaltensis. Ob. 1696. Vid. Monasterii Annales.
- PLACIDUS*, Prior Nonantulanus c. an. 1070. de quo Anonymus Mellicensis cap. 115. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 5. pag. 886.
- Placidus* PACHECO DE RIBERA, Abbas Monasterii Hispalensis an. 1627. Vid. Nic. Ant. B. H. N.
- Placidus* PETRUCCIUS, Casinas, scripsit *Supplementum ad librum Petri Diaconi de Viris Illustribus Asceterii Casinensis*. Obiit ætatis suæ 37. circa an. 1587. De eo agunt Arnoldus Wion Lig. Vitæ part. 2. in Adjunctis pag. 190. Postsev. Appar. Sac. tom. 2. & ut alios plures prætermittam, Armell. part. 2. pag. 152.
- Placidus David* PORCHERON è Congr. S. Mauri. Obiit an. 1694. Vide le Cers. pag. 412.
- Placidus Petrus à* PRATIS Visitator Reformationis Chuniac. edidit Apologeticum. Vide Catal. Bibliothecæ Tellerianæ.
- Placidus* PUCCINELLUS, Abbas Titularis, Congr. Casin. Ob. 1685. Vide Armell. part. 2. pag. 153. ubi non immeritas fert laudes, Lectorque remittitur ad plures Bibliographos, qui de eo cum laude agunt.
- Placidus* RAUBER è gremio S. Blasii Abbas Schwarzachensis. Ob. 1685. Vid. Hist. U. S. pag. 408.
- Placidus de* REINOSA in Ovetensis Urbis Collegio S. Clementis studiorum Rector, & in schola primarius Theologiæ Professor cl. c. an. 1627. Vid. Nic. Ant. B. H. N.

k. Ziegelbauer Hist. P. III,

- Placidus* RENZ, Senior Weingartensis, cl. c. an. 1697. celebris à Philosophia in lucem edita, tertium jam impressa, nec minùs à Theologia typis recentibus mandata.
- Placidus* RENZ, junior, Senioris nepos, Abbas Weingartensis, nuper Resignatus, vivit. Anno 1741. Cursum edidit Philosophicum, quem in Univerfitate docuit Salisburgenfi.
- Placidus* SALERNO, Monachus Cavenfis. Anno 1564. Vid. Armell. part. 2. pag. 157.
- Placidus* SPACILLUS, Brevnoviensis, Sec. 17. Pez in Ep. Apolog.
- Placidus* SPIES, Prior Ochsenhufanus, Asceta & Catechista insignis, seculo proximè præterito. Pez l. c. pag. 161.
- Placidus* STEINBACHER, Mallerstorphenfis, scripsit de Virtute Pœnitentiæ, an. 1693.
- Placidus* TALLER Rottensis in Boica edidit plura Concionum Volumina an. 1721. & seq.
- Placidus* TURCHI Monachus S. Vitalis Ravennæ, ac postea Abbas; sed tandem dimissa Abbatia obiit Abbas Titularis, clar. an. 1463. Armell. part. 2. p. 156.
- Placidus* VELHORN, Ensdorffensis, edidit Philosophiam an. 1727.
- Placidus* VIGELLIUS, Abbas Majoris Augiæ Brigantinae. Ob. 1651. Vide vitam supra cap. 4. & Pezium præfat. in Tom. X. Bibl. Ascet.
- Placidus de* VILLALOBOS, Præfes Congr. Lusitanæ an. 1586. Nicol. Ant. B. H. N.
- Placidus* URLAUF, Therenfis in Francia Orientali, edidit Conciones in fol. an. 1706.
- Placidus* WIBMER vitam S. Benedicti edidit an. 1717.
- Placidus* ZURLAUBEN, Abbas & Princeps Murentis in Helvetia. Edidit Conciones Panegyrico - Morales, atque exhortationes Asceticas.
- Poncardus de* VINDONISSA, Monachus S. Remigii Remensis cl. an. 1394. Vid. Marlotti Hist. Metrop. Remens. tom. 1. pag. 360.
- Pontianus* SCHÜZ, Ottoburanus. Ob. 1713. Vid. Hist. Univerf. Salzburg. pag. 410.
- PONTIUS*, Monachus Monasterii S. Andree Diocef. Avenione Scriptor vitæ S. Pontii, Abbatis ejusdem loci an. 1087. defuncti, sub cujus disciplinâ vixit. Vid. Dion. Sammarth. Gall. Chr. tom. 1. pag. 373.
- POPPO* Fuldenfis primùm Scholasticus, tum Abbas anno 1000. Trithem. in Chron. Hirfaug. pag. 113. & 128.

Iiii 2

PO-

POTHO Prumiensis Monachus ac Presbyter cl. c. a. 1152. & scripsit de *Statu Domus Dei libros quinque*. Item de *magna Domo Sapientiae Librum I.* Vid. Bibl. PP. edit. Lugdun. Tom. 21. f. 489. Nova verò est, & ante hunc diem inaudita sententia, quam V. C. Bernardus Pezsius de hoc *Pothone* statuit. Eum enim non esse diversum ab eo *Pothone*, qui Prunveningensis Monachus Librum de *Miraculis B. V.* conscripsit [cujus editionem ipse Pezsius anno 1731. accuravit] non perfunctorie contendit. Non igitur, si Pezsius audimus, duo sunt *Pothones*, unus Prunveningensis, alter Prumiensis, sed unus tantum, viz. Prunveningensis, qui & libros de *Domo Dei*, & librum de *Miraculis B. V.* scripsit. Pezsius etsi in his sacris plurimum tribuamus, hic tamen vix possumus assentiri, sed veremur potius, ut Vir Clariss. hominibus eruditis, atque in utriusque Pothonis librorum lectione subactis suam probare assertionem possit. Audiamus tamen, quibus rationibus Pezsius sit adductus, ut ita statuerit. „Certissima, inquit, gloria hoc Monasterium [*Prunveningense*] spoliavit Alexander Brasicanus, qui *Pothonis Prunveningensis Monachi Libros de Statu Domus Dei, & de Domo Sapientiae* cuidam Pothoni *Prumiensi* Cœnobitæ, qualis nullus unquam fuit, adscripsit, eoque lapsu suo omnes eruditos viros in errorem induxit. Porro in eam opinionem Brassicanum nihil aliud induxit, quam nominis utriusque Ordinis nostri Monasterii affinitas, & quædam in veteribus Codicibus scripturæ similitudo, dum pro Monasterio *Prunveningensi* legit *Prumiensi*. Jam verò hæc ita se habere constat ex citato Catalogo librorum Prunveningensis Bibliothecæ, in quo inter libros *diversorum Doctorum* etiam numerantur *Quatuor Libri de Domo Domini, & de novem Ordinibus Angelorum*, quos fecit *P. Monachus loci*, id est *Potho*. Ubi vides *libros de Domo Domini &c.* Pothoni Prunveningensi certissime attribui. Nititur præterea Pezsius auctoritate *Joannis Lapilli*, seu *Staindel*, qui de eodem *Pothone Prunveningensi* agit in libro de *Scriptoribus Ecclesiasticis* his verbis: „Botho Presbyter & Monachus de Cœnobio *Prunveningensi* (ad eum enim diversè nomen hujus Monasterii effertur) *ab adolescentia sua in scribendo & dictando occupatus scripsit de Domo Domini Lib. I.* „Atque in duplici hac auctoritate, viz. *Joannis Lapilli & Catalogi Bibliothecæ Prun-*

veningensis Pezsius conquiescens rem confecisse sibi videtur.

At vereor ego, ut Vir Clariss. *Pothonem* novæ suæ sententiæ adversantem sustinere queat. Cui enim major fides præstanda est, atque *Pothoni* de se ipso testimonium ferenti? Quæro ex Pezsius, num *Potho Prunveningensis* inter se pugnantia scripserit? In libro de *Miraculis B. V.* non modò decantatam illam, ast à peritis Criticis dudum explosam historiam de *Elfino Abbate* refert, sed approbat etiam, & Lectores ad colendam Conceptionis illibatæ festivitatem his verbis hortatur: *Et nos Fratres dilectissimi, si portum salutis volumus apprehendere, Dei Genitricis Conceptionem dignis obsequiis celebremus. Quid verò dicit libro tertio de Statu Domus Dei? Sub finem hujus libri novitatem celebrandi festi Immaculatæ Conceptionis carpit, improbat, & conqueritur, quod vita monastica, quæ erat columna & firmamentum religionis in ecclesiasticis Officiis, repentinis visa est novitatibus acquiescere, nempe admittendo festa S. Trinitatis, & Transfigurationis, atque quod magis absurdum ipsi videbatur, festum quoque S. Mariæ Conceptionis. Et credat quisquam utriusque hujus Operis eundem esse authorem? Utique Cl. Pezsius ipsum Pothonem & arbitrum non defugiet? Sit *Potho Prunveningensis* author libri *fabulis & anilibus figmentis* respersi de *Miraculis B. V.* nos *Pothonem Prumiensem* pro auctore inclyti Operis *de Statu Domus Dei* habebimus. Nec moramur verba Catalogi Prunveningensis, *Quos fecit P. monachus loci*, facile enim exponi possunt, quos fieri vel scribi curavit, vel ipse scripsit *Potho*: quæ interpretatio non est nova & insolens, sed quàm sæpè apud Veterum Codicum transcriptores occurrit, uti nemo, nisi qui sit in his sacris hospes, ignorat. Quod idem dicendum est de auctoritate *Joannis Lapilli*, Bibliographi fati obfcuri & paucis cogniti, cui ne quidem numerus librorum *de Domo Domini* compertus fuit, quem uno unico definit, cum *Potho* quinque scripserit. Minor error est in Catalogo Prunveningensis Bibliothecæ, in quo *Libri de Domo Dei* ad quatuor rediguntur.*

POTHO Monachus Prunveningensis, nunc Priflingensis propè Ratisbonam Monasterii cl. Sec. XII. Vid. *Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. 6. pag. 25.*

PROBUS S. Albani Moguntinæ an. 836. Vid. *Annal. Ben. tom. 2. p. 582. Trith. in Chron. Hirsaug. Annal. Fuld. ad an. 859.*

859. Baluz. in Not. ad Lup. Ferrar. Epist. xx.

PROSDOCIMUS PIGNOLATUS, Monachus S. Justinæ Patavinæ. Ob. 1552. De eo Arnold Wion Lig. Vit. 1. 2. c. 75. Armell. part. 2. p. 157.

PROSPER ILGER Elchingensis in Suevia monasterii Professor, publico dedit *Quæstiones Theologicas*. Ulmæ an. 1751. in 8.

PROSPER MARTINENGUS è Comitibus de Barco Monachus Brixinæ ad S. Euphemiam, magnum Congregationis Casinensis ornamentum. Ob. 1595. De eo plurimi honorificè agunt, quos vide apud Armell. part. 2. pag. 159.

PROSPER MAZZI, Mutinensis Prior Titularis Congr. Casin. an. 1680. Armell. l. c. pag. 161.

PROSPER PHANELLUS Neapoli ad S. Severinum Monachus an. 1542. Armell. l. c. p. 161.

PROSPER QUARAGNA, Monachus S. Laurentii de Averfa an. 1609. Armell. l. c.

PROSPER VALLISNIERI, Abbas S. Pauli de Urbe an. 1550. Armell. l. c. p. 162.

PRUDENTIUS MARAN è Congr. S. Mauri vivit, operumque S. Justinii editionem adornat.

PRUDENTIUS de SANDOVAL, Hispanus, ex Monacho Naxerenfi Episcopus primùm Tudensis, tum Pampilonensis. Ob. 1621. Vid. *Nic. Ant. B. H. N. Franckenaui Bibl. Hisp. Geneal. Herald. p. 369. n. 1327.*

Q.

QUINETUS è Congr. S. Mauri, Sec. XVII. Bernardo Pezio in Epist. Apolog. vocatur *Quæstus*.

QUINTINUS DURETIUS, Gerardimontensis Collegii Rector cl. c. a. 1651. Vid. *Foppens pag. 1050.*

QUINTINUS Kennedy Abbas Crucis Regalis in Scotia, cujus quædam extant opuscula contra Calvinistas in appendice ad *Historiam mutatæ religionis in Scotia; Vita autem apud Georg. Machenzium, de Scriptoribus Scotiæ.*

QUIRINUS METELLUS, Monachus Tegernseensis, clar. c. a. 1060. uti existimat Canisius in præludiis ad Quirinalia à se vulgata; Possévin. in Appar. Sac. Voff. de *Histor. Lat. Mabill. in Actis SS. O. S. B. Sec. 3. pag. 616. & Annal. Ben. tom. 2. pag. 129. Oudin. tom. 2. col. 1446.* ubi non anno 1060. sed 1160. claruisse Metellum nixus Bruschi auctoritate, cujus tamen errores & fœdæ in chronologia hallucinationes quàm multæ à viris eruditis annotatæ

fuerunt. Cum Oudino facit *Basnagius*, qui *Canisii antiquas Lectiones* iterato subjecit prælo; ad calcem tamen *Quirinalium* infra ad oram hæc verba leges: *Ex Scholio pag. 42. corrigendum MLX. nisi numerum MCLX. ad Scriptorum, non Autorem referas. Metellus verò nomen Quirini tulit à Quirinalibus, quamquam hoc nomine raro vocetur.*

QUIRINUS REST, Abbas Tegernseensis, anno 1585. edidit *Rosetum B. V.* Vid. *Monumenta Tegernseensia* apud Pezsius Tomo III. *Thef. Anecd.*

QUIRINUS MILLON, Abbas Tegernseensis, electus anno 1700, multa, ut erat vir magnæ industriæ & laboris, in *Mss.* reliquit. Vid. l. c.

QUIRINUS STOCKHAMMER, Schyrensis in Bavaria Monasterii Cœnobita, edidit anno 1712. *Ratisbonæ Opus Philosophicum.*

R.

RABANUS Maurus, Abbas Fuldenis, & Archiepiscopus Moguntinus, quem Cardinalis *Baronius* ex merito vocat *fulgentissimum Germaniæ Sidus*. Vide vitam supra cap. 42. *Eggs. in Pontif. docto pag. 210.*

RADIMILIUS Abbas Clatoviensis ad S. Laurentium in Bohemia cl. an. 1149. Vid. *Balbin. Epitom. Histor. Rer. Bohem. pag. 155. & 227.*

RADO Abbas S. Vedasti Atrebatensis, an. 795. Vid. *Pet. Lambec. Commentar. de Bibl. Vindobon. 1. 2. c. 5. p. 402.*

RADULPHUS, Monachus, deinde Abbas S. Albani in Anglia, claruit ex opinione *Lelandi* cap. 314. post tempora *Mathæi Parisii*, qui anno 1259. obiisse fertur. Vid. *Pitf. æt. 12. pag. 213. Oud. de S. E. tom. 2. p. 1441.*

RADULPHUS Cluniacensis Monachus an. 1150. nisi sit idem cum sequenti.

RADULPHUS Eleemosynarius, Westmonasteriensis an. 1150. ex *Congreg. Cluniac. Leland. c. 233. p. 246. Pitf. æt. 12. p. 223.*

RADULPHUS vel *Raculphus* Flaviniacensis. Ob. c. a. 1157. Vid. *Alberic. in Chron. Labbei Differtat. contra Marefium tom. 2. pag. 273. & in Addend. pag. 799. Calmet in Supplem. ad B. S. pag. 314. col. 1.*

RADULPHUS Fontanellensis Abbas c. a. 1031. de quo vide non prætereundo *Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. VI. p. 93.*

RADULPHUS GLABER, sive *Rodolphus* S. Germani Cœnobii Autissiodorensis primùm, postea Cluniac. Mon. clar. 1046. Vide *Annal.*

- Annal. Ben. tom. 4. p. 463. Nat. Alex. Hist. Eccl. tom. vi. p. 501.
- RADULPHUS** Roffensis Episcopus, deinde Archiepiscopus Cantuariensis. Ob. an. 1121. Vid. Bale. Cent. x. 43.
- RADULPHUS**, Monachus S. Sepulchri Cameraci. Vid. Acta SS. d. 23. Junii, ubi habetur vita S. Lietberti, Episcopi Cameracensis, ab eo scripta. Cl. c. an. 1290.
- RADULPHUS** Tudonensis Abbas vivebat c. a. 1078. Vid. Acherii Spicileg. tom. 7. Marthene Collect. tom. 9. præfat. pag. 11.
- RAIMBERTUS** S. Andreae propè Avenionem monachus, & Scriptor vitæ S. Pontii Abbatis & æqualis sui, cl. Sec. xi. Vid. Mabill. Sec. vi. Benedictino, & Hugo Menardus l. 2. Observat. in Martyrolog. Benedictin.
- RAIMBERTUS**, seu *Raginbertus*, Abbas Leuconanensis c. a. 622. scripsit vitam S. Walarici cœvi. Vid. Annal. Bened. tom. 1. p. 318.
- Raimundus** GIBBONIUS, Monachus S. Germani à Pratis, de quo Montfaucon in Bibl. Mss. Codd. tom. 2. p. 1125. & Du Fresne in Indice Auctorum, ubi malè *Raimaudus* vocatur.
- RAINALDUS** *Galemantanus*, seu *Colimentanus* dictus, ex Comitibus *Marforum*, Monachus primùm Casinas, tum S. R. E. Cardinalis. Ob. 1165. Vid. Oldoinus in Athenæo Romano. p. 574.
- RAINALDUS** Subdiaconus Casinensis, Scriptor Seculi incerti. Vid. Petr. Diac. de Vir. Ill. Casin. c. 44.
- RAINALDUS** Prior S. Eligii Parisiensis, cujus Commentarios in plures Sac. Scripturæ libros commemorat Montfauconius Bibl. Mss. pag. 1278.
- RAINALDUS** de SEMUR an. 1108. Monachus primùm Cluniacensis, tum Abbas Vezeliacensis, ac demùm Archiepiscopus Lugdunensis. Vid. Montfaucon l. c. p. 74. 76. Annal. Ben. tom. 5. p. 829. Possévin. tom. 2. Appar. pag. 311. 312.
- RAINALDUS** presbyter & monachus Tutelensis vixit sub Carolo Simplice. Baluzius in Notis ad Capitularia tom. 2. pag. 1214.
- RANERIUS** Monachus Cellensis in Hannonia, vulgò *S. Guislani* cl. Seculo circiter XI. de quo Mabill. Seculo II. Benedictino p. 796.
- RAINERIUS**, Diaconus & Monachus Pomposiæ vixit an. 1200. & Collectionem primam Decretalium Innocentii III. adornavit, editore Stephano Baluzio. Vid. dicti Pontificis Ep. lib. 2. n. 22.
- RAMOLDUS** Sant - Emmeramensis Ratis-
- bonæ Abbas, rei literariæ & librariæ Promotor solertissimus, claruit ad an. 1001.
- RANDULPHUS**, Abbas Eveshamensis. Vid. Smith in Catal. Bibl. Cotton.
- Ranulphus** HYGDENUS, Cicestrensis Monachus. Ob. 1363. Pitf. æt. 14. p. 517. Leland. c. 354. Wharton in Supplem. pag. 38.
- RAPHAEL** Abbas Altahe Superioris 1574. Vid. Possévin. in Appar. Sac. tom. 3.
- Raphael** de BEAUCHAMPS, Monachus Marcianensis c. a. 1633. edidit Chronicon *Andreae Sylvii* Prioris Marcianensis in Historia Merovingica. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 1. lib. 1. p. 237. Foppens Bibl. Belg. p. 1054.
- Raphael** CASTRUCCIUS, Abbas de Aleppia. Ob. 1574. Vid. Wion Lign. Vit. lib. 2. cap. 76. p. 455. Michael Pocc. in Catal. Script. Florent. p. 155. Armell. part. 2. p. 164.
- RAPHAEL** *Placentinus* Monachus Divi Benedicti de Mantua anno 1477. Agunt de eo Wion in Ligno Vitæ l. 2. c. 76. Armell. part. 2. p. 164.
- RATBERTUS** Monachus S. Stephani Bononiæ Sec. xi. scripsit vitam S. Bononij Abbatis, quam typis vulgavit Cl. Calogiera Opusc. Scientif. Tom. 21. pag. 205. anno 1740.
- RATBODO** S. Maximini Treviris Scholarcha Sec. X. de quo *Trith.*
- RATBODUS**, Trajectensis Episcopus. Ob. 917. Vid. Eyfengren. p. 72.
- RATHERIUS** ex Monacho Lobienfi Episcopus Veronensis an. 974. aliis 972. Ejus vita habetur manuscripta in Bibl. Gemblac. Agunt præterea de eo Sigebert. in Chron. & de S. E. c. 127. Mabill. in Annal. tom. 3. tum in Actis SS. O. S. B. tom. 5. p. 478. Acher. in Spicileg. Marthene & Durand ampl. Collect. tom. 9. Foppens B. B. pag. 1055. Barth. Fisen Hist. Eccl. Leod. ad an. Chr. 951. n. 25.
- RATLEICUS**, Abbas Seligenstadiensis, & Ludovici Germaniæ Regis Archicancellarius mortuus an. 852. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. 6. pag. 150.
- RATPERTUS** San - Gallensis an. 883. obiisse fertur. Mezler de Vir. Ill. San. Gall. lib. 1. c. 23. Ger. Voss. de Hist. Lat. Oud. tom. 2. de S. E. Basnag. tom. 3. Antiq. Leçt. Canisii.
- RATPERTUS**, alter ejus loci monachus 900. Vid. Mezler l. c.
- RATRAMNUS** rectiùs quàm *Bertramus* Monachus Corbeie veteris Sec. ix. temporibus Caroli Calvi, an. 850. De illo Catholici & Protestantes magno numero.

- RAYMUNDUS** Abbas Altenburgensis in Austria. Ob. 1715. ab ipso habemus *Jugum suave Christi*, Opusculum pium.
- RAYMUNDUS** monachus Coenobii S. Andreae Andegavensis. c. a. 1088. scripsit vitam S. Pontii Abbatis. Vid. Sec. vi. Bened. part. 2. p. 493.
- Raymundus** IRREGGER è S. Lamberto Styriæ edidit anno 1736. patrio sermone librum precatorium, seu Asceticum sub titulo: *Wissenschaft derer Heiligen*.
- Raymundus** Odo de la MOTHE è Congr. S. Mauri. Ob. 1643. Vid. le Cerf in Bibl. Hist. Crit. pag. 396.
- Raymundus** de RIALCO Monachus Conchenfis apud Ruthenos cl. Sec. xiv. Meminit hujus Scriptoris Mabillon. in Prolegom. ad Annal. Ben.
- RAYNALDUS**, Casinensis Subdiaconus & deinde Abbas. Vid. Petr. Diac. c. 44. Mar. in Notis. Camill. Peregr. Histor. Princip. Longobard. in ferie Abbat. Casin. Gattol. in Histor. Monast. Casin. Vide supra *Rainaldus*.
- RAYNALDUS**, Abbas Vezeliacensis an. MCVIII. constitutus, vitam S. Hugonis Abbatis Cluniac. cujus erat nepos, scripsit. Vid. Acta SS. tom. 3. April. p. 633. Vide supra *Rainaldus*.
- REGINA** JURATA, Monialis Motylensis in Sicilia. Ob. 1685. Vide vitam supra cap. 5.
- REGINALDUS** Cantuariensis Ecclesiæ Monachus vixit an. 1100. Vid. Pitf. in append. p. 893. Thom. Smith in Catal. Mss. Codd. Bibl. Cotton. pag. 43. col. 2. Oudin. Tom. 2. c. 1432. Mabill. Analect. tom. 1. p. 295.
- REGINALDUS** Monachus Dunelmensis circa an. 1170. Vid. Oudinus tomo 3. p. 1432. Schoettgenius Bibl. med. Lat. Vol. 6. p. 171.
- Reginbaldu** KIRCKHAMMER ad SS. Udalr. & Afr. Aug. Vindel. Sec. xvii. Vid. Pez in Catal. S. B. G.
- Reginbaldu** MÖHNER ad SS. Udalr. & Afr. Aug. Vindel. clar. ineunte Seculo xvii. aut paulò post, Rerum Genealogicarum apprimè peritus. Vid. Bern. Pez. Differt. Ifag. in Thes. Anecd. Tom. I. p. xxxiv. Condidit Historiam urbis Augustanæ &c.
- Reginbaldu** PERCKMAR, vel *Berckmar*, Parochus ad SS. Udalr. & Afram Aug. Vind. multa prælo subjecit, plura pro eodem parata habet... Obiit an. 1742. 18. Septembr. ætatis 73.
- REGINBALDUS**, seu *Reimoldus*, Hirsaugienfis Monachus, & Spirensis postea Episcopus. Ob. an. 958. Vid. Eyfengren in Catal. Test. Verit.
- REGINO**, seu *Rhegino*, Abbas Prumiensis, an. 906. Vid. Pistor, qui ejusdem Libros duos de Eccles. Disciplin. vulgavit. Ex antiquis Sigebert. de S. E. Trithem. in Chron. Hirsaug. Honthheim Hist. Trevir. Tom. I. pag. 152.
- Reinerus** à LANDAU, Abbas Mellicensis, an. 1637. Vide Anselmi Schramb Chron. Mellic.
- REINERUS**, Monachus Cellensis, Scriptor vitæ S. Gisleni. Vixit Sec. xi. Vid. tom. 2. Actor. O. S. B. p. 788. 796. Vid. supra *Rainerus*.
- REINERUS** S. Jacobi Leod. Prior c. an. 1230. continuavit Historiam Leod. ab anno 1194. ad an. 1230. MS. *du Fresne* in Indic. Foppens p. 1060.
- REINERUS** S. Laurentii Leod. vix. c. a. 1130. ac scripsit de gestis S. Lambertii. Vid. tom. 1. Hist. Leod. p. 411. Schöttgenius Lib. xvii. Bibl. med. Lat. p. 178.
- REINERUS**, alter, sed junior & celebrior Monachus S. Laur. Leod. Ob. 1182. Vide vitam supra cap. 3.
- REINHARDUS** S. Burchardi Herbipolensis an. 934. Vid. Trithem. *Annal. Hirsaug. tom. 1. p. 72.*
- REINHARDUS** Abbas I. in Reinhausen. Obiit MCI. Vide Leibnizii Introduct. in Scriptor. Rer. Brunsv. tom. 1. n. 43. Leuckfeld Antiquit. Bursfeld. c. 3. p. 129. Mabill. Annal. Ben. tom. 5. p. 373.
- S. REMBERTUS**, Hamburgensis Episcopus, 888. Vid. Annal. Ben. tom. 3. p. 116. & 118. Andr. Val. in Bibl. Belg. Jo. Gerh. Voss. de Hist. Lat. l. 2. c. 37.
- REMIGIUS** Autissiodorensis an. 883. Vid. Mabill. Annal. to. 2. Trithem. de Scriptor. O. S. B. Pez. Differt. prævia ad Tom. 1. Thes. Anecd. Frodoard. in Chron. Sigebertus de S. E. Bulæ. Hist. Univerf. Paris. tom. 1.
- Remigius** CELLIER è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi, Prior Titularis S. Firmini de Flaviniaco, in præfens occupatur adornanda Bibliotheca Generali Auctorum Sanctorum & Ecclesiasticorum, cujus plura jam volumina in lucem emisit.
- REMIGIUS**, Abbas Mediolacensis, Sec. x. exeunte. Vid. Trithem. Chron. Hirsaug. tom. 1. p. 122. Gesnero malè dicitur Abbas Monasterii *Mediolanensis* Trevirensis dioecesis, quod se non intelligere dicit Cl. Schoettgenius lib. 17. Bibl. med. & inf. Latin. p. 189. Confer Honthheimii Hist. Trevir. Tom. III. p. 1008.
- REMIGIUS** alter, prioris ex forore nepos, qui sub *Nizone* I. Mediolacensi in Treviris

- viris Abbate Seculo XI. inter alios viros doctos floruit, de quo vetus Scriptor rerum D. Lütowini: *E quibus, inquit, Remigius, prioris Remigii sororis filius, dulcore ejus sapientiae repletus, Promiensium, Metensium, Trevirensium doctissimus scholarum fuit &c.*
- RENATUS**, Monachus Vindocin. Poëta, in Cod. Reg. 1069. Vid. du Fresne in Ind. Auct.
- Renatus du CHER* è Congr. S. Mauri c. an. 1680. Vid. le Long. Bibl. Histor. Franc. Noscitur ex Claudio Stephano, cujus in colligendis veteribus monumentis socius erat.
- Renatus MASSUET* è Congr. S. Mauri. Ob. 1716. Locum inter celebrioris nominis Autores Congregationis S. Mauri promeritus est. Vid. Cerffii & Pezii Bibliothecas.
- Richardus de S. ANGELO*, Monachus Casinas, an. 1290. Vid. Gattola in Histor. Casin. Sec. x. §. VIII. pag. 558.
- Richardus ANGUILLARIANUS*, Monachus Anglicus. an. 1349. Leland. c. 221. Pitf. æt. 14. pag. 467. Wharton Angl. Sac.
- RICHARDUS** Bardeniensis Anglicus c. an. 1260. Vid. Oud. Tom. 3. col. 488.
- RICHARDUS**, Abbas Beccensis a. 1219. Schoetgenius l. 17. Bibl. med. Lat. pag. 209.
- Richardus BEERE*, Abbas Glastoniensis an. 1503. Vid. Wharton Angl. Sac. tom. 2. p. 230. Fabric. Bibl. med. Lat. l. 17. pag. 208.
- RICHARDUS** Cicestris, Anglicus, Westmonast. Monachus anno 1348. Vid. æt. 14. pag. 463.
- RICHARDUS** Cluniac. patriâ Pictaviensis an. 1180. de quo vide Muratorium in Præfat. ad ejus Historiam, quam editit Antiqq. Italic. tom. 1. pag. 1075.
- RICHARDUS** Diviniensis, Monachus Wintoniensis cl. 1190. Vid. Pitf. æt. 12. pag. 255. Voss. de Histor. Lat. l. 2. c. 52.
- RICHARDUS** Monachus, tum Archiepiscopus Cantuar. an. 1184. Vid. Pitf. æt. 12. pag. 250.
- RICHARDUS** Eliensis Prior a. 1220. Wharton. Angl. Sac. tom. 1. pag. 678. Annal. Ben. tom. 6. pag. 325. & tom. 5. pag. 251. Pitf. æt. 13. p. 226.
- Richardus FOLSHAMUS*, Nordovicensis Monachus an. 1410. Vid. Pitf. æt. 15. pag. 590.
- RICHARDUS à S. Germano**, Monachus Casinas, Sec. XIII. sui Monasterii Chronicon scripsit.
- RICHARDUS** Hagustaldensis an. 1192. Pitf. æt. 12. pag. 258.
- Richardus HODLESTON**, Congr. Angl. Vid. Pez in Catal. S. B. E.
- Richardus KEDERMINSTER**, Anglicus, Abbas Winchelcombensis Sec. XVI. Vid. Thomas Hearne Præfat. ad Chronicon Joannis Glastoniensis.
- Richardus PLUTO**, Cantuariensis an. 1180. Vid. Leland. c. 212. Pitf. æt. 12. pag. 246.
- RICHARDUS** Abbas II. Monasterii ad S. Jacobum Moguntiae. Vid. Treffer. in Syllabo Vir. Ill. hujus Monasterii.
- RICHARDUS**, Abbas de Pratellis in Normannia. an. 1230. Vid. Mabill. Annal. tom. 5. pag. 437. Oudin. de S. E. pag. 158.
- RICHARDUS** Abbas S. Vitoni, scripsit vitas S. Rodingi & S. Vitoni. Ob. 1046. Mabill. Annal. tom. 4. pag. 475.
- Richardus SORPLEY**, Monachus Westmonasteriensis, scripsit foundationem sui Monasterii. Vid. Monasticon Anglic. tom. 1. pag. 55.
- Richardus WALLINGFORD** Angl. anno 1326. Vid. Leland. c. 470. Pitf. æt. 14. pag. 419. Bucel. in Annal. Ben. ad an. 1326. pag. 52.
- S. RICHARIUS** Abbas Centulensis scripsit Tractatum de *Constructione Ecclesie ejus loci* quem Ms. tum conservat Bibl. Vaticana, ut Bern. de Montfaucon perhibet in Bibl. Mss. Codd. p. 181.
- RICHARDUS** Monachus Gemblacensis clar. c. an. 950. Vid. Dacherii Spicileg. tom. 2. pag. 759.
- RICHERIUS** Abbas S. Martini Metensis vixit & scripsit circa med. Sec. 12. Calmet in Catal. Script. Histor. Lothar.
- RICHERIUS**, Monachus Senoniensis in Vosago, cl. an. 1260. & ulterius. Ejus meminere Luc. Acher. in Prolegom. ad tom. 3. Spicileg. Mabill. Annal. Ben. tom. 6. pag. 418. & 428. Calmet in Catal. Scriptor. Hist. Lothar.
- RICHERIUS** Walcidorn. Monachus, an. 1102. Vid. Martene Collect. ampl. tom. 4. in Præfat. Mabill. Annal. Ben. tom. 5. pag. 449.
- RICHERIUS**, seu *Richerus*, Monachus Remensis anno 992. Vid. Trith. in Chron. Hirfaug. tom. 1. pag. 136. & 137.
- RIGORDUS** Monachus S. Dionysii in Francia, & Philippi Augusti Archiater, qui ad an. 1223. regnavit. Vid. Mabill. Annal. tom. IV. pag. 538. Jo. Ger. Voss. de Hist. Lat. l. 2. c. 57. Possév. in Appar. tom. 2.
- RILINDIS**, aliis *Regillindis*, seu *Regilla*, Abbatissa Hohenburgenensis in Alfatia. Ob. 1169. Vide vitam supra cap. 5. RIS.

- RISWICHIIUS** Gladbacensis Auctarium scripsit ad librum Trithemii de Viris illustribus Ord. S. B.
- RITFRIDUS**, aliis *Rixfridus*, Monachus in Monasterio S. Salvatoris Trajecti, dein Episcopus Trajectensis an. 828. Vid. Schoetgenius Bibl. med. Lat. lib. 17. pag. 265.
- ROBOAS**, vide supra *Noboas*.
- ROBERTUS** Casinensis Abbas vix. an. 1045. Vid. du Fresne in Ind. Possév. Apparatus tom. 2. p. 341.
- Robertus DODEFORDIUS**, Mon. Ramefensis an. 1270. Vid. Pitf. æt. 13. pag. 350.
- Robertus**, sive *Radulphus de DUNSTABLE*, sive de *Dunstaplia* Mon. S. Albani. Ob. 1151. Vid. Voss. de Hist. Lat. lib. 2. c. 51. Oudin. tom. 2. c. 1416.
- ROBERTUS** Fiscanensis Mon. & Chronographus c. an. 1180. Labbe in Bibl. nova Mss. tom. 1. p. 325.
- Robertus de GABETS** è Congr. SS. Vit. & Hid. Sec. XVII. Philosophus Cartesianus, de quo Petrus Bælius Epist. de Scriptis Adefpotis.
- Robertus GENTILLUS**, Monachus Anglicus in Cœnobio Pontis fracti, ævi incompti. Leland. & Pitf. in append. pag. 912.
- Robertus de GRAYSTANES**, Episcopus Dunelmensis. Ob. 1334. Vid. Hist. Dunelm. in Whartoni Anglia Sacra. Item Wharton in Supplem. Histor. Liter. Cavei.
- Robertus GRYNÆUS**, Monachus Berdenigæ in agro Lincolnensi. Vid. Leland cap. 297. Pitf. æt. 14. p. 409.
- Robertus GUERARD** è Congr. S. Mauri. Obiit 1715. Vide le Cerf l. c. pag. 178.
- Robertus HARDI** è Congr. S. Mauri. Vide le Long Bibl. Hist. de France.
- Robertus KONIG**, Garstensis, celebris SS. Canonum Professor in Universitate Salisburgensi. Vid. H. U. S. pag. 411.
- ROBERTUS de Monte**, aliàs de THORIGNY, Monachus Beccensis. an. 1180. De eo Lucas Acherius in editione Operum Guiberti Novigentini pag. 715. & in Notis ad Epist. B. Lanfranci pag. 351. Mabill. Annal. Ben. tom. 6. pag. 318. & 541.
- ROBERTUS S. Mariani** Altifodorensis Monachus, cujus Chronicon editum à Camufato. Ob. an. 1212. du Fresne in Ind. Aut.
- S. ROBERTUS** Abbas Molismensis exeunte seculo XII. Vid. Gallia Christ. tom. 4.
- Robertus MOREL** è Congr. S. Mauri piissimus Asceta, plura eaque præclara Ascetica Opuscula publicam in lucem *Ziegelbauer Hist. P. III.*
- edidit. Vivebat adhuc an. 1726. Vide le Cerf. p. 394.
- Robertus QUATREMAIRES** è Congr. S. Mauri. Ob. 1671. Vide Pezii & Cerffii Bibl.
- ROBERTUS S. Remigii** Remensis Abbas c. an. 1090. Vide Marlotti Metrop. Remens. Bongarsii Histor. Oriental. Tom. I. Pagium in Critica tom. 4. p. 447.
- ROBERTUS** Abbas Salopiensis, sive de Schreswisbury in Anglia c. an. 1138. Vid. Pitf. æt. 12. p. 206.
- Robertus STEWARDE**, Prior ultimus Ecclesie Cathedralis Eliensis in Anglia c. an. 1539. Vid. Henric. Wharton Angl. Sac. tom. 1. p. 685.
- Robertus de SWAPHAN**, Monachus Burgenensis in Anglia. Ob. c. an. 1273. Vide Joseph Sparke, qui Collectionem Chronographorum dicti Monasterii typis Londini an. 1723. mandavit.
- Robertus de SYRESTON**, Mon. Dunelmensis Sec. 14. Vid. Willelm. de Chambrè in Histor. Dunelmensi apud Wharton Angl. Sac. pag. 769.
- Robertus TOMBLÆUS**, seu *Tumbleus*, Monachus Croylandensis. Vid. Pitf. in append. pag. 904.
- Robertus de TUMBALENIA**, Abbas S. Vigoris ad muros urbis Bajocensis in Normannia, an. 1080. Vid. Mabill. Analect. tom. 1. Annal. Ben. tom. 4. & 5. Hommey Supplem. Bibl. P.P.
- Robertus VEYSE**, Anglicus, Sec. XIII. Pitf. in append. pag. 904.
- ROBERTUS** Abbas Walciodorensis, vita functus an. 1174. Vid. And. Valer. Bibl. Belg. pag. 796. Annal. Ben. tom. 6. p. 370. Acta SS. Boll. tom. 3. April. pag. 807. Foppens. p. 1077.
- ROBERTUS** Monachus Walciodorensis c. an. 1158. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 4. pag. 9.
- Robertus WANTHAMUS**, Monachus Cermeliensis monasterii in Anglia, de quo vid. Leland. & Pitf. in append. pag. 905.
- Rochus STROZ**, Admontensis Sec. 17. Pez in Epist. Apolog.
- RODULPHUS** Casæ Dei monachus, an. 1097. Vid. Mabill. Annal. Bened. tom. 5. pag. 379.
- RODULPHUS** Cluniac. Mon. Petri Venerabilis discipulus, qui ejus vitam in literas retulit. Vid. Schoetgenius lib. 17. Bibl. med. Lat. p. 325.
- RODULPHUS**, Fuldenfis Scholasticus, Ludovici Germaniæ Regis Confessarius & Ecclesiastes. Ob. 865. Vid. Annal. Ben. tom. 5. pag. 142. Annal. Fuld. apud du Fresne. Bulæ. Histor. Univers. Paris. tom. 1. pag. 639. Brower. Schannat. &c.

- Rodulphus** TORTARIUS, Floriacensis, an. 1144. Vid. Annal. Ben. tom. 4. pag. 174. &c. tom. 6. pag. 383. & 384. Bolland. ad diem 21. Martii tom. 3. pag. 336. Bibl. Floriac. Voff. de Histor. Lat. 1. 3. c. 11.
- RODULPHUS** Abbas S. Trudonis an. 1110. Vid. Acher. in Spicileg. tom. 7. Mabill. Analect. tom. 2. Voff. de Hist. Lat. Nat. Alex. Hist. Eccl. Annal. Ben. tom. 6. & tom. 5. p. 109. & 284.
- ROFFRIDUS** Abbas Casin. & S. R. E. Card. an. 1189. Vid. Angel. à Nuce in annotat. ad vitam S. Benedicti c. 18.
- ROGERIUS** Casæ Novæ Monachus, Scriptor vitæ S. Placidi Rhodiensis, qui ob. an. 1248. Ughell. Ital. Sac. tom. 6. pag. 898.
- Rogerus** CADOMUS, Monachus Beccensis, vixit sub S. Herluino Abbate c. a. 1078. Vid. Annal. Bened. tom. 5. pag. 134.
- ROGERIUS Cicestrensis**, Monachus Westmonasterii, an. 1340. Vid. Lel. Bal. Pitf. Possiv. Voff. & qui hos corrigit, Oudin. tom. 3. col. 938.
- ROGERIUS**, Monachus Corbeia Novæ, clar. & scripsit c. an. 1024. de quo Trithem. in Annal. Hirfaug.
- Rogerus** COMPOT, sive *Computista*, Monachus S. Edmundi an. 1360. Vid. Pitf. æt. 14. p. 488.
- ROGERIUS**, Monachus Croylandensis, postea Prior Frisoniensis, anno 1210. Vid. Jo. Leland. Collect. vol. 4. Voff. de Hist. Lat. 1. 2. c. 56. Oudin. tom. 3. pag. 17.
- ROGERIUS**, seu *Routgerus*, Crucis S. Leufredi Abbas an. 960. Vid. Trithem. in Chron. Hirfaug. 1042. Leibniz de Scriptor. Brunsv. Voff. de Hist. Lat. &c.
- ROGERIUS Vacarius**, Abbas Beccensis an. 1149. subinde in Archiepiscopum Cantuariensem electus, *Paratitla* conscripsit, quod à Justiniano permiffum fuerat. Ob. 1180.
- Rogerus** de VENDOVERA, Monachus S. Albani in Anglia cl. c. an. 1235. Vid. Pitf. æt. 13. pag. 308. & præ hoc Mathæum Westmonaster.
- ROGERIUS**, Monachus Fuldenfis, Hagiographus c. an. 1156. Vide Wicel. in Præfat. Hagiologii, Joan. Bolland. in Præfat. Gener. ad Acta SS. tom. 1. p. 19.
- ROGERIUS** Abbas Uticensis an. 1120. Schoetgenius Lib. 17. Bibl. med. Lat. pag. 340.
- ROLANDINUS**, Monachus Patavinus, de quo vide Muratorium Tomo VIII. Scriptor. Rer. Italic.
- Romanus** CHRISTMANN, Garstensis, Sec. 17. Pez in Epist. Apolog.
- Romanus** ENDEL, San - Blasianus Ss. Theologiæ Professor in Univerf. Salisburg. vivit & scribit.
- Romanus** EFFINGER, Theologus, vulgavit 1634. Concordiam Thomisticam.
- Romanus** FEHLER, Monachus Schyrensis, de quo Bern. Pez Dissert. Ifag. in Tom. 1. Thef. Anecd. p. 31.
- Romanus** HAY, Ochsenhusanus in Suevia Coenobita, Antiquorum Ordinum doctissimus & invictus vindex contra Laymannum, Crusium, aliósque Jesuitas. Ob. 1653.
- Romanus** HÜTTER, Brevnoviensis. Sec. 17. Pez. l. c.
- Romanus** KRINNER, Tegernseensis, an. 1716.
- Romanus** KISTLER è SS. Udal. & Afræ monasterio Aug. Vindel. clar. an. 1712. Vid. Dissert. Ifag. Pezii in Tom. 1. Thef. Anecd. pag. xxxi.
- Romanus** MÜLLER, Abbas Seonensis perdoctus, an. 1675. Vid. Hist. U. S. pag. 412.
- Romanus** RAUSCHER, Abbas Garstensis, Ob. 1683. Vid. Histor. Univerf. Salisburg. pag. 413.
- Romanus** SCHELL, Coenobita Atilensis in Bavaria. Ob. 1696. Vid. Bern. Pez Thef. Noviff. Anecd. tom. 1. Dissert. Ifag. pag. x.
- Romanus** SEDELMAYR, San - Blasianus. Ob. 1722. Vid. Histor. Univerf. Salisburg. pag. 413.
- Romanus** SINCERUS, Abbas S. Martini de Scalis. Ob. 1590. Arnold. Wion Lig. vit. part. 1. Mongitore Bibl. Sic. part. 2. pag. 204. Armell. part. 2. pag. 166.
- Romanus** STEGER, Rottensis Abbas, Ob. 1661. Vid. Hist. U. S. pag. 416.
- Romanus** WEIXER, Ettalensis, edidit an. 1730. Theses Philosophicas.
- Romualdus** DREYER, Ettalensis, Vid. Histor. U. S. pag. 417.
- Romualdus** HAIMBLINGER, Abbas Ettalensis. Ob. 1708. Vid. Hist. U. S. pag. 227.
- Romualdus** RIBERA, Monachus S. Severini Neapoli. Ob. an. 1707. Vid. Armell. part. 2. pag. 166.
- Romualdus** SERRA, Cænas, ibidem in Monasterio S. Mariæ de Monte Bibliothecarius. Vivebat adhuc 1731. Vid. Armell. l. c. pag. 167.
- RORICO**, Monachus, Gesta Francorum à gentis origine ad Clodovæi obitum deduxit. Vide du Fresne tom. 1. Scriptor. Rer. Franc.
- ROSTAGNUS**, Monachus Cluniac. vixit & scripsit tempore Hugonis Abbatis

- xi. Cluniac. Vid. Bibl. Cluniac. p. 1481. Carol. à S. Jacobo in Bibl. Pontif. lib. 1. Hugo autem Abbas rexit ab an. 1480. ad an. 1199.
- ROTGERUS** S. Pantaleonis Colon. Monachus clar. an. 970. Scripsit vitam Brunonis Archiep. Ottonis M. Imp. fratris. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 5. pag. 573. Oudin. tom. 2. pag. 472.
- ROTHOMANUS** primus Abbas Klatoviensis in Bohemia Sec. XII. scripsit *Origines Klatovianas*. Vid. Berghauer in vit. S. Jo. Nepomuc. lib. 1. c. 1. pag. 3. col. 1. à Balbino vocatur *Radimilus*. Vid. supra *Radimilius*.
- Rudensindus** BARLO è Congr. Angl. Sec. 17. Vid. Pez in Catal. Script. B. quem in Epistolis Apologeticis exhibet.
- RUDIGERUS** Epternacensis Scholasticus an. 990. Vid. Mabillon. Annal. O. S. B. tom. 4. pag. 67. ex Trithemio, Chron. Hirfaug. ad an. 990. pag. 135.
- RUDOLPERTUS** Augiensis 1006. Vid. Annal. Ben. tom. 4. pag. 188.
- RUDOLPHUS** Casæ Dei in Arvernia Monachus, & Scriptor vitæ S. Adelelmi cl. Sec. XII. Vid. Mabill. Sec. vi. Bened. part. 2. pag. 895. Bolland. tom. 2. Jan. pag. 1056.
- RUDOLPHUS** Flaviniacensis cl. 925. Trithem. in Chron. Hirf. pag. 66.
- RUDOLPHUS** Fuldenfis, supra *Rodulphus*.
- Rudolphus** GLABER, supra *Rodulphus*. Vide Nizeronii Memorias Tom. 28.
- RUDOLPHUS** Hirfaugiensis Monachus, de quo Trithem. in Chron. tom. 1. pag. 46.
- RUDOLPHUS**, Abbas S. Trudonis, supra *Rodulphus*.
- Rudolphus** WISER è S. Lamberto. Ob. 1667. Vid. Hist. U. S. p. 417.
- RUFFINUS**, Monachus S. Sabini Placentiæ c. an. 1250. Vid. Annal. Bened. tom. 2. pag. 105.
- RUGERUS**, an *Rutgerus*? Vide Leibnizium Tom. 2. Scriptor. Rer. Brunsv. n. 25. pag. 27.
- RUGGERUS**, seu *Rogerus* Fuldenfis, supra *Rogerus*.
- RUODPERTUS** Monachus S. Galli Sec. VIII. Vita S. Theodori Episc. Sedunensis ab ipso scripta, extat in Cod. Thuan. 275. Vid. du Fresne in Indice Autor. Goldast. Rer. Alem. tom. 2. p. 66.
- RUPERTUS**, Augiensis Monachus c. an. 996. Vid. Egon. part. 2. cap. 25. de Vir. Ill. Aug. Div.
- RUPERTUS** S. Albani Moguntinæ an. 991. Vid. Trithem. Chron. Hirfaug. Nicol. Serrar. Rer. Mogunt. Laun. de Schol. celebr. Georg. Helwich in Chronico S. Albani. Scripsit teste Trith. ab anno *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*
892. vitam S. Albani Moguntini, iudice verò Janningo in Actis SS. tom. IV. Junii pag. 89. ejus vitæ author est Rupertus Junior, qui metricè illam reddidit Sec. XIII. vel etiam ferius.
- RUPERTUS** Casinensis Abbas, de quo vid. Trithem. cap. 59.
- Rupertus** CARL, Prior Weichenstephanensis, Mappis Geographicis Historiam Benedictinâ illustravit, denatus a. 1750.
- RUPERTUS** Abbas Gottwicensis ab an. 1173. - 1199. Vid. Hieronymii Pezii Observationes prævias ad vitam B. Altmanni à Ruperto scriptam tom. 1. Script. Rer. Austr.
- Rupertus** GANSLER San - Udalricanus Aug. Vindel. 1706. notus solum ex libris Germanicè scriptis in lucem editis.
- Rupertus** HAUSDORF, Brevnoviensis. Ob. hujus seculi anno ---- Scripsit inter cætera *Sacram Eloquentiam*, quæ à me in Ms. lecta fuit; Vitam S. P. Benedicti, Germanicè, & quædam alia.
- Rupertus** KIMPFLER, Abbas Glunicensis. Ob. hujus seculi anno ---- Vid. Histor. U. S. pag. 418.
- Rupertus** KOBLITZ, Brevnoviensis in Ms. quædam reliquit, ante quinquennium è vita sublatus.
- S. RUPERTUS**, Abbas Limburgensis, an. 1124. Trithem. in Chron. Hirfaug. Sixt. Sen. Bibl. San. lib. 4. Bulæ. tom. 2. pag. 774.
- Rupertus** LUDWIG, Ottoburanus Sec. 17. Pez. in Ep. Apol.
- Rupertus** NESS, Abbas Ottoburanus. Ob. 1740. Vid. H. U. S. pag. 272.
- Rupertus** PRESSINGER, Prior ad S. Petrum Salisburgi, Ascensis Benedictinæ insignis Scriptor. Obiit piissimè, uti vixat, anno 1741.
- Rupertus** STARCH Admontensis J. U. D. & SS. Canonum in Univerf. Salzburg. Professor, edito Tractatu juridico ad tit. xxxi. libr. 1. Decretal. Judicis Ecclesiastici jura, dignitatem & amplitudinem eâ styli puritate, doctrinæ præstantiâ, ac sacræ eruditionis copiâ propugnavit, ut & in Canonicis & polemics verè *virum se fortem* probârit. Alii ejus ingenii partus in usum & robur aliorum desiderantur. Vivebat an. 1752.
- Rupertus** SUTOR anno 1719. vitam S. Benedicti edidit.
- RUPERTUS** Abbas Tuitiensis an. 1135. Vide vitam ejus Operibus præmissam. Mabill. in Annal. Ben. Pagium Crit. tom. 4. pag. 374. & alios quàm plures, præcipuè Bibliographos Belgas. Ejus Opera nuper recusa sunt Venetiis cum *Gerberonii* Apologeticis &c.

RUPERTUS, Monachus Weiffenburg. Episcopus Spirensis an. 996.
 RUTHARDUS, Hersfeldensis Abbas 1059. Vid. Trithem. in Chron. Hirsaug. ad an. 1059. Annal. Ben. tom. 5. p. 73.
 RUTHARDUS, Hirsaugiensis, 845. Trith. in Chron. tom. 1. p. 26. Scriptor vitæ S. Bonifacii fuisse dicitur. Vid. Schöttgen. in Bibl. med. Lat. lib. 17. pag. 393. & quos plures citat.
 RUTHARDUS S. Jacobi Moguntiae, Sec. XI. de quo vid. Mabill. in Annal. Ben. tom. 4. pag. 527. Scripsit Ordinarium Divinorum, & Regulas vivendi Monachorum; quod opus MS. in membranis extat in ejus loci Bibliotheca. Incipit: *Kal. Octobris post mensam sedent fratres in Conventu cum libris suis, puerique legant, vel cantent aperte in scholis...*

S.

SALOMON ex Monacho San - Gallensi Episcopus Constant. hujus nominis tertius. Ob. 919. Vid. Mezler de Vir. Ill. San-Gall. l. 2. c. 16. Crusius in Annal. Suev. l. 3. c. 3. Hartman. in Annal. Eremit. p. 22. Joseph. Pichler S. J. in Histor. Imperat. Tract. 8. p. mihi 47.
 SALVATOR patriâ Cremenfis, Monachus Parmæ ad S. Joan. Evang. an. 1560. Vid. Armell. part. 2. pag. 168.
 SALVATOR Cremonensis, unus è primis Monachis Congr. S. Justinæ Patav. de quo vid. Armell. part. 2. pag. 168.
 Salvator-Maria BLASI, Monachus Casin. Lector & Bibliothecarius, ac Præfectus Musæi monasterii Gregoriani S. Martini Panormitani, publico dedit Dissertationem valdè eruditam *supra picturam vasculi antiqui Græco-Siculi* in symbolis Florentinis Vol. v. recensitam an. 1749. Alia...
 SALVIUS, Abbas Alveldensis propè Locronium in finibus Navarræ & Castellæ Veteris. Ob. 962. Vid. Nic. Ant. in Bibl. Hisp. Vet. Mabill. Annal. tom. 3. p. 562. Ant. Pagi in Crit. 963. tom. IV. p. 3. Miræ. de S. E.
 SAMSON, Abbas Monasterii S. Zoili in Hispania. Ob. 890. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. vet. Mabill. Annal. Ben. tom. 3. p. 108.
 SAMSON, Monachus Cantuariensis, c. an. 1170. Vid. Leland. de Scriptor. Britan. cap. 219. Pitf. æt. 12. p. 232.
 SAMUEL Fuldensis, Rabani Mauri in schola Collector, tum Vangionum Episcopus an. 840.
 Sanderadus BREUNIG, Amorbacensis Abbas ab an. 1713. ad an. 1725. à R. mo

D. Volufio, Suffraganeo Moguntino Laureatus Poëta creatus.
 SARRACINUS, Monachus Alveldensis in Hispania Sec. X. exeunte.
 SAXOWALDUS, Centulensis Chronographus, an. 1095. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 5. pag. 358.
 S. SCHOLASTICA Soror S. P. Benedicti inter Familiæ Benedictinæ Scriptores à Prospero Mandosio Bibl. Rom. Cent. VII. 65. refertur, quod *Regulam pro suis Monialibus, & Epistolas* scripsit. Credit hoc V. C. Schöttgenius Bibl. med. Lat. lib. 18. pag. 430. ubi etiam illi inter Scriptores medii ævi locum dedit.
 SEBASTIANUS, Monachus Casin. Scriptor vitæ S. Hieronymi clar. an. 560. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Caf. C. 3. Mar. in Not. Gattola Histor. Casin. Sec. 1. pag. 12. Schöttgenius l. c. pag. 434.
 Sebastianus MARCAILLE è Congr. Cluniac. an. 1616.
 Sebastianus MAYRLECHNER, Prior Cremifanensis. Edidit Salisburgi Professor Apparatum Philosophicum an. 1721. in 4.
 Sebastianus à PLACENTIA ad S. Sixtum ibidem Professor an. 1592. Vid. Armell. part. 2. p. 168.
 Sebastianus RÖHR, Ottoburanus, magnæ virtutis Asceta. Ejus vitam scripsit *Albertus Krez.* Vid. etiam Hist. U. S. pag. 410.
 Sebastianus TEXTOR, Ottoburanus, Archiepiscopi Salisburgensis Confessarius, & celebris Ecclesiastes, qui plures suorum Concionum tomos typo vulgavit. Vid. Hist. U. S. p. 421.
 SEGENIUS, quartus Cœnobii Huenfis in Hibernia Abbas, cujus Beda meminit Hist. Eccl. III. 5. Ob. a. 651. Waræus de Scriptor. Hiberniæ p. 23. Schöttgenius l. 18. Bibl. med. Latin. p. 444.
 SEGFRIDUS seu *Seyfridus*, Monachus S. Michaëlis Bambergæ scripsit vitam S. Ottonis Ep. Bamberg. Vid. Acta SS. Bolland. tom. 1. Julii p. 351.
 SEGFRIDUS Abbas Tegernseensis ab an. 1048. Schöttgenius l. 18. p. 444.
 SENATUS, suprà *Bravonius*. Pitf. æt. 12. pag. 237.
 Seraphinus CANTONUS è Congr. Casin. Monachus Mediol. in S. Simplicii Cœnobio an. 1580. Vid. Armell. part. 2. pag. 168.
 Seraphinus CASULANUS, Abbas S. Mariæ Florentiæ quàm doctus, tam benè de suo monasterio meritus. Ob. 1645. Vid. Armell. l. c. p. 170.
 Seraphinus CERASOLI, Abbas Titularis Mo-

Monasterii Farfensis clar. c. an. 1631. Armell. l. c. p. 170.
 Seraphinus à FLORENTIA, ibidem in monasterio S. Mariæ Professor, an. 1529. Vid. Armell. l. c. Wion Lign. Vit. part. 1. l. 2. c. 77. Possev. in Appar. Sac. tom. 3. pag. 108.
 Seraphinus KIRCHMAYR, Garstensis Sec. 17. Pez Ep. Apol.
 Seraphinus de QUINTIANO Brixiae Monachus SS. Faustini & Jovitæ, an. 1529. Armell. part. 2. p. 171.
 Seraphinus TANSI, Abbas Montis Caveosi, Vir singularis doctrinæ, an. 1723. Procurator Generalis totius Congr. Casin. electus est. Vid. Armell. l. c. p. 171.
 Severus CRESSY è Congr. Angl. cl. c. a. 1668. quo labente edidit *Historiam Ecclesiasticam Britanniae*. Vid. Pez in Epist. Apolog. p. 245.
 S. SERGIUS I. Pont. Max. ab an. 688. ad 702. Vid. Mongitore Bibl. Sic. part. 2. pag. 21.
 SERGIUS IV. Pont. Max. ab an. 1009. ad 1022. Vide Mabill. Acta SS. Ord. S. B. Sec. VI. part. 1. in Indice prætermiff.
 SERLO Abbas Glocestriensis; de quo Leland. cap. 121. p. 159.
 SERLO Anglus ex Monacho Episcopus Cornubiensis c. a. 960. Vid. Pitf. æt. 10. p. 175.
 Severinus BOCCIUS Congr. Casin. Visitator & plurium successivè monasteriorum Abbas. Ob. 1697. Vid. Armell. l. c. pag. 173.
 Severinus de PEDEPENNIS, Bitontinus cl. Sec. XV. de quo vide Mabillonii Iter Italicum p. 147.
 SIBERTUS, Prior Monasterii S. Pantaleonis Coloniae, an. 1136. Vid. Mabill. Analect. tom. 2. p. 415.
 SICARDUS, Monachus Westmonasteriensis scripsit librum de prima ejusdem loci constructione. Vid. Annal. Ben. tom. 5. pag. 189.
 SIGEARDUS, vel *Sighardus*, Monachus S. Albani Moguntiae an. 1297. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. pag. 314. Helwich in Chron. monasterii S. Albani.
 SIGEHARDUS S. Maximini Treviris Cœnobita scripsit *de Miraculis S. Maximini* an. 962.
 SIGEBERTUS, Monachus Corbeiae Novæ, Scriptor vitæ S. Voymonis Bremensis Archiepiscopi vivebat annis 905. Vid. Trithem. Chron. Hirsaug. tom. 1. p. 56. Eysengren in C. T. V.
 SIGEBERTUS Gemblacensis, Chronographus percelebris. Ob. 1113. De eo agunt plurimi Jo. Trithem. Valer. Swertius, Miræus, Foppens, Acherius, Dupinius, Scævola Sanmarth.

Sigefridus SCHLÜNDLIN, Amorbacensis an. 1456. in transcribendis libris infesta industria fuit, & Sanctorum quorundam Vitas composuit. Vid. Ignat. Gropp. in Hist. Amorbac. p. 157.
 Sigismundus DALLINGER, Seonensis in Bavaria Abbas. Ob. 1634. Vid. Hist. U. S. lib. 2. c. 4. p. 238.
 Sigismundus HÆRINGSHAUSER, Mellicensis. Ob. 1698. Vid. Bibl. Mellic.
 Sigismundus MAISTERLIN, San - Udalricanus Aug. Vindel. c. a. 1483. Vid. Pistorium, qui ejus Chronicon Augustanum edidit, & Bern. Pez Dissert. Isag. in Tom. I. Thef. Anecdot.
 Sigismundus ZANNETUS è Congr. Casin. arte Poëtica excelluit, an. 1560. ab impio & perfido famulo interemptus. De eo agunt Octavius de Rubeis in Elogiis historicis Illustrium Brixinensium p. 340. Prosper Martinengus in lib. *Divers. Poëmat.* pag. 263. Armell. part. 2. p. 175.
 Sigismundus ZEDROWSKY, Polonus Reg. Mon. Tynecens. Vice-Prior, Ss. Theologiæ Doctor, & illius Professor scripsit *Octavarium Benedictinum*. Cl. c. a. 1678.
 SIGMARUS, Cremifanensis Monasterii Cellerarius circ. an. 1300. Scripsit Chronicon, seu Catalogum Abbatum Cremifan. Vid. Hansiz in prælim. ad Germ. Sac. Tom. I.
 SIGULFUS, Lelando cap. 89. *Sigwulfus*. Vide etiam Pitfeum æt. 9. p. 164.
 Simeon BASCHIERA, Monachus in Cœnobio S. Benedicti propè Mantuam cl. c. a. 1617. Vid. Armell. part. 2. pag. 177.
 SIMEON Dunelmensis Monasterii Cathedralis Monachus an. 1164. Vid. Leland. Balæ. Pitf. præprimis verò Jo. Seldeum & Rogerium Twysdenum Operum Editores.
 SIMON Affligemienfis, Belga an. 1290. Vid. Sander. in Chronograph. Brabantiae tom. 1. p. 47. Andr. Val. Bibl. Belg. p. 811. Foppens tom. 2. p. 1098.
 SIMON S. Bertini Abbas 1148. Vid. And. Valer. l. c. Foppens pag. 1099.
 Simon BLICH, Abbas Pegaviensis, anno 1524. contra Lutherum librum patrio sermone scripsit. Ob. an. 1539. vel aliquanto seriùs. Vid. Christian. Schöttgen in Historia Pegav. Monasterii pag. 173.
 Simon BONNET è Congr. S. Mauri auspiciatus est *Biblia Maxima Patrum*, quod Opus è vivis anno 1705. sublatus aliis perficiendum reliquit. Vide le Cerf pag. 41.

- Simon* BOUGIS, Præpositus Generalis Congr. S. Mauri. Ob. 1714. le Cerf pag. 43.
- Simon* de CAMPIDONA, Mellicensis, fl. an. 1248. Vid. Bibl. Mellic.
- Simon* FIRBAS, Schyrensis. Ob. 1639. Vid. Hist. U. S. p. 422.
- Simon* GENOUX, Subprior Casæ Dei scripsit vitam S. Roberti Abbatis Casæ Dei. Vid. Gall. Christ. tom. 2. c. 329.
- Simon* GEIGER, Wiblingensis. Ob. 1547. Vid. Annal. Wibling. p. 76.
- Simon* GRAB, Wiblingensis. Ob. 1636. Vid. Annal. cit. & Histor. Univerf. Salisburg. p. 422.
- Simon* GUILLEMOT, S. Gisleni in Belgio Subprior, pleraque Belgicorum Cœnobiorum Chronica manu sua descripsit, & ad Mabillonium misit, ut hic grato animo profiteretur in Præfat. Generali ad Annal. Ben. n. 29.
- Simon* HUEBMAN, Admontensis, cl. 1662. Vide Felix Egger in Idea O. S. B. lib. 2. pag. 552.
- Simon* LANGHAM, Archiep. Cantuar. Ob. 1376. Vid. Pitf. æt. 14. p. 517.
- SIMON*, Lunælacensis in Austria superiore Abbas edidit vitam S. Wolfgangi Ep. an. 1655.
- Simon Germanus* MILLET è Congr. S. Mauri. Ob. 1674. Vid. Felibien in Historia Monasterii S. Dionysii, & le Cerf in Bibl. Histor. Crit. p. 360.
- Simon* MOPINOT è Congr. S. Mauri, Ob. 1724. Vide le Cerf p. 393.
- Simon* REBISER, Abbas Lunælacensis, Ob. 1668. Vid. Hist. U. S. p. 423. Pez tom. 3. Thef. Anecd. p. 34.
- Simon* RETTENPACHER, Cremifanensis Chronographus. Ob. 1706. Vid. Hist. U. S. p. 424. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. pag. 242.
- SIMON*, Abbas Sithiensis. Ob. 1148. Vide le Long Bibl. Histor. de France.
- Simon* SOUTHRAY, Monachus S. Albani in Anglia an. 1382. Vid. Bucelin. in Annal. Ben. pag. 28.
- Simon* de AMPACH Mellic. flor. an. 1493. Vid. Bibl. Mellic.
- Simpertus* NIGGELIUS, Abbas Neresheimensis in Suevia. Erat Prælati Domestici Cæs. Legati ad Ottomanicam Portam. Edidit Itinerarium Constantinopolitanum patrio conscriptum sermone.
- Simplicianus* GODY, strictæ Observantiæ Cluniac. Vid. Gabr. Bucel. in Benedicto Rediv. Adrian Baillet Jugemens de Savans.
- S. SIMPLICIUS* tertius post S. P. Benedictum Abbas Casinensis. Vid. Gattol. in Hist. Caf. Sec. I. part. iv. p. 12.
- Simplicius* CAFFARELLA, Abbas Casinensis, & totius Congr. Præses. Ob. 1635. Vid. Cæsar Engennius Caracciolus in Neapoli Sacra pag. 322. Jul. Ambros. Lucenti in Ital. restr. & auct. p. 1034. Armell. part. 2. p. 178.
- SIMPLICIUS*, Monachus S. Sulpitii Bituricensis, de quo le Long Bibl. Hist. Eccl. l. 2.
- SINAUDUS*, Abbas S. Simphoriani Metensis. c. a. 1005. Scripsit vitam Adalberonis II. Episcopi Metensis, cœvi. Vid. Calmet in Catal. Scriptor. Histor. Lothar.
- D. SINSART* (prænomen me fugit) Abbas Monasterii in Valle S. Gregorii annis proximè præteritis insignia edidit Opera Polemica. . .
- B. SIVIARDUS*, Abbas Anifolensis, Sec. VIII. ineunte claruit. Vid. Mabill. tom. 1. Actor. Ord. S. B. pag. 642.
- Smaragdus* ARDO, Monachus Anianensis. Ob. 843. Bulæ. Hist. Univerf. Paris. tom. 1. p. 641. multa scripsit, de quibus consule Catalogum Mfs. Codd. Bibl. S. Germani à Pratis. Mabill. Tract. de Stud. Mon. Vol. 2. p. mihi 610. Marthene præfat. in Comment. in Reg. S. P. B.
- SMARAGDUS*, Monachus & Presbyter S. Maximini Trevirensis circa an. 800. Schoettgenius l. XVIII. p. 561.
- SMARAGDUS*, Abbas S. Michaelis in agro Virdunensi an. 819. Vid. Honor. Augustodun. de S. E. lib. 4. Trith. Chron. Hirs. tom. 1. p. 68. Sixt. Sen. Bibl. San. pag. 470. Mabill. Tract. de Stud. Mon. cap. 16. pag. mihi 84.
- Stanislaus* SCZYGIELSKI, Polonus, Monachus Tinecensis, Author *Aquila Polono-Benedictina*, cl. an. 1668.
- Stanislaus* WILBERTS San - Blasianus vivit. Edidit, & à V. C. Romano Sedelmayr inceptam Historiam Universitatis Salisburg. ad fastigium perduxit. Alia prælo parata habet.
- STEPELINUS*, Monachus Casæ Dei Sec. XI. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 4. p. 555. & tom. 5. p. 235.
- STEPHANUS* II. Pont. Max. nonnullis III.
- STEPHANUS* III. aliis IV. P. M.
- STEPHANUS* IV. aliis V. P. M. de his tribus Papis vide Baron. Pag. Mabill. &c.
- STEPHANUS* IX. suprâ *Fridericus* Abbas Casin.
- STEPHANUS* I. Aduensis Episcopus, ac subinde Monachus Cluniac. Sec. XII. Vid. Nat. Alex. Hist. Eccl. Sec. 12. tom. 6. pag. 518.
- STEPHANUS* Abbas S. Agerici an. 1062. Vid.

- Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 5. pag. 189.
- Stephanus* de AMICO, Abbas S. Martini de Scalas in Sicilia. Ob. 1662. Vid. Rochus Pyrrhus in Notis Ecclesiasticis Montis Regalis p. 437. & lib. 4. de Abbatibus Siciliae p. 192. Mongitore Bibl. Sic. part. 2. pag. 238. Armell. part. 2. pag. 178.
- Stephanus* de AMORE è Congr. Casin. Ob. 1691. cujus mutabilem genium, & præstantiam in Poëtica facultate vide apud Armell. part. 2. p. 179.
- Stephanus* BRIKINGTONUS, Monachus Cantuar. clar. 1380. Vid. Pitf. in append. pag. 910. Wharton Angl. Sac. tom. 1. pag. xx. & in Supplem. ad Cavei Histor. Liter.
- Stephanus* BOCHEVALLIUS, Zwifaltensis. Ob. 1663. Vid. Annal. Monasterii pag. 285.
- Stephanus* BURCKHARDI Mellicensis, flor. an. 1517. Vid. Bibl. Mellic.
- Stephanus* BRICE è Congr. S. Mauri vivit, in Gallia Christiana ad fastigium perducenda cum aliis Congr. suæ eruditibus Sodalibus occupatus.
- Stephanus* CATANEUS, Abbas & Præses Congr. Casin. interfuit Concilio Tridentino. Ob. 1580. De eo Pet. Ricord. in Histor. Monast. dial. 4. p. 465. Philippus Labbe tom. 4. Concil. in Concil. Trid. col. 932. Armell. part. 2. pag. 181.
- STEPHANUS*, Monachus & Prior Cellæ Novæ in Gallicia. Sec. 12. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Vet. Mabill. Annal. Ben. tom. 3. p. 645.
- Stephanus* de CONTY, Monachus Corbeia Veteris, anno 1400. Vid. Luc. Acher. in Notis ad Opera V. Guiberti Abbatis p. 563. col. 2. Annal. Ben. tom. 6. pag. 65. Consule etiam Catalogum Mfs. Codd. in Bibl. San-Germ.
- Stephanus* EDDIUS, suprâ *Heddius*.
- Stephanus* HARMIETTER edidit Theologiæ Moralis Nucleum. Salisb. 1740.
- Stephanus* HERRANDUS, ex Abbate Isenburgensi Episcopus Halberstadenfis. Ob. an. 1107. Trithem. de S. E. & in Chron. Hirsaug. tom. 1. p. 304. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 8. pag. 722.
- Stephanus* HIDEUX è Congr. S. Mauri ab obitu *Simonis Bonnet* 1705. continuat *Biblia maxima Patrum*. Vide le Cerf pag. 42.
- Stephanus* KOLB, Abbas Scotorum Vienna fl. c. a. 1482. Vid. Bibl. Mellic. pag. 444.
- Stephanus* du LAURA, Monachus Sylva Majoris c. a. 1669. Vid. Acta SS, Bol-
- land, Tom. I. April. die 5. in Comment. præv.
- STEPHANUS* S. Jacobi Leodiensis Abbas 1100. Vid. Edm. Martene Collect. amplif. tom. IV. in Præfat. pag. xx. Mabill. Annal. Ben. tom. 5. p. 516. Andr. Val. Bibl. Belg. p. 816. & præ hac Foppennii Bibliothecam. Ejus Scripta recenset Eccardus de Rebus Oriental. Franciæ tom. 2. p. 796.
- Stephanus* LENZIUS, Abbas S. Pauli Romæ, & totius Congr. Caf. Præses. Ob. 1682. Vid. Armell. part. 2. p. 182.
- Stephanus* LEUZIUS Donawerdenfis Monachus, vir græcis & hebraicis literis clarus ad an. 1543.
- Stephanus* NERITINUS, Abbas Monasterii S. Mariæ Montis alti p. 1361. scripsit Chronicon Monasterii Neritini.
- Stephanus* PALTRAM, Prior Mellic. fl. circ. 1400. Vid. Bibl. Mellic.
- STEPHANUS* *Parifensis* insignis regulæ S. Benedicti commentator claruit circa an. 1193. de quo suprâ Part. III. p. 22.
- Stephanus* PEROZZI è Congr. Casin. cl. c. a. 1621. Vid. Armell. l. c. p. 182.
- Stephanus* PORRUS è Congr. Casin. Mefanæ ad S. Placidum Monachus an. 1589. Vid. Armell. l. c.
- STEPHANUS*, Monachus S. Pantaleonis Coloniae an. 990. Scriptor vitæ S. Maurini Abbatis & Martyris. Vid. Acta SS. tom. 2. Junii.
- STEPHANUS* *Rotomagensis*, Monachus Bremensis, cujus complura Mfs. habentur in Bibliotheca S. Germani à Pratis. Vid. Catal. mfs. Codd.
- Stephanus* REITTBERGER, Abbas Schyrensis. Ob. 1634. Vid. Hist. U. S. p. 216.
- Stephanus* de SPANNBERG, Abbas Mellicensis. Ob. 1453. Ejus Epistolas vulgavit Bern. Pez Thef. Anecd. tom. 6. Vide etiam Chronicon & Bibl. Mellic.
- Stephanus* STEGBUCHER, Schyrensis in Bavaria cl. 1722.
- STEPHANUS*, Monachus S. Trudonis c. a. 1082. Vid. du Fresne in Indice Autorum.
- Stephanus* de VILLA, Hispanus Monachus S. Jo. Burgenfis an. 1673. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov.
- STEPHANUS* Monasterii S. Urbani Abbas an. 1078. patroni sui vitam scripsit. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 5. p. 138.
- STEPHANUS* *Wytebiensis*, primus Abbas S. Mariæ Eborac. an. 1080. Vid. Jo. Leland. Collect. vol. 2. & 4. Pitf. æt. 11. pag. 189.
- STEPHELINUS* Monachus S. Trudonis scripsit de Miraculis S. Trudonis. Vid. Sander. in Chorograph. Brab.
- S. STURMIO*, Abbas Fuldenfis mortuus an. 779.

- an. 776. vel 779. Histoire literaire de la France tom. iv. pag. 161.
- SUGERIUS** Abbas S. Dionysii in Francia, & Regens Franciæ. Ob. 1152. Vid. vitam supra Cap. 3.
- SULCARDUS**, Monachus Westmonasteriensis c. an. 1090. Vid. Jo. Ger. Voff. de Hist. Lat. lib. 2. pag. 385. Pitf. æt. 11. pag. 188.
- S. SWIBERTUS** Episcopus an. 717. Vid. Pitf. in append. pag. 911.
- S. SWITHUNUS**, Wintoniensis Episcopus, an. 862. Vide Capgraw. Leland. Pitf. append. pag. 912.
- SYLVESTER II.** Papa, supra *Gerbertus* Floriacensis.
- Sylvester LANGHAYDER**, Cremifanensis J. U. Professor, edidit an. 1751. Specimen juris de piis dispositionibus & alia.
- Sylvius STELLA**, Abbas, Visitator, & Præses Congr. Casin. Ob. 1646. Vid. Octav. de Rubeis in Elogiis Illustr. Brixinensium, Armell. l. c. p. 183.
- Sympertus BERCKMÜLLER** è Monacho S. Udal. Aug. Vind. Franciscanus c. an. 1622. Vid. Hist. U. S. p. 424.
- Sympertus REITTER**, Monachus Andecensis. Ob. 1711. Vide Hist. U. S. pag. 425.
- Sympertus VISCHER** è SS. Afræ & Udal. Monasterio Aug. Vindel. Ob. 1666. Vid. Hist. U. S. pag. 425.
- SYNTRAMMUS** San-Gallenensis Scriba excellens. Vid. Mezler, lib. 1. c. 28.
- SYRUS** Cluniacensis scripsit vitam S. Majoli Abb. Clun. an. 994. defuncti. Vide Acta Sanctorum 11. Maji tom. 2. pag. 668. Annal. Ben. tom. 4. p. 86.

T.

- TASO** Abbas Monasterii Vulturnenfis scripsit Decreta pro regimine Monachorum circa an. 732. Vide Tafuri in Serie Chronol. Scriptor. Regni Neapol.
- TASSAIN** (prænomen me'latet) è Congr. S. Mauri, vivit, ac in nova Operum Theodori Studitæ editione adornanda laborat.
- TATWINUS**, Archiepiscopus Cantuariensis, Ob. 735. Vide Leland, cap. 96. Pitf. æt. 8. p. 129.
- TECLANUS** Scotus natione & cognomento, Abbas S. Jacobi majoris Wirceburgi. Obiit an. 1217. Hippolytus Maraccius in Bibl. Mariana Tomo II, pag. 387. Schöttgenius Bibl. med. & inf. Lat. lib. 18. pag. 614.
- TEUTCARIUS** monachus S. Galli de *Computo Ecclesiastico* MS. in Bibl. Vaticana. Bern. de Montfaucon Bibl. Ms. Codd. pag. 58. Schöttgenius l. c. p. 618.
- TEODINUS** S. R. E. Card. cl. c. an. 1066. Vid. Tafuri in Serie Chronol. Scriptorum Neapolit.
- TEULFUS**, aliis Theodericus, & *Tholdus* S. Crispini Abbas, auctor Chronici Mauriniacensis. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 5. & 6.
- TEUZO**, Monachus Florentiæ c. a. 1038. Vid. Mabill. Annal. tom. iv. pag. 421. Julius Niger de Scriptor. Florent. pag. 510.
- THADDÆUS**, Abbas Scotorum ad S. Jacobum Ratisbonæ vixit an. 1457. Vid. Canif. antiq. Lect. tom. 4. in vitâ S. Virgillii Archiep. Salisburg.
- Thaddæus* SCHWALER claruit. an. 1700.
- THEGANUS**, Monachus Augiensis 815. *Theobaldus de WIENA* Mellicensis flor. 1458. Vid. Bibl. Mellic. pag. 298.
- THEOBAUDUS**, al. *Thebaudus*, Besuensis in Burgundia Monachus, 1120. Vid. Annal. Ben. tom. 3. pag. 244. & tom. 5. pag. 617.
- THEODEMARIUS**, nescio cujus Monasterii Monachus, vixit sub Carolo M. edit. à Brolio cum Chronico Casinensi. Vid. du Fresne in Indice Autorum, Mabill. Præfat. ad Sec. iv. Bened. part. 1. pag. 60.
- THEODEMIRUS**, & *Theodemirus*, Abbas II. Pfalmodiensis in Gallia monasterii Sec. ix. Scripsit contra Iconomachiam Claudii Taurinensis. Vid. Carol. le Cointe ad an. 821. tom. 3. Annal. pag. 33. Annal. Ben. tom. 2. Gall. Chr. tom. 6. col. 472.
- THEODERICUS** S. Albani Moguntia. 985. Vid. Georg. Helwich in Chron. S. Albani cap. ix. Trithem. Chron. Hirf. tom. 1. pag. 117. Mabill. Annal. Ben. tom. 4. pag. 31.
- THEODERICUS alter** ibidem an. 1040. Trithem. in Catal. Vir. Ill. Germ. part. 1. pag. 135.
- THEODERICUS** S. Audoeni Monachus scripsit vitam metricam ejusdem S. Audoeni. Vid. Mabill. Analect. tom. 2. pag. 456.
- THEODERICUS**, Casinensis, vixit an. 1012. Vid. Pet. Diac. c. 16. Mar. in Notis. Mabill. Annal. Ben. tom. 4. pag. 274.
- THEODERICUS** Monachus Dunelmensis, Scriptor vitæ S. Margaritæ, Scotorum Reginae, cui à confessionibus fuit. Vid. Acta SS. Junii tom. 2. pag. 320.
- THEODERICUS**, Weissenburgensis Abbas, Congr. Clun. Scriptor vitæ Hildegardis c. an. 1210. Jo. Simler in Epitome Bibl. Gesner. Eysengren in Catal. Test. Verit. pag. 109. Oud. tom. 2. col. 1695.

THEO-

- THEODERICUS** Monachus Cluniac. cl. an. 1040.
- THEODERICUS Danus**, incerti monasterii anno 1180. an tamen Benedictinus? nullus, quem scio, inquit Oudinus tom. 2. col. 1595. meminit hujus Scriptoris hucusque incogniti.
- THEODERICUS** Epternacensis, an. 1194. Vide Martene & Durand Collect. amplif. tom. iv. p. 453.
- THEODERICUS** Floriacensis sub an. 989. Vid. Trithem. in Annal. Hirfaug. ad an. Chr. 1125.
- THEODERICUS** Fuldenfis, discipulus Trithemii. Vid. Epistol. familiares hujus Abbatis.
- Theodericus* GHISBERTI, Supprior Monasterii S. Salvii, claruit ineunte Sec. 17. Vid. Annal. Ben. tom. 6. p. 57.
- THEODERICUS** Hersfeldensis cl. 1030. Vid. Annal. Bened. tom. 3. pag. 215. Ignat. Gropp. Histor. Amorbac. pag. 156.
- THEODERICUS** Hirfaugiensis, de quo Trithemius de Vir. Ill. Ord. S. Ben. lib. 2. c. 27.
- Theodericus* ab HOMBORCH, Abbas Bursfeldensis. Ob. 1487. Vid. Leuckfeldii Antiquit. Bursfeld. pag. 25. Henr. Bodo in Chron. Clusin. tom. 2. Scriptor. Brunsv. p. 352.
- Theodericus* à NIHAUSEN S. Martini Colon. an. 1679. Ex Catal. Bibl. ms.
- THEODERICUS** Norwegiensis anno 1137. supra *Dietrichus*.
- THEODERICUS**, Monachus Rotomagi, in Cœnobio S. Audoeni an. 1092. Vid. Mabill. Annal. tom. 5. pag. 296. Pomeray in Hist. Monasterii S. Audoeni. Acta Bolland. SS. tom. 4. Aug. p. 795. Scripsit Theodericus an. 1044. versibus Leoninis vitam S. Audoeni.
- Theodericus* RUINART è Congr. S. Mauri, illustris discipulus Mabillonii. Obiit 1709. Vid. Nizeron in Memoriis tom. 2. Pez & le Cerf in Bibl.
- THEODERICUS** Monachus Theologiensis an. 1066. Scriptor vitæ S. Conradi Archiep. Trevir. Vid. Bolland. tom. 1. Junii p. 126.
- THEODERICUS**, Monachus S. Mathiæ Trevirensis vix. c. an. 1012. Vid. Calmet in Histor. Lothar. Mabill. Annal. Ben. tom. 3. pag. 658. & tom. 5. pag. 216. Trithem. Eysengren. Oudin &c.
- THEODERICUS** Abbas S. Trudonis in Episcopatu Leodiensi. An. 1100. And. Val. Bibl. Belg. pag. 822. Voff. de Hist. Lat. l. 2. c. 48. Cav. Histor. Lit. pag. 558.
- THEODINUS**, Monachus Casinas, aliis Farfensis, & juxta Wionem Cardinalis E. Ziegelbauer Hist. P. III.
- ab Alexandro II. creatus. *Mabillon Annal. Bened. Tom. v. pag. 266.*
- Theodorus* à CRUCE è Congr. SS. Vitonis & Hidulphi an. 1628. Vid. Bellhome in Historia Mediani Monasterii pag. 428.
- THEODORUS** San-Gallenensis an. 670. nisi sit larvatus ille Scriptor vitæ S. Magni Abbatis, de quo Mezler de Vir. Ill. San-Gall. lib. 1. cap. 3. Schöttgenius Bibl. med. Lat. l. 19. p. 645.
- Theodorus* GANGELT S. Pantaleon. Colon. an. 1663.
- THEODORUS** S. Mathiæ Trevirensis Scholasticus Sec. xi. Vid. Trithem. in Chron. Hirfaug. tom. 1. pag. 154. Mabill. Annal. Bened. tom. 4. pag. 230.
- Theodorus* THIER, Werdinensis, scripsit de cognitione & amore Jesu an. 1716.
- THEOFRIDUS**, Abbas Epternacensis, an. 1160. Vid. Annal. Bened. tom. 2. pag. 115. & tom. 4. pag. 371. 596. tom. 5. pag. 136. & 498. Andr. Valer. Bibl. Belg. p. 832. Bibl. PP. edit. Lugdun. tom. 12. pag. 412. Hontheim *Histor. Trev. Tom. III. p. 979.*
- THEOGERUS**, vid. *Dietgerus*.
- THEOPHANIUS**, Diac. Monachus Casinas, vixit an. 855. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Cas. cap. x.
- Theophilus* BONA, Brixia in S. Euphemie monasterio professus an. 1492. Vid. Armell. Bibl. Cas. part. 2. p. 184.
- THEOPHILUS** Casinensis scripsit Summam Moralem. Vid. Armell. Bibl. Cas. part. 2. pag. 197.
- THEOPHILUS** alter Casinensis. Vid. Armell. l. c.
- Theophilus* FOLENGUS, Monachus è Congr. Cas. Brixia in S. Euphemie Cœnobio, Poeta celebris. Ob. 1544. De eo Wion in Ling. Vit. tom. 1. lib. 2. c. 78. pag. 463. Possiv. in Appar. Sac. tom. 3. pag. 293. Armell. part. 2. p. 191.
- Theophilus* MARTIUS, Monachus Casinas. Ob. 1586. Vid. Plac. Diac. in Supplem. c. 24. Wion Lig. Vit. l. 2. c. 78. pag. 467. Armell. l. c. p. 194.
- Theophilus* MICHAELIS, Præses Congregationis S. Justinae Patavinae, an. 1430. Vid. Armell. part. 2. pag. 197.
- THEUDUS** S. Pauli de Radiolo Abbas. Ob. an. 1095. Scripsit vitam S. Benedicti, & in ejus Regulam. *du Fresne in Indice Autor.*
- THEULFUS**, supra *Teulfus*.
- THIMO**, seu *Thierno*, Monachus S. Michaelis Bambergæ an. 1146. Vid. Eysengren in Catal. Test. Verit. pag. 97. Acta SS. Bolland. tom. 1. & alii pag. 351. Scripsit Dialogum de S. Ottone Bamberg. Episc.

THIETLANDUS, Abbas Monasterii Ein-
fidlensis, an. 845. Vid. Annal. Einfidl.
& Hermannum Contractum in Chron-
nico ad an. 847.

THINREDUS, Cantuariensis Monachus
Anglus. Ob. 1371. Pitf. æt. 14. pag.
510. Balæus Cent. vi. 47.

THOMAS, Abbas S. Albani in Anglia edi-
dit an. 1531. Constitutiones in Capi-
tulo Generali.

Thomas de BADEN, Prior Mellicensis,
fl. c. an. 1475. Vid. Bibl. Mellic. p. 363.

S. Thomas cognomento **BECKET**, Ar-
chiep. Cantuar. & Martyr Sec. xii. Vid.
Oud. Tom. II. p. 1474.

Thomas BLAMPINUS è Congr. S. Mauri.
Ob. 1710. Huic nova Operum S. Au-
gustini editio immortalē gloriam conciliavit. Vid. Pezii & Cerfii Biblioth.

Thomas BONNET, cujus meminit le Long
Hiftor. Bibl. n. 13972.

Thomas BRINTONUS ex Nordwicensi Mo-
nacho Episcopus Roffensis. Ob. 1389.
Pitf. in append. pag. 913. Plura leges
apud Monachum Eveshamensem
in vita Richardi, quam Thomas Heame
edidit Oxon. 1728. Wharton Angl.
Sac. tom. 1. p. 379.

Thomas CÆSARANUS, Abbas S. Severini
Neapoli. Ob. 1667. Vid. Armell. part.
2. pag. 198.

Thomas CASTELFORDIUS, Pontisfracti in
Anglia Monachus 1316. Pitf. æt. 14.
pag. 410. Leland cap. 340.

Thomas CAWSTON, Monachus Cantua-
riensis, an. 1486.

Thomas CHILLENDEUS, Mon. Cantuar.
incertæ ætatis. Vid. Pitf. in append.
de Ill. Angl. Scriptor. pag. 914.

Thomas ab EBULO, Casinensis, an. 1566.
Vid. Plac. Diac. in Supplem. Vir. Illust.
Casin. cap. 27.

THOMAS, Monachus Eliensis in Anglia,
an. 1190. Vid. Henr. Wharton Ang. Sac.
tom. 1. Annal. Ben. tom. 5. pag. 521.
& tom. 6. pag. 235. Acta Sanctorum
Boll. m. Jun. tom. 4. pag. 489.

THOMAS, Abbas Erfurtenfis in Turingia
c. an. 1481. Scripsit de utilitate, di-
gnitate, & necessitate Studii Historici
Sermonem egregium ad Abbates & Mo-
nachos Congregationis Bursfeldensis.

Thomas ERHARD, Wessofontanus, quem
hoc seculo scribentem commendant
Biblia Latino-Germanica sæpius recusa.
Ob. an. ----

Thomas du FOUR è Congr. S. Mauri. Ob.
1647. Vid. Pezii & Cerfii Biblioth.

Thomas le FOURNIER è Congr. S. Mauri,
de quo vide Cangium in præfat. ad
Glossarium.

Thomas GUALTERIUS, Abbas S. Andreæ
Vercellarum, cujus Opera notis illu-
stravit Constant. Cajetanus. Vid. Ar-
mell. Bibl. Casin. Congr. part. 1. p. 131.

Thomas LANGLÆUS, Hulmenfis, an. 1430.
Vid. Pitf. æt. 14. pag. 622.

Thomas de LAA, Mellic. flor. c. an. 1452.
Vid. Bibl. Mellic. pag. 246.

Thomas LUYTENS Abbas Loetiensis an.
1637. Vide vitam Lud. Blofii.

Thomas MANNARINUS, Siculus, Cong-
reg. Casin. Ob. 1636. Vid. Armell.
Bibl. part. 2. pag. 199. & Hift. Univerf.
Salisburg. pag. 426. ubi *Thomas Maria-
nus* vocatur. Mongitore Bibl. Sic. part.
2. pag. 161.

Thomas MELLINGUS, Abbas Westmo-
naster. tum Episcopus Hersford. an.
1495. Vid. Pitf. in append. Cent. 4.
pag. 416. Leland. cap. 591.

THOMAS Monimetensis, seu Monemut-
hensis, an. 1160. Vid. Leland. c. 288.
Pitf. æt. 12. pag. 226.

Thomas MEZLER, Zwifaltensis, quem
Bern. Pezius in Epist. Apolog. Sueviæ
Pindarum vocat, ob. an. 1655. Vid.
Annales Monasterii part. 2. Hift. U. S.
pag. 437.

Thomas à NEAPOLI, Monachus S. Angeli
de Cajeta cl. c. an. 1650. Vid. Armell.
part. 2. p. 195.

Thomas PONTIUS, Abbas Cantuar. an.
1332. Vid. Leland. cap. 344. Pitf. æt.
14. p. 427.

Thomas PRÆSTONUS, Anglus, Monachus
Casinas, Theologus & Missionarius.
Obiit Londini an. 1647. pro fide Ca-
tholica incarceratus per 40. annos.
Confer tamen Armellinum l. c. p. 200.
Ejus Commentarios Theologicos Mf. s.
laudat Angelus à Nuce in Notis ad
Chron. Casin. l. 4. c. 108.

Thomas RINGMAYR, Wessofontanus. Ob.
1625. Vid. Hiftor. Univerf. Salisburg.
pag. 427.

Thomas le ROY, Prior ad S. Martinum
Tornaci, de quo Andr. Valer. in Bibl.
Belg. p. 838.

Thomas RUDBURNUS, Ecclesiæ Cathed.
S. Swithuni Monachus an. 1460. Vid.
Henr. Wharton Angl. Sac. tom. 1. Præ-
fat. pag. xxvii. & in Supplem. Hift. Lit.
Cavej Leland. c. 583. Pitf. æt. 15. pag.
668. Schöttgenio *Radburnus* vocatur.

Thomas SCHMITZ, Brauwellerianus pro-
pè Coloniam an. 1735. edidit Theo-
logiam Scholasticam ad mentem Divi
Thomæ Aquin. Item Medullam Juris
Canonici an. 1740. Est hodie Regens
Collegii Colonienfis.

Thomas SPOTTUS, aliis *Spottæus*, seu
Sprottus, Monachus Cantuar. an. 1274.
Vid.

Vid. Leland. de Scriptor. Britan. cap.
287. pag. 299. Pitf. æt. 13. p. 355.

Thomas WALSHINGHAMUS, monachus S.
Albani in Anglia, anno 1440. Vid.
Wharton in Supplem. pag. 98.

Thomas WEISS, Neresheimensis in Sue-
via Monachus cl. 1650.

Thomas WINCHECOMBIUS, Monachus
Eveshamensis, an. 1300. Pitf. in ap-
pend. pag. 917.

THOMELLUS, Monachus Hafnoviensis,
Belga, cl. an. 1070. Vid. Foppenium
pag. 1143. ubi corrigit Valerium Andr.
qui ex Thomello Monachum facit El-
nonensem.

Tilmannus ab EYDELL, Munsteriensis Ab-
bas & Suffraganeus Trevirensis an. 1398.
Vide Hontheim Hiftor. Trev. Tom. II.
pag. 11.

Timothæus RICCI è Monasterio S. Mariæ
Florentiæ Abbas S. Salvatoris. Obiit
1450. De eo Pet. Ricord. Hift. Monast.
Dial. 4. pag. 451.

TITMARUS, Abbas Helmwardensis, Scri-
ptor non inelegans Translationis SS.
Modoaldi, Auctoris, Abrunculi & Bo-
nosii, Archiep. Trevir. ad Monasterium
Helmwardechufense. Vid. Act. Boll.
SS. tom. 3. Maji pag. 50.

TIUFURGUS, Monachus S. Galli, cl. c. an.
1272. Vid. Goldasti Scriptores Ale-
man. Rer. tom. 1.

TOBIANUS, Cantianus, Roffensis Ep.
an. 726. De eo Vid. Beda Angl. Hift.
Ecclef. lib. 5. c. 9. Leland. c. 63. Balæ.
l. 96.

Torquatus de VARGAS, novæ Cellæ in
Gallicia monachus. Vid. Franckenau
Bibl. Hisp. Geneal. Herald. p. 400.

Toffanus du CARROY, Supprior S. Petri
Vivi, illustravit tabulas circa S. Theode-
childim, cl. c. an. 1691. Vid. Act. SS.
Junii tom. 5. p. 362.

TOSSANUS, seu *Touffaint du Plessis* è Cong-
reg. S. Mauri præter alia anno 1730.
Historiam Ecclesiasticam Dioecesis Mel-
densis vulgavit in 4.º Parisiis.

TRUMHERUS ex Abbate Episcopus in pro-
vincia Merciorum, de quo Vid. Beda
in Hift. Eccl. Angl.

TURGOTUS, Monachus Eliensis, & po-
stea S. Andreæ in Scotia Episcopus.
Vide Selden in Præfat. ad. x. Scriptor-
es Angliæ. Heft. Boet. lib. 12. ubi *Tur-
gotum* laudat ut virum sanctissimum
juxtà & doctissimum.

TUTILO, Monachus S. Galli sub an.
907. Mezler de Vir. Ill. San - Gall. lib.
1. c. 24. Canif. ant. Lect. tom. 5. part. 2.
post pag. 728.

P. Ziegelbauer Hift. P. III.

V.

VALCANDUS, Monachus Mediani Mo-
nasterii Sec. xi. vixit. Vid. Bellhome
in Hiftor. Monasterii Mediani. Calmet
in Catal. Hiftor. Lothar. Scriptorum.

Valentinus LARSON, Prior Monasterii
Mellicensis, author *Theatri Dolorum
Jesu Christi* an. 1709. Edidit etiam Vo-
lumen Concionum. Ob. 1728. Vid.
Bibl. Mellic. p. 544.

Valentinus RATHGEBER, in Banthenfi
Franconiæ monasterio Professus, infi-
gnis Musicus. Obiit an. 1749.

Valerianus CASTIGLIONI, Mediolani a-
pud S. Simplicium Professus, Abbas
Titularis Congr. Casin. Ludovici XIII.
Regis Galliarum Historiographus. Ob.
post an. 1662. Vid. Philip. Picinell. in
Athen. Literat. Mediolan. p. 508. Ar-
mell. part. 2. pag. 3. Lit. V.

Valerianus DEGANUS, Mediolani apud
S. Simplicium Professus, Abbas regi-
minis, & ex regimine Abbas titularis,
Mathematicus & Arithmeticus cele-
berrimus. Ob. Sec. 17. Vid. Armell.
l. c. pag. 7.

Valerianus de FRANCHIS, Prior S. Salva-
toris Cærami è Congr. Casin. Mathe-
maticus excellens. Ob. 1635. Mongi-
tore Bibl. Sicul. part. 2. p. 271.

S. VALERIUS, Abbas Monasterii de Mon-
tibus in Hispania. Vid. Mabill. Annal.
Ben. tom. 1. pag. 604. Nic. Ant. in
Bibl. Hisp. vet. pag. 302.

UDALRICUS, Monachus Bambergensis in
monte S. Michaëlis an. 1125.

S. UDALRICUS Monachus Cluniac. Scri-
ptor Consuetudinum Cluniacensium
an. 1090. Vid. Bibl. Cluniac. Mabill. in
Annal. Ben. Acher. in prolog. ad tom.
iv. Spicilegii.

UDALRICUS ex Abbate S. Blasii in Her-
cynia Sylva Episcopus Constantiensis
an. 1130. Vid. Henr. Canif. antiq. Lect.
Oud. tom. 2. c. 1125. Origin. San-Blas.
Mf. s.

Udalricus FREYBERGER è domo S. Petri
Salisburgi. Ob. 16. Vid. Hift. U. S.
pag. 430.

Udalricus HUHDORFF, Neresheimensis
edidit *Institutiones Philosophiæ rationalis*
anno 1745. in 8. *Historiam Philosophiæ*
1745. *Institutiones Metaphysicæ* 1747.
&c.

Udalricus de LANDAU, Monachus Te-
gernseensis Sec. xvi. de quo vide Pezii
Dissert. Ifag. Tom. I. Thef. Anecdot.
pag. xiv.

Udalricus ROTTENHEUSLER, Abbas Zwi-
faltensis. Ob. 1699. Vid. Annales Mo-
nasterii, & Historiam U. S. p. 266.

LIII 2

Udal-

Udalricus STAUDIGEL, Andecensis, Tractatum Mabillonii de Studiis Monasticis Latine reddidit. Ob. an. ----
UDALRICUS Abbas Tegernseensis ab an. 1041. Schöttgenius Bibl. med. Lat. 1. 20. pag. 802.
UDALRICUS Monachus *San - Udalricanus*, Augustæ Vindel. de quo vide Possévin. in Appar. Sac. tom. 3.
Udalricus WEIS, Urfinensis in Suevia Monasterii insignis Philosophus, edidit Opus præclarum de *Emendatione intellectus*; plura prælo parat.
Udalricus WITMEILER, Monachus Einsidensis scripsit vitam B. Nicolai à Rupe, Eremitæ.
UDALSCALCUS, Abbas ad SS. Udalr. & Afr. Aug. Vind. an. 1120. Vid. Henr. Canif. tom. 2. Lect. antiq. Bruschi. in Monast. Germ. Chronolog. pag. 137. Goldast, tom. 2. de Scriptor. Rer. Alemann.
Udiscalcus HUEBER, Seittenstettensis, docuit Philosophiam à Salisburgi.
Venantius GALVAGNI è Congr. Casin. incertæ ætatis. Vid. Armell. part. 2. pag. 8.
Venustus MÜLLER, Asceta Augiæ Majoris Brigantinae. Edidit præclarum de Sacrificio Missæ Tractatum. Ob. 1733.
Veremundus BADER *San - Emmeramenis*, an. 1742.
Veremundus EISVOGEL, Wessofontanus, Novitiorum in Congregatione Bavariæ subinde Magister, multa hoc seculo ascetica vulgavit. Natus verò Weihenii an. 1687. die 17. April. professus an. 1707. 23. Octobr.
Veremundus GUFEL, Prunveningensis, SS. Canonum & Theol. Moralis Professor, vivit, & præclare scribit. Ejus Philosophia prodiit Ratisbonæ an. 1750. Tom. 4. in 4.
VERINGUS, sive *UFFO*, Werthinensis anno 1000. Scripsit vitam S. Ludgeri Episcopi. Vid. Valer. Andr. pag. 843. Bolland. in Actis Sanctorum, Surium 4. Sept. Leibaui. Introd. ad Scriptor. Rer. Brunsv. tom. 1. Foppens pag. 250.
VICTOR III. Pont. Max. an. 1087. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Caf. c. 18. Baron. & Mabillon. in Añal. Gattol. in Chron. Casin. & ante eum Leo Ostiensis; Jo. Bapt. Marus in Not. ad Pet. Diac. Acta SS. Bolland. April. tom. 2. pag. 97.
VICTOR COTTRONIUS è Congr. S. Mauri plurimum Monasteriorum historias scripsit. Ob. 1673. Vid. le Long Bibl. Hist. de France. Annal. Ben. tom. 6. p. 207. Acher. præfat. tom. 2. Spicileg. n. 5.
VICTOR PERIN Superior Luxoviensis.
VICTORINUS AURELLUS, vel *Aucellus*, Prior

Claustralis S. Martini de Scalis, propè Panormum in Sicilia. Ob. 1642. Ant. Móngitore Bibl. Sic. part. 2. pag. 272. Armell. part. 2. p. 8. Lit. V.
VICTORINUS MANSO, Monachus Cavenfis, summus Theologus, & Episcopus Ariensis. Ob. 1611. De eo Wion Lig. Vit. part. 1. l. 2. c. 79. pag. 468. Possévin. in Appar. Sac. tom. 3. p. 145. Ughell. Ital. Sac. tom. 3. col. 813. Pet. Ricord. Hist. Mon. dial. 4. pag. 466. Armell. part. 2. pag. 11. Lit. V.
VICTORINUS HAAN, Mellicensis, Sec. 17. Pez in Epist. Apolog.
VICTORINUS à MESSANA, Prior Monasterii S. Placidi, ejusdem urbis cl. 1610. Vid. Armell. l. c. part. 2. p. 13. Lit. V.
VICTORINUS à PARMA, Monachus ibidem S. Jo. Evang. cl. 1633. Armell. l. c.
VICTORINUS SIRI, Monachus Parmensis S. Jo. Evang. Ludovici XIV. Galliarum Regis Historiographus longè celeberrimus. Ob. 1685. Vid. Armell. l. c.
VIDERICUS, aliis *Vindricus*, Abbas S. Apri Tullensis, cl. an. 994. Mabill. Annal. Ben. tom. 4. Calmet in Catal. Scriptor. Hist. Lothar.
VIGILA, Monachus Alveldensis in Hispania Sec. x. exeunte. Mabill. Annal. tom. 3. pag. 366.
VILIANUS, Monachus Elyensis in Anglia, dictus *Rhetor*. Vid. Act. SS. m. Jun. tom. 4. pag. 566.
Vincentius Barralis SALERNA, Monachus Lirinensis & Abbas Titularis in Sicilia cl. an. 1609. Vid. Philip. Labbe Bibliotheca Bibliothecarum pag. 349. Bucel. in Bened. Rediv. ad an. 1515. Armell. loc. cit. pag. 16. Lit. V.
Vincentius BORGHINUS, Monachus S. Mariæ Florentiæ Prior, sive Hospitalarius magnæ domûs Innocentium. Ob. 1580. De eo Wion Lign. Vit. part. 1. l. 2. c. 79. pag. 468. Possévin. in Appar. Sac. tom. 2. pag. 527. Marian. Armell. l. c. & alii quàm plures.
Vincentius CAMPANUS, Monachus S. Severini Neapoli an. 1508. Vid. Armell. l. c. pag. 24. Lit. V. Pet. Ricord. Hist. Mon. Dial. 4. p. 451.
Vincentius à MEDIOLANO, Monachus S. Salvatoris Papiæ, an. 1524. Armell. l. c.
Vincentius SADLER è Congr. Angl. Sec. 17. Pez Catal. in Epist. Apolog.
Vincentius SEILER, S. Martini Colon. 1688. Ex Catal. Bibl. San. Mart.
Vincentius SQUALDUS, Monachus apud S. Xistum Placentiæ, tum Abbas, rerum Politicarum Scriptor elegantissimus flor. c. a. 1640. Vid. Armell. l. c. ubi plures, qui de eo honorificè agunt.

Vincentius de TUCCIS, Monachus Cavenfis an. 1609. Armell. l. c. p. 24.
Vincentius THUILLIER è Congr. S. Mauri adornavit præter alia versionem Gallicam Historiæ Polybii. Ob. an. 17... Vid. le Cerf p. 473.
Virgilius FABER, Garstensis. Ob. 1704. Vid. Hist. U. S. pag. 431.
Virgilius GLEISSENBERGER, Ossiacensis in Carinthia vulgavit an. 1722. Boleslaidos libros VI. Poëma. Fuit Professor Poëseos in Univerf. Salisburg. deinde Monasterii sui Abbas.
Virgilius SEDELMAYR, Wessofontanus, edidit Catalogum hæreseos an. 1733. Defensionem Immaculatæ 1731. in fol. &c. Reflexiones Criticas in Ideam divini amoris Aug. 1749. &c.
Virgilius VALSECHIUS, Monachus S. Mariæ Florentiæ in Academia Pisana S. Scripturæ Professor. Laudatur Armellino part. 2. p. 28. Lit. V. & Card. Quirino in Commentario suæ Vitæ.
Virginus ALVISET, Monachus Sublacensis è Congr. Casin. cl. c. a. 1661. de quo vid. Armell. l. c. p. 28. Lit. V.
Vitalis MATARELLUS, Monachus S. Vitalis Raveñæ an. 1627. Vid. Seraphin. Passolinus de Vir. Illustr. Raveñat. 1. 3. c. 3. pag. 64. Armell. l. c. p. 32.
Vitalis ORDERICUS, Monachus Uticensis in Normannia c. a. 1140. De quo nemo melius, atque ipse ad calcem suæ Historiæ Ecclesiasticæ.
Vitalis ROTHALLER è domo S. Petri Salisburgi. Vixit circa an. 1519. Vide Catalog. Bibl. Sant. Emmer. p. 114.
Vitalis TERRA-RUBRA, Parmensis, S. Jo. Evang. Ob. 1692. Vid. vitam suprâ cap. 4.
Vitus de AMICO, Monachus S. Nicolai de Arenis, rei antiquariæ perquam studiosus. Vivebat adhuc anno 1732.
Vitus ARENPECKIUS, Prior Eberfpergensis in Bavaria an. 1460. Vid. Bern. Pezii Observ. præv. in Part. III. Tom. III. Thef. Anecd. p. xxii.
Vitus BILDIVS, *San - Udalricanus* Aug. Vind. cl. c. a. 1518. Vid. Bern. Pez Differt. Ifag. Tom. I. Thef. Noviss. Anecd. pag. xxxiii.
VITUS, Abbas Superioris Quercus in Bavaria claruit circ. an. 1627.
Vitus SEIDEL, è monasterio S. Jacobi Moguntinæ 1730. à quo extant Conciones & alia.
ULMARIUS, Coenobita Vedastinus c. an. 873. Mabill. Annal. Bened. tom. 3. p. 20. & 182.
Ulricus MANTWIN, Bursfeldensis Coenobita an. 1404. Vid. Paulini Syntagma Antiqq. German. pag. 117.

UMBERTUS, Abbas Sublacensis Sec. xi.
URBANUS II. Pont. Max. ab an. 1088. ad 1099. Vide vitam à Theoderico Ruinarto conscriptam, Labbeum, Harduinum, aliisque Conciliorum Collectores
URBANUS V. Pont. Max. ab an. 1362. ad 1370. cujus Epistolæ & Oratio de expeditione Terræ sanctæ ubi extant, te docebit Schöttgenius Bibl. med. Lat. lib. 20. p. 255.
Urbanus PLANCHER, è Congr. S. Mauri, vivit. Ex novissima (an. 1740.) editione Historiæ Burgundiæ celebris.
Urbanus PICKELIUS, è S. Lamberto Styriæ. Sec. 17. Pez in Epist. Apolog.
Ursinus DURAND, è Congr. S. Mauri, doctissimus Achates & collaborator Edmudi Marthene. Vivit.
URSINUS, Loceciagensis monachus, an. 690. Vid. Mabill. in præfat. ad vitam S. Leodegarii ab Urfino scriptam. Item ejusdem Annal. tom. 1. p. 567.
URSIO, Altimontis Abbas propè Malbodium in Hannonia, an. 1070. scripsit vitam S. Marcelli. Vid. And. Valer. in Bibl. Belg. pag. 848. Bolland. in Actis Sanctor. tom. 2. p. 9. Foppens part. 2. pag. 1159.
USUARDUS, Monachus S. Germani Parisiensis 850. Vid. D. Bouillart in Historia Monasterii S. Germani à Pratis, & in præfat. ad novam editionem Ufuardini Martyrologii. Mabill. Annal. Ben. tom. 1. & 2. p. 631. Bulæ. in Hist. Univerf. Paris. pag. 446.
UTDREDUS, *Boltonius*, Dunelmensis Monachus, ac gravis Theologus, docuit Oxonii, cl. 1380. Vid. Leland. cap. 449. pag. 392. Pitf. æt. 14. p. 528.

W.

WALAFRIDUS *Strabo*, Abbas Augiæ Divit. Ob. an. 849. Vide, quæ scribat Jo. Egon de Vir. Ill. Aug. Divit. part. 2. c. 13. ex quibus, teste Bernardo Pezio, fabella de duobus *Strabis*, Augiensi & Fuldensi evanescit. Fuit igitur Walafridus Monachus Augiensis, sed Fuldæ edoctus sub Rabano Mauro, cui omnem suam eruditionem & doctrinam in acceptis referre debet. Confer etiam Mabillonium in Observ. præv. ad vitam S. Galli Act. SS. Sec. 2. p. 227. Annal. Bened. tom. 2. Canif. Antiqq. Lect. tom. 6. p. 331. 546. 672. Goldast. in Alemann. tom. 1. pag. 229. tom. 2. p. 195. Bulæ. Hist. Univerf. Paris. tom. 1. pag. 446.
S. WALBURGIS, Abbatissa Heidenheimensis in Suevia, an. 780. fertur scripsisse

- psisse Hodeporicon S. Wilibaldi sui fratris atque Episcopi Aichstadiani. *Du Fresne* in Indice Autorum, & alii plures, quos vide apud Schoettgenium *Bibl. med. Lat.* l. 21. p. 870.
- WALDRAMUS ex Monacho San-Gallensi factus fuit Episcopus Argentoratensis an. 895. Vid. Schöttgenium, & quos citat *Bibl. med. Lat.* l. 21. p. 873.
- WALRAMUS, Monachus Hirsfeldensis Sec. XII.
- Walterus de MONITOUN Glastonienfis in Anglia Monachus.
- WALTERUS sancti Sepulchri primus Abbas, Scriptor vitæ S. Vindiciani. Vid. *Annal. Ben.* tom. 5. p. 109. 159.
- WALTHERUS, Prior Ecclesiæ Wintonienfis ad Abbatiam Westmonasteriensis translatus, an. 1175. Vid. Wharton in successione Priorum Ecclesiæ Winton. *Angl. Sac.* part. 1. p. 325.
- Walterus de WITLESEY, Chronographus Buriensis in Anglia, circ. an. 1321.
- WALTMANNUS, San-Gallensis Coenobita Sec. IX. Vid. Mezler de Vir. Ill. *San-Gall. lib.* 1. c. 25.
- WANDELBERTUS, Monachus & Scholarcha Prumiensis, claruit Sec. IX. anno 840. Vid. Sigebert. & Trithem. de S. E. Andr. Val. *Bibl. Belg.* p. 848. *Mabill. Annal. Ben.* tom. 2. *Honthem Hist. Trevir.* Tom. I. p. 151.
- WARINUS, Abbas Metensis S. Arnulfi c. a. 998. Vid. *Mabill. Annal. Ben.* tom. 4. pag. 124. & in *Analect.* tom. 1. pag. 225. & c.
- WARINUS, Abbas Corbeia Novæ Sec. IX. de quo vide du Chesne Tom. 2. *Scriptor. Rer. Franc.*
- WARMANNUS, Comes à Dilingen, ex Augiensi Monacho Episcopus Constantiensis. Ob. 1034. Vid. *Annal. Ben.* tom. 2. pag. 188. *Egon de Vir. Ill. Aug. Div.* part. 2. c. 26.
- WARNERUS *Homiliarius* Westmonasteriensis, an. 1092. Vid. *Pitf. de Scriptor.* Brit. æt. 11. pag. 191.
- WASSELINUS, cognomento *Momalius*, S. Laurentii Leodii Abbas cl. an. 1130. *Mabill. Annal. Ben.* tom. 6. pag. 426. & *Analect.* tom. 1. pag. 339. *Foppens Bibl. Belg.* pag. 1161.
- WASSELINUS II. Abbas S. Laurentii, ab obitu prioris electus, scripsit lib. de Concord. *Evang.* Vid. *Mabill. Annal. Bened.*
- WEICHARDUS, Prior Monscensis scripsit *Collationes* an. ---- Vid. *Catal. Bibl. Lunælac. Class. V.* pag. 376.
- WENZESLAUS, Abbas Althæ inferioris an. 1055. Vid. *Mabill. Annal. Ben.* tom. IV. p. 510. *Hund, in Metrop. Salisburg.*
- WEREMBERTUS, Monachus San Gallensis, an. 862. Vid. Mezler de Vir. Ill. *San-Gall. l.* 1. c. 16. *Mabill. Annal. Ben.* tom. 3. pag. 246.
- WERENBALDUS, Hirsaugiensis Coenobita scripsit de laude Martyrum, ac obiit an. 991. *Eysengren C. T. V.* p. 77.
- Werignandus KÖGLER, Michaëlburanus Diocesis Salisburg. Ob. 1736. Edidit *Poëmata*, quibus me anno 1731, donavit.
- WERLINUS, Monachus Seonensis c. an. 1646. de quo Pezius *Differt. Ifag.* in Tom. I. *Thef. Anecd.*
- WERNERUS, Abbas San-Blasianus in Nigra Sylva an. 1210. *Trithem. in Chron. Hirsaug.* Tom. I. pag. 502. *Orig. San-Blas. Mfs.*
- WERNERUS, Abbas Einsidlenfis. Ob. 1210. Vid. *Annal. Einsidl.*
- WERNERUS Sigebergensis, de quo vide *Molani Bibl.*
- WERNHARUS, Abbas Althahensis in Bavaria. Ob. 1317. *Schöttgenius l.* 20. pag. 887.
- WETTINUS, Monachus Divitis Augiæ. Ob. 824. Vid. *Egon de Vir. Ill. Aug. Div.* part. 2. c. 7.
- WETTINUS, Monachus Divitis Augiæ scripsit de vita & miraculis S. Galli lib. 2. qui in monasterio San-Gallensi adhuc supersunt. Vid. *Goldast*, tom. 2. *Antiquit. Alemann.* Pagius ad an. 824. n. 20. *Egon de Vir. Ill. Aug. II.* 7.
- WIBALDUS, Abbas Stabulensis & Corbeiensis. Ob. 1138. Vide vitam supra cap. 3.
- S. WICBERTUS, Anglus Wiremuthensis Abbas. Ob. an. 730. *Pitf. æt. 8.* p. 125.
- WIDBERTUS, Abbas S. Petri Carnotensis c. a. 965. Vid. *Annal. Ben.* tom. 3. pag. 576.
- WIDRADUS Flaviniacensis Abbas an. 748. Vid. *Acta Sancto. O. S. B.* tom. 3. pag. 683. *Du Fresne in Ind. Autor.*
- WIDRICUS, supra *Vidricus*.
- WIDUS, Monachus, cujus extat Epistola ad Heribertum, Archiep. Colon. scripta c. a. 1000. in *Balluzii Miscellaneis* tom. 1. p. 412.
- WIGBERTUS seu *Hunebertus* Anglus an. 757.
- WIGO, Monachus & Decanus Feuchtwangensis Monasterii in Suevia dudum extincti, c. a. 983. cujus epistolas vulgavit Pezius *Thef. Anecd.* tom. 6.
- S. WILFRIDUS, Ripensis Abbas, ac postea Archiep. Eborac. an. 710. Vid. *Leland. Balæ. Pitf. Wharton, Clementem Reinerum in Apostolatu Benedictino.*
- Wilhelmus* BIRCKMAN, Coenobita S. Martini Coloniae an. 1678. *Mathematicus inf.*

- insignis; edidit *Tractatum de Stereometria*. Ex *Catal. Mfs. Codd. Bibl. San-Mart. & Hartzheimii Bibliotheca Coloniensis*.
- Wilhelmus* BRICONNET, Abbas S. Germani an. 1540.
- Wilhelmus* BONGEVILLE, Monachus Becensis an. 1288.
- Wilhelmus* CHARTAM, Monachus Cantuar.
- WILHELMUS *Clusensis*, seu *Clusinus* Monachus apud Taurinos, an. 1091. Vid. *Annal. Bened.* tom. 3. p. 580. & tom. 5. pag. 288.
- Wilhelmus* CURTEYS, Abbas S. Edmundi in Anglia. Vid. *Mabill. Annal. Ben.* tom. 5. pag. 18.
- Wilhelmus* FRANCIGENA, Monachus S. Bertini cl. c. a. 1137. Vid. *Annal. Ben.* tom. 6. pag. 291.
- Wilhelmus* GODELLUS, Monachus S. Martialis Lemovicensis, scripsit *Chronicon* ab orbe condito ad an. 1172. quod extat MS. Parisiis in *Bibl. Reg. Bern.* de Montfaucon in *Bibl. Mss. Codd.* p. 916.
- B. WILHELMUS, Abbas Hirsaug. Ob. an. 1037. de literis & disciplinæ monasticæ per Germaniam instauratione quam optimè meritus. Vid. *Annal. Bened. Chronicon Hirsaug. Acta Sancto. O. S. B. & Bollandiana.* Ejus Opera quædam Mfs. extant in *Bibliotheca Sant-Emmerami Ratisbonæ*.
- Wilhelmus* HON, Tuitiensis cl. c. a. 1637. quo *Orationes vocales & mentales sub epigraphe Citharæ Spiritualis* in lucem dedit.
- Wilhelmus* MALVERNE, Abbas, scripsit *fundationem Abbatia Glocestriensis*.
- WILHELMUS Montis aurei Remensis Sec. XII.
- WILHELMUS Parisiensis S. Dionysii, de quo *Trith.*
- WILHELMUS *Procurator*, Monachus Egmondanus cl. an. 1333. de quo videndus est Mathæus Antonius in *Analectis*, ubi tom. 4. editionis veteris, novæ autem tom. 2. ejus *Chronicon* edidit. *Andr. Valer.* ex cujus sententia claruit an. 1424.
- Wilhelmus* STADEN S. Martini Coloniae. In *Catal. Mfs. Codd. Bibl. & Hæsteno*, *Autor* dicitur ejusdam *Commentarii in Regulam S. Benedicti*. . . Vide supra *Guillelmus*.
- Wilhelmus* STUMPH, Amorbacensis c. a. 1415. Scripsit insignem *Tractatum de Professione Monachorum*. Vid. *Gropius in Hist. Amorbac.* pag. 157.
- WILHELMUS S. Victoris propè Massiliam, an. 1343.
- S. WILLEBALDUS, Episcopus Aichstetensis. Vid. *Annal. Ben.* tom. 2. pag. 172. & 276. *Trith. Miræ. Canif. antiq. Lect.* tom. 4. pag. 347.
- Willebaldus* KOBOLT, Weingartenfis. *Vulgavit an. 1737. Hortum Allegiarum.*
- Willebaldus* LENDING, Ochenhusanus. Ob. 1674. Vid. *Hist. Univerf. Salisburg.* pag. 434.
- WILLELMUS Merulensis Monachus, de quo vid. *Mabill. tom. 3.* p. 642.
- WILLELMUS, Abbas Metensis, an. 1073. *Mabill. Annal. Ben.* tom. 5. pag. 39. & *Analect.* tom. 1. p. 155. 163. 247. & seq.
- WILLERAMUS ex Monacho Fuldensi Abbas Eberspergensis in Bavaria an. 1085. Vid. *Tom. I. Thef. Antiqq. Germ. auctore Schiltero, & Acta SS. Bolland.* tom. 6. *Maji* pag. 41. ubi vitam S. Aurelii Episcopi in Armenia scripsisse dicitur. *Schöttgenius* *Willeramum non Eberspergensis, sed Merseburgensis in Suevia Abbatem fuisse contendit. Sed ostendat Vir Cl. Merseburgense in Suevia Monasterium.*
- WILLELMUS, Monachus S. Martini Tornac. Sec. 13. Vid. *Mabill. in præfat. ad nov. edit. Opp. S. Bernardi.*
- S. WILLIBRORDUS, Episcopus Ultrajectensis, Frisiorum & Danorum Apostolus an. 739. Vid. *Leland. c.* 72. *Balæ. Cent.* 1. *Pitf. æt. 8.* pag. 140. *Voss de Hist. Lat.* l. 2. c. 28.
- Willielmus* CAPISACCHI, Mon. & Chronographus Sublacensis cl. c. an. 1573. Vid. *Armell. part. 2.* pag. 15. *Lit. V.*
- WIMUNDUS, vide supra *Guitmundus*.
- WINDRICUS, vide *Vidricus*, seu *Vindricus* supra.
- WINFRIDUS, vide *Bonifacius*, Archiep. Mogunt.
- S. WINNIBALDUS, seu *Wunibaldus*, Abbas Eichstadianus.
- WINTOLFUS ex Monacho Corbeia Novæ Abbas in Bigau an. 1100. Vid. *Mabill. Annal. Ben.* tom. 5. pag. 426.
- WITIKINDUS, Corbeia Saxonica Monachus anno 955. Vide *Freherum, Reineccium, Meibomium, Leibnitium*, qui celebres ejus *Annales* ediderunt. *Confule etiam Annal. Ben.* tom. 3.
- WITMUNDUS Monachus Rotomagensis. 1053. Vid. *Orderic. Vital. Histor. Ecclef.* lib. 3.
- WITIUS, Monachus Lisbornensis Sec. XV. Scripsit *Chronicon Lisbornense*. Vide *Schattenii Añales Paderbornenses.* lib. 5. pag. 432.
- WOLBERO, Abbas S. Pantaleonis Coloniae 1167. Vid. *Hénr. Grævius, qui ejus Com-*

- Commentarium in Ecclesiasten edidit. Mabill. Annal. Ben. tom. 6. pag. 460.
- WOLFERUS**, Monachus Altahe inferioris c. a. 1045.
- S. WOLFGANGUS**, Comes de Achalm, ex Monacho Einsidlenfi Episcopus Ratisbonensis. Vid. Acta Sanctor. O.S.B. Pezium Differt. Ifag. in Tom. 2. Thef. Anecd. Hartman in Annal. Eremit.
- WOLFGANGUS**, Monachus Altahe superioris in Bavaria cl. Sec. xiv. Vid. Pezii Differt. Ifag. in Tom. I. Thef. Anecd. pag. XLV.
- Wolfgangus FRISCHMAN** de Emerstorff Mellicensis fl. c. an. 1474. Vid. Bibl. Mellic.
- Wolfgangus HOFFMAN**, San - Lambertinus in Styria edidit Res Philosophicas Styrae an. 1740.
- Wolfgangus de NEUBURGA**, Mellicensis fl. c. an. 1449. Vid. Bibl. Mellic. pag. 227.
- Wolfgangus SCHMIDT**, Abbas Zwifaltensis, sub quo vota Benedictina nuncupavi. Erat doctrinae & eruditionis cultor, eoque in Monachis suis amavit. Mihi primos ad lucubrandum stimulos addidit. Edidit Theses Philosophicas, & quaedam alia ad cultum D. Virginis attinentia contra A catholicos. Obiit 1715.
- Wolfgangus SEELENDER**, Abbas Brevnoviensis. Ob. 1620. Vid. Epitom. Histor. Monasterii Brevnov. an. 1740. tytis vulgatam.
- WOLFGANGUS** Seonensis, quem laudat Pezium Differt. Ifag. in Tom. I. Anecd. pag. x.
- Wolfgangus de STYRA**, Mellicensis. Ob. c. an. 1490. Vid. Hier. Pez tom. 2. Script. Rer. Austr. Chron. Mellic. Item Bibl. Mellic.
- Wolfgangus TREFFLERUS**, S. Jacobi Montuntiae an. 1521. De eo Trithem. ep. 35. Serrarius cap. 35. pag. 149. Catal. Vir. Ill. Monasterii S. Jacobi.
- Wolfgangus WEISSHAUPT**, Einsidlenfis, an. 1680. Vid. Felix Egger in Idea O. S. B. l. 2. pag. 550.
- Wolfgangus STRAUS** Abbas Ratisbonae ad S. Emmeram. c. an. 1450. Vid. Catal. Bibl. pag. 108.
- WOLFHARDUS**, seu *Wulphardus*, Hafenriedanus, seu Hafrensis, sub an. 894. Voss. de Script. Lat. l. 3. c. 4. pag. 761.
- WOLFRANUS** Monachus & praecentor Wintoniensis c. an. 984. Aliis *Wolframus* vocatur. Scripsit vitam S. Ethelwoldi &c. Mabill. Annal. Ben. tom. 3. pag. 98. & 662.
- S. WOLPHELMUS**, Abbas Brauwilleranus, an. 1068. Ejus vitam scripsit Conradus Monachus, quae extat in Actis Sanctorum die 22. Aprilis.
- S. WOLSTANUS**, Wigornienfis Episcopus. Ob. 1095. Baron. in Notis ad Martirol. Rom. ad diem 1. Aug. Voss. de Hist. Lat. lib. 2. c. 41. Oud. de S. E. tom. 2. col. 500.
- WOLSTANUS** alter, Wintoniensis Monachus, cl. an. 1000. Pits. æt. 11. p. 181. nisi sit idem cum *Wolfrano*, de quo paulò supra.
- WORGESIUS**, Glasconienfis Abbas sub annum 630. Vid. du Fresne in Ind. Autor.
- WRDISTENUS**, Abbas Landevenecensis cl. c. an. 870. Vid. Annal. Bened. tom. 3. pag. 249.
- WRMONOCUS**, monachus Landevenecensis, scripsit & vixit an. 884. Vid. Annal. Ben. tom. 3. pag. 249. & 504.
- Wunibaldus REICHENBERGER**, Priffingensis an. 1739. librum Italicè scriptum, à se Germanicè versum edidit, & plura alia Ascetica,

Y.

- YMARUS** S. Martini de Campis Monachus, tum S. R. E. Cardinalis. 1164. Vide supra *Imarus*.
- YSO** Scholafticus San-Gallensis. 871. Vid. Ekkehard. lib. de Casibus S. Galli.
- Yso PHAW** San-Gallensis seculo proximè præterito floruit, & de Privilegiis tum sui Monasterii, tum Congregationis scripsit. Vid. Felix Egger in Idea O.S.B. part. 2. p. 563.
- YSO II.** Abbas Cluniacensis an. 1276. Vid. Bibl. Cluniac. Baluz. Miscell. tom. 6.
- Yso WALSER** San-Gallensis edidit præludia Physicæ doctæ & jucundæ, &c. 1750. in 12.

Z.

- ZACHARIAS** Pont. Max. ab an. 741. ad an. 752. Vid. Baron. in Annal. Eccl. Mabill. in Annal. Bened. & Actis SS. O. S. Ben. Sec. 3. part. 1. p. 521.
- Zacharias de ALOYSIIS**, Abbas ad S. Petrum Perusii. Ob. 1647. Vid. Armell. part. 2. pag. 35. Lit. V. E. Purpura Docta l. 6. p. 375.
- Zacharias de BASTARDIS**, Mutinae in monasterio S. Petri Coenobita cl. an. 1639. Vid. Armell. l. c.
- Zacharias FIRMATURA**, Monachus S. Martini de Scalas an. 1645. tum Abbas & Visitator Congreg. Casin. Ob. an. --- Vid. Armell. l. c.

Zacha-

Zacharias SERSALIUS, Monachus S. Laurentii de Averfa anno 1658. ad quem verò annum vitam produxerit, non exprimit Armellinus loc. cit. qui ejus poëticam venam laudat.

Zacharias WITZENBERGER, Neresheimensis in Suevia, Linguae Hebraicæ apprime gnarus, plura eo idiomate conscripsit. Vid. Hist. Univerf. Salisburg. pag. 445.

ZENOBIUS PROLOGUS, Monachus & Abbas S. Mariæ Florentiæ. Ob. 1579. Vid. Armell. l. c. pag. 36. Lit. V.

ZDISLAUS LADISLAUS ex Comitibus de Berka, Societate Jesu egressus ad Benedictinos transiit, atque Abbas deinde ad S. Nicolaum Vetero-Pragæ eligi meruit seculo proximè præterito. Ejus Scripta memorantur in monumentis literariis Monasterii Brevnoviensis an. 1740. à me pervolutatis.

Atque hæc est nostra Scriptorum utriusque sexûs notitia, hæc collectio & idea generalis illius Bibliothecæ Benedictinæ, quam sæpe laudatus Sodalis noster D. OLIVERIUS LEGIPONT adornandam in se recepit sub hoc titulo: BIBLIOGRAPHIA BENEDICTINA, sive *Novus rei literariæ Studiorumque Monasticorum Apparatus, in quo Scriptorum cujuscunque Congregationis, Observantiæ, regionis, & ætatis, sub norma Divi Benedicti militantium,*

APPENDIX DE SCRIPTORIBUS ANONYMIS, & PSEUDONYMIS.

Anonymi sunt, qui nullò, *Pseudonymi*, qui alieno, personato, vel fictitio nomine ingenii sui monumenta evulgant. Priores, si ex Ordine sunt monastico, plerumque humilitatis studio, quod Monachos cumprimis commendat, nomen suum dissimulant: posteriores, adscito alieno, ut nomen proprium occultent (*), variæ causæ, quas referre longum esset, commovere possunt. Scriptoribus Pseudonymis etiam accenseri possunt, quibus aliorum opera supponuntur, vel qui ab impostoribus conficti pro Benedictinis venditantur. Cum verò Authores Pseudonymi satis multi, Anonymi autem numero ingenti habeantur, ex utraque classe non omnes, sed aliquos tantum more nostro recepto adducemus.

§. I. DE ANONYMIS.

ANONYMUS, qui scripsit *Exemplum meditando de ratione fidei*, est *S. Anselmus*, qui illud opus ita inscripserat, nullo Auctoris nomine præposito, ut

præfert MS. Sagienfè, quod cæteris antiquius duxit Gerberonius. Hugone verò Lugdunenfi Archiepiscopo jubente, ut nomen suum illi præscriberet,

(*) Legatur Jo. Alb. Fabricii præfatio ad Vincentii Placcii opus de Scriptor. Anonym. & Pseudonym. cui facem præstat *Adrianus Baillet* Jugemens de Scavans.

beret, ipse jam Abbas Beccensis, illud *Menologium*, id est, Soliloquium nominavit. V. Gerberon in Operum S. Anselmi censura, in Menologii censura.

ANONYMUS auctor libri *pro Insipiente* adversus S. Anselmum in Prologio ratiocinationem: id quod majus cogitari nequit, est saltem in intellectu, ergo & necessario reipsa existet, non ratum esse putans, eam refellere gestiens, scriptum illud edidit, ut narrat Eadmerus lib. 1. de vit. S. Anselmi pag. 62. Hujusce Respondentis nomen, quod hactenus auditum non fuerat, detexit Gerberonius ex MS. torum fide, quæ Gaunilonem, Majoris Monasterii monachum, hujus responsionis auctorem proclamant. In *Censura Responsionis pro Insipiente*.

ANONYMUS Scriptor vitæ S. Bonifacii Germanorum Apostoli à *Laurentio Suario* editæ est *Othlonus*, Monachus San-Emmeramensis; nomen illius detexit Henr. Canisius. Scripsit etiam, tacito suo nomine, *Libellum de Tentationibus*, quod Mabillonius nobis manifestavit *Analect.* tom. iv.

ANONYMUS auctor esse volebat Venerabilis *Arnoldus* Abbas Bonævallis in Francia *Carnotensis*. Etsi enim præclarum Tractatum de *Cardinalibus Christi Operibus* scripsit ad Hadrianum iv. ab an. 1154. ad 1159. Pontificem Maximum; nomen tamen suum suppressit. Cujus suæ suppressionis etiam rationes attulit; licet earum præcipua fuerit magna ipsius humilitas, quæ ipsum grassari ad famam prohibebat: *In capite*, inquit, *libri sui, quisque Auctorem se posuit, ut & stylus Auctori & stylo Auctori famularetur, & auctoritate altrinseca communis gloria maniretur. Hæc vivorum illustrium præclara meruerunt ingenia, & per hæc vivax eorum fama & gloria indelebilis perseverat. Nos vero, qui vix intelligimus, quæ ab eis dicta sunt, sensu & eloquentia omnino iis impares, si quid aliquando indignum titulo judicamus, cujus explanationi studium adhibemus, decoloratam se potius quam ornatam nostra præsumptione queratur.* Hæc tamen nominis reticentia illud incommodi habebat, quod locum aliis fecerit, ut insignem hunc Tractatum sub nomine S. *Cypriani* in lucem miserint.

ANONYMUS Murenensis Acta Monasterii sui, seu *Librum foundationis* conscripsit, vixitque ante annos sexcentos & plures.

ANONYMUS Mellicensis circa annum 1362. *Historiam de Particula S. Crucis Mellicensis* literis mandavit.

ANONYMUS Congregationis Casinensis paucis abhinc annis edidit: *Vita miracoli di San Mauro Abbate &c. insieme coll' Istoria del Monasterio di Glanofolio, fondato dal medesimo Santo, e diverse traslazioni delle sue Reliquie fatte in più luoghi, divisa in due parti, descritta da NN. Monaco Benedettino della Congregazione Casinense in Lucca 1722. per Domenico Ciuffetti in 8. pag. 212.* id est: *Vita & Miracula S. Mauri Abbatibus, una cum historia Monasterii Glanofoliensis, fundati ab eodem Sancto; nec non diversæ translationes sacrarum ejus Reliquiarum in plura loca; divisa in duas partes; literis verò mandata à Monacho Benedettino Congr. Casin. Luccæ 1722. typis Dominici Ciuffetti.* Author est D. Deodatus Bartholini à Florentia Abbatiae Florentinæ Alumnus.

ANONYMUS CELLOTIANUS, sic dictus, quia P. Cellotius S. J. libellum de Eucharistia edidit, cum de vero authore non constaret; eum verò esse *Herigerum* Abbatem Laubiensem prolixè probat Mabillonius tom. 1. *Analect.* pag. 211.

ANONYMUS collector *Florum S. Bernardi* fuit Willelmus seu Wilhelmus, Monachus S. Martini Tornacensis. Vid. *Mabill. Annal.* tom. 1. pag. 318. & 319.

ANONYMUS, qui libellum in quendam Porphyrii locum lucubravit, est juxta Mabillonium *Gerbertus* Remensis Archiepiscopus, non verò Gebhardus Augustensis Episcopus. *Mabill. Analect.* tom. 2. p. 215.

ANONYMUS, sub cujus nomine prodiit *Historia de Gestis & Reb. Franc.* tempore Caroli M. scripta à cap. 54. libri iv. ad finem usque libri quinti, verus Auctor est Aimoinus, Monachus Floriacensis. *Placc. de Anonym.* cap. 5. pag. 29.

ANONYMUS auctor Chronici *Afchafnaburgensis* sine nomine illius primùm vulgati est *Lambertus* Monachus *Afchafnaburgensis*.

ANONYMUS Monachus S. Dionysii in Francia scripsit *Gesta Dagoberti I.* Vide du Chesne *Tom. I. Scriptor. Rer. Franc.*

ANONYMUS monachus Monasterii S. Sulpitii in suburbio Bituricensi conscripsit *Historiam Archiepiscoporum Bituricensium.*

ANONYMUS commentatus est in *Quinque Libros Decretalium*, qui Apparatum, seu Commentaria hæc Lugduni post Concilium ibi celebratum sine nominis sui inscriptione edidit; fuit verò

In-

Innocentius IV. ex Benedictino Monacho Romanus Pontifex.

ANONYMUS monachus est auctor Chronici Beneventani monasterii S. Sophiae.

ANONYMUS Admontensis scriptor vitæ S. Eberhardi Archiepiscopi Salisburgensis.

ANONYMUS Andaginensis circa an. 1106. condidit sui monasterii historiam, quam Edmundus Martene vulgavit *Tom. iv. Collect. amplif. col. 915.*

ANONYMUS Andaginensis scriptor vitæ S. Theoderici Abbatis. *Martene l. c. in præfatione.*

ANONYMUS Andaginensis scriptor vitæ S. Berengii Abbatis primi Andagin.

ANONYMUS Walcidorensis Chronographus ejusdem monasterii gravis & accuratus editus ab Acherio *Spicil.* tom. vii.

ANONYMUS Admontensis edidit *Opus Asceticum*, cui titulus: *Lac Parvulorum*, Styrae in 8. an. 1724.

ANONYMUS Monachus Corbeia Novæ, quem P. Martene *Annalistam Saxonem* esse suspicatur.

ANONYMUS Weissenburgensis scripsit seculo ix. *Catechesin Theotiscam.*

ANONYMUS Brevnoviensis exposuit *Canticum S. Adelberti Episcopi Pragensis.*

ANONYMUS Blandiniensis Monachus scriptor vitæ Sancti Bertulfi.

ANONYMUS Gemmeticensis scriptor vitæ S. Filiberti, pag. 521.

ANONYMUS Stabulensis scriptor vitæ S. Remacii.

ANONYMUS Congregationis Bursfeldensis concinnavit historiam Monasterii Brauweillerensis propè Coloniam. *Martene Præfat. in Tom. ix. Collect. amplif.*

ANONYMUS, qui Sec. xii. sub Friderico Barbarossa scripsit insignem librum de *Pœnitentia & Tentationibus Religiosorum*, ex cujus cap. xxxii. videtur auctor datâ operâ nomen suum celasse, ubi contra obrectatores suos id sibi solatio futurum existimat, quod *personam auctoris ignorent.* Vulgavit Pezius *Tom. II. Bibl. Ascet.*

ANONYMUS Monachus auctor vitæ S. Augendi.

ANONYMI Fuldenfes tres *Annalistæ & Chronographi.*

ANONYMUS Monachus Dunelmensis, quæ de *Wicleffo* optimè impugnato laudat *Waldensis.* Vid. *Ant. à Wood in Hist. Univerf. Oxon. lib. 1. pag. 189.*

ANONYMA Sanctimonialis scripsit *Acta SS. Wilibaldi & Wunibaldi.*

ANONYMUS scripsit de vita Bartholomæi Abbatis majoris Monasterii.

P. Ziegelbauer *Hist. P. III.*

ANONYMUS Augiæ Majoris Brigantinae scriptor vitæ B. Fidelis ex Ord. Capuc. quæ variis in locis excusa est. Verus auctor est *Placidus Viggelius*, ejusdem Asceterii Abbas anno 1651. Vitam hanc præfixo authoris nomine Bern. Pezium *Tom. x. Bibl. Ascet. intexuit.*

ANONYMUS monachus Corbeia Novæ scriptor translationis S. Viti.

ANONYMUS monachus Mediani monasterii scriptor vitæ S. Hidulphi.

ANONYMUS Werthinensis scriptor vitæ sancti Liudgeri.

ANONYMUS monachus literis mandavit *Annales* celebri monasterii Lauresheimensis. Vid. *Mabill. Añal. tom. 2. p. 228.*

ANONYMUS Monachus lucubravit *Chronicon* Monasterii S. Michaëlis ad Mosam.

ANONYMUS Abbas in literas retulit vitam & Gesta S. Alferii.

ANONYMUS Gottwicensis, scriptor vitæ S. Altmanni Episcopi c. an. 1000. Vid. *Pez. Scriptor. Rer. Austr. tom. 1. pag. 115.*

ANONYMUS Affigeniensis in Brabantia sui monasterii Chronographus.

ANONYMUS S. Germani Pratenfis monachus, qui Aimoini Floriacensis libro v. de *Historia Francorum* nonnulla additamenta subjecit.

ANONYMUS Altaichensis Monachus scripsit de vita S. Salomes Virginis & Judithæ Viduæ reclusarum apud Altaich in Bavaria seculo ix. Vid. *Acta Sanctorum 29. Junii Tom. v. p. 493.*

ANONYMUS monachus memoriæ prodidit historiam discidii Rodulfum inter & majoris Monasterii monachos.

ANONYMUS Calmeliacensis omnes monasterii sui chartulas in unum redegit corpus, cui & breve chronicon adjuñxit.

ANONYMUS monachus S. Galli libris duobus vitam Caroli M. complexus est. Vid. *Mabill. Annal. tom. 3. p. 245.*

ANONYMUS Monachus Cœnobii Engolismensis S. Eparchii vitam Caroli M. à Petro Pithœo editam confarcinavit.

ANONYMUS Monachus Paderbornensis, POETA SAXO, *Annales Caroli M.* libris v. complexus est.

ANONYMUS monachus Insulanus librum conscripsit de miraculis S. Quintini.

ANONYMUS monachus Jurenensis scriptor vitæ S. Wandregisili.

ANONYMUS Autliodorensis multos in S. Scripturam commentarios edidit, fuitque celebris ille REMIGIUS. *In omnibus autem nomen suum tacuit, ut cum sapientia culmen quoque humilitatis attingeret.*

Mmm 2

ANO-

- ANONYMUS monachus Cantuariensis commentatus est in Apocalypsin S. Joannis. Vid. Pitf. in Append. p. 824.
- ANONYMUS, Monachus in Cœnobio Cathedrali Dunelmensi edidit Chronica. Pitf. l. c.
- ANONYMUS Malmesburiensis adornavit *Eulogium Historiarum*. Pitf. æt. 14. pag. 498.
- ANONYMUS, Monachus Carnutenſis librum scripsit de vita & miraculis S. Gilduini.
- ANONYMUS, Monachus Lambacensis in superiore Austria Acta Adalberonis Wirzeburgensis Episcopi literis consignavit.
- ANONYMUS Sigebergensis vitæ S. Annonis Archiepiscopi Colonienſis Auctor.
- ANONYMUS Roſſenſis monachus vitam Gundulphi Episcopi lucubravit.
- ANONYMUS Sylvæ majoris monachus vitam S. Geraldii Abbatis scripsit.
- ANONYMUS Senonenſis monachus auctor est libri de miraculis S. Romani.
- ANONYMUS, Monachus Trajectenſis scripsit vitam S. Anſridii.
- ANONYMUS Ochſenhuſanus in literas retulit vitam B. Henrici Prioris sui monasterii, quæ habetur apud Henricum Canisium tom. 5. Antiqq. Lect.
- ANONYMUS Benedictinus scripsit Tractatum insignem de Pœnitentia & tentationibus cujusdam juvenis monachi. Inc. *Dilecto filio senior salutem &c.* Auctor hic se dixit scripsisse carmen contra monachos, qui desiderio martyrii sub Friderico Imp. & Clemente Pontifice contra paganos ad Terram sanctam recuperandam proficisci voluere: quos versus operi huic suo inferuit. Floruit ergo Seculo XII. Ejus tractatus inter Codd. Mss. Bibliothecæ Mellicensis asservatur. Vid. Hist. Bibl. Mell. pag. 62.
- ANONYMUS Cœnobita Mellicensis c. a. 1362. composuit Historiam fundationis Cœnobii Mellicensis, quod Petrus Lambecius ex MSS. Bibliothecæ Vindobonensis L. 2. C. 8. à pag. 627. usque 633. primus typis excudendum curavit.
- ANONYMUS Priffingenſis propè Ratisbonam Monasterii scripsit libros duos de S. Erminoldo Abbate ejusdem Cœnobii, qui à Canisio editi fuerunt Tomo II. Antiqq. Lect. editionis novæ.
- ANONYMUS è Congr. S. Mauri scripsit de Divinitate D. N. Jesu Christi manifestata in Scripturis, & Traditione anno 1749.
- ANONYMUS Monachus Condomienſis, literis mandavit vitam Joannis de Marre, Condomienſis in Gallia Episcopi, anno 1519. in magna virtutis opinione defuncti.
- ANONYMUS è Congr. S. Mauri artem scribendi aureis literis, dudum in deperditis habitam instauravit, teste Montfauconio in Palæographia Græca pag. 5.
- ANONYMI Mediolacenses Monachi vitam & miracula S. Adalberti Diaconi Egmundani literis consignarunt editam cum Notis Henschenii Tom. v. in Actis Sanctior. Junii p. 97 - 103.
- ANONYMUS Nideraltahenſis in Bavaria scripsit vitam B. Alrunæ, Marchionissæ Chambensis, quam publici juris fecit Pezsius Tom. 2. Anecdotorum part. 3. p. 253 - 265.
- ANONYMI Monachi S. Pantaleonis Coloniae Agrippinæ *Chronicam Regiam* conscripserunt. Primus, qui Operi initium dedit, vixit Ottonum tempore seculo X. Egregium hoc cimelion extulit illustris Eccardus in Corp. Hist. med. ævi.
- ANONYMUS Monachus collegit *Variorum Germaniæ Monasteriorum fundationes* à temporibus Henrici III. ad annum Christi 1212. quas edidit Joach. Joan. Maderus Helmstadii 1665. 4.
- ANONYMUS Perusinus circa an. 1115. Monachus Ord. S. B. Scriptor Actorum & Miraculorum S. *Herculani*, sive *Herculiani* Episcopi Perusini & Martyris. Extant illa in Actis Sanctiorum Tom. I. Martii 1. pag. 51. & in Tractatu præliminari ad Tom. 1. Julii cap. 1. atque integriora in Bernardi Pezii Anecdotis Tom. 2. part. 3. p. 125 - 144. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. l. 15. p. 672.
- ANONYMUS è domo S. Petri Salisburgi edidit brevem Historiam de Origine, Consecratione, & Reparatione Speluncæ, seu Eremitorii, ejusque Capellæ in Monte propè cœmeterium Monasterii S. Petri Salisburgi. ibid. anno 1661. in 4.
- ANONYMUS Author *Dissertationis Chorographicæ de Italia mediæ ævi* est Joannes Caspar Barreta è Congr. Casin. de quo V. C. Lud. Ant. Muratorius in Monito prævio ad Tom. X. Script. Rer. Italic. perhibet, quod sit vir non minus antiqua eruditione, quam judicio Critico summè commendandus, summè accuratus, & cui benè sanguis caleat in venis. Vix me compescere possum, inquit, quin ejus nomen prodam, sed mihi timeo, & præstat obtemperare homini famam spernenti, unumque in ista lucubratione quærenti, hoc est, ut argumento sibi tradito satisfaciatur, & Literariæ Republicæ proficit.
- ANONYMUS San-Émeramenſis scripsit Legendam

- gendam S. Wolfgangi Ep. Ratisbon. quæ Ms. asservatur in Bibliotheca Lunælacensi cum Hieronymi de Werdea Prioris Lunælac. Commentario in hanc ipsam Legendam seu vitam. Vid. Catal. Bibl. Lunælac. Class. VI. p. 388.
- ANONYMUS Garstensis edidit Germanicis typis vitam S. Bertholdi Abbatis.
- ANONYMUS ad S. Petrum Salisburgi edidit Observationes Criticas in Tomo II. Germaniæ Sacræ R. P. Marci Hanfzii S. J.
- ANONYMUS Seculum septimum Monasterii S. Viti Ord. S. B. cis Rotam in lucem dedit Germanicè, Landshuti an. 1730. in 4.
- ANONYMUS S. Dionysii in Francia Monachus scripsit vitam Caroli VI. Francorum Regis Latine. Plura libro sequenti.
- ANONYMUS Monasterii S. Sophiæ in Urbe Benevento scripsit Chronicon Ducum & Principum Longobardorum.
- ANONYMUS Monachus San-Gallenſis scripsit libros duos de vita Caroli M.
- ANONYMUS Pegaviensis Monasterii scripsit Historiam vitæ Fundatoris hujus Cœnobii, qui fuit Vipertus, Marchio Lusatiæ.
- ANONYMUS Admontensis scripsit vitam *Ignatii Clavenau*, Ascetæ Admontensis, viri vitæ venerabilis, & magni Servi Dei anno 1701. ad Superos, ut piè credere fas est, translatus.
- ANONYMUS scripsit de Origine & Abbatibus Monasterii Ringaviensis ad S. Joannem, editus à Jo. Frid. Schannat in Vindemiis Literariis p. 154 - 159. Fuldæ 1723. in fol.
- ANONYMUS Monachus scripsit *Breve Chronicon* rerum Neapolitanarum an. 1626. in 4. impressum.
- ANONYMUS Monachus Dervenſis scriptis celebravit miracula S. Bercharii.
- ANONYMUS Monachus Congr. Casin. Poëma edidit fatis prolixum in laudem S. P. Benedicti.
- ANONYMUS Congreg. Casin. Monachus *Concordiam duodecim Tribuum Israël, cum totidem Ecclesiis, nempe Hierosolymitana, Antiochena, Alexandrina, Constantinopolitana, Romana, Ephesina, Smirnenſi, Pergamensi, Tiatyrenſi, Sardicensi, Philadelphienſi, Laodicenſi.* Vid. Armell. Bibl. Cas. part. 1. pag. 47.
- ANONYMUS Monachus Fontanellenſis scripsit de miraculis S. Wolframii.
- ANONYMUS Monachus S. Vitoni literis tradidit vitam S. Arnulfi Episcopi Vaspincensis.
- ANONYMUS Congr. Casin. scripsit *Tractatum de Confessione, quæ Exhomologesis dicitur.*
- ANONYMUS monachus scriptor miraculorum S. Oricoli.
- ANONYMUS monachus scripsit librum chartarum sui monasterii.
- ANONYMI Monachi San-Gallenſes Theologiam Vol. X. comprehensam ediderunt an. 1670.
- ANONYMUS è Congr. Casin. scripsit de *Jure & usu Pontificalium Abbatum, & de potestate Abbatis circa collationem Ordinum minorum suis subditis secularibus intra fines propriæ Diœcesis commorantibus.* impressus liber anno 1629. Armell. l. c.
- ANONYMUS Cantuariensis literis mandavit Historiam controversiæ inter Archiepiscopos Cantuarienses & Eboracenses de Primatu, quam Whartonus Angliæ Sacr. Tomo I. pag. 65. vulgavit.
- ANONYMUS Abendoniensis, qui additamenta attexuit ad Historiam Cœnobii Abendoniensis, quam Wharton tom. 1. pag. 163. edidit.
- ANONYMI Monachi Wigornienſes, qui Florentii Monachi Wigornienſis Chronicon continuarunt. Vid. Wharton in præfat ad Angl. Sac. tom. 1. p. xxiv.
- ANONYMUS Monachus Wintonienſis Annales condidit Ecclesiæ Wintonienſis ab anno 633. ad annum 1277. edidit Angl. Sac. Tom. I. p. 288.
- ANONYMI Vedastini Sacræ Scripturæ interpretes.
- ANONYMI duo Monachi Elienses sese invicem excipientes Historiam Episcoporum Eliensium conscripserunt.
- ANONYMUS è Congr. Casin. scripsit de *vita solitaria.*
- ANONYMI Monachi Congr. Casin. atque Abbates composuerunt librum magnum in folio Sermonum & Concionum linguâ Italicâ, quæ in sacris solennitatibus haberi solent. Vid. Armell. l. c.
- ANONYMUS Casinenſis Academicus *Inquietus*, de quo Armell. l. c.
- ANONYMUS Monachus Congreg. Casin. scripsit librum Romæ de anno Jubilæi 1625.
- ANONYMUS Monachus Congreg. Casin. edidit *Vitam & miracula S. Mauri Abbatis* Italicè an. 1722.
- ANONYMUS Monachus Petroburgensis fecit descriptionem Norfolciæ.
- ANONYMUS Monachus Nonantulenſis vitam Hadriani Papæ scripsit. Mabilionius edidit Musæi Italicæ parte 2. p. 38.
- ANONYMUS Monachus San-Udalricanus Augustæ Vindel. concinnavit Catalogum Episcoporum Augustanorum, quem

quem typis exscripsit Joannes Georgius Eccard in Corp. Hist. medii Aevi tom. 2.
ANONYMUS Rotensis in Bavaria scripsit breve Chronicon sui temporis.
ANONYMUS Cœnobita Divitis Augiæ Scriptor rerum ad Historiam Concilii Constantiensis pertinentium. Vide Pregizer apud Hermannum von der Hardt in prolegom. ad Hist. Concilii Constantiensis pag. 13.
ANONYMUS Scriptor de multiplici Berengarii damnatione.
ANONYMUS Dolensis de Miraculis B. Virginis MARIE.
ANONYMUS de Kaldeborne historiam duplicem de Landgraviis Thuringiæ conscripsit.
ANONYMUS Weingartensis historiam de Guelphis scripsit. Vid. Canis. Lect. Antiq. Leibnit. Scriptor. Rer. Brunsv. tom. 1.
ANONYMUS Monasterii S. Dionysii in Francia Historiam Caroli VI. Regis Francorum edidit.
ANONYMUS Monachus Benedicto-Buranus seculo XII. historiam thermarum Heilbrunensium scripsit.
ANONYMUS Casinensis historiam Longobardorum condidit.
ANONYMUS alius eandem tractavit historiam.
ANONYMUS Benedicto-Buranus Scriptor Historiæ Peregrinorum.
ANONYMUS, vulgò *Analista Saxo*, quem Joan. Georg. Eccard ab *Eggebardo* Uragiensi Abbate, insigni sui temporis *historiarum* magistro diversum non esse existimat.
ANONYMUS Monachus Possov. Annales Bosovienses ab anno 1125. usque in annum 1198. continuavit. Quam continuationem edidit Eccardus Tom. I. Corp. Hist. med. ævi.
ANONYMUS de Canales, Hispanus ex monasterio de Hirache dedit versibus antiquis Castellanis eo metri genere, quod *Coplas de arte major* illa ætas dixit: Item *Compendio de tota la Filosofia natural de Aristoteles*. Vid. Nicol. Ant. Bibl. Hisp.
ANONYMUS Monachus Sec. XI. commentarium in Ecclesiasten adornavit. Mabill. Annal. tom. 5. p. 261.
ANONYMUS, Monachus Brunswicensis circa annum 1460. fuit Chronographus.
ANONYMUS, Monachus Weingartensis Chronicon lucubravit, quod Canisius & Leibnitiis ediderunt.
ANONYMUS Augiensis scripsit de vita S. Pirmimi, primi Augiæ Divitis Abbatis ac Fundatoris librum unum, qui in ejus

monasterii Bibliotheca adhuc extare perhibetur. Vid. Goldast. Antiq. Aleman. tom. 2. part. 2. p. 195.
ANONYMUS, Monachus Gemblacensis Sec. XII. continuavit Chronicon Sigeberti.
ANONYMUS, monachus Affligemensis Chronicon Sigeberti pariter continuavit.
ANONYMUS, Monachus Aquicinctinus continuator ejusdem Chronici.
ANONYMUS, Monachus Cantuariensis scripsit Annales à Nato Christo usque ad an. 1325.
ANONYMUS San-Petrensis Cœnobita scripsit Chronicon Salisburgense.
ANONYMUS, Monachus Altvillarensis cœnobii, vulgò Hautvilliers Hagio-graphus.
ANONYMUS Augiensis scripsit Historiam de Translatione Sanguinis Christi.
ANONYMUS Augiensis scripsit historiam Translationis Reliquiarum S. Marci Evangelistæ.
ANONYMUS, Monachus Patavinus Chronicon de Rebus Gestis in Lombardia conscripsit.
ANONYMI Admontenses Historiæ sui Monasterii Scriptores.
ANONYMUS è Congr. Casin. Historiam Rerum Laudunensium Tomo VI. inter Scriptores Rerum Italicarum an. 1725. luci publicæ exhibitam, doctissimis suis annotationibus magnam partem illustravit. Vide V. J. Joseph. Ant. Saxium Bibliothecæ Ambrosianæ Præfectum in suo ad Lectorem de Laudunensi historia proloquio.
ANONYMUS è Congregatione Casinensi scripsit libellum, cui titulus: *Dieci Meditazioni familiari sopra la Vita, & Miracoli del Glorioso Patriarca S. Benedetto per uso privato delle Signore Monache Benedettine, composte da una Religiosa del suo Sant' Ordine da doverse distribuire per li dieci Martedi nuovamente introdotti in onore dell' istesso Santo Fondatore da un'altra divota Clausurale del medesimo Istituto. id est: Meditationes decem familiares super Vitam & Miracula Gloriosi Patriarchæ S. Benedicti pro usu privato Monialium Benedictinarum, compostæ ab una Familiæ Benedictinæ Sanctimoniali; distribuendæ in X. Dies Martis, noviter introductos in honorem hujus ipsius sancti Fundatoris ab alia devota Virgine Clausurali ejusdem Instituti. Neapoli per Felicem Mosca. An. 1706.* Verus Autor habetur Alphonsus Mariconda è Congr. Casin. Episcopus Triventinus. Vid. Armell. part. 1. p. 10.
ANONYMUS Brauwillerensis Monasterii scri-

scripsit foundationem loci, quæ completur vitam Fundatorum Erenfridi, seu Ezonis & Mathildis Comit. Palatin. Vid. Gelen. lib. de magnit. Colonia. Opusculum extulit Leibnitiis Scriptor. Brunswic. Tom. I. completius extat Ms. in Bibliotheca S. Martini Colonia. . .
ANONYMUS edidit Opusculum Parthenicum de conservanda castitate, Glazii typis Mathæi Schwab Regii typographi anno 1740. in 12. Germanicè. Author est R. P. Augustinus Forster, Brevnoviensis Asceta.
ANONYMUS, Monachus S. Michaëlis Bambergæ, scripsit vitam S. Henrici II. seu potius meram rerum varietatem ad ejus sanctitatem, & in ecclesias muniticentiam compilationem. Vid. *Acta Sanctorum tom. 3. Julii p. 754. col. 2.*
ANONYMUS Malmundariensis scripsit vitam S. Agilolphi Episcopi & Martyris. Vid. *Acta SS. tom. 1. Julii pag. 719.*
ANONYMUS *Silviniacensis* scripsit jussu S. Odilonis miracula S. Majoli Abbatis Cluniacensis. Vid. *Acta SS. tom. 2. Maji pag. 690.*
ANONYMUS Imperial. Monasterii Werdinensis edidit an. 1722. insigne Opus, cui titulus: *Septendialis Recollectio septem Spiritus S. Donis accommodata.*
ANONYMUS Usuardi San-Germanensis editor est Jacobus Bouillart è Congr. S. Mauri.
VOTUM ANONYMI pro Seminario Benedictino ex residuis desolatorum in Palatinatu Rheni Monasteriorum proventibus Heidelbergæ erigendo, *Cosmopoli* 1748. editum, Authorem habet R. P. *Oliverium Legipontium*, qui etiam tacito nomine edidit *Methodum Studiorum* &c.
ANONYMUS Mellicensis Monachus Chronographus Austriæ. . . Plures Anonymi Mellicenses recensentur in illius loci Bibliotheca an. 1747. edita.
ANONYMUS Tegernseensis Monachus breve Chronicon Austriæ congesit.
ANONYMUS Monachus S. Medardi scripsit de devotione Ludovici Pii erga S. Sebastianum Martyrem.
ANONYMUS, Monachus S. Dionysii in Francia Gestæ S. Ludovici IX. Francorum Regis literis mandavit.
ANONYMUS Monachus S. Medardi Suesionensis scripsit de Profapia Regum Francorum.
ANONYMUS Wessofontanus in Bajoaria

Monachus Collectaneum fecit de Viris illustribus.
ANONYMUS, Monachus San-Gallensis Ideam sacre Congregationis Helveto-Benedictinæ adumbravit.
ANONYMUS, Monachus S. Michaëlis in Hildesheim sui monasterii Chronicon elaboravit.
ANONYMUS, Monachus Novientensis Cœnobii scripto ejusdem historiam complexus est.
ANONYMI Monachi & Theologi Duacenses, quorum studio & labore prodiit *Bibliotheca Mundi*, seu *speculum Vincentii Beluacens. fol. IV. Tomi. Duaci. an. 1624.*
ANONYMUS Andecensis sui monasterii historiam literis consignavit.
ANONYMI Monachi Schwarzachenses sui monasterii historiam condiderunt.
ANONYMUS Monachus Casæ Dei historiam Abbatum ejusdem loci scriptam reliquit.
ANONYMUS perantiquus scripsit elegantem libellum de *Stabilitate animæ*, quem juris publici fecit Bern. Pezius Bibl. Ascet. Tom. IV.
ANONYMI è Congr. S. Mauri quàm plurimi, qui vel Opera SS. Patrum ad fidem Ms. orum Codicum recognoverunt, vel in eadem Opera indices quàm diligentissimè contexuerunt. Homines multi & tœdiosi laboris, atque ad studia Ecclesiæ Catholicæ utilia juvanda indefessi, quorum nomina uti literatus orbis ignorat, ita in cœlo, ubi pro tam sancto labore merces æterna rependitur, scripta esse nullus dubito.

§. II.

DE PSEUDONYMIS.

GORDIANUS Monachus, qui S. Placido & fociis pro Fide Catholica à Barbaris in carcerem conjectis, fugâ clam se subduxerat, sanctorum Martyrum corpora sepulturæ mandasse, totâque Martyrii historiam in literas Græcè retulisse fertur. *Mabillonio* Annal. tom. 1. p. 91. est author personatus, qui quòd non ante *Joannis VIII.* pontificatum vixerit, ex eo colligitur, quòd is Pontifex recensens, qui *Tertulli* donationes in Sicilia factas comprobarent, à *Vigilio* Papa numerat quadraginta novem; totidem enim à *Vigilio* ad *Johannem octavum* numerantur *Romani*

mani Pontifices. Gordianum tamen illius vitæ authorem genuinum agnoscit Cave cum aliis.

S. GREGORIUS M. Lib. IX. Epist. 68. ad Eusebium Theſſalonicenſem Episcopum queritur, *Andream* Monachum inter diverſa mala aliquos etiam Sermones (Græcè ut videtur) ſcripſiſſe, atque eos ex Gregorii nomine titulâſſe: *Nos*, inquit, *nec Græcum novimus, nec aliquod opus Græcè aliquando conſcripſimus.*

THEODORUS Monachus, S. Magni diſcipulus, ejus vitam libris II. conſcripſiſſe ceu oculatus teſtis fertur, cum tamen *Theodorus* ille larvatus ſit auctor, & ſpecioſo *Theodori* nomine vitam illam confarcinârit, quæ tot viros doctrinâ inſignes in errorem induxit. Vide Mabill. Sec. III. Bened. p. 505. Pagium ad an. 665. tom. 3. pag. 51. col. 1. Nulla igitur fides habenda Goldaſto, qui Pſeudo-Theodori libros ab Ermenrico Elewangenſi Monacho emendatos & diſtinctos fuiſſe perhibet, quos ipſe primùm in lucem protraxit Tom. I. Part. II. Rerum Alamannicarum.

JOANNIS TURPINI ex Monacho S. Dionyſii in Francia Archiepſcopi Remenſis *Liber de Geſtis Caroli Magni ac Rolandi.* Qui fabuloſum hoc Scriptum *Turpino* ſeu *Tilpino*, adſcribunt, longè à vero aberrant, cum in aperto ſit, *Tilpinum* ante prædictum Imperatorem è vita diſceſſiſſe. Vide Marlott in *Historia Metrop. Remenſ.* l. 3. pag. 315.

CALLOPIUS, qui Terentianas Comœdias in calamo exaratis codicibus recenſiſſe notatur, judice Barthio Adverſ. lib. 6. cap. 20. pag. 291. 292. hæud alius fuit, atque *Alcuinus*: is enim in Codice Mſs. vitæ S. Wilibrordi appellatur *Dominus Albinus Magiſter optimus Calliopicus*, id eſt, totus fictus, factus, ac formatus à Coliope cæterisq; Muſis. Mihi nullo modo credibile ſit, quòd Alcuinus comœdiis Terentii, meretriciæ artis magiſtri, recenſendis operam impenderit; cum nec lectionem Virgilio, quem Parthenicum vocant Poëtam, ſuis in monachis ferre poterit. Vide, quæ libro præcedenti cap. VI. diximus.

JULIANUS POMERIUS, confictus à Pſeudo-Hauberto in Chronico ad annum 534. *Julianus* cognomento *Pomerius*, *Monachus Benedictinus*, ſuccedit in ſede *Toletana Montano.* Fuit *Historicus inſignis natione Gallus.* Cujus patruus cognomento *Pomerius* in modum dialo-

gi librum compoſuit. *Hic Julianus* habuit amicitiam cum *Vero presbytero*, cujus alterius *Juliani* mutuis interrogationibus librum, quem ſuprà dixi, *Julianus* cognomento *Pomerius* natione *Gallus* compoſuit. Commentitia hæc eſſe demonſtrat. Nic. Ant. Tom. I. Bibl. vet. Hiſp. lib. IV. cap. 5. pag. 229. & ex eo Fabric. tom. 4. p. 582.

QUOD VULT DEUS Abbatis, id eſt, *Beronis* Abbatis Augiæ Divitis Episto-læ, quarum mentio ſit apud *Mabillonium* *Analect.* tom. IV.

CONRADUS Hirſaugienſis Monachus claudit circa annum 1190. ac ſub nomine *Peregrini* multa præclara opuscula nomen ſuum ex humilitate occultans conſcripſit: *Matricularium*, *Didaculum*, *In Evangelia per annum*, *De vita ſpiritus & fructu mortis*, *De muſica & tonis.* *Carmen de S. Benedicti laudibus.* *Speculum Virginū* libris octo *Dialogorum in Peregrinum Presbyterum & Theodoram ſacratam Deo virginem*, quod in *Bibl. Sangermanenſi* Cod. 367. evolvit *Cangius*. Vid. *Trithem.* in *Chron. Hirſaug.* Tom. I. pag. 1166. & *illuſtr. Benedic. II.* 103. *Fabric. Bibl. med. & inf. Lat.* Tom. I. pag. 1166. & Tom. V. pag. 669.

HAUBERTUS Hiſpalenſis Scriptor fictiti- us, qui venditat ſe monachum *Benedictinum* Cœnobii *Dumienſis*, aitque ſe *Chronicon* in monaſterio ſuo abſolviſſe A. C. 919. ætatis ſuæ undeceſimo. *Chronicon* illud edidit & prolixis notis illuſtravit *Gregorius Argaizius* *Benedictinus* *Madriti* 1667. fol. Pars prior *Chronici* à creatione *Mundi* uſque ad *Gratianum*; Pars poſterior à *Virginis* partu uſque ad annum *Chriſti* 919. cum additione nescio cujus *Walambroſii Merii.* Merum eſſe commentum hoc opus, ſicut etiam *Pſeudo-Dextri* & *Pſeudo-Liberati* ſcripta, quæ *Argaizius* ſubjunxit, liquidò demonſtratum dedit *Nicolaus Antonius* lib. VI. *Bibl. vet. Hiſp.* c. 22. pag. 400. ſeq. *Fabric. Bibl. med. & inf. Lat.* p. 577. lib. 8. tom. 3. *Fabulæ* architectus fuit *Antontius Lupian* *Hiſpanus.*

LIBERATUS Gerundenſis, Monachus *Benedictinus* & *Abbas Pampilonenſis* an. 614. ut ajunt *Pampilone* defunctus, commentitiis ſcriptor *Chronici*, ad *Dextri*, *Maximi*, *Juliani*, *Hauberti* commenta ſtipanda, ne perpluerent in lucem producti & *Pſeudo-Hauberto* ſubjuncti à *Gregorio Argaizio* *Benedictino*. *Madrit.* 1667. fol. quod ab ipſis ſagacioribus *Hiſpanis* exploditur, ut nomina-

tim à *Nic. Antonio* Tomo I. *Bibl. Hiſpan.* vet. pag. 210. 316. 400. &c. *Fabric.* l. c. Tomo IV. pag. 806.

GREGORII VII. DICTATUS Propositiones quædam, ſeu Effata nullatenus inter ſe cohærentia, nullaque temporis notâ conſignata, *Gregorii VII. Regeſto* inſerta ſunt inter *Epistolam LV.* libri ſecundi, & *Epistolam LVI.* cum quibus nullam etiam habent connexionem. Illam farraginem *Gregorii VII. Dictatum* inſcriptam *Baronius* refert ad VII. *Synodum Romanam* ab eo, hoc anno celebratam, ſed nullius auctoris testimonio, imò nec probabili ratione fultus. Quare *Bellarminus* & *Labbeus* in lib. de *Script. Eccleſiaſt.* *Gregorii VII.* Opera recenſentes ejus tantum *Epistoliarum* mentionem faciunt, quòd viderint, uti exiſtimo, nullum Auctorem coævum aut ſupparem hujus *Dictatus* meminiffe, aut eum ei adſcripſiſſe; nullum ex ejus adverſariis de illo quæſtionem adverſus ipſum moviſſe, quod certè præſtitiffent, & imprimis *Benno* ille maledicentiſſimus *Pſeudo-Cardinalis*, & atrociffimus calumniator: denique nuſquam *Gregorium* ipſum in ſuis *Epistolis Dictatum* laudâſſe aut vindicâſſe, ut aliàs ſua *Decreta*, ac *Propositionum* adeò ſingularium, plerumque nempe nullum in ejus *Regeſto* veſtigium extare. *Articuli* illi numero ſunt xxvii, quos jam aliqui *Viri docti* confutârunt, & nuper *Natalis Alexander* in *Parte II. Sec. XI. & XII. Diſſert. III.* In articulo xxiii, ut cæteros omittam, dicitur, quòd *Romanus Pontifex*, ſi canonicè fuerit ordinatus, meritis *B. Petri* indubitanter efficitur ſanctus teſtante ſancto *Ennodio Papienſi* *Episcopo*, ei multis ſanctis *Patribus* faventibus, ſicut in *Decretis B. Papæ Symmachi* continetur. De *Pontificali* *Officii* ſanctitate, non de *perſonali* ſanctimonia loquitur *Ennodius* in *Apologetico* contra *Symmachi* *Papæ* adverſarios, qui *Donum* etiam ac *Privilegium* impunè peccandi tribui ironice dicebant. *Non nos*, inquit, *B. Petrum*, ſicut dicitis, à *Domino* cum *Sedis* *Privilegiis*, vel *Succeſſores* ejus, peccandi *judicamus* licentiam ſuſcepſiſſe. Ille *perennem* *meritorum* *dotem* cum *hereditate* *innocentiæ* miſit ad poſteros. Quod illi conſeſſum eſt pro actuum luce, ad illos pertinet, quos par *converſationis* *splendor* *illuminat.* Quis enim *Sanctum* eſſe dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit? In quo ſi deſint bona acquiſita per meritum, ſufficiunt, quæ à loci *De-*
P. Ziegelbauer Hiſt. P. III.

ceſſore præſtantur. Aut enim claros ad hæc ſaſtigia erigit, aut qui eliguntur, illuſtrat. Verum Auctor *Dictatus* de vitæ ſanctitate loqui videtur, & *Decretum* illud inventum ab inimicis hujus ſancti *Pontificis*, doctioris ac ſapientioris, quàm ut ſimilem *propositionem*, aliàsque in eo *Dictatu* contentas literis mandârit. Hæc verbatim ex *Antonii Pagii Critica* *Historico-Chronologica* in *Annales C. Baronii* Tomo IV. ad an. 1077. num. VIII. pag. 265. col. 1.

PSEUDO-ALCUINUS. Quis ille confictus *Alcuinus*? *Calvinus*, ſi nescis. Is enim exigua *literarum* *metatheſi* *Alcuini* nomen initio per ſummam fraudem & *impoſturam* uſurpavit, & tractatulis quibusdam ſuis fallaciſſimè præſcripſit. Vid. *Henr. Canif.* in *antiq. lect.* *Poſſev.* in *Appar. Raynaud.* de bon. & mal. libris.

LUDOVICUS BLOSIUS, *Abbas* *Loetienſis*, *Speculum Monachorum* ſub nomine *Dacryani* anno 1538. in 4. edidit *Lovanii* typis *Bartholomæi Grævii.* Nomen verò *Dacryanus* ſonat *Lacrymatorum*, quia *Bloſius* pius & verus *Lacrymator*, *Jeremiam* agens aut *Heracritum*, ſub larvato nomine *Dacryani*, corruptos *monaſticæ* vitæ ſuo ſeculo mores *religioſis* *viris* non ſine gemitu, tanquam in *Speculo* ſpectandos ad emendationem aut emundationem exponit. Hujus verò ſubſtituendi nominis *Bloſium* duas cauſas, humilitatem & prudentiam habuiſſe *Operum* ipſius editores teſtantur, quos vide art. VI. in *Præfat.* *Sapienter* *Antonius* *Winghius* *Abbas* *Loetienſis* advertit, nec novum, neque mirum eſſe, ut inſignes Auctores ſub alieno nomine aliquando deliteſcant. Sic olim, inquit, eximius & pius Scriptor ſuo *devotarum* *Contemplationum* libro *IDIOTÆ* nomen impoſuit. Sic *illuſtris* *Eccleſiæ* *Pater* *SALVIANUS* *Maſſilienſis*, aureis illis ad *Eccleſiam Catholicam* libris *Timothei* ſeu *divinæ gloriæ* *Zelatoris* nomen dedit: ſic alii non pauci; ut temerarium ſit illicò alienos foetus credere, ubi alienum nomen aspexeris. *Faluſus* eſt *Antonius* *Poſſevinus* in *Appar.* tom. 1. p. 378. ubi *Dacryanum* pro vero auctore habuit, cum tamen ſit perſonatus. Non minùs erravit *Margarinus* de la *Bigne* *Dacryanum* in ſuo *Indice* *Chronologico* referens ad *Seculum* VIII. Vid. *Theoph. Rayn.* de mal. & bon. lib. pag. 137. *Guil. Cav.* *Cartophyl. Eccl.* pag. 417. *Card. Bo-*
N n n n na

na in Notitia Auctorum præmissa Pfallmod. div. in v Lud. Blofius.

LUPI SERVATI PRESBYTERI MOGUNTINENSIS Liber & collectaneum de tribus questionibus, de libero arbitrio, de prædestinatione bonorum & malorum, & de sanguine Christi pro omnibus effuso, ut omnes vult salvos Deus, quamquam culpa propria non omnes salventur. Titulus commentitius, quem Gilbertus Mauguinus Paris. 1650. 4. in parte altera tomi primi Scriptorum Seculi ix. de prædestinatione & gratia præfixit. Verus auctor habetur Lupus Servatus Abbas Monasterii S. Petri, quod Bethleem sive Ferrarias dicitur in diocesi Galliae Senonensi, qui an. 849. hoc Collectaneum scripsit.

DEMOSTHENES. Quis iste fuit Demosthenes? Epistola nona inter Gerberti, postea Sylvestri II. Pont. Max. epistolas hæc leguntur: Demosthenes Philosophus librum edidit, qui inscribitur Ophthalmicus, ejus principium si habetis, habeamus, simulque finem Ciceronis pro Deiotaro. Postulat Gerbertus sibi mitti illud principium, Demosthenis meminit hujus etiam Epist. CXXX. suspicatur autem Barthius Advers. lib. 42. col. 1889. fictum nomen esse Monachi alicujus temporum subruentium. Cum enim, inquit, vetitum iis esset talibus studere, qui scribebant aliquid operosius, veterum cujuslibet nomen illi indebant, ut prodesse cupidis vel alieno nomine. Sic natos puto non paucos eorum scriptorum, qui antiquitatem altiore mentiti deprehenduntur.

GUILHELMUS GIFFORDIUS sub nomine Guilielmi Rossæi Autor à Scavenio perhibetur esse Operis De justa Reipublicæ Christianæ in Reges impios & hæreticos animadversione, justissimæque Catholicorum ad Henricum Navarræum, & quemcunque hæreticum à Regno Galliae repellendum, confæderatione. Antwerp. 1592. in 8. At enim Scavenium vero authori larvam non detraxisse, ex eo conspicuum fit, quod alii hoc Opus Genebrardo, alii Bouchero, alii Reginaldo adscribant, cui ultimo etiam Pitseus adscribit, sed invitis Jesuitis, qui Rossæum sibi tanquam suum objici indignantur. Quid ergo Benedictini illum sibi adoptari ferant? Quis deinde prudens animum inducat, ut Gallos eo usque Giffordio, regiae dignitatis hosti, favisse credat, ut illum ad sublimem Archiepiscopi Remensis dignitatem eveherent, primūque Franciæ

Parem crearent, qui tamē Genebrardum Aquensi Sede pepulerunt, quod ex suggestu in Henricum Navarræum verbis invecus fuisse? Non hæc hujusmodi præmia Giffordio decreta fuissent, si dicti Operis author extitisset.

PIUS COSTA Cœnobii Panormitani S. Martini Abbas vitam religiosissimè actam cum morte comutavit an. 1697. Edidit sub nomine D. Prudentii Anadasi: Vita, e Miracoli di S. Christoforo Martire Apostolo della Licea, cavata da molti Scrittori, Greci, Latini, Caldei e Arabi. id est: Vita & Miracula S. Christophori Martyris Apostoli Lyciæ, deprompta ex multis Scriptoribus Græcis, Latinis, Caldeis, & Arabibus. Venetiis apud Pezzanam an. 1680.

Item sub nomine PETRI PROPONI: Vita e Miracoli del S. Onofrio Anacoreta, Rè di Persia, Potentissimo Principe tra l' eletti appo Dio. id est: Vita & Miracula S. Onuphrii Anacoreta, Regis Persiæ, Potentissimi Principis intra electos apud Deum. Panormi apud Carolum Adanum an. 1681. in 4.

Item sub nomine D. PETRI CORSARI PATAVINI: Le Vittorie delle Fenici Penanti, ovvero l' Anime tormentate nel fuoco del Purgatorio, divise in cinque libri. Id est: Victoriæ Phœnicum pœnas luentium, seu Animæ afflictæ pœnis in igne purgatorio &c. divise in cinque libros. Panormi apud Dominicum Anselmum an. 1684. in 4. Auctor vir erat doctrinæ & laude clarus; at morum integritate, immò monasticæ perfectionis longè clarissimus. Vid. Mongitore Bibl. Sic. part. 2. p. 183.

BERNARDUS ISIPONTANUS, qui Irruptionem Bavaricam in Tirolim an. 1703. à Gallis & Bavaris factam libris tribus in 12. vulgavit, est Bernardus Pezius, veteres enim Ipsium, Austriæ Inferioris civitatem, Bernardi patriam, Pontem Isidis vocare consueverant.

ORATIUS MELLITUS, qui Epistolas Apologeticas pro Ordine S. Benedicti à Bernardo Pezio scriptas notis & observationibus illustravit, est ipse Bernardus Pezius.

EULOGIUS ABBAS EUROPOLITANUS, cujus Epistola de Autore Cura Salutis ad Bernardum Pezium scripta inter Epistolas Apologeticas pro Ord. S. B. legitur, est Benedictus Abelzhauser, Abbas Seitstettensis in Austria Infer. an. 1717. in senectute bona ac meritis plenus defunctus.

Incognitus Author Commentarii in Psalmos, qui vulgò Michaëli de Ayguanis, Carmelitæ, tribuitur, verus esse perhibetur Petrus Berchorius, scriptis vindiciis à Michaële Ximenio Baracone. Vide supra vitam Berchorii.

HUNIBALDUS de FRANCIS est totus ex mendaciis compositus, cujus figmento- rum Philippus Cluverius Trithemium auctorem immeritò facit, cum eadem pene fabularum portenta apud complures antiquorum, Sigebertum Gemblacensem, Epitomatores Gregorii Turonensis, aliosque magno consensu, etsi non eò ordine nec tanto verborum apparatu inveniantur. Vid. Herm. Conring. in Exercit. Academ. 7. Thef. 4. fin. pag. 329. Placc. de Scriptor. Pseudon. pag. 290.

JOANNES MABILLONIUS (*) de immo- dico cultu Sanctorum, qui è cœmeteriis Romanis in Galliæ partes suo tempore afferebantur, dissertatoriam Epistolam Cardinali Coloredo nuncupatam scripserat; sed antequam in publicum exire jusserat, à Cardinali eam legi voluit. Is licet plenam eruditionis ac pietatis Literam dilaudasset, in literis tamen ad Mabillonium datis eas difficultates proposuit, ex quibus huic facillè suboluit, Epistolam non omnibus Romæ esse placitum. Unde larvam Eusebii Romani assumfit, prout ipse nos his verbis docet: (**), Huc spectat Epistola Eusebii Romani ad Theophilum Gallum ab annis sex edita, cujus quidem me auctorem esse haudquaquam diffiteor. Hanc verò sub alieno nomine vulgare mihi visum est, non quasi me ejus auctorem profiteri suppuderet; sed quia honestius & modestius videretur nomen dissimulare meum, ne aperta ac directa fronte eos impetere viderer, quibus fortè hæc epistola displicitura esset. Etsi enim neminem lædere, aut convitari hac lucubratiuncula permaximè cuperem; lubricum tamen & invidiosum esse argumentum haud nesciebam. Quod sanè tractandum minime unquam aggressus essem, nisi me sincerum sanctioris disciplina studium, & propensa in Romam Ecclesiam reverentia ad id audendum impulisset. Etsi verò huic epi-

„ stolæ alienum præfixerim nomen,
„ nihil hac in re peccatum à me puto
„ contra regulas sacrosancti Concilii
„ Tridentini. Sufficit quippe, ut ve-
„ rum auctorem agnoscat librorum
„ censor, vel magistratus, qui impri-
„ mendi facultatem concedit, quod
„ quidem in hujus epistolæ editione
„ à me observatum est.,

MAUGUINUS Præses Curiae Monetarum librum an. 1650. Parisiis in 4. vulgavit, cujus titulus La défense de la Prædestination & de la grace; ejus verus author dicitur esse Robertus Quatremaires à Congr. S. Mauri. Vide Ic Cerf in Bibl. Histor. Crit. pag. 422.

MERLINUS COCCAIUS, id est, THEOPHILUS FOLENGUS è Congr. Casin. Monachus & Theologus luci publicæ exhibuit Venet. 1564. in 8. Opus Macaronicorum cum epistolis & Epigrammatis. De ipso præter alios quam plures Freherus in Theatro virorum eruditione clarorum pag. 449. „ Ad „ Latinas deinde Musas tunc reflore- „ scentes conversus, cum assiduus „ Virgilii concivis sui voveret opus, „ ejusque venustatem exprimere cona- „ retur, ruri intra solitudines aliquam- „ diu abditus, Opus novo dicendi „ lepore jucundum condidit, quo a- „ mceno Carmine Romanis & Hetru- „ scis vocibus interdum rusticis varia- „ to, non neglectè metri harmonia „ jocose aliorum facta perstrinxit. „ Poëma id tanquam rude & rusti- „ cum Macaronicam appellavit; sunt „ enim Macarones buccellæ ex farina, „ ovis, & caseo factæ, quæ inter „ mensæ delicias agrestibus habentur. „ Edidit autem id Poëma sub nomine „ Merlini Coccai. „ Poëma lepidum, „ festivum, ingeniosum, sed Monacho „ & Theologo haud satis dignum.

ALBERTUS CORBANTINUS vocari voluit Benedictus Guidus Abbas è Congr. Casin. complurium successivè monasteriorum, Orationem typis vulgando, quam habuit ad Justinianum Præfectum, classisque Venetæ Legatos, quæ incipit: Magno meo dolore &c. Vid. Possév. Appar. pag. 219.

BAPTISTA DE REVIERE personatus est auctor, à quo in lucem emissæ fuerunt Vindiciæ editionis Operum S. Augustini

(*) Vid. Opp. posth. lib. 3. pag. 305.

(**) l. c. pag. 210.

fini à Benedictinis adornatæ, adversus epistolam Abbatis Germani, Romæ 1659. & postmodum in Gallia recusatæ. Verus auctor est V. C. *Bernardus Montfauconius* è Congr. S. Mauri, qui Italico in itinere suo constitutus sub larvato nomine eas publico exhibuit. Benedictini in Gallia duce *Thoma Blampino* Opera S. Augustini typis exscribenda dederant. Qui verò eorundem gloriæ minùs favebant, iis doluit hæc editio. Unde in publicum protrusa fuit epistola, nescio cujus larvati Abbatis Germani, qui nulli religioni sibi duxit, Benedictinam editionem Janfenismi postulare. Hæc epistola multas dedit turbas, quæ paucis enarrari non possunt. Inter alios, qui eandem confutârunt, etiam fuit doctissimus Montfauconius, cui Eminentissimus Cardinalis Cantelmus animos addidit, quàm ægerimè ferens illorum malignum livorem, qui laudatissimam hanc, numerisque omnibus perfectam editionem traducere non vererentur. Vide plura apud le Cerf in *Bibl. Hist. Crit.*

HONORIUS PHILOPONUS est CASPAR PLAUTIUS Abbas Seittenstadiensis in Austria, qui Historiam Americanæ Missionis D. Buellii Abbatis Montis Serrati, typis mandavit fol. an. 1621.

RIGBERIUS, sub quò nomine latere voluisse P. Gabrielem Gerberon notat Bailletus des Auteurs deguisez p. 438. & 849. & ex eo le Cerf *Bibl. Hist. Crit.* p. 259. Anno enim 1673. Bruxellis Acta *Marii Mercatoris* in vol. in 12. cum succinctis juxtà ac judiciosis notis vulgavit. Unde Bailletus dicit, quòd parvus *Rigberius* vastum P. Garnier Jesuitæ volumen, amplis quidem, sed inutilibus notis confitatum absumpsit. In parvo isto libello, quod P. Gerberon luci publicæ exposuit, continentur memorabilia contra Julianum, traductio seu versio sermonis Theodori Mopsuestini, unà cum ejusdem prologo, duæ literæ contra Nestorium, & Tractatus cujusdam Historici. Elias Dupinius notas Gerberonii Garnierianis præfert; etsi enim non sint tam proluxæ, utiles tamen & prudentes existunt. Nihilofeciùs utriusque editionem judicat esse defectuosam; nam illa Garnerii non tam *Marii Mercatoris* editio est, quàm grandis Commentarius in Historiam Pelagii & Nestorii; hæc verò Patris Gerberon exiguum tantum partem Operum *Marii Mercatoris* exhibet: accedit, quòd

neuter editorum ad fidem manuscriptorum Codicum editionem suam fatis accurarit. V. Du Pin *Nouvel. Bibl. des Auteurs Eccl.* Tom. iv. p. 57. Melior editio est *Stephani Baluzii* Paris. anno 1684. in 8.

JOANNES GASPAR BERRETA, Italus, Mediolanensis è Congr. Casin. publicus in Ticinensi Universitate Professor, plura Opera vel sub alienis, vel sub confictis nominibus evulgavit, in quibus nomen suum abscondit, obstinato nimium, sed tamen irritò latendi proposito, ubique servato. A Ludovico Antonio Muratorio, qui ejus *Dissertationem Chorographicam de Italia Medii Ævi* Tomo XII. Scriptorum Rerum Italicarum inferuit, vocatus Vir non minùs antiqua eruditione, quàm judicio critico summè commendandus, summè accuratus, & cui benè sanguis calet in venis. Vix me comperere possum, pergit Cl. Muratorius, quin ejus nomen prodam; sed mihi timeo, & præstat obtemperare homini famam spernenti, unumque in ista lucubratione quærenti, hoc est, ut argumento sibi tradito satisfaciatur, & Literariæ Reipublicæ profit. *Armell. Bibl. Casin.* part. 2. p. 41.

COELESTINUS SFONDRATUS, Italus, Mediolanensis Marchio, Abbas, & Princeps San-Gallensis, ac S. R. E. Cardinalis auctoritatem Innocentii XI. Summi Pontificis contra Ludovicum XIV. Regem Galliarum defendit, ac sub nomine EUGENII LOMBARDI Regale *Sacerdotium* typis vulgavit.

BARACHIE SCUTENSIS, id est, *Benedicti Bacchini* Dissertatio ad nodum Prædestinationis Cardinalis Sfondrati. *Armell.* part. 1. pag. 81.

ALEANDRI DESIDERII SICANENSIS, id est, *Alderani Desiderii Casinensis* Monachi, & insignis Mathematici Opera Astronomica, de quibus *Armell.* part. 1. pag. 2.

CLAUDIUS DE VERT, monachus Cluniacensis, antiquæ observantiæ sub nomine *F. Columbani* oppugnavit non modò Joannis Mabillonii Tractatum de Studiis Monasticis, sed in operis etiam autorem verbis inofficiosis, ac sodali parùm dignis invehi non erubuit.

GILBERTUS GENEBRARDUS dicitur auctor esse libri de justa Reipublicæ Christianæ in Reges impios & hæreticos animadversione, qui sub nomine *Guillemi Rossæi* divulgatus fuit. Sed hanc fibulam hæretici Genebrardo pro
immani

immani odio, quo ipsum propter Catholicæ fidei studium profecuti fuerunt, temerè affinxerunt.

EUSEBIUS CARLYMMÆSCIN est *Anselmus Schramb* Chronographus & Bibliothecarius Mellicensis, qui sub personato illo nomine *Antilogiam* pro Ordine S. B. contra *Augustinum Erath* Can. Reg. O. S. A. edidit an. 1715.

DOMINI DE BOISFRANC, *Abbas Com mendatarius*, Pars 1.

DOMINI DE FROTMOND, *Abbas Com mendatarius*, Pars 2. Coloniae an. 1673. & 1674. Primæ partis auctor perhibetur esse *Franciscus Delsau*, secundæ *Gabriel Gerberon*, ambo è Congr. S. Mauri. *V. le Cerf* p. 93.

Il y a certains Livres Anonymes, dont il seroit bien agréable de savoir les Auteurs: par exemple, celui des *Avantures de Pomponius*, dont la Clef est imprimée en Hollande, & se vend sous le manteau. L'Auteur est *Benedictin*, comme l'a fort bien remarqué le Pere *Niceron*. On m'assure, que c'etoit D. F. D. P. Des Gens, au Fait de l'Histoire des Livres de cette Société, en avoient soupçonné le P. L. mais je ne doute, que ce ne soit le premier indique. *V. Voyage Litteraire* pag. 168.

ROMUALDI RICCOBALDI Apologia Diarii Italici *P. Bernardi Montfauconii* contra Observaciones *Francisci Ficoroni*. Italicè Venetiis an. 1710. *Riccobaldus* in fronte libri Monachus Casinensis fuisse dicitur; sed gratis: cum revera hæc Apologia authorem habuerit *Paulum Alexandrum Maffei*, Equitem S. Stephani, à singulari eruditione per omnium ora commendatum. Plura & explicatiùs Tomo sequenti.

§. III.

Alii Benedictini, qui in Eruditorum Societates adlecti varia nomina tulerunt.

NOTIUS est, quàm ut multis explicari debeat, nullam esse in Europa regionem aut provinciam, in qua plures Eruditorum Societates institutæ fuerint, atque Italiam. Paucæ verò sunt, in quibus non mira quædam nomina, atque aded, si dicere fas est, nominum portenta Sociis imponantur. Quia verò etiam complures ex Congregatione Casinensi Benedictini propter singularem ingenii ac doctrinæ excellentiam in varias id genus Societates ab Erudi-

tis Italis cooptati fuerunt, eorum nomina non nescire juvat.

ANGELUS GRYLLUS, Abbas Parmæ, ac totius Sacræ Congregationis quater Præses præter aliarum virtutum copiam nobilissimis etiam optimarum literarum studiis emicabat. Unde Academiae omnes per Italiam florentissimæ, eruditionis ejus famâ compulsæ, ut refert Janus Nicius Erithreus *Pinacotheca* 1. imagin. 131. pag. 237. gloriosum sibi fore putabant, si Gryllum sibi possent adjungere, Romana præsertim *Humoristarum* (quam ipse Gryllus, dum esset Abbas S. Pauli unà cum Paulo Mancino Patrio Romano, aliisque doctissimis viris instituerat) tantum homini tribuit, ut eum Principem sibi delegerit, ac deinde mortuum celeberrimo funere ac lugubri pompa profequuta sit, ejusque imaginem manu egregii Pictoris, Equitis nempe Josephi Arpinatis in tabula expressam, aureoque ferto redimitam, inter illustrium Academicorum Icones in magna Aula collocaverit.

ANGELUS à NUCE Abbas Casinensis & Archiepiscopus Rossanensis in Calabria, fuit in limine ipsiusmet Foundationis celeberrimæ Academiae *Arcadium* Romæ, anno scilicet 1691. omnium votis inter ipsos cooptatus, attributo nomine *Hismenii Langiani*, eique paulò post defuncto solemniter parentârunt, erecto scilicet, publico decreto, in ejus honorem lapide à Cl. Præfato Marcello Severoli, & in nemore Palatino (quò convenire ad literarias exercitationes tunc solebant) pulcherrimâ ecloga è Leonardo Gerardo in ejus laudem recitatâ, in qua plurimum commendatur, non solum à doctrina & eruditione, sed etiam pietate in Deum, cultu Religionis, exacta custodia Monastici Instituti, amore evangelicæ paupertatis, charitate erga egenos, aliisque virtutibus regulari Præsule, & Episcopo dignis. *Vid. Armell. l. c.* pag. 38.

ANTONIUS MARIA COTONUS, celeberrimus Ecclesiastes insigniores totâ Italiâ suggestus ascendit, nempe Genuæ, Parmæ, Bononiæ, Venetiis, Romæ, Melitæ, aliisque in locis. Fuit variis Academia Senensi *Introminatorum* cognominari meruit *il Fecondo*. *Vid. Armell. l. c.* p. 52.

AUGUSTINUS LAMPUGNANUS, nobilis Mediolanensis, atque alumnus Monasterii

sterii S. Simpliciani ejusdem urbis ad dignitatem Abbatis in Congregatione Casinensi euectus fuit. Eum celebrior per Italiam Academiae, Veneta *In-cognitorum*, Brixienfis *Errantium*, Bononiensis *Indomitorum*, Genuensis *Dormitantium*, aliæque inter socios certatim cooptarunt, cum præter doctrinam, morum etiam comitate, candore, & affabilitate omnes in sui amorem & benevolentiam alliceret. In Academia *Indomitorum* nomen *Fugitivi* obtinuit. Vid. Armell. l. c. p. 62.

HIERONYMUS RAYNERIUS Monachus Parmensis in cœnobio S. Jo. Evangelistæ Poëticam artem coluit circa finem elapsi Seculi XVII. quamobrem Romanæ Academiae, ea tempestate florentes, *Infecundorum* nimirum, ubi cognomen sibi sumpsit *Inaridito*, & *degl' Intrecciati*, suorum albo eum adjunxerunt, in quibus Raynerius ingenii sui haud semel specimen dedit. Vid. Armell. l. c. p. 220.

HIPPOLYTUS A' VIGILIIS in Appulia, familia de Berarduccis Monachus in S. Severini Monasterio Neapoli, tum Abbas, ac postremò Episcopus Casertanus, anno 1695. rebus humanis exemptus. Vir fœcundo ac prompto ingenio præditus, non modò scholasticis, sed humanioribus etiam literis ex cultus, Philosophiam ac Theologiam plures annos docuit, ac *Otiosorum* Academiam, aliàs Neapoli valde celebrem insigniter promovit, auxitque. Quòd verò nomen sibi asciverit, non lego apud Armellinum l. c. p. 229.

LACTANTIUS STELLA nobilis Brixianus, monachus primùm ac tum Abbas Monasterii SS. Faustini & Jovitæ, Vir fuit in literarum studiis egregius, celebrisque Academiae *Errantium* in Brixiana Urbe institutor, multa prosa ac versu composuit, quæ ab Armellino part. 2. pag. 64. recensentur. In laudata verò *Errantium* Academia Academicus *Fisus* vocari volebat.

ANONYMUS *Casinensis*, nescio in quam Academiam cooptatus, nomen tulit *Academici Inquieti*. Recognovit verò, & auxit librum utilissimum, & eruditissimum, cui titulus: *Tesoro delle gioie &c. raccolto dall' Academico Ardente etereo, rivisto & accresciuto dall' Academico Casinense Inquieto*. id est: *Tesaurus gemmarum &c. collectus ab Academico Ardente, Ethereo, recogni-*

tus verò & locupletatus ab Academico Casinense Inquieto.

Idem Academicus INQUIETUS hoc aliud opusculum edidit: *Discorso nuovo in Materia del gran Cometa, che si vede dal principio del Novembre di quest' anno 1618. composto per l' Academico Casinense, detto l' Inquieto, con la dichiarazione della Grandezza, e sue qualità, è delli suoi prodigj in 4. Venezia appresso Antonio Turini. 1619.* id est: *Discursus novus in materia magni Cometæ, qui se ineunte mense Novembri hujus anni 1618. videndum præbuit, compositus per Academicum Casinensem, dictum Inquietum, cum declaratione magnitudinis, qualitatis, ejusque prodigiorum in 4.º Venetiis apud Antonium Turinum an. 1619.*

ANSELMUS PAIOLUS, Ferrariensis, in Monasterio S. Benedicti ipsius urbis Ferrariæ Professor, omnibus doctrinarum disciplinis instructissimus fuit. Unde *Academici Infecundi*, qui Romæ floruerunt, eum sibi sodalem adlegerunt; quod nomen verò ipsi imposuerunt, me fugit. Fuit verò per antiphrasin *infecundus*, ut qui & multos & præstantes ingenii sui foetus in lucem edidit, de quibus vid. Abbas Armell. part. 1. pag. 50.

HIERONYMUS BENDANDUS, Abbas S. Benedicti Ferrariæ, & S. Vitalis Ravennæ, in Bononiensi Gymnasio annis omninò duodecim Theologiam publicè docuit, eo sanè plausu, ut insigni Elogio, marmoreis tabulis consignato, ejus virtus celebraretur, ibique sacrae Inquisitionis Consultor, & Librorum Censor, rem Catholicam egregiè promovit. Ab Academicis *Indomitis* in societatem adlectus *Afficurato* vocatus fuit. Vide plura apud Armell. part. 1. pag. 209.

JOANNES BAPTISTA BECCIUS, Abbas Monasterii Aretini in concinnandis Anagrammatibus mirè excelluit. In Academia Romana, vulgò *degl' Intrecciati*, quæ præcedenti seculo decimo septimo ibidem floruit, cuique Beccius adscriptus fuit, quod nomen fortitus fuerit, non reticerem, si in promptu esset liber, cui titulus: *Fasti dell' Academia degl' Intrecciati &c.* in Roma 1673. Fuit etiam aggregatus inter Academicos *Concordes Ravennates*; sed nomen ei impositum pariter me fugit, cum ad manum non sit horum Academicorum Catalogus, cujus meminit Armellinus part. 2. pag. 21.

JAON-

JOANNES BAPTISTA DE MIRO, Præses Sac. Congreg. Casinensis, omni scientiarum genere ornatissimus in Romana Arcadum Academia, in quam erat cooptatus, *Meonis Lasionii* nomine censebatur. Scripsit Eclogam Græcam in laudem *Almani Mellei*, Academici Arcadis, id est, *Joannis Francisci* Cardinalis Albani, qui postea in Pontificem Maximum electus Clemens XI. vocatus fuit. Vid. Armell. l. c. pag. 29.

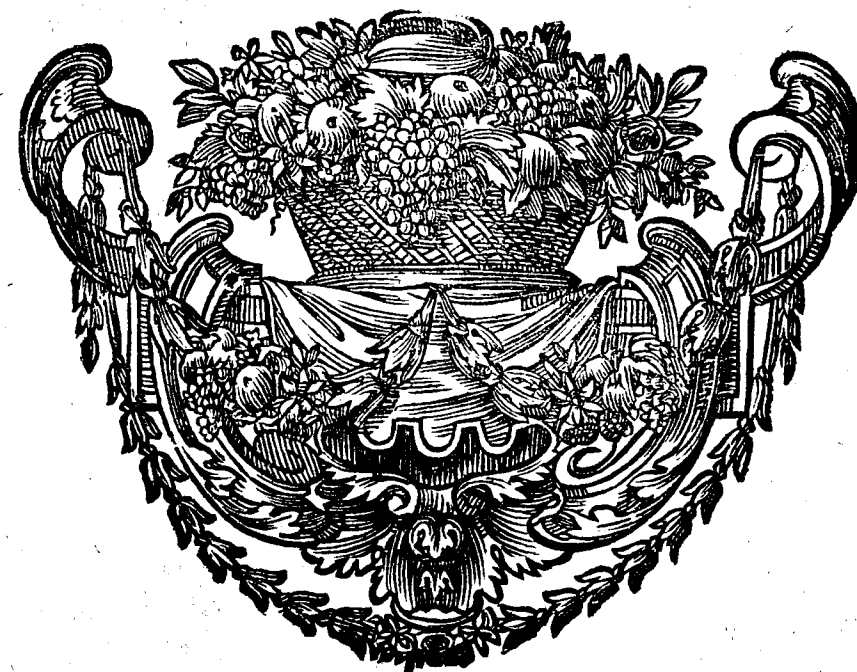
PETRUS PAULUS GINANNI, nobilis Ravennas, Theologiæ ac Juris Pontificii Professor perdoctus, de Musis æquè, ac de Historiis benè mereri fategit, adscriptus proinde in Patria Academicis *Concordibus*, *Informibus*, & *Excitatis*. Nomen expressum non lego in Bibliotheca Benedictino-Casinensi part. 2. pag. 131.

PIUS MUTIUS postquam varias in Congregatione Casin. Abbatias administravit, iis se abdicavit, ut privatus Deo, ac studiis deinceps viveret.

Puerili adhuc ætate præmaturam studiis operam dedit, & vix quinquennis Grammaticam, septennis autem Rhetoricam artem ita callebat, ut Orationes, Carmina, & alia id genus cunctis admirantibus, ac plaudentibus publicè recitaret. Mediolani, & Patavii scholasticis Facultatibus operam dedit; Papiæ deinde in Academia *Affidatorum*, & in aliis Italiae celebrioribus, quibus certatim adscriptus fuit, doctis ingenii foetibus, omnium commendationem promeruit. Nomina ab Academicis ipsi imposita silentio involvit Armellinus part. 2. pag. 145.

PLACIDUS PUCINELLUS sanctæ Mariæ de Florentia Alumnus, Mediolani plures annos commoratus, Principisque Trivultii amicitia, ac familiaritate usus, & inter Academicos *Faticosos* sub nomine *Insatiabilis* admissus, multa composuit, typisque tradidit, de quibus vid. Armell. l. c. part. 2. pag. 153. seqq.

F I N I S.

APPENDIX

Scriptorum in nostro Catalogo Capite VI. omissorum, cum quibusdam additamentis & correcturis.

HOC Volumine tumultuariâ, quam tanto Operi fatis expoliendo longè impar angusti temporis brevitatis permittit, curâ retractato typisque excipit. *Bibliothèque Lorraine, ou Histoire des hommes illustres, qui ont fleuri en Lorraine dans les trois Evêchés, dans l' Archevêché de Treves; dans le Duché de Luxembourg &c.* Nanceii A. 1751. editum, in quo cum plures ex Ordine Benedictino compareant Scriptores, quorum nulla prius nobis suppetebat notitia, supplementi loco hanc Appendicem eorum, qui in nostro Indice desiderantur alphabetica Prænominum serie ibidem observatâ digestam placuit subnectere, non quòd Lectori velim eatenus adblandiri, ut existimet omnia, quæ hanc in rem cogi possunt, me coacervasse, lacunasque omnes & hiatus implevisse, sed ut aliqualè saltem Viris studiosis commodum adferrem, atque novi & accuratioris Operis fundamenta substernerè, quibus deinde liceat Erudito cuiquam pinquiori otio utenti ampliorem superstruere molem, cœptisque nostris colophonem addere. Tu interim, *Lector candidè!* hunc qualemcunque laborem æqui bonique confule, atque ad Opus magis exornandum tuas symbolas & suppetias benevolè submitte.

A.

ADALBERTUS seu *Adelbertus* S. Vincentii Metensis Cœnobita & Scholarum Præfectus in omni scientiarum genere doctissimus effulsit circa A. 958. Scripsit *Chronicon Metense*, & alia quædam. Vid. *Trithemius Chron. Hirsaug. Tom. I. pag. 100. Calmet Bibl. Lor. col. 6.*

Albericus SORLET S. Michaëlis Lotharingiæ Cœnobii Monachus 19. Decembris 1630. Professus, mortales exuvias posuit in Bellilocensi Asceterio 3. Maji 1678. Historiam scripsit Abbatiae vulgò dictæ, *Nesle la Reposte*; quam Franciæ antiquissimam, atque ab ipsomet *Clodoveo* primo Rege Christiano fundatam esse contendit. Vid. *Calmet cit. loc. pag. 906.*

Albertus aliàs *Johannes* BELIN ortu Vefontionensis, in Faverneiensi Cœnobio 29. Decembr. 1629. Professus, post absoluta studia in Galliam missus, apud Cluniacenses aliquamdiu substitit, factus deinde Prior Collegii Parisiensis, variisque alibi functus officiis, demùm Bellinensis Episcopus anno 1666. à Rege renunciatus, vivere desiit A. 1677. Scripsit Gallicè 1. *De Lapide Philosophico.* 2. *De Iconibus Talismannicis*, quas à superstitione vindicat. 3. *De Pulvere Sympathetico.* 4. *De ejusdem Projectione.* 5. *Iter Philosophi incogniti.* Quæ Opuscula Parisiis impressa prodiere A. 1653... 6. *Principia fidei per rationem demonstrata*, Parisiis 1658. & 1667. in 4... 6. *Emb'e-*

mata Eucharistica in 12. 1647. & 1660... 8. *Cogitationes animæ ad bene agendum.* Paris. 1668. in 12. Et alia quædam gallico idiomate... *Calmet pag. 102. seq.*

ALBERTUS de quo *Calmet pag. 31.* Vide *Adelbertus* S. Mathiæ Treviris in nostro Indice pag. 537.

ALEXANDER S. Bartholomæi de Carpineto in Episcopatu Pinnensi Monachus circa A. 1192. clarus, Posteris consignavit *Chronicon sui Cœnobii*, quod in Ughelli Italia sacra legitur Tom. X. pag. 350. editionis secundæ.

Alexius la PIED ortu Metensis, in S. Agatici Verodunensi Cœnobio 24. Junii 1636. Professus, vitæ periodum clausit 26. Sept. 1661. Posteris reliquit *Tractatum de Usu Passionum*, cujus autographum in Altvillariensi Monasterio adinventatur. *Calmet suppl. Bibl. Lorr. pag. 73.*

Ambrosius COLLIN Barroductæus in S. Leopoldi Nanceiensi Cœnobio 15. Maji 1729. Professus, Theologiam in S. Michaëlis ad Mosam aliquamdiu docuit, variisque animadversiones & collectiones in SS. Patres, præsertim in *Epiphanius* adornavit. A *Calmeto* sub A. 1745. ad Senonense Monasterium accitus, ut præsideret Academiae Religiosorum à se erectæ, Jus Canonicum, & Theologiam Dogmaticam ibidem junioribus tradidit, & commentarios in quinque Libros Decretalium composuit. Varia etiam condidit Poëmata, videlicet:

1. In

1. *In nuptias Francisci à Lotharingia & Theresiæ Austriacæ Epigrammata* 1736... 2. *Serenissimi Principis Eugenii à Sabaudia Tumulus.* 1736... 3. *In Barroductæus cessionem, Distycha.* 4. *Caroli VI. Tumulus.* 5. *Genethliacum Ser. mi Principis Josephi à Lotharingia Archiducis Austriæ.* 6. *Carolus Alexander à Lotharingia præmaturus & invictus Heros*, heroico carmine. 7. *In nuptias Caroli à Lotharingia & Mariæ Austriacæ.* 8. *Epitre présentée à Madame la Princesse Charlotte sur son départ de Lorraine.* 9. *Ode sur le rétablissement de la santé du Roy*, imprimée à Toul 1744. 10. *Fable & Epigramme sur l' election de l' Empereur Francois* 1... 11. *Francisco à Lotharingia Romanorum Imperatori electo, Epigrammata.* 12. *Vers sur la mort de Madame de Châtelet*, 1749... *Calmet Bibl. Lor. p. 296.*

Ambrosius MENGIN S. Vitoni Veroduni Cœnobita A. 1660. die 26. Augusti Professus, variis deinceps admotus muniis, studio tuendi Ordinis decus & Benedictini nominis gloriam maximè enituit. Dum Metis in S. Symphoriano Prioris officium gereret, prolixum quoddam scriptum juridicum protulit, quo inflatam Abbatissarum S. Petri & S. Mariæ Mediomatricum præsumptionem, ob assumptum *Canonissarum* titulum, suppresso nomine *Benedictino*, egregiè revincit. Multa hac in causa cum laude præstitit, & conscripsit, inter quæ eminent Opus hoc titulo insignitum. *Inventaire des Titres & autres documens, qui servent à prouver, que les Abbes de sainte Marie & de S. Pierre de Metz sont fondées pour l' Ordre de S. Benoit, & que l' Abbaye de S. Symphorien de la même ville & du même Ordre, a droit de juridiction spirituelle sur l' une & sur l' autre.* Evictâ denique causâ in pace quievit in S. Arnulphi Monasterio die 16. April. 1714... *Calmet Bibl. Lor. col. 654. & in suppl. col. 52.*

Ambrosius MERCIER Dolensis, Luxovii 27. Maji A. 1653. O. S. B. Professus, Virtute & Doctrinâ magnum sibi peperit nomen. Philosophiam & Theologiam aliquamdiu docuit, primasque functiones in sua Congregatione exercuit, de-natus Prior Luxoviensis 29. Januarii 1702. In scriptis reliquit *Theologiam ad mentem SS. Gregorii, Anselmi & Bernardi à se concinnatam*, quæ Luxovii MS. adservatur, publicâ luce digna. *Calmet in Suppl. Bibl. col. 54.*

Ambrosius PELLETIER Lotharingus 7. Sept. A. 1703. natus, Ordinem S. Benedicti in S. Vitoni Congregatione amplexus est 22. Sept. A. 1721. factus deinde Senonensis Parochus A. 1740. Artem P. Ziegelbauer Hist. P. III.

pictoriam ipse suo genio didicit, hodiè que inter illustres ejus Provinciæ Miniculatores & Pictores efflorescit, *Eleemosynarii* titulo à Rege *Stanislao* honoratus. Ingentem ille Iconum copiam confecit, è quibus eminet *Stemmatographia nobilitatis Lotharingicæ à Seculo XIV. ad nostram usque ætatem diducta.* Quædam è suis artefactis *Carolo à Lotharingia*, & *Stanislao Regi*, aliisque Magnatibus dicavit, apud Artis peritos plausum promeritus. Vid. *Calmet Bibl. Lor. pag. 721.*

ANDREAS S. Emmerami Ratisbonæ Monachus, quem *Trithemius* inter Scriptores Historicos, quos in condendo *Hirsaugiensi Chronico* secutus est, commemorat in Præfatione.

Andreas ROYER in S. Michaëlis Lotharingiæ Cœnobio 30. Novembris Professus, Parisiis studia in Cluniacensi Collegio sub *Athanasio Mongin* absolvit, variis deinceps tum in Congregatione Lotharingica, cum in Sant-Mauriana admotus Officiis. Plurima subinde abiis, qui strictiori Observantiæ oblectabantur, indigna peressus, obiit 13. Octobris 1662. Opuscula quædam ascetica publico dedit, è quibus maximè probatur: *Animænes*, ubi sub veræ historiæ allegoria, Divini erga animam Christianam amoris effectus repræsentantur... *Remis* 1627. in 12. Ejus quædam Epistolæ adservantur in Archivo Senonensi... *Calmet Bibl. pag. 847. seq.*

Anselmus ROLLE in S. Vitoni Monasterio Veroduni 23. Maji 1612. Professus, deinde strictioris Observantiæ studio Congregationem S. Mauri ingressus, varia cum laude munia obivit, vitâ functus *Burdigalæ* 14. Aug. 1627. Primus est è Scriptoribus Congregationis S. Mauri, qui aliquid publico dedit. Ipsus nonnulla evulgavit Opuscula S. P. *Benedicto* perperam adscripta, cum notis & animadversionibus à se adnexis. *Calmet cit. loc. pag. 835.*

ANSTÆUS Gorziensis in Lotharingia Abbas circa an. 945. electus, vir in Scriptoribus oppidò versatus & eloquens, ac cum primis in architectura excellens vivere desiit anno 960. relictis, ut fertur, aliquot ingenii monumentis, quæ intercederunt, aut latent incognita. *Calmet Bibl. pag. 55.*

Antoninus JACQUET in S. Mansueti Tulli Leucorum Cœnobio 5. Octobr. 1616. O. S. B. amplexus, magnæ vir prudentiæ & pietatis, per omnes superioritatis gradus cum honore transit, Præfatus generalis electus anno 1635, introductâ in Gandensi S. Petri apud Belgas Cœnobio reformatione maximè commendatus, Opusculum conscripsit asceticum sub tit. *Solitudo Gandensis.* Inde

redux ad S. Michaëlis Monasterium, vitæ periodum clausit A. 1659. In literas prætereà retulit *Acta Domni Petri Fremmet* ejusdem loci Monachi 1628. die 21. Novembris denati. *Calmet pag. 538.*

Antonius L'ARCHER in S. Agarici Verodunensis Monasterio O. S. B. Professor, Philosophiam & Theologiam cum plausu docuit, variis deinceps admotus officiis, Præses obiit in Argonnia 26. Octobris 1737. Posteris duo reliquit Opuscula oppido docta his titulis: 1. *Critique du livre de la Promotion Physique.* 2. *Les Caractères de la Charité.* . . Cit. pag. 561.

Antonius L'ESCAILLE ortu Barroductæus, in Mediano Monasterio O. S. B. die 7. Novembr. 1617. Professor, quum insigni disciplinæ fervendæ ferret studio, rerumque gerendarum peritiâ excelleret, Romam aliquoties in arduis quibusdam negotiis missus fuit. Strenuam ille navavit operam pro Libris de *Imitatione* Abbati *Gersonio* vindicandis, uti fufius enarrat *Calmetus* in *Bibl. Lothar.* pluribus hanc in causam additis documentis à pag. 572. ad 582.

ANTONIUS Senonensis Abbas ineunte Seculo XII. percelebris, cujus summa laudatur doctrina, & augendæ rei librariæ cura, sed avara vetustas nihil ab eo ad nos transiit, præter narrationem eorum, quæ in Dedicacione Ecclesiæ Senonensis Monasterii anno 1124. peracta sunt. *Vid. Calmet Hist. Lothar. Tom. II. pag. 292. & Bibl. col. 56.*

Arsenius ALVIZET Vefontionensis Favernei 21. Maji 1644. O. S. B. Professor, vivere desiit 19. Martii 1698. *Commentarium in Regulam S. Benedicti* MS. reliquit, in quo nimiam ipsius acrimoniam reprehendit *Calmetus Bibliotheca Lothar. pag. 42.*

Augustinus DORNBLÜET Gengenbaccensis, indefessi vir laboris, cujus hi sunt fructus: 1. *Historiæ Universalis Augustini Calmet in linguam Germanicam versio*, quæ prelum expectat. 2. *Ejusdem Commentarii in Reg. S. Bened. translatio vernacula*, Tom. II. in 4. . . 3. *Observationes pro bona versione, unâ cum Criticâ Gottschedii, quem linguæ teutonicæ corruptorem esse contendit.* 4. *Translatio novi Martyrologii Romani Benedicti XIV.* in qua enormes Hesserii errores correxit. 5. Opusculi R. P. Morel à Congregatione S. Mauri sub titulo: *Bonheur d'un simple religieux qui aime son état*, versio teutonica. . . 6. *Opus Sermonum* P. Segaud S. J. Concionatoris regii vernaculè redditum, *Augustæ* sub Jesuitarum gemit censura. 7. *Sermones*

Quadragesimales D. ni Lafitau Episcopi Sciterensis, cum ejusdem Exercitiis pro secularibus. 8. *Versio insignis Operis P. Felicis à S. Josepho Carmelitæ discalc. sub tit: Science du Chretien.* 9. *Concionum R. P. Bretonneau S. J. Germanica versio.* 10. *Meditationes P. Neveu 1736. editæ.* 11. *Bossueti elucidationes orationum Missæ, vernaculè, Augustæ 1739.* 12. *Meditationes P. Neuville S. J. sub tit. Sittenlehre des neuen Testaments, cum Libris de Imitatione Christi noviter à se translatis, Francofurti 1748. . .* 13. *Praxis Regulæ S. Benedicti, ibidem 1749. . .* 14. *Vita Abbatis de Rancé Trappensis Reformatoris. Augustæ 1752. . .* 15. *Ejusdem Tractatus de Sanctitate & obligationibus vitæ Monasticæ ibidem 1750. . .* 16. *Ejusdem Exhortationes, Augustæ 1750. . .* 17. *Commentarius ejusdem in Regulam S. Benedicti, ibidem 1753. . .* 18. *R. P. Bougeant S. J. Catechismus triplex, Historicus, dogmaticus & practicus. . .* 19. *Calmet von Geistern und Vampirn* cujus tertia jam facta editio. . . 20. *Seelig sterbender Geist. P. Belecii S. J. Augustæ 1750. . .* 21. *Hæsteni via regia Crucis vernaculè ibid. 1752. . .* 22. *Anleuthung zum Christlichen Leben, à se compositum ibidem 1751. . .* 23. *Nothwendige Vernunfft-Schluss von der wahren Religion ibid. 1751.* Et alia quædam nobis ignota. . . Vivit in suo Monasterio continuis laboribus literariis intentus A. 1754. Faxit diu!

Augustinus FANGE Lotharingus doctissimi Abbatis Calmeti nepos, & ejus in Senonensi Abbatia Coadjutor anno 1728. Professor Theologiam & Philosophiam cum laude docuit, & *Tractatum conscripsit de Sacramentis in genere & in specie* prelo paratum. Iter suum Helveticum de an. 1748. typis Einsidensibus exscribendum dedit. Nunc *Vindobonense* seu *Danubianum* anni 1753. describit. . . *Calmet Bibl. Lor. pag. 360.*

B.

Bartholomæus CLAUDON Belliloci in Argonnia xi. Martii 1639. O. S. B. Professor, variis in Congregatione S. Vitoni functus officiis, in odore Sanctitatis obiit 2. Maji 1693. Posteris consignavit: 1. *Historiam Senonensis Monasterii monumentis & Diplomatiibus stipatam.* 2. *Dissertationem quandam de juribus ejusdem Abbatie.* 3. *Epistolas ad diversos in gravibus causis.* 4. Alia quædam Bosonis villæ incendio anno 1683. absumpta. . . *Calmet Bibl. pag. 281.*

Bar-

Bartholomæus REMION in Michaëlis Lotharingiæ Cœnobio die 2. Januarii 1663. vitam amplexus monasticam, rebus gerendis maximè idoneus, magnis negotiis deinceps est adhibitus. Domina de Guise ei curam sui chartophylacii concredidit, & honorificam pensionem ob merita eidem testamento adidit. Prioris munus in S. Michaëlis Monasterio ab A. 1690. summa cum laude nec minori fructu sustinuit: Varia etiam conscripsit synthemata circa negotia sibi demandata. In extremis sorditate afflictus obiit 18. Sept. 1708. . . *Cit. pag. 800.*

Basilii PAYEN Luxovii 29. Julii 1697. O. S. B. Professor, Philosophiam & Theologiam diversis in Cœnobiis docuit, variâque munia cum laude sustinuit, ac erudita quædam ingenii monumenta Posteris consignavit, videlicet: 1. *Apparatum in omnes Auctores sacros veteris & novi Testamenti.* 2. *Apparatum in Scriptores Ecclesiasticos quatuor priorum Ecclesiæ Seculorum.* 3. *Antidotum salutiferum adversus Quesnelianam doctrinam.* 4. *Bibliothecam Sequanam.* 5. *Commentarios ad Historiam Virorum illustrium Comitatus Burgundiæ, & alia MSS. Calmet pag. 719.*

Benedicta à Passione, aliàs *Bresmia* Rembervillerenfis Abbatissa, rebus gestis & scriptis incluta, cum fama sanctitatis ad Superos evocata migravit 24. Octobr. A. 1668. Ejus elogium historicum edidit *Maria de Blemur* Parisiis 1679. Plura in ejus laudem commemorat *Calmetus* in *Bibl. Lothar. pag. 712.*

Benedictus ALVIZET, de quo *Calmet* ibidem pag. 42. *Vide Virginius Alvizet* in nostro Indice p. 635.

Benedictus DARD Vefontionensis ortu, Luxovii die 20. Januarii 1658. vitam amplexus monasticam, plures Novitios Magistri munere clarus docuit & formavit, Scriptis quibusdam Opusculis asceticis in usum Tyronum, & Instructorum, qui uberes inde fructus hodièque colligunt. Vitæ periodum clausit 9. Maji 1707. . . *Calmet Bibl. pag. 321.*

Benedictus DEHM Divi Ethonis in Brisgoja Monasterii Cœnobita benè doctus, in Philosophicis & Mathematicis disciplinis potissimum versatus, aliquot ejus commatis Tractatus ad prelum elucubravit, pluresque promittit,

queis se quoque possit Tollere humo, victorque Virum volitare per ora.

Benedictus HENRIET Verodunensis Mediani in Vogeso Monasterii Alumnus

anno 1617. die 15. Augusti Professor, diversas in Congregatione functiones honorificè explevit, denatus in S. Manfueti Asceterio 25. Decembris 1657. In scriptis reliquit. 1. *Insignem Apparatum ad Historiam Congregationis Lotharingicæ.* 2. *Rhetoricam Latinam.* 3. *Scripta quædam Theologica, & alia in Altiwillariensi Monasterio adservata. . . Calmet Bibl. Lor. pag. 488. seq.*

Benedictus D'ORGAIN seu *Organi* Lotharingus, in Dei custodiæ Monasterio inter Anglos Ord. S. B. amplexus, apud S. Maclovium Prioris officium anno 1624. cum laude sustinuit, scripsitque Gallicè pios quosdam libellos, videlicet: 1. *Breviarium devotionis.* 2. *Diurnale prelationum.* 3. *Instructiones Christianas.* 4. *Vitas Sanctorum O. S. B. &c. . . Mathew in Trophæis Bened. tab. 3. pag. 385.*

Benedictus SINSART Senonensi in Cœnobio die 7. Septembr. A. 1716. Professor, nunc Mauri, Monasterii in Alsatia Abbas dignissimus ab anno 1745. præfectus, inter alia suæ eruditionis specimina edidit: *Tractatum de gratia, sub tit: Les véritables de S. Augustin sur la grace, & son accord. avec la liberté, Rotomagi 1739.* 2. *Defensio dogme chatolique sur E'ternité des peines. . .* Ibidem 1748. . . 3. *La vérité de la religion Catholique. . .* Argentinæ an. 1746. . . 4. *Essai sur l'accord de la foy & de la raison touchant l'Eucharistie* Coloniae an. 1748. . . *Calmet Bibl. Lor. p. 900. & in nostro Indice p. 628.*

BENEDICTUS Wessofontanus Abbas, Grammaticus, Poëta, Mathematicus & Scriptor insignis, *Adelberonis* nepotis S. Udalrici Augustani Episcopi instructor, obiit A. 943. V. Idus Novembr. Superest ejus Calendarium à *Cælestino Leuthner* in Append. ad Chronicon Wessofontanum editum, ubi plura de Authore pag. 64.

BENNO Abbas incerti nobis Loci & temporis, scripsit quamdam Suevorum Historiam, quâ usus est *Trithemius* in concinnando *Hirsaugiensi Chronico*, ut ipse fatetur in Præfatione.

Bernardus GRANT S. Jacobi Scotorum Ratisbonæ Professor, & in Erfurtenfi Academia Philosophiæ Professor, vestigiis *Andræ Gordon* inhærens Tomum secundum Physicæ experimentalis ab eo conscriptum, sed ob præmataram mortem imperfectum, retractavit, perfecit, & edidit A. 1753. plura pollicetur præclari ingenii Vir.

Bernardus MARECHAL Veroduni in S. Agarici Monasterio die 26. Junii

1721. Professus, publico dedit insigne Opus de Concordantia Patrum Græcorum & Latinorum in rebus fidei, morum & disciplinæ hoc rubro: *Concordance de saints Peres de l'Eglise grecque & latine sur le dogme, la Morale & la discipline.* . . . Paris. 1739. Vol. II. in 4. *Calmet Bibl. pag. 631.*

BERTRANDUS Hirsfeldensis Monachus incertæ ætatis, cujus scriptis in adornando Hirsaugiensi Chronico se usum fuisse gratus agnoscit *Tribemius* in Præfatione Operi præfixâ sub finem.

C.

CAROLUS CHARDON in S. Vitoni Cœnobio 3. Julii 1712. Professus, Vir in linguis Orientalibus, solidioribusque studiis versatissimus, edidit Tractatum insignem de Origine & usu rituum in administratione Sacramentorum hoc tit: *Histoire des Sacremens, ou de la maniere dont ils étoient célébrés & administrés dans l'Eglise, & de l'usage, qu'on en a fait depuis les Apôtres jusqu'à présent.* . . . Parisiis 1745. . . *Calmet Bibl. pag. 263.*

CAROLUS CRETOT Veroduni in S. Vitoni Asceterio die 29. Aug. 1685. Professus Philosophiam & Theologiam docuit, primasque functiones in sua Congregatione cum laude exercuit, observantiæ studio, & morum concinnitate oppidò commendatus, obiit in Mufflonenii B. Mariæ Cœnobio 30. Junii 1743. Latine composuit *Historicam relationem funesti illius incendii*, quod Monasterium S. Vincentii Metis A. 1705. die 28. & 29. Augusti absumpsit. Alia ejus ingenii monumenta manserunt inedita. Unius fragmentum satis prolixum attulit D. P. *Munier* in *Hist. reform. Lothar. pag. 795. Tom. IV. Calmet Suppl. Bibl. Lor. pag. 14.*

CAROLUS de GONDRECOURT ex nobili genere fatus in S. Michaëlis Asceterio Monachum induit 20. Martii 1623. Variis deinceps admotus officiis, dierum & meritorum satur mortales exuvias posuit 10. Jan. 1678. Typis dedit Acta D. Caroli de Durre hoc tit: *Remarques sur la vie, & la conduite de Messire Charles durre, Chevalier Seigneur de Thessieres, & Conseiller de son Altesse Charles III. duc de Lorraine, & de Madame Marie de Marcoffey son épouse, Jeanne & Mahaut Durre ses sœurs, Dames D'Epinal, & de sainte Glossinde de Metz.* *Tulli Leucorum* 1690. in 8. Insignes quoque Commentarios de rebus & Statu Senonensis Abbatiae an. 1653.

literis consignavit. *Vid. Calmet pag. 426.*

CAROLUS de BAR Barroductæus in S. Apri Tullensi Monasterio 28. Maji 1683. Professus, in Mediani Monasterii Academia studiis operam dedit, dein Philosophiæ & Theologiæ Professuras in Senonensi Cœnobio cum laude sustinuit. Abbas demùm Longævillæ an. 1710. electus, omnibus charus vivere desiit 9. Aug. 1718. Varia elucubravat Opuscula, quæ manserunt inedita, videlicet: *Vindiciæ Diplomatum Abbatiae Remirici Montis à Francisco de Rozieres editorum, & ab Abbate Riquet falsi postulatorum.* 2. *Dissertatio de Antiquitate punctorum vocalium.* 3. *Lettres sur des pierres Canelées, qui se trouvent dans les champs & les vignes aux environs de l'Abbaye de Longeville, & que quelquesuns ont priés pour d'anciennes Monnoyes.* 4. *Eloge funebre de Messire Dom Matthieu Galliot Abbate de S. A-vold, editum 1709. in 4. . . Calmet pag. 78.*

CLAUDIUS FRANÇOIS Parisiensis, in S. Vitoni Lotharingiæ Monasterio 21. Martii an. 1589. Professus, primas in sua Congregatione dignitates cum laude tenuit, duodecies Præsidis munere functus, & ad Casinenses pro discenda regulari eorum praxi deputatus, ac etiam in Gallias ad disciplinæ reformationem invehendam missus, meritorum gloriâ inclutus, obiit in S. Michaëlis Monasterio die x. Augusti. 1632. ætatis 73. Statuta ipse condidit Congregationis Lotharingicæ, in quibus Articulus de studiis oppidò memorabilis occurrit: *On erigera, aux frais de la Congregation, un Monastere dans la ville de Pont-a-Mousson, pour entretenir les jeunes Religieux propres à l'Etude, sous des superieurs, qui prendront soin de leur conduite, tant pour les mœurs, que pour ce qui regarde les etudes &c.* Exortâ A. 1625. controversiâ de quinquennali Superiorum regimine, duo ipse scripta hac de re composuit, quibus contendit *Quinquennium* posse prorogari, ubi necessitas vel utilitas id exigat. Multas quidem oppositiones in suis moliminibus sustinuit, sed patientiâ & morum integritate victor adversa quæquæ superavit. *Vide Calmet Bibl. pag. 386. seqq.*

CLAUDIUS Hydulphus BRENIER Faverneensis Abbas XXVII. cui Luxovium esse naturæ, Faverneium gratiæ dedit A. 1608. Ex vix novitio Magister, sed magnus, quia potens opere & sermone, verbo & exemplo, suis imò omni-

bus

bus præfuit & profuit semper. Ex Magistro Prior, sed major, quia prodesse maluit quàm præesse. Ex Priore Coadjutor, sed maximus, quia unus sustinuit onus, & feliciter ex Coadjutore Abbas meritissimus, re & nomine Monachorum pauperumque Pater; qui primus, imò solus inter plures reformationem suscepit, auxit, fovit Seculo æquè ac Claustro venerandus; Huic Religionis speculum, illi Sanctitatis exemplum. Utilis omnibus, vivere debuisset semper; sed Parca nemini parcens, nec huic pepercit, qui in Capitulo generali generalis Præses electus, rediens in Sant-Michaëli obiit anno MDCLXII. die 18. Maji sacrà Christo ascendenti, cui comitem dedit animam, sicut in cruce dederat patienti, ætatis 73. Scripta quædam Theologica & Affectiva Posteris reliquit. *Ex ejus Epitaphio & Calmeto Bibl. Lor. pag. 499.*

CLAUDIUS PAQUIN è Congregatione S. Vitoni Monachus perdiligens nostra ætate conspicuus, vitam conscripsit R. P. Nicolai Maillot Avunculi sui, ejusque Opera in unum sedulò comportavit, propitiore lucinâ typis exscribenda. *Vid. Calmet Suppl. p. 47.*

CLAUDIUS RICQUECHIER Doctor Sorbonnicus, Commerciami natus, Divi Benedicti leges in S. Apri Tullensi Monasterio amplexus est, servando gregi Prioris nomine A. 1595. Præfectus; quo in munere strenuè laboravit pro regulari disciplinæ reformatione, & studiorum Monasticorum instauratione, variis hunc in finem conscriptis libellis. Claruit ad A. 1620. *Calmet Bibl. Suppl. pag. 86. seq.*

CLAUDIUS SENOQUE Veroduni natus à teneris vitæ annis Religionem in Altvillariensi Monasterio die 2. Junii 1636. Professus, zelo pietatis ac salutis animarum maximè enituit; Monasterium S. Mauri Virdunensis diu summa cum prudentia & sedulitate rexit; disciplinæ regularis illibatæ conservandæ ac rei literariæ provehendæ zelantissimus, omnibus amabilis, in suis oculis semper humilis, & nesciri cupidus, tandem rebus bene gestis in odore sanctitatis ad plures abiit 12. Aug. 1669. relictis aliquot sui ingenii monumentis. . . *Calmet Bibl. Suppl. pag. 91.*

CONON Abbas S. Vitoni Veroduni præfuit ab anno circiter 1146. ad 1178. Ejus rogatu Eugenius III. Pont. Max. Verodunum profectus, Monasterium S. Vitoni invisit, hujusque Episcopi sacrum Corpus in novo sarcophago reposuit. Celebrato deinde Remis con-

cilio A. 1147. præsentate Eugenio interfuit Conon, singulari à summo Pontifice affectus honore. Ab eo superat Epistola ad *Bertham* Lotharingiæ Ducissam Matthæi 1. conjugem. . . *Calmet Bibl. Lor. pag. 299. seq.*

CONRADUS POZZO Monachus & Chronographus Wessofontanus ineunte Seculo XIII. sub *Conrado* II. Abbate XX. clarus, supra modum allaborasse dicitur, ut *literarum cultui existimationem conciliaret, eumque inter Sodales suos propagaret.* Ipus *Epitomen Chronicam* ab anno 1195. usque ad 1227. pertexit. Leguntur in hac epitome, quæ per Imperium Romanum eo tempore gesta sunt. *Stephanus Leopolder* ejusdem loci Monachus eam in antiquo lectionario pulcherrimè descripsit. *Vid. Celestini Leubner Hist. Monast. Wessofont. pag. 253. §. VII.*

CONSTANTINUS S. Symphoriani Metensis Abbas, cui *Albertus* ejus loci Monachus suum Opus de *diversitate temporum* inscripsit. Benedictioe Abbatiali ab *Alberone* II. donatus, hujus Præfulis Acta in literas retulit, edita à *Labbeo* in Bibliotheca manuscriptorum pag. 970. Rexit Abbatiam per annos ferè viginti, denatus 1021. . . *Calmet Bibl. Lor. pag. 300.*

CONSTANTINUS Herivallensis in vogefis Monasterii è Remirico monte milliario distiti Prior circa A. 1228. clarus, scripsit *Historiam foundationis hujus Cœnobii, & de Regula ibidem primitus observatâ.* Vide *Calmeti Hist. Lor. Tom. 3. pag. 270. & Bibl. pag. 300.*

CONSTANTINUS GUILLOT in S. Vincentii Vefontionensi Abbatia 10. Junii Professus, Visitatoris munere aliisque functus officiis, obiit Favernei die 26. Januarii 1730. Condidit *Chronicon Monasterii S. Vincentii Vefontionensis*, quod manuscriptum ibidem adservatur. . . *Calmet Bibl. Lor. pag. 34.*

D.

DANIEL Wintoniensis Episcopus, apud Anglosaxones natus, splendorem generis alioqui illustrem doctrinæ & pietatis lumine illustriorem reddidit. *Maidulphi* Hiberni, & S. *Aldelmi* discipulus extitit, absolutoque studiorum cursu, *Aldelmo* conterraneo suo inseparabiliter adhæsit, & cum eo propter morum similitudinem, & omnium disciplinarum æqualitatem indissolubile contraxit amicitiae vinculum, ita quidem, ut Episcopatus Wintoniensis, qui usque ad id temporis non nisi unicum agno-

agnoverat Episcopum, jam in duas fides divisus hos duos, tamquam animis unum, simul susceperit Episcopos. Defuncto *Adelmo* multo tempore superstes fuit, atque ut vivacem senectam sancto consummaret otio, Episcopatu abdicato *Meldum* seu *Malmesburiae* Monasticen, quam in juventute cum *Aldelmo* amplexus fuerat, ad extremum exercuit, denatus A. 746. Ejus Opera sunt: 1. *De Rebus gestis Australium Saxonum Liber unus.* 2. *Historia suae Provinciae.* 3. *De Insula Veeta Liber unus.* 4. *Vita S. Ceddæ Episcopi.* 5. *De Obitu S. Aldelmi Liber unus.* 6. *Epistolæ ad Sanctimoniales.* 7. *Catechesis pro instituendis infidelibus ad S. Bonifacium Germaniae Apostolum,* edita à Baronio Tom. 9. ad A. 724. . . 8. *Epistolæ ad eundem, & Commendatitiæ in favorem ipsius ad Gregorium II. Pap. &c.* de quibus *Pitfeus, Harpesfeldus & Eduardus Maibem* in *Trophæis* tab. 3. pag. 105. seqq.

DEUSDEDIT aliis *Theodatus & Adeodatus* Cantuariensis Archiepiscopus ad A. 665. conspicuus, quem Benedictinis Scriptoribus accensent *Pitfeus & Eduardus Maibem*, eumque multa eruditè scripsisse tradunt, quæ vetustas obliteravit. In confesso tamen est Opus Posteris reliquisse, de suis *Prædecessoribus Archiepiscopis Cantuariensibus.* Fufius de eo agit *Maibem* 14. Julii, & tab. 3. pag. 38.

DIEDERICUS aliis *Theodericus* Hersfeldensis Monasterii Cœnobita doctissimus, qui nonnulla ingenii sui monumenta de *S. Benedicto* elaborata *Richardo* Abbati Fuldensi Amerbacensis Monasterii Fundatori inscripta voluit, vitâ functus circa A. 1039. *Vid. Bollandistæ ad diem XXI. Martii* pag. 300. & in nostro Indice pag. 631. art. *Theodericus Hersfeldensis.*

E.

EBERWINUS Sigebergensis Historicus, cujus scriptis se usum fuisse in condendo *Hirsaugiensi Chronico* perhibet *Trithemius* in *Præfatione*, sed quo tempore vixerit, non indicat: *Auctorum verò,* inquit, *de quibus auxilium habui, ista sunt nomina: - - Eberwinus Monachus Segenbergensis &c.*

Edwardus MAIHEW gente Anglus, Dintonii in Comitatu Wiltoniensi non longè à Sarisberia è nobilibus ortus Parentibus, Catholicè & piè educatus, duodennis à Patre Remos, inde Verodunum, ac denique Romam ad studia missus est. Factus Sacerdos A. ætatis 24. in Angliam rediit. Ubi postquam

in vinea Domini xii. annis magnâ diligentia, nec minore cum fructu defudasset, habitum *S. Benedicti* in *Westmonasteriensi Monasterio* suscepit, & Congregationi Anglicanæ à R. do P. *Seberto* unico ejus Cœnobii superstite Monacho A. 1607. die 21. Novembris solito ritu aggregatus est. Exacto in Anglia Sexennio A. 1613. in Lotharingiam ad Monasterium *S. Laurentii de Dei custodia* vulgò *Dieulward* se contulit, eique Prioris munere per octo circiter annos magno cum fructu præfuit. Vivebat adhuc A. 1625. ætatis 54. Scripsit Anglicè, 1. *Tractatum de Fundamentis veteris & novæ Religionis;* qui in lucem prodiit 1608. . . 2. *Tractatui Guillelmi Crashaw de Romanis Scriptorum adulterationibus, Responsum opposuit priori Operi annexum.* 3. *Manuale sive ritum baptizandi, aliâque Sacramenta administrandi,* notis illustravit & edidit. 4. *Librum Precum & Meditationum* typis dedit Duaci 1613. 5. *Trophæa Congregationis Anglicanæ O. S. B. tribus tabulis seu potius Libris comprehensa* edidit Remis apud *Nicolaum Constant.* A. 1625. in 4. Prelo autem parata tunc temporis habebat, *Replicam ad Richardum Fieldum de fundamentis veteris & novæ Religionis. . . Responsum ad Concionem Guillelmi Crashaw, quâ viginti vulnera Romanæ Ecclesiæ imputavit. . . Responsum ad ejusdem libellum: Evangelium Jesuitarum. . . Tractatum de Definitione & notis Ecclesiæ. . . Summam doctrinæ de Symbolo Apostolorum & de Sacramentis. . .* Ex ipso met Authore Tab. III. pag. 387. vide supra in Indice pag. 565. & Part. IV. pag. 605. ubi Author noster corrigendus.

Elias PEREULE in *S. Vincentii Vefontionensi Cœnobio* O. S. B. 22. Julii 1615, amplexus, obiit 19. April. 1667. Opusculum publico dedit asceticum sub Tit: *Mariage de l' Agneau celeste avec sainte Gertrude* 1641. in 8. . . *Calmet Bibl. Lor. pag. 722.*

ENGELBERTUS *S. Mathiæ* Treviris Monachus & Scholasticus, ac demùm Abbas, *Vir, Trithemii* elogio, tam in *Divinis Scripturis, quàm in seculari Philosophia doctissimus, ingenio promptus & disertus eloquio, metro simul exercitatus & prosâ,* scripsit inter alia, *Vitam & Passiones XII. Apostolorum* metricè Libris XII. . . *De Musica & proportionibus Libr. I. . . De Compositione Monochordi Libr. I. &c.* Obiit XII. Cal. Maji circa A. 987. Ejus Epitaphium exhibet *Calmetus* ex *Trithemii Chronico Hirsaug.* Tom. I. pag. 130.

ENGEL-

ENGELHARDUS incerti nobis loci Abbas, à quo vita *B. Mæthildis* in *Dyezzen* conscripta extat in *Wessofontana Bavarie Bibliotheca, Stephani Leopolder* manu elegantissimè descripta, uti memorat *Cælestinus Leuthner* in *Hist. Wessof.* pag. 389.

F.

Faustus LABBE' in *S. Vincentii* apud *Vesontionenses Cœnobio* 2. Febr. 1673. Professus, vivere desit *Luxovii* 8. Junii 1727. Conscripsit *Historiam Abbatie Luxoviensis Libr. X.* Illustrandis quoque aliorum Ord. *S. Bened. Monasteriorum Comitatus Burgundiæ* Historiis plurimum insudavit. *Dictionary Biblicum* duobus Voluminibus completus est. . . *Calmet Bibl. Lorr. pag. 553.*

Fiacrius de REY *S. Michaëlis* ad *Mosam* A. 1624. Professus, Novitiorum Magistri & Parochi functus muniis, zelo Apostolico maximè commendatus obiit XI. Maji 1644. Opusculum reliquit asceticum sub Tit: *Traité de l' exacte observance des petites choses en la Religion. . . Cit. Suppl. pag. 86.*

Franciscus GEORGE *Lunævillæ* A. 1717. natus, in *Senonensi Cœnobio* vitam amplexus est monasticam die 14. Decembr. 1734. Philosophiam & Mathesin actu docebat A. 1750. in valle *S. Gregorii,* novâ planè & insolitâ utens methodo, quam ipse propitiori *Lucinâ* publico exponet. Naturæ curiosa quædam jam aliquot *Disserationibus* sumo cum plausu illustravit, de quibus fusè *Calmetus* in *Supplemento ad Bibliothecam Lotharingæ,* pag. 27. Sed enim,

*Magna licet laus sit, natura inquirere vires;
Major in hoc ipsum munere nosse Deum.*

Franciscus JOBAL *Lotharingus* O. S. B. in *S. Michaëlis Asceterio* A. 1661. Professus, Prioris officium cum laude gessit in *Metensi S. Vincentii Cœnobio,* ubi mortales exuvias posuit 28. Januarii 1723. In scriptis reliquit: 1. *Commentarium literalem in Psalmos.* 2. *Reflexiones in vitam S. Benedicti.* 3. *Animadversiones in Epistolas & Evangelia per annum.* 4. *Exhortationes piæ, & alia.* *Calmet pag. 546.*

Franciscus MASSU *Congregationis S. Vitoni Cœnobita* benè doctus A. 1696. Professus vivere desit in animarum cura distentus 7. Martii 1739. Edidit *Meditationes in singulos anni dies* *Nan-P. Ziegelbauer Hist. P. III.*

ceii 1717. Tom. II. in 8. *Ingentem quoque Adversariorum congeriem compos-taverat ad aliud grande Opus inscriptum: Lotharingia Christiana &c. Cit. pag. 645.*

Fridolinus KOPP *Murenfis Abbatie* Monachus literis nostro ævo clarus, protulit *Vindicias Actorum Murensum pro & contra R. P. Marquardum Hergott* *San-Blasianum. . . Muri* 1750. in 4.

FROTARIUS *Tullenfis* Episcopus, in *Gorziensi Monasterio* à teneris educatus, in *S. Apri Cœnobio* Ord. *S. B.* amplexus, ibique pro meritis Abbas electus, ad Episcopalem denique *Cathedram* evectus est A. 813. Interfuit *Thionisvillæ Synodo* A. 821. Vivere desit 22. Maji 848. Ab eo superant *Epistolæ* quædam ad diversos in *Quercetani* *Historia Franciæ* Tom. II. p. 712. & seqq. relatæ. . . *Vid. Calmet Bibl. p. 394.*

Fulgentius CAMUS *Dolensis* ortu, nobilis viri *Marini Camus* in *suprema Sequanorum Curia Senatoris Filii,* Ordinem *S. Bened.* amplexus est in *Vesontionensi S. Vincentii Cœnobio* 23. Decembr. 1661. Inde ad *Cluniacenses* digressus, negotiorum tractandorum solertiâ, observantiæque regularis zelo maximè enituit in diversis superioratum gradibus etiam eminentioribus, quibus in ista Congregatione insignitus est. Varios ipse conscripsit Libellos pro unione Congregationis *S. Vitoni* cum *Cluniacensi.* Tandem gravi infirmitatum pondere pressus obiit 1707. ætatis 64. . . *Calmet pag. 217.*

G.

Gabriel BIGOT *S. Vitoni Veroduni* Professor 25. Martii 1608. Prioris, Abbatiss, Visitatoris, & Definitoris munere in sua Congregatione functus, obiit 4. Julii 1695. Scripta quædam *Eristica & Amæbæa* in sui defensionem edidit. *Calmet Bibl. Lorr. p. 118.*

Gabriel THOMASSIN in *S. Apri Monasterio* 30. Novembr. 1674. O. S. B. amplexus, composuit *Grammaticam Gallico-Teutonicam & Teutonico-Gallicam.* *Dictionary* item *Germano-Gallicum.* Quædam *Sanctorum Officia.* Nonnulla *Musicalia,* in quibus excellebat. Diversis admotus muniis splendide enituit, denatus 7. Octobr. 1741. *Cit. in Suppl. pag. 103.*

GARAMANNUS *Gorziensis B. Joannis* Abbatiss in itinere hispanico Comes, hujus legationis relationem literis con-

P p p p

signa-

signavit, quæ legitur in Actis laudati Joannis Gorzienfis. Claruit circa A. 955. Vide Calmet pag. 405. & 542.

Georgius TOUSSAINT in Congreg. S. Vitoni O. S. B. anno 1734. die 26. Septembris Professor, Theologiam actu docet in Apri Monasterio. Publico dedit Tractatum Dogmatico - practicum de Sacramento Matrimonii 1739. Tom. II. in 8. Tractatum de Pœnitentia; quem excipiet alius de Censuris Ecclesiasticis. Vivebat anno 1753... Calmet p. 947.

Geraldus ZÜRCHER San-Gallensis Theologiæ Professor, typis dedit, Historiam Pœnitentiæ publicæ notis & animadversionibus illustratum, cum gemina dissertatione, unâ præviâ de eruditionis præstantia ad Neo-Theologos, alterâ ad calcem de satisfactione contra Novatores. 1752. in 8.

Germanus CARTIER D. Ethonis in Brisgoia Monasterii Professor, vir planè eximius à morum integritate, eruditionis præstantiâ, & editorum Operum copiâ summè commendabilis, studiis propè consumptus & exhaustus, placidè obdormivit in Domino die 18. Febr. 1749. ætatis 59. Unde corrigendus error, qui in nostro Indice irrepsit pag. 572. art. Gallus Cartier, ubi hic defuncti Frater per inadvertentiam ab Authore nostro inter mortuos vivus est repositus. Vid. Index p. 574. lin. 1. & Part. IV. Sect. VI. pag. 705.

GEZO Derthonensis in Italia Cœnobii S. Martiani Abbas circa A. 980. clarus scripsit Librum de Corpore & Sanguine Christi, qui Muratorii judicio, etsi nihil aliud præstare posset, quàm confirmare Ecclesiasticam Seculi X. traditionem de Veritate Corporis & Sanguinis Christi in augusto Sacramento negatam, libenti animo à Catholicis amplectendus foret. Extulit illum Muratorius Tom. III. Anecdotor. pag. 239.

GIRALDUS Floriacensis Poëta eximius, elegiaco carmine Translationem S. Corporis Divi Benedicti in Gallias descripsit. Poëma hoc constans ducentis & quinquaginta septem distichis Romæ in Bibliotheca Reginæ Sueciæ repertum curârunt describi Bollandi Socii, ejusque initium dedere ad diem XXI. Martii pag. 300. Scripsit idem Giraldu Poëma in laudem S. Benedicti ad 70. extentum disticha. Aliud de Deipara Virgine versibus ferè centum. Vide Citatos.

GISLA & Richtruda Sanctimonialis B. Alcuini discipulæ, quas Pitius & Eduardus Maibew inter Scriptores Ecclesiasticos reponunt, & quasdam scripsisse Epistolas, aliâque Opuscula spiritualia elaborâsse commemorant ad A. 780.

Godefridus ARMEINE in S. Michaëlis Lotharingiæ Monasterio die 6. Sept. A. 1625. O. S. B. amplexus, obiit in Alti-villariensi Cœnobio 22. Febr. 1679. Condidit Historiam Abbatiae S. Agarici Verodunensis hoc Tit: Recueils authentiques de la Fondation de l' Abbaye de S. Airy de Verdun, & des Abbés, qui l'ont gouvernée, avec les divers succès & evenemens arrivés en icelles, tirés très-fidèlement de ses Archives... Calmet pag. 59.

Gregorius BERTHELET in Alsatia Monasterio, quod vulgus Münster nuncupat, O. S. B. 16. Junii 1697. Professor ætatis 17. Varia varii comatis Opera, & Dissertationes composuit, videlicet: 1. Tractatum historicum de abstinentia &c. Gallicè Rotomagi 1731. in 4. 2. De Scriptura Sacra & Religionibus antiquis & modernis. 3. De Habitu monastico. 4. Supplementum ad Commentarium Calmeti in Regulam S. Bened. 5. De Benedictione Abbatum & horum Prærogativis. 6. De Exemptione Monasteriorum à jurisdictione Episcopali. 7. De Abbatibus commendatariis, & abusibus inde emergentibus. 8. De diversis Monachorum generibus. 9. De Clericatu Religiosorum. 10. De Decimis Ecclesiarum parochialium Monasteriis unitarum. 11. De Superiorum Claustralium & aliorum Officialium muniis. 12. De Paupertate Monachorum. 13. De Religiosis mendicantibus, & eorum à primæva observantia recessu. 14. De Ecclesiis Monasteriorum, earumque ornamentis, foundationibus &c. 15. De Vitiis paupertatis in Abbatibus Monachis. 16. De Testamentis, Sepulturis, & Epitaphiis Abbatum. 17. De Hierothecis in brachii formam factis. 18. De Manu justitiæ, & Benedictione Episcopali. 19. De Origine & usu Pallii Ecclesiastici. 20. Paraphrases in S. Scripturam. Vivebat A. 1743... Calmet Bibl. Lor. p. 110.

Guillelmus SIMONIN S. Vincentii Vefontionensis Monachus, per varios Officiorum gradus Abbatis dignitatem adeptus, factusque Vefontionensis Archiepiscopi Suffraganeus, & Corinthiorum in Partibus Archiepiscopus, sanctitate, doctrinâ & zelo Religionis splendè enituit, vitâ functus 26. Augusti A. 1630.

1630. Strenuè laboravit pro invehenda in suum S. Vincentii Monasterium regulari Observantiâ Congregationis S. Vitoni; quem in finem nonnulla evulgavit synthemata. Cit. in Suppl. p. 91.

H.

Henricus BAGARD in S. Michaëlis Congreg. S. Vitoni Monasterio 8. Junii 1663. O. S. B. Professor obiit 26. Martii 1709. Succinctam conscripsit Domus Lotharingicæ Historiam Vignierii systema secutus. Item, Traité des alliances de la Maison d' Autriche; & des alliances de la Maison de Lorraine. Calmet cit. loc. pag. 71.

Henricus FAULQUES Abbas Longævillæ Congr. S. Vitoni, O. S. B. an. 1700. amplexus, plura ingenii sui specimina edidit, 1. Dissertatione de Baptismo. 2. De Verbo Logos in S. Joannis Evangelio contra Soncinianos. 3. E Græco in Gallicum sermonem vertit Librum Josephi, qui inscribitur, Les Machabées, Calmeti Commentariis insertus. 4. Epistolas tres ad Abbatem Hugonem de editione HERCULANI 1725. & alia quædam Opuscula metro & prosâ. Cit. pag. 360.

Henricus HENZEON in Montis-Rolandi Burgundiæ Monasterio anno 1635. Professor, variis functus officiis, in omnibus commendatus, Concionator eximius, doctrinâ excellens affabilis & humanus, in dignitate modestus, Abbas primùm S. Naboris, deinde Sammiellanus, totius Congregationis septies Præsides generalis, sæpius Visitator, omnibus charus & honoratus, Vir supra titulos Reverendus, Abbatialem Sædem tenuit annis XXIII. pretiosâ per id tempus & sacrâ inprimis supellectile, egregiâ Bibliothecâ, magnis ædificiis Monasterium ditavit, ornavit, amplificavit, tum probis omnibus ipsisque Principibus juxta & pauperibus triste sui desiderium relinquens, obiit A. ætatis 72. Monast. Prof. 55. Dom. Incarn. 1689. XI. kal. Octobr. Acerrimo cum pollet ingenio, perfectâ eruditione, & insigni eloquentiâ, lucubrationes quamplurimas Posteris consignavit: 1. Historiam Abbatiae Sammiellanae Tulli Leucor. A. 1684. in Chron. Bened. p. 651. impressam. 2. Commentarios & adversaria ad Historiam Lotharingicæ MS. 3. Conspectum Ethicæ naturalis & Christianæ. 4. Le zèle justifié contre la Censure du Directeur prétendu de certaines Religieuses. 5. Historiam Controversiarum circa gratiam MS. 6. Præfationem ad Constitutiones Montis-Martini. 7. Explicationem gratiæ juxta P. Ziegelbauer Hist. P. III.

Cartesii principia. 8. De Statu Abbatiae Sammiellanae Libr. I. editum 1684. in 12. Et alia quædam minuta, de quibus Calmet Bibl. Lorraine pag. 484. seqq.

Hermannus D' OGEVILLER ex illustri Princepum de Salm & Blamont Stemmata fatus, misso mundi iltecebris nuncio, seipso major Divi Benedicti legibus cervicem flexit in S. Apri-Tullorum Monasterio, ubi per varios Officiorum gradus virtutis & doctrinæ laude inclarescens, Abbas electus fuit. Inde ad Concilium Constantiense Orator à Tullensi Clero missus, disciplinæ regularis instaurationem egregiè urfit, eamque indefesso labore inter suos reduxit, docuit verbis, illustravit exemplis, stabilivit scriptis, omni laude superior, vitâ functus VIII. kal. Febr. 1433. Calmet Hist. Loth. Tom. III. pag. 585. Bibl. pag. 697.

Hidulphus JOBART Mediani Monasterii Cœnobita die 7. Sept. 1605. Professor, in S. Michaëlis Monasterio mortales exuvias posuit 20. Sept. A. 1632. Præcipua in sua Congregatione munia cum laude obivit, rerum humanarum divinarumque scientiâ publicis etiam scriptis consignatâ commendatus. Edidit elogium funebre Henrici II. Lotharingiæ Ducis hoc Tit: L'honneur du Prince regretté sur la vie & le trespas de Henri. II. Duc de Lorraine A. 1625. in 8. Condidit etiam Abbatiae S. Michaëlis Historiam Voll. 2. in fol. &c. Calmet Bibl. pag. 546.

HIBERGRINUS O. S. B. in Italia Monachus ad Imolensis seu Corneliensis Ecclesiæ Cathedram circa A. 1046. evectus, antiqua jura, bona universa ac singula prædia suis distincta limitibus ad S. Mariæ in regula Monasterium (è quo assumptus fuerat) spectantia, publicis jussit describi tabulis, denatus circa A. 1055. Ex Ughelli Italia sacr. Tom. X. col. 272.

Hieronymus PICHON Metensis, Vitoniano A. 1660. addictus Sodalitio, Socios omnigena virtute & doctrinâ superavit, scientiarum in limine factus Sodalium Pædagogus. Omnes ille Apostoli Epistolas memoriæ ad verbum commendavit: Augustiniani Dogmatis, imò Pauli, imò Christi inde futurus procul dubio Assertor acerrimus. Philosophicos Theologicosque nodos probè edoctus aliis extricavit. Verbi Divini Præco verè Apostolicus, verbis, factis, scriptis noxios à peccatis innocens deterr-

terruit. In annosa juventute senex, Prior, Abbas, Visitator, Præfident factus, omnes gravi comitate devinxit, Divi Benedicti mentem assecutus, eadem alios imbuit, Monachos, Clericos, Ecclesiæ Præfules, scriptis & consiliis juvenans. In regendo providus, nulli, nisi invitatus, asper, de omnibus benè mereri cupidus, ad virtutis studium suis calcare tacitus subdebat. Difficillimis bellorum tumultibus, disceptationum scissuris, pacem in spinea pace continuit. Hunc fecere, in calculi morbo patientia *Martyrum*, fidei zelus *Confessorem*, pudor *Virginem*, pietas *Sanctum*. Octogenarius piâ morte occubuit in S. Vincentii Metensis Monasterio XIV. Cal. April. 1722. Ejus Scripta Philosophica & Theologica magno habentur in pretio. Insignem quoque Bibliothecam Monasterio S. Petri Catalauni ad Matronam comparavit. . . *Calmet Bibl. Lor. pag. 744.*

Hilarion MONNIER in S. Vincentii Vefontionensis Cœnobio 2. Aug. 1661. Professus, toto virtutis nisu ad majora surrexit, Prioris, Visitatoris, Definitoris aliisque functus officiis, animi candore & doctrinâ maximè commendatus, obiit 17. Maji 1707. relictis pluribus præclari ingenii monumentis videlicet: *Reflexions sur le Traité de la grace. Eclaircissement des droits de la Congregation de S. Vanne, sur les Monasteres qu'elle possède en Franche-Comté &c. Cit. p. 667. seq.*

Hilarius RUTANT S. Michaëlis ad Mosam Familiæ 25. Maji 1685. adscriptus, Nanceii obiit in S. Leopoldi Monasterio 13. Octobr. 1724. Composuit *Breviarium monasticum* summa cum cura, Voll. II. in 4. *Calmet pag. 854. & in Suppl. p. 89.*

S. HILDA Abbatissa natione Angla clarissimis orta Parentibus, scripsit *pro Observatione rituum Britannicorum*. Libr. I. *Meditationes pias, & Epistolas ad diversos*. Obit 680. *Maibem. tab. 3. p. 42.*

Hippolytus BONNIER aliàs *Bouter*, S. Vincentii apud Vefontionenses A. 1667. Professus, Vir operosus & in optica, artibusque Mathematicis versatissimus, varia hujus argumenti elucubavit Opuscula valdè æstimata. Obit Favereii 8. Martii 1690. *Calmet p. 166.*

Hugo SCHMITZFELD Sancti Blasii in Hercinia Sylva Monachus anno 1742. laborabat in condenda *Bibliotheca Benedictina Viton. Hadulphuna ad normam*

Mauriana per Pezium evulgata. *Calmet in Præf. ad Bibl. Lothar. pag. XXVIII.*

Humbertus BARROIS Mediani Monasterii A. 1711. Professus, Philosophiam & Theologiam aliquamdiu docuit; Abbas renuntiatus A. 1727. primas in Congregat. S. Vitoni functiones cum laude sustinuit, Scriptisque variis ejusdem Congr. Jura, Privilegia & Statuta egregiè vindicavit. *Vid. cit. pag. 84.*

Humbertus ROLLET Magnum Ordinis & Seculi sui Decus, Sant-Vitonianæ Familiæ A. 1600. 20. Jan. adscriptus, præcipuorum munitiorum sapienti administratione, veteris disciplinæ restorationis procurandæ, ac etiam in Germaniæ Monasteria *Campidonense, Fuldense, Murense &c.* invehendæ studio commendatus, post exactos in terris 80. años extinctus est, ut in cœlo fulgeret 12. Maji 1666. Conscriptit *Vitam R. P. Desiderii à Curia*, Congregationis S. Vitoni Instauratoris, cujus ipse discipulus & in labore Socius fuerat. Varia etiam Scripta elucubravit juridica, Apologetica, & Amæbæa; de quibus *Calmet pag. 836. seqq.*

Hyacinthus ALLIOT Barroductæus, studiis humanioribus, Philosophiæ & Medicinæ operam dedit in Patria; Monasticen Professus in S. Michaëlis ad Mosam Cœnobio 4. Maji 1656. Parisiis Cartesianæ Philosophiæ incubuit, eamque progressu temporis Sodalibus suis tradidit. Tum negotiis adhibitus, primum Procurator generalis, dein variis in locis Prior & Visitator, ac demùm *Coadjutor* factus R. P. *Philippi Galavaux* Mediani Monasterii Abbatis, eidem A. 1676. in dignitate successit. Res Monasterii per diutinas bellorum procellas valdè attritas restituit, studiorum Fautor eximius literarum cultum ubique promovit; Sublectus Vitonianæ Congregationis Præses obiit 22. April. 1705. ætatis 70. Varias ille symbolas Mabilionio submitit. Academiam Religiosorum in suo Cœnobio erexit, in qua *Calmetus* Ss. literis imbutus fuit. In Ephemeridibus sapientum 16. Febr. 1693. comparat Epistolica quædam ejus dissertatiq. *de Framontanis Antiquitatibus. Vid. Calmet p. 36. seqq.*

Hyacinthus ALLIOT Prioris Nepos O. S. B. Professus est in eodem Mediano Monasterio 25. Julii 1681. conscripsit. *Prolegomena in S. Scripturam. 2. In linguas Hebraicam, Chaldaicam, Arabicam &c.*

3. Dis-

3. *Dissertationem de inspiratione Librorum Moysis.* 4. *Dissertationem de ultimo Christi Paschate.* 5. *De barba figuræ cujusdam Mercurii.* 6. *Tractatum de Cancro, & alia quædam Opuscula medica.* Obit in S. Mansueti Tullensis Cœnobio Prioris ornatus munere, die 5. Febr. 1701. ætatis 37. . . *Calmet p. 38.*

I.

Jacobus de TAVAGNII Apri-Tullorum Abbas Regularis 15. Martii 1559. electus, disciplinæ restorationis procurandæ studio inclutus, obiit 4. Martii 1596. ætatis 68. varia condidit Statuta tum pro bono regimine Monasterii S. Apri; tum etiam pro reformatione Cœnobiorum Lotharingiæ. *Calmet p. 916.*

Joachimus la ROCHE in Senonensi Monasterio O. S. B. A. 1685. Professus, obiit 18. Jan. 1738. Eruditas quasdam *Dissertationes* conscripsit, de quibusdam *Nummis* Tulli leucorum A. 1712. repertis; *Notas & animadversiones in Librum Genesis*; *Epistolas plures de Religiosorum habilitate ad beneficia perpetua seu ad vitam*, & alia, de quibus cit. pag. 833.

JOHANNES *Bursfeldensis* Abbas in reformatione quartus, magnæ vir modestiæ & humilitatis, ingenio subtilis & disertus eloquio, scripsit 1. *de Profectu Claustralium Opusculum in tres partes divisum*, eruditionis ac totius ædificationis plenum. 2. *De Novitiorum institutione*, & alia. Obit 21. Maji 1502. . . *Tritheimius Chron. Hirsaug. Tom. 2. 588.*

Johannes CLAUDIUS PETITOT in S. Vincentii Vefontionensi Monasterio 23. Decembr. 1619. Professus in Favereensi. Obit 29. Junii 1690. ætatis 92. Magnalia Dei extulit in *Libro dolæ* 1656. edito hoc rubro: *La Divine Providence reconnue. . . Calmet p. 736.*

Johannes RHIBAU COURT Mediani Monast. Sodalitio 6. Junii 1698. adscriptus, Parochi munere in Domartino prope Remiricum Montem functus, obiit 10. Jan. 1743. *Commentarios in Jus Canonicum*, selectu & methodo insignes Posteris consignavit. *Cit. p. 810.*

Josephus CAILLET in S. Petri Catalauni Cœnobio Congr. S. Vitoni 7. Septembr. 1670. Professus elucubrandis Opusculis asceticis præsertim incubuit, cujusmodi sunt. 1. *Exercitium diurnum* in 4. pag. 400. 2. *Scholia & Reflexiones in Epistolas S. Pauli & Cano-*

nicas. in 12. 3. *Commentarii in Psalmos Voll. III.* Obit 3. Maji 1707. *Cit. pag. 178.*

Josephus HOMASSEL S. Vincentii Metis A. 1651. Professus, per varias in sua Congregatione functiones, eam virtutis & doctrinæ laudem promeritus est, ut aliis in exemplum proponatur. Diversas conscripsit *dissertationes & Epistolas* in sui Sodalitii negotiis, ac etiam in rebus Philosophicis & Theologicis adversus *Systema Roberti Gabets de Eucharistia &c.* Obit 12. April. 1695. *Calmet p. 504.*

Josephus de L'ISLE nobili stemmate satus, ex milite Monachus in Mediano Monasterio 28. Junii 1711. effectus, Philosophiam & Theologiam in diversis suæ Congregationis Cœnobiis docuit. Ad varias functiones claustrales deinceps evocatus, scripsit. 1. *Tractatum Dogmatico - Historicum de eleemosyna*, Neocomi in 8. editum 1736. . . 2. *Vitam M. Heigui de Calvinismo Conversi*, Nanceii 1731. . . 3. *Defensionem veritatis Martyrii Thebaeorum.* ibidem 1737. . . 4. *Historiam jejunii.* Paris. 1741. in 12. 5. *Vitam S. Nicolai.* Nanceii 1745. 6. *Dissertationem de Episcopis.* 7. *Aliam de Scholis Monasticis.* 8. *Historiam Abbatiae S. Michaëlis ad Mosam actu elucidat. . . Calmet p. 588.*

Josephus SAULNIER Regulæ Benedictinæ in S. Vincentii Vefontionensi Cœnobio additus, ejusdem Monasterii Abbas A. 1631. electus est, *Andrevisi in partibus* Episcopus, & Vefontionensis Archipræfules Suffraganeus A. 1639. renuntiatus. Consummatæ vir eruditionis & prudentiæ inter honores modestus, vitam vitæ austeritatem morum suavitate lenivit, suorum pariter ac exterorum spes & amor. Tres ille sacravit Archiepiscopos, & Ecclesiæ ministros creavit, Pater Cleri sequanici vulgo dictus. Vixit annos octoginta quinque, & *qVasI Vas aVrI, qVasI soL refVLst In teMpLo Del*, denatus 26. Aprilis 1681. Scripsit ipse *sui Episcopatus*, & rerum in hac Provincia gestarum *Historiam &c.* *Calmet pag. 867.*

L.

LAURENTIUS S. Vitoni Veroduni Abbas ab an. 1098. ad 1140. vir ingenio, pietate, & rerum prudentia, usuque commendatus, continuis prope agitatus procellis tempore Schismatis *Henrici IV. Imp. & Richardi Verdunensis Episcopi*

Pppp 3

scopi, Epistolam hac de causa scripsit ad Canonicos Verodunenses, quæ extat Tom. V. Annalium Bened. Mabillonii. *Calmet Suppl. Bibl. p. 39.*

Laurentius MAJORET in Mediano Monasterio 6. Maji 1612. Professus, deinde S. Vitoni Verodunensis Prior, vitæ periodum clausit Metis in S. Arnulphi Cœnobio 2. Novembr. 1657. Edidit elogium funebre Catharinæ à Lotharingia hoc Tit. *Monument & parfum, ou discours funebre des vertus de très-haute, très-illustre & très-vertueuse Princesse, Madame Catherine de Lorraine, Abbesse de Remiremont...*, à Nancy 1648. cit. p. 623.

Leopoldus DURAND in Santmielis vico natus 29. Novembris 1666. octennis S. Gangulphum Tulli Canonicatum accepit, quo in Fratrem suum resignato, Mussiponti jurisprudentiæ operam dedit, Metis deinde & Parisiis inter caudicos receptus. Sanctiori demùm actus consilio monasticem in Valle S. Gregorii Alsatia Monasterio induit xi. Febr. 1701. ætatis 37. indefessi vir laboris, summæque industriæ, ob sua merita pensione annua 300. libr. à Duce Leopoldo aggratiatus, mortales exuvias posuit in S. Avoildi Monasterio 5. Novembr. 1749. Innumera propè præclari ingenii monumenta Posteris consignavit videlicet. 1. *Traité des Bains & des Eaux de Plombières, accompagné de figures dessinées de sa main, quod Opusculum Calmetus edi curavit Nanceii* 1748. in 8. 2. *Le plan du Chateau de Commercy.* 3. *Dessin de l'Abbaye de S. Evre de Toul, d'Épternach, de Moyenmoutier &c.* 4. *Carte Geographique des environs de S. Avoild.* 5. *Carte des districts des Abbayes de Vôges.* 6. *Recueil sur l'Architecture, sur la Peinture, Sculpture & sur les Theatres des Anciens.* 7. *Recueil sur les forces mouvantes, sur les Orgues, sur la Musique, & ses instrumens.* 8. *Descriptions & plans de diverses Eglises.* 9. *Relations des goûts sur les anciennes Eglises.* 10. *Dessins de Tabernacles portails, elevations & autres ornemens d'Eglise.* 11. *Description des Temples de la Chine, avec une Dissertation sur les Cimetières & les honneurs rendus aux morts.* 12. *Explication du compas de proportion, & de son usage.* 13. *Traité de Geometrie, & d'Arithmetique.* 14. *Dictionnaire de Marine.* 15. *Termes de l'Art & Architecture militaire.* 16. *Dictionnaire des Arts.* 17. *Description de l'Allemagne & des Pays-Bas.* 18. *Description des Pièces*

d'Artillerie, Armes à feu, Feux d'Artifices; & quelques Additions au Dictionnaire des Arts &c. 19. *Description de Verreries, des Verres, de la Vitrerie & dependances.* 20. *De Moulins à eaux, à vent, à bras &c.* 21. *De Labyrinthes, de Grottes, du Nivellement, du Rez de chaussées, des Cours, des chambres, &c. avec un plan du Labyrinthe de Versailles.* 22. *Dessins & figures de Cloîtres.* 23. *De la construction des Voutes.* 24. *Memoire sur la construction & conduite des Forges.* 25. *Traité du mouvement des Eaux & des autres corps fluides.* 26. *Memoires pour servir à un traité des Eaux, Fontaines &c.* 27. *Traité des papetries & du papier.* 28. *Description particuliere du canal de Languedoc.* 29. *Description de la machine de Marly avec deux cayers contenant l'elevation & profil d'un chateau d'eau.* 30. *Traité des machines hydrauliques, de Tuilleries & Briqueteries.* 31. *Traité des Fours, & de la Boulangerie.* 32. *Du jardin & du jardinage.* 33. *Descriptions & elevations des portes, des cheminées tant anciennes que nouvelles, des fenêtres en general, tant des Eglises que des Maisons.* 34. *Cayer sur les Caisses & sur les Glacieres.* 35. *Traité des Metaux en general, or, argent, cuivre &c.* 36. *Des Voitures, du charonnage, & des lieux communs.* 37. *Traité des Tanneries, jeux de combats des Grecs, des places publiques, de la Limace, ou Vis d'Archimède, de diverses sortes de couvertures pour les combles, des Machines à applatir le plomb; des Niches, des Ponts de l'Orbite annuel de la terre autour du soleil; du labourage, de la Mer, des Vignes, du vin & autres boissons.* 38. *Recueil des mots, & memoires pour le Dictionnaire d'Architecture, des Arts & des Metiers.* 39. *Des Causes de la fumée des cheminées; & des moyens d'y remédier.* 40. *Remarques sur le son & la suspension des cloches.* 41. *Differens plans & formes de chœurs & de Sieges; des Consoles, & autres ornemens de Colones & pilastres.* 42. *Remarques sur Vignole, & descriptions des Tireries ou Filieres.* 43. *Traité sur la Menuiserie, & la Serrurerie avec des dessins.* 44. *Explication de la Sphere, Mappemonde, & de différentes parties de la terre.* 45. *Abregé de l'Histoire universelle avec l'Histoire abregée des différentes cours de l'Europe & Genealogies d'icelles.* 46. *Description de la nouvelle Chapelle du chateau de Versailles, du Louvre, du Palais d'Orleans, de Marly &c. avec differens plans des mêmes, & dependances, de diverses mai-*

maisons & châteaux. 47. *Description & Representation de différentes sortes d'Horloges.* 48. *Traité des mesures & des poids.* 49. *Anatomie du Corps humain.* 50. *Traité des Escailliers & de la Charpente.* &c. *Calmet pag. 338.*

Ludovicus le PELLETIER à Congregatione S. Mauri de quo le Cerf pag. 405. obiit A. 1733. Ejus Vocabularium prodiit Parisiis A. 1753. in fol. hoc Tit. *Dictionnaire de la Langue Bretonne, ou l'on voit son antiquité, son affinité avec les anciennes langues, l'explication de plusieurs passages de l'Écriture sainte & des Auteurs profanes, avec l'Étymologie de plusieurs mots des autres langues &c.*

Ludovicus RICLOS S. Vitoni Veroduni 28. Maji 1679. Professus, diem explevit suum Metis in S. Vincentii Cœnobio 19. Martii 1738. Edidit *Paraphrases in Epistolas S. Pauli, & in Canonicas, Parisiis 1709. & 1718. Metis 1727. Voll. iv. in 8. . . Calmet pag. 826.*

M.

Marcus d'ABONCOURT in S. Manfueti Tullensi Cœnobio A. 1613. Ord. S. B. Professus, strenuè stetit à partibus *Philippi Francoi* S. Agarici Veroduni Abbatis, qui contendeat Superiores Congregationis S. Vitoni post quinquennale regimen debere biennio vacare; qua de causa varios conscripsit Libellos, vitâ functus 13. Novembr. 1651. . . *Calmet Bibl. Lor. pag. 1.*

Marcus COUCHE Luxovii in Comitatu Burgundia O. S. B. amplexus 10. Junii 1683. sequentia conscripsit Opera: 1. *Principia Grammaticæ præceptis Philosophiæ accommodata.* 2. *Rhetoricæ Religiosæ præcepta.* 3. *Logicæ, Metaphysicæ & Physicæ præcepta ex veteribus & novis Philosophis excerpta.* 4. *Commentaria Theologica Benedictino-Thomistica in Summam divi Thomæ.* 5. *Defensio Decretorum Pontificiorum circa Regulas morum.* 6. *Philosophiæ cum Theologia Christiana connexio.* 7. *Brevis ad Prolegomena S. Scripturæ manuductio.* 8. *Apologia Doctrinæ S. Thomæ.* 9. *Le vrai Centon Theologique opposé au faux.* 10. *Essais de Conférences ou Exhortations monastiques pour les fêtes & dimanches.* 11. *L'art de vivre heureux dans une Communauté religieuse.* 12. *Opuscula quædam de occurrentibus*

p. i. materiis. Omnia prelo parata. *Vid. Calmet. pag. 305.*

Martinus GERBERT inter Cœnobitas Principalis Abbatia B. Blasii in Hercinia fylva eruditionis laude insigniter florens, ac SS. Theologiæ Professor optimè meritus, nuper protulit *Apparatum ad eruditionem Theologicam*, de meliori nota commendatum. Alia præclari ejus ingenii specimina me latent.

Matthæus DUCHESNE Luxoviensis Cœnobii Professus 10. Junii 1683. Philosophiam & Theologiam aliquandiu docuit, Religiosorum Academus etiam præfuit, & Superioris munia diversis in locis cum laude obivit; Opuscula quædam Philosophica, & tres Hymnos de S. P. BENEDICTO composuit, quos extulit *Calmetus* in *Bibl. Lothar. pag. 277.* seq. vivebat adhuc A. 1750.

Matthæus JAQUESSON à Congregatione S. Vitoni Monachus Veroduni ad S. Vitonem 21. Sept. A. 1618. Professus, Vir pius & eruditus, Abbas S. Agarici A. 1635. & Præses Congregationis 1644. & 1660. electus, in Bellilocensi Argonia Monasterio diem explevit suum 3. Sept. 1661. *Scholia in compendium Privilegiorum Congregationis S. Vitoni* literis consignavit Lib. uno satis spisso. *Calmet pag. 538.*

Matthæus POTHIER Semurensis ortu, in S. Vitoni Monasterio die 27. Februarii 1611. Professus, Vir pietate in Deum, & observantiæ regularis studio, æquè ac doctrinâ commendatus, varias in Congregatione functiones cum laude exercuit, vitâ functus in Mussionensi Cœnobio 1. Aug. 1645. Ejus ingenii monumenta sunt. 1. *Adversariorum sanctæ Reformationis Monastica argumenta & objectiones contra abstinentiam à carnibus & usum ipsarum, non esse absolutè contrarium Reformationi.* 2. *Vindiciæ Reformationis Huberto - Benedictinæ, sive Responsio brevis, ac dissolutio argumentorum ab Adversariis positorum contra abstinentiam à carnibus.* . . 3. *Compendium Epistolæ Pareneticæ F. Caroli Ferdinandi, ad Sagienses Monachos O. S. B. MSS. in Agarici Bibliotheca. Calmet Suppl. pag. 75.*

Maurus HILLART S. Matthiæ Treviris Cœnobita Ss. Theologiæ Doctor & Professor optimè meritus, edidit *Historiam Abbatia S. Matthiæ cum descriptione Vitæ & Miraculorum ejusdem Apo-*

Apostoli, adjunctis institutionibus Christianè vivendi, meditandi & moriendi 1747. 2. Libellum Confraternitatis S. Matthiae Apost. 3. Librum Exercitiorum spiritualium. Plura comite vitâ & fanitate typis dabit Vir doctus suâ sorte meliorem meruisse contentus, Calmet in Suppl. Bibl. Lothar. pag. 21.

Meinradus SCHWICKARDT Otoburani in Suevia Monasterii Alumnus, Ss. Theologiæ & Juris utriusque Licentiatus, p. t. Theol. & Canonum Professor, Sacramentum Baptismi juxta doctrinam & disciplinam Ecclesiæ dogmaticè expositum publico dedit Otoburæ 1753. in 4.

N.

NANTHERUS Abbas S. Michaëlis ad Mosam immortalis memoriæ vir, cujus acta in literas retulit Anonymus ejus Cœnobii Monachus Synchronus. Rexit Abbatiam ab anno 1020. ad 1044. Fautor ille literarum & Litteratorum extitit maximus, curavitque conscribi Chronicon sui Monasterii, à Calmeto insertum Historiæ Lotharingiæ. Alia ejus ingenii monumenta intercederunt. Cit. Bibl. Lorr. pag. 683.

Nicolaus DESBORDES Regulam S. Benedicti in S. Agarici Veroduni Cœnobio 4. Junii 1673. Professus, vivere desit die 25. Octobr. 1713. Egregius erat Metaphysicus, cujus commatis aliquos discursus sat prolixos & doctos composuit; Scripsit etiam adversus Francisci Lamy à Congr. S. Mauri Librum de Cognitione sui ipsius, & alia quædam. Calmet pag. 326.

Nicolaus CHRETIEN O. S. B. in S. Vitoni Veroduni Monasterio 28. Maji 1679. Professus, obiit Metis in S. Arnulphi Cœnobio 16. Novembr. 1747. Literis consignavit *Muffonensem Historiam* MS. in 4. Calmet pag. 279.

Nicolaus ERNAULT Rhemenfis in Muffonensi Monasterio 28. Maji 1702. Professus, Vir in Geometricis ita versatus, ut excellat; cujus scientiæ publica dedit specimina in *solutione problematis duplicationis Circuli*, Ephemeridibus Luxemburgicis A. 1722. inserta. Alia ejusdem argumenti synthemata prelo parata habet. Cit. pag. 346.

Nicolaus HASTIFRAGUS Anglicè Breakepeare, aliis de *Malmesberia* dictus,

in S. Albani Monasterio O. S. B. amplexus, factus deinde Cardinalis, & Pontifex Maximus, diem clausit suum Anagninæ Cal. Sept. 1159. Scripsit ad Petrum Pontiniacum de sua Legatione. *Homilias item & decretales Epistolas unam ad Fridericum I. Imperatorem, alteram ad Angliæ Regem Henricum II. pro expeditione Hiberniæ.* . . Pitseus p. 219.

Nicolaus LOUVANT O. S. B. in S. Michaëlis ad Mosam Monasterio circa A. 1532. amplexus, obiit 15. Junii 1550. Literis mandavit *Itineris sui in Palestinam Relationem historicam*. Poëma inscriptum: *Les trois journées du jeu & Mystere de S. Etienne Pape & Martyr*. Alia MSS. Calmet pag. 604.

Nicolaus MAILLOT in S. Avoldi Lotharingiæ Monasterio O. S. B. Cal. Novembr. 1669. Professus, Philosophiæ sub Roberto Gabets operam dedit, atque ab eo Cartesii principia hausit, quæ deinde suis discipulis in vallis Gregorianæ Monasterio cum plausu tradidit. Inde ad S. Mansueti Cœnobium translatus, novum prorsus vitæ genus iniit, totus deinceps rebus divinis & austeritati deditus, in fama Sanctitatis obiit 3. Octobris 1722. ætatis 73. Claudius Paquin ejus Nepos Acta ipsius in literas retulit, & Scripta collegit; ea verò sunt; 1. *Epistola quædam morales ad diversos plus quàm ducentæ.* 2. *Tractatus nonnulli de Humilitate, aliisque Virtutibus.* 3. *Directorium Conscientiæ.* 4. *Animadversiones in præsentas Mariæ de Agreda visiones*, hoc Tit: *Difficultés sur les Visions de Marie d'Agreda, dans son Histoire de la sainte Vierge*. Plures ille propositiones ab Agreda allatas solidè confutat. Vide Calmet Suppl. Bibl. pag. 47.

Nicolaus VAILLANT in Muffonensi Lotharingiæ Cœnobio vitam amplexus monasticam die 9. Novembris 1708. Philosophiam & Theologiam cum laude aliquamdiu docuit, factus deinde Prior & Visitator in sua Congregatione. Sedecim Volumina in fol. ipse conscripsit, quæ exactam & judiciosam Authorum Librorumque Bellilocensis in Argonia Bibliothecæ analysin exhibent. Calmet Suppl. pag. 104.

O.

ODILO BEBIN Favernæi 3. Januarii 1635. Regulam S. Benedicti Professus, variis deinceps admotus officiis, pieta-

pietate & doctrinâ ac regularis observantiæ studio maximè enituit, fatis functus ibidem 4. Octobris 1676. Posteris consignavit *Historiam Faverneensis Monasterii* Vol. 1. in 4. Calmet Bibl. Lor. pag. 91.

P.

PAULINUS de LISLE Catalauni ad Matronam in S. Petri Monasterio Congreg. S. Vitoni Professus, post exactos in hoc Sodalitio 25. annos, ad Trapenses transit, ubi in odore sanctitatis obiit 22. Maji 1698. Epistolarum ipsius asceticarum collectio edita est Cabillonii in Campania A. 1723. hoc Tit: *Idée d'un vrai Religieux dans le Recueil des Lettres de Dom Paulin de Lisle*. Calmet Suppl. Bibl. Lor. pag. 43.

Paulus CACHET in Mediano Monasterio 10. Julii 1605. O. S. B. amplexus, munia Prioris, Visitatoris & Definitoris in Congregatione S. Vitoni cum honore exercuit, subinde electus Abbas S. Michaëlis, sed exclusus per Cardinalem Bichi, scriptum vulgavit hoc Tit: *De l'état & qualité de l'Abbaye de S. Michel*, quo probat suam electionem fuisse Canonicam. Alia ejus Opuscula nos latent. Obiit in S. Mansueti Tullensi Cœnobio 17. Sept. A. 1652. . . Calmet pag. 174. seq.

Paulus JUSSY in S. Mauritii Belliloci Cœnobio 27. Maji 1664. Professus, doctrinâ, pietate & rerum gerundarum usu clarus enituit, Procuratoris generalis ac Præsidis in Congregatione S. Vitoni functus officiis, obiit in Sant-Vitoni Monasterio 29. Junii 1729. Ab eo superant Epistolæ magno numero de rebus Congregationis. Factum aliquod A. 1680. editum. Collectio instrumentorum in lite Vitoniano inter & Cluniacenses agitatâ &c. Calmet pag. 552.

Paulus WILLAUME in S. Michaëlis ad Mosam Monasterio Regulæ Benedictinæ se addixit 20. Octobr. 1625. Obiit 7. Julii 1673. Scripsit adversus Jesuitas pro revendicandis Prioratibus S. Valentini de Rufach, S. Jacobi de Volsbach, & S. Morandi O. S. B. rémque feliciter in tribunali regio evicit, sed praxi Jesuiticâ sententiæ executio fuit elusa. Vid. Tom. I. de la *Morale-Pratique des Jesuites* ed. 1689. p. 127. *Petri Munier Historia Reform. Vitoniana* Tom. 5. p. 324. & 461. Calmet Bibl. Lorraine pag. 1043.

P. Ziegelbauer Hist. P. III.

Petrus COURT S. Vitoni Veroduni 1. Junii 1685. Professus, dein Prior S. Agarici, semper pro sua & aliorum ædificatione laboravit. Anno 1712. Parisiis edidit vitam R. mi Domini de Aligre Abbatis Canonorum Regularium S. Jacobi de Provins. In compendium redegit Commentarios Calmeti in S. Scripturam Voll. septem vel octo in 4. Collegit in unum *Sequentias seu Profas veteres & Cantica* Vol. 1. in 4. Pontifici inscriptum. Opus aliud conscriptum sub Tit: *Concordia discordantium Theologorum circa gratiam Christi Salvatoris & meritum hominis* MS. in 4. *Paraphrasin* elucubravit in *Cantica Cantorum*, & in *Profam Dies iræ &c.* Denique condidit *Historiam Abbatie S. Vitoni Verodunensis tripartitam.* . . Calmet pag. 308. seq.

Petrus des CROCHETS nobili prosapia natus, in S. Apri Tullensi Monasterio die 25. Junii 1624. vitam amplexus monasticam, primos in sua Congregatione honores cum laude sustinuit, atque lucem literis, nomen libris, Ordini gloriam, sibi famam peperit, denatus Metis in S. Arnulpho 14. Junii 1672. Erat is in re Diplomatica versatissimus, curasque suas & studia illustrandis Monasteriorum Metensium historiis potissimum applicuit: Insignes quoque suppetias tulit Santmarthanis ad *Galliam Christianam* peramplius elucidandam. . . Calmet pag. 312.

Petrus GUILLEMIN Barroductæus vota emisit Monastica in S. Michaëlis ad Mosam Monasterio 9. Junii 1703. ac summâ morum integritate & eruditione sacrâ deinceps effulsit, vitâ functus 9. Septembr. 1747. Edidit Parisiis A. 1721. *Commentarium literalem in S. Scripturam*, cum reflexionibus quibusdam moralibus, Voll. 3. in 8. Operis Continuatio desideratur. Vid. Calmet pag. 456.

Petrus ROZET in S. Vitoni Asceterio 21. Martii 1601. receptus, quum ingenio, prudentiâ, judicio, & doctrinâ insignis emereret, nascentis Congregationis negotia ei demandata sunt provehenda; quam ob rem ter Romam profectus, varia à Summis Pontificibus rescripta in favorem hujus reformationis obtinuit, totumque negotium feliciter perfecit. Scriptis hac de re pluribus Epistolis & Libellis, omni laude superior tandem ad beatarum mentium sedem migravit Romæ 1622. hoc

Qq q q

à Cal-

à Calmeto maectatus elogio: *Dom Rozet* étoit un homme d'un grand mérite, bon Theologien, profond Canoniste, habile dans le manieement des affaires, d'un air majestueux, d'une conversation douce & aisée; il a rendu de grands services à sa Congregation & en a rempli avec honneur les premiers emplois. . . Cit. Bibl. Lor. pag. 850. Jeqq.

Petrus STROHOL in S. Michaëlis Lotharingiæ Monasterio 23. Octobr. 1714. Professus, prolixum & doctum composuit *Tractatum de Pœnitentia*. Jam verò à pluribus annis concinnandæ *Scriptorum Ecclesiasticorum Bibliothecæ*, sub directione R. P. *Remigii Cellier* Prioris Flavigniacensis collaborat. Cit. pag. 910.

Philibertus BOULANGER in S. Vitoni Verodunensi Cœnobio 8. Sept. 1636. Professus, exuvias posuit 24. Octobr. 1707. Dissertationem oppido eruditam publico dedit, in qua probat *Corpus S. Urbani I. Papæ & Martyris*, quiescere in S. Urbani Campaniæ Monasterio, à *Nicolao I. Pont. Max. A. 862.* illuc translatum. . . Calmet p. 138.

Philibertus IGNACE in S. Vitoni Congregatione 13. Aprilis 1621. Professus, inde ad Cluniacensem, tum ad Sant-Maurianam translatus, variis utrobique functus officiis in S. Dionysii Franciæ Monasterio mortalitatem exiit A. 1667. Insigne Opus condidit de *B. Columbani & discipulorum ejus monachatu Benedictino* hoc Tit: *Histoire de la sacrée Colombe Benedictine*. Quo in Opere *Joannis Marnavicii Zagrabienensis* in Hungaria Archidiaconi Librum confutat A. 1629. editum hoc rubro: *Sacra Columna Venerabilis Capituli RR. DD. Canoniorum S. Petri Romarici montis*. . . Calmet pag. 544.

Philippus TEINTRUX Mediani Monasterii in Lotharingia Monachus ante reformationem Professus, scripsit *Acta & miracula S. Hydulphi & alia quædam* deperdita. Vid. *Hist. Med. Monast.* pag. 146. Calmet *Suppl.* pag. 99.

Placidus OUDENOT in Mediano Monasterio 12. Maji 1705. Professus, insignis Orator, Philosophus & Theologus evasit. Parisios missus Calmeto in editione Commentariorum in S. Scripturam suppetias tulit. Inde redux concinnandis novis Sanctorum legendis operas & studia addixit, sed opus imperfectum reliquit. Breviarium ille

composuit regalis Abbatiae S. Glossin-dæ Metis. Elogium funebre *Matthæi Petit-Didier* edidit A. 1728. Orationes item funebres *Leopoldi I. Lotharingiæ Ducis*, & Domini de Gondrecourt, Nanceiensis Curiae Præsidis. Composuit præterea varias Panegyres, & alia eloquentiæ ac pietatis Opuscula. . . Calmet pag. 704.

Placidus TROTOT in S. Mansueti apud Tullenses Monasterio 10. Augusti A. 1658. vitam amplexus monasticam, Metis in S. Arnulphi Cœnobio obiit 15. Octobr. 1716. In ritibus & Cæremoniis Ecclesiasticis maximè excelluit, ediditque *Cæremoniales*, quo utitur Congregatio S. Vitoni, *Tulli Leucorum* 1695. in 8. cum fig. Composuit etiam Lectiones in festis Sanctorum ejusdem Congregationis, & alia quædam. Cit. pag. 951.

Placidus de VILIERIS patriâ Vesulanus, piis & honestis parentibus natus, adolescens in Luxoviensi Abbatia habitum S. mi P. Benedicti die 5. Aug. 1656. suscepit, in quo per 33. annos maxima cum omnium ædificatione enituit. Studium literarum cum pietate tanto profectu conjunxit, ut omnes ferè scientias & artes assiduâ exercitatione sit adeptus. Philosophiâ, Theologiâ, Historiæ Scientiâ, Musicâ, Organorum constructione, & mirâ modulatione cum primis excelluit. Verbi Divini prædicatione, ingenii vivacitate & facilitate, junctâ morum honestate, apud omnes singularem sui existimationem promeruit. Tot egregias animi dotes unus epilepsiæ morbus ferè inutiles reddidit: quo ingravescente tandem A. 1689. die xi. Martii suffocatus interiit. Elogium ejus historicum literis consignavit *Domnus Leander Vincent* ejusdem Sodalitii Monachus, quod præfixum legitur Chronico Luxoviensi ab ipso Domino de *Villiers* conscripto hoc Tit: *Luxovium è tenebris, seu ex vetustis illius monumentis tamquam ex pulvere eductum* A. 1684. Præter hanc lucubrationem, concinnavit etiam *Psalterium Afflictorum* ex diversis Psalmis selectum, & multis refertum SS. Patrum sententiis. . . Calmet *Bibl. Lorr. Suppl.* p. 111.

Placidus WATRINELLE Belliloci in Argonna Ordinem S. Benedicti 22. Junii 1722. amplexus, Sacrarum Literarum studiis tantâ animi contentione incu-

incubuit, & antilogias, quæ hinc inde in S. Scriptura apparent, congruâ expositione conciliare nisus est, inigni condito Opere hoc Tit: *Accord Literal de plusieurs contradictions apparentes, qui se trouvent entre les passages de l'Écriture sainte*. Quod Opus ceu publicâ luce dignissimum deprædicat *Calmetus* in Supplemento Bibliothecæ Lotharingicæ pag. 112.

S. PLEGMUNDUS Cantuariensis Archiepiscopus, anno 889. assumptus, *Vir*, Godwini elogio, *omnium sui temporis doctissimus*, in Mercia natus, adolescens Monasticam amplexus vitam, aliquamdiu Eremita vixit in Insula Cestria. Inde ut *Alfredum* postea Anglorum Regem institueret evocatus, cujus operâ Archiepiscopus Cantuariæ designatus, Romam profectus, à Formoso Papa Pallium accepit, ac summâ cum laude præfuit ad A. 915. De insigni ejus eruditione fusiùs agit *Pitseus*, Scriptorum tamen ipsius nulla est apud Posterios mentio, nisi quòd *Alfredus* Rex Præf. in Pastorale S. Gregorii, insinuat hunc *Plegmundum* in translatione ejusdem Libri in linguam Anglicam, præcipuam præstitisse operam. Vid. *Eduard. Maibew Troph. Bened. Tab. III. pag. 172.*

Prosper LEVESQUE Congregationis S. Mauri in Gallia Monachus, Luxovii 29. Septembr. A. 1729. Professus, aliquamdiu Vefontionensis S. Vincentii Bibliothecæ curam gessit, ubi Epistolas aliâque monumenta ad Historiam Cardinalis de *Granvelle* spectantia soterter collegit, è quibus Opus condidit in Mercurio Franciæ mense Majo 1750. his verbis annunciatum: *Memoires pour servir à l'histoire du Cardinal de Granvelle, Premier Ministre de Philippe II. Roi d'Espagne, dans les quels on donne une idée du caractère & du genie des differents Princes, qui régnerent du tems de ce Cardinal, & des grands Hommes, qui eurent quelque part au gouvernement sous son Ministère*. Vol. I. in 4. Calmet *Bibl. Lorr. pag. 584.*

Pulchronius l'AVIGNON Veroduni in S. Vitoni Monasterio 17. Febr. 1607. Professus, S. Avoldi Abbas A. 1624. die 16. Septembris canonicè electus, per decennium graves sustinuit antidixes ex parte *D. ni de Bourlemont*, qui Romæ Abbatiam pro suo filio subreptitiè tamquam vacantem impetraverat. Qua de causa suam *Pulchronius*

edidit Apologiam *Lugduni* 1630. in 8. hoc Tit. *Apologie pour le R. P. Dom Pulchrone l'Avignon Abbé de S. Avold & autres Religieux de l'Ordre de S. Benoît en la Congregation de Lorraine*. Multis deinceps ab adversario lacessitus molestiis, tandem auspiciis Sere-nissimi Lotharingiæ Ducis, & Tullensis Episcopi Abbatiae restitutus. Obiit 19. Febr. 1660. . . Calmet *Bibl. Bibl. Lor. pag. 565.*

R.

Remigius DESMONT in S. Mauritii Belliloci Cœnobio Ord. S. B. die 9. Junii 1722. Professus, edidit *Tractatum ad Atheismum & Deismum*, auctoritate & testimoniis ipsorummet Ethnorum confutandum. . . Calmet pag. 327.

Remigius MICHEL in Belliloci Abbatia 5. Junii 1664. vitam amplexus monasticam, pluribus annis Theologiam & Sacram Scripturam Religiosos in S. Petri Catalaunensi Cœnobio docuit; dein ad Cathedralis Ecclesiæ Metensis suggestum evocatus, polemicis conciones aliquamdiu ad populum habuit, ac illustre nomen suâ eruditione & facundiâ sibi peperit, denatus Catalauni in S. Petri Monasterio die 29. Septembr. 1706. Ejus relicta ingenii monumenta sunt: 1. *Conferentiæ seu Dissertationes* in xxxvi. Capita Libri Genesis, de *Diluvio*, de *Promissis Dei*, de *Præcepto Abrahamæ dato &c.* 2. *Quæstiones Criticæ, Historiæ, & Dogmatico-Politicæ* in primo Ecclesiæ Seculo. 3. *Remarques tirées du livre des Ceremonies de l'Eglise de M. Dewert.* 4. *Abregé Chronologique de l'Histoire universelle*; & alia quædam Opera, quæ ob præmaturum ipsius obitum manserunt inedita. . . Calmet *Bibl. Lor. Pag. 661.*

RICHERIUS S. Symphoriani Metis Abbas, claruit ad annum 1056. vitam scripsit *Adalberonis II. Mediomatici* Episcopi, quæ extat Tomo II. Bibliothecæ Manuscriptorum Labbeanæ pag. 670. . . Calmet *Bibl. pag. 820.*

Robertus GANOT in S. Agarici Veroduni Monasterio 24. Aug. 1677. Professus doctrinâ & pietate spectabilis enituit ad A. 1722. quo obiit 7. Januarii. Ejus Opera sunt. 1. *Histoire generale de l'Ordre de S. Benoît, contenant tout ce qui y est arrivé depuis son établissement*. Voll. iv. in fol. . . *Exercices spirituels des*

des Novices, avec des Reflexions d'un Pere-Maitre. 3. La pénitence, ou les raisons, qui empêchent les gens du monde de faire pénitence. 4. Reflexions morales sur la profession chrétienne & religieuse. &c. prelo parata. Calmet pag. 474.

Romanus CALAME in Tullenfi S. Apri Cœnobio 3. Junii 1644. Professus, ingenii vivacitate, assiduoque studio commendatus, humaniores literas, Philosophiam & Theologiam aliquamdiu docuit; inde ad sublimiores scientias conversus, difficillimas quasque materias suscepit elucidandas, præpropero abreptus fato 4. Sept. 1707. Ejus ingenii monumenta sunt: 1. *Summa temporum ab Orbe condito ad Christi in Cælos Ascensionem deducta*, & in tres partes *Methodicam*, *Demonstraticam*, & *Historicam* distributa 1698. Voll. V. 2. *Opuscula tria Chronologica*, de Natali Christi; de Die Passionis Christi; & de Die obitus S. Benedicti. 3. *Studiorum cursus in septem Tomos distributus*, quibus *Grammatica*, *Rhetorica*, *Philosophia*, & *utraque Theologia Scholastica minurum* & *Thetica breviter* & *perspicue traduntur*. 4. *Anti-Sfondratus sive nodus Prædestinationis ab Emin. Cardinali Sfondrato*, neque ex *sacris Scripturis*, neque ex *doctrina S. Augustini* & *Thomæ dissolutus*. Eo in Opere contendit doctrinam Cardinalis de Prædestinatione, esse ex præjudicatis legitime suspectam, convenire cum Massiliensibus in eo, quod Prædestinatio una Dei Præscientia nitatur &c. 5. *Disquisitio an Ordo Diaconatus sit Sacramentum?* 6. *An Maria Magdalena sit unica vel non?* 7. *Tractatus de Potestate Ecclesiastica*. 8. *De Factorum doctrinalium decisione*. 9. *Opuscula quædam de Tabernaculo Moyse, de Templo Salomonis ejusque ornamentis*, de *Ezechielis* & *Zorobabelis Templis*; de *Sacrificiis Hebræorum*, de *Ministris*, *Ritibus* &c. Calmet Bibl. Lor. pag. 179. seq...

Romanus COLSON in S. Apri Tullo Monasterio 15. Junii 1664. Professus, Philosophiam & Theologiam cum laude docuit, vitâ functus 28. Sept. 1712. Poëta cum esset insignis Opusculum contexit 450. versibus constans hoc Tit: *L'Ombre de Louis V. Roy de France, apparissant à Louis XIV. en dialogue entre Louis XIV. & l'ombre MS.*... Calmet pag. 297.

Romualdus SPERLETTE in Congregatione S. Vitoni 28. Maji 1679.

Regulam S. Benedicti amplexus eam deseruit A. 1687. in Borussia evocatus, ut profugam à Gallia juventutem Berolini instrueret, quo in loco edidit A. 1703. *Opera in quatuor partes distributa*. in 4... Calmet pag. 907.

Rupertus RENAUT in S. Petri Catalaunensi Monasterio vi. Julii 1645. Professus, politiori literaturæ potissimum incubuit, in linguis Orientalibus, in arte Poëtica ita versatus, ut excelleret. Obiit in Altivillariensi Cœnobio 16. Febr. 1710. Fœcundi ipsius ingenii partus sunt: 1. *Dictionarium Ritmicum*, in quo ad *Scholasticorum juvenem elegantiores phrasas reperiuntur*. 2. *Rudimenta nova concinnandi versibus Gallicis accommodata*. 3. *Methodus Hebraica*, quæ tamen peritis minùs expedita videtur. 4. *Lexicon Ritmicum*, *Tetragloton Hebraicum*, *Chaldaicum*, *Syriacum* & *Ritmicum*. 5. *Vita B. Virginis Mariæ*. 6. *Hymmodia sacra*, & alia quædam Manuscripta... Calmet pag. 805.

Rustenus HEER Principalis ad S. Blasium in Hercinia Sylva Monasterii Cœnobita, Bibliothecæ & Numiphylacii Præfectus, in edendis Domus Austriacæ monumentis cum Cl. Viro P. Marquardo Hergott strenuè collaborat 1754. Titulus Operis sanè splendori jam tribus Tomis cum figuris, numis &c. editi sic habet: *Monumenta Augustæ Domus Austriacæ, sigilla vetera & insignia, cum Numotheca Principum Austriæ, ex Gazis Aulæ Cæsareæ potissimum instructa, & aliunde aucta à prima ætate, quæ in Austria cusa fuit moneta sub Babenbergicæ stirpis Marchionibus ad usque Habsburgicæ gentis Principes &c.*... in fol. maj.

S.

SEbastianus MOUROT in S. Mansueti Cœnobio vitam amplexus monasticam 10. Febr. 1691. Orator extitit præcipuus, ac principales suggestus Tulli Leucorum & Veroduni cum laude occupavit. Copiosam ille Concionum congeriem manuscriptis reliquit, sed unam duntaxat orationem funebrem R. D. Hilarionis Abbatis Longevillani typis exscribendam dedit... Calmet pag. 673.

SIGELAUS Abbas S. Martini prope Metas claruit anno 841. sub Lothario Imperatore, cujus jussu ordinatissimè describi curavit *Librum Evangelio-*

horum, ut testantur sequentes versus in fronte præfixi:

Sed Sigelaus parens jussu Regis Studiosè, Hoc Evangelium illic totum scribere jussit.

Paucos post annos Monachi ejusdem loci sub Viviano Abbate integra exarârunt Biblia, quæ Carolo Calvo obtulerunt. Hujus operis oppidò pretiosi frontispicium æri insculptum dedit Baluzius Tomo 2. Capitularium pag. 1276. Calmet Bibl. Lor. pag. 895.

Simon OLRV Lotharingus à militia mundi ad militiam Christi, sub Regula S. Benedicti evocatus, in Catalaunensi S. Petri primùm A. 1656. die 15. Decembris, tum in S. Arnulphi Metensis Monasterio receptus, zelo propagandæ fidei maximè enituit; quo ipse studio, Missionisque in Americam desiderio pulsus, Ordinem Prædicatorum illi facilitatem ad tale opus Charitatis concedentem respexit, & post repetitas preces apud Superiores pro arctiori vita amplectenda, votis tandem damnatus est A. 1667. atque peracto Novitiatu professionem apud Prædicatores emisit 7. Julii 1668. Urbanus deinceps nuncupatus. Inde acceptâ Cruce Benedicta A. 1670. Massiliam profectus, triremibus Gallicis se commisit, atque in Candiam, tum in Americanas insulas zelo animarum fervens penetravit, multosque ad fidem convertit denatus A. 1676. Gratias verò in extremis agebat Sacro Benedictinorum Ordini, quod eum susceperat in militiam Christi, gratias Ordini Prædicatorum, quod in militiam fidei & Missionis Apostolicæ; in illo attendebat ad petram unde excisus fuerat; in isto ad honorem Missionis in qua feliciter consummabatur; *Luctare non fecit Dominicum cum Benedicto, sed utriusque sanctitatem complexus ambobus se indignum protestatus est, Benedicto, qui eum genuerat, Dominico, qui eum ablactarat, laudes pronuntiabat, contestans se non Ordinem S. Benedicti contempisse nec tædio aliquo reliquisse, sed vitam contemplativam in activam & Apostolicam commutasse.* Ex literis Hugonis Noë Marchand, & Calmeti Bibl. Lotharing. pag. 699. seq.

Stephanus LEOPOLDER Monachus & Chronographus Wessofontanus A. 1502. professus, variis deinceps functus officiis, nulli se ita impendit, sicut muneri Bibliothecarii & Archivarii, id quod multiplicia ejus scripta P. Ziegelbauer Hist. P. III.

luculenter produunt, videlicet: 1. *Chronicon Wessofontanum ad A. 1498.* 2. *Catalogus Abbatum Wessofontanorum perductus ad A. 1525.* 3. *Alius Catalogus cum historia Ecclesiastica & profana Imperii ad A. 1254.* 4. *Duplex Catalogus instrumentorum & diplomatum Archivi Wessofontani.* 5. *Rhapsodia tabularum, verumque notabilium ad Historiam ejusdem Monasterii pertinentium.* 6. *Chronica fundationum plurium Episcopatum & Monasteriorum præsertim verò in Bavaria extantium.* 7. *Catalogi Episcoporum Salisburgensium & Augustensium.* 8. *Catalogi Abbatum in Tegernsee, & Ss. Udalrici & Afræ.* 9. *De fundatione Monasterii S. Michaelis in Staffelsee, & Dieffensis.* 10. *Chronici Hersfeldensis compendium ex Lamberto Schaffnaburgensi.* 11. *Collectanea de Historia S. R. Imperii, & Bavarie.* 12. *De Inventione Corporis Christi juxta Memmingam Sueviæ oppidum.* Et alia quædam. Obiit Vir optimè meritus A. 1532. cum triginta annos à professione religiosa Monasterio & patriæ egregiè laborasset. Vid. Leuthner in Chronico Wessofontano pag. 389.

Stephanus Abbas S. Michaelis in Lotharingia, dein Lobienfis, ac simul Episcopus Tungrensis sive Leodiensis, *Vir tam in divinis Scripturis, quam in secularibus literis egregiè doctus, nec minùs Sanctitate, quam eruditione Clarissimus.* Ad Episcopatum evectus est anno 901. vel 903. ut vult Trithemius, vixitque ad annum 920. Scripsit verò ad *Hermannum Coloniensem Archiep. vitam & Passionem S. Lamberti Ep. & Mart. elegantiore Stylo.* Ex libro *Albini* seu *Alcuini* Abbatis Turonensis ordinavit Cantus varios, de *Ss. Trinitate*, de *S. Stephano*, aliisque Sanctis. MABILLON *Annal. Bened. Tom. 3. pag. 267. 296. 304. & 367.* CALMET *Bibl. Lor. pag. 352. seq.* Trithem. in *Chron. Hirsaug. p. 51.*

Stephanus PIERRE in B. Mariæ Mussonenfi Abbatia Congr. S. Vitoni 1. Novembr. A. 1724. Professus Philosophiam & Theologiam docuit, primaque in Congr. munia cum honore obivit. Servando Gregi Prioris nomine in S. Arnulpho Metis præfectus, tres, quatuorve dissertationes epistolicas scripsit ad *Tossanum duplexis Congr. S. Mauri Monachum, de Translatione Reliquiarum S. Santini in Ecclesiam S. Vitoni Veroduni.* Calmet *Suppl. Bibl. Lor. pag. 74.*

T.

Theodorus MOY Veroduni in S. Vitoni Cœnobio monasticen amplexus 23. Novembris anno 1613. mortales exuvias posuit Nanceii 1635. 26. Decembris. Labores ejus literarii sunt: 1. *Vita S. Hydalphi Trevirensis Archiepiscopi Gallicè edita Tulli Leucorum in 8...* 2. *Essay sur aucunes guérisons miraculeuses opérées à Moyennoutier es années 1626. & 1627. MS.* 3. *Pharmacie spirituelle remplie de bons remèdes contre toutes sortes de foibleses & langueurs d'esprit. MS...* Calmet pag. 677.

Thomas MANGEART in S. Apri Tullenfi Cœnobio 21. Decembris anno 1713. professus, ut erat facundus & velut ad suggestum natus, statim à suis Superioribus concionandi officio admotus est, quod ille munus in præcipuis Lotharingæ Urbibus summa cum Laude exercuit, atque etiam ut publico magis prodesset, *Sermones de purgatorio* à se habitos, Tullenfis Episcopi hortatu, typis exscribendos dedit Nanceii 1739. vol. 2. in 8. addito Tractatu dogmatico & critico ejusdem argumenti. Anno 1747. in Austriam accitus, Ser. mi Principis *Caroli Alexandri à Lotharingia* Eleëmofynarius, Antiquarius, Historiographus & Consiliarius effectus est. Totus in eo jam distinctus, ut Principis Numiphylacium augeat & exornet: quæ res adeo feliciter ipsi succedit, ut anno 1750. cimeliarchium plusquam 15000. numismatibus ex ære, auro & argento cusis locupletatum ostentaret. Calmet Bibl. Lor. pag. 627.

V.

Veremundus GUFL Priffingensis prope Ratisbonam Cœnobita, natione Tyrolensis, in generali studio Congregationis Bavaricæ Ss. Canonum & Theologiæ moralis Professor emeritus, publico dedit *Philosophiam Scholasticam*

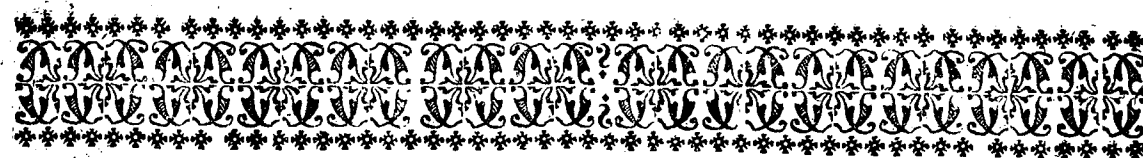
D. VINCENT DUCHESNE PRÈS DV ROY.
En trois heures de tems le Roy scait bien écrire,
Par un secret nouveau, que tout le monde admire,
Le seul Dom Duchesne, enfant de Besançon,
Sçut faire ce prodige, en moins de six leçons.
Calmet Bibl. Lor. pag. 278.

I. O. G. D.

INDEX

cam contra neotericos præcipue defensam, experimentorum quoque Mathematicos tum pura, tum mixtae accessionibus auctam. Ratisbonæ typis & sumptibus Seiffarti 1750. Tom. IV. in 4. cum figuris. Finis Authori propositus fuit, *Neotericorum*, ut vocat, Systemata à Scholis remove, Scholasticam verò Philosophiam superfluis subtilitatibus exonerare; vicissim illis, quæ pulchra, quæ utilia novi Philosophi attulissent, relicta spatia implere. Atque hinc quæstiones omittendas aut arctandas deduxit Scholastico quidem calamo, sed in fine, reflexionibus Criticis illarum nuditate ostendit. Tum verò congruis sedibus interseruit Arithmeticam, Geometriam, Trigonometriam, Geo- & Hidro-Staticam, Opticam, Catoptricam, Dioptricam, & quædam experimenta, cum suis tabellis æri incis. Quæ omnia in præliminari Dissertatione de *selectu Philosophiæ* latè explicuit; adeo ut opus ipsum plus in recessu, quam in fronte exhibeat. Publicæ insuper Crisi in communi suæ Congr. Studio finaliter exposuit *Crimen Simonie* A. 1752. in 4. Hodiernos bonorum Ecclesiasticorum impugnatores nuper sibi præsumsit ex jure naturæ & divino potissimum confutandos. Faxit feliciter! Vid. *Ind. pag. 634.*

Vincentius DUCHESNE Vesontionensis è Lotharingica S. Vitoni Congregatione Monachus in Architecturâ & artibus mechanicis versatissimus, varias ædificiorum ichnographias dedit, novaque inventa ad secandum marmor, & ad lapides Salinarum urnis adhibitos magis indurandos, rexit. Ipfus anno 1716. *Ludovicum XV.* Galliarum Regem trium horarum spatio scribere docuit, ostendendo omnem literarum formam in duobus ferè ductibus C. & I. consistere. Hac occasione icon æreis formis expressa est, in qua Domnus *Vincentius* Regi in tabula scribenti adstans conspicitur, additâ in basi hæc epigraphâ:

INDEX

SCRIPTORUM ET RERUM MEMORABILIUM
In tertia parte occurrentium.

Numerus paginam indicat.

A.

ABBAS COMMENDATARIUS. Quis hoc nomine veniat, & undè Abbates Commendarii dicti. 396. Commendarum Origo col. 2. Commendæ sunt sacrilegæ bonorum Ecclesiasticorum usurpationes 397. Symmachi Papæ contra eas Decreta. *Ibid.* Concilia easdem damnant. *ibid.* De varia fortuna Monasteriorum ratione Commendarum, pag. 397. & seqq. Quo fine, & quibus ex causis Monasteria in Commendas data fuerint. 399. Commendatariorum inhabilitas & repugnantia cum statu Monastico. *ibid.* Commendarum possessio est injusta. *ibid.* Commendæ sunt contra Jus divinum, naturæ, & Ecclesiasticum, nullaque ratione legitimari possunt. pag. 400. Commendas capucini propugnant. 401.

Abbates ignorantia patronos redarguit Trithemius p. 233. Tenaciores ad subsidia pro Ordine stimulat. 257. 259.

ABELARDUS (Petrus) ad Claustrum se recipit. 501. Vid. *Heloissa.*

ADAMI (Adamus) Episcopus Hierapolitanus, & Hildesienfis Suffraganeus. 389. Ejus patria, Parentes, educatio, progressus in Studiis, Religiosa professio, Regulæ observantia, legum Imperii, & Historiæ, necnon Theologiæ summa peritia, pag. 390. Seminario Benedictino Coloniae præficitur, & Ss. Theologiæ Doctor renuntiatur. 391. fit Prior in S. Jacobi Moguntiarum Cœnobio *ibid.* Status rei Catholicæ in Suevia, & Ducatu Würtembergico *ib. col. 2.* Adamus Murhartenfi Monasterio præfectus, res Ordinis ore & calamo tuetur, pag. 391. Ad pacis Westphalicæ Congressum legatus, quâ prudentiâ & dexteritate rem gesserit *ibid.* ne quidquam obitente Duce Würtembergico in Senatum penetrat. 392. Pace firmatâ Romam mittitur ab Archiepiscopo Colonienfi, ibique Episcopus Hierapolitanus renuntiatur 393. Laboribus litterariis se totum reddit, & Acta pacis Westphalicæ in compendium redigit *ibid.* Ejus mors A. 1663. Testamentum. 394. à quibus illius memoria celebratur *ibid.* Ejus ingenii partus p. 393. & 395.

ADALBERTUS S. Vincentii Metis Chronographus. p. 654.

Adamus ESTON, Vid. *ESTON.*

Adamus VILVICUS, Vid. *Villicus.*

ADELA Monialis Marcinianensis, Carnotensium, Meldensium, atque Blesensium Comitissa 497. Ejus natales & parentes 497. à febris prodigiosè curata marito suadet, ut castra in terram sanctam sequatur *ibid.* quò absente & peremtò Blesensem Comitatum suscipit regendum, 498. atque plura Ecclesiis præstat beneficia, filiosque in pietate excolit. *ibid.* Infirmatur, & à S. Anselmo in visitur. *ibid. col. 2.* Monasticen Marciniani amplectitur, *ibid. p. 498.* Guillelmi Gemeticensis de illa testimonium. 499. Ejus obitus, Epitaphium, & Scripta. p. 499.

Admontium Sanctimonialium Benedictinarum Monasterium in Styria. In eo viget sacrarum litterarum studium, c. 5. pag. 488.

ADO Archiepiscopus Viennensis. Ejus patria p. 86. Virtutibus & litteris imbuitur Ferrariis inclyto Benedictinæ familiæ Asceterio. Inde in Prumienfe Monasterium mittitur, ex quo Romam & Ravennam, deinde Lugdunum petit 87. fit Archiepiscopus Viennensis. 87. Moritur A. 875. Ejus Scripta pag. 88.

AGUIRRE (Josephus Saenz de) S. R. E. Cardinalis 420. Ejus natales, educatio, professio, & munia *ibid.* Studiis præficitur, & docet Salmanticæ. *ibid.* fit Præsides suæ Congregationis, & Cathedralis Petri defendit, atque purpurâ donatur. *ibid. col. 2.* Quietistarum Coryphæum proterit *ibid.* Moritur A. 1699. p. 420. Modesta Sepulchralis inscriptio 421. Ejus ex Brietio elogium *ibid.* Scripta. pag. 421. & seqq.

AICHERUS (Otto) Professor Universitatis Salisburgensis. Educatus inter Academica subfellia quadraginta octo annis Professore agit. Vivis eripitur A. 1705. p. 435. Bibliothecam Academicam in ordinem digessit. Variæ ejus lucubrationes, c. 4. §. 24. p. 435.

ALBERICUS Monachus Casinensis S. R. Cardinalis. 93. Quis fuerit. Berengarium impugnat. *ibid.* Ejus virtutes. Ejus Scripta ubinam extent MS. c. 2. §. 13. pag. 93.

ALBERICUS, alter junior pariter Monachus Casinensis. Quis, & quid scripserit. pag. 94.

B. ALCUINUS (Flaccus) De illius nomine R r r r a p. 60.

- p. 60. col. 2. Ejus patria, genus, educatio, Studia, virtutes. p. 61. Egberto Archiepiscopo charus Eboracensi Bibliothecæ, dein Scholæ præficitur ab Ælbertô successore 61. à Carolo M. in Franciam invitatus Palatinæ Scholæ Magister constituitur *ibid.* In Angliam, redux iterum vocatur in Franciam p. 61. col. 2. Turonensem Abbatiam adeptus tertio Scholas aperuit 62. In aula Parisiensi frequens Carolo auctor est, ut ibidem publica studia instituat. 62. Solutus Aulæ negotiis Deo & sibi vivit. *ibid.* col. 2. piè obit. A. 804. Ejus vitæ Scriptores. 62. Utrum fuerit Monachus, an Canonicus. 63. Ejus Scripta. *ib.* p. 63. In gratiam Gislæ & Rictrudis Monialium Commentarium in Evangelium S. Joannis elucubravit. c. 5. pag. 488.
- S. ALDHELMUS** Episcopus Schierburnensis. 43. Ejus patria, & educatio *ibid.* Literis Græcis & Hebraicis instructus, Bladuni Monachum induit. p. 43. col. 2. Fit Abbas 44. Primus inter Anglos Poësin excolit *ibid.* Romam accessit & fit Episcopus. *ibid.* col. 2. Librum de virginitate scribendum suscipit *ibid.* Quantum in literis fuerit 45. Moritur à 709. Scripta *ibi.* p. 45. & seqq. an Monialium in literis primarius Institutor fuerit. c. 5. p. 486.
- ALEXANDER de Carpineto** condit Chronicon sui Monasterii. 654.
- ALVIZET (Arsenius)** commentator in Reg. S. Bened. p. 656.
- Ambrosius** **AUTPERTUS.** Vid. *Autpertus.* *Angelus de Nuce.* Vid. *Nuceus.*
- ANONYMI** Scriptores. pag. 639. §. 1.
- S. ANSELMUS** Archiepiscopus Cantuariensis. 99. Ejus natales & educatio *ibid.* Monachum Becci induit A. 1060. & Cadomenis Prior efficitur. A. 1063. demum Herluino in Abbatia Beccensis dignitate succedit, & à Gisleberto Episcopo consecratur A. 1079. pag. 99. col. 2. Evocatus venit Cantuariam, mortuique Lanfranci ibidem Archiepiscopi dignitatem accipere cogitur p. 100. Pro tuenda immunitate Ecclesiastica Romam se confert *ibid.* In Concilio Barensi cum Græcis publicè disputat p. 100. Revocatus in Angliam homagium Henrico II. Regi præstare recusat. *ibid.* col. 2. Iterum Romam proficiscitur. 101. Rebus cum Henrico II. Becci compositis in Angliam abijt *ibid.* Cantuariæ moritur. A. 1109. Miraculum ante ejus sepulturam p. 101. Quinam ejus vitam descriperint. *ib.* col. 2. Ejus Opera. *ib.* p. 102.
- E. ARCHER (Antonius)** cujus opuscula. p. 656.
- ARMELLINUS (Marianus)** Abbas è Congregatione Casinensi 476. Ejus natale solum, progressus in studiis, Professio Monastica, Præceptores &c.; ad Collegium Anselmianum mittitur; in virum evadit; fit Philosophiæ Professor *ibid.* col. 2. Cathedralam cum sacro suggestu commutat, insigni facundia Auditores ad se pellicit, quos doctrinâ Christianâ instruit p. 477. Concinnandæ Casinensium Scriptorum Bibliothecæ incumbit *ibid.* Variis admoventur officiis, p. 477. col. 2. Anno 1722. Abbas creatur. *ibid.* Ejus infirmitas, & obitus A. 1737. p. 478. col. 2. Scripta, *ib.*
- AUCTORES.** Quid ad historiam literariam conferat Auctorum seu virorum eruditum notitia pag. 1. Vitæ Auctorum Fœminei sexûs O. S. B. Doctrinâ, eruditione, ac scriptis libris illustrium. c. 5. pag. 485. Vid. *Scriptores.*
- AUTPERTUS (S. Ambrosius)** Ejus patria & primæ juventutis anni pag. 57. Cucullum induit. p. 58. Orationi & SS. litterarum studio assiduè vacat. *ibid.* Commentaria in S. Scripturam scribere aggreditur, cujus rationem reddit. 58. Editis in Apocalypsin libris maledicorum invidiam in se concitat, quibus lenissimè respondet. *ib.* col. 2. Primus omnium à Romano Pontifice librorum approbationem petit. *ibid.* pag. 59. Præter graves in scribendis libris labores prædicationis quoque munus assumit. *ibid.* Abbas eligitur. col. 2. Obit A. 778. Scripta. *ib.* p. 59. & 60.

B

- BABENSTUBER (Ludovicus)** Theologus Ettalensis. 444. Breve ejus elogium, & natales *ibid.* Salisburgi annis pluribus docet 444. Moritur. A. 1726. Ipsi in Rempubliam literariam merita col. 2. Scripta ipsius. *ibid.* pag. 444. & 445.
- BACCHINUS (Benedictus)** Abbas Congregationis Casinensis. p. 445. Ejus natales, parentes, educatio, Professio Religiosa, studia, *ibid.* fit Secretarius Abbatis Arcioni. col. 2. Varia conficit itinera *ibid.* Bibliothecam sui Cœnobii ordinat. *ibid.* à Duce Parmensi Theologus eligitur. 446. Simultates ei suscitantur *ibid.* Consultor S. Officii Mutinæ constituitur A. 1691. Rainutii Ducis in eum Benevolentia. p. 446. Bacchini iter litterarium *ibid.* Ducali Bibliothecæ Mutinæ præficitur *ib.* col. 2. Variis in sua Congregatione officiis defunctus, tandem moritur A. 1721. Ejus ingenii partus. p. 446. & seqq. Manuscripta p. 448. & seqq.
- BAITELLI (Angelica)** Natalibus illustri fœmina virtute & doctrinâ illustrior Ordinem S. Benedicti amplectitur p. 514. Calamum exercet in sui cœnobii antiquitatibus illustrandis, editque Annales Monasterii S. Salvatoris Brixia. A. 1657. Cozzandi de ea præconium. p. 514. col. 2.
- BAR (Carolus de)** varia elucubravit opuscula. pag. 658.
- BARADAT (Domina de)** dicta de S. Gertrude, Monasterii Jotrensis virgo Vestalis. Ejus opera. c. 5. pag. 491.
- Basilii VALENTINUS** Vid. *Valentinus.*
- V. BEDA** p. 46. Ejus natales & educatio 47. Monachum induit. *ibid.* Ejus studium & meditatio Scripturarum, Græcæ linguæ peritia, Præceptores. *ibid.* col. 2. Fit Presbyter, & libros scribere incipit. p. 47. & seqq. Primus in septem Epistolas Canonicas commentatur. p. 48. Numerus Discipulorû, quibus varios inscribit libros *ibid.* Ipsi sanctitas & modestia. p. 48. col. 2. Ejus obitus A. 735. & epitaphium. p. 49. Statim post mortem Sanctus habetur. *ibid.* col. 2. Cur *Venerabilis Presbyter* dicatur. *ib.* pag. 49. Ejus Scripta. pag.

- pag. 50. Ejus opera dubia, & suppositiva. *ib.* p. 51. Opera ejus in editis desiderata p. 52. & deperdita *ibid.* col. 2. Opera omnia in unum corpus collecta. p. 52. & 53. Bedæ elogium *ibid.* col. 2. Sororem habuit latinè doctam. c. 5. p. 486.
- BELIN (Albertus)** cujus labores literarii laudantur pag. 654.
- S. BENEDICTUS** A. 480. orbi natus pag. 2. De genere ejus & prosapia *ibid.* Etatis annò Septimò Romam ad Studia mittitur *ibid.* col. 2. unde etatis anno decimo quarto recedit, & in eremum se abdit. pag. 3. Gymnasium Sanctioris vitæ aperit A. 506. Sublacum repetit, & nobiles liberos educandos suscipit A. 523. Casinum migrat A. 529. idola evertit & Regulam Scribit, ex quâ elucet ejus Sapientia & vitæ ratio *ibid.* pag. 3. Prædicatione suâ gentes ad fidem vocat pag. 4. Moritur A. 543. Vitæ ejus Scriptores. *ib.* pag. 4. & 5. Ejus Scripta pag. 6. Sacra ipsius Regula an ab ipso Scripta, *ibid.* Vid. *Regula S. Benedicti.* De aliis Opusculis S. Benedicto adscriptis, *ibid.* Sect. 2. pag. 32. & seqq.
- BENCHORIUS (Petrus)** Prior Collegii S. Eligii. Ejus genus, patria, institutum, dignitas, & obitus. c. 3. §. 20 pag. 183. & 184. Ejus Scripta, *ibid.* & pag. 185.
- BERNARDUS (Aiglerius)** Abbas Casini, & S. R. E. Cardinalis. Qua gente natus, ejus institutum, gesta & vita. pag. 172. obitus A. 1282. pag. 173. Opera, pag. 174.
- BERTHELET (Gregorius)** polygraphus. p. 662. col. 2.
- BERTRADA** Vilecensis Sanctimonialis. Breve ipsius elogium pag. 496. Scripsit vitam S. Aleidis *ibid.* claruit circa A. 1030.
- BESSELIUS (Godefridus)** Gottwicensis in Austria Monasterii Abbas pag. 481. Natus A. 1672. à teneris Mulas colit *ibid.* Religionem ingreditur A. 1693. Fit Presbyter & Doctor Theologiæ. A. 1696. Accersitur in Aulam Moguntinam, & ibi Officialis munere fungitur pag. 481. Varias legationes suscipit. pag. 482. *Elisabetham* Augustam in fide Catholicâ instruit *ib.* Abbas eligitur. Nominatur Theologus ac Legatus Cæsareus. *Caroli Sexti* Imperatoris de eo effatum. Monasterium flammis A. 1718. absumtum splendide instaurat. Ecclesiam clenodiis ornat. 482. Singulares ejus virtutes, in pauperes clementia, insignis facundia, in literas & Literatos propensio, labores literarii, & consummata eruditio pag. 483. Ex calu pedem concutit pag. 484. ad mortem se præparat, quam subit A. 1749. Publicum ipsius elogium *ibid.* Inter alia ejus Opera, celebratur Chronicon Gottwicense. pag. 483.
- BILLIUS (Jacobus)** Abbas S. Michaelis in Remò 353. Ejus natale solum 354. In variis Academiis literarum studio incumbit. *ibid.* Duas Abbatias ægrè acceptat, 354. col. 2. Sacro Benedictino Ordini se mancipat. *ibid.* Sæviente in Galliis bellò Nannetum primò, tum huc illuc commeat *ibid.* Fratres Germanos amittit. *ibid.* Ad Prioratum de Taufsignis se P. Ziegelbauer Hist. P. III,

- recipit. 355. In literas, quâ licuit, incumbit *ibid.* col. 2. Fatis cessit Paris. A. 1581. 25. Decembr. *ibid.* Ejus Scripta, pag. 355. & 356. Auctores qui de eo agunt. pag. 357. col. 2.
- BLEMUR (Maria de)** Sanctimonialis è Congregatione perpetuæ adorationis SS. Sacramenti. pag. 530. Nobili loco nata A. 1618. à teneris in pietate enutrita juvenis admodum Sacram vestem induit, votisque solemnibus Deo sese obstringit. *ibid.* Paulò post Novitiarum Magistra, dein Priorissa effecta omnium in se convertit corda 531. Conscribendo *Anno Benedictino* manum admovet, Opusque cum plausu perficit *ibid.* Ejus in divinis Officiis assiduitas & Regularis observantiæ amor, quò successa ad rigidioris instituti Congregationem migrat, ubi ex Magistra fit Novitia 532. Varia elucubrat Opera *ibid.* Moritur A. 1696. Ejus Scripta. 532. & eorum crisis *ibid.* fuit Magnæ doctrinæ fœmina, & præclaris operibus celebris. 490.
- BÜCKHN (Placidus)** Ejus natales; fit Monachus, Doctor & Professor Canonum. Commentarios in Jus Canonicum edit. Procancellarii munere in Universitate Salisburgensi fungitur. In Plain cultum Deiparæ promovet. Vivere desinit. A. 1752. pag. 484. & 485.
- S. BONIFACIUS** Archiepiscopus Moguntinus. 54. Ejus Patria, & Illustrissima prosapia *ibid.* Ordinem Benedictinam amplectitur. 54. Insignis ejus progressus in literis *ibid.* Monachos & Moniales SS. Literis, Germanos populos Christianis Sacris imbuat, & apud ipsos Acedemias instituit, literarum semper amantissimus. *ibid.* col. 2. Martyrio coronatur A. 754. Cavillatio Sagittarii retunditur pag. 55. & Heumannus revincitur pag. 56. S. Bonifacii vitæ Scriptores. *ibid.* col. 2. Ejus Scripta pag. 56. & seqq. Num S. Bonifacius Monialium in Literis primarius Institutor fuerit, an verò Aldhelmus præverit, 485. & 486. Moniales ab ipso in Germaniam accitæ quibus Studiis incubuerint. *ibid.*
- BOSSUTIUS (Jacobus le Bossu)** Consultor Congregationis de Auxiliis, Natus A. 1545. Varia ejus munia pag. 371. Romam accersitus Congregationi de auxiliis Sociatur. *ibid.* In Urbe domicilium figit, & pro Ecclesiâ laborat. *ib.* Ejus ex Sanctio elogium historicum. p. 372. Romæ jubetur subsistere. Ejus animi dotes & Officia *ibid.* Jejunii rigidus Servator, & carnis macerator acerbus. 372. Opus de gratia elucubrandum suscipit. *ibid.* Opes suas in pauperes distribuit, & moritur A. 1626. Ejus Cœnotaphium & Scripta, *ibid.* 373.
- Bouzbachius.* Vid. *Piemontanus.*
- BREE (Baltasar Reimer à)** Abbas S. Martini Coloniae cujus elogium pag. 369. col. 2.
- BREULIUS (Jacobus)** Prior S. Germani à Patris. Natus A. 1528. fit Monachus & Variis addicitur Officiis. pag. 370. Singulares ejus virtutes *ibid.* Opera ab eo

vulgata *ibid.* Obitus, A. 1614. & Epitaphium *pag.* 370. *col.* 2. Vitæ ipsius Synopsis ab ipsomet exarata. *ibid.* & *pag.* 371.

S. BRUNO Episcopus Signiensis, S. R. E. Cardinalis *pag.* 129. *col.* 1. Berengario in Concilio Romano disputatione represento, Cardinalis & Episcopus Signiensis renuntiatur; dein abdicato Episcopatu Abbas Casinensis eligitur *ibid.* Jussu Papæ ad Signiensem Ecclesiam revertitur. *ibid.* Mortuus A. 1125. Beatorum Collegio adjungitur *ibid.* Ejus Scripta. *pag.* 129. & 130. Quinam Scriptores ejus meminerint. *ibid.* *col.* 2.

C.

CÆSARIUS de Millendunc Prumiensis Abbas *pag.* 170. Ordinem Cisterciensem in valle S. Petri Heisterbaci amplectitur A. 1220. An idem cum *Cæsario Heisterbaciensis?* *p.* 170. *col.* 2. Ejus Opera *ibid.* Vixit ad A. 1237. *p.* 171.

CAJETANUS (*Constantinus*) Abbas S. Baronti. *p.* 379. Ejus Patria, genus & parentes, Professio Religiosa, & studia *pag.* 379. Romam accitus antiquis monumentis operas dicat *ibid.* Baronio Symbolas communicat. *col.* 2. Bibliothecæ Vaticanæ præficitur. *ibid.* Abbas S. Baronti eligitur. *ibid.* *col.* 2. Collegium Romæ de propagandâ fide, & Anicianam Bibliothecam excitat. *pag.* 380. Moritur. A. 1650. ejus opera *p.* 381. & *seqq.*

CAILLET (*Josephus*) commentatur in Psalmos & in Epistolas S. Pauli. *pag.* 665.

CALAME (*Romanus*) Polygraphus. *p.* 672. *Carolus Fernandus.* Vid. *Fernandus.*

CARTIER (*Germanus*) Operum editorum copiâ commendatur. 662. †. 1749.

CASTANNIZA (*Joannes de*) *pag.* 367. *col.* 1. Ejus virtutes & munia, necnon lucubrationes. *ibid.* *col.* 2. Moritur A. 1699. *ibid.* Quanti eum fecerit Alfonso Curiel in Salmanticensi Universitate primarius SS. Theologiæ Professor *pag.* 368.

CHARDON (*Carolus*) scribit de origine & usu rituum Eccl. *pag.* 658.

CHRETIEN (*Nicolaus*) Historiographus. *pag.* 668. *col.* 1.

CHRISTINA Abbatissa Gandersheimensis literis imbuta. 487.

Chronici Gottwicensis à Godefrido de Bessel *ibidem* Abbate editi deprædicatio, *c.* 4. *p.* 38. *pag.* 483.

CLARIUS (*Vidorus*) Fulginei Episcopus. *p.* 344. *col.* 1. Ejus natales & Religionis ingressus. *pag.* 344. *col.* 2. Sapientia & virtute Ecclesiam illustrat. *ibid.* Ex Abbate fit Episcopus, verbò potens & opere *ibid.* Proventus in pauperes distribuit. *ibid.* Gregem sollicitè pascit. 345. Ejus patientiæ specimen 345. Quantum doctrinâ præstitit *ibid.* In Concilio Tridentino habetur pro oraculo *ibid.* *col.* 2. Moritur A. 1555. Ejus Epitaphium & Scripta *p.* 345. *col.* 2. & *seqq.* Auctores, qui de eo agunt, *pag.* 347.

CLAUDON (*Bartholom.*) cujus scripta. *p.* 656.

CLAVENAU (*Jgnatius*) Græcii in Styria natus Adinontii literis imbutur *p.* 427. In conflagratione ejusdem Monasterii illæsus servatur, & *ibidem* Monachum induit. A. 1668. *pag.* 427. *col.* 2. Lycæi Moderatoribus adjungitur; dein excolendis Religiosis Tyronibus præficitur. 428. Góssensii Parthenoni Confessarius præficitur *ibid.* Mira ejus frugalitas & abstinencia. *col.* 2. Assidua Chori frequentatio. *ibid.* *pag.* 428. Ejus patientia in calculi doloribus *p.* 429. Extremi ejus cruciatus, & obitus. A. 1701. Multa in eo præter naturæ ordinem notata *ibid.* *col.* 2. Opera ejus posthuma pietatis & doctrinæ ipsius testes, *ib.* *pag.* 429. & 430.

CLEMENS VI. Pontifex Maximus *p.* 180. In Gallia nobili loco natus vitæ Monasticæ, dein Studiis Lutetiæ se dat, ubi Theologiam proficitur *ibid.* Venit Romam, perque varios dignitatum gradus ad Romanam purpuram, & ad Summi Pontificatus apicem ascendit. *ibid.* Ejus elogium ex Petrarcha. *p.* 181. Literatos amat in literis ipse haud parùm versatus. *ibid.* Moritur A. 1352. Ejus scripta. *pag.* 181. *seqq.* Vitæ scriptor Bosquetus *p.* 183.

COLLIN (*Ambrosius*) cujus ingenii partus *pag.* 654. recensentur. *Commenda.* Vid. *Abbas Commendatarius.*

COMMENTATORES in Regulam S. Benedicti, quinam & quot sint. *c.* 1. *Seç.* 1. *§.* 4. *pag.* 12. & *seqq.*

Concordia Regularum cum Regula S. Benedicti à quo concinnata, & quanti faciendâ. *c.* 1. *Seç.* 1. *§.* 4. *pag.* 14. Vid. *Regula &c.*

Congregatio S. Mauri in Galliâ. Alexandri VIII. Papæ de ea pronunciatum. *c.* 4. *§.* 51. *pag.* 426.

Constantinus Cajetanus. Vid. *Cajetanus.*

CORNELIA PISCOPIA (*Helena Lucretia*) *pag.* 514. *col.* 2. Ipsius genus & patria *pag.* 515. *col.* 2. Ejus à teneris educatio & animi dotes, ingenii acies & eruditio, 516. Septennis literarum studiis addita linguas ea perfectione discit, ut ab ipsa edita specimina mirarentur eruditi omnes *pag.* 517. Sicut in literis, ita in pietate emittit. *ibid.* Votò castitatis se obstringit. *ibid.* *col.* 2. Philosophiæ & Theologiæ operam navat eo cum fructu, ut Magistrali laureâ fuerit redimita. *pag.* 517. *col.* 2. De eligendo statu deliberat, & ad Leges Benedicti vitam componit à quo proposito nunquam se dimoveri passa est. 518. Ejus pietas, corporis maceratio, Regularis observantia. 519. Gradibus Academicis in Collegio Patavino solemniter A. 1678. inauguratur in æde summa maximo cum plausu. 519. & 520. Crescente eruditionis ipsius famâ in varias accersitur Societates literarias. 520. *col.* 2. Apud externos celebris, & Principibus grata, summis honoribus & tesseris cumulatur. 421. Accitis Doctoribus Sorbonicis in linguis & scientiis specimina edit. *pag.* 522. & *seqq.* Morbi, quibus conflictata fuit; adhibita remedia; obitus ipsius A. 1684. funebris ritus, & honores *pag.* 523. Epitaphium

phium, & alia honoris monumenta, atque elogia. 523. & *seqq.* Mabillo-nii de ea commendatio *pag.* 524. Ejus corporis & animi dotes, æqui & justii amantissima, inter litigantes arbitra causas dirimit. *pag.* 524. aliæ virtutes ipsius. *p.* 525. Ejus ingenii partus. *pag.* 526. & *seqq.*

CORNERUS (*David Gregorius*) nascitur A. 1587. Pragæ & Græcii studet *pag.* 375. Parochi munere fungitur. *ibid.* Ex Parocho fit Monachus. 376. Rem Catholicam promovet. *ibid.* à perduellibus hæreticis malè habetur, & in carcerem conjicitur. 376. Redux ad Monasterium Abbas eligitur. *ibid.* Consiliarius Cæsareus, Sacri Palatii Comes, & Rector Universitatis Viennensis renuntiat A. 1638. *p.* 376. *col.* 2. Moritur, A. 1648. Ejus modestia, *ibid.* Libri ab eo Scripti. *pag.* 376. & *seqq.* corrigendi errores *ibidem* in anno obitus ad marginem.

CORTESIUS (*Gregorius*) S. R. E. Cardinalis. Ejus natales; in linguis, moribus, & scientiis instruitur *pag.* 339. Juri Civili & Canonico operam navat. 340. Sermonis nitore, & Græca lingua eminet. *ibid.* Ex auditore causarum fit Monachus. *ibid.* Ad Lerinentes accersitur. *pag.* 341. Summorum virorum gratiam colligit plurèsque discipulos ad se allicit. *ibid.* Sinistra valetudine afficitur. 341. Abbas renuntiat. *pag.* 342. post Cardinalis & Episcopus creatur. A. 1542. Moritur. A. 1548. *pag.* 343. *col.* 1. Ejus ingenii partus. *ibid.* *pag.* 343. & 344.

COURT (*Petrus*) cujus opera *pag.* 669.

CRUCIFIXA à Conceptione (Maria) Vid. Maria Crucifixa.

D.

DAMIANI. Vid. *Petrus Damiani.*

DARD (*Benedictus*) Asceta. *pag.* 657.

DEHM (*Benedictus*) *pag.* 667.

DELFAVIUS seu DELFAU (*Franciscus*) natus A. 1637. Professus 1656. Ejus studia, & ingenii acies *pag.* 395. Edendis Augustini Operibus admovetur. *ibid.* Solum vertere coactus mari Armorico mergitur. A. 1676. Eruditorum ob ejus fata placentus. 395. Epitaphia. *pag.* 396. Scripsit inter alia librum sub titulo: *Abbas Commendatarius.* duabus partibus distinctum, propter quem Solum vertere jussus est. 396. & *seqq.* Vid. *Abbas Commendatarius.* alia ejus Opera. *pag.* 401.

DIEMODIS Sanctimonialis Westfontana. 494. Ejus natales. *ibid.* Arte scribendi peritissima, plures descripsit libros. 495. *col.* 1. & *seq.* Floruit circa A. 1073. *ibid.* Quædam ejus epistolæ *pag.* 496.

DORNBLÜET (*Augustinus*) Gengenbacensis, cujus labores literarii. *pag.* 656.

DROGO S. R. E. Cardinalis & Episcopus Ostiensis *pag.* 140. Ejus patria & vita claustralis *ibid.* *col.* 2. Abbas præficitur Cœnobio S. Joannis Laudunensis. A. 1128. Cardinalis & Episcopus Ostiensis creatur. A. 1136. Ejus Scripta. *pag.* 140. *col.* 2. † 1138.

DUCHESNE (*Vincentius*) in Mechanicis versatus. *pag.* 674.

DURAND (*Leopoldus*) Polygraphus *p.* 666. & *seq.*

E.

EADMERUS Episcopus S. Andreae in Scotia. *pag.* 140. in Cantuariensi Cœnobio Monachus factus, S. Anselmo Comes jungitur, quocum Concilio Barensi interest. *pag.* 141. Multa literis consignat. *ibid.* Episcopatus ei defertur, quò se abdicat. *pag.* 141. & *seq.* Moritur A. 1137. Ejus Scripta *ibid.* *pag.* 142. & 143.

S. ELISABETHA Schœnaugiæ Abbatissa. *p.* 499. Ortus ipsius & Professio religiosa. *ibid.* Cœlitus instructa visiones suas revelat, quas *Echbertus* literis consignat. *p.* 499. Oudinus, qui eas impugnat, refellitur, & cum aliis fanaticis castigatur. 500. Francisci Riberæ & Ludovici Mesnil hac de re judicant. *ibid.* Ejus obitus A. 1165. Visionum libri quinque à quo editi. 500. Emiconis Abbatis libellus de laudibus S. Elisabethæ. *ibid.* *col.* 2. Elogium ob peritiam linguæ latinæ *pag.* 490.

ELLENBOGIUS (*Nicolaus*) Ejus natales & studia. *pag.* 330. Religionis ingressus & munia. *ibid.* Obitus A. 1543. & Epitaphium. *pag.* 339. Ejus ingenii partus. *ibid.* *col.* 1.

ENGEL (*Ludovicus*) SS. Canonum Doctor & Professor. *pag.* 401. Illustri locò natus Monachum induit Mellici A. 1654. juris utriusque Doctor Salisburgi renuntiat. A. 1657. *pag.* 401. *col.* 2. Interpretandis Canonibus adhibetur. A. 1659. Evulgat Manuale Parochorum *pag.* 402. Ejusdem libellus de privilegiis Monasticis, & Collegium Juris Canonici laudantur. *ibid.* *col.* 2. Parochus effectus moritur. A. 1674. ipsius Elogium & Opera. *ibid.* *pag.* 402. & 403.

ENGELBERTUS Abbas Admontensis *pag.* 175. *col.* 1. Ejus natales, institutum, & vita. *ibid.* *col.* 2. Moritur A. 1331. *pag.* 176. Opera *p.* 177. & *seqq.*

ESCAILLE (*Antonius I*) Gersenio vindicat liberos de imitatione. *pag.* 656.

ESTON (*Adamus*) S. R. E. Cardinalis *pag.* 185. Unde oriundus. *ibid.* Ejus institutum, dignitas, ærumnæ, ab iis liberatio *pag.* 186. Romæ moritur. A. 1397. Ejus Epitaphium & elogium *pag.* 186. *col.* 2. Varia ejus Scripta. *pag.* 187. Godwini de iis judicium. *p.* 188. *Etiennot.* Vid. *Stephanotius.*

F.

FANGÉ (*Augustinus*) Calmeti Coadjutor. *pag.* 656.

FAUCHERIUS (*Dionysius*) Prior Lerinentis. *pag.* 351. Natus A. 1492. Monachum induit. A. 1508. Lerinam translatus pro instaurandâ disciplinâ laborat. *pag.* 351. Tarasconensis Moniales latinis literis imbut. *ibid.* & *pag.* 352. Ejus studia & officia, mors, Epitaphia, quæ sibi ipsi com-

- composuit decumbens & morti proximus. pag. 352. Ipsius lucubrationes. *ibid.* † A. 1562.
- FAULQUES (*Henricus*) plura ingenii sui monumenta edidit. pag. 663.
- FECKENAMUS (*Joannes*) Ultimus Westmonasteriensis in Anglia Abbas. pag. 357. Ejus natales, patria, parentes, studia, Monachatus, Asyla, fata. pag. 358. Londini inclusio, & hujus causæ *ibidem* custodiâ mittitur ad disputationes de fide: carceri retruditur, & iterum liberatur. *ibid.* Abbas Westmonasteriensis factus, pro Elisabetha interpellat. col. 2. Ad eam Regno jam potentem accitus Religionis causam perorat. pag. 359. Pro fide disputare affectat. *ibid.* In custodiam iteratò conjicitur. col. 2. Ipsius contra Hornum defensio. *ibid.* Moritur A. 1585. Ejus animi & corporis dotes, ac elogium. pag. 359. col. 2. Doctorina & zelus pro avità. fide. p. 360. Incarceratio & Lucubrationes. pag. 360.
- FERNANDUS (*Carolus*) Quid de eo memoret Trithemius. c. 3. §. 28. pag. 203. Ejus Scripta. *ibid.*
- G.
- GANOT (*Robertus*) Historiam generalem O. S. B. condidit. pag. 671. alia ejus opera 672.
- GEISSERUS (*Georgius*) Abbas ad S. Georgium in Sylva nigra natus. A. 1639. literis imbutur Ochsenhulsi, ac præclara vivacis ingenii specimina edit. c. 4. §. 15. pag. 403. Monasticen Villingæ proficitur. A. 1656. Perceptis cum laude scientiis alios instruit. pag. 404. Parochum agit de cura salutis maxime sollicitus. *ibid.* Prior, tum Abbas renuntiatur. col. 2. Virtutibus claret. p. 404. Severa ejus vivendi ratio & singularis in agendis prudentia. pag. 405. Orator ad Electorem Palatinum pro recuperandis Monasteriis ablegatur. col. 2. Dæmonis technas ipsius Cœnobitis structas avertit, & veneficia curat. pag. 405. Mortis suæ diem prænuñtiat, & denascitur. A. 1690. pag. 406. Ejus Opera. *ibid.* col. 1. a quibus ejus memoria celebretur. col. 2.
- GENEBRARDUS (*Gilbertus*) Archiepiscopus Aquensis. Ejus natales, Monachatus, studia, c. 3. §. 43. pag. 361. Romam petit. pag. 362. inde redux avitam Religionem propugnat. *ibid.* Aquensis Archiepiscopus creatur. A. 1591. quinquennio post elicitur. pag. 362. Evulgat librum de jure Sacrarum electionum. *ibid.* Moritur. A. 1597. Ejus Epitaphium. *ibid.* col. 2. Eucomia, & de eo testimonia. pag. 364. & seqq. Vitæ Scriptores. pag. 366.
- GERBURDIS Gandersheimensis Abbatissa Ludolphi Ducis Saxonie filia, literis docta, c. 5. pag. 487.
- SS. GERTRUDIS & *Mechtildis* Sorores & Abbatissæ. p. 510. Utriusque ortus, professio Religiosa, virtus & doctrina. *ibid.* Divinò nutu revelationes suas literis consignant, quas ineptè fugillat Oudinùs; laudant & approbant viri Sapientissimi. pag. 511. Harum revelationum Interpretes & Editores. *ibid.* col. 2. & pag. 512. Earum Biographi. pag. 513. Scriptores, qui ex harum revelationum libris nova procuderunt Opera. *ibid.* col. 2. S. Gertrudis ob linguæ Latinæ peritiam elogium c. 5 pag. 490.
- GEZO Derthonensis de Corpore & Sanguine Christi. pag. 662.
- GIFFORD (*Guilielmus*) Archiepiscopus Rhemenfis Comitum stemmate natus. pag. 373. Oxonii literis addicitur; inde Lovanium migrat, ubi Bellarminum doctorem audit. Parisios postea, deinde Romam petit. pag. 374. In Pontamussana Acedemia Doctor creatur. Romam iterum proficiscitur; inde ad Rhemenfes redux Monasticen induit. col. 2. Prior Macloviensis & Congregationis Anglicanæ Præses eligitur. *ibid.* Fit Rhemenfis Suffraganeus, dein Archiepiscopus circa A. 1622. obiit 1629. Ejus Scripta. *ibid.* col. 2.
- GODEFRIDUS Abbas Admontensis. pag. 161. Quis fuerit. *ibid.* Monachus efficitur in Monasterio S. Georgii in Sylva Hercynia. *ibid.* primò Abbas Weingartenensis, dein Admontensis eligitur. *ibid.* col. 2. Admontium incendio absumptum intrâ annum ferè restituit S. Eberhardi potissimum munificentia. pag. 161. col. 1. Summi fit à viris clarissimis. col. 2. Moritur A. 1165. *ibid.* Ejus Scripta. pag. 162.
- GODEFRIDUS *Besselius*. Vid. BESSELIUS.
- GOFFRIDUS Abbas Vindocinensis, & R. E. Cardinalis. pag. 132. col. 2. Monachus Vindocinensibus accensetur *ibid.* Novitius adhuc Abbas eligitur pag. 133. Tribus summis Pontificibus charus, pro utilitate Ecclesie Romanæ duodecies alpes superat. *ibid.* Sirmondus Goffridi Biographus. pag. 133. Epistolarum ejus libri quinque. *ibid.* Opuscula decem & octo. col. 2. Sermones undecim p. 134. Quinam Scriptores de Goffridò agant. *ibid.*
- GONDRECOURT (*Carolus de*) scribit acta Caroli de Durre. pag. 658. col. 1.
- GOTESCALCUS Orbacensis Monachus pag. 104. Ipsius historiae Synopsis & Apologia Auctore Henrico Norisso S. R. E. Cardinali tribus capitibus comprehensa. pag. 105. & seqq. Ejusdem historiae Synopsis priori opposita, Auctore R. P. Ludovico du Mesnil Soc. Jesu. *ibid.* pag. 122. & seqq. Mabillonii de Gothescalco judicium pag. 126.
- GOTTWICENSIS Chronici deprædicatio. pag. 390. col. 2.
- GREGORIUS M. Papa pag. 34. Ejus natales, & educatio. *ibid.* Ethicem maxime coluit p. 35. Ad dignitates in Urbe evehitur. *ibid.* Vitam Monasticam amplectitur. col. 1. Constantinopolim mittitur. col. 2. Romæ Abbas primùm, deinde Pontifex eligitur. *ibid.* Ejus de literis cura *ibid.* col. 2. Varia ipsius elogia. 36. Quantum otii & desidii osor fuerit. *ibid.* Obiit A. 604. Scripta per Tomos recensita. pag. 36. & seqq.

GUSA-

- GUFELIUS (*Veremundus*) cujus Scripta. pag. 674.
- GUILLEMIN (*Petrus*) commentator in S. Scripturam pag. 669.

H.

- HÆFTENUS (*Benedictus*) Præpositus Affligemienfis. Ejus natales, studia, professio Religiosa, Officia, c. 4. §. 7. pag. 377. Ejus elogium, *ibid.* Linguarum paritia, eruditio, animi demissio, Asceticos cultus, Hospitalitas, facundia, amœnitas, modestia, Candor, &c. Opera. pag. 377. & seqq. Cœnotaphium. pag. 379.
- S. HATHUMODA Abbatissa Gandersheimensis, & Ludolphi Saxonie Ducis filia, literis imbuta fuisse perhibetur. c. 5. p. 487.
- HELOISSA Paracletensis Abbatissa, Natalibus, doctrinâ, & corporis formâ præstans, à proco Abælardo furtim seducitur, & ad connubium urgetur, quod variis ex motivis ipsa detrectat: initò demùm conjugio, in Monasteriò se abdit; Abælardus quoque ad claustrum latibula confugit. c. 5. §. 6. p. 501. Separati varias invicem scribunt epistolas, ex quibus muliebris levitas, & macula gravitas elucescunt. 502. Heloissæ virtutes & elogium. *ib.* S. Bernardi, Petri Mauritii, &c. in eam affectus. col. 2. Abælardi & Heloissæ obitus. *ibid.* Quid de ea Fabricius, & alii Scriptores censeant. *ibid.* col. 2. Utriusque epistola à Gervasio editæ. *ib.* pag. 503.
- HENNEZON (*Henricus*) lucubrationes plurimas edidit. p. 663.
- HENRIET (*Benedictus*) varia scripsit opera. pag. 657.
- HERRADIS Hohenburgensis Abbatissa. Virtute & doctrina præstat. p. 509. Ab ea superest sententiarum liber præliminari epistola & Dithyrambis exornatus. col. 2. & pag. 510.
- HERVEUS Burgidolensis Asceta p. 130. Ejus patria, laudes, & merita à Monachis Burgidolensibus in Epistola Encyclica celebrantur, in qua & ejus Opera recensentur. p. 131. Quinam Auctores de eo agant. *ib.* pag. 132.
- HILDÆ Monasterii Streaneshalensis Abbatissæ elogium. c. 5. pag. 486.
- HILDEBERTUS (*Venerabilis*) Patria Vindocinensis. p. 134. Magistro utitur Berengario, cujus errorem non hausit col. 2. Cluniacense Cœnobiolum ingreditur. *ibid.* In Episcopum Cenomanensem assumptus multa patitur. p. 134. col. 2. Cleri populique studia in suum Præsulem. 135. Ejus de emendandis populi, inprimis verò Cleri vitiis, itémque de ornandis Ecclesiis cura. *ibid.* Monachis Cenomanensibus favet. *ibid.* Archiepiscopus Turonensis eligitur. A. 1125. Concilium provinciale celebrat. p. 136. Curat, ut populis bene sit. col. 2. Magna ævo illo autoritate valet. *ibid.* S. Anselmo Auctor est, ut scribat Tractatum de spiritu sancto. pag. 137. Moritur. A. 1134. Ejus opera à D. Beaugendre edita Parisiis. A. 1705. *ibid.* pag. 137. & seqq.
- P. Ziegelbauer Hist. P. III.

- S. HILDEGARDIS Abbatissa in monte S. Ruperti propè Bingas. p. 503. Natales ipsius, educatio, & Religionis professio. *ibid.* Cœlestibus visionibus illustrata, eas literis consignat, quas Eugenius III. Papa indicta Synodo examinavit, & cum S. Bernardo aliisque approbat. 503. col. 2. Magnates Hildegardem passim consulunt. *ibid.* Obiit. A. 1178. p. 504. Ejus elogium ex Anonymo, & Alberico trium fontium Monacho. p. 504. Ejus scripta. *ibid.* col. 2. & seq. Recensentur aliorum Epistolæ ad eam scriptæ. pag. 505. & seqq. Laudatur ob linguæ latinæ peritiam. c. 5. pag. 490.
- HINCUMARI Remensis crudelitas in Rothadum & Gothescalum. p. 112. & 116.
- HISTORIÆ *Literariæ* fructus & commoda. pag. 1. & in Præfatione.

J.

- JACQUET (*Anton.*) S. Mansueti Tullensis scripsit opusculum sub tit: *Solitudo Gandensis*. p. 655.
- S. JLDIPHONSUS Archiepiscopus Toletanus. Ejus natales & parentes p. 39. Agaliense Cœnobiolum ingreditur. col. 2. Eugenii Toletani curâ literis imbutur. *ibid.* Toletanæ Ecclesie præficatur. p. 39. & 40. obiit A. 669. Hermanni Monachi de eo testimonium. pag. 40. Ipsius ingenii monumenta. *ibid.* col. 2. & seqq. Opera dubia & supposititia. p. 42. Julianus ejus Biographus. pag. 43.
- JOBAL (*Franciscus*) commentator in psalmos &c. pag. 661. col. 1.
- JOBART (*Hidulphus*) cujus labores lit. pag. 663.
- JSLE (*Josephi del*) scripta pag. 665.
- Josephus Suenz de Aguirre*. Vid. *Aguirre*.
- JURATA (*Regina*) Claro genere nata S. Benedicti legibus se mancipat, & alcesin maxime excolit. p. 528. moritur. A. 1685. Scripta ipsius. *ibid.* p. 528.

K.

- KHAM (*Corbinianus*) Ejus natales, Professio, studia, Professuræ, Officia, labores literarii. p. 457. obiit. 1730.
- KOPP (*Iridolinus*) de actis Murenensibus. pag. 661. col. 2.

L.

- B. LANFRANCUS Archiepiscopus Cantuariensis. p. 94. Illustri ortus profapia, studia excolit. p. 94. De vita Monastica cogitat, eamque Becci amplectitur. *ibid.* col. 2. publicè docet p. 94. & seq. Licet à superbia superbisque plurimum abhorreret, invidiæ tamen tela evitare nequivit. p. 95. Abbas in Cadomeni Monasterio. A. 1063. dein Episcopus Cantuariensis renuntiatur. A. 1070. p. 95. & seq. De ipso B. Herluini somnium, cujus veritatem eventus comprobant. *ibid.* pag. 96. Plura ejus facinora enarrantur. p. 97. Breve ipsius vitæ compendium. *ibid.* Ejus Opera p. 97. & 98. Moritur. A. 1089.
- LEOPOLDER (*Stephanus*) Wessofontanus ad A. 1532. polygraphus. p. 673.

T t t t

LID-

LIDGATUS (*Joannes*) Natione Anglus, Monachus S. Benedicti, Parisinam & Patavinam Academias adit. pag. 194. Redux in patriam literas humaniores docet. *ibid.* col. 2. Ejus scripta. pag. 194. obiit circa. A. 1440. Ejus Epitaphium & Scriptores, qui ipsius meminerunt. pag. 195.

S. LIoba à S. Bonifacio ex Anglia in Germaniam evocatur, ut Moniales divinis Scripturis instruat. col. 5. pag. 488.

LITERÆ. Quotuplex sit in literis proficiendi via, & quænam sit præferenda. pag. 1.

LUPUS (*B. Servatus*) Ejus patria, familia & literarum studia. 83. Ferrarii Monachum indutus Fuldæ studiorum causa mittitur. *ibid.* Magistri munus obit in suo Cœnobio. col. 2. In Aulam Cæsaream adlegitur. *ibid.* Fit Presbyter & Abbas. pag. 83. Ejus de literis, imprimis verò de virtutibus cura. 84. Castra sequi jubetur à Rege. *ibid.* col. 2. Difficillimis temporibus præest. 85. Undè *Servatus* cognominetur. *ibid.* In bello capitur. A. 844. Legatione pro Carolo Rege fungitur pag. 85. Synodo Episcopali, itémque Conventui apud Marsnam secus Trajectum, necnon Concilio Sueffionensi interest. *ibid.* Ingenium illi elegans & festivum. *ibid.* col. 2. Vivere desinit. A. 861. Ejus Scripta editionis Baluzianæ. p. 86. Elogium. *ibid.* col. 2.

M.

MABILLONIUS (*Joannes*) MAGNI nomen promeritus. 436. Ejus natales, Professio Religiosa *ibid.* Cellarii munus gerit. c. 2. Acherio socius adjungitur. A. 1664. S. Bernardi Opera recenset, & illustrat. *ibid.* Actis SS. O. S. B. manum admovet, atque eruditè notis & præfationibus ornatur. 437. Vetera edit Analecta. *ibid.* Rem Diplomaticam illustrat; hujus operis præstantia & utilitas. *ibid.* Ejus iter per Germaniam, & Italiam. 437. Tractatus de studiis Monasticis. *ibid.* col. 2. Annales Benedictini 438. Extrema vitæ periodus. A. 1707. Ejus virtus & eruditio in singulis ipsius lucubrationibus relucet. 438. Ipsius vitæ scriptores. *ibid.* & opera. pag. 438. & 439.

MAIHEW (*Eduardus*) de quo plura. p. 660.

MAILLOT (*Nicolaus*) Agredæ propositiones confutat. pag. 668. col. 2. Alia ejus opera. *ibid.*

MAINOTÆ. Qui sint. c. 4. §. 23. pag. 430. col. 2. Eorum ritus & errores. *ibid.* pag. 433. &c. ab his revocantur ab Oderisio Pierio. *ib.* Vid. Pierius.

MARECHAL (*Bernardus*) agit de concordantia patrum. pag. 658.

MANGEART (*Thomas*) Antiquarius & Historiographus. p. 674.

MARGARITA à S. Gertrude Vallis - Gratia in Gallia Abbatissa O. S. B. literis conspicua. c. 5. pag. 490.

MARIA Crucifixa à Conceptione 528. Ipsius natales, educatio, & Religionis ingressus. *ibid.* in qua omni virtute, pietate, & patientia effulsit; prodigiis, gratiis, ac doctrina cœlitus hausta mirificè il-

lustrata ad cœlites migrat. A. 1699. Ejus ingenii fœtus pag. 530.

MARRE (*Joannes de*) Episcopus Condominensis. pag. 333. col. 2. Natus A. 1436. Monachus efficitur. *ibid.* primò Juris Utriusque Doctor, ac Prior; demùm Episcopus renuntiatur. A. 1496. p. 334. col. 1. Arnoldi Ferroni de eo testimonium. col. 2. Illius ingenii monumenta. *ibid.* Badii ad eum epistola. p. 335. vivere desit. A. 1521. *ibid.* col. 2.

MARTINUS Abbas Scotorum Viennæ. p. 201. col. 2. Natione Hungarus, Monachum induit in Campania Regni Neapolitani provincia. *ibid.* inde rigoris causa discedens Viennæ iterum Monachus, ac denique Abbas efficitur. p. 201. Monasteria visitat. 202. Posita cura pastorali scribere aggreditur *Senatorium*, & alia Opuscula. *ibid.* col. 2. Obiit ante A. 1470. *ib.*

MATTHÆUS Parisius. Vid. *Parisius*.

MAURITIUS (*S. Petrus*) cognomento *Venerabilis*, Abbas Cluniacensis. p. 151. col. 1. Ejus natales & parentes. *ibid.* Monasticen amplexus, cum in studiis multum profecisset *Seniorum Doctoris* aliæque munia obit. *ibid.* Postea Abbas factus subditos ad pietatis & literarum studium inducit. 151. Petri Pictaviensis de eo elogium, & ad lucubrandum adhortatio. *ibid.* col. 2. Post confecta gravissima negotia sacro & literato otio fruiturus non procul Cluniaco in solitudinem secedit. 152. Inde ad Petrum Pictaviensem literas, & lucubrationes suas dirigit. col. 2. Unde *Venerabilis* dictus. *ibid.* sanctè moritur. A. 1156. p. 153. Ejus Epitaphium, & Scripta. pag. 153. & 154. Operum ejus Editores, & Scriptores qui de eo mentionem faciunt. p. 154. & 155.

MAURUS (*Rabanus*) Vid. *Rabanus Maurus*.

MAZEN (*Venerabilis Nicolaus de*) Ejus natales & patria. 192. Studiorum causa viennam missus SS. Theologiæ Baccalaureus, & Rector Universitatis creatur *ibid.* Sublaci Monasticam vestem induit. col. 2. Monasterium S. Annæ propè Neapolim sibi commissum optimè regit. *ibid.* col. 2. Ad Concilium Constantiense veniens Pontificiâ tiarâ à nonnullis dignus judicatur. 193. Ad instantiam Alberti Ducis missus à Martino Papa V. coloniam deducit in Austriam, factus postea Abbas Mellicensis. *ib.* col. 2. Septendecim Monasteria reformat. 194. vita cedit. A. 1425. Ejus opera. *ibid.* pag. 194.

MEGRIGNY (*Renata de*) Abbatissa Caromontensis apud Bituriges Monasterii. Ejus ob doctrinam elogium. c. 5. pag. 491.

MEICHELBECKIUS (*Carolus*) Benedicto-Burani in Bavaria Cœnobii Monachus. 458. Ejus natales, educatio, & ingressus in Religionem. *ibid.* col. 2. altiora studia & munia. *ibid.* Philosophiam, & mox Theologiam docet. 459. Fit Historicus suæ Congregationis. *ibid.* Archivum Benedicto-Buranum instruit, illudque tomis quatuor describit. col. 2. Multorum ore celebratur. *ibid.* Senferum Apostatam reducit. 460. Passionem S. Anastasie edit. *ibid.* Romam mittitur *ibid.* Res ibi ab ipso gestæ. col. 2. Scribit *Necro- & Biologium*.

gium. ibid. p. 460. col. 2. Campidonam invitatur, & Fuldæ. 461. In Aulam Frisingensem accitus Historiam conscribit. *ibid.* pag. 461. Hujus operis elogia eruditorem. *ibid.* pag. 462. & 463. Chronicon domesticum scribere aggreditur. 463. col. 2. Moritur. A. 1734. pag. 464. Prudentia & veritatis studium. *ib.* col. 2. Ejus Operum index. 465.

S. MECHTILDIS Vid. *Gertrudis & Mechtildis*.

MENGIN (*Ambrosius*) cujus scripta p. 655.

MERCIER (*Ambrosius*) Theologiam scripsit Dogmaticam. pag. 655.

MICHEL (*Remigius*) varia in S. Scripturam condidit opuscula. pag. 671.

MILADA Boleslai Bohemæ Ducis filia. Romæ in Sanctimonialium Benedictinarum Cœnobio literis instructa, & velò donata Pragæ redit, & S. Georgii Asceterium illustrat. c. 5. pag. 490.

MONACHI, Seculo XIII. & sequentibus studia remittunt. pag. 488. Desides & inaspidos egregie vellicat Trithemius. pag. 234.

MONIALES. Num S. Bonifacius Monialium in literis Institutor primarius fuerit. c. 5. pag. 485. ab ipso in Germaniam accitæ quibus studiis incubuerint. *ibid.* p. 486. Heidenheimenses & Gandersheimenses Moniales literis inclytæ. *ib.* pag. 487. Moniales Admontenses Sacris studiis intentæ, & in Scripturis exercitatæ fuerunt. *ib.* pag. 488. Seculo XIII. & sequentibus Moniales æquè ac Monachi studia remittunt. *ib.* Eas Patres Concilii Clovecoviensis hortantur ad excolendas literas. *ibid.* Moniales in Gallia pecuniis magis, quàm scientiis inhiant. *ibid.* Morem hunc à suo Paracletensi Gynecæo arcet Abcæardus, suasque exemplo Hieronymi, & Heloissæ olim uxoris suæ, quam ipsis præfecerat, ad studia excitat. *ib.* Faucherius Tarasconenses Moniales pariter ad studia stimulat, & instruit. *ibid.* pag. 489.

MONTFAUCON (*Bernardus de*) natus an. 1655. Ex milite fit Monachus. Ejus studia, iter literarium in Italiam, Inter Academicos Regios cooptatur pag. 479. Ipsius Opera. *ibid.* & p. 480. Elogium, & obitus. A. 1741. pag. 481.

MOY (*Theodorus*) cujus Opuscula recensentur. pag. 674.

N.

NICOLAUS de Mazen. Vid. *Mazen*.

NINIANUS Winzetus. Vid. *Winzetus*.

NUCEUS (*Angelus de Nuce*) Archiepiscopus Rossanensis. pag. 407. Ejus natales, Professio, & studia. *ibid.* Abbas inauguratus A. 1651. Disciplinam & studia egregiè promovet. 407. Synodum Cassini celebrat. A. 1658. jura Casinensium vindicat. *ibid.* Fundatorum statuas excitat. pag. 407. Frequens illi Sermo de rebus ad scientias spectantibus. 408. In summa apud Cardinales dignatione fuit. *ibid.* Chronica Casinensis Monasterii typis reddit cum notis, circa quas variant Criticorum judicia. *ibid.* pag. 408. Re-

tellendis quatuor Gallicani Cleri propositionibus adhibetur. p. 409. Illarum censuram procedit, quæ aliquibus acerbiora visa est. 409. Alia ejusdem Opera. *ibid.* pag. 409. & seqq. Ejus elogium. p. 411. animi demissio & modestia, aliæque gesta, labores, Officia, virtutes, cura pastoralis, beneficia Rossanensibus præstita. *ibid.* Resignat Archiepiscopatum. *ib.* pag. 412. col. 2. Obitus ipsius, & funeris descriptio. 413. Honores ab Arcadum Academiâ eidem exhibiti. *ibid.* Extrema illius fata & animi constantia. *ib.* pag. 413. col. 2. † A. 1691.

O.

ODDO Abbas S. Martini Tornacensis, atque Episcopus Cameracensis. Natus 1087. Tornaci publicè docet. pag. 126. Lectione S. Augustini penitus immutatus fit Monachus, Abbas, denique Episcopus Cameracensis. 127. ab Henrico IV. Imperatore investituram accipere renuens in cœnobio Aquiscinctino exulare cogitur col. 2. Tandem laboribus & senio confectus, alacer & securus migrat ad Dominum. A. 1113. Ipsius vitæ Scriptores. 128. Scripta. *ibid.* col. 2. ubi mortuus fuerit, an in exilio, an secus &c. *ib.* pag. 128. & 129.

OLRY (*Simon*) Missionarius. pag. 673.

ORGAIN (*Benedictus*) Asceta. pag. 657.

P.

PARISIUS (*Matthæus*) Regis Angliæ Historiographus. pag. 171. Natione Anglus, ad S. Albanum Congregationis Cluniacensis Monachus, omni virtute & eruditione præstat. *ibid.* Monasticam disciplinam restaurat. *ib.* Historiographus Regius renuntiatur. col. 2. Ejus labor & industria in suis Scriptis. *ibid.* Moritur. A. 1259. Ejus Scripta, quorum aliqua censentur fuisse corrupta. pag. 172.

PARMA Civitas. Ejus elogium. c. 4. §. 17. pag. 413.

PASCHASIUS Radbertus. Vid. *Radbertus*.

PAYEN (*Basilii*) cujus opera recensentur. pag. 657.

SS. PATRUM O. S. B. corona, eorumque vitæ & Scripta. c. 2. pag. 34. & seqq.

PELLETIER (*Ambrosius*) Pictor insignis. pag. 655.

PERGENIUM, seu *Bergense* S. Crucis Monasterium. Ejus situs, & fundatio. c. 5. §. 8. pag. 508.

PEREZIUS (*Anton.*) Archiepiscopus Taraconenis. Ejus natales, Professio, officia, Elogium, & Ingenii partus. pag. 375. Obiit A. 1637.

PERIONIUS (*Joachimus*) Theologus Universitatis Parisiensis. Ejus elogium. 348. Natales & Professio Monastica. *ibid.* Græcis latinisque literis eminet. *ibid.* Platonem & Aristotelem vertit. *ib.* Ejus æmuli. 348. Petrum Ramum convellit. col. 2. Theologiam docet Parisiis. *ibid.* Ejus conversandi ratio. 348. Idioma Gallicum expolit. col. 2. Vitas Apostolorum conscribit

- scribit, & multa etiam ex Patribus Græcis in Latinum transfert. 349. Moritur A. 1559. Auberti Miræi & aliorum de eo iudicia. *ibid.* & pag. 350. Opera ei adscripta. *ibid.* pag. 351.
- PETIT - DIDIER** (*Matthæus*) Ipsius elogium. 455. Natales, studia, professio Monastica. *ibid.* Fit Professor Philosophiæ & Theologiæ. col. 2. Sodalitio literario præficitur, ex quo nata animadversiones in Dupinii Bibliothecam. 455. Apologiam Epistolarum ad Provinciales ipsi adscriptam à se removet. *ibid.* Cætera ejus Opera pag. 455. & 456. Abbas eligitur Cœnobii, quod *Bonzonville* vulgus appellat; postmodum Senoniensis. 476. Romam accitus variis cumulatur honoribus. *ibid.* Indè redux pro summâ Sede pugnat. *ibid.* col. 2. Fatis cessit A. 1728. Opera posthuma p. 456. col. 2.
- PETRUS** (*Berchorius*) Vid. *Berchorius*.
- PETRUS Cellensis** Abbas, ac postea Episcopus Carnotensis. 162. Primò Monachum O. S. B. in incertò Monasterio, deinde Abbatem Cellensem, postea Rhenensem agit. *ibid.* Ecclesiam, Monasterium ac Bibliothecam instaurat. col. 2. Thomæ Angliæ Archicancellario familiaris, eum Sanctum prædicat, ac Martyrem. 169. In Theobaldi Parisiensis Episcopi gratiam Sermones scribit. *ib.* Ejus modestiæ specimina. pag. 163. col. 2. De festò Conceptionis B. V. disputat cum Nicolâo ad S. Albanum apud Anglos Monacho. pag. 164. Alexander Papa II. plures ad eum literas dat. *ib.* Fit Episcopus Carnotensis. 164. col. 2. E vivis abit A. 1187. Epitaphium. p. 165. Plurium Cl. Virorum laudibus celebratur. *ibid.* Ejus Scripta. *ibid.* pag. 165.
- PETRUS Damiani** S. R. E. Cardinalis. Nascitur Ravennæ. A. 1007. In infantia à matre, dein à fratrum uno durè habitus, alterum tandem in se benignum experitur. pag. 88. Divinarum Scripturarum scientiâ claret. 89. Factus primùm Abbas Eremitæ Fontis Avellani, dein Episcopus Ostiensis, & S. R. E. Cardinalis triplici hoc munere egregiè fungitur. *ibid.* Varias Legationes obit. pag. 89. col. 2. Faventiæ è vivis abit. A. 1072. Alexandri II. de eo testimonium. 90. Variæ sententiæ cur *Damianus* seu potiùs *Damiani* cognominetur. *ibid.* Ejus Opera jussu Clementis VIII. collecta, & vulgata. pag. 90. 91. & 92. Varia de Petro Damiani honorifica testimonia. 93. Ejus vitæ Scriptores. *ibid.* pag. 93.
- PETRUS Diaconus** Casinensis. 143. Romæ illustri loco natus quinquennis B. Benedicto in Monte Cassino offertur. *ibid.* Sacris humanisque literis eruditus, in exiliò plurima Scribit. pag. 143. col. 2. Legum Longobardicarum distributionem primus adornat. 144. Casinum redux varias legationes suscipit. col. 2. A Lothario II. diversis aulæ Officiis, ac publicò encomiò honoratur. *ibid.* pag. 144. vix tandè à se dimissum Imperator per literas ad Aulæ negotia revocat, jubetque, ut historiam textat Imperatorum occidentis. 145. Vitam ponit. A. 1140. Ejus opera, quæ excusa sunt. *ib.* pag. 145. & seqq. Quinam de eo meminert. pag. 147.
- Petrus Mauritius**. Vid. *Mauritius*.
- PEZIUS** (*Bernardus*) Bibliothecarius Mellicensis. pag. 466. Ejus patria, parentes, educatio, ingenii vis, progressus in studiis, Religionis ingressus, adversitates, perseverantia, Professio, studia Philosophica, pag. 466. Grammaticæ docendæ admovetur. 467. Theologiæ operam navat. *ibid.* Fit Presbyter. A. 1708. Scribit historiam irruptionis Bavaricæ in Tyrolim. 467. Critices studia sectatur. *ib.* col. 2. Bibliothecam Benedictinam suscipit conscribendam, quam in rem varia adornat itinera *ibid.* pag. 467. Cartophylacia Superioris Austriæ perlustrat. 468. Libellum de curâ salutis confutat. *ibid.* Inferioris Austriæ monumenta scrutatur. 468. San-Maurianam edit Bibliothecam. *ibid.* Historiæ studium excitat. col. 2. Iter literarium in Bajoariam, &c. adornat. *ibid.* à Gentilotto laceffit se vindicat. pag. 468. Anecdotorum thesaurum evulgat. 469. Jurgio à Taubengall impetitur, ab imposturis se purgat. *ibid.* Bibliothecam asceticam, Godefridi Admontensis Homilias, & alia typis vulgat. p. 469. Scientiarum Academiam in Austria erigendam consulit. *ibid.* col. 2. Acta S. Truderti regegit. 470. vulgat epistolas de origine Domûs Austriacæ, & de S. Ruperti ætate. *ibid.* Alia ejus collectanea præfertim pro Bibliothecâ Benedictinâ. 470. Ejus styli puritas. col. 2. Instructa ab eo Mellicensis Bibliotheca, excitata studia. *ibid.* pag. 470. Magna ejus apud eruditos æstimatio. 471. Labores Apostolici. *ibid.* Animi dotes; summa humilitas; in opem aliis ferendam promptitudo; patientia &c. p. 471. Nominis celebritas. Principum & Procerum in eum propensio *ibid.* col. 2. Quid de eo Lipsienses eruditi disserant pag. 471. Ejus lethalis infirmitas, mors. A. 1735. mœror indè & luctus. pag. 472. Ejus Epitaphia, & elogia, *ibid.* pag. 473. Operum index pag. 474. & seqq.
- PIED** (*Alexius la*) scribit de usu Passionum. pag. 654.
- PIEMONTANUS** (*Joannes*) cognomentò *Bouzbachius*. 335. Ejus patria, natales, studia, Monachus. *ibid.* Prior Lacensis efficitur. p. 336. Studia solenter promovet. *ibid.* Ejus virtutum splendor, & Obitus. A. 1526. pag. 336. & seqq. Ejus opera *ibid.* pag. 336. & seqq. Buschii, Trithemii, & aliorum de eo iudicia. 336. Jacobi Syberti ejus discipuli, Pauli Langii, Joannis Schœfferii & aliorum de eodem testimonia. *ibid.* pag. 337. & 338.
- PIERRE** (*Stephanus*) scribit de Translatione, B. Santini. pag. 673.
- PIERIUS** (*Oderisius*) In Græcia natus Romam ad studia mittitur. 430. Casinum petit, & ibi Monachum induit. A. 1670. Visitator Apostolicus ad *Mainotas* missus, hisce Schismaticis ad fidem reducendis infudat. 430. Ejus apud ipsos gesta. pag. 431. & 432. Redux Casinum pau-
- lò post iterum ad missionem revocatur. 433. Ipsius zelus commendatur. *ibid.* col. 2. Anno 1696. Casinum redit præclaris cumulatus elogiis. *ib.* Moritur. an. 1702. Ejus ingenii partus. *ibid.* p. 434.
- PISCOPIA**. Vid. *Cornelia Piscopia*.
- POZZO** (*Conradus*) Chronographus Westfontanus. pag. 659.
- Pseudonymi** Scriptores. pag. 645. §. 11.
- B. RABANUS Maurus** Archiepiscopus Moguntinus. pag. 65. Ejus natales. *ibid.* Fuldæ Monasticen à puero amplexus studiorum causâ in Gallias mittitur. 66. Redux in patriam Scholis præficitur. 66. Locò dein cedere coactus sub Egile Abbate iterum restituitur. col. 2. Fuldenfis Academiæ eo docente celebratas. *ibid.* col. 2. Fit Abbas A. 822. Abbatiali dignitate spontè se abdicat. 67. Archiepiscopus Moguntinus eligitur. 847. Moritur A. 856. An Sanctus vel Beatus appellandus. *ib.* Baronii de eo elogium. p. 67. col. 2. Ipsius vitæ Scriptores & Scripta pag. 68. & seqq. Consilium de nova ejus operum editione 75. MSS. Codd. *ibid.* & pag. 76.

R.

- RABERTUS** (*S. Paschasius*) Abbas Corbejæ veteris. 77. Ejus educatio. *ibid.* Primò Clericum, dein Monachum Professor Corbeienfî Scholæ præficitur col. 2. Studiis maximè deditus nullum tamen Monasticæ vitæ officium prætermisit. *ib.* 77. Ejus discipuli. pag. 78. Variis legationibus fungitur. *ibid.* Abbas eligitur. pag. 78. Plurimis virtutibus, maximè humilitate illustris. col. 2. Abbatiali dignitate se abdicat. *ibid.* Ejus ingenii monumenta, præprimis de SS. Altaris Sacramento. 78. & seq. Ab Hæreticis ceu novator laceffitur; at horum putidum commentum refutatur. 79. Paschasii dogma Catholicum ulterius comprobatur. *ibid.* col. 2. Obiit circa A. 860. Miracula ad ejus sepulchrum, & Translatio. p. 80. Ejus Scripta. *ibid.* pag. 80. & seqq. Elogium. pag. 82. col. 2.
- RABUSSON** (*Paulus*) Superior Generalis Congregationis Cluniacensis. pag. 441. Ejus natales, parentes, Religiosa Professio. *ibid.* In S. Martialis Monasterio Prioris & Professoris munere fungitur *ibid.* Tricas ex electione Abbatis Cluniacensis ortas cohibet, & eâ de re tractatum evulgat. 441. Breviarium Cluniacense concinnat. *ib.* col. 2. Superior generalis suæ Congregationis renuntiatur. *ibid.* col. 2. Magna ejus apud alios æstimatio. 442. Eligitur Superior generalis reformationis. An. 1708. Obiit An. 1717. pag. 442.
- RAULINUS** (*Joannes*) Regii Navarra Gymnasii Magnus Magister. Ejus primordia. c. 3. §. 30. pag. 213. Collegio Navarrico præficitur. pag. 214. Ecclesiæ jura defendit. *ibid.* Relictò Collegiò Navarricò Cluniacensibus se adjungit. pag. 214. Badii, Dantonii, & Launoi de eo testimonia. pag. 215. Ejus Scripta. *ibid.* & pag. 216. Ejus Epitaphium. *ibid.* Duo *P. Ziegelbauer Hist. P. III.*
- alii ejusdem nominis, qui eodem, quò ipse, seculò floruerunt. *ibid.* Vid. *Rolin.* REGULA S. Benedicti. An S. Benedictus eam solus Scripserit. c. 1. Sect. 1. pag. 6. Quot sint illius autographi, & apographi, seu manuscripti Codices. *ibid.* §. 1. p. 6. & seqq. Quot illius versiones. *ibid.* §. 2. pag. 8. & seqq. Illius editiones; declarationes, variæ lectiones, notæ & observationes. §. 3. pag. 10. & seqq. Quinam in eandem commentati sint. *ibid.* §. 4. pag. 12. & seqq. Textitur index Scriptorum, è quibus concordiam Regularum cum Regula S. Benedicti concinnavit S. Benedictus Junior Abbas Anniensis. *ibid.* pag. 13. & seqq. Auctores, qui in S. Regulæ quædam Capita & loca difficiliora commentati sunt. *ibid.* §. 5. pag. 24. & seqq. Quinam lucubrationes ad S. Regulæ commendationem, praxim, & usum ediderint. *ibid.* §. 6. pag. 29. & seqq.
- REINERUS** Monachus S. Laurentii Leodiensis. pag. 166. Ejus educatio & præceptores. *ibid.* Poësi & Musicæ operam navat. *ibid.* Ad Scribendum se convertit. col. 2. Morti mirabiliter eripitur pag. 166. Et studia prosequitur. 167. Periculosisiimè decumbens denuò miraculosè convalescit. *ibid.* Abstrusas quæstiones à Sciolo quodam sibi propositas editò libellò dissolvit. *ibid.* 167. Alij ejus ingenii monumenta. *ibid.* Claruit cœlestibus visionibus. *ibid.* & seq. Floruit A. 1182. De ejus obitu nil certi constat. pag. 168. Ejus Scripta recensentur. *ibid.* & seqq.
- REINERUS** (*Clemens*) Abbas Lamspringensis. Natione Anglus in Lotharingia O. S. B. professor, Duaci publicè docet, variâque gerit Officia. Hæreticos profligat. pag. 383. Recusatâ pinguiori Abbatia Lamspringensem suscipit. A. 1643. *ibid.* col. 2. Ejus pro Religione & patriâ labores. Obitus A. 1651. Epitaphium. Scripta. pag. 384.
- REMION** (*Bartholomæus*) pag. 657.
- RENAUT** (*Rupertus*) Poliglossus. pag. 672.
- RHEDING** (*Augustinus*) Abbas & Princeps Einsidensis. Ejus elogium, patria, professio, promotio, doctrina. Fit Decanus Einsidensis, deinde Abbas. pag. 415. Bellizonense Gymnasium instaurat. Obiit ejus & Scripta. *ibid.* pag. 416.
- RICTRUDIS**. In ejus & *Gisla* Monialium gratiam Alcuinus Commentarium in Evangelium S. Joannis elucubrat. c. 5. pag. 488.
- RILINDIS** seu *Regilindis* Abbatissa Hohenburgensis Virtute & doctrina illustris, primò Bergensis seu Bergenii Monasterii Abbatissa; indè ad Hohenburgense translata Moniales reformat & auget. Ejus eâ de re poemata. Multa de eâ tacuit Bruschius, quæ alii produnt. c. 5. §. 8. pag. 508. Ejus obitus. A. 1169. Quam literis exculta fuerit indicat Irimbertus. p. 509.
- ROCHEHOVARD** (*Maria Magdalena Gabriëlis de*) Abbatissa Fontebaldensis. 633. Ejus parentes, educatio, & ascendi studium. *ibid.* Philolophiæ, & cultiori literaturæ incumbit. col. 2. Fac-

- ta Abbatissa Sorores ad studia maxime excitat. pag. 533. Denascitur. A. 1704. Funebre ipsius elogium. Ubere in scientiis fructus, & alia ejus merita, ac ingenii monumenta. *ibid.* pag. 534.
- ROHAN (*Eleonora de*) Abbatissa Malnovienſis, *Ethicam Salomonis* orbi erudito donavit. c. 5. pag. 441.
- ROLIN seu *Raulinus* (*Joannes*) Duo ejusdem cognominis recensentur. c. 3. §. 30. pag. 216.
- ROLLE (*Anselmus*) pag. 655.
- ROSWITA Monialis Gandersheimensis. Ejus genus & ætas, varia eâ de re opiniones, verisimilior Leibnitii de ipsius ingressu Religionis sententia. Roswithæ in literis & moribus Magistræ fuerunt Richardis & Gerberga. Sexum ingenio superasse dicitur. Terentium legisse se ipsamet prodit, seque excusat. c. 5. §. 1. pag. 491. & 492. An Græcæ linguæ perita fuerit. *ib.* Harenbergii de ea epigramma. Operum ipsius editiones. *ibid.* pag. 493. & 494. Scriptores qui de ea fusi sunt agunt. *ibid.*
- ROYER (*Andreas*) Opuscula scripsit ascetica. pag. 655.
- ROZET (*Petrus*) Reformationis Vitoni-Hyldulphianæ insignis promotor. p. 669.
- RUBENUS (*Leonardus*) Abbas Abdinckofensis. 368. Factus Jesuita mittitur ad externos *ibid.* Theses edit de idololatria Olomucii, ubi Seminarium præficitur. A. 1591. De mutandò statu cogitat. col. 2. Coloniam Benedictinam induit. A. 1596. pag. 368. col. 2. Theologiam junioribus prælegit. 369. Lexico Biblico insudat. *ibid.* ejus specimen edit. A. 1606. Congregationis Bursfeldensis Præses efficitur. A. 1601. Scribit de bono taciturnitatis, & alia. p. 369. Moritur A. 1609.
- S.
- SAENZ de Aguirre. Vide Aguirre.
- SAINTE - MARTHE (*Dionysius de*) Ortu Parisiensis à teneris paterna cura educatus in Pontileviensi Lyceò studiis humanioribus finem imponit. pag. 451. D. Benedicti institutum amplectitur. col. 2. Totus est in antiquitatibus Ecclesiasticis & linguis originalibus. *ibid.* Præclaræ ejus animi dotes ad varia officia eum provehunt, quibus detentus nihil de studiis remittit. pag. 452. Edendis D. Gregorii Operibus incumbit col. 2. Fit Prior Alborum Mantellorum Parisiis, & alibi *ibid.* Sibi ipsi parcus & austerus aliis beneficus & lenis præcipue in pauperes. *ibid.* pag. 452. Præpositus generalis electus an. 1720. nihil de animi modestia detrahit. 453. Pacis Ecclesiæ studiosus, præclara multa gerit. *ibid.* Ad extrema deducitur, & ad mortem se parat; invisentes & moerentes solatur ipse. pag. 453. col. 2. Moritur 1729. Luctus, funebres honores, & ingenii monumenta. pag. 454. & seqq.
- SCHÖNAUGIA. Quot hujus nominis Monasteria numerentur. c. 5. §. 4. pag. 500.
- SCRIPTORES. Ordine Alphabetico recensentur nomina plurimorum utriusque Sexus Scriptorum, qui variis ingenii sui mo-

numentis Rempublicam literariam locupletarunt. c. 6. pag. 535. & seqq. usque ad pag. 639. *inclusivè.*

Appendix I. de Scriptoribus Anonymis, & Pseudonymis §. 1. De Anonymis. p. 369. & seqq. usque ad pag. 645. *inclusivè.* §. 2. De Pseudonymis. pag. 645. & seqq.

Appendix altera omistorum capite lecto. pag. 654.

SCUTELLARI (*Maria Stella*) Monialis effecta sacris studiis operas dicat, & varia SS. Patrum Opuscula Italicè vertit; in quorum præfatione Sexus sui infortunium, vanitatem, & malam educationem deplorat, sui que consilii rationes exponit. Moritur. A. 1702. pag. 533.

SECRETA Patrum S. J. monita. pag. 269.

SERVATUS *Lupus*. Vid. *Lupus*.

SFONDRATUS (*Celestinus*) Princeps & Abbas San - Gallensis, S. R. E. Cardinalis. pag. 416. Ejus natales, studia, Professio religiosa. *ibid.* Campidonæ, & domi severiores tradit disciplinas. 416. Salisburgi Jus Canonicum docet. *ibid.* col. 2. Edit Regale Sacerdotium. 417. Fit Parochus. *ibid.* Vicarius generalis San - Gallensis paulò post creatur. *ibid.* Galliam vindicatam evulgat. col. 1. Navarinum Episcopatum sibi à S. Pontifice delatum dimittit, & Abbas San - Gallensis eligitur. A. 1687. Ejus in ægros, & inopes munificentia. 417. col. 2. Mensæ ejus frugalitas, Chori frequentatio, zelus pro avitâ Religione pag. 418. Sacra purpurâ exornatur. A. 1695. qua paulò post cum vitâ exutus est. A. 1696. pag. 418. col. 2. Reperta apud eum mortificationis signa. 419. Corpus Romæ sepelitur; cor verò in San - Gallensi Basilicâ. *ibid.* Ejus Epitaphia, & Opera p. 419. Auctores, qui de eo scripserunt. pag. 420. col. 1.

SIGELAUS S. Martini propè Metas Abbas ad A. 841. pag. 672. col. 2.

SINSART (*Benedictus*) cujus opera. pag. 657. col. 2.

SOPHIA Monialis Gandersheimensis Ottonis II. Rom. Imp. filia, & Ottonis III. Soror, legum humanarum notitiâ fuit imbuta. &c. c. 5. pag. 487.

STEGANOGRAPHIA quid sit. pag. 312. Ejus interpretes. 313.

STENGELIUS (*Carolus*) Abbas Anhusanus. 386. Ortu Augustanus in SS. Udalrici & Afræ Monasterio professus, Abbas fit Anhusanus. *ibid.* Ejus animi dotes & studia. *ibid.* Summa in Jesum & Mariam devotio *ibid.* col. 2. Agitur in exilium A. 1632. pag. 386. col. 2. Acerbas sustinet molestias. 387. Augustam regressus moritur A. 1663. Ejus Epitaphium. 387. Operum Catalogus ab ipso conscriptus. *ibid.* & pag. 388.

STÉPHANOTIUS (*Claudius*) Vulgò *Etiennot de la Serre*: Natus A. 1639. Monasticen proficitur. 1658. Scribit historiam cœnobii S. Martini Pontifacæ A. 1670. Ejus ad Scribendum promptitudo, & animi dotes. pag. 424. Vetera colligit monumenta & documenta, pag. 425. Summa ejus in rebus gerendis dexteritas. *ibid.* Congregationis suæ Procurator

constituitur A. 1684. pag. 425. Romæ subsistit per quindecim annos. 426. Omnes ferè Bibliothecas excutit. *ibid.* In magnâ dignatione habetur. col. 1. Frequens illi cum Prælatiſ literarum commercium. *ibid.* Congregationi super disciplinâ Regularium admovetur. col. 2. Vivere desinit A. 1699. Ejus circa vulgandas lucubrationes suas modestia *ibid.* pag. 426. & 427.

STROHOL (*Petrus*) scribit de pœnitentia & de Scriptoribus Ecclesiasticis pag. 670.

SUGERIUS Abbas S. Dionysii, & Regens Franciæ 147. Obscuris in Gallia natalibus ortus, Monachus, dein Abbas S. Dionysii factus, ad gravissima negotia, imò ad vicariam Franciæ gubernationem adhibetur. pag. 148. Vitâ cedit. 1152. *ib.* Sammarthani de eo multa prædicant. *ibid.* p. 148. & seq. Ejus Scripta. p. 149. Epitaphium. p. 150.

T.

TEDESCHUS (*Nicolaus de Tudeschis*) Abbas Panormitanus. 198. De ejus patria lis inter Panormitanos & Catanenses. *ib.* Monachum Catanæ induit A. 1400. Bononiæ Jurisprudentiæ studet. col. 2. Doctoris laureâ insignitus variis in locis publice docet. col. 2. Fit Abbas A. 1425. Romæ præclara munia obit. pag. 198. Regis Siciliæ Consiliarius, & Archiepiscopus Panormitanus eligitur A. 1434. Ad Concilium Basileense missus dissolutionem ejus curat jubente Eugenio IV. *ibid.* col. 2. Eò redire coactus *Felici V.* Antipapæ adhæret, à quo Cardinalis creatur A. 1440. Acta *Felici Nicolao V.* confirmante. 199. Ecclesiæ jura defendit. *ibid.* Moritur An. 1445. Epitaphium ipsius & alia honoris argumenta. *ibid.* col. 2. Varia ejus ingenii monumenta. pag. 200. & 201. *Hoc in Articulo col. 1. Lin. 7. loco A. MCD. lege MCCCC. col. 2. lin. 5. loco 1412. lege 1421.*

TERRA - RUBRA (*Vitalis*) è Congregatione Casinensi. 413. Ejus natales, & Professio Religiosa 414. Severiores disciplinas docet, summi Philosophi nomen adeptus, Bononienſem cathedram per annos decem & octo moderatus est. *ibid.* Indè Rinaldo Mutinæ Ducis filio præceptor datus invidendò elogiò mactatus est, decretâ eidem lecturæ reservatione col. 2. Exactò moderationis Officio Romam accersitur; indè Patavium, ubi Cathedram conscendit. pag. 414. col. 2. Abbas creatur. pag. 415. Diem suum explet. A. 1692. Ejus ingenii partus. *ibid.* p. 415.

THOMASIN (*Gabriel*) Grammaticus. p. 661.

TOUSSAINT (*Georgius*) scribit de pœnitentia. pag. 662.

TREPLERUS (*Florianus*) Benedicto - Burani in Bavaria Monasterii Cœnobita percelebris. Ejus animi dotes, & eruditio. p. 353. Charitas & cura ergà proximos. *ib.* Rem librariam egregiè promovet. col. 2. Methodum adornandæ Bibliothecæ evulgat. *ib.* Moritur 1565. Acta ipsius carmine complexa. Ejus Epitaphium. p. 353. col. 2.

TRITHEMIUS (*Joannes*) Abbas Spanheimensis. Ejus vita, Opera, & Apologia tribus libris comprehensa. LIBER I. exhibet beatæ ipsius vitæ Analysim, præclarasque ejus animi dotes, gesta, fata & merita. pag. 217. & seqq. LIBER II. omnia ejus Opera, quotquot vel olim typis excusa, vel anecdota reperiri poterunt, servarâ, quâ licuit, annorum Serie, locisque indicatis, in quibus de singulis mentio occurrit, curatè recenset, additis subinde rerum Summariis, & eruditorum de iis judiciis & censuris. pag. 244. & seqq. LIBER III. Pios ejus manes & Scripta ab iniquis obrectatorum censuris, criminationibus & calumniis vindicat. 309. & seqq. Edendorum ejus operum conspectus. pag. 332.

TOUTTÉE (*Antonius Augustinus*) è Congregatione S. Mauri. 442. Ejus natales, studia, & professio Monastica. *ibid.* Theologiam novâ methodo tradit. 442. Cyrilli Opera recudenda suscipit, notisque & dissertationibus illustrat. *ibid.* col. 2. Indè totus in Meditatione Christi desigitur. 443. Amor veritatis in eo eximius, nec dispar pro Ecclesiâ Zelus. *ibid.* Sinistra valetudo, mira ejus pietas & patientia. *ibid.* Beata mors. A. 1718. Scripta. *ibid.* pag. 443. & 444.

V.

VALENTINUS (*Basilus*) Natione germanus. 188. Monachus Confratrem ope Chymicæ à calculi doloribus liberat. *ibid.* Compostellam peregrinatur. *ibid.* Ejus mortis tempus incertum. Sunt, qui eum extitisse omnino negant. pag. 188. & seqq. Ejus Scripta. *ibid.* pag. 191.

VERT (*Claudius de*) Prior S. Petri Abbatiss Villæ. 439. Natus A. 1645. Ordinem S. Benedicti amplectitur in Congregatione Cluniacensi. A. 1662. Instaurandis Regularibus Comitibus plurimum contulit. 439. Mira ejus suavitas, prudentia, affabilitas, & animi modestia. *ibid.* Variis admotus officiis vivere desinit. A. 1708. Ejus scripta. *ibid.* pag. 440.

VIGELIUS (*Placidus*) Abbas Majoris Augiæ Brigantianæ. 384. Ejus natales, educatio. *ibid.* Ob virtutis & doctrinæ famam ad dignitatem Abbatialem provehitur. A. 1616. Studii Salisburgensis institutionem egregiè juvat. pag. 384. & seq. Grassante peste periclitantibus per se suosque succurrit. 385. Studia strenuè promovet. *ibid.* Publico consulit atque Exules Monachos hospitio excipit. *ibid.* Ipse in exilium agitur. A. 1647. Moritur. A. 1651. Ejus Epitaphium & Scripta. pag. 385. & seqq.

VILERS (*Placidus*) Luxovium illustrat. pag. 670.

VILICUS (*Adamus*) vulgò *Mayer*, Abbas S. Martini Majoris Coloniam. p. 204. Ejus patria. *ibid.* Fit Monachus Treviris in S. Mathiæ cœnobio, dein Abbas Sancti Martini Coloniam. A. 1454. pag. 204. c. 2. Sub eo reflorescit disciplina Monastica ac literarum studium. 205. Ejus Monasterii

sterii Alumni in aliis disciplinam restituunt. *ibid.* Qui Scriptores sub ejus regimine claruerint. *col.* 2. Ecclesiæ, ac Monasterii decori, & commodis studet. *p.* 205. Visitator generalis Congregationis Burfeldensis constitutus plura Monasteria reformavit, & ad Congregationem perduxit. *pag.* 206. Varia privilegia à Summo Pontifice impetrat. *col.* 2. Generalem Monasteriorum per Germaniam unionem meditatur, quod consilium optatum non sortitur effectum. *p.* 207. *Silvum conductum* obtinet ad visitanda Monasteria inferioris Germaniæ. *col.* 2. Ulteriores ejus labores in reformatione exantlati. *ibid.* *p.* 207. Abbatia Werthinensis, & Helmstadiensis administrationem suscipit. A. 1474. Privilegia Monasterio S. Martini & Werthinensi ad ipsius preces firmata & aucta. *pag.* 208. Divorum cultum augere satagit. *ibid.* *col.* 2. Werthinensi Abbatia se abdicat. A. 1478. Adversantes reformationi per Bullam Sixti IV. Trevisis promulgatam reprimuntur. *p.* 290. Hermannus ab Hassia Archiepiscopo Coloniensi librum inscribit. *ibid.* Alia ab eo præclare gesta enarrantur. *ibid.* *pag.* 209. 210. & 211. Ad Superos migrat. A. 1499. Ejus Epitaphium. *p.* 211. Huberti Holthuisen, & Trithemii de eo elogium. *ibid.* & 212. Ejus ingenii partus. *ibid.* Oliverii Legipontii de eo carmen epicum. *ibid.* *pag.* 213.

VIRI ILLUSTRES. Vitæ Virorum Doctrina illustrium O. S. B. Medii ævi indè à sæculo XII. *c.* 3. *p.* 126. & c. Viri illustres recentioris ævi. *c.* 4. *pag.* 368. & c. vi. *p.* 535. item *p.* 654. *seqq.*

VITÆ AUCTORUM feminei sexûs O. S. B. Doctrina, eruditione, ac scriptis illustrium. *cap.* 5. *pag.* 485. & c.

Vitalis Terra rubra. Vid. Terra nubra.

W.

S. WALBURGIS Abbatissa Heideheimensis S. Bonifacii neptis scripsisse fertur vitam Fratrum suorum SS. Wilibaldi, & Wunibaldi. *c.* 5. *pag.* 487.

WATRINELLE (Placidus) de Antilogiis S. Scripturæ. *p.* 671.

WETHAMSTEDUS (Joannes) Abbas S. Albani in Anglia. Ejus vita & gesta ex variis Auctoribus. *pag.* 195. & 196. Multa scripsisse perhibetur. *ibid.* & *pag.* 197.

WIBALDUS Abbas Stabulensis & Corbejensis. *pag.* 155. Ejus genus & educatio. *ibid.* Leodium accersitur, ut doceat. *col.* 2. In Valciodori solitudinem abit. *ibid.* Indè extracto à Stabulensibus Abbatis munus imponitur. A. 1130. quò præclare fungitur. *pag.* 156. De Imperio, & Monasterio Stabulensi optimè meritus, à vicinis Ecclesiis in Pastorem nequicquam deposcitur. *p.* 157. Corbejæ novæ regimen invitus suscipit. *col.* 2. Bello Lutitiis & Obotritis Sclavis factò jussu Eugenii interest. *p.* 157. Absente Conrado Imperatore negotia Imperii procurat. 158. Redux Imperator consilia cum Wibaldo participat. *col.* 2. Conrado mortuo charior adhuc *Fridevico* eum in solium evehere allaborat. 158. *col.* 2. De connubiò Regis cum Manuelis Imperatoris filia tractat. 159. Bis ad Græcorum Imperatorem ablegatur. *ibid.* Obit veneno, ut creditur, interfectus. A. 1158. Epistolarum ejus Tomum unum edidit Martene. 159. Ejus Epitaphium. 160.

WINZETUS (Ninianus) Natus in Scotia fit Presbyter sæcularis. A. 1518. Calvinistas impugnat. *pag.* 360. Exulare cogitur *ibid.* Romam accitus Abbas designatur. A. 1577. *pag.* 360. *col.* 2. Optimè præest & prodest. 361. Denascitur. A. 1592. Ejus Epitaphium hodieum extans, & Ingenii partus. *ibid.* *pag.* 361.

Z.

ZALLWEIN (Gregorius) Wessofontanus in Jus Canonic. *pag.* 577.

ZÜRCHER (Gerardus) San-Gallensis scribit Historiam pœnitentiæ publicæ. *pag.* 662.

F I N I S.

